

99685

P R A X I S

BENEFICIORVM

D. PETRI REBUFFI

MONTISPESSEVIANI, IURIVM

DOCT. AC COMITIS, IURISQUE

Pontificij ordinarij Professoris Parisi.

& ibidem in supremo Senatu

Causarum Patron.

Venit de L.

Cui apposuimus Bullam Cœna Domini, Bullam iten Ieiuniorum, ac Supplicationum,
S. D. N. P. Pauli III. Additiones præterea ad Regulas Cancellaria, Cura
Audomari Rebuffi Montispessulanii Iurium Doct. auctoris nepotis, diligentissime
excultas, necnon Practicam Cancellariae Apostolica D. Hieronymi Pauli Barchin,
cum elucidationibus P. Rebuffi.

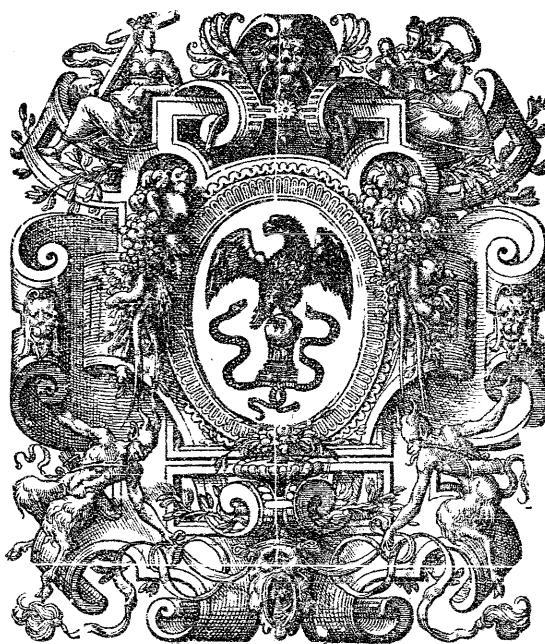
CONCORDATORVM TRACTATVM,
INTER S. D. N. PAPAM LEONEM X. AC SEDEM
Apostolicam, & Franciscum Christianum Francorum Regem,
ac regnum editum, cum glossis eiusdem Petri Rebuffi,
recens in maiorem Lectoris commoditatem,
calci horum adiedimus.

Edio ultima, multò quam antea actior & emendatior.

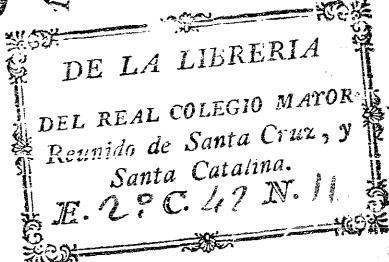
Cum Indice, tam Praxis beneficiaria, ac Practica Canell. quam Concordatorum, locupletissimo.

Quid autem predicta continent, sequentia titulorum Elencho patebit.

ET VIRTUTE,



ET VIRTUTE,



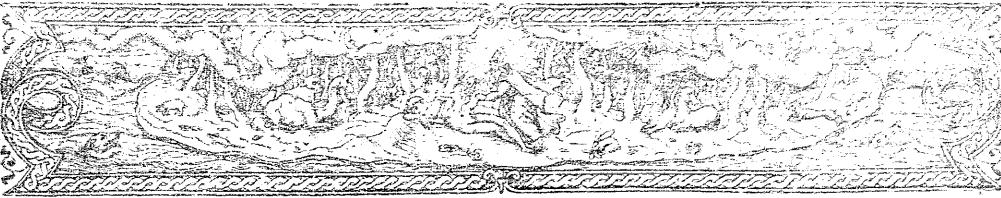
LUGDUNI,

APVD HÆREDES GVLIELMI ROVILLII,

M. D XCIX.

Cum Privilegiis Cas. Maiest. & Henr. III. Gallie & Nauarra Regis Christianis.





AD REVERENDISSIMVM
D. HIERONYMVM VERALLVM,
TITVLIS MARTINI IN MONTIBVS
Presbyterum Cardinalem, & in Gallia
Sedis Apostolicæ Legatum,
Petrus Rebusius.

VM in omnibus disciplinis, tum in utroque iure semper commo-
dissimum esse putavi, si artis praeceptionibus, qua theorema tamen dici
solent, usum quis adiungere studeat. Et si y qui in iure versan-
tur, a quaslibet oculis ociosis & inutilibus, que nunquam aut rariissi-
me in actionem hominum vel sive rerum venient, traducant exerci-
tationem suam ad eas, quæ quotidiana sunt & forentur. Ab his
enim cum disceditur, vagatur studiosi animus, caretque fructu ope-
ra, & diuturni laboris. Vnde factum arbitror, ut tanta & tam immensa sint interpre-
tum volumina, dum oculos minium scriptores permulti operam dederunt questionibus
effingendis, magis quam usitatis exercendis: que ut quotidiana sunt, & frequentes ita
quotidianas & varias pariunt dubitationes. Itaque cum in docendo atque tractando
iure atatem penè omnem consumpssem, illudque illustrare quibus per se modis decrevis-
sem, visa est mihi Beneficiaria materia tractatu dignissima, omnium utilissima, tum
etiam difficilima, quæ anfractus infinitos propemodum habeat, quæ suo quoque comple-
xu totum ius Canonicum contineat. Quapropter illud ipsum quod in omnibus partibus
iuris semper sequendum iudicaueram, in hoc quoque multò magis mihi faciendum duxi:
idcirco nomen & titulum huic libro inscripsi, ut Praxis Beneficiaria appellaretur: nun-
quam autem dubitavi cui dedicare: tua enim humanitas, dignitas, & amplitudo sem-
per in animo erat: tua ergo me nullo tibi obsequio desinatum beneficia me tantoper ob-
noxium effecerant, ut existimarem alij nulli quam tibi me illum debere alijque nulli
quam tibi si non tribuerem, me ingratum videri posse: nihil enim tale alijs debo, sed
tibi maxima: nam cum in Galliam sedis Apostolica legatus venisses, exceptus es, cum
ubique honorificentissime, tum in hac regia Parisiorum urbe à frequenti & amplissimo
Senatu, florentissima Academia: denique ab omnibus ordinibus civilium & milita-
rum magistratum, qui obuiam sunt prefecti, ut te in urbem deducerent. ita (ne ego alia
quam vera narrem) omnium animos recreabat singularis tua humanitas, prudentia, &
eloquentia, quæ excipiebantur à te, ut tu videndi desiderio summo omnes tenerentur.
At quoque, cum te salutatum venisssem, priuatim & familiariter: ita tibi coniun-
ctum voluisti ut ego in summo beneficio id reponerem. quinetiam me nihil tale à te
sperantem honore protonotariatus Apostolica sedis ornasti, contulistique duo sacerdotia.
Et tametsi huius munificentia fructu careo, quod longè an:quam in me conferres ea sa-

cerdotia. litibus inter eorum controvsersum inter plurimis. Et impeditum erat. Isi atamen ipsa tua liberalitas me tibi adeo obligat, ut perinde me obnoxium indicem, ac si eadem ea consecutus. Nam in me sine ullo erga tuam dignitatem merito sponte contradisti, quod ex nostrorum Gallorum Presulum nemine mihi contigit. Quo sit, ut qui interea magis colo, obsecro, suspicio, Et diligo animo singulari, tanto vehementius in quo siam ex nostris conciter, quorum docto[r] eruditio[r]q[ue] satis diligens, non publice quidem, nec Reipubl. causa laborare viderer, sed prittium eorum ip[s]orum tantum gratia: quo nomine mihi adhuc tenentur obnoxii: nec enim cum omnium cumulatissime possint, gratiam retulerunt ullam. At mihi id cum alijs multis literatis Et probis viris commune est, qui multum diuque in iuris divini Et iuramenti literis versati sunt, horumq[ue] apud te, qui a latere Pontificis maximi sedes, iustior esset querela: atque de eis, hinc iustitudo libroq[ue] meo magis quam de me verba facere conueneret. Nam Et de sacerdotijs differentem oportet quibus debeantur dicere. Equis non doleat eos, qui consenserunt in studijs iuris divini, Et humani, nullu[m] utilissimi, honestissimi, sanctissimi q[ue] laboris premium consequi, nullumq[ue] locum, quo fructum ferre possunt. Et quidem illud certum est placitis omnibus Et constitutionibus divinis, Pontificijs, Et conciliaribus, munera Ecclesiastica doctis Et probis decreta, eorumq[ue] causa tantum esse parata. Et iure Gallicorum proprio, quod Concordatorum dicitur, nulli alijs debentur, quam ei, qui in gradu aliquo sit doctrina Et testimonio celebris alicuius Academia probatus: non negaverim certe esse in orbe Christiano antistites, qui eruditione, Et integritate vita praestent, sed non satis multi esse dicuntur, ut numeru[m] superent imperitorum sed repellunt, ut contraria ipsa se mutuo non ferunt, optimos Et doctissimos quosque atque sedem eorum occupant, que nullo iure eis debetur: quin Et Euangelica lex ratioq[ue] omnis abhorret. Quis enim doctor populi idoneus fuerit, ruditus ne stolidus, imperitus, qui docendus ipse, est an peritus? Quis optimo vita exemplo ducet ad vitam honestatem, Et religionem? Inne qui malo exemplo fuerit, dignusq[ue] supplicio? quem grex ut lupus rapacem fugit, quem omnes oderunt, qui inutilis omnino pastor, qui neque poscit, si velit, propter ignominiam, neque velit, si possit, propter improbitatem gregem tueri, aut innare? Quare minime mirandu[m], si multos hac nostris artas peperit Et pariat inde, qui oppugnem Et delant, in plerisque locis hierarchiam, hereses excitant: eruditorumque nemo aut certe pauci sunt, qui defendenda illam suscipiant, sed oppugnant potius (quamquam hoc flagitiosum) cōmoti grauius dum se negligi vident. Et si velint, dum omni subsidio carent, non habent ocium, sed renunciant ad vitam necessaria paranda. Neque apud Julgus auctoritate valent, ut cōmoneant: sunt enim in loco humili positi. Iam vero ad istas heres calamitates tollendas, arma non sufficient potentioribus, ut in quibusdam prouincijs audimus, persuasis, quibus ratione, argumentis, doctrina, Et probitatis exemplo opus est: heret enim animo malum. Eset mehercle hac iuris divini humaniq[ue] peritorum causa mihi exponenda potius quam mea in hoc libri exordio, in quo toto de sacerdotijs agitur, cum dentur quibus non conuenit. Sed non possum non semper meminisse singularis illius tua in me beneficentia, ut mihi de ea quoque dicendum fuisse existimauerim. Interea etiam atque etiam rogo Et obsecro, ut hoc munusculu[m] quantulicunque ea humanitate, qua soles, suscipias ut sit testimoniu[m] perpetuu[m] Et publicum mei non immemoris aut ingrati animi. Atque dum nihil aliud habeo, aut possum. Deū optimu[m] maximum deprecor, ut tua dignitatis magnitudinem conservet, Et angeat, ac perpetuam incolumentem tribuat. Si quem fructum ex hoc nostro labore studioji capiant, tibi acceptum re- ferri

ferri velim. Id enim omne tuum feci: si quid aliter habeat, mihi tribui statuo. Sed antequam finem faciam, exponam breuiter rationem huius nostri operis. Iampridem multa que ad beneficiariam materiam pertinent contuleram in commentaria mea Concordatorum Gallie. Multa postea studio, usu, & exercitatione sum consecutus, qua mihi non negligenda visa sunt, vel cipientibus deneganda, vi hoc genus materii, qua pricipua effectus iuris Canonici, à me sicuti cœperam magis illustraretur: & si qua ad absolutam & perfectam tractationem deesse illis commentariis nostris viderentur: hoc uno libro uberrimè collecta omnia habent studiosi. Quia præterea à habebam profutura ad interpretationem regularum Cancellaria, ab aliis pratermissa, aut aliter quam à nobis intellecta, suo quoque loco disponens hic congesi: aque dilucide & commodissime omnia ista Beneficiaria explicari posse existimauit, si in tres partes diuiderem: quarum prima de acquirendis beneficiis, secunda de conseruandis, postrema de amittendis. Non solum auctoritate amplitudini offerre volui, verum etiam declarare illam ipsam instituti mei rationem. Nullus enim est, qui prudentia, eruditione, iudiciove maiori posset hac indicare, & probare cum prater dignitatis splendorem sis bonarum literarum iuris diuini & humani peritia, & vita integritate præstantissimus, ut merito purpunti, & sacri Senatus habearis decus & ornamentum.

Vale.



INDEX OMNIVM TITVLORVM,

QVOS BENEFICIARIA PRAXIS

PETRI RESVFFI IVR. VTR. DOCT.

complectitur,

TITULI PRIMÆ PARTIS.

S acerdotium pro beneficio nō recte accipitur.	pag. i	falsis summè vñilis declaratio. 93
Quid sit, & quot modis capiatur beneficium.	2	De noua prouidene & simplici. 94
Quare instituta sint beneficia.	3	Forma & declaratio nouæ prouisionis. 97
Quotuplex sit beneficium.	4	Opponi quæ contra bullam possint. 112
Seculare beneficium quotuplex.	4	De reformatione & correctione Bullæ. 114
Regularia beneficia multiplicita.	5	Regula Cancellariae de verisimili notitia cū suis ioholiis. 115
De clericis, & à quibus, & quomodo creentur.	5	De deuolutionibus. 118
Forma literarum tonsuræ, & in his requisita.	7	De rescripto si neutrī, si alteri, & si nulli. 125
De literis dimissoriis.	9	Regula cancellariae de non tollēdo ius quæsumum cum sua declaratione. 127
Formula literarum dimissoriarum.	10	De commenda. 132
Quot modis beneficia acquirantur.	13	De vñionibus beneficiorum. 136
Canonica institutio quæ dicatur.	14	Regula cancellariae de vñionibus explicatur. 140
De electione.	15	De vicariis perpetuis. 143
De præsentatione & institutione.	15	De vñionis reuocatione. 145
De collatione.	16	De erectione ecclesie in cathedralem, secularē, vel in alium statum. 147
Requisita ad collationem bonā, & volentibus habere beneficia.	17	De erectione in curatam & parochialem. 148
Pœnae contra collatores indignis conferentes.	20	De erectione in collegiatam. 149
Forma collationis & prouisionis ordinariorum.	22	De translationibus Episcoporum, & aliorum, & quando fieri possint. 149
Requisita in literis collationum.	22	De translatione monachorum. 150
Collationes plures an fieri possint.	24	Regula seu constitutio perpetua S. D. N. D. Iulij Papæ III. 152
De vicariis Episcoporum, & aliorum collatorum.	25	
Forma vicariatus Archiepiscoporum, & aliorum collatorum.	28	
De missione in possessionem.	44	
De Papæ prouisionibus.	47	
Differētiae inter priuilegium, rescriptum & mandatum.	47	
De mandatis Apostolicis.	51	
De clausulis mandatorum.	ibid.	
Divisio rescriptorum.	53	
Differentiae inter rescripta gratiæ & iustitiæ.	54	
De referuationibus tam generalibus quam specialibus.	57	
De expectatiis.	60	
De rescripto informa communi, & in forma pauperum.	60	
De rescripto informa pauperum pro graduatis.	61	
De rescripto Dignum arbitramur.	62	
De nominationibus.	62	
De rescriptis ad beneficia vacantia.	6	
De parua datæ.	64	
De signatura gratiæ.	64	
Forma signaturæ simplicis prouisionis, cum clausularum elucidatione.	66	
Bullæ nouæ ac simplicis prouisionis cū suis clau-		
		Re

Tituli Secundæ Partis.

D E rescripto etiam, & perinde valere.	155
De subrogationibus.	159
Regula cancellariae subrogandis colligantibus.	163
De reprobata beneficij viuentis impetracione.	167
Regula cancellariae impetrando beneficiū etiam per annum pacificè possessum, alias de annali possitore.	171
De gratia, Rationi congruit.	178
De dispensationibus.	179
De dispensatione ad plura beneficia.	181
Constitutio perpetua S. D. N. D. Iulij Papæ III. contra retinentes beneficia ecclæ.	186
Formula dispensationis ad duo, & super ætatem, cum sua declaratione.	189
Bullæ dispensationis super defecū ætatis, &c.	190
De dispensatione ratione ætatis.	ibid.
De dispensatione super defecū natalium.	203
De dispensatione cum regularibus facta.	209
De dispensatione cum corpore vitiatis.	214
De dispensatione de non promouendo.	215
Formula dispensationis Papæ, de non promouendo.	215

Index omnium titulorum.

Regula cancellariæ de clericis ad sacros ordines male promotis.	217	Regula Cancellariæ de infirmis beneficia resignatibus.	253
De non promotis intra annum quando priuati censeantur, & quando possint excusari.	221	De permutatione.	263
Dispensatio de non residendo.	228	Regula cancellariæ de publicandis resignationibus.	267
 <i>Titulus Tertia Partis.</i>			
D e modis amittendi beneficia.	233	Regula cancellariæ 46. Innoc. octauij, de dispensationibus in gradibus prohibitis.	280
De resignationibus.	236	De rescriptis mistis.	286
De tacita renuntiatione.	237	Regula cancellariæ 20. quod quis intelligat idiomam.	286
De resignatione expressa, pura, & conditionali. ibid.	238	De oblatis, & quando regio nomine in monasteriis recipiendi sint.	288
De Regressibus.	238	De rescripto rehabilitationis mixto.	289
De pura resignatione.	ibid.	De rescripto nobilitatis mixto.	290
De procuratoris ad resignandum constitutione.	239	De rescripto legitimationis mixto.	291
De Resignatione conditionali, quam in favorem vocat.	242	De breui Apostolico, & aliis.	294
De Revocatione procuratoris quomodo, & quando fieri possit.	244	Forma breuis Apostolici.	298
De causis resignationem irritantibus, & primò de dolo.	245	Bulla Cœnæ Domini.	299
De vi in resignationibus adhibita.	246	Bulla Ieiuniorum & supplicationum pro pace.	326
De resignatione metu extorta.	246	Additiones in regulas Cancellariæ.	331
De Simonia in resignatione.	247	Praetica Cancellariæ Apostolicæ cum stylo & formis in Rothana curia visitatis.	403
Ratione personæ & rei vitiatur resignatio.	251	Provinciale omnium ecclesiarum Cathedralium vniuersi orbis, cum cuiusque regionis monetæ nomenclatura ac valore.	483
		Concordatorum tractatus.	493

Tituli autem Concordatorum, in Elenchum redacti, ipsum tractatum precedunt.



Summa Priuilegij Imperatorij.

MAXIMILIANI. Romanorum Imperatoris semper Augusti publico edicto. cautum est, Galielmo Rouillio cui & typographo Lugdunensi, & sanctum, ne quis cuinsecunque status, gradus, ordinis & conditionis, siue sic calcographus, vel bibliopolis, siue alius quilibet, quacunque sacri Romani Imperij & ditionis eius fines patent, hanc D. Petri Rebuffi Montispessulani *Praxim Beneficium, Bullam item caenam Domini, Bullam Ieiuniorum & Supplicationum S. D. N. P. Pauli III. Additionis præterea ad Regulas Cancellaria cum interpretationibus D. Petri Rebuffi, Practicam etiam D. Hieronymi Pauli Marchini, necnon Concordatorum tractatum, cum glossis eiusdem P. Rebuffi, nisi ipsius Gulielmi Rouilli, aut heredum eius permisum, intra decennium eadem, aut alia minori forma excludat, aut excudenda cureret, vendat p[ro]p[ri]e, aut cuicunque diuendenda mandet, aut desique excusa ab aliis intra eiusdem Maximiliani & Imperij fines vendenda importet, seu quoniam modo distrahat manifeste vel occulte, vel quoniam alio prætextu: alioqui sibi multatam decem marcarum auri puri irrogatam sciat, quarum dimidia siccio Imperiali fraudis vindici, residua verò pars ipsi Gulielmo Rouillio, aut eius heredibus, aut ab illis mandatum habentibus, cedet, præter librotum amisionem, quos per se idem Rouilius, vel per suos, vbiunque locorum natus fuerit, adiumento magistratus loci, vel citra, propria auctoritate sibi vindicare, inque suam potestatem redigere poterit. In cuius rei fidem ipsi edicto manu subscripta, & sigillum apponi iussit Cæsarea Maiestas, ut latius patet in ipso diplomate, dato Pragæ decima quarta die mensis Iunij, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quinto,*

Subsign,

M A X I M I L I A N V S.

Ad mandatum sacre Cæs. Maiest. proprium.

A. Efemberger.

Extrait du Priuilege du Roy Henry IIII. Tref-chrestien Roy de France & de Nauarre.

Par grace & priuilege du Roy, il est permis à Druonne Rouille, fille & heritiere de feu Guillaume Rouille, qu'ad vivant libraire de Lyon, d'imprimer ou faire imprimer, une fois, ou plusieurs, Commentaria in Constitutiones Regias; Praxis Beneficiorum, & Concordata, Repetitiones variae, Tractatus varij, & Stylus curiarum regni Francie, cum stylo Parisiensi curiaæ ad veritatem collatus: tous lesquels livres ont été composés par feu M. Pierre Rebuffi, & depuis additionnez, tant des memoires dudit feu Rebuffi, que par M. Aymard Rebuffi son neveu, & lesquels livres ladite Rouille ha recouvert avec grands fraiz, mises & despences: & pour ce est fait de differences de par ledit Seigneur à tous autres Libraires & Imprimeurs de ce Royaume, de quelque estat, qualité & condition qu'ils soient, & autres personnes quelconques de n'imprimer, ou faire imprimer, les susdicts livres, par eux, ou par personnes interposées, avec suppositions de noms & marques: en vendre, & changer ou debiter d'autre impression que de ladite Rouille, tant aux foires établies en France, qu'ailleurs, sans son sens & consentement, insques au temps & terme de dix ans entiers & consecutifs: à compter du iour & date que ledits livres ainsi reueuz, & augmentez seront parachevez d'imprimer, à peine de confiscation de tout ce qui s'en trouueroit d'imprimé, vendu, & distribué, contre le au priuilege du present Priuilege, & de mil francs d'amende, applicable moytié à sa Majesté, & l'autre moytié aux pauvres de l'Aumône generale de ce[te] ville de Lyon, & entour les despens, dommages, & intérêts de ladite Rouille. Veut en outre ledit Seigneur qu'en faisant mettre au commencement ou à la fin de chacun desdits livres un brief extrait du présent Priuilege, il soit tenu pour deulement notifié, sans qu'aucun en puisse pretendre cause d'ignorance, nonobstant oppositions ou appellations quelconques. Car tel est le plaisir de sa Majesté, comme plus à plain le contiennement lesdites lettres de Priuilege: Donnée à Lyon, le second iour de Septembre mil cinq cents quatre vingts & quinze, & de son regne le septiesme. Signées.

Par le Roy en son Conseil.

P O V S S E P I N.

Et scellées du grand sceau de France à simple queüe de cire jaune.



PRAXIS BENEFICIARIAE

PRIMA PARS, BENEFICIA

ACQVIRENDI MODOS

CONTINENS.

PRO OE M I U M.

DICHR E Vlpian^o Iure
reconsultus totum ius
consistere ait: Aut in ac-
quirendo, aut in conser-
tuando, aut in amittendo.
Aut enim hoc agitur,
quemadmodum quid cu-
iuque fiat, aut quemad-
modum quis rem suam,
vel ius conseruet, aut quomodo alienet, vel amittat. Ita cùm instituisssem hāc materiam beneficiaria-
riam, quām diligētissimè possem pertractare, ope-
ræ pretium me facturum putauī, si imitatus Iure-
consultum eam totam in tres partes, trésque libros
diuiderem: quorum Primus sit de acquirendis be-
neficiis: Secundus de conseruandis: Tertius de
amittendis. Ita enim me satisfacturum votis stu-
diosorum, & omnium qui nosse ista beneficiaria-
iura cupiunt: nihil enim aliud volunt, quām scire
rationes, modōsve quibus acquirantur, cōseruen-
tur vel amittantur beneficia: hāc omnia nos co-
nabimur pro virili edocere & tradere, quā ex
quotidianis consultationibus longissimo vſu fori,
in quo diu versati ſumus, iurisq; & interpretum
libris didicimus.

Antequām tamen ingrediar materiam, pauca
præfabor de hac voce beneficiis: ſunt enim quibus
magis sacerdotium, quod *ἱεροτύμη* Græci vocant,
quām beneficium dicere placeat. Atque benefi-
cium putarem ista ſignificatione, quam hāc vſur-
pamus Latinum verbum non esse. Nos primū
contestabimur non decreuisse verba vſitata, re-
ceptaq; apud iuris Canonici peritos, tanquam ar-
tis vocabula immutare: ne potius conturbemus,
confundamusq; artem, & ius ipsum quām docean-
mus, & præcipue in his verbis beneficij & sacer-
dotij: nam nusquam vel rarissimè in iure Canonico
reperias beneficium pro sacerdotio, vel con-
tra accipit sed ſemper distincta eſſe. Sacerdotium
enim ſunimus pro presbyteratu, vel officio ipſo,
ſeu dignitate sacerdotis, presbyteri, ad quem
pertinet sacrificium corporis & ſanguinis Domini,
in altari Dei confidere, orationes dicere, & be-
nedicere dona Dei. c. perfectis, 25. dist. Beneficij
vero conſtituit aut in prouentibus, emolumentoq;
quodam, vt præbēda: Aut in ſola quadam præmi-

nentia præstantiaq; ſine iurisdictione, vt quis pri-
ma ſedes, locumq; ſeu protocathedrias habeat:
vt personatus, vel cum iurisdictione, vt dignitas *sacerdotij*
vel in ſimpli quadam administratione ſine illis,
& officium dicitur. Quām differant igitur iure
Canonico sacerdotium & beneficium, conſtat.
Neque enim omnis qui habet sacerdotium, be-
neficium habet. Et perinde eſt, ac ſi doctoratum,
vel alium gradum Iurisperitorum quis idem eſſe
dicat cum magistratu, & officio aliquo publico.
Nam non omnis qui gradum illū habet magistra-
tum habet. Et institutione, origine, forma, tempo-
ribus & ſubſtantia rerum, in quibus illa ſita ſunt,
& circa quas verſantur, diſferunt inter ſe. Et alia
via quārūtūr beneficia, alia ſacerdotia. Quādam
tamen ſunt beneficia dicata ſacerdotibus: c. con-
ſtitutus, de concess. præb. c. ei cui, de non ſacerdo-
tali, de præb. lib. 6. vbi præbenda addicta ſacerdo-
tibus, ſacerdotalis dicitur, quām præbendā ſi quis
velit appellare ſacerdotium, non impedio: tamen
non consentaneum eſt iuri, alia beneficia nō ad-
dicta ſacerdotibus, ſacerdotium appellare, cūm ſi
ne ſacerdotio eſſe poſſint, vt ſimplicia & non cu-
rata beneficia, quibus ordo aliquis non eſt anie-
xus, & cū ſimplici tonsura teneri poſſunt. c. vlt. de
præb. & not. in c. licet cano, de elect. ſi quis igitur
dum ius Canonicum docere vult, hāc cōfundat,
conturbat omnia. Vix etiam apud Iureconsultos,
vel Oratores vſurpari existimo ſacerdotium pro
beneficio, vt in iure canonico accipimus. Nam
tum beneficia illa non erant, res noua eſt, nota
tantum Christianis. Quare rebus nouis noua vo-
cabula inueſtiganda fuerunt, velut præbenda, ca-
nonicatus, præpositura, personatus, præſtimonia,
aliaq; nomina: quārūtūr res nouæ, ita Romanis illis
erant incognita. Apud autem iureconfūl legimus
tantum pro dignitate & munere ſacerdotis: vt in
l. non diſtinguemus ſ. ſacerdotio, ff. de recep. arb.
l. vna, ad leg. Iuliam, de ambil. pen. & l. in honori-
bus, de vacat. muner. l. ſi quis, de pollicit. l. ſpontē,
de munerib. & hono. Et Imperator ait, in authen-
tica quomodo oporteat Epif. opus in prin. colla, i.
maxima quidem in omnibus dona eſſe à ſuperna
collata clementia; videlicet ſacerdotium & Im-
perium.

Itaq; ſicut instituta, ritus, leges Christianorum.

A

Quid sit & quot modis, &c.

multum diuersas & incognitas veterib⁹, & Ethnici libenter (vt debemus) amplectimur: ita inuenita ab illis nominis cur reticimus? Et vt Christianorum lingua vtimur quatenus receptum est, & rerum ordo, & substantia non laeditur, ita vt Christianorū dictionibus amemus. Ergo à nostris debemus, & non efficta nomina capere, quæ nouas quoque res significant, vt p̄erbenda, personatus, lectors, cantores, & alia permulta ab ipsis inuentasunt, quæ propriam & peculiarem habent significationem. Romani etiam finixerunt sibi initio nomina, principes quoque nostri, & autores iuris sua, quæ si sequamur, non ægrè ferendū est: non laudo tamen illos, qui nulla rerum necessitate, vel mutatione coacti, cùm Romanum nomen in promptu sit, barbarū querunt pro suo arbitrio: sed tum faciendum existimo, cùm res nouæ anti quis comparataz, aut ipsarum ordo, aut substantia mutata, nomen vel mutandum, vel alio transferendum, vel effingendum postulant, quod in finulis quoque artibus fieri docet Cicero in libro de Finibus bonorum & malorum.

Quid sit, & quot modis dicatur beneficium.

T Mprimis, quia de beneficiis acquirendis agimus, videamus quid sit beneficium, & quomodo accipiatur, quidve eius nomine contineatur, & quotuplex sit: demum quot modis acquiratur, & alia suo quæque ordine tractabimus.

Itaque beneficium est gratia concessa præterius: & sic differt à rescripto & priuilegio secūdum iurium interpretes, & definitur in ca. i. quib. mod. feud. amitt. & per Io. de Selua, in tract. de benef. in i. part. q. i. Aliam quoque dedi ego definitionem, in prin. arb. feud. in quibus diutius immorandum non censeo, licet prædicta parum à me probetur, quia forensia non respiciunt.

*Largè & fr̄uite bene
ficiūm fū-
mitur,*

Sed aduertendum est ex communi interpetrum sententia beneficium accipi largè & strictè: largè comprehendit rescriptum, mādatum, & omnē id per quod alicui benefit: & sic omne rescriptum Bar. & alij in l. ff. de const. prin. & in l. cum. de beneficio. ff. ad legem Falci. vnde beneficium literarum dicit tex. in c. ad audientiam. 2. de rescr. & commodatum dicitur beneficium, in l. in com modato. §. sicut ff. commod. c. i. illo. tit. in Decret. Appellationis beneficium. in c. fi. de appell. & in c. penult. & beneficium, testandi, in l. penult. C. de testament. milit. & dispensationis beneficium, in cap. innotuit. verb. habito, de elect. facit. l. seruus ealege. ff. mandat. l. si pignore, de fūr. l. vnum ex familia. §. i. de leg. 2. [& manumissionis beneficī. in l. manumissiones. ff. de iustitia & iure. l. 2. §. Pre tor. qui sati d. cog. priuilegium vocat beneficium. Iurisconf. in l. ff. ad municipales, & principis beneficio fieri posse, docet. l. fi. ff. de adopt. & beneficium legis in l. liberta. C. de oper. liberto. beneficī extatis in l. Julianus. ff. de in integr. restit. l. etiā. §. i. & l. præses. ff. de min. beneficium restitutionis. l. cum mādato. Ibidem quod alibi vocat auxilium. restitutionis, in l. quod si minor. in pr. & l. auxiliū. Ibidem religionis beneficī. Modestī, in l. aut re-

ligionis. ff. de procu. & inuito beneficium non datur, id est, non benefit inuito. l. inuito. ff. de regul. iur. & i. in omnibus causis id obseruatur vt vbi personæ conditio locum facit beneficio, ibi deficien te ea, beneficium quoque deficit, ibid.

4 Strictèverò beneficium dicitur principis liberalitas, seu gratuita concessio: & vulgo vocamus benefactum principis, *Le bien fait du Prince*, & pōt dici liberalitas seu gratia. c. quamvis. de prēb. in 6.

5 Et notandum est, q̄ si princeps donet castrum, vel aliam rem, licet non dicat perpetuū, tamē illa donatio perpetua erit. decet em̄ principis beneficium esse mansurum: reg. decet, de reg. iur. lib. 6.

6 Et sic beneficiū quām plenissimē debet interpretari. l. beneficium. ff. de constit. princ. vt si con cesserit castrū, videatur mobilia & supellecilia ea. *principis perpetuum* stro adhārētia concessiſſē. l. 2. C. de bon. vac. l. ii. §. plenissimē interpretandū.

7 Quod fecus est in donatione, vel venditione domus priuatorum, in qua non veniunt suppellecilia, nisi affixa, quæ quasi pars axium sunt. l. Julianus. in fi. cum l. seq. ff. de act. empt. liberalitas enim Principis frāno non subiacet, nec debet vlo patēto coīrceri. Bald. in l. pen. Cod. de donat. inter vi rum & vxor. & per quām absurdum est, & temerarium, per astutam interpretationem principiū beneficia velle ad strictam interpretationem reducere. l. fi. C. de pr̄positi. agentib. in reb. lib. 12. vbi vocatur etiam priuilegium, vt enī Imperialis fortuna omnes supreminet alias: ita oportet & principales liberalitates culmen habere præcipuum. l. cum multa. C. de bon. quæ lib. & hoc quatenus principis præiudicium cōcernit: secus quo ad tertium. c. olim. de verb. sign. vbi Pan. & Iaf. in l. beneficium. ff. de constit. prin. & interpretatio beneficij ad principem pertinet. l. Neratius. ff. de regul. iuris. l. ex facto. de vulga.

8 Vnde si Imperator vel Rex mihi benefaciat, *Ecclesiastico* dando Baroniam, vel ducatum, vel quid aliud, dicatur feudum seu beneficium temporale: si verò *civis*, quid Papa, vel Episcopus ecclesiam concellerit, dicitur *fū. & cōtem poritudo*. vel ecclesiasticum beneficium. ca. Feli cis. §. 2. de poenis. lib. 6. ideo pars illa redditum, que ministro ecclesiæ datur, vocatur beneficium, & in materia ciuili regulariter appellatione beneficij venit principis liberalitas seu indulgentia, si materia non refragetur: in iure verò Canonico hæc obuentionum ecclesia portio quæ pro seruitio datur, vocatur beneficium ecclesiasticum: quia à benefactis hominum tempore nascentis ecclesiæ processit, & quia benefit illi, cui collatum est: ideo interdum dicitur donatio. in c. eam te. de rescr. & c. relatum. de prēb. & in dubio capella fundata ad seruendum Deo, licet non appareat de approbatione Episcopi, præsumitur beneficium ecclesiasticum: vt abunde scribit Bellamera in cap. super hoc. q. 16. num. 20. de renunc. & sic collatio Episco pi in dubio valebit, per cap. omnes. 16. q. 7. l. Franc. Curt. conf. proponitur.]

9 Et sic in materia Canonica appellatione beneficij, venit spirituale & ecclesiasticū: vt docet Cardinal. in clemen. 2. num. 8. de iudiciis. quod tribus modis capit, largè pro omni prouentu, seu com modo,

Quare instituta sunt beneficia.

3

modo, quod ab ecclesia percipitur, interdum pro
præbenda. ca. ex parte. de concess. præb. quandoque
pro titulo beneficij, teste Card. in clem. causam.
vers. quod si forsitan, in s. not. de elec. & quo
modo cognoscatur beneficium ecclesiasticum do
cat Bellamera in c. in nostra, quest. 3. de rescriptis.
num. 10. ego fusiū tradidi in tract. de pacific. poss.
in 10. limita. nu. 287.

In genere & specie di 10 Ego vero dicere, quod ad ius pontificium
attinet, beneficium duobus modis capi, in genere
etiam bene- videlicet, & in specie. Primo modo beneficij ap
plicatio generalis est, adeo ut comprehendat quæ
cunque beneficia tam maiora, quam minora. tex.
in c. pen. de verbo. signif. & c. olim, ibid. glo. in cle.
auditor. de rescr. & gl. in c. vno. de rerum permut.
in 6. & continet in hac appellatione tam regula
ria, quam secularia: Fel. in c. postulasti. de rescr.

*Vicarius co
stitutus ad
conferendū
beneficia,* 11 Ex quo infertur, quod vicarius constitutus ad
conferendum beneficia, conferre poterit & di
gnitates, officia, capellas, & alia ecclesiastica mu
conferre di
naria, seu beneficia. Docto. in c. fi. de offi. vicar, & in
gnatas po
feriū in materia vicariorum dicetur. [Et regula
ria, & secularia.]

12 Item beneficia causa permutationis vacantia
non debentur mandatariis, nec expectantibus
Apostolicis. c. vi. 9. de rer. permut. §. volumus, de
colla. in conc. siue permuteatur dignitates, & quæ
cunque alia beneficia. gl. in d. c. vno. quam probat
doct. ibi, & Imol. in clemen. vna. nu. 16. de sequestr.
poss.

13 Etiam nullus potest obtinere beneficium sine
canonica institutione: dicto cap. i. de regulis juris.
lib. 6. hoc intelligitur de quocunque beneficio: vt
ibi gl. & Doct. probant.

14 Item si indulgetur Episcopo, vt fructus bene
ficiorum vacantium in sua diœcesi recipiat, gene
raliter intelligitur, d. ca. tua, de verborum signifi
cationibus.

15 Limitatur nisi materia sit odiosa, vt in dispen
sato ad duo beneficia, non est ad dignitates di
spensatus. c. i. & 2. de filiis presby. lib. 6. vt inferius
dicetur in materia dispensa. in 2. parte.

*Generalis
beneficij ap
pellatio quā
do refrin
gatur.* 16 Idem quando materia non pateretur, sed re
pugnaret, tunc etiam restringitur, vt docet Felin.
in dict. c. postulasti. col. 7. verl. circa. gl. 2. de rescri
ptis.

17 Vel quando contrarium esset in iure expres
sum, vnde si cui mandetur prouideri de beneficio,
no poterit isti prouideri de præbenda in ecclesia
Cathedrali, pp honorem ipsius ecclesiae: & quia a
iure prohibetur, in c. quamuis. i. de præb. li. 6. & di
cā interius in forma signature: alias regulariter be
neficij appellatio, p materia generaliter accipiet.
18 Et Vascones suo more mutantes B, in V, vocat
hoc beneficium: quia est beneficium, id est, bene
no afficiuntur hi, qui fructibus horum beneficiorum
abutuntur, & non seruiunt: vt nunc sunt plu
rimi, ab institutione beneficiorum maxime de
uiantes: quamobrem sunt fundata beneficia non
considerantes: in specie vero accipitur beneficium
pro materia, vt docet plenè Felin. in d. c. postula
ti, de rescript.

Quare instituta sunt beneficia.

Primo nempe fundata sunt beneficia
in honorem Dei, & sanctorum, vt per
petuo illis in his deferuiretur, & sti
pedia ministrorum haec essent. c. pa
storalis, de his quæ sunt à præla. c. fi. de rescr. lib. 6.

Ideo qui non seruit, beneficium perdit. c. vno. de
vassal. milite qui arma bellica depositus. Et fructus
tenetur restituere, qui non dicit officium. Felin.
in c. postulasti. col. 9. de rescr. quia cessante, caussa
cessat effectus. l. quod dictum. ff. de past. cap. cum
cassante, de app. & sic pro seruitio speciali institu
tum est beneficium. nu. 18. scripsi in q. i. tract. de dec.

2 Secundò ut prouentus ecclesiarum in usus ce
deret necessarios. d. c. Pastoralis, non ergo in abu
sus, vnde ait Hier. Tibi ô sacerdos, de altari viue
re, non luxuriari permittitur. 44. dist. in summa.

3 Item in usus necessarios, ergo non in usus volu
tariorum, videlicet ut beneficiarius de suis consan
guineis diuitibus. c. non licet Papæ. 12. quest. 2. &
donare histrionibus, vitium est immane, non vir
nis ecclesie possit.

4 In iustum enim videtur, & ineptum, ut quæ fi
deles viri seu foeminae pro redēmptione animæ
suæ Deo, & sanctis eius consecraverint, vt iterum
in secularē seruitutem redigantur, & ut ele
emosyna vnius alterius fiat peccatum. c. iniustum.
12. q. 2. & c. iniustum. de rerum permut.

5 Tertiò ut presbyter, qui istos prouentus eccl
esiæ habet, teneatur orare pro populo, cui est pra
fectus & à quibus bona habet, nempe Moyses &
Aaron Domino pro populo indefinenter orabat, riu
debit. 1. Reg. c. 12.

6 Quartò debet etiā populum verbo prædicatio
nis instruere, inter cetera enim quæ ad populi
Christiani spectat, pabulum verbi Dei per maxi
mè dicitur esse necessariū. c. inter cetera. de offi. ord.

7 Quintò ut illa beneficia habentes custodian
sibi commissam plebem, vt ante tribunal æterni
iudicis ex omnibus sibi commissis rationem red
dant, & no iudicium, sed gloriam pro suis actibus
recipiant. c. ecclesiæ, in prin. 12. q. 2. Exod. 23. ego
mittam Angelum meum, qui custodiat te in via.

8 Sexto ut hospitales sint, & pauperes alant, c. de
monachis. vbi gl. de præb. & in summa. 42. dist. ac
in c. i. & per tot. quoniam quicquid habet clerici,
pauper est, & domus illorū omnibus debet esse
cōmunes: susceptioni peregrinorum, & hospitium
inuigilare debent. c. fi. 16. q. 1. hodie quidam Episcopi
canes, & meretrices, aues, & adulatores alii, ac suis
cōsanguineis redditus emunt, & pauperes spoliat,
& sic fures & sacrilegi sunt, quia viuum rei inuito
domino cōrectant, vt plenè alibi de his scribam.]

9 Item ecclesia sapienter pro beneficio sumitur in
c. 2. de concess. præb. c. cum non ignores, quod vna
ecclesia vnius debeat esse sacerdotis, cum multis
iuribus ibid. scriptis de præb. licet ecclesia varie
accipiatur, vt per gl. in c. cum cleric. de verb. sign.

10 Item non dicitur beneficium ecclesiasticum
ante episcopationem. c. nemo. & ca. nullus. de
consec. dist. i. Fel. in c. ex parte. 2. col. 1. de rescr. sed
dicitur quædam pia donatio, vel relictum pium si

Cisangui
neis an be
neficiarius
dare ex ba
nitus. c. donare. 86. dist.

Orare pro
populo &
illi predica
re beneficia
ru debet.

Rationem
plebis red
dare cura
tue & pau
peres alere
tenuerit.

Ecclesia p
beneficio
accipitur.

Seculare beneficium quotuplex.

4

forte pro missis celebrandis, vel pro anniversario,
vel si alias piè in perpetuum relictum fuerit, & de
his decidimus, sicut de aliis piis, de quibus multa
scribit Roma. in auth. similiter. C. ad leg. Falcid. &
an sint beneficia iure diuino, scripti in verb. Paro-
chias, in tit. de constit. in conc. videat ergo bene-
ficiarij, & current fundationi beneficiorum inferui-
re, alioqui sibi acquirunt inferni habitationē per-
petuam.

Quotuplex sit beneficium.

I *L*otusplex sū vñspñm.
Totuplex dicem⁹ beneficiū Resp.
quod attinet ad hanc materiā, du-
plex, videlicet seculare, & regula-
re, c. cùm singula, de præb. lib. 6.

*Seculare
beneficium
quid.*

*Beneficium
præsumitur
seculare.*

Beneficium 3 Et regulariter omne beneficium, præsumitur
presumitur seculare ex prima uia institutione, nisi probetur
seculare. regulare, quia postquam diuus Petrus fuit secu-
laris, præsumitur quod ita beneficia fundata sint,
sequendo illum primum patronum. Do.de Rota.
decisio.32. Fuit dubitatum, [in no. sub tit. de præb.
decis. 2.] Et Philip. Prob. in addit. ad Ioan. Monac.
in c. super eo, nu. 17. de præb. lib. 6. post Nicol. Mi-
lum in verb. beneficium. q. 23.

4 Ideo secularis non tenetur probare esse secu-
lare, sed is, qui illud regulare dicit: quia habet
præsumptionem pro se is, qui est secularis, ut per
Doct. in c. cùm de beneficio, de præb. lib. 6.

5 Quod probatur, si per 40. annos possessum fuerit abfque dispensatione à regulari, vel si ex fundatione appareat regularibus affectum, nempe quatuor interuenientibus, quæ scripsi in gl. regularia, in §. volumus de colla. in conc.

6 Nisi quoque fuerint capellæ fundatae in monasterio:quia illæ præsumuntur regulares, nisi per seculares teneri sint solitæ d.c. cùm de beneficio.

7 Et quando quis illas capellianas imperat, debet in bulla adiicere clausulam, non obstan. monasterij statutis, quamvis ea statuta non ligent seculares, quatenus concernunt regulam, sed religiosos tantum. Tamen quatenus disponunt, quod capella si sic seruire illis capellaniis debeant, seculares illis ligantur, vnde his derogandum est. Et hoc est tutius, quicquid in contrarium dicatur.

[Item parochiales ecclesiarum presumuntur seculares, quia regulares sunt cum eis inhabiles. ca. monachi. de statu monacho. Nam monachi plangentis, & non docentis habent officium, c. monachus. &c. placuit. 16. q. i. Vide inferius. tit. seq.]

Seculare beneficium quotuplex.

Seculare I
beneficium
multiplex.

SEcularia Beneficia multiplicia sunt, quædam enim sunt cum administratione, alia sine administratione, &c sic simplicia vocantur. cap. præfenti, vbi glossa de officiis ordinis lib. 6.

2 Cum administratione vocantur ministeria. ea.
cūm in eundis. §. inferiora ministeria, de elect. &
e. z. de concess. præb. quæ vocantur duplia, per

Spec. in titul. de lap. & disp. §. dicendum, ver. i. & ver. duplex.

ver. duplex.
3 Administrationem habentia hæc sunt. Primo Papatus dicitur beneficium, in c.i. de maled. ibi in depositionem officij & beneficij nostri, & sic cōprehendetur sub c.i. de reg. iur. lib. 6. ut cum canonica institutione obtineri debeat, alioqui à lignis, pīscopatus, minibus sanctæ Dei ecclesias separatus abiiciatur, & episcopatus Antichristus, & inuasor, & destrūctor totius Patrum. Christianitatis. c.i. col. 3. dist. 33.

4. Item Patriarchalis dignitas, & Archiepiscopalis, & Episcopalis, in c. cleris, 21. dist. De episcopatu habes textum in c. veritatis. de dolo, & in ca. felicis. §. quod si quis, de pœnis. lib. 6. vbi episcopatus vocatur beneficium pro subiecta materia, licet non veniat regulariter appellatione beneficij, quia est culmen. c. penult. de præb. & ca. 2. illo. tit. lib. 6. vbi gl. & alibi scripsi.

5 Abbatia secularis etiam in c. ex transmissa , vbi *Abbatia*
etiam gl.de qua est videre in *ecclesia collegiata secularis.*
sanceti Sebastiani Narbonæ, quæ vocatur abbatia
sanceti Pauli, vbi est dignitas secularis, & in *eccle-*
sia Claromonten. in Auernia (vt fertur) licet ferè
sit regularis, vt inferius dicetur.

Item dignitas, personatus, & officium, beneficia autem sunt secularia, & cum administratione, in c. cum accessissent, de constitutionibus. capit. i. de consuet. lib. 6.

7 Dignitas verò dicitur quadam præminentia, cum iurisdictione, quæ cognoscitur ex præminentia, iurisdictione, & institutione, quando ad hoc est instituta, ut sit dignitas. Pan. & alij, in c. de multa, de præb. & ex consuetudine, quando consuetudo facit, ut dignitas reputetur. Doctores in d.c. de multa, &c in d.c. cum accessissent, de cōstit. [& hoc in iure canonico, licet aliquando accipiatur etiā pro ordine, ut in c. denique. vbi glo. 4. dist. & pro seculari potestate c. administratores. 23. q. 5. sed ista aliò tendunt.]

8 Personatus est habere præminentiam in ecclesiæ sine iurisdictione, ut Præcentor: c. i. de consuetudine, ubi Doctor scripsi in §. præfatiq; graduati, de collatio in concor.

9 Officium dicitur, quando quis habet rerum ecclasticarum administrationem sine iurisdictione: Doct. in rub. de offic. deleg. vt Sacrista, titul. de officio Sacristar.

10 Adhæc ecclesia parrochialis dicitur beneficiū *Parochia-*
seculare, & cum administratione c. extirpandę. & *lis ecclęsia-*
c. de multa. de præb. c. cum in iunctis §. inferiora, *seculare est*
de elect. quia curatus tenetur ministrare sacra-*beneficium*
menta ecclęsiaistica, videlicet baptizare poeniten-*& quid di-*
tes, & confitentes peccata audire, & eos absoluere*catur curiā*
in iuncta eis poenitentia, & sacramenta mini-*habere.*
strare, aliaq; opera eos rangētia, facere tenentur,
c. i. & per totum de parroch. scripsi in §. statuimus.
2. de collar. in concord.

ii Nota quod de iure communi nullum beneficium habet curam, nisi habeat populu, vel clericu: ideo afferenti beneficium non esse curatum, non in cumbit probatio, quia de iure ita est: vt docet Aegid. Bellamer. in decisi. 66. Si impetrans probat

ns. probat
Staphile

Regularia beneficia multiplicia.

5

Staphile,in tract.de liter.gratiæ,rub.de qualitate & statu benefi.in prin. Ideoque dicit illud curatum,oportet quod probet.arg.l.ei qui.ff.de prob.

*S m'lex be
ne. cūm
qu.d.*

12 Alia beneficia sunt simplicia,& sine administratione,vt quæ non habent populum,vel clerum,nec quidem administrationem:vt canonicatus & præb.c.2.de renun. Canonicus enim ratione præbenda sacramenta non administrat, sed Deo servit in horis cantandis,& alio officio sibi iniuncto: ideo sine administratione dicitur.

13 Et præbendam dicunt esse ius percipiendi prouentus in ecclesia ratione canonæ gl.in verb. re ceperunt.c.cūm Mar.de constitutionibus facit.c. dilecto.de præb [& præbenda dupliciter sumitur, primò pro quocunque beneficio ecclesiastico quod necessaria ad vitam præbeat.c.super hoc.de renunc.& pro iure percipiendi prouentus ratio ne canonæ gl.& doct. in c.cūm M. Host. in summa de præb.& dij. ni Felin.in c.postulasti.nu.4.de rescrip.] curam animarum non habens.cap.fin.de præb.Bellamer in c.indeorum.col.4.verf.quarto habemus.de ætate & qualit. [Spec. in tit. de la psis. §.nanc dicendum,in prin.]

*Capella &
capellania
differunt.*

14 Item capellæ,vt in c.i.de capellis monach. & per totum,& practici Romani faciunt differen tiam inter capellam & capellaniam: nam capellæ vocant,quādo est corpus per se,& ecclesia per se, & tunc literæ Apostolicæ diriguntur rectori talis capelle,vt in ti.de capellis monachorum. Si verò altare sit in aliqua ecclesia,tūc dicitur capellania, & vocari solet perpetua & dirigitur rescriptū tali N perpetuo capellano:& sic capella corp' est per se,capellania in ecclesia aliqua:quod est notandum, sed non exactè seruit ista differentia etiam in iure:nam vno pro altero passim vtitur.

*Simplexve
robene;cūm
vocatur.*

15 Altaria an
sint benefi-
cia.

Præstimo-
nia que &
beneficium seculare simplex,de quo in cap.fi. de quare fu-
runt insi-
tu ia.

R Regularia beneficia sunt,que religio sis addicta sunt, vel ex fundatione, vel ordinarij, seu superioris institu tione.c.i. & ibi Doctores de ca. mo-

nach.vel de consuetudine,seu prescriptione: vi pote quia per regulares regi confuerunt,& ad ministrari per quadraginta saltē annos. c. cūm de beneficio de præb.lib.6.glo.in §. idem ordo.in ver.regularibus,de colla.in prag.& incongruum videtur,vt regulares secularibus supponantur,c. ij.de c.mo.licet hodie quidem stolidi præficiatur sanctis religiosis,& eos fame opprimant, sed vñ il lis. Vide quæ scripti in conc.Franciæ, in verb. re gularibus,in for.lit.execut.in fin.

2 Etiam hæc sunt in duplice differentia secundum quosdam:quædam enim sunt duplia,vt abbatia regularis, forte quia ea obtinentes duplii onere funguntur,vel fungi debent, tam circa personas, quam res monasterij. c.quanto,in fi.de offic. ordi. c.cūm ad monasterium,de statu monacho.& c.in singulis,& per totum ibidem.

3 Officium.c.cūm singula,de præb.lib.6.cap.cūm ad monasterium,ver. tales autem,& c.seq. de sta tu monach.& multa sunt officia in religione,quæ si bene regantur,bene est religiosus.

4 Prioratus conuentualis:c.le.ne in agro. §.cateri um,de statu monac.c.nisi essent,de præb. scripti in §.monasteriis,in verb.prioratibus,in concor. in rubr. de nomina. reg. ad prælat. vbi dixi priores conuentuales eos,qui in conuentu religiosorum præfecti sunt:vt not.Doctores in ca.capitulum,de rescr.& c.cūm ecclesia,de cauſa posseſſ.

5 Prioratus clauſtralis.c.cūm ad monasterium,de Prioratus statu monachor.& dicitur prior clauſtralis, qui in clauſtro religiosis in clauſtro & monasterio præfectus est, qui pri. & eius p̄r cæteris post abbate potens esse,debet in ope re & sermone:vt exemplo vita,verbō; doctrine, fratres suos & instruere possit in bono, & à malo etiam reuocare, zelum religionis habens secundum conscientiam,vt delinquentes corripiat, & castiget,obedientes foueat,& confortet. §. prior, dicto.c.cūm ad monasterium. Et ista duplicita vo cantur.

6 Simplicia sunt prioratus simplex, & monachus,ac canonicatus regularis: hi enim suo & sim pli onere funguntur.c.quod Dei timore, & c.fi. simplicia de statu monach.clem.ne in agro. §. cateri um & quia per totum de statu mona.gl.in clem. dispensatio, in verb.in beneficiis,de iudi.c.fi.de reli.dom.

7 Vbi monachus nō potest locum monachalem. in diuersis locis & monasteriis habere, sed vno contentus esse debet.c.cūm singula,de præb.li.6. & dicam inferius,in materia dispesa.super plurali in 2. parte.

De clericis, & à quibus & quomodo crecentur.

1 Ciēdum est quod ista beneficia debentur clericis secularibus, si secula ria sint:clem.,i.de elect.cap.Deus,de vita & honest.cleri.vbi Doct.not.

2 Si verò sunt regularia, regularibus & religiosis debentur.c.cūm singula,de præb.in 6. scripti in §. volumus,de collat.in concor.

3 Aliquando verò sacerdotibus , ut sacerdotalis præbenda, in c. cui de non sacerdotali, de præb. lib.6.

4 Itaque hæc beneficia ecclesiastica nō debentur

A 3

laicis, sed ipsi sunt illorum incapaces, nisi clerici fiant. c. cùm ad eò de rescr. ca. ex literis, de translatio. videndum esset de his clericis, & à quibus, & quomodo crea^r possint.

Clericus ut 5 Et ut clerici creari quis possit, tria requiruntur, fieri possu^r, artas, habilitas, & forma, seu ætas, morū grauitas, tria in eo re & literarum scientia. c. cùm in cunctis, de elect. quijus.

6 Primo clerici fieri nō possunt ante septem annos. c. fi. de temp. ord. lib. 6. & tunc primam tonsuram sumere possunt, seu coronam. c. fin. de cleric. coniugat. & iste annus septimus debet esse completus, teste Præposi. in c. de his. in prin. 28. dist. dispensatur tamen à Papa, vt in sexto anno possit insigniri clericali charactere: & completo illo sexto anno, vt beneficia simplicia obtinere possit.

Post septem annos clericus sit. 7 Ad beneficia autem quæcunque dispensesse Papa potest in sc̄ptimo completo, vt inferius dicamus in tract. dispens. super defectu ætatis, videat tamen causam alioq. iudicium sibi preparat Papa, si cū isto minore dispenses sine ratione, sola affectione mor^r.

8 Habilitas personæ consideratur respectu datus, & eius cui datur: dantis, an is, qui concedit, dare hoc possit. l. naturali. §. i. ff. de confir. tuto.

Primā ton suram que concessere posse. 9 Videntur est, qui primam tonsuram concedere possint. Resp. Papa, qui etiam solo verbo potest presbyterum facere: teste Angelo in l. i. C. de sent. passis, quem refert & sequitur Fel. in dict. c. i. num. 23. col. 6. de constitutio. Ipse enim introduxit formam, quam tollere potest. ff. de sponsal. l. si puellæ.

10 Solet tamen ipse solennia quædam in illis seruare, sine quibus actus vix reciperetur.

11 Etiam episcopus clericos in sua diœcesi creare potest: dicto. c. i. & per totum de temp. ord. lib. 6. & archiepiscopus in suo archiepiscopatu, non autem clericos suffraganeorum: dict. c. i. de temp. ordin. in 6.

12 Itaque episcopus primam conferre potest tonsuram, siue in episcopatu, siue extrâ: cum collatio tonsuræ sit voluntaria iurisdictionis: ergo suos subditos ubique non alienæ dicecessis viros ordinare potest, teste Alber. in l. emancipari. ff. de adoptio. Barba. in c. nouit, de officio legati.

13 Etiam non petito consensu episcopi territorij, secus in iurisdictione contentiofa: vt not. in elem. vna, per illum. tex. de foro compe.

14 Interdum ab abbate prima cōfertur tonsura, si ipse benedictus sit, & presbyter: sed monachis tantum & conversis monasteriorum suorum, & qui ad illa conuolauerint, & in quos ecclesiasticam, & quasi episcopalem obtinent iurisdictionē: alios autem ordinare non possunt, nisi id eis competat ex pleno sedis Apostolicae priuilegio. c. abbat. in fi. de priuileg. lib. 6. Glo. in c. de temp. ord. eodem lib. cap. cùm contingat, de arte & qualit. vbi Doctores. c. quoniam. 69. distinct. c. cùm inter, de re iudic.

15 Et alij, quām religiosi, promoti ab abbatib^r debent ostendere abbatis priuilegiū, super quo fundant intentionem suam. l. actor. C. de probation. alij non proderit eis tonsura ab abbatibus concessa: Parisius in consilio cētesimo vigesimo quin-

to, An collatio, in quarto volumine.

16 Interdum à prioribus etiam hæc prima tonsura confertur: doct. in d. c. abbates. Id tamē ex priuilegio, & sicut abbates, de quibus suprà dictum extitit: & hæc tonsura vocatur aliquando corona. c. fi. de cler. coniugat. cle. 2. vbi gl. de vit. & ho. cler. & vulgus Occitanorū ita vocat, & interdum vocatur clericæ. c. Psalmista. 23. dist. vbi Prepo. hoc scribit: quia per eam fit clericus is, qui ea honestatur.

17 Item cōsideratur habilitas respectu recipiens, sed quæ in recipientibus habilitas requiritur? Resp. si ab abbatibus & prioribus conferatur, requiritur quod suis monachis, non alienis conferatur. c. abbates, de p. i. uil. & in suo monasterio. cap. quoniam. 69. dist. & post professionem, alijs susceptra tonsura, is posset postea exire, & fraus fieri, quæ præcauenda est. c. i. de fer. non ord. Doct. in c. religioso, de sent. excom. lib. 6.

18 Valeret tamen, si intra annum professionis effet collata, licet is dimitteret illā religionem, quia non annullatur id, quod iure factum fuit: per reg. iuris factum legitime, de regul. iur. lib. 6.

19 Si verò episcopus conferat tonsuram, requiriatur quod hi quibus confert, orti sint in suo episcopatu, velibi habeant domicilium, vel beneficium, & habemant literas dimissorias. ca. cùm nullus, de temp. ord. in 6.

20 Beneficium dico perpetuum, ideo nō possent promoueri collegati, seu bursarij vbi obtinent ad tempus collegij locum: quia hoc non est perpetuum. idem si haberet fructus præbendæ ad docendum pueros. c. quia non nulli, de magist. vbi Host. 21 Ideo habentes beneficium in commendam per sex menses, non possunt ratione illius beneficij promoueri ab episcopo illius beneficij, quia non datum est eis perpetuū. c. nemo, de elec. lib. 6. nisi in religiosis habentibus beneficia manualia: clem. vnica, de sup. neg. præl. quia pro perpetuis quo ad hoc habentur. l. sufficit. ff. de cond. indeb. gl. in c. si gratiōsē, de rescr. in 6.

22 Poteſt etiam ep̄s tonsuram conferre monachis de gentibus in monasteriis sui episcopatus, niſi ſint exempti: quia tunc licentia Papæ requiritur. d. c. cum nullus. §. fi. vbi Peruf. fed alij firmant contrarium, quod etiam exempti ordines ab ep̄o recipere poſſint: q. est valde fauorable, & tenēdū.

23 Bene tamen poterit tonsuram concedere ep̄s consiliariis, & alijs habentibus officiū perpetuum in diœcesi: vel quasi perpetuum, quia ibi cēſentur officiū perpetuum tunc habere domicilium: Bart. & alij in l. i. ff. ad munic. sura confer.

24 Non poſſet tamen ep̄s conferre tonsuram, vel ordines alij cui famulo suo alienæ dicecessis, ratione familiaritatis: & quia non cēletur ibi habere domicilium famulus, vbi feruit, secundum Domi. & Phil. in d. c. cū nullus: niſi haberet aliquod beneficium, vel domiciliū ibidē: requiritur etiam q. hic sit bonis moribus prædictus. d. c. cùm in cunctis, de elect. & l. scire. in fi. ff. de tutor. & cura. dat. ab his.

25 Itē illiteratus ordinari nō poſſet. c. p̄cipimus. illiteratus 34. dist. & c. illiteratos. 36. dist. in c. fi. de tēp. ord. li. non poſſet. 6. & in auth. de san. epis. col. 9. q. a literis carēs sacris promouere. nō poſſet esse aptus officiis. d. c. illiteratos, & ep̄s qui neſciebat

Forma liter.tonsuræ,& in his requisit.

7

nesciebat Donatū fuit priuat⁹.c.fi.de q̄ta.& quali.
 26 Ego scio quosdam eo solo posse deponi, qui tantum sciunt legere, & scribere Gallicum sermonem, sed non Latinum: tamē per eorum astutiam, nescio quo fato in animarum illorum fortè perniciem acquisierūt episcopatus, abbatias, & alia multa beneficia, & coqui, latomi, & armigeri, tibicines, & fortè ifideles in hoc regno nostra memoria non dicam vnam, verum plures sibi usurpant abbatias: sed quis est mortalium, qui hanc non videat insignem perniciem, & Ecclesias brevi destrui, ac labefactari ab his, si diu sic regantur? Dicam cum Psalte egregio, *Benefac Domine bonis & rectis cordis.*
 27 Quod est verum, si omnino essent illiterati, promouēdū non sunt, sed si scirent legere, possent habere primam tonsurā: Dominic. & Philip. in d. cap. præcipimus, iuncta glo. 34. dist., quia tonsura est gradus primæus, quæ solet iuuenibus conferri, de quibus spes est, ut studeant, & doctiores fiant: cap. fin. de temp. ordinand. libro 6.

Episcopus non dispensat super scientia.

8 Nec poterit dispensare episcopus, vt illiterati omnino tonsuram uscipiant, teste Innoc. in ca. cūm dilectus, de temp. ordinand. in d. cap. fin. Bernard. de Luso in præc. cri. in ver. illiterati.

29 Quod intelligerem verum in viris iam ætate ingrauescentibus, sed in iuuenie septem annorum, potest episcopus cum modica scientia isti iuueni primam conferre tonsuram, habita ætatis ratione, quæ ostendit illū magnam callere non posse sciētiā in illa ætate, & sub sp̄e futuri studij illum promouere: sicut quandoque doctores cōferunt gradum baccalaureatus primævum iuuenibus acrimoniam ingenij præditis, licet parum studuerint in iure: quia spem habent, ut ad maiora prouochi debant: postquam bono prædicti sunt ingenio.

30 Forma conferendi primam tonsuram ponitur in pontificali, in principio, eam non pono, nā postquam aliquis est clericali insignitus charactere, præsumitur quod forma fuerit seruata & alia necessaria: vt docet in simili Panor. in cap. nisi de præben. & forma intrinseca præsumitur: l. ciendū, ff. de ver. oblig. cap. si forte, de elect. libro 6.

Clericus in ordinatio-ne promis-tre debet, quod fidem catholicam tenet.

31 Et in concilio Toleta. xj. fuit statutum, ut antequam cleric⁹ crearetur, caueret scripture propria, vt fidem catholicam syncera cordis deuotione teneret, iustè ac pièvueret, in c. quāquam, 23. dist. catholicam quod tamen hodie non seruatur,

32 Adiuentum est, quod interdum confertur tonsura, & alij ordines à suo episcopo, & quandoque ab alieno, si concedatur à suo episcopo, qui dicitur ratione originis, domicilij, vel beneficij: cap. cūm nullus, de temp. ordin. in 6. opus est, vt ipse cōcedat literas probatorias, & authēticas: verū quia in eis sapienter erratum vidi: ob id sic concipi solent.

Forma literarum tonsuræ, & in his requisita.

I OANNES miseratione diuina, ac sanctæ sedis Apostolicæ gratia, N. Episcopus, notum facimus vniuersis, quod nos anno & die infra scriptis, & in Ecclesia parochiali de Lefato

nostræ dioecesis officium visitationis exercendo, dilecto nobis in Christo Petro Robin, filio Petri Robin, & Ioannæ coniugum dicti loci de Lefato nostræ dioecesis oriundo, in & de legitimo matrimonio procreato (prout fide dignorum testimonio nobis facta fides extitit) ætatēque, literatura, & aliâs idoneo comperto tonsuram contulimus clericalem, militiæ clericali adscribendo eundem. Actum ubi suprà sub sigillo nostro magno rotundo, die 20. Aug. anno incarnationis Domini millesimo quadragesimo primo, testibus Joanne Rotelino, & Gaspare Rito ad hoc vocatis, de mandato Do. P. Rochet Secret.

2  I autem Episcopus tonsuram cōferat *Dispensatio* bastardo, soler addi dispensatio sic, & *episcopi cu-* *bastardis* *ad tonsurā* *ad bene* *sicium sim-* cum eodem super defectū nataliū quem patitur de presbytero genitus & soluta: vt etiam ad minores ordines promoueri & beneficium ecclesiasticum, cui cura nō immineat animarum si sibi canonice conferatur, recipere, & retinere, liberè & licetè possit, & valeat hū iusmodi defectu, non obstante eisdem auctoritate & tenore dispensauimus, & dispensamus. In cuius, &c. Et ista dispensatio elicetur ex c. i. de fil. presb. libr. 6. de qua scribam, in tracta dispensa, super defectū nataliū inferiū in secunda parte.

3 Notanda sunt in his literis tonsuræ requisita. *Requisite* Primò requiritur nomen episcopi [quod probatur in c. in nomine. 73. dist. c. ego N. de iure iurando.] *in literis* *tonso.* Ioannes, &c. nec solet cognomē addi, quia ex nomine satis est certus: ideo non debet amplius demonstrari, vt habetur in l. i. ff. de dote prælega. & notoria demonstratione non indigēt. l. emptorē. ff. de actio. cmp. & si sola nominis commemoratio quicquam ambiguitatis non parat, nō sit alia expressio, per text. in l. hac consueta. C. qui testament. fac. possunt: vbi gl. nisi, nomen & cognomē esset de forma, vt docet Alex. cōf. 27. viso, in 6. vol. & Alber. in tract. statu. in ver. instrumentū primo.

4 Etiam in his literis solet describi miseratione diuina, & sanctæ sedis Apostolicæ gratia, vt etiam à sancta fede recognoscatur episcopatum habere. cap. ego N. de iure iurando, alioqui priuari posset episcopatu, si nollet recognoscere sedē Apostolicam: vt scripsi in artic. 2. tract. vt benefic. ante vacatio. in consti. Reg. vbi scripsi illos Principes, qui neminem nisi solum Deum in temporalibus recognoscunt, hac phrasī vti solere, gratia Dei seu diuina gratia, seu clementia: alios vero non maxime episcopos nisi sapient hæresim, volentes Papam, sua dignitate priuare: & tunc Papa debet eos episcopatu statim priuare, quia sic indignos se reddiderunt: & ego vidi quandam episcopum, qui nobebat hāc adiucere clausulam, sanctæ sedis Apostolicæ gratia,] ideo præsumendum erat contra eum, & exitus acta probauit, &c.

A 4

Formula literarum tonsuræ,

5 Secundò, exprimi debet nomen episcopatus, videlicet Paris. episcop° vel alius, & hoc solet certum episcopum facere, ut cognoscamus, an quis à suo episcopo sit tonsuratus: ut docet per c. i. & per torum de tempor. ordinan. libr. 6.

6 Tertiò debet exprimi in his literis, annus & dies datae tonsuræ: alioqui instrumentum sine anno & die non valeret generali. C. de tab. lib. 10.

Locus con-
cessus tonsu-
re exprimē
dus.

7 Quartò, locus in quo est concessa tonsura ex primi debet. gloss. vlti. in extrauagan. execrabilis. Ioan. 22. & Specul. intir. de instr. edit. §. 1. imo quidam locum loci ponunt, sic, Datum Paris. in templō nostrā Dominae, vel in aula episcopali: & profect ad euitandam falsitatem, sed non est necessarium, ut testatur Ioan. de grassis, in tract. de substantia procura in verbo actum in ciuitate: & ego in his maxime vidi conscribilocum loci, [ut in ciuitate Parī, & in ecclesia tali, &c.]

Nomen &
cognomen
recipientis
tonsuram
enque pa-
trig. est ex-
primendū.

8 Quintò, exprimi debet nomen & cognomen eius, cui data est tonsura, ad euitandum dubia & equivocationes de alio: I. ad recognoscendos. C. de inge. & manu. l. hac consultissima. C. qui test. fac. poss.

9 Sextò, nomen & cognomen patris ordinandi, & nōmen matris, ex quibus progenitus est is, qui tonsuram suscepit, ut sciat an sit filius legitimus, & ex quo ortus sit, & si pater mortuus sit, dicetur filius quondam talis. l. eius. ff. si certum petat, vbi gloss. & Doct.

10 Septimò, debet exprimi locus, in quo illi, qui suscipiunt tonsuram, degunt, ut dignoscatur, an episcopus potestatem habuerit dandi tonsurā illis: & solet dici loci talis de Balianicis nostræ dioceſis vel à Lefato: quia nullus potest ordinare clericum alterius dioceſis. c. i. per totum, de tempor. ordin. lib. 6.

Natus an-
si tonsura-
sus ex legi-
timō matri
morio lie-
re testari
dabent.

11 Octauo, debet fieri mentio, quod is, qui tonsuram suscepit, natus est de legitimo matrimonio, & sic episcopus, vel ab eo delegatus, antequām conferat tonsuram, debet duos saltem audire testes de hoc, & postea in literis attestari: alioqui non valebit tonsura collata bastardo, licet episcopus possit secum dispensare, etiam ad minores. 12 sed non censetur dispensatū, si hoc non fuerit expressum, vel si episcopus nesciat defectum. c. vno, vbi Glos. & Doct. de extate & quali. lib. 6. cap. i. de filiis prebyt. Ibidem ideo superius scripti dispensationem, quando episcopus confert tonsuram illegitimo.

Litera-
ton-
sura at-
testari
& scienciam
attestari,
enibus cre-
datur.

13 Nonò, debet fieri mentio extatis legitimæ, videlicet quod tonsuratus inuentus est in extate legitimæ, ergo super hoc debet sciscitari episcopus à testibus, & parentibus, quibus etiam cum aliis in hoc creditur. l. de extate. ff. de minor. vbi Bar.

14 Quia infantī non debet conferre tonsuram, nisi religionem intraret. c. f. de tempo. ordi. lib. 6. 15 Et licet fiat mentio testimoniū, tamen creditur his sicuti, tamen super extate, quam super matrimonio, per c. post cessionem, de probat. nisi quis velleret probare contrarium.

16 Decimò, de literatura promouendi etiam solleſſi mentio in his literis, quod est inuentus idoneus in literatura, per cap. cūm in cunctis, de ele-

ctionibus. Nam illiterato conferri etiam tonsura, non debet. d. c. fin. ibi illiterato: nec dicitur illiteratus, si legere sciat, ut superioris scripti: & in hoc etiam creditur his literis, nisi quis eas faſas probare vellet, super quibus est prius cogitandum.

17 Undecimò, debet testari se dediti ei tonsurā clericalē, eum adscribendo militiē clericali, quod potest: ut plene scripti, in fine concord. Francie contra Pet. de Ferraris contrariū dicentem: quia ea quæ spiritu Dei aguntur, non sunt sub lege: ut docet Divus Paul. ad Gal. 5.

18 Duodecimò, debent in fine literarū duo saltem testes inscribi: ut in ore duorum vel triū stet tonsuram omne verbum: ca. licet vniuersis, de testibus. cap. effany. relatū, de testamen. licet literis quo ad hoc episcopi sigillo signatis crederetur. capit. post cessionem, de probat. sed stylus est seruandus.

19 Decimotertiò, datam literarum apponi neceſſe est, & quo die hæc gesta sunt, ut plenē scribit. Ioannes Andreas in f. lib. 6. & ego in forma manu. in concordatis, & iste literæ sic confitentur: faciunt fidē: ideo si ista non sint in literis tonsuræ, impugnari tolent.

20 Decimoquartò, attestatur episcopus literas sub sigillo suo esse confessas: nam sigillum episcopi in literis apponi debet, & postea probat literas, interuenientibus aliis necessariis: c. post cessionem: vbi Doct. de probationibus: & dicere debet an sit sigillum rotundum, vel longum, magnum vel parvum: ut Doctor. notant in c. significavit, de ap-pel. & in cap. inter dilectos, de fid. instrum.

21 Decimoquintò, episcopi secretarius subscrabit se in fine illis literis, de mandato episcopi, id se fecisse attestans, ut in l. hac consultissima. C. de testa. ibi, finem autem testamēti subscriptiones. Muita. super hoc scripti in tracta, nomina q. 10. hoc procedit, nisi episcopus se subscrivat: quia tunc alia non requiritur subscriptio, cūm maior sit episcopi auctoritas, quam secretarij eius. [Regula est quod tonsura est probada literis ad hoc factis. Nec probatur per literas aliorum ordinum. Limitatur ex diuturnitate temporis. Panor. in ca. fraternitatis, de cleri. nō resid. Feli. in cap. super his. col. 9. de ac-
cus. & conf. 2. excellens docto. nu. 29. & 32. quia ex diuturnitate temporis omnia præsumuntur sole-
niter facta. l. si filius fa. C. de petit. heredit. Secūdō propter integratatem ordinantis, quia nō est veri-
simile quod episcopus contulisset ordines sacros, nisi primū vidisset tonsuram. Panor. not. primū in c. nisi per illum text. de præb. Et sic præsumen-
dū est pro quolibet episcopo, siue forte pro alieno, & ceteris qui non curāt de oīibus, quia mer-
cenarij & portatiles, ut plurimū sunt. Tertiò si inciderter probadæ essent literæ tonsuræ, ut pote si velim probare tonsuram resignantis mortui fortè, vel illius in cuius locum subrogari cupio, tūc sufficiet aliquis probare literas aliorum ordinū. argu. l. quotiens. & ibi not. C. de iud. Panor. in cap. illud. de præsum. & sufficit producere signaturam resi-
gnantis mortui, vel alterius quando incidenter Tonſurali-
eam produco, & sic in forum iudicij seruati vidi. teris pro-
22 Etsi patet tonsurā literis probari debere, cum banda.

de ea

Formula literarum tonsuræ,

5 Secundò, exprimi debet nomen episcopatus, videlicet Paris. episcop° vel alius, & hoc solet certum episcopum facere, vt cognoscamus, an quis à suo episcopo sit tonsuratus: vt docet per c.i. & per totum de tempor. ordinan. libr. 6.

6 Tertiò debet exprimi in his literis, annus & dies datae tonsuræ: alioqui instrumentum sine anno & die non valeat. l. generali. C. de tab. lib. 10.

*Locus con-
cessæ tonsu-
rae exprime-
re.*

7 Quartò, locus in quo est concessa tonsura exprimi debet. gloss. vlti. in extraugan. execrabilis. Ioan. 22. & Specul. in tit. de instr. edit. §. 1. i. mō quidam locum loci ponunt, scilicet Datum Paris. in templonstræ Domine, vel in aula episcopali: & prodebet ad euitandum falsitatem, sed non est necessarium. vt testatur Ioan. de grassis, in tract. de substantia procura in verbo actuū in ciuitate: & ego in his maximè vidi confitibilis locum loci, [vt in ciuitate Paris. & in ecclesia tali, &c.]

*Nomen &
cognomen
recipiens
tonsuram
in signo pe-
nitentia ex-
primenda.*

8 Quintò, exprimi debet nomen & cognomen eius, cui data est tonsura, ad euitandum dubia & aquivocationes de alio. l. ad recognoscendos. C. de inge. & manu. l. hac consultissima. C. qui test. fac. poss.

9 Sexto, nomen & cognomen patris ordinandi, & nomen matris, ex quibus progenitus est is, qui tonsuram suscepit, vt sciatur an sit filius legitimus, & ex quo ortus sit, & si pater mortuus sit, diceretur filius quandam talis. eius. ff. si certum petat. vbi gloss. & Doct.

10 Septimò, debet exprimi locus, in quo illi, qui suscipiunt tonsuram, degunt, vt dignoscatur, an episcopus potestatem habuerit dandi tonsurā illici: & solet dici loci talis de Balianicis nostræ dicēsis vel à Lefato: quia nullus potest ordinare clericum alterius dioeces. c.i. per totum, de tempor. ordin. lib. 6.

*Natus an-
siu tonsu-
ra ex legi-
timo matri
monio lie-
ta reperi-
tient.*

11 Octauo, debet fieri mentio, quod is, qui tonsuram suscepit, natus est de legitimo matrimonio, & sic episcopus, vel ab eo delegatus, antequam conferat tonsuram, debet duos saltē audire testes de hoc, & postea in literis attestari: alioqui non valebit tonsura collata bastardo, licet episcopus possit secum dispensare, etiam ad minores. 12 sed non censetur dispensari, si hoc non fuerit expressum, vel si episcopus nesciat defectum. c. vno, vbi Glos. & Doct. de ætate & quali. lib. 6. cap. i. de filii presbyt. Ibidem ideo superius scripsi dispensationem, quando episcopus confert tonsuram illegitimo.

*Littera tonsu-
rae atate
& scientia
attestatorum
quibus cre-
duntur.*

13 Nonò, debet fieri mentio ætatis legitimæ, videlicet quod tonsuratus inuentus est in ætate legitimæ, ergo super hoc debet sciscitari episcopus à testibus, & parentibus, quibus etiam cum aliis in hoc creditur. l. de ætate. ff. de minor. vbi Bar.

14 Quia infanti non debet conferre tonsuram, nisi religionem intraret. c. fi. de tempo. ordi. lib. 6. 15 Et licet fiat mentio testium, tamen creditur his literis, tamen super ætate, quam super matrimonio, per c. post cessionem, de probat. nisi quis vellere probare contrarium.

16 Decimò, de literatura promouerdi etiam solet fieri mentio in his literis, quod est inuentus idoneus in literatura, per cap. cum in cunctis, de ele-

ctionibus. Nam illiterato conferri etiam tonsura non debet. d. c. fin. ibi illiterato, nec dicitur illiteratus, si legere sciat, vt superius scripsi: & in hoc etiam creditur his lit. eris, nisi quis eas falsas probare vellet, super quibus est prius cogitandum.

17 Undecimò, debet testari fe deditie ei tonsurā clericalē, eum adscribendo militiae clericali, quod potest: vt plene scripsi, in fine concord. Francie contra Pet. de Ferrariis contrariū dicente: quia ea quæ spiritu Dei aguntur, non sunt sub leg: vt docet Diuus Paul. ad Gal. 5.

18 Duodecimò, debent in fine literarū duo saltem testes inscribi: vt in ore duorum vel triū stet tonsurā, omne verbum ca. licet vniuersis, de testibus. cap. 7. *testes in tonsurā, & se-
cretarij fe-
dū in tonsu-
ra, & de
bet.*

19 Decimotertiò, datam literarum apponi necesse est, & quo dicitur gesta sunt, vt plenè scribit. *Data, sigil-
lo & se-
cretarij fe-
dū in tonsu-
ra, & de
bet.*

Ioannes Andreas in fi. lib. 6. & ego in forma mandat. in fine in concordatis, & iste literæ sic confiteantur fidē: ideo si ista non sint in literis tonsuræ, impugnari solent.

20 Decimoquartò, attestatur episcopus literas sub sigillo suo esse confessas: nam sigillum episcopi in literis apponi debet, & postea probat literas, interuenientibus aliis necessariis: s. c. post cessionem: vbi Doct. de probationibus: & dicere debet an sit sigillum rotundum, vel longum, magnum vel paruum: vt Doctor. notant in significavit, & c. ap-
pel. & in cap. inter dilectos, & c. fid. instrum.

21 Decimoquinto, episcopi secretarius subscribit se in fine illis literis, de mandato episcopi, id se fuisse attestans, vt in l. hac consultissima. C. de testa. ibi, finem autem testamēti subscriptiones. Multa super hoc scripsi in tracta. nomina. q. 10. hoc proce-
dit, nisi episcopus se subscribat: quia tunc alia non requiritur subcriptio, cum maior sit episcopi au-
toritas, quam secretarij eius. [Regula est quod tonsura est probada literis ad hoc factis. Nec probaratur per literas aliorum ordinum. Limitatur ex diuturnitate temporis. Panor. in ca. fraternitatis, de cleri. nō resid. Feli. in cap. super his. col. 9. de ac-
cus. & cons. 2. excellens docto. nu. 29. & 32. quia ex diuturnitate temporis omnia presumuntur sole-
niter facta. l. si filius fa. C. de petit. heredit. Secundò propter integratatem ordinantis, quia nō est veri-
simile quod episcopus contulisset ordines sacros, nisi primū vidisset tonsuram. Panor. not. primò in c. nisi per illum text. de præb. Et sic presumen-
dū est pro quolibet episcopo, siue forte pro alieno, & cæteris qui non curat de quibus, quia mercenarij & potatiles, vt plurimū sunt. Tertiò si in-
cidenter probadæ essent literæ tonsuræ, vt pote si velim probare tonsuram resignantis mortui fortè, vel illius in cuius locum subrogari cupio, tunc sufficiet aliquis probare literas aliorum ordinū. argu. l. quotiens & ibi not. C. de jud. Panor. in cap. illud. de præsum. & sufficit producere signaturam resig-
nantis mortui, vel alterius quando incidenter tonsurali-
am produco, & sic in forum iudicij seruari vidi. teris pre-
22 Et sic patet tonsurā literis probari debere, cum banda,

de ea

de ea fiant ut h̄c per text. in l. si qua per calumnia. C. de episcopis & clericis. vbi Iacob. Butrig. & Pet. de Vergnia, in additio. ad eum : & Guido Papæ quest. §82. reperitur. & text. in ca. legum. 2. q. 1. Ibi, ordinatus à suis ordinatoribus literas accipere iubetur. Chaifa. in consuetu. Burgund. in tit. des iustices. §. 6. gl. font crevus. nu. 12.

Tentibus v.
novel plu-
ribus que-
do tonsura
probetur.

23 Quod non procedit, si dicatur scripturam esse amissam, quia tunc per testes probari poterit, per l. testium, in fin. ff. de testib. I. in repetitione l. admonendi. colum. 67. num. 186. ff. de iure iurand. & in l. hac consultissima. Cod. de testament. Guido Papæ in decif. 474. de materia, facit l. si solcibus. C. de fid. instr.

24 Imò etiam probari posset tonsura per vnum. testem. Bald. & Felinus, in cap. licet vniuersis, in fi. de testib. quod limitauit quando ex hoc fieret magnum alteri præiudicium, vt pote, si litigare super beneficio: nā eo casu saltem per duos testes probatio fiet, per dictam l. testū. fecus quo ad hoc vt iudex ecclesiasticus cognoscat. [Nam eo casu etiā possesso & habitus clericalis sufficit: teste Bald. in cap. dudum. i. colum. vlt. de elect.] cap. si iudex. de sent. excom. lib. 6. Petr. Gerard. singul. 49. nota regulā, quia hoc casu res est parui momenti: vel nisi probaretur, quod obstante impedimento scriptura fieri non potuit. teste Nicol. Mili. in verbo probatio capellanatus.

25 Et tunc posset hæc probari per testes, cap. 2. & 3. de clericis peregrinan. nec sufficeret probare se esse in possessione clericatus per testes quo ad beneficia obtineāda, nisi probaret se clericum: vt docent Ioan. Andr. Archidi. & alij in cap. si iudex. de sent. excommunic. Gemin. col. 91. premitto. col. i. Probus in cap. 2. de tempor. ordi. libr. 6. & Bečr. in decif. Burdegal. quæst. 171. si super. col. pen. vbi dicit repellendum quem in beneficialibus, nisi probet se clericum, sicut canonicus, vel beneficiatus probat se canonice institutum. Archi. in c. ordinarij. in verb. exhibere. de offi. ordi. lib. 6. [Et sic cēfuit Senatus contra: de quo scribit Ioan. Gallus in q. per arresta. q. 51. anno quo suprà.]

26 Et sic in beneficialibus diceré non posse probari tonsuram, nisi per scripturā, si non probetur eius amissio: vel quod non sit facta scriptura ratio ne impedimenti, sed in aliis casibus, vbi nō est magnum præiudicium, vt in peregrinatē, de quo dubitatur, an sit clericus, vel sacerdos, tunc & per instrumenta, & per testes probatio fiet. ca. 2. & 3. de clericis peregr. alioqui infinitæ fieri in his beneficiis fraudes, & multæ falsitatem committerentur, quibus est obviandum: & hoc dicerem esse tam de iure canonico, quam ciuilis, licet hoc dicant de iure canonico probari posse per testes, sed nō de iure ciuilis. Etiam dicrem tonsuram nō posse probari testibus, si fuerit semel probata falsa, & nō esse in registro collationū, alioqui daretur materia falsum fabricandi, & delinquendi, quod iura abhorrent. l. iuris gentium. §. si paciscar. ff. de pactis. & per indirectum falsa tonsura vera probaretur, quia testes postea de ea deponerent: & ita consuli.]

Ordinis li-
teris pere-
gantur

27 Imò non solum oportet probare tonsurā lite-

ris, sed etiam quoslibet alios ordines. Antonius in ca. i. de clericis peregrinan. quem refert Fehlin, in ca. super his. col. 9. num. 18. in vlti. conclusione, de accus. quia vnares non debet diuerfe iure censeri. Leum. ff. de viuaptionibus.

28 Nec sufficeret ostendere literas sacerdotij, *Litteras sa-
cerdotij an
suffici*in a-
fiendere.**

nisi alias etiam literas ordinum ostenderet, quia per saltum posset esse promotus. can. i. de clericis per saltum promoto: alioqui frustra fieret scriptura de quolibet ordine, si per ipsam non esset probandum, nisi esset integritas ordinatis. Panor. in c. nisi, de præb. & diurnitas temporis eo casu literas presbyteratus ostendere sufficeret. Panor. in c. c. fraternitatis, de clericis non residen. Fehlin. in d. c. super his, & conf. 2. excellens docto, &c. nu. 29. & 32. [Nempe eo casu presumptio est magna pro ordinante, quod tonsuræ literas viderit, non tamē plene probat in beneficiis: vt in d. ca. fraternitatis. Docto. tradit, maximè quādo literæ tonsuræ fuerunt probatæ falsæ, quia tunc præsumuntur episcopum fuisse motum his falsis literis, & sic non esset aliqua præsumptio pro literis maiorum ordinum: alioqui per indirectum falsum probaretur. Putarem tamen insufficere, quando incidenter probanda tonsura esset, vt pote si vellem resignatē probare fuisse clericum, producerem literas superiorum, vel aliquas ordinum, non exigetur alla probatio: vel si vellem probare ius illius, in cuius locum subrogatus sum: vt probatur in l. quotiens. C. de iud. per ea que Panor. scribit in c. illud. de præsumpt. maximè ratione diutu. iuris temporis. l. si filius fam. C. de petit. haered.]

32 Etiam requiritur, quod clericus deferat tonsuram ad modū sphærae in capite, alias peccat: quia deferens tō venit contra præceptum: ca. prohibete. 23. distin. vbi præpos. Mediola. hoc asserit: debet etiā vestes dēfere decentes. cap. clerici, ibid. & in elem. vlti. de vita & honesta. clericis. Bočr. in decif. Burdegalen. quæst. 69. super quæstione.

De literis dimissoriis.

1 **T**interdum tonsura à non suo conferatur episcopo iure, vt pote quādo ordinandus habet à suo episcopo literas dimissorias, per quas episcopus subditio concedit, eumque dimittit episcopo alieno ordinandum.

2 Et aliquādo ista litera sunt speciales, vt possit à tali episcopo ordinari, & tunc ab alio ordinatus non iuabitur ordinibus sibi collatis: quia non habet ad hoc concessionem: nam postquam est concessum de uno, de alio est prohibitum. l. cùm prætor. ff. de iudic. c. nonne. de præsumpt.

3 Aliquādo litera sunt generales, vt quis possit ordinari à quounque antistite, gratiana & cōmunionem ledis Apoſtolicæ habente, vt in c. penit. de præscrip. vnde si episcopus fuerit excommunicatus, suspensus, interdictus, vel haereticus, schismaticus, non poterit tonsuram, vel alios ordines conferre, nec proderunt ordinato. c. quod seden. de offici. ordin. vbi glori. ab iuria adducit, etiā quia ad illam

Formula dimissoriarum literarum.

ad illum non est dimissus hic ordinatus: etgo sine litteris dimissoriis esse censetur.

4. Velerat sunt generales ad quoscunque ordines, ut omnes ordines, à tali episcopo, vel à quocunque antistite sumere possit: nam & quādoque aliquis sumit tonsuram, vel alios ordines ab alieno episcopo, in diœcesi tamē ordinati, interdum extra diœcesim, de quo inferius dicetur: & ego scripsi in tract. nomi. q. 14. nu. 42.

Cautela ut 5. Vnde si quis à non suo episcopo tonsurā sum-
tonsura ab pserit sine dimissoriis, cautela est, vt impetrat litteras
alieno epi-
scopo colla-
veleat, ac si data & concessa à suo suisset episcopo:
ta profi.
& hoc antequām alios sumat ordines, & antequā
eisdem conferatur beneficiū: & hoc à Papam non à
penitentiariis, qui super hoc dispensare non pos-
sunt. cap. i. in fi. de temp. ordinand. in 6. quia si ini-
tium debile sit, superadificari validè nō potest. c.
principatus. i. q. i. legi. ff. de except. rei iud.

*Dimissorias quis con-
cedere posse.* 6. Nunc vidēsum est, quia de dimissoriis agitur,
à quo hæ litteræ dimissoriae cōcedi valeat? respon-
ab episcopo originis, dummodò sit electus & con-
firmatus, licet non consecratus. c. cūm nullus. de
temp. ord. in 6. vbi dicit etiam concedi ab episco-
po domicilij, & beneficij, & à vicario generali epi-
scopi, ac à capitulo sede vacante. Ibidem Peruf. in
c. fi. in fi. eo. tit. Inferiores ergo has litteras cōceder-
re non possunt. d. ca. cum nullus. nisi hoc facerent
ex legitima consuetudin. glo. & Doct. ibi, & Au-
fred. in decif. 450.

*Archiepi-
scopus di-
misiories vel ordines
quibus con-
cedere pos-
fit.* 7. Imò superior, scilicet Archiepiscopus iure Me-
tropolitano subditis suffraganeorum tonsurā, vel
ordines seu dimissorias concedere non potest. Pe-
ru. & alij in d. c. nullus.

8. Papa tamen iure suo has concedere Christia-
nis omnibus potest. c. i. de temp. ord. li. 6. ibi nisi à
nobis specialē licentiam habeat, quia est genera-
lis episcopus totius mundi. c. fraternitatē. 71. dist.
& c. cuncta, per mundum. 9. q. 3. in eo tamen quod
contulit beneficium alicui, vel episcopatum, non
referuat sibi ordines, saltem de cōsuetudine Frā-
cia, quicquid dicant doct. in d. c. cūm nullus.

Formula dimissoriarum literarum.

1. **V**Ideamus quæ debeant hæ litteræ di-
missoriae continere, respon. Primo
nomen concedentis, vt dixi in ton-
sura. & cognomen illius, cui conce-
duntur, & permisso, quæ sic solet conscribi.

GOANNES, &c. PETR. &c. vt à quo-
cunque D. Antistite ritè & cano-
nicè promoto gratiam & cōmu-
nionem sanctæ sedis Apostol. ob-
tin. quem propter hoc adire malueris primā
tonsuram accipere, & ad accolytatū ceteros
que minores etiā subdiaconat. diaconat. &
presbyterat. sacros ordin statutis à iure tem-
poribus valeas promoueri, eidem Domino

Antistiti conferēdi, tibique ab eodem reci-
piendi extra tamen ciuitatem & diœcesim
nostras tenore præsentium concedimus,
& impartimur facultatem. Datum, &c.

2. **P**RIMO concedit episcopus, vt ab An-
tistite ritè promoto, ergo si non fue-
rit promotus secundum iura canonici,
vel nullo modo nō est episcopus:
vnde non potest ordines cōferre, nec alia facere,
quaæ ad episcopum pertinent, etiam cōsuetudine
dictante: quaæ reprobatur in c. quanto. de cōsuet.

3. Vnde si fuerit quis à Rege nominatus episco-
pus, & nor. fuerit ei à Papa prouisum nō potest di-
ci episcopus. ca. quod sicur. de electio. Ideo literas non cōcedat
dimissorias concedere nō potest, nec alia quaæ ad necoraines.
episcopum pertinēt exercere: quod si fecerit, in-

*Nomina-
tus à rege
dimissoria
episcopis
ef-
ficiens
pro-
iuria.*
titus est, vel si fructus receperit, etiam ex nomi-
nantis permissione, quaæ non potest iuri canonico
derogare, iure priuatus & inhabilis est. capit. au-
ritæ. de elect. lib. 6. ideo non valebit postea pro-
uicio Papæ illi facta, nisi faciat mentionem, quod
fructus in vim solius nominationis receperit, &
alios actus fecerit, vt inferius abundatiū dicetur.

4. Nō tenebitur tamē ordinatus probare episco-
pum fuisse ritè ordinatus: quia præsumitur, quod
fuerit ritè ordinatus, sed qui allegaret illum non
fuisse ritè ordinatum, hoc probare debet: quia is
qui dicit, probat. i.ei qui. ff. de probat [Gratiam &
communionē sanctæ sedis dicitur habere episco-
pus non excommunicatus, nec suspensus, nec in-
terdictus. c. quod sedem. iuncta glo. de offic. ordi.
& cap. penul. de præscript. vnde quidam solēt hoc
in his dimissoriis exprimere.]

5. Dicit etiam sacros ordines, quia cōcedēdo re-
Sacri ordi-
cipi minores, vel ordines tātū, nō intelligeretur
nes in di-
concedere de maioribus. c. i. de temp. ordin. ideo dimissoriae ex
oportet & sacros exprimere, vt in litteris dimis-
soriis exprimi est solitu, ibi etiā subdiaconatus, &c.
nam cui conceditur minus, non cōceditur maius
per reg. iur. sed econtrario, & quidā solent etiam
inscribere, promoueri valeas, sub tit. talis Eccl. ne
postea ei episcopus prouidere teneatur. c. episco-
pus, de præb. Et episcopus cōcedens dimissorias
tenetur prouidere, non autem promouens. cap. si
episcopus. de præben. in 6. nisi in litteris dimissoriis
dictum fuerit, si ad hoc idoneus, debiteq. intitula-
tus repertus fueris, super quod conscientiam epi-
scopi promouentis in hac parte oneramus, & tūc
promouens tenetur inquire de ætate & de pe-
nitencia volentis promoueri, ac de titulo & de aliis
necessariis, alioqui ipse tenetur.

6. Postea subiungitur in litteris dimissoriis statutis
temporibus, quia maiores ordines certis tēpori-
bus & præstitutis cōferri debent. c. i. de temp. or-
di. nec valet consuetudo in contrarium. c. 2. ibidē.
Alia dicam inferius in litteris de non promouēdo:
sunt tamen quidam adiuentes clausulam, dum-
modò ætatis & literaturæ sufficientis, alijsque
idoneus repertus fuerit: & tunc promouens tene-
tur illum examinare, & alijs de sufficientia inqui-
rere:

Formula dimissoriarum literarum.

II

rere.c.si episcopus de præb.in 6.vbi Doct.

Tonsura quo⁷ Prima vero tonsura quolibet tempore & die
liber tempo conferri potest, quia in ea tempus nō exprimitur.
re concedit
Hostien.in c.penul. de temp. ord.& hoc seruatur
de consuetudine, teste Ægidio de Bellamera, in.
c.3.q.3.ibidem.

8 Item datur potestas episcopo alieno, tōsuram
& ordines conferendi, eo: quia illi est à iure subla-
ta propter iniuriam, quam fecit episcopo, cuius
subditum o. d'nat.c.i. & c. cum nullus.de tempo.
ordin.lib.6.& per rationes superiùs adductas.

9 Datur etiam subdito facultas recipiendi, quia
etiam à iure ei prohibitum erat recipere, & ista
sunt correlativa: quia postquam episcop° alienus
non potest dare: ergo non subditus nō potest re-
cipere, & quod in uno correlatiuorū statuitur, &
in reliquo locū habet.l.1.&c.2.C.de cupres.li.ii.suffi-
cit tamen dare licentia recipiendi:nā eo ipso ra-
tione annexionis videtur & data facultas cōferē-
di:tex.in c.2.de temp. ord.lib.6.vbi Peruf.in 3.not.

10 Et sic vbi cunque iura prohibet aliquid fieri in
fauorem certæ personæ, de consensu illius perso-
næ hoc fieri poterit, vt hīc: & sic tonsura data ab
alieno episcopo, de voluntate sui episcopi valet, &
sine voluntate & licentia non, per cap. primū, &
per totum, de temp. ordin. in 6.

Dimissoria
tonsuram.
& ordines
precedere
debent, nec
valebit ra-
tionalitatis.
Ex quo patet, quod dimissoria precedere de-
bent tonsuram, & ordinum collationem: ideo non
valet ratihabitio episcopi, nec ipse hoc ratū habe-
re potest, sed tantum Papa per literas perinde val-
ere hoc approbare potest: quia ratum quis habe-
re non potest, quod suo nomine gestū non est, per
regulam ratum, de reg. iur. lib.6.& c. cum quis. de
senten. ex comm. eod. lib. c.1. de temp. ord. ibidem.

12 Quod probatur, quia p canones sine dimis-
soriis irrita est ordinatio.ca.1.& c.si quis.71.dist.ergo
postea rara haberi non potest: quod enim in initio
vitiosum est, non potest cōualefcere.l. quod in initio.
ff. de reg. iur. quicquid dicat gl. in d.ca.1.71.distin.
& Probus in d.c.1. de temp. ord.lib.6. dicens
prohibitionem non inueniri iure factam: tamē vi-
des contrarium: & tex. in c.1. in 9.q.2.dicit, nec or-
dinatio rata erit, nec vires vllas habebit: sic cōsul-
uit Pet. Paris. consi.136. stante defectu.col.1. vol.4.

13 Ratio est, quia per hoc pax inter episcopos ser-
uatur, tollitur discordia quæ nasceretur ex ordi-
natione alterius.e. illud. & c. primatus.71.dist. & sic
tonsura nō prodest, tam ratione prohibitionis iuri-
ris quam etiam annullantis, etiam quia excōmu-
nicati & indigni se faciunt communiter in aliena
patria promoueri.c.1. de temp. ord.li.6.nempe in-
fames loca suæ nationis fugere confuerunt.c.
cū deputati.de iud. iuncta gl.c.dux.19.q.2.

14 Nec obstat cap. Salonitanæ.63. distin. quia ibi
non probatur, quod per ratihabitionem episcopi
cōfirmetur ordinatio: sed ibi episcopus relaxat ex
corde iniuriā, quam ordinatus sibi fecerat, proba-
tur ibi: ego autem præceptioni pietatis eorum obe-
diens, eidem maximo, qui me nesciente ordinatus
est, hoc quod in ordinatione sua me, vel re-
spor falem meū prætermittere præsumpsit, ita ex
corde relaxau, ac si me autore fuerit ordinatus.

15 Nec obest, quod iura loquuntur de episcopo
ordinante clericum, secus si laicum: quia ille, qui
habet episcopum*Laicus nō
secundum hoc
est*
est clericus, est effectus iurisdictionis episcopi: lai-
cus vero stat sub temporali iurisdictione, & non
habet episcopum: vt dicit Guido Papæ in decis.4.49.
laicus, sed hallucinatur: nam omnes laici in dic-
cessi permanentes sunt sub iurisdictione spirituali
episcopi, & sic habent episcopum: si non haberent
episcopum, essent acephali.

16 Et à quo confirmarentur? ac chrisma recipi-
rent, & alia spiritualia? Imò episcopus ordinando
laicū alterius diccesis plus delinquit, quam ordi-
nando clericum: quia subtrahit eum, & à iurisdi-
ctione corporali, & spirituali, & à plebe eum vñ-
pat.c.primatus.71.distin. sed ordinando clericum.
tantum à iurisdictione eū spirituali subtrahere ni-
titur: & sic non tantum est delictum: & maius est
in fundamento delictum, quam in aliis: quia vbi
non stabit fundamentū, non poterit superedifica-
ri, nec alijs sumi ordines.l.egi.de except. rei iud.c.
cū Paulus.i.quaest.i. & idē in vtroque casu scri-
bit sic de monte Lauduno, in c.primo, de tempor.
ordinan. in 6. dum textus ibidem dicit clericum.
idem est, ait, si de laico, faceret clericum, infrā,
eod.cap.vlt. & idem dicit de monte Lauduno, in
d.ca. cum nullus. cum sit eadem & maior ratio in
ordinante laicum: vt dixi superiùs, & hoc probat
Peruf. & alijs ibidem. [Præterea ordinatio dicitur
irrita.cap.illud.71.dist. & prohibet Papa, vt nullus
cum isto sic promoto dispenset, in c.1. de temp. ord.
in 6. ergo sic promotus est inhabilis, alioqui nō re-
quireretur dispensatio. & iste sic promotus non
gaudet priuilegio clericali in beneficialibus, & ita
iudicatum fuit, vt testatur Chassa. in cōsuetu. Bur-
gund. in tit. des iustices. §.6.glos. *sunt crucis.*]

17 Item in d.cap. primatus.71.dist. dicitur, quod
episcopus non debet laicū vñipare de plebe alie-
na: ergo loquitur etiam in laico, licet docto.con-
trarium afferant, etiam quia ius prohibet episco-
po alienum ordinare, alienus est laicus, & sic pro-
hibitus, & illa prohibitio actum nullum facit.l.non
dubium.C. de legib.

18 Tamen tempore suspensionis episcopi ordinā-
tis poterit clericus ab alieno episcopo ordinari,
secus in laico.c.2.vbi Peruf.in 2.not. de temp. ord.
lib.6. pena tamen non habebit locum in ordi-
nante laicum, vt dicunt doct.

19 Ideo in vno casu clerici absque licetia proprii
episcopi ordinari possunt ab alieno episcopo, si
episcopus proprius fuerit suspensus, eo quod alie-
nos ordinauerit, alienus suos ordinare poterit.
cap.2. de temp. ord.lib.6. sed ipsi ordinati tenebū-
tur probare episcopi suspensionem per declara-
tionem Metropolitani: alioqui nō crederetur or-
dinato, per c. cū secundum leges, de hære.lib.6.
doct. in c. cū in iure, de offi. delega.

20 Etiā in alio casu, quando episcopus habebat à
Papa potestatē exercendi pontificalia iū qualibet
dicētes, tūc ratione priuilegij valebit: sed retineas
priuilegij exemplū si apud alia non credetur tibi.

21 Et sic in hac materia casus sunt faciēdi sequē-
tes: prim° est, quod collatio tonsura facta, ab alieno
episcopo

Clerici ab
que dimis-
soriis quā-
do ab alie-
no ordinari
possint epi-
scopo.

Dimissoriarum literarum.

episcopo nō prodest, siue collata fuerit in diœcesi ordinati, siue extra, dummodo ab alieno episcopo sine cōsenſu proprij epi, vt supra cōclūsum fuit.

Tonsuratus 22 Vnde hīc promotus non erit habiliſ ad beneficia, ſicut non haberet tonsuram: cap. fi. de cleric. episcopo nō eſt idoneus ad beneficium, qui ſatifa cogan.

23 Ideo impetrans beneficium à Papa, & non ex primē ſe promotum ab alieno episcopo, nulliter impetrat, & ſubreptitia eſt illius impetratio: nam ſi Papa ſciuſſet iſtam tonsuram nullā, ei beneficium non contuliferet, vel faltem non ita de leui. c. postulaſti, in fin. de reſcri. Oldra. confi. 215. puncta. col. penult. nam hic ſuſpensus eſt quo ad fe, teſte Joan. Andre. in cap. quod translationē, de tempo, ordinan. & dom. Gēmi. in c. eos, illo titul. in 6.

24 Et ſuſpensus quo ad ſe, eſt priuatus omni actu ſpirituali, tendente ad ſuſpēſi commodum: vt doceſt Anto. Butri. in d. c. fi. de cleric. excom. ministr. ob id redditur inhabilis ad obtinenda beneficia, c. cūm bonæ, de æta, & qual.

25 Secundus caſus, ordinatus ab alieno episcopo de ſuī episcopi voluntate: ritè ordinatus cēſetur. c.: & per totum de tempor. ordinan. li. o. vide Par. in confi. 125. an collatio, in 4. vol.

26 Quæ volūta præſumitur in dubio propter ordinantis autoritatem. c. niſi, vbi Panor. nume. i. de p̄ab. & Oldra. dic. confi. 215. nu. 9. Guliel. de Monte laudu. in c. 2. de tempo. ordi. lib. 6.

Cauſa in dimiſſoriis p̄o affigantur. 27 Oportet tamen quod promotus probet iſtam voluntatem per literas dimiſſorias patētes. c. i. ibi, per eius episcopi patentes literas cauſam ratioñabilem continentes, quare ipſum nolit, aut ne queat ordinare, eodem titul.

28 Nota tamen quod licet episcopus in literis dimiſſoriis teneatur affignare cauſam, quare nō ordinauit illum, quem alieno episcopo dimittit, hodie tamen de cōſuetudine nō vidi episcopos affignare vllā cauſam, quā cōſuetudinē puto valere.

Rata nō po- test ordinari- ſio haberi. 29 Tertiū caſus eſt, ordinatio ſine conſenſu episcopi facta rata poſteā haberi nō potest ab episcopo, quia nō eſt ſuo nomine facta, cap. cūm quis deſent. excom. li. 6. & non proderit ordinatio ratiabitio episcopi, ſiue expreſſa, ſiue tacita, ſed in hoc Papæ requiritur confirmatio, quicquid dicat Philip. & alij in cap. i. de tempo. ordin. lib. 6. ideo literis perinde valere vſendum erit. [Et hoc probat cap. Lugdunensis. 9. q. 2. vbi Papa approbavit illos promotoſ, licet gl. ibi in c. i. contrarium dicat.]

Sociiſ be- neſticiarij or- dinari non po- teſt. 30 Quartus caſus eſt, quod ſicut episcopus beneficij potest ordinare priorē ſuā diœcesiſ, ſic poterit ordinare ipſius ſocium, quādū manet ſocius, & quod iuriſ eſt de priore & de ſocio: hoc expreſſe decidit Joan. Andr. in regula cui licet. col. 5. versi. ſecundo inducitur, de reg. iur. lib. 6. in mercuria. nam priuilegium personæ respicit familiam, authent. habita vbi ſcripsi. C. ne filius pro patre. c. licet. de priuileg. li. 6. ſcripsi in ſcholāſtico priuileg.

31 Sic licet cum vno ſocio dicere horas, ca. quod in te, de poenit. & remif. clem. fin. de celebrat. miss.

facit l. ſi communem. ff. quemadmodum ſeruit. amittat. 32 Iſtam opinionem vix probarem, ſi non haberet ſocius ille originem ibi, vel domiciliū, vel non eſſet religiosus ibi: vt notat Perus. in d. c. cum nullus. in vlt. no.

33 Alioqui quilibet poſſet ſic facere ordinari aliquem, & poſteā dicere eis ſuum ſoecium, & ſic auferretur potestas alterius episcopi, quod non eſt permittendum.

34 Quint⁹ caſus eſt, quod dimiſſorū literaſ poſt quā fieride bēt: ergo probatio debet fieri p ſcri- *Volutaſ epi- ſcopi proba- re literis de* pturā, d. c. i. & 2. de temp. ordin. lib. 6. & c. extra p̄o *bet quo ad* 71. diſt. gloss. in ca. i. de cens. lib. 6. Alex. confi. 117. dimiſſione videretur, in fin. 7. vol. Felin. in ca. ſuper his. col. 9. & nu. 12. de accuſat. & in ſumma. 71. diſt. & per totū. *tonſure & ordinum.*

35 Sextus caſus probatio voluntatis ſeu licentia, quoad episcopū conferentem tonsurā in alia diœ- cesi, pbari p literas, teſteſ vel alio legitimo modo

quia illa potestas nō poteſt ſibi cācedi, niſi de vo- luntate alterius episcopi: ergo illius volūta, pbari debet per ordinatum, Chafla. in confi. 20. & n. 9. & ſeq. nā q. hoc dicit, pbare debet. l. ei qui. ff. de p̄b.

36 Quod probatur, ſi in literis episcopi confeſen- tis ordines, in ſcripta fuerit licentia episcopi, in cu- ius diœceſi celebraſt ordines: vel ſi episcopus, qui confeſt ordines, dixerit ſe hoc de licentia & ma- ñdato episcopifeciffe: quia non eſt veriſimile, quod hoc feciſſet, ſi episcopus illius diœceſiſ nō dedi- ſet licentiam: & quia tunc potuit haec licentia in actu ordinum interueniſſe. Cardi. in c. albericus. de teſtib. Feli. in c. ſicut col. 12. de re iud. nun. 27. [Cepol. in l. ſignatorius. q. 11. ff. de ver. ſign. & Pur- pu. in l. 1. nu. 55. ff. de offi. eius.]

37 Maximē haec probatur licentia episcopi, ſi ſi- gillo episcopi, in cui⁹ diœceſi ordines collati ſunt, ſigillatae fuerint literaſ tonsurā, & aliae quia ſigilli probat voluntatem. ca. poſt cefſionem de prob. & is qui diceret contrarium, haberet probare fur- tiuum eſſe ſigillum, vel adulterinum, quod facile probari non poſſet. c. tertio loco. de prob.

38 Et ſic promotus in aliena diœceſi, oportet q. habeat literaſ dimiſſoriaſ, promotus vero in ſua diœceſi, ab alieno episcopo: oportet q. proberet epi- ſcopum alienum habuiffē voluntatē ſuī episcopi, ad confeſendum primam tonsuram, & alios ordi- nes, quod potest probari, vt ſuperius dixi, & aliis literis confeſſionis, ac aliis legitimis modis.

39 Literaſ dimiſſoriaſ cōceſſa an morte conde- *Litera di- mitaria an-* ceſtis extinguantur, quod non videbatur: quia gratia more con- perpetua eſſe debet. l. falſo. C. de diuersi. refcr. & cedatſ ex- hac videtur gratia, etiam q. capitulum ſede va- cantē condeſtit. c. cūm nullus. de temp. ord. lib. 6.

40 Contrarium videtur, quia mañdatum ſeu vo- luntas alicuius morte inaſtantis finitur. l. mañda- tum. C. manda. cap. ſigratōſe. de reſcrip. lib. 6. iſta eſt voluntas condeſtentis, ergo eſt morte ipſius condeſtentis extincta: & ſic poſt mortem con- deſtentis non dicitur quis voluntatem habere epi- ſcopi: quia morte finita eſt: nā mors omnia ſoluit. §. deinceps. in authen. de nupt. coll. 4.

41 Quod eſt verum ſi non fuerit promotus, ſed fiuerit promotus ad tonsurā, & minores ordines cum

Quot modis beneficia acquirantur.

B

Cum illius episcopi voluntate, licet postea moriatur episcopus, poterit etiam ad alios promoueri ordines, si nescierit eundem esse mortuum, aliqui nouam voluntatem & dimissorias cautius est habere quo ad alios ordines.

42 Nam quoad suscipiendo finita est prima voluntas, cum ista diuidi possint, & quia inferretur iniuria nouo epo, si hoc fieret sine voluntate eius, per d.c. cum nullus. & vlt. de temp. ord. li. 6. & posset capitulum ex gratia omnibus concedere etiam inhabilibus, quod esset graue episcopo inutiles postea permettere in suo episcopatu celebrare.

*Gratia an
per mortem
episcopi ex
priet.*

43 Tamen statuta facta à legato durat post mortem legati, vel post eius discessum. c. f. de offi. leg. Sic potest dici in concessis à capitulo sede vacante, & hoc docet expressè Ioan. Imol. in ca. 2. in fin. ne sede vacan. vnde tenendum est, quod gratia ista per mortem episcopi non expiret, quando ab eo estiure concessa, nec etiam si concessa sit à capitulo exprabit finita capituli potestate, quia gesta à capitulo valida sunt, & durat si recte gesta sunt. c. his quæ de maior. & d.c. vno. illo. tit. lib. 6. Anch. in c. i. in fin. ne sede vacan. Federic. de Senis, cons. 15. capitulum.

44 Poterit tamen episcopus reuocare ea, quæ nondum sortita sunt effectum. arg. c. si qua de rebus. 12. q. 2. Pan. in d.c. cum olim. versic. 7. de maior. quod si nō reuocauerit, potestas data remanebit, quod est valde notandum.

45 Suntramen quædam commendatitiae literæ, quæ dantur presbytero peregrinari volenti, vt ei liccat in aliena diœcesi celebrare, aliæ non poterit. c. extranco. & c. seq. 71. dist. c. i. de cleric. pereg. scripsi in l. dimissoriæ ff. de verb. signif. & formam vide 73. dist. c. i. & seq.

Quot modis beneficia acquirantur.

*Iustæ & in-
iustæ bene-
ficia acqui-
runtur.*



Is præmissis adnotandum est. Quot modis beneficia acquirere possimus? Resp. duobus modis, iustæ & inustæ: iustæ per titulum habilem & canonicum de quo loquitur regul. i. de reg. iur. lib. 6. vbi beneficium ecclesiasticum sine canonica institutione obtineri non potest, ergo cum canonica institutione iustæ obtinetur, inustæ sine canonica institutione, & titulo legitimo, institutionem verò hic accipimus pro quacunque prouisione, vt declarat Par. & alij in c. authoritate. ac in rub. de instit. post. Din. & alias in d. reg. i.

2 Igitur quicunque non habet canonicanam prouisionem, inustæ acquirit, videlicet si per simoniā forte usurparit, vt per totum. titu. de simon. de qua multa scripsi in titul de electio. derogat. in verb. simoniacis, in Concord. & in addit. ad tract. de simo. Ioan. Naucleri, quem modum sciunt trahentes simoniacæ hæresis ut docet text. in capit. i. 23. dist?

*Relegans
beneficium
fratri vxo-
ris, quando
simoniā
comittat.*

3 Ut si permurauit beneficium cum bonis, vel officiis temporalibus, simoniā est. c. f. de rerum permut. Religans quippe beneficium fratri vxoris, vt ille bonis patris renunciaret in fauorem responsum beneficium, vel vt maiorem consequere-

tur dotem, cōmittit simoniā. Doct. in c. nobis. & per totum, de simo. licet frequenter fiat à malis & perditis hominibus, sed exor sic capta parum viuet, vel is qui sic eam duxit & filij sic progeniti quādoque patris iniquitatem, cūm Deus hoc voluerit, portabunt.

4 Et sic tribus potissimum modis hæc simoniā contrahitur, primò à manu, vt si pecunia detur: vt superius dixi, quādo aliquid datur, vel suscipitur, & dantem & accipientem pariter damnatio. Simonis inuoluit. c. quos constitit. & c. placuit. i. q. i. & per totum tit. de simo. nam beneficia ecclesiastica sunt Dei dona, quia à Deo fidelibus, & à fidelibus Deo donantur, quæ ab eodem gratis accipiuntur, ideo gratis dari debent. c. salvator. & c. res ecclesiar. i. q. 3. & simoniā committitur, etiam si aliquod temporale remittitur: vt in c. veniens. i. de testibus,

5 Secundò à munere: munus enim ab obsequio est seruitus indebet impēsa: vt si quis seruari epo sine stipendiis, vt ei pro seruitio conferat beneficium, vel stipendia, quæ eidem famulo debebantur ab episcopo, ipse remittit, vt episcopus eidem prouideat, simoniā est. c. sunt nonnulli. i. q. i. & hoc etiam est frequentissimum: quod vtinā effet ignorantia, & procul exularer ab episcopis.

6 Non dico tamen quin ep̄s possit suo famulo conferre beneficium, si sit idoneus moribus, attate, & scientia, vt dicitur in cap. cūm in cunctis. de electio. dummodo hoc non fiat habita solū ratione seruitij, stipendiiorum, sed meritorū: at pauca illorum famuli beneficia sic obtinerent hodie, sed quidam prælati ignari ignaros promouent, ac illis beneficia conferunt, doctos verò relinquent.

7 Tertiò munus à lingua dicitur fauor indebet impensus: vt si quis roget episcopum, vt conferat beneficium non digno ob consanguinitatem, seu seruitium, vel quia ei notus est, simoniā est: secus simoniā si quis roget pro digno, & tunc is rogans meretur, d.c. sunt nonnulli. & c. tuam, de ètate & qualit. scripsi in verb. simoniacis, in tit. de elect. derog. in Concord.

8 Simoniā etiam committit qui solo sanguinis ardore motus cōfert beneficium consanguineo, vt nunc ferè omnes prælati. ca. vno. §. omnibus. & ibi gl. in verb. carnalitatem. vt ecclesiast. benefic. quod est verum, si habita tantum ratione sanguinis cōferat, secus si ille mereatur, sicut extraneus: & tunc laudandus est conferens. ca. non satis. 86. dist. gloss. in c. i. de cohabita. cleric. & mulier. etiā scribit Gratianus in c. sunt quidam. i. q. i. his verbis: Sunt quidam qui vel violentia, vel fauore non permittut ecclesiast regulariter ordinari, hos etiā decreuimus vt sacrilegos iudicandos: illæ itaque preces reiiciendæ sunt, quas vel ipse, qui promoueri cupit, vel amici eius fundunt, non spirituali sed carpalii affectu, & quas non charitas inter. ien. niens, sed ambitio supplicans extorquet. c. filium. in fin. i. q. i. nec sunt nostri omnes prælati ab hoc sacrilegij criminè exempti, qui ad preces mulierum, vel hæreticorum, seu aliorū beneficia igna-

B

*Simoniā
tribus mo-
dis cōmit-
tur.*

*Serviens e-
pisco po
ve
benificium
ab eo obi-
neat, simo-
niacus est.*

*Rogans pro
indigno vt
beneficium
obtineat,
simoniā
committit.*

ris sine examine conferunt. vñ illis, nesciunt nūc quid faciunt;

Simoniacus quomodo debet fibi prouidere.

9 Quartò simoniacus si velit animæ suæ prouidere, deber relinquere beneficium, vel illud à Papa impetrare narrando simoniam, & quod detur ei perinde valere: & committi debet absolutionis à labo simoniae, & excommunicationis, & irregularitatis incurſæ: & deinde poni debet in literis. Nos enim si absolutionem & dispensationem huiusmodi per te fieri contigerit vt preferatur volumus, & eidem N. Apostolica autoritate concedimus, &c. vt in aliis perinde valeat, ac si ab excessu excommunicationis absolutus, ac cum ea super irregularitate prædicta dispensatum extitisset, &c.

Acquirens beneficium ad preces hereticorum est eo priuissimis.

10 Quintò iniuste acquiritur beneficium, si pre cibus hereticorum fuerit collatum. capit. 2. §. ad hæc de hæret. lib. 6. vbi sic scribitur, Adhæc quos cunque virose ecclesiasticos eos, qui ad preces huiusmodi pestilentiū personarum dignitates, personatus, & quæcunque alia beneficia ecclesiastica sunt adepti, ex nunc priuamus taliter acquisitis, volentes quod tales & habitis careant perpetuò, & si receperint illa scienter, ad alia vel similia nequaquam imposterum admittantur.

Deuolutarij auferunt beneficia.

11 Sextò iniuste acquiritur, quando per vim, vel alias per iniuriam auferunt beneficium ab eo, qui iniuste fuit prouisus: vt in capitulo primo & per totum, de restit. spolia. videmus s̄ p̄pius hos diabolicos deuolutarios, iudices habentes propitiros, quos pecuniis corrumpunt, interdum ob id pauperes priuari opimis beneficiis: sed istorum relinquamus insaniam, & Deum, vt resipiscant, oremus.

Patres filii emunt bene beneficia.

12 Sunt & multi parentes, qui emunt suis filiis, vel consanguineis beneficia, & eis per fas & nefas acquirunt, & patres & filii in inferno quandoque cruciabuntur, & istorum flultorum infinitus est numerus: vt scribit Ecclesiastes. cap. 1. in fin. sed vtinam intelligenter, & nouissima præuidenter, & illud dictum præ oculis haberent, quid prodest homini, &c.

Vicarij episcoporum sunt simoniaci.

13 Et ferè hodie iste vicarij sunt simoniaci, & episcopos suos simoniacos faciunt, quia licet à iure sit prohibitum, ne episcopi recipient aliquid pro beneficiorum collationibus. cap. non satis. & cap. 1. de simon. fuit tamen decreto senatus permisum, vt aureum tantum & non plus reciparent, vt dico in §. quia vero, de public. concubin. in concord. sed isti vicarij non solum recipiunt aureum, verùm illorum famuli pro qualibet prouisione: & isti vicarij quot aureos possunt, & oblatos recipiunt, vnde & suos & seipso dominant, illi verò qui sic coacti donant, non videntur simoniaci: qui non possint resistere, dummodo voluntariè non dent: quod non præsumitur. Panormitan. & alij in capit. cùm in ecclesiæ, de simon.

Dans pro collatione an si simoniacus.

ideo impetrari deberent beneficia istorum vicariorum, & hanc simoniam probare, quam episcopi ratam non haberent, vt arbitror: & iudices exactè ista deberent seruare, & non essent

tot simoniaci, sed fortè Claudius accusat mochos, &c.

14 Sunt & alij plurimi iniuste acquirendi modi, quos multi bene nōrunt in perniciē tamē suarum animarum: ideo eos reiicio: sed iustos modos abundè tractabo, ne inducam aliquem in damnationem, cùm ætas nostra maxime plus satis sit ad malum prona. cap. omnis ætas. 12. q. 1.

15 Istos enim iniustos modos ignari etiam sciunt, & exercent, & tot beneficia fibi & suis querunt, vt omnes famuli eorum, etiam stabularij, sint beneficiis onerati, & ipsi abbatis & episcopatibus, & hoc vnde? ex simonia matre ambitionis & imperitorum, quia omnis ignarus malus, vt Mcnander Græcus ait.

16 Non dicitur etiam canonice institutis, qui beneficium habet ex transactiōne, quæ non comprehendit in canonica institutione per text. in capitulo si quando, de offic. delegat. vnde si quis cum aduersario transfigat, debet nouam petere prouisionem, alioqui eidem quo ad titulum non proderit.

17 Dicamus nunc iuste & canonice quot modis beneficia nobis acquirantur, & certum est quatuor potissimum modis, sub quibus alij cōtinētur, videlicet per electionem, præsentationem & institutionem, collationem, & Papæ prouisionem, & de his omnibus inferius est tractandum.

18 Itaque cùm ex vero & iusto titulo quis beneficium acquirit, canonice obtinere dicitur. c. i. de reg. iur. lib. 6.

Transactio non est canonice titulus.

Canonica institutio quæ dicatur.

1  Anonica igitur institutio seu collatio dicitur, quæ est facta secundum canones, & à iure canonico probata, teste Ioan. Andr. in capitul. non potest. in princip. de præb. libr. 6. cap. i. de concess. præb. ibid. per text. in cap. caufam. in fin. de rescr. vbi canonice fieri id dicitur, quod iure fit, & secundum ius canonicum, cap. cùm olim, de dolo. c. grauis, de censib. cap. vno, de ætate & qualita. li. 6. & canonica elec̄tio quæ iure facta est, capitulo 1. de elect.

2 Canonice institutus is dicitur, qui iure prouisus est. capitulo extirpandæ. §. qui verò, de præb.

3 Canonice etiam dicitur quis obtinere, quando habuit ab eo, qui iure poterat conferre. ca. si gratiōs, de rescr. lib. 6. & cap. statutum, de præbend. ibidem.

4 Solet itaque hoc verbum canonice, referri ad potestatem conferentis, non ad habilitatem recipientis: teste Specula. in rub. de lapsis & dispensa. §. dicendum. vers. sed nunquid nos. & ca. seq.

5 Ego tamen dicerem, quod non dicitur canonice obtinere is, qui non est habilis, ideo ad utrumque verbum canonice referendum esse per cap. super inordinata. de præb. c. cauffam, de elect. & c. super eo. ibid.

Canonice verbū, & ad conferentem & ad recipiētem refertur.

De præsentatione & institutione.

15

eo. ibid. quia inhabilis non tenet secundum ius: ergo hoc non dicitur canonicum, nec canonice obtinere, quia non est valida collatio, igitur non canonica.

6 Vnde inoleuit practica curia Romane, per quā si quis dicat se canonice duo obtinere beneficia, & ea ex dispensatione teneat, hoc non prodest: quia verbum canonice, est valde latū, ob id oportet exprimere, quod ea ex dispensatione teneat, & ob hoc multas reiectas dispensationes vidi, quia propriè in iure canonico illud canonicum dicitur quod est à iure canonico cōprobatum, & roboratum. c. postulasti, de cleri. excom. mi. sicut legirimum dicitur, quod lege confirmatur, & approbarunt. l. legitima. ff. de paet. scripsi in l. lege obuenire. ff. de verb. sign.

7 Et ideo canonica collatio dicitur, quando interuenit potestas, & iuri solennitas. c. r. 63. dist. & sic regulariter sumi cōcludit Gemi. conf. 88. Inno. col. 3. & conf. 131. sacro sancta, quamvis canonicum (vt propriè loquar) dicatur regularē, tamen in iure pontificio accipitur prout scripsi.

8 Et licet gl. & doct. in c. quod sicut, de elect. & in d. c. i. de regul. iur. lib. 6. dicant illam prouisionem canonicanam, licet deficiant iuri solennitates, dum tamen substantialia adsint, ut pote si in electione seruata sit forma. c. quia propter, de elect. sed aliquis ex eligentibus non est vocatus, sed contemtus: tamen mea sententia non potest dici tunc canonica institutio, quia non est facta secundum canones, & secundum iuri dispositionem: nam si contemptus prosequatur, irrita fiet electio, vt ibi: ergo non est canonica, cum à iure canonico improbata sit: in conscientia dixi posse substineri, sed non hoc iure: in interpret. c. postulastis, in glo. i. de cleric. excom. ministr.

9 Nec etiā canonica dici potest, quando non seruatur forma substantialis iuri positui, licet ad sit consensus, qui est de iure naturali, qui inter electum & eligentem interuenit: vt no. in c. audit. de elect. quicquid dicant doct. q. largēdicator, sed non video quid propriè dici possit canonica: prout legimus in iure canonico, nisi in cōscientia, vt declarauit in d. c. postulastis. [Non tenetur tamen prouisus probare collationem esse canonicanam, sed sufficit, quod ipsam probet collationem, quia iuri auctoritate canonica præsumitur, teste Inno. in c. sicut de re iud. vbi etiam iuri interpret. & in c. i. de cōcess. præb. refert & sequitur Geminia. in c. licet episcopus. col. vlt. de præb. in 6. vnde si pars neget esse canonicanam, hoc probare debet per c. accedens, de accus. Doct. in c. constitutus. de appell. & in c. suscitata, de in integ. restit. c. post electionem. de concess. præb.

De electione.

Electione quid est & quotuplex.

*S*Ingulos itaque nunc acquirendi beneficia modos percurramus: primus est modus electionis: electio enim est ad prelaturem, vel ad beneficia vacantia ab his quos pertinet ritè facta optio: vt scripsi

in §. præfatiq; ordinarij. de colla. in concord. c. i. de electio.

2 Per electionem prouidetur ecclesia: cathedra- li, vel collegiata, seu conuentuali: & tunc electio à collegio vel congregatiōne fit. c. i. & per totum, de electio. & iuste acquiritur beneficium electo, quādo electio facta est de habili, & secundū iuris formam. c. cum nostris, de concessio. præb. c. quia propter. de elect. & per totum titulum: & de hac electione his verbis loquitur Pet. de Viassio in suo directorio elect. in prin. principum abusu, quorum est munus ecclesiæ contritas restaurare, ca. boni principis. 96. dist. & ibi Archid. & Gemin. hodie ecclesiæ opprimuntur, & destruuntur, ac penitus pereunt, pro eo quod impediunt sanctissimas electiones, eligentes diuersimodè ad indignos assumēdos compellunt, &c. multa scripsi in tit. de elec- tio. deroga in conc. Franciae.

3 Et ista dicitur propriè electio, quæ exigit confirmationem: vt in cle. quia contingit de relig. domi. §. monasterijs, de nomina. reg. in concord. vbi abunde scripsi.

4 Altera est electio, quæ non exigit confirmationem, sed canonici vel alij eligendo conferunt, & hanc vim collationis habet, potius quā electionis, gl. in regula cancella. 33. & in Prag. sanctio. rub. de elect. §. sed quod per electiones. & electio fieri potest sub triplici forma, vt in c. quia propter, de elect.

5 Et sub electione comprehendimus postulacionem, vt in rub. de postula. prælat. quæ si admis- fuerit à superiori, iustum præbet titulum. cap. i. & per totum ibidem. & iuste quis acquirit per illum titulum, vt scripsi in §. i. de nomina. regia, in verbo postulationem, vbi videbis differētiam inter po- stulationem & electionem: & de his iustum scri- berem volumen, sed ex raoles, cum in hoc re- gno (proh dolor) non habeat locum: & quia super ista materia sunt plures tractatus, ad quos poterit quisque recurrere.

De presentatione & institutione.

*1 P*resentatio à fundatore fieri solet episcopo, vel alteri collatori, & ep̄s instituit presentatum à patrono, vt patet in rub. & pertotum. tit. de in- stitut. & c. quod autem, de iure patro. nam si laicus fundet ecclesiā, dotet aut construat, ex gratia acquirit sibi ius præsentandi & alia iura, quæ ius patronatus vocantur. cap. 3. de iure patro. dico ex gratia, quia de rigore iuri non potest laicus ecclasiastica tractare negotia. c. 2. de iudic.

2 Sed ne ipsi à fundationibus retraherentur ec- cleſiarū, sed ad eas potius alicerentur construen- tis cur lai- das, ius patronatus summi pontifices eis in solatiū cis est refer- & compensationem referuarunt, c. ifq; illud iure natum. confirmarunt. c. decernimus. 16. q. 7. & per totum. tit. de iure patro.

3 Præsentatio quid sit, desinat Pan. in c. ea nosci- tur, de his quæ fiunt à prælat. dixi esse quandam. io quid personæ per patronum episcopo, vel alteri ad quē quotuplex. institutio pertinet, legitimè factā exhibitionem. in §. præfatiq; ordinarij. de colla. in conc. Franciae

De collatione.

in verbo presentationem.

Patronus 4. Notandum est quod præsentatio duplex est, quædam fit à patrono ecclesiastico: & hic sex habet menses ad præsentandum, à die notitiae vacatis, tunc computandos. c. vnic. de iure patr. lib. 6. *Do-*
quamodo 5. Et dicitur patronus ecclesiasticus is, qui illud
differant. habet ratione ecclesiæ, seu beneficij, quod possidet. c. dilectus. de offic. leg. c. cum dilectus. de iure patro.

6. Vnde ius patronatus competens auditui, seu operariis ecclesiarum laicis, dicitur ecclesiasticus, quia ratione ecclesiæ eis competit, etiam si ipsi laici sint.

7. Patronus vero laicus dicitur, qui ius patronatus habet ratione sui patrimonij, ecclesiasticus vero ratione suæ ecclesiæ. gl. & doct. in cle. vlt. de iure patro. Rochus Curt in suo tract. de iure patro. [Et si non appareret, attenditur ius successionis, nam si illud per successionem deferatur, præsumitur possideri non potest. c. cum decorem, de insti. etiā iura ecclesiastica iure successionis non dantur. c. i. de præb. c. Moyes. 8. q. i.]

8. Et is patronus laicus quatuor tantum menses habet ad præsentandum, d. c. vno. sed variare potest semel tantum. c. quod autem de iure patro. sed hoc cumulatiuè, non autem ut à primo recedere omnino posse. c. cum autem. vbi Pan. ibid.

9. Ex quo infertur, quod si intra hoc tempus patronus præstitutum ipse præsenterint tenebitur episcopus præsentatum à patrono, siue clericu, siue laico, si idoneus sit, admittere: alioqui institutio ad proximum superiorem deuoluetur. gl. in cle. vna. de supplend. neglig. præla. c. nullus. de iure patro. & interdum fit præsentatio Archidiaco-
no, vel alteri dignitati, & ipse postmodum epo re-
præsentat. c. post electionem. de concef. præb. & hoc solet in diocesi Carnot. seruari, & in aliis quibusdam.

10. Sed non debet episcopus recipere præsentatum ab uno, seu altero ante examinationem. cap. sine exami-
nacione re-
cipere non
debet. quod autem. & c. significasti. vbi doct. de iure pa-
tronis. alioqui damnationem sibi incurrit, & tene-
tur ecclesiæ damnum sarcire, instar magistratus, qui minus idoneo pupilli tutelam commisit. l.
1. & per totum de magistra. conuenient. expresse hoc docet Ancha. & Card. in cle. i. col. vlt. de atte-
rate & qual. Ag. de Clauasio in verb. restitutio. &
plenè scripsi in interpret. c. postulastis. in 4. not. de
cleri. excommu. mi.

11. Sed quidam ex nostris carnales episcopi præsentatos sine examine recipiunt, maxime cum à mulieribus præsentantur, & ad mulierum preces omnes passim recipiunt, sed vel illis cùm rationem reddent.

12. Si vero episcopus instituit à patrono præsen-

tatū, acquiritur præsentatio beneficii. l. 1. & per totum, de insti. Super hoc pollicentur, quædam præscribere, quæ iustum volumen copiam, & idem sunt tres, qui ediderunt super hac materiæ dictatas, ideo ad illos vos reiatio. Primus est R. de Curtius, secundus Paul. de Cited. tertius G. Lambertinus. Illos si non graueris, per lege, & manuam istam amplam habebis: ego dicam in explanatione primæ signaturæ clausulas, quibus curia Romana vtitur in hoc iure patronatus.

De collatione.

Collatio 1. Eritio acquiruntur beneficia per collationem, quæ duplex est, aut necessaria, aut voluntaria: necessaria est, quæ collator facere tenetur, veluti mandatario: vt in c. tibi, & c. duobus. de rescr. li. 6. ca. si ca. & seq. de concessio. præb. eod. lib. & §. i. de man. Apo. in conico. Item collator nominato conferre tenetur. §. præfatiq; graduati. §. statuimus primò, de coll. in conc. plenè scripsi in tract. nomi. & inferiù dicam. Item institutio ad patroni præsentationem necessaria dicitur, in c. i. de insti. lib. 6. per Pan. & alios in c. 2. in fi. ne sede vacante.

2. Voluntaria collatio est, quæ ex voluntate & liberè fit: & hæc regulariter solet fieri, nisi à nobilibus & potentibus cogantur, vel à mulieribus collatore: quod multoties in Francia fieri solet.

3. Et hæc collatio quandoque fit à Cardinalibus ratione sue legationis, vel episcopatibus vti in c. 1. de offi. lega. lib. 6. & nuncius fedis apostolicæ habens potestatem legati de latere, beneficia conferre poterit: vtibi tradūt doct. & Dec. confi. 1. licet. & Paris. confi. 17. de bon. in 4. vol.

4. Quandoque à patriarchis, c. 2. & c. quia, de cōcessio. præb.

5. Aliquando ab episcopis. c. 2. & c. ex parte, & ca. constitutus, de concef. præb. ca. ordinarij, de offi. ordin. lib. 6. c. omnes balilicæ. 16. q. 7.

6. Nonnunquam ab abbatibus, vel prioribus. c. fi. de insti. clem. vna. de suppl. neglig. prælat.

7. Item sepius fit à capitulo. ca. propositi, de concessio. præb. c. eam te, de rescr. c. si cap. de concessio. præb. lib. 6. & quandoque ab episcopo & capitulo simul. c. postulasti, de concessio. præb. aliquando alternatiuè. c. cum in illis, de præb. lib. 6.

8. Interdum etiam à singulis dignitatibus, vel canoniciis. c. fin. de præb. lib. 6.

9. Interdum etiam fit à laicis ex priuilegio, etiam non patronis, vt rex Franciæ ex priuilegio cōfert Andegauen. decanatum, in c. dilectus. 3. de præb. & alia multa beneficia iure regali. c. generali, de elect. lib. 6. gl. in c. Imperium. i. c. dist.

10. Et traditio pilei vel calami in collatione operatur, quod ille, cui collatio facta est, poterit in hanc vel calam gredi beneficiū propria autoritate: quia per hoc mihi datur licentia & facultas ingrediendi. l. si ex stipulatione. ft. de acqui. possell. c. 2. vbi Doct. de cōfert. Ludo. Roma. sing. 136. consuetudo.

11. Seruatur tamen vt prouisus mittatur in possessionem per aliquem, & hoc est visitatum.

12. Nonnunquam isti collatores conferunt perse, aliquando per alios, vt pote per vicarios, & siue per sc. siue

Requisita ad collationem bonam, &c.

17

se siue per vicarios conferant, ius acquiritur per collatoris ordinarij collationem, dummodo sequentia interueniant.

Requisita ad collationem bonam, & voluntibus habere beneficia.

*Habilis co*1*
ferens esse
debet.*



Rimo ex persona collatoris seu eius vicarij requiritur, quod collator sit habilis, non excommunicatus. c. postulastis, de cle. excom. mi. vbi abunde scripsi, quod qui non potest conferre per se, nec per alium facit. cle. religiosus, de proc.

*Pure & li*2* Item quod pure conferat, id est sine pacto, conditione, & modo: alioqui si conferat alicui, vt compensem talem: vel, si quae alia conditio interueniret, collatio simoniacæ est & nulla. c. quam pio, prima quæst. 2.c. cum pridein, & c. si. de pact. ca. 2. de elect. lib. 6. & hodie pauci sunt collatores à labo Simoniæ exempti, beneficia nulli conferentes sine contractu innominato.*

3 Canonice tamen poterit Episcopus conferre beneficium alicui sub conditione, si aliud quod obtinet, resignet, vt docet Host. in c. ad audientiam, de descr. Collecta. in ca. significasti, de elect. refert. Ioan. Franc. in tract. de offi. & potesta. c. sede vac. q. i. partis 2. col. 3.

4 Adhac liberè id est sine aliqua coactiōne conferri beneficium debet: alioqui meru facta collatio est nulla. c. 2. de his, qua vi metusve cauf. f. u. c. Nam quæ metu gesta sunt, rata non habet prætor. l. i. ff. quod metus cauf.

5 Idem si pervim, vt ibi, & c. ad aures, & c. penult. ibid. nec dicitur liberè conferre, qui sola affectiōne ductus, absque caufa & immerito confert, vt in Euang. *Fidelis seruus & prudens, quem constituit Dominus, vt det illis cibum in tempore.*

6 Item sine aliqua diminutione conferendum est beneficium: vt in c. vno, vt eccl. benefic. vnde non potest episcopus conferre beneficium vni, & sibi, vel nepoti seu famulo suo referuare pensionem, quia diminueretur beneficium: quod fieri nō potest ab episcopo, vt ibi. & ca. extirpanda, in fin. de prab. nec potest iura dignitati competentia, conferendo illam sibi referuare. ca. cum venissent, de inst. Cald. in verb. conferens dignitatem.

7 Ita nec potest episcopus conferre cuidam beneficium, & rerinere sibi fructus: quod si hoc faciat ex pacto vel conuentione, simoniam cōmitit. d. c. vno, in fi. facit. c. si quis præbendas. i. q. 2.

*In illis r.
timore quid
do posse e-
fici pueri
collatione.* 8 Quod tamen limitatur primo, cum illos fructus recuperet ex constitutione, vel statuto, seu indulgentia Papæ dict. c. vno ibi, si constituant. Et ibidem dubitant Doct. an hoc episcopus possit constituerre, vbi dicendum est posse quatuor interuenientibus, primo quod hoc constituant de consensu Capituli. gl. ibidem approbata, & c. i. & per totum, de his quæ sunt à præla.

9 Secundò requiritur, quod hoc sit statutum ante beneficij collationem. ibi vtrum ante donatio nem constituant: quia post collationem sine consensu beneficiarij non possit eidem nocere, nec

ius suum auferre. regul. id quod nostrum. ff. de regul. iur.

10 Tertiò requiritur, quod hoc sit constitutū ad tempus, vt in cap. pen. de verb. signific. cap. si propter, de rescriptis, in sexto, & ibi ad tempus, & ca. in dicto. c. vno, secus si perpetuo. clementina ultima, de rebus ecclesiæ non alienandis. Panormi. in d. c. vno.

11 Quartò requiritur quod episcopus hoc statuat ex iusta caufa, & necessaria. d. c. vno, nec sufficeret iusta caufa, nisi & necessaria ad esset: quia d. c. vnum loquitur copulatiuē, ad veritatem cuius oportet utrumque interuenire. c. 2. & 3. de descr. l. si hæredi, ff. de conditiō. instit. & sic episcopus non potest retinere sibi fructus omnes beneficiorum, quæ confert, nec partem quia negatiua totum negat. l. si quis ita stipulatus, vbi Iason. ff. de verb. obligat.

12 Palam etiam facere collationem debet, id est *Palam co-
præsentibus testibus fide dignis, non do nefsticis,
alioqui illi collationi non creditur. ca. post cesso-
nem, de probatio. scripsi in rubr. de collatio. in
concordia. vbi allegauit Curiæ Parisiens. Arestum.
vitilissimum.*

13 Notandum est, quod hæc beneficia perpetuo conferri debent, vt quis perpetuo ea, & non ad tempus habeat. c. præcepta. 55. dist. & ca. satis peruerlum. 56. distinctio, nam sicut matrimonium ad tempus non contrahitur: est enim viri & mulieris coniunctio individuam vitę consuetudinem continens. §. i. de patr. potesta. in insti. sic nec spirituale matrimonium, quod dicitur, in c. inter. de translat. episcopi, quia actus legitimi non recipiunt dicitur, nec cōditionem, regula actus, & gl. in c. 2. de elect. lib. 6.

14 Quod non procedit in Papa, qui ad tempus conferre potest. c. si gratiosæ. de descr. lib. 6. & glo. in cap. vnic. de capel. monach. ibidem, & in c. pastoralis. 7. q. i. & in c. veniens, de filiis presbyt. licet hoc non sit solitus facere, & vix recipiatur in Francia.

15 Secundus casus est in beneficiis ad nutum. ca. cùm ad monasterium, de statu monach. cle. vnic. de supplen. neglig. præla. Feli. in c. fin. col. 2. de iud. & hoc vidi seruari in ecclesia sancti Sulpitij apud Bituriges, in qua eligebatur Abbas triennalis. loa. de Selua in tract. de bene. in 3. parte. q. 2. scripsi multa in tract. de pacifi. possell. in sexta limit. num. 272. cum seq.

16 Tertius est in commenda, quæ fit ab ordinario ad sex menses de ecclesia parochiali. c. nemo deinceps, de elect. in 6. alia ergo beneficia poterit ep̄s ad tempus, vel in perpetuum commendare. c. si constiterit, de acculat. Domin. & Philip. Fran. in d. c. nemo. Sed hodie nullus extra Papam solet beneficia commendare, saltem nō vidi per inferiores a Papa, vel legato has commendas fieri ad vitam: quia ignati epi iuris beneficio non sunt vni: vt dicit text. in simili in clem. vna, de rerum permitt.

Quartus in coadiuatore p̄fecto durate morbo: nā cessante illo cessabit coadiutoris officium, c. i. & c. f. de cleric. ægrot.

Requisita ad.

17 Quin idem in visitatore dato, quando ep̄s capitulū est à paganis vel schismaticis, tunc adueniente ep̄o potestas visitatoris extinguitur, ca. pen. & vlt. de sup. neglig. pr̄lat. lib. 6. sicuti capituli potestas confirmato ep̄iscopo c. i. ne sede vacan.

18 Sexto in sententia, quæ si fuerit lata ad alicuius virilitatem, & executioni de mandata, is habebit beneficium, donec contraria lata fuerit sententia, c. cùm ecclesia, de causa possel. quia sententia pro veritate habetur. l. ingenium. ff. de statu homi.

Ecclesiastica 19 Septimo interdū ecclesiæ vacanti datur procurator, cum libera potestate administrandi in spiraculorū cū tualibus & temporalibus: & solet Papa hunc titulū libera da- cùm ecclesiæ cathedrales commendat, seu regulares. tex. in ca. sum nobis olim, in fi. vbi Pan. vlt. nota. de elect. vbi

vnam causam dicit legitimā, propter quam possit hæc concessio fieri, videlicet cùm exigit utilitas, seu ecclesiæ necessitas habere certam personam, quæ tunc non est legitime etatis, unde interim poterit constitui procurator, seu visitator illius ecclesiæ, cum libera potestate administrandi temporalia, & spiritualia, q. soli Papæ competit: & alio nomine visitator dicitur in c. is cui, de elect. in 6. & c. pen. de supplen. neglig. pr̄lat. ibid.

Episcopus 20 Idem potest ep̄s facere in beneficiis spectantibus ad Papæ collationem iure reservationis, vel confirmationis: vt postquam aliquis illis non prouidet, possit idoneū administratorem interim cōcedere, donec per Papam prouisum fuerit. arg. c. regenda. 10. q. i. Pan. in c. cum nobis olim, in vlt. nota. de elect. dicēs idem posse ep̄m facere in ecclesiis spectantibus ad suam collationē, donec ipse prouiderit intra tempus legitimū. c. nemo deinceps, de elect. lib. 6. nota in c. cùm vos, de offi. ordina.

Capitulum 21 Item capitulum sede vacante poterit procuratorem in beneficiis spectantibus ad collationem epi copi facere, vel commendare, sed conferre non poterit. c. illa, ne sede vacant. c. vnic. vbi Ioan. And. & doct. illo. tit. in 6. Pan. in d. c. cum nobis. confituit.

22 Nisi collatio fuerit necessaria, vt pote in beneficio debito mandatario, vel nominato vt ibidem. doctores tradūt. & inferius dicā in materia deuolutio. haec tenus de beneficiis perpetuō cōferēdis.

23 Secundō principaliter requiritur ex persona eius, cui confertur: quod is, cui confertur sit habilis, & idoneus. c. graue, de pr̄ab. Idoneus dicitur secundum iurium interpretes, si predictus sit scientia, moribus, & ætate. c. cùm in cunctis, de electio. c. licet Canon, illo tit. in 6.

Voluntas & forestat in beneficiis re-
babentis beneficiorum requiri-
re-
24 Ego vero puto imprimis requiri voluntatem. & potestatem eius, cui beneficium conferri possit, vt videlicet deseruire beneficio velit, & possit. c. super inordinata, & c. graues de pr̄ab. scripsi in gl. voluerit. §. i. de collat. in concord.

25 Præterea si velit & possit, requiritur tamen, q. sit idoneus tam in ordine, ætate, scientia, & moribus, quam in aliis, quæ in inferius subiiciam statim.

Collatio ordinarij an-
pro se, resp. nō posse propter eorum fraudes, nec cre-
probetur. 26 Sed an ep̄iscopus & alij inferiores possint solo verbo conferre, & sine literis collationem probare, resp. nō posse propter eorum fraudes, nec crederetur illis sine literis. c. post cessionem, de pro-

bat. scripsi in rubr. de collat. in concord. & Felmus conf. 6. vtrum Domi, quod limitauit in sex casibus in verb. literas, vbi abūde tractauit, [in §. i. de mād. Aposto. in d. concord. Sed nunquid collatio metu fieri possit? Bald. in rubr. de rescr. colum. pen. dicit posse, quia non est sicut tutoris auctoritas, quæ verba requirit. l. i. ff. de auctor. tutor. Ideo à mucō interponi non potest. l. i. in fin. ff. de tutel. ego existimarem collationem non posse nutu fieri, nam si ep̄iscopus loquatur, oportet quod ipse conferat verbo, sicut de matrimonio scribitur in ca. tu. de sponsal. & saepe procedit hoc argumentum. ca. inter, de transla. ep̄iscop. Sed si collator loqui non posset, dandus illi esset coadiutor, qui conferret. c. pen. & fin. de clericō ægro. & ita intuluit consuetudo, "uā in hoc sequenda est.]

26 Ordo requisitus in quolibet beneficio est: primò in cardinalatu requiritur presbyteratus ordo, si titulum presbyteri habeat, si titulum diaconi, requiritur quod sit diaconus. Host. in capit. 2. de offic. Archipresbyt. gl. in tit. de numero & qualita. Card. in prag.

27 Si tamen is non promoueat, sed diaconi vitam peragat, in foro conscientiæ tenetur: quia non seruit Deo in sacri altaris ministerio, sicut præcepit Christus. *Hoc facite in meam commemorationem.*

28 Episcopus requiritur quod saltem sit in subdiaconatu. c. à multis, & ca. intelleximus, de ætate & qualitate, sed hodie pueri promouentur, & literati negliguntur.

29 Idem in canoniciis illum eligentibus, clem. vt hi qui, de ætate, & qualitate, vt subdiaconi esse ante electionem debeant, alioqui suffragium non habebunt, vt in d. cle. scribitur.

30 Archidiaconus in diaconatu, in c. i. de ætate, & qua. vt sit præcipitur.

31 Abbasverò, decanus, præpositus, archipresbyter, & rector atque curatus debent esse in ordine presbyteratus. c. i. de ætate, & qualit. c. cùm in cunctis. §. inferiora, de elect. vel intra annum saltem promoueri. c. licet canō, de elect. in 6. c. si pro clericis, de pr̄ab. lib. 6. alibi tamen dixi an habeat locum in abbacia, & inferius in materia de non promouendo dicetur, ibi vide.

32 In aliis autem sufficit prima tonsura. c. i. 60. dist. Pan. in c. dudum. i. in fi. de elect. & in d. §. inferiora. c. cùm in cunctis, ibid.

33 Et sic quilibet poterit habere beneficia curata, & quilibet alia, etiam si tatum habeat primam tonsuram, dummodo sit in ætate, in qua possit intra annum ad sacros promoueri, seu ad illum ordinem requisitum beneficio, dicto. c. licet canon., de electio. libr. 6. cap. si pro clericis, de pr̄ab. ibid. cap. 2. in instit. cap. si eo tempore, de rescr. libr. 6. & ibi doct.

34 Siue quis imperret à Papa beneficium, dist. c. si pro clericis, siue ab ordinario conferatur. c. statutum, & c. cùm ex eo, & dicto. cap. licet canon, de elect. in sexto siue per præsentationem & institutionem assumatur. cap. 2. de institutione, in sexto, etiam si quis eligatur. Dominic. & Peruf. in dicto c. licet canon. quamvis Ioannes Andreas ibi teneat contrarium

Ordo in quilibet beneficio re-
quisitus.

contrariū, per c. præterea, de ætat. qui textus hoc non probat. Imo dictum c. licet canon, & alijs text. de elect. loquentes, & dicto ca. cōmīsa, decidunt in electione sufficere electum habere primā tonsuram, dum tamen faciat intra annū se promouerit: & ista est communis opinio, quam Panor. & Card. sequuntur in d. c. dudum i. de elect. & Card. in d. c. præterea In mol. in c. fi. col. 3. de præb. Roma. conf. 325. circa primum. in prin.

35 Limitatur quando de iure, vel consuetudine, seu ex fundatione, vel statuto requiretur ordo ab initio, vt in c. nemo, de electionib. in sexto: vel si diceretur quod presentaretur sacerdos. Domini. in c. si eo tempore, de rescript. li. 6. Cardinal. Zabarella cōf. 69. casus talis tūc nisi sit sacerdos tempore collationis non valebit collatio vel institutio.

Aetas in ordinibus requiritur: sed videndum est, quae dimittitur. 36 Etiam ætas requiritur: sed videndum est, quae dimittitur. ætas in ordinibus requiritur: respōn. in tonsura requiruntur septem anni completi. ca. fi. de tempor. ord. lib. 6. quatuor minores post septem annos assumi possunt. gl. in summa. 77. dist.

37 Ad ordinē autem subdiaconatus in decimo-octauo anno, ad diaconatus ordinem in vigesimo, ad presbyteratum in vigesimoquinto anno promoueri quis potest. c. fi. de elect. & qua. ad episcopatū in trigesimo anno completo. c. cūm in cunctis, in princ. de electio. plenē Panormi. in c. super inordinata, de præt. Cardina. in ca. cūm cōtingat, de ætate. hodie ad episcopatus est quis habilis in Francia in vigesimo septimo anno, per. §. primum, de nomi. Reg. in con. Franciæ.

38 Ratio est, quia beneficia non debent conferri, nisi præditis moribus, scientia & etate. d. c. cūm in cunctis, ergo ætas in inicio requiritur, quod nō est in ordine, sed sufficit quod se habile reddat intra annū. c. cūm secundum, de præbend. etiā iuuenis meritò dicitur, qui in iuuenilib⁹ desideriis occupatus nulla grauitate cōstringitur. c. quorūdā. 34. d.

Si etiam quis præbantur re debat. 39 Ætatem probare habebit, qui se fundat super illa, siue agendo, siue excipiendo. q. dicit prouisum non habere ætatem legitimā, hoc probare debet. l. cūm de etate. ff. de prob. l. de etate, de minor. Bart. in l. in illa. i. ff. de verb. oblig. l. si maiorem, ybi Paul. & Jacob. C. de i. integ. rest. de Rota decis. 253. sub tit. de exce. decis. 2. no. i. anti. & decis. 800. in ti. de procu. decis. 37. ibi. Fel. in c. dudū. de præsump.

40 Et etatem requisitam in quolibet beneficio abūde tractauit in tract. de pacifi. poss. in 4. lim. nu. 174. cum seq. & inferius dicetur in hac etatis dispensatione.

Si etiam quis dispense posse. 41 Dispensare circa etatem nullus præter Pam. potest: quia cōstitutio conciliaris est dicto c. cūm in cunctis. de elect. contra quā episcopi non dispensant. gl. in c. cūm dilectus, in verb. in etate, de elect. nec quidem legatus. gl. in c. dilectus. i. de præbēl. nisi quis compleuerit vigesimum annum quo casu ad dignitates & personatus, non curatos dispensare episcopus etiā liberè poterit. c. vno. de etat. & qual. lib. 6. secus in curatis, in quibus maior idoneitas requiritur, cūm cura sit ars artiū. c. cum sit ars, de etate & qualit. Staphile. in tract. de liter. grat. rubr. de qualitate & statu benefic. vers. & in

præmissis.

42 Adhæc requiritur sciēcia sufficiēs mediocris, quæ sufficiat ad regendū illud beneficium, quod quis obtinet. c. venerabilis. de præb. Panor. in d. c. cūm in cunctis. in prin. ergo nō sufficit beneficato Rhetorica, vel Dialectica, vel Medicina, per quā reguntur corpora, non anima: licet quidam. epi. potius studeant Medicinæ, quam Theologię, sed Hiere. i. c. dicitur, Stultus factus omnis homo à scientia, ideo scientia salutis est expetēda & necessaria. Luc. i. contra quosdam, qui potius libros Grammaticorum & Rhetorum deferunt quām Euangeliā: quia cūm sint terreni, terrena sapiunt.

43 Et de triplici scientia Doct. scribunt. in d. cap. cūm in cunctis. & ego ipse hic scriberem, nisi dexisem in ipso, in verb. eminentis scientia, de nominario. regia. in corda, & super hoc non vidi expressam dispensatione. n. sed bene vidi ascellos episcopos nescientes Latinum intelligere, nec loqui, sed beneficiorum stratagēmata callentes, ac beneficia per falsa & vera sibi acquirentes.

44 Præterea boni mores maxime necessarii sunt *Boni mores.* beneficiato, qui præualet diuitiis. l. scire. §. is qui. ff. *maxime* de tut. & curat. dat. ab his, sic dixi ista in clericis *clericis ne-*cessarii.

45 Sed quia hodie de moribus vltima sit quēstio, ideo mores vltimū posuit: tamen boni mores præferuntur à Davide, Bonitatē, disciplinam & scientiam doce me, prius bonitatem, sic bonos expetit mores, quām alia: sic & nos illius exemplo edociti faciamus.

46 Requiritur etiā vt non sit coniugatus, qui non *Congiatus.* potest beneficium obtainere. ca. i. & per totum. de & illi. *genuis* cleri. coniug. Silvester Prier. in sua summa in verb. *mis beneficia obtainere* nō possit. 3.

47 Ad hæc vt sit legitimus, nā illegitimi sine dispensatione beneficia obtainere non possunt. c. i. & per totum, de filiis presbyter. tam in decre. quam lib. 6. & inferius dicam in dispensatio. super defēctu natalium.

Vltimò requiritur, quod si collatum fuerit absenti, vt ipse accepit, alioqui collatio facta alteri antequām iste absens declarauerit voluntatē, nullius erit momenti, etiā si posteā absens non accepta ptauerit, tex. in c. si tibi absenti, de præb. in 6. Pan. ri. non pos & alij in c. accedens. illo titu. Calder. in reper. in *rebus* verb. beneficium si fuerit.

48 Tertiò principaliter requiritur ex parte rei q. beneficium sit vacans: quia non vacans conferri non potest. c. i. & per totum. de concess. præb. scripsi in rub. de colla. in concordia.

49 Vacare autem potest beneficium vel per mortem. cap. suscepimus, de rescript. libr. 6. mors enim *Vacare be-*neficium quā omnia soluit. §. deinceps. in auth. de nup. colla. 4. do censetur & quot ma-

50 Vel per renuntiationem simplicē, vel ex causā permurationis. c. i. & per totum. titu. de rer. permut. de quibus inferius dicetur.

51 Item per priuationem & depositionē. ca. exili-

teris, & c. grauem. de excessib. præla.

52 Etiam si quis trasferatur ad aliud beneficium, primū vacare eo ipso quod illi translationi conser-

fit. c. in apibus. 7. q. i. post adeptā tamen possefi-

Pœnæ contra collatores, &c.

nem securdi.ca. quanto de transla.episcopi.glos.
& doct.in c.si quis iam translatus.21.q.2.clem.gra-
tiae.de reſcript.

53 Item si secundum quis adipiscatur incompati-
bile beneficium,pacificè,vacabit primum.cap.de
multa.de præb.& extra.executabilis.Ioan.22.idem
si quis per vim secundum occuparet.ca.eum qui-
de præb.lib.6 vt non sit stolidus occupator melio-
ris conditionis,quàm sapiens & astutus , qui titu-
lum obtinuit.d.c.eum qui,&l.Seruius. ff. quod vi
aut clām.

54 Item habens ecclesiam parochialem si intra
annum nō est promotus,est priuatus ea, & vacat,
c.licet canon,& c.commissa,de elect.lib.6.

55 Item vacat beneficium, si quis contrahat ma-
trimonium,vel sponsalia per verba de præſenti.glo.
& Doct.in c.vnic.de cleric.coniug.li.6 Pan.in c.1:
illo.tit.Aufrer.decis.239.& aliis modis cēfetur va-
care beneficium,quos scripsi in §.monasteriis,in
verb.vacantibus de nominatio. regu. in cōcorda.

De iure, & quando va-
cacato bene- aut enim vacat de iure,& de facto,vt per mortem
ficiū vacat. & resignationem,vt superius dixi : de iure autem
in quantum nihil haber iuri in beneficio is, qui illud
resignauit.c. inter de præb.de facto etiam va-
cat,quia de facto is resignauit,vel mortuus est : &
sic de facto beneficium dimisit.

De factō 57 Interdum de facto tantum vacat : vt quando
quis suo est spoliatus beneficio.ca.ad audientiam:
et c.Abbas.de his qua vi metuſe eaus.fiunt. c.itē
cum quis.de restit.spol.Host.in summa de cōceſſ.
præb.quem alij Doct.sequentur communiter.

58 Ego autem eo caſu putarē nec vacare de fa-
cto,nec de iure;de facto nō vacat,quia detinetur,
ab ſpoliante,ideo nō potest de facto vacare, quā-
do ab aliquo tenetur,vt notum eſt,per c.cum no-
ſtris,de conces.præb. ideo ego dicerem de facto
vacare, quando aliquis longo tépore eſt abſens à
beneficio, & ignoratur vbi fit, tunc dicitur vacare
de facto:quia ibi nullus eſt,qui de facto illi benefi-
cio ſeruiat:& pro hoc videtur text.in c.2.& ca.ex
parte.i.de cleric.non residen.& glo.in c.nō oportet,
in i.de cōſec.distin.5.dicit talem definiere ha-
berē liberam administrationē , & illius beneficiū
conferri poſſe. sed eo reuerente non nocebit illi
collatio,li monitus non fuerit,vt priuatus.ca. tuā.
de cleric.non residen.vbi Panorm.& alij,& in ca. ex
tuā.ibidem.

De iure, 59 Aliquando vacat c.e iure,ſed non de facto , vt
quando quis obtinet ſecundum pacificum, vacat
care creda- primum de iure, per c.de multa.de præb.si tamen
tur. adhuc illud retineat,primum dicitur de facto re-
tinere,ſic non vacat de facto,per c.cum noſtris,de
conces.præb. Host, plenè traſtat in sua ſumma,
de conces.præb.

Conferri 60 Itaque ſi beneficium vacat de iure & de facto,
quando pef- vel de iure tantum,potest cōferri non obſtare al-
ſu de iure
vacans vel
viro que mo-
do.

terius detentio: & acquiritur ius illi, cui collatu-
eſt,etiam absenti.c.si tibi absenti.de præb.li.6. ſed
quando de iure tantum vacat oportet quod ex-
primatur Papæ detentio alterius colorata,alioqui
impetratio eſt nulla,ſecus ſi incolorata, d.ca.cum

noſtris.de cōceſſ.præb.& dicitur incolorata quā-
do poſſeffio ſine iure eſt : vt plenè ſcripsi in trac.
de pacific.poſſeffio.in 4.exten.nu.32.

61 Ideo epifcopus vel alius collator quando con-
fert,debet modū exprimere vacandi ſic per mor-
tem,aut per reſignationē.c. ſuſceptum,de reſcript.
lib.6.nec ſufficit dicere, vacante eccleſiam con-
ferimus,vt confuſuit Bertran. conf.132. dubitatū.
co.4.nu.19.in 2.vol.ex 1.editio. quia etiā Papaā non
prouidet de beneficio vacante per modum in can-
cellaria exprimendū : vt in eſt reg.cancel. multo
minus ordinarius.

62 Nunc dicamus de collationib^o epifcoporum,
& ordinariorum , & quibus fiant,penitus ignoror.
dicam tamē me vixifle vſque ad lexaginta annos,
& neminem vidisse,qui doctribus regentib^o vel
aliis doctis & bonis ſuſpoſte puidiſſer:imò ſcio
quofdam epifcopos aſtu quodā illos induxiſſe ad
reſignandum,ſi qua habebant beneficia,vnde / vt
puto/ poſſem iure dicere,ō capita eccleſiarū inui-
lia,& mores peruersi, & quod Verg.aſt in Georg.
In felix lolum,ſteriles dominantur anena.c.1.de libelli
oblatione, inuafit maximē eccleſias regni, à quib^o
Deum obnixē oro,vt liberentur:& docti,probi,&
vſiles in eccleſis recipiantur & nouum videbitur:
ō quanti adulatores, hæretici,ignari,ſtabularij,&
coqui abundat̄ beneficiis:& docti,ac boni ſteriles
& omnibus nudati bonis ſunt.Deus eos beatos ja-
ciat in terra viuentium,& hos ignaros,profligat,&
bene eccleſiæ habebunt:dicit diuus Ambro.in pa-
ſtorali,olleat/inquit prelatus ſapiencia & doctri-
na,vt non ſolum ſubditos doceat,ſed etiam hære-
ſes conterat & repellat:qui autem talis non eſt,ad
ſacerdotium non accedat,vt vſurpare locum alre-
rius non präsumat.

Pœna contra collatores indignis conferentes.



Vamobrem cum ita abutantur quidā
collatores conferēdo indignis,videa-
indignopri-
mus poenas.in quas hi miferi incidūt: uatis ſi cō-
fir. tō
prima eſt, q priuati ſunt potestate cō-
ferendi pro prima collatione,& (vt dicunt) prima
vice.cap,cū in cunctis.§.fi.de elect.cap.cūm Vin-
tonien,de electio.glo.in cap.cūm singula.§.prohi-
bemus. de præben.lib.6. & gloss.in cap. quod si
prædicta.in verb.priuati.de elect.in prag.vnde cō-
ferens beneficium excommunicato, eſt ipſo iure
priuatus tanquam conferēs indigno. c.postulaſti.
de cleric.exc.minift.Cald.in repēr,in verb.confe-
rens beneficium, itaque potest impetrari beneficium.
quod poſt collationem indigno factam epifcopus
contulit,quia illud conferri,non poterat,eō quod
eſſet à iure priuatus:& miror hodie cū tam multi
ſint circa hoc Gregorij:quod ista nō impetrēt:nec
putare in poſt impetrationem bonos iudices cōtra
hoc iudicatuſos, ſi animab^o ſuis prouidere vellēt.
2 Et hoc ſi ſcienter,ſecus ſi ignoranter.c.postula-
ſtis.& c. Apōſtolicæ, de cleric.excom.minift. l. ex
maleſiciis,vbi gloff.de actio,
3 Et p̄ſumitur ſciens epifcopus,quia tenetur de
vita & moribus illius inquirere, antequā ei con-
ferat. cap.innotuit.de electio. Card.conf.133.duo
funt.&

funt. & debet habere plenam notitiam eius cui co-fert. c. bonæ. 2. infi. & ibi Panor. 12. not. de postula. prælato. nam sicut cum alio contrahit, non debet esse ignarus eius conditionis, cum quo contrahit. l. qui cum alio, de reg. iur. ff. sic & is qui vult alicui conferre, sed quousque hoc facit, neficio. sed non eisent tot pecora Melibæi ecclesiæ preposita, si de his fuisset inquisitum. etiam inquirere debet, an aliud habeat beneficium, cap. ordinarij. de offi. ord. in 6. nam peccat sciens isti conferendo: tum quia indigno confert. c. is cui. de præb. lib. 6. tū quia venit contra iura hoc prohibentia. cap. primatus. 71. dist. Arch. in c. si quis. 21. q. 2.

4. Secundò suspendi debent à collationibus faciendis. c. graue. de præben. c. postulatis. de cleric. excom. ministr. nam postquam male vtatur re ad eospectare, & administratione, ea ptiuari debet, sicut tutor. qui male administrat. §. suspectus. & §. fi. de suspectis tutor. in institu. vt etiam priuatur in quo deliquit. d. c. postulatis. de cler. excom. & fe-re hodie omnes suspenderentur, & priuarentur.

Suspendit collatores. 5. Sed bonū esset statuere, quod conferens indi-gno esset priuatus potestate conferendi per mé-rem magis sem: quæ collatio capitulo applicetur illius ecclæsie, in qua est præpositus conferens etiam ab officio suspenditur. c. i. in 83. dist. ca. fi. 1. q. 3. sed si fune collo adhibita suspenderentur, non amplius indigiti conferrent, & forte vtilius esset quibusdam quod ad animam.

Pecunia mali- gni confe- rent. 6. Tertiò peccat mortaliter, quia seruitio Dei indigos applicat. c. monasterij. 19. q. 3. gl. pen. in c. ad Apoitolicam. de reg. & quia hoc vergit in detrimentum ecclæsie, & honoris diuini, qui per bonos promouentur, & coluntur: & melius est paucos habere bonos, quam multos irutiles. cap. tales. 23. dist. c. pen. de artate. gl. in verb. indigitorum, in proc. prag. sanctio. & quia transgreditur canones statuëtes optimum eligendū. ca. Metropolitano. 63. dist. & transgrediens canones peccat. c. quia. cad. dist. c. 1. & c. quia. in ecclæsiarum, de const. filio tit. in 6. gl. in verb. vtiliorum. §. ad locum. de ele. in Prag. scripsi in interpreta. c. postulatis. de cleric. exco. minist. & quia fraus contra canones. c. fin. 4. dist.

In delicto in- no go- ferent. 7. Quartò sunt Deo infideles: quia fideli & pruden- dens debet esse quem constituit dominus super familiam suam ut det illis cibum in tempore, vt est in euangelio: vnde ait Hiero. indignum est dare Deo, quod designatur homo, ac cæcum animal offert, qui ordinat indoctum in loco docti, magistrumque facit, qui vix discipulus esse poterat. ca. fin. 49. dist. longa debet vitam suam probatione monstrare, cui gubernacula committuntur ecclæsie. c. in sacerdotibus. 61. distin.

C. clausu- re. cl. sur. 8. Quinto tenebitur ad id quod interest illi ecclæsie, quia unlescunt, vt pote si dignū elegissent, vel ecclæsi comauissent, ecclæsa in lite non succubuerit, aut aliud detrimentum passa non fuisset, hoc enim sarcire debet: vt expresse docet Anchæ. & Card. in cle. i. col. vlt. de æta. & qualit. & Angel. de Clau-sio in sua summa, in verb. restit. & Fel. in c. si quan-do. col. 4. ver. stat difficultas. nu. 7. de rescript.

9. Instar magistratus, qui minus idoneo pupilli

tutelam commisit: nam magistratus tenetur de scien-tiibus tutoribus. l. i. & pertotū. ff. de magistra. conuenient. Cum ergo isti indigni prefeci non restituant damna, ergo collatores tenentur, & in extre-mo iudicio quot erunt, ob hoc dannati nisi re-sipiscant: quia collationes beneficiorum circa in-habiles frequentiores sunt, quam ad habiles, quia simili similes diligunt: nec eximo capitula ecclæsiarum, quæ hoc faciunt, & terræ cardines multi.

Conferens io. 10. Sextò tenetur de mala administratione electi, in ergo de vel prouisi reddere rationem Deo optimo maxi-mo, & erunt participes pœnarum, quas patientur prouisi ab eis in districto Dei iudicio. c. i. §. quoniā. ii. ne ren- tur. in verb. autores. de elecio. in Prag. nam facientes & cooperantes pari pœna punientur. c. i. de offic. deleg. sicut enim boni operis fructum sibi cōparat, qui reditum tenet in eligendo & prouidendo iudi-ciu, ita graui semetipsum afficit damno, qui ad suæ dignitatis collegium se blimat indignu. ca. mi-ratur. 61. dist. Esiae 4: Ecce vos estis ex nihilo, & opus vestru, quod non est, abominatio est, qui eli-git vos. ca. Valentianus. 63. dist. vbi dicit super vos est talis electio, vt eligentes teneantur de omni-dano, & dispendio, quod ecclæsia acciderit. gl. libi.

Pater pro. filio ad offi- cium electio tenetur. 11. De iure ciuili tenetur pater cōsentiens filio ad officiū electo, prius tamen excutiendus erit filius. l. i. C. de decu. lib. 10. Et nominantes scienter indi-gnum ad officiū tenentur de his quæ electi & no-minati male in officio gesserū. l. i. & 2. C. de peric. nomina. libr. 10. in subsidium. l. exactores. C. de sy-scep. lib. 10. l. seuer. iter. C. de excus. tut.

Ciforis in- sacrifilegi sunt iudicandi. ca. sunt quidam. i. q. i. quia digno faci rem sacram id est ecclæsiæ adiungunt. Vnde ait D. ligum cora Hiero. Ecclæsiam fraudare, quod sacrificium est, menu.

vel exinde aliquid subtrahere, omnium præstorum crudelitatē superat. in c. gloria episcopi. in fi. 12. q. 2. quia nihil magis officit ecclæsia, quam quod indigiti admittuntur in ecclæsia. c. nihil est de elec. & dicit Leo, in c. miramur. 61. dist. sic. miramur tam apud vos per occasionē temporis impacati, aut ambientiū præsumptionē, aut tumultum valuisse popularem vt indigiti quibuslibet, & longè extra sacerdotalē meritum constitutis, pastorale fastigium, & gubernatio ecclæsie crederetur: non enim est hoc consulere populo, sed nocere, nec præstare regimen, sed augere discrimen. integritas enim præsidentium salus est subditorum, alio-qui iudicium æternum eos manet.

13. Octauò non conferendo viris doctis & probis seipso condemnant ad ignem æternum. text. in cap. Apostolicis. 16. quest. i. vbi sic scribitur, Apo-stolicis viris & euangelisatoribus Christi in necef-sariis vībus nolle tribuere, scipsum condemna-re est.

14. Non scandalum præbenit: & qui scandalisat, necesse est vt suspeditatur in collo eius mola, & p-ii ciatur in mare, vt est in euangelio: nā postquam, satis biberunt ex sanguine pauperū, & adhuc non sunt satiati, bibent ex aqua ad saturitatem.

Homicida est confe- rent vita. 15. Decimò sunt homicidae, q. a auferunt bona de-bitā bonis, & sanctis Ecclesiasti. 23. Panis egestiū.

Forma collationis & proui.&c.

vita hominis est, qui defraudat illū, homo est sanguinis, & virum sanguinum & dolorum abominabitur dominus: & si hos malignos collatores, ut docet August. de Anchona in tract. de ecclesiast. potesta. q. 7. in vlt. q. & q. 2. dicens eos valde peccare, qui fauore sanguinis, patriæ, aut adulationis conferunt beneficia indignis: quia bona cōmunia sunt communiter dispensanda: & bona ecclesiæ sunt communia. c. conuenior. 24. q. 8. & necare dicitur, qui alimēta denegat. l. necare. ff. de li. agno. 16. Vndeclimō decapitari meretur indignus episcopus, nisi inuitus fuerit ordinatus. glo. in l. qui cū vno, in verbo, temporarium. ff. de re milita. quam probat Felin. in ca. si quando. col. 4. de rescript. & idem in promouente indignos, & sic hoc seruaretur, fere omnes nostri episcopi acephali essent, & sine capitibus: quia pauci ab hac indignorum promotione abstineant: immo eos plurimum iuuāt quidam vicarij eorum, quilibet habeant suos suaptè natura malos, illos tamen executores habent.

*Conferunt
indigno de
amissione
anomarum
tentur.*

17. Duodecimō isti episcopi tanquam violatores canonum priuari debet. c. violatores. 25. q. 2. tenetur isti de ammissione animarum parochianorum, quæ fuerunt damnatae propter prouisionem istius indigni, & alii poenis afficiuntur, quas scripsi in tract. nomi. q. 19. alias cumularē, sed surdis loquor.

[Decimortio si collationem non factam dicant se fecisse, sunt falsarij. nā falsum est veritatis immutatio. s. i. in authen. de instr. cautel. & fide, colla. 6. Et si per industriam & calumnias eorum auferatur beneficij viro iusto, sunt fures, quia bona conrectat inuito domino. l. i. ff. de furt. & peccatum non remittetur, nisi restituatur ablatū. reg. peccatum. de reg. iur. in 6. Sunt etiā sacrilegi: valde enim lēdunt rem sacram, à qua auferunt verum rectorem, dando alium non pastorem, quem oves non cognoscunt, quia est alienus, & voces alienorum oves non audiunt, ut est in Euangeliō. Populum etiam valde lēdunt, auferendo ab illis verum pastorem, & dando mercenarium, qui non curat de oviibus, & si curet, decipit se, cum non sit prefectus, & tamen sacramenta tanquam praefectus ministrat, decipit & animas illorum, quibus praesidet quia non est pastor.]

Forma collationis & prouisionis ordinariorū.

NARTINVS Dei ac sanctæ sedis Apostolicæ gratia Nemausen. episcopus dilecto nobis in Christo N. clero, in Decretis doctori, rectori parochialis ecclesiæ N. nostræ dioecesis salutem in domino. Quia de literarum scientia, vitæ ac morum honestate, aliisque virtutum meritis, quibus illarum largitor personam tuam insignitur, sumus fama ac fide dignis testibus certiorati, quæ nos ad gratiam tibi faciendam excitant.

2. Itaque volentes te iuxta tuæ personæ

merita favore prosequi gratioso, parochialem ecclesiam N. nostræ dioecesis nunc per liberam resignationem de ea per prouidum virum N. presbyterum dictæ ecclesiæ tunc rectorem in manib⁹ nostris factam, & per nos admissam ad præsens vacantem tibi quem ad regimen & gubernationem ipsius sufficientem & idoneum esse reperimus, cum omnibus iuribus, & pertin. vniuersis conferimus & prouidemus, ac de eadem te ceram nobis constitutum per pilei traditionem in manibus tuis uestimus, ac in corporalem possessionem, seu quasi eiusdem ecclesiæ N. præsentium tenore cum iuribus & pertinen. supradictis inducimus, recepto prius abs te solito in talibus præstari iuramento, & iure nostro faluo.

3. Quocirca vobis vniuersis & singulis personis ecclesiasticis, notariis & tabellionibus publicis per ciuitatem & dioecesim nostras constitutis & subditis nostris auctoritate prædicta tenore præsentium committendo mandamus, quatenus vos, aut alter vestrum, qui super hoc fuerit requisitus, ad dictam ecclesiam accedatis, seu alter vestrum accedat ad prædictum N. vel procuratorem eius nomine, & pro eo in corporalem possessionem prædictæ ecclesiæ N. iuriūque & pertinentium prædictorum inducatis vice nostra, & defendatis inductum, amoto ab ea quolibet illicito detentore.

4. In quorum omnium & singulorum fidem & testimonium præsentes literas collationem & prouisionem nostras in se continētes fieri, & per secretarium nostrum infra scriptum subsciri & publicari fecimus & mandauimus: nostrique sigillimagni iussimus appensione communiri.

5. Datum Nemausi anno 1551. die 6. Martij, præsentibus Ioanne Ruffiat presbytero, & Petro Rostaing aurifice testibus ad præmisita vocatis & adhibitis. De mandato reverendissimo Episcopi, P. Rillicot. secret.

Requisita in literis collationis.



Via in collationib⁹ multa sunt dubia, ob id formā inserui, in qua collationis forma sunt quinq; partes. Prima cōtinet salutationē, & collationis causam. Secūda ibi,

*Quinque
partes in
collationis
literis.*

ibi, itaque collationem, & prouisionem, ac inuestigaturam factam per pilei traditionem, ac iuramenti receptionem. Tertia pars cōtinet delegationem & commissionem factam omnibus clericis, tabellionibus & personis ecclesiasticis subditis, vt istū N. in possessionem dictæ ecclesiae collatæ ponant, & inducant, ibi, quocirca. Quarta, testatur episcopus collator ad fidem huius collationis faciēdam, se iusſiſſe has collationis literas fieri per secretarium suum, & ſigilli ſui magni appenſione cōmuniſiri, ibi, in quorum omnium. In vitima inſcribitur data & teſtes, poſteā ſubſcribit ſecretarius hæc ſumma prouisionis literarum beneficiorum: licet alij alia inſerant, iſta tamen ſufficiunt.

Iurare quez. 2. Sed dubitare quis poſſet, quæ iurare debeant teneatū re rectores, & curati reſpon. Primo iurat episcopo etores, & quilibet curatus, quod erit illi & ſuis ſucceſſori- curati eccl. curiarum col- bus fidelis & obediens & sanctæ ſedi, probatur in- c. ego N. & seq. de iureiu. c. cum clerici. de verbo. ſig. c. de forma. 12. q. vlti.

3. Secundò quod feruabit mandata episcopi, & ea feruari faciet, videlicet ſententias & ſtatuta. c. cùm ab ecclesiariis, & c. ad reprimēdum, de offi- ordi. nā qui refiſtit potestati, Dei ordinationi refiſtit. vt docet diuus Paul. & ca. qui refiſtit. II. q. 3. & diuus Petrus in ſua epift. Obedite præpositis veſtris etiam diſcolis.

4. Tertiò iurat quod feruiet eccleſia, cui præſi- citur, feruiet inquam in diuinis, & in ſpiritualiibus ac temporalibus: quia propter officium darur be- neficium. cap. fi. de reſcript. in 6. & ſi non feruiat, eſt periurus. [O quoſt hodie ſunt.]

5. Quarò quod reſidebit feruiendo dictæ ecclie. c. quia non nulli. & c. relatum, de cleric. non reſi- den. & hoc iuriſt eſt.

6. Quinto non relinquet, nec ſe transferet ad aliam eccliam ſine ipſius episcopi licentia. cap. admonet. de renun.

7. Sexto iura & libertates ecclie iurat conſer- uare, & defendere, ac utilia procurare, ſicut tutor. I. fi. §. omnē. C. de adminiſt. tut. & ſicut Nabot vi- neam ſuā proprio ſanguine ſuo defendit, ita iura. Eccleſia clerici tueri debet, licet pauci hodie re- periantur, ſed fugiunt dum videt ſupum venien- tem, [ſicut mercenarij, & cuius non ſunt oves.]

8. Septimò quod non alienabat res ecclie, ſed alienata per prædeceſſores reuocabit. ca. abbati- bus. 12. q. 2. & c. ſi quis presbyterorū. de reb. eccl. no alienan. ca. 2. de rer. permitt. c. quod quis. 35. q. 9.

9. Octauo quod nihil dedit, nec illiciū pro adi- pſenda hac ecclie commiſſit. c. fi. de pact. c. no- bis. & per totum, de ſimo.

10. Nonò quod non ſoluet ultra antiquam & ſoli- tam penſionem. c. prohibemus. & seq. de cēſib. c. tua nos. vbi Panor. iſta conſribit, de iureiur.

11. Decimò quod o. dines ſuo tempore recipiet, & hoc ſi non eſt ordinatus. c. queris. de aetat. & qua- lit. c. licet canon. de elect. in 6. hodie iſtud non eſt neceſſarium: quia ſi non promoueatur intra annū ipſo iure vacabit beneficium per d. c. licet canon. Aliud etiam addit Panor. in d. c. tua nos. quod no- eſt neceſſarium, vnde illud omitto: hæc ſunt quæ

ſolent iurare prouisi ad ecclias curatas: [Hodie non omnia iſta iurant. Sed quidā opponere ſolent clauſulam, Saluo noſtro & aliorum iure. Et quid operetur illa clauſula, iure noſtro ſaluo, ſcribit Pau. Parif. conſtit. 21. nu. 55. in 1. vol. alibi dixi.]

Declaratio- collationis ordinarij.

12. Et ſic priuū inſeritur nomen epifcopi conferē- tis. vt dixi ſuperius in literis tonsure: & dixi Marti- nū: quia ignari hoc nomine abutuntur, [& vulgo vocari ſolēt afini hoc nomine, & plures ſunt effe- ctu, licet nomine alio ſint decorati.]

13. Secundò ſalutatur iſ, cui beneficium conſertur dilecto, & deinde præfatur epifcopus, quæ cauſa. mouit eum ad confeſſandum: vt in cap. graue. de præb. & interdum omittit cauſam, quia nullam habet, cùm ſola affectione mouetur, [vt hodie permulti collatores.]

14. Tertiò narratur in literis talem eccliam N. non poieſt vacare per reſignationē, vel eo modo quo vacat, mādūm va- cādi pro ex- preſſo habe- re, nec ad effectum ab fuluſre.

15. Etsi no potest epifcopus, vel archiepifcopus, habere modum vacādi pro expreſſo: quia hoc ad Papam ſolum pertinet: vt ſcripi in forma manda, in gl. pro expreſſis. in Concor. nec poſte ordinarii in hiſ literis impetrāt̄ absoluere quoad effe- ctum obtinendi, ſicut Papa, & legatus: vt ſcripi in gl. abſoluentes, in form. mand.

16. Item non poterit epifcopus in literis collatio- num apponere clauſulā quoquimodo vacet: quia non poſte in omnibus vacandi modis prouidere, do, vacet no- do, vacet no- ſoleat per or- dinariū co- ſcribi.

Clauſula
quoquimodo
vacet no-
do, vacet no-
ſoleat per or-
dinariū co-
ſcribi.

17. Quartò narratur diœcēſis, vbi beneficium ſitum est. ca. ſignificante. de reſer. & ſi ſit ecclie per ſe, in collatio- ne exprimitur nomen ſancti: alioqui non valebit col- ne ſit expri- latio glo. & Doct. in c. quamuis. i. de præb. lib. 6. & mendum. aliaſ collatio eſſet incerta, quæ non valet. ca. 2. de ele. lib. 6. dicam infeſtiu in eluciда. ſignaturæ.

18. Si verò ſit capella intra eccliam, exprimitur ecclia, vbi ſita eſt: vt in ecclia ſancta Crucis Aure. diœc. Fel. in d. c. ſignificante. col. i. de reſcri.

19. Quinto exprimi ſoleat is, per cuius mortem vnde pref. vacat, aut per reſignationē: vnde dicit Fel. in d. c. byeri an- ſignificātē, quod si impetrauerim reſcriptū ſuper ecclia contra presbyterū ſi errauerim in nomi- ne prefbyteri, licet conſeret de ecclia, non yalet reſcri.

rescriptum, quod est stricti iuris. allegat Io. And. in addit. ad Spec. in tit. de rescri. præsentia. §. ratione cause, ver. quid si indubitatē. vnde solet in signatura Papæ cōscribi, quod maior & verior expressio fieri poluit, vt in trac. de signa. dicetur.

Procurator resignantis exprimitur et eius postea poteſtas p- bari, 20 Sexto exprimitur procurator, qui illam resig- gnauit, si per procuratorem facta sit; vt si falſi postea impugnetur, probari veritas possit, & quia procurator certus esse debet, l.i. ff. de proc. si per se re-signauerit, etiam hoc exprimi solet, vt hic,

21 Et si dubitetur de hac resignatione , probari debet per instrumentum publicū:nec quo ad hoc creditur dicto episcopi , vel alterius hoc asserétis , nec quidem dicto Papæ:vt in cle. literis , de prob. quæ est hodie correcta per titulum de subla. cle. literis,in concorda. vbi multa scripsi.

Induci in 22 Septimò mādat episcopus omnibus & singulis presbyteris, clericis ac notariis, vt istum qui est collatum beneficium, in possessionem mittant, rius debet, alioqui sua autoritate possessionem prehendere quis nō posset. l. si ex stipulatione, f. de acqui. pos. & per collationem beneficij non transfertur possessio. c. cūm Bertholdus, ibi, ipsum instituit in eadem, in possessionem eum induci faciens corporalem; dē re iud. plenē scripū in forma mand. in ver. inducentes.

23 Imò dicunt quidam, quòd apprehendens pos-
sessionem est iure, quod habet, priuatus. c. eū qui,
de præb. libr. 6. sed ille text. hoc nō probat, sed tā-
tum eum iure priuatum, qui violenter, sed nō sine
violentia: vt dicunt ibi Doc. & Peruf. maximē,

24 Vnde qui adipiscitur cum vero titulo possessionē, non priuatur iure, secundum Domi. & Philip., ibidem, & quando episcopus cōfert, & inuestit eum, per calamum, vel alias, is poterit propria autoritate possessionem apprehendere, teste Panor., in c. autoritate, de cōcēs, præb.

In possesso 25 Et quamvis de iure Archidiaconi officium sit
nemini- mittere in possessionem institutum.ca.ad hæc,de
re quilibet of archi,in Francia quilibet clericus mittit in pos-
clericis po ssessionem de cōsuetudine,nec requiritur Archi-
diaconus:vt dicam inferius tit,de mis,in poss.

Clausula 26. Octauo ordinarius non apponit clausulā non obstante, quia in inferior non potest iuri superioris de in collationi rogare: cle, ne Romani, de electio Bar. in l. si quis, bus ordina in prin. ff, de leg. 3.

riorum non 27 *Vnde non poterit alius à Papa fundationi, vel
prescribitur.* statutis ecclesiarum derogare, sed tenebitur prouidere iuxta statuta, & fundationem, alioqui non valebit collatio: ut scripsi in for. mand. in verb. non obstan.

Clauſula, 28. Etiā ſi diceret pro hac vice tantū: quia iſta, pro hac vice clauſula pertinet ad ſuperiores, qui iuri derogare ce, non per- poſſunt: nec puto curiam supremam hac clauſula tinet ad in- vii poſſe, quia eſt iuſtitia, ut iuſtitiam & ius red- feriores, nec dat, & iſta clauſula eſt huic contraria, quia ſi hac quidem ad curiam ſu- vice gratiam vellet facere, & ſi iuſtitiam, male pre- mā, faceret, ergo ad parlementa nō ſpectat hæc clau- ſula, ſed tantū ad eos, qui iure ſuo derogare po-

ludajed tuncum ac eos, quinque ius delogare possunt. De hac curia & eius potestate plenè scripsi in proce. Concordia in verb. summas.

39 Nonò data apponi solet , videlicet quo die

collatio facta fuerit, & literæ sine die & consule non valent, ut in data Sexti continetur: ut superius dixi in literis consuræ.

30 Decimò testes duo ad minimum inscribi in litteris collationū debent: alioqui nō credetur collationi ordinarij in prejudicium expectantis apostolici, vel alterius præcedentis ius: vt plenè docti in Concordia, in rub. de collat. nec putet episcopus ad iniuriam suam pertinere, quod illi soli non creditur. cap. placuit, 6. q. 2. & ista est communis opinio, secundum Aret. in dicto cap. post cessionem, colu. 2. & pro ista consuluit Bertrand. consilio 132. Dubitatur. colum. 2. in 2. vol. ex antiq. edit.

31 Vbi etiam cōsilio seq. dicit. quod si episcopus postea daret literas suas testimoniales, vt dicaret se contulisse illæ literæ non probarent ad vitâdas fraudes, & maximè distante aresto, quod allegauit in Concordia. quod est prohibitorium, vt collatio non fiat sine testibus [nec quidem cum testibus domesticis, vt bene docui in dict.concorda.]

32 Vnde cimò debent scribi literæ eadem ē: an: *Dixerunt
nec esse debent diuersæ literæ, alioqui sunt suspe- literari an-
ctæ, per tex. in authēt. de trien. & semif. §. & quod sive colla-
sæpe, textus in c. inter dilectos, de fide instrumen- tionem.*
& cap. licet, de crimine falsi: Bald. in l. contraçtus,
col. 3. numero 10. de fide instrum. R. omnia singul. 336.
An diuersitas. Alex. cons. 41. Viso. col. 1. volu. 1. &
cons. 10. 4. in prin. vol. 7. & expressè Bertrand. cōfī.
c. 33. Viso processu. col. 3. num. 11. in 2. vol. ex prima
editione: hoc attēditur in collationibus Papæ, sed
non vidi opponi in collationibus ordinariorum: li-
cet falsum probetur ex diuersitate literarum, ca-
inter, de fide instru.

33 Duodecim^o rasurā vel cancellatio in loco su- *Rasura vi-*
specto vel substantiali reddit suspectas collationū *tia collatio-*
literas, ideo eis credi non debet. l.fin. C.de editio
diui Had.tollen,c.inter dilectos,de fide instr.Ale-
xan.consi.104.Stantibus.col.i.in 7.vol.Suspectum
locum dicimus, quādo in verbis dispositiuis facta
est litura.c.ex literis:vbi Panor,nota.z. de fide in-
strumen.c.cūm venerabilis,de religio, domib.
34 Alia requisita possunt discerni ex ipsis verbis
collationis,& ex superiū scriptis, ideo ad alia per-
transeo.

Collationes plures an fieri possint.

I Vero, An ordinari⁹ vel executor gratia Apostolice, ut mandati, qui semel cōtulit, iterū conferre possit? Respō. nō posse, quia funct⁹ est officio suo, sicut iudex, qui sententia protulit. c. in literis, de offic. delega. l. iudex. ff. de re iudi. & prima collatio impedit secundā. c. post electionem, de concessio. præben. Præterea quia nō potest reuocare, & tol- liere ius, quod semel contulit. ca. si tibi, de præben.

*f*icut donans inter viuos non reuocat, nisi in certis
casib^o donationē, c.f.i. de dona l.f.i. C. de reuoc. do.
2. Etiam quia deuoluta est collatio ad superiorē: *Cōtra rō
vt dixi in §. si quis verō de collationib. in concord. tores f. i.
& dicam inferius in materia deuolutionis.* *r. os.*

3 Quia si male contulit, est priuatus potestate, iterum conferendi, per c. cum in cunctis. §. fina. de electio

Collationes plures an fieri possint.

25

electio. Ad hæc, quia prohibita est variatio: & inconstantia maxime episcopis, & clericis: cle. vna, de renunciationibus, quamvis quidam maligni collatores de uno beneficio sexcentas faciat collationes: & quod peius est, non factas dicunt esse factas: sed veh. istis falsariis, qui cum Lucifero, nisi resipiscant, partem habebunt: & quid proderunt eis tot collationes in inferno? [& calumnias quas in vita exercuerunt, vt scripsi supra, Poenæ contra. collat. in fin.]

Diverso in re potest multiplex fieri collati.

4 Limita quando diuerso iure conferret, vt pote, si primò contulit in mensibus graduatorum non graduato, postea graduato requirenti cōferre potest; prius enim tanquam episcopus voluntarie contulit, postea tanquam concordatorum executor quasi coacte: discreta enim sunt iura, quamvis plura in eadem personam deuenierint. l. tutorem. ff. de his quibus ut indignis. Et quando duo concurrunt iura in unam personam, illa vim habet duarum personarum. l. si consul, & l. si paterfamilias. §. 1. ff. de adopt. l. Papinianus. §. sed nec impuberis, de inoffic. testa, plura scripsi in §. si quis verò, in verb. dispositiones, de colla. in concor.

Episcopus polinfluentem confert.

5 Item si episcopus ad presentationem quæquam instituat, potest postea pleno iure etiam alteri cōferre, gloss. sing. in cle. vna, de supplen. negl. præla. quia ad eum est ius deuolutum, si patronus male presenravit, & sic diuerso iure prouidet.

No vacas conferens quando va-

6 Secundò non procedit, quando cōtulisset non conferens, quod vacans communiter dicitur, vel non deuolutum: postea si verè vacet, illud conferre poterit, in ca. i. de concess. præb. & inferius dicetur in literis resigna. post regu. can. quod probat Pan. in cap. i. de elect. dicam inferius de improb. beneficiuentis, impetra.

Prima col-

7 Dubitat quidam inter plures collationes, quælatio alii nam earum sit valida: Resp. regulariter prima, & preferitur secunda. ca. post electionem, in fin. ibi nisi ut in fr. primitus fuisse concessum, de concess. præb. cap. eam te, de descr. c. eum cui, & c. quia saepe, de præbend. lib. 6.

8 Limitatur quando fuit aliquod impedimentum in persona conferentis, vt quia erat excommunicata, & sic conferre non poterat. ca. postulastis, de cler. excom. mini. vnde si prius contulit, & postea absoluens iterum, secunda collatio valebit, c. cùm inter, de consuet. & c. cùm inter, de elect.

9 Secundò quando erat impedimentum in persona eius, cui collatio facta fuit, quia inhabili facta fuit, & postea habili, tunc secunda præfertur. cap. cum nostris, de concess. præb. vbi Pan. & alij scripsi in tract. de pacifi. possess. in 4. limit. c. super eo, ibi, non virtio personæ, de electio.

10 Tertiò quando aderat impedimentum ratione temporis, vt si ante denotionem fuit collatum: tunc non valet collatio etiam post tempus: led facienda est noua collatio tempore debito. c. 2. & c. statutum, de præb. li. 6. & c. 2. de concess. præb. Pan. & alij in c. cùm ex officij, de præscr.

11 Quartò quando ratione rei erat impedimentum, vt pote quianon expressit modum vacandi, sed secundus sic, tunc is præfertur. c. suscepsum,

de descr. lib. 6. vel contulit antequam vacaret, vt c. 1. 2. & c. post electionem, de concess. præb.

12 Vel forma non est seruata. cap. quia propter, & c. 2. super eo, de elect. & ca. cùm terra: ibi, quod si in persona fuerit, vel in electionis modo peccatum. ibidem.

13 Quintò si utrumque impedimentum insit, & in persona, & forma. d. c. quia propter de electio.

14 Ultimò aliquando non valet prima nec secunda collatio, vel electio, vnde facienda est tertia. c. considerauimus. de elect. c. cùm Vintonien. & ca. auditis, ibid. & clarius in d. c. post electionem, vel impenetrandum est de novo beneficium.

15 Si tamen episcopus conferret duo curata beneficia alicui uno verbo, videlicet cōfero, valeret collatio: vt docet Host. & alij in ca. quia nonnulli, de cler. non resid. & Io. And. in c. de multa, de prebend. & dantur sex mensis ad eligendum unum, ex illis, per c. referente, de præb. vel si adipiscatur possessionem vnius, videtur illud eligere: & ideo si aliud postea adipiscatur, vacabit primum: vt in Extraag. Execrabilis. Ioan. 22, & dicitur infra in tract. dispensat. in 2. parte. [Ideo bonum est, ut possessionem melioris beneficij prius quis accipiat: nam scribit gl. hæc carmina..]

*Qui videt utilius, & sumit deteriora,
Abſit ei radius luminis abſque mora.*

in §. ceterum quod cum eo. in Instit.

16 Aliquando collatores non per se, sed per alios Episcopi vi conferunt, vt episcopi, qui absunt ab episcopatu, caros convitare sunt plurimi: tenetur enim relinquere vicarios in episcopatu. c. quoniam, de offic. ord. vbi Pan. & alij. & §. teneantur. de collat. in Concor. & olim: cum episcopus absenserat, vel alius collator, constitutus procuratorem ei præcipiebatur, in c. si. de voto, vbi text. vocat eum procuratorem, alias vicarium. Idem in c. petit. ibi vicaria siue procura- tionis, de procur. vbi Host. & doct. hoc probant. & Ias. in l. insulam. ff. de præscr. verb.

17 Ideo dixi valere insinuationem nominationis factam isti procuratori generali in temporalibus & spiritualibus constituto ab episcopo: alioqui effet in potestate episcopi sic nominando fraudare graduatos & nominatos isti procuratori insinuantes, ac etiam mandatarios, isti constituto præsentare mandatum cupientes.

18 Item minister fratrum minorum, tenetur constitutus vicarium: vt consuluit Carol. Ruyn. conf. 148. vissis quibusdam, col. 2. nu. 4. in 4. vol. & isti vi- carij conferunt nomine episcopi, quæ materia, quia est valde utilis, & in iudiciis frequens. & paru ab interpretibus tractata: ob id eam hic tractare plena manu & abunde statui.

De vicarijs Episcoporum.

1  Ciendum igitur est, quod ep̄i creare ibi vicarios possunt sine contentu capi- tuli, & remouere: vt docet Host. in summa, de offi. vica. §. in quibus, verò, sed nunquid, quod etiam approbat consuetudo, quæ in talibus est seruanda. c. ea noscitur: de his quæ fiunt à pr̄l. Butrig. in c. tua. de offi. vica. refert Io. Fran. in tract. de offi. & potestate. c. sede vac. q. 10. col. 4. in 2. par.

*Collatio
duorum be-
neficiorum
simil an-
valeat.*

*Ministr
fratru m-
ino, vicariū
constitucere
debet.*

*Creari pa-
ris sine ca-
pituli, con-
seru.*

De vicariis episcoporum.

2. Tenetur tamen vicarius probare literis se vicarium, alioqui non valebunt gesta ab eo. Bertach. in tract. de episcopo, in 7. parte. 4. lib. q. 8. post Bal. in c. pastoralis, de rescript.

Vicarius 3. Et si gesserit se pro vicario, conferendo beneficio often- ciūm alicui, & postea nō ostendat mandatum ei, dēs vicaria cui contulit, ad interesse tenetur: quod non potest rū quo- esse minus, quam valeat beneficium collatum: vt in tractat. nomina, scripti in q. 14. num. 71. & ad hoc solent condemnari [vicarij qui sic decipiunt eos, quibus conferunt.]

Dignitatē 4. Vicarius igitur h̄c dicitur, qui episcopi vices habet vica- gerit, vt in rub. de offic. vica. & is dicitur habere dignitatem, ideo rescripta Papæ ei dirigi possunt. Episcopus pi compati- bility cum alia. & si p̄-incipialis. de rescr. etiam si sit tantum vi- carius capituli sede vacante, vel officialis, nisi esset foraneus. vt vocat. gl. & doct. ibi. & exp̄resse Ioan. Fran. in tract. de potestate capituli sede vac. in q. 10. partis secundæ, colum. 2. versicul. sed nunquid. 5. vbi plus dicit à residentia excusat, & lucrati fructus tempore absentia: quia in seruitio eccl. sia esse censetur. c. ad audientiam. de cler. nō re- siden. consuetudo tamen multarum ecclesiārum. illūm absentem non excusat.

Vicarius 6. Est tamen differentia inter vicarium & dele- gatum: quia vicarius intelligitur is, qui vices gerit ordinarij in eodem loco & tribunal, quo ordinarij, nec de uno ad alium appellatur: delegatus vero quo ad hoc dicitur, cui committitur etiam vniuersitas cauilarum, à quo appellatur ad delegā- tem, quia non est idem consistorium. cap. 1. & 3. de confut. lib. 6. & Bart. in l. in f. ff. quis & à quo ap- pelle. Bertach. in tract. de episcopo, in 7. parte 4. li. q. 9. quia non est delegatus generalis, sicut vica- rijs, vt probatur in c. iuper. §. porrò de offici. deleg. Bal. in l. aliquando. ff. de offici. proconsul.

7. Sed notandum est, hunc vicarium non habere dignitatem incompatibilem cum alia, vt docet Pan. per illum tex. in c. de multa, de præb. ideo per adaptionem dignitatis non vacat vicariatus, nec econtrario, vt d. cle. & si principalis. de rescr. debet tamen is vicarius precedere archidiaconum, etiā maiorem, quia loco episcopi est, & sicut episcopus est honorandus. c. præcipimus. 93. dist. quem sing. not. Ludo. Romo. 362. & Feli. in rub. de maio. post Pan. consil. 21. viso dubio, in primo. vol. dicens non valere consuetudinem in contrarium.

Requisita in vicaria- scriptura & testes. 8. Annotandum est, quod in vicariatu plerumque sequentia requiruntur. Primo scriptura, quā oportu- tu, primo ter edere his, qui indigebunt potestate sua, quam non posset vicarius edere, si non haberet, & hoc etiam probat. l. vnicā. C. de mand. prin. cap. cūm in iure. de offici. deleg. & quamuis quidam intelligent illa iura in delegatis Imperatoris, vel Papæ, tamen cūm eadem ratio sit in hoc casu, idem feruabitur; & hoc iure vtimur, quamuis dom. de Rota cōtra- rium videantur probare decif. 397. si episcopus, in 2. q. in nouis. [sub tit. de officio vicar. decif. 5.] 9. Quę opinio posset intelligi valere collationem vicarij constituti verbo ep̄i, dummodo proberetur per testes potestas, tamen vicarius non debet exercere officium, nisi habeat scripturam suę po-

testris, & eam exhibeat pertinentibus, alioqui damnis & expensis onerabitur: vt inferius dicetur, & ista sententia de consuetudine inualuit quā probat Bald. in l. aliquando. ff. de offici. proconsul. & Pe- trus Paris. conf. 80. difficultas, col. 1. in 4. vol. 10. Ideo non debet quis fidere literis missis ab ep̄o sibi, in quib⁹ dicitur, quod si moriatur talis, & alij, quod ipse conferat beneficia talibus, & ipse con- ferens inueniet se vicarium.

11. Item post salutationem solet episcopus nar- Episcopus. re occupationes, q̄bus tenetur, fortè quia est sum- refidens in mis. in ex- residere Episcopatu, ideo necesse habet cōstitue- cūs. re vicarium, qui suppleat eius vices. Et puto excu- sandum episcopum, qui est in seruitio Papæ: vt in c. 2. & c. ad audientiam, de cleri. non resid. nolle, tamen excusare eos, qui resident in curiis princi- pium extra necessitatem.

12. Vidi etiam in vicariatus literis causam inseri, cur istum potius quam alium creauerit vicarium, scilicet propter scientiam, & industriam, vt inferius dicetur.

13. Secūdō testes in illo vicariatu interuenire debent, alioqui instrumentum cum signo sui secre- tarij tantum esset scriptura priuata, quæ non probaret. l. instrumenta. & l. rationes. C. de prob. & ad euitandum f. uides, quæ super hoc fieri possent, nam prohibita sine testibus collatione, videtur etiam esse prohibitus vicariatus sine testibus, per l. oratio. ff. de spōsāl. & sic sensuit senatus Parisiens. anno 1519. die 29. Iulij.

14. Et bonum esset quod nullus recipere tur vi- carius, nisi instrumentum vicariatus esset in actis registratum. & ita fuit in senatu statutum requi- rente Do. Dionysio Riaut aduocato fūc egregio vniuersitatis, nunc autem aduocato Regio anno 1548. in mense Martio.

15. Tertiō requiritur quod sit generalis. c. consti- tutus, & c. fi. de concessio. præb. vbi doct. & per ca- fin. de offici. vica. lib. 6. ca. deliberatione. §. prohibe- mus. de offici. leg. ibid. c. statuēdum. 16. q. 2. multa va- lent generaliter, quæ non specialiter.

16. Ratio est, ne fiat fraus Lateranen. concilio. d. c. Generalis. constitutus. nam is, qui non posset conferre be- neficiū vacaturum, daret alicui potestatem cō- ferendi illud, quod reprobatur in d. c. 2. & ca. con- stitutus. & hoc cessat quādo in genere datur po- testas conferendi vicario. Io. de Selua. in tract. de beneficia, in 2. parte. q. 21.

17. Secūdā ratio est, quia si daretur specialis po- testas conferendi tale beneficiū, hoc saperet reser- vationē, quam alij collatores extra Papā etiam le- gatus facere nō possūt. c. cūm dilect⁹. de iure patr. maximē in hoc Fracię regno. §. 1. de rescr. in conc.

18. Et hēc generalitas in his consistit. Primo quod vicarius constitutus sit in spiritualibus & tempo- ralibus, alioqui si in spiritualibus tantum, nō esset in quibus generalis, quia nō cōtineret nisi vnam speciem: confitat. vt inferius dico.

19. Item generalitas esse debet vt constituatur ad cōferendū omnia singula beneficia, alias si ad vnu conferēdum constitueretur, non valeret vt dictū fuit

De vicariis episcoporum.

27

fuit per d.c. constitutus, de concess. præb.

20 Vnde non valeret etsi data esset potestas recipiendi resignationem certi beneficij : vt decidunt Dom. de Rota decif. 397. si episcopus in not. in tit. de offi. vicar. decif. 5. & probat Panor. in d.c. constitutus. col. vlt. & Ioan. de Selua. in tractat. de beneficio, in 2.p. rte. q. 21.

Conferendi 21 Nec equidem valeret , si data esset potestas generalis conferendi omnia beneficia , & poste à neralis esse in aliis literis esset adempta nisi in vno , quia hoc est in fraudem, ideo non valeret. vt afferunt lo. And. Pan. & alij in d.c. constitutus.

22 Item generalis deberet esse potestas ad conferendum idoneis, vel simpliciter ad conferendum, alioqui si esset quis constitutus ad conferendum. tali Titio, vel talibus tantum, non valeret, quia illis reseruata essent beneficia. ca. deliberatione. §. inhibemus. de off. legati. lib. 6. quod nec iure fieri potest nisi in Papa. c. is cui, de præb. lib. 6.

Vicarius 23 Generalem etiam eam esse putarem si esset constitutus ad conferendum omnia & quæcumque beneficia certi loci: dummodo ibi sint plura beneficia, quia nec sapis reseruationem: nec votum mortis captandæ prebetur in vnum potius quam in aliis, ergo valet cessante ratione. c. cùm cessante, de appe.

24 Vnde vidi quandam Abbatem de Sabaudia. cōstituisse vicarium generalem in temporalibus & spiritualibus ad conferendum omnia & quæcumque beneficia in Aquitania, quorum collatio ad nos ratione Abbatæ nostræ (vt dicebat) pertinet, super quo vicariatu dubitabatur, quia in certoloco erat vicarius constitutus: sed fuit cōclusum valere, quod sic probo: Certæ rei vel causæ tutor dari non potest. §. certæ, qui testam. tutor. dari possunt: si tamen tutor detur testamento rei Africana, vel rei Syriacæ, utilis datio est: & hoc iure utimur. l. si tamen. ff. de testam. tutel. facit. l. ex facto. in magna. de hæred. instit. sic dicemus in hoc vicario: alioqui habens duos plurēsve episcopatus, & abbacias, non posset in quolibet vnum instituire: quod est falsum.

Ad tempus 25 Et sic cùm bonum sit argumentum de loco ad tempus, & è contrario. l. vinum. ff. si cert. petat. cle. ad nostram, de cœsib. sicut potest episcopus creare vicarium in certo loco, ut pote Romæ. c. statutum. de præb. in 6. vbi in illo casu prohibetur, ergo in aliis non. arg. ca. qualis. 25. dist. l. cum prætor. de iudic. & sic potest constitui officialis foraneus & generalis. cle. & si principalis. de descr. sic & vicarius in pluribus locis: & ita iudicauit Senatus Parisiens. hoc anno 1552. potest etiam constitui ex certo tempore, vel usque ad certum tempus, & post tempus nō erit is vicarius. l. miles. ff. de test. milita.

Speciales 26 Limita in duobus casibus: primus est quando patet usq. à beneficiiū vacaret, tunc istius potest dari specia- do. ut ipso lis potestas, & conferendi certæ personæ: quia non desideratur mors proximi, cùm nullus possideat, sed possidens mortuus sit, gl & doct. in dict. capit. constitutus.

27 Secundò limitatur, quando daretur potestas

perpetua aliqui officiō, vel dignitatē seu ecclesia: vt quando cōstruitur aedicula, seu ecclesia in parochia curati, poterit isti curato dari potestas cōferendi istam ecclesiam, vel praesentandi. c. ad audiētiam. de eccl. adifi. & quicquid erit curatus, perpetuò conferet, siue in genere illi committatur. c. cùm venissent. de instit. siue in specie. ca. vi- sis. 16. q. 2. c. pastoralis. de iure patro. gloss. in c. fi. de offic. vica. Henric. Boic. in d.c. Constitutus. Idem dicerem in Papa, qui in his beneficiis plenam habet potestatem. c. 2. de præb. in 6.

28 Quartò hic vicarius idoneus esse debet. c. fin. *Idoneus de* de voto. idoneos intelligo moribus, scietia, & ex- *bet esse vi-* carius, & quando di- *catur.*

29 Scientiam dico sufficiētem, per quam suo pos- sit satisfacere officio: etatem vero etiam viginti- quinque annorum. d. §. inferiora. ibidem, & l. ad rem publicam. ff. de mune. & hono. scripsi in qua- *erate quis sit habilis ad omnia beneficia, & officia* in tract. de pacifi. possess. in 4. limita.

30 Idoneus etiā dicitur canonicus regularis, vel monachus cum iure non prohibeat, cum licen- *Monachus* tia tamen sui superioris. doct. in cl. 1. de rescript. de *an possit ef-* Rota dec. 4. an monachus. [Bern. de Bisiigneto, & se episcopi vicarius.] decif. 284. sub tit. de offi. vicar. decif. 3. nota quod monachus in antiqu. & Guido Papæ decif. 563. an- mona. per gl. in c. de praesentium. 19. q. 1.

31 Debet tamē monachus habere vnum religio- sum de suo conuentu, quia solus stare non debet, c. 2. de statu monacho. cle. ne in agro. §. ad hæc, il- lo. tit. I. in fi. de cleric. agrotan.

32 Religiosum tamen ordinis mendicantium vi- *Religious* carium suum episcopus instituere nō poterit, cle. *mendicants* 1. §. Ad prioratus. de regula. quia est contra profes- *vicarius e-* sionem illorum. cle. in plenisque, de elect. hoc ex- *pscopi esse* prefess. docet. Card. Alex. in c. si quis. in fi. 58. dist. & *nun potest.* quia non sunt periti forensium rerum, & caussarū. l. penult. C. de iudi.

33 Ideo docti & bona opinione homines ad hoc eligi dehent. auth. praesides. C. de episcop. audiētia, & benemeriti. l. ad subeunda C. de decurio. li. 10. & in episcopatu seu palatio episcopi debent morari l. nullum. vbi doct. C. de offi. recto. prouincia, vt ibi faciliter inueniantur: si tamen alibi intra ciuitatem degeret, non esset reprehendendus, quia modicum super hoc est præjudicium. arg. l. si debitori. ff. de iudic.

34 Item consiliarij, praesides, vel alij officiales regij, non possunt esse officiales, seu vicarij prælatorum generalis, cùm sint regiis negotiis detent, *Officiales* sunt esse vi- nec ab illis, vel ab aliis pensione habere: vt est cari præla- staratum in ord. regul. rubr. des Senechaux & Bail- torum. artic. 24. collatio tamen facta ab ipsis non esset nulla, quia ibidem non annullatur, quia nō posset: sed hodie priuantur suis officiis.

35 Quintò debet esse clericus: quia laicus vice- *Laicus non* rijs episcopi esse non potest: indecorum est enim patet vice- vicarium episcopi esse laicum. ca. in nota. 16. q. 7. rius esse. etiam non potest laicus tractare bona eccllesiasti- ca. ca. 2. de iudi. Probus in addit. ad Ioan. Monach. in c. a. de offi. vica. lib. 6. col. pen.

36 Nec beneficia conferre. c. si quis deinceps. &

ea.seq. cum multis aliis. 16.q.7. hoc expressè decidit Paul. Paris. conf. 40. quamuis. col. pen. & vlt. in 4.vol. vbi idem decidit in clero cōiugato etiam. cum vnicā virgine, quia non retinet nisi duo priuilegia. c. vnicō, de cleri, coniug. libr. 6. nisi laicus in temporibus constituatur vicarius. Archid. in d. c. in noua. 16. q.7.

Vicarius in 37 Ideo incedere debet hic vicarius in habitu clericali, sicut cōstituens eōs, alioqui laicus reputatur: quia talis quis pr̄sumitur, in quali habitu reperitur. l. itē apud. §. si quis virgines. ff. de iniur. c. si iudex. de sent. excom. lib. 6. nec professione discrepant nec habitu. d. c. in noua. 16. q.7.

38 Vnde si iste vicarius vt laicus incedens, contulerit beneficium, oportet quod probet se, & vicarium, & clericum, siue is cui facta fuerit collatio: quia pr̄sumptio est contra hunc vicarium, laicalem habitum deferentem. d. c. si iudex, de senten. excom. lib. 6. alias probare non debet is, cui collatum est beneficium, tonsuram vicarii.

39 Quod est verum, in suo episcopatu, vel abbatia sic incederet, secus si in itinere, vel in alia ciuitate, vbi officium non gerit constituentis. cap. si quis ibi. glos. de vita & honesta. cleri. quia tunc vt peregrini habentur. & illorum priuilegiis gaudente debent quo ad habitum. c. vnic. de cler. peregr.

Factum vicarij non re- trahat cō- stitutio- nes.

40 Sexto episcopus non potest retractare factum vicarij, quia factum à vicario censetur factum ab episcopo. l. i. §. de eccl. ff. de vi & vi arma. & est idem consistorium. c. 2. de consuetud. lib. 6. & quomodo intelligatur, docet Dom. conf. 124. si procul.

41 Quod est verum, quando egit iuridicē, alias si contra formam, vel mandatum, non tenetur eōs illi collationi, vel actui stare. argu. l. diligenter. ff. mand. c. cum dilecta. de rescr. nec culpa officialis vel vicarij domino nocere debet. l. i. §. si procurator. ff. si quis ius dicen. non obtempera. l. creditor. §. Lucius. vbi Paul. ff. mand. sic consuluit Dom. d. conf. 114. quem refert Dec. conf. 143. in casu. col. 2.

42 Si tamen contra mandatum contulerit, tene- tur ei, cui confert, ad damna & expensas, & aliud beneficiū simile conferre. c. inter cetera. de prēb. sed sicut ordinarius, potest in totum suum vicarium reuocare, clem. & si principalis. de rescr. ita. & in vna collatione. c. Pastoralis. §. i. de offi. deleg. & quia sapientis de forma vicarius dubitari vidi, ob id formam inferendam curauit.

Forma vicariatus Archiepiscoporum, & aliorum collatorum.

Niuersis Præsentis literas inspe-
cturis, Jacobus Dei ac sancte sedis
apostolice gratia Archiepiscopus
N. salutem in domino. Noueritis
quod nos attendentes multiplices occupa-
tiones, & residentiam quam nos oportet ne-
cessariò in curia Roma. propter officij no-
stri pœnitentiarij Papæ debitum facere, eo
nostra ecclesia in defensione iurum suorū,

nostriq[ue] subditi in auditione cauſarum, &
redditione iustitiae non modicum possent
recipere detrimentum, ad læſionem. Conſiderantes igitur probitatem, legalitatem,
ſcientiam, discretionem, ac industriaſ di-
ſcreti viri magistri Ioannis Motin clericī, iu-
rīum doctořis, iſpum N. noſtrum vicariū
generale in ſpiritualib[us] & temporalib[us],
& officiale in Archiepifcopatu noſtro N.
tenore præſentium facimus, conſtituimus,
& creamus, citra tamen reuocationem alio-
rum vicariorum noſtrorum per nos aliaſ
conſtitutorū, dantes & concedentes eidem
N. ynā cum aliis vicariis noſtris, plenam, &
liberam potestate, & mandatum ſpeciale.

Confirmationes, & conſecrationes Epi-
ſcoporum ſubditorum faciendi & committendi,
Abbates, Abbatiflas, & moniales be-
nedicendi, pueros & puellas vtriusque ſexuſ
conſirmandi, Chrisma conſiendi, oleūm-
que Catechuminorum, & infirmorum, &
cū ipſis etiam illegitimè natis, vt ad mi-
nores ordines promoueri, & beneficia ſim-
plicia recipere, & retinere valeant, diſpen-
ſandi literas commendatitias & dimiſſorias
ad omnes etiam ſacros ordines concedendi,
ipſosque celebrandi, ac cōferendi, ſeu com-
mittendi beneficia, & officia in eccleſia, ci-
uitate, & dioceſi noſtriſ, ad noſtrā colla-
tionem qualitercumque ſpectantia confe-
rendi, & commendandi, & vniendi benefi-
cia resignationēſque recipiendi, & benefi-
cia resignata conferendi.

Visitatiōnes faciendi, ſynodos celeb-
randi, & committendi cauſas criminaleſ, & ci-
uiles, matrimonialeſ, & beneficialeſ, & quaſ-
cunque alias tam principaleſ, quām inci-
denteſ, & per appellationem deuolutaſ &
imposteraſ deuoluendaſ, & quāe ad nos,
& ad dictam noſtrā eccleſiam pertinebūt
de iure, vel de conſuetudine audiendi, & de
ipſis cognoscendi.

Et ex officio inquirendi, eccleſias, capel-
laſ, & oratoria, ac cimiteria, polluta recon-
ciliandi, & de nouo ædificataſ, & ædifica-
ta conſecrandi: Et perſonās omnes in no-
ſtra ciuitate, & dioceſi, & in tota noſ-
tra prouincia, prout ad nos de iure metro-
polico ſpectat, & pertinet, ſiue ſint præla-
ti, Abbates, Priořes, & aliæ eccleſiaſtice
perſonæ quocunque nomine conſeantur
punien-

puniendi, deponendi, corrigendi, & multādi sine acceptione personarum, prout delictorum qualitas, & excessus quantitas exegerint, & enormitas delinquentis, suspendendi, interdicendi, excommunicandi, pracepta & mandata faciendi, ipsaque exequēdi, & reuocandi, delinquentes in carcerandi & condemnandi ad perpetuos carcera, vel ad tempus, penas mitigandi à sententiis excommunicationis & à quibuscumque aliis casibus nobis reseruatis absoluendi, prout sibi videbitur conuenire, & in ipsis crimini bus in quibus nobis, vel aliâs à iure permititur, vel constitutionibus synodalibus, vel provincialibus dispensandi & absoluendi, prout eidem N. videbitur, expedire sententias proferendi.

Et omnia alia & singula faciendi & committendi, etiam si maiora fuerint & quæ mandatum exigant speciale: prout ad ipsius vicariatus & Officialatus officium noscitur quomodolibet pertinere, cuius sententias, & mandata, prout ritè lata fuerint rata & grata habere promittimus, & faciemus auctore Deo inuiolabiliter obseruari, præcipimus & damus in mandatis tenore presentium omnibus & singulis nostris subditis in virtute sancte obedientiae, & sub excommunicationis pena, quam in omnes & singulos rebelles ex nunc prout ex tunc ferimus in his scriptis, quatenus ipsum prompto & benigno recipien. effectu, eundem N. tanquam vicarium & Officiale nostrum, & prædictæ nostræ ecclesiæ, vt præmittitur, recipient, suscipiant, & admittant, ac eidem in his quæ secundum Deum ad nos, & iurisdictionem nostram ordinariam qualitercumque spectant, vel spectare poterunt, pareant, ac efficaciter obedient, prout obedire & parere tenentur nobis Archiepiscopo prælibato. In cuius rei testimonium has, &c. Datum, &c.

Notanda sunt clausulæ quæ in literis vicariatus exprimi debet. Imprimis debet cōstitui vicarius generalis, ne fiat fraus cōcilii Lateranen. ca. fi. vbi gl. & Doct. de off. vicar. & c. statutum. de præb. lib. 6. vt superius dictum fuit.

*Generalis
potestat
conferendi
aliqui non
suffici.*

3 Vnde si quis daret vicario potestatem generalem conferendi, & illum postea crearet vicarium generale, non valeret: quia intelligeretur creatus vicarius generalis ad conferendum tantum, & non in temporalibus & spirituibus, vt fieri debet:

vt sequitur: nam illa generalitas restringit ad specialem concessionem conferendi, text. in l. quæ situm. §. sed si fundus. vbi Bartol. ff. de fund. instru. Doct. in c. pastoralis. §. fi. & §. sedes. de rescr.

4 Nec etiam valeret, si diceretur, creamus te vicarium generalem ad conferendum quæcumque beneficia per prædicta. & Doct. in c. deliberatione, in fin. de offic. leg. lib. 6. & in c. statutū. de præb. ibidem.

5 Ideo in literis vicariatus debet dici, cōstitui mus te, & creamus vicarium generalem in spiritualibus & temporalibus, dantes tibi specialem potestatem conferendi omnia & quæcumque beneficia vacatura: vt inferius exprimam.

6 Alias collectio facta à vicario generali, cui non est data potestas conferendi, non dicitur colorata: ideo is cui facta fuit, post triennium non potest iuuari decreto, de pacifi. possess. vt docet gl. in verb. coloratum. §. i. de pacifi. possess. in pragm. *Collatio facta à vi- cario gene- ralino ha- bente pot- estatem con-*

7 Tamen valet vicariatus, si daretur potestas conferendi beneficia vacantia per mortem tantum, est colorata: vel per resignationem tantum, vt probat gloss. & Doct. in d. c. deliberatione. §. prohibemus. de offi. lega. lib. 6. vbi videtur prohiberi, quando alteri quam vicario committeret, ergo vicario generali non prohibetur.

8 Et ista est communis sententia, quam terient. Vacantia gl. & Doct. in d. c. statutum. de præb. lib. 6. de Rota per mortem decif. 397. si episcopus. in not. & decif. 5. de concef. au. per re- præb. & secundum hanc opinionem iudicavit se communis Paris. etiam congregata curia relatore do. possunt. Spifame in mense Ianuario, non memini temporis.

9 Non valeret etiam, si in literis diceretur, creamus te vicarium generalem in spiritualibus & temporalibus, specialiter & expresse ad conferendū: nam illa verba generalitatem præcedentem restringit. l. legata. §. i. ff. de suppellec. lega. & in d. §. sed si fundus. nam quando fit enumeratio specierum post genus, illa enumeratio in dubio restringit ad illas species. l. sed & si adiiciat. ff. pro socio. io Censetur enim illud mandatum generale expressum in fraudem legis, ex quo non poterat eum constitutre specialiter, sic firmat Soc. conf. 260. in causa. col. ii. in 5. conclusione. vol. 2. vbi dicit non valere consuetudinem in contrarium, quod probat Barb. in c. constitutus. col. i. in fi. de rescript.

ii Nec ratificationem collationis nullę valere dicimus, nisi quatenus est necessaria nouo cōferat, Ratificatio testa Guido Papa conf. 189. circa questionem. post ab inferiori quænulla est collat. Doct. in reg. ratificatione. de re an fieri reg. iur. lib. 6. & incipit valere à die ratificationis, posse. & non trahitur retro, regula ratificationem, de reg. iur. in 6. vbi Doct. nisi in Papa vt dicam in materia perinde valere inferius: [quod est notandum. pro imprestante interim vt valeat.]

ii Quod non procedit in Papa, qui potest potestatem conferendi tribuere aliqui etiam non vicario generali, etiam ad certa beneficia. ca. is cui. de præb. li. 6. quia ipse est supra ius. cap. proposuit. de concess. præb. alius vero non posset dare potestatē conferendi decem, vel certa beneficia quia fieret

fraus concilio Lateran.per c. cōstitutus. de cōces. prāb.vbi plenē Doct. nec procuratorē ad conferendum constiūere gl. in c. prohibemus. de offi. deleg. in 6.Petr.Paul.Paris.conf.49.dominus.col.4. in 4.vol.

Procurator 13 Quod limitatur in Regibus, principib⁹, & laicis, qui nulla habent iura spiritualia, ad quæ posse ad conferē sint vicarios constituerē: ideo solēt procuratores dum nisi à generales omniū bonorum creare, dando eis potestatē conferendi, präsentandi, &c. cap.fin.vbi Doct.de L. 2. eff.prāb.Paul.de Citad. in tract. de iure patron. in 6.part.q.41. & seq. Roc. Curtius in eo tract. in ver.honorificum.q.5.

14 Ad hēc non procedit in beneficiis vacātibus: unde si vacet beneficium, potest dari potestas specialis illud conferendi per c. constitutus. de concess. prāb. Agid.Bellamera decis.443. si ep̄s.glo.3. in §. reseruationes, de reserua. in Prag. quia in hoc cōfessat ratio conciliij Latēran.

15 Secundō in spiritualibus & temporalibus vicarius creari debet. c. fi. de concess. prāb. per Pan. & c. cūm nobis olim. in fi. & c. nihil. in fi. de elect. ca. cūm venerabilis. de relig. dom. c. vlt. in fin. de stat. monach. c. si episcopus. de suppl. negl. prāl.lib.6. & suprā dictum fuit.

In spirituā libstantū creari, an sufficiat.
16 Nec sufficeret, si in spiritualibus tantū, vel in temporalibus crearetur, quia non esset generalis. c. pen. & vlt. de suppl. negl. prāl.lib.6. licet aliquando administratio in spiritualibus tātū alicui dari soleat. c. cūm nullus. de temp. ord.li.6. & aliquādo tantū in temporalibus & quandoque simul.

17 Interdum verō conceditur administratio simpliciter, non exprimendo in spiritualibus & temporalibus, licet tamē in vicariatu exprimi debeat. c. 2. de offi. vic. in 6.c.3. de cōfue.li.6.c.1. de offi. ord. ibid.c.Romana.de appell.c.statutum, & cap.fin.de hāret.eod. lib. & quia ecclesia soler & spiritualia & tēporalia habere.ca. si quis. i. q.3. ideo generalis esse hēc creatio debet in spiritualib⁹ & tēporalib.

In iuso constituti administratio spiritualium.
18 In spiritualibus consistit administratio, videlicet ut possit excōmunicare, suspēdere, interdice-re, conferre, instituire, confirmare, eligere, präsentare, visitare, corrīgere, & punire: collatio etiā sacramentorū tota potestas fori pōenitentialis dispe-satio & votorum commutatio in spiritualibus continetur, c. quārenti. de verb. sign. c.1. & c. cūm in ecclesia. c. veniens. & c. ad aures. de simo. ca. ad probādū, de re iudi. alia patent in c. Massana. & c. facroſancta de elect. & c. constitutus, de reli. dom. c. si iudex laicus. de sent. exc. lib.6. & in cle. dispē-diosam. de iud. & in summa. ii. q.1. vbi gl. plena.

19 Administratio in spiritualibus cognoscitur ex natura eius, quod administratur, quia illud est spiritualē: ergo administratio est spiritualis, & de re spirituali, vt plenē docet Bald. conf. 478. prāmit-tendum. in 4.vol. Doct. in c.2. de iud.

Administratio temporelium in quo constat.
20 Administratio verō in temporalibus consistit in iudicio & extra: in iudicio, quando haberet tem-porelium, jurisdictionem pleno iure, quo ad merū & misū imperium, & omnem jurisdictionem. ca. conquestus. de foro compet. cap. vlt. ne cleric. vel monach. lib.6. idem si certam habeat iurisdictionē

in loco. c. cūm contingat. de foro compet. ca. dilectus. de offi. ord. c. ad audiētiā. de praef.

21 Extra iudicium consistit hec administratio in omni specie alienationis. Item locare, vgl ad firmā dare, sēnsus, reditus, pensiones colligere potest. c. si quis presbyterū. de reb. eccl. nō alie. c. vestra. de loca. c. i. ne prālati vices suas. c. i. de rebus eccl. non alie. l. lex quā tutores. C. de administ. tut.

22 Et adhuc vidi iſtam clausulam ponī, licet con-stituens nulla haberet tēporalia, vt actus nō vi-tietur: quod vix est, vt episcopatus omnino sine tēporalib⁹ cōsistat. Cūm vt sine anima corpus viue-re nō potest: sic nec sustineri ecclesia sine tēporalibus. c. si quis obiecere. i. q. 3. & qui ab ipsis tēpo-ralia auferre conantur, ipsas destruere molūtūr.

23 Et sic sub illa clausula in spiritualibus & tēpo-ralibus prādicta continentur, nisi ex diuerſitate personarum restringatur significatio. Bal. d. conf. 478. col.1. in d.4.vol. & ea que scripsi de temporalibus, quando capiantur à iudicibus laicis in ordi.

Reg. in ti. vt laici non conueniātur. &c. in 3. tomo.

24 Item quādoque vicarius vocatur officialis, vel econtrario: & ista vocabula synonima esse dicit Vicarius officialis an finit. iām.
25 Ideo in aliquibus locis solet unus simul cōſtitui officialis & vicarius, & tunc plenam habet po-testatē: & de hoc loquitur. c. ex frequētibus, de instit. & c. dilectis filiis. de appella. secus vbi separatim constituerentur, vt ibidem videre licet.

26 Interdum est separatus, & separata sunt officia & tunc separatim dirigi rescriptū debet sic, Dilec-to filio N. vicario venerabilis fratris nostri episco-pi Perus. &c. vel sic, Dilecto filio officiali Lugdun. vt afferit prouinciale, fol. 14. vers. in salutatione. rub. de saluta. seu exordiis.

27 Et hi tanquām habentes dignitatem, cle. etiā Vicarius & principalis, iūcta. gl. de rescr. iudices delegati Pa-pae esse possunt, & mandatorum, ac gratiarū ex-e-cutores: vt plenē scripsi in forma. litera. excu. in legati. prin. in concor.

28 Etsi iste vicarius, aut officialis sit Canonicus, nec tamen alios antiquiores in choro & c. praece-det, sed in loco suo sedebit, teste do. Gemi. & Per-ru. in ca. à collatione. de appella. idem in vicario capituli decidit Ioan. Fran. in tract. de offi. & po-testa. c. fede vacan. in 10. q. partis secundā. col.6.

29 Secundō venit ponderanda clausula in prefa- Per consti-tuto vicariatu, citra reuocationem aliorum vicario-tū i. nō se-rum, hoc eo dicitur: quia sicut per constitutionem cōnī. vicā-ry an reuo-catio-cessū. pri-mus.

30 Tertiō additur clausula, Dantes & conceden-Clausula plena c. i. berapē-tes eidem plenam & liberam potestatē: per quā clausulam potest vicarius ea facere, quē sub gene-rlī mādato cōtinentur: vt in l. procurator qui. & l. de noice. procu-

procurator tutorū ff. de procur. cap. qui ad agendum. & seq. illo tit. in 6.

31 Non tamē poterit facere ea quæ mandatum exigūt speciale, c. qui generaliter de procur. in 6. quos cōgerit Bal. in §. f. de his p. quos agere posſu. in instit. l. cōcord. in §. fin. de elect. derog. in cōcord. Ideo solēt addi clausula sequētes, quæ mandatum regulariter speciale requirūt.

*Conformatio-
nes abba-
tum & prio-
rū vicariis
promittan-
tur.*

32 Quarum est prima clausula, cōfirmationes & consecrationes episcoporum subditorū faciendi, certum est quod ad episcopum spectat cōfirmare Abbates, & priores sibi subiectos, nō exemptos c. nullus, primo. in 16. q. 7. c. cūm ex iniuncto. in f. de hære. c. si abbate. de elect. li. 6. c. cūm venerabilis, & c. significauerunt. de excep.

33 Et ad Archiepiscopū pertinet confirmare episcopos. c. f. 64. dist. & c. cūm dilect. de elect. & Archiepiscopum cōfirmat Primas, vel Patriarcha. c. bonę. i. de elect. c. quia propter. vbi Doct. ibi. gl. 2. in §. facta. tit. de elect. in prag. ideo inspiciendū est quis creeret vicariū: quia si episcopus, dicetur in vicariatu Abbates & Priores cōfirmandi. Si Archiepiscopus, dicetur Episcopos Abbates, & Priores cōfirmādi. quia iure Archiepiscopali subintelligitur eā potestatē confirmandi episcopos cōmittere, postquam illam habet: Et quia iure episcopali habet potestatē confirmandi: Abbates, & Priores, ob id concedit specialiter, quæ aliás sub generali mandato non comprehendenderetur, vt per Doct. in ca. fin. de elect. in 6.

34 Est etiā aduertendum in hac clausula cōsecrationem episcoporū cōmitti vicario: quia tenetur Archiepiscopus intra tres mēses à die cōfirmationis computandos, ca. quoniam. 75. dist. consecrare episcopos suffraganeos. c. j. & per totum. 100. dist. c. cūm in cunctis. §. cūm verò. de elect.

35 Sed hanc consecrationem vicarius exequi nō poterit, nisi sit episcopus. c. episcopi. 80. distin. imò tres requiruntur episcopi. c. episcopi. 64. dist. c. f. 66. dist. quamobrem cūm quis eum cōstituit vicarium, qui non est episcopus, debet addere faciédi & cōmittendi: vt ea in parte vicarius possit cōmitere alicui episcopo: teste Bertach. in ij. pat. tract. de episc. quæst. 61.

*Benedicere
secundales cō-
munituro vix
cōfici.*

36 Secunda est clausula, scilicet dantes potestatē Abbates & Abbatissas, & moniales benedicēdi, & cōficiādi: hoc enim ad episcopū pertinet, quod debeat specialiter committere, si velit per vicariū exerceri posse. c. j. de suppl. negl. prēl. clem. f. §. statuimus. de statu monach.

*Confirma-
tio-
ne puerorum
et puellarum
et communio-
ne.*

37 Tertia clausula est, pueros, & puellas, & vtriusque sex⁹ homines nostrae dioecesis benedicēdi, & cōficiādi. Certum est quod omnibus baptisatis debet conferri sacramentum confirmationis, & præcipue cūm p̄tigerint duodecim annos, in qua etate possunt discernere: vt dicit textus in c. vt ie- iunij, & fequen de cōfessr. dist. 5. sic dicens: vt ie- iunij ad confirmationem veniant perfectæ etatis, vt moneantur confessionem prius facere, vt mun- di donum spiritus sancti valeant accipere: & quia nunquam erit Christianus, nisi in confirmatione episcopali fuerit chrismatus:

38 Quid insuper cōfirmatio profit, docet rex. in cap. spiritus sanctus ibidem: & manus impositionis sacramenti magna veneratione teneādū est, quod ab aliis perfici non potest, nisi à summis sacerdoti- bus, nec tempore Apostolorum ab aliis, quam ab ipsis Apostolis legitur, aut scitur peractū esse, nec ab aliis quam qui eorum tenent locum unquam perfici potest, aut fieri debet. c. de his. & c. seq. ibi.

39 Et ita cūm soli episcopi confirmationis hoc sa- cramentum praestare debeat. c. vt episcopi. ibidē, nisi iste vicarius sit episcopus, nō poterit cōfirmare, etiam si hoc haberet consuetudo. c. quanto de cōsuet, sed committet episcopo iuxta potestatem sibi datam. cap. vno. §. per frontis. de sacra. vñct. & Florentinus in ij. parte summa in tit. de cōfirmat. plenē tractatib; vide.

40 Sequitur quarta clausula: Ch̄risma cōficiendi, oleum catechuminorū & infirmorū, ista quoque conficeret p̄sonam p̄sonam. cōficiēre die Louis sancta: & quare mittitur. hoc fiat, docet Ioan. Duran. in Ratio. diuino. of. lib. 1. de vñct. & in libr. 6. de quinta feria, & hoc etiam habetur in Pontificali, & in ca. vno; de sacra. vñct. vbi ista declarantur.

41 Quinta clausula. Et cūm ipsis etiā illegitimè natis, vt ad minores ordines promoueri valeāt, dispenſandi. c. i. de fil. presbyt. lib. 6. vbi episcopus illā habet potestatem ergo illam committere potest. Dispenſandi. c. i. de fil. presbyt. lib. 6. vbi episcopus illā habet potestatē ad hoc habens.

42 Etiā potestatē habet dispenſandi, vt cōfer- tur isti beneficium simplex, & sine cura, nō tamen ad præbendas cathedralēs propter p̄cēminentia & autoritatē quam habent canonici cathedralū ecclesiarū. Domi. de Rota. decīs. 136. voluerūt Do- minī, in no. & decīs. 408. nota in antiqu. quāuis Ar- chid. in d. c. i. teneat contra, quē refert de Selua in tract. de beneficiis. in 3. parte. q. 61. dicēs hoc nō fuī se prohibitum, ergo concessum.

43 Sed ego dicerem prohibitum, in d. c. i. ibi, dū- modo sit tale, super quo per ipsum episcopum va- leat dispenſari, ergo est aliquod beneficium sine cu- ra, super quo non potest episcopus dispenſare: vt Episcopis non dispe- sat ad pra- bendas ec- clesiæ cathe- dralis ip- legimus na- tis. de præb. lib. 6. & hoc tenet Ioan. Monac. in c. i. de fil. presb. & hæc sententia in curia Romana ser- uatur: vt asserit Fel. in c. postulasti. col. 7. vers. se- cunda conclusio, de rescrip. gl. in §. item cēsūt, in verb. cathedralibus, de colla. in prag. & ad benefi- cia curata solus Papa cūm his illegitimè natis dis- penſat, vt est tex. in d. c. i. & ad maior. ordin. vt ibi.

44 Et quia potestas dispenſandi non transit cum generali mandato, cap. autoritate, de priuileg. lib. sexto. ideo opus est speciali cōcessione, teste Cal- deri confi. 3. an vicarius de offi. vicar. gl. in cap. que transi cum de causa. 2. quæst. 4. Cardinal. Alexan. in ca. deni. que. col. 7. vers. sed iuxta hoc, 4. distin. Felin. in ca. at si clerici. §. de adulteriis. col. vlti. de iudi. Domi. conf. 38. pro clariori. col. 3.

45 Imò vicarius generalis non poterit dispeſare, licet istam habeat potestatē, cū quibus Papa episcopo dispenſari mandat, cūm intētio cōmitterit ad hoc non se extēdat, sed ad episcopū referatur:

Forma vicariatus

& ultra intentionē non valeat dispensatio, nec act⁹.
c. fi. de præb. gl. not. in §. viſum. aliaſ incipit, quia
circa, in verb. legatorum. de collat. in Prag.

46 Et sic patet, quod vicario est prohibita dispensatio in casibus, etiā in quibus potest episcopus de iure dispensare, quos memorat Doc. in c. at si clerici. §. fi. de iudic. post Speculat. in tit. de lapsis & dispensat. §. nunc de episcoporum, nisi huic vicario data fuerit specialis potestas: ut docet Berthach⁹ in tract. de epo. in 7. par. 4. li. q. 14. ideo potest addi ista clausula, & aliaſ prout nobis cōpetit, vel cōpetere poterit, etiā ex Papæ vel aliorum de legationibus, seu cōmissionibus, vel aliaſ quomodo libet.

Dimissorie ad ordinis quādo à vi cario conce vel committendi. 47 Subsequitur clausula sexta. Literas cōmendatitias, & dimissorias ad omnes, & singulos etiam cōfici possum. cōfici potestate concedere non potest. c. cūm nullus. §. episcopo de temp. ord. lib. 6. Ioan. Franc. vbi sup. q. 1. part. 2. col. 6. Host. & Aegid. Bellamera in c. significasti. de offic. Archidiaco.

48 Quod est verum, nisi episcopus in remotis ageret d. c. cūm nullus, & ibi Perus. in 4. not. sed hoc est tūtius, ut potestas concedatur. Et si vicarius fuerit episcopus, datur clausula etiā celebrādi ordines facros, & conferendi, seu committendi, si vicarius non sit episcopus.

Conferendi nomine in- cluditur quelibet prouisio. 49 Septima clausula beneficia, dignitates, personae, prebendas, ac alia quæcunque beneficia & officia, quorū collatio ad nos qualitercumque spe- dat ratione nostri archiepiscopat⁹ cōferendi. Sub hoc nomine conferendi, includitur institutio, presentatio, & alia quælibet prouisio. rub. ut eccles. be- nefic. sine diminut. cōferat. Scripti in §. statuimus secūdō, in verb. conferantur. de collat. in cōcord. 50 Idē si data esset potestas prouidendi ad bene- ficia. Prouisionis enim verbū latū est, gl. in clem. fin. de eleſ. scripti in §. præfatiq. ordinarij, in verbo prouisionem, de collat. in concord.

51 Si tamen sola data fuerit potestas præsentandi vicario, is cōferre non poterit: quia vnuſ specialis modus non comprehendit alium. c. cūm in illis. §. cūm autē, de præb. lib. 6. c. suscepit, de rescript. eod. lib. Sed verbum conferendi est generale: ob id alias cōprehendit modos, quamvis cōtrarium tenet Paul. Caſtrēſ. cōf. 361, venerabilis. q. 2. vol. 1.

Specialis conferendi potestas da- mō & cur de bet. 52 Imō si fuerit concessa potestas eligendi, & præ- sentandi, cūm clausula & alia omnia etiā maiora potestas da faciēdi, non cōprehēderetur conferēdi potestas:

ḡbaut, per rub. ut ecclesiastica benef. sine dimi- niuione cōferat. quia nihil videtur maius potesta te conferendi, ut quis habeat idoneum eligere, & illi cōferre. c. graue. de præb. sic cōſuluit Bertran. conf. 133. dubitatur. col. 1. vol. 2. ex prima exditio- ne, quamvis hodie nostri collatores permulti in doctis potiūs quam doctis conferant.

53 Et ideo is vicarius sine speciali cōcessione hec beneficia non poterit conferre, c. fi. de offic. vicar. lib. 6. quia in generali concessione nō veniunt ea, quæ non esset quis verisimiliter cōcessurus, ut ibi-

dem dicitur: & quia lex magis confidit de præclaro, cuius oves sunt propriæ, quām de vicario. lo. x. & Claud. de Seycello, in speculo feudorum. qui fe- dum dare possit. §. secundō principaliter, coll. 10. & quia cōferre donare est, d. c. fi. & c. relatum in gl. de præb. & in generali mandato non venit ut quis donare possit. l. filius fa. ff. de don. quia donare, est perdere, ut ibidem dicitur: & in dubio quis nō vi- detur velle iactare, nec perdere suum, l. cūm de in debito, ff. de prob. Bertran. conf. 133. viso processu. col. 1. in 2. vol. ex antiq. editio.

54 Et quando specialis mentio fieri debet, non sufficit generalis, c. in nostra. in fin. vbi Doct. de re- scrip. gl. in cle. dudum. in verb. paſta. de sepultur. sic cōſuluit Alex. cōf. 122. viso pūcto, col. 3. & seq. & cōf. seq. in 4. vol. & cōf. 155. videretur. col. 1. in 6. vol. gl. in verb. expreſſe in c. inquisitores. de hæret. li. 6.

55 Nam vbi cumq. lex vuit ut aliquid specialiter fiat, non sufficit exprimere in genere, l. si quis mihi bona. §. iuſsum ff. de acquir. hæredit. vbi iuſsus in acquirēdo hæreditatē debet esse specialis: ut Ale. not. tibi. & in l. circa finem, deli. & posthu. Socin. cōf. 45. visa appellatione, col. 3. in 1. vol. sequit Alb. Brun. in tract. de forma. & sole. a. 10. rub. de ſupple mēto, ac obſeruātia formæ, col. 18. ver. 18. limitatur,

56 Itē specialiter dicte fieri, quod fit nominatim, & expreſſis verbis. gl. in cle. 1. in verb. specialiter. de iud. clem. cōſtitutionem, de eleſ. c. pastoralis, de excep. l. de his. ff. de transact. l. si quis in prin. de leg. 3. l. si quando. §. & generaliter. C. de inoffi. test. l. fin. de adminiſtr. tut. l. fin. de noua. l. fin. de indict. viduit tollend. Barba, expreſſe in conf. 25. ſcribitur col. 9. in 1. vol. & conf. 15. præclarè, col. 7. nume. ii. in 2. vol. & conf. 63. illud. col. 1. in 3. vol.

57 Et quod eāt à generalitate verborū extractū, dicetur ſpecialiter dictum, vel factum. l. itē apud. §. hoc edictū. ff. de iniur. l. vxorē. §. felicissimo. & l. feruis urbanis, in fi. deleg. 3. ſic cōſuluit Alex. cōf. 134. prauio themate. col. 2. in 1. vol. & cōf. 7. videre. col. 2. num. 4. in 4. vol. Fel. in c. ad aures. col. 1. & ibi in addi. de rescr. Imol. in clem. 1. col. 3. nu. 12. de iud.

58 Tamē texti, dicit ſpecialiter expreſſam collationem, non singulariter cōferendi tamē ecclē- ſiam & talem: imō hoc nō valeret, niſi generaliter ei committeretur, & potestas generalis conferēdi beneficia vacatura tribueretur, ſecus in vacāti- bus. c. cōſtitutus. de cōſef. præb. Sic cōſuluit Ale. in cōf. 95. diligenter. col. 1. & seq. in 5. vol. & hoc re- petiuit conf. 63. in 6. vol.

59 Vnde ſufficit quod quis habeat ſpeciale mā- Singula- datum ad alienandum, licet non expreſſatur, quaꝝ ter non eſt confor- res alienāda ſit. l. pcuratorē. vbi Doct. C. de proc. ſecurā. ſic cōſuluit Ale. cōf. 189. viso ſtatuto. col. 2. in 7. vol.

60 Itaq. ſpecialiter dicitur data potestas, quādo expreſſa collationis, vel prouisionis, ſeu diſpoſitionis beneficiorum facta eſt in vicariatu mēto: aliaſ non, cum illud dicatur ſpecialiter cōceſſum, quādo eſt à generalitate verborū abſtractū, d. l. itē apud. §. hoc edictū. ff. de iniur. c. qui ad agēdum, de proc. lib. 6. gl. & ibi Imol. nu. 12. in cle. 1. de iudi. ut ſuperiūs dictū fuit: & plenē prosequitur d. And. Tiraq. in tract. de legib. connub. in gloss. expreſſ.

Vicarius 61 Item etiam procedit in vicariis Papæ, ut non. *Pape fine* possint conferre, nisi eisdem à Papa data sit potest. *cōf. ita*, quia lunitata potestas extendi non potest. *l.in sejione nō* agris. ff. de acquiren. rer. dom. & rationibus aliis superius expressis, & hoc docet Fel. in c. cùm ordinem. col. 4. ver. 1. limitata, de rescrip.

62 Idem in vicariis capituli, vacante sede Ioan. Franc. in tract. de offic. & potesta. ca. sede vacante. q. 10. partis secundæ.

63 Et quamvis dictum cap. fin. de offi. vica. libr. 6. loquatur in vicario Episcopi, tamen quia est eadē ratio in vicario Papæ & aliorum, qui cōferre possunt, nisi in laicis, eadem erit iuris decisio. l. illud. ff. ad legem Aquil.

Cardinalis vicarius nō confert sine speciali concessione. 64 Etiā si vicarius esset cardinalis, quia conferendi nō dicitur habere potestatē, nisi sit legatus. c. i. de offic. leg. lib. 6. Hoc tenet expressim Bald. in l. aliquando. quāst. penul. ff. de offi. procons. & lega. quem sequitur Catellian. Cotta in 2. parte Memorial. in verbo. vicarius.

65 Quamvis contrarium teneat Barb. in tract. de præstan. Cardinal. in præludio secundæ partis, per tex. in l. vicarius. ff. de legatio. vbi vicarius dicitur legatus, & legatus cōferre beneficia potest, ergo & cardinalis vicarius respon. q. ille textus, de alio legato iquitur, & probat contrarium sic: dicens, quiescit vicarius alieni munera voluntate sua datum, cogitur legationem suscipere, non tamen est legatus antequām suscipiat, quo ad conferēdū.

66 Et sic nō omnis vicarius est legatus, per illum textum, & diuersitas nominū rerum diuersitatem inducit. l. si idem. C. de codicill. ideo hic cardinalis ab episcopo vicarius creatus conferre tāquām legatus non potest, quia non est legatus à latere, cui tantūm conceditur. c. i. de offic. leg. in 6.

67 Tanquām vicarius etiam non potest, quia ei non est data potestas, tāquām cardinalis, non reperitur quād illam habeat potestatē conferēdi, antequām sibi speciatim detur, ergo nullo modo potest conferre, si nō sit nisi vicarius cōstitutus ab episcopo, vel archiepiscopo: & nisi potestatē ad hoc expressam habuerit.

68 Nec refragatur, quād cardinalis, quād constituitur legat⁹, sicut gaudet prærogatiua honoris vltra alios. d. c. i. de offic. dele. li. 6. ita & quando cardinalis cōstituitur episcopi vicarius, transit honor in cardinalēm vicarium, ratione sui cardinalatus: sed quod ex hoc habeat potestatē conferēdi nullo iure cauetur, vt prædixi, licet sit honorādus tāquām cardinalis: & aliud est habere honorē, aliud potestatē conferēdi: multi habent honores, & conferēdi potestatē non habent, vt notoriū est.

69 Nec obest, quād conferre beneficia magis sibi competit gratia honoris & prærogatiue, quām legationis. d. c. i. de offic. reg. iiib. 6. ergo quando est vicarius cardinalis, habet illā prærogatiua honoris, ergo poterit conferre. respon. quād cardinalis, eo quod cardinalis est, non habet illam potestatē, beneficia conferēdi, sic nec quād est vicarius, nisi sibi committatur.

70 Sed statim q. est legatus à latere à iure habet, d. c. i. & per hoc puto cardinalēm constitutum vi-

carium siue à Papa, siue ab alio, non posse cōferre beneficia, nisi sibi exp̄ressè commissum fuerit, sed hoc adulatio[n]is forte gratia sustinuit. Barba. in d. tract. de præstand. Cardi. in præludio secundæ partis, vbi volebat ca. dinale priuilegiis cōtra ius extollere, & priuilegia, quā sunt facti. cap. i. de consti. in 6. oportet quād allegans probet c. cùm personae, de priuileg. eod. lib.

Procurator 71 Idē in procuratore generali laici, vt non possit *laici nō po-* præsentare, nisi exp̄ressa detur eidem præsentādi *tēst presen-* potestas, *Paror. in ca. fi. de concess. præb. vbi dicit* *tare si non*, *quād laicus non potest constituere vicarium, sed* *fuerit spē-* *ciatim eidē data potē-* *procuratorem generalem omnium honorū con-* *stituere, cui præsentandi potestatē cōcedet. hanc* *opinionem ibidē sequitur Imot. & alij, & Paul. de* *citad. in tract. de iure patro. i. 6. part. q. 41. & q. seq.*

72 Vbi dicit patronum ecclesiasticū debere cōstituere vicarium generalē ad omnia, ac etiam ad præsentationes faciēdas: cui assentit Philipp. Probus in cap. i. de offic. vicar. in additio. ad Ioan. Monach. post Rochum Curtium à tract. iurispatrō. in verb. honorificum. in q. 5.

Vicarius 73 Item vicarius alium cōstituere non potest. ca. *clericos, de offic. vica. nisi fuerit eidē data potestas* *alium non* *confiniuit.* substituendi alium. argum. cap. fin. de procu. lib. 6. quia persone industria electa esse intelligitur quā in diuersis est diuersa. l. inter artifices. ff. de solutio. l. si non fortē. §. libertus, de condition. indebi. istius est sententia Bald. in Marga. in verb. vicarius. q. 4. allegat Hostien. in d. cap. clericos.

74 Et quia iudex delegatus aliū non potest sustituere vel delegare. l. à iudice, C. de iud. nisi ex maxima caussa, & nō frequenter vt cōsuluit Bertrād. consil. n. 17. ex literis, col. 3. num. 5. in 1. vol. secundū nouam impressionem. & Parisi. consil. 80. in 4. vol. & consil. 89. ibidem, post Guid. Papæ in decis. 374. permutatio. circa finem.

75 Nec in spiritualibus tantūm potest substituere vel temporalibus, nisi aliter consuetudo se habuerit: vt decidit Ioan. Franc. in tracta. de offic. & potesta. capit. sede vacant. in 10. q. partis secundæ.

76 Vel nisi data esset potestas substituēdi d. cap. clericos de offic. vicar.

Substitutes 77 Et tunc bonū est inserere hāc verba. Damus *vicarij are* potestatē substituendi alium, quem nos vicariū *ili cōfē-* *restituiūt. doct. in cap. i. repositū.* de offic. vicar. & tunc poterit substitutus conferre substituenti, quia à domino cōfētūr constitutus vt statim dicetur.

78 Velnisi esset cōsuetudo. Aufrer. in decis. Tholosa. q. 36. vbi firmat vicarium posse procuratore cōstituere, etiam si eidem hoc exp̄ressè nō fuerit concessum: allegat Collecta. in c. tua nos, de offic. vicar. & Nicola. mili. in verb. vicarius episcopi. sed vicarium non, nisi consuetudo hoc concedat.

79 Itē habens potestatē conferēdi & substituēdi aliū cum simili potestate, substituere potest, nō exp̄resso, quod dat specialiter potestatē conferēdi substituto, sed substituit cum simili potestate: quia cōfētūr specialis habita relatione ad prima, iuxta l. ait prætor. §. primo. ff. de re iudic. l. vbi *In substituē-* *tione v. cōfe-* *riji an cōfe-* *rendi potē-* *stas si ex-* *primenda.*

autem

Forma vicariatus

autem. §. qui verò de verb. oblig. vbi paria sunt exprimere certum vel se ad certum referre. & pro hoc videtur text. in c. tibi qui de rescr. lib. 6. & ibi Alex. de Antilla declarat.

80 Quia substitutio facta per vicarium, debet intelligi sicut prima constitutio, & continet idem quod in prima vicarij potestate continetur. I. aisse toto. ff. de hæreditib. instit. plenè Albert. Brunus in tract. de forma & solenit. actus. rub. ex quibus consistunt forma & solenitas. versi. Sed quid de eo, quod exprimitur: & certum illud dicitur, quod sit per relationem ad aliud. I. certum. ff. si certum pet. Felin. in c. cum venerabilis. de exceptio. Bart. & alij in l. j. ff. de vulgar. [Et quādō datur hæc potestas substitutiūdi cum simili potestate, substitutus cēsetur ab ipso episcopo constitutus, & ideo poterit cōferre substituenti. I. itē eorū. §. j. quod cuiusque vniuers. not. c. j. c. is qui, & c. fiduci. de procur. lib. 6. Do. de Rota decif. 8. substitutus. tit. de procurat. in not. 6. & decif. 33. si aliquis. ibidem scripsi in tract. nomina q. 14. nu. 104. item beneficia substituentis conferre poterit, si ea omnia resigner alteri, cùm omnia beneficia conferre possit ex generalitate vicariatus. c. fi. de offic. vicar. lib. 6.]

81 Si tamen episcopus vicario dederit potestatē alium substituendi, nisi dixerit, cum potestate cōferendi, vel cū simili potestate, hic substitutus cōferre non poterit: quia sub ista generali potestate non venit cōferendi potestas. d. c. fin. de offi. vicar. in 6. sic consiluit Paul. Paris. in suo cōf. 80. difficultas. col. 2. in 4. volu. nec maiorem in hoc censetur habere potestatem vicarius, quam dominus. Bal. in l. aliquando. ff. de offic. proconsul.

Vicarius 82 Intelligendum autem est, quod quamvis episcopus, aut aliis collator, possit creare vicariū, vel vicarios ad cōferendū beneficia. c. fi. de offi. vic. in episcopo cū constitutus. 6. tamen iste vicarius vel vicarij, non poterit cōferre epo, qui illum creauit, quia sibi ipsi per se nō etiam si à potest conferre, nec potestatem conferendi dare. Papa fuit. fi. de instit. Felin. in c. sanè. 2. in fi. de offi. deleg. *ri concessum.*

83 Ob id solent aliqui episcopi ambitiosi, ac abbates omnia deglutiire beneficia, cupientes à Roma no pōtifice hoc impetrare, vt vicarios habeāt, qui illis, qui crearunt eos, possint conferre: & tūc hoc poterit vicarij autoritate Apostolica, & nō ordinaria, ne vnuus conferat sibi ipsi, contra d. c. per vestras, de iure patron. vidi tamē istos vicariatus tāquam Reipublicæ pestilētes reprobari per senatū Paris. & procuratore Regium tanquam ab abusu appellasse: alioqui omnia beneficia possent collatores retinere, sicut hodie quidam ex nostris [qui nulla beneficia sine utilitate conferunt, quib⁹ ignis inferni perpetuus, si nō resipiscat, cōsecratus est.]

84 Ex quo infertur, quod is vicarius habens specialē conferendi potestatē, poterit conferre omnibus, quibus potest episcopus, & sic etiam habentibus beneficium: dummodo ostendatur ei dispensatio. c. ordinarij. §. j. de offi. ordina. li. 6. doct. in dict. c. is cui. de præben. eod. lib.

Vicarius 85 Et sicut episcop. s. debet examinare presentatores, & illos instituere. ca. c. a. autem, de iure patr. ita debet vicarius, antequam eos instituat, alioqui

damnationem sibi acquirit: nisi episcopus aliquos nominauerit vicario: vt illis vicarius conserret, tunc imputabitur episcopo, & vicarius illos non. examinabit. argument. capit. si episcopus. de præbend. in sexto.

86 Sitamen eos cognosceret inhabiles, nō debet eis prouidere, sed debet episcopū, cuius vices gerit, monere: alioqui vterque reus est, & super his multæ fiunt fraudes: quia communiter qualis collator, talis vicarius: ideo dicit nolo vicarius esse: quia ferè omnes se & suos ad inferos deuoluunt.

87 Et si in vicariatu dictū fuerit, vt conferat idoneis, intelligitur de idoneis moribus, scientia & aetate. ca. cùm in cūctis, de elect. hoc expressum dedit Paul. Paris. confi. 40. quamuis. col. 2. in 4. volum. vt superius dictum fuit.

88 Poterit etiam vicarius huius potestatis ratione conferre tam beneficia, quā iure proprio episcopū confert, quam iure deuoluto, vt docet Ioann. Franci. vt suprà. col. 10. tutius est tamen exprimere etiam deuoluta in vicariatus instrumento: vt səpius vidi expressum.

89 Verumtamer episcopus, qui potestatem conferendi dedit, cōferre ante v. carium poterit, per text. & gl. in c. constitutus, de cōcess. præben. quia maiorem potestatē retinuit sibi, quam cōcesserit, vt dicitur de Papa, in c. dudū. de præben. libr. 6. & sicut illū reuocare potest in totum, clemētina & si principalis, vbi nota. de rescript. ita & adimere potestatem in aliquo, videlicet in illo beneficio, quod prius confert. c. pastoralis. §. item cùm totū, de offi. delegato.

90 Itē sicut vicarius non potest conferre sine speciali mandato, ita non potest cōsentire collationi: *Vicarius* 1. cōf. 6. c. non potest donare, nec donati cōsentire, *cōf. 6. c. non potest.* I. creditor. C. de donat, inter vir. & vxo. l. cùm quis cōf. 6. c. non potest. ff. de reg. iur. multa sup hoc congerit suo more D. Andr. Tiraq. in tract. de legib. cōnubia. in vlt. lege. gl. 3. qui enim cōsentit donanti, rem ipsam donare videtur, quod nō potest vicari. l. quād. dotis, & ibi. Bal. col. 3. ff. solut. matr. l. si liqueat, vbi Bald. 2. not. C. de inoff. don. l. in ædib⁹. §. quod filius. ff. de don.

91 Vnde si canonici tenebātur conferre cū consensu episcopi, non poterit capitulū conferre non habito episcopicō consensu. c. vno. §. pone, sede vacante. lib. 6. c. si pro te, de rescript. ibidem. & ibi gl. in verb. assensu. l. fi. C. de contrah. emp. hoc docet plenè Maleret. in tract. de elect. in 12. q. fol. 75.

92 Etiā absente episcopo non poterit vicarius consentire. c. fi. de offi. vicarius li. 6. Allegatur Fed. confi. 264. si canonici.

93 Limitatur quādō vicarius haberet potestatē conferēdi, tūc poterit & cōsentire: vt probat Archid. in c. Reatina. 63. distin. nā qui dare potest, & donationi cōsentire potest. l. sicut. §. venditioni. ff. quibus mod. pig. solvit, vbi qui testari potest, & cōsentire, vt alius de sua testetur: & sic in casibus specialibus in quibus est data potestas conficiendi illos actus, multo fortius conficiendi: & sic poterit vicarius consentire, in illis cōf. 6. c. in quibus est specialis sibi data potestas, etiam si non sit expressum, quādō consentire possit.

94 Secundò quādō accessoriè præstandus esset consensu, vt in patre, qui filio consensum præstare debet agenti: tunc si pater absit, poterit filius fam. agere sine consensu, si longius. §. i. ff. de iud.

95 Tertiò limitatur in consilio, nam si is qui debet cōsulere, sic absens, & nō sit breui reuersurus, non erit expectandus: sed potest beneficiū cōferri, & actus fieri non requisito consilio, fucus in cōsensu, qui omnino est habendus, etiā si imminet periculum tex. ind. c. vnc. §. fin. ne fede vacan. lib. 6. vbi glo. & text. ibi non repeatit consensum, sicut in §. præceden. idem scribit glo. in verb. assensu, in c. si pro te, de script. illo li. sic intelligi debet opinio Ludou. Rom. sing. 693. ex lögæua.

96 Quartò nō procedit in casibus inclusis in generali mandato, in illis ratione vicariatus generalis consentire poterit, & in illis casibus, quos potest ratione vicariatus generalis expedire, tunc absente episcopo in illis casibus poterit vicarius consentire: & requiri eius consensus debebit.

97 Et sic potest intelligi sententia Archid. in dict. cap. Reatina. 63. distind. facite c. cūm nullus. §. episcopo, de tempo ordinari. lib. 6. Feli. in c. ex parte. col. 3. vers. an autē de constit. & Ias. in l. in prouinciali. §. si ego. col. 3. nu. 6. ff. de noui ope auncia.

Vicarius 98 Imò potestas conferendi dar. vicario, vt conferat beneficia ad episcopi collationē spectantia, cia cōferre non extenditur ad beneficia, quæ episcopus conferre potest autoritate Apostolicæ, vt pote propter negligentiam regularium prælatorum, cle. vnic. de supplend. negli prælat.

99 Ideo in instrumento vicariatus hæc verba conscribi debent, damus potestate conferendi beneficia quæ nos iure ordinario cōferre possumus, & etiā omnia alia, quæ iure deuoluto autoritate apostolica, vel quauis alia potestate à iure communi, vel speciali nobis cōcessa, vel dicitur qualitercumque, vel quomodocunque spectantia, seu quomodo liber. [Potest tamē legatus à latere ex generali potestate cōferre. ca. i. de offic. legat. lib. 6. Dec. consil. 228. licet in casu. in fi. quod secus est in aliis, vt superius dictum exitit: solet tamen legato etiā à Papa dari specialis conferendi potestas.]

Vicarius e. 100 Inest alia clausula ordine octaua, visitationes pscopi quæ faciendi: nam episcopū per cunctas diœceses, parodo visitare rochiasq; suas p singulos annos ire oportet: quod possu.

si ipse aut languore, aut aliis occupationibus implicatus adimplere nequuerit: presbyteros probabiles, aut diaconos mittat. cap. episcopum. io. q. i. c. inter cætera, de offic. ordina. ca. si epis. illotitul. lib. 9. Soci. in tracta. de visita. in 4. quest. principali. versic. duodecimò quæro, vtrum.

101 Etalias ex generali mādato vicarius episcopi visitare nō potest, sicut nec vicarius capituli: deo opus est speciali concessione. gl. & docto. in cle. i. §. i. in verb. capitali, de hereticis.

Vicarius 102 Nona clausula in vicariatu adiici solet, vide possum. licet, vniendi beneficia: alioqui vicarius etiam generalis non habebit vniendi potestatē: etiā si data sit cōferendi potestas cum clausula generali, quæ ad maiora expressis non extenditur. c. qui ad agendum, de procura. libr. 6. sed vniire maius est quam.

conferre: quia vniio non sit à prælatis inferioribus epo. c. sicut vniire de excessib. præla. tamē cōferre & inferiores possunt. c. cūm & plantare. de priuileg. & vniire alienare est. c. primo. ne fede vacante: quod nō potest quis facere sine speciali mādato. l. filius famili. ff. de donat. & dicto c. qui ad agendum.

103 Etiam prælati vniire sine consensu capituli nō Recipere re possunt, sed conferre sic. ca. pastoralis. in fi. de do- signationē na. cap. 2. de concessi. præb. Innocen. 1. cap. adhuc an & con- de offic. Archidia. super hoc exp̄ssè consuluit ferr. Paul. Paris. conf. 41. ex his. col. j. in 4. vol. post Dom. Gemi. in consil. 38. pro clatiōri. col. 3. alia dicam in- ferius in vniōnis materia.

104 In vicariatu etiā clausula decima apponi cō- fuet, recipiendi resignationes, & beneficia resig- nata conferendi: nempe vicarius nō potest dare autoritatē permuttere volētibus: nisi hoc exp̄ssè illi concessum fuerit, c. que situm, de rerum perm. 105 Imò habens potestatē recipiēdi resignatio- nem beneficiorum causa permutationis, vel sim- plicer, non potest beneficia sic resigñata poste à cōferre, cūm speciale mandatū requiratur etiam in collatione. d. c. final. de offi. vica. lib. 6.

106 Ideo debet in vicariatu inferi, quod episcopus dedit facultatē recipiēdi resignations & be- neficia resigñata conferendi. ca. dudum. de præb. li. 6. de Rota decif. 43. not. quod vicarius. in antiq. sub tit. de renūtia. decif. i. vbi dicit ista opinionem teneri communiter in Rota, sequitur de Selua in tractat. de beneficio, in 2. parte quest. 4. & Calder. consil. 3. an renuntiatio. tit. de renuncia. & Felin. in ca. auditio. col. 6. nu. 13. de præscript.

107 Licet quidam dicant collationem istam tan- quam necessariā competere vicario: quod non est verū, nisi sit constitutus ad conferendum: vt con- eludit gl. in verb. vicario. §. item voluit, de coll. in prag & Ludo. Rom. cōf. 330. circa primū. col. 2. n. 5.

108 Imò si aliquis potest cōferre beneficiū sūm in diœcesi alterius episcopi ex priuilegio, vel cō- fuetudine, tamen non poterit recipere illius resig- nationē, per gl. & ibi Cardinal. in cle. vna. quest. 7. de rerū permuttere, ideo debebit fieri in manibus eius, qui poterat alias cōmuni iure cōferre, vt ex- pressè tradūt dom. de Rota decision. 398. si aliquis episcopus. in nouis sub titul. de renuncia. decif. 6. facit decisio. 218. nota quod cui in anti. [sub titu. de renunc. decif. 5. & gl. in verbo, locorum. Cle. vnic. de suppl. negl. præla. Federi. in tract. perm. q. 26. Facultas recipiendi resignatio- nē talis be- neficij dari non potest.

109 Idem decisum est in legato. in ca. deliberatio- ne. §. prohibemus, de offic. legat. lib. 6. quod lega- tus non possit committere alicui facultatem re- cipiendi resigñationem talis beneficij, quia præ- beret votum ambitionis & emptionis.

110 Idem in episcopo concludunt do. de Rota de-

cif. 397. in not. sub titu. de offic. vicari. & in decif. 5.

de cōcessio. præben. [Bernard de Baigne.] & de-

cif. 388. not. quod episcopus. in antiq. [sub titu. de offi. vicar. decif. 1.] & in præsentatione ita fuit iu-

dicatum Romæ, vt non detur præsentandi potes-

tas ad certum beneficium vacaturum: vt afferit

Cassado. in decif. 5. titul. de iure patro.

111 Poterit etiā vicarius generalis habēs potesta-

tem

Vicarius dignitates conferre pa- test.

teft.

tem conferendi beneficia, cōferre & dignitates; quia appellatione beneficiorū etiā veniunt dignitates, cum non sit materia ambitionis: & tātū no- ceat concedenti glo. in ca. primo, de reguli, iur. lib. sexto, & cle, auditor, de rescript. ca. tua, de verba signifi. de Rota decision. 433. nota vtrum. in antiqu. & decisi. 2. rub, de offic. vica. Panor. in c. fi. de con- ces. prab. in 2. nota. Dom. & Franc. in d. cap. fin. de offic. vica. in 6. & Feli. in c. causam quæ. col. 9. num. 14. de rescript.

112 Et procurator datus ad acceptādū beneficiū, poterit etiā dignitates acceptare, teste Feli. in ca. postulasti. col. 16, de rescript. est tamē tutius exprimere dignitates, quamvis hoc necessarium nō sit.

Dignitates non includuntur in potestate conferendi a Papa concessa.

113 Tamen quādo Papa cōcedit potestatem conferendi quæcunque beneficia, nō includūtur dignitates, si non exprimantur. cap. cūm in illis, de prab. lib. 6. cap. fi. illo titul. etiam si episcopus con- sentiat: quia rescriptū debet restringi, ne multūm præjudicet tertio. cap. quamvis. de rescript. lib. 6. cā. super hoc. de offic. deleg. & hæc potestas data ex priuilegio stricte tanquā extraordinaria est inter- pretanda. cle. 2. de offic. lega. Imol. in cle. vnica, de sequestra, posse. sic confuluit Soci. consil. 260. in causa manutenen. col. 10. in 4. conclusio. in 2. vol.

114 Nā quando episcopus cōferendi potestatem tribuit, nulli fit præiudicium, nisi sibi, & suā prouisioni, sed quando Papa conferendi potestatēm le- gato tribueret, vel alteri quæcunque beneficia cō- ferēdi diaceps. Parif. tūc pro præiudicaret episco- po, ideo restringi debet: vt doct. no. in l. beneficiū, ff. de constit. princ. c. quamvis. de prab. in 6.

115 Vnde consuluit Oldr. cōsi. 22. quod si summus pontifex voluerit grauare ecclesiām, & episcopū in collatione beneficiorū: verba nō sunt latē in- telligenda, vt includant dignitates, sed stricte, vt minus lēdant ius commune, & personam. c. cūm. dilectus. de consuetudin.

116 Diuersum est, quando episcopus ipse beneficia conferendi tribuit potestatem: quia tūc etiam dignitates comprehendūtur, cūm plenissima interpræatio fieri debeat contra concedentem: ac etiam præbendæ cathedralis ecclesiæ continen- tur in hac potestate. c. cūm dilecti. d. do. Panor. in c. olim. de verb. signifi. laf. & alij in d.l. beneficium. ff. de constit. princip. licet alias fecus. c. quamvis. p. de prab. lib. 6. vt suprā dixi.

117 Poterit etiā curata conferre, licet alias non veniant sine expressione. cap. cūm in illis. de prab. lib. 6. etiam. quia hoc est favorabile, ideo am- pliandum. ca. dudum, & cap. si cui. de prab. libr. 6.

Vicarius curatus beneficiorū non potest per præsentes vicarii.

118 Sic & procurator constitutus ad acceptādū beneficia, poterit etiam curata acceptare, teste expressa cō Imol. in c. accedens. col. 2. de prab. & Staphile. in. ferre posse, trac. de liter. gratia. rub. de modo & forma impe- trandi, vers. prædicta tamen: dicens idem in indu- cto cardinalium de conferendis beneficiis suorū familiarium: vt includātur omnia beneficia etiam curata. Feder. consi. 73. factum.

119 Item poterit vicarius potestatēm conferendi habens, commendare, licet in mandato nō sit ex- pressum, quod commendet: quia plus est cōferre,

quam commendare. ca. nemo. de elec. lib. 6. nam. conferre donare est, commendare deponere: vt ibi, & cui plus conceditur, & minus conceci cō- fetur, per regu. iur.

120 Tutius est tamen exprimere, & ego vidi ex- primi: licet commenda tub collatione cōp̄tchen- tatur, rubri. vt ecclesiast. benefic. fine diminutio- ni. confer. scripti in §. statuimus. 2. de colla. in cō- cordat. tamen qui de iure speciali cōferre potest, usq. p. test. in titulum cōmendare, vt docet dom. Cenni. in c. nemo. in fi. de elec. libr. 6. sequitur Fel. in cap. audit. col. 6. nu. 12. de præscri.

121 Itē collatio facta extra diœcesim ab episcopo op- valer licet à vicario in diœcesi eadē die fiat, quia est facta à maiori, & ideo præualet. ca. si à sede, de prab. libr. 6. & quia maior est episcopi, quā sui vi- carij collatio. ca. dudum, de præben. libr. 6. & quia cēlētūr reuocatus vicarius quod ad illā collationē. 122 sicut in domino tractante causam, vt censeatur quod ad hæc reuocare procuratore, c. si quem, de proc. lib. 6. & per cognitionem quā facit dele- gatus, videtur reuocare subdelegatum, c. intimati, de appell. Archid. in c. quamvis. de offic. deleg. li. 6. sic & in ordinario cōferente consuluit Cald. consil. 2. an collatio, sub rub. de offi. vicar.

123 Quod est verum, quādo a quo iure procede- Pro: sus à rent amb̄ collationes, & a quales essent: fecus si vicario j. r. dīc. ca- prouisus à vicario accepisse possitionē ante pro- p̄t̄ possi- uisum ab episcopo: quia tunc is qui est prius ade- f. orationē est putus possitionem præferetur, d. ca. si à sede, & ita præfere- visum fuit senatui Parif. vt scrip. in tract. de pac. doc. posses. in nu. 297. verific. quarto etiā procedit, licet. cap. si à sede loquatur in collationibus, à diversis emanantibus: tamen in hoc casu est eadem ratio, vt ibi scripti.

124 Item nō poterit vicarius beneficium de nouo creatum conferre, nisi exprimatur in literis vi- Creatū de cariatus, per tex. in clem. fin. iuncta gl. in verb. tibi, non bene- de rescript. vnde vidi apponi hanc clausulam, da- p̄t̄ p̄ficiū an- carius con- fera. mutus potestatēm conferendi dignitates, persona- tūs, officia, & quæcunque beneficia, etiam de nouo creanda, quæcunque, qualiacunque, & quantacunque, &c. & ratione istius clausulæ non erit potestā dubium: sicut dixi superius de his quæ autoritate Apostolica competunt.

125 Item licet vicarius generalis non possit con- ferre, nisi expresse concessa fuerit ei conferendi potestas. d. c. fi. p. teritramen presentatos à patro- nis instituere, per text. not. in c. ex frequentibus, de inst. secundum Roman. singu. 601. tuscis quod nō sp̄ciali fundatores. & Panormit. in d. ca. ex frequentibus, p̄fici. ac Ioann. de Selua in tract. de benefi. in 3. parte q. 14. de Rota decisi. 43. nota quod vicarius, in antiqu. sub titu. de renunciat. decisi. 1. & de Bellamer. decisione 93. licet vicarius.

126 Sed ego dicerem contrarium, quia institutio non potest fieri, nisi canonice, & iuris vel cōsuetudinis autoritate. ca. penult. de inst. & c. 1. de reg. iur. lib. 6. scd quando non est vicario data nisi certa potestas, non potest illam excedere: alioqui cōtra mandatum faceret, & non valeret ab eo gestum, ca. cūm dilecta, de rescript. forma enim mandati diligen-

diligenter est seruanda. l. diligenter, ff. manda. si ergo est vicarius constitutus generaliter, & non est ei data potestas conferendi, seu instituendi, sine potestate non instituit.

*l. iuratio
sub verbo
conferendi
comprehens
ditur.*

127 Nam verbum conferre cōprehendit etiam institutionem, rubr. vt ecclesiast. benef. sine diminutio. conferant. scripsi in §. statuimus. 2. de colla. in concord. & quamvis nō sit libera institutio, tamen alia ratio tex. habet locum, quod in generali mandato non venit donatio: vt ibi. & quod institutio committi debeat, probat text. in ca. cūm veniissent. de insti. nec inuenitur iure cautum, quod vicarius sine mandato instituere possit: ergo illi hoc non concedemus. l. dissentientis. C. de repud.

*Intellectus
ad c. ex fre
quentibus.*

128 Nec refragatur text. in d. c. ex frequentibus: nam dicit posse fieri ab officialibus episcopi, qui hoc de iure possunt, vt pote ab illis quibus est data potestas, & nō ab aliis, per illud relatum, qui, quod restringit: vt per Bart. inl. omnes populi, ff. de iust. & iure. imò ille tex. non probat, quod institutio fieri possit, magis quam collatio: nam dicit, quod clericij ecclesiastica beneficia sine consenu episcopi, vel officialium suorum, qui hoc de iure possunt, recipiūt: & sic taxat illos clericos, qui occupant beneficia sine collatione episcoporum, aut alia prouisione.

129 Et quamvis ex locatione Rub. de institu. quis posset dicere loqui de institutione, tamen generaliter etiam accipitur institutio, vt patet in c. 2. & c. autoritate, ibidem. & officialis ibi etiam generaliter accipi potest pro vicario: cū officialis multoties vtrunque habeat officium: vt suprà dixi.

130 Non obest quod institutio est necessaria dispositio. resp. esto sanè: tamen non potest instituere is, qui nō habet potestatem, sicut nō potest resignationē causa permutationis recipere, licet sit necessaria. c. vnic. de rerum permutatione. li. 6. vt superiū dixi. [Alioqui officialis sic institueret, & alius non habens potestatem, quod est absurdū.]

131 Et cūm hic vicarius non habeat potestatē ad hoc expressam, illa concessa & limitata potestas non extenditur, arg. l. in agris. ff. de acquir. rerum dom. & quia etiam institutio sapit quandam donationem. c. si. de instit. quam vicarius facere sine speciali mandato non potest, dicto. c. finali.

*Capitulum
institutio,
sed non vi
carius.*

132 Nec me mouet. c. i. de instit. in lib. 6. vbi capitulum sede vacante instituere potest, licet non possit conferre, fateor, quia in capitulum sede vacante omnia, quae sunt iurisdictionis, ferè transfeūt, sed non in vicarium episcopi. c. 2. de offic. vica. ob id non est idem.

133 Nam vicarius episcopi non tractat causas criminales sine expressione & commissione speciali. c. a. 3. de confuet. lib. 6. & tamen in capitulum iuris autoritate ista transferuntur. vt in c. i. ne sede vacante: vbi doct. & sic ad capitulum institutio trāfit, non autem ad vicarium episcopi, si non sit eidē data potestas.

*Cetera pri
pueſt, en
tem confe
runt.*

134 Etiam quia à iure, hoc est in vicario capituli declaratū, sed non in vicario nō habente potestatem conferendi, ergo non habebit locum in eo.

135 Item institutio & destitutio pertinet ad epi-

scopum tanquam correlatiu. c. cūm ex iniuncto. de haeret. & sic non ad vicarium: nisi eidem committatur. nam vicarius non potest quem priuare beneficio, nisi sibi expreſſe concessum fuerit, ergo nec instituere. c. 2. de offi. vica. lib. 6. vt cōſuluit Anchar. conf. 60. dupli.

136 Imò qui iure speciali potest beneficium conferre, non poterit priuare quem illud habentem, quia iurisdictio voluntaria non includit contētioſam. Pano. in c. accepta, col. vlt. de rest. spol. refert. Feli. in c. audit. col. 6. nu. 12. de prēscr. potest tamē declarare possidentem non habere iustum titulū in beneficio, cūm per modum actionis hoc petatur: vt expreſſim cōſuluit Bald. conf. 478. p̄m̄itendum. col. 2. in 3. vol. sed an possit monere beneficiatos, vt ostendat titulum: scribit Anchar. cōf. 60. nota bēne prædicta, vide quę scr. p̄si in concor. tract. de pacific. poffessor.

137 Et sic vicarius non poterit instituere, nisi sit eidem expreſſe data instituēdi potestas, vel conferendi: nam sub hoc verbo conferendi comprehendetur institutio: vt superiū dixi, ideo poterit instituere qui conferre potest: & ita est tenēdum: quicquid Doctores dicant in contrarium.

138 Quādo infuper, si hic vicarius contulerit in digno beneficium, priuetur ne episcopus potesta- *Episcopus
an punia-
te conferendi: sicut si ipse episcopus contulisset. c. tur si vicar
cūm in cunctis. in fin. de elec. quod videtur, quia rīus indi-
qui per alium facit, perinde est, ac si ipse faceret. l. gno contu-
l. i. §. deiecisse. ff. de vi & vi arma.*

139 Resp. per collationem vicarij indigno factam, non est episcopus priuatus potestate conferendi: quia dolus ipsius non debet episcopo, qui non est in culpa, imputari: ideo ad ipsum episcopum reuersa est potestas. c. si compromissarius, de elec. lib. 6. & quia episcopus non peccauit, ideo puniri non debet.

140 Nam pœna suosteneat autores. l. fācimus. C. de poenis. nec quis alterius odio prēgrauari debet. l. si quis in suo. C. de inoffi. testa. nec ad illicitā videtur commissus. l. si procurator, ff. de condic. indeb. vbi plenē Iaf. ideo eps digno postea conferre poterit, quia vicarius fines mandati excessit conferendo ei, de quo potestatem non habebat.

141 Limita nisi episcopus ratam collationem haberit, d. c. si compromissarius: quia ratihabitio retrorahitur, & mandato comparatur: regula ratihabitio. de regu. iur. 6. facit. c. cūm quis man- dato. de sent. excom. lib. 6.

142 Secundò limitatur, quando eps dedisset potestatem conferendi isti indigno: tunc is censetur facere, cuius mandato fit. l. i. §. deiecisse. ff. de vi & vi ar. etiā p̄priē dicit tex. in l. certe. §. i. ff. de preca.

143 Et in hoc est aduertendum: quia si eps dede- *Episcopus
an digno co
ferre p̄fie
si vicarius
indigno cō
priuatus: tum etiā quod ad superiorēm deuoluta
fuerit potestas conferēdi. d. c. si compromissarius.*

144 Vnde cum hodie quidam vicarij miserabiles indi- nōtis cōferant, ac stabulariis, ignarisi, prodi- tibus, & epi adulatoribus, & lenonibus ex certa-

eorum scientia, ipsi & eorum committentes pœnis inferni perpetuis, nisi respificant, torquebuntur, nec episcopi eos ab ipsis pœnis releuabunt.

145 Si tamen is cui vicarius contulerat, non acceptet, ad episcopum reuertitur potestas, qui alteri poterit conferre d.c. si compromissarius.

146 Insuper quero, an vicarius possit conferre digno, si ipse indigno contulerit: quod videtur, sicut episcopus. dixi in gl. §. si quis verò de col. in conc.

147 Contrarium est verum: vnde si malè contulerit, videlicet indigno, functus est officio suo, unde amplius cōferre non potest d.c. si compromissarius, sicut nec iudex iudicare post sententiam c. in literis de offi. deleg. l. iudex ff. de re iud.

Sedunda collatio vicaria nullius momenti, tum quod deficiat potestas: quia intelligitur ei data potestas de prima vacatione, & collatione, argu. l. boues. §. hoc sermone ff. de verb. sign. c. non potest in fin. de præb. lib. 6. l. eum qui calendis ff. de verb. oblig.

Presentare & instituere quod vicarius posse. 149 Item potest vicarius instituere tanquam vicarius, & præsentare tanquam abbas, vel si alio iure ad eum pertinebat præsentatio, sicut potest cōferre tanquam canonicus, & tanquam episcopus. c. postula tis. de concess. præb. gl. in c. à collatione, de appell. lib. 6.

150 Et capitulum sede vacante potest eligere & cōfirmare gl. in verb. debet. in c. si ep̄s. de suppl. neg. præl. libr. 6. nempe quando duo iura concurrunt in unam personam, tunc illa persona habet vim duarum personarum. l. si consul. ff. de adopt. l. Papinianus, §. sed nec impuberis. de inof. test. potest etiam tanquam ep̄s conferre, & tanquam cōcordatorum executor, & sic variare: vt plenè scripti in §. si quis, & in verb. dispositiones, de coll. in tract. not. q. 17. num. 4. & seq. superius dictum fuit quando multiplex collatio ab uno fieri valeat.

Synodos celebrare an vicarius sit liberum. 151 Sequitur in vicariatu undecima clausula, vide licet celebrandi synodos. Nam vicarius vel alius non potest sine speciali mandato celebrare synodos. c. si ep̄s. de offi. ord. lib. 6. sic nec legatus concilium generale nomine Papæ, gloss. in c. regula. 17. dist. Panor. in disputatione incipiente Ep̄s. col. 17. vers. item non omnes. sequitur Ioan. Boteus in tract. de synodo ep̄i. in 2. part. nu. 2. & seq. plus dicens, quod postquam visitatio competit etiā iure ordinario episcopo, ipse hoc alteri delegare poterit: quia iure canonico omnia non prohibita ordinarius demandat. cap. quod sedem de offi. ord. caueat tamen ep̄s cui committet: quia sanguis subditorum de manibus prælatorum requiretur. ca. irrefragabili. de offi. ord. [Sed vidi dubitari, an ep̄s possit committere simplici clerico non existenti in sacris hanc potestatem, & is an possit postea excommunicare, & absoluere. gl. in verb. fedis apostolicæ. in c. statutum de rescr. in 6. dicit posse cōmitti simplici clerico: & non inuenitur iure causum, vt is cui causæ committuntur, debeat esse in sacris, etiam si sit à sede apostolica delegatus. ca. 1. vlt. & per totum. de offi. deleg. in Decret. in 6. & per totum titulum. Nam episcopus potest excōmunicare, quāvis presbyter non sit, vt docet Host,

in summa de sententia excōm. §. quis possit, circa finem. veri. Solutio. Dicas, Maximè, quia Officialis nomine episcopi excommunicat. Et in capitulum sede vacante transeunt omnia, quæ sunt iurisdictionis. c. his qui de maio. & cap. 1. ne sede vacante. & obtinenti vigesimum annum delegari possunt cause à Papa c. cum vicecumsum. de offi. deleg. & tamen eo tempore sacerdos esse nō potest. cle. generali. de ærat. Ideo is simplex clericus omnia poterit facere, sine quibus in cap. p̄æterea. de offi. deleg. Doct. in c. quanto. de consuet. & in c. olim. in 3. de restit. spol. Et quia ista sunt iurisdictionis, ergo non requirunt ordinem. Vnde Officialis & Vicarius ep̄i possunt esse clerici simplices non constituti in sacris. Et ita aliquando respondi egregio viro Domino Officiali Virdunensi, Carolo de Monceaux vocato, qui Doct. solēnis nostri collegij fuit.]

152 Subiungitur clausula duodecima, & committendi, & audiendi causas ciuiles, & criminales: hec enim criminales per generalem potestatem non consentur commissa. c. 2. de offi. vic. libr. 6. nec in criminalibus possit ille officialis aut vicarius cognoscere, nisi specialiter sit eidem commissum. d. c. 2. & si cognoscere, nullus esset processus, quia deficit iurisdictio. teste Fed. cōf. 220. veritatis: ideo non priuabit vicarius aliquem beneficio, nisi sit eidem exp̄s. concessum, vt ibi, & Anch. probat. conf. 60. dupli. vel nisi alias haberet iurisdictionem ibidem: vt consuluit Bald. in Patriarcha vicario creato à Papa, in conf. 478. præmittēdum. col. 3. in 4. vol.

153 Tamen per hanc clausulam non poterit officialis conuertere pœnam corporalem in pecuniariam: quia hoc non licet nisi habentibus potestatem dispensandi super crimine. c. licet. vbi gloss. & Doct. de pœn. & in c. in archiepiscopatu, de rapto.

154 Ideo in vicariatu debet exprimi, damus potestatem dispensandi etiam super crimine: alioquin non est verisimile quod ep̄s hanc potestatem sibi non omnino permisam concesserit. ca. irrefragabili. de offi. ord. dixi quando possit conuerti in pœnam pecuniariam, in §. quia verò de publ. cōcub. in conc. & sic consuluit Paul. Castr. conf. 348. notwithstanding. in 1. vol. quia dispensatio sine causa fieri non debet. gl. in c. nō est de voto. & dicam in materia disp. infra, & quia pœna iuris commutari sine causa non debet. l. quid ergo. §. pœna. ff. de his qui notan. infal. l. & si superior. C. illo. tit.

155 Additur clausula decimateria, matrimoniales, &c. etiam committit causas matrimoniales, quarum cognitio ad episcopos pertinet. c. ex literis de in integr. rest. c. 1. de cōsangu. & affi. c. acceptantibus. de excess. præl. & sic delegare eas & cōmittere ep̄i in suis officialibus, & vicariis poterit. c. causam matrimonij. de offi. deleg. Bertach. in tract. ep̄o. in 7. part. 4. lib. q. 20. vbi dicit quod aduersus scientiam suam poterit in integrum restituere vicarius: quod sequitur & Philip. Perus. in c. dilecti. in 2. q. 9. & seq. de appellat.

156 Clausula decimaquarta & beneficiale. Solet etiam in vicariatu episcopus, vel archiepiscopus de vicaria commiti-

Vicarium de criminibus non cognoscere nisi hic ei cōmissum fuerit.

Panor. corporali conuertere pœnam corporalem in pecuniariam pœnam non conuerit.

Matrimoniales causæ expressæ committit de sunt.

Beneficiale causæ committit de vicaria commiti-

committere causas beneficiale, de quibus non cognoscet vicarius, quando agitur de priuatione: vt in c.2.de offi.vic. in 6.nisi hoc sit eidem expressum: quia sunt priuilegia, in cl. dispensatio, de iudi, nec poterit cognoscere vicarius de institutione beneficij facta per episcopum, sine speciali commissione: vt docet Bertach. in d. tract. de episcopo, in 7.part.4.lib.q.29.qa inferior non tollit legem superioris, clem. re Romani, de elect.

157 Insuper additur decimaquinta clausula, & quascunque alias tam principales quam incidentes, & per appellationem etiam deuolutas, & impo sterū deuoluēdas, & quæ ad nos, & ad dictā nostrā ecclesiam pertinebunt de iure vel consuetudine.

158 Nam in hoc regno Fracia, si clericus propter crimen priuilegium captus sit, & condemnatus à iudice laico, & demum remissus ad officialem. Pietauiensem, ut cognoscat de criminis cōmuni, si postea ab officiali Pietauiensi remisso condamnetur propter delictum commune, & is appelletur ad archiepiscopum Burdegalem, eo quia non est intra ressortum, officialis non deber illum rem in alio mittere, sed debet archiepiscopus Burdegalem, episcopatu constitutus vicarios, qui in ciuitate Pietauiensi constitutus cognoscant, & hoc propter appellationes ab abu teneatur. su. Ita iudicauit senatus anno 1524. die decima quinta Decembri,

Archiepiscopus quia ad officia rem in alio mittere, sed debet archiepiscopus Burdegalem, episcopatu constitutus cognoscant, & hoc propter appellationes ab abuteneatur. su. Ita iudicauit senatus anno 1524. die decima quinta Decembri,

Causam episcopodele potest officialis de causa epo delegata cognoscere: quamvis eidem epo causa praesentes committit, futurasq: quia episcopus non habebat iurisdictionem id temporis, quo committebat, ideo delegare eas non poterat, arg.c.1.de offi.vic.lib.6. de Rota decis.157.not. q. vbi epo. in antiqu. [sub tit. de offi.deleg. decis.1.] & decis. 847. episcopus in eiusdem. [sub tit. de offi.vicar. decis.9.]

160 Etiam si diceret epo in vicariatu autoritate ordinaria, vel delegata mihi cōpetentes, vel competituras committimus. arg. l. non potest videri. ff. de iudi. quia iurisdictione nondum competens non potest committi. arg. c. Romana. de offi. ord. lib.6. vbi Guliel. de monte Laudu. expresse dicit not.

Episcopus vel senechalus non potest delegare non potest putare vicarium ad futuras causas, quæ à Papa, scallus cui vel Rege eis cōmittentur per rescripta: tum quia suis futurae iudicia in pendentia esse non possunt. l. non quemadmodum. ff. de iudi. l. 1. de usur. tum etiam quia non potest dare, nec committere, quod non habet. traditio. ff. de acq. rer. domi.

161 Ideo opus est noua delegatione, & cōmissio ne postquam epo habet iurisdictionem nouam. [Bern. de Bisignet.] sic concludunt domi. de Rota decis. 3. incip. episcopus, rub. de offi. vica. sicut non potest epo cognoscere de causa vicario delegata. Doct. in cl. 2. de rescr. Bertach. in tract. de episcopo. in 7. part. 4. lib. q. 4. ita nec vicarius de causa episcopo delegata. & si de facto cognoscat, sensu-

Causas in capitulo mortuo ipso vicarius perficerit non potest vicarius; vt decidit idem. Berta. q. 6. & allegat Specul. in tit. de offi. ordin. §. 1. tentia erit nulla, tanquam à non suo iudice lata. l. 1. & per totū. C. si à non compe. iudice iudi. fuerit. 162 Imò viuente epo causas inceptras eo mortuo perficerit non potest vicarius; vt decidit idem.

ver. auditores autem. & ibi Bald. in additio. vers. 2. quia ceperit reuocatus per mortem episcopi: vt inferius dicetur.

163 Sed bene poterit Officialis viuo epo, seu vicarius ex offi. vel ad instantiam requirētis cogere patronum ecclesiasticum ad assignandum congruam portionē vicario perpetuo, vt fuit decisum.

Vicarius co- gnatū cō- gruam por- tunem.

Tholofæ sicut refert Averr. in suis decis. q. 148. &

q. seq. plus dicens in Francia iudices Regios hoc usurpare. vt scripsi in tract. de cōgrua portio. q. 7. *Vicarius ar- chiepiscop: en in suffra- ganeos in- risidicione habeat.*

164 Tamen vicarius Archiepiscopi non haber iurisdictionem in eius suffraganeos propter reue-

rentiā episcopalē dignitatis. c. 2. de offi. deleg. lib. 6. & hoc si Archiepiscopus est præsens, vel in pro-

uincia, alioqui contra. c. 1. de offi. ordinari libri. 6. & Bertach. in tract. de episcopo. in 7. part. lib. 4. q. 10.

165 Vicario solet etiam committi, vt partes ad re-

cognoscendum scripta sua, chirographa Officia-

lis cogere possit. c. 1. §. vlt. de foro compet. lib. 6. ta-

men ad hoc non videtur specialis concessio ne-

cessaria: multa verò super his scripsi in l. cognoscere. ff. de verb. sign. & in tract. de chirographo.

& cedul. recog. in ordi. Reg. in 1. tomo committa,

quæ hīc non repetam.

166 Clausula decimafixa, ex officio inquirendi de criminibus an vice

officialis, & vicarii: cum hoc ei non concedatur nec sit liber ex generali officij concessione, per text. in c. 2. de rū sine spe-

offi. vicar. lib. 6. nam in inquirendis, puniendis, & ciali pose-

corrigēdīs subditorum excessibus requiritur spe-

cialis commissio. tex. iuncta. gl. in ca. 3. c. e. consuet.

in 6. nec sufficit generalis, vt ibi quamvis Joan.

Monach. in 2. dicat ex generali potestate vicarii

inquirere posse, ob id istam clausulam non esse

necessariam: vt etiā probant Domi. de Rota deci.

66. si serueretur, in not. sub tit. de offi. vicar. decis. 2. vbi dicunt.

167 Si vicarius non possit cognoscere, remittet ad episcopum, quia de criminibus cognoscere non

poteſt, niſi ſpeciale habeat potefatē. l. 1. §. cūm vrbe, vbi Bart. ff. de offi. prefec. vrb. ſed inquire-

, vt demum referat epilcopc, non prohibetur,

ideo episcopus debet eidem concedere potesta-

tem inquirendi, & criminis puniendi, Bertach. in

tract. de episcopo. in 7. part. 4. lib. q. 13.

168 Decimafixa, ecclesiastis, capellas, & orato-

ria, ac cimiteria polluta reconciliandi, permitti-

re videlicet, vt quascunque ecclesiastis pollutas re-

cōciliare, ac cimiteria possit. c. vno. de cōsec. eccl. fint.

vel altā. libri. 6. ſed hoc non potest committi ſim-

plicibus fæderotibus, ſed episcopis tantum: quia

licet epo committere valeat ea, quæ iurisdictionis

existunt: tamē quæ ſunt ordinis episcopalē non

poteſt inferioris gradus clericis demandare. cap.

aqua. vbi Pan. de conf. ecclesiast. nec alij ſacerdo-

tes, etiam ſi confuetudo existat, tractare poſſunt. c.

quanto. de confuet.

169 Poterit tamen hic vicarius impetrare à Papa

licentiam, abſente epo, quæcunque ornamenti

ecclesiastica benedicendi, citra tamē corporalia,

ecclæſiaſt. calices, & patenas: & hoc pro vſu & ſeruitio ec-

clæſiarum, totiusdiceſſ. vbi & quandiu vicariatus ti.

officio fungi eam contigerit: & ita consuli cuiusdam vicario. Abbatii quoque datum fuit indulxum benedicendi calices, corporalia, & alia, ornamenti ecclesiastica pro fuso monasterij ad vitam.

Ecclesiæ an 170 Decima octaua clausula est, & de nouo ædificariis cōficas ecclesias, & ædificandas cōfescrandi, intellexisse pos ligas quoque talem potestatem non alias videri sūt.

datam: nisi is, cui hēc committuntur, sit ep̄s, vt p̄dixi, quia hēc sunt ordinis episcopalis.

171 At committat ea episcopo, qui hēc faciat teste Pan. in c. his quæ, & in c. cūm olim de maiorit. & obed. quamobrem non transeunt ista sub generali mandato, sed speciale requirunt, quia sunt de maioribus. c. nemo de consec. dist. i. Cald. cōf. 3. an vicarius. in tit. de offi. vicar.

Potestas p̄niendi & multādā vi- cario cōce- diſſet.

172 Quemadmodum etiam quæ sunt gratiæ, vt dare indulgentias, non veniunt sub mandato generali, sicut afferit Dom. cons. 38. pro clariori. col. 3. no. Doct. per illum. text. in ca. cūm ex eo. & c. nostro. de penit. & remiss. vide Hostien. in summa & alios Doct. in tit. de consec. eccles. vel altar.

173 Decimanona clausula. Solent episcopi concedere potestatem puniendi, corrigendi, depoñendi, multandi, priuandi beneficiis omnes, & quascunque personas, quarū cognitio ad eos spectat, vel spectabit, sine aliqua personarū acceptatione: prout delictorum qualitas & excessus exegerint, ibi & personas omnes, &c. quippe nisi specialiter ista committerentur, non posset vicarius vt dictum fuit, ex generali sui officij potestate clericos priuare, vel amouere à suis beneficiis. ca. 2. de offi. vicar. lib. 5. Anchar. cons. 60. dupl. i ratio-ne. col. 1. vt superius dictum est.

Clausula suspen- diſſet.

174 Sequitur clausula vigesima Suspendendi, interdicendi, &c. quamvis ista sub generali cōmissione comprehendantur. Doct. in d. c. 2. de offi. vic. lib. 6. & in c. 1. de offi. deleg. quippe nomine censuræ ista continentur. c. quārenti. de verb. signif. tam ad maiorem cautelam, vel alias quidam episcopi solent hoc exprimere in literis vicariatus.

175 Clausula vigesima prima. Praecepta & māda-ta faciendi, ipsaq; exequendi: parum enim esset potestatem iudicandi habere, nisi iudicata exequent, & precepta. l. 2. §. post originē. ff. de orig. iuris. c. ybi periculum. §. praterea. de elect. lib. 6.

Sententiā 176. Clausula vigesimæ secunda. Et reuocandi de-reuocare an linquentes, &c. Per hanc clausulam concedit au- dicario su toritatem reuocandi præcepta, iuxta l. q. iussit. ff. de re iudi. & mitigandi poenas: quia in omni episcoporum ferè sententia criminis salua solet domini ep̄i autoritas, & misericordia, nisi in hæresi, referuari: alioqui sententia non posset reuocari. d. l. quod iussit. ff. de re iud. vbi amplè scripti. Alex. & Vincent. per illum. text. in l. 1. ff. ad legem Falci. Litem Labeo, & ibi. gl. in verb. si purè famili. hercifundæ. & de hac clausula plenè scribit Angel. in tract. de malefi. in gl. saluo semper.

Pecuniam poteſt ep̄i- scopus pro pecunia remi- tenda reci- pere.

177 Et fuit hoc inuentum, vt si ep̄s videat istum. delinquentem penitentiam egisse in carcerebus gratanter, & sine murnure, quod possit ei indulgere: alioqui si per pecuniam episcopus remiserit pecuniam, iudicium sibi manducat, & bibit. Que-

clausula non potest apponi in sententiis lati cōtra hæreticos, vt est l. Regia cœatum, art. 9. tit. des Luthériens, in ordin. Regiis.

178 Insuper alia clausula debet addi, vt ab his vicariis licentia cōcedatur episcopis expulsis exercendi suam iurisdictionem. Nam hoc non potest vicarius concedere ex generali mādato, per text. & ibi glo. in verb. diecclanis, in clem. vna, de fofo competit. ideo nō abs re debet exprimi, vt vicarius episcopis expulsis concedat potestatem iurisdictionem exercendi in Episcopatu isto.

179 His etiam casib⁹, quibus potest episcopus solitus absoluere, tribuit huic vicario absoluendi potestatem: nam in casibus ep̄o referuatis, nullus potest absoluere, nisi qui ab episcopo expressam habeat potestatem, vel à superiori. clem. dudum, de sepult. c. omnis viriusque sexus, de penit. & remis. vbi scripsi. & Hoft. in summa, in §. cui conferendum. vers. quodd si quis episcopus.

180 Ideoque necessaria est hēc concessio: solet quoque exprimi, vt possit absoluere, vel dispensare super crimine: vt in ca. at si clerici. de iudi. §. fin. prout videbitur expedire, & sic non simpliciter dispensare poterit vicarius, sed in casibus tantum, quibus hoc conceditur à iure, vel synodalibus cōstitutionibus ipsi episcopo: etiam ut vicarius possit committere hanc absolutionem his, quibus videbit expedire, solet episcopus concedere.

181 Ultima subiicitur generalis clausula, & omnia alia, & singula faciendi, & committendi, etiam si maiora fuerint, & quæ mandatū exigant speciale: prout ad ipsius vicariatus & officialatus officium, noscitur quomodolibet pertinere, &c.

182 Quærò an hēc clausula generalis sufficiat ad hoc, vt vicarius conferre possit, si non alias expressè eidem fuerit concessum: Resp. non per gl. in c. 2. offi. vic. lib. 6.

183 Tum quia prædicta clausula non includit maiora expressis. c. fedes de rescr. c. qui ad agendum. de procur. lib. 6. cle. non potest. illo. tit. sic cōsuluit Bertrand. cons. 32. dubitatur. & cons. seq. in 2. vol. ex antiqu. editio. rūni quia in specie cōcedi debet. d. c. fi. & cap. statutum. de præb. illo lib. vt superius dictum fuit.

184 Imò vicarius generalis non poterit sine spe- ciali mandato autoritatem interponere donatio- nati in iurispatronatus alteri facta. Doct. in ca. illud. de iure patro. sic expressè consuluit Calder. cons. 1. de rub. off. vica. ideo bonum esset in vicariatus literis hoc exprimere. [Nec etiam poterit interponere panitia. autoritatem alienationi rei ecclesiæ, etiam si iustè fieret per c. sine exceptione. 12. q. 2. quia sicut non potest fieri alienatio sine expresso mandato. l. pro- curator tutorum. ff. de procur. c. qui ad agendum, illo. tit. in 6. sic nec alienationi consentire quis poterit, vt scripsi in compendio aliena. rerum eccl.

185 Perpetuò hoc figas menti, quod in quibus casibus obtinens dispensationem à vicario, vel collationem, seu aliquam gratiam, video as instrumentum vicariatus, an specialē contineat potestatē: & custodias illud instrumentum: quia sine illo nō proderit tibi collatio vicarij, seu dispensatio, vel aliis

Clausula quinq; generalis nō includit cōsulunt.

Vicarius do- nati in iurispatronatus non potest fieri alienatio sine expresso mandato. l. pro- curator tutorum. ff. de procur. c. qui ad agendum, illo. tit. in 6. sic nec alienationi consentire quis poterit, vt scripsi in compendio aliena. rerum eccl.

Castela no- ta pro di- spensatio nō potest fieri alienatio sine expresso mandato. l. pro- curator tutorum. ff. de procur. c. qui ad agendum, illo. tit. in 6. sic nec alienationi consentire quis poterit, vt scripsi in compendio aliena. rerum eccl.

Archiepisc. & aliorum collatorum.

41

alius actus per eum factus sub speciali mandato: nisi hoc expressum fuerit in instrumento. Hoc videtur decidere do. Gem. in cōf. 38. p clariori col. 3.

186 Formam plenam vicarij Papæ describit Ioā.

Francis. in tract. de offi. & potesta. c. sede vacante,

in fi. 2. partis. q. 10.

Præsente e- 187 Et regulare est, q. etiam episcopo præsente

piscopo vi- curius suū possit exercere officium nisi in ca-

exercet of- fibus exceptis, & in reuerentialibus, teste Feder.

conf. 302. Reuertende pater, in fin. & hoc est vtile

quibusdā episcopis, qui ista tractare omnino igno-

rant: vt per vicarios ignorantia illorum tegatur.

188 Et per hoc decidunt Do. de Rota. decis. i. rub.

Episcopi te- re de offi. vicarij Bern. de Bisigne. quod episcopi te-

nentur ad restitu- tionem damnorum iniuste dato-

datorū da- rum per officiales suos, vel vicarios. argu. l. i. ff. de

torum per publica, & Doct. in c. i. de restit. spol. nam imputa-

sus officia-

les. ei qui malorum opera vultur. l. ex maleficiis in

fin. ff. de actio. & oblig. & imputandum ei qui ta-

lem elegit. §. fi. pro socio. in instit. & §. eos. in auth.

vt iudices sine quoquo suffragio, colla. 2. & nō ca-

ret scrupulo societatis occulē, qui manifesto non

desinit obuiare facinori. c. error. 83. dist.

Dominus, 189 Si tamen episcopus in aliqua nō possit depre-

quando te- hendi culpa, vt pote quia communī opinione om-

neatur pro niūm bonum elegit officialem, sed in officio cor-

ruptus fuit, vt multi solent, & ignorante episcopo:

tunc episcopus non tenetur, arg. hospitiis haben-

titis sic seruum, vt nō teneatur, si deliquerit in cau-

pona. per text. in l. fi. §. seruorum. ff. naute. caupon.

Ioan. Fab. in §. fin. pro socio. in instit. gl. in cap. cùm

Apostolica, in verb. profuturum. de his quæ fiunt

à præl. Agid. Bellamera. conf. 4. vtrum episcopus.

col. pen. & Alex. in l. fi. cum dotem. §. i. col. 2. ff. sol.

matri. & in l. Barbarius. ff. de offi. prætor.

190 Item si episcopus iustè recusari possit, & eius

officialis, & vicarius. Imol. & Felin. per illum text.

in c. insinuante. de offi. deleg. Doct. in ca. i. de iudi.

Ias. in l. apertissimi. C. de iudi. quia cùm episcopus

possit eum reuocare ad libitum cle. & principalis,

de rescr. verisimile est vt nō destituantur posse tra-

hi in episcopi sententiam: & ita firmat de Ripa in

d. c. i. num. 43. in 4. concl. de iudi.

191 Sed episcopus non potest recusari quamvis

officialis: recusari possit, vel eius vicarius. c. si con-

tra vnum. in fin. de offi. deleg. lib. 6. nec quidem vi-

carius, vel officialis, si esset Rofcius alter; id est mi-

ra probitatis & sanctitatis vir. pro quo præsumi-

tur. c. nisi essent de præb. sed pauci sunt: quia epi-

scopi similes eligunt: & quandoque ambo in fo-

ueam cadunt.

Vicarius & 192 Quæro, quomodo reuocari possit vicarius, &

officialis & officialis: Resp. duobus modis, videlicet expreſſe,

& tacite: expreſſe, quando nominatum ab eo qui

eum cōstituit, remouetur potesta. liudicū solvit

vetante eo, qui iudicare iusserat. ff. de iud. & sic

potest ep̄s pro libito reuocare vicarium, seu offi-

cialē destituere. c. i. & si principalis, vbi gl. & Doct.

de rescr. Calder. conf. 2. de offi. vica. Barba. in c. po-

stulasti. in l. not. in fi. de rescr. ac in c. quoniam. nu-

37. de offi. dele. q. a omnis res per qualcūque cau-

fas nascit, per eadē & disolutur. c. i. de reg. iuris.

193 Etiam si jurasset illum non reuocare: vt dicit *Iuramenū* episcopo de gl. sing. in c. fi. de procurat. lib. 6. licet eo casu si re- no. reuocan uocet, sit perjurus. gl. ibid. & Fel. in c. ex parte de- do vicariū cani. ver. d. c. fi. in amplia. de rescr. Paul. Caſtr. cōf. nō impedit 361. venerabilis. 3. q. in i. volum. & ideo oportebit reuocatio- quod postea absoluatur a iuramento à superiore. *nem.*

Vicarius e- 194 Limitant quidam, quando ille vicarius esset *tiā a Papa* à Papa confirmatus. vt dicunt Doct. in c. nouit. de *confirmatus* iud. & in tit. de confir. vtil. nam statuta per Papam reuocari po-

confirmata canonici tollere nō possunt, nisi qua- test.

tenos eorum commodū tangit. gl. & Doct. in c. 2. de ver. sig. li. 6. & in c. cùm accessissent. de cōſt.

195 Ego etiam hoc casu reuocari posse putarem: quia illa confirmatio censetur facta sine præiudi- cio alicuius. c. super eodem de offi. dele. & is cen-

setur confirmatus, quatenus durauerit ep̄i volun- tas, sed si in confirmatione diceretur, confirmamus

ad vitam non obstante quacunque reuocatione facienda, tunc episcopus eundem reuocare non posset, secus si simpliciter confirmatio facta sit, & ira ambas opiniones conciliarem.

196 Secundò etiam hic vicarius non potest reuocari, ad hoc, vt collatio & gesta per eum non va- *Gesta ante* renocatio- leant, quia res nō est integra. c. in causis. de elect. *nem vicary* valent.

197 Tertiò quando est data potestas alicui per viam compromissi, & gratia, illa potestas etiam re-

integra non reuocatur, per text. in c. causam. quæ vbi Doct. de elect. Henric. Boic. in ca. constitutus, de concess. præb.

198 Quartò limitatur, quando vicarius religiosus *Vicarius ab* datus esset ab abbate commendatario cum auto- abbate cō- mittate Papæ, tunc is reuocari nō poterit: vt censuit senatus contra abbatem du. Chaige commenda- *mendatario* tarium anno 1514. die 18. Iulij: alioqui abbas com- mendantarius semper reuocaret, vtilem religioni, nisi eidem adularetur, quod est absurdum.

199 Quintò non procedit in vicario. à lege data vt pote in archidiacoно, qui à iure dicitur vicarius ep̄i. c. i. & c. ad hæc de offi. archid. ideo non poterit is ab episcopo reuocari: quia vicarius inhabet personæ & dignitati à qua euelli non potest. Archid. & Dom. in c. perfectis 25. dist. & Doct. in d. c. i. non poterit tamen hic Archid. conferre, & alia quæ speciale mandatum exigunt facere, nū à iure, vel homine ei concessa fuerit potestas.

200 Sextò non poterit reuocari vicarius, quando *Vicarius in* per viam conuentiōnis à Papa approbatæ factus *ter partes* est: vt vidi interdum fieri, quasi sit cor episcopus, *conuersus nō* reuocatur, vt olim erant. c. cor episcopi. 68. dist.

201 Tacite, vt constituendo secundum videtur. *Tacite quo-* pimum reuocasse. c. clericos, de offi. vica. Doct. in *modis vice* c. non. iniuste. de procur. Ioan. de Selua in tract. de *rum reuocati-* beneficiio, in 2. part. quest. 14.

202 Sicut constituendo secundum procuratorem. *Per consi-* videtur primum reuocare. l. si quis. §. i. ff. de procu- tutionem se rat. & d. c. non iniuste, etiam si secundus vicarius cundi vice non acceptauerit officium, quia domini voluntas r̄y quando est, vt constituendo secundum videatur voluisse *reuoceſter* primus.

203 Contrarium tamē tenet Panor. in c. volentes. de offi. leg. per illum. tex. nam ibi per donationem

Forma vicariatus

secundilegati non reuocatur primus, cūm ordinarij sint.c.2.de offi.lega.in 6.fic & in vicariis, qui etiam ordinarij sunt,c.2.de offi.vica.lib.6.gl.in c. quoniam,de offi.Ordin.declarat Card.in c.perle-
ctis.col.4.nu.25. dist. post gl.ibi & ordinarij plures habent potestatem insolidum , & solent plures in eodem officio decerni, vt facilius Reip. consuli possit.lvnic.ff.de offi.consul.

204 Quod secus est in procu. qui sepius per concursum fe impediuunt:& quod vanus affirmat, alter negat.c.pen.de ele.lib.6.c.si duo, de procu. eo.lib. & hanc opinionem pluribus rationibus confirmat Boerius in dec.Burdegal.q.147. vicarius episcopi.

205 Ego conciliando opiniones dicerem , q per solam constitutionem secundi vicarij non reuocaretur primus : nisi expresse vel tacite ex verbis secundi appareret illum primum reuocatum esse: & hoc probatur in c.pen.de procur.lib.6.

206 Vnde si episcopus constitutus secundum vicarium, & faciat notificare primo alium esse constitutum, licet expresse aliter eum non reuocauerit, tamen tacite censetur reuocatus:quia intimando constitutionem secundi, videtur voluisse vt primus abstineret a suo officio: nam a die quo intimatur reuocatio, gesta postea non valent: tamen facta tenent ante notificacionem , etiam si reuocatio expressa esset.text.in l.si forte.ff.de offi.pro-
consul.Bal.in l.solent. §.sicut ibid.

Gesta vicaria- 207 Nisi primus amotus fuisset sua culpa, tunc gesta etiam non facta notificione constitutionis secundi non valebunt.tex.in c.i.versic.adiiciebatur,de concess.præb.libr.6.Roma sing.58. & licet, vt dixi.Bertac.in tract.de epo,in 7.parte 4.li. q. 21.
208 Hoc tamen non est verum : quia gesta ante depositionem valent, quomodounque sit depositus,& ex quacunque causa, etiam si ratione delicti, sed gesta post depositionem non valent, nisi depositus ignoret depositionem etiā ratione magni delicti factam:ita loquitur iste textus.

209 Nam postquam delictum quis commisit depositione dignū, cogitare debebat se deponendū esse: ideo nihil agere debebat in suo officio, secus sifine causa sit remotus,tunc gesta tenent:etiam dicere hoc casu valere gesta post depositionem vicarij ex causa delicti factā ignoratam, si nō tēdāt in præiudiciū tertii, sed in præiudiciū epī illū deponētis,vel vicarij tunc valebūt,per ea que doct.in l.Barbarius.ff.de offi.præ.scribūt.& Fel.in c.cæterū.nu.24.de rescr,& in c.vlt.in fi. de accus. quia quādiū sustinetur in officio, gesta ab eo valēt. c. ad probandum,de re iud.& doct.in d.l.Barbarius.

Collatio vi 210 Ex quo infertur, q collatio beneficij ecclesiasticj ante facta per primū, quem reuocatū appetet, non reuocatio-
nem intima-
vales: si facta illi erat intimatio, & notificatio alte-
tan vales. riū vicarij creati, alias valebit, per l.si forte.ff.de offi.præf.Rom sing.57.fuit questio Rom. & sing. 566. q lex si forte.Dec.conf.395.in causa, col.2. facit.l.solent. §.sicut,vbi Bald.ff.de offici.proconfi.l.i. §.si ego,q.iussu.l.si mandatiss.mandati.c.audita, de rest. spol. cle. vni,vbi doct.de renuncia.& ista opinio est æqua,teste Boer. in decis.347. vicarius.

Qualif. que reuoca- 211 Vbi docet sufficere reuocationem ad vicariū
toriis nos-
na vales,

peruenisse quomodounque,sive per procurato-rem,vel nuncium,aut amicum,per gl. in cl. cauf-
iam. §.intimatio,de ele.in ver.plena probat Fel.in c.cæterum.col.8.veri.valet processus,de rescr. gl. in ca.cupientes, in ver.notitia,de elect.in 6.Cald. conf.4.rubr.de offi.vicar. vbi cōcludit quod qua-
liscunque notitia sufficit.

212 Quod reprobat Boer.in decis.Burd. d. q.347. vicarius, col.pen. dicens notificacionem esse per episcopum, vel procuratorem, vel nuncium eius faciendam,vel per episcopi secretarium: plus di-
cens conclusum,q si vicarius cōtulerit post reuocacionem sibi intimatam sciēte episcopo,valebit.

213 Quod non probo,vt alibi dicam : quia confe-
rendi potestas tacite non datur nisi expresse con-
cedatur.d.c.f. de offi.vicar. lib.6. & superius dixi.
Igitur postquam erit reuocatus, oportebit de no-
uo cōcedere potestatem:alioqui collatio tāquam
facta à non habente potestatem non valebit.

214 Et per hoc patet , q vicarius constitutus ad conferendum , potest conferre antequām notifi-
cata sibi fuerit reuocatio:sic purarem in procura-
tore constituto ad presentandum:cūm non inue-
niām rationem diuersam: licet cōtrarium teneat
Paul.conf.361.Venerabilis.in vlt.q.vol.1. & Aymo
Crauer.in conf.76.proponitur.

215 Item faciendo actum contrarium. Cald. cōf.
2.rub.de offi.vicar.incip.an collatio.vbi episcopus
conferendo beneficium, videtur reuocare vica-
rio potestam conferendi quo ad illud benefi-
cium.doct.c.tua.de offi.vicar. maiorem enim po-
testatem episcopus cōstituendo vicarium adhuc
retinet, quām concedat:vt in Papa docet text.in
c.dudum de præb.lib.6.

216 Præterea per mortem vicarij & officialis po-
testas illorum reuocatur,& per epī mortem.cap.fi
gratiosè.de rescr.lib.6.doct.in c. quoniam abbas, *Episcopus*
de offi.deleg.c.ad abolendam.in prin.de heret. c. *conferendo*
quia 5.vbi doct.de iudi.Ian.Franc.in tract.de offi. *vicarium.*
& potesta.c.q.10.col.4.partis secundæ:nam mors
omnia soluit. §.deinceps.in authen.de nupt.col.4.
Philip.Perus.in c.i.col.1.de offi.vicarij.lib.6.

217 Adhac quando prælatus est excommunicatus,vel interdictus, suspenditur etiam potestas vi-
carij sui,c.i.de offi.vicar.lib.6.gl.& doct.in cle.vlt.
de procur.docu.in interpr.ca.postulatis. nota. 2.
de cleri.excommun.ministr. ideo si episcopus,vel
eius vicarius interim conferat, non valebit colla-
tio,imò efficitur irregularis teste Aret.in ca. cūm
non ab homine.col.pen.de iud.

218 Non valet etiā si vicarius & episcopus igno-
rent excommunicationem.gl.& doct.in c.pen.de
cleri.excommun.ministra.Panorm. & alij in cap.
Pastoralis. §.verum. de appellat. nam in his quā
geruntur ratione priuati officij, non est differen-
tia inter occultum & publicum excommunicatū:
secus in his quā gratia publici officij geruntur.
gloss.& doct.in cap.ad probādum,de re iudi.scri-
psi in Concordat. Franciæ in titul. de excommuni-
cat. non vitand. hoc tamen aliter potest intelligi,videlicet de excommunicato maiori excom-
municatione: sed excommunicatus minori si conse-
fere.

rat ante notificationem, vel celebret, nō est irregularis: & tenet collatio ab eo facta, per cap. 2. vbi doct. de excep.

Per resu-
ciationem
episcopatus
renovatur
vicarius.

219 Insuper si episcopus renunciet episcopatu, vel translatus fuerit, tacitè reuocatur vicarius, & officialis vt not. in ca. inter, & c. fin. de translatio episcopi, nisi ad beneplacitum sit constitutus: vt inferius scripsi.

Vicarij po-
testas ca-
pitali sede
vacante quā
do extin-
gatur.

220 Etiam potestas vicarij, capituli sede vacan. cessabit, potestate capituli cessante: quod est per adeptiōē possessionis episcopatus noui prælati, arg. ca. primi, in fin. ne sede vacan. lib. 6. & nota. in ca. 2. & c. fin. ne sede vacan. & clem. i. de haereti. c. quoniam, de offi. deleg. hoc docet expreſſe Ioan. Francif. in tract. de offi. & potesta. c. sede vacant. q. 10. partis 2. col. 6. vers. addit. etiam quod potestas: vbi dicit hoc de consuetudine seruari.

221 Nisi confirmetur officialis ab episcopis nouis, quod plerūque fit, si eos idoneos ex inquisitione inuenient, nisi interdū à mulierib⁹ rogati, vel ab aliis alios cōſtituant: quod permulti facere solēt,

Vicarius an-
& quando
per presen-
tiam episco-
pi renou-
tur.

222 Ultimo per presentiam episcopi censetur reuocatus vicarius: nam adueniente principe cessat magistratus. c. volentes, de offi. deleg. ca. antiqua. vbi Henric. de priuileg. ca. si quem, de procu. li. 6. quod est verum, quando absentia episcopi fuit causa constitutionis: vt pote quia episcopus peregrinari volebat.

223 Alioqui cōtra: nam videmus officiales, & vicarios exercere potestatem præsentibus episcopis: nā cūm quidam potius circa venationē, & alienos canes, & ludos versentur, iurisdictio & actus episcopales destituerentur: vt dicit gl. §. item volunt. in verb. absentia, de coll. in Prag. plus dicens: vt intentio constituentis in hoc principaliter sit consideranda. c. petitio, & ibi doct. de proc. vnde episcopus solus non potest omnibus negotiis prudere, quantūcunque sit diligens, vt dicit Panor. in cap. quoniam. col. 2. de offi. ordin. ideo etiam in præsentia possunt habere & officiales, & vicarios: sicut curati multi etiā residentes habent vicarios, vt ecclesiæ melius seruire possint.

Vicarius ad
beneplaci-
tum creari
solet.

224 Ex quo patet, quod episcopi suos creare debent ad beneplacitū eorum, vt solet Papa facere, in c. si gratiose, de rescr. lib. 6. & tunc concludunt doct. eos posse, c. am placuerit, reuocare.

225 Si tamen permuttererit episcopatum cū alio, non reuocatur potestas ipso iure, nisi per mortē: sed nouis episcopus poterit illū reuocare: vt pulchrè consulit Calder. conf. 4. rector prouinciae, de rescr. quod beneplacitum reuocare oporteat, cōſuluit Soc. conf. 77. super prædicta, in 3. vol.

226 Alioqui imputetur episcopo nouo, si eū non reuocerit: ideo interim gesta vacabūt: nisi nou⁹ episcopus aliū cōſtituerit, & ipsi vicario alterius episcopi constitutionem alterius notificauerit: vt superius dixi. vide multos casus reuocationis per Paul. Cast. confi. 158. pro euidentia, in 1. volu.

Vicarius
etia⁹ extra
dioceſim
ben. loca co-

227 Postremō sciendū est, quod vicarius generalis episcopi, vel alterius potest conferre beneficia etiam extra dioceſim. gl. in ca. nouit, de offic. leg.

Rota decis. vlt. de offic. vic. quia conferre est iuriſ- feri, nisi vi- dictioſis voluntariaz, quod etiam extra territoriu inferioris li- exerceri potest. l. 2. ff. de offi. proconf. Joan. de Sel- mitaur.

ua in tract. de benefic. in 3. parte. q. 40. gl. in §. item

volut. in verb. vicario. de coll. in Prag.

228 Fallit in beneficiis vacantibus in curia. c. statutum, de præbendis. lib. 6. vbi si Papa non confe- rat beneficia in curia vacantia intra mensem, post mensem ordinarius, vel eius vicarius poterit im- diœcesi tamen existens, & non extra: & hoc est statutum, ne collatores crecent vicarios Romæ, & Papæ collationem auferant: & quia de iure spe- ciali competit: vt aſſerit Roma. singul. 48. tu habes. dixi in d. c. statutum.

229 Secundò quando eſſer limitata potestas vicarij, quā potestas limirata non extēditur. In agri. ff. de acqui. rerum domi. & licet insula acquiratur illis, qui habent prædia in ripa proxima. §. insula, institu. de rerum diuīſio. tamen non habet locum in agris limitatis, quia tunc insula, occupantis fit. l. ait. prætor. §. insula. ff. de flumi.

230 Et potestas data domino in causis vassallorū non egreditur controuersias feudorum. Panor. in c. ceterū. de iudic. Feli. in ca. cūm ordinem. col. 5. nu. 6. de rescript. vnde si vicarius sit constitutus cum potestate conferendi beneficia in sua dice- cesi, non poterit extra (vt dico in frā) conferre.

231 Itē quādo aliqui conceditur facultas limitata, excedēs limites nō facit etiā id, quod sibi conceſsum est, sed aliud. l. sed si ante ff. ad Treb. l. si cōmu- nem, quemadmodū serui. amittit. l. si pupillorū. §. si prætor, de reb⁹ corū. Alber. in trac. de augmēto, conclus. 8. nam fines mādati diligenter sunt seruā- di. l. diligenter. ff. māda. c. cūm dilecta, de rescript.

232 Item quāuis maritus pro vxore agere posſit,

tamen si sit constitutus procurator in aliquibus

cauſis ad alia agere, maritus pro vxore nō potest.

l. maritus. C. de procurator. sic & vicarius: sed vt

materia sit omnibus nota, facio casus sequentes.

233 Prim⁹ est, vicari⁹ cōſtitutus ad cōferendū be-

neſcia dicecēſis Parif. poterit tā in dicecēſi, q. alibi

ea confeſſe, siue cōſtitutus sit generaliter, siue in-

definitē. gl. in d. c. nouit: de offi. lega. vt suprā dixi.

234 Secundus casus, vicarius constitutus vt cōfe- ferat omnia beneficia noſtrā dioceſis Magalon. in-

civitate, tamen & dicecēſi, non poterit extra dice- cēſim confeſſe: quia sua potestas est limitata in-

dicecēſi, id est intra dicecēſim, ergo nō extra. text.

in l. 1. §. in publico. ff. de flumi. & diotiones in & in-

tra, cōparantur in l. 1. §. si intra. de successo. edict.

ff. & l. 2. de verb. sign. c. tua, de offi. vicar.

235 Tertius casus, vicarius constitutus vt possit

confeſſe beneficia quādiu episcopū abesse cōti-

gerit, non poterit cōferre, quando episcopus erit

præfens. c. si delegatus, de offi. dele. li. 6. c. antiqua.

de priuile. lo. de Selua. in tract. de benefi. in 2. parte.

q. 14. col. pen. vide rāmen Paul. in l. sed & si pupil- lus. §. cōditio. ff. de institor. act. quia non censetur

constitutus in præſentia: nam vnius inclusio, est

alterius exclūſio. l. cūm pfætor. ff. de iudic.

236 Ideo is qui habebit collationem à tali vicario,

oportebit p̄bare id tēporis ep̄m fuisse absentem,

Casus quā-

do extra

diaœſim

vicarius cō-

ſerre poſſit.

Collatio vet-

arij an va-

leat præfem-

te episcopa.

De missione in possessionem.

tum quod sit intentionis suæ fundatum, tum quod presumitur episcopus praesens, per totū tit. de cleri, non resid. vbi debent in episcopatu residere, & ita consuluit Bertr. consil. 2. viii processu, col. 4. nu. 17. in 3. vol. ex antiqua editione.

237 Quartus casus, si data fuerit potestas vicario conferendi beneficia affecta graduatis & nominatis, vel vacantia in mensibus illis præstitutis, non poterit alia beneficia conferre, cum non debeat fines mandati & vicariatus excedere, c. cui, de non sacerdotali, de præbend. li. 6. sed hæc potestas ad certa beneficia vix valeret, vt supradixi.

238 Ultimus casus est, q. gesta per vicariū, & collationes factæ per eum non valent, si de eius non constet mandato: & hoc expressum tradit Bertac. in tract. de episcopo, in 7. parte 4. libri, q. 8. instar legati, de quo per Bartol. in 1. 2. ff. si quis in ius voca, non erit, & doct. in c. Pastoralis, de rescript.

239 Ettunc solet vicarius condemnari ad omnia damna, & expensas partis, cui contulit beneficiū, quia eam decepit, ita vidi seruari in Prædicta, vt superius scripsi.

Vicarius 240 Alius est vicarius temporalis, qui in locum, *temporalis* iurisdictionē temporalē habentis vel ad tempus *perpetuus*, sufficitur: & de hoc loquitur tit. C. de offi. eius qui vicē alterius gerit, vt legati pro copulsū, & dicuntur etiā generales, ca. penul. de offic. vicar. vt est Dux Sabaudie de quo Iacobus, in tract. de feud. in verbo vicarius perpetuus: sed de isto nos non loquimur hinc: & ipse videtur perpetuus, quicquid dicatur in contrarium: quia ad vitam non remouetur, & sic est perpetuus. l. 1. ff. pro socio, l. sufficit, de conditio. indebit. [sed vocatur temporalis, quia ad bona temporalia, & non ad spiritualia est præfectus.]

241 Alius est vicarius perpetuus, de quo inferius dicemus plenius in materia vñionis, in si. & est ille qui præficitur curæ, quando beneficium vñitur mensæ, vel alteri beneficio: de quo loquitur cle. vnic. de offic. vicar. & doct. in cap. extirpandæ. §. qui verò, de præbēn. & hic non destituitur sine magno crimen, vt aliis beneficiatus, ca. satis peruersum, 56. dist.

242 Alius est temporalis, qui præficitur ad tēpus beneficio: vt pote si curatus occupatus fuerit circa studiū. c. cūm ex eo, de electio. in 6. glos. in extrauagan. Execrabilis. Ioan. 22. [de his dicitur inferius, alia tamen de vicariis episcorum] hinc non pertraçtabo, cūm ista videantur sufficere. Laus Deo, quia nullibi inuenies ista cōgesta super hac materia, saltem ego nusquam legi.

De missione in possessionem.

I **D**oste aquam de electione, præsentatione, institutione, & collatione tractauimus, parum tamen esset collationem & prouisionem factam esse, nisi essent, qui executioni illam demandarent, argum. l. 2. §. post originem, ff. de orig. iuris, & ca. vbi periculum. §. præterea, de electione, in 6. ideo vindendum est de his qui in possessionē mittente posse sunt: & quomodo ista missio fiat, & alia huic materiæ possessoriæ accommoda: omitto illas tres causas, ex quibus quis in possessionem mitti solet. de

quibus iuriscon. in l. 1. ff. quibus ex caussis in possessione, eatur, vt hanc possessoriam beneficiale, tantum per traçtem.

2 Notandum est quod prouisus à quocunque non debet propria autoritate possessionem apprehendere, alias prædo diceretur, per l. si ex stipulatio. ff. de acquir. possessionem requiritur mandatum ^{sui propriæ autoritatæ} collatoris. c. 2. vbi de mandato nostro, &c. ne sede capienda. vacan. c. cūm venissent de restitu. spolia.

3 Non tamen esset priuatus iure, qui possessionem apprehenderet nisi violentiam adhibereret illi, qui īā est in possessione. Ioan. de Selua in tract. de beneficio. in 3. parte. q. 15. & quando alius est in possessione beneficij, non licet propria autoritate possessionem accipere. d. l. si ex stipulatione; alias spoliat possessorum, per d. c. eum qui.

4 Ideo etiam si non adhibeat violentiam, debet puniri, nec lucraretur fructus, nec esset in illa possessione manutenendus, quia est vitiosa, ad quam interdictum uti possideris non se extendit. l. 1. ff. vti posside. Paul. Par. consil. 74. volum. 4. scripsi in tract. de mat. possesso. in 3. tomo, constitut. regia. & quia beneficiarius ignorat, an alius ceperit possessionem, necne, ideo semper de mandato collatoris est in possessionem inducendus.

5 Si tamen vacet beneficium, & nemo adhuc illud detinet, si quis apprehendat sua autoritate non priuatut: vt Iaf. & alij asserūt in d. l. si ex stipulatio. ne: quā intelligūt, quād aliquis erat in possessione: & ista est communis sententia: vt asserit Roch. ficij acc. Curtius in tract. iuris patr. in verb. ius. q. 5. quem se- piendam, quitur de Ripa in l. 2. Respon. de rescri. c. 31. qua- ritur. post Innoc. & Panor. in c. cūm super, circa finē, de caussa possesso. Si sapis ad ista evitandum, non accipias possessionem propria autoritate, sed facias te inducere p. aliū iuxta collationis formā.

6 Si tamen episcopus conferendo trādiderit tibi ^{Traditio p. pileum, vel calamum, sic te inuestiens, poteris in- leī quid si-} gredi possessionem beneficij propria autoritate: ^{gredi pos- collationē.} quia per hoc datur facultas ingrediendi propria autoritate. ca. 1. quid si inuestitura, & ca. 2. de con- suetud. Roma. singul. 136. consuetudo, hodie tamē prouisus mittitur in possessionem etiam post pilei traditionem: vt vidi seruari; & sic faciendum est in decif. Neapolitanis. 299. rex.

7 Aduertendum est quod collatio & prouisio prius facienda est, quam in possessionem missio, & postea missio in possessionem. cap. 2. ibi, donatio- nis nostræ gratia precedente, præbendæ nomine, de mandato nostro Capuanus archiepiscopus inuestiuit, ne sede vacant. capit. Pastoralis, de priuilegi. intellige vt per Panorm. in capit. autoritate, de institu.

8 Alioqui si quis acciperet possessionē ante col- lationem, esset intrusus. Panor. in ca. cūm iamdu- dum, p. illū tex. de præb. & postea collatio illi facta non valeret: vt ibi, & c. in nostra, per Fel. de rescr.

9 Vnde si quis postea illud beneficium non facta mētione istius prouisionis inpetraret à Papa, non valeret impetratio tāquā subreptitia, per l'autori- tate. C. vnde vi. l. 2. C. de fundis & saltib. rei dot. li. ii. vbi glos. quia iniuriam facit beneficio, qui illud iniuste

iniuste detinet.c.muti.vbi Præpo.no.40.dift.Fel.
in c.postulaſti.col.18.ver.circa quartū,de rescript.

Eiectus ante confirmationem administrare non acer.
Idem si eleitus ante confirmationem:admini-
straret,et se enim iure priuatus.c.Auaritia,de elec-
tione,in 6.vbi vide Philippum Perus. septem casus
conſcribētem,in quibus quis administrare potest
ante confirmationē,& quæ ſcripsi in tract. de pa-
cific.poffles,in 4.limitatione,in num.242.& seq.

A quibus mittendus ſu prouiſus in poſſeſſio- nem.
Quaro, à quibus quis mitti in poſſeſſionem
poſſit:reſpon.imprimis prouifus de beneficio po-
tent per Archidiaconum, in poſſeſſionem mitti,
ca.adhaec,de offici.Archidiac.vel per decanum.c.
post electionem,de conceſ.præbend.ibi, per cu-
ius manum debebas,in cap.inuestiri,&c.

12 Iudex ordinarius & delegatus à Papa poſſunt
in poſſeſſionē mittere.c.si quādo.& c.super eo,de
offi.deleg.ordinarius qui confert,archiepiscopus,
episcopus,vel alijs potest in poſſeſſionē mittere,
per c.2.de eo qui mittitur in poſſ.c.2.de feſqueſtra.
poſſ.c.ex parte,de conceſ.præbend.&dicit tex.in
c.Paſtoralis,de priuil.non eſſe licitum in conſulto
epiſcopo in poſſeſſionem ecclieſiarum introire.

13 Hodie verò per quemlibet facerdotē, vel cle-
ri-
cū, ſeu per notarium Apoſtolicū, vel ab epi-
ſcopo creatum,potest quis in poſſeſſionem mitti:
nam in collationibus epiſcoporum, vel aliorū fo-
let mandari quibuslibet ecclieſiaſticis perfonis,ac
tabellionibus,& notariis,vt inducant in poſſeſſio-
nem talem prouifum,vt conſtat in forma collatio-
nis,quam ſuperius conſcripsi.

14 Vel interdū presbyter ponit in poſſeſſionē, &
notarius hoc attestatur ſic:Anno,&c.in mei nota-
rii,& testiū inſraſcriptorū ad hoc vocatorum p̄ræ-
fentia conſtitutus talis N.in vim collationis reue-
rendi,in Christo patris domini Parif.epiſcopi: vel
in vim prouifionis Apoſtolicæ miſſus eſt & indu-
ctus in poſſeſſionē corporalē,realē,& actualē ta-
lis ecclieſia N.&iuriū ſuorum vniuerſorum, à tali
N.presbytero per ingressum eiusdē ecclieſia, af-
perionē aquæ benedictæ, oſculū majoris altaris,
tactum libri miſſalis,& iſacrorū ornamentiōrum,&
per pulſum campanarū,atque ſeruatis aliis foleni-
tatiſbus in hiſ ſeruari ſoliti & neceſſarii: in qua
adeptione poſſeſſionis interfui,& nemo ſe oppo-
ſuit,vel talis ſe oppoſuit,&c.de quibus premissis ta-
lis d. N. prouifus petuit à me notario p̄dicitio in-
ſtrumentū publicum fieri,& ſibi tradi. Acta fuere
hæc in tali loco,&c.præſertim talibus testiibus N.
& N.& copioſa alia hominum multitudine,&c.

Clericus 15 Dubitari interdum vidi,an etiam per clericum
prime tonsuram posſit quis in poſſeſſionem mitti:
ſiſe etiam in poſſeſſionem mittit.
Respon.poſſe,quia ſolet epiſcopus mandare vni-
uerſis & ſingulis perfonis ecclieſiaſticis:& clericus
prime tonsuræ ecclieſiaſtica perſona dicitur,nec
eſt amplius laicus:vt in ea. fin.de tempor.ord.in 6.
Panor.in rub.de vita & honest.cler.c.duo,12.q.1.

Papa & le- 16 Eſt tamen diſſerentiā inter Papam & alios in-
giatis re-
giis perſoniſ committit,
inferiores incerti.

Eſt tamen diſſerentiā inter Papam & alios in-
giatis re-
giis perſoniſ committit,
inferiores incerti.

qui, & formam illius. l. diligenter enim ſunt ſines
mandati ſeruandi, ff. mañd. & poſteā dicere, ego
autoritate reuerendi domini epiſcopi Parif. & in
vim literarum collationis ab eodem facta induco
te in poſſeſſionem, talis beneficij N. quod nominare de-
bet & vniuerſorū iuriū & pertinen. p̄dicit̄ be-
neſicij primò per ingressum ecclieſia, &c. & ita
ingrediuſtur

17 Inferior verò ſolet mandare non certis perſo-
niſ, ſed vniuerſis ſubditis ſuis: vt patet in forma
collationis ſuprā.

18 Et ſic non poſſet clericus, vel ſacerdos habens *Subditus collatoris*
domicilium Aurelia, & non ſubditus epiſcopo Parif. in poſſeſſionem mit-
ti, & non ſi hoc faceret ſine commiſſione, eſſet punientiſ, debet recu-
per regul. extra territorū ius diceti non paretur
impune,l. fi. ff.de iurisdicti. omnia iudic.ca.fin.de
conſtitu.in 6.nec valeret illa miſſio in poſſeſſionē;
non poſſet ergo clericus ſubditus epiſcopo Parif.
requisitus recuſare ſine cauſa, alias arbitrio viri
boni puniſetur,c.si quando,&c.aſſicitatus.de re-
ſcripe,vbi iuriū interpretes.

19 Aliquando tamen vidi quodam Cardinales, *Certiſ per-*
Archiepifcopos committere, certis perfonis ſicut ſoni animi
Papa:& iſti commiſſi, ſi ſint impediti, poſſunt de- *ſtiori miſſione in poſſeſſionē*
legare vices ſuas:& alijs nō ſubdelegatus ab iſipſis ſuam in
non poſſet mittere in poſſeſſionē.c.Prudentiā, & *committere*
cap.Paſtoralis,de offi.delegat.dixi in forma nouæ *poſſit.*

poſſuonis:& puto q̄ ordinarius poſſet etiam co-
mittere certis, ſi vellet:quia non inuenio hoc pro-
hibitum: ſed quia pars dubitat, an iſi requiſitus hoc
vellet:ideo generale impetrat mandatum & co-
miſſionē, vt vniuerſis cōmittatur & ſingulis, &c.
20 Verū quia mādatur notariis & perfonis ec-
clieſiaſticis, de quibus notariis intelligatur: Reſpo.
quò ad miſſionem nō poſſet notarius regius mit-
tere in poſſeſſionem beneficij, quia nō eſt ad hoc
notarius, ſed tanquam priuatus,l.3,ff.de offici.p̄x-
ſid.& per Regem creatus eſt non ad hoc ; & laici
ecclieſiaſticis negocia tractare non debent, c. de-
cernimus,de iudic.

21 Poſſet tamen notarius regius, ſi presbyter in-
duceret in poſſeſſionem curatum, vel aliquem
prouifum attestari de hac miſſione in poſſeſſionē,
& probaret h.ecc miſſio:quia de his quæ ſiunt ante
eum attestari potest, c. cūm P.tabellio,de fide in-
ſtruim. ſcripsi in artic.2.glos prima de literis oblig.
in primo tomo,conſtit.Regia.

22 Aliquando etiam vidi dubitari , an iſte tabel- *Notarius non debet*
lio Apoſtolicus debeat eſſe clericus,& ſic perſona *cleri-
cuss.*

23 Contrarium ſentio , quia primo mandatur *Miſſio in*
perfonis ecclieſiaſticis, ſecūdo mandatur tabellio-
nibus,licet non ſint clericci, poſſunt in poſſeſſionē *poſſeſſionē*
mittere ratione officij publici, non ea ratione q̄ *quoniam*
ſint clericci:nam prohibetur clericis, ne ſint nota-
rii,c. ſicut ne clerici vel monachi:quia eorū officiū
vile eſt. gloss. inl. vniuerſos.C.de decur.lib.10.

24 Præterea iſte clericus volens in poſſeſſionem *quoniam*
aliquem mittere,debet videre literas collationis,
& ſuam commiſſionem , & illud mandatum ſe-
qui,& formam illius. l. diligenter enim ſunt ſines
mandati ſeruandi, ff. mañd. & poſteā dicere, ego
autoritate reuerendi domini epiſcopi Parif. & in
vim literarum collationis ab eodem facta induco
te in poſſeſſionem, talis beneficij N. quod nominare de-
bet & vniuerſorū iuriū & pertinen. p̄dicit̄ be-
neſicij primò per ingressum ecclieſia, &c. & ita
ingrediuſtur

De missione in possessionem.

ingrediatur ecclesiam, postea aspergionem aquæ benedictæ referat, & alia quæ suprà scripsi.

25 Ité quâvis in collatione mädetur primò personis ecclesiasticis vt in possessionē mittat, postea tabellionibus tamen ordo scripturæ non consideratur, vere requiri primò persona ecclesiastica debet, sed est in electione prouisi vt eligat, an ve- lit habere notarium, vel clericum seu vtrunque, quia omnibus hoc conceditur: ergo omnes pos- sunt, vel aliqui, per ea sciscitatus, de rescript. me- lius est tamen habere clericum qui mittat, & no- tarium, qui omnia illa scribat.

Ingressus 26 Itaque primò capienda est possessio per ingressum ecclesiæ: nā quí fundi possessionem adipisci in possessio- vult, introire fundum deber, non quamlibet illius ne capienda. partem circuire. l.3. ff. de acquir. posses.

Aqua be- medietate a. 27 Secundò per aspergionem aquæ benedictæ, ad presbyterum enim & ad curatum spectat aquam. *Sperio cur deus in possesso in* benedicere, & benedicta aspergere, vt populus ea deus in aspergione sanctificetur, & mundetur, & sic mun- dus ad altare veniat: & hoc introduxit Alex. Papa V. in c. aquam, de consecr. dist. 3. ca. perlectis. §. ad presbyterum. 25. distin. Ang. Clauas, in summa Angel. in verbo aqua, Ezechiel. 36. capit. scribitur: Effundam super vos aquam mundam, & munda- bimini ab omnibus iniquiumentis vestris: docet Spec. in Ratio. diuinorum offic. lib. 4. cap. 4.

Osculum 28 Tertiò per osculum maioris altaris solet capi- toris altarii possessione, & hoc sit quia in maiori altari celebrare in missione debet curatus, & pacem facere cū Deo, & orare in possessio- ne. pro populo, vt Deo vniatur: & cantico primo dicatur, Osculetur me osculo oris sui, de quo osculo altaris docet Specul. vbi suprà. c. 9 & 33.

Libros de- 29 Quartò per tactum libri missalis, vel antiphon- bei habere parij, seu alterius libri sacramentorum, quos opor- ferdos, tet sacerdotem habere: alias nomē sacerdotis ha- & quos. bère non meretur, ca. quæ ipsi. 38. dist. domi. Ge- min. consil. 73. in causa. col. 1.

Tactus or- namenti 30 Quintò addunt quidam per tactum ornamé- torum sacrorum, sed hoc non est necessariu: sicut in possessione capienda, non est necessariu: omnes glebas apprehendere, nec circuire. l.3. ff. de ac- quiren. posses.

Fons ba- 31 Sextò addunt alij per tactum fontium baptis- tis. an pos. malium, si sit ecclesia parochialis: quia sicut baptis- mus est ianua sacramentorum. ca. debitum, & per totū, de baptismō: & necessarium: ita quidam capiunt necessaria.

Capanari 32 Septimò etiam per pulsus campanarum: & pulsus cur hoc sit, vt populus frequens adsit, vt possessio non in missione sit occulta, sed publica, vt scripsi in glos. 10. reg. de fiat.

Capanacur 33 Capanacur beneficiaria, sic ait: Pulsatur & benedicitur campana, vt per il- lustratum & sonitum fideles inuitetur ad

præmium: & crescat in eis deuotio fidei, fruges, mentes & corpora credentium seruentur, procul pellantur hostiles exercitus, & omnes insidias ini- mici: fragor & grandinum procella, tu binum im- petus, tempestatum & fulgurum temperentur: in- festa tonitrua, & ventorum flamina suspendan- tur: spiritus procellarum & aëria potestates pro- sternantur: & vt hoc audientes cōfugiant. l. san-

cta matris ecclesia grémium, &c. hæc ille.

33 Octauò scilicet quidam ingredi domum pres- byteri, quam vocant presbyteriū: & si quis sic in- ecclesia, vel in domo curati accepit possessionē, acquirit eidē possessio omniū rerū beneficij etiā sine alia apprehensione. l.3. &l. cū heredes, ybi iuriū interpretes. ff. de acqui. poss. & hoc docet Inn. in c. in literis, de restit. spol. Rota decif. 4. sub tit. de restit. spol. decif. 1. in no. & decif. 8. de restit. spol. Bernard. de Bissignet, hoc tamē nō est necessariu.

34 Si nō possit ingredi ecclesiā, runc sufficiet tangere ostiū, seu pessulū, seu annulū portæ ecclesiæ affixū, & tibi sic acquiretur possessio, vt docet domi. de Rota in decif. 153. not. pone q. aliquis in an- tiq. sub tit. de causa poss. & proprie. decif. 5. Quia porta est pars rei. l. fundi. ff. de actio. empt. & quia per illū stat quominus ingrediatur, & sic illi nō est imputadū. l. in iure. ff. de reg. iuris. alioqui esset in potestate partis, sic retinēdo claves, priuare alterā partē, quod nō est permittendū, nec fraus est permittenda, sed illi obuiandū est. l. in fundo. ff. de rei vēdi.] Imò aliquādo per aspectū pinnaculi ec- clesiæ accipitur possessio. l.1. §. si iusserit. ff. de ac- quirend. posses. abundē tradidi in præfa. ad tracta, de materiis posses. in 3. tomo, const. Reg.

35 Vnde qui sic adeptus est possessionē, agere poterit possessorio. teste Guid. Papæ in cōf. 71. prodi- uisone. col. 4. vers. quinto præsuppono. & hoc est verū, quādo eidē pessulū traditū fuerit, vel annulū portæ affixus p. præsbyterū, vel aliū, qui habebat ad hoc potestatē: sec⁹ si per apparitorē Regiū, te- ste Roma. conf. 4. 82. in casu. col. 1. scripsi in præfat, de materiis posses. nu. 121. in 3. tomo, const. Reg.

36 Nonò, si quis mittatur in possessionē præben- dæ & canonicae, solet ei assignari locus in choro, & in capitulo, saltem in choro datur cathedra ad sedendū. ca. Pro illorum. & c. dilecto filio, de præ- bend. c. cū super. de conceſ. præb. & acquiritur p. posses. iuris canonicalis cum stallijs in choro & locus in capitulo datur. c. cū inter. de renūc. Ge- minia, in c. licet episcopus. q.1. de præb. in 6. 1. & in quo consistat canoniciatus posses. scripsi in glos. canoniciatum. §. 1. tit. de colla. in concor.

37 Decimò si quis perperā possessionē accepit, posses. licet bono sit iure manitus, nō manutenebitur in vitiosa non posses. licet, li- posses. licet causā. de prob. potest enim sit titulus. posses. esse vitiosa, & iustus titulus. c. si quādo. de offic. deleg. & cōtrario titulus iniustus, & posses. iusta. l.1. §. si vir. vbi Doct. ff. de acquir. poss. vide quæ dicā inferius in bulla nouē prouis. in 4. parte.

38 Undecimò quidam ius civile naturalem posses. Naturalis sionem vocat. l.1. §. 1. & l.1. & habet. ff. de præca. scri- posses. cor- psi in præfa. ad tract. de materiis posses. in 3. tomo, const. Reg. ius Canonicum corporalem posses. sionem vocat. c. ex parte, de conceſ. præb. c. si quando, de offi. deleg. Bart. & alij in l.1. ff. de acquir. posses. 39 Duodecimò per signaturā capi potest posses. P. posses. oca- sio: quia gratia perfecta est, per verbum fiat. Cal- pe potest per der. & alij in c. quisquis de elec̄t. & infrā dicam in tract. signa. & statuit Alex. 6. pontifex id temporis maximus, eodem titul. quidam non daretur in curia

Romana

Romana priuatio illius, qui cum sola signatura se intrusit: nec beneficiū illud potest impetrari, vt alibi plenius scriptū: licet quædam Parlamenta Frac̄ie mordicus cōtrarium teneant, quod mea sententia non iuste: quia postquam Papa hoc statuit, illi est obediendū, & inhærendum: nec priuatio dari debet, nisi à iure data sit, gl. in ca. fi. de iure patronat.

40 Nec inuenitur à iure statuta priuatio, nisi in maiorib⁹ dignitatibus extrauag. suscep̄ti. de elect. in extrauag. Ioan. 22. Ergo in aliis locū non habet, & sic tenendum est: licet nō debeat quis recipere fructus ex sola signatur. alias est intrusus, vt in ca.

Adepius possessionis quomodo probanda sit.

41 Decimoteriū possessionis adepius debet probari per instrumenta publica, vel per scripturam priuatam trino teste notatā, quæ æquialet instrumento publico. l. scripturas. C. qui potio. in pign. habeant. cum authē. ibi posita, poterit etiam testibus probari, cūm non inueniam cōtrarium statutum: & parem probationē habent testes & instrumenta. l. in exercendis. C. de fide instr. & quomodo probanda sit possessio, vide quæ scripti in arti. 2. glo. vlt. ne mater. possel. in 3. tomo constit. reg.

Cause cognitio in missione in da erat missio, donec de veritate tituli innocet. possessione non requiri.

42 Decimoquarto licet olim causæ cognitione in mittendo in possessionē interueniret, & differen- missione in da erat missio, donec de veritate tituli innocet. possessione non requiri.

43 Ideo nō recipit cognitionem nec differt mittere in possessionem: sed posteā iudex coram quo causa agetur, cognoscet: & pars quæ est in posses- sionē missa, imperat literas a Rege, vel à quibusdam Seneschallis, qui ad hoc potestate habet: in quibus conuenit pars ad videndum prouisum manu teneri in possessione saysina, in qua est.

44 Et pars se opponet, & ius eidem dicetur corā Seneschallo, vel Bailliū: & baptisantur (vt dicani- ci dicunt) contraria possessiones, & allegātur: po- steā producuntur tituli, & sequestrator beneficiū, vel credentia conceditur: vt plenē scripti in 3. tomo constit. Reg. in tract. de mater. possel. & preci- piū in titul. de causis possessionis beneficioribus, vbi alia possessionem tangentialiter videre, ne plura.

[Decimoquinto potest quis possessionem capere per se, vel per procuratorem, cū non sit actus personalis. l. i. §. per procuratorem. ff. de acquiren- posse, vbi plenē Docto.]

Decimoexto si prouisus per resignationē ve- lit accipere possessionē ecclesiæ parochialis, debet in ea ipsa ecclesia, & die dominico, vel die festo à clero & populo celebrat tempore quo diuina tractantur, videlicet missa, aut vesperorū: pos- sessionem recipere ex edicto Regio, de quod dicā infra in 3. parte. & facit text. in l. i. C. de his qui in eccl. ma.

Decimo septimo debet quis possessione agere adipiscendæ, retinendæ, vel recuperandæ posses- sionis, nisi prius adeptus fuerit possessionem. c. Pa- storaliſ. vbi Panorm. de caus. possel. at in hoc re- gno interdictum adipiscendæ maximè in benefi-

cialibus quiescit.

Quod limitatur nisi impedit⁹ fuerit ab aduc- fario. tunc pro possidente habetur. l. in iure ciuil. ff. de reg. iur. Doct. in l. i. §. si iusserim. ff. de acquir. poss. Carol. Ruinus conf. 161. præmittēdū, in 1. vol.

Decimo octavo non potest quis cōstituere pro curatō ad adipiscendum possessionem antequā ius habeat in beneficio, quia nō potest disponere dere, quā non habet, alias dicitur inuaſor. l. si quis. & l. inuaſor. Cod. vnde vi. sic nec constituere pro curatō em ad permutandum beneficium, quod non habet. de Rota decif. 142. & 529. vtrum. in antiq. plenē probati in consil. incipient. procuratorum. vbi dixi in illum non esse intrusum, si non fuerit adepta possesso ante ius habitum.]

De Papæ prouisionib⁹.

Priuilegio Papæ ad vacante, vel ad vacaturis, aut de vacantibus. c. 2. de præbend. in sexto. Ad vacatura multis modis Papa mādat prouideri. Prīmō cuidam priuilegium concedendo, vt ipse possit conferre be- ficia, cūm vacabunt, vt in c. is cui. & cap. si cui pri- mo de præbend. lib. 6. vel vt quis nominare possit, fortè ad Episcopatus & Abbatias: vt in ca. quod si- cut. de electionib⁹. in tract. de nomina. Reg. in Cōcord. vbi scripti, & varia super his prouisionibus concessa fuerunt olim priuilegia: quæ multa tendit in totius ecclēsiaz catholice grāuem perniciē. quamobrem reuocanda, quod non facilē erit, Ali- quando iubet Papa de his vacaturis prouideri per mandatum, reseruationes expectatiuas, aliaque varia rescripta: quæ singula suo ordine videamus. Et ad faciliorem horum interpretationē præmit- tendas duxi aliquot differentias inter priuilegiū & mandatum, quibus adiungemus & rescriptum,

Differentiae inter priuilegium, rescriptum, & mandatum.

*N*unc antequādū ad alia perueniamus, Summae dicendum est rescriptum priuilegiū, rū que in beneficium, & mādandum quo modo, iuris ex differant, & differentias inter rescripta gratiæ, & iustitiæ: demū declarabit⁹ rescripta ad vacatura, & ad vacantia, & singula membra, quantum attinet ad materiā beneficialem: posteā prosequemur, etiam quædam rescripta cōmuniā, seu missa, quæ à Papa & Principibus secularibus concedūtur: quibus visis, materia ista rescriptorū completa erit: & beneficialis quæ iam dudū latuit, & clausulas multas rescriptorum inferam, adhuc nō elucidatas, quæ tamē in forēsi iudicio versan- tur, & necessariae & utiles sunt, maximē vt praxis Roma. suerū impetratiōnibus gratiæ intelligatur.

2. Primi itaque dicendum est de beneficio: sed quia in hī ius libri principio conscripti: ideo tan- tum dicam de rescripto, priuilegio, & mandato: & quid inter ē differant.

3. Prīmō priuilegiū est ius singulare, quod contra est ius fin- tenorem rationis propter aliquā utilitatem cōsti- gularē. tūtum

Differentiæ inter priuilegium,

tum est ius singulare ff. de legib. ca. fin. 25. q. i. circa fi. ibi, neque enim priuilegia aliquibus concederentur, si propter generalem legem, nulli aliquid speciale indulgeretur. 25. q. i. l. 1. vbi gl. alia adducit iura ad municip. cap. in his. de priuileg.

4. Et dicuntur priuilegia quasi priuata legia, eò q. priuata legem singulis generent. vt in d. cap. fin. scribitur, vel dicuntur leges priuatorum, ca. priuilegia. 3. distinc. Bartol. in l. 1. in fi. C. de iuris & fact. ignor. & l. f. si contraius. & l. fin. ff. de const. princ. glo. in verbo nascatur. c. 1. de const. li. 6. vel dicitur priuilegium quasilex de priuo homine lata. Bud. in l. 2. ff. de orig. iur. in annot. Ego dicere priuilegia quasi priuata legia: quod priuilegia sint priue leges, id est propriæ singulorum & priuatorum.

5. Inde vocamus consilium Regis priuum, *le priuē consilium*, vel quod sit Regis proprium, vel domesticum, & generali significatione omne rescriptum quod à Principe emanat, potest largè priuilegiū appellari. Bald. in pro feud. num. 18. quia princeps concedendo priuilegium facit, arg. gl. in c. relatiū, de præb. tamen in specie, vt dixi, non potest dici priuilegium nec inueni sic à iure vocatū: vt Bald. scribit: ideo dic vt supra dixi, num. 4.

6. Annotandæ sunt super hoc quedam differētie inter rescriptum & priuilegium. Prima est, priuilegium stricte interpretatur, l. si quando, C. de inoffi. testam. c. 1. & 2. de priuileg. libr. 6. Archid. in cap. frater. 16. quæst. 1. Bald. in l. quæ ex relationib. C. de legib. Panor. in c. cùm ordinem, de rescript. nam poftquam est cōtra ius commune, omnis recessus à iure communi est odiosus. glo. in c. 1. eod. lib. 6. sicut econtra, quando redditur ad ius commune, est fauorable. cap. statutum. in glo. numerandū, de preben. in 6. ideo priuilegium tanquam exorbitans erit restringendum.

7. Secus in rescripto, vt dixi in ca. 1. & c. causam, eod. ideo priuilegium vni datum non extenditur ad alium. l. 1. ff. de constit. prin. l. 2. C. de legib. c. fani, vbi Panor. de priuileg. quia est stricti iuris.

8. Niſi ageretur de proprietate verborum, tūc interpretatio fieri quatenus proprietas verborum expostulat. l. cum lege, vbi Areti. ff. de test. Caldo. cons. 1. de consang. quia verba suæ sint in priuilegio, siue in alio rescripto, non mutant suam significationem, nec alteratur regulariter. licet restrin- grantur pro odiosa materia, vel amplientur pro fauorabili.

9. Vc nisi stricte interpretando redderetur inuti le, tūc interpretabitur vt aliquid operetur: vt statim dicam, cap. in his. de priuileg. Doct. in ca. dilecti. de for. compēt. Idem si possit inutile fieri. ca. licet. de priuileg. lib. 6. iuncta glo. ibi. & Doct. in c. cùm ordinem. col. 2. de rescript.

10. Si verò priuilegiū derogaret statutis vel cōfuerūdībus, tunc facienda esset lata interpretatio, secus si iuri derogaret. Anto. Butrig. per illum text. in c. olim. in fi. de verbo. signif. & Dec. in d. c., cùm ordinem, sed non video posse subsistere, niſi statuta essent contra ius.

11. Secundò regula hīc figi potest talis, quod priuilegia ita interpretanda sunt, vt aliquā contineant gratiam contra ius, & vt aliquid iuri addant. c. fin.

circa finem, ibi, neque priuilegia aliquibus cōcederetur, si præter generalem legem nulli aliquid speciale indulgeretur. 25. q. i. l. 1. vbi gl. alia adducit iura ad municip. cap. in his. de priuileg.

12. Idē in rescripto ad lites. c. Pastoralis. de appell. *Verba legi*
13. Idem in legibus, vt verba legis frustra adiecta *Patuit. &*
esse non debeant. l. 3. vbi Ias. in i. notab. de iure*seniūtē fra-*
brā nō sum
adūcienda.

14. Etiam statuta interpretari debet ne sint fru-
stratoria. l. 2. C. de noxal. actio. Bart. in l. 4. §. Prætor
ait. ff. de damn. infect.

15. Etiam procedit in sententiis. ca. si Papa. de pri-
uileg. in 6. & in dispensationibus docet Butrig. in ca.
at si clerici. §. de adulteriis. colu. 6. de iudic. refert
Ripa in cap. 1. nume. 67. eod. & in contractibus, in
quibus etiam non debet aliqua superflua esse di-
ctio. l. fin. vbi Docto. ff. si certum perat. gl. in c. soli-
tæ. in verb. tanquam, de maior. gl. dicta. l. ff. quod
metus caussa. Bald. in rubr. de contrahen. emp. C.
quæst. 9. Anch. consil. 126. pro parte, & Corneus
conf. 191. in 2. volum.

16. Vnde si facultas testadi monacho detur, intel-
ligitur de bonis, quæ de facto tenet, vt aliqd ope-
retur priuilegium, teste Bal. in l. 1. col. 3. in 5. oppof.
C. si seruus extero, & quamvis dispensatio fit itri-
cti iuris. c. 1. in fi. de fil. presby. tamen nō est ita co-
arcta, vt nihil gratiæ cōtineat: sed sufficit quod
aliquid, licet modicum operetur: vt scribam in re-
scripto disp̄sationis: diuersum est in rescripto: vt
superius docui.

17. Limitatur nisi illa interpretatio priuilegij au-
ferat parti ius queſitum: nam tunc ad terminos iuri-
s effet reducendum per l. si quando, C. de inof. testa. vt si concedatur libera testandi facultas, non
potest filii auferri legitima, sed is iure testari de-
bet, dicto cap. si quando. & Feli. in ca. causam. col.
8. vers. interpretatio priuilegij, eo vbi priuilegium
concedens liberam sepulturā, non tollit quartam
canonicam curato debitam. Panor. in cap. certifi-
cari. col. 3. num. 10. de sepul. Doct. in l. exfacto. ff. de
vulg. per illum text.

18. Secundò quod expressio id, quod tacitè in-
telligitur, tunc verba nihil operantur. c. 2. de elect. lib. 6. l. 3. ff. de leg. j. c. 2. & ca. ad audiētiam. 2. de re-
scrip. quando exprimitur eodem modo, quo inest,
Doct. in d. l. 3. glo. in clement. 2. de priuileg. vnde
dicit Bald. in c. cùm ordinem. de rescrip. col. 3. ver.
pone ergo, quod expressio debet aliquid operari,
verum esse si iuri ratio patitur, alioqui secus, vt
quia inest de necessitate, & in quolibet contingē-
tis illius generis.

19. Item quando potest operari: vt pote si id quod
conceditur non erat in totum permissum de iure
communi, alias contraria: quia tunc præter ius nihil
operatur. Geminia. in c. ii. Papa. in fin. prin. de pri-
uileg. de Ripa. in d. c. i. eod.

20. Adhuc intelligere debemus, vt ista interpreta-
tio nō lēdat ius cōmune, nō in modico, & quāto *Interpre-*
tationē de-
minūs possibile est, per text. in c. eos. §. de temp. *bet laicre*
tus nō in
modico.

alicui data sit faciēdi auctū, quē facere nō poterat,

Rescriptum & mandatum.

49

21 Et is cui libera conceditur electio, vel episcopatum nominatio non conceditur ut inhabile, & minus idoneum eligere possit. Doct. in ca. si pro debilitate, dicitur officio delegari, vt refert. Fel. in ca. i. col. 6. verf. declara duobus modis, eodem, vbi aliae declarationes & limitationes traduntur, quae ibidem videri possunt, & in d. c. causam, iam allegato, eod. quod facit ad intellectum, tit. de nominat. Regia. in concor. & ibi plenè scripti.

Sublato in re quando priuilegia sublata ceterantur.

22 Tertiò sublato iure non censentur sublata priuilegia, quae etiam iuri communii aliquid addebat, vel addere erat apta. c. i. de const. li. 6 quia censentur conditoris incognita, vt ibi teste Felii. in d. c. i. col. 7. vers. declara. eod. & vers. sublato, vbi limitat duodecim modis, quos quilibet ibidem videre poterit, vnde in concord. in rub. de nominatione reg. in §. fin. reseruantur electiones ecclesie habentibus speciale priuilegium eligendi: secus est in rescripto, vt inferioris dicetur.

Priuilegia contra ius communis.

23 Quartò rescriptum est ad observationem iuris communis. d. l. fallo. C. de diuers. resc. in tractat. de fuit, non rescr. in ord. reg. dixi contrarium, sed priuilegium contra ius gl. in summa. 25. q. 2. idem si statuto caustum sit, vt exteri non gaudeat priuilegiis ciuium: sic intelligetur, vt decidit Barba. in rub. huius tit. in clem. col. 3. vers. hinc est: & rescripta quae à iure discordant ordinario non sunt favorabilia, teste Bald. in c. super literis. col. i. de resc.

Falsum in priuilegiis.

24 Quintò facilius virtutur priuilegiū quā rescriptum: & in priuilegiis facilius præsumitur falsum, quā in rescriptis. Inno. in c. episcopi. de reb. in rescr. in c. ex literis. no. pen. de criminis falsi. Refert Pan. quis præsumitur.

25 Ideo falsitas non præsumitur in rescriptis, quia facile obtineri possunt. Et sic cōsiliū pro quodam secretario super literis de committimus in quibus apparebat falsum, sed illum excusat per d. text. & alia iura quae tunc allegauit, nec videntur odiosa rescripta, quia modici sunt præiudicij. Bal. in l. i. de diuer. resc. Dec. in c. sedes. col. 2. de resc. contra Pan. ibid.

Priuilegii concessum non egredi.

26 Sextò priuilegium personæ concessum non egreditur personam. l. i. ff. de constit. princ. regul. tur personæ priuileg. de reg. iur. lib. 6. l. cū patronus. ff. deleg. eius cui est 2. & l. quod contra rationem iuris est receptum, non est præducendum ad consequentia. ff. de legib. & in his quae contra rationem iuris sunt constituta, non possumus sequi regulam. l. seq. ibid. secus in rescripto. c. Rodolphus, & ca. significauit. & c. fi. de resc. c. quia. 5. de iudi. vbi plenè Doct.

Filium sericeum in priuilegiis ponere sicut.

27 Septimò priuilegia dantur cum filo sericeo, rescripta cum filo cannabis. c. quā graui, de criminis falsi. Cy. in l. rescripta C. de precib. Imperat. offerent. & sic ex diuersitate styli, & modo dictaminis cognoscitur vtrumque. arg. l. si seretus plurimi. §. fin. ff. de leg. i. dicetur in differentiis inter rescripta gratia & iustitia infra.

Verba rescriptorum interpretatio.

28 Octauò verbare rescriptorum recipiūt interpretationem legum, & canonum: secus in verbis priuilegiorum: ne priuilegium reddatur inquit. cap. recipiūt. causam. eo. sic pulchre ait Bald. in rub. huius. titu-

in prin. & rescripta recipient interpretationem naturalem, & necessariam. l. quamvis. ff. de in ius vocan. l. scire. §. sufficit, ibi cuius fidem sufficit firmare ex ipsa naturali iustitia, de excusa. tuto,

29 Etiā si in rescripta prohibita esset interpretatione, adhuc pro materia subiecta interpretabī. l. si vno. §. i. & 2. cū seq. ff. loca. & l. stipulatus. de vñj.

30 Etiam ex rescripto alterius principis interpretari potest rescriptum alterius: quia sicut expedit iura iuribus concordare, ita rescripta rescriptis. l. vna. C. de ineffi. dotib. l. rescriptum. ff. de pactis. & potius sunt improprianda rescripti verba, quam præjudicent. tex. sing. in c. super eo. de offici. dele. secundum Card. conf. 142. videtur, in fin. & superioris dixi. [Et priuilegium principis ab ipso principi e est interpretandum, vt eius interpretatio necessaria sit. l. fi. C. de legi. & etiam quilibet inferior potest interpretari principis priuilegium per rationem & iura per tex. in l. ex facto. ff. de vulg. & ibi Bal. & Ias. sed illorum interpretatio ab aliis non tenebitur, inter quos non est declaratio facta.]

Rescripti verba equi.

31 Itaque verba rescripti conformare debemus stricti iuris, & interpretari debet secundum iuris dispositionē. c. ad hęc. & c. nōnulli. §. fi. de resc. Bal. in l. vxor. Cod. qui accusare non possunt. sequitur Alex. cōf. 97. viso themate, col. 2. in 2. vol. & Dec. in d. c. causam. in prin. quia ad obseruationem iuris conceduntur: ideo secundum naturam eius debent intelligi: vt Panor. & alij afferunt ibidem.

32 Limitatur quando nulla esset ambiguitas in rescripto, tūc debet intelligi prout scriptura vult. Ille aut ille. ff. de leg. 3. alia multa vide per Fel. in d. c. causam.

33 Non in priuilegiis eo ipso quod princeps alii dat, dominium trāfertur: nec aliquid requiriatur, nisi ad facti traditionem executio, cle. audi. ex principiis donator. de resc. c. inter. de fid. instr. l. bene à Zenone. tione. C. de quadrieni. præsc. Bald. in proce. Feud. col. vlt. quod non est in rescripto.

Secundum rescriptum derogat pri mo.

34 Decimò rescriptum secundum faciens mentionem de primo tollit primum: vel speciale derogat generali, etiam nulla facta mentione. c. i. c. cateru. & c. Pastorale. de resc. secus in priuilegio. in summa. 25. q. 2. quod an sit verum, in c. i. de resc. tractant Doct. ibi videte ibid. docui interpretando illum. tit. anno 1548. in auditorio Paris. Decretorum cum magno auditorum numero.

35 Undecimò hæc priuilegia vel ob meritum cōceduntur. l. i. ff. de constit. princ. ibi, ob meritum induxit. & d. §. sed & quod principi placuit: vt in l. vnic. C. de profess. qui in vrbe Constant. comiti. merue. libr. 12. vel ratione obsequij, dicit. text. in §. pen. 25. q. 3. Adhac religionis fauore: vt ibi, & ca. fi. 12. q. 2. & in l. sunt personæ. ff. de relig. tamen non debent concedi priuilegia, vt quem diuitem faciant, & multos in inferiam deducant, & in mulorum detrimentum. c. fin. 25. q. 1. c. suggestum, de decis. sicut faciunt quidam domini, interdum dantes diuitibus, & pauperes spoliante.

E

Priuilegia quare concedantur.

De mandatis Apostolicis.

35 Ultimò propter utilitatem priuilegia conceduntur ius singulare. ff. de legib. & differt à dispensatione, quæ fit cum cauſa. c. non est de voto. priuilegium verò sine cauſa multoies.

37 Duodecimò rescriptum generaliter inductū non includit casum publicæ utilitati contrarium, perl. iubemus primam. C. de sacro sap. eccl. & l. fin. de nauib. non excusā, lib. ii. facit l. nullus. i. C. de decurio. libr. & l. i. vt memini liceat in emptio. Spec. lib. io. facit l. si quis in graui. §. vtrum, & quæ ibi addidi. ff. de Senatus consult. Syllan. & quamuis non possit quis potentiori cedere. l. vna. C. ne liceat poter. hoc non procedit, quando quis non.

Cedere posteriori quædo licet.

36 *Priuilegium* 38 Ultimò priuilegium perditur duobus modis, duobus modo expreſſè, & tacite: expreſſè si reuocetur per conditio amittitur: iudicij enim soluitur vetante eo, qui iudicare iuferat. Iudicij. ff. de iud. & habetur in c. suggestu, de decif. q. reuocari potest, nisi trahierit in contractu. l. si hominē. ff. mand. Soc. conf. 4. super q. col. 3. vol. 3. Alex. conf. 16. in cauſa, col. pen. in 5. vol. scripti in prefā. ad rub. de colla. in Concor. vel si contrarium concedat priuilegium derogatorium primo. c. i. de refcr. & c. veniens, ibid.

39 Idem si pars illi expreſſè renunciēt, quod potest: quia quilibet potest iuri suo renunciare. l. pen. C. de pac̄. l. recusare. ff. ad Treb.

Tacite quædo renunciatur priuilegio.

40 Tacite quis suo renunciat priuilegio, si fecerit contra suum priuilegium, vt si dignitas suppressa erat, & ipsi canonici post suppressiōnē elegerunt ad illā dignitatē: & tunc vnicus sufficit actus. c. cū accessissent. vbi etiā gl. & Doct. de consti. c. pro illo. de præb. c. ex ore, de his quæ fiunt à maiore parte. l. cōmissorię. C. de pac̄. inter emp. & vēd.

41 Idem si pars non vtatur suo priuilegio, quod consistit in faciendo per decem annos, etiam illud perditur. l. i. ff. de nund. vel si alius fuerit negligens per triginta, aut quadraginta annos. c. acceditibus, & c. si de terra, de priuilegio.

42 Amittitur etiā si parseo abutatur. Priuilegium omnino meretur amittere, qui permisla sibi abutit potestate. c. priuilegiū. ii. q. 3. c. licet. de regula.

Ciuitas occidentis suum episcopum eo priuatu.

43 Etiam propter delictum perditur priuilegiū: vt si ciuitas occidat suum ep̄m, eo priuatur, ne deinceps habeat. c. ita nos. 25. q. 2. vel si alius quis graviter deliquerit, priuilegium delinquens amittit. c. ad aures, & c. in quibzdam, de pœnis. l. filio. §. i. ff. de ritu nupt. quia delictum non meretur priuilegium, sed supplicium. l. 2. C. vbi sena. vel clā.

Priuilegii granularis ius alterius serius refigitur.

44 Item si incipiat enōmiter ledere ius alterius, etiam in torum amittitur. d. c. Suggestum de dec. nec reducitur ad debitam moderationem: q. a. nō apparet cur in vna parte cōsistere debeat, quā ex alia. c. quāto. de cēsi. l. i. §. Trebatius. ff. de aqua quot. casus aliquos cōgerit Petr. Ferra. in sua Prac. in forma oppo. cōtra instrumenta. gl. penitus, quos per prædicta habes reductos ad veram doctrinā.

Mandatum quid, & quomodo accipiatur.

45 Mandatum autem principis est quædam constitutio, continēs præcepta de prouincia laudabili gerat. g. in auth. de mand. prin. in prin.

vel dicitur quodlibet principis præceptū per excellentiam. gl. in rub. C. de mand. princ.

46 Aduertendum est quod mandatum in genere dici potest omne rescriptum, per quod princeps aliquid vel mandat, vel præcipit: & sic intelligi potest. l. vniā. C. de mand. prin. & c. cū contingat. de refcr. & c. olim vobis dedisse memimus in mandatis. de restit. spol.

47 Sed interdum in specie accipitur: & tunc illa. *Leges data* certa præcepta, quæ magistratibus ad regendas *magistrati* prouincias proficisciētibus principes dabant, vt *bis que* prouincia recte gubernarent, mandata vocabant, & interdum Imperator vocat sanctionē. in auth. de mand. prin. §. i. colla. 3.

48 Et primum mandatum est ibi vt sumentes administrationem mundas seruet manus Imperatori, & legi, & nullum contingent lucrum, neque maius, neque minus, neque captiosum quoddam contra subiectos faciat: & alia ibidem scribuntur.

49 Et sic ordinationes præscriptæ iudicibus Regiis, & consiliariis vocari possunt mandata, quæ dantur ad regnum & prouinciam recte gubernādam: & hæc mandata legis libera dari solebant, per l. quilibera. vbi Buda. de lega.

50 Potest dici etiam mandatum quædam priuati rogatio: & sic intelligitur. ff. & C. mand. & istud *Mandatum* est triplex: quoddam est verum: vt quando mādo *quoniam* alicui vt quicquam faciat pro me: & loquitur de *plex.* eo totus ferē. tit. ff. mand. & C. illo. tit.

51 Fictum mandatum est, vt quādo fideiubeo pro *Fictū mandatum.* aliquo præſente, & paciente, is enim mandare videtur. l. si remunerandi. §. si passus. & l. qui patitur.

& l. qui fide. ff. illo. tit. & potest agi mandati, ac si verē mandatum eset: vt ibi: quia lex fingit præsentem mandare, contra quam fiktōnē nō recipitur probatio in contrarium. gloss. in l. fi. ff. q. met. caus.

52 Figuratum mandatum vocant Docto. licet vocetur propriè ratihabitio, dum habeo rata gesta nomine meo, de quo loquitur regula Ratihabitionem retrotrahi, & mādato comparari, dubium non est illam ratihabitionem de reg. iur. libr. 6. Alberic. in dictionario in verb. mandatum. sed illa. ratihabitio potest dici mandatum fictum.

53 Ideo ego puto omne rescriptū posse dici mandatum in genere: quia in eo aliquid mādatur dari forte, vel fieri: & hoc probat tex. in c. cū dilecta. de refcr. vbi quod in principio vocavit literas, potest dic̄ formam mandati Apostolici transponētes: & idem habetur in c. cū contingat de refcr. & c. i. de offi. deleg. ibi. & sic mandatum nostrum eluditur. Fel. & doct. declarant differentiam inter mādandum & præceptum in c. eam te, de refcr. vbi videri potest.

De mandatis Apostolicis.

1  Erum vt facilius intelligatur, de quo De mandato iura loquantur, solet dici *tis Apostoli* mandatum Apostolicum, vel man- lūis.

datum de prouidendo, vbi Papa mandat alicui de beneficio prouideri. ca. mandatum, cum duobus seq. de refcr. c. si cap. de concess. præb. lib. 6.

2 Adgertere tamen debemus, quod interdū epi fraudem.

De clausulis mandatorum.

51

Cautela p. mandata-riis contra ordinarios. fraudem adhibent mandatariis, procurando, ut quis resignet capellaniam modicis valoris, ut mandatum illorum extinguitur. ideo tu mandatariè debes procurare, qd aliquis statim eam impetrat in curia Romana, & post suam impetrationem illam acceptare poteris, cum protestatione de habendo recursum ad aliud beneficium, si tibi non ordinarios. debeatur: si poste à vacet aliud beneficium, poteris acceptare cum simili protestatione.

3 Et sic cùm primum tibi non debeatur, videlicet illa capellania iam impetrata, ob id aliud poteris habere: & hoc modo poteris fraudes ordinariorū euitare, quia prima capellania non tibi debetur, sed impetranti, ideo tu secundum obtinebis beneficium: & hoc ita describo: quia opus est clau clauum trudere, etiam calumnia calumniam expellere. gl. in c. cupientes, in verb. malignantium, de electio. in 6. & Hippol. sing. 17. malitiis. & cùm habeas sex menses ad requirendum beneficium, in c. si clericus, de præb. in 6. obid dilatio ista est sufficiens ad impetrandum vt dixi. & de his mādatis plena manu hīc tractarem, [ac formam mandatorum hīc conscriberem cum sua declaratione] nisi in tit. de mand. Apost. in concor. plura scripsissem quæ hīc non repeatam, sed ad illa, quæ ibi dixi, te reiiciam, clausulas tamē mandatorum hīc summatim elucidabo.

De clausulis mandatorum.

Clausulae in mandatis posita operari debet.

ANNOTARE volui clausulas mandatorum substantiales, sine quibus mandata vix valere in hoc regno possunt: nēpe nulla dictio in eis vacare debet, glo. in verb. tanquam c. solitæ, de maiori. & obed. & cle. summus, de fent. excom. Bal. in rub. C. de contrahen. emptia. q. 9. & clausula posita ad vnum effectum non debet operari alium, teste Imol. in cle. i. col. 4. de præb.

Salutatio in mandato quid proficit. 2 Prima mandati clausula est salutatio, quæ soler fieri ei, cui dirigitur mandatum, vt epo Paris. qd si pluribus dirigitur, omnes nominari debent, vt episcopo Magalonen. vel episcopo & capitulo. Paris. alioqui grauati non ceperint. c. fi. de præb. lib. 6. de hac salutazione scripsi in hac forma man dati in Concordatis: hic non repeatam.

Clausula 3 Secunda est in secularibus, ibi, vita morum honesta ac moraliter honesta. 3 Secunda est in secularibus, ibi, vita morum honestas, &c. si prouecta & tatis fuerint, sic solet scri rrua honestas. bi: si vero fuerint infantes usque ad decimū quartum annum, solet apponi, laudabilia infantilitatis iudicia, prout fide digniorum testimoniis accepimus verisimiliter præsumi, &c.

Religionis 4 Si vero regularibus concedat mandatum vel zelus clausula. 4 Si vero regularibus concedat mandatum vel alias literas gratia, solet dicere religionis zelus, &c. vbi mēs Papæ intelligitur, quæ illum ad istam concedendam gratiam mouit: & de hoc abundantius dicam in noua bullā prouisionis iugiter. 5 Sed ista verba, vita, &c. in exordiis posita sunt causa impulsuia ad concedendum: qua cessante, non cessant gratiae. gl. sing. in l. 2. in f. ff. de donat doct. in c. cum cessarte, de appella.

6 Nam licet Papa dicat se facere gratiam propter seruitia sibi impensa, vel ob zelum, tamē ex quo non specificat illam rem, dicitur simplex liberali-

tas & non donatio ob causam: vt in singuli scribit Oldra. consil. 5. Titius. & hoc expressum describit Ioan. Staphile. in tract. de literis gratiae de vi & effectu clausula. fol. 82.

7 Tertia est ibi, hinc est quod nos cupientes, &c. *Tertia clausula.* vbi Papa auditō bono impetrantis nomine cupit *fala māda-* ei prouideri de beneficio spectante ad collationē illius, cui mandatum dirigitur, sub forma tamen decretalium mandatum & duarum seq. & Papæ voluntas est executioni danda. cap. si quando, de rescr. scripsi plenē de hac executione quando iustificare recusari possit, in tract. de rescr. in 2. tomo ordi. reg. art. 1. & 2.

8 Quarta clausula est, in qua primò Papa narrat. *Narratio de quibus beneficiis vult eidem mandatario pro-* & decisio. uideri, vide licet de canoniciatu, &c. & hæc narratio conuenire debet præcepto, ac decisioni. ibi, ac volentes, &c. vt narratio & decisio & præceptum conueniant: in sequendo. l. si defensor. ff. de interrog. actio. alioqui non valebit mandatum, vel saltē decisio attendetur.

9 Quinta est ibi, volentes, vbi Papa dicit se velite *Propter me ineritorum intuitu prouideri mandatario: nam rita man-* virtutum præmia triū merentibus conuenit; & *daturis p-* aliorum honores aliis dannatorum occasionem fieri non oportet. l. fin. C. de statuis & imag.

10 Sexta clausula est ibi, ipsum à quibusuis excō- *Clausulae in municationis, suspēsionis, & interdicti, &c. vbi Pa-* que abso- patanto mouetur affectu in impetrantem, vt omnino ei prouideri velit, etiam si esset excōmunicatus, & absoluīt eum ab excōmunicatione, suspēsione, & ab aliis censuris, tam à iure quam ab homine latiss. alias rescriptū impetratū ab ex. omninato non valeret. c. i. de rescr. lib. 6. ampliations & limitationes illius regulæ scripsi in interpret. c. postulastis, de cler. excom. ministrante, vbi etiam dixi collationē excōmunicato factam non valere, & in rub. de excoram. non vitand. in concor.

11 A iure profert excommunicatione: vt si quis iam verberet clericum est excommunicatus. à cap. ff. quis suadente diabolo. 17. q. 4. vbi plenē ampliavit, & limitauit: & in aliis casibus à iure expressis inferatur excommunicatio.

12 Ab homine quādo quis excōmunicatur ab officiali, vel ab alio iudice ecclesiastico ob cōtumaciam, vel alias. c. i. de iudi. & in tit. de sent. exc. per totum. istam clausulam abundē declarauit & limitauit in forma mand. in concor. & melius inferius in signatura, & in bullā nouæ prouisionis.

13 Septima ibi, necnō omnia, &c. vbi Papa pro ex- *Clausula pro expressa* pressis habet omnia beneficia, quod ad hoc vt taciturnitas non noceat impetrati, quæcumque sint be neficia, & qualia tique: sed vult qd licet impetrans mandatum habeat beneficia, vel ea expectet, & si illa non expreſſerit, non noceat taciturnitas: licet alias sine hac clausula gratia non valeret. c. ad au res, & c. in nostra, & c. si proponente, de rescr. si motu, & c. non potest, de præb. lib. 6.

14 Item habet pro expressis dispensationes, quas imprestrās habet pro illis beneficiis retinēdis, si forte ad duo vel tria esset dispensatus: quia in rescr. pro gratia est facienda mētio dispensationis, alias

De mandatis Apostolicis.

36 Ultimò propter utilitatem priuilegia conceduntur ius singulare. ff. de legib. & differt à dispensatione, quæ fit cum causa. c. non est de voto. priuilegium verò sine causa multoties.

37 Duodecimò rescriptum generaliter indultū non includit casum publicæ utilitati contrarium, perl. in hebus primam. C. de sacro ap. eccl. & l. fin. de nauib. non excusān. lib. ii. facit. l. nullus. i. C. de decurio. libr. & l. i. vt memini liceat in emptio. Spec. lib. io. facit. l. si quis in graui. §. vrūm, & qua ibi addidi. ff. de Senatus consult. Syllan. & quamvis non possit quis potentiori cedere. l. vna. C. ne liceat poten. hoc non procedit, quando quis non poteſt aliter rem suā recuperare: vt docet Barba. in rub. eo. col. 19. & 20. verl. idem dicendum erit, alias per vos colligite differentias.

Cedere potest
iustori quā
do faciat.

Priuilegiū
duobus mo
expresē, & tacitē expreſsē si reuocetur per con
dē amittē: iudicij enim soluitur verante eo, qui iu
dicare iuſſerat. Liudicij. ff. de iud. & habetur in c.
suggestū, de decif. q. reuocari poteſt, niſi trāſue
rī in contrātū. l. si hominē. ff. mand. Soc. conf. 4.
super q. col. 3. vol. 3. Alex. conf. 16. in cauſa. col. pen.
in 5. vol. ſcripsi in preſta. ad rub. de colla. in Concor
vel si contrarium concedat priuilegium deroga
torium primo. c. i. de reſcr. & c. veſiens, ibid.

39 Idem si pars illi expreſſē renunciēt, quod po
teſt: quia quilibet poteſt iuri suo renunciare. l. pen.
C. de paſt. l. recuſare. ff. ad Treb.

Tacitē quā
do renun
ciatur pri
uilegio.

40 Tacitē quiſ ſuo renunciat priuilegio, ſi fecerit contra ſuum priuilegium, vt ſi dignitas ſuppreſſa
erat, & ipſi canonici poſt ſuppreſſionē elegerunt ad illā dignitatē: & tunc vnicus ſufficit actus. c. cīi
acceſſiſſent. vbi etiā gl. & Doct. de conſti. c. pro il
lorum. de præb. c. ex ore, de his quæ fiunt à maio
re parte. l. cōmīſſorij. C. de paſt. inter emp. & vēd.

41 Idem ſi pars non vtatur ſuo priuilegio, quod conſiſtit in faciendo per decem annos, etiam illud perditur. l. i. ff. de nund. vel ſi aliā ſuerit negli
gens per trīginta, aut quadraginta annos. c. acce
dentibus, & c. ſi de terra, de priuilegiū.

42 Amittitur etiā ſi pars eo abutatur. Priuilegium omnino meretur amittere, qui permifla ſibi abu
tie poteſtate. c. priuilegiū. ii. q. 3. c. licet. de regula.

Ciuitas oc
cidē ſuum
epiſcopum
eo priu
atur.

43 Etiam propter delictum perditur priuilegiū:
vt ſi ciuitas occidat ſuum ep̄m, eo priuatur, ne de
incephabear. c. ita nos. 25. q. 2. vel ſi aliā quiſ gra
uiter deliquerit, priuilegium delinquens amittit.
c. ad aures, & c. in quibusdam, de poenit. l. filio. §. i.
ff. de ritu nupt. quia delictum non meretur priu
ilegium, ſed ſupplicium. l. 2. C. vbi ſeſa. vel cla.

Priuilegiū
grauior le
dens ius al
terius reſ
cuere.

44 Item ſi incipiāt enōmiter ledere ius alterius,
etiam in totum amittitur. d. c. Suggeſtū de dec.
nec reducitur ad debitam moderationem: q. a. nō
apparet cur in vna parte cōſiſtere debeat, quām
ex alia. c. quāto. de cēſi. li. i. §. Trebatius. ff. de aqua
quot. caſus aliquos cōgerit Petr. Ferr. in ſua Prac.
in forma oppo. cōtra iuſtrumenta. gl. penitus, quos
per prædicta habes reduc̄tos ad veram doctrinā.

Mandatū
quid, &
quonodo
accipiantur.

45 Mandatum autem principis eſt quēdam con
ſtitutio, continēs p̄cepta de prouincia laudabi
liter gubernāda. gl. in auth. de mand. prin. in prin.

vel dicitur quodlibet principis p̄ceptū per ex
cellentiā, gl. in rub. C. de mand. princ.

46 Aduertendum eſt quōd mandatum in gene
re dici poteſt omne reſcriptum, per quod prin
ceps aliquid vel mandat, vel p̄cipit: & ſic intel
ligi poteſt. l. vnicā. C. de mand. prin. & c. cūm con
tingat. de reſcr. & ca. olim vobis dediſſe memini
mus in mandatis. de reſtit. ſpol.

47 Sed interdum in ſpecie accipitur: & tunc illa. *Leges data*
certa p̄cepta, quæ magiſtratibus ad regendas *magiſtrati*
prouincias proficiēntibus principes dabant, vt *bis que.*
prouincia recte gubernarent, mandata vocabant,
& interdum Imperator vocat ſanctionē. in auth.
de mand. prin. §. i. colla. 3.

48 Et primum mandatum eſt ibi vt ſumentes ad
ministrationem mu. das ſeruet manus Imperato
ri, & legi, & nullum contingat lucrum, neque
maiſus, neque minus, neque capiōſum quoddam
contra ſubiectos faciat: & alia ibidem ſcribuntur.

49 Et ſic ordinationes p̄cepta iudicibus Re
giis, & consiliariis vocari poſſunt mandata, quæ
dantur ad regnum & prouinciam recte gubernā
dam: & hēc mandata legatis libera dari ſolebant,
per l. qui libera. vbi Buda. de lega.

50 Poteſt dici etiam mandatum quēdam priu
ati rogaſio: & ſic intelligitur. ff. & C. mand. & iſtud *Mandatum*
priuati qd
eſt triplex: quoddam eſt verum: vt quando mādo & quo
alicui ut quicquam faciat pro me: & loquitur de plex.
eo torus ferē. tit. ff. mand. & C. illo. tit.

51 Fiſtum mandatum eſt, vt quādo ſideiubeo pro *Fiſtū men
ſum*, aliquo p̄ſente, & patiente, is enim mandare vi
detur. l. ſi remunerandi. §. ſi paſſus. & l. qui patitur.
& l. qui fide. ff. illo. tit. & poteſt agi mandati, ac ſi
verē mandatum eſſet: vt ibi: quia lex ſingit p̄ſen
tem mandare, contra quam fictionē nō recipiſtur
probatio in contrarium. gloss. in l. fi. ff. q. met. cauſ.

52 Figuratum mandatum vocari Docto. licet vo
cetur propriè ratihabitio, dum habeo rata gema
nomine meo, de quo loquitur regula Ratihabit
ionem retrotrahi, & mādato comparari, dubium
non eſt illam ratihabitioſem de reg. iur. libr. 6. Al
beric. in dictionario in verb. mandatum. fed illa.
ratihabitio poteſt dici mandatum fiſtum.

53 Ideo ego puto omne reſcriptū poſſe dici man
datum in genere: quia in eo aliquid mādatur dari
forte, vel fieri: & hoc probat tex. in c. cūm dilecta.
reſcr. vbi quod in principio vocauit literas, po
ſteā dicit formam mandati Apoſtoliſi transponē
tes: & idem habetur in c. cūm contingat de reſcr.
& c. i. de offi. deleg. ibi. & ſic mandatum noſtrum
eluditur. Fel. & doct. declarant differentiam inter
mādatum & p̄ceptum in c. eam te, de reſcr. vbi
videri potheſt.

De mandatis Apoſtolicis.

Erum ut facilius intelligatur, de quo *De manda
tis Apoſtolicis*
mandato iura loquantur, ſolet dici
mandatum Apoſtolicum, vel man
datum de prouidendo, vbi Papa
mandat alic. ii. de beneficio prouideri. ca. manda
tum, cum duobus ſeq. de reſcr. c. ſi cap. de concess.
præb. lib. 6.

2 Adyertere tamē debemus, quōd interdū epi
fraudem.

De clausulis mandatorum.

51

*Cantela p
mandato
rū comit
ordinarios.*

fraudem adhibent mandatariis, procurando, ut quis resignet capellaniam modicivvaloris, ut mandatuma illorum extinguitur. ideo tu mandatariè debes procurare, qd aliquis statim eam impetrat in curia Romana, & post suam impetrationem illum acceptare poteris, cum protestatione de habendo recursum ad aliud beneficium, si tibi non debeatur: si poste à vacet aliud beneficium, poteris acceptare cum simili protestatione.

3 Etsic cùm primum tibi non debeatur, videlicet illa capellania iam impetrata, ob id aliud poteris habere: & hoc modo poteris fraudes ordinarioꝝ euitare, quia prima capellania non tibi debetur, sed impetranti, ideo tū secundum obtinebis beneficium: & hoc ita describo: quia opus est clauo clauum trudere, etiam calumnia calumniam expeller. gl. in c. cupientes, in verb. malignantium, de electio. in 6. & Hippol. sing. 177. malitiis. & cùm habeas sex menses ad requirendum beneficium, in c. si clericus, de prab. in 6. obid dilatio ista est sufficiens ad impetrandum vt dixi. & de his mādatis plena manu hīc tractarem, [ac formam mandatorum hīc conscriberem cum sua declaratione] nisi in tit. de mand. Apost. in concor. plura scripsisse que hīc non repetam, sed ad illa, quæ ibi dixi, te reiiciam, clausulas tamen mandatorum hīc summatim elucidabo.

De clausulis mandatorum.

*Clausula
genes in
mandato
rum ope
rari debēt.*



Nnotare volui clausulas mandatorum substantiales, sine quibus mandata vix valere in hoc regno posse: funēne nulla dictio in eis vacare debet, glo. in verb. ranquam. c. solitae, de maior. & obed. & cle. summis, de sent. excom. Bal. in rub. C. de contrahen. emptio. q. 9. & clausula posita ad vnum effectum non debet operari alium, teste Imel. in cle. i. col. 4. de prab.

*Salutatio
in mītato
quid profū.*

2 Prima mandati clausula est salutatio, quæ solet fieri ei, cui dirigitur mandatum, vt ep̄o Parīs. q. si pluribus dirigitur, omnes nominari debent, vt ep̄iscopo Magalonen. vel ep̄iscopo & capitulo. Parīs. alioqui grauati non cententur. c. f. de prab. lib. 6. de hac salutatione scripsi in hac manu. dat in Concordatis: hīc non repetam.

*Clausula
genia ac mo
ribus hono
bus.*

3 Secunda est in secularibus, ibi, vita morum hominum, &c. si prouecta ætatis fuerint, sic solet scribi: si vero fuerint infantes vsque ad decimū quartum annum, solet apponi, laudabilia infantilitatis iudicia, prout fide dignorum testimoniis acceptimus verisimiliter pr̄fumi, &c.

*Religionis
zelus clau
sula.*

4 Si verò regularibus concedat mandatum vel alias literas gratia, solet dicere religionis zelus, &c. vbi mēs Pap̄ intelligitur, quæ illum ad istam concedendam gratiam mouit: & de hoc abundantius dicam in noua builla prouisionis inferius.

5 Sed ista verba, vita, &c. in exordiis posita sunt causa impulsua ad concedendum: qua cessante, non cessant gratia. gl. sing. in l. 2. in fi. ff. de donat. dact. in c. cum cessante, de appella.

6 Nam licet Papa dicat se facere gratiam propter feruita sibi impetrat, vel ob zelum, tamen ex quo non specificat illam rem, dicitur simplex liberali-

tas & non donatio ob causam: vt in simili scribit Oldra. consil. 5. Titius. & hoc expressum def̄ribit Ioan. Staphile. in tract. de literis gratia: de vi & effectu clausula. fol. 82.

7 Tertia est ibi, hinc est quod nos cupientes, &c. *Terua clau
sula māda
ti cupiētes.* vbi Papa auditō bono impetrantis nomine cupit ei prouideri de beneficio spectante ad collationē illius, cui mandatum dirigitur, sub forma tamen decretalium mandatum & duarum seq. & Pap̄ voluntas est executioni danda. cap. si quando, de rescr. scripsi plenē de hac executione quando iūste recusari possit, in tract. de rescr. in 2. tomo ordi. reg. art. i. & 1.

8 Quarta clausula est, in qua primō Papa narrat de quibus beneficiis vult eidem mandatario prouideri, vide ī et de canonico, &c. & hēc narratio conformis esse debet præcepto, ac decisioni, ibi, ac volentes, &c. vt narratio & decisio & præceptum conueniant: in sequendo. l. si defensor. ff. de interrog. actio. alioqui non valebit mandatum, vel saltē decisio attendetur.

9 Quinta est ibi, volentes, vbi Papa dicit se velle meritorum intuitu prouideri mandatario: nam virtutum præmia tribui merentibus conuenit; & aliorum honores alii dominatorum occasionem fieri non oportet. l. fin. C. de statuis & imag.

10 Sexta clausula est ibi, ipsum à quibusvis excō- *Clausula at
municationis, suspenſionis, & interdicti, &c. vbi Pa
pa tanto mouetur affectu in impetrantem, vt omni
nino ei prouideri velit, etiam si esset excōmuni
catus, & absoluīt eum ab excōmunicatioꝝ, suspen
ſione, & ab aliis censuris, tam à iure quam ab ho
mīne latī. aliaſ rescriptū impetratū ab excōmu
nicato non valeret. c. i. de rescr. lib. 6. ampliations & limitationes illius regulæ scripsi in interpret. c. postulastis, de cler. excom. ministrante, vbi etiam dixi collationē excōmunicato factam non valere, & in rub. de excomm. non vitand. in concor.*

11 A iure profert excommunicatio: vt si quispiam verberet clericum est excommunicatus. à cap. si quis suadente diabolo. r. q. 4. vbi plenē ampliavi, & limitavi; & in aliis casib⁹ à iure expressis inferunt excommunicatio.

12 Ab homine quādo quis excōmunicatur ab officiali, vel ab alio iudice ecclesiastico ob cōtumaciam, vel aliaſ. c. i. de iudi. & in tit. de sent. exc. per totum. istam clausulam abundē declarauit & limitauit in forma mand. in concor. & melius inferiū in signatura, & in bulla nouæ prouisionis.

13 Septima ibi, necnō omnia, &c. vbi Papa pro expressis habet omnia beneficia, quād ad hoc vt taciturnitas non noceat impetrati, quæcumque sint be
neficia, & qualiacumque: sed vult qd licet impetrans mandatum habeat beneficia, veleā expectet, & si illa non expresserit, non noceat taciturnitas: licet aliaſ sine hac clausula gratia non valeret. c. ad au
res, & c. in nostra, & c. si proponente, de rescr. c. si motu, & c. non potest, d. pr̄b. lib. 6.

14 Item habet pro expressis dispensationes, quās impetrās habet pro illis beneficiis retinēdis, si for
tē ad duo vel tria esset dispensatus: quia in rescr.
pto gratia est facienda mētio dispensationis, aliaſ

De clausulis mandatorum

gratia non valet.c.2.de filiis presbyter.libr.6. ideo hæc clausula operatur, vt sine alia expressione valeat mandatum. de hac clausula plenè scripsi in concor.Franciæ. ob id non repetam hic.

15 Item si expedit beneficia tam per aliud mandatum, quam per referuationes, nominationes, aut alias etiæ pro expressis Papa habet: ita quod ob id non potest dici secundum mādatū subreptiū, licet non fuerit primū expressum: quāuis contrariū dicat in c.in nostra, de rescr. si hæc clausula nō adsit.

16 Tamen si quis imperauerit primū mandatum, & huic cesserit retinendo sibi pensionē annuam, nisi hoc expresserit in secundo non valebit secundum mandatum per tex.in c.ad audientiam.2. de rescr. q. a. hoc non habet pro expresso hīc Papa, ergo nō valebit mādatum. verū quia eadem ratio videtur & in pésione: ideo idem dici forte posset.

Numerus beneficiorū effrenatus non suppletur per hāc clausulam pro express. rem. 17 Item quæcunque sint talia beneficia pro expressis habet, & quæcunque, ac qualiacunque sint, si tamen numerum haberet effrenatum, putarem hanc clausulam nō prodesse, per c.cūm caussam, de testib.& effrenatam multitudinem hīc censem, si vltra tria haberet, per text.in cap.Sedes, de rescr.& c.2.illo.tit.in 6.

18 Et per hanc clausulam qualitates superiorū habentur pro expressis, quæ alias redderent mandatum nullum, si non essent expressæ.c.ad aures, de rescr. vide inferius in noua prouisio.

Inabilitas imperatris nō habetur pro express. sa. 19 Tamen Romanus Pontifex nō vult haberi pro expressis inhabilitatem impetrantis: vt si furiosus, puer, vel alias inhabilis esset impetrās, quia hīc nō dicitur, tum etiæ quia illa clausula nihil operatur ad tollendū vitiū subreptionis, quando Papa aliquid cōcedit ad petitionem partis sine causa cognitione, nisi in expressis: vt hīc, Angel.in l.sed & si quis. §. Quæsitum, in fin. ff. si quis cautio.R.o.conf. 327. iste sunt rationes.Dec.cōf.165.vito,col.pen.refert Aymo Crœuete in cōf.68. pponitur. col.pen.

Clausula motus proprii. 20 Octaua clausula est motu proprio, vult enim Papa se liberalē ostēdere, & non coactē, nec quidem habita ratione petitionis partis hāc gratiam. cōcedit, sed motu proprio & vtronec, ac propria liberalitate: sedes enim Apostolica in his concedendis se liberalē ostendit.c.fedes, de rescr.

21 Et sic dicitur Papa concedere motu proprio, etiam si im petrans petit, quando non fuit motus sola petitione, sed suo motu liberali, & spontaneo concessit: vt docet Bal.in c.nisi,col.pen.de offi.de lega.& Dec.conf.51.& pro tenui,col.2.

22 Et hoc probatur ibi nō ad ipsius N. vel alterius pro eo nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate discretioni vestre per apostolica scripta mandamus, &c.

23 Et sic non audiretur quis, volens probare Papam ad partis petitionem concessisse: quia hoc est redarguere Papam mendacij: etiam probatio nō afferret quicquā emolumenti, quia potest esse partis petitio, & tamen Papa motu proprio cōcessit, non habita ratione petitionis: vthic scribitur: quia etiæ sine illius petitione hoc esset cōcessurus.

24 De ista clausula tractavi plenè in concord.in forma mand. in verbo motu proprio, vbi conscri-

ps.47.effectus vltra omnes iuriū interpretes, quos videre ibi quilibet poterit.

25 Nona clausula est, si pro alio non scriperimus. *Clausula si pro alio non scriperimus.* Ista clausula declarat intentionem Papæ, vt non intendat grauare collatorem duobus mandatis.c.mandatum, de rescr. nisi hoc exprimat per clausulam etiam si pro alio scriperimus.

26 Et in hoc regno Franciæ potest grauare collatorem habentem collationes decem beneficiorum vno mandato, habentem veiò quinquaginta & vltra collationes duobus mādatis. §.1.de mand. apostol.in concord.

27 Sed si plura mādata concedātur, primum valebit, & duo prima: q. si prius moriantur, vel nō prosequantur, alij prosequi poterunt per tex. mādati dicentem.Qui simile mādatum prosequatur: ergo si sit alius qui non prosequatur, non impediet secundum. vt dixi in §.fi.de colla.in concor.

28 Decima clausula est, communiter vel diuissim, *Clausula communiter vel diuissim.* per quam Papa vult quōd si communiter scripserit vel dimissum alicui istorum forē capitulo vel episcopo, non vult illum iterum grauare: de qua. clausula est tex.in c.fi.de præb.libr.6. & in forma mandati scripsi in concord.

29 Undecima clausula declarat de quo beneficio velit Papa vt puidetur mandatario: & primū generale enumerat canonictatum & omnia alia beneficia, se debet ad ideo oportet mādatum esse generale, alioqui non valet, vt pronunciauit senatus: licet olim mandata dirigenter ad dignitates tantum, aliquando ad canoniciatus.c.executor, & c.si soli, de præb. libr.6.

30 Hodie in Francia non valeret mandatum nisi sit generale: & istæ clausulæ speciales vtiarent mandatum: vt scripsi in §.1.de mandat. Apostol. in concord.

31 Duodecima apponi solet clausula, vestra vel alterius ecclesiæ: quæ significat, vt ep̄s non solū vteſtra vel alterius ecclesiæ guid proficit. teneatur prouidere si vacet beneficium in ecclesia cathedrali, verū etiam si in alia ecclesia collegiata: na.n ecclesia cathedralis dicitur vestra. Episcopo, collegiata verò alteri, quia ibi est prior vel decanus, qui illi est præfetus.

32 Et si ista clausula abesset, non valeret mandatum in Francia: & alibi si deesset, non teneretur Episcopus prouidere nisi de beneficiis in sua ecclesia vacantibus.c.prō illorum, de præb.

33 Decimatertia exprimit ad vestrā collationē, prouisionem, &c. vbi Papa vult grauare ordinarium, etiam si collatio ad nominationem, præsentationem, vel ad aliam ipsius prouisionem pertinet: hanc clausulam declarauit in §.præfatiq; graduati.de collatione, in concor. nec hīc repertam.

34 Decimaquarta, etiam si dignitati, &c. quia si mandetur prouideri de dignitate, intelligitur de non curata: nam curata non venit, nisi expressa sit, c.cūm in illis, de præb.libr.6. ideo hīc exprimitur etiam si dignitati, personati, administrationi, vel officio huiusmodi cura immineat animarum: vide infra in bulla nouæ prouisio.

35 Decimaquinta clausula est, dummodo talis dignitas electua nō existat: nā in fauore electionū excipit dignitatem electuam, vt in cl.1.de præb.

36 Vel

36 Vel quia dignitatem electiue, in hoc regno pertinent ad regis nominationem, per tex. in §. i. & 2. de nominatio regia ad prael. faciend. cui non vult per istam formam mandati derogare.

Mandata. 37 Decimasexta ibi cum creatione in canonicū p̄ius crea- vestra vel alterius ecclesiae, &c. creat enim Papa in canonico mandatarium canonicum in ecclesia cathedrali, cus ad effe- vel collegiatā, ad effectum obtinendi dignitatem, etum.

vt sibi Papa retinuit, hoc facere posse, in §. fi. de re- ferua. in concor. etiam si statuto vel priuilegio ca- ueretur expresse, q nulli de dignitate prouideatur, nisi cum effectu esset canonicus, & quamuis non exprimat confuetudinem.

38 Idem tamen est si consuetudine ecclesiae esset introductum, vt nulli prouideretur de dignitate, nisi esset cum effectu canonicus: quia consuetu- do & priuilegium aequiparantur, in c. cū cōtin- gat, in fin. de foro compet.

Canonico- rum nume- ro deroga- tio in mā- data. 39 Decimaseptima est. Non obstante certo cano- nicorum numero, Papa quando scribit pro ali- quo, nisi deroget numero canonicorum, non re- cipietur in ecclesia. c. constitutus de rescrip. ideo hic ponitur ista clausula, vt iste sit creatus cano- nicus ad effectum obtinendi dignitates, non ob- stante quod in ecclesia certus esset canonicorum numerus, cui derogatur pro hac vice.

Beneficiū cur debet sur post me p̄fessionis, & non ante. 40 Decima octaua ibi, Si quemquam, &c. mādat prouideri de beneficio vacante post mēsem à die præsentationis: sed quare non ante resp. ad equitā- dum votum captandæ mortis. cap. 2. de concessio- ne præb. & c. 3. eo nam si statim post præsentia ionem beneficiūm deberetur, sicut de iure. c. duobus. & c. tibi, de rescr. lib. 6. posset mādatarius veneno ali- quem inficere, & postea suum præsentare mā- datum.

41 Vel posset differre præsentationem, donec ali- quis habens pingue beneficium esset valitudine aduersa detentus, & postea illud præsentaret, & ista essent contra concilium Lateranense, in ca. 2. de concessio. præb. ideo reprobantur per istam clausulam.

In curia non canica debentur mandata- rijs. 42 Decimanona ibi, Extra Romanā curiam, &c. vult beneficiā in curia vacātia non esse mandata- riis conferenda, per c. 2. de concessio. præb. li. 6. qā ibi sunt Papæ referuata, & alia beneficia, que mā- datariis non debentur, scripsi in §. declarantes, in verb. comprehensa, de man. Apost. in concord.

Clausula en plenitu- dine iuris, quid proficit. 43 Vigesima ibi, cū plenitudine iuris, vult benefi- cia cōferri cum plenitudine iuris: plenitudo iuris in capitulo, distributiones quotidiana, & alia que spequant ad alios canonicos. c. proposuit, de cōcessio. præb. Domi. Gemi. & alij in c. fi. de cōcessio. præb. in 6. & hoc probat. tex. mādati, ibi, cū omnibus iuribus & pertinentiis suis eidem conferatis, &c.

Canonicus ad efficiū mandat canonicum ab eo creatum ad effectum obtinendi dignitatem recipiendi. 44 Vigesimaprima ibi, ipsumq; in canonicū, &c. ad efficiū mandat canonicum ab eo creatum ad effectum obtinendi dignitatem recipiendi. & sic non cum præiudicio aliorum: sed hic receptus non habebit distributiones quotidiana, nec voce in capitulo, sicut alij cum effectu canonicī: vt scripsi in §. fi. de reserua. in conco. sed ad effectum tātum crea-

tur obinenti dignitatem, &c. si vacet prius digni- tas quam aliud beneficium.

45 Vigesimasecunda, ibi, inducentes, vult māda- tarium in possessionē realem & corporalem mit- tendū, & sic nō solum vult recipiendū esse, sed in possessionē actualem mittēdū, nec sufficeret ali- cui cōferre, nisi mitteretur postea in possessionē: quia per collationem nō transfertur possessio be- neficij. c. cū Bertold, de re iudi. gl. in c. per tuas, de don. & sic prius cōferre oportet; postea in pos- sessionem mittere. Pan. in c. autoritate, de insti-

46 Vigesimatercia ibi, Defendantesq; inductum, Executio vult vt in possessionem missus teneatur in sua pos- sessione, rub. ff. ne vis fiat ei qui in posse missus est. Fracia re- nulla tamen per hanc clausulam datur iurisdicō- nō habet in executori mandatorum in hoc regno, sed statim. facta collatione, & missio in possessionem defende- tur missus per iudicem Rēgūm per casum noui- tatis, & vt possidetis interdictum; vt scripsi in 3. co- mo constit. reg. in tit. de causis benefi. posse.

47 Vigesimaquarta ibi, Ac facientes N. & c. vult mādata Papa mandatarium admittēdū ad beneficium. in omnibus iuribus, redditib⁹, & fructibus beneficij, cum cō- & huic mādatario integrē sine aliqua diminutio- ne prouideri: beneficium est sine aliqua diminutione ferendum. est cōferendū: vt pater in rub. vt ecclesiastica be- nefi. sine diminut. cōferantur, & ibi in c. vnic. etiā hoc probatur, dixi in materia de q̄olutio. inferius.

48 Vigesimaquinta ibi, Non obstan. ibi, de certo, canonicorum numero, repetitur ista clausula, de qua suprā dixi, & postea vult mandatum valere; non obstantibus aliis constitutionibus: vt habetur in c. cum aliquibus, de rescr. lib. 6.

49 Notandum est, q hāc clausula, Non obstan. nō tollit vitiū subreptionis in nō expressis, sed solum, la non ob- in his, in quibus est clausula specialis derogans: vt stante. cōfusluit Bal. cōf. 490. proponit, col. 2. in 1. vol. & cāf. 505. dominus Mediolani. & Corn. conf. 245. li- ceter alias. col. 3. vers. Et infuper in 1. volum. sequitur Aymo Craueret, conf. 68. col. 3. num. 6. alia de hoc dixi in concord. [& inferius in forma dispensa.]

50 Vigesimasexta ibi, Aut si vobis ab Apostolica, &c. derogat indulto, quod solet ecclēsiā cōcedi, vt non teneantur aliquem recipere, nisi de indul- to expressa sit facta mentio: quod indulustum habet Cluniacens. vt scriban. inferius in bulla disp.

51 Vigesimaseptima ibi, Seu si dictus N. præsens, &c. vult poise præstare iuramentum per procurato- rem, etiam si statuto ecclesia contrarium ca- queretur. vt est in multis regni ecclesiis.

52 Ultima est ibi, datum, &c. de qua & aliis omni- bus abundē tractauit in concor. in forma mandat. ibi videre reliqua cui licet erit liberum.

Divisio Rescriptorum.

V pereft vt nunc prosequamur alia. ad vocatūr a rescripta, quantum attinet ad materiam beneficiale, & ip tract de rescr. in ord. reg. scripsi duplex es- se rescriptum, videlicet iustitia & gratia: iustitia dixi esse illud, q ad iustitiae administrationē ten- dit: vt in c. Pastoralis. ca. sciscitatus. c. super literis; de rescr. & in toto tit. de offi. deleg. & alibi in iure

Rescripta
gratia
iustitia.

canonico, & de his tractauit in d. tract. Rescriptorum, in ordin. reg. hic non repetam.

2. Alind est gratia rescriptum: quando Papa vel alius mera liberalitate aliquid concedit, & interdum vocatur priuilegium, de quo superiās dixi, interdum vocatur gratia, seu indulgentia, si princeps secularis veniam delicti concedat: vt per totum titulum ff. ad senatus consultum Turpilianū, & C. de generali abolitione. & de his tractatur in titulo des Grates, in ordin. reg.

3. Si autem Papa prouideat de beneficio, vel provideri mandet, hoc vocatur gratia c. gratia, de rescript. lib. 6. clementina gratia, illo titulo: quia gratiōe hoc concedit, etiam dispensando gratia vocari potest. cap. sigratiōe. de rescr. Archid. in c. gratia. i. q. i. de quibus rescriptis gratia nunc tractatur sumus.

4. Verū quia inuenim multas inter rescripta gratia & iustitia differentias, nondum à iurium interpretibus traditas, ideo eas si hic inseram, non erit tibi molestum benebole Lector.

Differentiae inter rescripta gratia & iustitia.

Rescripta gratiae ad beneficia sunt ipso iure nulla, secus in literis insit.

Notanda igitur sunt differentiae inter rescripta gratiae & iustitiae: prima est rescripta gratiae ad beneficia sub- reppititia sunt ipso iure nulla: quia loco tituli habentur, & per ea ius tribuitur: ideo ille annullatis & titulus nullus remahet, clem. i. ibi, nullius momenti. de præb. c. ad aures c. constitutus, & c. Ad audientiam. & vbique doct. de rescr. l. i. ibi, nihil videri impetrasse. ff. de natal. restit. gl. in verb literas, extra fedes. de contes. præb. in extra. Ioan. 22.

2. Et quia in literis Papæ intelligitur, si impetrans dignus sit. c. cum adeo, de rescr. si non sit dignus, non intendit Papa illi prouidere, & sic est defensus voluntatis Papæ: nam qui mentitur Papæ, facit se indignum sua gratia. Bal. in d. c. cum adeo.

3. Etiam processus & sententia executoris lata, rescripti subreptiti ratione: & alia sunt nulla, per text. in c. cum nostris, de concess. præb. ibi. factum obtenuit literarum nostrarum, eo q. per falsi suggestionem, & veri suppressionem fuerant impetratae, haberetur irritum & inane. c. si proponente. de rescr. & quicquid occasione literarum factum fuit. d. c. constitutus, in fin.

4. Nam executio est accessoria ad gatiam, quae si fuerit nulla, & accessoria videlicet executio nulla remanebit. l. cum principalis, de reg. iur. ff. Inn. in c. Ex literis, de offi. deleg. Roma. sing. 330. circa primum, col. 11. cum seq. & si literæ mandati sint validæ, & literæ executoriae. cap. si super gratia, de offic. deleg. lib. 6.

Littere ab solutionis vniuersitatem p. subreptionem.

5. Etiam litteræ absolutionis vel indulgentiae videntur per subreptionem, vt si fratri minori cōcedatur, quod transeat ad aliam religionem laxiorē. c. quod super his, de fide instru.

Rescriptū 6. Idem in priuilegiis & beneficiis principiū; vt rescriptum non faciens mentionē de priuilegio, vel indulto gratiose, non valeat: quia est eadē ratio: & hoc probatur. arg. d. l. i. de natal. restit. Pano. & alij in c. Ad audientiam, de rescr. sic consuluit

Socin. consil. 164. Visa bulla, colam. i. in 2. volum. & conf. 260. in causa manutenen. col. i. ibid. Subreptiō videntur, enō si imperat. sū ignorat.

7. Etiam subreptio videntur rescriptum gratię, quamvis quis ignorans tacuerit. Dec. in d. c. constitutus. 2. no. de rescr. Aymo Cranette in conf. 68. ponitur, in fin. quia iura in hoc non distinguunt: sed tantum subreptionem requirunt.

8. Etiam si subreptio respiciat factū alienum, videlicet statuta ecclesiæ, per d. c. constitutus. quia non inspicitur culpa impetrantis, quam nō habet ignorans. lex maleficiis. ff. de actio. & obligat. sed intentio concedentis. c. ad aures, de rescr. cap. dum. 2. de elect.

9. Imò etiam subreptio videntur, nisi exprimatur modus, per quem id factum extitit consummatum. gl. no. in d. c. dilectus, de rescr. quam probat Roman. conf. 326. in præsenti, col. vlt.

10. Secus in rescripto subreptio ad lites, quod regulariter non est nullum, cum per illud pontratuatur ius. c. super literis, de rescr. l. vniuersa. C. de precib. Imperia. offc. nec processus erit nullus vt d. c. super literis. & cap. constitutus, in fin. illo. tit. & Pan. cōf. 34. Super quæstionis, col. 2. & seq. in 2. vol. & c. ceterū. in 1. q. de rescr.

11. Fallit in rescripto euocationis, quæ odiosa est: Euocationis subreptitiæ est nulla. quia fit iudicii contumelia, eo quod reuocatur ab eo iurisdictio sine sua culpa, docit. in c. ex literis, de offic. deleg. Fel. in c. Ad audientiam. 2. in fallen. decima. de rescr. & ita fuit in Rota decisum: vt scribit Caslad. dec. 1. de rescr. scripti in tract. de euoc. limita. vt per Philip. Fran. in ca. 1. de litis contesta. lib. 6. quando gratia etiam in literis iustitiae contineretur, tunc totum erit nullum.

12. Secunda differentia est, quod gratia subreptitia non valet, etiam si aduerfarius impetrantis cōsentiat: vt docet Ant. Butrig. in cap. c. cum olim, not. vult per illum. text. de re iudic. quia non est in aduerfarij potestate, dare titulum, ex suo consensu, cūm beneficiū ecclesiasticum non possit obtiri. si sine canonica institutione, re. i. de reg. iur. lib. 6.

13. Diuersum est in rescripto ad lites, in quo agitur de praeditio partis cui potest pars renunciare. l. pen. C. de pact. c. si diligenter, de foro compet. Nicol. Milius in reper. in verbo, gratia. q. 95. allegat Domi. in c. ab eo in fin. de appella. lib. 6.

14. Tertia est, quod valet priuilegium non facta. mentione alterius cōtinētis, idem quod ius commune: quod non procedit in literis ad beneficia, c. quia magis strictè sunt. c. quamvis, de præb. lib. 6. Fel. in c. i. col. 3. vers. limita. 3. de rescr. vnde si statutum sit in ecclesia, quod illegitimus nō recipiatur in canonicum illius ecclesiæ, licet hoc sit de iure communi, tamen si quis impetrat canonica- tum & præbendam inibi, non facta mentione statuti, nihil agit, teste Io. Monac. & aliis in c. i. de filiis presbyter. lib. 6. putarem ramen sufficere, si u. non obstat, hoc effet exp̄sum.

15. Quarta, signatura gratiae solet signari per fidem a Papa, vel per concessum ab aliis: sed signatura iustitiae per placet, vt inferius dicā. tra. de signatura. Cardinalis verò signat placet, S. D. N. Pape N. Car. dinalis: ideo quia verbum placet, denotat arbitrium boni.

Rescripta gratiæ & iustitiæ.

55

boni viri, teste Gomes, in compendio vtriusque signatura: I. fideicomissa. §. quāquam. de lega. 3. Bart. in I. Lucius, de fideicommissis libertatis. Ias. in I. si sic, de legi scriptis in statutis collegij du Vergier. vel quia placet non inducit gratiam, sed voluntatem ostendit. I. ff. de constituta. princ.

Iliteræ græcæ 16 Quinta differētia est, quia literæ gratioſæ pos-
ſit sine mā ſunt impetrari per tertium ſine mandato ſpecia-
lato impe- li, d.c. ſi motu proprio. 2. respon. ibi, vel alterius. gl.
rancutur. in c. ad aures, de reſcr.

17 Etiam si fuerit laicus impetrans. c. Accedens, iunct. ibi not. per doct. de præb. nota in c. i. respōd. i. de proc. lib. 6. sed literæ iustitiae non possunt per alium impetrari sine mandato speciali. c. nōnulli. s. sunt & alij. de rescript. quia præiudicat ordinariæ potestati, & sunt odiolæ: fecus in aliis.

18 Hodie tamen sine mandato impetrantur, in hoc regno passim: & de hoc nunquam vidi controveriam in curiis Franciæ: vt alibi scripti.

io. *Sexta differentia est*, quia literæ gratiosæ de-

Littera g. 19 Sexta differencia est, quia littera g. actione de-
tie quando bent facere mentionem de priuilegiis, alias tau-
debeant fa quām subreptitiae non valerent in præiudicium
ceremonio Priuilegiati.c. constitutus, de rescr. ratio potest
nem priu- esse : quia de omni illo quod potest mouere Papa
legy & lite ra iustitia, ad concedendum vel non concedendum in lice-
ris gratiosis debet fieri mentio, e.super literis, &c.
postulatis, & c.in nostra.vbi Panor. & Fel.late de
rescr.not.in c.dudum, de præ.lib.6.

Inn. est intelligendū ut procedat, quādō priuilegiū aduersarij concerneret merita causæ, puta ut nō teneretur soluere decimas: quia tūc valent litera iustitiae, licet nō faciant mentionē de priuilegio.
22 Ratio potest esse, quia nullū praetudicium fit priuilegiato cūm possit de suo priuilegio excipere in meritis causis: sicut enim impetrās non tenetur facere mentionē de exceptione peremptoria cōpetente aduersario: prout est causis in c.i. de litis contest. lib. 6. Fel. in c.i. col. 17. vers. fallit quintū, de rescript. quia saluum manet ius aduersarij, ita nec impetrans tenetur facere mentionem de

priuilegio cauiente exceptionem peremptoria.
23 Siverò priuilegiū aduersarij concerneret exceptionem dilatoriā, vel daret formam rescriptis imperrandis, tunc non prot edit dictum Inno. ncc valēt literāe iustitiae, nisi faciant mentionē de priuilegio, vel nisi seruarent formam traditam: ratio potest esse, quia aliās priuilegiū effētū inutile, si nō posset excipi cōtra huiusmodi literas in vim dilatoriā: iste est proprius casus in d.c. cū ordinem, non enim dicit ille text. vt debeat fieri mentio de priuilegio super decimis, vel alii, sed solum de ordine secundum Panorm. & omnes ibi.

24. Septima differentia est, quia in literis gratio- *Filum ser-
pis apponi consuetum est filum serie cum in literis cēū in qua-
verò iustitiae apponitur filum cānabis seu funis in bus literis*
*quo plumbum penderet. rex. in c. licet ad regimen. sit affigen-
&c. quam gravi de crimine falt. hanc differentiam vel si-
ponit Fely. in ca. postulasti. col. 3. de rescript. dictū
fuit suprà in differentia inter rescriptum & priu-
legium. n. u. n. 27.*

55 Octaua differentia est, quia literæ gratiſa de facilinō possunt haberi, deo citius præſumuntur falsæ: nec excusatur vte illis etiam ignoranter. c. ad falsoſiorū, de criminē falsoſi. literæ verò iuſtitiae, tie, quām quia de facili obtineri possunt, non præſumuntur iuſtitia. Falsum in literis gra-
falso: niſi probetur, quod ex certa scientia falsoſum ſuppreſſit, ſicut non præſumuntur, quod de re modica dolore agatur. I. ſi oleum. §. ſi cum l. seq. ff. de dolo. hanc differentiam ponit gl. per illum text. in ca. Accedens. vbi Doct. de criminē falsoſi ſcripsiſu- prā in differentiā inter reſcript. & priuileg.

26 Nona differentia est, q̄ licet literæ gratiosa^e Literæ gra-
transcant sine contradictione, nō tamē transcant
sine lectiōne: est nō verisimile, cū millæ literæ per-^t
tot manus transcant, & magna maturitate deco-^s
quātur, quod ibi sit aliquid reprehēibile, nec vi-^s
trium latinitatis. c. Apolſtolicæ. 35. q. 9. nota. in c. ad
Littera non cen-
sura vi-
tio latinita-
tis affici.

audientiam primo. & in ea cum adeo de rescript.
27 Litera vero iustitie transeunt sine lectione. non
sine contradictione. hanc ponit gl. in extrauag. se-
des Apostolica. in verbi iustitiam. de offi. deleg. in
comunib[us] vbi interf. quod in procuratoriis. co-
tradictari consuet apponi illa clausula: consti-
tuit talem procuratorem ad imprestandum. & co-
tradicendū literas simplices & legendas. sine qua
non esset sufficiens procurator in audiencia con-
tradictarum. quantumcumque alias haberet plen-
num mandatum: & ista sola fine alio mandato non
esser sufficiens in palatio auditorum allegat text.
in c. veniens. de renunc.

28 Décima differētia est, quod literē iustitiae solūm diriguntur constitutis in dignitate vel canonici cathedraliū ecclesiarum. c. Statutum de re-scripto. li. 6. & si in ecclesia cathedrali sit aliqua capella, &c ecclēsia in qua sīnt aliqui canonici, illi nō poterunt esse delegati: quia intelligitur de canoniciis principalibus ecclēsiæ. ¶ sed ius quidē de iure naturali in insti. l. quartit. ff. de star. homin. nec illi canonici nominabuntur canonici cathedralis ecclēsiae, sed canonici S. Iacobi du hant pas, vel canonici S. Ioannis Rotundi in ecclēsia beatorū Martr. Parisi, sed non ecclēsiae cathedralis.

29 Item si mādetur prouideri de canoniciatu, poterit prouideri de canoniciatu & præbēda illius capella: sic et nō sit expressum etiam de canoniciatu in ecclesia cathedrali: quia solum intelligitur expressio quo ad maiores præbendas, nō quo ad minores: & ita limitatur ea quamuis de præb. libr. 6.

30 Litera verò gratiōse diriguntur etiā nō constitutis in dignitate, sed illis quib⁹ gratia conceditur, si sit de beneficiis vacatibus. gl. in d. extrau. Sedes Apostolica. in ver. executores, de stylo tamē dirigitur etiā litera executoriae gratiæ cōstitutis in dignitate, vt scripsi in formaliteratū executorialiū.

Rescripta gratiae & iustitiae.

in Concord. sed nō alia gratiosa, nisi quo ad executionem gratiae vt inferius in bulla patet.

Patrimonij quādo sit facienda mē tu in literis.

31 Vndeclima differentia, quod in literis pauperum, quas iustitia dicunt, debet impetrare facere mentionem de patrimonio quod habet: quia per tales literas iustitiae prouideretur solūm clericis pauperibus: sed non dicitur pauper, qui habet sufficiēns patrimonium, arg. l. non nulli. ff. de accu. c. si pro clericis, de præb. lib. 6. etiam quia episcopus non tenetur prouidere ordinato habenti sufficiēns patrimonij. c. tuis. c. episcopus. & c. non liceat, de præb. c. postulaisti. de rescript.

32 In literis verò gratiosis non est necesse facere mentionem de patrimonio, quia nō fundantur super iustitia, per Ioan. And. & alios in d.c. postulaisti, de rigore tamen iuris si clericus impetrans gratia fuerit ordinatus ad titulū patrimonij: tunc de patrimonio est facienda mentio, cūm succedat in locum beneficij: sicut de pontifice dicit gloss. in c. fin. de vit. & honesta cleri. & in reg. Inn. octauī. si. doct. in c. ad audientiam. in 2. de rescript.

33 Sed de styllo curiae indifferenter seruatur contrariū, idē Panor. in d.c. postulaisti. & ideo illud seruandum est, quod stylus docet. c. quām graui, de crimi. fals. sed male vocantur literas in forma pauperum iustitiae, cūm sint gratiosae, & nō contineat iustitiam, sed potius gratiam: vt inferius dicam,

34 Duodecima, quia litera gratiosae tanquam ambitionis stricte sunt interpretandæ, c. quamvis. de præb. libr. 6. secus in literis iustitiae, ratio diuer- sitatis est secundum Domi. de sancto Gemi. ibid. col. 3. quia litera iustitiae non minuunt obligatio- nē: cūm ecclesia illa antea esset obligata ex iuris dispositione: vnde per illas literas nō debet dimini- nui obligatio, secus autem est in literis gratiosis.

35 Vnum tamen est notandum, quod litera gratio- sa non dicuntur ambitionis ex eo, quia per tales literas præiudicatur ordinariis collatoribus: nam eadem ratione litera iustitiae dicerentur ambitionis, & sic restringendæ, cūm per illas ordinariae iurisdictioni præiudicatur. no. in ca. Rodulphus. de rescr. sed ideo dicuntur ambitiones: quia impetrantes ambitiones honores, & lucra. gl. in verb. ambitionis, in proce. Prag. sanct.

Litera qua do morte concedemis expirent.

36 Decimatercia, quia litera gratiosae re integra obitu concedentis non expirant. cap. si cui i. resp. de præb. lib. 6. de Rota. decil. 349. si Papa. in no. [subtit. de off. dele. decil. 12.] Feder. conf. 78. casus, & cōf. 297. legatus. col. 2. Cald. conf. vlt. de offi. deleg. 37 Litera verò iustitiae re integra morte concedentis expirat, c. gratum. & c. relatum. de offi. de le. vide quā scripsi in §. 1. de mand. Apost. in con- cord. in verb. sui pontificatus.

Laicus lite 722 gratia pro se non impetrat.

38 Decimaquarta, differentia est, quia laicus pro se nō potest impetrare literas gratiosas, cūm sit in capax beneficiū. c. cūm adeo de rescr. c. ex literis. de trāf. c. 2. de inst. ideo mādata vel nominatio- nes impetratae à laico nullius erunt momenti: vt scripsi in tract. nom. q. 9. in f. Im. & alij in c. 2. de inst.

39 Literas verò iustitiae ad lites bene potest pro se laicus impetrare: vt patet in titul. de offi. deleg. & c. non nulli. §. si. de rescript. firmat Host. in summa

illius titu. §. quis impetrare, & Barba. in rub. ibi. & de hoc nulla fit dubitatio.

40 Decimaquinta est, quia in literis gratiosis ap- ponitur generalis clausula, nō obstantibus, &c. vt dicam inferius in bulla nouę prouisio.

41 In li. ris verò iustitiae non solet apponi, teste Domini. c. si pro clericis. col. 2. de præb. libr. 6. ego tamē vidi apponi in vtrisque.

42 Decimasexta differentia est, quia litera iustitiae anno expirat. c. si autem, & c. plerunque, de rescr.

43 Litera verò gratiosae perpetuae sunt. l. fallo. C. de diuers. rescr. quia decet gratia esse mansuram, c. si cui de præb. lib. 6. & regu. decet, de reg. iur. in 6. ibidem, nisi quis negligens fuerit. c. si clericus. vbi gl. & doct. de præb. lib. 6. Panor. & Fel. in d.ca. capi- tulum. dixi in tract. de rescr. in 2. tomo const. Reg.

44 Decimaseptima, litera iustitiae nihil iuris tri- buunt, sed de iure iam quāsito cognosci præci- piunt. l. sicuti. §. sed si queratur ff. si seruitus vend. l. ex diuerso. §. vbi. de rei vendi.

45 Litera verò gratiosae iustribunt ad rē, etiam ante prouisionem factā. c. si cui, & c. pen. & c. si ti- bi abfenti, de præb. lib. 6. cap. pen. & fi. de concess. præb. eod. lib. quod est intelligendum in literis Pa- pā quā solūm dant ius ad vacatura. c. 2. eod. tit. & lib. c. proposuit. de consl. præb.

46 Secus in literis etiam legati à latere, que nul- lum ius tribunt ad beneficium antequām vacet, secundum Domi. in c. si Apostolicæ, de præb. libr. 6. Dominic. in d.c. 2. & c. dilectus filius, de præb.

47 Decimaoctaua, quod cōfirmatio referatio- nis legati vel receptionis in canonicum facta per Papam solet per literas gratiosas expediri, & non per literas iustitiae. text. iūcta gl. in c. si Apostolicæ, bus, l. uens in verb. confirmamus. de præb. lib. 6. quia cōfirma- tio facta in forma cōmuni non tribuit ius nouum, nec validat. c. i. de cōfirmat. vtili. Ideo si cōfirmatio fieret per literas iustitiae, secundus impetrans Apostolicus vinceret illum receptū à capitulo, in cuius fauorem facta fuit reseruatio. c. i. qui. & c. si postquam, de præb. lib. 6. quod est contra mentē. c. si Apostoltæ, facit. c. cū aliquibus de rescr. eo. li.

48 Contrariam tamen opinionem tenet Ioan. Monach. in c. si eu. de præb. libr. 6. di. quod ista est forma iustitiae: & vidit illam transire sine electio- ne, idem tenet gl. in c. dētestanda. de concess. præb. eod. lib. Gem. ind. c. si Apostolicæ.

49 Ego verò dicere opinionem Ioan. Mona. ha- bere verum, quando Papa dedisset simpliciter iudicem sine alia confirmatione gratiae gl. aurea, in d.c. si Apostolicæ. & differentia ista procedit, quādo Papa gratiam cōfirmat & postea executorem dat vt docet Ioan. Andr. in c. si. Apostolicæ.

50 Decimanona, litera iustitiae non solent rege- strari: secus in literis gratiosas, prouinciale f. 14. vers. item nota, dixi in tract. de rescript. in constit. Reg.

51 Vigesima, taciturnitas exceptionis peremptoria non potest opponi contraliteras contentioſas in vim dilatoria. c. i. de lit. cont. li. 6. secus in literis gratiosis, quā opponuntur tam in vim dilatoria, quām peremptoria. c. cūm ordinem, de rescript. Fel. in c. postulaisti. col. 3. de rescript.

De referuationibus tam gene.&c.

57

52 Vigesima prima differentia, difficilius exquirant literae ad beneficia, quam ad lites, auctore Fel. in d.c. capitulum. col. 3. de rescript.

53 Vigesima secunda est, quod in literis de iustitia inspicitur presentatio quo ad hoc, ut iudex ab eo tempore iurisdictionem habeat, non ante: quia tacita inest conditio: si literae presententur c. ut debitus de appello, sed in gratiosis literis inspicitur temporis datum: quia in illo instanti est parti ius questum. c. eam te. & c. constitutus. de rescript. c. eum qui, de præb. lib. 6. nisi in rescriptis sit aliqua conditio, ut acceptilationis: vt in c. tibi qui. & c. duobus. de rescript. lib. 6. B. 1. in c. 1. col. penult. eod. num. 18.

Clausula si 54 Vigesima tercia, rescripta ad lites non valent, preces, &c. nisi inferatur clausula, si preces veritate nitantur, quando ap etiam si veritatem conineant, nullum afferunt frumentum in lite. Et si f. C. de diversis rescriptis, vel saltem haec clausula vel in intelligenda est in rescriptis illis. c. 2. de rescr. beat.

55 Literæ vero gratiae non habent clausulam illam, vbi cōprobanda & verificanda non sunt, sed sufficiat concessio gratiae motu proprio facta, aut aliæ.

Clausula Regis. Nos in Fracia solemus ut clausula, si il vous appart, quibus vni- taur Fracia in literis Regis. Nos in Fracia solemus ut clausula, si il vous appart, quibus vni- taur Fracia in literis Regis.

56 Velsi ita est, si est ainsi. I. f. C. si contra ius. cap. abbate. de verb. sign.

57 Si ita inuenieris, vel repereris. Fel. in c. 2. in ver. clausula si preces, &c. de rescript. & ista tacite inest.

58 Item alia clausula tacite inest, in cap. bona de confirma. vtili. vnde etiam si istæ clausulae non fuerint expressæ, tacite insunt.

59 Item clausula, vocatis vocali. Is., solet in rescripto inseri, in ca. exhibita. de iud. Guid. Papæ. q. 70. in commissionibus. in decis. Delphina.

60 Et quamvis de iure ciuii non valeat rescriptum, si non sit apposita aliqua clausula, ex prædictis tamē de iure canonico valet: & illa clausula subintelligitur. per d. ca. 2. & vñus curiarum recepit ius canonici: nisi aliquis esset præstitutus stylus: quia tunc literæ conceptæ contra stylum non valerent. c. ex literis. de constit. Fely. in d. cap. 2. vers. stylus, &c. alias differentias quilibet hic addere poterit, ista nunc sufficient.

61 Verum inspecta interpretatione & expositione horum rescriptorum notandum est, has literas ad lites & ad beneficia se habere ut excedentia & excessa, secundum subiectam materiam: vt docet Panor. post. gl. in c. capitulum. col. 3. de rescript. & quia saepius reseruationes fiunt, tam generales quam speciales, ideo de illis videamus.

Dereferuationibus tam generalibus quam specialibus.

Geneales referuntur quæ. Liquando Papa mādat prouideri per reseruationes: & quedam sunt generales quando plures inducuntur reseruationes sub una ratione, teste Aegidio Bellameram in conf. 34. supposito statuto. col. 5. vers. ad tertium istud. vt quando Papa reseruat beneficia, quæ sic vacabunt, vel per adoptionem secundi beneficij: vt in Extraug. Execrabilis, Ioan. 22. de præb.

2 Vel vacantia in certo loco, vt Burdegal: vt in extraug. & si in temporalium, de præb. in communib. Item in beneficia in curia vacantia. cap. 2. de præb. in 6. nisi sint ecclesiæ parochiales. ca. si apostolica. ibid. vel beneficia reseruat Papa, in c. præsenti. illo tit. li. 6. vel illorum, qui intra duas dietas curiæ Romanæ decedunt: & pro hac reseruatione scribit Caſſad. in suis decis. rub. de const. q. 2. & seq. & Æneas Falco in 2. q. tract. de reser.

3 Vel quando reseruat beneficia familiarium Papæ, seu cardinalium: vt est in regul. cællaria, vel habentium officia scriptoris, seu aliud Papæ officium: oportet tamē exprimere quod talis est, vel erat familiaris, & continuus commensalis, nec sufficiet dicere eum familiarem tantum. vt patet in reg. 3. cancel. in princ.

4 Si tamen familiaris Papæ vel Cardinalis reseruat beneficiū vnitum in favorem Titij, & nō expresserit reseruationem, valer impetratio: quia vnitum nō erat reseratum, licet illud cui erat vnitum esset reseratum: ideo in dissolutione vniōnis, & si non sit facta mentio, valebit prouisio: vt not. in ca. 2. de præb. in 6. ego verò dicerem non valere: quia si Papa sciuisset beneficium vnitum, illud nō contulisset, vt infra dicam tract. de vnio. vnde reseratio non impedit quo minus valeat collatio, sed vniōnis dissolutione: sicut plenius dicetur tract. de dissolutione vnio. infra.

5 Quædam vero sunt speciales quo ad certum. corpus beneficij, non tamen pro certa persona, vt quando reseruat ecclesiæ cathedralis suæ dispositioni: vt in c. si eo tempore, de ele. in 6. Domi. col. 30.

Bonifacius, & Æneas de Falco. in tract. reser. q. 2. 6 Vel reseruat dignitatē maiorē post pontificalem, vt in reg. cæll. 2. & cognoscitur haec dignitas ex fundatione ecclesiæ, vel consuetudine, quādo Decanus vel Archidiaconus statim incedit post episcopum: vt do. de Rota decidunt in decis. 173. dicatur. de thesauretia, in no. Sub tit. de præb. decis. 9.

7 Et principales dignitates etiam in collegiatis ecclesiis dicuntur illæ, que primū in ecclesia locum habent, quasi primam & præcipuam in ecclesia. Ioā. Andr. in c. deliberatione. de offi. leg. li. 6. & beneficia generaliter reseruata tradit Hier. Paul. in sua praxi curiæ Romanæ etiam specialiter reseruata, ibidem videtur liberum est.

8 Aliæ sunt speciales super certo corpore beneficij, & specialiter pro certa persona, vt si Papa reseruat beneficium sancti Seuerini Paris. diocæ. collationi suæ pro Io. N. ca. ex parte. i. de offi. leg. c. executor. de concess. præb. ibi. Item dicunt Romani beneficia camerae procuratorum contradictarum non esse reseruata.

9 Idem in notariis Rotæ, quia non sunt familiares: & idem in magistris Regum supplicationum: Papa officiis & magistris plumbi: idem in auditore camere, vñus nisi sit protonotarius, tamen secus est in auditoriis reserbus Rotæ: pro quibus Papa scribere solet grata deuotionis obsequia, &c.

10 Specialis dicitur cuius causa inducens nō habet nisi vnum suppositum inducere: vt scribit d. Aegidius in d. conf. 34. supposito, vers. Ad tertium. col. 5. genera



De referuationibus tam

generalis autem est quæ in corpore iuris clausula, vel per extrauag. inducta, aut per regulas cæcella.

*Generales proprie-
terationes que.* 11 Ego dicerem generales referuationes, quando omniū regni vel cœti loci beneficiorum, aut personarum, seu dignitatem fieret amplissima referatio: specialis quando certum referuatur beneficiu, vel in individuo, vt tale beneficiu, glo. in titulo de referuat. in pragmatic. in verbo referuationes. Decius consilio 168. reuerende pater.

12 Et ista omnes referuationes sublatae fuerūt in concil. Basiliensi. reuocando extrauagates ad regimen, & execrabilis. de præbend. in communib. & illas, qua cōtinentur in regul. cæcellariæ: vt pater in cōcilio Basili. quod conciliū in Gallia receptum fuit vt patet in prag. sanc. rub. de ele. & per totum.

13 Interdum Papa fructus pro pensione resignanti fortè beneficium referuat: & in patria obediens illa fructuum omnium referuatio sustinetur, siue dixerit quod propria autoritate percipere eosfructus possit, siue per manus alterius, quia plenariam beatitudinem Papa dispensationem habet. c.2. de præb. lib. 6.

*Fructuum omnium re-
feruatio pro
bibetur.* 14 Sed à senatu Parisi. fuit prohibita illa referuatio omnium fructuum anno 1496. die 19. Aprilis: & in patria cōsuetudinaria non recipitur hæc referuatio fructuum: nam qui altari seruit, de altari vivere debet. c. cūm secundum. de præbend. & referuatio est in hoc regno prohibita, in Concor. de referuat. siue beneficiorum, siue omniū fructuum illorum: & Papa illam referuationem non soler facere nisi ex magna cauſa.

*Arestum. Refra-
ctio-* 15 Interdum referuatur media pars fructuum loco pēsionis extra suscepç. de ele. in extrau. loa. 22. media pars. 16 Quod non potest fieri ab alio, quā à Papa, si fructuū loco pēsionis non possit viuere, & vsque ad tertiam partem reformari solet quam obtemperari possit. Ioa. de Anania in c. Audiuimus. de collusio. detegen. de Petru. in tract. de viribus iura. in 6. remedio finiend. litium. & in patria iuris scripti seruati: vt asserit Boer. in decis. Burdegal. q.2. in fi.

*Cōfirmatio pēsionis im-
posita ab or-
dinario da-
ri non solet.* 17 Sed in patria cōsuetudinaria reformari solet, præcipue si pēsionarius non possit viuere, & vsque ad tertiam partem reformari solet quam obtemperari possit. item beneficarius tātum, beneficiarius autem alias duas: nam quando priuilegium incipit esse dāno sum, solet deduci ad debitū statum. c. suggestum, de decis. scripti in tract. de pacific. possit in 18. amplia, & confirmatio pensionis imposta ab ordinario dari à Papa non solet, sed de nouo concedi, vt statuit Alex. 6. in tit. de signat. grat.

*Pēsionaria-
rius non re-
cipit pēsio
ne propria
autoritate.* 18 Quandoque tercia pars, & his duobus casibus Papa nō solet cōmittere, quod pensionarius propria autoritate percipiat, sed per eum qui titulum habet, alioqui eisēt duo titularij: & nō eis singulis permittendū, &c. l. non est singulis. si. de reg. iur. Hier. Gigas. q.8. in trac. de pēsio. & q.9. & regulariter in Fracia approbatur vsque ad tertiam partē.

*Iusta pen-
so que sit.* 19 Iusta tamen pēsio dicitur, quando ea exacta tantum rem, anet beneficiato, vt possit commodè viuere, iura episcopalia soluere, & onera beneficij supportare. c. de monachis. & c. vacante, & c. cum causam, de præb. c. i. de censib.

20 Nota in hoc regno Franciæ pensionem extin- *pēsio non
transfertur
de persona
in persona.* guiper mortem pēsionarij, & de cōsuetudine non transfertur in aliam personam, etiam à Papa, quā de persona in patrīa obediens à Papa transferri possit si. in persona. cut aliud beneficium, vt consultuit Petr. Parisi. cōf. 45. monitorium, ac consi. seq. & in cens. 5. in 4. vol. tamen bene transfit contra successores eius qui eā soluere tenetur. gl. & Doct. in c. nisi. de præb. Petr. Parisi. conf. 82. pēsio. col. i. in 4. vol.

21 Et quando Papa imponit pensionem, solet di- *Pēsio in re-
gno Fracia
in tribus ca-
sibus consti-
tuatur.* cere, quod pensionem tertiam partem fructuum non excedit, & ita seruat stylus curiæ Romanæ vt docet Hiero. Gigas in d. tract. pēsio. q.9. non autem quod tertiam constituit, quia fortè non vult tertiam dare, si velit ultra dare, solet etiam dicere medium partem non excedit, vel talem partem.

22 Et regulariter pensionem in quantitate etiam fructuum imponitur, vt pēsionario dentur decem modij frumenti, & totidem vini, non verò in pecunia licet aliquando referuatur. d.c. nisi. de præb.

23 Sed hæc pēsio in pecunia communiter con- *stituitur in Francia, qua tantum in tribus casibus* stituitur in Francia, qua tantum in tribus casibus est approbata ultra, nō: vt scripsi in tract. de pacifi. possit in Concor. Primo propter bonū pacis, quando beneficium est litigiosum. d.c. nisi. Secundo ne resignans nimium patiatur dispendium, eidem referuatur pēsio. c. super hoc. de renunc. & habet locum in resignatione non causa permutationis facta, quia tūc ille, quia aliud recipit beneficium, non patitur nimii dispendium. Tertiō in permutatione ratione inæqualitatis redditū beneficiorum: tunc imponetur pēsio super altero maiore. c. ad quæstiones. de rer. permuta.

24 Quod si datur aquale beneficium, vel maius, *pēsio ex fab* non potest imponi pēsio super minori, & si im- *sa causa* ponatur eō quod ex falsa causa imponitur, nō va- *debetur.* let: & ita vidi iudicatum.

25 Item beneficia collectorū, & aliorū officialium *Beneficiaq
ficiarii Pa-
pæ sunt re-
feruata c-
quis acqui-
sitione, non erunt referuata: vt docet A-
dam si ipsi
gyd. de Bellam. in c. cūm. in distribuend's. colt. vlt.
de temp. ord. & in c. sicut. de verbo. sign. lib. 6.* officiis. & quid pēsio. *dimis-
serunt
Papa ob-
tum.*

26 Et si Papa moriatur postquam officialis eius definit habere officiū, per illius obitum beneficia eius, qui definit esse officialis ante Papæ morte non sunt referuata: quia referuationes fuere per mortē Papæ extinctæ sicut regule: sed erūt beneficia illi affecta officialib. alterius pōtificis: ideo in prouisione beneficij istius narrabitur, quod à nonnullis asseritur, q. talis olim obtinens tale beneficium literarū Apostolicarū abbreviator extitit, seu familiaris, ideo generaliter referuatum prouideri, tamen mādabitur tanquā de nō referuato sed de affecto.

27 Item beneficia cantorum Papæ non sunt re- *Beneficia
canticorum Pa-
pæ non sunt
referuata, eō quād
sunt familiares: & beneficia Papæ capellaniorum,* sunt familiares: & beneficia Papæ capellaniorum, pa nō sunt quāuis sunt referuata, tamen acolytorum non, nisi referuata sunt capellani: ideo in bulla dicitur, talis N. acoly- *nō sunt
referuata
capellani.*

28 Potest

- Prius donec
fuerit prouisio
sum à Pa-
pa impo-
nente.*
- 38 Potest etiā referuari certa pēsio, duratura do-
nec sibi de beneficio talis valoris illi fuerit prouisum; vt ait Host. in c. cūm eisent de fīsimo. & Papa.
hoc facere potest, sed nō episcopi. c. cum pridem.
de pāst. licet Bonifac. teneat cōtra in cle. i. col. pe.
de reb. eccl. non alie.
- 39 Nec hodie episcopi cōstituit pensiones, immo
ex non vnu amissa est in hoc eorum potestas, quod
non fuisset, si ignari illius nō fuissent, & ea vni: sed
ignorātia eos, vt nūc multos lōgo tēpore tenuit.
- Reservatio
per manus
Pape appo-
sitionem.*
- 40 Est & alia referuatio per manus Papæ apposi-
tionem. c. vt nostrum. de appell. vt si Papa cōferat
beneficiū nulliter, vt pote inhabili: tunc illud be-
neficiū erit adhuc Papæ collationi affectū &
referuatū. c. inter dilectos. de exces. prāl. vbi Pan.
& alij. & Roma. conf. 335. circa primum. col. i. Paul.
Paris. conf. 47. videtur. num. 39. & seq. in 4. vol.
- 41 Idem quando commendat beneficiū: per mor-
tē enim commendatarij, referuatum est Papæ be-
neficiū, teste Aenea de Falce. in tract. de referuatu.
& Ludouic. Rom. conf. 350. in casu. nu. ii. & seq. sed
hoc iure non vtiuntur in Francia.
- 42 Idem si de electoribus mandat, ne ad electio-
nem procedant talis beneficij N. cap. si eo tempo-
re, de electio. in 6.
- 43 Adhac quādō Papa mandat prouideri in mā-
dato de primo beneficio, primū beneficiū est af-
fectū per manuum Papæ appositionem mandato-
rio, adeo quādō alter cōferre illud beneficiū præ-
ter Papā, vel illius executorē, non potest, per ex-
tra. si de prāb. in comm. Aegid. conf. 34. Supposito
statuto. vers. ad secundum dubium, cum seq.
- 44 Et plus afficit ista manū appositio, quām refer-
uatio. quia donec fuerit plenē per Papā prouisum
ordinarius prouidere non poterit, teste Aenea de
Falce. in tract. de refer. in 3. prāl. & in 4. q. 16. effectu.
- 45 Sed non vtiuntur ea in Francia. nā quamvis Pa-
pa apponat manū, semper ordinarius confert, si
nō valet prima Papæ collatio, nisi in mandatario
qui effectū est beneficium per concordia. Frāciae.
- 46 Etiā mortuo Papa ordinarius cōfert benefi-
cia illa referuata: quia illa referuatio morte erat
extincta: vt consuluit Gemi. conf. 93. & in capit. si
Apostolica. de prābendis. lib. 6.
- De iure re-
gali in be-
neficiis.*
- 47 Sed hoç etiam sibi vindicat Rex in quibusdam
beneficiis, quā iure regali confert, vt dicat se posse
conferre, donec collatio plenū sortiatur effe-
ctum, & alterius collationē non valere, postquam
apposuit manū: vt plenē scribit Ruze. in tract.
iuri regal. in 2. priuileg. sed hoc nullo iure suffra-
gante: v. mihi videtur, saltem non legi.
- Referuatio
nes & ma-
nus appo-
sitiones
tiones solli-
citat & que-
dam extra-
uagantes.*
- 48 Sed istae omnes referuationes, & manus appo-
sitiones fuere in concilio Basil. sublatæ, & hoc in
Gallia seruamus vt nō recipiamus referuationes,
nec manus appositiones. & referuationes, de coll.
in Pragmat. vt scripsi in Concord. in rub. de refer-
uatu. & Gemi. in c. statutum. col. 2. de prāb. lib. 6. di-
cit Extraugant. ex debito, tantū in vita condi-
toris durasse, dum dicit donec Christi indignatio,
&c. ideo ex libro expungenda esset, cum non sit
in vnu: & omnia alia iura referuationes explican-
ta, vt dicunt: tamen propter malos pisces non rū-
- pimus retia, sic nec iura eo quādō aliqua non ser-
uentur, sed in suo statu conferuantur, & maximè
quia alibi custodiuntur.
- 49 Idem in extraugan. ad regimen. de prāben. di-
cit gl. reg. cancella. reg. 1. 30. & 62. propter similia
verba in eis posita. & idem probat Gemi. in cap. si
Apostolica. in fi. de prābend. quamvis Rom. conf.
260. in proposito. verf. secūdo, dicat esse extraug-
ates, & approbari per Paul. 2. in extra. ad Roma-
ni. de prāb. & Aeneas de Falce. in tract. de refer.
in 4. prāl. & in q. 4. in decimo sexto effectu refert. *Decretum's*
- 50 Notādum est quādō decretum Papa in refer-
uatione appositorum, nedum titulū afficit, & annul-
lar, sed etiam possessionem. arg. c. si eo tēpore, de nullū red-
electio. in 6. c. vt nostrū, de appellatio. & possessio. dit & in-
contra Papæ referuationē accepta caret omni ef-
fū. & possi-
fectu, & iuris adminiculō, sine quo in beneficia-
bus possessio nō procedet. c. 2. vt lite pendent. li. 6.
Rota dec. 16. si contra agentem, in no. [sub titu. de
restit. spoliator. dec. 3.] vbi cōcludit restitucionem
tunc negandam spoliato. & in decis. 23. ibid. vide
in §. 1. de firma & irreuo. concor. stabilitat. quā ibi
scripti, & inferiū in fine bullæ nouā prouisio.
- 51 Interdum dantur prouisiones cum regressu.
vt resignans qui habuit beneficium reuertatur ad
illud, moriente, vel cedente resignatio: vt dixi
in tit. de refer. in concordant. & in Francia sunt
sublatæ: & ibi adduxi Arcatum: & dicam inferiū
in 3. part. tract. de resigna. in fauorem inter coniu-
gatos vulgò dicitur habere locum, *les regrez.*
- 52 Aliquando prouisio fit cū accessu: si Papa cō-
mendauit beneficium cardinali cui commenda accessu vel
Cardinalis cessit literis, non confessis, non potest regressu
cōferri alteri & dari regressus cardinali, quia nū-
quam illud habuit: ideo opus est vt bullas suā pro-
visionis obtineat, vel quādō detur ei accessus, vide-
licet, volumus te liberū habere accessum, ac illius
corporalem possessionem per te, vel alium, seu
alios vigore præsentium literarū, quas vim validæ,
& efficacis comprehendæ habere decernimus, pro-
pria autoritate liberè apprehendere: & in eadem
commenda, quoad vixerit retinere, necnon debi-
tis & consuetis, &c. interdicta non obstantia, &c.
- 53 In accessu exprimuntur qualitates, & fructus
beneficij, cum clausula ista, quādō liceat te libere
accedere. &c. & nō obstant. statutis, &c. alias non
obstan. non vidi ponni.
- 54 Etiā vidi in puer nominato per Regem ad
episcopatū, qui fuit à Papa poste à recusatus. Rex
nominavit senem, quem Papa recepit, & voluit si
hic senex moreretur, quādō puer nominatus libe-
rum ad dictum episcopatum, ad quem fuerat no-
minatus, haberet accessum. haec tenus de accessu
& regressu: vide quā scribam inferiū titulū de re-
gressibus.
- 55 Beneficia in curia vacantia, vel intra duas die-
tas iuxta curiam, etiam hodie sunt Papæ referua-
ta. d. c. 2. & c. præstanti. de prāb. lib. 6. extraugan.
ex debito, de electio. in communib. & extraugan.
prima de prāben. & hoc seruamus hodie etiam in
Francia: vt scripsi in rub. de referua. in cōcordan.
Haec tenus de his referuationibus.

*Regressus
in Francia
toluntur.*

*Proutio cū
mendauit
beneficium
cardinali
cui commenda
accessu vel
Cardinalis
cessit literis,
non confessis,
non potest
regressu
cōferri
alteri & dari
regressus
cardinali,
quia nū-
quam illud
habuit:
ideo opus
est vt
bullas suā
pro-
visionis
obtineat,
vel quādō
detur ei
accessus,
vide-
licet,
volumus
te liberū
habere
accessum,
ac illius
corporalem
possessionem
per te,
vel alium,
seu
alios
vigore
præsentium
literarū,
quas
vim
validæ,
&
efficacis
comprendæ
habere
decernimus,
pro-
pria
autoritate
liberè
apprehendere:
& in
eadem
commenda,
quoad
vixerit
retinere,
necnon
debi-
tis
&
consuetis,
&c.
interdicta
non
obstantia,
&c.*

De expectatiis.

De expectatiis.

E Tem Papa solet scribere ab beneficia vacatura per expectatiis: & quāuis pōtifices veterēs collationes cōcessissent liberas episcopis & singulis corum in suis Episcopatibus, tamen dicūt doctores Papam maiorem sibi potestatem retinuisse, per c. fidum, de præbend. lib. 6.

Quatuor menses da-
ti episcopis in anno ad
conferendū, non ultra.

Ideo in Germania & aliis multis prouinciis quatuor tantum menses episcopis referuari, videlicet Martium, Iunium, Septembrem & Decēbrem, in extrauag. ad regimen. vbi prius duo mēses sunt Papæ referuati, & tertius videlicet Martius episcopis, & sic deinceps, & iure nescio quo tot vigiliis ex cogitata iura uno verbo subuertere. c. ecclesia. de electio. & ipse non ita cognoscit doctos absentes, sicut in suis locis episcopi: ob id melius est Papæ, in conscientia dico, ut episcopi conferat: vt etiam vult gl. in pragmat. sanctio. in §. cui rei, de referua. poterit tamen per præventionem conferre. vide in prouincial. fol. 51.

Expectatiæ que.

3. Expectatiæ vero gratiæ sunt ex quib' beneficium impletans expectat: & istæ sunt etiā abolitæ in concilio Basiliensi, vt in §. volens, de colla. in prag. scribitur: & in c. fi. de concession. præb. vide tamē decem formas per Staphil. in tractat. de literis gratiæ, in princip. & gratia expectatiæ non datur per cancellariam ad beneficiæ in commendam retinenda, siue secularia, siue regularia.

Expectatiæ improba-

re, & quā obrem.

4. Sed quia expectatiæ ingerunt votū capti- dæ mortis odiorum etiā gentilibus. cap. 2. de con- cesso. præb. & continent reseruationē: ideo in hoc regno sunt abolita: & quia alienæ saluti sunt nimis præjudicabiles: & suscitantur lites infinitæ, contētiones, & rixæ inter Christi ministros: oriūtur rancores: & odia plerumque implacabilia nūtriuntur, fouetur pluralitas beneficiorum ambi- tio execrabilis, pauperes clerici innumeris perso- narum & rerum discriminibus subiiciuntur, & per cauilloso indebet opprimuntur: aliaq' ratio- nes exprimuntur in proce. Pragma. Sanctio in §. ceterum, & in §. cui rei. de referua. & quia expectatiæ reseruationes continent.

5. Vnde consuluit Roma, consi. 280. quæstio. non valere Papæ prouisionē de dignitate electiua fa- ctem intrā tēpus eligendi contra decreta Basiliæ, concilij: quia per has reseruationes immutatur, perturbatur, ac decoloratur vniuersalis ecclesiæ status: & cuncti ecclesiæ ordines scādalifantur, vt tractati fusiū in concordan. de his haec tenus.

De rescripto in forma communi, & in forma pauperum.

Episcopus prouidere illi quā pro- monuit tene- tur.

1. **N**isi iudicis rescriptū est, cūm secūdum Apo- stolū: nā episcopus non debet aliquem ad ordines promouere, nisi habeat vnde viuere possit. ca. non licet, & c. episcopus, de præbend. ideo si episcopus ordines facros cōferat alii cui pauperi, tēnetur illi prouidere. ca. cūm secundum, de præb. c. si episcopus, illo tit. lib. 6.

2. Et ad hoc exequēdum impetrabat promotus

literas à Papa ordinatori directas, quod isti prouideret pro qualitate personæ, vt honestè ac com- modè viuere posset dato executori. ca. si pro cle- ricis, & c. si pauper, de præbend. lib. 6.

3. Et quia sic communiter pro omnibus ordinatis Papa scribere solebat, ideo in forma communi vocantur. cap. postulatiss. eodem c. accepimus, de ætat. & quali. quæ sic dictabantur, Venerabili fra- tri episcopo Parisien. & cap. dilecti filij, N. de N. pauperis clericis N. diocesis apud Apostolicam se- dem constituti supplicationibus inclinati, frater- nitati tuæ per Apostolica scripta mandauimus, quatenus de vita & conuersatione ipsius clerici, qui (vt afferit) beneficium aliquod ecclesiasticum non obtinet, & quem per certos examinatores su- per hoc deputatos à nobis de literatura examina- ti fecimus diligenter quinque, &c.

4. Et hac forma primò mandatur prouideri paupere clero, nā si diues esse in patrimonio scriberetur. c. postulasti, de rescr. c. clericos.

5. Ideo dicūt in forma pauperi: quia hæc for- ma pauperibus est assignata: & qui fingit se pau- perem impletando, nihil reportat, nisi ventum: vtor verbis Baldi in c. cūm adeò, in prin. de rescr.

6. Aduertite tamē, quod hæc communiter à no- stris iuriis interpretibus vocantur literæ iustitiæ: vt gloss. in verbo gratiæ, in extrauagan. Sedes de cō- cession. præb. in Extrauagāt. Ioannes 22. At verius literæ iustitiæ dicuntur, quæ tendunt ad iustitiam administrādum: sed istæ, ad gratiam & non ad iu- stitiam tendunt: nec refragatur quod iusti fit his prouideri, ergo sunt literæ iustitiæ: non sequitur: alioqui sequeretur quod omnes literæ gratiæ vo- cari possent literæ iustitiæ. vt in decif. Rot. 7. de re- scr. ideo considera si vocari possent literæ gratiæ iustiæ, sicut rescriptum digni arbitramur inferiū, non quod alia iustiæ non sint vel esse debeant.

7. Sed hæc magis, vt dicimus de contractibus bonæ fidei: in §. A. cōtractu, de actio. in insti. & Gomes in tract. de expect. in 9. forma. nu. 76, vbi dicit ha- bentes vigintiquatuor libras posse has literas im- petrare: fed per aſſectionem beneficij pēfio cef- fabit & extinguetur, idem docet Staphil. in tract. de lit. gra. in 9. forma expect.

8. Quid facit pro multis collegiis huius ciuitatis, in quibus est statutum, quod habentes in redi- tibus vigintiquatuor libras non possunt bursam, nec locum obtinere in collegio: scio hoc statutum esse in collegio Narbonenſ. & Heduuen. Sed vñ his, qui non feruant: quia hodie potius & bursæ, & alia beneficia dantur diuitib⁹ & ebr⁹ beneficio- rum pluralitate, quām pauperibus: nā semper ha- benti datur, & puto pauperem hic dici, qui com- modè viuere non potest: vt in c. i. de præb. in 6. di- xi in tract. de congrua portio. quamvis Calde. in- reper. in verb. pauper, dicat eum pauperem, qui habet minus quām sibi placeat: & sic omnes escent pauperes, vt alibi dicam.

9. Secūdū scribitur in his literis pro eo, qui non habet beneficium, nam si haberet, non pro eo scri- beretur, quia nō esset pauper. c. si pauper, de præb. libr. 6. vel si haberet patrimonium: vt dixi, capit. si Episco

Forma lie-
rarii infor-
ma paupe-
ri.

Quod lie-
ris in forma
pauperi nō
dicuntur in
ſtitutis.

Habent vi-
gintiqua-
tuor libras
eff. incapax
ad loca col-
legij obti-
nenda.

Panep-
quis.

Dispōfatio
in literis in
forma pau-
perum non
datur.
Episco

De rescripto in forma pauperum, &c.

61

Episcopus, de præbend. eodem.

10 Et in hac forma pauperum non datur dispensatio super defectu natalium, neque super ætate, quia illi, qui examinant & signant tales supplicationes, non habent talem potestatem dispensandi: & quia forma debet esse mūda, & nihil aliud continere, maximè postquam iste promotus est, ergo non patitur defectum ætatis, per ca. cùm in cunctis, de elect. cle. generali, de ætate.

Episcopus ii Tertio examinari à Papa ante debet, vel ab executoribus eius. c. fi. de præsum. c. si pro clercis, de præb. lib. 6. nec episcopus iterum debet illum examinare, quem ad suscipiendos ordines dignum existimauit. c. accepimus, de ætate & qualitate, & d. c. cùm secundum, & debet examinari, si bene legat, construat, & cantet glo. in d. c. si pro clericis, de præb. in 6. & Galli præponderant cattū domi. ibi & de morib. examinari etiam debet, in c. cùm in cunctis, de electio. c. cùm in iuuentute, & c. inter, de purg. cano.

Pauperes 12 Et prius in literatura, quam in morib. iubetur præsumptio examinari: quia præsumptionem pauper habet nemorū contra se quod literatus nō sit: quia iuuuen. inquit. non luerat. Hand facile emergunt quorum virtutibus obstat, Res angusta domi. &c. sed præsumptionem de morib. pro se pauper habet, ac aliis. c. si forte, de electio. lib. 6. doct. in l. sciendum. ff. de verb. oblig.

13 Licet alias de morib. prius quis sit interrogādus, David bonitatem potius sibi experti, quam scientiam: & neque facultates, neque dignitas est ita sufficiens, vt bona electio, & benigni mores. l. scire. §. pen. ff. de tuto. & cura: datis ab his,

De scientia 14 Vel quia episcopus dum eum ordinauit, debuit inquirere de morib. & ætate: ideo Papa nō mandat nisi de literatura inquiri, & scientia, quæ est illis necessaria, vt modicum plus sit instructus circa sacramenta, quam simplex laicus, teste Inno. in c. de summa trin. Bal. in rub. de summa trinit. ibi sequitur & Barba. in tract. de præstant. card. in 10. q. partis primæ, col. 2. & seq. facit. l. si quid venditor. ff. de adiuvio edict.

15 Item Papa dicit se eum examinasse in literatura, quem idoneum reperit in illa. d. c. cùm secundum Apostolum.

16 Præterea mandat inquiri, si vita laudabilis, & honesta conuersationis eū reperiant, & aliquod beneficium ecclesiasticum non obtineat: vt superius dixi, per c. accepimus, de ætate & qualit. nec dignus dicitur ad aliud beneficium, qui vnum habet. c. cùm adeò, de rescrip. ideo nec dicitur idoneus. c. is cui, de præb. lib. 6.

Classula 17 Adhac si aliud canonicum ei non obstat, id est, non si homicida, irregularis, vel alias inhabilis: nichil ei non vt declarauit in tract. de pacific. possess. in 4. limita, in concord. Innoc. in c. cùm noctis, de concessio. præb. declarat Staphile. in tract. de literis gratiæ, in noua for. na expecta, dicam inferius plenius.

Pauperibus 18 Insuper exprimitur in his literis, ne isti prouideantur in ecclesia cathedrali, forte propter præminentiam illius ecclesiæ. ca. quamvis, primo. de præb. lib. 6. & ne in eis personæ viles, vt sunt isti, obtineant beneficia Gomes. vbi supra.

19 Sed ego dicerem istos pauperes nō excludi ab illa ecclesia, sed non vult Papa cogere Episcopum ad prouidendum eis in ecclesia cathedrali, quia ibi docti esse debent: & hic pauper fortè non potuit studere ob penuriam: ob id non compellitur Episcopus ad prouidendum isti pauperi ibid. quia Papa non vult grauare eum maiori grauamine: quia si episcopus eum iniustum recipere, eū odio prosequeretur, & eum semper in conspectu suo haberet: ideo Papa non vult grauare Episcopum, in ecclesia cathedrali: vi sibi prouideat.

20 Vlrimò taxatur valor, vt usque ad talem summa videlicet quinquaginta librarum prouideatur ut notatur per gl. & doct. in d. ca. si pro clericis Verus va-
lor benefi-
ciorum quan-
do exprimi-
do debeat.

pauperibus. nam minores minora decent. cap. ad debeat.

aures, de rescrip.

21 Vnde si cardinalis impetrat beneficium ducētos excedens aureos, tenetur verum exprimere valorem, etiam in Francia, & hoc propter concilij Lateran. constitutionem, anno 2. Leonis decimi edicam, qua cauetur, quod de cetero cardinalibus non commendentur, aut conferant beneficia, quorum fructus due eorum ducatorum auri de camera secundum communem estimationem non excedunt, vt pauperibus de his prouideatur, teste Cassado, in decif. 2. de præb. quia milites nō capit [vt adagio dicitur] muscam, nec elephas.

22 Ideo ordinarius hæc minora non potest cardinalibus conferre, quamvis quidam os habeant apertum ad omnia deponandum.

23 Nec poterit prouideri de majori summa, quia De maioris
causa taxationis gratia hæc verba apposita sunt, quando pro
text. in c. cui non de sacerdotiale: de præb. li. 6. nideri pos-
seus quando summa conscribitur causa demon-
strationis secundum doct. ibi, & Feli. in c. ad aures.
col. 7. de rescr. ac Gemi. cons. iii. donamus.

24 Hodie promouentur nō habentes beneficia Remicariæ
ad titulum patrimonij: vi in c. postulasti de rescr. titulo suo
qui debet esse sufficiens pro qualitate personæ. d. non potest
c. cùm secundum Apostolum, quem non possunt
remittere, nec Episcopo renunciationem facere
gl. in c. si Episcopus i. de præb. lib. 6. quia hoc non
concernit fauorem totius cleri, & honorem, vide-
licet ne mendicent in dedecus totius cleri. c. dia-
coni vlt. 63. dist. c. si diligenter, de foro competenti.

25 Ethic titulus non computatur in legitimam, Titulus
presbyteri
vendi vel
donari non
potest.

nec potest vendi, nec donari, aut in alium transferri, teste Io. Fab. in §. fi. de inoffi. test. nec is tenetur illum conferre. Fab. in l. si emancipati. C. de colla-
tio. quem loquitur Cassad, in confuet. Burgund. in rub. des successions. §. 5. glo. Meilleur de l'autre, num. 51. & in isto gaudet priuilegio clericorum vt nihil pro collectis, vel aliis oneribus solvere teneatur, Dec. in ca. episcopus de præb. ista nunc missa faciam, quia parum in vsu sunt.

De rescripto in forma pauperum pro graduatis.

1  Lia erat forma pauperū pro graduatis; nā olim Papa scribebat pro baccalaureo vel alio graduato sic, Dilecto filio N. de N. presbytero N. baccalaureo in legibus salutem vbi mandabat

F

De Rescriptis ab benef. vacanti.a.

Papa referuari beneficium conferendum iſti, niſi eſſet in ecclēſia cathedrali: ſi eius fruct⁹ nō ascendant ad certam ſumma, quam taxabat: & formam iſtius prouifionis licet videre in praxi cancellariae Roma, in fin. verū quia iſta non eſt frequens, ob id illam miſſam facio.

Nominatio 2 Et iſtæ formæ erāt introductæ, quia iustæ erāt, neſſuccesse & pontifices ſummi non ſolebat grauare ordinarii in locis niſi iustè, ſed cum Romani Pontifices coepi- eum refiri puiſſimam pauperum graduato- runt omnes paſſim grauare per reſeruationes, & expectatiuas ſiue iustè, ſiue iniustè, tunc abolitæ fuerūt iſtæ formæ, & diuitiibustantum ſunt diſtributa reſcripta afferentibus aurum & argento, tamen nominationes hodie, que graduatis dātur, ſuccederunt in locum iſtius formæ: & ideo poſſuimus ex ea arguere ad nominationes vniuersitatum.

Examinari 3 Notandum eſt, quod quando Papa pro graduatis ſcribit, nunquam de idoneitate impetrantis inquiri mandat, nec examinari, cum ſit ab vniuersitate approbat: diuersum eſt in aliis, ut docet Felic. in c. fi. de præſumptio. & Staphile. in tract. de literis gratiæ, in 10. forma expæcta.

4 Sic dixi in nominatis, ut ab epifco non ſint examinandi: ne fiat iniuria vniuersitatibus, in §. præterea, gl. altiori, de colla. in concor. & quia epi non inuenient aliquam idoneum, etiam ſi eſſet innocens tertius, cum nominatos exosſos habeant frequenter. vide Staphile in tract. de literis gratiæ, in ultima expect. forma, in fin.

De reſcripto dignum arbitramur.

A Liud dignum arbitramur, & cōgruū, ut illis ſe reddat ſedes apostolica gra- tiosam, quib⁹ ad id propria virtutum merita laudabiliter ſufragantur: vo- lētes itaque dilectum filium Ioan. N. Magalonem. dioces. apud nos de religionis zelo, de nobilitate generis, de literarum ſcientia, de vita ac morum honestate, &c.

Idoneis di. 2 Hoc reſcriptum dignum arbitramur, ſic ab e- gnū eſt pro feſtu vocatum dicitur, non quod non ſit dignum ſcribere pro aliis, ſed ſic ſcribere eſt magis dignū, quando Papa alicui prouideat de beneficio vacante, vel de vacatu prouideri mandat, ſi impetrāt ſit idoneus, & laudabilis vita, dign⁹ eſt ut illi quōque prouideatur, per textum in clem. vnic. de of- ficio deleg. Felic. in c. Postulasti, col. 3. de reſcr. & in c. fin. de præſumptio.

3 Et regulariter hoc reſcriptum datur ad vacatu- ra, & Papa examinari mandat impetratē, & poſt examinationem, ſi eum idoneum inuenierit, pro- uideri: ideo ſolet apponi clauſula, Mādamus qua- tenus, ſi poſt diligentem examinationem dilectū N. ad obtinendum beneficium idoneum eile re- pereris, ſuper quo tuam conſientiā oneramus, ci- dem N. autoritate Apostolica cōferas, & p̄uides. 4 Hodie bonum eſet, vt iſta inquisitio fieret ab erdinario, & comprobaretur reſcriptum poſtificis ſummi, quemadmodum comprobantur reſcripta principum ſecularium: quia multa mendacia Pa- pa exprimuntur, & hoc fieret faltem ex officio: niſi ordinarius videret in ſtri grauamē alteri, tūc

ille vocandus eſſet, & ſum. mariæ eſſet audiedus, & expediendus: nam maius periculum eſt in his be- neficiis, quam in proſonis, ideo in hoc eſſet cau- tiū agendum. c. vbi periculum, de elect. lib. 6. ſed dignum hodie arbitri: mut afferenti pecuniā pro- uidere, quod eſt alienum ab hoc reſcripto.

De Nominacionib⁹.

V Limum eſt reſcriptum ad vacatura per nominationes cōcessas ab vniuerſitatis graduatis: Papa olim ſolebat iſtis dare expectatiuas, verū qd qd post cōpletum ſtudiū pauperes nō valebant has expe- ctatiuas à Papa impetrare, ob id ſtatuit concilium Bafiliense, dandas eſte has literas a vniuerſitatis graduatus, qd approbavit Gallicum cōcilium: vt patet in tit. de colla. in prag. & hodie Papa, & Rex hæc approbarunt in concor. in rub. de colla.

Sunt quædam aliae nominationes, quæ conciliarii ſenatus Parif. conceduntur, de his an rite concessæ ſint, me remitto ad eorum confeſſionē, ne plura. vide Petrum Paulum Parif. conf. 40. quāuis, in 4. vol. & Staphile. in tract. de liter. gratiæ, in 3. forma manda. verſic. & iſta ſunt notanda.

Notandum tamē eſt, quod Galli in hoc regno Franciæ communis non vntuntur his ſcriptis, niſi duobus mandatis, videlicet & nominationibus: & alia reſcripta ad vacatura ſunt per iurā Gallica, & per defſuetudinem, imò per contrarium vſum ferre abrogata, ideo ſuper nominationibus edidi vnu tractatum, quem adiunxit, gl. concor. vbi abunde hanc tractauſi materiam, igitur amplius hic non eam tradam, ſufficiat ibi dixiſſe.

Signa tamen, quod petenti à Papa ſibi prouide- **Patenti pro- uideri de vacauro conſeduntur etiam de vacancie.**

1 **V**pereſt, ut nūc ſcribamus de reſcriptis, quæ beneficiari eſpiciunt vacan- tia, & hæc quidem varia ſunt: ſed ea, quæ habentur in vſu quotidiano tra- ctabimus, reliqua dicanicis curiæ Romanæ, qui ſuper hiſ verſantur, relinquentes.

2 Primum itaque dicendum eſt beneficium va- cans aut in titulu concedi, aut in commēdā, vel in proprietatem, ut per viuionem: de quibus infe- **Vacans be- neficii aut in com- mendā, aut in proprie- tate datur in titulum.**

rius dicetur. In titulu tunc concedi dicitur, quando alicui ſic affiſnatur ecclēſia, ut in illa conſcribi, denominarique, ac illi ecclēſiæ p̄aſſe poſſit.

3 Et dicitur intitulata illa ecclēſia, id eſt, cōſcripta alicui, & iure affiſnata, in c. dudum. 2. de elect. vbi glof. exponit, & text. in c. 1. in 12. q. i. dicit quid non debere connumerari in duabus ecclēſiis, ut inter clericos numeretur, duarum ecclēſiarū glo. ibi. & ibidem dicitur in fin. neminem debere cōſcribi in duabus ecclēſiis: & idem dicitur in c. clericū, ibid. 4 Et conſcribi pro intitulari exponit Archidia. in ſumma, ibidem dicens ideo dici quia olim nomina clericorū in quadā charta ſeu libro ſcribeban- tur, quæ vocabatur matrīcula. c. cōtumaces. i. dist. de

de qua triplici matricula scripti in tracta. de regestris, in 2. tomo constit. reg.

5 Nempe is qui titulum habet, ius habere censemt in illo beneficio, vnde nominari & conscribi poterit sub titulo illius beneficij, adeo ut beneficium suum possit dici. c. pro illorum, de præb. cap. Audita, cum similibus, de restitut. spolia.

6 Alibi dicitur tuum beneficium, quod quis in titulum habet post acceptationem. c. si tibi absenti, de præb. in 6. ca. auaritiae, & seq. ac c. nisi, de præb. dicitur etiam ecclesia vestra, in c. præterea, de præbendis. cum similibus.

7 Itaque dicitur is ius habere tale, ex quo illius beneficij fructus recipit, administrat, ac vñsus in suos illos conuertit, prout de iure, in ca. de his, de ecclesiis ædifi. c. concessa, & seq. 12. q. 2.

Beneficiarius dicitur rerum ecclesie administrator, qui alienare non potest. c. 2. de dona. tamen ius et plenum habere in illa ecclesia plenius dicitur ratione tuis in beneficio habet, quem in illa habet, adeo ut omnia in illa facere sit licitum, sicut qui quasi proprietate haberent.

9 Ideo interdicto vnde vi, agere potest, si spoliatur sua ecclesia. c. pastoralis, de caussa posse. cap. Audita, & per totum, de restit. spolia. & aliis interdictis. c. pastoralis, de caussa posse.

10 Sicut maritus dicitur ius habere in vxore, vt sua dicatur vxor, tamen maritus non dicitur dñs rerum paraphernalium vxoris. l. doce ancillam. C. de rei vendic. sic dicitur in beneficiario, vt sua dicatur ecclesia in qua habet titulum, id est, quæ ei assignata est, vt de fructibus eius vivere, nominari rector, curatus, ac præesse in illa ecclesia possit, ac illi deseruire. c. fi. 21. q. 1. tamē in ecclesiæ rebus est administrator, vt eas administrare, & non alienare debeat. c. 1. & per totum, de reb. eccl. non alien.

Papa multo modis beatus in c. quod sicut, de electione. vt scripti neficiis pro in tractatu de Regia nominatio in concord. uidet.

11 Quandoque Papa ad nominationem alicuius prouidet, vt in c. quod sicut, de electione. vt scripti neficiis pro in tractatu de Regia nominatio in concord.

12 Aliquando ad patroni vel patronorum cōfensem, seu presentationem: vt per totum titulum de iure patro. de quo dicitur in signatura.

13 Interdum suo solo iure prouidet, vt de episcopatibus, & dignitatibus superioribus, & consistorialibus, ac de beneficiis in curia vacantibus. cap. quanto, de translatio. Episcopi, & ca. 2. de præb. in 6. vt est à iure statutum, licet huic sit derogatum.

14 Iure etiam deuoluto suo iure confert. ca. 2. de concess. præb. vt inferius dicitur in deuolutionis materia.

15 Ratione præventionis quæcunque beneficia, etiam qualificata concedit. §. declarates, de man. Apostol. in concord. & de his omnibus abundantius tractabitur inferius.

16 Velratione concursus, quia Papa concurrit cū quolibet ordinario. c. dudum, de præb. lib. 6. dicitur in d. tract. deuolutio. infra, & scribit Ioan. Corras, doctor Thelofanus in paraphr. sacerd. in 2. par.

Titulum beneficij quis cap. 1. probare tenetur? Res p. pars, quæ pro illo agit. arg. l. actor. C. de

proba. Intelligo ego, quod si dicam me priorē, vel curatum sancti Seuerini, oportet quod probē collationem, vei prouisionem mihi factam: nec sufficeret probare, quod pars aduersa nullum ius habet, si ego non probarem titulum meum, alioqui absolveretur reus possessor. c. ex literis, de proba. l. qui accusare, vbi docet. C. de eden. de Rota. deci. 70. not. quod ibi constat, in antiq.

18 Et ita tenet curia, & de mandato Inno. Papæ sic fuit pronunciatum: nam quis de suo iure non de alienando agit, ideo de eo docere debet. ca. post electionē, de conceſ. præb. vbi obtinuit Honorius, quia possidebat, licet aliter non probauerit de iure suo, teste Card. prepos. in c. contra morem, in fi. 100. dist. n. p. e. nō curamus de iure defensoris, si nō constet de niēte & iure petitoris. l. fi. C. de rei vēd.

19 Ideo non solet adiudicari alicui beneficij possesso, nisi suum probet. tit. etiam coram iudicibus Regiis, qui de possessione in hoc regno cognoscunt. possessor tamē titulum docere nō tenet, si pacificè possideat.

20 Limitatur non procedere, quando Ep̄s ex officio inquirit, iuxta. c. ordinarij, de offic. ord. libri 6. *Episcopiss inquirit de* nam tunc debet probare etiam possessor suum. ti. titul. beneficij. inquirant, de pacific. possesso. in prag. & in concord. & si non probauerit titulum, remouebitur *excessis.* beneficium ab eo. c. ex frequentibus, de instit. ca. fi. de cleric. peregr. & c. licet Heli. de simo.

21 Ideo Ep̄s in sua prima visitatione debet omnes curatos monere, vt titulū ostendant, qui si videat esse inutilem, vel illum possessorem nullū habere, ipse conferre poterit illa beneficia: q. est utile.

22 Secundò limitatur quādo presumptio trāferret onus probādi in aduerariū: tūc etiam possessor teneretur probare. glo. & doct. in d. c. cōtra more.

23 Tertiò quando vi possidere possessor probat. l. vis eius. C. de probatio. tamen agens possessorio non tenetur probare se licet possidere, nisi quando est contraria iuri nuda possesso. ita notat Inno. in c. licet, de probat. quem refert Bald. in Marg. in verbo agere. q. 6. vide gl. in summa. 2. q. 5. & Alex. in l. si alienam. ff. solu. matr.

24 Quomodo probatur hic titulus resp. per literas. c. executor. de concess. præb. lib. 6. scripti in tit. terisprobatur, de man. Apost. in §. i. in verbis literas, in concord.

25 Nec sufficeret probare mandatum, vel nominationes, nisi in vim illius mandati collatio facta probaretur, aut in vim nominationum. c. duobus, ne rescriptis. lib. 6. c. si capitulo, & c. si foli, de confessio præb. ibid.

26 Item non sufficeret probare presumptiuē titulum, vt pote si canonicus probaret se habuisse stallū in choro, locum in capitulo, legisse Euangeliū, vel lectionem tanquam canonicum. c. dilecto. de præb. adhuc tenetur probare suam institutionem, & titulum. c. ex insinuatione, de procur. sicut in liberto ecclesiæ. c. longinquitate, & c. liberti. 12. q. 2. Præpos. in d. c. cōtra morem. 100. dist. [Sed si prouisus amiserit collationis literas, poterit cogere secretarium, & scribam Ep̄i, vt det ei literas sua prouisionis; per legē sicut datam. C. de libera. cau.] *Melioribus* *lus profer-* *ur, et quia* *dicatur me-*

27 Dicet quis, quando vterque probat suum titulum?

De signatura gratiae.

tulum, uter præferatur? Re: p. melior titulus & canonius. c. i. de reg. iur. in 6. ibi, canonica instat.

Interplures collationes qua præfatur. 28 Melior dicitur prior. c. duobus, & c. tibi qui, de rescr. in 6. c. eam te, illo. tit. in antiqu. vbi Feli. limit. facit. c. eum cui de præb. in 6.

29 Et si sint eiusdem die, nec apparere quis prior obtinuerit collationem, tunc si à diuersis collatorib. tituli sint, is dicitur melior, qui prius obtinuit possessionem, si neuter acciperit, is qui habuit à maiore collatore, vt pote à Papa vel eius legato, ppter cōferentis prærogatiuam. c. si à sede, de præb. li. 6.

Collatio epi. 30 Arestum. Si verò collationes sint ab uno & eodem col- scpsi preua- latore, sed una ab epo, altera ab eius vicario, tunc let collatio- valebit illa, quae est ab episcopo propter maiorem ne vicary. prærogatiuam. d. c. si à sede, nisi ille qui habet à vi- cario adeptus fuerit prius possessionem, per ca. si à sede, quod licet loquatur in collatione facta à diuersis collatoribus, non ab uno, tamen eadem est ratio in collationibus ab uno & eod. factis: vt iudicauit senatus Paris. pro Petro Molin. cōtra quosdam alios, anno 1519. die 29. Iulij.

31 Si verò ab uno & eodem, tunc si non possit de prioritate apparere per librum collationū, neutra valebit, arg. l. duo sunt Titij, de testa. tutel. ff. vide quæ copiosius scripti in tract. de pacifi. poss. in 17. limita. vbi abunde materiam. c. si à sede, tractauit & melius quam alibi viderim traditam.

De parua data.

N Erum quia parua data vsum habet frequentem, prius ea tractare conuenit: & sciendum est, quod si hodie 15. Junij vacauit beneficium sancti Pauli Parisi. ego verò misi Romam, vt impetraretur dictum beneficium per obitum talis N. die quo offeretur datario ista vacatio, subscribet datarius, Datum Calend. Iulij vel alio die, &c.

Parua data quid cō- 2 Et interdum iste libellus continens modum va- rationis, nomē beneficij, & illius cui est conferen- *timere de-* dum, ac per mortem cuius vacet, duplicari solet, & datarius vnū apud se retinere, & alterum parti *beat.* impenetranti tradit: & solēt quidam mensularij hāc paruā datā exigere singulis diebus, quādo sciant aliquem morbo affectū, donec pars mittat vere, quo die ille mortuus fuerit: & considerata regula de verisimili notitia, quo die iure à Papa conferri potuit: & ab eo die pars assūnit signaturam, & qā infinitē siebat super his fraudes: ideo [data est potestas datario Papę statuere & decernere quę sibi pro tēpore vidēture expedire, & propterea tēpore Pauli tertij per eius datarium] statutū fuit Romæ ad obviandum his malitiis hominum, vt sequitur.

Supplicatio duplex pro uno beneficij non dat. 3 Hæc sunt, quæ R. Datarius sub sanctissimi D. N. beneplacito decreuit. Imprimis quod deinceps nulla additio fiet registro: non concedetur supplicatio duplicata, dies supplicationis unīlla ad regestrum non mutabitur, notario facultas exten- dendi consensum post lapsum tēpus non dabitur.

Post annū 4. in Francia parua data. Coadiutoriarum & regestrū supplicationes semestri lapsō lacerabuntur, qui datas partū obe- dientiae datis Fræcie immiscēbit, nulla illarū ex- non exten- dentur: data in Francia post annum nō exten- demur. detur, qui verbum aut clauulas extra loca in sup-

plicationibus posuerit, punietur: qui datas extra curiam mitter, punietur: qui supplicationes ex officio extensionis Datario incōful o exportauerit, exulabit à curia, Die 16. Decēbris anno dñi 1544.

de mandato R. patris do. Datarij, vt fraudes, que

inter Ro. curiæ sollicitatores in eorū sollicitatio- *Extra curiæ cu-* nibus, & præcipue in paruis datis s̄epe duplicatis, *niam non mut-* & triplicatis renegationum & coadiutoriarum, ac *unur par-* aliarum expeditionum, in quibus cōsenſus partū *na data.*

requiritur, reprimantur, & in melius reformantur, notum sit vniuersis ipsius curiæ sollicitatoribus, & curialib⁹, qualiter deinceps nullæ paruae data pro absentibus à dicta curia concedentur, alias quam super mandatis, quæ infra quatuor menses extēdi debeant & quæ nunc apud quoscunque tam sollicitatores, quam curiales, tam super mandatis quam alias inuenientur, infra dictos quatuor menses extendantur alias omni effectu carebunt: & si presentata fuerit aliqua data ad extendendum alias quam ordine prædicto seruato, nisi talis data fuerit inter personas in ipsa curia residētes, quæ infra mensem, & datae in Italia etiā infra mensem extēdi debeant, alias effectu aliter lacerabuntur: similiiter data beneficiorum vacatuum aliter quam ex filia ipsius do. Datarij extracta: & quę penes partes aut sollicitatores invenientur non extēdetur vterius, quæcunque supplicationes coadiutoriarum, & regestrū, accessuum, &c. nec nō tam fructuum, &c. quam aliarum reservationum, administrationum, ac stalli, &c. [quæ nunc inueniuntur apud ipsum dominum datariū retentæ, infra quatuor, aliæ verò supplicationes earumdē coadiutoriarum, regressuum, &c. deinceps retinendæ, infra duos mēses expediti debeat, aliter lacerabuntur.]

Datarius secretus fit alia pun- 5 Alia de hac parua data relinquam pragmaticis curiæ Rom. & concessio Papæ à data huius paruae datae conscribetur, & ita fieri solet, & in reg. Alex. tur. Sixti continetur datarium secretum esse debere, vt collegij secreta non reueleret, nec collegam, aut aliū, qui cōcessioni contradixerit: alioqui per iurij, & suspētionis pena p mēsem à signatura incurrit. *Designatura gratiae.*

N Vnc dicendum est de supplicatione, seu signatura gratiae: & primò quid sit, quæ in ea requiruntur, & quomodo signetur, & an probet, & de clauis in ea contentis: & alia quæ supplicationem tangent, per singula verba, seu clauis elucidabimus.

2 Primò dicemus quid sit signatura, vt à definitione profiscatur institutio nostra, iubēte Cicerone. lib. officio. i. facit. l. i. ff. de iusti. & iure, saltem per modum descriptionis.

3 Signatura est scriptura in papyro conscripta, à Papæ, vel eius delegato, ab ipse sigillo, in medio scripta, partis supplicationem, Papæq; concessio- nem breuiter continens.

4 Primò dico, quod supplicatio seu signatura est *Scriptura requiriur in signatu-* scriptura: nam ominus supplicatio scripta est, nec posset pbari, nisi per scripturā, cūm ante scripturam nō dicatur signatura, quia nō est signata, nec signari id, quod non est, potest. arg. l. decem. ff. de verb.

verb. oblig. Doct. in rub. de const. scripti in §. 1. in-
ver. literas, de mand. Apost. in Concord.

5 Et sic est unus casus in quo scriptura requiritur
ultra conscriptos per gl. in c. i. de censib. lib. 6. licet
alias actus tantum valeat sine scriptura, quantum
cum scriptura. l. pactum quod bona fide. C. de pa-
ctis. fuit enim de his scripturæ, ut quod actum est
per eas faciliter probari possit: & sine his valer, quod
actum est. l. contrahitur. ff. de pign.

6 Ratio est, quare in gratia requiritur scriptura,
quia est valde difficilè testibus deponere de om-
nibus, quæ in gratia continentur: vt docet Card.
in procem. cle. §. sanè. q. 5. prout refert Fel. in rub.
de constit. col. 4.

7 Vbi limitat in tribus casibus: primus est in pro-
banda qualitate gratiae, per tex. in cap. Auditio, de
restit. in integ. gl. sing. in c. duobus. de rescr. in 6. &
in c. si à sede, de preb. ibidem vbi gratiae prioritas
per testes probari potest.

8 Secundus casus est in foro conscientiae: potest
enim quis vti gratia, etiam sine literis. Abbas in-
clem. dudum. in fi. de sepul. post gl. ibi incip. verb.
scripti in interpretatio. c. postulatis de cleric. exc.
minist.

9 Tertius casus est, quando agitur de probando
tenore gratiae, cuius literæ sunt praedictæ. c. cum.
olim, de priuileg. text. in l. sicut vbi Bart. C. de fide
instr. l. testium. in fi. ibid. alias casus scripti in conc.
in gloss. literas, de mand. Apost. & sic oportet prius
factam esse scripturam, antequam dicatur signa-
tura, quæ si poste à amissa fuerit, probari per testes
poterit, vel per sumptu extra dictum ex libro signa-
turum Romæ, quod probat: vi inferius dicam.

10 Secundò dico in papyro conscripta, ad diffe-
rentiam bullæ: quia regulariter supplicationes &
signaturæ solent in papyro describi, non in mem-
brana, sicut bullæ: & iste est curia Romanæ stylus,
qui seruadus est. c. ex literis. de const. facit. c. cum.
dilecta. §. nos igitur. de confir. vti. ibi, cum fuerint
non in pergameno, sed in papyro conscripta.

11 Supplicatio quare dica scripta: quia signatura non dicitur, nisi lignata sit,
& subscripta, & eo dicta est quod signetur, id est,
subscribatur: vt inferius dicetur in eius prosecu-
tione.

12 Et quamvis de iure ciuii signare sit signum im-
primere, sigillare, vt dixi. in l. sub signatum. ff. de
verb. sign. de iure tamen Canonico, in quo versa-
mur, potissimum capie pro subscribere, ideo signa-
tura dicitur à digniori, id est à signo Papæ, & si à
partis petione voces, dicetur supplicatio: q. pars
in ea supplicat: ideo rectè vocatur supplicatio &
Latinè, pragmatici tamen curiæ Romæ signaturam
vocant à nobiliore.

13 In medio sub scribi fo- 13 Nec dicitur simpliciter subscripta, sed in me-
dio, & statim à partis petione signari solet: sed Pa-
pa postea declarat quæ concedere intendat: vt
inferius dicetur, & apparebit in forma signaturæ.

14 Supplicatio non est si- 14 Quarto dicitur absque sigillo ad differētiam
gnata quod in papyro frequenter datur, sed sig-
illum (quo decoratur) anulum piscatoris vocant, vt
inferius dicetur in materia breuis: ed quod pisca-

tor videlicet diuus Petrus primò usus fuerit illo
sigillo.

15 Quintò in diffinitione dicitur partis supplica-
tionem continens: nam solet pars dicere beatissi-
me Pater supplicet, &c. cum ecclesia, &c. & solet beat signa-
pars primò supplicationem suam inferere, & po-
ste à Papa solet addere, fiat, vt petitur, vel conce-
sum, vt petitur: & poste à solent describi summa-
tim omnes clausulæ in bullæ ponendæ, vt inferius
apparebit in forma signaturæ.

16 Sextò Papæq; concessionem continens, ergo
necessariò signatura debet continere partis sup-
plicationem, Papæq; signum, & concessionem, vel
sui delegati, aut vice cancellarij: sed cum ipso no-
mine Papæ expediant, dicitur Papæ concessio per
reg. qui per aliu facit, per seipsum facere videtur.
dereg. iur. in 6. concessionisq; expressionem, quam
dispositionem vocant, ac datam vltra continere
dicitur. Ägi. Bellamera. decif. 559. conclusio.

17 Quare vocetur signatura: Resp. quia à Papa,
vel eius commissario signari solet: & dicitur signatu-
ra, quasi scriptura signata, id est subscripta: vt in l.
sub signatum. ff. de verb. sign. & ibi scripti: si ergo
reculatur, & non signetur, non dicitur signatura:
priuatio præsupponit habitum, sicut positio. ca. ad
diffoluendum: de sponsa. impuber.

18 Item inferri potest, quod si Papa cōcedat mo-
tu proprio absque partis supplicatione, non pote-
rit dici signatura: quod est verum, si nullam nar-
ationem contineret, alias secus nam potest esse
supplicatio, & tamen Papa motu proprio cōcedet
Bald. asserit & in c. nisi. col. 1. de offi. legat. scripti in
gloss. motu proprio, in forma manda. in concord.
& inferius dicetur: sed oportet supplicationem
partis præcedere Papæ cōcessionem, alioqui non
esset concepta secundum curiæ Ro. stylum, & sic
non valeret.

19 Item cum Papa semel signet eam, non debet
cōcedi supplicatio duplicata: quia in vita re-
quireretur signum Papæ, quod non solet poni, ni-
si in vna: & hoc seruari tempore Papæ Pauli in 2.
curia Romana solebat: vt superius etiam dixi sui-
se prohibitum, hodie per Datarium: & non vidi
duplicatam signaturam, nisi contineret diuersas
impetrationes.

20 Item signatura falsa, non signata ab eo, à quo
debebat signari, sed ab alio, non meretur dici si-
gnatura: quia denarius falsus denarius non est,
gloss. in l. omnes. C. de hæret. l. eleganter. §. qui re-
probos. ff. de pign. actio. scripti in l. Paulus. ff. de
verb. sign.

21 Secundò quero, quæ requirantur in supplica-
tione? Resp. leuentia. Primò partis supplicatio,
quæ durat usque ad cōcessum, vel fiat: & pragma-
ticæ Romani vocant illam partis petitionem, cor-
pus signaturæ, de quo inferius loquemur, quia
sunt termini dicancorum curiæ Romanæ in hac
materia, ideo illis utar, ne materiam confundam.

22 Secundò subscriptio Papæ, seu conumssi, in
medio facta, non in fine, vt regulariter in aliis in-
strumentis solet fieri. l. hac cōsultissima. C. de testa.
& superius dixi in materia cōsura. Hic tamē Papa tur.

in fine petitionis partis concedit, ob id ponitur concessum, verum quia interdum non omnia cōceduntur, ideo Papa apponit ea quæ concedere vult.

23 Terrò poniuntur concessionis Papæ declaratio ibi, & cum absolutione à censuris, &c. nam quod Papa simpliciter concedit, dicēdo siat, vt petitur, vel concessum vt petitur, postea exprimit, quæ concére velit: & hanc partem vocant practici dispositionem seu clausulas, vbi Papa conscribit illas clausulas, quas concedere cupit.

24 Ponitur data supplicationis, & cōcessionis. ibi datum, &c. vt signaturæ forma possit melius dīgnosc̄i, hanc nunc oculis subiicio, vt Imperator in §. fin. de gradib. cognā. in instit. arboris graduum. confanguinitatis arborem, seu formam.

*Forma signaturæ simplicis prouisionum cum
clausularum elucidatione.*

*Corpus se-
gnaturæ seu
paris sup-
plicatio.*

DE A T I S. S. Pater, supplic. humil. S. V. deuotus illius orator Ioannes Baliiui, clericus Magonen. seu Mōtispell. dicēc. V. I. D. Cūm itaque parochial. ecclesia sanctorum Iuliani & Baralicæ loci de Balianicis eiusdem dicēces. Montispell. per obitum quondā Ludouici Baliiui extra Ro. cur. defuncti vacauerit, & vacet ad præsens, quatenus sibi speciale gratiam facien. paroch. ecclesiam huiusmodi, cuius fructus, &c. 24. duc. au. de ca. se. com. ex. va. an. non excedunt siue præmissio, siue alio quoismodo, aut ex alterius cuiuscunque persona, seu per libera- ram resignat. d. Ludo. defunctis, vel cuiusvis alterius de illa in Ro. cu. vel extra eā, etiam coram notario pub. & testib. spon. fact. aut per constō. execrabil. seu affectionem, &c. aut incapacitatem, seu inabilitatem cuiuscunque personæ, aut prouisione. quauis, etiam Apost. autoritate facta, nulla & inuali- da existen. vel alias vacet, etiam si deuol. af- fect. specialiter vel generaliter, vel alias ex quauis causa, etiam dispositi. vel conditiona- liter exprimen. generaliter reseruat, aut litig. Cuius lit. status, &c. existat eid. Io. Baliiui ora- tori conferre, & de illa etiam prouidere dig. de gra. speciali non obstan. præmissis, ac ge- neralis conciliij, & quibusvis aliis Apostoli- cis, necnon prouincialibus, & synodalibus constitutio. & ordin. ac statut. &c. etiam iu- ramento, &c. roborat. priuilegiis quoque in- dultis, & literis Apostolicis quibusvis ecclesiis, monast. locis, ordinib. & personis cōcess. &c. ceterisque contrariis quibuscunque, quibus & illorum tenoribus pro hac vice

derogare placeat cum clausulis opportunis & consuetis.

Concess. vt pet. in præsen. D. N. P. P. G. *S.iff. regis
proj. , seu
conveniens
vni, ut de-
reg. au.*
Cassat. Card.

Et cum absol. à cen. ad effect. &c. Et quod obstan. oratoris habeantur pro expressis, seu in toto, vel in parte exprimi possint, necnon verus valor & vacationis modus, etiam si de illa quævis generalis reserua. etiam in cor- *Dispositio,
seu clausa-
t. , vel ad
partem.*

pore iuris clausa, præterquam per obitum apud sedem resultet, & quatenus litig. lit. stat. ac merita caussæ, & caussarum, si quæ sint, ac nomina ac cognomina, gradus & qualitates iudicium, & collitigan. seu se molestan. habeantur pro expressis, seu in toto, vel in parte exprimi possint, in literis latif. exten.

Et cum clausula, *Quamcunque ge-*
*neralem reseruationem importan. ex quauis
caussa, etiam dispositiū vel conditionaliter
in literis exprimen.* Et cum clausula gratificationis, &c. Et quod literæ in forma prouisionis gratiosæ simplicis, seu nouæ prouisionis vel alterius subrogationis, etiam quo ad possess. & gratia si neutri, si nulli, si alteri, perinde etiam valere, aut alia dictio oratori utiliore via, & cum derogatione præmissorum, ac aliorum quorum cunque quomodo libet contrariorum, ac regulæ de annali posseflore, necnon iuris patronatus, quatenus de illo existat. Etiam si laicorum nobilium & illustrium personarum, etiam ex fundatione vel dotatione competit, in toto, vel pro parte, & de speciali ad vitam, &c. Et quod præmissorum omnium & singulorum denominationum, nominum & cognominum, qualitatum, annexorum situationis fruct. de augendo & diminuendo, ordinum, dependentium, dicēces. aliorūque circa præmissa necessariorum maior, verior, seu amplior expressio, seu specificatio fieri pos- sit, in liter. latiss. extendenda cum derogatione statu. priuile. indul. & literar. Apostolica- rum, &c.

Datum Romæ apud Sanctum Marcum Non. Martij, anno primo.

Norma huius supplicationis respicit sim- plicem prouisionem: bullæ vero forma inferiùs conscripta pertinet ad nouam prouisionem: & utramque declarabo inferiùs in forma nouæ prouisionis, & formam utriusque inserere volui: vt ambe melius intelligantur: quia pauci noscunt differentiam inter nouam.

nouam & simplicem prouisionem, quam dicam inferius in declaratione bullæ.

Papa multa habet nomina. **Beatissime, &c.** Vocare possumus Papam multis nominib⁹, vocatur enim beatissim⁹ hic, & in c. in nomine. 23. dist. etiā dicitur Rom. Pōtif. in ca. si gratiola de rescr. li. 6. in c. i. de cōst. ibid. dicitur etiā pontifex maxim⁹. c. cleris. 21. dist. in § pōtifex: dicit etiā summus pōtifex: vt in clem. fi. de sent. excō. & in c. pastoralis. de priuil. aliquādo Papa: vt in c. vīc. 97. dist. c. si papa. de priuil. in 6. aliquando dicitur sanctissimus & beatissimus archiepiscopus magnæ Romæ: vt 21. dist. c. in tātum. [Et Imperator vocatur sanctissimus in l. Titia. 2. §. fi. ff. de leg. 2.] aliquādo simpliciter episcop⁹. c. salvator. & ca. ex multis. i. q. 3. & beatissimus est Papa si bene p̄fuit, alioqui infelicissimus in redditionis ratione, quā Deo optimo in fine p̄fostare tenetur: & quāvis à iure vocetur multis nominibus vt scripsi, tamē de stylo curiæ Romanæ in signaturis gratiæ apponi solet beatissime pater, &c. vel sanctissime pater: & de hoc scribitur Psal. 104. Constituit Deus hunc dominū domus suæ, & principē omnis possessionis suæ, ac cōstituit eū super omnes principes. Daniel. 2. c. de quo plura scripsi ī procēm. Cōcor. cōtra hēreticos.

Omnis filij papa vocatur & quā. **Pater.** Dicitur cura & honore, quia curā omnium habere, & ei omnes honorē impari debent, teste Bonifa. in procēm. Clement, nam postquām Deus est pater omniū, & creator. c. i. de summa trini. & sic omnes sumus filii eius, ad Galatas 3. c. omnes filij Dei estis per fidē: ob id Papa eius vicarius vocat omnes filios suos: & omnes fideles vocant eum patrem. c. quām graui. de criminē falsi. alioqui rescriptū nullum esset quia non esset secundū stylum curiæ Romanæ cōceptum: vt ibi, & scripsi in forma mād. in princ. in verb. dilectis filiis in cōcord. hēretici verō, cum diabolī filij sint, patrem illum colunt, & summum pontificem contemnūt, & sunt ab omnibus etiam contempti: sed eos cum sua pertinacia, & infidelitate relinquamus, orantes, vt Deus eos illuminare per suam misericordiam dignetur, vt videant opera eorum mala, & conuertantur ad dēminum.

Supplicatio humiliator fieri debet & priuvi predilecti, & alijs non obesse. **Supplicat.** Qui humiliter precatur, & cum reuerētia: & quidam dīseri debet, xerūt hoc verbū referri à minoribus ad maiores, & priuvi sed adhuc subiicitur declarationis cauſa, Suppli- catum cathumiliter: nā supplicans humiliiter, facile obtinet quā petit: quia humilitas Deū ipsum etiā placat. c. quicunq; 26. q. 5. & mandatū Papæ debet humiliter executioni mādarī. c. cūm cōtingat. §. i. de rescript. de supplicatione scripsi. in tract. de supplica- ca. in i. tomo cōstit. reg. ideo alia hīc nō inserā, nisi q. supplicatio cōtinere debet, vt perenti proſit, & alij non obſit. l. rescripta. C. de precib. Imperat. of- fer. tamē licet alij obſit, si Papa cōcedat, hoc valet dūmodi ius quāfūtum nō tollatur, vt infrā cōstat.

S. Petrus Pa- pae universitatis & quām- vīm. **S. V.** Id est sanctitati vestræ: quis enim eū san- tissimū dubitet, quē apex tantæ digni- tatis attollit: c. nō nos. 40. dist. & intellige quōd est nomine sanctissimus, & qualitate: sed interdū qui- dam pontifices affectionibus & perturbationibus

mouentur, & caro & sanguis multa reuelat eis, q. a homines sunt: vt dixi in procē. Cōcord. in verb. fan- ctissimo. & hoc nomē maximē Papæ cōuenit tan- quām p̄cellēti, ad Hebr. 7. c. talis enim dicebat, vt nobis esset pōtifex, sanct⁹, innocēs, & impollut⁹, segregat⁹ à peccatorib⁹, & excelsor. coelis factus.

Ergo Papas sanctus esse deberet, tum quia sancta debet seruare vitam, quā fide est professus. Eccle- siast. 45. c. in fide & lenitate istius sanctū fecit illū, & elegit eū ex omni carrie: tum quia sanctū exe- quiritur officium. adhac quia sanctū mēbrum sancti capitū Christi efficitur, tum etiam quia à sancta nutritur ecclesia, & sancto spiritu sugerente, domino famulatur. Et precipitū Leuiti. 19. Sancti estote, quia ego sanctus sum, vide 15. conditiones sanctorū per Bereho. in vi. verb. sanctus, & in c. te- nere. 31. distin. vbi Archidiac. exponit sanctum pro- mundo & puro, & per literas sic scribi solet S. V. *Signatura* non extensè sanctitati vestræ, ad virādum falso, non scribi. vt is qui posteā voluerit fabricare signaturam, de- fīstā, & vt breuiū conficiatur, & si signatura extē- se fuerit scripta, sic sanctitati vestræ, suspecta pre- sumitur: quia non est concepta secundū stylum curiæ Romanæ, quem obseruare iura p̄cipiunt, c. quam graui, cūm similibus. de crimine falso.

Veltræ. Dicitur causa honoris: vt in simili- *Honoris causa extē-* cieb. & in l. vna. C. vii posside. nec valeret signatu- *saur signa* ra, si in ea scriberetur sanctitati tua, quia ab stylo curiæ deuia esset, nec hīc exactam dicēdi rationem ex- quirim⁹, sicut apud rhetores, nec ista latinitas cor- rumpet signaturam, sicut de bulla dicitur inferius per c. ad audientiam primo. de rescript.

Deuotus illius orator. *Deuotus quis dīca- tur.*

Id est dedit⁹, addictus sanctitati vestræ, sed in quo est supplicās ante gratiā Papæ addictus? Respon- filij nōne obligati sūt patri: sic est quilibet christia- nus Christo, & Papæ eius vices gerēti: ob id dicit, deuotus vester, i. dedit⁹ vestrę sanctitati, tanquam verus obediētia filius: vt scripsi in proce. Concor.

Deuotam vocat Imperator gētem fidelem, de- ditam & obedientem in l. a. legatis gentium denu- tarum. C. de vecigal. & in l. deuotum possessorem ab omni inquietudine liberamus. de meta. libr. 12. omitto alios modos, quibus accipitur hoc nomē: de quo in tract. de verb. signif. dicām.

Orator. Id est precator: orat enim suppli- cando, vt gratiam ei Papa faciat: & dicitur in Euangelio, quācunque orantes petitis, credite, obtinebitis: orare ergo debemus si quic- quam obtainere velimus. & Iacob. 5. scribitur, Ora- te inuicem, vt saluemini. c. fi. 36. distin.

Alio modo orator dicitur legatus, seu qui ornata orationē habet: vt docet Lucas de Penna, in rub. de legat. col. i. libr. 10. C. vel orator dicitur vir bonus, & dicendi peritus: vt dicit Quintilia.

Ioannes Balui. Nomē potentis & cognomē in suppli- catione inseri debet, vt illi possit cōcedi: nā opor- tet q. exprimatur is, q. petit, sicut dicitur de libello in c. j. vbi gl. Doct. de libelli obl. & in l. j. ff. de edēd. *Nomen & cognomen in peti: ne inserendō & i. stum*

Forma signaturæ.

& omnis qui petet accipit à Deo, vt est in euāgēlio, non tamen semper Romā à Papa si iustum nō sit, quod petit, sed potentibus dicitur, melius facient, si se sumptibus inanibus non vexent. l.i. ff. de inoffic. test.

Clericus ex primūdusim imperato- ne, & quo- modocogno scatur.

Clericus. Hoc est exprimendū in impre- trationibus beneficiorū. c. cum adeò. de rescrip. & si quis mentiatur se esse cleri- cū, & non sit, nō valebit imperatio. c. ex literis. de trāfā. & cognoscitur clericus in tonsura. clem. 2. de vita & honesta. cler. & in habitu. c. clericī. de vit, & hon. cler. atque in qualitate negotiorū: quia clerici debent negotiis spiritualib⁹ inuigilare, nō secularib⁹, rub. ne cler. vel mon. parū hodie diffe- runt quidā ab aliis laicis, ne dicam à lenonibus, & latronib⁹, tibialia seu caligas habent laceratas, seu partitas, & dñiis sicut habent mentem diui- fam, & moniti non debent gaudere priuilegio clericali. clemen. 1. & 2. de vita & honesta. cleric. & ideo impetrans dicit se clericum, quia laicis beneficia non sunt committenda. capit. decerni- mus, de iudic. ca. 2. de institut. & d.c. cū adeo.

Dioecesis in imperato- nibus est exprimē- da & pre- missenda.

Magalonē. seu Montisp.

Exprimi enim debet cuius sit dioecesis, qui petit, id est in qua dioecesi natus sit: quia cui libet Papa in sua dioecesi prouidere intendit. c. neminē. 70. dist. & p̄mittit sic Magalonē. dioeces. nō dioecesis Magalonē. iuxta stylum: qui stylus probatur in cap. venerabilis, de confirmatione vtili. & dico Ma- galonen. seu Mōtispellulanī: quia olim sedes erat in insula Magalone: verū quia fuit translata in Monteimpellulanū anno Domini 1536. eo dico seu Montispellulanī: sufficeret tamen dicere Montispellulanī ratione translationis: & si Papa mandet prouideri Petro Montispellulanī, vel Aurelian. scholastico, licet ibi studeat, si non ibi duxerit ori- ginē, non debebitur beneficium illi, licet ibidem Petrus studeat: quia facilius prouidet Papa oriun- dis, quam aliis. ca. neminem. 70. dist. l. in ecclesiis. C. de Episcopis & clericis. hoc docet Fel. in c. signi- ficante. col. vit. de rescript. quia dū dico l. urelian. intelligitur origine. tex. in l. fed & reprobari. §. am- plius. ff. de excus. tut. iūcta gl. in verb. Cōmaneus, id est de Comanea scribit Fel. in ca. Rodulphus, de rescript. & ego in l. 2. ff. de verbor. signific. li- eet extra impre- trationes ferē si Papa loquatur de scholasticis Paris. intelligat tā de originariis, quam de extraneis Parisiensis studentibus, per textum in c. ex literis. de constitut. c. quia: de procurat. ca. 1. de locat. scripti in scholastico priuilegi.

Scholasti- cus Paris. an intelligatur que ori- ginario, vel de studente tamum.

Doctor vel scholasticus an exprimi debeant.

Itē non solum debet exprimi cuius dioecesis sit clericus, verū vtriusque iuris doctor, vel etiam si sit scholasticus, ad mouendum & incitandum Pa- pam, vt maiorem gratiam illi faciat: tamen doctor vel scholasticus, non tenetur exprimere illā qua- litatem quo ad hoc, vt si nō exprimat, sit subrepti- tia impre- tratio: quia ea quā reddunt difficiliorem Papā ad concedēdūm, necessariō exprimi debet, non autē quā euudem faciliorem reddunt. c. po- stulaſti: de rescrip. Felin. in ca. in nostra, ibidem, & doct. in c. vlt. de pr̄sumpti. loan. de Seltia in tract.

de benefic. in 3. part. q. 12. scripti abundē in forma manda, in verb. pro expressis, in concord.

Exprimitur etiā ecclesia parochialis, alia: s. im- petratio tanquam subreptitia non valeret. c. cū in illis, de pr̄b. li. 6. vt scripti in forma mandati. in verb. parochialis abundē.

Ecclesia parochialis in imperato- nibus expri- mis debet.

Sanctorum, &c. Item exprimi de- bet nomen sancti ēti prima- in cuius honorem est ecclesia fundata c. quamuis rj. exprimēdi: nam quod in vno dicitur, & in pluribus habet locum. l.i. ff. quod cum fals. tut. i. singularia. in fin. fi cert. pet. Felin. in ca. significante. col. i. de rescript. non tamen d̄ebent exprimi omnes sancti, quorum corpora iacent in ecclesia, vel in quorū honorem construēta sunt altaria: sed illi tantum, in quorum honorem primaria ecclesia erexit facta fuit: nisi primaria erexit immutata fuerit: tunc nominatio communis erit facienda pro tempore, vt scripti in tract. nomina. q. 14. nu. 40.

Loci de balianissis. Ergo debet exprimi locū, vbi situm est beneficium vacans, alias incer- titudo vitiaret prouisionem. c. 2. de elect. in 6. l. ita fidei. ff. de iure fisci. nisi diceretur quod maior & verior fieri possit expressio: vt inferius dicetur.

Eiusdē dioecesis Montisp.

Et sic exprimi debet etiam dioec. vbi situm est be- neficiū: quia Papa facilis prouidet indigenis, vniuersitatem impre- trationem. c. 2. 70. dist. l. in ecclesiis. C. de episc. & cleric. dixi in tract. de paci. poff. nu. 217. si tamen fuerit error in nomine dioec. vbi sitū est beneficium, ille non vitiat impre- trationem, secus in errore propriæ dioec. impetrantis, argum. l. fin. C. de hāred. instit. vbi non dēbet quis esse tani stultus, vt nomen suum, vel dicece. suā ignorat: & hoc docet Fel. in d.c. significante. col. 2. de rescript.

In dispositione tamen signaturæ nulla fit men- tio, quod beneficium sit talis prouinciae Narbo- nen, vel alterius: nec dioecesis, sed solū in corpo- re signaturæ: quia satis expressum fuit in partis, pe- titione, ideo non est iterum exprimendū in clau- sulis: & hoc nos docet stylus curiae Romanae, qui ex inspectione formæ signaturæ appetat.

Nota tamen, quod si aliquis petet in supplica- tionē sibi prouideri de beneficio Parisi. dicec. & nō expressit dioecesis suā, si impetrās sit eiusdē dioec- es, in qua est sitū beneficium, tunc in bullā ex- primi poterit, talis N. clericus Parisi. dioeces. si vero alterius fuerit dioecesis, non poterit, ideo nō valebit impre- tratio. gloss. & doct. in cap. si proponente, de reſcriptio. niſi gratia motu proprio facta eset, vel pro familiari Papæ ſcriptum fuerit, tūc etiam si effet alterius dioecesis exprimeretur, & hoc ex mente Papæ pr̄sumpta, qui vult suam gratia ampliari propter motum proprium, & in gratiam fa- miliarium suorum. c. si motu proprio, de pr̄bēn. in l. 6. scripti 40. & vltra effectus motus proprii in forma mandat. in Concord. in verb. motu proprio. quibus sup- pleri potest. pluri potest. si tamen in signatura effet clausula quod maior d. occisi. expressio

expressio fieri possit dicens &c. &c. tunc valabit imperatio: & in bulla suppleri poterit dicens imprestantis. & nota hos tres casus, in quibus valet imprestatio, quamvis dicens non sit expressa imprestantis.

Expressio
modo a-
ultimo posseſſoris extra Romanam curiam deficii vaca-
tum non ve-
uerit, &c. Nota quod si unus vacandi modus exprimitur, scilicet per obitum, non venit alius vacandi modus, c. suscepit, de rescrip. lib. 6. ideo non debetur id beneficium vacans per resignationem: vt infra dicetur.

Item per obitum vacare dicit: quia beneficium non vacans conferrinō potest, nec debet. cap. primo & secundo, & per totū, de concessio. præbēd. Imò qui sufficiuntur in locum viorum, sunt communione priuandi. d. c. primo, & in regul. Cäcella. & inferiū dicam fusiū in tertia parte, in tract. de improbata beneficij viuentis imprestatio.

Obitus no-
moris
culis & naturalis, vt docet interpres in l. Gallus.
civis non
§. & quid si tantum. ff. de liberis & posthumis. gl.
cominetur. in dict. c. suscepit, tamen obitus appellatione non venit mors ciuilis, sed tantum naturalis: ideo non deberetur beneficium imprestante vacans per resignationem l. fi. C. de silentia. lib. 12. cap. primo, in 24. q. prim. a. inferiū tamē exprimitur vterque modus vacandi, vt sequitur: nam obire mortem, vel obire diem dicimus, quasi ire ad mortem vel ad diem fati extremum: & Canonum profeſſores vtuntur termino obitus, & pragmatici Romanæ curiae, sic & Imperator in l. fi. C. iolut. ma. ac Iurif. conf. Vlpian. in l. 3. §. Pompe. ff. de minor.]

Dicēdū
ecclæ
tretur quod est per se, tunc debet dici in bullæ, Cä
ecclæ itaque, &c. Ecclesia sanctorum Italiæ, &c. vt superiū
beneficium
exprimum est: sed si beneficium situm sit in aliqua
exprimi de ecclesia, tunc debet exprimi, non solum in cuius
ben.
est dicens, sed debet dici, cum itaque, &c. quod
dam simplex beneficium, ac perpetuum in ecclesi-
a S. Marcelli existens, & in dioces. Paris. &c. alias
bulla esset rescribenda: vel prælumeretur contra
eam, quia contra stylum curiae Roma. vt superiū
scripti: nec valeret si non transcriberetur impre-
statio, si à parte opponeretur.

Quondam
est aduerbiū tēporis, &
attribuitur ferè mortuis, &
significat hīc tempus præteritum. gl. in l. quod si
nulla. ff. de relig. & l. eius. ff. si cert. pet. potest etiā
significare præfens: vt docet gl. in l. §. i. ff. de noui
oper. nunciat. de dictione olim, scribam in bullæ.
inferiū, vide Corset. in sing. incipien. instrumen-
tum, plenē Barba. in c. in præsentia. col. 4. de prob.

Nomen &
cognomen
deficii of-
feri quā
do emitti
posseſſi. Exprimendum est nomen &
cognomen defuncti simpliciter, qui possedit beneficium: sed si ignoratur co-
gnomen, nomen tamen illius exprimas, & nō erit
propterea subreptitia supplicatio, dummodo sit
expressum nomine beneficij, quia non est incerti-
tudo: etiam poterit suppleri per clausulā, & quod
major, &c. de qua inferius.

Et error in expressione nominis defuncti non. Error nomi-
vitiat acceptationem, nec imprestatio, si de nō defun-
corpe beneficij imprestanti constet, vt docet Fel. di. anxiæ
in c. significante. col. 1. de rescript.

Sicut autem ignoretur nomen defuncti posseſſo-
ris, & cognomen, scribas per mortem N. illius v-
tum posseſſoris, &c. & ita ponas N. punctuatum, & narr. nō
sufficit: & denique ponas in fine signaturæ clausu-
lam, & quod nomen & cognomen illius ultimi pos-
sessoris in confessione literarum exprimi possit: & Etsi posseſſor
in bullæ exprimetur: & valebit imprestatio: vt c. i.
doct. not. in c. c. M. de constit.

Ext.Ro.Cur. deficti, &c.

Expreſſionem
extra Romanam curiam mortui: & debet ex-
primi quod intra Romanam curiam vacauerit: nā
beneficia in curia vacantia reseruata sunt proui-
ſioni Papæ: vnde nullus alius potest illa conferre
intra mensē à die vacationis computandum. c.
2. & 3. de præb. libr. 6. Ideo Papa vt suis prouideat
domesticis & famulis, difficultus prouideret de his,
quād de aliis extra curiam vacantibus: vnde opus
est hoc exprimere, alias imprestatio non valebit, si
beneficium vacauerit in curia, vt in dicto ca. 2. &
curia dicitur ibi esse, vbi est Papa, non vbi est cä-
cellaria. gl. in dict. cap. 2.

Etiam in curia cēsentur vacare beneficia mor-
tientis intra duas dietas legales, per c. præſenti, de
præb. lib. 6.

Et si in corpore signaturæ fiat expressio vniuersi re-
ſeruationis: & in clausulis conditionalis clausula sa-
nes non ex-
piens reseruationem generalem ponatur, non cō-
prehenduntur alia reseruationes, quād expreſſe:
vt dixi in forma mandat. in Concord. quia clausu-
lae vnde eliciuntur reseruationes vel elici possunt,
debent exprimi alias nō venit reseruatio, imò ta-
lis signaturæ debet esse signata per duplex fiat, id
est in corpore & ad partem: vt vidi in quodam li-
bro cancellariæ Romanæ conscriptum: alias be-
neſicia reseruata non debentur, maximè quā in
curia Romana vacant.

Vacauerit, & vacet ad prefens.

Ideo ponit ad tollēdum dubitationem,
quia præteritum excludit præfens. l. si quis. ff. de
iurisd. omn. iud. & Vergilius, Fuius Troës: fuit
Ilium, &c. & si olim vacanit, nunc non vacat, sed
Papa dicit, & vacet ad præfens: vnde cūm nunc
vacet, conferendum est beneficium vacans. ca. 1.
& per totum, de concess. præben. sed de præterito
præsumimus ad præfens. c. scribam, de præsumpt.
l. siue possidetis. C. de probat. de his scripti in l. ver-
bum oportebit. ff. de verb. sign.

Clausula
specialem
gratiam facientes, &c. Hæc clausula solet apponi,
quando Papa de beneficio prouideret, & in gratis & specia-
bus gratis

Sed quando disp̄satur ad plura beneficia: & sic
in dispensationibus apponi solet clausula ista quate-
nus ipsū specialibus favorib⁹, & gratiis prosequi-
tes, &c. & specialis gratia dicitur quando Papa de

Forma signaturæ.

vno vel pluribus beneficiis vni prouidet. gloss. & doct. in c. relatū de præb. dicetur in bulla dispensationis inferius in 2. parte.

& tunc comprehendenderetur: vt ibi.

Declaratio text. suppl. etiā ad parochiam.

Parrochiale ecclesiam

buiusmodi, &c. Intellige dignemini conferre, & de illa prouidere: quod est in fine petitionis ferè huius supplicationis, & sic in effectu petitio est, quod cum parochialis ecclesia sanctorum Iuliani, &c. vacauerit, & nūc vacet, supplicat talis N. vt digne- mīni illam ecclesiam parrochiale sibi conferre, & de illa prouidere: clausula longa est, ideo diffi- cilis quibusdam ad intelligendum. cum malta sint verba in intermedia: sed iste est stylus scriptorum curiæ Romanae, & maxime literarum Papæ.

Clausula, si non peterentur a parte nō da- rentur, siue præmisso, siue alio quoquismodo, &c. seu per constitutionem execræ vacet, ac speciali- ter referuat, inter alios litigiosum sit, & eius collatio deuoluta fuerit: vt est in reg. cancell. Inn. Papæ 8. reg. 61. Ideo debet esse cauta pars, vt in petitione hoc inscribat, si illud velit obtinere sed si petantur, facile Papa concedit.

6 Vnde cùm hæc clausula quoquismodo omnem continet modum, quānus aliis impetrans verū exprefserit modum, non præferetur isti, si poste- rior in tempore fuerit, quia per primū est expref- fūs verus vacandi modus in genere, per hæc clau- fulam: vt est in gl. d. reg. cancell. 62.

7 Limitatur quando vñus vacandi modus tan- tū esset expressus in bulla, & in executoriis lite- ris omnis modus, vel ista clausula quoquismodo: cer- tè per hoc non veniret aliis modus, quām in bul- la expressus: quia literæ executoriæ non ampliant gratiam, per text. in no. in clement. i. in fi. de præb.

8 Nec etiam valeret im- *Vñus salte vacanti modus est ex- primendus.* tratio, si non expri- metur vñus saltem vacandi modus, sed diceretur per modum in cancellaria Apostolica exprimen- dum: vt est tex. in regula cancellaria 43. si aliquis sic imperraret, & haberet signaturam, non expe- diretur postea bulla: vt ibid. cautum est: facit cap. cùm in illis. §. 2. de præb. lib. 6.

9 Si autem impetraretur beneficium hodie crea- tum, non solet tunc apponi hæc clausula, quoquis- modo, &c. sed dicitur in bulla, beneficium prædi- cillum sic ut præmittitur vacans, seu ab eius prime- *Clausula quoquismo- do, quando in tueri non ponatur.* ua erectione [ut præfertur] vacans cum omnibus tur- iuribus, &c. clem. vlt. de rescript. vbi doct.

10 Nec etiam apponitur clausula, dummodo eius dispositio ad nos deuoluta fuerit, &c. quoniam alij *Clausula dummodo eius dispositio, &c.* modi non conueniunt in hoc beneficio de nouo *situ,* &c. erecto, ideo superflua verba apponi non debent, quando in quia refescantur in prima constit. C. & in procem. Decr. & sexti: & quia non potuit deuolui collatio ad Papam, cùm sit de nouo creatum beneficium.

11 Nec clausula, dummodo tempore data p- *Clausula dummodo tempore data.* resentium non fuerit alteri ius quæsumum, quia post- *tempore data quæsumum.* quām est de nouo erectum: non potuit ius alteri *tempore data quæsumum.* queri. c. ad audientiam, primo, de eccl. adi. licet *ta p-* Papa ferè in omnibus impetrationibus hanc clau- *sum apponere sit solus: de qua inferius in bul- fuit omni.*

12 Nec clausula, aut si aliqui super prouisionibus *Clausula aut si aliis qui, &c.* quæ est in fine bullæ, vbi derogat literis impe- tratis ad vacatura: sed ista literæ non comprehenduntur debant de nouo erectum post literas, ergo illis nō erit derogandum. d. cle. fi. de rescr. c. cùm olim, de consuet. c. dilecto, & c. vacante de præb.

13 Nec clausula, ipsiisque beneficiū dispositio- *Clausula ipsiisque beneficiū.* ni Apostolicæ referuat, &c. apponi de- *ipsiisque beneficiū.* bet in bulla: nam cùm beneficium hodie creatum fuerit, & impetratum, & collatum, videtur quod *&c. an o-* alias nō potuerit habere ias in illo, nec potuit ef- *mitti in bal- la posse.* se referuat, nec prouisione deuoluta. Ideo clausulæ istæ non sunt necessarie.

14 Si tamen apponatur nō vitiant: quia superflua *Clausula superfluen- tia in bal- lam.*

Valoris ex- pressio ad 24. ducatos quare in Fracia fiat.

Cuius fructus, &c. Sic solet ex- tendi hæc clausula cuius fructus reditus, & prouétus. 24. duc. auri de camera secundum communē aestimatio- nem, valorem annuum non excedit. Certum est, quod valor beneficij secundum quod communiter valeret, debet clem. i. vbi glo. de præb. & in regula cancellaria. 61. vt annata Papæ soluatur: vt est in tit. de annat. in Pragma. sed in Francia nos sole- mus exprimeret aestimationē valoris beneficij. 24. ducatos: nam si nō valeat triginta ducatis, nō da- tur annata: ideo ad illam vitandam exprimitur hic valor 24. ducatorum, & de hoc dicam inferius in clausulis, quod verus valor exprimi possit, &c.

Affirmatio communis insipicitor.

Item additur secundum communem aestimatio nem: quia communis aestimatio attēditur. l. pretia rerum, in fi. ff. ad legem Falcidiām. §. fi. de mādat. Apostol. in cōcordat. facit clement. vlt. de decim. dixi de nominationib⁹ in tract. nomination. q. 9. n. 37. & in §. volumus, de collat. in concor. nam licet vno anno plus valuerit beneficium, non attēditur valor illius anni, sed qued valet communiter, & deductis oneribus: vt plenē docui in d. tract. nomi- nation. q. 9. & in interpretation. l. vnicā. C. de sentē- tiis, quæ pro eo quod interest, in verbo subtilitatē.

I Siue præmisso, siue alio

quouismodo vacet, &c. Sicut suprà dictū est, vno modo vacandi expresso non venit alius, dicto. ca. suscep- tū, de rescript. in 6. Ideo dicitur hīc, siue præ- misso, siue alio quoquismodo vacet: & tunc omnis vacationis modus venit, per tex. in d. c. suscep- tum.

Quosifing. 2. ad actio vacan- ciat. cō- inet verū non situm.

2 Cautela est ergo vt hæc clausula apponatur, vt docet Socin. conf. 32. ex his. colum. 5. in l. vol. post omnē modū decisi. Rotæ. 28. si mādetur, in no. [sub ti. de rescript. decisiō 1.] nam dictio quoquismodo, omnē denotat modum, siue directū, siue indirectū, principalem, vel accessorium. glo. in d. c. vt inquisitionis. §. prohibemus, de hær. l. 6. Dom. conf. 29. licet. col. 2. 3 etiam si jure deuoluto, Cass. in decisi. 5. de præb. nisi per mortem alterius personæ vacaret: vt inferius dicetur, vide qua scripsi in forma mandat, in verb. aliam quamcumque, in concor.

4 Tamen non comprehenditur modus fictus, vt potè per regulā cancell. de infirmis resignatiibus: vt plenē scripsi in tract. resignat. infra in eadē re- gula, nisi vacaret per obitū tempore impetrationis,

non

non solent vitiare rescripta, nec testamēta. I. testamētum. C. de testam. verunramē si esset à longo tempore erēctū, istae clausulæ possent esse viles.

Imperans per obitum vius non que personæ, &c. Nam si imperasti beneficium per mortem Ioannis, & vacet per mortem Iacobi, debetur tibi beneficiū vigore istius clausulæ, aut ex alterius cuiuscunque personæ alioqui collatio facta de beneficio vacante per obitum Titij, non se extendit, si vacet per alterius mortem: quia non est mens Pontificis, ut si per mortem alterius vacet, conferat: nam potest vacare per mortem alicuius curialis: & ideo Papa non intendit illud conferre, quia collationi & prouisioni Papæ reseruatū est, tam per regulas cancellariæ, quam per Extrauag. ad regimen, de præb. in communibus. doct. in cap. abbate sanè, de re iudic. & illa clausula quoismodo, refertur ad illam personā expressam Dom. de Rota decis. 73. nota quod vbi Papa in antiqu.

Ex stylo enim palatiū aliam non venire personam etiam per clausulā quoismodo testatur Bonifac. in cle. vltim. col. 2. de sent. excōmu. & Card. consil. 30. in hac. col. 2. quia mors vnus nō est mors alterius: Aut mors uno loco, vel tempore facta, nō extēditur ad mortem alio loco & tempore factam: vt docet glos. in §. vii. in verbo alias quoismodo, de collatio, in Pragmat. Rota decis. 27. fuit dubitatum. & dec. seq. in n. 5. sed per istam clausulam, aut ex alterius, &c. sic ideo vtile est illam inscribere, vt siue per mortem unius vacauerit, siue alterius tibi debeatur.

Resignatio mea facta non valeat. Siue per liberam resignationem dicti Ludovici, siue cuiuslibet alterius de illa in Roma curia, vel extra eam etiam coram notario publico. & testibus sponte factam. &c. Quod generaliter dixerat, nominatim exprimit, siue alio quoismodo vacet, siue per liberam resignationem. Lud. ergo si ipse per metum resignavit, non valet imperatio: nec Papa intendit conferre. ca. 2. & per totum de his quæ vi metu siue causa sunt. c. super hoc, de renūcia. vt alibi scripsi. siue per resignationem cuiuslibet alterius in Rom. curia, vel extra, beneficiū enim resignatū in curia est Papæ affectum, clem. 1. vt lit. penden. vbi gloss. & si hæc clausula non apponatur in dispositione, non debetur beneficium in curia vacas: nec soler in bulla describi, nisi extra Romanam curiam vacauerit: vnde vtile est, hoc adiicere etiam Papæ vult, siue vacauerit per resignationem Ludouici, vel alterius habentis ius in dicto beneficio, vt imperatio valeat & teneat.

Beneficium coram notario publico & testibus sponte factam. Nam si quis forte resignaret coram notario, vel laico, in præiudicium resignantis vacat beneficium, & Papa confert: vt in c. quod in dubiis, de renunciat. licet Innoc. in c. ad quæstiones, de rerum permis. dicat non vacare etiam in præiudicium resignantis: de quo alibi dibi dicam in 3. parte, in tract. resign.

In proben- des monen- Aliud est in præbenda, vbi fructus sunt distin-

cti: tunc si vacat præbenda per mortem Ioan. & im- defuncti ex petras per mortem Iacobi, non relevabunt te iste primæ clausulæ, ne variationi detur locus: & quia in præ- eff. bendis non constat de certo corpore præbenda, quia sunt indistinctæ. vnde licet ponatur ista verba in supplicatione, non profund propter incerti- tudinem. doct. in ca. 2. de electionib. li. 6. sufficeret tamen exprimere nomen, vel cognomen defun- ctæ canonici, cum clausula, quod maior expressio nominis, vel cognominis fieri possit.

Item si quis resignat beneficium suum, & nullus interfit notarius, sed testes, adhuc debetur impe- *Resignatio facit corā testibus va- trati* hoc beneficium per resignatum, & per istam let. clausulam, & testibus sponte factam: quia sufficit resignationem esse factam dummodo probari pos- sit: quod fieri per testes poterit, cum parē vim ha- beant probationes testimoniū, & instrumentorū. in exercendis. C. de fide instrument. Tamen si in si- gnatura solum diccretur beneficium vacas per re- signationem facta in partibus: & demum in bulla test pofta velit exprimere quod sit facta corā notario, & te- stibus in cur. Rom. nō recipietur: nam primum præ- supponit quod vacabat, quando imperavit, quia in patria erat resignatum: nunc vult dicere, quod non vacabat: & sic petit ut admittatur resignatio in curia. Ideo hoc fieri non potest, quia a legat cō- traria, ob id repellendus est. l. i. C. de furt. & quia alia est vacatio in curia, & extra, vt supra dixi.

Aut per constitutionem

Declaratur extrauagā execrabilis. Execrabilis, aut c. de multa. vacet. Aduertendum est, quod Papa Ioan. 22. fecit vnam cōstitutionem extrauagantem, quæ incipit, Execrabilis, in titu. de præb. post c. de multa, in concilio Latera. editam. illo tit. vbi vult, quod per adoptionem pacificam, secundi curati ipso iure vacet primum, vt possit imperari: quod si pars illa duo retinere contendat per mensē sine dispensatione, utroque priuatus sit, & beneficia sint reseruata. Papæ prouisioni: ob id Papa istud confert, etiam si esset reseruatū vcl. vacaret per c. de multa, vel extrauag. Execrabilis, quæ vtinam bene seruarentur: nam nō essent tot in beneficiis plurales. Ista tamen reseruatio non seruatur in Fracia, immo episcopi ista beneficia cō- ferunt ante mensē datum. in cap. Statutum, de præb. in 6. quantum ad istam vacationē, non quādo verē vacauit in curia, sed obseruatur iuris re- seruatio, ex dicto c. statutum.

Item ista expressio non est necessaria, quando impenetratur beneficium simplex: quia per affectionem plicibus, nō nem istius simplicis non vacat curatum nec econ- est necessaria. per d. cap. de multa, & cap. gratia, de rescript. ria. lib. 6. Ideo nō est necesse in signatura ista conscri- bère verba, minus in bulla.

Clausula ipsius similitudinis. Super affectionem alte- *Quæ auto- rius beneficij, &c. Si quis impenetraverit beneficium rius quae sit affec- tis benefi- cium quod debet exprimere in signatura, an autoritate ordi- naria, Apostolicæ ipse fuerit illud affecutus alias impetratur. et expri- mendum.* Aliud est in præbenda, vbi fructus sunt distin-

Forma signaturæ.

72

De clausula affectu, vel ap. presensis. *insurgit generalis reseruatio, eo quod beneficium est affectum Papæ prouisioni, ob id Papæ illa expressio fieri debet: alioqui si per affectionem beneficij familiaris Papæ esset affectus, certè hoc Papa nō intelligeret, quod maximè debet exprimi, doc. in d.c.super literis, de rescripto scriptis supra in tract. reserua. & tunc ponitur verbum affectus, quādo jure quis beneficium acquisuit, si vero de facto ponitur eo casu verbum apprehendit: vt est in Praxi cancellaria Rom. fol. 55. vers. item nota quod tūc.*

Aut incapacitatem, seu

Inhabilitas non possessoris est exprimenda. *inabilitatem cuiusunque personæ, &c.* Etia hæc clausula est valde utilis, quia impetrat per resignationem, vel alio modo, non obtineret, si forte vacaret per inhabilitatem possessoris, forte quia non fuit promotus intra annum, iuxta c. licet canon. de elect. in 6. vel erat irregularis tempore collationis aut alia inhabilitatem, seu incapacitate notarius: de quibus Panormita, & alij in c. cunostris, de concess. præb. & inferius dicitur: vide etiam multa quæ scripti in tract. de pacific. poss. in 4. limi. sed per ista clausulam impetrantur debet, etiam si vacet per inhabilitatem, & incapacitatem possessoris.

Collatio in Aut prouisione quavis
valida non impedit se. etiam Apostolica autoritate facta nulla & inutilida existente, vel alias vacet, &c. Ideo scripta est hæc clausula: quia si Papa cōferat inutiliter, & nulla sit eius prouisio, forte propter literarum surreptionem, vel inhabilitatem personæ, tamen nullus aliis de iure poterit illud beneficium conferre, ut pote quia Papæ affectum est: vt docet Panor. & alij in c. inter dilectos, de excessib. prælat. tamen per ista clausulam Papa vult, vt valeat illius collatio, licet in hoc regno Fraciæ reseruatio ista & affectio nō seruetur: vt superius dixi in materia reseruationis. Papa etiā dicet vel alias vacet. Triginta modos vacadi scripti in S. monasteriis, de nominatio. reg. in concordia. Fraciæ: & quoquo ferè ex his modis vacet deinceps, intelligi debetur imprestanti per istam clausulam generalem, & per ista verba nulla & inutilida, & probatur à contrario, quod si Papa cōferat secundo beneficium alicui, non obstante prima collatione, intelligetur de inutilida & nulla collatione, nō de validâ, etiam si Papa hoc diceret, non recipere: vt docet Fel. in c. causam, de rescript. & doct. in c. quæ in ecclesiâ, de constit. & in l. Barbarius ff. de offi. prætor.

Etiam si deuolutum, &c.

Ex ista signaturæ clausula elicitor bullæ clausula, etiam si tanto tempore, &c. & quod in hac supplicatione breviter cum, &c. ponitur, in bullæ extēdit solet, sicut clausulam protocolli notarius extēdere solet. I. Gallus. §. idem credēdum. ff. de liber, & posthu. & in auten. de tabellio, colla. 4. sufficit in signatura verba ista ponere.

Deuolutum 2. Etiam si deuolutum, &c. & hoc est statutum propter decisionem c. 2. de concessio. præb. vbi episcopus habet sex menses: & archiepiscopus alios sex menses ad conferendum, postea ius deuolutum est ad Papam: & alius nō potest postea de illo beneficio

deuoluto disponere.

3 Ideo pars petit, quod si collatio sit ad eum deuoluta, quod adhuc ipse Papæ dignetur conferre illi: & si ordinarius post istam deuolutionem conferreret, & postea si possideret per triennium: iste habens ordinarij collationem postea nō poterit molestari, quia habuit coloratum titulum, ut patet in titul. de pacific. possess. in Concordia. quia verus effectus est post triennium: ut abunde scripti in tracta. de pacific. possess. in 3. amplia.

4 Eo etiam dicitur iuxta Lateranen. concilij statuta quia in Lateranensi concilio ista deuolutio prius fuit statuta: vt patet in d.c. 2. de concess. præb.

5 Si tamen impetratur beneficium vacans in curia, vel dignitas principalis, seu maior post pontificalem, non est necesse ponere in signatura hanc clausulam, etiā si deuolutum: quia cum beneficium sit reseruatum collationi Papæ, non dicitur deuolutum: cum semper collatio ad Papam spectauerit. c. 2. de concess. præb. & in regul. cancella. est reseruata Papæ prouisioni hæc dignitas: & probatur in c. fi. de præb. & c. 2. ac 3. illo tit. in 6. & quamvis iure speciali ordinarius possit post mensem beneficium in curia vacans conferre, tamen ab ordinario non deuoluitur ad Papam, quia Papa semper conferre potest, sed ne dispendiosa sit longa vacatio. c. quam sit, de elect. in 6. Papa permittit ut ordinarius post mensem conferat. d.c. 3. de præb. in 6.

6 Nec in bulla etiā ponetur clausula quod tanto tempore, &c. quod collatio est deuoluta ad Papam: quia impossibile est deuolutum esse ius, postquam semper Papa potuit cōferre, ut nullus alius, ergo ab alio deuoluī nō potuit: priuatio enim presupponit habitum. §. seruus, de capit. demi, in inst.

7 Et nota quod quāuis in hac signatura à parte dicatur, etiam si deuolutum, &c. conditionaliter, & inferius dicitur, quod exprimi possit etiā si deuolutum, &c. etiam si expreſſerim, quod ecclesia caruit diu rectore, tamen in bullæ non potero disposituē exprimere, quod sit deuolutum, sed conditionaliter, sicut in signatura, alioqui esset addere signature, quod in ea non est expressum: & iste est stylus curiæ Roma. notandus.

8 Quia bullæ non debet addi ultra signaturam nisi id, quod est de stylo curialium: & ferè tantum proderit hæc conditionalis expressio, sicut si non eset conditionalis.

Affectum. Hoc ideo dicitur, quod si Papa beneficium secularē vacans regulari commēdauerit, seu cōmendauit beneficium regularē clericō seculari ad viatū, si moriatur commēdatarius, beneficium tale remanet affectum per illam cōmendam, postquam Papa apposuit manū in illa, adē quod nullus inferior pro eavice posset illud cōferre, seu de illo se introittare, per regul. cancella. 3. affectum etiam dicitur beneficium rationelitis, expectantisque, qui acceptauit, & non fecit sibi prouideri, & vbiunque Papa apposuit manū: vt superius dixi in titul. de reseruat. post doct. in c. tibi qui, de rescript. libr. 6.

Imo si Papa illud conferret, & non exprimetur, quod beneficium est Papæ prouisioni affectū, non

Clausula deuolutum nis quando non sit infe- rentia in signatura nec in titul.

Conditiona literis bullæ laexprimuntur in signatu- tur quod sit in ex- pressione.

Bulle non debet addi vira signaturam.

non valeret prouiso tāquām subrepticia: quia affectio ista vim referuationis obtinet: & Papa non intendit facile referuata conferre, ut superius in materia referuationis dictum fuit: quam referuationem, seu affectionem in Frācia non seruamus, sed disponitur de his sicut si non essent referuata, vel affecta, ut ibidem scripti: ideo ista clausula, in patria obedientiæ est maximi momenti: in regno verò Franciæ non magni: & nisi esset stylus curiæ ut apponenteretur, si omittetur in Francia, non viarietur bulla, nec signatura.

Specialiter vel generaliter

Specialis referatio que dicitur. **referuatum, &c.** Specialiter referuata beneficia dicuntur, quando Papa alicui dedit potestatem conferendi aliqua beneficia, & referuat sibi illa, ita q. nullus alius, nisi ille, pro quo specialiter referuat, illa conferre & obtainere possit. ca. is cui, de præb. lib. 6. vel si sua dispositioni referuat aliqua beneficia, ut suprā dixi de referua. sed per istam clausulam vult quod huiusmodi referuationes, non obstant, si alteri tamen ius in beneficio quæsumum non esset: sed ut huiusmodi prouisio valeat: hæc tamen clausula non nocebit habenti referuationem super certo beneficio: vt docet Staphile. in tractatu de literis gratiæ in prima mandat. forma, versic. concluso, etiam per istam clausulam valebit collatio facta impecunanti, quamvis beneficium esset mandatario referuatum, si prius impecunanti collatum fuerit. §. declarantes de mand. aposto. in concord.

Generalis referatio quomodo et quas comprehendat. 2. Idem si referuationes generales sint, ut beneficia in tali episcopatu vacantia: ut scripti superius in materia referuationis, & in tractatu de referuatio. in concorda. vel quando sunt beneficia familiarium Papæ, hæc generaliter sunt referuata, tamen non comprehenduntur per hanc clausulam.

3. Quia obstat regul. 62. quæ vult quod nisi clausula vnde elicitor generalis referuatio, sit per duplex fiat signata, non possit exprimi, licet dicatur in corpore specialiter vel generaliter, ut hæc & in dispositione, & ad partem cum clausula generalem referuationem importante.

4. Quia tamen illa verba nō sunt, per quæ in bulla exprimi possit referuatum: ideo non poterit exprimi per clausulam generalem referuationem, importante.

Clausula ex quacumque causa quidem dicitur. 5. Vnde addi debet in signatura & in dispositio- ne, & cum clausula generalem referuationem importante, ex quavis causa etiam dispositiū in literis exprimenda, etiam per istam clausulam sine consensu Cardinalis, in favorem cuius referuata sunt per reg. 30. In. bulla non poterit expediri, se- cūs si in signatura conditionaliter exprimatur, qui forsan familiaris dilecti frātris nostri Hieron. Ve- tal. est & continuus commensalis, &c.

Nomen & titulus car. Papæ, & alicuius cardinalis nisi nomen cardinalis in lis, & titulus exprimatur, & consensus illius, quando est ex primendus. 6. Etsic non sufficit exprimere q. fuerit familiaris

si in signatura dicatur, & cum clausula generalem firmatiū referuationem importante ex quavis causa, quæ fuit expre- primi possit in literis: tunc & nomen, & titulus *sa farilia-* in bulla expti vi poterunt, secundum illa verba, *ritar, secus ex eo quod dilecti filii Hierony. tit. &c. familiaris si conditio-* matur.

8. Et si in signatura fuerit illa clausula, vel ex eo q. *Cardinalis dietus N. alicuius cardinalis familiaris continuus morui re-* & commensalis generaliter referuatum existat, *fernatio in* an in bulla possit in genere exprimi, dicendo ali. *primi potest* cuius ex sacro saec. Roma, ecclesiæ cardinalibus nō viueū. *familiaris continuus commensalis fuit resp. si car-* *inalis, cuius familiaris fuit ille cuius beneficium im-* *peratur, mortuus fuerit, sufficit expressio su-* *perior generalis, secus si cardinalis sit viuens; quia* tunc illi fierè præjudicium: ideo nomen, titul. & consensus requirentur, ut suprā docui per reg. cancella:

9. Et hæc clausula generalem, &c. restringitur ad unam referuationem expressam, nec licet aliam exprimere, si non sit clausula, ex quacūque causa, &c. & hæc refertur ad clausulam in corpore positam de stylo curiæ Romanæ.

10. Limitatur in referuatione notoria in curia: *Referatio* tunc licet de ea nō fiat mentio, valēbit Papæ pro- *nis notoria* uisio, quando erat generalis & notoria: vt docet *non fit spe-* Fel. in c. super literis, col. 5. num. 8. in 3. regu. de re- *cialis mem-* script. per glossib. *tio.*

11. Nisi ignorātia posset cadere in Papam ratio- *ne* alicuius individui: allegat Agid. de cis. Ror. 9. commissio. vnde cum Papa in vita individua igno- *re possit, c. i. de consti. lib. 6. ob id est tutius sem-* per hanc referuationem exprimerē.

12. Et idem in permutationibus beneficiorū con- *Permuta-* cludit Feder. in tract. de permut. benefic. q. 3. & 4. *tio non va-* & Agid. eo tract. in 3. part. q. 2. ut non valeat per- *let, si alte-* mutatio, si alterum beneficium erat referuatum: *rum benefi-* sed utique redibit ad suum beneficium per ca. si *cum erat* beneficia, de præb. lib. 6. *referratur.*

Aut litigiosum, cuius litis

statutum, &c. Hoc ideo scribitur, quia Bonif. Papa in. c. si hi contra, ut liceat pend. in 6. statuit his verbis: Si hi, cōtra quos, super dignitatibus personatibus, vel aliis ecclesiasticis beneficiis, quæ possident, litiga- tur, ut liceat cedant, vel fortecederat: ne propter ncuos aduersarios, qui malitiosè interdū petitoribus subrogantur, litigia in ecclesiarum di- spendium prorogari cōtingat, statuimus: ut digni- tates, personatus, vel beneficia huiusmodi, donec contra superstitem lis finita fuerit, aliis nullatenus conferantur: nec ad ea eligatur quispiam, vel etiā præsentetur: quod si secus actum fuerit, eo ipso ir- ritum habeatur, &c. & per ista clausulam illi pro-hibitioni Bonifac. derogatur: sed in bulla solet ex- tendi, quod lis inter duos adhuc indecisā existat: cuius litis statū præsentibus volumus haberi pro expressis, pendeat indecisā, & nondum finita: & per illud verbum litigiosa, &c. derogatur prædi- sto. c. Bonifacij. hoc etiam probat in c. inter mo- nasterium. de re iudi. vbi oportet exprimere litis,

Secunda pars signaturæ.

Litigiosum beneficium exprimentia & quidam de litigiosum dicuntur.

& litis statim: sed hodie ordinarij etiam cōfertunt beneficia litigiosa non finita lite, mortuo uno litigante, & hoc ex consuetudine Franciæ, in qua non servatur d.c. si hi, ut alibi scripsi: & quod etiā in rescripto ad lites debeat fieri mentio litis pendentis, probat c. ceterum, & c. super literis de re-scrip. vbi Fel. col. 7. tradit regulam cum limita.

Litigiosum tunc dicitur, etiam per solam citationem a iudice competente factam, cle. vlt. vt lit. pend. abunde Petri. Paris. in conf. 94. beneficium. in 4. vol. & sicut res profana litigiosa non debet alienari. l. si. & per totum C. de litigiof. ita nec beneficium litigiosum conferri: & ideo exprimitur hic propter rationes quas scripsi in tract. de cessionibus in 2. tomo, consti. reg. in commenta.

Litis nō est.

Si tamen terius, qui non est in lite, resignaret aliquid colliganti, non esset facienda litis mentio, da, quando que non est cum ipso tertio: & expediti bullæ posse sine litis mentione, tamen propter stylum cuius res Romanæ, hæc clausula solet in signatura apponi: ideo stylus est sequendus. c. quam graui. de crim. fals. potest tamen in bullæ omitti, si non sit necessaria.

Eidem oratori prouidere

misericorditer dignemini de gratia speciali constitutionibus & ordinacionibus Apostolicis, ceterisq. in contrarium facientibus, non obstantibus quibuscumque cum clausulis opportuni, necon & consuetis.

Statuta repugnativa.

Item hæc verba ponuntur in ablativo casu, proprieat q. si essent aliquæ constitutiones, seu voluntaria p. ordinationes Apostolicæ repugnantes generaliter, clausidam, seu specialiter huic cōstitutioni vel si ibi adessent aliquæ statuta, per hæc verba illis derogabitur, & per hasce clauulas, per tex. in c. cum aliquibus, de rescr. in 6. scripsi in forma mand. in f. in Concord. & hic est finis prima partis signaturæ, alia in fin. bullæ scribam in inferiū. Hactenus de prima parte,

Seconda pars signaturæ.

Papa signaturæ tripliciter signat & super quibus.

Secunda signaturæ pars est, in qua Papa vel ab eo cōmissus subscribit partis supplicationi, & notandum est q. Papa solet tripliciter supplicationem gratiæ signare, vel per fiat, vt petitur, vel per fiat A, vel per fiat motu proprio.

2 Nouam gratiam signare solet per fiat, vt petitur, si reformetur gratia, signat Papa per fiat A. vt in reg. Alex. 6. habetur, in tit. de signatura gratiæ, in princ. si vocetur Paulus, signat fiat P. vel alias iuxta literam primam sui nominis.

3 Sed si sua sponte moueat, signare solet, fiat motu proprio, & non solet dicere, vt petitur, quādo motu proprio rescrabit: quod solet facere, si scribat pro cardinali, aut familiari habeti fauores, aut quando ei placet: vt docet Octa. in sua Isagog. lib. 1. tit. de vtraque signatura.

Delegatus à Papâ signat per cōfessum.

4 Si verò signetur ab eo, qui est à Papa commissus, tunc ipse subscribit, concessum vt petitur in præsentia d. N. P. Hieron. Card. Verallus, & hoc si fuerit facta in præsentia, alioqui simpliciter dicetur concessum, vt petitur Hier. Card. Verallus,

nempe si in præsentia Papæ signet Cardinalis, at testatur hoc esse factum in præsentia illius: sic dicens, concessum vt petitur in præsentia d. n. o. nostri Papæ, alioqui subiectet hoc.

5 Vel interdum signat, concessum in forma in. *Concessum in forma exprimitur quidam formam adegit.*

præsentia d. N. P. N. Card. hoc docet Gomez. in reg. de non iudicando iuxta formam supplicat, in compedium signa. & ista subscriptione vtitur commissus Papæ in principalibus gratis & nouis prouisionibus.

6 Sed est aduertendum, quod si illud, quod cōcedit, habeat formam, eo calu signat Papa, fiat in forma, vel hic commissus, concessum in forma aliqui simpliciter: quia Papa vult vt forma serueretur prout de iure. c. cum dilecta, de rescr. hoc est statutum in reg. Alex. 6.

7 In reformationibus vero gratiarum non concernentibus nouæ gratiæ concessionem, sed aliquam qualitatem, & circumstantiam, vt in rescripto perinde valere, solet commissus à Papa signare concessum N. Cardinal.

8 Si Papa signet commissionem, dicet, placet, nisi rescrabit ad partes committendo, quia tunc dicit fiat, vt in d. reg. Alex. & vbi materia tangit came-ram, dicit videat camera: sed vbi tangit religionem, signat videat protector ibid. tit. de signa, gratiæ.

9 Item gratiæ signata per fiat, præferuntur pro- *Gratiæ per visionibus per concessum, quando concurrunt, vt fiat præf- est in reg. Innoc. 31. quia Papæ prouiso propter ratur alius per concessum.*

10 Etiam si in vna signatura effet motu proprio, in alia fiat, sine motu proprio: illa per fiat præferatur. d. reg. 31. licet multos alios effet habeat motu proprio, quos in c. causam Feli. docet, de te-

stib. scripsi pleniū in forma mand. in verb. motu proprio, in concord.

11 Imò etiam prouisus per fiat præfertur prouiso per concessum, etiam si is haberet possessionem, iuxta c. si à sede. de præb. & ita fuit decisum, & in duabus causis interpretatū Romæ: vt refert Caf-fador. in reg. cancella. rub. de præb. decisio. 14.

12 Et sic limitatur d. cap. si à sede, vt non procedat *Limitatio c. si à sede.*

quando vni est prouisus per fiat, alteri per concessum: vt is qui habet per fiat, præferatur: & hoc quando à Papa: & ista est solennis limitatio ad c. si à sede. de præb. lib. 6. plura de hoc scripsi in tract. de pacifi. poss. circa fin. ibi videre cuique erit liberum in 17. limit. num. 295. & seq.

13 Et hoc casu bonum est producere signaturam, *Signatura alioqui ex bullæ tenore dignosci non potest, vnde quidam producunt in hac materia beneficiaria quis esse debet, vt tam bullam, quam signaturam conspiciat, & ex illis veritatem elicere poterit.*

14 Ratio est: q. Papa vtutur verbo fiat, sicut Deus opt. maxi. in mundi creatione, *Fiat lux, & facta est.* Genes. 1. ira & vicarius eius vt solet: ideo sua gratia præferrari debet gratiæ per concessum, propter maiorem prærogatiuam d. c. si à sede.

15 Nempe simulatq. Papa apposuit fiat, perfecta est gratia: vt docet Calder. in c. Quisquis, de elect. & Feli. in rub. de consti. col. 3. & in c. Rodulphus. *Per ag. pos- fationem fiat perfecta est gratia.*

col. 16.

col.16.nu.26.de rescr.facit.ca qui bona. §.sicut.7.
q.1.l.2.§.deinde,ibi hæc verba fiat statim factio suo
nocent.ff.Ne quid in loco publico.

Fiat de præ- 16 Et sic verbum fiat significat hic de præsentis, id
fensi intel- est dicere nunc fiat, & non de futuro: vt in Euan-
ligitur. gelio, *Fiat mihi secundum verbum tuum.* Vnde iudi-
cauit magna curia Mediolanen. q. postquam Rex
cōsensit alienationi feudi per verbum fiat, posteā
hoc non potuit reuocare: etiam per literas sigilla-
tas: vi docet Matt. Affl. in decif. Neap. q. 33. Duo
Falsare lo- Regij, & falsare lo fiat, est falsare literas Apostoli-
fati est fal- cas, & propriæ, sicut illud, in quo tota consistit vir-
sare literas turus, & substantia: vtor verbis Collecta, in c. Ad fal-
apostolica. satorum, de criminis falsi, scripsi in bulla cœnæ
Domini, art. 4. [licet interdum pro materia deno-
tret futurum, vt in l. iuris gentium. §. prætor. iuncto.
§. sine ff. de paet. gl. & doct. in c. quisquis. de elec.]

Cællaria eiū signat per concessum & le- 17 Item cællaria in casibus sibi permisis signat
per verbum concessum, non per fiat, vt est in reg.
Iulij Papæ tertij. tit. de potesta. vicecancel. reg. 9.
sequitur Roma. conf. 379. circa, col. vlt. & legatus,
nisi à Papa concessum illi fuerit, quod possit verbo
fiat, vti, & aliis verbis, sicut ipse Papa potest, sicut
fuit cōcessum illustri & doctissimo cardinali Hier.
Verallo legato in tota Francia excellentissimo.

Quas causas possit vicecancel larior com- 18 Ideo cancellaria omnes cauſas, quæ sunt de
communi iustitia, sine speciali mandato commit-
tere potest. Aegid. bellame. dec. 602. cancellaria, &
hodie dicitur in d. regula cælla. Iulij tertij quod
possit vicecællarii omnes cauſas beneficiale
cōmittere in curia, cū potestate citandi ad partes.
19 Nisi esset contra ius, puta si cauſam in partib⁹
pendente committeret: eo enim cauſa nō est ve-
risimile Papam vicecancellario commissari plen-
itudinem potestatis, arg. eorum quæ Inn. not. in
ca. innotuit. de elect. hoc expressum firmat Aegid.
Bellamer. decif. 46. exceptio. quem sequitur Fel.
in rub. de rescr. col. vlt. dic vt statim scripsi, quod
in curia committere potest, cum potestate citadi
in partibus litigantes.

Signatura quando per duplex fias signetur. 20 Item aliquando supplicatio signatur per du-
plex fiat, quando generalis referatio datur: vt in
reg. cancella. 62. & dicit ibi. gloss. quod tunc debet
primum fiat, collocari inter partis petitionem &
cōcessionem: vt solet communiter fieri: & secundum
fiat, solet in margine clausularum seu disposi-
tionis conscribi. & idem dicit, si per duplex con-
cessum sit signata supplicatio: quia iusus duplex
principis pro motu proprio habetur. allegat Bald.
in l. nec damno. C. de precip. Imper. offer. plenè
Cors. in suo tractat. de geminat. hodie ferè omnes
signaturæ solent duplicitate signari, vt suprā licet
videre in forma signaturæ, forte vt vitentur falsi-
tates, & per concessum.

Ponitentia rius multipli- gnis tripli- citer evan- signat. 21 Et quamvis magnus penitentiarius soleat si-
gnare per fiat, tamen est diuersitas: quia hic soleat
signare fiat in forma, fiat de speciali, & fiat de ex-
presso, vt docet Octauia. in sua praxi. lib. i. titul. de
summo penitentiario.

22 Sed non signat sicut Papa, fiat motu proprio:
quia non soleat penitentiarius ista vti clausula, ma-
xime quia circa confessiones peccatorū, & abfo-

lutiones versatur sua potestas: quæ absolutio est
petenda, iuxta dictum Euangeli, *Petite & accipie-*
c. omnis veriusque sexus, de pœnit. & remiss.

23 Itē ista clausula fiat, vt petitur apposita in sup-
plicatione in qua petit quis suppleri defectus, cō-
tradictus aut processus, seu alterius actus, opera & etiā genere per
fini specie defectus non sunt expressi: vt est in reg. feciū per cō-
cancel. Inn. 8. nu. 39. & in regula Pauli 3. regula 45. cōcessum.

24 Secus si per cōcessum, quia tūc opus est expri-
mere nominatim defectus, vt ibi. & refert, ad de-
fectus quo ad solēnitatē iuris, sed nō quo ad defe-
ctus personarū, ut pote irregularitatis. vel si sit ille-
gitimus, nec ad defectus iuris naturalis, vt cōsen-
sus, gl. ibi quæ allegat Host. & Alber. in c. i. de trāf.
epi. & Specul. in tit. de leg. §. nunc ostendendum.

25 Vidi dubitari de signatura, in qua inscripta
erat clausula, fiat, vel concessum: sed non erat illa
verba, vt petitur, an valeat resp. valere gl. in regu.
cancel. 60. & bulla poterit ex hac fieri: quia per apposita ve-
rbum fiat, gratia & signatura est perfecta. cap. peiutur.
quisquis. de elec. vbi Calde. & clausula vt petitur,
fatis intelligitur.

26 Stylus tamen est, vt apponātur etiam illa ver-
ba, vt petitur, tamen quādo de voluntate Papæ ap-
pareret, nō esset de ea disputādum: hoc tamen li-
mitatur in signatura, in qua supplētur defectus: in
illa enim est necesse, vt ista verba fiat, vt peti, sint
conscripta, vt est in d. regu. 39. & ibi. gl. hoc firmat.

27 Ethæc responsio Papæ, licet breuis & compē-
diofa sit, est tamen dubitationes refecans, sicut
resp. esse debent. l. cūm antiquas. C. de vñsuffr. Lu-
cas de penna. in l. eos. C. de excu. muner. lib. io. vn.
de aduertendum est, quod per hæc verba fiat, vt fiat.
petitur, princeps videtur concedere omnia peti-
ta à parte: nam responsio simplex, & concessio re-
fertur ad petita & interrogata. c. inter. in fi. de fid.
inst. l. si defensor. §. i. de interrog. act.

28 Vnde si fuerit petita absolutio à pluribus ex-
communicationibus, & simpliciter dictum fuerit, concessa ad
fiat, censemur concedi absolutio ad omnes petitas plures exco-
excommunications teste Pan. in c. cūm p̄o. cauſa.
fa. in gl. vlt. de sent. excom. Felin. in c. super literis.
col. 6. num. 9. de rescr.

29 Vnde consuluit Alex. conf. 84. in cauſa, nu. 4.
in l. vol. quod principis responsio mandantis bona
assignari, debet intelligi secundum supplicationē
petentis per d. l. si defensor. & §. præterea. de inu-
til. stipul. in inst. in scriptura enim referente om-
nia posita esse consentur, quæ in scriptura, ad quā
fit relatio, leguntur. l.asse toto ff. de hære. inst. l. si
ita scripsero. ff. de cond. inst. Roma. conf. 80. con-
firmanda.

30 Et priuilegium concessum intelligitur secun-
dum formam petitionis. Bald. in d. ca. inter refert.
Dec. conf. 37. vñso. conf. col. 3.

31 Ad hæc responsio debet referri ad tempus pe-
nitentia. l. quæro. §. i. ff. de ædil. edict. Soc. conf. 103.
in casu. col. pen. in 3. vol.

32 Etiam videtur Papa concedere secundū qua-
litates expressas: vt si petiū fuerit beneficium.
curatum, ipsum concessisse videtur: vel si dignitas
fuerit petita, etiam videretur coiceſſa: per verbū
Cōceſſa ad
qualitatē
etiam reſer-
virur.

Tertia pars signaturæ.

fiat. Bart. in l. si cui. §. si à filio. ff. de leg. i. Angel. in tract. de malefic. in gl. comparent, in prin. & ibi in additio. & maximè cùm scribatur fiat, vel concessum ut petitur.

33 Hoc limitatur non procedere, ut non extēdatur ad separata, nec ad ea, qua diuersam habent rationem: vt consuluit Decis. conf. 33. viso puncto, vbi si in supplicatione petatur inhiberi iudicibus in causa Marioti & fidei usorum intelligitur, quatenus fidei usores tenentur ex illa causa, secus si ex alia causa teneantur.

34 Secundò limitatur ad ea non extēdi, quæ verisimiliter non esset concessurus, i. obligatione. ff. de pig. vnde per hæc verba fiat ut petitur, non intelligitur concessisse, ut beneficium conferatur, nisi specialiter expressum sit: velut superius dixi. & not. doct. in c. 2. de præb. lib. 6.

35 Tertio limitatur, quando Papa expreſſerit aliqua, tunc expressa concessisse videtur: & verbum fiat, ad specificata tantum refertur, arg. l. age cum Geminiano. C. de transac. vnde videtis hic ad tollendum dubitationes, Papa in seq. parte exprimit sigillatum ea, quæ concedere vult, vnde quod non exprimit hic, cōcedere non vult. arg. c. ad audienciam, de dec. Ale. cōf. 94. in causa, col. 2. nu. 3. in 2. vol.

Signature ampliari narratione statim non narrationi.

36 Notandum tamen est, quod si clarè appareat, quod signatura ampliet, vel limitet narrationem. partis, standum erit signaturæ, & Papæ concessioni, non autem partis narrationi, per tex. in d. c. inter, de fide intrum. & Fel. in d. c. super, col. 6. num. 10. de rescr. allegat. Pano. in c. 2. de treuga & pace. Hactenus de secunda parte,

Tertia pars signaturæ.

Pertia signaturæ pars est dispositio, & Papæ concessio, & quod ipse simpliciter concessit, dicendo, fiat ut petitur, nunc sigillatum exprimit, & recēset, ea, que concedere intendit primò.

Et cum absolutione à

Quid nomi censuris. &c. Hoc in bullæ extendit, tēque absolu-
ne censure res, & absolutum fore censentes, &c. alioqui rescriptū
veniat. non valeret imperatrum ab excōmunicato. c. i. de
rescr. quid censuræ nomine veniat, explicat. text.
in c. quaren̄ti. de ver. sig. videlicet excōmunicati-
onem, interdictum, & suspensionem, dicam infe-
rius in r. bullæ dispositionis clausula.

In bullapē Solet etiam in bullis pensionū adiici hæc clau-
sionis scribi, ut compellatur debitor pensionis sub tenten-
tus, vñ sib semelius &
censuris co clausula fuerit in supplicatione omitta, tamen in
bulla addi poterit: tum quia tacitè in his intelligi-
tur, & quæ tacitè intelliguntur, expressa centen-
tur. l. cum quid. ii. licet. per.

Tum quia est consueta, & tacitè inest ex stylo curiæ, & quæ tacitè insint, veniūt. l. lecta. ff. si cer. pet. & quia facilè quisque recusat soluere pen- sionem, quæ est passio debitoribus eius, ut scripsi in tract. de pacifi. possessio. num. 126.

i. Quod obstantiæ orato-

ris habeantur pro expressis, seu in toto, vel in parte, & non in
mi posint. Ratione istius clausula, poterunt expri-
mi beneficia omnia, & singula monasteria priora-
tus, præpositura, præpositatus, dignitas, personatus,
administratio, vel officium, aliaq; beneficia ecclæ-
siastica cum cura, vel sine cura secularia, & quo-
rumuis ordinum regularia.

2 Quia per istam expressionem nihil de nouo da-
tur, fed iam datum & habitum refertur, quod po-
test fieri ratione huius clausulae: & quando petitū
est aliquid pro expresso haberit: & in signatura di-
citur, fiat, valet gratia, ac si illud expressum fuisset:
vt docet Anto. Butrig. conf. 2. vñ vis literis, & cōf. 49.
in fin. quem refert Feli. in c. super literis. col. 6. nu.
9. de rescr. alioquin il ferè prodeſſet ista clausula.

3 Vnde si commendetur monasterium religioso, per istam clausulam poterit exprimere in bullæ omnia & singula, quæ in titulum vel communēdam obtinet, quæ obſtare posſent huic commendē, ac prouisioni, ne superflue ponatur, per gl. in l. i. ff. q. met. cauf. Bal. in rub. C. de contrah. empt. q. 9. vnde poterit quis in bulla exprimere beneficia, & si in prima bulla nō expreſſerit, poterit impetrari bul- la perinde valere eius datae quæ fuerat prima, & hoc ratione signaturæ, in qua erat, quod possit ex- pediri per reſcriptum perinde valere: fed quod duplex bulla cōficiatur vnius tenoris, scilicet prima, in qua non expreſſit beneficia, in secunda quod exprimat ea, hoc fieri non potest, si prima produc- ta sit: quia omnis actus de primo intelligitur. l. bo- ues. §. i. ff. de verb. sign. c. non potest. de præb. in 6. ideo errant mensularij, qui hoc faciunt, & sicut prima non valet, nec secunda nisi prima ante pro- cessum inchoatum rescribatur, quod fieri potest, vt dixi in frā in bulla nouæ prouisionis.

4 Siue obſtent in toto, siue in parte: quia bonum est argumentum totius ad partem. l. quæ de tota. ff. de rei vend. c. Patoral. §. item, cùm totum, de off. dele. vnde si aliqd obſtet toti bullæ, poterit ex- primiratione huius clausulae, vel si in parte, idem.

5 Et nisi ista clausula adēſet, si impetrās. haberet beneficium, etiam modicum quinque fortè foli- dorū, & non illud exprimeret, subrepititia eſſet impetratio, nec valeret. c. si proponente. de rescr. & c. si motu proprio, de præb. in 6. quod fecus est, per istam clausulam quæ hoc operatur.

6 Aduertendum est magnam fieri differentiam, quod obstantiæ habeantur pro expressis: vel quod obstantiæ beneficialeſ exprimi posſint: quia ratio- ne primæ clausula, vñnum tantum beneficium ex- primi poterit in bullæ, sed non duo: ideo si duo ha- beat, non valebit impetratio tertij: quia vñnum be- neficium obſtat: ergo illud tantum poterit ratio- ne clausula huius exprimi. arg. no. in gl. fin. in c. 2. de rescr. lib. 6.

7 Etiā ratione clausule huius nō poterunt fructus exprimi, nec valores illorū, quia dicātur obstan- tiæ beneficialeſ, &c. ideo vtraque clausula solet apponi, videlicet q; obstantiæ maximè beneficialeſ habeātur pro expressis, seu quod exprimi posſint.

8 Et illa dictio maximè implicat, ut non solum obstantiæ beneficialeſ, sed alia: vt docet gloss. in l. illud.

Tertia pars signaturæ.

77

slud ff.ad legem Aquil.Bar.in extra.ad reprimēdum.in ver.& maximè.

Duo tamen 9 Et propter clausulam, quod obstantiae beneficiale ex possunt duo tantum beneficia in primi prof*bus* bulla exprimi poterunt, & illorum fructus: vnum sunt p*haec* in tunc, alterum in commendā:& poteſt omittere postea clausulam non obstan. si alia non habet: ut seruat cancella Roma.& probatur per c. c. 2. de rescr. in 6. alioqui centum posſet ſic habere, & dicere pro expressis habentes, &c.

10 Et non eſt intentionis Papæ, vt iſtos plurales velit aliis beneficiis onerare.c. quia in tantum, de præb. ideo licet in signatura habeatur p*exprefſi*, in bulla tamen exprimi debet: ut ſuperius ſcripsi.

11 Sed non vltra duo, etiam ſi dicatur quoctūque & qualiacunque: ut ſcripsi in conc. in forma mād. & per hoc euītantur calumniae trapezitarum beſtiorum, qui nunquā exprimunt beneficia, putantes iſtam clausulam ad omnia porrigi, quod non eſt verum.

12 Imo ſi poſſidens parochialē eccleſiam pacificè, alteram non, ſed ſolum ſibi collatam, in signatura nō fecerit mētionem de pacifica, ſed tātum de altera, cum clausula quod obstantiae habeātur pro expressis, per hanc clausulam non poterit in bulla diſpenſationis exprimere parochialem pacificā: ſic tecum vt cum tali eccleſia, ſi illam aſſequaris, eccleſiam sancti N. pacificā & ſine illa, &c. quia diſpenſatio ad futura, & nō p̄terita exten- ditur.c. nō poteſt. de præb. libr. 6. ideo eam exprimere debebat, ut ſuper illa diſpenſaretur. [Ideo ſi dicatur in signatura q*uod* obſtantiae beneficialeſ ha- beantur pro expressis, non poterunt exprimi diſpenſationes: ideo ego ſoleo apponere, q*uod* obſtantiae oratori beneficialeſ diſpenſationum & alia que- cunque, &c. & illa clāiuare poterit, quā notes.]

13 Præterea ſi in corpore, id eſt in petiſione pa- tis, ſint aliquæ clausulae, quæ non ſint repetita in hac parte: id eſt in diſpoſitione, vel ad partem (vt i*n clauſulae* vocant Romani) certe non cenſetur concesſum: licet verbū fiat, ad omnia refertur. l. ſi defenſor. ſ. i. ff. de interrog. act. c. inter. in fi. in fide instrum. ſa non cenſetur.

14 Secus quando eſt limitatum: vt videmus in ſignatura, in qua Papa limitat, & declarat, que con- cedere intendit: ideo alia non veniēt, niſi vt ſupē- riū dixi, per l. in agris. ff. de acquir. rer. domi.

15 Iſta tamen clausula, pro expressis, &c. non tollit inabilitatem perfonæ, vt ſi quis eſſet illegitimus, vel minor, aut aliud pateretur defectum: vt dicūt do. de Rora. decif. 112. dicebant. in fi. in not. ſub tit. de præb. decif. 7. lgloſſ. in cl. ſi Romanus. de præb. Anch. c. 6. 20. viſo prædicto, quia hæc clausula ma- xime ad beneficia ſe extendit, cum ea exprimat, & nō defectus perfonæ: ideo iſti perfonæ defectus poſteā ratione huius clausulae exprimi in bullā nō poſterunt: & ſi exprimerentur, bulla falsa dici po- terit in addendo, quod non fuſt concesſum.

16 Nam quamvis taciturnitatem remoueat, non tam en inabilitatem: ideo non poterit opponi vi- tium tanquam non expreſſum, ſed per viam inha- bilitatis: ut Felin. ait in c. in noſtra. de rescr. & vno

defectu ſublato, aliis remanet. l. & ſi non lev. ff. de hæred. iſtit. & affinitatis de nup. in iſtit.

17 Inſuper norandū eſt, quod ſi ſupplicans in ſignatura petat ſibi de beneficio p*uideri*, & exprimat omnia, que ſibi obſtāt, & Papa ſignet, ſiat mo- tu proprio, tunc nō eſt opus apponere iſtam clauſulam, quod nō obſtantiae beneficialeſ habentur pro expressis, vel quod exprimunt poſſint: quia iſta clauſula motus proprij habet vim iſtius clauſulae non obſtan. & tollit taciturnitatem, ſicut clauſula pro expressis. c. ſi motu p*pprio*. de præb. libr. 6. abſi- dē ſcripsi in forma mand. in ver. motu proprio, & in verb. pro expressis. [ſtylus tamen hoc habet.]

18 Iſta etiam clauſula quod obſtantiae habeantur pro expressis, non tollit defectum intentionis, nec pro expreſſis, nec etiam inducit diſpenſationem, ſi non in- teste Ioan. Andr. in c. c. ſum adeō. de rescr. refert & ſequitur Parif. conf. i. num. 96. in 1. vol.

19 Et ſic in literis gratiosis exprimenda ſunt be- Expreſſi- neſcia, & qualitates illorū. c. ad aures. & ca. ſi pro- daqua fine ponete, de refert. & quod impreſtrā ſit clericus. ca. in beneficio c. ſum adeō, ibid. vel ſi ſit illegitimus, & qualitas il- rum impre- ſtatione,

20 Et numerus canonicoſ ſi debet exprimere, quando ſcribitur contra numerum. cap. conſtitutus, de rescr. ac collatio, & poſſeffio colorata. c. gratia, de rescr. in 6. vbi gl. & c. cum noſtriſ. de conceſſ. præb.

Auſri. q. 483. de iure ad rē. c. c. ſum in noſtra. de rescr. vno etiam exprimenda erit: ut docet Calder. in conf. vlt. tit. de reb. eccl. non alien. ius patronatus laicorū. c. decernimus. 16. q. 7. & generaliter omnia alia exprimi debent, per qua reddeſeretur diſſi- cilior Papa ad concedendum, c. poſtulaſtis. in fin. ibi, de leui non concesſimus, de rescr. alia tradit. Feſ. in d. cap. in noſtriſ. de rescr. abunde ſuper hiſ ſcripsi in for. mand. in ver. pro expressis. ideo hic alia non addam, ne repetitione vtar.

21 Et tenendum eſt, quod hac clauſula ſolus Pa- Legatus pa vtitur in beneficialeſ, non autem legatus vei clauſula p*u* in inabilitate, ut ſcripsi in d. verb. p*exprefſi*, niſi Papa hoc expreſſi ſi u. idem expreſſe concedere: ut ſeipſius viderius ſe- ri legatis, maximè reuered. Cardinali Dom Hier-

Verallo card. excellentiſſimo fuit ex ſpeciali gra- tia concesſum, dum bellissime legationis officio in Gallia fungeretur anno 1551.

22 Iſta expreſſionis fieri dehent coram Papa, etiā Expreſſio in impetratione, que fit à legato. cle. vlt. de offic. non fit corā ord. & ibi plenē Car. ſed non coram epifcopo, vel ordinario, alio ordinario ideo taciturnitas nō vitiat collatio- nem ordinarij, qui iam certus eſt, vel eſſe debet: ſecus in Papa, vel legato à latere. & in d. c. ſi. vide alias rationes ibidem.

I Necnō verus valor, &c.

Scilicet habeat pro expreſſo, vel exprimi poſſit: Clauſula neen ſe- quia verus valor in impetratione beneficij eſt ex- rius valor primendus, c. l. vbi gl. de præb. Doct. in d. c. ad au- res. de rescr. reg. cancel. 6. Inno. Papæ 8.

2 Tamen per iſtam clauſulam valet impetratione, etiam ſi verus valor nō ſit expreſſus, quia hīc pro-

Tertia pars signaturæ.

*Valor ali-
quis in si-
gnatura est
exprimen-
do,*
expresso habetur, vel in bulla exprimi poterit, glo-
ri d. regula, canc. 61. debet tamen exprimi aliquis
valor, alioqui non prodest ista clausula: nec reci-
peretur signatura, in qua nullus exprimeretur va-
lor de stylo: quia Papa vult, ut verus valor exprimi
possit, si alius quam expressus, ergo aliquis expres-
sus esse debet: & ita seruatur.

3 Et hæc clausula solet apponi tam in signatura
commenda, quam si in titulum detur beneficiū:
quia ubique est eadem ratio, etiam si sit monaste-
rij commenda: vt scripsi in §. volumus, de collat. in
concord. §. fi. de mand. Apost. ibid.

4 In hoc tamē regno ex cōsuetudine nō est nobis
necessaria hēc clausula, nisi quo ad stylū signaturę
seruādū: alioq. suspecta esset signatura, si ista clau-
sula esset in ea omissa, licet nō esset nulla, quia ve-
rus valor in Francia non exprimitur, vt alibi dixi.

*Valor libra
rū in duc-
tos redig-
poteſt, &
contra,*
5 Adhæc si q̄s expreſſerit beneficiū valere cē-
tum libris Parisi in signatura, in bulla autē poterit
illa summa in ducatos redigi vel è cōtrario: vt ve-
rus valor exprimatur, ratione huius clausulæ: nā
omnia in pecuniam redigi posse afferunt, doct. in
l. singularia. ff. si. cert. l. si ita. i. de fideiſ. vbi magna
pecunia in minimam, & minima interdum in ma-
iorem redigitur. l. i. & seq. C. de pondera. lib. io. vbi
Iacob. Rebuff. patruus mihi magnus scribit.

*Valor in
bulla ſemel
expreſſus
non poteſt
mutari.*
6 Tamen si ſemel in bulla expressus fuerit valor,
non poterit mutari, tum q̄ non licet vicariat. cle.
vna, de renuncia, tum quōd de prima expreſſione
intelligat. l. boues. §. hoc sermone, vbi plenè scri-
psi. ff. de verb. iūg. c. non potest, in fi. de præb. lib. 6.

7 Poterit tamen is excusari per hanc clausulam,
quōd verus valor habeat pro expresso: q̄a quōd ad
hoc, vt imperatio valeat habetur pro expresso:
verum quia in bulla fuit nō verus valor expressus,
ideo illa falsa expreſſio nocebit. doct. in c. ex teno-
re, & c. super literis, de refcr. niſi transcriberetur:
quōd difficile esset post processum inchoatum, vel
niſi in hoc regno ratione cōsuetudinis non expri-
mendi verū valorem: vel niſi impetraretur refcri-
ptum perinde valere extractum ex ista signatura:
& ita ſoleo expedire. [Notandum est quōd ratio-
ne cōsuetudinis in regno vigintis ſufficit exprimere
valorē cōsuetum videlicet 24. ducato. &c.
quod limitatur in nominationibus vniuersitatū, in
quibus eſt verus valor exprimendus. §. volumus.
de col. in concord. scripsi in q. 9. tract. nomi.]

Secūdus casus est in vniōibus, in quibus oportet
exprimere verū valorē, tam beneficij vniēdi
quam vniū, vt Papa ex cauſa paupertatis vniū, vel
recuſare poſſit, iuxta. c. expofulti, & c. vacante. de
præb. alioqui imponeret Papæ, & hoc eſt in reg.
cancel. statutum. reg. 21. quam in tit. de vniōibus
declarat Fel. in c. ad aures. col. vlt. de refcr. Quia
tūc eſſit ratio noſtra cōsuetudinis exprimendi.

Tertiū casus eſt in dispensationibus, in quibus
etiam eſſat ratio, q̄a nō ſoluitur annata, & quia
Papa faciliū dispēla. cū habēte beneficij tenue, ^{aut}
quōd ſi habeat pingue, ob id eſſat voluntas dispē-
fandi, aut ſaltem diſpenſatio eſt ſubreptitia, quia
non tam leuiter Papa diſpenſafſet. c. poſtulaſti de
refcr. in hiſ igitur dicerē verū valorē exprimēdū,

licet hodie ſimpliciter cōcedat dispensationes.

Quartus casus eſet, ſi quis impetraret duo be-
neſcia, nō poſſet dicere illa valere 24. ſi plurimeti-
ſent, quia cōſuetudo tātum eſt introducta in vno
quolibet, nō in duobus, vel tribus, & cōſuetudo
nō poſſet extendi ad id ad quod nō eſt affictum,
vt not. Dec. in l. de quibus. de legib.]

i Etiam *in hac signatura ſolē apponi clausula Clauſula
de augendo vel minuendo vſque ad de augendo
verū valorem fructū.) quæ prodeſt vt ad tertīā quid opere
partem augeri verus valor poſſit, & non ultra vide
nota. in l. ſi merces. §. viſ maior. ff. locat. ego relin-
querem arbitrio Papæ: hoc tamen erat de stylo
curiæ Romanæ, vt legi in antiquis libris Pragma
ticorum ipſius.*

2 Sitamen cum ista clausula de augendo ſit alia *Quādo ul-
tra teriam
parē poſ-
fructū fieri poſſieſt aliqd operetur hæc vltima. jum fructū
clausula, poterit fieri expreſſio etiā ultra tertīā: q̄a augeri in-
non debet eſſe dictio, quæ aliquid non operetur, la clauſu-
la cauſa.*

3 Et ſi dicatur, quōd fructus augeri poſſunt vſque
ad medietatē: & non exprimatur non obſt. regula,
poterit tamen augeri ſicut eſt expreſſum: quia
regula non obſtar, quæ loquitur quantum expri-
mi poſſit vigore clausulæ & non in hoc caſu.

4 Præterea ſi dicatur q̄ maior & verior specifica-
tio fieri poſſat nō obſt. regula, tūc etiā ultra mediā
partē exprimi poterit, cū ſit regulæ derogatū, &
nihil obſt: quæ eſt Inn. 61. & Iulij Papæ 3. num. 66.

5 Item quamuis hec clausula de augendo & di-
minuendo ſit correlatiua, & in vitroque caſu ope-
rari debeat: vt probat in l. pen. C. de indiē. viduit.
tollen. officiales tamen Romanī non patiuntur di-
minutionem, ſed bene augmentum: quia in di-
minutione detrabitur iuri illorum, ideo illam nō re-
cipiunt: vt nota. in c. Fundamenta, de elect. lib. 6.

6 Vnde ſi quis in signatura, expreſſerit beneficiū
valere vigintiquatuor ducatos, in bulla vult dice-
re ſexdecim, non recipietur, quia ita exprimendo
vellet vt gratis bulla expediretur: quod fieri ſolet
pro beneficio ſexdecim ducatorū modico, & pro
paupere ſaltem quo ad aliquos officiales: ſed ſic
fraudarentur omnes officiales, ideo hoc ſolent
aspernari, nec recipieretur quis diminuens pretiū
expreſſum: & vidi ſapiū recuſari.

7 Idē ſi quis expreſſerit in signatura beneficium,
valere triginta, & in bulla dicat vigintiquatuor,
non expedietur, q̄a quādo valet triginta, ſoluitur
annata: quādo vero non valet niſi vigintiquatuor,
nulla datur annata: ob id Galli cōſuetudinē haſſe
haſtentis ſeruauerunt, vt non exprimant niſi vi-
gintiquatuor ducatos auri de camera: vt docui in
§. fi. de manda. apost. in concord.

8 Idem in aliis ſummis, vt ſi dixerit valere cētum,
nunc vult dicere octoginta, nō expedietur bulla,
vt Romani dicūt, cū ſit in praējudicium officia-
liū, ſed ipſi deſebant delere de diminuendo in si-
gnatura, alioqui aliqd deſet operari, vt dixi: ca-
ueant igitur impetrantes, vt in signatura magnum
valorē nō exprimāt, vt poſteā in bulla augere illū
poſſint, cū dimiſuere non licet, ſed augere.

9 Præterea

Prior duorum beneficiorum ex expressis in una signatura an pos sit duxi.

9 Præterea si quis impetraverit duo beneficia, & simul in signatura dixerit quorum fructus nō excedunt centum aureos, si postea in bullæ velit se paratim valorē exprimere, non recipietur, si velit dicere tale beneficiū valere quinquaginta, & alia terum alia quinquaginta, etiam si separatim bullæ expedientur: quia bullæ ex signatura extrahi debet, & in signatura est facta vna expressio, ergo alia non fiet, arg. l. aediles. §. si forte. ff. de ædil. edic. nisi fuerit adiecta hæc clausula in supplicatione, quod fructus simul & separatim exprimi possit, & sic soleo addere signaturæ vt rigor styli non noceat. [quando duo impetrantur beneficia.]

10 Ideo in regno Franciæ facile (vt arbitror) expeditentur, quia augeretur pretium: nam dictum fuit, quod fructus amborum nō excedit valorem vigintiquatuor ducatorum auri de camera secundum communem estimationem: vnde si quis velit separatum expedire, in qualibet expeditione & bullæ exprimitur idem valor 24. ducatorum, ergo pretium augebitur: & sic utile erit dicanicis curiæ Romanæ: sed quia non conueniret bullæ signaturæ, ob id est difficile obtinere, nisi ratione huius clausulæ, quod verus valor exprimi possit in totum, vel pro parte.

Duis beneficiis in una signatura.

11 Si tamen quis duo impetraverit beneficia, & duas obtinuerit signaturas, poterunt tamē in una bullæ expeditæ, & super eodem beneficio: nō poterit bullæ expediti sub data ultima coniungendo, quasi secunda sit reformatio primæ, sed ex prima expeditur, vel secunda.

12 Sed si supplications sint æquè principales, diversæ tamen datae, & super eodem beneficio: nō poterit bullæ expediti sub data ultima coniungendo, quasi secunda sit reformatio primæ, sed ex prima expeditur, vel secunda.

13 Vt si prius impetravi beneficium sancti Seuerini, & omisi exprimere, quod sit plebania: in secunda signatura illam expressi, volo coniungere primam cū secunda: hoc non possum, quia ex imperfetiis perfecta bullæ constitui non potest. l. vna. C. qui numero tutela glo. in c. quorundam. 23. distin. fed utræ rescripto perinde valere, vel noua fieri impletatio debet.

Ex dubiis signaturis imperfectis bullæ perfectæ expediti non possunt.

14 Si vero ambæ supplications sint eiusdem datae, & utraque est in aliquo defectua, ac imperfetta, sed simul iunctæ bene prouident tamen bullæ non poterit ex his expediti super utraque: ideo datarius statuit, quod non cōcedatur supplicatione duplicata, intelligitur eiusdem datae, secus si diuersæ, vt superius scripsi: quia multiplex impletatio & prouisio eiusdem beneficij fieri potest.

15 Sed ex imperfetiis perfectum non fit, vt docet abundè Ias. in reper. l. admonendi. col. 82. n. 254. ff. de iure iuræ. text. &c. ibi glo. in c. nihil. 7. q. 1. & in d. cap. quarundam, vbi dicit ex duobus imperfetiis vnum perfectum constitui non posse: si tamen secunda perfecta esset sine adiunctione primæ, bullæ ex secunda expeditur, vel bullæ expeditur ex prima, & postea altera bullæ in forma de perinde valere ad primæ confirmationem: quod erit tunc, vt dixi.

I Alia clausula solet in-

Clausula quid verus
scribi in signatura, videlicet quid verus vacationis modus
habeatur pro expresso, seu exprimi posse.

2 Certum est, quod expresso uno modo vacans, dinon venit alias, per cap. suscep. de rescript. Nominari libr. 6. Ideo cauti impetrantes dicunt beneficium certo modo vacare, cuius vacationis modus per dus habeatur pro expresso, sed non datur pro eius mor canonici & præbenda, si non nominetur cano tem vacatus: quia posset quemcunque canonicarum in præbenda illa ecclesia capere: vt dicit Staphil. in tractat. de liter. grat. rub. de modo & forma impetrand. ver si. ideo cauti.

3 Vnde si impetrat beneficium vacas per mortem, nō dabitur mihi si vacet per resignationem, vel alias, nisi adsit ista clausula, & alias quouismodo vacet, vt solet in literis Apostolicis exprimi, per d. cap. suscep. & dicam abundantius infra in bullæ.

4 Sed si quis impetrat beneficium, quod tanto tempore vacavit, quod de eius vero vacationis ista non modo certa notitia non habetur: tunc nō est necessaria ista clausula, postquam originem vacationis impetrans ignorat: tamen quia de stylo solet apponi: ideo si apposita esset, non vitaret.

5 Notandum est quod statuit Alexand. 6. in tit. Certus mode signat. gratia, quod clausula verior modus vacans, si non sit expressum, non recipitur, quando certus modus non est expressus in petitione partis, & sic in corpore signaturæ: sed si sit certus modus expressus sic, & in subrogationibus, & in gratia, non poterit tias si neutri, & vbi sit cessio iuris literis non expressa: inferius suo loco dicetur de hac clausula, quod maior & verior, &c.

6 Si tamē in signatura exprimatur unus modus vacandi, & ponatur clausula, quod modus vacandi habeatur pro expresso, hoc nihil proderit: quia modum expressum in supplicatione oportebit in bullæ exprimere, nisi cōditionaliter fuerit expressus in signatura videlicet quod forsitan per obitum vacavit, &c. & tunc per istam clausulam alias vacandi modus exprimi poterit: vt scripsi in forma manda. in verb. aliam quamcunque.

7 Præterea si in corpore supplicationis sit ista clausula, quod verº ultime illius vacationis modus, & cōdiciis expositi, si ex eo quāvis generalis reseratio, etiā in corpore iuris causa reuelat, habeatur pro expressura in bulleto, & in dispositione signaturæ & ad partem (vt dicunt Romani) sit clausula generalem reseruationem importan. ex quāvis causa, etiam dispositiū in literis exprimenda: ex his poterit postea in bullæ exprimere beneficium etiam in curia vacans, vel ex alia reseruatione, & debebitur impetranti: vt dixi supra in tit. de reser.

8 Si autem impetratur beneficium vacas ratio ne hæresis, si non sit lata sententia cōtra illum, dicitur in bullæ impetrationis prouidemus de bene debetur, quod dilectus talis N. derinet, &c. & ponetur Beneficium clausula vacatis, &c. sed si lata fuerit sententia à iudeo ecclesiastico contra hæreticum, à qua de iudice nō appellatur ea. vt inquisitionis de hæreti. li. 6. dum sit.

Tertia pars signaturæ.

hoc casu post sententiam dicetur, qd talis N. ini-
quitatis filius detinet, &c. & non dicetur dilectus.
quia Papæ non sunt dilecti iniqui, maximè hæreti-
ci per illud, *Iniquos odio habui*, & dicit eum iniqui-
tatis filium in sequendo Hebræos & Hebræam
phrasim. De ista impetratio beneficiorum quæ
detinent hæretici, dicam in 3. parte, in princ.

9 Nec est opus dicere in bulla impetratio, qd
sententia nulla prouocatione suspensa in re trans-
fuit iudicatam: sicut solet dici in aliis sententiis;
quia ex quo non potest appellari, non est opus il-
lud dicere: si tamen fuerit expressum, qd sententia
in rem iudicatam transfuit, non ob hoc vitiatur
impetratio, quia superflua non vitiant l. testamen-
tum. C. de testa. & no*n* solent quæ superabundant
vitare l. non solent ff. de reg. iur. Bal. in l. Gallus. §.
quidam. col. r. ff. de liberis & posthumis.

Praxis Fr. 10 Hodie in Francia in casibus, in quibus priuatio fit ipso iure, impetratur beneficium, & im-
petrato transcapit possessionem, & demum impetrat litera-
rassafinæ & nouitatis, & petit vt manuteneatur in
possessione fafina illius beneficij.

11 Si possidens prætentus priuatus se opponat, di-
citur ei dies coram iudice regio, & probata non
promotione, vel simonia, hæresi, aut alio casu pri-
uante ipso iure, adiudicatur possessio impetranti:
& ista via brevior est, quam si oporteret facere de-
clarationem, & tres sententias de iure expectare, vt
in cle. r. de re iud. scribā in 4. parte inferius casus,
in quibus fit priuatio ipso iure vel per sententiam.
Reservatio 12 Etiam vult Papa, vt habeatur pro expresso, vel
Papa exprimere possit verus vacadi modus: quamuis ge-
menda nisi generalis reservatio, etiam clausa in corpore iuris,
adju*hac clausula*, adesset, certum est quod beneficium reservatum à
Papa non potest per alium conferri. cap. 2. de pre-
bend. in 6. & ideo exprimi debet Papæ reservatio,
alioqui collatio non valet.

13 Tamen si ista clausula sit opposita in signatura,
poterit exprimi reservatio, etiam clausula in corpo-
re iuris, vt quod vacat in curia, d.c. 2. cù limitatio-
ne, tamē, quæ superius dixi, & licet glo. in regu. 62.
cancelia, dicat no*n* esse nisi vnā reservationē clau-
sam in corpore iuris. Philipp. tamen Probus in ca-
præsenti, de offi. lega. lib. 6. multas alias congerit.

Reservatio 14 Et ob id fit mentio de reservationibus clausis
in corpore iuris: quia difficultus illis derogatur, vt
iuris diffi-
cilius tol-
scripti supra in tract. de referua. alioqui vero quæ non
sunt scriptæ in iure, licet sint cōscriptæ in reg. can-
cella, tamē no*n* dicūtur esse in corpore iuris clausæ.

15 Item addisolet præterquam per obitū apud se-
dem: quia Papa non intendit conferre ea, quæ per
obitū vacant in curia, vt suis ministris laboratibus
in vinea domini prouideat: & hoc solet addi in si-
gnatura, ne Papa decipiatur: aliquando hoc Papa
cōcedit sed raro sine aliqua exceptione: vt est statu-
tum in d.ca. 2. de præben. & per Alex. 9. in titul.
de deroga iuris pair, in suis reg.

*Clausula quatenus li-
tigiosum, &c.* 1 Quatenus litigiosum li-
tigiosum, &c. ac merita cause & causarum si que sint,
ac nomina. & cognomina gradus. & qualitates studiū, &
colligantum, scū se molestantiū habeantur pro expres-

sis, sen exprimi possint: perlitas latissimè extendenda.
2 De iure prohibitum est conferri beneficium
litigiosum. c. si hi qui, vt lite penden. in 6. tamē per
hanc clausulam permittitur & derogatur illi text.
vt superius scripsi: & Papa confert, quamvis bene-
ficium sit litigiosum.

3 Etiā status litis est exprimēdus, & merita causa. *Litis causæ*
c. inter monasteriū, de re iudi. Feli. in c. super lite-
ris. col. 7. in 6. reg. de rescri. videlicet in quo statu-
fit lis, vel an sit cōtestata, aut in ea cōcludut, alias
non valet rescriptum: tamen hic status litis habe-
tur pro expresso, vel exprimi poterit in bulla.

4 Et ista clausula operatur perinde, ac si omnis *Clausula*
status causæ in individuo & nominativi esset ex- *causæ*
pressus: vt cōcludit Domin. Gemin. conf. 120. col. *et no*n* ap-*
2. quem refert Gomes. in reg. de triennal. q. 14. nu- *ponitur in*
7. ad hoc vt valeat hæc impetratio, quæ alias non *rescriptus*
valeret, ista clausula no*n* debet apponi in rescriptis *ad vacat.*
ad vacatura, videlicet in mādatis: quia ea quæ de
futuro sunt no*n* pertinēt ad iudicē, & sic no*n* sunt liti
giosa. l. non quemadmodum ff. de iud. l. i. de vsor.

5 Nomina iudicū, &c.

Coram quibus iudicibus, vel iudice causa pēdet,
sicut de appellatione dicitur l. vna. ff. de libell. di-
missio, & in cap. post appellationem. 2. q. 6. vult hic
Papa haberi pro expresso, & in bulla exprimi po-
rerit corā quibus iudicibus causa pēdeat indeci-
sa, siue sint seculares, siue ecclesiastici; & sufficit
exprimere nomē officij, dicēdo pendere proces-
sum coram gubernatore Regio, seu eius locū te-
nente Mōtis pessulani: licet no*n* exprimatur nomē
iudicis, nec cognomē: sed nomina partium, & co-
gnomina exprimi debent: vt certus Papa reddatur.
vt scripti in §. teneantur, de coll. in concord.

6 Gradus, ac qualitates tam iudicū, quam col-
litigantū etiam Papa pro expresso habet: gradus
ac qualitates iudicū, seu collitigantium an coram
iudice ecclesiastico, vel laico: & an collitigans sit
in dignitate, vel non: itaque ista o*n*nia vul haberi
pro expressis, vel vt exprimi possint in bulla, an
pendeat coram senatu vel alio iudice.

1 Et cum clausula gene-

Clausula
rale reseruationem importante ex quavis causa dispo-
generalē
referuatio-
nē vel conditionaliter in literis exprimenda.

2 Quandoque in corpore, & in narratione sup-
plicationis potest aliqua elici reseruatio, forte,
quod cedens erat familiaris Papæ: & in disposi-
tione ponitur hæc clausula: tunc in bulla exprimi
poterit specialis reseruatio, sic, vel ex eo quod à
nonnullis asseritur, &c. quod familiaris noster &
continuus commensalis fuit, vel talis Cardinalis,
generaliter reserutatum existat, &c.

3 Vnde si clausula ponatur in corpore: & fuerit *Vacans in*
hic repetita, poterit in bulla suppliri: etiā si vacet *curia quā*
in curia, dum tamen in signatura dicatur, quod *de per hæc*
verus vacationis modus exprimi possit non ob- *clausulam*
stante regulā, alioqui si hæc verba non obstan. re-
gula, non fuerint adiecta, hoc fieri non poterit, vt
superius dixi.

4 Quia hæc clausula habetur ac si specificè facta
et sit

Tertia pars signaturæ.

estet mētio, & expressa teſeruatio, per tex. in l. omnes. C. de præſcr. 30. vel 40. anno. Bal. no. in titu. de pace Conſt. in verbo non obſtantē. Dom. in cap. 2. de præb. lib. 6. Iaf. conf. 217. col. 12. in 2. vol.

Dubius 5 *Etiam dispositiūē vel conditionaliter scīdū
modis ex- est, q̄ duobus modis loquitur signatura, seu bulla.
primitur a Primo conditionaliter, vt impletatur beneficium
itū, vel cō sancti Seuerini, cui forsitan cura animarum immi-
diunaliter, & forsitan parochialis existit, ecce conditio-
spōsitūē, & naliter, vel forsitan, per obitum in curia vacat.
qs effectus. 6 Nam dictio forsitan, vel forte, seu forsitan notat
Forsitan da- dubitationem l. omnes, vbi Lucas. C. de decur. li.
bitationem io. l. item si verberatū. §. i. ff. de rei vend. licet quā-
& conditio doque assertionem significet. ca. 2. de testa. scripsi
nē inducit. in verb dispositionem, in forma man. in concord.*

in verbis dispositionem, in forma manu in concordia.
7 Interdum dispositiue, vel impetro beneficium
sancti Seuerini curatu, & parrochiale ecclesiæ
existens: vel impetro talen dignitatæ, quæ est ma-
ior dignitas in ecclesia post pontificalem, hoc est
dispositiue loqui, ubi certò dico hoc esse, non per
dubitationem vel conditionem.

Expressum in signatura assertiuè non potest in bullâ cōditionaliter exprimi. 8 Vnde propter istam clausulam positam in supplicatione, in bullâ potero exprimere cōditionaliter, vel dispositiuè, & quia per istâ clausulam hoc mihi conceditur: quod tamen est intelligendum, quando sic conditionaliter erat in signatura expressum: secus si in signatura esset dispositiuè & assertiuè expressum, tunc in bullâ non posset cōditionalis fieri expressio.

9 Quia non potest à signatura recedi : tum etiā quia minus est exprimere conditionaliter ,quām dispositiūe : & melior expressio & maior fieri in bullā debet, quām in signatura, sicut in instrumēto ,quām in prima schēda, siue protocollo.l.contractus.C.de fide instru. & minus valet res vēdita cūm conditione retrahendi, quām simpliciter.c. cūm Ioan.vbi etiā iuriū interpretes de fide instru.
10 Ideo statutū est in regul.cācella.62,quod non detur aliqua generalis reseruatio dispositiūe in bullā, nisi in signatura expressa fuerit: vt si quis petat beneficium sancti Pauli Parisiensis,sibi conferri,vacans per obitum talis in curia, vel obitum, talis familiaris,&c. & tunc in bullā dicetur, prouidimus tibi de tali beneficio sancti Pauli vacante per obitum in curia,vel per obitum talis familiaris nostri,&c.

¶ Et si in signatura diceretur q̄ vacat forte per obitum in curia, vel forsitan est familiaris, tunc si alia reseruatione vacet, ut quia est maior dignitas post pontificalē, nō debebitur impetrati, nec poterit exprimi in bullā: quia non venit generalis reseruationis, nisi expressa: ut ibidē scribitur: nisi adiūceret hęc clauſula generalē reseruationē importanter de qua suprà dictū fuit. [Et de generali & ſpeciali reseruatione dixi suprà titul. de reseruatione.]

*De clausu- I Et cum clausula grati-
l grati- ficationis, &c. Quæ sic in bulla extendi solet, etiam
c u o n i s.*

propterea locus gratificationi exultat, & canticando eo casu Apostolic autoritate conferuntur decernentes, &c.

² Hæc clausula solet apponi in signatura, alioqui in bullæ suppleri non potest, teste dicto Philippo Probo in c. duob^o, de rescr. in ad di. ad Io. Monach.

3 Quæ prodest in impetracionibus, vt si duo fuerint impetrantes à Papa eodem die: tunc attendi-

tur is, qui fuit gratificat^s, quia ambo nō sunt pares ^{ad duo sunt}
ratione gratificationis, nec mutuò se impediūt. Fe ^{etdem die}
provis.

li.in.c.Rodulphus.de refcri.dixi in trac.de pacific.
posseſſo.in 17.limita. Calde.cōf.8.de refcri.ideo ad
hoc ista clausula eſt utiſis,nec eſt omittēda,ſi ſapiſ:
quia etiā ſi aquerſariuſ priuſis adeptuſ fuerit poſſeſſionem,tamen habens iſtā clauſulam,præferetur:
quia iuſhabit pinguiuſ,vt ſcripti in trac.de pacifi.
poſſeſſo.nu.300.in 12.limita.c.ſi à ſede.

4. Item prodest quando duo erant expectantes eiusdem dicti, & causa pendet coram uno iudice, ut Papa unum ex illis gratificare possit: ut docet Probus in dicto c. duobus.

Præterea ad aliud prodest, quod scribit Cappa-
do, in decif. 2. tit. de renunciat. vbi dicit, quod Car-
dinalis de Cibo cessit canoniciatui & præbendæ
in fauorem duorum diuersis diebus, & iuxta mo-
re solitum Papa eadē die signauit supplicationem.
Clavis ad
gratifica-
tum pro-
deß ultimo
refignata-
no.

pro vtroque, gratificauit tamen illum in favorem cuius vltimo resignauerat, ideo ratione huius gratificationis, præferendū esse censeret: licet cōsensus Cardinalis prius fuisset præstitus pro alio, tamen ille consensu trahitur ad diem prouisionis Papæ: nam plus juris dat Papa, quam pars resignans: vt dicit in simili tex. in c. dilectus, de offic. leg.

6 Imò nullum ius ex parte consequitur quis, sed ex superiori conferente & admittente resignationem, clém, vna, vbi doct, de renunciat.

Poteſt etiam prodeſſe ad vacatura, quādo ſunt
impetrantes mandata, ſeu expeſtatiuſ eiusdem
dici, vt iſi praferatur, qui clauſulā gratificationis
habet c. diuobus de reſcribit. lib. 6.

Alia clausula solita est ponit in supplicatione, vi-
delicet, quod litera in forma prouisionis gratioſa ſimpli-
cis vel noua expediri posint, &c. Aliae literae ſunt
gratioſa, aliae iuſtitie, vt ſuperius dixi; & quia mul-
tiplices ſunt literae gratioſe, Papa facultate impe-
trati cōcedit, vt in forma ſimplicis, ſeu noua pro-
uisionis expediantur: de his dicam inferius ſtatim
in forma bullæ.

Vel subrogationis , &c. Subrogare Papa po-

Vult Papa ut possint expediti bullae in vim subrogationis, si expedita parti de hac diceatur inferius in materia subrogationis, etiam quod ad possessionem: postea test est enim Papa subrogare erit quod ad possessionem:

testi enim i apalitibrogar etia quod ad possemonem.
teste Feli,in rub.de rescrisp.col.3,licet possessio sit
facti,l.denique ff.ex quibus eau.ma, quae nō trāsit
nisi apprehēdatu*r* cum h̄beredes ff.de acq̄ui poss.

Et quamvis in bulla esset quis subrogatus quo ad possessionem, nisi ea apprehenderet, in hoc regno vivi manu reineretur in possessione, imo alteri pos-

vix manuteneretur in possessione, immo alteri possidenti adiudicaretur possessori⁹ sententia: quia non reputamus posseforem cum, qui nō accepit possessio

Tertia pars signaturæ.

possessionem: ut scripsi in tracta, de materi possess. in ordi. Reg. & in 3. tomo nisi in locum possessoris su brogatus fuerit.

vnde non valet imperatio: vt plenè scripsi in trac. de pacific. possess. quidquid dicat Gomei. in reg. de triennal. q. 17.

Et gratiæ si neutri, si

nulli, vel si alteri. Concedit papa vt possint bullæ expediri in forma gratiæ si neutri, si nulli & de his inferiùs dicitur abudè: ideo hic plura nō addam, nisi quod in regula Innocentij cäcellar. 62. dicit, q. hac gratia si neutri, vel si nulli, si petatur subrogatio, nō debet dari nisi collitigati glo. tamē in d. reg. Innocentij 62. dicit hoc non seruari, sed dicit se vidisse alteri non collitiganti concessam esse, & quotidie sic ut inferius tractabo in eadē materia.

Perinde etiā valere, aut

alia dicto oratori vtiliore. Et cum haec literæ gratiæ sint frequentes, de his dicit, alia sunt non tam frequentes: & vult ut si vtilius sit parti, ut etiam possint expediri bullæ in forma si neutri, si nulli, vel alia vtiliore ideo poterit pars cōsulere super signatura, quæ formæ sit eidem vtilior, & secundum illa expedire bullam: & quandoque partes consulunt mensularios, qui ista non semper intelligunt: ideo perit super partes in quo luntur maximis fluctibus, & proceritate, sibū: quamobrem bonum est peritos super hoc consulere, qui pauci sunt: vidi multos amisisse beneficium ratione impetrationis nullius.

Cum derogatione præ-

*Clausula
cū deroga-
tione, &c.* missorum ac aliorum quorumcunque contrariorum, &c. Vult ut contraria nō obstant, & quod in bulla his derogetur: vnde in ea dicitur, non obstatibus cōstitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac dictæ vestræ vel alterius ecclesiæ iuramento, confirmatione Apostolica, vel quatuor alia firmitate corroboratis, statutis, & cōsuetudinibus contrariis quibuscumque, &c. ut ibidem dicitur, quæ clausula ex hac concipitur.

*Regula de
annali pos-
sessor. de-
rogatori.* A regulæ de annali possessor. Quæ vult quod si quis impetreret beneficiū pacificè possessum per annum, debit exprimere nomen, gradum, & nobilitatē possessoris, & causam, ex qua clare possit constare, quod nullum ius ipsi possessori competat, & infra sex menses ipsum possessorē ad iudicem euocari facere, & alia not. in regula cancellaria. iulij 36. sed huic derogatur per haec verba. [Vide inferius in declaratione huius reg. de annali possesso.]

Vnde si quis impetraverit beneficiū, quod alius possedit sine canonico titulo: & impetrans nō expreßerit causam detentionis, si fuerit derogatum huic regulæ, ut hic, expedietur bulla sine exprefſione causæ, sine derogatione huius regulæ, dc qua Inferius dicitur in sua materia.

Sed si quis impetraverit beneficiū ab alio per plures annos detentum, & Papa tempus detentio- nos nō valeret illa impetratio, nisi possessor esset regule suæ triennialis: quia eo casu per reg. cäcel. non debet molestari possessor in possessorio, nec in pectorio,

*Clausula
iurispatro-
natus quod
est quatenus de illo existat, etiam si laicorum nobilium, natu de-
& illustrium personarum, etiam si ex fundatione, vel do gationis.
In hac clausula, debet repeti necnon cum derogatione iurispatronatus, quatenus de illo existat, &c. ut Papa illi velit derogare.*

2 Ius patronatus est ius honorificum, onerosum, & vtile, competens ei qui ecclesiam construxit, sit dotauit vel fundauit, vel ei qui ab eo caussam habuit: prosequitur Panorm. in rub. de iurepatron. & Roch. Curtius in tract. iurispatro. in princ. ac Lamberti. in suo magno tract.

3 Ethoc ius patronatus acquiritur ei, qui cōstruxit, fundauit ecclesiam vel dotauit, & eius successoribus. c. nobis. de iure patrona. ca. filii. & ca. pia mentis. 16. q. 7. sed post cōstructam ecclesiam non acquiritur ius patronatus. gl. in d. c. pia mētis, & c. fin. de reb. eccles. non alien. in 6. quia rei sacræ servitus imponi non potest. c. significatiū. de præben. Domi. conf. 32. nisi de Papæ consensu: nā aliis non potest ecclesiæ seruūtē imponere, etiā si eam dotauerit: vel nisi ecclesia esset penitus destructa. c. quoniam, de iure patro.

4 Quamuis summi pontifices ex gratia hoc ius laicis referuerint, vt eos ad cōstruendas, & fundandas ecclesias allicerēt, [& ne à fundationibus retraheretur.] ca. decernimus. 16. q. 7. c. 3. de iure patr. gloss. in c. nemo. 32. q. 4. [facit text. in l. 2. ff. de oper. public.]

5 Tamē postquam laicis ius patronatus competit, quia est eis à iure reseruatum: ob id Papa non solet cōferre beneficia sub iure patronatus laicorum existentia, nisi cum derogatione iurispatronatus: & nō est sū intentionis, ut valeat illa collatio non facta derogatione: vt dicit Ioa. And. se de hoc vidisse bullam dīrectam prælatis Angliæ alias prouisio Papæ tanquam subreptitia nō valet, quia nō citra intentionem Papæ.

6 Itaque derogatur hic, si ius patronatus cōpetat laicis: quia de iure patronat⁹ cōpetetē clericis nō est facienda mētio nec derogatio: sed Papa & legatus iure suo conferunt etiā sine patronorū cōfensiū. c. cū dilectus. de iurepa. Ioa. de Selua in tract. de benefic. in 3. part. q. 11. nu. 29. vnde non valet Papæ prouisio tanquam subreptitia, si nō deroga- rit iurispatronatus laicorū saltem conditionaliter, vt hic quatenus de illo existat, vel si de illo existat: sed vt itur quatenus de illo existat, vt hic constat.

7 Et dicitur patronus laicus, quando ecclesiam fundauit ex suo patrimonio, vel ius habuit ab eo, qui eam de patrimonio & bonis patrimonialibus construxerat. d. c. cū dilectus. & ibi docto.

8 Ecclesiasticus verò patronus dicitur, quod ex bonis ecclesiæ fundata est, vel cleric⁹ illud ius habebit ratione ecclesiæ. gl. in cle. vlti. de iurepatron. Panor. in ca. eā te. & c. illud. de iure patro. Curtius in tract. iurispatro. in verb. ius. q. 7. Fel. in suo tract.

quando

Clausula generalis ad derogationem iuris patronatus non sufficiunt.

9 Vbi plus dicit, q̄ clausula generales derogato-
riæ non sufficiunt ad derogationem iuris patrona-
tus, laicorum etiā si adesset clausula motus proprii,
vel clausula nō obstant, & alias ampliat. modis,
qui ibi videri possunt: & Dom. conf. 117. in quæst.
ficiunt.

Et sic extat regula, quod etiam Papa beneficiū
sub patronatu laicorum existens conferre nō so-
let, sine derogatione: alioqui collatio eis est subre-
ptitia: vt superius dictum fuit: diceretur tamen ille
prouisus coloratum habere titulum: vt fuisus scri-
psi in tract. de pacific. posse. quamvis quidam sto-
lidi censeant contraria.

10 Quod limitatur in sequentibus casibus. Primus
quod patronorū cōsensus acceſſit: vnde solet Pa-
pa in prouisione apponere, dūmodo dictorum pa-
tronorum ad hoc expressus accedat cōsensus: nā
cum agatur de præiudicio illorum, si consentiant,
non est derogandum: nam postquam partes sunt
concordes, quid ad iudicem? vt docet text. in l. 1. §.
inde ff. de noui operis nuncia.

11 Si autem tres patroni consenserint, & duo nō,
solet in prouisione Papa dicere: cūm trium ex di-
ctis patronis expressus ad hoc accesserit cōsensus,
quo ad reliquos ex patronis prædictis hac vice dū
taxat specialiter derogamus: nam postquam om-
nibus potest derogare, & aliquibus. ca. pastoralis.
§. item cūm totū de offic. deleg. & maximē dum
maior pars consentit.

*Minori numero patro-
norum solet Papa etiā in hac pa-
tria deroga-*

12 Etiam in hoc regno Franciæ solet Papa minori
numero patronorū derogare: quāuis de cōfue-
tudine nō recipiatur alia derogatio de patronatu
laicorum, in hac paria cōfuetudinaria: scilicet vt
omnino derogetur iurepatronatus laicorum.

13 Et si quis patronus Papæ [per resignationem]
præsentauerit, non dicet Papa, nos tibi, quem di-
cipiēta ad præsentatio[n]em patrōnus per publica instrumēta nobis, & c.
præsentauit, quia ante vacationem non poterat
nem patro- præsentare: ideo Papa dicet in bulla, tibi præsen-
tato N. cūm ad hoc dicti N. patroni per publica
instrumenta expressus, accesserit cōsensus, Apo-
stolica autoritate conferimus: & videatur bulla,
quæ sic solet confici, vt fuit dictum.

14 Et hæc præsentatio probatur per solam Papæ,
vel episcopin narrationē, factam in literis collatio-
naris, vel prouisionis. cle. vna. de prob. c. post cesso-
Papa vel nem. illo tit. quia vbi constat de duobus extremis
collatoris. ritè factis, debemus etiam præsumere de medio,
arg. c. cūm dilectus. de dona. c. accedens. vbi gl. de
conuersi. coniuga. fed de vacatione & institutione
constat: ergo & de præsentatione debemus præ-
sumere: & hoc firmat Feli. in d. ca. post cessionem.
col. 4. quem refert Roch. Curtius in d. tract. iurif-
pat. in verb. honorificum. q. 50.

15 Ideo qui præsentationem factam nō esse asse-
rit vel negat, hoc probare debet, cūm ex narra-
tione saltem præsumatur: securi si nihil esset enū-
ciatum in literis Papæ, tunc oportaret illum pro-
bare, qui præsentationem allegaret: vt plenè scri-
psi in tit. de subla. cle. literis. in Concordia.

*Iure deu-
luto Papa*

16 Secundò poterit Papa prouidere sine deroga-
tione patronatus, postquam deuoluta erat colla-

tio ad illum. vt pote si patronus laicus non presen-
tauerit intra quatuor menses, à iure illi præstitu-
tos. c. vno. de iure patron. li. 6. refert Staphil. in tra-
cta. de literis gratia, de hoc modo & forma impe-
trandi, versic. hinc est quod in prouisionibus: & si
ordinarius non prouiderat: per. cap. 2. de concess.
præben. & sic deuoluta erat collatio ad Papam, eo
casu: non est opus derogatione.

17 Debet tamen in literis prouisionis Papæ fieri
mentio de iurepatronatus: vt docet Geminia. cōf.
50. queritur.

18 Tertiò quando tempus patronis laicis ad præ-
sentandum à iure præfixum lapsum est, per d. ca.
vnic. & hoc est additum per Iulium Papam mo-
dernū in sua regula 44. sed proximus casus suffi-
cere, videbatur: nam quando patronus nō preſen-
tauit intra tempus, deuolutum est ius ad superio-
rem. cle. vna vbi gl. de supplen. negl. prælato. nī
dicas, quod elaplo tempore præsentationis nō est
deuolutum ius ad Papam, sed ad episcopum, vel
alium instituentem: quod si instituens non confe-
rat deuolutitur ad alium, donec ad Papam deuolu-
tum fuerit: & sic duo erunt casus sic intelligēdo.

19 Quartò quando patroni præsentauerunt, sed
nulliter: tunc etiā valet Papæ prouisio, etiam sine
derogatione, quia nō præiudicatur patronis, cūm
ipſi præsentauerint, & functi sint suo officio. ca. in
literis. de offi. deleg. & ratio e prælationis & præ-
rogatię Papæ conferre potuit. c. dudum. de præb.
in 6. dixi in §. declarantes, in ver. iure præuentio-
nis, de mand. Apost. in concord.

20 Quintò secundum quosdā si beneficium va-
cet in curia per obitum. Staphil. in d. tract. de lite-
ris gratia. verl. 3. an sit locus, sed contrarium teneo
inferitis: quamvis hoc sit in reg. cancella. Alex. 6.
statutū. & hoc probatur per doct. in ca. 2. de præb.
in 6. vbi communis opinio est contra.

21 Sexto quando patroni nolunt consentire sine
causa permutationi, poterit Papa etiam in hac pa-
tria cōfuetudinaria conferre, imo etiam in epi-
scopio consuluit Dom. conf. 50. queritur. inferius
dicetur abundantiū in tract. de permū.

22 Septimō quando Papa prouisio[n]e sibi retinuit
in fundatione, vt in decanatu ecclesię Alesti dio-
cesi. Nemau. tunc iute suo fine aliqua derogatio-
ne confert facta huius retentionis mentione.

23 Octauo si ius patronatus competeteret ex præ-
scriptione, vel priuilegio, tūc non erit illius facie-
cōpeten. ex
da derogatio: quia nō queritur ius patronatus his
modis, licet ius præsentādi acquiratur. Gemi. cōf. ne vel pri-
45. consuetude. col. 3. & Calder. conf. 19. isto titul. uilegio Pa-
Cardi. conf. 69. vacāte. col. 2. & Feder. conf. 65. vbi pa aerogat.
concludit etiam legatum posse conferre, quando
competit ius laico præsentandi ex consuetudine,
vel priuilegio: hoc etiam firmat Staphil. in tractat.
de literis gratia, de modo & forma impetrandi.
vers. quartò venditione.

24 Ego arbitrarer hoc casu etiā faciendam men-
tionem, qua Papa difficilius cōcederet; & illa sunt
exprimēda, vt per Fel. in c. nostra. de rescrip. Paul.
Paris. cōf. 46. videtur col. 3. vol. 4. sed habita men-
tione in hac patria vix conferret ratione cōtrarie
confue

Tertia pars signaturæ.

confuetudinis. [Nam in curia Rom. hodie nulla sit differentia an iuspatronatus sit quæsumum foundatione, an præscriptione, ut firma Decius, consi. 126. in causa. col. 2. nu. 3.]

Derogat. 25 Nonò si clericus erat in possessione præsentā Papa iuri di, & tamen iuspatronatus esset laicū, eo casu va- patr. laico letet prouisio facta à Papa nō factamētione, quia rum quan- possesso artēditur. ca. cōsultationibus de iure pa- do clericis tro, & Cardinal. consil. 69. vacante. col. 2. postquam est in pos- cōmuniter habetur clericus p. patrono, ille error se- fessione pra- communis excusat. l. Barbarius. ff. de offi. prator. sentiā.

26 Hoc tamen casu quia mens Papæ sine expres- sione nō est, vt conferat: ergo nō valeret prouisio ratione voluntatis deficiētis, & licet ille error esset,

Dispensat. 27 Decimò si Papa dispenset cum promoto ad tuncāur be. Episcopatum vt retineat sua beneficia, poterit re- ceptia sub tuncē ea etiam, quæ sunt sub patronatu laicorum: patronau. vt decidunt domi. de Rota decif. 33. Supposito in laicoru exi- no. [sub tit. de præbend. decif. 21.] quia non agitur

de præjudicio patroni, cùm non vacet beneficiū: & multa tenent facta, quæ fieri prohibentur. l. pa- tre. ff. de his qui sunt su. vel alien. iur. facit. l. secus. dc. iudic. docet Staphil. in d. tracta. de lite. gratiæ, ver. quartus & vltimus casus. Plura ad hanc rem accōmoda scripsi, & ibi senatus con. in §. præfatiq. ordinarij. in ver. viris graduatis, de colla. in cōcor.

28 Vndecimò poterit Papa imponere pensionē sine etiam consensu patronorum laicorum, quia plenaria beneficiorum dispositio ad illum perti- net. c. 2. de præb. lib. 6. alias limitationes tradit Fe- li. in d. tract. vbi videri poterunt.

Dispensat. 29 Duodecimò poterit Papa dispensare, vt litera- tus habeat duo beneficia, etiā sub patronatu lai- corum existentia, & sine patroni consensu: iuxta c. de multa, de præb.

30 Decimotertiò quando Papa derogat iuripa- tronatus laicoru, valet prouisio, quod potest, non autem legatus, vel alius inferior. c. dilectus. de offi. leg. ca. cum dilectus. de iurepatro. quod non solet in hac patria confuetudinaria.

Iuspatrona- 31 Et solet Papa huic iuri conditionaliter sic de- rogare: nos iuripatronatus huiusmodi, quatenus quādo cōdi- dīcta ecclesia de dicto iure sit, pro hac vice dero- gamus & c. licet pars debeat præcisè, & non con- ditionaliter exprimere in bulla: si iuspatronacus speget ad lacum: aliqui impenetratio non valebit.

32 Aliquando vidi partē conditionaliter expri- mere, etiam si de iurepatronatus laicoru existat: quod est verum, quando beneficium non est refer- uitum: sed si beneficium sit referuatum, vel ex loco, quia vacauit in curia, vel ex persona, quia familiari erat seu ratione beneficij, fortè quia maior dignitas post pontificalem, non poterit conditio- naliter iuspatronatus exprimi, quia sic tolleretur reseruatio: ideo necesse est in his saltē casibus, vt pars præcisè dicat, an sit de patronatu laicorum, vel non sit, vt reseruatio possit suum fortiri esse- sum. vt doct. scribunt. in c. 2. de præb. in 6.

In vacatu- 33 Idem in vacaturis, vt non possit conditionaliter exprimere quod beneficium, vt à nonnullis asse- debet iuspa- ritur de iurepatro. laicorum existit: sed debet pre-

cise dicere si sit, vel non propter reseruationem, *tronatus* quæ solet dari, quæ impeditur ratione iuspatrona- *expresum*. laicorum; ideo si hoc fuerit dictum condi- tionalicer, bulla erit rescribēda, alioqui non valebit.

34 Vnde non valet prouisio facta à Papa, in qua fit mentio fundatoris, & iuripatronatus: sed non est expressum quod esset de iurepatronatus laico- rum, quia in dubio intelligitur Papam voluisse de- rogare iuripatronatus clericorum, non laicorum: vt docet Feli. in tract. quādo literæ Apostol. col. 3. in 3. amplia. post Lappum. alleg. 84. Dominus Pa- pa. colum. 3. nam cùm iuspatronatus ad duo refer- ri possit, ob id in specie narrari debet, nō in gene- re, alioqui incerta & cōfusa est imperatio, & sub- reptitia, teste Oldra. consil. 81. quod processus. Ay- mo Crauette. consil. 68. proponitur. col. 2.

35 Item vbi est iuspatronatus, non ponitur clau- sulā ex quavis cauſā, nec generalem reserua- tionem importante: vt est statutum in reg. Alex. 6. tit. de signa. gratiæ.

36 Sed in Francia confuetudinaria, & in Norma- *In Francia* & Norma- nia nō solet Papa derogare iuripatronatus laico- *ma non de* *rogatur iu-* *ripatronat.* *lacorum.*

rum: nec eius derogatio recipitur de confuetudi- ne, quæ an valeat, tradit Collecta. in c. ex tenore. col. 1. de concess. præb.

37 Sitamen vacarēt beneficia per affectionem & constitutionem execrabilis, siue cap. de multa.

vel deuolutionem & alio quoquis modo beneficia habent possessores, quos oportet per lites expelle- re his casibus derogatur iuripatronatus laicorum

etiam principum, vt statuit Alex. 6. in tit. de deroga- *lio patro-* iuripat. vbi etiam derogari ait, quando Papa *conferat.*

confert filio vnius patroni, vel nepoti: & hoc æquum videtur.

38 Item quādo Papa ponit istam clausulam cum derogatione iuripatronatus, &c. debet pragmati- ci Romanii addere, quo ad gratiam si neutri, vel subrogationis duntaxat: sed nō dabitur derogatio

quo ad nouam prouisionem, nisi vt suprà dixi: &

hoc habetur in reg. Alex. 6. tit. de signatura gratiæ.

39 Quia in gratiis si neutri, & subrogationis iam

patroni consenserunt, ob id illis nō infertur iniuria,

quia præsentarunt, secus esset in gratia simpli- cis prouisionis, vel nouæ, vbi non præsentassent:

quod nota.

40 Etiam in permutatione requiritur consen- *In permu-* *tatione cō-* *senſus pa-* *tronis requi-* *ritur.*

as patroni, alias irritabitur prouisio: quia inimicus

fundatoris & ecclesiæ sic posset præfici. c. illud. de iure patro. Lappus alleg. 96. beneficia. in fi. gl. in c.

vno. de rerum permut. in 6. Feli. in c. cùm Bertol- dus. col. 5. de re iudic. Bertrand. consil. 273. etiā. col.

1. & 2. in 3. vol. ex prima editio. & Domi. consil. 45. confuetudo. Egid. decif. 179. & 171. permutatio.

41 Si tamen patronus nolit consentire siue cauſa, poterit episcopus permutationem approbare, teste Domi. consil. 50. queritur an Episcopus, & Staphil. in d. tract. ver. hinc est, post Panor. in ca. cùm accessisset. nu. 91. de constit. oportebit tamē prius audire patronū, & eius recusationem ac cauſam.

42 Nempe resignationis approbatio ad Episco- *pum pertinet, & non ad inferiorem. c. quæ situm.*

de re. permut. Ob id poterit Episcopus conferre beneficium

*permuta-
tiones ab-
que præsen-
tatione pa-
tronorum
fiant.*

beneficium causa permutationis cū patroni con-
fensus etiam sine præsentatione, quæ requiritur
quando vacat per mortem: vt afferit Felin. in d. c.
cum Bertoldo, col. 5. de re iud. refert. Curt. in tract.
jurispatronarus in verb. honorificum. in print.

43 Tamen de generali cōsuetudine ecclesiæ quasi
omnes Ep̄i tales expeditū permutationes abīque
patroni consensu, & vocatione patronorum. his
verbis vitur Aegid. Bellamer. in conf. 6. Factū pro
parte, col. pen. & valet præscriptio secūdum eūm.
vide quæ scripsi infrā de permūt. in 4. parte.

44 Si statuto ecclesiæ vel in fundatione statutum
sit, quod nullus præsentetur ad talem ecclesiā,
vel nulli conferatur, nisi sit talis ætatis, vel presby-
ter, tunc nullus poterit derogare illis statutis, nisi
Papa. cle. Quia contingit, de relig. domi. c. Si pro
clericis. de præb. lib. 6. nec valebit collatio contra.
statuta facta ab alio quam à Papa.

Fundationi 45 Et id si cautum sit, q̄ habens illud beneficium
non potest aliud habere non possit, tunc Papa fundationi de-
derogari, si
ne patroni derogare poterit, non aliud.

cōsenſu ab 46 Nisi de voluntate patroni, tunc ep̄s poterit
infrēdere, à conferre etiam non presbytero. vt visum fuit Pan.
Papa con- in e. cū acc. effissent, num. 5. de constit.
tra.

47 Sunt tamen qui dicant, quod si statuta loquan-
tur per verbum recipiatur, q̄ nullus recipiatur, nisi
sit presbyter, tūc valebit collatio: sed in receptio-
ne poterit se opponere is, qui interesse pretendit,
videlicet patronus, & nō recipiet sine suo con-
fensus: vt no. Inno. in c. quod sicut. de elect.

*Pensione sine
paroni cō-
fensiū à Pa-
pa impon-
tur.*

48 Tamen in creatione pensionis à Papa facta
non requiritur consensus patronorum: quia Papa
habet plenā in beneficii potestate. c. 2. de præb.
in 6. Feli. in d. tract. quando literæ Apost.

49 Quod limitatur si in signatura fuerit expres-
sum de patronorum consensu, tunc enim require-
retur & in bulla: nam postquam appetet Papam
voluisse illorum consensum interuenire, & bulla.
ex supplicatione cōficitur, vnde illud omitti non
debet, alioqui bulla ex omissione reprobaretur:
quem tamen consensu Papa requirere nō solet
in hac pensione.

Non valet 50 Et si quis impetraverit beneficium patronatu
bullo fa- laicorum affectum, si in signatura nihil dixerit de
cens men- patronatu laicorum, postea in bulla non poterit
tionem de exprimi, etiamsi vellat dicere, dummodo patrono-
patronatu, norum actedat consensus: nam postquam in sup-
plicatione non est facta illius mentio, sic in bulla.
fuerit in si- gnatūra ex non fieri, sed poterit de nouo impetrari beneficiū,
vel impetrari rescriptum perinde valere: quia pri-
ma impetratio tanquam nulla non impediet se-
cundam. c. ex tēnore. de rescript.

*Autorita-
te ordina-
ria prou-
ficiū dicuntur
cuam in iffi-
tu.*

51 Tamen si vnu in signatura dixerit sibi autori-
tate ordinaria fuisse prouisum, & quia dubitat ta-
lem collationem viribus non subsistere, supplicat
suis dicuntur. Papa sibi de nouo prouideri: si Papa prouiderit, in
bullo poterit exprimi se fuisse præsentatum & in-
stitutum: quia hoc autoritate fuit factum ordina-
ria, vt pote institutio. c. conquerente. de offic. ord.
& pet. totum. tit. de insti. & in institutione plus iu-
ris habet ordinarius, quam patronus. c. dilectus. de
offic. lega.

52 Secus si Ep̄s prouiderit sine consensu patro-
norū intra tempus quatuor mensum, si patroni ordinario
neglexissent intra illud tempus iuris prætentare, *facta inna-*
valebit collatio. c. illud, vbi doc̄t. de jure patr. Per. *tempus pa-*
Paris. conf. 144. scripteram, in 4. vol. vnde si in sup-*mons pre-*
plicatione non fuerit expressum de patroñis, hoc te-*stūm v-*
etiam non poterit in bulla narrari: quia nō potest
addi bullæ, quod non est in signatura expressum,
nisi sint clausulae, quæ ex consuetudine & style ap-
poni solent, quæ habentur pro appositis. l. si quis
donaturus. fl. de vsu fruc. l. certi cōditio. §. si nūc
mos, vbi Iaf. & alij, si certum petat,

53 Imò si in signatura vnu petat sibi prouideri, de
beneficio patronato, & in dispositione est, quod
dictus orator possit exprimere, an sit præsentatus, *verba si-*
& forsan institutus: postea in bulla virtute huius *beneficiū op-*
clausula poterit exprimere, se præsentatum, & re-*dictus vel uti-*
cūsatum, & appellasse, quia dubitatiū dixit, & c. *re-*
forasan institutus, &c. & dabatur noua prouisio eo
casu ratione illius clausula, non aliter. Et sicut va-
let collatio ordinarii, si patronus nō præsentauerit
intra tempus. d. c. illud, de iure patr. multò fortius
valebit collatio Papæ, si non sit subrepititia, ne sit
deterioris conditionis, & potestatis quam ordinarii,
sed ratione maioris prærogatiue. ea, si à sede,
de præb. lib. 6. & nisi istud esset tam cūdens bonis
& doctis, multis probarem, sed non addam lumen
Soli.

54 Notandum quod si præsentatus ante institu-
tionem ingrediatur, & accipiat possessionem be-
tus ante in-
neciij, eo ipso priuatus est iure, quod habuit ex posse: *stitutionem*
præsentatione. c. Auaricie. de elect. lib. 6. iuncta. gl. beneficij ac
in c. fi. illo. tit. hoc extendens ad præsentationem, cipiens est
quam probat Barba. conf. 68. col. 2. vol. 2. & Carde. priuatus
conf. pen. de elect. facit. c. qualiter. de elect.

55 Quia dispositio illius tex. est favorabilis ecclæ-
siis, licet alias dicatur poenalis, tamen extendetur
de electione ad præsentationem: vt docet Roch.
Curt. in tract. iuris patr. in verb. honorificum, q. 39.
licet contrarium velit tenere Aegid. Bellamer in
decis. 6. o. c. fi. de elect. nisi fuerit consuetudo.

56 Imò si ante institutionem perceperit fructus, *Recipi-ns*
fit inhabilis, quia sine titulo recipit, & indiget re- *fructus an-*
habilitatione: vt inferius dicet in materia dispela- *te institutio-*
ne nem fit in-
per ea quæ not. doc̄t. in c. dilectus. de offic. leg. idē *habilis.*
dixi in eo, qui recepit fructus post regiam nomi-
nationem ante Papæ prouisionem, vt sit priuatus
iure, si quod per nominationem habebat.

57 Vnde alia debet fieri impetratio à Pe. 9. & de- *Impetrari*
bet exprimi quod ante institutionem & post præ- *poteſt be-*
ficationem fructus recepit, & sic se intrusit. & in- *neſciūm il-*
lūs qui fru- *titus* qui fru-
habilitate reddidit. ideo Papa absoluēt eum, & te- *titus rece-*
habilitabit. ita docet D. Probus in c. fi. col. 2. de cōf. pit ante in-
stitutio-

nit. & si is q̄ recepit fructus nō impetraverit pote- *titus illius beneficiū impetrare vacās per in-*
trusionem. c. cū iamduū, vbi Pan. & alij de præb. *turis patro-*
laicoru m̄
58 Et non expedietur etiam signatura impetrati, *laicoru m̄*
niſi de fructibus componat perceptis, & dimidiā lis factū. &
partem fructuum perceptorum cameræ Aposto- *est nec ſu-*
licæ tradat. vt docet Hiero. in praxi Romanae cu- *ſecet dice-*
riæ. fol. 44. vers. consultus à quodam. & Domi. in *re ad pre-*
conf. 106. Super dicto dubio, ol. 3. Feli. in ca. in no- *ſtatutio-*
g. H

Tertia pars signaturæ.

stra, corolla. i. de rescrip. inferius abundantius exprimam.

59 Nota quod in derogatione primo debet fieri mentio iurispatronatus laicorum: ut dictum fuit, nec suffici exprimere ad quancunque collationem præsentationem, vel prouisionem pertineat: quia illa verba intelligenterunt de præsentatione spectante ad clericos, non ad laicos. Ioan. And. & alij in c. dilectus. de offi. leg. Staphil. in tract. de literis gratia. rub. de modo & forma impetrandi. vers. sed dubium est, & vers. patenti igitur:

60 Vbi limitat in duobus casibus quando acquisitionum esse eius præsentandi ex priuilegio, vel præscriptione, idem tenuit Lappus allegat. 96. beneficia. col. i. superiorius scripti in hac clausula.

Iurispatro- 61 Solet etiam exprimi, si ad nobiles spectaret: *tro. nobilem* quia solet esse difficilior derogatio, quando ad *fi. mentio-* istos pertinet. ea enim quæ notabiliter sunt, nisi specialiter notentur, videntur quasi neglecta. l. it. apud. §. ait Prætor. ff. de iniur.

Regū & il- 62 Etiam debet fieri mentio regum, & illustrium personarum: quia derogando simpliciter iurispatronatus laicorum, non intelligitur derogatum, si *lustrī per-* rispatr. mē ad reges, vel alios principes pertineat. c. f. de offi. deleg. lib. 6. c. ne aliqui, de priuili. ibid. & ita est in regul. cancella. 40. declaratum. & Feli. in d. tract. ampliat. 7. quia sub clausulis generalibus isti sublimes sunt excepti, & non comprehenduntur. cap. sedes. de rescr. ca. de multa. de præb. Carol. Ruin. coal. 79. quæritur. in 5. vol. col. 2.

63 Vnde si prouisio à Papasuerit facta, nō obstante iurepatronatus laicorum, si spectaret ad Regem non valeret prouisio, & Rex se opponere posset: vt Innoc. in simili dicit in c. quod sicut de elect. gl. in d. reg. 40. & Fel. in d. tract. amplia. 8. & non censetur iuri Regis derogatum.

64 Inde si beneficia vacent in curia per obitum, regi. nun- quorum ad Regem præsentatio pertinet, Papa ea quād dero non cōferet sine Regis consensu. gl. not. in c. 2. de gatur, vñā præb. lib. 6. Lappus alleg. 96. beneficia. Rota decis. si in curia 266. in antiqu. sub titul. de concess. præb. decis. 46.] Curt. in tract. iurispatro. in verb. competens. q. 24. vbi multa adducit: & nūquād derogatur iurispatronatus Regibus competenti, etiam si beneficia apud fedem Apostolicam vacent: vt statuit Alex. 6. in tit. de deroga. iurispatr. nisi illi fuerit alias derogatum, quia tunc expressione facta illi poterit derogari. teste Petr. Paris. conf. 104. cum referuat. in 4. vol.

Dergatio- 65 Nota tamen quod iurispatronatus laicoru in. *iurispatro. lai-* corū, sc̄. con- bulla non requiretur aliqua derogatio, si omnia, sensu pā- vel maioris partis patronorum consensus interue- tronoru in- nerit, quia ab ordinario poterat institui sic præ- teruenitur, non requi- sentatus sine villa derogatione de iure. c. quoniam. de iurepatr. nam quod maior pars facit ratum ha- betur, ac si omnes fecissent. ca. cūm Bertoldus, de ie iudic. & in c. i. & per totum. de his quæ sunt à maio. parte. cap.

Dergatio- 66 Aduertendum est, quod si iuspatronatus spe- *iurispatro. reliquo. forū* c̄t ad religiosos, vel ad capitulum, solet Papa in- quāmodo signatura loco huius clausula de iurepatronatus inscribere, quod præsentatio persona idonea de

antiqua & approbata consuetudine ad ipsius ecclie capitulo, dum pro tempore vacat, pertinet: & de itylo curiae Romanae nō apponitur hæc clausula, cum derogatione iurispatronatus.

67 Derogatur etiam huic iuri si cōpetat ex fundatione, vel dotatione, seu emptione. c. Pia mentis. 16. q. 7. vbi gl. & c. Ex literis de iurepatr. idem si ex successione. c. considerandum. 16. q. 7. c. i. & cap. quoniam, de iure patro. idem si cōpetat ex donatione. c. ex insinuatione iuncto. c. vno. eo. tit. lib. 6. vel si permutatione nobis cōpetat. idem. c. nemini. 16. q. 7. & alias quomodocunque: vt superius declarauit.

68 Item siue in totum cōpetat laico, siue in parte: nam si laicus habeat partem iurispatronatus in iure patro. in pro ecclesia, etiam oportebit derogare, licet altera pars cōpetet ecclie. gl. inc. vno. de iurepatr. lib. 6. quamvis Rota decis. 266. in antiqu. sub titu. de concess. præb. decis. 46. teneat contra. primam tamē tenerit Feli. in tract. quando literæ Apost. noceant patro. in 6. ampliatione.

69 Et in hac patria sicut non recipitur derogatio iurispatronatus laicorum, quando in solidum spectat ad eos, ita nō recipietur, quādo competit illis pro parte: vt vidi feruari, & scripsi in gl. vnum collatorem. in §. 1. de mand. Aposto. in concord. Paul. Paris. cōf. 35. ad veram. nu. 16. & seq. in 4. voi. quamvis Alex. 6. statuerit hoc casu derogari posse.

70 Adhuc quamvis doctores afferat valere præ- *Dergatio-* uisionem beneficij factam sine derogatione, quād *iurispatro. feni-* per laicū ex consuetudine, præscriptione vel pri- *per in bul-* uilegio ius acquisiuit præsentandi: tum quia talis non est patronus, licet iuspatronatus acquisiuerit: *la facienda,* vt docet Cald. cōf. 19. concessum, hoc tit. & Gemi. conf. 45. consuetudo. col. 3. tum quia cessat ratio- *alias nō va-* ne retrahantur à fundatione, quia is non funda- *ter.* uit: docet Feder. conf. 65. & Card. conf. 69. vacante. col. 2.

71 Tamen ego in praxi non vidi fieri differentiā, sed semper derogationem in bulla vidi insertam, alias surepitiam iudicatam: quia praxis has non curat subtilitates: vt suprà dictum fuit.

72 Ultimè nota quod Papa solet etiam derogare fundationi beneficiorum, etiam si in illa caueatur expreſſe, quod obtinens tale beneficium teneatur in illo residere personaliter, & intra annum ad sacerdotium promoueri: vel quod teneatur in principio esse sacerdos, & cūm illo nō possit aliud obtainere beneficium.

73 Sed non solet Papa derogare, quādo derogari *Dergatur* petitur fundationi in totū, & quo ad omnes eius *fundationi-* partes etiam non expressas, vel exprimendas: pos- *in specie, nō* in genere. sunt enim esse tales quibus Papa nollet derogare: & hoc expressum firmat Staphil. in d. tract. de literis gratia. vbi suprà. versic. ultimè non omitto.

74 Et sic Papa exprimi debet, super quo peritior derogatio in specie, non in genere ratione confusio- nis vitanda. Haec tenus de iurepatronatus lai- corum.

75 *Et de speciali ad vitam,* *Clavis de speciali ad vitam* & quæ denotat impietatem minores & principales

pales obtinere posse dignitates, de quibus in corpore facta est mentio, & de speciali Papæ gratia, est in reg. Alex. 6. intit. de signatura gratia, & tit. de dispenso in princ.

Clausula q. I. Et quod præmissorum
venior ex-
pressio fie- omnium & singulorum denominationum, nominum, &
ri omnium cognominum, qualitatum, annexorum, situationis fructuum
possum.
de augendo & diminuendo, ordinum dependentium, an-
norum diacef. aliorumq. circa premissa necessariores
major, venior seu amplior expressio seu specificatio fieri
posset.

2. Ita clausula iusta est, & summa utilitas: nam interdum multa omittuntur in signatura, que non possent in bullæ suppleri, si non adesset ista clausula: nec valeret impetratio tanquam subreptitia, ideo ista clausula suppleri.

Quid om. 3. Primo vult q. omnia & singula verius exprimi posse: & nota quod quādo omnia sunt exprimēda, ac singula, tunc nō sufficit exprimere in generali debent re, sed debet fieri expressio cū omnibus suis quoniam suffici generali expressio. liratibus, & circumstantiis, per glōs. singul. in verb. omnia & singula, in c. vt circa, de electio. in 6. Barbera. in c. si quis presbyterorum. col. 2. de rebus eccl. non alien. & ita germinatio multi est momenti: vt doct. scribunt in I. balista. ff. ad Trebel. & Corse. in suo tractat. de germinatis.

Denomina-
tio venior
fieri potest. 1. **Denominationum.** Si re-
cētē nō
fuerit denominatum beneficium in signatura, ra-
tione huius clausulę exprimi verius poterit: voca-
ui enim sancti Ioannis, & erat sancti Petri: poterit
hēc denominatio corrigi, & verum nomen exprimi: nec obest l. Stichum, qui meus erit. ff. de lega. i.
vbi nominatio appellatiu nominis nō potest mu-
tari, quia fac esse, sed illud nolumus mutare, nēpe
si vocetur Sancti Seuerini, vt dicatur Sancti Ioannis:
sed volumus quod si per errorem expressero be-
neficium sancti Seuerini, vel sancti Iusti, vt verum
nomen & nominationem exprimere possem, & ad
hoc tendit ista clausula: nil enim est tam contra-
rium consensui, quam error, qui imperitiam dete-
git. l. si per errorem. ff. de iuris. om. iud.

Nominis correc-
tionis in pre-
minum. Haec clausula operatur, quia si quis im-
bendis fieri traret præbendam & canonicatum vacantem in ecclesia Paris. per obitum Titij, & tamen vacauit per obitum Ioannis, non debebitur impetrati: nec poterit corrigi, nisi ista clausula adfuerit, vel alia simili, videlicet quod nomen & cognome ultimi possessoris melius specificari possit: alibi de hoc scripti post Fel. in c. significante, de refer.

2. Diversum est in impetratio beneficij, in qua error in nomine possessoris defuncti non viriat, ideo in bulla corrigi error poterit: quia falsa demonstratio non vitiat. l. falla. ff. de conditio. & demonstra. abunde Paulus Paris. conf. 15. circa. col. 2. in 4. vol. num. 8.

3. Sed in præbendis non potest constare de corpore præbendæ, ideo est incertitudo, quæ vitiat prouisionem. c. 2. de elect. in 6. unde ad vitandum.

opiniones soler addi hæc clausula, vt verior specificatio fieri possit nominis & cognominis, &c. & si nō appareat de morte plurium canonicorum, nominis error & cognominis corrigi poterit: quia non potest intelligi, nisi de illo: sed si plures essent vacantes præbendæ per mortem plurium, non posset hoc corrigi, alioqui liberum esset aliquid quam præbendam vellet declarare, quod est absurdum, maximè, vbi præbendæ sunt inaequales: vt in ecclesia sancti Hilarij Pictaviensis.

4. Per hanc tamen clausulam non poterit corrigi Nomen im- nomen im- petrantis, nec cognomen: quia illud im- petratus & petrans scire debebat, & exprimeret: nec tam stul- cognomen per hanc fet. l. f. C. de hered. instit. licet apud Plinium. lib. 7. corrige non legamus Coruinum Messalam etiam proprij no- poterit minis oblitum. Et quando constat de corpore be- neficij, nomen & cognomen defuncti verius ex- primi potest per hanc clausulam, vel expressio vniuersi: ideo hæc clausula non debet omitti.

5. Solent etiam quidam addere, nominum patro- Nomen pa- ni, vel patronæ ecclesiar, seu patronorū verior ex- trii ecclæ presilio fieri possit: & hoc etiā bonum est, cum no- sic corrige men sancti in impetratio sit exprimendum. ca- non potest. quamvis, vbi gl. de præb. in 6. tamen etiam si non exprimatur, per hanc clausulam corrigetur.

I Qualitatum. Non solum qual- *Qualitates*
itas personæ debet que in bul-
la corrige
exprimi, vt si sit Archidiaconus, vel alia prædictus poterunt.
dignitate. c. Ad aures, de refer.

2. Sed etiam qualitas beneficij si sit curatum vel dignitas. c. cùm in illis, de præb. lib. 6. & glo. in reg. cancellia. 63. dicit quod vera qualitas tantum poterit exprimi, sed omnes simul non. & ita dicit se habere stylum curia Romana.

3. Et duplex est cura: vt patet per Pan. in c. dudu- nu. 9. de elect. post gl. in extra ag. Execrabilis, in verb. curam animarum, in extra. I. oan. 22. scripti in tract. nominat. q. 9. nu. 47. [Vide inferius in verb. etiam situationis, & hic conuenit.]

4. Imò si q. impetrat tale beneficium sancti Ioā- *Impetratio*
ni, si aliud non exprimatur, intelligetur negatiuē,
videlicet q. non sit curatum: & si impetratur prio-
ratus, in bulla dicetur nō curatus: hoc est expre-
sé statutum in regu. cancellia 63. Inno. & nunc est
repetitū in regula Iulij Pape moder. regu. 68. Ideo
non valebit impetratio, nisi ponatur hæc clausula,
quod maior expressio qualitatis fieri possit, non
obstan. regula cancellia. & tunc non intelligetur
negatiuē, sed exprimetur in bulla veritas.

5. Ista tamen clausula non prodest, si impetrat cū ratum minor sit 25. annis, & nihil dixerit de etate: quādo ve- Aetatis
rtat
vt in c. Super inordinata, de præb. ideo ego soleo
addere, q. etiā aetatis verior specificatio fieri pos-
fit, quādo impetratur beneficium pro minore vi-
ginti quinque annis: & multis per hanc clausulam
feruauit beneficia, quæ amississent in iudicio.

6. Non prodest etiā hæc clausula illegitimo, quia. Expressio
in supplicatione tenetur exprimere defectū nata-
lium, nisi & in corpore, & in his clausulis esset, nō
obstante defectū natalium: vt dicetur inferius in
dispensa. super defectū natalium: vel nisi diceretur

quod etiam defectus natalium verior specificatio & expressio fieri possit.

7 Imò per istam clausulā non posset exprimere, quod esset de coniugata genitus, vel de moniali, nisi hoc expressè dictū in supplicatione esset, & in corpore, & in dispositione: vt docet Felic. in c. Postulaisti, de rescr. ideo soleo addere hanc clausulā, quod defectus natalium, verior & maiorexprimi possit, etiam si de coniugata, vel moniali, vel alias quicunque etiam maior defectus adesset, &c.

Hac clausula an pro-
fit in secun-
da bullā q[uod] omnis actus & expressio debet intelligi de primo,
maior ex-
pressio fieri
test. de præb. libr. 6. ideo bonum est addere huic
posuit. 8 Præterea ista clausula non prodesset, si semel quis bullas expedierit, in secunda expeditione: nāda bullā q[uod] omnis actus & expressio debet intelligi de primo, &c. hoc sermone ff. de verb. signif. c. nō potest de præb. libr. 6. ideo bonum est addere huic regula: & sic placuit Alex. 6. in tit. de signa. gratiæ.

Annexa be-
neficia quā
do exprimi
possim &
debeant. 1 **Annexorum.** Etiam nō prodest hæc clausula, vt in bulla possint annexa beneficia exprimari: quia à iure regulariter non exprimuntur, quando sunt annexa accessoriæ, vnum videlicet alteri, secus si & quæ principaliter, doct. per illum text. in c. Super eo, de præb. lib. 6. Bertr. conf. 2. num. 44. in 3. vol. ex prima editio. Panor. & alij in c. extirpandæ. §. qui verò de præb.

2 Et quia posset aliud exprimere, quā de quo prius intellexit, ideo bonum est apponere hanc clausulam, quod etiam annexorum fieri specificatio possit, & proderit si sint annexa beneficia & quæ principaliter: de quo vide quæ not. in tractat. de vniōnibus, infrā.

Expressio
vniōne bene-
ficij non va-
cet, sed eius
re per affectionem alterius parochialis ecclē-
cui est vni-
tum. 3 Imò si quis impetraverit ecclesiæ parochialæ sancti Mauritiij, quæ tamē erat annexa ecclēsia parochiali sancti Juliani, & dixerit eam vacaret, sed eius re per affectionem alterius parochialis ecclēsia, non valebit imprecatio, quia nō expressit parochiale, quam debebat exprimere.

4 Nec poterit hoc corrigere in bulla, maximè post processum inchoatū, quia hæc nō est verior expressio, sed alia, quæ non potest fieri: ideo noua imprecatio op̄ erit, nisi forte hæc clausula pregnans in supplicatione scripta fuerit: & annexoru vtriusque, &c. Card. in cl. per literas. q. 17. de præb.

Maior di-
gnitas &
exprimi possint, non poterit tamen exprimi maior
principalis dignitas post pontificalem, nec principalis in ec-
clēsia collegiata: quia est ibi duplex referatio, &
primi h - illa non debetur, quando etiam prouideri man-
datur de ecclēsia. c. fi. de præb. 5 Item ratione huius clausulæ, quod qualitates exprimi possint, non poterit tamen exprimi maior principalis dignitas post pontificalem, nec principalis in ecclēsia collegiata: quia est ibi duplex referatio, & primi h - illa non debetur, quando etiam prouideri mandatur de ecclēsia. c. fi. de præb.

6 Nec poterit extensio fieri, quæ in aliam speciem extensio transeat. argu. l. si quis ex consensu. C. de epif. audien. sequitur Paul. Parif. conf. 42. quantum. nu. 23. in 4. vol.

Exten-
sio
7 Quod non procedit, quando clausula ista esset
quando iuri iuncta cum clausula generalem referuationē im-
portante ex quauis causa, etiam dispositiū in li-
teris exprimenda, &c. & hoc quod in corpore si-
gnaturæ de maiori vel principali erat expressum,
& in partis petitione: quia verisimile est, q[uod] cōces-
sio ad petitionem referatur. l. si defensor. §. 1. ff.

de interrogat. action.

8 Imò etiam si quis impetraverit omnia beneficia, quæ talis familiaris Card. &c. habebat cū clausula, quod qualitates exprimi possint: adhuc non poterit exprimi maior, vel principalis, vel quod sit conuentuale: & iste est stylus curiæ Romæ, quia iste qualitates specialius exprimi debent.

9 Poteſt tamen conſcribi in signatura, quod exprimi poſſit. ſi d. N. ep̄ſ fuerit familiaris, & continuus commensalis alicuius Cardinalis, dum in minoribus ageret: ſed non poſteſt dici, quod ep̄ſcopus ſit familiaris alicuius cardinalis, cū ep̄ſcopus in ordine ſit maior presbytero, vel diacono cardinali, & ideo Papa vocat ſe ep̄ſcopum: vt patet in proemio Decr. & lib. 6. ſcripti in §. ſi quis ve- rō, de colla, in Concord.

1 **Etiam situationis.** Non poterit quis ratione huius folius clausulæ, quod maior expressio, &c. exprimere hanc qualitatem, quod beneficiū est ſitū in ecclēſia, in qua impetrās aliud ibidē obtinebat: q[uod]a est alia incompatibilitas, quod duo habeat ſub uno & codē teſto. c. literas, de conceſ. præb. ideo noua imprecatio opus erit vel reſcripto perinde valere, quod ex hac signatura elicieſt.

2 Niſi fuerit additum huic clausulæ, quod maior specificatio fieri etiam situationis poſſit: tunc poterit exprimi quod beneficiū est ſitum in tali ecclēſia, in qua aliud, & tale N. habeo: quod est noſtandum: quia iſta non reperiūtur ſcripta à iurium interpretibus: qui iſtam praxim parum nouerunt. Vides igitur, quod clausula, maior expressio fieri poſſit, &c. non prodest, ſi habeas beneficium in ecclēſia, in qua aliud impetras: fecus ſi addas, etiam ratione ſitus vel ſituationis.

3 Exprimi ergo debet, quod beneficiū ſit curatum, per d. c. cū in illis, de præb. lib. 6. & ſuprā dictum fuit.

4 Limitant quidam ſi haberet curam iurisdictio- *Cura iuriſdictio-*
nalem, tunc imprecatio non viatatur, ſi illa cura nō *nō viatatur*, ſi impetratur archidiaconat⁹, non *non eiſi ex-*
exprimatur: vt ſi impetratur archidiaconat⁹, non *primenda.*
eft nec eſſe exprimere curam fori contentiosi, q[uod]a archidiaconus eam de iure habet. c. i. & c. adhæc, de offic. arch. & hoc docet Felic. in ca. ſuper literis, col. 5. num. 8. in ſecunda regula, de rescr. vbi etiam dicit illud non indigere expressione, quod à iure certum eſt: nempe ſummus Pontifex omnia iura in ſcrinio pectoris habet. c. i. de constitut. in 6. ergo in iure nemo potest illi imponere, maximè Iulio tertio nunc Pontifici maximo, qui in his maximè verſatus fuſt.

5 Nec talis cura inducit incor. patibilitatem cum *Cura fori*
alio curato, per dictum extraua. Execrabilis, in ſi. *comtentioſi*
nec gratia iudicatur ſubreptitia, ſi impetrans non *non inducit*
exprefſerit illam curam: ſed ſubreptitia eſſet, ſi nō *incompati-*
bilitatem.

6 Nam cōſuetudo facit in aliquibus ecclēſiis eſſe dignitatē, quæ non eſt in aliis. doct. in c. cum ac-
cessiſent, de constitut. & ca. de multa, de reſcript. cautiſis eſt tamen, ſaltem conditionaliter, exprimere per hæc verba: cui forſan cura impinet iuriſdictio- ne, ne de ſubreptione bulla arguarur: ſi tamen.

tamen archidiaconatus non sit dignitas, nō oportet hoc exprimere.

Plebania et hoc exprimere.
est exprimenda, & quis sit. 7 Ad hoc non sufficeret exprimere curatum esse beneficium, si esset plebania, quæ habet sub se capellas, in quibus perpetui clericij instituuntur. c.i.

7 Ad hoc non sufficeret exprimere curatum esse
beneficium, si esset plebania, quæ habet sub se ca-
pellas, in quibus perpetui clerici instituuntur. c.t.
ne cleric. vel monac. lib. 6. sicut est ecclesia parro-
chialis sancti Firmini Montispesulani, sed oportet
exprimere plebaniam, seu præposituram, cui cura
parrochianorum dictæ ecclesiæ, quæ etiam parro-
chialis existit, imminet animarum : & cuius fru-
ctus, &c. sed forte per istam clausulam, q. maior
expressio fieri posse omnium qualitatum, hæc
qualitas plebaniae in bulla exprimi posset.

8 Nec sufficeret dicere dignitatem, si esset curata, sed debet exprimi curata, nisi per istam clausulam suppleatur, per c. cum in illis, de præb. lib. 6. de Rota. decif. 202. in antiqui. sub tit. de rescript. dec. 37.

Impetratio 9 Si tamen alijs expresserit beneficium, cui im-
facta de cu minet cura animarum, & tamē est beneficiū sim-
rato si sit plex, non praedictatur impetranti, quominus va-
simplex va- let impetratio: qd Papa faciliū concessisset sim-
plex, quām curatum: ideo nō potest dici subrepti-
tia impetratio: vt docent Domini de Rota decisi-
562. Papæ supplicat, in antiq. sub tit. de rescr. decisi-
73. per cap. cui licet, de reg. iur. libr. 6. facit text. à
contrario in c. postulatis, in fi. de rescr.

Differat ut **Fructuum, &c.** Etiam ut verior expressio fieri possit
verus va- fructuum, de augendo videlicet vel minuendo, su-
lor augea- tur, vel ex- periūs explicatū fuit, ob id nō repetā. Sed nota, q-
primatur. si Papa cōcedat, ut verus valor exprimi possit, tūc
poterit exprimi quicūque valor, & ad quācunque
summā: secus si dicatur quod verior valor augeri
possit, eo casu augebitur sive ad tertiam tantum par-
tem: ut statuit Alex. 6. in tit. de deroga. iuris patro.

**Ordo quā-
do exprimi
possit.**

Ordinum. Etīa permittitur vt expref-
sio ordinū verior fieri pos-
sit, dixi beneficium esse ordinis sancti Augustini,
& est ordinis sancti Benedicti: hoc ergo in bullā
exprimi poterit: & istud non debet poni, quando
imperatur seculare beneficium, sed tantūm quā-
do regulare, quia non conueniunt seculari, cūm
nullius sit ordinis beneficium seculare: nisi dicas,
quòd expressio ordinis fieri possit, si in fundatione
requirebarur ordo sacerdotij, vel diaconatus, &
tunc huius clausulæ nomine poterit hic ordo ex-
primi: nota q̄ ordo debet præcedere diœcesim,
sed nō ciuitatem: vt est in stylo Hier. Paul. fol. 22.

Dependentium. Aliquando beneficium depé-
quido ex- det ab alio monasterio, & per hanc clausulam ex-
primi posse. primetur in bulla esse dependens à tali monaste-
Plures gra- rio. in c. cùm singula, de præb. lib. 6.
rio. in c. cùm singula, de præb. lib. 6.
rio. in c. cùm singula, de præb. lib. 6.

Item quando iunt patres gratia in vita supplicatione, quarum aliqua venit limitanda, tunc dicetur. Fiat, ut petitur, & in forma iuris, & sine praedium, & de consensu, & de uno curato, &c., ut statuerit Alex. 6. in tit. de signa gratiae, & mensu quando in Annorum. Etiam hoc verbum poniatur, ut anni senior specificatio fieri possit: ut si forte dixerimus anno trigesimo

ratione istius clausulæ potero : sed istud videt si-
perflium, quia annus vacationis non solet expri-
mi, sed q[uod] nuper vacauit, &c. sed forte annorum im-
petrantis expressio verior fiet, per hoc verbū, mē-
sis verò est exprimendus, q[uod] vacauit in mensibus
graduatis deputatis, ac nominatis, alias p[ro]missio ef-
fet subreptitia, ratione intentionis Papæ, q[uia] nō
intendit derogare concordatis: vt patet in titu. de
firma, & irreuocabili cōcor. stabilita, ergo oportet
quod Papa exprimat, q[uod] confert non graduato,
nec qualificato ratione præventionis, quod illud
beneficiū vacauit in mēsibus graduatorū & quali-
ficatorum, alias prouisio nō valebit, per §. declarā-
tes. de mand. Apost. in cōcor. vbi scripsi, & ibi alia
videri possunt huic rei affinia: & sic verior expres-
sio fieri poterit vel anni vacationis, vel fundatio-
nis, & mensis, etiam per hanc clausulam nota.

Dicecſis. Etiā vērior expreſſio fieri poterit, nā ſi dixerim beneficiū eſſe ſitum in dicecſi Parifiensi, & eſt in Aurelian. potero in bullā exprimere eſſe Aurelianen. error tamen in dicecſi beneficij non vitiabit impetratiōnem, ſi de corpore beneficij cōſtituēt ſecus eſt in errore propriaꝝ dicecſi impetratiſ. Fel. & alijs in c. ſignificante, de reſcr. arg. I. f. C. de harēd. iſtituti, fed per hanc clauſulam poterit etiam dicecſi impetrantiſ vērior expreſſio fieri, vt aliquid opere- tur. q. in I. I. ff. quod netus cauſa...

Aliorūmque circa præ-
*mīsa necessariorū verior expressio fieri posſit. hæc clau-
ſula generalis nō operat, vt quodlibet verbū mu-
tari posſit, ſed aliquod ad hœc necessariū, vt bulla
valeat, & impetratio, per l. quoties primam. ff. de
verb. obl. nam ſi certa actas narrata fuerit, alia ex-
primi nō poterit; vt ſtatuit Alex. 6. tit. de signa gra-
tiæ, vbi plus dicit delēdā clauſulā, quod actatis ve-
rior expressio fieri posſit, ſi in ſignatura ſit cōſcri-
pta: nā actas verè exprimi debet q̄a Papa infantulis
nutrices dare nō vult, ſed hoc relinquit matrib⁹.*

Maior, verior, seu amplior
expressio fieri posit. Maior dicitur, ergo minor fieri non poterit expressio: vnde si quis in supplicatio-
ne dispensationis dixerit se doctore, vel nobilem,
nō poterit postea dicere se scholasticum. c. ad au-
res, de rescr. vbi Pan. & alij: quia literatura & no-
bilitas inducunt Papam ad dispensandum. cap. de
multa, de præb. quæ si cessent non valebit dispen-
satio, quasi si ne causa. c. non est, de voto, vbi gl. no-
nec dicere poterit se simplicem clericum, si prius
dixerat se sacerdotem, & sic de similibus.

Irem dicitur major: vnde oportet aliqua prius expressisse, ideo non valeret haec clausula, si quis imperat et beneficiū vacans per modū in literis exprimendū: nisi alijs modus fuerit expressus: quia maior expressio fieri debet, non tota expressio: ut si prae dixi in vacādi modo, in hac forma signaturē

Maior etiā ratione fructuū fieri poserit, non mi-
nor: vt superius dictū fuit: & quāuis multis modis
dicatur maior, vt docet gl. in c. lex. 2. dist. Panor. &
Feli. in rub. & in ca. statuimis, de maior. & obed.
*Clavifolia
et omnia
mataripos-
fui non va-
let.*

Tertia pars signaturæ.

tamen hic accipitur maior expressio, id est magis ampla, & vberior: ergo omnia mutari non poterunt: immo si in signatura esset hæc clausula, q[uod] omnia nomina, cognomina dicecessis, &c. mutari posint, ista clausula deleri deberet: nec debet Papa ea clausulam approbare tāquam incertam ut statuit Alex. 6. in suis reg. de signa. gratia.

Specificatio & expressio quo modo intellegantur. Item dicitur specificatio: significat enim, quod generaliter dictum fuit supplicatione, vt in specie redigi possit in bulla: sicut dicit text. in l. aded. §. cùm quis ex aliena materia speciem aliquam suo nomine fecerit. ff. de acqu. rer. do.

Expressio fieri potest non omisita. Adhuc expressio fieri potest, ne ratione tacitur, nritatis, & nō expressionis, bulla sit subreptitia, sed nō dicit q[uod] fieri possit omissione: vnde ex expressis in signatura substatitalibus nō est omittendu in bulla, nec alijs ipsa debet expediri: q[uod] nihil est ex necessariis omittendu. l. Datus. ff. de in integr. ref. Aliaq[ue] p[ro]ut occurrit corrigi poterunt, secundū naturā & cōficiendū mensulariorum, & stylum, Cur. Rom.

De clausula in literis latissimè extendenda quid p[ro]st. Clausula, in literis latissimè extendenda, operatur: q[uod] Papa vult derogare regulis Cancellariae, oportet q[uod] in bulla inserat ad verbū illa regula, in narratione: vt docet Gome. in proœ. reg. Cancel. q. 6. Tamē si in signatura dicatur, cū derogatione reg. cancel. in literis latissimè extēdenda, tunc in bulla extēdi ad verbū poterit, & derogari: allegat Fel. in c. nonnulli, de ref. Etiā p[ro]dest h[oc] clausula, vt si q[uod] videat sibi utilius habere literas perinde valere, vt etiā extendi possit bulla, & confici, ex hoc scripto perinde valere, &c. Aliū effectū vide in bulla dispensationis in verb. ac constitutionibus, &c.

I Cum derrogatione statutorū priuilegiarū, indultorū, & literarū Apostolicarum.

Ex hac clausula cōficitur alia clausula in fine bullæ posita, non obstantibus statutis, priuilegiis, &c.

2. Debet tamē addi huic clausulæ cū derrogatione statutorū & priuilegiarū ecclesiārū, seu ecclesia, etiā in confectione literarū exprimendorū, &c. vt posteā in bulla exprimantur priuilegia, si opus sit.

Non cretur canonici ad effēctū, nisi in signatura hoc fuerit dictum. Per istam tamē clausulam nō poterit expediri bulla cū creatione in canonicū ad effectū, nisi in signatura sit expressum: nec creabitur quis canonicus in bulla, si in signatura hoc non fuerit dictum: vt scripsi in forma manda, in concord. &c. in tit. de ref. & per hoc vidi aliquid amississe dignitatem, quam impetraverat: quia nō fuerat in bulla, nec in signatura creatus canonicus ad effectū & consuetudo erat in ecclesia, quod non recipere tur quis ad dignitatem, si non esset canonicus: de quo ample scripsi in 8. fin. de ref. in concord.

4. Et si in prima bulla nō fuerit derogatum sufficienter statutis, nō poterit expediri alia bulla, nisi expediti vel ad partem, &c. de diri, vel ad partē, p[ro]ut utilius impetrati fuerit: q[uod] folio apponere, vt mihi & tutiū parti consulatur. Per derogationem omnis obstantia, nisi tollatur, illis tollendis sit expressū dictum: vt docet Aegid.

Bella. decif. 333. in causa. Card. & Feli. in ca. super literis, col. 6. num. 9. in 4. reg. de rescript. Aliasuper his dicam inferius in bulla.

6. Adhuc ista derogatio in literis executoriis ap- *Derogatio in literis executoriis ap-*
posita non sufficeret, per text. in cl. i. in fi. de præb. nam clausula adiecta in executoriis non ampliat gratiam. Cald. conf. 16. de præb. quē refert & seq. Francif. Curt. conf. 3. placet. col. 1.

7. Etiam clausula appositæ in executione nō ampliat principalem dispositionē, vt docet Petr. Paris. conf. 54. in præsenti, num. 36. in i. vol.

8. Ad hæc non sufficiet ista derogatio quod ad re- *Expressare regulas cancellariae, nisi dicatur cū derogatione re-*
gularum cancellariae: vt expressæ docet Gome. in proœ. reg. q. 5. & seq. vbi dicit debere apponi clausulam non obstan. reg. cancella. latissimè extenden. vel quorum tenores, &c.

9. Etiam hæc clausula non obstan. non operatur ultra narrata. Dec. conf. 10. vido puncto, col. 3. nec tollit alios defectus non expressos: vt plene docet Fel. in c. nonnulli, de ref. & Curt. conf. 49. refert & sequitur Paul. Paris. conf. 1. num. 90. cum seq. in i. volum.

10. Item nota quod si clausula deleatur in signatura, illa nihil p[ro]dest: vnde dicunt Dom. de Rota decif. 561. cancella. in antiqu. [sub tit. de ref. decif. 50.] p[ro]dest. quod si Papa aliquam cancellauerit clausulam in decisione, cōsetetur cōcedere omnia alia quæ alias ex regulis cancellariae per simplicem signaturam, viderentur concessa, quod probat Fel. in d. c. Super literis, col. 6. nu. 9. de ref.

11. Si tamē reformetur signatura cū omnib[us] clau- *Deletat clausula in literis non scripta habetur. l. i. & per totum. ff. de his quae in testam. delent. l. fi. C. de edit. diui Adria. toll.*
sulis, nō debet clausula deleta conscribi, quia pro s[ecundu]m literis non scripta habetur. l. i. & per totum. ff. de his quae in testam. delent. l. fi. C. de edit. diui Adria. toll.

12. Quod limitatur in sumpto signaturæ: nam si ex hac clausula mens Papæ cognoscatur, vel bulla ex hoc impugnetur, debet tota etiam cancellatio à Papa cōscribi in hoc sumpto supplicationis, in quo scribuntur omnia verba signaturæ ad hoc, vt intētio Papæ dignoscatur: vt deinceps ex illo libro omnia extrahi possint.

13. Vnde cū Papa nollet conferre prioratū sancti Martini de campis. Paris. alijs impetrauit prioratum sancti Nicolai, qui forsan est in suburbis Paris. h[oc] vera, Qui forsan, fuerunt à Papa deleta, tamen bullæ fuerunt posteā extortæ, & in illis fuit dictum, quod beneficium erat sicutum intra ciuitatem Paris. certè apparuit ex sumpto signaturæ delata in illis verbis, Qui forsan, &c. quod Papa noluit conferre illum prioratum sitū Paris. quia iam contulerat, ideo fuit ultimus exclusus.

14. Quod est notandum, quia debes videre signaturam, & conferre cum bulla, & poteris cognoscere in quo bulla excedat signaturam, sed pauci hoc intelligunt, vt verum fatetur: ideo ista scripsi: nam trapezitæ artem eorum secretam habent, que per ista patet, vide quae scripsi in gl. pro exprefsis, in vers. 30. in forma manda, in concord.

15. Notandum est q[uod] supplicatio signata per prædecessorē non solet mutari, nec corrigi à successore, q[uod] sunt plura verba, que non comprehenduntur suff.

Clausula et derrogationes post simili expediri vel ad partem, &c. de diri.

1. In prima bulla non fuerit derogatum sufficienter statutis, nō poterit expediri alia bulla, nisi illa re integra trascribas, & reformes: vel si in signatura fuerit, q[uod] h[oc] derogationes possint simul experiri, &c. de diri, vel ad partē, p[ro]ut utilius impetrati fuerit: q[uod] folio apponere, vt mihi & tutiū parti consulatur.

2. Item per hanc clausulam omnia obstantia gratia, que ex narratis collegi possunt, videntur taciti esse sublati, licet in gratia cōceptione nihil de illis tollendis sit expressū dictum: vt docet Aegid.

3. Per istam tamē clausulam nō poterit expediri bulla cū creatione in canonicū ad effectū, nisi in signatura sit expressum: nec creabitur quis canonicus in bulla, si in signatura hoc non fuerit dictum: vt scripsi in forma manda, in concord.

4. Et si in prima bulla nō fuerit derogatum sufficienter statutis, nō poterit expediri alia bulla, nisi expediti vel ad partem, &c. de diri, vel ad partē, p[ro]ut utilius impetrati fuerit: q[uod] folio apponere, vt mihi & tutiū parti consulatur.

5. Item per hanc clausulam omnia obstantia gratia, que ex narratis collegi possunt, videntur taciti esse sublati, licet in gratia cōceptione nihil de illis tollendis sit expressū dictum: vt docet Aegid.

6. Adhuc ista derogatio in literis executoriis ap-

posita non sufficeret, per text. in cl. i. in fi. de præb. nam clausula adiecta in executoriis non ampliat gratiam. Cald. conf. 16. de præb. quē refert & seq.

7. Etiam clausula appositæ in executione nō ampliat principalem dispositionē, vt docet Petr. Paris. conf. 54. in præsenti, num. 36. in i. vol.

8. Ad hæc non sufficiet ista derogatio quod ad re- *Expressare regulas cancellariae, nisi dicatur cū derogatione re-*
gularum cancellariae: vt expressæ docet Gome. in proœ. reg. q. 5. & seq. vbi dicit debere apponi clausulam non obstan. reg. cancella. latissimè extenden. vel quorum tenores, &c.

9. Etiam hæc clausula non obstan. non operatur ultra narrata. Dec. conf. 10. vido puncto, col. 3. nec tollit alios defectus non expressos: vt plene docet Fel. in c. nonnulli, de ref. & Curt. conf. 49. refert & sequitur Paul. Paris. conf. 1. num. 90. cum seq. in i. volum.

10. Item nota quod si clausula deleatur in signatura, illa nihil p[ro]dest: vnde dicunt Dom. de Rota decif. 561. cancella. in antiqu. [sub tit. de ref. decif. 50.] p[ro]dest. quod si Papa aliquam cancellauerit clausulam in decisione, cōsetetur cōcedere omnia alia quæ alias ex regulis cancellariae per simplicem signaturam, viderentur concessa, quod probat Fel. in d. c. Super literis, col. 6. nu. 9. de ref.

11. Si tamē reformetur signatura cū omnib[us] clau-

sulis, nō debet clausula deleta conscribi, quia pro s[ecundu]m literis non scripta habetur. l. i. & per totum. ff. de his quae in testam. delent. l. fi. C. de edit. diui Adria. toll.

sub verbi mutatis: sed debet impetrari literæ deperinde valere, cū clausula rationi cogruit, si quis dubitet de prima impetratione: nā si Papa destruet, quæ eius antecessores statuerunt, non cōstructor, sed euersor iustè comprobaretur. ca. si ea. 25. q. secunda: dixi in forma manda. in concorda.

16 Nec potest successor etiam declarare, non dicam mutare voluntatē prædecessoris. no. in l. Pōpo. §. fi. ff. de rei vēdic. & l. inter. §. i. de verb. oblig. quia plurium non est vna voluntas. l. quia poterat. ff. ad Trebel. capit. quia, de concessio. præbend.

17 Si autem omisla sunt talia, quæ cōmodè poni possunt ex verbis signaturæ, scū radendo, vel addendo, & tunc addi poterunt, cū error corrigi possit. l. si librarius. ff. de reg. iur.

Rasfera quā 18. Signa perpetuo, quod̄ litura seuraſura vitiat bullam, si in loco sit suspecto, alioqui, non, per cap. ex literis, & ca. inter, de fide instru: & si litura sit, præsumitur propter bullæ autoritatē facta per officiales curiæ Romanae. cap. fi. vbi no. de criminis falsi, hoc exp̄s̄ docet Āgid. Bellameria in c. in memoriam. col. 3. in 19. dist. & poterit quis Roma sciscitari, an hoc fuerit ab illis factum, si de hoc dubitetur.

Cora prn 19. Etiam contra reges & principes, vel magnos cipes rō cōduces non dantur literæ à Papa sine signatura. vt ceduntur li- docet Provincial. fol. 20. versi. contra Reges, vt in tere sine si- aliquo eis deferatur. c. fi. de offi. deleg. in sexto. gnaturæ.

In bullā nō 20. Preterea quādō proquidetur à Papa de beneficiis ad collationē inferioris ep̄i spectate, quāvis in- mi collator supplicatione exprimatur collator, in builla tamen nisi in vno non solet exprimi, nisi in vniōne perpetua, aliás m.

vnio effet subreptitia, non enim est dubium quin Papa saltē cum maiori difficultate, fecisset priuidiū perpetuo collatori. c. super eo, de offi. deleg. 21 Idem si quis haberet priuilegiū conferendi, nā & tunc illius mentio erit habenda, per notata in c. in nostra, p. Fel. de rescr. Ideo cū ad Hierosolymitanos spectet collatio ex priuilegio, hoc exprimi solet, & in noua p̄uissone (vt in bullā videre est infra) solet exprimi collatio alterius seu prouisio.

Vt in pars signature. I Datum apud, &c. De hoc di-

cā inferiū in bullā. Ista est ultima pars signaturæ de hac data scripti in forma manda. in fi. in Franciæ concord.

Signature an credatur, & in quibus casib. 2 Quero, an soli signaturæ credatur? breui resp. non esse credendum, vt statuit in reg. 25. cancel. Inn. 8. quia ibi signatura ante confectionē literarū vacatur informis: & hoc est hodie repetitū in illa reg. canc. Iulij Papæ 3. reg. 28. q. iudices nō debent iudicare secundum signaturam, sed iuxta bullam.

Bulla ex s. gnatua ex traibitor. 3 Quia quemadmodum scheda notarij non redacta in formā instrumenti nō facit fidem, quo usque fuerit de iudicis mandato in mundum, & ad longum redacta. l. contractus, & ibi Paulus Caſten. C. de fide instrum.

4 Vbi plus dicit, quod̄ si pars prius producat protocollum, non sufficit ad fidem faciendam, quia non est scriptura munda, nec extensa: sed requiritur ultima scriptura extensa, in qua actus ad longū deducitur: sic potest dici de signaturæ & bullæ, vt primò bulla sit producēda: & si de ea dubitetur

ad signaturam, ex qua extracta est, tanquam ad protocollum recurramus.

5 Primò fallit quando approbata per librum registri signaturū fuerit, quia tūc facit plenam fidem, sicut notarij protocollū. tex. in aut. de tabel. §. fi. col. 4. & eo catu habebo sumptum, & valebit quō ad probationē: nam ex stylo curiæ Romanæ gratiæ Papæ possum ex registro sumi, & aliter probari, quam per literas bullatas: vt habetur in proce mio Sexti Decretaliū, & hoc exp̄s̄ docet Antonius Butrig. in conf. 2. quod̄ est repetitum conf. 49. viis literis. col. 2.

6 Et isti registro ex stylo curiæ Romanæ nihil ad. Signatura didebet: & hoc etiā voluit Datarius Papæ Pauli iii. quando ap. nec dies in eo scriptus mutari, & quod̄ probet, cō- probari pos- sit. sūluit Paul. Caſtr. conf. 344. in praesenti. in 1. vol.

7 Secundò restringe quando alio modo fuerit, approbata, & aliis ad miniculis fulcita, vt pote per mensularios expertos, qui deposituerunt eam bonam & secundum stylum curiæ Rom. cōceptam. arg. l. instrumēta. C. de prob. vbi creditur scripturæ priuatae, si iquetur aliis adminiculis, & multo fortius signaturæ.

8 Præctica ergo est in Francia, quod̄ si non possum obtinere bullam obstante legitimo belli, vel alio impedimento, vt impētrem literas Regias, per quas impedimentum narrat, & petam mihi cōcedi, vt liceat approbare per experientes, dicta signaturam: & verificari, & concedi solet obstante & constate impedimento: & hoc vidi sapientius fieri, & hoc quandoque etiam sine literis per supplicacionem, quando est notoriū impedimentum, sed alias approba- re quādō signaturæ quibus sie.

concedi nō debet: & de ista approbatione traditū interpres, in authen. si quis in aliquo. C. de edend. maximē Purpur. & interdum vidi Cardinales quosdam approbare hanc signaturam, & permettere, vt ex sola signatura recipi fructus posset, quod nō potest fieri: vnde intrusus est, qui hoc facit, nec iste Cardinalis potest legē superioris iſtrin gere. cl. 2. de ele. sed mereretur priuari, qui hoc faceret, quia vult se cōstituere supra summū caput.

9 Tertiò fallit, quo ad cōficiendū bullā signaturę: creditur ad hoc vt bulla ex hac cōficiatur, sicut ex protocollo notarij instrumentū cōficitur: alias bulla confici non posset: nam Romæ abbreviator solet signaturam ad verbum describere in uno libro, si de ea dubitetur, ad illum librū recurremus tanquam ad prototypum, vt firmat An. de Butr. d. conf. 2. viis. col. 1. vbi dicit, quod̄ quando aliter est sumpta minuta per vice cancellarium, & magis stricte, vel largè, quam fuerat à Papa concessa, tūc recurrentum est ad originale, per c. quoniam cōtra, de prob. idem repetit conf. 49. viis literis.

10 Et ideo fuit iudicatum in hoc senatu pre- signatura contra bullam: nam in signatura erat cōfessio beneficij, prouiso quod nō esset de collatio cōfessio beneficij, prouiso quod nō esset de collatio Episcopi Pietauiensis, expedita erat bulla sine il- la clausula, sed producta fuit signaturā continens istam clausulam, prouiso quod nō esset, &c. & probarū beneficium esse de collatione episcopi Pietauien. certè fuit iudicatum pro signatura, vt nō valeat collatio, licet in bullā nihil dicceretur, quia

Tertia pars signaturæ.

signaturæ statut quò ad cōtentia in ea, & plus quò ad hoc, quam bullæ, ut prædicti: nā signatura quò ad se, est gratia Papæ perfecta: vt est text. in ca. institutionis, 25, q. 2. Rota decif. 882, nota quòd ubi gratia, in antiqui [sub tit. de rescript. decif. 87.]

Consentientibus partibus signaturæ statut.

ii Quartò tempora cōsentientibus partibus, quæ si velint ex signatura, quòd penitus debetur, vel credatur, exigi & credi poterit: vt scripsi in tract. de pacifi. poss. in nt. 137. quia quilibet potest renūtiare priuilegio, in fauorem suū introducto. l. pen. C. de paci. & hoc quotidie fit: vt dicit in similij tex. in l. certi conditio. §. si nummos. ff. si cert. pet.

12 Quamuis d. Probus in ca. tibi qui. in addit. ad Ioan. Monac. nu. 13. de rescript. teneat cōtrarium, dicens esse scripturam priuatam, ideo non facere fidē, nisi in cæcellaria: vt super ea sumatur per officiales curiæ forma, quæ dat esse rei, & eam cōseruat inesse: absurdum enim esset secundum eum, si hoc esset per partes remissibile. l. nemo. ff. de leg. i.

13 Allegat simile de excōmunicatio: sicut enim excōmunicatio partium conuentione tolli non potest, nisi absoluatio sequatur. c. cū desideres. de sent. excom. Ioan. Monac. in ca. quicunque, col. 2. illo tit. in 6. hac d. Philippus Probus in d. c. tibi.

14 Ego verò dico, quòd si partes velint stare signaturæ, ei stabitur: nam cum partes sunt cōcordes, quid ad iudicē? quid enimaliud agit prætor, quam vt controversiam dirimat: l. §. inde. ff. de noui oper. nunc. & iudex nō supplet in his quæ facti sunt. l. vni. C. quæ defunt aduoca.

Partes unius testi credere possunt etiā odiose.

15 Et hoc est introductum in merum fauorē partium, & principaliter, ergo illi fauori renunciare, partes possunt. l. pen. C. de paci. possunt enim partes credere vel odiose, vel mediatori, seu alteri testi inhabili. §. Quoniam verò. in auth. de testib. col. 7. multò fortius poterunt credere signaturæ,

16 Item probatio imperfecta potest reddi de cōfensiū partium perfecta. l. f. C. de testib. & vni testi credere potest pars, licet aliás non credatur. l. Theopompus. vbi plenè Bart. ff. de dote. præleg. Felin. & alij in capit. veniens, de testib. etiam sine iuramento. gloss. in l. i. ff. de feriis,

Super damnis dicto alterius partis credere possit.

17 Imò possunt facere partes, vt dicto alterius partis credatur super damnis & interesse: vt Bart. firmat in l. f. ff. de prætor. stipula. & in l. iusurandum quod ex cōuenitione in princ. ff. de iure iuri. sequitur Ias. in repetit. l. admonendi. col. 90. nu. 200. ff. illo tit. & vt testi etiam infami adhibeatur fides. authen. si quis testibus. C. de testibus. facit gl. sing. in aut. de testib? §. & licet in gl. & supplicijs. vbi multa addidi. col. 7. doct. in c. caussam, illo tit.

Signatura non dicuntur scriptura priuata.

18 Et signatura non dicitur simpliciter scriptura priuata, quia est facta per officiales Roma. curiæ, ergo nō est priuata, sed publica, & si priuata esset, non signaret eam Papa, & signando videretur tacite mandare, vt literæ fiant secundum signaturā: nam postea Cancellari⁹ scribit per quē fieri debet, minuta, postea ingrossanda. His verbis vtricur Nicol. Milius in repe. in verb. gratia Apostolica. q. 36. & quāuis esset scriptura priuata, tamē ex cōuenitione partium faceret fidē inter partes: vt plenè probat Ias. in l. admonendi. col. 40. nu. 101, cū seq. ff. de iure.

reprobando Inn. & alios contrarium tenentes,

19 Nec refragatur d. l. nemo potest. ff. de leg. i. q. intelligi debet. de legibus introducētibus folennitatem vel ius publicū, quod per partes non posse renūciari: secus si ius aliquid in fauore partium introducat, tunc partes illi poterunt renunciare: nec obest allegatio facta de excōmunicato, quia excommunicatio non est in fauore partium introducta, cū sit medicinalis. c. i. de sent. excom. lib. 6. igitur partes non possunt ēa remittere, secus in signatura, vt possint illi credere, si velint: sicut possunt statuta etiam à Papa approbata reiçere, si in suā tendant utilitatem. gl. & doct. in c. cū accessissent, de cōst. & in c. 2. de verb. sign. in 6. [Et in facultate partiū nō est, aliquem excōmunicatum absoluere, sed eius qui ligauit. l. si puelle. ff. de spōl. sed credere alteri possunt, vel disponere, vel per se credere. l. Theopompus. ff. de dote præleg.]

20 Quintò fallit vt probet contra supplicantem, *Signature qui eam dedit, vt postea per illā præsumptiū probat con- betur, quòd beneficiū viuentis impetravit: & ita seruit Rota, vt docet Dom. Gome. in q. 5. in com- mētariis suis super regul. de impetra. beneficij vi- uentis, & pro hoc est text. in l. cum ptecum. C. de libert. cauf. vbi statut confessioni supplicantis in eius præiudicium.*

21 Et sic ex contētis in signatura iudicari poterit impetrans, forte si dixerit vacasse beneficium in mēse graduatorum, ergo probabit graduatis esse affectum: vel si dicat se obtinere beneficium, ex hoc condemnari poterit, quod in signatura dicit, nec poterit pro parte iuuari signatura, & pro parte non, postquam eam impetravit.

22 Sextò etiam si mea signatura per fiat, signata sit, & tua per concessum, ego præferri debeo, & illi signaturæ statur regula 31. cancel. vbi abunde scribitur: & superius dixi rationem in 2. parte.

23 Septimò si peratur aliquem in religiosum recipi, ac sibi de ecclesiastico beneficio prouideri: per simplicem signaturā fiet receptio, vt patet in reg. cancella. 65. & alia multa sunt, quæ per solam signaturam fieri possunt, quæ forte aliás scribam,

[Octauo ex voluntate Papæ, vt si ea dicatur, quod stetur soli signaturæ: & plenam faciat fidem, tunc per se faciat fidem, vt no. doct. in c. cum dilectus. de fide instru. per illum text.]

24 Notandum est quòd concessio facta à Papa in signatura, intelligitur secundū partis supplicationē, *Cōcessio pa- pe facta in c. inter dilectos. §. cæterū. de fid. instr. nā respon- signatura fiet interrogatus. ff. de inter. act. pulchrē paris sup- plicationē* Dec. conf. 33. viso puncto, co. i. & conf. viso cons. co. intelligitur. 3. nu. ii. vers. secundū presupponendū, & Sozi. conf. ii. viso processu, col. pen. & vle. in 4. vol.

25 Et quando supplicationis est certa, & limitata, & *Papa per responso ambigua: responsio & cōcessio declaratur, & intelligitur secundum supplicationem Bart. à duabus in l. si quis intentione. in ff. de iudic.* excommunicatiōnibus absolu-

26 Ex quo inferitur quòd si q. s. patet absolui à dua bus excōmunicationibus, & Papa dicat, fiat, vt pētit, si è par titur, videretur ab illis duabus absoluere, secus si vna te pétum fuetit expressa. arg. c. fedes. de rescr. Panor. sic fuit, in c. cum

in c. cum pro causa. in gl. vlt. de sent. excom.

Qualitas beneficij habet pro expressa.

27 Item si in signatura petatur, quod qualitas beneficij habetur pro expressa, vel aliud: & Papa si gnet, fiat, vt petitur, valebit gratia, ac si qualitas expressa esset vel aliud exprimendum. Ant. Burr. conf. 2. visis literis. col. 1. quem refert & sequitur. Fel. in ca. super literis. col. 6. reg. 4. num. 9. de resc. alias si expressio qualitatis omittatur, gratia est nulla. c. Ad aures. ibidem, vt supra scripsi.

Negativa intelligitur imputatio si simplex fuit expressa.

28 Et si qualitates non sint expressæ in signatura conditionaliter, vel affirmatiæ, in bullæ fiet expressio negativæ, videlicet talis impetravit beneficium sancti Pauli, non exprimens esse curatum. in supplicatione, in bullæ dicetur beneficium sancti Pauli non curatum, per reg. Inno. 63.

Dispensatio est nulla, in fationibus, in quibus si non fiat mentio qualitatis qua non sit dispensatio est nulla. c. nō est. de præb. in 6. quia regulæ in impetratio beneficij loquitur, non autem in dispensatione: ideo non valebit dispensatio in qua aliquis narravit se obtinere beneficium sancti Pauli, nec negativæ dicetur non esse curatum.

Cœssio ad tempus petitionis re feretur.

30 Et si pars narret beneficij vacasse certo tempore, videlicet in mense graduatorum, & petat si bi cōferri: & Papa dicat, fiat, presumitur facta cœssio cum eodem tempore, per text. arg. in l. quæro. §. fi. de ædil. edit. Bald. in l. i. col. pen. num. 13. C. de ædil. actio, sic consuluit Dec. conf. 103. in casu. col. pen. in 3. vol.

Principes simpliciter concedendo omnia petita concedere videantur.

31 Et si quis porrigit principi supplicatione multa petendō, si princeps simpliciter rescribat, omnia concedere videtur: vt cōsuluit Rom. cōf. 80. confirmanda. Idem videtur decidere in simili casu Alexand. in cōf. 84. in causa vertente, num. 4. col. vlt. in 1. vol. & conf. 94. in causa. num. 3. in 2. vol. & plura cumulat Hipp. conf. 75. Clepientissimi, nū. 8. cum seq. sicut quando plures postulant aliquid, & Papa simpliciter concedit, nempe omnibus concedere videtur: quia non est ratio eur vni potius, quam alij concedat. arg. l. cū vñus. in princ. ff. de bon. auth. iud. poss.

Reformatio ex una causa non cōgetur ex alia.

32 Sed si petam bullam reformari, ex una causa & ratione vñus defectus & dicatur, fiat: non intelligetur ex alia causa, vel defectu, per d. c. inter. Fel. in et alia. abundè in c. super literis. col. 6. de rescript.

Cancellatio Papæ proposita quo ad non cancellata.

33 Fallit quando Papa limitasset, vel cancellasset aliquam partem, tunc enim concessionem limitatae stabitur. Panor. in d. c. inter. col. 3. per illum tex. de fide instr. vnde quodam petitio indeterminata fuit, vt pote quia petitio secum dispensari de nō promouendo, & cōcessio fuit determinata, vt pote de nō promouendo ad duc annos, tūc concessio atten ditur. Panor. in c. 2. de treug. & pace. Fel. in d. cap. super literis. col. 6. num. 10. Ias. in l. Gallus. §. itē credendum. nu. 10. cum seq. col. 3. ff. de liber. & posth.

34 Vnde etiam si quis petat dispensationem ad obtainendum prebendam & dignitatem in eadem ecclesia, etiā electuam, si Papa cancellaret illa verba, etiam electuam, videtur alia cōcedere, & hoc cancellatum denegare. allegatur l. tribunus. in fi. ff. de milit. test. hoc nominatim concludūt Dom. de Rota. decif. 56. cācelaria, in anti. [sub tit. de rescr.

decif. 50.] nam quæcumque negat, aliud concedere videtur. l. cūm prætor. ff. de iud. ca. nonne. de præsum. Ioan. de Selua in tract. de ben. in 3. part. q. 12. in qual. 19. nutu. 33.

35 Secundò fallit in his quæ debent specialiter & *Quæ spē- expressæ concedi: tunc si non sit in signatura ex- cialiter con- pressum, cōcessum non censetur, sed neglectum: per verbū quia si Papa voluisse, concessisset illud. ca. Ad au- cedi debent- fiat non con- diétiam. de decimis, vt si petatur quod summarie ceduntur.* procedi possit, si Papa non dicat, audiat talis, & summarie procedat, nō poterit summarie procedere: vt extat decif. Rota 379. nota quod si in cōmissione, in antiqu. [sub tit. de rescript. decif. 10.] quia specialis commissio ad hoc requiritur. cle. se-pe. de verb. sig. & hic finis signaturæ esto. ad bullæ declarationem venire necesse est, vt acquirendi praxis compleatur, & demum conseruandi beneficia materia tractetur.

Bulla nouæ ac simplicis proutis cum suis clau- sulis summè utilis declaratio.

1 Vnc videamus de bullâ, & eius clausulis,

strumentum à protocollo. §. 1. & seq.

Bulla à no-

mune ponti- cula inci-

strumentum à protocollo. §. 1. & seq.

in authen. de tabel. coll. 4. & hæc bullæ la incipit à nomine illius pontificis, qui gratiæ con- cedit, vt Clemens episcopus, &c. Paulus episcopus &c. vt inferiùs ostendam.

2 Et quia debet secundum ius commune interpretari. cap. causam. de rescr. expressæ docet Paul. Paris. conf. 10. q. col. vlt. in 1. vol. ob id aliquas interpretationes iuri & praxi conuenientes conscribam, tu benevolè lector, boni consule quia super his pauca haec tenus reperiuntur scripta.

3 Et non dicitur bulla, nisi in ea appositū fuerit *Bulla post plumbum. gl. in verb. aurea. clemen. vnic. in fin. de plumbi ap- iureiur. & habetur in reg. cancella. 14. & 96. in gl. possum di- & pro his est tex. in c. licet. de crimi. fal. etiam bul- lam quidam plumbum vocat: vt in c. licet. de cri. fal. nos autem totam scripturam à Papa emanatam cñm plumbō bullam vocamus, & de hac sequentia intelligentur.*

4 Primò bullâ dicit Festus aureū insigne fuisse *Bulla olim quondam puerorum prætextatorum, quod de- fuit aureū pendebat eis à pectori, vt ostenderetur eam extra- rigore. ita demum se cogitarent homines, si corde præstarent: dicta est autem bullâ à Græco sermo- ne βαῦλα, quod consilium Latinè dicitur: vel quia eam partem corporis bulla contingat, id est pe- catus, in quo naturale manet consilium, hæc ille.*

5 Sed puto depravatum locum & corruptum, *Bulla unde quia βαῦλα consilium significat, sed si à βαῦλa bullâ di- dicta fu- cta sit, quod cum consilio & matura deliberatio- ne expediatur: ideo falsa latinitas eam vitiat. c. ad Audientiam. 1. de rescriptis.*

6 Vel dicit Macrob. li. Satur. primo. cap. 6. sicut prætexta magistratum, ita bullâ gestanien erat triumphantium, ad figuram cordis, teste Alexad. lib. genia. 5. c. 18. quam in triumpho veteres præ se gerebant inclusi intra eā remediis, quæ crederet aduersus inuidiā valentissima: & quia Pontifices summi

De noua prouisione.

summi triumphos obtinuerunt, nunc primam dignitatem polifidendo: ideo vt vntur bulla remedio valentissimo aduersus inuidiam: quia si princeps magnus illis inuidareret, mittendo bullam concilia- tione statim rumpitur inuidia.

7 Vel si dicamus eam deduci à *B. & d. o. u. a. y.* secunda persona *B. & A. y.*, quod Papa velit illud, quod scriptum est in ea, & quod ibi declaretur voluntas Papæ rationabilis, tamē i elinguo aliis pertinacibus, vnde hoc nomen sit deductum.

8 Nisi quis velit dicere bullam esse aquæ turgi- ditatè, quæ ex plumbâ mouetur, & cito deficit: nā cōmuni partem dicitur, vita hominis bulla est, quia fugit velut umbra: vt dicit Iob maximè in Pô- tifice R. Romano, cui fuit dictum: *non videbis dies Pe- tri*, sic bullâ veitur, id est breui illo insigni tamquam aquæ turgitate fluitante, & discedente:

In plumbo 9 Vel quod sit insigne summorum Pontificum: *bulla quid* quia in ea bulla, id est in plumbâ solent insculpi ca- *insculpen-* pita sanctorum Apostolorum, Petri in dextera, & Pauli in sinistra, & prima litera nominis Papæ, & ordo Pôtificatus: vt PP. 3. id est Paulus Papa tertius. I.P. 3. Julius Papa tertius, & quod sit illorū insigne videtur probare. c. licet, de criminis falsi plumbum vocat bullam, & Dom. in c. quis nesciat. II. dif. Fel. in c. 2. verf. stylus. col. 7. num. 18. eodem.

Bulla pro quibuslibet 10 Et quantum attinet ad hanc materiam, bulla generaliter accipitur pro quibusque literis Pa- *literis à Pa-* pæ autheticis plumbâ munitis, & maximè gratio- *pa eman-* lis; ve dixi in bullâ cœnæ Dom. art. 4. & hec in plu- *matis plumbâ* mbris diuiditur, vt inferius apparebit: & post descriptionem dicetur de noua prouisione & simplici.

Bulla quid sit. 11 Primò quero quid sit bulla? respon. bulla est scriptura in membrana descripta, plumbâ funibus pendente iure munita salutatione cū narratione,

*Bulla requi-
rit scriptu-
ram.* 12 ac Papæ cōcessione, aliisque necessaria cōtinens. Primò bulla dicitur scriptura descripta in membra, seu pergameno, ad differentiam signaturæ, quæ in papyro scribitur: vt superius dictum fuit: & sic in ea opus est scriptura: vt plenè scripta in §. i. de mand. Apostol. in verbo literas, in concordia, alias non vocaretur bulla, nisi esset conscripta & in membrana.

*Plumbum
bulla requi-
rit.* 13 Plumbâ pendente munita, ergo requiritur quod bulla sit plumbâ decorata, ante quam bulla dici pos- sit, per illam gl. in clem. vnic. in fin. de iure iuri. & c. licet, de crim. falsi.

*Funibus
plumbum
bulla reine-
tur.* 14 Funibus ejam dico quia plumbum est appé- sum chordis sericeis, si sit bulla gratiofa: si vero sit iustitia bulla, sive executoria, erit filii cannabis, in quo erit appensum sigillum, seu plumbum, cap. licet & ca. quam graui. de criminis falsi. dixi supe- riùs in 7. differentia inter literas gratiae & iustitiae.

*Apponens
plumbum in
bulla fal-
sum com-
mittit.* 15 Dico etiam iure munita: quia si aliquis sua au- toritate apponenter plumbum, bulla esset falsa, & nō diceretur propriæ bullæ. d. c. licet, de criminis falsi, grando ab una bullâ fuerit in bullâ omnium, tūc ipsa debet transscribi, & plumbum quod est in bullâ aufertur ab ea, & affigetur alteri: sed hoc sit ab officialibus curiæ à quibus R. Rom. ad hoc expresse destinatis.

*Plumbum
& alteri ap-
plicetur, &
hoc sit.* 16 Advertendū est, quod si per errorem aliquid afferatur, & plumbum quod est in bullâ aufertur ab ea, & applicetur, & aliquo qui auferens illud plumbum, & addes al-

teri bullæ igne implétatur, sicut falsarius. d. c. licet, & seq. de cri. fal. olim erat excommunicatus, qui recipiebat literas Apostolicas, nisi ab officialibus certis curiæ Rom. sed hodie illam non feruntur di- cunt curiales Romani.

18 Et hoc potest fieri quando aliquis defecitus est in bullâ, qui ex supplicatione refici potest: vt si qd impetraverit prioratum, seu parochiale ecclesiæ nancipatam prioratum: & poste in supplicatione dicebatur, quod possit exprimi prioratus, seu cura parochialis, si in bullâ fuerit nominatus tantum prioratus: est tamen ecclesia parochialis, illa bullâ à pragmaticis curiæ Romanae trâscribetur, exprimendo parochiale, & plumbum à pri- ma auferetur, & alteri applicabitur, & prima lace- rabitur & hoc est astuetum fieri secundū illorum stylum.

19 Vel si impetrans nolit vt ea transcribatur, po- terit impetrare perinde valere, vt perinde valeat prima imprecatio, ac si expressa fuerit inibi parochialis, vt dicam inferius tract. perinde valere: sed caueat hoc, eas ne alicui sit interim ius qua- situm: ideo tuus est vt transcribatur.

20 Papa salutationem cum partis narratione, & concessionem continens partis interdum narratio præsupponitur ex concessione, si nulla esset narratio: nam talis intelligitur petitio, qualis respōsio, & ecōtra. c. inter dilectos. de fid. instr. si defensor, primo. ff. de interro. & ita se habet regulariter ius canonici, vt responsio sine petitione ponatur: nō valeret tamē bulla, si nulla esset narratio, quæ est pars huius substancialis, & ita se habet stylus Curiæ Romanæ vt inferius dicam in divisione bullæ.

21 Alij dicunt bullam esse signaturam extēsam: *Bulla effi-*

*Bulla non
valeret
sine
narratione.*

*nam quod breui in signatura conscribitur in bul-
la extēditur, sicut notarii scheda. l. contractus.
vbi Paul. & aliij C. de fid. instru. & in auth. de tab.
col. 4.*

22 Aliaque continens necessaria, ponitur in bul- lâ descriptione: nempe si necessaria in bullâ non sint apposita, non dicetur bulla: vt habetur in procœm. Sexti Decret. §. fi. vbi etiam docet. verū, quia communiter venimus ad nouam prouisionem, ideo eam prius subiiciam, & simplicem etiam declarabo, vt differētia cognosci inter ista duo pos- sit: & pauci discernere ista possunt, ideo ad sequē- tia aduertendum est.

De noua prouisione & simplici.

1  Taque noua prouisio est prima Papæ *Nova pro-* prouisio ad alterius iam factæ ab alio *nisi quid* confirmationem: probatur in ca. post *st.* electionem, de cōces. præb. gl. in reg. cancel. 62. vbi dicit nouam prouisionem alium præ- supponere titulum: simplex verò non: sequitur Gomes. quā st. 2. regul. de annal. poss.

2 Noua dicitur quod ad Papam, quia de recenti *Nova pro-* ipse confert: quāvis collatio, præsentatio, vel elec- *nisi an re-* cōcio ab aliis anteā facta fuisset, sed impetrans eam *quirat du-* prouisionem, vel præsentationem dubitabat viri- *bitationem* bus non subsistere, notant doctores, in d. cap. post *prime pro-* electionem de conceff. præb. *nisi for.*

3 Aliquando etiā sine dubitatione solet concedi noua

Ad dies & du noua prouisio, si dicatur collationem ab episcopo, buso pr. vel eius vicario factam alternatiuè, & semper dame prouit tur ad maiorem securitatem.

noua prouisio facit ut valeat noua prouisio. 4. Etiā in noua prouisione quādō dicitur, quōd impetrans dubitat prouisionem viribus non subsistere, nō potest narrari casus, in quo nō sit aliquod dubium, vediēre de facto: quia si Papa scīūset primam collationem omnino nullam, forte non cōcessisset, vel nō de leui. c. postulasti. in fi. d. e. sc. modica tamen dubitatio sufficit: vt cōsuluit. Paul. Paris. conf. n. 8. Circa māteriam. col. i. in 4. vol.

5. Sed si semel summus Pōtifex prouiderit, etiā Papa pōf inutiliter, nunquam dabitus noua prouisio, sed suam prouisio mun- perinde valere impetrabitur, vt perinde valeat sionē nūn- quā nouam talis prouisio, ac si rite id temporis facta fuisset: vt prouisionē est in prouincial. fol. 60. ver. itē super prouisione concedut. & Paul. Parif. Cōf. n. 8. māteria. nu. 25. in 4. vol. quia si secundo concederet, non posset dici noua prouisio, id est primo facta: vt dico in l. Sylua. §. noua- ualis. ff. de verbo. signif. vbi pluribus modis scripti vocari nouum.

Non annul 6. Adhac regulariter noua prouisio non datur, laur pri- nis qui dubitet collationem, vel prouisionē or- ma collatio dinarij viribus non subsistere: vnde si quis nouam prouisionē impetrat super beneficio reseruato, & narret sibi collatum beneficium ab eo qui dicit se super hoc specialem prouidēdi facultatem habere, sed dubitat non valere, ideo petit sibi prouide- ri: tunc Papa primam collationem non annullat, cū ille dicat se specialem conferendi potesta- té habere, sed dubitet, nec debet in bulla annul- lari seu infici illa prima collatio: nec dicetur dis- positiuē reseruatio, sed quod à nonnullis affe- tur, &c. ita seruat stylus cur. Rom.

7. Idem de electione, quæ si fuerit facta de digni- tate reseruata per regias cancellariae, & vigore induiti dicatur ad eligentes spectare, non annul- labitur dicta electio: quia multa sunt à Papa con- cessa, de quibus non est memor ca. ex parte. i. de offic. deleg. c. prætereā. 23. dist. ideo super hoc noua potest dari prouisio.

Modus va 8. In nouis prouisionibus si quis narrare velit cōdī in no- modum vacandi, potest, quamvis Papa habuerit nū prouisio illum modum pro expresso: quia in fauorem im- mībus an sit exprimen- petrantis concessum est, cui fauori derogare pars poterit. c. si diligēti. de fo. cōp. & hoc quotidie fit.

9. Melius est secundum quosdam quod hoc non exprimat: quia Papa videtur ei cōcedere siue uno modo vacet, siue alio modo, vt constat ex expre- sione facta in prouisione: tamen quia Papa omnes ferē modos cōplete solet, ideo de stylo est quōd verus vacādi modus primus ponatur, & poste a generalis clausula subiiciatur vt inferius dicetur.

Electione que veniat pro- nūis prouisio- nes ne- minis. 10. Aliquis in signatura petit sibi de beneficio prouideri, dicēs iam sibi de eo autoritate ordina- ria fuisset prouisum: Papa concedit, & quōd expe-

diti possint literē in forma simplici, vel nouę prouisionis, nūc in bulla vult exprimere se electū, an possit respon. posse, quando beneficium eligendo conferebat: quia tunc à noua prouisione nō di- feeditur, & vere prouisus fuit autoritate ordinaria: & collatio verius dicitur, quām prouisio. ca. cū

nostris. & c. post electionē, vēt. c. cum igitur. de cō- ces. præb. & super hoc aliās consului, etiam scripsi in trācta. nomi. q. 15. nu. 26. versic. decimoquinto.

11. Sed si electio requirebat confirmationem, & quis vult, vt expeditatur bulla informa nouę prouisionis, cum narratiua electionis: hoc nō poterit, quia facilis obtinuit signaturam & prouisionē à Papa is, qui dicit se prouisum, quām is qui diceret se electum: quia prouisio ius plenum confert, nec requirit confirmationē, secus in electione, de qua est facienda mentio. clem. i. de præb. scripsi in §. præfatiq; ordinarij. de collat. in concord. & in §. i. de nominatio. reg.

12. Vnde si velis in istis prouidere, apponas clausula in signatura, quōd bulla possit expeditiri in forma nouę prouisionis, vel simplici, absque dicta ponenda prouisionis narratione, & tunc poteris electionem quācunque exprimere, & ita soleo apponere post mensularios, qui ignorant communiter effec- tum clausularum.

13. Adhac annullata principali collatione facta ab Si prima ordinario, non annullatur hēc noua prouisio facta ad corroborationem primæ collationis, sed rema- nebit: vt docet Gomez. in reg. de annal. posse. q. 78. in fi. nec videtur hēc noua prouisio accessoria prouisio. ad primā collationem, sed per le subsistit: licet Go- mes. dicat eam esse accessoriā, quod mihi vix pla- cet, cū prima possit esse sine hac noua prouisio- ne, si sit validā: & licet hēc fortè accedat, tamē est & quē principalis, & ad primā prouisionis confir- mationē: ideo vtraque subsistere potest, & altera etiam: vnde annullata una, altera subsistet, & qui poterit vtraque iuuari, vel altera tantum. cap. post electionem. de conceſ. præb.

14. Notandum est quōd regulariter in curia Ro- mana mandatar noua prouisio, & confirmatio. c. usus & cō- firmatio nō quia. & c. post electionem. de conceſ. præb. nisi in datar. nūc tribus casibus.

15. Primus est in vniōibus, ipsa enim facta confir- mari à Papa potest, si defectus ei narretur. ca. ex- posuit, vbi nō. de præb.

16. Secundus est in beneficiis seu præceptoris Hierosolymitanis, in quibus datur confirmatio con- cessionis, non autem collationis: nec ponitur clau- sula, suppletives omnes defectus.

17. Idem in beneficiis aliarum militiarum, vt san- ti Iacobi, & aliis: & hoc de stylo curiæ Romanæ.

18. Tertius in prouisionibus monasteriorum mo- nialium, vnde electa poterit confirmationem elec- tionis, & nouam prouisionē simul petere, & ipsis conceditur: quia illarum electiones communiter non sunt firmæ, nec iure factæ. ca. indemnitatis, de elect. lib. 6. ideo, confirmatione indigent.

19. Sed non habebit locum in prioratu monasterij per priorissam gubernari solit, quia non iudicatur monasterium quo ad hoc, sed vt aliud beneficium: & non dabut confirmatione, sed noua prouisio. hoc foler in curia Romana seruari, quod notes, quia ab interpretibus omisla, qui hanc praxim Rom. parum nouerant.

20. Etiā electiones abbatiū non poterint confirmari à Papa: possent enim esse nullæ, sed noua dabut prouisio.

Clausula

nov. ab. in si- lam in signatura ap-

ma noua prouisionis, vel simplicis, absque dicta ponenda.

prouisionis narratione, & tunc poteris electionem

quācunque exprimere, & ita soleo apponere

post mensularios, qui ignorant communiter effec- tum clausularum.

ad primā collationem, sed per le subsistit: licet Go-

tebu.

mes. dicat eam esse accessoriā, quod mihi vix pla-

cet, cū prima possit esse sine hac noua prouisio-

ne, si sit validā: & licet hēc fortè accedat, tamē est

& quē principalis, & ad primā prouisionis confir-

mationē: ideo vtraque subsistere potest, & altera

etiam: vnde annullata una, altera subsistet, & qui

poterit vtraque iuuari, vel altera tantum. cap. post

electionem. de conceſ. præb.

Nous pro- mania mondatar noua prouisio, & confirmatio. c. usus & cō-

firmatio nō quia. & c. post electionem. de conceſ. præb. nisi in

datur. nūc tribus casibus.

Primus est in vniōibus, ipsa enim facta confir-

marī à Papa potest, si defectus ei narretur. ca. ex-

posuit, vbi nō. de præb.

Secundus est in beneficiis seu præceptoris Hierosolymitanis, in quibus datur confirmatio con-

cessionis, non autem collationis: nec ponitur clau-

sula, suppletives omnes defectus.

Tertiū in prouisionibus monasteriorum mo-

nialium, vnde electa poterit confirmationem elec-

tionis, & nouam prouisionē simul petere, & ipsis

conceditur: quia illarum electiones communiter

non sunt firmæ, nec iure factæ. ca. indemnitatis,

de elect. lib. 6. ideo, confirmatione indigent.

Sed non habebit locum in prioratu monasterij

per priorissam gubernari solit, quia non iudicatur

monasterium quo ad hoc, sed vt aliud beneficium:

& non dabut confirmatione, sed noua prouisio. hoc

foler in curia Romana seruari, quod notes, quia

ab interpretibus omisla, qui hanc praxim Rom.

parum nouerant.

Etiā electiones abbatiū non poterint confirmari

à Papa: possent enim esse nullæ, sed noua dabut

prouisio.

Denoua prouisione.

Prouisio: vt voluit Alex. 6. in tit. de signa. gratiae.

Confirmatio in beneficiis non datur ex stilo curiae Romanae c. fin. de confit. vtil. sed perinde libris non datur valere: quod differt a confirmatione, quia confirmatur a Papa, matio non trahitur retro, sed valet a die confirmationis tantum. cap. quia diuersitatem, de concessione inter confirmationem & probab. doct. in c. i. & per totum, de confirma. vtili. perinde: va.

22. Perinde valere trahitur retro, si non erat a. quod situm ius tempore impetrationis huius rescripti: vt inferius dicetur, & sic quod duo extrema sunt habilia: vt docet Bart. in l. 1. qui ff. de vscapio.

23. Nec obest tex. in cap. secundo. ne sede vacante. vbi Papa confirmat ecclesiam ei, cui donauerat: sed regulariter non confirmatur collatio facta ab altero, de quo supradixi: immo si confirmetur ibi reprobatur, dum dicit, non obstante confirmatione nostra, si qua in forma communis appareat: & quoniam olim posset dari confirmationis collationis etiam ordinarij, tamen quia proprius est procedere rescriptum perinde valere: ideo hodie ita proceditur: & si hodie peteretur a Papa collationem ordinarij confirmari, Papa hoc non concederet, nisi quatenus respicit rescriptum perinde valere.

Concordia 24. Confirmatio tamen concordia inter partes confirmationis fit a Papa: sed sola confirmationis non fit in cancellaria. si cancellaria non conferat beneficium, sed non a cancellaria ad cameram remitti, vel narratur concordia, sed non approbarunt: quia ista confirmationis est de meo imperio maximo. cap. quod translationem, de offic. legat. doct. in cap. quod sedem. de offic. ordin. cum sapientiam. ca. ex parte, primo, de offic. delegat. c. cum pridem. de pac. ideo a Papa tollitur. Dec. in rubric. de simo.

Obligatus 25. Vidi dubitari, conuentio fuit a Papa approbata, qua ego tenabar dare beneficium sancti Victori, non beneficiis talis N. intra annum, eo quod suum beneficium cū an possest dare alterum sine aliud beneficium detur: quāsim fuit, an requireatur approbatio: quidā requiratur probatio, tur, cū partes nullā conditionē adicere possint, fine Papae beneplacito. c. fi. de pac. ideo dicebant simoniā esse, si aliud detur etiam beneficium.

26. Ego contrarium dicerē: quia postquam in favorem partii Papa approbavit cōditionem, huic fauori partes poterūt renunciare. c. fi. diligenti, de foro competent. & postquam cōuenient iam: a Papa approbata, si vnum pro alio detur, hoc respicit partes: nam principale est approbatū in favorem partium, si vnum pro alio detur, [etiam approbarum censetur.]

27. Verisimile est quod si Papae hoc fuisset expostum, quod etiam approbassem: cū hoc sit accessorium, ergo debet regi secundū naturam principalis. l. cū principalis. ff. de reg. iur. etiā quia dari beneficium vnu pro alio potest sine labe simonie. c. final. de rerum permutatione, ergo partes po-

Partibus terunt vnu dare pro alio, & accipere sine labe si an liceat a monia, quicquid in contrarium dicatur.

28. Nec refragatur de conditione, quod sit reprobata, quia in hoc casu non est alia conditio, quam approbata a Papa: ergo Papahoc videtur appro-

basse: nec requiritur noua approbatio, quæ requiri rareretur, si noua cōditio eueneret, videlicet quod pro beneficio daremū pecunia: secus si beneficiū pro beneficio. c. ad quæstiones, & c. fi. de rerū permitt. possunt tamen partes in signatura clausulam adiicere, vel in approbatione cōcordia, quod pertinet approbari tantum conuentione, vel li. de cōfessu partiū ab ea discedatur, & aliud seu illa beneficia detur loco illius quod etiam licet: & hoc videtur necessariū, quia partes sibi aliter consentiunt, & conueniunt: & oportet quod istorum illa conuentio approbetur a Papa, nisi illa clausula adiecta fuerit, quam soleo adiicere.

29. Transactio & concordia inter duos litigantes facta sine Papae bener lacito inducit specie simoniae, non tamen ob hoc quis est beneficio illo, vel alius priuatus: nec ideo illa impetrari: vi docet Panor. & alij in cō. constitutus, de transactio cap. ex parte, primo, c. de offic. delegat.

30. Ideo si in sua natura petantur omnia in instrumento concordia approbari, debet addi quatenus iusta & honesta sunt: vt statuit Alexan. 6. in suis regulis, titul. de signat gratiae.

31. Etsi quis illa beneficia impetraverit, solet Papam dicere, siat vel concessum vt petitur, prout de iure, quia Papa non intendit cōferre si de iure non sint priuati: ideo illam clausulam addit prout de iure: hoc tamē rārum est, nisi quando de priuatione iuris dubitat.

32. Et de illa clausula prout de iure, vide per gloss. & doct. in Ledita. C. de edend. & Bar. in extraua. Ad reprimendum, in verb. prout.

33. Et si dicatur, q. hic venit priuandus, ergo hæc clausula p̄t de iure, debet intelligi, id est secundū quod ius disponit. & si ius non disponat, nec Papa priuat. [vt dicitur infra in 3. parte tit. de symo.]

34. Tertiū resignasit beneficiū causā permutationis. Beneficiū nis, quod fuit Seio collatum: sed quia beneficium permittātū Seij erat alteri⁹ diocesis longè distatis, Seius possest sedit per mēsem vel duos vtrumque beneficium: nūc quidam tertius impetravit primum, tāquā vacans per adoptionem secundi, per c. de multa, de præbend. & per extrauag. execrabilis. Demum Seius pro cōplemēto permutationis resignat primum beneficium: quāritur an valeat ista collatio vltima resp. valere, quia erat iam affectum: compermutanti & illa dilatio duorum mensium non fecit illud vacare. c. vno, de rerum permutat. in 6. vbi doct. Feder. in tracta de rerum permutatio. in 11. q. quod est notandum, sapientia super hoc vidi dubitatum: nec obest illa extra. execrabilis, quia dicit si pacificē possederit, noiens vnum dimittere: sed hīc volebat dimittere causā permutationis.

35. Etsi nota, quod sine Papae beneplacito non licet cōuenire super beneficiis, alioqui simonia est: vnde quando partes cōueniunt, semper adiicere debent, cū Papae beneplacito. c. Ex parte, i. de offic. dele, c. fi. de pac. & c. vno, vt ecclesiastica beneficcia debet cōuenire a Papae beneplacito.

36. Etsi postea illa cōuenientio approbata sit a Papa sine aliqua simonia labe, obtinetur illud beneficium: quia potest Papa dispensare super illis quæ ipse inducit. doct. in rubric. de simo. & in summa, prima

*Cōcordia
firme. Popa
beneplaci-
tū. mēsu-
tū. simoniam,
qua non pri-
uati benefi-
ciis.*

*Clausula
firme prout
de iure,
quid profi-
ciat.*

*Beneficiū
permittātū
non potest
impetrari,
si statim per-
mutatio nō
perficiatur.*

*Partes su-
per benefi-
cias semper
debet cōve-
nire a Pa-
pa benepla-
cito.*

prima quæstio ne prima.

Simplex 37 Simplex autem prouisio dicitur, quando alia prouisio non narratur collatio, nec prouisio; sed simpliciter que dicitur beneficium vacans per obitum, vel alias, catur. & sic conferrur, in noua autem prouisione regulariter præsentatio, collatio, electio, vel alia prouisio narratur: in hac vero simplici nullus aliud narratur titulus, sed a Papa conferre petitur vacans beneficium. hoc docet glossa in reg. cancella. 62. & ego signaturam superiorem scripsi ad hoc ostendendum.

38 Ideo subrogatio dicitur simplex prouisio, quia non præsupponit aliud titulum, vt docet Gomez. in regul. de subrogat. collig. q. 19. in fin. post Aegid. Bellameram, conclusio. n. 16. si petens, in fin.

Si prouisio fuerit narrata, non potest in bulla omitti. 39 Vnde si in signatura dicatur, vt expediatur in vim nouæ, vel simplicis prouisionis, si quis narraverit in ea se præsentatum, & institutum: & Papa de novo sic eidem prouiderit si posteà impetrans velit, vt eidem expediatur bulla in vim simplicis prouisionis, non potest hoc fieri: quia Papa motus fuit ob illam narrationem, ergo non debet mutari, alioqui bulla non conficeretur ex signatura, quod fieri debet: vt superius dixi, & hoc pauci intelligunt.

40 Simplex prouisio etiam diceretur, quando si ne prima narratione concederetur: quod non solet fieri: ideo si in prima dictum fuerit, quod impetrans fuit de illo beneficio prouisus, & illud acceptavit, & illa velit omittere in bulla, non potest: quia hæc prouisio induxit Papam ad sibi facilius proutidendum, quam si non fuerit prouisus: ergo hoc est in bulla exprimentum. c. Postula stis, in fin. de rescripto.

Clausula 41 Nisi in dispositione & ad partem addatur hæc absque ratione qd clausula, quod hoc possit expediti in vim nouæ, vel simplicis prouisionis, etiam absque prædicta narratione, & huius clausula ratione poterit bulla absque narratione in signatura expressa expediti.

42 Quæ clausula non solet apponi per ignaros, ideo posteà opus erit impetrare rescriptum perinde valere, si prædicta clausula non fuerit in signatura conscripta.

43 Non poterit tamen impetrans nouam facere posteà narrationem, & alia à dicta signatura, alioqui conformis non esset bulla signaturæ, quod esse debet: vt superius dictum fuit: sed omitti poterit illa narratio.

Narratio 44 Etiam poterit aliquid addere vel detrahere in proposita primæ narrationi, sed nō totam omittere: vt si dimittit, & xerit se præsentatum & institutum in signatura, in simplici prouisione poterit omittere se institutum: secus si vellem dicere beneficium vacare per incapacitatem, & tamen expresseram vacasse per obitum: hoc valde alienum est, ideo nō expediens.

Simplex dum tanquam in signatura non comprehensum. 45 Sed nō impetrare beneficium in vim simplicis prouisionis, & in signatura addatur, quod etiā in riparij ex vim nouæ prouisionis expediti possit: si posteà expediti in pediam bullam nouæ prouisionis, in qua narrem, in hi cille prouisum per ordinarium de illo bene-

sicio, & illud acceptasse, valebit in bulla: quia hoc est in præjudicium partis, cum ipse hæc prouisio nem probare habeat, ergo illi fauori renunciare potest. i. penult. C. de pacts: capituli si diligenter, de foro competenti: etiā potest exprimi id, per quod facilius Papa concessum est, si fuisset expressum: unde qui simpliciter expedit, potest posteà collationem sibi factam narrare in bulla, quam dubitat viribus non subsistere, &c. si hoc fuerit in signatura dictum, quod in forma nouæ, vel simplicis prouisionis expediri possit.

46 Simplex prouisio etiam dabitur præsentatio ad beneficium dummodo non fuerit institutus: & si prouisio post episcopum vellet proponere edictum: iuxta. c. fin. præsentatio de elect. in 6. quia parum iuris habet ex præsentatione. c. dilectus, de offic. legat.

47 Idem in prouisione monasterij pro electo, qui electioni consensit: vt detur simplex prouisio ante confirmationem, posteà noua prouisio: qui ante confirmationem non est ius perfectè acquisitum, sicut ex collatione. d. c. fin. de elect. in 6.

48 In noua prouisione si fuerit expessum bepe- *Suppleri* ficium certo modo vacasse, poterit in bulla sup- *an possum in* pleri eo modo quo vacauit, licet non fuerit in si- *simplici pro* ugnatura dictum, quod verus vacationis modus pro *ru vacan-* *expessō* habeatur: vt superius scripti in signatura: *di modis*, sed hodie communiter solet apponi.

49 Secus in simplicibus prouisionibus, in quibus non exprimitur modus vacationis, si in signatura, dictum non fuerit: hoc habent Romani dicani ex stylo, qui est tamen contra ius, in capitulo, Susceptum, de rescriptis lib. 6. Sed resp. quod hoc est intelligendum in simplici prouisione: sed non in noua, sed nullam assignant differentiam, nisi quod hoc est de natura primæ prouisionis: alibi forte dicam: quia semper vidi apponi clausulam, quod verus vacandi modus exprimi potest: & hoc est tuus.

50 Postremò vt bulla melius intelligi possit subiiciam formam eius ob oculos, & demum illius elucidationem: vt paruo negotio quisque eam intelligere posset: ad rem ergo accedamus.

Forma nouæ prouisionis.

VLIVS, &c. Dilecto filio Anto- *Principi* nio Odo in rectori seu perpetuo pars. vicario parochialis ecclesie san- eti Iohannis Baptiste de Chaufo- not, prope Stampas Senonen, dioces. salu- tem, &c.

Vitæ, ac morum honestas, aliisque laudabili probitatis, & virtutum merita super quibus apud nos fide digno commendaris testimonio, nos inducunt, vt tibi reddamur ad gratiam liberales.

Exhibita siquidem nobis nuper pro parte *ij pars.* tua petitio, continebat, quod alias parrochialis ecclesia, seu perpetua vicaria sancti

Forma nouæ prouisionis.

Ioannis Baptista prope Stampas Senonen. dioeces. quam quondam Gulielmus Dauid ipsius ecclesiæ rector, seu perpetuus vica- riū dum viueret, obtinebat per obitum di- cti Gulielmi, qui extra Romanam curiam diem clausit extēmum, vacante: dilectus fi- lius Gulielmus Cuniō presbyter prēceptor domus S. Ioānis Lateran. hospitalis eiusdem S. Ioānis Hierosolymitani dictæ vel alterius dicēces. vel ciuitatis, cùm ad pro tempore existent. dictæ domus prēceptorem collatio, prouisiō, & omnimoda alia dispositio dictæ ecclesiæ seu vicariæ, dum pro tēpore vacat, de antiqua & approbata hastenūq; pacifice obseruata consuetudine pertineat, ecclesiā seu vicariam prædictā (vt præfertur) vacan- tibi ordinaria autoritate contulit. & de illa etiam prouidit, tuq; collationis & prouisionis prædictarum vigore possessionem dictæ ecclesiæ seu vicariæ forsan assecutus fuisti: cum autem sicut eadē petitio subiungebat, tu dubites collationem & prouisionem prædictas ex certis causis viribus non subsistere: & sicut accepimus, dicta ecclesia seu vicaria adhuc (vt præfertur) seu aliās certo modo vacare noscatur, Nostib⁹ præmissorum me- ritorum tuorum intuitu, specialem gratiam facere volentes, tēque à quibusuis excom- municationis, suspensionis, & interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnīs à iure, vel ab homine quavis occa- sione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existis, ad effectum præsentiu duntaxat consequendum harum seriè ab- soluentes, & absolutum fore censentes. Nec non omnia & singula beneficia ecclesiasti- ca cum cura, & sine cura, quæ etiam ex qui- busuis dispensationibus Apostolicis obtines, & expectas, necnon in quibus, & ad quæ ius tibi quomodolibet competit, quæcunque, quotcunque, & qualiacunque sint, eorumq; fructuum, reddituum, & prouentuum, veros annuos valores, ac huiusmodi dispensatio- num tenores, necnon verum & ultimum di- ctae ecclesiæ seu vicariæ vacationis modum, etiam si ex illo quævis generalis reseruatio, etiā in corpore iuris clausa resultet, præsen- tibus pro expressis habentes, ecclesiā seu vicariam prædictam (quamvis & illi forsan annexorum fructus, redditus & prouen. vi- gintiquatuor duca. auri, de carne. se. co. ex

val. an. vt assiseris, non excedant, siue vt pre- mittitur, siue aliās quoquismodo, aut ex alterius cuiuscunque persona, seu per liberam Gulielmi Dauid, vel cuiusvis alterius resigna- tionem, de illa extra dictam curiam, etiam coram notario publico, & testibus sponte factam, aut constitutionem felicis recorda- tionis Ioannis Papæ 22. prædecessoris no- strī, quæ incipit, Execrabilis, vel assecutio- nem alterius beneficij ecclesiastici dicta au- toritate collati, vacet, etiam si tanto tempo- re vacauerit, quod eius collatio, iuxta Late- ranen. statuta concilij, ad sedem Apostolicā legitimè deuoluta, ipsaq; ecclesia seu vicaria dispositioni Apostolicæ specialiter reseruata existat: super ea quoque inter aliquos lis, cuius statum præsentibus haberi volumus pro expresso, pendeat indecisā, dummodo tempore datæ præsentium non sit in ea ali- cui specialiter ius quæsumum) cum annexis huiusmodi, ac omnibus iuribus & pertinen- tiis suis Apostolica tibi autoritate confe- mus & de illa etiam prouidemus. Quocira ^{iiiij. pars.} Dilectis officialibus, &c. mādamus quatenus ip̄i, vel duo, aut vñus eorum per se, vel aliū, seu alios, te, vel procuratorem tuum tuo nomine in corporalem possessionem dictæ parochialis ecclesiæ seu vicariæ, & annexo- rum, iuriūque & pertinen. prædictarum, inducant autoritate nostra, & defendant inductum amoto, exinde quolibet illici- to detentore, facientes te, vel procurato- rem prædictum ad ecclesiam huiusmodi (vt moris est) admitti, tibique de illius parro- chialis ecclesiæ & annexorum huiusmodi fructibus, redditibus & prouentibus, iuri- bus & obuentib⁹ vniuersis integrè re- sponderi, contradictores, &c. prout iustitia sua dedit ad hoc compescendo. Non ob- stan. piæ memorie Bonifacij Papæ 8. etiam prædecessoris nostri, & aliis constitutioni- bus, & ordinationibus Apostolicis contra- riis quibuscunque, aut si aliqui super prouisionibus sibi faciendis de huiusmodi, vel aliis beneficiis ecclesiasticis in illis partibus generales, vel speciales dictæ sedis, vel le- gatorum eius literas impetrarint, etiam si per eas ad inhibitionem, reseruationem, & decreū vel aliās quomodolibet sit pro- cessum: quibus omnibus, te in assecutio- ne dictæ parochialis ecclesiæ, seu vicariæ volumus

volumus anteferri, sed nullum per hoc eis, quò ad affectionem beneficiorū aliorum præjudicium generari, se usi venerabili fratri nostro Archiepiscopo Senonen. & pro tempore existente dictæ domus præceptorii, vel quibus suis aliis communiter vel diuisim ab eadem sede sit indultu, quo ad receptionem vel prouisionem alicuius minimè teneatur, & ad id compelli, aut quòd interdici, suspēdi, vel excommunicari non possint, quòdq; de huiusmodi, vel aliis beneficiis ecclesiasticiis ad eorum collationem, prouisionē, præsentationem, seu quamvis alias dispositio nem, coniunctim, vel separatim spectan. nulli valeat prouideri per literas Apostoli cas, non facientes plenam & expressam de verbo ad verbū, de indulto huiusmodi mentionem, & qualibet alia dictæ sedis indulgentia generali, vel speciali, cuiuscumque tenoris existat, per quam præsentibus nō expressam, vel totaliter non insertam effectus huiusmodi gratiæ impediri valeat quomo dolibet, vel differri, & de qua cuiusque toto tenore habenda sit in nostris literis mentio specialis: nos enim ex nunc irritum decernimus & inane, si secus super his à quoquam quavis autoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Nulli, &c. Datum, &c.

6. & septi
ma pars.

Bulle dini
so continē
septem par
tis.

Notandum est, quòd hæc bullæ septem continet partes: in prima ponitur salutatio, in secunda narratio, in tertia Pa pa concessio, seu dispositio, in quarta committit Papa executores ad mittendum impe trantem in possessionem, in quinta nō obstan. ponuntur, in sexta, comminatur Papa in contrauenientes suæ prouisioni. ibi, nulli, &c. in septima da ta, videlicet quo die quóve anno hæc dictata fuerit. Ista est summa huius bulle, & cuiuslibet alterius ferè rescripti, quo ad quartam & sextam partem, quæ aliquando omittuntur, quia non conueniunt: quamvis Bald. in c. Super literis, col. 3. de re scrip. dicat his verbis, quòd debet rescriptum tria continere, videlicet narroriam, supplicatoriam: & hac due respiciunt impenetrantem, & conclusoriā, quæ reficit rescriptem. Præmissa igitur bullæ forma videamus ac digitum, an præmissa contineatur in ea, verum quia de noua prouisione prius agitur, ideo eius verba prosequor.

**Papa sum
nomen pre
ponit in b
l. non co
gum: n.**

Iulius Episcopus, &c.

Primo ergo Papa nomen suum præponit, quia ipse omnibus est præponendus, vt potest caput, & caput tanquam nobiliss ceteris est anteponendū membris. l. cū in diuersis, s. de relig. & sumptib. funer. capite enim langueſcente facilius reliqua corporis membrana inficiantur. c. sunt plurimi. 6. q. i. & q. a.

scribens alteri solet se præponere. l. Nefennius. ff. de neg. gest. & de re iud. scripti in glof. l. tit. de approb. conuent. in Conc. Franciæ. ipse tamen Papa nunquam soler suum cognomen in suis litteris exprimere, nec Cardinales, vel Ep̄i, aut Abbatess, sed suo nomine contéti sunt iuncto nomine dignitatis episcopalis, aut abbatiae, vt Ioannes Card. &c. Ioannes ep̄s Paris, vel Ioannes Abbas, &c. siue ipsi aliis scribat, siue illis scribatur: ideo Papa ex stylo curiæ Rom. nunquam rescribendo cognomen illorum exprimit, sed solum nomen cum dignitate: & hoc sufficit ad certificandum illam, ideo nō est opus alia demonstratione. l. i. de dote prælega,

Episcopus. Episcopum se dicit & seruū seruorum Dei, vide hoc in procœm. Sexti, & Cle. declaratum, quia Pragmaticis hoc non prodest, & ipsi hoc sciunt. [Ideo missa facio.]

Dilecto filio. Pro excōmunicato vel inimico sancte sedis nō solet Papa scribere, sed pro dilectis: ideo eos sic vocat, quia excōmunicatos nec fratres, nec filios appellat, sed loco benedictionis, & salutationis dicere solet, spiritum consilij sanioris, vt docet Speculator in ti. de rescr. presen. ratione formæ, ver. & nota quòd Papa, quia excommunicatus habetur pro mortuo. cap. dilectis filiis. vbi gl. & doct. de app. hodie excommunicatos absoluit ad effectum vt inferiū dicetur. Nec probāda erit dilectio impetrantis: quia omnis censetur dilectus, qui nō est odiosus quo ad hoc, sicut de digno, vt omnis dicatur, qui nō est indignus. l. cū quidā. ff. de leg. 2. & sicut omnes sumus filii Dei per fidē. Paulus ad Galat. 3. c. sic filii omnes sunt eius vicarij videlicet Papæ cura & honore, quòd ipse curam omnium Christianorum habeat, vel habere debeat: & omnes ei honorem impendere, telle Bonifacio in proc. clem. col. 2. not. 4. vide quæ scripti in forma man in con.

Et filios vocat omnes, qui non sunt epi aut patriarchæ, vel archiepiscopi. c. quam graui, de criminis falsi, & iste est stylus curiæ Romanæ.

Salutem. Paulus ad Corinthios. c. vlt. air. Salutatio. Vnde hic Papa salutat eū, cui prouidet, & ex hac salutatione non cestetur illum absoluere quem salutat, cl. fin. de sent. exc. alioqui clausula absoluentes, &c. infra posita esset superflua, de ista Papæ salutatione ad beneficia vacatura scripti in forma mand. in pr. vbi dixi esse differentiam in rescriptis ad vacatura, & ad vacantia: quia in rescriptis ad vacatura, Papa salutat eum, quem vult grauare ad conferendum, in his vero ad vacantia eum salutat, cui prouidendo confert, quando Papa per breue scribit, solet addere salutem, & Apostolicam benedicti. nem: vt inferiū in materia breuius dicitur.

I Vitæ ac morum honestas, &c. Notandum est, q. hæc secunda pars bullæ continet narrationem, in qua duo Papa præcipue cōscrribit. Imprimis rationes, quæ mouerint eū ad dendum.

Forma & declaratio

hanc gratiam concedendum. In secunda factum narrat ibi, exhibita, &c. vel cum itaque, &c.

2 Sicut enim Papa pluribus mouetur rationibus ad concedendum vni potius quam alteri: ita rationes alias in uno exprimit, quam in alio. c. Relatum, de prab. vt sequitur.

Ratio mo- 3 Si enim Papa gratiam infanti faciat, solet statim ues Papam à salu: arione sic dicere, laudabilia infantilitatis pro infante tue indicia, &c. si autem sit puer usque ad tredecim, rescriben- vel quatuordecim annos, dicit latitudinia tue pueri- lis etatis indicia: ex quibus (prout fide dignorū testimonio accepimus) verisimiliter concipitur, quod in virum procedere debeas virtuosum, nos inducitur, vt tibi reddamur ad gratiā liberales, &c.

Puer quo- 4 Dicunt quidā, quomodo potest cognosci puer, modo digno vel infans, cum sapientissimus Salomon, Pro. 10. c. de illo dicat, Quia autem hominum intelligere potest nūn scire. Et c. 30. Tria sunt mihi incognita, & qua- tria quod penitus ignoro: viam visi in adolescentia sua. Resp. Papa dicit se habuisse ista indicia testimonio fide dignorū, quibus credi solet. l. Titio. 2. vbi gl. ff. de condit. & demonst. gl. in verb. notitia. cap. cupientes, de elect. lib. 6.

5 Etiam Papa dicit verisimile esse, quod puer bonis moribus praeditus sit vir literatus, & virtutibus decorabitur: & hoc est quod ad presumptionē, licet aliquando hoc non sit: & de hac clausula fide digno commendaris testimonio, scribit Corse. in. repet. c. Grandi, de suppl. neglig. pral.

6 Ista probantur in c. ex studiis, de presumpt. vbi sic scribitur: Ex studiis suis intelligitur puer: quęcunque enim virtutibus studere, cum modestia, continentia, auditione sapientum, obseruantiæ mandatorum Dei maximè simplicitati, & humilitati videris, huius munda & recta opera intellige, & sic quo ad presumptionem: sicut Papab. dicit.

7 Melius & tutius esset, q. Papaahos crescere sine- ret, & poste illis cōferret, quia hoc solet genera- re scādalu in ecclesia, cū istis vitulis conferre beneficiū: sinere eos oportet: vt arato habiles fiant.

Honestas. 8 Si vero maiori quatuordecim annis seculari Pa- pa, & me paſeribat prouidendo, solet describi hec clausula: ratiū me vita & morum honestas, ac alia laudabilia prohibita & virtutū merita, super quibus apud nos fide digno commendaris testimonio, nos inducunt, vt tibi reddamur ad gratiā liberales, &c. cū iuriis præceptū primū sit honeste vivere. l. iustitia. ff. de iustit. & iure. §. iuris, illo. ti. in inst. ob id honestas vite & morū inducūt Papā ad cōcedendum: mouetur etiā Papa ob merita, pbitatis & virtutū.

9 David expertus bonitatē, disciplinam, & scientiam, sic Papa his mouetur. Vide quę scripsi in forma mand. in Concor. & ista clausula, vite ac morū honestas, non solet apponi in gratia, si neutri, vel si nulli, vt inferius dico in materia, licet aliquando viderim apponi: hodie multa conferuntur beneficia ab inferioribus collatoribus aliquibus, apud quos nulla est vite, nec morum honestas, sed turpitudo & dissolutio: sed vel illis, qui hoc modo conferunt, quia reddent quandoque rationē vilificationis, in qua erit fletus & stridor dentium:

Domesſicis. 10 Si vero concedatur domestico, vel familiarī

Papā, solet inscribi grata tua familiaritati, obſe- q. famili- quia, &c. & ista gratis expediuntur: ideo dici solet ratiū clau- grata, Romanis tamē pragmaticis non grata, quia f. p. p. animo nō grato sine mercede hec expediūt quā- grata & tra- doqu: sed q. verisimile est, quod Dñs suis grato ligatis.

animō cōcedat, obid dicit grata, &c. licet p. multi sint Philippo Maced. dissimiles, qui Hiparchimor- tem agrē tulit, q. antequām beneficiū à se acce- pisset, vitam finierit. vt est in Apophreg. Pluth. vbi plus his verbis scribit. Per quām rarū est principē sentire gratiarū affectus, sed amicis plerique non aliter, quām equis vtuntur dum vñi sunt, curant, n. p. e. inutilis factos abiciūt, eosq. spoliāt citiūs, q. bene- ficio iuvant. ideo accipe David doctrinā, Nolite confidere, &c. [Et mihi experto in hoc credite.]

11 Cū antem bulla dirigitur religioso, solet apponī clausula ista, religionis zelus, aliaq., &c. quo- modo pbatur hic zelus, & merita, & Papa à qbus fide dignis habuit, cū non viderit vñquām im- petrāntem: resp. impetrantes solent impetrare per pragmatics Romanæ curiæ, qui dicūt Papā im- petrantē esse dignū, & multoties falluntur, q. ipsi nō cognoscūt impetrātes, sed forte excusari pos- sunt: q. omnis præsumitur dignus. l. cū quidā. 2. ff. de leg. 2. c. si forte, de elect. in 6. & is qui ingressus est religionem præsumitur, quod hoc fecerit bo- no zelo, qui inducit ad concedendum vt hic.

12 Dicebat Menander Græcus his qui Reip. præ- sunt, Multis sane modis nō benedictū est, cognoscē te ipsum: foret enim vtilius si diceretur, cognoscē alios homines, quos si cognoscerent episcopi, & alij collatores, eos non dirarent, nec illis in per- niciem animē prouiderent, bonis saltē derelictis.

13 Si priori seculari dirigatur bulla, dicitur in ea, priori seculari talis ecclesiæ collegatę: & vocatur priorat⁹ secularis sancti N. ordinis S. Benedicti, &c.

14 In titulo prioratus claustralis dicitur, priori prioratus claustralis monasterij S. Germani de Pratis Paris. diocef. salutem. Quando verò prouidetur de monasterio alicui epo, postquam episco- pus est consecratus, non benedicetur, & nomina- bitur ep̄s, non Abbas, nec prior: quia à maiori sit denominatio. l. Queritur ff. de stat. ho. alioqui nostri episcopii maximè cardinales sexcenta habe- rent nomina, quia sexcentos habent vel episco- patus, vel abbatis vel prioratus, seu hospitalia, vel leprosarias, aut alia beneficia, in totius reip. perni- ciem quā malum, tanta verocitas?

15 Etia ista, quę in exordiis gratiarū ponūtur, nō Partes prae- sumunt à partib⁹ pbanda: q. causa impulsuia cessan- bare nonte non cessat dispositio. l. i. §. sexū. ff. de post. & in nentur qua- dubio ista causa præsumit⁹ impulsuia. gl. in l. 2. in fi. ff. de don. doct. in c. cū ceflante, de app. hoc do- dicuntur. Staphil. in tra. de lit. grat. rub. de vi. claus. in pr.

16 Sed bonū esset, q. omnia, quę in his dicuntur Billa Pape literis, comprobaretur & verificarentur corā iudi- cibus ecclesiasticis conseruatoribus vniuersitatū, de & à quā vel alii: quia officiales episcoporum vix eas com- probaret, vt beneficia cōferre possent propter de- fectū impetrationis vel possent eligi iudices à Pa- pa Roscij idest mira pbbitatis, & scientie viri, qui de expressis in bullis sumarię & de plaro cognoscētent,

Collatores
cognoscere
eos, quibus
confringunt

Tiūluprio
ratū qua-
lis esse de-
beat.

Abbasij
episcopii
nobenedic-
cius, & vo-
caueripico
pus non ab-
bas.

episcopii
maxime car-
dinales sexcen-
ta habe-
rent nomina,
quia sexcen-
tos habent vel
episco-
patus, vel
abbatis vel
prioratus, seu
hosptitalia, vel
leprosarias, aut
alia beneficia, in
totius reip. perni-
ciem quā malum,
tanta verocitas?

Billa Pape
literis, com-
probaretur &
verificarentur
corā iudi-
cibus ecclasi-
sticis conser-
uatoribus vni-
uersitatū, de &
à quā

Icerent, & bullam comprobarent.

*Clausi, bul
la directa
graduato
probante.*

17 Quando ante in bulla dirigitur doctori, vel alteri graduato, scribitur hæc clausula literarum scientia, vita ac morum honestas, & sic Papa præfert hic scientiam, vt ostendat istum literatum habere hoc præcipuum ultra vitæ & morum honestatem aliorum, quibus etiæ hic præditus est: Ideo incipit à literarū scientia: & vt cognoscatur quod Papa vtra alias mouetur ratione scientiæ ad concedendum, quia scientia totus mundus illuminatur, auth. habita. C. ne filius pro patre.

18 Et narratio etiæ baccalaureatus in gratia, etiæ non negata quod ad effectū adiudicationis p̄bāda est, vt docet Aegid. Bell. decis. 303. item q̄ & Petr. Paris. conf. 49. ad i. col. pen. num. 30. & seq. in 4. vol.

*Aduocati
confessoria-
les non vo-
cari magis-
tri in bul-
la.*

19 Et si dirigatur aduocato consistoriali, non dicitur magistro, nec solent in literis Apostolicis aduocati consistoriales vocari magistri: sed dicitur canunt magistris in eis, nos volētes eidem N. qui in consistorio nostro aduocatus existit, &c.

*ci camera
Papa.
Magistri
quidici pos-
sunt in bul-
la.*

20 Clerici cameræ Papæ etiæ non dicuntur magistri, nec aliquis officialis Papæ, eo q̄ familiaris dicitur magister, nisi habeat priuilegiū, q̄ sit magister vel sit promotus. c. ne sede vac. nec Scholaris est magister. c. fin. de præsumpt. nisi sit in registro supplicationū: hi enim dicuntur magistri registri supplicationū: alij verò dicuntur registratores bullari, nō verò magistri, imò nec beneficia clero-rū cameræ sunt reseruata, nec beneficia procuratorū contradictarū, q̄a nō sunt nominati in extra-uag. Ad regimen, de præb. in Extrauag. cōmunib.

*Tullus nō
sufficiuntur.
præstimo-
ny.*

21 Adhuc qn̄ alicui prouidetur de præstimonio, siue in ecclesia sit sive extra eam, tunc non fit intitulatio, vt Romani vocat, vt rescriptum dirigatur clerico perpetuo beneficiato in tali ecclesia: sed in bulla diceat, tali clericu diceat: & si aliud habeat beneficiū vocabitur nomine alterius beneficij, & hoc est pp̄ incertitudinē, quæ est, an præstimoniu sit beneficiū, & ita seruat stylus cur. Rom.

*Tullus v-
nus in bullis
titulium da-
tum*

22 Notandum quod bulla nunquam exprimit nisi vnum titulum, ideo nō dicit canonico talis ecclesie, & rectori parochialis ecclesie: quia quis non debet esse pluralis etiæ in titulis, vt duos habeat titulos, sicut nec duo beneficia. c. cūm non ignore de præb. & c. sanctorū. 70. dist. & si duos daret titulos, videretur pluralitatē à iure dānatā ap̄ p̄bare.

23 Etiæ quia hodie quidā ex nostris cardinalibus tot habent ferè episcopatus, abbatias, & prioratus, quot in cœlo stellæ sunt errantes, quæ si numerarentur, oporteret totam vnam bullam ex harum numeratione conscribere: vnde non solet dici magistro artium, & in medicina, sed magistro in Medicina doctori in Theologia.

24 Tamen dicitur in bulla, doctori utriusque iuri, quia vtraque scientia coniuncta est: vt scripsi q̄. 5. tra. nomi. & sic non intitulatur quis (vt practicatum verbis utar) de duobus, nisi essent in eadem ecclesia, & de illis prouideretur uni: si autē sit q̄s licentiatus, dicitur talis licentiato, vel baccalaureo salutem: si autem in supplicatione dicatur, quod est licentiatus, qui (vt afferis) de rigore existis, vel (vt afferis) format⁹ existis, &c. alia vide in practica.

cancel. Romanæ per Hier. Paul.

25 Item si fiat mēlio ordinis mendicantium, dice-Tullus mē
tur tali N. ordinis fratrū prædicatorū, vel ordinis mino-dicantum
fratrum eremitarū S. Augustini, vel ordinis minorum: si verò sunt de obseruantia, dicitur esse ordi-nis minorū de obseruantia nuncupatorū: si autē fiat mentio de aliorum ordinum, dicitur in literis Papæ, sub regulari obseruantia viuentium, de stv-loriæ curiæ Rom. qui est obseruātus. c. ex lit. de cōst.

I Exhibita si quidem, &c. De narra-tione quo-modō fieri

Ista est facti narratio, quæ post has rationes Papam debeat. mouentes apponitur, quæ varia & diuersa est pro factorum diuersitate: vnde plānè factū narrari debet, ex qua omnis certitudo elici possit: & hęc narratio qualiter fieri debeat, nō potest certa consti-tuti doctrina alia, sed cauendū est, ne falsa in narratiōne pars inserat, aut aliquid omittat q̄ Papā ad dif-ficilius cōcedendū, vel denegandū inducat: alioq̄ rei scriptū erit nullū. ca. Ad aures, &c. ex tenore, & c. postulastis, & c. super literis, de descr. vt dixi su-pra in prima differetia inter literas gratiæ & iusti-ty, verū enim uero q̄a ex narratione partiū in iure posita nō potest sumi decisio iuris. ca. si Papa, de priuile. lib. 6. nec ex ipso potest sumi aliqd ad deci-sionē cauſarū glo. in c. vno. in verb. collationē, de rer. permū. in 6. Rom. in repe. in auth. similiter, in 10. speciali. C. ad legem Falcidiām. allegat glo. in L. vnic. C. quando non petentiū partes petentib. ac-créscat. Barba. in repe. c. Raynald. col. 21. de testa. ex his ergo narrationib⁹ h̄ic nihil eliciem⁹, sed ve-niamus ad tertią partē, vbi sunt clausulæ frugifere.

2 Tamen ex narratione partiū elici solet veritas, Narratio vel obreptio: ideo partes summoperē respicere quā profic̄ debet, quid narrant, & an narrata probari possint, & per quā vel contra ea probari possint: nam quæ pars nar-verbā fias rat, ea confiteri censemur, & ex hoc iudicari pote-gratia.

3 In nouis & simplicibus prouisionib⁹, & in gratia si neutri narrari modus vacans solet per exhibita, si quidem, &c. in aliis verò gratijs regulariter non, sed per dudum, &c. cūm itaque, &c. & prout casus occurrit, & hoc de stylo Romanæ curiæ.

4 Et licet dicatur dudum, nuper, olim, vacans be-neficium, cūm nunc etiam vacet, tamen hoc non nocet: quia hæ dictio nō tria continent tempora, iria deno-videlicet præsens, præteritum & futurum. gl. in l. i. tant temp⁹. s. i. ff. de noui ope. nunc. c. olim. de offi. deleg. & in rā. c. i. de cleric. excom. minist.

5 Notare tamen debemus: quod gratia iuri facta Gratiæ fa-debet plenè & extensè in bulla narrari, qn̄ non re-ela quomo-
vocata, nec fortita effectū in aliqua parte, & qn̄ est do-
illius qui primam concessit gratiam, secus si suc-in alia nar-
cessoris: sive narretur dispensatio sive alia gratia, rari.

6 Si verò in vim mādati fuerit alicui prouisum, & is impetrat à Papa beneficium, in noua prouisione breuiter gratia mādati narrabit ex stylo R. curiæ.

7 Etiam successoris gratia breui narrari solet, quamuis in forma rationi congruit expeditatur, vt inferiū in ea materia scribam: & in narrationib⁹ debet quis sequi ordinem rerum, ita vt priùs acta, priùs sint referenda, vt prouinc. fol. 60.

Forma & declaratio.

8 Idem si sit reuocata, vel sortita effectum: vidi de stylo cur. Rom. seruari.

I. Nos tibi premissorū, &c.

*In prouisio
ne Papa nō
sum probā
da merua.*

Ista est bullæ tertia pars, videlicet Papæ dispositio, & prouisio cum suis clausulis valde utilibus, quas nunc prosequamur: & multa utilia in hac parte continentur, & quamvis in donatione probanda sint merita, alias donatio corruit. l. si donatione vbi do. C. de colla. l. Aquilius. & l. si pater. ff. de dona. Do. Tiraq. in l. si vñquam, in verb. donatione. C. de reuoc. don. tamen in hac Papæ gratia non oportet merita ista probare: quia Papa vult intelligere meritum eum, qui non demeretur, ideo illi confert, quamvis alia non prestiterit seruitia. l. cum quidam. 2. ff. de leg. 2.

I. Téque absoluētes, &c.

Ista clausula & sequentes oriuntur ex signatura, sicut olim Græci ex equo Troiano: vt per Virgiliū lib. 2. & per Historiographos, & hoc sicut ex prima dispositionis Papæ clausula signatur, & cum absolutione à censuris ad effectum præsentium, &c. sic & prima dispositio bullæ cōtinet hāc clausulam: vt hīc videri posset.

2. Et sic Papa absolvit impetrantes à sententia excommunicationis etiam majoris, alias collatio facta excommunicato non valeret, nec relectrum ab excommunicato. c. i. de resc. in 6. o. manusca- postulasti. de cleric. excom. minist. Ideo hic dicit ne ad effec- text. à quibusuis excommunicationis, &c. & vt ma- litum. torem excommunicationem comprehendat, & minorem, si repugnet impetranti.

Duplex est 3. Maior à communione fideliū excludit, minor à sacramentorum participatione. c. 2. de excep. si- tue excommunicationis sit lata à iure: vt si quis manus violentas in clericum iniicerit, is est à iure excommunicatus. c. Si quis suadente. 17. q. 4. vbi scripsi amplia, & limita. & præponit Papa excommunicationem à iure, quia sententia iuriis ferè imponitur propter crimen, ideo plus ligat. arg. not. in ca. peruenit de excess. prælat. Staphil. in tract. de lit. grat. de vi. & effectu clau. verl. verior tamen, &c.

4. Siue ab homine excommunicatus sit, vel officiali ep̄i, vel archiep̄scopi, aut ab alio potestatem habente, siue in eadem diœcesi, siue in alia: quia hic nō consideratur, à quo, sed an sit: nam excommunicatus in una diœcesi in aliis etiam est vitandus. c. quisquis. vbi gl. 4. q. 5. gl. in c. Pastoralis. §. verum. de app. quia sicut lepra sequitur leprosum, & morbus Neapolitanus infectum, ita & hæc excommunicationis, gl. in l. 3. ff. pro socio. & sic iste text. intelligitur de excommunicatione etiam majori licet quidam velint dicere contraria, nullo tamen iure fulciuntur, imò contra verba text. nituntur, ibi à quibusuis excommunicationis sententia absoluētes, &c. minor autem excommunicationis à perceptione sacramentorum excludit. c. 2. & 3. de excep. scripti in tit. de excom. vitand. in concord.

*Suspensiō
interdicti
etia abso-
luti ab
imperatio
num, et
impresario
pros.*

5. Etiam suspensiō diuinis non potest eligi, nec eidem beneficium conferri. c. cum dilectus. de cōfuerit. gl. in c. cum bonæ. de c̄rat. & qualit. & in d. c.

fin. de excess. prælat. Ideo Papa hīc absolvit illum ad effectum vt valeat impetratio & prouisio: vt in c. Apostolicæ de except.

6. Idem si aliquis sit interdictus à diuinis, vel ab ingressu ecclesiæ: etiā dicitur in c. Si sententia, & in c. is cui. de sent. excom. lib. 6. nam is à Papa absolvitur ad effectum præsentium consequendum, videlicet vt beneficium ex hac prouisione consequi possit, non obstante excommunicatio, suspensione, vel interdicto.

7. Et quamvis post satisfactionem non requiratur *Absolutio
absolutio à suspensione, vel interdicto: sed sufficit: quan-
do pos-
t iudicis declaratio sine alia obſolutione: quod fe-
lans satisfac-
tio-
nem requi-
rat.*

sicut excommunicatione: gl. notab. in Clem. vna. in verb. donec. de dec. & in Clem. si. de censi. Idem tenet gl. Pragm. sanct. init. de interdict. in differen. non ponend. in gl. mox tamen: quia non appareat Papæ de aliqua satisfactione, ideo absolvit eum in hac impetratio ram ab excommunicatione quām à suspensione, & ab aliis censuris, sed absolvit tantum ad effectum præsentium consequendum, non quād ad alia: vt plene scripsi de canonico creato, ad effectum, in §. fin. de referua. in Concord. & in forma mand.

8. Præterea absolvit eum ex quavis causa, vel occasione proceſſerit excommunicationis, ibi quavis occasione vel causa latet, etiam si prouenerit ex culpa impetrantis propter istam generaliter clausulam: hæc tamen generalitas restringitur & à iure & à regula cancelli. vt inferius dicetur.

9. Vnde hæc absolutio non proderit hæreticis. ca. excommunicationis. §. credentes, de hæret. Fel. in cap. Apostolicæ. col. i. de excep. ne præstetur ipsi in literis pa- pæ incidenti- ter data nō prædicti he- reici.

10. Nec proderit ei, qui inforduit in excommunicatione ultra annum, quia hæreticus præsumitur. gl. in c. f. de pœn. & ita fuit indicatum Burdegalæ. vt refert Boër. in deci. Burdeg. q. 290. duo permutterunt.

11. Nec falsum cōmittentibus in literis Apostoli- *Falsarij li- terarij non
confertur
in bullæ ab
soluit.*

cis, etiam si addant punctum, vel deleant: illi enim in bullæ ecclæ. Do. sunt excommunicati, nec possunt ab alio, quām à Papa absoluī, nisi in mortis articulo, tex. in cap. ad falsariorum, de crimine falsi. hoc patet in bullæ coenæ Domini, art. 4. vbi etiā scripsi: & hoc est quia Papa istos non vult absoluere.

12. Vnde Iulius Papa tertius Modern. his verbis statuit, & ordinavit, huiusmodi absolute non suffragari nō parētibus rei iudicati, incendiariis, violatorib⁹ ecclesiastic⁹, falsificatori⁹, & falsificari procuratibus literas, & supplications Apostolicas, & illis vñtibus, receptatoribus & fautoribus eorum, ac res vetitas ad infideles deferētibus, violatorib⁹ ecclesiasticæ libertatis, via facti ausu temerario Apostolicis mādatis nō obtemperatib⁹, & nūcios vel executores Apostolicæ sedis, & eius officialiū etiā cōmissa exequētes impediētibus, qui propter premissa, vel aliquod eorum excommunicati à iure, vel ab homine per quatuor mēses sciēter excommunicationis sententiā huiusmodi sustinuerint, & generaliter quibusvisque aliis, qui cēsūris aliquibus

bisetiam aliis, quam ut præfertur quomodolibet ligati, in illis per annum continuum insorduerint.

¹³ Itaque habetis, quibus non profit hæc absolu-

tio in reg. 78. Iulij: & hoc est bene notandum, quia non fuit hæc tenus ab alio Pôtifice sic declaratum. Igitur hæc clausula quavis occasione, &c. nō proderit istis, nisi in signatura diceretur, & cum absolutione, à cœsuri ad esse etum etiam in casibus regulæ & cum illius derogatione: quod nō solet Papa facere, sed tentandum est, alioqui delebitur.

Dicens se familiarem card. est ex communica-

¹⁴ Etiam non puto hic comprehendendi illum, qui dixit se familiarem, vel nepotem card. vt obtine-

ret facilius gratiam, quia est excommunicatus: & non est verisimile, quod Papa istum furem absoluere velit: vt cōsuluit Paul. Paris. conf. 77. in cau-

fa. col. 2. in 4. vol. dicam inferius in rescripto per-

inde valere quid agere debeat.

Absolutus hic non potest celebrare, nec horis intere-

¹⁵ Item licet hic absoluatur quod ad effectum ob-

tinendi istud beneficium impetratum, tamen im-

petrans non poterit celebrare, nec horis intere-

bus, nec se diuinis, nec alia facere, quia ad effectum tan-

orius su-

rum est absolutus: vt patet hic, imò si post hæc ab-

mere.

Absolutus ab ordinario, vel ab alio presbytero,

¹⁶ Nec posset aliud beneficium post ista absolu-

tionem obtinere ab ordinario, vel alio, nisi abs-

beneficium ueretur de nouo, tamè quod ad effectum conse-

ab ordina-

rio obinc-

re.

quendi beneficium impetratum non requiritur,

quia absoluatur ab ordinario, vel ab alio presbytero,

quia absoluatur à Papa per has literas, ibi harum

serie absoluentes, &c.

¹⁷ Et Papa solo verbo absoluere potest, sicut solo

verbo creare sacerdotes, vt docet Angel. in l. i. C.

de senten. passis. & Fel. in ca. i. col. 6. de const. Bar-

bar. in cle. fi. col. 2. de testib.

¹⁸ Imò de iure quandiu excommunicatus erit, pri-

uatur fructib⁹ beneficij gl. in c. præter. 32. dist. quia Dei inimicus & ecclesiæ non debet de patrimonio viuere Iesu Christi. Bal. in c. i. col. 3. in 2. lect. de iudi- arg. c. commissa, de elect. lib. 6.

¹⁹ Nec poterit interim ordines sumere: imò effet irregularis, si assumeret: vt docet Panor. in ca. i. de eo qui fuit in ordinis suscepit: & vt semel dicam, in nullo alio relevatur hic excommunicatus, nisi vt ista prouisio facta eidem valeat: ergo omnes alias pœna contra excommunicatos contra eum locum habebunt sexaginta. scripsi in tit. de excom- munica, non vitand. in concord. vnde scripsi in gl. absoluentes, in forma mandat. in concordat. quod excommunicatus impetrans mandatum, si non procuret alio modo absolui, non poterit beneficium acceptare, licet mandatum valeat.

I Necnon omnia, & sin-

gula beneficia ecclesiastica, cum cura, vel sine cura, qua etiam ex quibusvis dispensationibus Apostolicis obtimes, & expectas, necnon in quibus, & ad quæ ius tibi quomodo libet competit quocunque, quotcunque, & qualiacunque sint. &c.

Clausula p-

² Ista clausula nascitur ex vêtre signaturæ, ibi. &

exprissiha quod obstatiæ oratoris habetur pro expressis, seu in toto, vel in parte exprimi possint, & tatum ope-

ratur, ac si nominatim expressio fieret, teste Anton. Burrig. in conf. 2. viii. literis. col. j. & Fel. in ca. in nostra. corrola. 9. de rescript.

Signaturæ

³ Duo in signatura cōcedebantur, quod illa quæ *ut papæ* obstabant impetranti habereatur pro expressis: pro expressis secundum quod exprimi possint in bullæ: ergo posse sunt exprimi beneficia, vel haberi pro expressis: & *ut papa* in licet habeantur pro expressis, exprimi tamen poterunt: quia in favorem impetrantis hoc conceditur, cui fauori renunciare potest. c. si diligenter, de for. compe, l. pen. C. de pact. & melius est quod in bullæ exprimatur ad vitandos processus: & ut noscatur mens Papæ: quamuis utrumque in signatura fuerit concessum.

Subrepicio-

⁴ Per hanc clausulæ tollitur subrepicio, quæ *nem tollit* legato, & nō exprimeret beneficium etiā modicū: *hec clausula, pro ex-* vnde impetratio & prouisio nullus est momēti. c. si proponente de rescript. ca. Simotu. de præb. lib. 6. etiam si impetrat illud resignare paratus sit. c. postulasti. ybi Ægid. col. prima. de rescript. ideo Papa habet p expressis, id est ac si in bullæ expresa essent omnia & singula beneficia ecclesiastica.

⁵ Ergo de feudis & aliis beneficiis temporalibus nō intelligitur, quia nō sunt in gratia exprimenda. c. Felicis. de penit. lib. 6. vbi hæc beneficia dicuntur sed non ecclesiastica, vt in rub. vt beneficia ecclesiastica sine diminutio. conferan.

De prouisio-

⁶ Adhæc si prouisio fuerit facta in una signatura de duobus beneficiis, & bullæ expediatur de uno: nef. i. t. e oportet dicere in ea sic, cui etiā hodie parochiali duobus, an ecclesia, seu alio beneficio, &c. concessimus pro in bullæ- uideri, ex quo in supplicatione expressa sunt duo: beat. tamen hæc clausula facit vt hoc non exprimatur: quia Papa pro expressis habet omnia beneficia.

⁷ Itē Papa non solum habet pro expressis omnia beneficia, sed & qualitates illorum: & hoc probatur ibi, cum cura, vel sine cura & qualiacunque, probatur in clem. 2. de præb. c. Ad aures. de rescr.

⁸ Prætereat vult pro expressis haberet beneficia quotcunque habeat, & in quoctunque numero, ad hoc vt valeat impetratio, non obstante numero beneficiorum decem, vel alio numero, quot obtinebat impetrans: tamen vt infinitas vitetur. c. 2. de rescript. in sexto.

Clausula

⁹ Forte non continet nisi duo: nam si Papa sciret istū ultra duo habere, forte non concederet aliud, sis non con- per c. cùm adeo de rescript. ideo nō prodesset ista tñet ultra clausula ad tertium, vel ad alia plura, vt ista clausula duo beneficia restringatur, & Papa non illudatur, vt suprà dixi in signatura.

¹⁰ Adhæc vult etiam haberi pro expressis ea beneficia, quæ impetrans expectat, si forte quis obtinebat literas mandati, vel alias expectatiwas ad beneficia, & velit nunc beneficium impetrare, de illis literis, per quas expectat beneficia, facienda effet mentio. c. in nostra. de rescript. tamen per ista clausulam hoc tollitur. ibi & expectat, ac in quibus, & ad quæ ius sibi quomodo libet competit, id est si ius competebat: quia forte iam acceptauerat beneficium vacans, & sibi fuerat collatum, tunc per istam clausulam referuatur illi ius.

Forma & declaratio

Clausula p. ¹¹ Notandum est tamen quod per haec clausulam expressis non censetur dispensatus, ut quis retineat beneficia, ducit dispensationem. c. non potest.

de præben. ideo in narratione bullæ solet dispensatio narrari, videlicet cum quo dudu: vt duo incomparabilia beneficia, etiam si dignitates, personatus, administrationes, vel officia forent, & ad eos, &c. si tibi alias canonice conferatur, recipere & simul retinere liberè & licite valeas. Apostolica fuit autoritate dispensatum. Staphil. in tract. de literis gratiae, in secunda forma expectativa.

¹² Et ista clausula pro expressis, non derogat priori dispositioni fortiores clausulas habent: vt docet Petr. Paris. conf. 42. quantum. nu. 18. in 4. vol.

Qualitates pro expressis habentur. ¹³ In hoc tamen aduertendum est, quod qualitates beneficiorum, vt *statis* sunt exprimendæ, nisi habeantur pro expressis, vt hinc, vel nisi sit clausula in signatura posita, quod maior & verior specificatio fieri possit, etiam qualitatum: vt docet glof. in reg. 63. & inferius dicetur.

Dignitas in signatura expressa intelligitur de non curata. ¹⁴ Etiæ notandum est, quod si quis expresserit dignitatem in signatura, si non expresserit qualitatem, negatiæ debet intelligi, scilicet de non curata, vel de officio etiæ non curato: & sic in bullæ exprimitur, dignitatem non curatæ tibi conferimus: hoc est statutum in reg. cancel. Innocentij 63. & in reg. Iulij tertij, in reg. 68.

¹⁵ Nisi illa qualitas conditionaliter fuerit in signatura expressa, videlicet dignitas talis, que forsa curata existit, tunc in bullæ curata dignitas exprimetur: vel si affirmatiæ fuerit dictum, dignitatæ talæ curata dignemini cōferre, non licebit in bullæ exprimere, que forsa curata existit, quia minus exprimeretur: & non est minus exprimendum in bullæ, quam in signatura sed pinguius, cum bullæ sit signatura extensa: vt supræ dixi: & si minus exprimantur in bullæ, quam in signatura, solet de subreptione notari.

Prioratus secularis aut regularis. ¹⁶ Præterea si prioratus impetratur, debet exprimi an secularis sit an regularis: quia nomen prioratus est nomen commune: ideo distingui debet, teste Hostien. in c. nissi. de præben. Oldra. conf. 257. factum tale. col. 9. nu. 34.

Conuentua lis prioratus ex tu monach. ¹⁷ Si vero regularis impetratur, debet exprimi si sit cōuentualis, clem. Ne in agro. S. ceterum de statu est ex tu monach. alioquin in bullæ cōficienda dicitur non primendus, gatiue, videlicet prioratus regularis, non cōuentualis, per dicta regul. 63. & 68. nec poterit extendi etiæ per illa clausulam generalē, quod maior expressio, &c. vel per clausulam Referuationē, &c. etiam si esset alia clausula quod exprimi qualitas possit.

¹⁸ Nāc verba debent intelligi, quod qualitas non inducens referuationē possit exprimi: sed illa per quā induceretur referuatio non, quia quotidie sic deciperetur Pape per has clausulas: nisi in signatura dicetur, quod qualitas etiam referuationem inducens generalē, vel speciale expri-

Regula cōllararia qd. ¹⁹ mi possit: vt superius scripsi in eluida, signaturæ.

In capellaniis vero & aliis simplicibus beneficiis negative in cōllararia, non habet locū regulæ, quod negatiæ intelligatur, vel affirmatiæ: nec solet dari qualitas electionis, quia ista exprimi non solent, tamē si dubitatur esse electiā, vel curatā, poterit quis cōditio-

naliter exprimere, quæ forsitan electiā, aut curata existit: de stylo curiæ Romanae, sic solet fieri.

I Eorumque fructuum & ^{Vc. n. 10. 11.} *prosuntum veros annuos valores, &c.* Etiæ verus valo- ^{ef. 10. 11.} lor beneficij, quod impetratur, est exprimendus, ^{merito ni} ^{fieri ab his} clem. i. de præb. quod limitatur hinc, quando ille ^{in eis ser} valor haberetur pro expresso, alia de hoc supe- ^{pis.} riū dixi in signatura, quæ non repeatam hinc.

² Nota tamē sequentes casus, in quibus valebit bulla, etiæ si verus non fuerit valor expressus: primi si habetur pro expresso, vt hinc, secundus casus, si motu proprio prouideatur. reg. c. a. cell. 61. sed ho- die idē per reg. c. a. cell. Iulij Papæ tertij. reg. 66. tertius ex cōsuetudine Franciæ: vt §. f. de mandat. A- postol. scripsi & supræ in signatura. quartus est quod beneficij, quod iā quis obtinet valorē exprimere non tenetur, qd de illo non agitur, sed de eo quo de nouo impetrat, vt annata soluat glo. in d. reg. 61. & quia per adoptionē istius vltimi vacabit primū, si non fuerit dispensatus per c. de multa. de præben.

Ac huiusmodi dispensationum tenores. Impetrās tene- ^{Dispensationis} tur facere mentionē de primo, quod obtinet, maxi- ^{nis est in} mē si incōpatibile sit, etiam dispensationis. capit. 2. da mentio. de filiis presbyter. in 6. tamen per hanc clausulam non est alia facienda dispensationis, vel dispensatio- nū méto, cūm Papa has dispensationes & earum tenores pro expressis habeat: & hanc materiā plenius explicabo infra in materia dispensationum.

Nec non verum & ultimum dictæ ecclesiæ seu vicarie vacationis modum, etiam si ex illa quævis generalis, re- modus pro feruatio, etiæ in corpore iuris clausa resultet, praesentibus expresso ha pro expressis habentes. Ista clausula etiæ ex signaturæ beatorum dispensatione oritur, ex clausula posita ibi, & vacationis modus, etiam si de illa quævis generalis re- feruatio, etiæ in corpore iuris clausa resultet, &c.

Verū vacadi modus debet exprimi: alioqui debetur beneficiū ei qui verū modū expressit, etiam si postea impetraverit. c. suscepit. de rescr. li. 6. ca. di modus est quia s̄p̄e, de præben. ibidē. sed vt pars subleuetur exprimen- hoc onere, Papa pro expresso habet verū vacadi dū. modū, adeò quod si quis impetraverit beneficiū vacans per resignationē, & vacauerit p. morte, de betur impetrati huius clausule ratione. & de hoc di xi superius in signatura. ibi videbis abundē tractatū.

Cuius & illi forsan annorum fru Clausulac etus, redditus ius fructus, & prouentus 24. ducatorum auri de camera secundum &c. quid communem estimationem valorem annum, ut asservis, operetur. non excedunt. Hæc clausula etiam est extracta ex corpore supplicationis. ibi, cuius fructus, &c. Adde quod statuit Alex. 6. tit. de signatura gratiae.

Papa habuit pro expresso valores beneficiorū, Verus va- quæ impetrans habebat, sed non habet pro expresso beneficii fructus beneficij, quod impetratur, vt Papa an- quod im- pratuit non consequatur: ideo valorem exprimit con- fuetum in regno Franciæ, quem exprimi sufficit, licet beneficiū sit maioris valoris, & hoc propter confuetudinē Regni: alioqui verus valor effet ex- primendus: vt dictum fuit supræ in signatura.

Sine

Clausula quæ si modo vacet.
Siue ut præmittitur, siue
alio quoquis modo, aut ex alterius cuiuscumque persona, seu
per liberam dicti Gulielmi Dauid, vel cuiusvis alterius
resignationem, de illa extra dictam curiam etiam coram
notario publico & testibus sponte factam.

Resignatio facta coram duobus notariis vel alias hic comprehen- dietur.
Ista clausula extrahitur ex corpore signature, non
facta coram ex clausulis, & est ferè eadem, ibi, siue præmissio,
&c. & quia hic omnino exprimit vacadi modos,
etiam per resignationem coram notario publico &
testibus sponte factam, vidi dubitari, quid si fuerit
facta resignatio coram duobus notariis: vt solet fieri
in hac ciuitate: & dicerem idem esse, etiā si facta
est coram laico priuato, dummodo probari possit.
c. quod in dubiis, & cap. Admonet. de renunc. &c.
hoc videtur probari hic, per illam clausulam etiam
coram notario & testibus, quia dictio etiam, ampliat,
quod non solum quando fit coram Papa, sed
coram notario & testibus, vel duobus notariis, aut
alias de hac dictione facit text. in l. etiā C. de testi.
scripti in l. mulieris, in princ. ff. de verb. sign. & nor.
q. in non reseruatis dicitur, vt præmittitur, i reserua-
tis verò scribitur, siue præmissio, siue alio quoquis modo
vacet. prouinc. f. 57. in no. super vaca. reseruat.

Aut constitutionem fel.

recordat. Ioann. 22 prædecessoris nostri, que incipit Execrabilis. De ista extrauagan. dixi in signature, vbi est eadem clausula: & nota quod in literis super beneficiis per constitutionem execrabilis vacantibus ponitur clausula, si est ita, & similiter de quibuscumque narratis facti informatione requirentibus: vt statuit Innoc. in regula cancella. 67.

Vel affecutionē alterius

beneficii ecclesiastici dicta autoritate collati vacet. Etiā si corpore signature, & i petitione partis est clausula, q. ibi elucidauim: ideo hīc p. repetitis habeantur.

Derogatio generalis non includit extrauagantes, nec regulas cancellaria, nisi expressa illarum fiat mentio: & ideo Papa hīc exprimit: vt docet Nicol. Milius in verb. priuilegium, quem refert Gomes. in proce. reg. cancell. quæst. s. & quando in beneficialibus est derogandū regulæ, semper illa debet narrari in principio, videlicet post exordiū sic, hinc est quod nos, qui dudum inter alia voluimus, &c. & postea in non obstat, debet poni, non obstat voluntate prioris, & ord. præmissis, ac consit, vt est in prouinc. fol. 55. vers. aduerte.

Hodie tamen de stylo curiæ nunquam cefetur derogatum regul. cancellaria, nisi in narratione bullæ ad verbum regula narretur: vt scribit idem Gomes. q. 6. ibidem: & quodō fieri debeat extesē mentio, dixi superiùs in signature, & in hac bulia.

Etiam si tanto tempore

vacauerit, quod eius collatio iuxta Lateranen. statuta
cui si deus ecclæsia seu vicaria dispositioni Apostolica specialiter re-
lata, &c. seruata existat. Etiā ista clausula ex corpore suppli-
cationis elicetur, quā ibi declarauit: & dicetur abū-
dātiū inferiū in materia deuolutionis: vnde hīc

fistā ratem. Probatur hæc clausula in c. vno, vt ecclæsistica beneficia, &c. vbi hoc nō est omittēdū, quod si prouideatur de maiori dignitate in Cathedralibus, aut Metropolitanis, vel de principalibus in collegiatis, tunc nō ponitur hæc clausula, dummodo eius dispositio ad nos deuoluta fuerit: vt suprà dixi in glo. Etiam si deuolutum.

Super ea quoque inter aliquos lis, &c. cuius statum presentibus haberi volumus pro expressa pendeat indecisiva. Ista clausula bis repetita est in signature. Primo in corpore, ibi, litigiosa, cuius litis, &c. & in dispositione & clausulis signaturæ: est etiam cōscripta, ibi, & quatenus litigiosum. &c.

Et ista clausula scelē etiam ex stylo conscribi in *Lis & litis* bullla, ed quod silis esset, & nō exprimeretur, sub *status expri-
reptitia esset impetratio*: ideo Papa item & litis *in debent.* statutum pro espresso habet, de hoc dictum fuit superius in signature: facit c. inter, de re iud.

Masculini-nū concipit Notandum est quod masculinū concipit fœminū: nam item & litis statutum volumus pro ex-femininū prepresso haber, quippe si duo præcedat substantiua, in beneficia quorum vnum est masculini generis, alterū fœminini: & sequatur adiectiū illud ponetur in masculino, per text. in c. si A. apostolicæ, ac præb. lib. 6. vbi hoc notat Domi. pro literis beneficialib⁹, in quib⁹ si dicā canonictatum, & ecclesiæ parochialē prædictos, dicetur non prædictas, vel prædicta: vt plenē dixi in l. prima. ff. de verb. signi. & solet in disputatione sic narrari, cū quo dudu ut duo incōpabilitia beneficia, etiā si dignitates, &c. & ad eos &c.

Si vero sint duo substantiua vnu masculini, alterum neutrius, tunc adiectiū in neutrō ponetur, non in masculino: quia masculinum non concipit neutrū. c. quanto, de priuileg. vnde si dicatur conferre canonictatum, præbendam, ac officium, prædicta, non autem prædictos dicetur de stylo. vide quæ abundæ scripti concipiendō regulam cū amplia, & limitationibus in d. l. j. de verb. sign.

I Dummodo tēpore datae

De clausula dummodo alicuius quæsumus. præsentium non sit in ea alicui specialiter ius quæsumus. do alicuius

Ista clausula non scribitur in signature, sed per suum quæsumus. eam Papæ limitat suam gratiam, vt non intendat isti impretranti prouidere, si ius sit alicui quæsumus: nec est siue intentionis illud ius collere. c. super eo, de offi. deleg. nā quotiescumque aliquid in publico fieri permittitur, ita oportet permitti, vt sine iuriā cuiusquā fiat l. 2. §. merito. ff. ne quid in loco publico fiat, & restitutio sine præjudicio iuris alieni facta censetur. c. quāuis, in fin. de rescript. libr. 6.

2. Itaque per hæc clausulam tollitur ius ad rem, *Ius ad rem* sed præseruatur habetibus ius in re: vnde si alicui erit facta beneficij collatio ante Papæ prouisionem, *tollit Papa non in re.* Papa nō intēdit illi derogare: secus si haberet mā-
datum, vel nominationes, & nondū eis esset facta collatio: vt docet Calder. cōs. 8. in fi. tit. de rescr. & Rom. conf. 2. 6. approbo sentētias & Fel. in c. cau-
sam quæ col. 14. nu. 26. de rescr. Staph. in tract. de
lit. gratiæ rubr. de mandato, de prouid. in prin. d.
Probus in c. Eum qui col. penult. de præbend. li. 6.
Petr. Paris. confil. 118. circa. colum. 2. nu. ii. vol. 4.

Pap. requi- 3 Et quāuis per hanc clausulam tollatur ius ad
ſūionem & rē, adeo quod si spectans requisiſerit, & acceptaue
acceptatio- rit: tamen per hanc clausulā derogatur illi requi-
nem an Pa ſitioni, & acceptationi. c. fi. de conceſi. p̄ebend. in
pa proui- 6. quāuis do. Rota dec. 244. licet de more, in not.
deat: dicant hoc dubiū, & inter doctores cōtroversum,

4 Ex lege tamē Regia in beneficiis debitibus gra-
duatis, & qualificatis iſti p̄feruntur impeſtantibus,
non obſtantे iſta clausula, vt est statutum in
conſtit. reg. tit. des promiſſions Apostoliq[ue]s, de quo
dixi abunde in concord. Franciæ, in titul. de man-
dat. Apoſtol. in §. declarantes, & de hoc iure non
tollendo dicetur inferius in reſcript. si neutri, in
qua regula cancella. de non tollendo ius quāſitū,
breui declarabo.

*Clausula de
non tollen-
do ius que-
ſitū, & sine
preiudicio
diſſerim:*

5 Postremo not. Gomes. in regul. de non tollē-
do ius quāſitū, in fi. hanc clausulam dummodo
&c. diſſerim à clausula ſine p̄aiudicio alicuius: nā
hac clausula gratiam facit conditionalem, ſecūda
verò, non: adeo quod si tollatur ius quāſitū, gra-
tia ſit nulla, ſecū ſi ſine p̄aiudicio dicatur: quia
p̄aiudicium, quod eſt in gratia, nō conſideratur.

6 Nam hac verba ſine p̄aiudicio, intelligitur
noī expreſſo, quia in expreſſo vult alteri p̄aiudi-
care. ca. ex amina, de confir. vtil. cap. ex tenore,
de for. compētēnt. Oldra. confi. 330. ad idem, in fi.
Iaf. & alij in l. beneficium. ff. de conſtit. princ. vi-
de multa qua super hoc ſcribit Gomes. in reg. de
non tollend. ius quāſitū. q.i.

*In vacan-
bus in cu-
ria an hac
clausula dū
modofit ne
ceſſaria.*

7 Verūm hoc loco ſe offert dubiū, an hec clauſ.
habeat locū in beneficiis vacanib[us] in Curia, &
quidā cefſent clauſ. dummodo tempore dare p̄e-
ſentium ius alteri quāſitū non fuerit, non ſolere
poni de ſtylo: quia non potest eſſe ius alteri quāſitū,
poſtquām vacat in Curia: & nullus alijs ex
tra Papam potest confeſſe intra menſem, c.2. de
p̄ebend. in 6.

8 Ego tamen eam vellem conſcribere: quia ordi-
narius potest poſt menſe confeſſe, ideoque potest
eſſe ius alteri quāſitū per hanc ordinarij co-
natiōnem: vnde putarem hanc clausulam neceſſariam,
cū quā ſi ius poſit, per c. ſtatutum, de p̄eb. libr.
6. quando collatio fieret à Papa poſt longā vaca-
tionem vniuſ mensis, quid interim impedit ordi-
narium confeſſe, vt ſic alteri ius quāſitū?

9 Et quando alijs haberet detentioň, hac clauſula poſt ſolet, per c. cum noſtriſ, vbi doct. de con-
ceſſ. p̄eb. abunde ſcribam inferius in regula, de
non tollendo ius quāſitū:

o Si tamen maior dignitas poſt pontificalem va-
caret extra curiam mortuo Papa, tunc ſubsequēs
Papa ſuccellor poterit illam confeſſe ſine men-
tione reſeruationis qua expirat per mortē Papa
licet ſuccellor ſtatuerit ſimilem reſeruationē, quā
tamen non erat tempore vacationis dignitatis;
ideo non erat reſeruata. Et ſic non eſt opus expri-
mēre reſeruationem, quā non erat. Doct. in d.c.2.
& reg. Cancel extinguitur per mortē Papa, vt
in procemi. regul. Cance, dicit glo. & Gomes. ideo
dicunt quidam iſta clausulam dummodo, non
eſſe neceſſariam, dicat tamen vt ſuprā ſcripsi.

ii Si verò vacauerit viuente ſummo Pontifice,

qui tamen nō prouidit, ſuccellor prouidere po-
terit, non tamen tāquam de reſeruato, ſed vt de affe-
ctu. Et debet in bullā declarari quomodo erat affe-
ctum, vt ſuperiū ſcripsi in materia reſeruationis.

*Subrogari
fit quis in
beneficio
vacante in
curia.*

12 Nota etiam quod ſi in ſignatura dicitur quod quāto poſ-
omitti poſſit narratio, de qua in corpore, ratione
huius clauſula. poterit colligantur ſubrogari in bene-
ficio. etiam vacante in Curia: licet alijs nunquām
veniat in curia vacans ſi non exprimatur. cap. 2. de
p̄eb. lib. 6. ita ſtatuit Alex. in 6, in tit. de ſignatura
gratia in ſuis regul.

13 Item ſi vacante ſede beneficium vacauerit in
curia, tunc ſuccellor confeſſe illud tanquam re-
ſeruatum, non per regulas qua ſunt extincta per
mortem ſui conditoris ſed tanquam de iure com-
muni reſeruatum: ideo ſuccellor dicit, cōferimus
ſit illud cō-
tibitale beneficium reſeruatum per Bonifacium
&c. qui edidit d. c. 2. de p̄eb. in 6. & ſic beneficium
ſimplex in curia vacans poſt mortem Papa non
potest ordinarius confeſſe ante menſem.

14 Sed ſi in curia vacauerit eccl[esi]ia parochialis
Papa mortuo, & vacante adhuc ſede ordinarius
poterit eam etiam ante menſem confeſſe. c. ſi A-
p[osto]l[ica], de p̄eb. lib. 6. quia vacatio in illis eſt di-
ſpendioſa. c. quamuis, de elec[t]. lib. 6. beneficia ve-
rō ſimplicia ante menſem confeſſe non poterit
poſteā ſic c. ſtatutum, ibidem.

Vt afferis. Not. quod quando aliquis eſt
officialis in curia Ro. hec clauſula
debeſt affirmatiuē poſt vt pote tibi, qui ſecre-
tarius noſter existis. Si verò officialis ſit aliquis ex-
tra curiam, tunc in bullā ſcribetur, tibi, qui (vt affer-
ris) dilecti filij nobilis viri F. ducis Mediola. ſecre-
tarij existis, vt in provincial. fol. 53. verb. quando
aliquis de his verbis vt afferis, & vt afferitur. vide
qua ſcripsi in forma mand. in glo. omnia & ſingu-
la, in concorda.

Cum annexis. Huiusmodi, ac omnibus Clauſula
iuriis & pertinentiis cū anne-
xis, &c. ſuis, Apoſtolica tibi autoritate confeſſimus, & de illa
etiam prouidemus. Superiū poſt clauſulam etiam ſi
ex illo, &c. poſt verbum pro expreſſis habentes.
additur eccl[esi]iam, ſeu vicariam p[ro]dictam cum
annexis huiusmodi confeſſimus, & de illa etiā pro-
videmus; ſic debeſt legi, & per parēthesim, vt ſen-
ſus recte intelligatur.

An confeſſendo principalem eccl[esi]iam veniat
annexa eccl[esi]ia, etiam ſi non ſint expreſſa. Re-
ſpon. text. in c. ſuper eo, de p̄eb. lib. 6. vbi doct. de-
cidunt venire, quando vniuſ eſſet facta accessor[i]: annexa cē-
& tunc non eſt expreſſa eccl[esi]ia annexa ac-
cessoriæ: quia ex quo principale nominatur, & ac-
cessoriū, arg. l. ſi vt certo. §. vſque adeo autem. ff.
commoda. l. fed addes. §. ſi quis mulierem loca. nā
accessoriū ſequitur naturam ſui principaliſ. l.
cum principaliſ. ff. de regu. iur.

Etiā quia beneficium ynitum, perdit nomen Vniuum be-
neſicij, nec debeſt dici beneficium ſicut ante vniuſ
nem, vt docent do. de Rota deci. 370, in antiqu. re-
 fert & ſequitur loan. Baptista in tracta. de vniuſ. ar-
tic. 8. q. ii. & ſequenti.
Et ſic iſta clauſula nō videtur neceſſaria: q. a cōfe-
rendo

rendo ecclesiam principalem, confertur & accessoria, potest tamen prodeesse: quia si ecclesiæ sint unitæ æquaæ principaliter, sicut ecclesia Dien. & Valen. tunc per istâ causulam cōferetur utraque, & isto casu esset necessaria ista clausula, glossa & Doct. in c. primo, ne sede vacan. & quia stylus sic se habet, vt Papa, beneficium principale cum annexis & iuribus conferat, ut hic constat.

Dispensatus ad duo curata poterit & duo curata, & præbēdam, cui erit annexa ecclesia curata, & tria habere ibi hoc firmam. doct. facit cle. ne in agro. §. cæterum, si vnum sit vni rūm de statu monach. & hoc quando vno erat facta præbendæ accessoriæ, secus si æquè principali. & ut declarat gl. in d. c. i. & Caccialup. in d. tract. vno. ac Petrus de Perusio in eo. tracta. vno. in princ. & Bertrand. confi. 2. nu. 4. 4. in 3. vol. ex prima editio. & quando principaliter vel accessoriæ yni- ta dicatur, inferius in tract. vno. scribam.

Quarta bullæ pars est,

In qua Papa quibūdā mādat, ut mittant in possessionem impetrantem, sic dicens: *Quocirca dilectis officialibus, &c. mandamus quatenus ipsi duo, aut unus eorum per se, vel aliu seu alios, te vel procuratorem tuum tuo nomine in corporalem possessionem parochialis ecclesie, seu vicarie, & annexorum iuriūmque pertinen. predicti, inducent autoritate Apostolica, & defendant induc- clum. Notandum quod in literis Apostolicis semper gratiosa debet esse per se & executoria in aliis quando si mul ponantur.*

Executores li- gratia Pa- ti existentes in dignitate ecclesiastica, vel dignita- pa in digni- tem habentes ecclesiasticam. ca. statutum, de re- tate offe- script. lib. 6. & hodie stylus est curia Rom. ut hic videtur. & hoc docet Collecta. in c. proposuit. col. j. de cōcef. præb. licet Fel. teneat contrariū in c. Postulasti. col. 3. ver. dū declarat Abbas, de rescr. scripsi plenè in forma litera. exec. in cōcord. Franciæ: & si iste executor non seruet formam traditā sibi à Papa, quod faciet nullū erit tāquam à priuato factū, & caretne iurisdictione. l. 3. de offi. præf. Petr. Paul. Paris. confi. 31. circa præsentem. nu. 26. cū seq. in 4. vol. monachi ecclesiarum. cathedralium seu canonici non solent de stylo committi executores, ut docet Hier. paul. in prouincial. fol. 16.

Officialis & vicarius executores possunt cō- mitti, si sit principalis officialis secus si foraneus, gratia pa- id est foris extra ciuitatem in aliqua parte diœcep- pac esse pos- sis præfectus clé. Et si. principalis de irescrip. etiam sum. & quo vicarius Episcopi potest esse gratia Papæ executor. gl. & docto. in d. cle. Et si principalis.

2. Et interdū constituitur unus & idem officialis & vicarius, qui multò magis executor Papæ fieri poterit. & in Gallia, Germania & Hispania executores cōstituuntur officiales episcoporū: in Italia vero vicarij, ut est in prouincial. fol. 14. vbi dicit

alias esse falsum vel errorem.

3. Requiritur tamē executor si certus, & expre- cōrtus esse fin nominatus, vr officiali Episcopi Parisi. & idem debe, nec si plures sint: c. tibi qui, de rescript. in 6. ibi certo valeret si executor: c. si Apostolica, & de præb. ibi.

4. Nec valeret, si cōmitteretur omnibus & singulis canonicis ecclesiæ. Parisi. quibus mandatum præscibitur sicut litera iudicū secularium. Domi. confi. 75. in causa, col. 2. vnde si Papa committat officiali Parisi. & sin plures, intelligitur de principali, per d. clemen. & si principalis.

5. Item hic tex. vult, ut impretrans inducat in possessionem: nam accipiens propria autoritate mihiendus possessionem prædo est. l. si ex stipulatione. ff. de est. acqui. possessio. ideo debet quis mitti per alium, si tamen quis iustum habeat titulum, & propria au- toritate ingrediatur possessionem, non dicitur intrusus, nec priuatur iure, quod in beneficio habet. c. eum qui, vbi Domi, & Franc. de præb. in 6.

6. Prius tamē debet fieri collatio, & postea mis- Collatio an- fio in possessionem, non econtrario. text. in cap. 2. in posses- te. missione ibi, donationis nostræ gratiæ præcedēte præbēdæ nem facien nomine de mādato nostro Capuan⁹ Archiepisco- da est. pus inuestiuit, ne sede vaca. suprà dixi in ti. de mis- fio. in posses. ad purificandā tamen gratiam nō est terminus præstitutus à lege, nec ab homine, ideo est in arbitrio executorū, ut est in prouinciali. f. 33.

7. Et si quis acceperit possessionē ante collatio- nem, est intrulus. c. cūm iamdudum, de præb. vbi Panor. dicit, quod si post adeptam possessionē si- neti. quis impetret non facta mentione istius iam adeptæ possessionis, & intrusionis, non valebit im- petratio, minus rescriptū confirmationis. l. autoritate. C. vnde vi, quod est notādum: quia vidi que- dam ordinarium, ut præueniret legatū, missile in possessionem, ante expediatam collationem ab eo prouisum, qui ex eo succubuit, quia erat intrusus.

8. Imō debet in possessionē mitti autoritate Ap- Exprimi de- stolica, ut hīc, & nō valeret, si hic executor mitte- bai, qua au- ret istum in possessionem sua autoritate, vel auto- toritate ordinaria, quia hīc dicit autoritate Aposto- in posses- licā, facit text. in c. 2. ibi, de mādato nostro Capua- nem mitti- nus Archiepiscopus inuestiuit, ne sede vacan.

9. Si autem in vim collationis ordinarij ponatur in possessionem, debet hoc exprimi: & interdum collatio potest esse canonica, & possessio eiit vitio- fa. cap. si quando, de offi. deleg. & tunc alia posses- sio est capienda: alias pars succumbet in posses- sio, & econtrario. l. i. §. si vir. ff. de acquir. posses. vbi plenè doc. scribunt, acquiri possessionem vtilē ex. tit. in ualido, dummodo sit coloratus: ut in tract. de pacifi. posses. scripsi, & in tract. de missio. in posses. superius.

Quatenus ipse vel duo

Ciuitatis fi- ano, quod si gni. ut. &c. Si duobus communis sum fuerit, si autem tribus, dieutur, quatenus ipsi tres, aut duo, aut vni corū &c. de quo in c. prudentiam, de offi. deleg. & prodest hēc clausula: quia vni vel duo altero vel aliis impe- ditis exequi poterūt, si tamē se excusauerint c. sci- scitatus, de rescr. & d. c. Prudētiā, sec⁹ si hēc clausu la nō adfuerit, & sic Papa ea solet inferire in suis literis

literis, etiam in quibus mandat, ut de causa cognoscant, ut ibi: & quamvis ad summum non so-
leant de stylo dari à Papa nisi tres iudices d. capit.
prudentiam prouinciale. fol. 22. tamen executo-
res quatuor dari possunt.

Executores Poterunt etiā ipsi subdelegare, quia delegatus
Papa subdæ Papæ subdelegat.c.Pastoralis, de offi. deleg. & te-
legare pos- nentur subdelegare. His etiā qui in dignitate sunt
sum, & qui ecclesiastica, nisi nudum ministerium committe-
rent, cle. i. vbi gl. sing. de offic. deleg. Rota dec. 392.
in antiq. [sub tit. de rescript. decis. 31.] per text. in
d.c. statutum. in fi. de offi. deleg. lib. 6.

Nec obest regui, cācella. 46. quia loquitur quā-
do Papa dat iudicē super expediendis negotiis cū
signature, quia videtur tūc electa industria perso-
næ alias secus: vt ibi gl. etiā docet, & text. sequens
permittit per aliū exequi, ibi, per se, vel per aliū.

Executor Postea dicitur per se , vel
per se, vel alium nego-
tium exe-
guuntur. alium. Quia iudex delegatus debet cū reverētia
rescriptū Papæ recipere, & illud exequi. c. si quā-
do, de rescript, vel debet se excusare, si nolit, vel
non possit. c. sciscitatus, de rescript. alioqui puniri
debet vt ibi not. nisi Papa hoc concedat, vt hīc.

Ideo Papa permittit quod per se faciat, aut per
alium, vel alios: poterit enim hic executor vñū,
vel plures delegare, & eos compellere, vt manda-
tū Papæ exequantur. c.Pastoralis, in princ. de offi.,
deleg. quod hodie seruarinō vidi quo ad coactio-
nem: sed officium recipere cuique erit liberum,

Intrusus di- Item vult vt prouisus mittatur in possessionem
cetur qui d- per se, vel per procuratorem, quia dicunt Panor.
pria autori & alij in c. Cūm iam dudum, de prab. & Feli. in
estate benefi- c. in nostra. de rescr. & in c. veniens. nu. 2. de ac-
cii accipit. cusa. quod intrusus dicitur, qui intrat possessionē
beneficij propria autoritate. Idem Petrus de Pe-
rus. in tracta. de vñion. q. 2.

Accipiens Etiā si cūm signature ingrediatur, vt ibi, & Ioā.
possessionē de Selua in tracta. de benefic. in 3. parte. q. II. n. 10.
estim simili sed contrariū est verum: quia per verbū fiat, per-
ci signatur fecta est gratia. c.institutionis. 25. quæstione secū-
ra non est da. gl. in regul. cahcella. 25. & 29. glo. singul. in cap.
intrusus. Dudum. in glo. in verbo. de sepultur. & ista seruat
Rota, vt firmat Gomes. in questione 5. in regul. de
non iudicādo, iuxta formā supplica. & Cassador. in
decisio. vlt. de restitu. spolia. scripsi in tracta. de pa-
cifico. posse. in 6. amplia. nu. 50. & seq. & ista seruat
mūs in Francia. vt scripsi supra, de missio. in posse.

Executor Si tamen executor erat excommunicatus eo tem-
pore, quo prouidit, forte per mandatū, tunc impe-
trat id debet literæ, vt perinde valeat dicta collatio
facta mādaratio, & inde secura, ac si prædict⁹ ex-
ecutor vinculo excommunicatiōnis publicè innoda-
tus nō ex. citaret: & ita quādoque vidi in executo-
re mandatū: quod est notandum, alias collatio non
valebat. c. Postulaſtis. vbi scripsi de cleric. excom.,
mi. & in tit. de excom. non vitand. in concord. &
quāuis mādaratio impetratum ab excommunicata
to valeat ratione huius clausula, tēque absoluentes,
&c. tamen ab ordinatio, vel executore collatio fa-
cta mādaratio nō absoluto non valet, vt plene
scripsi in forma manda. in verb. absoluenteſ,

Et defendant inductum.

Clausula Item vult Papa, & idem executor defendat inductum
definaciōes in possessionē, sicut dicitur in l. prima: & per
manūstū. totū. s. ne vis fiat ei, qui in possessionem misus est.

Executor Et olim hic executor datus à Papa autoritate A-
postolica, defendebat ipsum possessorem, si quod
impedimentum eidem afferebatur, etiam a ter-
ritorio, licet sine ista clausula non haberet iurisdictionem
in tertium. c.i. de offi. deleg. c. pro illorum. de
prab. vbi doct. dicunt, quod commissus ad ponen-
dum aliquem in possessionem non habet iurisdictionem in contradicto-
rem in contradictione, nisi ista clausula pona-
tur: ideo Papa hīc apposuit, vt executores ponant
in possessionē, & inductum defendant. Staphile. in
tract. de liter. gratia, de vi & effectu clausula. ver-
si. sequitur postmodum.

Hodie in hoc regno Frāciae postquam inductus
fuerit prouisus in possessionē, si turbetur, agit pos-
sessorio coram iudicibus laicis Regiis: & hic dele-
gatus Papæ non amplius aliquid exercet. vt plenē
docui in forma māda. in gl. defendantē, &c. sed
hēc clausula in patria obedientiē adhuc prodesset.

Amoto exinde quolibet

Clausula illico detentore Hēc clausula prodest: nā si aliquis
amōto quo, iniustē detinebat beneficium, habebat tamen co-
loratā possessionē, si illius non siebat mētio, impe-
tratio erit nulla. c. cū nostris, de concessio. prab.
sed ista clausula habet vim expressionis coloratæ
possessionis, per c. proposuit, de concessio. prab.

Quod est verum, si apposita sit hēc clausula in
literis principalibus gratia, vt hīc: secus si tātū in
literis executoriis, per cle. primam, in fi. de prab.
Panor. in d.c. cum nostris. & Geminia. consi. 86.

Nec virtute hui⁹ clausula poterit executor amo-
uere de possessione colorata, nisi aliquis fuerit intru-
sus, de Rota dec. 56. no. quod aliquis in antiq. [sub
tit. de cōf. poss. & decis. n.] & decis. 429. in eisdem
refert Staph. in literis gratia, de vi & effectu clau-
sula, vers. vltiū sciendum est, & de hac clausula
est tex. in c. vniuersorum. in fi. de rer. permu. & de
ea scripsi in forma de litera. exec. manda. in verb.
contradictores, in concorda. vbi dixi executores
in hoc regno non posse exercere iurisdictionem.

I Faciens te, vel procura-

Clausula torem prædictum ad ecclesiam huiusmodi (vt moris est) ad
faciens te mitti, ubique de illius, & annexorum fructibus, redditibus
& prouentibus, iuribus, & obventionibus, vniuersis inte-
grè responderi.

In hac clausula Papa vult, vt pūisus admittatur,
vel pro eo procurator, & recipiatur ad ecclesiam
collatā, alioqui prouisus cum effectu non dicere-
tur: & quia clericū fortē nollent talem admittere,
ideo Papa hac vtitur clausula, vt executor faciat
eū pūisus admittere, & de fructib⁹ sibi respōdere,
vt gaudeat fructib⁹ illius beneficij, & de perceptis
corā executore respondeat is qui eos percipit, &
deinde subeat condemnationē, si iniustē recepe-
rit. c. fin. de confirma. vtil. cap. præsentium. §. præ-
terea, de testib⁹. lib. 6. in regno, vt dictū fuit, nullam
subit

subit iurisdictionem executor.

Clausula 2. Vnde haec clausula admitti solet, & apponi in admitti, in bullis rectoris ecclesiarum parochialium, vbi est quibus literis vicaria perpetua: quia forte vicarius nollet istum. *confer.* rectorem admittere, ideo Papa adiicit hanc clausulam, vt admittatur, prout moris est.

3 Etiam in bullis decanatus ruralis vidi apponi ratione presbyterorum, qui in ecclesia esse posse sunt, qui habent istum recipere, & nolle: ideo ponitur haec clausula admitti, &c.

4 Idem in prioratibus dependentibus ab alio regulari loco, qui habent superiorem, illum à quo dependent, & is habet eos prouisos admittere, ideo haec clausula necessaria est, vt habetur in provincial. fol. 54. item omnis prioratus.

5 In prouisionibus hospitalium solet etiam haec clausula conscribi propter pauperes, qui istum forte hospitalarium possent non admittere, vel propter administratores, qui istum hospitalarium recipere solent, quod forte recusarent: vnde Papa scribit, vt admittatur, & illi de fructibus respodeatur, vt praedixi: & nota, quod ubique preceptum superior de iure, vel de facto, debet ponere haec clausula admitti: & quando requiritur alicuius, vel aliquorum consensu ut docet Hier. Paul. fol. 53. verb. quando prouidetur.

6 Idem in portionibus locorum, monasteriorum, vel collegiorum: sed in his, qui non sunt in aliqua ecclesia, non apponitur haec clausula admitti, ex quo non est persona, quæ habeant illos admittere, ideo superflua non sunt in hac bullæ conscribenda: cum Papa in proce. Decre. tollat superflua, & Imperator, in prima constit. Cod. vides hic tamen, qd; hodie fere in omnibus prouisionibus inferi haec clausula solet, sed hic executoribus dirigitur, in casibus vero supradicatis dirigebatur illis, qui recipere prouisum habebant, vel quod executores illos compellerent ad admittendum.

Cofuetudo recipiendi prouisum seruanda est. Ut moris est. Etiam addit hic Papa, vt iste prouisus admittatur prout moris est, & sic non vult tollere consuetudinem, si qua esset in recipiendo istud prouisum, in dubio Papa consuetudinem, quæ facti est, quam ignorare videtur, tollere non censetur. c. i. de constit. in 6. & ista clausula est summè utilis, qd; continet requisita ex consuetudine, licet non sint alias expressa, vt seruanda sint, quæ inualuerunt ex more: vt docet Pet. Par. conf. 20. gratia. in 4. vol. scripti. in l. Labeo. ff. de verb. signifi.

Contradictores prout iudicentur. *Contradictores compescitia suadet ad hoc compescendo.* Dicernit etiā hic Papa, vt executores compescant contradictores, & contradicentes huic prouiso: & intellige si qui contradicere velint sine causa, & de facto, si vero de iure, vt si iustum allegent causam, ut pote aliam collationem priorē, illos cōpescere non poterit: vt hic innuere videtur, & cōpescere eos debet, put iustitia suadet: & de hoc est text. in c. is cui, de præb. lib. 6. gl. in c. Pro illorum, illo. tit. in Decreta.

Vnde non tenetur possessor ad præceptum executoris possessionē dimittere, nec ob hoc poterit

excommunicari, si offerat se iuri stare paratum. c. licet, de præb. in 6. Feli. in c. causam que, col. 12. nu. 10. de rescr. scripti in forma litera. exec. manda. in fi. in conc. Francia. & vide hanc clausulā positam in eisdem concord. in tit. de firma & irreuoc. corda. stabilit. circa finem.

Etsic per istā clausulam executor habet iurisdictionem, nō solum inter partes, sed etiam contra extraneos cōtradicētes de facto, licet regulariter delegatus nō habeat iurisdictionem nisi inter partes, & cōtra eos impediētes. c. i. de offi. deleg. Stratophil. in tract. de literis gratiae. in rub. de vi & effetu clausula. versi. Sequitur postmodū, & ver. 3. dicit, &c. sed hodie, vt dixi supradicte executores nullam autoritatem literarum istarū exercēt iurisdictionem, sed collationem, & fulminationem faciūt & si iurisdictionem exerceant, appellaretur ab eis tanq; ab abusu ad senarū, per titulum de causis in. cotic. qd; auferrent iurisdictionē ordinariorum in episcoporū: quod est prohibitū in d. tit. de causis.

Non obstantibus *pia memoria Bo-*
nifacij Papæ 8. la. non ob-
stantiam predecessoris nostri, & alijs constitutionibus, & or-
ganizationibus Apostolicis contrarijs quibuscumque. Ista est quinta bullæ pars, in qua Papa tollit ea quæ bullæ obstante possunt: possunt enim obesse constitutio-nes d. Bonifacij, quæ disponunt, vt beneficia in curia vacanta non debeantur alicui, etiam per literas Papæ nisi specialis & expressa sit facta men-
tio, quod beneficium vacavit in curia. c. 2. de præb.
in 6.

Et de hac clausula est tex. in c. cum aliquibus. de Regulis cō-
rescr. in 6. & in c. fi. de sent. exco. lib. eo. & plenior cōfiliaria per
text. in c. quia sāpe. in fin. de elect. cod. lib. Et per obstan. non
istam clausulam generalem non obstan. non cen-
cētur derogatum regulis cancellaria, nisi hoc ex-
rogatum. pressè dictum fuerit, vt docet gl. regula cancellaria, & per Io. de Selua in tract. de beneficio. in 4. part.
q. 46. in 4. col. quem refert & sequitur Gomes. in
tract. super reg. cancellaria. in proce. q. 5. & q. vlt. in reg.
de infirmis reignantibus: quia postquam non sunt
in corpore iuriis clausa, possunt ignorari. cap. 1. de
cōf. in 6. ideo de illis debet fieri expressa mentio.

Notandum est quod ista non obstan. debet con-
scribi, p. qualitate personæ, pro qua scribitur: nam
plura minori obstant, quæ non obstant maiori, &
vni, quam alteri: ob id debent concipi prout sua-
debit qualitas personæ: persona enim prius legiti-
mada est. l. si queramus. ff. de testa. Barb. in rub.
C. qui admittit.

Etiā consideranda est materia, de quo agitur: &
ad tollendū priuilegia plura derogatione ampla.
opus est, teste Bart. in extrau. Ad reprim. in ver. nō
obstantib[us]. [quom. in lege maiest. crim. proceda.]
Hinc est quod in prouisionibus simplicib[us], vel
nouis, vel si neutri, subrogationib[us], commendis, &
aliis prouisionib[us] beneficiorū, nō ponitur clausu-
la non obstante tali regula: sed fere ad verbū infi-
ritur, & postea alia sequitur obstante quæ Papa tollit.

In dispositione autē signature ponitur nō obstat.
reg. de annali posses. vel alia, cui derogari neccesse
est, & ita seruat stylus curiæ Romanae, vide tamē

Forma & declaratio

De clausula ceteris contrariis.

quæ superi⁹ dixi, vbi ex stylo curie hodierno Papa solet narrare regulā ad verbū, cui vult derogare.

nū à rege factū, nisi fecerit mentionē primi, etiam si à prædecessore primum factum fuerit, nū dictum fuerit, non obstan. donis alijs sibi factis.

Solet interdū Papa apponere clausulā, cæterisq; contrariis quibuscunque, sed nunquam subnecti debet, qñ alius sequitur cōtrarium: sed debet ponni, statutis, & consuetudinibus contrariis quibuscūque, & nō debet dici ceteris: vt docet Hie. Paul. in stylo curiæ Rom. fol. 54. vers. clausula, cæterisq;

nū à rege factū, nisi fecerit mentionē primi, etiam si à prædecessore primum factum fuerit, nū dictum fuerit, non obstan. donis alijs sibi factis.

Aut si aliqui super prouisionis tibi facienda de huiusmodi, vel alijs beneficijs ecclesiasticis, in illis partibus generales, vel speciales dicta sedis, vel legatorum eius literas impetraverint etiam si per eas ad inhibitionem, reservationem, & decrem, vel alijs quomodolibet sit processum, quibus omnibus volumus te in affectione dicte parochialis ecclesiæ seu vicaria anteferriri. Per istam clausulam tolluntur reseruationes, & expectatiua tam generales,

nū à rege factū, nisi fecerit mentionē primi, etiam si à prædecessore primum factum fuerit, nū dictum fuerit, non obstan. donis alijs sibi factis.

quām speciales, vt expectanti licet deberetur beneficium, tamen Papa vult, vt impetrans præferatur, etiam si expectanti acceptauerit, sed non fuerit ei facta collatio, etiam si ad inhibitionem per executorum fuerit prouisum. c. tibi qui de ref. in 6. & hoc ratione istius clausula anteferriri, quę tollit ius ad rem, nō in re. c. quodam de præb. in 6. Fel. plenē de hac regula anteferriri. in c. capitulum, col. 7. nu. 6. cum seq. de ref. plura hic scribere possem, sed parum in Francia nobis prodest hæc clausula, quō ad præiudicij mandatariorū & nominatorū proper. §. declarat, de mand. Apost. & per cōst. regiam, quæ declarat Papam præuentum per solam requisitionem mandatarij: ob id alia hic non scribā de ea: etiā quia aliqua not. in §. 1. de mand. Apost. in gl. in forma. quæ ibi videri possunt.

nū à rege factū, nisi fecerit mentionē primi, etiam si à prædecessore primum factum fuerit, nū dictum fuerit, non obstan. donis alijs sibi factis.

Clausula non obstante collatione, vel cōcessione alteri facta, intelligere de collatione recollatione & concessione inualida, per tex. in c. 2. ibi, nō obtemperatur. Etiam si facta alij, seu confirmatione nostra, si qua in forma cōmuni appetet obtenta, ne sede vacā. Fel. licet non alleget illum. tex. in c. causam quæ. col. 11. nu. 9. vers. non obstante, de ref. nec Iaf. cōf. 232. col. 7. in 2. voi. nec cuiquam fit præiudicium. c. super eo. in fi. de offi. deleg. c. quamuis. de ref. lib. 6. sequitur.

nū à rege factū, nisi fecerit mentionē primi, etiam si à prædecessore primum factum fuerit, nū dictum fuerit, non obstan. donis alijs sibi factis.

Prijudicij fieri ex parte cōfessiū p[ro] a affectionem beneficiorū aliorum prijudicium, generari, pa nō vult. Et quamvis Papa velit prouisum à se præferri ex expectantibus quōd ad hoc beneficium, tamen non vult quōd eis præiudicetur quo ad alia beneficia vacatura: nam posset opponi istis expectantibus q[ue] primum eis debebatur, & ipsi fuerūt negligētes: ideo ius illarum reseruationum, vel mandatorum amiserunt, per c. si clericus, de præb. li. 6. sed. Papa. ius eis reseruat, quo ad alia beneficia, adeo ut mād[ic]tarij alia postcā vacātia beneficia reqrere possint, nō obstante collatione facta à Papa, quæ eis nō præiudicat, q[ue]a non sunt negligētes: ob id præiudicatio Papa istis expectantibus nō debet præiudicare: vt abūde scripsi in §. Declarat. de mād. Apost. in concord. Franciæ. vide Probū in addit. ad monachū, in c. eum cui. de præb. in 6. [Sic Rex Philip- pus. decreuit anno 1333. non valere secundum do-

nū à rege factū, nisi fecerit mentionē primi, etiam si à prædecessore primum factum fuerit, nū dictum fuerit, non obstan. donis alijs sibi factis.

Sed si venerabili fratri nostro Archiepiscopo Senonensi, & pro tempore existens, dict. e domus præceptoris, vel quibus suis alijs communiter vel di-

uisim ab eadem sit sedis indultum, quod ad receptionem,

vel prouisionem alicuius minimè teneantur, & ad id com-

pellī, aut quod interdicti, suspendi, vel excommunicari non

possint, quodq[ue] de huiusmodi, vel alijs beneficijs ecclesiasti-

cis ad eorum collationem, prouisionem, presentationem,

seu quamvis aliam dispositionem coniunctim, vel separa-

tim spectan. nulli valeat prouideri per literas Apostolicas,

non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad ver-

bum de indulto huiusmodi mentionem. Derogatur hic

indulto, per quod effet concessum episcopo, & vel

alterius non teneatur aliquem recipere, vel alicui

prouidere per literas Apostolicas, non facientes

mentionem de suo indulto, vt olim habebant car-

diniales Franciæ: sed multi illo abutebantur, ob id

iustè fuit reuocatum, vel reuocari potest, & mira-

dum est de summo Pontifice e quomodo hisce in-

indultis teneri vult, & quomodo ea facilè cōcedati-

nam ea facilis concessio contemptum generat, &

quosdam eorum beneficiorum mercatores facit,

& in omnibus resignationibus Papa solet deroga-

re his indultis: in aliis potest, quia maiorem sibi

retinuit potestatem, quām concesserit. c. dudū de

præb. quamvis dixerit se nolle aliquo modo deroga-

re, quia faciendo huius clausula mentionē, de-

rogare poterit. Bar. in l. si quis. in prin. ff. de leg. 3. &

Fel. in c. nonnulli. de ref. & quamdiu est Papa,

priuilegium à se datum reuocare potest. cap. i. de

conf. lib. 6. nisi ad instantiam Regis & Reginæ cō-

cessum fuerit: tunc Papa derogare illi non solet: vt

statuit Alex. 6. in suis reg. tit. de cessio. Etiā per

clausulas generales illis non derogaretur: vt con-

faliuit Rom. conf. 393. quo ad primum, in fi. & refert

Paul. Paris. conf. 140. inspectis, col. i. in 4. vol. [Sic

etiam consului pro dom. card. Lotaringo.]

Etiā si effet in indulto expressum, q[ue] nō possit

compelli, excommunicari, vel interdicti: nisi hoc

expressum sit, nō solet sedes Apostolica indulgere

nō potest alicui, ut ex-

communicari cōmuni, ut ex-

communicari pro tali caufa, vel

nisi facta priuilegij mentione, vt hic: vel vt nō pos-

sit ab alio excommunicari quām à Papa, prout est

concessum (vt fertur) Regi Franciæ: vt est in libro

liliorum Reg. Franciæ 6. per Ioān. Feral. & dicunt

Prag. Rom. quod dispentatio datur in his quæ sunt

contra iuris cōmuni dispositions, in his vero quæ

sunt contra statuta vel regulas datur indultum.

Et quando alicui effet indultum simpliciter, q[ue]

non possit excōmunicari, adhuc si insurgat cōtra

matriē sedem Apostolicam, excommunicari po-

terit, quia non potest esse sine capite. c. cūm non

liceat, de præscrip. nec valeret tale priuilegium.

doct. in c. cūm instantia. de censib.

in

*Indulto car-
dinali Pa-
t[er] deroga-
re potest.*

*Indulgeri
nō potest a-
licui, ut ex-*

communicari

non possit.

licui, ut ex-

communicari

non possit.

in fi. qui dicit hanc clausulam generalem equi polare expressioni de verbo ad verbū, ex quo hanc loco illi^o Papa subrogat: & hoc solet Papa addere.

Ista tamen clausula non obstan. non derogat priori dispositioni fortiores clausulas habenti: ut docet Card. conf. 166, factum sic se habet. col. pen. Refert & sequitur Petr. Paul. Paris. conf. 42. quantum, nu. 18. in fi. vol. 4.

Et qualibet *alia dicta sedis indulgen. generali, vel speciali, cuiuscumque tenoris existat, per quam presentibus non expressam, vel taliter non insertam, effectus huicmodi gratia valeat impediri quomodolibet, vel differri: Et de qua cuiusque, toto tenore habenda sit in nostris lisaris mentio specialis.*

Hec clausu. Facit text. in c. cum nostris. circa finem. ibi ex initia tollit. sicut dulgentia sedis Apostolicae speciali, de concefa. tuta impre. preb. & d.c. ut officium. ista ergo clausula tollit statuta, non solum quae impediunt effectum gratiae, differencia sed etiam si differant: ut pote si dicatur, quod si va- cet beneficium excedens ducentas libras non debeatur impetranti, sed antiquiori, & impetratis habebit aliud, tunc per hauc clausulam habebit impetrans illud, quod impetravit: nec impetrant, nec differetur sua prouisio. ista scripti in form. mand. in conc. & Dom. in d. cap. si propter, & Gomes. in proce. reg. q. 6. quod facit pro ecclesia Tholosana simile ferè habente priuilegium, ut beneficia certa meliora canonicis debeantur antiquioribus.

Sacerdos si. Etiam hæc clausula prodest, quod si statuta col- quis non sive legij essent, ut qui non recipere tur ad tale beneficio obstante cium: nisi sit sacerdos: per hanc clausulam recipi statuta re- debet, si sit ætatis legitima, in qua possit per annum cipitur per hac clausu- lam.

Fundationi quando cen- featur dero- gatum. sed non censetur per hæc verba, derogatum fundationi requirenti sacerdotium ante receptionem: nisi fuerit expresse facta in media fundationis laicorum, secus in clericis. Domini de Rota decisi. 3. Si statutum, in no. sub tit. de præb. decisi. 1. Staphil. in tract. de literis gratiae, rub. de vi & effectu clausula. vers. post prædictas clausulas.

De constituti- tione Papa Pij in britan- nia vigeatis. Etiam per hanc clausulam derogatur constitutioni Papæ Pij, que vult quod vbi impetrantur beneficiia in Britannia, que alii per annum pacificè posse derint, vel ex pretempore titulo, vel per viam criminum, commissio fiat ad partes cum clausula, vocato possessore, &c. & impetratis literas huiusmodi intra bimestre ab earum data iudici presentare, &c. de qua per Pet. Paris. in conf. 49. ad primum, in 4. voi.

Nec tollitur optio per has clausulas, si nominatio hoc non sit in gratia expressum. ca. si. de con- fuet. lib. 6. & quæ ibi addidi.

Clausula de creti quid operatur. **Nos enim ex** *nunc irritum decernimus & inane, si secus super hje a quoquam quevis autoritate sive teneri vel ignoranter co- tingerit attentari. Per istam clausulam decreti aqñul- latus collatio ordinarij in contrarium facta, & alius actus contrarius prouisioni, per clem. primam, de elect. vbi Barb.*

Imò dicunt doct. non valere actum in contrarium, etiam de cōsensu partium factum, per text. & ibi

glo. in c. Statutum, in verb. cōmittatur, & in ca. di- spendia. de rescr. in 6. gl. in l. à Diuo Pio. ff. de ritu nupt. gl. in verbo clausula. c. dilecto. de præb.

Quia illa clausula data videtur pro forma. Bal. & alij in l. ff. de lib. & posth. Ias. in l. nō dubiū. 8. not. C. de leg. nu. 17. & vbi aliqd est pro forma statutū, nō potest hoc cōsensu partiu. tolli: Bart. in l. de his. ff. de transact. Barb. cōf. 43. præclarè. col. 13. in 1. vol.

Collatio or- de cōsensu im- pectatis valere, licet in bulla sit ap- cōsensu im- positū decretū, quicquid dicant doct. quia clausula perrans ipsa la decreti semper intelligitur valida, si illa impec- cta valeret. trās vt velit, teste Ioan. Monach. in cap. statutū de obstat. de crete, præb. in 6. allega. Lproinde. ff. si cert. pet. idē probat gl. in verb. irritū. in §. q. si quis. de col. in prag. scripsi in §. si q. sive. in verb. ipso iure. de col. in conc. facit tex. in l. ff. de fer. vbi sententia iata tempore feriato est nullius momenti, de consensu tamen partiū valebit: hoc pbat Barb. in cle. 1. col. 9. de ele. plus dicēs, q. licet per clausulā decreti liget igno- rans: hoc est verū quod ad dispositionē, vt non va- leat, sed non ligabitur ignorans quo ad pēnam, si sit adiecta, quia non est in culpa pēca. tibi qui, de rescr. l. ex maleficis. ff. de actio. & obli. vide alia per d. Barbā. facie. gl. in c. constitutionē. de verb. sign. & per doct. in c. cūm accessissent. de constit.

Nulli ergo hominū liceat *Clausu. bec- nulli homi- han paginam nostræ prouisionis, decreti, mandati, volu- num, &c. tatis, & dispositionis infringere, vel ei aucta temerario cō- traire, si quis autem hoc attentare presumperit, indi- gnationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se neuerit incursum.*

Ista est sexta pars bullæ, in qua Papa commina- tur poenam contradicentibus huic bullæ, & non parentib⁹: de qua poena habetur in c. 1. de majori, & obed. scripti in q. 19. in tract. nomina.

Imperator quādoque hac vitritur clausula: vt patet in tit. q. sunt rebelles. in fi. sed solet addere indignationē nostrā, & pēnam mille librarum nostrę cāmerę soluendarum te nouerit incursum. ita ibidem scribitur, idē habetur in fine. confir. cōstit. Feder. scūdi & Carolinæ gl. in d. extrau. Qui sint rebelles, in ver. indignationē, dicit se huius verbi nullum effectum inuenire, nisi q. Imperator iudi- gnatus ex hoc facto non exhibebit se gratiosus,

Bal. verò & ibi Barb. in addit. ad eum putat illum *Priuandus* priuandum beneficio, qui indignationem dñi in- *beneficio* currit, in c. vno. §. porrò, col. 2. quæ fuit prima cau- *est qui do-* sa benefic. amittendi, quem sequitur Aluaro. in §. *mni indi-* Sed & qui delaçor. col. 2. ibid. Fel. in c. veniens. col. *gnationera-* 1. de præscr. quamvis contrarium teneat conf. 12. *incurrit.* princeps. primam tamē sententiam sequitur Socin. conf. 87. visis. vol. 3. & Iacob. in tract. de feudis, in verb. dictiq; vassalli. col. 11. in 13. cauſa. Ias. in l. 1. in princip. ff. si quis ius dicent. qnō obtemper. vbi dicit hæc verba importare comminationem pri- uationis beneficiorum ecclesiasticorum.

Ego autem putarem eum peccare, qui cōtraue- *Peccat qui* nit, vel contrarium facit. probatur in c. qui resistit. *vel latuit pa-* n. q. 3. & Paul. Rom. 13. *Qui resistit potestati, ordinatio-* *pa non ob-* ni Dei resistit. Itaque humano more loquendo indi- *temperat.*

Opponi quæ contra, &c.

gnatur eo casu Deus. Hier. 23. *Ecc turbo diuinc indignationis egreditur: & tempestas erumpet super caput impiorum.* & Abach. 3. *Nunquid tu in fluminibus iratus es domine, aut in fluminibus furor tuus?* vel in mari indignatio tua: & Rom. c. 2. *Qui nos acquiscunt veritati, credunt astem iniquitati, ira, & indignatio, tribulatio, & angustia.* Quasi velit Papa comminari his, qui non parent præceptis, & mandatis suis, ut non solùm peccent in illum, sed in Deum Opt. Max. Dicit enim Chrysost. *Nemo contemnat ecclesiastica vincola: non enim homo est, qui ligat, sed Christus, qui hanc potestatem dedit, & dominos fecit homines tati honoris.* cap. nemo. II. q. 3. Imò si quis non obtemperet, credens Papam ligare non posse, hereticus est censendus, quia errat in potestate data Petro, & successoribus. Math. 16. & c. quodcunque. 24. q. 1. gl. & doct. in c. generali. de elect. in 6. & gl. pen. in extraug. Execrabilis Ioan. 22. & hodie multi iuuenes in hoc errant, & stolidi, qui vtinam ob oculos haberent illud not. dictum, *Obedite prepositis vestris etiam discolis, &c.* [Scindendum est hanc clausulam non solere in licentiis apponi, nec in facultatibus, literis Papæ secus est si dicatur, indulgemus, ex stylo curiæ Romanæ apponamur.]

Datum, &c. De hac data scripsi in forma mand. in fin. & aduertendum est, ut prolixitatem vitem, non affera aliarum bullarum excepta dispensationis forma, sed clausulas illarum & intellectum: vnde lector beneuole, poteris ex his materiam beneficiale amplecti, & non solùm theoriam, sed & praxim. curiæ Romanæ, quam haec tenus tanquam cabalisticam tenuerunt dicanici ipsius curiæ, & mensularij. [Notandum quod fallitas in data, licet probetur, si nemini præiudicet, non annullat rescriptum, nec nocet, per gl. in l. damus. C. de falsis. ut consuluit Dec. conf. 175. in cauf. nu. 7. diuersum est quando agitur de priore collatione, vel prouisio. ne. c. eam te. vbi doc. de rescr.]

Opponi quæ contra bullam possint.

Notandum est quod contra bullam multa opponi possunt, quæ non possunt euitari, si verum sit: quædā vero alia opposita euitari possunt, forte transcribendo bullam, & corrigendo. Primo videamus quæ euitari vix possunt.

Diversa 2. Primo opponi contra bullam potest, quod in ea scripturaan sit diuersa scriptura, ideo non valet. c. licet. de crimine falsi, sed hoc euitari potest, & excusari, si in prima linea (vt solet) sint literæ magnæ, aliæ vero literæ eadem & conformes: ut scripsi in forma manda. in princ. sequitur Dom. Philippus Probus, in c. si Apostolica, de præb. in 6.

3. Idem si in supplicatione, & in subscriptione Papæ sint diuersæ literæ, videlicet fiat vt petit: vel si in data, quia ista diuersa manu scribi solent: ob id diuersa: idē si correctio sit alterius literæ, seu characteris: nam hoc est necesse sic esse: q. diuersitas manus, & quandoque atramenti diuersam facit scripturam. §. i. in auth. de instr. cautel. & fide. col. 6. & vbi possunt multi scribere, ibi diuersa scriptura non vitiat: vt in signatura potest esse fiat data, &

correctio alterius scripturæ ut supra diximus.

4. Secundò opponi potest, si sit ibi litura, seu ratu. ra. c. inter dilectos. de fide instr. & maximè si sit in loco suspecto, quod tunc vix euitari potest. cap. ex literis. ibid.

5. Suspectum locum dico, quando est in nomine beneficij personæ, situs, vel in alio loco substantiali, doct. in l. fi. C. de edict. diui Adriani toll. Corneus conf. 18. alias, in 1. vol.

6. Idem si aliqua fuerit scriptura inter media, vel addita, quæ vocatur superlinearis in c. cum venerabilis. de relig. dom. facit d. l. vlt. C. de edict. diui Adria. toll. l. fi. vnu. de testa.

7. Euitari tamen potest, qn̄ litura, seu rasura est in loco suspecto: si notarius qui confecit instrumentum, vel alias officialis ad hoc præpositus attestatur hanc lituram, vel additionem factam de partii qui hoc potest, & sic conscriptam, vel de necessitate factam per eum, qui hoc potuit facere: nam illi creditur. l. i. vbi Bart. ff. de his quæ in testam. delen Pan. in c. cum venerabilis. in fi. de relig. dom. Ias. in d. l. fi. vnu. col. fi. C. de testam.

8. Nam quando rasura est in loco suspecto, à parte facta censemur. c. fi. de crimine falsi, cum in eius commodum resulteret. c. Constitutus. de test. & cancellatio vel additio præsumitur facta ab eo, apud quem reperitur instrumentum. l. maiorem, cū gl. C. de falsis. Ias. in d. l. fi. vnu. C. de testam. col. vlt. & hoc euitatur, quando attestatio fit, sed melius est hoc casu bullam transcribere. Petr. Paris. conf. 42. quātum. nu. 11. in 4. vol. ne quis expectet infinitos processus, qui alias insurgerent ex hac bulla.

9. Tertiò opponi potest, quod bullæ est additum: nam punctum etiam additum bulle, vitiat bullam, & addens est excommunicatus in bulla cœna Domini. c. licet. de crim. fal. scripsi in bulla cœna Dom. & hoc si verum sit, non poterit euitari, & excusari, nisi dicatur de mandato Papæ, seu officialiū factum, vel coacte: quod enim metus caus. gestum est ratum non habet prætor. l. i. & per totum. ff. quod metus causa.

10. Quartò subreptio & obreptio solet cōtra bullam opponi, in c. Ad aures, & c. Super literis, de re-script. & superius dixi in prima differentia inter literas gratiæ & iustitiæ: & ista oppositio, si vera sit, non potest euitari: nam secunda gratia non faciens mentione de prima est nulla. c. in nostra. de rescr. etiam si im petrans velit primæ renunciare, & il-lam dimittere, vt docent ibid. doct. & sic cōsuluit Paul. Paris. conf. 74. gratia. col. 1. in 4. vol. etiam si ignorans fuisset im petrans: vt doct. asserunt in ca. gratia, de rescr. in 6. & Paul. Paris. conf. 96. pro lupo. nu. 27. in eo. vol. 4.

11. Quintò si Papa loquatur in plurali vni, videlicet vobis Ioanni, & c. bulla est suspecta. c. quæ graui. de crimine falsi: & est contra stylum curiæ: ideo non valet, & vix euitari potest nisi transcribatur: secus est in literis Regiis, quia hoc non est in illis statutum, sed potius cōtrarium. l. Imperator. ff. de statu hom. Pet. Paris. conf. 20. gratia. col. 1. in 4. vol. papæ epis. 12. Idem si Papa vocet episcopū filium, quia episcopum, archiepiscopū, vel patriarcham fratrem. lius vocat.

vocare

Notarius;
at. glauar
rasforam fa
clam ab eo

Nil à pri
nato addi
bule potest.

Secunda gra
tia non fa
ciens de pri
ma mentiu
ne, non valet
etiam si pri
me renun
ciatur.

Papa vni
in plurali

non liqui
tur.

Papa epis
copus fra
tre.

lius vocat.

vocate solet, & alios filios, licet sint cardinales. d.c. quam graui, vt ista euites, oportet emendare & corrigerem in hoc bullam: & officiales Romani eam corrigent suis etiam impensis, quia error est eorum.

*Ordo in pro
uisione be-
neficij ex-
primendum.*

13 Sexto, si quis non expresserit ordinem in prouisione beneficij regularis. c. cum ordinem. de rescr. opponi poterit, vt tale beneficium regulare ordinis S. Augustini. Prouinc. fol. 22. & poterit transcribi bulla, si expressio ordinis in signatura facta erat, alioqui reiicitur, & nulla erit.

14 Septimo opponi potest bullam esse falsam: vt per totum, ut de criminis falsi, & per Spec. in ti. de rescr. praesenta. §. 1.

*Falsa lati-
nitatis tribus
interuenientibus.*

14 Octavo dicunt doct. opponi posse in ea falsam esse latinitatem, & eo dicunt non valere Papæ rescriptum, per c. ad audientiam. i. de rescr. sed ego ibidem vi-
ciat.

15 Primò quando est vitium, alioqui si excusari possit, etiam per figuram, non erit bulla suspecta. c. foris de verb. sig. vbi gl. & doct.

16 Secundo requiritur vitium esse in constructione, secus si in litera, vel syllaba. tex. in d. ca. Ad audientiam. & c. ex parte. de fidè instru. & l. qui habebat. ff. de manu. testa.

17 Tertio quod illud vitium sit manifestum, & notorium ex ipsarum literarum inspectione. d. ca. Ad audientiam. licet doct. dicant ibi, quod falsa latinitatis vitium non recipiatur in curia Rom. de consuet. quod verum intelligerem, nisi praemissis concurrentibus: & tunc vix euitaretur: nisi bulla reformaretur ac transcriberetur; nec nocebit vitium in orthographia literis Apostolicis: vt docet Bald. in Marg. in verbis literar. q. 9. nec ob hoc vitiatur rescriptum. de Ripa in c. i. nu. 38. de iudic.

*Rescriptū ab
deuīas ab
stylo est fa-
spectum.*

18 Idem dicendum est, si non obstante vitio colligeretur mens Papæ, adhuc rescriptum suspectum diceretur, quia non praesumitur sic emanasse à cancellaria, vt scribitur, in integra. d. ca. Ad audientiam. & quia deuīat ab stylo. c. ex literis. de consti. sic consuit Rom. conf. 326. quæstio est, col. penul. vbi dicit rescriptum nullum, in quo dicitur, prouideas de beneficio ad te pertinente: debebat enim dicere ad tuam collationem, presentationem, & quamvis alias prouisionem pertinente, per cap. Cū in illis. §. i. de præb. in 6. patet in forma mād. in Concor. Franciæ.

19 Et sic patet rescriptū, in quo est falsa latinitas, non esse nullum ipso iure, sed tantum suspectum, ideo illi non esse credendum, donec consulatur Princeps, arg. l. Ex facto. ff. de vulgar.

*Suspectum in parte om-
nino reiect-
tur.*

20 Etsi fuerit suspectum in parte, in totum erit suspectum, quia non praesumitur sic à Cancellaria. emanasse, vt est in integra. d. ca. Ad audientiam. & gl. in ca. Apostolicæ 35. q. 9. & quia fides scriptura est indiuisibilis. l. in hoc. ff. fami. ercisc. f. & suspecto rescripto non creditur. l. fi. de fide instr. 6. nec debet quis parere rescripto suspecto, & impetrans puniri falsi potest. vt docet. c. porrecta. de confirmat. vtil. & ibi Pan. in 2. not. & plenè de ripa in c. 2. nu. 33. & seq. de rescr.

21 Licet alia consideranda essent capita separata, per c. si cotempore, de rescr. in 6. & Fel. & Dec. in

d.c. Ad audientiam, quicquid doct. in contrarium afferant: quia si vitium respiciat totam bullam, erit tota nulla, si partem, illa tātum pars diuisibilis, per d.c. si eo tempore.

22 Nono opponit etiā, q. bulla est imperfecta. Bulla im-
ideo nō est valida, nec ppriè bulla vocari potest, perfecta nō
sicut testamentū illud ppriè nō dicitur quod iure creditur.
perfectū nō est: sed abusu testamēta ea quoque
vocamus, quæ falsa sunt, vel iniusta, aut irrita, vel
rupta. l. 2. §. 1. ff. quemad. test. aper. l. Polla. infi. C. de
his quibus vt indig. l. fi. quemad. testa. aper. Alex.
conf. 215. Visis probatio. in prin. vol. 2.

23 Nec olim imperfecta dicebatur, si litera prima proprij nominis impenitantis tantum apponebatur, secus in cognomine. c. cū M. de const. ea. Cū dilecta. de rescr. quia ad impenitantem spectat declarare rescriptum ambiguum. ca. pastora-
lis. in fi. de rescr. c. 2. illo. tit. in 6.

24 Hodie verò de consuetudine & stylo curia. *Nomen* Romanæ nomē impenitantis scribitur extensem: vt petratis ex-
docent Imol. & Fel. in c. cū accessissent, col. i. de tensè scri-
confit. & multò fortius cognomē: nec valeret res-
criptū, si una tātum litera nominis, vel cognomi-
nis esset conscripta, & hoc sine transcripto non
euitaretur: vt si in bulla diceretur, tibi P. Rebuffo.
conferimus: quia nomen Petrus extensem scriben-
dum est, sicut cognomen, alias bulla non valet.

25 Et si Papa decernat irritum & inane ex nunc, quod factum fuerit, intelligitur ex nunc, id est ex
hoc tempore, quo literæ erunt perfectæ, & expe-
ditæ, nō incœptæ, vel imperfectæ: quia factæ non
consentur, quādo sunt imperfectæ. l. pen. C. de his
quibus vt indig. Staphi. in tract. de literis gratiæ. in
princ. verl. & tenende, fol. 4.

26 Decimò opponi potest contra bullam, si non
fuerit data apposita: vt infi. Sexti Decret. appearat
in l. Generali, de tabula. lib. 10. l. si qua. C. de diuer-
rescr. & hoc euitaretur rescribendo bullam, & di-
cunt Romani eam rescribendam.

27 Undecimo opponi potest stylum cancellariae. *Stylus im-*
omissum, vel immutatum. & stylus cancellariae nō mutatus vel
seruatus facit literas suspectas de falsitate. c. quam omis-
sus vi-
graui. de crim. falsi. vnde potest tunc iudex se in-
formare à pragmaticis de illo stylo, per text. & ibi
Bart. in l. 3. in fi. ff. de testib. plenè scripti in tract. de
confuet. art. 2. gl. 13. nu. 52. & nu. 32.

28 Ultimò opponi potest contra bullam accele-
ratio temp. 1. is: vt si hodie prima Iunij quis moria-
tur Paris. & cras Romæ impetraretur beneficium à
Papa, illa imperatio non valebit: quia non est ve-
risimile impenitantem ita celeri gressu adire potuisse Papam: & ita est in reg. cancel. 28. Innoc. 8.
quia hodie est adhuc à Julio Papa 3. approbata: &
quia est in iudiciis frequēs, ideo eam cum aliqua
elucidatione inferius subiciam, declarata prius
bullæ reformatione.

29 Alia quibus impugnentur rescripta, scripti ip-
tract. rescr. q. 12. in 2. tomo. c. off. reg. & multa pote-
ritlector elicere ex decla. nouæ pruisionis, quæ su-
periū conscripsimus, & in tract. nom. q. 22. & seq.
huc alia multa adderē, quæ ne prebeat materialm
cauillandi sycophantis quibusdam, missa faciam.



De reformatione & correct. bullæ.

De reformatione & correctione bullæ.

Reformatione
de quando
fin. bullæ.

In terdum opposita contra bullæ eui-
tar possunt, si forte bulla corrigitur,
& emendetur, &c. ut Romanus dicunt,

reformetur: ideo de ista reformatio-
ne dicendum est. Primo iustum esse hanc corre-
ctionem certum est fundatum, eo quod magna
sapientia est revocare, quod male erigeris. c. Magne
22. q. 4. & dicitur officialibus Rom. si contra formam
& ordinem tanquam homines excessisti, non pu-
deat vos errorem vestrum corrigerere, qui positi
estis, ut aliorum corrigatis errores. c. qualiter pri-
mo, de accusa.

Tra scriben-
de sum lue-
benda: Resp. quando per præoccupationem vel
re, quando alias minus bene expedite reperiuntur: vt docet
non sum be-
ne expedi-
te, nec secu-
dū signatu-
rū. Papa Iulius 3. in reg. cancel. 28. & quando nō sunt
conceptæ iuxta signaturam, sicut quando instru-
mentum non respondet protocollo. §. i. in auth. de
tabellio. col. 4. doc. in l. contractus. C. de fide instr.

3. Vnde si impetrans dicat in signatura se pati de-
fectum ætatis, vel natalium, & poste à hoc in bulla
omittatur, bulla erit reformanda, & rescribenda,
nisi in casu, quando purgatum erat vitium, ut pote
adueniente atate, aut contractu matrimonij: vt
scripti in materia dispensationū infra, & vide mul-
ta de errore corrigoendo per notarium, per Bar. &
Dec. in l. si librarius ff. de reg. iuris. quæ poterunt
seruari ad bullæ correctionem.

A quibus
debeat bul-
la reforma-
ri. 4. A quibus reformandæ sint respondetur ab of-
ficialibus curiæ Romanae, ad hoc præfectis: vt ha-
betur in d. reg. cancel. Iulij 28. in fi. qui poterunt hu-
iusti modi forma & tenores restrigere, & ad for-
matam debitam reducere: sicut dicitur de notario,
qui clausulam & cætera, & alias clausulas potest
addere instrumento, & extendere secundum stylum
communem illorum: vt doct. asserunt in cap.
Quoniam contra, de prob. & in l. Gallus. §. idem.
creendum. ff. de lib. & posth. scripti in l. cætero-
rum. ff. de verb. sign.

Correctio
bulle, que-
modo fieri
debeat. 5. Forma reformatiois bullæ est, quæ sit post bullæ
productionem, oportet quod is, qui produxit bullam
correctam, producat & signaturæ sumptum:
vt iudex videat, an bulla reformari potuerit & an
eo modo, quo est nunc facta: & hoc est statutum.
in ord. reg. ti. des reformations de provisions: art. 8. ideo
iudex debet esse doctus, alias ignatus quomodo
poterit hæc dignoscere.

6. Vnde antequam bulla tradatur corrighenda,
oportet quod pars eam consulendā ostendat do-
ctis, super quibus corrigi debet & quomodo: sed
quia in hac materia pauci docti reperiuntur, vt
quilibet ea, quæ ex longo vsu & exercitio discer-
peruit, facile cōsequi possit, hoc volui utilitati pu-
blicæ conscribere: tu lector boni consule: multa
enim detexi, quæ non erunt grata mēsulariis, om-
nia quæ sciunt occultantibus lucri causa.

Omni de-
ficiens refor-
mari debet. 7. Et si bulla sit ex pluribus causis reformanda, si
ex una causa petam, & mihi concedatur: non po-
terit aliis defectus tolli, & refici, nisi petitus sit: quæ
responsio ad interrogationem refertur. c. inter, dc

fid. instr. dixi in expositio. supplic. supra in fin. Ideo
vterque defectus peti debet, ut corrigitur & re-
formetur.

8. Et in hac reformatio. bullæ non requirit par-
tis citatio, q. a inuita per te fieri potest, multò ma-
gis ignorante ea, & absente. l. qui potest inuitis. ff.
dere. iur. l. 4. §. i. de fideicom. libert. l. Nec igno-
rante, de tur. & cur. dat. ab his, poterit tamen pars
opponere, si signatura hoc non patiebatur: & ideo
ista reformatio non nocet parti in eo, quod fieri
non poterat. doct. in l. Imperator, prima. ff. de sta-
tu homin. & in Lerrore. C. de testam.

9. Adhac licet motus proprius in literis sit expri-
mendus. c. si motu, in fi. de præb. lib. 6. tamen si pri-
ma supplicatio sit signata motu proprio, & deinde
fiat reformatio illius, quæ signatur per concessum,
vt petitur, vel simpliciter intelligetur hæc sec un-
da concessio etiam motu proprio, licet non fuerit
expressum: quia fit relatio ad primam, secundum
quam ultima intelligetur. l. asse toto. ff. de hæc.
inst. l. ait prætor. §. i. de re iud. & sic limitatur d. ca.
si motu proprio.

10. Et ita bulla expedietur motu proprio, se ad
primam referens signaturam, vide reg. cancel. 42.
vbi hoc exprimitur.

11. Quæ literæ sint corrighendæ, & reformandæ?
Litteræ ad
resp. literæ tam gratia quam iustitia, quando non
sunt secundum formam & stylum curiæ conce-
pta, & litteræ gratia tam ad vacaturam, quam ad va-
cantiam: vnde sapientis consului mandatum de prouid-
endo transcribendum, in quo erant clausule quæ
non debet apponi ex forma solita regni Franciæ,
posita in concord. in forma mandat. vnde cum
quoddam mandatum haberet clausulam, quod
duxerit acceptandum, dixi esse transcribendum,
& illam clausulam expungendam: alioqui manda-
tum non valebit.

12. Item sicut in beneficialibus non datur confir-
matio, ita nec in pensionibus: fed si is, qui imposuit pensione in
pensionem coram legato mortuus fuerit, & sic non
possit nunc consentire, cautela erit, quod fiat co-
ram Papa bullæ reformatio, attento quod inter-
uenit consensus illius, qui tunc solliere pensionem
tenebatur: & quod litteræ expediantur sine novo
consensu, cum derogatione regulæ de consensu,
quæ est Innoc. 8. nu. 43. & repetita à Iulio 3. Non
nego tamen electionum confirmationes fieri pos-
se ab his, ad quos de iure spectat: vt c. fi. cum simil.
de elect. lib. 6.

13. Alios casus in quibus bulla sit transcribenda,
scripti in præcedente quæstione, quæ contra bullam
opponi possint, & vbiunque non sunt secundum
signaturam concepta, & est in ea aliquis de-
fectus, tunc rectè transcribi cura, antequam in-
choatus sit processus, vel poste à filiceat: sed facili-
lius est ante.

14. De nominationibus corrighendis id dici pos-
set, vt quando secundum stylum non sunt conce-
pta, corrigi possint: & si error appareat, aliæ regu-
lariter non: vt docui in tract. nominatio. q. 9. nu. 6. pos-
siperest vt regulam cancella explicemus, quam
subiicio.

Correctio
bullæ quan-
do partu-
ceat.

Motus pro
prius in re-
formatio-
non expri-
mendus.

Litteræ ad
vacaturam
& ad vaca-
tia refor-
mandæ.

Casei ap-
pensio in
terposta fe-
nc. consensi.

Nomina-
tiones quæ-
do corrige-
biles pos-
sunt.

Regul.cancel.de verisimili notitia.

115

Regula cancellaria de verisimili notitia, cum suis scholiis. Item voluit & ordinavit.

GLOSSA PRIMA.

Ista regula est recepta & in curia parlamentorum rege Nouembri. & vbiique in regno Franciae recepta strata, & in forensi iudicio ad vnguem seruatur, est quod lex regni effecta, adeo quod sicut Imperator legem facta.

L Sta regula secundum numerū regulæ cancellariae est 18. Innoc. 8. & est vtilis, sicutque recepta & registrata in Parlamento Parisi. anno 1493. die 20. regni effecta, adeo quod sicut Imperator legem facta (vt dicunt) canonizatam & à canonibus approbatam non potest reuocare, licet eam legem ex libro tollat. docet Geirard. de Petra singul. 28. pro hoc facit glo. in verb. capitali, in c. imprimis. 2. q. 1. & glo. in verbo, annuerfarie. C. de coll. donato. lib. 10.

2. Sic nec Papa regulæ incorporatam & deferritam in regeltris curiæ, etiam si tollat illam, nam eo casu seruabitur tanquam lex regni, non tanquam Papæ regulæ: hoc afferit Bened. in repeti. c. Raynati, in verb. si absque. in 2. de substitu. fideic. num. 4.2. & seq. de testa. scripti in tract. nominata. q. 5. nu. 15.

3. Et qui prius eam condidit, fuit Ioan. 23. vt docet Gomes. in hac reg. estque à iuris viscerib⁹ extracta. maximè ex c. 2. de concessi. præb. vbi beneficia antequam videntur non debet. impetrari: & nisi vacatio peruerterit ad notitiam conferentis, vel peruenire potuerit. c. quia. illo tit. c. 2. & 3. illo tit. in 6. nam collatio quæ non est verisimilis, nō est credibilis, nec facta creditur. l. Cùm de indebito. §. 1. ff. de probal. Mæuius. in princ. ff. de leg. 2. & quod longè est à verisimili, est falsitatis quædam image. Bad. in l. 1. col. 3. de scrulis fugi. quem referit. Feli. in c. quia verisimile præsumptio.

4. Verisimilitudo enim est cognata naturæ. Bal. in conf. 180. mortuo. col. 1. vol. 3. contra quam non facile recipitur etiam Papæ dispensatio, tanquam contra naturam quis statuere non possit. §. minor. rem, de adoptio. in institutio. Panor. in c. debitum, 2. not. de baptis. vix potest quis facere quod quis citius veniat, quam naturæ possibile sit: & ideo derogatio huius regulæ non recipitur in hoc regno, nisi vt inferius dicam, cum naturam seu naturalia nullus mutare possit. §. sed naturalia, de iur. nat. in instit.

5. Nec probatio contraria in hoc casu recipitur: vt in c. filii, de hereticis. in 6. etiā si quis vellet probare se per necromanticum & dæmonem adlatum intra unum diem quia tantummodo verisimile admittetur, videlicet quod eques cursor Romanus potuit ire sex diebus ex Lutecia, vel ex Lugduno quinque, hoc recipietur. Ex Tholosa autem octo, vel septem: distinguenda autem sunt tempora æstatis, videlicet & hyemis: in legato tamē inspicitur, an equi celeres essent designati ad illum locum, in quo ipse degebat, & ex loco in quo obiit beneficiarius: & tunc cursus velox recipietur, alioquin non: unde in praxi vulgo solet dici, sily & postes affigentes: vt quantum possunt celeriter currere:

alioqui per dietas computabitur, vt scripti in l. 3. ff. de ver. fig.

6. Itaque si inueniatur collatio præmature facta tanquam nō verisimilis excludetur: vt vidi in practica seruari: nec est aliqua dispositio tam generalis, quæ ad non verisimilia trahi debeat, teste Ang. conf. 249. super primā, col. 2. vers. pro hac parte. & Iaf. conf. 141. in ista. col. 8. vers. sexto prædicta, in 1. vol. quāvis Panor. & alij, in d. c. quia verisimile, de præsumpt. dicant probationem regulariter contra verisimile admittendū: licet clariores probations & duriores requirantur, non tamen in hoc causa ultra quam per naturam fieri potuit.

Collatio nō verisimilis excluditur.

Quod omnes gratia.

GLOSSA SECUNDA.

1. **R** Equiritur ergo in hac regula: quod *Omnia gratia fit gratia, & habet locum in quacunq; verisimili que gratia per istum tex. omnes gratias efficiat: qui totum dicit, nihil excludit.* l. à procuratore. C. mād. siue fuerit collatio, præsentatio, siue institutio, nominatio, vel alia quæcunque prouisio noua, vel simplex, vel perinde valere, si neutri, subrogationis, seu alia, de quibus inferius dicetur, cùm omnes gratias dicantur, clement. gratia, de rescripto.

2. Etiam procedit hic tex. si motu proprio gratia facta esset, tum vt evitetur fraus, quæ fieret apponendo hanc clausulam: tum etiam quia hæc clausula non tollit ambitionem impetrantis, nec votum caprandæ mortis: adhæc quia eadē ratio procedit in collatione proprio motu facta, quæ ad petitio- nem quo ad istam regulam, ergo idem ius erit. l. illud. ff. ad leg. Aquil. & hoc afferit Gomes. in hac reg. q. 2. & maximè quia hæc clausula metus proprij non potest immutare naturam, nec facere plus quam natura facere possit: vt scripti in forma man. in gl. motu proprio. in concord.

3. Primo iste text non habet locum in gratia delinquenti facta, quia hæc regula de hac nō loquitur: & cùm de ea hoc non inueniam statutum, hoc non extendam: nec est aliqualex tale quid dicēs, tex. in §. si autem in authent. de non eligendo se- cundò nubentes. col. 1. quia gratia appellazione venit Papæ concessio in beneficiis. c. gratia. de re- scri. in 6. clement. gratia. illo tit. Archid. in c. gratia. 1. quæst. 1. & sic gratia concessa delinquenti non impugnat ob hoc, quod præmature fuerit concessa: quia homicidam illum furit Orestis te- nebant, & illum præcurrete faciebant: vt dicitur etiam de Cain, postquam occiderat fratrem, Ge- oes. 4. & in verbis. seq. declaratur de beneficiis ecclesiasticis.

4. Secundò non habet locum in resignatione verisimili causa permutationis, quia non est simpliciter gratia, cùm collator teneatur conferre permutanti. ca. vno, de rerum permutat. in 6. & in clement. & quia hæc regula loquitur de vacatione per obitum, vt dicitur: & hoc docet Cassidor. in decisio. 1. su- per hac regula.

Gratia de- linquentis an vicietur per non- verisimile.

Verisimili- tudo nō vi- tiat permu- tationem.

Glossa III.III.IV.

*Quas de quibus suis beneficiis ecclesiasticis cum cura,
vel sine cura secularibus & regularibus.*

GLOSSA TERTIA.

*In officiis
Regis non
habet loci
regia ista
de verisimili.*



Eritio nō habet locum in beneficio, seu in officio Regis, vel Imperatoris, seu aucto-
ratus principis, cūm hic in beneficiis ecclesiasticis tantum statuatur: de qui-
bus in rub. vt ecclesia, beneficia sine diminutione
confer, & beneficium ecclesiasticum non potest
obtineri sine canonica institutione, reg. i. de reg.
iur. in 6. & c. Felicis de p̄cenis illo lib. & sic est di-
stinctio inter beneficium ecclesiasticum & tem-
porale, & in officio Regis non fuit recepta huius
regulae allegatio a senatu, sed status adiudicatus
officij apparitoris illi, qui celerius officium à Re-
ge impetraverat anno 1542. die 22. Decembris: &
pronunciatu fuit in d. curia: non esset tamen ma-
lum quod etiam sequaretur in officiis Regiis pro-
pter magnas ambiciones continentium ante tēpus,
& rationes supradictas.

Arestum.

Habent tamen locum hec regula, siue beneficia
ciis iō re-
gularibus, siue regularia, siue sint curata, siue
non, vt hic dicitur, etiam comprehendit hic di-
gnitates & officia ecclesiastica, licet hic non ex-
primantur nominatim: sed quia text. dicit de qui-
busuis beneficiis ecclesiasticis, & appellatione be-
neficij ecclesiastici: & dignitates & officia eccle-
siastica continentur. c. Postulasti, de rescri. in glo.
in ca. i. de reg. iur. in 6. & in cle. Auditor, de rescr.
scripti in concor. tit. de col. §. volumus, in verb. be-
neficia, & suprà in princ. huius lib. & quia est eadē
ratio & maior in dignitatibus & officiis ecclesi-
asticis, quam in aliis beneficiis: ergo eadem decisio
locū habebit, per l. illud ff. ad leq. Aquil. & si qua
fuerit antiquioribus causis similis, seu major ratio
habebit locū. ex. in §. Porro, quæ fuit prima cau.
beneficii. & in istis maior est ambitionis ratio,
& votum captandæ mortis alienæ, ergo in illis ha-
bebit locum, postquam in illis nō inuenitur statu-
tum contrarium, etiam propter verbum quibusuis,
quod est generale per text. in l. proinde. 2. §. i.
ff. ad leg. Aquil. & 1. 3. §. quacunque, de noxa scri-
pti in l. sex editorum. ff. de verb. sign. & quia fauora-
bilis est haec regula: vt suprà dixi: & quia non po-
test immutare id, quod est naturale: vt suprà dixi.

Per obitum quarumcūque personarū vacantibus.

GLOSSA QUARTA.

*In priuatio-
ne, vel alia
vacatione
non prece-
diu hac re-
gula.*



Vero non habebit locum, si alio modo
væget, quam per obitum, vt pote per pri-
uationem: nam si sciream quendam Ar-
chidiacomum priuandum die 10. Iulij, &
mitterem cursum ad Papam, qui die 10. priuatio-
nis mihi illum conferret, valeret collatio, etiam si
illo die moriatur priuatus: quia beneficium non
vacavit per obitum, sed per priuationem: nec da-
tur occasio captandæ mortis hoc casu. Ratio di-
uersitatis est: quia posset quis machinari in morte
alterius, & ideo vt votum captandæ mortis aufe-
ratur, iuxta ca. 2. & 3. de cōcess. præb. in 6. huius
sententiae est gl. in verb. faciēdas. §. neque, de coll.
in prag. quā ad verbum more solito trāscribit Io.
de Sel. in tract. de benef. in 3. parte. q. 46. & idem
consulen

in illis locum non habebit, etiam si iudex proche-
raisset p. iuationē, quia priuatus potest appellare:
adhuc etiā regula nō haberet locum, nec proce-
der ista regula, si falso rumore perlato de morte
alicius, aliquis cucurrerit, & impetraverit, perl.
ff. de hære. inst. sed à die obit: s computabitur
tempus, vt hic alioqui posset qui: illum falso rumor
morem inscrere, & currere, & posteā talem in-
terficere, vel procurare vt ille falsus rumor alle-
getur.]

Quintò non proderit haec regula, cūm illi per
Papam sit derogatum: ob id si resignans moriatur
antequām Papa cōferret, tunc si procurator resi-
gnat post illius obitum: & Papa conserat, etiam si
per obitum vacer derogando huic regulæ, valebit
illa collatio: quamvis de hoc Gomesius multū du-
biter & distinguat: aut impetrās per resignationē,
esset impetratus, etiam per obitum, & tunc res
est expedita, quod haec regula locū habet, secus
si nō esset impetratus: & stabilit iuramēto pro-
curatoris: haec ille. Sed haec conciliatio non sapit:
quia verisimile est, q. omnis impetrās per resigna-
tionem esset impetratus etiā per obitum: & stare
iuramēto procuratoris de eo, quod ignorat, est
periculosu: ob id ego puto duos esse hic casus, pri-
mus si constituens procuratores ad resignandum
mortuus fuerit ante resignationem, non valebit
collatio P. p. per resignationem tantum facta,
quia non vacavit per resignationem. c. Susceptū,
de rescr. lib. 6. tamen si hoc casu huic Papa etiam
per obitum conferendo derogauerit regulæ, valebit
sua collatio: quia iustafuit itineris arreptio
ante mortem, cum haberet procuratorium ad re-
signandum: & cest' antrationes regulæ, ergo & di-
spositio: & sic consuluit Aymo Crauet. conf. 88.
queritur, in 2. q. & ita seruamus in regno, dūmo-
do à tempore mandati seu procuratorij verisimi-
liter potuerit cursor accedere ad curiam.

Secundus est casus à quo tempore cōpuretur,
& respondet infra die obitus: nisi quis anteā iu-
stam habuerit causam: vt inferius dicetur: & de
hoc scripti in §. declarantes, in gl. iure præuentio-
nis, de mand. Apostol. in concordat.

Sexto non habet locum haec regula in deuolu-
tione, quia statim finit in sex mensibus valebit Pa-
pæ prouisio, per c. 2. de concess. præb. quia cessant
hoc casu rationes huius regulae: nam iuste potuit
sibi prouidere intra sex menses, vt iter pararet, &
postea impetraret.

In anteā fecerit.

GLOSSA QUINTA.

Tsic loquitur in Papas fed quia eadē ratio
versatur in legato, & ordinario, ob id etiā ordinario
in illis locum habebit: posset enim quis in huc locum
mortem alterius machinari, & posteā ad Ordina-
riū currere, & petere ab eo beneficium, certè vt
mortis captiæ occasio tollatur: quod hic in Papa
statuitur, & in aliis ordinariis seruabitur, & vt am-
bitio vitetur per c. 2. & 3. de cōcess. præb. in 6. huius
sententiae est gl. in verb. faciēdas. §. neque, de coll.
in prag. quā ad verbum more solito trāscribit Io.
de Sel. in tract. de benef. in 3. parte. q. 46. & idem
consulen

Glossa VI. VII. & VIII.

117

Arcela. consulendo tenuit Dec. cōf. 398. in causa, in si. dīcēs ita fuisse iudicatum in Parla. Delphi. Et idem consuluit de Ripa respon. 16. regu. & in c. 2. in si. de rescri. Sic etiam fuit s̄ap̄ius iudicatum in Parlamentis Fran. maximē in Sena. Pari. anno 1537. die 29. Augusti, in causa vnius præbendæ sanctæ Radegundis Piastriæ. & pro magistro Germano Cornu, contra Tristandum Fretar. & idem fuit Tholosé iudicatum: vt scripsi in procem. concord. in verbō fati, idem tenet Ias. conf. 104. circa vlt. q. in 1. volu.

Prauenientes non verisimiliter. Et ideo præuentiones Papæ non valent, nisi tam tempus effluxerit, quod interim vacationes verisimiliter potuerint peruenisse ad notitiā Papæ: vt declaro in proce. conc. etiam si in ea adiiciatur clausula generalis, & quo quis alio modo valet, etiam si per obitum: vt solet poni de stylo curiae Romanæ teste Cassadore in decif. 29. super regul. cancellariæ, siue impetratio fuerit facta ab eo qui nimis properè impetravit, siue etiam ab alio, vt vitetur fraus: quia is qui curret, impetraret prius alteri & postea sibi: vnde huic fraudi obuiandum est. & ita iudicavit senatus Paris. vt suprà dixi, & in §. declarantes, in verb. iure præventionis, de manda. Apost. in concorda.

Comm̄da cōcessio non valeat si non sit verisimili. Etiam procedit hæc regula, si qui habebat beneficium in commendā, moreretur ex mente regulæ: & quis illud beneficium præproperè impetravit per obitum commendatarij, tunc quia sic vacat, cum cōmenda sit titulus canonicus: vt scribā inferius in materia commēdæ, & in tracta. de pacif. poss. in §. ampliat. & Gome. h̄c. q. 4. quamuis Cassa. decif. 30. in hac regula dubitet, tamē nō est dubitandum: quia iste tex. loquitur de gratia in beneficiis ecclesiasticis facta: sed commēda in beneficiis dicitur gratia, quia gratis fit. ca. gratia, de rescr. in 6. ergo hæc regula locum habebit in cōmenda cessante: & quia eadem rationes habent locum in eo qui præuenit tempus in commendā, sicut in alio tit. propter ambitionem. & votum caprandæ mortis, ergo in ea locum habebit iste tex. siue commendatarius mortuus fuerit, & quis illius beneficium præproperè impetraverit, siue habens in titulum obierit, & alicui fuerit conendum beneficium, vtroque enim casu iste text. procedet.

Nullius roboris vel momenti sint.

G L O S S A S E X T A.

Collatio nō verisimilis est nullā, ideo non collatorata. **T** sic cūm penitus nullæ sint collationes, istæ priores non proderunt etiam post triennium, tum quia nullæ, vt h̄c, & sic nō coloratæ, vt decretum de pacific. poss. requirit: tum etiam quia nullū momentū vel commodum afferre possimus, vt h̄c. Vide And. Tiraq. de his verbis plenè scribētem in interpret. l. si vñquam, in verb. reuertatur, in nu. 81. C. de reuoc. donat. nec processus in vim talium factus valebit, nec fulminatio, nec alia: vt not. doct. in clem. i. de præben. in verb. momenti.

Nisi per obitum, & ante datam gratiarum huiusmodi tantum tempus effluxerit.

G L O S S A S E P T I M A.



T sic computatur tempus à die obitus: *Tempus vero* vnde etiam si quis currat habens procul *verisimiliter quo* ratorum ad resignandū, computabitur *modo com-* tempus à die obitus, per hunc text. nisi *per eum.*

fuerit huic derogatum regulæ: quia in hoc casu cōputabitur tempus à die procuratorij, tum quia ad alium modum vacationis procurator Romam iuerat: tum quia fraus cessat, & non datur occasio mortis caprandæ: adhæc quia origo priuisionis aspiciēda est. l. 3. C. ad Maced. & sic intelligi debet gl. in d. verb. Faciendas. §. neque, de colla. in prag. & solēt hodie cursores, qui ante diem procuratorij currere cōperint, impetrare beneficij pluribus diebus: & postea impetrans habebit illam impetrationem, quam voluerit: sed hoc est iniquum: ideo bonum esset statuere, ne in vim vnius procuratorij plures siant prouisiones: quia per procuratoria aliquando post decem annos prouisiones expediebantur, bonum est quod post annum nō valeant: vt fuit Tholosé iudicatum, & etiā in hoc regno statutum in ord. Reg. tit. *De la reformation des prouisions.* art. 10. quia obliuio presumitur. l. p. regr. ff. de acq. pos. & si iste memor esset procuratorij, verisimile est, quod recuocaret illud, cūm non sit verisimile, quod quis velit resignare beneficium, quod multis & laboribus, & expensis, quod sustentari valeat, acquisiuit. c. super hoc, de renūcia. Pleniū tractabo in 3. parte. tit. de procur. ad resignand. constit.

Quod interim vacationes ipse de locis in quibus persone predictæ decesserunt.

G L O S S A O C T A V A.

Omputabitur ergo tempus ex illo loco, *Locus in* in quo decessit, non in quo valetudine *quo quis de* prius affectus fuerit per istum text. *cessis inspi-* si reperiatur impetratio & obitus codē *civis.* *Collatio an-* die: Respondeo, præsumetur quod mors præces- *valeat die* serit, & sic valebit impetratio, & collatio: quia in obitus fa- *dito.* dubio. illud præsumitur præcedere, quod ad vali- *to. §. haec verba. ff. de hæred. inst. & ibi Bal. & præ-* ditatem actus est necessarium. l. cūm in testamē- *sumi debet vt actus potius valeat, quam pereat. l.* *Collatio an-* *to. quoties. ff. de rebus dub. hoc expressim deçidit* *valeat die* *Cassador. in dec. 21 super hac regu. cācell. & Card.* *obitus fa-* in rub. de præb. dicens hoc yerum, dummodo sit *ta.* huic regulæ derogatum: ergo impetranti non in- *Collatio an-* cumbit onus probādi, quod mors præcesserit, te- *valeat die* ste Gomef. q. 6. sed valebit etiam sine derogatio- *obitus fa-* ne: quia si iuxta curiam Romanam quis decesserit *ta.* intra vñ dietam, & quis eodem die impetraverit, *Collatio an-* valebit impetratio sine derogatione: quia verisimiliter potuerit peruenire notitia ad Papam, & tūc *valeat die* non est contra regulam: & sic non requiritur il- *obitus fa-* lius derogatio: etiam valebit collatio facta at ordinario eodem die quo quis mortuus est, si notitia obitus verisimiliter potuerit ad eum peruenire il- *ta.* lo die, alioqui nō: vt h̄c etiam si probare quis vel- *Collatio an-* let illum fuisse mortuum longè post meridiem: & ab eo tempore non potuisset peruenire ad ordi- *valeat die* narium, verisimiliter, vt h̄c.

Ad

De Deuolutionibus.

Ad notitiam eiusdem domini nostri verisimiliter poterit peruenire.

G L O S S A N O N A.

Cerptū est quod si quis promiserit mihi dare Tholosæ centum, inest tempus quo illuc proficiſi possum, & antea non potero illum conuenire: text. in l. Continuus. §. i. ff. de verbo. oblig. text. in l. Si periculum. §. idem dicendum, de stat. libe. & cœratus sine termino tenetur quanto cœtius potest cōparere, reseruato sibi tempore, quo possit proficiſci. cap. Cū parati, de appellat. vbi Panorm. in vti. nota.

Et quamvis ante istam regulam collationes factæ à Papa, vel eius executor de beneficio vacante, licet vacatio ignoraretur, valeret: vt scribit Io. Monach. in c. Si tibi absenti, de præbend. in 6. Rotra decif. 172. nota quod vbi executor, in antiquis. [sub tit. de præb. decif. 36.] & idem est dicendum in ordinario, qui poterat conferre beneficium, si vacat glo. in c. 2. de elect. in 6. & Lapis allega. 6.

Collationes Tamen hodie istæ collationes sunt nullæ, à quo-
si vacat ho-
die non va-
lent si non
sunt verifi-
miles.
cunque factæ fuerint: tum quia hoc est irritu per
hanc regulam. Et concupiscitiam nesciebam peccatum
esse, nisi lex prohibuerit. cap. nam concupiscentiam,
de cōstitutio. idem in ista præcoce collatione, nisi
fuerit per hanc regulam prohibita: & sic non est
opus ad iura contraria respondere, quæ nō habet
locum per istam regulam: am esto quod ordinari-
us possit confert e, si vacat, & Papa: tam illa colla-
tio non valebit, nisi tantum tempus effluxerit,
quod collationes verisimiliter potuerint perue-
nisse ad notitiam collatorum: alioqui nonquam.
Papa iure præventionis conferret singula episcopatus
beneficia, si vacarent: & postea quando audiret
mortem alicuius, expediret collationem ab illo
die mortis: & infinitæ fraudes fierent, ac falsitates,
quibus obviaatur per istam regulam: necesse est
igitur, vt ista regula serueretur in quocunque colla-
tore. Si vis multa videre de verisimilitudine, lege
do. Andream Tiraquel. in interpret. l. si vñquam,
in princip. C. de reuocand. dona. vbi multa more
suo congerit, non tamen loquitur de ista regula,
quod miror, cū omnia penè videatur perlegisse.

Verisimili- Eth habet locum hæc regula, siue iter factū fue-
tudo an per rit per mare, siue per terram: nam si quis diceret
mare ha- se ex Actu mortuis iuuisse Romanum vñ die, nō est
beat locum. verisimile: & ideo posset opponi hæc regula, licet
aliter fieri debeat cōputatio per mare, quām per
terram. docto. in l. i. ff. si quis cautio. scripsi in l. in
iūtere, de verb. signific. ff. alia licet perlegere per
Gomes. ne plura.

De Deuolutionibus.

*P*ropositio 1.
quid.



Escriptū deuolutionis est, quād q̄ im-
petratur à Papa beneficium, quod lon-
go tempore vacauit, in quo sic dicitur.
Quod beneficium vacauit tanto tem-
pore, quod secundum statuta Lateranen. concilij
ad nos sit collatio illius deuoluta: quod p̄bat text.

in c. Cum nostris, & c. literas, de cōcess. præbend.
c. vnic. veri. portò, vt ecclæstica beaſt. nō quod
Pap. non possit anteā conferre: vt infrā dicam: &
abunde scripsi in §. Si quis vero. de colla. in cōcorda.
quam deuolutionem Budę. in foren. caducum
vocat, quod alibi in tit. de verb. signif. explicò in
l. silua. §. glans caduca. [Hoc verbo deuoluſi, vt titul
iuriscon. in l. i. ff. de bonis damna.]

2 Primò quaro. intra quod tempus beneficiis *Quelibet
benificia in
tra quodibet
opus confe-
renda.*

prouidendum sit? Respon. Mandatarius, quando
vacant duo beneficia per obitum vnius, si in suo
mandato habeat clausulam motus proprij, habet
decem dies ad eligendum, utrum velit beneficium
aceperare, c. si pluribus. de præbē. in 6. qui tamē
nō potest requirere beneficium in hoc regno si
bi conferri ante mensem præsentationis finitum:
vt est in forma māda. in cōcord. Is vero qui optio-
nem præbendā habet, intra viginti dies optare
debet, c. fin. de consuet. lib. 6.

3 Patronus vero laicus intra quatuor menses
præsentare potest, ecclæsticus autem patronus
intra sex menses. c. vno, de iure patr. in 6.

4 Maiores vero dignitates, vt episcopales &
alii, debent intra tres menses tribui. c. ne pro defec-
tu, de elect. c. Postquam. §. o. dist. Aliæ vero digni-
tates inferiores, & quilibet beneficium regulariter
debent concedi intra sex menses, siue per electio-
nem. c. cum nostris. c. dilectus. & c. Postulatis. vbi
Panor. & alij de concess. præb. siue per collationē.
c. 2. illo tit. & ram à primo collatore, quām ab alio,
c. fin. de supplen. neglig. prælat.

5 Papæ vero nō est aliquod tēpus præfixū, cū non
habeat superiorē, qui possit eius negligentia sup-
plere. c. aliorū. 9. q. 3. nī in c. statutū, de præb. in 6.

6 In institutione vero & confirmatione quo ad
confirmantem certum tempus non est præstitu-
tum. gl. & doct. in c. Cū in cunctis. §. i. de elect. c.
quām sit, cod. tit. in 6. gl. in reg. cancel. 40. idem in
permutatione quo ad approbationem. gl. in §. vi-
sum, in verb. respectiuē. de colla. in prag. multa su-
per hoc scripsi in tit. de nominatio. Regia. §. i. in
gl. intra sex menses.

7 Et notandum est quod gradatim quilibet col-
lator sic confert, sed si negligat, fit ad superiorem *Gradatim
fit deuolu-*
proximū deuolutio. §. si quis vero. de colla. in con-
cord. Qui superior non solum beneficium deuolu-
tum ad eum cōferre potest, sed etiā in possessio-
nem illius inducere, per text. in cap. Ex parte Ha-
stenſis, de concess. præbend. vbi Panorm. in l. no.
quia vbi vñ concessum est, & omnia sine qui-
bus illud consistere non posset. l. 2. de iurisdict.
ompium iudic.

8 Secundò cur inuentū sit ius deuolutionis: Re-
spon. multis de causis, tum ne ecclæsa diu rema-
nerent in suspenso. d. c. 2. quia diutina beneficiorū *Deuolu-*
vacatio disp̄ediosa est ecclæsi. c. quām sit. de elec.
in 6. nam interim gregem dominicū lupus rapax
inuidit. c. ne pro defectu, de elect. Tū etiam pro-
pter utilitatem publicā: ne iura & ecclæsa in incerto sint, & p̄reāt. arg. l. i. ff. de vñsc̄a. Et vt actus
executioni mādetur: quod nō fieret, quia primus
collator nunquam conferret, vt semper fructus
reciperet.

reciperet.ca.vno. Vt ecclesia sit beneficium maximè Reipub. interest, autem hoc amplius.C. de fideic. vbi si haeres negligens fuerit soluere legatum, deuoluitur haereditas ad cohaeredes, vel substitutos, & alios descriptos in §. si quis autem non impletus, cum multis §. seq. in auth. de haered. & Falc. coll. i.

Deuolutionis tempus quando currit incipiat. 9. Et si mater fuerit negligens in petendo tutorum, deuoluitur ad proximiores.l. 2. §. si mater ff. ad Territorum facit l. i. & per totū ff. de successu edict. scripsi in gl. deuoluuntur §. si quis vero de colla. in concor.

10 Tertiò quando incipiat currere hoc tempus? Respon. non à die vacationis, sed à die scientia & notitia, vè à die quo scire debuit collator. c. quia diuersitatem, de concess. præb. c. vno de iurepatr. in 6. c. licet de supplen. neg. prælat. Rota dec. 263. Si propter in antiquo. [sub titul. de causa posse. & proprie. decif. 8.] quia vbi non est scientia, non potest esse negligentia. gl. & doct. in d. ca. 2. & d. cap. licet de supplen. neg. præla. gl. in c. si clericus de præben. in 6. & in c. si pluribus, ibidem. Calder. in tit. de elect. conf. 4. Bal. conf. 469. Sanctissime. in 4. vol. vbi concludit, Impeditis tempore belli hoc tempus non currere. Et Rochus Curt. in tract. Iurispatron. in verb. honorificum. q. 27. post Felinum in c. à nobis. col. 2. de except.

11 Item currithoc tempus sex mensium à die, quo capella vel ecclesia fuit facta, & consecrata, quia dicitur tunc vacans. c. quoniam. & eap. Cùm propter de iurepatronat. Lopus alleg. 95. quædam ecclesia. Refert. Decif. conf. 135. Ad iustificationem. in fi. docto. in clem. fi. de refcript.

12 Et qui allegat scientiam, eam probare debet, quia ignorantia praesumitur, per reg. iuris in 6. & hoc docet Nicol. Milius in verb. Patronatus. q. 5. vide Bart. in genero. ff. de his qui not. infam.

13 Imò etiam impedito collatori non currit hoc tempus, si fuerit juris impedimentum, siue factis ut si fuerit suspensus, vel excommunicatus etiam sua culpa. d. c. quia diuersitatem. Alex. conf. 58. vi. fo. in fi. in v. volu.

Impedito non currere. 14. Et quamvis regulariter contra impedimentum impedito facti currat præscriptio, tamen si iustum prescriptio fit impedimentum, datur restitutio, non aliás. I. Et Atrilicinus. in fi. ff. de seruitu. rustic. prædior. glos. in c. actione. 16. q. 3. l. 2. §. si quis ff. si quis cautio. Barbara. conf. 41. circa. in 2. vol.

Adie vacante tempus quando collatori currit. 15 Tamen hoc casu est speciale, vt non currat tempus quan præscriptio. no. Panorm. & alij in cap. i. de præscri. & Ias. in §. Rursus. colum. 6. num. 27. de act. in inst. Limitatur non procedere, quando fuisset tempus statutum in alicuius favoré, vel quando esset expressum, tunc currit à die vacationis. vt in cap. statutum. de præbend. in 6. & in clem. viii. de cōcess. præben. scripsi in §. i. in glo. à tempore vacationis, de nominat. Regia. in concor. quāuis contrarium teneat ibi Ioan. Dayma, & Philp. Probus in addit. in §. cui rei, in ver. iurisdictio. & in §. quod si quis. i. in verb. superiore, de colla. in Pragm. vbi à tempore vacationis computari scribit.

16 Sed Papa postquam statuit sex menses, & voluit illos à die scientia computati decisioni Papæ stare debemus, nisi in exceptis, vt dixi, itē quia, in

§. si quis verò de colla. in cōcord. statuitur, vt currat tempus, ab eo die, quo collator dispositus contra qualificationes prædictas. id est à tempore, quo contulerit alius, quam graduatis: tunc ius ad superiorum deuolutum est, si graduatus prosequatur: vt scripsi ibidem.

17 Quartò videndum est, ad quem fiat deuolutio? *Ad quē de Respon. facienda sunt cōclusiones sequentes.* Pri-

Deuolutio fiat in cathedralibus.

ma est, in ecclesiis cathedralibus deuolutio quæ propter negligētiā accidit, fit ad proximum superiore: vnde si volentes eligere episcopum neglexerunt, ad Archiepiscopū deuoluitur. Et si ab Archiepiscopo negligentia processerit, ad Papam fiet deuolutio. c. quanquam, vbi doct. de elect. in 6. Panor. & alij in c. cum in cunctis, in fi. de elect.

18 Et propter negligentiam collegij, vel per mortem omnium de collegio ius prouidēdi deuoluitur ad eum, qui habebat potestatem confirmandi electū, siue sit episcopus, siue alius prælatus: & docet Panor. in c. i. nu. 10. col. pen. de electio.

19 Si verò propter delictum omniū fiat deuolutio, tunc ad summum Pontificem fiet, non ad proximum superiore: vt docet tex. in d. c. quanquam, & gl. Panor. & alij in c. Bonæ. i. in fi. de electio.

20 Si autem aliqui tantum deliquerint, vt potest quia pars canonorum elegit indignū, vel omisit formā. ca. quia propter de electio remanet penes illos, qui nō peccarūt: quia delinquētes pro mortuis habentur, per c. Gratū. de postula. prælat. vbi doct. & in d. c. cùm in cunctis, in fi. Panor. in c. bonæ. i. in fi. & c. Dudum, i. col. 3. de elect. Mandagot. in tracta. de elect. c. 9. vbi Boët. in additio.

21 Secunda conclusio. Quando ad episcopum & *Deuolutio eius capitulum spectabat collatio, siue coniunctim, siue diuīsim, tunc vno negligēte ad alterum de episcopo deuoluitur collatio. per d. c. 2. de concess. præb. vbi ad capitulum vel econtrario.*

22 Nisi in denolitis ad episcopum, quæ post episcopi negligentiam ad Capitulum non deuoluuntur: quia in illis non est ista cōmunio inter episcopum & Capitulum, ideo deuoluentur ad superiore episcopi. arg. c. ne pro defectu, in fi. de elect. Innocen. & Panor. in d. c. Cùm in cunctis. in fi. gl. in §. item circa. in ver. Visam, in verb. Legatorum, de colla. in prag. Ioan. Franci. in tract. de offi. & potestate c. sede vac. in 2. q. partis. 2. Auffr. decif. 434.

23 Hodie ex consuetudine generali rotius Regni, quia parua est cōmunio inter episcopum & suum Capitulum, sed frequētius rixæ & controversiae: quando collatio spectat ad episcopum & Capitulum, vel archiepiscopum, deuoluitur collatio non ad Capitulum, sed ad Archiepiscopum, & ab archiepiscopo ad alium superiore. Imol. in clem. Si de beneficio. q. 2. de præben. per c. licet. vbi dicit deuolui de archiepiscopo ad Papam, non autem ad Patriarcham.

24 Limitatur in Patriarcha Lugdunensi, ad quem ab archiepiscopis fit deuolutio, & semper est sic solitus conferre de consuetudine generali regni Francie: sed si collatio spectat ad solum Capitulum, tunc deuolutio fiet ad episcopum. d. ca. 2. vbi doct. vel ad archiepiscopum, si sit Capitulum Ecclesiæ

De Deuolutionibus.

clesiae archiepiscopalis: & nisi sit contraria consuetudo: vt in Ecclesia Carnoten.

De inferiore ad episcopum sit deuolutio. 25 Tertia conclusio, quando collatio ad inferiores respectat, tunc deuolutio fit ad episcopum, nisi consuetudo, vel priuilegium sit in contrarium: vt in exemptis, cle. vna. de supplen. neglig. prælat. vbi Cardinal. & in cle. si de beneficio, dc præb. & tunc fit deuolutio ad episcopum loci, vbi situm est beneficium. glo. & doct. in cle. vna, in verb. locorum. de supplen. neglig. prælat.

26 Nisi inferior aliquid haberet facere, vt si Capitulum presentaret, & Abbas institueret, tunc ad instituendum sit deuolutio. glo. in verb. dispositio nem, in d. cle. vna. de Rota decif. 278. in antiqu. nam dicit Panor. in c. i. col. pen. de elect. quod patrono negligente, seu mortuo sine herede, ius puidédi deuolutum ad illū, qui potest instituere. per d. glo.

Post tempus sex mensium non valer collatio. 27 Quinto elapsō tempore conferendi non potest amplius episcopus cōferre purgando moram, vel alias. Et idem in alio collatore, quia ipso iure deuolutio facta est: ideo nō valer collatio, etiam si primo die post sex menses cōtulisset. gl. & doct. in c. 2. de concess. præb. Cardina. in cle. si de beneficio, in 2. not. de præb. licet alias possit quis moram purgare: vt probatur in ca. Potuit, ibi. Celeri satisfactione, de locato. & in l. & si post tres. ff. si quis cautio, ac in l. si insulam, de verb. oblig.

28 Tum quia tempus præfixum ad cōferendum censetur esse de forma: nam vbi tempus in cōstitutione apponitur, censetur appositiū pro forma text. in authen. Quę supplicatio. vbi Bald. & Salic. C. de precib. Imperat. offer. facit l. scire oportet. §. consequens. ff. de administ. tut.

29 Maximè tempus est de forma, quando adiicitur clausula, quod post tempus quis nō audiatur: vt consuluit Rom. conf. 23. nescio quid dubitatio nis. in f. & conf. 66. vir eximie. ideo collatio facta etiam extra statuta tempora non valet, quia forma nō est seruata: vt docet Albert. Brun⁹ in tract. de forma & solennita. actus Rubr. quando aliquid censeatur traditum pro forma in 16. conclus. scripsi in tractat. nomi. q. 14. etiā si archiepiscopus non conferat, non poterit sustineri collatio post sex menses per prædicta.

30 Limita nisi archiepiscopus concederet eidem episcopo aliquod tēpus, vt pote duos menses post sex mēses. tunc poterit cōferre iure archiepiscopi, non suo, cūm iam sit exclusus: vt no. in c. Vintonien. de elect. hoc etiā nominatim docet Alberi. in l. si cūm dies. in f. princ. ff. de arbitrio, per illū tex.

31 Item episcopus adhuc post deuolutionem unire beneficium poterit: teste Feder. confi. III. quæfatio talis. colum. 3. quia diuersum est ius vniendi & conferendi: quod vocabulorum diuersitas ostendit. l. si idem. C. de codicil. & hoc firmabo infrā, in mater. vnio.

Collatio in 32. Sexto collatio facta ante deuolutionem non. ie deuolu- valet, quia antea collator nullam cōferendi poten- tionem non statem habebat in illo beneficio nō deuoluto, nec valeat.

conualescit, si primus non conferat, nisi de nouo conferatur post tempus. doct. in ca. 2. de præb. in 6. Fel. & alij in c. cūm ex officij, de præscrip. Bočr. in

decif. Burdeg. q. 70. quæritur. Scripsi in tract. nom natio. q. 17. nu. 12. quia pro non dato habetur, quod ab illo datur, quinō potest de iure donare. c. quod autem in fi. de iure patrona. nec ista collatio coloratum præberet titulū quia omnino est nulla. doct. in c. cum nostris, de concess. præb. & Panor. in c. 2. ne sede vacan.

33 Septimò poterit episcopus ex causa assignare Sex mēses terminum collatori, seu electoribus, intra quē ha- breuari nō possunt a su beant prouidere de ministris: alioqui si nō prouiderint, poterit episcopus conferre. argu. c. irrefragabilis. §. excessus, & e. quanto. & ca. ad reprimen- dam. de offi. ordi. Panorm. in ca. Cūm ecclesia, in glo. i. de electio.

34 Sed non poterit terminum iuris auferre, cūm indultum à iure beneficiū nemini sit auferendū. reg. indultum, de reg. iur. in 6. sed prædicta locum habent in quibus non est terminus prefixus.

35 Octauo si collatio non fuerit sortita effectum, Terminus ut quia is noluit acceptare, vel post cōsensum iu- sex mensū ri suo renunciavit. Tunc idem collator conferre poterit alteri, & terminus nouis datur, ac si de no- uovacasset, per c. si elec̄tio. de elect. in 6. Panor. in c. cūm Vintonien. illo tit. nume. 13. decif. Rotæ. 283. & decif. 882. in antiqu. & decif. i. de iure patro.

36 Non nō si episcopus sit exemptus, ab eo deuolu- tio ad Rom. Pontificem fiet, per c. licet. & c. sicut. de supplend. neglig. prælat. Roman. cōf. 361. in ca- fa. scripsi. in §. si quis verò. in verb. Ad aliū de col- la. in concord.

37 Ab exemptis regularibus ad episcopū deuol uetur, qui autoritate Apostolica conferet. c. cum singula. de præb. in 6. cle. vna. de suppl. negl. prælat. nec poterit tunc legatus cōferre: quia specia- liter data est potestas episcopo, & vnius actus, ob id data potestas legato non derogat isti speciali. c. Pastoralis. in f. de rescrip. c. Dudum. & ca. Quamuis. de præben. in 6. facit l. si hominē. ff. manda. nisi expresa fuerit data illipotestas.

38 Nec quidem legatus poterit ratione concur- sus conferre beneficia, quę deuoluuntur ex alia. prouincia, quę non est sua legationis. licet deuol uantur ad Archiepiscopum sua prouincia, vt de episcopo Viuarien. ad Archiepiscopum Viennen. tunc legatus Auenionen. intra sex menses nō cō- ferret, quia non concurrit in his deuolutis, licet in aliis seculis. c. 2. de offi. leg. in 6. gl. in verb. legatorū. §. visum. de colla. in pragm. & lo. de Selua in tract. de benefic. in 3. parte. q. 66. nisi data ei esset specialis potestas à Papa ista etiam beneficia confe rendi, vt fieri solet.

39 Decimò is episcopus conferet, in cuius dice- cesi sita sunt beneficia, ideo si Abbas sancti Ger- mani sit negligens ad conferendū beneficiū si- in quo be- tum Aurelia, deuoluetur collatio ad episcopum nesciū sūn. Aurelianen. per glos. in cle. vna. in verb. locorum, de supplen. negl. præl. scripsi in §. Si quis verò. in verb. deuolutio, de colla. in concord. & hoc est no- tandum. facit l. si prædium. C. de prædis minor. quia omnes basilicæ conferenda sunt ab eo epi- scopo, in cuius territorio sunt. c. Regeda, & c. no- uerint. i. q. i. c. omnes Basilicæ. 16. q. 7.

Deuolusio 40 Vndeclimò, deuolutio fit cum qualitatibus & si cum pri- personis, quæ in prima erant collatione, per tex. in maqualita cle. vna. de supplen. neg. prælat. quia restans cum te & regu- sua causa. l. alienatio. ff. de contrah. empt. l. traditio. de acquir. rer. domi. Et ille qui substituit furioso, debet substituere illas personas, quæ furiosus, si sapiens est, instituisset, l. humanitatis. C. de impu. & subrogatum debet sapere naturam eius in cuius locum subrogatur. l. si eum. §. qui injuriarum. ff. si quis caurio. facit. l. ff. de solut.

41 Vnde si episcopus conferre debebat nominatio, ita tenebitur Archiepiscopus, ad quem ius deuolutum erit: alioqui collatio non valebit. §. si quis vero, vbi dixi, de colla. in concord.

42 Idem si quis debebat conferre alicui de genere fundatoris, vt is ad quem deuolutio facta est teneatur sic conferre, per d. cle. vnam.

Tenus con- 43 Duodecimò, quamvis in beneficiis sit præstigiendi officium conferendi tempus, vt in d. c. 2. de concess. clia regiano præb. & superius dixi, tamen in officiis Regiis nō, est taxatū. ut videtur innuere glof. in c. ad Apostolicę, in fi. de re iudic. in 6. licet iura disponentia de beneficiis, regulariter trahuntur ad officia secularia. vt fentit Bart. in l. 2. §. data. ff. de optio. leg. & Lucas de Penna in l. annonas. C. de eroga. militar. annonę. lib. 12. & expressę. Io. Luper in repet. cap. per vestras, in princ. nu. 6. De donatio. inter vir. & vxor. etiam iuria loquentia in officiis trahuntur ad beneficia, si in illis eadem sit ratio, & nisi contrarium inueniatur statutum.

In collatio- 44 Decimotertio notandum est, q. Curia Rom. ne iure derogatur in his deuolutis, vt soleat derogare fundationi beneficiorum, etiā in illa caueatur expressę, q. obtinens tale beneficium teneatur in illo personaliter residere, & esse sacerdos, vel ad sacerdotium intra annum promoueri, ac quod cum illo nō possit aliud obtinere.

45 Secus quando petitur fundatoriis derogatio quo ad omnes eius partes, etiam nō expressas, vel exprimendas, quia illa nō datur: possunt enim esse tales, quibus Papa non derogaret: vt scribit Staphil. in tract. de literis gratię, rub. de modo & forma imperandi, ver. vlt. non omitto vnum, &c.

Papa tri- 46 Decimoquartò addendum est, q. Papa semper modis per conferre beneficiū vacans, & maximè tribus beneficia cōmodis poterit, primò iure preuentio, c. dudum fer, primo de præben. in 6. dixi in §. declarantes, de mandat. per preuen. Apostol. in concord. quæ præuentio fuit illi tantū riferuata in beneficiis qualificatorum: sed in alijs nihil immutatum inuenio in Francia, nisi in rubr. de nominatio. Reg. in episcopatibus, Abbatibus, & Archiepiscopatibus, ac in prioratibus: ideo cōferre semper potest, prout iura statuant.

Cōferre tri- 47 Secundò Papa etiam confert concurrendo neficia per cum alijs collatoribus præter desidiam illorum, concussum text. in c. quia, vbi Panor. not. 5. de cōcess. præben. Papapoteſt ac legamus. vnde si Papa velit cōferre, potest semper conferre ratione illius concursus, quia concurredit cum quolibet ordinario in potestate, & iurisdictione. c. si eo tempore, vbi Io. Mona. de electio. in 6. & d. c. quia. est enim ipse ordinarius totius orbis. c. cūcta. 9. q. 3. 48 Nam quamvis potestatem ordinarii dederit,

maiorem tamen sibi retinuit. ca. dudum. de præb. in 6. ideo bonum est in bullis exprimere, quia si conferret tantū iure deuolutionis, nō posset conferre ante tempus elapsum, sed ratione concursus semper potest: vnde multæ clausulae solent in bulla app. ni, & illa claus. vel alias quoquismodo vacet, hoc significare potest.

49 Et notandum est, q. vbi cuncte aliquis collabor potest cōferre beneficium iure ordinario, vel deuoluto, poterit & Papa illud conferre ratione concursus, quem habet cum quolibet ratione superioritatis. d. c. cūcta per mundū. 9. q. 3. & hunc cōcursum Legato à latere Papa, vel iura cōcedere solent. c. si à sede, vbi doct. de præb. in 6. multò magis sibi regnent, cum nisquam tantā cōseatur dare potestarem, quin maiorem semper retineat, d. c. Dudum, de præb. in 6. scripsi in §. si quis vero, in glo. vlt. de colla. in concord.

50 Et quando beneficiū est sub patronatu laicorum, Papa non intendit cōferre nisi apponat illam clausulā, q. tanto tempore vacavit, q. eius collatio est ad fedem Apostolicam legitimē deuoluta: vt est constitutū in regula Pauli 3. cancell. 40. & tūc non derogatur iuripatronatus laicoru, sed de illo iure debet fieri mentio, teste Domin. cōs. 50. quæritur an episcopus. Sequitur Staphil. in tract. de lit. gratia, fol. 57. vers. hinc est quod in prouisionibus, scripsi sup. in tracta. signature.

51 Tertiò Papa etiā confert iure deuoluto, vt hic: *Iure deuo-* & inc. cūm nostris. & c. literas. de cōcess. præb. quā- *tuto a Pa-* uis episcopi & alij superiores iure suo, & pleno iu- *pa provide-* re ac deuoluto conferant, nō tamē iure concursus tur *benesi-* nī Papa & legatus à latere ex cōcessione. d. c. si à *ciss.* sede. de præb. in 6. c. 2. de offic. lega. in 6.

52 Decimoquintò si episcopus iure deuoluto cōferat, cūm non ita vacaret: sed præfatus episcopus iure quidem ordinario cōferrē poterat, non valebit talis collatio, per text. in c. ex parte. infi. de cōcess. præb. quia quod noluit, potuit, & quod voluit, adimplere nequirit: cap. cūm super. de offic. de le. l. multum. C. si quis alteri vel sibi.

53 Sic dixi in episcopo, qui in mensibus graduatorum contulit alicui tanquam graduato, qui tam non erat, licet potuisse: & valuerit collatio si dixisset tanquam idoneo: tamen nō valebit collatio postquam iste non est graduatus, quia illi tanquam graduato facta fuit, quia non erat illius qualitas. §. teneantur, in gl. alteri, de colla. in concord. facit quod plenē scribit Roman. conf. 496. primus. & Io. de Selua. in tract. de benefic. in 3. part. q. 41.

54 Decimo sexto fit deuolutio de patronis ad episcopum, vel alium habentē instituere, gl. sing. in clem. vna. in verbo dispositionem, de supplen. neglig. prælator. & si duo præsentauerint indignum, & vnius dignum, non remansit ius in illo solo, licet in electionibus secus. ca. bona. & c. in Genesi, de electio. nam quando electio fit, illa competit eligentibus ut vniuersis, sed præsentatio. vt singulis ca. 1. & 2. de iure patro.

55 Ideo non potest remanere apud duos, vel minorē partem sicut electio, videte tameq. Panor. & alios in d. c. 3. & Paul. de citad. in tracta. de iure

*Collatio si-
cia in re de-
voluto cum
non sit, non
vixit.*

*Pronisfa-
cita in re de-
voluto cum
tanquam gra-
duato, qui
non est, non
valeat.*

*De patro-
nis ad quæ
devolutio
fit.*

De Deuolutionibus.

patro. in 6. part. q. 28. & in 13. part. quia nō videtur ratio diuersitatis inter istos.

56 Decimo-septimō si patronus præsentauerit ei, cui non debebat per ignoratiā: & postea ī posseferit beneficium, quod permittuit cū alio accedente autoritate Episcopi, an valeat huiusmodi permutatio: quia videtur deuolutum ius ad Papā ex eo, q̄ patronus nō præsentauit ei cui debebat. Contrarium tamen docet Lapus allega. 95. quædām ecclesia, eō scilicet quōd patronus tunc diciatur negligens, ideo nec fit deuolutio, per c. 2. & c. quia de concess. præb. suprā dixi.

57 Decimo-octauā quamuis apud iurium interpres sit controuersum an capitulū sede vacante fungatur vice episcopi generaliter, vel in casib⁹ à iure tantum expressis. Et Panor. & alij in ca. 2. per illum tex. dicunt Capitulum non succedere in ius episcopi, nisi in casib⁹ à iure expressis, ponderando text. ibi, cū nusquam inueniatur: sed ille text. loquitur in collationibus, secus in aliis, vt inferius dicetur.

*Regula affirmitativa
vice episcopi* 58 Ego autem putarē statuendā regulā affirmatiua, videlicet q̄ Capitulū fungatur vice ep̄ tam in quod cap. spiritualibus, quam in temporalibus. c. pen. & vlt. sede vacante supplen. neglig. præla. li. 6. & c. is cui. de elec. in te fungitur 6. maximē in his quā spectant ad iurisdictionem episcopi, etiam in omnibus necessariis capitulum in locum ep̄i succedit, & est necessarius administrator. gl. in verb. Capituli. cle. 1. §. 1. de hæret.

59 Vnde omnia quā ad merum & mistum pertinent imperium (paucis exceptis) administrare potest. l. 1. C. de offic. eius qui vicem alterius gerit. c. ad obolendam de hæret. Nam postquam in spiritualibus & temporalibus ministrat capitulū, ergo generaliter: quia vicarius generalis dicitur, qui in temporalibus & spiritualibus est creatus. c. fin. de offic. vicar. lib. 6. dixi suprā in materia vicariorum: hoc etiā probatur in d. c. 2. ne sede vacan. sumendo à contrario: nam ibi dicit, nusquā inueniri iure cœcum, quōd episcopus vice capituli in collationibus beneficiorum fungatur: ergo in aliis inueniuntur, & hoc etiā sequitur Federic. confil. 30. ad capitulum. col. 2. & Io. Fran. in tract. de offic. & potesta. c. sede vacan. in 1. q. 1. partis.

60 Speciale est in collegio Cardinalium, vt certos casus mortuo Papa pertradere possit. cle. Ne Romani de elec. ergo in episcopo, & suō capitulo ius est contrarium.

61 Item quando episcopus à Paganis est captus, Capitulum in spiritualibus & temporalibus nullis exceptis administrat, sicut si per mortem vacaret. c. pen. & vlt. de supplen. neglig. prælat. lib. 6. ergo per mortem sede vacante capitulum generaliter administrat, tam in spiritualibus quam in temporalibus, nisi exceptū fuerit: quia in permissionis omnia concessa censemuntur, quā non sunt prohita. c. inter. de transla. episcopi.

Vicarius & officialis à ca. sede vacante crea- ri possunt. 62 Vnde sede vacante poterit capitulum consti- tuere vicarium in spiritualibus & temporalibus, qui ista administret, alioqui si perperam & negli- genter administret, poterit creari visitator. c. vlt. de supplen. neglig. præla. li. 6. & officiū eius cōscribit

Io. Fran. in d. tract. de offici. in q. vlt. secunda partie. *Officiū vi- caris & of- ficialis cap- fide vacan-*

63 Et iste vicarius & officialis capituli poterit funspendere, excōmunicare, interdicere, priuare, & absoluere. c. his quæ. in fin. de maior. & obed. cap. vno. illo. ti. lib. 6. poterit ergo capitulū creare p. r. - 12.

nitentiarium, cū u. absoluat in casib⁹ etiam ep̄o referuatis. Panor. in d. c. his quæ. de maior. & obed. Io. de Selua i. tract. de benefi. in 2. part. q. 11. glo. & doct. in c. 2. de penit. & remiss. Io. Fran. vbi suprā, q. 6. partis secunda, tract. de offici.

64 Poterat etiā hic vicarius disp̄sare in casu necessario, & cum causa. vt cum scholastico causa studij poterit dispensare de non promouendo ad septenniū suscep̄to subdiaconatu, c. cum ex eo de elect. in 6. Fede. dict. conf. 30. an capitulū. Io. Fran. q. 5. partis 1. vbi suprā. dispensare tamen super defectu natalium non potest, nec in casib⁹ in quibus ep̄s non posset. Fel. in d. cap. Cūm olim. q. 8. dc maior. Petrus Parif. conf. 96. pro Lupo. col. pen. nu. 25. col. 4. & conf. 136. stante defecta. col. 1. ibidem.

65 Poterit quoque visitare ep̄o mortuo, vt criminaria corriganter. Panor. in c. cūm olim. de maio. & obed. quāuis gl. in d. cle. 1. dubitet, dicens indigere declaratione superioris: itidē congruam portionem assignare: vt per gl. in verb. dicecefani. cle. 1. de iure patro. scripti in trac. de congr. portio. q. 7.

66 Limitatur non procedere in his quā sunt ordinis, quā non potest vicarius per se tractare, sed poterit conuocare ep̄icopum vicinum, qui ordines conferat cum cautelā studio, id est præstabilit. cautionem ep̄icopūs, quōd ex hoc nullum ius sibi, nec possessionē acquiret. facit. e. Suffraganeis, de elect. c. Pontifices. 7. q. 1.

67 Dat etiā literas dimislorias Capitulū. c. cūm nullus. §. episcopo. de tempor. ordinatio. lib. 6. episcopos facit consecrari, & clericos ordinari. dicit Federic. d. conf. 30. col. 2. d. c. is cui. de elect. in 6.

68 Secundō non procedit in his, quā competūt episcopo iure delegato, vel ex priuilegio singulati, tunc Capitulum sede vacante nō fungetur vice illius. gl. & do. in cle. 1. in verb. Capituli. de hæret. c. fin. de priuilej. lib. 6. quam sententiam probat Federic. d. conf. 30. col. 2. & Panor. in cap. cūm olim. vers. 5. de maior. quia in his nullam cōmunionem habent canonici cum Episcopo: & priuilegium personale non egreditur personam. reg. priuilegium, de reg. iur. in 6. c. fane. de priuilej. lib. 6.

69 Et sic Capitulo non cōpetet potestas creandi licentiatos, vel doctores, si iure speciali ep̄s hoc priuilegium habebar, secus si iure cōmuni, vt tanquam eps. Panor. in ca. cūm olim. in fin. de maior. & obed. & in dubio videtur competere tanquam episcopo. & sic ad Capitulum spectabit, vt in Ep̄o Montis-pessulanī patet. gl. vlt. in cle. fin. de magist. dicit q̄ vbi non appetet, episcopus cum Capitulo hoc faceret, ergo vacante sede ad Capitulum deuolueretur: non tenetur tamen episcopus requirere in his Capituli consensum vel consilium, te' Panor. in c. cūm Apostolica. in fi. de his quā sunt à præla. Fel. in c. verum. col. 1. de iudic.

70 Item capitulum non potest conferre. c. illa. ne sede vacan. nec præsentare. Io. And. in d. c. vno. de tali. maior.

major. Card. in ca. presbyteri, col. vlt. 24. dist. quia verbū collationis cōprehendit p̄s̄entationē. gl. in c. e. vna, de rerū permū. & q̄a p̄s̄entatio est in fructu, sicut collatio. gl. in c. cū olim. de maioritat. 71 Etiam non potest conferre, quamuis collatio spectet ad ep̄m cum cōsilio & assentu capituli, per text. in d. c. vno. §. cum verō. ne sede vacan. in 6.

Archiepi-
scopus be-
nescia epi-
scopi mor-
tui non cō-
fert.

72 Nec etiam Archiepiscopus vacante sede potest conferre beneficia ad collationem ep̄i sp̄e-
ctantia, sicut nec ep̄o capto. ca. pen. de supp. negl.
præla. lib. 6. facit. c. Pastoralis. de offi. ord. vbi in ca-
tibus à jure expre. sis Archiepiscopūs habet poten-
tiam: sed iste casus non inuenitur expressus, er-
go non potest, sicut etiam nec vniere potest: vt not.
doct. in c. i. ne sede vacan. gl. in cl. fin. de reb. eccl.
non alien. Et in casu negligentiæ potest conferre
Archiepiscopus. c. 2. de concess. præb. sed episcopūs
mortuus non potest dici negligens. d. c. 2. in fi.
ergo Archiepiscopus sede vacante conferre non
poterit: quamuis. gl. videatur innuere cōtrarium,
in d. c. presbyteri. 24. dist. & dicitur sedes vacare
donec Episcopus nouus adeptus fuerit possessio-
nem, teste Host. in cap. olim. i. de restit. spol. refert
Felin. conf. 40. Pisani. col. 2.

73 Ad hāc non poterit conferre etiam hospitale
in titulum, quia loco beneficij habetur. cle. Quia
contingit. de relig. dom. clem. 2. de præbendis. fe-
cus quando ad nutrum daretur: vt docet Ioan. de
Selua. in tract. de benef. in 2. part. q. ii. circa fin. Et
vt breuius dicam, non poterit conferre beneficia
nec maiora, nec minora, regularia, nec secularia,
multò minus dignitates, cū beneficiorum no-
mine hāc etiam veniant, clementina Auditor, vbi
gl. de rescr. c. i. de regu. iuriis, in 6.

74 Quod primò sublimata non procedere, quā-
do collatio spectaret ad Episcopum & capitulum.
simil, tunc Episcopo mortuo, vel excommunicato
posset capitulum conferre. ca. vno, ne sede vacan.
lib. 6. c. fi. de regu. li. 6. siue Episcopus in collatione
esset tanquam Episcopus, & sic primus in capitu-
lo, siue tanquam canonicus, vt secundum ordinē
receptionis: nam vtroque casu mortuo Episcopo
capitulum conferre. c. à collatione, de appell. li. 6.
Panor. & alij in c. fi. de concess. præb.

75 Diversum est si cum ep̄o alijs conferat. Pan.
in c. cū olim. de maior. tūn quia hic casus nō re-
peritur à iure expressus, & ratione cōmunionis in
primo casu permittitur, vt multa alia, in l. si cōmu-
nem. ff. quēadmodū seruit. amittant. Alex. & Iaf. in
l. sed si p̄fures. §. filio. ff. de vulga. doct. in c. i. de iud.
& in c. de quarta, de præscr. Bauer. in §. testes, col.
7. de testa. in inst. quā communio nō est quando
Ep̄s confert cum alio. facit. §. fi. de donat. in instit.
& l. i. de vend. rerum fi. cum priua. commu. lib. 10.

76 Idem si spectaret ad capitulum cum cōsilio
Episcopi, tunc eo mortuo capitulum conferre
etiam poterit non expectato Episcopi cōsilio. d.
c. vno, in fi. ne sede vacan. in 6.

Comm̄dā-
re ad sex
mensis cā-
putulum po-
tif.

77 Secundò potest capitulum sede vacante com-
mendare beneficium ad sex menses, vel ad breuius
tempus, maximè beneficium habens onus anne-
xum, per cap. Significatum, de præb. Innō. & Pan.

in d. c. illa. 2. Ne sede vacan. Pan. & alij in c. bona.
de appell. Anchar. in c. vno, de maior. & obed. lib. 6.
de Montelaud. in c. i. de instit. lib. 7.

78 Tamen si superior intra sex menses non pro-
uiderit, vel si non esset adhuc aliquis Ep̄s, poterit
adhuc illi continuare commendā, donec superiōr
prouiderit: vt docet Ioan. Francis. in tract. de offi-
cio & potesta. c. sede vacan. q. 3. partis 2. & q̄a hoc
fit ex necessitate, vt ecclesiæ deferuiatur. vnde per
hoc limitabitur. c. Nemo deinceps, de elect. lib. 6.
vt instantē necessitate possit parochialis ecclesiæ
commendari ultra sex mensēs: necessitas enim fa-
cit licitum, q̄ alias esset illicitum. c. si quis propter,
de furt. l. i. ff. de offi. consul. l. 2. §. i. & ibi gl. ff. ad leg.
Rhodiā, de iactu.

79 Per hanc tamen commendam nō præiudica-
bitur Ep̄o, quia ipse poterit conferre illud benefi-
cium etiam inuitu eo, cui fuit commendatum, &
eo etiam non vocato. arg. c. si verō, & ibi gl. de iu-
repato, vt docet Præpof. in d. c. presbyteri, col. vlt.
24. dist. quod facere non posset post collationem,
tum quia collationes beneficiorū perpetuū sunt,
nec ab illis debet possidens amoueri sine magna
causa. c. satis peruersum, 56. dist. Tum etiam quia
commendarius est tanquam custos fructuum
beneficij, & reuocato deposito depositarius desi-
nit habere ius retinendi. l. i. & per totum. ff. depo-
si. gl. in d. c. nemo. Et quia hāc commenda fit ex
necessitate, vt deferuiatur ecclesiæ, & vt nullum
interim patiatur dispendium: & ne fructus bene-
ficij pereant. vnde in his necessariis succedit ca-
pitulum sede vacante: vt inferius dicetur. vide Pa-
ris. conf. 90. circa, in 4. vol.

80 Præterea potest Capitulū sede vacante cōco-
nomum præficere ecclesiæ, vt iura illius regat, &
administret. c. cūm vos, de offi. ordinat. hoc enim
pertinet ad Episcopum ratione vniuersalī iuris-
dictionis Episcopalis, in qua succedit capitulum.
sede vacante, gl. & doct. in d. c. vno, per illum. text.
de maior. lib. 6.

81 Non poterit tamen capitulum commendare
ecclesiā parochialeā nisi sacerdoti, & in legit-
ima atatē cōstituto, quia hoc prohibetur omnib.
in d. c. Nemo, de elect. in 6. & non censetur habe-
re maiorem potestatē capitulum, quam Episcopūs
haberet, si viueret. Nec substitutus in locum
alterius maiore prædictus erit præminētia, & po-
testate, quam is cuiusvices gerit. l. sed si hac. §. fin.
vbi Iaf. ff. de in ius vocan.

82 Cōmendare tamen perpetuū non posset, quia
per hoc præiudicaretur Episcopo, sicut in colla-
tione quam non potest capitulum facere. d. c. illa.
& Ioan. Fran. in tract. de offi. & potesta. c. sede va-
can. 3. q. secunda partis.

83 Sed poterit capitulum commendare regulare
seculari & econtra: vt asserit Petrus de Peru. in c. re regulare
si cōstiterit, de aecu. prout refert Prepo. in c. pres-
byteri, col. vlt. 24. dist. sed pace eorū dixerim, hoc
non est verum: quia hoc prohibetur Ep̄o, videli-
cet sic conferre & committere, in clem. vna, de
supplen. negl. prælat. quia solus Papa cōmēdat
regularia secularibus, & secularia regularibus:

Episcopūs
durāc cō-
menda cē-
ferre potest.

De Deuolutionibus.

c. cum singula de præb. lib. 6. Sed Capitulum non est maius episcopo, cùm succedat in epi locum. Ergo regularia quidem regularibus commenda- re posset, & secularia secularibus, non econtrario.

Papa pre-
natio posse
commenda-
an vacat.

84 Terriò Papa etiā poterit durante hac com-

menda à Capitulo facta, & de ea mentione habi-
ta, quidere de hoc beneficio, alias si non faceret
mentionē cōmendæ, subreptitia esset Papa pro-
uiso glo, & doct. in d.c. Nemo. & Ioan. Fran. in d.

tract. in 3. q. 2. partis, col. 2. quia non vacat durante
cōmenda: ideo Papa nō videt contulisse, nisi eam
expresserit, teste Cald. conf. 6. de præb. & conf. 30.

85 Limita in collatione necessaria, quam capitu-
lū fide vacate facere pōt, vnde mādarario cōfer-
re licebit, & nominatis, ac graduatis. Pan. & alij in

d.c. illa, ne sede vacā. scripti i trac. nomi. q. 8. nu. 30.

86 In his etenim quæ sunt necessaria lex indul-
get capitulo, vt ministrēt, c.i. de instit. li. 6. de pu-
pillo. §. si quis riuitos ff. de noui oper. nuncia. & vbi
imminet periculū & præjudicium, quod pertinet
ad iurisdictionem episcopalem, capitulum succe-
dit vacante sede: vt not. gl. in cl. 1. d. charer. Pan. in

ca. is qui, in fin. de maior, ne ex defectu superioris

possit periculum generari, vt ibi.

Instituire
priest capi-
tulum sede
vacante.

87 Quartò fallit in institutione: potest enim capi-
tulum vacate sede instituire presentatos à patro-
nīs. c. i. & 2. de instit. li. 6. quia hoc necessario agit.
postquam facta est presentatio: sed presentatio est

actus voluntarius, glo. & doct. in d.c. i. & Paul. de
Calt. in tract. iurispa. in 6. parte. q. 33. & seq. art. 3.

Confirmare
poteſt capi-
tulum sede
vacante.

88 Quintò confirmare electos non prohibetur. c.
cùm olim, de maiorit. quia confirmare est iurisdi-
ctionis episcopalis in qua iurisdictione capitulum
succedit: sed cōferre est donare, collatio donatio
dicitur, in c. relatū, de præb. c. vno. vt eccl. benefi.
& donare quis non potest sine mandato. c. fin. de
offic. vicar. lib. 6.

89 Etminus est confirmare, quām conferre: quia
electus habet ius, ex elect. c. fin. de elect. in 6. sed is
cui confertur, nullum ius habebat ante collatio-
nem: & quia conferre non est iurisdictionis epi-
scopalis, sed est cuiusdam facultatis extrinsec. vt
not. Ioan. Andr. in c. quamquām, de elect. in 6. post
Inno. in d.c. illa.

90 Confirmans vtitur iurisdictione, cōferens au-
tem donare videtur: quod nō potest facere capi-
tulum sede vacate, sede debet referuare fructus
futuro successori. c. q. a. sepe, de elect. lib. 6. sed in-
tellige q. confirmare poterit electos in ecclesiis
inferioribus, vt Abbates, sed electū epi cōfirma-
re non poterit, sed Archiepiscopus. d.c. cùm olim.

91 Si tamen electio alicuius dignitatis spectaret.
ad capitulum, & confirmatio ad epi vacante sede,
capitulū eligit & cōfirmabit. gl. & doct. in ca.
penult. de suppl. neg. prælat. quia duplicit iure fun-
gitur. l. si consil. ff. de adoptio. scripti in §. si quis
verò, de colla. in conc. in gl. dispositiones.

Beneficia
ad episco-
pū deuolu-
ta an capi-
tulum con-
ferre possit.

92 Sextò capitulum vacante sede, potest cōferre
beneficia deuoluta ad epi ratione negligentia,
vel delicti inferioris: quia illa deuolutio pertinet
ad episcopum ratione iurisdictionis episcopalis: &
quæ deferuntur ea ratione, deuoluntur sede va-

cante ad capitulum. ca. cùm olim, de maior. Ioan.
Andr. in c. quamquām, de elect. li. 6. Pan. in c. 2. vlt.
not. ne sede vacan. vbi dicit hanc deuolutionem
fieri fauore beneficij ne diutina sit vacatio. capit.
quam sit, de elect. in 6. ergo non debet expectari
notius successor ad conferendum.

93 Pan. tamen inc. cùm olim. col. 2. de maio. tenet
contrarium: tum quia eadem est ratio in his, quæ
in aliis. & q. a regula est negativa, in d.c. 2. ne sede
vac. Nec obest si q. s dicat esse necessariū ob diu-
tinam vacationem, quia interim commēdere vel
economum preficere, capitulum poterit: vt supe-
riū dictum fuit, sed non cōferre. Feli. in d.c. cùm
olim, & huic sententiā subscribo post Bal. in cap. ne
pro defectu, col. 2. de ele. & Io. Fran. in tract. de off.
& potestat. in 2. part. q. 2. ver. quāro an epi, in fin.

94 Septimò non potest capitulum sede vacante,
recipere resignationes, & conferre: quia hoc non
videtur à iure concesum, & hoc videtur probare
tex. in c. vno. §. cùm verò, ne sed. vac. in 6. vbi dicit
capitulum non debere se intromittere de colla-
tionibus ad episcopum spēctatibus, ergo nec per
resignationem: quia verbum, intromittere, intel-
ligitur quomodo cunque se immiscere de colla-
tionibus, ergo non poterit conferre vacas per re-
signationem: & quia hoc est proprium episcoporum.
c. quæstum, de rerum permitt. gl. & doct. in
clem. vna, de rerum permuratione.

95 Ego verò sic distinguerem, q. capitulum non
potest recipere resignationem liberam & simili-
cem, sed resignationem, quæ fit ex causa permutationis,
recipere poterit, quia est necessaria, &
cum causa: sic conciliantur sententiæ contrarie, &
hoc videtur decidere Inno. & Feli. in d. cap. cùm
olim: de maior. & Ioan. Fran. in d. tract. q. 2. in fin.
Bal. in c. ne pro defectu, de elect.

96 Nec sequitur, potest capitulū priuare, ergo &
recipere resignationes: quia ista diuersa sunt, & se-
parata: & separatorum separata est ratio. l. f. ff. de
calumniat. & instituire potest, sed nō conferre: &
hoc scilicet permutare est vtile ecclesie & nece-
sarium, vt per sonz, quæ vni loco minus sunt vtilis,
alibi se valeant exercere. d.c. quæstum, in fi.

97 Vbi gl. dicit, quod si beneficia sint in eadem
ecclesia sine onere, possunt autoritate p̄pria per-
mutari: secus in diuersis ecclesiis. ego vellem semper
habere superioris autoritatem, etiam in eiusdem
ecclesiæ beneficiis: & hoc est necessarium,
quicquid in contrarium iactetur.

98 Octauò poterit conferre beneficium referua-
tum post mensim, sicut vicarius epi. ca. statutum,
de præb. in 6. vt firmat Ioan. Fran. q. 8. col. 3. part. 1.
vbi suprà: quod non putarem verum, quia text. ibi
concedit episcopo, & eius vicario, ergo non alii.
c. qualis. 25. dist. l. cùm prætor. ff. de iud. & quia iure
cautum non reperitur, jnd. reperitur reg. in con-
trarium, vt suprà dixi: ergo exceptio debet esse
scripta, alia regulæ stari debet. l. i. ff. de reg. iur. &
hoc probat. text. in c. pen. de supp. neg. præla. lib. 6.
& in d.c. statutum dicitur, quibus Canonice com-
missum est: quod non est capitulo.

99 Limita nisi Papa crearet visitatorē sede vacante,

Reservata
beneficia
post mensem
an capitulo
confere
peſſi.

eo casu hic posset beneficia cōferre, quia plenissime videtur creatus, & ad omnia, ca. vlt. in fin. de supplen. neg. praelato.

Non poterit capitulum ex causa vnire beneficia his casibus, quibus episcopus posset, dummodo nihil detrahatur iuri episcopali. Card. & Imol. in clem. i. de stat. monach. Petrus de Peru. in tract. de vno. eccl. c. 4. & Feli. in c. cūm olim, in fi. de maior.

Decimō sede vacante nō deuoluerit, ad capitulum collatio præbendarum: nec poterit capitulum illas cōferre. c. 2. ne sede vacan. quia collatio beneficiorum est in fructu. g. in c. cūm olim, de maior. & fructus reseruādi sunt futuro succelsori. c. quia sāpe de elect. in c. clem. penul. illo. tit. sic & collatio: & quia in his videtur electa industria episcopi, ut idoneis, conferat. ca. grauem, de præb.

102 Adde q̄ collatio est donatio. cap. relatum, de præb. c. i. & 2. ne sede vacan. c. vno vt eccl. benef. & quis non potest sine speciali mandato donare. ca. fi. de offi. vicar. lib. 6. & quia nusquam iure causum reperitur. d. c. illa gl. in cle. i. in verb. potestatis, de electio. & quia donatio alienatio est. c. nulli, de rebus eccl. non alien. quæ nō potest fieri à capitulo sede vaca. c. si qua. 12. quest. 2.

103 Et quamuis. d. c. illa. 2. loquatur in præbendis, tamen idem est in aliis beneficiis, tex. in ca. vno. §. fin. ne sede vaca. in 6. vbi dicit in beneficiis, & c. i. de inst. ibidem, & per gl. in c. cūm olim, de maior, & obe. Ioan. Fran. in tract. de offi. q. i. partis secūde, vbi plenè. Nec quidem poterit capitulum obtinere collationem etiam per præscriptionem, quæ non currit, sed dormit sede vacan. c. Ex transmisfa, de præscript. Ioan. Fran. in q. 9. partis prima.

Alienare bona episcopatus non poterit capitulum sede vacante, si qua, de rebus. 12. scopus nō q. 1. gl. & doct. in d. c. 2. & in c. iis qua, & d. c. cūm. potest capi olim, de maior, licet possit capitulum consentire alienationi, & interponere autoritatem ex legitima causa, si inferiores ecclesiæ alienent ex causa, & in his casibus, quibus ep̄s posset: quia aliud est alienare, aliud consentire: & consensu in alienatione non est prohibitus. cap. sine exceptione, vbi scrips. 12. q. 2. vide per Ioā. Fran. q. 8. part. 2. ind. t. a. & plenius. q. 2. & Feder. in tract. permura. q. 36. hoc teneatis, quicquid docto. dicant in contrarium. [Etiam non potest capitulum sede vacante dispeſare cum spurio ad tonsuram, licet episcopus posse. c. i. de filii presbyt. in 6. Felin. in c. cum olim. in 8. q. de maior. & obed. & Paul. Paris. conf. 136. stan- te defectu. col. i. in 4. vol.]

105 Decimononò impetrans iure deuoluto tenetur declarare modum vacationis, alioqui collatio eidem non suffragabitur: vt patet in regu. Can. & canonis de ita pronunciavit Senatus anno 1528. die 2. Martij clariss. pro Ioanne Blondet, qui hoc requisierat coram Cōseruatore vniuersitatis Paris, licet denegasset: tamen Senatus recendentiam huic Blondet adiudicauit: vt dixi suprà in signatura.

106 Vigesimò impetrans iure deuoluto per incapa- citatem possessoris, nō debet ingredi possesso-

nem, & fructus recipere ante sententiam aliquam*to per in ca- posseſſoriam in hoc Regno, aliás priuatur iure po- pacitatem ante ſenten- ſcitorio: nec debet ſequeſtrari beneficium impe- tū posſeſſorium tāquam cōsiderans per incapacitatem: vt ſta- ſoriam fru- tum est in conit. Regis. tit. De la reformation des échats non po- tef recipi- art. 15.*

107 Secus ergo erit in aliis imperatibus, iure deuoluto, aliás quam per incapacitatem: quia hic modus est odiosus, alij verò modi non, & ſic odia, restringi debet. l. cum quidam. ff. de liber, & poſthum, & poſtquam vnum modum exprimit, tantum in illo intelligetur, arg. l. cum prætor. ff. de iudic. & cum his benedictus sit Deus in ſempiterna ſecula, Amen.

De rescripto si neutri, si alteri, & si nulli.

Dupliciū, videlicet per rescriptum si neutri: vt ſi duo litigent ſuper beneficio aliquo, & neutrum videtur ius obtinere in eo, impetrabo illud beneficium à Papa hac lege, vt ſi neuter ius habuerit in beneficio, Papa, mihi conferat. Quod duobus modis fieri potest. Primo Epifcipo dirigendo rescriptum, qui cognoscit de cauſa, vel alteri cui Papa mandabit.

2 Quod si per euentum litis huiusmodi conſtituitur, neutrum dictorum litigantium in dicto beneficio ius habere, & idem beneficium (vt premitur) vacare: & tempore datae præſentium non ſit in eo ius alicui ſpecialiter acquisitum cūm omnibus iuribus, & pertinentiis ſuis eidem N. autoritate noſtra conferas, & affignare procures, inducens, &c. & Papa olim ſic mandabat confeſſare.

3 Et vidi dubitari, ſi lata ſucrit ſententia contra quendam, à qua ille appellauit, an poſſit hoc rescriptum impetrare, & dirigere iudici appellatio- ni, quia adhuc non eſt iudex. Resp. poſſe, cū iſta clauſula, Cū autem ſicut eadem, &c. Idem N. ſi à dicta ſententia infra tēpus ab ea appellandi exiſtens, appellare propōnat, & à nonnullis afferatur neutri dictorum, &c. ius competere illos, &c. mā- damus, quatenus ſi dictum N. à ſententia ipſa ap- pellare, & cauſam appellarionis huiusmodi tibi committi contigerit, ac per euentum litis huiusmodi conſiderit neutri, &c. confeſſare, &c.

4 Secundò Papa interdum non mandat confeſſari, ſed confeſſat, ſi neutri litigantium ſit ius queſitū: & hoc eſt tutius: & iſte poſtea petit in iudicio recipi in partē, & recipiſtur. & ſic feruatur in Frācia.

5 Differentia nūc ſtatuenda ſunt inter hec re- scripta. Primò datur alteri, ſi duo litigant, alteri litigantium impetrat illud beneficium, ſi alteri ius queſitum non ſit: & ſic hoc rescriptum conſer- uandi etiam vim habet.

6 Item ſi ille, qui nullum ius habebat, fecerit cō- mittere cauſam contra intrūſum, & poſtea im- petret gratiam, ſi alteri, ſatendo ſe nullum ius ha- bebere, an ſit ei concedenda haec gratia, ſi alteri ius non competat, quod iſti impetranti prouideatur: & vidi impetrari, & obtineri: tamen quia dolosè videtur intrāſſe item, & nullum ius a principio habuisse, ſed quia fatetur hoc, idco valebit prouiſio illi facta de ſtylo curiæ Romane.

Si alteri im- petratur à colligātē.

Ius colliti. 7 Item gratia si neutri, vel si alteri, potest impetrari, si is qui tecum litigat, nullum ius habeat, nō modo *impe-* quod ego imperrem ius suum, quia dico eum nullum ius habere: sed peto, q̄ si confiterit eum nullum ius habere per eventum litis, q̄ mihi prouideatur: & ita etiam fieri potest, nec ista sunt contraria: quia licet anteā concessum mihi fuisset beneficium, tamen quia prius erat alteri forte concessum, hodie video me ratione primæ cōcessio-

nis ius non habere, quia non expressi exprimēda, ideo possum impetrare nunc gratiam si alteri.

8 Quod si aduersarius nullum ius habeat, & hoc confiterit: nīc Papa mihi prouidet, & hoc referatur ad finem causæ, quo constabit alterum ius non habuisse, nec habere: vel etiam potest Papa in initio impetranti prouidere: vt suprā dixi.

9 Item si inter plures est lis super beneficio, quorum unus velit gratiam, si neutri, impetrare quo ad unum tantum, nō quo ad alios, an possit? Resp. Sic, quia alius forte confitebatur se nullum ius habere: ideo gratia dabitur si alteri, sed turius est exprimere, si neutri forte si postea alter nollet confiteri ius se non habere.

Gratia si 10 Et licet gratia si neutri, vel nulli non debeat *neutri, an* dari nisi colliganti, tamen aliquando darur tertio non litiganti, qui narrabit item inter duos esse *tio non li-* inchoatum. Ita dicit glossa in regu. canc. 62. & hoc *nganti,* quotidie fit in Francia.

Tertius im- 11 Item impetratur gratia, si neutri, quando duo petrat, quā super uno beneficio contendunt, nullum tamen *petra* do *duo su-* ius in eo obtinent: tunc tertius impetrat, si neutri *per uno be-* ius quæsitum sit.

neficii liti- 12 Si tamen ratione alicuius cōcessonis literis su- *gan, si neu-* per ea non confessis aliquis obtinuit committit *tri, &c.* caussam: & processus fuerit factus, demum fuerit impetratum rescriptum. Si neutri, vel nulli, non valebit hoc rescriptum: quia non potuit esse processus literis nō confessis, & sic nec lis: Ideo non potuit, si neutri, vel nulli impetrari: nec solet Cancelleria concedere hoc rescriptum literis gratiae non confessis, nisi dicatur in commissione, non obstante quod literæ gratiae non sint confessæ.

13 Sed si committeretur caussa alteri, quam illi tunc non posset cognoscere de ista caussa ratione rescripti si neutri, quia non est eidem cōmissa, nisi simul alteri committendo caussam Papa committeret, & si neutri faciendo mentionem, quod alteri iam commiserat.

Si nullus in- 14 Siverò sint tres vel plures nullum ius haben- *ter, tres vel* tes, nihilo minus super uno beneficio contenden- *plures, si* tes, impetratur rescriptum si nulli sit ius quæsitum, *neutri in-* quod isti prouideatur à Papa.

Sine lite an- 15 Et hac quoque gratia non habet locum, quādo *ista rescri-* beneficium non erat litigiosum, vel quando *pta impe-* lis erat extincta: vt docet gl. in reg. can. 32. Ego vi- *ter, ter duos.* di etiam impetrari antequām esset aliqua lis, & quotidie fit: hoc q̄ statuit Alex. 6. in suis regulis sic dicens, Petenti gratiam si neutri, illa datur eidē, licet beneficium non sit litigiosum: sed abbreviator dabit hanc sibi gratiam, postquam caussa coram iudice fuerit legitimè introducta.

16 Vel dicatur dummodo literas prima prouisio-

nis expediat, vt est in reg. Alex. 6. quam nō seruamus, cum sit vt dicantur bursalis: quas regulas, vt exofas, habent Regnicolæ. vide per Staphil. in tract. de literis iust. versic. quando aliquis, fol. 167.

17 Item si essent pares in data, & se impedirent *Gratia si* per concursum, vt doct. scribunt in ca. si a fede, de *neutri quā-* præb. in 6. & sic nulli esset ius quæsitum: hæc gra- *do impre-* tia si neutri prodebet. vt consuluit Petr. Paul. Pa- *tric. conf. 10. si quærimus, colum. 2. in 4. vol. suprà in* tract. de signat. scripsi.

18 Nisi in gratia alterius esset clausula gratifica- *Gratifica-* tionis, scilicet, quod Papa in casu concurrentiæ il- *tionis clau-* lum gratificat d.c. duobus, eod. in 6. sic consuluit *falsi impe-* idem Petr. Paul. Paris. conf. 17. si quærimus, in 4. *concur-* vol. per gl. in c. cū autem, de iure patro. & glo. in l. si quis, in graui. §. si cū omnes. ff. de Senat. Syl- *sum.* lania. scripsi in tract. de pacific. posse. limita. 17. nu. 300. de hac clausula gratificationis scripsi in si- gnat. gratia.

19 Item quādō alterum ex istis est subreptitium, illud non impedit aliud bonum rescriptum: q̄ id quod nullum est, non potest dici primum, vel se- cundum, vel t̄ quale, seu concurrens. c. factus. 7. q. 1. & c. nō omnes, 2. q. 7. & quod nullum est, non po- test impeditre aliud, nec effectum producere. c. ex tenore, vbi gl. & doct. de rescr. sic consuluit Do- mini. Gemin. conf. 11. lite pendente, col. 2.

20 Præterea hoc rescriptum non prodest impe- *tus quefi-* tranti, q̄ si ius est alicui quæsitum: ob id solet Papa *tum nō sol-* in literis exprimere dūmodo ius alteri nō sit quæ- *litter per* situm: q̄ iuri cōforme, in c. quamuis, de rescr. in 6. *gratiam si* c. super eo, de offic. dele. & super hoc exeat regu- la canc. Paul. 3. 16. Cuius tenor cū nostra elucidatione subiicietur infrā, nec tollit Papa ius quæsitū etiam ad rem, teste Aegi. Bella. conf. 34. supposito, ver. ad septimū dubiū, & Pet. Paris. cōf. 10. si quæ- rimus, in f. vol. 4. & conf. 11. 7. ibid. nu. 26. cum seq.

21 In gratia, si neutri, si lis sit in curia, datur illa clausula vita ac morum honestas, &c. quia verisimile est, q̄ cognitus sit is, qui litigat in illo loco, & quod fuerit ibi præsens: sed quando litigat alibi extra curiam, olim non dabatur illa claus. de stylo curia Roma. sed hodie non solet denegari ferè in omnibus gratiis: vt dixi superius in bulla.

22 Ista gratia si neutri, non datur victo post tres sententias, quia beneficium est adjudicatum alteri: id est que ius ei competit, & illæ sententia de- *post tres* sententias *victo nō da-* bent mandari executioni. postquam pars est ex- *clusa per tres sententias conformes, clem. 1. de re* iud. non poterit ergo vicitus impetrare nunc de nouo per rescriptum si neutri, quia iam appetet vni ius competere.

23 Sed poterit dari rescriptū, si alteri colligatiū, videlicet vicitori ius non competit, eidem cōseratur: quo casu iste impetrans non poterit ius anti- quum deducere, sed nouum rātum, vt pote hare- sim, in quā vicit oritur quām nesciebat vicitus: & si illam probet vel simoniam, valebit impetratio, & ipse obtinebit: alias opponetur exceptio rei iudicata: vt per totum titulum. ff. de excep. rei iud.

24 In hoc rescripto nō est facienda mētio opposi- *tionis,*

Opposito- tions, quia per oppositionem solam non est lis: *nisi non sit doct. in cle. f. vt lit. pe.* ideo opus est quod sit lis: *inventio in nec ista sola oppositio sufficeret, sed sicut in ele-*

gratia si clis & presentatis quilibet petit admitti, & se op- ponit, ne pars aduersa admittatur c. f. de ele. in 6. & super hoc litigatur, & tunc potest impetrare rescriptum hoc si neutri, sed hodie ut supradixi, etiam impetraret statim post oppositionem etiam si nulla sit lis.

25 In hac gratia si neutri, subrogationis, & in nouis prouisionibus cum aduocatione caussae, & extinctione litis semper iustificatur titulus illius pro quo sumus: & suppletur modus vacationis, & titulus illius, pro quo sit bulla: non autem iustificatur titulus aduersarij.

26 Et si in supplicatione titulus exprimeretur aduersarij omitti debet in bulla, & non scribi: id est si in signatura exprimeretur presentatio aduersarij, in bulla debet omitti ex stylo cancellariae Rom.

Clausula si 27 Notandum quod interdu in signatura ponitur ne praejudicio quid pro clau. fiat sine praetudicio, quomodo intelligatur? Respond. hanc clausulam intelligentiam sine praejudicio alio, non expresso: sed si detur facultas costruendi capellæ & eleemosynas retinendi: poterit is cui concessum est costruere, & eas retinere: quamvis Papa dixerit, fiat sine praetudicio, scilicet alio quam expresso: sed non videtur derogatum iuri rectoris curæ, nec iuri episcopi in aliis: alioqui si in expressis non esset derogatum, nil prodesset Papæ concessio, contra l. quoties. 2. ff. de reb. dub.

28 Item si tertius non litigans cesserit alteri colligati, poterit eidem à Papa prouideri per hoc rescriptum. Si neutri: nec habebit locum. c. fin. ut lite penden. in 6. sed poterit conscribi quod de pendente lite inter duos tertius resignauit.

Potest rem in- 29 Post sententiam vero, quæ transiuit in rem iudicatam, non solet impetrari rescriptum si neutri: *dicatam si* non quia amplius non est processus, sed finitus est per sententiā: & ista literæ super lite fundatur, nisi qd esset restitutus & pederet processus restitutio. 30 Vel si appellatum esset à sententia, quia penete appellatione. Si neutri, ritè impetrari poterit, & tam si lis sit super possessorio, quam super petitorio, utroque casu hec gratia impetrari solet, non tam si agatur de crimine ad priuationem impetratur hoc rescriptum, nec subrogationis: ut voluit Alex. 6. in tit. de signat. grat.

Presenta- 31 Item si duo fuerint praesentati à diuersis patronis, & is, qui à maiori parte est praesentatus, impetrat rescriptum si neutri, in hoc rescripto non debet annulari altera praesentatio à minore parte facta: quia ex eo quod patroni praesentant ut singuli, valet praesentatio cuiuslibet. c. 1. & 2. de iure reparationat. clem. f. illo tit. supradixi in materia deuolutionum, an ut singuli praesentent.

32 Sed in hoc casu non est opus derogatione iuris patronatus, quia oēs praesentauerūt, & functi sunt officio suo, licet diuersos praesentauerint: ut supradixi in signatura scripti, in derogatione iuris patronat.

33 Si in signatura sit Quod litteræ in forma, si neutri: nulli, subrogationis, &c. expediri valeat, nulla alia litis mentione facta, bulla poterit expediti in

forma si neutri: quia faciendo mentionem de si neutri, vel si nulli, satis exprimebat litem, maxime si in signatura sit [hæc clausula] litigiosum, &c. Cuius litis statum, quæ clausula solet ponit: ut superius in signatura scripsi.

34 Item si in signatura est, quod nomina & cognomina colligantium exprimi possint: poterunt exprimi & nomina colligantibus cum aduersario meo, tam in hoc rescripto, quam in rescripto subrogationis.

35 Si in signatura dispositiuè beneficium dicatur referuatum, non est opus apponere clausulam deuolutionis: si verò non dicatur dispositiuè referuato, sed conditionaliter, quia forsan est referuatum: tunc deuolutio dispositiuè exprimetur, quia dum est referuatum, non est deuolutum: quia collatio fuit semper apud Papam.

36 Addendum est quod in hac gratia si neutri, si *In gratia si vnu* tacita lite pendente inter duos resignet in neutrī mēcuria in fauore tertij, & illi præsideat. ut: si posteā nifisonis al- colligans impetrat nō facta mentione prouisio- terfacta.

37 Et in gratia ista si neutri, dantur omnes deroga- *Deroga-* tiones priuilegiorum & indultorum, etiam iu- *nes dantur* in gratia si neutrī. rispatronatus laicorum: quia iam patroni conser- ferant in illa vacatione. Necnō Principum & Regūris patronatus derogatur, si anteā semel fuisset derogatum: ut est in reg. Alex. 6. in hoc tit. & titul. de signat. grat. quando patroni presentassent, ut dictum fuit.

38 Et adverte lector benebole, iustum ferè volumen absoluera, dum in lucem prodierūt Commentaria Doc. Gomes. in regulas cællaria: quibus visis, ne vel eadem me repetere; vel nimium operi meo detrahere contingeret, institui ne repetendo tædio forem, diuturnum hunc meum labore paucis perstringere: & prout hic quisque locus desideraret, seligere notabilissima, in supplementū videlicet eorū quæ bona venia docitissimus ille Gomesius omisit. Quamobrē boni consules, cùm hoc loco regulā 16. interfiserō, & posteā alias, quæ in forensi iudicio frequentes sunt in Fracia.

De non tollendo ius que situm, reg. 16. cum sua declaratione.

Item ne per varias, quæ pro commissiōnibus, seu mandatis, & declarationibus habendis, in causis plerunque fiunt, suggestiones, iustitia postponatur: idem Dominus noster decreuit, & declaravit suæ intentionis fore, quod deinceps.

GLOSSA PRIMA.

I NACculo Papæ intentio non est, ut velit De iure di- ius quæ situm alicui tollere. Ratio ponitur in principio, ne per varias suggestiones iustitia postponatur, quæ plerunque fiunt pro commissionibus, seu mandatis, & declarationibus habendis in causis, & ista regula est iuri alterius.

De non tolli*ius quæsum*itum.

diuino conformis & conueniens. Nā Achab Rex qui vineam Nabot accipit, volens illi etiā meliorē dare pro ea, vel argēti premium audiuit à Domino, *In loco in quo canes linixerant sanguinem Nabot, lambent quoque sanguinem tuum* 3. Reg. c. 21. Dixit tract. congrua portionis, in fin. est etiam iuri humano consentanea: ut inferius multis probabo e. et similis.

Declaratio nō tolli*ius quæsum*itum, sic per istū textū iudicēs debent securē procedere, quod nō obstante rescripto Papæ nō dubitent ius partibus reddere: quia si Papa contulerit beneficium duobus, & declareret postea, quod ē. & intendebat isti secundo conferre, & non primo, ea declaratione non obstante, judicabitur pro primo. Et ita iudicauit magnum consilium super prioratu Sancti Martini de Campis Parisi, quia per importunitatem & suggestionē impetrantur plerunque iste declarationes. Sic consuluit Francisc. conf. 142, habita colum. i.

Irem Papa declarat suam intentionē tendere ad hoc, vt à nullo tollat ius suū. Sic dicit Papa intentionis suæ esse, in c. Ad aures, & c. mandatu. de rescript. c. Cūm in illis. in princip. de præb. li. 6. ergo nō valebit rescriptum, in quo iuri alterius de- trahitur, quia est contra concedentis intentionē.

Ratio huius regule ponitur hic in princ. ne iustitia postponatur per varias suggestiones, quæ sunt in gratiis, commissionibus, & aliis: vt in regul. & sic quomodo ius tollatur, siue ius excipiēdi habeam, siue agendi, hæc regul. illud comprehendit: & hoc dicunt in f. ibi, ius sibi quæsumi quomodo libet tollatur. not. in l. Quoties, C. de precib. Imperat. offe, & vide per Gomes. decē casus, in quibus ius quæsumum tollitur, q. 20. sed casus alii sunt, ideo nec numerandi, sicut nec guttæ maris: ita sunt quidam, qui casus recensent, in quibus princeps supremus habet potestatē: hoc curiosum est, quia in omnibus nisi repugnet iuri naturali, Diuino, & gentiū, vt alibi dixi: & vbi est regula, non sunt cōstituentē c. 27. casus.

Per quamcunque signaturam seu conceptionem, aut gratiam, vel literas Apostolicas.

G L O S S A S E C U D A.

Papa per litteras suas ius alterius nō tollit, & quoniambr̄. **S**ecundō hic statuitur, quod per quācumque signaturam, seu aliam concessionē siue in literis iustitiae, siue gratiae, nō intendit Papa ius tertij tollere: tum ne unde iura nascentur, iniuriaæ nasci videantur. I. mēmērint. C. vnde vi. tum quia omnibus subditis æqualis defensio iuri est debita. l. capitalium §. ad statuas. ff. de penis: & quia apud eum non debet esse acceptio personarum c. Nouit. de iud. & illam semper solitus est reseruare cautelā, vt de illis ita. proueniat commodum, quod aliis non inueniat detrimentum. Extrauag. vna de concess. præbēd. in Extrauag. Ioan. 22. & dicit diuis Ambros. in lib. de offi. si non potest subueniri alteri, nisi alter laudatur, commodius est neutrum iuuari, quām grāvari alterum. c. denique. 14. q. 5.

Interdum prouisio Papæ vocatur concessio, vt

in c. vno, vt eccl. beneficiā, quanto. De his quæ sunt à p̄zla. hic verò generaliter pro quacunque gratia, & præstatione facta à summo Pontifice.

Aut gratiam, vel literas Apostolicas.

G L O S S A T E R T I A.

Tertiō non intendit Papa ius quæsumum *Collatione facta nō tollit ius nec possedit.* tollere per quacunque literas Apostolicas, siue gratias: vnde si conferat non obstante quacunque collatione, intellegitur c. e. inualida, non de valida, ne ius quæsumum tollat. Fel. & alij in c. causam. c. refr. & sic per hoc verbum literas, habet locum hæc regula tam ante litem cœptam, quam postea, & tam in iudicialibus, quam extra judicialibus, teste Caſſido. decif. 39. super hac regul. cancel. ita vt nec erit videatur tollere possessionem acquisitam, sicut nec ius quæsumum: tum quod possesso iuri sit. l. i. vbi Barto. definite esse ius insistendi, &c. ff. de acquir. posses. Felin. in rub. de rescript. col. 3. Panor. in ca. Dudum. no. 1. de priuileg. tum etiā quia princeps non intendit professoribus præiudicare. l. fin. Cod. si per vim vel alio modo. cap. cum nostris, de concess. præb. Oldrad. conf. 268. quæſtio, & Socin. in conf. 15. in cauſa. nu. 4. in 3. vol. col. penul. & conf. 120. memini. col. 6. num. 8. ibidem.

Pro commissiōnibus seu mandatis.

G L O S S A Q V A R T A.

Vartò vult hic Papa, quod per quæsumum que commissiōnes, vel mandata, aut per declarationes non tollatur ius tertij: vnde mandatum secundum non tollit primū, etiam si in eo sit apposita clausula Anteferri, nisi Papa derogauerit huic regulæ text. in cap. pen. de concess. præb. in 6. & cap. quodam. de prebend. ibidem, quæ clausula in Francia vix recipetur: quia habemus formam præstitutam, facit quod consuluit Cardinal. confil. 136. factum sic se habet, vacantibus, columna prima.

Aut declarationibus huiusmodi.

G L O S S A Q V I N T A.

Vintō per istum textum patet, quod Papa non intendit tollere ius quæsumum, etiam per suam declarationem, cūm qui declarat nihil det, sed datum significat. l. hæredes palam. §. i. ff. de testamen. vnde testis qui declarat dictum suum, non est opus quod iterum iuret. Bal. & Paul. in authen. hodie. C. de iuramen. cal. Soc. conf. 214. in cauſa. col. pen. in 2. vol.

Tamen quando Papa declarat ea, quæ nō continentur in bulla seu gratia, tunc illa declaratio non tollit ius quæsumum, nec recipi debet, quia non est propriæ declaratio, sed noua cōcessio, quæ in præiudicium tertij non valet. l. qui ex liberis. §. fi. & ibi gloff. & Bartol. ff. de secundis tabulis. gl. & doct. in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de liber. & posthum. & doct. in l. edita. C. de edend. etiam qui addit ius nouum efficit. l. ius autem. ff. de iustit. & iure.

Per Papa declaratiōnē non tollit ius quæsumum.

Imò quando declaratio Papæ rō consonat verbis declaratis, habēdus est pro circūuento: vt docet Calder. consil. 7. titul. de rescriptis. & Felin. in c. ex parte Decani, versi. & ob illusionem, ibidem. & in capit. Cum olim per illum textum, columnā quarta, de re iudic. text. in cap. Constitutus, de rescript. nam statuere super iam confirmatis nō est proponere remediū & quietatis, sed calumnia præteritis inuenire, dicit Anchār. consil. 398. permitto in fine. Felinus in cap. si quando, columnā t̄ de rescriptis. & quando Papæ declaratio est iniqua, est ipso iure nulla, & attribuenda est circuventioni, importunitati, aut terrori: vt pulchrè tradit. Egid. Bella. decif. 734. Etiam, versi. Sexta ratio. & Socin. consil. 260. in caussa. colum. 9. versic. ex quibus infero. in secundo volumine.

Vnde si Papa declarauit aliquem fuisse familiarem, quire vera non erat, illa declaratio non præjudicat. vt pulchrè consuluit Paul. Parīs. conf. 50. Dominus. col. 3. vol. 4. post Anch. dicto cōf. 398. præmitto. in fin.

Declaratio
Pape quā
do prædi-
cet.
Limitatur quando Papa declararet ea, quæ in scriptura prima tacitè continebātur: tūc declaratio illa præjudicat, & fieri potest, etiam si collat ius quæsitum quia sua declaratio nō tollit ius, sed executit & aperit, quod latebat, nullam constituendo nouam speciem. l. ad eō. §. Cūm quis. ff. de acq. rer. domi. ideo ha. declaratio semper trahitur retro ad tempus primæ dispositionis. d. l. hēredes palām. vbi Paul. dicit declarationes Papæ circa gratias ab eo factas præjudicare eis, quibus ius erat iam quæsitum, quasi illud quod declaratur à principio di- dum fuisse: & illa declaratio fingitur eodē tem- pore emanasse, quo actus declaratus. vt consuluit Rema. conf. 45. super eo. Dec. conf. 229. stante cō- stitutione. in fi. nam quod raciè inerat, si expref- sum sit, nihil debet operari. l. 3. ff. de leg. l. cap. 2. de ele. li. 6. plenē Iaf. in l. nō dubiū. in 6. no. C. de legib.

Secundō limitatur quādō declaratio fieret cir- ca circumstantiam, vel qualitatēm actus, tunc es- ser licita, & nihil adderer: sēcū si circa substantiam: tunc enim in declaratione requireretur ea- dem solēnitatis, quæ in actu primo, & personā præ- sentia contra quam tētū docet Ioān. de Ana. cōf. 54. Videndum est, col. 1. sequitur. Iaf. conf. 56. vīlo, col. vltim. in 3. volum.

Etiam si motu proprio, & ex certa scientia.

GLOSSA SEXTA.

Per clausu-
lē motu p-
riō & ex
certa scien-
tia nō tolle-
rebus que-
sum.
Ex tōper clausulam motu proprio, vel per clausulam, ex certa scientia, non intēdit Papa ius tertij tollere, etiam per vtranque: nec per eas clausulas dicitur apparere de mé- te principis, quod illud ius velit tollere. cle. Per li- teras de prab. Cardi. conf. 96. Papa, in fi. conf. 136. præmitto, col. vlt. nu. 24. ac conf. 142. videtur, col. pen. num. 9. & vlti. vbi dicit verba rescripti potius impropriè sumenda e se, quād tertio præjudica- re. Decif. conf. 468. Superiori anno, num. 20. & seq. ac conf. 144. Serenissimus, col. vlt.

2 Vbi concludit feudi concessionem ab Impera- torē factam non valere in præiudicē agnatorum, quibus iam erat ius quæsitum: nam ea importuni- tate qua concessio fuit obtenta, illa quoque clau- sula adhibita præsumitur: adeo non valer, vt dieſit in simili doct. de renunciante except. nō numerā- tæ pecunie. in l. si ex cautione. C. de non num. pec. Fei. in c. si cautione. de fid. in str. Dec. cōf. 520. in cau- fa. Quamuis hæc claus. motus proprij plures alios habeat effectus, quos abunde scripsi in gl. cōcord. in forma mand. in verb. motu proprio. Idem dice- rem si apponenter clausū. ex certa scientia, vel de plenitudine potestatis, per rationes predictas. Etiam si diceret quod vult retrotrahi per prædicta.

3 Septimō donatio facta à principe intelligitur sine præjudicio tertij: vnde si ipse donauerit terras alicui, ille tenebitur soluere collectas ciuitati dari solitas: vt consuluit Alex. conf. 125. vīlo tit. in 2. vol. & conf. 35. Vīlo processu, col. 3. in 4. vol. & conf. 23. Vīlo col. pen. in 5. vol. nec censetur princeps velle tollere gratias, que suum sortite sunt effectum. c. fin. de cōf. præben. in 6. Paul. Castren. conf. 340. præmissis. col. 1. in 1. vol.

4 Octauo in commissione quantumcumque ge- nerali nunquam censetur concessum, quod possit tolli ius tertij: & ideo vicarius imperialis, vel vice- rex ex quacunque generali potestate hoc nō po- test: quod si attentaret, cūm in hoc sit priuata per- sona. l. 3. ff. de offic. præsi. poterit illi resisti. arg. l. de- fensionis, facultas. & l. prohibitum. C. de iur. fisici. lib. 10. Cuma. conf. 158. vīsis in 1. quæst. & hoc ali- quando allegauit contra quandam pro regem, qui me grauatè posteā respexit: ob id potest ab eo tūc appellari ad parliamentum, imò non valer declaratio Papæ, vel regis in præiudicium tertij. Anch. conf. 398. præmitto, in fi. & Deci. in c. Pastoralis, in fi. de except.

5 Nonò remissions delictorum, quas gratias vo- camus, quæ sunt à principe, nunquam trahuntur ad remittendam pœnam parti applicatam vel ap- plicandā. argu. cap. quamvis. de rescript. in 6. Fe- lin. in ca. super eo. de offic. deleg. Iaf. in l. venia. C. de in ius voc. Dec. conf. 520. in caussa. ob id solet princeps in gratia exprimere ista verba, *Quittōs, remettors, & pardonnors le faitt, & cas defusaut, avec toute peine, amende, & offense corporelle, criminelle & ciuile, en quoy pour occasion dudit cas il pourroit estre encouru enuers nous & enuers Justice, &c. satisfaction faicte à partie ciuilement tant seulement, si faicte n'est, &c.* De hoc scripsi in ordinat. reg. rub. de gratiis, in interpretatio. l. vnic. in præfatio. num. 35. & seq. C. de sent. quæ pro eo quod interest.

6 Decimō legitimatus à principe quamvis pos- fit succedere patri, tamē si legitimetur post mor- tem patris, illi non succedit, quia ius quæsitum agnatis princeps non intendit tollere. Bart. Iaf. & aliij. in l. Gallus. §. & quid si tātū. ff. de lib. & post- hum. Francif. conf. 138. habita, & Cuma. conf. 168. Reuerendus. col. 2.

7 Undecimō vassallus negans feudum, & (vt di- cant) desauūant soi seigneur, perdit feudum. §. vaf- fallus. in 2. si de fundo defuncti contentio fuerit inter.

Donatio
principis
intelligitur
fine præi-
dicio.

Vicerex nō
poteſt ius
quæſiū col-
tere.

Gratiā non
remiūt pœ
nā parī ap
piciā ne
moresce.

Legitima-
tus pos-
metur pa-
tris illi non
succedit.

Negās feu
dum illud,
perdit nec
litteris iama
inter.

Regula de non tolli ius quæsitum.

inter do. & agnat. vassal. nisi in quibusdam casibus
descriptis per Boët. in §. 13. & seq. de cōsuet. feud.
in confuet. Bitur. & si impetraverit literas Regias.
vt eo non obstante, non priuetur feudo: illæ lite-
ræ non cōprobantur, nec interinabuntur, quia
inciuiiles.

3 Nam Rex non videtur velle tollere ius quæsi-
tum, per inficiationem, & vt vulgo dicā, *par le def.*
ad neu. cap. 1. de reb. eccl. non alienand. in 6. quod
est notandum: quia vidi in caufa ardua dubitari:

Arestum. & dicunt quidam interuenisse Arestum in rem.
domi. Ioan. Berthou doctoris in Medicina contra
Sanguin præpositum Siluaeñten.

Priualegū 9 Duodecim° priualegū motu proprio conce-
motu pro-
sum extenditur ad litē pendente, etiam si de ea
prio cōfere-
non fuerit habita meneio. gl. sing. in l. Qui autem.
sum ad lue ff. si quis cautio. Quod est verum, si nulli afferat
pendente, ex-
tenditur. p̄. iuri tertij nō videtur princeps derogare, vt hic: &
ff. de administratio. tutor. Ias. in l. beneficium, col.
p̄. cause. intelligiur 4. nū. 20. de constit. princip. etiam si concessio fue-
sine prein-
rit facta intuitu p̄ae causa. Alexand. in l. pactum.
dicio. quod dotali. col. 2. Cod. de pactis. Gomes. in hac
reg. quæst. 1.

10 Decimo tertio hæc clausula etiam intelligitur
in concessione facta minori vel mili. l. impuberi.
mili. vel
ff. de administratio. tutor. Ias. in l. beneficium, col.
p̄. cause. intelligiur 4. nū. 20. de constit. princip. etiam si concessio fue-
sine prein-
rit facta intuitu p̄ae causa. Alexand. in l. pactum.
dicio. quod dotali. col. 2. Cod. de pactis. Gomes. in hac
reg. quæst. 1.

11 Fallit quando de voluntate concedentis con-
staret, quod vellet præjudicare tertio. l. 2. §. merito.

ff. ne quid in loco publ. fieri. vbi princeps non soler-

concedere, sed si concesserit, valet: sed hoc facile

non cōcedit princeps. l. 2. de natal. restituēd. ergo

si concedat, videtur valere, & hoc consuluit Paul.

Castren. conf. 178. donatio. col. 2. in prima parte.

12 Et tunc tertio præjudicabitur in illis casibus, in

quibus de iure potest, de quibus scribitur, in cap.

quæ in ecclesiasticis. de constit. & maximè in be-

nificialibus, in quibus Papa habet plenariam po-

testatem c. 2. de præbendis in 6. & gl. sing. in cap.

cum dilectus. in verb. nec iuri, de consuetud. & gl.

regula. huius Cancel. ita firmat.

Inbeneficia 13 Ego tamen putarem contra, quia licet Papa in
libus Papa
ius parti
quesitum tol-
tere nō po-
test. illis beneficialibus plenariam habeat potestatem
conferendi, yniendi, diuidendi, & alias iure disponi-
nendi, tamen ius parti quæsitum tollere nō inten-
dit, nec potest sine peccato, vt plenè scripsi in
tract. nomina. q. 21.

14 Nam quæ iustitia potest esse, vt alicui tollatur
beneficium tot laboribus acquisitum sine causa?
ca. super hoc, de renūcia. Sic decidit Card. Zabar.
cont. 142. punctus quæstionis. col. 2. nume. 3. & seq.
& hoc effet exercere potestatē ad destructionem
non ad ædificationem: quæ tamen ædificatio Pa-
pa incumbit: vt diuus testatur Paulus in suis Epis-
tolis, alioqui species effet tyrannidis, quæ procul
à summo Pontifice debet esse.

15 In leuibus fortè & paruis toleratur talis deroga-
tio in præjudicium tertii in magnis verò nequaqua.
per gl. in d. §. si quis à principe. l. f. c. io. de in integr.

restit. ff. & in l. sed cū ab hæred. ff. ad Trebel. quæ
notat. additio ad Panor. in c. suggestū, de decimis
& las in l. beneficium. col. 4. ff. de cōst. princip. fa-
cit gl. in c. cū olim, in verb. præjudicium, de cō-
suetud. Cardin. in cap. mandatum. 7. no. de rescri-
ptis. sed nec in hoc etiam alteri præjudicare ho-
nestum est, nec secundum Lucam.

16 Imò quando Papa vel princeps tollit ius quæ-
situm alteri, de plenitudine potestatis, tenetur illi *Quando*
princeps au-
feri re vni,
cōpensare
de aquina-
lenti. l. 2. Cod. quibus ex causis seruit, pro præmio *tenu-*
liberta. accip. gl. & ibi Bald. in ca. vno. de alaudis, *columna*
5. numero 21. in feud. gloss. in l. si locus. §. tur.
finali. ff. quemadmodum seruitutes amittantur.
alioqui iniuste agit, & tenebitur reddere ratio-
nem Deo Optimo Maximo.

17 Secundò nō procedit, quādo Papa contraxi-
set cum parte recipiendo multam pecuniam pro
bulla, seu compositione, tūc poterit addere clau-
sulā in signatura placet, quatenus tollatur ius quæ-
situm: & tunc si fuerit ius quæsitum per ius positi-
uum, Papa derogabit, secus per ius gentiū. gl. sing.
in l. 2. C. de precib. Imperat. offerēd. l. item verbe-
ratum, de rei vendicat. quod intelligerem verum
de iure, quæsito pontifici, sed alteri tertio, vix in.
Fracia ex hac caufa in forensi iudicio sustinetur:
quāvis hoc expressè scribat Io. Staphil. in tract. de
literis iustit. fol. 162. ver. insuper inter alias rub. de
literis iustit. per ea quæ supra scripsi in l. limita.

18 Tertiò limitatur quo ad ius quærendum spe-
non approbata: quia iste text. dicit ius quæsitum,
ergo quærendum potest sumendo argumentum
à contrario. c. cū Apostolica, de his quæ sunt
præla. l. ff. de offi. eius hoc docet Angel. cōf. 264.
do. Papa.

19 Vnde potest derogare Regulæ de 20. diebus,
quamvis possit venire in præjudicium illius, qui
habebit collationem per obitū. argu. l. qui autem.
ff. quæ in fraud. credit.

20 Et idem de legato conclusi in glossa concord.
in §. prefati que graduati, in verbo vacare de colla.
itaque Papa tunc à iure quærendo potest etiam
sine causa excludere, quia hoc facit iure suo. Bal.
in l. 2. C. de iuris & facti ign. Et refert Carol. Ruin.
conf. 70. quia id. in §. vol.

21 Vbi dicit quod sispe effet approbata, vt pote.
quia aliquis est proximus alicuius, non poterit Pa-
pa auferre successionem illi, quominus tanquam
proximus succedit: vt dicam inferius in rescripto
legitimationis, & consuluit Pet. Paris. conf. 5. vno.
nu. 96. in 4. vol.

22 Item valet cōcessio principis, vt quis possit mo-
leñdinū construere in flumine publico, licet alte-
valer, licet
alieri præ-
inducetur.
Construicio
molendini'

23 Item valet cōcessio principis, vt quis possit mo-
leñdinū construere in flumine publico, licet alte-
valer, licet
alieri præ-
inducetur.
Gratia de-
linquēsis da-
ri potest li-
cer baroni
et bona ef-
fici alij ac-
quærenda.
24 Valet etiā gratia facta delinquenti, licet bo-
na fuissent acquirenda alicui Baroni, vel Duci vt
tenet Io. Gallus. in q. per arresta. q. 254. Sed ego
est text. in c. cū fecūdum leges, de hæretic. in 6.
doct. plenē in l. seruus. vbi etiam addidi. C. de paci.

25 Quartò limita quando alias cōcessio nihil operaretur. Cald. in diūput. incipien. Dominus Papa. col. 12. vnde si Papa mādat duas ecclesiās vnī, intelligitur etiam cū prāiudicio tertij, sequitur: Felin. in c. Super eo, de offi. deleg. Paul. Parit. cōf. 70. inhārendo. col. 1. & seq. in 1. vol.

26 Intellige in his quæ arbitria sunt principi, & manualia: fec⁹ in aliis: vt no. Alciat. in tract. de prēsumpt. reg. 3. prāsump. n. per illud quod no. Abbas

Rescriptū confirmans donationē Panor. conf. 84. illud in summa, vol. 1. vbi valet re-script. im principiis ex certa scientia confirmans donationem non insinuatam: & tenet etiā in pre-nō insinua-tam non va*ri* probabiliti: quia ista solēnitatis est introduc̄ta de me-ro iure positivo, quod est principi arbitriatum.

27 Et istud est notandum pro ordinatione nouissima, quæ vult non valere donationes sine insinuatione, sed vix in regno Franciæ recipetur: quia non est equum, vt donatione non insinuata valeat contra legem regiam & iura: ideo non comprobaretur rescriptum.

Ius ad tem-pus duraturum tollere popu-lari testi- 28 Quintò ius ad tempus duraturum tollere popu-lari testi: ideo non obstante cōmenda sex mensium fam. Papa cōta per ordinariū illi derogando, conferret alteri. tollit. ca. nemo deinceps. de elect. lib. 6. facit l. pro parte.

§. versum. ff. de in rem verso. vbi gloss. allegat alia iuria similia, ibi liceat ea videre.

Juris cōcūda 29 Sextò etiam iuri secundario, & quadam occa-sione cōpertenti derogare potest, sc̄. t̄. non tollit ius cōsidera-re poſſu. principaliter quæsum. l. si quis nec cauſam. ff. si cert. pet. vbi plenè docto. & Gomes. q. 3. distinguit, etiam moratorium cautionem cōcedere potest. l. quoties C. de precib. Imperat. offeren. plenè scripsi in tract. de liter. dilitor. in 2. tomo constit. Reg.

Vtilitatis 30 Septimò ex cauſa publicæ utilitatis etiā non publica grā procedit, multa enim pro hac utilitate introducta tia potest sunt quæ de iure communi non procedunt. l. item princeps ius quæsum. si verberatū. §. 1. ff. de rei vendi. l. Lucius, de euict. Barto. in l. fin. C. si contrajus. Paul. Castren. consil.

178. donatio. col. 1. in 1. part. facit. l. si quis in granii. §. vtrum. ff. de Senatus consul. Syllani. doct. in l. cō- uentionum. ff. de pact.

31 Octauò quando ex voluntate principis res fuit alicui quæfita, & ipse fuit cauſa querendi, tūc sola voluntate il- li voluit acquirere: quia omnis res per quacumque cauſas nascitur, per eas & dissoluitur, regul. prima, de regulis iuris, in Decretal.

32 Vnde inferunt doct. quod dominium acquisi-tum ex prēscriptione auferre potest. Angel. in d. l. Lucius. ff. de euict. Bal. in l. fi. col. 2. C. senten. rescindinō posse. Sic consuluit Francisc. conf. 138. habita. col. 2. nu. 5. quod tamen parum congruere videtur principis humanitati, nec ego huic sententiae acquiesco: vt alibi scripsi de hoc in titu. de prāscript.

33 Nonò potest reseruare beneficiū, vel vniuersitate adhuc possessor, & illi facultatē resignan-vi-tes fo- di auferre, sed nō fructus beneficij. cl. vna. de reb. eccles. non alienand. scripsi in materia vnio. infrā, quamuis Gomes. videatur hīc tener e contra. q. 9.

34 Decimò princeps de potest. cōsidera-re absolu-ta ius ter-tij tollere potest: etiam sine cauſa, etiam si agatur

de graui prāiudicio. gl. & doct. in l. fi. C. si contra. *De absolu-tius. & doct. in l. quoties de precib. Imperat. offerē.* in potestate an prin-ceps ius quæsum. tollit.

35 Sed ista potestas absoluta, est potestas quæ ve-riū diabolica dici potest: procedit enim à po-testate iniuriosa, & est contra legem diuinam: de qua superius dixi de Naboth, estque cōtra legem naturalem, ciuilem & canonican: ideo qui illa vtruntur in effrānata dominatione necnon con-fultores eorum, qui suggesti, & actus eorum dia-bolici sunt: quos nisi relipuerint, possidebit infer-nus vbi erit fletus & stridor dentium. Inteligit hæc, qui confutis principibus placētia, & vobis in futurum plurimum horrenda p̄-paratis.

36 Vndecimò ius quæsum. purē Papa hic tollere non intendit: secus de iure cōditionali, & in pen-denti existēte. l. si ita scripsisset. ff. de leg. 2. hoc ex-preßum tradit Ludouic. Roma. conf. 256. approbo, in si. quem sequitur Fel. in c. super literis. col. 7. nu. 11. in 5. reg. de rescript. quia est ius quæredūm non vere quæsum, & potest quari & non quari, arg. l. cum ad prāsens. ff. si cert. pet. sic consuluit Paul. Paris. conf. 5. vnio. num. 96. in 4. vol.

37 Duodecimò limitatur in iure ad rem, quod Papa tollere potest. cap. fin. de concess. præb. li. 6. vt forte si quis requisivisset sibi conferri vi mandati, aut nominationis, & illud acceptasset: secus si cō-peteret ei ius ex collatione absenti facta. c. si tibi absenti. de præb. li. 6. vel ex electione, vel presenta-tione: quia licet ante acceptationem non sit ius in re quæsum, vt siū dici debeat beneficium. vt d. c. si tibi, tamen Papa non intendit illud ius tollere, hoc docet Gomes. q. 1. per decisionē Rote, quam allegat, sed eam non reperio.

38 Et ius dicitur queri ad rem per mandatū, no-minationes, collationem nondum acceptatam, optionem, presentationem, electionem: & in de-cēnī casibus cōscriptis per Gomes. in d. 1. q. huius reguli. ius in re per collationē, vel aliām prouisio-nem acceptatam. d. c. fi. de concess. præb. in 6.

Ac etiam ante motam litem à sanctitate sua emanauerint, vel de eius mandato faciendas, nulli ius sibi quæsum quomodolibet tolluntur.

G L O S S A S E P T I M A.

1.  Ltimò hīc ampliat Papa, quod etiam siue ipse concesserit literas ante litē motā, siue postea ab eo emanauerint siue ab altero, de mādato tamē eius, quia postquam ipse non vult ius quæsum tollere, ipse videlicet magister & dominus, multo minus vult concedere, vt alius tollat suo mandato non enim dat pleniorem potestatem, quam habeat, & sibi retineat. c. Dudum. de præb. in 6.

2. Addere hīc opera p̄tium arbitror regulam, hanc videlicet, quod nō sufficit repellere aduersariū probando eum non habere ius, sed oportet quoque probare se ius habere in beneficio, quod aliquis petit. c. olim. in fi. de refr. nam is qui hāre-ditatem

Regula ap- non suffici- r. pellere aduersariū phando ius non habere.

De Commenda.

ditatem vel parem hereditatis petit, ius suum ex eo non metitur, quod possessor occupauit, sed suo iure. l. i. §. i. f. si pars hered. pet. tum quia beneficium ecclesiasticum non potest obtineri sine canonica institutione. c. i. de reg. iur. in 6. tum quia missio in possessionem sine titulo in beneficialibus non fit: ne ad ea vitiosus detur ingressus. c. vno. de eo qui mittitur in possess. lib. 6. glo. in c. fi. in verb. debet, iure iuri. in 6. Bertran. conf. 133. viso processu. nu. 25. in 2. vol. ex prima editione.

3. Vnde dicit Ipn. in c. Abbat. col. i. de verb. sign. quod si fuero in possessione beneficij, & dubitate in eo molestari ab aduersario, qui nullum ius habet; non tam possum agere, vt declaretur ipsum nullum ius habere, etiam si hoc verum sit, si ego non habeam ius: quod est notandum secundum Alex. in l. si finita. §. eleganter. col. 15. ff. de damno. infect. vt refert Felip. in d. c. olim. col. 6. nu. 10. de re script.

Confessio 4. Imo in beneficiis aduersarij confessio non dat aduersarij titulu alteri aduersario etiam si is aduersarius coadjuvatur me ius habere, & se nullum habere, verum coadjuuat: per gl. singul. in c. duobus, in verb. Non appareat, de re script. in 6. vbi addidi: & hoc docet Auff. in decisi. Tolos. q. 473. quia titulus ab aduersario non datur, sed a superiori collatore. ca. i. de regul. iuris in 6. no. cap. dilectio, de præb. scripsi in tract. nomina, quæstione i. numero 13. & seq.

5. Sic nec statut confessioni coniugis confitentis impedimentum. c. super eo, de eo qui cognosc. consanguini. vxor. sue: tamen confessio beneficii bene nocet confitenti, licet non det alteri ius. ca. ex ore, de his quæ sunt à maior parte Capit. c. i. & 2. de confess. Domi, in d. c. vno, & de eo qui mittitur in posses. lib. 6.

Confessio 6. Limitatur primò in possessorio: nō partis confessio sufficit ad obtinendum possessorium, teste Anto. Butr. in c. in literis, col. 8. nu. 24. ver. nunquid ante coloreetur, de resti. spolia probat de Ripa. in lib. respon. 2. de re script. conf. 35. in hoc iudicio. tamen quia hoc possessorium habet mista causam. proprietatis glo. in verb. de liberis. l. 2. §. quedam. ff. de interdict. ob id sine titulo non adiudicaretur possesso alicui per confessionem aduersarij, sed sequestraretur, donec aliquis produceret verum, vel coloratum titulum. docet Boer. in decisi. Burdegal. q. 89. moto,

Impetrante 7. Secundò non procedit in hoc re scripto si neutrati. Si enim neutri ius est acquisitum, tunc impetrantem neutrū sufficiat ad iudicabitur beneficium, vt dicit Fel. in d. c. Olim. col. penult. & sufficit ad repellendum ad aduersarium probare eum ius non habere: nam si ius non habeat, ego habebo per impetrationem.

8. Quod est verum, si illud re scriptum. Si neutrū, validum est, secus si inutile, fortè quia subreptum, tunc non auferetur possesso ei, qui est in possessione.

Actore 9. Ideo quando constat de non iure agētis, licet reus ius non obtineat, tamen absoluetur ab actoris impetratione, per l. fi. C. de rei vend. vbi non curamus de iure possessoris, si non cōstet de mēte pectoris. Actore enim nō probante reus absoluī debet. l. qui accusare. C. de eden. etiā in beneficialiis

bus, quia melius est istum remanere in possessione, quam si alter vitiosè ingredieretur eandem: vt decidur. ut do. de Ro. decisi. 419. nota an reus. in antiqu. [s. b. tit. de excepcion. decisi. 7.]

10. Intelligentum est quando ageretur possessorio retainenda, vt in hoc Regno regulariter, & ad hoc edita lex Regia, quæ est in rub. *Des causes possesseores beneficiales. art. 9. vbi alia scripsi.*

11. Et quamvis in hoc interdicto retainenda quilibet sit actor & reus. l. in tribus. ff. de iudic. tamen is dicetur actor, qui literas in casu sajsinæ impetravit, & petit, vt ibidē scribitur: & sic is qui non impetravit, erit absoluendus, quod est notandum.

12. Sed si ageretur possessorio adipiscēdā, vel restituendā, non daretur possesso, nisi habenti titulum, ne vitiosus pateat ingressus, per c. vnum. de eo qui mittitur in posses. lib. 6. sed sequestraretur beneficiu: nō, donec veniret aliquis verum habens titulum.

13. Item renuncians liti non dat ius aduersario, l. i. c. de pact. vide Bertr. conf. 133. col. penul. vol. 2. ex prima editione. Et per hoc intelligitur renunciare instantia, non autem iuri quod debet renunciari in manibus collatoris. c. Admonet, & per totum. de renuncia. Imo. in c. Veniens, ibidem. Iacob. in d. l. postquam liti. [Titulus enim nō acquiritur etiam per transactionem, sed per canonican institutio- nē. c. si quādo. de effic. deleg. c. i. de regu. iur. in 6.] Alia breuitatis gratia prætermittam. Et quia plura scripsit d. Gomel. ad eum nūc te refficio, gratias Deo immortali perpetuas agens.

De Commenda.

1.  Vperius diximus varios modos, quibus in titulum Papa prouidere solet, nunc dicamus quomodo prouideat per commendam.

2. In commendam tunc cōcedi beneficium dicuntur, quando in custodiā, seu custodiā causa datur. c. nemo, de electio. in 6. & sicut is, qui rem habet custodiā causa, non facit fructus suos, ita nec is qui in commendam habet, sed rationem de illis reddere debet. c. placuit. 10. q. 3. nisi Papa dixerit, quod fructus possit in suos vsus conuertere vt inferius dicetur: & hoc solet Papa dando in commendam exprimere.

3. Notandum est quod commendā nō in totum depositi naturam sequitur: nempe commendatarius potest expensas facere ex redditibus beneficij commendati, sumere ex eo alimenta, & debita persoluere, sicut is qui titulum habet. c. i. de solutio. hoc afferit Archidia. in ca. qui plures. 21. quæstio. prima.

4. Sciendum est Papam variis modis per commendam prouidere: primo habenti vnum beneficium in titulum, si de alio prouideat, in cōmendam solet dare, c. dudum, 2. de electio. quia non potest viuis vtrique ecclesiā præsidere, tanquam titulata, sed vni tanquam commendataria, alterius vero tanquam titulata præesse valet. c. fi. 21. q. 1.

5. Nam sicut quis duas non potest habere uxores, quia dicitur Gen. 2. *Et adhæreibit uxori.* Ita non potest

Renunciā
liti non dat
ius aduer-
sario.

Beneficiū
in commen-
dam quan-
do concedi
censeatur.

Commēda
non omnino
depositū na-
tura sequi-
tur.

poteſt quis habere titulum duorum beneficiorū: ideo Papa vnum dat in ſponſam, & alterius curam concedit, id eſt commendat: nam commendare nihil eſt quām deponere, vt curam rei habeat de- poſitarius. I. commendare, f. de verb. ſignific. I. Lu- cius, de poſ. gloſ. in c. qui plures. 21. q. i. & in d. c. ne- mo, de elec. lib. 6.

A Leone ſummo Pō- uice com- mendam ēſſe. 6 Sed si à Papa fiat, habetur loco tituli: vt inferiū dicerur. & hanc commēdam à Leone quarto in- uentam afferit Ruze. in tract. commendat. q. i. eò quād ſicut apud Deum non eſt acceptio personarū: nec apud illam eſt diſtinctio Grati, Iudei, aut Gentili: ſed qui Dei facit voluntatem hic acceptus eſt. Nec conſiderat Deus veſtem, ſed mentem, merita, non colorem: vt diuus etiam teſtatur Bernardus. & facit. c. ſicut, 23. q. 4. & ca. multi, &c. non loca. 40. diſt. ita Papa paſſum commendat, & utinam non tam facilis eſ- let, & melius eſſent ecclesiæ: vt ſtarim ſcribam.

Papa ſecu- lari regula vel econtra- rario: & illud regularē ſi regulari de be- neficio ſeculari prouideat in commendam, dari mandā con ſoler: vt plenē dicam inferiū, in diſpenſat, regula. eſſit. 7 Aliquando Papa ſeculari de regulari prouideſt, & viſque ad decē & octo annos, & poſteā in titu- lum, vt inferiū diceſt in diſpensatio, ratione etatis.

8 Idem ſi Papa velit minori 8. annis prouidere de beneficio curato, tunc illi in cōmendam cōcedit, & viſque ad decē & octo annos, & poſteā in titu- lum, vt inferiū diceſt in diſpensatio, ratione etatis.

9 Evt̄ ſummatim dicam, vbi eſt in recipiente be- neficiū aliquis iuriſ defectus, Papa frequentiū commendam concedes, quām in titulum: vt ex ſtylo curia Romana eſt, cūtis obuium: ideo hāc materiam profequamur frequentem & vtilem. 10 Vnde hāc commendarū nimia indulgentia eſt princeps & exitium torius Reip. Christianæ: maximo per equē eis hodie abutuntur penē om- nes: nam medicus quidā habens episcopatum ſe- xaginta mille librarum deglutiet, velut charibdis per multos alios, & episcopatus, & abbatias: & ferē videmus omnes epos nostros infatiabiles & inex- plebili libidine plurium beneficiorū, & tantis oneratos bonis, vt vix ſuis pedibus ambulare poſ- ſint grauante podagra, que ex in glauie ciborū eis prouenit. c. legimus, cum preceſt. de cōſecr. diſt. 5.

11 Evt̄ utinam nunquam abuteremur his commen- dis, qua ſine cauſa factæ dannant, & conceden- tem, & accipientem. Vnde Clemens quintus om- nes huiusmodi prouisiones de Episcopatibus, Ar- chiepiscopatibus, & monaſteriis reuocauit.

Mala que ex commen- diſ preue- nientiſ. 12 Et plurima incommoda, maximē quinque ori- eni ex hac Cōmendarū confeſſione ait, Imprimis Diuinus minuitur cultus: nam multi commendarū Abbates vix aut nūquām ſunt in ſeruio Dei, ſed alludendo ad ſuam confeſſionem comedunt in culina, quia ad comedendam habere cēſentur, 13 Et ſicut bona pauperū deuorant: ita dæmones deuorabunt illos coemestores, niſi relipſcant. tex. in Extrau. 2. de præb. in communib. ibi, ecclesiarū & monaſteriū cura negligit: bona & iura diſſipantur ipſarum, ac ſubiectis eis personis & populis ſpiritualiter plurimū & temporaliter derogaſt: eiſq; redundant ad noxam, que dice- bantur cedere ad profectum: & Rufus in præfa. ad tract. commend. dicit ſuiffe extrauag. Innoc. 6.

ex qua quinque, vt verbis ſuis utrū, inconueniētiā reſulant.

14 Secundum inconueniens, animarū cura ne- gligitur: nempe intenti ſunt ad venationem multi commendatarij, animas commendatas negligen- do: vide in tit. de clerico venatore, & in c. Eſau. 86. diſtinguitur.

15 Tertium hospitalitas debita non ſeruatur, ſed tota omittitur: nam quotuſquisque commendatarij in hoc regno hoſpitalemente exhibet: aliorū ſit iudicium: quāz tamen eſt tam commendata: vt gl. & doc. ſcribunt in c. de monachis, de præb.

16 Hodie quidam noſtri commendatarij tantum abſunt ab hac hoſpitalitate, vt qua possunt a pau- peribus eripiant: vnde quia hoſpitalitas diſceſit ſucessit, in diſt. iſſi, decimarū, & aliorū one- rum præſatio: vt habetur in c. Maiores. 16. q. 7. hoc tollit iſſus, quod non accipit Christus.

17 Quamuis in commendis Abbatiarū, & monaſteriorū dici ſoleat, volumus autē quād propter huiusmodi commēdam diuinus cultus, ac ſolitus monachorū, & miniftrorum numerū in diē ſolita, monaſterio N. nullatenus mihiat: ſed illius ac dilectorum filiorum cōuentus eiusdem congrue ſupportentur onera coſueta, & quod tu oneribus huiusmodi debite ſupportatis, neſtron quarta, ſi Abbatia ſit separata, & ſeorsum à conuentuali: ſi verò conamanis mensa inibi exiſtat, tertia parte omnium fructuum, redituum, & prouentuum mo- naſterij. N. huiusmodi in restaurationem illius fa- bricæ, ſeu ornamentorum emptionem, vel fulci- mentum, aut pauperum alimoniam, prout maior exegerit, & fuſerit neceſſitas, omnib. aliis deduc- etis oneribus annis ſingulis impartita de reſiduis monaſterij fructib., reditib., & proueſtibus diſpo- nere, & ordinare liberè & licetē valeas, ſicuti, &c.

18 Ex hiſ conſtat Papam velle, vt cultus diuinus non diminuat: & onera conuicta ſoluantur: vt pater in literis Commenda: ſed nil fit à multis.

19 Quartum quād ruiniſ aedificia patent: quia non resident commendatarij in tōi episcopatibus, & abbatias, qua habēt: imò verius in nullo, ſed cui- rias multi perſequuntur, in quibus diuus Petrus ſtatim peccauit: & ipſi quid?

20 Quinto omnia iura tam ſpiritualia quām tem- poralia ex miniftrorum defectu collabuntur, & fe- rē laeduntur, quia extranei, qui iſtas abbacias, vel ligna cōbu- rū, alia- epiſcopatus poſſident, nil niſi lac, & lanam qua- runt, id eſt utilitatem, vt dicit gl. in cle. dudum, de que bona deſtruantur. & vafans.

21 Sextum addēdum eſt: nam omnia iura monaſteriorū & ecclesiæ deſtruuntur, deuastātur, & deglutiuntur ab iſtis coemestoribus: & hoc probat experientia, tam in lignis nemorum, quām in omnibus aliis rebus monaſteriorū, quas vendunt: nam currus, equeſtos, boues, vacas, & ſabſidium ca- lices, & reliquias multos accepimus vēdiſſe pro annata: ecce coemestores quid proſunt ecclēſiis, & lumina ecclēſiæ tollunt, claudēdo feneficas, quia vitra nolunt adhibere: vnde hodie ecclēſiæ regni ad cætitatē inducūtur: & licet latomi multas poſ- ſideāt, eas tamē non reaſificāt, ſed in aedificatio-

nibus priuatarū domorū etiā suis impētis insistūt.

Bigamia 22. Septimō bigamia contrahitur in ecclesia, quā plurilitate semper odio habuit, & prohibuit D. Ioan. Bapt. beneficiorū Ita. Non licet tibi habere uxorem fratris. Et Deus, Veh contrahit.

23. Et cum Papa Paulus rogaretur, vt filio Regis episcopatum iam habenti alium episcopatum cōcederer, vel abbatiam, dixit, Absit ut in ecclesia Dei pōnam bigamiam: & cūm olim cuidā sancto ep̄o Patr̄i oblata esset abbatia, respondit, absit, vt cum sponsa habeā concubinam: sed hodie paucivientes ambientes hoc facerent: totus enim mundus in maligno positus est: & non est qui subleuet: & mirandum est, quod si quis haberet ex suis bonis legitimam, & fortè ex omnibus patris bonis non haberet mille libras, & tamen si ecclesia det ei legitimam virginis mille librārum, nō erit is contentus imo si posset, cumularet episcopatus non dicam regni Frācia, sed totius mundi. O ambītio, ò avaritia, ò homines perditī. Quoties voluit olim Deus illos congregare, b̄ alias, & noluerunt; sed si namus eos, Caci enim sunt & catorum duces.

Status unius versalis ecclie de fructu per commendas. 24 Octauō decoloratur vniuersalis ecclesiæ statutus, quia non est secularis Abbas, qui regulam servet, vel disciplinam, nec qui præcipiat seruari: & quoniod seruarent, cūm non sint regulares: vix quidem clerici, saltem non diaconi, nec sacerdotes: nec incongruum videtur, vt regulares secularibus supponantur. c. 2. de capel. monacho. Ideo futurum est, vt alia quamplurima nobis eueniant mala, si haec Commendæ non cessent, nisi quando caussa utilitatis vel necessitatis aderit: sicut dicam inferius de aliis dispensationibus.

Commendatarius quādo lucratur fructus. 25 Notandum est tamen, quod si quis petat sibi beneficium commendari, & eidem à Papa commendetur, ipse erit tanquam depositarius, & tenebitur reddere rationem fructuum beneficij, si quos perceperit, nec illos lucratur, per gl. & doct. in d.c. nemo de elect. per c. placuit. io. q. 3.

26 Cautela ergo est, q. quis faciat apponere hanc clausulam, s. quod licet de fructibus disponere: & tunc impetrans lucrabitur fructus, nec tenebitur de illis rationem reddere, quemadmodum si haberet in titulum, postquam permitit ei, vt de fructibus disponat, sicut aliis, qui titulum habet.

27 Et si non habeas illam clausulam in bullā, fac vt reformatur, & transcribatur cum ista clausula: & hodie cauti mensularij solent apponere in signatura, & quod licet de fructib⁹ disponere, &c. & posteā in bullā extenderetur.

Clausula in commen dis ponēt. 28 Vnde in commendā solet Papa sicut in bullā pūlisionis ferè procedere, de qua inferius scribemus: sed in hac dicis, vt commodiū sustētare valreas, de aliquius subuētōnis auxilio, pūdere cupientes, tale monasteriū, vel beneficiū autoritate Apostolica cōcedimus, & cōmēdamus, ac prouidimus per te quādiū vixeris, & c. tenendū & possi- dēndū ita q. durāte cōmēda huiusmodi de fructibus, redditibus & pūentibus ipsius N. disponere & ordinare valreas, sicut veri priores ipsius priorat⁹, q. fuerunt pro tempore, ordinare, & disponere potuerū, & etiā debuerūt alienatione tamē bonorum.

immobilium, & pretiosorum mobiliū ipsius prioratus N. tibi penitus interdicta, decernentes, &c.

29 Et si cōmenda sit facta ab ordinario, qua durāte quis impetrat illud beneficium à Papa, non facta mentione illius commendē, non valebit impetratio tāquām subreptitia: vt docēt Archid. Dom. & Philippus Perus. in d.c. nemo de elect. li. 6. quia de colorata possessione commendatarij nō est facta mentio vt oportebat, per c. cum nostris, de cōcessio. prēb. & quia Papa non videtur voluisse derogare iuri alicuius. c. sup eo, de offi. deleg. c. quāuis, de rescr. lib. 6. sic consuluit Bertran. consil. 235. etiam si cōmenda, col. i. in 3. vol. ex antiq. editi.

30 Et quia id temporis quo Papa contulit non vacabat, & beneficiū non vacans non solet conferri. c. i. & per totū de cōcessio. prēb. Cal. conf. 6. de prēb.

31 Commendauit ordinarius beneficium ad sex menses, iuxta c. nemo deinceps, de elect. in 6. an. ipse commendatarius interim à Papa possit impetrare extentionem istius commendæ ad vitam. Resp. posse, vt tradunt doct. in ca. si constiterit, de accusat, dummodo hanc exprimat commendam temporariam, alias subreptitia erit impetratio.

32 Vel potest peti concessio noua & liceat ad vitam illud beneficium habere: & hoc est tutius, q. a dubitat an valeat cōmenda per ordinarium: & quia finito tempore non valebit, ideo nō potest extendi, quod non valet. l. decem. ff. de verb. obl. ideo petatur à Papa, vt ad vitam retinere liceat.

33 Minorī quando datur à Papa beneficium in commendam quoad vixerit tenēdum, nondatur alia dispensatio: quia nihil aliud obstat, nisi aetas: ergo commendando illi satis dispensat super etate, secus si commendetur bastardo, vt inferius dicitur in dispensationibus.

34 De stylo nō datur parochialis ecclesia minori 18. annorum in titulum, sed in commendam vñ. que ad decimum octauum, & deinde in titulu: vt docet Staphil. in trac. de literis gratiæ, rub. de qualita. & statu beneficiorū, vers. hinc est q. de stylo.

35 Vbi plus dicit parochiales ecclesias nō commendari, nisi episcopis vel prælatis, aut valde qualificatis, sed hodie pecus Melibœi vix reicitur: & sperandum est in nostro summo pōtifice Paulo 4. qui non tam facilem se in his concedendis exhibebit, sicut prædecessores sui.

36 Aliquando tamen commendatur regularibus personis, sed vna tantum, non duæ, similiter nec locus, aut canonicalis portio, hæc ille. quod vñā verum esset, sed statuit Alex. 6. in tit. de signa. gratiæ, beneficia ecclesiæ cathedralis secularis non dari regulari in commendam, nec dignitates regularis ecclesiæ secularij, ibid.

37 Quando Papa dat alicui facultatem resignandi simpliciter, vel ex causa permutationis coram ordinario, non solet dari facultas cedendi commendæ, adeo quod is qui facultatem habet resignandi, non habet facultatem cedendi commendæ, quia aliud est: ideo hoc solet in cōcessione exprimi: nec solet à cancellaria concedi, sed à camera. sed in hoc regno non sit ista differentia, quia commendam pro vero tit. habemus.

Imperatio
benificiū, u
rante com
menda or
amarij an
valeat.

Durante co
meda feme
stria poter
ad uitā ex
tempore fieri.

Minori nō
datur dia
dispensatio
quando be
neficium eide
comēdatur
secus si ill
egitimo.
Minori 18.
armorū par
rochialis ec
clesia ini
tulum non
datur.

Duo nō de
bent comē
dari benefi
cia regula
ri.

Cedere &
commende
cedere dif
ferunt.

De Commenda.

135

*fac commen-
dari manu fla-
mori clau-
sula.*

38 In commendis monasteriorum non solent po-

ni illa verba præmisit forumq; meritorum suorum.
intuitu speciale gratiam facere volen. sed dici-

tur , de aliquis subuentonis auxilio prouidere
volentes ipsum à quibusvis,&c. si tamē apponere-
tur, non viuentur literæ: sed q; dixi. de stylo est.

39 Et in his monasteriorum commendis pro ab-
sente præstatio iuramēti in fine ponitur: volumus
autem vt onera ante dicta, quodque antequam re-
gimini, &c. vt suprā dictum fuit.

40 Secus in commendis dignitatem maiorū prin-
cipalium, & conuentualium: quia ponitur ibi, indu-
cētes eūdē. N. recepto prius ab eo iuramēto, &c.

Beneficia 41 Nota q; beneficia S. Spiritus in Sicilia; nec S.
que non cō Ioannis Hierosolymitani, minus S. Antonij, cum
mendāur. beneficiis beate Mariae Theutonicorū nō dan-
tur in cōmendā vt statuit Alex. 6. in tit.de sig. grat.

quia fratribus illius ordinis dari debent in titulū.

*Papa si di-
cat habenu-
t parrochia-
pa in supplicatione dicit, fiat vt petitur in titulum:
lēm & alte-
tunc non intelligitur secum dispensatum, vt duas
ram peccati
simil teneat: sed ultimam habebit, & dimittet pri-
fiat vt peti-
tum in titu-
lū , an vi-
deatur di-
spense. 42 Quando obtineti parochialem in titulum, &
petenti aliam parochialem in commendam, Pa-
parrochia- pa in supplicatione dicit, fiat vt petitur in titulum:
pa in supplicatione dicit, fiat vt petitur in titulum:
lēm & alte-
tunc non intelligitur secum dispensatum, vt duas
ram peccati
simil teneat: sed ultimam habebit, & dimittet pri-
fiat vt peti-
tum in titu-
lū , an vi-
deatur di-
spense. 43 Et super hoc vidi maximam controvēsiam,
quia is qui ignorat Papam non dare regulariter
duas in titulum, non intelliget Papæ voluntatem.
vide doct. in c. de multa, de præb.*

50 Sed si tenens in commendam velit habere in-

titulum, hoc non expeditur sine cessione & pro-

uisione.

51 Item doct. dicunt, quod sublata & finita com-

menda remanet vacatio antiqua: quod nō est ve-

rū in Francia, imò per mortem cōmendatarij im-

petratur beneficium vacans per eius mortem, si-

cut si tenuisset in titulum: & ita seruatur, quicquid

dicant doct. ultramonta. Imò cōmendatarius

poterit cedere huic cōmendā coram ordinario,

qui alteri conseret in titulum: cū ista differen-

tia in regno non recipiantur.

52 Item impetrās beneficium debet facere men-

tionem de cōmendā vt docet Calder. conf. 6. &

30. de præb. Ruze. in tract. cōmend. q. 7.

53 Et quamuis secundum Ioan. Francisc. in tract.

Beneficium de offi. & potest a. c. sede vacante. in q. 3. part. 2. col. cōmenda

2. cōmenda non possit permutari cum titulo, ta-

tum potest in

men in Francia seruamus contrarium: quia repu-

titulum per

mutari potest: & idem tenet Fede. in tract. de permut.

benefic. q. 15. quem sequitur Ruze. in suo tract. cō-

mend. q. 6. vnde sūpius vidi beneficium cōmendatum

permutari cum alio in titulum, etiam co-

ram ordinario.

54 Ordinarius nō potest cōmendare ecclesiā. Parrochia-

parrochiale ultra sex menses. c. nemo, de elect. lis ecclēsia

in 6. tamen capitulum sede vacante poterit ultra, tra sex mē-

si intra sex menses non fuerit prouisum à prælato ses posu cō

illi ecclēsī ne detrimentū patiatur: vt docet Ioā. mendari.

Francisc. in 3. q. 2. partis dict. tract. quia necessitas fa-

cit licitum, q; alias non erat licitum. c. si quis pro-

pter, de furt. l. 2. §. 1. ff. ad legem Rhodiam, de iactu.

55 Quod verum existimarem, quando non effet

aliquis prælatus, q; possit prouidere: tūc capitulu

sede vacante potestatē habet, sed si prælatus ad ef-

set, expirata est capituli potestas illo adueniente: q; a

mplius non vacat sedes: ergo non possit capitulu

postea prouidere: vt patet in c. a. ne sede vacāte.

& superius dictum fuit in tract. de uolutio.

56 Item qui non potest conferre, commendare

poterit, vt pote si collatio ad Papam sit deuoluta.

c. 2. de concessio. præbend.

57 Idem in capitulo sede vacante, vt supra dixi,

& in materia deuolutionis infra, Archidia. & alijs.

in c. 1. de institu. lib. 6.

58 Qui autem beneficium in commendā. con-

cedit ad tempus, non potest ante tempus ipse re-

sex mesiū an possit re-

uocare, cūm non dicatur vacare, & titulus com-

mendā sit canonicus. c. dudum. 2. de elect. lib. 6. ta-

men si capitulum fecerit commendam, statim ep̄s tam.

poterit reuocare illam, & conferre, & idem quā-

do est facta donec superior prouiderit: vt docet

Ioan. Francisc. vbi suprā. q. 3. partis. 2. col. 3. quia hēc

commenda à capitulo fit fede vacante instantē

necessitate, quia nou est qui conserat: ideo adue-

niente prælato cessat necessitas, & sic commenda,

per c. cum cessante, de appellat.

59 Quamuis post commendam Papæ finitam di-

cant doct. ordinarium non posse prouidere, hodie

in Francia potest, sicut qn vacat ex vacatione alia-

nec inspicitur referuatio, vel affectio quam dicit potest.

*Is qui ha-
bet in mis-
tum potest*

cui aliud est ad vitam vnitum, velit in titulū vtrū-

habere in que retinere absque noua cessione & prouisione

*commenda per cameram expedietur, sed non per cancella-
riam: & ista sunt nota Pragmaticis curiæ Roma, à*

ecclēsia quibus dependent.

De vniōnibus beneficiorum.

Vlramontani esse quādo beneficium per Papam commendatum est: ut dictum fuit in tract. de refer. suprā: quia istae reservationes sunt in Gallia sublatæ: ut patet in concor. in tit. de referua.

Commenda- 60 Comendatarius potest præsentare, sicut alius tarius fru- qui titulum habet quia fructus recipit. Anch. in c. tatus reci- nemo de elect. lib. 6. & præsentatio est in fructu. c. pit, eligit, consultationibus, de iure. pa. gl. in ca. cùm olim, de conferre, lo- maior.

cat. & alia faci- sicut habens ti- 61 Poteſt etiam eligere, & conferre beneficia, qā eligeſe, & conferre est etiam fructus beneficij: vt docet Ioan. Franc. in tract. de offi. & poteſt. ca. sed. vac. in 3. parte 2. part. col. 4. per gl. in d. c. cùm olim.

62 Locare potest fructus & possessiones sicut ha- bens titulum. c. vest. 3. de loc. cap. fi. ne præb. vices suas quia liberam habet administrationem. c. re- latio, & c. qui plures. 21. q. i. ca. cum nobis olim, de elect. Cald. conf. 3. tit. de loc. & 8. Lud. conf. 350. Ol- dra. conf. 150. vtrum extrauagans.

Commenda- ri beneficij illegitimo & incapaci non potest conferri beneficium, ita nec commendari: & si fuerit dispensatus ab episcopo ad ordines, & ad non poteſt. beneficia simplicia non poterit ei cura' commen- dari. c. i. de fil. præsb. in 6.

Due cōmē- de vniſieri no poſſam. 64 Non poſſunt duæ commendæ fieri vni, sicut nec duo conferri beneficia: licet vnum in titulum conferri à Papa poſſit, aliud in commendam. c. du- dum, in 2. de elec. c. qui plures. 21. q. i. Ioan. Francif. in tract. de offi. & pot. q. 3. partis. 2. col. 4.

Post ſex mē ſes non po- reſt cōmen- dia renoua- ri. 65 Commenda finitis ſex mensib⁹ non poteſt ab episcopo ad alios ſex mēſes renouari, ne fiat fraus, c. commiſſa, de elect. li. 6. c. quanto, de diuor. Ioan. Francif. vbi ſuprā fallit in capitulo ſede vacante: quod poteſt ſi non fuerit adhuc episcopus, qui ali- quem präficiat: ut dixi in materia deuolutio. alia de hac materia traſtaui in tract. de pac. poſſ. in 5. amplia. nu. 35. cum seq.

Commenda- tari ligno- rum deuo- ratores. 66 Et videre quisque poterit per Ruzeū in tract. commend. q. 4. contra commendatarios frigidos, qui tantam lignorum cōgeriem in suis beneficiis vt in alio ſeculo calefieri poſſent, ſibi ſtruxerunt, vt potius cōburi quam calefieri quisque eos velle exiſtimet. Et maximè qui lignis omnia loca eis cō- miſſa denudarunt, quo videlicet omnia forent oculis eorum aperta: & hi tamen pauperes in co- rum paupertate mortui ſunt, vel morientur.

67 Nec approbo diſtinctionem Lud. Rom. conf. 350. in caſu, licet eam doct. ſequantur, in ca. ſi con- ſtituerit, de accuſ. vbi dicunt Papam poſſe reuocare commendam in ecclesiæ vilitatem factam, ſe- cū ſi personæ per text. in c. conſtitutum. 7. q. i. & c. obitum, & seq. 61. diſt. quæ iura non loquuntur in commendatario, ſed in visitatore, qui ecclesiæ ſolet dari, donec illi prouifum fuerit. c. pen. & seq. de ſup. negl. prael. lib. 6.

Commenda- tarius ad vi. an. on- positi. leſ- tini. 68 Secus in commendatario, qui à Papa ſolet cō- ſtitui ad vitam, ergo vita durante ſine noua cauſa, non debet deſtitui. c. ſatis peruenit. 56. diſt.

69 Præterea magis est fauendum ecclesiæ, quam per- sonæ, ut notoriū eſt: quia ſumma ratio eſt, que facit pro ecclesiæ. l. ſunt perſonæ, in fin. ff. de relig. & ſumpt. funer. Et doctores fatetur commendam.

non poſſe reuocari, ſi in vilitatem perſonæ facta. ſit, per l. cùm multa. C. de bonis qua' liberis.

70 Muleò minus ſi facta ſit pro ecclesiæ vilitate, niſi ceſſaret vilitas illa: nam ceſſante cauſa ceſſaret effectus, per c. cum ceſſante, de appell. alia Pa- pa tolleret ecclesiæ vilitatem, & ſic non eſſet pru- dens, nec fidelis administrator, quem conſtituit dominus ſuper familiam: ut eſt in Euangeliō, & quis decipe- ret beneficio Papæ, contra. l. i. C. de his qui ve- niāt. xta. impetrat.

71 Vnde tenendum eſt commēdā ad vitam ali- cuius factam, ſive ſit ad ecclesiæ, ſive ad perſonæ vilitatem, nō poſſe ſine cauſa reuocari, ſicut nec collatio facta in titulum: quia iſta ſunt paria, ut ſu- prā dictum fuit: quamuis Ruze. multa adducat in ſuo tractat. q. 5. Alia multa de commenda hic tra- derem, teſt iſta ſunt präcipua, quæ in vſu foreni quotidie agitantur: alia non frequenter, ob id ea. miſſa facio: quia multa tradidi in tract. de pacific. poſſeſſ. in 5. amplia. quæ hic tibi commando.

De vniōnibus beneficiorum.

1  *Æpius vniōnes perperām eſſe factas vni- quid inueni, & in his ritē faciendis opus ſi.* est ferē Delio natatore: nam multa ex vſu & praxi habemus, quæ inter- pretribus fuerunt incognita: ideo materiam iſtam, paucis pertractare intendo, à diffinitione ſeu de- ſcriptione incipiens. Vnio eſt beneficiorum ſeu ecclesiārum ab eþo, vel ab alio ſuperiore facta an- nexio: & quādo fit vnio, ecclesia in proprietatem concedi ſolet: ut in c. cura, de iure pat. vbi ſcripsi: vnde ſuperiū dixi beneficia concedi à Papa in ti- tulum, commendam, vel in proprietatem.

2 Primò dico in deſcriptione beneficiorum, quia *Plura bene- ficia vniōni poſſunt vniiri.* nō fit vnio niſi ſint plura beneficia, ſicut nec optio. l. i. & per totum. ff. de optio. lega. ideo in plurali di- co beneficiorum: quia pluralis numerus di- o ad minus requirit. l. vbi numerus. ff. de testibus. regu- la pluralis, de regu. iur. in 6. itaque ſive duo anne- ctantur ſimul, ſive duo vel plura vni, hīc comprehenduntur, ut in c. expoſuſti, de præb. vbi plures capellæ vniuntur vni ecclesiæ.

3 Etiam dico beneficiorum ſeu ecclesiārum: quia *Episco- tus & alia beneficia amēti poſſunt.* beneficium eſt terminus generalis omnia cōpre- hendens beneficia, maiora vel minora, regularia, & ſecularia, dignitates, & perſonatus, ac officia c. ſam.

1. de reg. iur. in 6. c. extirpandę. ſ. qui verò de præb.

ſupradictum fuit in prin. huius libri.

4 Verū quia nomine beneficij non venit regu- lariter culmen dignitatis, id eſt episcopatus. c. pen. de præb. gl. in c. 2. illo. tit. in 6. & tamen duo episcopatus vniiri poſſunt. ca. decimas, & seq. 16. q. i. ideo ad tollendum dubium dixi ecclesiārum, quæ di- cito comprehendit etiam quilibet ecclesiām. c. fin. ne præb. vices ſuas, ſic fuerunt vni in Delphi- natu duo episcopatus Diensis & Valentiniens. [& Feltri, & Bulunen. in c. expoſita. de arbit.]

5 Et ſi ſublata eſt difficultas, quæ beneficia vniiri poſſunt: nam omnia regulariter, & episcopatus, & *per- fici vniiri* archiepiscopat⁹, ſi ratio ſubſit, ut inferius dicetur. *Poffit.*

6 Ad tempus dico, ſeu in perpetuum: quia vni & ad tēpus, & in perpetuum fieri poſſet. c. i. ne ſede vacan.

De vniōnibus beneficiorū.

137

Vnio du. 7 Et sic duplex est vnio, perpetua, & temporalis: *plex tempo* perpetua est, quando ex oritur, ut perpetuo du-
ratur. *Cetero* per ret. c. expofuisti. ibi, de capellis in perpetuum an-
perna.

negetendis, de præb. vel quando dicitur ad perpe-
tuam memoriam, aut quād fit ad beneplacitum
sedis. c. si gratiosæ de refcr. lib. 6. vel si fiat contem-
platione ecclesiæ. c. i. ne sede vacan. quā non mori-
ritur. c. si gratiosæ de refcr. lib. 6.

8 Et sic videmus quomodo cognoscatur vnio, an-
sit perpetua, vel ad tempus, maximè solet dici in
vnione, in perpetuum vnuimus, &c. & ideo ipsa
vño est videnda antequam iudicetur de ea. l. vt
responsum. C. de transact.

Arefunvit 9 Temporalis quando ad tempus fit, vrpote ad
temporalis vitam eius, cui conceditur, & sic fit contemplatione
vnio in Frā personæ. d. c. i. ne sede vacan. & per eius mortem.
c. i. non pro expirat. c. quoniam Abbas de offi. deleg. & hodie
betur.

istæ non recipiuntur in Francia: vt inferius dice-
tur: & hoc docet gl. in c. f. de referrua. in prag. quia
sapiunt referruationes: nam referratur beneficium.
illæ in fauorem, cuius fit vño ad vitam: & dicit glo.
ibi, pro hoc fuisse prolatum Arestum pro cura S.
Ioan. in Grauia Parif.

10 Et in dubio præsumitur facta contemplatione
ecclesiæ: quia ecclesiæ magis fauendum est, quam
personæ. d. c. i. & c. requisisti. de testa. vbi legatum
præsumitur contemplatione ecclesiæ potius fa-
ctum, quam personæ, si contrarium non appareat.
Oldr. conf. 257. factum tale. col. 2.

Vnio tribus modo fit. 11 Aduerendum est, q. vño tribus modis potissi-
mè fit, primo vt ex duobus beneficiis vnum fiat: vt
d. c. decimas, in fin. 16. q. i. ibi, sicut enim Papa duos
episcopatus in vnum potest reducere. gl. in d. c. i.
vrpote si sine duæ parochiales proximæ vicinæ
destructæ per bellum, vñiri poterunt, vt vna fiat ex
duabus: & priuilegia data vni competent & alte-
ri, & quando sunt plura, honestiora & fauorabiliora
seruabuntur: vt dicit ibi gloss.

Vnita ecclesie an subiicitur alteri. 12 Secundò fit vño, vt ecclesia vna alteri subiici-
tur: & tunc illa ecclesia, cui fit vño, erit superior &
principalis, vñita vero erit inferior, & accessoria,
habebit tamē ecclesiæ priuilegia, cui vnitur. e. re-
colentes. in f. de statu monach. & postea si q. velit
impetrare hæc duo beneficia oportet q. exprimat
principale, alias si accessoriū, non valeret imphe-
tratio: quia illud non vacat, cum sit alteri vñitum.

13 Nec in vim illius clausulæ, quod maior expre-
fieri possit, hoc corrigi poterit ideo noua im-
petratione opus erit: sic vidi in Praxi & de stylo
cur. Rom. per ea que not. in l. cum principalis. ff.
de reg. iur. & in regula Accessorium, illo. tit. libr. 6.

Vnio ecclesianus an in accessoriis. 14 Nec est opus in impetracione principalis ec-
clesianus an in accessoriis, secus si æquè
petens ex-principaliiter. gl. & doct. in c. graria. de refcr. in 6.
primæ te-
neatur. doct. in c. super eo, de præb. eodem lib. & Anch. in
d. regulæ accessoriū, de regul. iur. ibid. de Rota
decif. 319. not. quod vbi, in antiqu. [sub tit. de refcr.
decif. 46.]

Vnio equus. 15 Tertiò fit vño duarum ecclesiarū, vt vtraque
principalis remaneat episcopatus, vel parochialis, sicut erat:
que fuit. & tunc dicitur æquè principalis vtraque ecclesia,

sed vnus erit eps, vel rector vtri usque ecclesia: &
tunc quilibet sua habebit priuilegia, & statuta. gl.
& doct. in c. & temporis. 16. q. i. Bartol. & alii in l. si
conuenerit. §. si nuda. ff. de pign. actio.

16 Et tūc nominatio à digniori fieri debet. l. quæ-
ritur ff. de statu hom. c. ex literis, de iurepat. & cō-
casu eps in vno degens episcopatu, poterit expo-
dire negotia etiā alterius: vt no. Inn. in c. nouit. de
offi. leg. Rebus. in l. vna. C. de Metrop. Berit. o. li. 11.

17 Et sic nō potest vñiri dignius minus digl. o. vñi-
de parochialis ecclesia non debet vñiri capella-
niæ, sed econtrario sic. c. exposuisti, de præb. c. su-
per eo, illo ti. li. 6. [facit l. iustissimè ff. de edil. edict.
ibi, ridiculum namque esset, fundum unicq. acce-
dere, & hominem ei rei, quā minoris esset.] de au-
thoritate tamen Papæ si fieret valida esset, per §. si
tamen, de rerum diuis. in instit. & c. 2. de præb. in 6. sic.
Parrochia-
lis ecclesia
capelle v-
niri non po-
teſſed ca-
nonicatuſ
ecclæſia ca-

18 Ecclesia tamen parochialis potest vñiri cano-
nicarii ecclesiæ cathedralis, quia ille canonicatus
dicitur dignior. c. extirpandæ. §. qui vero de præb.
nam canonici illius ecclesiæ dicuntur pars eccle-
siæ. c. requisisti. de testa. & hi cum episcopo trahat
negotia totius episcopatus. c. i. & c. nouit. & per to-
tum. de his quā si. à præl. sine consen. cap.

19 Sed quomodo cognoscatur an accessoriæ, an. *Principali-*
æquè principaliter sit vñita? Resp. c. quod minus ter vel ac-
dignum est digniori annexū, illud dicitur acce-
ff. de cognomo
forium. c. quod in dubiis, de consec. ecclesiæ vel
quando hoc factum est, vt accessoria ecclesia illa.
fit. §. si tamen, de rerum diuis. in Instit.

20 Si vero non appareat quod vnum sit altero di-
gnius, tunc dicitur vtrunque beneficium æquè
principale, teste Pan. & aliis in c. extirpandæ. §. qui
verò de præb. nisi ex consuetudine aliud seruare-
tur: quia interpres est cōsuetudo. l. si de interpre-
tatione ff. de legib.

21 Et tunc vbi commodius erit habitare debet
habens vtrunque. c. & temporis. 16. q. i. ca. dilectus.
2. vbi Fel. de refcr. alioqui in maiori. glo. & doct. in
c. non potest. de præb. lib. 6.

22 Præterea in definitione dicitur ab epo, quia si-
cūt vñire episcopatus atque subiicere potestati *quis vñire*
aliena ad summum Pontificem pertinere digne-
scitur: ita Ep. est ecclesiæ suæ diœcesis vño &
subiectio earundem. c. sicut vñire, de excess. præla.
c. quod translatione, de offi. leg. vnde patet a quo
possit vño fieri, videlicet ab episcopo, dummodo
beneficiæ non sint exempta, quia tunc ad Papam.
vño pertinet. c. fi. vbi no. de confir. vtil.

23 Item ab alio superiore, ideo in definitione di-
citur: nam Papa potest vñire tā episcopatus, quam
alia omnia beneficia, tam maiora, quam minora. c.
decimas. in fin. & c. & temporis qualitas. & seq. 16.
q. i. quia ipse habet plenariam potestate in be-
neficiis. c. 2. de ptæb. in 6. & cle. i. vt lit. pend.

24 Item Legatus de latere vñire potest, quia om-
nia potest, quæ eps in sua diœcesi. Spec. in titul. de
leg. §. nunc ostendendum, vers. 89. ibi legatus igi-
turi: & quia est maior epo in prouincia sibi decret.
c. i. de offi. legat. lib. 6. dom. de Rota decif. §. lega-
tus. & decif. ii. secundum maiorem, in not. [sub
tit. de offi. lega. decif. prima.] & decif. 459. nota se-

cundam maiorem, in antiquis. [sub tit. de officiis lega-
decif. 3.] Guydo Pape in conf. 134. circa processum, in 2. quæstio. doct. in capit. fin. de confirmatio-
vtil. & Brunel. in tractatu de dignitate lega. con-
clusio. 13. & debet seruare illa solennia, quæ epi-
scopi saltem in hoc regno, alioqui non recipiuntur
vnio legati.

25 Fallit in episcopatibus, quos non potest vnire
legatus. c. nisi, & c. quod translationem, de officiis lega-
nec aliud extra Papam, in d. c. sicut vnire.

In praedi-
cū episo-
pi legatus
vnire non
potest.
26 Non potest etiam vnire in præiudicium epi-
scopi, videlicet in totum eximendo à iurisdictione
ne & subiectione episcopi: sed licet collationem.
auferat ab episcopo vniendo, tamen vnio valebit,
dummodo non auferat, subiectionem, obedien-
tiam, correctionem, vel alias à iurisdictione epi-
scopi non eximat. c. finali. de confir. vtili, vbi De-
cius dicit hanc esse magis communem opinionē:
& secundum istam collegium Papiense consuluisse
sic tenent Domini de Rota, dec. 459. nota secun-
dum maiorem in antiquis. [sub tit. de officiis lega-
decif. 3.]

27 Alia tamē opinio, quod sine consensu episcopi
vnionem facere non possit, & cum illius præiudi-
cio dicitur magis æqua, cui potius assentirem, si
esset præiudicium maius collatione, vt suprā.

Beneficiū
sub patro-
natu laici
legatus non
vnit sine co-
sensu patro
ni.
28 Item hoc nō potest vnire legatus, quando ecclē-
lesia esset sub iure patroni laici, gloss. & doct. in c.
nobis. & c. a. cūm dilectus, de iure patroni, sine con-
sensu patroni: sicut dixi si legatus vellit vnire be-
neficiū in regno situm abbatiæ, vel episcopatuī
existenti in alio regno, vel principatuī, quod face-
re non posset sine Regis consensu: & vidi appella-
ri tanquam ab abuso ab illis vnionibus sic factis,
etiam post longissimum tempus centum annorū,
à procuratore Regio qui ista Regni commoda
prosequitur: & quia hæ vniones semper & quoti-
die grauit: ideo semper appellatur. Bal. in l. 2. col.
2. C. de episcop. audien. facit. leg. i. §. ff. de vñfru.
accresc., ibi vius fructus quotidie constituitur, &
legatur, &c.

Archiepi-
copus vbi
vnire non
posse.
29 Archiepiscopus etiam in sua diecesi potest
episcopus in sua, teste Spec. in d. tit. de legat. §. nūc
ostendendum, veris legatus igitur, quem refert &
seq. Ioan. Caccialup. in suo tract. de vñio. art. 3. q. 4.
& iura episcopalia exercet in suo archiepiscopatu: & ad illum appellatur iure episcopi, & Metro-
polico. c. Roma, de appell. in 6. c. referēte, de præb.
secundum nouum intellectum, quem dedi ibid.

30 Sed beneficia pertinentia ad collationem sui

suffraganei vnire non potest. tex. in ca. si vnire, in
fi. de excess. prælat. quia in casibus à iure expressis
habet iurisdictionem in suffraganeos, sed nō libe-
ram ideo in aliis casibus ei non licet auferre epi-
scoporum autoritatem. c. i. de for. compet. in 6.

*In prædi-*cū māda*
tarij vel ex-
p. & à is an
benificiū
*vnmposit.**

31 Item beneficium exp̄s̄e reseruatum vniri in
præiudicium expectantis non potest: sed si fuerit
facta vñio valebit, sed non habebit effectum, nisi
post mortem expectantis: vel postquam priuatus
fuerit, de Rot. dec. 253. nota quod beneficium, [sub
tit. de reb. eccl. non alien. decif. 6.] & decif. 160. [sub

tit. de rer. perm̄ut. decif. 3.] & 658. in antiquis. [sub. tit.
de reb. eccl. non alien. decif. 6.] sed generalis
reseruatio, vel mandata, seu nominationes, nō im-
pedient vnionem, per gloss. in cle. fin. de rescr. q. a
beneficium per vniōnem dicitur suppresum, ob
id non dicitur amplius vacare. c. cum accessiſſent,
de constit. nisi in fraudem vellent illud vñire iux-
ta mortem vñius. vt in c. fi. de renun. l. br. 6. vel post
vacationem. vide Parif. conf. 114. cūm reseruatio
in 4. vol.

32 Item in definitione etiam dicitur ab episcopo;
ad exclusionem inferioris, à quo vñio fieri nō po-
test: vnde priores, vel abbates nō possunt vnire. d.
c. sicut vñire & gl. in d. cl. fi. de reb. eccl. non alien.
Perus. in c. cūm singula, col. i. de præb. in 6. & text.
iuncta gl. in verb. ordinarios. cle. ne in agro. §. ad-
hæc de statu monach. vbi dicit gl. non procedere,
quando hoc præscriperunt.

33 Iura enim episcopalia inferiores præscribere
non prohibentur. ca. auditio. de præscr. sed titulus
requiritur vel tempus immemoriale: vt probat
Petr. Perus. in d. tract. de vñio eccl. c. 4. versic.
vel circa hoc Rom. conf. 275. quo ad primum. Ale-
xand. conf. 70. in causa, col. i. vol. 3. & conf. 101. cir-
ca. col. i. vol. 6.

34 Sed vna ecclesia potest præscribere alteram. *Vna ecclē-*
tanquam vnitam, si eam ita tenuerit etiā per qua-
draginta annos, clem. vna de excessib. prælat. cap. *quadraginta*
cūm de beneficio, de præb. lib. 6. quia tunc ecclē-
sia præscribitur quo ad proprietatem, & nō quo ad *la ann. pre-*
titulum: quod potest fieri. c. auditio. de præscr. & c. *titulū*
cura. vbi scripsi de iurepatro. Ioan. And. in regula,
qui contra iura, de reg. iur. in 6. Caccial. in tract.
vñio. art. 3. in fi. Oldr. cōf. 296. Fel. in c. causam, col.
2. de præscr. & c. cūm contingat, col. 3. de foro cō-
pet. & ita fuit Budeg. iudicatum teste Boér. q. 345.
an vñio. dom. de Rota. decif. 205. nota quod vbi. in
antiquis. [sub tit. de reb. eccl. non alien. decif. 9.]

35 Et tunc sufficit probare illud tempus legitimū
præscriptionis, etiam si non probetur causa vñio-
nis. do. de Rota, decif. 375. nota quod vbi, in antiquis.
[sub tit. de rebus eccl. non alien. decif. 10.] quia ex

diuturnitate temporis omnia præsumuntur solen-
niter acta. l. quæcunque. ff. de publicia. l. sciēdūm.
de verb. obl. non potest tamen præscribere quis
vnionem per 49. annos, si allegauerit simpliciter
vnionem, & probauerit diuturnam possessionem:
quia hoc casu requiritur tempus immemoriale,
per c. primum, de prescr. lib. 6. fecus si quis allega-
uerit vnionem esse factam, & se possedisse per 40.
annos: hoc enim casu sufficit probare titulū vñio-
nis etiam per publicam formam, vel per notorium
ideo sufficiet testes deponere ecclēsiam esse pos-
sessionem tanquam vnitam: & hoc probat Bartol. &
Ioan. Franc. in l. Celsus. ff. de præscr. hoc abundē
trudit Fel. in conf. 2. excellens. doct. vbi alia vi-
deri poterunt. & sic conciliantur sententiae con-
trariae, quod centum anni requirantur ad præ-
scriptionem vñionis, quando non est nisi sola pos-
sessio: sed si cum possessione concurrat titulus vel fa-
ma tituli, tunc quadraginta sufficiunt anni. vide
Parif. conf. 36. quod prætenſa. in 4. vol.

De vniōnibus beneficiōrum.

139

Capitulum 36 Poterit etiam capitulum sede vacante auctoritatē vniōni præstare, dummodo per eam iuri vniōni p̄r episcopali nihil detrahatur, aliás fecus: quia ea quā facere potest. sunt iurisdictionis ad cap. sede vacante transeūt. c. vno, de maior. & obc. lib. 6. loan. Franc. de Paninis, in tract. de off. & potest. cap. sede vacante. in 2. parte. quæst. 3. colum. penul. nam qui ecclesiæ suæ ius detrahit, iniustiam facit cap. i. distinc. 22. & superius in materia deuolutionis scripsi.

Vicarius e- 37 Idem in vicario episcopi, si hoc illi cōmissum p̄scopi vniōni fuerit ab episcopo, vt vnire possit, teste Perus. in re an possum.

Quibus ex causis vniōni 38 Sed videndum est, ex quibus causis vniōni fieri possit. resp. duabus, videlicet si euidentis sit necessitas, vel vtilitas. cap. exposuisti. de præb. Guid. Pap. cōf. 134. circa quæst. i. & facta sine causa non valet, quia est contra ius, volens quod quilibet ecclesia suum rectorē habere debeat, capitul. cūm non ignore, de præb.

Necessitas que su vniōni ex cōf. 10. quæst. 3. ca. postquam. 16. quæst. i. cle. ne in agro. cōf. 1. adhac. de statu monac. [Vnde sancta Romana ecclesia sua auctoritate cōgregata valet disiungere, & disiuncta cōgregare, rationis tamē æquitate cōsiderata, vnde vel pietatis, vel necessitatis intuitu semel à se concessa, valet vel in totum, vel in partem commutare. capitul. postea. §. fin. 25. quæst. 2.] & quādo dicatur ecclesia pauper, declarat gl. incap. clericus. 21. quæst. i. dicens eam esse pauperem, quæ non potest aliquem honeste & sufficienter alere, & hospites pauperes superuenientes non recipere, & quādo sibi & suis non sufficit, ibi vide fūsus, & per. gl. in authen. præterea. C. vnde vir & vxor. iudicis arbitrio relinquitur quis dicatur pauper.

40 Idem si sit destructa per hostes, vel defolata ecclesia, cap. 2. de religios. domib. vel propter populi decrementum, c. ad audientiā. 2. & capit. fin. de eccl. adi. & quādo ecclesiæ sunt vicinæ, & populus mortuus est, & nunc sunt pauci, & c. tēporis 16. quæst. i. vnde apparet hostilitatis, vel paupertatis necessitate sedes episcopales in vnam redigi. cap. fi. vers. hostilitatis. 25. q. vlt.

Vtilitas vniōni quā doſit. 41 Vtilitas est quāndo propter tenuitatem fructuum non inueniuntur idonei ad deseruendū illi beneficio, vel ecclesiæ cathedrali. d. c. exposuisti. vbi Panor. & alij. & ca. i. ibi, ne plus fauissæ persona quā ecclesiæ videremur, ne sede vacante.

42 Ergo cum causa tenetur episcopus hāc vniōnem facere, & si recusaret, posset adiri superior. c. nullus, de iure patronatus Petri de Perus. exp̄f̄s̄ ita tradit in d. tract. vniōni. c. tertio, & decimo, & Cacciap. art. 5.

Cause cognitio in vniōne requiri vniōni. 43 Et sic requiritur causæ cognitione in vniōne facienda, cūm causa in ea requiratur: in qua causæ cognitione vocandi sunt quorum interest, coram ritur. ordinario loci, qui vniōnem facit. cle. fi. de reb. eccl. non alien.

Dispositio in concil. Confian. Triāt. 130. 44 Et si Papa illam faciat requiritur quād etiam de causa inquiratur in partibus, aliás non valebit

vniō: vt est in regul. cancel. 21. & ibi dicam, saltem annullabitur: vt est in concilio Conſt. verba ipsius hæc sunt. Vniones & incorporationes à tempore obitus Grego. ii. factas seu concessas, cum certa regula dari non possit, ad querelas eorum, quorum interest, nif fuerint impretrates beneficia ſic vnitæ personæ, ſi non ex rationalibus causis & veris factæ fuerint, licet Apostolicæ ſedis autoritas interuenerit, reuocabimus iuſtitia mediante: ergo concilium reuocabit per iuſtitiam.

45 Praxis Gallorum est, vt ſol. eant appellare tanquam ab abuſu, vt inferioris dicā: & iſta vniōnes ſine cauſa factæ p̄ſumūtur ſubrepitiæ: vt fuit in concilio nouissimo Tridenti. in 7. ſectione dictum.

46 Hodie ergo in hoc regno Franciæ poſt concilium illud Conſtan. nullæ recipiuntur vniōnes ab abuſu factæ in fauorem personarum, ſed ſi ſint factæ, ab monis per eius appellatur tanquam ab abuſu: & ſenatus eis per am ſe abuſuas & irritas pronunciavit.

47 Item appellatur tanquam ab abuſu in hoc regno ab vniōnibus factis ſine cauſa cognitione, à quoconque factæ fuerint: & nullæ ſolent pronunciari, & irritæ per curias ſupremas: nec habetur ratio temporis, quia abuſus non potest p̄ſcribi: & iſta eſt praxis regni.

48 Inſuper omnes vniōnes, quæ nō fuerunt ſorritæ effectu, reuocantur, in regul. cancel. 11. & hodie in concilio Tridentio, ſive fuerint ſorritæ, ſive nō ſi à 40. annis factæ fuerint: quod ſtatutum ſi ſerueretur, videbim⁹ multos ſeculareſ apostatas, qui olim erant ordinis sancti Auguſtini, vel ſancti Benediçti. nunc verò ſunt ordinis mendicantium, bonis nudi & deſtituti beneficiorū: quia in his vniōnibus fuerunt multæ ecclesiæ regulares in ſeculareſ redactæ, & beneficia vnitæ.

49 Effectus vniōnis eſt, vt ille episcopus vel curatus vniōni loci ſit episcopus vel curatus loci vniōni, & ſic vtriusque i. ne ſede vacan.

50 Secundò vt deinceps iurisdictionem habeat Episcopus iurisdictionis, etiam contra habitantes in loco vniōni, cūm iurisdictionem in quolibet loco ſui episcopatus habeat. c. cūm episcopus. de offi. ordi. in 6. & visitatio nem.

51 Tertiò poterit visitare etiam locum de nouo vniōni, ſicut aliud quem priū habebat, & procurationem ab iſtis vniōniſ in episcopatuſ existentiibus accipere. c. cūm Apoſtolus, de censib. & per totum, & tradit Soc. in ſuo tract. de vita.

52 Quartò conueniri poterunt iſti vniōni coram magistratibus illius ciuitatis cui vniōni ſunt, ſi libidē degant docto. in l. fin. ff. de iurisdict. omn. iud. cap. vii. de constit. lib. 6. clem. i. de reſcript.

53 Quintò iſti vniōni, ſi non erant regnicoles poſt tur. vniōnem erunt, nec indigebunt literis naturalitatis, ſicut veri filii regni: vt ſcripsi in tracta. de literis naturali. in 2. tomo conſtitu. Regia.

54 Sextò iſti vniōni poterunt munera obtinere in loco cui vniōni ſunt, & ſic poterunt ibi eſſe aſſeffores & alio fungi munere. i. ſi eadem. ff. de alle.

55 Septimè in linodo tenebuntur comparere coram episcopo, cuius episcopatuſ vniōni ſunt, & ad iura quæ alij primi episcopō tenentur, & ipſi vniōni p̄ſtare debebunt c. conquerente. de offi. ordi.

Regula de vnionibus.

56 Octauo negotia istius loci vnti tractari poterunt in ciuitate & loco cui vnitisunt. c. noui vbi. doct. de offi. leg. doct. in d. l. vna. C. de Metrop. Berito lib. ii. [Et illa pars populi quæ nouis ecclesiis supponitur à iure prioris ecclesiæ absoluuntur cap. præcipimus. 16. q. 1.]

Privilieg. eccl. principali vni
57 Nonò vt semel dicam, omnia priuilegia isti vnitis accessoriæ habebunt quæ alijs dantur: vt docet Bart. in l. si cōuenierit. §. si nuda. ff. de pign. act. quæti habebut. sequitur Curt. cō. 57. & Albert. in tract. de augmēto. an 9. conclusio. vbi alia videri poterūt: quia hoc limitat ibid. & alijs effectus ex præmissis hic addi poterūt. doct. in l. ff. de leg. i. [differentiam inter vniōnem & incorporationē scribit Angel. in cons. 24. 7. vniōrum. colum. 2.]

Regula cancella. 21. de vniōnibus
explicatur.

Item voluit quod petentes.

GLOSSA PRIMA.

Motu proprio & ad petitionem vniōis.

Rquisita ad ritè conficiendam vniōnem in hac regula scribuntur. Et primò requiritur, quod quis petat vniōnē fieri, ibi, Petentes: potest tamen fieri ex certa scientia, & motu proprio: & tunc non habebit locum hēc regula, sumendo argumentum à contrario quod est in iure validum. l. i. ff. de officiis, cap. cūm Apostolica. de his quæ fiunt à prælat. in Francia tamen quomodo cuque fiat, requiruntur solennia, quæ inferius dicentur.

Beneficia.

GLOSSA SECUNDA.

Benef. maiora & minora vniōis possunt.

Svorum appellatioue veniunt omnia beneficia, tā maiora, quām minora. gl. in. c. i. de regulis iuris in 6. cūm hic sim pliciter loquat. & vniōnes sint odiosæ: doctor, in clem. ff. de reb. eccles. non alienandis, & superius in definitione scripsi: ideo non extēndax. regula odia, de reg. iur. in 6. tamē de omnibus intelligetur hic propter indefinitam elocutionē, quæ æquipollit vniuersali. c. vt circa. de elec. in 6. & quia verbū beneficij, est generale: vt superius scripsi in princ. huius libri.

Ecclesiastica.

GLOSSA TERTIA.

Imperator & Rex ali quādo vniō nem facit.

ET sic non habet locum intemporalibus vt in Feudis. c. felicis. de pœnis. in 6. scripsi in tractatu nominatio. q. 21. & iure Canonico regulariter nomine beneficij venit ecclesiasticum, licet aliquando exprimatur: vt in tit. vi. ecclesiastica benef. & in regula i. de reguli. iur. in 6. quātatis Imperator aliquādo vniat duas dignitates: vt in §. illud in authēt. vt iudic. ces sine quoquo suffrag. collation. secunda, tamen non seruantur requitalia in hoc tex. sed facta vniōne per Regem vel Imperatorem, tunc illi habitantes in ciuitate vniata, habēt priuilegia etiam

ciuitatis, cui vnitis sunt, & ibi conueniri poterunt, & subiicientur magistratibus illius loci: vt patet in l. vna. C. de Metropol. Berito. lib. ii. & ibi iurium interpretes.

Aliis vniōi.

GLOSSA QVARTA.

ET sic ecclesiastica ecclesiasticis vniōi *Ecclesiastici debent, & temporalia temporalibus non ca ecclesiastici, ca. fi. de rerum permitt. hēc pro- ficitur.* bat dictio aliis, quæ similitudinem denotat. c. sedes, de rescript. clem. i. illo tit. gl. in authen. sed nouo iure. C. de seruis fug.

Teneantur exprimere verum.

GLOSSA QVINTA.

ET sic aliud est, requisitum, quod in vniōnibus verus valor exprimatur: nec in Frācia sufficeret exprimere cuius fructus 24. ducatorum auri, &c. quoniam ille non el- set verus valor licet in impetracionibus regulari- tractat. de signatura, non tamen in vniōnibus.

Norandum est, quod ea quæ exprimenda sunt *Subreptio in prouisionibus, & ferè in vniōnibus, quæ scribit vitia vniōis Feli. c. in nostra. de rescript. & ego in cōcord. Frācia in ea finit. cit. in forma mandat. in verb. pro expressis, & sub- reptio virtut. ipso iure vniōnem, teste [Panor. conf. 10. in questione. col. 24. in 1. vol.] quem sequitur de Ripa. in lib. 2. respond. c. 10. incipient. Et si vniōnis, & Nicol. Mil. in verb. vniōis, primo. & Felin. in ca. postulasti. col. 7. vers. potest etiam inferri de rescript. Quando fit à Papa, secus si ab ordinario, quia tūc erit annullanda. arg. c. fi. de offi. lega. in 6. & clem. fi. illo tit. quia in rescripto Papæ intelligitur clausula, si preces veritate nitantur. cap. 2. de rescript. Card. consil. 96. Papa vniuit.]*

Annum valorem.

GLOSSA SEXTA.

ET sic non tenetur exprimere valorem vniōis diei, vel mensis, vel duorum, sed annum valorem, id est cuilibet anni quantum in anno quolibet valet: & si pluris sit vno anno quam alio debet exprimere: vt sequitur vide quæ docto. dicunt in rub. ff. de annis leg.

Secundum communem astimationem.

GLOSSA SEPTIMA.

Vlt hēc regula quod exprimatur secundum communem astimationem, & non secundum sterilitatem, vel vbertatem. l. pretia rerum. §. fin. ff. ad legem Falcidiam. plenè scripsi in interpret. l. vnicx. C. de sent. quæ pro eo quod interest profer. & quamvis coniunctitudinarius valor 24. ducatorū soleat exprimi in Francia in omnibus beneficiis, tamen in vniōne verus valor est exprimēdus, vt hēc: quia nō agitur de annata, ideo non est hodie huic expressioni veri valoris in vniōnibus derogatū, quominus verus valor ex primi debeat, & idē in nominationibus vt scripsi per illum text. in §. volumus. de coll. in Concord. Tam

*Tam beneficia uniendi, quām illius cui
vniri petetur.*

GLOSSA OCTAVA.

Valor utriusque bene-
ficij exprimendus
debet.
Tem debet exprimi valor tā beneficij
uniendi, quām eius, ad quod vno fieri
debet: vt docet Fel. in ca. ad aures. colu.
vlt. in 15. conclus. de rescrip. nam cūm
vno fiat ex causa necessitatis, vel utilitatis, vt su-
perius dictum fuit, si non sit necessitas, fieri nō de-
bet, vel ex aliis causis expressis ibi: quamobrem vt
hoc sciat, vult quōd fiat hæc expressio: quamvis in impetracionibus non soleat valor beneficij, iam
obtenti exprimi, sed valor illius tantum quod im-
petratur. Sed quando fit vno mensa non requiri-
tur bonorum seu beneficiorum mensa vnitorum
expressio: vt decidunt dom. de Rota decif. 169. no.
[sub tit. de reb. eccl. non alienand. deci. 8.] quōd
vbi, & decif. 442. not. vtrum, in antiq. [sub titul. de
reb. eccl. non alien. decif. 13.]

Prædictus sūt id est verus valo-
rum Imò quamvis signatura expediatur cum dero-
gatione huius regulæ, tamen non valebit quoad
fructus, adeò quōd bulla non expeditur sine fru-
ctuum expressione: & ita ob hoc sapientis vidi bul-
lam reculati Romæ.

Adhac si in signatura fuerit conscripta clausula, quōd obstante oratoris habeantur pro expres-
sionib; tunc poterit bulla expediti sine fructuum ex-
pressione derogando huic regulæ cancellariæ, &
si valebit, sed in Francia vix reciperetur ratione
consuetudinis contrarie.

Idem si fructus habeantur pro expressis, tunc
etiam dabitur derogatio regulæ huius, sed non
quōd fructus possint exprimi in bulla: quia illa
clausula non obstante, ad hoc non tendit, idcove-
rus valor exprimetur.

Alioquin vno non valeat.

GLOSSA NONA.

Vno ipso iure quia forma data est, quæ si nō
serueretur, actus est nullus. ca. cūm dile-
cta, de rescr. & beneficium sic vnitum
potest impetrari: licet contrarium te-
neat Old. consil. 262. in si. quē sequitur Boët. in de-
cif. But. q. 345. an vno. q. 1. dicens ante declaratio-
neni nō posse impetrari, & multos allegat pro sua
sententia comites, maximè Dec. consil. 233. vñlo. col.
2. Ego verò hos duos semper constituerem casus:
primus est, vno facta non vocatis vocandis, & si-
ne causæ cognitione est ipso iure nulla, vt hic: quia
actus omnia forma conceptus non valeret. ca. cūm
dilecta, de rescriptis, l. cūm hi. §. si prætor. ff. de trā-
actio. vnde hoc casu poterit beneficium impetrar-
i etiam ante declarationem, & appellari ab vno
ne abusua: vt scripsi superius.

*Vñlo be-
neficij an-
te decla-
rationem im-
p. venit reuocanda. gl. in summa, & in ca. siue exce-
pcione. 12. q. 2. de Rota decif. 59. vñlo. in nouis, [tit.
de excep. prælato decif. l.] & 168. cum seq. [sub tit.*

de reb. eccl. non alienand. decif. 2.] & 511. in antiq. [sub. tit. de reb. eccl. nō alien. deci. 12.] & sic
debet intelligi sententia aliorum contrariam opini-
onem docentium, facit. §. semel, quib. ex caus.
ma. licet, nisi subreptum esset Pape, Cassado, dec.
1. in reg. cācel. rubr. de vñlo. vnde si vñlo facta fue-
rit propter vicinitatē, & paupertatem ambarum
ecclesiarum, si hæc causa fuerit falsa dissoluetur
vñlo, sed ante dissoiuram vñionem non impetra-
bitur beneficium, si solemnitates interuenierint.

Nec creditur instrumento vñonis dicētis fo-
lennitatem interuenisse, nisi illæ solemnitates ap-
pareant: quia instrumentum non debet contine-
re verba iuris, sed facti: vt Innocētius in c. quoniā,
de probationibus. hoc nominatim probat Oldra.
consil. 262. in quæstione, numero 4.

Imò facta sine hac forma non posset prescribi,
nisi per tempus cuius memoria, non est in cōtra-
rium. Oldrad. consil. 296. de iure. vide Maleretū in
tractat. de electione. folio 25. dicentem, quōd licet
nullo spacio temporū possit induci vñlo ecclesia-
rū, secundū Hostiensim, in c. quoniā. de vit. & ho-
nestate clerico. & in sūma, de vita & honesta. cleri.

Tamen si probetur quōd ecclesia sic fuerit diu
possessa tanquam vñita, probata erit vñlo presum-
ptiæ, Joan. And. in regul. qui contra iura, in fin. in
Mercurial. Cardinal. in clementi. i. in princ. in 20.
q. de supp. neglig. prælat. Anch. consil. 162. in quæ-
stione ecclesiæ, in fin. refert Fel. in c. causam, col.
2. de præscript. [vt superius dictum extitit.]

Ei semper in vñionibus commissio fiat ad partes.

GLOSSA DECIMA.

Té requiritur quōd cōmissio & cause
verificatio fiat in illis partibus, vbi vñlo
fieri debet: & ista practica vñiones faciē
di: nā veritas melius scitur per vicinos,
quām alios, l. i. ibi, estimatione circum colentū,
præb. bonustex. in ca. quanto, extrā de præsumpt.

Si tamen fiat per Papam in forma gratiola, non
requiritur clausula vocatis vocādis: sed derogatur
huic regulæ de vñionibus committēdis ad partes,
& ipse Papa facit vñionē: sed hoc non recipitur in
Francia, propter cōciliū generale, quōd dispositū
non valere vñiones, nisi sint factæ cum causæ co-
gnitione: vt superius scripsi.

Item in vñionibus consistorialibus non deroga-
tur huic regulæ: quia hæc fiunt cū causæ cognitio-
ne, nī separatim detur bulla super derogatione:
vt interdū vidi: sed tu si sapis, adhibeas semper fo-
lennitatem hic requisitam.

Vocatis quorum interef.

GLOSSA Vnde CIMA.

Tis in vñione requiritur, vt vocē-
tur hi, quorum interest, vt episcopus
quia sua interest, eò quōd collatio-
nem amittet ratione vñionis: quia
amplius beneficium non vacabit. d. cap. sicut vni-
re, & doc. in c. i. ne sede vacan.

2 Etiam requiritur cōsensus capituli ecclesiæ ca-
thedralis: quia vñlo alienario est in qua cōsensus
capituli interuenire debet. tex. in cle. vlt. de rebus
ecclesiæ

*H. quorum
interest in
vñione re-
candi.*

*Episcopus
& capitu-
lum in vñio
in eo s. n.
e deb. ut.*

ecclesia non alienan : & clemente in agro §. adhuc, de statu monach.ca. sine exceptione. 12. q. 2. Bald. cōf. 1. vol. 1. Dom. conf. 88. appetet, inz. quæstione, & in 2. dicit, an interueniente præsumatur, & cui in- cumbat onus probandi: vide Alex. conf. 219. pōde- ratis, col. 1. & seq. in 6. vol. & poterunt consentire etiam si aliquod cōmodum sentirent. de Rota decif. 859. præposicuræ, in antiq. [sub titul. de reb. eccl.] non alienand. decif. 3.] & decisio. 4. rub. de re- rum permuta. [Bernard. de Bisiignet.] Oldra. cōf. 182. licet. non requiritur tamen tractatus, sicut in vera alienatione. dict. c. sine exceptione, vbi scri-psi 12. q. 2. & quia ind. cie. fi. d' cerebus eccl. non alie- nand. non exprimitur de tractatu, sed de consen- fū: hoc tenet Rota decif. 166. no. quod vbi est vno, in antiq. [sub titul. de reb. eccl.] non alien. decis. i. [Boer. decisio. Burdegal. 345. an vno.

*Consentire
nolentes v-
niioni cogni-
tus.*

3. Et si nollent hi, quorum interest, consentire: caussa existente posse compelli: immo ipsius in uitio Papa fieri posset, per c. cum dilectus, & ibi nota de his quae vi metuive caussa fiunt. Inno. in cap. in Lateranen. de præbend. Panor, & alij in c. nullus, de iure patro.

4 Alias si causa non subesseret, vnius contradictionem vitiarebat, teste Caccialup. in d. tract. vno. artic. 6. in prin.

Causa in 5. Ista etiam causa est probanda. Oldra. consil.
unione pro 250. quod vno. & cons. seq. & Cardinal. consil. 96.
banda & Papa vniuit. & de Ripa. li. 2. respon. c. 10. si vnionis:
quomodo. quomodo haec sit probanda docet Oldra. consil.
266. & seq. de iure. & Alex. conf. 79. in causa. col.
3. vol. 3. & consil. 101. circa. in 6. vol. & Dec. consil. 233.
visio tenore. col. 2.

Consensu 6 Item requiritur consensus patroni, & ideo *voparioni* in candis est. ca. suggestum, de iure patro. Cardin. d. *vnione ex- consil.* 96. Papa. in 2. q. & Rota decisiō. 229. in dimē- *petendus.* bratione, in nouis & in 2. caussa. in vltimis Thomae fastoli decisiō. & 80. caussa. 2. dubio ibidem. & Cas- fador. decisiō. 3. de iure patro. Soci. cons. i. nu. 6. in 3. vol. Deci. cons. 148. reuerende. colu. i. Petr. Paul. Paris. cons. 328. in capella. col. pen. in 4. vol.

7 Ecclitandi sunt alij omnes, quorum interest.
& quòd illis vocatis fiat d.cle.ne in agro. §. adhæc,
& doc. tradūt in d.c. sicut vnire. & Petr. de Perus.
in d.vnionis. tract.c. §. quod est verum si non fiat à
Papa. quia ille hoc potest facere etiam in uito epi-
scopo. c.2. de religio. domib. de Ripa in lib.2. resp.
c.18. nihil proponitur, hodie in Francia solennitas
inquisitionis causæ est facienda etiam à Papa, si-
cuit ab inferiore, alias facile relictur: sed Papa
solet committere in partibus vi inquisitio fiat de
causa, & de commido vel incommodo; & postea
istæ inquisitiones ad eum mittuntur: & iste vni-
nem probat si causa fuerit, alias reicit.

Rectoris vel cursu*cō*sensus non requiritur tamen cōsensus rectoris, sed ei ad suam vitam non praeiudicatur, ideo non votatur, c. vlt. de rebus eccl. non alien. nec est ei requiritur, dem insinuanda dicta vniq; postquam illi non praeiudicat, nūl ut ignorantiam non possit prætendere ad hoc, ut permutare, vel alias resignare istud beneficium nō possit. c. ad hoc. de postula prælati.

dec.160.nota quod beneficium, in antiquis sub tit. de
rer. permuta. dec.3. & dec.1. rub. de rerum permu-
ta. [Bernard de Bissignier: Oldra. c.615.257. factum,
& Paul Castren. confi.437. in quæstione, vol.1.

9 Nec cōsideratur quād rector potuisse illius be
neficium resignare in favore nepotis, quia hoc nō
est cōsiderabile: cū beneficia consanguineis nō
deserantur consanguinitatis iure. c.i. de præb. &
illa resignatio pēdet à superioris facultate, qui per
vniōnē iam declarauit nolle illum rectorem resig-
nare posse: vt in cap. ex. parte. i. de offic. delega.

io. Et quia multi affectu carnis solent suis prouidere cum præiudicio animæ. cap. i. ne sede vacant. ca. graue. de præb. ideo ille rector non poterit etiā permutare illam ecclesiæ sic vnitam, vt consuluit Oldra. cōsil. 157. factu tale, col. 5. nu. 16. & 20. & seq.

ii Plebs etiam ad viuiores non debet vocari, licet videatur quodam modo sua interesse: sed episcopus protegeret plebem. Cardinal. consil. 65. Pro decisione & Boet. dict. decisio. 345. quia plebs interdum laborat contra sua propria commoda, sicut l. pen. C. de sponsal & nescient quid peterent mulieres. sicut mater filiorum Zebedæi.

12 Audirentur tamen, si cauillam rationabilem allegarent impeudentem vunionem fieri, per text.in cap. si quis presbyterorum, vbi doct.de reb.eccle. non alienand. Icripsi in glos. à die recusationis, in §.i. de nomina, reg. in concorda.

*Etiam notandum est, quod per unionem factam
per Papam vel legatum non prejudicatur episco-
po in iurib⁹ suis, videlicet in visitatione, subiectio-
ne, & aliis iuribus. c. cum dilectus, vbi gloss. quod
met. cauf. 2. de religios. dom. glos. in cle. fin. de re-
bus ecclie. non alienand. secus in collatione, & aliis
iuribus, quae salua esse non possunt valida existen-
te vnione; quia illis censetur derogatum propter
repugnantiam. l. vbi repugnantia. ff. de regul. iur.
Caccialupi in d. tract. vnio. artic. 8. q. 16.*

14 Sed si fieret vno ab episcopo, tunc videretur tantum sua iura remittere. ca. Pastoralis, de dona. Cardinal. in dict. clement. vt. Perus. in dicto tract. de vno. c. io. vbi dicit quod episcop⁹ in cuius diœcesi est ecclesia vnitæ adhuc iurisdictionem in illa habebit, & iura episcopalia de quibus in ca. Conquerente, de officio ordinari. nisi ea ipse remiserit.
15 Solet itaque Papa in hoc rescripto post narrationem sic scribere. Nos igitur super hoc prouidere volentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, dictam parochialem ecclesiam cum omnibus iuribus & pertinentiis suis eidem monasterio authoritate Apostolica in perpetuum incorporavimus, anneximus & vniuumus.

16 Ita quid cedente vel decedente rectore dicto
ecclesiæ, qui nunc est, vel alias ecclesiæ ipsam quo-
modolibet dimittente, liceat abbatissæ pro tempore
existenti, & dilectis in Christo filiabus conuentui
dicti monasterij, per se, vel aliū, seu alios corpora-
lem possessione ecclesiæ parochialis, iuriū inique
& pertinentiarum predicatorū propria autoritate
apprehendere, & tenere, fructusque redditus, & pro-
uentus, ac iura vniuersa eiusdem ecclesiæ in mona-
sterij & ecclesiæ predicatorū virilitate conuertere
reservata

*Legatus nō
potest in
re iudicium
episcopi v-
ire.*

*Formula
unionis à
Papa fa-
ciende.*

*Clausula
no. in unio-
nibus con-
fribende.*

referuata tamen de fructibus, redditibus, proueribus iuribus, & obuentibus huiusmodi provicario perpetuo in ea instituendo congrua portione, ex qua idem vicarius commode sustentari valeat, iura episcopalia soluere, & alia sibi incumbentia onera supportare, dispositioni apostolicae referuamus, districtus inhibentes fratrem nostro episcopo N. ac illi, vel illis ad quam, vel quos collatio, prouisio, presentatio, seu quaevis alia dispositio pertinet communiter, vel diuissim, ne de huiusmodi parochiali ecclesia disponere quoquomodo presumant, ac decernentes ex nunc irritu & inane, si secus super his a quoqua quavis auctoritate scienter velignoranter contigerit attenari, non obstante, &c.

Possessio 17 Hic concedit Papa, quod auctoritate propria possint possessionem recipere, alioqui non possint, nisi concederetur, per tex. in c. pastoralis. de propria p*ossessio* in vno. ut*te* non sit*in* vno. *apprehendit*

Item vno fieri non potest lice pendente, & si

vnius colligas petat illud vniuerso beneficio: nec

valebit illa vno nisi in euentum, quod videlicet euincet, & sententiā pro se obtinebit: & tunc Pa-

papa vniuersit, sed dicet quod in euentum euictionis li-

ceat possessionē, &c. vniuersis vigore apprehendere:

19 Vel alij dicunt, quod Papa non vniuersit in euen-

tū euictionis, sed melius est quod vniat & posses-

sionem differat ad euentum euictionis: & ita solet fieri, & est melior praxis, vel mandet Episcopo seu

iudici, & de causa cognoscenti, vt lata sententia, in utilitatem consentientis vniuersi eam faciat. De

clausula cedente vel decedente, scribit Paul. Ca-

stren. consil. 271. viso tenore, in primō volu.

20 Iste consensus potest interuenire ab his quo-

rūm inter est, & ante vniōnem, & post eam, etiam ex interallo cap. cūn nos, & c. cura, de iure pa-

tro. Egid. Bellamer. decis. 504. & Alex. conf. 219.

in 6. vol. ac Soci. consil. 15. col. 13. versi. demum sup-

ponend. in primo volu. & Boer. in decisio. 345. an

vni. col. 2. refert.

21 Vnde si vniuerio fuerit facta non vocato episco-

po, si posteā consentiat, valebit, si solēnitates fue-

rint adhibitae: vt supra dixi.

*Et idem voluit obseruari in confirmationib*nibus* vniōnum factar*um*.*

G L O S S A V L T I M A .

In confirmationibus vniōnum fo-
lennitatis re-
quisitatur. *Idem quo-*
modo acci-
piatur.

ET sic non valet confirmatione vniōnum, nisi supradicta interueniat: quod est nota & intelligi nullam esse confirmationē vniōnis: quāvis gl. in hac regula teneat contrarium: tum quia tex. idem est si voluit in confirmationibus, & non esset idem, per l. seruitutes. & si sublatum ff. de seruitu. vrba, præ. quia dictio idem significat eandem in pluribus censuram. glo. in l. cūm hi. §. si vni. ff. de transact. iuncta gl. idem scilicet per omnia. & sed si est testamento, in fin. de fatisdat. tuto, in instit. l. si ante. ff. soluto matrimonio, & hic versic. ad omnia referri debet, prout plenē

scripsi in interpreta. l. vnicæ. in gl. & non ex qui-
buīdam. C. de fent. quæ pro eo quod interest.

Idem potest tripliciter dici, in genere, in specie, & in numero: vt per docto. in l. i. ff. de vulgar. & maxime quia hæc confirmatio solet a Papa fieri, & subreptio vitiaret hanc confirmationem, sicut annulat vniōnem: vt supra dictum fuit: & sic eadem solennitas requiritur in confirmatione vniōnum, que in vniōne, quam superioris vidimus.

Suppresso
Idem dicunt in suppressione, seu dissolutione vniōnis, & applicatione fructuum: vt si fructus vniōis beneficij alteri applicentur, derogandum sit isti regule, vel faciendum secundum regulam, ne aliqui fiat iniuria: & in præiudicium alicuius nihil fieri debet sine vocatione. l. de vno. ff. de re iudic.

D e vicariis perpetuis.

VNIS vniōibus etiam considerandum est, quod quando vniuerio sit accessoriæ, in beneficio vniuerio relinqui solet vicarius perpetuus, qui illi deseruit beneficio: & vel curatus is qui habet beneficium vniuerium, non poterit illi de beneficio seruire per se inuito vicario perpetuo, per tex. in c. extirpanda. §. qui verò de præbend. c. i. illo tit. in 6. & c. vnic. de capell. monacho. illo lib. Panor. in cap. 9. perpetuus, de fide instrument. doct. in cle. vnic. de offic. vicar.

2 Nisi in vniōne fuerit dictum, quod non constitutatur vicarius perpetuus, sed per se deseruire is, qui vniuerio habet possit: nam fundationes & constitutiones in vniōne apposita seruandæ sunt: & hoc decidit Bonifac. in d. cle. vnic. col. vlt.

3 Si verò fuerint duas parochiales ecclesiæ vni-
tæ equè principaliter, tūc vnuis est curatus vniuersitatis, principali-
que, & non tenerit constituere vicarium perpe-
tuum in altera, sed ad tempus, videlicet quando ipse illi non seruiet ca. & temporis. 16. quæstione prima. c. i. vbi doct. ne sed. vacan.

4 Et interdum Papa dispensat, vt habens istas duas ecclesiæ tenuies diebus tūcis & festis duas dicat missas, vnam in vna, & alteram in altera: vt docet Hosti. & alij in c. a. consuluisti, de celebrat. missa, licet alias regulariter presbyter non possit duas celebrare eodem die missas, quia Christus semel passus est c. sufficit, de consecra. dist. i. d. ca. consuluisti, de celebra. missa. vbi scripti.

5 Etiā non constitutur vicarius perpetuus, quādo vniuerio beneficium simplex, sed tantum quando vniuerius ecclesia parochialis. gl. & doct. in cle. vnic. de of. perpetuus vicar. & Genii. consil. 86. in causa Traiecten.

6 Item quando beneficium est vniuerio mensa capitulo, vel episcopi, potest deseruiri per temporalem vicarium. glo. in verbo ad mensam. cle. prima de excess. prælat. gl. & doct. in clem. prima, de rescri. & in clemen. vnic. de suppl. negligen. prælat. dom. de Rota decision. 260. nota glo. in antiquis [subtili. de offi. ordin. decis. i.] & nisi in vniōne fuerit creatus vicarius perpetuus poterit constitui temporalis, ideo vniuerio videenda erit, & deseruendi cōsuetudo.

7 Ad mensam censemur vniuerio beneficium, quando spiritualia & temporalia sunt annexa. gl. in dict. verbo

De vicariis perpetuis.

verbo ad mensam & doct. in c. vt super , de rebus eccl. non alienas. vel quando hoc exprimitur in vniione, vel ex obseruantia, & consuetudine longissimi temporis, scilicet per quadraginta annos. c. cum de beneficio, de præbend. in 6.c. de quarta, vbi doct. de prescript. gl. in clement. per literas, de præb. & superiorius dictum fuit.

Ad mensā 8. Vide an possit dici vnitum beneficiū ad men-
quādo uni-
sum censē
tur,

fālati quando concessum fuit ut is viuere cum suis posset; olim pauperes erant abbates & prelati qui cum suis religiosis nō poterāt in mona-
sterio sustentari: ob id procurauerunt boni viri, vt eccl. vni entur mensē illorum, vt ex fructibus viuere possent: quod hodie trahunt quida sc̄elesti ad capes, vt maiorem numerum canū & falconū alant, quam pauperum: sed postquam ad mensam est vnitum, ad hominum mensam vniū censetur, non canū, quibus mensa non est necessaria; & ob ea cauſam alimentorū quando beneficium vni-
batur, & spiritualia & temporalia cōcedebātur: ideo declarat gl. spiritualia & temporalia esse annexa.

*Vna deduc-
ti impen-
ſiſſi.* 9. Et sic quādo sive vno, debet intelligi deductio-
impensis necessarii in vicario, quam pro aliis, ca-
præsenti, de offi. ord. in 6.c. si propter de rescr. ibi.
& c. si tibi concessio, de præb. illo lib. quia fructus, intelligitur deductio impensis. I. fructus. & ibi doct., ff. solu. matr. l. i. C. de fruct. & litium expen. scripsi in gl. fructus. §. volumus, de collat. in concorda.

10. Nisi in vniione esset referuata tercia pars: vel quarta fructuum vicario tunc intelligetur non fa-
cta expensarum deductione, sed de integris fru-
ctibus illius tertiam, vel quartam partem habebit vicarius, instar decimæ, in c. tua, &c. pastoralis, de deci. & scripsi in tracta, meo de deci. & in tracta, de congrua portio.

*Vicarius
perpetuus
confitui in
prioribus
curatis re-
gularibus
debet.* 11. Item debet cōstitui vicarius perpetuus, quādo religiosi vel seculares ex dispensatione habēt prioratus regulares, quibus est annexa cura animarū: cle. vnic. de supplen. negli. præla. cle. ne in agro. §. curatis re-
gularibus debet. 12. Et hic vicarius perpetuus interdū ad præsen-
tationem prioris constituitur. d. cle. ne in agro. §.
seu vica-
rius. 13. Et aliquando pleno iure vicariam Episcopus confert, per c. omnes basilicæ. 16. q. 2. & quādoque non recipi in fundatione referuatur collatio priori, sed tamē tūc sine epi non debet recipi vicarius ad curam, nisi de Episcopi auto-
ritate. c. cum satis, de offi. archidia. c. ad-
hæc, de offic. vic. c. ex tua. de filiis presbyter. Imol. in rub. de institut.

Iura que lo 14. Item iura, loquentia in beneficiis habent lo-
quuntur in cum in vicariis perpetuis. cap. postulastis, de rescr.
beneficiis etiam illa que in parochialibus loquuntur, habent locū etiam locum in his vicariis, cle. vnic. de offic. vicar.
seu vicariis. facit c. Michael. de filiis presbyt. vel filiis presbyt.
non potest ordinari ad vicariam perpetuā, in qua pater ministravit, sicut non potest ad illud beneficiū in quo pater ministravit, præfici.

15. Adhaec vicarius perpetuus nō potest remoue-
ri, euī si rector principalis moriatur. c. adhaec, de
offi. vica. Panor. & alij in c. extirpāt. §. quiverō,
de præbēd. quia vicaria est beneficiū. d. cle. vni-
ca: & beneficia perpetua esse debet. c. iāctorū,

*Vicarius nō
remouetur
per rectoris
mortem.*

70. dist. gl. & doct. in c. fi. de tépo. ordi. in 6. & datur vicario in titulum: vt dicunt doct. in d. ca. ad hæc, quicquid dicat gl. ibi, potest etiam Papa illam vi-
cariam dare in commendam, sicut alia beneficia.

*Vicarius
gaudere pri-
uilegiis, quibus
gaudet mo-
nasteriū & ecclēsia, cui
est beneficiū vnitū: quia qui adharet Deo vñ*ipis-
tus* est cum illo. c. damnamus, de summa trinitate
& quæ religiosis adhæret, religiosa sunt. I. quæ re-
ligiosis ff. de rei vendica. & locum tenens deputa-
tus ab eo qui posuit rectorem, vel iudicē, eodem
gaudet priuilegio, quo rector. I. sed si hac, in fine,
vbi laſon. ff. de in ius vñcando. Bart. & alij in l. ii fi-
lius. de legatio & si ecclēsias sit exēpta, & vicarius
erit. c. per exemptionem, de priuileg. lib. 6.*

16. Et vicarius iste perpetuus debet gaudere pri-
uilegiis, quibus gaudet monasteriū & ecclēsia, cui
est beneficiū vnitū: quia qui adharet Deo vñ*ipis-
tus* est cum illo. c. damnamus, de summa trinitate
& quæ religiosis adhæret, religiosa sunt. I. quæ re-
ligiosis ff. de rei vendica. & locum tenens deputa-
tus ab eo qui posuit rectorem, vel iudicē, eodem
gaudet priuilegio, quo rector. I. sed si hac, in fine,
vbi laſon. ff. de in ius vñcando. Bart. & alij in l. ii fi-
lius. de legatio & si ecclēsias sit exēpta, & vicarius
erit. c. per exemptionem, de priuileg. lib. 6.

17. Si præstimonium vniatur alteri beneficio, nō
est opus derogare statutis de obseruandis præsti-
moniis, quia per vniōnem desit esse beneficiū, vt
membrum tenebitur, nec illud obtinebit tāquam
præstimonium, sed tanquam vnitum: ideo non est
opus in vniōne de eo facere mentionem: quod est
notandum, vt superiorius dixi de bonis.

18. Si vnitum sit beneficiū, non poterit is, qui illud
possidet permuttere: quia postquam vnitum est, nō
est amplius beneficium, sed membrū eius, cui est
vnitum nec dicitur vacare, teste Feder. in tracta,
permuta. benefic. q. 33. & suprā dictum fuit.

19. Sed an possit is qui resignauit illud beneficiū, fit.
postea ad illud redire postquam permutatio non
potest sortiri effectū: respond. posse, si fuerit igna-
rus illius vniōnis per c. si beneficia, de præbend. li.
6. Panor. & Felin. in ca. cūm venerabilis, de rerum
permuta.

20. Si verò tuerit vnitū, & in instrumento vniō-
nis fuerit scriptum, quod per cessum & deceſsum
vniōis sortiretur effectū, tunc non poterit ad siū
redire beneficium, quia non est vñus concessionē
iuris, cle. vna, de rerum permut.

21. Clausula bullæ vniōnis hæc addi solet, quando *Clausulacō*
sit vno parochialis ecclēsia, cōgrua portione ex *gra. paro-*
fructibus, &c. eiusdem ecclēsia parochialis pro
perpetuo inibi vicario per loci ordinarium insti-
tuendo, ex qua se commodè sustentare, episcopalia iura soluere, & alia eidem ecclēsia incumben-
tia onera supportare valcat, referuata.

22. Nisi in ea adsit clausula, quod per presbytum
ad nutum amobilem deseruire possit: & regulariter
sue sit prioratus, cui imminet cura animarū,
ultracuram conuentus, vel aliquid beneficiū cura-
tum, semper solet illa clausula congrua portione
referuata describi: de qua plenē tractauit in tract.
meo de congrua portione.

23. Sed si vniatur beneficiū non curatum, non so-
let poni ista clausula, nec affirmatiū, nec condi-
tionaliter: quod est notandum pro vniōnibus.

24. Et quando vno sit à capitulo retenta pēſione
alicui, tūc debet poni in bulla clausula: quod si per pnuo.
tex

Ex mensis cessauerint à solutione pensionis, tūc rectores ecclesiæ, ac singulare personæ capituli sententiam excommunicationis incurràt, elapsis dictis sex mensibus: & vnio, annexio, & incorporatio prædictæ dissolux sint, & esse censeatur, dicta q̄ parochialis ecclesia in pristinum statum revertatur, & per dissolutionem eandē vacare censeatur eo ipso, ac rectores præfati, eadem parochiali ecclesia perpetuò priuati existant, & similiiter illa vacare censeatur, eo ipso & cætera. Et eo casu metu amissionis, & excommunicationis solutio pensionis non differetur, quia Oderunt peccare malit formidine pœna. c. eum qui vbi glos. de præb. lib. 6. & l. i. in fin. ff. de iustit. & iure,

De vniōnis reuocatione.

Ex quibus causis vnio reuocari posse.



Ro complemento huius materie vñdium est, quibus ex causis vnio reuocetur: Relp. quando est facta ob certam cauſam, belli forte deſtruſionis, paupertatis, vel aliam finalē: nūc ceſſante iſta cauſa ceſſabit vnio, cle. ne in agro. §. ad hæc de ſtu monacho, vbi ſi facta ſit propter paupertatem, ſi eſſet, diſſoluetur vnio ſuper excreſcenti- bus fructibus. c. cūm N. de conſtit. [abundè Card. conf. 96. Papa vniuit.]

2. Vel quando fuit facta ob bellum, & deficiente populo, poſteā reuero populo ceſſabit. c. quia de religio. dom. c. f. de paroch. & c. i. de verb. ſig. l. i. 6. quod enim atrocitas ſeu calamitas belli intro- dixit, pacis lenitas ſopire debet. l. vna, in princ. C. de caduc. tollen. & ſicut neceſſitatem patientes ceſſante neceſſitate benefiциis renunciare coguntur qua eis miferationis includit intuitus. c. f. 25. q. vlt. verſ. ſed obiicitur.

Renocada 3. Secundò diſſoluitur vnio, quando redundant in vno, ſi in præiudicium ecclesiæ, & eius ruinam. ca. i. ibi, ecclesiæ veſtra ruina poterat reuelari, ne ſede vacan. vt ſi diſſoluatur religio, vt ibi, conſuetudines enim, quæ in eccliarum vergunt grauamen, reuocantur. c. i. de conſuetud. c. f. de reb. eccl. non alienan.

4. Si fraudentur eleemosynæ. d. c. i. nam peccata eleemosynæ ſunt redimenda. ca. quamobrem, de pœn. diſt. i. & duæ ſunt eleemosynæ, videlicet cor- diſ, alia pecunia. c. duæ. 45. diſt.

5. Et ſi tollatur hospitalitas. cap. de monachis, de præb. ad quam præcipue clerici tenentur in summa, & per totum. 42. diſtinctione. c. Florentinum, 83. diſt.

Ex cauſa 6. Tertiò reuocari vnio poſte ex cauſa neceſſitatis, & vtilitatis, ſicut facta eſt. c. expoſuisti, & cap. vacante, de præb. nam omnis res per quacunque naſcitur, per eadē & diſſoluitur. c. i. de regu. iur. ca. cūm accessiſſent, de conſtitut. & alij cauſa ferē comprehenduntur ſub iſtis. c. i. de reb. eccl. non alienan. lib. 6. Petr. de Perus. in traſlat. de reuoca. vniō. c. i.

Vno per fi- 7. Quartò adde poſſe reuocari, quando ſcandalū immineret. d. c. i. quia nihil cum ſcandalō facien- dum eſt. c. nihil. de præſcr. vbi plenē Fel. c. cūm te- neamur de præb.

8. Quinto reuocatur, ſi fuerit facta per ſimoniam,

etiam ſi iusta & legitima cauſa fuerit vniōdi- vnde ſi fuerit per pecuniam datanu vñienti facta, illa ſimonia vitiat actum in ſpiritualib⁹. cap. f. de rer. pertinet. & per totum. tit. de ſimo, & hoc expreſſe afferit Oldr. conf. 262. in quaest. in fin. cogitate an aliquæ ſint in Francia vñiones, & reductiones in ſecularitatē per pecuniam datam Epifcopo pro- curanti, & aliis vnde reuocari poterunt, nec per- petuū durabunt illæ: diſſicile enim eſt, vt bono peragantur exitu, quæ malo inchoata ſunt princi- pio. c. principatus. i. q. i.

9. Et breui dicendum eſt, quod ex quibus cauſis ferē vnio fieri poſte, & diſſolui: nihil enim tam naturale eſt, quam diſſoluere eo genere, quo li-

gatum eſt. l. nihil tam naturale. ff. de reg. iur. c. i. il- lo. tit. Caccialup. in tract. de vniō. art. 9. & Dec. cōf. 233. viſo. col. 3. & conf. 275. viſo.

10. Et cauſa debet allegari, & probari, vt docet Petr. de Perus. vbi ſupra. c. 2. ac Oldra. conf. 261. nec crederetur epifcopo, vel alteri facienti vniōnem, vel illius reuocationem de cauſa vniōnis, ſi non exprimatur. c. nuper. & c. licet. de teſtib. ſic conſuluit Paul. Parii. conf. 36. quod præten/a. in 4. voi.

11. Quis iſtam vniōnū reuocationem petere poſſit resp. is cuius interest, videlicet Epifcopus: vt

Reuocatio- nem vniō- nis quis pe- terre poſſit.

docet Perus. in tract. de reuoca. vniō. c. i. & mona- sterium vnitum. c. i. ne ſede vacan.

12. Capitulum etiam ecclesiæ cathedralis. c. i. cir- ca finem, ne ſede vacan. vbi dicit poſſe reuocari etiam ad petitionem epifcoporum, & abbatū pro- uincia, in qua ſita eſt ecclie, etiam ad petitionē Regis, & patroni vt in d. c. i.

13. Quarto quando hæc reuocatio vniōnis poſſit petiſ resp. quando in præiudicium ecclesiæ tēdit, quando pe- etiam vacante ecclie, ramen defenſore illi dato, ii. poſſit. clem. f. vbi gl. & doct. de rebus ecclie. non alie. ſu- mendo à contrario: quia ſi vacante ecclie fieri vnio poſſit, multo fortiū & eius diſſolutio: cūm omnis res per quacunque cauſas naſcatur, per eaſdem & diſſoluatur. c. i. de reg. iur.

14. Quod nō proceſſit in ecclieſis cathedralibus, quia eis vacantibus non eſt, qui eas tueatur: ideo non poſte reuocari vniō ſede vacante. d. c. i. ne ſede vacan. ſecus in ecclieſis inferiorib⁹, quarum eſt tutor & defenſor generalis prælatus & Epifco- pus: atramen dabitur adhuc ſpecialis defenſor ecclieſis qui recte poterit eam defendere. ſecus in cathedrali. doct. in d. cl. fin.

15. Dicamus nunc quis vniōnem factam reuoca- re poſſit resp. certum eſt Epifcopum poſſe illam cauſa exiſtente diſſoluere, quia quod iuſſit, ve- tuīte prætor, contrario imperio tollere poſte. l. quod iuſſit. ff. de re iudic. vbi ſcripsi. & qui poſte condennat, poſte abſoluere. l. 3. ibid. & is poſte repudiare, qui & adire. l. i. poſte. ff. de acquir. he- red. ſic & qui vniōne poſte, & vniōnem diſſoluere, qui poſte inſtituere & deſtituere. ca. cūm ex in- iuncto. de hæret.

16. Poſte inquam, Epifcopus vniōnem non ſolū à ſe factam, ſed etiam à Papa vel legato reuocare cauſa ſuſiſſente, teſte Petr. de Perus. in d. tract. c. 4. nam Papa vniendo noluit tollere poſteſtem

De Reuocatione vniōnis.

ordinarij.c.2. de relig. domib. Fede. conf. 263. præsupposito:& Episcopus vniōnem factam à priore, vel aliās male factam reuocabit. text. in d. ca. sicut vnire, de excessib. præla.

17 Etiam si esset facta suā mensa: quia non est in proprio facto autor: vt in d. clem. fi. dicitur, & non est verisimile, quod eam reuocare sit paratus, sed vnire sic: quia in suum commodum tendit: & ne mo suū presumitur iactare. l. cūm de indebito. ff. de probationibus.

Episcopus 18 Itē hoc poterit facere episcopus in cuius dicēt in eius cœfītū est beneficiū, quia omnia beneficia sunt diœcēsi sūb eius potestate. c. nouerint. & c. regenda. 10. q. est beneficiū. i. c. omnes basilicæ. 16. q. 7. facit. l. si prædiūm. C. de cœmū sicut præb. minor. & si ecclēsī sūt in diuersis diœcēsi, sicut vñiōnem, sicut vñiōnem reuocat, potestatē vñiō dare, qui nomine vtriusque hoc faciat gl. & doct. in d. c. sicut vñire.

19 Poterit etiam capitulum sede vacante reuocare vniōnē cum causa, quia succedit epo in iurisdictione: & illa iurisdictione, quæ est apud episcopum vñientem, est apud capitulum sede vacante. c. cum olim. de maio. & obed. & c. i. eo. lib. 6.

20 Inferior tamen licet præscripterit vñiendi potestatē, non tamen reuocandi vniōnem, quia sunt diuersa. ca. auditio. de præscr. & sic vniōnem. reuocare non poterit, nisi præscripterit: & reuocanda vniōnisi potestatē, quod est difficultē.

21 Limitatur in cathedralibus. d. c. i. ne sede vacante vñiō Papa solus reuocat vniōnem, sicut eam facere potest. d. c. sicut vñire. de excessib. præla.

Beneficia 22 Secundò si beneficia erant exempta, tunc ad solum Papam pertinet vñio, & reuocatio illorum. c. autoritate, de priuile. lib. 6. quia Papa est ordinarius exemptorum. clem. vna. de supplen. neg. prelat. scripti in §. si quis verò de colla. in concor.

23 Tertiò, quando essent specialiter reseruata à Papa, non impeditur reseruatio: vt inferiùs dicit. Vñio à Papa non reuocatur si ne episcopi domi. cle. fin. de reb. eccl. non alienan. quia non confitit. 24 Quartò sine capitulo cōfensu non poterit Ep. vñionem reuocare, sicut nec facere. c. 2. de relig. ne episcopi domi. cle. fin. de reb. eccl. non alienan. quia non potest sine capitulo ardua, vt alienationes facere. c. nouit. & per totum de his quæ sunt à prælat. & solētatis quæ in construendo requiritur, & in destruendo, auth. contra. C. de repud. multa allegat Petr. Gerard. sing. 3. ibid. & vide, &c.

Causa 25 Et in reuocanda vñione requiritur causæ cognitio, sicut in facienda: de quaupræ dictum fuit, nōcada vñione, bi per tex. in d. c. i. in fi. ne sede vacante. ibi, ius vestrum apud fedem Apostolicam prosequendi libram facultatem habeatis.

Vocandi in 26 Vnde citari debent illi, quorum interest vñio. reuocatione nem non reuocari. c. fi. de elect. li. 6. Et primò prælatus vtriusque diœcēsis, si beneficia sunt in diuersis diœcēsibūs, q. de eorū præiudicio agitur. d. c. i. ne sede vacante. & c. sicut vñire, de excessib. præla.

27 Patronus etiam est vocādus, quia sua interest cūm ad eum redeat ius patronatus. c. piæ mēti, & c. filii. 16. q. 7. collegati, & bursarij, de cuīs collegio agitur, gl. in c. & temporis. 16. q. 1. & tam is qui ecclēsiam possidet vñitam, quām etiam vicarius in ea residēs, quia vtriusque interest. doct. in c. super

eo. de præb. lib. 6. & generaliter ali j omnes.

28 Sed hi citandi sunt nominatiū & ali j per proclama. Auth. si omnes. C. si minor se ab h. x. absti. d. c. fi. de elect. in 6, quia eadem solennitas requiriatur in destruendo vt diximus, quæ in construendo. auth. econtra. C. de repud. ideo in bulla reuocationis vniōnis debet conscribi illa clausula, vocatis his qui fuerant euocandi, &c. sicut ponis solet in vñione facienda.

29 Si tamen Papa vniōnem parrochialium ecclesiārum dissoluat, solet adiicere clausulā, dummodo quælibet earum sit sufficiens ad sustentandum sacerdotes: per ea quæ not. doct. per illos tex. in c. vacante, & c. exposuiti, de præb. & in c. cūm M. de constit. & statuit Alex. 6. in tit. de reserua. iurispat.

30 Nostamen solemus in praxi, quando vñio non valer impetrare beneficiū vñitum, & postea ageare super possessorio: & si opponatur esse vñitum, replicatur non valere vniōnem: & ab illa vñione appellatur tanquam ab abusu, & pronunciabitur irrita, & demum si vñio non valeat, possessoriū adiudicabitur impetranti.

31 Si verò valeat, sed debeat reuocari ex causa, seruabitur praxis superiū scripta coram episcopo, vt peratur reuocari: & ante reuocationem non valebit beneficiū vñitum impetratio: vt supræ scripti in reg. cancell. quādō vñio ipso iure valeat vel ne, in gloss. 9. ibi vide.

32 Poteſt tamen Papa beneficium vñitum non obſtance vñione conferre, ſuspendendo vniōnem ad vitam eius, cui confert illud beneficium vñitū, non verò diſſoluit: licet in vñione dictum fuerit, quod vñio fiat cedēte vel decedente eo, qui poſſidebat beneficium, & hoc plenitudine potestatis, quam in his beneficiis habet. c. 2. de præb. li. 6. vel cauſa permutationis cōferre licet episcopus hoc nō poſſet: vt docet Oldrad. conf. 257. factum, vt ſuperiū dictum fuit: Papa tamen non ſolet cōferre, aliās vñiones eſſent inutiles, quia ſemper poſſet ita confeſſe: ideo ſolet caſſari illa clausula, quæ in ſignatura impetrationis poni ſolet, & cum iuſpensione quarumcūque reſeruationum, vñionum, &c.

33 Quia ius acquisitum per vniōnem nō vult tolle, ſed vult vt vñio ſortiatur effectum: & illa verba cedente vel decedente important conditionē quia ablatui ſunt abſoluti. l. ab emptione. ff. de pactis. l. à testatore. de cond. & demonſt. intelligūtur enim quod cedēte illo, qui poſſidet beneficium, id eſt, ſi cedat & resignet, q. vñio ſortiatur effectum: vel decedente, id eſt, ſi decedat, antequām resignauerit, quod vñio obtineat per deceſſum.

34 Quamuis Staphil. in ſecunda forma mand. in tractat. de literis gratiæ dicat contrariu, versiſculo dubitatur: nam licet certum ſit poſſefforem. cesserum, vel deceſſurum, tamen incertum eſt, ſi cedat ante mortem, ob id cōditio fit: vt scripti in tractatu de pacificis poſſefforib.

35 Item ſi canonicus cōſentiret diſſolutioni vñionis ecclēsiae parrochialis ad vitam Titij, quæ erat vñitam ſuę præbendæ, poſteſt ſibi referuare penſionem, & regreſsum de iure, ſi alter cedat, vel deceſſure.

Canonicus
conſentitus
diſſolutioni
vñionis poſ-
teſt ſibi pen-
ſionem re-
ſuare.
dat,

De Erectione ecclesiæ in cathedralem.

147

dat, aut aliter dimittat, sed tutius est, quod in bulla prouisionis ponatur, quod cedente vel decedere eo cui est prouisio ecclesiæ parochialis facta, quod vno iam facta teneat, & eo ipso facta censetur: & quod retineatur ecclesiæ parochialis vigore vnonis, quam Papa dicat eo casu probamus, & robur habere volumus.

36 In Francia periculosis esset consentire isti dissolutioni ad vitam, quia sapit resumptionem & regressum, qui sunt in Francia reprobati, & vnones ad vitam, & sic dissolutiones, ut superius dixi.

37 Sed vidi aliud fieri, ut is canonicus det fuctus ecclesiæ parochialis vnitæ loco pensionis perpetuae Titio: sed adhuc non recipetur in Francia, cum in tribus tantum casibus pension proberetur: ut scripti in tract. de pacifi. possesto. in 17. amplia. & timida esset hoc casu appellatio tāquām ab abusu, qui abusū retractaret: ut scripti in tit. de refer.

Efectum re 38 Ultimò vnone reuocata effectus est, quia eccl. reuocata vna remanebit in illo statu antiquo, in quo erat antequam vna fuisse. ca. ne sede vacante. & ideo si erat monasteriū sub abbatis regimine, postea etiam erit: vel si erat parochialis, postea etiam erit.

Vnione re 39 Itē si collatio spectabat ad prælatum, reuocata an ta vnone, etiam ad eum spectabit, & ad patronū patrōnū præsentatio, si anteā patronus præsentationē habebat doct. in d. cap. i. nec videtur patronus ex simplici cōfensus vnonis remisisse ius patronatus.

40 Nisi illud exp̄s̄ remiserit vniendo, ca. pastoralis. de donario. & quando exp̄s̄ in vnone remisit, facta dissolutione remanebit ecclesiæ vnitæ libera à patrono: quia ius semel extinctum non reuiuscet. l. qui res. S. aream ff. de solutio. Petr. de Perus. in cap. fina. tractatu de reuoca. vnonis. in prima regula.

41 Cautius est, quod quando patronus consentit vnoni, consentiat quandiu vna permanebit: sed si vno dissoluatur, referuat sibi ius patronatus, quod nunc habet: & sic cessabit dubium.

Renocata vnone res redibū ad pristinū datum. 42 Et si dissoluat vno facta de monasterio ecclesiæ seculari, illi qui erant monachi monasterij permanebunt illius ordinis monachi, & bona ad pristinū redibunt monasterium, & idem si erant seculares, & postea erunt seculares. c. cùm de beneficio, de præb. in 6.

43 Quia hæc reuocatio habet se sicut in integrū restitutio: nam sicut per in integrum restitutio res reponitur in pristinum statum. l. quod si minor. S. restitutio. ff. de minor. ita per hanc vnonis reuocationem. vt dicit glof. in d. c. quæ est vera, licet d. Perus. c. a. reprehendat, dicens nō esse veram quia in integrum restitutio cōcediuit, quādo quis latet dicitur: sed per vnonem ecclesiæ non erat leſa, ergo

Poss reuocata vnone prior prælat. poss. fiducia illa ecclesiæ quādū viue. dico non peti restitutio in integrum: sed per reuocatio vnone res deducitur in pristinum statum, sicut per in integrum restitutio: & hoc non habet dubium, licet ecclesiæ non petat in integrum restitutio: sed causa cessante reuocatur vno: vt sup̄ dictum fuit.

44 Ille tamē prælatus durante vita sua post disso-

lutionem vnonis erit prælatus vtriusque ecclesiæ, & curatus vtriusque parochiæ: etiam ille vicarius erit quādū viuet vicarius, sicut dicitur de vnone, quæ fit sine aliquius præiudicio, text. in clem. si. de reb. eccl. nō alienand. sic reuocatio fiet sine illorū præiudicio, cui res vnitæ possident: non enim debet illi tolli titulus, qui est perpetuus, c. si gratiosæ, de rescript. lib. 6. c. fatis peruersum. 56. distinet.

Res aliena- te durante vnone an reuocari

45 Si tamen quedam rei alienatio fuerit iustè facta vnone consistente à prælato, non reuocabitur per vnonis dissolutionem, per regul. factum legi- timè non retractatur, licet peruerterit ad easum à possenti. quo incipere non potuit: & quia ille prælatus seu curatus erat legitimè præfectus, & habebat legiūm administrationem, c. & temporis. 16. q. i. ergo potuit iustè alienare vnam rem, & sic alienatio nō poterat reuocarieo casu, nēpe si nō fuisset vna, non fuisset reuocata: & hoc iustum & æquum est.

46 Alioqui omnes actus facti durante vnone reuocarentur, quod est absurdum: ut scripti in compendio alienatio. rerum ecclesiæ. Hactenus de vnone, & de ipsius reuocatione.

De Erectione ecclesiæ in cathedralem, secularem, vel in aliū statum.

1 Ciendū est quod erectiones in cathedralē fieri non debet, nisi à Pa-
pa. c. i. ne sede vacante. c. quod trāf-
lationem. iuncta gl. de offi. legati, vbi pa-
tientur.

*Erectiones in cathedralē fieri non debet, nisi à Pa-
pationem. iuncta gl. de offi. legati, vbi pa-
tientur.*

2 Ex causa facienda est erectio, primò vt serui-
tium diuinum augeatur, non autē vt diminuatur,
c. ex parte, de confit. & vbi necessitas, vel vtilitas
inest, sicut de mutatione dicitur in c. mutationes,
7. q. i. & vbi fidelium multitudō excreuit, cap. præ-
cipimus, 16. q. i.

*Ex causa-
re erectio s̄a-
feri debet.*

3 Aliquando erigitur episcopalis in Metropoli-
tanā: vt habetur in Extraug. saluator, in Extrau.
communib. de præbend. de ecclesia Tholosana,
vbi Papa Io. 22. dicit se hoc facere propter populi
multitudinem, qui vno pastore regi nō poterat: &
quia erat durum & difficile ad vnu recursum ha-
bere, etiam quod nullum augmentum diuinū cul-
tus prouenerat ex tam immensis redditibus, quib⁹
abūdabat ecclesia Tholosana, sed ex adipe prodi-
bat iniquitas: vt multo tempore luxus circa carnis
desideria, euectionum pompa, immensitas clien-
telæ, immoderata diffusio in parentes, sumptus
enormes, aut vñis extraordinarij sibi vñdīcissent,
quasi totum patrimonium Crucifixi: & verendū
erant, ne præfūl incrassatus, & dilatatus, & excessus
opus opibus alias superbus periculosè recalcitrās,
Deū factorē derelinqueret, & à suo salutari rece-
dens pernicioſo exemplo in subditos deriuaret.

*Episcopali-
lis quādū in
Metropoli-
tanam eri-
gatur.*

4 Videlit quod ex immēritate reddituum multi-
pereunt, & maximē quidam iuuenes clerici, & no-
biles superbi, qui vix ex parentum legitima obedi-
tione possent mille aureos in redditibus, & tamē de
bonis ecclesiæ decem millia librarum habentes
contenti nō sunt: sed hi ultra Sauromatas pellen-
di essent, sed hodie multis expellere oportet,

*Muli pri-
lati ex red-
ditu luxuria
pereunt.*

cum fere omnes nostra cætas sic alat: Deuseos in

meliorum statum dirigere velit, & insatiabilitatem remouere.

Imperator 5 Nec obstat quod Imperator erigat ciuitatem, an erigat ciuitatem in Metropolitanam, faciat, l.vna.C.de Metropol. Berito.lib.ii.quia hoc verum quo ad priuilegia secularia: potest enim ciuitate facere, & erigere in Metropolitanam, & illa habebit priuilegia alterius Metropolitanæ data ab Imperatoribus, sed non poterit erigere episcopalem, vel archiepiscopalem dignitatem: quia ad hoc nullus habet potestatem extra Papam,c.cleros.21.dist. & in d.c.t.

6 Sicut videmus in tit. de episcopis & clericis: Imperator dat priuilegia clericis & ecclesiis, tamen non confecrat ecclesiis, nec creat clericos, sed temporalia dat priuilegia, Papa spiritualia. Inn. in c. cum ab ecclesiarii, de offi. ordin. doet. ind. l.vna. Ideo si ciuitas fuerit priuata episcopo à Papa ciuitas non desinet esse quod ad priuilegia principis secularis, sed non quod ad episcopatum: & sic erigere potest Papa episcopatus, & archiepiscopatus: princeps vero secularis potest ciuitatem constituere, & Metropolim, & eas priuilegiis ornare quo ad temporalia: & fuit prohibitum in concilio Calcedon. ne clericus acciperet dignitatem Metropolitanam ab Imperatoribus, vel aliis laicis qui non possunt episcopum vel archiepiscopum erigere, licet illis à Papa erectis priuilegia concedere possint.

Papa & Princeps secularis creant ciuitates. 7 Sic & vniuersitatem Papa creat, & Princeps secularis: & uterque priuilegia illi confert, & uterque suos constituit: conseruatores, & iudices. De Papa in c. fi. de offic. leg. in 6. De Imperatore in authentica habita. Cod. ne filius pro patre, de his priuilegiis scripti si abudet in tract. de scholastico priuilegio, vbi etiam declarauit dicta authen. habita.

De ecclesiis ne regulares in seculari. 8 Interdum erigitur regularis in seculari, vel è contrario secularis in regularem: & solet in bullâ Papæ dici, Ad laudem & gloriam omnipotentis Dei, & exaltationem catholicæ fidei, & diuini cultus augmentum, ac ecclesiæ Albien. statu prosperu, honorificu, & tranquillu ad supplicationem, &c. & hoc fuit factu quando ecclesia Albien. fuit olim in seculari redacta: vt vidi in bullâ erectionis illius.

Secularis in regulare facile converteretur. 9 Cum omnes ferè ecclesiæ id temporis regni essent regulares, quia tunc feruor deuotionis magna aderat, sed refringescente capite membra etiā frigida sunt, ca. sunt plurimi. 6.q.1. vnde factu est, vt pauca monasteria in Francia inueniantur, & religionis ferè zelus extinguitur: ac de iure facilè fieri potest, vt secularis in regularem conuertatur. c.ad audientia. 2. de eccl. aedific. c. Apostolicæ. de don. & illa est vera propria mutatio, vt docet Guliel. de Monte Laudun. in clem. 1. de rescript.

10 Et potest hoc fieri episcopi autoritate, etiā in iuriis canoniciis secularibus, sed ipsi prouidebitur alibi quandiu superstites fuerint: vt docet Petr. de Perus. in tract. de mutat. statu ecclesiæ. in prin. per gl. in c. Possessiones, de reb. eccl. non alienand. sed de regulari in seculari non potest fieri sine Papæ beneplacito, per text. in c. quæ semel. 19.q.3. vbi sic scribitur, Quæ semel sunt dedicata monasteria, & filio episcoporum maneant perpetuò monasteria, & res, quæ ad ea pertinēt, monasteriis reseruari oportet,

tet, nec posse ultrà fieri secularia habitacula: qui verò permiserint hoc fieri, subiaceant his condēnationibus, quæ per canones constitutæ sunt.

11 Ego tamen putarem non licet episcopis sic mutare statum ecclesiarii sine P. p. autoritate, & ita seruatur & scribitur in cap. fin. vers. sed obiicitur. 25.q.vlti. ibi, quod religiosè viuentes, cum à religione cessauerint, priuilegiis eximuntur, quæ religiosa conuersatio meruit.

De Erectione in curatam & parochialem.

1 A Liquando simplex ecclesia erigitur in curatam & parochialem, quod fieri potest etiam ab episcopo propter augmentum cultus diuini, si difficile sit parochianis adire suā parochiam, cap. ad audientiam, primo. de eccl. aedifican. & quæ in ea requirantur vide sequent.

2 Notanda sunt sequentia antequam aedicula seu capella, vel beneficium simplex possit erigi in parochialē intra parochiam alterius. Primo debet inquirere episcop⁹ an causa adsit, videlicet an prima parochialis sit tam ampla, vt tempore hibernali cum pluviæ inundant, aut niues, non possint parochiani sine magna difficultate ipsa adire, & congruo tempore ecclesiasticis interesse officiis, c. ad audientiam, primo. de eccl. aedificand. Ideo necesse est vt hæc inquisitio prius fiat, & de ea cōstet sicut debet inquiri antequam res alienetur. c. sine exceptione. 12.q.2. scripti in compē. alien. rer. eccl.

3 Secundò quod hac inquisitione facta episcopus Curatus cōsentientia debet quando em: a suam parochiā altera erigi cōsentiat constructioni istius secundæ ecclesiæ, alioquin nemo ecclesiæ aedificet, antequam episcopus ciuitatis veniat, & ibidein criticem figat, c. nemo. de consec. dist. 1.

4 Tertiò curatus ecclesiæ primæ debet etiam cōsentire aedificationi secundæ ecclesiæ, alioquin eo inuito sine causa, si præiudicetur illi, non posset aedificari secunda ecclesia. Panor. in d.c. ad audientiam. primo. col. 3. in fin. nam quod nostru est, sine facto nostro ad alium transferri non potest, per reg. iur.

5 Quartò debet curatus compensari de eo, quod sibi detrahitur, vt commodè valeat sustentatione habere in prima ecclesia. tex. in d.c. ad audientiam, c. de monachis. de præb. & c. 1. illo tit. in 6.

6 Quintò debet aedificans designare ea, quæ ad luminaria, & ad custodiā, & ad stipendia custodū sufficient, d.c. n.emo. de cōsec. dist. 1. & compellere ad eam stituentiam: quia ex constructione se tacitè ad hoc obligauit, c. cum sicut de consec. eccl. vel alta.

7 Sextò fundator compensando primum curatū, debet obtinere ab eo vt cōsentiat aedificationi alterius ecclesiæ, & erectioni in parochialē: & quod habita compensatione ab aedificante remittat ei omne ius, quod in illa ecclesia posset de cetero habere.

8 Etiam ius patronatus, quod in futurum forte posset pretendere: & sic exitabūtur opiniones quæ habet, quod curatus primæ ecclesiæ acquirit ius patratus in secunda ecclesia cū fundatore: vt in d. c. ad

*Regulista
ad hoc ut
ecclesia in
parochia
lē erigatur.*

*curatus cō
sentire de
bet quando
em: a suam
parochiā
altera erigi*

*Aedificans
eccl. em:
quod signa
re ad eam
debeat.*

c. ad audiētiam, probatur per Rochum de Curte. in tract. de iure patrona. in verb. contraxit. 7. q. & in verb. & dotauit. q. 15. quod sic euitabitur ut dixi. 9. Vltimō omnia ista approbare debet episcopus, & super his autoritatem interponere: quibus factis, ius acquiretur patronatus construenti dictam ecclesiam: vt in d.c. nemo tradunt doct.

Parochianū an posse impietate & faconē vnuem suū successum. 10. Vnde si parochiani à matrice distantes, non possint propter infūdationes aquarum, aut alia pēsūtū ad dictam matricem venire, tūc Papa solet concedere, vt diuina audire, & sacramēta recipere possint in capella, etiam non sic (vt suprā dictū fuit) approbata, sed sine præiudicio curati: vt statuit Alex. 6. Pōtīfex maximus in suis reg. tit. de reserua. iuris part. in hoc tamea succursu approbato iure diuina plebs vicina audire poterit, & ibi sacramēta recipere absque curati præiudicio, dum tamē quātū frequētiū poterit in matrice ecclēsia conueretur. arg. c. significatum. de præb.

De Erectione in collegiatam.

Non unquam ecclēsia erigitur in collegiatam, & hoc solet fieri Papæ autoritate: licet quidam dicant fieri posse epīi autoritate. c. nobis. de iure patron. quod non probat, sed quod episcopi autoritatē ecclēsiā construat: & in hac erectione Papa sic scribere solet, Ad omnipotens Dei & Virginis eius gloriose, totiusq; curia coelestis laudem, & gloriam, ac huiusmodi diuini cultus augmentum, sub venerando ipius beata Mariæ de Clariaco vocabulo, & ex certa scientia, & de Apostolica potestatis plenitudine autoritate Apostolica in collegiatam erigimus, & ad eam collegij canonicoū seculariū capitulum faciētiū, ac omnia & singula alia iura collegij perpetuō habiturū decernimus, ita q; in ea sit vna dignitas, quam tempore obtinens, caput eiusdem ecclēsiae existat, &c.

Numerus canonicorum numerus a Papa: interdum mādar interdum a Papa suis executoribus in hac parte, vt pro facultate eriguntur redituum certum prescribant numerum. c. 1, ut interdum de instit. quem Papa approbat per suam erectionem bullam: & ita vidi fieri, & haec erectiones fieri censentur sine præiudicio alicuius extra expressa in bulla. Extraua. vlt. de concess. præb. in extraua. Ioani. 22. & ibi vnum debet esse capi, vt non sint acephali. c. cūm non liceat de præfer. alia in collegiatis requisita scripsi in §. volumus. in verb. collegiatis. de col. in conc.

Velens eriger: dignitatem, an tamen, an non erigeret sine clausula, quod hoc fiat sine præiudicio, & de consensu illorum, quorum interest, vt statuit Alex. 6. Pontifex maximus in suis reg. tit. de erect. vt scripsi. suprā in tit. de signa. grat. & in bulla nouae prouisio.

De translationib. episcoporum, & aliorum, & quando fieri possint.

Nunc dicēdum est, quomodo ecclēsia de uno loco ad alium transferri possint: & primō de Metropolitanā & cathedrali: Cathedralis autē nō po-

test transferri vel in autari in aliū locum sive Papæ autoritate, per tex. in c. i. ibi, ac per hoc translatio- nē episcoporum, ac secundum mutationes ad summiū de iure Antistitem pertineat, de transl. episcoporum: & hoc interueniente consilio epīi & fra- trum. s. canonicoū ecclēsiarū triuque, maximē eius quāt̄ transfertur. c. si quis vult. 16. q. 7. nec qui- dā hoc fieri pōt̄ a legato. c. nisi, & seq. de offī. leg.

2. Imō si quis propria autoritate ad aliam ecclēsiā sc̄ trāstulerit, carebit & habita & ambiā. c. si quis episcopus. 7. q. i. c. pen. & seq. de transl. episcop.

3. Quāero quando haec trāslatio, vel mutatio fieri possit, respondeo ex causa & non aliā: vt superius quāndo fieri dicitur fuit de vniōnibus & dissolutionib. vniō- posse.

4. Sed quāt̄ sunt istāe causāe: resp. text. in c. tribus, de confec. dist. i. sic ait. Tribus ex causis loca san- Sex sunt canſa trāſ- ctorum sunt trāmūtāda. Prima cū necessitas per- latiōne in-secutorum loca eorū grauauerint, vt ibi scribatur,

5. Secunda cū difficileas, fortem si ad eum locum adiri non possit, vel si ibi zēris locorum intemperies fuerit glo. ibi, & in c. quorūdam. 7. 4. dist. vel si locus aquarum inundatione grauetur. l. 2. ff. si quis cautio,

6. Tertia cum malorum societate grauatur, ergo propter malitiam populi transfertur sedes. c. ita nos. 25. q. 2. & episcopus renunciat episcopatui. ca. nisi. s. propter malitiam, de renun. nā Christus ait, Si vos persecuti fuerint in una ciuitate, fugite in aliam, Mat. 10. & c. sicut. in 2. 7. q. 1.

7. Quarta causa est mutationis ad meliorandum ecclēsiā. c. si quis vult. 16. q. 7. vbi sic scribatur, Si quis vult monasterium suum ad meliorandum in aliū locum ponere, fiat cum consilio epīi & fra- trum suorum, &c. facit. c. 2. in fi. de statu. monac. & ista mutatio fuit facta de ecclēsia Magalona ad Montempessulanum, & forte ea causa & seq.

8. Quinta causa quando locus est periculosus, quia ibi sunt prædones, qui non possunt expelli- tunc in locum congruum transferri debet. c. ec- clēsias. 16. q. 7. vbi etiam gloss.

9. Vtīma causa communis utilitatis, tex in c. mu- tationes. 7. q. i. sic inquiens, Mutationes episcoporum scitote communi utilitate, atque necessitate fieri licere, sed non propria cuiuscunq; voluntate, aut dominatione. Dīqu Petrus magister no- ster & princeps Apostolorum de Antiochenā ci- uitate utilitatis causa est translatis Romā: vt ibi- dem plus proficeret posset,

10. Quicbius quoque de quadam parua ciuitate Apostolica autoritate mutatus est in Alexandriā, &c. Non enim transit de ciuitate in ciuitatē, nec transfertur de minori ad majorē: qui hoc nō am- bita, nec propria voluntate facit, sed aur vi à pro- pria sede depulsus, aut necessitate coactus, aut uti- litate loci, vel populi, non superbè, sed humiliter trāslatus est, & c. scias ibidē. Scias frater dilectissi- me, aliud esse causā necessitatis & utilitatis, aliud

prēsumptionis ac propriæ voluntatis: nō ergo mutat sedem, qui non mutat mentem, id est, qui non auaritiae causa, aut dominationis aut propriæ volūtatis, vel delectationis sue migrat de ciuitate ad

De Translatione monachorum.

civitatem, sed causa necessitatis & utilitatis mutat, hæc textus ibid.

Translati 11. Et sic plus est ecclesiam transferre, quam vni-
eclesia per re: quia vniendo ecclesiam, vnira reriner sua pri-
di priuale uilegia, & statum, sed quando estra translatata, ea per-
dit, nec remanet in suo statu, sicut quādo est vni-

11. vt scribit Lappus allegatione.68. quāris an li-
ceat, dicens hoc fieri posse de cōsensu episcopi &
fratrum. cap episcopus.7.q.1. sed cum immuretur
status illius ecclesiæ translate, & mutare statu non
potest legatus.ca. penult. de ecclesiis ædificandis,
vbi Papa indulget episcopo, ergo sine Papæ in-
dulso hoc non poterat Feder. conf.195. in Christi,
&c. factum. Ita Petrus Perus in tract. de vniōn. ca.
4. Ioan. Brunel, in tract. de dignita. & offi. leg. con-
clus.13.

12. Sed hoc potest intelligi in episcopatibus, secus
in inferioribus beneficiis: & an translatis, si non
possit obtinere illum episcopatum, possit ad pri-
mum redire. vide tex. in c. si quis.92. dist. & cap. si
quis iam translatus, ut quāst.2. & plenè Panor. cōf.
101. factum, in 2. vol. vide gloss. in c. quibus, in verb.
clausis, de elect. in prag.

Rex in trāf. 13. Et in his translationibus ecclesiariū episcopaliū
consentire solet. Rex consentire, quia sua interesse posset, si-
cuit fundatoris.c. filii, & seq.16.q.7. & in c. i. ne se-
de vacan. vbi Rex petebat dissolutionem vniōnis:
ita cōsensit Rex translationi facte ex insula Ma-

galonæ ad Montem pessulanum, anno 1536.

Translatio 14. Reuocatur etiam translatio causa cessante,
quando re-
nunciat. vt pote si hostilitatis necessitate fuerit facta trāf-
latio ea cessante ad primā ecclesiā redire oportet.c. in apibus. in fi. 7. q. 1. idem si metu belli, vel
alio compulsus fuerit quis primam ecclesiā re-
linquere, illo cessante redire ad primam poterit.
c. pastoralis.7.q.1. cle. prima. de foro competen-

15. Idē si in ruinā cederet religionis, eleemosyne,
& hospitalitatis: vt habetur in c. i. ne sede vacan.

Effectus 16. Effectus translationis est, vt translatus ab vna.
translati-
o-
nis. ecclesia ad aliam desinat esse episcopus, vel pro-
uisus illius primæ ecclesiæ, à qua transfertur.c. in
apibus. §. ecce.7. quāst.1. quod est verum, quando
episcopatus Montif-pessulanus trāfretur ad epi-
scopatum Albensem, vel alium: secus si tantum.
fiat translatio sedis, vt de ecclesia Magalonæ ad
ecclesiā Montif-pessulanū.

17. Alius effectus est, vt prior ecclesia desinat esse
cathedralis, & secunda efficiatur cathedralis. doct.
in ca. i. & sic ecclesia Magalonæ erat olim car-
dinalis, nūc simplex ecclesia: & ecclesia sancti Ger-
mani Montif-pessulanū nūc effecta est cathedralis,
mutato nomine in sanctum Petrum, vt sit ec-
clesia cathedralis sancti Petri.

Duo saltē 18. Alius vt in prima ecclesia debeat relinqui
presbyteri saltē vnu: si reditus pluribus non suffi-
ciunt, qui ibi ministrare debeat.c. si quis vult. 16.
debet di-
ma. q. 7. & si primū monasteriū destruitur, vel eccl-
esiā, debet poni clausula, q. ad profanos vſus nō re-
digatur, p. reg. semel. Deo dicatur, de reg. iur. lib.6.

19. Alius vt prior ecclesia perdat priulegia, & in
aliam ecclesiā transferantur. gl. in d.c. si q. vult,
qua allegat.c. & que diximus. 6.q.7. quod est ve-

rum, quādo priuilegium concerneret personam,
secus ii rem.l.2. §.1. ff. de priuile. credito.l. tempus,
in fi. ff. de re iudic. Oldra. conf.267. quod domino,
num.2. & sic vtraque ecclesia erit immunis, sicut
aliam ecclesiæ: vt per totum. tit. de immu. eccl. &
putò etiam quād presbyteri, qui ibidē Magalonæ.
seruient, erunt exempti sicut ministri ecclesiæ
translatæ.c. per exceptionem, de priuileg. lib.6.
20. Ultimus effectus est, quād deinceps omnes
actus concernerit ecclesiā cathedralē sicut
confidere christī, & alia, quāe fieri debent in prima ec-
clesia, fieri debent in illa ad quam erat translata:
& sicut debebat esse theologus in prima, ita & in
secunda. §.1. de collationibus in Concord.

De Translatione monachorum.

Monachus 1. *N*otandum est, quād quādo quis trāf-
latus est ad aliud monasterium, non
est necesse facere nouam professio-
nem in secundo monasterio: nā semel facere te-
facta professio sufficit.ca. nullus, & c. indemnitati-
bus, de ele. in 6. quando non sunt diuersæ regulæ.
Pan. in c. Abbac S. Siluani, not.4. de verb. signif.

2. Quia profitendo vnam religionem, omnes vi-
detur profiteri quo ad substantiam regulæ, cūm
ad vnum tendant, vt docet Host. in c. ad Aposto-
licam, de regula. & abundē Feder. Senens. conf. 5.
quidam monachus, in i. dubio. & conf.19. col.2. vbi
dicit, quād quando monachus vnius monasterij
in aliud transferritur, solet de stylo poni hæc clau-
sula, te de monasterio Furensi, cuius monachus Clauſula
existis, ad monasterium sancte Mariæ authoritate transla-
Apostolica, transferētes, ac volētes, & decernen-
tes ex nūc eiusdem monasterij sanctæ Mariæ mo-
nachus censearis, & in eo recipiaris in monachū,
&c. Decius, in c. præterea, de præb.

3. An monachus translatus in aliud monasterium
authoritate Apostolica possit sine licētia Papæ re-
dire ad primum monasterium, vide eundem Fed.
conf. 267. Presupposito: & an religiosus prefectus
ecclesiæ seculari nomine religiosorum comprehen-
dantur, glo. in clem. religiosus, de procurat. &
clem. i. de dec. Felin. in c. tua, col.2. de iureit. &
comprehendi afferunt ibid.

4. Etiam notandum est, quād solus Papa potest Solus Papa
conferre, vel commendare beneficium religioso conferre
alterius monasterij.ca. cūm singula. §. fin. de præb.
li. g. alterius monasterij. ante translatio-
nem. nisi in monasterio dependente, vt ibi: vel nisi
fuerit translatus canonice ibid.

5. Sed dicit quis, quomodo fiat canonica transla-
tio? Resp. si monachus velit ad religionem arctio-
ne transire: tunc sufficiet consensus abbatis, vt di-
mittat religionem. in qua est professus, & alia in-
grediatur.c. licet, de regula.c. statuimus, 19.q.3. nō
tamen sufficeret licentia prioris: vt docet Roma.
singul. 452. domini. per text. in l. qui sub prætextu,
C. de sacro sancte eccl.

6. Etiam petita licentia & non obtenta sufficeret,
in d.c. licet, & hoc afferit Anton. Butr. in c. fi. col. i.
de renun. & Soc. conf. 222. præsens consultatio, 2.
vol. sed si abbas sit mortuus, tunc licentia cōuen-
tus habita episcop⁹ facultatem dabit teste Lappo
allegat. 62. quidam.

De translatione monachorum.

151

Dē trāfſa. 7 Si autem vellat trāferre se ad alia religionem iōne ad pa parem, tunc voluntas abbatis & cōuentus sufficit, rem Reli- gionem.

nisi velit transire ad monasterium in alia sīru dice- cēsi, in qua translatione & episcopi illius autoritas requiriatur & causa iusta in non exemptis, Perus. in d.c. cū singula, §.fi.col.2.de præbem.lib.6.c. si gnificatum, de regul. &c. post translationē, de renun. arg.c.2.in 68.dīst.&c. quiverē pureq;. 16.q.1.

8 Et his casibus nullus abbas debet licentiam præstare monacho abeundi, nisi primō religiosus inuenierit alteram religionem, quam paratus sit intrare statim: & oportet quod ei constet de volunta abbatis & conuentus secundā religionis: alio qui posset religiosus fugere, & apostatare. Innoc. & alij in c.f. de renuncia.

De volente ingredi re ligionem la norem. 9 Si verò vellet adire religionem latiorem, non ita strictam, hōc de Papā solius consensu potest. glof. & doct. in d. capit. cū singula. §.fin. de præbend. quia hoc est contra iura, quę non potest inferior tollere, clem. ne Romani, de elect. & solus Papa in his habet plenitudinem potestatis, e. proposituit, de concess. præbend. Panor. in ca. non est, de regula. vbi declarat quæ regula dicatur strictior. [Socin. confi. 270. consideratis, in fi.]

10 Sitamen causa exigeret celeritatem, vt pote ratione infirmitatis, vel alterius iustæ causæ: & tunc sufficeret dispensatio episcopi cum licentia abbatis. Innoc. in d.ca.f. & c. dilectus, de tempor. ordina. Perus. vbi supra.

Transfatus. 11 Sed si de facto monachus ad latiorem religio- ad alia reli nem se transferret, & ibidem habitum assumeret, gine pro- & deferret, non esset excommunicatus: nec apo- pria auto- stata. c.f. de apost. vt docet Innoc. in c.intellexi- ritate an si mus, de etate. Lappus allega. 34.

12 Tamen habebit locum poena. cap. eum qui, de præben. lib. fi. facit c.f. de regula. hoc docet Dom. Gemilia. in d.ca. cū singula. §.fi. in 3.no. ibidem. de mēdicantibus transeuntibus ad aliam religio- nem, vide clementinam vt professores, de regul. & inferius in dispensa. regul. dicetur.

Religiosus possit muta- tem ad aliū locum eius regios. 13 Nota tamen quod semper religiosus de licētia sui abbatis potest mutari & transferri in alium locum, qui sub eodem abbate regitur, & sit eiusdem religionis glof. fi. & doc. in c. significatum, de reg. Perus. in c. cū singula.

Requisita ad bonam translatio- nem. 14 Et sic vides requisita ad translationem: primō quod causa adsit, & legitima. doct. in d.c. significatum. secūdō quod licentia interuenerit, vel saltem petatur, quo ad strictiorem religionem: nec valeret consuetudo in contrarium. ca. cū venerabilis. de consuetu. tertio quod licentia detur à suo superiore immediato, nō ab inferioribus. Panor. in c. licet, de regula. Soci. conf. 52. Vito instrumento, col. 3. in 4.vol. quartō, quod religiosus alia religionem inuenierit, antequam licentiam petat. Innoc. & alij in c.f. de renuncia. doct. in d.ca. cū singula. Soci. d.conf. 222. in 2.vol.

Cell. a. Pa. 15 Si tamen Papa cōferret beneficium religioso, pe induci vel commēdet in alio monasterio, valeret pro translatio- nē, etiam si nihil diceret de translatione: quia prouidendo videtur eum transferre, rāquam necessarium consequens. glof. & doct. in cap. quia in

tantum, de præben. & c. si quis in clero. 7. q.1. Fel. in cap. postulasti, col. 7. de rescript. licet clausula translationis non debeat omitti, si sapis.

16 Sed si mandat et prouideri per mandatum for- tē, vel alias, non poterit prouideri illi monacho in alio monasterio, nisi sit transflatus, vel dispensatus, vel in mandato transferatur, vel nisi illud mona- sterium in quo mandatur prouideri sit depēdens ab alio, d.c. cū singula. §.fi. de præbend. li. 6. ideo non mandato debet esse clausula translationis si alteri abbati, vel collatori dirigatur mandatum: & ita vidi obseruari.

Si tamen ecclesia parochialis, vel aliud bene- ficium sit solita regi per monachos viiius mona- sterij per quadraginta annos, poterit cōferri mo- nachis illius monasterij sine translatione, non ve- rò monachis alterius monasterij, per tex. in c. cū beneficio, de præb. in 6.

17 Notandum est, q. quando Papa prouideret, aut prouideri mandat regulari de beneficio regulari alterius monasterij depen. debet dati clausula translationis: vt monachus trāferatur de loco ad locum, & inibi in monachum & fratrem recipia- tur, ac syncera in domino charitate tractetur, & hoc si sit eiusdem ordinis.

18 Si verò sit alterius ordinis, tūc debet transfe- ri, & recipi in monachum & fratre, & habitus re- gularis dari iuxta monasterij consuetudinem.

19 Si autem essent diuersi ordinis, non habitus, vt pote Cluniacen. & sancti Benedicti, tunc non debet apponi clausula in bullā tibi, qui regularem habitum, &c. & ista de stylo sunt curia Roma.

20 Etiam si prouideatur de prioratu cōuentuali à quodam monasterio depen. monacho eiusdem monasterij, nō apponetur in bullis, cū trālatione de monasterio ad prioratum, & idē in aliis benefi- ciis prioratus, & depēdentibus ab eodē monaste- rio: vt no. in d.c. cū singula, in fi. de præb. lib. 6.

21 In noua prouisione etiā apponitur translatio, In noua p- sicut enim dubitatur de prima collatione, & acce- nione ap- pratione, an viribus substanti, ita & de translatio- porti solet ne: ideo dari solet [hodie, per reg. cācel. de trāla- tio. religios. statuitur, q. si regularis perat sibi de beneficio ab aliquo monasterio, vel alio regulari loco depēdente prouideri, & appareat ex petitio- ne huiusmodi, quod alterius monasterij, vel loci religiosus sit, licet inibi translatio non petatur, ni- hilominus illa veniat. Idem putare si religiosus esset dispēsus ad duo beneficia regularia cuius- cunque ordinis, vt ista dispēsus habeat vim trālationis, adeo vt sit capax ad beneficia etiā alterius ordinis, tum per regu. cancel. prædictā, tum etiam quia alia dispensatio, parum prodesset, & verba int̄cligi debent vt aliquid operentur. 1. si quando. ff. de lega. i. Felin. in ca. i. num. 4. de rescript.]

22 Etiam translatio datur ante annum professio- nis, si conferatur eidem beneficium alterius ordi- nis, quia largè frater alterius ordinis dicebatur, vt inferius scripti in dispensa. regula. & clausula, vo- lūmus, &c. aquipollens est translationi. Hactenus de modis acquirēdi, nunc videndum est quomo- do beneficia conseruare possimus.

In mādato debet comi- neri trans- latio.

Translatio quando non requiratur.

Clausula translatio- nis ponen- da.

RECOLA.

SIVE CONSTITUTIO PERPETUA S. D. N. DOMINI

July diuinaprouidentia Pape III. In qua declaratur quod fructus beneficiorum tempore obitus beneficiorum inexacti debentur successoribus in beneficiis,

cys, & non hæreditibus dictorum beneficiorum, ac quod Ducati

500. & reliqua per mortem Reverend. S.R.E. Cardi-

nalium Cameræ, & capella Apostolice debita

solvit debeat, nec de eisdem per præ-

fatos Cardinales testari

possit.



¶ T V proprio, &c. Cum sicut nobis nuper innotuit diversi diuersorum beneficiorum etiam Episcoporum Patriarcharum & aliorum prælatorum ac S.R.E. Cardinalium pro tempore decedentium hæredes, non solum bona relicta spolia nuncupata sit decedentium beneficiorum Episcoporum Archiepiscoporum, Patriarcharum & aliorum prælatorum ac etiam Cardinalium, verum etiam fructus, &c. Ecclesiasticos, ac pecunias & res alias per ipsos beneficiatos Episcopos, Archiepiscopos, Patriarchs & alios prælatos, ac etiam Cardinales ante eorum obitum non exactos etiam si eorum solutionis dies ante obitum ipsorum non adienerit, sub eo forsitan prætextu, quod pro tempore ante obitum huiusmodi decurso, debeantur, exigere & quandoque solutionē debitorum per ipsos beneficiatos & Cardinales dum viuerent, contractorum & legatorum per eos in sua ultima voluntate etiam ad pias causas factorum subterfugere, ac hæredes Cardinalium huiusmodi paramenta & ornamenta capellæ ipsorum Cardinalium quæ iam tanto tempore quod eius initij hominū memoria non habetur, capellæ Apostolice, in qua missæ Papales celebrantur & ex qua pauperibus prælatis ad Romanam curiam, pro tempore confluentibus & paramenta ecclesiastica cum quibus in processionebus & aliis solennitatibus per Romā.

Pontificem fieri solitis incedere possint non habentibus subuenitur deuolui cōsueverunt occupare, ac solutionem Quingenitorum ducatorum auri de camera, qui post obitum singulorum Cardinalium pro prelio annuli eis in eorum ad cardinalatum assumptione exhiberi soliti Cameræ Apostolicæ persoluuntur declinare contrudant & satagant. Nos attendentes fructus, &c. & pecunias ac res alias occasione ecclesiarū, Monasteriorum & beneficiorum ecclesiasticorum pro tempore prouenien. licet postquam ad manus beneficiorum peruenirent & cum aliis ipsorum beneficiorum fructibus, &c. pecuniis & rebus commixti seu ipsis beneficiatis incorporati sunt, non ulterius in ecclesiasticis, sed potius ipsorum beneficiorum propriis & ab eis acquisitis bonis, iudican. esse, & propterea quod modò pro secularibus & profanis haberí, & de eis testamento aut alias disponen. facultas eisdem beneficiatis per sedē Apostolicam concedi consueverit, nihilominus donec in manibus, eorum qui illos tanqñā ecclesiasticos seu ex ecclesiis, monasteriis, & beneficiis prædictis prouenien. & pro talibus cōseruant aut ut tales detinent ipsique beneficiati pecunias huiusmodi realiter non exegerint & fructus, &c. non perceperint, nec non aliis eorum bonis commiscuerint, & sibi incorporauerint semper ipsarum ecclesiarum quarum ipsi beneficiati sunt, ac vere ecclesiasticos esse & censeri debere, & propterea iuri non congruere, vt ipsi beneficiati, de rebus certis ipsarum ecclesiarum quæ omni iure alienari prohibentur disponere etiam in eorum ultima voluntate

rare possint , nec ipsis beneficiatis etiam Episcopis, Archiepiscopis , Patriarchis , & aliis prælatis ac Cardinalibus pro tempore defunctis eorum hæredes , qui vt plurimum sunt laici , in præiudicium successorum beneficiatorum fructus , &c. ac res & pecunias inexactos huiusmodi os bouitrituranti alligando exigant , & hæredes Cardinalium mala malis addendo , bona capellæ Apostolicæ debita occupant , seu quod Cameræ & creditoribus ac legatariis debent pro se retineat . Volentes in præmissis opportune prouidere , motu simili , &c. Declaramus nostræ intentionis nunquam fuisse nec esse quod cuius querumcunque beneficiorum etiam , vt præfertur Episcoporum , Archiepiscoporum , Patriarchatum & aliorum prælatorum etiam Cardinalium vñlibet etiam in Romana Curia aut eius districtu pro tempore decedentium siue ex testamento per ipsos beneficiatos etiam vigore facultatum quarumcunque eis in specie vel in genere , etiam prætextu quorumcunque capitulorum ac statutorum & ordinationum , etiam nostrorum sub quibusuis tenoribus & formis ac alias quoniamolibet concessorum conditio siue ab intestato hæredes fructus , &c. ac pecunias & res alias per ipsos sic defunctos beneficiatos etiam Episcopos , Archiepiscopos , Patriarchas & alios prælatos , ac Cardinales ante eorum obitum non exactos , etiam si pro tempore ante obitum huiusmodi decurso debeantur , ac eorum solutionis dies beneficiatis & Cardinalibus viuentibus aduenierit , & per ipsos beneficiatos & Cardinales non steterit , quominus illos exigerent , quinimo omnium pro illorum exactione , necessariam diligentiam etiam iudicialiter agendo fecerint , quoquomodo exigeret aut etiam sponte oblatos percipere aut cruces , candelabra , imagines , patenas , calices & alias cuiusvis sortis tam aurea quam argentea vasa , & iocalia , ac quævis ornamenti , paramenta & alia vñsilia capellæ singulorum Cardinalium pro tempore decedentium , cæteraque tam ad ipsam capellam quam eius ministros , circa altaris

ministerium & celebrazione missa pertinentiū pro se retinere , aut solutionem quingentorum Duc. huiusmodi euitare possent , vel imposterū possint ; sed quod de cætero perpetuis futuris temporibus fructus , &c. ac pecunia & res , vt præfertur inexacti huiusmodi ad ipsorum sic defunctorum beneficiatorum etiam Episcoporum , Archiepiscoporum , Patriarcharum , & aliorum prælatorum & Cardinalium in Ecclesiis , Monasteriis & beneficiis prædictis successores qui ex illis , quorum solutionis dies ante obitum beneficiatorum huiusmodi aduenierit , omnia ipsorum beneficiatorum etiam , vt præfertur , Episcoporum , Archiepiscoporum , Patriarcharum & aliorum prælatorum etiam Cardinalium debita ad pias causas facta legata , si aliunde ex aliis ipsorum beneficiatorum bonis solu non possint , soluere teneantur , libere deuenire , & imposterum detiniant , ac pereos & non per hæredes prædictos exigi possent & imposterum possint , nec non cruces , candelabra , imagines , patenas , calices , vasa , iocalia , ornamenti , paramenta , vñsilia , & alias ad capellam singulorum Cardinalium & eius ministros , vt præfertur , pertinentium & ad eandem capellam Apostolicam pertinerent , & spectarent , ac imposterum pertineant & spectent , & peragentes pro ea realiter , & cum effectu capi , & apprehendi possent & deberent : ac imposterum possint & debeant : ac hæredes Cardinalium tam haftenus defunctorum quam pro tempore decedentium , quingentos Ducatos huiusmodi eidem Cameræ persoluere tenerentur & imposterum teneantur , & propterea successores in ecclesiis , monasteriis & beneficiis huiusmodi fructus , &c. ac pecunias & res per eorum successores non exactos , libere & licite percipere , exigere , & leuare ac solutis , si aliunde , unde soluant non erit , vt præfertur , debitis & legatis prædictis quod residuum fuerit , in suos usus & utilitatem conuertere : necnon agentes pro capella Apostolica , cruces , candelabra , imagines , patenas , calices , vasa , iocalia , ornamenti , paramenta , vñsilia & alia prædicta propria

propria auctoritate libere capere, & apprehendere posse: ac haeredes Cardinalium tam haec tenus defunctorum quam aliorum pro tempore descendantium ad cruces, candelabra & alia praedicta agentium pro dicta capella Apostolica realiter & cum effectu consignandum, & eodem quingentos Ducates agentibus pro eadem Camera, ut preferetur soluend. teneri & obligatos esse, ac ad id omnibus iuris & facti remedii cogi & compelli posse: sicq; in præmissis omnibus & singulis casibus ad præsens occurribus, seu pendentibus, per quoscumque, &c. in quaue causa & instantia sublata, &c. iudicari & diffiniri debere, ac irritum, &c. decernimus. Non obstantibus præmissis ac constitutionibus & ordinacionibus Apostolicis, statutis, &c. priuilegiis quoque indultis: ac testandi & alias de dictis rebus & bonis disponendi facultatibus capitulis & literis Apostolicis, sub quibuscumque tenoribus

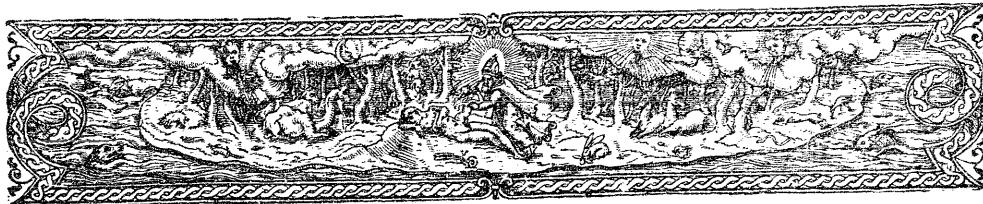
& formis, ac cum quibusvis clausulis & decretis, etiam per modum statuti & ordinationis perpetuorum, Motu proprio, &c. aut alias quomodolibet etiam per nos ad dictam sedem concessis initis, & emanatis. Quibus omnibus, etiam si de illis, &c. eorum tenores, &c. hac vice dumtaxat specialiter & expresse derogamus, & sufficienter derogatum esse decernimus, certisque contrariis quibuscumque. Volumus autem haeredes ipsorum beneficiatorum qui iam ante præsentium publicationem pecunias ac fructus per ipsos beneficatos exactos huiusmodi exegerint, per successores in beneficiis huiusmodi amplius præsentium vigore molestari non posse, necnon præsentes in cancellaria Apostolica ut moris est, publicari, & in illius quinterno inter alias constitutiones perpetuas ad perpetuam rei memoriam describi.

Placet motu proprio. I.

Lecta & publicata fuit supra scripta Regula, constitutio & ordinatio,
Romæ in Cancellaria Apostolica, Anno incarnationis
Dominicæ, 1550. Die vero 26. Junij,
Pontificatus nostri anno
primo.

A. Lomelinus Custos,

PRAX.



PRAXIS BENEFICIARIAE

SECUNDA PARS, BENEFICIA

CONSERVANDI MODOS

VITLES DOCENS.

639

*Conferuan
divitias nō
minor quā
acquirendi.*



PRIORI libro modos beneficia acquirendi præmisimus, nunc ad conferuandi modos accedamus. in quibus cùm non minor virtus sit, quām acquirendi: & beatū eum, qui tenet, dicat

gloss. in §. si tres. de pace tenen. & eius violat. licet paulò faciliùs sit retinere, quām acquirere: tamen non minor erit adhibenda opera, ne quid vtile vel necessarium huic parti omittamus, vobisque omnibus pro virili satisfaciamus.

2 Quare si contigat nonnullos ex his, quos describemus, modis, acquirendi quoque viam complecti considerabis illos etiam conferuandi non minorem commoditatem præ se ferre: sunt enim quidam communes & acquirendi, & conferuādi.

3 Imprimis se offert gratia seu rescriptū, perinde valere, quod tanquam utilissimum aggrediamur: conferuat enim beneficium, si mature impetratur: vt statim apparebit.

De rescripto etiam, & perinde valere.

*Etiā va-
lere quomo-
do in eliga-
tur.*

Rescriptū istud regulariter gratiam concernit, estque in curiis frequentissimum, sed interdum est etiam valere: nam vidi Papam concessisse litteras commissionis, quæ fuerunt ab eo reuocatae, poste à decreuit eas etiam valere, & perinde, ac si executio ratione illarum facta fuisset. Itaque clausula, etiam valere, communius datur: quod à Papa reuocatum aliquid, eratque irritum. factum, si poste à ex causa Papa decernat valere, ponetur clausula etiam valere.

*Perindeva-
lere quādo
coccidatur.*

2 Siverò Papa non irriteret primam collationem, vel actum, sed ex subceptione, vel alio casu est actus fortè inualidus, dabitur hoc rescriptum, perinde valere: quia Papa potest fingere, & statuere vt actus perinde valeat, ac si iure factus esset: ut Barr. & alij docent in l. si is qui pro emptore. ff. de visu capio.

*Noua pri-
fia & per-
inde va'e-*

3 Et sic rescriptum perinde valere est, quādo Par-
e diff. pagratiā suam aliqua ex parte inualidam con-

fimat: sed noua prouisio datur, quando collatio fuit facta ab alio quām à Papa: vt afferit d. Phil. Probus in c. fi. de confuetud. lib. 6. & hoc verū est.

4 Differt tamen hoc à confirmatione, quia haec respicit, vt nunc actus cōfirmatus valeat. l. & quia ff. de iurisdict. omn. iudic. c. 1. & per totum de con-

firmata. vtili, sed perinde valere respicit sicut Argus (vt Poëta dicūt) retrò, & valet à die primæ gratie, si nulli fiat præiudicium: vt inferius plenè dicetur.

5 Confirmation in beneficialibus etiam nō datur: vt suprà dixi in noua prouisione, sed perinde valere sic: quod tamen in effectu vī confirmationis obtinet, nec inducit tamen nouam prouisitionem, teste Egid. Bellamera in decif. 53. si prouisus. & prouincial. fol. 33.

6 Quero quādo impetrandum sit hoc rescriptū? Quando Respon. quando quis dubitat primam Papæ prouisionem ex aliqua causa impugnari posse, vt perinde valeat, ac si valida fuisset tempore impetratiōnis. facit l. 2. ff. de dona, scripsi de hoc verb. in l. portus. ff. de verbo. signific.

7 Et hæc dictio perinde, denotat fictionem. text. perinde fi- iuncta gloss. in l. 1. ff. de recepta. l. 2. & l. 6. de natal. itionē de restituend. Rota decif. 38. si Papa, in no. [sub tit. de nat. conceit. præbend. decif. 12.] Iaf. in l. Titia. §. fin. de verb. oblig. vbi dicit denotare omnimodam iuris similitudinem. & Paul. Par. cōf. 38. licet. in 4. vol.

8 Interdum hæc dictio respicit tempus, vt si minor impetraverit beneficium & tacuerit se minorem, impetravit hoc rescriptum, vt perinde valeat à tali tempore, ac si fuisset maior vt statim subi- ciam. Aliquando respicit personā, vt perinde va-

leat ordinatio, ac si fuisset facta à proprio Episco- po, aliquādo actum respicit: & de his inferius dicetur, & pleniùs tractauit in d. l. portus. ff. de verb. fig.

9 Et ista impetratio facit primam collationē & actum valere, ac si primò valida fuisset: Nam tantum debet operari fictio in casu ficto, quātum ve- ritas in casu vero. l. si filio. ff. de liber. & posthu. l. fi- lius famili. si cert. pet. Quod si prima valida fuisset, non esset opus hoc rescripto: sed per hanc clausulam poste à validus sit actus, ac si principio integer fuisset.

10 Ex quibus infertur, quod si impetravero bene- expressa
ficium, & non expressero & tatis defectum, non va- hoc rescri-
picio potest
permitte impetratio. c. si eo tempore de rescript. in 6. suppleri,
ex hoc

ex hoc tamen rescripto confirmabitur prima im-
petratio, ac si prius etatē expressū fuisse.

Qualitas supplieatur a perinde va-
lere. *ii.* Adhuc si prouisus sum de beneficio talis N. à
Papa, & non dixerit esse curatum, non valeat pro-
uiso, sed ad supplendum defectum impetrabo, vt
perinde valeat prouisio, ac si curam expressissim,
ca. cum in illis, de præb. in 6.

Tonsura cō *ii.* Præterea si promotus fuero ad tonsuram ab
firmatur alieno Episcopo, deficit ordinatio. c. i. & per totū
perinde va-*lere.* de temp. ordinan. lib. 6. dicam infra in materia di-
spensa, ideo impetrabo, vt perinde valeat tonsura,
ac si à proprio Episcopo collata fuisset: vt supra
dixi in materia tonsuræ.

Natalium defectus supplieatur perinde va-
lere. *13.* Infuper si naturali collatum sit beneficium, &
non expresserit natalium defectū, nō valebit col-
latio, nisi per hanc clausulā ei succurratur, vt per-
inde valeat, ac si nataliu defec̄tus expressus fu-
isset, vt confuluit Petr. Parif. conf. 43 pro Do. Hie-
ronymo. col. 1. in 4. volu. doct. in ca. 1. & per totum,
de fil. presbyt.

14. Nec etiam valebit beneficij impetratio facta
ab extero ignorante idioma patrī, nisi per hoc re-
scriptum sibi succurrat reg. cæc. 19. facit c. nem-
inem. 70. distin. glo. in c. si proponente, de rescript.

Littera & processus *15.* Notandum est, nunquam concedi q. litteræ &
processus, valeant ab omnium eorū data, præter-
quādō hoc
rescripto cōf. posse. rationibus & rite addatur verbum videlicet ad va-
lētū: alioqui ius quasitū tolleretur. Et ideo de-
bent addi verba hæc à data præsentium valeant,
nisi in mutationibus, & reualidationibus prædi-
ctis, vt est statutum ab Alexan. sexto Pôtifice ma-
ximo in suis regul.

Super quibus non cedantur litterae perinde valere. *16.* Plusaddens, quod super literis per pœnitenti-
ariū expeditis, & super breuibus, non datur per-
inde valere, nec litteræ: & si brevia huiusmodi co-
firmantur, & signatura diceret nouo, cùm non
sint vera litteræ Apostolicæ, secundum quosdam,
sed per illas gratia concessæ dantur de nouo.

Dicunt se dubiaret de prima collatione non posse dicere de facto. *17.* Item super literis expectatiis in forma pau-
perum cœsis dari litteræ perinde valere nō con-
fuerunt: quia litteræ istæ sunt iustitiae, & hoc de
stylo: ego tamen dicere dari posse, quia gratia
sunt: vt superius dixi in differentiis inter litteras
gratiae & iustitiae.

18. Adhuc si in supplicatione dictum fuerit, quod
impetrat dubitat primam collationē viribus non
subsistere, nō poterit postea in bulla dicere de fa-
cto dubitare, & inficere primam collationē & ab
ea recedere: quia si Papæ in supplicatione prius
narratum fuisset, q. de facto dubitabat, non con-
cessisset, vel nō ita de leui. c. postulasti, de rescript.
forte quia de facto ingressus est beneficium, ideo
intritus. c. cùm iam dudum, de præb. cui vix datur
hoc rescriptum. arg. l. autoritatē. C. vnde vi.

Non graduatus sum per parochialis villa-
impetrat, ut perinde valeat, ac si gradua-
tus esset. *19.* Insuper etiam non valeret quis impetrare has
literas super parochiali sita in villa murata, quam
murata nō non qualificatus obtinuerat hoc omisso, & postea
impetrauerat: vt perinde valeat, ac si qualificatus
fuerit, dixi nō valere, per ea quæ scripti. in §. decla-
rantes de manda. Apostolic. nam in §. statuimus. 2.
in concord. debent istæ parochiales cōferti gra-

duatis & qualificatis: & si aliis cōferantur, non va-
let collatio, ipse quoque Papa vult ligari illa legē:
vt patet in §. i. de firma, & irrevocab. cōcor. stabili.
20. Vidi tamen concedi literas perinde valere ei,
qui dicebat se studere, qui studuerat anteā sex an-
niis, sed tempore impetrationis non studebat: ob
id Papaæ ratione sui studij præteriti volebat, vt per-
inde valeret, quasi tempore impetrationis studiūs
set, & tunc respicit tempus, vt dixi.

Perinde valere in ref. gnatione quādo pos- sit impe-
21. Etiam nō vtitur hoc rescripto resignarii, si
de nouo cōsensu resignantis non apparuerit: quā-
do in sua prima resignatione hoc non contineba-
tur: vt vidi de quoda qui resignauerat parrochia-
le ecclesiæ, quā habebat in ecclesiæ sancti Ste-
phanii Bituricen., & ibidem nullam ecclesiæ par-
rochiale habebat, sed tantum vicariam.

22. Vnde oportet, quod consensu resignantis ha-
beatur de nouo, qui dicat se voluisse resignare vi-
cariam, & eadē nouo resignari seu constituit pro-
curatores ad resignandū eā: & tūc Papa concedit
ei, vt perinde valeat, ac si prius resignata fuisset.

23. Si tamen hic vicarius anteā resignasset illam
vicariam, quæ iamque fuerat alteri collata, non
proderit hoc rescriptū, quia non valebit nisi nunc
ex nouo consensu, & ita vidi quandoque impetra-
ri, sed quandoque fit in fraudem, quæ tamen alte-
ri nocere non potest.

24. Vidi etiā concedi moniali hoc rescriptum, eod De loco mo-
quod impetraverat locum monachalem in mona- nū. i. colla-
sterio vacantem per promotionem Abbatisq. qui to referua-
referuatus erat in curia: ideo in hoc rescripto fuit de concedi
dictum, quod receptio huius monialis, quæ iam pessi.
erat facta in monasterio, & quæcūque inde secu-
ta perinde à data præsentium valerent, & plenam
obtinenter roboris firmitatem, ac si in dicto loco
nulla per sedem Apostolicam generalis, vel specia-
lis facta foret reseratio: ecce in quibus casibus
regulariter non valebit hoc rescriptum, vel valere
potest: & inferiū dicetur non valere contra ius
naturale, vt in furioso.

25. Nota tamen quod gratia perinde valere si sit ciudem data, cuius est prouisio, præsumitur ta- ex signatu-
men posterior natura, quia se refert ad gratiam, & ra quando
cam confirmat & confirmatū prius est confirmā- possim im-
te. c. i. & per totū. dc. confirma. vtili. Geminia. cōf. petrari.

ii. lite. col. 1. & secunda gratia præsupponit alterā. c. 2. de filiis presby. & non est mirum ex signatura duas elici bullas: videlicet bullā prouisionis, perinde valere, cùm hoc sit in signatura expressum: alioqui clausulæ nihil prodescent. [Dictum fuit su- perius in 3. part. signa. in gl. quod obstantæ, &c.]

26. Etiam differt hoc rescriptum à rescripto si neutrī, quia hoc non datur nisi litteris confessis, & si neutrī expeditis: quia non potest sine litteris esse præces- sus, secus in perinde valere: vt decent Do. de Ro- ta decif. 458, circa secūdum, in no. sub tit. de con- cess. præb. decif. 20. & Staphil. in tract. de literis iustit. vers. quando aliquis petit.

Iuri terij nō derogat hoc perinde
vellet, *27.* Ad plenam huius materiae persecutionem
dicendum est hoc rescriptum valere, antequām
ius sit acquisitum tertio, postea vero non derogat
iuritertij, sed si de notio posset Papa concedere, si de valere.

De rescripto etiam, & perinde valere.

157

vellet, confirmat ac si prius iure concessum esset: & qui confirmat hoc casu dat: vt in l. & quia. ff. de iuri: dict. omn. iud. l. lege 12. tabularum, de verbis sign. vbi dixi.

28 Imò etiam si Papa opponat verba se referētia ad vitium de præterito, vt non possit obici vitium præcedens, forē simoniac vel hæresis: tamen per hæc verba non intendit auferre ius in re, vel ad rem alteri quæstum. c. quamuis de rescr. libr. 6. & c. cùm olim, de consuet. Fel. inc. super. colum. 7. de rescript.

Perinde via 29 Etiam si duo concurrant impenetrantes, & unus tere non de non exprefserit quod exprimendum erat, si eodē regat impē die impenetrēt rescriptum perinde valere, nonnō trāns, qui cebit alteri impenetranti, quominus præferatur isti est eiusdem concurrenti: vt quia non potest dici rescriptum concurrere, quod est nullum. c. non omnes. 2. q. 7. & c. factus. 7. q. 1. & hoc est valde vile.

Canonicus 30 Et si Papa creat aliquem Canonicū, & vult ut perinde habeatur canonicus, ac si tempore datae iuri prefer- fuisse canonicus: hoc etiam nō tollit ius quæstum usq[ue] filio per alteri canonico, licet sint æquales: q[uia] unus est ve- rē canonicus, alter fictē, & si duo sint sponsi, unus verus, alter fictus: verus ficto præfertur. c. fraterni- tatis, de frig. & verus administrator præfertur fi- cto. c. olim. i. de rest. spol. c. cū venerabilis. de relig. domib. & veritas præfertur fictioni. §. si quis rem. de lega. in instit. Domi. conf. 138. an si quis. col. 2.

31 Nam ratiabitio non trahitur retro in præiu- dicium iuris quæsti. l. honorū. v. i. Bart. ff. rem rat. haber. & l. si indebitum. §. si procurator. ibid. Bald. in. l. obseruare. in f. i. in io. quæst. de offic. proconsul. Dom. conf. 128. factum. col. 2. & Socip. conf. 126. in. prin. in 4. vol.

32 Et hoc solet Papa exprimere, dummodo non sit ius acquisitum alteri tempore datae præsentī. c. si postquam de præb. in 6. superius fuit dictū in bulla nouæ prouisionis, quia valet vt nunc, non vt tunc, quando in medio est obstaculum. Soc. conf. 226. q. col. 3. in 2. vol. nam confirmatio valet vt nūc. d. l. obseruare. in f. i. ff. de offi. proconsul. Panor. in c. 3. num. 5. de his quæ sunt à prælat. sicut de legitimi- matione dicitur, vt valeat vt nunc. doc. in ca. per venerabilem, qui filij sint legit.

Confirmari 33 Vnde consuluit Paul. Castr. conf. 178. donatio. posse in 1. vol. col. 1. principem contractum inualidum tractus. si cōfirmare posse ex defectu iuris communis, dum non sit ante ius quæstum, per l. adoptio non iure facta. ff. de adopt. l. 2. in f. i. ff. de reb. eorum.

34 Et si Papa diceret, non obstante q[uia] si ius alteri quæstum, non valeret: quia præsumeretur circu- uentus, postquam declarauit hoc non valere. c. si quando, eo. tit. nec istud rescriptum recipetur: nec Papa fidelis seruus esset, nec daret cibum in tempore, si aut iussus est in Euangelio.

35 Præterea q[uia] Papa dicit, non obstante quacun- que collatione prouidemus, intelligitur de colla- tione inualida. c. 2. ne sedevacan. Fel. in c. cauſam quæ. in f. i. de rescr. & Alex. conf. 126. viso. tit. col. 2. in 2. vol. & conf. 35. viso; nu. 6. in 4. vol.

36 Et quādo reuocat omnia facta in contrarium,

intelligitur de his quæ non erant iure facta. ca. au- dita. de restit. spol. & inferius scripsi.

37 Nunc videndum est, quæ sint in hoc rescripto Exprimen- da quæ sunt in perinde valere. exprimenda. Resp. oportet exprimere omnes de- fectus, salioqui expressio vnius non supplet alios nō expressos. l. i. §. si plura. ff. ad Turpillia. Domi. ex- pressæ in cor. 15. Reuerende pater. in 4. dubio. q. a. sublato uno iure aliud remanet. ca. ex tuarum. de autorita. & vñi pallij. gl. in regu. cancel. 19. in f.

38 Vnde habetur in pract. Kom. quod in gratia. perinde valere, nō debet suppleri ultra illud, quod est in supplicatione, propter iudicia, quæ super il- lis solent oriri: vt si personam iudicis approbo, non tamē videor approbare eius dicta. c. super. de offi. delega.

39 Idē in testibus habetur. c. presentium, de testi. omnes de- fectus sunt exprimendi in perinde valere. itaque si illegitimus minor impenetraverit benefi- cium curatum, nō expresso defectu natalium, nec atatis, si postea impenetrēt hoc rescriptū, exprimen- do tātū defectum nataliū, & omittat defectum atatis, non valebit hoc rescriptum, nec impen- tratio: quia. omnes defectus non sunt expressi: ita quandoque dixi alii. i. qui sic impenetraverat: nam si plura sunt crimina singulorum abolitionem q[uia] petere debet. d. §. si plura. vel enumerare ea in una gratia, seu literis, al. quoq[ue] non valet gratia.

40 Præterea si quis resignauerit ecclesiā par- Perinde va- rochiale in favorem Titij, & signata fuerit sup- lericēdū vel rificatio cum suspensione quarumuis gratiarū ex gratia. spectatiuarum, specialium reservationum, vñio- num, &c. Sed in imperatione bullæ hęc clausula, cum suspensione non fuit conscripta: tunc vtendū est his literis vt perinde valeat: ac si in illis de sus- pensione & decreto prædictis plena & expressa- mentio facta fuisset, non obstante. vel scribatur, vt suprà dixi, & melius erit.

41 Adhac si tempore prædecessoris Pauli tertij Doctoris impenetraverim beneficiū in villa murata tāquam mētio omif. doctor, & hoc fuit in supplicatione expressum: si sa quando obtinuerim bullam tempore dicti Pauli in qua. suppleri pos fū quando omissum fuit, quod eram doctor: nunc tempore suppleri pos Iulij volo eam immutare, & addere doctor. Qui- si ex per- dam dicebant non licere: quia literæ prædecesso- ris non possunt de stylo aliquo modo alterari, nec mutari, vel aliquid in eis addi, etiam si in supplicatione hoc fuisse scriptum: nisi impenetratur hoc rescriptum perinde valere, in forma Rationi con- gruit, super dicta supplicatione.

42 Velsi dixerim me doctorem, vel baccalaureū Doctor in- in vitroque, & sim doctor in altero, hoc rescripto. rū non di- opus est. Idem si dixerim me doctorem iurium: q[uia] ciuius qui in ius canonicum & ciuiile dicuntur iura: ideo factus altero tan- doctor in altero, non potest se dicere doctorem. iurium. Barb. in c. clerici. de iud. scripsi in 5. q. tract. nomina, vnde hoc rescriptum impenetrari poterit, vt perinde valeat impenetratio, ac si fuisse docto- vtriusque iuris.

43 Idem etiam vidi impenetrari, si in bulla non erat Bulla trans- derogatiū reg. cācl de 10. dieb^o, & in supplicatio. scribēda si ne sic, vt hoc rescripto vtamur, vt perinde valeat: derogatio ac si exprefse derogatio facta fuisse, vel trāscriba- tur bullā, vt suprà dixi: & hoc est melius & utilius.

O

*Vetus im- 44 Adhæc si concurrant verus impetrans, & im-
perat. præ- petrans perinde valere, præferri debet verus im-
ferrant ei petrans: quia veritas opinioni præfertur. i. filio quæ
qui im- pater. ff. de liber. & posthu. l. si pater. §. quoties. ff.
petrat per- de manumiss. vindicta. §. si quis rē. delega. in inst.
de valere. & verus sponsum præfertur ficto. c. fraternitatis. de
frigidis. & causa naturali accidentalis. l. qui habet.
ff. de tutel. c. præsenti. §. idem. de præb. in 6. sic cō-
suluit. Dom. Gem. conf. 138. an si quis colum. vlt. &
Cassador. decif. 6. de concess. præb.*

In perinde 45 Præterea ista gratia perinde valere, dicit ubi-
valere, illa reprobatio, nisi sint expressa illa omnia, quæ in pri-
sum exprimuntur, et exprimenda forent, per gl. in verb. præ-
menda, que ferri, in c. si Apostolicæ de præb. in 6. quia vim no-
in prima uæ pusionis habet, licet illa contineat teste Ægi.
gratia. Bellamera, decif. 635. supposita, sic consuluit Dom.
Geminius, d. cons. 118. factū tale, in secundo dubio:
quia confirmatio actus præcedētis regitur ex pri-
mo actu, & requirit illam solennitatem, quā actus
prædens d. l. bonorum ff. rem rat. habe. & l. i. C.
qui admitti gl. in c. quamuis de rescr. in 6.

*Appellare & adhædere intra decē dies appellare, ita
et adhædere intra illud tēpus ratificare appellationem, ab alio
suo nomine emissam, vel illi adhærerere. glof. in c. vt
tum sue additamētū hisdem regi debet legibus,
quibus res cui adiicitur: nā quod pignori adiicīt,
pignus est. l. si conuenerit. 2. s. i. ff. de pignor. actio.
Ioan. Monach. in c. quamquam, de elect., in 6. c. fin.
de concess. præb. ibid. c. quæ circa de priuil. Bart.
in d. l. si conuenerit, & abundē Albert. Brun. in
tract. de augmento, in 9. concl.*

Beneficia in perinde valere, an fint exprimenda. 47 Limita quando in prima prouisione expressissim beneficia, quæ habebam, tunc non teneor in rescripto perinde valere, exprimere: quia postquam in prima prouisione Papa approbavit pluralitatem, non est opus alia approbatione: vt decidit Aegid. Bellamer. decis. 635. supposita. vide gl. in c. fi. Apostolica, de præb. & Prob. in addit. ad Ioan. Monac. in c. fi. num. 16. de consuet. licet quidam cōtrarium dicant.

48 Ego has diuersas sententias sic conciliarem, q
beneficiorum quę iā habeo ex iusta disp̄satione,
de q̄bus non est quāstio in hoc rescripto perinde
valere, non teneor mentiōnem facere postquam
sunt expressa in primo rescripto: securus de aliis quę
ad reascripti validitatē tēdūt. Et ita intelligi potest
opinio contraria: & tutius est q̄ omnia exprimā-
tur, sicut in prima prouisione: vt scribit Fel. in c. in
nostra de rescr. & sequitur loan. de Selua in tract.
de benef. in 3. part. q. 12. vers. octaua qualitas.

49 Vbi dicit, in omnibus literis, per quas ius antiquum augetur, vel per quas conseruatur, debet fieri mentio beneficiorum. allegat Rom. conf. 383, in proposito. facit cle. i. de præb. quia nec perfecta videri possunt nisi perfectionis ordine compleantur. c. nihil. 7. q. 1.

Ex signatu 50 Adhuc in ista patria pōt q̄ capere possessionē
ra perinde ex sola signatura gratiæ simplicis, vel nouę prouinciæ
valore ca- fisionis, tamē si literæ gratiæ de perinde valere, non
pi an possit sunt cōfectæ, non afferūt cōmodum ex sola suppli-
p̄fessiæ. catione: vt consuluit Dom. cōs. 128. factum, col. 3.

51 Et ubi non potest capi possessio ex prima signatura, nec ex hac: nam talis solemnitas requiritur in ratificatione, qualis in primo actu. l. nuptiæ inter. ff. de ritu nup. & l. si ut proponis. C. de nup. sic Roma. cons. 12. viso facto, in fi. alferit.

52 Iter si quis adeptus fuerit possessionē ex pri-
ma prouisione licet inualida, non debet iterū eam
ex valido titulo capere, videlicet ex hoc rescripto
perinde valere: quia possessio etiam ex inualido
titulo potest adipisci. l. i. §. si vir. ff. de acqu. possess.
vt not. in f. c. vt lite pendente in 6. scripti in tract. de prehēdere,
pacifi. possessor. in 16. limita. & in §. declarantes. in
verb. successores. de mand. Apostolic. in Concor.
Et opus est in hoc rescripto exprimere, tam pri-
mam prouisionem, quam alia, necnon possessio-
nem. vt perinde valeant. ac si, &c.

Item si quis fecerit professionē ante decimū-
quartum annum, illa professio nō valet, si demum
conferatur ei beneficium à Papa, solet in fine bul-
læ dāri iudictum quod professio per eum facta à
data presentium valeat, plenamq; roboris firmita-
tem obtineat, & sibi suffragetur, etiam perinde ac
si tempore statuto per eundem N. facta extitisset,
dando dispensationem super aetate, & iudictum
circ a professionem in forma perinde valere, di-
cēdo. Nos eum cum eodem N. vt prioratuni p rae-
dictum recipere, & retinere, liberè & licite va-
leat, quodq; professio per te facta à die date pre-
sentium valeat, plenumq; robur, &c. vt suprà, de-
fectu p rae dicto, ac Lateranen. concilij, &c. dispen-
samus tibiq; indulgemus, &c.

54 Item ex hoc rescripto perinde valere suppletur is defectus, qui potest iure suppleri. l. quia ff. de præscr. verb. oratio, de sponsal. c. i. in prin. de sacra vñctio. c. 2. de insti. sed n. c. n. alius, vnde naturalis non suppletur defectus: ideo si furiosus impertraret beneficium, illius imprestatio nō valeret, si potest concedatur rescriptum perinde valere, ac si fuisset sapiens, non valebit, etiam istud rescriptū: quia non est in potestate Papæ furiosum sapientem facere, sed Dei tantum l. furiosum, vbi doct. C. qui testam. facere possunt. facit pulcher text. in l. confessionibus ff. de interrog. act. §. 1. ibi. quia falsæ confessiones natur alibus conuenire debent.

55 Etiam non valet rescriptum concedens pupilio testandi facultatem, si proximus infantiae sit. gl. Bart. & Ias. in l. pen. C. de precib. Imperator. offer. per l. f. C. de testam. milit. etiam ad pias causas, & pro anima, etiam si esset doli capax. Bart. & alij in. repet. l. i. in 2. q. i. questio. C. de summa trinit.

56 Etiam si adiecta sit clausula ex certa scientia,
& plenitudo potestatis: quia hec plenitudo non
se extendit ad defectus naturales, teste Inn. in ca.
sciscitatus, de rescr. Bald. in l. Barbarius. col. 12. ff. de
offi. præt. vt refert Ias. in l. rescripta. in f. C. de pre-
cip. Imperia offerend.

57 Insuper hæc gratia perinde valere non datur *v. signatu-
super signatura*, sed super literis expeditis in lite-
ris de perinde valere narrādis: quia sola supplica-
tio etiam signata dicitur res in formis, & imperfe-
cta ante literarum confectionē. *dē Rota dec. 458.*
circā. [in not. sub tit. de conceſ. præb. decif. 20.] &
Staphil.

Staphil.in tract.de literis gratiæ. rub. de litetis iustitia.versi quando aliquis petit gratiam.

58 Et quia signatura habet regulariter hanc clausulam, perinde valere, ideo non posset dari aliud rescriptum, ut perinde valeat signatura, ac si builla esset, sed si quis videat sibi utilius fore rescriptum perinde valere, quam nouam prouisionem, licet signatura sit pro prima prouisione: tamen poterit rescriptum perinde valere ex signatura confici, & hoc est practicis notissimum: vel utraque prouisio expediri eam poterit.

59 Et quando ponitur illa clausula generalis , ut perinde in omnibus, & per omnia acta & gesta valent, ac si de his expressa mentio facta fuisset: tunc hoc valebit, per text. inl. 2. §. furiosus. ff. de iure codicil. nam Papa potest fingere expressum, quod in primis non est expressum literis: ut not. Anto. Butrig. conf. 2. refert Paul. Paris. conf. 44. pro. do. Hieron. col. 2. in 4. vol.

60 Limitatur gratia contrarietas vitandæ, nam non quo ad omnia erit idem, ut Bar. dicit. in extrauag. ad reprimendum, in verb. perinde in extraua. quomodo in laſſa maiestat. crim. procedatur. & gl. in l. sacrilegij. i. ff. ad leg. Iul. pecula. ait quod vbi contrarietas nō resultaret, perinde est quo ad omnia: & veritas, & fictio valet quo ad tempus, modum, & quo ad ceteras qualitates.

Transcribe 61 Interdam concedit Papa collationem beneficium bullam cui talis curati, etiam si sit parochialis ecclesia, & quod opus hoc in signatura est expressum, in bulla vero non, fit, vel gratia perinde imputare impetrare.

quid sit tunc faciendum? Resp. non est opus rescripto perinde valere: sed transcribere bullam oportet, in qua illud addetur, quod fuerat in signatura expressum: sed aliud non addetur, nec mutabitur: sed tantum describetur cum illa qualitate.

62 Et hoc suis impensis tenetur mensularius facere, cum ad eum spectet veras & integras praefatae bullas: & edere non videtur, qui totam non edidit. l. in f. ff. de edendo. & sic vidi cōdemnari mensularium seu Bancquerium, ut supra dixi in noua prouisione.

Perceptione 63 Item quando minori est prouisum de beneficio, vel patienti defectum natalium, & non est expressum in impetratio, nulla erit impetratio: ideo impetrari poterit per hoc rescriptum perinde valere, ut dictum fuit: sed si iam perceptio fructuum facta sit, non valebit prouisio ista perinde valere, nisi quoque sit expressa fructuum perceptio.

64 Quia ex ipsa perceptione resultat inhabilitas, que annulat gratiam istam perinde valere, & alia: & si Papa sciuisset istum inhabilem, ei non concessisset: ut patet in dec. Rotæ, ideo oportebat istum inhabilitare, secus si nullus perceperet fructus, vel conuersti sint in ecclesiæ utilitatem, tunc enim nulla est inhabilitas: ut infra dicam in dispensatione.

65 Si tamen in supplicatione fuerit habita metio fructuum, licet in bulla nulla sit rehabilitatio, tamen valebit gratia: quia scientia Papæ cum prouisione videtur habilem facere impetrantem. l. quidam. ff. de re iud. & l. Barbarius. de offic. prætor.

Dicēs sefa milie ut! 66 Adhaec si quis, ut gratis expediretur bulla, di-

xerit in ea se familiarem Card. aut nepotem, cūm non sit, nulla est impetratio: & impetrans est ipso iure excommunicatus, secundum decretum Inn. & Alex. & carere debet concessionem, ut ibidem. & hoc docet Pet. Paul. Paris. conf. 77. in causa. col. 2. prouidere debeat. in 4. vol.

67 Ideo si velit impetrare literas perinde valere, oportet quod hoc exprimat, & soluat pro prima gratia, & quod absoluatur: & postea dabitur ei hæc gratia, si non sit alius, cui præjudicetur: ut scilicet perinde valeat, ac si non se dixisset familiariter Card. & sic tantum solerter taxari perinde valere in hoc casu quantum prima gratia, quam gratis eo prætextu habuerat. & hoc factum est, ut obuietur fraudibus, & malitiis hominum. l. in fundo. ff. de rei vendic. c. sedes. de rescr.

68 Ultimo si quis impetraverit parochiale eccl. in iuste per alium detentam, cum clausula quod possit exprimi, si sit beneficium simplex: expeditæ fuerunt bullæ super parochiali occupata, & diu litigatum: nunc appetat eam nosse parochiale, sed simplex beneficium, quomodo prouidebitur? esp. Quidam per rescriptum si neutri, vel si alteri, dicunt.

69 Sed puto tutius & melius esse, ut impetretur hoc rescriptum perinde valere, ac si simplex beneficium in bulla expressum fuisset, vel quod transcribatur bulla iuxta formam signaturæ, ut supra dixi: hoc tamen rescriptum perinde valere, esset tutius post item inchoatam, quidam asserunt: sed ego bullam transcribendam consulerem, alia, que tangunt huius gratiæ materiam, per prædicta paruo negotio intelligi poterunt: ideo his contentus nunc ero, de his Deo agens gratias perpetuas.

De Subrogationibus.

1 **S**v. Vbrogatio quantum ad istam materiam subrogatio attinet, niniſt aliud est quam in locum. quid. alterius litigantis sufficiō, seu subiectio. l. proponebatur. ff. de iudic. vnde per rescriptum subrogationis quis in beneficium, seu ius beneficij collitigantis sufficitur, seu subrogari mandatur. c. i. & 2. vt lite penden. in 6. & sic conservatur beneficium.

2 Et duobus modis subrogatio fiebat: nam aut Pa- subrogatio pa subrogari mandabat, aut ipse subrogat. Papa interdum mandabat Ep̄o, vel alteri, quod si constaret talem mortuum, & litigasset cum impetrante: ob id subroget impetrantem autoritate Apostolica. in omne ius, quod defuncto cōpetebat, seu competere poterat, sibiq; dictum ius conferas, & de eo prouideas, decernens irritum, &c. de hac loquitur Cassidor. decisi. l. rub. vt lite pendent.

3 Verum quia Papa interdum alteri hoc ius potest conferebat illius concessionis immemor, & ob hoc lites erāt immortales, ideo hodie Papa ipse subrogat, & confert ius, quod defunctus habebat: ut inferius apparebit: & probatur in d. ca. fi. velite pendent. in 6.

4 Duobus etiam potissimum modis fit hodie subrogatio, primo aut per mortem, aut per resignationem, per tex. in c. i. vt lite penden. in 6. ibi morti, aut in subrogatio suo iuri renunciare, & ca. 2. ibidem, per mortem. Morte aut resignatio.



autem si collitigans moriatur, tunc ne nouus aduersarius subrogetur, Papa facile subrogat collitigantem. Et is præfertur aliis, si intra mensem subrogationem perat: vt est in reg. Cancel. 27. quam statim subiiciam.

5 Fit etiam subrogatio per cessionem alterius collitigantis, & ista etiæ quotidie fieri solet, & aliquando fit in fauorem collitigantis: & tunc non derogatur huic regulæ de si. brogandis collitigantibus: nec eius sit méto, q[uod]a iuxta eam sit: si vero in tertij fauorem resignatio fiat lite pendente, tunc derogatur huic regulæ, & dicitur clausula in supplicatione, d[icitu]r modo non cedat in potentiores, & quantum sit vera lis. Gomef. in princ. regul. in 1. q.

Subrogatio 6 Et quamuis regulariter inter collitigantes detur prænominis subrogatio, Alex. tamen sextus statuit in suis reg. gante etiæ rub. de subroga. dari etiam pro non collitigante cum derogatione regulæ, vel abfque derogatione, quando collitigans extra curiam decepit.

7 Si vero apud sedem non, nisi elapso tempore duorum vel trium mensium, & si appareat de negligencia collitigantis: & si primus subrogatus habeat ius cedentis & cōsensum, & demum ipse resignauerit, non est necesse quod secundus subrogatus habeat nouum consensum: nam postquam est in prima subrogatione iam præstitus, non requiritur alius: nam actus intelligitur de primo. l. boues. s. hoc sermone ff. de verb. signif.

8 Interdum petitur subrogatio in ius collitigatis, qui violauit sequestrum, iuxta clem. vnam, de sequestra posse, & nisi fiat expressa mentio non valebit subrogatio: vt ibid. dicitur.

9 Notandum est, q[uod] hoc subrogationis rescriptum solet regulariter concipi, sicut noua prouisione: ubi sequentia interuenire solet. Primo post salutatiōinem Papa narrat processum, & causæ statum in ter partes, & coram quibus iudicibus, ac obitu, aut cessionem alterius ex collitigantibus: alioqui non valeret subrogatio non facta litis mentione. c. inter, de re iudic. Do. de Rota, decis. 274. licet, in nouis, sub tit. de præb. decis. 18. vbi limitant. & vide eos decis. 310. s. reus, ibidem, [sub tit. de rescr. dec. 25.] Et solet inchoari narratio huius rescripti

Subrogatio regulariter sic: Orta inter dilectos, &c. & solet subreptio hanc vitiare gratiam: vt expresse consiluit Petri. Parif. conf. 49. ad primum. col. pen. nu. 33. in 4. vol.

10 Secundò Papa, ne nouus aduersarius subrogetur, cupit prouidere iste impetranti, quod exprimit in c. 2. vt lite pend. in 6. ibi, ne propter nouos aduersarios, qui malitiosè peritoribus interdum subrogantur, litigia in ecclesiarum dispendium prorogari contingat.

Derogatio 11 Et sic quando collitigans renunciat, requiritur derrogatio regulæ: secus si tertius non citatus resignet: quia tunc non requiritur aliqua derrogatio, cum non sit collitigans: nec impecratui ius litigiorum, tam si is qui impertrauerit cōmissionem cedat, si dicitur collitigans, quia iam commissum est negotium: vt est decisum in c. fi. vt lite pendente. in 6. doctores in Clemētina finali, codem titulo.

12 Tertiò Papapro expresso habet causæ statū,

si enim pars abūdē non expresserat processum, & causæ statum, rescriptū annullabatur. Ob id prouidet Papa habendo pro expresso: de hac clausula plenè scripti in forma mand. in verb. pro expressis habentes, in Concord. & superiùs in signatura, & bulla nouæ prouisionis.

13 Quartò Papa subrogat impetrantem in omne ius, quod competebat Titio tempore obitus, vel cessionis: & quātis prohibeatur. in c. 2. vt lite pend. in 6. ne in ius petitoris quis subrogetur, sed in ius defensoris sic. Tamen hodie per consuetudinem, derogatum est illi text. Nempe mortuo petitore, vel reo, statim confertur ius illius, etiam ab ordinario: & postea subrogatur is in locum & instantiā alterius defuncti: vt inferius dicetur.

14 Quintò limitat Papa, si quod ius eidem tempore sui obitus, vel cessionis in prædicta ecclesia quomodolibet competebar, seu competere poterat: nam Papa non confert ius de nouo illi subrogato, sed illud demum ius quod competebat cediti, nisi in dubio: casu b[us].

15 Nec poterit subrogatus iuvari nouo titulo ratione huiusmodi rescripti subrogationis: quia Papa non intendit conferre per istam clausulam, si alius ius non obtinebat, & ex intentione Papæ ius metimur. c. ad aures, & c. mandatum, de rescr. [q[uod] non intendit ius alterius tollere, & iuri illius præjudicare. c. quamvis. de rescr. in 6.]

16 Vnde solent pragmatici Roma, dicere in subrogatione pro tertio non suppleri titulū, nec modum vacandi, per quem fuit prouisum illi, in cuius ius fit subrogatio: nisi in signatura dicatur, q[uod] suppleri possit, & quando Cardinalis proprio motu subrogatur: quo etiam casu in fauorem eius hoc suppleri poterit de stylo curiæ Romana.

17 Sexto addit etiam, si ipsa ecclesia generaliter vel specialiter dispositioni sedis Apostolicæ reseruata sit, vel eius collatio iuxta Lateranen. statuta concilij apud sedem eadē deuoluta existat, auctoritate Apostolica subrogamus. Et sic Papa intendit plenè subrogare, etiam non obstante quacunque reseruatione speciali, vel generali: & subrogatus debet gaudere eodem iure, quo alius eius autor gaudebat: vt docet Paul. Parif. conf. 47. videtur, col. 2. num. 14. in 4. vol. post do. de Rota, dec. 411. si lite pendente, in nouis. Bertrā. conf. 73. legatus, in 1. vol. ex noua editione.

18 Septimò cōfert ius adhuc sic dicens, dictumq[uod] ius tibi conferimus, & de illo etiam prouidemus. Sic Papa confertius cedentis, vel decedentis, nō tamē de nouo, vt dixi: quod probatur ibi, dictumque ius tibi conferimus, ergo non ius nouum, sed ius dictum, scilicet, subrogationis. Et de illo iure prouidemus, non de alio nouo iure: ideo bonum esset addere clausulam, & de nouo, si opus sit, etiæ prouidemus, quæ vix obtineri potest, sed tunc prodebet etiam ad nouum ius.

19 Vnde in subrogatione facienda est mentio de P[ro]fesse vi vitiosa possessione sui autoris, alioqui non valet subrogatio, teste Calder. conf. 11. & 13. rub. de rescr. vt refert & sequitur Paul. Parif. conf. 47. videtur, in fin. vol. 4.

20 Etiam

Subrogatur
hodie etiæ
quis in ius
petitoris.

Subrogatus
novo iusto
nō iuuatur,
sed iure rati-
onum ceden-
ti, nisi in
dubio: casu
bus.

Subrogatio
fit nō obsta-
te reserua-
tione.

Subrogatio
quando ad
nouum ius
proficit.

Subrogatio
tis debet
exprimere
benignitatem
ne.

autem si collitigans moriatur, tunc ne nouus aduersarius subrogetur, Papa facilè subrogat collitigantem. Et is præfertur aliis, si intra mensem subrogationem perat: vt est in reg. Cancel. 27. quam statim subiiciam.

5 Fit etiam subrogatio per cessionem alterius collitigantis, & ista etiæ quotidie fieri solet, & aliquando fit in fauorem collitigantis: & tunc non derogatur huic regulæ de subrogandis collitigantibus: nec eius fit mérito, q[uod] iuxta eam fit: si vero in tertij fauorem resignatio fiat lire pendente, tunc derogatur huic regulæ, & additur clausula in supplicatione, dūmodo non cedat in potentiores, & quatenus sit vera lis. Gomes. in princ. regul. in 1. q.

Subrogatio pro non lib. gante sua fit. 6 Et quamvis regulariter inter collitigantes detur subrogatio, Alex. tamē sextus statuit in suis reg. rub. de subroga. dari etiam pro non collitigante cum derogatione regulæ, vel absque derogatione, quando collitigans extra curiam decessit.

7 Si vero apud sedem non, nisi elapsō tempore duorum vel trium mensium, & si appareat de negligentia collitigantis: & si primus subrogatus habeat ius cedentis & cōsentum, & demum ipse resignauerit, non est necesse quod secundus subrogatus habeat nouū consensum: nam postquam est in prima subrogatione iam præstitus, non requiriatur alius: nam actus intelligitur de primo. l. boues. S. hoc sermone ff. de verb. signif.

8 Interdum petitur subrogatio in ius collitigatis, qui violauit fequestrum, iuxta clem. vnam, de sequestra posset. & nisi fiat expressa mentio non valebit subrogatio: vt ibid. dicitur.

Requiesca in subrogatione. 9 Notandum est, q[uod] hoc subrogationis rescriptum solet regulariter concipi, sicut noua prouisioni sub sequentia interuenire solet. Primo post salutationem Papa narrat processum, & causæ statum inter partes, & coram quibus iudicibus, ac obitu, aut cessionem alterius ex collitigantibus: alioqui non valeret subrogatio non facta litis mentione. c. inter, de re indic. Do. de Rota, decif. 274. licet, in nouis, sub tit. de præb. decif. 18. vbi limitant. & vide eos decif. 310. sive s. ibidem, [sub tit. de rescr. decif. 25.] Et solet inchoari narratio huius rescripti regulariter sic: Orta inter dilectos, &c. & solet subreptito hanc vitiare gratiam: vt expresse consultum Petri. Parif. conf. 49. ad primum. col. pen. nu. 33. in 4. vol.

10 Secundò Papa, ne nouus aduersarius subrogetur, cupit prouidere iste imprestanti, quod exprimit in c. 2. vt lite pend. in 6. Ibi, ne propter nouos aduersarios, qui malitiosè petitoribus interdum subrogantur, litigia in ecclesiastarum dispendium prorogari contingat.

Derogatio regula si quando renunciat collitigans, scilicet si ter- tium. 11 Et sic quando collitigans renunciat, requiritur derogatio regula: secus si tertius non citatus refugiet: quia tunc non requiritur aliqua derogatio, cum non sit collitigans. nec impetrati aut ius litigiosum, tamē si us qui impetraverit commissionem cedat, is dicitur collitigans, quia iam commissum est negotium: vt est decisum in c. fi. vi. lite pendente. in 6. doctores in Clementina finali, eodem titulo.

12 Tertiò Papapro expresso habet causæ statu,

si enim pars abūdē non expresserat processum, & causæ statum, rescriptū annullabatur. Ob id prouidet Papa habendo pro expresso: de hac clausula plenè scripsi in forma mand. in verb. pro expressis habentes, in Concord. & superiùs in signatura, & bulla nouæ prouisionis.

13 Quartò Papa subrogat imprestantem in omne ius, quod competebat Titio tempore obitus, vel cessionis: & quāuis prohibetur. in c. 2. vt lite pend. in 6. ne in ius petitoris quis subrogetur, sed in ius defensoris sic. Tamen hodie per confuetudinem, derogatum est illi text. Nempe mortuo petitore, vel reo, statim confertur ius illius, etiam ab ordinario: & posteā subrogatur is in locum & instantiā alterius defuncti: vt inferiū dicetur.

14 Quintò limitat Papa, si quod ius eidem tempore sui obitus, vel cessionis in prædicta ecclesia quomodo libet competere, seu competere poterat: nam Papa non confert ius de nouo illi subrogato, sed illud demum ius quod competebat ceteri, nisi in dubiis casibus.

15 Nec poterit subrogatus iuvari nouo titulo ratione huiusmodi rescripti subrogationis: quia Papa non intendit conferre per istam clausulam, si alius ius non obtinebat, & ex intentione Papæ ius metimur. c. ad aures, & c. mandatum, de rescr. [q[uod] non intendit ius alterius tollere, & iuri illius præiudicare. c. quamvis. de rescr. in 6.]

16 Vnde solent pragmatici Roma. dicere in subrogatione pro tertio non suppleri titulū, nec modum vacandi, per quem fuit prouisum illi, in cuius ius fit subrogatio: nisi in signatura dicatur, q[uod] suppleri possit, & quando Cardinalis proprio motu subrogatur: quo etiam casu in fauorem eius hoc suppleri poterit de stylo curiæ Romanæ.

17 Sexto addit etiam, si ipsa ecclesia generaliter vel specialiter dispositioni sedis Apostolicæ reseruata sit, vel eius collatio iuxta Lateranen. statuta concilij apud sedem eadēm deuoluta existat, auctoritate Apostolica subrogamus. Et sic Papa intēdit plenè subrogare, etiam non obstante quacunque reseruatione speciali, vel generali: & subrogatus debet gaudere eodem iure, quo alius eius autor gaudebat: vt docet Paul. Parif. conf. 47. videtur, col. 2. num. 14. in 4. vol. post do. de Rota, dec. 411. si lite pendente, in nouis. Bertrā. conf. 73. legatus, in 1. vol. ex noua editione.

18 Septimò cōfert ius adhuc sic dicens, dictumq[ue] ius tibi conferimus, & de illo etiam prouidemus. Sic Papa confert ius cedentis, vel decedentis, nō tamē de nouo, vt dixi: quod probatur ibi, dictumque ius tibi conferimus, ergo non ius nouum, sed ius dictum, scilicet, subrogationis. Et de illo iure prouidemus, non de alio nouo iure: ideo bonum esset addere clausulam, & de nouo, si opus sit, etiā prouidemus, quæ vix obtineri potest, sed tunc prodebet etiam ad nouum ius.

19 Vnde in subrogatione facienda est mentio de P[ro]f[ess]o vi vitiosa possessione sui autoris, alicui non valet iusta debet subrogatio, teste Calder. conf. 11. & 13. rub. de rescr. expiri & beneficiari in fin. vol. 4.

20 Etiā

*Subrogatio
hodie enī
quæ in me
petueris.*

*Subrogatus
novo titulo
nō inveniatur,
sed iure tā-
tum ceden-
ti, nisi in
dubib[us] casi
bus.*

*Subrogatio
fit nō obsta-
te reser-
uatione.*

*Subrogatio
quando ad
nouum ins-
prof.*

25 Etiam in subrogatione à Papa debet fieri mētio de beneficiis obtentis : quia hæc subrogatio habet vim collationis: vt firmat Do. de Rota dec. 274. hoc in subrogatione, in not. Philip. Perus. in d.c.f.i. in 2. not.

Subrogatus 21 Octauò decernit Papa impetratē in eodem in eo statu ad eaūssā prosecutionē recipiendū, in quo nō caput, deberet admitti resignās, aut alter si vniret. Vnde quovat pro sicut solet Papa scribere, Decernētes te ad huiusmodi iuris prosecutionem admittēdū fore in eo statu, in quo dicitur N. si viueret, posset, & deberet admitti, quod probatur, in d.c. 2, in f. ibi in illo statu, quo ipsam inuenietim decernimus admittendum.

22 Et hoc facit Papa, quod lites citius terminetur: ideo si erat conclusum & renunciatum in causa, non debet recipi subrogatus: vt doceat Anch. Gemin. & Perus. in d. c. 2.

23 Ego tamen etiam vidi recipi in possessorio antequam sententia sit prolatā, & facit tex. in Cle. 2. §. porrò, de elect. vbi Cardinales intrantes cœlaue post Papæ electionem inchoatam debent recipi in eo statu, in quo inueniunt causam electionis, ante tamen conculsum electionē maximè in materia beneficiaria, in qua sententia non transit in rem iudicatarum, gl. & doc. in c. 1. de concess. prib.

24 Nonò Papa decernit irritum & inane, quicquid in contrarium contigerit attentari. De hac clausula scripti in rubrica de firma & irreu. o. c. 6. stabili. in concor. vide Do. de Rota, dec. 4m. in no. [sub tit. vt lite pendente. decif. 5.] & sic colligans prefertur non solum primo impetranti, verum etiam aliis, cum derogatione Regul. nisi secundus impetrans hoc expresserit vt docet Gomez. q. 17.

25 Decimò Papa tollit obstantia, & ista sunt, quæ communiter in subrogationis rescripto solent inferi, per quæ facile, bono lector, cognoscere poteris rescriptum hoc an valeat, nece. Alia scripti superius in bulla, & alias quasdam clausulas subiiciam inferius prosequens in reg. Cancel.

Subrogatus 26 Undecimò aduertendum est, quod licet subrogatus per Papam in omne ius, quod quomodo libet competebat defuncto, acquirat etiam posses- re debet, si sionem, quia possesso qualiter & apprehensa est iuriis, per l. si quis ad se fundum, ibi, possessionis iura, reparantur. C. ad legem Jul. de vi publ. & ibi ponderat Bald. & Do. de Rot. decif. 64. subrogatus in nouis, [sub tit. vt lite pendente. dec. 5.] & probat Feli. in rub. de rescr. col. 3. num. 6.

27 Tamen hoc nō probarem, quia possesso etiam apprehensa nō continuatur, per l. cum heredes ff. de acquir. poss. quia est facti l. denique ff. ex quib. caus. maior. nec obest illa l. si quis ad se fundum: nam debet intelligi, amissæ possessionis iura reparantur, id est illa, quæ sunt propria possessionis reparari debent spoliato, utpote fructus, & alia iura, quæ ex possessione proueniunt: quæ not. in rub. de caus. poss. & in §. commodum, de interd. sub §. retinenda, & sic nil probat: ideo subrogatus in ius defuncti necesse habet accipere possessionem si ea non habeat, & ipse ex alio titulo non sit eam adeptus.

Praxis Frā 28 Etiam in hoc Frācia regno praxis est, vt post quā aliquis subrogatus fuerit in ius alicuius à Pa-

pais accipiat possessionem in vim subrogationis Papæ, & posteā impetrat literas Regias, quib⁹ petat subrogari in ius & possessionem, & instantiam mortui: quod est verum, si ipse non erat in possessione: nam tunc alia non est accipienda posses- sione, [sed fit subrogatio in possessionem de mortui, & sic duo sunt casus. Primus est, quando is qui petit subrogari erat in processu cum possessione accep- ta, nō tenetur nouam possessionem accipere, ex parte eius, in cuius locum subrogatur, sed sua pos- sessio iam accepta illi proderit. Secundus casus est, tertius, qui non erat in lite, petat subrogari in ius alterius, opus est vt apprehendat possessionem quæ est facta, & sic non commutatur d. l. denique, & sic conciliatur sententiae contrarie.]

29 Duodecimò subrogatio dicitur odiosa, ideo *Subrogatio* nec facilè concedēda. c. f. vt lite pendente. in 6. vn. *et si odiosa.* de similitudinē alter colligans, non debet benefi- ciū litigiosū alteri conferri, nec de isto prouideri. d. c. f. Domi. de Rota, dec. 308. nota quod se- cundum [sub tit. de electione, dec. 4.] & dec. 429. nota nūnquam, in antiqu. [sub tit. de restit. spol. dec. 17.] & Paul. Paris. conf. 47. viderat in f. vol. 4. quod verū putarem quo ad tertium, ut subrogetur, se- cas quo ad litig. intem.

30 Quæ tamen hodie in hoc nō seruātur re- gno: nam siue actor, siue reus moriatur, statim be- neficiū conferunt alteri per ordinarium, vel per Papam: & sic lis proteguntur per notos aduersarios: & is subrogatus potest dare obiectus contra alte- rum colligantem, sicut Rota teneat contra in tit. vt lite pendente. decif. 1. [Bernard. de Besigneto.]

31 Sed dicūt beneficiū nos esse litigiosū, quan- *Beneficiū* do de eo agitur super possessionem. Et ita conclusit an dicatur major pars, Do. de Rota vt restit. Cassado. in dec. *Litigiosum,* 4. rub. vt lite pend. & vide decisionem seq. quando *si lis sit su-* neglecta est lis, quod ordinarius cōferre poterit *per posse- sionem.*

32 Ego tamē putarem non valere Papæ collati- nem, nec subrogationem, nisi fieret mentio litis, etiam mortis super possessorio tantum: quia hoc est quod fortè retraxisset Papam à concedendo, vel non tam de facilis, si hoc expressisset: ideo hoc quoque exprimi debet. c. postulasti, in f. de rescr. l. c. do. Philip. Probus teneat contra in addit. ad Ioan. Monach in c. præsenti, de offic. lega. & vide quæ scripti in tract. de pacific. possessor. nu. 166. vbi resp. his qui contrarium tenent.

33 Decimotertiò si lite pendente super beneficio *Litigans* reus per alutet cum alio: & interim moriatur: hu- *an possit* iusmodi permutatio reuocabitur per viam atten- tati, etiam contra illum superstitem, eo tamen vo- cato. de Rota, decif. 56. si lite, in not. [sub tit. vslite pendente. dec. 3.] allegat not. per Inn. in c. cum M. de const. vide eos decif. 411. si lite, in nouis, [sub tit. pendente. dec. 10.] & decif. 400. nota si lite. in antiqu. [sub tit. vt lit. pend. decif. 3.] & decif. 43. nota nūnquam, in antiqu. [sub tit. de renuncia. decif. 1.] & dec. 4. de restit. spoliat. [Bernard. de Besigneto.]

34 Ego tamen vidi seruari contrarium in forensi iudicio: nam liberum est litigāti permutare suum. beneficium cum iure, quod aliis habet, & is sub- rogetur in locū sui autoris, dummodo subrogatus

De Subrogationibus.

non sit in fraudem vel potentior. Et ita seruatur: & si appearat litigantem in fraudem fecisse permutationem, vel cessionem, cōdemnari deberet ad expensas, & ad multam, si opus sit.

*Subrogatus
procuratio-
re de novo
constitueret
debet.*

35 Decimoquarto subrogatus deberet de nouo cōstituere procuratorem, vel hunc eundem quem constituerat eius autor, vel alium. Alias si procurator constitutus per quondam Titum cōtinueret processum subrogari sine nouo mandato, non valeret processus: quia lis erat finita quo ad eum, que non transit ad singularem successorem. c. quia V. de iud. vbi dōct. & do. de Rota, decis. 17. Si A. consti-
tuit: ut in not. sub tit. de procur. decis. 13.

36 Maxime quia mandatum procuratoris est stri-
cte interpretandum, nec extenditur ad personā, vel causam non expressam. c. qui ad agendum, de-
procurat in 6. & mutata persona, mutata est cau-
sa. nulla C. de procurat. c. cum super, de re iudie.
Guido Papæ in decisio. Delphinal. quæst. 86. pro-
curator.

37 Poterit tamen iste subrogatus cōtinuare cau-
sam cum procuratore colligantis superstitionis, q. a.
ad huc causa penderet ille procurator ad totam
causam constitutus censemur: & si vigeret Titius
procurator, tenebretur cum eo cōtinuare, ergo &
cum isto. Et sic fuit conclusum in Rota, dec. 440. si
agens in no. & Fel. in d. c. quia V. col. vi. Intimatio
tamen dno fieri debet, & terminus illi dari ad op-
ponendum contra subrogationem: vel terminus
debet concedi procuratori superstitionis ad con-
sulendum dominum, si petat, per t. dilectus, de pro-
curator. Perus. c. vlc. not. fin. vt lite pend. in 6.

38 Decimoquinto mortuo uno ex colligantibus
peritio dirigi potest contra interessē putantes. d.
c. s. & hoc probat Aegid. in dec. 15. mortuo, quem
sequitur Cassid. dec. 6. rub. vt lite pend. per tex. in
c. s. de elect. in 6.

39 In hoc regno mortuo actore vel reo litigata su-
perstitionis perit quando possessorio agitur, manum
regiam levari: & vulgo dicunt, la main leuee, quæ
solet illi concedi, requisitus tamē decem, quæ scri-
psi in tract. de sent. executor. art. 1. gloff. 4.

*Subrogatus
in us recr
deritarij iu
nari illuc
femilia de
bet.*

40 Decimosextò subrogatus in ius alterius potest
petere sententiam sui prædecessoris recedentis,
vel aliam executioni mandari in suam vilitatem,
per i. c. um quasi, in princ. ff. de fideicom. liberta. Et
ibi Boer. in addit. ad Bened. de plumbi. & Bald. ac
Iacob. in l. vna. §. i. in fi. C. de caduc. tollen. & pro-
nunciabitur istum subrogatum debere gaudere
sententia in vilitatem resignantis, vel prædec-
foris lata, non quod detur alia recedentia.

Subrogatus 41 Decimoseptimò subrogatus in locum alterius
non potest nouum iudicium possessorium inchoa-
nō iudi-
re, sed tenebitur per viam subrogationis petere
cum inchoa-
se subrogari coram eo iudice, coram quo lis pen-
re. det, ne diuersa sequantur iudicia, & contrarie sen-
tentiae. i. nulli. C. de iudic. Sic pronunciauit Parisi.
Senatus anno 1525. die 2. Maij.

Duo in locū 42 Decimooctauo licet quidam fuerit in locum
unius en-
pessi. alicuius subrogatus, tamen alter in eiusdem locum
se subrogati petere potest: quia primus fortè est
inhabilis, vel nullum habet titulum, ob id non im-

pedietur secundus. Ita censuit Senatus pro do.
Adriano Gemely doctore Theologo cōtra Ioan-
nen Hays subrogatum, anno 1526. die 9. Februario,
& anno 1527. die 17. Martij, pro quodam alio.

43 Decimononō postquam Papa subrogavit ali-
quem & eidem ius defuncti consuluit, si is petat non noui-
coram iudice laico subrogari in possessionem de-
fundit, & instantiam non poterit prohiberi, etiam subrogari.
Aegid. si allegetur vitium personæ non notorium, quod
postea probabitur in processu: vt censuit Senatus
anno 1514. & condemnabitur [opponens subroga-
tioni facienda ad expensas, dannis, & interesse]
ideo non debet quis insistere, ne quis subrogetur,
si vitium non sit notorium.

44 Vigesimū interdum vidi subrogari in locum. Subrogatus
illius possessoris, quem pars dixerat nullum ius ha-
bere, sed forte ab inicio processus, sed postea po-
tuerat acquisuisse ius: etiam in subrogationibus so-
let narrari contra iustitiam, & contra ius se oppo-
nere: & impedire: & tamen petimus subrogatio-
nem, sed dicatur conditionaliter, in ius talis perit
subrogari, si quod ius habebat: quia conditio nil
ponit, & ad maiorem cautelam multiplicatur. tit.
c. post electionem, de concess. præb.

45 Vigesimoprimum subrogatus nō tenetur solue-
re debita prædecessoris. c. i. de solut. quia ius ab eo
non obtinet: & filius, qui non obtinet bona pater-
na à patre, sed alio iure non tenetur ad debita pa-
tris, sic nec vxor ad debita mariti, quando nullos
habet conquestus. l. i. & 2. C. de repud. hæred. vbi
doct. Aufrer. in dec. Tholo. q. 70. doct. c. i. de solut.
per illum text.

46 Trigesimosecundò nō tenetur subrogatus re-
stituere fructus, quos prædecessor perceptit, quia
nihil juris habet ab eo: vt docet Perus. in c. præsenti,
i. fructus de offic. ord. lib. 6. & d. Probus. in c. præsenti, de of-
fic. leg. ibid. facit. l. i. C. de administrat. tutor. Et ita
visum fuit Senatui, anno 1536. in mense Februa-
rio.

47 Nec quidem ad expensas tenetur, nisi à die
subrogationis: quia impensæ sunt personales, vt
abundè scripti in tract. de expens. in tertio Tomo
ordin. regiar. & sic censuit Senatus, anno 1508. die
3. Aprilis ante Pascha, facit quod not. Ioan. monac.
in d. c. s. vt lite pend. lib. 6. & in c. s. si tibi absenti, de
præb. ibid.

48 Limita nisi purè & simpliciter recipere pro-
cessum, & rementa causa: vt fuit decisum in hoc
Senatu, anno 1516. die 7. Aprilis post Pascha, & in
conuentibus iuridicis apud Picto. habitis, anno
1541. die 17. Octobris, pro magistro Ioan. de Fonte-
nay contra Anto. Peletam.

49 Secundò non procedit, quando quis vellet
subrogari post sententiam recedentia, & primi
capitis possessorij eo enim casu non recipietur:
nisi fructus, & impensas omnes pendat, & resti-
tuat, vt saudè pronunciauit Senatus, anno 1542. die
11. Maij, pro magistro Aegid. Durand. cōtra Petru.
Combaut, quia res trāsit cum suo onere. l. aliena-
tio. ff. de contrah. empl. postquam igitur sententia
prolata erat, onus inhärere videbatur tui, quod
non est ante sententiam.

Ref. in sc. Ideo nō recipietur voleā postea prosequi processum, nisi ita restituat: & quia rem litigiosam affidit, videtur veille calumniari, ideo sic punientibus pfr. dñe est: nisi curia dicat, quod resignā remanebit abus & in processu pro fructibus & expensis: & tunc respon. expon. signans teneretur: & hoc bonum est petere, antequā quis perat se subrogari.

Subrogatio s1. Vigesimotertio petere subrogationem quis post annum debet quando possessorio agitur intra annū, alioquin non potest annū qui postea nō recipitur, quia interdicta sunt annalia. l.i. ff. de interdic. nec reuelatur quis etiā per literas Regias post annum: vt censuit Senatus Paris. pro Io. du Drac, Canonico Carnoten. cōtra Iacobum de Polinhes, & quendam abbate de Vaudzilie. videlicet in c. i. & 2. de eo q. mittitur in possesso.

Are 3um. *Annum quo aduersarij computatur,* quia nō potuit petere subrogari antequām collationem haberet: hoc limitavi, quādo is qui petit subrogationē possedisset, vell literas impetrasset intra annū, & eas executio- ni non demandasset: & in aliis casibus, quos conscripsi in Concord. in §. declarantes. in glossa successores, ibidem quilibet videre poterit.

Subrogari s3. Vigesimoquarto petens subrogari, debet incōpetens, tamen exhibere titulū, per quem appareat suum exhibere debet. an intra annum veniat necne, vel vexandi aduersarij gratia: hoc perat. glo. & doctor. in c. 2. lite pendens. libr. 6. & ibi Gem. vnde non solet dari dilatio- isti, qui non exhibit titulum, quia in sua potestate fuit experiri: vt no. in l. inter stipulatē, §. si Stichū. ff. de verbis. oblig. hodie datur modica dilatio.

Procurator 54. Vigesimoquinto nō requiritur quod dominus causa ad citetur, si reliquerit procurator ē ad causam talis beneficii: si petam subrogationē in illo beneficio: sed citabitur procurator causę & corā eo subrogatio petetur. Rus. in tracta. Regal. in §. priuileg. Si tamen procurator peteret dilationem ad consulendum dominum, ei vix denegaretur.

Subrogatus 55. Vigesimosextō subrogatus iūstificare tenetur titulum sui, & ius illius, in cuius locum subrogatur, auctoris iustificare testatur. Egid. Bellame. in deci. 112. subrogatus, & decis. 16. si petens, vnde probare debet omnia expressa in bulla sui auctoris, quia eodem iure vt debet cum autore, reg. cūm quis in ius, de regul. iur. lib. 6.

56. Licer regulariter quis nō debeat ostendere titulum sui praedecessoris, quando is fuit habitus & reputatus verus rector ecclesie. vt docent Panor. & alij in c. illud, de presumpt. & Austrer. q. 467. se- cūs quando lis fuit sēper cum autore, & ita debet intelligi Rota decis. 109. agenti, in no. [subtitul. de

Vna possef. rerum permutatione, decis. 4. si sufficit nec est opus dentelite vt potero etiā sine subrogationē, si erā ex diuersis alia prius in instantia & lite ante cessionē, nec est opus apprehendere noua possessione: secus si nō erā in lite, quia tunc re. & noua possessione, & subrogatione opus erit. Nā Subrogatus si in possessione sim alia non debeo petere possef. dñs. annos non 1. 3. §. ex pluribus, ff. de acq. possef. tamen vna possef. item litem fessio mihi sufficit, vt ibi, & hoc iure vtimur. deferam.

58. Vigesimo octauo subrogatus non prosequens

item in tanouitatis, & super possessorio motā per dno. annos, postea eam prosequi non poterit, etiam si per literas Regias relevaretur, quia per cōtra est instantia: vt iudicauit Senatus Paris. anno. 1528. die 14. Decembris: quia in hac materia nō fit contestatio: nec ppetuatur actio usque ad 30. vel 40. annos, sicut in petitorio, l. nam postea, §. si is qui temporali, ff. de iure iur.

59. Nempe vendo per annum acquiritur posses- gatio, eiā si ita quoque per annum interdū perditur, l. i. ff. non fuerit de interdict. & annus quo lis cepta fuit, non com- putatur, quia est integer, sed sequens: sic faciunt no. in l. properandum, C. de iudic. & l. fina. C. vt intra certum tempus, tamen iste exclusus si ius optimum habeat, petitorio agere nō prohibetur: rogetur.

60. Vigesimono nō subrogatio facta à Papa in ius defunctū valet, licet non fuerit expressum in bul- la, an defunctus esset petitor, vel possessor, ex quo semper queritur de iure defuncti, vt sciamus de iure superstitionis. c. ex parte, de arbitri. Etiam valebit subrogatio, licet non dicas defunctum fuisse possessorum: verū subrogatus nō admittetur ad defuncti possessionem, ad quam non censemur sub- rogatus. Bonifac. in clem. i. in 9. cōclus. vt lite pen- den. cautius est tamen exprimere.

61. Ultimō hic multō plura scriberem de subrogationibus actionū, videlicet an actio subrogata sa- piat naturam eius, in cuius locum subrogatur, & alia quæ ad ius civile pertinēt: verū quia tātum ea profequor, quæ respiciunt ad materiā beneficiariam, civiles materias alibi scribā: ideo de hoc reiiciā te ad Bart. in l. i. §. hact. ff. si quis testa- liber esse iussus fuerit, ad doct. in §. fuerat, de actio. in Instit. & in l. certi cōdicio, in prim. ff. si certum pet. & doct. in l. inter stipulatē. §. sacrā, de verb. oblig. l. si eum §. quia iniuriarum, si quis cautio.

Regula cancellarie, De subrogandis tolliegantibus.

Item dominus noster litium succindere cu- piens anfractus.

G L O S S A P R I M A.

Ec regula abundē per Gomes. dotata est per questiones quæ inter regulas inn. 8. est 27. & duæ rationes ponuntur in initio: prima est vt litium anfractus succindantur, qui anfractus maximi, & tanti sunt, vt vix par aliquis quantumcunque diues esse pos- sit. Crede mihi, vt si possit cōponere, nunquam litigies, & puto quod Deus optimus maximus per- mitit lites, vt flagella durissima contra magnates, & vtrorqueantur. Nam per pestem, cūm fugiant, vix torqueri possunt, per bellū minus: per famem nequaquam, cūm semper habeant frumenta, sed lites evitare vix possunt, quæ valde torqueat, maxi- mē quando agitur de capite. Et quamvis lites sint procuratoribus & aducatis cibaria dulcissi- ma, tamen ipsis partibus sunt valde amara. Et fa- cerdotes cum partibus solent dicere, extinguere flamas litium sed nostrum erit orare Christum, vt nobis pacem temporis, pacem pectoris, & pa- cem æternitatis concedat. Amen.

Lites flagel- la hominē durissima: ideo non est ligandū.

Regula de subrog.collit.&c.

Et ne non colligit in aliis aduersarij dentur, prouidere voluit, statuit, & ordinavit, quod quoties deinceps aliquem super quoniam ecclesiastico beneficio colligit antem.

GLOSSA SECUNDIA.

Secunda est ratio huius regulæ, quæ elicatur ex cap. vi. ut lit. pen. in 6. vbi si unus colligit in aliis aduersarij dentur, non poterat beneficium conferri, nec de eo per electionem, aut alias prouideri: nisi lis finita fuisset, & de iure defuncti apparuerit, c. 1. & 2. ibidem, vbi sunt hæc verba, si hi, contra quos super dignitatibus personatis, vel alii ecclesiastici beneficiis, que possident, litigatur, lice pendentem cedant, vel forte decedant: ne propter nouos aduersarios, qui malitiosè intendunt penitentibus subrogantur, litigia in ecclesiasticum dispendium prorogari contingat, statuimus, ut dignitates personatus, vel beneficia cuiusmodi &c. hic non requirunt finis litium, sed imperatio colligitur valer, si intra mensam à die cessationis, vel obitus impetraverit: ita quod colligitur præferatur alteri cuicunque impetranti, dummodo impetraverit intra mensam: & sic omnes aliae impetrations factæ, etiam anteā non valebunt per predictas rationes. Et loquitur de impetracione facta à Papa: & sic habet hic unum casum mirabile in quo ultimus impetrans præfertur priori, contra cap. vi eo tempore, & cap. duobus, de rescript. in 6. c. cum cui de præbend. ibidem. vide alios casus per gl. in c. quia sape, de præb. lib. 6.

Volumus im
petras, pro
ri prefer
per.

In iure vel ad ius, se quod forsitan eius aduersario in dicto beneficio competierit, subrogari concederit.

GLOSSA TERTIA.

Sic habet locum hæc regula, siue quis subrogetur ad ius, siue in iure, dummodo is, qui obiit, acceptauerit: nam si nominatus antequam beneficiū acceptet moriatur, vel mandatarius: non poterit alius ad ius istius subrogari, quod extinguitur per istius obitum: sicut dicitur de canonico, in ca. dilectio de præb. c. quodam illo tit. in 6.

*Colligitur
intra men
sen subro
gatione pe
tere debet.*

Ego intelligerem hanc regulam, quod si colligitur in data priores, ne noui aduersarij colligatibus dentur: & impetraciones aliorū nullius sint momenti, dummodo intra mensam colligitur, impetraverit, quod si postea, non, & idem vult dicere huc textum, dum dicitur, in iure vel ad ius ad rem non potest impetrari, cum extinguatur per mortem. c. fi. de cœcessu præb. Bonif. in cle. i. in 3. concl. ut lice pente. Non tamen est absurdum quem subrogari ad ius mortui, utpote si mandatarius post beneficium vacans acceptatum moriatur: ad illud enim ius quis poterit subrogari, quia non est simplex ius ad

*Ius in re
vel ad iem.*

rem, sed est iam radicatum in persona morientis: & hoc docet hic Gomez. q. 6.

Et potest quis etiam lite pendente cedere, c. per tuas. i. infi. de simo. sic & appellatione pendente, tamen si postea pronuncietur bene iudicatum, revocatur illa renuntiatio tanquam attentatum, gl. in verb. interponi. rub. de causa in Pragmatic. faction. doctores in l. quæ à tronibus. §. fi. ff. de testam.

Dummodo præfatus colligitur in dicto beneficio intrusus non fuerit.

GLOSSA QUARTA.

Vobus modis potest iste tex. intelligi. *Intellexus* primò quod impetrans colligitur in *dicto* *beneficio* *intrusus* *ad* *prefatum* *mense* *omnibus* *preferetur*, ut gratia aliorū nullius sit momēti: nisi colligitur intrusus, ut pote quia videt quendam capularē senem citio moriatur, mouit ei litem, & possessionē beneficij de facio. preterea tamen cuiusdam friuola, collationis accipit, ut post ipsius senis obitum, beneficium impetraretur: certe sua impetratio sic fraudulosa nullius erit momenti: & gl. dicit in hac regul. saepè fraudem huius regulæ fieri, quia impetrans est intrusus.

2. Secundò potest intelligi, quod colligitur præferatur alteri impetrati: dummodo is cuius beneficium impetravit, non fuerit intrusus, quia nō poterit ius alius habere, quam haberet is, in cuius locum subrogatus fuerat, sed intrusus nil iuris habebat, c. cum iadudum de præb. ergo nec iste subrogatus in locum suum: prior tamen magis conuenit.

3. Limita nisi purgatum fuerit vitium, quia non dicitur amplius intrusus, licet à principio fuisset d. c. eum qui de præb. lib. 6. Nam qualitas iuncta verbo debet intelligi secundum tempus verbi, l. in dictis. §. si detracta. ff. de noxal. actio.

4. Intrusus autem dicitur, qui sine autoritate illius, ad quem collatio beneficij spectat, illud accipit *quis dicitur* *dicto* *beneficio* *intrusus* *ad* *excessib.* *prælato* *tur*.

rum, & qui nullum habet titulum, cap. quia diueritatem, de concessione. præb. gl. in verb. metuebant. c. boni. i. de ele. & c. nisi de renuntiatio. idem in offi. l. non aliter. C. de palat. sacra. largit. li. ii. vel qui sine titulo ingerit se administrationi beneficij. Pan. in c. cū iamdudum. de præb. per c. auaritiae, de elect. in 6. 5. Vel qui sine canonico titulo beneficium occupat, & non intrat per ostium, nec habet canonico ingressum. cap. relat. de iurepatronat. Bal. in cap. nihil. col. 2. de electionib. Et qui sine titulo sedem inuidit intrusus est, & falsi crimen tenetur. l. eos. §. qui se pro. ff. de falso. Bald. in c. pastoralis. col. i. de except.

6. Ex quo infertur, quod qui per vim occupat beneficium, dicitur intrusus. c. eum qui de præb. in 6. gl. in verb. violentus. de pacific. posse. in pragm. nec valebit collatio, etiam si postea impetraverit non facta mentione illius intrusionis. d. cap. iamdudum. Panor. & alij in d. c. i. de concessione. præb. quia nō videtur Papa remittere intrusionem quam nescit, l. mater. ff. de inoffi. testa. text. aureus in l. autoritate. Cod. vnde vi, quem notat Anch. consil. 92. & Felin. in c. postulasti, col. 18. de rescript. & Barba. conf. 63.

*Intrusus im
petras be
neficium n
trusibus me
tionem fa
cere debet.*

conf.63.col.10.in 1.vol.

*Adminis-
tratio ante
confirmationem
et in
rebus.*

7 Secundò etiam vocant intrusum, qui post elec-
tionem, & ante confirmationem administrat, quia
ipso iure est priuatus sic administrando. ca. auari-
tia, de electio. in 6. nisi esset alias actus à superio-
re procedens, & hunc repræsentans, Oldrad. cōf.
146. factū est tale, in fin. vel nisi administrauerit ob
necessitatem ecclesīx, vel utilitatem, Oldrad. cōf.
9. posito.

8¹ Nec valet consuetudo, vt quis ante confirmationem administraret, vel ante prouisionem, quia est contra bonos mores: nam hoc modo posset haereticus, excommunicatus, & incapax praesesse ecclesiarum. Old. 191. nullo modo. col. i. per textum in auth. vt nulli iudi. §. i. col. 9. & c. vlti. de consuet. quae videtur esse corruptela, ac sacris canonib⁹ inimica. c. cùm venerabilis, de consuetudin. Sic consuluit Petrus Anchara. conf. §. i. consuetudo, ybi tamē dicit administratē ratione consuetudinis antiquę non priuatum, nec villam pati debere pœnā, per glo. in d.c. cùm venerabilis. quia non debet puniri, qui communī iudicio non peccat. ca. inter corporalia. §. sanè ibi, & quamuis. &c. de translat. Epicopi, idem est priuatus, qui lite pendente administrat. c. 2. de in integ. restit.

*Adminis- 9 Idem si post præsentationē, & ante institutio-
tratus ante nē quis administraverit: vt firmat Roch. de Curt.
institutio-
nē
nē
in tract. iurispatronat, in verb. honorificum. q. 39.
et intrusus.
Et his casibus ipso iure priuatus est, qui sic prope-
rē administravit.*

10 Tertiò qui beneficiū post priuationem, & de-
positionis sententiam adhuc retinet, à qua nō ap-
pellauit, secus si appellauerit. Innocētius in c. qua-
liter. 2. col. 3. n. 10. de accus. Maleret. in tract. de ele-
ctio. in fi. q. 17. Præpositus in ca. fi. 19. distin. [Diuer-
sum est si retineat post sententiam super possessio-
nem latam, quæ non respicit titulum, & sic semper
habet titulum nisi à iudice ecclesiastico priuatus
sit. c. cum non ab homine. & ibi. Doct. de iud.]

ii Quartò qui beneficium iniuste alteri ablatum,
& omissione iuris ordine detinet, quamvis habuerit
collationem. c. tanta de excesso prælator. Domi. &
Præposi. in c. propter infi. 19. distin.

Intrusus 12 Quinto quia superiore excōmunicato, vel
qui collatio suspenso collationem habuerit, vel ab eo, qui non
nem & non habet potestatem cōferendi. c. finali. de excessib.
habente po pralat. & ideo is qui accipit per deuolutionē, aut
testam ob aliam collationem ab eo, quem scit nō posse con-
fere, est intrusus. Dom. in c. fi. in fi. 19. distinct. &
sapiū videmus istos deuolutarios volantes ad in-
finitas lites, & malignitates, qui grauissimis peccatis,
vt temerè litigantes multis plectendi essent: vt di-
xi inferiū de deuolutio.

13 Sextò dicunt illum, qui commisit crimen dignum depositione, dici largè intrusum, vel qui habet vitiū, ob quod priuandus esset beneficio, licet gl. in c. cùm super de caussa posse. dicat eos quasi intrusos. Io. de Selua in tract. de benefi. q. ii. n. 9. in 3. parte. Feli. in c. veniens. 2. not. de accus. extrà.
14 Quod mihi partū probabile videtur, quia interim habet titulū, antequām priuetur. Ergo intru-

sus non dicitur, nisi commisisset crimen, per quod

fuisset ipso iure priuatus, veluti hæresim, vel simoniæ: de quib^o scribit Feli. in c.2. de rescr. extr. Casus autem quibus ipso iure quis priuetur, cōscripti in tractatu de pacific. posse. in 4. limitatione, in fine. & inferius in 3. parte, super iure amittendi.

15 Septimò dicunt intrusum eum qui cū simpli-
cī signatura beneficij possessionem adipiscitur, al-
legatur Extraugan. initia, de electione in com-
munib. que loquitur in dignitatibus maiorib. sed
hoc asserit Fel. in c. in ca. in nostra, correlario 2. de
rescripto. Sed ultra eū facit l. fin. C. de officio magi-
stri officiorū, versiculo sed sciat, ibi, is qui sine fa-
cro rescripto peruenit ad militiam, ea priuatur.

16 Sic & quis sine literis Papæ, sed habendo signaturam non videtur omnino capere sine literis Papæ, quamobrem nec priuadus: immo ex consuetudine Francicæ nullus priuatur ob adeptionem professionis cū simplici signatura: sed in instrumento folet dici in vim certæ prouisionis Apostolicæ.

17. Verum idem si diceretur, in vim signaturæ: quia dum aliquis violentiam non committerit, licet propria autoritate ingredetur beneficium, non tamē ideo priuatur suo iure, teste Nicol. de Milis, in repert. in ver. beneficij. q. 58. incip. Beneficij possessionem. Domi. & Franc. in c. eum qui de præb. in 6. imo in curia Romana non datur priuatio illius, qui cū sola supplicatione se intrusit. sunt verba Joan. Staphil. in fact. de literis gratia. titul. de rescr. in forma brevium. versic. confuerunt.

18 Et hoc statuit Alexand. 6. in tit. de signat. gra.
multò minus debent iudices Francie de possecllo-
rio beneficiorum cognoscentes priuare cum pos-
sessione, qui ea adeptus est vi simplicis signatur,
dum alias canonicum habeat titulum, vnde in pa-
tria obedientia cautela est, vt non tenearis leuare
bullam, sed impetres breue supplicatione inclusa,
per quod mandetur executori, vt mittat te in pos-
sessionem, & tunc omnia cessabunt: de quo breui
inferius circa finem scribam: sed interdum recu-
fatur: ideo iudices sequentes constitutionem Alex.
6. non debent timere.

19 Item si quis receperit indebet fructus, videlicet cum simplici signatura, est intrusus, & priuatus iure quod habet, c. avaritia. de elect. in 6. & hoc quo ad illud beneficium, cuius fructus percepit, non quo ad alia. c. si cōpromissarius, de elect. in 6. quia pena non debet egredi mensuram delicti, l. facimus. C. de vœnis.

20 Si tamen modicitatum fructus essent percepti, non sit priuatio, teste Gundisaldo, in tractatu de legatis. car. 30. licet Cancellaria etiam in modicis feruerit priuationem per distam decisionem videlicet ut vacet.

²² Sed si quis receperisset fructus, quos cōuerterisset
in ecclesiā vtilitatem, quia illos nō videtur perce-
pisse, non erit iure beneficij priuatus: nec quidem
erit facienda mentio illius perceptionis: vt docet
Gundisal. in d. tractat. quod est notandum.

22 Octauo intrusio dicitur, qui cū simplici nominatione sine Papæ prouisione acministrat, & ob id est iure, quod habet in episcopatu, prioratu, vel beneficio priuatus. d.c. au. ait: ita de elect. in 6. quia

nominatio nullum iustribuit.capit.quod sicut, de elect.hoc exp̄sē docet Ioān. Boreus in tract.de Synod.episcopi.i. parte.num.36.

23 Et tenetur tāquām prādō restituere illios fructus, quos ex re nō sua recepit:quia pro non dato habetur, quod ab illo datur, qui nō potest de iure donare.c. quod autē.in fi.de iur.pat.sue per se receperit,sue per interpositam personam,fortè per commissarios, vel alios in d.c.auaritia. imō prouisio postea facta isti non facta expressione fructū, quos recepit, nullius est momenti: vt inferiū dicā in mater.dispen.

24 Limita non procedere in eo, qui perit subrogari in locum eius, qui beneficium reseruatū per regulas cancellariae, obseruerat à Papa, nam is nō erat intrusus, quia iuste hanc reseruationem ignorare poterat: led si reseruatū fuisset de iure commun. vt in c.2.de pr̄eb.in 6.tūc is, qui ab ordinario obtineret esset intrusus, & aliis non posset in eius locum subrogari:nam iura communia omnes scire tenentur,nō iura singularia l.leges.C.de legib, gl.singularis.inl:quod te.vbi doct. ff.si cert. pet.

Intrusus nō 25 Intrusus etiam nō potest subrogari in ius alterius habentis ius bonum in beneficio.c. cūm iam dudum,vbi docto.de pr̄ebend. Sed aduertēdūm, est, quod si quis dubitat se intrusum, debet possessionem quam habet dimittere, antequām se in ius alterius petat subrogari, sicut olim quilibet dimittebat possessionem in manibus iudicū, vt nunc agunt resignantes beneficia in manibus collatorum.c.admonet. & per totum, de renunciationi, & sic dimittendo possessionem,purgatur intrusio: quod est norandum.

Intrusus an 26 Quāro, an intrusus sit inhabilis duntaxat ad illud beneficium, in quod se intrusit, an ad omnia alia respond. quod ad illū tantum, in quo est intrusus.c. si compromissarius, de elect. lib.6. imō si inhabilita. petrauerit illud non facta mentione intrusionis, non valebit in petratio: vt firmat Felin.in c.postulasti in fi.de re script. quem sequitur Ioān.de Selua in tract.de benefi.in 3.part. quāst. ii. in 5.qualitate & Maledict.in tract.de elect. in fi. quia non incurritur inhabilitatis p̄cēna, nisi à iure exprimatur, ca. ff.vbi gl.de iure patro.

27 Fallit quando esset iure ipso factus inhabilis, vt in c. quisquis.de elect. & in Extraug. execrabilis, de pr̄ebend.Ioān.22.dicam inferiū in materia dispensationis. An verò gesta per intrusum valeant vide per Panor. & alios in c. nihil. de elect. Gemi, & pr̄epos.in c.fi.19.dist. & per doct.in c.ad probādūm.de re iud.ac in l.Barbarius. ff.de offi. pr̄etor,

Nec super eo contra dictū aduersarium, postquam illud per triennium pacifice possederit, ius tunc mota fuerit.

G L O S S A Q U I N T A.



Ecūdus casus, in quo denegatur subrogatio, scilicet quando mota fuerit lis illi, qui iam possederat beneficium pacifice per trienniū: quia non debet

quis molestari post triennium, vt infrā regul.36. ergo lis non est, vel esse non debet, & sic nec subrogatio: alioqui molestaret quis possessorum, etiam post decem annos, vt postea subrogationem impetraret mota lite: quibus hominum malitiis est obuiandum.c.sedes.de rescript. Ergo lis iusta esse debet, id est iuste & recte mota: alias repellere debet iste subrogatus, nisi in subrogatione fuerit facta huius iniusta litis mentio: quod vix faciet cauta. vulpes beneficia impetrans.

Et per hoc ponderatur iste tex. vt non procedat quando lis esset nomine meo mota, per aliquem *ste* projectum non habentem mandatum, etiam si esset ratificata *quē an pos* per me ante obitum collitigantis, tamen ego non *si subroga-* debeo preferri postea, tum quod nō dicor aduersarius, nec collitigās: de quo loquitur iste tex. quia non mouilitem, tum quod text. requirit veram litē non fictam, & ne detur ansa fraudandi super hoc Gomes.q.3.in fin.idem, quando lis esset mota in vim rescripti inutili. Gomes.q.ii.Ego verò dicere utroque casu pr̄efatam regulā habere locum: quia aduersarius sue collitigans dicitur, qui mihi aduersatur, & meū litigat sue iure sue iniuria.l.cūm aduersari^o.C.de paet.c. i. vbi plenē de Ripa de iudi.Nam cūm tāta sit hominum φλαντία, vt cuncti ius optimum sese fovere dicitent; nec contrarium suaderi possit, quo usque miserrime succubunt: ideo putarem hic debere solū excipi eos, qui scienter mala fide & sine iuris ullo pre-textu litigant: hi enim ron debent subrogari; alij verò sic, & aliis pr̄feruntur vt dicit iste text. [I]deo anno 1552.die 2.Decembris, fuit repulsus à subrogatione in magna classe quidā decani Pictauien. famulus in ecclēsia S.Hilarij, qui impetraverat beneficium per incapacitatem sui domini, eo quod non erat dispensatus, sed quia is poterat surripuisse bullas disp̄sationis, & res erat mali exēpli: ideo non fuit receptus, sed ratione delicti huius fuit dictum vt fieret processus criminalis contra eum, licet post mortem decani veniret.]

Aliorum quorūlibet de premissō iure sue tunc vacet, vel cum vacauerit impetrations vel concessōnes, etiam motu proprio infra mensē ante concessōnes: huiusmodi facte nullius sunt roboris, vel momenti.

G L O S S A S E X T A.

IMpetrations aliorū ante mēsem factae *Mēsi quo* nullius sunt roboris, quando collitigans *mōdo com-* impetravit: secus ergo si non impetrā- *pucetur.* uerit: & hīc mensē computandum à die obitus vel à die quo sciri potuit, conclusit Gomes.q.10.cui in hoc non cōsentio. [Quia hīc non agitur sine scierit, sine non: nam sufficiet beneficium esse impetratum ante mensē à die obitus, postquam annullatur, & scientia requiritur in eo qui impetrat per obitum, vt cap.2.& c. quia de concess. pr̄ab. sed non quantum ad regulā quē annullat impetrations ante mēsem: ergo nō requiritur scientia, cūm lex operetur sicut scripsi in ti. de nomina.

Subrogatio non fuit contra eū, qui possedit pacifice triennio beneficium.

nomina regia in §. i. gl. à die vacationis in concordia: & tempus non fuit h̄c statutum in odium, sed in fauorem colligantis, & sic currit ignorantia. c. oblatæ de appell.]

Et sic postquam sunt nullæ aliorū impetratio-
nes, si iste colligans subrogatus fuerit, vel eidem
data subrogatio fuerit, non cōualescunt, licet hic
colligans moriatur, vel non prosequatur, per re-
gul. quod in initio ff. de regul. iur. & regul. nō fir-
matur, illo tit. in 6. sed noua impetratio opus est:
vt dicitur de eo cui facta fuit collatio ante men-
sem Papæ datum in beneficiis vacantibus in cu-
ria. cap. 2. de præb. lib. 6. & in cap. auditio, in fin. de
præscript.

*Et nihilominus felice recordationis Pauli 2. Innocen-
tii. Adriani 6. & Pauli 3. Romanor. Pontifi prædecessorum
nostrorum vestigia inherendo, cupiens eorum fraudibus
obuiare, qui viuentium beneficia, illorum presertim qui-
bus aut propter senium aut propter infirmitatem immi-
net vita periculū, impetravit, ut illis decedentibus tāquā
colligantes in illorum iuribus faciliter subrogentur, vo-
luit ut deinceps nullus in iure, vel ad ius in beneficio
defuncti, quod illo viuente in casibus premisis vel si-
milibus impetravit, aliquo modo subrogetur: ac subro-
gatio, & gratia si neutrī, si nulli, seu non a prouisionis,
aut perinde valere taliter impetranti nullatenus suffra-
getur.*

G L O S S A S E P T I M A .

*impetrans 1 **E**rti⁹ hic casus ponitur, & est additio
beneficium viuentis eo
monuo ad ius illius
subrogari non potest.*

*Et hoc casus ponitur, & est additio
Paul. 2. Quod null⁹ subrogetur in ius
illius defuncti, cuius beneficium in vita
impetraverit, maximè propter se-
nium, aut infirmitatem, vt eo mortuo in ius illius
subrogaretur, tunc vt fraudibus obuietur: & vt
votum captand⁹ mortis auferatur, iuxta c. 2. & 3. de
conces. præb. lib. 6. non proderit huic subrogatio,
nec alia prouisio.*

*2 Sed quomodo hoc sciri potest, cum solus Deus
sit cordium scrutator? Respon. si appareat de pri-
ma impetratio beneficij viuentis, tenis, vel infir-
mi, & postea de ipsa subrogatione in ius illius mor-
tui: tunc probatum erit quod hic dicitur: quia ex
prima prouisione & 1. presumendum est impetrati-
tem habuisse illum animum: cum ex præteritis
præsumamus ad præfens. l. si qui adulterij. C. de
adulter.*

*Requisita
antequam
aliquis sub-
rogetur.*

*3 Et sic ex hoc textu patet, quod si quis vult in
alterius locum subrogari, oportet quod iuste, aut
saltem coloratè cōperit litigare, alioqui si iniuste
& incoloratè, nō poterit subrogari, per istum tex.
& ideo dixi oportere eum bona fide, vel iuris ali-
quo prætextu mouere processum.*

*4 Secundò requiritur, quod defecitus potuerit in-
quietari, alias si possedisset triennium, non posset
molestari, per regul. & decretū de pacific. posses-
sor. de quo plene scripsi in tract. meo de pacific.
posses. in Concord. Franc.*

*5 Tertiò, status litis & causæ exprimi debet, vt
hic, & cap. inter. de re iudic. dixi superius in signa-
tura gratia.*

6 Quartò coram quo lis pendeat, & introducta
sit, an coram iudicibus laicis super possessorio, an
coram ecclæsticis super petitorio exprimen-
dum est.

7 Quintò requiritur quod h̄c in signatura ex-
pressa sint, aliás non supplebuntur in bulla: nisi in
signatura esset clausula, Statū causæ pro expref-
so habentes, vel ut exprimi possit, nonobstante re-
gul. cancel.

8 Sextò quia multi alienum fati munus optātes
impetrant beneficia viuentium, ut demum subro-
gari possint. Et quia ista materia est frequens, (que
vtinam dormiret) ideo eam per regul. cum am-
plia. & limitat. tractabimus.

De reprobata beneficij viuentis impetratio.

*1 **R**egula q
quis impetrare beneficium viuentis,
nec in illius locum substitui, alioqui viuentis ne
est ab ecclæstica cōmuniōne pel- mo impe-
lendus. c. i. de concess. præb. Communionem dicit tr.
ibi text. ecclæsticam, id est sacramētorum per-
ceptionem, quia horum communionem in eccle-
sia habemus. c. sicut alterius. 7. quæst. i. & tex. in c.
si episcopus. 8. distin. & c. seq. dicit cunctorum
episcoporum charitatis communione priuetur,
facit c. fi. de clericis excommunicis. ministr. alibi sa-
cris altaribus est amouendus. c. sicut. i. q. 6. dixi in
gloss. fati, in procœm. Concord.*

*2 Sanctam communionem ergo sacrosanctum
Christi corpus vocat tex. in c. ad eius. in fi. 5. distin.*

*ibi sanctæ quoque communionis mysterium in
eisdem diebus percipere non debet prohiberi.*

*3 Item quād Papa communione fidelium quem
priuat tunc censem illi excommunicatus. c. 2. de
except. c. illud. §. licet. de clericis excōmunicis. mi-
nist. ibi, communioni fidelium se ingessit.*

*4 Secus quando priuat communione etiam
totius ecclæsiae. ca. fi. 90. distin. quia tunc intelligi-
tur de perceptione sacramentorum, vt dictū fuit.*

*5 Interdum Papa simpliciter communionē re-
stituit, vel ad communionem, id est excommuni-
cationem & societatem, sive consuetudinem, quā
habebat, qua fuit priuat per inobedientiam, vt
in c. ex literis, de constit. c. cognouimas. 16. q. 6.*

*6 Ratio prædictæ regula multiplex est, tñ quia Ra. iōnes
beneficia perpetua esse debent. c. sat. 56. distin. pr. prohibita
& beneficis non est quis priuandus sine causa. i. n. beneficij
ca. inuentum. 16. q. 7. Ideo illa quis impetrare non
debet viuente possesso, alioqui perpetuū non
essent apud illum.*

*7 Secunda, Quod ius in aliena re darinon po-
test. l. 2. ff. de pignorat. a. c. glo. in l. 1. ff. de pigno.
& in l. 2. C. si res aliena pignori data sit, sed istud be-
neficium est cius, cui collatum primò fuit. cap. si
tibi absenti. de præb. in 6. ob id nec alteri concedi
poterit. Non refragatur, quod res aliena potest
vendi. l. rem alienā. ff. de contrah. empt. quia tunc
per venditionem non transfertur ius in re, sicut
per beneficij collationem. glo. in d. l. rem. c. fi. de
concess. præb. in 6.*

168 De reprobata benefic. viuen. impet. &c.

8 Adhuc quia votum captandæ mortis induitur, exosum etiam ipsis gentilibus. c. 2. de concessione. præb. gloss. in reg. cancel. 20.

Pœna impe 9 Item ad tollendam ambitionem illius, qui sic trahit bene peti prouiderisibi de beneficio nō vacate. c. quia si dicuntur vivere instantum, de præb. facit cap. sicut. i. quæst. 6. sic dicens. Sicut is qui iniuratus renuit, quæsitus refugit, sacris altaribus est remouedus, sic qui vltro ambit vel importunus se ingerit, est proculdubio repellendus: nam qui sic inititur ad altiora confundere, quid aliud agit, nisi ut crescendo decrescat & ascendiendo exterius, interius in profundum descendet? Hæc igitur est prima pœna, vt communione ecclesiastica priuetur.

Impetrans be 10 Secunda pœna est, quia isti in locum viuentium substituti sumus filii & latrones. c. non furem & latronem est tronem, qualem Gillandū esse sentimus in Namfir, latro, ietica fede, qui viuentis, quod non licuit, locum. *infamis.* non timuit usurpare. 7. q. i. quia furtum est contrectatio rei alienæ iniurio domino. l. i. ff. de furtis, & q. i. de oblig. quæ ex delicto nascentur, in Instit.

11 Tertia pœna est, vt sit infamis. c. audiuiimus. 3. q. 2. & c. infames. 6. q. i. ibi, qui indigna sibi petut loca: & infamibus portæ dignitatis clausæ sunt, reg. infamibus, de reg. iur. in 6. l. 2. C. de dignita. lib. 12.

Deponitur 12 Quarta, sunt deponendi. c. imprimis. 2. q. i. vers. quæ viuenti pœpi persona: ibi is episcopus, qui eo superius beneficite peruersè, & contra canones in ecclesia eius ordinari presumpserit, sacerdotio priuat⁹ ab omni ecclesiastico ministerio repellatur: intellige depoñendum ab eo honore & beneficio, in quo fuit præfctus. c. eum qui. 7. q. i. ibi, ab Archidiaconatus honore deponimus, non ab officio: vt declarat d. Bernard. de Loco in sua practic. criminali. c. 45. in verb. viuis possessoribus.

Qui beneficium viuen 13 Quinta est, quia non potest habere illud beneficium amplius propter iniuriam & culpam suam, quod viuentis impetravit beneficium. Ancha. & Panor. in c. i. de concessione. præb. d. facit c. nullus Pótifice. 79. distin. vbi si duo fuerint electi in vita, nullus illorum habebit. ca. seq. vbi noua ordinatione vtendum est: quia bonum est argumentum de matrimonio ad beneficia. ca. inter. de translatio. episcopo. sic arguit c. sicut. 7. q. i. & c. sicut 21. q. 2.

14 Sicut non potest quis habere eam uxori, cum qua viuo marito contraxit. c. 2. & fin. de eo qui duxit in matrimonio, quam polluit per adulterio. sic nec beneficium, quod altero viuente obtinuit. Et ista est communis & virginis ratio, teste d. Philip. Probo in additio. ad Ioan. Monach. iii. c. fi. de constit.

Secunda pro 15 Ideo si is, qui beneficium viuentis impetravit, postea impetrat etiam à Papa rursus beneficium, ne collatio: illud, non facta expressione collationis sibi prius nisi factæ de beneficio viuentis, non valebit secunda cij viuentis prouisio: tum quia subreptitia: & quia iam est innon valer: famis, & inhabilis ad illud, per supradicta.

16 Nec etiam valebit collatio ad ordinario facta, per text. expellum in c. post electionem. de concessione. præbend. vbi Panor. in 4. not. hoc asserit, quia hoc Papa declarauit in regul. 20. & quod ignorat non videtur Papa remittere. l. mater. ff. de inofficio. testamen. & sic non potest subrogari postea in

locum illius, cuius beneficium impetravit: vt supra dictum hinc. & videtur alia pœna. Decius in l. in. n. 17. Cod. de pacis.

17 Sexta pœna, Quod nullus potest dispensare cum isto, cui collatum est viuentis beneficium præterquam Papa: vt docent Panorm. & alij in d. c. i. & sic collatio ab ordinario, vel legato illi facta non valebit: vt firmat do. de Loco venerand. & admirabilis, ac viræ intemerata episcopus in d. c. 45. in sua præxi criminali: nisi legatus à Papa haberet hanc potestatem.

18 Septima pœna est, quod collatio illi facta nullius est momenti. cap. consultationibus. de don. & nullitas actus plerumque inducit ad pœnam. gl. & doct. in c. a. translato, de const. scripti in §. monemus. de coll. in Concord.

19 Octava pœna est, quod ad collatorem, vt si scienter contulerit beneficium viuentis, dum vacabit, non poterit illud amplius conferre, quia deliquit: & delinquens priuatur collatione. ca. cùm in cunctatione. eti. in fin. & ca. super eo, de elect. text. in l. quidam in fin. cùm sequent. ff. de dona. vbi donans bona proximi viuentis priuatur illius bonis tanquam indigens. Idem in l. 2. §. fin. ff. de his quib. vt indig. vt priuatur, in quo deliquit. c. postulatis. de cler. ex. com. mini. & ibi dixi in interpret. ad illum text.

20 Hoc tamen egeret declaratione, quia non est à iure expressum: & pœna priuationis non imponitur nisi exprimatur. gloss. & doct. in c. a. fin. de iure patrona. & quamvis videatur expressa in iuribus præallegatis superius: tamen Innocen. & Panor. tenent illos non priuari, in d. c. bonæ 2. circa fi. de electio. quod fortè verius est.

21 Excusat verumtamen episcopus, si contulit beneficium absens, qui longa fuit absentia deterritus, vt ignoraret, an viuus esset an mortuus. gl. fin. in capit. non oportet primo, de consecratione, dist. 5. & Corset. in singul. incip. vagabundus, si tamen ei resuertatur, recuperabit suum beneficium etiam absque alia collatione & solennitate.

22 Item non procedit in Papa, qui poterit iterum eidem conferre, dum tamen hoc ei fuerit expellsum, quia in beneficiis habet plenissimam potestatem, c. 2. de præb. in 6. non valeret tamen collatio nisi prima beneficij viuentis facta à Papa sine causa, sine qua nec foleret quem depónere, & priuare, cum sit fidelis seruus & prudens, quem constituit Dominus super familiam: vt plenè scripti in tract. nomina. q. 21. nu. 54. cum seq. & est verisimile quod fuit circumventus: vt dicit Bal. & alij in c. cùm olim, de re iudicat.

23 Iam vero ad ampliations veniendo, primùm Vicarium non extenditur hæc regula, vt non possit etiam quis constitueret procuratorem, vel vicarium, ad cōfereendum beneficium certum, vel ad acceptandum, nisi ipsius interueniat viuentis consensus: vt quia forte per permutationem, aut resignationem est aliud beneficium habiturus: vt in c. cùm vniuersorū, de rerū permuta. c. licet, illo tit. in 6. & inferius dicitur, ne captandæ mortiis occasio detur. c. detecta, & c. ne captandæ, illo tit. in 6.

24 Quandoquidem non potest quis iubere seruo, vt hereditatē certi viuentis adeat. l. si quis mihi. §. sed vtrum

De reprobata benefic. viuen. impet. &c. 169

Accepto. sed utrum ff. de acqui. h̄eredit. sic nec constituere procuratorem, vt accepteret beneficium nondum vacans, & illud resignet, vt docet Ioan. Dayma. in procēm. Concord. in verb. adiunctū fol. 105. vers. 10. sed forsū formidares: ideo debet constitui procurator generalis ad acceptandum quācunque beneficia, ne possit insidiari vite alicuius. glo. in §. statuit, in verbo, procuratorū, de collat. in Pragm.

Constitutio procurato- 25 Secundō non valet cōstitutio procuratoris facta de p̄äsentando ad beneficium, quod non vacat Guido Papæ conf. 189. circa, & Dec. conf. 172. nec dari potest facultas cōferendi certum beneficium. c. constitutus. vbi docto. de concess. præb. nisi fiat generaliter: vt per Pan. in c. fi. eod.

26 Per quem tex. probetur, non valere etiā p̄äsentationem de beneficio viuentis: & per c. illud, de iure patro. docet Ludo. Roma. conf. 46. in re p̄äsenti, & Roch. de Curte in tract. de iure patr. in verb. honorificum, q. 53. & Paul. de Citad. in eo. tract. in 6. parte, art. 3. q. 41. quia rationes supradictæ habent etiam locum in p̄äsentatione. gl. in c. fin. de elect. in 6. Petr. Parīs. conf. 112. in hac materia, col. i. in 4. vol.

Presentatio- 27 Itaque si tempore p̄äsentationis non vacabat
tio de bene-
ficiū, sed tēpore institutionis sic, an valeat
ficio viuen-
tis non va-
lent. prouisio? Resp. fac casus sequentes. Primum si in-
stitutio facta sit ad solam p̄äsentationem patroni, tunc non valebit institutio: tū quia fundamen-
tum deficit. c. cūm Paulus. i. q. i. tum voluntas collatoris, quia noluit conferre nisi ad p̄äsentationē: ideo non valet sua collatio, nec firmatur tractu tē-
poris, quod de iure nullum est. reg. quod in initio.
ff. de reg. iur. & reg. non firmatur. & quod potuit,
noluit, & quod voluit, implere nequivit. l. multum.
C. si quis alteri. c. cūm super, de offi. delega.

Institutio
an valeat
facta ad
p̄äsentatio- 28 Secundus casus est, si patropus p̄äsentauerit
ad beneficium viuentis vel constituti it procura-
torem ad p̄äsentandum, si ordinarius tempore
nem beneficiū. institutionis (quo quidem tempore mortuus fue-
sij non va-
canis, licet
vacaret tē-
pore institu-
tionis. hic nec voluntas deficit, nec potestas, qua in literis
institutionis declaratur, quippe iure pleno &
deuoluto conferre potest. gl. & doct. in clem. vna,
de supplen. neglig. præla. etiam alteri, quām p̄äsentato, multò magis ei qui fuerit p̄äsentatus. Conferre enim hic poterat absque p̄äsentatio-
ne: hoc igitur casu p̄äsentatio quamuis virtuosa,
non vitiabit collationem ordinarij, glo. & doct. in
leg. vinum. ff. si certum petat. Adhac quid non
conquerente patrono collatio est valida. ca. illud,
de iure patro.

29 Tertiō non valet etiam tractatus habitus de
conferendo beneficio viuentis, vel de eligendo
ad illud. c. bonæ. 2. vbi Inn. & Pan. de elect. Bertæ.
in tract. de episcopo, in 1. q. 2. partis.

30 Quartō non valet acceptatio beneficij ante-
quam vacet, ne captandæ mortis inducatur occa-
sio. c. ne captadæ, de concess. præb. in 6. Cle. vna, de
concess. præb. Dom. de Rota. dec. 431. si impletans,
in no[n] sub tit. de concess. præb. decil. 14.] & Guido

Papæ, cōf. 107. ex facto, quia in hoc casu est eadem ratio, vt sequitur.

31 Quintō ibidem dicemus in nominato consti-
tuente procuratorem ad acceptandum & resi-
gnandum, vt in vim illius procuratori, procurator
non possit resignare quod constituens non habet, accep-
& sic non potest constituere huiusmodi procura-
doct. & resi-
tores. leg. qui superstis. ff. de acqui. h̄eredit. abunde
scripti in tract. nominat. q. 14. nu. 112. & hodie extat
super hoc lex Regia.

32 Sextō non valet citatio facta viuente benefi-
ciario de eligendo post illius mortem. c. bonæ. 2. de eligendā an
elect. quia postquam initium est inhabile, non fir-
matur tractu temporis, quod de iure ab initio non
subsistit, per regul. iuris. Et citatio facta tempore
feriato ad diem non feriatam non valet, teste Bar.
in l. i. S. nunciato. ff. de noui oper. nuncia. facit. l. si
minor. ff. de seruis exportan. l. quod sponsæ. C. de
dona. ante nuptias, & cap. si eotempore, de rescr.
in 6.

33 Septimō idem in electione, vt electus ad bene-
ficiū non vacans puniatur, cūm text. in d. c. i. di-
cat generaliter in locum viuentis nullum ponen-
dum, & eadem rationes in electo habeant locum.
ca. bonæ. 2. de elect. vbi citationem ante mortem.
factam remerariam vocat.

34 Octauō idem in nominatione Regia, vt non
possit fieri de beneficio nondum vacante, siue sit tio ante va-
Episcopatus, siue quāvis alia dignitas. §. i. in verb. cationem
occorrente huiusmodi vacatione, vbi scripti, de non valer.
nomina. Reg. in Concord. [& si facta fuerit, non
valet.]

35 Nonò etiam beneficium non vacans nec qui-
dem promitti potest. c. 2. de concess. præb. abunde
scripti in gl. fati, in procēm. Concord. Franciæ.

36 Decimō quamuis hic text. dicat ponantur, & Collatio ff.
sic videtur, quid debeat in possessione esse cōtra.
riū tamē dicerem: quia per solam collationem
ponitur quis in locum alterius: & hic text. dicit. in ne possesso
verbis finalibus, qui passi sunt se adhiberi succes-
sores viuīs sacerdotibus: & sic sufficit sola patiētia
illius, cui est collatio facta, licet non sit missus in
possessionem.

37 Et iura alia dicunt, ne obrepant in locū viuen-
tis, id est, per obreptionem habeat locum viuentis,
dicens illum fortè mortuum. ca. sicut. in fine. 7. q. i.
Sed in c. seq. ibid. dicitur se prouehi consenserit, &
in c. post electionem, de concess. præb. & in cap. in
apiibus, & c. seq. ibid. 6. q. i. substitui scribitur.

38 Et sic requiritur tātum collatio: imo dicit tex-
tus in ca. infames 6. q. i. qui indigna sibi petit loca-
ergo sufficit sola petitio, per c. sicut vir. 7. q. i. nam,
si non petereatur, Episcopus non conferret: & pro-
hibitivo, prohibetur omne, per quod perueni-
tur ad illud. leg. Oratio. ff. de sponsal. & quā per
eum non stat, cūm id procuret petendo, quoni-
mūs habeat.

39 Undecimō procedit etiam in officiis Regiis, Officiū vi-
vt conferri non debeant, antequām vacent: vt est uenit. i. n.
i. r. rub. De donner benefice ou office, ne confisication anat
la vacation, ou declaration, vbi scripti in 2. tomo. in 2.
ordi. Regiis.

40 Et istem statuitur in stylo Parlament. rub. de concess.beneficij,vel officij nō vacantis: vt pena etiam habeant locum in prouiso à Rege:cum bonum sit argumentum de beneficiis ad officia. Bar. in l.2. §.data.ff.de optione leg. Lucas in l. annonas. C.de erga.militar.anno lib.12. referr.Ioan.Lupus in decre. per vestras,in prin.col.2.de donatio ne inter virum & vxorem,quod non probo in pœnis,qua non sunt extendenda.l. interpretatione. ff.de pœ.salem omnes.

*Ante vaca
tionem non
debet bene
ficium im
perari.*

41 Duodecimò procedit etiam , si de proximo beneficium esset vacaturum,putà per nō promotionem,vel alias.c.licet canon. & ca.commissa.de elect.in 6.vel esset in fine temporis de non conferrandis in c.cùm in cunctis. §. cùm verò,de elect. velesset morti proximus.cap.bonæ.2.vbi doct.Sic consuluit Ancha.conf.397.apparet,col.1.facit.l.nō ideo ff.de rei vendic.& d.c.commissa.vbi totum tēpus elapsum esse debet antequam beneficium. vacet: alioqui beneficium viuentis impetrare quis dicitur.

*Coresuendo
imperandi
beneficia vi
uorum non
valer.*

42 Decimotertiò amplia, etiam si cōsuetudo es fet in contrarium,quia non valet, cùm sit contra bonos mores.Imol.in c.2.de concess.præb.Gomes. in regul.Cancel.20.q.3.in fi.Curt.in ca. fi. de con fluend.vnde mirum est hodie tot homines sic beneficia viuentium ambire,& maximè curiales.

*Subrogari
non abet
quis in lo
cum viuen
tiis.*

43 Decimoquarto extende quoque in subrogatione,nam si quis petat subrogari in locum viuentis,his peccis puniri debet.Imol.in d.c.1.not.1.quia patitur se successorem dari viuo sacerdote: quod prohibet ibidem tex.& ista regul.Canc. quod est verum inuito eo,qui beneficiū possidet, fecus eo contentiente, & resignante ut suprà dictum fuit.

*Episcopatu
vinentis,
vel aliud
beneficium
quis obire
re nō potest.*

44 Decimoquinto habet locū etiam iste text. in quocunque beneficio,sue sit Episcopatus.c. præsentium.7.q.1.sue sit beneficiū curatum,vel aliud simplex,regularē,vel seculare,per c. sicut alteri, in fine.7.q.1.ibi,hec nō solum de episcopis,verū etiam de quibuslibet ecclesiæ ministris in locū viuentis alter obirepat.Nec obest verbum facerdotibus,quod est appositiū in d.c.1.gratia frequentioris vñs, sed ob hoc nō excludit alios,per text.in c. quamvis,de dec.& text.in auth.caſſa.C.de sacro ſanct.eccel.gl.in cle.1.in verb.présidentes,de refra. quam ibi not.& ſcripsi in tract.nom.i.q.5.

*Viuentis be
neficium non
debet ali
cui commi
dari.*

45 Decimosexto extéditur ad commendam, vt beneficium viuentis alteri commēdari non possit quando commenda facta erat à Papa. Caſſador. decisi.3.rub.de præb.fecus si ab ordinario facta es fecit ad sex menſes:quia nihilominus cōferre poterit ordinarius illud beneficium ſic commendatiū. c.nemo deinceps.de elect.in 6.

46 Nec dicitur ordinarius tunc conſerre beneficium viuentis, cùm post tempus prefatum ſex mēſium ille commēdarius nihil iuriſ in eo habeat: ſecus in commēda Papæ,qua fit ad vitam,& habeatur protitul.gli.in pragm.rub.de pacific.poffſell.in cauſſa bene verb.titulum.facit. c. dudum.2.de elecſ.ſcripsi in ſic ſum viue tract.de pacific.poffſor.in concord.in 5.amplia. riſ impensa nu.35.& seq.& ſuperiū in tract.de commenda.

47 Limita quando quis impetraret beneficium.

viuentis ex iusta cauſa, vtpote quia vacat per non promotionem.c.licet canō,de elect.in 6.vel ſi per hærefim,aut per ſimoniam vacet,vel alio modo.vt per totum tit.de ſimo. & c.ad abolendam,de hæreticis.& c.beneficium,de regul.in 6. vel ſi impetratur poſt professionem..

48 Et his caſibus nō videtur cōferri beneficium viuentis,quia iam eſt priuatus iure,quod habebat in eo : & ſic vacabat beneficium, & licet haberet ius retinēdi ex aliqua cauſa, tamen collatio valeret,c.licet Ep̄s,de præb.in 6.c.1.in fine de homic. ibid.Pan.in c.de multa,de præb.facit.ca.poſt elec tionem,de concess.præb.

49 Secundò non procedit, quādo motu proprio *Motu pro* conſerretur gl.in reg.Cancell.20.per tex.in l.1.C. *prio non po* de petit.bonor.subl.lib.10.Anch.conf.397.quia nō *teſſerifor* impetravit,tamen Gomes.in d.reg. tenet contra *vuentis be* tum quād motus pprius ſoleat impetrari:& quia fieret fraſs regulae, etiam quia de ſtylo debet ex pressè derogari.d.regul.Cancellaria, quod non fit per clauſulam motu proprio.

50 Sed ego dicerem penas non habere locum quo ad illud,cui ſic fuit collatum ſi illud non acceptauit, quia non videtur eſſe paſſus nō acceptando:de quo loquitur.d.c.1.alioqui contrā:nempe ſi viuentis beneficium etiam motu proprio collatum acceperauerit,pœniſ ſuperiū contentis ſaltē multa tenetur:quia conueniunt verba,ergo & diſpoſitio.l.4.§.totiens ff.de damno infect.c. indemnatiſbus. §.supradicta,de elecſ.lib.6.

51 Tertiò nō habet locum , quando probabiliter ignorās eum viuere illud impetravit, vel ei collatum fuit.gl.& doct.hic , quia ignorātiā nolumus *per trationē* obligare.l.genera.1.C.de Tabular.libr.10.l.fi. ff.de *benificij vi* decreti:ab ord faciend.ibi,huiusmodi penas aduersus ſcientes parata..& Oldr.cōf.304.infra ſcripta.nu.7.& Iaf.cōf.64.in cauſa.col.5.in 3.vol.quo prætextu ignorantia voluit omnes ſe excuſare.

52 Quamobrem intellige iuſtam credulitatē ex- *Iusta credu* cuiſare à poena : vt ſi fama publica fuerit illum eſſe mortuum.l.cùm quidam. §.quod dicitur,&l. ſi q. ſi qui dem,& ibi gloſ.& doct.C. ſoluto matrim.l.fi. ff. de hæred.inſtit.l.2.quis ordo in bonor.poffſeruerit. vt conſuluit Dec.conf.398. in cauſa. & Ioan.de Selua in tract.de bene.in 3.parte.q.ii. & Sylueſter in verb.beneficium,in 3.q.18.in ſua ſumma.

Quia ſicut iſ,qui vult hæreditatē adire, & ſuccedere alicui,debet eſſe certus de morte,& cauſa additionis,nec debet de his dubitare.l.nec nos, de captiuis.C.& l.q ſi dubitet. ff.de acqui.hæredit. ſic impetrās debet eſſe cert⁹ de morte priuquam perat,vel impetrat ſicut adire volēs.Iaf.in d.conf.64.col.6.in 3.vol.& cōf.127.in cauſa.col.3.vol.4.

53 Et licet igorantia nō debeat puniri, intelligit gloſ. quādo nihil egit,in l.ex maleſiciis. ff. de actio. & oblig. ſecus ſi aliquid egit,vtpote quia impetravit viuentis beneficium: nam iſta impetratio facit, vt debeat exprimere,& exprimēdo ſibi prouideſt: nec ignorantia puniſt, ſed oneratur ad collationem beneficij viuentis exprimēdam,vt Papa vi deat,an illi conſerre debeat:& an inueniatur ma gna

*Ex iusta
cauſa bene
verb.titulum.
ſcripsi in ſic ſum
viue tract.de
pacific.poffſor.in
concord.in 5.amplia.
riſ impensa nu.35.
& seq.& ſuperiū in
tract.de commenda.*

gna vel parua ambitio: & sic nō est poena sed on⁹.
54 Deber etiam collator esse certus de vacatio-
ne & morte, antequām iure conferat, licet possit
conferre, si vacat, gl. in c. 2. de elect. in 6. arg. auth.
hodie. C. de repud. c. in præsentia, de sponf. A. g. id.

Leges ad bellandum ambitionem. Leges ad
acceptatio: & optarem legem fieri, vt si collator
(nisi iusta credulitate ductus esset) conferret ante
mortem, vt suspendetur à conferendo per mē-
sem vel annum, quæ collatio ca. daretur illius ec-
clesie, in qua est episcopus, & quod impretrans be-
neficium viuentis esset perpetuò inhabilis ad illud,
& ad alia quæcunque beneficia, priuatus etiam
esset ipso iure beneficiis, si quæ habet, vt ambito
& habito careret. c. pen. de transla. episcopi: alio-
qui facile ambitio sedari non poterit.

55 Quartò quando expressit in supplicatione, q
iam fuerat ei collatum beneficium viuentis: quia
Papa huic tex. derogare potest, cùm plenitudinē
habeat potestatis. c. proposit, de concess. p̄bēn.
clausulam apponēdam describit d. Philippus Pro-
bus in addit. ad Ioan. Monach. in d. cap. f. col. 2. de
constit. lib. 6.

Vniri portf. beneficium viuentis. 56 Quintò limita per vniōnem, quia beneficium
viuentis vniiri potest ecclesia, sed absque prejudi-
cio possidentis. ca. consultationibus, de donat. cle.
vlt. de reb. eccles. non alienand. nam quod datur.
collegio, nemini datur. c. Episcopus. §. qui manu-
mittitur. 12. q. 2. & sic nullus viuentis mortem des-
iderabit. gl. not. in c. cùm venisset, in gl. 1. de restit.
spolia.

57 Sed fortè omnes de collegio id desiderabunt:
ob id melior videtur ratio, quia per vniōnem non
fit præiudicium viuenti, ideo vniō valēt: sed im-
petratio non potest ab alio fieri, vel collatio sine
viuentis præiudicio: ideo, prouisio prohibetur, nō
vniō: vt plenē scripsi in tract. de vniōnibus.

Ex cōfēnsiōnē. 58 Sextò non procedit, quād ista collatio bene-
ficium suū ficij viuentis fieret ex consensu illius cuius est be-
neficium, tex. in c. beneficium, de regul. in 6. quia
volenti non fit ipsiuria, nec dolus. l. 1. ff. de iure iur.
tex. in c. sicut alterius. 7. q. 1. & sic non haberet lo-
cum, quando is priuō in infirmitate constitutus
resignalset, & mortuus fuisset intra viginti dies,
quia tunc per obitum impretrari poterit.

Coadiutor. 59 Septimò quando esset senectute, vel morbo
vniō dari perpetuo detentus, fortè lepræ: quia tūc ei potest
potest vniō dari coadiutor, vel administrator. c. de rectoribus,
rūe vel ad & c. pen. & c. fin. de clericō ægrotan. c. qualiter, &
seq. & c. nihil. in f. & c. seq. 7. q. 1.

60 Item præsule ab hostib. capto datur à Papa
vicarius in temporalibus, & spiritualibus, quo us-
que durabit impedimentum. cap. si Episcopus, de
supplenda neglig. prælat. in 6. facit. clem. 1. de foro
compet. & de hoc scripsi in tract. nomina quest. 8.
num. 27. sed eo reuerso cessabit potestas huius vi-
carij.

Transferri. 61 Octauō nō procedit in translatione: nam Papa
potest vniō ex causa necessitatis, vel velitaris transferre ali-
m aliud b: quem potest, c. in apibus, in f. 7. q. 1. Sed secundum
ne. cōfēnsiōnē. rei veritatem non viuenti, sed defuncto quodam-
modo Episcopo probatur quem substitui. text. ibi

& superius scripsi, de transla.

62 Nonò cum aliquis relicta priori Cathedra, sua
autoritate ad aliam trāsierit, & alias ei substitutus
fuerit: licet illi priori ecclesia Episcopus esse non
desierit, substitutus tamen Episcopatum habebit
[quia deliquit qui sua autoritate se transtulit,] cap.
Pastoralis, in fine. 7. q. 1. & c. seq. & cap. penult. de
transla. Episcopi.

63 Item beneficium viuentis impretrans censetur,
qñ tantum tempus nō erit lapsus, intra quod po-
tuerit verisimilis notitia mortis haberit: vt per reg.
28. de qua inferius scribam in tract. renuncia.

64 Item collatio facta de beneficio non vacante *imperatio*
non conualefecit, si postea moriatur is, cuius colla-
tum fuit beneficium: quia non firmatur tractu tē-
poris, quod ab initio de iure non subsistit. reg. non
firmatur, de regul. iuris, in 6. leg. quod in initio, illo
tit. ff. & sic docet Barb. in c. cōsultationibus, not. 1.
per illum, text. de dona. facit quod not. in ca. f. de
iure patro.

65 Decimò non procedit in beneficio vacante, *Beneficium*
non tamē libero, vtpote, quia est collatum absen-
ti, si is non acceptet, vel moriatur, mihi cōferri po-
test etiam ab ordinario: quia rationes regulæ locū
non habent: vt docet Anch. in cap. si tibi absenti,
col. 2. de præb. in 6.

66 Undecimò limitatur in eo qui conuertit ad fi-
dei unitatem aliquem locum, quem si postea te-
nuerit per triennium, nemine ab eo illum repe-
tente, vteriusab illo non repetetur. c. 1. de prefcr.
sed ibi hoc est in fidei fauorem: vt ibi scripsi [in
meisinterpret. ad ius cano.]

67 Vltimò non obtinet locum præfara regulæ, *Pena non.*
quando collatio fuerit facta procuratori meo, & *incurret do-*
ego nō acceptauerim: tunc nullam penam patiar *minus pex-*
ante ratihabitionem, quia nullus præbui offen- *collationē*
diculum, nec culpam: ergo sine causa puniri non *procuratori*
debeo, reg. sine culpa, de regul. iur. in 6. Anch. cōf.
397. apparet, col. 1. & quia non videor passus me
substitui, postquam non acceptauī.

68 An verò sufficiat derogatio generalis? Resp. *Derogatio*
putarem non sufficere, tum quia ex stylo apponi *specialis est*
solet: & iste casus est ignotus Pontifici, ergo nō vi-*facienda*
detur illi derogare, nec tollere, quod ignorat. 1. *nec genera-*
mater. ff. de inoffic. testam. & quia non recipiatur *li. efficit.*
derogatio regularum, nisi expressæ fuerint. Gom.
in proc. regul. Cancell.

69 Alioquin nihil prodesse ius, nec regula: quia
semper derogatio generalis apponi solet, & sic
nunquam procederent ista penæ, contra benefi-
cia viuentis impretrantes: quod nequaquam est di-
cendum: ob id sentirem hodie etiam hoc obseru-
ri in hac pena, vt nō valeat collatio facta ab ordi-
nario ei, cui semel collatum fuit beneficium viuen-
tis, nec quidem si à Papa, nisi fuerit expresse de-
rogatum, quia subreptitia diceretur hujusmodi
prouisio, teste Petro. de Vaxio, in tract. de elect. 1.
parte, cap. 10.

70 Et an supplicatio Papæ probet impretrans? *probari*
probari decidit Gomes. in d. regul. 20. q. 5. & si pars
neget eam impretrans, quis habeat probare, ibi-
dem vide.

Sed Subrogatio & gratia si neutri, si nulli, seu noua prouisionis, aut perinde valere taliter impretranti nullatenus suffragetur.

GLOSSA OCTAVA.

P. tñier nō
d-bet subro-
gari.



Ntellege non valere subrogationē, nisi sit regulē isti derogatum: & Papa solet derogare potentibus, usi inifferenter, ut vidi, quod potentiori denegaret per rub. C. ne liceat potentiori: & lvnā. C. si quacunque prædit. potesta. hocq; fuit denegarum tempore Inno. 8. Cardinali sancti Petri ad vincula, teste Io. Staphil. in tract. de literis gratia fol. 165. de literis iustitia.

2. Vnde dicit in supplicatione debere apponi ista verba, Attento quod Orator non est cedente potentior, &c. licet derogetur, etiam pro potētiorē, & favorabilius: tamen si non sit expressum in supplicatione, quod est potentior, non valet derogatio, per not. in c. i. de aliena iudic. mutan. causa facta, & l. i. & per totū ff. illo. tit. plenē scripti in scholasticor. priu. 177. & in constit. Reg. tract. de cef- sio. in 2. tomo. Gomes. q. 15. dicit hodie inifferenter Cardinalibus concedi derogationem: ideoq; prælati per saxa, & per ignes ad Cardinalatus apicem aspirant, & quandoque pecunia: quod est testabilius: & hic est quartus casus in quo regula flectit.

3. Si tamen unus colligans obtinuerit sententiam in sui fauorem, quæ in rem transiuerit iudicatam, poterit etiam potentiori cedere, cum derogatione regulæ: tunc enim omnis præsumptio malitia cessat: nam tunc nō videtur inductus, quod de iure suo diffideret: ut doct. not. in c. 2. de alien. iudic. mutandi, sed hoc casu requiritur, q; sententialata fuerit contra omnes colligantes: nec sufficeret cōtra unum latam esse, quia cum illo collusio posset esse, test. Gomes. in q. i. super hac regula.

Subrogari: 4. Quintus casus quando quis petit subrogari in locum illius, qui tres sententias conformes obtineat, & antequam executioni de mandata efficiat: nō sent. mortuus fuerit: tunc ei qui in locum talis pēcatis qui tres tit. subrogari, necesse nō est, quod petat derogari isti regulæ: quia hic casus in ea nō comprehenditur, cum lis iam sit finita, per clem. i. de re iudic.

5. Et idem si finita erat per sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam per tex. in c. i. de litis cōtest. in 6. Et sic cūm lis sit finita, non præfertur colligantis impetrans, etiam si huic nō sit derogatū reg. Gomes. q. 14. gl. & doct. in c. fi. vt lit. pend. in 6.

6. Sextus casus quando duo super beneficio litigianti mortui gabant, ambobus mortuis non potest subrogari tertius, quia lis est iam finita ideoq; prosecutio liti. tertius tis finitæ fieri, non potest, leg. cum lite mortua. ff. subrogari. iudic. solui. Bonifa. Vital. in cle. i. in 4. concl. vt lite penden, non prohibetur tamen hic tertius beneficium illud de nouo impetrare, cūm vacet.

7. Septimus casus quando lis esset iniuste mota contra mortuum fortè triduo antequam deceperet tunc illa motio litis non inducit virtum litigio. si. l. i. ff. de litig. plenē scribit. Cassador. decil. vlt. de dolo, superius dictum fuit.

Quod etiam strictissimè obseruari mandauit in impetracionibus beneficiorum per priuationem, & amotionem ex quibus suis criminibus, & excessibus forsitan perpetratis, etiam si usque ad definitiū sententiam, que tamen in rem non transferit iudicatam, processum foret.

GLOSSA NONA, & VLTIMA.



Ctauus casus, est in quo nō potest subrogari is qui beneficiū impetravit tanquam vacans per crimē: nam si postea is moriatur, etiam post sententiam priuationis, nō poterit iste impetrans subrogari: nisi sententia priuationis transiuerit in rem iudicatā, ad hoc vt fraudibus obvietur: quia posset aliquis accusare senē, aut valetudinarium, vt cūm pendente processu contingere eum mori, colligas iste fraudulentus subrogaretur: quamobrem secundum hunc text. non valebit subrogatio, nec prouiso noua, nec gratia si neutri, aut si nulli.

2. Idem statuit Alex. 6. in suis regulis, tit. de signa.

Subrogatio grā. videlicet non dari subrogationem vbi lis est impedita,

super priuatione: quia tunc beneficium non est li-

mis: principalius, sed persona videlicet quia nō differit

de titulo beneficij, sed de persona: & q; a nisi prin-

cipaliter agatur de beneficio, impeditur subroga-

tio, Do. & Franc. in d. c. fi. vt lite pend. in 6.

3. Et idem Alex. statuit in tit. de derog. iuris p. nisi

obtineatur à Papa rescriptum, in quo mādetur iu-

dicibus de causa cognolcentibus, q; adueniente

priuatione prouideatur dicto impetranti, adiecta

clausula Decreti: & postea scribatur sic, quod si d.

talis delinquens metu priuati us interim benefi-

cacia in fauorem alterius etiam unibus nostris

cesserit resignatio huiusmodi.

Oratoris sit, & esse censetur post priuationem. sententia Do.

Probūs in c. p̄f. sū, dē offi. leg. lib. 6. Gomes. q. 7.

4. Sed in hoc regnum parū prodesse hoc rescri-

ptum, quia inducit reseruationem, quæ omnino

prohibita est in regno Franciæ: ideo iste vix pro-

hiberetur à resignatione coram Papa, si faceret

mentionem istius reseruationis.

5. Et sic nota quod nō datur subrogatio, nec gra-

tiā si neutri, vel si nulli, perinde valere, vel noua

prouisio, vbi contra aliquem agitur de crimine, &

is moritur: tūc antequam priuetur, nō subrogatur

alius in locum illius: quia beneficium non est litigiosum, sed persona accusata: & ideo pendente pro-

cessu accusatus poterit cedere ante sententiam

priuationis. gl. in d. verb. finita. c. vlt. vt lit. pen. in 6.

c. Per tuas, in fi. de sim. nec poterit eo mortuo pro-

cessus prosequi contra mortuum ad effectum priu-

ationis, quia crimen extinctum fuit morte. I. defun-

cto. ff. de pu. iud. Austr. in dec. Tholof. q. 436.

6. Non potest tamen ille accusatus lite pendente

permutare: vt abunde tradit Bočr. in dec. Burdeg.

q. 205. tractatus, alibi tamen dicam.

7. Item non datur subrogatio in beneficiis consi-

storialibus, hoc est in monasteriis virorum valorē

ducentorum florenorum auri cōmuni xstima-

tionē excedentium quia talia sunt reseruata suprā

Accusatum

pendente ac

cusione ce

dere potest.

In benefi-

cis confi-
ffis

ralibus nō

datur subro-

gatio.

in

in regul. cancellariae.

8. Et de illis solet Papa prouidere consistorialiter: ideo in illis non datur subrogatio, nisi præcesserit alia prouisio, vel commenda consistorialis. & ita seruat stylus curia Romana, teste Staphil. in tract. de liter. grat. tit. de liter. iustitiae, super commissiob. Eſt & alius casus plus dicens, videlicet non admitti resignationes talium: sed in hoc regno Franciæ istæ reſeruationes ſunt ſublatæ, ſic subrogationes non prohibitæ.

9. Supereft alia regula pulchrè huic materiæ conſentanea, qua seruatur, ob id eam hic inſerere nō erit extraneum.

Regula cancellariae XXXV. De impetrando beneficium etiam per annum pacifice poffeffum, alias de annali poffeffore.

Item sanctissimus dominus noſter.

GLOSSA PRIMA.

Sta regula eft vtilis, & seruatur in Frâcia, vnde impetratio iudicatur ſubreptitia, & nulla: niſi exprimantur ſequétia, qua ſunt in forma propter clauſulâ Decreti: vt notat Felinus in c. cum dilecta, de reſcr. Scripti in forma mandat. in Concordatis, quando aliquid de forma ceneſatur: & hoc eft introductum, ratione ſequenti.

Vt improbi lites exquirentium motus reprimantur voluit, ſtatuit, & ordinavit quod quicunque.

GLOSSA SECUNDA.

Ratio huius regule de annali poffeffore. Ationem & cauſam ſtatuti hic adiicit, videlicet vt motus improbi eorum, qui lites exquirunt reprimantur: reprimetur autem quandoquidem non valebit impetratio: & cum impetrantes condemnabuntur ad expensas, damna, & ad mulctam: non quod exquirētes lites tam latè ſint improbandi, quemadmodum nititur Gomes. q. 1. & 2. ſed eorum motus improbi potius arcēdi. Ratio quoque potest eſſe, vt certa & indubitata ſit impetratio, quod facilius Papæ voluntas verè poſſit elici, ac ne ſub inuolucro verborum decipi valeat. vt dicunt Bald. & alij in c. cum olim de re iudic.

Beneficium ecclesiasticum.

GLOSSA TERTIA.

Beneficij nomine & officia, & alia beneficia compenduntur. Omprahedit officium, & dignitatem ecclesiasticam, gl. in clem. auditor. de reſcr. & quacunque alia beneficia: vt ſuperius ſcripsi: & ex ratione regulae comprehenduntur etiam beneficium, quod eft ſub patronatu laicorum, & in caſibus, quibus valet impetratio, nempe quod certa ſit impetratio. Cum igitur conueniat verba, ſic quoque diſpoſitio. leg. 4. §. toties. ff. de danno infecto. c. indemnitatibus. §. ſupradicta. de elect. lib. 6.

Et intellige quicunque beneficium impetrave-

rit, ſiuē per ſe, ſiuē per alium, comprehenditur ſub hac regula, vt eft inſrā: potest enim alius in amicis tef impetrare beneficium impetrare, gl. in cap. non nulli, in ſi. de reſcr. per hoc verbum, qui cuque inſtriorum amicorum.

quia inducta ad vnu effectum, nō debent contrarium operari effectum, leg. legata inutiliter. ff. de leg. i. licet Gomes. q. 55. & feq. dicat iſtam regula defendere inhabiles, dummodo non ſint execrables, quod eft mirum: quia hęc regula non ſolum eft in fauorem poffefforum inducta, ſed ut certior reddatur Papa de beneficij vacatione, & à quo detineatur. & hic ponitur forma expressionis, quā omittens obſeruare nequaquam iutabitur huius beneficio regula: quia contemnere videtur, non exprimendo quod debet. Ideo ſi etiam hereticus vel ſimoniacus poffederit beneficium per annum, quod ego velim impetrare, oportet exprimere nomen poffefforis, gradum, nobilitatem, & quot annis ipſe poffedit, alioqui impetratio nulla eft. ſic loquitur iſte text. generaliter loquens, quicquid iactet Gomes. multa profundens hic, que pa- rum textui conferunt, quandoquidem nō tuerit inhabiles, ſed repellit impetrantem à ſua inepta impetratione, qua videlicet non expressit hic ſta- tutum, & per hoc ceſtant omnes rationes Gomes. in quibus valde laborauit ſed fruſtra.

Si tamen inhabilis de facto impetraverit beneficium, puniendus eft ad damna, intereffe, & ad mulctam, vt ſtatuit hęc regula. in fine: ſtultus enim & inhabilis non debet eſſe melioris conditionis quam habilis. c. eum qui, de p̄eb. in 6. & quia lites exquirit: & motus exquirentium lites reprimendi ſunt per hanc regulam.

Tunc per annum.

GLOSSA QUARTA.

Notafrequentia requiri, antequam hęc regula locum habere poſſit. Primo, q. poffefforū de- beneficium fuerit ab aliquo poffeffum per annum integrum & compleatum, vel plenus. vltra, per hoc verbum tunc f. impetracionis tēpo- re: nec haberet locum huius regulae decisio, ſi poffeffum fuileſt tantum per decē, vel vndecim menses cum dimidio, niſi fuerit annus compleatus. l. 3. §. 1. ff. de minorib. niſi in denotione: vt inſrā dice- tur. Et pro dec. huius regulae facit text. not. in §. fi. ſi de inuest. inter dom. & vassal. oriatur, vbi poffeffio annalis inducit p̄aſumptionem pro vassallo quando ſciente dño & non cōtradicēte poſſe- dit per annum: ius quoque retrahendi feudum il- licite alienatum p̄aſribitur anno computando à die ſcientie contra agnatum non proximum, in §. Titius filios, ſi de feudo defuncti content. ſit inter do. & agna. vassal. §. porrò, qualiter olim feudum poterat alienari. Et vide quā ſcripsi in articul. 2. de mate. poffeff. in 3. tomo ordin. Reg. vbi poſt annū non auditur quis in interdicto, vti poſſidetis.

Et computatur hic annus à die, quo adeptus eft beneficij poffeffionem iſ. cuius beneficium impe- tratur, & poſteā per annum pacifice poſſedit, & cum iur.

Regula de impetrand.benef.&c.

hic non agatur de iure secundi impetrantis, sicut in iuribus suprà adductis pro vassallo, dicerem in anno isto non requiri scientiam ultimi impetratis: adeò quod si possederim beneficium per vnu annum te ignorante: adhuc haber locum ista regula, vt debeat exprimere in tua impetratione, quæ hic requiruntur: aliovi nullius momenti erit impetratio, cùm iste textus non exigat scientiam, sed possessionem, & alia infra descripta.

Immediatè præcedentem.

GLOSSA QUINTA.

Secundò requiritur quod possessum fuerit per annum immediate præcedentem impetrationem: vnde si nunc possederit per sex menses, & postea aliis, denum primus per alios sex menses: non habebit locum hæc regula, per hoc verbum immediatè præcedentem facit l. si idem cum eodem ff. de iuris omnium iud.

Annus continuus regratur ab uno non à duabus. Et sic nō habebit locum in cessionario, vnde si post annum resignauerim minori curatum beneficium: & alius impetraverit, antequam hic minor possederit per annum non habebit locum hæc regula, quia non possedit immediate, vt requirit iste tex. nec ipse, sed alius: & iste tex. non loquitur quod quis possit iuuari possessione alterius quæ est facti, l. denique ff. ex quib. caus. maior. l. Pomp. de acqua possed. scripsi in tract. de pacific. possess. num. 267. quicquid dicat Gomes. q. 34. quia hic intelligitur de proprio possessore, non decedente: alioqui ista regula semper pcederet, quia prædecessoris semper allegaretur annalis possessio: & hoc clarū est, ob id alia non adducam: licet hoc Gomes. firmet. q. 43. cui resp. in tract. de pacific. possess.

Pacificè possessum.

GLOSSA SEXTA.

Pacificè quando dicitur. **T**ertiò requirit, quod quis pacificè per annum illud beneficium possederit, id est sine lite & controvëria: ideoque citatur etiam nulliter, dummodo processus sit introductus, non dicitur pacificè possidere, quia non sine lite & controvëria possedit. cl. grat. de rescr. plenè scripsi in tract. de pacific. possess. in 3. limit. num. 164. & seq.

Pacificè an possesso an per ciuitatem in uadam interrumptatur. Verum tamen animum suum hic Gomes. an. pacifica possesso interrupatur per citationem, nullam, vel sequestrum. Sed quorsum hæc, cùm iste dicat impetrantem debere exprimere eum, qui pacificè possedit per annum, si beneficium sit sequestratum: si processus sit introductus, siue iure, siue iniuria, non dicitur pacificè possedit: ergo nō habet locum regul. alia non probbo, quia hæc sunt plana.

Non recipi fructus an pacifice dicatur possede re. Afferit etiam idem Gomes. q. 47. eum qui non recipit fructus, non dici pacificum quo ad ista recipiunt an pacifice dicatur possede re. Cuius tamen sententia non essem, quia is qui sine controvëria possidet beneficium, dicitur illud pacificè possidere: nam licet nō recipiat fructus ratione priuilegij, c. si propter de rescr. libr. 6. c. si tibi de præb. tamen non munus dicitur pacificè

possidere titulum beneficij: & ideo impetrans tenetur exprimere ea quæ hic statuuntur, pluribus hoc probarem: ni tam facile videretur, & clarum, quod Soli faciem esset admouere. Annus etiam computatur à die litis finita, cum cœpta semel effectis. & intellige hic possessum, siue cum titulo, siue non, vt docet Gomes. q. 33. & sic habet secundū eum locum etiam in minore, qui possedit beneficium curatum sine dispensatione: quia hoc est introductum, vt certior Papa reddetur de possessore beneficij, & sic non in fauorem possessoris simpliciter: vt in 2. gl. dixi. Ideo habebit etiam locum contra simplicem possessorem sine titulo pacificū annalem alias si voluisset, dixisset habentem titulum. c. ad audientiam de decimis.

Et quod certo modo vacare pretenditur.

GLOSSA SEPTIMA.

Vartò quod beneficiū prætendatur certe modo vacare, alias diceretur quis beneficiū viuentis impetrare, quod est prohibitum, vt suprà dixi in regul. proxima: & tenetur hic impetrans certum modum vacandi exprimere. c. suscepsum de rescr. lib. 6. alias non vallebit impetratio, etiam si diceret vacare per modum in cancellaria exprimendum, vt in regul. Cancel. 40. sed potest exprimi quilibet vacationis modus, etiam per resignationem: vt docet Cassador. in dec. 15. super hac regula.

Nec habet locum, si reformetur prima gratia, quæ erat nulla, eo quod non fecerat mentionem. *Reformatio in prima illius regulæ: quia licet prima sit nulla, reformatio tendit ad hoc, vt det illi spiritum vitæ, & quod in vacat.* primæ gratia fuit omissum, per hanc secundam gratiam suppletur omissum in alia, gl. in c. si Apostolica, de præb. lib. 6. Gomes. q. 29. quod mihi parum arridet: nam aut est derogatum in secunda gratia, huic regulæ: & tunc propter derogationem non est dubium regulam non habere locum.

Si autem secunda gratia, quæ est reformatio primæ non deroger regulæ, oportet quod causa exprimatur, cur prima gratia nō valuit: ergo debent exprimi ea, quæ hic continentur, alias non valeret reformatio: vt de his plenè scripsi superius in bullæ & hoc docet expressè, gl. quam allegat Gomes. & dicit ita curiam seruaret: & illam gloss. probant ibi doct. & Felin. in capit. in nostra. correlat. 16. de rescript.

Deinceps impetraverit.

GLOSSA OCTAVA.

Vintò requiritur, quod illud beneficium impetretur & c. effectu. l. prima. ff. quod quisque iuriis, non enim habet locum in volente impetrare, nec impetrante quidem, sed non prosequente, nec etiam procedit in eo, qui impetraverat, tempore huius regulæ. Cùm tex. dicat deinceps, & sic iste textus futura respicit, nō præterita, sicut de natura legis est. c. fi. de constit. Ideo si quis impetratione sua velit ut, locum habet

*Impetrans
mox pro-
prio, siue in
piat de regula: alioqui non procedet: vt docet Gome-
l. q. 4. habet quoque locum & si motu proprio co-
exprimere cedatur: quia hic impetrans dicitur, & eadem est
ratio: vt plenè scripti in forma mand. in verb. mo-
tu proprio, id est siue impetraverit in titulum, siue
in commendam, cum non possit diuersa ratio assi-
gnari: vt etiam docet Gome. quest. 26. etiam siue
in vim nouæ prouisionis, si neutri vel alterius gra-
tia ex identitate rationis: vt docet idem Gome.
quest. 28. & putarem habere locum tam in impe-
tratione à Papa facta, quam à legato, quæ fer-
ez qui parantur. c. fin. & clem. fin. & de offic. legat.
in s. & clem. sed non in ordinario in quo ista non
exprimuntur. d. clem. vlt.*

Nomen.

GLOSSA NONA.

*Nomen &
cognomen
possessoris
in impetr-
atione exprim-
endum.*

Sexto in impetracione requiritur nomen & sic nominis expressio illius, qui posse-
derat beneficiū pacificè per annum: &
quamvis iste tex. nihil exprimat de co-
gnomine, tamen illud etiam debet exprimi, quod
videlicet certior impetratio reddatur: imo etiā si
plura haberet nomina: nam quod de uno dicitur,
& in duobus procedit. l. singularia. & l. certum. ff. si
cert. perat. scripti in §. teneantur. de collat. in Con-
cord. nec sufficeret exprimere tale beneficium. S.
Seuerini Pa. indebet possidum, non exprimendo
nomen possessoris, cognomen, & ista quæ text. hic
requirit.

Gradus.

GLOSSA DECIMA.

*Gradus pos-
sessoris effi-
exprimendus ab im-
petrante.*

Septimo debet exprimi gradus possesso-
ris beneficij, si quæ habeat, & si possidum
fuerit beneficium à doctore, etiā si illud
fuerit vnitum, verum tamen per annum ab eo
possidum: oportet enim illius nomen, & gradum
exprimere: & tunc habebit locum hæc regula cum
impetrans afferit non esse vnitum, & ita iudicavit
Rota, teste Cassador. in deci. 13. utrum obtinens,
super hac regula. Et Gome. q. 25. refert gradum
quoque hic accipi pro dignitate: vt impetrans di-
gnitatē possessoris exprimat, si forte sit protonota-
rius, aut alia prædictus dignitate, vel gradu docto-
rus, seculicentia: & vt in reg. prærog. lulij. iij. & in §.
teneantur, de colla. in Concord. ideo qui talium
possessorum beneficia vult impetrare, debet hoc
conditionaliter exprimere, siue is occulte, siue
palam doctor effectus sit, quia fama debet inspici:
& si videat istum iura, vel Theologiam interpre-
tari, dicat eum doctorem: quia tales sic consue-
runt esse, & dicat forsan, vt supra scripti. Pa. in c. i.
de fer. scripti. in Scholast. priuileg. quod possit quis
profiteri, etiam si vere non sit doctor.

Et nobilitatem possessoris eiusdem.

GLOSSA Vnde CIMA.

Ctaud nobilitas possessoris beneficij est Nobilitas
exprimenda, in hoc casu, si fuerit nobilis possessoris
& sic consideratur hic nobilitas, vt in ca. annalis ex-
de multa. de præben. gl. in c. constitutis. de appell. primanda.

Licet regulariter impetrans beneficij non te-
neatur exprimere nobilitatem: quia nobilitas non
est causa retrahendi concedentem, sed inducen-
di, cum non sit apud Papam acceptio personarum.
c. venerabilis. de præbend. doctor. in ca. ad aures.
de rescript. Ioan. de Selua in tractat. de benef. in
3. parte. q. 12. & intelligo hic nobilitatem siue ex vtro-
que parente, de qua in d. c. venerabilis, siue ex pa-
tre tantum, quia nobilitas non procedit à sola ma-
tre. l. nullus. Cod. de Decur. lib. io scripti in §. cum
verò de collat. in Concord. & sufficit quod ad no-
bilitatem exprimendam, istum, cuius beneficium
imperatur, reputatum esse nobilem. arg. l. Barba-
rius. ff. de offi. præt. & si ignoraret an sit nobilis, pote-
rit in signatura apponere à tali N. &c. qui forsan
nobilis existit, &c.

Et quantum ipse possedit.

GLOSSA DVODECIMA.

Nono exprimi debet, quot annis possede-
bit beneficium: quia post tres annos, Papa
nollet conferre, si cum colorato titulo
possidisset: vt in reg. seq. & abunde scri-
psi in tract. de pacific. posset. non tamen haberet
locum ista reg. si beneficium hæretici impetrare-
tur cum sit ipso iure priuatus. tex. in cap. quo iure,
vbi Dom. & Ale. 8. distinet. hoc expresse fuit deci-
sum in Rota, vt refert Cassad. deci. 14. super regul.
Cancel. sed tutius esset exprimere, vt superius
scripti, nam postquam hic hæreticus, vel simonia-
cus tenet, pro possidente habetur. c. eum qui, & c.
si beneficia, de præb. libr. 6. scripti in tract. nomina.
q. 9. nu. II. & quamvis Gome. hic q. 38. dicat quod
impetrans petit in sua impetracione derogari reg.
ista expressione opus est, alias non. Ego dicerem.
impetrantem inditu. Ita teneri exprimere supra-
dicta, & quot annis ipse possidor tenuit: vt Papa
videat an triennium sit elapsum, vt non moleste-
tur possidor triennialis, iuxta reg. Cancel. in tract.
de pacific. posset.

*At specificam & determinatam (ex qua clare poterit
constare, quod nullum ipsi possessori in beneficio
ius competit) caussam in huiusmodi im-
petratione exprimere.*

GLOSSA DECIMATERTIA.

Cecimo oportet caussam exprimere spe-
cificā non in genere, vt si diceret vacans
nam expressionē in individuo requirit
primē: in
hic textus ibi, & determinatam: ex qua
expressione clare pateat summo Pontifici, quod in beneficij
possessor nullum ius in beneficio habet, vt pote annalis pos-
quia erat excōmunicatus tempore collationis sibi
factæ ab ordinario: vel alia caussa exprimatur, ac
modus vacandi, alioqui impetratio non valet: quia
Papa non intendit derogare iuri alterius, vt supra

Regula de impetrand.benef.&c.

dictum extitit, nec beneficiū nondum vacans cōfere intendit. c.1. & per totū de concess. prēbend.

Si tamen quis diceret derentorem nullum ius habere, nullóque titulo, nullóve iuris adminiculō iuuari, sed temerē, & de facto per annum detinuit. c. beneficium tale horum verborum expressio sufficit, licet nulla alia causa exprimatur: nā illa verba nullo iuris adminiculō operantur, vt possit dici illum possedit de facto, & temere, postquā iuris non habebat adminiculum: nec aliter hoc casu fit derogatio, vel mentio istius regulæ, cūm clarē sit expressum, cō quod de facto, & sine titulo dictum fuit.

Casus in quibus valet impetratio sine expressione.

Si vero dicatur partem nullum habere titulum, saltem canonicum, quia non exprimitur specifica causa, quare ius illi non competit: ideo derogandum est ut regula in hoc, & quo ad hanc partē, quia nō expressa causa, & iste est stylus curie Romane.

E hic ista regula non habet locum, quando illi est derogatum. Item quando in signatura est apposita illa clausula, Quod maior specificatio fieri possit nominis, gradus, nobilitatis, & temporis, postmissionis, &c. vt scripsi suprā in signatura, vide etiam alios casus, quies in proxima regula scripsi. Ethic requiritur clara expressio, nō amphibologica, nec incerta: alias imetratio confusa non valeret gl. & doct. in c.2. de elect. in 6. nec etiam in resignatorio, & in eo qui possedit in proprietatem, videlicet tanquam vñitum: vt Gomel. hic plenē explicat.

Et infra sex menses ipsum posseforem ad iudicium enocari facere.

GLOSSA DECIMA QVARTA.

Possessor intra sex menses est ad iudicium venandus.

Ndecim oportet imetrācē curare, vt possessor euocetur intra sex menses computandos à die, quo hic imetravit beneficium à Papa, alias imetratio nullius est momenti: vt in hac regula habetur, quia interdum imetrans non agebat per annum: ideo statuitur vt intra sex menses quis agat: vt vult in simili. l. diffamari. Cod. de ingenu. & manusmiss.

Fallit si propter bellum, vel aliud iustum impedimentum non potuisse habere literas: vt scripsi in §.1. in verb. impedimento. de collatio. in Concord. & in tract. de excusa. & exonii in 3. tomio constit. regiar. Gomel. q.14.

Idem si possessor vel imetrans mortuus fuerit ciuiliter, aut naturaliter, vt excusat, si nō fecerit intra sex menses euocari: facere possellorem, quia per eum non stet: cūm igitur per eum non stet, ei non est imputandū. l. in iure ciuil. ff. de reg. iur. & idem si contentus cedar, vel decedat ante annum: vt etiam excusat imetrans, si non fuerit hoc prosecutus vñque ad sententiā: vt docet Cefad. in decis. 16. idē quod super hac regul. Cancell.

Veruntamen istud tempus solet per Papam prorogari, antequam sit elapsum, quia post lapsum prorogari nō potest. l. sed si manente. ff. de precar. testis est nobis Staphil. in tract. de literis gratia. fol. p. sed iterū poterit beneficiū imetrari: & in hoc Franciæ regno sufficit intra annum agere possefō-

rio coram iudicibus Regiis: & sic nō seruatur hēc regula quō ad hoc.

Causam que ex tunc, desuper infra annum usque ad sententiam definitiū inclusuē proferre qui debet, & teneatur.

GLOSSA DECIMA QVINTA.

Dodecim oportet causam inchoatā in tra sex mēs prosequi, ita ut sententia intra annū à die vocationis in ius com- purandū consequat: perhōc verbum; Extunc. prosequi debeat, non dicit finiri: quia hoc non est in partis pōtestate semper sed interdū in- dicis: vt in l. properandum. C. de iudic. & sufficit quod non stet c per partem: non vidi tamen ob hoc beneficium amitti in Francia, vbi processus sunt longissimi. Solent tamen imetrantes quandoque à Papa prorogationē imetrare: vt suprā dixi in patria obedientię, quod rārum est in hac patria, cūm in hoc non seruetur.

Idem si mortuus fuerit imetrans intra annum, vt non imputetur, si non fuerit prosecutus ad sententiam, vel si cesserit: potest enim cedere in qua libet parte anni ante finem, pē text. in commissa. de elect. in 6. Sic concil. Cefad. decis. 17. quō ad dictum in hac reg. Cancel.

Alioqui imetratio predicta & quecumque inde secuta nullius existat firmatis.

GLOSSA DECIMASEXTA.

Ge hic decretum annullans, vt nō va- leat imetrations facta nisi seruata *tā in can-* *fa appellati-* *onē potest* *contra im-* *etratiōne* *inuidam.*

formā hic posita, nec inde secuta: & sic in secunda instantia poterit opponi ad annullandum primā sententiam: vt decidit Cefad. decis. 12. obtinuit super regul. Cancel.

Intellige quād is qui possedit per annum, potest se iuuare possessione annali ad excludendum imetrantem, ed quod non expressit ea, quæ hic statuta sunt, sed non ratione suæ possessionis annalis, sed subreptionis: quicquid dicat hic Gomel. q.44. vbi multa scribit super hoc. Sed vt arbitror, extra oleas vt quilibet videre poterit per istū text. sed tamen pulchrè elucidat ista verba, & inde secuta quæstio. 78. vide ibi, si non graueris.

Et idem imetrans de damnis & iusteresse possefō rem predictum propterea contingentibus es satisfacere & si possefōrem ipsum iniuste, friuale, & indebitē molestasse repertus ext. terus.

GLOSSA DECIMASEPTIMA.

Ondēnari ergo debet is imetrans, qui ad iudicium vocavit temerē possefōrem *temere con-* *beneficij in dānis, interēsse, & expēnsis: demāndare* *vt scripsi in constit. reg. in titu. de mater.* *te: in expē-* *possefō. art. 12. & in tit. de exp. dam. & interēsse. 3. sis dānis* *& interē-* *simo cōmetita. facit l. eū quē temerē, ff. de iudic.* *quia*

& hic non exprimit condemnandum in expēnsis.

Quia satis à iure expressum est, ut vixius victoriū expensis condemnari debeat. l. properandū. §. sin-autem alterutra. C. de iudic. ideo condemnabitur iste impetrans, iniuste etiam ad expensas, intellige si petatur à parte: vt dicit gl. in c. f. de rescript. ideo pars potest impetrationi renūciare, & possessor etiam petitioni expensarum, sed quo ad mulctam non poterit sine Papæ procuratoris, vel domini assensu: quia hæc mulcta ad eum pertinet, quamvis prolixè distinguat hic Gomes. q. 7. putas etiam hic q. 40. hodie non esse in usu, vt quis ad interesse condemetur: quia interesse & damnum, idem videtur. Sed aliter responderem damnū dicā diminutione. l. 3. ff. de damno infecto. Secus in interesse, vt scripti in interpre. l. vnic. C. de sent. quæ pro eo quod intereat: ideo etiam hodie interesse debetur: & iudices quotidie condemnant ad interesse in beneficialibus: vt scripti in tertio commenta. tomo constit. Regiar. Et sic nota hic, quod si quis impetraverit beneficiū pacificè possatum per annum, non exprimendo quæ hic statuantur, impetratio erit nulla.

Si autem post impetrationem non vocauerit in ius possessorē, non condemnabitur: vt dicit hic tex. Sed si vocauerit in ius post sex menses, & vsque ad sententiam perseverauerit, & prosecutus fuerit, ad damna, interesse & expensas condemnandus erit: & hoc videtur decidere. Gomes. q. 82.

*Quinquaginta florenos auri persoluere camera
Apostolia sit astriktus.*

GLOSSA DECIMA OCTAVA.

In iusta lisi  **T** sic patet mulctam Apostolicæ camere: esse soluendam: quod est verum in terris Papæ subiectis quod ad temporalē iurisdictionē, alias applicaretur illi fisco, qui habet temporalem iurisdictionē in loco: vt scripti in l. si qua pena. ff. de verb. signis. Et sic iniuste litigans non solum condemnatur ad expensas, damna, & interesse, sed etiam ad mulctam vt hic facit §. statuimus. de fruol. appella. in concord.

Verum iudices Regij in hoc Regno de possessoris beneficiorum cognoscentes non seruat hanc mulctam, sed ad damna interesse, & expensas temere impetrantem condemnant, ratione legis Regiae, de qua ibidem in d. consti. Reg.

Nec aliis quām premissa vacationis modus etiam per literas si neutri, aut subrogationis, vel alias fibi que ad hoc, vt beneficium huiusmodi ea vice consequi, aut obtinere valeat, quomodolibet suffragetur, illudque nullatenus in ante litigiosum propter cōfessetur.

GLOSSA DECIMA NONA.

Littera si neutri, subrogationis, et perinde nulli, subrogationis, perinde valere, aut do imperia alias quia esset tollere ius possessori quæstū: ideo non posse prohibetur, ne alias modis in præiudicium possessoris exprimatur: sed absolvetur eo casu possessor, 

nec beneficium dicetur litigiosum, de quo superiori dixi: ideo forte de nouo impetrari posset ante triennium exprimendo possessoris nomen, gradum, & nobilitatem, & quod annis ipse possedit, seruando istam regulam, quam prius neglexerat.

Quod etiam extendi voluit ad impetrantes beneficia ecclesiastica cuiuscunque qualitatē per priuationem & amotionem, vel alias propter commissa, excessus, & crimina vacantia, vel vacatura.

GLOSSA VIGESIMA.

 **S**ta verba sunt addita à sanctissimo Papa Julio tertio, & verba sequentia, ex quibus patet, quod impetrans beneficium vacans vel vacaturum propter crimen, debet seruare ea, quæ in hac regula superius expressa sunt, & illa quæ scripti in regul. præcedent. gl. vlt. quo ad impetrationem beneficiorum, quæ prætenduntur vacare per erimen: ideo hic nihil repetam ex superius dictis.

Et similiter ad impetrantes beneficia tanquam vacanta per deuolutionem.

GLOSSA VIGESIMA PRIMA.

 **M**petrantes vacantia beneficia per deuolutionem debent ea exprimere quæ superius expressa sunt, alias non valebit impetratio: nisi sit huic regulæ derogatum, vel in signatura fuerit adiecta clausula. Quod maior expressio fieri possit, &c. vt in signatura scripti suprà: etiam regulariter procedit iste text. in omni vacatione, quæ certa esse debet, ideo ista exprimenda vt superius in bulla no. prouisio. dixi, in clausa pro expressis.

Et non solum hæc clausula ultima excenditur, vt impetrantes beneficia per deuolutionem exprimere debeant, quæ suprà dicta fuerant, sed etiam vt intra sex menses debeant in ius vocare possessorum, & sententiam præsequi intra annum. Quia clausula in fin. possia refertur ad omnia præcedentia. l. talis scriptura, de lega. i. ff. scripti in l. vna. C. de senten. quæ pro eo quod intereat profer. Verum quo ad hoc ultimum, ut videlicet intra sex menses vocare in ius possessorum debeat impetrans iure deuoluto, non seruat in Fracia, sed sufficit intra annum litteras saeinas impetrare. artic. 2. de cauf. benef. in const. regiar. & in ius vocare possessorum, etiam quo ad prosecutionē usque ad sententiam intra annum, non seruat præxis Franciae: Alia licet hic amplè videre per Gomes. ne plura.

Vltimò notandum est, quod si quis impetraverit beneficium vacans per incapacitatem possessoris pacifici, & eum non inquietauerit in vita, non poterit postea illius incapacitatē allegare, si diu steterit post impetrationē, quia forte dispensationē illius subripuit: sed si non longo tempore possederit tunc poterit impetrās probare illius incapacitatem, & prouis.

promis, per obitum non tenetur: vt docent do.de
Rota deci.109.agenti,in no.[subtit] de rerum per-
mutat. dec.4.] & Panor.in c.illud,de præsumptio.
& Aufre.in dec. Tholo.consil. 467. Roma. consil.
465.in re præsenti:aliás daretur materia calūnian-
di & probandi mortuum non fuisse dispensatum,
qui erat : & sic dicunt fuisse iudicatum pro fratre
Ioan.de Neufbourg.super prioratu sancti Deside-
rij. Sed siis,per cuius mortem habeo ius, non fuit
pacificus possessor, debeo ostendere titulum illius:
vt supra probatum fuit. & sic consuluit Bertran.
consil.132.dubitatur,in fin.vol.2.ex 1. editione.alia
videre cuiilibet est liberum per Gomes.

De gratia, Rationi congruit.

*Formu
lari
gationi con
gruit.*

ALiud rescriptum dicitur Rationi congruit, ut si prouisus à Papa Clemente fuero de beneficio, & habuerim tantum signaturā: postea eo mortuo Paus Pontifex immediatus expediet bullas sic, Paus, &c. rationi congruit, & conuenit honestati, ut quae de Roma. Pontificis gratia, seu benignitate prosequendo iusta desideria petetūm procelrūt, licet eius superueniente obitu Apostolicæ super illis literæ confessæ non fuerint, suum plenum consequatur effectum, &c. & de hoc loquitur regula cancellaria, octaua: & istud tendit ad cōseruanum ius, quod habeo ex prima impretratione.

Gratia fa-
cta per mor-
tē Papa nō
extingui-
tur, sed à
successore
expeditur.
2 Notandum est, quod vbi Papa, aut alijs con-
fert alicui beneficium, aut aliam gratiam facit, si
Papa moriatur, gratia tamen nō est exticta: quia
solo verbo gratia perficitur c.institutionis. 25.q.2.
cle.dudum.in fin.de sepultur, Archidi. & alij in §.
vniuersitati,in procem.6.

3 Vbi dicit lo. And. ius quæsumus parti per concessionem factam non expirare per mortem concedentis, dummodo hoc probari successori possit: quæ probatio si illi fiat, literas expedire debet sub hac forma, rationi congruit. hoc dicit Petrus de Biaffio indirecto. electio. 3. parte c. 28.

4. Et ista habent etiam locum in principe seculari
ut si gratia probari etiam per testes possit, debeat
a successore expediri: ut firmat Bonif. in procem.
Clem. §. nunc igitur, colla. 3. nu. 16.

*Gratia si sit tamē gratia esset extincta, non daretur hoc
neutri non rescriptum, ut in vniōnibus, quae non sunt sortitiae
datur segra effectū, & in expectatiis, vnde dicunt quod præ-
tia sit ex iustitia rogatiuæ, ut graduatus non graduato præferatur,
ita.
non dantur per formam rationi congruit, quia tol-
luntur per mortem Papa: ideo per alium concedi
non solent, nam per reg. Cancella, tolluntur hæ-
prærogatiuæ, reg. 10. Inno.*

*Requisita
in literis ra-
tioni con-
gruit.*

6 Ex his literis colligamus, quod primò Papa
salutat, ut moris est in aliis: demum narrat con-
gruere rationi & honestati, ut illa quæ ex gratia
concessit eius prædecessor, sortiantur effectum,
licet non fuerint confessæ literæ propter Papæ
obitum, & hoc rationi congruum esse dicit: quia
inquit diuus Grego. si ea destruērem quæ ante-
cessores nostri statuerint, non structor sed euer-
sor esse iustè probarer. c. si ea. 25. q. 2.

7 Secundò l'apa dicit, quod si literæ cōfēcta non fuerint, de bulla intelligit: nam cum signatura e-
gulariter non probet, vt superius dixi, quaius sit perratione
confecta, tamen successor bullas conficiet: nā ista
clausula, rationi congruit, non solet in signatura
apponi, sed in bulla.

^{8^a} Ideo siue Papa viua voce prouiderit, siue per ^{apud eadem} rescriptum impetrari solet: & vi-^{sore}, diuina expeditionem Clementis septimi super prouisione viua voce facta, iurē tamen probata.

9 Tertiò dicit conuenire honestati, ergo ea implēda sunt, quæ honestati, conueniunt: quia iuris præcepta sunt, honestè vivere, alterum non ledere, ius suum vnicuique tribuere. I.iustitia. §.i.iff. de iusti. & iure. §.iuris præcepta, illo titu. in institu. & multa dixi in gl. Concordatorum, in verbo inducunt, in forma manda fecit quod dicit Bal. I. quod ex liberta. C. de ope. liberto.

10 Vbi dicit dominum nō posse cogere suas subditas ad saltandum & tripudiandum in castro suo; quia ius honestatis semper cēsetur exceptū : ideo à liberto turpes opera non debentur, sed tantum quæ honestē p̄fūtari, & sine turpitudine possunt. Ieiun. & I.hz de mun. ff. de oper. liber. Deci. in l. semper in contractibus ff. de reg. iur.

ii Et sic infurter quod ius erat iam quæsumum & concessum impetranti, alias non esset congruum & honestum: dicit gl. in cle. dudum, ingl. incip. verbo de sepul. nec hoc Papa denegare debet, alioquin male faceret, & contra rationem, & honestatem, & sic peccaret, per lvnā. C. ne sis rem quam vendi.

equin.libr.10. vbi sunt ista verba retractare fiscum,
quod semel vendidit, æquitatis honestatisq; ratio
non patitur. vbi dicit Lucas de penna legē funda-
ri super ratione. æquitate; & honestate.ca.erit au-
tem lex. 4.dist. scripti in proce.or. reg. in i. tomo.

12 Quartò interdum foler Papa addere hæc verba, rationi congruit, ut ea quæ de Rom. Pontifici gratia in prosequendo desideria iusta potentium, processerunt, &c. & sic per hæc verba patet, quod Papa nollet expedire dispensationem ad qua uor^{bet expedi} beneficia vel ad aliud, quod iustum non habet de- re. siderium nam iustum tantum vult expedire desiderium potentium, nō iniustum. arg. I. iustum de- siderium de eden C.

13 Et quāvis prædecessor concesserit tam stultā dispensationem, successor nō expediet eam, quia non rationi congruit: & si prædecessor erat Domi no Deo infidelis, successor fidelis esse vult: & iusta petentibus non est denegandus assensus: sed ecōtrario sic l.2. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur.

14 Quintò Papa narrat prouisionem factam per *Integre ext-
prædecessorem, vel reseruatum ecclesiam isti im-
petranti, & Pontificis obitum: ob id vult, vt præde-
cessoris gratia plenum fortiatur effectū: plenum
dicemus effectum integrū, in quo nihil deerit, per *In gratia
l. si arborem ff. de seruit. vrbano. p̄dicio. abunde nativitatem
scripsi in l. Herennius ff. de ver. signi, & sic inte-
græ gratia executioni mandabitur.**

15 Sexto in his literis omnia exprimēda sunt, quā
in noua impetratiōne: quia in his cōtinetur nouā.
prouiso p̄d̄ecessori, ergo, omnia exprimenda
sunt

funt, quæ in bullæ nouæ prouisionis, quæ scribunt Feli. & doc. in c. ad aures, & c. in nostra, de rescrip. in gl. Cōc. in verb. pro expressis, in forma manda.

16 Quod est verum, si fiat pro noua prouisione, alioqui pro qualitate illius rescripti, pro quo concipitur, formari debet hoc rescriptum: & superius vide, quæ in bullæ scripti nouæ prouisionis.

17 Septimò addit, ne autem pro eo quod super collatione & prouisione beneficij superueniente obitu Apostolicæ literæ cōfēctæ non fuerint, collationis & prouisionis huiusmodi fruſtreris effectu, volumus, & autoritate Apostolica decernim⁹, quod collatio & prouisio prædictæ perinde à dicta die valeant, &c.

18 Et sic hæ literæ vim perinde valere habet, quod est verum quantum ad effectū, & executionem, non quo ad prouisionē: ideo si prior collatio subliter habet, reputia eſſet, per has literas non sit confirmatio, ut valeat, niſi quod ad probationem: & hoc patet ibi, ſuū foras if expediāt effectū, ac ſi ſub ipſius diei data confeſta ī a prede- fuit, prout ſuperius enarratur: quodque prä- cefſore fuit, ſed non quod ad a- lia.

19 Ecce concedi istas ad probationem, & non vt de nouo ius concedatur, vel confirmetur: quia nō potest confirmari defectus non expreſſus, ut proximè dixi: & ſic datur ad conſeruandum ius, non verò ad quærendum de nouo.

20 Octauò magna est differentia inter istas literas, & perinde valere: quia hæ confirmanit inutile, de valere, ut ſuprā dictum fuit, in materia perinde valere: ille ſi ne- lae verò quæ rationi congruit vocantur, expediūtur ratione probationis, & executionis: ſed Papa non vult confirmare primā prouisionem, ſi ſit invalida: quod est notandum, ſed vult ut valeant ac ſi expeditæ fuissent à prädecessore: at ſi à prädecessore factæ non valuerint, nec nūc quidem valebunt: nec intendit hic Papa confirmare ius inutile, niſi quo ad probationem.

21 Item hæ literæ valēt à data primæ signature, literæ verò de perinde valere, à data istarū literarū non primæ confeſſionis, ſi aliud ſit interim impetrans: ut ſuprādictum fuit, & literæ istæ perinde valere, ab eo qui primam confeſſit gratiam dantur, iſtæ à ſucceſſore: ut ex ipſis literis conſtat.

22 Non ſi expedita fuit mihi bulla à Papa prädecessore, quæ tamē mihi nō placet, quia noluit mihi ampliā facere gratiam, ideo mortuo illo Pontifice, ego facio expedire alia ſub forma rationi cōgruit, ampliorē, hæc ſecunda non valebit, quia nō conguit rationi, ut iterū expediatur, & aliquid addatur: nā omnis actus intelligitur de primo. l. boues. §. hoc ferme. ff. de verb. fig. c. non potest de pre.

23 Et iſta eſt ſubreptitia: nam ſi Papa ſciuifſet bullam priuiliū expeditam, non hanc confeſſifet, vel non tam facile. c. poſtulati, in fin. de rescrip. & hoc ſapius vidiri fieri.

24 Et quia iſta verba rationi conguit, denotant cauſam finalem. l. fi. ff. de hæred. iſtit. gl. in reg. 8. cācellariae, & cauſa ceſſate ceſſat effectus. l. quod dictum. ff. de pac. c. cum ceſſante, de appel. quod

est verum, quando iſta bulla erat valida, ſecus li- nulla: quia literæ nullæ non impediunt alias: c. ex tenore, de rescrip. nām quoties vitiosè cautum eſt pro non cauto habēdum eſt. l. quoties. ff. qui ſatifa- da. cogāt, ideo ſi prima bulla erat trāſcribenda & reformanda iuxta ſignaturā, poterit ſic reformari per rationi congruit, mortuo primo con- cende: prout ſuperius in bullæ nouæ prouisionis ſcripti.

25 Decimò iſtae literæ expeditunt ſiue ab im- mediato, id est, à Clemente 7. ſiue ab alio: licet cō- trarium teneat gl. in reg. 6. Inno. 8. & hoc ſtatuerat Alex. ſextus: ſed hodie contrarium ſtatuit Paul. in reg. 8. quia ea videtur ratio, quando nō potuit bu- la expediti, nec à mediato; nec ab immediato, ideo rationi congruit, quod expeditatur, poſtquā ſu- ſcitur. erat ius impetranti quāſitum: ob id nō debet fieri diſſerētia inter iſta: ſed Iulius Papa tertius ſtatuit, quod confeſſa à Clemente ſeptimo mediato ex- pediantur utque ad ſex menſes duntaxat à die coronationis computandos, poſteā non.

26 Undecimò ſi bullæ in vita alterius Pontificis pouerint expediti, non debet poſtea iſtae literæ confeſſi, per arg. à contrario. tamen hodie ſi expe- diantur, valebunt: quia non inuenio quod annūl- lentur hæ, ſi fuerint expeditæ intra iex menſes, per regulam cancellariae, cuiſaſile derogatur, & eam in Francia non vide ſeruari.

27 Vnde ſi quis fuit pauper, & non potuit bullas habere à confeſſente, nec ab immediato, poterit confeſſi ab alio mediato, quia rationi conguit: nec debent hoc caſu recuſari, ſicut de appellante dicitur quod poſt annum poſt expediti prosequi cauſam appellationis. in c. cūm ſit Romana, de appella.

28 Ultimò hæ literæ rationi conguit concedun- Gratiā ratione, non ſolū in prouisionib⁹ factis à Pontifice iom̄ con- prädeceſſore, ſed etiam in aliis gratiis, & dispensa- gruit, quan- do expediti- ditionib⁹: ſuper literis verò iuſtitia non ſolent dari, poſſit.

alias iſte cōcēdens ſecundas tenet Deo reddi- re ratione, quia iuuat ad malum faciēdū: ad quod ſummi Pontifices adiuertere debent, quia exacta de his & omnibus aliis reddent rationem Deo Op- timo Maximo, cui laus & gloria ſit perpetua, Amē.

De dispensationibus.

1 Onſeruātur nobis beneficia, ac reti- Dif- nentur per dispensationes, ideo de il- fici- quid ſit.



dispensationis definitio ſeu defi- tradi ſolet ab interpretibus: ſic eſt prouida iu- ſitatis communis relaxatio, vtilitate ſeu neceſſitate penſata, vel eſt rigoris iuriſ communis relaxatio facta cū cauſe cognitione. glo. & doct. in c. requi- ritis. §. niſi rigor. j. quaſt. 7. Specul. in titu. de lapsis & dispensatio. §. i. in 1. parte. Panor. in c. cūm in cunctis, col. i. de elec. & in cap. dudum. 2. colum. antepen. de electio. ac. in cap. de multa, & cap. ex- tirpandæ. §. qui verò, de præb. & dispensationes rerum nonnunquam cogunt parum quidem à debito rigore quofdam exire foras ut maius ali- quid lucrificiant, cap. dispensationis. i. quaſt. 7.

De dispensationibus.

2. Budæus in annota priorib^o ad Pandec. dicit latine loquendo soluere legibus & canonibus significare, quod diximus dispensare: at iure consic. ait gratiam iuramenti facere, quod est dispensare super iuramento, seu in ramentū remittere. l. iuris iurandi ff. de iure iuri, indugentiam dispensationē esse dicit Bal. & Dec. in c. at si clerici, in f. de iudic. ego tamen explico in l. solutionis ff. de verbo signifi.

3. Sed hic ego vtar verbo, dispensare, quo iuris Canonici interpretes vsi sunt: & quod olim fuit ad iuris rigorem temperandum inuentum hodie cedit ad iuris iniqui compendium: vt inferius apparebit, & quomodo accipiatur in iure ciuili, dixi in l. urbana familia. ff. de ver. sig.

4. Et ista dispensatio propria de qua loquimur, habet originem à iure, licet Spe. in tit. de lapsis & disp. §. dicat, à Deo originem traxisse, vt pote quia Deus dispensauit cum Adam, Noë, Loth, & ceteris, sed ibi non est propriè dispensatio, de qua loquimur.

Duplex est 5. Duplex est dispensatio, tacita, & expressa. Tacita est quando princeps concessit officium alicui inhabili, vel Papa beneficium: videtur enim dispensare tacite super illius inabilitate: nam princeps qui magistratū ei concessit, omnia agere decreuit. l. quidam, in f. ff. de re iudica. l. Barbarius. ff. de offi. prætor. & ibi Ias. col. 3.

6. Intellige quādō Papa & princeps sciebat cōditionem illius, cui concessit beneficium, vel officium aliqui contra. l. idē Vlpianus, in fin. ff. de excusa. tutor. ibi, ex rescripto Imperatoris scientis quidē tutorem eum esse. gl. in l. vniuersi. C. de precib. Imperat. offeren. l. f. C. si seruus, ad decurio. aspira. l. 10. quia vitium ignoratum nequaquam remittit princeps. l. mater. ff. de inoffi. test. c. si eo tempore, de rescrip. in 6. vnde ordinans aliquē scienter, videtur eū restituere famæ. gl. in summa. 44. distin.

7. Et Papa promouēs spuriū ad Episcopatum, videtur secum tacite dispensare, & eū restituere naturalibus. Bal. in l. imperialis. §. si miles. C. de nup. & in l. vniuersa. col. 3. de precib. Impera. offer. sequitur Anto. Trem. in additio. ad Vbertū de Bonacurso. in ti. quib. mod. examē. ord. iu. decli. in ver. minor.

Sufficit di- 8. Quod non procedit, quando rescriptū alia in dispensationē rē prodebet: posset etiam si in minimo, tunc aliud in minimo tollere non videretur: quia sufficit dispensationem prodebet. etiam in minimo prodeesse. c. non potest, in fin. de præ. lib. 6.

9. Etnisi causæ cognitio interuenierit, nō valet, vt plenē scribit Barba. consi. 27. scripsit. col. 2. in 2. vol. quod non probbo: quia in concedenda dispensatione à Papa non solet interuenire causæ cognitio, sed princeps credit parti, donec contrarium probetur: vt inferius dicetur.

Princeps 10. Etiam limitat Paul. in impubere, cūm sit defensio naturæ: nam illi conferendo Papa nullatenus tur cum in videtur secum dispēsare, in d. l. quidam. ff. de iu. pubere di- sp. sive. delega, tum quod gratia sit odiosa, & strictè interpretanda tam propter naturam gratiæ, quām inabilitatem personæ. ca. 2. de rescrip. in 6. Oldra. consi. 325. thema questionis. col. 1. & 2.

11. Contrarium communiter tenetur, quia ex certa Papæ scientia causa potest delegari canonico maiori infante. gl. in c. statutum, in verb. canonici de rescr. li. 6. facit l. f. C. de testa. mil. & Bal. in ca. 1. per quos fiat inuesti. Quod intelligent quidam, verum, quando verbum dispensamus adesset, & causa in dispensatione expressa: alias Papa nō cēseretur cum minore de stylo curiæ Romanæ dispensare, nec alias recipi. dispensatio, teste Oldra. consi. 326. quod articuli. col. 1. ac rescriptū tale tanquam non secundū stylum reiiciendum esset. c. quām graui, de crimi. falsi: quod est verum maxime si in nō obſt. nulla esset a tatis habita mētio. 12. Ideo si ex dispositione rescripti, & non obſtan. appareat de voluntate principis cōferentis minori valebit principis cōcessio, & censeretur secum dispensatum, alias cuntrā, vt potē si a tatis mentio facta non esset. vt docet Feli. in ca. nonnulli. col. 15. ver. fallit. 4. de rescri. Io. Crot. in rep. ca. 1. in gl. nascatur, de consti. in 6.

13. Nec refragatur, quod clausula ex certa scientia & supplentes omnem defectum, non extendatur ad defectū juris diuini, vel naturalis, ele. pasto- ralis, de re iudica Specul. in ti. de leg. §. nunc ostē- dendū, versic. 18. Bal. & Alex. in leg. filius à patre. §. fin. ff. de liber. & postu. quia respon. aliud esse in clausula ex certa scientia, vel supplentes, &c. quām si Papa ipsi narratum est factum: quia clausula iliae possunt apponi, & tamen Papa ignorabit factū, ideoque non videtur super illo facto ignorato dispensare. allegatur c. ex rescripto, de iure iuri.

14. Verūm si Papa conferat alicui afferenti se esse

minorem 25. annis, valebit tunc collatio, vt secum

dispensatum esse censeatur: quia hoc Papa vult,

cum eidem confert, & potest, vt nil sit quod repugnet, & ita conciliarem: vide Bal. in l. imprecata. C.

senten. rescind. non posse. & Feli. in cap. nonnulli,

versi. confirmatur, de rescrip.

15. Et hoc non procedit in inferiore à Papa, vel in principe, qui nisi expresse dispenset, non intelligi- inferior di- sp. sive. exprimere

tur dispensatum. no. gl. vlt. in c. literas, de concess.

præb. Panor. in c. diuersis, de clér. coniuga. ca. fi. de debet.

coniugio seruo. c. 2. de schisma. Henric. Boic. in ca.

veniens de filii presbyter. glo. in cap. 1. de ætate &

quali. lib. 6. Pan. in c. innotuit. col. 1. de ele. Fel. in c.

cum in iur. in gl. de of. dele.

16. Et sic tam de iure quām de stylo curiæ Roma.

in inferiore requiritur verbum dispensamus, alio-

qui non valet dispensatio. Ca. 1. c. 8. an ex-

stens. sit. de rescri. gl. in d. c. literas, de cōcess. præb.

& in c. 2. de schisma. nisi in foro conscientiæ. Silue-

ster de Prio in sua summa. in verb. dispensatio,

in f. & Episcopus vni conferendo nō videtur fe-

ciūm dispensare, vt docet Spec. in ti. de lapsis. §. di-

cendum versi. item licet Episcopus. col. 3.

17. In Papa verò & principe non recognoscente

superiore non requiritur verbum dispensamus,

sed vt stylus seruetur: cūm voluntas & potestas in

eo concurrent, secundum Bonifac. in cle. 1. colum.

2. de præb. gl. & doct. in d. c. literas, & Peruf. in d. c.

1. de ætate & qualit. lib. 6. Panor. & alij in d. ca. 2. de

schisma. c. quia, de concess. præb.

De dispensatione ad plura beneficia.

181

De dispensatione ad plura beneficia.

*Comitiae
inueni di-
fensio-
nem in no-
bre.*

18 Item maximè quando Papa concedit beneficium minori in commendam, non solet dicere, dispensamus: nec alia requiritur dispensatio: sed sola commenda vim dispensationis obtinet: vt docet Calder.conf.8. tit. de rescript. & refert Philip. Prob.in addit.ad Io. Monach.in c.super eo, nu.15. de præb.lib.6.

*Expressa
dispen-
satio
que fit.*

19 Expressa est, in qua verbum dispensamus ap- possumus est.c.de multa,in fi.de præb.c.atsi clerici. §.de adulteriis , de iud. & quando est à parte po- stulata.c.innotuit,in fi.de elect. de qua sequentia dicenda sunt.

*Super qui-
bus dispen-
satio pos-
sit.*

20 Primo videndum est super quibus potest dis- pensari. Resp.super prohibitis:quia permissa iure communi expediuntur, prohibita vero dispensatione agent.d. §.de adulteriis: vnde Hiero. Paul.in sua praxi Curie Roma.in no.tam circa beneficia reseruata, quam non reseruata sic ait: in his que contra dispositionem iuris communis sunt, datur dispensatio in aliis, vt puta contra statuta fundationis, vel regulas, datur indulxum, nec dicitur ius solui, si sit secundum ius. I. princeps, ff. deleg. l. di- gna vox.C.illo.tit.

21 Ideo Papa super quibusque generaliter dis- pensat, nisi iure diuino prohibetur. c. proposuit, vbi gl.de concep.præb.Specul.in titul. de lapsis & dispens. §.nunc breuiter, vbi ponit casus, in quibus Papa non potest dispensare.

*Legatus &
episcopum per
missis per
causa per
missis dispe-
sat.*

22 Legatus vero & episcopus in casib. à iure per- missis possunt dispensare, quos causis solent, docto. cap. in c. quod translationem, de offi.leg. & numerare in c. at si clerici. §.de adulteriis, de iud. & Specu. in d. tit. de lapsis & dispensa. §.nunc de episcoporum, & §.seq.

23 Animaduertendum est, quod ad imprexandum dispensationem requiri speciale mandatum qui- dam afferunt, per text.in c.innotuit, vbi Pan.net. peu.de elect. quia hoc est odiosum, fecus in bene- ficij impetracione gl. & doct. in c.ad aures, & cap. nonnulli, in fi.de rescr. quod non vidi in praxi ser- uati: nec d.c.nonnulli. §.fi. habet locum in Fracia. ut alibi scripsi.

*Secunda di-
spatio pri-
me mentio
mentio de
a. bet.*

24 Item in secunda dispensatione debet haberi mentio primæ.c.2.de filius presbyter.in 6. sicut in secunda gratia, & homicidij remissione debet fieri facere: si mentio de prima. Iaf.in l. nec damnoſa. Cod.de precib. Imperat.offerend.alioqui gratia non pro- derit delinquenti. Barba.in capit.super literis, dc rescript.

*Gratia faci-
t in di-
mē primā
non vidi.*

25 Nec sufficeret dicere non obſtantē prima di- spensione, vel prima gratia, niſi quoque in di- mē primā dispensatione illius mentio haberetur. clem. i. §.i. de elect.intellige, quando dispēſatio additur dispen- sationi.

*In execu-
to dispe-
ſatio-
nem non
permitto il-
lū.*

26 Diuerſum est, si effet executio dispensationis iam facta, vnde si cum homicida, vel alio inhabili sit dispensatum, vt non obſtate dicto defectu, pos- sit beneficium conſequi, si is poſteā impetrat be- neficium non facta illius dispensationis mentione, valebit impetratio: vt aſſerit lo. And. Peruf. & alii in d.c.fi.de filii preſbyt.lib.6. quia ultima impetra- tio est executio primæ dispeſationis.

*M*primis certum est, neminem plura beneficia obtinere posse, vt puta cu- rata, dignates, vel personatus, seu alia incompatibilita. ē. quia non nulli, de cler. non resid, cum aliis iuribus, quæ inferius adducentur.

*Rationes
cur plura
beneficia
habere re-
probetur.*

2 Rationes pluralitatis reprobatæ quatuor ponit text.in c. quia in tantum, de præb. Prima est, quia pluralitas beneficiorum est canonibus inimica. c. habere re- ſanctorum. 70. dist. clericus ab instanti tempore non probetur. connumeretur in duabus ecclesiis, negotiationis enim hoc est, & turpis luci proprium cōmodum, & ab ecclesiæ consuetudine penitus alienum, ca. clericus, 21. q. i. & beatus Greg. sic scribit in c.i.89. dist. Singula ecclesiastici iuris officia singulis qui- busque personis signatim committi iubemus.

3 Sicut enim in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non cuncta actum habent: ita in ecclesiæ corpore multa membra sunt secundum ve- ridicam Pauli sententiam: in uno eodemq; spirituali corpore conferendum est hoc officium vni, alij committendum est illud: neque enim quantumlibet exercitata vni personæ vno tempore duarum rerum officia compitenda sunt: quia si totū corpus est oculus, vbi auditus? Sicut enim varietas membrorum per diuersa officia, & robur corporis feruat, & pulchritudinem representat: ita varie- tas personarum per diuersa nihilominus distribu- ta officia, & fortitudinem & venustatem sanctæ ecclesiæ Dei manifestat. Et sicut indecorum est in corpore humano, vt alterum membrum alterius fungatur officio, ita nimis nō oxiū, simulq; tur- pissimum est, si singula rerum ministeria, personis totidem non fuerint distributa. Etiā nullus pre- bbyter duas habeat ecclesiias. c. per laicos, in fin. 16. q. 7. [Et hoc videmus, hoc esse turpissimum, quod vix potest sine magna causa honestum fieri.]

4 Item est inimica iuri diuino, & reprobata. Nam dicitur, *ve qui coniungit domum ad domum, & agrum agro copulat, usque ad terminum loci, nunquid habita- bitis vos soli in medio terra?* Eſaia.5.c.

5 Et ad Titum primo diuus Paul. ait: *Episcopum de- bere esse viuus uxoris virum.* Idem in sacerdote scri- bit tex.in c. cùm nō ignores, de præb. & c. acutius. 26. dist. & sicut non licet iure diuino duas vxores habere, ita nec duas ecclesiias: nam bonum est ar- gumentum de matrimonio carnali ad spirituale. ca.inter corporalia, de transla.episc. Nec potest quis duobus dominis scriuire: vt est in Euangel. & in cap. i. 21. q. i.

6 Ne non iuri Cæſareo inimica est hæc plurali- *Duo mil-
tas, quod maximè improbat quem habere duas i.e. duo
militias.l.his quidem C. qui milit. non possunt.lib.
horones ac
12. & duo quidem collegia.l. i. ff. de colleg. illicitis. co' g'a re-
nec alij duo honores iure haberi possunt. l. liber-
tus. §.præf. ff. ad munic. nec duo officia.l.hac par-
te, in fi. Cod. de prox. sacro. ſcrinio.lib.12. ibi, nullo
modo dupliſi fungatur officio, nec geminis char-
tis irreperitur: vt non occupentur, plura in vnum
ſe commoda collaturi, nihilque reliquis relicturi*

Q

Signo. conf. iij. thema. & super hoc dispensat Rex in hoc regno, vt quis duo obtineat officia: vt dicam, in tit. des offices, de iudicature. ordin. reg.

Iudex & iu. 7 Nec potest quis simul esse iudex & teftis. c. i. 4. q. 4. c. forus de verb. signa. nec quidem iudex & notarius quis est tarius. Bart. in l. iubemus. Cod. de sacro sanctis eccl. no potest, clesiis.

nec duo ha. 8 Imò si quis acceptet secundum officium, caret bene officia. accepto, & priuaturo solario primi, casus sing. in l. quisquis. C. de cohortal. lib. ii. Corset. in verbor. priuilegium. 3. in sing. & Bened. in repet. cap. Raynurius, in verb. duas. nu. 63. de testam.

9 Hoc etiam est inimicum ordinacionibus Regiae Francie, maximè Regis Philippi, qui prohibuit omnibus, & singulis ne duos sibi vendicarent officia: vt est in ordin. reg. d. tit. des offices, de iudicature. art. i.

10 Medicis quoq. e est inimica hæc pluralitas, dicentibus, quod simile additum simili facit furere. Ergo quicunque vivere potest ex uno Episcopatu, abbacia vel alio beneficio, si secundum accipiat, facit eum furere, quia simile addit simili.

11 Grammaticis etiam ipsimire inimicum, nō valentibus saluo recti sermonis eloquio genus hoc hominum appellare: vt si quis duos habeat episcopatus, dicetur Ioannes Episcopi, Ioannes Abbes, Ioannes canonici, & beneficiati, sed has incongruitates parum possessores ipsi curant, potius suo privato inhibentes commodo, quam animarum salutem consilentes.

12 Secunda ratio pluralitatis reprobata est, quia dissolutionis materiam præbet: dissoluti dicuntur, qui legibus moribusq. a se soluti luxum vitae sequuntur, quos Græci ἄφεσι vocant, vt quidam ex nostris,

Vagus quis. 13 Tertia vagationis materiam continet, & inducit. Ex adipe enim procedit iniquitas. David, Psal. 72. vagatio est animi constantia per desideria, vel varijs loca mentis fluctus & negligencia rationis. Et vagus dicitur dissolutus, dispersus, errans quidam scurrilus varia agens, vt docet Lucas de Penna. in l. i. C. de Tyron. lib. ii.

14 Quarta quod animarum periculum continet hæc pluralitas: vt inferius dicetur d. c. quia in tantum, & c. dudum. 2. de elect.

Seruire q. 15 Quinta quod vix vii dignè valet quis deserui vni digni re. c. quia nonnulli. de cler. non residentib. ca. i. de vix potest, confuet, lib. 6. vnde inquit Innoc. in c. cùm iamendum. col. 2. de præb. quod vñus prælatus præcipiet, quod hic beneficiatus fiat sacerdos, alter quod remaneat in diaconatu, vñus quod negotia sua eccl. ecleesiæ prosequatur, alter quod negotia alterius eccl. eclessiæ, vñus vocabit ad electionem, alter ad eccl. eclessiæ deseruiendum. Quomodo ergo duobus factis faciet: Cùm Christus dicat. Non posse quem duobus dominis seruire. Matth. 6 & c. acutius. 26. dist. cap. i. 21. q. i. & dicitur, qui ad vitrumque festinat, neutrum bene peragit. text. in l. fin. C. de ass. vbi etiam glossa verius hos conscribit:

Ambitio. ne paraber. vno quandoque, quandoque carebit utroque. ne pariorum pluralitas. 16 Sexta materiam ambitionis præbet Extraaug.

Execrabilis. Ioh. 22. est enim ambitio inordinata, cupiditas circa honores, beneficia & dignitates. l. i. ff. ad legem Julianam de ambi. & ambitionis causa: uicunque ad maiorem trahere voluerit, debet ad proprium reuocari, quod si redire contèperit, careat aliena & propria. c. quia frater. in fine septima quæst. i. sed hæc est crux ambientium omnes torquens, omnibus placens: vt inquit D. Bernard. quem rcfert Hostiensis in d. c. quia in tantum, & glossa in verbo, ambitionis, in procemio pragmatice sanctio.

17 Septima ex hac pluralitate diuini cultus diminutio fit. s. ex ministrorum paucitate, qui potius esset augendus. c. ex parte, de constit. & c. vasade confecra. dist. i.

18 Octaua fraudantur voluntates testantium, & fundatorum ecclesiarum, qui certum numerum ministrorum præstituerūt: quod maximè reipub. interest: expedit enim seruari voluntates testatorum, eas executioni demandari. l. vel negare. ff. quemadmodum. testam. aper. c. vlt. voluntas. 13. q. 2.

19 Nona, maxima sequitur inæqualitas, vñus enim ebrius est, & tamen non satur pluralitate beneficiorum, & alter esurit: & hic aufert alimenta aliis quos necare videntur. l. necare ff. de liber. agnosc. Florent. in 3. parte summa. tit. ii. c. i. §. 8. & Alua. in tract. de planctu eccl. lib. 2. tit. litera i.

20 Decima est, quia sibi quis vendicat stipendia plurimorum. c. 3. de cler. non resid. Ioh. de Selua in tract. de benefic. in 3. parte. q. 39. & vix possunt plura beneficia ad vnum peruenire, sine paupertate plurimorum: & quot occisi sunt pauperes ex prælatorum in gluwie, Deus nouit: hodie vñus deuorat, quod eslet viginti: imò dicam centum milibus hominum proborum sufficientissimum, sed transeant cum suis erroribus.

21 Nunc superest videre, quis possit dispensare? Dispensare. Resp. De Papa non est dubium. c. dudum. 2. de elect. quis possit. c. de multa. in fin. de præb. c. i. de consuet. in 6. ca. ordinarij. de offic. ord. ibidem, quia in beneficiis plenissimam habet potestatem. cap. proposuit. de conce. præb. in 6. quandoquidem beneficia de iure positivo sunt introducta. ca. i. 13. q. i. Pan. in cap. olim. de cōsuet. & licet iuris naturalis sit, & diuini beneficium dari propter ministerium, & officiū. Numer. 18. ibi, Filiis autem Levi dedi decimas Israëlin possessionem pro ministerio, quo seruunt mibi. Et Paul. i. ad Corinth. 9. Quemadmodum & Dominus ordinavit, vt qui Euangeliū nunciant, de Euangeliō vivant. & Luc. 10. Dignus est mercenarius mercede. Et qui altari seruit, de altari vivere debet. cap. cum secundum. de præb. c. fi. de rescr. in 6.

22 Tamen de iure positivo statutum est, vt nullus plura beneficia possit obtinere. c. quia nonnulli. de cler. non resid. c. cùm non ignores. & c. quia in tantum. de præb. ideo Papa relaxare potest, considerata tamen eccl. utilitate, & iustitia æquitate, alias peccat: quia contra rationē naturalem & ius diuinum facit: vt dicit Angel. de Anch. in tract. de eccl. fast. potestat. q. 68. [Ego dixi in interpret. ca. positulastis. de cler. excom. mi. esse etiā à iure diuino prohibitam pluralitatem. & suprà hoc probauit, & esse

& esse turpem quam Papa vix honestam reddere poterit.

23 Nec obest, quod nō possit utique seruire per se, quia hoc poterit facere per alium: non enim Paulus administrabat officium personaliter in ecclesia Philipensi, sed per suos ministros, & tamē ab ipsis procreationem accipiebat, & alimenta: vt ipse testatur ad Philippen. vlt.

24 Et non solum potest dispensare circa pluralitatem beneficiorum, sed & circa alia, quae obstat, quia quocunque soluere, quocunque eriam ligare est ei commissum à dom. Iesu Christo salvatore nostro: vt inferius fuissem dicam, dummodo non veniat ad destructionem.

Legatus dispensat, sed non contra concilia generalia. 25 Item legatus dispensare potest, quatenus à iure permittitur, sed non contra concilia generalia. c. dilectus. i. in gl. cùm se facultas, de præb. nisi eidem expressè fuerit à Papa concessum: unde propicitur hodie potestas illius, & tantum potest, quantum est ei concessum, licet de iure nō possit dispensare ad curata: vt docet Spec. in tit. de lapsis & dispensa. §. nunc ostendendum, vers. 36. & §. cōsequenter facit. c. officij, vbi docto. de elect. & c. i. de offic. lega. lib. 6. Panor. & alij in repet. ca. extirpanda. §. qui verò de præb.

Episcopi contra concilia generalia. 26 Episcopi verò contra ius dispensare non possunt, c. i. in 9. q. 3. nihil autem agere oportet episcopum præter id, secundum quod antiquitus à patribus nostris constitutum in canone continetur. & c. nulli. 25. q. 1. & nullis sit sine status sui pericu- lo, vel diuinis constitutiones, vel Apostolicę sedis decreta temerare. cap. constitutionis. 25. q. 2. nec à quoquam Pontificum in totum vel in partem ea. qualibet occasione conuelli decernimus, vel immutari. c. Institutionis. 25. q. 2. add. c. ego. N. de iure iurand. ergo non dispensant contra ius.

27 Nisi in casibus à iure expressis. ca. dilectus. de temp. ord. c. at si clerici. §. de adulteriis. de iud. 163. casus. in quibus episcopi dispensare possunt, conscribit Spec. in tit. de lapsis. & dispensa. §. nunc de episcoporum dispensatione, quos transcripsit Ioā. de Selua in tract. de benef. in 4. part. q. 7.

28 Sed contra concilia generalia dispensare non potest ep̄s. gl. in c. cùm dilectus. in gl. in ætate. in 2. de elect. Ioan. Monac. in c. cupientes. §. denique. de ele. lib. 6. & sic non dispensat, vt quis plures habeat dignitates, personatus, vel beneficia curata, per c. de multa. de præb. Henric. Botte. in tract. de synod. episcopi. in 3. part. art. i. conclus. 3.

Simplicia ne dispensare possint. 29 Sed dispensare quidem poterit, vt quis plura. beneficiia cō simplicia possit habere: vt doct. afferunt in c. extirpanda. §. qui verò de præb. licet hodie de consuetudine in simplicibus non petatur di- spensatio, sed sine dispensatione rutinentur: & superflua esset ista episcoporum dispensatio.

Episcopi ad curata ne dispensare possint. 30 Tamen Archidiaconus. in c. licet canon. colla. 3. de elect. lib. 6. ampliat, episcopos etiam posse dis- penses ex magna causa necessitatis, vel euidētis vtilitatis, ad plura quoque curata, necnō dignita- tes, & contra concilia, per c. tali. & c. exigitis. i. q. 7. c. sanctorum. 70. dist. quippe vniire potest ipse be- neficia. c. sicut vniire, de excessib. prelato. Dec. in c.

at si clerici. col. 6. nu. 9. §. fi. de iud. & dispensatio ad plura est quædam vno.

31 Et quod ex causa possit etiam dispensare cōtra concilia generalia, est. c. vacante. & c. exposuisti. de præb. facit tex. in l. si hominē ff. mand. Rom. conf. 325. quod ad primum, col. 2. licet contrariam opinionem teneat Staphil in tract. de liter. gratia. tit. de qualit. & statut. benef. vers. &c. in præmissis.

32 Et ista vltima opinio seruatur in Francia: nam signari episcopi necfientes quā pulchra ius canonicum eis tribuisset priuilegia, paulatim & cōsuetudine & stylo curiæ Rom. illis derogari passi sunt, & ius suum neglexerunt: verumq; adhuc iure possent ex prefata necessitatibus causa dispensare. Et ista est communis sententia: quia necessitas facit licitum quod alias est illicitum. c. si quis propter de furt. l. ff. de offic. consul. l. 2. §. i. ad legem Rhodiā de iactu.

33 Et istius sententiæ sunt Host. & alij. in d. c. de multa. & in d. §. qui verò Card. & Imol. in c. clericos, de cler. non resid. Præpos. in d. c. sanctorū. 70. dist. & si esset in concilio generali, illud peterem innouari, & declarari: & si beneficia essent in diversis diœcesibus, vterque ep̄s deberet dispensare. gl. magna in c. dudum. 2. de elect. & in c. literas. de conceſ. præb. quia dispensatio ep̄i non extendit ad beneficium situm extra diœcesim: vt docet Spec. in tit. de leg. §. videndum quem refert & sequitur Fel. in conf. 4. dubitatur, col. vlt.

34 Dispensat etiam ep̄s in prefato casu necessitatis, vt secularis obtineat regularia. ca. inter quatuor de relig. domib. nam argumētando à minori potest in calu negligientia ea cōferre. cle. vna, de suppl. negl. præl. multò magis ex causa necessitatis, quae maior est negligentia: etiam sub eodem tecto quem habere duo dispensabit ex causa, licet alias non possit. c. literas. de suppl. neg. prælat.

35 Item summus pœnitentiarus dispensat: vt dicit Octavia. in præxi curia Rom. sic dicens. Dispensatio matrimoniales humana lege prohibitas, rius dispensationes legitimationes proliſ, dispensationes quoque ob-

ætatis, vel alicuius membra defectum ad ordines, & ad beneficia. item ab incompatibilitate pluriū beneficiorū cōcedit summus pœnitentiarus, sed ex causa iusta, & sacris canonibus conformi. hec ille,

36 Est tamen differentia inter dispensationes Papæ & summi pœnitentiarum: quia comprobacionē nes Papæ desiderat pœnitentiarum dispensatio, sed Papæ non & pœnitentiarum regulariter: vt ipse Octavia. etiam fatetur in tit. de tarij differ-

summo pœnitent. li. i. quemadmodum omnes feruntur. litteræ iustitiae in Francia vt scripsi in tractat. de rescr. in 2. tomo constit. Reg. in comment.

37 Altera est, quia hic tantum ea, quae secundum ius sunt concedit, inferior enim legem superioris non tollit. cle. ne Romani, de elect. fecus in Papa, qui supra ius est, nec iure tenetur. ca. proposit. de conceſ. præb.

38 Tertia est, quia pœnitentiarum potestas probanda est, Papæ verò probata est in Euangeliō, ibi. Quocunque solueris, &c.

39 Quarta potestas huius maximè circa animæ absolutionem tendit, Papæ verò ad quæcunque. c.

quodcunque. 24.q.1.

40 Quinta dispensatio paenitentiarum sigillo firmatur, Papæ verò plumbo. c. quām graui. & c. licet de crī falsi.

41 Sexta dispensatus cum simplici signatura à Papæ etiam non expeditis bullis est in foro consciētia tūti s. nec in pœnam extrāuag. execrabilis incidit, & sic fuit iudicatum Romæ. vt glof. afferit in reg. Inno. 8. regul. 51. & seq. & 46. & seq. multa scripti suprà in tract. de sign. quod non est in summō paenitentiario.

Inferiores 42 Alij verò inferiores super pluralitate beneficiorum non dispensant, nisi hoc habeant ex p. iure. *ad plura beneficia an legio*, vel consuetudine, vel à iure. Inn. & alij, in c. dispensare 2. de cler. qui furtiuè ordinem suscepit. & Pano. & possunt, alijs in c. at si clerici. §. fi. de iud. & docto. in c. extirpanda. §. qui verò de præb. Barba. in clem. gratiae. col. 23. & seq. de rescr.

Dispensare 43 Nec est omittendum, quando liceat dispensare: Resp. ex caussa: sicut ex caussa subuenit Prætor, sic & qui dispensat. l. i. ff. ex quib. caussa. maior. Sed quæ sint iustæ dispensandi caussæ: Respon. prima. caussa est prærogatiua personæ, & qualitas ut scientia, & nobilitas: istæ enim caussæ inducunt ad dispensandum: vt in c. de multa. in fi. de præb. ecclesia enim maximè nostra tempestate indiget viris

Qualitas literatis. c. cùm ex eo. de præb. lib. 6. c. fi. de magist. persona in- quorum scientia intundus illuminatur. auth. habi- ducit differe- ta. C. ne filius pro patre.

Scientia sine gradu nō in qua videlicet possit regere beneficium, cui prefe- ducit ad di- cūs est. doct. in c. cùm in cunctis. in prin. de ele. & spensandū. hodie consuetudo hoc declarat: nempe scientia sine gradu non præstat dispensandi facultatē: ideo requiritur gradus doctoratus, licentia, vel Baccalaureatus, & hoc iure vñmur, licet in Italia Baccalaureatus gradus non iuuet, quia non est gradus. saltem necessarius ad doctoratum: vt dicit gl. reg. cancel. de prærog. Iulij. 2. in 3. parte.

45 Sed in Francia & Hispania requiritur. Item q. ille graduatus studuerit tempore præstituto in Concordatis, videlicet Baccalaureus in iure quinquennio, in Theologia per sex saltus annos, & in artibus per triennium cùm dimidio. §. præterea: de colla. in Concor. alijs in Francia non potest suo iuvari gradu: quia promoti censemur per saltum, quibus non prodest gradus. §. monemus. de colla. in Concordatis.

46 Nempe si fuisse expressum quod aliquis sine studio esset promotus, Papaæ non secum dispensasset: quia ibi non est studij fauor, sicut in eo, qui est in vitroque promotus: & tamen nihil studuit in altero iure. Bald. in c. clerici. de iud. scripti in tract. nomina. q. 5. & in scholastic. priuile. Senatus tamen permisit, vt post biennium quis gradum sumere possit Baccalaureatus, vt scripti in §. præterea, de colla. in Concord. itaque hæc caussa literarum est sufficiens cum probitate: melius est enim domini fæderotum paucos habere ministros, qui possint dignè opus Dei exercere, quām multos inutiles [qui graue onus ordinatori adducant.] cap. tales. 23. dist.

47 Etsi Papa concedat alicui potestatem dispensandi, intelligi debet, vt possit cum literato, & sublimi dispensare, prout à iure conceditur: vt docet Spec. eo. tit. §. dicendum. versi. quid si Papa, quod declarat potestatem legatorum.

48 Secunda est utilitas ecclesiæ, illa enim nullatenus mutanda sunt, quæ nec vlla necessitas, nec *Vtilitas eccl. indus* ecclesiastica pro suis extorquet utilitas. c. requiri- *cū ad dispe- sandum*. tis. §. nisi rigor. & ca. & si illa. i. q. 7. in quo maximè respicere Papa debet, vt utilitatem ecclesiæ, non persone respiciat: hodie ventum est: vt potius per- sonæ utilitas consideretur, quæ ecclesiæ, & potius dispensatur cum diuite, qui totam vorabit ecclesiæ, quam cum alio bono, qui eam tueri possit: & videmus bonos & doctos in Francia mendicare, & ignarois & bardos ebrios esse, quæ malum!

49 Tertia necessitas. d. c. & si illa. & c. necessaria, *Causa necessaria* ibidem, quæ maximè est attendenda. Quod est *coffitatis in ad dispen- san- dam* intelligendum de utilitate ecclesiæ, vel necessitate, non de necessitate vel utilitate personæ. c. tali. i. q. 7. nam licet quis sit pauper, & necessaria plurimum & cōducibilita sibi putet esse d. o. beneficia: tamen ob hoc Papa non secum dispensabit: sed si ecclesiæ necessitatem, vel utile habere doctorem, qui ecclesiæ tueatur, & defendat, & instruat, tunc licita erit dispensatio. d. c. de multa, de præb. & c. cū nobis olim. in fi. de ele. & in c. innotuit. ibidem, sic Papa scribit: multa enim in hoc casu dispensatione inducere videbantur, literarum scientia, morum, honestas, virtus, & fama personæ multipliciter à quibusdam etiam ex fratribus nostris, qui eū in scholis cognoverant, approbatæ, &c.

50 Quarta caussa est meritorum prærogatiua. d. *Prærogati- c. tali. i. q. 7. Sicut dicitur. Luc. 78. de Centurione, na merito* qui misit seniores ad Iesum, vt rogarent eum: & *rūs cauf- ipfi rogabant eum sollicitè, dicentes ei, quia dignus es. vt hoc illi præstes, diligit enim gentem nostram, & synagogam ipse edificauit nobis.* Ergo Papa debet videre, an is cum quo dispensat, diligat populum & plebem, & ad eam se incuruare possit docendam. Sed cùm hodie potius ad dei piendum ecclesiæ quidam tendant, quām ad regendum, parcus debet esse in dispensando, maximè in maioribus: vt nunquam quis duos obtineret episcopatus, nec Abbatiam cum episcopatu: sed maiores episcopatus maioribus, id est merentibus darentur.

51 Planè dispensatio sine caussa non valet. c. i. & c. *Dispensa- non est, de voto. c. de multa ibi, cum ratio postula- tionis. & vocatur dissipatio, quæ vtriusque tam dis- pensesantis quām dispesati damnationem cōtinet: vt dicit gl. in c. non est. cui ad stipulatur Theol. & Pan. in c. significasti. de elect. & Barb. in c. i. col. 25. de const. & in c. at si clerici. §. fi. col. 12. de iud. De- cius, conf. 681. vlo puncto, in 2. q.*

52 Et licet doct. dicant causæ cognitione requiri in inferiore, in Papa verò non, vel alio principe non reognoscente superiori. gl. & doct. in c. 2. deschisma. Panor. in c. diuersis. vlt. de cler. coniug. Fel. in c. si quando. colum. 4. de rescr. & in cap. præ- terea. col. 3. de testib. cogen. & sola assertio causæ non sufficit in inferioribus: ideo dispensationes episcopis

episcoporum & inferiorum à Papa periclitantur.
 53 Ratio est secundum eos, quia causa præsumitur in principe. gl. in l. relegati. ff. de pœnis. doct. in l. fi. C. si cōtra ius. & in c. quæ in ecclesiariū, de cōst. quod est verū in his, quæ iuris sunt positivi, secus in his, quæ iuris diuini sunt, & naturalis. gl. & doct. in c. nō est, de voto. Ias. in l. si testamētū. C. de test.

*Causa di-
spensationis
in Papare-
quirenda.*

54 Imò speciale esse in Papa, & in Imperatore doct. dicunt: vt sola volūtas eorum in dispensatione habeatur pro causa allegatur text. in c. propo- fuit. de conceſ. præb. Rom. conf. 307. mihi tamen videretur causam requirendam etiam in Papa, quandoquidem non potest contra domini voluntatem venire, & veniendo, nō est Deo fidelis, nec prudens prout. Luc. 12. dicitur, *Fidelis seruus & pru- dens, quem constituit dominus super familiam suam ut det illis cibum in tempore.* Ergo nō extra tempus, sed cūm iustum erit, alias acceptor est personarum plus vni sine causa conferendo, quām alteri: nec D. Petrus à Do. Iesu potestatem & licentiam peccandi suscepit. c. i. in 40. diff.

55 Ideo non est tutus quo ad Deum Papa, qui sine causa dispensat, nec dispensatus: q. Papa ad adi- ficationem positus est, non ad destructionem: vt D. Paul. tes. itur. facit. c. sunt quidam. 25. q. i. & sic agendo positus est in ruinam, & contradictionem multorū: quod maximè bonus debet præcauere, ne scandalum inducat. text. in c. miramur. 61. dist. prohibetur enim etiā Papa alienare bona ecclie. c. non licet Papæ. 12. q. 2. quæ sunt Christi pa- trimonium. c. cūm ex eo. de elect. in 6. verū in sic dispensando alienat, saltem prodigatur, quod ei non licet, nec quidem sine causa cōcedere alicui testari de bonis acquisitis ex fructibus ecclie: vt docet Panor. in c. cum esses. q. 5. prim. de test. post Spec. in tit. de lapsis & dispensa. §. genera.

56 Cuius sententia sunt Theologi, ac ferè omnes iuris canonici interpretes in c. dudū in 2. de elect. & Anch. in c. in cauſis. 3. not. de re iud. Panor. in c. cūm in cunctis. col. i. & c. dudum. & c. cūm ad monasterium. de elect. c. quia in tantum, & c. extir- pandæ. §. qui verò de præb. Præpos. in c. venerabi- lem, qui filii sint legit.

57 Licet quidam alij solam Papæ volūtatem suf- ficer dicant: sed illud est ultra modum adulari principiis: ideo putarem ego tunc solam volun- tatem sufficere, quād ratio sola probationis erat: quia voluntas principis in hoc habetur prole. l. i. ff. de const. prin. Fel. in c. i. col. 7. de const. & in c. ad auxiliātiā. 2. col. 4. de rescr. sed pauca sunt à iure statuta, quæ rationem non habent interiorē, ideo sola Papæ voluntas non sufficit in illis.

58 Id est quando in lege est ratio naturalis nam- sicut princeps non tollit ius naturale, ita nec ratio- ceps tollere nem naturalem, quæ legi inest. §. sed naturalia, de non potest. iure naturali in inst. vt diximus in regula de veri-

simili notitia, in prima parte.

59 Et quamvis princeps tolleret suam legem & prohibitionem: tamen adhuc remanet naturalis ratio. gl. in c. nouit, in verb. quicūque, de iud. Cūm ergo sint plures rationes pluralitatis reprobatae. c. quia in tantum, de præb. vt suprà dixi, illas non po- test sine causa princeps tollere, alias fallitur, & fallit, contra id quod scribitur in l. fi. C. de ponder. lib. 10.

60 Et contra hos plurales his verbis scribit reue- *Cōra plu-
ren. Pater & egregius ep̄s. do. Ioan. Diaz. de Luco
ra possiden-
tes benefi-
cia.*
in sua criminali pract. c. 42. quid enim rationi na- turali magis aduersum, quām quod vnu & idem varia ecclesiæ stipendia in variis & distatibus sa- pe locis, & quibus varia incumbunt onera, in seip- so suscipiat? quæ est enim humana Respub. quæ suos iudices, rectores, tabelliones, & alios officia- rios stipendiis in absentia frui, & vagari permittat? quis in sua quantumuis ampla & ditissima domo, vno ministro absenti salario plurium ministrorum persoluit? ac ab eo quoscunque suo nomine sub- rogatos admittit? Sola domus Dei ecclie sancta, tali inordinatione suo priuatur ministerio, ac debitis fraudatur obsequiis, quid debet ecclie Dei plurium nobilium vanitati, vt patrime. aio. Iesu Christi dilectissimi sponsi sui, quod flagell. s. alapis, sanguinis quoque effusione quaſiſuit, eorum alat accipitres, educat canes, saginet equos, nutrit le- nones, ac adulatores, & seditiones homines, qui passim Remp. turbent: alia etiam multa dicit cōtra plurales, ibi, illud videre poteritis, ne plura..

61 Effectus & vis dispensationis est, vt dispensatus *Eff. eius di-
cum causa habeatur tanquam habilis & legitimus sp̄ficationis.*
de iure, ac idoneus: quia factio tantum operatur in casu facti, quantum veritas in casu vero: & factum ciuiliter eundem effectum habet, quem factum naturaliter. l. fi. ff. mand. l. fi. mater. C. de inst. Bal. in l. fi. de his qui veniam æta, impetr. & paria sunt ali- quid ex priuilegio fieri, vel iure communi. l. libe- ros. vbi Bal. C. de collat. Dec. conf. 609. quæritur, col. 2. scripsi in §. præfecti, graduati in gl. idoneis. de colla. in concord.

62 Item dispensatio per signaturam etiam bullis *Dispensatio-
non expeditis valet, nec incidit in poenam extra-
ram. per signatu-
ram valeat.*
execrabilis, qui sic vi illius duo possidet beneficia. quæ admodum fuit iudicatum Romæ: vt asserit ibi gloss. & vide reg. Inno. 8. num. 52. & 51. & 46. & seq. ego quoque scripsi in interp. ad c. postulasti. in gl. 1. de cle. excom. minist.

63 Cautela tamē est, vt facias inscribere vt signa- *Cautela ut
sola suffi-
ciat signa-
tura.*
tura, quod literæ dispensationis valeant, & suffra- gentur in omniibus & per omnia à data presentiū, perinde ac si literæ sub dicta die expedite fuiſ- sent. reg. canc. nō obſt. sed prag. Rom. hoc reiiciunt, timentes ius bullæ, & lucrum amittere, licet qui- busdam concedant.

**C O N S T I T U T I O
P E R P E T V A S . D . N . D O
m i n i l u l i j P a p æ I I I . c o n t r a r e t i n e n -
t e s b e n e f i c i a e c c l e s i a s t i c a , a b s q u e
l i t e r i s A p o s t o l i c i s s u p e r e i s d e m r e -
t e n t i o n i b u s .**

*Necnon contra quoscunque apprehendentes pos -
se f i o n e s b e n e f i c i o r u m e c c l e s i a s t i c o r u m
a b s q u e e i s d e m l i t e r i s A p o s t o l i c i s .*

SA N C T I S S I M V S in Christo pater, & Dominus noster Dominus Iulius, diuina prouidentia Papa I II . cui nuper innotuit quod licet alias fæ. re. Gregorius decimus, in generali Concilio Lugdunensi, sua generali constitutione sancierit quod nullus extunc de cætero administrationem dignitatis ad quam electus esset priusquam celebrata de ipso electio confirmaretur sub Oeconomatus, vel procurationis nomine, aut alio de nouo quæsito colore in spiritualibus, vel temporalibus per se, vel per alium pro parte, vel in torum gerere, vel recipere, aut illis se immiscere præsumeret, omnes illos qui secus fecissent, iure, si quod illis per electionem quæsitum foret, decernens eo ipso priuatos, & pieme. Bonifacius Octauus, etiam sua perpetua valitura constitutione sancierit, ut Episcopi, & alij prælati, superiores necnon Abbates, Piores, & cateri Monasteriorum regimina exercetes, quo cunque nomine censerentur, qui apud sedē Apostolicam prouenerentur, aut confirmationis, consecrationis, vel benedictionis munus reciperent alias eis ecclesiæ, & monasteria dictæ fedi literis eorum promotionem, confirmationem, consecrationem, seu benedictionem huiusmodi continentibus non confessis accedere, vel bonorum ecclesiasticorum administrationem accipere non præsumerent, nullijs eos absque dictarum literarum ostensione reciperent, aut eis parerent, vel intenderent. Quod si forsitan contrâ præsumptum fuisset, quod per ipsos prælatos, Abbates, Piores, & alios Monasteriorum regimina exercentes prædictos medio tempore acutum foret, irritum haberetur, nec quicquam interim iidem Episcopi vel Prælati, Abbates, Piores, vel regimina exercitia de ecclesiæ vel monasteriorum eorundem prouentibus perciperet, & re. me. Paulus tertius, & Rom. Pontifices prædecessores nostri quibuscunque Tabellionibus publicis sub excommunicationis latæ sententiæ pena inhibuerint, ne extunc de cætero, de transumptis supplicationum præterquam habentem clausulam quod earum sola signaturæ sufficeret, ac decreto & concessione literatum, seu mandatorum possessionem beneficiorum ecclesiasticorum vigore supplicationum huiusmodi apprehendi, rogari deberent, neve illa subscribere, aut quoquin modo autheticare, vel partibus traduce præsumerent, volens & Apostolica

auctoritate statuēs inter cætera, quod partes transumptis seu literis aut mandatis huiusmodi, extuc deinceps, videntes, ac illorum prætextu possessionem beneficiorum huiusmodi apprehendentes fructus, quos ex illis pro tempore perciperet suos non facerent. Quinimo ad beneficia in eisdem transumptis, & literis, ac mandatis expressa efficiuntur, ipso facto perpetuo inhabiles & ad restitutionem fructuum ex illis pro tempore perceptorum, in vitroque foro tenerentur. Decernens sic iudicari debere, ac irritum, &c. Et successiū Sanctitas sua, attendens, quod ante confectionem literarum gratia apostolica est informis, inter alia voluerit, itauerit, & ordinauerit, quod iudices in Romana curia vel extra eam pro tempore existentes, etiam si essent Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Card. vel causarum Palatij apost. Auditores, aut quicunque alij non iuxta supplicatio super imprectionem signatarum tenores & formas iudicare deberent, etiam decreto irritanti adiecto, Nihilominus diversi Episcopi, & alij Prælati superiores, & Abbaties, literis super dispensationem, retinendi beneficia per eos antequam promouerentur, aut eorum electiones confirmarentur, obtenta per prædictam sedem pro tempore concessis minimè confessis beneficia per eos obtenta prædicta retinere, & diuersæ alia personæ ecclesiastica possessionem beneficiorum ecclesiasticorum eis dicta auctoritate conferri, seu commendari, vel in eorum fauorem vniri, aut alias disponi concessionem literis apostolicis desuper non expeditis apprehendere præsumunt inhabilitatem, & alias penas in sanctionibus & inhibitione, ac voluntate & statuto prædicto contentas, damnabiliter incurriendo in animatum suarum periculū, Volens periculis animalium huiusmodi latius occurtere, sanctiones & inhibitionem, ac voluntatem, & statutum huiusmodi quorum tenores Sanctitas sua, ac si de verbo ad verbum insereretur haberi voluit pro expressis approbans, & innouans, ac perpetuo obseruari debere decernens, & sanctiones ipsas ad inferiora beneficia ecclesiastica, quæcumque, quomodounque, qualificata amplijs, & extendens, hac sua in perpetuum valitura constitutione statuit, & ordinavit. Quod omnes & singulæ personæ ecclesiasticæ, tam seculares, quam quorumuis ordinum regulares, cuiusvis status, gradus, ordinis vel conditionis existant, etiam si episcopali vel archiepiscopali, aut patriarchali, vel alia maiori dignitate prefulgeant, qd de cætero literis super dispensatione retinendi beneficia per eos antequam promoueantur, aut eorum electiones confirmantur obtenta eis per sedem eandem pro tempore concessis minimè confessis beneficia ipsa retinere, aut possessionem alicuius, seu aliquorum beneficiorum ecclesiasticorum cum cura vel sine cura secularium vel quorumuis ordinum regularium quæcumque, & qualitercumque qualificatorum eis dicta auctoritate apostol. conferri seu commendari, aut in eorum fauorem & commodum vniuersi seu alias disponi concessionis literis apostolicis super collatione, seu commenda, aut vniione seu

seu alia dispositione huiusmodi non expeditis perse, vel per alium, seu alios eius nomine etiam supplicatione. seu sumptorum vel transumptorum huiusmodi, aut collationum eis postmodum de ipsis beneficiis tamquam etiam tunc certomodo in supplicatione. expresso vacantibus ordinaria vel alia quauis auctoritate factarum praetextu apprehendere prae sumperint, aut per alios apprehensam, ratam, & gratam habuerint, ipsorum beneficiorum non possessores sed meri & nudi detentores, ac violenti, & siue alioquin titulo in eis intrusis censeantur, & pro talibus habeantur, & reputentur, nec fructus suos faciant, sed ad illorum restitutionem, ut praefertur, teneantur, & obligati existat, constitutione. seu dicta cancellaria regulae de annali, & triennali possest in illis locum non habeant, nec eisdem detentoribus, & intrusis in aliquo suffragentur: quinimum beneficia per eos tempore promotionis suorum, aut eorum electionis, confirmationis, obtenta literis super dispensatione ea retinendi, sibi concessa non expeditis retinentes, aut possessionem beneficiorum literis apostolicis super illis non confectis apprehendentes, seu per alios apprehensam, ratam, & gratam habentes beneficia, sic retenta, aut apprehensa, & omne ius quod in illis, vel ad illa pro tempore quomodolibet habuerint eo ipso amittant, illisque, & illo priuari, ac ad illa de cetero obtainenda perpetuo inhabiles, nec illa ulterius, & praetextu noui tituli, aut nouae commendae, vel vniuersitatis, seu alterius dispositionis etiam apostolica auctoritate facta a se qui valeant, sed beneficia ipsa tanquam de iure, & facto vacantia aliis conferrri, seu commendari, & per quosquis, tam ab eorum ordinariis, collatoribus, quam a sede praedicta libere impetrari possint, & si beneficia ipsa litigiosa fuerint colligantes in omni iure, & ad omnem ius quod beneficia retinentibus, aut possessionem apprehendentibus huiusmodi in eisdem beneficiis, vel ad illa quomodolibet competebat aut competere poterat eo ipso absque iuris, aut hominis ministerio surrogentur, & surrogati esse censeantur, ac in eorum fauorem causa de super pendens adiudicata, & lis extincta fuisse, & similiter esse censeantur. Quodque de cetero supplications etiam manu nostra, & motu proprio signatae, nisi habuerint clausulam, quod eorum sola signatura sufficiat, nullam aliam, quam per literarum super illis conficien. fidem, aut probationem facient, seu praestet, nec villa eis in aliquo alio casu fides adhibeat, aut adhiberi possit. Decernens sic & non aliter, tam in eadem curia, quam extra eam, & in partibus per quoscumque iudices, ac commissarios quauis etiam apostolica auctoritate predicta fungentes etiam causarum palatiij huiusmodi Auditores & ipsius Romanarum Ecclesiarum Cardinales, in qua uis causa, & instantia sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandia auctoritate, & facultate iudicari & definiti debere, ac irritum, &c.

Placet publicetur & describatur. I.

Lecta & publicata fuit supradicta Regula Ro-

mæ, in Cancellaria Apostolica, Anno incarnationis Dominicæ Millesimo quingentesimo quinquagesimotertio, die vero Sabbati XXVII, mensis Maij. Pontificatus prelibati Sanctissimi Domini nostri Iulij, Diuina prouidentia Papæ tertij, anno quarto.

A. Domellinus Cufos.

64 Dispensatio est odiosa ca. i. & 2. de fil. presbyt. *Odiosa dispensatio.* lib. 6. quamobrem non exceditur etiam ad casum habentem maiorem rationem, arguendo à maiori ad minus. c. fi. de transla. præla. Fel. in c. postulasti. col. ii. nu. 8. in fi. & nu. seq. de rescr. p.

65 Vt nec quidem dispensatus ad curatū, censeatur dispensatus ad simplex. Do. de Rot. decif. 136. voluerunt, in no. [in tit. de filiis presbyteroru decif. 2.] & illegitimus dispensatus ad beneficia non censemur dispensatus ad pensionem, nisi exprimat, per c. quamvis, & c. cui. de non sacerdotali, de præb. lib. 6. hoc docet Hiero. Gigas in trac. de p. 5. q. 18. nisi semel consecutus fuisset beneficium ex dispensatione, quod poste à resignasset. & eidem referuata esset pensio iuxta c. nisi, de præb. ita Gigas: alibi tamen dicam fusiūs.

66 Itē natura dispensationis est tam odiosa, vt non comprehendat beneficia, nisi de quibus habita sit mentio in ea maximè si sint alterius qualitatis: ideoque dispensatus ad dignitates, etiā si illis immineat animarum cura, non censemur dispensatus ad beneficia curata sine dignitate. gl. & doc. i. c. nō potest, de præb. in 6. per tex. in c. cū in illis, ibidem.

67 Ideoque debet esse causus impetrās, vt exprimat & simplicia, & curata, ac alias qualificata, alias neutriū in dispensatione cōprehendetur: veluti monachus dispensatus ad curatū, non censemur ad simplex dispensatus c. cui. de præbend. li. 6. Dec. in c. at si clerici. §. fi. col. 7. n. 10. de iud. Ias. in 1. fi. nu. 37. de const. princ. [Si tamen quis impetrat dispensationem ad duo curata, vel alias incompatibilia, si iuste vnu habet, non tenetur de illo facere mentionem, quia de illo nō agitur, & quia est clausula pro expressis habet, & vt generaliter ad quæcumque beneficia dispensatur, & si impetrans expressissit se habere vnu, nō recusasset Papa vel cum difficultate, imo facilius dispensasset, vt not. doct. in c. postulatis. de rescr. sed si velit dispensare cum illis, quæ habet, & vt alia cōsequatur, tūc ea exprimere tenetur. c. 2. de filiis presbyt. in 6.]

68 Quinimum si quis impetrat beneficium nō exprimendo esse curatum, licet in fine eiusdem impetrationis dicatur, quod animarum cura non negligatur: tamen si illud impetratum sit curatum, non debebitur, per text. in clemēt. i. in princ. de præben. postquam dispositiū non fuit habita mentio curæ.

69 Item dicta clausula, &c. in supplicatione nil operatur, quod ad prædicta, nisi ad ea quæ de iure & praxi comprehenduntur, quæ superius declarauit in signatura gratiae, & in l. ceterorum. ff. de verborum significatione.

70 Limitatur ad accessoria consecutiva, ad quæ

Extenditur dispensatio, dispensatio extensio. glo. singul. in cap. quia intentum, de praeben. nam si dispensatus sum ad plura beneficia curata, in consequens videtur mecum dispensatum, ut possim habere substitutum, & vicarium in altero, alias dispensatio non sortiretur effectum, nec prodesset. Felin. in cap. postulasti. col. 13. de rescript.

71 Itē dispensatus ad plures ecclesias parochiales, cēsetur excusatus, ne teneatur solēnibus festis in vtroq; adesse, licet alias cōtra. c. si quis in clero. iuncta glo. 7. q. i. quā probat Barba. in cle. l. col. 5. 4. de elect. & Imol. in c. postulasti. col. pe. de rescript.

72 Præterea dispensatus ad plura curata, cēsetur dispensatus de nō residendo in uno, per gl. in c. non potest, de prab. li. 6. Panor. & alijs in c. extirpanda, §. qui vero illo tit. Fel. in c. fi. de simo. Spec. in titul. de dispensa. §. dicendum, vers. quid si indulgetur.

[Ias. in l. beneficiū. col. 8. n. 4. de constit. princip.]

73 Non prætermittendū est, q. minor dispensatus ad curatum, cēsetur dispensatus de non promouendo, sine quo non posset Curatum ultra annum obtainere. c. licet canon. de elect. in §. Panor. & alijs in d. ca. quia intantum, de prab. & dispensatus, vt possit ad sacerdotium promoueri, videtur eidem concessum, vt ad subdiaconatum & alios ordines promoueatur. Joan. And. in ca. postulasti. de rescript. Fel. in c. at si cleric. §. fin. col. penul. de iudic.

74 Accedit quōd episcopus dispensatus ne intra annū teneatur consecrari, videatur interim quoque dispensatus ad priora beneficia retinenda: vt docet Panor. in d. c. cum in cunctis. §. cūm vero, de elect. gl. in verb. consecrari. §. item insuper, de collat. in pragma.

75 Et sic patet in dispensatione (quāuis sit odiosa) fieri extensionē ad casum, sine quo dispensatio nullum sortiretur effectū. l. si stipulatus fuero per te, ff. de verb. oblig. l. 2. de iurisd. omniū judi. c. si postquam, de elect. in 6. Et vbi tempore interdicti cōceditur baptismus & chrismatio, sic & chrismatis confessio, sine qua christina dari nō posset. ca. quoniam, de sentent. excommunic. lib. 6.

76 Animaduertendum tamen est dispensationē non extendi ad consecutiua separabilia: vnde minor dispensatus de promouendo, & vt celeriter, non cēsetur dispensatus de obtinendo beneficium curatum: quia licet hoc sit consecutiuum, tamen est separabile, & non necessarium: & dispensatio debitum sortitur effectum absque beneficio, quod sufficit doct. in cle. l. de xat. & qualit. gl. in c. cui, de prab. in 6.

77 Nisi illa fuerint inclusiva: vnde dispensatus ad diaconatum, potest suscipere subdiaconatum: vt docet Joan. Andr. in addi. ad Spec. eod. titul. §. postremo, in princ.

78 Minor etiam dispensatus vt sit canonicus in ecclesia cathedrali, nō poterit esse iudex delegatus. c. statutum, in verb. canonicis, de rescript. in 6. Fel. in c. cum nuncius. i. not. de testib. nec habebit hic minor locū in capitulo, nec suffragiū. gl. i. cle. 2. de eta. Fel. in c. at si cleric. §. fi. col. pen. de iudic.

79 Alius effectus dispensationis est, quod dispensatio est gratia, & milericorditer indulgetur, ca. fi.

de schisma. c. innocuit, de elect. Domin. in ca. licet canon, in fi. de elect.

80 Ideo non tenetur episcopus vel alius dispen- fare, sed hoc ei liberum est, cap. at si cleric. in fi. ibi, potest, de iudic. & ibidē plenē Panor. & alijs, nisi euīdens vrgeat ratio, & causa dispensandi, tunc enim teneretur, velut in favore studij, cap. cūm ex eo, de elect. in 6. & in aliis casib; similem aut maiorem rationem continentibus, §. porrò, quā fuit prima cau. benef. amit. Spec. in tit. de Lapsis & dispen. in §. genera, & ibi Bal. in add. ad eum in prin. Perus. in c. licet canon, §. is etiam, 3. not. de elect. in 6. glo. in c. exigunt. i. q. 7.

81 Inde vocatur dispensationis beneficium, in ca. innocuit, vers. habitu, de elect. & sic ut beneficium inuito non confertur, reg. inuito, ff. de reg. iur. ita nec dispensatur cum aliquo inuito & gratia dispensationis vocatur, in cap. licet canon, de elect. in 6. vbi Perus. dicit non expirare per mortem concedentis.

82 Adhac sicut beneficium collatum non potest *Dispensatio* collator reuocare, sic nec dispensationē sine ma- *an reuocata*.

6. quia beneficio iuuari nos oportet, non decipi, in commodato, §. sicut, ff. commoda. c. vno, illo tit.

83 Insuper ex dispensatione quis plura beneficia retinere poterit, licet alias non posset: c. dum, 2. de elect. & incompatibilita, de quibus inferius dicā in bullæ declaratione: & etiam beneficium, quod alias retinet non valet, per dispensationē retinendi poterit, c. diuersis, de cler. cōiu. c. fi. de cler. pere.

84 Præterea dispensatus de crimine publico non potest postea accusari, si publicè dispensatum secū extiterit, per ca. ex tua, de filiis presbyterorū, ca. super his, de accusatio. Specul. in eod. tit. §. postremo, vbi alia videre poteris, quōd post dispensationem poterit quis sacramenta recipere, & suū officium licet exerceere, & alia facere, quā posset alius habilis. Et in summa effectus dispensationis est, vt si perperam concessa sit, tam animam concedentis, quā dispensati ad inferos dederat, vbi miserere cruciabuntur. [Tamen si quis impetrat *Dispensatio* beneficium vacans per non promotionem Ti- *ad inferos* deducit.

tij, aut per adoptionē secundi, si is pendente processu impetrat dispensationem, vt retinere possit illud beneficium, illa dispensatio in præiudicium tertij imperrantis non valebit, vt docet Card. inc. quia diligentia. de elect. & Fel. in c. super eo. per illum text. col. 2. de offi. deleg. facit cap. quamvis, de rescript. lib. 6.]

85 Ultimō quia praxis horum omnium consistit

in bullā, & formula dispensationis: ideo non erit alienum eam statim ob oculos subiicere declarando clausulas notabiles, super quibus sapientis dubitari vidi: tu lector beneuole, boni consules,

*Formula dispensationis ad duo, &c
super atate.*



Vlius, &c. Dilecto filio Ioachimo Ge-
loy, de nobili genere procreato ex v-
tiroque parente, salutem. Nobilitas gene-
ris,

*Dispensatio
ad duo non
tenetur in
viro que re-
sidere.*

*Minor di-
spensatus vt
promoue-
tur non po-
test obne-
re benefi-
cium cura-
tuza.*

*Dispensa-
tio vocatur
gratia &
beneficium.*

ns, vitæ ac morū honestas, aliisque, &c. nos inducunt, vt te specialibus fauoribus, & gratiis prosequamur. Hinc est, quod nos (te qui, vt afferis, de nobili genere ex utroque parente procreatus, & quintodecimo, seu circa tunc ætatis anno constitutus, ac in universitate Parisi actu studens existis, necnon parochialem ecclesiā sancti N. dicēces. N. ex concessione Apostolica in commendam obtines) præmissorum meritorum tuorum intuitu gratioſo fauore prosequi volentes: Téque, &c. necnon omnia, &c. tuis in hac parte supplicationibus inclinati, tecum (vt ex nunc dictam ecclesiam, aut illa per te dimissa vnum, & cum ad vigesimū dictæ tuæ ætatis annum peruereris cum eo aliud, & sine illis quæcunque duo alia curata, seu alias inuicem incompatibilia secularia, aut cum eorum altero, seu sine illis vnum cum cura, vel sine cura sancti Augustini, Clu. Grandimon. aut cuiusvis alterius ordinis regulare, beneficia autem ecclesiastica secularia parochiales ecclesiae, vel earum perpetuæ vicariae, aut dignitates, personatus, administrationes, vel officium in cathedralibus etiam Metropolitanis, vel collegiatis: Et dignates ipsæ in cathedralibus etiam Metropolitanis post pontificales maiores, vel collegiatis ecclesiis huiusmodi principales, etiam si sub eodem teſto ſint. Regularia vero beneficia huiusmodi prioratus, præpositura, præpositoratus, dignitas etiam conuentualis, personatus, administratio, vel officium, seu si talia miſtim fuerint. Et ad prioratum, præpositatum, dignitates, personatus, administrationes, vel officia huiusmodi confueuerint per electionem assumi, eisque cura immineat animarum, si tibi alias canonice conferantur, aut eligaris, aut præſenteris, vel alias assumaris adillas, & instituaris in eis liberè recipere, & in simul ad secularia videlicet in titulum, regulare vero, prioratus, præpositura, præpositoratus, vel alia dignitas, etiam si conuentualis seu officium fuerit, beneficia huiusmodi in commendam, quod ad vixeris retinere, illaque simul vel successiue ſimpliciter, vel ex cauſa permutationis, quoties tibi placuerit dimittere, & eidem commendare cedere: Et loco dimiſsi, vel dimiſſoru aliud

vel alia, simile, vel diſſimile, ſimilia, aut diſſimilia, beneficium seu beneficia, ecclesiasticum, seu ecclesiastica duo duntaxat curata, aut alias inuicem incompatibilia secularia, aut cum eorum altero, seu fine illis vnum cu cura, vel sine cura, sancti Benedicti, sancti Augustini, Cluniacens. Grandimon. aut cuiusvis alterius ordinis regulare, beneficia ecclesiastica ſimiliter recipere, & in ſimul secularia videlicet in titulum, regulate vero in commendam huiusmodi etiam quod ad vixeris, vt prefertur retinere, necnon debitis & conſuetis iphiſus regularis beneficij ſupportatis oneribus, de residuis illius fructibus, & redditibus, & prouentibus, ſicut illam in titulum pro tempore obtinens, de illis diſponere, & ordinare potuerunt, ſeu etiam de buerunt. Alienatione tamen quorundamque bonorum immobiliū & pretiosorum mobiliū eiusdem regularis beneficij tibi pœnituit interdicta, diſponere & ordinare libere & licite valeas defectu p̄decto, quem ex nūc in illius quintodecimo, vel circa dictæ tuæ ætatis anno pateris, & in vicesimo patieris (vt prefertur) ac Lateranen. & generalis conciliorum, & quibusvis aliis conſtitutionibus, & ordinationibus Apostolici, necnon statutis & conſuetudinibus ecclesiarum, in quibus incompatibilia secularia, necnon monasterii, vel alterius regularis loci, in quo regulare beneficia huiusmodi forſan fuerint, ſeu à quo ipsum regulare beneficium dependere contigerit, & ordinis cuius illud extiterit iuramento, confirmatione Apostolica, vel quatuor firmitate alia roboratis, priuilegiis quoque & indultis Apostolici dictis Cluniacens. & Grandimon. ordinibus per ſedem Apostolicam confeſſis, conſirmatis & innouatis, quibus inter alia caueri dicitur expreſſe, quod ipsorum Cluniacen. & Grandino. ordinū beneficia nullis niſi sancta Roma. ecclesiæ Cardinalibus, aut ipſos ordines expreſſe profeffis, & de expreſſis coniensibus Abbatum Clunia. & Grandimon. Illorumque conuentuum respectu monasteriorum Matisconens. & Lemouicen. dicēces. commendari poſſiat, & ſi beneficia Grandimon. ordinis huiusmodi aliis, quam p̄dectis commendata eſſent, tenerentur intra certum tunc ex pref



pressum terminum habitum ipsius ordinis assumere, & professionem per monachos illius ordinis emitte: solitam emittere regularem: alioqui per Abbatem eiusdem monasterij Grandimon. & diffinitores capituli generalis eiusdem ordinis pro tempore existen: ab illis amoueri possent, & alias de illis etiam per sedem Apostolicam pro tempore factæ commendæ nullius sint roboris vel momenti, cæterisque contrariis nequaquam obitan. autoritate Apostolica tenore præsentium de specialis dono gratiæ dispensamus, ac constitutionibus necnon priuilegiis & indultis Apostolicis Cluniacen & Grandimon. ordinibus huiusmodi concessis, quibus etiā si pro illorum sufficieni derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressio habenda foret, illorum tenores huiusmodi eisdem præsentibus pro expressis sufficienter habentes illis, alias in suo robore permansuris, prouiso quod obtenta ecclesia N. & alia incompatibilia secularia, ac regulare beneficia huiusmodi debitis propterea non fraudentur obsequiis, & animarum cura in dicta ecclesia N. ac si qua illis immineat, aliis incompatibilibus secularibus & regularibus beneficiis prædictis nullatenus negligatur, Sed ipsius regularis beneficij congrue supportentur onera antedicta: in quorum, &c. Datum, &c.

*Bulle dispensationis super defectu etatis, &
ad plura beneficia cum suis clausulis
declaratio.*

Ivlus, &c. *Dilecto filio roachimo Gelyo de nobili genere procreato ex ore que parente, salutem.* Superius in bullâ nouæ prouisionis multa scripsi, qua hic non repentur: sed tantum ea qua fuerunt ibi omissa nunc supplebuntur.

2 Nobilitas generis, ac vita & morum honestas, &c. Ista Papam inducunt ad dispensandum cum aliis generis in quo: nempe licet gl. in extrauag. Execrabilis. Ioan. ducit ad 22. dicat nobilitatem generis comparari nobilitati stercore: tamen in plerisque videmus his nobilib: deferri, maximè circa dispensationes, vt in causa de multa, de præben.

3 Et quævis ille textus loquatur de sublimibus,

& sic de magnis nobilibus & excel: sis personis: vt docet Car. in d.c. de multa, & scripti in §. i. de nominat. Reg. tamen communis usus intelligit pa: sim de nobilibus, vt cum illis ad duo beneficia possit dispensari: & hoc iure vitur.

4 Siue nobilis sit ex utroque parente, c. venerabilis, de præb. siue ex patre tam: cum nobilis dicitur. l. partum. vbi gl. C. de rei ven. §. i. de inge. in inst. Tamen nobilitas virtusque magis inducit ad dispensandum, cum duplex funiculus fortior uno sit. cap. vno, de treug. aurhen. Itaque C. communia. de succession. Et multa conceduntur his priuilegia, maximè quo ad tempus studij: vt est in §. cum verò, de coll. in concor. vbi scripti: vnde solet hodie Papa cum his nobilibus ad duo dispensare: vide quæ scribit Bonus de Curilli in tracta. suo nobilitat. & do. And. Tiraquel. in eo. tract. vbi multa super hac nobilitatis materia more suo con: gesit.

Vt te specialibus fauoribus & gratiis prosequamur.

Hæc claus. est solita apponi in dispensationibus, & clausula gratiose fauore prosequi, quod est intrâ & non in fauoribus beneficiorum impetrationibus: nam gratiam imp. si specialibus partitur Papa, & fauorem illi, cum quo dispense: dignatur: vt dicit text. in c. fi. de schisma, & Fel. in c. at si clerici. §. fi. col. antepenul. de iudic. Ideo dicitur eum fauore prosequi, potius quam iure, vel benigno affectu prosequi in capit. venerabilis, de præb. hinc est quod nos te volentes prosequi fauore gratiose intuitu meritorum tuorum, Te inquam, qui (vt afferis) de nobili genere procreat, existis, & in quintodecimo, seu circa tue etatis anno es constitutus. Sic debet hæc clausula ordinari, & intelligi, cum verba alias confusa videantur. [Notandum est, quod quando Papa dispensat cum aliquo, vel in literis expectatiis scribit, quod talis natus est de genere comitum, vel regum, debet intelligi ex linea paterna, non materna, quia stricte deber intelligi in hac dispensationis materia c. i. de filiis presbytero. in 6. & dictie, de, significat causam proximam, vt docet Bart. in l. i. §. ex indeo. ff. de incend. & Bal. in l. ex arrali. C. de actio. empt. Jacob. hoc expresse affirmat. in l. i. ff. de proba. sed contrarium tenui in l. tigni. ff. de verb. sig. & respondi iuribus adductis in contrarium.]

De dispensatione ratione etatis.



Ciendum est circa minorem multipliciter dispensari. Primò minor ante septem annos tonsuram accipere non potest, & sic nec beneficia habere. ca. fi. de temp. ordinari. in 6. c. cum adeo, de rescrip. & sic opus est dispensatione: & in hoc valde laxâdæ sunt iuris habentæ: nam hoc est contra ius diuinum, & quodammodo contra ius naturale, vt qui loqui nescit, alios doceat, & regat. c. indecorum, de etate & qualitate, & scribitur: Eccles. 10. cap. *Vt in terra, cuius Rex est puer.* dicitur etiam dispensanti va quicunq; istis dispensas, & qui datus est in ruinam, & in destrucciónem multorum. vide Paris. consi. 97. satis, in 4. vol.

2 Item

*Cum insin
te dispensa
tur.*

Defectus atatus ex-
anno 23. constitutū, & antequām expediat bullas
in bullā postquam est legitimā ætatis: sed antequā
ei bullā ex*pediatur*, solet enim notificari, & ab eo
requiri, an velit eam sic expediri, & quod non pe-
tit imposterum bullā correctionem, nec ei corri-
getur: sed si poste à de defectu ætatis apparet, erit
imputandum sibi, cum hanc correctionem petet.

Bulla falsa ex-
12. Et si fuerint huiusmodi bullæ sic expeditæ sive corrugatae
mentione ætatis, pars aduersa nō poterit oppone-
re ex eo male expeditas, & non secundum suppli-
cationem, quia non sunt expeditæ cōtra supplica-
tionem: ideo nō sunt falsæ bullæ: nam hoc erat in-
troductiont in fauorem impetrantis, ut etatem ex-
primere posset, cui fauori pars *causa* sic legitima
ætatis, renūciare potest. c. si diligenter for. cōpet.

13. Verutamen licebit parti pro parte impetrante

non esse legitimā ætatis, & sic bullam esse subre-
pticiam, per c. si eo tempore de rescript. in 6.

Defectus natalium in signatu-
14. Idem dixi de eo qui in signatura dicebat se
pati defectum natalium cum soluto & soluta, de-
mum pater contraxerit matrimonium cū illa, fi-
lius in bullā poterit omittere defectum natalium,
cū nullum hodie patiatur, eò quod tanta est vis
matrimonij, ut legitimare possit etiam iam natos.

ca. tanta. qui filii sint legit.

15. **Vt afferis.** Credit isti impetranti Pa-
pa: si tamē dubitetur de eo

quod afferit ipse impetrās, hoc probare debet: nisi
pars aduersa diceret eū alteri ætatis esse: tū enī
teneretur allegās probare. per Lactor. C. de prob.
Secus fidicatur, ut afferitur, vel ut accepimus: nam
impetrans hoc casu probare nō tenebitur, sed op-
ponens, authen. si quādo. C. de constit. pecu. Rota
decif. 74. nota quod vbi, & decif. 727. [sub titu. de
r. script. decif. 60.] nota quod si ponatur, in antiquo
[sub tit. de rescript. decif. 77.] Cassador. decif. vlti.
de iure patronat. [Et obreptionem dispensationis
quis debeat probare, vide per Calder. conf. 4. de
probatio. & conf. 8. de rescriptis.]

*Probare im-
petrans an-
debeat.*

16. Quandoque dispensatur cum minore seculari-
re beneficio ad regulare beneficium obtinendum, vel ecōtra:
cum mino-
re aliquan-
do dispen-
sa-
tur.

7. Quia de iure secularis nō potest obtinere regula-
re, nec secularare regularis. cap. caussa. & ca. officij.
de elect. ca. nullus, illo titu. in 6. cap. i. & per totum
de capel. monach.

8. Interdum dispensatur etiam cū minore, vt
ante tem-
maturiū quādū de iure liceat, ordines recipere
pia minor
sumere pos-
sit, nempe de iure in 18. anno subdiaconatum,
fū dispen-
satur.

ad regulare beneficium obtinendum, vel ecōtra:
cum mino-
re aliquan-
do dispen-
sa-
tur.

9. Aliquando iungūtur simul omnes istæ dispen-
sationes, & eodem tenore conceduntur: & tunc
plenē cū minore dispensatur, vt inferiū patebit
abundantiū.

10. Aduertendū est, quod per regul. cancel. Inno-
centij, quē est cū super defectu ætatis cōceditur
dispensatio, de duobus solum annis dari potest, &
sic in 23. anno poterit dispensari, vt minor curatū
obtinere possit: & hodie illa regula seruatur in le-
gationibus sed coram Papa, si cōstitutus in 18. an-
no impetrat beneficium exprimendo etatem: &
Papa respondeat in signatura, fiat, & cum deroga-
tione regulae: tunc dispensatus censetur dispensa-
tus etiam si sit minor 15. annis, & hoc ratione de-
rogationis regulae.

11. Planè si quis in supplicatione dicat se esse in

*Vt afferis
vel ut affe-
ritur seu ve-
accepimus.
diffirunt.*

12. **I Seu circa.** Quid denotet ista dictio,

circa quid
certe multi multa super

hoc dixerunt. Ego putarem pro materia hanc di-
ctionem accipiendam, vt abunde scripsit in l. cetero-
rum. ff. de verb. signif. glo. tamen in c. attestacio-
nes de despōsi. impo. pro qua facit text. in l. non
tantum. ff. de excus. tut. declarat ista dictio vltra
sex menses non protendi, sicut dictio prope.

13. Tamen

De dispensatione ratione ætatis.

2. Tamen relinquitur arbitrio iudicis. gl. in c. i. in ff. de offi. ordinari. in 6. sicut dicitur de paucis diebus in c. statuimus. §. super. de rescript. ibidem.

3. Sed iudex non debet extendere ultra sex menses; unde si angens annū decimumseptimum, & duos menses imperat beneficium, & dicat se constitutum in decimoctauo sua ætatis anno, seu circa, non valebit impetratio: quia, circa, denotat modicum tempus, paulo plus, vel paulominus, sed non ultra sex menses ut docet Alex. conf. 88. quoniam. num. 15. in 5. volum.

4. Ideo potest intelligi seu circa, videlicet de duabus, tribus, quatuor quinqueve, aut ad summū de sex mēsib; per prædicta facit l. haec adiectio. ff. de verb. signif.

Tempus fini 5. Vnde hæc dictio Circa, annullat actum, quādo ay non va- tempus debet esse completū: utpote nominatus lut, in quo debet annis quinque cōpletis studuisse ante no- est studiū. minationem, si dicat se studuisse quinque annis, annoī, vel seu circa, nō valebit talis attestatio studij, quia in- certa; ut scripti in tract. nomina. q. ii. in fi. nam di- cito circa, tempus incertū denotat, ut docet Gui- do Papæ dec. Delphi. q. 290. libello, ac Alex. conf. 29. nu. 12. in 7. vol. & conf. 82. in fi. ibid.

Prescriptio 6. Item in tempore ad præscribēdum requisito, non probati siq; deponat alterū posseditse decē annis, seu cir- turper tem- ca inter præsentes, aut viginti, seu circa inter ab- pus decem- fentes, non est probata præscriptio: ut docet Guido annoī vel circa, Papæ singul. 436. de dictione circa, & vide in c. v. circa, de elect. lib. 6. & in d. c. i. de offic. ordin. in 6.

Fauor stu- dy inducit ad dispen- sandum. 7. **Ac in vniuersitate Pari-**
sien. actu studens existit. Ecce aliud quod inducit Pa- pam ad dispensandum fauore studij. cap. cūm ex eo. de elect. lib. 6. quia multa & præclara introdu- cas sunt fauore studij: & centum septuaginta pri- uilegia cumulaui in tract. de scholasticor. priuileg. ibi licet videre.

Episcopus etiam fauore studij potest cū scholasticō dispensare de non residendo. c. relatum. de cleric, non resid. nec tenetur præfatus scholasticus quicquam solvere pro literis facultatis nō re- sidendi: ut ibidem scripti, priuileg. 30. quia hoc ei ipso iure priuilegium indulgetur, ut ibidem.

Item de non promouendo per septennium di- spensat Episcopus fauore studij. ca. cum ex eo: de elect. in 6. dummodo scholasticus intra annum ad subdiaconatum saltē promoueat, ne postea retrocedat, cūm fruct⁹ beneficij comederit. ut ibi scribitur: quid limitati in scholastic, priuileg. 30.

Papa etiā dispensat, ut scholasticus non tene- tur ad aliquem ex ordinibus sacris promoueri in- tra certum tempus, ut sibi placeat limitandum, sed legatus secundum tenorem suā potestatis, vide- licet ad septennium, dummodo intra duos annos ad subdiaconatum promoueat, vel alias prout est sibi commissum & à Papa concessum.

Necnon parochiale.

Quatuor hic impetrans afferit, primò se de nobili genere procreatū: hoc probādum ei incumbit, secundum Barto. & alios in l. i. C. de prob. Afferit

quoque se minorem. & in rub. C. si minor se maiorem dixerit, fit contrarium, quia minor ibi dicit se maiorem, ut alius contrahat secum: hoc quoque probandum est, ut per Bart. & alios in l. de ætate. ff. de minor. & in l. de tutela. C. de in integ. restitu. scripti in tract. de restitutio. artic. i. gl. 3. in 2. tomo commenta. in constitut. regii. Tertiò afferit se actuū idem: quod etiā est probandum, scilicet per matriculam, per attestations, literas tempori- ris studij, vel per testes. §. teneatur de colla. Con- corda. gl. & doct. in proce. 6. libri. necnon & ecclē- siam commendatam sibi ab Apostolica sede afferit, quod literis Apostolicis probari conuenit.

Meritorum tuorum.

Etiam si Merito di- citur qui nō demerretur,

mereatur, dummodo nō sit indignus, sufficit: nam hæc clausula, si indignus sit, intelligitur, & sufficit dum non est indignus. l. cūm quidam de leg. 2. cle. 1. de offic. deleg. dixi superius in signatura gratiæ.

*Dispensa-
tio ad peti-
tionem non
motu pro-
prio conce-
ditur.*

**Tuis in hac parte suppli-
cationibus inclinati.** Etsic dispensationes ad partiu- petitiones debent concedi, non autem motu pro- prio: quia laxari ius non debet, nec solui, nisi par- te posculante: nec dandum est hoc iudicium, ni- si postulatum fuerit. l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de damno inf. ecto: & in iusto non solet conferri be- neficiū, per reg. in iusto. ff. de reg. iuris. ideo pe- tendeunt dispensationes: & ex causa conceden- dæ, non aliás,

Tecum ut ex nunc, &c.

videlicet dispensamus tecum, ut ex nunc, id est, in signific. extinc. & extinc. quid

decimoquinto tuae ætatis anno possis obtinete parochiale ecclesiā tibi commendatā: ex nunc, id est tempore hui⁹ gratiæ tibi factæ, significat enim tempus præsens l. Gallus. §. nunc de lege. ff. de lib. & posthu. vbi doct. sed Iuriscons. vtuntur dictione nunc, tunc in l. lecta. ff. si cert. pet. ut fusiū dico in tit. de verb. signif.] l. mulieris. §. desinere.]

Secundò si eam dimiseris, quod ex tunc, etiam aliud beneficium obtinere possis loco dimissi, id est loco huius parochialis ecclesiæ demissæ: quia Papa non vult istum impetrantem esse absque be- neficio aliquo, & intellige unum scilicet simile, vel dissimile: ut inferius exprimit.

Tertio cūm peruereris ad vigesimum annum, &c. ut cum isto aliud recipere possis, peruenire quis dicitur ad annum, quem attigit. c. cūm in cū- etatis. §. inferiora. de elect. scripti in l. peruenisse. ff. quando il- lum atigit.

Quartò dicit tunc ætatis annum vigesimum, ad excludēdum annum vigesimum currentē, in quo videretur forsan completa dispensatio, nempe si minor in anno currente 1518. impetraret dispensationem post biennium ad vigesimum annum perueniet currentem, sed non ad vigesimum annum suā ætatis: ideo declaratur, ut cum peruereris ad annum vigesimum suā ætatis, & non anni curren- tis, Clementina fin. de ætate.

Quinto vult, ut cum iste peruererit ad vigesi- mum anni, possit cū illo beneficio aliud habere: & sic

& sic dispensatur secum ad duo, quando erit ætatis viginti annorum, non anteā: & si anteā acceperit secundum, vacabit primum, per cap. de multa de præb. nam cùm anteā non sit disp̄fatus, vti debet iure communi.

Sexto quōd sine illis, id est si illa duo tempore viginti annorum non habeat, quōd possit recipere & retinere quæcunque duo alia curata, seu alias inuicem incompatibilia, secularia: ideo dicit incompatibilia, nam in aliis cōpatibilibus quid opus est dispensatione? cùm de iure teneri possunt. c.i. de consuet. lib. 6.

Addendum est, quōd si cùm minore fuerit dispensatum, vt beneficium curatum non obstante ætatis defectu recipere, ac retinere possit: si postea detur dispensatio ad duo curata, debet narrari prima dispensatio dispositiū, non cōditionaliter, videcler per forsū, &c. & postea peti debet secū dispensari, vt quæcunque alia duo, &c. alioqui seunda dispensatio non valebit: vt not. in c. 2. de fīliis presb̄yt. in 6.

Incompatibilis 1 Incompatibilia. Sciēdū est incompatibilis. cōpatibilis va- rīis mōdis dici, primō quando per affectionem. vnius alterum vacat, vt sunt dignitates. c. quia nō nulli de cler. non residen. idem in personatibus & officiis. c. de multa. de præb. & vnum abbatē duobus monasteriis præsidere interdicimus: dicit tex. in c. vnum. 21. q. i. & c. fi. 20. q. vlt.

Parochiales 2 Item parochiales ecclie, & curata beneficia, sic incompatibilia dicuntur. c. quia in tantum. de eccl. sive officiis. c. gratia. de descr. in 6. cle. gratia. illo. tit.

3 Adhac vicariae perpetuae non se inuicem compatiuntur, vt vnuas duas habeat. clem. vna, de offi- cībus. Vicaria per tenuē. duas p̄hīcīri nō vicar.

4 Præterea duo simplicia sūb eodem teōtō conformatia dicuntur incompatibilia. c. literas, de confess. præb. gl. & doct. in d. clem. gratia, secus si sint difformia, ideo potest quis in eadem ecclesia canoniciatum simul & dignitatem obtinere. ca. 1. de consuet. lib. 6. Barba. in d. clem. gratia. col. 13. de re-scrip. & non solē dispensare Papa ad duo curata sub eodem teōtō, nec ad duas dignitates, vel canoniciatus: vt statuit. Alex. 6. de signa. gratia.

5 Insuper si beneficium simplex requirat conti-nuam residentiam ex statuto, vel fundatione ecclie, dicitur cum alio incompatibile: quia non potest aliquis in vitroque residere, nec per se seruire. c. non potest. de præb. in 6. gl. & doct. in d. cle. gratia. Innoc. & alij in c. fi. de cler. non residen. vt sunt præbendæ Theologales: de quibus scripti in §. i. de collat. in Concord. alioqui duo simplicia si-ne dispensatione obtineri possunt: & residentia à iure debita tollitur per contrarium consuetudinem, de qua scripti. in §. i. in gl. residentiae, de coll. in Concord.

6 Etiam incompatibilis dicitur capellania, necnō nō aliud simplex beneficium: si statuto cautum sit, vt illam, vel illud habens aliud obtinere non possit: vt cautum est de locis Collegialibus Magalonæ. glo. & doct. in d. c. gratia. & Barba. in d. clem. gratia, in verb. beneficium. Card. conf. 3. in fi.

7 Incompatibile quoque est regulare viro seculari, & econtrario. c. nullus, de elect. in 6. c. cùm singulari, de præb. ibidem. Staphil. in tract. de literis gratia, tit. & qualit. & statu benefi. fol. 7. vbi dicit secundo modo illa incompatibilita dici quæ licite. Quodlibet & absque peccato sine dispensatione teneri non possunt: & hoc modo plura dicuntur incompatibilia, si alterum per se sufficiat. c.i. in 44. dist. vbi dicitur, O sacerdos de altari viuere, non verò luxuriari permititur. c. cum secundum, de præb. & dicit Innoc. & Panor. in c. cùm iamdudum, illo. titul. peccare eum qui plura tenet beneficia, etiā simplicia, si vnum per se sufficiat ad vitam, sed deuotatores beneficiorum, sicut lucifer, nunquam satiantur: nec vnum beneficium mille millium librarum eis esset sufficiens & voluisse ipsi sine fine viuere, vt possent sine fine pauperum cibos deglutiire. c. voluisse, de pœnit. dist. i.

8 De ista tamen incompatibilitate non loquitur hic Papa, dum dicit curata, seu alias inuicem incompatibilia. Inicem incompatibilia sunt dignitates, personatus, & alia quæ dixi suprà, siue quis duas possideat dignitates, siue dignitatem cum curato, vel alias missim: & sic intelligenda est hæc clausula, potest tamen quis habere canonicatum & curatum, quia non sunt inuicem incompatibilia. gl. & doct. in d. c. gratia. Nicol. Milius in verb. beneficium. q. 51.

9 Item incompatibilia sunt rectoria & vicaria, ideo Rectoria & penes vnum esse non possunt, sicut proprietas & vicaria sive vñusfructus. l. vti frui. ff. si vñusfruct. petat. A. g. id. incompatibilia. Bellamera. decif. 172. monasterium.

10 Insuper alia quidam appellant incompatibilia, Incompatibilis hereticorum oris. & murmuris, vt duæ mulieres in uno domo. Alia ratione inimicitia & odio vt hæreticus cum orthodoxo, Iudeus cū Christiano, c. quanto, & seq. de diuort. Alia sunt incompatibilia timore criminis committendi, vt iuuenis luxuriosus cum pulchra puella. l. si verò. §. si adolefcēs. ff. mand. l. non aliter. de vnu & habita. l. si qui adulterij. C. ad legeū Iul. de adulter. Bal. in l. neque. C. de prob. gl. in c. abſit. ii. q. 3.

11 Alia sunt incompatibilia ratione malignitatis, Omnia be-nficia com-patibilia pro-presumun-tur. vt duo tyranni saturnales: verū quia parūm hæc ad rem faciunt, missa faciamus. Si quis alia alleget esse beneficia incompatibilia, hoc probare debet: regulariter omnia presumuntur compatibilia pro qualitate personæ: vt consuluit Cardin. conf. 3. circa. vide Panor. & alios in c. dudum. 2. de elect. & in c. cùm iamdudum, de præb. quia fundata sunt, vt viri idonei ea obtineant: vt superius in 1. parte scripti.

12 Septimō vult Papa, quod si vnum seculare quis dimittat, vel vtrunque posuit regulare aliud cū cura, vel sine cura obtinere: & sic prodest hæc dispensatio, vt hæc secularis censeatur ad regularia disp̄fatus, & ad curata & non curata, & regularia sancti Augustini, aut alterius ordinis, &c.

13 Beneficia autem ecclæstica secularia, &c. Nūc declaratur super quibus beneficiis secularibus ecclæsticis dispensetur. Super diu-nis paro-chialibus quando di-spensetur. R.

De dispensatione ratione ætatis.

Primo super duabus parochialibus: disputauit in forma mand. in verb. cum cura, in Concor. an sub nomine curati beneficij veniat parochialis, & cōclusi non venire per gl. in cl. vna de offi. vica. ideo hic exprimitur. [Sed si quis fuerit dispensatus ad parochiale, an possit obtainere parochiale, cui erat annexa altera parochialis. vide p. tex. & ibi doct. in cle. vlt. de præb.]

14. Nec solet hodie facile disp̄sari ad parochiales duas ecclesias, nisi sint contiguae, vel modici valoris, & pro graduatis, aut nobilibus: vt est in regul. cancel. 52. gl. & doct. in c. dudum. 2. de elect. & bonum esset quod cum uno disp̄saretur, vt in eodem episcopatu haberet illa duo, & non in diuersis, vt melius illis seruire possit, & ne navigationis materia detur.

Vicaria temporalis & perpetua. Vel earum perpetuæ vi-

cariæ. Etiam perpetua vicaria inuicem incōpatibiles existunt: quia curæ exercitium est penes talē vicarium, vnde per adiectionem secundæ vacat prima, vel dignitas, aut aliud incompatibile beneficium. c. fi. de offi. vica. Cle. vna. illo. tit. & sic nō habebit locum in vicaria temporali, cūm iste tex. ex primat perpetuam, quia hæc temporalis in titulu non datur: & qui seruit alieno nomine, cura non habet, secus in vicario perpetuo, glo. in extrauag. Execrabilis. Ioan. 22. in verb. temporales vicarios. c. peruenit. de appell. c. cūm ex eo, de elect. in 6.

Vicaria perpetua duplex. Verum non est prætermittendū, duplīcem esse vicariā, hanc quam diximus perpetuā: vna quippe est, quæ curam obtinet animarum actu. dicta. cle. vna. de offi. vicar. & de hac intelligēdūs hic locus, quæ solet in rescripto Pape vocari p̄petua vicaria.

Altera est vicaria p̄petua, quā videmus in eccl. Cathedrali, vel Metropolitana, vel collegiata, & illa semper in literis Papæ ex stylo Curiæ Rom. vocari, solet simpliciter vicaria talis ecclesiæ Parif. vel cathedralis, aut collegiata quæ nō est incōpatibilis cū cura, dignitate, vel alio beneficio supra nominato, nisi specialiter ex fundatione vel statuto cōtinua requireret residētia: vt dictū fuit.

Episcopus ad dignitatem & personam, administrationes, vel officia, &c. Ita sunt incōpatibilita, vñ superius dictū fuit: in quibus potest ep̄s dispensare cum his, qui compleuerint annū vigesimum, si canonici aliud non oblistat, vt dignitatem, vel personatum non curatos vñ tantum habere possint. c. vno. de ærat. lib. 6. quod non vidi seruari. Tamē per hæc verba dignitates, nō censemur dispensatus ad dignitatem curatam, cūm hic non exprimatur. clem. nē in agro. §. ceterū. de statu Monach. ideo necessariū est addere bullæ, dignitates etiā curatas, alias nō comprehendenduntur, per c. cūm illis. de præb. & nī in dispensatione dicetur ad dignitates, nō censemur ad eas dispensatus, etiam si exprimere urat ad omnia beneficia, vt docet Spec. in eo. cit. §. postremo. vers. quid si dispensacum: & hoc ratione odiū vt dictum fuit superius.

Si ramen esset decanatus ruralis, sufficit exprimere decanatum, licet nō exprimatur, qui ruralis

est, quia Papa facilis concedit ruralia beneficia, quam civitatis. §. statuimus. 2. de colla. in Concor. doct. in clem. & si principalis. de rescr. nō nocebit tamen hoc exprimere.

In cathedralibus, &c.

Ideo exprimit, q̄a dispensatus ad dignitates non censemur disp̄satus, vt eas obtainere possit, vel Canoniciati. s. in eccl. Cathedrali. ca. quamuis. de præb. in 6. Fel. in c. postulaſti. in secunda concl. de rescr. prōpter præminētiā & honorē illius eccl. s. quod limitat. Io. And. in addit. ad Spec. in tit. de filiis presbyt. in prin. quando dispensatio generalis esset ad quæcumque: & illū sequitur Dom. in ca. r. illo. tit. & Oldr. conf. 215. & Iaf. conf. 104. &c. circa.

Contrarium tamen verius est, per tex. in d. cap. quamuis, ibi: sub hac generalitate hoc casu nolumus includi. etiam quia hoc repugnat stylo curiæ Rom. qui semper exprimit Cathedrales, cum eas vult includi: nam ea quæ notabilia sunt, nī exprimantur, videntur neglecta. l. iniuriarum. §. prætor. ff. de inju. de Rota. dec. 45. [sub tit. de filiis presbyt. decif. 1. & 50. in antiqu.]

Nec si quidē hoc casu credendū est. Io. And. qui in propria dispensatione hoc tenuit: vt ipse aliterit: & Iaf. similis cōditionis facile illi sententiæ acquieuit: in quorū sententiā descendere, quando nominationes, vel mādata essent directa ep̄o, & capitulo, vel decano & capitulo: tunc enim comprehendetur dignitates eccl. cathedralis, aliq. nihil prodeſſent nominationes, vel mādata: vt docēt do. de Rota. dec. 12. [sub tit. de concess. præb. dec. 35.] & 213. in antiqu. [sub tit. de concess. præb. dec. 6.] vel nisi resultaret in manis prouisio. Imol. in c. fi. col. 2. de præb. sed dispensatio ad omnia & quæcumque beneficia, nō comprehendit dignitates, si nō sunt exp̄ressæ in dispensatione quod est notandum.

Addēdūm est, q̄ si quis disp̄satus sit ad duo beneficiia curata, vel alias inuicem incōpatibilia, vel cum dicta parochiali eccl. vnum, & sine illa quæcumque duo, &c. tamen in corpore signature, & in petitione partis nulla fiat mentio de dignitatibus, & personatibus. An in bulla debeat, aut posſit exprimi clausul. etiam si dignitatis? Resp. non: quia regulariter plus nō concedit Papa, quā pars requisiſerit, & pars non petiūt, ideo nō dabitus: sed huiusmodi disp̄sario in bulla erit simplex ad curatam, nulla facta mentione dignitatis: vnde cautus esse debet in petrāns, vt in supplicatione petat secum disp̄sari ad dignitates, etiam curatas, etiam in cathedralibus, & Metropolitani: vt videmus hic expressum: & docet Aegid. dec. vlt. nam partis esse debet, vt multa petat, Papæ verò officium, vt concedat, quæ iure & iustè præstari debent.

Insuper nullus circa Papam potest dispensare super pluralitate præbendarum, siue in vna eccl. sia, siue in pluribus. c. sanctorū, ybi Domin. 70. dist. qui allegat Innoc. in c. fi. de cleric. non resid.

Quod est verum, si ex statuto, vel cōſuetudine continuam exigenter residentiam, alioqui teneri posſunt absque dispensatione in diuersis eccl. suis: vt firmat Innoc. & alij in c. super inordinata, dē præb. & ista.

Disp̄satus ad dignitatem non possunt obtinere in eccl. cathedrali.

In signatura a dignitate etiā in diversis eccl. cathedrali.

rule est exprimendū.

in signatura a dignitate etiā in diversis eccl. cathedrali.

rule est exprimendū.

in signatura a dignitate etiā in diversis eccl. cathedrali.

rule est exprimendū.

in signatura a dignitate etiā in diversis eccl. cathedrali.

rule est exprimendū.

in signatura a dignitate etiā in diversis eccl. cathedrali.

rule est exprimendū.

in signatura a dignitate etiā in diversis eccl. cathedrali.

rule est exprimendū.

in signatura a dignitate etiā in diversis eccl. cathedrali.

rule est exprimendū.

in signatura a dignitate etiā in diversis eccl. cathedrali.

rule est exprimendū.

in signatura a dignitate etiā in diversis eccl. cathedrali.

rule est exprimendū.

in signatura a dignitate etiā in diversis eccl. cathedrali.

rule est exprimendū.

in signatura a dignitate etiā in diversis eccl. cathedrali.

rule est exprimendū.

in signatura a dignitate etiā in diversis eccl. cathedrali.

rule est exprimendū.

in signatura a dignitate etiā in diversis eccl. cathedrali.

rule est exprimendū.

& ista opinio de cōficiūdine inualuit, dummodo quis habendo plures canonicatus & præbendas, non propriam attendat voluntatem, sed Dei, & nō proprium honorem, sed onus: hic proculdubio si ne dispensatione plures accipiet præbendas, arg. c. in scripturis, & c. qui episcopatum. 8. q. 1. Inno. in c. cūm iam dudum, col. 2. de præb. & cūm ista consuetudinem Papas faciat & toleret, videtur excusa: re: vt scribit Spec. in tit. de dispensa. s. dicendum, vers. simplex beneficium.

Episcopus circa diff. ma in ea- de ecclesia disfensus. Et quamvis Ep̄s de iure non possit dispensare, nec quidem ad duos canonicatus, vt quis possit eos retinere simul in eadem ecclesia, tamen circa difformia poterit, nempe vt quis habeat dignitatem cum canonicatu & præbenda: vt docet Ioan. And. in c. literas de concess. præb. Panor. in c. cūm iam dudum, de præbend. doctor. in capit. cūm, in ecclesia, illo. tit. in 6. vbi Perus. & in cap. si is cui, ibidem, sed hodie de consuetudine solus Papa dispensationes istas indulget, ex ignorātia videlicet Episcoporum, qui sua priuilegia dispensandi neglexerunt, quicquid dicat Staphil. in tract. de literis gratiæ, in secunda forma expect.

Duplices di- fributiones quando quis habere de- batur. Et quando in vna ecclesia quis dignitatē habet cum præbenda, non debet obtinere duplices distributiones, quia vnius tantum seruitum impedit, & vicem vnius gerit. c. vno. de cler. non resid. Ant. & Pan. in c. cūm olim, de re iud. verū de consuetudine duplēcēm accipit portionem in hoc regno Franciæ, quia duorum vice fungitur. arg. l. si consul. ff. de adopt. c. ex literis, de proba. alioqui nihil prodesset ei habere duo beneficia.

Etiam si curam habeant

Cura per verba gene- ralia non continetur. animarum. Nisi cura exprimatur nō intelligitur, c. cūm illis, de præb. lib. 6. vt dixi: quia maior idoneitas in his requiritur, vt ibi, &c. cūm sit ars artii, regimen animarū. de etate & qualitate. vnde si quis est disp̄satus, vt quęcūque dīo recipere posset, & retinere, tamen curata recipere, & retinere vix posset, nec in istis sufficeret exprimere, equipollēs videlicet ecclesiam baptismalem, vel habentē cemiteriū, q̄a possunt hæc esse etiam in ecclesia nō parochiali, teste Feder. conf. 135. quidā habēs, nisi exprimeret equipollens necessarium ad curam: vt pote si dicearet audire debere cōfessiones, & recipere sacramēta, ac sepulturam habere: vt docet Card. cōf. 30. quidā A. presb. Adhuc tamen q̄a deviaret ab stylo curiæ Romanæ vix bulla reciperet in forensi iudicio: propriè vero curatum intellige, q̄n curā habet fori penitentialis. c. in nouo. 21. dist. c. omnis vtriusque sexus, de poenit. & remissiō.

Habitu tan- tum curatū eff. in du- fatione ex- primendū. Et debet fieri mentio, etiā si habitu tantum est curatum, vt q̄a per bellum omnes parochiani deceſſissent, & sic nō habet parochianos: vt consuētū fuluit Card. conf. 48. quidam nobilis, quia poterūt redire: quidā si Papa sciuisset esse curatum habitu, non dispensasset, vel non tam facile. c. postulastis. de rescr. Felij. in c. in nostra, eodem.

Veruntamen per aſſectionē beneficij curati nequaquam vacabit curatum habitu, q̄ exercitiū curæ animarum non habet: vt docet Staphil. in

tract. de literis gratiæ. tit. de qualit. & statu benefic. vers. dicitur, scribam inferius in tract. de non promotis intra annū quando priuati censeantur.

Inī dispensatus ad quęcūque & quotcūque cura censemtur tantum ad duo dispensatus: quia pluralis locutio hoc casu duorum numero cōtentia debet esse. reg. pluralis. de reg. iur. in 6. ideo si in censetur. Dispersatus ad quęcūque ad quoctū que, ad duo disp̄satus

signatura dicatur de parochialibus ad vitam, &c.

intelligetur de duabus, nisi dicatur, & de tribus parochialibus ad vitam: vt dici solet, cūm ad tres dispensatur pro graduatis de stylo. Bellamera, in c. dudum. col. pen. de elect.

Et q̄n conceditur huiusmodi disp̄satio ad tria. *Clavis ad paro- chiales ecclesiæ nō existat: nisi ille cū quo disp̄- satur sit bene qualificatus doctor, aut aliās fauorabilis: vel h̄c remittam⁹ volūtati summi Pontificis.*

Item vbi quis ex necessitate obtinet duo officia incompatibilia, vt quia aliis capax non inuenitur, tria tamen nō poterit obtinere. text. in l. fin. C. de quis ob- excepto. lib. 12. quem tex. no. Aret. in c. ex literis, in fine, de prob. item consuetudo, vel statutum, seu dispensatio Ep̄i non potest facere, vt quis tria beneficia habere possit, text. in c. i. de consuet. libr. 6. Imo in c. literas de concessio. præb. vide Panor. & alios in c. extirpanda. §. qui verò de præb. Fel. in conf. 4. dubitatur, vbi dicit quidā licet quis duo obtinere possit simplicia beneficia, tamen tria sine dispensatione habere nō poterit [quod hodie no- tandum est.]

1 Post pontificales. Dispensatus Simplicia ad dignita- cia quis ob- tineat non potest. *ad dignitatem in cathedralibus dispensatus, nec ad dignitates principales in ecclesiis collegiatis. c. fi. de præb. ideo exprimitur h̄c.*

2. Et sic in cathedralibus prō consuetudine ecclesiarum interdū Decanus est maior post Episcopū, vt Parisiis. Aliquando Archidiaconus, interdū. Præpositus in ecclesiis collegiatis dicitur principalis dignitas, qua p̄sider in illa ecclesia, sed nō vocatur maior dignitas, sicut in cathedralibus.

3. Si tamē in signatura fuerit expressum in ecclesia cathedrali decanatum, esse principalem dignitatem, cūm debuisset appellare maiorem post p̄tificalem, poterit in bulla corrige: nam error est, vt doct. not. per illum, text. in l. si librarius. ff. de reg. cipaliis vo- iuriſ. & claus. de speciali in his operatur. vt scripsi in signatura gratiæ suprā.

4. Non vero cōprehendantur h̄c dignitates Episcopales, nisi de his expressa fuerit habita mentio: nam Episcopatus culmen dignitatis est. ca. pen. de præb. gl. in c. 2. illo. titu. in 6. Imo si fuerit etiam expressus Episcopatus, non comprehenditur Archi- episcopatus, teste Inno. in ca. dilectus, de concess. præb. c. nos consuetudinem. 12. dist. nā qui dignus est minori, non semper majori. c. scriptū, de elect. Henr. Boic. in ca. quidā dilectio, de consanguinit. Spec. in eo. tit. §. postremo, vers. quid si dispensatū, & versi. sequenti.

Etiam si sunt sub eodem

De dispensatione ratione ætatis.

Dubio beneficij testo. Hæc clausula necessaria est: quia dispensatus clausula pen ad duo, nequaquam censetur dispensatus, ut illa habet in eadem ecclesia: nisi hoc dictum fuerit, etiam sines obtinere in ea ecclesia: nisi hoc dictum fuerit, etiam neri in ea ecclesia: nisi hoc dictum fuerit, etiam de ecclesia: nisi hoc dictum fuerit, etiam de confuetudo c. i. de consuetudo in 6. Ancha. in cap. permittimus de

extate, & cancellaria expedit literas de primo simplici vacante: vt Hiero. Paulus. testatur in praxi. canc. 20. fol. 36. in fi. verf. an per afflictionem. [Et ideo per adoptionem secundum præbendam in eadem ecclesia vacat prima. d. c. literas. cle. vlt. de præb.]

Nec quidem pensiones duas potest quis in una & eadem ecclesia obtainere sine dispensatione, nisi si cōsuetudo aliud suadeat: quia pensionem concedit Papa loco beneficij, c. ad audientiam secundo, de rescr.

Itidem dicuntur incompatibilem esse pensionem, in eadem ecclesia cum alio beneficio. Plura de hac pensione scriptis in tract. de pacifi. possessor. in Concord. ideo consului, q. acceptans præbendam in eadem ecclesia, in qua habet pensionem, eidem pensioni renunciare videtur, per cl. gratia, de rescripto. nisi fuerit dispensatus ab obtinendu. vtrumque.

Clausula notabilis pro beneficiis annexis, Quinimò si fuerit expressum, q. sub eodem te- cto liceat duo recipere, & retinere, non poterit il- la duo obtainere, si alteri sit annexa capella in ea- dem ecclesia, in qua duo habet: nisi hoc quoque fuerit expressum in dispensatione. Cle. fi. de præb. scriptis in §. i. in gl. ita tamen, de mandat. vnde in si- gnatura exprimas etiam ad duos sub eodem recto, etiam si alteri vel viri que est aliud beneficium in eadem ecclesia annexum, &c. & hoc soleo exprimere in signatura. [Nec accipitur hic omnino te- ctum, sicut apud Iurisconf. in l. i. §. hoc autem Se- natuconf. ff. de senatus. Sylla. vbi in eodem recto cōsentur esse serui, qui intra eosdem parietes sunt, & ultra, intra cubiculum, vel domum, vel eosdem hortos, vnde vocem exaudire potuerunt, sed hic in eodem recto dicuntur, quando sunt intra eandem ecclesiam, vel intra ecclesiæ circuitum, qui eodem gaudent priuilegio. c. diffiniuit, & c. seq. 17. q. 4. facit. l. 2. ff. de verb. fig.]

Regularia verò beneficia

Huiusmodi Prioratus, &c. Nunc enumerat super quibus regularibus dispenset: omne quippe regulare est incompatibile seculari, & econtrario. ca. cum singula, de præb. cl. i. de elec. De quibus regularibus longè plura scripti superius in prin. huius libri, & dicam inferius in materia dispensationis cum regularibus.

Cathedrales & Metropolitanas exprimente- Et quidam addunt etiam in Cathedralibus & Metropolitanis regularibus, &c. ed qd hæc ecclesiæ propter prærogatiuam sunt specialiter exprimendæ. c. quamuis, de præb. lib. 6. vt suprà dictum fuit, ideo non abs re exprimitur: quia pleraque sunt ecclæsias cathedrales regulares: sed paucæ nūc, quāuis olim ferè omnes in Frâcia regulares essent, & si quis sit dispensatus, ut in ecclæsias cathedralibus dignitates obtineat, non poterit obtainere in metropolitanis: quamuis cathedrales sint, quia maiores habent adhuc honorem: & dispensationes nullo modo extenduntur, ut superius dictum fuit:

ob id apponi solet clausula, etiam Metropolitanis, quæ alias esset superflua, & stylus curiae Roman. omitteretur, qui tamen est seruandus. c. ex literis, de constit. & c. quæ graui, de crimin. falsi. [& hic etiam exprimi debet sicut in præcedenti clausula de secularibus.]

Addunt alij in dispensatione, aut solitæ per ca- Dispersatus nónicos regulares S. Augustini, vel alterius ordinis regi, &c. Sed hoc non est necessarium: quia si ad duo cē- mandetur prouideri de seculari, poterit prouide- fatur regularis. ca. cùm de beneficio, de præb. in 6. Sed fortè hoc est ad maiorem securitatem, quia dispensatio non extenditur: multa de hiscripti in §. volumus, de colla. in Concord.

Item dispensatio concessa seculari, vt duo be- neficia etiam curata recipere, & retinere possit, intelligitur de duobus secularibus iuxta personæ qualitatem. l. plenū. §. equitij. ff. de vñ & habita. & idem si concederetur regulari vt de regulari be- neficio intelligatur. c. cùm de beneficio, & c. cùm singula, de præb. lib. 6. Host. & Barba. in ca. posse- siones, de rebus eccl. non alien. vbi dicunt dispe- sationem generalem seculari datam non compre- hendere regulare, vel regulare datum non com- prehendere seculari: imò in dispensationib. ad que- cunque etiam regularia, non comprehenduntur be- neficia S. Antonij, nec sancti Ioannis, nisi exprefse concedatur: quod non solet fieri: vt docet Alex. 6. in suis reg. de signa gratia: ideo hoc est exprimen- dum. [Imò si hic non fuerit expressum de parro- chiali, non censetur dispensatum cum impetrâte, vt parochiale habeat regulari, quamvis illud verbum parochialis sit expressum in præcedenti clausula de secularibus, per c. eum in illis. de præb. in 6. & ita fuit conclusum in palatio inter adioca- tos excellentes.

Et ad prioratum, &c.

Clausula per electionem assumi consuevit. Ista clausula est necessaria: nam & si mandetur prouideri de beneficio spectante ad præsentationem, institutio- nem, collationem, & quamlibet prouisionem Capituli, non tamen prouidebitur de beneficio spe- ciente ad electionem, cl. i. de præb. nisi hoc expres- sum fuerit: vnde dispensatus ad beneficia spectan- tia ad collationem talis N. non censeretur dispen- satus ad beneficia spectantia ad electionem: vñus quippe modus non comprehendit alium modum, c. cum in illis. §. i. de præb. in 6. maximè non com- prehenditur electionis modus: vt scripti in §. præ- fatis ordinarij, in verb. dispositionem, de collat. in Concord.

Seu talia mistim fuerint.

Videlicet quod vnum regulare cum seculari fue- rit, vel dignitas cum regulari, vel officium regula- re cum dignitate, siquidem mistum non compre- henditur in odiosis. l. secunda. vbi Barba. & Iaso. ff. de verborum obligat. secus in fauorabilib. l. quæ- ritur. ff. de statu hominum. §. omnium, vbi Iaso. de actio. in institut. ideo hæc exprimit Papa vt etiam mistim.

Dispersatus ad quacun- que regularia non est dispensatus ad beneficia sancti Iacobi nec Antonij.

Elections modus non expressus non comprehendit tur.

Mistum in edibus non comprehendi- tur.

mistim habere possit beneficia.

I Si tibi alias canonice cō-

*Dispersus
et aro ob-
ferantur. Nunc restringit dispensationem, vt vide-
nere pos-
lit et dispensetur ad duo, si canonice ei conferan-
tu benefici-
a, inelli-
gitur si ca-
nonice eicō
ferantur.*

refer. lib. 6. & fundatur ista clausula in ca. si gratiosa, de

refer. lib. 6. c. non potest, de præb. ibidem, de cano-

nica collatione suprà dixi in princ. huius libri, in

prima parte.

2 Idem si cum aliquo dispensetur, vt obtenta be-

nefficia retinere possit, intelligitur si canonice ea

habuerit. d.c. si gratiosa. Aret. conf. 7. proceden-

dum. col. 3.

3 Idem si conferatur beneficium Titio, quod vult

Papa vt possit recipere, & retinere cum aliis, qua-

habet: intelligitur si ea habeat canonice per c. du-

dum. 2. de elect. Spec. in tit. de lapsis & disp̄. §. di-

cendum, vers. quid si aliquis.

4 Quinimò dispensatio irregulari vel criminoso

ante rehabilitationē concessa, vt plura habeat be-

nefficia, non proderit ei, nec valebit, vt ea tenere

possit, per d. cap. si gratiosa: quia Papa non videtur

tollere vitium illud, nisi id exprimat. c. dudū. 2. de

elect. vbi Anch. not. 21. sic ait, nam dispensatio de

pluralitate non operatur aliud, quam vt pluralitas

non noceat, sed non operabitur, quod illa canonice

possidat, arg. l. legata inutiliter. ff. de leg. i.

5 Alioqui due concurrent dispensationes: quod

est prohibitum, nisi quatenus exprimuntur, sicut

duae fictiones. l. i. C. de dotis promissio. Bald. in ca.

causam, col. 2. nu. 5. de rescr. per c. 2. de filiis presb.

lib. 6. Domin. conf. 126. Martinus.

6 Nisi hoc esset in dispensatione expressum, vide-

licet non obstante irregularitate, &c. nam odiosa

sunt dispensationes, & iuri contrariae. cap. i. & 2. de

filiis presb. in 6. & quamvis sint partibus fauorabi-

les, ramen stricte veniunt interpretandæ, vt no. in

l. f. ff. de condic. indeb. & suprà dictum fuit.

7 Ideo quilibet incompatibilitas tolli debet, alias

vna tantum sublata, remanet altera: quemadmo-

dum sublata vna excommunicatione, non tollitur

alia. c. officij, de sent. excom.

8 Sed dubium magnū est, an hīc irregularis duo

beneficia possidens ex valida dispensatione efficia-

tur inhabilis, sicut aliis, qui possidet sine dispensa-

tione. Dom. conf. 126. Martinus. decidit non fieri

inhabitē: quia si efficitur inhabilis ad beneficia, &

ad ordines, qui duo beneficia retinet incompati-

bilia sine dispensatione, vel cum dispensatione mi-

nus sufficiēt & non canonica, extraq. Execra-

bilis. §. porro, & §. qui verò de præb. c. dudū. 2. §.

insuper, de elect.

9 Tamen si quis habet dispensationem canonicā,

& postea non canonice obtineat duo beneficia,

hic peccat, sed non efficitur inhabilis: vt docet

Spec. tit. de elect. §. dicendum, vers. quid si dispen-

satur. Idem Dom. conf. 126. allegat. Inno. in d. c. du-

dum. §. insuper, de elect.

10 Sed contrarium ibi tenet Anto. Nam hic de-

num est dispersus, si canonice conferatur: ergo

si non canonice conferantur, nequaquam intelligi-
tur dispersus, quia non est seruata forma. cap.
Pisanus, de restitutione spoliator. & quia de uno
dixit, de altero negavit. c. nonne, de præsumpt. &
quia dispensatio ad hæc nō est canonica: ergo ipse
sic ea possidens efficitur inhabilis. Cui sententie me
subscribo post Philip. Franc. in cap. non potest; de
præb. in 6. irre gularem tamē ad duo dispersum.
putarem non incurtere inhabilitatem ratione vi-
tij tantum, quia verè est dispersus: sed illa nō po-
test ratione criminis tenere, certè non efficitur
inhabilis: sed hic qui duo nō canonice adept⁹ est,
eo quod illa non est dispersus, per hoc verbum
si canonice conferantur, efficitur inhabilis: & sie
conciliantur opinione.

Conferantur. Quamvis hoc verbū
conferantur, sit gene-
rale, & alios modos comprehendens. tit. vt ecclēs.
benef. sine diminut. conferant. tamen causa vbe-
rioris expressionis alios etiam prouidendi modos
exprimit Papa, videlicet aut eligaris, aut præsen-
teris, vel alias assumaris, forte per commendām,
vel institutaris, &c.

Et sic vi istius verbī concludi potest, quod disp̄. Dispersus
fatus ad duo curata nō censemur dispersus ad 1. ad anno non
la duo, quæ iam sunt collata, qā dicit si conferātur: conferunt
& sic deficit mens Pōtificis: ideo non videtur di- sp̄. fatus ad
sp̄. fatus ad
illa quo il-
le obtem-
erit.
inoffi. test. c. i. de const. lib. 6. & ita disp̄. fatus tēdit,
vt possit recipere: ergo de iam receptis non cogi-
tauit Papa disp̄. fatus: & huius est sententia Pano. in
c. ad aures, de rescr. Io. And. in c. dudū. 2. & Ancha.
ibi. 21. no. de elect. c. postulasti, col. penul. de rescr.
doct. in d. c. nō potest. Oldr. cōf. 325. thema quæstio-
nis, col. 2. & non potest hoc casu per fictionē retro-
trahi, quia extremū à quo non est habile, eo quod
iam sit priuatus: primo ergo non potest habere
locum fictio. Bart. in l. si quis qā ff. de visu cap.

Nisi in ista dispensatione specialiter habita fuerit mentio beneficiorum obtentorum, & Papa se-
cundum hanc expressionem disp̄. fatus, sic intel-
ligitur opinio Paul. in l. & militibus. C. de testa. mi-
lit. sic conciliaui in tract. nominat. q. 15. nu. 34. post
Ias. in d. l. & militibus. facit text. in c. postulasti, in
prin. de cler. excom. ministr.

Recipere. Ideo dicit, quia prius quis dē- Ad recipio
bet reddi capax ad recipien- dum debet
dum, quā ad conseruandum: Ideo recipere di- quis capax
pētit, alias per adēptionē secundi vacaret primū,
c. de multa, de præb. & sic duo cum effecture recipere non posset. idem dicitur in c. quamvis, & c. si
gratiosa, de rescr. in 6.

Et textus dicit liberē recipere. i. sine alia dispen-
satione & onore. Clem. vlt. de ætate & qualit. scri-
psi in §. præfatiq. ordinarij. de coll. in Concor-

Et in simul retinere, &c. Disp̄. fatus
vit recipiat
non poterit
retinere.
Vult etiam q. nō solum recipiat hēc beneficia, sed
& illa retineat, qā non minor est virtus quā qua-
rare, parta tueri, & sic dispersus vt possit recipere,
nō poterit ea retinere: vt unū prōderit hēc di-
spensatio: vt per adēptionem secundi non statim.

De dispensatione ratione artatis.

vacet primū, quod aliās vacaret, per ca. de multa, de præb. & ita loquitur Domin. in c. non potest, illo. tit. in 6. licet Philippus teneat ibi contra.

Dispensatio Et si Papa dispenset cum epho, vel alio de retinēti rei do beneficia, que habet hæc retentio, duos operatur effectus, videlicet prouisionis, & dispensationis: ut quis plura retineat beneficia incōpatabilia, cōtra cap. de multa, de præbendis. **Egid.** Bellamera, decif. 472. si episcopus, vbi dicit istam retentioem, vitari ex subreptione, & si detinens beneficium, iniuste, impetraverit dispensationem, quod illud possit retinere, illa gratia erit subreptitia, si nō fiat mentio fructuum perceptorum, vt docet idem. **Egid.** in c. dudum, col. vii. de elec.

LICITE. Tam in foro contentioso, quam cōscientiæ, gl. in c. quæ in ecclesiariam, iusfe est e- de constit. c. i. vers. sed extitit, de concessione præbendæ, in 6. & c. constitutionem, de reg. ibid. & sic dispensatus cum causa tutus est, & in foro poli, & fori. s. quando causa vera est, & iusta: quia dispositio Papæ in vitroque foro excusat. c. i. de constit. & c. illo. tit. in 6. vbi gl. & doc.

Seculari datur secu-
lare benefi-
ciū in titu-
lum in com-
mendam ve-
rō regularē. Nam vnius vxoris vir quis esse debet. c. cūm non
ignores, de præbendis: sed isti potest aliena commēdari vxori: sic seculari datur titulus vnius beneficij, quod sit ei in verum titulū. Sed quod amplius est, regulariter cōmendabitur ei, & dabitur in cōmendam, vt videlicet habeat istud secundum regulare commendatum: non enim potest vtrique ecclesia p̄f̄sidere quis tanquam titulata, sed vni tanquam commendata, alteri verò tanquam titulata p̄r̄erit. c. fin. & per totum. 21. q. i.

Idem in regulari dispensato, videlicet vt regulare in titulum habeat, secularē autem tanquam alienum, quia secularibus debitum teneat in cōmendam. cle. ne in agro. §. cæterū, de statu monach. Nam qui plures ecclesiæ retinet, vnam quidem titulatam, aliam verò sub commendatione retinere debet. c. qui plures. 21. q. i.

Papa ad vi-
tem commi-
dat. **I** Quoad vixeris, &c. Com-
mēda-
fit ad tempus, & perpe: uo. c. extirpādæ. §. qui ve-
rō, de præb. c. nemo, de elec. in 6. & superiū dixi.
Ideo ad sciendum quanto tempore velit Papa re-
linquere huic impenetranti beneficia commēdata, dixit ad vitā, & ita permanebit beneficiū, & sic cō-
mendatur p̄petuo. i. quoad vixeris, qui dispensa-
tus est nisi resignauerit illud, aut aliās factō suo amiserit, vt pote ob delictum: aliās quod nostrum est, sine factō nostro à nobis auferri non potest. l. id quod nostrum. ff. de régul. iur. & inferiū dicetur in tertia parte, quot modis beneficia amittantur.

Tertiū Pa- 2 Interdum quoque Papa commendat tertiu ad pa ad annū annum, vt interim vnum ex tribus dispensatus di-
mendat, sed hic dicit, quoad vixeris, & sic vberior est dispensatio. Beneficia verò quæ in titulum cōceduntur, perpetuō dantur. c. si gratiose, de rescri-

ptis. c. satis peruersum. 66. distinctione.

3 Animaduertēdū est, qđ interdū Papa cū aliquo Diff. f. ans dispesat, vt duo curata recipere valeat, dummodo ut remittat intra annū dimittat vnum: tūc nīs intra annū iste per annū dimiserit alterū, est priuat⁹ primo: & si cōtenderit vtrūque retinere, priuatus est vitroque, inhabilit⁹; nesciūm, efficit ad alia. extrau. Execrabilis, de præb. loā. 22. nec p̄dest ista dispesatio, postquā nō est impleta condit. c. super eo, & c. verum, de condit. appo.

4 Sed hoc casu ante finitū tēpus cōsulerē à Papa Prorogatio petere dispensationis prorogationē ad vitā, & hoc dispensatio ms aliquan solet quādoque literatis & nobilibus concedere.

5 Vnde si petatur hæc prorogatio ad vitā de parochialibus, tamen in dispositione nō sit clausula, In proroga- & de parochialibus ad vitam: illa non apponetur tione de par in bullā: am hæc prorogatio etiam de parochialibus est facien- da menti.

6 Nisi antea fuerit ab alio impetrata post tēpus: quod fieri potest, non obstate prorogatione inu- lida: requiritur tamen in noua impetratiōne men- tionem fieri primæ dispensationis & vacationis.

7 Diuersum est si Papa non apposuit certum. Dispensatus tempus, intra quod dimitteret vnum, vel alterum, ad di- mitiat al tunc nō esset priuatus, nec uno, nec altero: q̄ illa. terum sine verba volumus quod dimittat, faciunt mōnitōne: vt cōsuluit Dom. cōs. 106. super dicto dubio, quem adiunctione tēpus non refert & sequitur Boér. in dec. Burdegal. q. 119. qui- est p̄missus, dam renunciavit, & ideo hoc casu requiretur priuatio, postquam non est facta nisi monitio.

8 Adde quod hoc casu, quo q̄s intra certū tēpus Dispensatus beneficiū dimittere tenetur non poterit illud di- ut vnum di mittendū permutare cū alio: nā sic illud nō cense- mittat, non retur dimisiss. De Rota dec. 329. Tu obtinens, in poterit il- nouis, [sub tit. de re iud. dec. 12.] & dec. 581. Papa re- tēpus per seruauit, in antiquo. [sub tit. de rer. perm. dec. mutare. 13.] ac in tit. de rerum permut. dec. 3. [Bern. de Be- signe.] nec censeretur dispensatus ad illud, quod compermutatum haberet, etiam si esset simplex, ideoq; realiter dimittere tenet, & cum effectu: vt superiū dictum fuit, nisi omnia alia amittere velit: & nisi hoc fieret coram Papa expressione facta.

9 Et cūm q̄s dimittere beneficiū debet, nō aliās Dimittere tenetur illud resignare, quam ut verbo tenus collatoris dicit, se illud dimittere: & collatoris erit il- verbo suffi- cit benefi- lud alteri liberē conferre post dimissionem, cui ciūm. voluerit idoneo, vt docet Calderinus, conf. 5. tit. de renunciat. ac Cardin. in cle. 1. num. 15. de penis.

10 Sed quamus do. de Rota, dec. 250. notā qđ vbi Papa in antiq. [sub titul. de rescr. decis. 65.] dicant, quod cūm quis tenetur dimittere beneficium ex dispensatione Papa, quod illud dimissum vacabit in Curia tamen hanc reseruationē in Francia non seruamus, immo coram ordinario sufficit, quod ipse dimittat, & ordinari⁹ cōferret: & hoc iure vtrum.

11 Etiā p̄r̄ adēptionem secūdū vacat primum, Per adē- c. de multa, de præb. & p̄r̄ adēptionem tertij duo ptionē quan- prima, clem. si plures, de præb. Staphil. in 3. forma. do vacat primū tan- expecta. fol. ii. & sequent. vnde ad duo dispensatus tium. adipiscen

ad pescendo tertium, duo prima vacat, & tertium retinere poterit: per d. clement. si plures.

12. Intellige quando esset in dispensatione loco dimissi, &c. tunc solum vacabit primus: quod si non dimiserit, sed cum aliis retinuerit, tunc omnia vacabunt post mensem pacificæ possessionis, & impetrari poterunt, per extra. Execrabilis.

Difffusus ad duo non potest ter- ium reci- per.

13. Alioqui si dispensatus ad duo, tertium obtineat, non valebit collatio tertij: nihilominus vacabunt duo prima. e. ordinarij. §. i cōferēdis, de officio ordinarij, i. 6. nisi fuerit clausula illa loco dimissi, &c.

14. Veruntamen si quis fuerit dispensatus ad duo, & obtineat parochiale ecclesiam cum prioratu non curato, si conferatur ei altera parochialis, & sic tertium beneficiū, huius tertij collatio valebit quia §. in conferendis, loquitur quād sit collatio habēti plures dignitates personatus, seu plura curata, vt non valeat collatio tertij incompatibilis.

15. Secus si habeat prioratum regulare cum curato, qui prioratus non est incompatibilis nisi ratione qualitatis, quia regularis, personæ seculari concedi iure non potest: sed ratione beneficiorum nulla est incompatibilitas, ideo valebit collatio tertij: sed vacabit prima parochialis per adoptionē istius: quod est valde notandum ad intellectum d. §. in conferendis.

Clausula 16. Insuper si quis petat dispensari secum ad tria incompatibilia, etiam si parochiales ecclesiæ, vel dignitates etiam maiores &c. & in dispositione non sit clausula; & de parochialibus ad vitam, sed ista clausula. & de tribus incompatibilibus ad vitam, dummodo non sint plures quam duas ecclesiæ parochiales, per istam clausulam non poterit habere parochiales duas: quia in signatura debebat esse de parochialibus ad vitam.

Cum igitur sit omisſa, non censetur ad illas dispensatus: nec illa clausula dummodo, non operatur concessionem: quia inducta ad restrictionem, non operantur argumentum. l. legata inutiliter, ff. de legatis & fideicommissis primo. Et super his sacerdos consuluit: & hoc est valde occultum, sicut ars Cabalistica olim Iudaica.

Dispensatus ad duo quā do illa posse. Etiam Papa vult, vt hic dispensatus possit illa duo simul dimittere, & alia duo loco illorum reire, & alia cipere, & retinere: hoc est necessarium propter tex- duobus habere. tum in capit. non potest de præbendis in texto. vbi dispenses ad duo intelligitur de duobus primis, que si dimittat, ad alia non censetur dispensatus, ob id ista hic concedit. facit textus in l. boues, §. hoc sermone, dū nuptia erit, primæ nuptiæ intelliguntur, ff. de verborum significatione. vbi abunde scripti, & Alex. in l. diuortio, §. ob donationes, ff. soluto matrimonio. Iason in l. qui per salutem, & in l. duobus, §. si ei qui, de iure iurand. potest enim unum hodie dimittere, deinde alterum successu: quod si unum exprimeretur aut concederetur, aliud non veniret, per l. cūm prætor, ff. de iudic. ideo exprimit, & simul, & successu dimittere, &c.

Permisiſtare potest despēſatus & co- ram ordina- rīo.

Simpliciter. Siue ea dimittat, simul vel alterū, aut

si fortè est aliud ad eptum. c. si beneficia, de præbili. 6. Seu resignet ea simpliciter, aut causa permutationis: vt dixi supra in materia resignationis: quia hoc ei permittitur hīc.

Vel ex causa permutationis.

Et sic causa permutationis potest dimittere: & hæc permutatio poterit fieri etiam coram ordinario, qui autoritatē huic præstare solet. c. quæsitum, de rerū permuta. ca. vno, eo. tit. in 6. sic consuluit Gemin. consil. 97. Titius habuit. col. 2. sed ordinarius antequām conferat secundū, prospicere debet dispensationē. c. ordinarij. §. in cōferendis, de offic. ord. in 6. & si ista clausula si in corpore & in signaturā partis petitione & cum clausula permutedandi, &c. & rā eſe de-

non fuerit repetita in clausulis, non prodest regularibus dispensatis ad seculare beneficiū: nec quidem secularibus dispensatis ad regulare, sed prodesse poterit secularibus quo ad secularia, vt in locum dimissi aliud habere possint simile, ita vidi de stylo seruati: quod notes: & sic videatur signatura, quæ alias non poterit extend. Aduertendum est ad intellectum ca. ordinarij. §. in conferendis, de offic. ordi. in 6. ista demum locum habere quando confertur, beneficium plura habenti, tunc non vallet collatio ultimi, si ad illud dispensatus non sit, cūm non possit illa retinere.

Secundū requiritur quod episcopus videat dispensationem. ibidem.

Tertiū quod appareat per illā dispensationem quod poterit acceptare & retinere utrumque.

Quartū quod si non possit retinere, quod dimittat unum. d. §. in conferendis. quod est verū in eo qui plura habet.

Sed si quis dispensatus sit ad duo, ad unum seculare & regulare, si obtinuerit unū regulare, si conferatur ei aliud, valebit collatio secundi, nec vacabit primum, donec obtinuerit pacificā possessionem secundi. ca. de multa de præbend. cap. commissa. de elect. lib. 6. Et si post adeptam pacificam possessionem velit resignare secundum, non poterit, quia utrumque habere non poterit: & hec resignatio faceret ut utrumque haberet, saltē cum effectu. Ideo debet reignare unum ex duobus antequām ultimum adipiscatur. Sed poterit non acceptare, & tunc retinere poterit & primum.]

Quoties tibi placuerit.

Quia dici posset, vt fortè intelligatur: si bis, ter aut ad sūmū, quater dimiserit, non ultra rōe infinitatis vitādæ. c. 2. de descr. li. 6. ideo subiectum quoties tibi placuerit dimittere possis, pluries igitur eadimittere, & pinutare licet, put lubuerit: vt c. consuluit Do. cōf. 97. Vitijs. col. 2. natura enim dictionis quo plura beneti- ties: ni testicula sit, est variādi. etiā in infinitū. I. q. si scia recipere nō potest. §. si quid ita. ff. de adi. edic. Arch. in ca. nunc rōe dimi- tere. 9. q. 3. scripti i. interpl. vni. in l. no. in vlt. lim. C. de sen. quæ pro eo q. interest. & Dec. cōf. 169. & generaliter diligenter, primo dubio, & dimittere capitulū hīc capiuntur. generaliter, quomodo cūq. dimittat, siue resignādotacitē, seu expreſſe, vel alio modo dimittendo. c. ex part. i. de offi. del. dixi in tra. de pac. pos. n. 153.

Et loco dimissi vel di-

Loco dimis-
si aliud ca-
pi potest, nō
plura,

*misorum aliud, vel alia, simile, vel dissimile, aut similia
vel dissimilia beneficium seu beneficia.* Ideo dicit aliud

*loco dimissi, non alia: quia si in locum dimissi quis
acciperet duo, vacaret primū, clementina si plu-
res, de præb. nec huiusmodi dispensatio porrigeret
se ad ista tria, quæ si contéderet simul retinere, va-
carent etiam illa duo, extraug. Execrabilis. Ioan.
22. ob id loco tantū cuiuslibet dimissi, poterit aliud*

*Penitentia
ad duo
dispensat,
sed nō clau-
silam po-
nit loco di-
missi, &c.*

*habere. & ista clausula non datur à summo pœni-
tentiaro. ideo si habueris ab eo dispensationem,
oportet aliam à Papa impetrare, narrando, quod in
Francia nō adhibetur istifides: & de viribus facul-
tatum pœnitentiarij hæsitatur, ideo ad maiorem
cautelam sumes hanc nouissimam, quæ non tan-
tum taxatur, sicut si de novo imprestas. Nota si-
miles, nam si reliquit curatum, aliud curatum obti-
nere valebit: vel si duo curata dimittat, itidem alia
duo similia, vel si duas reliquit dignitates, duas a-
lias recipere poterit, & intellige quod dimittat cū
effectu, alioqui si dicat se verbo dimittere, & aliud*

*Dimissio co-
ram ordina-
rio fieri po-
test.*

*accipiat, vacabit primum: vt dictum fuit c. priu-
quam. 27. q. 1. quam dimissionem sufficit dispensa-
to probare factam corā ordinario: nisi probet ad-
uersarius eum postea illud dimissum possedisse, &
fructus suo nomine recepisse. doc. in c. ordinarij.
de offi. ordi. in 6.*

*Dimittens
vnum bene-
ficiū aliud
etiam non
simile reci-
pere poterit.*

Vel dissimili. Reliquit curatum, po-
terit dignitatem eius
loco recipere, vel reliquit seculare, poterit regala-
re recipere, quæ clausula est magni momenti & vi-
tialitatis: & doc. no. d. cap. non potest de præbend. in
6. vnde cum quidam professus ordinem mendica-
tum fuisse translatus ad ordinem sancti Bene-
dicti, ac dispensatus, vt posset habere beneficium
curatum dicti ordinis, quod obtinuit, & demum
eum alio permutovit, illud secundum retinere nō
valuit, quia ad id non erat dispensatus: cum dispe-
nsatio sine ista clausula de primo intelligatur. d. cap.
non potest. Agid. Bellamera conf. 8. in primo du-
blio: & dispensatio vt loco dimissi aliud habeat, in-
telligitur de simili. glof. in authent. sed novo iure.
C. de seruis fugit. & supra dictum fuit: ideo hoc
verbum intelligit etiam de dissimili: vide Fel.
conf. 4. dubitatur.

Intellige tamen de primo, quod habuit cum ef-
fectu: nam si collatum ei fuit beneficium, quod per
sententia amisi, non nocebit quoniam non obtinere
possit, quia intelligitur de primo cū effectu. l. i. ff.
quod quisque iuris. cap. relatum, de cleric. non re-
fid. Anch. in cap. 2. col. 1. de filiis presbyt. in 6. per
cap. hæc autē verba, de penitent. distinct. 1. Bald.
in c. olim. col. 2. de rescript. per l. hæc conditio pri-
ma ff. de condi. & demonst. Ias. in l. diuortio. §.
quod in annos. ff. soluto matrimonio. postea Papa
repetit beneficia, vt est videre in bulla, vt eam in

*Cōmēdata
rius vñ po-
serit fructi-
bus benefi-
ciij, sed non
abuvi.*

titulum recipere possit, vel in commendam: vt in
ea continetur, quare eam videoas. [Et quæ scripsi
in l. nomen filiarum. §. fin. ff. de verb. signif.

I Nec non debitis &c. Vult
Papa,

quod licet habens beneficium in commendā di-
catur depositari. gl. in ca. nemo, de elect. in 6. qui
non facit fructus suos, tamen ex gratia cōcedit, vt
disponere possit de beneficij fructibus commen-
dati, vt in hoc æquiparetur habentibus in titulū,
qui disponunt, vel disponere debent: haec autem
sunt paria dispone-re, vel disponere debere. ar-
gum. l. quod te. in f. ff. de reb. cred.

2 Sed an commendatarius beneficij fructus dissi-
pare possit, Alciatus hoc concedit in l. pacētum cu-
ratoris. C. de pacētis. hoc tamen non videtur verū,
imō sacrilegium committit qui bona ecclesiæ dis-
sipat. cap. penult. & ibi Imol. vlti. not. de pecul. cle-
ri. Panormitan⁹ in c. f. col. 2. de pignor. hoc docet
Do. Probus in cap. nemo deinceps. in addit. ad Io.
Monachū de elec̄t. in 6. & ego prius in interpret.
cap. postulastis. de cleric. excomm. ministr. in 4.
not. etiā hic text. dici debuerint, videlicet quod
hic commendatarius possit disponere de fructi-
bus beneficij, sicut debent illi, qui in titulum ha-
bent, sed his non licet dissipare, multò minus com-
mandatariis.

3 Sed quomodo debeant hi disponere respon-
per canones antiquos episcopi haebant medium
partem, aut tertiam oblationum, quæ siebant in ec-
clesiis. c. de his. & seq. 10. q. 1. eo quod erant paupe-
res, & boni: verū tempore succrescente cepe-
runt augeri bona episcopatum, & ipsi fieri diui-
tes, non tamen ob hoc meliores.

4 Ideo statutum in 2. Bracharen. concilio fuit, vt
nullus episcoporum per suā dicecesim præter ho-
norem cathedrae suæ, in est duos solidos, aliud ali-
quid per ecclesiæ tollat, neque tertiam partē ex
quacunque oblatione populi parochialib⁹ ecclē-
siis facta sibi usurpet, sed ecclesiæ reparacioni fer-
uet, & singulis annis ratio episcopo fiat: nam si ter-
tiam partem illam episcopus tollit, lumen & sar-
tate abstat ecclēsiæ: verba sunt text. in cap. pla-
cuit. 10. quæst. 3. & idem habes in capit. prīcis.
ibidem.

5 Vbi glof. dic. it illam tertiam dari solitam epi-
scopis, vtonus fabricæ subirent. verū cum hodie
multis bonis & diuitiis abundent, nihil à parochia-
libus ecclesiis accipere decet, nisi synodaticum &
conscripta in cap. conquerente. de ordi. offi. Nem
pe si possent episcopi ista recipere, quidam auari
deuorarent omnes ecclesiæ parochiales sui epi-
scopatus, quia fere deuorant nō dicam vnam pro-
uinciam, verū totum orbem, & adhuc nō est sa-
tiata damnabilis illorum ambitio. Deus eos vide-
re faciat.

6 Itaque bona ecclesiæ hodie in tres debent
distribui partes, vt prima sit clericorum beneficia-
riorum, secunda pauperum, tertia fabricæ. c. con-
cesso. & seq. 12. q. 2. nec valeat consuetudo, quod sua diuidi de-
tertia nō detur pauperibus. cap. cognouimus. ibi.
dē. quia hoc est cōtra bonos mores: necare enim
videtur, qui alimenta denegat. l. necare. ff. de li-
beris agnoscendis. & ea. paucæ fame morientem,
[quisquis enim pascendo hominem seruare po-
teris] si non pauperis, fame occidisti. Gregorius lib.
de officiis, & in c. pasce. 86. distinct.

7 Quantum verò ad fabricā ecclesiæ valet constructio, ut parochiani eam faciant, & reparatio-nes docet Archidiac. in d.c. concessio. & Panor-mit. in ca. i. de ecclesiæ ædificand. post. Inno. in cap-fin. de his quæ fiunt à maior. parte cap. facit capit. de his. de ecclesiæ ædifican. & Angel. Clauſa. in sua ſumma, in verb. clericus 3. ſed qui non obtinet uſte beneficium, non facit fructus ſuos. c. cum dilectus. de iure patro. Calder. in reperto. in verb. be-neficium adeptum.

Prelati &
mnbene ec
cleſie bona
admini-
ſtrent.

8 Nō audeo dicere, quomodo noſtra memoria fructus ecclesiariū exponantur: quādoquidem ex noſtriſ prælatiſ videmus quodam, qui torum Rēgnū deuorant, & eicas pauperum, ut in vno cō-tiuuo ducentos aureos expendere nō vereātur, & ſolidum pauperi denegent: alij verò ſuos conſanguineos ditant, & pauperes tā inhumaniter negli-gunt, ut miſerrima quandoque fame illos moriſtant: qui omnes hæc agentes ſunt fures, & homi-cida, ac facilegi, & ad reſtitutionē teſtentur, cūm non ſint domini, ſed tantum administrators, c. 2. de dona. Panor. in c. cūm ſecundum de præb. c. gloria. 12. q. 2. c. ſi quis in atrio. 17. q. 4. & mortali-ter peccat. c. donare. cum ſeq. 86. diſt. Floren. in 3. parte ſumme. ti. 15. c. 1. ſ. fi. & ti. 20. c. 2. ſ. vtrum. Ber-trand. conf. 358. viſo. in 2. vol. ex prima editio. & cho-die multi ex noſtriſ ſunt ſurdi, & cacci: Deus per ſuam gratiam eos illuminare dignetur.

Alienare bona ecclieſie non po-ſum beneſi-ary.

Alienatione *tamen pénitus interdicta.* Edictum est prohibiri-uum in omnes beneficiarioſ, ne poſſint alienare bona beneficiorum: ut in tit. de reb. eccl. non alien-and. quia nudi ſunt administrators & procura-tores rerum ecclieſia. c. 2. de donat. & vſurarij. ca. poſſeſſiones. vbi gl. de reb. eccl. non alienand. & c. fin. de pecun. clericor.

Intellige de immobilibus ecclieſia, & de mobili-bus preioſis quæ equiparantur in lex que tuto-res. C. de adminiſtrat. loſ. Lupus in repe. ca. per veſtras. ſ. 18. de donat. inter virum & vxor em.

Hic multa de philibitione alienationis dici poſ-fent, & quæ ſolemitates in hiſ alienationib. rerum ecclieſia veniant ſeruanda, & quibus caſib. non requirantur: & an valeat conſuetudo, cū aliis multis quæ abūde ſcripi in compen. alien. rerum ecclieſ. quamobrem hic repetendum non duxi.

I Defectu prædicto *videlicet nō obſtan.* Papa hic narrat illa, quæ poſſunt obſtar: de hiſ non obſtan. ſcripi in bulla noua prouifionis: ad ibi dicta nunc te reicio, ne repeatam toties vnum.

Per clasſi-ſionem motus proprii non po-ſum beneſi-ary.

2 Notandum eſt, quod pér nō obſtan. nō fit di-ſpensatio: ſed ea quæ obſtant diſpoſitioni tollitur. Et primò per clasſiſ motus proprii non diſpenſatur, ſed tollitur tantum ſubreptio. c. ſi motu pro-prio. de præb. lib. 6. gloſſ. & doct. in clem. ii. Romana-nus. illo titu. Sic conſuluit Cardinal. conf. 96. Papa. col. i. 4. 6. effectus motus proprii congeſſi in forma mandati in cōcord. in gl. motu proprio. [vbi etiam obiens an ſo. effectus illius conſcripti.]

De clasſi-ſionem motus inducat diſpenſatione.

3 Claſſiſa vna cum obtentis confeſſim, non inducat diſpenſationem ſuper obtentis, ſed tollit

ſubreptionem. c. non poſteſt de præben. libr. 6. niſi quoque diceretur, quod vtrique valeat retinere. clem. i. de præbendis. Speculat. in titu. de lapsis & diſpenſa. ſ. diſendum. verſ. quid ſi indulgetur.

4 Niſi eſſet ad duo diſpenſatus, & Papa confeſſat illi tertium, vt illud poſſit vna cū obtentis recipere, & retinere, tunc impoſtat diſpenſationē illius tertij, cūm videlicet iam habeat diſpenſationem de duobus, ergo illa tria retinere poterit: alioqui ſuperflua eſſet clauſula, ut doct. ſcribunt ibi.

Diſpenſatus vna cum ec- cleſia ſancti Pauli & a- liam habe- re.

5 Animaduerte ramen, quod diſpenſatus ad ob-tinentū ecclieſiam ſancti Seuerini vna cum ecclieſia ſancti Pauli, ſi dimittat ecclieſiam ſancti Pauli, ſi non poſteſt retinere cum alia, ecclieſia ſancti Seuerini: quia diſpenſatus eſt tantum ut ecclieſiam ſancti Seuerini retinere valeat cū ecclieſia S. Pauli, non verò cū alia: ideo ſi quis permuteſt ecclieſiam ſancti Pauli cum ecclieſia ſancti Eustachij, ecclieſiam ſancti Seuerini non poſteſt cum ecclieſia ſancti Eustachij tenere: & alias vidi maximam cō-trouerſiam ſuper hiſ: vide docto. in diſt. capit. non poſteſt.

6 Vnde vidi diſpenſatum quendam epifcopum, ut vna cum ſuo epifcopatu teneret aliqua benefi-cia, translatus eſt ad aliū epifcopatum, nihil di-cendo de benefiциis: dixi vacare per ſuam promotionem ad aliū epifcopatum, ſicut vacallent ante diſpenſationem. ca. cūm in cunctis. ſ. cūm verò de elec-ſt. Et hoc modo vidi multas diſpenſationes corrueſe.

Nra bene, quia pauci aduertunt: & hoc poſteſt *Not. bene.* eueniare contra illos, qui omnes abbatis, vel ferē epifcopatus habuerunt, & de vno ad alterū tranf'eruntur, ſicut iuuenes de vno ludo ad alterum.

7 Itē in clauſula, non obſtan. quod aliud habeas, confeſſimus, ut ſubreptionem tollat, nullam au-tem diſpenſationem inducat diſt. ca. non poſteſt: ideo iſte poſteſt vltimum tenere, ſed vtrumque non: vbi doct. Felin. in c. nonnulli. col. 8. verſ. adda-*Clauſula* *nō obſtan* *non inducit* *dispensatio* *etiam gloſſ. de reſcr.*

8 Imò etiam non ſufficeret clauſula in non obſtan. ſed requiritur quod diſpenſatio in diſpoſiti-uis ponatur, aliā ſi non prodeſt. text. in clem. i. de præb. Calder. conf. 4. rub. de præb. Rota decif. 280. in antiqu. [sub tit. de filiis preb. dec. 3.] Fel. in ca. nonnulli. col. 8. de reſcr. [Idem ſi Papa diſpenſet, ut benefi-um S. Seuerini præter alia, quæ habes, obtingere poſſis non videtur diſpenſatum, ut alia beneficia poſſis retinere. per c. dudum. 2. de elec-ſt. vbi interpretes. & Bart. in l. Seio. ſ. vxori. ff. de annuis. legat.]

9 Et ſic per adeptionem ſecūdi curari vacat pri-mum, & in dignitatibus, & personatibus idē ſtatutum fuit in cap. de multa, de præben. Et idem per adeptionem, & conſecrationem, conſirmationem, & accep-tionem epifcopatus vacan: ipſo iure be-neſicia, quæ epifcopus habebat anteā d. c. cūm in cunctis. ſ. cūm verò de elec-ſt. ſ. fi. de mādatis Apo-stol. in Concordat.

10 Idem per adeptionem Abbatia etiā quando be-neſicia ſunt ſimplicia vniormia: ut vocant do-*Per adeptionem ſecundi in eadem ecclieſia vacat* *primum*.

peradeptionem ſecundi: in eadem ecclieſia vacat

primum. cap. literas de conceit. præb. & quando vi
secundum adipiscitur. c. eum qui, de præb. in 6.

*Per adeptio-
nem secundi
curati non
vacat epi-
scopatus.*

11 Veruntamen per adeptionem beneficij curati nequaquam vacat episcopatus. tex. ad hoc singul. c. cum in nostris, de eccl. præbend. quia sine Pa- pæ voluntate dimitti non potest. cap. quanto, de transf. episc. c. nisi de renunc. ideo non vacat epi- scopatus per adeptionem alterius beneficij curati, vel dignitatis, aut abbatiz seu prioratus.

12 Alias regulariter, per adeptionem secundi be- neficij simplicis non vacat primū ipso iure, etiam si ex statuto, vel consuetudine utrumque require- ret residentia: sed is poterit eligere utrum velit. e. referente de præb. & Panor. & alij in c. extir- pande. §. qui vero illo tit.

13 Quia dispositio priuatua loquens in curatis, & alii non extenditur ad alia, de quibus non loqui- tur c. quia non nulli. de cle. non resid. vbi Pan. & in c. de multa. de præb. gl. in c. fi. de iure patro.

*Impetrans
beneficium
vacans per
adoptionem
secundi ga-
probare de-
beat.*

14 Et si quis impetrans beneficium, eo quod posse- tor detinet sine dispensatione, oportet quod impe- trans hoc proberet, vt afferit Paulus Par. consil. 138. dico in ista causâ. vol. 4. etiam si sit negativa, secu- dum eum. Ego contrarium tenerem: quia habens pro se præsumptionem non probat, sed onus pro- bandi transfeat in aduersarium. l. admonendi. & l. manifestæ, de iure iurand. sed impetrans habet pro se ius, quod videlicet non licet alicui possidere plu- ra beneficia incompatibilia. cap. quia non nulli. de cleric. non resident. vt supræ dixi, ergo qui possidet, oportet quod proberet dispensatum. c. ordinarij. de offic. ordina. in 6. vt alibi scripsi. fateor tamen quod impetrans tenetur probare illum duo possi- dere, si possessio niger: & possessio ipse debet o- stendere se dispensatum, & hoc iure utimur, vel vnius dimissioiem: vt abunde scripsi in gloss. pos- sessa. §. volumus. de colla. in Concord. quando illa duo sunt incompatibilia.

*Priuilegia
Cluniacen.
& Grandi-
dicitur, &c. Recitat priuilegia Cluniacen. & Gran-
mon. & quo dimonten ordinum hoc continentia, videlicet q
ad illorum
beneficia.*

Quibus inter alia caueri

Vel nisi his, quæ professi fecerint expresse illorum ordines, de consensu abbatum illorum Matiscon. & Lemouicen. vel si conceditur aliis, quod com- mendatarij teneantur intra certum terminum in statutis illorum expressum assumere habitum, & professionem emittere: alias non valeant commen- dae, & illi commendatarij remoueri possint: hæc omnia latius patent in statutis illorum.

Item Abbas Cluniacen. audiri solet audientia contradictriarum pro toto ordine, & quolibet mem- bro à sua abbataria dependente sine speciali manda- to: vt docet Ægid. Bellam. cōf. 32. pro introductio- ne. col. 6. vers. secundo deduco, & idem dicam in

*Clauſula
nenda in
mō obſtan-
te.*

Ac constitutionibus, &c.

Vult constitutiones, indulta, cateraque priuilegia

non obstare, etiam si ad verbum de eo esset facie- da mentio: nam quod ad hoc vult¹ beri pro suffi- ciēnter expressis.

15 Nisi omittendum, quod si in dispensatione ad regularia in commendam peratur derogatio pri- uilegiorum, puta Clenia. ordini concessorum, & in signatura dicatur, & cum derogatione priuilegio- rum dicto ordini concessorum, nec sit illud verbum, latissimè extendenda: tunc in bulla non poterunt narrare priuilegia, & illis derogari: sed tantum poterit dici non obstante, priuilegii dicto ordini concessis, quibus derogamus: sed illa derogatio minus suffi- ciens seruit. Ideo sis cautus, vt ista cures in signatura conscribere, quemadmodum supra not. in tract. si- gnat. &c. Item non valet prouiso nisi fiat metio- lius ordinis Cluniacen. etiam cum clausula ge- nerali, non obstante docto. in c. cum ordinem. de re- script. facit c. faciosancta. de elect.

Prouisio, &c. Hac dictio, & dictio ita. *Distiones*
tamē, & dummodo ferē ita tamē,
æquiparantur, & restringunt ac modifical præce- *dām modo,*
dēntia. l. Lucius. §. qui habebat, & l. ita tamē ff. ad *& prouisio*
Trebēl. Lucas de petra in l. l. C. de coll. fund. fiscal. *equiparan-*
li. ii. scripsi in gl. ita tamē. §. i. de mand. A posto. in
Concord. & sic Papa dispesare vult, vt hæc incō- *138.*
patibilitia simul à minore teneatur, dummodo iste
ecclesia debitibus non fraudentur obsequiis.

Secundumne animatum cura negligatur. clem. *Clauſula
animatum
cura non ne-
gligatur
quando ap-*
i. de præb. & solerque ponit hec clausula in dispen- *poni de-*
sationibus super pluralitate, maximè quod con- *beat.*
ceditur episcopo, vt possit retinere beneficia cum *poni de-*
episcopatu, & quod dispensatur cum minore ad *beat.*
curatum, & si dispensetur de non residendo, vel
quando beneficij curati sit vno, ac quando dis- *animatum*
pensatur de non promouendo: quibus casibus de *cura non ne-*
stylo curia Roma. solet hæc addi claus. vt anima- *negligatur.*

Tertiò quod si qua alia onera illis incompatibili- *Clauſula
animatum
cura non ne-
gligatur
quando ap-*
bus immineant, quod nullatenus negligantur, se *poni de-*
ipsorum onera supportentur, quod fieri debet. ca. *beat.*
de monachis. de præb. c. i. illo. tit. in 6. cle. i. de iure
patro. scripsi in tract. de congrua por.

Et sic iste minor debet interim habere sacerdo- *Clauſula
animatum
cura non ne-
gligatur
quando ap-*
tē, qui cura defueriat: alioqui non proficeret eidem *poni de-*
dispensatio, quia dicit prouisio, &c. & hæc videtur *beat.*
esse Papæ mēs per ista particulam quæ interdum *animatum*
importat conditionem. gl. & doct. in clem. vt præ- *cura non ne-*
teritatem de ele. de Ripa. li. 2. resp. c. 9. princeps. col. i. *negligatur.*
Sed aliquod facit modū. vt Bart. docer in l. quibus. §. Termilius. ff. de cōd. & demonst. per l. cū ab *Clauſula
animatum
cura non ne-
gligatur
quando ap-*
eo. ff. de cōtrah. empt. Sed Bald. in c. dudū. 2. col. 6. *poni de-*
de ele. dicit non facere conditionem, sed obligare *beat.*
ad sic faciendū: ideoq; stat dispesatio: vt docet gl. *animatum*
in c. non potest. de præb. lib. 6. & Do. de Rota decis. *cura non ne-*
231. ord. in no. l. sub tit. de cond. app. deci. vnic. i. & *negligatur.*
Dec. cōf. 327. viso casu. n. 3. idem in claus. dummodo. *Clauſula
animatum
cura non ne-
gligatur
quando ap-*
&c. vt docet Spe. in eo. ti. §. dicendū. vers. sed quid *poni de-*
si in indulgentia: & iste clausule respiciunt beneficia *beat.*
quæ perpetuam requirunt residentiam, non vero *animatum*
simplicita: vt cōsuluit Anch. cōf. 17. super primo. in- *cura non ne-*
prin. Alia multa pōderunt in bulla nouæ prouisionis, ideo hic sistam rācem, ad alia vtilia percurrens.

De dispensatione super defectu natalium. 203

De dispensatione super defectu natalium.

*Nam de
merito
et debet in
utilijs re-
cipere.*

Videamus de dispensatione super defectu natalium ut vocant pragmatici Curiæ Rom. certum est dominum prohibuisse, ne de scorto natus recipetur, & ne in ecclesia ministraret. Deutero. 23. c. Non ingredietur manus hoc est, de scorto natus, in ecclesiastim domini usque ad decimam generationem. ca. innotuit de elect. c. per venerabilem, in s. qui fil. sint legit. sic declaratur in c. nisi cum prid. de renunt. sic quod in illis, qui paterna virtus non sequuntur, possunt suffragari virtutes, quæ inducent summum Pontificem ad dispensandum, si morum honestas eos commendabiles reddat. c. presbyterorum. 56. distin. nam vndeunque nascantur homines, si parentum virtus non sectentur, honesti & salvi erunt.

De viis c. Vndeunque ibidem: & nunquam de viis eru-

pernuemus no bescamus parentum, sed illud unum queramus.

Semper amplectamur virtutem, non est omnino

nec de virtute, nec de virtute parentum aut laudan-

dus aliquis, aut culpandus.

2 Nemo vero inde aut obscurus, aut clarus est:

imo etiam ut consideratis aliquid dicamus, aut ex-

presibus, nescio quomodo magis ille resplendet, qui

ex parentibus natus à virtutibus proflus alienus,

quam ipse qui fuit Dei virtute mirabilis. Sunt ver-

ba Ioh. Chryso. in c. nunquam. 56. distin.

Rationes **3** Verum ne iniuria tales prohibiti fuissent videa-
*prohibi-
tibus, si
nugatio-
test, prima
in ecclesie
comuni-
gatis.* tur, huius prohibitionis causa triplex assignari pos-
test, prima est dignitas & excellentia clericalis, &
secunda sacramentorum, quæ turpibus & infamibus com-
mitti non debet. c. inter. de excessib. præla. & re-
gul. infamibus. de reg. iur. in 6. l. neque famosis. C.
de dignitate. lib. 12.

4 Secunda ratio est in detestationem criminis paterni, quod plerunque detestatur in filiis, ut puniantur temporaliter. c. quarto. cum seq. 6. q. 1. & 1. quisquis. C. ad leg. Iul. maiest. ca. vergentis. de ha-
reti. & ne diffameret ecclesia. Card. in c. præsen-
tium, de filiis presbyter.

Eli vita **5** Tertia est ratio incontinentia paternæ, solent enim filii vita parentum saepius sequi. cap. si gens Angelorum. 56. distin. & dicitur, sepe solet similis filius esse patri. glo. in l. quod si q. 5. qui mancipia. ff. de ædilit. edic. Gofred. in summa, de filiis presbyt. Et quia iure presumitur is incontinentis, cuius pater fuit. c. i. & c. si gens. ibi libido furen-
tes. 56. dist. Ioh. And. in reg. semei. de reg. iur. in 6. refert Alciat. in tract. præsum. in reg. i. vers. 24. & si-
cuit incontinentia vxoris labefactat virum. cap. in coniuvio. 32. q. 1. & cap. si cuius. 34. dist. sic & multò fortius incontinentia patris maculabit filium: vt Gofre. afferit in d. summa.

6 Sex item rationes afferit Præpos. in c. presbyterorum. 56. dist. igitur ista aliqua ratione cessante: non cessabit utique prohibitio. s. affinitatis. de nupt. in inst. quamobrem opus erit dispensatione.

Baffardus **7** Ex his itaque reperio multas à iure postea facias prohibiciones: prima quo ad ordines: quia postquam dominus prohibuit illis ingredi ecclesiam, per quandam consequētiā, ordines quoque de-
*ordines pro-
hibiti.* negavit eis, nec non primam tonsuram. ca. i. & per

totum de filiis presbyt.

8 Tamen poterit naturalis ex episcopi dispensatione primam tonsuram & ordines minores sumere, ac beneficium simplex obtinere. c. i. de filiis presbyt. in 6. sed non maiores ordines sine Papa dispensatione. c. i. eod. tit.

9 Cæterum requiritur, quod Episcopus ante collationem beneficij vel tonsuræ dispenseat cum hoc illegitimo, alias non valebit actus. nec conferendo videtur dispensare doct. in d. c. i. quod secus esset in Papa, nisi Episcopus hoc sciuerit. Per usum ibi contra alios: sed prima communis est, & tenenda.

10 Episcopus tamen non potest dispensare ad curatum, vel ad dignitatem, nec quidem ut hic præbenda in ecclesia cathedrali obtineat. de Rot. de c. 136. voluerent, in no. sub tit. de fil. presb. deci. 2. & deci. 408. in antiqui gl. in §. item censuit. in verb. Cath. de col. in prag. quævis Arch. videatur tene-
*Ad curatu-
vel præben-
dæ ecclesie
cathe-
dralis
Episcopus
item no di-
spensat.*

re cōtra in d. c. i. & Old. c. 25. p. p. & Ias. c. 25.

104. in 1. vol. ac Io. de Selua in tract. de benef. in 3. part. q. 16. [sub tit. de rescissione spoliat. deci. 16.]

11 Ego autem annuerem prima sententia per text. in d. c. i. ibi: & obtinere beneficium, cui cura non imminet animarum, dummodo sit tale, ut per quod per ipsum Episcopum valeat dispensari: ergo ep̄s nec in omnibus quidem simplicibus valet dispensare, videlicet in canoniciis. 70. dist. c. sanctorum.

12 Imò Episcopus in nullo simplici dispensari, in quo pater anteā ministrauerit, teste Staph. in tract. de literis grat. ti. de qualit. & statu benef. vers. primo quod sit illegitimus, & ita seruat stylus curiæ Romanæ, vt Episcopus nullo modo in præbendis Cathedralis ecclesiæ dispenseat cū illegitimo, propter honorem & præminentiam illius ecclesiæ. c. quamvis. de præb.

13 Adde etiam quod si illegitimus fuerit ad sacros ordinis promotus sine dispensatione, & deum celebrauerit, non tamen efficietur irregularis: quia hoc non est iure causum, licet peccet celebrans. *Illegitimus
ad ordines
promotus si
ne dispen-
satione non
est irregu-
lare.*

14 Vnde in bulla, quam hic illegitimus impetrabit, oportet quod faciat mentionem de defectu natalium, & quod eonō obstante assumptis maiores ordines: fed de irregularitate quā non incurrit, non est opus facere mentionem. doct. in cap. i. de re iudic. lib. 6. & 7. seruat stylus curiæ Romanæ, vt assentit Præpos. in cap. Apolitica. 56. distinct.

15 Secunda prohibito generalior est, ne beneficium vel beneficia habeant in ecclesiæ, tanquam beneficiarij. d. c. i. de filiis presbyt. & per totum in decreta. & in 6. vnde si illegitimus impetrabit, beneficium non valet impetratio, nisi facta mentione defectus natalium. c. 2. illo tit. in 6.

16 Siue beneficia conferantur eisdem in titulum, siue in commendam: inquit si pater cedat coram iude, non tamen illa poterit cōferti filio suo baillardo vel si resignet titulum beneficij, illegitimus. si illud nullo modo potest habere: siue pater cedat, siue alius nomine suo: quia Commenda in hoc regno non differat titulo: vt plenè docui supra tractanda commenda.

204 De dispensatione super defect.natalium.

17 Veruntamen si media persona habuerit illud beneficium in commēdām, vel in titulum: purgatum erit vitium; quicquid in contrarium doct. dicant de commēdā. Et ita seruatur in regno, vt naturalis dispensatus ad beneficia, possit habere beneficium, etiam si pater ministraverit mediātē.

18 Prohibētū etiam ad dignitates ecclesiasticas, & personatus sine dispensatione Apostolica promoueri. c. f. eo. tit. Ad dignitates vero temporales alii defīcientibus recipi poterunt. l. Spurij. ff. de decurio. l. vt gradatim. §. i. de munere, & honor.

Beneficium in quo pater ministravit filius eius etiam legimus obiisse reprobatur.

19 Tertia prohibitiō est iuri canonici, per quam illegitimus, sed nec quidem legitimus potest habere beneficium, in quo pater fuit praetextus sue etiam legimus obiisse reprobatur. vt dicunt proxime ministravit. c. ad extirpandas, de filiis presbyt. Præpos. in summa. 56. dist. in fi. ca. ex parte a. de testib.

20 Ne scilicet beneficia iure hereditario, & sanguinis concedi videantur. c. ex trāmisīda. & c. cōquerente, de filiis presbyt. cap. i. de prēb. licet quidam instanter petant. eo prætextu beneficium cōferriri, quod plures de eorum familia illud habuerūt: quæratio potius inducit ad eos repellendum, ne succēsio procedat in beneficio. c. venerabilē, circa f. ver. insuper de ele. vbi Panor. quem sequitur Dēc. in c. inter no. 2. de refēr. Vnde scribit Gra-

Beneficia iure hereditario non defēruntur.

21 Limitatur nisi pater ministraverit, ibidem solum defacto. c. constitutus. ibidem, vel vt conductor, & sic nomine alieno, arg. l. quæsitum. ff. de in. ius vocand. cap. constitutus. eodem.

Purgatum quando cōfauit vi-

22 Vel nisi purgatum fuerit vitium; vt pote quia facta fuit collatio post dimissionem patris extra-neo, quidem extraneus postea resignauit filio: tunc quia illud vitium purgatum fuit per medium personam, non erit opus dispensatione, dum alias sit legitimus. Intellige si prefatus extraneus ade-pius fuerit possessionem, & ministraverit d. ca. ad extirpandas.

23 Secus si statim resignauerit: fieret enim fraud, vt simulatque resignatio facta esset in fauore extranei, ipse statim in fauorem filii aut nepotis resignaret, quod est reprobatur, ne fiat fraus nominis, seu personæ ad personam, reg. fraus. de reg. iur. in 6. & sic censuit Senatus Parisi. pro do. de Rocheba-

Arestum.

24 Bastardini, quam bene ficia que patentes obi- muerunt ha- bens pos- sunt.

Hodie vero per declarationem Clementis 7. anno incarnationis dominice 1533. nonas Iulij Pō-tificatus sui anno 7. causum est, ne villo vnuquam tempore bastardi habent beneficia ecclesiastarum, in quibus pater praefectus fuit: nec valeat dispensatio in contrarium, eo quod non sine turpitudine est, vt filius pro patre ministret: & turpitudine patris ibi reuelatur: ob id nisi fiat mentio huius declarationis clem. vel per æquipollens, non valebit dispensatio: quod est notandum.

25 Idem in nepote, qui non potest habere beneficium, in quo ministravit annus glo. in c. ad extirpandas. eod. & c. presbyterorū. 86. distin. vbi Cardin. re beneficium & in c. Apostolica. vbi & Archidia c. 8. q. i. Panor. in quo a- & alij in c. 2. de arbitr. & in c. accedens, de accu- nus mini- sat. Bened. in repet. ca. Raynurius, in verb. & vxo- strauit. rem. nu. 693. de testam.

26 Licer quidam dicat eum posse præfici, quamdiu pater vivit, secus si fuerit mortuus: cum tunc nepos ingrediatur locum patris, & sic tanquam filius reputatur. l. Gallus ff. de liber. & posthum. ego indistincte putarem: locum esse prohibitioni, siue pater vivat, siue non: quia filij appellatione venit nepos. l. liberorū. ff. de verb. sig. & sic fieret legi fraus: nam qui non potest dare filio, nepotic cōcederet. Adhac eadem ratio procedit in nepote, quæ in filio, siue pater superiles sit aut mortuus: quia semper videtur successio. & l. gallus, in hoc locum non habet.

27 Amplia etiam in nepote legitimo descendente ex spurio, vel spuria, vt loquitur d. ca. ad extirpandas, de filiis presbyt. vt etiam in prohibitione con-tineatur, & ita censuit Senatus Tholosa. cōtra ne- potem ex filia spuria Rogerij le maistre, pro d. Io. Arestum, de nuptiis anno 1534. & pronunciatum in vigilia Pentecostes.

28 Et sic nepos quāvis legitimus non potest recipi ad beneficium, in quo annus ministravit, potest ta- men sumere ordines, & habere alia beneficia non obstante macula patris: vt docet text. in ca. domi-nus, & Præpos. in c. presbyterorum. 56. dist. necnō succēdere, & alios actus exercere, dum aliud canonicum non obstat: vt in simili dicit tex. in cap. vno de ætate & qualita. in 6.

29 Non prohibetur tamen pater habere beneficium filij, scilicet in quo filius ministravit, tū quod hoc nō inueniatur exp̄s̄e prohibitum, tū etiam quia odiosum est, ergo potius restringēdū. l. cū quidam. ff. de liber. & posthum. cui dici potest, ordine turbato succedit Bulgare nato. gl. in l. nam & si parentibus. ff. de inof. testa. & quia hoc etiam ra- rum est, vt filii thesaurizent parentibus, & eis be-neficia resignarent.

30 Nepos etiam, quem vulgariter nuncupamus patrui, vel auunculi non prohibetur habere bene-ficium sui patrui vel auunculi. c. ex parte i. de offi. deleg. & d. c. 2. vbi Panor. de arb.

31 Verū si dispensetur cum filio vt possit præfici in ecclesia, in qua pater ministravit, solet in ligna-tura inscribi, dummodò simul nō ministrant. pro-pter decorē, domus Dei. d. c. cū decorē, eo. & hoc docet Staphil. in tract. de liter. gratia, titul. de qualit. & statu benefic. versi. primo, quod sit.

32 Nullus præterea legatus dispensare potest, vt filius etiam legitimus habeat illud beneficium, in quo pater ministravit: vt decidit tex. in c. dilectus, de filiis presbyter. nisi Papa hoc ei expressim con-cesserit.

33 Quarta prohibitiō est, vt filius nedū prohibeatur obtinere ecclesiā, in qua pater ministravit pro-ximè, sed etiam illam, in qua praefectus est pater, vt pote quia Episcopus. c. adhac, de filiis presbyter. bene possit.

34 Idem

Nepos non potest habere beneficium, in quo ministravit annus glo. in c. ad extirpandas. eod. & c. presbyterorū. 86. distin. vbi Cardin. re beneficium & in c. Apostolica. vbi & Archidia c. 8. q. i. Panor. in quo a- & alij in c. 2. de arbitr. & in c. accedens, de accu- nus mini- sat. Bened. in repet. ca. Raynurius, in verb. & vxo- strauit. rem. nu. 693. de testam.

Pater filij beneficium habere potest.

Nepos patrui, vel auunculi nō prohibetur beneficium habere potest.

Classificatiō spēn. dūmo do simūl nō ministrant.

Legatus nō dispeſat, vt

filius ecclē- fiam, in qua pater ministravit ha-beat.

Filius in ec- clesia, in qua pater

est praefec-tus, adhac, de filiis presbyter.

bene possit.

De dispensatione super defectu natalium. 205

34 Idem si pater esset curatus, & filius vellet esse vicarius perpetuus c. conquerente c. ad extirpandas, de filii presbytero.

35 Eiam si filius non habeat ministrare, ideo no poterit habere canoniciatum, vbi pater est Episcopus, vel vbi aliud beneficium obtinet. Anto. & alij in d.c. ex transmissa. ibidem.

36 Si verò sint dissimilia beneficia poterit. cap. ad hæc. ibidem. Et afferunt quidam hanc prohibitio nem procedere tantum in illegitimis: indecorum enim est, vt in altaris officio illegitimus filius impudico patri ministret. c. cum decorum, eo. & hoc est sine dubitatione.

37 Sed & in legitimo idem dicit, gl. in ca. ad abolendam, ibidem per illum. text. ibi, ne canonicorum filii maximè spurijs canonici fiant. Ego putarē hāc prohibitionem tantum habere locum in illegitimis, per rationem superiùs dictam, quia scādalu[m] præbet filius spurijs, quando cum patre ministrat, quod non facit filius legitimus: & ad hoc est. tex. in d.c. adhæc, & huius est sententia Cald. conf. i. eod. rit. quem refert & sequitur, Dec. in ca. inter. 2. not. de rescr.

*Canonici filii dupli-
ci spurijs: quia ex canonicis filii possunt oriri in dupli-
ci differentia, primo naturales tantum, si canoni-
cus nondum sacris iniciatus sit, & pro genuerit ex
soluta: si verò sacerdos fuerit, tūc natus ex eo spurius est. c. nisi, de renun. igitur vult tex. filios cano-
nicorum non posse canonicos esse, nec præfici in
ecclesia, in qua pater est canonicus, quia sunt ille-
gitimi, & maximè si sint spurijs, id est geniti à patre
presbytero.*

38 Nec refragatur. c. ad abolendum, ibi, maximè spurijs: quia ex canonicis filii possunt oriri in dupli- ur habere ci differentia, primo naturales tantum, si canoni- pesent. cus nondum sacris iniciatus sit, & pro genuerit ex
soluta: si verò sacerdos fuerit, tūc natus ex eo spurius est. c. nisi, de renun. igitur vult tex. filios cano-
nicorum non posse canonicos esse, nec præfici in
ecclesia, in qua pater est canonicus, quia sunt ille-
gitimi, & maximè si sint spurijs, id est geniti à patre
presbytero.

39 Sed concilium non ideo vult prohibere, quin-

legitimi filii possint esse canonici in ea ecclesia, in
qua pater est canonicus, vel episcopus, & sic puto
intelligenda ista iura: quamuis doct. valde super

his dubitent, & ista opinio de cōsuetudine seruat, vt nusquam viderim à legitimo peti dispensationem obtainēdi canonicularum in ecclesia, in qua
pater legitimus habet. de Ripa in d.ca. inter, in 4.
not. de rescr.

*Genitus illi-
cū vxo re ce-
fetur illegit. mus.*

40 Quinta, genitus illicite cum vxore propria, videlicet post votum viri usque emissum, cū sit bastardus, debet hoc in imprestatione exprimere, videlicet quod sit genitus & procreatus ex legitimo matrimonio quidē, sed pater & mater ingrediuerant religionem, & postea ex congreſsu fuit genitus. hoc dicit, gl. in c. ministri. 81. dist. & in cap. cū multa. 12. q. 2. doctores in cap. literas, de filiis presbyter.

41 Si verò natus sit licite, vtpote ab vxore, quæ maritum suum ignorabat esse sacerdotem, tunc illius bona fides excusat, vt faciat hunc filium le- gitimum. c. cū inhibitio, de clandest. despon. ca. 2. & c. ex tenore, qui filii sint legi, quamobrem tūc ille nulla indiget dispensatione, cū verè sit legitimus propter bonam fidem matris.

*Sacerdos-
tis suffi-
cit, quod quis pre-
terit.*

42 Veruntamen si probauerim aliquem esse filium sacerdotis, sufficit ad transferendum in eum onus probandi, se fuisse progenitum ante sacerdotium, aut bona fide matris. c. inter cæteras, de rescr. que-

bona fides præsumitur, quando publicè matrimonium est celebratum. l. fi. vbi doct. de ritu nupt. ff. vel quando vocatis amicis contractum fuit. Pano. & alij in c. 2. qui filij sint legit.

43 Et de his omnibus & singulis prohibitionibus, si locus eis sit, opus est in dispensationibus facere mentionem, alioqui subreptitia erit imprestatio: nec non si loco pluriū vna tantum inservatur, doct. in c. 2. eo. tit.

44 Item duabus modis cum his dispensatur à iure, & ab homine, à iure, inquam si illegitimus ingrediatur religionem. c. i. eo. q. a religionis ingref- Dispeſatur
cū bastar-
dis & am-
re. & ab ho-
mine.

fus omnem abstergit maculam. c. non liceat. 19. q. vlt. vt inferiū dicetur abundantius [in tit. seq.] Ab homine dispensatur videlicet à Papa ad omnia, ab Episcopo ad beneficium simplex, & ab minores ordines. c. i. eo. tit. lib. 6. vt superius dictum fuit.

45 Nec quidem legatus dispensare ad dignitates, & curata, nec ad maiores ordines poterit, per tex. iuncta. gl. in d.c. i. in fi. eod. & Paris. conf. 136. stante, in nu. 26. in 4. vol. nisi à Papa hoc ei speciatim concessum fuerit.

46 Verum quia superiùs dictum fuit dispensatio- Canis dispeſ-
nem sine causa factam nō valere, dubium esse po- fatorum in
test, quæ causa legitima dispensandi sint in his illegitimi.
naturalibus. Resp. text. in ca. innotuit, de elect. his verbis, multa in hoc casu dispensationem induce-
re videbantur, literarum scientia, morū honestas,
vitæ virtus, & fama personæ: vnde in dispensatio-
nibus istorum hāc dici solent.

47 Ex prædictis apparet quod circa illegitimos Dispeſare
multiplex dispensatio concedi solet, Primo vt rō- oportet cum
suram, & ordines sacros assumere possint: quod est illegitimi
eisdem communiter à iure prohibitum. c. cū in- ad tonsurā
cunctis, de elec. & c. i. & per totum de filiis presby- & ad ordi-
ter. c. per venerabilem, in fi. qui filij sint legit. quo-
casu si Papa dispéſet simpliciter, vt ordines sume-
re posse, intelligitur de minoribus, non de maiori-
bus. arg. c. lector. 43. dist. si quidem odiosa est di-
spensatio: quamobrem non extendenda reg. odia,
de reg. iur. & superiùs scripti in effectu dispensa-
tionis, & hoc docet Specula. in eo. ti. §. postremo,
vers. quid si dispensatum est.

48 Secundò hic dispensatus ad ordines etiam sa- Diſpeſan-
cros, non censetur dispensatus vt beneficium ha- dum cum il-
beat: quia diuersa sunt. c. i. eo. lib. 6. & quia dispen- legitimo ad
satio non extenditur, vt superiùs dixi: nempe ille- beneficia.

49 Quinimò dispensatus ad beneficia etiā quæ Diſpeſatus
cunque generaliter, non tamen censetur dispen- ad bene-
satus ad pensionem, nempe quia hoc est odioſum, cium non cē-
ferur dispeſ- fatus ad pē-
fatum.

50 Tertiò illegitimus dispensatus ad vnum non censetur ad plura dispeſatus, etiā simplicia benc-

206 De dispensatione super defectu natalium.

ficia cap. fin. eod. tit. in 6.

Dif. satus si Quartò dispensatus illegitimus simpliciter, vt ad vnu be- possit habere beneficium nō poterit habere cura- neficiū, plu- tum. d. c. i. quia maior idoneitas in illis requiritur, ra non pot- c. cùm in illis, de præb. in 6. ideo oportet exprime- riu habere re in dispensatione & præbendas ac cononicatus nec vnu cu- in eccllesia cathed. c. quamuis. i. de præb. in 6. ratum, aut dignitarē.

52 Quinto est exprimendum, quod etiam digni- tates habere possit, alias dispensatio non extendi- tur ad eas: vt doct. asserunt in c. f. eo. tit. in 6. & su- perius dictum fuit: imò etiam si fuerit expressum quod dignitates obtinere possit, a huc nō poterit obtinere dignitates curatas, per d. c. cū in illis. ideo hoc quoque exprimendum erit in dispensatione.

53 Sexto personatus, officia & parochiales ecclie debent exprimi, quemadmodum supra dixi prolequendo bullam dispensationis.

54 Septimo dignitates maiores in ecclie post pontificalem, & principales in ecclie collegiatas, c. fin. de præb.

55 Octavo qd. obtinere possit in illa ecclie, in qua pater ministravit, exprimedum est, vel si pater est ibidem praefectus, aut canonicus. c. pen. eod.

Illegitimus secularizat ad beneficiā di Spensatus ad secularia intelligi- gatur. 56 Non si concedatur dispensatio illegitimo se- culari, intelligetur ad secularia pro qualitate per- sonae. l. plenum. §. equitij. ff. de viu & habita. vnde si regularia velit obtinere, requiritur expressio in dispensatione, & contrā, cùm hoc de iure nō pos- fit. c. super. eo. de regul. Joan. And. in reg. quā à iu- re, dereg. iur. in 6. in Mercu. Barba. in c. posseficio- nes, de reb. eccl. non alien. c. cùm de beneficio, de præb. lib. 6.

57 Decimò si duo velit in eadem ecclie, & vt dicūt, sub eodem techo obtinere, debet exprimi: alias non licebit habere duo in eadem ecclie. c. literas. de conceſ. præb.

58 Undecimo si quod habeat beneficiū, illud est exprimendum. c. si proponente, & ca. ad aures, ac. c. cum adeo, de rescript. c. nō potest, de præb. in 6. 59 Duodecimo in secunda dispensatione debet facere mentionem prime. ca. 2. de filiis presbyter. in 6. sed non tenetur in impetratio beneficij fa- cere mentionem dispensationis super pluralitate. c. non potest. de Rota dec. 280. in antiqu. subtit. de appell. dec. 24. Iaf. in l. nec damnoſa. C. de precib. Imper. offeren.

Requisitum 60 Ultimum debent ista narrari in dispositione, nec dispensatio sufficeret nō obstante hoc inserere, vel in ex- curius, per textum in cle. prima, de præb. Calder. conf. 4. illo. tit. vel suppleentes omnes defectus, & quos defectus tollere videatur, plenè scribit Præ- posit. c. Cœnomaniensem, col. 1. 56. dist. non enim communiter videtur Papa tacitos defectus tolle- re, quos videlicet ignorat. c. i. de const. in 6. Egid. Bellamera, conf. 32. pro introduſione, col. penult. verſic. ad quartum.

Dif. satus 61 Adhuc qualitates spuriætatis veniūt indispensa- tione exprimenda, alioqui legitimatio, vel dispen- satio nulla est: vt habet dec. Rota. tit. qui filii sint legit. & plenè Fel. in ca. postulaſti, col. 4. & seq. de reſer. c. innotuit, de elect. & dicetur in 3. parte, in- fra in materia legitima, in reſc. mīſtis. (Sufficiet ta-

mē exprimere se genitum ex presbytero & foli- ta, quāuis sit genitus ex vidua, quia per mortē viri sui hac fuit soluta, vt diuus testatur. Paul. Ergo ex preſſio fuit ſufficiens. c. f. de ſecun. nup. vbi. not.) 62 Si tamen in prima legitimatione & dispensa- tionē qualitates omnes qui expreſſerit, & poſteā factus habiliſ impetrat beneficium, ſufficit dicere ſe pati defectum natalium, licet qualitates aliās non expreſſerit: nam hæc vltima impetratio non eſt niſi execuſio prima dispensationis: quamobrē ad illam ſe referre debet. arg. l. ſi defenſor. §. 1. ff. de interrog. actio.

63 Quinimò ſi legitimus dispensatus ad benefi- cium curatum vnum impetraverit, non factam ē- tate dispensationis ad plura, valebit impetratio: ſicut afferunt dom. de Rota decif. 280. in antiqu. & Hier. Gigas in tract. de penſio. q. 20.

64 Idem dicunt doct. in licentia data ad reſignā- dum, quandoquidem exigua eſt gratia: nec diſ- cilior redditur Papā quamobrē non alia requirit ſpuriætatis expreſſio: fed hodie nec ſolet licentia peti, aut concedi: doct. in cl. vna, de renuncia.

65 Item ſi quis impetrat facultatem recipiendi fru- ctus in absentia gratia studij, non eſt neceſſe ſpuriætatis qualitates exprimere: nam omnibus ſtu- dere volētibus cōcedi ſolet. c. cùm ex eo, de elect. in 6. hodie quoque hæc facultas non impetratur, cùm iure communi concedatur. c. vno, de cler. nō resid. in 6. c. licet, de præb. nam fruſtra impetratur quod iure communi cōceditur. l. l. C. de Thesaur. ſpuriætatis Qualitas lib. 10. & confeſſa dispensatione non residēti fru- ctus recipi poſſunt. c. licet, vbi doct. de præb.

66 Addendum eſt, qd illegitimus per ingressum Religionis & profiſionem firmiterius quo ad or- ingerius. Religio, & profiſionem firmiterius quo ad or- dines, vt ſine alia dispensatione promoueri poſſit. legimus c. presbyterorum, 56. dist. c. i. de filiis presbyter. Ar- fit legi- chid. in c. f. ibidem, lib. 6. Oldra. confil. 215. puncta. que. Ad ordines, inquam, tam maiores, quam minores. d. c. i. gloss. in c. 2. de apoſta. ſicut olim quo ad ſuc- ceſſiones datus curiæ legitimus ſiebat. §. quibus, de hæred. quā ab intesta. defer. in Instit. l. eos. C. de his qui ſponte publ. mune. ſubcunt. lib. 10. quia religio maculam omnem abſtergit. text. in princ. auth. de monach. coll. 1. quia eſt in virtutibus per- fectus: ideo alia non requiritur perfectio. gl. in ca. quātumlibet. 47. dist. c. non licet. 21. q. vlt. alioqui eſſet contra intentionem ingrediētiſ religionem, quā eſt vel eſſe debet, vt Deo ſeruiat, & tamen hoc facere non poſſet.

67 Verū ille monachus factus non cēſetur ha- bilis ad obtinendū episcopatū, nec alias digni- tates minores, vel maiores, non abbatia ſui mona- ſtērīj, nec curata beneficia, niſi accedēte Papē di- ſpensione. d. c. i. & f. eo. & ibi doct. quia d. c. i. id prohibēs, eſt tex. concilij, contra quod non poſteſt eſp. diſpensare, per gl. in c. cum dilectus, de elect.

68 Imò nec quidē ſimplicia beneficia ſecularia, cùm ſit regularis, obtinere poſterit, etiam ex epi- dispensatione. d. c. ſuper eo, de regular. cap. mona- chus. c. ſi cupis, & c. placuit. 16. q. 1. ſed manualia nō curata ſic. cap. 1. & cap. propoſuit, eod. vbi no. & in clem. i. de ſupplend. negligeat. prælat. Iean. Andr. in

De dispensatione super defectu natalium. 207

in reg. quæ à iure, in fi. de reg. iur. lib. 6. in Mercurial. quia per hoc nō refringitur stabilitas claustrum, cùm ibi monachus maneat ut obedientiarius, ad abbatis nutum reuocandus ad claustrum. Secus effet in beneficiis aliis secularib⁹ & hoc plenè docet Prepos. in summa. 56. dist. [Abundè Ludo. Roma. in interpre. auth. similiter. in 7. speciali. cause piæ circa vñitas voluntates. C. ad legem Falcid.]

69 Etiam hic religiosus impetrando beneficium tenetur facere mentionem de defectu natalium: vt videtur consulere Petr. Parif. cons. 4.4. pro dict. Hieronymo, col. 1. in 4. vol. cùm non sit omnino integer per ingressum religionis.

70 Et an eps dispensare possit illegitimum ad pensionem, Hieron. Gigas in tract. de pensio. q. 17. dicit posse in illis casibus quibus potest imponere: tamen de cōsuetudine generali regni ep̄i nullam. imponunt pensionem, in consequens, nec super hanc pensione dispēsare valebunt. Et ita seruatur in forē iudicio: licet fortè de iure esse cōtrarium.

71 Præterea non tollitur per ingressum religionis irregularitas ex delicto, & culpa illegitimi prouelio prouem. nō tol. niēs, vt si fuerit homicida: tum verò maximè quādo religionem ingreditur propter crimen. gl. in c. hoc nequaquam. 7. q. 1. secus in illa, quæ venit ex macula solius illegitimitatis absque sua culpa: vt ea quæ pdit ex delicto patris. gl. & doct. in c. cùm deputati, de iud. & doct. in c. 2. de apost. Præpos. in sua summa. 56. dist. gl. & doct. in ca. 1. & fin. de co qui furtiū ord. recepit.

72 Nisi quo ad actus temporales: vnde ille qui nō poterat esse testis, quia periurus, vel furti cōdemnatus, si religionem professus fuerit, testificari poterit: ingressus enim iste purgavit maculā quo ad temporalia: vt not. gl. Panor. & Fel. in d. c. cùm deputati, & in c. testimonium, de testib.

73 Qui verò sint irregulares, & quotuplex est irregularitas, tractat Spec. in tit. de lapsis & dispens. & Soc. in repe. c. ad audiencem, de homicid.

74 Vidi dubitari de illegitimo seculari dispensa- secularis an to ad quæcunque beneficia qualiacūque, &c. qui post religi- demum ingressus est religionem cōfertur eidem sum regula prioratus regularis, an possit vi dispensationis il- lumi obtinere: videbatur non posse, quia secūdum qualitatem personæ tempore dispensationis vi- debatur solim ei prouidendum, & sic de seculari, cùm id temporis secularis effet. arg. 1. si non fortē. § libertus: vbi Ias. ff. de condic. indeb. l. plenum. §. equitij, de vñ habita.

75 Contrarium est verius, quia dispensatio ista generalis erat, per quam factus erat capax, & inclusum erat quodcunque beneficium: vt si factus sit religiosus, possit ei conferri prioratus regularis, pro qualitate suæ personæ: & attendi debet tempus vacationis, per c. ei cui, de præb. lib. 6. cap. si eo tempore, de refcr. ibidem, facit. l. fi. C. de test. mili.

76 Idem dixi in minore, qui nominationes impe- trauit, & ad curata, & ad non curata: qui si fuerit maior tempore vacationis beneficij curati, vt il- lud acceptare possit, in tract. nomina. q. 9. nu. 51. & seq. vbi alia adduxi.

77 Quamuis dispensatio cōcessa seculari ad quæ-

cunque, non faciat eundem habilem ad regularia in commendam retinenda, quandiu secularis remanet: ne duplex concurrat dispensatio, videlicet super defectu natalium, & super qualitate beneficiorum qđ effet absurdum, nisi fuerit expressum: vt suprà dixi: Sed hoc casu poterit commendam Papa concedere, non verò ordinarius.

78 Imò qñ prouideatur patienti defectum natalium, etiam per commendam, secum debet dispēsari, vt non obstante dicto natalium defectu beneficium illud commendatum recipere, licet qđ re- tinere possit: & hoc est de stylo curia Romæ.

79 Nota casum singularem, in quo licet collatio beneficij facta illegitimo ab ordinario non valeat: tamē si ille ad sacros ordines promotus fuerit ante collationem, & posteā spolietur beneficio, restituetur, & iure recipiet fructus, cùm altari seruiat. possit. Vacū bene dicū quādo ab ordinario conseruitur non

c. veniens, & seq. de filiis presbyter. c. cùm secun-

dūm de præb. retinere qđ potest illud in odium or-

dinarij, qui illum ordinavit, & illi contulit, ne co-

gatur mendicare in opprobrium totius cleri. cap.

diaconi. 5. in 93. dist.

80 Ideo nō licebit ordinario, qui contulit illud al- teri conferre, licet vacet, sed à Papa poterit impe- trari, arg. tex. in c. si tibi absenti. de præb. in 6. vnde cùm hic bastardus colloratam habuerit possessio- né, fecit fructus suos, nec ob hoc fact⁹ est inhabilis, nec eget rehabilitatione quđ ad fruct⁹ perceptos.

81 Imò si hic illegitimus fuerit ad vnum dispensa- tūs, & posteā illud permutauit cum secūdū, nō po- illegitimus disperfaus. 6. sitamē secundi fructus receperit, non tamē effi- poter illud permittare. & alio lo- seruiat. c. veniēs, eo. ideo nō eget rehabilitatione. co: illos ha- b. re.

82 Tamen si iste fuerit dispensatus ad vñū, & illi collatum fuit vñū beneficium, super quo longo tempore litigauit, nunc cōponit pensione data, an illam pensionem retinere possit? Resp. posse, quia nunquā obtinuit beneficium pacificū: ideo hęc pensione vicē habet beneficij, ad qđ erat dispēsatus.

83 Si verò beneficij obtinuisse pacificē, & cum effēctu, & posteā vellet pensionē habere, vel aliud beneficij, nō posset, intelligitur enim de primo. d. c. nō potest, de præb. in 6. nisi ad esset claus. loco di- missi, & c. qđ declarauit super in bulla dispensationis.

84 Dispēsatio ad duo vel tria per cācellariam vix solet expediti simul cum creatione protonotaria- tus, sed cùm duabus bullis sic, nam taxæ diuersæ sunt: nāque taxa protonotariatus solet dari cā- rario, taxa verò dispensationum vice cancellario, & ita solent ex stylo curie Ro. duo fieri diplomata.

85 Sed tamē nullā taxam à me quisquā protonotariatus receperit, quia proprio motu, & gratis atque ex animo hoc mihi Reuer. do. cōc. effici, cūm legationis munere in partibus Gallic. fungereris, vnde est qđ tua dignitati perpetuas agam gratias.

86 Item in dispensationib⁹ ad quæcunque pro- bastardis, non solet inseri clausula ad dignitates maiores in cathedralibus, nec ad principales in collegiatis, ne pariat inuidiā contra eum, qui om- nino est inhabilis: vt omnibus præficiatur, ac eos regat, vt alias consului.

208 De dispensatione super defectu natalium.

Clausula 87. Ideo si in signatura petatur, & de speciali ad viram, solet callari, & deleri: nisi is qui petit, fuerit doctor, aut alias qualificatus, vt docet Staphil. in tract. de lite gratiae tit. de modo & forma impetr. vers. hinc est, quia ista clausula denotat, quod de speciali gratia datur illi dignitates in cathedralibus maiores post Pontificalem, & principales in ecclesiis collegiatis: vt superius dixi in forma sign. & bullæ nouæ propositio. quod permitti non debet.

*Potenzi se-
cum dispe-
sari ad ma-
iores, si ad
dignitates
excedantur,
de maiorib-
us etiam
intelligi-
tur.*

88. Si tamen in signatura quis petierit secū dispē-
sari, etiam ad maiores & principales dignitates, &
Papa in dispositione posuerit clausulam simplici-
ter ad dignitates, non exprimendo maiores, nec
principales, videbitur etiam ad maiores, & prin-
cipales dispensatus: quia illa clausula refertur ad
petita, per l. si defensor. ff. de interrog. actio. Et ge-
neraliter est ei concessum, vt petitur: ergo & de
illis dignitatibus etiam majoribus intelligetur.

89. Nec obstar reg. cancel. vbi requiriuntur harum
maiorum dignitatum expressio, verum est: sed hic
quoque in corpore & petitione partis hoc fuit ex-
pressum, ergo sufficiet: pars sunt enim exprimere
per se vel per relationem ad aliud. I. ait prætor. §. i.
ff. de re iudicat. l. certum, si certum pet. ideo in
bulla exprimi poterit.

*Illegitimus
dispensatus
ad digni-
tatem confe-
tur esse de
defectu na-
taliu dispensa-
tus.*

90. Prædictis addēdū est, quod in signatura istius
illegitimi debet inseri clauſ. non obstante defectu
natalium: si tamen ipse petierit secum dispēſari de
dignitate, etiam in cathedrali, exprimēs defectu
natalium: Sed in dispositione est clausula, & cum
dicta dispensatione obtinendi dictam dignitatem,
&c. & desint hæc verba, & super dicto defectu na-
taliū, an poterit dari dispensatio super dicto de-
fectu, & resp. posse: q[uod] postquam Papa cōcessit ei,
vt dignitatem obtinere possit, quā non potest ob-
tinere sine defectu natalium dispensatione: per
consequens videtur secum dispensatum super il-
lo defectu, licet nō sit expressum, per l. Barbarius.
ff. de offi. præt. nam hoc est accessoriū necessa-
rium, quod principale sequitur: vt superius scripsi.

Clausula 91. Adhæc bastardus in signatura petuit secum di-
spenſari ad quæcunque, etiam si canonicatus &
præbenda, dignitates, personatus, &c. in cathedrali-
bus etiam metropolitanis, vel collegiatis, &c. in
clausulis tamen & in dispositione non est expref-
sum nisi ad quæcunque, quotcunque & qualiacu-
que, cum cura, & sine cura (vt præfertur) qualifica-
ta: dummodo non sunt dignitates maiores, &c. An
intelligatur dispensatus ad dignitates & præben-
das etiam in cathedralibus? Resp. sic, & in bullā.
poterunt exprimi.

92. Nam clauſ. in dispositione refertur ad clausulam
in corpore scriptam, dum dixit, vt præfertur
qualificata: voluit ergo Papa intelligere de qua-
cunque qualificatione petita, & sic etiā de digni-
tate & præbenda in cathedrali: tum quia exceptio
firmat regulam in non exceptis. l. i. ff. de regulis
iuris, erat excepta dignitas maior, & principalis,
ergo super alias censetur Papa concedere, alias
simpliciter dispensatus ad beneficia non censetur
esse dispensatus in ecclesia cathedrali. c. quamuis,
de præb. libr. 6. loan. de Selua in tract. de benefic.

in tertia parte, quæſtione 45.

93. Nota etiam quod dispensatus ad duo, & ad tria-
nonicatus, & præbendas etiam ecclesiæ cathe-
dralis non poterit obtinere duas præbendas in-
cathedralibus, niſi habeat clausulam, quam soleo
apponere & ad secundam præbendam in cathe-
dralibus etiam metropolitanis: & sic consului cui-
dam illegitimo. Legitimus vero duas obtinere po-
test præbendas, etiam sine dispensatione confue-
tudine: vt suprà dictum fuit.

94. Non omittendum q[uod] illegitimus regulariter
teneat in omnibus impetrationibus exprimere se
illegitimum, & defectum natalium: alioqui impe-
trationes à Papa vel Legato impetratae sunt sub-
reptitiae, & nullæ. c. 2. vbi doct. de filiis presbyter.

95. Cautele tamen est super hoc, vt (tu qui non vis
in singulis impetrationibus hoc exprimere) impe-
tres indultum à Papa, quo nō tenearis ad id, solet in omnibus
ita regulariter dictari, Iuli, &c. Tibi vt in quibus-
cūque impetrationib[us], priuilegiis, literis, & indul-
tis tam Apostolicis, quam alii, gratiā vel iustitiam
seu misericordiā cōtinēs: per te seu tuo nomine à sede
Apostolica, vel illius legatis, aut à locorum ordi-
nariis: vel alias qualiter cūque de cetero impetrā-
dis, nullam de defectu & dispensatione prædictis
mentionem facere tenearis: nec proprieatè impe-
trationes, concessiones, dispensationes, gratiæ, mā-
data, privilegia, literæ, & indulta huiusmodi de sub-
reptionis seu nullitatis vitio, aut defectu intentio-
nis notari, seu ppterē nullatenus impugnari pos-
sint sed validè & efficaces existat, & tibi suffragē-
tur in omnibus, & per omnia, perinde ac si de legi-
timo thoro natus es: seu in illis de defectu &
dispensatione huiusmodi expresa mētio facta fuī-
set defectu p̄dicto, &c. autoritate Apostolica te-
nore præsentū de speciali gratia indulgemus, &c.

96. Séd hæ literæ non solent cōcedi sine compo-
ſitione, que nō solet remitti, q[uod] tangit curiæ Rom.,
officiales, quorum salario Papa remittere non cō-
suevit: quippe vendens eis officia, contrahere vi-
detur cum ipſis, de non reuocādo eos, nec in toto
nec in parte, arg. leg. 1. & 2. ff. q[uod] liceat ab emp. di-
ſced. Bal. in l. qui se patris, col. 8. C. vnde liberi. Be-
ned. in repet. c. Raynūt. in verb. duas habens. num.
39. cū seq. de testa. & videtur eos in quoremiti,
nisi ex magna causa hoc faciat, & cum familia-
ribus vel cum illis, qui sunt benemeriti de repu.

97. Verumtamen in simili vidi fecus obſeruari in Bidelli an-
quatuor vniuersitatibus, in quibus doct. regens teneantur
fui, vt cum doctores remittebant aliqua ex eorum
fariis Bidelli queque nostri pro virili remittere
cogerētur, licet essent ipſi soliti emere sua officia:
quod tamen eodem casu retento non putarē for-
tē procedere, quando separata essent eorum sala-
ria & salariis doctorum: quia non arguitur ex sep-
ratis. l. i. ff. de calumniator.

98. Interdūm etiam vidi in signatura dispensatio-
nis pro defectu natalium in clausulis ponere, & cū
clausula, quod in quibusunque gratiis prædictū
defectum natalium exprimere nō teneatur lati-
simè extendenda, &c. & quod perinde habeatur
in omnibus, & per omnia, ac si de legitimo thoro
natus

*Cauela ut
bastardus
in omnibus
impre-
tationib[us]
nullæ nō ex
primat de-
fectum na-
talium.*

*Compositio
non solet in
prædictū
officiū
renunti.*

*non solet in
prædictū
officiū
renunti.*

*Clausula
ap[er]t[ion]a
in dispensa-
tionibus il-
legitimi.*

De dispensatione cum regularibus facta. 209

natus fuisset, & istam clausulam soleo apponere, ne duabus imprestationibus quis grauetur: quod est utile.

99 Adde etiam in non obstantibus hanc clausulam non obstat statutis, etiam si expressè caueretur in illis q. nulli illegitimè geniti in canonicos recipi, ac canonicatus, aut præbendas, dignitates, vel personatus, seu officia, vel quæcumque alia beneficia, vel prælaturas in eisdem nullatenus valeant obtinere: & q. hoc iuratere teneantur, videlicet an sint de legitimo matrimonio procreati: quæ quo ad personam tuā omnino tollimus, & etiam immutamus, eis quo ad alia in suo robore duraturis iuramento confirmatione Apostolica, vel quacunque alia firmitate vallatis nequaquam obstan, autoritate Apostolica de speciali dono gratiæ dispensamus.

100 Formulam huius dispensationis super defec-
tu natalium docet Ioannes Andr. in Additio. ad Spec. in tit. de filii presbyter. in vlt. addit. quæ etiā ex suprà scriptis plenè concipi poterit.

clausula in principio telle illegi- ptemrī po-
Item aduertendum, quod olim Papa solebat post salutationem in huiusmodi dispensationibus sic dicere, cùm scribebat pro illegitimis: illegitimæ gentes, quas vitæ decorat honestas, naturæ vitium minimè decolorat: quia decus virtutis genituræ maculam abstergit, in filiis, & pudicitia morū pudor originis aboletur: cùm itaque, & c. alia pro illegitimis nunc missa faciam.

De dispensatione cum regularibus facta.

Ci **S**ciendum est, quod cum religiosis secundum varias eorum qualitates plurifariam dispensatur, interdum cum non mendicante, alias cum mendicante.

2 Cum regulari non mendicanre dispensatur, vt beneficiū obtineat in alio monasterio, quam suo & alterius ordinis: q. de iure prohibitum est, cùm non liceat illis locum habere in diuersis monasteriis: quorū vnum ab alio non dependet. c. cùm singula. §. fin. de præb. libr. 6. & nullus potest cùm his dispensare, nisi Papa: vt ibidem dicitur: & si securus factum sit, vt si collatio fuerit ab alio facta, quam à Papa, nō valebit, nec quidem à legato, nisi expressam ad hoc potestatem habente, quimodo est conferens priuatus potestate iterum conferendi, primo & recipiens efficitur ineligibilibus, in d. §. fin.

3 Et quantum ille textus vtratur verbo ineligibilis tamen intelligitur iste monachus inhabilis factus non solum vt eligatur: sed & vt ei beneficium conferatur. c. quisquis, de elect. licet enim appellatio- ni electionis nō veniat collatio: fallit nisi sit eadem ratio vt hic c. cùm in illis. §. i. & 2. de præb. in 6. & hoc probatur in d. §. fi. c. cùm singula, quia rationi non conuenit, vt homines diuerse professionis, vel habitus, simul in diuersis monasteriis socientur: vtor verbis tex. in cl. i. de elect. & tex. in c. in noua. 16. q. 7. sic habet. Qui in administrationibus sociantur, nec professione discrepent, nec habitu: nam cohærere & coniungi non possunt, quibus studia, & vota sunt diuersa.

4 Sed hoc ideo dicit ineligibilis, propter frequētiā, quia frequētius siebant electiones in monasteriis. c. monachi. in si. de statu monac. Sed noluit

ob hoc excludere collationem, videlicet vt conferri beneficium ei possit, per auth. cassa. C. de scrofan. eccl. & gl. in clem. i. de descr. scripsi in 5. q. tract. not. in Concord.

5 Quandoque dispensatur, vt religiosus curatum habeat, & ecclesiam parochiale: q. prohibetur in c. monachi. de statu monach. quia plangētis nō docentis habet officium. c. monachis. c. alia, & c. placuit. 16. q. 1. & c. peruenit, ibid. c. i. de cap. mon.

6 Quod est verum, nisi sit beneficium curatum sui ordinis, & per fundationem illis additum, tñc ad presentationem abbatis poterit curæ præfici, etiam sine dispensatione. cle. vt professores, & ibi Bonifa. not. 10. de reg. c. doctos, & c. seq. 16. q. i. glo. in summa. ibidem.

7 Dispensatur etiam cum regulari, vt seculare beneficiū habeat in quo præfici est omnino de iure prohibitus. d. c. monach. de statu monach. & in c. officij, de elec. c. cùm de beneficio de præ. lib. 6. spensione sunt enim regularia committenda regularibus, & secularia secularibus. §. volumus, de collat. in Concord. cl. i. de elect. c. in noua. 16. q. 7.

8 Notandum est, q. licet monachus & regularis possit vnum habere beneficium regulare, tamen duo habere non potest, nec quidem capellam vel pensionem, aut portionem monachalem cùm beneficio: nam quodlibet beneficium est incompatibile monacho cùm primo. c. cùm singula. de præb. lib. 6. vbi sic dicitur. Singula officia singulis esse committenda personis præsenti edicto prohibemus ne aliqui monachi vel religiosi alij pluribus prioratibus, vel ecclesiis absque sedis Apostolicæ autoritate præesse presumant: nisi vnu ex eis ab alio dependeat: vel adiuuicem sint annexi: ergo dispensatione opus est etiam si duo tantum simplicia vellet habere.

9 Adhuc regulari nō solet concedi dispensatio, vt possit duo beneficia sui ordinis in titulum retinere, secus in seculari: sed ponit solet in dispensatione, vt religiosus vnu habeat in titulum, aliud in commendam, vt suprà dictum fuit in bulla dispen.

10 Ratio est quia si religiosus in titulum haberet duo in diuersis monasteriis, esset sub diuersa obedientia, & diuersi subiiceretur: quod esset absurdum, & monstruosum, quem habere duo capita: vt in c. i. ne sede vacan. & duobus dominis seruire. c. 1. 21. q. 1.

11 Nisi illa duo beneficia dependerent ab uno & eodem monasterio, tunc possent ea simul in titulum haberi: quia non subest hoc casu diuersis sed vni tantum: aut si connexa essent vel vnitæ: quibus casibus non requiritur dispensatio ad ea obtinenda. gl. in d. c. cùm singula.

12 Præterea si regularis iam habens parochialē ecclesiam, petat alteram sibi commendari: & Papa dicat in signatura, fiat, vel concessum vt petitur in titulum: si Papa alias non dispensaverit, tenebitur hic regularis dimittere primam, & secundam habebit in titulum: quia regularis sine expressa dispensatione non potest duas parochiales ecclesiias in titulum habere, vt dictum fuit.

13 Imò nec vna. d. c. monachi. de statu monac. nisi in

210 De dispensatione cum regular.facta.

aliquibus casibus. ca. quod Dei timorem, de statu regula. Qui casus cum abbas in propriis terminis mihi contigisset, consului monacho, ut primā rursum impetraret, ut vna cum secunda posset illam obtinere, cum dispensatione opportuna ad illa duo.

Regularis 14 Verum si dispensatum sit cum regulari, ut vna cū prioratu, vel alio regulari beneficio possit vnu dinariis cōfēdare beneficiū seculare beneficium cū cura, vel sine cura, si sibi alias canonice conferantur recipere, & quoad vixerit retinere, &c. non valebit tamē ordinarius commendare beneficium seculare illi monacho: quia seculare beneficium non datur regulari in commendam etiam à Papa, nisi in signatura sit expressè concessum, & in dispositione, q̄ etiam ordinarius eidem conferre, vel commendare possit vt soleo apponere: quia interdum quis amisit beneficium ob hoc q̄ hæc clausula fuerat om̄issa. Nota, quia non inuenio dicta à nostris interpretibus. 15 Nec quidem in titulum ordinarius dare potest quia duo non dantur in titulum, maximē regulari, nisi hoc in dispensatione fuerit concessum: ideo in dispensatione debet exprimi, quod illa duo in titulum habeat contra c. cū singula. §. prouideamus de præb. in 6. Et de hoc fuit Arestū in magno concilio latum: q̄ secus est in secularibus, vt superius dixi in effectu dispensationis. ratio diuersitatis est, quia ad vitam non commendantur beneficia ab episcopo. c. nemo. de elect. in 6. & hoc est maximē prohibitum religioso, vt duo habeat in concilio Lugdu. cui non potest derogare ordinarius. gl. in c. cū dilectus. de elect.

Religious 16 Aduertendum est etiam, quod si religiousus per personam simoniam (vt sapientis contingit) in monasterio receptus fuerit, illa receptio valebit quod ad eum, ut post hanc professionem resilire non possit à monasterio: sed ibi, vel in aliis locis eiusdem ordinis collocari debet. c. quoniam. & c. veniens, de simo. Io. Aha. in c. dilectus. 2. ibi. Tamen si velit sibi prouideri in d. monasterio, debet prius absolui ab excommunicatione, & simonia, ut remanere possit in dicto monasterio, & posteā sibi prouideri de abbatia dicti monasterij poterit, vel alio beneficio. doct. in d. c. quoniam, & c. de regu. de simo.

Religious 17 Religiousus ergo volens exire de monasterio de suo monasterio si communicatus. cap. 2. ne clericis vel monach. in 6. ne licentia quia sicut pisces sine aqua caret vita, ita quoque monachus sine clauistro. c. placuit. 16. q. i.

18 Ad laxiorem autem ordinem non potest transire, etiam abbatis accedente consensu, & obtentia licentia. gl. in c. cū singula. §. fi. de præb. lib. 6. vt superius dictum fuit.

19 Quod si recedat, & habiter extra monasterium suum absque licentia prelati sui, licet gestet habitum, tamē est apostata, & excommunicatus, secus si in alio monasterio degeret, secundum Innoc. in c. fi. de renunc. c. intelleximus, de arate. Ang. Clauis. in verb. apostasia, in 4. Pan. in c. i. de apost. & superius dictum fuit.

Morandi 20 Vnde licentia morandi extra monasterium non cōtinet extra concedi religioso, nisi causa studiorum. c. monasterii relatum, ne clericis vel alia iusta causa. c. ex refcri-

pto. de iure iuri. alioqui data non valet: quia non potest Abbas, vel alius contra ius dispensare. cap. ligatio con- quando re- non est de voto, ybi gl. & doct. & superius in prin. cedi patej. huius materiae dictum fuit.

21 Veruntamen si abbas, vel prior sine causa di- Abbas sine spensauerit, & permiserit, religiousus non erit ex causas dispe- communicatus, sed in conscientia tenetur abbas sans cu- monachus. & peccat. vterque tam prior quam monachus: ut ibi dicunt doct. imo non poterit abbas vel prior sine consilio conuentus licentiam/præstare. d. cap. 2. hoc docet Aufr. in dec. Tholof. q. 270.

22 Consuetudo tamen (ut vidi sepius) aliter obseruat, ne consilium cōuentus ad hoc petatur, saltem in aliquibus monasteriis.

23 Ne verò per ignota procedamus, monachus in Monachus tra annum professionis non propriè dicitur mona- an quis dici chus. c. i. [& c. beneficium. vbi gl.] de regul. in 6. gl. possit ante in c. de relig. domib. Tamen largè potest dici monachus, & religious. c. i. de statu monach. & cancellaria Apostolica vocat illū monachum, vel canonicum regularem apponēdo in principio bulle post salutationem, religionis zelus, &c. perinde ac si professus esset, & prouideat illi beneficio, trālationem apponit, si sit alterius ordinis, vel depēdeat ab alio monasterio, licet eiusdem ordinis: quia præsumit eum velle cōtinuare religionis propositum tamen si relinquat habitum ante professionē, non est nota infamia vel apostasia affectus quia iure facit: ut plenē consuluit Fel. conf. 29. in facto.

24 Hodie non admittitur quis in Francia, ad beneficia regularia, prioratū, aut aliam administrati- prefessus habere potest, nisi si sit expressè pfessus. c. nullus, de elect. tif. benef. in 6. nisi à Papa cū derogatione, & certa sciētia, &c. cia, nō pro- fessus non.

25 Siue cōferantur ei beneficia, siue ad ea eligatur, cl. ne in agro. §. ceterū. & §. sanè de statu monach. Oldra. conf. 22. dicendum, vbi extendit ad aliam quamlibet concessionem. d. c. nullus, loquēs in electione. licet Panor. & alij teneant contra, in cap. 2. de testam. quem sequitur Ioan. de Selua. in tract. de benefic. in 3. part. q. 51.

26 Sed Oldradi opinio præualeat in Francia, conformisq; est regiis cōstitutionibus: nisi, vt dixi, collatio fiat ab ipsom Papa, aliis enim prohibetur isti cōferre ante professionē etiā de cōsuetudine.

27 Animaduertendū etiam est, quod religioso nō debet dari titulus doctoris, nec quidem in Theologia, aut in iure canonico: nam quod adiutor Cūtile, & Medicinam nō est dubium: cūm hec scientię expressè sint eiusdem prohibite. c. nō magnoperè, &c. super specula, ne clericis, vel monachis. Sed in bulla Papa solet dicere, & Iulius, &c. Dilecto filio N. Monacho, & Theologiq; pfessori, vel iuris Canonici.

28 Si verò Papa dirigit bullam seculari Doctori, Secularis tunc scribit Dilecto filio N. Magistro in Theologia nō autem Theologia professori, vel Doctori Eboracensis in iure Canonico, si fuerit secularis: si verò regularis solet apponi professori, &c. ne forte religiosus iste sub hoc titulo doctorali intumesceret, aut potius ab officio distraheretur quod præstare debet doctores maximē Religiosi: ob id vocat eos professe, volentes eos continuo profiteri, nec enim alia

De dispensatione cum regularibus facta. 211

alias merentur hoc nomen tam honorificum. l. à nullo. C. defer.

29 Etiam baccalaureatus in artibus, aut licentia, non sunt gradus: ideo nec solet vocari Religiosus in literis Apostolicis Baccalaureus, seu Licentiatus in artibus: si tamen hoc asserat impetrans, in bulla dicetur tibi, qui (vt afferis) Baccalaureus in artibus, vel Licentiatus in artibus existis, vide quæ scripsi in §. præterea. & in §. statuimus. i. de colla. in Cōc.

Religiousus 30 Adde etiam quod religiosus in literis Apostoli non vocatur nobilis, si quidem ingrediendo in bullis non religionem amisit nobilitatem. glo. vlt. in cap. i. de purgat. cano. & ca. fi. de statu monach. Roma singul. 37. verū nobilis: quia censetur esse mūdo mortuus. c. placuit. i6. q. i. Sed in bulla dicetur tibi, qui (vt afferis) de nobili genere procreat⁹ existit, &c. tamen quomodo hoc intelligatur, scripsi in tract. nomi. q. 12. circa finē: vbi dixi hoc quo ad Deum, non regulariter quod ad alios effectus.

Spiritus nō 31 Idē in spirio, vt non dicatur in literis Apostoli vocatur no cis, nobilis, sed (vt afferis) de nobili genere procreatus, existis, &c. & hoc seruatur ex stylo curia Rom. qui iure probatur, in ca. si gens Anglorū. 56. dist. vbi bastardi dicuntur ignobiles. vide quæ scripsi in §. cūta verò. in verb. nobilitatis. de col. i Cōc.

Regularis 32 Non prætereundum est, quod cūm à Papa cōbili causa ceditur beneficiū religioso, & petitur in supplicatione, quod ad vitam inuitus amoueri non possit, solet addere Papa absque rationali causa, alias daretur materia delinquendi monachis, & contradicēdi suis Abbat. cōtra l. cōuenire. ff. de paet. dora.

33 Tamen ego putarem hoc esse intelligendum, etiam si nō apponatur: nam beneficia secularibus ad vitam dantur. c. si gratiose de rescrip. nihilominus ex causa remoueri possunt, & priuari beneficio. c. ad abolendam. de hæretic. c. fatis. 56. dist. sed hoc Papa exprimit in regularibus gratia vberioris declarationis.

Religiousus 34 Notandum etiam est, quod religiosus non suum nō debet vocari nō nō debet cu cari cura ratus vel prior sancti Pauli, vel rector parochialis prior secula nis, qā semper fratres sunt, & regulares & ad tollēmen sume dā gloriā, & ambitionē: vt pat. in tit. de stat. mon. re debet ex 35 Idem dicūt pragmatici Romani in fratre Hierosolymitano habente parochiale ecclesiam per culari. fratres illius hospitalis teneri solitam. [Isti autem Statuta Hierosolymitani habent statuta quæ sequuntur. Statutum primum regulæ sic habet.

Præcipio enim quod omnes fratres accedentes ad obsequium pauperū, & tuitionem fidei catholicæ, teneant, & cum diuino præsidio seruent tria quæ promissa sunt Deo: videlicet, castitatem, & obedientiam. Hoc est, qā adimplebunt quicquid eis erit iniunctū à suo magistro: atque viuere sine proprio: quoniā Deus requiret hæc tria in ultimo iudicio.

De paupertate declaratur in 3. part. regulæ. tit. de fratribus. art. 7. Sic votū quidem paupertatis id exigit, vt bonorum dispositio liberæ voluntati non subiaceat. Nec licet igitur, nec quoquomodo permittitur baiuliuī, prioribus, præceptorib⁹, aut aliis ordinis nostri fratribus testamentum cōdere, vel

hæredem instituere, seu legata facere, atque etiā seruitoribus aut aliis aliquid elargiri cātūm eorum stipendia. Possunt tamē fratres nostri desproprietatum facere, hoc est, in scriptis honorum suorum ac debitorum & creditorum declarationem redigere, & cum licentia magistri de eorum moderata portione disponere.

36 Tamen hodie si alia non cōcurrant dabitur in forma gratiofa, sicut si intitularetur: & sic dicetur, dilecto filio canonico priorat⁹ seu monasterij sancti A. ordinis sancti Bened. diceces. &c. salutem.

37 Item in dispensatione horum religiosorum nō solet poni clausula, prouiso quod idoneus sit, &c. quia tales regulares alias idonei sunt, vel esse presumuntur. gl. in c. quantumlibet. 47. distin. text. in ligiosorum. cap. vno, de scrutin. in ord. faciend. licet quidam sint bene & stupidi, & stolidi, ac penitus ignari.

38 Dispensatur ergo cum monacho vt possit habere ecclesiam parochiale, ad quam est inhabilis, officium enim plangentis suscepit non docēs. Hiero. in c. monachi. & cap. si cupis. 16. q. i. cūm non posset singula. de præben. in 6.

39 Imō de stylo cur. Rom. seruatur, quod si receperit fructus parochialis ecclesie sine dispensatione rehabilitari debeat: & vidi expediri cū infectione, & irritatione, & rehabilitatione, vt statim dicetur.

40 Idē in canonico regulari, nisi preficiatur causa prædicationis. c. quod Dei timorē. de statu monac. vel nisi fuerit ad hoc dispensatus aut in subsidium alii deficientibus secularibus. ca. inter quatuor. de regular. & his casibus parochiale obtinere poterit, alias non regulariter.

41 Verū quo ad beneficia manualia notandum est, illa vacare per revocationem, & per mortem: Beneficia manualia vt per gl. magnam. in cle. quia regulares, de suppl. revocatione neg. prælat. & in cle. & si principalis, in verb. ele- & morte cōfessione. de rescr. Nicol. Mil. in verb. beneficiū. q. 18. vacare cōfessione. secur.

42 Et secundum eundem q. 19. ex confuetudine possunt effici perpetua, aut econtrā. vt etiā docet Anto. in d. porrecta, in fi. de cōfir. vtili. & idem Nicol. Mil. in verb. religiosus non potest cōsentire. vi de multa quæ de his manualibus officiis scripsi in tract. de pacifi. possessor. nu. 27. in 6. limit.

43 Insuper non est omittendum, quod religiosus publicè ferens habitū cōpertū sine iusta causa, fuit apostata. gl. no. in cle. 2. in verb. extrinseci, de cōfessione vita & honesta. cleri. quam gl. no. singularē. Phili. Franc. in c. vno eleri. coniug. in 6. & in cap. certū. de reg. iur. ibid. vbi Ioā. Andr. in Mercurial. dicit illum excommunicatum, & apostata, & ita fuisse pronunciatum.

44 Et sic est inhabilis ad beneficia, vt in d. cle. dicitur: & hoc asserit Oldrad. cons. 184. pater sancte, in fi. vbi dicit fuisse latam sententiam per do. Clementem Papā 5. & repulsum electū, episcopatūm que fuisse datum fratri dom. Berengarij Fredoli id temporis episcopo Tusculan. Cardi.

45 Nisi secum fuerit dispensatum, quod rarō fit: quamborē amittere debet huiusmodi beneficia quæ eis postea conferuntur. sicut plerumque vidi impetrari beneficia religiosorum, qui dimiserant habitū in vniuersitate l. arī, quē polteā re assum-

212 De dispensatione cum regularibus facta.

pserat, sed non obtinuerat rehabilitationem, nec absolutionem, ideo sua beneficia amiserunt:

46 Idem si transiuerint ad laxiorem regulam, licet centia quoque perita, sed non obtenta, a fortiori si nullum deferat habitum, erit apostata & excommunicatus, secus si monasterij secundi sumpserit habitum deferendū primo derelicto, ca. intelleximus de ætate & qualitate glos. in cap. ex parte, de temp. ord. Innoc. & alij. in cap. fin. de renunc. & doctor. in cap. 2. ne clerici vel monachi, in 6. & hęc de non mendicantibus.

Mendicantes 47 At mendicantes relicta eorum religione non possunt ad religionē sancti Augustini, Benedicti, vel alterius ordinis non mendie auctum transferri sine licentia Papę expressa, nisi ad Carthusiē. alioqui sententiam excommunicationis incurront tam religiosis mendicantibus, quam recipientes ipso facto, text. in extratrag. viam ambitiose cupiditatis, de regul. in extraug. communib. [Aegid. Bellamēra in conf. 32. prō introductione].

48 Secundò ab hac excommunicatione absolu non possunt ab alio, quam à Papa, nisi in mortis articulo, text. in d. extraug. viam.

49 Tertiò irritati ibidē translatio, & facta nulli sunt efficacia vel mometi, ecce pœnas extrau. Martini, vnde Papa solet facere mentionē huius extraug. quādō dispensat cum his mendicantibus sic dicens non obstan. extraug. Martiniviam ambi tiof. &c. alioqui non valeret dispensatio.

50 Quartò facta est clę. vt professores, de regul. quæ disponit, quō si religiosus mēdicans transferit ad religionem non mendicantē, sancti Bene. forte, vel sancti August. inibi beneficia, vel officia, seu administrationes habere non possit: ad prælaturā tamē concordi suffragio eligi poterit, c. quorum de elect. in 6.

Vicarius ei se nō potest mendicans. 51 Quinto quod non possit in dicta religione curam animarum vel aliam curam administrare etiā tanquam vicarius, ibi aliqua exercere officia, nec esse ibi prior claustral, vel subprior, vt ibi dicitur.

Religious in religione ad quā est translatus. 52 Et non solum prohibetur in illa religione, ad quā prius fuit translatus: fed etiam si à prima translatione rursus fuerit translatus ad secundam, cūm sit eadē ratio: & iura semper loquuntur, & sunt in vi ridi obliterantia. I. Ariani. C. de hæreticis, alias fraus cōstitutioni fieret: & daretur occasio maiorismutationis,

53 Idem dicere, si episcopus illi conferret: nam cūm prohibeatur transferri propter ambitionē, ambitioni locū erit, si licet ab episcopo obtainere, & ita docet Laurent. licet Federicus vietus amicitia contrarium cōsuluerit, in conf. 16. quidam religiosus, vt ipse ibi satetur, quā quis sapient recusat, & recusandū est, quia præstat occasionē mali, vt ibi affterit.

Suffragii non habet religious mendicans. 54 Sexto nota, quod si habeant officium eo monasterio, ad quod sunt translati, non tamen habebunt suffragium seu vocē, nec locum in capitulo, vt dicta clement. 1. de regul. sed locum in choro, sic: quia id est onus, à quo subleuari non intelliguntur: atque si esset prior cōuentualis, nec tamē adhuc posset habere vocē in eo monasterio, à quo

dépendet, nisi derogatum sit huic clem.

55 Sed in sui prioratu sic etiam sine derogatione nam huic prouidendo, videtur hoc in consequēs Papa concessisse argument. l. 2. ff. de iurisdictione omn. iudic. alioqui iura sui prioratus amitterentur, & ipse iure prælati priuaretur, quod nō est dicēdum, cūm vt monachus habeat vocē in cap. sed tanquā prælatus, vt docet Bonifacius, & alij in dicta clement. prima.

56 Quinimō etiam dispensatus hic mēdicans vt obtinere possit beneficia, & administrationes, nō tamen videtur dispensatus vt vocem, & locū habeat in capitulo: nisi de hoc fuerit expressè facta mentio: vel nisi fuerit derogatum huic præfata constitutioni, quemadmodum fieri solet: & tunc omnibus penis: derogatum videbitur: vt docet Bonifa. in d. clement. vt professores. in fi. & his nondantur beneficia in commendam sed in titulū: vt est statutum in reg. Alex. 6. tit. de signat. grat.

57 Rationes horum ponuntur in d. clemen. Prima est ex dicto Pauli, videlicet, vt quisque in ea voca currit, ratione persistat, in qua vocatus est. c. 1. 21. q. 1. & vt quieti in suo monasterio viuat, c. licet, de regul. nec mēdico ut collatur ambitio, quæ sapient ipsos inuidit, & ut discordia, & schismata sedentur, quæ possint oriri inter fratres, ad quos iste mēdicans est translatus. Dicerent enim Abbatii id quod in Euāgelio scribitur: tu eos nobis, qui portauimus pondus diei, & astus, nō solum pares facis, & sed preferas. glo. in §. 1. de iustit. & iure, in instit. Quod si sint religiosi simplices in monasterio trahit inuidia & murmur cessare poterunt: nec fiet tā frequens mutatio religiosorū, quā videmus sapient inter quosdā fieri.

58 Et hæc translatio, & frequens mutatio inconstantiā denotat, c. quæ dignior. 24. q. 1. & ibi gloss. ideo non debet fieri, nisi propter zelum perfectioris religionis: vel si religiosi primæ religionis declinentur regulis perfectæ religionis, aut propter infirmitatē vel debilitatem, ob quam nō potest ingressus religionē seruare illius regulam. gl. & doct. in summa. 19. q. 1. Florent. in 3. parte summi titul. 16. ca. 4. titul. de transfeūt. de vna religione ad aliam: alioqui fit inhabilis vt suprā dixi.

59 Sed quando quis fiat inhabilis: Respondeo in casibus à iure expressis, alijs quilibet præsumitur habilis, nisi probetur inhabilis. ca. si forte de elect. lib. 6. & is qui à iure efficitur ineligibilis, vt cōmuniter religiosi, in c. cum singula, de præb. in 6. hi in quā, inhabiles esse cōsentur etiam ad collationē vt suprā dixi.

60 Ineligibilis etiam fit quisquis electioni de se factæ per secularis potestatis abusū cōsentire præ quādō fiat sumpserit, vt neque absque dispensatione ad aliquē valeat eligi dignitatem. c. quisquis. de elect. & tam ad maiora quam ad minora beneficia, prohibetur eligi. Specul. in eod. tit. §. dīcendū. verf. sed nūquid habens, & si celebret in loco interdicto. c. is qui, in fi. de senten. excom. in 6. vide extra. primam, de post. præl. in commu.

61 Adhæc quicunque ad preces hæreticorum dignitates, & quæcūque alia beneficia ecclesiastica receperit, illis priuātur, & si illa sc̄iēter receperint, in

Inhabilis est qui fecit incompatibile, non cum prius sine dispensatione.

62 Item quicunque recipit secundum beneficium, incompatibile, postquam secundi possessionem habuerit pacificam, primū dimittere in ordinariū manibus tenetur, alioqui ex tunc sit ipso iure secundo priuatus: & nedum ad sacros suscipiēdos ordines, sed etiam ad habēdum quodcunque beneficium ecclesiasticum inhabilis reputetur, extraua. execrabilis, vers. qui verò de præb. in Extra, Io. 22.

63 Idem si quis de facto receperit secundū beneficium, quod etiam retinuerit cum primo, per ca. eū qui de præb. lib. 6. ne stultus melioris sit conditionis, quam sapiens. I. aut seruus. ff. quod vi aut claram, nec dicitur extensio, cum sit eadem ratio, gloss. in authent. quas actiones. C. de sacro sanctis ecclesiis. & in cap. quorundam, de elect. lib. 6.

64 Idem quoque si primū de facto tenebat, quia non promotus intra annum, & demum receperit secundum, quod detinuit cum primo, adhuc est utroque priuatus, & inhabilis factus, quia isto casu insunt rationes positae in d. extrauag. execrabilis, ideo locum habebit hæc priuatio.

Inhabilis est qui in sua ueste, cum caligis rubeis, aut viridibus. clem. fi. de vit. & honestat. tenuerit v-

clericu. nisi consuetudo eum excusat.

Fructus beneficii in-

65 Itē quicunque recipit iniustē fructus beneficij, & tanquam intrusus, sit inhabilis ad quæcūque sibi recipiē beneficia. c. cūm iam dudū. de præbend. & ibi Pa-
fi intrusus normit. & alij, quia prædo est. c. in literis. de restit. in 6. nīl is qui fructus recipiēt scīs statutum, re-
cipiēt fructus, tunc etiam inhabilis factus fuisset.
doct. in cap. dudum, & c. nihil, de electio.

Compeditio de-

67 Quæ rehabilitatio non solet fieri sine fructuū compositione ad dimidiā aliquando fructuum partē taxanda: vt dicit dom. Probus in additio. ad Ioan. Monach. in cap. fin. colū. 2. de const. in 6. post Ioan. Andr. in additio. ad Specul. in titul. de dispē- sat. §. dicēdum. in vlti. addit. sed ad mitiorem poenā taxatur, prout visum fuerit officialibus curiæ Romanæ. [in tit. de dispensat. cum regula facta num. 67. Nunc videamus an impetratio facta, non ha- bita fructuum acceptorum mētione, valeat si im- petrans iniustē antea fructus receperat, super hoc casu faciam sequentes.

Primus est, si iniustē fructus perceperit, & hoc manifestē appareat, & tūc inhabilis factus sum, vt pote si à laico beneficiū sine alia collatione acce- pero, & in cōsequentes fructus, nō valebit postea illius beneficij impetratio, nec prouisio alia, cūm sim inhabilis, nīl hoc exprimam, per ca. quisquis. de elect. ca. cum singula de præb. in 6. sed. requiri- tur rehabilitatio, vt inferius dicetur: nīl impetrās fructus in utilitatē ecclesiæ cōuertissem, teste Nicolao Milio. in verb. gratia. quæst. 16. Nam postquam restituit fructus ablatos, peccatum cēsetur eidem remissum, per reg. peccatum. de reg. iur. in 6. Docet Auffr. in decisi. Tholof. q. 483, quidam nobilis. Et sic vides in quanto sint periculo hi, qui

ante prouisionem Papæ, fructus abbatiæ, velepi- scopatus recipiunt, quocunque quæsito colore. c. auaritia. de elect. in 6.

Secundus casus est, si iniustē quis fructus receperit etiam colorato titulo, si postea illud beneficij impetraverit nō habita fructuum receptorum mentione, nō valebit impetratio. Nā si Papa hoc sciūisset, non concessisset, vt docet Ioan. Andr. & alij in c. dudum, 2. in gl. furtum. de elect.

Tertius casus, si quis fructus iniustē receperit, ratione tamen colorati tituli, & aliud beneficium, quam cuius fructus percepit impetraverit, non facta iniusta fructuum perceptione alterius beneficij, valebit tamen impetratio, quia in eo non deliquit, cuius fructus non recipit. ideo Papa nō minus, si sciūisset, eo concessisset: cap. super literis, de rescript. c. si compromissarius. de elect. lib. facit l. 2. §. quin ei. ff. de iur. fisci.

Quartus casus sufficit facere mentionē iniusta perceptionis fructuum, quando nō incurritur inhabilitas ratione illius perceptionis, sed si incursa fuerit inhabilitas ea causa, requiritur etiam inhabilitatis expressio in rehabilitatione, & fructuum compositio, vt superius dictum fuit. Quod docet d. Probus. in d. c. fi. de constit. post alios doct.

Quintus casus, si quis impetraret dispensationem super pluralitate beneficiorum, & nō faciat mentionem, quod illa illicite detinuerit, & quod inde percepit fructus, non valebit dispensatio, per c. ad aures. vbi Panor. circa finem. de rescript. Inde Felin. in cap. postulasti in fi. illo tit. & docui in ca. licet episcopus. col. vlt. de præbend. in 6. Scripsi in verb. pro expressis. in forma mand. in cōcord. Ista nunc sufficient de expressione quæ sunt notāda, quia per doct. non hac tenus ita scripta fuerunt.]

68 Et in summa concludendum est impetratio- nem factam ab ipso inhabili non valere, nisi prius sit rehabilitatus: vel huius inhabilitatis mētio fa- cta fiterit. doct. in c. cūm iam dudum, de præb. & in rehabilitatione solet ponī ī fi. bullē clausula de stylo cu. Ro. talis, Volumus autem. quod ante quam præfari iudices ad executionem præsentū pro- cedant tu dictum beneficium N. in eorum vel al- terius eorum manibus realiter dimittere tenearis: & insuper ex nunc irritum decernimus, &c.

69 Atque potest ponī clau. in signatura, etiam si in illo beneficio se forsan intruserit, quæ pro expre- fo habeatur & latissimè in bullā possit exprimi, & cum opportuna dispensatione, absolutione, & re- habilitatione, &c.

70 Et cūm ista rehabilitatio velut odiosa sit inter pretanda, factus habilis ad secularia, nō erit factus *Reabilita-* *tus ad secu-* *laria nō est* *habilis ad* *regularia.*

ad regularia, nec ecōtrario, ideo requiritur expre- fio in rehabilitatione, sicut docet Hier. Paul. i pra- xi cu. Ro. fol. 4. 4. verific. quod habilitatus, &c. plus dicens, quod si fuerit habilitatus ad beneficium. curatū secularē, & alia quæcunque, & qualiacun- que, intelligetur de similib⁹ secularibus, per gl. in cle. i. de refct. ideo regularia obtinere nō poterit.

71 Imō religiosus qn̄ habilis sit in rehabilitatione solet obtinere, vt habilis fiat ad quodcūq; benefi- ciū sed nō ad quæcūq; qn̄a pluralis esse nō debet.

De dispensatione cum corpore vitiatis.

¶ apud, cùm singula, de præb. lib. 6. sic statuit Alexander. 6. in titu. de sign. grat. tamen vidi multas religiosorū rehabilitationes ad quæcunque & quot cunque beneficia factas.

Aliis modis quis efficitur inhabilis, videlicet per crīmē hæreſeos, ſimoniæ, & alia crīmina, quæ cōgessi in tract. de pacifico, poſſ. in 4. limitat, vbi dixi quosdam inhabiles non eſſe priuatos beneficij, quæ poſſident, ſed eſſe quidem inhabiles ad recipiendum beneficia: ibidem videre potes, ne plura hic, quia etiam dicam in 3. parte de amissione beneficiorum.

De dispensatione cum corpore vitiatis.

Gibbos. &c. ali corpore vitiatis reſponſionem traxiſſolent.

Vpererit, vt de corpore vitiatis agamus, quos vt plurimum, neſcio qua pietate vi demus a parentibus Deo dicari, necnō inuitos in monasteriū detrudi: quæ macula licet quod ad Deum exigua fit: quod perdatur & purgetur in religione, tamen eorum mens inſpicitur, qui gibbos, claudos, & alios maculatos offerunt Dei ministerio. c. hic etenim. 49. diſt. quā obre eos arbitror grauiſſimè peccare: nēpe dicit Hiero indignū eſt dare Deo, quod deditur homo. c. fi. 49. diſt. vt non immerito ius eodem ſic viatiſ ab altaris ministerio repellat, niſi acceden- te dispensatione, de qua gl. in ſumma 55. diſtinct.

Vitiat. vtiſ. 2. pore ad ordinē & be- neficia ſum- inhabiles.

Primum ergo notandum eſt, quod corpore vitiati & ad ordines, & ad beneficia ſunt inhabiles, & quod promoueri non poſſint prodigiſi: tex. eſt in c. qui in aliquo. 51. diſtinct. ibi, aut qui naturali deſectu membrorum minus habere noſcuntur,

3. Sic nec beneficia tenere, quia ecclesia ſeruire non valent c. fin. de reſcr. lib. 6. glo. & doct. in cap. fi. de verbor. ſign. idem Card. Alex. in c. fi. Apostolica. 55. diſtinct. & c. fi. 48. diſt.

4. Vnde si quis gibbosus exiſtar, vel alia defor- mis ſit, is ordinari ſine dispensatione prohibetur. c. 1. in fin. 49. diſtinctione, & c. 1. 55. diſt.

5. Itaque ſoleat in his Papa post ſalutationem ſic dicere, Apostolice ſedi circumscripta benignitas rigorem iuriſ mansuetudine temperans, &c. nonnuquam aliqua de gratia benignitatis indulget, que ſacrorum canonum ſeu eritas interdi- cit exhibita, &c. probatur in cap. dispensationes. 1. quæſt. 7.

Claudianus ordinē ſu- more poſſit.

6. Claudius vero ſine dispensatione promoueri po- test de conſuetudine, dum ſubſtinere ſe valeat, ma- gne poſſit. xime in Galia, vbi plures ſunt teste Hostiens. in ſumma, de corpore vitiatis. §. fin. quod etiam iure permiſſit. c. li quis. 55. diſt. vbi ſic ſcribitur, Si quis in infirmitate poſitus clericus Medicorum inciſione clauduſ efficitur, promoueri ad ſacros ordi- nes eum non negamus.

Papa diſpē 7. Iteip̄ non ſoleat Papa cūm his directe diſpēſa- fande come re, ſed ſcribit episcopo vt ſi ſibi videatur diſpēſer mutuū ma- his ferē verbis, Mādamus quatenus, ſi & poſtquām culam epi- dictus N. corā te personaliter ſe exhibuerit, oculū ſcipo viden- ſecundam & for- per quo conſcientiam tuam oneramus) ex inſpe- ctiōne huiuſmodi tanta deformatas in eodē oculo non apparet, quod ex hoc poſſit in populo ſcan- dalum generari, ac aliud canonicum non obſiſtat:

cū eod. N. ſi ſecum per te ſuper præmissis diſpenſare contingat, vt quæcunque beneficia, &c. re- ci- pere & quoad vixerit retinere, liberè & licetē va- leat autoritate Apoſtoliča tenore præſentium de ſpeciali dono gratiæ diſpēſamus.

8. Et ſic Papa mandat episcopo, vt videat macu- lā, & ſi ſcandalum non generet populo, quod cō- ſcientiæ ſuę Papa relinquit, vt diſpēſet: qui ſi di- ſpēſauerit, Papa quoque diſpēſat cū illo, vt bene ſpēſatur. Hęc eſt ſūma iſti diſpēſationis.

9. Et ſic duplex eſt diſpēſatio, prima ad ordines, Duplex re- vt promoueri etiā ad ſacros ordines poſſit: ſecun- quatur di- da ad beneficia obtinēda: quia poſtquām erit pro- ſpēſatio in- mor, altari ſeruier, ergo coueniens eſt vt de altari viuat. c. cūm ſecundū, de præb. etiam quandoque ad ordines, & ad bene- cū isto diſpēſatur, vt plura beneficia obtineat, &c. ſi ia.

10. Notandum eſt etiam, quod habens in magnis Deformitas membris deformatitatem, vt manum aridam, vel ſi vel ſcanda membra decoris nō habet, vt pote naſum, quia ta- lum prohibe- lis hominibus eſt ſcādalo, promoqueri prohibetur, ordinari. c. 2. de cleric. & grot. ideo diſpēſatione opus eſt.

11. Idem ſi amiferit oculuminiſ enim qui caret o- culo, ſacerdotij officium adipisci non poſteſt. c. fin.

55. diſtinct. niſi Papa ſuper hoc diſpēſauerit: & fa-

cilior eſt diſpēſatio, quando amiferit oculum dex- trum, quām ſinistrum: quia ſinister vocatur oculus

Evangeli, per quem facilius ſine capitib. reuolu-

tione ſacerdos Euangeliū legerē poſterit, quam-

obrem non erit ſcandalum populo, ſecus in oculo

Evangeli, vt dicunt.

12. Si verò parua ſit deformatas, quæ non tendat ad ſcandalum, non prohibetur ab ordinibus, nec a beneficiis: vt ſi quis maxillam, vel oculum habeat paulo maiorem altero, vel ſtrabo ſit, aut lippus, vel maculam in oculo: quia iſ in rehibitione de iure ciuili nō eſt. l. qui clauim. ff. de edi. edict. & ſic ab ordinibus nō prohibetur. gl. in ſumma. 53. diſt. nec vt beneficia habeat.

13. Idem ſi ſex habeat digitos, l. idem Offilius, ff. de Digiū non ad il. edict. vel ſi digitū amiferit caſu, aut eius partē, habens an non ideo prohibetur promoueri. c. qui partē. & c. poſſu ad or- dinator. 55. diſt. niſi pollex digitus eſſet abſcifſus, vel rati. index, tunce prohibetur ordinari, ſed ſi tantū vngulam pollicis amiferit, non ideo censetur in- habilis, dum alia ad frangendum Eucharistiā ſit in ipſo pollice potens, c. fin. de corpore vitiā. vbi quo- que dicit gloss. aliquem prohiberi, cūm amiferit ali- quem ex illis digitis, per quos ſit ſignum crucis.

14. Considerandum eſt etiam an illa magna defor- mitas ſit apparens, aut latens: nā ſi apparens, & ob id afferat ſcandalum, quod arbitrio episcopi relin- quitur, promoueri prohibetur, teste Anto. in c. 2. de corpore vitiā.

15. Si verò latens ſit vitium, vt pote quia eſt caſtratus, non prohibetur promoueri, nec eſt opus di- ſpēſatione, niſi episcopi. c. ſignificauit, eod. nec coleos ſuos cuſtodiſe tenetur, vt dicunt rustici, glos. in cap. Eunuchus. 55. diſtinct. Goffred. in ſumma, de corpore vitiā. in fine.

16. Quod eſt verum, ſi per alium caſtratus fuerit, vel caſtu eos amiferit, c. ex parte, cū ſequent. eodē, ſec. ſi ipſe ſcipium caſtrauerit: quod rarū eſt: quia ſui

Formula dispensationis non promouendo.

215

*Causa no
ta pro impo
tentiis
beneficia,
et alia.*

Si homicida fit, tunc prohibetur promoueri, cap. si quis abscederit, &c. ca. qui partem, & per totum. 55. distincte, & qui promoueri prohibetur, in consequens & beneficia obtinere: quia beneficium datur propter officium, quod iste exequi nō potest. cap. fi. de rescriptis. in 6.

studem⁹ vt melius ecclesi⁹ defēruiamus. Bal. in l. quis sub prætextu C. de sacrofand. eccles.

2. Est tamen differētia inter huiusmodi Papæ & episcopi dispensationem: quia Papalatiū dispensat videlicet ne teneatur interim ad aliquē ex sacris ordinibus promoueri, sed episcopus non alijs, quām si scholasticus intra annum promotus fuerit saltem ad subdiaconatum, ne demum ei licet retrocedere. d.c. cūm ex eo, & c. cōmissa, de elect. in 6. scripti plenius in scholasticis priuilegiis. 36.

3. Solet etiā ex alijs causis dispensatio concedi, velut superius dictum fuit in principio huius materiae: verū vt hæc materia facilius intelligatur, huius dispensationis formam ob oculos subiicio.

*Formula dispensationis Pape de non
promouendo.*

4. **V**lius, &c. dilecto filio N. parochialis ecclesie sancti Andreæ curato Parisiensis diocesis salutem: Laudabilia, &c. hinc est, quod nos tuis supplicationibus inclinati, tecū (qui vt afferis) in iure canonico scholasticis, & in minoribus ordinibus duntaxat constitutus existis, vt ratione parochialis ecclesie N. Paris. dioeces. quam canonice & pacifice afferis te obtainere, quique infra annum à tempore affectionis eiusdem fore dignosceris, vsque ad biennium à fine anni à iure tibi præfixi computandum, ne ad aliquem ex sacris etiam subdiaconatus, diaconatus, vel presbyteratus ordinibus huiusmodi te facere promoueri minimè tenearis, neque ad id à quoquam inuitus valeas cogi. Lateranen. & Lugdun. conciliis, & quibuscumque aliis constitutionibus, priuilegiis, consuetudinibus, fundatione, vel aliis Apostolicis contrariis nequaquam obstan. autoritate Apostolica despeciali gratia indulgemus, prouiso quod Ecclesia debitum interim non fraudetur obsequiis: & animarum cura in ea non negligatur, &c. Datum Romæ, &c.

De dispensatione de non promouendo.

*Habes par
rochiale
ecclasiam,
& non pro
motus in
ter annum
perdit illa.*

Alio nobis modo conseruat beneficium, videlicet per dispensationem de nō promouendo, quia parochiale habens ecclesiam intra annum promoueri teneatur ad sacerdotium. cap. licet canon. de elect. lib. tra annum 6. alioquin lapsō anno perdit illud ipso iure, nisi sibi prouideat per hanc dispensationem, qua interdū fauore studij cōceditur: vnde episcopus gratia studiorum ad septennium dispensat. c. cūm ex eo, de elect. in 6. quia studiū est labor spiritualis. cle. exiui de paradiſo. & licet, de verbis. significa. siquidē

5. **I**s premissis facilis nobis erit, & certius decidere quedam dubia, quae ex hac dispensatione vidi plerumque sub oriri: primum enī hic dispensatus obtinuerit aliam ecclasiā post dispensationem, censeatur quoque dispensatus quod ad eum, ne teneatur promoueri intra annum adeptæ professionis & commissi regiminijs, quod prima fronte videbatur.

6. Contrarium tamen est desiderandum quandoquidem hic Papa concedit, vt ratione parochialis

*Dispensatus
de non pro
motio nra
ecclasiā, nō
cēsius di
spensatus si
aliam obti
neat.*

216 Formula dispen.de non promouendo.

chialis ecclesiae sancti Andreæ non teneatis promoueri: ex quo liquet mentem Pontificis non ultra extendendam esse: quamobrem ex intentione deficit dispensatio. c. mandatum, ibi, nō fuit intentio mandatoris, de re script.

Clausular q. Ob id ad vitandum dubium, addere debes in dispensatio gnaturā, Quod nullo modo teneatur promoueri ratione huius ecclesiae, nec ex alia quacumque causa etiam si aliā adipisceretur, & tunc noua opus non erit dispensatio: & hoc scilicet apponere, aut cuius cumque alterius beneficij ecclesiastici curati, vel alias sacros ordines requirētis, pte pro tempore obtēti, &c. vt in forma brevis inferius videre licebit.

Dispensatio prodest ad beneficium quod posseā in se obtinuit. 8 Secundū se offert dubium, sc̄ eo qui ecclesiam possidebat non canonice tempore dispensationis, sed postea quidem eam canonice obtinuit an hoc videatur dispensatus: & videri dispensatū crederem, sed per illam clausulam nō datur titulus ad illam ecclesiam: sed tantum narratur factū partis ibi, quām canonice & pacificè afferis te obtainere.

9 Et quando dispensatus cum isto non habente canonicum titulum, non est necessaria noua traditio, seu adeptio possessionis beneficij, sed primā sufficit continuare, per §. interdum, de rerum diuis. in inst. Cardi. in c. vlt. 56. distinct. not. vlt. Boer, decisi. Burdegal. q. 219.

Dispensatio de non promouendo intra annum pertinenda est. 10 Tertiò ibi, Quique intra annum à tempore afectionis eiusdem fore dignosceris. Etiam vidi dubitari, an hoc sit in hac dispensatione exprimēdū: Respon. exprimendum esse: quia nisi esset intra annum, jāque priuatus esset eo beneficio, per c. licet canon, & c. commissa, de elect. in 6. ob id esset beneficium tanquam vacans de novo conferendum, quamobrem, non nisi intra hunc annum dispensatio huiusmodi reciperetur, per l. sed & si manente. ff. de precar.

Prorogatio dispensatio nisi fieri potest, & ad quod tempus. 11 Nā aliud est prorogare precarium eo durante, vel finito: quia si eo finito prorogetur, nouum est precarium, Boer in decisi. Burdegal. q. 284. & 294. & hæc prorogatio non deber longius tempus cōtinere, quām principalis dispensatio: quia accessoriū non solet esse maius sic principalis. l. cūm principalis. ff. de reg. iuris. vbi doc., nisi fuerit in subdiaconatus ordine constitutus, aut aliā legitima fuerit prorogationis cauſa: vt statuit Alex. 6. id temporis pontifex maximus, in titul. de proroga.

12 Quartò ibi, vsque ad biennium non tenearis promoueri, an illa dictio vsque includat totū biennium? & respon. includere. l. post duos. C. de aduoc. diuersi. iudicio. nam quidam, dicunt hoc tanquam fauorable venit extendendum. l. cūm quidā. ff. de liber. & posthu. Alber. in authen. hoc ius.

C. de procura. dixi in tract. de senten. prouisio. artic. 2. gl. 3. in 1. tomo commenta. in confit. reg. 1 & plenius in l. absentē. ff. de verb. signifi. & sic in isto biennio non tenebitur promoueri secundū quodam: alioqui non daretur dispensatio biennij sed annitatum: quod est verius,

Dispensatio de non promouendo ad biennium quo modo computatur. 13 Quintò quero à quo tempore computetur hoc biennium, respondet in literis, videlicet à fine anni à iure tibi prefixi computandum. Annus autem hic à iure praefixus est vigesimus quatuor annus in

minoribus, intra quem ad sacerdotium quis promoueri tenetur. c. cūm in cunctis, de elec. & sic iste tenebitur in vigesimo octavo anno promoueri, alicui qui elapsō vacabit beneficium.

14 In maioribus vero annus à iure praefixus ad promouendum est annus à die cōmissi regiminis & pacifice possessionis computandus: vnde si quis calēdis Iuniori 1540. obtinuerit ecclesiam parochialem, habet illum integrum annum ad promouendum, nec est priuatus nisi toto hoc anno elapsō c. cōmissa, de elect. in 6. & si hoc anno impetrer dispensationem ad biennium, fortè calendis Februario non tenebitur promoueri ante quadragesimum terium: quo elapsō anno si non fuerit promotus, vacabit beneficium per non promotionem.

15 Nam primò debet computare annū à die collationis beneficij, & pacificæ possessionis, & posteā biennium ex dispensatione à fine anni dictæ collationis, quibus tribus annis elapsis nisi promotus fuerit, vacabit beneficiū: vt in d. c. licet canon. & c. cōmissa, de elect. dicas tamen vt inferius elcidabo per curia Arestum.

16 Sed nonne licebit extensionem & prorogationem istius biennij obtainere? Respon. id ex voluntate Papa consistere: nempe si causa prorogandi adsit, requiritur tamen expressio primæ dispensationis, alias non valeret secunda, per ca. fina. de filiis presbyter. in 6.

17 Sexto indulget Papa ne hic impetrans teneatur promoueri, nec cogi possit ab aliquo: liberum ergo est ei si velit citius promoueri, sumendo argumentum à contrario, quod est validum. c. 2. cūm Apostolica, de his quæ fiunt à præl. l. i. ff. de offi. eius cui manda, est iuri.

18 Septimò ibi, ne ad aliquem ex sacris, tollit dubium motum ex eo, quod nōnulli afferunt dispensatum, vt haberet beneficiū curatum, non censiū dispensatum, quin in 18. anno ad subdiaconatum, promoueatur, & in 20. ad diaconatū: vt docet Petrus Ancha. c. consi. 193. vltra. & conf. 304. Sed cōtrarium hic appareat per istam clausulæ ad aliquem, &c. vt ad nullum ex sacris ordinib⁹ promoueri teneatur ante dispensationem finitam. scripsi in tract. nomina. quæst. 9. in fi. q. & sine dispensatione expressa tene quod scripsi in tracta. nominatio. vt promoueri teneatur (vt superius dixi) tempore iuris. [Et hoc est declaratum in capit. cūm ex eo. de electio. lib. 6. alias frustra ista clausula, ne ad aliquem ex sacris, &c. adiiceretur. Item Papa in dispensatione expressa hoc vult. in d. c. cūm ex eo fortius in tacita, & hoc docet glossa. ibi in verb. subdiaconatus & Perus.]

19 Octauo ibi, Lateranen. & Lugdunen. conciliis non obstante. de hoc concilio Lateran. tex. est in ca. cūm in cunctis de elec. & de concilio Lugdunen. in c. licet canon, illo titul. reliquas non obstantias declarauit in bulla nouæ prouisionis suprà, in bulla dispensa.

20 Ultimò quod dilucidiū materiam istam nobis prosequi liceat, adiungam hic regul. Cancell. Iulij. 3. quæ est nu. 25. per quam malè promotos à bene promotis facile dignoscere possimus, additis meis quibus

Dispensatio de non promouendo in se aliā quām ex sacris sumere ordinibus.

216 Formula dispen. de non promouendo.

chialis ecclesiae sancti Andreæ non tenearis promoueri ex quo liquet mentem Pontificis non viterius extenderit tam esse: quamobrem ex intentione deficit dispensatio. c. mandatum, ibi, non fuit intentio mandatoris, de rescripto.

Clausula in dispensatione de non promouendo ponenda.

7. Ob id ad vitamq; dubium, addere debes in signatura, Quod nullo modo teneatur promoueri ratione huius ecclesiae, nec ex alia quacumque causa etiam si alia adipisceretur, & tunc noua opus non erit dispensatione: & hoc soleo apponere, aut cuiuscumque alterius beneficij ecclesiastici curati, vel alias sacros ordines requireritis, pro tempore obteti, &c. ut in forma brevis inferius videre licebit.

Dispensatio prodest ad beneficium quad postea in se obtinuerit.

8. Secundū se offert dubium, de eo qui ecclesiam possidebat non canonice tempore dispensationis, sed postea quidem eam canonice obtinuit an homodie videatur dispensatus: & videri dispensatū credere, sed per illam clausulam non datur titulus ad illam ecclesiam: sed tantum narratur factū partis ibi, quām canonice & pacificè asseris te obtinere.

9. Et quando dispensatur cum isto non habente canonicum titulum, non est necessaria noua traditio, seu adeptio possessionis beneficij, sed primā sufficiat continuare, per s. interdum, de rerum diuis. in instit. Cardi. in c. vlt. 56. distinct. not. vlt. Boér. decisi. Burdegal. q. 219.

Dispensatio de non promouendo intra annum pertinacientia.

10. Tertiō ibi, Quique intra annum à tempore afectionis eiusdem fore dignosceris. Etiam vidi dubitari, an hoc sit in hac dispensatione exprimēdū. Respon. exprimendum esse: quia nisi esset intra annum, iamque priuatus esset eo beneficio, per ea. licet canon, &c. commissa, de elect. in 6. ob id esset beneficium tanquam vacans de novo conferendum, quamobrem, non nisi intra hunc annum dispensatio huiusmodi recipereatur, per l. sed & si manente. ff. de precar.

Prorogatio dispensatio vel finito tempore.

11. Nā aliud est prorogare precarium eo durante, vel hīto: quia si eo finito prorogetur, nouum est precarium, Boér in decisi. Burdegal. q. 284. & 294. & hāc prorogatio non debet longius tempus cōtinere, quām principalis dispensatio: quia accessoriū non solet esse maius suo principali. l. cūm principalis. ff. de reg. iuris. vbi doc. nisi fuerit in subdiaconatus ordine constitutus, aut alias legitima fuerit prorogationis caussa: vt statuit Alex. 6. id temporis pontifex maximus, in titul. de proroga.

12. Quartō ibi, usque ad biennium non tenearis promoueri, an illa dictio usque includat totū biennium? & respon. includere. l. post duos. C. de adiuv. diuers. iudicio, nam quidam dicunt hoc tanquam favorable venit extendendum. l. cūm quidā. ff. de liber. & posthu. Alber. in authen. hoc ius. C. de procura. dixi in tract. de senten. prouisio. artic. 2. gl. 3. [in 1. tomo commenta. in const. reg.] & plenius in 1. absentē. ff. de verbo. signifi. & sic in isto biennio non tenebitur prououeri secundū quodam: alioqui non daretur dispensatio biennii sed annitatum: quod est verius,

Dispensatio de non promouendo ad bienniū quodam computatur.

13. Quinto quārō à quo tempore computetur hoc bienniū, respondetur in literis, videlicet à fine anni à iure tibi prefixi computandum. Annus autem hic à iure praefixus est vigesimus quintus annus in

minoribus, intrā quem ad sacerdotium quis promoueri tenetur. c. cūm in cūctis, de elect. & sic iste tenebitur in vigesimo octauo anno promoueri, alioqui elapsō vacabit beneficium.

14. In maioribus verò annus à iure praefixus ad promouendum est annus à die cōmissi regimini & pacifice possessionis computandu: vnde si quis calēdis Ianuarij 1540. obtinuerit ecclesiam parochiale, habet illum integrum annum ad promouēdū, nec est priuatus nisi toto hoc anno elapsō c. cōmissa, de elect. in 6. & si hoc anno impetrat dispensationem ad biennium, fortè calendis Februario non tenebitur promoueri ante quadrage simū tertium: quo elapsō anno si non fit: erit promotus, vacabit beneficium per non promotionem.

15. Nam primò debet computare annū à die collationis beneficij, & pacifice possessionis, & posteā biennium ex dispensatione à fine anni dictae collationis, quibus tribus annis elapsis nisi promotus fuerit, vacabit beneficium: vt in d. c. licet canon. & c. cōmissa, de elect. dicas tamen ut inferius elcidabo per curiæ Arestum.

16. Sed nonne licebit extensionem & prorogationem istius biennij obtinere? Respon. id ex voluntate Papæ consistere: nempe si causa prorogandi adiūt, requiritur tamen expressio primæ dispensationis, alias non valeret secunda, per ca. fina. de filiis presbyter. in 6.

17. Sextō indulget Papa ne hic impetrans teneatur promoueri, nec cogi possit ab aliquo: liberum ergo est ei si velit citius promoueri, sumendo argumentum à contrario, quod est validum. ca. cūm Apostolica, de his quā fiunt à præla. l. i. ff. de off. eius cui manda, est iuris.

18. Septimō ibi, ne ad aliquem ex sacris, tollit dubium motum ex eo, quod nonnulli afferunt dispensatum, vt haberet beneficium curatum, non censerit dispensatum, quin in 18. anno ad subdiaconatum, promoueatur, & in 20. ad diaconatū: vt docet Petrus Ancha. confi. 193. vltra. & conf. 304. Sed cōtrarium hic appetat per istam claus. ne ad aliquem, &c. vt ad nullum ex sacris ordinibus promoueri teneatur ante dispensationem finitam. scripsi in tract. nomina. quāst. 9. in fi. q. & sine dispensatione expressa tene quod scripsi in tracta. nominatio. vt promoueri teneatur (vt superius dixi) tempore iuris. [Et hoc est declaratum in capit. cum ex ec. de electio. lib. 6. alias frustra ista clausula, ne ad aliquē ex sacris, &c. adiiceretur. Item Papa in dispensatione expressa hoc vult. in d. c. cum ex eo fortius in tacita, & hoc docet gloss. ibi in verb. subdiaconatus & Perus.]

19. Octauo ibi, Lateranen. & Lugdunen. conciliis non obstante, de hoc concilio Lateran. tex. est in ca. cūm in cūctis de elec. & de concilio Lugdunen. in c. licet canon, illo titul. reliquias non obstantias declarauit in bulla nouæ prouisionis suprà, in bulla dispensa.

20. Ultimō quādilucidiū materiam istam nobis prosequi liceat, adiungam hic regul. Cancell. Julij. 3. quā est nu. 25. per quam male promotos à bene promotis facile dignoscere possumus, additis meis quibus

quiib[us]dam scholiis, non parum huic rei (vt puto) conferentibus.

De clericis ad facios ordines male promotis.

Regul. cancel. 15. Iulij tertij.

Item de clericis extra tempora à iure statuta.

G L O S S A P R I M A .

SCIRE cupienti quinam ritè sint promoti, contrarium eius præmittendum est, videlicet qui malè, velut docet Jurisçol. in l.i. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris, quod cognito uno de contrariis, cognoscitur & reliquum. Quamobrem hic notandum est quæ dici malè promotum multis modis.

1. Primò, cùm est promotus extra tempora à iure statuta, vt pote extra quatuor tempora. c.3. de temp. ordinand.

2. Statuta tempora à iure sunt, vt minores ordines dominicis & aliis festis diebus conferantur, & cōfessiones virginum fiant. c. de eo, de temp. ord. Ordinationes verò sacerdotum, id est episcoporum [quod die domini] celebrantur, non tantum ex consuetudine, sed etiam ex Apostolica [nouimus venire] doctrina, scriptura manifestante, quod cùm Apostoli Paulum & Barnabam ex spiritu sancti præcepto ad Euangelium Gentibus mitterent prædicandum, *iciunantes & orantes imposuerunt manus*: vt intelligamus quanta & dantum & accipientium deuotione curandum sit, ne tanta benedictionis sacramentum negligenter videatur impletum. c.1. & c. quo die. 75. dist.

3. Prima ton[ta]ura quolibet die conferri potest, cùm iura certum diem in ea non præfigat: & sic obseruatur de generali consuetudine, teste Host. Ioan. Andr. & Card. in c. pen. de temp. ordin. per c. cùm contingit, de ætate & qualitate, & tam indecessi quād extra diœcesim potest episcopus suis subditis tonsuram conferre: vt docet Barb. in c. nouit, de offi. legat. & scripsi in tract. nominatio. q. 14. nu. 29. & 65.

4. Et in minores ordines, quando ep[iscopo], & ubi videbitur, dari possunt, sacrificerò nunquam, nisi in publica ordinatione. c. quando. 75. dist. & ordines sacri solent in maiori ecclesia conferri. gl. in ca. ordinationes. 75. dist. de consuetudine, episcopi conferunt hos itidem, ubi volunt, teste Floren. in 3. summa parte. c. 14. c. 16. §. 17.

5. Non debet tamen episcopus generalem ordinationem de his minoribus facere, ideo vñ aut duos ordinare potest, non quin plures ordinare possit, sed caueat ne generalem ordinationem faciat, sicut in quatuor temporibus anni. c. de eo, & ibi doct. de temp. ord. Præpos. in c. quod à patribus. 75. dist.

6. Itē ordines sacri, videlicet subdiaconatus, diaconatus, & presbyteratus, nisi quatuor temporibus, aut sabbato sancto, vel sabbato ante dominicam de passione conferri non debet. c. 3. de temp. ord. c. quoniam, in fi. & c. fi. 75. dist. [alioqui extra tempora collata sunt.]

7. Sed quare potius his temporibus quād: aliis? *Quare ordinis quād: euor temporibus confituntur.* Præpos. in c. quoniam. §. cæterum. 75. dist. ref. p. q. a. sacerdotes, & alij clericis locum eum obtinent in ecclesia, quem olim Leui[te] penes Israëliticum populum obtinuerunt, quos vt lib. Num. legitur, Dominus pro primogenitis recepit, & eos in Agypto, dum primogenita Agyptiorum interficerentur, custodivit, cùm quasi primitiæ sunt: vnde quasi primitias domino offerimus, cùm aliquos ad facios ordines damus: conueniens ergo est, vt pro primitiis temporum. s. quatuor temporibus primitias hominum offeramus. hæc ille: longè tamen videot petita ratio.

8. Item introductum est his quatuor anni temporibus fieri ordinationem, vt ordinati exornentur, & sub quatuor Euangeliis seruire Christo & ecclesia moneantur: in Verè, vt virtutibus floreat: in Estate, vt fructibus afferant: in Autumno, vt fructus operū metant: in Hyeme, vt fructus collectos cōseruent in horreo, vt eis in domo fruantur.

9. Et in sabbato potius quād in aliis diebus, eò q. illa dies Spiritui sancto consecrata est, cuius bona in ordinibus recipiuntur. c. quod à patribus. 75. dist. vel sabbatum noctat requiem: quia ordinati à sacris transeunt ad requiem ordinis clericalis, de labore secularium negotiorum. cap. fornicari. 88. distinct. & Paul. ad Timoth. *Nemo militans Deo implacet se negotiis secularibus.* cap. 1. & per totum, ne cleric. vel monach. nego. secular. se immisceant. Sed in minoribus non transeunt ad requiem, quia possunt ad seculum redire. gl. & doct. in c. literas, in fin. de temp. ord.

10. Tamen Papa quolibet tempore ordines etiam facios conferre potest. cap. 1. de temp. ordin. & ibi Host. in summa, sicut quilibet tempore pallio vtitur. c. ad honorē, de autorit. & vsu pallij, quia hoc est de iure positivo, à quo est absolutus. c. a. propulsit, de concessio. præb. in dicit Ang. in l.i. C. de sent. passis, Papam solo verbo posse aliquem creare episcopum, vel prælatum, licet hoc facere non sit solitus, sed formam aliquam ipse solet seruare, vt alij eius exemplo seruent.

11. Item hoc concedere potest ex speciali gratia. episcopo, vt ordines etiam extra quatuor tempora conferre possit. doct. in d. c. 1. & datur dispensatio per breue existēti in 22. vel circa xatis sua anno, etiam in diaconatus ordine constituto. vt promovetur ad sacerdotiū die dominico, vel in aliquo die festo, etiam extra tempora à iure statuta, de quibus suprà dixi: dummodū alij canonici non obstant, super quo sua & antistititis eligendi conscientia oneratur in secularibus.

12. Sed cum religiosis dispensatur in vigesimo primo anno, etiam vt ad facios promoventur: teste Staphile. in tract. de literis iustitie, fol. 194. vers. datur dispensatio, in rub. de rescr. in forma brevium.

13. Nec valet consuetudo, q. sacri ordines confrantur extra quatuor tempora. c. 2. de tempo. ord. in d. tam ordinans quād ordinatus peccat mortaliiter, q. a violatores canonum à Spiritu sancto, cuius instinctu conditi sunt condemnantur. c. violatores. 25. q. 1. Floren. ubi suprà in d. 3. parte summa, non valet Confuetudo promovendi ad facios extra quatuor tempora.

titul. 14. capit. 16. §. 16.

15 Oportet ergo ut neque per commodum neque per gratiam, aut quorūdam supplicationibus aliquos ad sacros ordines consentiantur, vel permitantur adduci. scribit Grēg. Ioanni Corinthiorum episcopo, in c. nouit. 100. dist.

*Ordinatis 16. Et quamvis de iure quādam esset dubitatio, extra qua-
tuor tempora suspensi, in c. cū quidam, & c. literas, de
ra suspensi sunt.* At ordinatus extra quatuor tempora esset ipso temp. ord. Tamē hodiē p̄ extra uag. Pij 2. ipsi iure sunt suspensi: qui si huiusmodi suspensione durāte in eisdem ordinibus sic susceptis ministrare præsumperint, irregulares eo ipso fūnt, & à solo Papa absoluēdi. c. cū quidam c. literas, de tēp. ord. Siuester in sua summa, in verb. irregularitas q. 10. vide tamen distinctionem in ca. consultationem de temp. ord. vbi Episcopus potest dispensare, vt is, qui suscepit extra tempora ministret, dummodo ipse non incurrit irregularitatem ministrando, quia tūc solus Papa ab irregularitate absoluit, & sic conciliari debent illa iura contraria.]

17 Et quid agendum cū aliquid omittitur de forma praesertim in ordinibus, scribit Floren. in 3. parte summae tit. 14. c. 16. §. 3.

Suspensus est qui plures ordinates ante temp. ord. in uno die assūmuntur, etiam cū subdiaconatu, dūmodō non temerario ausu, c. 2. de eo qui furtiuē ord. recipit, & temerario ausu facere censetur, quando sine examine & scientia Episcopi ad subdiaconatum se intrusit, vt doct. ibi dicunt, & ita seruatur de cōfuetudine, quicquid dicant doct. ibi & in d. c. 3. de temp. ord.]

19 Vbi dicit Card. hoc seruari: quam consuetudinem putarem valere, cū non prohibeantur, nisi faci eodem die conferri: ergo quatuor minores, & subdiaconatus eodem die conferri, & accipi possunt ex consuetudine. & hæc de promotis extra tempora.

Sic ante etatem legitimam.

GLOSSA SECUNDA.

*Acta lev-
tima que-
m. ordinis
ordinantis.*



Ietas legitima est quod ad primam tonsuram septimus annus. c. fin. de temp. ord. in 6. ad ordinatus verò minores videlicet ad Accolitatum 11. annūs, vel 13. c. in singulis. 77. dist. subdiaconus vero non poterat olim ordinari, nisi esset in 21. anno. c. de his. 28. dist. & finito 20. anno. ca. subdiaconus. 77. dist. nec reffragatur. d. c. in singulis. 77. dist. vbi in 14. annos si bdiaconus fieri poterat: quia hoc intelligitur in 14. anno post septimum, & sic in 21. anno: vt gl. & doct. ibi docent.

2. Hodie sufficit q̄ attingat decimum octauum, quia minus hodiē viuunt homines. cl. generalem, de etate & qualit, nec oportet reprehensibile dici, si variantibus temporibus statuta variatur humana. cap. non oportet, de conlang.

3. Item olim 21. annūs requirebatur, vt quis promoueretur in diaconum. c. Episcopū. 77. dist. & c. nemo. 78. dist. hodiē suscipere licet hunc ordinem in 20. anno. d. cl. fi. de etate & qualit,

4. Presbyter vero olim nullo modo ordinabatur, nisi trigesimum. etatis sua annum impleuisse. c. 1. & seq. 78. dist. & citius quem ordinari prohibeat: quia dicitur. ad Tim. 5. Nemini cito manus imposueri, neque communices alienis peccatis. Quid est manus cito imponere: nisi ante etatis maturitatē, ante tempus examinis, ante meritum obediētiā, ante experientiam disciplinæ sacerdotalē honore tribuere nō probatis: text. in c. quid est. 78. dist.

5. Dominus enim Iesus 30. anno baptizatus est, & Christus baptizatus in nonnulli prophetarum nō leguntur ante hoc tē-
da sed quia propheta se, vel prædicasse.

6. Verū quia Hieremias & Daniel intra iuu-
nilem etatem spiritam prophetiæ leguntur acce-
pisse, David quoque & Salomon in adolescentia
reperiuntur vñeti. c. presbyter. 78. dist. ideo in cō-
cilio Viennen. fuit statutum, quod sacerdos fiat, si
25. attigerit annū. in d. cl. fi. quod tempore necel-
liratis etiam olim erat concessum. in c. fi. 78. dist.

7. Nota quod si ante tempus quis fuerit ordina-
tus, ordinandus Ep̄s est suspensus à collatione or-
dinum. gl. & doct. in d. cl. fin. qui rāmen si durante
suspensione celebrauerit, non efficietur irregula-
ris. Dom. in ca. eos. de temp. ord. in 6. Philip. Fran.

in c. i. col. vlt. de re iud. ibid. sed peccat mortaliter
teste Florent. in 3. parte summae tit. 14. c. 16. §. 15.

8. Ordinatus vero ante tempus est suspensus ab
executione ordinis usque ad etatem legitimam.
cap. non est compos. de temp. ord. & c. dilectus. de
etate & qualit. ca. i. de clero per saltum promo.
ordinatio tamen tenet, etiam si puer ad sacerdotium
ordinaretur. Card. in d. clem. fin. per gl. in ca.
pueri. r. q. i:

9. Collatio tamen beneficij isti promoto ante se-
ptimum non valet. Joan. Andr. & Philip. Perus.
in c. fi. de temp. ord. in 6. & sic non iuuatur decre-
to, de pacific. possess. cū sit inhabilis. vt scripsi in
septimum tract. de pacific. possess.

10. Imò si hic minor hos ordines sacros ante 14.
annos susceptos ratos non habuerit, nō obligatur,
sed poterit matrimonium contrahere, sicut is qui
hoc tempore ingressus est religionem. cap. ad no-
strā. & c. significatum, de regula Cald. cons. vno.
tit. qui cler. vel vñen. gl. & doct. in c. vno, de clero
per saltum promoto. Io. Dias in practica crimi-
nal. c. 22.

11. Quid si minores interim celebrent irregulares Minor an-
à iure non fūnt, tum quod à iure non inueniatur te tempus
expressum. c. is qui. & ibi gl. de sent. excomm. in 6.
tum quia sunt suspensi à canone quo ad se tātum,
& non quo ad alios: & suspensi à iure quo ad se,
celebrans irregulares non efficiuntur. ca. fi. de cleric.
excomm. minist. Philip. Perus. in d. c. i. de re iudic.
in 6. Pan. in cap. i. de clero per saltum promo. hodie
per constitutionem Pij Papæ. efficiuntur irregu-
lares, & beneficiis priuar. possunt.

12. Intellige cū isti ante tempus ad sacros ordi-
nes promoti fuerint, secus ad alios ordines: vt per
text. huius regit. constat, qui tantum de sacrī or-
dinibus loquitur, ibi ad sacros ordines, &c.

13. Vbi notandum est, quod episcopus non potest
dispensare

Tenor constitutionis Pij Papa 2.

Super etate papæ fons temp. ord. sed non hodie, sed solus Papa aut legatus à latere ex speciali sibi datapotestate, & in dispensatione solet poni clausula, quod ad annum sit suspensus, vel ad aliud tempus prout Papæ placuerit, vel legato dispensanti.

Aut absque dimissoriis literis ad sacros ordines se promoueri facientibus pro tempore.

GLOSSA TERTIA.

Dimissoria
qua.

Dimissoria quo ad istum textum dicuntur, quæ alias commendatitiae vocantur, quæ dantur his, qui volunt ordines ab alieno sumere Episcopo. c. i. & c. cum nullus de temp. ord. in 6. scripti in 1. dimissoria ff. de verb. sign. & superius, in 1. part. de his abundè scripti. in tit. de literis dimissoriis.

Promoti sine dimissoriis istis ad sacros ordines suspensi sunt ab ordinis suspensi num executione quo ad se non quo ad alios: quod si interim in eisdem ordinibus sic susceptis ministrariet, non incurrebant irregularitatem de iure. Ioan. And. in c. quod translatus de temp. ord. gl. & Dom. in c. eos illo tit. in 6. hodie eo ipso quod celebrant irregularitatem incurruunt: ut patet in constitutione Papæ Pij, ergo non habet locum, si sumeret alios non sacros, vnum enim exprimendo alterum negare videtur. c. i. de temp. ord. in 6. si quidem in suo casu intelligitur, ut ibi doct. notant. Quamuis in quibusque ordinibus suspensione contrahi scribat Sylvestris in sua summa, in verbis irregularitas, q. 9. per d. c. i. quod à iure non recipitur.

Dispensatio à Papa posse promotione inuilem facta taxatur. Ideo licet olim impetraretur dispensatio, ut nō obstante tali dispensatione, posset vii clericali charactere, & in susceptis ministrare, illudq; sufficiebat: ut no. Ang. in sua summa, in verbis irregularitis. §. 32. hodie tamen propter constitutionem Pij operari exprimere, quod non obstante irregularitate incursa celebrando, secum dispensetur, alioquin non prodebet dispensatio: quod est notandum, & solet taxari ad 7. carlinos hæc dispensatio: & si extra tempora duplicatur ut 14. carlinos soluere pro taxa teneretur, ut quandoque siebat, sed hodie augetur potius quam diminuatur.

Etiam voluit constitutionem pia memor. Pij Papa secundis similiter predecessoris sui desuper editam, & in cancellaria Apostolica libro scriptam, que incipit, Cum ad sacerorum ordinum, &c. pari modo obseruari.

GLOSSA QUARTA

Gloria plerosque super hac constitutione dubitare, quæ apud nos nō extat, ideo eam ad verbum duxi hic transcriptam: ne deinceps super ea ambigutas oriatur.

Ius Episcopus seruus seruorum Dei ad futuram rei memoriam. Cū ex sacerorum ordinum collatione character inuisibilis animæ imprimatur, sacra mysteria dispensentur, & ipsarum cura tributatur animarū in eorum susceptione, excessus graues tantò magis plectendi sunt quanto ex illis maiora in mentibus fidelium scandala generantur. Cū itaque sicut fide dignorum relatione (non nisi moleste) accepimus, nōnulli clerici extra tempora à iure statuta, quidam ante etatem legitimam, alioqui vero sine dimissoriis literis contra sanctiones canonicas se faciunt ad sacros ordines promoueri: nos eorumdem temeritatem tali castigatione reprementes, ut aliis imposterum committendi similia aditus præcludatur, autoritate Apostolica, hac constitutione perpetuò valitura statuimus, & ordinamus, quod omnes & singuli, qui absque dispensatione canonica, aut legitima licentia, siue extra tempora à iure statuta, siue ante etatem legitimam, vel ab aliis dimissoriis literis, etiā citramontani à citramontanis, præterquam si in hoc ultimo casu per cameram Apostolicam iuxta illius stylum ordinatis fuerint, & ad aliquem ex sacerdis ordinibus se fecerint promoueri, à suorum ordinum executione ipso iure suspensi sint: & si huiusmodi suspensione durante in hisdem ordinibus ministrare præsumperint eo ipso irregularitatem incurràt, prætereà ultra alias penas in tales generaliter à iure inflatas beneficiis ecclesiasticis possunt iure priuari. Volumus autem q; presens nostra constitutio in Rom. Curia existentes post quindecim dies, absentes vero Italicos, post duos menses, alios vero ultramontanos post sex menses ab ipsis in audiencia contradictionum, & Cancellaria Apostolica publicatione, & affixione ligare incipiat. Nulli ergo omnino hominum licet hæc paginam nostram, statuti, constitutionis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attētare presumperit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum. Datum Romæ apud sanctum Petrum. Anno ab incarnatione dominica millesimo quadringentesimo sexagesimoquinto, decimo Calendas Decembris, Pontificatus nostri anno quarto.

3. Et sic per istam constitutionem is, qui extra tempora, vel ante etatem, vel sine dimissoriis promovetus fuerit ad sacros, suspensus est, donec absolutio nisi beneficium à Papa fuerit consecutus, non tantum usque ad etatem legitimam, prout de iure, ut in c. cum quidam. & c. literas de temp. ord. & hic patet, sed perpetuò.

4. Item si durante suspensione celebrauerit, si sit sacerdos, vel si diaconus sit, tanquam diaconus in ecclesia ministrauerit, aut tanquam subdiaconus incurrit irregularitatem, à qua sententia non potest ab alio quam à Papa absolui: quamuis doct. in c. consultationi, de temp. ord. contrarium dicant.

5. Notandum est insuper, q; omnes regulariter possunt promoueri, nisi prohibeantur à iure: qui quent.

Ordines

perpetrare

sacerdotes

et perpetuo

suspensus,

Omnes pos

sunt reguli

ruter ordi

nes sumere

exceptis se

verò sint prohibiti, refert tex. in c. qui in aliquo. 51. dist. & in cap. i. 55. dist. Hostiens. verò in summa, de temp. ord. §. & cui, adducit quosdam versus, quibus eorum brevis complectitur prohibitio, qui non possunt ordinari, sub his verbis.

*Primum precipitur, quod sit sine crimen presul,
Monogamus, sobrius prudens, ornatus, & hospes,
Casta docens, non percursor, non litigiosus,
Non cupidus, bene dispositus, non neophytus sive,
Talis Apostolica, quod presul regula iusfit.*

*Crimina
grauias pro-
hibente ordi-
nandos.* 6 Et quamvis Paul. i. ad Timoth. ca. 3. voluerit ista in epo. adesse: tamen Aug. & Greg. ea ad ordinandas extenderunt. c. cognoscamus. 34. dist. & capit. Apostolus. 81. dist. primum ergo crimen prohibet ordines sumere, quod intelligerem de graui, vt est heresis, simonia, homicidium, & alia crimina, secus silviam fuerint. Host. in d. summa, & c. at si clerici. §. de adulteriis, vbi doct. de iud. & in c. ex tenore, de temp. ord. altoqui nullus vñquam seu vix ordinaretur.

*Bigamus
ad ordines
prohibetur.* 7 Monogamus, id est vnius vxoris vir. Bigamus autem eius contrarium, ordinari prohibetur. cap. nullus Bigamus. 55. dist. imò si fuerit clericus, omnib⁹ est exutus priuilegiis. c. vno. de Bigamis, in 6.

*Ebrius an
posse effici
sacerdos.* 8 Sobrius ordinandus esse debet, vnde cōsuetus ineibriari prohibetur ordinari. ca. Ep̄s aut presbyter. 35. dist. iuncto. tex. in summa, ibidem, vbi ministeri templi prohibebat̄ vinum & siceram bibe-re, ne ebrietate grauarentur corda eorum, vt sensus eorum vigeat semper, & tenuis sit: aut quia venter mero estuans facile despumat in libidines, ante omnia clericis veratur ebrietas quae omniū vitorum fomes, ac nutrix est. itaque eum, quem ebrium fuisse constiterit, vt ordo patitur, aut 30. dierum spacio à communione submoueatur, aut corporali subdatur supplicio. c. fi. 35. dist. alia prosequitur Host. ob id ad illum te nunc reiicio.

9 Et de his non ritè ordinatis quis dispensare posse: abunde distinguit Aegid. Bellamera. in ca. fi. de ord. ab episcopo qui episcopa renuncia. ibi videri potest: & tene quae superius dixi per istam constitutionem Pij Papæ 2.

*Examina-
di ordinan-
dis sunt.* 10 Sciendum est autem, quod antequām aliquis admittatur ad ordines oportet quod examineatur: vnde in cōcilio Carthag. statutum fuit his verbis: Nullus ordinetur clericus, nisi probatus, vel examine episcoporum, aut populari testimonio. cap. nullus. 24. dist.

11 Etsi q̄s presbyter, aut diaconus sine aliqua examinatione ordinatis sunt, abiiciantur ex clero, vt in concilio Martini Papæ statutū fuit, in c. fi. 24. dist. ergo ignor⁹ promotus, etiam alias re vera dignus, deponendus est, vt d. c. fin. & ita docet Gofre. in summa, de temp. ord. §. restat videre. Si verò fuerit notus, & dignus, tunc nullum est peccatum. ca. de Petro. 47. dist. ca. valde. 94. dist. q̄ anotoriè doctus eximari non debet, cl. vna. de iure, vbi Barba. no.

*Ordinandi
quoniam
sunt, & si
per quibus
examiner-
di.* 12 Superest igitur videre, quomodo sint examinandi, super quibus, & à quibus, & quando in cōcilio Nanaten. ita statutū reperio quod habes in c. quando. 24. dist. Quando Ep̄s ordinationem facere disponit, omnes, qui ad sacram mysterium

accedere voluerint, feria quarta ante ipsam ordinationem vocandi sunt ad ciuitatem vnā cum presbyteris, qui eos repræsentare debent: & tunc Episcopus à latere suo eligere debet sacerdotes, & alios prudentes viros, gnatos diuinæ legis, exercitatos in ecclesiasticis sanctionibus, qui ordinandorum vitam, gēnus, patriam, ætatem, institutionem, locum, vbi educati sunt, si sint bene literati, si instructi in lege Dei, ante omnia diligenter inuestigent, si fidem catholicam firmiter teneant, & verbis simplicibus afferere queant.

13 Ipsa autem quibus cura cōmittitur, cauere debent, ne aufauoris gratia, aut cuiuscūque munieris cupiditate illecti à vero devient, & indignum, & minus idoneum ad sacros gradus suscipiendoz cōpi manibus applicent: Quod si aliter fecerint, & ille, qui indignè accesserit, ab altari remouebitur: & illi, qui donum Sancti spiritus vendere conat⁹ sunt, eorū Deo iam cōdemnati ecclasiastica dignitate carebunt. Igitur per tres continuos dies diligenter examinentur: & sic Sabbato, qui probati sunt, Episcopo repræsententur: Alias autem sine clericorum videlicet concilio, & populi testimonio nullum Episcopus ordinare præsumat.

14 Licet quidam istam examinationem ad officium Archidiaconi spectare dicant. c. adhac. & c. vt nostrum, de offi. Arch. c. si quis. 94. dist. Gofr. in summa de temp. ord. §. nunc videamus. Tamē hodie in Francia Archidiaconi de cōsuetudine amiserunt istud examinandi ius, vt nunc solos ep̄os examinare, vel committere videamus: ideo tenetur illi qui examinauerūt si indignus presentetur. c. si seruus. 54. dist. necnon Ep̄s tenetur. ca. acceperimus, de ætate & qualitate, si malum examinatorē & corruptum elegit, vel ignarum, sic ut & exercitor nauis de facto sui magistri. l. i. §. magistrum. ff. ex exercit. actio, & debet episcopus eos adigere iuramento, quod iuste eos examinabunt, & fideliter, & verè sententian dicent super his.

15 Hodie quoque non seruatur illud scrutinium, seu examinatio, quae siebat secundum formā positam in c. vno, de scrutinio in ordine faciendo. sed examinans, si reperiat: examinatum idoneū, illum catalogo ordinandorum inscribi mandat. & demū si suscipit ordinē, ad quem est examinatus, in prima verò tonsura parua est examinatio, in suscepitione quatuor minorum est maior, in subdiaconatu debet esse maxima: q̄a in aliis examinari posse non solet: sed quidā bursam examinat & Giezum imitantur, [Elisæi famulū, de quo. 4. reg. c. 5.]

16 Interdum etiam quis per saltum ordines recipit, verbi gratia, à subdiaconatu saltat ad sacerdotium, quod accipit sine diaconatu: & tunc interdictum. citetur ei executio ordinis, quem recepit, donec quod est omnissimum suppleatur, id est diaconatus collatus sit. c. solitudo. 52. dist. & episcopus poterit cum isto ordinato dispensare, & ei conferre diaconatum, vt tunc ipse ordinatus ministrare possit per text. in c. vno. de cler. per saltum promo.

17 Quod intellige, si non ministrauerit in ordine nō suscepto: alioqui solius est Papæ dispensare: quādoquidē effectus est irregularis, & incidit in penā clerici

Examina-
tio ordinan-
dorum ad
quæ spectat.

De non promotis intra annum, &c.

221

clericis non ordinatis ministrantibus de qua in c. i. de
clerico non ordinato minist. Host. in summa illius titul.
Syluester de Prier. in sua summa, in verb. irregularitas. §. ii. queritur post Lappum alleg. 29. andi-
spenset. & si impetrat dispensationem, requiritur
in ea absolutione, dummodo ritus se promoueri fa-
ciat.

18 Alij reperiuntur, qui furtiu, id est sine examinatione, & approbatione superioris se ingerūt ad ordines cum aliis approbatis ignorante epo: & tūc si hoc erat prohibitum ab epo ordinante sub pena excommunicationis ipso facto incurrenda, tūc is ordinatus non poterit in successore ordine ministrire, nec ad superiorem ascendere sine dispensatione: fecit si tantum erat prohibitio sine excommunicatione, vt in c.i. & per totum id eo qui furtiu ordines recepit, summa Ange. in verb. irregularis. §. 23.

19 Si tamen episcopus dicat, Non intendimus ordinare non examinatos, & non approbatos, & tūc qui se ingerit non erit ordinatus, ideo opōret q̄ iterum ordinetur, iniungendaq; est illi pœnitentia, priusquam ordinetur: quia valde deliquit, se

*De non promotis intra annum quando priuati
censeantur. Et quando possint excusari.*

Regula iuris est notissima, q̄ quicunque habet ecclesiam parrochialem, tenetur intra annum promoueri: alia amittet ipso iure ecclesiam illam, & test per non promotionem tanquam vacas im- trari, & conferri. c. licet canon. de elect. in 6. etiā te declarationem veruntamen possidens non- nouebitur à possessione, nisi vocatus & auditus erit, quia forte ius habet retinendi. c. licet Epi- opus. de præb. in 6.

Ratio cur promoueri quis teneatur. 2. Ratio autem huius editi est, quia praefectus parochie & parrochianis, seruire debet illis, celebro, confitendo, & alia, quæ ad verum curatuum spectant, faciendo, quod præstare non potest, nisi promoueatur: tum quia propter officium & seruitum datur beneficium. c. fi. de rescr. in 6. Et quia periculum est animarum ex defectu pastoris non seruientis. c. ne pro defectu, de elect. [Et si promotus fuerit, tamen non seruiat, nec celebret, non vacat ecclesia per non promotionem, sed inspectatione sic. Ideo opus esset noua declaratione, quod promotus intra tres menses non celebret, quod esset ipso iure priuatus, eo quia multi promouentur, & celebrare desinunt, & quo ad effectum promoti non censemur. ut scripsi in l. viii. viii. ff. de verb. sign. & omnes in festis saltim quatuor anni solemnis celebrare tenentur. facit. cap. si quis in clero. 7. q. i. & c. fin. de sent. ex comm. in 6.]

3 Addere regulam istam etiam factam esse ad cautelam, ne videlicet liberum sit alicui post receptos fructus ecclesiistarum eas relinquere, & contraherere matrimonium: ut in c. commissa de elect. lib. 6. Ideoque prout idetur, ut quis teneatur intra annum promoueri, quo melius eidem rei seruiat, cuius fuit praeponitus.

4 Quæ regula præter curatos ampliatur, etiam vicariis circa alios, ut prime procedat quoque in vicariis perpetuis clvna de officiis vicar. quilibet non sint rectores ecclesiæ, sunt tamen rectores cure animarum intra annos. Etiam rectores officiis commissarii reueluntur.

marum, & grec parrochianorum eis eis communus,
arg.c.prouideas.de offi. vicar. quamobrem eis in-
cumbit, vt gregi eisdem credito deseruiant, vt il-
lum pascant, & verbo doctrinæ, & exemplo. cap.
quoniam, & c.inter catetera.de offic. ord.

⁵ Secundò etiam habet locū in habitib^{us} prioratus conuentuales, aut curatos, cle. ne in agro. S. cæterum de statu mona. quia prior conuentualis ratione pionasterij & personarum eiusdem habet curam monasterij, & personarum tam in foro pecuniali, quam iudicali, id est promoueri tenetur, sicut aliam habens curam.

6. Intellige siue illa beneficia vel prioratus habeat

in titulum, siue in commendam, per d.s. ceterum, ibi collationis, seu commissionis sibi facte: nam qui in commendam habet, non plus iuris habet, quam habens in titulum, nec minor idoneitas requiritur in commendatario, quam in habente titulum per c. nemo de elect. in 6. & d. s. ceterum, loquitur generaliter, quando conferuntur, aut committuntur, conferuntur in titulum: committuntur in commendam: ut in cle. vna de suppl. neg. prel. ut abudet scripti in tract. de pacif. posl. in s. amplia. nu. 42. [Si tamen cura regatur per secularem vicarium, dicere non priuari priorem: quia curatus actu non dirigetur prioratus. ut inferius abundantius scribam.]

7 Tertio habet locum tam in secularibus, quam
in regularibus: unde si coram medetur ecclesia par-
rochialis a Papa: cuidam regulari: renebitur is etiam
promoueri intra annum per d.c. licet canon. nū promo-
Seculares
& regula-
res intra an-

8 Sic erit dicendū in seculari, cui prioratus regularis conuentualis, aut curatus est commendatus. Imo ab ordinario non posset ecclesia parrochialis commendari cuidam, nisi qui actu sacerdos existat. c. nemo ergo si Papa eidē commanderet, tenebitur idē promoueri iuxta terminū juris. Et ita fuit decisum in magna camera inquisitionum, anno 1534.

9 Tamen S. ceterum, non habet locum in Præpositis,
Decanis, & aliis præsidentibus canoniceis re-
gularibus; tum quod ille text. tantum loquatur de
prioribus conuentualibus, & curatis: tum etia quia
est constitutio penalis, ergo non extendetur, per
locum quidam ff. de lib. & posth. nam hoc expressif-

set Papa, si voluisset, c. ad audiētiam de Decimis.
10 Nec refragatur quod Benedictus 12. extēderit
etiam ad Pr̄positos, decanos, & alios presidentes
ecclesiis cōuentualibus; ut pater in conf. Bened.
c. 29. incip. insuper, vers. nos pari ratione: hoc est
verum in ecclesiis cōuentualibus monachorum,
quia in illis est specialem statutum, ergo in aliis lo-
cum non habet, qua non sunt ordinis S. Benedi-
cti, quibus expreſſe monachis illa lex est data: ut
consuluit Federicus de Senis, conf. 15. casus talis
est, quidam, & Dom. conf. 132. casus talis.

ii Quarto extende, etiā si habens ecclesiam parrochalem non recipere fructus primi anni propter deportus, quos vocat Galli, nihilominus tenetur promoueri, alioqui priuatus erit anno elapsi primi anni.

per c. licet canon: tum quia grec est eidem comis-
sus, ut ibi, & habet pacificam possessionem curæ,
ac liberum exercitium animarum: ergo propter
earum periculum tenebitur sic promoueri, glo. &c.
dicit in c. commissa, vbi Domi. & Philip. Perus. de
elect. in 6. & in c. subi concessa, de præb. ibidem
& Dom. conf. 125. dubia, in 3. q. vers. super tertio.

12 Nam licet nō illo anno recipiat, quo seruire te-
neatur, tamen parare se tenetur ut eo tempore,
quo fructus recipere liecbit, sit idoneus ad seruicium,
& sic promoueri tenebitur illo anno. Nec
obstat q. per adeptionem secundi non vacat pri-
mum, cum ex eo nō recipio: magna si quidem est
ratio differentia inter utrumque, cum inducere
vacationem primi, ex quonihil effectudo percepi,
& sic nec illud censeor habere nimis graue ef-
fet, & perpetuum esset detrimentum. Sed quod
teneat promoueri intra illum annum est potius
honor, quam onus eius honoris si quod sit incō-
modum in non percipiendo fructus primi anni,
temporaneum est illud, & modicum: cuius ratio-
nem prator non habet. l. scio. ff. de rest. in integ.

13 Adde quod e. si tibi, nō de hoc ultimo dicit: sed
hoc tantum de primo, & quoniam videlicet esse, ut nō
debeat vacare primū, quamdiu nō recipis ex se-
cundo: quia nō videor habere pacificam possessio-
nem plenam, nec videor renunciare beneficio pri-
mo, ex quo lucrū habeo, ppter secundum, ex quo
nō consequor: & huius sententiae sunt do. de Rot.
dec. 61. sufficit, in not. [sub tit. de præb. dec. 3.] & do.

14 Animaduertendum est tamen, q. non promo-
tus intra annum, & si postea receptor fructus, nō
ideo redditur inhabilis ad alia beneficia, quia pœ-
na illa non apponitur in d. c. licet canon. verunta-
men tenebitur fructus restituere, si animum præ-
biliū.

*Recipiens
fructus p̄t
anno non
promotionis
an sit mba*

de Rot. decif. 326. nota q. non admittitur in antiqui.
[sub tit. de excep. decif. 3.] vbi dicit contrarium in
Cancellaria teneri: supradixi in dispensatione super de-
fectu natali, tenet i restituere postquam non seruit.

15 Sed an is, qui non habuit animum promouendi, *Comeniri
possit postea conueniri ad fructuū restitutioñē, &
condenari à iudice ecclesiastico: q. videtur per d.
c. commissa, sed contrarium visum est Senatus, anno
1522. die 21. Nouembri pro magistro Petro du Gat.*
non habens
anum pro-
mouendi.
*Appellate a Decano, & c. Ambianesi, q. hoc pro-
cedit, ut ad restitutioñē teneatur in conscientia.*

16 Et sic debet moneri per suum confessorem, non
quod detur alicui actio: q. est notandum. Melius
tamen esset fructus in hoc seculo reddere, quam
ad inferos cum illis deuolui, vel à Papa composi-
tionem impetrare, seu ab illis qui indulgentiis ista
componendi potestate habent.

17 Quinto procedit. c. licet, etiam in capellaniis, *In capella-
q. quis in illarū fundatione dixisset exp̄sē vel-
le. c. licet, habere locum in hac capella: ut si pres-
byter non fuerit promotus intra annum, q. sit ipso
iure priuatus, & alteri eriam eo non vocato con-
ferri possit. Ita videtur decidere Do. de Rot. dec.
108. no. q. vbi in anti. [sub tit. de rer. permut. dec. 1.]*
quia non licet à fundatione discedere. c. signif. de
præb. cl. quia coingit, de religios. domibus, & sic
potest sustineri conclusio, quod habens capellam.
tenerit intra annum promoueri, alioqui ea post
annum est priuatus, intelligendo ut supra.

18 Sexto etiam procedit, quamuis ep̄s prorogasset
istum annum: quia non potest ep̄s dispensare su-
per artate, nec hoc tempus prorogare. c. præterea,
& c. indecorum, de artate: nam cum Decret. licet, est tex.
concilii, contra quam episcopus non dispensat. c.
cum dilectus, vbi gl. de elect.

19 Septimo postquam annus datur à iure volenti
promoueri, non poterit etiam ep̄s illum annum,
abbreviare, & monere istum curatum ad brevius
tempus capescendum, quo sacerdos fiat: nam in-
dultum à iure beneficium nemini est auferendum,
per reg. indultum, in 6. facit. l. fi. §. donec. C. de iu-
re delib. hoc exp̄sē docet Bon. de vital. in clem.
vna, in q. 3. de offi. vic.

20 Octavo declara, quod si possidens hanc parro-
chiale ecclesiam in curia degat, absque huius-
modi promotione facta intra annum, tunc post an-
num in curia vacabit: & ad solum Papam collatio-
pertinebit. c. 2. de præb. in 6. [sed ep̄s post mensem
conferre illum poterit, &c.] ca. 3. ibidem Collecta.
in c. ecclesia, in fin. de foris leg. & Prouincial. in tit.
declaratoria super proponente, seu youente, &c.
versic. beneficium residentis in curia.

[Nonò

*Anum pro-
motionis e-
piscopatus ab
breuiare nō
potest.*

Episcopatus ab

breuiare nō

potest.

Habitas in

curia per

annum &

non promo-

tus perdit

parochia-

lem que in

curia va-

cas.

[Nonò procedit etiā si sit in seruitio archiepisco pi. Nā quamvis fructus possit canonicus in absen-
tia recipere. cap. cum dilectus & seq. de cler. non
resid. tamē promoueri tenebitur, quia huic priuile-
giū à iure non datur, sicut fructuum præceptio. &
ca. licet canon. omnes adstringit. & priuilegiatus
in vno non est in alio, doct. in authen. habita. C. ne
filius pro patre. Et quia priuilegiū recipiendi fru-
ctus, potius episcopi favore datur quam canonici.

Decimò etiā nihil prodebet, si ad subdiaconatū
vel diaconatū (licet sint ordines sacri) promo-
tus fuerit, q. a. tex. in d. c. licet canon. dicit, ad sacer-
dotiū promoueatur. Et ideo vacabit parochialis ec-
clesia post annum, ac si ad aliquem ex ordinibus
promotus non esset, quia non est satisfactum legi,
nec extendimus pœnam, sed oportet vt in suis ter-
minis serueretur. Id habetur in d. c. commissa.

*Efiscopatu-
mus abba-
tus, non
vacant per
non promo-
tum.*

21 Nunc limitatur hæc regula, primū non ha-
bere locum in episcopatibus, & Abbatibus: quia in
his non inuenio hoc statutum fuisse, quorum ta-
men expressa requireretur mentio. glo. singula. in
c. 2. de præb. in 6. fed d. c. licet canon, loquitur so-
lū de parochialibus ecclesiis.

22 Et licet tex. in cle. ne in agro. §. ceterum, & se-
quenti loquatur de prioratu conuentuali, tamen
nō loquitur de Abbatia: ideo in ea non habebit lo-
cū ille tex. tum quia odiosum est, ideo restringen-
dū. c. statutū. de elect. in 6. reg. odia, de reg. iur. in 6.

23 Adhac per adoptionem beneficij incompati-
bilis non vacat episcopatus. c. cum nostris, de con-
ces. præb. sic nec Abbatia, ob id etiam non vacabit
per non promotionem: quia nec quidem hoc est
expressum à iure: sed de episcopis, est tex. in c. i. &
per totum. 100. dist.

24 Idē si ecclesia parochialis erigatur in cathe-
dralem, quia perdit nomē parochialis: vt consu-
luit Domin. conf. 125. dubia, in fi. & sic nomine par-
ochialis non continetur, vt not. in c. cum nostris,
de cōcessio. præb. Petrus de Perus. in tract. de mut.
status ecclesia. scripsi superius in tract. vno.

*Muneris de
bē. episco-
pi & abba-
tiū in pro-
moueatur.*

25 Ideo iura antiqua remanebunt in his incorre-
cta, videlicet c. cūm in cūctis. §. inferiora, de elect.
vbi Abbatia ibi comprehenduntur, teste Panor.
ibidem. vnde potest Abbas priuari, si monitus non
moueatur, [nempe in concilia Pieta. sic statu-
tum fuit, vt Abbates, decani, & præpositi, qui
presbyteri non sunt, presbyteri fiant, quod si ali-
qua iusta causa prohibente presbyteri, aut diaco-
ni esse nō potuerint, prælationes admittant c. i. de
æta. & qualita.] & sic etiā in episcopatibus, & Ab-
batibus monitus requiritur, antequam vacent per
non promotionem: quam monitionem hic & aliis
casibus hodie contemnunt archiepiscopi, & epi-
scopi facere in suarum perniciē animarum, cūm
ipsi vigilare deberent supra gregem, ut vereor ne
quidam circa ferarum, vel mulierū venationem
potius inuigilent quam circū animas. præcor Do-
mine facias, vt videant.

26 Abbates quoque nolentes promoueri suam
grauerter onerare consciētiam arbitror, ni iustum
aliquod afferant impedimentum, si quidem nō se-
cundum Abbatiarum institutionem officium eis

iniunctum exequuntur, sed à probis quibusque
munus hoc sanctū & religiosū miserè præripiunt:
quamobrem non sine grauissima culpa tenentur
ad fructuum restitutionē: quia cessat causa serui-
tij, ergo & fructuum lucrum, perl. quod dictum. ff.
de paclis. c. cum cessante, de appellatio. & si essent
in concilio, procurarem statui, vt etiam omnes
isti ipso iure post annum essent priuati per nō pro-
motionem, imò quod essent presbyteri ante ade-
ptū episcopatum, vel Abbatiam: quia hodie infan-
tibus dantur, & si senibus concedantur, isti nolunt
promoueri, [Imò licet diaconi Cardinales non te-
neantur promoueri nisi ad diaconatū, ratione Car-
dinalatus, tamen si habeant Episcopatum promou-
eri tenentur, sicut alij Episcopi, iustam habentes
præbendā diaconalem si recipient parochiale, ecclesiam. c. licet, & puto torqueri in inferno illos
qui nunquam fuerunt promoti, & tamen deuora-
runt in vita cibaria sacerdotum, & Papa illos de-
bet compellere, nam hac memoria mundo qui-
dam tales sunt ad deuorandum bona pauperum.

27 Secundò non procedit in ecclesiis collegiatis
etiam parochialibus, per c. statutum, de elect. in
6. nam in illa qualitas addita generi, facit illud tran-
sire in aliā speciem: vt docet textus. in 1. ius ciuile,
ff. de iusti. & iure. Panor. in c. bone, i. no. 1. de poſtu-
la. præla. Barba. in tracta. de p̄fstan. Cardinal. in 1.
quæs. i. partis, nume. 14. plenē Albert. in tractatu de
augmento, in 3. conclusione.

28 Tertiò limitatur in dignitatibus etiā curatis: *Habens di-
gnitatem cu-
ratam vel*
& sic Decanus etiā ecclesiæ curata nō tenetur in-
tra annum promoueri, quia c. cū in cūctis. §. inferiora,
de electio. non recipit suppletionē, nisi in merē
parochialibus, ergo in aliis locum non habebit: &
simpliciter ecclesia parochialis non cōprehendit
parochiale ecclesiam quæ dignitas est, si qui-
dem aliam qualitatem habet, Ioan. Andr. & alij in
d. c. statutum, per illum text.

29 Nā postquā in c. licet canon, fit mutatio in ec-
clesia parochiali, ergo in aliis remanet, c. cūm in
cūctis, immutatū: vnde sine monitione nō priua-
tur quis dignitatibus curatis, etiā quia in illis ap-
ponitur pœna, clē. vt hi qui, de ætate. & sic cōsuluit
Feder. cōf. 25. casus quidā. & cōf. 76. casus. & c.
prior quidam: igitur alia pœna nō erit adiicienda.

30 Et sic illius non promotionis pœna locum non
habebit in decanatib⁹, præposituris, aut Archidia-
conatibus: vt docet Dom. confil. 131. quoniam, &
confil. seq. plenē consuluit etiam prætextu nouæ
constitutionis, & Roma. confi. 325. quo ad primum,

q. 2. plura concessi in lib. meo. in d. c. statutum: ideo
qui possedit præpositurā curatam in ecclesia col-
legiata sine promotione per annum, nō tamen est
priuatus, nisi fuerit monitus: vt refert Boët. in de-
cīs. Burdegalen. q. 119. quidam renunciavit, in fin.
quia nō est parochialis simpliciter, de qua loquitur c. licet canon: licet æquum & bonum esset vt
per concilium, vel per Papam hoc statuere: &
hoc ad Dei seruitium tenderet. [Tamen obtinen-
tes dignitatem, vel canonicatum in ecclesia ca-
thedrali, vel collegiata, quandiu in sacris non
sunt, non habent vocem in capitulo, nec nisi

dimidiā partem distributionū quotidianarum. cle. vt hi qui dē extate & qualita. addit etiam consuetudo, vt non sedeant in superioribus subselliis chori: quæ consuetudo fuit per Senatum approbata contra quosdam canonicos ecclesie Lochiarum, requirentē procuratore regio in causa appellationis cantoris illius ecclesie contra quosdam canonicos. 154. die 5. Iunij, in magna camera.]

Vnitā parrochialem capelle posse fides non est priuatus, sed intra annum non promovetur.

31 Quartō non procedit, quando ecclesia parochialis esset principaliter vnitā præbendæ, vel alterius beneficio simplici. c. extirpādæ. §. quiverò, de præbē. &c. super eo, illo titul. in sexto. Siquidem eo casu beneficium vnitum assumit naturā eius cui vnitur, per cap. recolentes, in fine de statu monach. Anto. in cap. i. ne sēde vacan. glo. & doct. in d. cap. licet canon. tunc attēditur, non accessoriū, quod sequi naturam principalis conuenit, cūm principalis. ff. de reguli. iur. scripti in tract. de vno. suprā, secus si æquè principaliter: vt docet Nicolaus Milius in verb. curatū, ut in vlt.

Curam ob. 32 Quinto idem si non habeat curam fori pœnitentiales, sed tantum fori contentiosi, Cardinal. in contentioſe element. vna. q. 20. de offici. vicari. vbi dicit, q. Arnon comprechidit. diaconus habet curā fori contentiosi, capitulo primo, & finali, de officio Archidiaco. & tamē non tenetur fieri sacerdos intra annum, sed sufficit quod fiat diaconus. c. cūm in cunctis. §. inferiora, de elect. quamobrem sine monitione non priuatur, quia d. c. licet canon. loquitur ī ecclesia parochialis simpliciter nō ī quoq; beneficio curato. 33 Et superius in declaratio. bulle & signaturę retuli differētiam in īc̄ ista, nam parochialis ecclesia dicitur, quæ parochiam habet, & territorium ad eius curā deputatum: vt docet Panor. in ca. extirpanda, de præb. & Nicol. Milius in verb. ecclesia parochiales, & scripti in verb. parochiales, in §. statuimus. 2. de collat. in Concord.

Beneficia non habens parochianos pro muneri auctoritate tenetur.

34 Sextō quādo nulli sunt parochiani, fortè promovet bellum, vel alias. gl. & doct. in d. c. licet canon. Nam clericos huiusmodi habere beneficium sanctū, qui ad sacra ſanctas ecclesias, vel ad monasteria diuinā desides, cūm propter hoc beneficium eius indulgemus. l. generaliter. C. de sacr. eccl. c. generaliter. 16. q. r. facit l. ibi, in actu positi, vt digno. ordo seruet. lib. 12. & cessante cauſa, cessaſt effectus. l. quod dictum. ff. de pacis. c. cūm cessante, de appellatio. & Io. de Selua. in tract. de benefici. in 3. parte. q. 42. Io. Staphil. in tract. de literis gratiæ, in 2. parte. fol. 46. quia si non habeat curam actu, cessaſt ratio d. ca. licet canon: vt scribunt Anch. & alii per illum tex. in cle. vna. col. i. de offici. vica,

Autoritatem reueuantur parochiani, tenetur is promoveri ab eo die, quo reueuntur, si quidē incertus parochianus.

35 Sed si reueuantur parochiani, tenetur is promoveri ab eo die, quo reueuntur, si quidē incertus parochianus. vt quod ipsi parochiani moneant curatum, vt eis seruire tenetur, nē scilicet ignorantiam vllā pre-tendere valeat: de qua inferioris dicetur.

Curatus in reueuantur quis.

36 Eūm autem verum esse curatum docet Staphil. in tract. de literis gratiæ, titul. de qualitate & statu benefi. vers. patet igitur, qui certū habet ter-

ritorū in limitatum, & quād ipse curam exerceat per se non per vicarium perpetuum, & quād iste sic instituatur. Ego vidi præceptū fieri ab epo. seu ei^o officiali isti curato, statim reuersis parochianis ad instantiam illorum, vt residere haberet, & promouerī intra tempus iuris, alioqui epis. prouidet.

37 Septimō curatus poterit ecclesiam suam permutare cū alio beneficio in fine anni. ca. cōmissa. de elect. in 6. cūm ea ante finem anni priuatus nō sit, vt ibi dicitur: & sic tenet Do. de Rot. dec. 187. in antiq. sub tit. de præb. decis. 38. licet contrariū alibi dicatur fuisse iudicatiū ī Rot. dec. 355. nota q. non promovit. in antiq. sub ti. de rerū permuta dec. 6.]

38 Sed primā sententiā adharet Aufre. dec. 471. dicens esse communem & veriorem: quia suum, est beneficium ante finem anni, ergo potest illud permutare etiam decies: vt firmat Oldr. in consi. 203. factum rale, per illum text. in c. commissa, & Ægid. Bella. decis. 178. non promotus, ac Rochus in tract. iuris patro. in verbo honorificū, quāst. 30. [sub tit. de rer. permuta. deci. i. & in omnibus temporalibus actionibus, nisi nonissimum totus dies impletatur, non finit obligationem. l. in omnibus. i. ff. de actio. & obliga. sic nec priuatur quis ante vltimi diei lapsus.]

39 Et is cum quo permutatur tenebitur intra aliū annum etiam promoueri, aliaſ priuatus erit. de Rot. decis. 108. nota quād vbi, in anti.

40 Nam quilibet habens parochiale in intra annum promoueri tenetur, siue sit primus, siue post eum alius, siue cauſa permutationis habeat, siue ex alia prouisione.

41 Octauo limitatur, quando litigiosa esset ecclesia parochialis nam computatur hic annus à die ^{re} curatus commissi regiminis & pacificæ possessionis, per tex. in c. commissa, de elect. in 6. vel à die, quo potuit esse pacificus: vt ibi, & c. licet. 2. de præb. in 6. Ægid. Bellamer. a decis. 153. Papa, & dec. ii. 83. super hoc. vbi dicit hoc probandum à non promoto, videlicet item habuisse, vel habere, alioqui securus non erit, teste Domi. consi. 82. Bonifacius. col. 3.

42 Cuius prætextu vidi multas impetrati parochiales, quia possidens lites sibi fingebar, sed ante Deum, cui omnia sunt aperta, iste qui fingeat litē ^{litis est priuatus} titulū, nec aliquem habet titulū: ideoque recipiendo fructus est prædo, & fur, & falsarius, q. falso nomine curati sibi vēdicat, & asserbit, cūm nō sit: quamobrem tenebitur ad restitutionē fructuum, vt quos ex re non sua (cūm sit priuatus) accipit, & mala fide: alioqui non dimittitur peccatum nisi restituatur ablatum, per regu. peccatum de regu. iur. in 6. & hic in inferno perpetuō, nisi resipiscat, cruciabitur.] Facit tex. in l. cū hi. §. si cū lis. ibi ne circūueniat oratio, finge enim lites poterū, vt trāſactio etiā citra prætoris auctoritatē fiat. ff. de trāſ.]

43 Præterea cū quis habeat ius ī dicto beneficio, donec sit annus elapsus, nec antea priuatus intelligatur: ideo in fine anni Papa vel ordinarii fayore ^{Episcopus faveat interim beneficium, per d.c. commissa, &c.} studiū dispensare poterit, cum volente studere, ne ^{in fine ann.} vacet interim beneficium, per d.c. commissa, &c. cum ex eo, de electione, in 6. dummodo hic fuerit promotus ad subdiaconatum ante annum, vt ibi, & docet

Curatus in fine anni, non tēf. ecclesie. permuta.

De non promotis intra annum, &c. 225

*Forma di-
fensar. epi-
sop.* docet Oldrad. d. conf. 203. & de Rota deci. 187. nota quæd tenēs, in antiq. sub titu. de præben. decis.

38. Vnde vide episcopi dispensationem sic conceptam, Ioannes, &c. Petro, &c. non tenearis ad diaconatus vel sacerdotij ordines promoueri hinc ad septennium, dummodo illo tempore durante, in aliqua vniuersitate approbata resideas, & literā studio insistas, & intra annū ad subdiaconatus ordinem promotus fueris, tecum de gratia speciali dispensamus: prouiso quod tua ecclesia nullum in spiritualibus & temporalibus patiatur detrimentum. Actū, &c. Dicitur, Resideas, & studio insistas, quia non sufficit in studio esse, nisi quis studeat. I. si quis autem, & ibi. Alex. ff. de acqui. possess. glo. in premo 6. lib. Bart. in l. si quis Titio. ff. ex quib. caus. ma. Dixi in scholastico priuileg. 29. & seq. ar. 31. & seq. vbi multa scripsi de hac scholasticorum. residentia, & quando excusentur.

44. Et hæc communis opinio & vera, teste Auffr. in decis. Tholosa. q. 471. vide Aegid. Bellamera decis. 154. vtrum, & decis. 735. si impetrans, & Roma. confi. 325. quo ad primum, in 3. q. & si possidens istam ecclesiam parochialem moriatur ultima die anni, vacabit beneficium per mortem illius, cùm adhuc non sit priuatus. d. cap. commissa. Paul. Parif. conf. 119. super hoc in fi. vol. 4.

45. Notandum est, quod postquam annus iste cōputatur à die pacificæ possessionis adeptæ: & in hoc secundo habere ante annum, ob id, post annum pacifica posseffo possessionis alterum habet annum ad promouendum, ne si promoueretur in primo anno, & posteā in fine anni ei beneficiū euinceretur, esset presbyter sine beneficio, & mendicare cogeretur in opprobrium totius cleri. c. diaconi. 5. in. 93. distinct. quod ne contingeret, iura prouiderunt, ne quis ordinaretur sine beneficio, vel patrimonio, capitul. postulasti, de recip. cap. epil. copus. & capitul. cōfessio. mī. cùm secundum de præbend.

46. Et si episcopus si iuissit istum non habere beneficium, hand quamquam eum promouisset: ideo quia irrita non potest esse de iure nouo ordinatio d. c. cum secundum. melius erit, quod non promoueat, quam si posteā nudus remaneret. Ita declarauit Senatus Parisi. in camera (vt dicūt) Domanij, anno 1547. in mense Februario, pro magistro Petro de la Berniere, contra Chastin. Relatore Do. Sanucierio Consiliario eiusdem curia: per quod declarantur iura canonica, maximè d. c. commissa. vbi glo. valde titubat, quamobrem nota istam. declarationem apprimè vtilem, & hodie communem in dicta curia.

*Insum im-
pedimentū
exclusū nō
promotum.* 47. Nono limitatur cùm iusto impedimentoo detenus non potuit promoueri: c. commissa, & in clem. ne in agro, §. ceterum, de statu monach. glo. in verb. priuatus, c. licet canon, vt pote si valetudine aduersa, vel alio iusto impedimentoo quis affodus fuerit, non erit priuatus: & sufficit isti valitudinem hanc probare, licet speciem infirmitatis non probauerit: vt Do. de Rota asserunt in decis. Fastol. causa n. & quoddicatur iustum impedimentum, scripsi in gl. impedimento, §. i. de col. in Con-

corda & in tract. de exoniis, in ord. Reg. in 3. tomo. commenta.

48. Et tan sufficiat probare impedimentum, si in fine anni superuerit, Aegid. Bellamera decision. 83. super hoc negatiuē cōcludit, si non poterat intra illud tempus promoueri: Sed contrarium dicere: nam poterit illud beneficium resignare, vel permutare, seu dispensationem habere de nō promouedo id temporis vel breue impetrare, vt vno die promoueretur: ideo impedimentū etiam in fine anni superueniens excusat à non promouendo: & finito impedimentoo secundum eum annus dabitur integer, vel tantum saltem temporis, quantum restabat tempore impedimenti, per no. in ca. cùm ex eo, de elect. in 6. & per c. si electio, de elect. ibidem. cle. vna, de in integ. rest.

49. Ideo priusquam amoueatū possessio, debet citari possessor, vt cognoscatur, an fuerit iusto, seu legitimo detentus impedimentoo. c. licet. 2. de præb. in 6. glo. in c. commissa, de elect. ibidem: & hæc est communis opinio doct. ibi: & debet citari principalis & non procurator vt dicūt Do. de Rota, decisio. 750. sciendum, in antiq. sub titu. de senten. & re iudica. dec. 22. & opus est quod citatio ad ista declarationem faciendam perueniat ad notitiam possessoris: vt firmant Do. de Rot. decis. 771. dic q. si apponatur, in antiq. sub tit. de dolo & contu. decis. 21. & Aegid. Bella. decis. 176. auditor.

50. Hodie post annū in Francia conferunt ordinarij, & facta ab illis collationes, vel prouisione à Papa, impetrant literæ in causa nouitatis directæ iudici Regio, coram quo impetrans dicit se canonicè beneficium assecutum, & esse in possessione beneficij, quod vacauit per nō promotionem talis, &c. nisi impedimentum proberet aduersarius vel promotionem, aut dispensationem, adiudicabitur impetranti possessor, saltem per recendentiam: & si feruatur ir. foreni judicio.

51. Sed ante adjudicationem, in finito termino, dari poterit. lius ad probandum dictū impedimentum, quia de graui agitur præjudicio: vt decidit Aegid. decis. 177. in casu. & vide eum decis. 180. si priuatus & ista causa regetur legibus & statutis illius curiae coram qua agitur: vt no. in ca. i. de spō.

52. Decimò si pater vel patruus, aut aliis retinuerit bullas sui filij, vel nepotis, aut alterius, non procedet priuatio: nam in hoc casu cū filius, vel alius ignoret se curatū esse, non currit ei tēpus, nec priuatur nisi à die quo scit, cùm dicatur id iustū esse impedimentū secundum Dom. in c. commissa. Io. de Selua in tract. de benef. in 3. parte. q. 3. in fi. quia non est negligentia, vbi non est scientia. c. 2. & ea. quia, de concess. præb.

53. Sed peccatis, q. sic retinet bullas & nō facit certiorē eum, cui beneficiū acquisuit: nam quilibet acquirere potest alteri, sed nō acq. sit priuare sine facto domini. l. id qđ nostrum est. ff. de regui. iuris.

54. Sed in hoc fraus esse posset: quia pater semper possit retinere bullas filij sui, & sic quilibet possit: excusari: & hic pater rapax deuoraret bona ecclesiæ & sic spoliarentur beneficia & boni's, & servitio. Ideo dicerē fauore ecclesiæ, quod hic nō promotus,

*Impedimentum in fine anni eu-
nies an ex-
cusat.*

*Praxis Frā-
cia in proui-
fo per non
promotionē
alterius.*

*Nesciens
se habere
curias an
priuare per
non promo-
tionem.*

motus est priuatus, & imputetur ei, qui acquisiuit illi puer beneficium, nec pro eo non impetravit dispensationem, vel tempore debito cum promouerit non curauit: nam summa ratio est, que facit pro ecclesia, sive persona, ff. de relig. alioqui qui libet excusaret se, dicens se ignorasse habere curatum beneficium, & nunquam daretur vacatio per non promotionem: quod esset valde absurdum, & puto quod si Papa hodie interrogaretur sic statueret.

55. Undecimò minor dispensatus ad obtinendum parochiale, non tenebitur promoueri intra annum, nec priuatus erit ex defectu promotionis, per textum, iuncta gl. n. c. quia instantum de præbendis, vbi Panor. dicit quod minor dispensatus ad ecclesiam parochiale, censetur dispensatus de non promovendo, quod est a ceterorum. Idem tenet Fel. in c. postulasti, de rescript. & Ioan. de Selua in tract. de beneficio, in 3 parte q. 52. & superius scripti inter dispensationis effectus.

56. Sed in decimo octavo anno ad subdiaconatum, in vigesimo ad diaconatum promotus fuerit, vacabit beneficium per non promotionem, teste Ancharano consilio 293, vltra alia.

57. Contrarium tamen fuit iudicatum Burdeg. vt refert Boer. in decif. Burdeg. quest. 119. quidam, in fine, quia cap. licet canon, est odiosum, & sic nequaquam extendendum: & quia loquitur quando non fuit promotus ad sacerdotium, ideo non intelligetur in aliis ordinibus.

*Minor non
promotus
ad subdia-
conatum &
diaconatum
suo tempore
an prima-
tus s.*

58. Alioqui dictum c. extenderemus, contra gloss. in c. f. de iure patro. & alia iura volentia priuationem non extendi ad alios casus: per §. finalem, ibi, non est qualibet lex tale quid dicens in authet. de non eligend. secundò mub. collation. prima. & hæc ultima sententia videtur magis equa: quia hic poterit promoueri ad omnes ordines in 15. anno, & ita satiſfacere illi tex. qui tantum requirit promotionem ad sacerdotium, non ad diaconatum, vel subdiaconatum.

59. Si tamen fuerit cum alioquo dispensatus, ne ad aliquem ex sacris teneatur promoueri, &c. non tenebitur promoueri in hoc tempore prestituto a iure: alioqui nihil prædestet ei dispensatio: vt supra dixi.

*Curata ec-
clesiam non
parrochia-
lem habens
promoueri
non tenetur
intra annum.*

60. Duodecimò non procedit etiam in ecclesia curata non parochiali, per d. c. licet canon, & abūdē scripti differentiam in forma mandat, glo. cum cura, & seq. in Cöcor. quia istud c. licet canon: loquitur tantum in ecclesia parochiali, & est correctiorum iuris: quam obrem odiosum, ac restringendum, c. statutum, de elect. lib. 6.

*Capellaniā
obtinens in
tra annum
promoueri
non tenetur.*

61. Decimotertiò limitatur inædicula, seu Capellania, etiā ex fundatione requirētate sacerdotium, quia a Papâ fuit alicui collata cum dispensatione: vt nisi prævia monitione priuari non possit aliquis ex solo defectu promotionis intra annum: nam c. licet canon, loquitur de ecclesia parochiali, ergo non habebit locū in alio beneficio. Ideo tenet gl. in verb. residentia: §. ordinat, de col. in prag. ob id maxime, quod sit pœnale & priuans: quam obrem non erit ad alios casus trahendū. Sic decidūt do. de Rota, decif. 520. nota quod tenet Capellaniā, in antiqu. [sub tit. de pœnis. dec. 3.] Et Rom. cōf. 325. quo

ad primum, vbi dicit etiam eo casu nullā esse collationem ordinari factam non sacerdoti.

62. Tamen si in fundatione diceretur expresse, q. si Capellanus non fuerit intra annum promotus, esset priuatus, vel quod habeat locum c. licet canon, tunc in vim statuti hoc c. seruabitur: vt decidit Staphil. in tract. de literis gratiæ, rubr. de variis mod. vaca. versic. intelligo tamen. & allegat decif. Rot. 180. nota quod vbi, in antiqu. [sub tit. de rescr. decif. 63.] quo loco nulla eius mentio habetur: sed vide quæ dixi supra in 5. amplia. & Boer. q. 223. in decif. Burdeg. & sic possunt conciliari, vt non priuauerit obtinens ædicularum requiri étem promotionem: nisi expresse statutis illius ecclesiæ id cautum fuerit, & dictum de hac pœna: vt supra scripsi.

63. Decimoquarto non procedit si duo vel plures praeficiantur ad ecclesiam parochiale, & neutri cura nō pri eorum sit cōmīsa cura: tunc licet uterque cōfessiones audiat, baptiset, & alia quæ ad curā spectat faciat: tamen in eis non habebit locū d. c. licet canon: quia sicut vna spōsa duos non potest, aut plures habere spōsos. c. j. de spōsa. duorum, sic nec ecclesia duos curatos, c. cùm non ignores, de præb.

64. Et quemadmodū in unaquaque ecclesia presbyter vnicus esse debet, ita ipsa ecclesia, quæ spōsa, vel vxor eius dicitur non potest inter plures presbyteros diuidi, sed vnu dūtaxat habebit sacerdotem: qui eam sincerè, & castè regat. ca. sicut in vna. 21. q. 2. sic cōsuluit Oldrad. conf. 67. questio talis: alias in una ecclesia duo essent capita: quod eset monstrum. cap. quia plerique, de offic. ordinat. Staphil. in tracta. de literis gratiæ, rubric. de qualita. & statu benefic. versicul. requiritur & tertium.

65. Vnde si collegium committat curā duobus,

neuter curā habebit, sed tātū curæ exercitiū: &

cura penes collegiū erit, & nō apud singulos, c. ir-

refragabili, §. excessus, de offic. ordinat. argu. l. in-

tantum, §. vniuersitatis, ff. de rerum diuisi.

66. Si vero collegium committat vnum ad tēpus,

etiam ille non erit curatus, sed vicarius tēporalis,

apud quem non erit cura, per not. in c. cùm ex eo, re-

de elect. in 6. gl. in extraug. Execrabilis Ioan. 22.

67. Verū si committeret vnum, quem nō posset

destituere, & is ab episcopo suscipiter literas regi-

minis: tunc ille habebit curam, & intra annum te-

neretur promoueri, iuxta clemen. vnam. de offic.

vicar. & Innoçen. in c. si cùm non ignores, de præb.

68. Et tenetur collegium eligere vnum, cui ani-

marum cura assignetur de cōsuetudine: & ille red-

det administrationis, & villicationis rationem: vt

dicitur in Euangeliō, Redde rationem villicationis.

69. Non tamen negatur quin plures clericis, si ec-

clesiæ patiantur facultates, possint esse in una eccl-

esiæ: c. illud. 7. q. 1. sed nō tāquam curati: quia nō pos-

sunt esse duo capita in uno corpore, quasi mōstrū.

c. quoniā, de offic. ordinat. hoc etiam probat Sta-

phil. in tract. de literis gratiæ, rubr. de qualit. & statu

benefic. versi. requiritur & tertiu, nisi factæ essent

duæ parochie, & partita cura de papæ autoritate.

70. Decimoquinto limitatur, cùm non appareret

ecclesiæ esse parochiale: quia de his quæ non pos-

funt, & non apparent, idem est iudicium. I. duo bare-

funt

De non promotis intra annum, &c. 227

Sunt Titij. ff. de testamen. tunc. vnde si parochialis ecclesia per quadraginta annos fuerit possessa tamquam vniuersitas alteri, presumetur quod non fuerit curata: & ille qui sic eam possidet, non priuatur per non promotionem: quia prius oportet probare illam qualitatem: videlicet eam esse parochialem. l. non ignorat. C. qui accusare non possunt. Sic consuluit Oldrad. conf. 296. de iure.

*Negat pro
missum non
probatur.*

71 Decimosexto si impetraverit ecclesiam parochiale, dicens possessorum ultra annum eam desinuisse, nec dum fuisse promotum, sufficit quod probet eum tantudem illam detinuisse, licet non probem negatiuam illam, qd non fuerit promotus: quippe debet ipse possessor probare se esse promotum: negantis enim non est probare. l. actor. C. de prob. c. quoniā, illo ti. decidi. Aegid. Bellamerā, de c. 45. si impetravit, q. allegat c. ex parte, de rescr.

*Promotus per annum
non potest
parochia
recommittit.*

72 Decimoseptimo si quis non fuerit intra annum promotus, statim priuatus est beneficio. d. ca. licet canon. ob id quāuis postea fuerit promotus, non potest illud beneficium retinere sine noua collatione, immo semper impetrari potest, vt vacans. doct. in c. cūm venerabilis. de excep. ideo qui sentit se non esse promotum, debet hoc Papam narrare, & pereire sibi de novo conferri, alioqui recipiendo fructus furtum committit, typote ex re non sua fructus recipiens, & doct. in c. fin. de rescript. in 6.

73 Sed vix obtinere poterit nouā collationē sine cōpositione fructū, nec potest hic iuuari decreto, de pacificis possessoribus, quanto cūq; tēpore possederit, cūm absq; titulo possideat: & decreū requirit verū, aut coloratū titulum: vt abundē scripsi in tract. de pacific. possessor. in prima limita.

*Possedit eccl
sucursus
succurso
est
ei ea priua
ni intra an
c. licet canō, quia simplex est beneficium, & causum proficiens factum, ideo in hac patria sucursum vocant. de quibus Decius in c. ex parte 5. de rescr. allegat Panor. in c. recolentes. i. si. de statu monach.*

74 Decimooctauo ecclesiaz fundata ad cōmoditatēm subditorum longē cōmorantium, licet parochianos habeant, non sunt tamen parochiales vocati, non ecclesiæ, videlicet ad hoc, vt eas obtinēs (nisi promotus fuerit intra annum) priuatus sit illis, per d. c. fin. ne cleric. vel monach. iuncto. c. i. illot. in 6.

75 Item qui istū habet sucursum, audire potest iura ciuilia, si presbyter non sit, licet parochialem obtinens ecclesiam matricē non possit ea audire. c. fin. ne cleric. vel monach. iuncto. c. i. illot. in 6.

76 Præterea per adaptionē istius ecclesiæ & sucursus non vacat primum beneficium curatum, si quidem ista beneficia compatibilia videtur, teste Lappo alleg. n. 6. testator iussit, alias incipit Philippus, in fin. vide quæ scripti supra in tit. de ेrectio. in paroch. & ista pendere dicitur ab altera principali: vt docet Archi. in sum. 21. q. 1.

*Lies duran
ie an per re sit beneficium non promoti, demum l. te cum eo scriptum si durante, ipse illud impetraverit, per rescriptum si neutri bene neutri, vel si nulli, dicunt aliqui non valere hanc scītū, quod ultimam impetrationem: nam cūm neutri ius cōprosequitur.*

77 Decimonoñ si post annum quis impetraverit beneficium non promoti, demum l. te cum eo scriptum si durante, ipse illud impetraverit, per rescriptum si neutri bene neutri, vel si nulli, dicunt aliqui non valere hanc scītū, quod ultimam impetrationem: nam cūm neutri ius cōprosequitur.

78 Sed respondit. valere: quia dum dicit ius non com-

petere, intelligi debet de tertio, non de ipso impretrante: & si cōditionaliter dixerit, si neutri ius cōpetat, qd petet sibi prouideri, adhuc etiā hoc fieri poterit: & valebit etiā nouissima impetratio, per ea quæ superius abundē scripsi in tract. si neutri.

*Per Papa
provisionē
fieri certa
tur vacatio
nis declara
tio.*

79 Vigesimō si Papa mandat conferri Tito beneficium vacans per non promotionem Sempronij, hoc ipso censetur declarare Sempronium priuatum esse illo beneficio: nec requiritur alia declaratio: vt cōsuluit Anch. conf. 293. vltra alia refert Philippus Probus in additio. ad Ioā. Monach. in c. volentes. de priuileg. libr. 6.

80 Et licet de iure in casibus ipso iure priuantibus requiratur sententia declaratoria: vt in c. cūm secundum, de hæretic. in 6. tamen in hoc regno sine declaratione, impetratur beneficium, & demum agitur possessorio: vt supra dictum fuit.

[Vigesimoprimo non priuatus is, qui non potest promoueri, vt pote si quis homicidium commiserit, cui est prohibitum à iure, non celebret & ne promoueat. ca. tua. c. quæris de arta. & c. Henricus. de cleric. pugnat. in duel. Bonifac. in cle. ne in agro. §. ceterum. in fi. de statu monach. Quid si hic homicide rehabilitatus fuerit, non tamea ad omnia, sed circa altaris ministerium, an si non promoueat, sit priuatus? quod videtur, quia restitutio concedit quod ademir priuatio. c. quod si minor. §. restitutio. ff. de minor. l. 3. §. si in metallum. de munere. & honor.

Contrarium putarem: quia gratia non inducit necessitatem. l. s. p. ff. de offici. proconsul. nempe si concedatur minori, vt possit ante tempus promoueri, si non promoueat, non est priuatus, quia potest, non inducit necessitatem. l. Gallus. vbi Bart. ff. de liber. & posth. & non quicquid potestari iudicis permittitur, subiicitur eius necessitati. l. non quicquid. ff. de iud. l. i. C. quomod. & quan. iudex. & quod ad gratiam indultu est, non indit. cit necessitatem. l. legata. ff. de leg. l. Imo. in l. talem. in fin. ff. de hæred. inst. quod est verū si non fuerit ad omnia restitutus, alias cōtra. per d. l. 3. quia eo casu res ad primā redit naturā. l. si vnu. §. pactus. ff. de pact.]

*Priuato an
possi uterū
beneficium
conferri.*

81 Ultimō ei qui priuatus est per non promotionem, non potest iterum beneficium illud conferri, ne priuatio reddatur elusoria, & sit verbis lex imposita, & non rebus. c. commissa, de elect. in 6. cle. ne in agro. §. ceterum. de statu monach.

82 Quod est verum ab ordinario, sed à Papa poterit eidem conferri, facta priuationis illius men-

tione, quia est supra ius. ca. proposuit, de concess.

præ. nec tenetur iure. c. i. de constit. in 6. ca. nemo,

cum glo. de elect. lib. 6.

83 Priuato quoque propter delictum conferri potest beneficium à Papa, facta priuationis illius mentione. c. ad aures. vbi Panorm. in fin. de poenit. & doct. in c. cūm inter. de renunc. alias non valeret prouisio. l. si aliquid. C. de susceptor. li. io. vide Fel. in c. frater. i. de hæret. & quāuis his in casibus priuatus non sit non promotus intra annum: tamen si cessante impedimento non promotus fuerit & tenuerit beneficium etiam simplex in conscientia tenetur ad restitucion. in fructuum: quia non feruit

Dispensatio de non residendo.

serui beneficio: & alius promoueretur, & seruiret.c.f. de rescript. in 6. alioqui nulli essent presbyteri, nisi obtinerent ecclesiæ parochiales: & in fundatione verisimile est, quod fundatores hoc voluerint: nec intentio eorum fuit dare cuidam non sacerdoti, & qui sacerdotio non fungeretur: ut alibi dixi.

34. Alia multa possem hic congerere, quæ fortè lectorē deterrent ab horum lectione: ideo cum his finem dicendi faciam, gratias Deo optimo maximo agens immensas.

Dispensatio de non residendo.

*Moneri be*1*
necessarius
potest vere
fidei.*



Offervantur nobis etiam beneficia per dispensationem non residendo, potest enim ordinarius monere beneficiarium non residentem, ut resi-

deat, qui, nisi monitionibus obtemperet, priuari poterit.c. extuq. & seq. de clericis non residentib. nisi per dispensationem sibi prouideat. Siquidem Deus opt. max. elegit sibi tribum Leui, vt ipsi seruiret, maximè circa arcam Domi, cui beneficia id est decimas, & alia bona spiritualia dedit. Numer. 18. & scripti in tract. de decimis. q. i. Bona vero temporalia idem dominus temporalibus viris, id est laicis, & aliis tribubus assignauit.

Beneficia 2 Et sic pro seruicio spirituali institutum est beneficium.c.f. de rescript. in 6.c. concessio. 12. q. 2. gl. in c. si de offic. vicar. ca. fin. i. q. 2. & pro temporali seruicio constituta sunt feuda.c.vno. de forma fidelit. & in situ. seq. ibidem, necnon officia temporalia, i. penul. C. de testa. milit. l. pen. de domesticis & protect. lib. 12. & nullus per substitutum seruire potest. l. nullus qui nexus. C. de decurio. 10. sic est in stylo parlanti. lib. 3. rub. de residentibus officia. regio. & superius dixi in 1. part. titu. quare instituta sunt beneficia.

Prelatima 3 Vnde sequitur prælatos maximè teneri residue, vt docet Hieron. in Leuitico, his verbis, Si quis reuenienter, vult pontifex esse, non tam vocabulo quam merito imitetur Moysem, imiteretur & Aaro: quid enim dicitur de eis: quod non discedunt de tabernaculo domini: Erat ergo Moyses inde sinéter in tabernaculo domini. Quid autem ei opus erat, vt aut à Deo aliquid disceret, aut ipse populum docerer?

Officium 4 Hec duo sunt Pôstificis opera, vt à Deo discat & legendo scripturas diuinæ, & sèpius meditando, sacerdosque populu doceat, sed illa doceat, quæ à Deo ipse videtur diciderit, non ex proprio corde, vel humano sensu, sed quæ spiritus sanctus docet. Est & aliud opus, quod facit Moyses, ad bella non vadit, non pugnat contra inimicos, sed quid facit: orat, & donec orat, vincit populus eius: si relaxauerit, & dimiserit manus, populus eius vincitur, & fugatur. Oret ergo sacerdos ecclesiæ inde sinéter, vt vincat populus, qui sub ipso est, hostes inuisibilis, qui sunt dæmoni.

Episcopi cⁿtes impugnant eos, qui volunt pie vivere in ram secula Christo.c.f. 36. distiunct.

*ri: m. nego
tiorū aſſi- 5 Sed quidam ex nostris prælatis terruerūt nos,
mori n-n qui in vita populum ipsius commissum non visunt,
aebens. nec quidem instruunt. Quid ergo faciūt: curas fe-*

cularium principum, & aliorum, cùm terreni sint, assument, contra statuta concilij Carthag. quo sic fuit statutum. Episcopus nullam rei familiaris curam ad se reuocet, sed electioni & orationi, & verbo predicationis tantummodo vacet. cap. Episcopus. 2. in 88. dist. vbi etiam dicitur, Episcopus auctor sacerdos nequaquam facili curas assument, finaliter deiiciantur: alij curias sequuntur.

6. Sed audi quid scribat Ambrosius. Ad palatiū Imperatoris irem libeter, si hoc congrueret sacerdotis officio. c. conuenior. 23. q. 8. Sed vñ illis mundo deditis, quia domus eorum infernus erit, nisi resipiscant.

7. Tenetur ergo beneficiatus, si debitū velit officiū exequi, residere in suo beneficio, nam quodlibet beneficium secundum docto. residētiā existētur in git. ca. quia nonnulli, de clericis, non resident. text. in *suo beneficiā*, præterea de præben. dicit singula officia & beneficia assiduitatem exigunt. perlonarum. c. fin. de clericis, non resident. Io. de Selua in tract. de benefi. in 4. parte. q. 10. & talis persona beneficio queratur, quæ residere in loco, & curam eius percepīa valeat exercere. d. c. q. a. nonnulli, de clericis, non residēt.

8. Tamen de generali consuetudine mundi beneficia simplicia non exigunt residentiam: vt scribit Alex. in conf. 1. 7. vol. & Fel. in c. dilectus. 2. col. 1. de rescript. vide plenè Nicol. Milium in reperto rō, in verb. beneficium. q. 33. versic. beneficiū curatum vel non, &c. Nam postquam beneficiatus recipit temporalia beneficij, dignum quoque est, vt seminet spiritualia. ca. cùm ex officij. de præscr. Sed hodie ad seruendum Deo sumus tanquam testudines, & cancri: nam pigiè accedimus, & velet cancer retrosum imus: vt scribit Hostiens. in c. 2. de offic. Archipresbyter.

9. Itaque non residens beneficij fructibus priuari potest, & peccat mortaliter, qui eos recipit, ne legitima subsit causa forte studij vt afferit Angel. *Peccat non residens & fidelis non debet recipi*. Clauasi. a sua summa, in verb. clericus. 7. nu. 4. sed pte. conuertidebēt in ecclesiæ utilitatem. c. penul. de cler. non residens, vel nisi sit priuilegarius. gloss. & doct. in ca. de cætero, illo tit. Paul. Paris. conf. 32. licet regulariter, in princ. vol. 4. & conf. seq.

10. Verum glo. in cle. vt hi qui, in verb. pars dimidia, de ætate & qualit. refert alius esse in distributionibus quotidianis, quæ præsentibus accrescunt, quod est verum, quando in fundatione vel statutis ecclesiæ dicitur: verbi gratia statutum dicit quod inter præsentes in missa distribuatur aureus: si non sint nisi duo, illi nihilominus habebunt aureum.

11. Si vero dicatur in fundatione cuilibet distributione esse solidum, tunc siue plures sint, siue pauciores, nihil ultra distribuetur, vt afferit Card. & Imol. ibi, & gloss. in verb. neque. in tit. de tenen. capitula tempore missæ, in pragma.

12. Imò quoque non residens priuari potest beneficio post monitionē c. ex tua, de clericis, non resident. Panor. in c. ex parte, ibidem, de Pipa in ca. 1. in 9. notab. num. 28. de iudic. & Ancha. conf. 17. super primo. Oldrad. conf. 195. articuli. lo. de Selua. q. 3. in 4. parte, & q. seq. decif. Neapolitan. 229. Serenissimus, nisi per dispensationem sibi consulatur.

13. Valeret

*Distributio
nes quando
præsentibus
accrescant.*

13 Valeret tamen statutum episcopi, q̄ absentes per certum tēpus sine licentia eius priuati essent, etiam sine monitione, teste Pan. in ca. quoniam §, porrō, col. 4. vers. aduentum tamen, vt lite non contesta. & Fede. conf. 109. quæstio. magis, ac Oldrad. conf. 181. de autoritate. Card. conf. 132. Archipresbyter, col. 3. & conf. 130. in quādam causa. hoc plenē docet Henr. Boteus in tract. de synodo episcopi, in 3. part. art. 1. nū. 148. plus addens statutum ligare omnes, qui habent in illa dioec. si beneficia, etiam si resideant alibi.

*Privilégia-
ria literas
de non resi-
dendo habe-
re non debet.*

14 Verū in casib⁹, quibus nō tenetur curatus residere nō adstringitur rescriptum seu literas habere de non residendo, per not. in ca. clericos, de offic. vica, cap. ad audiētiām. de cleric. non resid. arg. c. adiūcimus. 16. q. i. hoc exp̄ssē decidit Card. q. 14. num. 25. de offic. vica. sed potest sua autoritate curatus, & ex causa, vicariū ad modicum tempus constituerē. c. si quis in clero. 7. q. i. doct. in ca. cūm ex eo, de elect. in 6. doct. in clem. vna. de offi. vicari. facit. text. in c. fin. de offi. ord. nisi hoc prohibeat statutum synodale, vel prouinciale. c. illud, & c. nihil. 7. q. i. facit. l. i. ff. de offi. eius. Henr. & Boic. in c. clericos, col. 2. de offic. vicar. Henric. Boteus in tract. de synodo Episcopi in 3. parte. art. 1. num. 279. vers. quartō infor.

15 Ex tunc non valet consuetudo q̄ inferior Ep̄o possit in ecclesia curata instituere vicarium ad tēpus: vt consuluit Roma. conf. 356. circa primū, col. 2. num. 6. qui vicarius ad tempus nō potest dici curatus, quia pro voluntate cōstituentis solum exercet curam, & illius nomine. gl. in verb. impendant. in cl. dudum. §. ac deinde, de sepult. probat Dom. Gemi. conf. 86. in causa. col. 1.

*Privilégia-
ria de
pecunia re-
cipere non
debent.*

16 Ideo si episcopi pro illis literis acciperent pecunias, simoniam committerent, per c. non satis, & seq. de simo. & hodie ferē omnes eam incurruunt simoniam, quandoquidem semper accipiunt: ne scio, an consuetudo illos excusat.

17 Et an valeat consuetudo, quod impeditus iustē non teneatur vicarium relinquere: docet. gl. & doct. in c. cūm omnes, de constit. vide Antonium. Butriū, conf. 51. in facto.

Vicarius 18 Et is vicarius temporalis ad nutum reuocari temporalis potest, & ad voluntatem constituentis, nisi fuerit ad nutum reprobatus ab Ep̄o, tunc ante annum sine causa. *Vicarii po-* destitui non potest: alioqui tenebitur reuocās ad damna & interesse: & ita de consuetudine seruat in hoc toto regno, maximē in lingua occitana: quandoquidē ad tēpus phibitum, post tēpus est concessum. l. nō solum. §. ve probari. ff. de noui oper. nūcia. & ibi doct. nisi fuerit ad certū tempus cōstitutus: quia durante illo tempore reuocari nō debet instar locationis. l. qui ad certum. ff. loca.

Facultas 19 Interdū conceditur hāc de non residendo fā. nō residēti cultas à Papa, & aliquando ab ep̄o. c. penul. & per a Papa & totum, de cleric. non resid. A Papa dari potest ad ab inferio- biennium, quinquennium, ac in perpetuum: si iusta causa lepræ, vel alia moneat, sed non ab alio inferiore. c. licet canon, de elect. in 6. sic consuluit Panormi. conf. 98. in causa. col. 1. & seq. in 1. vol. sed solet ad septenrium dari commorantibus in stu-

dio, per reg. Cancel. 54. quā probatur in c. cum ex eo, de elect. lib. 6. etiam ab episcopo vt ibi.

20 Seruire per se tenetur Curatus, cūm electa sit industria lux personæ: & vnius opera non est alterius opera. l. si non fortē. §. libertus. ff. de condic. indeb. & actus in quo est electa industria personæ non potest per aliū explicari. l. nemo. 2. ff. de duob. reis. c. f. de offi. deleg. ca. is cui. illo. tit. in 6. & curæ animarum exercitium, & regimen est ars artium, c. cūm sit ars, de ætate & qualit. nam aliis à curato forte erit ignarus, vt pœnitētias pro criminis qualitate non possit imponere, vel innescere. c. mēsuram, de pœnit. dist. i. & ibi. gloss.

21 Insuper casus multos referunt doct. in quibus In casibus potest quis per vicarium deseruire, in c. exirpari. à lege statu dæ. §. qui verò de prēb. quos ego putarem breuiū tis potest reduci posse ad casus sequentes. Nam deseruire quis per vicarium in casibus à lege, statuto, vel coniunctudine permittis. Casus autem hi p̄ficiuntur à lege, aut propter necessitatem, aut utilitatem ecclesiæ, vel personæ,

22 Et quibus casibus excusatur quis à residendo, Excusatum fructus suos facit, perinde ac si residēret. ca. si per à residētia lucrat. specul. de magist. c. 2. de priuile. in 6. quod declarat fructus. procedere in 12. casibus, quos scripsi in scholastic. priuileg. 31.

23 Propter necessitatē ecclesiæ, vel ad utilitatem Necessitas. excusatur quoq; clericus à residēdo, vt pote si pro & utilitas negotiis ecclesiæ sit absens constituere vicarium ecclie ex- cufant a re sidētia.

24 Dummodo non hoc affectauerit. §. item tria. de excus. tut. in instit. doct. in c. de cætero. de cleric. non resid. facit. text. ibi Hippol. multa cumulat in. l. i. §. cum quis. ff. de quæstio.

25 Item si fuerit absens ob studium. c. cūm ex eo. Studēs ex- cufatur à residētia. de elec. in 6. debet tamē (vt afferūt doct.) abesse cū licentia sui prælati. c. relatum. de cleric. non resid. sed de consuetudine non petitur, nec requiritur in secularibus clericis, hāc licentia: quæ consuetudo valet, vt Inno. Host. & alij docēnt. in c. inter quatuor. de clericis non resid. & c. relatum, ibidē: vbi alternatiū loquitur de licentia suorum prælatorum, vel studio literarum.

26 Nec aliquid soluere debent pro literis de nō residendo, quippe sunt ab omnibus exempti, vt scripti in scholastic. priuile. 30. nec alias cogi possunt ad residendum per prælatum: quia postquam à iure excusantur, Episcopus non est supra ius, ideo non poterit eos monere, vt resideant: quod si fecerit, abutitur, tanquam veniens contra sanctos. canones. c. inter. de cleric. non resid. & potest ab hac monitione appellari tanquam ab abusiū ad parlamentum.

27 Adhāc excusatur quis ob necessitatē ingruētem personæ, vt pote si valetudine afficiatur curatus, tunc per substitutum deferuerit. ca. ad audiētiām. de cleric. non resid. c. i. & per totum. de cleric. ægrotan. & c. vno. illo. tit. in 6. facit. l. aut si valetudine. ff. de procurator. l. si cui. §. fin. ex quibus caus. maior. aut si necessariō fuerit occupatus. c. ad. lēc.

Dispensatio de non residendo.

vbi doct. de offi. Archid. vbi Episcopus occupatus plures habere potest vicarios, facit. c. quoniam de offi. ordinari.

28 Vetus etiam si necessitas inest personæ, cum habeat plura beneficia, quippe non posset in vitroque residere. d. c. non potest de præb. in 6. ob id alteri per vicarium seruiet. c. extirpandæ. §. qui verò. de præbend.

Pestis en 29 Idem si pestis viget in loco beneficij: vt probat excusæ à plenè de Ripa. in tract. de peste. in 2. part. q. 5. vers. quinè pestis excusat. allegat. text. in arg. in ca. ad supplicationem. de renun. vbi prælato licet renunciare beneficio, in quo tutè morari non potest, & c. pastoralis. 7. q. i. vbi dicitur posse fugere propter inimicitias. cle. in agro. §. fin. de statu monac. cum similibus.

30 Sed in hoc casu pestis, ego dicere constra, nisi reperiret vicarium, qui id temporis seruiret. nā in Euangeliō dicitur. *Mercenarium fugere lupum venientem*: sed bonus pastor non fugit, sed opponit se promuro hostibus, sicut Christus, & Apostoli, ac deniq. diuq. ille Thomas Cantuarien. Archiepisc. vt in eius vita continetur: licet quidam insani illi sancto viro maledicant.

31 Et in tempore necessitatis, quæ maior esse potest necessitas quam pestis? ideo dicere id temporis teneri seruire per se, vel per alium, etiam si mortis corporalis immineat periculum: quia melius est mortem pati, quam gregem tempore necessita: is deserere: sed potest monere parochianos, vt confiteantur, dum sani sunt, quos, si maluerint infirmitatem expectare, per fenestram audire illos poterit, aut alias ex longinquæ nec ingrediente se, si valeat infirmus surgere.

Vocatus à 32 Item personæ necessitatem voco, vt si contigerit aliquem à Papa euocari: tunc is à Papa vocatus poterit per vicarii deseruire. c. cùm dilectus. de cler. non resid. quod est verum, quando erat principaliter pro servitio Papæ.

33 Secus si pro lucro suo, veluti quia est scriptor bullarum, aut procurator in palatio, tunc non excusat, quia sui lucri gratia abest. tex. in l. scrutinarios, vbi Alex. & Iaf. C. de testa. milit. Reipublicæ enim causa eos abesse solos intelligimus, qui non sui commodi causa, sed coacti absunt. l. Recipublicæ. & l. non verè. ff. ex quibus causis maior.

Praesentes in concilio generali omnes fratribus recipiunt, etiam distributione. 34 Vnde declaratum fuit in cōcilio Constan. sc. fission. 19. quod beneficiati praesentes in concilio recipient omnes fructus, etiam distributiones, quæ dantur praesentibus: nam cœnentur praesentes, & habentur pro residentibus: vt ibi, etiam si cœnatur statutis ecclesiæ contrarium, quibus hoc casu derogatum est.

Absens in servitio episcopi quasi incremento. 35 Idem dicit Ang. Clauas. in sua summa, in verb. 7. q. num. 2. quando quis esset in servitio Episcopi, nisi propter ambitionem, vt posset capere beneficium aliquod, tunc enim non excusat: quod est norandum velut quotidianum. [sed hoc casu non habebit distributiones.]

Pl. in servitio legati aut archiepiscopi. 36 Excusat etiam is, qui est in servitio legati vel Archiepiscopi, c. ad audientiam, & c. de cetero. de cler. non resid. ac. c. cùm dilectus. vbi doct. ibid. &

de Archiepiscopo intelligendum est, quando clericos suæ dioecesis, non autem suffraganeorum recipit, arg. cap. pastoralis. de offi. ord. c. vno. de foro compet. in 6.

37 Restringe tamen, quod Episcopus ultra duos *Duos ex ea non usus est episcopis acci* non habeat, ibi, in d. c. ad audientiam, nisi ecclesia tot & tantis abundaret canonici, qui possunt sufficere ad seruitium ecclesiæ, remotis quatuor, vel *pere fœsi*. pluribus, quos Episcopos habet.

38 Ut videamus in ecclesiis regularibus secularizatis, ad quas tot configurerunt vnde irregulares apostatae, vt laqueus confringeretur illorum: sic enim apostatas & irregulares appello, qui ex illo non erant monasterio, vel nisi eorum expressa fuerit habitamentio in bullæ: q. alias non est presumendum: nec iure secularis facti sunt, ob id non possunt postea obtinere beneficia, cum sint excōmunicati relinquentes habitum & apostataentes.

39 Secundò limitatur, vt procedat, cum Episcopus

eos haberet pro suo seruitio, secus si eos alicuiusset absque iusta causa, ad venandum forte, vel pro volupitate ad ludendum. c. inter. vbi Host. de cler. non residen.

40 Tertiò non posset Archiepiscopus ecclesiæ *Ef. epis. Tholosanæ habere canonicos ecclesiæ Paris. pro suis canis cos excusa re a residen tia. p. p. alios.*

negotii ecclesiæ Tholosanæ. ca. cùm dilectus. ibi circa nos. de cler. non resid. arg. cap. si compromissarius, versi. restringitur, de elect. in 6. hoc docet. Ioan. And. in cap. vno. de cleri. non resid. col. 2. lib. 6. in Nouel. facit. l. 2. §. diuus Adrianus. ff. de iure fisci.

41 Quartò nec quidem habere duo permittere tur, si cultus diuinus ex eo destrueretur ob paucitatem ministrorum. c. pen. de cleri. non resid. velsi ecclesia remaneret destituta literatis, cantoribus, aut aliis necessariis: remanerentq. soli canonici illiterati & stolidi, qui grane possent afferre detrimentum. & scandalum ecclesiæ.

42 Quintò finita necessitate, vicarius definit posse seruire, verum curatus per se deseruieret. nā cefante causa cessare debet effectus. l. quod dictum. ff. de pac. c. cùm cefante, de appella. & quod beli calamitas introduxit, pacis lenitas sopian. l. vna. in prin. C. de caducis tollen. Iaf. plura ad hoc cogerit in l. in vlt. notab. ff. de officio eius. & do. Tiraq. in suo tract. cefante causa.

43 Sextò procedit, cùm illa necessitas esset causa mediatæ, cur iste curatus non residet, alioquin quaquam excusatetur, vt quia ante fortè non residebat. d. c. ad audientiam. doct. in cap. 1. de cleri. regrotan. tex. in l. pen. §. docere. ff. ne quis eum qui in ius voc. est vi eximat. facit. text. in l. socium qui ff. pro socio, scripti in §. 1. in gl. impedimento in si. de colla. in concor. ibi vide quæ dixi.

44 Septimò non creditur impedito, vel occupato, nisi appareat de causa vt plenè probat. Iaf. in d. l. 1. colum. 13. ff. de offi. eius: veritatem enim spectamus. i. si forte. ff. de castri. pecul. & doct. in l. si do natione. C. de colla.

45 Octauò idem in inferiore prælato dicunt doct. per cap. relatum, ibi, nisi forte de licentia suorum prælatorum, de cler. non resid. vbi prelatus inferior est. etiam.

Necessitate cefante curatus seruire tenetur.

Abbadus monachus non residet de sua vili causa excusatetur.

Dispensatio de non residendo.

231

etiam à residentia dispensat duos, quos secum ducit, ut pote Abbas, dummodo sit iusta causa: vt dictum fuit.

Sacerdotes in aliena diocesi celebrare non debent sine licentia sui ep̄i: vt dicit Panor. in c. fraternitatis, de clericis non resid. facit cap. primum, & per totum de clericis peregr. & Angel. Clauas, in verbo cler. 7. in fine tenuis.

46 Nono non debent admitti etiam ad celebrandum sacerdotes simplices in aliena diocesi, sine licentia sui ep̄i: vt dicit Panor. in c. fraternitatis, de clericis non resid. facit cap. primum, & per totum de clericis peregr. & Angel. Clauas, in verbo cler. 7. in fine tenuis.

Episcoporum, sed hoc seruare deberent, & inuenirent maximè Paris, multos apostatas.

Religiosus 47 Item si religiosus obtineat parochialem ecclesiam, poterit per vicarium deseruire, & debebit, nisi dispensatum fuerit secum per Papā, quod perse deseruire valeat. c. 2. vbi. gl. de stat. monach. ca. i. de capel. monach. s. ob religionem cui iam est obligatus, à quo non debet egredi, tum propter habitus diueritatem. cl. i. de elect.

48 Nisi religiosus propter prædicationem foret ecclesiæ valde utilis. c. quod Dei timorem, de statu monach. c. Doctos, & seq. 16. q. Adde quæ superius scripti in dispensatio. Religiosus.

Exterius vi 49 Idem cum extraneus non valens loqui idiomate patriæ beneficium haberet ex dispensatione pref. ne Papē, tunc quoque necessarium est illi vicariū præficere, qui populum instruat. c. quoniam. & c. inter cetera, de offi. ord. de his exteris plura se offerunt inferius dicenda, secundum varietatem recriptorum, in 3. part. in rescriptis missis.

Peregrini 50 Idē si cuius necesse fuerit peregrinationis votū per vicariū implere, durante absentia propter suæ personæ deseruunt. necessitatem per vicarium deseruierat. c. fi. de voto. quod est verum, si votum fuerit emissum ante beneficium adeptum: sed postquam accepit quis beneficium obligatus est ad residentiam, etiā si modicum sit beneficium. c. conquerente. de cler. non resident. à qua residentia non potest absoluī etiam ex voto, sine facultate & licentia sui superioris emissō. c. sicut ex literis, de iure iur. ca. magnæ. vbi non. de voto.

Per se deser. 51 Idem dicendum est, si quis deseruiat: tamē ad hunc ut cultus augeatur diuinus vult vicariū vnu, riū habere aut plures habere, tunc hoc non denegatur: eidē, quia ad laudem Deitendit, per c. illud. & c. nihil. 7. q. i. & no. in c. clericos. de offi. vicar. nec autoritas prælati requiritur hoc casu, vel aliquæ regimini literæ, cum ipse curatus per se regat.

Vicarium 52 Idem si parochia sit ampla, & aliqua ecclesia, quam succursum vocant, ab illa dependeat: tunc quoque vicarium autoritate sua alteri illarū præficere poterit. ca. ad audientiam primo, de ecclesiæ aedificand.

Ab homine 53 Ab homine etiam dispensatio de non residendo peti solet, si forte dispenseat Papa, vel ep̄s ex iure residen. ita causia. c. relatum. ibi vel pro aliis honestis causis, de cler. non resid. c. proposuit. de filiis presbyt. capit. cū ex eo. de elect. in 6. alioqui dispensans non est tutus. Feder. consil. 256. de iure commun. tia fine, ut & plenè Ioan. de Selua in tractat. benefi. in 4. part. te. q. 8.

Dispensa- 54 Nec excusat dispensis de non residendo, tias in ut non habent causam per iura prædicta, &

per gl. in cap. non est de voto. Et hoc nominativum docet Angel. Clauas, in sua summa, in verb. cler. 7. in print. idq; propter multa mala, quæ pauperibus contingunt, & ecclesiæ propter sui curati vel prælati absentiam.

55 Primò deseritur hospitalitas, quæ omnino Deus Mala que nobis iniuravit: vt in c. de monachis. de præben. & ex absentia negligunt pauperes, qui sunt membra Christi: beneficiario ut patet in Euangel.

56 Ecclesiæ ruinam patiuntur ex beneficiariorum absencia, cū nullus sit, qui eas reædificet. c. fundamenta. §. dignè, de elect. in 6. ibi. Nunquid obduxit obliuio, quæ vrbi, quæ incolis nota dispédia intulerunt haec tenus peregrina regimina? nūquid non hæc destrucción mœnium, deformatio proueniens ex ruinis luce claritatis manifestant? nunquid non hæc ipsa veneranda Dei templo præsidentis manus sacrilega diebus nostris nefariè violata proclamant? &c.

57 Cultus minuitur diuinus per mercenarios, qui non seruunt, & quibus nulla est cura de ouib⁹ vt sacram docet Euangelium. & text. in ca. ex parte. de constitut.

58 Hæreses nascuntur, & pullulat, cū pastor est absens: vt in Euangilio. Ataledictus homo seminavit Zizania, cū dormiret pastor, vel absens esset.

59 Summatim omnia insurgunt mala ex absentia pastorum & prælatorum: veluti docet ipsa experientia. c. quā sit, de elect. cui malo subuentū esse magnoperè desiderarem.

60 Adde quoddhic dispensatus de non residendo nequaquam recipiet fructus beneficij, nisi concedatur hoc expressè in dispensatione, vel nisi fauore studij, sic esset dispensatus. c. cū ex eo, de elect. in 6. c. ex tua. & cap. relatum. de clericis non residentibus.

61 Aut si statutum vel consuetudo esset in contrarium, vel dispensatus esset super ætate, huc enim tendere videtur dispensatio, vt minor interim fructus percipiat. Ioa. And. in d. c. cū ex eo, in verb. iusta. & Ant. Butrig. in c. at si clerici, de adulteriis, versiculo ad quartum principale, de iudi. facit. gl. in c. quia in tantum, de præbendis.

62 Per statutum vero permitti potest, vt quis per Statutū potest. vicarium deseruatis: si statutum factū sit cum causa ista permitta, & autoritate ep̄i. c. cum omnes. de constit. alioqui non gl. & doct. in c. 2. de verb. & rerum signifi. in 6. Feder. consil. 246. de iure.

63 Nec sufficeret ad hæc autoritas vicarij ep̄i, nisi speciale super hoc habeat potestatem, teste Feder. consil. 264. si canonici. & superius scripti in materia vicariorum episcopi.

64 Nisi præfata statuta fuissent introducta à capitulo sede vacante: quia tunc omnis iurisdictio penes capitolum erat deuoluta, & ita perinde valebunt, ac si ab ipso ep̄o edita essent. cap. i. ne sede vacan. Feder. de Senis. consil. 16. capitulum, & ecclesiæ, & superius dixi in tract. deuolutionum.

65 Interdum id consuetudine videimus indulgeri, Confusculo veluti quia forte Canonici sunt pauperes, vt non possint commode vivere. ex fructibus præbendæ: tunc potest introducere consuetudo, q; recipienti fit.

aliquid deseruiendo per vicarium: vel si alias ex iusta causa fuerit inducta consuetudo. cap. cum omnes, de consti. c. ad audientiam, de cleri. non resid. Ioan. de Selua in tracta. de benefi. in 4. parte. q. 6. Panor. & alij in d. c. extirpandæ §. qui verò, de præbend.

66 Non tamen valet consuetudo de nō residendo in curatis, cùm hæc nimis sit ecclesiis, & animabus damnoſa. c. licet canon. de elect. in 6. glo. in §. nam ecclesiarum, in verb. resident. in proœmio pragma. ſanctio. ſic docet Fel. in d. ca. cùm omnes. col. 16. refert & ſequitur de Ripa in lib. respon. de legib. c. 14. ex impensis, in octauo dubio, & in cap. cùm M. num. 41. & seq. de conſtitu. plenè Iohannes de Selua, in tract. de benefi. in quarta parte, quaſtione ſecunda: iñdò peccat mortaliter nō residēs, quia facit contra naturalem iuſtiām, qua teneſtur ipſem ex ſucepto officio gerere curam ouīū Christi: vt teſtatur Caiet. in ſua ſumma, in verbo benefi. eccleſiaſticum, quem refert Henric. Boteus in tract. de Synodo epifcopi, in certia parte, art. 1. num. 10.

67 Præterquām in caſibus, in quibus excufatur: vt ſuperius dixi. Et quando benefi. eſſet ita tenue, quod ex illo commode viuere non poſſet: vt decidit Angel. de Claua. in ſua ſumma, in verb. clericus. 7.

68 Amplia prædicta quoque procedere pluribus aliis caſibus, in quibus videlicet maior erit: aut ſimilis ratio, nam tunc poterit Ep̄s, vel alius indulgere, ne per ſe reſideat, per text. in §. porrò. quaſuit prima cauſa benefi. amittendi, ibi, ſi qua fueſit antiquioribus cauſis ſimilis, ſeu maior: vt proinde ſciat utrum benefi. ſit amittendum, an nihilominus retinendum.

69 Veluti ſi doctoſi aliquis utiliter legat in vniuerſitate multos erudiendo, quamobrem putarē excufandum à reſidētia in loco benefi. ſicut ſcholasticis, de quibus in ſcholaſt. priuilegiis per auth. multò magis. C. de ſacrosanct. eccl. 7.

Omnis cap. 70 Vigintiquatuor caſus in quibus licet per vicarium deſeruire, enumerat. Ioan. de Selua in tract. de benefi. in 4. parte. q. 6. poſt Panor. & alios in cap. extirpandæ §. qui verò, de præbend. qui ferè omnes comprehenduntur ſub tribus caſibus, quos ſuprascripti. Primus ratione utilitatis eccl. ſidelicet fauore ſtudij. c. relatum, de cleri. non resid. c. cùm. ex eo, de elect.

71 Secundus ratione neceſſitatis bellī, aut pefſiſ. Pano. in c. per tuas, per illum. text. de dona. Imo. in c. fin. de cleri. non resid. Tertiū eſt quando à iure hoc eſt expressum, vt abſentia proſeruitio Epifcopi, vel ſuſerioris. c. cùm dilectus, & c. de cætero, de clericis non reſiden-

Officiales regy ad reſidētia te-ueniū. 72 Idem dicimus in officialibus Regiis, vt reſide-re teneantur in locis, quibus tanquam officiales præfecti ſunt, vt plenē ſtatutum eſt in ordinatio. Regiis. rub. *De la residence que ſont tenuz faire, meſme-ment les officiers Royaux & ſcripsi in Concord. in §. 1.*

de collatio. in glossa reſidentia.

73 De triplici reſidentia vide per Inno. in c. fi. de cleri. non resid. quem plenē refert & proſequitur Barba. in clement. gratia, colum. II. & ſequent. de reſcript.

74 Adhæc clericus ſecularis habens benefi. *Domiciliū* exigens reſidentiam, vt pote curatum, ſortitur ibi quis habet domicilium, ſecus ſi non requirat reſidentiam, per in benefi. textum in c. dilectus. 1. de reſcr. vbi amplè Felin. curato. & alij in c. ex ore, de priuilegiis, quid autem operetur effectus domiciliij, conſcribo in tracta. de domicili. elect. in ordin. Reg. in 3. tomo.

75 Supereft hic videre, Quis facultatem non reſidentiæ valeat concedere? Respondeo, is qui reſidentiæ neceſſitatem imponit: Eius enim eſt ſolue-re, cuius eſt ligare. 1. ſi puella. ff. de ſponsal. 1. 3. de re iudicata. 1. eius eſt velle, de regulis iuriſ. ideo Rex poterit Confiliariis, & aliis officialibus ſuis facultatem non reſidentiæ in palatio ſuo concedere: vt patet in ordinatio. Regiis, in dicto titulo. *De la reſidence*, &c.

76 Sic quoque Papaz datum eſt non reſidentiæ facultatem oīnibus beneficiariis indulgere, necnō Epifcopis, idem à iure permifſum eſt in c. licet canon, de elect. in 6. haec tenus de reſidentia, ad alias dispensationes veniamus.

77 Dispensatur interdum cum Ep̄o, vt ea benefi. *Dispensatio cum epifco- cum epifco- cum epifco-* cia, quæ tempore promotionis obtinebat, retine-re poſſit: cui ſic dici ſolet in bulla: vt commodius po. vi alia ſuſtentari valeas de alicuius ſubuentiōnis auxilio, &c. alioqui vacant priora benefia per adeptionem epifcopatus l. pto trimeſtri ad confeſcandum, per c. cùm in c. in diſ. §. cùm verò, de electio. dixi in §. fi. de mand. Apoſtol. in concord.

78 Hodie verò tanta viget ambitio, vt quis non *Contra epifco- vno contentus viuat epifcopatuſ, ſed nec quidem ſcopes inſi- centum: quin ſi cunctos haberet epifcopatus, & habeat be- neficia.* abbatias totius regni, nihilominus adhuc eſuriret: patet in multis, qui deuorant epifcopatus, conſumuntq; abbatias regni, necnō aliorum: quos Deus Opt. Max. ſua gratia dignet illuminare, & ambitum illorum compelcere.

79 Interim verò non putarem ſumnum Pontificem tutum in largiendis huiusmodi dispensatiōnibus, aliquando plus e quō liberale: nec quidem ambitiosum miferè eſurientem dispensatum in conſcientia, veluti ſuprā dictum fuit: quamobrem dicendum eis foret potius in prafatis dispensatiōnibus literis, vt citius & celerius, in infernum deſcendere valeas, de alicuius ſubuentiōnis auxilio tibi prouidemus, &c.

80 Dispensatur etiam cum extraneo nō loquente idiomate patriæ: de qua dispensatione dicetur inferius in reſcriptis misſis.

81 Aliæ pleraq; ſunt dispensationum species, quas tanquam raras, & parum in forenſi iudicio agitari ſolitas consultus prätermittat, finem imponens huic ſecondæ parti noſtræ praxis: de his gratias Deo agens.

Dispensatio de non residendo.

aliquid deferuiendo per vicarium: vel si alias ex iusta causa fuerit inducta consuetudo. cap. cum omnes, de constit. c. ad audientiam, de cleri. non resid. Ioan. de Selua in tracta. de benefi. in 4. parte. q. 6. Panor. & alij in d. c. extirpandæ. §. qui verò, de præbend.

66 Non ramen valet consuetudo de nō residendo in curatis, cùm hæc nimis sit ecclesiæ, & animabus damnoſa. c. licet canon. de elect. in 6. glo. in §. nam ecclesiæ, in verb. resident. in procœmio pragma. sanctio. sic docet Fel. in d. ca. cùm omnes. col. 16. refert & sequitur de Ripa in lib. respon. de legib. c. 14. ex impensis, in octauo dubio, & in cap. cum M. num. 41. & seq. de constitu. plenè Ioannes de Selua, in tract. de benefi. in quarta parte, quæſtione secunda: imò peccat mortaliter nō residēs, quia facit contra naturalem iustitiam, qua teneatur ipsem etiæ suscepto officio gerere curam ouïū Christi; vt testatur Caiet. in sua summa, in verbo beneficium ecclesiasticum, quem refert Henric. Boteus in tract. de Synodo episcopi, in tertia part. art. 1. num. 150.

67 Præterquam in casibus, in quibus excusatatur: vt superius dixi. Et quando beneficium esset ita tenuerit, quod ex illo commode viuere non posset: vt decidit Angel. de Claua. in sua summa, in verb. clericus. 7.

68 Amplia prædicta quoque procedere pluribus aliis casibus, in quibus videlicet maior erit: aut simili ratio, nam tunc poterit Ep̄s, vel alius indulgere, ne per se residat, per text. in §. porrò. quæ fuit prima causa benef. amittendi, ibi, si qua fuerit antiquioribus cauſis ſimilis, ſeu maior: vt proinde ſciat vtrum beneficium ſit amittendum, an nihilominus retinendum.

69 Veluti ſi doctoſ aliiſ utiliter legat in ueritate multos erudiendo, quamobrem purarē excufandum à residētia in loco beneficij, ſicut ſcholastici de quibus in ſcholaſt. priuilegiis per auth. multò magis. C. de ſacrosanct. ecclæſ.

Omnis cap. 70. Vigintiquatuor caſus in quibus licet per vicarium defuerire, enumerat. Ioan. de Selua in tract. de benefi. in 4. parte. q. 6. poſt Panor. & alios in cap. extirpandæ. §. qui verò, de præben. qui ferè omnes comprehenduntur ſub tribus caſibus, quos ſuprà ſcripsi. Primus ratione utilitatis ecclæſ, videlicet fauore ſtudij. c. relatum, de cleri. non resid. c. cùm ex eo, de elect.

71 Secundus ratione necessitatis bellī, aut pestis. Pano. in c. per tuas, per illum. text. de dona. Imo. in c. fin. de cler. non resid. Tertius est quando à iure hoc eſt expreſſum, vt absentia pro ſeruitio Episcopi, vel ſui ſuperioris. c. cùm dilectus, & c. de cætero, de clericis non residēt.

Officiales regy ad reſidentia le- nentur. 72 Idem dicimus in officialibus Regiis, vt reſide-re teneantur in locis, quibus tanquam officialis praefecti ſunt, vt plenè ſtatutum eſt in ordinatio. Regiis. rub. *De la residence que font tenuz faire, mesme-ment les officiers Royaux. & ſcripsi in Concord. in §. 1.*

de collatio. in glossa residentiæ.

73 De triplici residentia vide per Inno. in c. fi. de cleri. non resid. quem plenè refert & prosequitur Barba. in clement. gratia, colum. II. & ſequent. de reſcript.

74 Adhæc clericus ſecularis habens beneficium exigens residentiam, utpote curatum, ſortitur ibi Domicilius, ſecus ſi non requirat residentiam, per in c. dilectus. 2. de reſer. vbi amplè Felin. & alij in c. ex ore, de priuilegiis. quid autem operetur effectus domicilijs, conſcribo in tracta. de domicili. elect. in ordin. Reg. in 3. tomo.

75 Supereft hic videre, Quis facultatem non reſidendi valeat concedere? Respondeo, is qui reſidendi neceſſitatem imponit: Eius enim eſt ſolue-re, cuius eſt ligare. I. ſi puellæ. ff. de ſponsal. I. 3. de re iudicata. I. eius eſt veille, de regulis iuriſ. id eo Rex poterit Consiliariis, & aliis officialibus ſuis facultatem non reſidendi in palatio ſuo concedere: vt patet in ordinatio. Regiis, in dicto titulo. *De la reſidence, &c.*

76 Sic quoque Papæ datum eſt non reſidendi facultatem omnibus beneficiariis indulgere, necnō Episcopis. idem à iure permifſum eſt in c. licet canon. de elect. in 6. haec tenus de residentia, ad alias diſpenſationes veniamus.

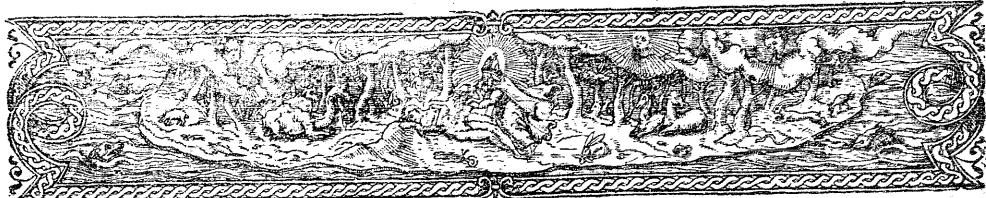
77 Diſpenſatur interdum cum Ep̄o, vt ea beneficia, quæ tempore promotionis obtinebat, retine-re poſſit: cui ſic dici ſolet in bulla: vt commodiū p. v. alia ſuſtentari valeas de alicuius ſubuentiōis auxilio, &c. alioqui vacant priora beneficia per adeptionem epifcopatus laſpo trimeſtri ad consecrā-dum, per c. cùm in cunctis. §. cùm verò, de electio. dixi in §. fi. de mand. Apoſtol. in concord.

78 Hodie verò tanta viget ambitio, vt quis non *contra ep. vno contentus viuat epifcopatuſ, ſed nec quidem ſcops inſtitutum: quin ſi cunctos haberet epifcopatus, & inſtitutibiles. abbatias totius regni, nihilominus adhuc eſuriret: patet in multis, qui deuorant epifcopatus, conſumuntq; abbatias regni, necnō aliorum: quos Deus Opt. Max. ſua gratia dignet illuminare, & ambitum illorum compescere.*

79 Interim verò non putarem ſummum Pontificem tutum in largiendis huiusmodi diſpenſatiōnibus, aliquando plus eſt liberalem: nec quidem ambitiō ſum miferè eſurientem diſpenſatum in conscientia, veluti ſuprà dictum fuīt: quamobrem diſcendum eis foret potius in præfatis diſpenſatiōnum literis, vt citius & celerius, in infernum deſcendere valeas, de alicuius ſubuentiōis auxilio tibi prouidemus, &c.

80 Diſpenſatur etiam cum extraneo nō loquente idiomate patriæ: de qua diſpenſatione dicetur inferius in reſcriptis miſtis.

81 Aliæ pleræq; ſunt diſpenſationum species, quas tanquam raras, & parum in forenſi iudicio agitari ſolitas conſulentur prætermittam, finem imponens huic ſecundæ parti noſtræ praxis: de his gratias Deo agens.



PRAXIS BENEFICIARIAE

TERTIA PARS, BENEFICIA AMITTENDI MODOS

CONTINENS,



V PEREST Benevolē lector, tertia attingere partē, videlicet modos amittendi beneficia: quod & si videtur exostum beneficiariis, tamen hoc scire nō mediocriter eis cōducet: vt deinceps ea praeceant amittere, vel incidere in eos amittendi modos: & vix amitti possunt, nisi alteri acquirantur. Sed quia pars hæc per se posset completere iustum volumen, si vellem ea sigillatim prosequi, quæ huic materiæ evidentur congruere, tamen breuitati consulam, ne scriptorum multitudine potius hanc confundam materiam, quām planè tradam: decreui tantum hīc ea referre, quæ necessaria & quotidiana sunt huic Methodo de amittendo beneficio, secutus in hoc ordinem iuris consul. tit. de acquir. vel amittend. possess. licet Imperator dixerit, de acquir. & retinend. possess. Idem quoque Iureconsul. fecit in tit. de acquir. & amittend. hæred.

*Amittitur
beneficium
duabus mo-
dis.*

2 Imprimis igitur sciendum est, beneficium duobus modis amitti, ipso iure vel per sententiam. Primo beneficium amittitur ipso iure quādo ius statuit ob aliquam causam criminis fortè, vel aliam iustum beneficium amittendum: vt in casibus seq. dicetur.

*Ipsò iure
& ipso fa-
cto idem si-
gnificant.*

3 Idem ferè est ipso facto, q̄ ipso iure. c. 2. vt cler. vel monach. lib. 6. vt si lex priuēt quem ipso facto, id est, simulatq̄ fuerit commissum crimen, sicut lex maiestatis, vel hæresis. l. quisquis. C. ad legem Iuliam maiestatis. c. cum secundum, de heret. in 6. quia hoc casu factum lex notat, & non sententiā. l. palam, circa. ff. de ritu nupt. gl. in auth. de incest. nup. in verb. imminere, collat. 2. facit. text. in l. fin. ver. scituros. C. locati, vbi nam ista æquiparat Imperator, videlicet ipso iure, & ipso facto.

*Ipsò iure
per heresim
vacat bene
ficiūm.*

4 Videamus ergo casus in quibus ipso iure bene- ficiūm amittitur: primò per hæresim: hæreticus enim ipso iure beneficium suum amittit. c. ad abolendam, de heret. §. 1. lib. 1. & sic omni officio & beneficio spoliatus ecclesiastico, secularis relinquatur arbitrio porestatis animaduersione debita puniendus: ibi ponuntur verba executionem denontantia, videlicet spoliatus: ideo notatur priuatio ipso iure: vt docet. Ant. Buttr. in c. fi. col. 2. de postul. Felin. in c. Rodulphus, de rescript.

Et iuste ficiūm hæretici potest impetrari tā-

quām vacāsi ipso iure: si tamē cōtinuō post deprehensionē erroris ad fidei Catholicæ vnitatē spōte *Hæretici* beneficium recurrere, & errorem suū ad arbitriū Ep̄i regionis *imperari* publicæ abiurare & cōsenserit, & satisfactionē con- potest. gruā exhibere, tunc ei beneficū relinqtur, vt ibi: nam humanū est peccare, diabolicū perseuerare, & Angelicū se emendare. gl. in l. cōsentaneum. C. quomod. & qñ iudex, nec enim diuertisse videret, qui statim redit. l. 2. ff. de diuort. l. quod calore, de reg. iuris. etiam bona illis restitutuntur: vt ibi, & in c. cūm secundum. de heret. in 6. Ioā. And. & alij in c. quia diligentia, de elect. Felin. cōs. io. Troiano.

6 Notanda sunt tamē requisita ad hoc, vt hæreticus semel lapsus nihilominus retinere possit illud *Hereticus* quando be- neficiū: quæ req̄sita se legi ex præallegato, tex. *beneficiū re- tinere pos-*

in d. c. ad abolendā Primō req̄ritur q̄ deprehēsus fu-

fuerit in errore: ibi, post deprehensionem erroris:

ergo quomodo cūque deprehēsus fuerit in errore, siue corā iudice ecclesiastico, siue laico, benefi-

cū vacabit, nisi statim errorē agnoscat, & abiuret.

7 Specialēque est hoc in crimen hæresis, vt post *Intellectus* crimē cōmitsum liceat pœnitere: quod regulari- *ad cap. ad* ter in aliis criminib⁹ nō est. l. qui ea mente. ff. de *abolendā*.

furtis, doct. in l. si pecunia, de condic. causa data.

8 Secūdō requiritur, q̄ continuō id est, simulatq̄; *Continuo* deprehēsus est in hæresi paratus si hæresim abi- *ad fidē re-*

dire debet

hereticus,

recipiendus. ibi, continuō siquidē, *Oderunt peccare*

mali formidine pœnae. Oderunt peccare boni virtutis amo-

re dieit Horatius in Ep̄st. & refert glo. in l. circa.

ff. de iusti. & iure. & in c. cum qui, de præb. lib. 6.

alioqui nunquam punirentur hæretici, quia dum

viderent ignem in eos parari, palinodiam canerent. Panor. & Felin. in d. c. ad abolendam.

9 Ideo vera pœnitētia est, quæ voluntariè fit, & cor-

Pœnitētia de contrito. c. 1. & per totū, de pœnit. dist. 3. & in-

continēti dicunt qdā, ante quām hæreticus neget:

relicus pos-

& super hoc recepti sunt testes: & ante quā proba-

tū fuetit crimē, ut posteā nō recipiatur, & hec est

sententia Archid. in c. vt commissi, de heret. in 6.

10 Alia fuit sententia Pan. in c. excommunicamus

quid licet: de heret. hæretico pœnitere in qua-

cunque parte iudicij, etiam post sententiam, ante

tamen executionem: & anteā non dicitur perti-

nax: vt requiritur in clem. i. de summa Trinit.

11 Tertia fuit opinio, q̄ hæc pœnitētia & reuoca-

tio sit arbitria. arg. l. respiciendū, in f. ff. de pœ-

nis, hoc docet Grilland. in tra. de heret. in t. li. q. 5.

12. Ego verò dicere^m esse distinguendum super
hoc:nam si dicamus hereticū velle retinere bene-
ficiū,& bona sua,nec puniendū,tūc debet statim
redire.i.antequām neget,& fiat alia probatio cō-
tra eum,vt tunc nullā tuebeat pœnā,nisi abiuratio-
nis,quia sponte reddit:sicut probat.text.ibi,nisi cō-
tinuo post deprehensionē erroris,&sic continuo,
ibi intelligitur,post deprehensionem erroris, an-
tequām processus factus sit,quia sponte resipiscit.
13. Si verò probato iam crimen,peractōq; proce-
ssu velit penitere,tūc facilē ei non est dāda venia,
q; non spōte resipiscit,sed metu ignis perterritus,
nec cōtinuo: nisi iudex pœnitētiā magnā videat:
quo casu nihilomin⁹ debet eū beneficio priuare,
& priuatū declarare,vel ad tempus suspēdere,vel
coadiutorē dare,vt videat an planè resipuerit nec
ne:debet quoq; eū cōdēnare ad mulctā,q;tandiu
distuletis,necon ad oēs expēsas,& ita debet in-
telligi secunda opinio.c.vergentis,de hæret.in 6.
14. Tertiō requiriter q; sponte sua ,non suasioni-
bus,non metu coactus ibi,sponte. Ita docet Paul.
Grilland.in tract.de hæret.lib.i.q.5.& Boër.in dec.
Burdegal.q.361.& q.34.

Quarto quod ad fidei unitatem redire velit, nam si statim atque liberatus esset, animus haberet resiliendi à fide, nequam recipetur, ibi ad fidei Catholicę unitatem.

16 Quinto q. haeresim abjurare sit paratus ad arbitrium Episcopi illius regionis, in qua fuit deprehensus, aut si ille episcopus esset haematicus, aut suspensus: ut nonnullos videamus, quid ad arbitrium inquisitoris fidei debeat abjurare.

*Abiurare
publicè q[uod]
debet.*

Satisfactio
cognitiva na-
relicti qua-
si.

100

Hæreticus

*negans si
postea fue-
rit probatum*

recipitur ad abiurandum, sed est com-

burendus.

uit, ibi contrariū dicat: & vbi prædi cauit, ibidem
lla, quæ prædixit, dicat esse falsa, petendo super
uis venia ab illis, quibus falsam doctrinā tradidit,
ogēti que illos, vt eam primam falsam doctrinam
xuanū abiiciantque à corde: & istam verā, quam
unc, cùm ecclesia canit, fidem recipiant.

Nec confona videtur satisfactio simulata , scilicet verbo tenus , & postea contrarium agat : ve-
ni soluere non videtur , nec satisfacere , qui repro-
bos numeros soluit . I. eleganter . §. qui reprobos . ff.
e pignor . actio . & quis sic soluit , ut recuperet , non
operatur . I. qui sic . ff. de solut.

Non etiam congrua satisfactio videtur, si comprehensus hereticus neget quidem illa se dixisse, sed asserit se credidisse, & credere contrariū, aut non carthagoricē fateatur suum errorem, sed dicit se credere, q[uod] ecclesia sancta credit: nec enim operatur quin (si probatum fuerit per testes illum secundum dixisse) veniat statim igne comburendus.

Quia poltquā est testibus cōuictus, sua negatio
valeret: nam sufficit quē cōfiteri, aut conuinci.c.
si clerici, de iud.c. nos in quēquā.2.q.i. & impo-
rūnō est iste recipiēdus ad p̄cipitarij no-

22 Quippe nō est ei indulgēda venia, qui non te-

¶ 11. Non dicere huiusmodi veniam, qui non recognoscit peccatum, sed negat crimen, tamen quia alter Cain, & serpens, &c. nūquid Cain de pœnit. dist. i. nec dicitur satisfecisse negādo, sed recognoscēdo, & abiurando d.c. ad abolendā. Nam in manifestis maximè criminibus oportet confiteri peccatum, si veniam quis speret, c. quem pœnitet, & c. veritas, cū simil. de pœnit. dist. i. ca. cuius. n. q.i. nec est veniam donandus, quia superbus, & non humilis, ergo ad ecclesiā non reueritur, nec est paratus abiurare hæresim, quam negat c. cum humiliatus. 12. q. 2. 13. Adhæc omnes hæretici sic dicēdo, euaderent, in maximū nostræ fidei detrimentū, uod nequam est ferēdum, secūdum opinionem Dom. de Rota, dec. 875. accusatus in antiq. sub tit. de hæret. dec. i. vbi compluribus aliis probatur hæc sententia, & idē dicitur in tit. de hæret. in eisdem dec. & ita vidi seruari contra quendā astutū hæreticum.

24 Quinimò non solum hæreticus est priratus
beneficio, sed etiam is, qui obtinuit beneficium ad
preces hæreticorum scienter, quod si retinuerit,
est inhabilis ad alia quæcumque beneficia. cap. 2. §. priuatis.
ad hæc de hæret. lib. 6.

25 Et filij haereticorum non sunt quidem his beneficiis priuati, quae habebant ante delictum à parte commisum, sed poste sunt inhabiles ad obtinenda. c. quicunque. & cap. statutum secundo, de haeret. in 6. Aufre. in dec. Tholos. q. 120. Hippol. in tract. de fidei iussor. in 12. q. num. 120. post gl. in ca. sa- is. 56. dist.

6 Idem in nepotibus ex filio descendantibus. c.
et commissi. §. priuandi, illo. tit. facit. cap. felicis. §.
quod si quis, de poenis, eod. lib. 6.

7 Quamobrem isti heretici post triennium non
unt tui decreto de pacific. possessor. etiam si pos- Heresici
post trien-
nii posses-
sor. molesta-
ri.
derint post delictū, quia sine titulo sunt : & sem-
per vacat beneficium, ideo semper impetrari po-
test: ut scripsi in tract. de pacific. possess. in 4. limit.
8 Item qui vi ingreditur possessionē beneficij, Ingressus
beneficium
vi. est eo
e præb. lib. 6. [& infamis fit]. fin. ff. ad legem lu-
am de vi priuata.]

*Schismaticus ipso quoq; iure beneficiū amittit. Schismati-
c.t.c.nos confuetudinē.12.dist. &c. quia diligētia, cuius est pri-
e elec̄ tum ad diuinū. 13. etiam si p̄ficiū.*

e electum quod dicitur hereticus, cum nullum schismatis.
ma sit, quod non aliquam sibi configat heresim, ut re-
tineat ab ecclesia recessisse videatur. c. inter. 24. q. 3.
Et proprium dicitur schismaticus qui se ab uni-
itate ecclesiae Romana dividit, constituendo sibi ec-
clesiam, & ordinando clericos, & sacerdotes, epi-
copatus & beneficia conferendo, gloriosus in summa.
q. i. Panorum & alij in rub. de schismat. & Ioan. de
mania, in rub. de schismat. dicit istos a Deo, nec-
non ab hominibus puniri.

Vt enim fecerint homines quam graue & dete-
bile sit hoc crimen , ostendit Dñs in Dathan &
biron, quos terra viuos absorbut, patet enim in
denique. 7.q.i.& in c.in nomine. 33. dist. & qui-
nque episcopatum, vel beneficium à schismati-
acepit est excommunicatus, vel si ordinationi
e consentiat.cap. i.schisma.hoc expressè docet

Angel.

Ange de Clauasio in sua summa, in verb. schismat. §.3. plus dicens solum Papam in hoc dispensare. c. quia diligentia, de elect.

Amittit beneficiis. 32. Amittit etiam beneficiū ipso iure is qui perpetrat qui trahit crimen laesae maiestatis, nec non omnia bo- ledi sionna. l. q. t. quis. C. ad leg. Iul. ma. c. cū secundū le- ges, de heretic. li. 6. nam de crimine heresies ad hoc crimen bonum est argumentum per gl. in. 1. Manicheos. C. de hereti. gl. in c. i. de testib. lib. 6.

Simonia. 33. Præterea simoniacus ipso iure priuatur beneficiū c. insinuatū, vbi Fel. & alij, de simo. doct. in ca. cōf. prima 2. de rescr. extrauag. cūm detestabile, de simo. in cōmunib. nec refragatur verbum amoureas futuri temporis positiū, in d. c. insinuatū, quia denotat executionem, ergo intelligendum est ī priuatio- nem esse, per text. in c. abbate, ibi petit adiudicari eidem monasterio locū ipsum, & vos exinde amo- ueri, de re iudic. lib. 6. Anto. in c. f. col. 2. de postu- lan. Fel. in c. cūm non ab homine, de iud. siquidem istud crimen aequiparatur criminī hæresis, & leſa maiestatis. c. i. vbi gl. vlt. de testib. lib. 6.

34. Intellige quando crimen erat notorium, securus si occultum, quia tūc veniret priuandus, nisi reha- bilitetur. ca. presbyter. i. q. i. Panor. & alij in c. nisi, de renun.

Resignatio. 35. Limita quoque in resignationib. simoniaci, que non valent in præiudicium resignantis : ideo qui per simoniam t. resignavit, videtur quod iterum possit resignare. gl. & doct. in c. super hoc, in verb. pecunie, de renunciat. hoc exp̄r̄sē docet Innocē. in c. cūm vniuersorum, in fine, de rerū permutat. Archidiaconus in c. dudum, in principio, de præb. in 6. Domin. de Rota decisi. 236. nota quidē resigna- tio, in antiquis, sub titul. de renuncia. deci. 7. Do- minus Geminianus consilio 125. dubia, in primo dubio, vbi dicit posse priuari.

36. Ratio diuerstatis est, quia per renunciationē nihil iuris queritur illi, in favorem cuius fit resigna- tio. c. quod in dubiis, & c. admonet, de renunciat. Ideo is qui dedit pecunias ad habendū beneficiū, non poteſt priuati iure, quod non habet, c. seruit, de capit. diminutione, in instit.

37. Secus est in collatione, per quam ius queritur, c. si tibi absenti, de præbendis in 6. Ideo facta simoniaco nulla est, quia dādo pecunia, vel alias simoni- iam committendo, si inhabilis, c. ordinationes, i. q. i. & c. sanè. 15. q. 3. c. inquisitionis, de accusatio- scripsi in tract. de pacifice, possess. in quarta limita. & in addition. ad loan. Naucler. in tract. de simon. in poenis, quasibi contra simoniacos congesi : & dicam hodie quid in tit. de simon. infra.

38. Adhac ipso iure perdit beneficium is, qui cri- men sodomiticum commisit, grauissimum enim est crimen. c. mulier. 15. q. i. vt iura armetur gladio contra reos huius criminis. l. cū vir, C. ad legem Iul. de adulter. & hoc crimen apostasiā à natura. vocat Lucas de Penna in l. 3. & seq. C. de exactor. & except. lib. 12. Barba. consi. vlt. in i. vol.

Cardinales. 39. Percutens Cardinalem. c. felicis, de poenis, in 6. vbi adduntur aliae poena.

40. Idem si quis iniuriosè, vel temere percusserit episcopū, aut cœperit, seu bannicerit, vel hæc man-

dauerit fieri, ratūmve habuerit, hoc ipso priuatur beneficiū. cle. i. de poenis.

41. Idē quoque est in homicida qualificato, vide- *Homicidiū* licet in assassinio, & conducto pretio ad aliquem. *qualificatiū* interficiendum: vt in cap. i. de homicid. li. 6. Alex. *ipso iure* consil. 166. in 7.

42. Idē iuris si parētes interficerit, vel eorū alterū, siue fratre. ca. inquisitionis, vbi Fel. col. i. de accu. Joan. de Anania consi. 63. presupposito.

43. Falsarius literarum Papæ beneficium amittit *Falsarius li- ipso iure. c. ad falsariorum, de criminē falsi.* *parētis Pa- pa benefi- ciū amittit.* Professione Paul. in consi. 432. cūm statutum, in fi. in i. vol.

45. Item si beneficiati alicuius ecclesiæ rectorem, vel clericum alium ipsius ecclesiæ, per se, vel alios occidere vel mutilare præsumperint, beneficium proſsus amittunt. c. in quibusdam, de poenis.

46. Item is qui coēgit clericum resignare suū be- *Cogens cle- ricum resi- gnare amit- tū benefi- cium.* *apostata & non pro- minus intra annū sui.* *privati.* neficium, forte carceribus eum premendo, donec resignauerit. cle. multorum, de poenis : & resigna- tio coacte facta nullius est momenti. ibidem. v. de cap. scianc, de eleccio. lib. 6.

47. Item apostata à fide beneficium amittit, quia plusquam hæreticus est: vt docet Azo in summa. C. de apostata. & ad clericatus officiū admitti non debet. c. penul. & fi. 50. distinct. & Proverb. 6. c. di- citur, *Homo apostata vir inutilis,* & is est, qui à fide di- scedit: est quoque alterius generis apostata dict⁹, scilicet cūm transfigreditur præceptum, alius etiam irregularitatis, vt quando dimittit habitū & reli- gionem. gl. not. in ca. i. de apost. qui duo postremi non sunt ipso iure beneficium priuati, vt per Panor. & alios ibidem.

48. Non promotus intra annum ad sacerdotium obtinens parochiale ecclesiā est ipso iure pri- uatus. c. cl. c. canon. de elect. in 6. & inferius in ma- teria dispēn. plura super hoc scripsi: & in his casi- bus beneficium imperati potest etiam ante ali- quam sententiam declaratoriam.

49. Ipso iure etiam mera voluntate nostra benefi- ciū amittimus per liberam resignationem, vt per totum tit. de renun. quemadmodū si res pro dere- licto sit habita, statim nostra esse desinit, & occupā- tis sic. l. ff. pro derelicto. §. hoc amplius, de rerū diuīsio. in instit. l. quod seruus. ff. de stip. seruio. de resignatione statim dicetur, ac per mortē amittit- tur beneficiū: quia mors omnia solvit. §. deinceps, in auth. de nupt. col. 4. gl. in 1. ex his. ff. de legib.

50. Per sententiam quoque beneficium amittitur, *Homicida* quādō priuationis sententia requiritur post crīmē, *c. beneficīo* velalīa causam, vt cōmpter: nempe si quis homi- *priuandus.* cīdium committat, per sententiam est suo priuandus beneficīo. c. clericis, ibi honore priuetur & lo- co ne cler. vel mona. c. ex literis. de excessib. præl. Pan. in c. vlt. ibid. & sic requiritur factum & mini- steriū beneficiarij & sententia priuationis iudicis.

51. Ideo potest quis ante sententia priuationis resi- gnare, cū nō antea sit priuat⁹. c. fraternitatē, de cle. excō. mi. Fel. Dec. & de Ripa in c. 2. de rescr. & Fel. in c. inquisitionis, de acc. Aufr. in deci. Tho. q. 436.

De resignationibus.

Priuatus resignare post test pendit se appella-

52 Nisi quis imperasset illud beneficium cum clausula, quo per celum aut priuationem impe- tranti deberent: verum quia haec clausula referti- natione importat, quae est sublata in Francia. Ideo resignatio bona est etiam si post priuationem iure- fuit appellatum a sententia, per l. quia latronibus.

53 ff. de test. & ita obtinuit episcopus Uticen. in magno consilio per resignationem cuiusdam sce- lesti priuati, dummodo fiat mentio illius priuatio- nis & processus.

Homicide beneficium frusta im- petratur.

53 Ergo beneficiū homicidæ frusta impetratur, quia potest interim à Papa rehabilitari: tum etiam quia nondum est priuatus, ideoque resignare po- test in fauorem amici, qui post rehabilitationem ei restituet: vt dicit Thomas Ferrar. cautel. 44.

*Rehabilitatio-
rio homicidi
da a solo pa-
co concedi-
tur.*

54 Et ista rehabilitatio a solo Papa concedi solet: nec possent episcopi hoc indulgere, licet docto. in cap. 2. de cler. non ordin. ministran. & in cap. 2. de clec. pug. in duel. dicant episcopum posse dispen- sare cum homicida, vt beneficiū simplex retineat, sed non circa curatum: quod dicerem procedere postquam hic homicida fuisset a Papa factus habili- lis: alias episcopus inhabilem istum habilem face- re non poterit.

55 Publicus etiam concubinarius beneficiis etiā priuari debet: vt abunde scripti in tit. de public. cō- cubina. in Concord.

*Sacrilegus bene-
ficiis priuatur.*

56 Sacrilegus quoque suum amittit beneficium, per sententiā priuationis, c. venerabilem, de elec- versicul. nunquid enim. c. quemadmodū, de iure- iurand. gl. in c. cum omnibus. 81. distinct. non enim debet fructum consequi ex eo, quod nititur de- struere. ca. ex eo, de reg. iuris in 6. & quia impedi- tur promoueri ad sacros. c. si quis prebyter, 50. di- stinctione, & est infamis. c. fin. de furtis, Panormit. & alij in c. conquestus, de for. compet.

*Bannitus be-
neficio est
priuandus.*

57 Bannitus per perpetuū etiam beneficium perdit, quia priuandus est, cùm beneficio seruire non va- leat. Panormit. & alij in c. cùm non ab homine. de iudiciis, & in c. 2. de arbitri. & ita visum fuit Sena- tui Tholosano, anno 1539. in Vigilia. Nativitatis.

*Arefum, Persurus
beneficium ob-
tinere no-
potest sed eo
iure iur. c. consti-
tutus.*

58 Periurus autem debet beneficium per sen- tentiam, quippe non soerentur regere ecclesiās, qui sunt irrestituti cōspicue periurij. ca. querelam, de re iuri. c. constitutus. in 2. de appell. doct. in c. 2. de re iuri. c. constitutus. in 2. de appell. doct. in c. 2. de rescript. scripti in tract. de pacific. posses. in 4. limi- ta. nu. 218. & seq. de quo periurio intelligatur.

*Exterus etiam est
beneficio priuandus,*

59 Exterus etiam est beneficio priuandus, vt sta- tim dicetur in rescripto mixto seu cōmuni, & qui per collusionem obtinuit beneficium. ca. audiui- mus. de collus. detegēd. [Item Modestin. ait. ff. ad legem Iuliam, de vi priua. l. ex Senatus cōsulto Vo- luitano, qui imprōp̄e coēunt in alienam litem, vt quicquid ex cōdemnatione in rem ipsius redactū fuerit, inter eos cōmunicaretur, lege Iulia. de vi priuata tenētur quod vidi in tribus miferrimis fa- cēdōtib⁹ euēnire Parisi, qui omnia beneficia im- petrabant, & communibus impensis prosequebā- tur, & prēdam tanquā aggetflores diuidebāt in- ter se, qui demum in carcere tabe cōsumpti sunt.]

*Invenitari be-
neficia.*

60 Incendiarij clerici beneficia amittūt, quia de- neficia. iure ciuilī capite puniuntur. l. capitalium. §. incē-

diarij ff. de pœnis. vbi dicit tex. plerūque viui ex- ruitur, & pessimam, & depopulatricem, & horrē- dam incēdiorū malitia autoritate Uel. & bea- torum Ap̄stolorum Petri & Pauli omnino dete- stamus: vt ait Inno. in c. pessimam. 23. q. 8.

61 Insuper ne lectorem tot criminibus onerem, alia non prosequar criminā: sed generaliter nota- dū addam, quod clericus debet priuari beneficio pro quoquā graui delictō, non alias per tex. in perā. cap. satis peruersum. 56. distinc. & cap. inuentum.

61. q. 7. Panorm. in c. extuā, de pœnis. dock. in cap. at si clerici. §. de adulter. & ca. cūm non ab homi- ne, de iud. caueat ergo illa committere, quicun- que non vult beneficia amittere.

62 Non tamen hæc priuationis beneficij pœna debet infligi à iudice, nisi exprimatur à iure. glos. sing. in ca. fi. de iure patr. c. si compromissarius de ele. li. 6. §. optimum. in authen. de non eligend. fe- cund. nubē. colla. 2. l. as. in l. illam. nu. 12. de coila.

63 Nisi iudex coudemnaret clericum esse degra- dandum, & tradiceret iudici seculari, iuxta text. in c. cūm non ab homine, de iud. & in c. degradatio, de pœnis. in 6. tunc quoque poterit eadē sen- tentia priuare eum suis beneficiis.

64 Alioqui per sententiam latam super crimine, non est quis priuatus beneficio: nisi fuerit hoc ex- pressum in sententia. c. qualiter. 2. ibi, quo ad dimi- nationē capitū, id est degradationem intenditur, de accus. & Rot. in decis. vlti. de re iudi. Baldus in l. cūm fratrem. C. de his quibus vt ind. loan. de Ana. in c. fin. col. 1. de homicid.

65 Nisi priuatio beneficij ipso facto irrogetur, textus in c. t. §. sacri. vbi Domi. Gem. de homic. lib. 6. Pan. in c. inter. circa. fi. de excess. præl. Ioan. Bern. in praxi criminali. c. 123. in verb. beneficij priuari.

66 Hoc postremō non est omittendū, quod si cle- ricus in terra ecclias sterili, & inculta suis expēlīs & industria vineam plantauerit, licet postea bene- relinqēda ficio priuetur etiam propriū delictū, tamen sibi vinea quā ex bono & æquo relinquetur illa vinea ad vitam ipse plana suam: vt afferunt Inn. & Pan. in c. fi. de peculio cle- ric. quos sequitur Barba. col. 3. facit quod scribit tex. & ibi doct. in c. ad aures. de reb. eccles. Panorm. in c. de multa. col. 4. num. 14. de præb. hacē- nus, de modis amittendi, veniamus ad resignationes.

De resignationibus.

Dsta materia nō valde frequens est, & be- neficiariis plurimum odiosa: cūm nemo illorum resignare cupiat: ideo qua pre- uitate potero, istam pertraictabo materi- am. Prīmō dicam, quid sit resignatio, quantum attinet ad hanc materiam. Resp. est iuris sui libera dimissio seu cessio iuris sui ad differentiam alieni: quia iuri, quod tertius habet in beneficio renun- ciando, nō ago. c. dilecto. in fl. de præb.

Etiam dico iuris nā si nihil iuris habeam, non possum resignare. l. si vniuersae. de leg. C. l. traditio. ff. de acq. rer. dom. l. obseruare. in fin. de offi. proc.

Liberā dimissio dicitur, non coacta, quæ nullius est momenti. cap. super hoc. de renun. & inferius pleniūs dicetur.

De resignatione expressa, pura, &c.

237

De tacita renunciatione.

Duplex est resignatio: resp. duplex, taci ta & expressa: tacita est, quæ ipso iure fieri intelligitur absque verborum alia expref sione: ut ad pacificando secundum quis tacitè vide tur resignare primū, quod de iure incompatibile est cum alio. c. de multa, de præb.

Secundò pacificè curatū beneficiū ad pacificandum, videor gratiæ ad alterum incompatibile renūciare. c. gratiæ, de rescr. lib. 6. & clem. gratiæ, illo tit.

Multis mo disquisita ciat ref. Tertiò q. litigat super beneficio, & recipit secū dum, quod cū primo teneri non potest, illi primo renunciat tacitè, gl. & doct. in d. cle. gratiæ, etiam si protestaretur se nolle relinquere primum: quia protestatio est factio contraria. c. cū M. de const.

Quartò dicitur quis tacitè renunciare, si nominet alium Decanum, & tamen litigabat super illo Decanatu, vel illi honorem exhibuit tamquam decano. c. ex ore, de his quæ fiunt à maior. par. c. scripsi in trac. no. q. i.

Quintò postulando pro eo tacitè quis iuri suo re nunc. ca. ex literis. de transact. iuncta. l. vlt. ff. de inoffi testa. Host. in summa de renunc. §. qualiter. in fin.

Sextò si non promoueat intra annum, c. licet canō, de elect. libr. 6. & superiorius fusiū scripsi in di spen., & non promouendo, in 2. part.

Septimò impugnando potestatem eius, qui ei contulerat, dicens fortè eū nō posse conferre reg. ex eo quod nixus est impugnare: fructum cōsequi non potest. de regul. iur. in 6.

Octauò dando collationē suā parti aduersa, vel ea incidēdo, tacitè renunciat. l. Labeo. ff. de paciis.

Nonò cedendo liti super beneficio motu, post quām. C. de paciis. intelligendo vt infra dicam. [sa cit. l. filius. ff. de minor.]

Decimò non prosequendo per tres annos, iuxta decretū de pacific. possess. vt ibi per totū tit. vide Paris. conf. 76. an capitula, vol. 4. & conf. 145. cū ex facto, col. 3. in 4. vol.

[Undecimò contrahendo matrimonium, tacitè quis resignat beneficiū. ca. diuersis. de cleric. coniug. gl. in cap. vnic. illo titu. lib. 6. scripsi in l. Paulus, in fin. ff. de verb. significationibus.

Duodecimò tacitè renunciatis, qui in ordinibus militiae adscribitur, & vulgo dicitur, est à la soule du Roy. per c. in audiencia. de fent. excom. vbi doct. nec isti gaudent priuilegio clericali vt eriam docet Curt. senior conf. 80. super articulo, & beneficiū istius sine alia declaratione imputata potest ei conferri, quia ipso iure vacat.]

De resignatione expressa pura, & conditionali.

Expressa est resignatio ad hoc accommodis fit: & de hac loquitur totus titulus de renunc.

Causa mo rēs ad re signandū. **E**t hęc etiā duplex est pura seu simplex, altera conditionalis, seu ob causam. Simplex est, quæ ex mera liberalitate proficiscitur, cum aliqua tamē causa. Quæ vero sint causæ, quæ mouere possint ad resignandum: resp. a gritudinis, vel quia se non esse parē oneri ferendo nonit, vel alia ex causa: vt in c. nisi cū pridem. de renū. vbi propter debilitatem, & scientiæ defectum, malitiam

populi, & scandalum, vel propter aëris intemperiem, vbi est eccl. loci; granitas, quis mouetur ad resignādum: & alias causas ponit ibi Host. in summa illius tit.

Affectione car omnes volunt suos consanguineos præficere eccl. s. quibus fortè male præfuerunt, vt pessime quoque illi postea præsint. c. graue de præben. ca. vno. vt eccles. benef. & ista est, quæ iam dudum labefactauit totam ecclesiam. ca. vno. vt ecclesia sit. benef. Altera est etiam causarum Regina pecunia: vt in toto tit. de simo. c. fertur. i. q. i.

4 Altera sub conditione, vel ob causam: & quandam fit ob causam permutationis, cum alio beneficio, altera ratione & fauore sanguinis, vel alia ratione, & dicitur in fauorem, de quibus inferius, & haec nunc obtinent in foro.

5 Notandum quod olim quando episcopi erant senectute, vel quavis alia infirmitate grauati, non valentes seruire ecclesias, successores eis viuentibus, sibi eligere nō poterant: vnde quamvis diuus poterat, Petrus in ipsius diebus, quibus virtus sua finem præfensit successorem sibi Clemētem eligere voluerit, prohibitus tamē illi in concilio Antiocheno fuit. c. vnde, & seq. 8. q. i. vbi cum synodo & iudicio episcoporum, & electione clericorum, qui post obitum quiescentis potestatem habent, hoc fieri debet: & eum qui dignus extiterit, eligere, & promoueri. c. episcopo, ibidem: quia eligendo successorem electioni derogabatur, quod graue erat, c. plerique. ibid.

6 Si tamē is præfectus ecclesias valetudine, vel senectute adeo graui affectus est, vt seruire nō valeret, dabatur ei à Papa coadiutor. c. petit. & c. seq. 7. q. i. q. postea si dignus inueniebatur post illi obitū designabatur successor. c. q. a. ibid. ca. nisi cū pridem. de renū. & in c. i. & per totū de cleric. ergo.

7 Aliquando vero quidam resignant, retinēdo tamen semper episcopatum, aut alia dignitatem, quamdiu viuunt: & hoc fit ex causa, quando is effecetus est minus idoneus per senectutem, aut valetudinem: & ex cauſa laudare illos qui tales designarent successorem quale beatus Petrus præficere volebat, in d. c. vnde 80 q. i. vbi sic dicitur.

8 Clementem hunc vobis ordinō episcopum, cti soli meæ prædicationis & doctrinæ cathedrā tradō: quem præ ceteris expertus sum Deum collentem, homines diligentem, discendi studiis deditum, sobrium, iustum, benignum, patientē, scientem, nonnullorum ferre etiam ex his, quæ verbo Dei instituuntur, iniurias.

9 Sed hodie ferè omnes carnis sequuntur affec tū: vt sanguinis ratio tantum habeatur, & in fauorem illiorū resignaciones fiant: quod Moses amicus Dei reprobauit: si potuit vtique filios suos successores principatus facere, & posteris propriis relinquere dignitatem, quod tamen exhorruit, sed extraneum de alia tribu, Iosuam videlicet elegit, c. Moyses. 8. q. i. vbi etiam sic scribitur.

10 At nunc cernimus plurimos hanc rem beneficio facere, vt non querant eos in ecclesia colūnas erigere, quos plus cognoscāt ecclesiæ pdesse, sed quos

De pura resignatione.

quos vel ipsi amant, vel quicru sunt obsequiis delimiti: vel pro quibus maiorum quispiam rogauerit: & ut deteriora taceat, qui ut clerici fierent innumeribus impetrarunt, &c.

Coram quo n. Verum quomodo cumque fiat hęc expressa resignatio, fieri debet in manibus eius, qui conferre potest, & adinonet, ibi te incōsulto dimittere, & fit de renun. Nec perdit beneficium renunciās, donec is apud quem huiusmodi beneficium est resignatum, approbet resignationē, d.c.f.i. de renunc. quia in superioris potestate est eam recipere, vel nō. Ioannes Andr. in ca. ex ore, de his quae sunt à maiori parte, gl. in verbo renunciāsse, tit. de subla. Clement. literis, in pragmatic.

f.2. Vbilibilitat in litigioso, cui absque alia superioris approbatione renunciare licet: quando vide- licet est probabile dubium, an litigas ius habeat. c.2. de in integr. restit. Quod putarem verum, quādo renunciaret colligat: tamen habenti ius: fecus si alteri, c.i. de regul. iuris in 6.

Resignatio *facta corā* *quo ad resignantem*, vt nō repetat beneficium. d. laico an n-
ceat.

Valebit tamen renunciatio facta coram laico facia corā quo ad resignantem, vt nō repetat beneficium. d. c. quod in dubiis, & ca. 3. de renun. Si ratam cā ha- buerit superior, de Rota decis. 573. in antiqu. [sub i. de renun. decis. 14. & dec. 4. eo. tit. in antiquis.] & dec. 1. e. 9. tit. gl. in d. verbo renunciāsse, in pragma. Panor. in c. quod Dei timorem. gl. 2. de statu monach. iuri quoque ad rem potest quis renunciare inconsulto superiore, Clemens gratiae de rescript. [Et si quis renunciaret sine superiore, licet non perdat ius, tamen perdi posse] etiam in iudicibus secularibus, teste Angel. in l. penul. ff. de offi. præsid. Et si resignatio, vel constitutio procuratoris, ad resignandum noctu fiat, debet adesse tria luminaria, vt resignans planè videri, & cognosci possit. l. 1. §. tria. ff. de ventre inspicio. Si vero fiat interdiu, fenestræ apertæ esse debent, vt planè cognosci possit à notario, & testibus resignans, aliquo suspecta dicetur resignatio, vt docet Cæpol. in l. 2. in §. ff. de verbor. significatio. & hodie per edictum signari debet manu infirmi procuratoriorum.]

Officiū co- *14.* Sic & officiū non potest resignari nisi coram. ram quo sūt concedente, l. legatus. ff. de offi. præsid. quod est fin- resignādū. gul. vt docet Roman. sing. 348. an tabellio, imo pu- nitur aliter resignans. l. fin. C. de defensor. ciuita. Bart. in l. 1. C. de petit. bon. subla. libr. 10. Panorm. in c. 9. nu. 10. de restitu. spol.

De regresib⁹.

Regreſſus quando ap- probinur vel reproba- tur. **T**em interdū datur restitutio reciproca in beneficiis: Papa autem admittit re-signationem tamē, scilicet cū regresu ut si is, cui confertur, præmoriatur, episcopatus reuertatur ad resignantem: & resignans retineat semper fructus quosdam episcopatus: & non improbarem quidem hunc regresum, quādo fieret ex causa videlicet quod designatus successor est valde dignus: & is qui resignat iam longo tempore ecclesiæ deseruerit, & nullum aliud habet beneficium, quo senectuti consulere, & vi-

ture posse sed regressus qui sunt tandem ratione sanguinis, damnabiles & resignant. & Papæ, ne non illi cui conferi.

Idem in ingressu, vt si Papa contulerit nihil be-neficium: & ante quam ego accipiam possessionem illud resignem, Papa concedet, quād si resignatarius præmoriatur, quād ego ingrediar meum be-neficium, quod nunc resigno. Cum accessu vero est, vt si Papa velit Episcopatum conferre puer, verū quia dignus non est, cōferat suo præceptoris, cum hoc tamen, quod post ætatem legitimam in ipse propria autoritate possit accedere ad talem episcopatum, & vocatur cū accessu: sed hoc iure non utinam in Francia: vide Paris. conf. 76. an capitula in 4. vol. vidi tamen unam bullam sic in Francia expeditam, seu in Britannia.

Aduertendum est, quād si isti regresus sicut *Caduphi*, causa publicæ utilitatis, vt melius ecclesiæ deseruit, sunt favorabiles, & ampliandi, si minus dñabiles & reprobandi: de quibus Papa est Deo opti. maximo redditurus rationem.

Considerandum etiam est, quād ecclesiæ regnlariter melius deseruitur per plures idoneos & bonos quam per unum. c. ex parte. de const.

Vnde si tam resignans quam resignatarius sint idonei, hoc iuste sit: quia uterque interim deseruit ecclesiæ: & quando unus erit grauatus senectute, vel alio onere, alter supplere poterit: maximè cum resignans habet hoc in mente, vt Deo melius deseruitur: & quia pium & religiosum novit eum, in cuius fauorem resignat. d. cap. n. si: cum pridem de renanc.

Sed quando uterque est ignorans, ambo in foucā cadent in inferni: cuiusmodi plerosq; videamus ipsas ecclesiæ in vita labefactasse: & vt omnino destruātur, eas suis nepotibus voluptariis resignāt: hæc est hominum rabies, & infania, vt in agone mortis cū surrationem deberent reddere, se & suos profundiūs immixtūt, & adiuuicem seipso detrudiunt in tenebras exteriores, quæ malum tanta cæcitas:

Verū ut ad rem veniamus, notandum est in his regresib⁹ iudicari debere, prout appareat ex bulla, & ex verbis signaturæ, & bullæ quatenus videlicet conceduntur: vt nil eis addendum sit à iudice, sed forma ipsa diligenter obseruāda. c. cūm dilecta. de rescr. quia hi regresus pendent omnino à potestate Papæ, & sunt introducti ex plenaria sua potestate, quā in beneficiis habet. c. 2. de præb. lib. 6. verū cūm in Francia communiter nō usurpentur, eos ad suam patriam nunc reicio, dicto prius quād cessiones cūm ingressu & reseruatione omnium fructuū nulli dātur nisi Cardinalib⁹: vt statuit Alex. 6. Pontifex maximus in tit. de reserua. iurispatro.

De pura resignatione.

Vra & simplex resignatio est, quę fit sine conditione, & pacto c. tua nos, de simon. & hec est propria resignatio. arg. l. 1. ff. de donatio. & hæc minus est frequens, quam altera in fauorem.

Et quando pars sic resignat, ordinarius potest, cui uult, conferre, cūm beneficium vacet per resi-gnationem. c. 1. & per totum de renun.

Et ista

Et ista debet fieri coram ordinario: nam cōditiō omnis simoniam continet, & pāctio.cap.fin.de pāct.ca. ex parte.i.de offi.delegat. ideo non debet apponi resignando coram ordinario.

Potest tamē sic resignans sine simonia labore tōgare ordinarium, vt conferat tali.d.ca.tua nos. de timo. qui rogans peccat, si ille pro quo orat, nō sit idoneus.c.tuam.de ætate & qualitate.glossa.ca. ordinationes.i.q.1.plenē de Ripa in c.cum M.not. 23. de constit.

Verūm nec tenetur ordinarius illi cōferre, pro quo rogatum est.d.c.tua.de simon. sed omnia eius arbitrio & fidei committenda sunt: quamobrem rata est ista resignatio veluti multū periculosa, nisi fiat in fraudem mandatariorum, vel nominatorum, seu expectantium: vt in c.fin. de renunc.li. 6. quia vicarij quidam & officiales episcoporum trapezitæ beneficiorum has procurant, dīmnantes se, & suos constituentes.

Et quamvis pura resignatione debeat esse coram ordinario, & conditionalis tanquam simoniaca nō valet, per gl.& doct.in ca. ex parte.i.de offi.deleg. ordinario tamen Staphil.in tract.de literis gratiae. tit. de va- triis modis vacand.versi. posset tamen. firmata ali- quē posse in resignatione exprimere, quod in mēte gerit, dicendo, resigno in fauorem talis: & isto calu cessat pāctio, & cōditio, siue modus: quia ex- pressio eorum, quæ tacitè insunt, nil operatur etiā in spiritualibus. gl.in c.significasti. de elect. gloss.2. & ibi Panor.in c.ad audientiam.2.de rescript.

Ego contrarium existimo verius, quia conditio expressiæ in fauorem, licet non dicatur nō aliās, tamē inducit simoniam, nempe omnis conditio.c. quām pio.1.q.2.& c.cum pridē. & ca.fi.de pāctis. Et nō inest tacitè, quod vni magis conferatur, quām alteri: vnde dicitur collator exercere liberalitatē conferendo vni potiū quām alteri.c. relatum. de prāb.c.vno de ecclesiastic.benefic. quod non fa- ceret, si teneretur illi conferre, in cuius fauore. resignatur est.l.rem legatam.ff.de adimend. leg. Et in spiritualibus expressio eorum, quæ tacitè in- sunt inducit simoniam. gl.in ca.vno.de cleric.non resident. in 6.vel vsuram.c.si sceneraueris, vbi glo. 14.q.3.Roma.conf.500. & in additio.ad Fel. in cap. nouit, de iudic. & ita seruatur. nā si resignaret quis in fauorem coram ordinario, posset illud benefi- cium per simoniā collatum à Papa impetrari post ordinarij collationem: ideo non debet fieri, quic- quid dicat Staphil.

De procuratoriis ad resignandum constitutione.

Sciendum est quōd resignare potest quis per se, & per alium, scilicet per procuratorem habentē speciale mā- datum.cap.cūm olim. §.quia verō.de offi.deleg.l.ius in albo dimissā vocat, Chassla.in consuetud Burgund. rubric. Des droits & appartenans. §.quinto glo. sans procreation. nume.8. quod improbat Boér. in decif. Burdegal. quæst.274. an valeat. colu. 2. per text. in l.nominatim legatum accipendum est, quod à quo legatum sit intelligitur, licet nomen pronū- ciatum non sit. ff.de legatis tertio, sed ille tex. pa- rum ad hoc facit: quia sufficit quidem, quōd intel- ligatur, de quo senserit. idem habetur in l.t. & 2.ac seq. ff.de lib. & posth. sed quando nullus est nomi- natus, non potest intelligi de quo senserit consti- tuens, ergo, &c.

2 Interdum quis imprezentiarum non resignat, se procuratorem vel procuratores ad resignandum coram Papa, vel eius legato constituit, seu coram alio collatore: nam si quis resignaret in patria illud beneficium statim impetrari posset ab alio tan-

quam vacans, ob id debet sic procuratores con- stituere, vt coram Papa, vel alio potestatē habē- te resignatio fiat: & beneficium eo casu conferri non poterit alteri, quia simulatque fiet resignatio, Papa vel alius collator prouidebit.

3 Vnde ex stylo curiæ non valet impetratio be- neficij facta per resignationem talis N. quia iam est facta collatio, & statim: ideo non dicitur vaca- re per resignationem, quare impetrari debet alio modo, si possit, vt per inhabilitatem & incapacita- tem eius, cui fuit collatū per resignationem, sed non per resignationem.

4 Veruntamē potest impetrari tanquam vacas per cessionem, & prouisionem non acceptatam à tali N.c. si tibi absenti. de præb.lib.6.

5 Constituitur autem hic procurator per instru- mentum publicum, vel per literas etiam priuatas. Pro urator ad resignā- dum quoniam do constituta tur.

6 Sed regulariter in his resignationib^o instrumē- tum solet esse publicum, ad vitandum falsum, cni debet subscribere resignās: vt est lege Regia cau- tū: imd ille notarius, qui scribit se esse procurato- rem constitutum, nō posset resignare: nec faceret fidem illud instrumentum: vt docet Barto. in l.ex sententia. ff.de testa.tutel: & Guido Papæ in dec. Delphi. q.126. an in hac curia, Bal. in l.iudices.C.de fide inst. & sic fuisse decisum in magna Curia Nea poli.referr. Matt.de Afflictis, decif.317. in causa.

7 Certus etiam debet esse procurator constitu- tus, & sic in instrumento nominatus, alioqui non valet procuratorium.l.2.ff.de procurator. glo. in l. tutor incertus. ff.de testamen.tutel. scilicet ob fal- sum vitādum: vt docet Ioan.de Graffis. in tract. de subst.procura.in verbo certos. facit tex. in l. si binę tabulę. ff.de iniusto testament. Alioqui tolleretur facultas reuocandi procuratorem, & intimandi ipsi procuratori incerto. clement. i. de renuncia. scripti in rubr. de nomina. Reg. §.i.in verb. etiam, per cessionem.

8 Et sic nō valent procuratoria vacua, que in al- bo dimissā vocat, Chassla.in consuetud Burgund. Vacua pro- curatoria, & in albo an valeant.

rubric. Des droits & appartenans. §.quinto glo. sans procreation. nume.8. quod improbat Boér. in decif. Burdegal. quæst.274. an valeat. colu. 2. per text. in l.nominatim legatum accipendum est, quod à quo legatum sit intelligitur, licet nomen pronū- ciatum non sit. ff.de legatis tertio, sed ille tex. pa- rum ad hoc facit: quia sufficit quidem, quōd intel- ligatur, de quo senserit. idem habetur in l.t. & 2.ac seq. ff.de lib. & posth. sed quando nullus est nomi- natus, non potest intelligi de quo senserit consti- tuens, ergo, &c.

9 Tamē idem Boér. dicit semper vidisse obser- uari, vt siue expleantur illa procuratoria antē, siue

post, nihilomin⁹ valere: quia postquam sunt exple-

ta, nemo cōqueritur, ideo sustinetur petiūs de cō-

suetudine, quām de iure. ego dicere non valere, si

non sint expleta à notario, qui conficit instrumē-

tum, saltem si scriperit aliquem procuratorem in

instrumento, quia non est certus procurator.

10 Verūm

Resignare 10 Verum procurator sine speciali mandato resi-
gnare non potest, quia nec alienare.c. qui ad agé-
ciali mada- dum, de procurator.lib.6. Cardinal. & alij in clem.
to non po- vna. de renúc. & quia id quod nostrum est, sine fa-
test nec ac- eto nostro à nobis euelli non potest,l.id quod ff. de
ceptare, regulis iuris, sic nec acceptare sine speciali māda-
to quia per illā obligatur beneficiarius, cuius con-
senitus requiritur.ca.i,& ca.ne caprandæ, de con-
ces.præbend,in 6,vbi docto,in clemen.i, in verb.
præsenti, illo titul.in sexto.Imol,& alij in ca.acce-
dens, de præbendis, scripsi in glo.vltima.titulu de
electio.deroga, in concorda.

Speciale mandatum quando dicatur. 11 Speciale mandatum dicitur, quando nomina-
tum est expressum beneficium, & aliter resignatio
non valet, etiā si esset procurator generaliter con-
stitutus ad resignandum omnia, & quæcūque be-
neficia, quæ constituens habet, nec in vim pro-
curatorij generalis potest beneficium resignari:vt l.
Regia cautum est titu. *De la reformation des prouis-
sions Apostoliques*, art.10.

12 Sufficeret tamen habere mandatum ad ac-
ceptandum beneficia. Panor. & alij in d.c.accedēs,
quia hoc favorabile est, alterum odiosum. Vnde si
quis potestatem habeat acceptādi beneficia, & di-
gnitates, & quæcunque alia beneficia acceptare
poterit: quia constitutio procuratoris ad acceptā-
dum est favorabilis, & sic latè interpretāda: vt no,
doct.in c.sedes de rescr.c.i.de procu.in 6. Sic no-
minatim consuluit Bertran. cōf.226. quæstum est,
nu.2.in 3.vol.ex 1.edictio melius esset tamen expri-
mere dignitates & curata, secundum eum.

*Acceptare non potest procurator beneficium per quoddo-
minus meiori præ-
tetur.* 13 Limitarem quando ex illa acceptatione pro-
curatoris dominus priuaretur altero beneficio me-
liori, tūc nō videtur ad hoc cōstitutus.l.si procura-
tor,vbi Ias, plenē ff, de cōdic.indeb,vnde vidi pro-
curatorium, quo aliquis constituerat procurato-
rem ad acceptandum beneficia:&c cōstituens ha-
bebat beneficium op̄imum curatum: procurator
acceptauit minimum curatum, sed dixi per pacifi-
cam possessionē istius habitam, à procuratore non
vacare primum: quia non videtur ei ad hoc data
potestas priuandi dominum beneficio maiori pro-
m. nimo, sed acceptandi beneficium simplex, per
cuius adeptione non priuabitur primo.

Acceptatio 14 Sed si quis absque mandato acceptauerit no-
mine Titij beneficium, & Titius potestā ratam ha-
buerit illam acceptationē: valebit illa acceptatio,
doct.in c.accedens, de præb.glos.in c.quam sit, de
præb.li.6.glos,& doct.in c.nonnulli,in fi. de rescr.
Chassa.in consuetud.Burgund.in §.5.glos.sans pro-
curation.titul.des droits appartenans à gents mariez.vbi
dicit se consuluisse.

15 Dummmodo non sit alteri ius quæstum ante ra-
tificationē: quia ratihabito retrotrahitur, & mā-
dato comparatur, per reg.ratihabitionē, de regul.
iur.in 6.nec valet acceptatio facta per vnum pro-
curatorem, si sint duo, sine clausula insolidum, per

*Procurator gl. & doct.in c.si quis iusto, de elect. in 6. & in ca.si
ad acceptā dico.de procura.eod.lib.sic docet Paul.Cast.condum & re-
signdum fil.281.in causa.nu.8.in t.vol.*

16 Item constitutio non potest procurator ad acce-
ptandum & resignandum simul, vt ex illo procu-

ratorio possit & acceptare, & resignare. Acceptare
quidem poterit, sed cum nō habeat quid resignet
tempore quo fuit constitutus, etiā posteā resignare
nō poterit, sic nec ad resignandum procurato-
rem constituere: vt plenē scripsi in tract. nomina.
q.14.nu.112.vbi allego Arrestum post Do.de Rota,
decis.709.vtrum possit, in antiqu.

17 Procurator quilibet cōstituti potest tam ad ac-
ceptandum, quam ad resignandum [dummodo
constitutus] procurator ad resignandum, quādo
quis beneficium obtinet, vt dictum fuit,] siue sit
clericus, siue laicus, siue secularis, siue religiosus,
gl.& doct. in clem.vna, de renunc. scripsi in tract.
nomi.q.14.Staphil.in tract.de liter.gratię,rubr.de
vi & effectu claus.versi.an autem laicus:licet Col-
lecta.videatur tenere contrarium in c.2, col.2. de
rerum permutat.

18 Item resignatio vi procuratorij anno elapsō fa-
cti, non valet: vt lege regia catutū est titul. *De la re-
formation des prouissons*, etiam si facta esset ante re-
giam legem, vt declarauit Rex anno 1551. die 19.
Aprilis. quia voluntas mutata præsumitur ex lon-
ginquitate téporis.l.peregre ff.de acquir. possess.
nec præsumitur quis velle resignare beneficium,
quod multis laboribus acquisiuit, per c.super hoc,
de renuncia.& c. quia non est verisimile, de præ-
sumptio.& gl.in reg.cancel.43.dicit cancellarium
nō solere admittere procuratoria ad resignandū
post annum: & sic censuit Senatus Tholosanus an-
no 1544. vt scripsi in tract.de pacifi.possess.nu.145.
ex quo Arresto emanauit lex illa Regia, in d.tit. *De
la reformation des prouissons*.

19 Etiam non recipiuntur procuratoria ad resi-
gnandum officia coram Rege post annum: vt sa-
pius vidi.

20 Ita nec Placet Regis quo ad Episcopatum, *Placet Re-
gis nō expeditur post*
& abbatiarum, & aliorum beneficiorum electio-
rum nominationes, potest expediri post sex men-
ses: vt est edicto Regio cautum.

21 Adhuc procurator constitutus ad resignandū *Procurator
coram Papa*, non poterit resignare coram ordina-
rio, vel alio: nam excederet mandatum, & sic non
yaleret, per cap.cum dilecta, de rescript. ideo soleat
in literis procuratorij apponi, quod possit resigna-
re coram Papa, ordinario, vel alio potestatem ha-
bente: prout resonantibus placet amplam conce-
dere potestatem suis procuratoribus: & vidi inter-
dum resignationem pronunciari nullam, eo quod
habens solum mandatum resignandi coram Papaā
resignauerat coram episcopo.

22 Item procurator generalis resignare non po-
test, quia donandi potestatem non habet.l.procu-
rator cui, ff, de procurator.c.2. illo tit.in 6.Etiam si nō potest
liberam habeat administrationē, nisi expresse data
sit ea potestas.c.fi.de offi.vicar.in 6. licet Compost.
teneat contra, per c.is cui, de elect.in 6.

23 Sed hodie in hoc regno decisum est istud du-
bium per legem regiam, quam superius adduxi:
qua cautum est nullum procuratore resignare posse
ex procuratorio generali: & d.cap.is cui, allega-
tum mecum facit: quia generalis procurator ibi nō
potest alienare, & sic nec resignare. [Vnde alias
consului

¶solutui pro mādatario, cuius nomine procurator acceptauerat beneficium deterius, licet melius optare deberet per c.si pluribꝫ de prb.in 6.vt illa acceptatio non praēdicaret dicto mādatario, q̄ illi iam erat ius quæstum ad melius, cui iuri non poterat derogare procurator generalis, nisi haberet speciale mādatū eligēdi deterius. Nam in hoc requiritur expressum mandatum, vt scripti in tit. de elect. derog. in concor. nam eligēdo deterius, videatur quodammodo permutare cum meliori, q̄ non potest facere sine speciali mandato procurator nec beneficium renūciare. Cle.vna, d̄renūc. alias ibi adduxi rationes in dicto meo consilio.]

ante rectum mandatum procuratoris potest resignari.

24 Adde quod procurator etiam ante receptum mandatum potest resignare, dummodū certior factus sit se esse procuratorem, & verum sit. vt decidit Dom. de Rota, dec. 145. si procurator in not. dicentes hoc feruari in Rota, & dec. 2.48. in antiqu. & Alex. conf. 146. in causa, col. vlt. in 5. vol. & ita feruari de consuetudine scribit Boer. in dec. Burdeg. q. 274. an valeat. abunde Franci. Curt. conf. 63. præsupponitur.

Mādatum procuratori quomodo debet in resēfere procuratoris.

25 Et hoc mādatum ei innoteſcat opotet per nuncium, vel epistolam dñi, non alterius, per l. s. ff. de contrah. emp. hoc docet Hippol. Matf. in l. si quis ne, nu. 64. ff. de quæst. dixi in proce. tractat. de liter. obl. tñu. 22. in 1. tomo const. regiar. Nam si hoc fieret ad relationem extranei, summa nascetur confusio, & incertitudo, & quām ſepiſſimam illud reteret. Papæ, vel aliis collatoribꝫ, vt q̄a constituens potuit reuocasse mādatum, ſic q̄ defierit eſſe procuratoris, qui fuerat constitutus ad resignandum, quam reuocatione continget extraneū ignorare.

26 Ideo expectet procurator vel procuratoriorum, aut literas dñi, nec alias expediat propter voluntatis mutationē, quæ potuit eſſe, tam ad vitandum falso, vnde lege regni videmus cautum, vt non recipiat quo ad possessorū resignatio à procuratore facta ante receptū procuratorū, in tit. *De la reformation des prouisions.* art. 10. & seq. in ordin. Reg.

Exhiberi debet pro procuratoris.

27 Ec si peratur ab eo procuratoriorum, illud debet exhibere, & in forma publica: alias non valebit actus teste. Bar. per illum. tex. in l. si quis inficiatus. ff. depoſ. & ibi Alex. in additio, ad eum, & conf. 78. in 5. vol. Bald. in rubr. C. depoſ. in 4. q.

Beneficium di vacat.

28 Beneficium autē resignatum in curia, dicitur vacare in loco, in quo procurator resignat, non eo loci vbi est constitutus. gl. & doct. in clem. i. vrlite pendens. vide si quis constituat procuratorem hic Paris, qui resignet in curia, in curia vacare censabitur non Paris, quia in renunciatione procurator non praefat nudum ministerium, non enim dicit talis N. renunciat, sed ego p̄i procuratorio nomine: ideo h̄ nudum praefaret ministerium, vacarer in loco, quo facta fuit constitutio: vt plenē declarat Bonifa. in d. clem. i. in decima. q̄oncl. & Petr. Paris. conf. io. bonum ius, in 4. vol.

Consentire p̄ficiō an que poffit amē beneficiū ade-

29 Cōſensus procuratoris interfuerire debet, alio tamen quis constituerit procuratorem ad imponendam pensionem beneficio, quod sperat, si de- mun ei conferatur, poterit procurator consentire

pensioni, licet beneficium non effet ſuū tempore constitutionis: vt plenē consuluit Paris. conf. 43. in 4. vol. facit. gl. & doct. in cl. vlt. de reſcript.

30 Si tamen procurator ſemel cōſenserit, & fuerit *Vnus refi- gnans ē- jenſus ſuff. cit.* expedita resignatio, ſed inhabili, & incapac, ſi q̄ ſemel poſteā beneficium illud impetrat, non requiritur alius resignantis, nec procuratoris cōſenſus, vbi ſemel eſt præſtitutus, quia intelligitur de primo. l. boues. §. hoc ferme, vbi plenē ſcripsi. ff. de verb. ſignif. c. non potest, de prab. lib. 6.

31 Constitutio ista procuratoris ſponte fieri de. *Conſtituti procurator ſponte debet.* betaliā per metum facta, non valer. c. accedēs, de procu. & quia ibi non censetur eſſe cōſenſus ſaltem liber. Pan. & alij. in c. Abbas, de his quæ vi. Ro. ſing. 753. constitutio procuratoris, & plenē Probus in addit. ad Io. Mōnach. in rubr. de renuncia. lib. 6. ideo Episcopi Piacentini resignationem non valuisse, qui ad præceptum Regis renunciauerat, consuluit. Dec. conf. 319. vlo puncto. q. 1.

32 Vnde anno 1510. die 12. Aprilis ſuit condemnat⁹ à Senatu Eps Trecoren. ad centum libras Par. & ad expenſas, dama & interelle, eo q̄ receptorem ſuum in carcerem detruferat, quod nolle resignare beneficium, & eidem Episcopo mutuare centum aureos: quod probatur in cl. multorum, de penis. & ſapius Epi destituunt ſuos officiales, qui eis recuſant pecunias ſub nomine mutui dare, vt quandoque famelicos Episcopos [vidi exerceſe, qui primandi episcopatu eſſent.]

33 Notandum eſt, quod ſi instrumentum procuratorij ſit cancellatum, nullam facit fidem, nec vi *Cancellatiū procuratorij instrumenti valebit.* ſtatim ſi instrumenti valebit, procurator poſteā refi- guare: quod ſi resignauerit, nō valebit resignatio. arg. l. in dicitur, vbi doct. C. de ſolutio, & l. ſi chirographum. ff. de proba.

34 Limitatur quando poſt resignationem reperi- retur cancellatum: tunc enim non vitiaretur iam admissa resignatione, per regul. factum legitime non retractatur, &c. & multa tenent facta, qua fieri prohibentur l. patre. ff. de his qui ſunt ſui, vel alie- ni iuris. & dicit Bald. in l. ſivnus, in fine. C. de testa, quod ſi instrumentum produchit ſuit ſide macula, demum apud horarium: actorū inueniatur maculatum, per hoc ſides instrumenti non minuitur, allegat. l. ff. ſi tabula testamenti nullæ exab. & l. gesta. in arg. C. de re iudicata alioqui eſſet in po- teſtate partis reuocare, quod bene gemitum eſt.

35 Imò illa cancellationis inuidit facte à magi- stratibus: vel tabellionibus ſine cauſe cognitione *Cancellatio inuidit no-* nocti. non detrahunt ſidei ſcripturæ ſecundum Bal. in l. ſi praes. circa. ſi. C. quomod. & quando iudex. Se- quitur Iaf. conf. 47. Exfacto, in fine l. vol. vbi etiam dicit ſententiam cancellatam probare, vt per Bar. in l. acta. col. vlt. priu. q. pen. ff. de re iudi. Bald. in l. emancipatione. C. de fidei iſtū, & qui eſt indebit de matricula cancellatus non habetur pro cācel- lato. Bal. in l. ſcrinarios. C. de testam. inilit.

36 Item cōuentio de permutando eū beneplaci- *Conuenio. pariu cum beneplacito.* to Papæ etiam cum instrumento obligatorio non obligat partes, quod minus poſſint p̄cipitare, & pro vnius etiam voluntate reuocare ante implemētu. *Pape an obliget.* l. ff. de rerum permulta. l. ſi p. cunia, de conditio.

De resignatione conditional.&c.

causa data, etiam si partes iurauerint non reuocare: sed reuocans erit perius. gl. singul. in c. fin. de procur. in 6. abunde Boer. in dec. Burdegal. quest. 207 ad secundam, dicens ita seruari in praxi. [Sed si partes conuenient sub beneplacito Papæ, silli placuerit & approbauerit conventionem, una pars non poterit reuocare post Papæ confirmationem. c. venerabilis. de confit. vtili. facit. l. fin. C. de contrah. emp. c. super eo. de condic. apost. sic cogitur quis credere post petitam credendi licentiam. l. quidam. de renuncia. gloss. in Clem. vna, illo. titul. & post postulationem presentaram Papæ partes non possunt resilire alias semper illudetur Papæ. cap. bonæ. 2. de postulatione prælatorum.]

37 Si tamen una pars semel resignauerit, altera non, illa poterit compelli ad resignandum: vel ita resighans ad suum si malit poterit redire beneficium, per d.l. l. in fi. & l. naturalis. §. l. ff. de prescrip. verb. Collecta. in c. 2. & c. cum olim. in fi. de rerum permitt. provinciale. fol. 35. ver. duo tractauerunt. post Feder. cons. 156. punctus talis.

38 Sed post collationem utique respectiuè etiam à Papa factam, si utraque pars velit resilire ab illa permutatione, & remanere ius suo beneficio, possunt hoc petere à Papa, qui iterum conferret eis, & permitteret remanere non obstante permutatione: vt docet Lappus allegatione 89. in Dei, &c. factum. [Etiam postquam procuratoris constitutio ad resignandum est Papæ presentata, non potest fieri revocatio à constitente, per supradicta, & sera prece subvenire sibi resignans desiderat. l. 2. C. de iuriis & facti igno. Id vidi in nominatione regia semel Papæ presentata quam Papa differebat admittere, vt reuocari interim procuratorum non posset, teste Calder. consil. 5. tit. de electio.] Alia de constitutione procuratoris poterit quicunque supplere.

De resignatione conditionali, quam in fauorem vocant.

Conditione
lii resig-
natio coram Pa-
pa sibi,



Vnc dicendum est de resignatione conditionali, & primo coram quo fieri possit. Resp. quod coram Papa tantum eum in ea versetur simonia, quæ ordinarius purgare non potest. c. ex parte. l. de officiis leg. Pan. & alijs in rub. de simo.

2. Nec quidem legatus hanc resignationem admittere iure potest, nisi super hoc expressam à Papa habuerit potestatem: ex eo videlicet, quia conditione simoniam inducit. gl. & doct. in cap. actiones, & c. cum pridem. de paciis.

Collatio fa-
cta alteri
quæ ei in cu-
m non valere.
fuit resigna-

3 Hæc resignatione in fauorem talis N. nec aliter nec alias, nec alio modo: & si postea conferatur à Papa alteri, quam ei, in cuius fauorem facta fuit non valet collatio, quia contra mandatum facta. gl. in c. olim. in t. i. verb. traditam, de resti. spoliat. Iaf. cons. 162. col. 4. in 2. vol. & cons. 86. in fi. vol. 3. & de hac clausul. scripti in tract. de paci. possit. nu. 146. Paul. Paris. cons. 19. ad resolutionem, col. 2. in 2. vol. [Curtius Senior. cons. 8. viso instrumento.]

4 Et ista clausula non potest quis vti coram ordi-
nario, vt quis resignt, vel constituant procuratores
tales ad resignandum in fauore talis, vel vt confe-

ratur tali, non aliter, nec alias, quia hæc clausula adstringit collatorem ad conferendum, si nominato per partem: & est contra naturam resignationis puræ, quæ a mera pendet collatoris liberilitate: vt gl. & doct. tradunt in d. c. ex parte, hoc nominatim docet Nico. Milius in verb. renunciatio beneficij simoniæ facta: vt refert Ruze in tract. regal. in 32. priuil. in fi. facit. gl. in c. ordinationes. 1. q. 1. & in l. ille autem. ff. de hered. inst.

5 Verum si istæ resignationes fiant coram legato, Resignatio
coram legato
in fauorem
facta non va-
let, contra
Boer. aut ordinario, poterit legatus vel ordinarius conditionem reiicere, & resignationem simpliciter admittere: vt firmat Boer. in tract. de dignitate lega. q. 2. quia illa clausula ad utilitatem, vel in fauorem talis pro non adiecta habetur, secundum eum, & in dubio debet impetrari actum esse permisum. Leum actum ff. de nego. gestis. l. non solum. §. sed vt probari. ff. de noui operis nuncia.

6 Et quia sunt ut plurimum notariorum clausulae, teste Steph. in tract. de literis gratiæ, rub. de variis modis vacand. ver. puto tamen, & probatur in cle. vna, de rerum permuta. in casu speciali. vt non possit in causa permutationis cōferri, ergo in alio casu sic. c. inter, de præb. hæc Boer.

7 Contrarium verius esse arbitror: nam quando fit unus actus cum aliqua qualitate, & adiectione: non potest recipi pars illius actus, & pars eiusdem reiici. l. Aurelius. §. idem quæsivit, vt Bar. ff. de liber. lega. Alex. cons. 87. in causa. in t. vol. & cons. 30. in 7. vol. ac cons. 80. ibid. Henr. Boic. in c. cum super. de concess. præb. Iaf. in l. non solum. §. sciendum. ff. de noui operis nuncia. Felin. in c. cum inter. col. 4. de re iudi. Hippol. in practica sua. §. postquam. nu. 24. Paris. in c. auditis. col. ii. de prescrip.

8 Nec refragatur quod illa clausula in fauorem habetur pro non adiecta, quod non putarem verum, nam car. minus haberetur pro non adiecta clausula resignationis, & omnes alie clausule, cum non allegetur ratio diuersitatis, quia nulla clausula, nec quidem verbum debet esse in dispositione, nisi aliquid operetur. gl. in l. i. ff. quod metus causa. Bald. in rub. C. de contrah. empt. q. 9.

9 Nec me mouet, quod debeat interpretari astū esse permisum, verum est in dubio. l. quoties. ff. de rebus dubiis, sed hic apparet expreſſè talēm renunciationem non valere: ideo in certis non vtemur coniecturis. l. continuus. §. cum ita, in fi. ff. de verb. oblig.

10 Minus me conturbat, quod scripti sunt clausulae notariorum, quia hoc esset probandum: & in dubio presumendum est pro instrumento. l. cum precibus, ybi Bald. C. de proba.

11 Etiam cle. vna, de rerum permuta. probat contrarium: quia si non valeat permutatione, quod non confertur permutanti; sic non valebit conditionis resignatio, quando non adimpletur cōditio. d. l. ille. ff. de hereditib. inst.

12 Quomodo ergo procedetur coram legato? Resp. potest quis cōstituere procuratorem ad resignandum coram eo, & ad retinendum resignant pensionem talē, &c. nō aliter, nec alias, &c. & adiici potest clausula, quod roget constituens Requerē-
Resignatio
coram legato
quomodo se
in dubio. dif.

dis. Legatum, vt tali N. conferat, & tunc legatus cōferet illi pro quo rogauit, si velit, quia nō arcta-
tur ad hoc. c. tua, vbi doct. de simo. & si pr̄fato N.
cōferat, constituet dictam pensionem resignanti.

13 Si verò legatus alteri conferat, valebit collatio
dummodo retineatur pensio resignanti. Alioqui
non valeret prouisio, per illam claus. Non aliter
quod vñ venire potest his temporibus pro pote-
estate reuerendis. Legati do. Veralli.

*Requisitio-
nem hæc obseruari solere, primò quod fiat coram
Papa, & non coram alio, nisi qui potestate hanc
habeat à Papa, vt legatus.*

14 Notandum est in his resignationibus in fau-
orem hæc obseruari solere, primò quod fiat coram
Papa, & non coram alio, nisi qui potestate hanc
habeat à Papa, vt legatus.

15 Secundo quod ab ipso admittatur, alioqui resi-
gnans semper ante admissionem retinebit benefi-
cium. c. inter, de pr̄b.

16 Tertiò conferri debet beneficium illi, in cuius
fauorem facta est resignatio: alioqui prouisio non
valebit, nec quidem à Papa facta. c. vno, de rerum
permuta. lib. 6. & ibi doct. alioqui esse auferre ius
vnius, & dare alteri: quod non potest fieri, cùm sit
de iure gentium. l. ex hoc iure. ff. de iustit. & iure.
gl. in l. 2. C. de precib. Imperat. offerend. potest ta-
men Papa illam resignationem non admittere.

17 Quartò requiritur, quod is prouisus per resi-
gnationem acceptet beneficium, alioqui resignans
semper in suo beneficio remanebit ratione illius
claus. Non aliter, nec alias, &c. quia non intelligi-
tur dimidium, quod nondum ablatum est. l. nec
vtilem. ff. ex quib. cauf. maior.

18 Quinto quod mittatur prouisus in possessio-
nem vi illius prouisionis, si in possessione nō erat.
l. ex stipulatione. ff. de acqu. possell.

19 Sexto requiritur, quod prouisio fiat illi, in cuius
fauore fit resignatio: & antequam reuocatio pro-
curatoris perueniat ad notitiā collatoris, vel pro-
curatoris, clem. vna de renuncia.

*Resignatio-
semel facta reuocari non potest. c.,
semel facta quā periculosem. 7. q. remittētibus enim actione-
non potest nes suas amplius non est dandus regressus. l. quā-
nucari.*

repudiatur. l. si vēditor. ff. de adilit. edict. & quod semel
reintegrare minimè concedimus. l. fi. C. de condit. infer. & satis absurdum redire ad
hoc, cui renunciandum putavit. l. si quis iusfuran-
dum. C. de reb. cred. c. in caussis, in fi. de elect.

20 Nisi ante profecitionē, vnde si inter partes con-
ueniat de permuto, antequam expleta sit per-
mutatio, altera pars resilire, & poenitere potest. l.
si pecuniam. ff. de condit. cauf. data. l. i. de rerum
permuto.

21 Nisi alicuius interfit, & tunc poenitens soluere
id quod interest tenetur. l. naturalis. l. ff. de pr̄-
scrip. verb. l. nemo, de reg. iur. l. de auct. e. S. Celsus,
de interrog. act.

*Conclusio-
procurator dum coram legato in fauorem talis Titij, & non
ad respon-
aliter, &c. nec alias, nec alio modo resignet purè
dum in fau-
liberè & legatus contulerit Titio, valebit & resi-
gnatio & prouisio, vt plenè cōsuluit Petr. Paris. cōf.
cōf. respi-
cueran va-
les. circa n. 12. & seq. in 4. vol. quia in effectu man-
datum adimplevit, nec est egressus fines mādati:
quamobr̄ valeat q. actum est. l. diligēter. ff. mand.*

24 Ego super hoc sequentes constituem casus,
primum, si resignans cum clausula, nec aliter, &c.
retinuerit sibi pensionem, vel aliud: & hoc nō fue-
rit secutus procurator, nec à Papa, vel legato con-
cessum, non valebit resignatio, nec prouisio per c.
cūm dilecta, de refcr. quia forma mandati non fuit
seruata, ob id nullum quod factū fuit: sic consuluit
Ias. conf. 86. in causa. cle. pen. nu. 15. in 3. vol. etiam si
resignans mortuus fuerit, & nō prosequatur: nam
postquam resignatio nulla est, ita quoque prouisio
nulla est, facta ratione resignationis invalida,
ideoq. beneficium vacabit per mortem, & nō per
resignationem. Ideo resignatus vel alius impe-
trare illud poterit per mortem vacans. Nēpe non
maiorem potestatem habuit legatus ex resig-
natione procuratoris, quām si domin⁹ ipse resigna-
set: sed si dominus ipse resignasset, retenta sibi pē-
sione, & non aliter, nec alias, si non fuerit ei pēsio
retenta, non valueret prouisio, deficiente forma.
vt l. diligenter. ff. mandati. Pan. in c. Pisanus. col. 2.
de restit. spoliar. Sic consuluit Anchā. conf. 28. Ra-
tiones. col. 2.

25 Alias si non steterit per procuratorem, sed for-
tē Papa noluit admittere pensionem petitam cūm
ipse plenariam habeat potestatem in beneficiis, c. nibus fructi
2. de pr̄b. in 6. tunc pars non poterit conqueri: vt
si quis resignet retentis sibi omnibus fructibus, &
non aliter: si Papa recipiat resignationem retenta
solūm dimidia parte, valebit resignatio.

26 Dummodo procurator in sequens mandatum
resignauerit, quia Papa non astringitur pactis par-
tium, sed ista pacta sub beneplacito eius fiunt, &
quatenus ei placebit. c. cum pridē de pact. si igitur
ei non placeat nō dimidia, nō est q. cōqueri possit,
cum partes omnia ad nutum ipsius referāt. Alioq.
sequeretur, q. in partium potestate esset suspēde-
re, & irritare illius voluntatem, & beneplacitum
Pontificis quamvis iustum: & quod moderaretur
eius potestas secundum voluntatem partium, vt
etiam cōgerent eum facere, que vellent cōtra ius,
quod eslet absurdum: quippe non subicitur Papa
legibus multō minus conventionibus, quā contra
leges fiunt. c. proposuit. de concessio. pr̄b.

27 Cūm igitur non placeat Papa approbare con-
ventionem partium, vt quā fortē cōtra leges,
non est ipsi, nec procuratori imputandam, & ita
iudicauit senatus Burdeg. vt mihi retulit doctili-
mus & illustris vir do. Joannes Aleſius in eodem
Senatu consiliarius mēritissimus, hoc anno 1552.

28 Secundus casus si procurator constitutus ad
resignandum in fauorem Titij, & non aliter, &c.
resignauerit simpliciter, & beneficium fuerit di-
cto Titio collatum: si nulla alia fuerit reseratio,
valebit & resignatio, & prouisio: quia procurator
per æquipollēs secutus est mandatum, & sic ab eo
gesta valebunt. l. fi. ff. manda. quippe nullus est hic
conquerēs: vt plenē scripsi in meo. conf. super hoc
edito incipien, quidam constituit. j.

29 Vide Anchā. conf. 28. rationes, & sic potest in-
telligi opinio Pauli Paris. in d. conf. 15. in 4. vol. q.
interest an procurator sequatur mandatum saltem
per æquipollēs, & valebit: ecus in Papa, qui volum-

Convenio- tatem partium nullo modo sequi tenetur, sed
nus par. in omni pro nutu suo disponit, eiusque voluntas &
quas Papa dispositio adamussim nobis seruanda, dummodo
approbare *dibeat.* procurator, ut dixi, iuxta mandatum resignau-

rit.

30 Non refragatur illa clausula, non aliter, nec

Classif. non aliâs, quæ videtur conseruare ius suum resignan-

ti, ut not. doct. in l. si quidem C. de excep. quia hoc

est verum quando procurator non esset secutus

mandatum & formam securis in Papa, qui non ad-

stringitur ad pacta partium seruanda, nisi quate-

nus sibi placent c. proposuit, de concess. præb. alio-

qui semper illud eretur Papæ, & eius beneplaci-

tum ex arbitrio partium penderet, contra c. tone.

2 de postula præla.

31 Et si ol. vias, ergo Papa auferet alicui pro libi-

to beneficium. Resp. hoc non faciet: nam bene-

placitum Papæ quatenus concernit beneficium,

ut tali conferatur, debet sequi voluntatem partium

vel omnino recusare hoc Papa solet & tunc non

præindicatur resignant.

32 Sed si sint aliquæ conventiones, quæ forte co-

tra ius sunt vel turpe, Papa auferet beneficium

ei quidem, in cuius favorem est resignatum, sed

turbe ab iure constitutions[ca. cum pridem de

pac. &c] arg. no. in c. si. de conditionib. appo. &

partibus de hoc conqueri non est liberum. vide Fel. c.

conf. in Papa. Et plenè Tiraquellus in trac. de vtro-

que retract. 55.8 gloss. 7 fol. 182. & quæ scripsi in l. si

qua pccna. ff. de verb. sign.

Tertius casus, si quis constituerit procurato-

rem ad resignandum simpliciter vel causa permuta-

tionis si procurator resignet in favorem alicuius

non valebit prouisio, tum quia contra formam man-

dati nam alia est resignatio simplex, alia in fau-

orem (vt superius visum fuit) & potestas data super

vna non censetur super alia data d.c. cum dilecta.

Nec quidem potestas in vno casu extenditur ad

alium leg. comodissime ff. de liber. & postu. Nā

qui dat potestatei resignandi simpliciter, non

vult teneri de illo, cui fieri prouisio, sed onerat cō-

scientiam illius collatoris, qui prouidebit ut idoneo

conferat, iuxta c. graue. de præb. & ca. 16. cui.

illo. sit. in 6. Atis qu. resignat in favorem, est one-

ratus pro illo in favorem in cuius resignat, vt Theo-

logi afferunt. Ergo potestas non censetur isti data

resignandi in favorem, alias posset de meo dispo-

nere beneficio. Nec obest, quod potestas resigna-

diconcessa causa permutationis videatur favore

continere. Resp. ex permutatione resignans con-

sequeretur communidum, vt in cle. 1. de rerum per-

mut. sed ex resignatione in favorem nō, sine per-

mutatione. Etiam non valeret resignatio facta in

favorem alterius, nisi ille aliud beneficium resi-

gnanti assignaret etiam si procuratori assignatum

fuerit beneficium quia permutatione debet fieri in

commodum resignantis, non procuratoris, vt ple-

nè & alios casus scripsi in consilio meo incipiente,

Magister Robertus, &c.]

De reuocatione procuratoris quomodo &

quando fieri possit.

Idendum est quando procurator con-
stitutus ad resignandum possit reu-
cari. Quo loco, ne quid pretermittam,
quod ad hanc proxim pertinere videatur, non ve-
rebor repetere tanquam r. assiam reglam
positam in Concord. in tit. 1. b. bla. clem. literis, in
gl. vlt. regula est, quod con. latus procurator ad
resignandum beneficium, vel beneficia, potest re-
uocari ante facta resignatione. cle. vna. de renuci.

2. Sed oportet reuocatio em intimare, seu denū-
ciare collatori, seu procuratori constituto, alias
valebit resignatio. d. cle. vna. & non solum vni est
denuncianda reuocatio, sed omnibus procurato-
ribus, si plures constituti sunt alioqui resignatio fa-
cta ab illo, cui nō est notificatum, valebit. c. si duo,
vbi doct. de procur. clem. i. de appell.

3. Reuocatio quoque racita est intimanda procu-
ratori, vnde si quis cōstituat procuratorem ad re-
signandum coram Papa, non poterit constituerre
alium ad resignandum coram ordinario, nisi fuerit
primo procuratori denunciatum: quia tacitum
non debet plus operari, quam expressum. l. c. cum
quid. ff. si certum peta. & constituendo secundum
procuratorem, videtur reuocare primum. l. si quis.

§. vlt. ff. de procura. c. non iniuste, illo titulo.

4. Et sic non valeret intimatio facta parti, cum il-
la clausula non loquatur de ea, tamen in casibus
sequentibus valerer: videlicet quando est procu-
rator constitutus ad renunciandum causa permu-
tationis tunc sufficeret re integra parti denuncia-
re: alioqui pars esset in dolo, si posteā expediret
permutationem. c. fi. de procur. in 6. Felin. in c. ex
parte decani, col. 8. ver. d. clem. i. de refcr.

5. Idem quando procurator esset constitutus ad
resignandum in favorem partis, illi enim erit de-
nunciandum, nam sua interest, & cum illo conve-
nuit. l. si cum mandasset ff. mand. gl. in verb. facie-
da, in d. cle. vna, & Philip. I. rob. in additio. ad loan.

Monach. in rub. de renuncia. lib. 6.

6. Idem si in procuratorio nullus est nominatus
procurator, nec collator sed coram quolibet po-
teftatem habete, vt tunc intimatio parti facta suf-
ficiat: alioqui dolus prodebet eidem, contra. c. se-
des. de refcr. & hoc etiā docet. d. Probus in d. rub.

de renunc.

7. Item si non licet collatori, vel procuratori in-
timare, forte quia pars iniuriosa detinetur: nā hoc
casu sufficeret etiam reuocatio parti intimata, vel
eriam secreta, vt afferit Bonifac. in d. cle. vna. facit.

l. quod te ff. si cert. pet. Nam quod per partē non
stat, illi nō est imputadū. l. i. iure. ff. de regulis iuris.

8. Praterea si procurator constitutus sit ad cōsen-
tiendum sententia, adjudicationis beneficij, pote-
rit fieri notificatio reuocationis parti: quia in iudi-

cialibus hæc sufficit. d. c. ex parte Decani. & c. 2.

de procur. in 6.

9. Imò etiam sufficeret denunciare notario, qui
iustumentū procuratorij recepit, antequam ex-

pediat, vt si posteā cōficiat instrumentum, & tradat

parti, tanquam falsarius puniri debet, quando qui-

de. in iam est reuocatus, & inhibitus per denuncia-

tionē, ne conficiat instrumentum. arg. l. si fundū.

Notario
quando in-

timatio re-

uocacionis

fieri possit.

C. de

C. de rei vend. doct. in l. contractus. de fide instrument. c. ex parte. vbi doct. de rescript.

Rescriptio 10. Interdum etiam non intimata reuocatio valet *quodammodo* ut quando procurator ad resignandum erat per *reuelatum*, metum constitutus. tex. in d. cle. vna. in verb. spōte. & ibi. gl. & doct. Ioā. de Selua in tract. de benef. in 3. part. q. 16.

11. Vel quando constituens mortuus est tunc per mortem fit reuocatio, quae quidem etiam non intimata valet, quia non est, qui possit intimare. Fel. in d. c. ex parte, col. 10. vers. fallit. & 8. Nam mors omnia soluit. §. deinceps, in auth. de nupt. colla. 4. & mandatum morte mandantis expirat. l. mandatum. Cod. mand. l. eius. ff. si certum petatur.

Rescriptio 12. Etiam si ageretur de pra*dictio* folius reuocatio *intima* cantis, nihilominus valebit reuocatio, licet nō in *valer in timata*: vt si procurator constitutus ad acceptandum & resignandum reuocetur, valebit reuocatio, adeo vt ille posthac acceptare non possit, nec beneficium acquirere. c. fi. de procur. in 6. Bald. in leg. si mandasssem. in repet. ff. mand.

13. Idem dicunt si constitutus esset procurator ad præsentandum, vel eligendum, vt tūc sufficiat reuocatio, etiam non denunciata: q. hic procurator nō habet amplius potestatem. d. c. fi. de proc. lib. 6.

14. Sed contrarium est verius: nam valet collatio vicarij facta, antequām ipsi vicario notificata sit reuocatio. l. si forte. ff. de officio præsid. Ludouic. sing. 57. fuit quæstio, scripsi supra plenē de his vivariis: & idem erit in præsentatione & electione in casibus permisiss. c. penult. de elect. in 6.

*Intimatio reuocatio-
ni quomo-
do fieri de-
bet.*

15. Ultimò ista reuocationis intimatio debet fieri coram notario & duobus testibus, aut corā duobus notariis, clem. causam. de electio. dixi in tract. nomi. q. 14. nō refert autem an fiat à notariis Apostolicis, vel Regiis, cùm non inueniatur prohibi- tum vt scripsi in tract. de liter. obl. art. 2. alia videre licet in d. Concord. Francia. in tit. de subla. clem. literis. vbi abundantius scripsi: ad alia pergere nos oportet.

De causis reuocationem irritantibus, & primo de dolo.

*Invent. par-
ti dolis in
reignatione
non in-
tendente.*

Nunc videamus, quibus ex caussis reuocatione possit annullari: primo ratio ne doli annullatur, qui frequenter in his resignationibꝫ interuenire solet, aut fraus, vis, metus vel simonia, & quandoque ista simul: ideo in resignatione antequām recipiatur, partes iurare debent ista, vel aliquid istorum non interuenisse. c. super hoc. de renunc. vnde si committatur alicui, vt recipiat resignatio ē, solet ad scribi haec clausula. Attenteq. prouideas, quod in resignatione prædicta dolus, vis, metus, aut aliqua simoniaca labes non interuenient, &c. vt patet in reg. cancell. Inno. 38. & si interuenierit, non debet pars diffiteri, aut contrarium iurare.

2. Alioqui collatio illi facta non valet tanquam periuio iam facto per c. 2. de rescr. & c. tua nos. I. de iure iur. prout tamen scripsi in tract. de pacific. possess. in 4. limit. & hodie admodum paucæ interueniunt resignationes, quæ saltem alterum istorum non includant.

3. Præterea non vult Papa valere resignationem, puram dolo malo factam, vt quæ non est simplex at dolosa: vnde dicit. §. in c. pen. de his quæ vi metuſe caus. fiunt. secundum canonem siue vi, siue metu, siue dolo quis renūciet rei suæ, subuenietur ei contra omnem possessorem, per c. reintegrāda. 3. q. 1. & q. 2. c. cùm ecclesia. & seq. facit. l. eum qui. ff. de inoffi. test. non erit tamen ipso iure nulla reuocatio secundum doct. sed annullanda.

4. Verūnū quia dolus annullat alios actus reguliter, quando præbet actui causam. l. & eleganter. ff. de dolo, & istos actus non inuenio à lege exceptos, ergo continebuntur sub regula, maximè q. a in his beneficialibus bona fides, & non dolus interuenire debet. c. cùm dilectus. de elect. licet hodie longè aliter accidat: & quia liber omnino cōfensus requiritur in resignatione. c. super hoc, de renunc. Sed vis, metus, aut dolus interueniens excludit hunc liberum consensum, ergo, &c. l. si mulier. §. si metu. ff. quod metus causa: vnde Prou. 14. scribitur, *Filio doloso nil erit boni*: & sic renunciatio dolosa non erit bona, nec fructum afferet doloso.

5. Adhæc ius canonum abhorret præcipue virtutum ingressum. c. 1. & per totum, de eo qui mititur in poss. in 6. sed non potest esse deterior ingressus quam dolosus, ideo recipi non debet. Nam iure consult. ait, in l. i. ff. de doli except. quod ideo hanc exceptionem doli prætor proposit, ne cui dolus suus per occasionem iuris ciuilis contra naturalem æquitatem prosit.

6. Nec refragatur, quod dolus non vitiat in spiritualibus, vt pote si quis dolo inductus fuerit ad ingredientium religionem. c. constitut. 10. q. 3. resp. non videtur deceptus, qui prouocatur ad bonum & ad benefaciendum, id est dolo bonus est, qui non annullat actum, tamen res debent restituvi, vt ibi dicitur. Sed in beneficiis diuersum est: nam qui dolo beneficium aufert ab alio, remouet eum à seruicio Dei: quamobrem valere nō debet illa dolo facta resignatio.

7. Secus si dolo quem induceret ad acceptandum beneficium: valeret enim illa acceptatio, qua prouocatur ad seruendum Deo: secus si ad resignandum. Item resignatio non dicitur actus spiritualis, cùm potius sit à spiritualibus amotio, tenditq. aliò quam ad spirituale.

8. Minus obstat, q. dici solet dolus non vitiare matrimonium. c. ex parte, & c. dudum. de conuer. coniug. & q. bonum est argumētum de matrimonio carnali ad spirituale. capit. inter corporalia, de translat. episc. respi. verum esse, cùm est eadem ratio, sed longè diuersa est in matrimonio: nam in eo quis prouocatur ad acquirendum sibi, sed in resignatione ad relinquendum cogitur.

9. Adhæc in matrimonio licet quis dolo fuerit aggressus matrimonium, tamen ratu habetur in primo anno in quo canitur, *Exultate*. Item quia res nō est integra post cognitam virginem: sed post renunciationem nil rati habetur, imò magna afficitur penitentia resignans: Ideoque dolus iste, nec iure naturali, nec prætorio, nec canonico iurare potest illum cur resignatio emolumento cedit: vt

Dolus an.
in spirituali-
bus vitiat.

etiam docet Fortunius in tract. de ultimo fine iuris. num. 335. & seq.

10 Insuper mens Papæ non est conferre, si dolus interuenierit: ideo non valebit resignatio, nec Papæ prouisio ipsius deficiente voluntate: tum quia libe reptitia est prouisio cum dolus non sit expressus in ea: non iueabit ergo dolo prouisus, decreto, de pacificis possessoribus: vt scripsi. num. 155. per text. in c. i. 15. q. 6. vbi sic scribitur, Si quādō à fædotibus, & autoribus ecclesiæ, quædam scriptura quoquomodo per metum aut fraudem, aut per vim extortæ fuerint, vel vt se liberare possint, quounque ab eis conscriptæ, aut roborata fuerint ingenio ad nullum eis præiudicium, vel nocumentum valere censemus: & sic non præiudicat resignanti dolo inducto resignatio.

Littera Re-
gie non im-
petratur ad
annellādā
resignatio-
neni beneficii
ey dolo fa-
llam.

11 Et quia dolus consentum excludit, teste Pan. in c. cum dilectus, in fin. de his quæ vi metu sive caus. fiunt & ibi gl. dicit coram episcopo suo restitutio- nem hanc posse peti. Nec impetrari solent Regie litteræ in hoc regno ad infringendum huiusmodi resignationem dolo factam: vt scripsi Arestum in tract. de pacific. possess. num. 157.

12 Tamen si quis agat possessorio: & opponatur resignatio, replicabitur de dolo & tunc poterunt impetrari litteræ Regie directæ iudici: quod si cōfiteretur resignationem dolo factam, non obstante resig- natione, & non habita ratione ad illam, ius ad ministrum partibus: & tunc iudex, si constere ei de dolosa resignatione, manu tenebit resonantem, non obstante sua resignatione: vel restituet eidem possessionem, si eam amiserat per remedium re-integranda possessionis: & sic non conceduntur litteræ ad resignationem rescindendam, vt iudicio rescissorio agatur: sed si possessorium intentetur, impetrari litteræ possint, quod non habeatur ratio ad resignationem metu vel dolo, seu vi factam, quod notes.

De vi in resignationibus exhibita.

*Spoliati re-
signatio no
valeat.*

Sicut olet etiam addi in resignationibus, ne vis interueniat. Nam si spoliatus beneficio resigner illud per vim, non valebit resignatione: nec præsumitur, quæ sponte resigner spoliatus. c. sollicitè, de restit. spo. & Do. de Rota 216. nota q. existenti, in antiq. [sub tit. de ref. dec. 38.] & quæ vi vel metu fiunt rata. non habet prætor. l. i. ff. quod metus caußæ. siue prouisio subsecuta fuerit à Papa, siue ab alio quo-libet ordinario: cum eadem ratio videatur in omnibus collatoribꝫ, seu vis interuenierit, ab ipsifmet collatoribus, siue ab aliis. c. sciant. de electio. in 6. 2 Et sic iste, qui spoliatus renunciavit, etiam post collationem alteri factam poterit intētare remedium. c. reintegranda. 3. q. i. nec iudices audient detinentem beneficium, donec restituta fuerit possessione spolia. o. c. super hoc, de renunc.

*Casus in-
quibus res-
ignatio vi fa
cta proba-
tur.*

3 Limitatur quando spoliatus fuisset restitutus, & pacificam possessionem recuperasset: tūc Papa ad ipsius resignationē in forma gratiola potest istud beneficium conferre: nec requiritur in hac prouisione facere mentionem spoliationis, nec apponere clausulam vocatis vocandis, &c. quia restitutio

facit, ac si nūquām esset spoliatus, & in pristinum statum restituit. l. quod i minor. §. restitutio. ff. de mino. l. i. C. de sent. passis. & ita seruat Curia Rom. quia non est spoliatus qui tenet.

4 Secundō non procedit, quando hec resignatio coactè facta esset autoritate iudicis de causa cognoscētis, tūc quoque valeret. ca. accepta, de restitutio spoliorum. gl. & doct. in d. cap. sollicitè, quia tunc præsumptio iuris tollitur, & inducitur notorietas defectus proprietatis, teste Soc. in trac. fallent. regul. 378. & Barba. conf. 47. præclarè, col. vlt. in 2. vol. & videtur metus purgatus.

5 Poterit tamen iste si grauetur, appellare, & non obstante hac collatione facta, etiam a suo superiori licebit vim probare: quia persententiam non tollitur nisi præsumptio: vt per glos. & doct. in l. fin. ff. quod met. caussa.

6 Tertiò flectitur regula, si ante spoliationem resignasset tunc vel impedit quod minus valeat, vt dicit Lopus alleg. 13. quod est verum, si liberè secus si coactè vt suprà.

7 Quartò si quis etiam post spoliationem restitu- *Litteræ non*
*peccare respi-
ciunt po-
tegi reale-
ra.*
tioni cum iuramento, vel per pactum renunciaret
habebitur huismodi resignatio. gl. in c. super
hoc. in verb. resignationis. de renunciat. de Rota.
dec. 68. nota quod licet, [sub tit. de renun. dec. 3.] &
decis. 428. nota quid si spoliatus, [sub tit. de renun.
decis. 11. in antiq. & Soc. suprà in verb. spoliatio, &
Nicol. Milius in verb. renunciatio, in uiolabiliter
enim debet obseruari iuramentum, auth. Sacra-
menta. C. si aduersus vendit.

8 Poterit tamen hic resignans impetrare literas releuamenti ab hoc iuramento præhabita illius dispensatione: nam ea facilitate qua fuit ipolatus, iurauit vel promisit restitutio: non petere: quamobrem ei iuramentum, vel pactum nocere non debet vt dicit in simili. gl. & doct. de renunciante exceptioni non numeraræ pecunia cū iu-
ramento. in l. 3. C. de except. non num. pec. & Fel. in c. si cautio. de fid. instru. doct. in l. 2. C. de rescin. vend. scripsi in tract. de chirograph. recognitio. in ord. Regis in 1. tomo, tum quia pactum hoc vel iu-
ramento præberet materiam delinquendi. contra. l. conuenire. ff. de pac. dotal. sic docet Soc. in d. tract. Fallen. reg. 378. spoliat. & sic qui vi resignauit, post amissam possessionem ageret remedio reintegranda possessionis: de qua abunde scripsi. art. 5. gl. i. de sent. execu. in 1. tomo ord. Reg.

Derelegatione metu extorta.

1 **R**esignatio quoque metu facta solet *M. in facta*
annullari: nam quæ metu facta sunt, *resignatio*
rata non debent haberi. l. i. & perto-
rum. ff. quod metus caußæ, vnde in
resignationis bulla solet apponi, Proutio q. metus
interuenierit: quippe renunciatio metu facta non
valet, nec perdit beneficium sic resignans. c. super
hoc & c. Abbas. & c. ad aures. de his que vi metu
ve caußæ fiunt. de Rota. decif. 203. nota quod resi-
gnatio. in antiq. Henr. Boic. in c. quod in dubiis. de
renun. & Fortu. in tract. de vlt. fi. nu. 275. dicit hanc
renunciationem metu factam nullam, & Barba.
conf. 30. bene etenim, in 3. vol.

Intellige

De simonia in resignatione.

247

Metus p. 2 Intellige etiam si facta fuerit metu parentum, aut consanguineorum. c. sciant de electione, in 6. id est metus ab ipsis collatoribus processerit, clement. multorum, de poenis. l. i. & l. sequent. ff. de liberali causa. Rota dec. 463. dubitatatur, in nouis. [subti. de renunc. deci. 7.] & Alexander celsilio nonage simonono, in casu, coluna tertia, in tertio volumi ne. n. decim. Pet. Paris. c. 66. renunciatio. in 4. vol.

Vexantes cōf. 3 Et isti sunt excommunicati vexantes consanguineos clericorum, etiam laicos, propter clericos. d. ca. sciant. de elect. in 6. vbi multa addidi.

4 Ideo poterit agi vel vendicatione ad beneficium sic metu resighatum, vel possessorio recuperandæ. gl. in §. ad tollendas. in verb. liberè, de elect. in prag. quia licet resignans sponte. ius suum amittat, & possessionem. c. inter iuncta. glo. de præb. se- cuss tamen est in eo, qui coacte, vel per metum re signat. gl. in ca. notificasti. 33. quæst. Panorm. in ca. maiores. in fin. de baptism. & in c. cum locum. de sponsal. Ale. conf. 98. q. o. iam. col. 2. vol. 3. & confi. seq. Nam quæ metus causa gesta sunt, rata non debet haber. l. i. & seq. ff. quod met. causa.

Praxis an- 5 Quamobrem in hoc regno Fraciæ possumus petere coram iudicibus ecclesiasticis annullari ta- *nellandi re* lem resignationem: vt quidam asserunt in dict. ca. *mēnsa fācīt*. Abbas, & de Rota dec. 374. Fuit dubitatum, in nouis. [sub tit. de renuncia. decif. 5.] siue nullam pro nunciari, & declarari. Nam quoad effectum nulla dici potest, vt scribit Aufret. in decif. Tholosa. q. 285. vide Albert. Bru. conf. 82. super difficultate, in ter. conf. Feud.

6 Vel si agatur possessorio reintegrandæ & ap ponatur resignatio, probabitur metus: & non obstante resignatione iudex in possessione restituet resig nante, vt suprà dixi de dolo. [Vel si quidam magna curialis te prosequatur vt resiges, forte quia contulisti tibi hoc beneficium, procures vt illud in curia fecido resiges in fauorem amici tui, & postea resig nare poteris ad petitionem illius poteris vel impetres tuo nomine, & in signatura dicas renunciando primo titulo, si opus sit, vel quatenus erit opus, & postea si cogaris resig nare dices te resig nare ius quid ex tali collatione habuisti tantum: & postea poteris prosequi & te defendere ex noua impetracione. Ista dico vt malorum malitia eu das. Et metus regis probatur per literas regis, quibus mādabatur episcopum Astensem relegari, & ab officio suspendi, nisi resig naret, vt plenè probat Carol. Ruinus conf. 121. quia principalis, in 4. vol. vbi etiam concludit renunciationem nullam.]

Purgatus 7 Cessabit tamen restitutio, quādo purgatus est metus postea per consensum liberum: at nūquam do datur, censetur purgatus eadem causa durante & sub si stente: vt asserit Baldus in l. secunda. C. quod metus causa, & doctores in l. interpositas, de trāfact. C. Decius conf. 219. viso punto, scripsi abundè in tract. de rescis. contract. in glof. 22. in 2. tomo const. Regiar. & quomodo purgetur metus scribit Pet. Paris. conf. 135. Ioannes. col. 1. & seq. in 4. vol.

Metus ca- 8 Addo quoque restituendam esse ecclesiā spo dens in con fiantem vi- rū inspi- ciatur.

stantem virum. c. ad audientiā: de his quæ vi metūs causa sunt. l. metum. t. ff. eodem. ita consuluit Calder. conf. i. rubr. de renunc.

9 Et dicitur cadere in constantē virum, vt cum est metus mortis, verberū, aut cruciat corporis c. i. quid metus causa. l. 3. ff. eodem. Sic metu ac ciendum Labeo ait, nō quemlibet timorem, sed maioris mali: nec timorem infamiae contineri Pe dius dicit in 1. 4. & 6. ff. eodem.

10 Iustus igitur metus requiritur, id est probabili & nō leuis. c. f. de app. Deci. in l. omnibus causis pro facto accipitur id in quo quis alium perhorre scit, quo minus fiat. ff. de reg. iur.

11 Et multas phrasēs huius dictionis, iusta, exposci in l. iusta. ff. de verb. sign. & ideo p. qualitate perso na considerandus, & indicandus est metus, an sit iustus necne. c. i. eodem. quia in meticulous, & sensibus, & literatis minor metu sufficeret, quam in aliis militari b. viris. arg. l. quæ sub cōditione. ff. de cōditione. inst. & in mulieribus minor quoque sufficit metus. c. causam matrimonij, de offi. deleg. c. cum locū. de spons. Corset. in sing. incipiēt metus.

12 Idem in dolo iudicandum est, vt non omnis dolus annulet actum, & contractum: sed talis dolus, qui etiam caderet in prudentem & sagacē virū: vt docet Bal. in rub. C. de rescind. vend. & in verbō metus, in margari. & Alex. in additio. ad Barzo. in l. & eleganter. ff. de dolo. vt refert Hippolyt. singul. 407. non omnis metus, quod ibidem dicit se exercuisse proximis diebus in causa nō leui, & obtinuisse licet haberet durum aduersarium.

De simonia in resignatione.

1 *Resignatio* Nuper in hoc rescripto clausulatalis apponitur, Attētē prouideas, quod si simoniaca monia prauitas nō interueniat, aut in velet alia pachio illicita: Nam renunciatio in preinā beneficij simoniaca non valet, etiam (vt dicunt) in iuri. resignā. priu. iudicium resignantis, nec collatio, c. super hoc, in gl. pecuniā. de renun. Innoc. in cap. cū vniuersorum, de rerum permutatio. Archid. in c. ordinationes, i. q. i. de Rot. decif. 236. in antiqu. sub tit. de renunc. decif. 7.] Nicol. Milius in repertorio, in verb. renunciatio. q. 4. & ista est communis ferē sententia quam in frā reiicio.

2 Tamen ille qui per simoniā resig nauit, quia deliquit, nō poterit illud beneficium ita resig natū & collatiū repetere, nec ille qui simoniaca adeptus est retinere, per glo. & doct. in capitul. cōstitutus, de transactio. Innocent. in d. cap. cū vniuersorum. Cardin. in capit. super. col. 2. in 5. opposi. multa scripsit Ioan. Nacler. in suo tract. de simon. & ibi quoque scripsi in addit. sic consuluit Guido Papæ conf. 172. frater Hugo.

3 Quinimō potest eam resignationem superior admittere simpliciter, & tertio illud beneficium conferre: vt consuluit Domin. conf. 125. dubia in prima quæst. sequitur Staphil. in tract. de literis gratiā, rubric. de variis mod. vacatio. versiculo puto tamen.

4 Alioqui simoniaco faueretur, si beneficium, q. per simoniā resig nauit, repetere licet: quod nequaquam est faciendum, in malitiis eorū ob tur.

uiandū l. in fundo. ff. de rei vindic ca. sedes. de rescript. ne scilicet crimina remaneant impunita in maximum Reipub. detrimentum l. ita vulneratus. ff. ad leg. Aquili. c. vt famae de sent. excomm.

5 Cuius sententia videtur esse Dominus Tiraquellus in tracta de retractu municip. §. 26. glos. 2. num. 10. quia licet non valeat renunciatio, tamen obtinet vim pacti taciti, ne amplius hoc repeatat, cui renunciauit. c. quam periculorum. 7. q. i. ibi vide alia per eum adducta.

6 Hactenus, lector beneuole, secutus fui cōmūnem super his sententiam, multis probata ratio-
nibus: quamvis iuriū interpres super hoc varij fuerint, videlicet an simoniacus sibi ipso iure priua-
tus necne sed vt altius ista repeatā, notandum est,
quod si iura Decretorū inspiciamus, dicemus pri-
uationem necessariam, in ca. prelbyter, ibi priue-
tur i. q. 1. & in Decret. etiam in occulto simoniaco
sententia definitiua depositionis requirebatur, in
c. a. de confessis & in c. infinitatum. de simo.

*Simonia-
eus ipso in-
re beneficio
priuatis.*

7 Sed vt omnia breviter absoluum, arbitror di-
cendum habita iuris noui cōsideratione, simoni-
cum ipso iure priuatum beneficio, in quo simoniā
commisit. tex. est in extraua. cūm detestabile, de
fimo in communib. ibi per electiones verò, po-
stulationes, confirmationes, prouisiones, seu qual-
itas alias disputationes, quas simoniaca contigerit
labefieri, viribus omnino careant: in ecclesiis, mo-
nastris, dignitaribus, personatibus, officiis ecclē-
siasticis, & quibusvis beneficiis, aut aliquo eorum
cuīquam ius nullatenus acquiratur: nec inde fa-
ciat aliquis fructus suos, sed ad illorum omnium que
percepit restitutionem, sub animaꝝ suꝝ periculo
sit adstricetus.

8 Idem fuit statutum in concilio Cōstantien. in
hac verba, Electiones autē postulationes, confir-
matiōnes, & quatuor prouisiones simoniacę ecclē-
siarum, monasteriorum, dignitatum, personatum,
officiorum, & beneficiorū ecclēsiasticorum quo-
rumcūque deinceps facta nulle sunt ipso iure nul-
lumque per illas ius cuīquam acquiratur: nec pro-
moti, confirmati, aut prouisi faciant fructus suos:
sed ad illorum restitutionem tanquā iniquè abla-
ta percipientes teneantur. Statuentes insuper p̄
dantes & recipientes ipso facto sententiam excō-
municationis incutrant, etiam si Pontificali, aut
Cardinaliatus præfulgeant dignitate, &c.

*Convencio-
nalis etiam
ipso iure pri-
uat.*

9 Et quamvis extrauag. cūm detestabile, intel-
ligat quidam doct. in simonia reali: videlicet cūm
aliquid datur, vt is sit priuatis, securus in simonia
conventionali: vt scribit Cassador, in decis. 5, de
const. Sed in concilio Constantien. nil dicitur de
datione quo ad priuationem, sed quō ad excom-
municationem sic, verū ipso iure annullat pro-
uisiones, vulcū nullum ius acquiri per illas.

10 Ergo si fuerit conventionalis simonia, sive rea-
lis, collatio facta ipso iure est nulla: resignatio quo-
que simoniaca tenet in præiudicium resignantis,
etiam si clausula fuerit in ea, non alteri, nec aliis,
&c. quia is resignans non est vsus concessionē iu-
ris cle. vna. de ferum perau. ideo nec poterit ad
suū redire beneficium, quod ex suo delicto ami-

fit, alioqui delictum nō puniretur: vt superius scri-
psi. vide Petr. Paris. conf. 135. Ioapnes. in fi. vol. 4.

11 Ex quo infertur, quod hodie beneficia simonia *Beneficii si*
corū ipso iure vacant, & possunt impetrari etiam *monacorū*
absque alia declaratione, quæ fieri poterit post im-*impetrari*
petrationem, per c. cūm secundum leges, de ha-*pullum.*
ret. in 6. Sed in hoc regno raro fit declaratio: nam
his casibus, quibus est ipso iure priuatio, post ha-
bitacum collationem à Papā seu ordinario, impetrā-
tur litera laiñx, & nouitatis super possessorio: vt
scripti in const. Regii, tit. de caussis possēt. bene-
ficij. in 3. tomo commenta.

12 Prætereā quo ad hanc priuationē non fit dif-
ferentia inter notorium simoniacum, & aliū, con-
tra quem probata est simoniā: semper enim pro-
bata simoniā priuat ipso iure, & simoniacus est ex-
communicatus, vt suprā: immo patet simoniacos ve-
luti primos & præcipios hæreticos ab omnibus *Simoniaci*
fidelibus respūndos, & si cōmoniti non resipue-*dictiūr ha-*
rint, ab exteris id est laicis potestatibus opprimē-*reū.*

dos: omnia enim criminā ad cōparationē simoni-
a & hæresis quasi pro nihilo reputantur. c. fi. i. q. 7.

13 Licit fiat differentia quo ad depositionem ab *Differencie*
officio, quia occultus nō deponitur, notori⁹ sic. ca. *inter occul-*
2. de confessis. c. insinuatum. de simo. etiam fit dif-*tū & pub-*
ferētia quo ad absolutionē & rehabilitationē, que *cum simoni-*
facilior est in occulto, quām notorio simoniaco, in
foro conscientiā & ab occulto minor datur taxatio & cōpositio: vt sepius vidi, sed non fit differētia
quō ad priuationem. [Ita tamen simonia nō pri-
uat beneficiis, quibus simoniā non commisit, &
quæ habebat ante simoniā, sed est opus priuatio-
ne, quia in eo, in quo quis deliquit, in eo puniri
debet. c. postulasti, vbi plenē scripti. de cleric. ex-
com. mi. & non debet dupli cōpēna puniri. c. at si
clericī. in fin. de iud. & de hoc videtur text. in c. si
cōpromissariis. in fi. de elect. in 6. Et ideo nō valet
de his impetratio facta ante priuationem, immo ea
poterit resigñare ante priuationē, & interim Papa
super illis poterit dispēsare cum eo vt ea retineat,
sed sine dispensatione illa retinere non potest.]

14 Collatio quoque simoniaco facta nulla est, nē-*Collatio si-*
pe eo ipso, quod quis conuenit super beneficio & *monaco fa-*
committit hoc crimen, est excommunicatus, tam *la est nul-*
per extraua. cūm detestabile, quām per constitutio-
nem editam in concilio Cōstant, ob id collatio il-
li facta nō valet. c. postulasti. de cleric. excom-
municat. ministrat. Ideoque beneficium illud potest
impetrari. [Panorm. in cap. cum vniuersorum. vlt.
no. de rerum permuta.]

15 Ultimū simoniacus ad restitutionem fructuum *Fructus re-*
omnium tenetur, etiam si ecclesiæ seruierit, quia *fluit simo-*
tanquā fur & latro non est ingressus per ostium: *nacus.*
vt est in Euang. & alia scripti in addition. ad Io.
Naucleri. in tract. de simon. quæ sunt notanda, ve-
luti parum hactenus discussa.

16 Et sic ista quatuor annullant puram renūcia-
tionē, saltem quō ad effectum, vt illi, qui vi, metu
aut dolo resignavit, subueniatur: inēqualitas tamē
fructuum beneficiorū non annullat permutatio-
nē: vt docent Ioan. Monach. Andr. & alij, in capit.
vno, de rerū permutat. lib. 6. sic consulant. Bertrād.
conf.

De simonia in resignatione.

249

conf.3ii. etiam in 2.vol. ex prima editio.

*Diligentia
tacit pro
vexatione
remanens.*

17 Nota perpetuò, quod non potest dari pecunia vel aliud temporale pro beneficio consequendo, & acquirendo etiam si datur pro vexatione redimeenda. c.ad aures. &c. Matthæus. de simo. c. significasti, de elect. licet redimere vexationem non sit contra bonos mores. l. Athletas. in f. ff. de his qui not. inf. vbi Angel. & Innoc. in d. cap. ad aures. & Imol. in c. super eo. de transact.

18 Pro iure autem quæsito, tuendo, & retinendo licet in sequentibus casibus. Primus est quando is qui vult redimere vexationem haberet bonum ius, & certum, secus si dubium, text. in c. dilectus. i. de simo. cap. nullus. i. q. i. Panor. in ca. cum pridem de pac. & Felin. in d. c. dilectus. i. de simo.

19 Certum ius habere dicitur, si a consultoribus ei consultum fuerit ius suum esse praecipuum, leg. cum quem. ff. de iud. c. illis enim credendu est. l. si chorus. ff. de leg. 3.

20 Secundò quando is, cum quo litigarem, esset calumnia si persona valde potens contra quam vix, aut nunquam vexatione possem victoriam obtinere, Panorm. & Felin. in d. redimere li. c. dilectus, tunc mihi cedendum est. Ideo melius est, vt quicquam vexationis redimenda causa recipiam, quia potentioribus pares esse non possimus. l. 3. ff. de aliena. iu.

21 Idem dicere, si non esset potens in diuitiis, sed fauore, aut calumniarum plenus tunc etiam esset licitum redimere vexationem, etiam quando pecuniam, vel recipiendo. gl. in c. dilectus. i.

*Modicum
pro vexa-
tione dari
vel accipi
potest.*

22 Tertiò quando modicum daretur, vt pote pro bullis, aut expensis factis in illis consequendis, aut pro collatione ab ordinario facta: & tunc etiā poterit dari pecunia collationis. gl. sing. in c. super hoc in verb. pecunie, de renū. & ibi eam sequitur Imol. & Fel. in d. c. dilectus. i. de simo. quia de modo tunc non curatur. l. scio. ff. de rest. in integr. c. ad q. de simo. que tamē gl. videat dicere contrarium.

*Vexans re-
cipiendo pe-
cumnam pec-
cat.*

23 Quartò notandum est, quod licet dans pecuniam in casu permisso pro vexatione redimenda non peccet: tamen is qui sic recipit peccat, & est simoniacus, & dictam pecuniam restituere tenetur. arg. l. & generaliter. §. vlt. ff. de calū. Host. in d. cap. dilectus. quem refert & sequitur Angel. de Clauaf. in sua summa. in verb. simonia. in 2. num. 10. & seq. nisi putet ius suum verum & bonum in principio, & posteā iusto errore ductus cōponat: vt doct. no. in c. cum pridem. de pacis.

*Pro irre-
tiendo qua-
do liceret
quocquam
avixerit.*

24 Quintò pro possessione acquirenda, & pro iure meo tuendo, liceret etiā dare & in casibus praemissis, vbi iniuste à potestate quis opprimeretur, & il lam facile non posset consequi, alia non: vt dicit Innoc. in c. ad aures, de simo. alioqui si simpliciter esset prouisum dare pro prouisione beneficij, fieret fraus legi, quia nunquam datur pro beneficio, sed pro possessione, & sic nunquam committeretur simonia, quod est absurdum: ideotutius est cum vi re dimere vexationem, & dare pecuniā, q. hoc facias cum Papæ beneplacito: & sola signatura sufficiet.

*Prouisus de
episcopatus
in benefi-
cia ante-*

25 Vidi præterea dubitari, an prouisus de episcopatus, vel abbatia, aut prioratu, beneficia conferre possit antequam possessione episcopatus, vel alte-

rius prælatoræ fuerit adeptus, aut quis illa conferre vel interim ad ea præsentare valeat. Et super *de ipsam pos-
sessione con-
ferre posse.*

26 Primus, est quando episcopatus vel abbatia vacat per mortem, vel priuationem: tunc simulatque prouisum est alicui de tali prælatura, poterit prouisus cōferre beneficia ad prælature collationē pertinentia. c. nosti. c. transmissam, de elec. vbi statim post confirmationē potest electus cōferre: ergo & prouisus à Papa quandoquidē prouisio habet vim electionis, & confirmationis. doct. in cap. cūm olim, de cauf. pos. Pan. in d. c. nosti, in vlt. not. quia domino licet rem suā capere, & illius fructus, teste Innocen. in c. querelam, de elect. Refert Panor. in dict. c. transmissam. col. vltim. & in puris incorporalibus sufficit habere ius Innoc. in ca. cum. nostris. col. penult. de concess. præb. referat Bal. in l. fi. colum. penult. C. de edict. Diui Adria. tollend. probatur in ca. si tibi absenti, de præb. libr. 6. vnde patronus poterit præsentare antequam sit missus in possessionem hereditatis: vt docet Bal. in fin. & Roc. Curtius in tract. iuris patron. in verb. ipse vel is, q. ii. vbi etiam ait sufficere institutionē ad hoc, vt quis habeat plenū ius, licet non apprehenderit possessionem. c. super his, de accusa. Panor. in cap. quod autem, in oppos. coatra tex. de iurepatron.

27 Secundus casus est, cum episcopatu vel abba- *Nous epi-
scopus vel
poterit nouus episcopus vel abbas cōferre, donec
possessionem acceperit, alias esset priuare posses-
sorem sua possessione: quod non licet, etiā si iniu-
stè possideret. c. eum qui, de præb. in 6. ca. placuit.*

16. q. 6. c. auaritie, de elect. in 6. c. licet episcopus, de præ. eod. Aufrer. in decis. Tholof. q. 443. in fi. gl. in verb. promotus. §. censuit, de elect. in pragma.

28 Evidenter probatur, nam quandiu quis sustinetur in officio administrare potest, & conferre. c. p. fin. 8. q. 4. cap. ad probandū, de re iud. l. Barbarius. de offi. prætor. vnde excōmunicatus toleratus potest conferre, & præsentare, teste Innocen. in c. si tum. vere, in fi. de sentēt. excommunica. & Panor. in d. ca. ad probandum. col. 3. & is qui est in possessione præsentādī iuri præsentat. licet vere ius patronat ad alium spectet. c. consultationibus, de iurepatro.

29 Facit decisio iurisconsult. dicentis, meminisse oportebit, vsque in aduentum successoris, omnia debere pro consule agere, cum si unus proconsulatus: & utilitas prouinciarum exigat esse aliquē per quem negotia sua prouinciales explicitent leg. meminisse. ff. de offic. proconsul. ita quoque decebit prælatum resignantem administrare, donec alter nouus veniat tractatus negotia ecclesiæ.

30 Confirmatur per Imperatorem his verbis, Non *Processus an-
te successo-
ris aduentū
admini-
strati.*

est possibile, neque portabile omnino sine indice relinqui prouinciam. §. fi. in aut. de administr. col. 7. Sic non decet ecclesiam Dei prælati manere destitutam, & c. ne interim gregem dominicum, lupus rapax inuadat. cap. ne pro defectu, de elect. Quemadmodum etiam præfetus Aegypti non prius deponebat imperium, quam successor esset Alexandriam ingressus, licet in prouinciam venerit. l. vna. ff. de offi. præfect. Augustal.

31 Tertius casus est. Quod resignans poterit conferre, donec bulle prouisionis fuerint eidē intima tæ, nouisque prælatus fidelitatē, si quā debet & egi præstiterit, & possessorē acceperit extraag. iniunctæ de elect. in cōmunitib, quo loco prohibet Papa, ne quis ante receptionem literarū, administrationem bonorum accipiant, & sub verbo bonorum beneficia comprehenduntur, capitu. i. de præbend. scripti in l. bonorū. i. ff. de verbis. significativa. interdicitq; Papa in d. extraag. ne qui recipiant istos prouisos sine literis: alias recipiētes canonici vel alij suspēti sunt à perceptione beneficiorū, donec gratiā habuerint à Papa: præterea q; gestū est ante literarum receptionem est irritū, & sic oēs beneficiorū collationes: vbi ibi scribitur,

*Preses ad
iudex ante
successoris
notitia eo
gnoscit.*

32 Præterea si præses prouinciae manumisserit, vel tutorē debet rit, priusquam agnouerit successorem adiunxisse, erunt & hæc rata. l. si forte. ff. de offi præsid. ita quicquid prælatus resignās egerit, firmum, & ratum habebitur usque ad aduentum successoris & quoisque bullæ fuerint ei ostendit.

33 Accedit quod iudex potest exercere iurisdictionem quatenus venerit successor, etiā ultra tēpus officij. l. meminisse. ff. de offic. præsid. & illius temporis solita stipendia cōsequetur. d. §. fi. in authent. de admi. colla. 7. approbat Ludovic. Roma. singul. 390. lex meminisse. Sic dicendum videtur in prælato, qui licet constituerit procuratores ad resignandum, tamē potuit Papa non admittere, vel eum, in cuius favorem resignatum fuerat, multis modis repellere.

*Collatio vicary revo-
cati valeat:*

34 Item valet collatio facta per vicarium Abbatis, vele episcopi, ante scientiā reuocationis, per d. l. si forte, decidit Rom. sing. 57. fuit questio Rome, & singul. 366. quod l. si forte haberet locum in beneficiis, allegat gl. in l. Tribunus. ff. de test. mil. l. s. in l. more maiorum. nu. 8. ff. de iuris. omn. iud.

*Gesta per
legatum re-
vocati va-
lent.*

35 Consuluit etiam Calderin. conf. 4. de offic. legari, quod valent gesta per legatum à Papa in publico consistorio ante notitiā reuocationis, per c. audita, vbi doct. de restit. spoliat. c. i. vers. ex parte, de concess. præbend. lib. 6.

*Potestas co-
ferendi non
auferitur an
ten notitiam.*

36 Adhac si Papa mādet episcopo, vel alicui prouideat, inhibendo ne alij conferat. non tamē ei tollitur potestas alij conferendi ante notificatum sibi tale mandatum. c. dilectus. 2. de præb. c. tibi, & c. duobus, de rescrip. in 6. c. si capitulo, de concess. præb. eodem, multo minus in reuocatione tacita censebitur reuocata potestas à prælato antiquo prouidendo scilicet alteri, nisi quoque fuerint illi notificata bullæ & literæ prouisionis: alioqui frusta esse inuenta mandatorum præsentatio.

*Ignorantia
revocatio-
nis presu-
muntur.*

37 Et in dubio præsumitur reuocationis ignorantia. l. verius. ff. de probatio. regul. præsumitur, de regul. iur. in 6. Fel. in c. cæterū, col. 8. vers. valet processus, de rescript. & Rota decif. 459. circa tertium dubium, in not. [sub titul. de concessio. præbend. decif. 21.] & in additionib. ad Rom. d. singular. 56.

38 Item valet sententiā à iudicibus reuocatis lata ante notitiā reuocationis. c. audita, de restit. spoliator. vbi Panor. & alij. Bal. in l. i. in fi. C. vt lite pend. ac in l. mandatum. col. 5. nu. 17. & seq. manda.

Fel. abundē in dict. c. cæterū.

39 Quinimò licet prouisus per Papam rectè fuerit certioratus de sua prouisione, non tanq; ei licebit administrare quicquid de bonis prælaturæ, nisi prius habuerit literas Apostolicas. hoc probat c. su per eo. 2. in fi. ibi, cōtigerit literas recepisse, de appella. Panor. in c. qualiter. not. i. de elect. vbi refert se fecisse hoc obseruari: nam quidam prouisus curia Rom. volebat post prouisionem constituere vicarium: dixi hoc facere non potuisse antequam receperit bullas, quæ non sunt de substantia prouisionis, sed probationis: vt per doct. in p̄c̄m. exti & rubric. de consti. scripti in §. primo, in verb. literas, de manda. Apostolicis, in Concordat.

40 Itidem quod ad resignantem nō sufficit, quod ipse sciat literas Romæ esse expeditas, nisi fuerint etiam ei intimatae & præsentatae: nā debet esse ei notū ut resignanti, sicut dicimus notum iudici, vt iudici. l. hæc autem, §. non defendi. ff. quib. ex caus. in possess. ear. Bar. in l. multū, circa fi. de cōditiōnib. & demonstra. Cardi. in clem. quia contingit, in 3. oppof. de religios. domib. potest enim aliquid esse notorium nec tamen iudici notum. c. de manifesta. in fi. 2. q. i. c. si duobus, de appell. consuluit. Dec. conf. 295. in causa, col. 2. nu. 5.

41 Adhac licet pars sciat resignationem admissā nescit tamen an pars acceptauerit, vel an vt velit literis, & prouisione sibi facta: ideo quoq; fuerit ei intimatū poterit recipere fructus, & alia facere tanquam verus prælatus: vt docet Philip. Franc. in cap. vt nostrū, vers. hoc tamen, col. 4. de appellat. vbi etiam dicit valere sententiā iudicis reuocati, antequam aliquis intimauerit ei literas reuocationis: quia prius scire non præsumitur, an pars illis vt velit.

42 Imò reuocatio videtur habere tacitam conditionem, nempe si fuerit intimata, arg. l. quia absēti. ff. de acquir. posse. vbi qui absēti seruo scribit, vt in libertate moretur, non eam mentem habet, vt statim serui possessionem dimittere, sed magis destinationē suam in id tempus conferre, quo seruus certior factus erit. Decius cōfī. 295. in causa, col. penult.

43 Non me mouet, quod per resignationem quis sit priuatus & possessione, & iure, id est titulo, c. inter iuncta glof. de præb. c. vno, vbi doct. de rerū permutat. in 6. quia hoc intelligitur de possessione iuriis quā perdit resignans, teste Innocent. in c. quod in dubiis, de rerū permulta. secus in possessione naturali. cui potest incubere, donec scierit præfatā resignationem admissam: imò si ista possessione, quam post resignationem habet, spoliaretur, veniret restituendus: vt docet idem Innocent. in cap. super hoc, de renunc. Rota, decif. 158. licet reus, in no. sub tit. de renuncia. dec. 1. & sic interim & præsentare licebit, & cōferre. [Facit quod dicit gl. in verbo vacantiū, in extra, susceptione sede vacante, in extra, communib. vbi dicitur in cessione, depositione & aliis, licet perdatur ius, non tamē ipsa possessio naturalis, nisi per sententiam declaretur, vel habeatur pro derelicto, factō vel verbo.

44 Quartus casus Cardinalis habens indultum à Papa

*Provisus
certioratus
non potest
cōfīrre, nec
vincari cum
iustitia.*

*Resignans
bulla in-
tima
mar debet.*

*Resignans
quando iure
& posses-
sione sit priu-
mus.*

*Indultum
Cardinalis
en exten-
datur ad
episcopatu-
m de novo ac-
quisitum.*

à Papa, ut nullus possit conferre beneficia ad suā collationem spectantia, nō poterit vti illo indulto in beneficiis episcopatus, cuius nō accepit possessio[n]em: ideōque Papæ legatus interim, vel alius poterit conferre beneficia ad episcopatum spectantia ante possessio[n]is adep[tion]em: vt consuluit de Ripa li.2.de rescript.c.31.queritur, allegans Di-nūm in regu.r. de regul.iur.in 6. & Archidiac.in c. eum qui de præb.eod. & Ancha.in regul.sine pos- sessione, de reg.iur.eo. quia prælatus debet accipere possessionē antequām administret, & ante adeptam possessionē conferre non debet in præjudiciū illius qui est in possessione prælatorū. Innoc. in c. in literis, de resti.spoliat.Panorm.in ca.transmissum, per c.licet episcopus, de præb.in 6.

45 Ita quoque si Cardinalis resignauerit, vt si poterit suo indulto in beneficiis vacantiibus, quoisque bullæ Abbatiarum vel Episcopatu[m] quos resignauit, sibi fuerint intimatæ: & resignatarius in possessionem missus Episcopatus vel abbatiae de nouo collatæ.

*Cofuerendo
eguis pos-
sessor an-
te admini-
stracionem
accipitiva
li.*

46 Quintus casus est, vbi cōsuetudo viget, vt quis possessionē accipiat, antequām administret, tunc non licebit conferre, vel alia facere ante possessionem adeptam, si quidem valet talis cōsuetudo. Pa. adhæc, & c. vt nostrum, de officio Archid.alioqui frustra inducta esset installatio, & in possessionem missio si non obseruaretur: c. si quis ordinatus, cum seq.91.distinet.glos.in ver.promotus, in §.cēsunt, c. licet, de electio.in pragmatica probanda tamē hæc esset, nisi sit notaria.Ioan.de Selua in tract.de bene fice.in 1. parte, q.15.Francis.Marc.in decif.Delph.q. 49. in 2. parte decis.

*Admini-
stracione du-
rare tempo-
rum re-
signa-
tio[n]is
patu[m] an-
deputu[m] sit pos-
sessionem.
episcopu[m] cō-
signante ad-
ministratio[n]e
ritualium:
ritualium: igitur is antiquus prælatus, cūm sit in illa iusta possessione, quoisque venerit successor, poterit conferre: & præsentare, per c. cōsultationib[us], de iure patro.docet Ioan.de Selua in tract.de beneficis in 2. parte d.q.15.*

*Consuetudo
regni vi-
Episcopatu[m]
ante fideli-
tatem facta
non admini-
stret.*

48 Veruntamen licet in temporalibus lōga regni consuetudine seruetur quod prælatus non administret ante receptam possessionem, & factam Regi fidelitatem, & præstitū iuramentum: quandoquidem ea sunt in manu Regis, secus tamen in spiritualibus, nam statim atque fuit collatus Episcopatus spiritualia omnia suscipiuntur à Papa, & sic ab eo tempore, quo prouisus suscepit literas, poterit conferre, nisi cūm vacaret per resignationem: quia tunc in præiudicium resignantis existentis in possessionem, nō poterit nouus prælatus conferre, do nec adeptus sit possessionē sua ecclesia, & literas suā prouisionis receperit, secundum d.Extraug. In iuncta. ergo simulatque recepta sunt literæ, vel alicui est prouisum, dum nullus aliis sit in possessione episcopatus, poterit episcopus cōferre: Nempe hoc est fauorabile ecclesiis, vt earum enitetur di-

spendiosa vacatio.c. quām sit, de elect. in 6.Qui fauor cessat in rebus, qua iam habent commissariū & delegatum à Rege, qui interim administret. Ergo poterit episcopus per mortem prouisus statim atque nouerit suam prouisionem cōferre, vel presentare: quia tunc nullus fit præiudicium, & succurrit ecclesia vacanti: quod maximē est attendendum c.si Apostolica, de præbend. in 6. Item super simonia nullus præter Papam dispensare potest. c.nobis de simo.vbi plenē docto.

Ratione personæ & rei vitiatur resignatio[n].

1. **M**itra supradicta aduertendum est, q[ue] etiam renunciatio ex tribus maxime illegitimā redarguitur. Primo ratione personæ renunciantis, vt poterit minor est: qui non potest resignare. c.2. de etate & qualitate.Bened. in c.Rainutius, in verb. adiecta. nu.62. de testam.Si tamē renunciauerit, teneret celsio.glo. & doct. in c.ex parte, de resti.spolia. Sed si laetus fuerit dolo aduersariorum, restituetur.

2. Nam quamvis reputetur maior in beneficiis.ca.fin.de iudic.in 6.adhuc tamen restituitur is, qui maior reputatur, per glo. & doct. in l.vna.C. si de momenta, possell. fuer. appella. quam doct. ibi probant, & Alex.cōf.80.in caussa, col.1. in 7.vol.& ista est communis conclusio, secundū quam fuit iudicatum Burdegal. vt refert Boer. in dec. Burdegal. q.350. minor quatuordecim annorum: licet multitemenat contra, quos ibidem ipse refert.

3. Sed ego concluderē minorem restituendum, si causæ cognitione in hac renunciatione vel actu non interuenierit: quia sine curatore ipse non debet quicquam attentare. c. fin.de iudic.in 6. cūm non habeat plenam administrationem.c.2. de etate & qualitate. ideo simpliciter administram resignationem minoris dicere non valere quo ad effectū, sed posse restitui.

4. Verum si causæ cognitione corā superiorē interuenierit, & expediens fuisse pupillo dictū fuerit, tunc resignatio valebit: nec minor restitui poterit, quia deceptus non censetur: & ita videtur cōcludere Nicol. Milius in Repertorio, in verbo minor 14.annis: non enim videtur minor circumscriptus, si fuerit usus iure communī.l.fin.C. de integr. restit.

5. Ideo si cūm plura beneficia haberet, uno se exonerauerit, nequaquam videtur deceptus: vt concludit d. Probus in rub.de renuncia.col.2. in additio: ad Io. Monach. siquidem anus est intollerabile seruite duab[us] ecclesiis parochialibus, cūm sit ars artium regimen animarum.c. cūm sit, de etate & qualitate. [nisi ex uno vivere non posset, vt scripsi in l. ait prætor. ff. de minor.]

6. Et hanc restitutionem concedet Papa: nam soluere potest, qui & legavit. l. si pueræ, ff. de sponsal. vel eius legatus: tamen ordinarius sine alia impetratio poterit dictam renunciationem infringere cum cause cognitione: quia ipse ordinarius instituit, & destituit. capitul. cūm ex iuncto, de Hæretic. vel agenti possessione, vt supra dixi, & non obstante resignatione manutenebitur in possessione.

*Minor resi-
gnās an pos-
si & a que
restitui.*

Furiosus re- 7. *Furiosus quoque demens, vel amens resignare non possunt, quia consensum non habent, nisi forte dilucida haberet interwalla.* c. quamuis. 7. q. i. l. f. C. de cura. furio. l. furiosum. C. qui testa, facere possunt. l. in negotiis, ybi Deci. ff. de reg. juris.

Defectus nat. diu nō exprimatur i bullâ quia resignare cōceditur, 8. *Sed aliquando Papa concedit alicui facultatē resignandi sua beneficia, quæ nō poterat resignare, ut forte quia erant referuata, vel alias affecta, & tunc Papa concedit, etiam ut is coram ordinario possit resignare simpliciter, seu ex causa permutationis, in qua concessione non est opus facere mentionem, quod resignans patiatur defectū naturalium aut alias obstant, quia Papa non difficultus concessisset, si hoc fuisset expressum; atque satis Papa videtur certificatus, dicendo quæcunque beneficia obtines, aut in futurum obtinebis, permittimus resig-nare.*

9. *In modo contigeret in supplicatione hos defectus exprimi, nec tamen debent in bullâ concessione inseriri, nam quid impedit, ne daretur facultas resignandi, quæ tam exigua continent gratiam, non tamen vitabitur bullâ ex hac expressione.*

Laicus resi- 10. *Secundò ratione personæ in cuius manibus fit gnationem, irritabitur, ut si fiat in manibus laici, ca. non recipit, admonet. c. & quod in dubiis, de renúcia, vel si fiat in manu Abbatû, vel alterius inferioris ab Episcopo, qui renuntiationem permutationis cautia admittere nō potest. c. quæstum, de rerum permut. Io. Monach. in rub. de renunc. in 6. Item si Episcopus sit excommunicatus, vel suspensus, ipse nō poterit conferre. c. cum inter, de excep. Archium ca. nullus. 63. dist. c. cum dilectus, de consuetu. id est dicitum est ratione personæ eius, cum quo fit permutation, quia est laicus, vel excommunicatus. cap. cum adeo, de rescrip. ca. ex literis de transact. postulastis, de cleric. excom. m. vel alias inhabilis, ut scriptis tract. de pacific. posse. in iuncta. & in tit. de excom. non vitand. in concord.]*

Episcopa- 11. *Tertiò ratione rei iudicatur inutila renúcia coram tuis, vt si Episcopatus resignetur coram alio, quam. Papa est re-* cérā Papa. c. inter, & c. quanto, de trâla. Episcopi. signandus.

12. *Veli si quis renunciet iuri sanguinis, ex re eam renunciationem illegitimum cognoscemus. l. ius agnationis. ff. de pactis. l. iura sanguinis, de regul. iur. hoc docet Angel. Clauas. in verb. renunciatio.*

Literis non 13. *Item si ille cui proutsum est per consistorium cōficiâ an de monasterio, vel ecclesia, literis non cōfectis acquiratur cedat, vel moriatur, ex eius persona de noto per obitum, siue per cessionem expedientur bullæ: quia per proutsum factam per Papam in consistorio quæstum est ius plenum.*

14. *Secus in aliis proutsumbus non consistoriali bus: vt si quis resignet, aut moriatur literis nō cōfectis, non datur noua vacatio, sed ad primū redimus vacandi modū: vt dicunt pragmatici Romani.*

Liberè fiat. 15. *Adhac resignatio liberè fieri debet, & pure id resignatio. est sine pactione, conditione, vel modo. c. ex parte, l. de offi. deleg. ca. cum pridem, de pac. ca. cum vniuersorum, de rerum permuta.*

Vicarius an 16. *Non valer quoque resignatio facta in manibus resignatio-nes recipere possu.* *Nisi specialē habeat potestate ad recipien- dum resignationes. Rota dec. 43. nota quod vica-*

rius, [sub titul. de renuncia. decis. 1.] & 218. nota φ in antiqu. [sub tit. de renuncia decis. 5.] Aegi. decis. 94. vicarius. & consuluit Calder. cons. 3. in rubr. de renuncia. hoc plene Staphi. probat in tract. de literis gratiæ de variismodis vaca. versic. hinc quartò dicitur. Et dixi superius in materia vicario. Episco. in prima parte.

17. *Item accedere debet scriptura in resignatione tex. in c. sicut vir. in f. ibi petierit, vt ab Episco- pi. honore debeat vacare, eo petitionem scripto f. ria. & sub dante concedendum est, aliter id facere non va- scriptu.*

18. *Ideo solēt subscrībere resignat̄es, & restes pro curatore constituto ad resignandū, propter vitadas etiā falsitates, quæ frequenter in his cōmitti solent: & sic est casus specialis in quo scriptura requiritur, ultra numeratos per gl. in c. l. de eccl. li.*

6. *Alias quomodo subscrībere illi possent nisi scriptura iteruenerit: quod lege Regia cōfirmatur in tit. De la reformation des prouisions des benefices, in cōf. Reg. artic. 3. quamvis Collecta. in c. 2. in fine, de rerum permuta. contrarium dicat.*

19. *Quid si resignauerit præbendam & canoni- catum in favorem alicuius forte pressus, infirmitate, qui demum eandem mihi reconualeſcent, re-signauerit, an ego vltim⁹ in choro & ca. sedere de-beā, aut pro ingressu tanquam omnino nou⁹ quid soluere: Do. Probus in rub. de renúcia. in additio- ad Io. Monach. docet istum teneri soluere ingressum ac nouissimo recipiendam esse loco, que sententia de stricto iure procederet, per tex. in c. quoniam, de simo, tamen ex benignitate consuluit cōtrarium Paul. Paris. cons. 93. Michael. in 4. vol. non enim videtur amisisse possessionem, qui semper ea tenuit & si statim rediit. l. quod calore. ff. de regul. iuris. l. penul. de dñor. & vide quæ scripti inferius in reg. de publican. resig. glo. 18.*

20. *Insuper renúciatio est stricti juris, & strictè interpretanda: vnde qui renunciat liti & causæ, nō renunciat titulo beneficij. c. quia circa de cōsan- guinit. l. tres fratres. ff. de pactis. l. postquam liti. C. eodem, & hoc docet Calder. cons. 5. an habens, in rubr. de præb. ideo renúciatio beneficij nō in-ducitur, nisi expresse agatur. c. sane, cum gl. penul. de renúciatio. Dec. cōf. 55. plen. col. 1. & nisi in casibus à iure expressis. c. ex ore, in f. de his quæ sūt à maior. parte ca. dixi in tract. nominat. q. i. & sup-rius in tacita renúciatio.*

21. *Etsi quamvis partes inter se conueniant, vt altera consentiant sententia possessioꝝ, per hoc altera pars non poterit se iuare titulo illius, qui cōsentit nisi ille cōsentiens sententia resignauerit quoque ius suum coram ordinario, vel Papa, & alteri parti fuerit collatum.*

22. *Quamobrem vt tutius negotium peragatur, solent cōuenire partes, quod altera cōsentiet sententia feret & corā indice laico, vel ecclesiastico, & quod dabit procuratoriū ad resignandū coram potesta*

*Resignatio
renatis fru
tibus non
valent.*
potestatem habente, & facta collatione iuuari re-signatarius poterit iure illius resignantis.

23 Adhac si quis resignauerit beneficium retēti sibi fructibus pro pensione, non valet resignatio: nam decet quod ipse qui altari seruit, de altari vi-pat. c. cū secundum, de præb. tū quia venit contra constitutiones & iura regni, quæ prohibent ultra tertiam partem reseruare, ut scripsi in tract. de pacifi. posseſſi. in 8. amplia.

24 Vnde cū quidam Matisconen. præfato modo resignasset in fauorem Vincentij Flanuert: & demum eo mortuo ordinarius cōculisset. Bartholomæ magni, posſeſſioq; per iudicem Matisconē. fuisset adiudicata, dicto Flanuert: curia perperam & male fuſſe iudicatum pronunciauit, & posſeſſionem dicto magni per mortem prouiso adiudi-
Auctum. cauit. anno 1512. die 5. Martii.

25 Verū alia fortè cauſa mouit Senatum: quia propter impositam pensionem non solet vitiari tota bulla. c. si eo tempore, de rescrip. in 6. facit. l. i. C. ne rei domi. ibi, cingulo, in quo obrepserant fraudulenter.

*Clausula
vocatis vo
candis non
debet poni
post rem in
dicitalam.*
26 Item si postquam aliquis obtinuerit sentētiā super beneficio, quæ transierit in rem iudicatam, resignet in fauorem tertij ante posſeſſionem ade- ptam: non apponetur in bulla, vocatis vocationis, cū iam aduersarius fuerit vocatus, & succubue- rit: constatq; illam esse dētētorem illicitum, ideo non est opus viterius cognoscere: sed apponetur claus. Amoto dicto N. & quolibet, alio illico de- tentore, de qua clausula scripsi in forma literarum executorial. in Concord. & in bulla nouæ prouisionis suprà.

*Clausula
paro iudi
cato quādo
non fit ne
cessaria.*
27 Siverò succumbenti resignaretur, qui prius possidebat: tunc non fiet executio, si quidem ipse est in posſeſſione, & cōtra seipsum ageret, sed fiet simpliciter prouisio: nec debet inferi clausula, pā- rito iudicato: quæ solet regulariter in eorum pro- uisione poni, contra quos sententia lata fuit: sed hoc est speciale vi resignationis sibi factæ: nec est opus traditione ei, qui iam illam habet. s. vendit, de rerum diuis. in inst.

*Resignatio
benificiū &
monemis
ante 20.
dies dicitur
vacare per
mortem.*
Item si quis infirmitate pressus resignauerit suū beneficium, nisi superuixerit per 20. dies, be- neficium vacare censemur per mortem, & non per resignationem: quod statuitur in reg. Cancell. 18. & quia illa regula est de seruatis in Francia, licet bellæ satis illustrata commentariis per Gomes, no- verebor tamē quotidiana mea scholâ subiuge- re: & quædūdum ex vnu forensi collegi, breuiter d. promere: quod vt dilucidius peragamus. text. inferamus.

Regula de infirmitate beneficia resignantibus.

Item voluit quod si quis in infirmitate constitutus resignauerit aliquod beneficium, dimiserit, aut illius commendæ cesserit, seu ipsius beneficij vniōnis dissolutioni conſer- ferit, etiam vigore supplicationis dum esſet fauus signat, posteā infra 20. dies, à die per ipsum resignantem præstanti consensu com-

putando, de ipsa infirmitate decesserit, ac ipsum beneficium quāvis autoritate confe- ratur per resignationem sic factam, collatio huiusmodi nulla sit: ipsumque beneficium ni- hilominus per obitum censeatur vacare.

G L O S S A P R I M A.

I Sta regula est à Iulio 3. Pontifice ma- ximo nuperim sicut vides aucta: *Abbatissæ
miciens in
tra 20. dies
post factam
resignatio
rem cōpre
henditur in
hac regula.*
quamobrem ad verbum transcribē-
dam duxi: singulis eius verbis con-
grua in interpretationem subneſtendo: vt dicit
Iurisconsul. in l. item veniunt, vers. apt. and. ff. de
petit. hæred. Primo hoc verbum si quis in hac re-
gula possum, tam malculos quam foeminas cō-
plebitur. l. i. vbi abunde scripsi. ff. de verb. sign. glo,
in c. generali, de elect. in 6. vnde si mulier valetu-
dine aduersa detēta resignet, & intra 20. dies mor-
tatur, vacat officium, Abbatia, vel prioratus mo-
nialis per obitū: tum quod eadem sit ratio in mu-
lieribus, quæ in viris: tum etiam q. verba cōueniat,
& sic diſpositio. l. 4. §. toties. ff. de damno infecto.
Adhac quod lex sit generalis tam viris quam mu-
lieribus, text. in l. leges vniuersales. C. de legibus.
2. Ratio cur hæc regula introducta sit, est, vt vi-
delicet fraudes volentium de beneficiis testari,
vitetur: nam ante regulam istam in agone mortis
existentes resignabant, & sic erat quodammodo
testamentum in beneficiis, necnon successio quæ
tamen in his maximè prohibetur, etiam ratione
confanguinitatis. c. i. de præb. nā quæ Dei sunt, ab
homine dari nō possum. c. plerique. 8. q. i. præterea
tendit hoc in maximum præjudicium, expectati-
um, mandatariorum, nominatorum, ac ordinario-
rum, ergo restringendum etiā quia à consilio hæc
resignatio reprobari: vt statim in gl. seq. dicetur:
3. Quinetiam in Papa. resignante habere locum
hanc regulam voluit Gomes, in commentariis hu-
ius regula. q. i. quod putare vērum quod ad prohi-
bitionem: ne successorem in consilio mortis sibi
constituere, vel eligere debeat, sed quod ad alia vix
comprehenderetur, sicut nec Imperator quod tam
quam rarum amplius non discutio.

4. Sed in Cardinalibus resignantibus aliquod be-
neficium fateor habere locum, cū in generali
dispositione concernente animę salutem, & homi-
publicum, Cardinales comprehendantur, maxi-
mè quando fraus appareret, quæ proculab ipſis
esse debet. Gemi. in c. si propter de tescr. in 6.

5. Et Gomes, & in procem. regul. Cancel. dicit
hanc regulam seruari in Episcopatib⁹, & abbatis, *In episcopat⁹
& prioratibus electiis: quorum nominatio in hoc
regno ad Regem spectat. scripsi in §. i. in verb. di-
spendioſa, de regia ad prælat. nominatio facit in gilt.*
& prioratibus electiis: quorum nominatio in hoc
regno ad Regem spectat. scripsi in §. i. in verb. di-
spendioſa, de regia ad prælat. nominatio facit in gilt.
concord. [Etiam consuli habere locum in colla-
tionibus factis ab imperatore, si ipse iterum con-
ferri velit alteri, quia hoc facit autoritate huius
constitutionis, quæ nullam facit primam collatio-
nē, & q. a. est generalis, ab eoque edita, qui potest
omnes ligare: vt pote à Papa. c. i. de constit. ca. fun-

damenta de elec. in 6. & hoc est fauorable Imperatoris, si velit ite unum conferre, ideo residet in sua potestate an velit alteri conferre, quod poterit.

[Alia adduxi in d. cons. que hic omittam.]

Familiares 6 Insuper Gomez. hic frustra querit, an habeat locum in familiaribus Cardinalium resignantibus: cipientur. quia licet facta sit resignationem cum consensu illius

Cardinalis, & sic iure expedita sit, tamen si moriatur resignans intra viginti dies vacabit per mortem, non per resignationem: quandoquidem hic nullus excipitur: & cum Cardinales comprehendantur, multo magis & illorum familiares.

7 Si vero postea resignans moriatur, valebit propositio per mortem, sed cum consensu domini sui Cardinalis, alias non, per aliam regulam Cancell. qm ab omnibus non possum satis admirari vanam in ista hac re disputationem Gomez. & quae parum huic regula conserat.

In infirmitate constitutus.

GLOSSA SECUNDA.

Resignatio proxima mortis reprobatur.

Audi quid diutus scribat Hilarius Papa de his resignantibus his verbis, Plerique sacerdotes in mortis confinio constituti, in locum suum feruntur alios designatis nominibus subrogare: vt s. non legitima expectetur electio, sed defuncti gratificatio pro populi beatus assensu: quod quam graue sit astimare. Ab vniuersis acclamatum est, hæc præsumptio nunquam fuit. Quæ Dei sunt, ab homine datur non possunt. cap. plerique. octaua quaestione prima, Itaque cum hæc renunciatio proxima morti sit, reprobatur: nondum tamen ante ista regulam declaratum fuerat tempus, ideo statuit hic viginti dies in confinio mortis dici.

Requisitum in hoc tex. præmittenda sunt requisita, vel locum habeat ista regula. Primo enim requiritur, quod aliquis sit in infirmitate constitutus, ibi, constitutus: ergo si esset sanus resignationi tempore, licet postea fato quodam moriatur intra viginti dies, nec tamen habebit locum hæc regula: quia resignans non est in infirmitate constitutus. facit. c. de his. de sepult. vbi si constitutus in infirmitate donet monasterio, parochialis ecclesia canonica portione habere debet: secus si sanus donauerit, ut ibi nisi presbyteris consenserit resignationi post infirmitatem: vt declarauit Papa Paulus an si regularum suarum, in 2. regula.

Consensus re 3. Quia paria sunt resignare, vel præstare consensum resignationi, doc. in cle. vna, de renunc. unde ratiōnē videt si quis sanus resignet, & post datam supplicationis quæcumque in infirmitatem ingredens consentiat, nisi vixerit gratio, dies viginti connumerandos à die consensus humani modi, beneficium vacabit per obitum: vt est videlicet in d. reg. Pauli. & est bona declaratio, quam probat iste text. & Francisc. Marcus. ita docet. q.

Infirmitate 2.84. in 1. parte.

probare de 4. Vnde qui impetravit per obitum, & allegat inbet qui eā infirmitatem, eām probare debet sicut qui dolum allegat. l. quoties. s. qui dolo ff. de probat. nisi resi-

gnans statim post resignationem mortuus fuerit, quia tunc presumitur, quod anteā fuerit infirmus, & hoc residet in arbitrio iudicis discutere, quando statim vel non. l. vna. C. de emenda seruor. per gl. i. scripti in interpret. l. diuus. ff. de Senatus consilio Sillianiano.

5 Intellige siue tempore resignationis fuerit leuis febricula, vel quartana vetus, seu grauis & dura infirmitas: nam sufficit per istum. tex. quod moriatur ex illa infirmitate intra 20. dies, nam interdura in principio letis est infirmitas, & postea sensim nisi occurratur, ingravescit, licet quandoque differant in alia materia. l. quæsitum. ff. de re iud. l. 2. si quis cautio.

6 Etiam procedet iste textus seu febris sit continua, siue continens siue intermittens, aut interpolata (vt dicunt Medici) nam si id temporis quis resignet, & postea moriatur intra viginti dies, locus erit huic regulæ: vt per obitum censeatur beneficiū vacare: q. aliter intermisericordia dolor in febre interpolata, nihilominus hic quādiu humor est abundans in corpore, dicitur in ægritudine constitutus: vidicūt Medici: ergo habebit locum hec regula.

7 Nec refragatur l. fi. C. de curat furio, vbi furiosus tempore dilucidi interualli potest contrahere, & alios actus facere, quippe tunc cessat furor, at hæc in febre interpolata non cessat infirmitas: ergo nec cessabit hæc regula.

8 Extenditur etiam iste textus ad reincidenter in morbum: vt si quis tempore resignationis, videbatur sanus, tamē postea reinciderit in pristinum morbum, ex quo mortuus fuit intra viginti dies: vacabit hoc beneficium per obitum, quia censetur constitutus in infirmitate tempore resignationis, licet parvum intermisericordia, & non fuerit continua infirmitas. l. qui tertiana. ff. de ædilit. edicto: quippe non videtur sanus, qui statim ad infirmitatem redit. l. pen. ff. de diuort. gl. in l. Martius. ff. loca. & Ioan. Francis. de Ripa. in tract. de peste. fol. 142. versiculo insuper quæro.

9 Vbi limitat quando reincidenter ex noua causa, vt per luxuriam, ex qua nascitur omne venenū: quia tunc nequaquam censetur infirmus fuisse tempore resignationis: secus si reincidenter ex pristina causa, q. præsumitur, per ea quæ superius adducta fuere. l. quod ita. ff. de ædilitio edicto. & luxuriam dicere valere esse bladum venenū, quod facilis est accusare, quam vitare. facit. c. quia sanitas, quinquagesima distinctione.

10 Intellige de infirmitate corporis, quæ carnem & corpus grauat, & postea dissoluit: de qualoquitur dicta. l. quæsitum. ff. de re iudicata. ca. nisi cum pridem de renuncia. c. cum infirmitas, de penitentia & remissione. vbi Pan. scribit sex causas, ex quibus infirmitates solent hominibus contingere. Et in quibus profitur tradit Bened. in repet. ca. Raynaldus, in verb. mortuo. r. de testam.

11 Secus de infirmitate animi, quæ furiosis inest, prodigis, amentibus, & aliis descriptis in l. 1. & sequenti. ff. de ædilitio edicto. nam de hac non intelligitur hæc regula. Sed de utraque infirmitate, videlicet de per text. & gloss. in l. 2. ff. de testament. quippe resignatio

Lewis infirmitas eius attendit.

Febris continua seu interpolata continetur in hac regula.

Reincidenter in morbum an committitur in hac regula.

Infirmitas animi non continetur in hac regula.

resignatio ab his, facta non valet: ut inferius dicatur. Alias beneficium non vacabit nisi per obitum, dicta. i. in negotiis. ff. de regulis iuris. c. i. & ca. si quis infaniens. 15. q. 1.

12 Et quando loquimur de infirmitate, intelligimus de corporis infirmitate, licet interdum soleat in iure canonico exprimi infirmitas corporis, in c. cum infirmitas, de pœnit. & remissio.

Senex an-
infirmus di-
cipessit.

13 Nec intelligeretur de sene etiam copulari, qui propriè non dicitur infirmus, & cui nō conueniuntur verba, nec dispositio. c. indemnitatibus. §. supradicta. de elect. in 6. Et latra differentia est inter senes, & infirmos, quippe videmus plerisque senes infra penè robustos, quam iuvenes, maximè qui castè vixerunt: nam hircosos, ut ita dicam, senes ferè valetudinarios videamus: ob id dicerem, q. si senex nulla valetudine interna detentus, sed tantum naturali senectute, resignauerit, licet postea ex superueniente infirmitate moriat intra viginti dies, non habebit locum hæc regula, sed resignatione valebit: quamvis contrarium videatur tenere. gl. in pragmatica sanctione. in §. item quod omnia. in ver. permutationis. de colla. quam suo more transcribit. Joan. de Selua, in tract. de beneficiis, in ter-
tia parte. q. 18.

Sanus infe-
ctus peste
an compre-
bendatur in
hac regula.

14 Sic quoque dicerem hanc regulam non habere locum in fano infecto peste, & renunciante me-
tu pestis instatatis, nec in eo qui volebat inire duel-
lum: quippe nō sunt hi constituti in infirmitate, li-
cet in periculo sic: sed iste tex. infirmitatem requiri-
tur, quinim sani sunt & integri, & possunt euade-
re periculum, si ipsi velint, & Deus permiserit.

Constitutus in
infirmitate
te quidica
tur.

15 Et 90. infirmitatis priuilegia describit hic Go-
mes. q. 9. constitutus enim in infirmitate dicitur,
qui iam afficitur valetudine, & infirmitate: ut pro-
batur à simili in c. 2. & c. indecorum, de ætate, scripsi in §. i. in gloss. constitutum, de nomina. reg. in
Concord.

Vulneratus
dicitur in-
firmus.

16 Si tamē quis affectus vulnero lethali resignet, & non vixerit per viginti dies, vacat beneficium per obitum, & locus erit huic regulæ, q. a simulatq; fauciis est, maximè si lethali vulnero, dicitur in infirmitate constitutus, in tantum ut Medici cum isto reguli vtatur eidem, quibus cum alio febri-
citate. l. f. ff. de his qui deiecerunt, & superuenient febris ex tali vulnero creditur emanare, sicq; di-
cetur infirmitate grauari. l. ita vulneratus. ff. ad le-
gem Aquil. Igitur in eo procedet haec regula una. C. de emenda seruo.

17 Quæ satis comprehendere videtur prolixam distinctionem Gomes. volentis hæc regulam pro cedere in magno vulnero, ex quo poterat mors sequi, secus si ex modico vulnero. l. vulneris magnitudo. ff. de iniu. vbi Angel. & l. i. §. vitium. ff. de edil. edict. Hippol. in pract. sua. §. & quia, sed quorūsum illa? si dicamus enim tale vulnero esse, ex quo mors superuenierit, non video qua ratione leue vulnero possit appellari.

18 Aduertendum est, q. licet furiosus non possit resignare, ut supra diximus: si tamen quis mentis erat compos ante infirmitatem, & doloris eaussa.

inciderit in rabiem, is non poterit resignare, nec alios actus facere. l. in aduersa. ff. de testam. l. in ne-
gotiis. ff. de reg. iuris. vnde tria oportet probare, infirmitatem, & furorē, & quod in temporis fue-
rit furiosus.

19 Nam licet probatum fuerit eum varia & di- *Tria proba-*
da ad irri-
tandum re-
signationē
infirmi fa-
ctus furiosus.

19 Nam licet probatum fuerit eum varia & di-
uersa dixisse deliria causa morbi, nisi probetur q. in eo tempore resignauit, vel constituit procurato-
res ad resignandum, valebit resignatione, sicut te-
stamentum per tex. in l. quoniam, ibi, seminecis & de furo-
balbutiens lingua profudit. C. de testam. Bened. in
repetitio. ca. Raynati, in verbo in extremis, per
illum tex. hoc etiam docet nominarim Petrus Pa-
ris. cons. 15. circa, nu. 9. col. 2. in 4. vol.

20 Si vero fuerit facta resignatione à furioso, habe-
te dilucida interualla, non præsumetur facta tem-
pore sanæ mētis. c. super hoc. de renun. ideo opor-
ter quod resignatarius hoc probet, per tex. iuncta. us.
gl. in c. f. de successio. ab intest. in verb. compotē.
quod probat Lanfranc. in c. quoniam, in verb. te-
stium. col. 37. de probatio. & Alex. cons. 14. in pri-
mo volumine, & consilio 95. numero 6. in secun-
do volum.

21 Ultimò noto tres casus ad huius regulæ eluci- *Tres casus*
dationem. Primus est quod infirmus tempore re- *ad regul. in-*
signationis si moriatur intra viginti dies vacabit *selectum.*
beneficiū per obitū: & ad hoc facta est hæc regula.
22 Secundus casus si infirmus tempore constitu-
tionis procuratoris, sanus factus tempore resigna-
tionis moriatur intra viginti dies, non habebit lo-
cum hæc regula, quia tempore resignationis oportet
quod sit in infirmitate constitutus, per hunc
tex. qui ramen in hoc casu non erat: & sic non ha-
bet locum hæc regula.

23 Tertius casus, si resignās sit sanus tempore cō-
stitutionis procuratoris, & postea tempore quo re-
signat sit infirmus, & moriatur intra viginti dies
de infirmitate, beneficium vacabit per obitum: q. a
verba & mens conueniunt, ergo & dispositio. l. 4.
§. toties. ff. de damno infecto. & quia rationes hu-
ius regulæ locum habent: nam hic de suis benefi-
ciis quodam modo testari videtur, siue inopinata
mors fuerit, siue alia, quia sufficit rationes esse &
verba, nec æquitatem video in contrarium.

24 An huius regulæ derogari possit: & à quo respo- *Derogari*
deo, derogari posse: nam omnis res per quascun- *an huius re-*
que causas nascitur, per easdem & dissolutur. ca. l. *gule posse,*
de regulis iuris. & ab eo qui illam condidit, & sic
à Papa: quia eius est dissoluere, cuius est ligare. l. su
puellæ. ff. de spons. & nihil tam naturale, quam eodem
genere quodcunque dissoluere, quo colligatum est. l. nihil. ff. de regulis iuris.

25 Intellige ex causa iusta, quæ mouere possit ad tollendū rationē huius regulæ: nempe si quis vale-
tudine detentus aduersa videat beneficium forte
in manus hæreticorum incidere posse, si per obitū
vacet: ob id infirmus illud resignauerit in manib⁹
Papæ, iuste poterit Papa huius regulæ derogare.

26 Quæ licet sit iusta derogatio, tamē eius est iustior: ideo potestas Papæ data est, ut iustiorē se-
quatur sententiam: & hoc probat. tex. in c. vnde. S.
q. i. vbi diuus Petrus inducebatur sic ad eligendum

successorem Clementem: & sic non est incomueniens legem esse iustum; & derogationem iustitiam: nec sequitur, hoc est iustum, ergo cōtrarium est iniustum: & cū si hoc peritis notorium, pluribus non probabo.

Deregari huius reg. p. test. ejus in mensibus graduatorum.

27 Sed an Papa possit derogare huic regulæ in mensibus graduatorum & nominatorū: hoc multis argumentis probauit in §. præfatiq; ordinarij, in verbo vacare, de collat. in concord. vbi allegauit

Senatus cons. auditā parte & vniuersitate à duabus classibus conclusum, & demum probatum.

28 Adeò quod hodie iniuriam facit reuerendis. Senatus, si quis semelab eo iudicata ac recte dissipata reuoluere, & publicè disputare contendat. Nemo. C. de summa trinitate.

Principis dirigendo suu, non abusivus.

29 Nec est abutu; si Papa prouideat ne in hoc casu locus sit regulæ: alioqui Rex & princeps quod derogat legi a se editæ abuteretur: quod quamvis stolidi iudicij dictum, nemo non videt: nec est reseruatio, nec species ipsius, quia statim prouisio facta à Papa ad resignationem valetudinarij valet: & Papa decernit, quod licer intra viginti dies resignans moriatur, non vacet per obitum, huic regulæ derogando, ac si facta non esset.

30 Nec per hoc dicitur derogare regulæ, de verissimis notitia, quia non vacat per obitum: quia Papa facit ut nō sic vacet, nec iniuriā facit ordinario admittendo resignationē, & nō vtendo reg. in hoc casu, quia eam tollere potest, & sic illi derogare.

Priuilegia data nomi- natis quas ac id genus hominibus, ut in l. 1. C. quando Imper- fuerit illis rator inter pupilos, scripsi in art. si. de senten. pro- uisio. in constitutio, regul. sed fauore literatorum & literarum.

31 Nec priuilegium fuit datum nominatis & graduatis miserationis gratia, sicut viduis & orphanis, & quamvis non videatur in dubio derogatum priuilegio vniuersitatí concessó. l. decurionibus. 2.

Deregatio 33 Nec dicitur derogatio huius regulæ iusta, cō- iusta nō est traria utilitati publicæ, sed conuenies, ut prædixi: utilitati p. & sic non obest l. i. iubeimus. l. C. de facrosanc. eccl. & quamvis non videatur in dubio derogatum priuilegio vniuersitatí concessó. l. decurionibus. 2.

32 Alioqui non competet scholasticis diuitiis, vel saltem illis quibus bellæ prouisum est à parentibus diuitiis: & tamen omnibus scholasticis hec priuilegia competit, ut doct. not. in interpret. authen. habita. C. ne filius pró patre. vbi etiam scripsi in tract. de scholast. priuilegiis.

Deregatio 33 Nec dicitur derogatio huius regulæ iusta, cō- iusta nō est traria utilitati publicæ, sed conuenies, ut prædixi: utilitati p. & sic non obest l. i. iubeimus. l. C. de facrosanc. eccl. & quamvis non videatur in dubio derogatum priuilegio vniuersitatí concessó. l. decurionibus. 2.

Cod. de silentia. libro duodecimo. tamen si hoc exprimatur in derogatione, non est opus conie- ñuris. l. continuus. §. cū ita ff. de verborum obli- gationibus.

34 Et ista derogatio in uno casu facta non tollit omnino priuilegium, nisi in illo casu iustiore: & multa specialia possunt circa idem concurrere, quando de voluntate concedentis appareret.

35 Vnde potest Papa dispensare cum minore ex causa, ut habeat beneficium etiam curatum, licet ibi duo sine specialia, & q. habeat beneficium curatum, & q. non promoueat durate tempore mi-

Reprobari non ritatis: ut dicam infra de dispensatione: & haec collat. quā not. Bart. in l. si is qui pro empore ff. de vsu capio. do p. p. a 36 Nec me mouet illud vulgare, quod approbo, collatore. non possum reprobare. l. Pöponius ff. de neg. gest.

lin arenam. C. de moffic. testamen. sed ep̄s probavit collationem, ergo eam reprobare non potest, licet facta sit per resignationem: verū ipse episcopus non reprobat collationem, quam fecit: sed ista regula eam nullam reddit, ut in text. patet, ibi, collatio nulla sit: & postquam collatio est nulla, beneficium est vacans huius regulæ autoritate: ergo episcopus illud conferre denuo poterit, quia in eo non deliquit.

37 Nec etiam refragatur. c. inter cætera. de p̄b. ibi episcopus tenetur de euictione, quando cōtulit beneficium, quod non potuit cōferre, quia forte alij debitum, ut inter permittentes: de quibus loquitur ille. text. sed quando episcopus resignationem ab infirmo factam recipit, & confert Tito: hoc potest episcopus facere, quia beneficium vacat, & nulli est debitum.

38 Ideo si poste à autoritate huius regulæ remueatur beneficium à d. Tito, quia infirmus moritur ante viginti dies, non tenebitur ordinarius: quia hoc non facto suo, sed legis perusnit: non magis quam si homicida priuaretur suo beneficio: alioqui quando aliquis priuaretur autoritate legis, ep̄s tenetur: quod est absurdum, etiam si episcopus contulit beneficium, quod conferre potuit, quia nulli alij debitum; in ca. inter cætera. erat permittenti debitum, ideo episcopus tenetur.

39 Nec me conturbat, q. hæc regula est facta ad commodum & libertatem ordinarij, & contra commodum Papæ. resp. quis diceret, nisi vellet insanire, quod quis contra se tantum legem velle ferre, quippe de natura legis est, ut generalis sit, l. leges ut generales. C. de legibus. & vt non fiat ad commodum vel incommodum alicuius, alioqui non est lex, sed fax. c. cū omnes. de constit.

40 Ita que debemus dicere hanc regulam generale, ut omnes liget, & maximè quatenus rationes se ad illos extendunt: sicut dicimus de ordinarii.

Resignauerit.

G L O S S A T E R T I A.

*S*Ecundò requiritur quod is infirmus resignauerit, nam si resignare tātum promiserit, vel constituerit procuratorem, ad resignandum, non procedit hæc regula: sed vacabit vere beneficium per mortē possessoris: siquidem aliud est promittere resignare, & aliud resignare: argumento. l. aliud. ff. de regulis iuris. Dec. conf. 502. & sequenti. Et qualisunque fuerit hæc resignatio, locū habet regulas: siue enim facta fuerit referatis fructibus, siue non, seu pure, seu in fauorem, semper dicitur resignare: & cui adaptantur verba, & dispositio legis quartæ. §. toutes. ff. de damno infecto. alias in facultate partis esset seruando sibi pensionem aut fructus ista regulam tollere: quod non est dicendum: quia nemo potest facere, quin leges in sua dispositione locum habeant. l. nemo. ff. de legatis primo. & sic intelligitur cum effectu. l. i. ff. quod quisque iuris. c. relatum. de cle. non residet.

Idem si quis resignasset coram ordinario causâ permutationis, & poste à corā Papa simpliciter: si nō fieri a primo facta fuerit resignatio ab infirmo corā ordi-

Episcopus quando de euictione te- meatur.

Lex non fit ad alium incommo- dum.

Resignatio quacunq; biocompre- benditur.

Resignatio ne simel sa- cta corā ordi- nario non poterit ie-

natio,

natio, & ab ordinario admissa, valebit quidem, si resignas viuat ultra viginti dies: si vero citius moriarur, nec valebit collatio facta ab ordinario, per istam regulam, nec ipius Papa prouisio, quia non vacabat beneficium: & sic non poterat illud Papa conferre: sicque iudicatum fuit, ut scripti in §. volumus, in gl. vlt. de collat. in Concor. vbi licet alia videre: & sic computabitur tempus a die quo resignauit, non ab eo die quo procuratores constituit, ad resignandum, per istum. text.

Sive simpliciter sive ex causa permutationis.

G L O S S A . Q U A R T A .

AEc verba sunt in regula Inno. octauo, quæ licet nunc desint in regul. Iulij 3. nihilominus credere in qua cūque resignatione procedere, sive simpliciter facta fuerit, sive causa permutationis: de quibus superioris dictum fuit: nam indefinitum. verbum resignauerit, et quipolle, vniuersali, cap. vt circa. de elec. lib. 6.

Permutans 2. Sed dubium est, an is, qui permuteauit cū ægri, qui decesserit intra viginti dies, possit ad suum resiliens beneficium, si contingat ab eo, quod habuit, euincit: quod videbatur, per c. si beneficia, de præb. minat, an in 6. quidam tamen contrarium afferunt propter animum fraudandi, quem videtur habuisse: nam cū cerneret istum ægrum non debebat ab eo extorquere suum beneficium in præjudicium expectantium, & ordinariorum: & cū hoc tetrauit, non est vsus iuris concessionis, id est que priuari debet vtroque. clem. vna. & ibi. gloss. i. de rerum permuto. nec dolus huic debet patrocinari. c. sedes. de rescrip.

3. Tum impurandum illi est, quod ultra se pericula exposuerit, si quidem poterat cogitare istum. moriturum, quem videbat infirmitate premi, quapropter eidem non est subueniendum. l. si fidei usfor. §. i. ff. qui satisfare cogant, & pro hoc est. text. formalis in c. 2. in fi. de renunc. in 6. ibi, & idem renuncians habita omnino caret, & ambita: quod debet intelligi, cū appareat de fraude, quæ videtur apprens eo ipso, quod beneficium ægri recipit. l. Modicus. ff. de extraord. cogn.

Prædicta declaranda sunt, quando sanus iam renunciasset beneficio, secus si tantum ex parte valetudinarij facta fuisset: quia eo casu hic sanus vtrunque habebit beneficium, & bona (vt dicunt) fortuna gaudebit: ut supra dixi hac parte.

4. Intellige verum beneficium illius, qui facta permutatione obiit ante 20. dies vacare per obitum illius: & de hoc non est dubium beneficium quoque resignatum per sanum compermutatem vacabit per suam resignationem, eō quod hic annullatur collatio infirmi: ut vult text. quod per obitum censeatur vacare; sed non potest valere permutatio ex una parte. l. i. ff. de rerum permuto. & inferius dicetur, ideo vacabit vtrunque: & is qui fraudem fecit, amitteret suum beneficium: caueat ergo quis, ne perniciosas huiusmodi permutationes factitet, alibi dicam abundantius: quia res est ardua, & maximè infra de permuta.

5. Amplia etiam istam regulam habere locum sine annulatur.

permutatio facta fuerit de equalib[us] beneficiis, seu de inaequalibus: tum quod text. indistincte loquatur de permutatione, ergo de omni permutatione: ut no. Host. in summa, de rerum permuto. & doc. in rub. illius tituli, per l. de precio. ff. de publ. in rem actio. & si voluisse hic Papa tantum intelligere ad beneficia æqualia dixisset, iuxta c. ad audientiam, de decimis.

6. Et eadem ratio procedit ad inæqualia, quia videtur testari de beneficio, & resignando priuat ordinarium sua collatione, & nominatos ac alios spectantes: Ne, ipe si infirmus habeat beneficium in episcopatu Aurelianensi, quod permuteat cum alio beneficio sito in episcopatu Parisiensi, & postea moritur intra 20. dies: nisi hæc esset regula, Nominati Aurelian. essent priuati illo beneficio: quia beneficia causa permutationis vacantia non debentur eis. §. volumus. de colla. in Conc. Sed per obitum vacare censemur, per istum text. & sic nominatis debebitur.

7. Nec refragatur quod hæc regula extracta sit ex visceribus. c. 2. de renunc. in 6. & sic deber intellegi secundum illud, quia resp. illum. text. esse factum ad obuiandum fraudibus, quæ siebant expectantibus per has fraudulentas permutationes: iste vero text. est factus ad obuiandum fraudibus, quæ siebant ordinariis, & expectantibus, ne quis testetur de beneficiis: neve sit in illis successio: vt in c. i. de præb. à quo dicerem potius hanc regulam elicitam, necnon ad obuiandum malitiis illorum, qui suadent infirmis, ut beneficia sua resignent: ut dixi in tract. nominatio. q. 17. num. 5.

8. Quod si dicatur fraudis præsumptionem abesse, quando sunt æqualia, respon. successionem non cessare: ut dixi. At quando sunt plures rationes, vna cessante non cessat dispositio. §. affinitatis, de nupt. in inst.

9. Nec obstat quod hæc decisio est odiosa, quam obre Fauorabilis. restringenda. l. cum quidam. ff. de liberis & possib. *et hoc regu.* Resp. Imò est fauorabilis, quia iuri conformis, & introducta ad fraudes evitandas. Et miror Domi. Gomes, tenere contrarium super hac regula. q. 19. appellans eam odiosam, quam in aliis ferme quæstionibus iam dixerat esse fauorablem, ut quæ concernit animæ utilitatem, & bonum publicum: hoc in quæstione prima, tertia & quinta, & sexta, ac pleniùs, decima septima, sic ut valde sibi contrarius fuerit in hac regula: nisi solutionis gratia. dicamus esse partim fauorabilem, partim odiosam, sed malem eam vocare fauorabilem, & concilio generali conuenientem: ut probauit supra in. gloss. 2.

Aliquod beneficium.

G L O S S A . Q U I N T A .

Eritum requisitum, quod aliquis resignaverit beneficium, ibi beneficium quod lar- onne hic cō. gē intelligitur, ut comprehendat etiam prel. editur dignitates per gl. in regul. prima, de re ecclasiasti- cum.

gulis iuris, in 6. & in cl. auditor, de rescr. & quæcumque alia beneficia ecclesiastica, sive regularia, sive secularia: cū tex. hic simpliciter loquatur. At.

que officia ecclesiastica, & capellas, & capellianias.

gloss. in cl. 2. de decim. Rel. in c. postulasti; de rescr. scripti in tract. nominatio. q. 9. Etiam si esset hospitale, quod solet dari in titulum, per cl. 2. de præb. scripti in tract. nominatio. q. 15. & sic in altaribus, & leprosariis. & Aliis quibusunque non exceptis, quæ in titulum conceduntur, doct. in cl. quia contingit de relig. domib.

Intellige siue unum resignauerit, siue plura, arg. 1. 3. ff. de nego. gestis. scripti in §. prefatis gratiatis, in verbis nominationis, de collatione Concord. quia indefinita equipollit vniuersali. cap. vii circa. de eſect. lib. 6.

Resignans Non tamen habet locum in officiis profaniis officiis, 40. resignatis coram Papa vel Rege: quia tunc oportet, quod dies 40. vitat resignas ex statutis Regni Francie, & eius collationis obseruantia: vnde quædā officij Regis admittitur resignatio, solet Rex nulliteris excipere, dummodo resignans infirmus non sit, & vitat per quadraginta dies: ut habetur in decis. Franc. Marc. 28.4. in prima parte: habebit tamen hæc regulæ locum etiam in collationibus à Rege factis de quibusdam beneficiis, quorū collatio ex priuilegio Papæ spectat ad eum, ut fuit indicatum in hoc statuto, prout scripti in §. in gl. di-

spendiose de nomin. reg. in Concord.

Dimitterit.

G L O S S A S E X T A.

Dimittens Oe verbū prius fuit additum per Paul. tertium, & nūc approbatum per Iulium tertium: facit. c. si beneficia, de præb. lib. 6.

& plenè scripti in tract. de pacific. posses. num. 147. cuī seq. nam si forte quis in infirmitate constitutus dimiserit seu reliquerit beneficium, forte quia eum penitebat tot deuorasse fructus beneficiorum, & animas pauperum, & demum intraviginti dies moriatur, beneficium dicitur vacare per mortem, non per istam dimissionem: ut locum habeat hæc regula: alioqui fraus sic fieri posset hanc regulæ dicendo, ego dimitto beneficium, cūm in agone sim constitutus: & quidimit, tacitè resignare videatur ut superius scripsi, & plenius in tract. de pacific. possess. in 22. amplia. nu. 147. & seq.

Aut illius commendæ cessrit.

G L O S S A S E P T I M A.

Commenda- Vnam olim doctores Ultramontani di-
tarius in tra- ceterent esse dubium, an ita regula pro-
20. dies co- cederet in eo, qui cedit commendæ, &
tinetur in mes. q. 13. & Castad. dec. 32. hodie non erit amplius
dubitacioni locus: quandoquidem hic tex. expre-
sse decidit, qd si quis cesserit commendæ, & mori-
ratur intra viginti dies, beneficium vacabit per
mortem, non per cessionem. commendæ: pro titu-
lo enim habetur hæc commendæ: vt scripsi supra
tract. de commendæ, siue sit commendæ perpetua,
siue temporalis: vnde si parochialis ecclesia fue-
rit commendata per sex menses aliqui, & interim

iste pressus infirmitate cedat commendæ, nisi vi-
xerit tempore p̄f. stito post cessionem, dicerem
hunc text. locum habere: quia verba conuenient
huius tex. dicēti, Commendæ cesserit hæc cedit com-
mendæ ergo, & nec loquitur iste tex. de perpe-
tua, magis quam de temporali: sed simpliciter ait,
dimiserit: dicitur autem is, qui cedit commendæ
etiam temporali. nō nemo, de elect. in 6. ergo text.
iste locum habebit: licet Gorres contra. vide quæ
dixi in tract. de pacific. posses. amplia. §. nu. 35. cū seq.

Sen ipsius beneficij unionis dissolutioni confenserit,
etiam vigore supplicat: cuius, dum
effet sanus signata.

G L O S S A O C T A V A.

T intellige quando resignans habebat in illo beneficio, alioqui contra: vnde si beneficium vnitum quis resignauerit, quod possidebat, sed erat vnitum in eius vita, ut potest fieri etiam eo non consentiente, ele. vlt. de rebus eccl. non alienand. licet moriatur ante viginti dies, non censetur vacare per obitum, per istam regulam, nec alio modo, sed vno sortitur effectum.

At si beneficium erat vnitum, & ego possessor illius, consenserim vniōnis dissolutioni, resignau- rimq; illud beneficium vnitum si demum intra 20. dies moriar, vacabit per mortem beneficium, non per resignationem per hæc verba addita, Iulium Papam tertium, etiam si consenserit dissolutioni vniōnis per supplicationem signata dum effet sanus.

Idem dicerem, si quis infirmus resignaret bene-
ficium alterius, nam quamvis ipse moriatur ante
20. dies, tamen illud beneficium non suum nequa-
quam vacabit per eius mortem: nam beneficium, quod quis habet, sine suo facto perdere non po-
test. l. id quod nostrum. ff. de regulis iuris, quia nō
potuit resignare, quod non habebat. l. si vniuerſa.
va. abita-
ra. abitata.
mē per mor.
Cod. de leg. §. seruſ. Instit. de capit. diminut. re-
te illud be-
quirit ergo quod is, qui resignat, ius potentius neficium.
habeat.

Et sic dixi, quod si ex tribus collitigatis vnu Inter colli-
in infirmitate constitutus resignauerit, & moria-
tigates si
tur ut hic, beneficium quo ad alios collitigantes vnu cedat.
non vacabit per obitum: nec erit eis opus noua
an habeat
impetracione: secus si iste mortuus ius potentius locum ha-
haberet: quia tunc etiam haberet locum hæc re-
gula, quia iste resignat beneficium, & moriatur in-
traviginti dies, &c.

Exinde quoque prefatam regulam in eo, qui Bullis non
nondum leuatis resignaret ius prætersum: an leuatis
quia text. iste non requirit possessionem: nam qui resignat an
ijs ad beneficium habet, ipsum beneficium habe-
re censetur. l. qui habet actionem. ff. de regulis iuri-
ris, & quia rationes huius texus habent locum in
isto, ergo & decisio: quamvis minùs sit habere ius,
quam beneficium. l. minùs. ff. de regulis iuris, maxi-
mum in Francia, vbi sunt infiniti processus & lon-
giiores. c. fundamenta, de elect. in 6.

Et postea

Et postea intra 20 dies.

GLOSSA NONA.

 Varto requiritur, quod resignans moriat intra viginti dies, quod si postea, non habet locum ista regula: vnde si deficerit vigesimoprimo die, rūc valebit resignatio: nec censetur vacate beneficium per mortem illius resignantis. Accipitur autē hic dies pro die naturali vigintiquatuor horarum, prout more Romano sumitur, & communiter, vti. mōre ff. de feriis. scripsi in l. secunda. ff. de verbis. significione.

Per monitum Papae non extinguitur Regula quo anno regis Habebit quoque locum hæc regula, etiā si admissa resignatione moreretur ordinarius intra viginti dies, vel Papa: quia licet per mortem Papæ Regula quo extinguantur regulæ, tamen hæc lex regni facta est eo ipso quod in Parlamento fuit recepta & registrata: quia in tantum fixa manet, vt nihil officiat mors Papa: Tempus autem registrationis huiusmodi fuit anno 1493. die 20. Novembris: & ab eo tempore seruata.

Ad die per ipsum resignantem praestandi consensus computandos.

GLOSSA DECIMA.

Viginti dies à die praestandi consensus computandis Vinto computantur isti viginti dies à die praestandi consensus computandis: hoc addidit Iulius 2. & hoc confirmavit postea Paulus tertius: nam si quispiam resignauerit calendis Ianuarij, vigesimaprima die censetur vixisse viginti dies: & si vixerit post resignationem per viginti dies, à die tamen consensus per decimocto dies tanquam, nequaquam censetur vixisse viginti dies, ita quod beneficium vacabit per mortem.

2. Et intellige siue cōfensus fuerit praestitus per procuratorem, siue per resignantem: nec sufficeret consensus praestitus per constitutionem procuratoris: sed requiritur quod consensus praestitū, ubi sit resignatio.

Sed si quis bis resignauerit, sufficit quod viuat 20. dies à die consensus praestiti primæ resignationi, Sed si quis bis resignauerit, sufficit quod viuat 20. dies à die consensus praestiti primæ resignationi, quia illa valet, altera non, cum per resignationem primam nullum ius habeat postea resignans, quæ obrem iterū resignare non poterat. ca. in præfentia, cum aliis multis, de renuncia. c. inter, de præb. nee secundare resignatio inutilis impediet primam utilem, iuxta no. in l. certi conditio. §. quoniam ff. si cert. pet. ca. ex tenore, de rescript.

4. Vnde si in prima resignatione derogatum non fuerit huic regulæ, sed in secunda sic: non impediet illa derogatio huius regulæ, quominus beneficiū vacet per mortem videlicet si resignas moriar, intra viginti dies à die primæ resignationis: quippe secunda resignatione & prouisione nulla exi-

Collatio ad 10. procurat. r. - valebit l. c. principalis ff. de regulis iuris. & alia ceptum non dixi in regula sequenti, de publicandis resignatis, videret, unde Imò si quis vt procurator primò resignauerit ante procuratorem, & domini consentum, licet præstare oportet, factio procuratorum fuerit nullum, & re-

ceptū: non tamen valebit collatio ante præfatum domini cōfensem, aut eius procuratorum, nisi de nouo conferatur: quia pars non potest ratificando conferre, quamobrem rursus desideratur nouus conferens cum collatione consensus: in partis si quidem potestate non est ratificare collationem, nullam: sed requiritur & consensus & prouisio cōferentis, & resignantis: vide quæ dico infra in regul. de publicand. resigna.

6 Ideo si contingat ante procuratoriū receptū, *Consensus post resigna- tio rem pre statu solet.* procuratorem in vim procuratoriū mittendi resignare: dic q̄ si tale procuratoriū præcesserit illam collationē, valebit quidem prouisio. Si vero procuratoriū factū fuerit post collationem, non valebit prima prouisio: & ita seruant pragmatici Romani: quod est notandum, & sic requiritur primò resignatio, postea cōfensus præstatio: nec consensus præstatur ante resignationē: vt in l. no ff. de rerum permitt. d. & in c. super hoc, de renunc.

7 Etsufficit q̄ sit infirmus, vel tempore quo resignat: vel si id temporis erat sanus, & tempore consensus præstiti erat infirmus, habebit locum hæc regula: cùm hæc duo tempora considerentur hic, videlicet resignationis, & præstanti consensus: at

oporet q̄ his duobus temporibus sanus sit, sicut detectamento & hærede dicitur in §. in extraneis, iusti. de hæred. & qualita. Bal. in c. constitutus, de rescript. [quia maximè attenditur tempus consensus, quo omnia perficiuntur sicut conclusio. l. si voluntate. C. de rescind. vñd.]

8 Nam qualitas iuncta verbo debet intelligi secundum tempus verbi, l. in delictis. §. i. ff. de noxal. ista qualitas est iuncta verbo, ergo debet intelligi vel tempore resignationis, aut tempore consensus, ut hic patet. Et sic nisi vixerit viginti dics à die præstiti cōfensus, vacabit per mortem beneficium resignantis.

9 Vnde infertur q̄ dies consensus non computatur in termino viginti dierum: & hoc probatur per dictio A, quæ separationem & exclusionem denotat, per glo. in l. datio. ff. de actio. empti. & cap. statutum, de præb. in 6. vnde si quis resignaret calendaris Iulij, & vixerit usque ad vigesimum diem, adhuc habebit locum hæc regula, ut censetur per obitum vacare: verum si lapsus fuerit dies, valebit resignationis: quippe non computabitur hoc tempus de momento ad momentum, sed tota dies computatur: vt si quis resignauerit hora 7. calendarum Iulij, tamen die 20. sequenti, illa hora 7. non erunt lapsi dies viginti, sed requiritur tota dies euoluta: l. 3. ff. de minor. l. qua ætate. ff. de testam.

10 Verum de stylo curiarum Franciæ illi viginti dies computantur à die resignationis admisiæ, & hoc in fauorem tam ordinariorum quam graduatorum, & nominatorum: & sic fuit sapientius in Parlamentis Galliæ iudicatum, teste Boër. q. 348. queritur. Sed hoc ante declarationē istam Pauli, quæ etiam est re: etita per Iulium 3. & sic extincta non videtur cuī suo autore: nec potest ob hoc argui, q̄ non habeat locum in ordinario, etiam si non repe-

teretur, intelligeretur de prouisionibus, quæ à Patria sunt, tamen non excluderet text. alias collationes ordinariorum, per aliæ verba, ut dicam.

De ipsa infirmitate deceperit.

G L O S S A V N D E C I M A .

Mori quāda quis dīcatur ex ilia infirmitate.

Sexto requiritur, quod resignans de ipsa infirmitate deceperit, alias si fato quodā moreretur, non haberet locum hæc regula ibi, de ipsa infirmitate deceperit. Et hoc dicit glo. h̄c, & Franciscus. Marc. q. 85, in decif. Delphi. in 1. parte, & dicitur ramen mori ex infirmitate, etiam si febris ratione illius superuererit: vel aliud acciderit ab ipsa infirmitate, secus si extrā progenerit. c. 2. de clero percussore. ca. continetur, de homicidio. l. alumnæ. §. fin. ff. de adimendis legatis. facit cap. de his, de sepulturis. Vnde si quis in infirmitate constitutus resignauerit; & postea, quispam eum gladio peremerit, vel domus in eum ceciderit, non habebit locum ista regula, quia non deceperit ex ipsa infirmitate, & poterat forte evadere per tex. in l. itē Mela. §. Celsus scribit. ff. ad leg. Aquil. & Soci. in repet. ca. ad audienciam, in 7. q. princip. in 35. q. de homicid. Et liberatio facta per infirmitam Abbatissam non valer, si de infirmitate deceperit, teste Matthæ. de Afflictis, in decif. Neapol. q. 168. vtrum Ergo relinquitur arbitrio Medicorum, quando censeatur obiisse mortem ex ipsa infirmitate. Bart. in l. si in rixa. ff. ad legem Cornel. de Sicar. plenè scripsi in repet. l. Diuus. ff. de Senatuscon. Sillan. Et quando nunquam bene reconualuit, præsumitur ex infirmitate præcedenti decepsisse quo ad hanc regulā, secus quo ad puniendum delinquentem peina legis Cornel. de Sicar. l. vna. C. de emenda. seruo. Feli. in c. presbyterum, de homicid. & Hippolyt. conf. 7. summi coeli, mors autem, vt cuiuscunque patet, est separatio corporis & animæ. l. si mater. C. de insti. & substi. & quatuorplex sit mors, vide per Lucam de Penna in l. i. col. 8. C. de desertor. libr. ii. & Cardinal. in cle. i. vt lite penden. Et an habeat locum in morte ciuili, quod non probat glo. & doct. in c. suscepit, de reiscript. li. 6 nam verbum, deceperit, verificatur regulariter in morte naturali. l. si deceperit. ff. qui satq. cogant. scripsi. ff. de verb. signifi. l. cedere diem. Et quomodo probetur mors, scribit Bart. in tract. suo quomodo, & qualiter probetur mors: & Alex. conf. 25. in 5. volu. abunde scripsi in artic. vlt. tract. de regelis, in secundo tomo const. regiar. ob id non repeatam: & sic sufficit duo probare, primo, resonantem infirmum tempore resignationis, & deum mortuū intra viginti dies: quia presumetur mortuus ex ipsa infirmitate, non si fuerit contrarium probatum.

Ac ipsum beneficium quavis autoritate conferatur.

G L O S S A D V O D E C I M A .

Admissa debet esse resignatio.

Sextimo requiritur, quod ista resignatione sit admissa, vel per Papā, vel legatum, ordinarium, vel alium, ibi ac ipsum beneficium, quavis autoritate conferatur per resignationem: & in registris curiæ Parisiens. habetur, q. si quis in infirmitate constitutus resignauerit aliud beneficium vbicunque, etiam si in curia Romana, &c.

2. Et sic conuenit huic declarationi per Papam

Paulum editæ: quippe nisi resignatione sit admissa, nihil actum est: ideoque cessaret dubium, an vacaret per mortem. nempe cum hic non abdicauerit à se beneficium per resignationem, sed illud tempore mortis habeat, procul dubio vacabit per mortem, quæ omnia soluit. §. deinceps, in authen. de nupt. & sic requiritur collatio: alioqui dubium non haberet iste text. vt dixi, & hoc verbum conferatur, esset superfluum, & frustra positum cōtra tex. & gl. in l. i. ff. quod met. caus.

3. Adde per hæc verba, quavis autoritate cōferatur, regulam hanc habere locum etiam in ordinatio capitulo & alio quoque, vt plenè scripsi in tract. nominatio. quæst. 17. nam si quis infirmus re-

In ordinatio capitulo & alio quoque, vt plenè scripsi in tract. nominatio. quæst. 17. nam si quis infirmus re-

babest.

signauerit coram eo beneficium, vel simpliciter, aut causa permutationis: & postea resignas moriatur ante 20. dies, illud beneficium ordinarius poterit iterum conferre, quia de nouo vacat per hanc regulam: & quotiescumque vacat, ordinarius potest illud conferre, seu vacet per resignationem, siue per non promotionem, vel per obitum, aut aliás.

4. Et sic cēsetur habere vim duarū personarum, l. si consil. ff. de adoptio, & sicut alter conferre potuisset illud beneficium, ita & hic: nā quando contumeliam, & quotiescumque vacat, ordinarius potest illud conferre, seu vacet per resignationem, siue per non promotionem, vel per obitum, aut aliás.

5. Nec refragatur variationem esse prohibitam maximè collatoribus. clem. vna. de renuncia. Respon. verum esse contra ius, & in malum, sed iure permittente licet: imò magna prudentia est, si reuocaueris id, quod malè egeris. cap. magnæ. 22. q. 4. vt plenè scripsi in interpreta. l. quod iussit, in præfa. ff. de re iudica.

6. Nec prima collatio potest impedire secundam, Collatio nō la non impedit secundam collationem. doct. in c. ex tenore, de redam. script. quia prima collatio est nulla.

7. Igitur hoc casu poterit idem beneficium duobus conferri, quia bis vacavit, per resignationem videlicet, & per mortem: nec est diuidere beneficium conferendo duobus, quando diuero tempore vacavit. c. tuæ, de præben. scripsi in gl. Concordat. in verb. vni. §. i. de colla. veritatem æquum esset, vt si is cui primū contulit ordinarius sit bonus & doctus, eidem relinquere, si non sit aliis beneficiis oneratus, & iterum illi eidem per mortem conferret, & sic non variaret.

8. Imò si collator non conferret istud beneficium, sic nunc per mortem vacans, puniretur: vt dicitur in c. de multa, de præbēd. ergo potest & debet illud beneficium cōferre: velut plenè scripsi in tracta. nominatio. q. 17. nume. 5. ibi vide, si non graueris, vbi respon. ad consilium Decij. nec est verisimile quod Papa voluerit in uno loco per hanc regulam prouidere videlicet Romæ, & adscribere sibi leg. m. & non aliis.

9. Imò puto quod omnem fraudē per hæc regulam voluit excludere, quæ fieret resignando præcipue in

Dubium id beneficium conferri potest.

in fauorem: nam sic quodā modo videatur fieri testamētum de beneficio, quod est perniciosum, & ita fuit in Rota conclusum: ut refert Caiſador. in decisione 31. ſepiū, in decisione ſuper reg. cancel. Et d. Gomeſ. in hac regula ſepiū, ita fuit iudicatum refert. q. 26. ego quoque ſcripiſ sic in Francia fuile iudicatum, in d. q. 17. tractat. nominatio.

*Arefū vt
bac regula
non prece-
dat in orati-
nario.*

10 Tamen anno 1550. in vigilia Assumptionis fuit prolatum Arefum contrarium, ſuper parochia de la boyſſiere, Andegauen. in quo ſancitum fuit hanc regulā non habere locū in ordinario: quan- doquidem ordinarius cūm resignatur coram eo, poteſt non recipere, quia ſimpliciter coram eō re- ſignatur: q. ſi receperit, ſibi imputet ſecus in Papa, qui ſolet ei confeſſe, in cuius fauorem resignatur: quæ liberalitas, ne ſibi nimium damnoſa fit, & ad vitandas ſucceſſiones, reſtringitur per hanc regu- lam, vt non poſſit collatione ſua priuati, niſi vixe- rit per viginti dies: ideo ſi ordinarius per resigna- tionem contulerit, ipſe non poterit poſteā confeſſe, ex eo quod non vixerit per viginti dies: hoc ſta- tuit Senatus variationis gratia, & aliis multis ra- tionibus inuicem allegatis.

11. Ego verò putarē Arefum non eſſe in eadem ſpe- cie, & in induiudio: ſi tamen contraria eſſent, arbi- trarer ſupplicationem à collatoribus Regi forri- gandam, & exquirendam eius voluntatem, an pri- muim velit ſeruari, an ultimum: per ultimum enim approbatur collatio nulla facta per iſtam regulam.

12 Quod an fieri poſſit, vix mihi perſuadeo, da- turque virtuofia poſſeffio, & ingressus ad beneficia, contra ca. vnic. de eo qui mittitur in poſſeff. lib. 6. auferetur etiam libera confeſſendi poſteſtas, tollitur denique libertas eccliaſtaſtica, ac Papæ & Legato- rum facultas prouidendi tollitur per indirectū: nā ſi approbetur collatio prima per resignationem, ergo non poterit iterum confeſſeri etiam à Papa: vi- de ad vitandum hanc & alia absurdā, quæ poſſent euenire; primò inhaeret Senatus consulto, vide licet hanc regulam habere locum in ordinario.

13 Sed fateamur quodcūque velis Arefum, non tamen Papæ vel eius legato nocebit[vel alteri qui non contulit] unde cūm collatio per resignationem ab ordinario facta ſit nulla per hanc regulam, licebit Papæ, vel legato prouidere per obitum, nō obſtantē collatione ordinarij: cūm hoc arefum nō videatur eos ligare. [Idem ſi capitulum cōtulerit per resignationem, ut epifcopus non prohibeatur confeſſe per mortem.]

14 Nec obeft, quod Arefum approbat collationē ab ordinario factam: verū eſt quo ad eundem ra- tione variationis: ut is ordinarius qui iam contulit per resignationem, non poſſit alij amplius confe- ſe, ſed nō quod ad alium: ideo etiam iure deuoluto poterit immediatus ſuper illud beneficium confeſſe: nam ad ſuos terminos eſt reſtringendum.

*Cauela vii
beneficiū
per obitum
conferatur.*

15 Imò poſſet idem epifcopus per mortem iterū confeſſe, quia non poſteſt ab eo auferri collatio: Sed prouifus per mortē conueniet ſuper petitorio prouifum per renunciationem, qui ſi poſſefforū veſtit agere, confeſſiat eum poſſefforem, & non in poſſeffione moleſtādum: verū quia nulla eſt ſua

collatio per hanc regulam dicat, peto, eā nullam declarari: & ea ſic declarata, adiudicari mihi bene ficiū, quod iudex eccliaſtaſticus decernet, videns primam collationē nullam huius regulæ autoritate. Et quod nullum eſt, non poſteſt tračtu temporiſ cōualeſcere. I. quod in initio ff. de regu. iuris: & reg. non firmatur, illo tit. in 6. quod nota tu, qui per obitum eſt prouifus, ut obtineas beneficiū, vel impetrēs à Papa, cui non poſuit ſenatus consultum nocere[& nec quidem iure aliis collatoribus.]

16 Et ſi uno die fuerit à Papa collatio facta per re- Collatio per signationem cum derogatione huius regulæ, & resignationem eodem die per obitum ab ordinario, Papæ collatio ne & obitū præsumitur facta priūs, tam ratione prærogatiua, eodem die c. ſi à ſede, de præb. in 6. quam etiam resignationis: vltima va- leat. ut fuit decisum in hoc Senatu, anno 1524. die 24. Ariftam. Decēbris, & valebit per ea quæ no. Fel. in c. in no- ſtra, corrolario 18. & in cap. capitulum, de reſcript. & abūdē ſcripiſ in tract. de pacific. poſſeffor. circa finem, ſetiam ſi is cui collatur, eſt ab ordinario, priūs acceperit poſſeffionem, ut ibidein ſcripsi.

17 Prætereā non habet hanc regulā locum, ſi col- Infirmitas latum fuerit beneficiū per priuationem: licet is priuatus qui priuatus eſt, eſſet id temporis in infirmitate moriens in- constitutus, & moriatur intra viginti dies, nā hanc tra. 20. dies verba non conuenient: & ſic nec diſpoſitio. ca. in- non conti- neur hic. demnitatibus. §. ſupradicta, de elect. in 6.

18 Et iſte text. dicit, per resignationem confeſſatur: qui per vacatio per resignationem diſſerit ab ea quæ fit per priuationem. c. luſceptum, de reſcr. in 6. c. cum in illis. §. primo, & ſeq. de præb. ibidem: ſi tamē ipſe ante priuationem resignauerit ſanus: & poſteā ex ſententia condemnationis moriatur, nō habebit locum hanc regulā, quia nec verba ad hoc tendit: & ſi infirmus acciuitus resignaret coram Papa, ſubreptitia eſſet resignatio, & prouifio: & ſic vacaret verē per obitum: idem ſi vacet per contradictionem matrimonium, & poſteā is intra vi- ginti dies moriatur ex labore Herculeo vxoris no- uā, nec tunc obtinebit iſte text. quia verba non conuenient, ut dixi.

19 Sed an poſſit: quis pēdente lite ſuper priuatione beneficiaſi resignare? Respō. poſſe, per gl. in verb. an quis poſſe, firme pen- finita, in c. ſecundo, ut lite pendet in 6. nō tamen ex cauſa permutationis, ne decipiat permutante ſecum: ut docet Staphil. in tract. de literis gratiae, rub. de variis modis vacatio. vers. & per ſupradicta, & Boér. in decif. Burdegal. q. 219. tractatus nu. 6. & quæſt. ſeq. Dominic. conf. 105. ad ſupplicationem; quæſt. 2. niſi fuerit adiecta clauſula, in impetratio- ne, & cum decreto, q. resignationi illius cedat in fauorem impetrantis: quod ſolet concedi poſt pri- mā priuationis ſententiam, anteā verō non.

20 Sed vix recipereſetur hoc in Francia, quia ſapit reſeruationē. Et ſic hoc caſu cōfertur beneficium alteri, quām permutanti, quādo ſciliſt fuit impetratum per iſtius priuationem. Si tamen hic pri- uandus in infirmitate exiſtēs resignaret, & more- returante priuationem intra viginti dies, eſſet lo- cū regulæ: & idē etiā in eo, qui intra menſem de- bet priuari parochiali eccliaſia per nō pmoſionē: ſi anteā infirmus resignet, & moriatur, puto hunc text.

Text. locum habere: quia & mens & verba ad hoc tendunt: secus si pridie quam priuaretur, resignaret, & posteā à iure esset priuatus: cap. licet, & ca. commissa, de election. in sexto.

[Etiam hoc anno 1552. in die 23. Decembris, in publica pronuncia. do. primus praeses adiudicavit possessorum cuidam magistro Petro, qui obtinuerat collationem per mortem ab episcopo Trecensi, quamvis idem episcopus contulisset praeposito Trecen. per resignationem causa permutationis factam, sed quia non vixerat 20. dies, vacauit per mortem, ut hic constat.]

Collatio huiusmodi nulla sit.

G L O S S A D E C I M A T E R T I A.

*Collatio null
la an faciat
vacare a
liud benefi
cium,*



T sic collatio facta per resignationē est nulla, & quod nullum est, nullum producer effectum: vnde vidi dubitari, an hæc collatio facta ei, qui habet duo beneficia, faciat ea vacare, per text. in clem. si plures, de præb. Respon. non: quia postquam est nulla, nullum sortietur effectum, vulgata regul. Non a præstat impedimentum, &c. si tamē in vim ipsius collationis adipisceretur possessionem illius tertij pacificam, vacarent alia duo: vt ibi per c. eum qui, de præbilib. & quamvis ipso iure collatio nulla sit, vt nec coloratum præstet titulū: ne melioris sit conditionis stultus, quam sapiens, id ēque in eius detrimentum valebit, at in eius commodum minimē: veluti si per triennium hic possederit, non iuuabitur beneficio, de pacificis possessoribus: vt abunde scripti in tract. de pacifice, posseſſ. in Concordia. & postquam collatio est nulla, per istum text. nō potest haberi rata: sed oportet q̄ de novo per mortem conferatur: alioqui is qui possidet ex collatione prima nulla, non est tatus etiam in foro conscientiæ, quia sine titulo est.

*Ipsūmque beneficium nihilominus per obitum
censeatur vacare.*

G L O S S A D E C I M A Q U A R T A.

ADIT etiā iste tex. q̄ non solum collatio per resignationem facta nulla est: sed etiam beneficium sic collatum cōficitur vacare per obitum, & ita poterit conferri tanquam per mortem vacans, etiam ab eodem collatore, qui cōtulerat per resignationem, quia diuerso iure vacat. ne distinguat iste text. an ab uno & eodem, vel à pluribus. Ex quo patet, q̄ actus factus per infirmum in præiudicium tertij non valet: vnde emancipatio facta à patre de filia, vt testetur, non valet in præiudicium illorum, ad quos h̄c creditas deuoilebatur. Anch. consi. 430. fuisse, quia in fraudem censemur fieri. Plura adducit Bened. in reper. c. Raynuti. in verb. in extraneis. numer. 23. & sequen. de testa. & plenē Barb. in c. in præsentia. nu. 38. de proba. sic fieri videtur in fraudem & præiudicium illius, ad quem beneficium, vel res debet venire post mortem: cui fraudi resistitur hic.

2. Etiam quia pressus infirmitate graui facile re-

signat, quod secum deferre non potest. Et hoc videbatur ab eo donari non mera liberalitate, sed quia non poterat illud diutius tenere: vult vt aliis post mortem habeat, vt sic causâ mortis donare videatur, & quodammodo testari de beneficio. l. 1. & seq. ff. de donation. causâ mortis: nā si hic non resignasset, vacasset beneficium per mortem, ita etiam vacabit: quia resignation pro non facta habetur, per hanc reg. docet Ioan. de Selua in tracta. de benefic. in tercia. parte. q. 46.

3. Tenetur etiam hic resignans, si resignet in fa- *R*esignans uorē certæ personæ, quæ sit inhabilis: & ei beneficiū conferatur ad interesse illi ecclesiæ, & in con- *in favorem* *indigni*, te- scientia: vt abunde docui in interpreta. c. postula- *natur ad in- tereſſe.*

4. Secundò ex ista regula cōcludit Ludovic. Ro- *Ben. fr. 342.* ma. conf. 342. quod ad primum, col. 1. q̄ licet nulla sit *resigna-
tionem vacas* *per obitum* *debet. butur* collatio, per istum text. tamen resignation valebit; quia non annullatur hic: & sic beneficium resignatum in curia, si non sit derogatum huic regulæ, nō mandata poterit ab altero conferri, scilicet ratione reserua- *rys. & no- minari.*

5. Quod si resignatum esset coram ordinario, tūc nulla esset referuatio: ideo poterit ordinarius post eā conferre per mortem: vt etiam concludit Gomez. q. 33. ideo concludendum est, q̄ si beneficium in curia sit resignatum, aut extra eam debebitur nominatis, si moriatur in mēsibus nominatorum, videlicet infra præfatos 20. dies: si vero contingat id in mensibus graduatorum simplicium, itidem eis graduatis debebitur: vt scripti in §. præfatique graduati, de colla. in Cōcor. sicut etiam debebitur mandatariis, aut aliis expectantibus: quicquid in contrariū dicatur: sed in hoc regno ita seruamus, licet verē vacet per resignationem, tamen censemur vacare per obitum: quæ facta vacatio tantum operatur, sicut vera: vt inferius dicitur.

6. Tertiò notabimus hic collationem generaliter accipi etiam pro institutione, & qualibet alia prouisione, per tex. in ca. vno, vt ecclesiast. benefic. si ne diminutio, cōferant. scripti in §. statuimus. 2. in gl. cōferantur, de colla. in Concord. & in §. 1. de māda. Apostoli. in verb. collationem. in Concord. vbi scripti præsentationem largè dici collationem, post Barba. in c. abbatem. de reſcrip. col. pen. sed hic ex pressit verbum collationis, quia solita est sapienti fieri, quam præsentatio: & plura alia adducerem, & probarem, nisi Do. Probus hoc plenè deduxisset in addit. ad Ioan. Monach. in c. cūm in illis, de testa.

7. Et sic teneo contra Deciū contrariū consulētem in conf. 224. nam si quis aduersa valetudine detētus resignet adhibito patroni cōfensu & insti- *Infirmus re-
signas mo-
ries ante vi-
genū dies
tationem* *influvione* *facti va-
re beneficū
per obitum.*

*Collatio ge-
neraliter ac-
cipitur.*

*Actus fa-
ctus in pra-
iudicium ter-
tiū nō valeat.*

in

in resignante quæ in alio: ob id eadem dispositio locum habebit. illud. ff. ad legē Aquiliam. quicquid dicat, & distinguat hic Gomeſ. quæſt. 17.

8 Vbi dicit videri fraudē cefſare, quando patro-nus consentit, sed non cefſat resignans teſtari de ſuo beneficio: quamobrem licet vna ratio cefſet, non tamen alia. argu. §. affinitatis. de nupt. in iſti. adde quæ ſcripsi in traçt. nominatio. q. 17. & in gl. diſpendioſa. de nomina. Regia. in Concor. igitur patronus per mortem iterum præſentabit, & ordi-narius iſtituet, ſicut quando pluries vacat.

9 Quartò patet, quod hic vacat per obitum fi-cione iſtiſ regulæ, nō verè: quia verbum cenfeatur poſitum in hac regula denotat fictionem per tex. in c. i. & c. ii. qui. de procur. in 6. & c. i. de arbit. vide quæ ſcripsi in regula de publican. resignatione in verb. non per resignationem. inferius.

Filia vaca-tio dicitur hic que co-prebeditur in prouisio-ni.

10 Vnde ſi beneficium vacans per obitū tantum debeat alicui, non debetur ſic vacans per hanc regulam: vt in regul. de impetratiſbus per obitum de familia Cardinalium: etiā ſi clauſula quoifimo-do eſſet inſcripta, quæ veram vacationem, & non fictam videtur comprehendere arg. l. 3. §. hæc au-tem verba. ff. de negoc. gestis, & l. i. ad legem Fal-cid. ita voluit Gomeſ. q. 35. & aliis quæſtio.

11 Sed ut ſuperius ſcripsi contrarium eſt verius: quia tantum operatur fictio in caſu ficto, quantum veritas in caſu vero. l. filio. ff. de liberis & poſthu-mis. Bart. in l. ſi is qui, pro emptore. ff. de vi lucapionibus. Sed ſi verè vacaret per obitum, comprehen-detur in collatione per obitum: ergo & hoc caſu, maximè etiam propter mētem Papæ præsum-ptam ex verbi generalibus in bulla, & lignatura poſitis. Siue per obitum vel aliās quoifimodo va-cet, non debet intelligi, ſiuē verè ſiuē ficte.

12 Nempe ſi Papa fulſer interrogatus, an vellet conſerre, etiam ſi vacaret per hanc regulam, ſanè contulifſet, quia plenam gratiam vult impartiri: debemusque reſpondere, quod veriſimile erat iſipum reſponſum. l. Titius. §. Lucius. ff. de libe. & poſthumis. & beneficium principis plenifimè venit interprétandum, maximè contra concedé-tem. l. beneficium. ff. de consti. princip. Et hoc in-tellige procedere cum vacabat per obitum tem-pore reſignationis.

Collatum 13 Sed dubitat Gomeſ. Quid ſi infirmus reſigneret beneficium in curia, quod alicui per reſignationē per reſignationē cōfertur, aut aliās quoifimodo vacet poſteā reſignationem non gnat moritur intra viginti dies: an hic reſignata-potest reſine riſus poſſit retenere beneficium hoc tanquam per-moriori. ſi vacet mortem vacans, cum ſic fuerit eidem collatum?

Respondeo, non, quia tempore reſignationis non vacabat per obitū: ergo Papa non hoc caſu vide-tur cōtulifſe, nec prælumitur veile cōferre bene-ficiū vacaturū, ſed tātū vacās. c. i. de conceſ. præb. 14. Et quod ad illa verba per obitum, dicas ex ſtylo poſita nil hoc caſu operari, quæ traçtauit Gomeſius quæſt. 34. verū hoc tam ſubobſcurè, vt vix exticare ſe valeat.

15 Adhac quod quis obtinet beneficium per reſignationem, non patitur nec incurrit eorum pœ-nas, qui viuentis beneficium impetrant, quas fu-

periū enumeraui: & quia de his ſaipiū dubita-vi, ob id abundē ſcripsi regulam cum ampliatio-nibus & limitationib⁹ in materia ſubrog. in de-cla. reg. de ſubrog. collitigan. in ſecunda partē.

16 Notandum eſt præterea, q̄ licet per reſignationem quis ſit priuatus & poſſeffione & proprie-tate, id eſt tit. c. inter, iuncta gl. de præb. c. vno. de priuatus rerum permute. in 6. hoc intelligit de poſſeffione quonodo intelligatur.

iuris, quam perdit reſignans, teſte Innocent. in ea, quod in dubiis, de renunc. quippe ſi priuquam desierit ipſo facto incumbere poſſeffioni, ſpoliare tur hanc dubiè veniret reſtituendus, teſte Innoc. in ca. ſuper hoc. de renuncia. Rota decif. 158. licet reus. in no. & hoe dicitur in regula de publicadis reſignationibus, quam inferius eluciſabo. poſt traçtatum permutationum.

Etiam per obitum vacare cēſet, licet reſigna-tarius beneficij reſignati poſſeffionem acceperit intra viginti dies, & publicauerit illam reſignatio-nē: vt docet per regul. de publicand. reſig. de qua inferius ſcribam: quia hæc regula nō habet ratio-niem ad poſſeffionem, ſed tantum an is viuat vi-ginti dies poſt reſignationem.

Et quamvis prouisio etiam Papa ſit nulla per hanc regulam, ſi tamen Papa in bulla confe-rendo, illud beneficium diſpenſauerit cum reſignatario, vt iſtud ſecundum beneficium poſſit retenere cum primo, & loco dimiſi, vel dimiſorum aliud, vel alia, &c. ſi reſignans moriatur ante viginti dies, & ſic ſecundum beneficium reſignatum nunc vacat per obitum: tamen proderit eidem iſta diſpenſa-tio, vt alia duo in vim iſtiſ bullæ retenere poſſit, quia reſcriptum ſi duos diuidua contineat, vno ex-tincto aliud ſupererit. c. ſi eo tempore. de reſcrip-tis. in 6. vt ſuperius ſcripsi in prima parte.

Nec obeft, ſi dicatur extiſto principali extin-guitur & accessoriū: l. cū principali. ff. de re-gulis iuriſ. reſpon. diſpenſationem non eſſe acceſſoriā prouisioni, ſed aequā principalem, ideo non viatatur ſublata collatione per reſignationem, vt ſuperius ſcripsi in matēria diſpenſat. in 2. parte.

De permutatione.

1  Mittit ut quoque beneficium cauſa permutationis reſignatū, quod licet de iure decretalium poſſet alteri co-ferri, quam permutanti. ca. inter, de præbend. tamen hodie collatio facta alteri, quam compermutanti nullius eſtimamenti. cap. vno. de rerum permuta. lib. 6. & in clem. vna. codic. Ber-tran. cōſ. 323. quiequid, in l. vol. ex prima editione.

2 Imprimis hoc loco dicēdumerit, quid ſit per-mutatio, quæ ſic breui deſcribi poſteſt. Permuta-tio eſt certæ rei ad alteram facta mutua præſta-tio. l. i. ff. de rerum permitta. Holtiens. in ſumma ſic definit, permutatio eſt viuſis rei pro altera vi-caria præſta-tio, quæ in idem reine idunt.

3 Vbi rei appellatione beneficium etiam cōpre-henditur: vt conflat per totū titul. de rei permut. in Decreta. & in 6. & in elemen. ſequide, in rex. de beneficiis traçtauit: ſic ſcripsi in bonoru appellatiōne, in c. i. de præb. & in l. bonoru. i. ff. de ver-bor. ſignific. & clarius hec decriptione pateſet. iſte riū,

Collatio ad veri quām permutanti facta nulla eff.

Permutatio quid ſit.

Rei nomine & bonorum beneficium continuetur.

rius, in materia etiam continetur, ius: ut scripsi in
l. rei, in 1. ff. de verbo signific.

Requisita 4. Verum ut plenius hanc elucidemus, sequentia
in resignatione sunt in permutatione requiri. Primo, quod
ab utraque parte beneficium resignetur: alias si
recessaret alter resignare, non esset permutatione. d.
c. vno. de rerum permuat. in 6. & in clemen. nisi,
vt inferius dicam. Et sic cum ego resigno benefi-
cium meum, debes dare procuratorum ad resi-
gnandum tuum, quod non poterit ex post facto
reuocari, scilicet facta ex una parte resignatione.
L. 1. ff. eodem. licet alias reuocari re integra possit;
vt dicetur statim.

Collatio 5. Secundo requiritur collatio beneficiorum ex
causa permutationis vacantium; nec alias suffice-
ret conuentio partiū, nec quidē approbatio epi-
scopi, nisi de nono cōferret, clemen. vna, eod. titu.
quia a partibus ius non datur. Holstiens. in cap. ex
ore, de his quae sunt à maiore parte. Federic. in tra-
stat. de permuta. benefic. q. 27. Bertrand. cons. 323,
quicquid, in primo vol. expressa editione.

6. Tertio quod nomina & cognomina amborum in
permutationis literis exprimantur, alias incerta
esset permutatione. c. inter. de præb. doct. in d. c. vno,
de rerum permut. lib. 6. id est non valeret, c. 2,
vbi doct. de elect. in 6.

Nomen ex 7. Tamē interdū nomen solum exprimitur si-
ne cognomine, vt in Cardinalibus, quorum solent
nomina tantum exprimi cum titulis cardinalatus,
vt Hieronymus tituli sancti Martini in montibus
cardinalis egregij, vt in regul. cancella. 30.

8. Idem vidēmus in principib⁹, vt tantum nō
soleat exprimī sine cognomine: vt Henricus rex
Francie, Antonius Dux Vandomiae & Gallicæ,
Loy monsieur, Jean monsieur, & sic nomen *monsieur*,
Dominus in fine ponitur ad differētiā aliorum:
cum in aliis anteponatur, vt dominus Petrus, scrip-
psi in glo. Concord. in verb. magistro. §. 1. de colla-
nam ex his est certitudo sufficiens: & sic non est
opus alia expressione. l. 1. ff. de dote præleg. & no-
toria non indigent expressione. c. manifesta. 2. q. 1.

Collatio 9. Quartō requiritur, quod uterque ius habeat in
beneficio: alioqui si quis nil iuris habens in bene-
ficio, illud permutaret, non valeret permutatione. d.
c. vno. ibi, sua beneficia, de rerum permut. ca. cum
venerabilis. de except. l. 1. ff. de rerum permut. vbi
Prædius at nullam contrahi permutationem, si res
aliena detur: quia datum nō videtur, quod retine-
rin non potest. l. non quocunque modo. ff. de leg. 1,
vt est in reg. 38. Collecta. in c. i. de rerum permute.

10. Et solet poni haec clausula in prouisione sum-
mi Pontificis. Attente prouideas quod neutri permu-
tantium ius acquiratur, nisi quilibet ius habuerit
in beneficio per ipsum resignato: ideo poterit res-
ponsans protestari se ad suum redditum beneficium,
nisi res ita se habeat. c. si beneficia, de præb. in 6.
11. Et si facta fuerit resignatione, debet uterque de
novo habere collationem; secus si tantum fuerit
dimissio. d. c. si beneficia. vbi doct. & cap. cum uni-
uersorum. de rerum permut. Panor. & alij in cap.
cum venerabilis. de except.

12. De consuetudine non petitur noua collatio:

quando quis redit ad suū beneficium: ut not. Ioan. Sine colla-
tione nova
And. in c. vno. eo. tit. in 6. & scripsi in tract. de paci-
fi. possit in 22. extens. nu. 145. Et stylus Francie fuit
allegatus, & secundum eū iudicatum anno 1525,
die 2. Maij: ideoque poterit agere etiam possesso-
rio is, qui redit ad suum beneficium, etiam ante-
quam redierit: ut semper vidi seruati: quia nō cen-
setur diuertisse, qui statim rediit. l. 3. ff. de diuort.
nec possessionem amisisse ciuilem. l. clam posside-
re. §. fin. ff. de acquiren. possit.

13. Vnde si permittnero beneficium sancti Victo-
ris cum Titio, & demum velim redire, quia com-
permutatum non habeo pacificū: si Titius inte-
rim moriatur, & per mortem quis perat in eius lo-
cum subrogari: is subrogabitur fallo iure meo,
ad eo quod si darum mihi beneficium non rema-
neat, fed à me euincatur, non obstante alterius
morte, & collatione, ad meum redire potero be-
neficium: ut sapientius vidi in curia decidi.

14. Sed dubitari vidi, Cū quis vult mihi resigna-
re beneficium, quod tamen alij vult ordinarius
conferre pro suo arbitrio: an ego possim expedire
causa permutationis, licet beneficium nō habeā,
nominando beneficium eidem, quod non habeo:
Respon. cum non intersit, nisi partis arbitrō per-
mutationem valere: quia partis semper liberū est,
aut ad suum redire beneficium, aut ad complemen-
tum permutationis agere. l. 1. ff. de rerum permut.
l. naturalis. §. 1. de praefcript. verb. ergo non poterit
alius agere.

15. Nec obest in Papa, quia ipse potest admittere
etiam in fauorem, quod nō potest ordinarius: ideo
loco fauoris sit haec facta permutatione, ne ordinarii
committant fraudes, & quamvis subtili, tamē iu-
stissimo medio: nam si dedi tibi rem causā per-
mutationis, & posseā nolim ego tuam, sed sim con-
tentus eam tibi dare, non irritatur: ideo permuta-
tio. d. l. 1. de rerū permut. vbi doct. sic nec infrin-
getur beneficij permutatione, si pars nō cōqueratur:
quia si partes sint concordes, quid ad iudicem: l. 1.
§. inde. ff. de noui oper. nuncia.

16. Sed ad propositum redeundo, an noua collatio
desideretur in eo, qui vult redire ad suum benefi-
cium causa permutationis resignatum: tertiis eis
arbitror ad vitandam intrusionem, quae maxime
timenda est, vt saltem autoritatem quis superioris
exigat, quae loco collationis erit, nisi de consuetu-
dine vt dixi.

17. Non poterit tamen is redire, qui in permuta-
tione facienda non requisivit patronum, aut aliter
deliquerit, quia non est vlus cōcessione juris, text. &
suum beneficiū ab eo. in clem. vna eo. Collecta. in cap. cū olim
eo. nisi de cōsuetudine nō requiratur patroni cō-
sensus: vt inferius dicā. Nec tenetur quis probare
ius habuisse permutationem in beneficio, sed illum
debet pe-
nitentiam & reputatum fuisse curatum illius loci,
& fuisse in possessione illius pacifica: nam impu-
gnanti & dicenti illum non habere ius, incumbit
onus probandi. Panor. & alij in c. illu. 1. de presumpt.
de Rota. decis. 109: agenti, in nouis, & in decis. ca-
pel. Tolos. q. 467. scilicet quando possedit longo
tempore, & pacificè propter tolerantiā superioris.

- Permutans poffitionem apprehendere debet.*
- 18 Secus si de recenti: vt docet Paul. Paris. cōf.37. attendatur, col. i. in 4. vol. Boér. in decif. Burdeg. q. 205. tract. nu. 5. & qui nunc, adeptus est beneficium permutatum, requiritur q̄ apprehendat poffitionem: l. i. ff. de acqu. poffess. quæ est facti. l. denique. ff. ex quibus causis major. ideo ad alium nō transfit, si non sit apprehensa per eum, qui illam optat. l. cūm hæredes. ff. de acqu. poffess. scripti in tract. de mater. poffess. in 3. tomo. ord. reg.
- 19 Quinto requiritur etiam cauſa in permutacione, quam episcopus disquirere debet. c. quæſitum, vbi doct. de rerum permut.
- Episcopus beneficij ſi ii conferre debet beneſiuſ non in quid de exēptis.*
- 20 Sexto q̄ per episcopum, in cuius diceſetiſitum est beneficium, conferatur. c. omnes bafſilicę. 16. q. 7. in his enim permutationibus autoritas epi, vel superioris requiritur, non inferioris, qui permutationem approbare non potest, & in vim illius cōferre. d. c. quæſitum, de rerum permuta. niſi inferior hoc præscriperit. gl. & doct. in cl. i. de reb. eccl. nō alienand. doct. in c. cūm olim. & c. auditio. de refraſ. si verò ecclesia permutadꝫ sint exempta, ad Papam pertinet, non ad episcopum approbatio. gl. & doct. in cl. vna. de suppl. negl. prælat. & in cle. vna, de rerum permut.
- 21 Septimo requiritur illorum consensus, ad quos prefatatio ſpectat, vel electio, alias non valebit permutatio. gl. in cl. vna. cod. & Fel. in c. cum Beroldus. col. 5. de re iudi. & Curtius in tract. iurispatriotatus. in verbo, honorificum. q. 3. & Petrus de Vbal. in tract. de permut. benefi. q. 4. princip. numero 42.
- Permutatio ſine conſenſu parvo in anſieri poffit.*
- 22 Qui ſi noluit consentire, cogi poterit, dum vtilis fit ecclesiæ permutatio; vt docet Fed. in d. tract. ſenſu parvo q. 24. vel superior approbare eam poterit. Pano. in c. nullus. de iure patro. dicam inferius. vers. 16. Pan. in disput. incipien. Augerio. & hodie vſus communis obtinuit, quod post requisitionem patroni maximè etiam eo non consentiente permutatio approbatur ab episcopo, & valet: & ſic iudicauit totus Senatus Parisiensis, vt retulit Do. Quadrigarius.
- Spirituale in re non ad rem.*
- 23 Octauo requiritur, q̄ spiritualia cum spiritualibus permutentur, non cum profanis, & ius in re, l. & ius in cum iure in re. nec enim valeret permutatio de recenti iure in re ad ius in rem: vnde non licet permutare mandatum, vel nominationes cum beneficio, per c. ſi de rerum permut. Feder. in tract. de permut. benefi. q. 13. & abunde Matth. de Afflictis in dec. Neapol. q. 17. quia ista litera non extenduntur ad alias pſonas. c. pen. & gl. de offi. dele. Regia curia.
- 24 Nec potest fieri permutatio cū iure spirituali alterius generis: vnde non possum permutare decimas vel iuspatronatus cum beneficio. doct. in c. fi. de rerum permutat.
- Læ proſecuātiſ ſi debet is qui mecum permuta-*
- 25 Non ſi beneficium pacificum eſſe promiſisti, moqueatürque mihi poſteālis ſuper eo: tu debes qui debet is recipi. & à me pro pellere moleſtiam omnem: alioqui ſi euincatur, reuertar ad meū beneficium. cap. ſi beneficia. de præb. in 6. vel debes erga me condemnari ad beneficium ſimiliſ valoris, & ſecundum qualitatem primi mei quod resignauit. aliascripti in ſ. volumus. in verb. permutationis, de
- collat. in Concord. & vide Petrum de Vbald. in tract. de permut.
- 26 Decimo, redire poſſum ad beneficium, quod iſ cui dimiſi, ſi ius habebam ad illud. d. c. ſi beneficia, ſi beneficium, ibi ſua beneficia, de præb. in 6. diuerſum eſt ſi nul. ſi ad illud ſequitur, nō potest objice re, quod ius non habere in c. vno, de rerū permut. in 6. & Feder. in tract. bam. de permut. benefic. q. 8.
- 27 Tamen opinio fecundum. gl. cōtraria eſt valde equa: nam eis cuius cauſa dimiſi, non potest reuertar quæſitionem dominij, per l. ſi conditionis. C. loca. quamobrem is non poterit impediſire, quo minus reuertar ad poſſessionem mei beneficij, quam ei tradiſi: vide in reg. cānc. 38. & per Aegid. in tract. permut. in part. II. q. 3.
- 28 Undecimo ſi cauſa permutationis Titius refignauerit beneficium, vt mihi cauſa permutationis conſeretur, quod mihi fuit collatum: & ante quām ego refignem meū, ipſe præmoriat, vitru que habebo: & (vt dicunt) bona fortuna gaudere potero: quia non eſt, qui de hoc conqueri poſſit. doc. in l. vna. ff. de rerum permuta. & iuſtē ego obtinui, & mihi collatum fuit, & ſic canonice obtineo. c. i. de reg. iuriſ. & per me nō ſtat, quin adimplam permutationem, & ſic nil eſt imputandum mihi, in iure. ff. de reg. iuriſ. facit. tex. non ad hoc expensis in l. ſi quis Titio. ff. de leg. 2. & nemo poſteſt me cogere ad implendum permutationem: q̄ ſecus eſſet in profanis. doct. in l. i. ff. eod. [Alias ſuper hoc conſului, vbi abunde hoc tradiſi.]
- 29 Si tamē refignatio fuerit facta, & ab altera parte recuſata, tunc quia is ſemper remanet in poſſessione, in qua moritur: ideo per mortem vacare censetur, per reg. cancel. neque enim intelligitur amissum, quod alteri ablatū non eſt. l. nec vtilem, ff. ex quibus causis major. licet Alexan. Antila ſuo tract. permuta. dicat per renunciationem vacare, ſed ſi non ſit admissa à ſuperiore, habetur ac ſi facta non eſſet, c. quod in dubiis, & ca. ſuper hoc. de renun. ergo quilibet ſuum habebit beneficium.
- 30 Duodecimo Papa ſolet, ſi petatur, derogare regulæ cancellariae iſ. dicenti, quod si refignans non vixerit per viginti dies, beneficium vacet per mortem, & non per refignationem de qua ſuperius ſcripsi.
- 31 Decimotertiō ſi conſeratur beneficium, quod eſt ſub iure patronatus laicorū, requiritur patroni conſensus, vel Pontificis derogatio: quæ tamē non recipitur in hac patria Galliæ cōſuetudinaria: vel quod deuolutio facta ſit ad Papā: vt in regu. Canc. Inno. 40. habetur: ſcripti ſuprā in ſignatura. in glos. neconq̄ iuri patronatus. Collecta. in ca. cūm olim, de rerum permut.
- 32 Decimoquarto ſi velim reſcindere permutacionem inqualidam, & ad meum redire beneficium, non poſſum conſequi per literas Regias, ſicut in re profana. Et ita reſcindit ſuit per Areftu Ioan. Rousseau ab impetratiōne ſuārum literarū proſequente Pidoux, anno 1522. die septima Septembri.
- 33 Sed coram ordinario agendum eſt, videlicet ſunt.

Areftu quā
do liuera re
gie impe
mari poſſ
ſunt.

ecclesiastico iudice: vel potest agi possessorio corā
iudice Regiovt superius in hac parte dictū fuit.

*Noua pro-
silio causa
permutatio
nis que con-
tinere de-
beat.*

34. Decimoquinto in noua prouisione ex causa
permutationis debet fierimētio de beneficiis, quę
permutantes habent, & de qualitatibus ipsorum,
alias non valebit permutatio coram Papa facta.
Domi.de Rota.decis.593.dic q.si aliquis, in antiquis
sub titul.de rescr.decis.5.]facit.ca.cum in illis, de
præb.in 6.doct.in c.ad aures.de rescr.Federic. ta-
men in tract.de permuta.benefic.q.18.credit per-
mutationem valere non facta mentione aliorum
beneficiorum, quam eorum quę permutates ha-
bent.

35. Verūm melius & tutius est de omnibus fieri
mentionem, nisi sit clausula, pro expressis haben-
de cura quoque, seu aliis qualitatibus extimatur:
& sic tenuit maior pars auditorum Auenonien.vt
refert Ægid.Bellamer.conf.32. pro introductio-
ne.col.pen.vers.quid dicendum.

*Permutatio
etiam ex
internallo
fieri potest.*

36. Decimosexto permutatio potest fieri & vno
instanti, & ex interuallo, coram ordinario, & co-
ram Papa, teste Fed.in d.tract.de permut.benefic.
episcopo, de beneficio in hac dioecesi sito: & post
aliquot dies aut menses recipietur resignatio be-
neficij siti Burdegala.

37. Vnde si quis resignauerit suū beneficiū caussa
permutationis, quod fuit collatum Seio: verūm q.a
beneficiū Seij erat alterius diæcessis longè di-
stantis, diæsus Scius possedit utrūque beneficium.
*Impertri-
non potest
beneficium
quod per-
mutans al-
teri cedere
debet per-
mutans.*

per duos vel tres menses pacifice: quare tertius pri-
mum impertravit in curia Romana tanquam va-
cans per adoptionem secundi incompatibilis, quod
à Tito obtinuerat, per c.de multa, de præb. demū
pro complemento permutationis Seius resignat
illud primum beneficium, quod confertur Tito
compermutanti: dicerent valere talem nouissimā
collationem: prout docet idem Federic.d.q.11. &
Collecta.in c.fin.eodem.

38. Quippe fieri potest collatio ex permutatione,
vel vno, aut diuersis temporibus: & ita not.doct.in
c.vno.de rerum permu.in 6. ideo per adaptionem
beneficij permutati nō vacabat illud primū, quod
tenebatur permutans alteri dare: ideoque impe-
trari à tertio non potuit: quandoquidem non con-
tendebat illud retinere compermutans, vt dicitur
in extrauag.Execrabilis.

*Per ade-
ptionem le-
cundi quā-
do non va-
cat primū.*

39. Et sic limitatur hoc casu illa regula, Quod per
pacificam adaptionem secundi incompatibilis va-
cet primum.not. Ægid.in tract.permut.in 1. parte.
q.5.& in q.3.partis quintas: ideo cùm non sit tēpus
a iure præfixum ad recipiendas permutationes, po-
terit Episcopus etiam post sex menses conferre:
quod si recusat, poterit cogi à superiore.c. nullus.
de iure patro. vel superior conferre poterit: vt Fe-
deric.scribit in eo.tract.q.29.& Collecta.in d.c. fi.
in princ.doct.in cle.vna.eo.

*Vt. um bene
ficium cum
pluribus
permutari
potest.*

40. Decimoquarto permutare licet vnū benefi-
cium cum pluribus & plura cum vno, necnon cu-
rata cum simplicibus, seu cū curatis: vt notant.Ioā.
And.& alij per illum, text.in c.cum venerabilis.de
except. quia non reperitur hoc prohibitum, ergo

permisum.l. cùm prætor. ff. de iudic.Federic.in-
tract.de permut.benefic.q.2.

41. Si tamen is qui recipit curatum, non sit dispen-
satus ad aliud curatum, perdet primam per adop-
tionem secundi: nisi diceretur in prouisione Pa-
pa, q.sit ultimum possit retinere cùm illo, quod
habet: & sic fuerit quo ad hoc secum dispesatum:
vt docet Ægid.in tract.de permut.q.11.partis.3. &
Collecta.in d.c.quesitum.col.3. de rerum permu-

42. Decimoctauo praesumitur fraudulenta per-
mutatio ratione inæqualitatis non solius, sed cum
aliis conjecturis.c.ad questio. vbi doct. de rerum
permut.Pan. & alij in c.r.de cler.non resid. Colle-
cta.in c.cum olim, de rerum permuta.

43 Item quando beneficium erat de proximo va-
caturum, c.commissa.de elect.in 6.c.2. de renunc.
ibid.c.beneficium.de regular.ibid. c. ex transmis-
fa, de renuncia.

44 Adde fraudis præsumptionem induci, si fiat
permutatio cùm beneficio, vel capellania facta, vel
canonicatu, qui nullius erat momenti: quia iactare
suum quis in dubio non præsumitur. l. cùm de in-
debito. ff.de proba.Paul.Paris.conf.130. ad demō-
strandum.col.1. & 2.in 4.vol.

45 Consanguinitas etiam auget fraudis præsum-
ptionem contra permutationem.Paris.in d. conf.
130.post Bart.in l.postcontractum. ff.de donatio. &
in l.si forte.de Castrum.pecul.l. si donatione.C. de
colla.l.data.C.de donatio.Panor.in d.c. 1. de cler.
non resid.

46 Idem cùm is, qui renunciat, semper remanet
in possessione beneficij resignati. l. sicut. §. super-
vacuum. ff.quib.mod.pig.vel hypo. soluitur. Bart.
in d.l.post contractum.in 6.c.œœctura. ff.de dona.
dicam in reg.de publicand.resigna.

47 Concordia quoque seu conuentio inter par-
tes notat simoniam, text.in c.cum pridem. de pa-
ctis.Panor.in c.cum vniuersorum.7.not.de rerum
permut. Paris. d. conf.130.col. 2. & non spectat ad approbare
Episcopum probare concordiam partium, sed ad pœst.
Papam tantum, vel eius legatum hanc habentem
poteſtatem.c.fi. & c.cum pridem.de pactis.

48 Alias conjecturas simulatae permutationis pö-
teris elicere ex d.conf.Paris. & ex his que abunde
scripti in gl.vlt.in §.volumus.de colla. in concord. permuat-
vbi posui 13.cœœcturas:& quomodo excusari po-
sint hæ cœœctura melius quam alibi: ad hæc quā-
do in collationibus beneficiorum præsumatur dolus
& fraus, tradit loan.de Selua.in tract.de benef.
in 3.parte.q.8.

49 Decimonono permutatio nō impeditur siue
consistat in beneficiis conformibus, siue diffor-
entiam in mibus: vt vocant doct. veluti si permuteur præ-
diffimilis benda cum beneficio curato, necnon beneficia
manualia licebit permutare, quia possunt esse be-
neficia perpetua.l.sufficit. ff.de condit.indeb.glo.
in c.si gratiosæ.de rescr.Feder.in tract.de permut.
benefi.q.6. & seq.

50 Tamen hæc permutatio non immutabit qua-
litatem horum beneficiorum, quominus stent su-
per manualia, vt reuocari possint etiam si permu-
tatio à Papa fuisset approbata: quia non intendit
Papa

Papa cōsuetudines & statuta religionum, aut cōnobiorum tollere, quia ea verisimiliter ignorat, cū facti sunt.c.de constit.lib.6.

51. Nisi hoc ex certa scientia faceret & expresse diceret, q. non reuocetur: vt docet Ægid.in tract. de permuta.q.7.partis 3.de quibus manuariis plenē scripti in tract.de pacific.possess.limit.6.nu.272. & seq. & poterit maximē in hoc regno beneficiū commendatum permutari cum alio non cōmentato, vel commendato: quia commenda est titulus.c.didum.2.de elect.Pano.in c.cū olim,eodē post Feder.eod.tit.& tract.

*Conuentio
partiuꝫ qua
do simonia
inducat.*

52. Vigesimō quando fuerit cōuentum inter partes de permutatione facienda,dicunt doct. esse simoniā: omnis enim pactio inducit simoniā. d. c. cū pridem.& c.fin.de pactis.vnde partes nō debet fieri cōclusio permutationis,nisi si & quatenus approbarbitur à superiore.c. quæsum. & c.cū vniuersorum,de rerum permu.Dec.cons.141. ad plura: alioqui si partes non possent conuenire, nūquā fieret permutation.

53. Vnde quamvis partes fecerint instrumentum obligatorium de permuto sua beneficia cum beneplacito sedis Apostolicæ, vel legati habentis ad hoc potestatem, nequaquam simoniā committunt, reseruando tamen voluntatem superioris, nec prohibentiura partibus promittere se curaturas, vel permūratio fiat ab his, à quibꝫ recipitur, per l.in illa.ff.de verb.obli. c.ex literis, de sponfal. secus si nulla superioris habita ratione hæc machinaretur inter partes.c.cū olim,vbi Collecta.de rer.permut.Boér.in dec.Burdeg.q.205.tractatus.

54. Ultimō si resignatio facta in curia non fuerit publicata int̄ sex menses, vel extra mensem, aut possessio petita:& resignans moriatur in possessione, tunc beneficium censetur per mortem vacare, non per resignationem.text.in reg. cancel.34. Innoc. 8. quam vt frequentissimam in hoc regno subiiciēdam hoc loco dixi, nostrisq. aliquot scho- liis interpretandam.

Regula de publicandis resignationibus.

Item idem dominus noster statuit, & ordinavit, quod quæcunque beneficia ecclesiastica, siue in Romana curia, siue extra eam resignata(nisi de illis factæ resignationes, si in eadem curia intra sex menses, à data supplicationis, & non à die p̄stiti consensus computandos. Si vero extra dictam curiam factæ sint,intra mensem ex tūc vbi dicta beneficia consistunt publicatæ fuerint:vel possessio illorum ab eis, quos id contingit, petita extiterit.) (Si resignates ita postmodum in eorūdem resignatorum beneficiorū possessione deceferint, nō perresignationem, sed per obitum huiusmodi vacare censeantur) collationes quoque, & quæuis aliæ di-

spositiones de illis tanquam per resignationem vacantibus factæ,& inde secuta nullius sint roboris vel momenti.

G L O S S A P R I M A.



Æc regula fuit recepta, & in curia. *Hac regula Parlamenti registrata anno 1493. die registrata, 27. Augusti, vnde est lex regni effe & lex regia facta, ideoq; per mortē Papæ non tollitur: vt gl. dicit in simili de lege canonizata, in c. imprimis, in verb.c.2.q.1. scripsi in tract. nomi. q.5. nu. 15. & habet locum in beneficiis ecclesiasticis, de quibus in reg.i.de reg.iuris.in 6,&c in tit. vt ecclesiast. benef. &c. non verò in beneficiis temporalibus, videlicet in feudis, licet à Papa dētūr: de quibus in rub. de his qui feudum dare possunt, in vſib. feudor. & in Decret. de feudis, quam differentiam tradit. text. in c. foliis, de peenis, in 6.*

Ratio huius regulæ, cur morte possessoris censatur vacare beneficium, est: quia possessor ceseatur dñs.l.sive possideris, vbi. gl.C.de proba. Feder. cons.13.col.2.per l.f.C.de rei vendicā facit. l.2.C. de proba. Fel.in c.cū venerabilis,col.3.post Pan. de except.cl.1. & ibi Imol. vt lite pendat. Ideo ex locatione presumitur collatio, & prouisio: vt is, qui locauit, prouisus censetur. c. vestra, de loca, alias c. prouisus enim esset intrusus & sine titulo: quod nō est præsumendum, quia delictum præsumere non debet. mus.l.merito, ff. profocio.c.estote, de reg.iur.

Etiā quia interest populi agnoscere pastorem suum, vt ab eo sacramenta recipient, nō à mercenario, & qui non est pastor & est in Euangelio, & in c. omnis, de p̄cipit. & remissio, vt ne resignantes sine titulo fructus ad se non spectantes percipiāt, ac ne contrahentes cum his decipientur: cū veri pastores non sint, & vt fraudes vitentur voluntū occultare has resignations: & vt beneficia non siant hæreditaria, & c. i. de p̄tab.

Per simile est, q. vulgo dicimus donare & retinere simul esse prohibitum. l. si quis argentum. §. retinens nil pen.C.de donat, vt si donās remanserit semper in agit. possessione, donatarius nihil habebit, l. sicut, §. supervacuum. ff. quibus modis pignus vel hypothec. soluitur: nam donator qui possidet, præsumitur simulacrum celebrare, vt docet Bald. in l.i.C.de donatione ante nupt. Boér. in consuetudine Bitur. in §.i.de donatione, Ias. in cons.36. factum, in i: vol. vbi consuluit dationem in solutum simulatam, si is reperiatur possidere qui dedit in solutum: sic & resignatio præsumitur simulata, quando resignās in possessione decedit.

Item quia hic text. generaliter loquitur, q. quæcunque beneficia ecclesiastica, &c. Ergo cōprehendit dignitates, officia ecclesiastica, tam regularia quam secularia, & alia quæcunque beneficia Episcopæ quæ in titulum vel commendam perpetuum cōsus & differuntur. gloss. in ca. i.de reg.iuris,in 6. & superiorū scripti in principio huius lib. & in regula proxima non tamen dignitates episcopales, cum sint dignitatū culmina, ca.pen. de p̄tab. nec archiepiscopatus, nec abbatia, gl. in c.2.de p̄tab. in 6. vbi multa

Ratio qua-
re morte pos-
sessoris va-
care benefi-
cium intel-
ligatur.
Locans fr̄
etius benefi-
cium presu-
muntur.

addidi.Et in regu.de infirmis resignant. Gomef.q. 14. dixit generaliter in consistorialibus hanc regulam non habere locum:nam per cedulam, non per supplicationem huiusmodi beneficia Papa in consistorio proponit,& de illis prouidet : vt in §.1. de nominatio.regiar.in Concord.sed non est Papæ proponere hæc, sed protectoris Franciæ coram eo, aut solicitatoris, seu alterius cardinalis: vt scripsi in d. §.1. de nominatio.regiar.in Concord.

Sive in Romana curia, sive extra.

G L O S S A S E C V N D A.

Regulam hæc verba patet hanc regulam habere locum tam in beneficiis resignatis in curia Roma, quam extra ut infra dicetur. Et dicitur curia Romana vbi est Papa, glo. & doct. in c.2. de præb. in 6. Doct. in cle. auditor, de rescr. rum factu & beneficium dicitur in curia vacare, quando ibi fuit resignatum, non vbi procuratorium ad resignandum est conceptum, gl. & doct. in clem. i. vt lite penden.

Declaratio ad ista regulam. Et cum ista regula sit paulo difficilis ob intricationem.tex ideo sic legi debet, & intelligi. Quod quæcunque beneficia sive in curia, sive extra resignata, si resignantes in possessione decesserint, non per resignationem sed per obitum vacare censeantur: nisi dictæ resignationes factæ in curia publicata fuerint intra sex menses: si extra, intra mensem, vel possessio perita fuerit.

Collationes quoque de illis tanquam per resignationem vacantibus factæ nullius sint roboris, vel momenti: si resignantes illa, postmodum in possessione mortui fuerint. Ergo sequentia requiruntur hic.

Requisita in hac regula. Primo q. beneficiū in curia sit resignatum, vel extrā ibi, sive in Roma.curia, sive extra eam resignata, &c. quippe sola promissio de resignando non sufficeret, ponderando ibi resignata, vt supradixi in reg. de infirmis resig. in gl.3. Secundo q. resignans in possessione moriatur: vt inferius dicetur, & declarabitur quando mori dicatur in possessione.

Tertiò q. moriatur post sex menses, vel. mēsem, vt inferius dicā. Itaq; li ante sex mēses, nō habebit locum reg. vnde si resignatus moriatur ante sex menses, nō tenebitur is, cui prouisum est per illius obitū, publicare, tum q. non est resignatus, nec subrogat in ius eius, sed ei de nouo cōfertur, ideo ad hoc nō tenetur: qa ista reg. de hoc nō loquitur nisi de resignate, & eo in cuius vtilitate fit resignation: etiā non inuenitur iure cautū, q. collatio facta per obitū debeat intra istud tempus publicari: nec est aliqua lex tale qd dicens. §. sin autem, in auth. de non elig. secūd. nubent. coll. i. tuitius tamen est ad vitandas opiniones publicare. Quartò q. publicata non sit resignation intra sex menses, si in curia facta sit: si extra curiā, intra mēsem: qn fuerit igitur publicata intra tēpus hīc præstitutū, non vacabit per obitū, sed per resignationem: ideoq; per resignationem collatio valeret à contrario ducto argumento: vt inferius dicetur per istum textum.

Quarto q. possessio a deputa seu petita non fuerit ab his, quos id cōtingit, alias dicitur collationē per resignationē valere, sumēdo argumētu à contra-

rio: q. est in iure validū. l. ff. de offic. eius. cap. cum Apostolica, de his quæ fūt à prælato. Et si vnū ex eis defuerit, nō habebit locū regulā, vt infrā dicā: & sic valebit prima pūsio facta per resignationē.

Resignata.

G L O S S A T E R T I A.

Regulā equitit insuper hæc regulā, q. beneficiū vacet per resignationē, per hoc ne requirit verbū, & verbū resignationes, & resignates infrā eod. Et sic non haberet locum, qn beneficium vacaret per non promotio- nem, aut per priuationē: nēpe cum text. exprimat vnum vacādi modū, alius non comprehenditur. c. suscepit, de rescr. in 6.c. cum in illis. §.2. de præb. ibid. Et adde verbum non per resignationem, sed per obitū huiusmodi vacare censeantur: nec enim verba. tex. contineant, qn loquuntur de resignatione, non de priuatione, vel alio vacandi modo.

2 Intellige sive resignata fuerit simpliciter, aut ex causā permutationis: cū iste tex. indefinitè loquatur, & vtraque potest dici resignation. Sic consuluit Roma. conf. 465. in re presenti, quāuis in eo dubitet Gomef. hic q.3. vide quē dixi in reg. de infirmis resignatibus, & superius. Etia si permutatione fuerit facta causa vtilitatis, vel necessitatis ecclesiæ, sicut fieri deber. c. quæsitū, de rer. permuat. cum quia verba huius regulæ cōueniunt, & rationes, & quāuis nō omnes, sufficit tamē vna, arg. §. affinitatis, de nup. in instit. alioq; nunquā haberet locū in permutatione, quæ semper ex his causis est facienda: vt supradicte in materia permuat. scripsi, & publicatione, quæ hīc exiguntur, est de forma, qua omisso actus est nullus. l. cū hi. §. si præor. ff. de transac. c. cum dilecta, de rescr. nec equipollens sufficit, qn aliqd est de forma. l. diligenter. ff. mand. vnde cognitio Episcopi de causā necessaria inquirentis in permutatione, nō sufficit ad publicationem, quia aliud tendit: & actus agentium non operantur ultra eorum intentionem. l. non omnis. ff. de reb. cred.

3 Imò etiam habet locum, si quis cesserit cōmendā, quandoquidem resignare dicitur, & beneficiū resignatum, cū videlicet et cōmenda pro titulo habeatur, ideoq; latius insistendum non arbitror: licet Gomef. quæstione quarta, teneat contrā, cui superius responsum fuit.

4 Non tamen obseruaretur hæc regulā, si Papa. Resignat̄ re opens fructus omnes reseruasset, quādui vivet, vt eos per se reciperet, aut capere posset: tunc enim licet ille fructus iuxta Papa voluntatem recuperit, & sic in possessione mortuus fuerit, nō tamen vacabit per obitum beneficiū, sed per resignationem, ac si regulæ derogatum esset: sive beneficium exigat residentiam, sive non (licet de iure beneficium omne requirat residentiam.)

5 Nam Papa sic conferendo, videtur huic regulę derogare, quæ foret alias cōtraria collationi factę per ipsum, & sic frustranda. Et ista cōsuluit Petrus Paulus Paris. conf. 39. an regula, in 4. vol. per consequens enim perceptione fructus permitta, permisum quoque censetur resignanti, in possessione manere: vt sic Pontifex intelligatur huic regulę derogare voluisse. arg. l. 2. ff. de iuris. omniū iud.

6 Quamvis Gomes.q.2.hic teneat contrariū, vbi Papa sibi retinuerit denominationem:nā ad quid nominatio, si possessio nō esset nempe dicitur hic si resignans moriatur in possessione, nō autem dicit, in denominatione: ideo sufficit q resignans in possessione remaneat autoritate Papæ.

7 Nec decipiuntur parochiani, aut expectantes, cūm hoc fiat iure, & à Papa cuius autoritate nemo decipitur.l.i.C.de his qui veniam atra impetraver. licet Gomes. contra statuat tres casus , videlicet quando resignans sibi retinuit fructus : vt eo casu locum habeat regula, quod improbauit.

8 Secundus casus quādo fructus , & denominationem retinuit resignans, & tunc non habeat locum regula, & hic est sine dubio.

9 Tertius quando beneficium non requirit resdiūtiam, nec habet denominationem, & habet locum regula. Sed isti casus mea sententia videntur superuacanei: nam si Papa reservauerit alicui fructus , & q illos possit per se recipere , & sic in possessione remanere: tunc nō habebit locum regula, quicquid iactet Gomes.

Regula ipsa 10 An verò locū habeat iste text. si quis resignan habeat uerit ius, q in beneficio habet: & Gomes.dicit non locū in res- habere quia loquitur hēc regula de beneficio posse feso per resignantem , quā in resignatione juris non potest verificari, vt ipse firmat: tuu quā tex. iste dici de beneficiis, non de iure.

11 Contrarium existimarem, quia eadē ratio militat in resignante ius, quā in resignante beneficiū: nam renunciādo iuri, renunciat & beneficio.ca.2. & c. super hoc, de renūcia, & potest quissuper beneficio litigare, simūlque esse in possessione beneficij: qui si resignet ius suum, & semper remaneat in possessione, necdū petita à resignatario: certè quin locū habeat ista regula diffiteri non potest, quicquid dicat Gomes.q.20.nam qui actionem ad rem habet, ipsam rem habere videtur, l. qui actionem. ff. de regulis iuris, etiam post ius habitum acquirere possessionem poterit: & ita respondeo ad ductis ab eo, non tamen per hēc fieri praudiūm litigandi, si ius potentius habebat. Et vt plenius materia habeatur, faciam casus sequentes.

Primus est, si permutationis hinc inde facta fuerit, & uterque in sui beneficij possessione permanferit: si alteruter moriatur beneficium illius, quāuis permutationis causa collatum fuisset, tamē vacabit per mortem illius, & alter compermutans habebit suum: quia postquam permutationis non potest impleri ex altera parte, alter ius suum reinebit ex natura permutationis.l.i.ff.de rer.permut.

Secundus casus, si causa permutationis ex una parte fuerit beneficium resignatum, alterique collatum, & is moriatur post sex mēses in possessione utrumque beneficij, utrumque vacabit per obitum illius: suum, quia in possessione illius moritur: alterum, quia ius ī illo habet per permutationē: & ideo imputandum erit cōpermutanti, si illud beneficium nō petierit intra sex mēses. Nam damnū quod quis sua culpa sentit, sibi adscribere debet.l.quod quis. ff. de reg. iuris. & in 6. reg. damnū: nec ad istū redibit, quod sua culpa huius reg. autoritate amisit.l.

Lucius. ff. de euīt.Roma.cōf.503.diligenter.in fin. Limitatur, q̄n̄ hic permutans non fuit set negligēs, sed impeditus, tunc ad suum possit redire beneficium.d.c.si beneficia. Nam rem quā culpa caret, in damnū vocari non cōuenit.c.2.de consti.Idem si forē procurator vniuersitatis fuerit negligens, non verò dominus. Nam poena suos tenere auctores debet.l.sancimus.C.de pœnis.l.vnā. §. si procurator. vbi scripsi. ff. si quis ius dicenti non obtemp.

Tertius casus, si resignatione hinc inde facta, & ante publicationem alter moriatur, illius beneficium per mortem vacabit, alterq; ad suum poterit redire beneficium, per d.c.si beneficia. Quia postquam beneficium ex una parte resignatur & resoluitur, ergo & ex altera parte resolui debet. l.i. ff. de rer. permu. Doct. in c. cum vniuersorum. illo. tit. Vnde si hic utrumque possideat, opus erit nouā collatione alteri facienda per obitum: alias est nulla, & coloraris non erit titulus.

Quartus si quis permutationis gratia suum beneficium resignauerit, & post resignationem admissam, & possessionem captam, & publicatam per alterum, idque tamen alter ei resignet & moriatur, neutrum beneficium vacabit: suum non, quia non moritur in possessione illius, & quia illud resignauit, secundum non, q̄nia in illo ius non habebat, sed poterat illud petere, & non aliis. Ideo utrumque beneficium remanebit apud resignatorem, eundem permutantem, & poterit dici q̄d gaudiebat de bona fortuna, vt doct. not. in c. si beneficia. de præb. in 6. Quod est verum, si ipse ex parte sua publicauerat resignationem beneficij permutationis alioqui contra, vt in casu sequenti.

Quintus casus, si resignatione hinc inde admisfa, & post tempus hēc præstitutum uterque moriatur in possessione, utrumque beneficium per mortē vacabit, per hēc regula, quā generaliter loquitur, nec loquitur plus de uno, quam de duob; & quāuis loqueretur, tamen lex loquens in uno, habet etiam locū in pluribus.l.singularia.in fin. ff. si cert. peratur.l.i. quod falso tute.

Sextus casus, si uterque compermutatum, vel alter tantum moriatur ante tempus hēc præstitutum, vel post publicationem, non erit locus huic regulæ: & sic vere vacabit per obitum illius, qui in eo ius habebat. Et in hoc nō attenditur possessio, nec detentio per hanc regulam à contrario, quod in iure firmum est. c. cum apostolica. de his quā flunt à prælat.]

Nisi de illis factis resignationes si in eadem curia intra sex mēses.

GLOSSA QVARTA.

 Ntellige resignationes infirmari, nisi fuerint publicatae intra sex mēses, q̄n̄ in curia facta est resignationis: & ob id statuit lōgius tempus extra curia, quādoquidē ex omnibus partibus ad eam confluent homines, etiam ex remotissimis regionib; qui nō possunt publicare, nec bullas habere intra breue tempus, facit.l.quinquaginta. ff. de excusa.tuto. §. qui autem, illo. tit. in instit. c.2. de priuile. in 6.

Quero quid si aliquis constituit procuratores

Papa resig. ad resignandum in favorem Titij retēta villa, iugationem stitia, & tali molendino, non aliter nec alias Papa. conditione confert non retēta iustitia, vel sub restrictione, si lem resipit, nō excedat median partē, an valeat talis resignatio: Breui resp. valere: nam hoc relinquitur bene- quādā reij placito Papæ, cui non placet hoc reservare, ergo pars non potest conqueri: quia contractus do, vt facias, nō ligat superiorem in beneficialibus. gl. & doct. in c. cūm inter, primo, de elect. Nam superior his conuentionibus nō ligatur, sed potest admitttere prout ei placet, teste Archid. in ca. 2. col. 2. de præb. in 6.

Nam in omni actū semper censetur excepta superioris autoritas. c. venientes, de iure iur. hoc expresse decidit Frātiscus Marc. in 2. parte decisio-ne Delph. q. 131. vbi in Parlamento Delphinali sic fuisset iudicatum afferit, & suprā in tracta. de resigna. conditio. dixi etiam sic fuisse in senatu Bur-degalen. iudicatum, & ibi, resp. obstant.

Sex menses prorogari possunt ad publicacionem faciem dam. Fallit si intra sex menses, hoc tēpus ad tres alios menses prorogatum fuerit: quod fieri solet in patria obedientiæ ex causa, vel ad lōgius tēpus. arg. c. quia diuersitatem, de cōcessione præb. l. i. ff. de iure deliber. in patria verò cōsuetudinaria vix obseruaretur, si resignans moretur in possessione post sex menses, & intra tempus prorogatum, nisi ex magna causa prorogatum esset tempus: nam cūm ista regula recepta sit, vt lex Regni, & sic publicata & registrata, & nō eius derogatio vlla, seu prorogatio: quia per istas prorogationes nunquā fieret publicatio. Et sic fraudarēt nominati, graduati, & mandatarij: & daretur via delinqüendi: Ideoque vix reciperetur in Francia. Sed hi sex menses, à quo tempore computentur audi.

A data supplicationis, & non à die præstiti consensu computando.

G L O S S A Q V I N T A .

Sex mēses publicacionis à quo tempore currit. **D**icit hic tex. à quo tempore computentur hi sex menses, nempe à die supplicationis, non à die consensu sicut in regula, de infirmis resignatibus dictum fuit: & hoc additum fuit per Paul. 3. ann. 1540. die 14. Aug. nūc quoque per Iulium Papam 3. approbatum, ad refecandum dubia super hoc contingentia. Nam per Dartarium solei apponi data in supplicatione, à quo tempore currit tempus istud. facit. l. tali. ff. de iure dotium. quamvis Gomes. afferat à tempore consensu computandum q. 7. vide Petr. Paris. disputantem in conf. 143. quod terminus, in 6. vol. & ista opinio iam dudum à senatu recepta est, & secundum eam iudicatum...

Si verò extra curiam facte sint.

G L O S S A S E X T A .

Collatio à quocunque facta extra curia debet intra mensim publicari. **A** quoque siue à legato, Archiepiscopo, vel alio quocunque: qā indefinita æquipollit vniuersali. l. si pluribꝫ, de leg. 2. ff. etiam si ab Abbatte, vel alio inferiore, Abbatissa vel quocunque alio, etiam si à

laico, qui ex speciali priuilegio conferat: de quo tradunt doct. in c. dilectus 3. de præb. facit. c. regēda, & cap. nouerint. 10. q. 1. & ideo collatio facta à legato extra curiam debet intra mensim publicari, vt hīc: quia cūm sit in partibus, hoc fieri facile poterit.

Intra mensim.

G L O S S A S E P T I M A .

S Ed quomodo computatur hic mensis? Resp. prout est in Calendario: vt si Calendas Ianuarij collatio facta fuerit extra curiam, & usque ad Calendas Februarij non fuerit publicata, & resignans decesserit, non valebit prouisio per resignationem facta, per istum textum. glos. in c. quam sit, de elect. in 6. scripti abunde in forma manda. Apost. in glos. post mensim: & hoc si mortuus fuerit resignans in possessione, secus si viuat: vt inferius dicetur.

Extunc.

G L O S S A O C T A V A .

H D est intra sex menses si in curia, vel infra mensim: si extra curia, hēc clausula in gratiæ rescripto posita gratiam magis efficacem reddit, teste Decio conf. 405. videbitur, in princip. glo. in clem. vna, de concessi. præb. vbi scripsi.

Vbi dicta beneficia consistunt.

G L O S S A N O N A .

E X hoc text. soluitur quæstio, in quo loco publicatio fieri debeat: & tex. respōdet, *Publicatio in quo loco beneficij faciendam esse, per feriabean.* hēc verba, vt videlicet, pūsio nota fiat ordinario collatori, quia aliás posset (vt ignarus resignationis, & prouisionis) alteri conferre: vnde materia litigandi, quæ plus satis pullulat, excresceret: cūm vt prouisio atque acceptatio notæ, manifestent alterum ius in ipso accepto beneficio habere. Roma. conf. 433. quo ad primū. Et vt sciat populus, atque cognoscat suum pastorem: quod maximè decet: vt habemus in Euāgeliō, *Oues meae cognoscunt me.*

Limitatur qñ non posset fieri eo loci, ut pote ob periculum belli, pestis, ob insidias inimicorum, vel aliud iustum periculum, per c. vbi. §. porr̄, de elect. in 6. & c. statuimus, de offi. deleg. ibidem, cl. vna, de foro compet. clem. vna, de concessi. præb. sic Rom. dicto consilio 433. quo ad primū: quia sufficit aliiquid fieri per æquipollens, quando sic non potuit impleri pro forma: vt plenē Albert. Brunus in tractat. de forma, & solemnita. actus, rub. de potentia & effectu formæ, limita. 33. scribit post Felin. in cap. cūm dilecta, colum. 18. num. 13. limita. 7. de rescript. Idem firmat Cassador. in dec. i. de do-lo, tamen debet publicare in alio loco, in quo scit parochianos illius beneficij resignati degere, *vel*

vel vbi fortè exercetur iurisdict. de Ripa in tract. de peste, in s. speciali pestis, in contractibus. Male-ret. in tract. elec^{tio}. fol. 80. col. 3. Gomes. hic. q. 13. quomodo verò siat hodie publicatio, dico infrā in glossa sequenti nu. 26.

^{Publicationis} Et nota tex. istum non dicere, publicationē es-
se faciendam intra ecclesiam, sed vbi beneficia
constitunt: & ita sufficit quod fiat extra ecclesiam,
in Cimiterio, vel in alio loco beneficij: vt cōcludit
Domini d. confil. 75. in caussa, in fine plenius Panor-
mita, in consil. 99. illud, colum. 2. in 2. vol. vbi dicit,
quod si parochiani clauerint ecclesiam, potest
capi possessio extra: & in ecclesia fieri dicitur,
quando ante eam fit. clem. caussam, in verb. in do-
mo, de elec^{tio}. debet tamen ibi fieri, quando popu-
lus adest, vel tempore mercatus, aut Missæ, vel
prædicationis: vt inferius dicetur.

Publicate.

GLOSSA DECIMA.

^{Publicationis}  Onstat quod paria sunt, non esse, vel
non apparere. l. in lege. ff. de cōtrah.
emptio. l. duo sunt, de test. tutel. pro-
cedere videamus etiā in libertatibus.
l. si pluribus. ff. de manumiss. testa, vnde cūm in-
terdum collationes siant secrētē in cameri, dicit
Hostiens. in summa, de concess. præb. ob id debēt
publicari: imò electiones clām factas annullat sum-
mus Pontifex. in cap. quia propter, in fi. de elec^{tio}.
& clandestinas collationes suspectas habet. c. vno,
vt ecclesiast. benefici.

2. Ideo vult ista regula collationes huiusmodi pu-
blicandas esse, scilicet, vt expectantes, nominati &
graduati sint certi, & ne deludātur, putantes affe-
ctum sibi esse beneficium, quod tamen erat resi-
gnatum: tum vt subditī sciat verum eorum præla-
tem, ac episcopi, quibus curam animarum com-
mittere, & rationem exigere, nec non iura episco-
palia percipere debent. c. conquerente. de offic.
ordinar. videāntque an sint idonei. c. ordinarij, de
offi. ordinarij. in 6. etiam si notorium esset possello-
rem resignasse, adhuc publicatio ista requiritur, vt
docet Gomes. hic.

^{Publicationis} 3. Publicatæ quando dicantur? Respon. quando
quando di- palam facta sunt. l. sed si pupillus. & proscribere. ff.
catur colla- de tributor. actio. palam autem fieri diuersimodè
tio. intelligitur secundum qualitatem beneficiorum:
vt si beneficia consistat in ecclesiis cathedralibus,
conuentualibus, seu collegiatis, si vult capere
talium possessionem, & publicare, debet habere
notarium, seu scribam illarum ecclesiarum, & ille
instrumentum possessionis cōscribere debet, qui
si recusat, alter notarius Regius, vel Apostolicus
adhibitis duobus testibus poterit instrumentum
huius missionis in possessionem conscribere: vt le-
ge Regia cauetur in titul. de reformatio. prouis.

^{Publicationis} artic. 13.

quomodo 4. Et si unus diceret se notarium ecclesiarum, cūm
fieri in ec- plures essent, valebit quidem receptio, & instru-
clesia ca- mentum, quamvis nō esset scriba: sed is, qui sic af-
federalibus ferit se esse, cūm re vera nō esset, pena falsi tene-
alent.

tur. l. eos. ff. de falsis.

5. Siverò agatur de adipiscenda possessione be- ^{Possessio be-}
neficij curati, tunc coram notario & testibus ca- ^{neficij cura}
pere possessionē quis debet, & sufficit: siue sit no- ^{ti quomodo}
tarius Regius, siue Apostolicus, postquam ibidem ^{possum appre}
nil dicitur. artic. 14. in lege Regia. ^{hendi.}

6. Quod adhuc diuerlin. odc fieri posse dicam⁹. Primò fieri potest actus huiusmodi possessionis in Missa solemnī, die dominico, aut festo, populōque denunciatur, qui diebus illis adesse debet. c. vt do-
minicis, de parochianis. gloss. in clem. prima, in
verb. eas, de sepulturis, & in clem. caussā, in verb.
solemnitatī, de elec^{tio}. & in clemen. vna, in verb.
ad diuina. de foro compet. & in clemen. caussam.
§. verum, in verb. solemniter. de elec^{tio}.

7. Secundò possessionem hanc solemnem agit Dicendo mis-
resignarius, facra faciendo, & dicendo Missam ^{sam parro-}
in illa ecclesia patrochiali sibi collata, vel ibi præ- ^{cb. ale fai}
dicando tanquam curatus: vt docet Paul. Paris. ^{dicuntur pu-}
conf. 39. an regula. in fine. in 4. vol. post Domi. Ge- ^{blicatio fie-}
mi. conf. 75. in caussa. col. 2. ^{ri.}

8. Tertiò si die mercatus, aut nundinarum is resi- ^{Die merca-}
gnatarius acceperit possessionem interdiu, nō no- ^{ius publica-}
ctu, & quando multitudo cōuenierat: nec aliās suf- ^{tio resigna-}
ficeret corā quatuor testibus accepisse possessio- ^{tions &}
nē, ad hoc vt intelligatur publicatio facta: nec di- ^{collationis}
citur publicē factū ob fraudes, quæ possent in hu- ^{fici.}
ijsmodi testibus contingere prohibendo illis ne
quicquam dicam: in l. in fraudem. ff. de his quib. vt
indig. gl. in c. i. de clandest. desponsa. Dec. in l. quo
tutela. §. clam. ff. de regulis iuris.

9. Quartò si fuerit publicata eo loci, quo ius red- ^{Vbi ius red-}
ditur, & hoc aut in platea communi, aut in auditio- ^{ditur, publi-}
rio caussarū proprio, in quo sita ecclesia: vel si pu- ^{catio fieri}
blicata fuit coram præside prouinciae, & in illo au- ^{potest.}
ditorio, in cuius territorio sita est illa ecclesia: vt d.
art. 14. de reforma. prouis. quia latere non potest,
quod sit in loco vicino. c. quosdam, & cap. sequen-
tia. de præsumpt.

10. Quintò poterit executor bullæ cōuocare mul- ^{Executor}
tos, coram quibus publicatio fiet, veluti audito- ^{bullæ publi-}
(quos marguilliers, siue operarios ecclesiarum vo- ^{catione qua}
cant) & parochianos in bullæ fulminatione: nam ^{modo face-}
iudicis intimatio legitima censemur. l. f. C. commu- ^{re debeat.}
nia, de legatis. quem allegat Romanus confilio 6.
quod dicta fulminatio: tamen in Francia fieri non
solet, sed possessio capi per presbyterum, vel clericum
seu notarium, qui mittit in possessionem.

11. Sed si fuerit facta fulminatio ad cautelā vale-
bit, nec nocere poterit: & hoc est tutius in resigna-
tione, licet in aliis non fiat.

12. Sextò publicatio fit, quando insinuatur, & no- ^{Publicationis}
tificatur collatio, & missio in possessionem patro- ^{fit si offendit}
ni, seu collatoribus, vel eorum vicariis, & dato ex ^{fur collatio}
illis exemplo signato manu notarij, vel secretarij ^{& missio in}
eorum, si velint: & de ista notificatione instrumen- ^{poss. si om̄e}
tum fieri debet, quod non tenetur ostendere, nec ^{collatori-}
eius exempli tradere prouisus collatoribus: quia ^{buss.}
hoc cautū non est: notarius tamen requisitus hoc
denegare non debet, dum soluat eisdem.

13. Et hæc publicato fieri debet siue tempore illius ^{Papa mor-}
Pontificis qui contulit, siue tempore successoris, si ^{tempore suorum}
fieri debet.

non fuerit ante facta: unde consuli contra aliquem, qui prouisionem obtinuerat per resignatio nem à Paulo tertio quo tamen mortuo intra sex menses postea bullam obtinuit à Julio 3. immediato successore, sed non accepit possessionem, nec publicauit illā intra sex mensēs: unde resignans mortuus est in possessione: dixi vacare per obitū: quia verba conueniunt regulæ: nempe resignatum est beneficiū, publicata non sicut resignatio, resignans in possessione mortuus est, igitur & dispositio locum habebit. l. 4. §. coties. ff. de damno infecto.

14. Nec mors Papæ tollit, quin prouisus capere debeat possessionem, publicare, quandoquidem hic non prohibetur: nec dubium est in hoc Regno Franciæ dictante lege Regia, quam supra adduxi. Sed poterit istam publicare prouisionē etiam post sex menses, ante tamē mortem resignantis: vt inferius dico: quicquid dicathic Gomes. q. 6.

*Rome an
publicatio
fieri possit.*

15. Sed instat adhuc Gomes, quærens vbi nam facienda sit huiusmodi publicatio, dicens quosdam dixisse, sufficere dum fiat corā notario & testibus si in curia fuerit resignans: alij dicunt in Cancelleria, vel in camera Apostolica, vel in audiencia contradictionis quando frequēs adest populus: vt Caffad. dec. 22. super hac reg. Ipse verò dicit in dignitatibus, & ecclesiis parochialibus faciendam esse publicationē in loco beneficij, in simplicibus verò posse fieri in audiencia Contradictrorum Romæ. .

16. Ego verò putarem simpliciter publicationem esse facienda in loco beneficij, vt dictum statim fuit, siue sit dignitas, seu curatum, siue simplex beneficium, intelligendo velut suprà dixi in ecclesiis cathedralibus, & collegiatis, ac conuentualibus: si hoc sit in ecclesia præcente scriba, seu notario ecclesiæ & interdiu: verū in parochiali, quod publicetur in ecclesia in prædicatione, in mercatu, vel alias: vt suprà dixi: & idem in beneficio simplici, vt teneatur quis publicare quemadmodum dixi, vel intimare vicario, seu episcopo, tradendo eidei exemplum: nam valde laboriosum & difficile esset ire Romam ad publicandum collationem factam.

17. Nec satisfactum esset rationibus regulæ, quæ sunt, vt ordinarij collatores sciant, quinā teneant beneficia, & possideāt in suo episcopatu, & an sint idonei necne, quippe eorum interesse vertitur. c. ordinarij, de offic. ordinarij. in 6. & §. inquirant, de collat. in Concordia, & pragma.

18. Nam ex ista publicatione Romæ facta nō tolētur intrusionses: nec per hāc ordinarij poterunt scire vacationem, aut collationem: expectantes quōque non certiorabuntur, nec nominati, aut graduati, nec mandatarij Apostolici. Adhac quia text. dicit publicationem faciendam in loco beneficij quando fieret Romæ non esset in loco beneficij: igitur non putarem valere Romæ factam, nisi in beneficiis vrbis, non in aliis.

*Possesso co
rrespondi
capienda.*

19. Aliter parum seruiet hæc regula, volens reservationem publicari: nā de iure testes debent intercessione in adoptione possessionis, sicut in aliis actibus, alijs actus non posset probari. ca. 2. & c. licet. de testibus. Ergo hæc regula requiriēs publicatione-

nem, aliquid addit iuri communi: Et quōd non dicitur publicatio corā duobus aut tribus testibus consuliuit Panor. conf. 99. Saluatoris. & ca. illud. in primo vol. & Dom. d. conf. 75. in caussa. col. 2 hoc approbat Dom. Arnold. Ferron. in commentariis ad consuetud. Burdegal. §. fi. de subasta.

20. Si verò beneficium cōsistat in ecclesia cathedrali, collegiata, vel conuentuali, possessio capi solet in principio Missæ maioris, vel in fine, aut in vesperis, & vt suprà dictum fuit: & bonū esset istā possessionem sic captam registrari, & inscribi in libro ecclesiæ, apud quam possessio capit, & per curatum in suo libro: imo satis dicitur publicata resignatio, si quis adeptus sit possessionē, qua vratatur, & se notoriè gerat pro curato, vel beneficiato: nam per æquipollens adimpletur mens regulæ: vt tenet Gomes. q. 11.

21. Quod tamen sufficere non putarem in Francia: quia nos legē habemus, de qua suprà scripti, quam nostrates Galli seruare tenentur, alias possessionem amitterent, non autem plenū ius, quod fortè possunt habere in beneficio: siquidē lex ciuilis priuare non potest eo iure, quod dare nullum ei licuit. l. 3. ff. de re iudic. doct. in c. ecclesia sanctæ mariaæ, de constit.

22. Notandum est etiam, quod Papa moreretur. *Bulla papa* antequam bullę potuerint expediri: & postea per longum tempus vacaret sedes, & resignans moritur in possessione: quia sine bullis resignatarius nō audet recipere fructus, tunc non vacaret per obitum resignantis: quippe non stat per ipsum resgnatarium, ergo illi non est imputandum. reg. in iure ciuilis. ff. de reg. iuris. Auriol. in additio. ad montem Lauduno in c. penul. de elect. in 6.

23. Imo dicit Petri de Vbal. in tract. de success. ab intest. in 2. parte. col. 17. quod si Papa moriatur ante sex menses, expirat regula: ergo non tenebitur quis eam seruare: sed ego puto cum ista sit de registratis in curiis parlamentorum Regni, non extingui per mortem Papæ, cum vt dixi, facta sit lex regni. Fuit autem regestrata in hoc Senatu anno 1492. die 27. Augusti, & secundum eam multoties iudicatum: vt patet in præfa. ad rub. de colla. in Concor. vbi scripti: unde si postea obtinere possit bullas, tenebitur hanc seruare regulam.

*Vel possessio illorum ab eis, quos id contingit,
petita existerit.*

G L O S S A V N D E C I M A.

Ic secundum registrum curiæ Romanae *Publicatio* est alterna tia, ad veritatem cuius sufficit alteram partem esse verā. l. si hæredi *& possesso* sex mē plures. ff. de condit. institu. l. si is qui. §. *se ante mor* tis resignā *tis fieri p*rof.

Sed in regestris curiæ Parisiens. est hic continetia, id est quod requiritur publicationē esse factā, & possessionē captam, alias vacat per obitum: verū tamen in forensi iudicio seruatur, quod quandoquā resignatio fuerit publicata, & possessio accepta per resignatarium, sufficit: quamvis tempus hic præstipitatur: quia hoc non seruatur in praxi, dummo

dummodo quis capiat possessionem & publicationem, vt supra dictum est faciat ante resignantis mortem per tres aut quatuor dies: vt in l. filia. ff. soluto matrimonio. vt inferius dicetur.

Si resignantes ista postmodum in eorumdem resignato' um.

G L O S S A D V O D E C I M A.

Ista dictio postmodum, interpretatur vsque ad mortem, videlicet si resignantes post sex menses decesserint in possessione beneficiorum, quae resignauerunt in curia beneficia vacabunt per obitum & non per resignationem, etiam si Papa mortuus fuerit post sex menses: vel collator alius post mensem: impunitandū enim est resignatario, cur intra sex menses non obtinuit bullas, & nō publicauit suam prouisionem: vnde cùm per eū sit, sibi venit imputandum reg. in iure. ff. de reg. iur. vnde cautela eset in hoc casu, quando mortuo Papa quis nō potest obtainere literas, vt iterum resignetur coram ordinario, qui conferet isti resignatario non valenti obtine qui non nere bullas, & ex collatione ordinarij accipiet possit bull. possessionem, & sic resignans non morietur in possessione: & ista secunda resignatio in hoc valabit, vt resignans cedat suā possessioni.

Et per istum tex. pater, à contrario sumendo argumentum, quod si resignans moriatur intra messem, vel ante lex menses, in possessione beneficij non vacabit per obitum, sed per resignationem: quia hīc dicit postmodum, quamvis Auriolus tenuerit contrarium in cap. eam te, num. 267. de re script. nam quod in uno prohibetur, in alio permititur. cap. fi. de filiis presbyt. l. cùm prætor. ff. de iudic. nec iste tex. statuisset tempus, si antea voluerit regulam locum habere: quod tanquam omnibus notum, non diutius insistam comprobare.

Possessione.

G L O S S A D E C I M A T E R T I A.

Possidere i
aliquid est,
quam in
possessione
est.

Aliud est possidere, aliud ī possessione esse. l. si quisante. ff. de acqui. posses sio. nā colonus dicitur esse ī possessione, licet non possideat: & qui mituntur ī possessionem causa rei seruandæ, dicuntur quoque esse ī possessione, licet nō possideat. per l. 3. §. creditores. ff. vt possidetis, & l. cùm legati. quibus ex caus. ī poss. eatur. Dec. in c. consultationibus, colu. 2. de offic. deleg. vnde per hoc verbū, si resignas post resignationē semper receperit fructus & alios actus sicut verus curatus fecerit, & sic moriatur, dicetur in possessione mori: & beneficium vacabit per obitum, etiam secundū quodam, si resignans tanquam conductor diceret se fructus recipere (nisi de locatione cōstaret) adhuc enim in possessione esse dicitur.

2 Alias fieret huic regulæ fraus, nec publicaretur resignatio: nā resignarius permitteret resignatem vt fructibus beneficij, locando sic verbo fructus beneficij: quamobrē obuiat hæc regula fraudibus istis, disponens hoc casu vacare per obitū:

sic consuluit Corneus cons. 137. licet multas. in 3. vol. alioqui verus rector ignoraretur, vel sic duo essent uno instanti curati, & rectores beneficij, contra text. in c. cùm non ignorent, de præb.

3 Et quia non est petita possessio, nec publicata, cùm ipse resignans semper fuerit in possessione, ob id si in ea moriatur, erit locus huic regulæ. per tex. in l. sicut. §. superuacuum. ff. quib. mod. pignus vel hypot. soluitur.

4 Quod verum esse putarem, si sciente & consentiente resignatario resignans iste fecerit aliquos actus tanquam curatus, quos non potuisset resignans vt conductor, aut vicarius facere, & hoc debet maximè considerari.

5 Imò resignans, qui post resignationē, quam scit expeditam remanet in detentione beneficij, & capit fructus, nō est in conscientia tutus: nec ille in cuius favorē resignauit, si permittat, teste P. uincial. fol. 33. vers. consultus, &c. quia resignas per resignationem amisit ius percipiendi fructus: cùm amiserit beneficium & possessionem illius c. post translationem. §. rursus. de renūc. c. inter. de præb. & sic est male fidei possessor, qui fructus non facit suos. l. bona fidei. ff. de acquir. rer. domi. gl. in cap. grauis. de resti. spoliator.

6 Is etiam cui fuit resignatum peccat, permittendo resignantē vt beneficio, cùm non sit pastor: & verus pastor dimittit oues mercenario, qui nō seruit, vt verus pastor, vel prout tenetur, publice que interest eum, qui ius habet in beneficio possidere illud: eum verò qui non habet ius, eici, arg. c. cum nobis, de elect. c. cōstitutus, & c. oblatæ, de appell. Tum proper hospitalitatem, quam exerceret verus curatus, vt tenetur, non verò mercenarius. ca. de monachis, de præb. Tum vt oues pastorē suum agnoscant, velut est in Euangel.

7 Quod verum existimat, quando resignans clam fructus acciperet, vel tanquam curatus, tunc enim peccaret, secus si tanquam conductor: quia tunc resignarius donare videtur, & potest: & dum hoc fiat sine conventione, alias eset simonia nisi Papæ autoritas interuenisset. cap. cùm primidem, de pactis. c. quam pio, prima questione secunda, nec inuenio prohibitam donationē inter eos: sed hoc casu vacabit beneficium per obitū, vt dixi, & fuit prolatum Arestum contra eum, pro quo resignatio fuerat admissa: sed ipse nō receperat possessionem in vita resignantis, qui vocabatur Martinus Gaubard, pro Gilberto de Columbe, die 13. Augusti, anno 1540. idē quoque Arestum fuit latum & pronūciatum 7. Septemb. 1526. inter magistros Nicolaum Pondene, & Falconem de Cussi, ratione præbendæ ecclesiæ Annicien.

8 Item quando resignarius possessionē recepit, & eā publicauit: sed tamen resignans est semper in possessione, dico vacare per obitum: quia non dicitur accepisse possessionem, nisi duret: nā verum non dicitur, quod non durat verum. l. si grās in pos. pro patre. §. verum. ff. de in rē verso. plenē Hipp. in l. qui fallam. nu. 51. cū seq. ff. ad leg. Cornel. de fall. tex. & ibi gl. in c. 3. de verb. sig.

9 Vbi nō videatur fuisse, quod postea nō durauit,

sic

Per obitum
vacat bene
ficium pos
t publicatione
resignatione
natur.

sic nec possessio capta, quæ nō durauit. l.2. §. fi. q.b.
ex cauſ. in poſl. eatur. tacit quod dicunt doct. in
cle. fi. in princip. de vita & honest. cleric. de eo qui
momento fert vesteſ bipartitas, vt puniri non de-
beat poena illius text. alias fieret fraſus huic regu-
lae: nam resignatarius caperet poſſeſſionem, & po-
ſteā eam relinqueret ſuo resignanti, qui ſempre
remaneret in poſſeſſione, quod damañat iſte text.

*Poſſeſſio ac-
cepta die
moriſſus reſi-
gnanſis nō
valeſt.*

10 Quid si resignatarius ipo die mortis resigna-
tis beneficij poſſeſſionem acceperit, an valeat?
Reſp. non, niſi resignatarius probet te quoque an-
te mortem accepiſſe poſſeſſionem. l. filia. ff. ſolu-
matri. no. per Bart. in l. non ſolūn. §. ſed ut probari.
ff. de operis noui nunc. Felin. & Dec. in c. in pra-
fentia. not. 12. de proba. & ca. auditio. de p̄fcript.
Soc. conf. 67. np. 7. in 3. vol. quia pro mortuo habe-
tur, qui de proximo eſt moritorus. d. l. filia. & l.
huic ſcripturæ ad leg. Aquil. & pro cinclo, qui de
proximo cingēdus eſt l. pen. ff. de teſta. mil. & ple-
ne Hipp. in reper. l. vnic. nu. 70. cum ſeq. C. de ra-
ptor. Anchar. confil. 430. fuſſet, in fin. Barba. in ca.
in praſentia. nu. 38 de probatio.

11 Vidi reprobatam reſignationem, & publicatio-
nem factam die mortis: quamuis probarum fuſſet
ante mortem factam, in magno regis conſilio.

*Limi-
tatio-
nes ad hāc
regulaem.*

12 Primò fallit hāc regula in beneficis coſiſto-
rialibus, quæ cū in coniſtorio reſignētur, & ipoſ-
rum reſignatio ibidem recipiatur, latiſ dicitur pu-
blicari. arg. l. oſſium. C. de teſtam. Gomes. q. 5. ſed
cum nō ſufficiat publicatio ſola, ſed poſſeſſionem
quoque adeptam eſſe requiratur, dicēdum vide-
tur, quod in hiſ etiā locum habeat: nec enim ſuf-
ſicit iſta publicatio facta Romæ: cū hāc regula
dicat publicationem eſſe faciendam, vbi benefi-
cia coſiſtunt, & ſic non Romæ vt ſuperiū dixi.

13 Secundò non procedit in beneficis tempora-
libus, vt pote in feudiſ: vt dictum fuit in gl. 1. ſuprā.

14 Tertiò limitatur, quando vacaret alio modo,
quām per reſignationem: vt ſcripsi ſuprā in gl. 3.

15 Quartò derogatur huic regulae, quando tem-
pus ſex mēſium fuerat à Papa prorogatum: vt in
gl. 4. abundē tradiſum fuit.

16 Quintò ſi Papa mortuus fuſſet, antequām bul-
la potuiffent expediſſi intra ſex mēſes: vt ſuprā
dictum fuit, in gl. 10. publicata.

17 Sexto non procedit, quando cauſa poſſeſſio-
nis eſſet mutata, vt pote iſi hiſ reſignans tanquam
curatus eſſet in poſſeſſione, demum resignatarius
poſt adepta poſſeſſionē, & publicationē iſi loca-
ret, & iſi reſignas in poſſeſſione tanquam cōductor
moreretur: non vacaret beneficiū per obitū, quia
publicata fuſſit reſignatio, & poſſeſſio apprehenſa:
vnde non procedit hāc regula, ſicut videm⁹ in eo
qui retinet vſum fructum. l. quifquis. C. de donat. l.
ſi iſi pro emptore, in prin. & ibi doct. ff. de vſu-
capio. Boer. in §. 1. tit. de donatio. in conſuet. Bitur.

*Deroga-
tio
ad regula
en recipie-
tur.*

18 Septimò ſi derogatum ſit expreſſe huic regule
ad regula à Papa, quia tunc habetur ac iſi nuſquā fuſſet edi-
ta: tamen in hoc regno foret hoc periculōſum,
quandoquidem recepta eſt, & registrata in parla-
mentis, & ſic effecta ius Gallorum, ob id vix iſta
derogatio recipieſſet,

19 Nam iſi ius ciuile receptum ſit, & canonizatum,
aut in iure canonico deſcriptum, licet tollatur ius
ciuile, non tamen tolletur illud, quod eſt canoniz-
atum, per gl. in l. vna. C. de colla. dona. libr. 10. Pe-
trus Gerard. ſing. 28. ſcripsi in traſt. nomina. q. 5. n.
17. maximè cū hodie extet lex Regia, de refor-
prouifio. in conſt. reg. & quia poſſet præbere ma-
teriam delinquendi: quod reprobatur in l. conge-
niſe. ff. de paciſ. dotal.

20 Octauo non procedit, quādo resignatarius de
nouo impetrasset etiā nulliter, quia non vacabat
ante obitū: tamē iſta noua prouifio ſupplēt omnes
diligentias, & æquipollit publicationem: cum quod
noua prouifio fit coram Papa, ergo coram omnibus
l. omnīu. vbi Iaf. & alij. C. de teſt. Gomes. q. 11.

21 Contrariū teneo ratione fraudis vitanda, nam
resignatarij ſemper ita poſſet impetrare de nouo:
& illa impetratio nulla eſt, quia beneficium non
vacat ante obitū, & eſt ſubreptitia: niſi fiat mentio
primā reſignationis, & prouifionis, nec obſtat q̄
fiat corā Papa ergo publicata: hoc eſt falſum, quia
iſta regula, in reſignatione facta coram Papa re-
quirit publicationem, vbi beneficia coſiſtunt, mul-
ti fortiū in noua prouifione poſteā facta: alioqui
ſemper fieret frauſus regulae, & nunquā eſſet illi lo-
cū, vt ſcripsi in traſt. de pacific. poſſeſſor.

22 Niſi poſt obitū impetraretur, tunc enim iſi
valeret ſicut alteri facta prouifio, quia non eſt co-
traria iſi regulae.

23 Item vult dicere Gomes. h̄c, q. ſufficit ſi publi-
catione ſiat intra ſex mēſes, & poſſeſſio petita ſit an-
te mortem, q. 8. ego verò puto per iſtum textū, re-
quiri publicationem, & poſſeſſionem fieri intra
ſex mēſes, ſi reſignans eo tempore moriatur.

Si verò reſignans non moriatur intra ſex mēſes,
nec intra annum, ſufficiet reſignatario capere poſſeſſionem, & eam publicare ante reſignantis mor-
tem: nec iſta duo diuerſo iure cenſeri debet: & ita
ſeruatur in Francia. [Sed hoc debet facere intra
trienniū, vt docet Boer. in decif. Burdeg. q. 312. ſed
intra. Quod eſt verum, ſi tertius poſſideret benefi-
cium ex colorato titulo: fecus in reſignante, qui li-
cerper decē annos poſſederit, quia ſine titulo eſt,
non iuuabitur decreto de pacific. poſſeſſor. vt ſcri-
psi in meo traſtatu. Ideo reſignatarius vñete reſi-
gnante, & poſſidente beneficium, poſterit poſſeſſionem
ante mortem accipere: quia ius eius non eſt immutatum, nec alij acquiſitū. l. nec vtilem. ff.
ex quib. cauſ. maior.]

24 Sed h̄c ſtaruit ſex mēſes, quando vacauit in
curia, eō quod ſi poſteā reſignas moriatur, reſigna-
tarius eſt in culpa, cur non accepit poſſeſſionem, &
non publicauit reſignationem, ideo vacabit per
obitū: & hoc probat text. requirens reſignantē
in poſſeſſione decedere, & ſic iſta tria, vt declarat
text. ibi, poſtmodi, &c. & ſuperiū in principio
huius regulae dictum fuit.

25 Nonō limitant alij, quādo quis reſignaſſet ius,
quod haber: Nam hic text. loquitur de reſignante
beneficium. Contrariū tamen ſuprā tenui in gl. 4.

26 Decimò non procedit, quando obſtanſe im-
pedimento non fuſſit adepta poſſeſſionem, nec facta pu-
blicatio:

*Noua pro-
pofitio poſſi-
ſionis
sex mēſes
an vñate.*

*Publi-
catione
& poſſeſſio
ante mor-
tem
ſufficiet.*

*Impedi-
mentum an ex-
cenſet à pu-
blicatio.*

blicatio: vt suprà dictū fuit in gl.9. Aduerte tamen, si possit dici impedimentum circa locum excusa-re: vt si in uno loco fieri publicatio nō possit, quod in alio valeat: sed impedimentum circa rem non, id est si nō fuerit facta publicatio, ut pote quia erat minor, vel ignorabat hanc prouisionem, & collationem: certe adhuc vacabit per obitum, etate vel ignorantia non obstante, nec impedimento, si illud aliquo modo vitiare potuit, per istum textum qui lo-quitur in rem, videlicet collationes quæque, & quævis aliæ dispositiones, de illis tanquam per re-signationem vacantibus factæ, nullius sunt robotti vel momenti: alioqui posset quilibet allegare ignorantiam, vel impedimentum, & sic vitiare regu-lam, & fraudem adhibere, adē quod nūquām resignatio publicaretur: ideo his fraudibus iura obuiant, tam ciuilia quam canonica, l. in fundo. ff. de rei vendica. c. sedes. de rescript. & imputadum est huic, quare non paruit legi, inquit quoniam potuit: vt docet Imperator. ff. de appell. sic cōsuluit Petrus Paris. cōs. 143. quod terminus. col. 1. & sequen. in 4. vol. & sic iudicauit magnum Regis cōsilium anno 1543. die 2. Ianuarij, pro Francisco Matthæo, contra Nicolaum de Berri. putarem tamen, quod si pars aduersa impedit publicationem, quod non vacaret per obitum, quia dolus non debet alicui prodesse. cap. sedes. & seq. de rescript. sed pro facta haberetur. l. in omnibus causis, & l. in iure ciuili. ff. de reg. iuris.

Annotum.

Morte resi-

naturay va-

ar verbi-

eficiunt.

cunque remaneat resignans in possessione, postea non acquirit ius aliquod, nisi resignatarius declarauerit se non acceptasse: quia in dubio præsumi-tur acceptare id quod in utilitatem suam factum est. c. constitutis. i. de testibus.]

Si resignas
retinet bull
las, an va-
cei fer obi-
tum.

29 Duodecimò quando resignans retineret bul-las, & resignatarius nescit sibi factam esse collatio-nem, tunc non vacabit per mortem, etiam si per decennium retineret bullas: tum quod ignoranti non currit tempus: tum etiam quod ratio huius tex. cessat. Dom. & Perus. in c. commissa. per illum text. in vers. annus. de elect. in 6. nec potest ignoranti fraus adscribi.

30 Veruntamen quia fieret fraus regulæ: nam sic resignantes consanguinei semper retineret bullas ob id dicerem adhuc istam regulā habere locum in odium resignantis, qui non publicauit resigna-tionem, & legem non est secutus: & vt omni fraus consanguineorum celset.

Retinet pos-
sessionis rei
à Papa fa-
ta deroga-
tionis regu-
le.

31 Decimotertiò non procedit, si quis resignasset retento sibi stallo in choro, & loco in capitulo, & sic moriatur in illa possessione: nam cum resigna-tarius sit in possessione illius dignitatis, non cen-setur resignans mori in possessione, nisi in posses-sione loci & stalli in choro, quæ non extinguitur cum persona, sicut canonicatus ad effectum. cap. dilectio. de præb. & superius scripsi, quod Papa in hoc videtur derogare isti text. retinendo, quod ipse sit in possessione talis rei.

32 Item si Abbas vel alius resignauerit suam ab-batiā, & retrineret sibi regimen & administrationem ipsius monasterij, si resignans sic in vita vtratur, & nouus Abbas post eius mortem veniat, valebit prima prouisio: nec dicitur mortu⁹ in pos-sessione, postquam sibi illud retinuit, verum quo ad hoc isti regulæ derogatum, & dispensatum es-se censemur.

33 Decimoquartò non habet locum si resignans constitutus se possidere beneficium nomine resigna-tarij gl. in ista regula. vide Do. de Rota. dec. 150. li-cet amicus in no. & Boer. in §. 1. in additio. de do-na. in consuetud. Bitur. facit ea, cum venissent. de restit. spoliator. scripsi in praef. ad tractat. de mater. possessor. in tertio tomo ordinatio. regiarum: requiritur tamen etiam hoc casu publicatio, alias regula locum haberet. Limitationes alias, benevo-le lector, hic addere poteris, si quas ex tuo poteris inuenire ingenio, maximè illam, quod non habeat locum in unione, quæ etiam inuita parte fit, & ipse possessor erit, & ius habebit quamdiu viuet, clem. finali. de rebus ecclesiæ non alienandis. & quia etiam hoc solet resignanti retineri, & quamuis non retrineretur cum iustum habeat causam, di-cerem non habere locum hanc regulam.

Desserit.

GLOSSA DECIMA QVARTA.

Tis non habet locum, si resignans post sex menses educat vxorem: quia licet ha-bens malam vxore sepultus esse vide-a-tur, tamen beneficium nō cēlebitur va-care per matrimonium quo ad resignantium, etiam si is,

Obitus non
cōnvenit ma-
trimoniū cō-
tractum in
moriens ci-
udem.

Si, qui contraxit illud, fuerit in possessione beneficii quoque vxorem habuerit, quia non dicitur verè decedere, per hoc verbum, & obitum, quod separationē animā à corpore denotat. I. si decesserit, ff. qui satisfida cogatur, nec dicitur obiisse mortem: līcet beneficia, quā non resignavit, dicantur per contractū matrimonij vacare: vt plenē scripsi in §. monasteriis, de nominat. Reg. in gl. vacare, in concor. nec habebit locum in morte ciuilis, cum hoc verbum obitus, in ea non verificetur: vt doct. scribunt in c. suscepturn. de rescript. in 6. & in I. Gallus. §. & quid si tārum. ff. de liberis & posthumis. scripsi in regulā de infirmis resignantibus superius.

Non per resignationem, sed per obitum huiusmodi vacare censeantur.

GLOSSA DECIMA QUINTA.

Fingitur vacare per obitum, licet verè vacare per resignationem.
Refectionem intelligas quę non recipiēt probationem in contrarium, per gl. in I. conficiuntur. ff. de iure codicil. quā sequitur Barb. in repe. I. cū acutissimi, col. 3. C. de fidēicom. & Feli. in c. quanto. col. 2. de prælump. vel per præsumptionem iuris & de iure, quā etiam non recipiēt probationem in contrarium, c. penulti. de sponsal. & sic non admitteretur volēs probare, quōd vacavit per resignationē: quia ista fictio vel præsumptio pro veritate habetur, & quo ad iuris effectum. Et tantum in casu fictio operatur, quantum veritas in casu verò. Bar. in I. §. hoc autem Senatusconsulto. ff. ad Senatusconsult. Sillanias. firmat Caffad. in dec. super regul. Cancell. rub. de vniōnibus. decis. 2. Ratio huius regula est, quia possessor censetur dominus, per I. f. C. de rei vendica. I. 2. de proba. & suprā dixi in glo. i. alias rationes, & verbum censeantur, denotat regulariter fictionem: vt scripsi in I. si is qui pro emptore, post Bartol. & alios ff. de vñucatio.

Collationes quoque, & quævis alia dispositiones de illis tanquam per resignationem vacantibus factæ.

GLOSSA DECIMASEXTA.

Collatio cō-tinet hic cō-mendam.
Tellige quōd collationes, institutio-nes, & alia prouisiones sic factæ per re-signationem annullantur per hoc ver-bum, & quævis alia dispositiones, quæ verba comprehendunt omnem prouisionem, sive Papæ, sive alterius: vt scripsi in §. præfatiq; ordinarij. in verb. dispositiones, de colla. in Concordia. Et sic comprehenditur hic commenda: vt si forte datum fuerit in commēdam per resignationem aliquius: vt suprā dictum fuit: & collatio capitur etiā pro commenda: vt scripsi in §. statuimus. 2. de colla. in Concordia. Et sic collationes factæ per re-signationem illius, qui mortuus est in possessione, nullæ sunt, & quæcumque inde sequita fuerint.

Et secundum istam regulam fuit sēpius iudica-tum, videlicet pro magistro Hugone Rogier, cō-trā Guilielmum Carton, qui per resignationem obtinuerat beneficium à Papa, sed non acceperat

possessionem vivente resignante, ob id reiectus fuit anno 1505. die 23. Decembris. idem cēsūt Se-natus inter Martinum de Rogis, & episcopum Ebroicen. anno 1526. die 7. Septembris, inter Ni-colaum Prudhom, & Falconem de Cussi: & su-perius alia adduxi Senatus consulta ad hoc, vt ap-pearet istam regulam esse in viridi obseruantia in hoc regno.

Et sic constat per hanc regulam, quōd collatio per resignationem facta est nulla, & sic non est colorata: vnde si is cum ista collatione nulla possede-rit per triēnum, non iuuabitur decreto, de pacif. pos. quod tenetur habentem coloratum titulum, quem iste non habet, vt pote quia est resolutus re-signante mortuo in possessione: ob id ista collatio facta resignatario nullius est momenti: vt scripsi in tract. de pacifi. possess. limita. prima. nu. 159. etiam probatur per verbum sequens, & inde sequita. & quamvis primō dum fuit facta collatio, fuisse coloratus titulus, posteā tamen per mortem nullus factus fuit,

Et inde sequita.

GLOSSA DECIMASEPTIMA.

Recesse possessio accepta per resignatariū. T sic possessio accepta per resignatariū. Possessio si sine publicatione non valet, nec potest manuteneri in possessione, in qua resi-gnans mortuus fuerit ante publicationem resignationem: cūm hīc annulletur & titulus, & alia inde sequuta: vt pote si resignatarius iterū alij resignauerit, & posteā primus resignans in posses-sione moriatur, tunc resoluetur ius tam primi resi-gnatarij, quam secundi, per I. lex vēctigali. ff. de pi-gnor. & in'crius dicam. Notandum est tamen, quōd si resignatarij moriatur in mēse deputato graduatis, debetur beneficium graduato, per Concordata, quia verè vacavit beneficium per obitum resi-gnatarij: ideo amplius non resoluetur per mortē resi-gnantis, qui iam exutus est omni iure & posses-sione: & sumus extra casu regula: quia graduatus ex suo iure venit, resignatarius primus vel secundus exiure resignantis, ideo ius illorum resoluitur, sed non hoc casu: & quia fraus potest fieri cum resi-gnante & resignatario, sed cū resignante & nomi-nato minime: quia nominatus non recognoscit resi-gnationem: ideo sumus extra regulam, quā nō ha-bebit locū in hoc casu: nec tenebitur hic graduatus habens collationem per mortem resignatarij publicare, nec obest verbum & inde secura sunt nulla, quia si resignationes fiant à resignatario, ille sequitur: sed mors resignatarij non sequitur resi-gnationē, sed facto venit, nec est ex facto resi-gnationis; sed est extranea à resig-natione, ideo tan-quam extranea nō consideratur: arg. I. continuus. ff. de verb. obliga. nec iste resignans amplius testa-bitur de illo beneficio, de quo est iam prouisus.

Tamen nec ex clausul. quoquis modo, posset dice-re collatum sibi esse beneficium per obitum: si qui dem ista regula compredendit tantum vacationē tempore datæ contingentem, & non futuram: nisi sit in rescripto si neutri, vel si nulli. c. suscepturn. de rescript. in 6. Gomes. quāst. 16. & superius scripsi in regula, de

regula, de infirmis resignantibus, & in hoc rescripto si neutri. quomodo intelligatur.

Nullius fint roboris, vel momenti.

GLOSSA DECIMA OCTAVA.

Notificatio
in actu fa-
cienda est
de forma.

Imperatio
beneficii re-
signatio ma-
nus in pos-
sessione non
potest ante
obitum fieri.

Secondo re
signataria
an debet
tur vel per
mortem.

Resignans
item criminis
stel-
lionatus te-
netur.

Resignans
factus reci-

DAtet, quod quando iura requirunt publicationē & notificationem aliqui actus fieri tunc data est à iure forma, quae si non seruetur, actus non valet, cl. causam, in fine de elect. ob id annullatur collationes non ita publicatae.

2 Item non valeret imperatio interim facta de illo beneficio, licet postea resignans moreretur in possessione, tum quia non adhuc vacat: tum etiam quia beneficium, quod poterit vacare, nō potest possit ante interim conferri. c. commissa, de elect. in 6. c. si tibi, de præb. eodem lib. Ægid. Bellamera. dec. 752. Supposito: si tamen hic resignatarius adeptus fuerit aliud beneficium incompatibile, vacabit hoc primum per c. de multa. quia collatio interim valet, sed resolutur postea per obitum: ideo dicerē teneri promoueri, per cap. licet tamen, de elect. vt alibi dicam.

3 Quæro aliquis constituit procuratores ad resignandum coram Papa suum beneficium, q. pro curator resignauit, & is, cui facta est prouisio, non accepit possessionem intra sex menses, nec alio tempore: demum resignas iterum resignat, in vim cuius secundæ resignationis, collatum est beneficium secundo: & is adeptus est possessionem, postea moritur resignans beneficium intra sex menses, vel ultra, confertur per mortem. Quæritur cui debeatur? Et videtur, quod illi cui est collatum post mortem per istam reg. Cancella. 34. quæ vult beneficium censeri vacare per mortem.

4 Item per primam resignationem beneficium amiserat resignans. c. in præsentia, de renunc. etiā quo ad possessionem glo. assignari, in cap. inter. de præb. nam renunciatio beneficij inducit quoque resignationem possessionis, quæ animo perditur. Innocen. in c. super hoc, de renuncia. Panormit. & Imol. in c. sollicitè, de restit. spoliator. Calder. conf. 4. rub. de renuncia. ergo non poterat iterum resignare: alioqui daretur materia calumniandi, & sic faciendo plures resignations: quod non est permittendum.

5 Item ille, qui secundo resignat, nihil agit, quin imò stellionatus criminis venit puniendus, per gl. fin. in c. nulli, de rebus eccl. non alienand. vt dicit Berber. invicator. iuris, rubr. de crimine stellionatus in fin.

6 Alias dolus resignantis prodesset illi secundo resignatario: & quando secunda resignatio valeret, possit resignans semper fraudare primū, quod nequam est dicendum: imò illa simulatio, & varatio est in clericis maximè prohibita, cle. vna de renuncia.

7 Vnde si is qui resignauit, remaneat in possessione post in de facto post resignationem, tenebitur ad retumata sibi stituendum fructus, quos percepit à die sibi intiprouisitionē matæ bullæ resignationis, seu collationis: q. a prius tenuerit ad bonam fidem habere poterat, si superior noluissest #admittere, de Rot. decisi. 158. licet reus, in nouis.

8 Item si beneficium conferatur vni, & postea alij, & isti secundo traditur possessio. nihilominus *primus pro* *nisi prefer* *tur secundo* *etiam si se* *cundus pos* *fideret.*

9 Nec refragatur, quod secunda collatio, primæ

debet præferri. c. illud, & c. suggestum, de iure patro. Resp. horum. tex. rationem esse separatam, videlicet, quia illuc prima non fuit iure facta, sed in isto casu secus, & non minus censemur iure facta, licet primus resignans non adipiscatur possessionem in vita resignatis, quia hoc potuit facere semper: quod si non fecerit, vacavit per obitum.

10 Et in dubio præsumitur renunciatio iure facta. c. Gonsaldus. 17. q. 2. & is qui dicit eam non legitimam hoc debet probare. cap. cum dilectus, de successe ab intesta.

11 Nec etiam obest, quod non sit mortuus in posse. Respon. contrarium esse verum: quia secundus resignatarius nomine primi resignantis erat in possessione, & sic videtur resignans primus in possessione, decessisse, & erat in possessione respectu primi, quinquaginta habuit possessionem, alioqui semper fieret fraus huic regul. & huic sententiae subscribo.

12 Item si primus resignatarius ante sex menses resignauerit alteri, & postea primus moriatur non facta publicatione, & post sex menses, putarem secundi resignatarij ius resoluti, & extinguui sicut ius primi extinguitur per hanc regulam, si resignans fuerit mortuus in possessione: quia quod in uno statuitur, & in duobus habet locum. l. singularia. ff. si certum peta. Et resolutio iure primi resignantis, resolutur ius secundi. l. lex vectigali. ff. de pign.

13 Adhac quia prouisio ultimi est subreptitia: q. a si primus resignans expressisset Papæ possessionem non captam à se nec resignationem publicatam, forte non contulisset, vel non ita de leui. c. postulatis, de rescr. quamvis Dominus Gomez. hic in prima questione tenuerit contrarium, dicés se iudicasse, tamē iudicauit contra hanc regulam, ibi, & inde sequuta.

14 Nec refragatur, quod de prima resignatione debeat intelligi secundum eum, per l. boues. §. hoc sermone. ff. de verb. significat. quod salua eius reverentia verum esse non putarem: quia ille. §. boues, nō habet locum in dispositione legis, quæ semper loquitur, & sic non solum in primo actu, sed & in omni, alijs omnes leges iam essent sublate, quarum semel casus euenit: quod est contra. l. Arriani. C. de haeret. vbi lex semper est in viridi obseruantia: & ita limitauit in dicto. §. boues.

15 Item non obstat, quod superior consentit huic secundæ resignationi, & quando dominus consentit, tunc non habet locum. l. lex vectigali, teste Guido. Papæ in dec. Delph. q. 175. Emphyteuta, Resp.

verum hoc esse, quando dominus sciens cōsentit, fecus si ignorans: nec ignorans iuri suo renunciat, aut sibi præjudicat. l.mater. ff. de in officio. testam. l.sed si hac. §. patronum. ff. de in iūs vocand. vnde si in secunda resignatione fuisse omnia narrata, & Papa huic derogando regulæ conferret secundo, tūc crederem opinionem Gomes. procedere, alias non: Papa enim non videtur velle plus juris conferre, quam resignans haberet, nec huic regulæ derogare, nisi hoc exp̄resse dicat: & cū hæc regulæ annullet collationem, & resignationem, ergo & primam, & alias.

16 Item poterat primus accipere possessionem, quandiu viuebat resignans, ergo poterat exclude re secundum; nec facit secunda resignation, quin vacet per mortem & sic nec recrēdētia, nec possessorium debet huic habenti secundam resignationem adiudicari: quia per hoc verbum, & inde sequuta, omnia hic nullantur.

17 Item non valet secūda collatio ratione subrep̄tionis, & fraudulentæ resignationis. Oldrad. cōf. 324. factū, col. 3. scripsi in gl. vacantia. §. volumus, de colla. in Concord. quia Papa ius tertij non intēdit tollere. Et si Papa sciuisset primam resignationem & prouisionē iam factam, isti secundo non contulisset: ob id secūda collatio nulla est, & subrep̄titia.

18 Imò pūlchrè scribit Gomes. in commentar. ad regulam de infirmis resignantibus. q. 40. quod si infirmus per procuratorem resignauerit in curia, & postea rursus in fauorem alterius cum derogatione illius regulæ secundo confertur beneficiū, & infirmus moriatur intra viginti dies adhuc vacabit per obitum: & secunda renunciatio (quæ nulla est) non impedit quominus vacet per obitū: sic & hic nos dīemus.

Collatio facta per vicarium etiā reuocatum antequām reuocationem sciuerit, valet.
l.si fortè. ff. de offi. præsid. quem text. singularem dicit Roma. singul. 57. & Ias. in l. more, col. 3. nu. 8. ff. de iuris dic. omnium iud. & Dec. conf. 295. sic valebit prima prouisio per resignationem antequām fuerit reuocatus procurator resignantis.

20 Nec me mouet gl. & ibi doc. in cap. ex tenore, & c. in nostra, de refr. & quod not. Oldr. conf. 299. quidam Hugo, vbi concluditur, quod prima elec̄tio seu prouisio, quæ est inutilis, non præstat impedimentum, nec hæ literæ primæ nullæ præstant impedimentum secūdis validis. Resp. verum esse: sed in hoc casu prima prouisio facta erat valida, & ita secunda valere non poterat, pendebatq; effetus, nempe si publicatio fieret, & possessio petteret in vita resignantis.

21 Ideo pendente hoc tempore non poterat remoueri beneficium ab hoc primo resignatario, & alteri prouideri: & ita tamen est quicquid in contrarium dicatur, vt beneficium per mortem vacare censeatur, non obstan, duabus resignationibus factis & prouisionibus.

22 Insuper quæro, valeat ne collatio facta à Cancellaria post reuocationem procuratoris intimatā Cameræ: Et breui resp. valete, per text. in cle. vna, de renuncia. vbi renunciatiō facta post reuocatio-

nem non intimatam præcursori, vel illi, in cuius manibus cessio facienda est, valet. & dicit ibi glos. in verb. facienda, in hæc verba.

23 Quod quando mandatum est generale ad cēdendum in manibus eius qui recipere possit, non potest iuuare notificatio, nisi facta sit ei, qui recipit huiusmodi mandatum & imputet sibi, qui de re avarulat buit omnibus intimare, vel saltē procuratori. Idē collatio facetenet Bonifac. & alij in d. cle. vna. Et sic cōsului, lata. obtinuitq; in magno Regis Consilio Do. Guilielmus Fabri contra de cumbis.

24 Itē eo loco reuocatio fieri debet, vbi negotiū agitur, alioqui non valet. l.sed & si pupillus. §. pro scribere. ff. de institor. actio. Sed camera est diuersum tribunal à Cancellaria, & separatum: & loca distincta, officialesq; separatos habet, & diuersos: ergo notitia facta in vno loco, nō ligat in alio, sicut facta vni, non ligat alium. d. cl. vna: quia paria sunt min⁹ plenē intimare, vel nihil intimare. l. veluti, ibi vel min⁹ plenē edictū. ff. de edē. l. quoties, q. satisd. cogat, & ibi multa doct. citant: & sic intimatio illa omni carebit iuris effectu, cl. caussā, in fi. de elect.

25 Prætereà dubitatur, an valeat collatio facta à Cancellaria, si appareat eo die collationem, & reuocationem esse factas in eadem cancellaria, vel consensum à procuratore præstitum? Resp. valere per text. in d. cl. vna, de renunc. vbi valet prouisio facta ad resignationem procuratoris, antequām peruenierit ad notitiam illius, vel eius in cuius manibus facienda erat cessio: sed non appetet hic quod facta fuerit notificatio reuocationis ante prouisionem, nam potuit esse posteā: ideo is, qui dicit reuocationem anteā factam, oportet quod proberet: allegas enim tempus illud probare debet. l. eum auctum. ff. de neg. gestis. plenē scripsi in trac. nomina. q. 14. nu. II. & seq.

26 Si autem resignantes post admissionē resignationis factam à Papa possent ab ea discedere, frequenter illudetur Papæ, cuius iudicium ab eorum arbitrio pendere videretur. c. bonæ. 2. circa fi. de postula. præl. & quidicit aliquid reuocatum, hoc probare debet. l. cum tacitum. ff. de prob. I. fancimus. C. de testam. & probare debet ante reuocatum, vt suprà dictum extitit quia non est verisimile procuratorem resignasse, aut etiam Papā prouidisse, si anteā fuisse intimata reuocatio: ideoque prouisio prius facta præsumitur, quam reuocatio: ideo parti alleganti reuocationē prius factam incumbit probatio. l. ei qui. ff. de proba.

27 Si tamen fuerit facta cessio in Cancellaria die prima Martij, & intimatio eodem die in eadem Cancellaria: si die secunda procurator cōsenserit, non valebit prouisio: cū à die consensus præstiti computetur tempus, quod nō retrotrahetur: cū extrema non sint habilia: de quibus Barto. in l. si is qui pro emptore. ff. de vsu cap. Quamus consensum retrotrahi dicat Roma. conf. 340. nu. 7. per l. fi. C. ad Maced. l. licet. ff. de iudi. quia paria sunt ab initio consensum interuenire, vel ratificationem subsequi, reg. Ratificationem, de reg. iur. in 6. Sed non hoc casu, quia reuocatio iam erat intimata.

28 Verum cū hodie isti sex mensē, computen-

erit

tur à die supplicationis, vt pater in hac regula, si procurator consenserit, valebit.

Resignans 29 Insuper notandum est, quod si quis resignauit coram Papa beneficium in favorem certe personæ, & non aliter, nec alias, si Papa sic contulerit & is noluerit acceptare: poterit resignans suam semper cōtinuare possessionem, & sine noua collatione illi beneficio inservire, tum ratione huius clausulæ non aliter, quia non intendit aliter resignare, nisi iste habeat: iste non vult habere, nec acceptat, ob id resignatio non valet.

30 Tum etiam quia aliter facta resignatio prono facta habetur, vtpote contra formam mandati. Sicq; iudicavit Senatus Parisi, pro Domino Bochetel canonico sancti Stephani Bituricensis, qui valetudinarius resignauerat in favorem nepotis, qui noluit acceptare, postquam Bochetel conualuerit: vnde cum idem auunculus vellet re habere stallum in choro, & locum in capitulo (vt moris erat) Capitulum denegauit eum recipere sine noua collatione, & volebant eundem cogere ad soluēdam pro ingressu Capam, vel triginta scuta solui solita à singulis canoniciis: tandem fuit condemnatum Capitulum ad expēcas, damna, & interesse, anno 1549, die vigesima tertia Ianuarij in magna camera, vide quæ scripsi in tract. nomina, q. 21.

Resignans 31 Duæ resultant inde quæstiones: prima, an sine noua collatione liceat ad beneficium resignatum redire: & in hoc facerem seq. casus. Primus est: si resignatio facta fuerit secundum mandati formam, non poterit resignans redire ad suum beneficium absque noua collatione. Doct. in c. cùm venerabilis, de excep. c. si beneficia, de præb. in 6. quod est verum, si resignatarius acceperit possessionem.

32 Secundus casus, quando beneficium fuit resignatum contra mandati formam, tunc redire potest resignans ad suum beneficium absque noua collatione. d. c. si beneficia, vt nec quidam perdat suam primæquam possessionem: nam quod sit cōtra formam est nullum. c. cùm dilecta, de rescrip. ideo semper retinet ius & possessionem, quia non censetur resignasse.

33 Tertius casus quādo quis resignat in favorem alicuius, & non aliter, ipso non acceptante resignans manet in possessione, donec ipse acceptaverit: nec alias renunciatio valeret. d. c. si beneficia, & in cl. vna, de renunciatio.

Prouisus in posse in possessione 34 Quamobrem oportet resignatarium mitti in possessionem, alicuius prædicto est. I. si ex stipulatio ne ff. de acqu. posses. doct. in ca. in literis, de restit. spoliato. tamen non est priuatus lure in beneficiis minoribus, qui adeptus fuit beneficii possessione, si alias bonum haberet titulum. Dom. & Franc. in c. eum qui, de præb. in 6. & Nicol. Milius in verb. beneficium. q. 58. scripsi in tract. de pacific. possess. nu. 337. cum leq. & vide quæ scripsi suprà de misso. in possessione.

Administrans ante confirmationem iure est priuatus. 35 In Episcopatibus autem, & Abbatis iure priuatus est qui administrat ante confirmationem, vel prouisionem à Papa receptam, etiam si autoritate Regia. c. auaritiæ, de elec. in 6. alibi scripsi.

36 Illa tamen dignitas non potest iterum confer-

riante declarationem: vt censuit Senatus anno 1508. in mense Ianuario.

37 Imò electus ante confirmationem non potest Ante cōfir- fe opponere, ne incidat in pœnam illius. c. auaritiæ mationem nec imperare literas saisinæ, aut manu tenentiaræ, electus non q. a non habet solidum ius ante confirmationem. agit posses- sio.

d. c. auaritiæ, & c. fi. de elec. lib. 6. Alia multa scribit Gomes. quæ videre poteris, si tibi ista nō sufficiant.

38 Adhac nostra voluntate beneficium amittitur Amittitur beneficium per matrimonium: vt si beneficiarius ducat vxorē, per coniug. cogitur relinquere beneficium. c. i. de cler. cōiug. g. i. quia non bene conuenit psalterium cum cithara: & coniugatus cogitans quomodo placere valeat vxori, minus ea, quæ Dei sunt cōplere potest, cūm quasi diuisus in duo plenam sui non habeat potestatem, vt ei a quo stipendium recipit, plenus fa- muletur. c. diuersis fallaciis, de cleric. coning. vbi quoque dicitur, quia per tales coniugatos substātia rerum ecclesiasticarum solet deperire.

39 Insuper quia voluptatibus simul & carnalibus desideriis, ac diuinis & ecclesiasticis vacare non valeant. c. 3. cleric. coniug.

40 Siue contraxerit matrimonium, siue sponsalia. c. vno, de cler. coning. lib. 6. vbi glo. intellige sponsalia de præsenti, secus si contraxerit sponsalia de futuro. d. c. vno, & Aufrer. in decis. Tholos. q. 239. Panor. & alij in c. i. de cler. coniug.

41 A fortiori quoque si cōtraxerit matrimonium, cum vidua, tunc enim vt bigamus omni quoque priuilegio clericali priuatur, cap. vno de Bigamis, lib. 6.

42 Declara in coniugato, eum nō posse obtinere beneficium, quamdiu vxorē habet: nam si matrimonium priuet iam adepto, multò fortius prohibet habendū: quia turpius eiicitur, &c. c. quē madmodū, de iure & multa facta tenet, quæ fieri prohibetur. l. patre. ff. de his qui sūt sui vel alieni iuris,

43 Nisi vterque voverit castitatem perpetuā, & ingressus fuerit religionem, tunc coniugatus cūm Coniugatus quādo vxorē vnicā virgine beneficium habebit: Nam hoc casu rem & bevidetur quo ad effectum solutum matrimonium, neficiū habere posse.

44 Quinimò hoc modò poterit ordines recipere. c. coniugatus, de conuersi. coniugat. c. Eps. 77. dist. & sic est casus mirabilis, in quo habens vxorem, potest ordines sacros sumere, & effici presbyter, ac beneficium obtinere.

45 Amittit etiam coniugatus beneficium, quamvis matrimonium sit nullum, vtpote iniuriam cum consanguinea, vel alia, cum qua prohibitum erat, cle. vna, de sponsal. Imol. in c. Ioannes, de cler. coniug. Ias. in l. vbi, col. pen. C. de transact.

46 Verū quia super his matrimonij quādoque dispensatur, & quidem frequentissime: ideo adiūgam hic Regul. cancell. super quæ dicam impedimenta matrimonij, & super quibus dispensetur, & à quo, & in quibus non possit dispensari. Præterea licet non valeat collatio vel prouisio non publicata, tamen valebunt gesta interim facta per eum, qui iam resignauerit propter publicā utilitatem. l. Barbarius, vbi scripsi. ff. de offi. preto. l. qui tibi. C. de his quia non do. ma.]

Regula 46. Inno 8 de dispensationibus in gradibus prohibitis.

Item voluit quod in literis dispensationum super aliquo gradu consanguinitatis, vel affinitatis, aut alias prohibito, ponatur clausula, si mulier rapta non fuerit, & si scienter, ponatur clausula addita in quinto.

GLOSSA PRIMA.

Dispensatio super matrimonio quando à Rege pertendit sit.



Duerendum est, q̄ interdum super matrimonio requiritur dispensatio, aliquando nō, si fiat secundum formā iure præstitutam, non requiritur, si vero contra iuris prohibitionem, tunc requiritur dispensatio, quæ postulari debet interdum à Papa aliquando ab Imperatore, seu à Rege.

2. Tunc à Papa impletatur, quando prohibitio ab eo emanavit, & imminet peccatum, ut in gradibus consanguinitatis, affinitatis, publicæ honestatis, & aliis prohibitis à iure canonico, ut in c. non debet, & per totum, de consanguinit. & affinit. & infra dicetur.

Tutori propter aliquam causam honestam:

3. Aliquando facta est à iure ciuili prohibitio prohibetur m̄bore cū pupilla nec filius eius, aut nepos. l. senatus consilto, & sequent. ff. de ritu nuptiarum, & quæ personæ sub ista prohibitione comprehendantur, probatur in l. si quis tutor, & l. non solum ibidem.

4. Et hoc ius ciuile ex causa prohibetur, videlicet ne pupilla vel adulta circumscribatur in re familiaris ab his, qui rationes eius gestæ tutelæ reddere compelluntur. l. libertas. §. senatus consilto. ff. de ritu nuptiarum, & ne matrimonia sic coacta siant.

5. Et tunc solet Imperator, vel Rex in hoc Regno vel alius in suo superiori non recognoscens dispensare super hoc matrimonio contrahendo: ut l. si tutor. C. de interd. matrimo. vbi sunt hæc verba, si tutor, vel curator pupillam, vel adultam quādam suam sibi, vel filio suo, nullo diuino impletato beneficio, in matrimonio collocauerit, manet infamia contra eum, veluti in confessum de tutela: quia huiusmodi coniunctione fraudem administrationis tegere laborauit: vides ergo quomodo Imperator super hoc dispensat.

6. Et interdum audiui factam huiusmodi dispensationem à Rege cum nobilibus & diuitibus in Fræcia, q̄ pauperes super hoc dispensari non petunt.

7. Idem si magistratus tempore sui officij velit nubere cum aliqua sibi subiecta, quia ius hoc prohibet timore impressionis: ideoq; solet hoc princeps permittere. l. vna. C. si quacunq; prædictus potesta, quod hodie non feruatur.

8. Idem si velit mulier nubere ante annum luctus ratione infamiae vitandæ, solet hoc impletare ab Imperatore, vel Rege. l. si qua mulier. C. ad Tertium. l. vbi Bal. de secun. nupt. hoc tamen non solet impletari in Fræcia, licet matrimonium contrahatur,

9. Idem si mulier velit impletare nuptias ad retē-

tionem prioris dignitatis, vtpote quia fuit nupta. *Mulier se-fenator, nūc vult inferiori nubere cum retētione cūdo multa dignitatis: hoc à principe impletatur: quod rārum est tamen l. nuptiæ ff. de senator. prohibetur tamē prioris ma-ne matrimonium contrahatur per rescriptum sub-reptum principis: nec licet alicui impletare nuptias à principe sub deportationis pœna, & aliis positis in rubr. C. si nuptiæ ex rescripto petantur.*

10. Imò tantum estrapere puellam, quantum Re-
gis beneficio illam postulare. c. nullus. 36. q. 2. con-
tra quosdam nobiles qui mulieres inuenire ne-
sciant, nisi eas principis literis, & præceptis impel-
lant: hæc tamen leges matrimonium prohibentes de
lure canonico sunt correctæ. c. pen. & vlt. de secū-
dis nuptiis: quia matrimonia reguntur hodie iure
poli, non iure fori. c. Euphemium. 2. q. 3. Federic.
cōs. 36. casus talis. Lucas de Penna in l. fi. col. 4. C.
de incol. lib. 10.

11. Poteſt tamen princeps in iuramento & aliis, quæ ius diuinum non deſtruant, ſed iuuent cōſti-
tutionem ſuper hoc edere, non ad annullandum
matrimonium, ſed vt honestus contrahatur, & ſi-
ne coactione, & ſcandalō: qua constitutione trāſ-
gressa & ſic honestatē violata poterit iudex hunc
transgrefſorem mulctare, vel bonis priuare, quæ
merē temporalia ſint, & non ſubiecta ecclēſia:
quod ſi principis interuenient dispensatio, nō erit
locus impositioni mulctæ.

12. Et ſic videmus hodie etiam quo ad matrimo-
nia ſeruari leges imponentes mulctam, aut bono-
nem ſeruum priuationem, ſed non illas quæ infamia irro-
gant. c. fi. de de ſecund. nupt. c. cū ſecundum le-
ges, de hæret. lib. 6. & per totum titul. C. de incest.
nupt. nec ſeruantur leges illæ quæ matrimonium
annullant, cū illud ſit iuris diuinī, quæ ſunt no-
tanda, quidquid dicat canonistæ: quia principis eft
continere ciues ſuos in honestate: cū præcepta.
iuri præcipua ſint honestè viuere, alterum nō la-
dere, ius ſuum vnicuique tribuere. l. iuſtitia. ff. de
iusti. & iur. Paris. conf. 3. l. considerata, in 4. völ.

Super aliquo gradu.

GLOSSA SECUNDA.

Radus in consanguinitate vel affinitate Gradus

*dicitur ad similitudinem scalarum gra-
duum, vel aliorum locorum, ut ſicut de
vno gradu in gradum ascendimus, vel
descendimus, ita & per gradus cōſanguinitatis de
vna persona in aliam. l. iuris consul. §. gradus. ff. de
gradib. & eft habitudo personarum, quæ cognosci
tur quota agnationis vel cognitionis diſtātia duæ
inter ſe perlonæ differant. Ioan. Andr. in declara-
arbo. consanguinita.*

Cip. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189.

224. an fratres. Albert. Brunus in tract. de stat. excluden. fœmin. art. 12. q. 21. Bened. in repet. c. Rayninus, in verb. & vxorem. nu. 86. de testa. Præpos. in declara. arbor. confang. nisi consuetudo vel statutum aliter disponeret. Bald. in l. vlt. in fin. C. de successor. edicto. Dec. conf. 444. concurrit, col. 2. & conf. 563. domino in fin. vel esset in terris ecclie: quia verisimile est, quod ad ius suum statutum referatur, id est ad ius canonicum.

Item fallit quando primum habita fuisset mentio iuris canonici, vel ageretur de computatione gradus quo ad matrimonium, Ias. conf. 69. statutum, in 3. vol. quia precedentia declarant sequentia. I. si seruus plurium. in fine, ff. de leg. 1. alia tradit doc, in declara. arbo. Confanguinita.

Confanguinitatis.

GLOSSA TERTIA.

Consanguinitas est attinentia diuersarum personarum ex eo proueniens, q. vna descendit ab altera, vel ambae ab eadem teste Ioan. And. in declara. arbor. confanguin. vbi plus addit, quod consanguinitas dicitur à cum & sanguine, quia à communisanguine descendunt: vt Præpos. & alij declarant ibidem. Notandum est, q. licet olim prohibito usque ad septimum gradum esset, quādoquidē homines antiquitus viuebant diutiū, vt septimum eis gradum videre contingeret: hodie augescēt malitia populi & diminuta devotione, diminuta quoque est aetas: & quia difficile est peruenire, & videre quartum gradum, quamobrem hodie vñq; ad eum quartum gradum inclusuē prohibet matrimonium quis contrahere cum sanguineo, vel consanguinea, c. non debet, de consanguin. & affinitate existentia. vbi alia assignat rationes: sed si unus sit in quinto gradu, & alijs in secundo vel tertio, potest inter illos contrahi matrimonium sine dispensatione, per reg. Collateralium in linea inquali, quanto gradu distat remotior à stipite, tanto distat inter se. d. c. non debet. de consanguin. & in arb. confanguinit. declaratur. Pet. Parisi. conf. 52. dixi, in 4. vol. & conf. ibidem.

Vel affinitatis.

GLOSSA QUARTA.

Affinitas est per sonarum proximitas ex coitu proueniens inter copulatum, & consanguineos, copulata, & inter copulata, & consanguineos copulati, teste Ioā. Andr. & Præpos. in declar. arbor. affinit. vbi dantur descriptiones: vt ibi ipse scripsi. Et sicut in quarto consanguinitatis gradu prohibitum est maxatur disp̄e trimonium, ita in quarto affinitatis gradu: vt est satio affinitatis notatum in arbor. consanguinitatis, & alia quæ satio sicut dicuntur in consanguinitate, & in taxa, & expeditione illius seruari solēt in affinitate: nisi procedat affinitas ex actu fornicario precedentie, quia tunc nulla est compositione: quia datur litera clausa, & tantum taxatur quod ad expeditionem ac si aperta: & in primo gradu affinitatis datur dispensatio, quod remaneat matrimonium ob scadulum vitandum, fauore s. matrimonij: & ne super coitu credatur partibus ad separandum matrimonium: & quia

hoc impedimentum est à iure canonico inuenit. In primo gradu affinitatis dispensatur. Innotescit. & Provinicia fol. 65. in not. super dispensa. matrim. versic. dispensatur.

Aut alias prohibitio.

GLOSSA QUINTA.

Multis modis prohibetur à iure matrimoniu, qui his verbis continentur, Matrimonio nō impedi- Error, conditio, votum, cognatio, crimen. mēta. Cultus, disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas. Si sis affinis, si forte coire nequivis, Hoc socianda vetant connubia, iuncta retractant.

Ioannes Andreas in tract. de sponsal. & matrim. gl. in summa. 27. q. 1.

2 Hic duo exprimuntur gradus prohibiti, videlicet consanguinitatis & affinitatis: addit. gl. tertium, videlicet publice honestatis, de qua infra.

3 Quartus est ratione erroris videlicet personæ: vt si quis putet contrahere cum Catharina, & cōtrahat cum Berta, qui error per sonam vitiat matrimonium: quia non est consensu, vbi est error. I. si per errorem. ff. de iurisdictione omnium iudicium, & erratis nulla est voluntas. I. c. in testamentum, & l. non idcirco. C. de iuris & acti ignorantia.

4 Idem in errore conditio, vt si cōtrahat cum serua, putans contrahere cum libera, & hi impen- do vijet diunt matrimonium. Error vero qualitatis, ut pote matrimo- nium, quia putabat eam esse virginem, vel error fortuitæ, si putaba diutinem puellam: isti errores non impedient matrimonium, quia non respiciunt substantiam matrimonij: alioqui omnia ferè irritantur. c. i. in 29. q. 1.

5 Et super hoc impedimento non queritur dispensatio, & habita non prodest, altera parte inuita: sed partis errantis postea consensu interueniens matrimonium ratum facere potest: sicut dicitur de Jacob, qui volebat contrahere cum Rachel, & fuit ei data Lia, quæ lippis erat oculis, tamen cum ea postea consensit: vt patet. Gen. 29. & seq.

6 Quinto conditio apposita in matrimonio: vt si puella contrarerit ea lege, si pater voluerit si pater nolit consentire, non valet matrimonium. c. super eo, de condit. appositis. Si tamen a conditione recessum fuerit valebit matrimonium, ut pote si pater permiserit, vt alius illam filiam ducat. c. per duas de conditionibus appositis.

7 Item si non valeant sponsalia, non teneor sponsalia accipere. c. de illis. de condit. appositis, & melius esset non contrahere, quam contrahere, & in hoc contractu rapere mulierem, & processus infinitos ad illam promissam pecuniam habendam excitare.

8 Sive ergo conditio fuerit contra substantiam matrimonij, vitiat contractum: secus si alias fuerit illicita, quia tunc habetur pro non apposita. c. i. & c. vlt. de condit. appos. Hippolyt. conf. 286, & in hoc casu non video dispensationem exigere, vel raro.

9 Sexto votum solenne impedit ac dirimit matrimonium, vi voti in professione religionis emis-

Conditionem
pedis mari-
monium.

Votū solēn. sum, aut votum in suscipiendo ordinibus sacris. c. ne impedit uno, de voto, in 6. si vero fuerit simplex votum, ut regulariter est quodlibet aliud, tunc impedit quidem matrimonium, sed non dirimit contractum. c. meminimus. & seq. ac per totum, qui cleric. vel volunt.

Super voto 19 Et super hoc voto etiam solēni potest Papa ex Papa dispē causa dispensare. c. veniens, qui cler. vel volunt. sicut, & de gl. in c. propofuit. de concess. præb. & in c. cum ad feuer com- posu. pofu.

Aret. conf. 59. in facto. ideoque potest ex magna causa dispensare cum monacho, vel sacerdote ut contrahat matrimonium. vt docet Ioan. And. in reg. semel Deo, de reg. iuris in 6. & in Merc. refert multos huius sententiae Dec. col. 11. in praesenti, col. 2. 11. Aut si de facto quis iam post votum cōtraxerit, absolutionem petere debet à transgressione voti, & quod in matrimonio remanere possit: verum super hoc, & cum votorum commutatione nō solet Papa dispensare sine compositione, quæ fit secundum personæ qualitatem, & illius substantiam, quandoque plus, quandoque verò minus.

Cognatio 11. Septimò cognatio impedit matrimonium, & carnis ma- intellige cognatio carnalis. i. consanguinitas ut su- trimonium, præ dictum fuit in gl. 3. vel de cognitione spiritua- li. vt inferius dicitur. scribit Bucha. in suo decreto. lib. 7. c. 22. si quis neptem suam in coniugium du- xerit, anathema sit: & si quis de propria cognitione, vel quam cognatus habuerit coniugium duxerit anathema sit.

Compositio 13 Sed miratur Staphil. in tract. de literis gratia & nē cur Pa- iustitia, quomodo Papa recipiat pro ista dispensa- pa. super tione compositionem: nam aut est iusta cauſa di- bis reci- spenſandi, & tunc dispensare debet, iuxta. no. in c. bonæ, 2. de postula. præl. & in l. 1. §. permittitur de aqua quotid. & æstiua, & iusta cauſa est dispēsan- di in gradibus prohibitis etiam à iure diuino vide- licet ob bonum pacis, & quietis inter principes, & homines sibi subditos. ca. 2. de desponsatione im- pub. si vero non est cauſa dispensationem abiicere debet.

14 Sed definet mirari, si consideret quā multi dispensationes huiusmodi impetrarent, si gratis concederentur, qui saltē impensarum timore deterriti non audent, & semper infestarent aures Pontificis, petendo secum dispensari: daretur q̄ materia deliquendi, contra l. conuenire ff. de pa- etis dotal.

15 Sicut dicimus de statuto, q̄ si imponit pœnam pro homicidio pecuniam paruam, non valet, quia daret materiam delinquēdi, secus si magnā: allegatur. tex. not. in §. pœna. de iniur. in inst. quē not. Albert. in tract. statutorum. in 2. parte, q. 122. & Ludouic. Roma. sing. 706. & Rochus Curt. in c. fin. col. 21. de consuet. & Hippol. in l. l. iu. 19. ff. de sica. ideo necesse est, vt malitia hominum cōprimatur, & vt compositio solvatur.

Glorifila 16 Et quando Papa dispensat, sic in narratione dicere solet Iulius, &c. & si inter illos, qui consanguinitatis, aut affinitatis nexu iunguntur, instituta sa- crorum canonum matrimoniale copulā interdicant sumpus tamen Pontifex ex potestate ple-

nitudine, quam nō ab homine obtinet, sed à Dō personarum & temporum qualitate pensata vti- litora inspiciens, nonnunquam iuris rigorem, maxi- mè circa sublimes personas, ex regali prosapia descendentes mansuetudine comparat.

17 Ec quod negat iuris leueritas, benignitas dispē- fationis indulget. Sanè, &c. postea narrat factum. & demum dispensat, ac non obstantia tollit: hæc est huius dispensationis summa: vt superius scripti in tract. de dispensat.

18 Secūdū cognatio spiritualis impedit matrimo- nium, ac dirimit contractum. c. i. & pertotum. 30. q. i. & in titul. de cogn. spirituali, nisi necessitatis causa baptizauerit. c. ad limita: 30. q. i. & ista cōtra- hitur per baptismum, & confirmationem. c. i. & fi. de cognatio spirituali in 6.

19 Omnes etiam quos in pœnitentia accipimus, Di- ponit de ita filij nostri sunt, vt baptismate suscepti. c. omnes. 30. q. i. & ideo deponatur presbyter, & duodecim annis pœnitent, qui cognovit illam, quam in confessione audiuit. ca. fin. ibidem. Cognitionis huius spiritualis viginti sunt personæ prohibita quās scribit Pan. in c. Martinus, de cognat. spiritual. tam in baptismo, quam in confirmatione.

20 Prohibetur ergo primò matrimonium inter baptizatum, & baptizantem inter baptizatum, & filios baptizantis, inter baptizatum & vxorem baptizatis prius cognitam, inter baptizantem & pa- rentes baptizati, inter parentes baptizati, & vxo- rent baptizantis prius cognitam, inter leuatum & leuantem, inter leuatum & filios leuantis, inter leuatum & vxorem leuantis prius cognitam, inter parentes leuati, & vxorem leuantis prius cognitam, inter leuatum & parentes leuantis.

21 Et totidem sunt personæ in confirmatione, su- per quibus difficultius Papa dispensat: & solet esse taxatio sicut in consanguinitate: nō vero solet fieri cōpositio in hac cognitione, secundū quosdā.

22 Tamen super cognitione spirituali ad contra- hendum non facile dispensat Papa sed super con- tracto sic, licet possit in his omnibus dispensare, ve- Super co- gnitio spirituali luti quia sunt iuris positivi. Ad matrimonii igitur quando Pa- pe dispensat etiam contrahendum dispensare poterit, siue sit paternitas siue fraternitas, aut compaternitas: vt tradit Panor. in rubr. de cognat. spirituali.

23 Verum inter leuantes nulla cōtrahitur cognatio. c. i. de cognat. spirituali. lib. 6. ideo non opus est aliqua dispensatione, aut declaratione.

24 Idem si puer in domo fuerit baptizatus sine fo- lennitate, & poste ad ecclesiam delatus, vbi sole- non cōtra- ntitas baptismi fuit obseruata: & ibi aliqui tenerūt hinc quan- puerum, vt nulla contracta sit compaternitas, quia do puer fuit non est ibi baptisimus, sed solennitas baptisimi, ex baptizatus domi. qua non contrahitur cognatio spiritualis, & data fuit declaratio in plumbo, vt testatur Provincial. fol. 28. ergo ipse etiam aliam vidi declarationem, quam obtinuit quidam ex conf. Do. Philip. Probi doct. egregij.

25 In cognitione vero legali, vt si per adoptionem. Cognatio lega- toror mihi esse cōperit, quādū durat adoptio in- gatis an im- pediat ma- trimonium. t. in

trari dispensationes: quia pater potest illá dissoluere emācipando, ideo non est opus dispensatione. *inceps. p. 26.* Octauò incestus impedit matrimonium sine libet matris dispensatione, sed nō dirimit̄ contractū. c. transnum & mīlē, de eo qui cognouit̄ cōsang. vxor. suæ. Et an quis super Episcopus possit dispēsare scribit Panor. in c. libidē, non posse, quando verè cōmissum est crimen incestus, id est cum propriis cōsanguineis, vel affinibus, nisi ratione iuuentutis. ca. si duo, in f. 35. q. 6.

Secus si crimen esset commissum cum consanguinea sponsa: & sic non esset verè crimen incestus. c. 2. illo tit.

Machina-
in mortem viri nō
qui machi-
pat illius
cōmētē.

27 Notandum est etiam alia duo esse impedimenta, quibus impeditur matrimonium, & dirimitur iam contractum: primum est, si alter cōiugum vir aut vxor machinatus fuerit in morte alterius cum effectu, adeo quod mors secuta fuerit, & tunc iste nunquam poterit cum adultera contrahere, nec in contracto matrimonio remanere. c. i. & per totum. de eo qui duxit in matrim. quam polluit per adulter. c. i. de diuor. c. si quis viuente. 31. q. 1.

28 Idem dicendum est & multò fortius, si vtterque in mortem machinatus est cum effectu. doct. in c. super hoc. de eo qui duxit in matrim.

Dispēsatur
in conscientia
cum eo
qui machi-
natus fuit
Promittens
vivo coniugi
bulle clausa mitti solet: quod fecus est in aliis bul-
lis, quæ non conceduntur in foro conscientiæ.

29 Limitatur in conscientia, quando matrimonium est contractum, & negotiorum penitus est occultum: tunc Papa dispensabit ut remanere possit cum adultera ad vitandum scandalum ob dissolumentem matrimonij, c. quia circa, de consanguinitate, & taxa sigilli diminuitur in foro conscientiæ & vivo coniugi, bulla clausa mitti solet: quod fecus est in aliis bulle cū T. tio non pot. 30 Secundum impedimentum est, si viuente primo coniuge alter dederit fidem de matrimonio cum altero contrahendo mortuo suo coniuge, & eam post promissionem cognoverit: tūc illa fides data cum coitu sequente impedit matrimonium contrahendū, ac dirimit iam contractum. cap. relatiū, & c. seq. 31. q. 1. c. i. & fin. de eo qui duxit in matrim.

31 Solet tamen Papa cū his dispensare, dummodo neuter eorum in mortem alterius mortui machinatus fuerit: & dabitur legitimatio prolis suscep- ptæ post obitum alterius, & exinde suscipienda.

Dispēsatur
cū illo qui
cognovit̄ a-
li piam vi-
ueue con-
iuge.

32 Tertium est, quod impedit, sed non dirimit: vt si quis de facto duxit, quam polluit per adultere: iū, & ex qua suscepit liberos, vxore sua prima viuen- te dispensabitur (ea prima mortua) cum eis: vt ipsi prius ad tempus separati (dum neuter istorum in eius mortem machinatus fuerit) possint matrimonium inter se cōtrahere de novo: & de expre- so venit quādo legitimatur proles cōcepta, & suscep- ta post obitum primæ vxoris. d. c. i. vbi doct.

Interficiens
vxoris fi-
ne spe con-
iugij rema-
nebit.

33 Idem si quis interficerit vxorē, sine spe enim coniugij abīque dispensatione remanebit. ca. in- terfectores. 33. q. 2. & in casibus positis in cap. hoc ipsum. §. de pœnitentibus. 33. q. 2. vbi gl. no.

34 Nonō cultus disparitas. Christianus enim cum Iudeus cū Iudea, vel Sarracena cōtrahere prohibetur. c. ca- Christiana ue. 28. q. 1. & in hoc casu non solet Papa dispensare, non contra- hit mari- monium.

35 Decimò vis cōpulsiva impedit matrimonium,

quia vbi est vis, non est consensus. c. cūm locū, de sponsal. & matrimonia debent esse libera. c. gēma eod. ob id etiam metus qui potest cadere in constantem virum impedit matrimonium. c. veniens. 2. de sponsal. gl. in ca. Abbas, de his que vi metusve caus. flunt. Iaf. in l. Titia. ff. de verb. obl. c. de illis. 2. & c. ex literis. de despōns. impub.

36 Nec super hoc matrimonio solet Papa dispensare, quippe substantia deest, videlicet consensus. tua impe- c. sufficiat. 27. q. 1. Super qua substantia Papa non di- diunt mari- spensat. doct. in ca. cum ad monasterium, de statu monium. Super vi & monach. Angel. de Clariis. in suroma. Angel. in metu Papa verb. matrimonium. 3. in ultimo impedimento, vbi non dispen- dicit Papa non posse dispensare in his impedimentis, & alius quis remouent consensus, ut conditionis, er- hic descri- roris persone impedimentum metus & priuatio- nis sensus, vt in furioso.

37 Sed si hic coactus postea consenserit carnali copulae matrimonium ratificatione conualescit. cap. insuper, qui matrimo. accus. possunt, nec hoc casu egemus dispensatione, sed cōsensus postea su- perueniens conualitat matrimonium: vt prædicti, & docto. in l. interpositas. C. de transact. Petrus Parisiēs. cōs. quinquagesimotrio, quāuis, in 4. vol.

38 Undecimò ordo sacer impedit & dirimit ma- trrimonium, per cap. secundum, qui cleric. vel vo- uent. minor verò ordo non, vt ibi, & cap. qui verò & cap. seruati. 32. dist. sed si presbyter de facto con- traxerit: dispensat interdū Papa, cum Regibus, & illustribus, vt vxorem retineant, & in matrimonio de facto cōtracto remaneat: vel si ageretur de pace publica Regni, vel ex separatione graue scanda- lum imminaret, cap. quia circa, in f. de consanguini- na. vel quando longo tempore in eo matrimonio perseverauerit, & inde suscepta proles. cap. de gradibus. 35. q. 8. c. non debet de consang. Roma. conf. 307. in casu.

39 Dispensat etiam in foro conscientiæ, quando receptio ordinis fuerit occulta, cū limitatione ta- do dispen- men, quid si ille presbyter vxori sua superuixerit, sed cum pro- perpetuū sine spe coniugij se contineat, & quod mois vt officium beatę virginis Marię saltem diebus domi- nici, & festis per modū satisfactionis, quoad vixe- rit recitare teneatur, & ita de facto vidi cū quo- dam fuisse dispensatum.

40 Duodecimò ligamen, nam ligatus cum prima Inf. mis. est non potest cum secunda contrahere: quia non po- habēs duas testis quis duas vxores, vel sponsas habere, nec qui- dem prætextu cuiusquā dispensationis. §. affinitati- tis inst. de nupt. imò duas habēs spōsas, aut vxores. vel vxorem cum concubina, efficitur infamis. l. eti qui. C. ad legem Iuliam. de adulter. l. in f. ff. de his quino. infam. §. si verò effusa, in auth. quib. mod. na- tural. efficiat. sui. Rau. in Alpha. in verb. cōcubina.

41 Et aliquando vidi oppositum contra quendā mercatorem habentem vxorē cum concubina, & hoc factum admissum ad reprobationem illius ad- dueti in testimonium, c. nuper. de biga.

42 Imò si quis contraxerit sponsalia per verba de præsenti: vt est solitum fieri in iurisdictione Se- natus Tholosani, & in prouincia, & posteā contra- hat matrimonii etiā in facie sanctar matris ecclē-

sic cum altera, quā cognoscat, tamē primæ adhærente tenetur. c. i. inter de sponsal. c. i. & per totum de sponsa duorum.

Dispensari quando pos- 43 Item si quis in longinquis partibus existens *et cum eo,* audierit vxorem suam mortuam, & sic probabit qui acceperit credens alteri nupserit, dabitur eidē dispensatio, quod cum secunda remanere possit cum abzore, post solutione ab adulterij & incestus reatibus, & quod cum secundā v-

quām an- credibilitate huiusmodi durante exactus debitum coniugale reddat, non autē exigat, prouiso tamen quod si primam ad eum redire contigerit, amplexibus eidem reiectis primæ adhærente teneatur. c. in præsentia, de sponsal. capitul. dominus de secundis nuptiis.

Apudit mar- 44 Si verò maritus vel vxor fuerit certior factus *re coniugis* per nuncium speciale ad hoc missum de morte *quando al-* alterius, tunc nō solum dabitur, quod in matrimo-*ter kontra-* nio contractu remanere valeat, verum etiā si non *bere possit.* dum contractum sit, quod contrahere possit: & fit per viam declarationis, seu dispensationis ad cau-
telam, vel per modum licentia, vel permissionis, & cum abolitione adulterij: vide tex. in auth. ho-
die. C. de repud. vbi Bald. & alij tractant.

Publica ho- 45 Decimotertiò honestas, quæ vocatur iustitia *nitas an de* publicæ honestatis: quia in conventionibus, non *spensatione* solum quid licet considerandum est, sed & quod honestum sit. l. semper. ff. de ritu nupt. unde dicit. *patriatur.* tex. in ca. si quis vxorem desponsauerit, vel ea su-
barrauerit, quamquam postmodum, præueniente die mortis eius nequuerit eam ducere in vxore: tamen nulli de consanguinitate eius licet accipere eam in cōiugio: quod si inuentum fuerit factū, separetur omnino. 27. q. 2. & c. sponsam, de sponsal. c. accessit, & c. duo, de desponsa. impube.

46 Etiam si sponsalia sint nulla, vt pote contracta inter consanguineos. d. c. ad audienciam, de sponsal. se cū si essent nulla ex defectu cōfensus. c. uno. de desponsa. impube. in 6. Et super hoc dispensat Papa etiam in secundo gradu: & bonum esset Episcopos super hoc tam leui impedimento posse dispensare: imo, vt dicunt, doct. in c. non debet. de consanguinit. bonum esset si tolleretur hoc impe-
dimentum.

47 Ego tamen putarem non esse tollendū: quia honesta seruanda sunt & non tollenda. Maximum enim est iuris præceptum, honestè vivere. §. iuris autem præcepta de instit. & iure. in instit. & l. iustitia. ff. illo titu. & maius est honestatem seruare.

48 Decimoquartò affinitas impedit matrimonium: vt declarauit superius in verbo, Affinitatis.

Frigiditas 49 Decimoquinto si vir non possit coire ratione *an impe-* frigiditatis naturalis, vel accidentalis, quia est ca-*diat matr-* stratus, aut ex debilitate, vel siccitate membris, vel *monium,* & que. quia non potest emittere semen: tunc illa frigiditas perpetua, vel in muliere si sit arcta (quod rarū est) impeditur matrimonium, & dimittitur iam cō-
tractum. ca. 3. cap. laudabilem, & c. fraternitatis, & per totum, de frigid. & maleficat. & Host. in §. fin. insumma illius titu.

50 Et in his nulla postulatur aut datur dispensatio potest tamē remanere mulier tāquām socia, si ve-
lit, vt vidi apud Cathurcos. c. consultationis, de fri-

gidis, vbi qui scit impedimentum, & contrahit, nō potest deinde conqueri.

51 Sitamen frigiditas superuenierit post consummatum matrimonium, non diruet ipsum: vt not. in c. fraternitatis, & ibidem, & in c. i. & per totum. trigesimateria quæstione prima: quia nihil autē humanum est, quām vt fortuitis casibus mulieris maritum, vel vxorem viri participem esse. l. si cūm dotem. §. si maritus. ff. soluto matrimonio.

52 Et casus in quibus sponsalia de futuro solun-
tut, tradit gloss. in c. sit quippe. 27. q. 2. scribens hos versus. & in c. quemadmodum, de iure iurū.

53 *Lepra superueniens, furor ordo, sanguis, & absens,*
Lesaque virginitas, membra damnum, minor alas,
Heresis ac lapsus fideique remissio prouersus,
Sponsos dissociant, & vota futura retractant.

54 Sunt & alia impedimenta, videlicet unum gene-
rale, quo prohibetur alicui, ne clam matrimo-
nium cōtrahat: & clandestinum dicitur matrimo-
nium tribus modis: Primo quando testes non ad-
sunt c. quod nobis, de clandest. desponsa. Secundo quando non fit cum solemnitate requisita, ca. ali-
ter. 30. q. 5. Tertio quādō prætermisis publicatio-
nibus (quas banna vocant) celebratur. c. cūm inhibi-
bitio. de clandest. desponsa. & super duobus ultimis episcopus dispensat. doctor. in d. c. cūm inhibitio.

55 Aliud speciale dicitur impedimentum, quod est vel à iure, vel ab homine: à iure, vt pote prohibetur tempore quadragesimæ, & alio tempore prohibito contrahi matrimonium, ca. capellanus. de fer. c. non oportet. 23. q. 4. quod est intelligendum, vt coniuia & solennitates nuptiarum fieri prohibeantur, sed non sponsalia etiam de præsenti. glo. & doct. in d. c. capellanus.

56 Ab homine interdum fertur impedimentum: *Pof iudicis* vt si iudex prohibeat ob aliquam causam, ne pars *prohibitu-* *nem matri-* cōtrahat, antequām de matrimonio fuerit cogni-*moniū, non* tum: si iudex iste habebat causam cognitionē ma-*est contra-* trrimonij, & tunc si causa sit perpetua, propter quā interdicitur, & eo casu peccat, qui contra talem prohibitionem cōtrahit: & separabitur matrimonium data sententia diuortij, & probato impedimento coram iudice ecclesiastico. o. c. vlt. de matrimoni. contra interd. eccles. contract.

57 Si verò impedimentū erat temporarium, tenebit matrimonium: fed in pœna debet iste contrahēs ad tempus separari. c. i. & 2. de matrimonio. contra interd. eccles. Angel. Clauas. in sua summa, in verb. matrimoniu. 3. vers. impedimentū primum, & seq.

58 Vbi dicit quod regulariter non potest episcopus dispensare in impedimentis matrimonij, ne contrahatur, nec contra concilia, sed in crimini-
bus impedientibus matrimonium solum contrahendum poterit episcopus dispensare: vide eundem Angel. in verb. dispensatio. §. 5. & per doct. in c. at sciliceti. §. de adulteriis, de iudic.

Ponater clausula, si mulier rapta non fuerit.

G L O S S A S E X T A.

T sic Papa quoties dispensat super san-
guinitate, vel affinitate, solet adiicere *Non dispe-*
santur resu-
mum *hanc clausulam, dummodo rapta non*
liere rapta.
fuerit: quia super hoc non intendit di-
spensare

penſare, etiam ſi expreſſim petetur diſpenſatio: nam de iure ciuili raptor non poteſt contrahere matrimonium cum rappa, quinimò furca ſuſpendendus eſt. l. vna. C. de raptor. virg. tex. in authen. de raptis multerib. coll. 9. Sec⁹ eſt de iure canonico, cui ſtatur per tex. in c. pen. & fi. de raptor. text. in c. tua & c. denique 36. q. 2. requiriſt tamen hoc caſu voluntaſ parentum, ſecundum Barba. consil. vltim. in fi. in 2. vol. quod impræſentarium non diſeſtio, ſed dum opera pretermiſt fuerit: & ſcripsi in l. Marcellus. ff. de verbor. ſignifica. poteſt tamen Papa, ſi velit, non obſtantē hanc regula diſpenſa- re, ſed non ſolet, quia res mali eſt exempli.

Et ſcienter ponatur clauſula additam in quinto.

GLOSSA SEPTIMA.



I. **V**lt dicere, q̄ ſi raptor ſcienter coträxe- rit cū rappa: & petatur diſpenſatio à Papa, tūc apponetur clauſula in quin- terno appofita, vt ſeparentur ratione delicti pro tempore, quoſque ad arbitrium com- miſſarij coſtruam egerint pœnitentiam. c. ex lite- riſ, de eo qui cogno. conſang. vxoris. & poſteā di- ſpēſetur cum illis: & facta diſpēſatione omnes pœ- nae legales caſtabunt: vt videtur innuere glo. in c. de puellis. 36. quæſt. 2.

Taxa curie. 2. Ultimò ſigendum eſt menti, quod in hiſ matrī Romane ſu- moniſi contrahendis erat olim Rōmæ diuerſe ta- per matrī- xæ: nā ſi agebatur de contrahendo in quarto con- illorum di- fanguinitatis, vel quarto affinitatis gradibus, taxa ſpēſationi. erat ad 14. Iul. & 28. carl. & pro bullæ expeditione dabantur regulariter. 34. carl.

3. Si verò ignoranter contractum fuerat, & ſcien- ter consummatum in quarto gradu, taxa eſt ad 9. car. & 2. Iul. & compositio ſolebat eſſe ad duca- tos. 10. vel 12. Sed in tertio gradu compositio ad 25. porrigebatur.

4. Idem quando erat ſcienter contractum, & con- ſummatum: eo enim caſum cum Datario compo- niſolitum eſt ad 10. ducatos, & hoc ſemper in 4. gradu. De matrīmonio etiā ſcienter coträcto, ſed non conſummatō non eſt compositio, ſed addun- tur quatuor carleni pro absorptione.

5. Sed ſi agebatur de tertio gradu, ſiue ſcienter ma- trimoniūm coträctum eſſet, vel aliaſ: aut ſage- batur de illo contrahēdo, ſepter taxa augebatur de carl. 1. ſalte plusquā in quarto. Et plus taxatur quād- ſcienter coträctū eſt quād ſi ignoranter: plus quoque ſi agebatur de impedimento coſanguini- tatis & affinitatis ſimul, quād ſi de altero tantum: quia duo vincula ſunt forti ora, capitulo primo de treuga, & pace.

Compositio in foro conſcientia. 6. Si autem petatur diſpenſatio ſuper matrīmonio ignoranter coträcto, & conſummatō in foro conſcientia: tunc non datur compositio, cūm oc- cultum eſt impedimentū. At ſolet impedimentū limitari, quatenus coſanguinitas, vel affinitas pe- nitius occulta exiſtat, & cū clauſ. in foro conſcientia tātu, vt nullis ſuper hiſ testibus adhibitus, aut li- teris datis, ſiue processibus factis, ſeu præſentibus.

7. Et in hiſ duobus gradibus videlicet quarto, & tertio ſolet facilimè Papa diſpenſare cum prædi- ctiſ cōpoſitionib: verū quo ad ſequentes gra- duſ eſt aduertendum.

8. In ſecondo autem gradu Papa non ſolet di- ſpenſare inter aſcendētes & deſcendētes, ſed in *In ſecondo gradu an* *Papa diſpeſat* *ſer.* collateraliſbus diſpenſat in linea æquali, non au- tem in linea inæquali, vt videlicet quod patruuſ poſſet ducere neptō in vxorem: ſunt enim iſti in 2. gradu in linea inæquali.

9. Sed cū filiis duorum fratrū poterit diſpenſare, licet ſint in 2. gradu, & in linea æquali. gloſ. & Panor. in c. præpoſuit, de concess. præb. & in cali- teras, in verb. diuina, de reſtitut. ſpoliat. & Anch. conf. 373. reuocatur. ca. de inſidelib: de conſan- guinita. Et quia patruuſ & neptō ſunt de iure di- uino prohibiti, nō fili⁹ duorum fratrū, ſed de iure canonico tantum: & quia non reperitur haēte- nus cum patruo & neptē diſpenſatum, ideoque prohibitum cenſetur. c. inter corporalia, de tranſla. Epifc. hoc expreſſe tračat Anto. de Roselliſ in ſuo trač. de poſteſta. Impera. verſic. Sed in hoc eſt notandum. fol. 83. col. 4. tamen in Regno Franciæ inuenit diſpenſatum Io. Brunel. in trač. de ſponsal. in 24. conclud. vt afferit.

10. Etiam inter aſcendētes & deſcendētes Papa non diſpenſat: nam aſcendētes ſunt deſcendē- tibus loco parentū. ſ. ergo, de nup. in iſtis. & quā- diu eſt notitia parentelæ coniungi non debent. c. progeniē, cum ſeq. 36. q. 3. Præpos. in c. non debet, de coſanguinita, & pluribus hoc probat idē Ioā. Brunel. in trač. de ſponsalib. in 23. conclud.

11. Limita niſi in foro conſcientia, quia ſolet abſoluere eos, qui ſit occulte peccauerunt, videlicet in ac- tu fornicario, & in matrīmoniis ad euitandum ſcandalum, ſi ſepararentur.

12. At in primo gradu nunquam diſpenſatur, niſi in foro conſcientia, & in matrīmoniis iam co- gradu non etis: prohibetur enim hoc & lege naturali, & diu- na. nam dicitur, *In primo* *Propter hoc relinquet homo patrem & matrem,* & ſic relinquentus eſt pater, & mater, vt non cum illo contrahatur.

13. Sunt etiam duodecim personæ diuina lege nu- meratae, cum quibus non diſpenſat Papa, qua cō- ſcribuntur Deutero. ca. 27. & Leuit. 20. personæ verò ſunt hæ: pater, & mater, filius, foror, neptis, pre- ſubstitut. amita materterā, vxor patrui, & vxor fratris, nurus, ſocrus, vxor patris. gloss. in cap. literas, de reſtitut. ſpoliato. & in c. gaudemus, de diuort.

14. Tamen de vxore fratris mortui reperitur di- ſpenſatū cum Rege Anglo. Consuluit Aegid. Bellamerā, conf. 28. & Parif. conf. 68. in 4. vol. & Man- tua. conf. 121. qua eſt contraria confilia: verū tamen ego crederem Papam diſpenſare, poſſe ex cauſa ſuper hoc, & diſpenſationē ad hoc factam valere. Et in Euangelio prohibebatur adulterium & incestus vxoris fratris viuentis.

15. Sed cū apud Bituriges fuſſem vocatus in cōſi- ſium harum rerū, & quidam Theologus me præ- ſentasset, quid mihi videtur: cū ſententiam de promiſſem, non fuſi poſteā vocatus: quia non obſeruatam doctrinam Specula. in titul. de aduo- cato

286 Regula quod quis intelligat idioma.

cato, quando interrogaberis race, & eris in consilio: sed qui querebant: consilia, non veritatis querebant: sententiam, sed adulatio[n]is: ex quibus multa mala fuerunt exorta, ne plura.

De rescriptis mystis.

*Monacho
a Papa fa-
cilius testa-
re concedi-
tur:*

N super alia sunt: quædam rescripta, quæ misericordia solent à quibusdam: fed ego communia dicerem, quia cōmuniter imperantur & à Papa. & à principib[us] secularibus, & quædam habent communia: vt docet Imperator in tit. cōmunia v[er]ius que iudicij, de legatis, de successio. & alias: nempe religiosus testari non potest. ca. 2. de testam, quia ingressus monasteriū dedicat se & sua omnia Deo: igitur nil habet, de quo testetur. authen. ingressi. C. de sacrosanct. eccles. & quia bona quæsita ex ecclesiis, dicuntur esse de patrimonio Christi. ca. commissa, de elecio. in 6.

2 Ideo vicarius eius videlicet Papa poterit ex causa concedere, vt religiosus testetur de his bonis quæ ex fructibus beneficij, aut alias ex industria quæsierit: vt docet Bald. in l. fin. col. 6. C. vnde legit. & in auten nisi, ad Trebel. doct. in capitu. in praesentia, de proba.

Exteri sicut 3 Exteri autem seculares quicquid acquirunt in lates de Re hoc regno, ex bonis regni præsumuntur acquisisse, quæ concessio nra refatur. sicut vxor de bonis mariti. l. Quintus. ff. de dona. inter vir. & vxo. ob id de his testari, vel disponere non possunt: sed Rex in hoc regno bona illa iure (quod vocant) albinagi occupat: vt scribit Bened. in rep[ro]v. c. Raynuti, in verb. & vxorem. nu. 1042. de test. & Chassa, in consuetud. Burgund. in rubr. *Desecrations.* §. 1. & quia solus in hoc Regis interest: ex parte ipse concedit, vt exteris etiam clericus testari de illis acquisitis, & acquirendis possit. l. si quando. C. de inofficiis. testam. iuncta l. vacantia, de bonis vacantib. h[ab]it. 10. & Felin. in ca. 1. nu. 9. vers. declarata, de rescrip. & Albert. Brunus, in tract. de forma & solennita. actus fol. 65.

*Dissipare
geno possit.* 4 Et quia nō potest iudicare aliquem, nō potest dispensare cum illo, teste Specula. eo tit. §. postremo, vers. Sed illud queritur: & ita secundū vniuersitatem iurisdictionem tam Papa, quam princeps secularis concedunt rescripta. Et hec concessiones quædam tendunt ad acquirendum, alias ad cōseruandum, alie ad verumque: vt inferius demostribimus: ideo ea rescripta tractare hic volui, vt hanc materiam, & hos tres modos compleam.

*Papa cōce-
dit exteris,
ut in regno
beneficia
habeantur.* 5 Item literæ solent dari extraneis clericis à Papa: vt licet ei beneficia habere in Regno, quamvis non loquantur idioma patrio, contra capitulum nemini, septuagesima distinctione, vt in regula cancellariae patet.

6 Tamen propter Regis Frac[ia]e privilegium adhuc opponeretur exteris inhabilitas: ob id etiam rex istas naturalitatis literas illis concedere solet, quib[us] indulget, vt beneficia possint in regno habere: vt talis summa, & bona possint in regno acquirentur: inde ac si natu in regno, & regni originarij essent: veluti Romanos etiā quibusdā p[ro]vincis olim cōcessisse reperim⁹, in l. f. ff. de cēlib.

7 Praefatum autem Regis Franciæ privilegium, ne quis alienigena beneficium in regno si o acquirat, aut tenet sine eius permissione, secundum gl. pragma sancti in p[ro]cēd. in verb. exterorum, firmatū fuit lege regia à Carolo septimo edita: qua prohibitū fuit exteris, ne in regno beneficia eccl[esi]astica, nec dignitates, maximè pontificales ha-
*Quare ex-
teri episco-
patus & be-
neficia in
regno habe-
re non pos-
sunt.*

Bened. in repe. d. c. Raynuti⁹, in verb. & vxore. nu. 1044. de testa. vbi dicit illa fuisse publicatā, die 8. Aprilis in Parlamento Parisi. Pictauis tunc sedente;

8 Tum etiā quia non valent propter idioma diversum, docere populum sibi commissum, quod maximè intereat. c. inter cetera, de offic. ordinari. etiam quia in fundandis ecclesiis isti extranei nil dederunt, neque illorū parētes: ideo dicitur Deuter. 18. c. *Prophetam de gente tua. & de fratribus tuis suscitabit tibi dominus Deus tuus, ipsum audies,* facit l. in ecclesiis ibi, in vicinatus. C. de Episc. & cleric. & in l. vna. C. non licere habita metro libr. II. facit c. bonæ. 1. de postulat. prælator. in fin. c. nullus inuitus. 61. distinct. c. neminem. 70. dist.

9 Quod tamen minimè procedit in præceptorii sancti Antonij, & Hierosolymitanis: nam cū homines & exteris, & Galli, & omnes nationes in illis deseruant: & ex antiquitate temporis iste commēdax, siue præceptoriar[um] passim antiquioribus conferuntur, & si extraneo collat[ur], valet collatio: nec super hoc vidi dispensationem obtineri: quia sic in fundatione cōtinetur: bonum est etiam vt Hispani eas quæ in Hispania sit[ur], & Galli eas, quæ in Francia, haberent.

10 Quia videlicet exteri exhausti regnum pecunias, quas ex regno extrahunt: eorum conscientia relinquo, ad quos v[er]sus consumat. Item nascitur scādum regnicolis, vt ignotus bona filiorum deuoret, vt nūc sit: quia filii regni foras eniuntur, & extranei panem filiorum deglutiunt.

11 Et hac de causa malè ac pessimè in quibusdam ecclesiis regni videm⁹ officiū celebrari: quia extranei multi non querunt nisi lac & lanam, & non commodum subditorum: vt dicit gloss. in clement, dudum, in §. huiusmodi, de sepultur. & quia super hoc extar regula cancel. eam hic subiiciendā duxi, cum aliquot elucidationibus.

Regula 2. quod quis intelligat idioma.

Item voluit, quod si contingat ipsum aliqui personæ de parochiali ecclesia prouidere, seu mandare prouideri, vel gratiam expectatiuam concedere.

GLOSSA PRIMA.

STATUIT hec regula prouisionem nō valeat, vel gratiam de parochiali ecclesia factam ei, qui non loquitur, aut non intelligit idioma patriæ, etiam si in ea Papa diceret pro expressis habentes: de qua clavi, scripsi in gloss. Conc. in verb. pro expressis in forma māda, & superius in signatura gratiæ & in bulla. Fudaturque Ezechiel 3. c. in prin. ibi *Non enim ad populum profundi sermonis, & ignota lingua tu mitteris ad domū Israel*

q[ui]orum

*Collatio be-
neficij ex-
traneo fa-
cti non ut
la.*

quorum non possit audire sermones, &c. quia Papa int̄edit vnicuique in sua patria prouidere: vt dicit tex. in c. bonæ, circa fin. de elect. quod nec vellemus ei præficere alienū. facit c. nullus, s. i. distincti. l. in ecclesiis. C. de Episcop. & cleric. c. f. de cle. peregrina. c. sanctorum. 70. distincte. & sic expressio nationis requiritur in literis gratia, alias sunt subreptiæ per supradicta.

Ratio cur extare be ne possit re non valeat. Ratio est, quia curatus præfectus ecclesiæ parrochiali, tenet audire confessionem suorum parrochianorū, & illis poenitentiam iniungere pro qualitate peccati. ca. omnis, de poenitent. & remissio. &c. tenetur eos docere, ac prædicare. c. inter, de offi. ord. & cap. ecce. 95. disti. quæ præstare non possit ignorans illorum idioma: quapropter id prohibet iste tex. alioqui alium habere, qui intelligeretur. c. quoniam de offic. ordin.

Ideo non solet in hoc Regno exteris prouideri, nec quidem per Papam, aut alium, cui mādare tur de prouidendo: imò si extero mādaretur prouideri, non poterit ei conferri in vim mandauit eccl̄ia parrochialis, per hunc text. Et sic non recipiatur Papa dispensatio in Frância contra istam regulam, quæ est iuris diuini, adhæc ratione priuilegij dati Regi Franciæ, vt nullus alienigena sine lit̄is naturalitat̄ possit in Regno beneficia obtinere: quamuis in patria obediens toleat huic regule Papa derogare: imò inter Dei maledictiones reputatur habere hominem ex aliena gente, qui non intelligatur. Deutero. 28. ca. vbi dicitur, *aduget dominus super te gentem de longinquo, & de extremis terra finibus in similitudinem Aquile volantis cum impietate, cuius linguam intelligere non possit, &c.* Et Hiere. 5. c. idem dicitur ideo requiritur & à Papa, & à Regge concesionem habere.

Cardinalis exterius pscopatum in alienigena conferre, qui si cōferant illud beneficio regno sine ciuitate, a regnico poterit impetrari: quod est nota Regis conditum. Quod priuilegium regni nedum prohibet senſo obit extero habere ecclesiâ parochiale: de qua hæc nere non regula: sed etiam alia quæcūque beneficia, ac alia bona, etiam si illi fuissent Cardinales, sine Regis tamen beneplacito: quamuis dictus Gomes hic q. 2. volens Cardinalibus fauere, multa pro ipfis adduxerit: tamē in Francia seruatur quod dixi: si ramen post adceptionem beneficij exterius Regis litteras obtinuerit, valebit adeptio, & beneficiū retinere poterit, vt fuit in Senatu iudicatum: prout scripsi in tract. de pacifico possesto. nu. 217.

Nisi dicta persona intelligat, & intelligibili- liter loqui sciat idioma loci vbi huiusmodi ecclesia consistit, prouisio seu man- datum, & gratia desuper quo ad parrochiale ecclesiā, nullius sint roboris, vel momenti.

G L O S S A . S E C U N D A .

Prouisio cō- prebendit etiam com- mendam.



T sic requiritur sequentia, primò q. Papa conferat, ibi ipsum: nam hic per excellentiā intelligitur. sed ius quidem ciuile, inst. de iure naturali. idē tamen in alio, cūm sit eadē ratio, vt suprà dixi: vi-

delicer, quod non valer presentatio institutio, eolatio, electio, vel alia dispositio: cūm verbum prouisionis sit generale. glos. in clem. f. de elect. scripsi in verb. prouisionem. §. præfatiq; ordinarij, de colla. in Concor. & ratio quæ est in Papa habet etiam locum in aliis cūm à iure exprimatur, quod statuit in hac regula: vt suprà dixi.

2. Et idem puto si Papa commēdet, cūm eadem sit ratio in ista regula: & prouisio potest etiā comprehendere commendam, quia prouisum dicitur alicui de beneficio commendato. Dom. & Perus. in c. nemo, de elect. in 6.

3. Nam commenda est verus titulus: vt scripsi in *Liqui & tract. de pacifico, possit. & superius tract. de commenda: & quia alias fraus legi fieri posset dādo in idiomā patria extē- commenda: quod fieri non posset in titulū concedendo: nec magis est regulariter priuilegiata commenda, quam alias titulus sed minus: vt lupe- rius dixi tit. de commenda.*

4. Secundò requiritur beneficium cōferri perso- na sc̄iēti loqui idiomate patriæ, ibi loqui sciat: & intelligitur loqui, si loquiēdo intelligatur à populo vt prædicare possit. c. quoniam, de offi. ordinari. icili- cer hic dicitur intelligibiliter loquatur. Et sic quā- uis talis loquatur quædā verba, quæ intelligantur sed non omnia: tamen nō habet locū hæc regula.

5. Tertiò quod intelligat, ibi, intelligat, scilicet perfectè: nam si tantū quædam verba patriæ in- telligeret, nihilominus haberet locum hæc regula, cūm non dicatur intelligere, arg. l. discretis. C. qui testamen. facere possunt.

6. Tamen posset Papa non obstante hac regula vñire cap. ecclesiæ parochiale ecclesiæ, licet il- lie capitulo non loquerentur idiomate patriæ il- lius beneficij: quia sufficeret hoc casu præficere vi- cariuū perpetuū, qui intelligeret: & ita posset iste text. limitari: nam sufficit quod immediata perso- na intelligat.

7. Et ideo consului vñionē factam de parrochia- *Vñio potest li ecclesia conuentui monialium non annullari, per ecclesia par hanc regulā: licet iste non loquerentur, nec intel- rochialis ligenter idioma patriæ: sufficiet enim (vt dixi) præ- vicarium perpetuum, qui intelligat: quam- uis d. Gomes. hic, q. 2. dicat hoc tex. non compre- hendi, bene tamen q. 1. fatetur vicarium perpetuū debere intelligere, & loqui idiomate patriæ, quod verissimum arbitror: imò etiam requiritur quod in telligat, & loquatur Latinè sufficenter, alias quo- modo posset Euangelium prædicare ignarus: ideo Episcopus ignorans Donatum deponit in c. f. de ætate & qualita.*

8. Et parum curamus in Gallia dummodo sciat legeret, & cātare: vt dicit Domi. & Perus. in c. si pau- per clericis, de prēb. in 6. ob id multæ ex ignorantia curatorum ortæ sunt in populo heræcæ.

9. Verū non valebit vñio ecclesiæ Regni facta *Vñio de be- alteri extra regnū: quia Regis interest, & nomina- natio re- torum ac aliorum incolarum Regni, ne pecunia ex- gni extra Regnū transferantur: nec villa præscriptione regnum non vñio.*

10. Quartò requiritur illam ecclesiā esse parrochiale, ergo non haberet locum in præbenda, & benefici

288 Regula quod quis intelligat idioma.

beneficio simplici, nec in dignitate non curata: quia in his non habent locum rationes huius regulae, & quando impetrantur per alienigenam, non requiritur derogatio huius regulae. Sed in Francia idem in omni beneficio ratione priuilegij, cum alienigena in Francia beneficia, sine Regis consensu non possit habere, quaecunque sint illa beneficia.

ii. Quinto quod loquatur idiome loci in quo est ecclesia, & illud intelligat, nec sufficeret intelligere idioma vicinum loco beneficij, vel loqui, sed oportet quod loquatur & intelligat proprium idioma vicinum loco beneficij, vel loqui, sed oportet quod loquatur & intelligat proprium idioma loci beneficij: & per hoc respondi, quod aliquis de Montepesulanio potest habere beneficium in Vasconia, quia intelligit idioma, & loqui potest intelligibiliter idioma: & idem dicerem in Petragori, Provincia, Arvernia, Lemouic, & Ruten. quia idioma conuenient in multis, & qui unum intelligit, vel loquitur, alia potest loqui.

12. Et sic Gallus poterit etiam habere beneficium in Normania, Picardia, Burgundia, & Cenomania, ac in patria Borboni, quia multum conuenit idioma, unde qui loquitur, & intelligit unum, aliud paterno negotio loqui poterit: quamuis Do. Gomes. q. 10. videatur tenere contrarium: sed nesciebat horum idiomaticum conuenientiam.

*Gallicus vbi
que in re-
gio benefi-
cia obi-
cta obi-
cta pue-
cti pue-
cti.*

13. Vnde cum Gallicus hodie sermo ubique intelligatur in regno, is qui loquitur Gallicè, dummodo alias sit idoneus, beneficia in toto regno obtinere non prohibetur: vt scripsit in tract. vt contract. & affactus Gallicis concipiuntur verbis, in 2. tomo constituta reg.

14. Limitantur predicta quando Papa dispensaret expressè contra istam regulam: nam is potest dissoluere, & qui & ligare. si pueræ. ff. de sponsa. dicte tamen ut superius scripsi.

*Dispensa-
tio pro ex-
te-*

15. Item fallit haec regula, si dispensasset per rescriptum perinde valere, dummodo in eo sit expressa illa, quæ debent exprimi: de quo plenè Cassador in decisi. super regul. Cancell. decisi. 33. lata fuit sententia, quem sequitur Gomes. q. 7. super hac regulam: & dispensatio sic dicere solet, Quod (ut asseris) idioma illius patriæ, quod gentes illarum partium communiter loquuntur, non bene intelligis, nec intelligibiliter loqui scis: nos enim tecum ut ecclesiam predictam habeas, &c. dispensamus, premissis ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, nec non predictis statutis, & consuetudinibus, & aliis contrariis nequaquam obstantibus, autoritate Apostolica per presentes cōcedimus prouiso, &c. Gomes. questio. 14. sed ut dixi supra in hac patria non recipieretur sine Regis assensu.

16. Adhaec solet dici in his literis à Rege concessis, Quod si moueat processus istis super beneficiis sibi collatis, teneantur litigare coram iudicibus Regiis, ad quos spectabit cognitio, per totum tit. de causis, in Concordia.

17. Prouiso quod in regno degant apponi solet. Ergo si extrare regnum, non solet concedi, vel raro ut non deferant pecunias extra regnum.

18. Quæ literæ ad beneficia solent comprobari in

magna camera Parlamenti, vel computorum *Dispensari* debet cu ex-
terno dicitur, & in re-
gno.

19. Veruntamen si exterus habeat potestatē acquirendi beneficia in regno, intelligitur iuste, & secundum regulas regni: unde per nominationes non poterit obtainere ultra ducentos florenos, nec regularia beneficia, si sit secularis: nec enim decet eum magis esse priuilegiatum, quam esset filius regni, cui ista sunt prohibita, in §. volumus, de colla. in Concordia.

[De oblatis quando regio nomine in monasteriis recipiendi sunt.

H Odie extat lex regia, qua cautum fuit, ut exteri, qui habet episcopatus seu alia beneficia in regno, non possunt habere vicarios, nisi regnicolas, & originarios, alio qui si dominus Episcopus exterus populum docere non potest, docebit eius vicarius, & poterit audire confessiones, & alia facere, quæ faceret episcopus regni vel curatus, & ista constitutio est iusta, & iuri diuino ac canonico conformis, quæ fuit publicata hoc anno 1554. in mense Octob. facit causa inter cetera de offi. or.]

20. Item quemadmodum Papa grauat interdum *Rex proxi-
mum* Episcopum, vel Abbatem per mandatum, ut recipiat aliquem, & illi prouideat: ita & Rex militi im-
potenti, aut alteri pauperi interdum indulget in-
tuitu pietatis, ut alatur in monasterio iure Regali fundato: & hoc solet Rex mandare Abbat, & conueniuntur.

21. Nam si vergat patronus ad inopiam, est alienus. c. quicunque. 16. q. 7. c. nobis, in fi. de iurepatro. ob id si effet alius patronus pauper, teneretur monasteriū ipsum alere, sic & istum à Rege presentatum: quia licet Rex, aut fiscus, sit semper dives, idoneus & foluendo. l. 2. ff. de fundo dota. tamen iure patronatus considerato, & monasterio à se fundato, vel à prædecessoribus Regibus, æquum fuit huiusmodi præsentatis subuenire.

22. Adhaec quicquid habent clerici pauperum est, & domus illorū omnibus debent esse communes, susceptioniq; peregrinorum, & hospitum inuigilare debent. c. fi. 16. q. 1.

23. Verum si dubitetur an Abbatia sit ex fundatione Regali necne, præsumuntur Regales esse ex fundatione: ideo mandate Rege, si appareat vobis quod sit de fundatione, interim dū litigatur super hoc prouidebitur isti pauperi, & aletur, ut cœluit Se natus anno 1550. die 17. Febr. cōtra Do. Furme Abbatem *Monaste-
rii anni si
regalis fun-
datione que-
probare de-
beat.* Arestum. De la coustume: licetis qui impetrat, hoc demū habeat probare, vel procurator Regius, qui hoc asserit. l. actor. ff. de probat.

24. Vnde in stilo Parlament. Arresto 279. sequuntur iudicia &c. sic dicitur, Quod Rex in principio regni post suam coronationem in Abbatia Regni sui de gardia sua existente possit ponere in monasteriis monachorum vnum monachum, & in monasteriis monialium quandam monialem. *Regis prin-
cipiis in regni
monachum
sui monia-
lii preficit.
Transfigere
non potest.*

25. Secundò mandatur in his literis, ut alatur iste tā promissus. quā alter religiosus, nolēs ut lauti tractetur: & sup hoc non potest transfigere prouisus. remittendo, aut aliās, sine iudicis autoritate: quia prouisus hęc succepit in

De rescripto rehabilitationis misto.

289

dit in locum alimentorum.l.cum hi. ff.de transact.
26 Tertiò non solet Rex iterum prouidere, siiam
pro vno scripsit, imò dicit, *Pourne toutes foys,*
qu'utre n'ayé esté reçeu en vostre dicté abbaye depuis
nostre aduenement à la Coronne, par vertu de noz dôs,
& lettres patentes. Sicut dicit Papa si pro alio non
scripsierimus: vt in c.mandatum, & seq.de rescript.
scripti in forma manda.in Concord. nec enim so-
let Rex vnum monasterium vel ecclesiam duobus
grauare, vt hic: q si scripsit, non recipietur secū-
dus, tanquam contra intentionem Regis.

27 Quartò requiritur, q rex vel eius predecesso-
res fundauerint illud monasteriu, vel sit de Gar-
dia, vt quidam volunt: ergo si ipse vel antecessores
Reges nō fundauerint, nō debet Rex illud mona-
sterium grauare: nam quem non honorauit, graua-
re non possum.l.ab eo.C.de fideicom.nec hoc vi-
dimus factum, nec concessum. vide quando dica-
tur de gardia in c.generali, de elect.in 6.

28 Quintò de hoc prouideri debet pauperi non
habenti vnde se alat, & impotenti, qui sibi non va-
let subministrare: alioqui dicit Hier.ad Damasum
Papam, clericos illos conuenit ecclesiæ stipendiis
sustentari, quibus paratum & propinquorum nul-
la suffragantur bona.cap.clericos. i.q.2.c.fi.16.q.1.
alias non esset eleemosyna, de qua velle Regem
intelligere constat per hæc verba in suis literis ap-
ponit solita, *Per pitie, & auosne, & en fauour des seru-
ces, que nous a fait.*

Seruitia 29 Nec debet inquiri de seruitiis, aut opponi qd
nō seruierit, quia duas rationes sunt: & vna cessante
non cessat concessio. §. affinitatis, de nupt. in
inst. & q non debeat probari, seruitia probat iu-
rium interpretes, in l. si donatione.C.de collat.

30 Sextò debet ali in monasterio, ibi, *Auons donné,*
& octroyé, donnons & octroyons ledict lieu & viure d'un
religieux en vostre dicté abbaye, & ibi, deliurez par chacun
ionr, pitance, viures, & autres ses nécessitez. Et si nō
possit ibi viuere, ppter malos suos mores, vel mo-
nachorum, extra monasterium debebitur ei vi-
etus, per l.Cao. §.fi.ff.de al. & cible.

Operari debet hic in monasterio
recepitus. 31 Nec tenebitur iste operari sicut asinus mona-
sterij, cum ista alimenta debeantur eidē ex Regis
constitutione.Bar. in d.l.Cao. in f.Bal.Salic, & Iaf.
in l. C.de lega. quod secus forsan esset, si ex legis
dispositione alimenta ei deberentur, sicut vxori à
viro gl. in l. sicut ff.de operis libert. Si tamē ad ali-
quas leues operas requireretur, tunc ne iuste qui-
dem eas recusare deberet, vt non inertem vitam.
ducat: imò quicquid potest in utilitate monasterij
facere debet, saltē orare debet pro Abbat, & fra-
tribus, qui eum alut, & pro Rege qui hoc indulxit.

Vitius me-
mine qui
veniat. 32 Septimò vietus appellatione veniunt omnia
necessaria ad vitam: vt in l. verbo vietus. & seq. ff.
de verb. signif. & ibi plenè scripti: tamen in literis
exprimi solet sic, *Deliurez par chacun ionr pitance,*
viure & autres ses nécessitez. Et sicut manna singulis
distribuebatur diebus à Deo Opt.Max.filiis Israël,
ita hic vult isti suam portionem dari, vt tanquam
panis quotidianus huic erogari debeat, ne fame
deficiat: quia nemo viuit vento.l. f. C. de alimen-
pupil præstand.

33 Octauo in literis inseri solet, *Telles que de raison, &* Pro qual-
sic debet intelligi pro qualitate personæ.l.sed & si tate perso-
ne quis a-
lendit & na quis a-
secundum ordinem & dignitatē. ff. de vñfructus, vestiendus,
*& postea in literis declaratur, *Comme à l'en de vos-**

dauts religieux, avec vêtement suffisant: exprimitur

vestibus, quamvis satis vi verborum comprehen-
deretur: vt dixi suprà, & in d. l. verbo vietus ff. de

verb. sign.

34 Non ex eo mortuo aliis in vita Regis non Abbas an
potest ibi præfici: quia non potest Rex grauare ni-
bi granari si semel, vt superius scripti, etiam si fuerit nouus possit.

Abbas: quia ad vitam Regis tantum vñus præfici
debet. Ergo si mortuus fuerit Rex, & adhuc viuat
Abbas, is rursus poterit per alium Regem grauari:
quamvis in mandatis dixerim contrarium esse.
in §. de mand. Apostolic.in concord.

35 Si tamen ille cui est prouisum, adhuc viueret,
debet Rex nouus expectare mortem illius, ante-
quam prouideat, ne sit molestus monasterio: & ne
vno & eodem tempore sit grauamen duorū, con-
tra c.mandatum. & seq.de rescr.in 6.

36 Decimò ex conuentione poterit isti dari pe-
cunia singulis annis extra monasterium: ne ipse Extra con-
venerit, qui solitus erat deuorare gallinas, nunc
velit deuorare monachos, & solet regulariter ex-
tra conuentum ali; quia quæ conuentio lucis ad
Beliad: quando tamen partes sunt cōcordes, quid
ad iudicem:l.i. §.inde ff. de noui ope.nunc.

37 Undecimò ad hoc vt hanc portionem habeat
iste, pro quo mandatur, non tenetur habitum su-
mere, sed in habitu suo, qualiscunque sit viatum
habebit: tum q in literis nō mandetur, tum etiam
professio ex voluntate fieri debet, non ex coactio-
ne.c.i. & per totum, de regula, træseunt ad religio.
ideo ipse profiteri non tenetur. [Tamen quando
mulier præsentatur in monasterio monialium, so-
let in diu habitu monialium, & cū illis morari, alio-
qui separata tanquam leprosa vix in monasterio
viuere posset.]

38 Duodecimò dicerem, q si huic pauperi defer- Portio mo-
retur pingue patrimoniu ex successione, vel alias, nachalis ex
extinguetur hac monachalis portio, quæ est ad tinguitur
formam pauperum: & cessat causa mandari.c. si
pauper, de præb. in 6.cl.gratię de rescr. Alia dubia
poterunt ex his decidi, breuitatis gratia tantum ea
inferens, quæ nullibi à doctoribus scripta esse re-
peri.[licet in forensi iudicio frequentia sint.]

De rescripto rehabilitationis misto.

I Tem alia sunt rescripta gratiæ mista, Homicida
qua & à Papa, & à principibus secu- quonodo à
laribus conceduntur. Primo litera
rehabilitationis, & à Papa, & à prin- Papa & re-
cipibus dantur secularibus, à Papa autem clericis;
vt in rub. de elect. deroga. in Concord. scripti vbi,
si quis commiserit simoniam, effectus est inhabilis
ad officia & beneficia: ideo opus est vt à Papa fiat
habilis, & sic dicitur rehabilitari, id est, iterum ha-
bilis fieri, sicut antea erat.c.de regularibus, & cap.
quoniā, de simo. gl. in §.simoniacē. in verb. perpe-
tuō. de elect. in prag. Et sic ad beneficia fiet habilis
à Papa, sed quo ad officia temporaria & Regia Rex

B b

eum habile reddet, qui prius erat inhabilis ad illa.
[De hac dispensatione regia scribit Arist. in lib. 2.
œcono. c. 1. & ego in interp. l. si quis pro eo. in fi. ff.
de fideiis. & in l. fi. ff. qui satisfid. cogant.]

2 Item si quis homicidium committat, inhabilis
est ad beneficia, quia est irregularis. c. ad audi-
entiam, de homicidio. & ibi Soc. cle. vna, illo, tit. oportet
ergo quod à Papa rehabilitetur, alioqui nunquam
beneficium obtinere poterit, & à tege quo ad Re-
gis officia: sic dixi in periurio in interpret. l. si quis
pro eo, in fi. ff. de fideiis.

3 Addendum est, qd si quis vitroque iure fiat inhabi-
bilis, ab vitroq; principe debet habilis reddi: vt su-
perius dictum fuit: quo ad ius canonicum à Papa
tantum: quo ad ius ciuale ab Imperatore, Rege, vel
alio principe non recognoscitur superiore. Si
vero tantum uno iure quis inhabilis reddatur, tunc
vnius erit rehabilitatio: vt si quis absque dispensa-
tione obtinuerit duo beneficia, efficitur inhabilis
à iure pontificio. Extrauag. execrabilis, de præb.
tunc indiget rehabilitatione ab ipsis pontificibus:
& solus Papa in his rehabilitat.

*Reabilita-
re clericum
qui infor-
mationes
conscripti,
vel conde-
natus ad
mortem so-
lus Papa
potest.*

4 Item Papa est rehabilitare illum clericum, qui
condemnauit quempiam ad mortem, vt dictauit
sententiam, sanguinis aut scriptit. c. sententiam, no
cler. vel monach.

5 Idem si informaciones conscripsit, ex quib; po-
stea ille delinquens cōdemnatus, & mortuus fuit.
Pan. & alij in d. c. sententiam. vnde vidi quandam
commisariatum eo solo inhabilem dici, qd in mate-
ria criminali informationes consecisset, ex quibus
secuta erat mors, seu membris mutilatio alicuius,
seu abscessio: oportet qd duo probare, qd ille scrip-
serit in criminibus, & ex illa scriptura sequitur fuisse
mortem, aut mutilationem.

6 Vnde si quistantum fuerit cōdemnatus ad Ga-
leas, quia non sequitur immediatè mors, ille qui
scripsit informationes, nō est irregularis, vide Fed.
cons. 168. & Hippol. in l. vna. num. 182. C. de raptor.
virg.

*Reabilita-
tio quando
é solo prin-
cipe detur.*

7 A principe temporali solo datur rehabilitatio, si
tantum agatur de suo officio, vel si is inhabilis fa-
ctus sit per suas constitutiones: vt pote si quis fue-
rit à iudicibus Regis priuatus tabellionatu, & in-
habilis ad officia effectus, per c. 2. & c. sicut ne cle-
rici vel monachi, & Ias. in l. l. ff. de iustitia & iure.
princeps tantum in suo officio réabilitare potest,
& solet quandoque, ne poste à ipse sine officio fa-
me pereat.

8 Idem dicendū de apparitoribus nemorum, qui
laici esse dēcent ex constitutionibus Regis, alias
priuati sunt, nisi rehabilitentur à principe in rubr.
Des eaux & forez. ord. 7. art. 19. & seq.

De rescripto nobilitatis mixto.

*Nobilitat
Papa &
Rex Fran-
ciae.*

9 Em nobilitare potest Papa, & secula-
res principes: vnde cùm in funda-
tione caueatur, qd nullus nisi nobilis
recipiatur, poterit Papa creare impe-
trantem nobilem ad effectum obtinendi benefi-
cium, sicut videmus de canonico ad effectum ha-
bendi dignitates. in §. fi. de reseruatio. in Concor-
vel non obstante fundatione isti concedere: & ita

frequentius fit: quod vix sustinerent Canonici
sancti Ioan. Lugdun. aut Briodi in Arvernia.

2 Adhac secularis princeps nobilem facit, & na-
talibus restituit, licet dixerim in l. restituere. l. ff.
de verb. sign. aliud esse restituere natalibus, quām
nobilitate contra Budæum, vt in rubr. ff. de natal.
restituend. Et in hoc rescripto solet ita princeps
post salutationem dicere.

*R*obitatis merita, nobiles actus, ge-
stusque laudabiles, & virtutum insi-
gnia, quibus personæ decorantur, &
ornantur, meritò nos inducunt, vt eis instar

Clavis nobilitatis literarum.

opera creationis propria exépla tribuamus:
vt eos, eorūque posteritatem fauoribus
congruis attollamus, quatenus huiusmodi
prærogatiua ipsi lētentur, cæterique ad agē-
da quā bona sunt, ardentius aspirent, & ad
honores suffragatibus virtutum, bonorūm
que operum meritis adipiscendos allician-
tur, & aduolent, &c.

3 Procerum igitur harum literarum duo conti-
net. Primò propter virtutes, & merita, ac nobiles
actus principem eum decorari velle iure nobilita-
tis: nam virtus nobiles facit, & scientia: vnde dici-
tur nibilis Bart. in Liudices. C. de dignit. facit glo.
in l. societas. ff. pro socio. vnde cùm quidam roga-
ret Sigismundum Imperatorem, vt eum nobilita-
te decoraret, audiuit illum plebeiorum numero
eximi posse, sed nobilem eum fieri non posse: sen-
sit enim prudentissimus princeps eum demū me-
rito cateris anteferri, qui ob eximias animi dotes
omnium in se conuerterent oculos, quoque ho-
mines suscipient ob virtutis admirationē, quam
in illis cernerent.

4 Ex quibus patet principem non recognoscen-
tem superiorem nobilitare posse, quia cùm ipse sit
nobilitatis fons, omnes riuiulos nobilitatis ab eo
decet oriri: vt Bart. Rebuff. & alij scribunt in l. l. C.
de dignit. lib. 12. & Ioan. Raynald in tract. nobilita-
tis in 4. q. & nouissimè Do. Tiraq. in suo amplio. tract.
nobilit. c. 6.

5 Secundò vt alij incēdantur ad virtutes, & bona
opera, princeps nobilitat. vnde Iuuenal. ait, saty. 8.

Et tamen ut longè repetas, longèque reuoluas,

Nomen, ab infami gentem deducis Asylo.

Maiorum primus quis quis fuit illa tuorum,

Aut pastor fuit, aut aliud quod dicere nolo.

*Boni mores
nobilitant
& pecu-
nia.*

6 Ideo nō debet quis nobilitari, nisi sit bonis mo-
ribus præditus alioqui diceretur nobiles quām no-
bilis, licet plerisque nobilitet hodie pecunia,
iuxta l. nobiliiores. vbi Bald. C. de commer. & mer-
cator. & ipsi dicuntur nobiles in pecunia, non for-
tè in virtutibus.

7 Tertiò requiritur, quod sit ingenuus, & non
seruus, nec homo manus mortuæ: In literis enim
habetur, homo liberæ conditionis, mansit autem
Romæ diu constitutum, vt serui ingenuorum ve-
ste non vterentur, quippe qui nec colobia, nec
calecos

*Nobilitari
qui possim.*

De rescripto legitimationis misto.

291

calceos habeant, quæ liberis dabantur, crepidis quoque aut malleis vti seruos, aut plebeios erat lege vetitum: sicut seruis erat vñus annullorū prohibitus, in rub. de iure aureo, annulo. ff. hodie apud Par. & liberi, & serui malleis vtuntur.

Cū filij nobilium, intelliguntur ae legitimis.
Inscriptio no bluom.

8 Quartò cùm posteritas legitimatur intelligitur de natis ex matrimonio legitimo: nam bastardus ista non decoratur nobilitate, quemadmodum solet in literis dici. Eundem liberæ conditionis cum tota eius posteritate, & prole vtriusq; sexus in legitimo matrimonio procreata, & procreanda, ac eorum quemlibet de nostræ Regiæ plenitudine potestatis, & gratia speciali nobilitauimus, & nobilitamus per præsentes, nobilesq; facimus, & qui posteriorum nomine contineantur, declarat. text. in l. i. in fi. ff. de iure immunita.

9 Quintò reddit eos habiles ad omnia priuilegia, quibus cæteri nobiles vtuntur in regno Franciæ, ac vti possunt ac confueuerunt, veluti stemmata scuto gestare, ensem deferre: sed virtus, cōgruentius est nobili insigne, quippe nobilis sine virtute est tanquam fæx olei.

Aritifices non debent nobilitari. sed militia dediti.
10 Sextò vult Rex, vt masculina posteritas in legitimo procreata matrimonio, ac procreanda valeat cingulo militiæ decorari: quādoquidē Ægyptij, Græci, Scythæ, Persæ & Lydi omnes qui artificio incumberent, pro ignobilibus ducebant, qui verò militiæ generosos: vt scribit Alex. lib. Genial. 5. c. 18. ob id Rex vult vt deinceps tanquam veri nobiles militiæ accingantur.

Nobiles il li dicuntur, qui sic reputantur.
11 Septimò statuitur in dictis literis, vt de cætero nobiles habeant ab omnibus, teneanturque, ac in perpetuum censeantur: & hoc est quod vult Bart. in l. i. C. de dignita. libr. 10. vbi illud dicuntur nobiles, qui tales reputantur: & dignitas dicitur, quæ reputatur pro dignitate ca. cùm accessissent, de constit. & in c. de multa, de præb. cap. i. de consuetud. in 6. scripti in §. cùm verò, de colla. in concord. quomodo prebanda sit hæc nobilitas.

Privilégia nobilium.
12 Octauò Rex vult in literis nobilitatis istū de novo factum nobilem omnibus priuilegiis, prærogatiuis, iuribus vniuersis & singulis, quibus cæteri nobiles regni vtuntur, gaudere, etiam vt plenariè deinceps pacifice, liberè, & quietè, ac in perpetuū vtantur, & potiantur.

13 Quæ sint illa priuilegia, Bart. & alij declarat in d. f. i. aliqua scripti in d. §. cùm verò. & alia docet bonus de Curti. in tract. nobili. in 6. parte.

14 Et sic isti noui nobiles seu filii eorum poterū nominari post triennium sicutalij veri nobiles.

15 Nonò quòd ipsi nobilitari, feuda, ac retrofeuda nobilia ac possessiones alias quæcumque sint, & quæcumque præfulgeant autoritate seu nobilitate tenere, & possidere in perpetuum valeant, ac acquirere, tanquam si nobiles ab antiquo effent: propter feuda antiqua dicit, vt declarauit in arbor. feudor.

Fenda pte p. fide re nobilis munus.
16 Decimò non tenentur ea bona & feuda extra manus suas ponere, nec vendere: sicut dicitur in l. f. C. de iure emphy. & de religiosis in ca. vno, de relig. domib. in 6.

17 Undecimò hic nouus nobilis financiam debet

Cameræ computorum, & cæteris officialibus Re- Financia gis, vt eum molestari super hoc non permittant, debetur can- nec ipsum inquietent, quomodo, &c. & hæc finā- merce com- puorum.

18 Vlti mō non obstantia apponuntur in literis, ibi, non obstant, &c. de quibus non obstant. vide per Fel. in c. nonnulli, de rescr. superius scripti in for- ma. no. prouis.

19 Sigillum verò taxatur arbitrio audienciarij, & S. contributoris, quem Contrerolleur. vocant: & solet audientarius post sigillum appositum literas de- ferre ad cameram computorum, & non dare par- tibus: at partes à camera computorum accipient soluta financia, nisi princeps financiam remittat ex aliqua causa, ista sunt præcipua, quæ ex his li- teris elicere potui, non recepta aliqua mercede à nouis nobilitatis.

De rescripto legitimationis misto.

1 Equitum rescriptum legitimationis, q. Papa ad spiritualia legitimat, & mistum: nam Papa ad spiritualia legitimare solet, videlicet ad ordines, & beneficia. c. i. & 2. de fi- liis presbyt. lib. 6. de his dixi superius in dispensat. super defectu natal.

2 Et princeps temporalis legitimat in temporalibus. c. per venerabilem, qui filij sint legit. gl. in c. i. dist. 10. plenè Lucas in l. f. col. penult. C. de his qui sponte munera subeunt. lib. 10.

3 Extra terras ecclæsiæ, vbi Papa & in temporalibus & spiritualibus legitimat. d. c. per venerabile. & de iure etiam temporalia & spiritualia etiam dicunt doc. posse legitimare, sed ipse tot concessit priuilegia quæ destruunt eum, & eius potestatem: nam principes postea usurparunt & temporalia, & spiritualia, dicentes temporalementa temporalia decent. igitur ad honores seculares, & dignitates, aliosq; actus princeps legitimare solet. cap. i. in 10. dist. c. per venerabilem, qui filij sint legit. & maxi- mè Rex Franciæ, de quo ibi.

4 Et in hoc rescripto sic orditur Rex post salutationem.

 Llegitimè genitos quos virę deco- rat honestas, naturæ vitium mini- mè decolorat: nam decor virtutis abscondit in prole maculam genituræ: & pudicitia morum macula originis aboletur: no- tum igitur, &c.

 Oc principium extrahit ex ca. Nun- quam de vitiis erubescamus parētum, sed semper amplectamur virtutem: q. a. nō est omnino nec de virtute, aut vicio parentum, aut laudandus aliquis, aut vituperan- dus. 5. dist. facit. l. generaliter. §. spurijs. ff. de decurio. ibi spurijs ad decurionatum, & re & vita ho- nesta recipientur, quod utique non sordi erit or- dinis.

5 Sed ibi dicitur competitorem legitimè quæsitū præferendum, ob id vñ passim recipiatur, oportet quod legitimetur, & à principe seculari, & ad ha-

bendum & retinendum bona: vt plenè scripsi in Icholaistic priuili. 98. & superius nam qui ad temporalia legitimat, non facit habile ad spiritualia, nec eccl̄ia gl̄i in c. lege. 10. dist. c. autoritatē. 15. q. 6. & 10. Feral. in tract. de iur. reg. Fran. in 15. priuilegio.

Comes Palatinus 6 Et fuit Comes Palatinus condemnatus, quod laetus conseruasset contrarium: ut docet Aufre. in stylo Par- demnatus la. Aresto. 251. Item in eodē Parlamento. Alias esset quod ad tē poralia le- ḡimatisse in regno. Aresto. 7. Ibi disputet, an Papa quo ad temporalia legitima- re possit. Et non est dubium in locis, in quibus tem- poralia administrat, sed ubi p̄fēctus est princeps in temporalibus, non solet legitimare. c. lator. &c. cāusam, qui filii sint legit. nisi super matrimonio dispensaret: ut docet Bened. in d. c. Raynutius. nu. 202. in verb. & vxorem. de testa.

Ca se qui- bus conce- dūtur legi- timatio. 6 Se. 7 dō princeps in hac legitimatione solet in- ferere cāusas, quibus mouetur ad legitimandum, ut propter seruitia facta in bello, seu alibi: & sic ex cāusā moueri solet, sicut dixi supra de dispensa- tionē, licet sine cāusā legitimare possit per l. i. C. de sent. passis. & ita decidit Spec. in tit. de lega. §. nuac breviter, vers. & not. quem refert Ludouic. à Sardis, in tract. dc legitim. c. requiusta. in legit. vers. nonò queritur.

De plenitu- dine pot- p̄tatis solei quis legitimi- mari non possit. 7 Tertiō solet princeps in dictis literis talē legiti- timare de nostræ Regiæ potestatis plenitudine, per quā potest derogare legibus in contrariū facie- tubus, per glo. in §. fi. in auth. quib. mod. natu. effi. sui, colla. 7. & l. i. C. de natural. lib. Tamē non solet Rex legitimare intuitū sicut nec emācipare. i. iube- mus. C. de emācip. liber. sufficit tamē legitimata rati- habitio. §. generaliter. in authen. quib. mod. natu. effi. sui. coll. 7. Boér. in dec. Burdeg. q. 16. sed circa.

Petere quis legitima- tionem. 8 Licet quoque patri legitimationem filij sui pe- tere. §. liccat. quib. mod. nat. effi. legit. coll. 6. & eo mortuo filius petet. §. si verò is solummodo, ibi. & auth. item sine. C. de natu. lib.

9 Et generaliter solet in Francia impetrari hæc legitimatio, seu dispensatio per quemlibet procuratorem, vel consanguineum, aut amicum, argumen- tum. l. i. C. de precib. Impera. offeren. ubi non refert à quo rescriptum impetratur, sed cui con- cedatur. gl. in verb. precū. §. fuit igitur. quib. mod. natur. effi. legit. Bart. in l. Gallus. §. forsitan. ff. deliber. & posthum.

Legitima- tio non est propriè le- gitimus. 10 Quartō vult, vt in iudicio & extra pro legitimo habeatur, & sic poterit listere in iudicio, ha- bita tamen patri reuerentia. l. parentes. ff. de in ius- voc. & sic dicetur legitimus civiliter, nō verē: nec refragatur. text. in §. si quis ergo, & §. & quoniam, in auth. quib. mod. nat. effi. sui, ubi naturales nihil differunt à legitimis: quia hoc verum est in effe- ctu, sed propriè quo ad veritatem fecus: quia unus est legitimus: alter legitimatus, nisi fiat legitimatio per subseq̄ens matrimoniu: quicquid dicat Ant. Rosel. in suo tract. legit. & pro prima opinione fa- cit. text. in §. sit igitur. in auth. quib. modis natural. efficiant. legit. colla. 6.

Legitima- tio feuda etiā acqui- rere potest. 11 Quinto indulgetur per hanc legitimationem, ut hic legitimatus bona immobilia possit acquire-

re, & acquisita retinere, ideo poterit etiam feuda. habere: quamvis de iure naturales legitimati non succedant in feudo. §. naturales. si de feud. fuerit cont. inter do. & agnat. vass. qa in hoc regno feu- da redacta sunt instar patrimoniali, ergo legitimi- mati succedēt, sicut in patrimonialibus de cōfē- su patris: vt docet Guido Papæ in dec. Delph. q. 59. secundum vsus, & conf. 18. super casu. col. 3. & Boér. q. 123. ex prædicta. & Bened. in repet. c. Raynutius, in verb. & vxorem. num. 182. de testam.

12 Septimō indulgetur, vt de bonis illis disponere Legitima- inter viuos, & testamento possit ad suæ voluntatis tuis de suis libitum: alioqui naturalibus non legitimatis suc- cedit fiscus: vt scripsi in procem. confit. Regia. & in tract. de literis naturalita. in 2. tomo. ordin.

13 Octauō vt possit succedere patri, matri, & aliis Legitima- consanguineis conceditur, dummodo ex eorum tuis potest processerit voluntate: quia non contra eorum vo- eria legi- luntatem rumperet testamentum per querelam, mis exst̄ebi- tibus jac- aut per contrā tabulas: sed possunt ei bona dona- ceder. ri, vel ipse legitimatus hæres institui potest.

14 Ideoq; si pater non prouiderit, non succedent hi legitimati consanguineis etiam existentibus, quia non sunt ad hoc legitimati facti, nisi vt succedant ex voluntate legitimatis: de qua voluntate non appetat, qñ disponuit, ergo illi non succedent. arg. l. cūm prætor. ff. de iud. c. nōnne. de præsum- ptio. nam legitimari potest filius ealege, vt nō suc- cedat teste Francil. Clement. sing. 16. parte, &c. sed si instituti fuerint, vel donata eis bona, excludunt in hoc conianguineos: quandoquidem nituntur eius voluntate, cuius sunt bona, qui poterat etiam exteris relinquere multō fortius & huic legitimato, dummodo legitima relicta fuerit legitimis.

15 Nonò excipit dūmodo nō fuerit ius alius ac- quisitum, quæ clausula ex necessitate est apponenda: in prædicta. vt dicit, gl. in reg. Cancel. 18. quam refert Bened. in cū confan- repet. d. c. Raynutius. in verbo, & vxorem, nu. 186. genitare legitimare. nō abit. quia non intendit princeps legitimare in prædi- cium filiorum, vel consanguineorum, quibus est ius quæsitum. §. si quis, ergo filios legitimatos nō ha- bet, in auth. quib. mod. nat. effi. sui, colla. 7.

16 Vnde si q̄s habens filium legitimū, velit legitimare naturalē, nisi faciat mentionē de filio legitimo, nō valebit legitimatio, per d. §. si q̄s ergo. & §. si q̄s verò, quib. mod. nat. effi. legit. colla. 6. & hoc tenet Ant. Rosel. in tract. legitima. in 2. requisito.

17 Nec poterit hic legitimatus succedere cum legitimato: vt decidit Guido Papæ. q. 482. vtrum. sed in regno cum ex voluntate tātūm petentium le- gitimationem, seu parentum succedant, etiam si non esset facta mentio filiorum, valere poterit: nō tamen præjudicabitur filio, nec consanguineis ni- si parentes disponant.

18 Ideo dicunt quidam faciendam esse citationē Citari com- in impertratione rescripti: sed hoc non seruat vsus sanginei forensis in Francia: tamen in comprobatione re- in compre- scripti citari debent consanguinei, quorū nisi fa- batione le- gitimatio- nis debent. Bar. & ahj in l. Gallus. §. & quid si tantū. ff. de lib. & posth. vide Boér. in dec. Burdeg. q. 122. an in cō- cessione, imò dicit. Bal. in §. filij nat. si de feud. fue. controuer.

controuer. q. Imperator legitimans naturales extantibus legitimis est unum pecus non habens pre oculis iustitiam publicae honestatis refert. Feli. in c. i. col. 9. nu. 31. vers. quinta declaratio, de constit. & Ferra. cautele. i. quia datus Paulus, ait, *Non erit heres filius ancilla cum filio libere*. c. dicat. 32. q. 4.

19 Quinimò & si pater non habet filios legitimos legitimauerit suos naturales, & postea procreet naturales legitimos, legitimati non succedent: vt tenet Dinus, quem refert Bar. in l. ex facto. col. 2, ff. de vulgar. per l. si vñquam. C. de reuoc. dona.

20 In qual. si vñquam. Do. Tiraquel. num. 223. in verb. donatione largitus, abundè tractat hanc questionem, & demum suum interponit iudicium, q. si pater & princeps legitimantes cogitauerint de filiis, non reuocatur legitimatio: si non cogitauerint id quod verisimilius est, tunc non succedunt legitimati cum legitimis.

21 Sed ad certiorēm huius dubij decisionē vide nationem rentur faciendi casus sequentes: primus est, q. legitimatio per susceptionem legitimorum non reuocatur, quomodo sit semper legitimus, & valebit legitimatio quo ad filium legitimatum, vt possit succedere de voluntate patris, sicut extraneus succedit rupta legitimatio. sed hoc intelligi opiniatur, q. Rayner. & Bart. ac aliorum in d. l. ex facto.

22 Maximè quia non solet in Francia legitimari ad successionem, nisi voluntas eius, cui succedere debet, interueniat: vt inferius explicatur: ideo potest heres institui à patre hic legitimatus, sicut extraneus.

23 Secundus casus est, quod filius legitimatus, ab intestato non succederet cum legitimo: quia si vere omnium bonorum donatio fuisse facta, rumpetur per superuenientiam liberorum. d. l. si vñquā. C. de reuocan. dona. fortius impedierit ius succendi, si nascatur legitimus, secundum dictū Pauli. *Non erit heres filius ancilla cum filio libere*, etiā quia ad hoc non est legitimatus, & sic intelliguntur opiniones Dini, & aliorum erit tamen quo ad alia legitimatus.

24 Tertius casus est, q. si legitimatio fiat per subsequens matrimonium, succederet ille legitimus factus cū aliis postea in matrimonio natus: & in omnibus eadem iura cum his consequetur, per c. tan ta, vbi plenē doct. scribunt. qui filii sint legit. l. cum quis. C. de natural. liber, vbi Bal. & I. Diui, ibidem. & per ista sublate sunt omnes rationes dubitandi, & conciliatae: sic ē in Francia seruamus, vt in omnibus sufficiat hæc brevis distinctio: selecta ex multis scriptis quodammodo inter se multum cōfusis, vt quilibet videre poterit.

25 Decimò vult hæc legitimatio, quod ad omnes honores, officia, & alios actus legitimis isti legitimati admittantur, ac si essent ex legitimo matrimonio procreati: quippe legitimis existentibus spuriis non recipiuntur ad honores. l. generaliter. §. spurius. ff. de decur. Nam in honoribus, & muniberis gerendis imprimis consideranda est persona eius, cui defertur honor. l. honor. §. de honoribus. ff. de muner. & hono.

26 Sed cū sint legitimati, etiam existentibus le-

gitimis recipi poterunt, nec posset quis appellare, vel opponere, quominus recipi peretur: quia rescriptum vult, vt perinde recipientur, ac si legitimati essent; & quia nō est impedienda dignitas eius, qui nihil admisit. l. spurius. ff. de munerib. & honoribus.

27 Vndecimò cauetur his literis legitimationis, *Filij legitimis* filii orti ex eorum legitimo matrimonio possint ^{matri} an succedere in bonis suis quibuscumque iure hæreditario: & hæc clausula magni est momenti, ad tol lēdum diuersas opiniones: quia tam de iure quam de consuetudine filij Spuriorum etiam in regno natī successionis sunt incapaces, sicut & patres eorum, gl. & doct. in l. fi. C. de natur. liber. Bart. cōs. 118. adiutus. Bald. & alij in l. Gallus. §. quidam recte. ff. de lib. & posthu. & ista videtur communis opinio, teste Alex. conf. 74. circa primum, in 3. volum. Guido Papæ, conf. 18. super casu, in fi. Chassa, multa referri in consuetu. Burgund. in rub. des fiefz. §. 5. nu. 70. sed hoc tollitur hic.

28 Et ibi dubitatur, an filius spurius possit aucto succedere? Resp. quod non: fed non est dubium quin possit succedere suo patre, quia cessant rationes positæ per docto. ergo & dispositio, maximè per hanc legitimationem, per quam & aucto succedere poterit, de voluntate tñ illius, & aliis cōsanguineis.

29 Duodecimò limita nisi vltra defestum huiusmodi natūlūli aliud quippiam repugnaret predi- *legitima* tu regni cto bastardo, vt si quoque esset hereticus, vel re minicus nō gni inimicus non posset succedere per l. i. C. de succedit. hered. insti.

30 Decimotertiò finitia soluitur sicut dixi in re- *Scriptura* scipto nobilitatis, & sic in legitimatione requiri- *in legitimata* tur scriptura, qua probetur gratia, per l. vñc. C. de tione neceſ mandā. princ. & quia legitimatio fit per rescriptū, *saria*. §. illud, in fin. quib. mod. natur. efficiant. sui. colla. 7. quod rescriptum non potest esse sine scriptura: vt superius scripsi: & hoc expreſſe scribit Ludouicus de Sardis in tract. de legi. ca. requisita, in legitima. impetrat. in q. 12. vide quæ plenē scripsi in Cōcor. in §. i. in verb. literas de mand. Apostolic.

31 Decimoquartò si hoc rescriptum sit subrepti- *legitima* tium, nō valebit: vt consuluit Signo. cons. 119. id eo ¹¹⁰ subrepti oportet exprimere qualitatē spuriætatis. teste Fel. in c. postulasti. col. 4. codem. Quamobrem exprimi debet, si natus sit ex consanguineo, vel consanguinea, vel ex adultero, seu moniali, aut monacho: alioqui legitimatio nullius erit momenti: vt Anto. Panor. & alij dicunt in d. c. per venerabilē, qui filij sint legit. debet quoque fieri mentio & nobilitate parentum, teste. Ioan. And. in c. fi. de filiis presbyt. ac Feli. in d. c. postulasti. col. 4. eum seq. de rescr.

32 Decimoquintò requiritur etiam clausula, non obstant. quæ etiam ex consuetudine inferioret. l. fin. C. si contra ius. gl. in §. fin. quibus modis natura. efficiant. sui. colla. 7. l. i. C. de natural. liber. Ludou. de Sardis in tract. legitima. c. requisita, in legitima. impetrat. q. 11. & seq.

33 Decimosexto quid operetur hæc clausula abs que praēiudicio venientium ab intestato, scribit Anto. Capit. in dec. Neap. q. 22. fuit apud me, superius dixi in forma dispensatio.

34 Ultimò quamvis legitimatio fieret olim per

*Legitima-
tio per obla-
tionem curiae, nempe si quis offerebat suum
filium curiae, ut in §. generaliter, quibus modis na-
tione curiae efficiantur, colla. 7. item cum quis eum no-
minabat filium quem ex ea susceperebat, cum qua
matrimonium consistere poterat, etiam legitimab-
atur, & per §. ad hoc autem, in auth. vt licet mat-
tri & aia, colla. 8. plenè Ludouij. à Sardis in tracta.
de legit. c. de legitima per partis nomina.*

35 *Hos rāmen modos non vidi in curiis Franciae
seruari, sed si matrimonium probetur, sit legitimatio,
non aliás, per c. tanta est vis, qui filii sint legit.
vel per principis rescriptū: vt hīc: quos duos mo-
dos frequentissimē vidi contingere.*

*Rex Frācia
legitimat
quoscūque
spurios.* 36 *Et per rescriptum princeps noster legitimar,
ta naturales, quām spurios, & incestuosos, & qua-
cunque alia macula irretitos, sicut Imperator per
text. in l. qui in pūncta. §. diuus. ff. de ritu nuptiar.
quicquid dicant nonnulli iuris interpretes. facit.
gl. in §. f. in auth. quibus modis natural. effi. sui. col-
latio. 7. Ioan. Ferald. in priu. 15.*

37 *Et hæc legitimatio similis est Alchimia, quæ
facit apparere illud, quod non est: transmutare ta-
men vnam speciem in alteram non potest: Sicut
legitimatus figuram legitimi gerit, sed non habet
eam substantiam, quæ proficilcitur à rerum natu-
ra, quæ divina & immutabilis est: vt docet Bald. in
c. i. col. 5. nu. 23. de constit.*

38 *Alia multa sunt rescripta & concessiones, quæ
conceduntur & à Papa, & à principibus seculari-
bus tam in istim, quām etiam ab uno solo: verūm
quia nonnulla parvi sunt momenti, alia in curiis
perraro exercentur, aut beneficia non concer-
nunt, quæ hic totis prosequor neruis, ideo ea missa
nunc faciam ista interim, lector amantissimē, be-
nigno (vt soles) an' mo suscipes.*

39 *Verūm ne quicquam ex his, quæ necessaria
sunt ad hanc materiam omittamus beneficiariam,
afferam quādam de concessione, quæ sit per bre-
ue, quod interdum ad gratiam respicit: vt inferius
videbitur.*

De breui Apostolico, & alijs.

*Breue quid
dicunt.*

Breue seu breuis dicitur scriptura par-
ua, summam rerum continens, sive
Commentariolus, vt placuit Budæo in
annor. prior. ad Pandect. probat. text. in l. fin. C. de
conuenienti. fisci. debitor. l. 10. iuncta. l. 1. de apochis
public. ibidem huius significationis secundum eum
exempla ponuntur in l. actuarij, & l. iubemus, ac l.
excellentia. C. de eroga. militar. anno. lib. 12. l. fi. de
Castr. ibid. l. vna, in fin. de colleg. lib. 11.

7 Item quælibet breuis scriptura potest etiā bre-
ue vocari, c. humanæ, in fin. 22. q. 5. vnde scripturā
continentem numerum modiorum salis, & quan-
titatem breui conscriptam, breuet, vocant ordin.
regia. in tit. du. seel. ordina. 2. art. 19. & seq. & art. 39.
& quid debeat continere, ibidem describitur, &
ordina. 3. artic. 22. & seq. & in d. l. excellentia. C. de
eroga. militar. anno. lib. 12.

Breue testa 3 Breue testa statum vocatur, quod summam rei, ali-
quando testimoniū nondum tabellionis scriptione

cōfirmatum, prædictiū clientelare instrumentum.
dicitur: vt placet Olden. & Spiegel. in hoc verbo,
probatur, in §. 1. quid sit inuestitura, vbi breue te-
statum accipitur pro instrumento publico breui
concepto, fidem vassalli & domini continens, se-
cundum Bald. & alios ibidem, & Zazi. in tract. de
feudis. tit. qualiter feudum constitua. idem in §. itē
si vassallus, si de inuestitura feudi contro. fuerit.

4 Galli etiam schedam notiorum, seu primam *Breue Gal*
scripturam à notariis Regiis factam, breuet voca- *li primam*
re solent, quia breui concipi solet, & conscribi, & *scripturam*
cum claus. &c. de qua scripsi in l. cæterorum. ff. de *notarii vo-*
verb. sign. vulgus etiā Pergamēsum vocat breuc, *can.*
teste Albert. in diction. in verb. br̄que, q. postea ad
effectum executionis, & aliorum extēdi debet in
instrumentum publicum: & hæc scriptura apud no-
tariū remanebit: vt in c. quoniam contra, de prob.
l. contrac̄ns, vbi doct. C. de fide instru. & in tit. de
tabellion. colla. 4. doct. in c. i. de fide instru.

5 Et in hoc breui tenentur notarij conscribere *Registria*
sequētia, primò nomina & cognomina coatrahē- *in breue no-*
tium: nam ad recognoscendos singulos nomina *tiorum.*
comparata sunt l. ad recognoscendos. C. de inge.

6 Secundò debent notarij qualitatem partium, *Statuta &*
& statum earum describere: vnde si contrahens *qualitas*
sit procurator, mercator, vel aduocatus, debet illa *partium in*
qualitatem notarius exprimere: vt postea index *breui ma-*
pro qualitate personæ facilius iudicare possit. l. 2. *breui ma-*
ff. de re iudica.

7 Nam si æger promiserit Medico, non valebit
promissio. l. Medicus. ff. de variis & extraord. co-
gnitio. vel si litigans aduocato, vel procuratori quo-
tam litis promiserit. l. item. C. de procur. ideo ista
notarius exprimere tenetur.

8 Tertiò debent notarij scribere cōtractum pla-
nè, vt facile possit intelligi, vt per totum. tit. de ta-
bellion. in auth. colla. 4.

9 Quartò à quo sit promissum, & quis, vel à quo,
& contra quem, dicit. tex. in simili, in l. i. in fi. ff. de
appel.

10 Quintò cauſa debet exprimi, alioqui promis- *Promissio*
fio sine cauſa non valet. l. 2. §. circa. ff. de dol. ex- *sine cauſa*
cept. quia indiscretè dicitur quis sine cauſa pro-
mittere. l. cum de indebito. §. pen. ff. de proba. ple-
nè scripsi in tract. de literis oblig. art. 1.

11 Sextò debet in breui dies solutionis & comple-
menti contractus conscribi, arg. l. exempt. §. offer-
ri. ff. de actio. emp. aliás in omnib⁹ obligationibus,
in quibus dies non opponitur, præsentis die debe-
bitur. l. in omnibus. ff. de iudic.

12 Septimò solent notarij obligare bona vtriusq; *contra*
contrahentium, si contractus hoc exigat. l. Labeo.
2. §. 1. ff. de verb. signif. & aliquando corpus, vt scri-
psi in tract. de liter. oblig. art. 1. & seq. in primo to-
mo constit. Regiat.

13 Octauis dies contractus solet etiam in hoc bre-
ui apponi. glos. in l. generali. C. de Tabular. libr. 10.
De hac data scripsi in forma mapdat. in fi. in Con-
cord.

14 Nonò subscribere solent notarij, per l. hac cō-
sultissima. C. de testa. & hoc breue sic confectam
non habet executionem, nisi in instrumentum
publicum.

publicum redigatur,& sigillo munitur Regio, vel alio autentico: ut scripti d. art. i. de liter. oblig. Alia quæ in instrumentis publicis ponit solent, conscribit gl. in d. l. generali, & doct. in c. i. de fide instr. & Barba. in illius repet. rub.

Breue Afo 15 Aliud est breue Apostolicum, quod dicitur Diploma, seu rescriptum à Papa, seu penitentiario magno emanatum, quod sic describi potest. Breue Apostolicum est scriptura modica, in paruis concessa negotiis, in papyro frequenter scribi solita, cera tubea, annuloque pectoris sigillata, ac signo secretarij subscripta.

16 Primo dico Apostolicum ad differentiam alterius brevi, de quo suprā dixi: & hoc solet concedi & à Papa, & à Cancellaria, ac à summo penitentiario: & horum quodlibet dicitur Apostolicum, & sic brevia dicuntur literæ Apostolicæ. [Quæ etiam in articulo mortis à Papa concessæ valebunt, vt confidit Dec. cons. 175. in causa. col. 6. nu. 7.]

Scriptura 17 Secundò dicitur in definitione, scriptura, quippe sine ea breue non potest consistere, sicut de bullâ superius tradidi in materia nouæ prouisionis, & in forma manda. Apostolic. §. i. in verb. literas, in concorda.

In partibus 18 Tertiò modica dicitur, quia brevibus verbis sit teste Bal. in c. i. de controv. inuest. vel q. in brevibus materiis concedi soleat & summari negotiū cōtineat, vt pote sine prefationibus, & sic dicuntur in modicis concessa negotiis, quia in arduis bullâ vtimur: & in signature soleat dici, quod in forma breui expediri possit: si materia hoc exigit.

Breue in papyro 19 In papyro descripta ad differentiam bullæ, & confessionalis, quæ in membrana describi solent: vt experientia nos docet, & interdum tamen vidi breue in membrana conscriptum, nec ob hoc vi-

tari, sed frequentius in papyro, vt sic alias causus minus frequens non excludatur, per autem. capi- fa. C. de sacrosanct. eccles.

20 Postea dicitur cera tubea, ad differentiam alterius gratiae, quæ cera viridi sigillatur: Demum tolluntur non obstantia, sicut in bullâ, ibi, non obstantibus.

Sigilli que 21 Item signatur annulo Pectoris, ad differentiam aliorum signorum & vocatur hoc sigillum annulus Pectoris, quia diuus Petrus, qui pector erat, hoc signo primus, vt verisimile est, vsus fuit: & sicut abique prefationibus & ampulis verborum vtebatur, ita & nunc Pontifices summi post eum, in hoc breui vtruntur.

Signature 22 Quam breuum materiam Alexander sexus Pontifex id temporis maximus ampliavit multum: & primus secretariorum collegium instituit, vt nullus Pector patet in suis regulis, etiam ad differentiam signatorum, quæ signari non solet: & sic appellatione signaturæ non continetur brevis nisi materia & ratio ista contineant: quia hæc sunt diuersa gl. in regul. Cancell. 25. & regul. 29.

Brevia 23 Et quamvis olim non concederent brevia, nisi gratiam & si in materia iustitiam concernentes: tamē hodie iustitiam, per breue non solum expediuntur negotia circa spicium. iustitiam, sed etiam circa gratiam: vt idem scribit Gorlae. vbi suprā, vnde vidi sepius concedi priu-

legium à Papa bibliopolis per breue, vt licet typis mādere talem librum, nullique alteri per certum tempus: interdum priuatiè alios omnibus prohibebatur à Papa, ne per decem annos imprimarent sub poena excommunicationis: vt licet videre in Iasonis consiliis, vbi est tale priuilegium, & alibi in multis libris.

24 Quare, quæ caussæ per breue expediantur? Causa qm
per breue
expediti
possum. Respond. supplicationes, siue cōmissiones de simili iustitia potest Cancellaria sine speciali Papæ commissione concedere & literas, secus in brevibus: quia per brevia caussæ pēdens in partibus cōmittitur, quam non potest Cancellaria committere: vt etiā firmat Egid. conclu. 46. Gomes. in tract. brevium. nu. 2. & seq. vbi brevia æquiparat bullæ expeditæ per cameram, per ea que no. Gardina. Alex. in c. in memoriam. col. penul. 19. dist.

25 Et ideo sicut falsa latinitas non vitiat bullam, quæ transit per cameram, quia nō examinatur per diuersos officiales, ita non vitiat brevia, sicut alias vitiat bullam, quæ conceditur per cancellariam. capit. ad audientiam i. de rescript. superius scripti, & in tract. de rescript. & liter. regis, in 2. tomo cōfici regiar.

26 Itē dispensatio fieri potest per signaturam, Dispersatio & habilitatio, & valet absque literarum expeditio- & reabilitatio ne: cū gratia sit pēfecta per fiat, vel concessum: tatio per si- vt cōfulto plenè de Ripa in lib. 2. respon. cap. ii. de iure sufficit, nec dicitur intrusus, qui duo beneficia habet cum simplici signatura, si in illa sit dispensatus, nec incidit in extrauag. Execabilis, gl. in reg. cancella. 53. scripti in interpreta. cap. postula tis, in glos. retinere, de cleri. excommunicata. ministrâ. vbi in conscientiæ foro dixi tantum prodeesse signatu- ram, quantum bullam: ibi vide.

27 Imò Alexand. Papæ 6. statuit, quod non dare- Reabilita-
tio per bre-
ue nō sole-
tis concedi. tur priuatio illius, qui cum sola signatura se intru- sit, quod in regno recipitur in quo possessionē ex simplici signatura recipiunt: hodie habitatio non fit ex stylo curie Roma. per breue: & hoc prohibuit Alex. 6. vt in suis regu. quilibet videre potest.

28 Aliquando tamen ad duos menses, ad duas dignitates in eadem ecclesia, & ad quatuor menses, ad duos canoniciatus, & præbendas per breue dispen- satur. vno. Staphile. in suo tract. versic. insu- per conceditur. Per breue quoque dispensatur se- cundum eum cum homicida, & habilitatur: quod prohibuit Alex. vt dixi: sed si impetrans sit pauper, concedi poterit per breue.

29 Et cū quædam inuenitur imperfectio in hoc Brevis im- breui, possū impetrare literas perinde valere, vel pēfectio perinde va- lere confirmationem gestorum per aliud breue: licet quidam teneant contrānam & si gesta ab alio so- leant, quæ à Papa cōfirmari, tamen ab ipso Papa gesta per breue non confirmabantur. Ego purarē Papam hoc posse: sed melius esset impetrare confirmationem perinde valere.

30 Itē dispensatio de nō promouendo per annum de non pro- communiter ex sola signatura dabatur per breue Dispersatio & signaturam & prorogatur ad annum etiam per breue, per bul- lam vero vltra, quantum Papa vult concedere. per breue.
& signa-
turam conce-
derit.

Prorogatio de non prorogando nō cōcedo nō cōuerit: potestque Papa hoc postea tēpus prorogatione debet esse re: sed in prorogatione nō debet dari maius tempore quā p̄ius, quā primus concessum fuerit: vt docet cōfessio, & ab ipso concedente dari, fil. 121. nobiles. col. vltima. in tertio volumine, per text. in authentic. qui semel C. quomodo & quādū iudex: & l. san. imus, de fide iussor. accessorium enim non debet esse maius suo principali: vt not. in l. cūm principalis. ff. de regulis iuris. Hippolytus singul. 52. prorogatio.

32. Et debet fieri ab eo, qui cōcessit, vel à superiori: vnde si dispensatio, à Papa de nō promouendo fuerit concella, nō poterit prorogari à summo poenitentiariori: vt docet Felin. in cap. cūm olim, in 10. quāst. Panor. de maiori, & plenē Gomes. in 2. parte. num. ii.

33. Vbi dicit tūc summum penitentiarium posse concedere per viam nouę concessionis, sed non prorogationis glo. in c. hi qui, de præb. libr. 6. nec valeret prorogatio nisi prima gratia referatur, eff̄etque subreptitia: quia si Papa memor fuisset se iam semel cum aliquo dispensasse, non est verisimile, quod tam facile iterum dispensasset. arg. l. 3. C. de Episcop. audien. Oldrad. consil. 215. puncta.

Prorogatio prima con- gressione da- rante sit.
34. Debet quoque fieri hæc prorogatio prima au- rante cōcessione, per l. sed si manente. ff. de preca. & debet apponi in hac prorogatione, quod tēpus prorogatum computetur à fine primi temporis cō- cessi, alias currat à die cōcessionis prorogationis. gl. in c. cūm ex eo, in verb. septennium, de elect. in 6. & in clem. vt li qui, in verb. constitutus, de etate & qualit. gl. & doc. in c. veniens, de præscript.

Absentiā li- centia visi- tandi sanctū sepulchri um, quan- do orator est præsens, conceditur per solā signa- turā: si vero sit absens, per breue: & hoc statuit Pa- sepulchrum per breue Alex. in suis regulis: & quando conceditur reli- giosis, dicitur de licentia superioris eorum, ne va- conceditur. c. si cupis. 16. q. i.

Appellatio nes extra urbem, nisi pro pauperibus, & miserabi- libus. Egid. conclus. 44. allegatio paupertatis, per i. si procuratorem. §. si ignorantes. ff. manda, vel ni- fialtera pars habuerit commissionem per breue in partibus; tūc vt æqualitas seruetur inter partes, altera quoque dabitur. arg. c. non debet licere, & in c. in iudicis, de regulis iuris, in sexto. ca. primo, de iudic. ibidem. & hoc statuit Alex. sextus. de referenda gratia, & iustit.

Facultas te- standi quā- do per bre- ue conces- tur.
37. Item conceditur per breue facultas testādi de bonis acquisitis intuitu ecclesiæ usque ad certam summam, modicam tamen, nec est componenda. si de modico: quia de modicis maximè Romani & mulieres nō curant. l. scio. ff. de restit. in integrum, secus si de magno.

38. Et religiosis quando hæc facultas datur, statuit certa summa arbitrio Papæ taxanda: & quod de licentia sui superioris testetur. arg. cap. cūm ad monasterium, de statu monacho. cle. religiosus, de procura. Egid. conclus. 247. frater. & quādo pos- sit concedere, declarat Panor. in ca. cūm esses, de testamen. in repe.

39. Item licentia vendendi res ecclesiæ, & pecu- niā exponendi in evidentem ipsius ecclesiæ vt- rū ecclie an per breue concedi: quando valor rei alienandæ non excedit cētum ducatos, aut in an- nuo censu quinq; ducatos supplicationi intreclu- sa, teste Staphi. in d. tract. versi, datur per breue.

40. Altare portatile non solet dari in forma con- fessionis per breue, nisi ex singulari gratia nobili- bus, aut graduatis, aut alias dignis personis, vt ce- lebrare valeant in oratoriis, vel domibus, argum. tex. in authen. vt in priuat. domib. sacra mysteria non siant. colla. 6.

41. Et prædicatores ac minores habent priuilegiū vt cū altari viatico possint celebrare sine episcopi licentia. cap. in his, de priuileg. etiam illud priuile- gium cum aliis obtinuit mihi egregius, & doctissimus domin. Ioan. suavis Romanus, auditor Ro- mat excellentissimus, & mihi amicissimus.

42. Itē licentia vesc̄eadi lacticiiniis, ouis & carni- bus per breue datur: de consilio tamen virtusque Medici animæ videlicet & corporis. gl. & doc. in c. fi. 82. dist. Corset. in sing. iacip. Caro. doc. in cap. cūm infirmitas, de pœnit. & remis.

43. Licentia Doctorandi non datur extra terras ecclie per breue, in vrbe autem sic adhibitis ad hoc duobus, vel tribus doctoribus eiusdem facul- tatis, teste Staphi. in dict. trac. de literis grati. rub. tur. de script. in forma breuium. fal. 190. verl. licentia, vbi tenet licentiatos haberi quo ad hoc pro doctoribus, quod videlicet de proximo cingedi pro cin- quis habeantur. l. penql. ff. de testam. militar. & bonus text. in l. qui pœnæ ff. de manu. quod non credo verum, per tex. quem allegat in l. nemini. C. de aduocat. dverfi. iudic. vbi doc. & Bald. in l. Athlet. in princip. ff. de excusat. tutor. scripsi glo. licen- tiatio. §. i. de collation. in Concordatis.

44. Ratio est, quia is qui non est doctor, non po- test facere doctorem, nec sibi dissimilem l. adiles. §. qui mancipia. ff. de ædili. editio. Panor. in ca. cu- ra pastoralis, in fin. de iure patro, sic nec doctorum priuilegiis gaudere.

45. Indultum de fructibus percipiendis non datur Fructu ut per breue, sed per bullam, si stet in curia Roma, in absentia vel in altero beneficiorum resideat, seu in studio quis perhie generali: non tamen comprehendit hoc indultum, ut quis distributiones quotidiana recipere possit. tur. c. vno, de cleric. non residen. in 6. gl. in c. 2. de pri- uileg. ibidem, plenē scripsi in scholastic. priuileg. & superioris in materia de non residendo.

46. Item per breue datur licentia promouēdiad quoscunque ordines extra Roma, curiam à quo- cupque catholico Antistite, & gratiam sedis Apo- stolica, habente: de quo operentur hæc verba, de- clarant glo. & doctor. in cap. veniens, de præscript. supra dixi, titui. de liter. dimissor. solet tamen adi- di clausula, de licentia sui ordinarij. capit. nullius, de parrochia, & hoc est introductum contra infamēs & pestillos, qui communiter confuerunt fugere loca propriæ nationis. cap. cūm deputati, de iudic. & ad alios ordinarios confugere; ob id scribitur claus. in c. i. & per totum, de tempor. or- dinand. in 6.

47 Sed episcopis & superioribus in vrbe degenribus, solet concedi licentia promouendi sub sola signatura, & quod vno die promoueri possint dominico, vel festo nam istis episcopis solet deferri: cap. 2. de offi. delegat. in 6. c. quia, de sent. excommu. ibidem scripsi suprà in dispensa. de non pro-mouen.

*Habitu ne
profec. m-
sej. spissas
sel prof.
fum fa-
cias, conce-
dunt.*

48 Per breue datur facultas & dispensatio alicui promoto ad locum regularem, vt non teneatur fuscipere habitum intra sex menses, per alios eiusdem ordinis gestari solitum, nec professionem emittere regularem: etiam solet prorogari ad sex alios menses, intrâ tamen tempus primù sex mensium argu. l. si manente. ff. de precar. & sex vltimi computantur à fine primi semestris. arg. c. cùm ex eo, de elect. in 6.

49 Imò solet etiam hisdem literis concedi, vt extra monasterium possit habitare deseruendo ecclæ cum cura, vel sine habita ramen licentia sui superioris. c. secundo, de statu monachor. Rota decis. 483. in no.

*Morandi in
alio monas-
terio breue
facultas im-
partitur.*

50 Per breue quoque regulari certum ordinem, professo, datur licentia morandi in alio monasterio, ad quod absque licentia sui superioris conuolauerat: & conceditur. absolutio ab apostasia, & ab aliis ecclesiasticis censuris, & pœnis, quas præmisforū occasione quomodolibet incurrauit, & super ea irregularitate, quam fortè contraxit celebrando, dum talibus censuris esset innodatus, non tamen incurrit pœnas. c. 2. ne cleri. vel monac. in 6. Roma. cons. 345. circa primum.

Moniali

51 Moniali etiam professæ datur per breue cum caufsa licentia transiundi ad aliud monasterium aliud mona monialium alterius ordinis, cum cōfensi superiori- steriū trāf- rum, & cum mutatione habitus. no. iu. c. Deus qui, cundi cōce- ditor grata, vt homines disparis professionis & habitus sumul in iisdem monasteriis socientur, cle. i. de elect.

mo more-

52 Et iusta quoque caufsa per breue concedetur, vt monialis in domo patris, seu fratr. seu matris extra monasterium quoad vixerit religiosè viuere possit, de licensia tamen sui superioris, & ea durante c. periculose, de statu reg. libr. 6. & si iusta caufsa adesset, vel si alia alium suscepissent habitum, aut monasterium esset destructum: aut si patr. vel mater essent valetudine longa detenti, & indigerent sua filia.

53 Vt vidi concedi Virduni cuidam moniali gene nobili, quæ post obitū patris nubere voluit: sed ego consului ibi hoc fieri non posse, quia in monasterio per viginti annos habitauerat, & professionem emiserat, licet diceret se hoc coacte fecisse, sed quia prolixitas temporis quemcunque metum purgauerat, ideo non potuit.

*Exemptio
ab ordina-
rio per bre-
ue conces-
sionem.*

54 Exemptio ab ordinario ex caufsa per breue dari solet, teste Staphil. in versi. datur, in d. tractat.

*Dispen-
satio
super defec-
tu oculi
per breue
indulgetur.*

55 Dispensatio etiā super defectu oculi per breue concedi solet ad omnes etiam sacros, & presbyters status ordines: & quod in illis, etiam in altaris monasterio deseruire liberè & licite valeat: dūmodò in oculo non tanta appareat deformitas, quod ex

hac possit scandalū generari. c. 2. de corpor. vitia. Et quando est absens committi solet illius ordinatio, q̄ diligenter aspiciat oculū, & defectū: si est in curia, ostedit referendario, qui poste à refert. vt superius dictum fuit in dispensa. cum corpo. vitiatiss.

56 Commutations quoque legatorum ad piam cauſam, vt in aliam fiant, per breue cōcedi solent

*Cōmutati-
nes legato-
rum ut in a-
liam piam
cauſa fāi,
concedit
per breue.*

57 Intellige quando erat ad opus certum, quia tunc non solet commutari, vt voluntas defuncti serueretur: alias secus. l. in conditionibus. ff. de condit. & demonst. vltima enim voluntas debet exequi. l. vel negare. ff. quemadmo. testa. aper. cap. vltima voluntas. 13. quæst. 2. ex cauſa tamen solet immutari etiam in certis: vt quandoque vidi, & hoc de Pape autoritate.

58 Prorogatio temporis de consecratis Episcopis. *Prorogatio
solet dari per breue, ad bienniū computandum à
fine trium mensium datorum de iure. cap. cum in
cunctis. §. i. de elect. Et hæc prorogatio in Fracia
dari non solet, nisi episcopis prouis & confirmatis à
Papa, sicut nec de non promouendo ad sacros
ordines, teste Staphil. in tract. de literis gratiæ, in fi.*

59 Datur etiam per breue dispensatio ad omnes ordines, & ad beneficia illis tamen, qui olim contraxerunt matrimonium cum virgine & vnica ī defuncta: sed cum bigamis non solet Papa dispenfare: cap. acutius, & cap. vno. 26. dist. potest tamen

Papa de plenitudine potestatis dispensare cū illis, quia est maior Apostolo in potestate. ca. facrosancta. 22. dist. Rota dec. 447. quoddam factū, in no.

60 Hodie nulla petitur dispensatio ab eo, qui cōtraxit cū virgine vnica: quia hoc iure permittēte ab eo qui

poteſt, ergo fruſtra impetraretur per l. i. C. de Thesaur. lib. 10.

61 Postremò quo plures modos habeas, lector amantissime, per breue cōcedi potest, vbiunque in signatura est expreſſum, vt in forma breuis ex-pediri possit. Et hoc solet à cauſis pragmaticis cu-

riæ Roma. in signatura ponit, quod hoc expediatur per breue: vel quod sola signatura sufficiat, & maxi-mè in modicis vt expenſe vitentur.

62 Superest videre quomodo cognoscatur hoc breue: Respon. ex sequentibus. Primò ex breuitate, quia sine prefationibus & apparatu fit: at bulla

prefationem habet, & alia: ferè literæ, non minus tamen dicetur breue, quamvis multa fuerint verba pro negotij qualitate: sicut Imperator dicit pau-

cissima verba per vnam, aut duas columnas, in l. cū antiquitas. C. de vſu fructu.

63 Secundò quod in paruis materiis concedatur, & vbi non est multa pecunia exponenda: & sic in casibus conscientia, & in absolutionibus dari potest, & pauperibus, ac viduis.

64 Tertiò non solet Papa huc breui subscribere, sicut signaturæ, sed secretarius tantum.

65 Quartò in hoc fieri solet mentio annuli Piscatoris, & non in alis rescriptis: vt superius scripsi. Et vt melius imposterum dignoscatur breue, formam & tenorem eius subiicio.

FORMA BREVIS APO-
stolici. Iulius Papa III.

DILECTE Fili, salutem, & Apostolicam benedictionem. Cui pientes commodis tuis, quantum cum Deo possumus paterna benignitate consulere, tuisque in hac parte supplicationibus inclinati, tibi ut ratione decanatus ecclesiae Parisi. quem, sicut afferis, in dicta ecclesia obtines, aut cuiuscunque alterius beneficij ecclesiastici curati, vel alias sacros ordines requireritis, per te pro tempore obtenti, ad aliquem ex sacris, etiam subdiaconatus ordinibus per biennium ad data presentium computandum, ut interim te in diuinis officiis melius instruere possis, te promoueri facere minime teneris: nec ad id inuitus a quoquam compelli valeas, praesentium autoritate speciali gratia indulgemus, prouiso, &c. Non obstantibus, &c. datum sub annulo Piscatoris, tertio idus, &c.

Effectus brevis
piam qui.
67 Effectus horum brevium est, ut tantam vim habeant iure cōfecta, & in illis materiis, in quibus conficiuntur, sicut rescripta, & alię literā Apostolice, Felin⁹ in rub. de rescript. col. vlt. & incidit in falso, qui hoc breue corrupit, quia literę Apo-

stolicę dicuntur, & in priam ea. ad falsiorum, de crim. falso, ea. in memoriam, 19. dist. ut iudicauit Alex. 6. in cōsistorio prout refert Gomes. in tract. brevium. num. 5.

68 Vbi dicit quendam Archiepiscopum combustum fuisse ob hoc, quod falso in brevi Papæ commisisset, & hoc probatur ratione sigilli: nam sigillum scripturam reddit authenticam. c. tertio, vbi docet de proba, & c. 2. de fide instrumento, & dixi in tract. de liter. obligat. artic. 1. in constit. reg. cōmenta. [Etvbi est sigillum appositum ab eo, qui potestatem generalem sigillandi habebat præsumitur, de voluntate Papæ appositum, licet Papa in illo casu non expresse concenserit, ut not. doc. in c. tertio loeo, de probatio, & sic consuluit Dec. conf. 175. in caus' a. nu. 7.]

69 Potestq; hoc breve derogare bullæ, si ultimum cōcessum fuerit, per c. 1. de const. in 6. c. ceterū, de rescr. & probat sicut aliud rescriptum, effectuque, aliorum ferè rescriptorum habet, quos concessi in tract. de rescript. q. n. in 12. tomo consti. regiar. Alia de his brevibus tractant Staphil. & Gomes. insuis tractatibus, quos unusquisque videre poterit.

70 Interim cum his finem huic Praxi imponens, rogado Lectorē benevolum, ut imitemur David primo Paralipo. cap. 16. qui. *Cum complexset, & diuisisset inter singulos panem, constituit, ut recordarentur operum eius, & glorificarent, atque laudarent dominum Deum, qui nobis ista donauit, Benedictus sit in secula seculorum, Amen.*

Spes mea Christus.

BULLA



B U L L A.

COENAE DOMINI S. D. N.

PAPÆ PAVLI. III. PRÆLATIS, ALII'S-

QVE VIRIS ECCLESIASTICIS, MAGNO-

pere necessaria, ac denique omnibus Christicolis

casus frequenter in Indulgentiis teserua-

tos scire cūpientibus. Cum elu-

cidationibus D. Petri

Rebuffi.

PONTIFICI MAXIMO, ORNAMENTO VITAE NON

minus quam Pontificio titulo illustrissimo, Paulo III. Petrus

Rebuffus Iurium doctor. S. P. N.



L' a fuit apud Romanos vetustate iā corroborata, in Pōtificibus, dignitati-busque creadis cōsuetudo, Sanctissime pater, ne quem collegio inimicū, infestumque ad dignitatis, honorisque gradū, aut ambitione, aut fauore, aut precibus promouerent. Sed supplicādi genus velut sordidum, & parum libero homine dignum rati, suis meritis non maiorum imaginibus prælucere studentes, ac nihil magis esse à virtute honore que alienum, quam suffragiis, & largitionibus, munus vel magistratum aliquem obtinere. Id in antiquorum monumentis, si quis perlegere nō grauetur, facile videre est. Lucium enim Crassum præsente Q. Scæuola, nunquam adduci potuisse more candidatorum populo supplicare legimus. L. etiā Lucullus cum ante adultam fratriū atatem magistratum petere nolle, tantum & honore, & gratia valuit, vt absens vñā cum fratre adilis crea-retur. Quid Phocionem referam? cui, cum nūquam populo supplicare sustinuisse, nec comitiis interesse, absenti tamen & inuito honores delati fuere. Id nostra memoria tibi Dei opti. maximi vicario principiū; gene-ris humani fato quodam contigisse, omnibus inconfesso est, hec quidem beatissime pater, tua est propria laus, atque singularis. Verebaris enim si precibus fratrum pri-ci-pumque omnium, qui te instanter flagita-bant protinus annuisses, ambitioni datum

esse iudicaretur, quod summopere vitādum curasti. Eum, quite ad hoc munus prouexit, & cuius vices, videlicet Iesu Christi, in ter-ris geris, bellissimè imitatus, vt qui in ipso tuæ promotionis initio thesauros ecclesiæ in singulos bonæ voluntatis homines distri-buisti, omne studium more boni pastoris, omnem denique curā, atque operam in ser-uandis domini ouibus ab hæresibus, atque schismatibus, aliisq; flagitiis adhibuisti, pro-teruos admonendo, & in peius euntēs cēsu-ris ecclesiæ coērcendo, & vt semel dicā, ni-hil à veri patris amore vel studiis, quominus partes veri Christi vicarij adimpleres, dimi-nisti, adeo, vt tua vigilantia firmetur ecclesia, & quæ ægerme laborare cœperat, iam nunc membratim conualescat. Quæ cum ita sint, non potui tuis sanctissimis scriptis, quibus scelestos homines profligas, eluci-dationes quasdam non inferere, quas S. tuæ nunquam dicare, perterritus sententia ad Phormionem Hannibal, ausus fuisse, nisi me & tua (quam clara fronte & reiecto superculo paſsim omnibus exhibes) humanitas, & propensa in viros literatos benevolē-tia, reuocassent. Quamobrem confido quòd tua saltem licet meis comitata non asperna-beris, quæ tuo prudentissimo iudicio repug-ganda statuo. Nunc Deum optimum maxi-mum precor, vt te diu tuo perfaci beneficio gaudeamus, & prospera incēpta pares se-quuntur euentus. Vale Pōtifex Maximi, cui me totum (quātus sum) dico dedicōque, & huic meo operi protrito si non graueris da-bis splédorem. Iterū bene vale Parisis anno à Christo nato 1537. 12. Kalend. Martij.

CONTI



CONTINENTVR HAC IN BULLA COENÆ DOMINI CASVS

IN QVIBVS RESERVATVR ABSOLVTIO

Pape, & nullus potest absoluere extra
eum nisi in mortis articulo.



Primus casus est in hereticis, fautoribus,
receptoribus, defensoribus, & cre-
deribus, & qui dicantur, articulo
primo, infra fuisse declaratur fol. 301.

Secundus casus est in piratis & cursariis vel lastror-
ibus maritimis seu receptoribus eorumdem,
& auxilium, consilium vel fauorem prestanti-
bus, ut articulo secundo, ubi de consilio & fa-
uore plene licet videre fol. 308.

Tertius est contra imponentes noua pedagia vel
prohibita exigentes. art. 3. & ibi vestigium
materia traditur fol. 310.

Quartus casus est de falsariis Bullarum Papæ &
aliarum literarum Apostolicarum, art. 4. ubi
multa de falsariis iniurieri possunt fol. 311.

Quintus casus reservatus est Papæ contra illos qui
equos, arma ferrum, vel alia metallorum gene-
ra, vel instrumenta, vel lignamina ad Turcas
vel Saracenos deferunt. art. 5. ubi decem pœna
describuntur contra illos fol. 312.

Sextus est contra impedientes seu inuadentes vi-
tualia, vel alia Roma curia necessaria ad cu-
riam Roma. deferri. art. 6. fol. 314.

Septimus in eos qui venientes Romanam, vel ibidem
commorantes offendunt. art. 7. fol. 314.
Octauus contra carcerantes, detinentes, munitan-
tes, vel verberantes, patriarchas, archiepisco-
pos, veleiscopos, eorumque mandatores. art. 8.
ubi traduntur octo pœna contra facti delinquentes. fol. 315.

Nonus in eos qui canfarum in curia pendentium
cursum, & literarum Apostolicarum execu-
tionem impediunt. art. 9. fol. 315. ubi super hoc

Leonis decimi bulla inseritur fol. 316.

Decimus contra eos qui libertatem ecclesiasticam
tollunt, seu impediunt, depriment, seu restrin-
gunt. 318.

Undecimus qui fructus, redditus & prouentus, be-
neficiorum ecclesiasticorum usurpant, sine cau-
sa. art. 9. fol. 318. ubi etiam bulla super hoc ad
verbum inseritur. ibid.

Duodecimus, qui collectas seu tallias viris eccl-
esiasticis imponunt, ac decimas. art. eodem. & ibi
etiam describitur bulla huic rei commoda. 320.

Decimustertius, contra officiales qui spirituales
causas à iudicibus Apostolicis auocant, & ex-
ecutionem literarum & mandatorum Apo-
stolicorum impediunt, ibidem, art. 10. 320.

Decimusquartus, in eos qui Romipetas & alios
peregrinos ad urbem causa deuotionis accede-
tes offendunt, vel impeaiunt, seu spoliant. art.
11. 321.

Decimusquintus, qui urbem, aut alias terras ec-
clesia inuadunt seu occupant. art. 12. 322.

Decimusseptus qui cruces, thuribula, reliquias, &
alia ornamenta urbis ecclesiastica abstulerunt,
seu detinent. art. 13. 322.

Alii multi casus in quolibet articulo continetur,
sed hi sunt principales, qui in hac bulla tradu-
tur, & sacerdotes in his casibus absoluere non
possunt, nisi in mortis articulo, alias sunt exco-
municati, & non possunt absolui ab alio quam
à Papa, & alijs 12. pœnis afficiuntur presbyte-
ri absoluentes in casibus hic prohibitis, quas li-
ceri infra videre in fine huius bullæ, in glossa pe-
nult. & ista in locum indicis sufficiimus.

Bulla Cœnæ Domini.

301

B U L L A C O E N Æ
D O M I N I S. D. N.
Papa Pauli III.

REGVISITVS fui à bene multis, casus qui in bulla cœnæ Domini referuantur, cum in omnibus fermè indulgentiis solent excipi, patefacerem, quibus opera meam sine aliquo Reipublicæ detrimento inficiari non potui. Quamobrem bullam à S. D. N. Papa Paulo III. summis cum laboribus & precibus obtinui, super qua elucidationes quasdam, ut omnibus nota sit proper facilem interpretationem, in serui. Igitur Christicola, hanc bullam à S. Christi vicario editam accipite, eamque perlegite, vt scelos homines in eadem comprehensos monere, & Christi præceptis ita instruere possitis, quod demum penitentia fructu gaudere possint, quod ut fiat dij faxint. [Vide Martham Zomettham in practica bene confundi.]

Paulus, a Episcopus b seruus seruorum Dei, ad futuram c rei memoriam.

a *Paulus.* Hic est Paulus tertius, in quo perfectio consistit, sicut omnium creaturarum perfectio in ternario numero posita est. Nam in omni re consideratur principium, medium, & finis, & omnia creata à Deo in numero, mensura & pondere. Sapient. c. 11. in fin. ipse Deus est trinus, pater, filius, & spiritus sanctus. Mundus sub hoc numero est, videbiles cœlum, terra, & mare, tres sunt vires animæ, cōcupisibilis, irascibilis, & rationalis. Et sicut tres discipulos assumpit dominus Iesus in montem Thabor, videlicet Petrum, Iacobum, & Ioannem, Matth. 17. & Luc. 9. Ita hos tres Paulos elegit Dns, hic in ipso sua creationis initio thesauros ecclesiæ disperlit, videlicet indulgentias nobis concedendo, & sui nominis allusionem sequens, quia Græca lingua Paulus dicitur quietus, teste Florent. in 1. parte Chronicæ tit. 6. in c. 5. in prin. Totis (vt aiunt neruis) pacem inter Christianos principes procurauit, ergo de hoc Paulo dicere debemus, Deus optim. max. nobis hunc seruet in columem, ut dies Petri videri possit, & demum paradisi gaudiis perfrui.

b *Episcopus.* Hæc verba declaravi in glossis concordatorum in forma mandati Apostolici, & etiā plenè licet videre in proemio Sexti & Cle. Ideo hic non insistam.

c *Ad futuram.* Ad rei memoriam sempiternam, dicitur in supra scriptione. c. Apostolice de re iud. in 6. & quæ ad perpetuam memoriam fiunt, diligenter propicienda sunt. c. 1. dist. 23. c. conuenientibus. 1. q. 7. Nec villa temporum commutatione varianda. c. quæ ad perpetuam. 25. q. 1. maximè vbi sunt posteris profutura. c. vno. vt eccl. benef. Spec. in 1. part. tit. de offic. omn. ind. in prin. testes aliquando lite non contestata ad perpetuam rei memoriam audiuntur, quando sunt fenes, valetudinarij, & lab. futuri. l. in lege Aquilia. si deletum, ff. ad 1. Aquil. c. quoniam. vt lit. non contest. sic ad futurā

rei memoriam hic positi excommunicantur. [Ista tamen bulla ad futuram dicitur fieri memoriam, sed non ad perpetuam, adeò quod expirat statutum in ea cum suo auctore, sed excommunicati sunt perpetuo, nisi absoluantur, ut inferius in fine patet.]

Consueuerunt a Romani b pôtifices prædecessores nostri.

a *Consueuerunt.* Diuturna enim consuetudo pro iure in his, quæ non ex scripto descendunt obierunt solet. l. diuturna. ff. de legib. Et id custodire oportet, quod moribus, & consuetudine judicatum est. l. de quibus. eod. tit. ideo consuetudinem laudamus, quæ contra fidem catholicam nil usurpare dignoscitur. c. consuetudinem. n. dist. quapropter hic voluit consuetudinem seruare. Nam generalis consuetudo ita obligat, sicut præceptum. cap. in his, & c. ecclesiasticarum. i. dist. Pan. in repe. c. cum esse. col. 3. nu. 9. de test. per illum. tex. Hic possem glossam longiorem de consuetudine prescribere, sed materiam nostræ rei conuenienter prosequar.

b *Romani.* Sic communius vocantur, ut in cap. i. de constit. in 6. vbi ponuntur alia nomina, dixi in rub. de mand. Apostolic. in verb. Romanus Pontifex. in concordatis.

Ad retinendam puritatem c religionis Christianæ d & ipsius unitatem e quæ in coniunctione membrorum ad unum caput Christum, videlicet eiusque vicarium principaliter consistit, & sanctam fidelium societatem ab offensione seruandam arma iustitia per ministerium Apostolatus in presenti ^{Articula} primus. celebritate exercere. Nos igitur vetustum, & solennem hunc morem sequentes excommunicamus f & anathematizamus.

c *Puritatem.* Id est ut religio Christiana sit immaculata, & sine forde peccatorum, sed sit sincera, & integra, sine prauitate. Sic exponit Bald. in consil. schismatis. nu. 16. facit. text. in c. statutum. in §. insuper ibi, cum omni puritate, de rescr. in 6. l. si quæ quam. C. de episc. & cler. Nam coquinatu non potest dici purum. Dicitur enim pura lex sine do- lo & malitia. c. pura. 3. q. 9. cle. Roman. §. porro. in ver. pura fide de iure. pura electio Ro. Pon. esse debet. c. i. ver. quod si prauorum. 23. distinc. Et alibi multa de puritate dixi.

d *Christianæ.* A Christo Christiani dicti sunt. Primo Christiani Antiochia discipuli Christi, nuncupati sunt Christiani, quod nomen postea omnes fideles retinuerunt, teste Floren. in 1. part. chronicæ tit. 6. c. 2. §. 7. in fin. Nec querat quis melius nomen quam autoris Domini nostri Iesu Christi: sed effectum etiā nominis habere procuret, si velit privilegii domini gaudere. Hæretici tamen, christiani non possunt dici verè nec propriè, text. in cap. quo iure. & ibi Card. col. 2. dist. 8.

e *Vnitatem.* [Ecclesia in suis membris firmata debet habere unitatem. ca. maioribus. de præbend.]

Ecclesia ergo est unum corpus per quod est una, & unica. Cant. 6. Una est columba mea, perfecta mea: quæ unum corpus representat mysticum, cuius caput est Christus, Christi verò Deus, extra unam sanctam, de maior. & obed. in communibus. cle. Romani. in prin. de iure iur. Item in ea est unus spiritus, Ephes. 4. c. Unum corpus, & unus spiritus per quem est sancta. Item in ea est unus dominus, per quem est universalis, & Catholica. Una enim arca Noë unum gubernatorem & rectorem habuit, extra quam omnia super terram existentia legitimus fuisse delata. Gen. 7. & seq. sic qui extra ecclesiam sunt. Est quod in ea una fides, per quam est apostolica, quia tenet illam fidem quam prædicaverunt apostoli: in ea est etiam unum baptisma, per quod est peccatorum remissio, ut in symbolo patet. Et Eph. c. 4. dicitur, unus Dominus, una fides, & unum baptisma, unus Deus & pater omnium, qui super omnes & per omnia, & in omnibus, &c. Item in ea est unus Deus, & pater omnium, per quem est salutis adeptio, igitur ecclesia unius & unicæ unum corpus, unum caput, non duo capita, quasi monstrum, Christus videlicet, & Christi vicarius, Petrus, Petri, successor, & subesse Ro. Pont. est de necessitate salutis. d. Extra unam sanctam & extra ecclesiam nemo salvatur. ca. quoniam. 24. q. 1. cle. 1. §. pen. de excep. præla. [& cl. 1. de sent. excomm. Præpos. in c. quamvis. 21. dist.] quod facit contra hæreticos contrarium afferentes.

f. *Excommunicamus & anathematizamus.* Anathema natura non differt ab excommunicatione sed forma: Quia forma anathematis est, ut proferatur ab episcoporum duodecim sacerdotibus episcoporum circumstantibus, & lucernas ardentes in manibus tenentibus, quas in conclusione anathemati proiecere in terram debent, & conculcare pedibus. c. debet. & seq. 3. q. 3. & illæ candelæ humi proiectæ ad nullum sunt viuum, sicut sal infatuatum. c. non omnes. 2. q. 7. Et dicitur Anathema quasi superna maledictio, unde anathematizare est damnare, excommunicare, maledicere, & separare. Et non imponitur nisi pro crimen mortali, & illis, qui aliter non possunt corrigi. c. nemo episcoporum. ii. q. 3. c. fi. 3. q. 4. Nec competit in inferiori episcopo. Pan. in repet. c. si quis contra col. pen. de foro compet. nisi haberet episcopalem iure speciali iurisdictionem. c. sicut tuis, de simo. Fel. in c. 2. col. 3. vers. est enim anathema;

Excommunicatus non anathematizatur, nec à quoquam credantur quæ ab eis dicuntur, vel conscribuntur, & hi alias accusare minimè possunt. c. omnes. 3. q. 4. & talis excommunicatus, cum sit extra ecclesiæ, & membrum diabolicum. c. omnis Christianus, & seq. ii. q. 3. fugiens ad ecclesiam non gaudet illius immunitate. gl. in verb. Iudæ, in tit. de interd. indifferenter non ponend. in pragma. ideo ab hac excommunicatione & anathemate sumus operè cauere debemus. [Sexaginta pœnas excommunicatorum cumulaui in tit. de excom. vitand. in concord.]

Ex parte a Dei omnipotentis patris & filij & spiritus sancti, auctoritate quoque bea-

torum Apostolorum Petri & Pauli ac nostra, omnes b. hæreticos. c

a. *Ex parte Dei.* Ergo ab ista excommunicatione non licet appellare, quia non habet superiorē, nec ab excommunicatione appellari potest, quin trahat secundū executionem. c. pastoralis, de appell. quod fit ut magis ecclesiæ claves timeantur. c. quid ergo. ii. q. 3. & quod excommunicatus quis pro contumacia. c. i. de iud. c. ex parte. & c. c. t. olim. de verb. signif. glos. in c. duo sunt. 96. dist. ideo dicit Chrysost. in c. nem. o. ii. q. 3. nemo contemnat ecclesiastica vincula, non enim homo est, qui ligat, sed Christus qui hæc protestatem dedit, & dominos fecit tanti laboris.

b. *Omnis.* Propriè dictos, ut in gl. proxima dicetur, ideo simoni ac us licet dicatur hæreticus largè. c. quisquis. i. q. 1. gl. in c. si quis pecunia. 79. dist. tamen hic non comprehenditur nec alij, qui largè dicuntur hæretici, quia in odiosis non fiet extensio. Regula Odia, de reg. iur. in 6. l. cum quidam. ff. de lib. & posth. yde gl. in c. 3. de hæret.

c. *Hæreticos.* Hæreticus est, qui alicuius temporalis *Hereticus* commodi, & maximè vanæ gloriae principatusque *quis si.* sui gratia, falsas ac nouas opiniones vel gignit, vel sequitur. c. hæreticus. 24. q. 3. & hæretorum vocabulo continentur, qui vel leui argumento à iudicio catholicæ religionis & tramite detecti fuerint deuiare. l. 2. C. de hæret. Et hæresis propriè dicitur, prout est error in fide. c. hæresis. 24. q. 3. & gl. in c. 3. de hæret. Ethæreticus antequam dicatur, oportet quod errat in mente, vel intentione circa fidem, & sic primo hæresis sumit initium in corde, postea descendit in os, exprimendo mentem & intentionem per linguam, quæ nuntius metis appellatur. Barb. in cl. 2. in fi. de elect. Quia verba sunt signa earum quæ in anima sunt passionum, ut Philo. in libr. 1. periper. inquit. Sicut fides principaliter consistit in corde: secundario in ore, ut testatur Paulus ad Roma. 10. corde enim creditur ad iustitiam: ore autem confessio fit ad salutem. ca. vno. §. quia vero de sacra traditione: sic in hæresi, quæ est opposita fidei, ut ipsam fidem laedat, oportet quod à corde incipiat, quando quis errat in mente, & postea ad vñteriora procedat. si proferendo errata. Nam factum sine errore non facit aliquem hæreticum, ut si quis fornicetur, licet agat contra legem, & veritatem, quæ dicit, Non moechaberis, non est tamen hæreticus, nisi credit, vel opinetur, quod fornicari sit licitum, & sic quod iure suo possit hoc facere.

Secundò requiritur pertinacia seu obstinatio in voluntate, ergo non omnis error hæresis est, sed ille solus qui est fidei orthodoxæ contrarius adjuncta. pertinacia. c. hæresis. 24. q. 3. vbi dicitur, Hæresis ab electione dicitur, quia unusquisque eam eligit disciplinam, quæ putat esse meliorem, & postea oportet, quod electioni adiungatur pertinacia, taliter adhærendo errori, quod nullo modo velit ab eodem discedere, hinc Augu. scribens contra Manich. ait in c. qui in ecclesia. 24. q. 3. Qui in ecclesia Christi morbum aliquid prauumq; sapiunt; si correet, ut sanum rectumq; sapiant, resistunt contumaciter, suaque

suaq; pestifera & mortifera dogmatā emendare noluit, sed defensare per̄sistunt, hæretici sunt. Thomas secunda secundæ, q. ii. art. 2. Ideo si statim se corrigat, hæreticus non est. c. Nunc autem, 21. dist. Vnde dicit Apostolus ad Titum. 3. c. & transsumptuè in c. dicit Apostol. 24. q. 3. hæreticum hominē post primam & secundam correctionem vitādum, in quibus verbis declaratur pertinacia eius, qui monitus corrigere se noluit, probatur in cl. vna. §. porro, de sum. trinit. cle. vna. §. fin. de vñur. Item legitur i. Reg. cap. 12. & seq. quod cum homo Dei ad Hieroboam missus esset, vt peccata sua exprobraret, atque ultionem suam futuram prædiceret, panem apud illum edere, & aquam bibere est prohibitus, quod cum non custodisset, diuina sententia inde rediens mortuus leonis in itinere interiit. ca. si quis inquit. i. q. 1. [Lucas de Pen. l. i. col. 6. C. de priuileg. scholar. lib. 12. & Paul. Grillan. in tract. suo de hæret. lib. i. q. 1. & 2. text. in cap. Anastasius. Si ergo causa disputationis aliquid dicere, non censeri debet hæreticus: quia hoc non dicit pertinaciter. Et hoc dicit Bald. in l. si possessor. §. quanquam. ff. de petit. hæred. & hodie omnes hæretici volunt sic excusari: quod fieri non debet. vt dixi in c. i. de sum. trinit. 19. dist.]

Pertinax Quæret quis, quando dicatur pertinax? Respō-
tus. dico. quando se non corrigit ad mandatum supe-
rioris, arg. tex. sing. iuncta. gl. in l. tutor. §. tutores. ff.
de suspe. tuto. vbi si tutor ad preceptum superioris
pecuniam pupilli ad emptionem prædiorum non
deponit iudicatur pertinax, & tanquam suspectus
cōdemnatur, & ibi dicit Bart. hoc facere contra
hæreticum; vt possit tanquam pertinax condēna-
ri, qā inquisitori aliquid afferenti non credit, ideo
qui epo, inquisitori, vel theologo per eos destina-
to non credit, dum eum corrigunt, is pertinax est
censendus. Fel. in rub. de hæret. & est pro hoc pul-
cher. tex. in c. hæc est fides. 24. q. 1. vbi Hierony. ad
Dama. Papam sic ait, Hæc est fides, Papa beatissi-
mè, quam in catholica didicimus ecclesia, quamq; semper tenuimus, in qua si minus perire, aut parū
cautè fortè aliquid possum est, emēdari cupimus
à te, qui Petri lēdem & fidētenes, quod facit pro
baccalaureis & doctoribus theologiae, qui in initio
suarum disputationum solent protestari, q. si aliqd
contra fidem & sanctæ matris ecclesiæ determina-
tionem protulerint, pro irrito volunt haberi: sic
& ego ipse hic ea protestatione iuuari intendo,
quam not. Card. in cle. vna. in prī. q. 2. de summa
trinit. igitur si aliquis extra superiorem moneret
hæreticum, & is se non corrigeret, non diceretur
pertinax, etiam si illum errorem non deponeret,
quia fortè alias etiā errat, nam posset esse, q. idio-
ta moneret theolum, vt resiliat à sua bona opini-
one, & acciperet nequiom, quod non est fa-
ciendum, ideo pertinax dicitur imprudenter su-
stiens errorem, durus, irreuocabilis, indocilis &
obstinatus. gl. in d. §. porro, de sum. trinit. glo. plena
in extraug. cum inter, in verb. pertinaciter. de
verb. sign. in extraug. Ioan. 22. & per Ioannē Ger-
son in 1. parte. alpha. 14. Et ideo pertinacia non quā
præsumitur, nisi confite de illa. Ioan. Andr. in c. cū

contumacia, de hæret. in 6. vbi dicit extra illum-
casum non præsumi pertinaciā. Idem tenet Anch.
& Ioan. de Ana. in c. excommunicamus. §. qui au-
tem. col. 2. in s. illo. tit. Nam pertinacia est qualitas
facti, quæ debet probari. l. cum actum. ff. de nego-
tiis gestis. Ioan. And. in c. i. de homi. in 6. sunt qui-
dam qui instar Laurentij Vallæ triduo dicunt se
Theologos factos, sacrosq; doctores nihil haben-
tes, quib⁹ repugnat Christi actio, qui inter docto-
res voluit esse, ab eisq; audire. Item dicitur, quid
autem iniquus est, quām impia sapere, & sapien-
tioribus doctribus non credere. Sed in hanc insi-
pientiam cadunt, quicunque ad cognoscendam,
veritatem aliquo impediuntur obscuro, non ad
propheticas voces, non ad apostolicas literas, non
ad euangelicas auctoritates, sed ad semetiplos re-
currunt, & ideo magistri erroris existunt, quia ve-
ritatis discipuli non fuerunt verba sunt. text. in ca.
quid autem. 24. q. 3. [Et dyodecim signa pertinacię
scribit Ioan. Gerson. in rub. sequuntur. 12. conside-
rationes, &c.] Inuitantur isti hæretici ad veritatem.
Alij stimulis, sicut lethargi, vt qñ publicè canunt
Palinodiam, 23. q. 4. quid faciet, alij funibus, cum
suspenduntur, vel ligaminibus, sicut phrenetici. c.
ad fidem. ipſa pietas. ibi. Alij disciplinis & verberibus cū fu-
stigantur, sicut peccatores duplicit. c. displicet. ibi.
& Gulielmus de monte Lauduno in c. 2. de hæret.
in 6. Et multi potius timore ignis quām amore
Dei abiurant hæresim, & veritatem agnoscent.
Imò coguntur ad ecclesiam redire, sicut dicitur.
Luc. 14. q. patr. familiæ dixit seruo suo, exi in viis
& sepibus. i. in hæresibus, & schismatibus, vt expo-
nit. text. in c. schismatici. 23. q. 6. & compelle eos in-
trare. c. nimium. 23. q. 4. Nam & Paulus fuit tractus
ad veritatem, vt ibidem legitur, & Actuum. c. 9. &
Angelus coegerit Agar vt ad dominam suam redire.
cap. quando vult, in prin. 24. q. 3. Item multi te-
nentur iniqui, & includuntur, vt bonū opus, id est
Episcopatum suscipiant. capitulo displicet ibidem.
Hodie non oportet cogere ad episcopatum, quia
bene multq; ambiunt, multo fortius hæretici tra-
hendi sunt ad veritatem. Nam pastores puniuntur,
quibus dicitur, errantem nō reuocastis, perditum
non requisiuitis. c. quod errauerat. & c. seq. 23. q. 6.
Et quia illi hæretici compellunt catholicos ad mali-
um, ideo & ipſi ad bonum compellendi sunt. cap.
schismatici. ibidem, alibi dicitur hæreticus more
simiarum, quæ cum homines non sint, formam
humānam imitantur, vultum ecclesiæ catholicæ
& auctoritatē sibi & veritatem vendicat, cum
ipſe in ecclesia non sit, benedicit, cūm à Deo sit
maledictus, vitam pollicetur, cum sit mortuus,
Deum invocat, cum sit blasphemus, sacerdotium
administrat, prophanus, munus ponit ante altare,
sacrilegus, ad hæc omnia accedit, vt antistes dia-
boli audeat eucharistiam facere. Cypria. in cap. si
quis, inquit. i. q. 1. Causæ ex quib⁹ hæreses oriri
solent, describuntur. 2. ad Timoth. 3. ca. hoc autem
scito, quia in nouissimis diebus instabunt tempora
periculosa, & erunt homines seipso amantes, cu-
pidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus non obe-
dientes, ingrati, scieisti, sine affectione, sine pace,

Bulla Cœnæ Domini.

erimatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, proterui, tumidi, & voluptatim amatores, magis quam Dei: habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes.

Prima radix est immodicus sui amor, ex quo oritur, ut sua semper sibi placeant, propriis inuentis delectentur, inde nascitur obstinatio, & pertinacia.

Secunda est gloriae cupiditas, ut gloriam popularem captent, videanturque ab hominibus doctissimi, ac rabi vocentur.

Tertia est cupiditas & avaritia, quæ est radix omnium malorum, hæc latè prosequitur frater Alfonso lib. i. aduersus omnes heres. c. ii. & seq. vbi addit alias tres causas, videlicet negligentiam

Ex negligē prælatorū, nam dicitur. Luc. 2. quod pastores erat etia præla- vigilantes & custodiætes vigiliæ noctis super gemitum, ideo dicit. rex. in c. excommunicamus.

Ex defictu predicationis. §. vi. de heret. volumus igitur & mandamus, & in virtute obedientiae præcipimus, ut ad hæc efficaciter ex trāf-

citer exequenda ep̄i per dioceses suas diligenter lazione sa- inuigilant, si canonicam velint effugere vitionem.

Ex scriptura in lingua vulga- Si quis enim ep̄s super expurgando de sua diocesi si hereticæ prauitatis fermento negligens fuerit,

re heres vel remissus, cum id certis indiciis apparuerit, & ab episcopali officio deponatur, & in locum ipsius alter substituatur idoneus, qui velit & possit hæreticam confundere prauitatem. Hæc sunt verba illius text. quæ quidam prælati oculo toruo forte conspiciunt. Item defectus prædicationis verbi Dei, unde dicit David, lucerna pedibus meis verbum tuum. Et iterum, declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat parvulus. [Et notwithstanding est quod populus reprobatus fuit cognitus ex mutatione linguae. Gen. ii. c. Nā Populus Deo gratius fuit, primam & antiquam lingua retinens: alius ex mutatione lingue tanquam reprobatus punitus fuit, ut Simon de Cassia scripsit in tractat. de iusto iure domi. Sic est dicendum hodie, quum fidem ecclesie est sequitur, a domino probatus fuit: qui vero nouitates linguae Lutheri & aliorum amplexi sunt, hi reprobi & heretici inueniti sunt.] Tertiò sacrarum literarum in linguam vulgarē tralatio, nam fit ut vulgus legens non intelligat, in quo doctores longo tempore laborarunt, ideo dicitur. Matth. 7. cap. Nolite sanctum dare canibus, neque intratis margaritas vestras ante porcos, ne forte conculcent eas pedibus suis, & conuersi dissumptuant vos. Dignoscitur autem hereticus a fructibus eius. Matth. 7. Tum primo quia est nouarū rerum amicus, & eas querit, ut prædicet aut doceat, & sic prædicare vult seipsum, non Iesum. Tum nimia libertas in pronunciando, unde Jacob. i. dicitur, Si quis putat se religiosum esse, non tñfrenans linguam suam, sed seducens cor suum, huius vanâ est religio. [Vnde dicit Berodus. lib. 3. quod Noë docuit Theologiam Armenos, quam Scythæ solis sacerdotibus commandant: neque enim fas est illâ vili inspicere aut legere vel docere, quam solis sacerdotibus & inter sacerdotes duntaxat.] Tertiò quod si corrigatur ostendit impatiëtiam: de his 2. ad Tim. 3. mali homines & seductores proficiunt in peccatis, in errorē mittentes, & ipsi errantes, & ideo

dicit glo. Esa. 56. c. omnes qui ecclesiam deserunt, tradentes se spiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum, nihil ad Deum pertinere credentes. Sed stellarum cursu vel varietati fortunæ omnia gubernari. Hi tradentur æternis suppliciis, ut nullus eorum possit evadere hæc ille. [Et quicunque aliter sacram scripturam intelligit quam sensus spiritus sancti flagitat, à quo cōscripta est, licet de ecclesia non recesserit, tamen hereticus appellari potest. c. quidam in fi. 24. q. 3.] Alia multa dicere contra hereticos, sed quia multi scripsierunt in eos, ideo alia missafacio. Et quomodo opinio heretica per sacra scripturam conuincatur & probetur heretica, tradit Guido de Perpi. in sum. de heret. c. 4. & seq.

Gazaros, a Paterenos, b Pauperes de Lugduno, c Arnaldistas, d Speronistas, e Passageiros, f Vuicliuistas. g.

a Gazaros. De his in auth. Gazaros. C. de heret. & in c. excommunicamus, 2. illo. tit. & hæc secta in partibus Tholosanis inuoluit. c. sicut. i. de heret. & forte à quodam Gaza huius heresis inuentore dicti, nil aliud de his inueni, sed Hieron. super. 47. c. Esa. dicit Gazarenos artus, ut in cata. heret. citatur, & alia ibi de his non dicuntur, ideo pertransito, quia pauci sunt emolumenti.

b De paternis. in d. c. sicut. fit mentio. Alij vocant eos Paternianos, à Paterno dicti, qui inferiores corporis partes à diabolo factas opinabantur, contra ea que scripta sunt. c. i. Genes. & c. nam sic. 56. dist. Hoc ait Bern. Luxemburgo. in Cata. heret.]

c Pauperes de Lugduno. Ideo sic dicuntur. Quia Vualdo siue Valdesius Lug. ciuus harri auctor heres fuit. Is enim cum diuines admodum esset, opibus relicti pauperibusq; erogatis, euangelicam paupertatem se seruaturum constituit, sub cuius velamine multos impios errores tegere creditit. Nam cum idiota esset, quodam lib. vulgari ac materna lingua sibi cōscripsi. c. cit. cum aliquibus sanctorum testimonii, quos libros cum non sanè (ut decebat) intelligere, suo tamè inflatus spiritu apostolorum officium prædicando, usurpauit, multis se, atque discipulos erroribus implicuit. Iuuenimus in prelatos prædictos quo odio infestus, & quia discipuli eius hanc irritabatur paupertatem, ideo pauperes vocati sunt, & de Lugduno, quia Vualdo Lugdunensis erat. Et quia Vualdo vocatus fuit auctor, etiam vocati sunt credentes & sequentes eius secta Vualdensis (si Guaguino credatur) lib. 6. Cōtra quos plene scripsit Clau. de Seicello episcopus Maxiliæ. hi viginti tres errores maximè prosequabantur, quos etiam reprobavit Guido de Parpiniano in sum. de heresib. fol. 79. vbi dicit incepisse circa annum 1170. & eorum sectam Romæ in concilio generali reprobata fuisse.

d Arnaldistas. Ab Arnaldo Italo Brixien. dictos. hic errorem Petri à Bailliardi suscitauit, qui suo cōfessus ingenio, omnium sanctorum doct. sententias (ut quidam nunc heretici faciant) contempnere cepit, & velut alter Ismaïl manus suas contra omnes leuauit. Quapropter iustum fuit ut lingua & manus omnium in eum leuaretur. Non cito eorum errores,

Quomodo
cognoscatur
hereticus.

errores, cum plene Alphonsus in lib. aduersus hæreses. 3. de beatitudine scribat. Hic est de quo dicitur, qd Arnaldum Brixia euomuit, Roma exhortuit, Francia repulit, Germania maledixit, Italia cane peius & angue odio habuit, diabolus magno furore puniendum accepit.

e. *Speronistæ.* Hi etiam excommunicantur in cap. excommunicamus. 2. de hæret. & dicti sunt forte à quodam Speronio, qui sine aliquibus meritis saluari sperabat. Eorum tamen hæreses non vident frater Bernard. de Luxemburgo, vt in catalogo hæretic. attestatur in eodem verbo, sed de his scribit Floren. in 4. parte, summæ. tit. II. c. 7. in fine, qd cum beatus Dominicus primus fundator ordinis prædicatorum diu contra eos prædicasset, & disputasset, post longam verborum concertationem: cum dictis hæreticis conuenit, vt accenso igne in conspectu populi, hæretici iactarent libellum suā doctrinam continentem in ignem, & beatus Dominicus libellum etiam vera doctrinæ fidei nostræ illuc proiceret, & cuius libellus incombustus remaneret, illa vt vera fides acceptaretur, quod & factum fuit, mira profectio fuit res. Nam subito hæreticorum liber exultus fuit, libellus diuini Domini in flamas traditus ter receptus fuit penitus illæsus, & nunquam combustus. Et notandum est quod maior est auctoritas ecclesiæ in determinationibus eorum quæ sunt fidei omni ratione & auctoritate doctorum, nam dicit B. August. Euangeliō non crederem, nisi ecclesia illud approbasset, teste Floren. vbi supra.

f. *Passagieros.* Hivel Passagini, Patareni vel paterni omnes à nominibus inuenientium istas sectas sic dicti sunt, secundum Ioan. And. in d. c. excommunicamus. 2. de hæret. Et in catalogo hæret. idem dicitur. Et isti dixerunt hominem in statu coniugali non posse saluati, sicut & Taciani, & Martiani, contra quos dicitur. 2. ad Tim. 5. c. Quidam in nouissimis temporibus discedent à fide, attendentes doctrinis dæmoniorum, in hypocrisi loquentium mendacium, prohibentium nubere, & alibi, qui non potest abstineri nubat in domino. Melius est enim nubere quam viri. Plenè prosequitur Ioā, Neuifa. in sua silua nuptiali, & Do. And. Tiraq. in tract. de legibus connubi.

g. *Vuiclefistas.* Dictos à Ioanne Vuiclef Anglo hæretico, istiushæresis inuentore, qui in cōcilio Constantien. damnatus fuit, & multo astante populo combustus, eo quod diceret, & prædicaret, mulieres etiam quo ad rem venereum communes esse debere, eratque ecclesia catholica detractor, & Roma pontificis oppugnator, Cardinalium hostis, & persecutor prælatorum, ac cleri, Christianæq; religionis inimicissimus, hic etiam crucem dominicam nullo pacto adorandam censuit, contra quem extat Davidis auctoritas, Psalm. 98. Adorate scabellum pedum eius: quoniam sanctum est, quod autem verius scabellum Christi quam crux? cui pedes illius affixi sunt: & ita exponit D. Hieronymus ibidem, tam de anima & corpore Christi, quam de cruce. Item. Psal. 131. Introibimus in tabernaculum eum, adorabimus in loco, vbi steterunt pedes eius,

& in hoc conueniunt Theologi, & vsus communis, aliisque. 45. eius articuli in dicto concilio damnati fuere, vt pater in dicto concilio Constan.

Seu Husitas, a Fraticellos, b de opinione nuncupatos, necnon per fœl. record. Leonē Papam decimum prædecessorem nostrum superioribus annis damnatam, c impiam, & abominabilem Martini Lutheri d hæresim sequentes, ipsi⁹; Martino quominus puniri possit, quomodolibet fauentes, & quolibet alios hæreticos quocunque nomine censeantur, ac omnes fautores. e

a. *Husitas.* Dictos à Ioanne Hus hæretico discipulo Ioannis Vuiclef, qui dicebat comites & ecclesiasticos ad Christi imitationem omnino pauperes esse debere, quia extata diuinarum copia populū scandalizatur, & fuit in concilio Constatien. damnatus, atque viuus exultus vna cum Hieronymo eius discipulo, anno 1413, vt in supplemento chronicarum patet.

b. *Fraticellos.* Hi nouam inuenerunt religionem, contra iura prohibentia ne quis nouam inueniat religionem. in c. ne noua, de relig. domi. & in cap. vno, illo. tit. lib. 6. & extra. vna. eo. tit. extra. ag. Ioā. 22. ideo eorum secta reprobata fuit, hi pulchriores virgines & viduas decipiabant, ac postea in antris noctu clausæ cum clericis diuinæ laudes pro ritu eorum canebāt, quibus nocte media finitis sacerdotes alta admonebant voce binos debere masculum & feminam sancto spiritu inuocato in copulam carnalem commisceri, quibus dicti lumen extinguebantur, quilibet proximam mulierem prosternebat, & si ex tali coitu mulier cōcepisset, infans genitus in speluncam deferebatur, & per singulas manus trahebatur tandem tortisq; baulidus, quādiu animam exhalaret, isq; in cuius manibus expirabat, maximus pontifex creatus habebatur, teste fratre Bernardo de Luxemburgo in suo catalogo hæretico. in eodem verbo, & puto dictos Fraticellos eo qd fratres dici non merebantur, quia omnes Christiani sumus in Christo fratres. c. ad mensam. II. q. 3. Sed hæretici non ideo fraticelli vocati fuere.

c. *Damnatam.* Bene dicit damnatam, quia omnia per Lutherum suffarcinata fuerunt iam in sacris concilijs damnata, qui tanquam canis vomitum reaflumpsit, vt pulchre docet frater Alphonsus de Castro in suo lib. aduersus hæreses. Et Ecclīus doctor iuris.

d. *Lutheri.* Inde puto dictum Lutherum, quasi lutum ructantem, quod lutum iam damnatum, id est, hæreses adhuc ructauerit: vel Lutherus dicitur quasi luthere rudens, vel luto alias inficiens. Nam luto, inficio est. O bone Deus quot sita lutoſa & abominabili doctrina infecit, & ad infero traxit, hic indulgentias primo ingressu subuertere nifus fuit, ac demum in sanctissimum Christi vicarium. recalcitrare, ac potestate suam à Deo sibi datum

tollerare! eo Leo decimus eum pluries monitum à Christi ouili tanquam ouem putridam abegit, eumq; & sequaces excommunicatos esse voluit, vt hic patet. Alias hæreses suscitauit, tam contra ecclesiam quam ordines ecclesiasticos, quas propè diem spero comburi cum suo authore & sequacibus, iuxta id quod dicitur. Esaïæ. i. c. in fin. Erit fortitudo vestra ut fauilla stuppe, & opus vestrum quasi scintilla, & succenderetur utrunque simul, & non erit qui extingua, sic forma Lutheri fuit cōbusa. Romæ anno 1526. Junij. 12. teste Luxembur. in suo hæret. catalogo. lib. 4. art. 3.

Fautores & Fautores. Hæc verba tradūtur in c. excommunicamus. i. §. credentes de hæret. & Cle. Romani. §. porro, de iure iur. Et in duplice sunt differentia,

Quidam habent iurisdictionem. Alij non, illi qui habent iurisdictionem dicuntur fautores, si negligant capere, vel punire hæreticos. cap. negligere. 2. q. 7. vbi sunt hæc verba, Negligere (cum possis) perturbare peruersos, nihil aiud est quam fouere, nec caet scrupulo societas occulta, qui manifesto facinor definit obuiare. Idem dicitur in c. qui potest. 23. q. 3. Vnde dicit August. ad Lotharium, Qui vitii nutriti parsit, & fauet, ne contristet peccantium voluntatem, non tam est misericors, quam qui non vult cultrum rapere pueru, ne audiat plorantem, & non timetne vulneratum doleat, vel extinxit. c. qui vitii. 23. q. 5. & i. Reg. 15. c. dicitur, q; rex Saul damnatus fuit & regno priuatus, q; a contra præceptum domini pepercit Achab regi Amalech. facit. auth. si vero. C. de hæret. Scriptum alibi quippe est, qui crimina, que potest emendare, no corrigit, ipse committit. c. præterea. 23. q. 8. & error, cui

Confides, non resilitur, approbatu, & veritas, cum minime defensatur, opprimitur. c. error. 83. dist. Ideo potest, consules, vel alij, qui ciuitatis præesse volunt, debent iurare ad requisitionem episcoporu, quid iura, vel vicariorum suorum, seu inquisitoru hæreticæ re debeat, prauitatis, q; præcisè attendere, & iniuolabiliter obseruare, ac facere à suis subditis obseruari toto tempore suis regiminis in terris suæ iurisdictioni subiectis, constitutiones contra hæreticos, credentes, receptatores, fautores, & defensores eorū, ipsorumq; filios, & nepotes à sede apostolica promulgatas, ac etiam approbatas, quas qui iurare noluerit, & seruare, vt infamis & tanquam hæreticorum fautor, ac de fide suspecto officio & honore sui regiminis spoliatur. Hæc sunt verba, tex. in c. vt officium. §. fi. de hæret. in 6. hodie diccesani & inquisitores non petūt hoc iuramentum in Francia, & male, hoc enim non deberet omitti, maximè ist tempore. Considerent ergo habentes iurisdictionem, ne hunc fauorem præstent, non habētes verò iurisdictionem si dictos hæreticos non capiant, vel puniant, non dicuntur fauentes, q; ad eos non pertinet, sed ad illos, qui iurisdictionem habent. l. no est singulis. ff. de reg. iur. c. si de area. 26. q. 2. nisi isti essent sacramento adstricti, vt q; iurarunt indicare, & celant, tunc fautores dicentur. c. si q; vero, & c. qui quis. ii. q. 3. facit. l. solent. ff. de prescr. verb. Possunt etiam isti priuatif fautores dici, quādo excusant hæreticos serio, dicendo istos no esse

tales quales reputantur vulgo, vel dicunt, q; dicti hæretici reputati non negant istas propositiones. Archid. in c. 2. de hæret. in 6. col. 3. velsi dicat sciēs esse hæreticum eum esse iustum & sanctum. cap. si quis dixerit, & seq. ii. q. 3.

Item aduocati excusantes excessus illorum dici possunt fautores, & alias etiā fautores dici possunt consideratione habita personarum, temporis, & locorum. non enim hæc omnia possunt ad vngue perstringi, plerumque enim hæc verba homines simplices ad amorem hæreticorum prouocant, & deuotionem quam habent ad ecclesiam minuant & eneruant, huius falsi excusatores fauere, etiam dicuntur. ii. q. 3. c. non solum. [Bart. in l. post legatum. §. sunt qui putant. ff. de his quibus ut indig.]

Item fautores sunt, qui sub quadā iustitia specie fucatis quibusdam exquisitis adiumentibus æquitatem obtulerunt, & pruaricationem eorum tegere argumentis suis. c. ita. ii. q. 3.

Facto etiam q; s; dicitur fauere hæreticis, utpote, qui alimoniam procurat, qui eos liberat, & qui ea per quæ liberantur administrat. c. est iniusta. 23. q. 4. l. si pignore. ff. de furt. c. accusatus, in fine, de hæreticis, in 6. nam dicitur. Deut. 13. c. Ne parcat ei oculus tuus, vt miserearis, aut occulces eum, sed statim interficies, quod facit contra iudices hæreticos liberantes.

Idem in eo qui precibus hæreticum liberat. §. i. vers. illud. 14. q. 6. caueat sacerdos istis absolutionē dare, nisi damnationē incurere non metuat. vide Albert. in l. si testa. ff. de conditio. & demonst. [Et hodie istorū hæreticorum infinitus est numerus, sicut stultorū. Eccles. c. i. in fi. & apud Theognidē scribitur, Non superest unus numina ritè colens.]

& receptatores, liberosq; ipsius Martini, aut quorūvis aliorū eiusdē lecte sine auctoritate nostra & sedis Apostolicæ quomodolibet

f. Et receptatores. Hi dicuntur, qui hæreticos recipiunt scientes eos esse tales, & eos occultat & celant, forte ut manus iustitiae euadat. l. i. ff. de receptat. l. 2. C. de his qui latro, vel alii crimi. reos occultant. maximè si aliquid receperint, vt illum hæreticum seruarent, & reciperent. l. marito. §. quæstū. ff. de adult. c. felicis. in pr. de hæret. in 6. ibi, aut posteā receptauerit, vel defensauerit sciēter, etiā si semel tantum receperit. Nam frequentatuum receptare, pro recipere frequenter ponitur. l. fi. ff. de receptato. & est propriè recipere, refugii abscondēti causa præstare, vel in agro suo, vel in alieno loco, ædificione. l. i. §. quod autem. ff. de seruo corrupt. Et hi perinde puniuntur atq; hæretici. l. i. ff. de receptat. c. i. de homic. in 6. multa de his receptatorib; dixi in practica mea. rub. de cōtumacia. art. 67. in gl. 2. q. 7. vbi posui regulā cū limitationib; declarando cōsuet. Tholo. rub. de immunit. ciuiū. art. i. Et nota q; hodie nullus extra Papam potest excommunicare aliquem cum omnibus receptatoribus & participantibus, sed opus est q; participes prius moneantur. c. statuimus. de sent. excommunicat. ip. 6. Pan. in c. quod in dubiis. illo. tit. legentes,

legentes, a aut in suis domibus b tenentes c, imprimentes d aut quomodolibet e defendentes, ex quauis causa publicè vel occultè f quoouis ingenio vel colore.

a Legentes. Et sic legentes libros Luteri Oecolampadij, vel aliorum hereticorum sunt excommunicati, vt hic, nec debet absolu ab alio quam à Papa, si tamen legerint ignoranter librum alicuius hereticorum, in quo authoris nomine non erat descriptum, non habet locum quod hic dicitur, quia ignorantes nolumus ligari, dicit tex. in l. generali. C. de tabulari. ff. vel ille qui cōpositerat, non erat habitus pro heretico, no in l. Barbarus. ff. de off. p̄t. vel si legerint auctoritate Papæ, vt in hoc tex. dicitur.

b Aut in suis domibus. Id est proprii, id est si teneant libros in domibus conductis, vel in ea in qua gratis inhabitant, institu. de iniur. § lex cornelia. & l. lex cornelia. § domi. ff. illo tit. Appellatione enim domus habitationem significari palam est. l. qui dominum. ff. ad l. iul. de adult. Idem sūn aposteca teneant. Alex. col. 223. in 2. vol. Barba. cons. 20. col. 4. in 2. vol. Vide quā addidi ad dictio. Alber. in verbo domus. & in c. sine exceptione. 12. q. 2.

c Tenentes. Retinens libros hereticorum est excommunicatus, vt hic, nec potest absolu ab alio quam à Papa, immo eo ipso quod libri hereticorum reperiuntur peres aliquem, ille præsumitur hereticus, & potest de heresi condemnari, text. in ca. si forte. & c. sane. & ibi archi. 22. q. 4. facit l. maiorem. C. de falsis. Hippoly. consil. 52. misericordia. nu. 34. Vnde dicit imperator, Nemo huiusmodi habere libros, & sacrilega scriptorū audeat monumenta seruare. l. quicunque § nō. C. de heretic. quod facit cōtra multos nostra memoria in his pertinaces. [Sed hi libri comburedi sunt: noluerunt enim prisciviri quicquam in ciuitate seruari, quo animi hominum à Deorum cultu auocarentur. Valer. lib. i. de neglect. relig. c. 13.]

d Imprimentes. Et sic imprimentes libros hereticorum sunt excommunicati. Quid si imprimant bonos libros cum additionibus hereticorum? Idem dicerem, quia additiones sunt pars librorum, ideo qui imprimit partem, est etiam excommunicatus, argum. l. quā de tota. ff. de rei. vendi. c. pastoralis. § item, cum totum, de off. delega. [Et idem censetur statutum in additionibus quā in libris Feli. in c. nu. 34. de sponsal.]

e Quomodolibet. Siue verbo, siue facto, siue per se, siue per alias. glos. in extrauagan. ad conditorem, col. 3. de verbo. significatio. in extrauagan. Ioh. 22. Quare qui hereticis & schismaticis patrocinatur cēlula diuina in eorum probatur facinore, & pene non solum duces & actores, sed etiā participes destinari, nisi se à communione malorum separauerint, præcipiente domino per Moysen, Separmini à tabernaculis hominum istorum durissimorum, & nolite tangere de omnibus, quae sunt in eis, ne simul pereatis in peccatis eorum. Sunt verba beati Cypriani in c. si quis inquit, in fine i. q. 1.

f Publicè vel occultè. Referri ad omnes prædictos potest, videlicet quod fautores publicè vel occul-

tē sunt excommunicati vt hic, de hoc verbo publicè est glo. in cle. i. de sepul.

Item receptatores eorum publicè vel occultè sunt excommunicati hic.

Item legentes libros, etiam occultè, hic excōmunicantur. Præterea tenentes libros etiā occultè in suis domibus ligantur hic, &c qui quis sit ille, nisi hoc de auctoritate sedis apost. faciat, vt sunt quidā theologi, qui ad confutandas heresies necessitate habent videre libros hereticorum, maximum doctores huius aliae vniuersitatis, qui semper vera fidei tuatores & hereticorum oppugnatores fuere, ideo vt his naniis per hereticos adductis respondere valent, libros hereticorum ex auctoritate Papæ habere poterunt. Nā errores, qui ignorantur, reprobari non possunt. cap. legitimus. 37. dist. cap. fin. 24. q. 3. Imprimētes palam vel occultè hac poena astringuntur, &c nisi essent hi, non palam facti essent tot libri istius suffarcinati Lutheri, nec aliorū, sed potest dici, vñ illis, nesciunt quid faciunt.

Item quomodolibet defendentes tam publicè quam occultè vt infra dicetur, hic excommunicantur. Illos etenim publicos & manifestos dicas, qui contra fidem catholicam publicè prædicant, aut profitentur, seu defendunt eorum errore, vel qui coram prelati suis concubunt, vel confessi, vel ab eis sententiā liter cōdemnati. c. super quibusdā. in prin. de verb. signifi. Verū dicitur Psal. 18. Ab occultis meis munda me domine. Nā licet ecclesia non iudicet de omnino occultis, tamen quando proceditur ad aliquem actum exteriorē, iudicare potest vt hic, quia factum occultum damnat, vide. licet electionem clandestinā. c. quia prōpter. §. si. de elect. & collationem occultam suspectā habet c. vno. vt Eccles. benefi. &c. & ibi gl. in ver. occultā, & c. cum ex iniuncto, de hær. & ibi Feli. Sic & lex factum occultum reprobat. l. nō existimo. ff. de admīnist. tur. o. l. ita fidei, de iure filii. l. conuenticulā. C. de epi. & cle. & l. C. de delato. nō tamen excōmunicatur hic, qui heresim solum in corde habet, per gl. in c. cum quis. de sent. excom. in 6. vbi si quis habere ratam verberationem clerici in animo cātum, non est excommunicatus. Ange. de clauis. in sua summa. in verbo hereticus. q. 2. licet glo. teneat contra in summa. 24. q. 1. & in cle. i. §. verum. de hereticis. quā possunt intelligi. quādō peruenisset ad aliquem actum exteriorē, ut pote scribendo, vel aliud occulte faciendo, sicut de Ioseph ab Arimathia, qui actu exteriori ostendit se esse discipulum Iesu, videlicet sepeliendo eū, alias ecclesia nihil de eo dixisset, si ad aliquem actum non peruenisset, & in aliis iuribus dicitur occulte respectu publici. Vi de in summa siluestrina, in verb. excōmunicatio. 7.

Et generaliter quolibet defensores g eōrundem.

g Defensores. dicuntur duobus modis. Primo quādo perlonam errantē quis defendit, ne ad manus iudicis perueniat examinandus, vel puniēdus aut ne forte aliquā reuelat. c. si custos. 27. q. 1. & q. 5. per totum. & cōtra hos defensores potest ad excōmunicationē procedi, vt hic, & tales sunt suspecti,

& potest eis indici purgatio.ca.hi qui.14.q.6,vide tex.in c.dixit.24.q.3.c.a.vno.de homicid.in.6.

Alij defendont errorem, & is damnabilior est eo, qui errat, quia nō solum errat, sed etiā alij offendicula erroris præparat, & cōfirmat. vnde quia magister erroris est, non tantū hæreticus, sed etiā hæresiarcha dicendus est. c. qui aliorum. 24.q.3.

Item si defendat errorem & errantem, quia dicitur, qui cōsentit peccantibus, & defendit aliū delinquentem, maledictus erit apud deum & homines, & corripetur increpatione severissimā. hinc etiam quidam sanctissimus pater ait, si quis peccatum defendit, acrius quam ille, qui peccauit, coercentur. Et si quis alterius errori cōsentit, si at se cū illo simili modo culpabilem iudicandū, sunt verba tex.in c. qui cōsentit. II.q.3.c. cum homo. 3.q.5.

Et aliquando plus punitur consilens, quam is qui facit. I.vtrum. ff.adl.Pompe.de partici. Et ideo medicus daps venenum filio, vt id præbeat suo patri, plus punitur, quam si ipse medicus patre veneno necasset, vt ibidē dicitur, & in car. tanta. 86.dist. & ibi gl. Item in extraag. Ioan. 22. quorumdam. in fi. de verbo. significatio. dicitur, si quis autem damnatas hæreses, vel ipsarum alteram sc̄iēter, verbo, vel scripto defēdere, vel approbare presumperit, de fratru nostrorum consilio decernimus, vt tanquam hæreticus ab omnibus evidenter habeatur, & ibi glos. hoc diffusius declarant, quæ possunt vide ri. Et hi & quicunque hæretici si ad ecclesiam revertantur, debent recipi per episcopū, & abiurare hæresim [scripto, capit. conuenientibus. I.q.7.] & promittere episcopo, quod tenebunt deinceps fidem catholicam, & hoc facient publicē, si publicū erat crimen. Privatum, si privatum erat cōmissum ca. quotiens. I.q.7.vbi ponitur forma abiurationis, & in ca. ego, de conse. distinet. 2. quod si post abiurationē repertus fuerit recidisse, sine villa audientia seculari iudicio est relinquendus. cap. ad abo lendum, de hæretic. quantum tamen ad fidē & ad absolutionē in extremis non debet ei denegari, si penitentie signa in eis apparuerint manifesta, qd ecclesia nemini claudit gremium. c. adhuc instat, de pœni. dif. 3. cap. super eo, de hæret. in 6. Non tamen dicetur relapsus, qui vnum abiurauit articulum, si in aliis delinquat, nisi erras in uno simpli citer vel generaliter omnē hæresim abiurauerit, ca. accusatus. §.i. de hæretic. in 6. Ille vero qui post abiurationem hæreticos acceptat, deducit, visitat, siue associat, aut dona vel munera eis donat, vel mittit, seu favorem eis impedit, qui excusari non possit, merito debet iudicari relapsus. §.ille. & cap. accusatus. Hodie vero per Bullā Clementis 7. cōcessam anno 1533. 3. Kal. Septem. mandatur omnibus hæreticis, maxime in regno Franciæ degentibus, vt intra duos mēses hæreses abiurēt. Si autem id nō fecerint, seu facere noluerint, lapsis duobus mensibus tanquam in hæresim relapsi, eo ipso habebantur, arbitrio secularis potestatis animaduersione debita puniendos, etiam si publicē hæresim abiurare paratos, vel ad fidem reuerti velle dicāt, relinquendi. Hæc sunt verba Bullæ, per quæ patet judices secularares non errare, si hodie aliquem hæ-

reticū licet volentem abiurare hæresim, igni mā dent, si iuxta tenorem Bullæ hæc faciant, declarat Guido de perpinia in c. 10. summa, de hæresibus. Credentes illi dicantur, qui ore proprio confiten tur se credere erroribus illorū, c. potest fieri vers. quid ergo, & c. actione, de pœnitent. distinet. I. & c. Deus quando. 24.q.3. Nā vniuersusque voluntas ex confessione demōstratur. c. cū pro parculis. & c. si qua mulier. de consec. dist. 4.vbi dicitur, quod vniuersusque propriæ voluntas in cōfessione demon stratur. doct. in c. excōmunicamus. §.i. & §. credentes. de hæreti. Imo etiam illi qui adorauerunt, seu reuerentiam suo more exhibuerunt, vel communione seu cōsolationem ab hæreticis receperunt, vel similia perpetrauerūt, quæ ad ritū eorum pertinēt, hæretici dicuntur, vt expresse tradit Guliel. de mōte Lauduno in c. 2. de hæret. in 6. Nā ex factis de afflītu p̄ficiuntur, c. qui viderit, & c. sicut. 32.q.5. Nec enim refert facto vel verbo talia face re. c. extiunt. in q. 3. l. de quibus. ff. de legib. dūmo do tale factum sit, quod aliquid erroris in se mistū habeat, vt supradictum est. d. §. credentes. vbi dici tur credentes eorū erroribus. Secus si de se bonū esset, vt facere eleemosynā talibus, vel hospitium præbere, vel visitare eos, in quibus nil de eorū ritū exp̄ssum ostēditur; tūc si interuentu pecunie hæc fāt, non iudicātur credentes, sed potius fa tores, de quibus supra. Secus si prius lapsi, & semel moniti hoc facerēt, credentes etiam dicerēt. c. accusatus. §.ille quoque. de hære. in 6. Itē credentes dicuntur qui prædiciones illorum audierūt pluries, & frequenterunt. Secus si semel, quia nō videntur approbasse, quod postmodū vita erunt. arg. c. constat. & cap. si quis inquit. I.q.1. facit l. qua contra, in fin. C. de incest. nup. & cap. ex studiis. de præsumpt. & illis potest indici purgatio.

Idem si libros eorum legant, per d. c. excōmunicamus, ibi. Qui autē inueni fuerint sola suspitione notabiles, &c. Idē si libros hæreticorum sus pectos suscipiat, nisi eos exhibuerint, vel alio modo destruxerint. arg. c. primi. & c. si quis. 5. q.1. & d. c. si quis inquit. I.q.1. Guliel. & Archid. in d. ca. 2. de hæreti. in 6. ita tradunt. Nota tamen, quod ille qui iuit ad hæreticum causā discēsi, nondū tamen à fide catholica discēsi, euadit mortem, & punitur pœna decem librarum auri fisco applicanda: per text. in l. quicunque. §. eos verò. Cod. de hæred. & mortale peccatum incurrit ratione curiositatis, & periculi. Tho. 2. 2. q. 267. refert eum Purpu. in l. in 96. vers. 2. inferiur. C. de sacrosan. eccles.

Item excommunicamus & anathematizamus omnes piratas, a cursarios, latrunculos maritos, & illos b. præcipue qui mare nostrum à monte Argentaneo usque

• **Piratas.** Pirata Græcè, prædo Latinè dicitur, à nomine primi latronis, qui prius mare infestauit, à quo omnes maritimi predones, & spoliatores pi ratæ dicti fuere, vthic. Postea declarat hic, dicēdo cursarios latrunculos maritos, piratæ cursarij maritimilingua vulgari Italcorū & Occitanorū vocātur, & sunt qui prædatur, & spoliant Christianos nauigio

Articulus secundus.

nauigio vectos, & tales excommunicat hic Papa, & etiam à iure excōmunicantur in c. excōmunicationi, de rapto, vbi dicit Hostien. quod isti ter in anno proprio ore Papæ excōmunicantur, & maximè in coena domini, vnde nullus presbyter præsumere debet istos absoluere. cap. si quis. 24. q. 3. & ratio traditur, quia nauigantes & iter agētes sunt quasi miserabiles personæ. Panor. in d. c. excōmunicationi. ideo ecclesia eos defendit, & excōmunicat tales infestantes eosdem. Notandum est, quod tria faciunt piratam. Primum quando indifferenter omnes spoliat, nec se restringit ad aliquam nationem, sicut meretrix que passim omnes admittit, nō habendo rationem ad homines suæ ciuitatis, vel pulchros, vel ad nigros seu albos. Sed vulgo sicut os inferni neminem recusat, ut dicitur Prover. 30. c. Trias sunt insatiabilia, infernus, os vulua, terræ quæ non satiatur aqua, ignis verò nunquam dicit, sufficit.

Secundum, Intentio principalis huius piratæ furoris exercēdi, que intentio iudicat omnes. c. cū ab omni. & ibi Io. Andr. de vita & hone. cleri, vnde si Ianuenis intendat spoliare omnes Venetos, sed non principaliter, sed suis vacare negotiis, non est pirata. Nā id quod principaliter agitur inspicitur. l. si quis nec causa. ff. si cer. pet. & ibi plene doctor. Tertium, sic spoliare non indicto bello facit eum piratam, secus si bellum etiam indictum esset. Summa Sylvestrina, in verbo, excommunicatio. 7. q. 20. Et quid si mercator miserit famulum cum mercibus in Alexandriam, & is fuerit per piratas spoliatus, & captus an dominus teneatur dare pecuniam pro redemptione? Respon. quod non regulariter, quia nō tenetur de casu fortuito, concludit Aegid. Bellamera, conf. 22. quidam mercator, vbi etiā dicit quid de capitaneo capro in bello, an Rex teneatur pecuniam pro redemptione illius soluere, ibi vide tu qui indiges.

Rex an te-
neur solue-
re pecunia
pro capita-
ne capro
ab inimi-
cis.

b. Et illos. Excommunicat hic Papa illos, quis Romanæ vicinū mare discurrunt, & discurrendo illud, deprædantur, si ergo tantum discurrerent, & non deprædarentur etiā si animo deprædandi discurrerent, non sunt hic excōmunicati, quia cogitationis pœnam nemo meretur. dicit tex. in cap. cogitationis. de pœnit. distin. 1. & hic requirit factū, sed apud Deum puniretur ille, cū omnia sint eidē aperta, tanquam dies hesternus. gl. in §. conditiones, per illum text. insti. de verbo. obligat.

ad Terracinam discurrere, & nauigantes in illo deprædari, mutilare, a interficere ac rebus & bonis suis spoliare præsumperūt haec tenus & præsumunt, ac omnes receptatores eorundem, & eis auxilium b. dantes, consilium, c. vel fauorem.

a. Mutilare. Dicuntur membrum abscindendo, vel debilitando. c. i. & 2. de cleric. pugnat. in duel. Ioan. de Imol. in glo. mutilat, in clem. vna de homicid. Felin. in c. cum illorū, col. vlt. de sent. excom. licet Panor. voluerit contrarium tenere ibidem, & hic pirata excommunicatus non potest ab alio

quām à Papa-absoluvi, ut infra dicetur.

Soleat tamen poenitentiarius maior (qui cōmuniciter est Cardinalis) in casibus arduis, & Roma. pontifici reseruatis, absoluere. gloss. & ibi Cardin. in clemen. ne Romani. §. eo tamen. de electio. Minor verò poenitentiarius absolvit à casibus reseruatis episcopis.

b. *Auxilium.* Hic latè sumitur pro quolibet adiutorio seu fauore, siue quis mutuet pecunia piratae siue alimenta tradat, siue patrocinij præstet, vel simile quod ad eius utilitatem pertineat. l. 4. ff. ad re. leg. Iuliam maiest. ibi armis, telis, equis, pecunia, aliave aliqua re adiuti erūt. c. excommunicamus. de hæreti, ideo dicit Iurisconsultus auxilium dāri armis, manu, clamoribus, obiectu corporis ac plorando. l. 1. §. potuisse, & seq. & l. cum dominus. ff. de Senatuscon. Sylla.

Item præbendo domum, in qua se occultet pirata. l. qui domū. ff. ad legem Iul. de adult. vel sarcinas, aut furtæ, seu alia paramenta recipiendo. ca. sicut. §. hi quoque. de homicid. Socin. in repet. c. ad audientiam. q. 63. vers. visis. de homicid.

Item cundo cum aliquo datur auxilium. Bal. in ca. vno. col. 5. de alaudii per illum text. Albert. in 4. parte, statuto. q. 32. Corset. in sing. incip. auxiliū. & dicitur auxilium ab augēdo, quia per ipsum aliquid augetur. nam sicut terra auxiliatur frugibus, sic qui opem præbet auxiliatur ei, cui præbet. Saly. in l. vna. col. 4. nu. 22. C. de rapto. & sic quando auxilium prohibetur, vel punitur simpliciter, non ratione certi actus, tunc generaliter sumitur, & latè, secus si respectu certi actus. vt ad homicidium, vel aliud maleficium committendum. Barto. in l. furti. §. ope. ff. de furtis. Angel. in tractatu de malefic. in gloss. Andream auxiliatorem, vide Felin. in cap. si- cut dignum, de homicid. plene Hippoly. in practica sua. §. constante. num. 65. vbi dicit nunquam puniri auxiliatorem non sequuto delicto, per text. in l. scpe. in fin. Ibi nec consilium habuisse nocendi, nisi & factum sequutum fuerit. ff. de verb. signi. vbi scripsi. gloss. in l. fed & diuortij. & ibi Dy. rerum amot. Bald. in l. 1. colum. 3. in quarta oppo. C. deser. fugitiui.

c. *Consilium.* Dicitur quædam probabilis persuasio debito tempore, alijs insinuata, teste Bal. in l. 1. col. 2. C. de vindic. liber. & requirit quandā maturam deliberationem. Oldrad. conf. 44. quaritur, & potest se habere dupliciter, vno modo prout quis in se deliberat, & deliberando eligit, alio modo prout quis alteri consilium, ut aliquid faciat, & ita capitur hic, vt sentit. Bart. in l. scpe. & ibi dixi. ff. de verb. sign. Socin. in repet. ca. ad audientiam. §. sequitur. q. 77. de homicid.

Notandum estramen, quod in quibus casibus debet puniri dans consilium, auxilium, & fauorem, debet intelligi, vt miti pœnæ debeat, quamvis qui fecit delictum. Saly. in l. 1. colum. 7. Cod. de rapto. Capol. conf. 27. requisitus. col. vltima, & etiam debet intelligi vt teneatur tūc eadē pœna in casibus, in quibus a iure cōmuni teneretur eadem pœna, videlicet si dedisset causam mori, & quando non esset nudū consilium, vel auxilium, lecussi esset nudum.

Bulla Cœnæ Domini.

nudum.Hippol.sing.15.statuta,& in l.f. numer. 52.
cum seq. ff.ad legem Corn. de sica. & in l.eiusdē.
col.1.ibidem fallit in c.Felicis, & ibi.Ioannes Mo-
nach.de peñis.in 6.

*Articulus
tertius.* Item excommunicamus & anathemati-
zamus omnes qui in terris suis noua peda-
gia a imponunt vel prohibita exigunt.

Pedagia. Dicuntur quæ dantur à transeuntibus
per loca,in quibus sunt constituta,à pede dicta.

Guidagium datur pro cōductu securō per ter-
ram alterius habēdo.gi.& doct.in c.super quibus
dam.¶ præterea,de verbo,signif. & hæc duo vo-
cabula sunt ex communī vsu hominū introducta,
potius quā Latina,hoc à vulgari idiomate dicitur
à guide inde guidagium.Vestigal.verò dicitur id,
quod præstatur pro rebus,quæ vehuntur.glo.in l.
1.ff.de publica,& vestigal.Hodie ex communī vsu
loquendi vestigal pedagium vocamus,et iā nulla
potest colligi differētia inter hæc,teste Anchār.in
capit.quanquam de censib.in 6.sequitur do.Ioan.
Sanfon in consuetud.Tūro.in rubr.*Des droit de*

Pedagia peage, art.1.adhæc quod est eadē ratio prohibitio-
quare inueniētis in gabella,sicut in pedagio,put cōsuluit Cor-
nel.conf.199.circa.col.2.vol.1.Etabiūto scire
inuenta pedagia,eo quod solet negligi,quod cō-
mune est.¶ i.inf.de fatisda.tutor.l.3.¶ penul.ff.de
excusa.tut.Ideo viæ & alia loca publica negligebā
tur,quare fuit cōcessum vni,videlicet principi,vt
quicquam reciperet,idq; exponeret,tam ad in-
structiones ponticam,quam reparations viarum,
& pro defensione fidei,ac patriæ,vel alia simili iusta
causa,ideo is qui pedagium recipit,supradicta fa-
cere tenetur ac seruare soluentē intra iurisdictionem
suam,& districtum in persona & rebus,alio-
qui tenetur ad satisfactionem plenariā,si ea causa
datum fuerit.Hohtiensi.summa de cēsibus.¶ ex
quibus causis.ver.sed nūquid sine causa,quem se-
quitur Guido Papæ.conf.65.viso.themate.col.1.

Notandum est quod ius ciuile nouam vestigal-
ium & pedagiorum impositionem exosam habuit
ad eo,vt nulli vestigalia noua inducere permis-
erit.C.vestigalia noua institui nō posse.l.i,& per to-
tum,imo si quis vestigalia noua imposuerit,iure
ipso in centum aureis cum infamia punitur.l.vna.
ff.ad legem Iul.de ambitu.

De iure verò canonico donec satisficerit,cō-
munione caret Christiana.ca.si quis Romipetas.
24.q.3.c.innowamus.de censib.c.quamquā,illō tit.
in 6.& hic excommunicatur à Papa propter crimi-
nis atrocitatē,etiam subditis consentientibus.
Ratio est ne domini exhauiant pecuniam subdi-
torum,& oppressiones subditis faciant,que etiam
fieri potest,si augeantur pedagia imposta,& noua
tunc dicuntur.per l.vestigalia.ff.de publica,& ve-
stigia,quia quod iuris est in toto,& in parte.ca.pa-
storales.¶ item cum totū de offic.deleg.vulgata.l.
quæ de tota.ff.de rei vendi.Salice.in d.l.vestiga-
lia facit l.hactenus,in si.ibi,neque autem ampliare
posse.ff.de vſufruct.

Fallit quando pedagia imposta exigerentur,

quia hi exigentes non comprehenduntur per hoc
verbū noua pedagia imponunt.Nam postquam
non conueniunt verba,nec dispositio.l.4.¶ tories.
ff.de dam.infect,c.indēnitati bus.¶ supradicta.de
elect.¶ n.6,dic tamē,quod si exigatur sine causa ve-
ra vel puraria hic comprehenditur in verbis vel
prohibita exigūt,& tūc est atrox crimen:& si cum
armis exigatur,punitur lege Iulia.de vi publica.l.
fi.ff.ad l.Iul.de vi publica.si sine armis,peñal.Iulie
de vi priuata,nota in l.pen.& fi.ff.ad leg.Iul.de vi
priuata.si verò ex iusta causa sit indictum,vel est
iustus error,tunc crimen non contrahitur,si secū-
dum legē vel priuilegium exigatur Bal.conf.289.
Quia consuetudo.col.2.in 4.vol.veruntramē si pu-
blicanus malē exigat,quia de illis de quibus non
erat consuetum,tunc peñal capitali de iure ciuili
punitur.l.vniversi,C.de vestig. & commissis:si ve-
ro plus (vi frequenter fit) exigat,quam licitū erat,
tunc publicanus exilio punitur.l.fi.C.noua vesti-
galia,vel alias,vt in l.¶ dixerit.ff.de publica.non
tamen excommunicatur hic vt dixi.

Secundū fallit in Imperatore & Rege,c.super
præterea.de verb.signit.ca.innowamus,de censib,
de Rege Franciæ,quod noua vestigalia imponere
in suo regno possit,firmat Salyc.in l.vestigalia.C.
noua vestigalia.Bertach.in tract.de gab.in prima
parte,q.1.Ioan.Feral.in tract.de iuribus regis Fran-
ciæ.in 17.priuilegio.Iacob.Bonaud.in suo panege-
rico sito post tract.contra rebelles regum.Ioan.de
terra rubea,& Chassa.in consuet.Burgund.in rub.
des iustices.¶ 4.Nume.23.vnde Philippus Valesius,
cum pecunia ad paranda bella eidem non sufficeret,
vestigal salis impositum,videlicet,vt nemo vnu
sal vendere sine eius mandato posset,quod etiam
hodie penditur,vt videre est per Gaguinum,in vi-
ta Valeſij.lib.8.vers.inter tot quæ ,&c.Simile salis
vestigal,Ancus Martius Romanorū rex apud Ro-
manos induxit,vt in eius vita cōtinetur,vino quo-
que impositum nouū vestigal per Carolum quintum
legimus,apud eundem Gaguinum lib.9.vers.
est præterea.Potest etiā Delphinus,vbi supremus
est,& iura Imperij habet in Delphinatu,noua ve-
stigalia imponere,teste de Ripa in l.2.resp.c.28.
Allobrogum idem in alio principe nō recognoscē
te superiore,vt plenè consuluit Deci.conf.534.
procedendo,nō poterunt tamen isti indicere,piis
ob necessitatem,vel vtilitatem publicam,alioquin
peccant teste Ioan.Fabro in d.l.i.in fin.Sed cum iis
poterit etiam rex in suo regno concedere iura ve-
stigialium.Barto,in l.si publicanus.¶ fin. ff.de pu-
blic Berth.in tract.de gabel.in 1.part.q.2.& Specul.
intit.de possessionis.¶ 2.versic.quid de colligentia-
bus.vbi Ioā.And,dicit in addi.incipiens.super qui-
busdam,quod concessio facta per principem de
nouo pedagio in loco grauato pedagiis hoc tacito
per impetrantem est subreptitia,& nō valet,quia
si princeps sciūset locum iam esse oneratum,non
concessisset,vel non ita de leui.cap.postulasti.de
rescript.Et etiam rex potest prohibere,prout facit
Ludo.12.in sua ordina.ne quis in suo regno indebi-
tas exactiones faciat,alioqui ad duplū exigentem
punii voluit,& ibi dixi rationem propter timo-
rem

rem conspirationis, metus, & compulsionis. Nam talis impositio possit inducere perturbationem vel diminutionem collectarum (quas talias vocant) & etiam quia interest regis subiectos habere locupletes. §. f. insti. quibus ma. nō licet, etiam eius interest dictos subditos liberos esse & Fracos, iuxta nominis allusionem, sic consuluit Iason conf. 8r. cōmunitas. col. 4. nu. 5. in 3. vol. quia ista impositio est de iure regaliorum, vt in vſib. feud. quæ ſint regalia, etiam si baro vel alius dominus indigeat, tamen ob hoc plus ſolito grauare subditos nō poterit. Floria. in l. f. filia. in princ. ff. famili. hercif. ideo conſuetudo vel præscriptio non iuuat comites, vel alios dominos: quia quando Baro vel alius potens vſus est aliquo iure præteno ſuper non potentem, & maximè quando arrestat, vel arreſtari & ignorari facit, ſine cauſe cognitione, præſumitur extortio, & violēcia, vel clādefinitas. l. f. §. pen. ff. quod me- tuſ cauſa, hoc expreſſe tenet Guido Papæ in cōf. 65. viſo themare. coll. 1. allegando. Ivn. in c. bonæ. 2. de poſtul. præl. & Ioan. Fab. in l. f. certiſannis. C. de paſt. & §. æque. q. 3. circa finē. verſi. illud autē nota inſtit. de actio. & tunc non ſufficit præscriptio, vel conſuetudo longiſſima, etiā quinquaſinta anno. tum quia eſt violenta, vt dixi, & ſic non debet ma- nuteneri in illa poſſeſſione, quæ eſt irrationabilis, & induc̄tiua eſſer peccati, quia abeſſet bona fides c. vigilanti. & c. fi. de præscript. in authent. vt nulli iudicū, in princ. collatio. 9. & ideo requiriſt præ- scriptio centum annorum, Guido Papæ conf. 150. viſo ad plenum. colu. 2. & seq. quod eſt notandum contra dominos locorum multa iura ſuper subdi- toti ſibi vſurpantes, vt in hiſ vſurpati per iudices manutenere non debeant. [Vide Lucam in l. vi- ros. col. vlt. C. de diuersis offic. lib. 12.]

Articulus quartus. Item excommunicamus & anathema- tizamus omnes falsarios, a bullarum, b a Omnes falsarios. Tria in falſo iura requirunt, pri- mo dolum. l. i. in princ. ff. ad legem Cornel. de fal. §. item lex Cornel. inſtit. de publi. iudic. gl. in ca. ad falſariorū. m. de cri. fal. c. homines. & seq. 22. q. 2. Se- cundò mutationem veritatis. tex. in auth. de instr. cautela. & fide. in prin. & l. quid si falſum. ff. de fal. Tertiò requirunt, vt falſum alteri noceat. glo. sing. in l. damus. & ibi addidi. C. ad le. Cornel. de fal. de- ciſ. Neapolit. q. vlt. Lanfranc. in rep. c. q. quoniam. in verb. teſtium depositiones. col. 6. in magno. vol. de prob. & ſic patet, quid ſit falſum, nam eſt immuta- tio veritatis dolo facta, & ſic falſarij illi dicuntur quo ad hunc tex. qui dolo immutauerunt verita- tem in literis apostolicis, & illi ſunt excommunicati, nec poſſunt ab alio quā à Papa (niſi in mortis articulo) abſoluſi, ſiue ſint laici, ſiue clerici. c. ad falſariorū, de cri. fal. vbi vult propter hoc falſum, clericos eſſe degradādos, & curiæ ſeculari tradē- dos. Hodie per legē regni poena falſi, etiā extra li- teras apostolicas, eſt mors, quādo falſum commiſſum eſt in iudicio, ſiue p. notarios, ſiue per testes, & ſic ordinatum exitit per christianiſ. d. not. regē Franciſcum, ad tollendas omnes falſitates, & ad inducendum terrorem deponere falſum volenti-

bus, vt dixi in dicta ordinat.

b Bullarum. Bulla aurea erat olim inſigne trium- BULLA que
phantium, quam in triumpho Romani præfe ge- dicatur.
rebant, inclusis intra eam remedii, quæ crederet aduersus inuidiam valentissima, hinc deductus mos apud Romanos fuit, vt prætexta (quæ magi- ſtratum erat) & bulla in vſum nobilium puerorum vſurparetur ad omen, & vota conciliandę virtutis, ei ſimiſis cui primis in annis munera iſta ceſſerūt, & hec bulla teſte Macrob. in Saturnal. erat rotun- da in cordis figuram formata, quam ante pectus anheſebant a collo, vt bullam impicietes ita de- dum ſe homines eſſe cogitarent, ſi corde præſta- rent. Romani deposita adoleſcentia ea exuebant, a cuius rei ſpecie quidam tumor aquæ, quæ cito naſcitur, repenteque decidit, vocatur homo etiā bulla eſt, quia vita hominis ſimiſis bullæ fluxa vi- delicit & caduca.

Bullæ etiā dicuntur ornementa, quibus ſingu- la decorātur. Calphur. in Buc. Alternat vitreas la- teralis cingula bullas. Hodie verò, quia literæ Ro- ma. Pontif. ornantur plumbo. Ideo illæ literæ ſic plumbo decoraſe dicuntur bullæ. Nā plumbeum in literis pendens vocatur etiā bulla. capit. licet, ibi vt falſa bulla falſis literis apponatur, de crimi. falſ. gloſſ. in reg. cancel. 14. & Papa. eo vtitur bulla plumbea, non aurea, vel argentea, ne propter pre- tiouſum metallum detur occasio furandi. gloſſ. in verb. aurea bulla. in clem. vna. in fi. de iureiur. vbi dicit Imperato. em vti bulla aurea poſſe.

Seu literarum Apostolicarum c & ſup- plicationum d gratiam vel iuſtitiam e con- cernentium per Romanum Pontificem vei- vicecancellarium ſeu gerentes vices eorum, aut officium vicecancellarij S.R.E. de man- dato eiusdem Romani Pontificis signata- rum, aut ſub nomine eiusdem Romani Pon- tificis ſeu vicecancellarij, aut gerentium vi- cem prædictorum, ſignat̄ ſe supplicationes, eaſdem extendentes g capitulum ad falſa- riorū cum omnibus poenit in eo contentis ad falſificantes, ſeu mutantis ſupplicationes per nos, ſeu de mandato noſtro ſignatas, & datatas ſine noſtra aut datarij noſtri licentia.

c Apoſtolicarum. Et ſic committens falſum in bul- lis Papa eſt excommunicatus: ſic is qui in aliis li- teris apostolicis. Nā multæ ſunt, non tamen pro- cedit in literis legati, vel delegati Papæ. Panor. in c. olim. de reſcript. licet debeat puniri, non tamen excommunicetur hic, quia dicitur hic falſarios li- terarum apostolicarum. Ergo ſi falſum aliquis fe- cerit, in literis regis, vel alijs puniſtur, non tamen eſt excommunicatus. c. ad audienciam. de rim. falſ. & quādo agitur de fallo factō ſuper magno ſigillo regis, ſolus cācellarius in Francia cognofit, teſte d. Rufeo, in 17. priuilegio iuriſ regalio. In magno tamen

tamen cōsilio fuit hoc anno 1536, in mēse Februario proclarum arrestū, pro quodam clero, qui in regis sigillum falsum commiserat, & in secretarij signum, ut gaudere posset adhuc priuilegio clericali, quamvis esset coniugatus. Et falsum dicitur etiam quis committere, quando quis plumbum vnius bullæ mutat, & alteri applicat, vel quādo filum, & aliis modis, de quibus in ca. licet, de crimi. fals. Imo si aliquis hodie addat vnam literam literis Apostolicis, aut vnum pūctum, vel corrigat extra officiales curia Roma. est excommunicatus, nec potest absolvi ab alio quām à Papa. Hostien, in sum. de crimi. fals. s. qualiter cōmittantur, vers, sed hodie, & fallare io fiat, est fallare literas apostolicas, & propriissime, sicut illud in quo tota conficit virtus, & substantia. Verba sunt collecta in c, ad falsariorum, col. i. de crimi, fals, vide Pan. in ca. ex parte. de fid. instrum. vbi cōcludit quod in bullæ, vel aliis literis apostolicis defectus vnius literæ non vitiat, ut n̄ quis impetreret ecclesiam sancti Pácrati, & in bullæ dicatur sancti Panceratij, non minus dicitur valere, quod est notandum, quia sa- piens de hoc vidi dubitari.

d. *Et supplicationum.* Quas vocamus signatures, per quas Papæ supplicamus, ut conferat beneficiū, di- spendet, vel aliud faciat, & cōmunius incipiūt, Beatisim pater, &c. vel pater sancte, vel dignetur S. V. & expediūtur in papyro. [Dixi in mea praxi be- neficiaria.] Bulla in pergamento, & in hac supplicatione nō apponitur plumbū. In bullæ sic nō proce- dit quod hic dicitur, quando quis impetraret lite- ras etiā à Papa suggesta falsitate, vel tacita veritate, q̄a talis non est excōmunicatus, per hæc verba bullæ huius, sed cōmodo literarū carere debet. c. sedes. c. ex tenore, & c. super literis, de rescriptis, quia veras literas impetrat, licet falsum dicat, nec talis propriè dicitur falsarius, ideo hac pœna non coercebitur, nec timeat sacerdos istū absoluere.

e. *Gratiā vel iustitiā.* Illa rescripta dicuntur cō- tinere gratiam, quādo Papa cōfert beneficiū, seu mandat conferri, vel cōcedit illud ad quod de iu- re non tenebatur nota in c. gratia. de rēscript. in 6, dixi in gl. gratiam. in forma mandati in concorda, in additionibus nouis, quæ sint literæ gratiæ.

Iustitiam vero continere dicuntur, quādo con- cessa continēti iustum & honestum. Nam illa verba sonant petita & concessa continere ius cōmu- ne. Cald. cons. vlt. rubr. de rescr. Idem sidicatur in supplicatione, aduersarios indebet contradicere, quia denotat, quod supplicans petit iustitiā, ut ex forma commissionis appareat. Barb. in rub. de rescr. col. 2, & alia regulariter literæ quæ ad lites impe- trantur. Doct. in ca. super literis, & c. postulasti. de rescr. Rescripta etiam gracioſa possunt contine- re iustitiam, ut si promoto sine beneficio dentur literæ cū secundum apostolum, vel in forma com- munī vocata, & hæc iustitiæ vocantur, quia iustum est prouideri ordinato sine beneficio, ne in oppro- brium cleri mendiceret. c. diaconi. in 5. dist. 93. & ca. cum secundum. de præbend.

f. *Aut sub nomine.* Et sic signantes supplicationes nomine Papæ vel vice cancellarij, aut gerentis vi-

cē, sunt excommunicati ut h̄c, quia cum debeant signari à Papa, vel mandato eius ab alio, si nō fiat, falsum dicitur, ideo punitur sic faciēs vi falsarius, & excommunicantur h̄c, & tales non possunt ab alio absolvi, quām à Papa,

g. *Extendentes.* Mutari supplicationem, quam dicimus signaturam, vel falsificans eam à Papa seu eius mandato signatam, sine licentia eiusdem pō- tificis est excommunicatus, & debet puniri omnibus pœnis contentis in d.c. ad falsariorū. de crimi. fals. Nam hodie propter dulcedinē beneficiorum saepius fabricatur in beneficialibus falsum, vt quo- tidie video agitari in palatio, & plus in illa materia quām in alia. Deberēt ergo iudices, maximè Do- Senatores, tollere acriter tales puniendo ut cede- ret cæteris in exēpiū, ideo prohibetur h̄c. Olim excommunicabatur, qui literas ab aliis quām à Pa- pa officialibus recipiebat. c. dura. de crimi. fal. sed glos. & doct. dicunt illud c. non seruari in curia.

Item in eis qui falsam Regis Franciæ cūdūt vel fabricat monetam, & qui extra regnū prædictum eam emunt, & in regno exponunt, nam excommunicati sunt, & absolvio Papæ reseruatur, in extrau- vna de cri. fal. in extraua, Ioann. 22, sed non est de casibus reseruatis in cœna domini, vt vides hic.

Item excommunicamus & anathema- Articulu
quimus.

a. *Omnes illos.* Alia hic excommunicatio profet- tur contra ferentes arma ad Sarraenos, vel alia quibus possunt oppugnare Christianos, ita prohi- buit concilium Lateran. vt patet in c. ita quorundam, de Iudæis, & ratio est propter fidem tuendā, cuius Papa tanquam Christi vicarius est caput. c. i. de translat. episco, alia ratio ponitur in extraua. pri- ma, de Iudæis in communib; quia Christiani op- probrium Christo illatum in terra haereditatis suę: totis viribus vindicare debent, & tamen potius in- iuriatoribus fauent, & degenerantes miserabiliter at statu fidelium famæ propriae immemores, & salutis oblii, inimicis crucis Christi contra ipsius negotium hæc faciunt. d. extrauag.

b. *Equos.* Sunt sint in cursu velocissimi, sive vere- di, id est vehementes redam. l. i. C. de cursu public. lib. 12. Sunt alii, cum hic generaliter loquatur, & de na- tura equorum qui praesagiunt pugnam, & amissos lugenti dominos, lachrymasq; interdum desiderio fundunt. Licet videre per Pliniū lib. 8. cap. 42. vbi narrat de equo Bucephalo Alexandri, qui regio in- structus ornatu neminem alium quām Alexandru recepit in fedem, alios passim reiciens, cui defun- eto rex duxit exequias vrbeq; tumulo circundedit nomine eius. Aliaque ibi mira de equis citatur, quæ videri possunt, & quod hinnitum illius, qui cōtra eum vult pugnare, cognoscit, teste Ari- stotel. in li. de natur. animal. 8. cap. 24. & quomodo boni equi dignoscatur tradit Virgil. in Georg. Argutumque caput, breuis alius, obesaque terga. & Pet. de Crescentiis in lib. de commodis ruraliū. 9. vbi etiam tradit infirmitates equorum, & curā il- lorum. Quartuor in equo esse inspiciēda tradit Isidorus, in lib. Etymolog. 12. cap. 1. quæ prosequere,

et ibidem per eum.

c *Arma.* Quorum appellatione hic comprehenduntur nedium arma offensibilia cuiuscunque generis, sed etiam defensionis, ut pote scuta, casis, galeæ, lorice, platoe, diploides, & similia. glos. in extrauag. Quorundam de Iudæ, in extrauag. Ioa. 22. facit. l. 3. §. armis. ff. de vi & vi armata. etiæ fustes & lapides machinarum non ædificiorum hic prohibentur, cum etiam armorū appellatione veniant. L. armorum. & ibi dixi. ff. de verb. signif. & etiæ quia per ea oppugnantur Christiani, igitur venient armorum appellatione, licet alias contrà, ut dixi in d. L. armorum.

Notandum est quod nobiles & alij qui possunt portare arma non possunt ea portare in Palatio. Bald. in §. si quis rusticus, de pace tenet, eius viol. hodie in loco litigatur, & sic coram iudicibus non possunt portari arma. tex. in l. qui dolo. §. item qui cum telo. ff. ad legem Iuliam. de vi publi. Bart. in l. prima, illo. tit. & seruatur in hoc senatu & aliis, ut nullus intrare audeat cum armis locum quem. Parquetum vocant.

Ferrum, filum ferri, stannum, calybem, b
omniaq; alia metallorū genera c atque bel
lica instrumenta, d lignamina, e canabum.

a *Ferrum.* Factum, siue infectum. l. 2. C. quæ res ex porta non deb. quod est intelligendum quod ad offensionem vel defensionem conferre posset, se-
cū si de alio, ut gladij ad incidendum pennas, vel panem, nisi tot portarentur, q; possent in aliud genus armorum coquerti. Siluest. in sua sum. in ver. excommunicatio. 7. q. 21. & quia est eadem ratio & conditio omnium particularium, ideo inde finita e q; pollet vniuersali, teste Dy. in proce. reg. 6. in 2. q.

b *Calybem.* Calybes populi sunt in ponto iuxta Termodontem fluuium ut Plinius & Strabo testantur: hi nudi ferrū effodiunt. Verg. India mittit ebur, molles sua thura sabei, at calibes nudi ferrū, aliquando verò ponitur p ipsa ferri materia, ut hic, vel pro instrumento ex calybe factō. Virg. vulnificoq; calybs, & Luca. calybem frenosq; momordit.

c *Metallorum genera.* Quæ sunt: septem, videlicet aurum, argētum, elec̄trum, c̄s, stannum, plumbeum, & quod domat omnia ferrum, teste Isid. lib. 6. etymolog. c. 16. & seq. & Lu. de pēna in rub. C. de metal. lib. 11. & dicitur à metello, quod est scutor, siue inquirō, quod spesist vna vena iauēta, alterius inquirēdæ & inueniendæ. Plinius author est lib. 33.

d *Bellucæ instrumenta.* Ergo quæcumque bellici instrumenta hic prohibet, siue sint bombardæ, siue colubringæ, balistæ, arcubalistæ, spingardæ, siue alia tormentorum genera, quorum meminit Crapal. lib. 2. de partibus ædium.

e *Lignamina.* Exponit gl. in d. extrauag. vna de Iudæ, esse ligna galearum, vel de quibus galeæ vel alia nauigia fieri possunt. d. c. ita quorundam & comprehenduntur omnia ligna quibus fieri possunt naues, galeæ, & machinæ offensiæ, vel defensiæ, secus si ad comburendem, gl. ibi.

Funes, & alia prohibita deferunt f Saracenis, Turcis, & aliis Christiani nominis ini-
micis, quibus Christianos impugnant, g non obstan. quibus suis priuilegiis h & concessio-
nibus quibuscumque principibus aut domini-
nis, seu priuatis personis, per nos & sedem
prædictam hactenus forsan concessis, quæ
illis nolumus in aliquo suffragari. i

f *Deferunt.* Siue patronus nauis fieri, & sc̄iter de-
ferat, siue mercator, qui ad Turcas conducebat illa.
arma sunt hic ambo excommunicati, etiam si mer-
cator nō ire, sed mitteret. tex. in c. significavit, de
Iudæ. q; a est eadem ratio prohibitionis, & qui per
alium facit, ipse facere videtur, per regulam iuris.
Secus, si patronus fuerit ignorans. Item etiam non
procedit, quando causa necessitatis Christianus
venderet ensem suū Turcis propter famem, aut
aham necessitatem, tūc nō est excommunicatus.
Nā prohibetur deferri causa venditionis, vel alien-
nationis, sed hic nō deferebatur ea causa, sed tui-
tionis corporis. Ideò postea necessitas facit lictū,
quod alias erat illicitum. c. si quis propter de furtis.

g *Impugnant.* Seu impugnare possunt idem iudi-
catur hic de potentia, sicut de actu, dicitur in simili
in proce. insti. de Augusto, qui dicitur, eo quod
auget, vel augere debet. Et idem in matrimonio
dicit ibi. gl. in verbo August. Multa similia addu-
cere possem, nisi breuitatem quærem.

h *Non obstant priuilegijs.* Non derogatur hic priu-

ilegium Venetorum, qui à Papa Martino habet priuilegium deferendi merces, & victum ad Sarace-

nos, sed arma, vel alia supra prohibita deferendi

non vidi eisdem cōcessum priuilegium, & si esset,

hic tollitur, de hac clausula vide text. in c. clericis,

in fin. de immunita. ecclesiastarum. in 6.

i *Suffragari.* Et sic non obstante priuilegio excom-
municatur hic deferentes res prohibitas ad Saracenos,
sed lex ciuilis capit. pœnam eisdem cum
bonorum proscriptione imponit. l. 2. C. quæ resex-
porta, non debeat, vbi dicitur: Perniciosum nāque
Rom. Imperio & proditio ni proximum est, barba-
ros (quos indigere conuenit telis) eos ut validiores
reddantur instruere. Eadem pœna statuit ad-
uersus eos qui docent barbaros & Turcas facere
naues. l. fi. C. de pœn. Et notandum est quod supra
expressa ad eosdem prohibentur deferri omni tē-
pore, siue pacis, siue belli. tex. & ibi ponderat. Pan.
in c. significavit. de Iudæ. viçtualia verò & merces
prohibentur ad Saracenos deferri tantum tem-
pore belli, ac omni consilium impedi, & aliud sub-
sidium. c. quod olim, de Iudæ. nisi pro captiuis re-
dimicis: nam merces & viçtualia, etiam tēpore
belli non prohibentur: secus in armis. Doct. in c. si-
gnificavit, de Iud. Suri. angel. in verbo excommuni-
cacio. 5. in 21. causa. Et Capyt. in dec. Neap. q. 150.
Fallit in Soldano ad quem omni tempore prohiben-
tur etiam viçtualia deferri, q; ille solus occu-
pat terram sanctā, ideo ecclæsi eū bellū videtur
habere perpetuum, si tamen Turca possederit,
idem dicam. De iure canonico iis qui ista prohibi-

Bulla Cœnæ Domini.

Pueri def- bita deferunt, alia pœna imponentur. Prima est *excommunicatio*, ut hic. Secunda quæd ab alio, quæm à Papa & solu non possunt, vel de eius spe*ci*cili mandat, quod de facili non præbet, teste Pan. in d.c. quod olim. infin. Tertia, quod serui efficiuntur capientium etiam si Christiani fuerint, contra ea quæ dicit Bart. in l. hostes. ff. de captiuis. & dict. Boëri. in §. i. de consuet. iuris status perso. in consuet. bitur, vbi dicit iura seruitutis & captiuitatis inter Christianos locum non habere, sed speciale est in hoc casu. Quarta, sunt infames & sic omnibus peccatis, quibus infames affliguntur, hi puniri debent. Quinta, sunt intestabiles, tam actuè quæm passiue: quia nec ipsi de bonis suis disponere possunt, nec aliquis eis relinquere, vel aliqua legata facere, vel donationes. Sexta, ad succedendum sunt inhabiles, tam ab interestato quæm ex testamēto. Septima, ad publicanō possunt admitti officia, vt ibidem habetur. Octaua, Omnes actus legitimi sunt eisdem interdicti, de quibus in regula actus legitimi, de reg. in sexto. Nona, Omnia bona eorum sunt confiscata. Ultimò, quia diebus dominicis publicè excommunicati nunciari debent, Hæc pœna describuntur in extrauag. prima, de Iudg. in communib. Alias quilibet videre poterit per discursum iuriis & hic addere.

Articul. 6. Item excommunicamus & anathematizamus omnes impedites seu inuidentes virtualia & seu alia ad usum Ro. curiæ necessaria, adduentes, vel qui ne ad Romanam curiæ adducantur, vel deferuntur impedirent seu perturbant, vel qui talia faciunt vel defendunt, cuiuscunque fuerint ordinis, b. præminentia, c. conditionis d. & status, e. etiam si pontificali, regali, reginali aut alia quauis ecclesiastica vel mundana præfulgeant dignitate.

a. *Virtualia.* Victus & virtualium appellatione continentur, quæ esui, & potui, cultui quoque corporis, quæq; ad viuendum homini necessaria sunt, vestem quoque virtus habere vicem. Labeo ait, cætera quoque quibus viuendi curandive gratia corporis nostri utimur, ea appellatione significantur. In verbo virtus. & seq. & ibi dixi. ff. de verb. signo & video postea declaratur in text. seu alia, &c.

b. *Ordines.* Siue sint proceres, siue decuriones, separatores, scabini, vel alij similes. l. i. §. sed & si seruus, in gl. ordinum. ff. de ven. inspicien. vel ordinis intellige siue maioris, siue minoris, siue fuerit clericus primæ tonsure, siue acolytus, siue subdiaconus, diaconus, vel presbyter, vel alterius ordinis, quos tradit Host. in sum. de ordin. ab episcopo qui renunc. episc. §. i. vbi dicit nouem esse ordines clericorum, sicut sunt nouem ordines angelorum, Præpos. in c. clericos. i. dist.

c. *Præminentia.* Ecclesiastica vel mundana, etiam si Imperiali præfulgeat dignitate, gl. quibusque in cl. i. de Iud. & hoc declarat infra, & fortè hic imperator non est expressus, ne arbitretur Papam, istud facere in odium suum, sed dignitatem rega-

lem expreſſit, quia plures sunt reges, & unus Imperator, ideo noluit eum nominare per not. in ca. cum omnes. de confit.

d. *Conditionis.* Siue si clericus, vel clericus, ex vi verborum hoc declaratur, per gl. in verbo, conditionis, in extrauag. ad reprimendam, quomodo in leſſa maiest. criminis procedat, siue fuerit masculus, vel foemina, maior, vel minor, dummodo doli capax. cap. i. de deli. puer. §. pupillus, instit. de inutil. stipula. Idem dicitur, in cap. fundamenta, in fin. de elect. in 6. siue fuerit miles, siue non, siue diues, siue pauperi: siue magnus, siue non, gl. in verb. conditionis. l. præsentis, in princip. C. de his qui ad eccles. confugi.

e. *Status.* Nobilis, siue vilis, seruus vel ingenuus, gl. in ver. status, in extrauag. ad reprimendam. Et tres sunt mundi status. Ecclesiasticorum, nobilium & plebeiorum. Et quando rex vult habere collectas, mandat gentibus trium statuum, vt imponat eas, & quomodo conuocentur tradit. d. Chassa. in procem. consuet. Burg. in gl. *Les gens des trois estats*. de literis status scribit. Benedictus in repe. c. Rayn. in verbo testamentum. i. num. 22. de testa. Ego ipse scripsi in illa ordinatione regia prohibente literas status dari.

Articul. 7. Item a excommunicamus & anathematizamus omnes illos qui ad sedem apostolica venientes & recedentes b. ab eadē nec non omnes illos qui iurisdictionem ordinariam vel delegatam aliquam non habentes, in eadem curia morates temeritate propria rapiunt, spoliant, & detinent aut proposito deliberato verberare, mutilare vel interficere præsumunt, & qui talia fieri faciunt, seu mandant.

a. *Item excommunicamus.* Probatur in c. si quis Rom. metras. 24. q. 3.

b. *Recedentes.* Privilegium datum ad eundem, censetur datum ad recedendum, & ad morandum. c. quia diuersitatem, de concessione, præb. c. statutū. §. præferendo, de rescr. in 6. dixi plenè in pr. schol. in auth. habita. C. ne fil. pro patre. Idem dico in saluo conductu. in præ. mea rub. de securitate & sic excommunicantur primò hi qui rapiunt venientes ad sedem apost. propria temeritate, secus ergo si iuste, ut pote, si veniens ad sedem apost. aliquem occideret, & iudex eum caperet, non incideret in hanc excommunicationem, quia non facit temere. l. eum quem. ff. de iud. c. eum qui. de præb. in 6. Secundò qui rapiunt, propria temeritate à curia Rom. discedentes. Tertiò illi, qui iurisdictionem non habent, tamen capiunt morates in curia Ro. Quartò qui prædictos spoliant. Quintò qui eos detinet. 6. qui eos verberant. 7. qui eos mutilant. 8. qui eos interficiunt. 9. qui hæc, vel alterū istorum fieri faciunt, vel mandant. Nona tu presbyter, & horum absoluas neminem.

Articul. 8. Item excommunicamus c. & anathematizamus omnes temere mutilantes, verberantes

rantes, vulnerantes, interficienes, capientes incarcerantes, & detinentes patriarchas, archiepiscopos, & episcopos, eorumque mandatores.

c Item excommunicamus. Probatur in cle. i. de pœnis quod si quis verberauerit episcopum, vel occiderit, tenetur ut hic dicitur, quod est intelligendum quando temere, ut hic, & in d. clem. dicitur, suadente diabolo, ut in c. si quis suadente. 17. q. 4. se eus si ignoranter, quia inuenit eum laruum, vel de nocte sine lumine, tunc si praefectus vigilum, vel seruientes eum capiant, non sunt excommunicari, ut hic, quia episcoporum est deo seruire, & dei personam induere, & non diaboli, qui in multis fe transfert figuris. not. in c. cum ad decorum, de vita & honeste cleric.

Secundo etiam non procedit, quando aliquis se defendendo percussit episcopum, quia tunc non dicitur facere iniurias, vel temere, ut dicitur in c. eum qui, de præb. in 6. sicut dixi de scholari bus in auth. habita. C. ne filius pro patre. vbi prohibet fieri aliquam iniuriam scholari bus sine causa, ex causa non, videlicet si scholares aggrediantur aliquem, ille poterit se defendere, etiam contra scholarem & episcopum & quemvis alium, & not. in l. ut vim. ff. de iustit. & iure.

Mandatores intellige si effectus fuerit secutus, id est, si ex illo mandato fuerit verberatus episcopum vel occisus, alioqui non: quia verba debent intelligi cum effectu. l. i. ff. quod quisque iuris. glof. & doct. plenius declarant in d. c. i. Et sic excommunicantur hic multilantes patriarchas, archiepiscopos vel episcopos. Iste ordines declarantur in c. clerros. 21. dist. Secundo, vulnerantes eosdem, vel illorum alterum. Tertiò, interficienes. Quartò, capientes. Quintò, incarcerantes eosdem. Sextò, detinentes prædictos. Septimò, mandatores. Octauum addit d. c. i. de pœnis qui bannierit episcopum, ut eo ipso sit excommunicatus, & nō possit absolui ab alio quam à Papa, nisi in mortis articulo. Nonum etiā addit in eo qui facta contra has personas rata habet. Nam etiam est excommunicatus, qui rata habet percussionem clerici suo nomine facta. tex. in c. cu. n quis, de sent. excom. in 6. Decimum, ille qui facienti fuerit socius. Undecimum, qui dederit consilium vel fauorem. Duodecimum, qui scienter defenderit illos scelestos. Et septem pœnèhos circundant, quarum prima est quia offendēs, patriarchas, archiepiscopos vel episcopos est ipso facto excommunicatus. d. c. i. Secunda est, quia absolutio reseruatur soli Roma. pontifici. Tertia, quia priuatur omnibus beneficiis spiritualibus & temporalibus, ac feudis, emphiteosi, & locationib⁹ quæ tenebat ab illa ecclæsia cuius pontificē offendit, siue locatio ei fuerit facta ad longum tempus vel ad modicum, cum d. cl. indistincte loquatur, ut not. ibi doct. Et si duo episcopatus essent vniū ut Valen. & Dien. priuatur beneficiis & officiis, quæ tenet ab utraque ecclæsia. Quarta, qd ad hanc priuationem non est necessaria hominis sententia priuatoria sed declaratoria tantū super huiusmo-

dicrime sacrilegij, cum ipso iure sit priuatus. ca. cum secundum leges, de hæret. in 6. Quinta, quod filii delinquentis per lineam masculinam descendentes usque ad secundam generationem inhabilitantur ad obtinendum beneficia ecclesiastica in illa dioecesi cui præterat pontifex offensus. Sexta. pœna, quia terra offendens episcopum est supposita interdicto ecclesiastico & etiam locus in quo ep̄s detinetur captiuus ut in d. clem. i. dicitur. Septima quod publicandus est excommunicatus per omnes ecclæsias, ciuitates & dioceses. Ultima quod non debet absolvi nisi satisficerit, vel donec cauerit de soluendo pœnitentiam iniunctam, has pœnas tradunt doct. in d. cl. maximè Bonifa. de Vital. num. 70. Quid in verberante vel occidente cardinalem? hic non exprimitur sed est excommunicatus hoc faciens & absolutio Papæ reseruatur ac aliae pœnæ imponuntur in c. felicis, de pœnis. li. 6. Imò idem in verberante vel iniiciente alias manus violentas in quemcunque clericum, etiā primæ tonsuræ. c. si quis suadente. 17. q. 4. non tamen excommunicatur hic, sed à iure, nec potest absolvi nisi à Papa, vel à legato, vel in mortis articulo. c. quamvis de sent. excom. dixi hoc anno interpretando. d. c. si quis suadente.

Item excommunicamus a & anathematizamus omnes illos qui per se vel alium seu alias quascunque personas ecclesiasticas vel seculares ad Rom. curiam super eorum causis & negotiis recurrentes b illaq; in eadem curia prosequentes, aut procurantes, negotiorumque gestores, aduocatos, procuratores ipsorum, vel etiam auditores, seu iudices super dictis causis seu negotiis depuratos, occasione causarum vel negotiorum huiusmodi verberant, mutilant, vel occidunt, seu bonis spoliant, ac illos qui ne aliquas literas apostolicas etiam in forma breuis tam gratiam quam iustitiam concernentes, etiam citationes, monitoria & executoriales quæ à sede apostolica emanarunt, & pro tempore emanabunt, sine eorum beneplacito & examine, executioni demandent, inhibit ac notarios, executores vel sub executores literarum monitorialium & citationum ac executorialium huiusmodi capiunt incarceraunt, & detinent, vel capi, incarceraunt, detineri faciunt.

a Item excommunicamus. In cle. multorum, de pœnis, excommunicatur persona ecclesiastica, quæ procurat ut ecclesiasticus capiatur, & detineatur à seculari potestate, si ad sedem apostolicā vadat, citatus ab homine vel à iure, aut ut suo renunciet beneficio, ut si procuret detineri, ne ad d. sedem apostolicam vadat, hic tamen excommunicatur quicunque tam laicus quam clericus impediens

aliquem clericum, vellaicum habere recursum ad cur. Rom. nec est illa constitutio superflua, q. a. hinc excommunicatur tantus d. in c. cl. alia poenæ infliguntur, ratio tamen ponitur, in d. clem. quia hic excessus tendit ad denigrationem honoris. Ro. eccl. & ad inquietationem & perturbationem statutus & ordinis clericalis, qui debet esse prosper & quietus, & etiam indecorum est filii pereuntibus vel multum oppressis optata matris vbera denerari, videlicet sedis apostolicæ c. fundamenta, de elect. in 6. & cum Papæ tribunal sit maius quounque alio temporali, ideo debet ei cedere. l. contra. §. i. ff. de re iud. Imò impedientes subditos Regis Franciæ ne ad regem eant, punirentur criminè laicæ maiestatis teste Luca de penna, in l. vna, col. 10. cum seq. C. vt nemo ad suum patro. suscipiat. dixi in materia euocationis in repet. l. quod iussit. not. 2. ff. de re iud. facit. c. quia plerique, de officio. ord. in 6.

b Recurrentes. Fundatur in c. quoniam, de immuni. ecclesiæ, in 6. vbi impedientes aliquem coram iudice ecclesiastico litigare, aut literas apostolicas impetrare in causis ad forū ecclesiæ sp̄eciantibus, de iure, vel de antiqua cōsuetudine, sunt ipso iure excommunicati. Idem si procurant, ut desistat litigare coram ecclesiastico. Et nota casus sequentes. Primus est in his qui mūlāt recurrentes per se vel alium ad Romanam curiam super eorum causis & negotiis. Nam iniuria dicitur inferri, quando iurisdictio alicuius turbatur, vel impeditur. d. c. quoniā, & ibi Perus. no. & sic comprehenduntur hic quicunque impediētes, siue clerici, religiosi, seculares, siue laici, siue habentes iurisdictionē, siue non, cūm hoc generaliter loquatur, & religiosi ad hoc solēt habere statuta, & tamē aliquando ut aufugiāt suorum superiorū poenas, ad iudices vel magistratus laicos configiūt. Secūdū qui impedit procuratores, negotiorū gestores, aduocatos ipsorū, vel etiā auditores, seu iudices super dictis causis seu negotiis deputatos, &c. probatur hic cum dicit aut procuratores, &c. Tertiō q. prædictos recurrentes, aut procuratores ipsorum, & alios hic descriptos occasione causarum huiusmodi verberant, mutilant, vel occidunt seu bonis spoliant, ibi occasione causarum &c. Quartō qui impedit prosequentes litē, vel negocīū in curia Roma. ut hic dicitur. In eadē curia prosequentes, intellige quādō iure prosequi tur. glo. in verbo, prosequētes. §. i. de māda. aposto. in cōcorda. Nam si Italus conueniret Gallum Romæ non haberet locum quod hic dicitur per rub. de causis, in concordia. vbi omnes & singulæ causæ exceptis maiorib⁹ in iure expressis apud illos iudices in partibus, qui de iure vel de consuetudine præscripta vel priuilegio illarum cognitionem habent terminari, & finiri debēt. & sic Galli possunt dicere, nos legē habemus contrariā cui non derogatur, nec derogari per vñū posset. Quintō qui inhibit literas Apostolicas gratiam vel iustitiam concernētes, sine eorum beneplacito & examine executioni demandari, ibi ac illos qui &c. & hoc probatur in capitul. quoniam, de immunita. eccl. lib. sexto, & super hoc extat bulla Leonis decimi

cuius tenor talis est.

Leo Episcopus Seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam. In supremo Apostolicæ sedis folio meritis licet in paribus constituti, ad ea libēter intēdimus, per quæ debitus honor & reverētia dictæ sedi à subditis & inferioribus, praesertim Pontificali dignitate præditis impēdantur, & si quid peruersè aut minus rectè per eosdem inferioribus factum aut gestū reperiatur, q. in dicta sedis depreciationm ac malū exemplū & scandalum plurimorū cedat, id per nostrę prouidētia ministerium reuocetur, & ad debitā normam reducatur, ne membra à capite (cui obedientiam debitā & deuotam præstare tenētur) discordare videantur. Sancti licet felicis recordationis Bonifacius Papa Nonus prædecessor noster, ad quem fide dignorum relatione peruererat, quād certi Prælati quib⁹ pię memorie Urbanus Papa Sextus etiā prædecessor noster cōcesserat, vt in eorum Ciuitatibus & Diœcēsibus executio literarum Apostolicarum fieri nō possit, nisi literę ipsæ Prælati ipsi aut eorum officialibus prius exhibita, & per eos approbatæ forent, & eorumdem Prælatorum officiales in consuetudinem deduxerāt, aliqui verò prætextu statutorum Provincialium seu Synodalium etiā seruabāt, quād nullus literas Apostolicas huiusmodi exequi auderet nisi postquam Prælati seu officiales ipsi per suas literas (quas vidimus nuncupabant) mandarent, & cōcederēt, vt iudices in ipsis literis Apostolicis deputati & sine licētia vel cōfensiū quorūcunque Prælatorum, vel superiore, aut officialium eorūdem literas Apostolicas exequi possent, & deberēt. Tamen nuper in publica signatura coram nobis nonnullæ supplicationes propositæ fuerūt, continētes quād in Toletā. & Carthaginē. ecclesiis sub colore falsitatis obviandi editæ fuerant constitutio. nes Synodales, quibus caueri dicebatur, vt Tabelliones & Notarij, etiā à partib⁹ requisiti literas Apostolicas nullaten⁹ recipere possent, nisi ille prius per Archiepiscopum Toletan. & episcopum Carthaginē. pro tempore existētes aut eorū officiales examinatæ forent, à nobisque earundē Constitutionum confirmatio peteretur. Nos petitionem huiusmodi vti ratione carētem, cum Romani Pontificis gesta per inferiorēs & sibi subditos sine eius speciali licentia examinari non debeat, indecens & absurdum quinimo temerariū esse censentes, quod aliquis quavis occasione literas Apostolicas sine Romani Pontificis speciali commissione, examinare velle præsumat. Propterea supplicationes ipsas prout merito reicienda erant, reieciimus: & corā nobis lacerari fecimus, ac cōstitutiones edētium temeritatē tali castigatione reprimere, ac super his tale remediu adhibere yolētes, vt alii in posterū cōmittēdi similia aditus præcludat. Motu proprio & ex certa nostra sciētia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine literas Bonifacij prædecessoris nostri huiusmodi tenore præsentiu approbamus & innouāmus, ac ppetuā firmitatis robur obtinere, illasq; inuicibiliter obseruari debere decernimus, necnon quascunque Constitutiones Synodales, tam in dictis Tolet. Carthaginē. quam quibusvis

quibus suis aliis ecclesiis per vniuersum orbem constitutis super iis factas, motu, scientia, auctoritate, & potestate prædictis, cassamus, & annullamus, ac statuimus, & ordinamus, quod iudices & executores in literis Apostolicis pro tempore deputati, ac notarij & tabelliones super his requisiti, literas ipsas Apostolicas, sine alicuius personæ cuiuscunque ecclesiasticae, vel mihi dianæ dignitatis fuerint, licentia vel consensu, exequi possint & debeantur. Et insuper vniuersis Patriarchis, Archiepiscopis, Primitibus Episcopis, & aliis prælatis, & personis ecclesiasticis, necnon dilectis filiis Communitatibus ciuitatum, & vniuersitatibus, Castrorum, oppidorum, terrarum, & locorum sub interdicti, singulatibus vero personis eorum secularibus, sub excōmunicationis, & anathematis penit, quas eo ipso si contrafecerint absque alia declaratione incurram, & a quibus non nisi a nobis vel superioribus nostris Roma, Pontificibus canonice intrantibus, præterquam in mortis articulo constituti & debita satisfactione præmissa, absolvi, & interdicti huiusmodi relaxationem obtinere possint, in virtute sanctæ obedientiæ, distictè præcipiendo mandamus, ne iudices, & executores literarum apostolicarum, ac notarios & tabelliones super his requisitos, quominus literas apostolicas huiusmodi exeq. possint, quoquomodo impedire præsumat, ac eos qui executionem literarum huiusmodi impudentibus auxilium, cōsilium, vel fauorem quoquimodo, directè vel indirectè, publice vel occulite, præstare præsumperint, etiam si Patriarchali, Primitiali, Episcopali, & quavis alia ecclesiastica vel mundana, etiam Imperiali, Regalæ Reginali, aut Ducali, vel alia præfulgent dignitate eidem excommunicationis & anathematis sententiæ, à qua non nisi vt præfertur absolvi possint, subiaceat, ac Ciuitates, Terras, Castra, oppida, & loca prædicta, ad quæ inobedientes & contraria facientes declinare, & in quibus moram trahere contigerit, ecclesiastico supposita interdicto, tamdiu firmiter obseruando, donec campuncti corde, huiusmodi interdicti relaxationem, debita satisfactione præmissa meruerint obtinere, ac ibidem permanferint, & per triduum post eorum inde decessum. Motu, scientia, auctoritate, & potestate plenitudine similibus decernimus, ac sub dictis penitentiæ mandamus illis in quorum libris, Constitutions, Synodales & Provinciales huiusmodi descriptæ repertijuntur, ita deleri & cassari faciant, vt amplius legi non possint, non obstantibus præmissis ac Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, necnon omnibus illis quæ idem Bonifacius predecessor in suis literis voluit non obstat, contrariis quibuscumque, aut si Patriarchis, Archiepiscopis, Primitibus, Episcopis, & aliis personis præfatis, vel quibus suis aliis communiter vel diuisim ab eadem sit fide indulcum, vt interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, per literas Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum, de induito huiusmodi mentionem, & quibuslibet aliis priuilegiis, indulgentiis & literis Apostolicis generalibus vel specialibus quorūcumque

tenorum existant, per quæ præsentibus non in certis effectus eorum impediti valeant, quomodo libet vel differri, & de quibus quorumcumque toti tenoribus de verbo ad verbum sit in nostris literis specialis mentio habenda, quæ quo ad hoc cuique nolumus aliquatenus suffragari. Ut autem presentes literæ ad omnium notitiam dedicantur, volumus & mandamus illas in Cancellaria Apostolica & valuis Basilicæ Principis Apostolorum de vrbe nostra affigi, vt iij, quos huiusmodi literæ concernunt, quod ad ipsos non peruerterint, aut illas ignorauerint, nullam possint excusationem prætendere, vel ignoratiæ allegare: cum non sit verisimile quo ad ipsos remanere incognitum, quod tam patenter fuerit publicatum. Verum quia difficultè foret præsentes literas ad singula quæcumque loca in quibus expediens fuerit illas deferre. Volumus & dicta auctoritate decernimus, quod illarum transumpto manu publici notarij inde rogati subscriptio & sigillo alicuius prælati seu alterius personæ in dignitate ecclesiastica constituta munitione, ea prorsus fides in dubia in iudicio & extra auctalias vobilibet adhibetur, quæ præsentibus adhibetur, si illæ essent exhibita vel ostensa. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ approbationis, innovationis, cassationis, annulationis, statuti, ordinationis, mandati, voluntatis & decreti infringere, vel ei aucti temerario contraire. Si quis autem hoc attinet præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno incarnationis dominice millesimo quingentesimo, decimo octavo Kalendas Martij, Pontificatus nostri, anno sexto,

Albergatus.

Lecta & publicata fuit retroscripta Bulla, sive constitutio Romæ, in Cancellaria Apostolica, Anno incarnationis Dominicæ millesimo quingeniesimo, Decimonono mensis Iunij, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris Domini nostri Leonis, diuina prouidentia Papæ Decimi, anno sepimo.

Sexto qui notarios executores vel sub executores literarum monitorialium & citationum ac executorialium huiusmodi capiunt, incarcerant, & detinent, vel capi, incarcerari, seu detineri faciunt. Septimo, qui impediunt ne literis sedis apostolicae sine beneplacito vel assensu, vel certo prelio non soluto pareat per literas, vel alias, ibi nec non qui, &c. Vidi in Sege schallia Nemausen, impetrari literas ne clericus laicum, contra quas clamat Maleret, in tract. de elect. fol. 33. veritcul. sed aduerte. Octauo, qui tabelliones impediunt, vel notarios super huiusmodi literarum & processuum executione, instruenter, vel acta confiscere, aut facta parti cuius interest, tradere, ibi, neve tabelliones, &c. Nonò, qui sub quibus suis penitentiæ prohibent, ne pro negotiis in curia prosequendis, seu gratiis impletandis ad Rom. curiam eatur, se re-

cursus ad eam habeatur, vel gratiam ab eadem impetretur, seu imperatis vtratur, ibi, qui ne sub quibusuis pœnis. Decimò qui à Ro. Pontificis obedientia se subtrahere, seu quomodolibet recedere præsumunt, ibi, quive animarum, &c.

Necnon qui ne literis & mandatis sedis prædictæ & legatorum ac nunciorum & iudicium delegatorum eiusdem similiter gratiam vel iustitiam concernentibus decretisq; super illis & rebus iudicatis, processibus & executorialibus, non nisi habito primū eorum beneplacito & assensu pareatur pereorum literas executoriales vel alias nuncupatas, & certo pretio soluto, néve tabelliones & notarij super huiusmodi literarum & processuum executione instrumēta vel acta confidere, an facta parti cuius interest, tradere debeant, qui ne sub quibusuis pœnis quibuscumque personis in genere vel in specie, ne pro quibusuis eorum negotiis prosequendis seu gratiis impetrādis, ad Rom. curiam accedant, aut recursum habeant, seu gratias ipsas à sede apostolica impetrēt, aut imperatis vtantur directè vel indirectè etiā sub grauissimis pœnis prohibere, statuere, seu mandare, quive in animarum earūdem periculum se à nostra & Rom. Pontifi. pro tempore existentis obedientia pertinaciter subtrahere seu quomodolibet recedere præsumunt, quive ex eorum officio, vel ad instantiam quorumcunque personas ecclesiasticas, capitula, conuentus, & collegia ecclesiistarum quarumcunque coram se ac eorum tribunal, audientiam, cancellarium, consilium vel parliamentum, præter iuris cōmunitatis dispositionem trahunt, ac trahi faciunt vel procurant directè, vel indirectè quouis quæsito colore, necnon qui statuta, ordinaciones, cōstitutiones, pragmaticas, seu quævis alia decreta in genere vel in specie ex quavis causa & quouis quæsito colore etiā sub prætextu literarum apostolicarū in vsu non receptarum seu reuocatorum haētenus fecerunt, ordinarūt, seu publicarunt aut facient ordinabunt, vel publicabunt in futurum, per quas & quæ libertas ecclesiastica tollitur seu in aliquo lēditur, vel deprimitur, aut aliās quouismodo restringitur, seu nostris & dictæ sedis iuribus quomodolibet tacitè vel expressè præiudicatur. Quive iurisdictiones seu fructus, redditus & prouentus ad ecclesiasticas personas ratione eccle-

siarum, monasteriorum & aliorum beneficiorum ecclesiasticorum per eas obtentorum pertinentes usurpant, vel surripiūt, seu quavis occasione vel causa sine Rom. Pontificis expressa licentia sequestrant aut collectas, decimas, tallias, præstatiās, & alia onera clericis prælatiſ, & aliis personis ecclesiasticis ac eorum & ecclesiarum, monasteriorum & aliorum beneficiorum ecclesiasticorum bonis illorum fructibus, redditibus & prouentibus huiusmodi absque simili Rom. Pontifi. speciali & expressa licentia imponunt, & diuersis etiam exquisitis modis exigunt, aut à spōnte etiam dantibus & consentientibus recipiunt. Necnon qui per se vel alium seu alios directè vel indirectè prædicta facere, exequi, vel procurare, aut in eisdē auxilium, consilium, vel fauorem, aut votū, suffragium, palam vel occultè præstare non verentur, cuiuscunque sint præminentia, dignitatis, ordinis, conditionis, aut status, etiam si imperiali aut regali præfulgeant dignitate, seu Principes, Duces, Comites, Barones, Respublicæ, & alij potentatus, qui cunque etiam regnis, prouinciis, ciuitatibus, & terris quo quomodo præsidentes fuerint, aut quavis etiam pontificali dignitate præfulgeant, innouamusq; decreta super his tā per sacros canones & concilia generalia, quām etiam in Lateranensi concilio a nouissimè celebrato, edita, etiam cum interdicti ecclesiastici ac aliis censuris & pœnis in eis contentis.

Vndecimò qui trahunt, aut trahi faciunt, seu procurant personas ecclesiasticas, capitula, conuentus, vel collegia ecclesiarum coram se ad eorum tribunal, præter iuris dispositionem, vel concordatorum directè vel indirectè, ibi qui ne ex eorum officio, &c. Duodecimò qui statuta, constitutiones vel ordinationes fecerunt, per quas libertas ecclesiastica tollitur seu in aliquo lēditur, vel deprimitur, vel aliās quouismodo restringitur. De hoc dixi in glos. concord. rub. de firma & irreuoc. concor. stabilit. §. & cum omniū. alibi plenius scripsi. Decimotertiò qui faciunt statuta, seu fecerunt iuribus sedis apostolicæ quomodolibet præiudicantia. Decimoquartò, sunt excommunicati qui iurisdictiones usurpant, v̄susfructus, redditus, & prouentus ad ecclesiasticas personas ratione ecclesiarum, monasteriorum & aliorum & beneficiorum ecclesiasticorum pertinentes, vel surripiunt, seu sine expressa licentia Papæ sequestrant, ibi, quive iurisdictiones. Decimoquintò, qui collectas decimas, & alia onera clericis, prælatiſ & aliis personis

personis ecclesiasticis, ac bonis ecclesiariū vel monasteriorum, & aliorum beneficiorū ecclesiasticōrum imponant, & exigunt, aut à sponte etiam dantibus recipiunt. Ista probatur in c. non minus, in c. aduersus de immunita. eccl. & expressius in c. i. & in c. 3. illo tit. in 6. [Quia sacerdotes pro omnibus solent orare quorum elemosinas & oblationes accipiunt, qua fronte præsumūt laici oblationes quas Christiani pro peccatis suis offerunt, vel ipsi concedere, vel aliis concedere. c. quia io. quæst. i. nisi episcopus & clerus tantam necessitatem, vel utilitatē aſperxerint, vt abſque exactione ad reueandas communes utilitates, vel necessitates, vbi laicorum nō ſuppetūt ſubſidia per ecclesiās aſtimet cōferenda. d. c. nō minus.] Decimoſexto, qui prædicta facere, vel exequi non verentur per ſe, vel alium. ibi necnon qui per ſe, &c. Decimoſeptimo, qui auxiliū confiſum, vel fauorem, ſeu votum, vel ſuffragium palam vel occulte, preſtare non verentur, etiam hic excommunicantur, cuiuscunq; dignitatis, ordinis, præeminentiæ ſint, & ſic ſummatim eſt elucidatuſ hic articulus.

In Lateranensi concilio. Tenor Lateranen. cōciliij contra ſurripientes vels eſqueſtrates fructus beſſiciorum ecclesiasticorum, aut ſuper illis vel personis ſeu bonis ecclesiasticis, decimas, collec-tas præſtātias, & alia huiusmodi onera imponen-tes qui continentur in bulla reformationis, lecta in nona ſeffione concilij Lateranen. de quo fit men- tio hic.

Leo Episcopus, ſeruus ſeruorum Dei, ad perpe-tuum rei memoriā, ſacro approbante concilio ſu-pernæ diſpositionis arbitrio, &c. Et cum fructuum ecclesiārum cathedralium & metropolitanarum, monasteriorūque & aliorum quorūcunque beſſiciorum ecclesiasticorum plenaria diſpositio & adminiſtratio ad nos & Rom. Pontif. pro tempore exiſtētem, & illos etiā qui eiusmodi ecclesiās mo-naſteria & beneficia, iure, & canonice obtinēt ſolum pertineant ſecularēſque prīncipes omni etiā diuino iure id prohibente de dictis ecclesiās, mo-naſteriis ac beneficiis intromittere ſe nullatenus debeant. Statuimus & ordinamus ut fructus, red-ditus & prouentus ecclesiārum, monasteriorū ac beſſiciorum per ſeculares viſlos prīncipes, etiā ſi Imperator, Reges Reginæve ſeu Repub. vei potē-tatus fuerint, aut per eorum officiales, ſeu iudices etiā ecclesiasticos, vel quascunq; alias personas pu-blicas vel priuatas de eorundē Imperatoris, regū, reginarūme, ac prīcipū rerumq; publicarum, vel potentatuum mādato eſqueſtrari occuparive aut aliquo modo detineri, ipſūm q; huiusmodi ecclesiās, monasteria ac beneficia obtinētes, ſub p̄r-texto fabricæ instauratiōneſque, ſine Romani Pō-tificis pro tempore exiſtentis expreſſa licētia, aut elemosynarum, ſeu quoquis alio colore, aut fuco impediri non debeat, quominus de illis, vt antea libere ac ſine impedimento disponere valeant.

Etiā ſequeſtrati fuerint, occupatiōe, aut deten-ti integrē, liberēque, ac ſine exceptione vel mora-

prælatiſ, ad quos de iure legitimeſque ſpectat, reſtituantur: de quibus ſi dissipati nulquam reperi-ri poſſint eorū iuſta aſtimatione facta, dictis prælatiſ latiſifieri volumus p̄ eos qui dictas feſqueſtrationes applicationes, diſipationēſque fecerint, aut fieri mādauerint, ſub p̄cna excōmunicationis, aut interdiicti ecclesiasticī taliū principū, terris, & domi-nio eo ipſo incurrendis. Et vt eorum ac eisdē ſub-iectorū bona vbi cuuque reperita, ſi moniti parere noluerint, capi & retineri poſſint. Ipsi verò cōtra-faciētes tam ſupradictis p̄cniis quām priuationis feudorū & priuilegiōrum, quæ à nobis & Roma, vel aliis ecclesiis nunc & pro tēpore obtinuerint, & aliis contra violatores & oppreſſores libertatis ecclesiasticæ etiā per extrauagantes & alias conſtitutiones etiā incognitas, & forſan in vſu nō exi-ſtentes impoſiti ſubiaceant. Quarum omnium te-nores pro expreſſis & infertis habentes innoua-mus, ac perpetuę firmitatis robur habere decerni-mus & declaramus, ac ſecundum eas per quoscun-que iudices etiā Sanctæ Romanae ecclesiæ Cardina-ña, ſublata & adempta eis aliter iudicandi declaran-di que poſteſtate ſententiari, iudicari & interpretari debere volumus atque mandamus. Et cū a iure tā diuino quām humano laicis Poſteſtas nulla i ecclesiasticas personas attributa ſit, innouamus omnes & ſingulas cōſtitutiones fœlicis record. Bonifacij Papæ. 8. etiam prædeceſſoris noſtri quæ incipit, Fœlicis, & Clemens. 5. quæ incipit, Si quis fuadente, necnon quascunq; alias apostolicas fanctiones in fauorem libertatis ecclesiasticæ, & contra eius violatores quomodolibet editas, & p̄cniis etiā contra talia præſumen. in bullā quæ legitur in co-cna Domini contentis in ſuo robore permansuris.

Et cū in Lateranen. pariter ac conciliis gene-ralibus ſub excommunicationis p̄cna prohibi-um fuerit, ne Reges, Principes, Duces, Comites, Baro-nes, Republicæ & alij potentatus quicunque re-gniſ prouinciis, ciuitatibus ac terris quoquomodo præſidentes collectas, decimas & alia huiusmodi onera clericis, prælatiſ, & aliis quibuscunq; per-sonis ecclesiasticis, imponant, exigantque, neve à ſpōte etiā dantib⁹ & cōſentientibus, etiā recipiant atque in præmiffis, auxiliū, fauorem confiſſumve, paſla vel occulte præſtanties, in excommunicatio-niſ latē ſententiæ poenam eo ipſo incident, & ipſa quoque Republicæ, communites & vniuerſi-tates, circa hoc quomodolibet delinquentes ecclesiasticō eo ipſo ſubiāntur interdiicto, prælati etiā præmiffis abſque Rom. Pont. expreſſa licētia, vltro cōſentien. excommunicationis & depositionis poenam ipſo facto incurraut, statuimus & ordina-mus ut de catero talia præſumentes etiā ſi (vt p̄fertur) qualificati fuerint, vltra ſupradictas poenās, quas contrauenientes eo ipſo incurrere volumus, innouamus ad omnes actus legitimos in-habiles & inſtabiles habeantur.

Et cum ſecundum leges ciuiles & ſacrorum canonum cefuras, &c.

Datū Romæ in publica ſeffione in Lateraneni ſacrofanctā Basilica ſolēniter celebrata anno in-

Carnationis dominice 1514.3. Nō. Maij. Pontificatus nostri anno 2.

Articulus decimus. Itēm excommunicamus & anathematizamus omnes & singulos cancellarios, vicecancellarios, & consiliarios ordinarios, & extraordinarios quorumcunque regum & principum ac præsidentes cancelliarum & consiliorum, ac parliamentorum, necnon procuratores generales eorundem, vel aliorum principum secularium, etiam si impenitenti, regali, ducali vel alii i quacunque præfulgeant dignitate necnon archiepiscopos, episcopos, abbates, commendatarios, eorumque vicarios, & officiales, qui per se vel per alium seu alios quarumcunque exemptionum vel aliarum gratiarum & literarum apostolicarum, necnon decimarum ac beneficiales ac alias spirituales & spirituibus annexas causas ab auditoribus & commissariis nostris (vt eorum verbis vtamur) auocant, ac executiones monitoriorum, citationum, inhibitionum sequestrorum executori alium, & aliarum literarum apostolicarum, tam gratiam quam iustitiam concernientium à nobis, necnon camerario & præsidentibus cameræ apostolicæ, ac auditoribus & commissariis apostolicis in eisdem causis pro tempore emanatarum, illarumque cursum & audientiam ac personas, capitula, conuentus, & collegia, causas ipsas prosequi volentes auctoritate laicali impediunt, & se de illarum cognitione tanquam iudices intromittere, ac partes aetrices, quæ illas committi fecerunt, & faciunt, ad reuocandum, seu reuocari faciendum citationes, vel inhibitiones, aut alias literas in eis decretas, & ad faciendum eos contra quos tales inhibitiones emanarunt à censuris & peenis in illis contentis absolui, ordinant vel compellunt, vel alias executionem literarum apostolicarum, vel executori alium, etiam sub prætextu violentiae prohibendæ impediunt: declarantes b nihilominus, ac protestantes prout tenore præsentium declaramus, ac expressè protestamur, absolutionem hodie vel alias etiam solemniter per nos faciendam præfatos suprà nominatos, & qualificatos, ac cancellarios, vicecancellarios, consiliarios, & procuratores, ac alios excommunicatos prædictos,

nisi prius statuta, ordinationes, constitutions, pragmaticas, & decreta huiusmodi publicè reuocauerint, & ex archiuis seu capitularibus locis aut libris in quibus annotata reperiuntur, deleri & caſſari, ac nos de reuocatione & caſſatione huiusmodi certiores fecerint, & alias à præmissis, cum vero proposito vterius similia non committendi destiterint, comprehendere, nec illis aliter suffragaturam fore, ac in præmissis omnibus & singulis ac aliis quibuscumque iuribus sedis apostolicæ ac S.R.E. vnde cumque & quomolibet quæſitis seu quærendis per quoscumque actus cōtrarios aut quomodolibet præiudicat̄ tacitos, vel expreſſos à nobis vel à sede apostolica quomodolibet factos aut faciendos, aut quemcumque temporis vel tollerantiam, fluxum seu patientiam nostram vllatenus præiudicari debere, aut quomodolibet posse.

a Excommunicamus. Quinque casus hic tradūtur, Primus, excommunicantur Reges, Archiepiscopi, Senatores vel alij officiales, qui ab auditoribus & aliis commissariis Papæ causas decimarum beneficiales vel alias spirituales euocant, quia superioris est euocare, & non inferioris. I. iudicium soluitur. ff. de iudi. capitul. vnostrum, de appella, plenè dixi in repet. l. quod ius sit, in 2. not. ff. de re iud. Secundus casus est, quod impedientes citationes, monitiones, vel literas Apostolicas exequi, tam gratiam quam iustitiam concorrentes, sunt excommunicati: de hoc suprà dictum extitit artic. præcedens. Potest enim iudex suā iurisdictionem etiam poenali iudicio defendere. l. vna. ff. si quis ius dicen. nō obtemp. Tertius casus, qui impediunt personas volentes prosequi causas in curia Ro. vt etiam suprà dictum fuit. Quartus casus, qui partes aetrices, quæ illas committi fecerunt causas, à sede apostolica reuocare faciunt citationes, vel inhibitiones, seu alias literas apostolicas, vt solent quidam iudices seculares facere, vt expertus sum aliquando.

Quintus qui compellunt iudicem seu partem à censuris absoluere, & peenis in illis contentis liberare: superiores enim volunt dici iudicibus ecclesiasticis, ideo peccant, vt hic habetur, & excommunicantur hic ore proprio Papæ.

b Declarantes. Hic versiculos, declarantes, vult absolutionē prædictis personis faciendā etiā per Papam non valere, nisi illi qui statuta contralibertates ecclesie fecerint illa reuocauerint: Secundū requiritur quod publicè reuocauerint, quod declarauit suprà quando dicatur. Tertiū quod illa statuta seu ordinationes delect & caſſet. Quartū quod de illa caſſatione & reuocatione certiorē faciant papam

papam, alioqui paria sunt eam esse & nō apparere. I. duo sunt. ff. de testam. tutel. Quinto quod ab illis cum vero proposito similia non committendi non destiterint, alias potest absoluiri. & de istis debet inquirere presbyter, & si ista non concurrant, non absoluat.

Artic. 11. Item excommunicamus & anathematizamus omnes mutilantes, vulnerantes, & interficienes, seu capientes & detinentes, seu deprædantes Romipetas a & peregrinos, ad urbem, causa deuotionis seu peregrinationis accedentes, & in ea morantes, vel recedentes ab ipsa, & in his dantes auxilium, consilium vel fauorem.

a Romipetas. Quia quibuslibet oppressis, ecclesia tenetur cōtra improborum violētias protectionis & defēsionis auxiliū impartiri. 87. dist. quasi per totū. ideo statuitur hic aduersus mutilantes illos qui Roman accedunt, causa peregrinationis excommunicatio, & non possunt absoluiri ab alio quām à papa, ita excommunicantur vulnerātes dictos peregrinantes, & interficienes, capientes, detinentes, deprædantes, & consilium, auxiliū vel fauore his malignis præstantes contra peregrinos. probatur in c. si quis Romipetas. 24. q. i. vbi dicit Ioan. de Turre crema. merito excommunicātur hi, tū quia Deū offendunt, qui in sanctis suis gloriatur, vt dicit Dauid, Gloriosus Deus in sanctis suis. tum quia hi impidentes, & alij charitatis vinculū rumpūt, & deuotionē ad sanctos minuant, ideo dicit pulchert text. in c. illi ibidē. illi qui peregrinos, vel oratores, cuiuscūque sancti, siue clericos, siue monachos, fœminas, aut inermes pauperes deprædati fuerint vel bona eorū rapuerint, vel in malā eis obuiauerint, anathematis vinculo feriātur, nisi digne emēdauerint. deinde subiicit text. ibi, Pax vera illa, quā treugā Dei dicimus, fideliter obseruetur: qui autem eā infregerit, excommunicationi subdātur. & ibi dicit Ioan. de Turre crema. Nota quod quedam sunt personæ, quibus perpetuò, treugē canonicæ obseruantur, sicut sūt presbyteri, monachi, conuersi, peregrini, mercatores, rustici, euntes & redeuntes, & in agricultura existētes, & animalia quibus arant, & fœmina portant ad agrum: habent enim rustici priuilegiū, quandiu steterint in agricultura, sicut milites, donec militant: sic clerici, & monachi, ac conuersi, donec in ecclesiis canonice & regulariter, viuunt. Item legati, quamdiu sunt in legatione. Item Romipetæ, & oratoria visitantes. hæc ille. Item accedentes ad sepulchrū domini, licet sint excommunicati, si sine licentia Papæ iuerint, & eius absolutio reseruatur Papæ, vel eius penitentiario maiori, teste Florent. in 3. par. summa tit. 24. c. 30. in fin. vbi dicit se reperisse hunc casum in libro summi penitentiarij.

Artic. 12. Item excommunicamus & anathematizamus omnes illos qui per se, vel alium, seu alios directè vel indirectè sub quocunque

titulo vel colore occupant, detinent, vel hostiliter destruant, seu inuadunt, aut occupare, detinere vel destruere, aut inuaderi hostiliter præsumunt, in totum vel in partem Almam urbem, regna Sicilæ seu Trinacriæ, insulas Sardiniae, & Corciæ, terras citra Pharum patrimonium beati Petri, in Tuscia ducatum Spoletanum, Comitatum Venaysinum, Sabinen. Marchiæ, Anconitanæ, Macæ, Trebatiq, Romandiolæ, Capaniæ, & Maritimæ prouincias, illarūmque terras, & loca ac terras specialis comissionis, Arnulphorum ciuitatēsque bnostras Bononiam, Ferrariam, Regium, Mutinam, Fauentiam, Imolam, Forliuim, Rauennam, Ceruiam, Cesenam, Ariminum, Beneuentum, Perusiam, Auenionem, Ciuitatem castelli, Tudertum, Camerinum, & alias ciuitates, terras, & loca vel iura ad ipsam Roman. ecclesiam spectantia, & pertinentia, & adhærentes ac fautores, & defensores eorum, seu in his dantes, auxilium consilium vel fauorem.

Artic. 13. Item excommunicamus & anathematizamus omnes sanctorum reliquiarum & ornamentorum ecclesiasticorum quorūcunque calicum, crucum, candelabrorum, thuribulorum, vasorum argentorum & aurorum, vestium sacrarum ad diuinum cultum & usum deputatarum, ex basilicis & ecclesiis tam urbis, quām extra illius mœnia consistentibus, & aliarum quarumcunque rerum in ipsa urbe tempore illius directio- nis, vsque in presentem diem nequierit ablaturum ablatores & illos occupatores, ac quoscūque alios ad quorum manus res ipsæ quocunque titulo & ex quauis causa scienter peruerenterint, & existāt, cuiuscunque fuerint ordinis vel præminetiæ, conditionis, ac status, etiam si pontificali, regali, reginali, aut alia quauis ecclesiastica, vel mundana præfulgeant dignitate, nisi restituerint res ablatas huiusmodi eorum veris dominis: si eorum notitiam habuerint, vel cū ipsis dominis desuper amicabiliter cōcordauerint, seu si eosdem dominos ignorauerint, nisi res ipsas ad manus personarum, ad hoc per nos deputatarum, consignauerint, realiter, & cum effectu.

b Ciuitatēsque. Iste ciuitates hic nominatae, dicūtare ecclesiæ, tam quo ad temporalem iurisdictio- nem

nem, quam spiritualem, ideo excommunicantur illi, qui eas occupat. Et an sit necesse ecclesia habere temporalia, Quod sic concludit Benedictus in repet. ca. Raynutius. in verb. & vxorem. nu. 268. & sequen. de testa. dicens spiritu sancti ordinatione actum esse, quod ecclesia abundaret, cum paucis tantæ perfectionis inuenirentur, qui sine administriculo temporalium onera ecclesiastica sufficerent, ex quo peribat magna pars fidelium, non stantibus ministris, qui sacramenta spiritualia administrarent, facit glos. in cap. clericus. 12. quæst. i. & etiam temporalem iurisdictionem potest habere, ut ibi plenè licet videre per eum qui alios allegat, ideo eos missos facio, sed vide tex. in ca. valide. 94. distinct. & c. relatum, 10. q. 3. hæc vasa non debent alienari, etiam cum consensu ecclesiasticorum, nisi pro famis & captiuorum redemptione. l. sancimus. i. C. de sacro sanct. eccl. dixi in compendio super alienatione rerum ecclesiasticarum, in quo etiam elucidavi. ca. fine exceptione. 12. q. 2. vbi hanc materiam tractavi summatim.

a Non obstantibus quibuscumque priuilegiis, & indulgentiis, ac cliteris Apostolicis generalibus, vel specialibus eis, vel eorum alicui, vel aliquibus cuiuscumque ordinis, statutis, vel conditionis, dignitatis, vel præminentiae fuerint, etiam si (ut præmittitur) Pontificali, Imperiali, Regali, Reginali, seu quauis alia ecclesiastica, vel mundana præfulgeant dignitate à prædicta sede, sub quauis forma vel tenore cōcessis, quod excommunicari vel anathematizari, non possint per literas Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi, ac ordinibus, locis nominibus propriis, cognominibus, & dignitatibus, eorum mentionem, nec non consuetudinibus & obseruantis scriptis & nō scriptis & aliis cōtrariis quibuscumque per quæ contra nos processus huiusmodi ac sententias quomodo includantur in eis se iuuare valeant, vel tueri: & quæ quo ad hoc penitus tollimus, & omnino reuocamus.

b Et à quibus c quidem sententiis nullus per alium quam per Romanum pontificem.

a Non obstantibus. De his non obstan. dixi in glos. concordato. in verb. non obstantibus, & in extrauag. ad reprimendum, in verb. non obstantibus, quomodo in crimi. laſſæ maiesta.

b Reuocamus. Hic tolluntur priuilegia, per quæ impeditur hæc excommunicatio, nam Roman. Pontif. non potest aliquem ita priuilegiis ditare, vt non sit sibi subiectus, vel ne possit eum excommunicare. Ioā. Andr. in c. cū instantia, in fi. de cēsib. q

est intelligendum quo ad spiritualia, unde nō posset facere Papa, quod prælatus vel alius clericus non sit sibi subiectus, nec ecclesiam vna eximere a subiectione sedis apostolica, quia effet acephalus, quod non permittitur. c. nulla. 93. dicit. Sed posset indulgere subiecto in temporalibus, vt non possit conueniri coram se ratione temporalitatis, sed coram alio iudice seculari. Fel. in ca. cum non licet, in fin. de præscript.

c Et à quibus. Nota, quod nullus præter Rom. Pontif. potest in his casibus absoluere, nec etiā legatus nisi super his speciale haberer potestatem. Quero quid faciet presbyter, si aliquis confessus fuerit multa peccata eidem, de quibus potest absoluere, & vnum de quo non potest absoluere? Respond. quidem quod de illis, de quibus potest absoluere, absoluat, de aliis remittat ad superiorē tamē quia Deus non nouit opus imperfectum. c. sunt plures. de pœnitent. dist. 3. nō debet absoluere, nisi prius fuerit absolutus à reseruatis per superiorē, vel eidē fuerit comisssum, vt etiam à reseruatis absoluat, & istud est tuus. Adrian. de Traiecto. in 4. sententia. distin. 17. de confess. 4. quæst. versic. sed dubium. nam non valet confessio, quando quis partem peccatorum confiterit vni, partem alteri. tex. in c. cōsideret. de pœnitent. dist. 5. circa fin. quod facit cōtra hypocritas vt iusti videantur, qui sic faciunt. Nam postquam prima non valuit, quia non facta. in charitate, nec in statu gratiæ, ergo de integro tenebitur omnia peccata confiteri. capi. omnis vtriusque sexus, ibi omnia, & ibi sacerdotis, & ibi dixi, de pœnit. & remiss.

Nisi in a mortis b articulo, c constitutus absoluvi possit. Nec etiam d' tunc, nisi de stando sanctæ Rom. ecclesiæ mandato, satisfactione, & sufficieti cautione præstitis, etiam prætextu confessionalium, seu quarumuis facultatum, e verbo, literis, aut quauis alia scriptura, etiam in qua quod sola signatura sufficeret concessum, & quauis derogatoriarum derogatoriè fortiores & efficaciores, ac insolitæ clausulæ apparerent quibusvis personis cuiuscumque præminentiae, dignitatis, conditionis, aut status fuerint, etiā si ut præmittitur, pontificali, imperiali, regali, reginali, vel quauis alia præfulgeant dignitate religiosis & secularibus vtriusque sexus, capitulis, collegiis, conuentibus, ordinibus, etiam mendicantium & militiarum, hospitalibus, confratriis, vniuersitatibus conciliarum à nobis, vel à prædicta sedē & quas concedi contingere quomodolibet in futurū. Illos autē f qui cōtra tenorē præsentiu talibus, vel eoru alicui, ceu aliquibus absolutionis beneficiū impēdere defacto præsumptiū p̄scrīnt

ferint, excommunicationis & anathematis sententia innodamus, eisque prædicationis, electionis, administrationis sacramētorum, & audiendi confessiones officia interdicimus, prædicentes & declarantes aperte trāf-gressoribus & contemptoribus prædictis nos grauius contra eos spiritualiter & temporaliter prout expedire cognouerimus pro cessuros. Et nihilominus quicquid egerint absoluendo vel aliā nullius sit roboris vel momenti. Ut autem huiusmodi nostri processus ad communē omnium noticiam deducantur, cartas seu membranas processus continentis eosdem in valuis basilicarum principis apostolorum, & S. Ioannis. Lateranensis de vrbe affigi seu appendi faciemus, quæ processus ipsos quasi honoro præconio & patulo iudicio publicabunt, ut quod ad ipsos non peruererint, aut ipsos ignorauerint, nullam possint excusationem prætendere seu ignorantiam allegare, cum non sit verisimile quoad ipsos remanere incognitum, quod tam patenter omnibus publicatur,

a *Nisi in.* Hic est unus casus in quo potest absoluere presbyter hos celestos videlicet in mortis articulo, & tunc per suum curātum vel vicarium poterit absoluī, si copiā illius habeat, aliā scilicet in mortis articulo presbytero. text. & ibi glo. in cap. pastoralis. §. fin. de offic. ordin. text. in cap. nuper, de sent. excom. Cardina. in cle. i. §. pen. de hæret. & in summa Siluestrina, in verbō cōfessor, primo, in fine. & in eodem verbo in 3. nu. 6. Etiā absoluīt in mortis articulo presbyter in c. non dubium; in c. quod de his, c. quāuis, de sentē, excommunicata. & cap. eos, eo. tit. in 6. extraug. i. de sepult. in communib. & clemē. 1. §. verū, de hæreti. & extraug. vna, ne sede vacan. in eisdē communib. & cl. i. §. fi. de pœnitē. & c. fundamēta. in fi. de elec. in 6. c. si quis suadente. 17. q. 4. extra. suscep̄ti, in fine, de maior. & obedien. & regulariter in omnibus, etiam enorribus, in causa mortis absoluere potest etiā simplex sacerdos, teste Thoma. in 4. senten. dist. 18. & 20.

b *Mortis.* Scilicet naturalis, cum mortis appellatione veniat mors naturalis. l. ex ea. §. insulam. ff. de verbo. obliga. l. cum pater. §. hæreditatem, de lega. 2. Et sic cōstitutio volēs, ut quis puniatur morte debet intelligi de naturali, videlicet ut anima sepa-retur a corpore, cū mors dicatur animę & corporis dissolutio. glo. & ibi Bal. in l. res vxoris. C. de dona. inter vir. & vxo. & in l. vna. C. de his qui ante aper-tas tab. Barb. in repe. c. Rainaldus. colum. 6. & seq. de testa. vbi appellatione mortis dicit venire tam mortem naturalē, quam violentam, & alia quocunque modo proueniētem: secus si lex dicat capite puniatur, vel pœna capitali, quia tunc intelli-

getur de pœna exiliij, nisi aliter declaratum fuerit: glo. in l. transfigere. C. de transfaēt. tex. in l. editō. §. Rei autem capitalis. ff. de bono. possēt. Angel. in tracta. de malefi. in gloss. & ibi. caput. versic. quid si statutum dicat, non ergo hic intelligimus de morte aeterna, vel spirituali, ciuili, seculari, vel effectua-li, de quibus per Archidia. in cap. placuit. 2. quæst. 7. & Lucam de penna in l. i. colu. 8. C. de deferto. lib. 12.

c *Articolo.* Non cātum infirmaz valetudinis cau-sa, sed periculi etiam propinquaz mortis. ab hoste, vel à prædonibus, vel ab hominis potentis crude-litate, aut odio, aut nauigationis ineunda, aut per insidiosa loca iturus, aut ætate cōfectus, hæc enim omnia instans periculum demonstrant. text. in l. 3. cum seq. ff. de dona. cau. mor. Idem si mulier prægnans sit prope partum, quia solent multæ in par-tu mori. Ideo in articulo mortis dicitur, & eo casu, absoluī potest. Hostien. & Pan. in c. pastoralis. col. 2. de offi. ordi. vbi dicit Panor. longum esse omnes casus percurrere, sed tantum debet considerari, an mortis articulus verisimile immineat, & tunc presbyter absoluat in his casibus, alioqui nō. Joan. And. Ancha. & alij, in ca. de his. de sent. excomm. Idem si ad mortem fuerit per iudicem, vel alium habētem potestatem damnatus. cle. i. de pœni. & remissio. Idem de alio periculo probabili, quod iudicio boni viri relinquitur, vt in summa Siluestrina. in verbo, absolutio. i. nu. 7. patet. Et hīc articu-lus mortis semper excipitur. cap. non dubium, de sent. excom. gl. expressa in c. i. §. si vero. in verb. articulo. de elec. in prag.

d *Nec etiam.* Nota quod sacerdos in mortis articulo nō debet absoluere, nisi pœnitēs satisfecerit vel cautionem præstiterit de stando mandato ecclesiæ, si non sit facultas satisfaciendi, gl. in cleme. 1. §. penult. de hæreti. & iuribus supra allegatis. & si aliā absoluat, nō valet absoluīt facta per eū, imo presbyter erit excommunicatus, vt infra patet. gl. in extraug. suscep̄ti. Ioh. 22. Rub. de maior. Et tūc cessante periculo, debet visitare Papam, suscep̄tu-rus mandatum ab eo, nō tamen petet iterum ab-soluī potest, sed narrabit Papaz, qualiter propter impedimentum obtinuit absolutionem ab inferiore, & q. pro satisfactione est paratus subire māda-tum apostolicum, vt probatur, in ca. ea noscitur. in fi. de senten. excom. Panor. in d. cap. de his. Si ta-men cessante impedimento non accedat ad Pa-pam, dum commode potest, incontinenti recidit in eandem excommunicationem. c. eos. de sent. excommunic. in 6. Et ideo dicunt doctores, q. non sufficeret ire Romam, nisi se præsentaret Papaz, quia ibi dicitur ecclesia Romana vbi est Papa. ca. scire. 7. q. i. vel mortuo Papa pœnitētiario maior, qui absoluere potest. cle. ne Roman. de elec. §. i.

e *Quarumvis facultatūm.* De hoc patet in literis Sixti, infra descriptis. Sextus episcopus, &c. ad futū ram rei memorā, & infra. Et præmissis & aliis ra-tionabilibus causis animum nostrum moventibus motu proprio nō ad alicuius nobis super hoc obla-tæ petitionis instantiā, sed de nostra mera volūtate & deliberatione auctoritate apostolica tenore

Bulla Coenæ Domini.

præsentium statuimus, & ordinamus, q̄ de cætero
prætextu facultatum huiusmodi cōcellarum à no-
bis, vel auctoritate nostra. Et quas cōcedi quomo-
dolibet continget in posterum, verbo, literis, aut
quauis alia scriptura, etiam cum clausula quod so-
la signatura sufficiat, etiam in fauorem fidei, &
cruciatæ, nullus confessorū eorūdem quempiam
cuiusvis status, gradus, ordinis, vel cōditionis exi-
stat, & quacunque ecclesiastica etiā episcopali, vel
maiori aut mūdana, etiā regali, & maiori dignitate
præfulgeat, qui offensæ ecclesiasticae libertatis, vio-
lationis, interdicti ab eadē sede impositi, seu hēre-
sis, postquam fuerint de ea sententialiter cōdenati,
delati, seu publicè diffamati, cōspirationis in per-
sonā, aut statu Rom. pontif. seu cuiusvis offensæ
inobedientiæ, aut rebellionis eiusdem pōt. vel di-
ctæ sedis, mutilationis membrorum vel occisionis
cuiuscunque in sacris ordinibus cōstituti, offensa
personalis in episcopū, seu alium pralatum, inua-
sionis, depredationis, occupationis, aut deuastatio-
nis terrarum Rom. eccl. mediate, vel immediate
subiectarum, ac etiā invasionis Romipetarum, seu
quoruncunque ad Romanam curiam venientium
prohibitionem, derelictionem causarum ad dictam
curiā, delationis armorum, & aliorum prohibito-
rum ad partes infidelium, impositionis nouorum
onerum realium vel personalium, ecclesiæ vel ec-
clesiasticis personis, simoniæ super ordinibus, vel
beneficiis consequēdis in dicta curia, vel extra eā
contractæ, criminum quomodolibet reus foret. Et
generaliter in casibus contentis in literis, quæ cō-
luerunt in die coenæ domini publicari, prætex-
tu huiusmodi facultati absoluere, & per eos amis-
sa peregrinationis ultra mariæ, & visitationis li-
minū apostolorū Petri & Pauli, Iacobi in Compo-
stella, & castitatis, ac religionis vota, nisi speciali li-
cētia, & certa scientia nostra, de qua demū cōsta-
re censemur, cum signatura nostra desuper manu
nostra scriptū, aut in literis nostris expreſsum fue-
rit, nos ex certa sciētia & de speciali gratia id con-
cedere, cū derogatione præsentis cōstitutionis il-
lius de verbo ad verbum inserto tenore, non autē
per clausulas id importantes, vel in articulo mortis
cōstitutum & tunc in casibus, in quibus satisfactio
fuerit impendenda, facta satisfactione, vel idonea
præstata cautione, cōmutare præsumant. Et si ali-
qui confessorum prædictorum contra præsentem
cōstitutionem, quenquam absoluere, aut exce-
pta vota prædicta commutare attingauerint, abso-
lutio & cōmutatio huiusmodi nullius sit roboris,
vel momēti. Et cōtra facientes eo ipso excommu-
nicationis sententiam incurrāt, à qua (nisi in mor-
tis articulo cōstituti) ab aliquo quam à Roma, pō-
tifice absolui nō possint. Non obstantibus literis &
cōstitutionibus huiusmodi & ordinationibus &c.
Et ne aliquis de præsentibus ignorantiam valeat
allegare, mandamus eas in cancellaria apostolica
& audientia literarum cōtradicitarum legi, & pu-
blicari, ac inter extraugātes alias apostolicas cō-
stitutiones in quaterno dictæ cācellariæ describi,
&c. Nulli ergo, &c. Datum Roma apud sanctū
Petrū, anno incarnationis Dominicæ 1479.3. Kal.

Januarij: Pontificatus nostri anno 2.

f Illo autem. Nota peinas presbyterorum absol-
uentium in his casibus delinquentes.

Pena cōtra
Presby-
teros ab
casibus pro
batis.

Prima, quia presbyter est excommunicatus &
anathematizatus proprio ore Papa, ut hic dicitur,
nec potest ab alio absolvi, quam à Papa, quia eius
est soluere, cuius est ligare. Si pueræ ff. de spon-

Secunda est quia interdicitur ei officium prædi-
cationis, licet sit valde priuilegium, ut dicitur, in
c. inter cætera, de offic. ordin. & dixi in glo. prædi-
cationis. §. i. de collat. in cōcorda. vbi dixi quod in
peccato mortali existens non debet prædicare.

Tertia prohibetur eidē officium lectionis. Ideo
si esset theologus, qui legere haberet virtute suæ
præbēdæ theologalis, aut alias prohibetur eidem
lectio. excommunicati enim non debet communi-
care cum aliis, ne alios inficiant. cap. excommuni-
catus. ii. q. 3. & si lectores boni esse debent, ut
alios ad bonum instruant.

Quarta administratio sacramentorum, nam sa-
cramenta nō debet ministrare excommunicatus,
c. a nobis, & ibi doct. de sententia excommuni. c. i.
celebrat, de cle. excommuni. ministran.

Quinta facultas audiendi confessiones interdi-
citur, quia per quæ quis peccat, per hæc debet tor-
queri. c. postulatis. de cleri. excommuni. ministra-
vbi dixi.

Sexta comminatur hic eis Papa penam spiritua-
lem & temporalem.

Septima pena est, quia absolutio non valet, ideo
dicit Dñid psal. 113. manus habent, scilicet presby-
teri, sed nō palpabunt confiterentes in his casibus. &
Ecclesiastici. i. c. v.æ manib⁹ malefaciētibus. & E-
saïe i. c. cum extenderitis manus vestras, dicit do-
minus, auertam oculos meos à vobis, cum multi-
pli caueritis orationem, non exaudiām.

Octava ultra hic positas est quia hic excommu-
nicatus presbyter est exclusus à regno cœlorum,
nisi absoluatur à Papa. c. nemo. ii. q. 3. c. quodcum-
que. 24. q. i. Nona, si iste sacerdos sic excommuni-
catus se ingerat diuinis, efficitur irregularis. c. i. &
per totum, de cleri. excom. ministran.

Dēcima, non potest cum aliis participare, vel
communionē habere, nam toties peccat mortali-
ter, quoties alios virare contemnit, vel cum aliis in
ecclesia orat. c. illud, de cleric. excommuni. mi-
nist. c. quoniam. 10. q. 5. [Imō communicans cū hoc
excommunicato in diuinis incurrit minorem ex-
communicationem. text. singularis c. significavit.
de senten. excom. secundum Felii. in cap. excom-
municamus i. col. 3. de hæretic.] Panor. in c. nulli.
& c. a nobis. de senten. excommuni.

Vnde cīma, non potest esse iudex. c. ab probandū,
de re iudi. nec aduocatus. c. decernimus, de lēte,
excommuni. in 6. nec testis. vt ibi, nec actor. c. in-
telleximus. de iud. nisi fuerit prius absolvitus,

Vltima, quia hæc excommunicatio priuat ex-
communicatum suffragiis ecclesiæ, quæ saltem ad
quatuor prosunt, teste beato Thoma in 4. senten-
dist. 22. quæ refert Io. de selua. in tracta. de benefi-
ciis. in 3. parte. q. 4 vbi alia excommunicatis prohibita
tradit. Notent sacerdotes has peinas, & in his casi-
bus

bus delinquentes non absolvant, alioqui damnationem incurront.

Verum ut presentes. Mandat Archiepiscopis, Episcopis, & aliis locorum ordinariis, ut has literas semper saltem in anno publicet, in ecclesiis suis, dum multitudo populi ad diuina conuenierit audienda, & declarent. Verum enim uero, quia haec per Episcopos, vel alios ordinarios declarata non vidi, immo pluries super his interrogatus fui: ideo quantum ad me attinet, hanc bullam palam facere, & elucidationes breves, quatenus concernunt materiam inferere volui, super quib[us] bone Lector, æquib[us] bonique consulas, & errata corrigas: gratanter enim accipimus, quando ab alio quicquam addiscere valemus, instar Augustini, qui etiam ab anniculo erat paratus doceri. c. sic viue. 16. q. i. Super his autem omnibus Deo gratias ago, qui in Trinitate perfecta viuit & regnat per secula. Amen.

Verum ut presentes literæ ac omnia & singula in eis contenta eo fiant notiora, quo in plerisque ciuitatibus & locis fuerint publicata venerabilibus fratribus nostris, Patriarchis, Primitibus, Archiepiscopis, Episcopis, ac locorum ordinariis vilibet constitutis, per haec scripta committimus, & in virtute sanctæ obedientiæ, districte praepiendi mandamus, quatenus per se vel aliu, seu alios presentes literas, postquam eas receperint, seu earum habuerint notitiam, saltem semel in anno, aut pluries, prout expedire viderint in ecclesiis suis, dum maior in eis populi multitudo ad diuina conuenierit, solenniter publicent, ad Christi fideliū mentes deducant, nuncient, & declarent. Decer-

nentes earundem præsentium, transumptis etiam impressis manu notarij publici subscriptis & sigillo alicuius iudicis ordinarij Rom. cur. munitis, eandem prorsus fidem in iudicio & extra vilibet adhibendam fore, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostendæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ excommunicationis, extensionis, reuocationis, inductionis, interdicti, innouationis, protestationis, declarationis, commissionis, mandati, voluntatis & decretorum infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit in cursurū. Datum Romæ apud S. Petrum anno incarnationis Dominicæ, 1536. Idus April. Pontificatus nostri, anno secundo.

Anno à Natuitate Domini 1536. Inditione 8. die verò 13. mensis Aprilis, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri D. Pauli, diuina prouidentia Papæ 3. Anno secundo, retroscriptæ literæ Apostolicae affixa & publicatae fuerunt in Sancti Ioannis Lateranen. ac principis Apostolorum de urbe Basilicarum, valuis seu portis, dimisis ibidem per aliquod temporis interuallum affixis per nos Thomam Roger & Franciscum de Crosa prelibati S. D. N. Papæ Cursores. Petrus Cornuti magister cursor.

Ec



B U L L A
I E I V N I O R V M E T
 S V P P L I C A T I O N V M P R O P A C E , E T
 G R A T I A R V M P R O V I D E A . S . D . N .
 plenissimè concessarum.

*Cum interpretationibus Domini Petri Rebuffi, Iurium Doctoris & Comitis,
 in universitate Parisiensi publici professoris, in Senatuq[ue]
 supremo ibidem Patroni.*

Paulus Episcopus Seruus seruorum Dei ad futuram rei memoriam.



V o in statu respublica Christiana constituta sit, & quæ pericula extremæ calamitatis imminent, satis ab omnib. cognosci arbitramur. Nō enim solum uno malo premimur, sed multis externis, & internis mixtis. Hinc enim perpetuus Christiani nominis hostis nostris imperiis ac regnis datus, & potentior ac vicinior iam factus, reliquias afflictæ Christianitatis inhians, dissensiones nostrorum principum letus aspicit. Neque aspicit solum, sed fouet, & ad suū lucrum vertit. Habet namque domesticum exemplum occupati hoc astu & via per maiores suos, Orientalis Imperij, quod tunc Græci eodem quo nunc nos laboramus morbo, hæresibus & intestinis bellis laborabant. Illinc verò nos, quamvis ex tanto Christianorum populorum numero pauci admodum relicti, tamen hoc non valente, tenues virium nostrarum reliquias assidue inter nos consumimus, & paratiores ad prædam reddimus, miscendoq[ue] omnia, ac Deū magis ac magis in dies offendendo, omnem operam damus, vt pericula ipsa satis per se ceruicibus nostris imminentia matuerint & augeantur. Quorum malorum omnium radix & priuicipium quoniam est discordia, ideo nos vsque ab initio nostri Pontificatus hoc per Dei gratiam præsidentes, rectum iter tenere & æquum patrem nos omnibus præbere studuimus.

Nota specialia qua in hac Bulla conceduntur.

PRimum est quod quamvis quilibet teneatur suo confiteri Sacerdoti, c. omnis vtriusque fœxus, de pœnitentia & remissione, hic tamen datur facultas cuilibet eligendi confessorem. Debet tamen eligi idoneus, f. qui catholicus sit, non hereticus, & qui gratiam fidei Apostolicę habeat. cap. Venies. de præscriptio. vbi gl. dicit per hos excludi excommunicatos, suspensos & interdictos, vt non possint eos eligere. Is presbyter electus diligenter peccata confitentis audire debet dicto. c. omnis.

Secundum speciale est, q[ui]licet is qui ligadi potest, testam non habeat nec soluerit. i. c. verbum. de penit. dist. i. tamen is presbyter electus ratione huius Bullæ absoluendi potestatem habet, vt hic.

Tertium quamvis quedam criminata reseruata sint absolutioni Papæ, vt quod quis verberat clericum atrociter. c. si quis suadente. i. 7. q. 4. His tñ simplex sacerdos poterit absoluere etiam de Papæ reseruatis, multo fortius de reseruatis episcopis.

Quartum q[ui] de casibus in Bulla cœnæ Dñi reseruatis nullus præter Papā absoluere possit, vpropter hereticos, defensores, fautores, receptatores, & eis credentes, nec piratas seu receptatores, auxiliū, consilii vel fauore eis præstantes, imponentes noua vestigalia, falsarios Bullarū, nec eos qui equos, arma, ferrū, vel alia metallorū genera ad Turcas deferunt, nec impediunt viualia Romā deferri, nec q[ui] venientes peregrinos Romā, vel ibi cōmorantes offendunt, detinentes Cardinales, vel eos verberates. Archiepiscopos vel Ep[iscopos] eorumq[ue] mādatores, qui impediunt cursum literarū Apostolicarū & exequitionem, qui libertatē ecclesiasticam tollunt seu deprimunt, qui fructus & prouetus beneficiorū ecclesiasticorum usurpant sine causa, qui collectas viris ecclesiasticis imponunt ac decimas, qui spirituales causas à iudicibus ecclesiasticis euocant, & executionem literarum impediunt, qui terras ecclesiæ inuidunt seu detinent, & presbyter qui absolvit in his casibus nisi articulo mortis, nec tunc nisi de stando Romanæ ecclesiæ mandato satisfactiōne & sufficiēti cautione præstis, etiam prætextu

textu quaruncunque literarum, est excommunicatus, nec potest ab alio absolui quam a Papa: & alii duodecim poenitentia affligitur quas in fine Bullæ cœnæ Domini scripsi. Tamen hic datur sacerdotibus plena facultas, etiam in his casibus absoluendi. Vide textum in extrauag. etiæ dominici, de poenit. & remiss. in extrauag. communibus.

Quintum quod iste electus presbyter poterit absoluere a censuris incurso propter hoc delictum, nempe symoniacus excommunicatus est. c. insinuatum de Simonia, & hereticus. cap. cum ex iuncto. de heret. & hereticus quia cui conceditur antecedens, & consequens. l. ad rem legatam. ff. de procurat. Requiritur tamen quod emendet: quia non remittitur peccatum, nisi restituatur ablatum, per regulam juris. Peccatum. & hoc vult diceré Bulla, ibi, prævia tamen emendatione cum poenitentia. Et sic oportet quod sacerdos imponat poenitentiam pro qualitate delicti. c. Deus qui de poenitentia. & remissione & ibi.

Sextum quod vota regulariter implenda sint, vt infra de voto & voti redēptione, & illud, Votete & reddite Dō. Tamen hic datur facultas commutandi vota omnia, duobus exceptis, in alia pietatis opera.

Septimum, quod gratis & sine quæstū aliquo ista cōceduntur, & sic quilibet eas obtinere potest.

Et quia in concedendis indulgentiis quinque requiruntur, ea præfabor.

Primo requiritur potestas ligandi & soluendi, siue authoritas concedendi, quæ ante promotionem non datur. Luc. 12. c. Fidelis seruus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam. Ergo super qua familia est constitutus, potest concedere Indulgencias, & sic subditis tantum, prouident. c. quod ante de poenit. & remiss. In eo qui potestatem habet requiriatur sequentia. Primum voluntas sincera & sancta, vt ad bonum finem, vt hic non per pecuniam. Secundum iusta causa, ibi fidelis & prudens, quia dispensatio est ca. & si illa. q. 7. Tertium promoto. Quartum, vt iurisdictione in illos habeat. Quintum communio sanctæ matris Ecclesiæ. Vnde hereticus non posset ita cōcedere, nec excommunicatus. Ultimum quod nō excēdat metas suæ potestatis. d. ca. cum ex eo de poenit. & remiss.

Secundo idoneitas requiritur in recipiente: nam actus actiuorum sunt in patiente bene dispositio. Thesaurus ecclesiæ membris illius conceditur. c. nihil. 11. q. 3. Sanctum canibis non datur. c. in mandatis. 43. dist. & sic idoneitas requiritur. Primum ratione subiectionis. d. c. quod autem. Secundò vt credat concedentem habere talem potestatem. Tertiò ratione contritionis, quia contritus esse debet. Quartò ratione implementi actus: & hoc dicit inferiū, ibi, qui præmissa adimpluerint.

Tertiò requiritur pietas, & honor Dei, debent omnes indulgentiæ ad honorē Dei, & fidei exaltationem & augmentum concedi, d. c. quod autem. & Gerson in suo tractatu de Indulgentiis.

Quarto utilitas in opere cui datur, & ad honorem Dei: vt qui visitauerit templū, lucretur ceterum

dies Indulgientiarum. Nempe, quicunque honorificauerit me, honorificabit eum pater meus. & gl. in extrauag. i. de poenit. in communibus.

Quintò congruitas in tempore per glossam in dicta extrauag. prima. Sexagenarius & ultra iuit Massiliam ad conciliandos Imperatores, & Franciæ Regem, & foedus temporale decem annos in iuit inter predictos, licet ante tempus expirat, foedus ruptum fuerit. Ecce quomodo summis coordinatis studuit se patrem præbere.

Néque aliquid, inquam, omisimus quantum in nobis fuit: quod ad pacem inter Principes Christianos conciliandam attineret à quare etiæ labores nostri toties ante hac incassum suscepit detergere nos poterant, volentes tamen cum Apostolo Paulo perseverare, dum licet, in omni patientia & doctrina, nouissimè intelligentes Christianos exercitus in hyberna deductos esse, statim nostrum & apostolicarum sedis legatum de latere, ad charissimos in Christo filios, nostros Carolum quintum Romanorum Imperatorem, semper Augustum, & Franciscum Francorum Regem Christianissimum iterū pro pace misimus. Verum quum omne datum optimum, defussum proficiatur a patre luminum, & pax speciale donum sit Dei.

Pacem non habemus propter sex causas: prima quia non puniuntur maleficia. Eccleſ. 8. Secunda abundantia temporalium. Gen. 3. & Hier. 9. Tertia, quia non occupamur in pugna contra demones, ad Ephes. 6. non est nobis colluctatio aduersus carnem. Quarta, quia damnata bellū non consideramus, in quo anima & corpus perditur. Hierem. 40. Fortis incidit in fortē, & ambo pariter cedērunt. Quinta, nō consideramus dudum bellī, cūtum. 2. Reg. 11. Varius euenter bellī. Sexta, q. a. præcepta Dei non seruamus, nec decimas soluimus. Hier. 3. & Esa. 48. Ut ipsam attendisses ad mandata mea, facta fuisset sicut flumen pax tua. glo. in c. ad apostolicā. in verb. pacem. de re iudic.

Eam desuper petendam & orandam centes, ac considerantes quod ad vnius precē diuina prouidentia non concedit, id eam aliquando multiplicatis intercessoribus largiri, & quod per prophetā cōqueritur, quod nemo eius ira precibus & orationibus se opponeret, necno edocti in sacris literis patres nostros ieiunio & fletu ac orationibus diu pura fide & sincera charitate factis, Dei iram sibi placasse, & pro dissidio concordiam, pro bello pacem, & victoriam impetrasse. Idcirco cūm multum valeat oratio ecclesiæ

assidua, omnes utriusque sexus fideles tam in alia urbe nostra, quam in quibusunque regnis, dominiis, prouinciis, ciuitatibus, opidis, terris, & locis, per vniuersum orbem constitutos requirimus & hortamur in domino, ut ad eundem dominum nostrum se conuertendo.

Ad obtinendas has indulgentias septem requiruntur. Primum publicatio, Secundum preparatio orationibus & erogationibus eleemosynarum. Tertium ieiunium saltem die sabbati, nisi sint impediti iusto impedimentoo. Quartum quod procureret a quarta feria usque ad sabbathum exonerare conscientiam. Si tamen non confessus fuerit, quia dicit procurantes non perficientes, ob id poterit etiam confiteri die dominico. Quintum quod si die sabbathi ieiunium sit, arctiori viatu fiat. Sextum quod die dominice suscipiat sacrum corporis Christi sacramentum, si tamen vomitum haberet, poterit lucrari. Septimum orate pro calamitatibus, ut eas Deus auferat, & pacem inter Christianos componat. Haec probantur in texu sequenti.

Postquam ex publicatione per ordinarios locorum facienda praesentium notitiam habuerint, quarta ac sexta feriis immediate sequentibus, orationibus, & eleemosynarum erogationibus vident, & qui astatim legitimam fuerint, nisi iusto impedimentoo teneantur, saltem die sabbathi sequenti etiam ieiunent, interim cordis contritione & oris confessione suam conscientiam exonerare omni studio procurantes. Et si ipsa die sabbathi alias ieiunium ab ecclesia indicatum fuerit, illud aliquanto arctiore viatu ratione, & cibi potius abstinentia quam ecclesia ritus communiter consuevit, pro cuiusque tamen viibus obseruent. Utque Deum sibi magis propitium reddant, die dominica, dictam diem sabbathi immediate sequenti sacratissimum corporis Christi sacramentum deuotè percipient, Deum ex intimo cordis exorantes, ut calamitates populi sui pretioso filio sui sanguine redempti, tandem miseratus toti orbi Christiano pacem, unitatem, & concordiam largiri dignetur, ut sic eius fideles ab omnibus aduersitatibus liberati, & in tranquillitate constituti diuinæ maiestati eius deuotum exhibeant famulatum. Ut autem dictum sacramentum tranquilliori conscientia recipere valeant, nec ab hoc ex absolutionis difficultate retrahantur, atque etiam ut eorum oratio quanto puriori animo, tanto ad impetrandam misericordiam

& gratiam diuinæ bonitatis sit acceptior, omnibus & singulis Christi fidelibus supradictis, ut confessores sibi eligere valeant, presbyteros seculares, vel cuiusvis ordinis regulares, qui confessionibus eorum diligenter auditis.

Si consideremus legem naturæ dicemus, ab ea etiam confessionem emanasse, proinde & nunc quoque necessarium fuisse (naturæ enim dictat ratio, & virget conscientia, ut quisque confiteatur se peccatorem esse,) quam Deus voluit exigere de Adam, quando clamauit, ubi esset. Sciebat namque Deus ubi esset, sed extorquere confessionem ab eo cupiebat. Genes. 3.

Idem voluit dominus à Cain quod fratrem interficerat suum, sed is confiteri fratricidium noluit: quonobrem maledictus fuit. Gen. 4. sed interna hic tantum requirebatur.

Postea in lege Mosaica triplex reperitur confessio. Quædam generalis, quam sacerdos faciebat pro peccatis totius populi, eamque præcepit Deus Leuit. 16. ibi, confiteatur omnes iniquitates filiorum Israël, & ista solet fieri etiam nunc in quatuor festis solennibus in aliquibus Francie locis. Altera non erat vocalis, sed facto exhibebatur, quia pro peccati qualitate sacrificia offerebantur. Leuit. 4. & Zach. 6. c. Vnde cum sacrificium offerebatur, deprehendebat sacerdos, quo genere esset offensus maculatus, & sic facto confitebatur peccatum. Numer. 5. Leuit. 13 & seq. Vbi ponitur hostia quæ fiebat in leprosis, qui quatuor signa habebant leprosia, in capillis, in cute, vestitu, & in domo, quæ figura erant huius leprosia, quam contrahit animalia ex peccatis, & Iosuæ 3. c. da gloriam Deo & confitere atque indica mihi quid feceris, ne abscondas. Postquam ergo in veteri testamento confessio facto sacerdotibus fiebat pro munera qualitate, ita & vocalis confessio nunc fieri debet ad peccatorum remissionem.

Cum igitur ex lege naturæ confessio in corde erat, ex lege Mosaica in corde & opere, ob id in lege euangelica quæ perfectior est, quia lex per Moysen data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est. Ioan. 1. & Matth. 6. Nisi abundanter iustitia vestra plusquam scribarum & Pharisaorum. Vnde antequam Christus veniret mediator Dei & hominum, non est mirum si non fiebat perfecta confessio, quia nulla erat perfecta reconciliatio. Sed nunc cum sumus in lege perfecta, confessio perfecta fieri Deo & homini eius vices in hac parte gerenti, debet. Quod probatur lege noua. Matthæi. 3. cap. vbi homines euntes ad Ioannem, ab eo baptrizabantur, confitentes peccata sua, & sic illi confitebantur, alioqui ad baptismum eos non admisisset. Marci. 1. c. Idem dicit. Jacobus. cap. 5. Confitemini alterum peccata vestra, & Iob. 19. cap. Si erubui in conspectu populi peccata mea confiteri. Sic Salomon. Ecclesiast. 4. c. in fin. Non confundaris confiteri peccata tua, & ne subiicias te omni homini pro peccato. Ergo peccator

tor debet se subiicere alicui homini, & sic confessori, cum prohibeat omni, ergo alicui ignaro, vel Dei inimico vel laico, non, sed alteri idoneo. Sic & quamvis in veteri testamento non esset vocalis instituta, tamen hodie est necessaria. c. fi. de pœni. dist. i. Sed cum in veteri testamento claves cœli nondum essent hominibus date, frustra ergo confessus quis hominibus fuisse. Sed cum Christus tradiderit claves hominibus. Ioan. 20. Quorū remiseritis peccata, remittuntur eis, voluit ut vocalis confessio hominibus fieret, alijs frustra datæ eis essent, sed Deus nihil facit frustra, nec sacerdotes remittunt non conscientibus eis. Ergo illis est confessio facienda. c. quis aliquādo, & c. agite. de pœni. dist. i. Vbi etiam nec pœnitentia imponi posset sine confessione, sicut nec medicus pharmacum sine inquisitione morbi. Nam si postquam soluisset Lazarum, dixit Apostolis ut illum soluerent, & leprosis iussit, ostendite vos sacerdotibus, multo fortius voluit ut per confessionem homines se ostenderent sacerdotibus, & illis confiterentur peccata sua. Nempe D. Petrus. Matth. cap. 18. ait, quoties remittā fratri meo, septies: Christus ait, nō solum septies, sed & septuagies septies, ergo petas, remittere debet, ac alij sacerdotes.

Aduertendum est tamen, quod antequam quis ad confessionem accedat, debet accuratè euolue re librum suæ conscientiæ, atque in eo peccata sua recolere, ut possit illa demum coram sacerdote commemorare. David, Psal. 37. Quoniam iniquitatem meam annunciaro, & cogitabo pro peccato meo. & Esa. 38. Recogitabo omnes annos meos in amaritudine animæ meæ, & Hiere. 2. Vide vias tuas in conuale, scito quid feceris, quidnam est vallis nisi conscientia? Et talis debet esse meditatio & diligentia, qualem quis adhiberet in re maximè seria. Vnde cogitet tempus, videlicet singulos menses, hebdomadas, dies, deinde postea loca pingat in quibus est conuersatus, quid ubique fecerit, & personas insuper cum quibus versatus est, recensere debet, & cogitare quidnam cum illis egerit. Recenseat quomodo offendit in quinque sensibus, postea aduolat ad peccata mortalia, & super singulis cogitare qualiter offenderit, ac demum super præceptis decalogi, ac super fidei articulis, si fuerit in eis constans, nam dubius in fide, infidelis est. c. 4. de hereticis. Et deinde septem operam misericordiarum euoluat, an compleuerit, an res illorum sit, vel septem sacramentorum ecclesiastorum, quibus euolutis videbit quantum offendit. Non tamen debet immorari cogitando multum super peccatis iræ aut odij & carnis, quia facile super his noua posset oriri tentatio, teste Eckio in lib. de sacra. Homil. 44. Et ita cœcludimus vocalem confessionem, quam quidam auricularē vocant, necessariam esse. Et ita tenet vniuersalis ecclesia. c. fi. de pœnit. dist. i. Et contrarium tenere est hereticum. Quæ ecclesia errare non potest, quia Christus oravit pro ea: nec hoc iugum impo suisset nobis, si hoc Christus non præcepisset Apostolis, qui postea per manus nobis tradiderunt. Et multa alia Deus fecit & præcepit, quæ non sunt in

Euāgelio scripta, sed sufficit ab Apostolis esse tradi ta quibus claves datae erant.

Et & eorum quemlibet à quibusunque eorum peccatis, criminibus & delictis quantumcunque grauibus & enormibus, etiam fedi apostolice referuatis, etiam in bulla quæ in die cœnæ Domini legi consuevit, contentis, & à censuris propterea incurisis.

Nota differentias inter excommunicationem maiorem & minorem. Prima quia maior à communione hominum relicit, minor à receptione sacramentorum. c. 2. de except. Secunda à maiori absoluit is qui excommunicauit. c. nuper: & cap. si concubine de sent. excom. à minori etiam alius & simplex sacerdos cui aliter confiteri potest, quia eius est soluere, cuius est ligare. l. si voluntate. ff. de sponsa. Tertia celebrans excommunicatus maiori excommunicatione, est irregularis. c. latores. & c. postula. tis. de cler. excom. Secus in excommunicato minori, licet peccet. c. fi. de cler. excom. Quarta non repellit minor excommunicatione ab agendo. Sicut in maiori. c. intelleximus. de iudiciis. Et sic potest esse testis excommunicatus minori. c. decernimus. de sent. excom. in 6. Quinta excommunicati majori eligere non possunt, lecus in minori detenti. c. fi. de clericis excom. c. cum dilectus. de consue. c. cum inter. de elect. Sexta communicans cum excommunicato majori est excommunicatus, & peccat. c. 2. de exceptionib. Secus in minori. Nam communicans cum excommunicato minori excommunicatione non contrahit latem etiam minoris excommunicationis.

Aliæ differentiæ colligi possunt ex his quæ scripsi in rub. de excommunicatione. vitandis. Ibi sexaginta pœnas excommunicatis concessi.

Prævia tamen commendatione cum pœnitentia & debita satisfactione hac vice dun taxat absoluere, ac pro commissis sibi pœnitentiam salutarem iniungere, ac vota quæcumque per eos emissa, castitatis & religionis votis dun taxat exceptis, in alia pietatis opera commutare valeant, facultatem dicta auctoritate apostolica impartimur. Et insuper ut eosdem Christi fideles etiam pœmisi cœlestibus ad hoc inuitemus, omnibus & singulis Christi fidelibus supradictis qui præmis sa adimpleuerint, ac processionem desuper indicendam & ordinandam in oratione & abiisque strepitu ac contentione fecuti, aut qui aduersa valetudine, seu alio legitimo impedimento detenti, huiusmodi processioni interesse nequeentes, eleemosynam iuxta eorum deuotionem alicui pauperi Christi eis bene viso piè elargiti fuerint, vel si indigentes existant, quinques orationem

Bulla Ieiuniorum & supplic.

dominicam & toties salutationem angelicā pro pace & fœlici statu militantis ecclesiæ, orantes deuotè recitauerint, de omnipotentis Dei misericordia, ac beatorum Petri & Pauli Apóstolorum eius authoritate confisi plenissimam peccatorum suorum remissiōnem in domino concedimus & elargimur.

Casus episcopis reseruari his verbis comprehendi possunt.

*Virginis intacte, pueri & stuprator adibit
Pontificem, occisor, clericpercussor, adulter,
Virgineum soluens votum blasphemus, & omnis
Sacrilegus, proprie prolius fædator iniquus,
Sortilegus scēta falsi, fætator & ignis.
Qui clandestinè uxori se fædere iungit.
Hac sunt Pontificis, vel que seruauerit ipse.*

Primus est casus in deflorante virginem. c.2. de adult. Secundus in concubitore pueri. Tertius in homicida, vt in rub. de homicid. Quartus in clerici percussore. c. si quis suadente. 17. q. 4. & in rub. de cler. percussore. Quintus in adultero, vt in rub. de adul. Sextus in soluente votum virgineum & corrumpe moniales. Idem in soluente aliud votum. c.1. de voto. Septimus in blasphem. in c.2. de maledicis. Octauus omnis sacrilegus, siue de sacro siue de non sacro. Nonus cognoscens eos sanguiineam. Decimus fortileg. in rubr. de fortileg. Undecimus in seftatore scēta, id est, in hæretico. c. ad abolendam. de hæret. Duodecimus falsarius, vt in rub. de falsis. Decimustertius ignis fætator, id est incendiarius. in rub. de rapto. & incend. & c. si quis pessimam. 24. q. 5. Quartus decimus clandestinum matrimonium contrahens in rub. de clande. desp. Ultimus casus est quando episcopus sibi reseruauerit.

Qua remittuntur poenæ iniunctæ tam pro mortalibus quam venialibus, & iniungendæ seu quæ potuerunt iniungi, teste Adriano in 4. sent. rub. de clauibus. §. sed ex hoc peras. verf. pro intellectu. Et intelligitur à Dœo plena remissio, prout clauium potestas se extendit. gl. in extraua. 7. in verb. plenissimam, de poenit. in communibus.

Indulgentiæ concessæ sunt usque ad quinquennium, à quo tempore computetur, an à data an à publicatione. Certum est quæ indulgentiæ concessæ valent à tempore datae. c. capitulum, de resc. & ab

illo tempore ius est quæ situm illi loco cui concessæ sunt, & ab illo tempore paratur facultas capacibus ad lucrandum illas. Sed quantum ad eos qui lucrari velunt, incipiunt in eis efficaciam habere, quam primum eis præsentant & notificantur. Ideo istud quinquennium computatur à die quo exhibitæ sunt literæ, quæ debent exhiberi episco- po. c. cum ex eo. de poen. & remis. Nam antequam publicentur, non possunt lucrari. cl. 2. de poenit. & remis. quia populus eas ignorat, & in concernentiis animam requiritur scientia & acceptio. arg. c. gratia. de rescr. in 6. & receptio literarum. c. audita. de restit. spol. Et quando priuilegium datur populo, ipsum publicè insinuandum & publicandum est. arg. l. nam ita. ff. de adopt. c. vt officium. §. compescendi. de hæreticis. Bonifacius in d. clem. 2. num. 16. Ideo hoc quinquennium non computabitur nisi à die insinuationis seu exhibitionis.

Et vt hæc omnia ad multorum utilitatem peruenire valeant, simul & misericors dominus pluribus exoretur, omnibus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis & alijs ecclesiistarum prælati, vt quam primum præsentes literæ ad eorum manus peruerent, eas siue earum transumptum manu alicuius prælati seu personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ subscriptum, ubique per eorum provincias dioceses vel ecclesiæ, absque vlla fraude vel quæstu cum gratiis, concessionibus, facultatibus & indulgentiis suis, gratis publicati faciant in virtute sanctæ obedientiæ præcipiendo mandamus, constitutionibus & ordinationib. apostolicis & aliis contrariis non obstantibus quibuscumque. Præsentibus postquam in vrbe ac ciuitatibus & diocesib. prædictis publicatæ fuerint, aut ad supradictorum Christi fidelium aures perueerint, & quartæ ac sextæ feriæ ac dominica dies, præfati elapsi fuerint, minimè valituri. Datum Romæ apud S. Petrum anno incarnationis domini 1543. 5. Id. decemb. pontificatus nostri anno. 10.

Blo. El. virginen. B. Motta.

ADDIT.

Additiones Petri Rebuffi in regulas Cancel. 331

ADDITIONES AD REGULAS CANCELLARIAE
a Petro Rebuffo incepta. Anno 1540.

REGULA I.

REGULA diffinitur in l. i. ff. de regulis iuris, vbi Decius & alij multa scribunt. De hoc tu illos, si lubet, videto. Et dicitur regula, eo quod regat, vel quod distortum paruumque corrigat, vel quod normam recte viuendi præbeat. Et quod sit recta, quasi reticula. Lucas de Penna. in l. Diuæ. col. i. C. de decur. libr. io. vbi tradit quot modis capiatur regula, post Archid. in c. regul. 3. distinct. Et quia culpa est ignorare iuris regulas, teste Ludo. Rom. in l. quod te. ff. si cert. per. quia ab omnibus leges sciri debet. l. leges. C. de legib. ideo oportet vt hæ regule sciatur. Nam habent vim legis, & sunt seruanda, viuente earum conditore, vbi non sunt contrariae decretis sive eorum conciliorum institutionis. 25. q. 2. c. i. de constit. Austrer. deci. Tholos. c. 44. In Francia tamen si sunt contrariae concordatis, istas regulas non seruamus. Quia virus non potest concordatis derogare, cum sint inita inter Papam, & sedem Apostoliam ex una, & Regem ac Regnum ex altera: & cum vim contra factus habeant, vt patet in rub. de firma & irreuocab. cōcorda. stabili. scripsi in p̄f. ad rub. de collatio. in concord. Etiam aliae multæ sunt, quæ non sunt in hoc regno receptæ, quas infra in qualibet regula notabo. Ob id vt quilibet scriret, quæ sunt regulæ, quæ in forensi iudicio seruantur, & quæ non, eas annotare volui. Tu bone lector, boni consules, & omisla supplebis. infinita potuisse hic scribere: sed multa in concord. Francia scripsi, quæ hic repetere nolui: frequentius ad illa videnda incito, ne per longas ambages te remorer ac suspendam. Multa etiā tum utilia tum necessaria ibi omisi, quæ hic scribā: quia melius hic conueniunt. Postquam hæc glossemata compleuisse superuenerunt ad me commen- taria doctissimi & reverendi patris D. Gomesij super his regulis, quæ si prius vidisse, nō in vanum post eum laborarem, cū fatus supérque super his descriperit. Sed multa dixi, quæ ipse non attigit, in forensi iudicio valde utilia, vt legenti patebit: sed retraham manum, alibi que ista dicam.

Ordinationes.

Orderationes. Dupliciter hoc verbum sumi potest, generaliter & specialiter. Generaliter omne id, quod est ordinatum & factum ab aliquo, potest dici ordinatio. Vnde text. in c. i. de schisma, dicit, ordinationes ab hereticis factas irritas esse. & 9. q. i. ca. ordinationes. Vnde sanctiones sive statuta, vel regulæ: eo quia in ordinem rediguntur, dici possunt ordinationes ut hic, & in ordina. Francia. Et specialiter ordinatio dicitur, quando quis ad ordines promotus est, dicitur ordinatus. d. c. ordi-

nationes. ca. sanctorum, 70. distinct. & in rubr. de ordinatis à non suo episcopo. & in rubr. de temp. ordinando, per totum.

Et constitutiones.

Constitutione est, quod tantum Rex, vel Imperator constituit. c. constitutio. 2. distinct. scripsi in rubr. de constit. in concord. post doct. in rubr. de constit. in decretalib. & in 6.

Aduertendum est quod mali mores optimis rendis legibus & cōstitutionibus sapè causam derunt. Quia vbi perperam viuitur multiplicibus edēdūs Regib⁹ magna datur occasio, inde apud Aeginetas cautū est, vt qui nouæ condendæ legis causam daret, iniūs omnibus & execrabilis fieret. Sic apud Indos, si quis aliquid perniciosi inuenisset, nisi protin⁹ remedio succurreret, morte plectebatur. teste Alex. lib. 6. genial. c. 14. vbi dicit leges & cōstitutiones breves esse debere, velut monita oraculorū diuinitus missa: vt paucis iubant, non pluribus disputent: shadeantque magis quam comimentur, aut pœnam imponant, quas Plato iussit esse quam paucissimas. Nam si suo iure fungantur magistratus, nihil opus esse multiplici lege putauit. Vbi verò eorum improbitate aliò detorquentur, ex legum multitudine perniciem afferrī dicebat. Licerunt sint quidam magis in legibus condendis faciles, quam in gratiis concedendis, & nō habitō consilio, contra Alexan. Mamm. Imperatorem, qui nullam cōstitutionem facrauit sine vi- ginti iuriis peritis, & aliis quinquaginta doctissimis, disertissimisque viris. Et id quidem ita faciebat, vt per septentrias singulorum iretur, ac scriberetur quidnam quisque dixisset, dato prius spatio ad inquirendum, cogitandumque priusquam dicerent, ne de rebus arduis ex tempore respondere cogerentur, teste Ayma. Rival. in histo. iur. civil. de Alexan. Mammæ. Et hec sic cōditæ sunt perpetue: sed alia leuiter conditæ, leuiter recedunt, & cum suo authore extingūtur, & in fauillas cōvertūt. Nota sing. dictum Bald. in cōsil. 46. Quædam scriptura. in fi. vol. i. quod tantum distant sacri canones à legibus mundi, quantum distant perpetuū à corruptibili: & tanto altiores sunt canones legibus, quanto cæli gubernacula distant à mortalibus, hæc ille.

Ioan. 22. Pontifex maximus, & Caturcen. natione, primus fuit, qui regulas cancellariae in scripta rededit, nam alij pontifices ante eum, consuetudine quadam seu stylo utrebantur, vt plenius scribit d. Gomes. in procem. harū rég. q. i. fed. Nicolaus. Pontifex maximus ad huc statum & ordinem reduxit, vt in fine patet.

Quamobrem inuentæ sunt, vt officiales cancellariae per eas in literis expediendis instruantur, & quid scriuari & agere in illis debet, teste Gomes. in q. 2. procem. reg. cancellaria.

Cancellariae sanctissimi domini nostri domini Pauli diuina prouidentia Papæ tertij.

Cancellaria. Dicuntur cancellarie: quia in can-

Additiones Petri Rebuf.

cällaria sunt, corrigantur, & publicātur, & in cällaria maximè seruandæ sunt. nō cancellariæ, id est iustitiae, quia plures sunt regulæ gratiæ, & de gratiis & beneficiis statutæ, quam de iustitia. quā quis glo, hic contra tenet: hoc tamen pertinacibus relinquo, cūm sit pauci emolumenti. vide tamen Fel. de regul. cäccel. in c. 2. col. pen. de rescrip. Qui-dam referunt cancellariam fuisse in esse productâ tempore Lucij tertij, per tex. in ca. ad hæc. de re-scrip. sed quia parum refert inquirat alius.

Sanctissimus.

Sanctissimus. Quis enim sanctissimum illum du-bitet, quem apex tantæ dignitatis attollit? ca. non nos. 40. dist. Et intellige quod est sanctissimus no-mine & qualitate. Sed interdum persona criminibus & affectionibus multis perturbatur maximè erga consanguineos: & interdum caro & sanguis plura reuelat ei, quam spiritus sanctus. quia homo est. Dixi in procœmio concor. in verbo sanctissimo, quod hoc nomen conuenit Papæ tanquā præcel-leti. ad Hebr. c. 7. talis enim decebat, vt nobis esset Pôtifex, sanctus, innocēs, impolutus, segregatus à peccatoribus, & excelsior cœlis factus. Primo pô-tifex debet esse, qui postem faciat ad paradisum, per bonam operationem, debet esse innocens, per perfectam intentionem. Impolutus per castâ conditionem. Segregatus à peccatoribus per singula-re conuerlationem. Excelsior cœlis factus, per æternorum contemplationem. Ergo Papa sanctus debet esse, tum quia sancta vitæ seruare fide pro-fessus: tum quia sanctu officiū exequitur. Adhæc, quia sanctum membrum sancti capituli Christi ef-ficitur. Tum quia à sancta ecclesia nutritur, & sancto spirito sugerente domino famulatur. Et præ-cipitur Leuitici c. 19. sancti estote: quia ego sanctus sum. Vide quindecim conditions sanctorum per Berco. in verb. sanctus. & in cap. tenere. 31. dist. vbi Archiadac. exponit sanctum pro mundo.

In Christo pater.

In Christo pater. Non dicitur ergo Papa h̄c sim-pliciter pater, forte ad tollendum sinistram suspi-tionem quæ posset in mentibus hominum gene-rari, vt haberet filios. quia eos in Christo habet. Nam omnes filii Dei estis per fidem, ad Galat. c. 3. non per genituram. Sicut enim mula non generat, nisi miraculosè: ita nec Papa. Et dicitur pater pa-truum gl. in proc. clena. in verb. Papa. Et dixi abu-dantius in procœm. concord. in verbo patri. Et in forma mandati, in verbo dilectis filiis, & quod mo-dis quis vocetur pater, scripti inter scholastico-rum privilegia, privilegio. 67.

Et dominus noster, dominus, &c. diuina prouidentia Papa, &c. Suorum prædecessorum vestigiis inhærendo, normam & ordi-nem gerendis dare volens in crastinum as-sumptionis suæ ad summi apostolatus ap-i-cem, videlicet die 20. mensis Nouemb. An-ni Domini. 1523.

Dominus. Scripti de domino, in procœm. Cōcord. in verb. oominus, hic non repetam.

Normam & ordinem. Et sic non adhibet in his re-gulis formam substantialem regulariter, vt infra dicetur.

Rebus gerendis. Nam ad futura extenditur lex, non ad præterita, vt plurimum c. fin. vbi plenè Fe-li. de constit.

In crastinum assumptionis. Hoc dicit, secundum quosdam, vt collat non esse factas in conclavi, in quo eligitur, dicit Zochus hic, quod ibi multæ sunt promissiones, Deus scit, illis relinquo, sed illæ promissiones factæ præ nimio gaudio, non valent, quia tunc est extra mentem cap. Vnusquisque 22. quæst. 4. facit gl. in §. serui. de liberti. in iustiti. Sed mundano more loquitur, quia vir prudens propter mala sibi obuenientia nō irascitur: nec etiam ex bonis fortunæ multum congratulatur, nisi in Deo, vt in cälico Virginis Mariæ dicitur. Et exal-tauit spiritus meus in Deo, &c.

Reseruationes, constitutiones, & regu-las infra scriptas fecit, quas etiam ex tunc suo tempore duraturas obseruari voluit, & quas nos Hippolytus sancti Laurentij in Damaso diaconus, Cardinalis sanctæ Ro-manæ ecclesiæ, Vice cancellarius, die louis quinta mensis Nouembbris anni prædicti in Cancellaria Apostolica publicari fecimus.

Fecit. Per se vel alium. Nam cum tot sit negotii implicitus, committit alicui vt hoc faciat: tamen ipse facere césetur. regula, qui per alium. de regu. iur. in 6. etiam proprie. dicit. l. certe. ff. de precar.

Extunc. Intelligit à publicatione scientes ligari statim: ignorantes non, nisi post duos menses. ca. 1. de concess. præb. glo. in c. cum singula. & ibi Domi. de præb. libr. 6. vide quæ dixi in verb. publica-tionem. in §. præfato. 1. de colla. in concorda.

Suo tempore. Quia suis successo ibus nullum potuit in hac parte præjudicium generari, pari post eum, immo eadem potestate functuris. tex. in ca. in-notuit, de elect. plura dixi in præfa. ad rubric. de coll. super hoc vide quæ ibi scripsi. & sic istæ regu-læ cancellariæ mortuo Papa expirant. vnde ordinarius poterit conferre beneficia reseruata, antea quam Papæ nouiter creatus alias regulas publi-cet, vt consului Domi. consil. 93. quia hoc Papa vult per hoc verbum, suo tempore.

Diaconus, Cardinalis. Nota quod Cardinalium alijsunt episcopi, & sunt sex. Alij sunt presbyteri, & sunt 27. singulis vrbis ecclesiis assignati. Alij diaconi vt hic, & sunt 19. & olim erat presbyter Cardinalis, vt licet videre in provinciali. in princip. & Barba. in cap. præsentia. col. 3. numer. 5. de proba-tionibus.

Vice cancellarius. Olim vocabatur cancellarius, & volebat se instar Luciferi, æquare Papæ. Quam obrem fuit capite minurus, vt licet videre per Car-dinalem. in Cle. 2. §. eo ipso. q. 4. de elect. hec tamē nō recipitur: sed eo ipso vocari cancellariū dicūt, quod sol⁹ Pôtifex in ecclesia vocetur cancellarius, nō potuit ali⁹ cancellarius esse: ne duo capita eſet. hec

hæc tradit Gomes. in q.t.in fi. huius procœmij post Philip. p' robum in ca. is cui.de sent. excom. in 6.

In primis reseruationes facit similes illis, quæ in constitutione Fel. Re. Benedicti Papæ X I I. quæ incipit, Ad regimen, &c. cōtinentur: & illas locū habere voluit, etiam si officiales in ead. cōstitutione expressi, Apostolicæ sedis officiales ante obitum eorum esse desierint, quoad beneficia quæ tēpore quo officiales erant, obtinuerant.

Imprimis. &c. Ibi, ad regimen, est extrauagans in communibus, rub. de præben. vbi reseruantur beneficia curialiū: intellige, vbi cunque decedant si fuerint legati Papæ, vel nūcij, seu rectores, vel thesaurarij: sc̄us ergo in aliis beneficiis curialiū, quia non sunt reseruata per d. extrauag. Ad regimen, nisi vacent in curia, vel in loco proximo per duas diætas, ita exprimitur in d. extrauag. Ad regimen. Et sic intellexit Domi. consil. 92. in causa col. 2.

Etiā si dicit officiales. In eadem constitutione, Ad regimen, exp̄ressi Apostolicæ sedis officiales si ante obitum eorū esse desierint, quo ad beneficia, quæ tempore quo officiales erat, obtinuerat. Nam ista beneficia debet venire ad officiales nouos, qui de præsenti Papa seruunt. Et quamvis officiales Papæ, si desinat esse officiales, & familiares non gaudet priuilegijs. l. 2. §. plane ff. de iudic. quia finita causa priuilegij, cessat priuilegium. l. bi. & l. seq. ff. ex quibus cauf. maio. scripsi in priuil. 166. inter scholast. priuilegia, tamen hic officia, seu beneficia illorum vult esse reseruata, quia semel affectum, semper durat, nisi liberetur. c. si Apostolicæ, de præbend. in 6. quod est verū in beneficiis obtentis tempore seruit. secus in aliis. Perus in c. statut. col. 2. de præben. in 6. vbi etiam dicit non procedere in beneficiis patronatis sub patrone laico.

Nota, quod decretū Papæ in reseruatione appossum, nedum titulū afficit, & annular: sed etiā possessionem. arg. c. si eo tempore de electio. in 6. c. vt nostrum. de appellat, & possesso cōtra reseruationem Papæ obtenta, caret omni effectu & iuris ad miniculō, sine quo in beneficialibus possesso non procedit. Rota decif. 16. si contra agentē, in nouis, concludi restitutionem esse negandam spoliato, cū nullam possessionem haberet. vide ibi fufius & in decif. 23. ibidem. & in §. 1. de firma. & irreuoca. concorda. stabilita. in concordat. quæ ibi scripsi.

Ac reseruauit beneficia, quæ per constitutionē piæ memoriae Ioannis Papæ XXII. quæ incipit, execrabilis. vacant, vel vacare contigerit.

Est secunda pars huius regulae, in qua reseruantur beneficia iam per extrauag. execrabilis, reseruata, de qua extrauagan. infra aliqua scribam. Et nota quod sicut iurā disponentia de beneficiis, trahuntur ad officia secularia, vt sentit Barto. in l. 2. §. data ff. de optio. leg. Lucas de peana in l. annonas.

C. de eroga. militar. anno. lib. 12. Io. Lupus exp̄essim in repeti. c. per vestras. in princ. num. 6. de donat. inter virum & vxorem. Ita & iura loquentia de officiis, trahuntur, si eadem ratio hoc dicet. Et nisi cōtrarium sit statutum ad beneficia, vt dicam infra de annatis, in regula.

REGULA II.

Item reseruauit generaliter omnes Ecclesiæ Patriarchales, Primatales, Archiepiscopales, Episcopales.

Prima reseruatio huius text. est quod ecclesiæ Patriarchales, Primatales, Archiepiscopales, & Episcopales sedi Apostolicæ reseruantur: hodie in hoc Franciæ Regno nominatio spectat in istis ad Regem. Et illarum prouisio pertinet ad Papam ad Regis nominationē: vt est in rub. de regia ad præla. nomina. facien. §. 1. vbi abundantius scripsi. Patriarchæ vero, cum non sint in regno Franciæ, nominatio ad regem non pertinet: sed ad Papam prouisio. & hi post Apostolicum primum tenent locum. c. clerros. 21. distinct. Et sunt quatuor instar euangelistarum. c. antiqua. de priuileg.

Nec non omnia monasteria virorum, valorem ducentorum Florenorum auri communi estimatione excedētia. Et voluit quod excessus huiusmodi in literis exprimatur.

Secundo reseruat omnia monasteria virorum valorem ducentorum aureorū excedentia. hæc est sublata in regno Franciæ per concordata generaliter loquétia. Et quatenus vult quod excessus exprimatur in literis, non reseruatur etiam in hoc regno, in quo habemus consuetudinem exprimendi, cuius fructus non excedunt summam viginti quatuor ducatorum auri de camera, secundum communem estimationem, quamvis multo plus valeat, & excedat mille libras. vt scribo plenius infra in regula de vero valore exprimendo.

Nota tamen, q̄ si Cardinalis impetraret vnum ex istis beneficiis, verum valorē etiam in Francia exprimere tenetur, & hoc propter cōstitutionem concilij Lateranen. editum anno 2. Leonis X. quia cauetur quod de cætero Cardinalibus non commendentur aut conferantur beneficia, quorū fructus ducentorum ducatorum auri de camera, secundum communem estimationem, valorem annum non constituant vel attingunt, vt pauperibus prouideantur. & quia minoribus minorū decent, & majoribus maiora, teste Cassado. in decif. 2. de præbend. & sic ordinarius nō posset hæc minorū beneficia Cardinali conferre.

Reseruauit dignitates, post pontificales maiores in cathedralibus etiam metropolitanis, & principales in collegiatis.

Tertia pars est. nā suæ dispositioni reseruat dignitates maiores, post Pontificales, in cathedralibus & metropolitanis, q̄e dignitates principales in collegiatis, quæ reseruatio etiam est sublata per concordata, cū omnes reseruationes ibi sint sublata;

sublatæ: vt ibi abundantius scripsi: excipiendo tamen aliquas, & sic hæ dignitates, cùm hic reserueretur, solent in literis expectatiis excipi de stilo: nō tamen in mandatis Franciæ, nisi dignitas electua, vt poteſt videri in forma manda, in cōcordia. Fræcīæ. Sed que dicitur dignitas major post pōtificalem? Respon. hoc cognoscitur ex fundationibus ecclesiasticis, & ex consuetudinibus earū, quia si decanus statim post ep̄m incedat, decanatus erit dignitas maior, si Archidiaconus hoc faciat, idē di- cendū erit. Rora, dec. 173. de theſauraria, in nouis.

Item principales dignitates sunt in collegiatis, ſicut p̄adixi. Is enim qui primū locum in collegiata habet, dicitur habere principale dignitatē, quaſi primam & p̄cipuā in ecclæſia. Ioā. Andr. & Peruinus in c. deliberatione. de offi. legat. in 6, ſicut in collegiis ſcholasticorū licet videtur. Et ſic patet, quod ſi non eſterniſſi vna, nō ceneretur reſeruata: tum quod majoritas, ſeu principalitas, non poteſt demonſtrari, vbi eſt vna tantum dignitas. Clemen. & ſi principalis, de reſcript. tum quia non p̄ſumit voluſſe priuare vna dignitate. argu. I. Illicitas. §. Illicita ministeria. ff. de offic. p̄ſidis. gl. in Clem. i. de p̄bend. ſcripsi in gloſ. pro expreſſis. in forma manda, & expreſſum consuluit Domi. conf. 36. Caſuſ talis. col. 2.

Item per dictam clauſulam non tollitur reſeruatio recti beneficij, & pro certa persona reſeruati, quia Papa non intendit illi p̄ſiudicare. arg. ca. cauſam, & ibi dicitur, de reſcript. & c. quanuis. eo. tit. li. 6. ſic expreſſum consuluit Domi. conf. 12. Vtrū ille. col. 2. vbi generales non obſtantias dicit nunquam alteri p̄ſiudicare: niſi ſpecialiter exprimat, per c. cū clim. de conſuetud.

Item beneficia in iure patronatus conſistentia, non debentur per expectatiis & reſeruationes generales, quia nō eſt veriſimile quod Papa voluerit derogare, niſi hoc expreſſerit. gl. & Doct. in ca. 2. de p̄bend. in 6. ſequitur Ioān. Staphileus in tract. de literis gratiæ. fol. 54. verſic. 3. an ſit locus, & c. poſt Lapum alleg. 96. Beneficia.

Ac dignitates conuentuales quorumcunque ordinum: ſed non militiarum, nec non ſuorum.

Quarta. dignitates conuentuales quorumcunque ordinum reſeruantur. Sed in concordatis tit. de regia. ad p̄ſalut. nomina. facienda. §. Monasteriis ſpectat nominatio ad Regem, ſi ſit prioratus conuentualis, vt ibidem dicitur: alioqui collatio, vel elecțio, ad illos, ad quos ex fundatione ſpectare debet in hoc Franciæ regno pertinebit, & conuentualis dicitur dignitas a conuentu, cui habens dignitatem p̄ſelt, & ex communī viſu loquendi ecclæſia religioſorum dicitur conuentualis, teſte Panor. in c. edoceri. & c. capitulum. de reſcript. & c. cū ecclæſia. de cauſa poſſeff.

Item militæ ſancti Ioānis Hierosolymitani vel aliae, quas commendarias vocamus, non reſeruantur hic: ſed ſunt in diſpoſitione magni prioris illius ordinis, per verbum in hac regula poſitum: ibi, ſed non militiarum. Et ſic beneficia, quia habent mi-

lites ſancti Ioānis Hierosolymitani non ſunt reſeruata hic, quia non poſſunt confeſſi, niſi militibus illius ordinis.

Item non comprehenduntur in his reſeruationibus generalibus beneficia manualia, quia Papa in telligit reſeruare perpetua. arg. c. precepta. 55. diſt. Calde. in tit. de p̄b. confil. 26. an in reſeruationibus, nec alia, de quibus ſcripsi Ioān. Staphileus in tract. de literis gratiæ. in 9. forma. fol. 26.

Et Cardinalium familiarium beneficia,

Quinto Papa reſeruat beneficia ſuorum familiarium, & beneficia familiarium Cardinalium, & eſt de receptis in regno Franciæ, vt ſupra ſcripsi in prima reſeruatione. Et quidē nō parum eruditū dicebāt legatum habere curiam, quod ultra Herculis columnas reieci, dum legatus vellet confeſſare, quibus vellet omnia beneficia, quæ vacabant iuxta eum, dicens habere curiam: quod nō eſt verum. nam ſolus Papa habet curiam quoad hoc vt nullus beneficia in curia confeſſare poſſit. iuxta c. 2, de p̄bend. in 6.

Intellige reſeruari beneficia hic expreſſa, toties quotiens vacabunt, quia per viā legis hic reſeruantur: ſecus ſi Papa ſuā collationi reſeruaret vñā dignitatē, quia tūc ſi ſemel prouidere intelligeretur extincta reſeruatio. argu. I. boues. §. hoc ferme ne. ff. de verb. ſign. c. nō poſſet. de p̄b. in 6. ſecus ſi commendaret, vt consuluit Roma. confil. 350. in caſu. col. 2.

Notandum autem eſt, q̄ due ſunt species reſeruationum, quædam ſunt generales beneficiorum, quādo Papa reſeruat omnia talia beneficia, vt hic, & in extrauagan. Execrabilis. titulo de p̄bendis, in extrauaganti Ioānis. 22.

Quædam verò ſunt ſpeciales: & iſtæ quædā ſunt ſpeciales quoad certum corpus beneficiorum: nō tamen pro certa persona, vt quando reſeruatur tale beneficium collationi Papæ, vt in ca. cum olim, de re iudica. ca. ſi eo tempore de elecțio. in 6. vide Domi. confil. 30. Bonifacius.

Aliæ ſunt ſpeciales ſuper certo corpoſe beneficij, & ſpecialiter pro certa persona: vt, reſeruamus collationi noſtræ ieneſtium ſancti Genesij monialium pro Ioanne Limano, &c. vt in c. dudum. de p̄bēn. in 6. & c. executor. de confeſſ. p̄bēn. illo libro. Vnde per clauſulam poſitam in impetratioibus, vel aliis literis Apostolicis, etiam ſi generaliſter vel ſpecialiter reſeruatum eſſet, non tollitur reſeruatio quādo vacat in curia, quia in illa requiriſtur ſpecialis & expreſſa mentio; ca. 2. de p̄bēn. in 6. interdum reſeruaptur beneficia, que quis obtinet in fauorem alicuius. Et tunc ſue iuſtè obtineat, ſue iniuſtè, niſi fuerit intruſus, vel violentus, reſeruata cenſentur, teſte Collecta. in c. ecclæſiam, col. 6. nu. 20. de ſortileg. quia in dubio fit interpretatione pro ſede Apostoliča. Clemen. i. vt lite pend.

REGVL A III.

Item reſeruauit generaliter omnes dignitates maiores poſt Pontificales in cathedralibus ac metropolitanis: ac principales

pales in collegiatis ecclesiis , valorem decem florenorum auri communi aestimatio-ne excedentes,nec non prioratus , præposituras , præpositatus, ac alias dignitates con-uentuales , & præceptorias generales ordi-num quoruncunque : sed non militiarum.

Hic repetit reseruationes supra factas:& addit-aliam reseruationem,videlicet dignitates princi-pales in collegiatis ecclesiis , valorem decem flo-renorum auri communi aestimatione excede-tes.

Acquæcunque beneficia,quæ sui, etiam dum Cardinalatus fungebatur honore, exi-stentes : & sanctæ Romanæ Ecclesiæ vi-uentium nunc , & qui erunt suo tempore, Cardinalium familiares , continuï com-mensales.

Et sic familiares Papæ dicuntur, qui cum Papa commorantur,& continuï commensales sunt. Et familiares Cardinaliū, qui cum Cardinalibus de-gunt,& continuï cōmensales eorum sunt. c. licet. vbi Archid. de priuul. c. fi. de verb. signif. & Cle. vlt. de celebra. misa. & requiritur ad minimum quod quatuor menses fuerint continuï commensales , ut habetur in regula 32. in fi. Nota, quod Papa & Car-dinales, instar Christi, non vocant seruientes suos seruos , sed familiares & amicos : nam Christus in Euangeliō ait, Iā non dicam vos seruos , quia ser-uus nescit quid faciat dominus eius ; vos autē dixi amicos , quia omnia quæcunque audiuī patre meo nota feci vobis. Paul. Castren. consil. 340. Pre-missis. col. 1. vol. 1.

Sunt tamen quida qui familiaritatis literas ha-bent:non tamē eis dantur priuilegia familiarium: nisi exerceant officia propter quæ illæ literæ con-ceduntur. & ita declarauit Innoc. V. in extraag. ad futuram rei memoriam, quæ notat Feli. in ca. Insi-nuante. col. 2. in gl. familiares. de offic. deleg. & se-quitur Cassado. in decif. i. de verb. significa. Etili foli capellani Papæ gaudent priuilegiis capella-norum, qui sunt in prosecutione officiorum & ne-gociorum a se Apostolica eis commissorum, te-ste Cardi. in consil. 126. Vacarunt. col. penult. nu. ii. Imō familiares Papæ per literas facti, instar familiarium descriptas in rotulo, non nocent veris fa-miliaribus Feli. in d. ca. Insinuante. nu. 5. & bonum esset quod isti familiares declararentur in vna re-gula cancellariae, vel alibi. quia infinitæ fraudes su-per hoc fünt. Et episcopus non dicitur familiaris Cardinalis de stilo curia Romana.

Effectus familiaritatis, quos scripti in §. i. rubric. des adournemens, in stilo Bituricen. adde hic.

Obtinent.

Sed dubitatur, si nunc obtineant vnum bene-ficium, quod postea dimiserunt, & optauerūt aliud, vtrum dimissum sit referuantum: an illud optatum. respond. quod optatum, & hoc per verba sequen-tia declaratur, quod firmat Cardin. consil. 126. Va-carunt. in fin. alias sequeretur, si dimissa essent re-

seruata, quod omnia beneficia, quæ obtinerent fa-miliares, essent reseruata idiotis, vt h̄c subiicit.

Et in posterum obtinebunt, eorum fa-miliaritate durante.

Et sic cessante familiaritate, cessat reseruatio. Et priuilegia data familiaribus cessant, cessante causa priuilegij. l. 2. §. plane. ff. de iudic. Et famili scholasticorum non gaudent priuilegiis scholasti-corum, quādō non sunt in servitio illorum , vt plen-è scripti in scholastic. priuileg. 166. Intellige de iu-re: sed per verba sequentia beneficia semel affecta, semper permanent, vt sequitur. vide infra in regula. 32. Et quando quis expressi se familiariter, qui talis non erat, an vitetur, & quando, impe-tra-tio, docet Cassad. in decif. 10. de præbend.

Ac in quibus, seu ad quæ ius eis competit, aut competierit, etiā si ab ipsa familiaritate, per obitum Cardinalium eorūdem, vel alias recesserint, ac Fe. Re. Pauli II. & Innocentij VII. Romano. Pontifi. prædecessorū suo-rum vestigiis inhærendo , declarauit digni-tates, quæ in cathedralibus, vel metropoli-tanis, post pontificales non maiores existūt. Et quæ ex Apostolicæ sedis indulgentia, vel ordinaria authoritate, aut consuetudine præscripta, vel alias quoquis modo in colle-giatis ecclesiis principalem præeruinētiam habere noscuntur, sub reseruatione prædi-cta comprehendendi debere.

REGULA IIII.

Item reseruauit generaliter omnia bene-ficia ecclesiastica quoruncunque collecto-rum & vnicorum in quacunque ciuitate, vel diœcesi, qui suo tempore eorū officia exer-cuerint sub coll. etorū fructuum & pro-uentrum cameræ Apostolica debitorū. Illa videlicet beneficia duntaxat, quæ duran-te eorum officio, obtinuerint, ac in quibus seu ad quæ ius tunc eis competierint.

Hæc reseruatio per prædicta non seruat in hoc regno Franciæ: imō corrigitur per prædicta concordata, & per pragmaticam sanctionem olim in concil. Basiliæ. editam.

Notandum est quod ista reseruationes sunt stric-tè interpretandæ: quia iuri alterius præiudicant. c. si eo tempore de elect. in 6. sic concludit Dom. confi. 92. in causa canonicularis. col. 3.

Tenendum est menti. quod loantes. 21. concep-sit Auenione, ac expresse inhibuit omnibus iudici-bus ordinariis & delegatis, ac inq. sutoribus hereti-ce prauitatis, ne cōtra sedis Apostolica officiales, vel nūcios, vel pſorū aliquę, quāuis occasione, vel causa, absque dictæ sedis licetia speciali, procede-re, aut in eos, vel eorū aliquem excommunicationis vel

Additiones Petri Rebuf.

vel suspensionis, seu quasuis alias sententias promulgare presumant quoquo modo. Voluit tamē ordinarios & inquisidores super his, quae negotiū tangunt fidei, vel rem publicam, vel priuatam, si quid per officiales iudebitē forsan attentatū existet, se plenus informare: idque postea Papæ significare, ut de opportuno remedio prouideat. Quod priuilegium postea Auenione confirmauit Papa Clemens Kalend. Iul. anno sui Pontificatus octauo, extenditque illud ad capellanos dictæ sedis & scriptores, ac familiares & officiales Papæ, ac dictæ sedis. Et ego vidi diploma concessonis. vide alia priuilegia in c. felicis. de pœnis. in 6. &c. licet de priuilegiis. ibid. c. fidei verb. signific. ibid.

REGULA V.

Item reseruauit omnia & singula beneficia ecclesiastica quorumcunque curialium, quos dum curia Romana de loco ad locum transfertur, eam sequendo decadere contigerit, & in quois loco quantumcunque etiam à dicta curia remoto.

REGULA VI.

Item reseruauit generaliter idem Dom. N. Papa dispositioni suæ omnia beneficia cubiculariorum & curiorm suorum.

Hæc reseruatio est approbata in corpore juris, per tex. in c. præsenti. de præbend. in 5. tamen non seruatur si non decadant in curia, vel in loco proximo per duas dietas, vt supra dixi, & idem in regula sexta dicas, quamvis durent in seruicio. vide Bonifac. in Clem. vna num. 37. de celebra. missa.

Imò etiam solet Rex iure regali concedere beneficia, quæ vacant iure regaliorum, etiā si familiaris Papæ illud habeat, & in curia Romana dece dat. Ita fuit dictu pro collatione facta à Rege contra promissum per Papam anno 1344. die 12. Maij.

REGULA VII.

Item reseruauit dispositioni suæ generaliter quoscunque canonicius & præbendas ac dignitates, personatus, & officia in principiis Apostolorum sancti Ioannis Lateranen. ac beatæ Mariæ maiore de vrbe ecclesiis: nec non ad collationem, prouisionem, & præsentationem, seu quamvis aliam dispositionem sanctæ Romanae ecclesiæ Cardinalium & Romana curia absentium ratione suorum Episcopatum, Cardinalatus, & ipsorum Cardinalium titulorum spectantia, quandiu absentia sua durauerit, canonicius & præbendas, dignitates, personatus, administrationes, vel officia, cæteraque beneficia ecclesiastica cum cura, vel sine cura vacantia, & antea vacatura tam in eadem vrbe, quam in ecclesiis, ciuitatibus, &

diocesibus, dictorum episcopatum confi- stentia, ac decreuit irritum, &c.

Reseruatio hæc recipitur in Fræcia quoad beneficia vrbi: secus si in Franciæ diocesibus existant, quia tunc hæc regula non habet locum per concordata.

REGULA VIII.

Item voluit idē Dom. noster Papa, quod concessa per Clementem prædecessorem suum, & de eius mandato expediantur in forma, rationi congruit, sub die coronationis suæ, vt moris est, & idem quo ad concessa per felicis recordationis Leonem Papam decimum, & Adrianum Papam sextū etiam prædecessores suos, ad sex menses duntaxat, ab ipso die coronationis incipiendos, obseruari voluit.

Vult ergo Papa, quod s' prædecessor concesserit gratiam per signaturam tantum expediendo, quod ipse expediet bullas, quæ sic expediti solent: Paulus, &c. Rationi cogruit, & conuenit honestati, vt ea quæ de Romani Pontificis gratia processerunt, licet eius superueniente obitu, literæ Apostolicæ super illis confessæ non fuerint, suū plenum consequantur effectu, &c. Et vult hic vt expediantur, non solum si concessæ fuerint ab immediato prædecessore, videlicet à Clemente: sed etiam à mediato, videlicet à Leone, vel Adriano, dummodo intra sex menses à die coronationis suæ veniat ad eum: vidi etiā super hoc disp̄sari post annum: & quandocumque Papa vult, hoc potest expedire, postquam est honestum, & æquum, sed ideo hic addit sex menses, quia per regulam cæcellariae, bullæ debet expediti intra sex menses. Et hoc rescriptum vidi etiam impetrari semper permutatione facta tempore prædecessoris, idem in Episcopatu: tamen addita erant ista verba, rationi congruit & conuenit honestati & æquitati, vt ea, quæ de Romani Pontificis prouidentia etiam benignitate præsertim in prouisione ecclesiæ cathedraliū processerint, licet eius superueniente obitu, literæ Apostolicæ confessæ non sint, super illis plenum sortiātur effectum. Dudū siquidem bonæ memo. &c. Et regulariter in omnibus gratiis, quæ fuerint concessæ per prædecessorem, solet Papa expedire per hanc clausulam, rationi cogruit, &c. & vidi interdum addita hæc verba, rationi cogruit, vt ea, quæ de Romani Pontificis gratia in prosequendo desideria iusta potentium processerunt, &c. Et sic per hæc verba Romanus Pontifex nollet expedire dispensationem ad quatuor, vel aliud quod iustum non habet desiderium; quia iustum desideriū potentium expedire vult, non iniustum. Et facit iustum est desiderium. Cod. de edendo. Et per hoc dicere quod si primū bulla fuit expedita tempore prædecessoris: tamē nō fuit plenè expedita, quod

quod adhuc poterit expediri, quia eadem ratio & aquitas versatur in uno, sicut in alio. quia quoties vitiosæ expeditæ sunt, pro non expeditis haberi debent. l. quoties ff. qui satisfare cogantur. secus si semel fuerint expeditæ, & cum omnibus clausulis necessariis.

Et per hoc infertur, cùm rationi & honestati sit congruum, quia ius iam erat illi quæsumum per concessionem. gl. in cl. dudū. in gl. verb. de sepult. Papa non debet hoc denegare, & si hoc faceret, contra rationem honestatemq; faceret, & sic pecaret. per l. vnam. C. ne fiscus rem, quem vendic. euinc. lib. io. vbi sunt ista verba, retractare fiscum quod semel vendidit, æquitatis honestatisq; ratio non patitur. Vbi dicit Lucas de Penna, quod lex, seu legis ratio, debet super æquitate & honestate fundari. c. erit autem lex. q. distin. honestas enim detrahit legum rigori, imo hic honestatis semper censetur exceptum. l. quod ex liberta. C. de operis liberto. vbi dicit pulchrè Bald. quod dominus non potest cogere libertam ut veniat ad saltandum in domo patroni, nec nobilis potest cogere rusticam subditam ad turpia, alias amittit ius superioritatis. plura cumulat. Decius in l. semper in contradicibus. ff. de reg. iur. vide quæ scripsi super his literis, & aliis in forma manda. in verb. gratiam.

REGULA IX.

Item declarauit omnium & singularum ecclesiastarum cathedralium, & monasteriorum prouisiones, quas præfati prædecessores sui ordinationi, & dispositioni eorum: necnon omnia & singula beneficia ecclesiastica, quæ dicti prædecessores etiam præfatæ dispositioni cum interpositione decreti referuaerant, quæ quidem ecclesiæ, & monasteria, necnon sit referuata beneficia, tempore obitus eorumdem prædecessorum vacabant: aut ecclesiæ, vel monasteria huiusmodi sic commoda, vel eis administratores deputati non fuissent, etiam tunc vacassent remansisse, & remanere per huiusmodi referuationem, & decretum affecta, nullusque de illis, præter Romanum Pontificem, ea vice se intromittere, vel disponere potuisse, siue posse quoquomodo decernens irritum & inane, si securus de illis attentatum forsan erat, tunc vel in posterum contigerit attentari.

Referuat suæ dispositioni beneficia, quæ vacabant, vel erant referuata tempore obitus sui prædecessoris, quas referuationes intelligimus in Francia, vt suprà dixi, & vt scribitur in cap. 2. & 3. si apostolica. de præb. in 6.

Nota tamen quod licet nullus, possit conferte illa beneficia, quæ semel Papa contulit inhabili, vt hic, quia sunt Papæ referuata. c. vt nostrum, de ap-

pel. Ioan. Andr. in c. quod sicut de elect. tamen in Francia haec referuatio est reprobata, & si beneficium vacet in curia, est referuatum Papa, vt nullus intra mensem possit conferre: post mensem sic. c. 2. de præb. in 6. Si tamen Papa contulerit alicui non curiali, ante acceptationem factam, vacat semper in curia, & alij in d. c. 2. Secus si semel acceptauerit, quia tunc non dicitur in curia vacare si acceptans extra eam sit, etiam si sit inhabilis. Ioan. de Selua in tract. de benefic. in 3. parte. q. 72. vide Pan. & Ioan. And. in c. inter dilectos, in fin. de excessib. præl. quia postquam ille acceptauit, amplius non vacant. ergo non dicuntur in curia vacare.

REGULA X.

Item prædictus dominus noster, omnes & singulas ab ipsis prædecessoribus suis, infra annum, ante diem obitus eorum, concessas gratiæ, vel iustitiæ literas, temporibus debitis earum executoribus non presentatas omnino reualidauit, & in statum pristinum, in quo videlicet ante fuerant, & eos pro quibus erant obtentæ, quoad hoc plenariè restituit, ac decreuit per executores prædictos, vel ab eis subdelegandos perinde ad ipsarum executionem procedi posse, & debere, ac si executio huiusmodi temporibus prædictis inchoata fuisset.

Quando executio gratiæ facta est, res non est integra. & sic non expirant literæ. l. mandatum. C. mand. si vult hic Papa, quod quando quis impetravit literas gratiæ vel iustitiæ à suo prædecessore, & nondum est elapsus annus, tunc vult ut illarum executio fieri possit ac si executio inchoata id temporis fuisset, & per hanc regulam patet, quod si per eundem Clementem concessum fuerit mandatum de prouidendo executoribus deputatis, & ante annum mortuus fuerit Papa Clemens, q. licet præsentatum non fuerit, tamen valebit: & eorum executores poterunt ad executionem procedere, recusante vel negligente collatore, per hanc regulam. vide quæ scripsi in gloss. concor. in §. 1. de mand. Apostol. in verb. sui pontificatus facit pro ista regula. c. si autem. & c. plerique de rescr. vbi rescripta iustitiæ non exequuta intra annum, non valent post annum.

REGULA XI.

Item reuocauit quascunque expectatiæ & collationes, mutationes, ac reualidationes, & extensiones, eas quomodolibet concernentes, etiam si qui per eas in canonico sub expectatione præbendæ, vel portionum creati aut recepti fuissent. Necnon alias

quā super quibus per cancellariam apostolicā literā in forma expediti consueuerunt. Referuationes etiam mentales, perinde ac si non emanassent, de quibusuis etiam patriarchalibus, metropolitanis, & aliis cathedralibus ecclesiis, ac monasteriis, & beneficiis vacatibus cum prouisionibus, & commendis aliaq; dispositionibus, seu de promouendo & commendando, aliaq; disponendo mandatis, & extensionibus inde securis. Necnon absque consensu coadiutorias, seu coadiutorum deputationes, etiam cum successione, per dictum Clementem & alios Romanos Pontifices suos predecessores, in favorem quorumcunque & quibuscūque, etiam sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinalibus: & sub quibusuis verborum formis, etiam motu proprio, & de Apostolicæ potestatis plenitudine seu consistorialiter concessas & factas, ac facultates nominandi, referandi, conferendi, commendandi, & alias disponendi, quæ ab eisdem predecessoribus emanarūt, illarumq; vigore factas nominationes, & referuationes. quoad ea in quibus nōdum verè, non autem per decreatum in illis appositum, sunt sortitæ effectū, nec alicui quascūque declaraciones aut preseruationes, vel extunc, prout ex die reuocationis huiusmodi restitutiua & reualidatiua clausulas, vel adiectiones, etiam si in eis decretum esset, illas ex tunc effectum sortitas esse, & ius in requisitum fore, aduersus reuocationem huiusmodi, in aliquo suffragari, & tenores & formas omnium premissorum pro expressis habere voluit.

Hic annular omnes gratias expectatiuas, etiā si qui per eas in canonicos sub expectatione praebēda recepti fuissent, probatur in c. pen. de præb. in 6. & c. pen. & vlt. de concess. præb. illo. lib. vide decem formas expectatiuarum per Io. Staphil. in suo tract. de literis gratiæ in præb. Et sic licet mandatum per mortem non extinguatur, vt probauit plenè in §. i. in glos. verb. sui pontificatus. de mand. Apost. in concord. tamen Papa potest reuocare, vt hic, & hoc probatur in c. si gratiæ de rescript. in 6. vbi gratia ad beneplacitum sedis Apostolicæ, non extinguitur per mortem; nisi fuerit reuocata per Papam: sic nec mandatum: tamen istam reuocationem tenetur quis probare: cùm ea, quæ facti sunt non presumantur. Dicunt tamen quidam hanc reuocationem non obesse Gallis habentibus mandata, cum fiat in præjudicium Concordatorum, quæ fuere edita in totius regni utilitatem: & ne res iudicaria Romæ exhauriatur, vt patet in

proœdictorum concordatorum. ergo, &c. Tamē non est præjudicium ut non prouideatur mandatarii, & ista regula fortè posset intelligi si post annum, regula proxima si ante annum obitus Papæ concessa fuerint literæ. Nota tamen quod Papa reuocat expectatiuas, quæ non sortitæ sunt effectum, id est, quando in vim illarum alicui non est prouisum, & plus p̄dest ista reuocatio, quā mors mandantis. Nam per mortem concedentis nō reuocantur expectatiuæ, quando præsentata erat bulla executori, & fulminatus processus, quia tūc non dicitur res amplius integra: sed fallit quando expressè reuocatur, vt hic text. in c. si is cui. & cap. pen. & fin. de præb. & c. vlt. de cōcess. præb. illo. lib. Et hanc fulminationem processus, nō potest executor facere, ante literarum executorialium receptionem: etiam si bullam gratiosam receperisset. text. in c. cum teneamur, ibi, mandatum nostrum in alicuius prouisione receperis. de præb. c. suscepimus. de rescript. in c. super eo. & c. vt debitus. de appell. dom. de Rota. dec. 439. circa tertium in nouis. Itē reualidationes vocat hic, literas de perinde valere, quæ validant gratiam, vt not. Cassador. dec. 33. super reg. cancel. & do. Gomes. q. 7. in reg. de non iudicand. iuxta formam supplicationis.

REGULA DVODECIMA.

De reuocatione vniōnum.

Item rationabilibus suadentibus causis ipse dominus noster omnes vniōnes, annexiones, incorporationes, suppressiones, extictiones, applicationes, & dismembrationes etiam perpetuas de quibusuis Cathedralibus, necnon aliis ecclesiis, monasteriis, dignitatibus, personatibus officiis, ac locis & beneficiis ecclesiasticis per ceſsum, vel de ceſsum, aut quamvis aliam dimissionem, seu amissionē qualiacūque fuerint inuicem, vel aliis ecclesiis, monasteriis, mensis, dignitatibus, personatibus, officiis, beneficiis, & piis, ac aliis locis, vniuersitatibus etiam studiorū generalium, & collegiis etiam in favorem sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinalium, seu ecclesiis, monasteriis, & beneficiis per eos obtentis, quomodolibet apostolica vel alia quavis auctoritate factas, quæ suum sortitæ non sunt effectum, ac quæcunque cōcessiones, & mandata super vniōnibus, annexionibus, & incorporationibus, ac aliis præmissis taliter faciendis, reuocauit, caſſauit, & irritauit, nulliusque decreuit existere firmatatis: nec alicui quascunque clausulas, vel adiectiones in quibusuis apostolicis, etiam quæ motu proprio, aut ex certa scientia, etiam

etiam consistorialiter processerant, & emanauerant literis: etiam si in eis decretum esset, illas ex tunc effectum sortitas esse, aut ius quæsitum fore, quomodolibet contentas, aduersus reuocationem, cassationem, & irriuationem huiusmodi, voluit aliquatenus suffragari.

Hic reuocat vñiones, quæ nō sunt sortite effectum. Intellige quando auctoritate Papæ erat facienda, quia Papa mandauerat iudicium partibus, quod si de narratis cōstaret, q̄ vñiret: si id téporis Papa moriatur, reuocat hic Papa illas vñiones faciendas, & factas quæ non sunt effectum sortitas: secus de faciendis, vel factis auctoritate ordinaria. Et quia de vñione loquimur hic, pauca de ea subiungam, à definitione incipiendo.

Aliud est rescriptum vñionis, & est id in quo Papa vñum beneficium alteri annexit & adiungit. Vnde sic definirem vñionem, Vnio, est duorum vel plurium beneficiorum ab epo vel alio superiori legitime facta annexio. Primo dico, q̄ est duorum annexio, probatur in cap. 1. ibi, vt idem esset episcopus vtriusque, ne sede vacante, &c.

Item dico, vel pluriū, quia interdum plura annexuntur vni, vt in c. expoliisti. de præb.

Postea dicitur beneficiorum: quia est terminus generalis vt comprehendat dignitates, personatus, officia tam maiora quam minora: & sic omnia beneficia, vt in c. postulasti. de rescr. & c. i. de reg. iqr. in 6. siue sint parochiales ecclesia, siue præbenda. c. extirpanda. §. qui verò de præb. siue sit regulare, siue seculare. c. 2. de relig. dom. & cle. ne in agro. §. ad hoc. de statu monach.

Etiam vñiri possunt duo episcopatus in vnum. cap. decimas. & seq. 16. q. i. vnde iura loquentia de vñione non distinguit de qualitate: sed simpliciter dicunt vnam ecclesiā vñiri alteri posse. c. sicut de excessib. præl. cl. fi. de reb. eccl. non alien. & episcopatus Dien. & Valen. vñiti sūpt in Delphinatu: & vnu est in illis duobus episcopatibus præf.

Præterea in definitione dicitur, ab epo, quia sicut vñire episcopatus, atque potestati subiicere aliena, ad summum pontificem pertinere dignoscitur: ita episcopi est ecclesiarum suæ diœcesis vñio, & subiectio earudem. c. sicut vñire. de excel. sib. prælat. c. quod translationem. de offic. lega.

Ad hæc in definitione dicitur, vel alio superiore, ad declarandum à quo possit fieri vñio. nam vt prædicti, Papa potest vñire tam episcopatus, quam alia beneficia, & sic omnia beneficia tam maiora, quam minora. c. decimas. c. & temporis qualitas, & seq. 16. q. i. quia habet ipse plenariā potestatem in beneficialibus. c. 2. de præb. in 6. & cl. 1. vt lit. pend.

Item legatus de latere vñire potest: quia omnia potest quæ ep̄s in sua diœcesi. Spec. in tit. de leg. §. nunc ostendendum. vers. 89. ibi legatus igitur, & quia est maior epo in prouincia sibi decret. c. 1. de offic. leg. in 6. Do. de Rota. decif. 58. legatus. & dec. 18. secundum maiorem. in not. & decif. 459. nota. secundū maiorem. in antiq. Guido Pape in cōs. 134.

Circa processum. in 2. quæstio.

Fallit in episcopatibus, quos non potest vñire legatus. c. quod ad translationem. de offic. leg.

Fallit etiam in præiudicium ep̄i, videlicet in totū eximendo à iurisdictione & subiectione ep̄i: sed licet collationem conferat, vniendo: tamen vñio valebit, dummodo non conferat subiectiōnem, obedientiam, correctionem, vel alias à iurisdictione episcopi non eximat. c. fin. de confir. vñil. vbi Deci dicit hanc esse magis communē opinionem, & secundum istam collegium Papiense consuluisse, sic tenent Do. de Rota. dec. 459. nota. secundum maiorem, in antiq.

Item fallit, quando ecclesia esset sub iure patrōnatus laici. gl. & doct. in c. nobis. & c. cum dilectus. de iure patronatus.

Postremo non procedit, quando vellet ecclesia in qua est collegium clericorum secularium, conveniūn religiosum facere, quia non potest alterare statutum ecclesia. c. pen. de eccl. adific. Feder. de Senis. cons. 195. in Christi, & c. faclum ita se. & c. plenè Petrus Perus. in tract. de vñio. eccl. c. 4.

Quamvis istam quæstionem dubiam & indecisam relinquat, Ioan. Bapt. Caccialup. in tract. de vñio. art. 3. vbi solū recitat Doctorum opiniones, & postea dicit istam quæstionem satis dubiā, sed per predictas limitationes quæstio videtur factis clara, & non dubia, & ad fundamenta in contrarium per Doctores adducta. Respondet Ioan. Brunel. in tract. de dignitate. lega. concl. 13.

Archiepiscopus etiam in diœcesi potest vñire, cùm in ea tantam potestatem habeat, sicut ep̄s. teste Specul. in d. tit. de lega. §. nunc ostendendum, ver. legatus igitur, quem refert & sequitur. Ioan. Caccialup. in suo tract. de vñio. art. 3. q. 4.

Sed beneficia pertinentia ad collationem sui suffraganei vñire non potest. text. in c. sicut vñire, in fi. de excessib. præl.

Item in definitione dicitur, ab epo, quia ab inferiore ab episcopo vñio fieri non potest, vnde priores, vel abbates non possunt vñire. gl. in d. cle. fi. tex. iuncta. gl. in verb. ordinarios. cl. ne in agro. §. ad hæc. de statu monacho. vbi dicit. gl. non procedere, quādo præscriperunt inferiora vñire beneficia, non episcopatus: sed requiritur titulus: vel tantum tempus, cuius memoria non fit in contrarium, probat Petrus Perus. in d. tract. vñio. eccl. c. quarto. ver. sed circa hoc. Roman. consil. 275. quo ad primum. Alex. consil. 70. in causa. col. 1. vol. 3. & consil. 101. circa. col. 1. vol. 6.

Sed vna ecclesia potest præscribere alterā tanquam vnitā, etiam per illud tempus, quia tūc non præscribitur ecclesia vñita: nisi quo ad proprietatem: & nō quo ad titulum: quod potest fieri. c. audit. de præscr. & c. cura. de iure patro. Perus. in d. tract. vñio. c. 4. & Caccialup. in eodem. tract. art. 2. in fi. Oldra. consil. 296. Fel. in c. causam. colum. 2. de de præscr. Rota. dec. 205. Nota quād vbi. in antiq. & tunc sufficit probare tempus, etiam sine causa vñionis. Rota. dec. 375. Nota quād vbi. in antiq. q. a ex diuturnitate temporis omnia præsumuntur esse solemniter acta. l. quæcunque ff. de publicia.

Additiones Petri Rebuf.

Poterit tamē capitulū sede vacāte auctoritatē vnioni p̄stare, dumodo per eā nihil iuri detrahatur episcopali: alias securus, q̄a ea, quā sunt iurisditionis, ad c. capitulū sede vacāte trāseūt. c. vno. de major. & obed. Io. Frāc. de Paninis in tract. de offi. & potesta. capitulū, sede vacāte, in 2. par. q. 3. col. pe.

Idem in vicario epi, si hoc commisum fuerit ab epo, teste Peru. in p̄dicto. tract. c. 4. in fi. & qui vnionem facere possunt, eam ex causis quibus fieri potest dissoluere possunt, per regulā. l. is potest. ff. de. acq. h̄are. & l. 3. de re iud. c. 1. de reg. iur. & l. nihil tam naturale. ff. illo. titul. hoc exp̄sē docet Caccialup. in suo tract. vno. art. 9. & Petrus. de tract. de reuocatione visionis, vbi plenē scribit, vide eū si non graueris, & Deciū. conf. 233. viso. col. 3. & 275. viso. Notandum est, q̄ vno sine causa fieri nō debet: & ex causa falsa facta, seruata forma iuris, valet: sed venit regocanda. Rota. deci. 59. vno. in nouis, & deci. 168. & seq. & sūl. in antiqu. Quod est yērum qn̄ facta esset ab ordinario: securus per rescriptum Papæ, quia tunc subreptio ipso iure vitiaret, rescriptum, & vniōne teste Nicol. Milio. in verb. vno. i. & Feli. in c. postulaſti. col. 7. vers. potest etiā inferri, de rescr. & sic deciſum fuit in Rota, vt refert Cassad. in dec. Super reg. cancel. rub. de vno. nib. deciſ. i. Et duæ sunt, ad quas aliae reducuntur, causæ videlicet euidentia necessitas, & utilitas. c. exposuisti. de p̄eb. Guido Papæ. cōf. 134. circa. q. i. Et facta sine causa, nō valet, q̄a est contra ius, volens q̄ quilibet ecclesia suū rectorē habere debeat. c. cum non ignores. de p̄eb. Oldr. conf. 260. q̄ vno. Card. conf. 96. Papa vniuit. Ripa. libr. 2. Resp. in c. i. & si vniōnis. Dec. conf. 233. viso. Necessitas est, vt si duæ ecclesiæ sunt pauperes, quæ ad victum duorum non sufficiunt. c. vno. io. q. 3. c. postquam. 16. q. i. cle. ne in agro. §. adhac. de statu monach. Et quādo dicatur pauper, declarat. gl. in c. clericus. 21. q. i. Idem si sit destrūta per hostes, vel desolata. c. 2. de relig. domib. vel propter populidecrementum. c. ad audienciam, & c. fln. de ecclesiis adificand. & quando ecclesiæ sunt vicinæ, & populus mortuus est, & nunc sunt pauci. c. & temporis. 16. q. i. Vtilitas est quando propter tenuitatem fructuum non inueniuntur idonei ad deseruendū illi beneficio, vel ecclesiæ cathedrali. Pan. & alij in d. c. exposuisti. & c. i. ibi, ne plus fauissē personæ quām ecclesiæ videremur, & c. ne sede vacante. Ergo cum causa tenetur ep̄s hanc vniōnem facere: & si recusaret, posset adiſ superior. c. nullus. de iure patr. Petrus de Perus. exp̄sē ita tradit in d. tract. c. 3. & 10. & Caccialup. art. 5. Et quamuis sit causa: tamen non potest fieri vno ab epo, sine consensu capituli ecclesiæ cathedralis, quia vno alienatio est in qua consensus interuenire debet. text. in cl. vlt. de reb. eccl. non alien. & cl. ne in agro. §. ad h̄ac. de statu monach. Bald. conf. i. vol. i. Domi. conf. 87. Apparet. in t. q. & in 2. q. dicit an interuenisse presumatur & cui incumbat onus probandi. vide Alexand. conf. 219. p̄oderatis. col. i. & seq. in 6. vol. & poterūt consentire etiam si aliquod commodum sentiret. Rota. dec. 859. Præposituræ in antiqu. & deciſ. 4. de rerum permūt. Old. cōf. 182. licet. Et si nollet con-

sentire, causa existente, posset compelli: immo ipsissimis à Papa fieri posset, per c. cum dilectus, & ibi not. de his, quā vi metuſe caus. fiunt. Inno. in c. in Lateranen. de p̄eben. Alias, si causa non subfesset, vnius contradictio vitiarebat, teste Caccialup. in d. tract. vno. art. 6. in prin. & ista causa est probanda. Oldr. conf. 261. in vniōne. & conf. seq. Erquomodo sit probanda, conf. 296. de iure. & Alex. conf. 70. in causa, col. i. vol. 3. & conf. ior. circa. in 6. vol. Deciſ. conf. 233. viso tenore. col. 2. Imo requiritur consensus patr. c. suggestum. de iure patro. Card. conf. 96. Papa. in 2. q. & in dec. Rota. in secunda causa in ultimis Thomæ Fastoli. & in octaua causa. 2. dubio. ibid. Soc. conf. i. nu. 6. in 3. vol. Dec. conf. 148. Reuerēde. col. i. & illorum quorum interest, & quod diligens vocatis fiat. d. cl. ne in agro. §. adhac. & tradunt Decius. in d. ca. sicut vñire, & Petr. de Perus. in d. suo tract. c. 5. quod est verum, si non fiat à Papa: q̄a ille hoc potest facere, etiam in iusto epo. c. 2. de relig. do. Ripa. libr. 2. resp. c. 18. nihil proponitur. Non requiritur tamen consensus rectoris: sed ei ad suā vitam non præiudicatur. clem. vlt. de reb. eccl. non alien. nec est eidem insuanda dicta vno, postquam non præiudicat nisi vt ignorantiam nō possit prætendere ad hoc vt permuttere, vel alias resigñare istud beneficium non possit. cap. ad hoc. de postula. p̄al. Joan. Gallus in q. per arresta. q. 134. & seq. Rota. dec. 160. Nota quod beneficiū, in antiqu. & deciſ. i. rub. de rerum permūt. Oldr. conf. 257. factum. Et per vniōnem factam per Papam, vel legatum non præiudicatur epo in iuribus suis, videlicet in visitatione, subiectione & aliis iuribus. cap. cum dilectus. vbi gl. quod merus causa. gl. in cl. fin. de reb. eccl. securus in collatione, & aliis iuribus, quę salua esse non possunt, valida existente vniōne, quia illis censetur derogatum, propter repugnatiā. Caccialup. in tract. vno. art. 8. q. 16. Secus ergo si fieret vno ab episcopo: quia tunc videretur iurantum sua remittere. cap. pastoralis. de dona. Card. in d. cl. vlt. Perus. in d. tract. de vno. cap. i. vbi dicit, quod ep̄s, in cuius diecesi est ecclesia vñita, adhuc iurisdictionem in illa habebit & iura episcopalia, de quibus in c. conquerente de offi. ord. vnde solet Papa in rescripto vniōnis scribere post narrationem factam. Nos igitur super hoc prouidere volentes, huiusmodi supplicationibus inclinat, dicta parochiale ecclesiam, cum omnibus iuribus & pertinentiis suis eidē monasterio auctoritate apostolica in perpetuum incorporauimus, annexuimus, & vniūmus: ita q̄ cedente, vel dece- den. rectore dictæ ecclesiæ, qui nunc est, vel alias ecclesiam ipsam quomodolibet dimittente, liceat abbatissæ, pro tempore existenti, & dilectis in Christo filiabus, conuentui dicti monasterij, per se vel alium, seu alios corporalē possessionē patrochialis ecclesiæ, iuriumq̄ & pertinetiarum prædictorum auctoritate propria apprehendere, & tenere fructusq̄, redditus, & prouentus ad iura vniuersa eiusdem ecclesiæ in monasterij & ecclesiæ prædictorum utilitatem conuertere: reservata tamen de fructib⁹, redditibus, prouetibus, iuribus & obuentiōibus huiusmodi pro perpetuo vicario in ea instituendo

REGULA XIII.

instituendo congrua portione, ex qua idem vicarius commode sustentari valeat, iura episcopalia. soluere, & alia sibi incumbentia onera supportare, dispositioni apostolicæ reseruamus districtius inhibentes fratri nostro episcopo N. ac illi, vel illic, ad quem, vel quos collatio prouisio, praesentatio, seu alia quævis dispositio pertinet communiter vel diuisim: ne de huiusmodi parochiali ecclesia disponere quoquonodo præsumens ac decernentes ex nunc irrituni & inane, si secus super his à quoquā quavis auctoritate sciēter, vel ignanter contigerit attentari, non obstant. &c. Hic concedit Papa, q̄ auctoritate propria possint possessionem recipere, quod non possent facere, nisi concederetur, per tex. in cap. pastoralis. de priuile. Ripa.lib.2.Resp.c.18.nihil.

Vltimo cognoscitur an vniō sit perpetua, quādo hoc dicitur in vniōne, solet enim Papa dicere in prin. literarum, Paulus, &c. ad perpetuam rei memoriam, vel in perpetuum vnuimus: & hoc etiam solent alij dicere quando volunt esse perpetuam. d. S. qui verò. c. extirpanda, de præb. vel quando ad beneplacitum sedis fit. c. si gratiōe. de rescr. lib.6.

Aut quando fuit facta contemplatione ecclesiæ, c. i. ne sede vacante, secus si fiat contemplatione personæ, quia tunc mortua persona, cuius contemplatione fuit facta, extinguetur. c. quoniā abbas. de offi. deleg. Et hodie in hoc regno Franciæ non potest fieri vniō in fauorem personæ, quia sapit reseruationem quæ est in Francia prohibita, ne per indirectum fiat, quod directè fieri non potest: hoc expressè docet. gloss. in §. fin. de reserua. in pragm. alias quotidie fieret fraus isti prohibitioñi reseruationum: & fierent per indirectum, quod non est permittendum. Et quamvis Papa possit dispendare, vt quis duo habeat beneficia. c. de multa, de præben. tamen non potest vniire, vt dicit ibi, gloss. p. hoc fuisse prolatum Aretum pro cura. sancti Ioannis in Grauia. in dubio facta censetur contemplatione ecclesiæ, non personæ. d. c. i. Perus. in d. tract. c. vlt. Et quot modis fiat vniō scribit, gloss. & Dec. in c. & temporis. 16. q. i. & in cap. i. ne sede vacante, & Perus. in d. tract. c. i. Et an dissoluta vniōne per obitum, remaneat reseruatione scribit Cassidor. decis. 2. facta erat super regulis cancel. rub. de vniō. quod non, vide plenē ibi, & si adesset, eam Galli non seruarent. Item subreptio vitiat vniōnem ipso iure. Calder. cons. vlt. de reb. eccles. non aliepa. sequitur, Ripa.lib.2.responso. de rescr. c. 10. & si vniōnis, & statuit Alex. Papa, vt non fieret vniō ad indignius, videlicet vt parochialis vniatur capellæ: sed capellania parochiali vñiri potest. Insuper omnes vniōnes, quæ non fuerunt fortitæ effectum, reuocantur, in regu. cancel. ii. & hodie in concilio Tridentino, siue fuerint fortitæ, siue non, si à quadraginta annis factæ fuerint: quod statutum si serueretur, videbimus multos seculares apostatas, nunc nudos & destitutos beneficiis.

Præterea, quæ in vniōibus requirant, exprimitur in reg. cancel. Inno. 21. quam inferius describam.

Itē reuocauit quæcunque facultates cōcessas quibusvis patriarchis, Archiepiscopis, episcopis, ac aliis prælatis & personis: necnō apostolicę sedis nunciis, ac fructuum, & prouuentum camerae apostolicæ debitorum collectoribus de dispensando cū quibusvis personis, super matrimonio contracto, vel contrahendo in gradu prohibito, ac super natum & ætatis defectibus, & de incompatibilibus beneficiis ecclesiasticis in simul retinēdis: necnon de notariis publicis creandis: ac de disponendo quomodolibet de quibusvis beneficiis ecclesiasticis, & aliās à præmissis officiis ipsorum nunciorum & collectorum directè non concernentes. Necnon facultates & indulta quibusvis Cardinalibus, aut aliis personis, de quibusvis beneficiis ecclesiasticis certarum ciuitatum, & diocesum, in quibus ipsi non erant, nec vñquam fuerant veri ordinarij collatores: sed de ipsorum ordinarij consensu, aut etiam sine eorum consensu, seu sede episcopali, vel etiam Archiepiscopalivacante, disponendi, aut vicarios perpetuos, seu temporales, qui etiam eisdem Cardinalibus, aut personis huiusmodi beneficia conferrent, vel commendarent, deputandi aut ipsi vicarij per quoscunque Romanos pontifices prædecessores suos deputati fuissent, etiam perinde ac si veri, & nō facti inibi ordinarij collatores essent: ac etiā cum decreto, quod dispositiones de eisdem beneficiis absque eorundem Cardinalium vel personarum consensu, etiam per sedem apostolicam pro tempore factæ, nullius essent roboris, quomodolibet concessa, etiam si in literis desuper confessis sint clausulæ restitutoriæ, reintegratoriæ, & derogatoriæ derrogatoriæ, & alia efficaciores, quas pro expressis haberi voluit quod omnia, in quibus facultates ipsæ non sunt sortitæ, sed legati de latere competens, sit concessa potestas, decernens irritum, &c.

Ista regula tollit dubium scriptum per Doc̄o. an per mortem Pape expirant facultates per eum concessæ, & hic tollit expressè ad remouendum. illud dubium quod deciditur in c. fin. de cōcessio. præb. in 6.

Patriarchis. Quis dicatur patriarcha declarat. text. in c. cler. 21. dist. scripsi quam potestate habeat supra episcopos, in §. si quis verò. de collat. in concord.

Archiepiscopis, Episcopis ac alijs prælatis, & personis.

Ista vocabula declarari in d. §. si quis verò de coll. in concor. post tex. & propos. in d. c. cleris. 21. dist.

Necnon apostolicis iudicis nunc sacra fuitum ac prouenium casare Apóstolica debitorum collectoribus. Hos duos expressim nominat quia his solet dare amplas facultates, maxime collectoribus: & quas potestea declarat.

De dispensando cum quibus suis personis super matrimonio contrahendo, vel contrahendo in gradu prohibito. Quædam est prohibitio à lege diuina de contrahendo matrimonium, & in illis personis prohibitis Papa sine magna causa non dispensem, vt Leuit. 18. & Deut. 27. & cum rege Anglia fuit dispensatum vt vxorem fratris sui defuncti ducere posset, vt scribit Egid. de Bella Mera. cons. 28. licet eam, si ne iudicio ecclesiæ postea reliquerit, sed transcat cūceteris erroribus suis, vide pro hac dispensatione Anch. in cons. 373. & Anto. Rozellū in tract. de potesta. Papæ. fol. 33. col. 3. & Tostatum super. c. 18. prin. reg. q. 155. & Doct. in c. literas. de festis. spol.

Altera verò est prohibitio à lege canonica, & in illis gradibꝫ sicut Papa prohibuit, ita potest dispēfare & dare potestatem dispensandi, vt hic probatur in c. quod dilectio. de consang. & affinita.

Ac super natalium, & ætatis defectibus. Itas duas facultates infra abundantius habes descriptas, videlicet de dispensando super defectu natalium, ut pote cum bastardis, ut possint promoaci, & beneficia obtinere. c. 1. de filiis presbytero. in 6. & super defectu ætatis, non obstante ætatis defectu, quod beneficium curatum obtinere & retinere possit cōtra. c. cum in cunctis. §. inferioria. de elect. & c. super inordinata. de præb. scripti. infra in reg. 53. & seq.

Et de incompatibilibus beneficiis ecclesiasticis inservi retenendis. Quæ sint beneficia incompatibilia declarat. gl. & Doct. in c. gratia de refert. in 6. & infra abundantius scribo in regul. 54.

Necnon de notariis publicis creandis. Papa solet creare comites, quos Palati. os vocat, quibus solet dare potestatem creandi notarios, intellige apostolicos, de quibus alibi abundè scripsi.

Ac de disponendo quomodo libet de quibus suis beneficiis ecclesiasticis. Ut in c. 18. cui. de præb. in 6.

Et alias à præmis officiis ipsorum nunciorum & collectorum directe non concernentes. Est limitatio à prædictis, quod Papa non revocat facultates tangentes officia collectorum & iudiciorum: sed facultates non tangentes officia illorum.

Necnon facultates & indulta. Revocat indulta cōcessa Cardinalibus, ut nullus possit beneficia ad suam dispositionem pertinentia conferre: quando ipsi in illis non erant veri ordinarij collatores, nec vñquam fuerant, vnde non revocat in his, quæ jure ordinario conferunt, tanquam episcopi, Abbates: seu alia tanquam veri collatores, quod est notandum.

Aut vicarios perpetuos seu temporales, qui etiam a fidem Cardinalibus aut personis huiusmodi beneficia conferrent, vel commendarent. Vide Boctr. q. 347. & Paris. consil. 80. in 4. vol.

Ecce hīc quod quamvis ep̄s & aliis collator

possit creare vicarium, vel vicarios ad consilidum, beneficia. c. fi. de offi. vicar. in 6. tamē iste vicarius, vel vicarij non poterunt conferre ep̄o, qui illud creauit, quia ibi ipsi per se non potest cōferre, nec potestatem conferendi dare. c. fi. de institut. ob id solet aliqui ambitiosi ep̄i, vel Abbates, omnia beneficia deglutire, cupientes à Rom. Pontifice hoc impetrare, vt vicarios habeāt, qui illis, qui crearūt eos possint conferre, vt hic, & tunc hoc poterunt vicarij auctoritate Apostolica, & nō ordinaria: né vñus cōferat sibi ipsi, cōtra dictū. c. fi. de institut. & c. per vestras, de iure patr. vidi tñ istos vicariae tanq̄ reipublicæ pestilentes reprobari p̄ senatum Parisi.

Notandum est, quod ep̄s solet creare officialē, vt iustitiam nomine ep̄i exercere possit, & tunc potest in criminalibus cognoscere nisi specialiter eidem commissum sit. c. 2. de offi. vica. in 6. Nec potest cognoscere de causa commissa ep̄o, quamvis ep̄s commiserit eidem causas præsentes & futuras, quia ep̄s non habebat iurisdictionem id temporis quo committebat. Ideo delegare non poterat. arg. c. 1. de offi. vicar. in 6. Rota. dec. 157. Nota q̄ vbi ep̄s. in antiq. etiam si dicaret, auctoritate ordinaria, vel delegata mihi competentes, vel competituras. arg. l. non potes videri ff. de iudi. quia iurisdictio nondum competens committi non potest. arg. c. Romana. de offi. ord. in 6. sic concludit. Do. de Rota. dec. 3. incipit Ep̄s. rub. de offi. vicar. Sed bene poterit officialis, siue vicarius ex officio vel ad instantiam requirentis, cogere patronum ecclesiasticum ad assignandum congruam portionem, vicario. Fuit decisum Tholosa, vt refert Aufre. in decisi. Tholosa. q. 148. & q. seq. plus dicens in Francia judices regios hoc usurpare, & in quibus constitutæ administratio in temporalibus, & in spirituibus, pulchre scribit. Bald. consil. 477. præmittendum. col. 1. in 4. vol.

Itē vicarium, q̄ vires suæ gerat eo absente, vel præsente, circat ep̄s, vt per totum titulum de offici. vica. Et quamvis olim, q̄a prelatus se absentabat ab ecclesia, teneretur constituere procuratorem. c. fi. de voto. tamen hodie tenetur constituere officialem & vicarium, hoc probatur per d. c. fi. in arg. & per §. teneantur de colla. in concor. vbi scripsi.

Et si vicarius, sine speciali cōcessione, beneficia cōferre nō poterit. c. fi. de offi. vicar. in 6. q̄a in generali cōcessione nō veniūt ea, quæ non esset verisimiliter q̄s cōcessurus, vt ibidē dicitur, & q̄ alex magis cōfisit de prælato, cuius oves sunt propria, quam de vicario, qui dicitur mercenarius, cuius oves non sunt propria. Ioh. 10. Claud. de Seycello. in speculo feud. qui feud. dare possunt. §. 2. principaliter. col. 9. Et quia conferre, donare est, c. regalatum. in gl. de præb. & in generali mandato non venit, vt quis donare possit. l. filius fam. ff. de dona.

Donare enim est perdere. d. l. filius fa. ff. de dona, & in dubio quis non videtur velle iactare suum, l. cūm de indebito. ff. de probatio.

Non valebit tamen si committat vicario in specie collationem certi beneficij: securus si in genere omnium beneficiorum, ne detur via ad vacatura, contra. c. 2. & 3. de concessi. præb. in 6. & pro hoc est

est tex. in c. consitutus. de concess. præben.

Item hoc est decisum in legato in cap. deliberatione. §. prohibemus de offi. lega. in 6. vbi legatus non potest committere alicui facultatem recipiendi resignationem talis beneficij. Et eadē ratio videtur in episcopo. ergo idem ius. illud. ff. ad legē Aquil. Sed Do. de Rota decif. 397. Si episcopus, in no. concludunt episcopū posse committere vicario generali potestate in recipiendi resignationē certi beneficij, & conferendi recta personæ, quia tunc cessat ratio captandæ mortis. de Rota decif. §. rub. de concessio. præbenda, & hoc quando simul & semel darentur ambe potestates: secus si separatim. & ad quæst. de rerū permuat. & idem repetitū idem Do. de Rota decif. 388. Nota quod episcopus, in antiquo. quod episcopus suo vicario generali dare potest potestate conferendi beneficia vacatura, & recipiendi resignationem: non tamē potest committere singulari personæ, & de singulari beneficio. dicto. §. prohibemus, & ita fuit obtentum.

Item vicarius episcopi habens potestatem recipiendi resignationem beneficiorum causa permutationis, nō potest beneficia sic resignata conferre, cùm speciale mandatum requiratur in collatione. d. c. fi. de offi. vicar. in 6. Ideo deberet in vicariatu inseriri, dedit facultatē recipiendi resignationes, & beneficia resignata conferendi, c. dud. i. de præb. in 6. Rota dec. 43. Nota quod vicarius. in antiquo. vbi dicit istam opinionem teneri communiter in Rota. sequitur de Selua, in tract. de benefi. in 2. part. q. 14. Et si data esset facultas recipiendi resignationes, eas recipere posset, sed non conferre, teste Cald. in consil. 3. an renunciatio. rubr. de renuncia. Indò si aliquis possit conferre beneficium situm in diœcesi alterius episcopi ex priuilegio, vel consuetudine: ramen non poterit resignationem illius recipere per gl. & ibi Card. in Clem. vna. q. 7. de rerum permuta. Ideo debebit fieri in manibus eius, cuius in diœcensi beneficium est situm, vt expresse tradunt Do. de Rota, decif. 398. Si aliquis episcopus, in not. facit decif. 218. Nota quod cui. in antiquo. facit gloss. in verb. locorum. Clem. vnic. de supplend. negli. præla.

Itē episcopus potest vicario generali dare potestatem conferendi beneficia: certæ verò alteri personæ, quam non constituit vicarium, non potest, ne fiat fraus concilio Later. & ne detur via ad vacaturam. c. 2. & c. constitutus. de concessio. præb. sic consuluit Oldrad. cōsl. 77. quod episcopus. per dict. c. fi. per tex. sing. in c. statutum, de præbend. in 6. Quod est verum in vacaturis: secus in vacante beneficio, cuius collationem committere certa personæ, sine generali potestate & vicariatu, potest, quia cessat ratio prohibitionis concilij generalis, Rota in decif. 327. Nota quod licet, in antiquo. Ioan. de Selua in tract. de benefi. in 2. parte. q. 2.

Poterit etiam vicarius generalis, habēs potestatē conferendi beneficia, conferre dignitates, quia appellatione beneficiorū etiā veniunt dignitaires, cùm non sit materia ambitiosa. gl. c. i. de reg. iur. in 6. & Clem. auditor de rescript. ca. tua. de verb. signifi. Rota dec. 437. Nera vitrum, in antiquo. & decif.

2. rub. de offi. vicar. Panor. in c. fi. de cōcessio. præb. in 2. nota. Tutius est tamē in vicariatu exprimere dignitates, & etiam quod possit commendare, licet in mandato non sit expressum, quia plus est conferre, quam commendare. c. Nemo. de elect. in 6. & cui plus conceditur, & minus concedi censetur, per reg. iur. tutius est etiam exprimere, & ego vidi exprimi.

Icm collatio facta extra diœcesim ab episcopo valer, licet à vicario in diœcesi eodē die fiat, quia est facta à majori, & ideo prævaler. cap. si à sede. d. præb. & quia maior est potestas episcopi, quam suis vicarij. c. dudum, de præb. in 6. & quia censetur reuocatus vicarius quo ad illam collationem, sicut in domino non tractat cause, ut censeatur quod ad hoc reuocare procuratorem. c. si quem de procur. in 6. Et per cognitionem, quam facit delegatus videtur reuocare sub delegatum. ca. intimaisti. de appell. Archi. in ca. quamvis de offi. deleg. in 6. sic & in ordinario cōferente consiluit Cald. consil. 2. an collatio. sub rub. de offi. vicarij.

Ite vicarius generalis, licet nō possit conferre, nisi expresse fuerit ei cōcessa conferendi potestas. d. c. fi. poterit tamē presentatos à patronis instituer. per tex. no. in c. ex frequentib⁹ de instit. secundū Rom. sing. 601. tu scis quod suudatores, & Pan. in d. ca. ex frequentib⁹ ac lo. de Selua in tract. de benefi. in 3. par. q. 14. Ro. dec. 43. Nota quod vicarius. in antiquo. & de Bellamera. dec. 93. licet vicarios.

Sed ego dicere conteriam, quia institutio non potest fieri, nisi canonice fiat, & iuris vel consuetudinis auctoritate. c. penult. de instit. & ca. i. de reg. iur. in 6. sed quando non est vicario data nisi certa potestas, non potest illā excedere, alioqui contra mandatum faceret, & non valerer ab eo gestū. ca. cum dilecta. de rescript. formā enim mandati est diligenter obseruanda. l. diligenter. ff. de māda. Si ergo est vicarius constitutus generaliter, & non est data potestas instituendi, sine potestate non instituit, nam verbum conferre comprehendit etiam institutionem. rubr. ut ecclesiastica beneficia sue diuina, conferantur, & scripsi in §. Statuimus. i. de colla. in concorda. & quamvis non sit libera institutio: ramen alia ratio text. habet locum, quod in generali mandato, &c.

Nec refragatur tex. in d. c. ex frequentib⁹, nā dicit posse fieri ab officialibus episcopi, qui hoc de iure possunt, vt pote ab illis, cui est data potestas & non ab aliis per illud relatum qui, quod restringit, vt per Bar. in l. omnes populi. ff. de iust. & iure.

Nō obstat quod institutio est necessaria dispositio. Nā resp. esto sane: ramen nō potest instituere is, qui non habet potestatem, & cū hic vicarius in hoc non habeat potestatē, sed limitatam, non extendetur. arg. l. in agris. ff. de acq. et. doni. Et quia etiam institutio sapit donationem, quam vicarius facere, sine speciali mandato, non potest. d. c. fi.

Item institutio & destitutio pertinet ad episcopum. c. cum ex iniuncto. de heretic. & sic non ad vicariū: nisi eidē committatur, & sic vicarius non potest priuare quem beneficio: nisi sibi expresse fuerit cōmissum, ut consuluit Anchara. consil. 65.

duplici. potest tamen declarare possidentē beneficium, nō habere iustum titulum in beneficio, cū per modum actionis hoc petatur, vt expressum cōfuluit. Bald. consl. 478. Pr̄mittendum. in col. 2. in 4. vol. Sed an possit monere beneficiale, vt ostendat titulum, scribit Anchār consl. 60.

Item non valet instrumentum vicariatus, in quo nō reperiuntur testes descripti; alias possent episcopi cum secretario, instrumentū vicariatus facere, & sic fraudare vel nominatos, vel Apostolicos, qđ non est permittendum. c. fedes. de rescript. Ita fuit prolatum arrestum, anno 1519. die 29. Iulij. Solent enim collatores literas definiare ad aliquos, & dicere si yacent beneficia Parisi poteritis ea cōferre: sed vellem vt conferretis talibus: & te inuenies vi- cariu, si conferat tali inuenietur vicariatus, si vero non cōtulerit illi pro quo mandauit episcopus, nō tradet vicariatu isti. Igitur abusus tolli debent, & vicariatus in curiis registrari, alias quod non detur fides istis falsis instans sic communiter fabricatis.

Item habens potestatem conferendi & substi- tuendi, cum simili potestate: si substituat postea nō expresso quod dat specialiter potestatem confe- rendi, valer: quia secunda cēsetur specialis, habita relatione ad primam inxta l. ait pr̄tor. §. 1. ff. de re iud. vbi paria sunt exprimere certum, velse ad cer- tum referre, & pro hoc videtur text. in c. tibi, qui. de rescr. in 6. & ibi Alex. de Antilla declarat. quia substitutio facta per vicarium debet intelligi & cō- tinere quod in prima vicarij potestate contineba- tur. l. aſſe toto. ff. de hæred. instituen.

Item specialiter dicitur data potestas, quando expressa collationis, vel prouisionis, seu dispositio- nis beneficiorū facta est in vicariatu mentio: alias non cū illud dicatur specialiter cōcessum, quod est à generalitate verborum abstractū. l. itē apud. §. hoc edictum. ff. de iniur. c. qui ad agēdū. de pro- cura. in 6. gl. & ibi Imol. n. 2. in Cle. 1. de iud. Alex. de Imol. consl. 134. Prauiso. nu. 2. in 1. vol. & cōf. 7. vi- deretur. col. 2. in 4. vol. & consl. 123. vīso, ac cōf. seq. ipso. vol. & consl. 95. diligenter. col. 1. in 5. vol. quod est repetitum consl. 63. diligenter. in 6. vol. vbi facit differentiam inter specialiter & singulariter. ac in consl. 155. videretur. col. 2. in 6. vol. & consl. 189. vīso statuto. col. 2. in 7. vol. & Barb. cōf. 25. scribitur. col. 9. vol. 1. & cōf. 37. Illud. col. 8. ib. & cōf. 48. Illud. col. 4. ibid. & consl. 15. Preclare. col. 7. vol. 2. plene Andr. Tiraq. in tract. de leg. cōnub. in gl. in verb. expref.

Item etiam procedit in vicatiis Pape, vt non possint cōferre, nisi eiſdem data sit à Papa potestas, quia limitata potestas extendi non potest. d. l. in agris. ff. de acquir. rerum dom. Feli. in c. cum ordi- nem. col. 4. vers. limitata. de rescript.

Et quamvis d. c. fi. de offi. vic. in 6. loquatur in vi- cario episcopi tamē quia est eadē ratio in vicario Papæ, ergo eadē erit iurius dec. l. Illud. ff. ad l. Aquil.

Etiā si esset vicarius Cardinalis, quia ad hoc non dicitur habere potestatē, nisi sit legatus. c. i. de offi. lega. li. 6. hoc tenet expressum Bal. in l. aliquando. q. penult. ff. de offi. pro conf. & leg. quem sequitur Ca- telian. Cott. in 2. parte memorial. in verb. vicarius,

Quamvis contrarium teneat Barba. in tract. de

pr̄stan. Cardin. in pr̄lud. secundē partis. per text. in l. vicarius ff. de legatio. vbi vicarius dicitur lega- tus, & legatus cōferre beneficia potest, ergo & Cardinalis vicarius. Resp. quod ille text. probat cōtra- rium sīc dicens, qui est vicarius alieni munieris, vo- luntate sua datur, cogitū legationē sīc p̄cipere: non tamen est legatus antequā sīcipiat, & sic nō omni- visarius est legatus, p̄t illū text. Et diuersitas nomīnum rerū diuersitatem inducit. l. si idem. C. de codicil. tanquā legatus non potest, quia nō est legatus: tanquā vicarius etiam non potest, quia ei non data est potestas, tanquam Cardinalis nō re- peritur quod habeat potestatem cōferendi ante- quam sibi detur, ergo nullo modo potest conferre si non sit nisi vicarius constitutus.

Nec refragatur secundū, quod Cardinalis quan- do constituitur legatus, sicut gaudet pr̄rogatiua honoris vitra a. i. o. c. i. de offi. leg. in 6. ita & quādo Cardinalis constituitur vicarius, transcat honor in Cardinalem vicariū, ratione sui Cardinalatus: sed quod ex hoc habeat potestatem conferendi, nullo iure caretur, vt pr̄dixi: licet sit honorandū.

Nec obest tertium, quod conferre beneficia ma- gis sibi competit gratia honoris, & pr̄rogatiua, quām legationis. dict. c. i. ergo quādo est vicarius, Cardinalis habet illam pr̄rogatiua honoris, ergo poterit cōferre. §. cōf. quod Cardinalis, nō quādo est Cardinalis, nō habet illam potestatem beneficia conferendi: sicut quando est vicarius, nisi sibi committatur, sed statim quod est legatus à latere, sic d. c. i. & p̄t hoc puto Cardinalem constitutum vicarium sive à Papa sive ab alio non posse confe- re beneficia, nisi sibi expreſſe commissum fuerit, & hoc adulatio[n]is forte gratia sustinuit Barba. in d. tracta. de pr̄stan. Cardinalium. in pr̄lud. se- cundē partis.

Idem puto in vicario generali Archiepiscopi, vel alterius pr̄laeti: cūm sit eadem ratio text. & quāuis expreſſerit vicarium episcopi, noluit vicarios alio- rum collatorum excludere, cūm à ratione incipiat ille text. in d. c. fi. de offi. vicarij in 6.

Idem si sit vicarius capituli, & quia etiam nō po- test conferre, cum in illo habeant etiam locū duæ rationes expreſſe in d. c. fi. & quia vicarius est.

Idem in procuratore generali laici, vt non possit pr̄sentare, nisi expreſſa detur eidē pr̄sentandi potestas. Panor. in c. fi. de concessio. pr̄b. vbi dicit quod laicus nō potest constituere vicarium: sed si necesse habeat proficisci lōga absētia: poterit pro- curatorem omnium bonorū constituere, cui pr̄- sentandi potestatē concederet, hanc opinionē ibidem sequitur Imol. & alij, & Paul. de Citad. in tract. de iure patro. in 6. parte. quest. 41. & q. seq. di- cit patronū ecclesiasticum, debere constituere vi- carium generale ad omnia, & etiam ad pr̄sen- tationes facandas. Philip. probus in ca. i. de offi. vi- ca. in addi. ad Ioan. Monach.

Itēm vicarius alium constituere non potest. ca. clericos, de offi. vic. nisi fuerit ei data potestas sub- stituēdi aliū, tum quia personæ industria eligi sc̄let, que in diuersis est diuersa. l. inter artifices. ff. de foli. l. si non forte. §. libērtus, de condit. indeb. istus

istius est sententia Bald. in marg. in verb. vicarius. 94. allegat Hofstien. in d.c. clericos. nisi ex maxima causa, & non frequenter, ut consuluit Bertrand. consil. 117. ex literis. col. 3. nu. 5. in 1. vol. secundum nou. impressio.

Item per constitutionem secundi vicarij videtur reuocatus primus, sicut per constitutionem secundi procuratoris. l. si quis cum procuratorio. §. si ff. de procurato. & Cardin. & Barb. in c. volentes. de officiis. lega. licet Panor. ibi teneat contrarium, & in c. non iniuste. not. 4. de procura. ac Ioan. de Selua in tract. de benefic. in 2. parte. q. 14.

Ex quo infertur quod collatio beneficij ecclesiastici facta per primum reuocatum, non valet, si facta erat intimatio, & notificatio alterius vicarij creati: alias valet per l. si forte. ff. de officiis. presid. Roma. sing. 57. fuit q. Romæ. & sing. 656. quod l. si forte. Bertach. in tract. de episcopo in 7. parte. lib. 4. q. 21. Deci. consil. 395. in causa. col. 2.

Etiam est notandum, quod vicarius episcopi excommunicati, non potest conferre: sicut nec episcopus excommunicatus. text. in ca. i. de officiis. vicaria. in 6. quia episcopo suspenso, suspensa est iurisdictione vicarij, per gl. & Dec. ibi scripti in repeti. c. postulatis. in 2. no. de clericis. excom. ministrante.

Vltimo sciendum est, quod vicarius generalis episcopi vel alterius, potest conferre beneficia etiam extra diœcесim. gl. in c. nouit. de officiis. lega. Rota dec. vlt. de officiis. vicar. quia conferre est iurisdictionis voluntariæ: quod etiam extra territorium fieri potest. l. 2. ff. de officiis. procon. Ioan. de Selua in tract. de benefic. in 3. parte. q. 40.

Fallit in beneficiis vacantibus in curia c. statutum. de præbend. in 6. vbi si Papa non conferat beneficia in curia vacantiæ intra mensem, post mensim ordinarii, vel cuius vicarius poterit, in diœcесi tamen existens, & non extra, & hoc est statutum: collatores creant vicarios Romæ, & collationem Papæ auferant, & quia de iure speciali competit, ut afferit Rom. sing. 48. tu habes. dixi id. c. statutum.

Secundò fallit, quādo esset limitata potestas vicarij: quia potestas limitata nō extēditur. l. in agris. ff. de acq. regū dom. & licet insula acquiratur illis, qui habet prædia in ripa proxima. §. Insula. insti. de rerum diuisio. tamen non habet locū in agris limitatis, quia tunc occupantis sit. l. ait prætor. §. Insula. ff. de huminib. Et potestas data domino in causis vasallorum, non egreditur controversias fundatas. Panor. in c. caterum. de iudiciis. Fel. in ca. cūm ordinem. col. 5. nu. 6. de rescript. vnde si vicarius sit creatus cūm potestate conferendi beneficia in suā diœcесi, non poterit extra, vt dico infra.

Item quando alicui conceditur facultas limitata, excedens limites, non facit etiam id quod sibi concessum est: sed aliud. l. sed si ante. ff. ad Trebel. l. si communem. §. i. quemadmodū seruit. amitta. l. si pupillorum. §. si prætor. de rebus eorum. Albert. in tract. de augmēto. conclus. 8. limita. i.

Item fines mandati sunt diligenter obseruandi: alias si aliquid fiat ultra mandatum, non valet. l. diligenter. ff. manda. c. cum dilecta de rescript.

Item quamvis maritus pro vxore agere possit:

tamen si sit constitutus procurator in aliquibus, ad alia agere pro vxore non potest. l. maritus. C. de procura. sic dicendum de vicario. Ut autem materia sit omnibus nota, facio casus sequentes.

Primus est, vicarius constitutus ad conferendum beneficia diœcесis Paris. poterit: tam in diœcесi, quam alibi conferre, siue constitutus sit generaliter, siue indefinitè. glo. in d.c. nouit. de officiis. legat. & supra dixi.

Secundus casus, vicarius constitutus ad conferendum beneficia Aurelianen. diœcесi vacantia Paris. non poterit conferre Aurelia, quia ibi non vacant, & ad hoc non est constitutus: & sua potestas est limitata. no. in c. pro illorum. de præb.

Tertius casus, vicarius constitutus ut conferat omnia beneficia diœcесi Lemouiten. in ciuitate tamen & diœcесi: nō poterit extra diœcесim conferre, quia sua potestas est limitata ut in diœcесi: id est intra diœcесim: ergo non extra. text. in l. i. §. in publico. ff. de flumin. & dictiones in, & intra, & equiparatur. l. i. §. si intra. de succello. edict. ff. l. 2. de verbo significat.

Quartus casus, vicarius constitutus ut possit conferre beneficia quādiu episcopum abesse cōtigerit, non poterit conferre quando episcopus erit præfens. c. si delegatus. de officiis. delega. in 6. cap. antiqua. de priuilegiis. Io. de Selua intracta. de beneficiis. in 2. parte. q. 14. col. penu. vide tamen Paul. in l. sed & si pupillus. §. conditio. ff. de instit. actio. Qui nō cōfertur constitutus in præsentia, nam inclusio vniuersitatis est exclusio alterius. l. cum prætor. de iudiciis. Ideo eum, qui habebit collationem à tali vicario, oportebit probare episcopum fuisse absentem: tum quād sit intentionis sua fundamentum: tum quād presumatur episcopus præfens, per totum titulum de cleri, non residen. vbi debent residere in episcopatu.

Quintus casus, si data sit potestas vicario cōferringi beneficia affecta graduatis & nominatis, vel vacantiæ in mensibus illis præstituti, non poterit alia beneficia cōferre, cūm nō debeat fines mandati & vicariatus excedere. c. cui de non sacerdoti tali. de præb. in 6. Et data potestas vicario ut conferat beneficia spectantia ad collationem episcopi, nō extendetur ad beneficia, quā auditoriate Apostolica conferre posset episcopus: vi potestate propter negligientiam regularium prælatorum. Cle. vnic. de supplen. negli. præl. Ideo in vicariatus instrumento debet scribi, quod nō solum beneficia cōferre possit, quā nō iure ordinario conferre possemus: sed etiam omnia illa, quā iure deuoluto autoritate Apostolica, vel quāvis alia potestate à iure communi, vel speciali, quod est bene notandum.

Viēimus casus est, quod gesta per vicarium & collationes facta per eū non valent, sive eius non constet mādato. hoc exp̄ressum tradit. Bertach. in tract. de episcopo. in 7. parte quarti libri. q. 8. Gestā delegati. de quo Barto. in l. 2. ff. si quis ipsius voca. non ierit. & Doct. in c. pastoralis. de rescript.

Et tunc solet vicarius condemnari ad omnia damna, & expensas partis, cui cōfult beneficium, qui eam decepit, ita vidi seruari in practica.

Additiones Petri Rebut.

REGULA XIII.

Item reuocauit quascunque facultates, & literas desuper confessas, per quas quicunque sui prædecessores Romani Pontifices quibusvis personis ordinariam collationem, seu aliam dispositionem beneficiorum ecclesiasticorum de iure, vel consuetudine habentibus: & quauis etiam Patriarchali, Archiepiscopali, vel alia dignitate (non tamen Cardinalatus honore fungébibus) quauis consideratione, vel intuitu, seu etiam motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine concesserant, vt quandiu viuerent, vel suis ecclesiis, seu monasteriis præfessent, aut ad aliud tempus de beneficiis ecclesiasticis generaliter referuatis, seu affectis ad eorum collationē, prouisionem, præsentationem, electionem, aut quamuis aliam dispositionem communiter, vel diuissim spectantibus, disponere liberè & licetè valerent: aut etiam ad id per eosdem prædecessores vicarij perpetui, vel ad tempus constituti forent.

Reuocat facultates & indulcta concessa quibuscunque personis exceptis Cardinalibus, per quæ possent liberè disponere de beneficiis ecclesiasticis generaliter referuatis, seu affectis ad eorū prouisionem spectantibus, vnde oportet vt denuo concedatur, alias prima concessio nullius est momenti.

REGULA XV.

De dictiōnibus numeralibus.

Item vt in Apostolicis literis committēdi crimen falsi per amplius tollatur occasio, voluit, statuit, & ordinauit, quod in antea dictiones numerales, quæ in dictis literis ante Kalend. Nonas, & Idus immediatè poni cōsueuerūt per literas, & syllabas, extensè scribantur: & illæ ex præfatis literis, in quibus huiusmodi dictiones aliter scriptæ fuerint, ad bullarium nullatenus mittantur.

Hic statuit quod dictiones numerales extensè scribantur, vt in literis apostolicis plenior cōmitendi falso tollatur occasio: vt tertio idus, sexto nonas, nono calendas, non abreviatè, vt 3. idus 6. calen. & quod istæ dictiones ponatur ante, & non post: vt tertio calen. non, calen. tertio: & si sic ultimum inuenirentur, essent contra stylum. cap. quām graui. de crimi. falsi. & præsumeretur falsa, & ideo non valerent: quia contra stylum.

Notandum est, quod si iure, vt hic vel consuetudine caueatur, quod scriptura extensè ponatur, tunc non sufficiunt abbreviaturæ, alias secus, vnde thesaurarij solent extensè scribere prima, cētum, vel aliam summam, & postea abbreviatè: vt C. vel quinquaginta, per L. & ista est communis sententia doct. in authen. quod sine C. de testam. & Imol. in l. quoties. §. i. ff. de hæred. instit. & sic bullia sic expedita non valebit per prædicta, licet hic non annuletur expresse: sed quia est facta cōtra hanc regulam. Et non dubium est, quod ea quæ contra leges fiunt, pro infectis habentur. l. nō dubium. C. de legib. & etiā hic vult non remittatur ad bullariū, ergo vult quod non expediatur, & sic non valere. Alber. Brunus in tractat. de forma & solennitate actus in rub. ex quibus consistat forma, &c. fol. 26, col. 3. versic. sed an illud, quia non habet formam scripturæ, quando est abbreviata: nec diei potest scriptura extensa secundum eū. Et ista regula potest habere locum tam in literis apostolicis gratiæ, quam iustitiæ, cum simpliciter loquatur de illis, & generaliter, tamen facilius committitur falsitas in literis gratiæ, quam iustitiæ: potest tamen & in his falsum committi. ob id, ista regula tūc habebit locum. Et quamvis hæc regula loquatur de literis apostolicis, & sic non habeat locū in literis & collationibus ordinariorum: tamen vt crīmē falsi vītetur, bonū effet quod etiam in collationibus beneficiū ab ordinariis factus feruaretur, & quod extensè ponerentur annus & dies. Et idem in universitatibus Franciæ, vt in nominationibus hæc etiam extensè scriberentur. An sufficiat scribere primam literam nominis, vel cognominis impenetrantis, vel rei, aut iudicis, describit Fel. in ca. cum accessissent. in princ. de constitu. & Ripa. in c. cum M. Ferra in 2. nota de constitutionib.

REGULA XVI.

Item voluit, quod de concurrentibus, super vacantibus, seu recto modo vacaturis beneficiis, illis quibus gratiæ motu proprio conceduntur, cæteris simili modo gratias non habentibus: alias graduati, non graduatis: & inter graduatos, magis graduati: aut inter æqualiter graduatos, prius graduati, necnon colorato titulo possessores, non possessoribus, ac inter personas alias in curia præsentes, absentibus ab ea, ac inter præsentes, non beneficiati beneficiatis, & similiter inter absentes, & cæteris partibus, oriundus non orjundo: & dicefanus non dicefanus, in reliquis verò singuli, qui prius apostolicas desuper literas eorum executoribus præsentauerint, alii in ipsorum de quibus agi contigerit, beneficiorum assecutione, præferantur.

Hic ponuntur plures qualitates super concurrentibus in data Prima est quod pluribus eiusdē datę existen-

existentibus, is præferendus est, qui habet clausulam motu proprio, cæteris non habentibus. & hoc est iuri conforme, quia hæc regula motus proprii atget gratiam, ut plenè scripti in forma mand. in verb. motu proprio. in concord. siue ponatur in literis ad vacatura beneficia, ut in mandatis: siue ad vacantia, ut in impetracionibus. Nam si plures eodem die impetraverint, & in una sit hæc clausula, is præferetur, & iste motus p̄p̄ius cæteras prærogatiuas vincit, ut hic, quia præponitur, & hoc etiam firmat Cassador. in dec. 14. in f. rub. de præbend.

Secunda qualitas est, ut graduati non graduatis præferantur. c. de multa. de præb. & in concor. in §. statuimus i. de colla. Et quid si quis dicat se doctorem & non sit, an valeat gratia: vide Cassad. dec. 7. de concess. præb.

Tertia, quod inter graduatos magis graduati, ut pote si unus sit doctor, præferetur licentiatu, quia maior minori præferri debet, & constitutus in maiori dignitate alteri existet in minori: scripti in §. statuimus i. de colla. vbi dixi doctorē in vitroque, doctori in altero præferendum.

Quarta, quod inter æqualiter graduatos prius graduati præferuntur, qui enim prior est tempore, posterior est in iure regula qui prior, & scripti in gl. concord. in d. §. statuimus i. & in tract. no. quæstio. 21. num. 43.

Quinta qualitas, ultra tex. quod si omnes in omnibus concurrant, legentes, non legentibus præferantur, ut dixi in d. §. statuimus i. de coll. in concor. per tex. in l. 2. C. ut dignita. ordo seruetur. li. 12. & in tract. nominatio. scripti. q. 21. num. 48.

Sexta qualitas etiam est ultra text. quod inter non graduatos, actu studentes, non studentibus præferantur, & scholastici, non scholasticis. l. 1. C. ut dignit. ordo seruetur. lib. 12.

Septima qualitas in tex. posita, est quod possesse, non possessoribus. cap. si à sede de præb. in 6. beati qui tenet, dicit gl. in §. si tres. de pace tenenda.

Octava qualitas text. est quod presentes in curia absentibus præferuntur: sicut in quotidianis distributionibus dicimtis in c. vno de cleric. non resident. in 6. Vnde si episcopus contulit alicui existenti in curia. & Papa alteri existenti extra. si. qui erat in curia præferetur, & hic intelligi debet de curia Romana, non de alia curia. sed ista videtur contraria infra descriptis, videlicet quod bonus preferatur, nam curiales instar vulpium sunt astuti, & fallaces, & ob id non debent bonis & simplicibus præferri: sed transeant cum vulpina simplicitate.

Nona qualitas inter presentes, non beneficiati, beneficiatis: sed hodie omni habenti datur. Et quod patiperes præferri debeat beneficiatis, est tex. in c. cum adeo. vbi docto. de rescrip. c. quia in tantum. & cap. cum secundum. de præbend. Fallit quando ecclesia esset debitibus onerata: tunc diues pauperi præferendus esset: & beneficiatus bene ficiat. Panor. & Perus. in c. cōstitutis. de appe. Felin. in cap. cum adeo. col. 7. & c. postulasti. col. 9. de rescrip. Roch. de Curte in verb. honorificum. q. 19. de iure patro. Item hic plus dicit, præferendū esse magis beneficiatum, minus beneficiatō: ut is, qui

non habet nisi quinquaginta in beneficiis, preferitur illi qui centum habet. gl. in verb. numerum. in §. item quod vniuersitates. de colla. in pragma.

Decima qualitas inter absentes, oriundus, non oriundo præfertur, & dicecesanus, non dicecesano. c. neminem. 70. dist. 50. l. in ecclesiis. C. de. episcop. & cleric.

Vndecima & præcipua qualitas est, quod bonus malo præferri debet: ut prætulit David, vide licet bonitatē, disciplinam, & scientiam petendo.

Duodecima, doctus ignaro præferri debet. cap. cum ex eo. de elect. in 6. Doct. in c. cum nostris. de concess. præb.

Decimatercia est, ut ille debeat præferri qui habet signaturam per fiat, illi qui habet eam per cōcessum, ut scripti in reg. 34. infra.

Vltima, qui prius literas collatoribus præsentaverint. c. duobus. de rescript. in 6. vbi aliæ qualitates describuntur. Vide ibi, quia loquitur tantu de literis ad vacatura beneficia, non ad vacantia: sed extenditur per istum text. & sic inspicienda sunt qualitates prædictæ ante ista, cū in fine ponatur.

REGULA XVII

Item ne per varias, quæ pro commissionibus, seu mandatis & declarationibus habendis in causis plerūque fiunt suggestiones, iustitia postponatur. Idem dominus noster decreuit & declarauit suæ intentionis fore quod deinceps per quamcumque signaturam, seu concessionem, aut gratiam, vel literas Apostolicas, pro commissionibus seu mandatis aut declarationibus huiusmodi, etiam si motu proprio, & ex certa scientia, ac etiam ante motam litem à sanctitate sua emanauerint, vel de eius mandato facientes, nulli ius sibi quesitum quomodolibet tollatur.

Papa in dubio non est intentionis, ut velit ius quæfirū alicui tollere. Ratio ponitur in principio. ne per varias suggestiones, instituta postponatur, quæ plerūque fiunt pro commissionibus seu mandatis & declarationibus habendis in causis, & ista regula est iuri diuino conformis, & conueniens. Nam Achab Rex, qui vineam Nabot accepit, volens etiam meliorem dare pro ea, vel argenti pretium, audiuit à Domino, In loco, in quo linxerunt canes sanguinem Nabot, lambent quoque sanguinem tuum. 3. Reg. 21. dixi in tract. congruae portio. in f. Est etiam iuri humano consentanea, ut in multis probabo exemplis.

Et sic per istum textum iudices debent securè procedere, quod non obstante rescripto Papæ, non dubitent ius partibus reddere. Quia si Papa contulerit duobus, & declareret postea quod intendit & intendebat isti secundo cōferre, & non primo, ea declaratione non obstatæ, iudicabitur pro primo: & ita iudicauit magnum consilium super prioratu

Additiones Petri Rebuf.

prioratu sancti Martini de campis Paris. Quia per importunitatem, & suggestionem impetrantur plerique istae declarationes, sic consuluit Francisq. consil. 142. habita col. 7.

Secundò hic statuitur per quacunque signaturam, seu aliam coctionem, sive in literis iustitiae, sive gratiae, non intendit Papa ius tertij tollere. Tum, ne vnde iura nascuntur, iniuria nasci videatur. I. meminerint. C. vnde vi. Tum, quia omnipotens subditus aequalis defensio juris est debita. I. capitulum. §. ad statutas ff. de pennis. Et quia apud eum non debet esse acceptio personarum, c. nouit, de iudic. & illam semper solitus est referuare causam, vt de illis iuris promiscuatis cōmodum, quod alius non imminet detrimentum. c. uno, de concessio. præb. in extra. loan. 22.

Tertio non intendit Papa ius quæsumum tollere per quacunque literas Apostolicas, sive gratiae. unde si conseruat non obstante quacunque collatione, intelligitur de invalida, non de valida, ne ius quæsumum tollat. Feli. & alij in c. causam. de rescript. & sic per hoc verbum, literas, habet locu hæc regulatam ante item cœptam, quam postea decit. Casiod. 39. super regu. cancelli. Ita ut etiam non videatur velle tollere possessionem acquisitam, sicut nec ius quæsumum, tum quod possesso iuris sit. I. j. vbi Bart. diffinit, elle ius insistēdi, &c. ff. de acquir. posse. Feli. in rubr. de reser. col. 3. Panor. in c. dudum. notab. i. de priuilegiis etiam, quia princeps non intendit possessoribus præiudicare. I. f. C. si per vim. & c. cum nostris. de concessio. præb. Oldra. consil. 68. q. & Soc. in consil. 15. in causa. nu. 4. in 3. vol. col. penult. & consil. 120. memini. col. 6. nu. 8. ibid.

Quarto vult hic Papa quod per qualcumque cōmissiones, vel mandata, aut per declaraciones, non tollatur ius tertij, vnde mandatum secundum non tollit primum, etiam si in eo sit apposita clausula anteferriri nisi Papa derogauerit huic regulæ. text. in c. pen. de concessio. præbend. in 6. & cap. quodam per literas. cod. lib. 6. quid vix in Francia recipetur, quia habemus formam præstitutam. facit quod consuluit. Card. consil. 136. factum sic se habet, vacantibus. col. j.

Quinto etiam patet hic, quod per clausulam, motu proprio, vel per clausulam, ex certa scientia, non intendit Papa ius tertij tollere, etiā per utramque, nec per eas clausulas dicitur apparere de mente principis, quod illud ius velit tollere. Clem. per literas de preben. Card. consil. 96. Papa in f. & cōs. 136. præmitto. col. vlt. nu. 24. ac consil. 142. videtur. col. pen. num. 9. vbi dicit verba rescripti potius improprianda quam tertio præiudicetur. Dec. consil. 468. superiori anno. nu. 20. & seq. ac consil. 544. ferentissimus. col. vlt. vbi concludit feudi concessio. nem ab Imperatore factam, non valere in præiudicium agnatorum, quibus iam erat ius quæsumum. Nam ea importunitate, qua fuit concessio facta: fuit & illa clausula adhibita, & ideo non valeret, vt dicunt in simili Docto. de renūciantie exceptioni non numerata pecunie. in l. si ex cautione. C. de non numerata pecu. Feli. in cap. si cautio. de fide instr. Dec. consil. 520. in causa quāvis hæc clausula motus

proprijs, multos habeat effectus, quos abūde scripsi in gl. cōcord. in forma mand. in verb. motu ppr. o. Idem diceret si apponetur clausula ex certa scientia, vel de plenitudine potestatis, per rationes prædictas, etiam si diceret quod vult, t retrohatur.

Item donatio facta à principe intelligitur sine præiudicio tertij, vnde si donauerit terras alicui, ille tenebitur soluere, & collectas ciuitati dari folitas. vt consuluit Alexan. consil. 125. viso titulo. in 2. vol. & consil. 35. viso processu. col. 3. in 4. vol. & cōs. 23. viso. col. pen. in 3. vol. nec censetur princeps vel le tollere gratias, quæ sortitæ sunt esse clum. c. f. de concessio. præb. in 6. Paul. Castr. consil. 340. præmissis. col. pen. 1. in 1. vol.

Sexto in commissione quantucunque generali nunquam censetur cōcessum, quod possit tolli ius tertij. Et ideo vicarius imperialis, vel vicerex, ex quacunque generali potestate hoc non potest, & si attenteret, cum in hoc sit priuata persona. I. 3. ff. de officiis. præfici poterit illi resisti. argum. I. defensionis facultas. & I. prohibitum C. de iure fisci. lib. 10. Cum a. consil. 158. vasis. in 1. q. & hoc aliquando allegauit contra quenqā proregē, qui me grauate postea respxit. ob id potest appellari ad parliamentum. Imo non valet declaratio Papæ, vel regis in præiudicio tertij. Anch. consil. 398. Præmitto. in f.

Septimo remissiones delictorum, quas gratias vocamus, que fiunt à principe, nunquā trahuntur ad remittendum pœnam partii applicatam, vel applicandam. argum. c. quamus. de rescript. in 6. Fel. in c. super eo. de offi. deleg. Iaf. in l. venia. C. de in ius vocando. Decius cōs. 520. in causa. Ob id solet princeps in gratia exprimere ista verba, *Quittons, remettons, & pardonnons, le fait & cas dessus dict, avec toute peine, amende, & offense corporelle, criminelle & civile, en quoy pour occasiō dudit cas, il pourroit estre encouru enuers nous, & enuers iustice, &c. satisfaction faitte à partie civilement tant seulement si faict n'est, &c.* De hoc scripti in ordin. reg. rub. de gratiis. Octauo legitimatus à principe, quamus possit succedere patritiamen si legitimetur post mortem patris, illi non succedit, quia ius quæsumum princeps non intendit tollere. Bart. Iaf. & alij in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de lib. & posth. Francis. qui. consil. 168. habita. & Cuman. consil. 168. Reuerendus. col. 2.

Noно vassallus negans feudum, & vt dicunt, *desauit son seigneur*, perdit feudu. §. vassallus. in 22. si de feudo defuncti cōtentio fuerit inter dom. & agnat. vassalli, nisi in quibusdam casibus descriptis a Boco. in §. 13. & seq. de consue. feud. in cōsue. Bitur. Et si impetraverit literas regias, vt eo non obstante non priuetur feudo, ille literæ non comprobabuntur nec interinabuntur, quia inciules. Nam rex non videtur velle tollere ius quæsumum per negationem, & vt vulgo dicā. *desauit*. c. i. de reb. eccl. non alienā. in 6. quod est no. quia vidi in causa ardua dubitari. & dicūt quidam interuenisse Arrestū ad utilitatem do. Ioānis Bertou doctoris in medicina, contra Sangum præpositum Syluanensem.

Decimò ista regula, dummodo ius alteri quæsumum, &c. præseruat habentes ius in re: sed derogat habentib⁹ ius ad rem: vnde si mandatarius vacans benefi

beneficium in vim sui mandati acceptauerit, & ante quam sibi prouisum fuerit Papa alteri conseruat, valebit collatio: non erit subreptitia imprestitio, licet de acceptatione non fecerit mentionem, do. de Rota. dec. 244. licet de more. in nouis. Cald. conf. 8. in f. rub. de rescr. Roman. conf. 256. Quod non habet locum in hoc Franciæ regno, praetextu ordinationis regiæ, volentis Papæ præventionem non habere locum, post mandatarij acceptationem & pertex. in §. declarantes, vbi scripsi in verb. iure præventionis. de mand. apost. in concor.

Vndeclimo iuri in re, qd. quis habet ex electione vel collatione, non videtur Papa derogare: secus in iure ad rem, qd. habuit ex acceptatione: qd. a postea iterum non præstaretur, vel non eligeret: sed bene iterum poterit beneficium in vim sua gratiæ acceperare, teste dom. Gome. hic in 2. qd. fallit in subrogatione, per quam etiam nō videtur tolli ius ad rem ex acceptatione proueniens, vt consuluit Aegid. Bellam. in conf. 35. vtrum. in fin. & Ioan. de Selua. in tra. de benef. in 3. part. q. n. in 25. qualitate.

Duodecimo, priuilegium motu proprio cōcessum, extenditur ad item pendente, etiam si de ea non fuerat facta mentio. gl. singul. in l. qui autē. ff. qui satisd. cogan. quod est verum si nulli afferat præiudicium, alias contra, quia iuri tertij non videtur princeps voluisse præjudicare, vt hic. & hoc dicit Spec. in tit. de dispensatio. §. qualiter, vers. diximus ergo. Refert Ioan. Staphil. in tract. de literis gratiæ. rub. de effectu & vi clausularū. fol. 85. vers. secundo, & c. principaliter.

Decimotertio hæc clausula etiam intelligitur in concessione facta minori, vel militi. l. impuberi. ff. de administ. tut. Iaf. in l. beneficium. col. 4. num. 20. ff. de constit. prin. etiam si concessio fuerit facta pia causa. Alex. in l. pactum quod doctali. col. 2. C. de pac. Gomes. in hac reg. q. i.

Fallit quando de voluntate concedentis constaret, qd. vellet præjudicare tertio. l. 2. §. merito. ff. ne quid in loco publ. fiat, vbi quod princeps non solet concedere, si cōcesserit valer: sed facile hoc non concedit princeps. l. 2. de nata. restit. ergo si concedat videatur valere, & hoc consulunt. Paul. Castr. conf. 187. donatio. col. 2. part. 1.

Et tunc tertio præiudicabitur, in illis casibus, in quibus de iure potest, de quibus no. doc. in c. qua in ecclesiis, de constit. & scribunt maximè in beneficialibus, in quibus Papa habet plenaria & potestatem. c. 2. de præb. in c. cū dilectus. in verb. nec iuri. de consue. & gl. huius reg. canc. ita firmat. Ego tñ putaré contra qd. licet in illis habear plenaria potestatē conferendi, vniendi, diuidendi, & alias disponendi: tamē ius partius tollere nō potest, vt plenē scripsi in tract. nomin. q. 21. nam quæ iustitia potest esse vt alicui tollatur beneficiū rō: laboribus acquisitum, sine causa. c. super hoc, de renū. sic decidi. Card. Zaba. conf. 142. pūctus. q. col. 2. nu. 3. & seq. In leuiibus forrē & patuis tolleratur forrē talis derogatio præiudicij tertij in magnis verò non per gl. in d. l. 2. §. si quis à principe, & l. scio ff. de in integ. rest. & in l. sed cum ab herede, ff. ad Treb. quam notat additio an Panorm. in c.

suggestū, de dec. & Iaf. in l. beneficium, col. 4. ff. de constit. prin. facit. gl. in c. cum olim, in verbo, præiudicium de consuet. Card. in c. mandatum. 7. not. de rescr.

Tamen qn Papa, vel princeps tollit ius quæsitū alteri de plenitude potestatis, tenetur sibi, de simili beneficio prouidere, vel de æquivalenti bono, per gl. & ibi Bal. in c. vno. de alaudiis. col. 5. nu. 21. in feud. gl. in l. si locus. §. f. ff. quemad. seru. amit.

Secundò fallit quando Papa contraxisset cum parte, recipiendo multam pecuniam probulla, seu compositione, tunc poterit addere clausulam in signatura, placet quatenus tollatur ius quæsitū & tunc si fuerit ius quæsitum per ius posituum Papa derogabit: secus si per ius gētiu. gl. sing. in l. 2. C. de precib. Impera. offerend. l. item verberatū, de rei vend. Quod intelligerem verum, de iure quæsito pontifici: sed alteri tertio vt in Francia, ex hac causa in forensi iudicio sustineretur, quamvis hoc expresse scribat Ioan. Staphil. in tract. de lit. iustitiae. fol. 162. vers. insuper inter alias. rub. de lit. iustitiae.

Tertiò fallit, quoad ius querendum spe non approbata. Ang. conf. 264. do. Papa. Vnde potest derogare reg. de viginti diebus, quamvis possit esse præiudicium illius, qui habebit collationem per obitum. arg. l. qui autem. ff. quæ in fraud. credit. & idem de legato conclusi in gl. Concor. in §. præfatiq; graduati. in verb. vacare. de colla. Itaque Papa tunc à iure quærendo potest etiam sine causa excludere. Bal. in l. 2. C. de iur. & fact. igno. vt refert Carol. Ruin. conf. 70. Quia id. in §. vol. vbi dicit, qd. si spes esset approbata, vt potest quia aliquis est proximior alicuius, non poterit Papa auferre successio nem illius quominus proximior succedat, vt dicā inferius in rescripto legitimatio.

Item valet cōcessio principis, vt quis possit molendinum construere in fluminе publico, licet alteri molendino præjudicetur. Bal. conf. 71. casus talis est. in l. vol. doct. in l. quominus. ff. de fluminib. Item valet gratia facta delinqēti, licet bona aliqui fuissent acquirenda alicui Baroni, vel Duci, vt tenet Ioan. Gallus. in q. per arresta. q. 254. sed ego non inueni in libro mēo. Licet hoc referat Imbertus in instit. Forensi. pag. 62. libr. 1. sed pro hac sententia est tex. in c. cum secundū leges. de hæret. in 6. doc. plenē in l. seruus. vbi etiā addidi. C. de pac.

Quarto limita quando aliás cōcessio nihil operatur. Calder. in disput. incip. Dom. Papa. col. 12. Vnde si Papa mandat duas ecclesiās vñiri, intelligitur etiam cum præiudicij tertij, sequitur Fel. in c. super eo. de offi. deleg. Intellige in his, quæ arbitria sunt principi, & manualia, secus in aliis, vt not. Alcia. in tract. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. II. per illud, quod not. Abbas. Panor. conf. 84. illud in summa. vol. 1. vbi valet rescriptum principis, ex certa scientia confirmans donationem non insinuatam, & tenet etiam in præiudicium filiorum, quibus erat ius quæsitum spe probabili, quia ista solētias est introducta de mero iure posito, quod est principi arbitriatum, & istud est notandum pro ordinatione nouissima Franciæ, quæ vult non valere donationes sine insinuatione.

Quinto quādo Papa facit mentionē de iure, hic videtur intellexisse de iure perpetuo duraturo: non autem de duraturo ad tempus, quia isti bene intendit derogare. l. pro parte. §. versum. ff. de inrem vers. vbi. gl. allegat alia iura similia.

Sexto, ex causa publicæ utilitatis. l. item si verberatum. §. i. ff. de rei vend. & l. Lucius. de euict. Bart. in l. f. C. si contra ius Paul. Castrén. conf. 178. donatio. colum. i. in l. part. facit. l. si quis in graui. §. vtrum. ff. de Senatus cons. Sylla. doct. in l. conuentiōnum. ff. de pacē.

Septimo, quando ex voluntate principis res fuit alicui quæsita, & ipse fuit causa querendi, tunc sola voluntate potest auferre: sicut sola voluntate illi acquirere voluit, quia omnis res per quascūque causas nascitur per eas & dissoluitur. reg. i. de reg. iur. in decret. Vnde inferunt doct. q. dominū acquisitum ex præscriptione auferre potest. Angel. in l. Lucius. ff. de euiction. Bald. in l. f. col. 2. C. sent. rescindi non posse: sic consuluit Francisc. conf. 138. habita. col. 2. nu. 5. alibi de hoc scribo an verum sit.

Octauo, de absoluta potestate, ius tertij princeps tollere potest, etiam si agatur de graui præiudicio. gl. & doct. in l. f. C. si contra ius, &c. & doc. in l. quoties. C. de precib. imp. offeren. Inno. & alij in c. quæ in ecclesiārum. de const. refert Francisc. conf. 174. in causa. col. 2. nu. 9. Sed ista potestas absoluta est potestas tyrrannica, quæ verius diabolica dici potest procedit enim à potestate iniuriosa, & quæ est contra legem diuinam, de qua superius dixi, de Nabo loquens. Estq. contra legem naturalem, ciuilem & canonicam.

Nonò, ius quæsitum purè Papa hic tollere non intendit: secus de iure conditionali, & in pendentia existente. l. si ita scriptiss. ff. de leg. 2. hoc expressum tradit Ludo. Roma. conf. 256. Approbo. in f. quem sequitur Fel. in c. super literis. col. 7. num. 11. in 5. reg. de descr. quia est ius quærendum, non verè quæsitum.

Vltimo, hic etiam ampliat Papa, quod etiam si concederit ante item motam, siue postea: siue ab eo emanauerit, siue ab altero de mandato eius, q. a postquam ipse non vultius quæsitum tollere, ipse videlicet magister & dominus, multo minus vult ut aliustollat suo mandato: quia non dat pleniorē potestatem, quam habeat, & sibi retineat. c. dudu. de præb. in 6. multa alia hic pertractarem: sed breuis esse cupio & per ista alia decidi poterunt.

R E G U L A X V I I I.

Ista regula, multis doctorum opiniones tollit scriptas in c. super inordinata. de præben. & in hac quietendum est videlicet quod infantes nullum beneficium habere possint absque Papæ dispensatione. Card. Alexander in c. de his. 28. dist. Post septem annos recepta prima tonsura, beneficia simplicia, quæ in nomen rectoria non sonant habere possunt, si maturitatem cōsiliū non exigant c. 2. de c̄ta. & qualit. c. si eo tempore. de descr. in 6. nisi certum haberent ordinem annexum. c. ej. cui prouideri. de præb. lib. 6.

Ad canonicatus ecclesiārum collegiatarū post decem annos habiles sunt: & post quatuordecim

annos etiā ad præbendas ecclesiæ metropolitanæ vel cathedralis: licet Anchæ, in c. ex inlinuat. dc simo. dicat impuberes posse esse canonicos in ecclesia cathedrali, quamvis contrariū dicat Pan. in c. præterea. de ætate & quali, cuius opinio approbatur hic, & sic requiruntur quatuordecim anni completi: nec sufficeret attingere, vt in l. qua ætate. ff. de testa. c. cūm in cunctis. §. inferiora. de elec. postquam hic est expressum, & hoc fuit prius ordinatum per Gregorium II. vt in dec. Rotæ continetur, dec. 324. supposita, in nouis. Ægid. de Bellamera. dec. 227. supposita. Solet tamen dispensari ad canonicatus & præbendas in cathedralibus etiam metropolitanis, ac in collegiatis ecclesiis, cum constitutis in octavo anno. vide text. & ibi doctores, in cap. ex eod. de electio. in 6. & Imol. in clem. fin. de ætate & qualit. de omnibus ætatibus, vide quæ scripti in tract. de pacif. possess. num. 174. & sequēt. limit. 4.

Nota tamen ex hac regula, q. mandata impretrata per minores, non valent, si non fiat expressa mentio ætatis, per hanc regulam, etiam si in mandato de prouidendo fuerit clausula, pro expressis habentes, &c. quod est notandum, quia hic annulat illa mandata, intellige ad præbendas, & canonicatus ecclesiæ cathedralis, vel collegiatae: cūm hic requiratur: specialis & expressa mentio, quæ non dicitur per illam clausulam, pro expressis habentes, &c. vt no. Bar. in l. f. ff. de vulg. dixi in gl. pro expressis. in forma mand. Nec in vim huius mādati debet isti minori, pūideri de his canonicatibus & præbendis: de aliis beneficiis fecus, si ad illa sit habilis, q. a in mādato Papa nō habet ætatem pro expressa: sed solum beneficia & eorum valorem & dispensationes: ergo alia exprimi debent, nisi tollatur per clausulam motu proprio, vt dixi ibidem.

Idem est si minor impetret præbendam in ecclesia nostræ dominæ Parisi. vacantem: nisi suā exprimat ætatem, etiam impenetratio nō valebit, quod est notandum.

R E G U L A X I X.

Item voluit, quod si quis in infirmitate constitutus resignauerit aliquod beneficium, siue simpliciter, siue ex causa permutationis, & postea infra viginti dies, a die per ipsum resonantem prestanti consensu cōputandos, de ipsa infirmitate decesserit: ac ipsum beneficium cōferatur per resignationem sic factam, collatio huiusmodi nulla sit, ipsumq. beneficium per obitum vacare censeatur.

Si quis,

Cōprehendit foeminas sic resignantes, cūm hac appellatione, si quis, foemina cōprehendatur. l. i. ff. de verb. signif. vbi abundantius dixi. gl. in c. generali. de elec. l. 6. Et quia hæc regula est ad fraudes evitandas introducta, ne is qui nō potest beneficium tenere, de illo testetur resignando, nam de iure nō succeditur in beneficiis iure consanguinitatis, cap. i. de præben. & hoc etiam tendit in præjudicium

iudicium expectantium mandatiorum, vel nominatorum, igitur debet restringi. Imò etiam in Papa habere locum hanc regulam voluit Gomesius in commentariis huius regulæ, q. i. cui assentio si non fuit dispensatum, quia tunc Papa noluit seipsum obligare. Sed nō difficulto, quia ratum est. In Cardinalibus resignantibus aliquid beneficiū, factor habere locum, cùm in generali dispositione concernente animę salutem & bonum publicum Cardinales comprehendantur. Geminia. in cap. si propter de rescr. & Gomes. hic. q. 3. Et hanc regulam seruari in episcopatibus & abbatiis ac prioratibus electiis quorum nominatio ad Regem in hoc regno pertinet conclusi in §. i. in verb. dispensiosè, de regia ad prælaturas nominatione facien, in concord.

In infirmitate constitutus.

Ex hoc textu colligenda sunt requisita, antequam ista regula locū habeat. Primò enim requiritur, q. aliquis sit in infirmitate constitutus, ibi constitutus. Ergo si esset sanus, licet moriatur postea fato quodam, non habebit locum hæc regula. Facit. c. de his, qui, de sepult. vbi si quis in infirmitate constitutus, & sua donet monasterio, parochialis ecclesia canonicam portionem habere debet: securus si sanus donauerit: nisi præstiterit consensum resignationi post infirmitatem, vt declarauit Papa Paulus in fine regularum suarum. Quia paria sunt resignare, vel præstare resignationi consensum. Doct. in Cle. vna, de renunc. Vnde si quis sanus resignet, & post datam supplicationis in infirmitate incidentis consentiat, si à die istius consensus non vixerit 20. dies, beneficium per obitum vacabit, vt est videre in regula Pauli. Et est bona declaratio quam probat iste textus, & Fracif. Marcus ita docet. q. 284. in 1. parte. Ideo qui dicit infirmitatem, eam probare debet, sicut qui dolum allegat. l. quoties. §. qui dolo. ff. de proba. Nisi resignans statim post resignationem mortuus fuerit, quia tunc presumitur, quod ante fuerit infirmus: & hoc refidet in arbitrio iudicis discutere, quando statim, vel non. l. vna. C. de emenda. seruo. per gl. ibi.

Intellige, siue fuerit tempore resignationis leuis febricula, vel ver⁹ quartana, seu alia grauis aut dura infirmitas. Nam sufficit per hunc textum q. moriatur ex illa infirmitate. Nam aliquando in principio leuis adebet infirmitas, & postea sensim, si eidem non occurratur, fit grauis, licet aliquando differentia in alia materia. l. quæsitum. ff. de re iud. l. 2. ff. si quis cautio. Intellige de infirmitate corporis qua carnē & corpus grauat, & postea dissoluit, nam de hac loquitur d. l. quæsitum. ff. de re iud. c. nisi cum prideam, de renunc. c. cum infirmitas, de pœnit. & remiss. vbi Pan. scribit sex causas, ex quibus infirmitates solent hominibus evenire: & in quibus proficit tradit. Benedictus in repet. c. Rayn. in verb. mortuo num. i. de testa. fen. de infirmitate animi que est in furioso, prodigo, auaro, & aliis de scriptis in l. 1. & seq. ff. de ædil. edicto. De hac non intelligitur hæc regula, sed de vtraque infirmitate. Vide per tex. & doct. in l. 2. de test. quia resignatio ab his facta non valet, nec alij actus. Ergo benefi-

cium non vacabit nisi per obitum. l. in negotiis. ff. de reg. iur. c. i. & c. si quis insaniens. 15. q. i. & quādo loquitur de infirmitate intelligimus de infirmitate corporis. c. cum infirmitas. de pœnit. & remiss. Nec etiam intelligitur de sene, qui propriè non dicitur infirmus: & cui non conueniuntur verba, nec dispositio. c. indemnitatis. §. supradicta: de elect. in 6. Et iata est differentia inter senes & infirmos. nam quādoque videmus senes ita plenè robustos ut iuuenes, maximè qui in castitate vixerint. Nā hircosos (vt ita dicam) senes ferè valetudinarios cernimus. Ob id dicerem quod si senex nulla valetudine extranea detentus, sed senectute tantum resignauerit, licet postea ex superueniente infirmitate obierit intra 20. dies, non habebit locū hæc regula: sed resignatione valebit quamvis contrarium videatur tenere. gl. in prag. sanct. in §. Item quod omnia. in verb. permutationis, quam literam scribit more suo. Ioan. de Selua in tract. de benefic. in 3. parte. q. 18. Et sic dicerem non habere locum in fano renunciante metu pestis instantis: nec in eo qui volebat inire duellum cum alio, vel in volente ingredi mare, aut bellum: quia non sunt constituti in infirmitate, vt text. dixit.

Resignauerit.

Secundò ergo requiritur quod is infirmus resignauerit: nam si resignare promiserit, non procederet regula: quia aliud est promittere resignare, aliud resignare. arg. l. aliud. ff. de reg. iur. Dec. cōf. 502. habet locum in cedēte commode per dec. 32. Paschalius, per Caffad. quia dixi hodie vacare beneficia per commendatarij mortem, sicut per obitum eius qui in titulum habet, in tract. de pacific. possessor. in 5. amplia. nu. 35. & seq. Præpositus in c. cum autem col. 6. dist. 44. vts. restat dubitatio, & habet locum in quacunque resignatione, siue fuerit facta reseruatis fructibus, siue non: cum semper dicitur resignare & cui adaptatur verba, & dispositio. l. 4. §. toties. ff. de damno infect.

Item si quis resignasset corā ordinario in causa permutationis, & postea coram Papa simpliciter: si primo fuerit facta resignatio ab infirmo coram ordinario, & ab ordinario admissa, valebit, si viuat ultra viginti dies. Si vero moriatur intra, non valebit collatio facta ab ordinario per istam regulam. Si vero fiat à Papa etiam non valebit interim, q. a. non vacabat beneficium: & sic non potest Papa illud conferre: & ita fuit indicatum, vt dico in §. volumus, in gl. vlt. de colla. in Concordatis, vbi vi. de alia.

Aliquod beneficium.

Tertiò requiritur quod resignauerit beneficium ibi, beneficium, quod largè intelligitur, vt cōprehendat etiam dignitates, per gl. in regula i. de reg. iur. in 5. & in Cle. auditor. de rescr. & quacunque alia beneficia ecclesiastica, siue regularia, siue secularia, cum text. hic loquatur simpliciter: atque officia ecclesiastica, & capellas & capellaneas. gl. in cl. 2. de decim. Fel. in c. postulasti. de rescript. in tract. nomin. q. 6. Intellige, si unum resignauerit, siue plura. arg. l. 3. §. i. ff. de nego. gest. & scripsi in §.

præfatiq; graduati.in verb.nominationis. de coll. in Concord.

Non ergo haberet locum in officio prophano resignato coram Rege : quia tunc oportet quod 40. dies viuat resignans ex statutis Regni Fraciae, & eius communis obseruantia. Vnde quando officij regij admittitur resignatio, solet Rex in literis excipere, dummodo resignans infirmus non sit, & viuat per 40. dies, ut habetur in dec. Francif. Marti. 284. Intellige quando resignans ius habebat in illo beneficio: alioqui contra. Vnde si beneficium vnitum quis resignauerit quod possidebat: federat vnitum in eius vita vt poteſt fieri etiam eo non consentiente. Cle. vlt. de reb. eccl. non alien. licet moriatur ante 20. dies non censetur vacare per obitum, per hac regulam, nec alio modo: sed vno sortitur effectum.

Idem dicemus, si aliquis infirmus resignaret beneficium alterius: nam licet ipse moriatur ante 20. dies, illud beneficium non vacabit per eius mortem. Nam beneficium quod quis habet, sine suo facto auelli a se non poteſt. I. id quod nostrum. ff. de reg. iur. quia non potuit resignare quod non habebat. I. si viuueret. C. de legat. §. seruus. Inst. de cap. dimin. Requiritur ergo quod is qui resignat, ius potentius habeat. Et sic dixi, quod si ex tribus colligantibus vnu in infirmitate constitutus resignauerit, & moriatur, beneficium quoad alios colligantes non vacabit per obitum, nec erit nouopus imperatione. Secus si ius potentius haberet, quia tunc etiam haberet locum regula: ut poteſt si non levatis bullis quis resignaret ius prætensum, tunc ista regula procedet. Nam qui ius ad beneficium habet, ipsum beneficium censetur habere. I. qui actionem. ff. de reg. iur. & quia ratione huius textus habent locum in isto, ergo & decisio.

Sive simpliciter, sive ex causa permutationis.

Quarò etiam procedit in quaunque resignatione sive simpliciter facta fuerit, sive ex causa permutationis. Is tamen qui habuit ex causa permutationis, secundum quosdam, si superiuuat, recuperabit beneficium infirmo collatum ratione permutationis, & alterum beneficium vacabit per mortem illius qui decessit: & fortè iste permittans carebit utroque qd non est iuris concessionē vnu. Clem. vna, de rer. perm. & in fraudem fecit istam permutationē, ut pinguis beneficium haberet. Ideo dolus & fraus non debent ei patrociniari. c. fedes. & c. ex tenore. de rescr. & quia debet cogitare istum mori posse ante 20. dies, & posse suum dimittere beneficium, posuit se in necessitate. Eadem ergo non est subueniendum. I. si fideiussor. §. i. in f. ff. qui satisfare cogantur. Et pro hoc est. tex. formalis in c. 2. in fin. de renun. in 6. ibi, & idem renuncians habita omnino careat & ambita. Intellige, quod beneficium illius qui obiit facta permutatione, ante 20. dies, vacabit per obitum illius: & de hoc non est dubium. Sed beneficium resignatum per sanum, etiam vacabit per resignationem, quod hic annullatur collatio infirmi. Et

vult text. quod per obitum censetur vacare: & nō potest valere permutatio ex vna parte. l. i. ff. de rerum permut. & inferius diceatur, qd est norandum.

Secundò intellige istam regulam habere locū sive permutatio fuerit facta de æqualibus beneficiis, sive de inæqualibus: cum text. loquatur indistincte de permutatione, ergo de omni permutatione, vt not. Host. in sum. de rer. perm. & doct. in rubr. illius. tit. per l. de pretio. ff. de publ. in rem act. Et si voluisse hic Papa de permutatione tantum loqui ad beneficia æqualia, dixisset, iuxta. c. ad auctoritatem. de dec. Et eadem ratio procedit ad inæqualia, quia videtur testari de beneficio & priuat ordinarium sua collatione, & nominatos atq; alios expectantes: nempe si infirmus habeat beneficium in episcopatu Aurelianensi, quod permittat cum altero beneficio situ in episcopatu Parisiensi, & postea moriturante 20. dies. Si non esset hac regula nominati Aurelianen. essent priuati illo beneficio. Quia beneficia causa permutationis vacantia, nō debentur eis. §. volumus. de colla. in concord.

Nec refragatur qd haec regula extracta sit à visceribus. c. 2. de renun. in 6. & sic debet intelligi secundum illud: quia resp. illum tex. esse factum, vt obuiaretur fraudibus, quæ fiebant expectantibus per istas fraudulétas permutationes. Itē verò tex. est factus ad obuiandum fraudibus quæ fiebant ordinariis & expectatibus, ne quis testetur de beneficiis, & ne in illis sit successio; iuxta. c. i. de præb. à quo dicemus potius hanc regulam elicitem, & ad obuiandum malitiis eorum, qui suadēt infirmis vt beneficia sua resignent, ut dixi in tractatu nominatio. q. 17. nu. 55.

Item dicatur, cestet fraus, quando sunt æqualia. Resp. non est licita successio ut dixi. Et quādo sunt plures rationes, vna cessante non cessat dispositio. §. affinitatis, de nuptiis, in inst. Nec obstat qd haec decisio est odiosa, ut sic restringenda. I. cum quidam. ff. de liber. & posth. Resp. Imò est fauorabilis, quia iuri conformis, & facta ad vitandas fraudes. Et miror quòd D. Gomesius teneat contrarium super hac regula. q. 19. dicens esse odiosam: & in aliis fermè questionibus supr. dixit esse fauorabilem: quia concernit animæ utilitatem, & bonum publicum: hoc in q. 1. 3. 5. & 6. ac plenius. q. 17. & sic valde fuit sibi contrarius in hac regula.

Et postea infra 20. dies.

Quarò requiritur, quod resignas moriatur infra 20. dies si post, nō habet locum regula: & mors dicitur hic, quando anima separatur à corpore. I. si mater. C. de inst. & subst. Quomodo mors probetur tradit. Alex. conf. 25. in 5. vol. Et hic capitur dies pro die naturali 24. horarum, prout more Romano sumitur & communiter. I. more. ff. de fer. Scripti in l. 2. ff. de vei b. sign.

A die per ipsum resignantem præstandi consensus computandos.

Quinto computantur isti 20. dies à die cōsensus præstandi. Hoc addidit Paulus tertius, & sic computatur. Nam si quis resignauerit Calēdis Januarij 21. die, cēsetur vixisse 20. dies: & si vixerit post resiguationem

gnationem per 20. dies, à die tamen consensus, per decem octo dies, non censetur superuixisse: ita qđ beneficium vacabit per mortem. Et intellige siue consensus fuerit præstitutus per procuratorem, siue per resignantem, nec sufficeret cōsensus præstitutus per constitutionem procuratoris, sed requiritur quòd consensus præstetur ubi sit resignatio. Etsi qđ bis resignauerit, sufficit quod viuat 20. dies à die consensus præstiti primæ resignationi: quia illa valet, altera non: & ob primā resignationem nullum habebat amplius ius resignans. Ideo iterum resignare non poterat. c. In præsentia, cum aliis multis, de renun. c. inter, de præb. nec secūda resignatione inutilis impedit primam vtilem, iuxta not. in l. certi condic̄. S. quoniam ff. si certū pet. c. ex tenore, de rescr. Imò si quis primò resignauerit ante procuratorum & postea tempore cōsensus procuratorum fuerit, non valet collatio, nisi denuo conferatur, quia pars non potest ratificādo conferre: ideo opus esset novo conferentis consensu: quia in partis non est potestate ratificare collationem nullam: sed requiriur consensus cōfereatis & resignantib. Vide quę dico infrā in reg. de publican. resignantib. Et sufficit quòd sit infirmus vel tempore quo constituit procuratorem ad resignandum, vel si id temporis erat sanus, & tempore consensus præstiti erat infirmus, habebit locum hæc regula, cūm hæc duo tempora hic considerentur, videlicet resignationis & præstandi consensus. Etoportet quod his duobus temporib. sanus sit, sicut de testamento & hærede dicimus in §. in extraneis. Inst. de hæred. qualitat. Bald. in c. constitutus. de rescr. Nam qualitas iuncta verbo, debet intelligi secundum tempus verbi. l. in delictis. §. i. ff. de noxal. Ita qualitas est iuncta verbo ergo debet intelligi vel de tempore resignationis, vel de tempore consensus, ut hic patet. Hodie de stylo curiarum Franciæ, illi 20. dies computantur à die admittæ resignationis, & hoc in favorem tam ordinariorum graduatorū, quam nominatorum: & sic fuit sa. pius in parlamentis Galliæ iudicatum. teste Boët. q. 348. Quæritur. Ex quo inferatur, quòd dies consensus nō computatur in termino viginti dieum, & hoc probatur per dictionem a. quæ separatione & expulsionem denotat, per gl. in l. datio. ff. de actio. empt. & c. statutum. de præb. in 6. Vnde si quis resignaret. Calend. Iulij, & vixerit usque ad vigesimum diem, quòd adhuc habebit locum hæc regula, ut censeatur per obitum vacare, quod est notandum.

De ipsa infirmitate decesserit.

Sextò requiritur qđ resignans de ipsa infirmitate decesserit: alias si fato quodam moreretur, non habet locum hæc regula, ibi, de ipsa infirmitate decesserit, & hoc dicit, gl. hic. & Fran. Mar. q. 85. in decif. Delph. par. i. Et dicitur tamen mori ex infirmitate, etiā si febris, ratione illius superuenerit, vel aliquid acciderit ex ipsa infirmitate: secus si extra prouenerit, c. 2. de cler. percus. & c. continetur. de homicid. Adde. l. alumna. ff. adim. legat. Facit. c. de his, de sepult. Vnde si aliquis in infirmitate constitutus resignauerit, & postea aliquis eum gla-

dio occiderit, non habebit locum ista regula, quia non decepit ex ipsa infirmitate, per tex. in l. Item. Mela. §. Celsus scribit. ff. ad legem Aquil. & Soc. in repet. c. ad audientiam. in 7. q. pr. in 35. q. de homic. Et liberatio facta per abbatissam infirmam non valet, si de infirmitate decesserit, teste Matthæo de afflictis in decif. Neapolit. quæstio, 168. vtrum quietatio. Relinquitur igitur arbitrio medicorum quando ex ipsa infirmitate decesserit. Bartol. in l. si in rixa, ff. ad legem Corneliam de siccari. Plenè scripti in repet. l. diuus. ff. de senatus consulto Sillania. Et quia nunquam bene reconualuit, præsumitur ex infirmitate illa decessisse, quo ad hanc reg. gulam: secus quo ad puniendum delinquentem, pœnalegis Corneliae de siccari. Felin. in c. presbyterum. de homic. & Hippolyt. conf. 7. Quotuplex sit mors, vide per Lucam de Pen. in l. i. col. 8. C. de defector. lib. 12. & Car. in Clem. i. vt lite pendente.

Ac ipsum beneficium quavis autoritate conferatur per resignationem sic factam.

Septimò requiritur, quod ista resignatione sit admissa vel per Papam, vel legatum ordinarium, vel alium, ut ex his verbis constat. Et in regestris curia Parisiens. habetur, quòd si quis in infirmitate constitutus resignauerit aliquod beneficium ubi cunque, etiā si in curia Romana, & extra. & sic conuenit huic declarationi per Papam Paulum editæ, in dictis verbis.

Ex hoc patet habere locum coram ordinario, ut plenè scripti in tract. nominat. q. 17. ham si aliquis infirmus resignauerit coram eobeneficii, vel simpliciter, vel causa permutationis: & postea resignas moriatur ante 20. dies, illud beneficium poterit iterum conferre ordinarius. Quia de nouo vacat, per hanc regulam, & quotiescunque vacat ordinarius potest illud conferre. Imò duo iura cōcurrunt in eum, videlicet ut conferat & quādo vacat per resignationem, & quando per non promotionem, vel per obitum: aut alias, & sic censetur habere vim duarum personarum. l. si cōsul. ff. de adopt. & sicut alter conferre illud beneficium potuerit, ita & hic, quia quādo duo iura competitum vni sublato uno alterum remanet ille/um. l. si domus. vbi Bart. ff. de seruit. vrba prædia. l. quoties duplice, de reg. iur. nec refragatur quod variatio sit prohibita, maximè collatoribus. Cle. vna, de renunc. respon. verum esse contraius, & in malum: sed iure permittente, licet. Imò magna prudenter est si reuocaueris id quod male egerris. c. magna. 22. q. 4.

Nec prima collatio potest impedire secundam: quia prima nulla effecta est huius regulæ auctoritate, & sic quod est nullum, non potest impedire secundam collationem. Docto, in c. ex tenore, de rescript.

Et hoc easduabus poterit idem beneficium cōferri: quia bis vacavit per resignationem, videlicet & per mortem, nec est dividere beneficium conferendo duobus, quando diuerso tempore. c. tuæ, de præb. scripti in gl. concord. in verb. vni. §. i. de collat.

Imò collator si non cōsideret istud beneficium.

sic nunc per mortem vacans puniretur, ut dicitur in c. de multa de præb. ergo potest & debet illud conferre, ut plene scripti in tract. nominatio. q. 17. num. 5. ibi vide, si non graviter. Nec est verisimile quod Papa voluerit in uno loco per hanc reg. prouidere, videlicet Romæ : & adscribere sibi legem, & non aliis. Imò puto, quod omnem fraudem, per hanc regulam voluit excludere, quæ sit resignatio præcipua in fauorem, nam quodammodo videtur fieri testamentum de beneficio, quod est perniciosum, & ita in rota cōclusum, ut refert Do. Casfado. in dec. 31. s̄apius in dec. super regulis cancellariæ ita iudicatum fuisse, & Do. Gomes. in hac regul. q. 26. & ego etiam dixi, sic in Francia fuisse iudicatum in d. q. 17.

Et si uno die fuerit facta collatio per Papā cum derogatione huius regulæ & eodem die per obitum ab ordinario, Papæ collatio præsumitur prius facta tam ratione prærogatiue c. si à sede, de præb. in 6. quam etiam resignationis, ut fuit decisum in hoc senatu anno 1524. die 24. Decemb. & valebit; per ea quæ notat. Fel. in c. in nostra, corolario 18. & in c. capitulum, de rescr.

Etiam non habet hæc clausula locum si collatum fuerit beneficium per priuationem, licet is, qui priuatus sit, esset id temporis in infirmitate cōstitutus, nam hæc verba non conueniunt. & sic nec dispositio c. indemnitatis. §. supradicta. de elect. in 6. & iste. text. dicit per resignationem conferatur. Alia est vacatio per resignationem, alia per priuationem. c. suscepsum. de rescr. in 5. c. sum in illis. §. 1. & seq. de præb. ibidem. & cessat rationes propter quas est inducta clausula, ergo cessabit & ipse regula.

Collatio huiusmodi nulla sit.

Et sic collatio facta per resignationem, est nulla. Quodigitur nullum est, nullum producit effectum. Vnde vidi dubitari an hæc collatio facta ei, qui habet duo beneficia, faciat ea vacare, per tex. in Clem. si plures de præb. respon. quod non postquam est nulla, nullum effectum producit. vulgata regula, non præstat impedimentum, &c. Sitamen in vim ipsius collationis adipisceretur possessionem illius tertij pacificam, vacarent duo alia, ut ibi. Sed cum nulla sit collatio, ea non præbet coloratum titulum. Ideo si per triennium non possederit non iuuabitur beneficio de pacifico, posselli. ut abunde scripsi in tract. eod. de pacifico, posselli, in concord.

Iplūm q̄ beneficiū nihilominus per obitum censemtur vacare.

Addit præterea iste. tex. quod non solum collatio per resignationem facta, nulla est: sed etiā beneficium cēsebitur vacare per obitum, & poterit cōferri tanquā per mortem vacas, etiam ab eodem collator c. q̄ contulerat per resignationem, q̄a diuerso iure vacat, nec iste text. distinguit an ab uno & eodem, vel à pluribus. Ex quo patet q̄ actus factus per infirmum in præjudicium tertij, nō valet. Vnde emācipatio facta à patre de filia, ut testetur: non valet in præjudicium illorum, ad quos hære-

ditas deuoluebatur. Anch. cōf. 430. fuisse, quia in fraudem cēsetur fieri. Plura adducit Bened. in repet. c. Rayn. in verb. in extremis. num. 23. & seq. de testam. & plenè Barba. in c. in præsentia. nu. 38. de probatio. nam censemtur fieri in fraudem, & præiudicium illius, ad quem beneficium, vel res debet venire post mortem, cui fraudi hic resistitur etiam quia is, qui est graui infirmitate detentus facile resignat. Et hoc videtur ab eo donari: quia postquam non potest illud beneficium habere vult ut alias post mortem habeat, & sic videtur testari de beneficio, vel causa mortis donare. l. 1. & seq. ff. de dona. causa mort. nā si hic non resignasset, vacasset beneficium per mortem, ita etiam vacabat, q̄a resignatione pro non facta habetur, per hanc regulam docet Ioan. de Selua in tract. de benef. in 3. part. q. 46.

Tenetur tamen hic resignationis, si in fauorem certar personæ resignet, & ipsa sit inhabilis, & ei conferatur ad intercessione illi ecclesiæ, & in conscientia, ut abunde docui in repet. c. postulasti. in gloss. de clericis excom. ministr.

Secundo ex ista regula concludit Ludo. Rom. conf. 342. quo ad primum. col. 1. quod licet nulla sit collatio per istum. text. tamen resignationis valebit: quia nō annullatur hic, & sic beneficium resignationis in curia, etiam si non sit derogatum huic regulæ, non poterit alteri conferri ratione reservationis: quæ tamen in hoc regno non habet locum, ut supra dixi: si verò esset resignatum coram ordinario, tunc nulla esset reservationis. Ideo ordinarius poterit postea per mortem conferre, ut etiam cōcludit Gomes. q. 33.

Tertiò patet hic collationem generaliter accipi etiā pro institutione & alia prouisione. per text. in c. vnic o. ut ecclesiastica beneficia sine diminut. conferantur, scripti in §. statuimus. 2. in glo. conferantur. de colla. in conc. & in §. 1. de mand. Apost. in concord. glo. collationem, ubi scripti presentationem large dici collationem. Ba. da. in ca. abbatem. de rescr. col. penul. sed hic expressit verbum. collationis, quia solita est s̄apius fieri quam presentatio. & plura alia adducerem & comprobaret: nisi Do. Probus plenè hæc deduxisset in addit. ad Ioan. Monach. in c. cum illis. de testa. ubi respōdet Decio contrarium consulenti, conf. 224. adde hic regulam in fine positam huic conformem.

Quartò patet quod hic vacat per obitum fictione istius regulæ, non verè: quia verbum, cēseatur, positum in hac regula, denotat fictionem. per tex. in c. 1. & c. 16. qui de procur. in 6. & c. 1. de arbitris, vide quæ scripti in regula de public. resig. in verb. non per resignationem. Ex quo infertur quod ubi beneficium vacans per obitum tantum debetur, non debebitur sic vacans, per hanc regu. vt in regula de impetrantibus per obitum, familia. Cardinalium, etiam si clausula, quoismodo esset inscripta, quæ veram vacationem & non fictionem videtur comprehendere. arg. 1. 3. §. hæc autem verba. ff. de nego. gest. Si tamen aliquis impetraret beneficium sic vacans per obitum simpliciter non debebitur ei nisi qualitates expresserit, & Papæ narrauerit. Quod est verum, q̄n esset alius impetrans: securus si esset, folias

solus. Not. Lapus alleg. 89.col. 6.vers. item decreta. & Fel. in c. ita nostra. corrella. 17. de rescrip. Alia ponit Gom. super hanc regulam, quæ licet videre.

REGULA XX.

Quod intelligat idiomam.

Item voluit, quod si contingat ipsum alii cui personæ de parochiali ecclesia prouide re, seu mādare prouideri, vel gratiam expe- etatiuā concedere: nisi dicta persona intel ligat, & intelligenter loquatur idiomam loci, vbi ecclesia huiusmodi cōsistit, prouisio, seu mādatū, & gratia desuper quoad parochia lem ecclesiā nullius sit roboris vel momenti.

Statuit hæc regula quod prouisio nō valeat, vel gratia de parochiali ecclesia facta ei, q. nō loquitur vel intelligit idiomam patriæ, etiā si in ea Papa diceret pro expressis habet, &c. de qua clausū. scripsi in gl. concorda. in verb. pro expressis. in forma manda. & fundatur Ezechiel. 3. cap. in princ. ibi, nō enim ad populum profundi sermonis, & ignotę lin guę tu mitteris ad domum Israël, quorum nō possit audire sermones, &c. quia Papa intendit unicus que in sua patria puidere, vt dicit tex. in c. bonę. 2. circa finē. de elect. quod nec vellemus ei preficere alienum, facit cap. nullus. 61. dist. l. in ecclesiis. C. de episcop. & cleric. c. fi de cleric. peregrin. ca. sanctorum. 70. dist. & sic expressio nationis requiritur in literis gratiæ, alias sunt subreptiæ p. supradicta.

Ratio est quia curatus qui ecclesiæ parochiali præficitur, tenetur audire cōfessionem suoru parochianorum, & illis pœnitentiā pro qualitate peccati iniungere. c. omnis utriusque sexus, de pœnitē. & remiss. extr. & tenetur eos docere, & ad bonum incitare ac prædicare. c. inter. de offic. ord. & c. ec ce. dist. 9. & qui non intelligeret idiomam illorum, hoc nō posset facere: ob id prohibet iste text. alioqui qui teneat alium habere, qui intelligeretur. c. quoniam. de offic. ord. ideo non solet in hoc regno exteris prouideri: nec quidem per Papā, nec si mandetur prouideri. Imò si extero mandetur prouideri, non poterit conferri in vim mādatione ecclesia parochialis per hunc text. & si nō recipitur dispensatio. Papæ in Francia contra istam regulam, quæ est iuris diuini etiam ratione priuilegij dati regi Fraciæ, vt nullus alienigena, sine literis naturalitatis possit in regno beneficia obtainere, quamvis in patria obedientiæ huic regulæ dispensare soleat Papa. Imò inter Dei maledictiones reputatur habere hominem ex aliena gente, qui nō intelligatur, nam Deutero. 28. cap. dicitur, adducet Dominus super te gentem de longinquo, & de extremitat terræ finibus in similitudinem aquilæ volantis cum impetu, cuius linguam intelligere non possit, &c. & H. e. s. c. idem dicitur.

Nota tamen quod in Francia nec ordinarius, nec legatus posset alienigena conferre, qui si cōferant illud beneficium mā regnicola impetrari poterit, qđ est notandum, & hoc priuilegium regni non solū prohibet extero habere ecclesiæ parochiale, de

qua hæc regula loquitur: sed etiam alia quæcumque beneficia ac alia bona etiā si illi fuissent Cardinales, sine regis beneplacito, obtinerent non possent, quamvis Do. Gomez hic. q. 2. volens Cardinalibus fauere, multa pro ipsis adduxerit: tamen in Francia seruatur quod dixi.

Nisi dicta persona intelligat, & intelligibiliter loqui sciat idiomam loci, vbi huiusmodi ecclesia cōsistit, prouisio seu mandatū, & gratia desuper, quoad parochialem ecclesiam, nullius sint roboris vel momenti.

Etsic requiruntur sequentia. Primò, quod Papa conferat: ibi, ipsum. nam hic per excellentiā intelligitur. §. sed ius quidē ciuile. Institu. de iure naturali. Idē tamen in alio, cū sit eadem ratio, vt suprā dixi, idem tamen dixi in quolibet alio præsentante, instituente, conferente, vel eligente: cū verbum prouisionis, sit generale. gl. in clement. fin. de elect. scripsi in verbo prouisionem. in §. prefatique ordinarij de colla. in concord. & ratio quæ est in Papa, in aliis habet etiam locum, cum à iure hoc exprimatur, quod dicitur in regula vt suprā dixi, & idem puto si Papa commenderet, cum eadem sit ratio in ista regula, & prouisio etiam potest comprehendere commendam, quia prouisio dicitur de beneficio commendato. Do. & Peru. in c. nem. de elect. lib. 6. nam commendata est verus titulus, vt scripsi in tract. de pacifi. possessorib.

Secundò requiritur beneficium cōferti personæ nescienti loqui idiomate patriæ, ibi, loqui sciat, &c. & intelligitur loqui, quando loquendo intelligitur à populo, vt prædicare possit, cap. quoniam, de offic. ord. vi. hic dicitur intelligibiliter loquatur, & sic quamvis taliter loquatur quædam verba, vt: intelligat, sed non omnino: tamen non habet locum hæc regula.

Tertio requiritur quod intelligat, ibi, intelligat, scilicet perfectè: nam si quædā verba patriæ intelligeret, haberet locū regula, cū non dicatur intelligere arg. l. disceretis. C. qui testam. facere possunt. Et sic posset Papa, non obstante ista regula, vñire capitulo ecclæ parochialem ecclæam, licet illi de capitulo non loqueretur idiomate patriæ illius beneficij, quia sufficeret præficere vicarium perpetuum, qui intelligeret: & ita posset intelligi iste tex. nam sufficit quod immediata persona intelligat & ideo consului, vñionem factam de ecclæ parochiali cōuentui monialū, nō annulari per hanc regulā: licet ipse non loquantur, nec intelligant idiomam patriæ, quia sufficeret præficere vicarium perpetuum, qui intelligeret, quamvis do. Gomez. hic. q. 2. dicat hic nō coprehendi, bene tamen. q. n. cōfiteatur vicarium perpetuum debere intelligere, & loqui idiomate patriæ, quod verisimiliter arbitror. Imò etiam requiritur quod intelligat & loquatur Latinè sufficienter, alias, quomo do posset Euangelium prædicare ignarus? Ideo episcopus ignorans donatum deponitur, ca. fin. de ætate & qualita. & parum habetur mentio in Gallia, si sciat legere & cantare vt dicit Domi. & Per se, in c. si pauper clericus, de præbend,

Quartò requiritur, q̄ illa ecclesia si parrochia-
lis, ergo nō haberet locum in præbenda & bene-
ficio simplici: sed in Francia idem in omni benefi-
cio ratione privilegijs.

Quintò requiritur quod loquatur idiomate lo-
ci in quo est ecclesia, & illud intelligatur: nec suffice-
ret intelligere idiomam vicinum loco beneficij, vel
loqui; sed oportet quod loquatur & intelligat idio-
ma loci beneficij. Et per hoc respodi, quod aliquis
de Mōre pessū potest habere beneficij in Valco-
nia: quia intelligit idiomam, & loqui potest intelligi-
biliter idiomam. Idem dicerem in Petragoricē, pro-
vincia, Aluernia, Lemouicen. & Rutenen. quia
idioma conuenit in multis, & qui vnum intelligit,
vel loquitur, alia loqui potest, quod est notandum.
Et sic Gallus poterit etiam habere beneficium in
Normania, Picardia, Burgundia, & Senomania, ac
in patria Borbone, quia multū conuenit idioma,
ideo qui loquitur & intelligit vnum, aliud paruo
negocio, loqui poterit quamvis do. Gomel. q. 10.
videatur contrarium tenere: sed nesciebat conve-
nientiam idiomatum.

Prīmō fallit hæc regula, quando Papa exp̄r̄sē
dispensaret.

Secundō fallit, etiā si Papa dispensasset per re-
scriptum périnde valere, dummodo in eo sint ex-
pressa illa quæ exprimunt debent, de quo plenē Cas-
sado, in dec. super reg. cancel. dec. 33. Lata fuit sen-
tentia, quem sequitur Gomel. q. 7. super hac re-
gula. Ea dispensatio sic solet dicere, quod ut asse-
ris, idioma illius patr̄, quod gentes illarum par-
tium communiter loquuntur non bene intelligis,
nec intelligibiles loqui scis. Nos enim tecum ut
ecclesiam prædictā habeas, &c. dispensamus præ-
missis, ac constitutionibus, & ordinationibus apo-
stolicis, necnon prædictis statutis, & consuetudi-
nibus, & aliis cōtrariis nequaquam obstacibus, au-
toritate apostolica per prætentes concedimus,
prouiso, &c. Gomel. q. 14.

REGULA XXI.

De impetratiōne beneficij viuentis.

Item si quis supplicauerit sibi de benefi-
cio quoconque, tanquam per obitum ali-
cuius, licet tunc viuentis, vacante prouideri;
& postea per obitum eius vacet, prouiso, &
quævis alia dispositio, dicto supplicant per
obitum huiusmodi denuo facienda, nullius
sint roboris, vel momenti.

De impetrante beneficium viuentis, hæc loqui-
tur regula, & est conformis ca. i. de concess. præb.,
vbi sic dicitur, qui in viuorum sacerdotū loco po-
nuntur hoc ipso sunt ab ecclesiastica cōmuniōne
pellendi: qui se pauci sūti successores viuis sacer-
dotibus adhiberi, vbi Panormit. dicit, q̄ si aliquis
occupauit beneficium viuentis, & postea illud ira-
petraverit à Papa cum vacaret, nō habita mētio-
ne primæ occupationis nō valet collatio, tāquam
subreptitia, quod facit contranobiles, qui per po-

tentiam occupant beneficiā, & postea ea impe-
trant, vt impetratio non valeat: quia si Papa temi-
set illam occupationem illi sacerdotio non contulif-
set, vel non ita de leui. c. postulasti, de rescript. vi-
de Ioan. Dayma, in procē. concordat. fol. 52. &
quæ dixi in non proce. in verb. facti. & quæ addidi
ad Panor. in cap. i. de concess. præbend. Bertrand.
conf. 19. ex themata. in 2. vol. secūdum nouam im-
pressionem.

Fallit, quando peterē mihi cōferri beneficium
per resignationē, & postea r̄signans moriātār, va-
lebit collatio. d. c. i. de concess. præb. quia tūc ces-
sant rationes huius regule. Si tamē quis sapientius im-
petrauerit beneficium in vita & postea post mortē,
non valebit ista collatio post mortem ratione am-
bitionis, & etiam quia beneficium viuentis impe-
trauit, quia antequam esset de morte certus impe-
trare non debebat, vt cōsulit Dec. cōs. 398. in cau-
sa domini, circa finem. & in l. f. col. 5. C. de pact.

REGULA XXII.

De vniōnibus.

Item voluit, quod petentes.

Et sic primo requiritur, quod quis petat vniōnē
fieri. ibi, petentes, ergo non haberet locū si ex cer-
ta scientia & motu proprio fieret, sumendo argu-
mentum à contrario, quod est in iure validum. l. i.
ff. de offic. eius. capitul. cum apostolica. de his quæ
sunt à prælat.

Beneficia.

Quorum appellatione veniunt omnia beneficia
tam maiora, quam minora, glo. in cap. i. de reg. iur.
in 6. cū hic simpliciter loquatur, & vniōnes sint odi-
osit. doct. in elem. fi. de rebus eccl. non alien.

Ecclesiastica.

Et sic non habet locum in temporalibus, vt sunt
feuda, c. felicis, de poenis, in sexto, scripti in tract;
nominatio, quamvis Imperator aliquando vñfat
duas dignitates, vt in §. illud. in authēt. vt iudices
sine quoquo suffra. colla. 2.

Alius vñiri.

Et sic ecclesiastica ecclesiasticis vñiri debent, &
temporalia temporalibus. cap. fin. de rerū permitt.

Teneantur exprimere verum.

Et sic aliud est requisitum, quod verus valor ex-
primatur, nec in Francia sufficeret sic exprimere
cuius fructus 24. ducatorum auri, & c. quando nō
esset verus valor.

Annum valorem.

Et sic nō tenetur exprimere valorem vñius diei,
vel mēsis, vel duerū: sed annum valorem, id est
quantū in anno valet. & si pluris sit vno anno,
quam alio, debet exprimere vt sequitur.

Secundum communem estimationem.

Vñli hæc regula, quod exprimatur secundum cō-
munem estimationem, & non secundum sterilita-
tem. l. pretiarerum. §. fi. ff. ad leg. Falc. d. plenē scri-
psi in repe. l. vnicæ. C. de sent. quæ pro eo, quod in-
terest proferuntur.

Tam

Tam beneficij vniendi, quam illius cui
vniri petitur.

Item debet exprimi valor tam beneficij vnié-
di, quam eius ad quod vnio fieri debet, nam cum
vnio fiat ex causa necessitatis, ut suprà dixi in regu-
la 12, si cesserit necessitas fieri non debet vel ex aliis
causis expressis, ibi, quamobrem ut hoc sciatur,
vult quod fiat hæc expressio.

Alioqui vnio non valeat.

Ipsò iure, quia forma data est, quæ si non serua-
tur actus est nullus. cap. cum dilecta de relict. &
beneficium sic vnitum post impetrari.

Imò facta sine hac forma, non posset præscribi,
nisi per tempus cuius memoria non est in contra-
rium Oldra. conf. 296. de iure. vide. Maleretur in
tract. de elect. fol. 25.

Et semper in vniunionibus commissio fiat
ad partes.

Item requiritur, quod commissio & verificatio
fiat in illis locis vbi vnio fieri debet, & ista est practi-
ca facienda vniuniones, nam veritas melius scitur per
vicinos, quam alios. I. ibi, estimatione circuole-
tiuum. ff. de flumi. Anch. in clem. vna. no. primo. de
concess. præbend. bonus tex. in cap. quanto extra,
de præsumpt.

Vocatis quorum interest.

Et sic vnio non debet fieri sine consensu patro-
ni. vide Petru de Perus. in tract. de vniunionib. in cap.
quinto. Et alias vocatis, qui intercessione præcedere po-
terunt, nam vnio non fit de ecclesia parochiali ad
simplicem, & sic ad minus dignam: poterit tamē de
iure vnirū ecclesia parochialis præbendē ecclesiæ
cathedralis. cap. extirpanda. §. quæ verò de præb.
q. canonica ecclæ cathedralis dicitur esse di-
gnior parochiali. cap. super eo. de præbē. in 6. ma-
gnus enim est honor esse canonici ecclæ cathe-
dralis. do. de Rota. deci. 136. voluerunt. in nouis.

Et idem voluit obseruari in confirmatio-
nibus vniunionum factarum.

Et sic non valet confirmatione vniunionis, nisi ista su
pradicata interueniat, quod est no. Reliqua de vni
nibus supplebis ex his, quæ supr. in. regula 12. & ibi
allegau illos, qui abundatius materia pertractat.
Et intellige nullam confirmationem vniunionis, quæ
vis gloss. in hac regula teneat contrarium: tu quia
text. voluit idem esse in confirmationibus, cum non
esset idem per l. seruitutes. §. si sublatu. ff. de serui-
tu. vrba. prædio. quia dictio idem significat eandem
in pluribus censuram. gl. in l. cum hi. §. si vni. ff. de
transact. iuncta gl. idem, scilicet per omnia. §. sed si
ex testamento. in fi. de satisda. tuto. l. si ante. ff. solu.
matri. & hic vers. ad omnia referri debet, prout ple-
nè scripsi in repet. l. vnicæ. in glo. & non ex quibus-
dā. C. de sent. quæ pro eo, quod interest. idem po-
test tripliciter dici, in genere; in specie, & in nu-
mero.

REGULA XXII. alias XXIII.

De mendicantibus.

Est extraugans inter communis sub rubr. de
regula, per quam religiosi mendicantes sub exco-
municationis pena, quam ipso facta incurrit rā
recepti quam recipientes, quacunque licentia nō
obstante, prohibentur ad religionem non mendic-
antium cœulare: & nihilominus secus facta non
teneant, & nullius existant efficacia, vel rā men-
ti. Excipitur religio Catur. ad quam transire pos-
sunt, quia est strictior, & ratio huius regulæ est:
quia religio mendicantium est perfectior omni
religione non mendicante, quia quanto arctior est
paupertas, tanto essentia liter est perfectior religio:
te. Florent. in 3. parte summa. in tit. 16. cap. 4. de
transfuntibus de una religione in alia, vbi limitat,
quando Papa dispensaret, & quando esset religio:
ne priuatus, forte propter delictum: tunc posset,
alias non quod est notandum.

Item de clericis extra tempora à iure
statuta.

Nota, quod quis dicitur malè promotus multis
modis. Primo, quoniam est promotus extra tem-
pora à iure statuta, ut pote extra quatuor tempo-
ra. c. 3. de temp. ordinan.

Statuta tempora à iure sunt, ut minores ordines
dominicis & alias festis diebus confirantur. ca. de
eo. de temp. ord. & cōsecratio virginū. ca. lillo tit.

Episcopi carum die dominico cōsecrari possunt
qua de causa tradit tex. in ca. quod die 75. dist. sed
consecrationes ecclesiarum omnibus diebus fieri
possunt, & c. 2. de consecra. ecclæ. vel altaris.

Prima verò tonsura quolibet die cōferri potest
cum iura certum diem de ea non exp. imant, & sic
seruatur de generali consuetudine, testib. Host.
Io. And. & Card. in c. penult. de tempo. ordina. per
c. cum contingat. de æta. & qualit.

Et minores ordinés quando, & vbi libitū fuerit
dantur, vñque ad subdiaconatu. diaconi verò nun-
quā, nisi in publica ordinatione. ca. quando. 75. dist.
& ordines sacri solet in maiori ecclesia con-
ferri. gl. in ca. ordinationes. 75. dist. de cōsuetudine
episcopi cōferunt vbi volū teste Flor. in d. 3. par-
te. c. 14. c. 16. §. 17. non debet tamē episcopus gene-
rali ordinationē de his minoribus facere, ideo
vnum aut duos ordinare potest, non quin plures
ordinare possit, sed caueat ne generalem ordina-
tionē faciat sicut in quatuor temporibus. c. de eo.
& ibi doct. de temp. ordi. Præposit. in ca. q. à patri-
bus. 75. dist. Sed ordines sacri videlicet subdiaco-
natus, diaconatus, & presbyteratus non, nisi qua-
tuor temporibus, aut sabbato sancto, vel sabbato ante
dominicā de passione conferriri non debent. c. 3.
de tempo. ordin. c. quoniam. in fi. & c. fin. 75. dist.

Sed quare his temporibus, & nō alii. Præposit.
in c. quoniam. §. ceterum. 75. dist. respon. quia sa-
cerdotes & alii clerci locū in ecclesia obtinent,
quæ Leuit. in populo Israhelito obtinuerūt, quos
ut libro Numerorū legitur, Dominus pro primogenitis
recepit, & eos in Ægypto dum primogeniti
Ægyptiorū interficerentur, custodivit prima-

genita enim quasi primitiae sunt, vnde quasi primitias Domini offerimus, cum aliquos ad sacros ordines damus: conueniens ergo est ut pro primis temporum, ac et quatuor temporibus primitias hominum offeramus, hæc ille.

Itē in quatuor temporibus fiunt, ut quatuor temporibus ordinari exornētur, & sub quatuor euangelii seruire Christo & ecclesiā moneātur: in vere, ut virtutibus florent: in aestate, ut fructu offerrat: in autūno, ut fructus operū metant: in hyeme, ut fructū collectōs cōseruerit in horreō, ut eis in Dominō fruantur, & in sabbato potius, quam in aliis diebus, eo quod illa dies spiritui sancto consecrata est, cuius bona in ordinibus recipiuntur, c. quod à patribus. 75. dist. vel sabbatum, notat requie, & ordinati ad sacros, transiunt ad requiem ordinis clericalis, de labore seculariū negotiorum, c. fornaci, 88. dist. & Paulus ad Timot. nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus, c. i. & per totūm, ne clericī monachī nego. secula, se immisceat, sed in minoribz non tranleunt ad requie: quia possunt ad seculum redire glo. & Doct. in c. literas, in fi. de temp. ordin. quod limitabat quidā in presbyteris Petrago, & limouic. qui instar rusticorum per toram viram laborant, nec requiem habent, nisi in lecto. Papa tamen quolibet tempore ordines etiā sacros cōferre potest, c. i. de temp. ord. & ibi Host. in summa, sicut quilibet tempore pallio vtitur. ca. ad honore, de viu pallij, quia hoc est de iure positi uo, & quo est absolutus. c. proposuit, de cōcess. p̄b.

Itē hoc cōcedere potest ex speciali gratia episcopo, yr. ordines etiā extra quatuor tempora cōfere possit. Doct. in d. c. i. & datur dispensatio per breue, existenti in 22. vel circa, etatis anno, etiā in diaconatus, ordine constituto, ut promoveatur ad sacerdotium die dominico, vel festivo, etiā extra tempora à iure statuta, de quibus supra dixi, dummodo aliud canonicum nō existat, super quo sua & antistitis eligendi conscientia oneratur in secularibus, sed cum religiosis detestatur in 21. anno etiam ad sacros, teste Staphileo in d. tract. de literis iustitiae, fol. 194, versi, datur dispensatio. Imò dicit Angel. in l. i. C. de sent. paffis, Papam solo verbo posse aliquem facere episcopum, vel prælatum,

Nec valet consuetudo, quod sacri ordines, cōferantur extra quatuor tempora. c. 2. de temp. ordin. Imò tam ordinans, quam ordinatus peccant mortaliter: quia violatores canonum à spiritu sancto, cuius instinctu conditi sunt condemnantur. cano, violatores. 25. q. i. Floren. vbi sup. in d. 3. parte titul. 14. c. 16. §. 16.

Et quamuis de iure esset aliqua dubitatio, an ordinatus extra quatuor tempora esset ipso iure suspensus, in c. cum quidam, & c. literas de temp. ordin. Tamen hodie per istā extrauag. Pij. 2. ipso iure sunt suspensi, qui si huiusmodi suspensione durante, in eisdem ordinibus sic suscepit ministrare præsumperint, irregulares eo ipso fiunt, & à solo Papa absoluendi. c. cum quidam. c. literas de temporib. ordin. Syluester in sua summa, in verb. irregularitas. q. 10. vide tamē distinctionem, in c. cōsultationi, de tempo. ordin. & quid agendum quan-

do aliiquid omittitur de forma statuta in ordinibus, scribit Floren. in 3. parte summæ titulo. 14. ca. 16. §. 5.

Item capiens vno die plures sacros ordines, est suspensus. c. literas, & c. dilectus, de temp. ordin. quatuor tamē minores poterit vno die assumere, dummodo nō temerario ausu. c. 2. de eo, qui furtiū ordines recepit, sed acolytatum, & aliū sacram non Panor. & Anchar. in d. ca. 2. Imò nec paruam tonsuram, & quatuor minores, non licet eodē die recipere. Anchar. in c. 3. de temp. ordi. dicit tamē ibi Cardin. quod contrarium seruatur & puto consuetudinem valere, cum non prohibeantur, nisi sacri ordines eodem die conferri.

Sive ante etatē legitimam.

Ista etas legitima est, ut ante septimum annum ad primam tonsuram non promoueatur. capit. fin. de temp. ordin. in vj. Ad ordines vero minores, videlicet ad acolytatum, in 12. anno, vel in 14. ca. in singulis. 77. dist. subdiaconus vero olim non poterat ordinari, nisi esset in 21. anno. c. de his. 28. dist. & finito 20. anno. ca. subdiaconus. 77. dist. nec refragatur d. c. in singulis. 77. dist. vbi in 14. anno subdiacon⁹ fieri poterat, quia hoc intelligitur in 14. anno post septennium, & sic in 21. anno, ut glof. & Doct. ibi docent. hodie sufficit quod attingat decimum-octauum: quia minus hodie homines visunt. clem. generalem. de etate & qualitate.

Item olim diaconus, minor 25. annis, non ordinabatur. c. episcopus. 77. dist. & c. nemo. 78. dist. hodie ordines assumere potest si constitutus sit in 20. anno. d. cle. fi. de etatē.

Presbyter vero olim nullo modo ordinabatur, nisi trigesimum etatis suæ annum impleviset. c. i. & seq. 78. dist. hodie per d. cle. fi. sufficit attigisse 26. annū, & contra null⁹ ordinari debet, quia dicitur ad Timoth. i. ca. 5. nemini cito manus imponueris, neque communices alienis peccatis. Quid est manus cito imponere: nisi ante etatis maturitatē, ante tempus examinis, ante meritū obedientiarū, ante experientiam disciplinæ sacerdotalem honorē tribuere non probaris. text. in c. quis est. 78. dist. in.

Nota, qui d si ante tempus quis ordinatur, ordinans episcopus est suspensus à collatione ordinū. glof. & Doct. in d. clem. fi. de etatē.

Si tamen durante suspensione celebrauerit, nō efficitur irregularis. Dom. in c. eos. de temp. ordi. in 6. Philip. Frac. in c. i. col. vlt. de re iud. in 6. sed peccat mortaliter, teste Floren. in 3. parte summæ titu. 14. cap. 16. §. 15.

Ordinatus vero ante tempus, est suspensus ab executione ordinis vñque ad etatē legitimam. c. nō est compof. de temp. ordin. & c. dilectus. de etatē. & qualit. ordinatio tamen tener etiā si puer ad sacerdotium ordinaretur. Cardin. in d. clem. fi. de etatē. per gl. in c. pueri. i. q. i. collatio tamen beneficij isti promoto ante septem annos, non tenet. Ioh. Andr. & Philip. Perus. in cap. fin. de temp. ordin. in 6. & sic non iuuatur decreto de pacific. possess. cum sit inhabilis, ut scripsi in d. tract. de pacific. possessoriib.

Si interim celebrēt, irregulares à iure nō fiunt tum quòd à iure expressum non inueniatur.ca. is, qui.& ibi gl.de sentent.excom. in 6. tum quia est & suspensus à canone quo ad se tantum & non quo ad alios, & suspensus à iure quo ad se celebans, irregularis non efficitur.c.fin. de cleric.excom.mi.in fi.Philip.Perus.in d.c.fi. de re iud.in 6. hodie per constitutionem Pij Papæ ij. efficiuntur irregulares,& beneficis priuari possunt.

Super ætate tamen nō potest episcopu dispensare.gi.& Doct.in d.clem.fi. sed cum ordinatu extra tempore bene dispensat episcopus.text. & ibi Doct.in ca.consultationi, de tempor.ordin. sed non hodie.

Aut absque dimissoriis literis, ad factos ordines se promoueri facientibus pro tempore.

Dimissoriæ quo ad istū text.dicūtur, quæ aliæ commendatoriæ vocantur, quæ dātur eis, qui volunt ordines ab alieno sumere episcopo.c.i. & ca. cum nullus, de tempor.ordin.in 6. scripti in l. dimissoriæ ff.de verbis.lignificat.

Et has dimissorias poterit episcopus dare in sua dioecesi, non inferiores prælati: nisi hoc eis indulatum sit: vel nisi episcopo mortuo, quia tunc capitulum, seu is ad quæ administratio spiritualium id temporis pertinet: vel episcopo in remotis agenti, vicarius generali episcopi in spiritualibus.text. in c. cum nullus, de tempor.ordin.in 6. Io. Frāsc. in tract.de offic.& potestat. capituli sede vacante. in 1. part.q.3. & q.8.

Et sic promoti sine dimissoriis literis ad factos ordines, sunt suspensi ab executione ordinum, & si interim in eisdem ordinibus sic suscepis ministrēt, eo ipso irregularitatē incurruant, vt patet in constitutione Papæ Pij. ergo non habet locū si sumeret alios non factos: quia unum exprimendo, alterum negare videtur.cap.nōne, de præsumptio.l. cum prætor.ff. de iudic. & si voluisse intelligere de omnibus ordinibus, dixisset. c. ad audientiam, de decisi. sed quia limitauit de sacris, ergo de aliis intelligere nō licet.nec refragatur.c.i. de tempor.ordin.in 6. quia in suo casu intelligitur, vt ibi Doct. no. quamvis in quibuscumque ordinibus suspensionem contrahi scribat. Syluester in sua summa, in verb.irregularitas q.9. per d.c.i. sed dic vt dixi.

Etiam voluit constitutionem piæ memor.Pij Papæ ij. similiter prædecessoris sui desuper editā, & in dicto cancellariæ Apostolicae libro descriptam, quæ incipit, cū ad factorum ordinem, &c. pari modo obseruari.

Quia vidi multos super hac cōstitutione dubitare, ideo eam ad verbū duxi hic transcribendam Pius episcopus seruus seruorū Dei ad futuram rei memoriam.Cū ex factorum ordinum collatione character intuisibilis animæ imprimitur, sacra mysteria dispensantur, & ipsorum cura tribuantur animarum, in eorū susceptione excessus grauius

tanto magis plectendi sunt, quanto ex illis maiora in mentibus fidelium scandalum generantur. Cū itaq; sicut fide dignorum relatione, nō nisi moleste accepimus, nonnulli clerici extra tempora à iure statuta quidam ante ætatem legitimam, alioqui verò sine dimissoriis literis contra sanctiones canonicas se faciunt ad factos ordines promoueri. Nos eorundem temeritatē tali castigatione reprimētes, vt aliis in posterum cōmittendi similia aditus præcludatur: auctor, apostolica præsenti constitutione perpetuā valitura statuimus, & ordinavimus, quod omnes & singuli, qui absque dispensatione canonica, aut legitima licentia, siue extra tempora à iure statuta, siue ante ætatem legitimam, vel absque dimissoriis literis, etiam citramontani à citramontis, præterquam si in hoc ultimo casu, per cameram apostolicam, iuxta illius stili ordinatiuerint, ad aliquem ex factis ordinibus se fecerint promoueri, ab suorum ordinum executione ipso iure suspensi sint. Et si, huiusmodi suspensione durāte, in eisdem ordinibus ministrare præsumperint, eo ipso irregularitatē incurrant, præterquam ultra alias poenas in tales generaliter iure inflictas, beneficiis ecclesiasticis, que possint iure priuari. Volumus autem quod præfens nostra constitutio in Romana curia existentes post quindecim dies, absentes vero Italicos post duos, alios vero ultramontanos post sex menses ab ipsis in audiencia cōtradictarum, & cancellaria apostolica publicatione, & affectione, ligare incipiatur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginā nostrorum statuti, ordinationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationē omnipotentis Dei, & sanctorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum.

Datum Rome apud Sanctum Petrum, anno incarnationis dominicæ millesimo quadringeno, sexagesimo primo, quintodecimo Kalend. decembris, Pontificatus nostri anno quarto.

REGULA XXXV.

De moneta.

Item declarauit idem dominus noster, quod libra Turonensem paruorum, & Florenus aurei de camera, pro æquali valore in concernentibus literas & camerā apostolica computari & æstimari debeant.

De moneta vide in cle.fi.de dec. & hæc regula est valde utiles mensulariis, siue banqueris, vt quando taxantur bullæ viginti florenis, intelligatur vigintilibris, quia florenus auri de camera & libra paruorum Turonensem idem sunt. Et hoc in concernentibus literas & camerā apostolica. Secus ergo quo ad alia, & ideo glossa prag. sanctio. in §. q. si quis ex dictis. de collatio. exponit florenum ibi, producat, vt excludatur à nominationibus, qui haber ducentos ducates in beneficiis, nam hoc est odiosum excludere aliquem ab habendo beneficiis, ob id est restringendum, & prodest ista regula, quo ad expressionem. Nam voluit Papa taxare florenum pro libra, vt maior valor exprimeretur: &

ut ipse maiorem haberet annatam, sed consuetudo Francie resistit, & huid ut arbitror, regulæ dedit causam expressio quorundam imprestantium ex Gallia qui in suis imprestationibus dicebant frumentus non excedere vigintiquatuor libras Turon. & quia ista moneta erat apud Romanos incognita, ob id voluit ut libra pro floreno auri accipiatur, quamvis libra non valeat nisi viginti solidos tironem. & quilibet solidus valet duodecim denarios, secundum communem Francie estimationem: securus de iure.

REGULA XXVI.

De beneficiis vacaturis per promotionem ad ecclesiastas, vel monasteria.

Item praefatus dominus noster Papa voluit, decrevit, & ordinavit, quod quæcunque concessiones, gratiae, & mandata etiam motu proprio, & cum derogatione huius constitutionis, quæ ab eo pro quibusuis personis emanauerint, de prouidendo eis de quibusuis beneficiis vacaturis, per promotionem quorumcunque ad ecclesiastarum & monasteriorum regimina, si huiusmodi concessiones & mandata diem promotionis promouendorum ipsorum præcesserint: Nec non quæcunque collationes, prouisiones, ac dispositiones pro tempore facienda de præmissis ac quibusuis aliis beneficis ecclesiasticis, secularibus & regularibus quæ per promouendos, vel assumendos ad quascunque prælaturas, inter illarum vacationis & huiusmodi promotionis vel assumptionis tempora, vel simpliciter, vel ex causa permutationis, vbi cùque resignari, vel alias dimitti cotigerit, cù inde securis, pro tempore sint casæ & irrite, nulliusque roboris, vel momenti.

Vide quæ dixi in §. fin. de manda. Apost. in corda, & hoc vult ista regul. quod sicut non valet collatio beneficij viuentis, ita nec collatio beneficij illius, qui ad episcopatum, abbatiam, vel ad regimen alicuius ecclesiæ promoueri vult, si ante diem promotionis fiat: faciebat enim is, qui promouebatur ad regimina ecclesiastarum, tacitas & secretas resignationes in favorem multorum, & postea per promotionem illius nihil vacabat: ob id noluit ut valerent.

Istæ collationes factæ ante diem promotionis, tanquam factæ per multorum importunitatem, nō valent. Igitur cum tantum prohibeat hic collationem ante promotionem: ergo post promotionem valebant, & sic Papa videtur quodammodo reseruare suæ dispositioni beneficia illorum, qui sic promouentur. Vnde putarem in Francia, quod si iste promouendus coram ordinario resignaret

beneficia ante promotionem quod illa collatio valerer, cum omnes regulæ sapientes reseruatores sint in regno Francie sublata, per tub. de reserua in concorda.

REGULA XXVII.

Non iudicetur iuxta formam supplicationum: sed literarum expeditarum.

Item cum ante confectionem literarum gratia Apostolica sit informis, voluit, statuit, & ordinavit, id est dominus noster quod iudices in Romana curia & exta eam pro tempore, etiam si sint sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinales, causarum palatij Apostolici auditores vel quicunque alii, non iuxta supplicationum signatarum, super quibus suis imprestationibus, vel concessionibus, nisi in dicta curia duntaxat sint commissiones iustitiam continentes per placet, vel per sanctæ Romanæ ecclesiæ vicecancellarium, iuxta facultatem super hoc sibi concessam signatae: sed iuxta literarum super eisdem imprestationibus & concessionibus confectionarum tenores, & formas iudicare debeat, decernens irritum, &c. & si literæ ipsæ per præoccupationem, vel alias minus bene expeditæ reperiantur, ad illorum, quorum interest instantiam ad Apostolicam cancellariam remitti poterint per eius officiales, quibus huiusmodi tenores & formas restringere conuenit, ad formas debitas reducendas.

Ista regula tres habet partes, in prima ponitur dictum cum duabus limitationibus, in secunda, decernit irritum, in tertia, aliud dictum scribit, secunda ibi decernens, tertia ibi, & si literæ ipsæ. In prima parte statuit Papa non debere iudicari secundum tenorem supplicationum, vel formam: sed secundum confectionem literarum: ratio assignatur hic, quia gratia Apostolica, sine literarum confectione est informis, idem dicitur in regula. 31. vbi dicam.

Primus est, quando commissiones darentur per placet, in curia Romana. Ergo extra eam non sic iudicaretur: nisi & quando illæ commissiones iustitiam continerent.

Secundus casus, quando darentur commissiones signatae per vicecancellarium, iuxta facultatem sibi super hoc concessam.

REGULA XXVIII.

De producendis regulis cancellarie.

Item attendens idem dominus noster Papa, quod super habendis de cancellaria Apostolica regulis, & constitutionibus ini-

bi descriptis, faciliter per eos qui in Romana curia indigerint ad ipsam cancellariam recursus dirigi potest: nec consultum foret, quod super earundem regularum & constitutionum, quas iuxta varietatem occurrentium causarum & negotiorum, aliquotiens immutari conuenit, probando tenore, vel effectu testium, plerumque tenacem desuper memoriam non habentium, depositionibus stari deberet, voluit, statuit, & ordinavit, quod deinceps quilibet ex auditoribus causarum palatiij Apostolici, & alij, etiam si sanctæ Romanæ ecclesiæ sint Cardinales, in ipsa curia pro tempore deputatis auctoritate Apostolica iudicibus, etiam in causis actu pendéntibus, super huiusmodi tenore vel effectu probando, duntaxat, stet, fidemq; adhibeat schedulæ, seu scripturæ desuper a duobus de maiori parte, quod danda sit à tergo signata: & etiā duobus aliis literarum Apostolicarum abbreviatoribus in ipsa cäcellaria auscultata: & domini vicecancellarij, seu dictam cancellariam regentis manu subscripæ, vt moris est, quicquid autem secus fieri contigerit nullius sit roboris, vel momenti.

Per hanc regulam cognoscitur quando credendum sit regulis producendis ex cancellaria Romana, nam forma hic apposita seruari debet, alias non creditur transcripto, vt hic.

REGULA XXIX.

De subrogandis colligantibus.

Item dominus noster litiū succidere cupiens anfractus.

Hæc regula habet tres partes, prout tria dicta ponit, secunda ibi, & nihilominus, tertia ibi, quod etiam strictissimè, &c. & due rationes ponuntur in initio. Prima est, vt litium anfractus succindantur, qui anfractus sunt maximi, & tanti sunt, vt vix par aliquis quantumcunque diues esse possit. Crede mihi, si possis componere, nunquam litiges. Ego puto, q; Deus opt. maximus permittit lites contra aliquos magnos, vt torqueantur, nam per pestem cum fugiant, vix torqueri possunt, per bellum minus, per famem nequaquam, cum semper habeat frumenta: sed lites euitare non possunt.

Et ne noui colligantibus aduersarij detur, prouidere voluit: statuit, & ordinavit, quod quoties deinceps aliquem super quo-uis ecclesiastico beneficio colligantem.

Secunda est ratio huius regulæ, quæ elicitor ex c. f. vt lite pend. in 6. vbi si vñus colligans morie-

batur, nō poterat beneficium conferri, nec de eo per electionem, aut alias prouideri: nisi lis finita fuisset, & de iure defuncti apparuisset. c. i. & 2. ibidem. vbi sunt hæc verba. Si hi contra quos super dignitatibus, personatibus, vel aliis ecclesiasticis beneficiis, quæ possident, litigatur: lite pendente cedant, vel forte decedant, ne propter nouos aduersarios, qui malitiosè interdum peritoribus subrogantur, litigia in ecclesiarum dispendium, prorogari contingat: statuimus ut dignitates, personatus, vel beneficia huiusmodi, &c. Hic nō requiritur finis litium: sed imperatio colligat; valet, si intra mensem à die cessionis, vel obitus, impetraverit: ita quod colligans præfertur alteri cūcumque imprestanti, dummodo impetraverit: intra mensem, & sic omnes aliae imprestationes factæ nō valent, per prædictas rationes, & loquitur de imprestatione facta à Papa, & sic habes hic vnum casum mirabilem, in quo vltimus impretrans præfert priori contra c. si eo tempore. & c. duabus. de rescr. & c. eum, cui, de præb. ibid.

In iure, vel ad ius, si quod forsitan eius aduersario in dicto beneficio competierit, subrogari concederit.

Et sic habet locum hæc regula, siue quis subrogetur ad ius, siue in iure dummodo is, qui obiit, acceptauerit, nam si nominatus, antequam beneficium acceptet, moriatur: vel mandatarius, non poterit alius ad ius istius subrogari, quod moritur per istius obitum. Gomeſ. q. 6.

Ego intelligerem hanc regulam, quod si colligans intra mensem adit, quo litigans cessit, vel deceſſit, petierit in ius defuncti, vel cedentis subrogari, quod omnibus præferatur, etiam si in data priores fuerint, ne noui aduersarij colligantibus dentur, & imprestationes aliorum nullius sint momenti, dummodo intra mēsem, quod si postea, non licet glossator aliter intelligat, & potest quis lite pendente cedere. c. per tuas. i. in f. de simon, sic & appellatione pendente: tamen si postea pronunciatur bene iudicatum, reuocatur illa renuntiatio tāquam attentatum gl. in verbō, interponi rubr. de cansis. in pragm. sanctio.

Dummodo præfatus colligans, in dicto beneficio intrusus non fuerit.

Fallit in duobus casibus. Primus est quādo colligans fuisset intrusus, tunc non poterit aliud ius habere, quām haberet is, in cuius locum subrogatus fuerat, sed intrusus nihil iuris habebat. c. cum iamdudum. de præb. Ergo nec iste impretrans in locum suum, siue in principio erat intrusus, & postea desierit: siue non. Gomeſ. q. 18.

Intrusus dicitur, qui sine auctoritate illius ad quem spectat collatio beneficij, illud propria accipit auctoritate. c. ad aures, de excessib. præl. & qui nullum habet titulum. c. quia diuersitatem de cōcessio. præb. gl. in verb. metuebant. cap. bonæ. i. de elect. & c. niti. de renuncia. Idem in officio. i. non aliter. C. de pala. sacra. largi. libr. 12. vel qui sine titulo ingerit se administrationi beneficij. Panorm.

in cap. cūm iam dudum de præbendis.

Vel, quis sine canonico titulo beneficij occupat, & non intrat per ostium, nec habet canonicum ingressum. c. relatum. de iure patr. Bald. in c. nihil. col. 2. de elect. & qui sine titulo sedem inuadit intrusus est, & falsi crimine tenetur. l. eos. §. qui se pro milite. ff. de falso. Bald. in c. pastoralis. col. 1. de except.

Ex quo infertur, quod qui per vim occupat beneficium, dicitur intrusus. ca. eum qui, de præb. in 6. glo. in verb. violentus. de pacific posse. in prag. nec valebit collatio. etiam si postea impetraverit non facta mentione illius intrusionis. d. c. cum iam dudum. Pan. & alij in c. i. de concessio. præb.

Secundo etiam vocant intrusum, qui post electionem & ante confirmationem administrat, q. a. ipso iure est priuatus sic administrando. ca. auaritiae. de elect. in 6. Nisi esset alius actus à superiore procedens, & hunc representans. Oldr. conf. 146. factum est tale in fi. vel nisi administrauerit ob necessitatem ecclesie, vel vtilitatem. Oldra. confil. 9. posito. Nec valet consuetudo in contrarium: quia est contra bonos mores, nam posset haereticus excommunicatus & incapax sic præesse ecclesia. Old. conf. 191. nullo modo. col. 1. per tex. in auth. nulli iudicium. §. 1. colla. 9. & c. vlt. de consuet. quæ videtur corruptela, ac sacriss canonibus inimica. c. cūm venerabilis. de consuet. sic consuluit Petr. Anch. cōf. 51. consuetudo. vbi tamen dicit administrante rem ratione consuetudinis antiquæ, non priuatum, nec villam pati debere poenam, per gl. in d. c. cum venerabilis. quia non debet puniri, qui communii iudicio non peccat. cap. inter corporalia. §. sanè. ibi. & quamvis. &c. de transl. episc. Idem si lite pendete. c. 2. de in integ. restit. Idem si post presentationem & ante institutionem quis administrauerit, vt firmat. Rochus de Curte in trac. iur. patr. in verb. honorificum. q. 29.

Tertiò, qui beneficium post priuationem & depositionem adhuc retinet, à qua non appellavit. Inn. in c. qualiter. 2. col. 3. nu. 10. de accus. Maleretus in tract. de elect. in fi. q. 17. Præpos. in c. fi. 19. dist.

Quartò, qui beneficium iniuste alteri ablatum, & omisso iuris ordine, detinet, & si habuerit collationem. c. tanta. de excessib. pralat. Dom. & Præpos. in c. propter. in fi. 19. dist.

Quinto, qui à superiore excommunicato, vel suspenso collationem habuerit, vel ab eo, qui non habebat potestatem conferendi. c. fi. de excessib. pralat. Et ideo is, qui accipit per deuolutionem, aut alias collationem ab eo, quem scit non posse conferre, est intrusus. Dom. in c. fi. in fi. dist. 19. & sibi videmus istos deuolutarios volantes ad infinitas lites, & malignitates illiq̄ iniqui, ac temere litigantes odio prosequendi sunt, & multis magnis afficiendi.

Sexto dicunt illum qui commisit crimen dignū depositionē, dici largè intrusum: vel qui habet vi- tium, quo priuari beneficium potest. Glo. in ca. cūm super de causa posse. dicit eos, quasi intrusos. Ioan. de Selua. in tract. de benef. q. ii. nu. 9. in 3. parte. Fel. in c. veniens. 2. not. de accusa. extra. Quod non vi-

detur verū, quia interim habet titulum antequam priuatur, ergo intrusus non dicitur: nisi commis- sit crimen per quod fuisse ipso iure priuatus, vt hæresis, & simonia, de quibus scribit. Fel. in c. 2. de rescr. extra.

Octauo dicunt intrusum, qui cum simplici signatura beneficij possessionem adipiscitur, allega- tur extra. iniunctæ, de elect. in criminibus, quæ lo- quitur in dignitatibus maioribus, hoc asserit Fel. in c. in nostra. correla. 2. de rescr. sed ultra eum fa- cit. l. fi. C. de offi. magistr. vers. sed sciat is, vbi, qui sine sacro rescripto peruenit ad militiam, & priuatus, sic & qui sine literis Papæ, sed habendo signa- turam non capit sine literis Papæ. Ergo non debet priuari. Imò ex consuetudine Franciæ, nullus priuatur ex adepitione possessionis cū simplici signa- tura: sed in instrumento solet dici, in vim certæ prouisionis Apostolicæ, sed idem si diceretur, in vim signaturæ: quia quando aliquis violentiam nō commisit, licet propria auctoritate ingrediatur beneficiū: tamen non priuatur iure suo, teste Nic. de Milis in reper. in verb. beneficium. q. 58. incip. beneficij possessionem. Imò in curia Romana non datur priuatio illius, qui cum sola supplicatione se intrusus, sunt verba. Ioan. Staphil. in tract. de literis gratiæ. fol. 189. vers. consuevit: multo minus debent iudices Franciæ, de possessorio cognoscentes, priuare eum, qui adeptus est possessionem ex simpli- ci signatura sua, si alias canonicum habet titulum, vnde in patria obedientiæ cautela est, vt non te- nearis leuare bullam, vt impretes breue, supplicatione inclusa, per quod mandetur executori vt mittat te in possessionem, & tunc omnia cessabunt.

An valeant gesta per intrusum, declarat. Pan. & alij in c. nihil. de ele. Dom. & Præpos. in d. c. fin. 19. dist. Doct. in l. Barbarius. ff. de offi. præto.

Quero, an intrusus sit inhabilis dūratax ad illud beneficium cui se intrusus: an omnia alia? Resp. quod ad illud tantum in quod est intrusum: Imò si impetraverit illud, non facta mentione intrusio- nis, valebit impetratio vt firmat Fel. in ca. postula- sti. in fi. de rescr. quem sequitur. Ioan. de Selua in tract. de benef. in 3. part. q. ii. in 5. qualitate, & Ma- leretus. in tract. de elect. in fine, quia non incurrit in inhabilitatis poena, nisi à iure exprimatur, arg. c. fi. vbi gl. de iure patr. fallit quando esset à iure fa- cies inhabilis, vt in c. qui quis. de elect. & in extra- uag. execrabilis, de præb. Ioan. 22.

Nec super eo contra dictum aduersa- riuum, &c.

Secundus casus est, nisi mota fuerit illi, qui iā possederat pacificè beneficium per trienniū, quia tunc, sicut non debet molestari quis post trienniū, vt infra. reg. 36. sic iste subrogatus non poterit mo- lestare possessorem triennalem. Gomes. q. 16.

Et per hoc ponderatur iste text. quod non pro- cedat, qn̄ lis esset nomine meo mota per aliquem, non habentem mandatum, etiam si esset ratificata ante obitum collitigantis per metam ego non debeo præferri postea: tum quod nō dicor adver- sarius, quia non moui item: tum quod iste. text. requirit

requirit veram litem, non fictam: & ne detur super hoc locus fraudi. Gomes. q.3. in fin e, vel quando lis esset mota in vim rescripti inualidi. Gom. q. ii.

Et nihilominus felicis recordationis Pauli.2.&c.

Terius casus prohibet aliquem litigantem subrogari ab beneficio viuentis, quod impetravit, de hoc multa scripti in proce. concor. in verb. fati. & supra. in regula de imp. benefi. viuen. que est 21.

Quod etiam strictissime obseruari mandauit, in impetrationibus beneficiorum per priuationem & amotionem, ex quibusuis criminibus, & excessibus, forsan perpetratis, etiam si usque ad diffinituam sententiam, que tamen in rem non transuerit iudicatam processum foret.

Item voluit non valere subrogationem illius, qui impetravit beneficium vacans per priuationem, antequam sententia transuerit in rem iudicatam, ut postea non possit petere se subrogari, & sic est quartus casus prohibitus, vide gloss. in verb. successores. in §. declarantes. de mand. Apostol. in concord. & Gomes. q. 7.

Quintus casus est, quando derogatum est isti regula, & Papa solet derogare potentibus quasi indifferenter, ut vidi, quod potentiori dengari deberet, per rub. C. ne liceat potentio. & d.l.vna. C. si quacunque prædi. potesta. Hocque fuit denegatum tempore Inno.8. Card. S. Petri ad vincula, teste Ioan. Staphileo in tract. de literis gratiae, fol. 165. de literis iustitia, unde dicit, in supplicatione debere apponi ista verba, attento quod orator non est cedente potentior, &c. licet derogetur etiam pro potentiori, & favorabilibus, tamen si non sit expressum in supplicatione quod est potentior, non valet derogatio, per not. in c.i. de aliena. iud. mutandi causa facta, & l.r. & per totum. ff. illo. tit. plenè scripti in scholasticorum priui. 177. vide Gomes. q. 15.

Si tamen unus colligitans habuerit sententiam pro se, que in rem transuerit iudicatam, poterit etiam potentiori cedere, cum derogatione regula, quia tunc omnis presumption malitia cessat, que non videtur quod de iure suo diffideret, ut Doct. notant in c.2. de alien. iud. sed hoc casu requiritur, quod sententia lata fuerit contra omnes colligentes: nec sufficeret quod contra unum lata esset, quia cum illo collusio posset esse, teste Gomes. in q.1. super hac regula.

Sextus casus quando quis petat subrogari in locum illius, qui habuerat tres sententias conformes, & antequam executioni demandatae essent mortuus fuerit, tunc is, qui in locum illius petitur subrogari, non est necesse quod petat derogari isti regula, quia hic casus in ea non comprehenditur, cum his iam sit finita, per Cle. i. de re iudic. & idem si finita erat per sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam, per tex. in c.1. de litis cœtesta. in 6. & sic cum his sit finita, non præferet colligitans impletans, etiæ si huic non sit derogatum regula. Gom. q. 14.

Vltimus casus, quando lis esset iniuste mota contra mortuū, forte triduo antequā decedere, tunc illa motio litis non inducet vitium litigiosi. l.i. §.1. ff. de litigios. plenè scribit Caslaf. dec. vlt. de dolo.

Nota, quod non datur subrogatio, nec gratia si neutri, vel si nulli, vbi contra aliquem agitur de crimine, & is moritur: tunc antequam priuerit non subrogatur alius in locum illius, quia beneficium non est litigiosum: sed persona accusata, & ideo poterit cedere ante sententiam priuationis glo. in verb. finita. in c. vlt. vt lite pendente in 6. sed post priuationis sententiam, poterit dari subrogatio, quia post sententiam fuit de beneficio prouisum, ob id beneficium potest dici litigiosum.

Item non datur subrogatio in beneficiis consistorialibus, hoc est, in monasteriis virorum, valorē ducentorum florinorum, auti communī aestimatione excedētū, quia talia sunt referuata, & de illis solet Papa prouidere consistorialiter. Ideo in illis non datur subrogatio, nisi p. recesserit alia prouisio, vel commenda consistorialis. Et ita seruat stylus curiae Romanæ, teste Sta. Philo in tract. de literis gratiae. fol. 165. versic. & a ius casus. Plus dicens, videlicet non admitti res nationes tam.

In hoc regno Franciae non videtur hanc regulam seruati, ob id alia hic non scripsi.

REGULA XXX.

De verisimili notitia.

Item voluit & ordinavit.

Hæc regula fuit publicata & registrata in parlamento Parisi. anno 1493. dñ. 2. Nouembris, & vbi que in regno Franciae recepta, & in forē iudicio ad vngue seruatur: estq. à iuri viscerib⁹ extracta, maximè ex c. 2. de concess. prob. vbi beneficia antequam vacent non debet impetrari: & nisi vacatio peruerterit ad notitiam cōferentis, vel peruenire potuerit. c. quia. illo. tit. c. 2. & 3. illo. tit. in 6. nā collatio quæ non est verisimilis, non est credibilis, nec facta credit. l. cūm de indebito. §. 1. ff. de prob. l. Mætius. in prin. de lega. 2. & quod lōgē est à verisimili, est quadam falsitatis imago. Bal. in L. col. 3. C de seruis fagi. Fel. in c. quia verisimile, de praesumptio. verisimilitudo enim est cognata naturæ. Bal. in conf. 180. mortuo. col. 1. vol. 3.

Ratio solebat in principio huius regulae describi ista, videlicet, ut in habendis beneficiis ecclasiasticis fraudes evitentur, seruetur conscientia, puritas, & ambitionis via p̄cludatur ambitionis, teste Gomes. super hac reg. in princ.

Et ideo non potest huic regula Papa dispensare, cum non possit contra naturam statuere: sicut nec ius. §. minor. īst. de adoption. c. debitum. vbi Papa in 2. not. de baptismo. nec potest facere quod quis citius veniat, quam natura possibile sit.

Et quamvis sit solitus Papa derogare, non tamen recipitur eius in hoc Fracia regno derogatio, minus legati, vel alterius, nisi in casu infra descripto.

Nec probatio contraria in hoc casu recipitur, vt in c. filij, de hæret. in 6. etiam si quis velleret probare se per necromanticum & dæmonem allatum intra unum diem, quia tātummodo verisimile ad-

mittetur, videlicet quod cursor eques Romæ potuit ire sex diebus ex Lutetia: ex Lugduno quinque, hoc recipietur: ex Tholosa, septem tempore hyemis: sicut Paris. si inueniatur collatio præmatute facta, tanquam non verisimilis excludetur, ut vidi in practica seruari, nec est aliqua dispositio tam generalis, quæ ad non verisimilia trahi debeat, teste Ang. conf. 249. super primo, col. 2. vers. pro hac parte. & Ias. conf. 141. in ista, col. 8. vers. 6. prædicta, in 2. vol. quamvis Pan. & alij in d. c. quia verisimile, de præsumptio dicant probationem regulariter contra verisimile admittendam, licet clariores probationes requirantur.

Quod omnes gratia.

Requiritur ergo in hac regula, quod sit gratia, & habet locum in quacunque gratia per istum. text. omnes gratiae qui enim totum dicit nihil, excludit l. à procuratore. C. mād. siue fuerit collatio, præsentatio, siue institutio, siue nominatio, vel alia quæcunque prouisio, de quibus in ea. cum in illis, de præb. in 6. cum omnes gratiae dicuntur. cl. gratiae de rescr. Idem requiritur quod sit gratia de beneficio: alias si esset gratia delinquenti facta, valerer, quia hæc regula non habet locum in illa: cum in ea hoc non inueniam statutum, nec prohibita, etiam si gratia esset motu proprio facta, quia hæc clausula non tollit hanc ambitionem, quia præsumitur procurata: & quia facile apponetur. Ideo ut vitetur fraus, etiam in gratia motu proprio facta procedet, teste Gomesio. q. 2. & sic non haberet locum in resignatione, quia non est gratia, cum teneatur conferre, saltem permutanti. cap. inter. de præb. c. vno de rer. perm. in 7. & in Cleli. & quia hæc regula loquitur de vacatione per obitum, ut infra dicetur.

De quibus suis beneficiis ecclesiasticis cum cura, vel sine cura secularibus & regularibus.

Et sic non habet locum in beneficio temporali Regis, vel Imperatoris, seu alterius principis, cum hic in beneficiis ecclesiasticis tantum statuatur, Bonum esset tamen quod etiam seruaretur in officiis propter magnas ambitiones currentium ante tempus, habet tamē locum hæc regula siue beneficia sint secularia, siue regularia, siue sunt curata, siue non, ut hinc dicitur: etiam comprehendit hic dignitates & officia ecclesiastica, licet hic non exprimantur nominatum: sed quia text. dicit, de quibus suis beneficiis ecclesiasticis, & appellatione beneficij ecclesiastici, & dignitates & officia ecclesiastica continentur, e. postulasti. de rescr. gl. in c. i. de reg. iur. in 6. & in cl. auditor. de rescr. scripsi, in concord. rub. de colla. §. volumus. in verbo, beneficia, & quia est eadem ratio in dignitatibus & officiis ecclesiasticis, quæ in aliis beneficiis, ergo eadem decisio locum habebit. l. l. l. f. ad l. Aquil. & si qua fuerit antiquioribus causis similis, seu maior, &c. dicit text. in §. porrò, quæ fuit prim. causa beneficij intendi, & in dignitatibus maior est ambitionis ratio, & votum captandæ mortis, ergo in illicis habebit locum.

Per obitum quarumcunque personarum vacantibus.

Ergo non habebit locum si alio modo varet, ut pote per priuationem, nam si scirem quædam archidiaconum priuandum die decima Iulij mittem rem cursorum ad Papam, qui die decima priuationis mihi conferret, non valere collationem videtur. Sed argumentum hoc à contrario sumptum facit quod sic, & idem in alia vacatione, de quibus scripsi in §. monasteriis, in gl. vacantibus, de regia ad præl. nomina. facienda, quia non datur occasio mortis caprandæ hoc casu. Ratio diuersitatis est, quia posset quis machinari in mortem alterius, & ideo ut votū capienda mortis auferatur, iuxta. c. 2. & 3. de concef. præb. sed nō in priuationem, vel in aliam vacationem, ob id in illis locū non habebit, etiā si iudex procurasset priuationem, quia priuatus potest appellare: adhuc etiam reg. nō haberet loc. Gomes. hic. q. 3. distinguit. aut, inquit, impetrās per resignationem esset impetraturus per obitum, & res est expedita, quod ad hanc regula: secus si nō esset impetraturus, & iuramento procuratoris statut. Hac cōcordia nō habet saporem, quia omnis impetrans est impetraturus per obitum: sicut per resignationem, ut est verisimile, & stare iuramento procuratoris, qui ignorat voluntatem dñi est periculorum. Ideo ego concilio sic, quod habeat locū, nisi in illa impetratione fuerit regulæ derogatum, à Papa, & ita in Forensi iudicio seruatur in Fracia.

In antea fecerit.

Et sic loquitur in Papa: sed quia eadē ratio versatur in legato & ordinario, ob id etiā in illis locū habebit. Posset enim quis in mortem alterius machinari, & postea ad ordinarium currere & petere ab eo beneficium, certè ut mortis captandæ occasio tollatur, q. hic in Papa statuitur, & in aliis ordinariis seruabitur, per c. 2. & 3. de concef. præb. in 6. huius sententia est gl. in verbo, faciendas. §. neque. de colla. in prag. quam ad verbum more solito transcribit Ioan. de Selua, in tract. de benefic. in 3. part. q. 46. & idem consulēdo tenuit Dec. cōs. 398. in causa. in fi. dicens ita fuisse iudicatum in Parlamento Delphinali, & idem consuluit de Ripa. cōs. siue resp. 16. regul. & in c. 2. in fi. de rescr. sic etiam fuit saepius iudicatum in Parlamento Franciæ, vt scripsi in proc. conc. in verb. fati. idem tenet Iaso. cōs. 104. circ. a vlt. q. in 1. vol. & Gomes. hic plenē. q. 1.

Et ideo præuentiones Papæ nō valent, nisi tantum tempus effluxerit, quod interim vacationes verisimiliter potuerint peruenisse ad notitiā Papæ, ut declaro in proc. concor. in verb. fati. & in §. declarantes. in verb. iure præuentonis. de mand. Apost. etiam si in ea adiiciatur clausula generalis, & quo quis alio modo varet, etiam si per obitum, ut solet ponit de stylo curiae Romanæ, teste Casſad. in dec. 29. super regul. cancellariae. Plus dicens in frequenti regula, procedere etiam si is, qui habebat beneficium in commendam morei etur, ex mero regule, & quia per obitum commentarij vacat beneficium, cum sit titulus canonicus, vt scripsi in tract. de pacifi. possit, in amplia. & Gomes. hic. q. 4.

Nullius

Nullius robotis, vel momenti sint.

Et sic cùm penitus nullæ sint collationes istæ præcœces, non proderunt etiam post triennium: tum quia nullæ vt hic, & sic non coloratæ, vt decreta de pacifi. possess. requirit: tum etiam quia nullum momentum, nec commodum afferre possunt, vt hic. vide Andr. Tiraq. de his verbis plenè scribebentem, in interpr. l. si vñquam, in verb. reueratur. in num. 81. C. de reuocan. dona. nec processus in vim talium factus valebit, nec fulminatione alia opus est, vt not. doct. in cle. i. de præb. in verb. momenti.

Nisi postobitum, & ante datam gratiarū huiusmodi, tantum tempus effluxerit.

Et sic computatur tempus à die obitus, vnde etiam si quis currat habens procuratorium ad resignandum, computabitur tempus à die obitus, pér hunc tex. nisi fuerit huic derogatum regulæ, quia in hoc casu computabitur tempus à die procuratorij: tum quia ad alium modum vacationis procurator Romam iuerat: tum quia fraus cessat, & non datur occasio mortis captandæ. Ad hæc, quia origo preclusionis aspicienda est. l. 3. C. ad Macedo. & sic intelligi debet gl. in d. verb. faciendas. §. neque. de coll. in pragm. & solēt hodie cursores, qui ante diem procuratorij currere cœperant, impetrare beneficium pluribus diebus, & postea habebit illam impetrationē, quam voluerit: sed hoc est iniquum, ideo bonū esset statuere, ne in vim vnius procuratorij plures valerent prouisiones: & etiā, quia per procuratoria aliquando post decem annos expediuntur: bonum (vt puto) esset quod post dimidium annum non expedirentur procuratoria ad resignandum, quia obliuio postea præsumitur, quæ si non esset, procurator sic constitutus reuocaretur. arg. l. peregr. ff. de acquir. posses.

Quod interim vacationes ipse de locis in quibus personæ prædictæ decesserint.

Computabitur ergo tempus ex quo decessit: non in quo valetudine prius affectus fuerit, si postea ambulauerit, vel alio vectus & translatus fuerit, peristū text. Et si reperiatur impetratio & obitus eodem die, præsumetur quod mors præcessit, & sic valebit impetratio & collatio, quia in dubio illud præsumitur præcedere, quod ad validitatem actus est necessarium. l. cum in testamento. §. hæc verba. ff. de hæred. inst. & ibi Bald. præsumi debet, vt actus potius valeat, quam pereat. l. quoties. ff. de reb. dubiis, hoc expressim decidit Cassad. decis. 21. super reg. cancel. Cardinalis rub. de præb. dicens hoc verum, dummodo sit huic regulæ derogatū. Ergo impetranti non incumbit onus probandi, quod mors præcesserit, teste. Gomef. q. 6.

Ad noritiam eiusdem domini nostri verisimiliter potuerint peruenisse.

Certum est, quod si quis promiserit mihi dare Tholosæ centum, inest tendus quo illuc proficiisci possim, & antea non potero illum conuenire. tex. in l. continuus. §. i. ff. de verb. obl. tex. in l. si peculium. §. idem dicendum. de statu liber. & citatus

sine termino tenetur quam̄ citius potest compare, reseruato sibi tempore, quo possit proficiisci. c. cùm parati, de appell. vbi Panor. in vlt. notab.

Et quamvis ante istam regulam collationes factæ à Papa vel eius executori de beneficio vacante, licet vacatio ignoraretur, valeret, vt scribit Ioā. Monac. in c. si tibi absenti. de præb. Rota. dec. 172. Nota quod vbi executor in antiquo. & idem est dicendum in ordinario, qui poterat conferre beneficium si vacat. gloss. in c. 2. de elect. in 6. & Lapis. alleg. 6.

Tamē hodie istæ collationes sunt nullæ à quo-cunque factæ fuerint: tum quia hoc est prohibitū per hanc regulam: & cōcupiscentiam nesciebam. peccatum esse, nisi lex prohibuisset. c. nam concupiscentiam, de constit. idem in ista præcoce collatione: nisi fuisset per hanc regulam prohibita, & sic non est optis ad iura contraria respondere, quæ non habent locum pér istam regulam, nam esto quod ordinarius possit conferre si vacat, & Papa: tamen illa collatio non valebit, nisi tantum tempus effluxerit, quod collationes verisimiliter potuerint peruenisse ad notitiā collatorum: alioquin nunquam Papa iure præventionis conferret, quia singulis diebus ordinarius conferret singula episcopatus beneficia, si vacarent, & poste aquam audiret mortem alicuius, expediret collationem ab illo die mortis, & infinitæ fraudes ac fallitatis, quibus obuiatur pér istam regulam cessarent. Necesse est igitur vt seruetur ista regula in quocunque collatore. Si velis multa videre de verisimilitudine, lege Andr. Tiraq. in interpr. l. si vñquam, in prin. C. de reuoc. dona. vbi multa more suo congerit, non tam loquitur de ista regula, quod miror, cùm omnia pene videatur per legisse.

Ethabet locum hæc regula, siue factum fuerit per mare, siue per terram, nam si aliquis diceret se ex Aquis mortuis iuissse Romanū vno die, non est verisimile, & ideo posset opponi hec regula, licet aliter fieri debeat computatio per mare, quam pér terram. Doct. in l. i. ff. si quis caut. Scripti in initio. ff. de verb. signif.

REGULA XXXI.

De commissionibus.

Item quod omnes & singulæ causarū cōmissiones, quas in anteā fieri contigerit obtentæ, vel occasione concessionum dūtaxat apostolicarū de beneficiis ecclesiasticis gratiarum, super quibus apostolicæ literæ cōficitæ non fuerint, ac processus desuper habendi nullius sint roboris vel momenti.

Commissiones causarū à Papa factæ super beneficiis per supplicationem, non valent: nisi literæ sint expeditæ, id est, bullæ confessæ, nec etiam valent processus facti in vim illarum commissionū: quia dicunt signaturam esse gratiam imperficiam, dicam infra, nisi derogeretur huic regulæ, vel ponatur in signatura, quæ literas tamē intra ter-

Nullius roboris, vel momenti sint.

Et sic cùm penitus nullæ sint collationes istæ præcoce, non proderunt etiam post triennium: tum quia nullæ vi hic, & sic non coloratae, vt decretum de pacifi. possit. requirit: tum etiam quia nullum momentum, nec commodum afferre posunt, vt hic. vide Andr. Tiraq. de his verbis plenè scribentem, in interpr. l. si vñquam, in verb. reueratur. in num. 81. C. de reuocan. dona. nec processus in vim talium factus valebit, nec fulminatione alia opus est, vt not. doct. in cle. i. de præb. in verb. momenti.

Nisi postobitum, & ante datam gratiarū huiusmodi, tantum tempus effluxerit.

Et sic computatur tempus à die obitus, vnde etiam si quis currat habens procuratorium ad resignandum, computabitur tempus à die obitus, pér hunc tex. nisi fuerit huic derogatum regulæ, quia in hoc casu computabitur tempus à die procuratorij: tum quia ad alium modum vacationis procurator Romam iuerat: tum quia fraus cessat, & non datur occasio mortis captandæ. Ad hæc, quia origo prouisionis aspicienda est. l. 3. C. ad Macedo. & sic intelligi debet gl. in d. verb. faciendas. §. neque. de coll. in pragm. & solēt hodie cursores, qui ante diem procuratorij currere cœperant, impestrare beneficium pluribus diebus, & postea habebit illam impetrationē, quam voluerit: sed hoc est iniquum, ideo bonū esset statuere, ne in vim vnius procuratorij plures valerent prouisiones: & etiā, quia per procuratoria aliquando post decem annos expediuntur: bonum (vt puto) esset quod post dimidium annum non expedirentur procuratoria ad resignandum, quia obliuio postea præsumitur, quæ si non esset, procurator sic constitutus reuocaretur. arg. l. peregrin. ff. de acquir. posse.

Quòd interim vacationes ipse de locis in quibus personæ prædictæ deceaserint.

Computabitur ergo tempus ex quo decepsit: non in quo valetudine prius affectus fuerit, si postea ambulauerit, vel alio vectus & translatus fuerit, per istū text. Et si reperiatur impetratio & obitus eodem die, præsumetur quod mors præcessit, & sic valebit impetratio & collatio, quia in dubio illud præsumitur præcedere, quod ad validitatem actus est necessarium. l. cum in testamento. §. hæc verba. ff. de hæred. inst. & ibi Bald. præsumi debet, vt actus potius valeat, quam pereat. l. quoties. ff. de reb. dubiis, hoc expressim decidit Cassad. decis. 21. super reg. cancel. Cardinalis rub. de præb. dicens hoc verum, dummodo sit huic regulæ derogatū. Ergo impetranti non incumbit onus probandi, quod mors præcesserit, teste. Goines. q. 6.

Ad notitiam eiusdem domini nostri verisimiliter potuerint peruenisse.

Certum est, quòd si quis promiserit mihi dare Tholosæ centum, inest tendus quo illuc proficiisci possim, & antea non potero illum conuenire. tex. in l. continuus. §. i. ff. de verb. obl. tex. in l. si peculium. §. idem dicendum. de statu liber. & citatus

sine termino tenetur quam citius potest compare, reseruato sibi tempore, quo possit profici. c. cùm parati, de appell. vbi Panor. in vlt. notab.

Et quamuis ante istam regulam collationes factæ à Papa vel eius executori de beneficio vacante, licet vacatio ignoraretur, valerent, vt scribit Ioā. Monac. in c. si tibi absenti. de præb. Rota. dec. 172. Nota quod vbi executor in antiqu. & idem est dicens in ordinariis, qui poterat conferre beneficium si vacat. gloss. in c. 2. de elec. in 6. & Lopus. alleg. 6.

Tamē hodie istæ collationes sunt nullæ à quo-cunque factæ fuerint: tum quia hoc est prohibitū per hanc regulam: & cōcupiscentiam nesciebam, peccatum esse, nisi lex prohibuisset. c. nam concupiscentiam, de constit. idem in ista præcoce collatione: nisi fuisset per hanc regulam prohibita, & sic non est opus ad iura contraria respondere, quæ non habent locum per istam regulam, nam esto quod ordinarius possit conferre si vacat, & Papa: tamen illa collatio non valebit, nisi tantum tēpū effluxerit, quod collationes verisimiliter potuerint peruenisse ad notitiam collatorum: alioquin nunquam Papa iure præventionis conferret, quia singulis diebus ordinarius conferret singula episcopatus beneficia, si vacarent, & postea quam audiret mortem alicuius, expediret collationem ab illo die mortis, & infinita fraudes ac falsitates, quibus obuiatur per istam regulam cessarent. Necesse est igitur vt feruerit ista regula in quo-cunque collatore. Si velis multa videre de verisimilitudine, lege Andr. Tiraq. in interpr. l. si vñquam, in prin. C. de reuoc. dona. vbi multa more suo congerit, non tam loquitur de ista regula, quod miror, cùm omnia penè videatur per legisse.

Ethabet locum hæc regula, siue factum fuerit per mare, siue per terram, nam si aliquis dicceret se ex Aquis mortuis iuisse Romanu uno die, non est verisimile, & ideo posset opponi hæc regula, licet aliter fieri debeat computatio per mare, quam per terram. Doct. in l. i. ff. si quis caui. Scripti in l. in itinere. ff. de verb. signif.

REGULA XXXI.

De commissionibus.

Item quod omnes & singulæ causarū cōmissiones, quas in antea fieri contigerit obtentæ, vel occasione concessionum duxat apostolicarū de beneficiis ecclesiasticis gratiarum, super quibus apostolicae literæ cōfertæ non fuerint, ac processus desuper habendi nullius sint roboris vel momenti.

Commissiones causarum à Papa factæ super beneficiorū per supplicationem, non valent: nisi literæ sint expeditæ; id est, bullæ & confessæ, nec etiam valebunt processus facti in vim illatum commissionū: quia dicunt signaturam esse gratiam imperficiam, dicam infra, nisi derogetur huic regulæ, vel ponatur in signatura, quæ literas tamen intra ter-

minum ad articulandum expedire paratus est, tunc poterit experiri: & si pars requirat, expedientur bullæ, teste Steph. in tract. de literis iustitie, fol. 141. & seq. vers. imprimis igitur, & sic valebit ista commissio etiam literis non cōfeditis, dummodo in termino ad articulandum literas expediatis secundum eum: vel sumptum bullarum producat, Rota, dec. 621. in antiquo, & ut Papa cogat actorem ad leuandum bullam, solet apponere ista clausula in d. commissionibus, videlicet quod interim beneficiū ipsum, etiam quoad effectū regulæ de subrogādis, minime cēfatur litigiosum: alias non dabitur cōmissione in materia beneficiali, literis nō concessis, & solet apponi etiam ad tollendas fraudes imperantium beneficia per alios possessa, ratione senectutis, forte ut gaudeat beneficio regulæ de subrogādis post senis mortem, cui obuiat ista regula: licet alias regulariter post citationem executari, res dicatur literis litigiosa, cl. fi. vt lit. pend. Pan. & alij in c. gratum. de officio deleg. Tamen non hic ratione huius clausulae, dicitur in beneficiū litigiosum quoad actores impetrantes commissionem, tam quoad regulam de subrogādis, arg. eorum quæ Āegidius scribit dec. 380. Si faciens committi, & dec. 545. Si pendente, quam etiam, ut actor ius suum cedere non possit etiam ante dictum terminū ad articulandum: alias diceretur lite pend. cedere, & sic posset reuocari, per cle. i. vt lit. pend. dec. Rotæ 411. lit. pend. in not. q. a. litis pendentia bene inducit in præjudicium impetratis, ut scribit Lud. Rom. conf. 330. circa primum. col. i. cum cl. vt lit. pend. plenè Gom. in compendio vtriusque signaturæ, num. 63. & 64. de quo scripti in commen. regulæ de idiome, ut ad notitiam citati perueniat citatio, & simulatq; impetratio ad notitiam actoris peruenit. Ergo quoad eum, his dicitur pēdere & etiā res dicetur litigiosa, ut actor teneatur postea in rescriptis de hac litis pēdentiaria, facere mentionem, alias non proderunt impetrati, nec renocebunt c. causam. q. 2. de testib. & ibi gloss. in c. dilectus. vt lit. pend. Fel. in c. super literis. col. 7. vers. 6. reg. de rescr. Staphil. vt suprà. fol. 144.

Id ē in cōmissario mādati seu alterius bulle, nam ista cōmissiones verbales periculose sunt ob id litera expediti debent, quia interdum iudex, qui concessit negat se concessisse non ex malitia, sed ex obliuione, quamobrē cōmissiones verbales, quas iudices faciebant, fuere reprobatae per Senatum Parisi anno 1533, die verò 24. Martij.

Nota diligenter, quod is cui mādatur commissio, facit processum fulminatum, nam primo dicit literas Papæ sive præsentatas fuisse integras, non rasas, nec cancellatas: sed in forma iuris, & iustitiae, quas cum honore & reverentia, ut docet recipimus iuxta c. si quando. de rescr. quas ad verbum, describēdas cum nostra cōmissione curauimus. Paulus, &c. Et postea iste cōmissarius concedit literas ipsam suæ cōmissionis si sit opus.

Hodie in regno Franciæ causa vitandi circūrum, nisi causa cognitione requiratur in literis gratia, non solet fieri processus fulminatus: sed facta præsentatione literarum gratia, executor cōfert, vel facit quod mandatur ei.

Aduertendum est q. ista cōmissiones per simplicem signaturam, absque bullarum expeditione conceduntur, & secundum ipsarum tenores & formas iudicare debent cōmissarij, nec registratur ista supplicationes iustitiae, sicut supplications gratiam continent, q. a. non presumuntur fālitas in istis, sicut in aliis c. pen. de cri. fāl. vnde sumptū de registro supplicationum, signatura dñi Papæ, in iudicio non facit fidem: secus si de registro bullarum extrahatur, & ita tenet curia Rom. ut testantur do. de Rota, dec. 621. Nota sumptum in antiquo.

Mente tenendum est, quod una cōmissione non datur ad duo beneficia aduersus possessa, secus contra vnum, si expressa sint in supplicatione, q. a. hoc casu una gratia censetur esse, secus in alio. arg. l. scire ff. de verb. obl. Bart. in l. Aurelius. §. idē que sit. de libera. lega. nec etiam dicitur cōmissione, vel literæ regia ad causas moras & in futurū mouendas per c. adhac. de rescript.

Item non datur à Papa cōmissione, & data non prodest, ut processus factus absentia parte, & non citata validus fiat, & confirmetur: quia defectus citationis non solet sanari etiam refectis expensis à parte, nec confirmari potest à principe, cum dicatur de iure diuino nullus. cl. pastoralis. de re iudicā. quia contra partem inauditam nihil facere potest Papa. c. i. de causa posse. Si tamen fuerit facta citatio, & non fuerit seruata forma, tunc potest confirmari per literas. cl. causam, in fi. de electione, Rom. confil. 360. circa. & conf. 410. vt clarior. Rota, decif. 271. Si de mandato. in not.

Præterea defectus mandati, non solet per literas confirmari: vnde si quis impetrat literas Regias, ut defectu mandati non obstante valeat processus, non verificabuntur nec interinabuntur: quia processus est nullus. l. licet. & ibi docet. C. de procura. & c. in nostra. illo. tit.

Item processus factus à procuratore reuocato, non solet confirmari per literas, quia est nullus, cum sit factus contra voluntatem domini. c. ex parte decani. iuncta. gloss. de rescr. & iudex ex officio potest compellere procuratorem, ut exhibeat mandatum ne laboret in vano. glo. in verb. absentia. c. de elec. in 6. Ludo. Rom. conf. 60. & conf. 170. sciebant.

Item per literas noui solet infirmari contraclus vtriusque partis consensu factus. l. 1. & 2. C. quando liceat ab emptio. discedere.

Nec confirmari factus ab eo, qui cōsensum nō habebat, ut pote à furioso, vel pupillo: quia consensus est de iure naturali. Ideo Papa defectum consensus supplere nō potest, multo minus alius princeps teste. Ioan. And. & Pan. in c. per venerabilem, qui filii sunt legitimi.

Præterea defectus iurisdictionis non solet per literas sanari, nec cōfirmari, quia processus est nullus, ac omnia inde secuta, nō solū ex defectu cōsensus: sed etiā propter solennitatis defectum, quia nō potuit coram iudice alio interuenire, ut docet Pan. in c. significasti. col. pen. de for. compet. & hic defectus iurisdictionis semper allegari potest, etiā post trescentias conformes. gloss. singul. in cle. vna, in gloss. vlt. de sequēt. possess. & fructuum. Gomeſ.

Gomes.in cōpend.vr̄iusq; signaturae.n.74.& seq.

Adhac non sanatur per has cōmissiones defēctus ex via iniustitiae.Panor.in c.4. in fi.de re iudi. nisi sententia fuerit nulla ex defectu ordinis , seu solennitatis positā in l.prolatam.C.de sentent. & interlocu. omn.jud. & hoc refectis expensis, quia ista solemnis est iuris positui,quam Papa supple-re potest,cum sit super ius.ca. proposuit.de cōces. præbend.l.princeps.fl.de legib.

Nota bonum verbū, quod in his commissionibus,& aliis literis iustitiae,in dubio non præsumi-tur Papa,vel princeps concedere aliquid in præ-iudicium alterius,nec facere gratiā, nisi aliud ex-primat.Hoc docet Staphil.in tract.de literis iustitiae fol.150.vers.cōstat autem quod stilus. Plus in-ferens,quod quando vnuis petit monitorium dari cōtra debitorem defuncti,cuius ipse,qui petit est creditor,datur; sed cū clausula,absque præiudicio petitoris creditoris,juxta reg.c. qui prior.de regu. iur.in 6.& ff.ac C. qui potio.in pign.habeantur.

Addit etiam, quod post conclusionem in causa non solet curia Romana dare commissionem, nisi conclusioni illi deroget, & hoc propter regulam cancellariae,hoc disponentem : nisi aliquid de no-uo producat,nam tunc si per auditorem admittā-tur,racire conclusioni derogatū videtur ,quia au-ditori non obstat conclusio.Rota decif.5. Si post conclusionem,in nouis. gl. in cap.cum dilectus,in verb.decentiūm.de electionibus.Ioan.Staphil.in tract.de literis iustitiae.f.168.vers. nō datur aliqua.

Item licet commissiones in curia vbi sunt con-cēsse,sint latē interpretandæ.Innocen.in c.super literis,de rescript.tamen non extenduntur ad ea, quæ sunt contra, vel præter intentionem cōmit-tentis,& ideo commissio impetrata contra viuum, eo mortuo,est finita:nec poterit conueniri hæres. c.significauit,de rescript.& impetrata cōtra duos reos,mortuo actore , etiam extincta erit deci.Ro-ta.103.Si impetraret. ita no.

Limita istam regulam nō procedere in spolia-to , vt etiam literis non confectis possit prosequi causam in odium spoliantis , & in fauorem spola-ri.Cassado.in decif.1.super reg. cancella.

Secundo etiam non procedit,quādo fertur ab-solutoria contra impetrantem.Cassado,in 2.decif. incipien. Item voluit.

Tertiō fallit,quando derogatum est huic regu-læ,Cassador.decif.3.super eadem , & solet deroga-ri,dummmodo expeditio fiat ante terminum ad articulādum,quod postea præsumit factum si ex-peditio literarum inueniatur,vt ibidem. & decif. 4.Innoleuit.

REGVL A XX XII.

De impetratiōne beneficiorum per obitum fa-miliarium Cardinalium vacantium.

Item voluit quod impetrans benefi-cium vacans per obitum familiaris alicuius Cardinalis.

Ista regula indulget Cardinalibus hoc priuile-gium , quod competit tam Cardinali residenti in curia,quam nō residenti,cūm hic loquatur gene-raliter : tamen residens in curia habet vñ specia-le,de quo infra.

Item ista regula loquitur quando beneficiū va-cat per obitū: fecus ergo si vacet per resignationē, etiam si resignās moriatur intra viginti dies,dum-modo fuerit regulæ derogatū à Papa , qui potuit facere ne vacaret per obitū,dispentando illi regu-læ,vt plenè scripsi in §.præfatiq; ordinarij.in glo-vacare.de colla.in concord.& istud expressum de-cisum inuenio per Cassad.in deci.16.vnuis familia-ris, rub.de præbend. habebit tamē locum si vacet per obitum illius,cui erat ad vitam commendatū, vt idem concludit Cassador.decif.37.Si familiaris. in eisdem decisionib.super regu.Cancella. etiam si ille post mortem Papæ esset familiaris Cardinalis. idem Cassad.decif.13.ibidem.

Teneatur exprimere nomen.

Oportet quod impetrans beneficium per obitū familiaris alicuius Cardinalis vacās,exprimat no-men Cardinalis, sed an cognomen:Respond. non: quia hic non dicitur,nec solet Cardinales nomine proprio & cognomine vocari , maximè à Papa. Ideo est solo contentus nomine,cum titulus Car-dinalis reddat eum certum ,quod sufficit ,vt in l. certum. ff.si cert.per.& quando nomen proprium sufficiat vel non,plenè scribit Paul.Paris.in c.audi-tis. col.8.& seq.de prescript.

Et titulum ipsius Cardinalis.

Et sic solet exprimi in literis Papæ,Cappella-niam in ecclesia Senonen.quam qeondā N.in ipsa perpetuus cappellanus,dū viueret obtinebat,per obitum ipsius N. qui curialis & dilecti filij nostri Anthonij tituli sanctæ Anastasiæ presbyteri cardinalis familiaris existens,de ciuitate,&c.

Et si ille in curia fuerit,eius ad id accedat assensus:aliás desuper gratia fit nulla.

Vult hic Papa collationem beneficij vacantis per obitum familiaris cardinalis in curia existen-tis non valere nisi consensus cardinalis ad hoc ac-cedat,magis enim fatendum est his, qui plenè la-borant : sicut illi,qui in curia resident,Vnde dicit. text.non sunt alieni à labore & puluere, qui signa nostra comitantur.l.vna.Cod.de palati.sacrari.largi.lib.12.& propter expensas & onera quæ Cardi-nales sustinent in eorum familia.Cassador.decisi. 37.super reg.cancel, quæ incipit, si familiaris. Et quamvis aliqui cardinales extra curiam valide la-boorent: tamen non ad utilitatem publicā: sed fre-quenter circa mulieres,& venationes, & ludos, Ideo hoc priuilegium eis non conceditur.

Et idē seruari voluit etiam si dicti familiaries , eorundem cardinaliū familiaries esse desierint , seu ad aliorum cardinalium fa-miliaritatē similem transferint,quoad be-neficia , quæ familiaritate priori durante

obtinuerint, & in quibus priori ipsa familiaritate durante ius eis competierit, ita quod Cardinales, quorū prius familiares fuerint, suum habeant adhibere consensum.

Et sic Cardinalium consensus requiritur nō solum quoad familiares, qui moriūtūr in eorum servitio, sed etiā si desierint esse familiares, dummodo illa beneficia habuerint durante familiaritate, quia Cardinalis potuit ei conferre ex suo episcopatu. Igitur si iste moriatur, habet Cardinalis alterius familiari prouidere. Limita tamen ut sequitur.

At felicis re. Sixti IIII. Innocentij V III. & Adriani V I. Roman. Pontificum prædecessorum suorum hērendo vestigiis, declarauit præsentem constitutionem locum non habere in illis beneficiis, quæ non solum ratione familiaritatis, continuæ commensalitatis huiusmodi: sed etiam ratione officiorū, quæ familiares ipsi tempore obitus eorum in dicta curia, vel extra eam obtinerent, aut antea obtinuerint, dispositioni generaliter reseruata, vel affecta fuisse apparerent.

Limiterat quod supra statutum fuit, videlicet quod consensus cardinalis requiritur, quādo cardinalis est in curia, & eius familiaris moriatur: tūc Papa non cōferet sine illius consensu. Fallit quando illud beneficium esset generaliter reseruatum Papæ, vel ratione officij, videlicet scriptoris: vel quia est maior dignitas in ecclesia Pōficali, tunc Papas sine alicuius consensu conferet: vel quia est Papæ familiaris, ut scribit Casiodoro in decisiōne de præbendis.

Secundo fallit quando aliquis litigaret cum familiari alicuius cardinalis: quia tūc petendo subrogationem, non tenetur consensum requirere cardinalis, nec habet locam ista regula, quæ loquitur in alio casu, teste Gomez. in q. 5. super reg. de subrogand. collitigantibus.

Necnon illos, quoad effectum dictæ cōstitutionis, familiares eorumdem cardinalium censeri, qui ipsorum cardinalium familiares, continuæ commensales, ad minus per quatuor menses fuisse probarentur. Decernens irritum, &c.

Hic traditur maxima declaratio ad omnes regulas, ut illi dicantur familiares, qui fuerint per quatuor menses commensales continuæ. Et commensales vocat, qui sumptibus, & expēsī cardinalis in eadem domo degunt, quasi simul mensales, & in eadem mensa degentes, & dicuntur coniuctores, quia simul viuunt, id est in eadem domo, licet non in eadem mensa: quia famulus non solet in eadem mensa cum domino comedere saltēm in Francia.

Et pro hac decisione facit quod scripsi in scholastic. priuileg. 141. vbi dixi per legem regni, scholasticos non posse cōuenire suos debitores in hoc

regno Francia, nisi studuerint prius per sex menses. Et cont. cui dicerentur familiares, etiam si essent in studio, ut probat Calderinus. conf. 8. An si legatus de offic. leg. & plenē scripsi in 23. priuilegio scholasticorum.

Requiritur tamen quod quatuor menses sint completi per illam dictionem per l. urbana. §. per tractare ff. de verb. signif.

Et possit computari menses prout in calēdario positū sunt, nam Kalendis Januarij effectus fuit cōmensalis cardinalis, in Kalendis Maij, erunt lapsi quatuor menses & completi per glo. in c. quām sit, de elect. in 6. scripsi in glo. Concord. in verbo, post mensē in forma manda apostol.

REGULA XXXIII.

Item idem dominus noster ad euitādum lites & contentiones, quæ ex præcedenti sua constitutione exoriri possent, vestigiis prædecessorum suorum inhārendo, volvit, statuit, & ordinauit, quod si beneficia, quæ per obitum familiarium continuorum commensalium eorundem cardinalium in futurum vacabunt, cessantibus apostolicis reseruationibus ad alterius cardinalis collationem, vel aliam dispositionem pertinere deberent, in dicta præcedenti constitutione non comprehendantur, quoad hoc ut in prouisionibus talium beneficiorum super expeditione literarum illius cardinalis, cuius familiaris defunctus ille extitit, consensus requiri debeat: sed beneficia huiusmodi ad collationem, & quamvis aliam dispositionem Cardinalis ordinarij collatoris, ut præfertur liberè spectare censeantur, & si aptū sedem Apostolicam beneficia huiusmodi per obitum dictorum familiarium vacauerint, tunc in prouisione huiusmodi talium beneficiorum, super expeditione literarum illius Cardinalis exigatur consensus, si in Roman. curia præsens fuerit, ad quem eorundem collatio, vel dispositio, ut præfertur pertinere deberet.

Hic traditur altera limitatio ad præcedentē regulam, videlicet quod consensus Cardinalis in curia degentis, requiratur in collatione beneficij vacantis per obitum sui familiaris, fallit quando collatio illius beneficij spectet ad alium Cardinalem: tunc collatio libere poterit fieri ab illo: nec requiritur cōsensus illius Cardinalis in cuius erat servitio, & familiaritate, quia priuilegiatus Cardinalis non debet ut priuilegio aduersus aliū Cardinalem priuilegium tex. vbi Bartoli. in authent. quas actiones. C. de sacro sanctis ecclesiis.

Insuper

Insuper vult hæc regula, quod si beneficia familiariis Cardinalis vacarunt in curia, quod requireatur consensus eius, etiam si à Papa conferendum esset beneficium, si ille Cardinalis præsens sit in curia, alias fecus.

REGULA XXXIII.

De signatura per fiat.

Item voluit idem Dominus noster, quod concurrentibus eadem die super quocunque beneficio per fiat, & concessum, signaturis: ex eis, per fiat, etiam ut petitur, habent alteri, per concessum etiam motu proprio, habenti præferatur.

Et sic est casus in quo plus valet cōcessio ad petitionē, quām motu proprio, quod est notādū, & per solā signaturā probari vult hæc prælationem. An debeat hic præferri, etiā si ille, qui habet per concessum, accepit prius possessionē, vel aliam habeat qualitatem? & putarem quod sic: quia hæc signatura per fiat vincit motum proprium, qui est fortis, ut scripti in glo. motu proprio, de colla. in concordia. fortius vincit signaturā per concessum, etiam post possessionem, ita nunc inueni decisum fuisse Romę in duabus causis, & ita interpretatū, vereferet Calzado. in dec. t. 4. regula. rub. de præbē. Aduertēdū est quod Genes. i. c. dicitur, fiat lux, & facta est. sic fuit verbum Dei, & eius nunc vicarij. Et verba Dei aliis sunt præferenda, ut hic vult Papa, & suar̄ magis notandū, quām aliorum, nam per hoc verbū fiat, statim perficitur gratia. Calder. in c. quisquis. de elect. Bal. in l. cum apud. C. de cōmuni seruo manu. facit text. in l. ait prætor §. deinde ait, ibi hæc verba, fiat, statim & facto suo nocēt. ff. ne quid in loco pub. ca. qui bona. §. sicut. 17. q. i. & bōdie s̄ap̄ius parlamenta Franciæ solent in supplicationibus ut hoc verbo, fiant, ut s̄ap̄ius vidi si lüb̄iecta materia hoc patiatur, ut fiat p̄rceptū, &c. fiant inhibitiones, &c.

Sed ista regula videtur omnibus aliis contraria loquentibus de signaturis, quæ volunt non adhibendam fidem signaturis, ergo non facerent fidē. Respon. facit fidem quo ad bullam, non tamen ut iudicetur ex ea sola, & pro intellectu huius regulę notanda sunt sequentia.

Primo notandum est, quod Papa maximē solet vti in beneficialibus triplici genere scripturarum, quadā vocat signatura, altera bulla, altera breue.

Signatura est scriptura in Papyro à Papa signata vel eius delegato, absq; sigillo, partis supplicationem, Papæque concessionem breui continens.

Primo dico, quod est scriptura, nam omnis supplicatio scripta est, nec posset probare nisi per scripturam, cum ante scripturā nō dicatur signatura, quia nō est signata, nec signari id, quod nō est, potest. arg. l. decē. ff. de verb. oblig. Doct. in rubr. de constit. scripti in §. i. in verb. literas. de māda. Apostol. in cōcordia. & sic est vñ⁹ casus in quo scriptura requiritur vltra descriptas per glo. in c. i. de censib. in 6. licet alias actus tantum valeat sine scriptura, quantum cū scriptura. l. Pactum quod bona fide.

C. de past. fiunt enim scripturæ vt quod actum est per eas facilius probari possit, & sine his quidē valet quod actum est. l. contrahitur. ff. de pignor. ratio est quare in gratia requiritur scriptura. Quia est valde difficile testibus deponere de omnibus quæ continentur in gratia, vt hīc docet Card. in procem. Clem. §. sanē. q. 5. prout refert Feli. in rub. de constit. col. 4. vbi limitat in tribus casibus: Primus est iū probanda qualitate gratia, per text. in in c. auditis, de restit. in integrū. gl. sing. in ca. duobus, de rescript. in 6. & in c. i. à sede. de pr̄ben. ibidem. vbi prioritas per testes probari potest.

Secundus casus, in foro conscientiæ potest quis vti gratia etiam sine literis. Abbas in Clem. dudū, in f. i. de sepult. post gl. ibi.

Tertius casus est, quando agitur de probando tenore gratia cuius literæ sunt perditæ. c. cū olim. de priuileg. text. in l. sicut iniqum. vbi Batt. C. de fide instru. l. testimoni. in f. i. C. de fide instru. alios casus scripti in concorda. titu. de manda. apost. §. i. in verb. literas.

Secundo dico in papyro deſ. ripta, ad differētiam bullæ, quia regulariter supplicationes & signaturæ solent in papyro describi, non pergamo: sicut bulla, & iste est curia Romanæ stilus, qui seruandus est. c. ex literis, de constit.

Tertio & à Papa, vel eius delegato signata, quia signatura nō dicitur, nisi signata sit, ob id enim dicta est, q; signetur & subscribatur, & inferius dicitur, & scribo in l. subsignatū. ff. de verb. significa.

Quarto dicitur, absq; sigillo ad differentiam breuis, quia breue decoratur sigillo ex annulo pectoris, ut inferius dicetur in materia breuis.

Quinto in definitione dicitur, partis supplicationem continens, nā solet pars dicere, beatissimè pater, vel pater sancte, cū ecclesia, &c. & solet primo supplicationem suam inserere, & postea Papa solet addere, fiat, ut petitur, vcl, cōcillum ut petitur, & postea solent summariū describi omnes clausulæ in bulla ponendā ut inferius apparebit.

Sexto additum est, Papæq; concessionem continens, ergo neceſſario signatura debet continere tria, videlicet partis supplicationem, Papæ signam, & concessionem, vel uī delegati aut vice cancellarij, sed cum ip̄i nomine Papæ expediant, dicitur Papæ concessio. per reg. qui per alium facit, per seipsum facere videtur.

Quare vocatur signatura; Respon. quia à Papa, vel eius cōmiso, signari solet, & dicitur signatura, quasi signata, id est subscripta, ut in l. subsignatura. ff. de verb. signific. & ibi scripti. Si ergo recusat, & non signetur, non dicitur signatura, priuatio p̄assupponit habitum, sicut p̄positio. l. decē. ff. de verbo, obligat.

Itē inferri potest, quod si Papa concedat motu proprio, absq; partis supplicatione, non poterit dici signatura, quod est verum si nullam narratio nē cōtineret, alias sec⁹, nā potest esse supplicatione, & tamē Papa motu p̄prō concedet, ut Bal. affirmit in c. nisi. col. i. de offi. lega scripti in glo. motu proprio, in forma māda. in concordia, & inferius dicitur: sed oportet supplicationem partis præcedere.

Item

Item cum Papa semel signet eam, non debet concedi supplicatio duplicata, quia in vita re quereretur lignum Papæ, quod non solet poni nisi in una, & hæc seruari tempore Papæ Pauli III. in curia Romana solebat.

Item signatura falsa, nō signata ab eo qui debet signare: sed ab alio, nō meretur dici signatura, quia denari⁹ falso, denarius nō est. gl. in l. omnes. C. de hæret. l. eleganter. §. q. reprobos. ff. de pig. act.

Quæro, an soli signaturæ credatur: brevi resp. quod non, vt statuitur in reg. 25. cancel.

Quia quemadmodū imbreuiatura notarij nō redacta in formā instrumenti nō facit fidem, quousq; fuerit de iudicis mandato in mundū & ad lōgum redacta. l. contractus. & ibi Paul. C. de fide instru. vbi plus dicit, quod si pars primo producat protocollum, vel imbreuiaturam, non sufficit ad faciem fidem, quia non est scriptura munda, nec extensa, sed requiritur ultima scriptura extensa qua in actus ad longum deditur, sic potest dici de signatura & bulla, vt primo bulla sit producenda, & si de eadib; tetur, ad signaturam, ex qua extra fta est, tanquam ad protocollum recurramus.

Primo fallit quādofuerit approbata per librum registri signaturū, quia tunc facit plenam fidem sicut notarij protocollum. tex. in authen. de tabellio. §. f. colla. 4. & tunc habeo sumptū, & valebit quod probationem, nam ex stilo curiæ Rom. gratia Papæ possunt ex registro sumi, & aliter probari, quam per literas bullatas, vt habetur in proce. sexti decret. & hoc expressum docet autho. Butri. in conf. 49. visis literis. col. 2. & isti registro ex stilo curiæ R. nil addi debet: & hoc etiā voluit datari⁹ Papæ Pauli I II. nec dies in eo scriptus mutari.

Secundo restringe quādofuerit approbata & aliis administriculis fulcita: vt pote per mēsularios expertos, qui depositur eā bonā & secundum stilo curiæ Rom. factā. arg. l. instrumentū. C. de probatio. vbi creditur scripture priuatę si iuuetur alius administricus, & multo fortius signaturę. Præctica ergo est in Frâcia, quod si nō possim ob tinere bullam obstante legitimo impedimento, impetrē literas regias, per quas impedimentū narrē, & pētā mihi concedi, vt liceat approbare per expertes dictam signaturam, & verificare, & con cedi solet, obstante & constante impedimento.

Tertio fallit quād confidendum bullā, nā tūc signaturę creditur, ad hoc vt bulla ex hac cōficiatur: sicut ex protocollo notarij instrumentum cōficitur, aliás bulla conficie non posset, nam Romæ abbreviator solet signaturā ad verbum describere in vno libro, & si de ea dubitetur, ad illū librum recurremus, tanquā ad originale, vt firmat Anto. de Butrio cōf. 2. visis. col. 1. vbi dicit, quod quando aliter sumpta est minuta per vice cancellarium, & in agis strictè, vel largè, quam fuerat à Papa cōfesa, tunc recurrendum est ad originale, per c. quopiam cōtra. de proba. idem repetit consil. 49. visis literis. Et per hoc fuit iudicatū in hoc senatu pro signatura contra bullam. Nā in signatura erat cōcessio beneficij, prouiso, quod non esset de collatione episcopi Piétavien. expedita erat bulla sine

illa clausula: sed producta fuit signatura continē istam clausulam, prouiso quod no esset, &c. & probatum, beneficiū esse de collatione episcopi Piétavienis, certè fuit iudicatum pro signatura, vt non valeat collatio, licet in bulla nīl dicatur, quia signaturæ statut quoad cōtentā in ea: & plus quoad hoc quam bullæ, vt predixi, nam signatura quoad se est gratia Papæ perfecta, vt est text. in ca. Institutionis. 25. q. 2. Rota decis. 882, nota quod vbi gratia, in antiqu.

Quarto tempora, cōsentientibus partibus, nā sive līnt quod ex sola signatura pēnſio debeat, exigi poterit, vt scripsi in tracta de pacific. possess. nu. 137. quia quilibet potest renunciare priuilegio in fauorem suum introducto. l. pen. C. de pac.

Quamvis Probs. in cap. tibi, qui in ad di. ad Ioan. Monach. n. 13. de rescr. teneat contrarium, dicēs esse scripturā priuatam, ideo non facere fidem nisi in cancellaria, vt super ea sumatur per officiales curiæ formā, quaz dat esse rei, & eam conseruat in esse. Absurdum enim foret si hoc esset per partes remissibile. l. nemo. ff. de lega. l. allegat. simile de excommunicatione, sicut enim excommunicatio partium conuentione tolli non potest, nisi absolu tio sequatur. cap. cum desideres. de sentē. excom. Ioan. Monach. in ea, quicunque. col. 2. illo tit. in e. hæc Philip. Probus in d. c. tibi.

Ego vero dico si partes velint stare signaturę, quod ei stetur. nam cū partes sunt cōcordes, quid ad iudicem? Quid animaliud agit prætor, quam vt controverſiam dirimat? l. 1. §. inde. ff. de noui operis nuncia. & iudex non supplet in his, quae facti sunt. l. vna. C. vt quæ defunct aduoca. & istud est introductū in merū fauore partium, & principaliter, ergo illi fauori renuntiare possunt. l. pen. C. de pac.

Item probatio imperfecta, potest reddi de consensu partium perfecta. l. f. C. de testibus. & vni testi credi, licet alias non. l. Theopompus. vbi plene. Bart. ff. de dote prælega. Feli. & alii in cap. veniens de testib. etiam sine iuramento. gl. in l. 1. ff. de feriis.

Imò possunt facere partes, vt dicto alterius partis credatur super dānis & interesse, vt Bart. firmat in l. f. ff. de præto. stipula. & in l. iuslurandum quod ex cōuentione. in princ. ff. de iure iur. sequitur Ias. in repet. l. admonendi. col. 90. nu. 200. ff. illo tit. Et testi etiam infami, authent. si quis testibus. C. de testib. facit gloss. sing. in authent. de testib. §. & licet. in gl. & suppliciis. vbi multa addidi colla. 7. Doct. in c. causam. de testib.

Et signatura non dicitur scripture priuata, quia est facta, secundū eū, per officiales curiæ, ergo nō est priuata, sed publica. Et si priuata esset, nō signaret eam Papa, & signando videtur tacitè mandare vt literæ fiant secundū signaturā, nam postea cancellarius scribit, per quem debeat fieri minuta postea ingrossanda, vt docet Nico. Milius in repet. in verb. gratia Apostolica. q. 36. Et quāuis esset scriputra priuata: tamen ex conventione partiū facere fidē inter partes, vt plenē probat Ias. in d. l. Admonendi. col. 40. nu. 101. cum seq. ff. de iure iur. reprobando Inno. & alios contrarium tenentes.

Nec refragatur d. l. nemo potest, quia intelligi debet

debet de legib⁹ iutroducētibus folēnitatē, vel ius publicū, q̄ per partes non possit renunciari, secus si ius introducat aliquid in fauorē partiū, tūc par- tēs renunciare poterunt: nec obest allegatio facta de excōmunicato, quia excōmunicatio nō est in fauorem partium introducta, cum sit medicinalis. ca. i. de senten. excom. in 6. igitur partes hoc non possunt, secus in signatura vt possint illi credere.

Quinto fallit vt probet contra supplicationem, qui eā dedit, ad hoc vt probetur, quod beneficiū viuentis impetravit, & ita seruat Rota, vt docet Do. Gomes. in q. 5. in cōmenta. suis super regulam de impetra. bēneſici viuentis, & per hoc tex. in l. cum pretium. C. de libera. catifa, vbi statut confes- ſioni ſupplicantis in eius p̄auidicium.

Sexto etiam ſi mea signatura per fiat signata fit: & tua per cōceſſum, ego p̄aferri debo, & illi fi- gnaturae ſtatur. reg. 31. cācell. vbi abundē ſcribitur.

Septimo ſi petatd̄r aliquem in religiosum reci- pi, ac ſibi de quoq̄is ecclesiastico beneficio prouideri, per ſimplicem signaturam fiet receptio, vt patet in regula cancel. 65.

Notandum eft, quod confeſſio facta à Papa in signatura, intelligitur ſecundū partis ſupplicationem. c. inter dilectos. §. cāterū. de fide instru. l. ſi defēſor. §. qui interrogatus. ff. de interrog. aetio. pluſchē Dec. conf. 33. viſo pūcto. col. i. & conf. 373. viſo confilio. col. 3. nu. ii. versi. Secundo p̄aſuppo- neadum. & Socin. confi. ii. viſo proceſſu. col. pen. & vlt. in 4. vol. Et quando ſupplicatione eft certa & limitata, & reſponſio ambigua, reſponſio & cōceſſio declaratur & intelligitur ſecundū ſupplicationem. Bar. in l. ſi quis intentione. in fi. ff. de iudicii. Ex quo infertur, quod ſi quis petat abſolui à dua- bus excōmunicationibus, & Papa dicat, fiat vt pe- titur, videtur ab illis duab⁹ abſoluere: ſecus ſi vna rātum fuerit expreſſa. arg. c. ſedes, de reſcrip. Panor. in c. cū pro cauſa. in gl. vlt. de ſentent. excom.

Itē ſi in signatura petatur, quod qualitas benefi- ciij habeatur pro expreſſa, vel aliud: & Papa ſignet, fiat vt petitur, valebit gratia, ac ſi qualitas expre- ſa eſſet, vel aliud exprimendum. Anto. de But. cōf. 2. viſis literis. col. i. quem refert & ſequitur Feli. in c. ſuper literis. col. 6. regula. 4. nu. 9. de reſcript.

Et ſi pars narret beneficiū vacaffe certo tem- pore, & petat ſibi confeſſi, ſi Papa dicat, fiat, p̄a- ſumitur facta confeſſio cum eodem tempore, per text. in arg. in l. quāro. §. fi. de adilit. edict. Bal. in l. i. col. pen. nu. 13. C. de adilit. aetio. ſic consuluit Soci. confi. i. o. 3. in caſu. col. penul. in 3. vol.

Et ſi quis porrigit principi ſupplicationē mul- ta petēdo, ſi princeps ſimpliciter reſcribat, omnia cōcedere videtur, vt cōſuluit Roma. confi. 80. cō- firmāda. Idē videtur decidere in ſimili caſu Alex. confi. 84. in cauſa vertente. nu. 4. col. vlt. in 1. vol. & confi. 94. in cauſa. nu. 3. in 2. volu. & plura cumulat Hippol. conf. 75. clementissimi. nu. 8. cum ſeq. ſicut quando plures poſtulant aliquid, & Papa ſimpliciter cōcedit, nempe omnibus concedere videtur. quia nō eſt ratio cur vni plus quā alijs cōcedat. arg. Lcū vnius. in princ. ff. de bonis aucto. iud. poſſidē.

Fallit quando Papa limitaſſet, vel cancellaſſet

aliquam partem, tunc enim confeſſionē limitaſſet. Panor. in d. ca. inter. col. 3. per illum text. vnde quando petitio fuit indeterminata, vt pote, quia petit ſecum diſpenſari de non promouendo, & cōceſſio fuit terminata, vt pote de non promouendo ad duos annos, tunc confeſſio attendit. Panor. in ca. 2. de treuga & pace. Feli. in d. c. ſuper literis. col. 6. nu. 10. Iaf. in l. Gallus. §. Item creden- dum. n. 10. cum ſeq. col. 3. ff. de liber. & poſthu. Vnde etiam ſi quis petat diſpenſationem ad obtine- dum p̄aebendam, & dignitatē in eadem ecclē- fia, etiam elec̄tuam, ſi Papa cancellat, illa verba, etiā elec̄tuam, videtur alia concedere, & hoc cā- cellatum denegare, allegatur. l. tribunus. in fi. ff. de milita. test. hēc nominatim cōcludunt Do. de Ro- ta dec. 561. Cancellaria. in antiq. nam qui vnu ne- gat aliud concedere videtur. l. cum prætor. ff. de iudic. c. nōne. de p̄aſumptione. Io. de Selua, in tract. de benefi. in 3. parte. q. 12. in qualita. 19. nu. 33.

Secundo fallit in his, quæ debent ſpecialiter & expreſſe concedi, tunc ſi non ſit in signatura ex- preſſum, confeſſum nō censetur: ſed negleſtum: quia ſi Papa voluſiſet, confeſſiſſet illud. cap. ad au- dientiā, de deci. vt ſi petatur quod ſummarie pro- cedi poſſit, ſi Papa non dicat, audiat talis, & ſum- marie procedat, non poterit ſummarie procede- re, vt extat deciſ. Rotæ. 379. Nota quod ſi in com- missione, in antiq. quia ſpecialis commiſſio requiri- tur. Clem. ſaſe. de verb. ſignifi.

Breue Apostolicum, eſt ſcriptura breuis in mo- dicit cōceſſiā negotiis, in papyro deſcripta, & cera rubea, annulōq; pifcatoris ſigillata, ac ſigno ſecre- tarij ſubscripta. De breui. vide textum in l. fi. C. de conueniend. fisci debit. li. 10. & l. 5. de apoch publ. l. vnu. in fi. de colleg. li. ii. & l. excellētiā: de erogat. milita. anno. libr. 12. l. placet C. de epif. & cler. & in feudit. c. 5. in princi. quid ſit in ueritudo. & §. item ſi vassallus, ſi in ueritudo feudi controuersiuerit. vbi dicitur, breue teſtatū. Vide Budēū in Annot. in Pādectas, in l. qui leuāda. ff. ad legē & hodiā, de iaſtu. vbi vocat breuiarium: vel vocari breuis, ſeu breue poſt. c. humanae, in fi. 2. q. 5. Dico, Apoſtoli- cum, ad differentiam alterius breuis, de quo infe- riū. Secūdo dicitur ſcriptura, ſine qua nō dicitur.

Tertio breuis dicitur, quia breuibus verbis fit, teste Baldo in c. i. de controuersia in ueritudo, vel in breuibus materiis concedi ſollet, & breui negotiū continet, vt pote ſiae p̄aſationibus: & ſic di- citur in modicis confeſſa negotiis: quia in arduis bullā vtimur. In papyro deſcripta, ad differentiam bullæ & confeſſionalis, quæ in membrano deſcri- buntur. Poſte dico, cera rubea, ad differentiam alterius gratiæ, quæ cera viridi ſigillatur.

Item dicitur annulo pifcatoris, ad differentiam aliorum ſigillorum, & vocatur hoc ſigillum annu- lus pifcatoris, quia Diuus Petrus, qui pifcator erat, hoc ſigillo prius vſus eſt, & ſicut ſine p̄aſationibus & ampulis, veſtib⁹ ita & nūc pontifices ſummi, poſteum, & Alex. 6. Pontifex id tem- poris maximus, multum hanc materiam breuium ampliauit, & primus ſecretariorum collegium in- ſtituit, teste Gomesio in tracta. breuium. num. 9.



Additiones Petri Rebuf.

Et quamvis olim nō concederetur breuia, nisi in materia iusticiā concernente: tamen hodie per breue nō solum expediuntur negotia circa iusticiā: sed etiam circa gratiā, teste Gomesio in suo tract. vnde vi concedi quibusdam bibliopolis per breue, vt liceret typis mandate & imprimere cōsilia Iaf. & aliis omnibus à Papa prohibebatur ne imprimeret, per dōcē annos, sub pœna excommunicationis, vt licet videre in illis Iaf. cōsil.

Quæro quæ causæ per breue cōcedantur? Respon. supplicationes siue cōmissiones de simplici iusticiā potest cancellaria sine speciali Papæ commissione cōcedere, secus in breuibus, quia per brevia causa pēdens, in partibus cōmittitur, quā cancellaria nō potest cōmittere, vt etiā firmat. Ægid. conclu. 46. Dom. Gomes. in tract. breuum, nu. 8. & seq. vbi breuia æquiparat bullis expeditis per cameram, per ea quæ no. Card. Alex. in ca. in memoriam. col. pen. 19. dist. & ideo sicut falsa latinitas non vitiat bullam, quæ transit per cameram, quia non examinatur per diuersos officiales: ita nō vitiat breuia: sicut vitiat bullam, quæ transit per cancellariam. c. ad audientiam. i. de rescripto.

Item dispensatio potest fieri per signaturam, & habilitatiō: & valet sine literariū expeditione, cū gratiā sit perfecta per fiat, vel concessum, vt cōsuluit plenē Ripa lib. 2. respon. cap. ii. de iure sufficiet, nec dicitur intrusus, qui duo beneficia obtinet cū simplici signatura, si cū simplici signatura sit dispensatus; nec incidit in extraūag. execrabilis. glo. in regula cācella. 53. Scripti in repe. c. postulat. in gl. retinere, de cleri. excō. min. vbi in conscientiā foro, dixi tantum prodeſſe signaturam, quantum bullam, ibi vide. Imō Alex. Papa 6. statuit quod nō daretur priuatio illius, qui cū sola signatura se intrusit, nec in regno recipetur. Dispensatio vero & habilitatiō non sunt ex ſtilo curiæ Ro. per breue, & hec prohibuit Alex. Papa VI. qui breuia instituit & ampliauit, vt in suis regulis quilibet videre potest. Aliquando tamē ad duos menses, ad duas dignitatis in eadem ecclesia: & ad quatuor menses ad duos canoniciatus & præbendas dispēſatur, vt no. Staphil. in eod. tracta. verſi. insuper cōceditur. Et etiam per breue dispensatur fecūdum eum cum homicida, & habilitatur,

Item difpeſatio de non promouendo per annum ex sola signatura dabitur per breue ad bienniū, vt in re. Papæ Aléx. VI. continentur, & prorogatur ad annum etiam per breue, per bullam. vero, vltra, quantum Papa vult & concedit.

Item ad visitandum sanctum sepulchrum, quādo orator est præſens, cōceditur per solam signaturam: si vero absens, per breue, & hoc statuit Papa Alex. in suis regulis, & quando conceditur religiosis, dicitur, de licentia superioris eorum, ne vagentur. c. si cupis. 16. q. i.

Item per breue nō cōmittuntur appellations extra urbē: niſi pro pauperibus & miserabilibus. Ægid. cōcl. 44. Allegatio paupertatis, per l. si procuratō. §. si ignorantes. ff. mandati, vel niſi altera pars habuerit cōmissionem per breue in partibus, tunc vt æqualitas seruetur inter partes, altera etiā

habebit. arg. ca. cum debet licere, & c. in iudiciis, de reg. iur. in 6. c. i. de iudiciis, ibidem.

Item cōceditur per breue facultas ſtandi de bonis acquisitis intuitu ecclesiæ, vtque ad certam summā, modicā tamen: nec eſt componenda, quia de modicis maximē Romani, & mulieres non cu- riant. l. ſcio. ff. de resti. in integr. Et religiosis, quādo hæc facultas datur, ſtatuitur certa ſumma arbitrio Papæ taxanda, & quod de licentia ſui ſuperioris refertur. arg. c. cū ad monaſteriū, de ſtatu, mona- cho. Clem. religiosus. de procura. Ægid. conclu. 247. frater. Et quando poſſit concedere declarat Panor. in c. cum eſſe, de testa. in repetit.

Item licentia vēdendi res ecclesiæ, & pecunia exponendi in euidentē ipſius ecclesiæ vtilitatem, ſolet per breue concedi, quando valor rei alienādæ non excedit cētum ducatos, aut annuus cen- ſus quinque ducatorum, ſupplicatione interclusa, teste Staphileo in d. tract. verſi. datur per breue.

Altare portatile nō ſolet dati per breue, niſi ex singulati grātia nobilibus, aut graduatis, aut aliis dignis personis, vt celebrent in oratoriis, vel domi- bus. arg. tex. in auth. vt in priua, dom, ſacra myſte- ria non fiant, & prædicatores ac minores habent priuilegium, vt cum altari vīatico poſſint celebra- re ſine epifcopi licentia. c. in his de priuilegiis.

Item licentia vēſcendi laſticiniis, ouis, & carni- bus, per breue datur, de confilio tamen vtriusque medici animæ videlicet, & corporis. gl. & Doct. in c. fi. 82. dist. Corſetus in ſing. incipien. Caro.

Licentia doctorandino datur extra terras ec- clesiæ per breue: in vrbe ſic, adhibitus ad hoc duobus, vel tribus doctoribus eiusdem facultatis, teste Staphileo in d. tract. de literis gratiæ. rub. de reſcriptis in forma breuum, fol. 190. verſi. licetia, vbi te- net licentiatos haberi quo ad hec, pro doctoribus, eo quod de proximo ſunt cingendi, pro cinctis ha- bētur. l. penul. ff. de testa. milita & bonus text. in l. qui pœnæ ff. de manu. quod non credo verū, per text. quem allegat in l. nemini. C. de aduo. diuerso, iudicio. ibi doctores, & Bal. in l. athletæ. in princ. ff. de excusa. tutor. ſcripti in gloss. licentiatō. §. i. de colla. in concordia.

Ratio eſt, quia is, qui non eſt doctor non poſteſt facere doctorem, nec ſibi diſſimilem facere. l. aedi- les. §. qui mancipia. ff. de ædil. edict. Panor. in c. cu- ra pastoralis. in fin. de iure patro.

Indultum de fructibus recipiendis, nō datur per breue: ſed per bullam, ſi ſter in curia Rom. vel in altero beneficiorū reſideat, ſeu in ſtudio generali: non tamen comprehendit hoc indultum, vt quis distributiones quotidianaſ recipere poſſit. ca. vno, de clericis, non reſiden. in 6. glo. d. in c. 2. priuilegi. in 6. plenē ſcripti in ſcholastico priuilegi.

Item per breue datur licentia promouendi ad quoſcūque ordines extra Rom. curiā, à quoquaque catholico antiſite, & gratiā ſedis Apoſtolicæ habente, de quo operētur hec verba declarat gloſ. & Doct. in c. veniens. de præſcriptio. ſolet tamen addi clauſula, de licetia ſui ordinarij. ca. nullus, de parceriis, & hoc eſt introductum cōtra infames, & peſſimos, qui cōmuniter cōſueuerunt fugere loca- rationem,

rationum.c. cū deputati.de iud.& ad alios ordinarios cōfugere, ob id scribitur.d. clausula.c. i. & per totum tit. de temp. ord. in 6. sed episcopis, & superioribus in vrbe de gentibus solet cōcēdi licentia promouēndis sub sola signatura, & q. vno die promoueri possint dominico, vel festo, nam isti episcopis solent deferri.c. 2. de offi. deleg. in 6. c. quia, de fēt. excom. eod. lib.

Per breue datur facultas & dispensatio alicui promoto ad locū regularē, vt non teneatur suscipere habitū per alios eiusdē ordinis gestari solitum, nec professionem emittere regularē, etiam solet prorogari ad sex alios menses intra tñ tēpus primum sex mensium.arg. l. sed si manente. ff. de preca. & sex vltimi computantur à fine primi semestris.arg. c. eum ex eo. de elect. in 6. Imò etiam solent eidē literæ concedi, vt extra monasteriū possit habitare deseruiendo ecclesiæ cum cura, vel sine habita rāmen licentia sui superioris.c. 2. de statu mona.Rota. dec. 483. Collatio. in not.

Etiam per breue, regulari certū ordinē professio, datur licentia manēdi in alio ordine ad quem, fine licetia sui superioris cōoulauerat, & cōmittitur absolutio ab apostasia & ab aliis ecclesiasticis cēsuris, & poenis, quas præmissorū occasione quomodolibet incurrerit, & super irregularitate, quā fortè contraxit celebrando, dū talibus cēsuris es- set innodatus: non tñ incurrit poenæ.ca. 2. ne cler. vel mona. in 6. Roma. conf. 341. circa primam.

Moniali etiam professio datur, cum causa, licetia transeundi ad aliud monasterium monialium, alterius ordinis, cum consensu superiorum, & cum mutatione habitus. not. in c. Deus, qui. de vita & honest. cler. quia non cōgruit rationi, vt homines disparis professionis & habitus, simul in eisdē monasteriis socientur.cle. i. de elect.

Etiam ex iusta concederetur causa per breue, vt monialis in domo patris, vel fratri, seu matris, extra monasterium quoad vixerit religiosè viuere possit, de licentia tamen sui superioris, & ea durante.c. periculo, de statu reg. lib. 6. & iusta causa es- set, si aliae alium suscepissent habitum, vel monasterium es- set destrūctum.

Exéptio ab ordinario ex causa per breue dari solet, teste Staphil. in vers. datur. in d. tract. breuiū.

Dispensatur super defectu oculi ad omnes etiā sacros & bresbyteratus ordines, & quod in illis etiā in altaris ministerio ministrare libet & licet valeat, dummodo in oculo non tāta apparet deformitas, quod ex hac possit populo scandalum generari.c. 2. de corpo, virtia. & quando est absens solet cōmitti illius ordinario, vt diligenter aspiciat oculum, & defectum, si est in curia, ostendat referendario, qui postea refert.

Commutādorum legatorum ad piām causam, vt in aliam fiant, per breue facultas datur, alias si- ne sedis apostolica auctoritate non sit. clem. quia contigit, de relig. dom. Aufrer. dec. Tholo: 26. doc. in c. nos quidem. de testam.

Intelligetamen quando legatum illud erit ad opus certum, tūc non solet commutari, vt volūtas defunctorū seruetur: alias secus. l. in cōditionibus. ff.

de cond. & demon. vltima enim voluntas debet exequi. l. vel negare. ff. quemadmodum testamēta aperiantur. c. vlt. voluntas. 13. q. 2. ex causa tamen solet immutari etiam in rebus certis.

Prorogatio temporis de cōsecrandis episcopis solet dari per breue ad biennium, computandum à fine trium mensium datorum de iure, c. cum in cunctis. g. i. de elect. & hāc prorogatio in Francia dari non solet episcopis nō prouisis nec cōfirmatis à Papa: nec de non promouēdo ad sacros ordines, teste Staphil. in tract. de literis gratiæ, in fine, & hēc prorogatio fit aliquando per poenitentiariū maiorem, quando ipse primas literas concessit: alias nō, teste Gomes. in tract. breuium. num. ii. & seq.

Vltimō datur per breue dispensatio ad omnes ordines & beneficia, illis, qui olim contraxerunt cū vnicā & virgine iam defunctā: sed cū bigamis nō solet Papa disp̄scare. c. acutius. & c. vlt. 26. dist. potest tamen Papa plenitudine potestatis dispen- sare cum illis: quia est maior Apostolo in potesta- te. c. sacrosancta. 22. dist. Rota. dec. 447. Quoddam factum. in no. Et ne quis in his breueibus erret, trā- scribo formam, ex qua erit facile dignoscere bre- uia, postquam dixero quomodo dignoscatur.

Vidēndū est quomodo cognoscatur hoc bre- ue ex sequentib⁹. Primō ex breuitate cognosci- tur: quia sine p̄fationibus, & apparatu fit: bulla. verō p̄fationem habet vitæ & morum, & alię fe- rē literæ. Non minūstamen diceatur breue, licet multa fuerint verba pro negotiū qualitatē, sicut Imperator dicit paucissima verba, per vnam vel duas columnas, in l. cum antiquitas. C. de vſu fruct. Sed quod in breueibus materiis concedatur, & vbi non est exponenda multa pecunia. Et sic in casib⁹ conscientiæ, & in absolutionibus dari potest.

Tertiō non solet huic breui Papa subscribere, sicut signaturæ, sed secretarius tantum.

Quarto in his solet fieri mētio annuli p̄scatoris, & nō in aliis rescriptis, vt supetius scripti, & vt de- incēps melius dignoscatur, formam eius subīcio.

Forma breueis est talis. Paulus Papa 3. dilecto fi- lio salutem & apostolicam benedictionē. Cupien- tes commodis tuis quantum cum Deo possumus paterna benignitate consentire, tuisq; in hac par- te supplicationibus inclinati, tibi vt ratione deca- natus ecclesiæ Paris. quē sicut asseris, in dicta ec- cleſia obtines, aut cuiuscunque alterius beneficii ecclesiastici curati, vel alios sacros ordines requi- rentibus per te pro tépore obtepti, ad aliquem ex sacris etiam subdiaconatus ordinib⁹ ad bienniū à data p̄scentium computandum, vt interim te in diuinis officiis melius instruere possis, te pro- moueri facere minime tenearis, nec ad id inuitus à quoquā compelli valeas, p̄scentium de speciali gratia indulgem⁹, prouiso, &c. Nō obstatib⁹, &c. Datum sub anūlo p̄scatoris, tertio idus, &c.

Effectus hōrum breuiū apostolicorum est, vt tātam vim habeat iure confecta, & in illis materiis in quibus conficiuntur rescripta alia, & alia literæ apostolicæ. Fel. hic, col. vlt. & incidit in fallūm, qui hoc breue corrupit, teneturq; pena. c. ad falla- riōrum, vt iudicavit Alex. V. in Cōsistorio, prout



refert Gomef.in tract.breuum , num.5. vbi dicit, quendam archiepiscopum ob hoc combustum, quod falsum in breui Papæ cōmitisset. Et hoc probatur ratione sigilli. Nam sigillum scripturā reddit authenticam.c.3.loco.vbi doctores, de probat. & c.2.de fide instru. Et sic potest hoc breue derogare bullæ, si ultimò concessus fuerit, per cap.1.de constit.in 6.& probat sicut aliud rescriptum.

Aliud est breue à notariis in hoc confectum regno,& dicitur matrix scriptura notiorum, quia breui scribitur , & cum clausula , &c. de qua in l. Gallus. §.idem credendum. ff. de liberis & posthumis, scripti in l. cæterorum. ff. de verb. & terū sign. & Galli vocant, *Breuct*, quæ scriptura potest postea extendi in instrumentum authenticum.

Bulla est scriptura in pergamo descripta , & plumbō ex chordis pendente decorata, quæ si fuerit gratia debet esse chorda sericea. Si vero bulla iustitia fuerit, cum filo canabis.tex. in c.licet. & c. quam graui.de criminē falsi. gl. in extrauag.sedes, in verb.iusticiam.eod.tit.

Fel.in c.postulasti.col.3.de rescr. & si filum fuerit in totum ruptum, bulla non probat. gl. in c. nobilissimus,in gl.magna.in fi.97.dist.quam sequitur Card. Alex.in c.in memoriam.col.vlt.19.dist.

Et dicitur bulla tam in literis iustitiae.c.præsentium,circa prin.ibi, sub bullâ nostra transmissis. de testibus,in 6.quam in literis gratiae.c.licet, & cap. quam graui.de criminē falsi.

Fiunt etiam hodie quædam scripturæ, quæ parua datæ vocantur, nam dicam datario, quod beneficium vacat, ut mihi conferat, & ego petam à datario, quod mihi det datam illius diei quo mihi fuit collatum, & ipse dabit: & postea extendetur in signaturam, vel bullam. Nam si dicam aliquem constituisse procuratorem ad resignandum in favorem meum sub spe procuratorij mittendi, concedetur mihi parua data, & in his infinita cōmittuntur fraudes, quia sic impetrantur omnia beneficia Romæ. Ideo sancta fuit statutum per Papam Paulum III. ut impetrations & prouisiones eo die consensus computentur, & non ab alio die; ob id Romæ etiam statutū fuit, ut parua data post mensem non expediantur: etiam bonum esset statuere ut post menses procurations ad resignandum non expedirentur: quia periculose sunt, nam interdum quis tradit procuratorum patruo ad resignandum, quod ipse custodit in arca: demum moritur, & alius inuenit, & resignat, ac sibi conferri facit, quod est homine bono indignum.

R E G U L A X X X V.

De impetranda beneficium etiam per annum pacifice posséssum.

Item idem dom.noster.

Ista regula est utilis & seruatur in Fracia. vnde impetratio indicatur subreptitia & nulla, si non exprimantur sequentia, quæ sunt de forma, propter clausulam decreti, ut not.Fel. in c.cum dilecta. de rescr. & hoc est introductum ratione sequenti,

Vt improborum lites exquitentium motus reprimantur, voluit, statuit, & ordinavit, quod quicunque beneficium ecclesiasticum.

Comprehendit officium & dignitatem ecclesiasticam. gl.in cl.auditor.de rescr. & supra scripti: & ex ratione regulæ comprehendit imperatrem, per resignationem, vel per alium modum vacandi, teste Cassado.in dec.15.locum habet, &c. super reg.cancel.

Tunc per annum.

Nota sequentia requiri ante quam hæc regula locum habere possit. Primo, quod beneficium fuerit posséssum per annum integrū & completem, nec haberet locum decisio huius regulæ si posséssum fuisset per decem, vel vndeци menses, cum dimidio: nisi fuerit annus completus. l.3. §.i.ff. de minoribus.

Et computatur hic annus à die quo adeptus est beneficij possessionem, & postea per annum pacifice possedit.

Immediatè præcedentem.

Secundò requiritur, quod posséssum fuerit per annum immediato præcedentem, videlicet imprestationem, vnde si nunc possederit per sex menses, & postea aliis, demum primus per alios sex menses, non habebit locum hæc regula, per hoc verbum, immediatè præcedentem.

Pacificè posséssum.

Tertiò requiritur, quod quis pacifice possederit, id est, sine lite & controvërsia, ut plenè scribo de hoc verb.pacificè, in tract.de pacifi.possess.

Et quod certo modo vacare prætenditur.

Quarto quod beneficium prætendatur certo modo vacare: alias diceretur beneficium vicentis impetrare, quod est prohibitum ut suprà dixi in regula.

Deinceps impetraverit.

Quinto requiritur quod illud beneficiū impetretur, & cum effectu. l. i. ff. quod quisque iuris.

Nomen.

Sexto in impetrione requiritur nomen, & sic nominis expressio illius, qui possederat pacifice beneficium per annum, & quamus nihil exprimat de cognomine, tamen exprimi debet, ut certus reddatur. l.certum. ff. si certum pet. scripti in §. teneantur de colla. in concord.

Gradum.

Septimò debet exprimi gradus possessoris beneficij, si quem habeat: alias non vult ut exprimatur. Et si beneficium fuerit vnitum, & per annum posséssum, etiam oportet ista exprimere, & habebit locum ista regula, ut concludit Cassad.in dec. 13. utrum obtinens, super regulis cancell. quia impetranti statuitur hæc regula, non possessori.

Et nchilitatem possessoris eiusdem.

Octauò nobilitas est exprimenda possessoris in hoc casu, si fuerit nobilis: alias sufficeret exprimere nomen & gradum.

Licet regulariter impetrans beneficium, non teneatur

teneatur exprimere nobilitatem, quia nobilitas non est causa retrahendi concedentem, sed inducendi: docto. in c. ad aures. de rescr. Ioan. de Selua in tract. de benefic. in 3. part. q. 12.

Et quot annos ipse possedit.

Non exprimi debet quot annis possederit beneficium, quia tres annos Papa nollet conferre, si cum colorato titulo possedisset, vt in reg. seq. non tamen haberet locum ista regula, si beneficium hereticorum impetraretur, cum sit ipso iure priuatus. text. in c. quo iure. vbi Dom. & Alex. 8. distin. hoc expresse decisum fuit in Rota, vt refert Caffad. decis. 14. super reg. cancel.

Ac specificam & determinatam, ex qua clare poterit constare quod nullum ipsi professori in beneficio ius competit, causam in huiusmodi impetracione exprimere.

Decimò oportet causam exprimere specificè, non in genere, per quam pateat summo pontifici, quod possessor nullum ius in beneficio habet alio, qui impetratio non valet: quia non intendit derogare iuri alterius, vt supra dictum extitit.

Et infra sex menses ipsum possessorem ad iudicium euocari facere.

Qui sex menses computatur à die datae literarum. Fallit tamen si propter bellum non potuisset habere literas, vel alio iusto impedimentoo, vt scripsi in §. i. in verb. impedimento, de coll. in concor.

Item si infra annum sententia diffinitiuæ possessor conuentus cesserit, non habebit locum hæc regula: nec si ante lapsum istorum sex mensium datorum ad faciendum vocari possessor, vt concludit Caffad. in decif. 16. Idem quod super regul. cancel.

Item istud tempus solet per Papam prorogari antequam sit elapsum: quia post lapsum, prorogari non potest. l. sed si manente. ff. de preca. testis est nobis Staphileus in tract. de literis gratiæ. fol. pen.

Causamq; ex tunc desuper, infra annum usque ad suam diffinitiujam inclusiue, prosequi debet, & teneatur.

Duodecimò debet prosequi causam usque ad sententiam diffinitiujam à die citationis per unum annum, nisi steterit per iudicem, vt in l. properandum, in fine, C. de iud. vel nisi per Papam istud tempus prorogatum fuerit, vt supra dixi.

Idem si mortuus fuerit impetrans intra annum: quia subrogato non obserbit, cum non steterit per impetrantem, vt conccludit Caffad. in decif. super regul. cancell. Quo ad dictam.

Alioqui impetratio praedita, & quæcumque inde secuta nullius existant firmatatis.

Ecce hæc decretum, vt non valeant impetraciones factæ non seruata forma hæc posita: nec inde secuta: & sic in 2. instatia poterit apponi ad annulandum primam sententiam, vt decidit Caffad. in decif. 12. Obtinuit super reg. cancel.

Et idem impetrans de damnis & interesse possessorem prædictum propterea contingentibus, & satisfacere: & si possessorem ipsum iniuste, friuolè & indebet molestare repertus extiterit.

Condemnari ergo deberis, qui ad iudicium vocauit temerè, in hac materia beneficiali, in dñis, interesse & expensis, vthic patet, & in rub. de pacific. possess.

Quinquaginta florenos auri persoluere.

Et sic patet multam apostolicæ camerae esse soluendam, quod est verum in terris Papæ subiectis quoad temporalem iurisdictionem, alias applicaretur illi, qui habet temporalem iurisdictionem in loco.

Camerae apostolicæ sit astrictus, nec aliis quam præmissus vacationis modus, etiā per literas si neutri, aut subrogationis, vel alias, sibi quoad hoc, vt beneficium huiusmodi eâ vice consequi, aut obtinere valeat, quomodo libet suffragetur. Illudq; nullatenus in ante litigiosum propterea censeatur.

REGULA XXXVI.

Item statuit & ordinavit idem dominus noster, quod si quis quæcumque ecclesiastica beneficia, qualiacunque sint, absque simoniaco ingressu, ex quo quis titulo, apostolica vel ordinaria collatione, aut electione, & electionis huiusmodi confirmatione, seu præsentatione, & institutione illorum ad quos beneficiorum huiusmodi collatio, prouisio, electio, & præsentatio, seu quævis alia dispositio pertinet, per triennium pacifice possederit, dum modo in beneficiis huiusmodi (si dispositioni apostolicæ ex reseruatione generali in corpore iuris clausa, reseruata fuerint) se non intrusérit, super eisdem beneficiis taliter possessis molestari nequeat: nec non impetraciones quælibet de beneficiis ipsis sic possessis factas irritas & inanes censi debere decreuit, antiquas lites super illis notas penitus extinguendo.

Nihil scribam hinc, quia edidi tractat. de pacifico. vbi totam huius regulæ materiâ tradendo regulam cum viginti ampliationibus, & totidem limitationibus descripsi, omnibusque palam feci, quamobrem si quis abundantius hanc materiam prosequi velit, ad ibi per me scripta recurrit, vide Boër. q. 150. in decif. Burdeg. idem dicentem.

REGULA XXXVII.

De publicatione resignationis.

Item idem dominus noster statuit, & ordinavit, quod quicunque beneficia ecclesiastica.

Et sic hæc regula habet locum in beneficiis ecclesiasticis, de quibus in regul. i. de reg. iur. in 6. & non habet locum in beneficiis temporalibus, videlicet in feudis, licet à Papa dentur, de quibus in libr. de feudis. & in rub. de his, qui feudum dare possunt, in vñibus feud. & hanc differentiam tradit. text. in c. felicis. de penit. in 6. vide Paul. Paris. cōf. 39. in 6. vol. Hæc regula fuit recepta & publicata in Senatu Paris. anno 1493. die 27. Augusti.

Ratio huius regulæ est, quod morte possessoris censeatur vacare beneficium: q̄a possessor censetur dominus l. siue possidetis. vbi gl. C. de prob. Federic. conf. 13. col. 2. per l. f. C. de rei vend. facit. l. 2. C. de prob. Fel. in c. cum venerabilis. post Pan. de except. cl. 1. & ibi l. mol. vt lite pend.

Item quia hic textus generaliter loquitur, quod quæcunque beneficia ecclesiastica, &c. ergo comprehendit dignitates, officia ecclesiastica tam regularia, quam secularia, & alia quæcunque beneficia, quæ in titulum conferuntur: non tamen dignitates episcopales, cum sint dignitatem culmina. c. pen. de præb. nec archiepiscopatus, nec abbatis. gl. in c. 2. de præb. in 6. vbi multa addidi.

Siue in Romana curia, siue extra.

Vnde pro hæc verba coniicere potes, quod hæc regula habet locum tam in beneficiis resignationis in curia Romana quam extrâ, vt infra dicetur. Et dicitur in curia Rom. vacare quando vacat vbi est Papa: quia curia Rom. ibi dicitur vbi est Papa. gloss. & doct. in c. 2. de præb. in 6. vel si moriatur in loco proximo non distante ultra duas dietas. cap. præsentium. ibid. Et cum ista regula sit difficilis properæ intricationem textus, & ideo sic legi debet regula, & intelligi, q̄ quæcunque beneficia resignata nō per resignationem, sed per obitum vacare censeantur, collationes quoque de illis tanquam per resignationem vacantibus factæ nullius sunt roboris, vel momenti: si resignantes illas postmodum in possessione mortui fuerint. Ergo requirentur multa. Primum q̄ beneficium sit resignatum in curia, vel extra. Quod resignantes moriantur in possessione. Quod publicata non sit resignatione intra sex menses, si in curia sit facta. Si autem extra curiam expedita fuerit, intra mensem publicari debet. Ergo quando est publicata intra tempus statutum, non vacabit per obitum, sed per resignationem: ideo collatio per resignationem valebit.

Quinto q̄ possessio petita nō fuerit ab his, quos id cōtigit: aliás dicitur collatione per resignationem valere iuncto argumento à contrario, q̄ in iure validissimum. l. i. ff. de offi. eius cui mand. est iurisdic. & c. cum apostolica, de his quæ sunt à prælat.

Resignata.

Requiritur ergo in ista regula, quod beneficium vacet per resignationem, per hoc verbū resignationes, & verbū resignantes, infra eo, & sic non haberet locum quando beneficium vacaret per non promotionem, vel per priuationem, quia cū text. exprimat vñuni vacandi modum, alius non comprehenditur. c. suscepsum, de rescr. in 6. c. cum in illis. §. 2. de præb. ibid. Addit. verbū non per resignationem, sed per obitum huiusmodi vacare cēseantur, & intellige siue sint resignata simpliciter, siue causa permutationis, cum simpliciter iste. tex. loquatur, & vtraque potest dici resignatione. Sic cōsuluit Roma. conf. 465. in re præsent. &c. quamuis dubitet Gomes. q. 3. & habet etiam locum in resignatione, si resignās sibi retinuerit omnes fructus quandiu viueret, quod est vñrum, si per resignari manus eos capiebat, vel capere debebat, secus si propria authoritate resignans deberet esse semper in possessione, & denominatione habere, tunc non haberet locum ista regula, vt cōcludit Gom. q. 2, nam Papa sic conferendo, videtur huic regulæ derogare, quæ est contraria collationi factæ per Papam, alias imperatio, & Papæ p̄missio esset nulla, & quia resignans non remaneret in possessione tituli, sed sui iuris tantum, quod sibi referuabat, & ita cōsuluit Petr. Paul. Paris. conf. 39. An regula. in 4. vol. nam postquam erat permisla perceptio fructuum, erat permisum resignanti in possessione manere, & sic huic regulæ derogare, quo ad hoc Papa intendebat. arg. l. 2. ff. de iurisdic. omn. iud.

Nisi de illis factæ resignationes in eadem curia infra sex menses,

Intellige q̄ resignationes nō valent, nisi publicatae fuerint intra sex menses, quando in curia facta est resignatione. Ob id statuitur longius tempus in curia, quia ex omnibus partibus ad eam confluunt homines, etiā ex remotissimis regionibus, qui non possent publicare, nec bullas habere intra tam breue tempus, & facit pro hoc l. quinquaginta. ff. de excus. tut. & §. qui autem illo. tit. in Institutio.

Quæro, quid si aliquis constituit procuratores ad resignandum in favorem Titij, retenta ville iustitia & tali molendino, non aliter, nec alias Papa. confert non retenta iustitia, vel sub restrictione nō non excedat medianam partem, an valeat talis resignatione? Breuitate respondeo, quod sic, quia hoc relinquitur beneplacito Papæ, cui nō placet hoc reservare. Ergo pars non potest conqueri, quia cōtractus do ut facias, non ligat superiorem in beneficiis. gl. & doct. in c. cum inter. i. de elect. quia superior his cōventionibus non ligatur, sed potest admittere prout ei placet, teste Archid. in c. 2. col. 2. de præb. in 6. nam in omni actu semper censemur excepta auctoritas superioris. ca. venientes, de iure iuruan, hoc expresse decidit. Francisc. Marc. in 2. parte, decis. Delph. q. 131. hoc tamen esset difficile obtinere.

Fallit si intra sex menses hoc tempus ad tres menses prorogatum fuerit, & hoc solet fieri in patria obediētia ex causa, vel ad longius tempus. arg. c. quia diuersi

diuersitatē, de concess. præb. l. i. ff. de iure delib. quod vix in patria consuetudinaria seruarctur, si resignans moreretur post sex menses, & intra tempus prorogatum, cum postquam ista regula recepta est tanquam lex regni, & sic publicata, & registrata, & non eius derogatio, seu prorogatio: quia per istas prorogationes nunquam fieret publicatio: & sic fraudarentur nominati, graduati, & mandatarij. Ideo non reciperetur.

Si verò extra dictam curiam factæ sint.

A quounque, siue à legato, archiepiscopo, vel alio quounque, quia indefinita æquipollit universali. l. si pluribus. ff. de lega. 2. etiam si ab abbate vel alio inferiore,

Intra mensem.

Sed à quo tempore computabitur iste mensis, & alij superiores? Respondeo in gl. sequenti. Sed quomodo? Prout est in Kalédario, videlicet si Kalend. Ianuarij fuerit facta collatio extra curiam, & visque ad Kalendas Februarij non fuerit publicata, non valebit prouisio per resignationem facta, per istum tex. gl. in c. quam sit de elec. in 6. scripsi abunde in forma mand. apostol. in gl. post mensem.

Extunc.

Id est, infra sex menses si in curia, vel infra mensem si extra curiam, hæc clausula in gratiæ rescripto posita gratiam magis efficacem reddit, teste Decio, conf. 405. videbitur, in princ.

Et computatur istud tēpus à die datæ supplicationis, & non à die præstiti consensus, vt declaravit idem Papa Paulus anno 1540. die 14. Augusti, vt sequitur, quamvis cōtrariū teneat do. Gom. q. 7. vide tex. in l. itali facta stipulatione, de iure dotiū.

Sanctissimus in Christo pater, & dominus Paulus diuina prouidentia.

Papa tertius, qui in crastinum assumptionis suæ ad summi apostolatus apicem, per eius cōstitutiōnem statuit, & ordinavit, quod quæcumque beneficia ecclesiastica, siue in Romana curia, siue extra eam resignata, nisi de illis factæ resignationes, si in eadem curia infra sex menses, si verò extra dictam curiam factæ essent, intra mensem, extunc, vbi tūc dicta beneficia consistebant, publicatae forent, vel possessio illorum ab eis, quo id continebat, petrita esset, si resignantes, illa postmodum in eorūdem resignatorum beneficiorū possessione decederet, non per resignationem, sed per obitum huiusmodi vacare centerentur, collationes quoq; & quæquis alias dispositiones, nec illis tanquam per resignationem vacatibus factæ, & inde sequitæ quæcumque nullius esset roboris, vel innotuit, quod huiusmodi statuto, & ordinatione non obstantibus, plures abusus & fraudes in resignationibus beneficiorū huiusmodi cōmittebantur, volens huiusmodi abusibus & fraudibus obuiare: & ne illorum prætextu quis iure suo frustretur, prouidere: declaravit, de cætero semestre ac menses ad resignationes publicandum per constitutionē prædictam statutum à die datæ supplicationis, & non à die præstiti consensus currere, & computari debere, irritum quoque, &c. decrevit.

Placet publicetur, & describatur, &c.

Lecta, &c. Romæ in cancellaria Apostolica, Anno, &c. 1540. die verò sabbathi decimaquarta mēnsis Augusti. Pont. &c. Anno sexto.

Et sic cum supplicationi data soleat apponi, dies quo Papa prouidet, ideo isti mēses computantur a die pronisionis & collationis, & sic scrūtatur,

Vbi dicta beneficia consistunt.

Et sic publicatio in loco beneficij fieri, debet per hęc verba, tunc vt prouisio ordinario collatori sit nota, alias ordinarius posset conferre, & materia litigandi in beneficiis, quæ ampla per se est extenderetur.

Tum vt prouisio atque acceptatio notæ, alterius in ipso acceptato beneficio habere manifestet. Rom. conf. 433. Quo ad primū, & vt populus recognoscat suum pastorem, quod maximè interest.

Limitatur quando nō posset fieri eo loci: vt pote ob periculum belli, pestis, ob infidias inimicorum, vel aliud iustum periculum, per text. in c. vbi periculum. §. porrò de elect. lib. 6. & c. statuimus, de offi. deleg. eod. lib. 6. cle. causam. de elect. clem. vna, de foro compe. cl. vna, de concess. præb. & sic docet Rom. conf. 33. quia sufficit aliquid fieri per æquipollens, quādō sic non potuit impleri pro forma, vt plenè Albert. Brunus. in tract. de forma & solennita. actus. rubr. de potentia & effect. formæ, limit. 33. scribit post Felinum, in c. cum dilecta. col. 18. nu. 13. limita. 7. de rescr. & firmat Cassad. in dēc. 1. de dolo. Tenebitur tamē publicare in alio loco, in quo scit parochianos illius beneficij resignati degere, teste Ripa. in tract. de peste. in quinta spēcie pestis in contractibus. Item bonum est, quod reuocaciones procuratorum ad resignandum insinuarentur & intimarentur ordinario loci, ad vietandum fraudes, quæ in his sunt.

Et nota quod text. iste non dicit, quod intra ecclesiam fiat: sed vbi beneficia consistunt, & sic sufficit si fiat extra, in cœmiterio, vel in alio loco beneficij, vt concludit Dom. d. conf. 75. in causa. in fi. & plenius. Pan. in conf. 99. Illud. col. 2. vbi dicit qđ si parochia inclusi erint ecclesiam, potest capi possessio extra & in ecclesia dicitur fieri, quando ante eam fit. clem. causam. in verb. in domo. de elect. debet tamen ibi fieri, quando populus ibi adest, vel in tempore mercati aut misse, aut prædicatio: nis, vt inferius dicetur.

Publicatae fuerint.

Publicatae dicuntur resignationes, quando publicè factæ sunt, vel nuntiatæ palam & publicè in loco beneficij, vt pote in missa parochiali, die dominico, vel festo, vel die mercati, aut nūdinariū, & hoc qñ est ecclesia parochialis. gl. in verb. publicè. in clem. i. de sepul. & c. i. de postul. præl. nam publicare verbum, importat vt publicatio fiat in actibus, in quibus populus loci copuenit. Dominic. dicit. conf. 75. in causa. col. 2. probat.

Nec sufficeret corā quatuor testibus accipere possessionem, quia non dicitur publicari, nec ob

hoc publicè fieri poterit. Nam istis quatuor fortè præcipietur, ut rem secretam teneant, & tunc dicteretur clandestina possessio. nec Bar. in l. in fraudem, in prin. ff. de his, quibus ut indig. glo. in c. i. de clandest. despon. Decius in l. quo tutela. §. clam. ff. de reguli juris.

Nec satis factum esset rationibus regulæ, quæ sunt, ut ordinarij collatores sciant quinam teneat beneficia, & possideat in suo episcopatu, & an sint idonei necne, quia sua interest. c. ordinarij, de offi. ordin. in 6. &c. §. inquirant. de coll. in cōcor. & prag. vnde in beneficiis simplicibus putarem publicationem esse faciendam epo, licet Gomes. q. 9. dicat sufficere, si fiat Romæ, quod non putarē satis factum rationi huius regulæ, nam propter istam publicationem Romæ factam, non tollentur intrusiones: nec ordinarij poterūt scire vacationē, nec collationem. Item expectantes etiam nō poterunt scire, nec nominati, aut graduati, nec mandatarij Apolotoli. Adhac quia text. dicit publicationem faciendam in loco beneficij: & quando fieret Romæ, nō esset in loco beneficij. Igitur nō putarē vacare Romæ facta, nisi in beneficiis vrbis, nō in aliis.

Alias parum seruitet hæc regula, volēs resignationem publicari: nam de iure testes debet interesse in adiectione possessionis: sicut in aliis actibus, alias nō posset probari. c. 2. & c. licet. de testib. ergo hæc regula requirens publicationem, aliquid ad ius commune addet. Et quod non dicatur publicatio coram duobus, aut tribus testibus, consuluit Pan. conf. 99. saluatoris, & c. illud, & c. in 1. vol. & Dom. dict. conf. 75. in causa. col. 2. hoc approbat D. Arnoldus Ferro. in Comment. ad consuet. Burdegal. §. vlt. de subhasta.

Si verò beneficium confusat in ecclesia cathedrali, collegiata, vel conuentuali, possessio accipi solet in principio missæ majoris, vel fine, aut in vespere, alias non dicitur publicata, ut vult hæc regula. Et bonum est quod ista possessio sic capta, registraretur, & scriberetur per scribam capituli, quod est notandum. Et satis dicitur publicata resignatio, si quis adeptus sit possessionem, & ea vivitur, & se notoriè gerit pro curato, vel beneficiato: & per æquipollens adimpletur mens regulæ, & ita tenet Gomes. q. 11.

Notandum est etiā, qd si Papa moreretur ante quā bullæ potuissent expediri: & postea per lögum tēpus vacaret sedes, & resignās moritur in possessione, qd sine bullis resignatus nō audet recipere fructus, tūc nō vacaret per obitū resignatis, qd per ipsum resignatus nō stat, ergo illi nō est imputādū, regula in iure ciuil. ff. de reg. iur. Auriolus in add. ad de Mōte laudino, in c. pen. de elec. in 6.

Imò dicit Pet. de Vbal. in tract. de successio. ab intesta. in 2. parte, col. 17. qd si Papa moriatur ante, expirat regula, ergo non renescitur qd eam seruare. Sed ego puto cum ista sit de registratis in curiis parliamentorum regni, non extingui per mortem Papæ, cum sit facta lex regni, & fuit registrata in hoc senatu anno 1492. die 27. Augusti, & secundum eam multoties iudicatum, ut patet in praef. ad rub. de colla. in concord. fol. 17.

Vel possessio illorum ab eis, quos id contingit, petita extiterit.

Hic, &c. in registris curiæ Romanae est alternativa, ad veritatem cuius sufficit alteram partē eis veram. l. si hæredi plures. ff. de conditio. inst. l. si is, qui. §. vtrum. ff. de reb. dub. c. inter cæteras, de rescr. & hoc firmat Do. Gomes. q. 15.

Sed in registris curiæ Parisiæ est coniunctiva, & ideo requiritur publicationē esse factam, & possessionem captam, aliás vacat per obitum: verum tamen in forensi iudicio seruat: r quod quomodo docunque resignatio fuerit publicata, & possessio accepta per resignatarium sufficit, quamvis tempus hic præstituatur, quia hoc non seruatur in praxi, dummodo capiat possessionem ante resignati mortem, Dom. conf. 85, Rom. conf. 337.

Si resignantes ista, postmodum in eorum deinde resignatorum beneficiorum, &c.

Ista dictio, postmodum, denotat usque ad mortem, videlicet si resignantes post resignationem deceperint in possessione beneficiorum, quæ resignarunt, beneficium vacabit per obitum, & non per resignationem.

Et per istum text. patet, à contrario sumendo argumentum, quod si resignans moriatur ante mensem, vel ante sex menses in possessione, beneficium nō vacabit per obitum: sed per resignationem, quia hic dicit postmodum, quamvis Auriol. contrarium tenerit in c. eam te. nu. 267. de rescr. nam quod in uno prohibetur, in alio permittitur. c. fi. de filiis presbytero.

Possessione.

Aliud est possidere, aliud in possessione esse. l. si quis ante ff. de acquir. possess. nam colonus dicitur esse in possessione, licet non possideat, & qui mituntur in possessionem causa rei seruandæ, dicuntur esse in possessione, quamvis nō possideant, per l. 3. §. creditores ff. vti posside. & l. cum legatū, quibus ex causis in posses. eatur. Dec. in c. consultationibus. col. 2. de offi. deleg. vnde per hoc verbum, si resignans post resignationē semper receperit fructus, & alios actus, sicut verus curatus, fecerit, & sic moriatur, dicetur in possessione mori: & beneficium vacabit per obitum, etiam si resignans, tanquam conductor, fructus recipiat: quia ad hoc dicitur in possessione mori, si sic moriatur: & qd si fieret huic regulæ fraus, nam resignatus permitteret resignantem vti fructibus beneficij sic locando beneficij fructus: sed ista regula obuiat illis fraudibus, volens ut vacet per obitum. Sic consuluit Corneus conf. 137. licet multas in 3. vol. alioqui verus rector ignoraretur, vel duo essent sic uno instanti, beneficij curati & rectores, contra text. in c. cum non ignorent, de præb. Et quia nō est petita possessio ab hoc resignante, cùm ipse semper fuerit in possessione, ob id si in ea moriatur erit huic regulæ locus, per text. in l. sicut. §. supervacuum. ff. quibus mod. pign. vel hypo. sol. & maximè hæc probatur fraus, si postea ille resignans fecerit aliquos actus, tamquam curatus, quos non potuerit cōductor, vel vicarius facere, & hoc debet maximè considerari.

Imò

Imò resignans, qui post resignationem, quā scit expeditam, remanet in detentione beneficij, & capit fructus, nō est in conscientia tutus: nec ille in cuius favorē resignavit, si permittat, teste Prouinc. f.33.vers. consultus, &c. quia resignās per resignationē amisit ius capiēdi fructus, cū amiserit beneficium & possessionē illius. c. post translationē. §. rursum. de renunc. c. inter. de præb. & sic est malae fidei possessor, q. fructus non facit suos. l. bonę fidei. ff. de acq. rer. dom. gl. in c. grauis. de restit. ipolia.

Et is, cui resignatum fuit etiam peccat, quādō permittit resignantem vti beneficio, cum non sit pastor, & ver⁹ pastor, dimitit oves mercenario, q. non seruit sicut verus pastor, & hic nō seruit, vt tenetur. Et publicè vtile est, vt is, qui ius habet in beneficio, illud possideat, & ille qui non habet ius illud, non teneat. arg. c. cum nobis. de ele. c. cōstitutus. & c. oblate. de appellationib. tum propter hospitalitatē, quā tenebit verus curatus, vt tenetur: non verò eā exercebit mercenarii. c. de monachis. de præb. tū vt oves pastorem suum agnoscāt, vt est in Euangelio, quod verum existimatē, quādō resignans clā fructus acciperet, tūc enim pecaret. Secus si tanquam cōductor: quia tunc resignatarius donare videtur, vt poteſt, dūmodo hoc fiat sine conventione, aliaſ effet symonia, nisi hoc Papa approbasset. c. cū pridem. de pactis. c. quā pio. r. q. 2. nec inuenio prohibitam donationē inter eos: sed hoc casu vacabit beneficium per obitū, vt dixi, & fuit pronunciatum areſtū contra eū, pro quo resignatio fuerat admissa: sed ipse nō recuperat possessionē in vita resignantis, qui vocabatur Martinus Gontard, pro Gilberto de Columbe, die 13. Auguſti, anno 1504. & idem areſtum fuit latum pro Dōmino Hugone Rogier, contra Cartori, anno 1508. die 15. Martij. & aliud areſtum pronunciatum 7. Septembris 1526. inter magistros Nicolaum Pondeire & Falconem de Culſi ratione præbende ecclesiæ Anniciensis.

Item quando resignatarius recepit possessionē, & publicauit: sed tamen resignās est ſeper in possessione, dico quod per obitum vacat, quia non dicitur accepiffe possessionem, quando nō durat: nā versum non dicitur, quando non durat versum. l. si pro patre. §. versi. ff. de in rē verso. text. & ibi gl. in c. 3. de verb. fig. vbi non videtur fuſſe posſe, quē nō durauit: sic nec posſeſſio capra, quā non durauit. l. 2. §. fi. quibus ex causis in posſe. eatur. plenē Hipp. in l. qui fallam. nu. 5. cum leq. ff. ad leg. Cornel. de fall. facit quod dicunt Doct. in cle. fi. in princ. de vita & honesta. clericō. de eo, qui in momento fert vestes bipartitas, vt puniri poena illius tex. nō debeat.

Nisi pridie mortis possessionem publicè accepterit, quia tunc, cum non posset accipere fructus, forte valebit.

Quid si resignatarius die mortis resignantis beneficij possessionē receperit, an valeat: resp. quod nō, si resignatarius nō probet, q. ante mortē accepterit possessionem. l. filia. ff. foli. matr. per not. per Bart. in l. nō ſolū. §. ied. vt probari. ff. de no. oper. nu. cia. Fel. & Decius in c. in præſentia. nu. 12. de prob. & c. auditis. de præſcr. Soc. conf. 67. nu. 7. in 3. vol.

Primo fallit hāc regula in beneficiis cōſistoriis, quæ cū in cōſitorio resignantur, & ipſorū resignatio ibidē recipiatur, ſatis dicitur publicari. argu. l. omniū. C. de teſt. Gomeſ. q. 5. Sed cum non ſufficiat ſola publicatio, ſed poſſeſſio adepta: videatur quādō in hiſ etiam locum habeat: quia publicatio iſta facta Romæ, non ſufficit. Nam regula iſta dicit publicationem faciendā vbi beneficia conſiſtunt: & ſic non Romæ, vt ſuperius dixi.

Secūdo ſi regulæ iſti derogatum à Papa fuerit, quia habetur ac ſi non ſit: tamen in hoc regno hoc eſſet periculofum: quia recepta & registrata eſt in parlamentis, & facta eſt ius Gallorū. Ob id vix iſta derogatio recipereſtur. Nā ſi ius ciuile receptū ſit, & canonifatū in iure canonico, licet tollatur ius ciuile, non tamen tolletur in foro canonico, per gl. in l. vna. C. de colla. donatorum. lib. 10. Petr. Gerard. ſing. 28. ſcripsi in traſt. nominat. q. 5. nu. 17.

Tertio non procedit, quando resignatarius de nouo impetrat etiam nulliter, quia nō vacabat: tamen iſta noua prouisio ſupplet omnes diligencias, & aequipollit publicationi: tū quod noua prouisio fit coram Papa, ergo coram omnibus. l. omniū. vbi Iaf. & alij. C. de teſta. Gomeſ. q. 11.

Contrariū teneo ratione fraudis vitandæ, nam resignatarij temper poſſent ſic impetrare de nouo, & illa impetratio nulla, nullum præbere poſteſt effectum, licet aliquando declarat voluntatem: tamen hoc non ſufficit, nec obſt. at quod fiat corā Papa, ergo publicata. Hoc eſt falſum, quia iſta regula in resignatione facta coram Papa requirit etiam publicationē vbi beneficia conſiſtunt, multo fortius in noua prouifione poſtea facta, alioquin ſiemper fieret fraud regula, & nūquām eſſet illi locuſ, vt ſcripsi in traſt. de pacific. poſſeſſo.

Item vult dicere hic Gomeſ. quod ſufficit ſi publicatio fiat intra ſex mēſes, & poſſeſſionem petita ante mortē. q. 8. ego verò puto per iſtum tex. requiri publicationem, & poſſeſſionem eſſe intra ſex mēſes, ſi resignās moriat, ſi verò resignās nō moriat, ſi resignās moriat, ſecundum ſit in curia, eo qđ ſi poſtea resignās moriat, resignatarius eſt in cul. a, cur non accepit poſſeſſionem, & non publicauit resignationē: ideo vacabit per obitum, & hoc probat textus requirēs resignatē in poſſeſſione decedere, & ſic iſta tria, vt declarat tex. ibi poſtmodū, &c.

Quarto fallit, quando resignatarius moreretur ante resignatē, etiā non accepta poſſeſſionem, tūc beneficium vacabit per mortem ceſſionarij verē, & poterit per illius mortē impetrari: quia hec regula non vult verā vacationē tollere: ſed nouā fingere vult, & vbi conque veritas adefit, fictio ceſſat. l. ii filius faſ. ſi cert. pet. l. filio. de li. & poſth. Item in iſto caſu non eſt opus fictiōne, cū veritas patens ſit.

Quinto fallit, quādō resignās retinēret bullas, & resignatarius nesciret, ſibi facta eſſe collationē: tunc non vacabit per mortem, etiā ſi per decem annos retinēret bullas: tū quod ignoranti nō cu-

rit tempus: tum etiā quod ratio huius text. cesseret.
Dom. & Perus. in c. commissa. per illū text. in vñf.
annus. de elect. in 6. Nec potest ignorati fraus ad-
scribi: sed quia fieri fraus regulæ. Nā sic resigna-
tes retineret semper bullas: ob id dicerem, istam
regulam locum habere.

Sexto non procedit, si quis resignasset dignita-
tē, reteno sibi stallio in choro, & loco in capitulo:
& sic mentiatur. Nā cūm resignatari⁹ sit in posse-
fione illius dignitatis, non censemur resignas mori
possessiones, nisi in possessione loci & stalli in cho-
ro, quę extinguitur cū persona, sicut canonicatus
ad effectum. c. delicto. de præb. & superius scripsi.

Idem si abbas vel alias resignauerit suam abba-
tiam, & retinuerit sibi regimen & administratio-
nem monasterij, si nouus abbas post eius mortem
veniat, valebit prouisio prima, nec diciur mor-
tuus in possessione, postquam sibi retinuit quo ad
hoc isti regulæ censemur derogatum.

Deceslerit.

Et sic non habet locū si resignans post sex mē-
ses ducat vxō em., quia quāuis plenē sepultus sit,
qui habet malam vxorem: tamen beneficium non
censemur vacare per matrimonium, quo ad resi-
gnatarium, etiam si qui contraxit illud, fuerit in
possessione beneficij quousque vxorem habuerit;
quia non dicitur decedere. l. si dececerit. ff. qui sa-
risd. cogantur, nec dicitur obitus, licet beneficia
quę non resignauit dicantur per contractum ma-
trimonium vacare. vt plenē scripsi in §. monaste-
riis, de nominatio. regia, in glo. vacare. Nec habe-
bit locum in morte ciuili, cum hoc verbum obi-
tus, in ea non verificetur, vt doct. scribunt in cap.
susceptum, de rescript. in 6. & in l. Gallus. §. & quid
si tantum ff. de liber. & posthu.

Non per resignationem: sed per obitum
huiusmodi vacare censemantur.

Perfectionem, quę non reciperet probationem
in contrarium, per glo. in l. conficiuntur. ff. de iure
codicillo, quam sequitur Barb. in repe. l. cum acu-
tissimi. col. 3. C. de fideicom. & Felin. in c. quanto.
col. 2. de præsumptio. & sic non admittetur vo-
lens probare, quod vacavit per resignationem, quia
ista fictio pro veritate habetur, & quo ad iuris ef-
fecium, & tantum in casu fictio operatur, sicut ve-
ritas. Bar. in l. i. §. hoc autem senatus consulto. ff. de
senatuscon. Sillania. firmat. Cassado. in decis. super
regul. cancella. rub. de vñio. dec. 2. Ratio huius re-
gulæ est, quia possessor censemur dominus per l. fi.
C. de rei vendica. l. 2. de proba.

Collationes quoque, & quęvis aliæ dispo-
sitiones, de illis tanquam per resignationem
vacantibus factæ.

Intellige quod collationes, institutiones, & aliæ
prouisiones, hic annullatur, per hoc verbū, quęvis,
aliæ dispositiones de qua nō pauca scripsi in §. Præ-
fatiq; ordinarij, in verbo dispositiones, de colla. in
concorda, & sic comprehenditur hic commendata,
vt si forte datum fuerit in cōmendam, & collatio
capitur etiam pro commenda, vt scripsi in §. statu-

tum. 2. de colla. in concorda, & per Gomes. q. 4.

Et secundum istam regulam fuit iudicatum pro
Hugone roger contra Guillermum Carton, qui
per resignationē beneficium obtinuerat à Papa:
sed non acceperat prouisionē viuentे resignante
anno 1508. die 15. Martij: & idem anno 1505. die 23.
Decembris, inter Martinū de Rogis, & episcopū
Ebronē, & anno 1526. die 7. Septembris, inter Ni-
colaum Prudhomme, & Falconem de Cussi.

Et sequutæ.

Et sic possessio recepta per resignatarium non
valet, nec potest manuteneri in possessione, cū hic
annuletur, & titulus, & inde secuta scilicet posses-
sio capta, & alia, videlicet si resignarius resigna-
uerit alteri, & postea primus resignans in posse-
fione moriatur, tunc resoluteur ius tam primi re-
signatarij, quām secundi, per l. lex vētigali. ff. de
pignorib. & inferius dicam.

Imo ex clausula, quouis modo, non poterit di-
cere sibi collatum per obitum: quia ista clausula
comprehendit tantum vacationem tempore da-
ta contingentem, & non futuram, nisi sit in rescri-
pto, si neutri, vel nulli. ca. suscepsum. de rescript. in
6. Gomes. q. 16.

Nullius sint roboris, vel momenti.

Patet quod quando iura requirunt, vt publicatio
& notificatio alicuius actus fiat, tunc data est à iure
forma, quę si non seruatur, actus non valet. Clem.
causam. in fi. de elect. ob id annullantur collatio-
nes non sic publicatae.

Item nō valeret impetratio interim facta de illo
beneficio, licet postea resignans moreretur in pos-
sessione: tum quia non vacat adhuc: tum etiā quod
beneficiū quod poterit vacare, nō potest integrum
cōferi. c. commissa. de elect. c. si tibi. de præb. evd.
lib. Aegid. Bella mera. decis. 752. Gomes. q. 17.

Quero, aliquis constituit procuratores ad resi-
gnandum coram Papa suum beneficium, quod pro-
curator resignauit, & is cum facta est prouisio non
acepit possessionem per sex menses, nec alio te-
pore, demum resignans iterū resignat in vim cu-
iūs secundæ resignationis collatum est beneficiū
secundo, & is adeptus est possessionē, postea mori-
tur resignans, beneficium conferunt per mortem,
queritur cui debeat, & videtur quod illi est col-
latum per mortē per istam regulā cācella. 34. quę
vul. vt beneficium censemur vacare per mortem.

Item per primam resignationem beneficij am-
itterat resignas. c. in prefentia. de renun. etiā quoad
possessionē. gl. assignari. in c. inter. de præb. nā re-
nunciatio beneficij inducit renunciationem etiā
possessionis, quę animo amittitur. Inno. in c. super
hoc. de renuncia. Panor. & Imol. in cap. solicite. de
restitu. spolia. Calder. cōsil. 4. rub. de renuncia. Er-
go non poterat iterū resignare, alioqui præbere-
tur materia calumniandi, & sic faciendi plures re-
signationes, quod non est permittendum.

Item ille, qui secundo resignat, nihil facit: tamen
crimine stellionatus puniri debet, per gl. fi. in c.
nulli. de reb. eccles. non alien. vt dicit Berberius
in viato suo. rubr. de crimine stelliona. in fin.

Item

Item dolus resignantis prodesset illi secundo resignando, & quando secunda resignatio valeret posset resignans semper fraudare primum, quod non est dicendum, uno illusio & variatio est in clericis maximè prohibita. Clem. vna. de renuncia. vnde si is, qui resignauit remaneat in possessione de facto post resignationem, tenebitur ad restituendū fructus, quos percepit à die sibi intimatae bullæ resignationis, seu collationis, quia ante bonam fidem habere poterat, quod superior noluisse admittere. Rota dec. 158. licet reus. in no.

Item si beneficium conferatur vni, & postea alij, & isti secundo tradatur possessio: tamen prefertur primus per c. capitulum de rescripto & c. tibi. & ca. duobus. de rescripto. in 6. nec habet locum in beneficialibus. l. quotiens. C. de rei vēdic. vt afferit las. in d. l. quotiens. col. 4. quia in beneficialibus non requiritur traditio, vel quasi, vt acquiratur ius in beneficio. c. si tibi absenti. de p̄eb. in 6. Dy. in regula, qui prior. de reg. iur. in 6. Igitur postquam valebat. i. resignatio vñque ad mortem, ergo secunda valere non potuit, nec refragatur quod secunda collatio præferri debet prima. c. illud. & c. suggestum, de iure patro. quia hoc est ibi, quia prima non fuit iure facta: sed in isto casu fecus, & non minus censetur iure facta, licet primus resignans non adipiscatur possessionem in vita resignantis, quia hoc potuit facere semper: si non fecit, vacavit per obitum, & in dubio præsumitur renunciatio iure facta. capit. Gonsaldus. 17. q. 2. is autem qui dicit eam non legitimam, probare habet. cap. cūm dilectus, de successio. ab intest. nec obest quod non est mortuus in possessione. respon. contrarium esse verū: quia secundus resignatus nomine primi resignantis erat in possessione, & sic videtur resignās primus in possessione dec̄essisse.

Itē si resignatus ante sex menses resignauerit alteri, & postea primus moriatur non facta publicatione: & post sex mēs putarem secundi resignatarij ius resoluti, & extinguitur: sicut ius primi extinguitur per hanc regulam, quia quod in uno statuitur, & in duobus habet locum. l. singularia. ff. si eert. pet. & resolutio iure primi resignatis, resolutur ius secundi. l. lex vestigali. ff. de pigno. Ad hēc, quia prouisio ultimi est subreptitia, quia si primus resignans expressissit Papæ possessionem non capta, nec resignationem publicatā, forte non cōtulisset, vel non ita de leui. c. postulatis. de rescripto. quamvis Do. Gomes. hic in i. q. tenuerit contrariū dicens se iudicasse: tamen iudicauit cōtra hāc regulā ibi, & inde secura. Nec refragatur q̄ de prima resignatione debeat intelligi secundu ēū, per l. boues. §. hoc sermone. ff. de verb. sign. q̄a hoc nō procedit in hoc casu. Nec obstat q̄ superior consentit isti secundū resignationi, & quando dominus cōsentit, tūc nō habet locum. l. lex vestigali. Guido Papæ in dec. Delphin. q. 575. Emphiteota. Hoc enim verū est, quando dominus sciens consentit; secus signorans: nec ignorās iuri suo præjudicat, nec renunciat. l. mater. ff. de inoff. test. Vnde si in secunda resignatione essent omnia narrata, & Papa huic derogādo regulā cōfaret secundo, tūc cre-

derem opinionē Gomes procedere, alias nō. Papā enim nō videtur velle plus juris cōferre, quām resignans haberet, nec huic regulā derogare, nisi hoc expreſſe dicat: vñnis secundus resignatus possessionē intra sex menses recepisset, minus valer collatio facta ad resignationem illius, qui resignauit primum beneficium per alium impetratā, quod per adoptionem secundi vacabit.

Item regula cancellat, annullat resignaciones & collationes, ergo primam & secundam, & quotquot factæ sint.

Item poterat primus accipere possessionē quādiu viuebat resignans, ergo poterat excludere secundum. Nec facit secunda resignatio, quod non vacauerit per mortem, & sic nec recredentia, nec possessorum debet isti habenti secundā resignationem adiudicari, quia omnia hic annullantur.

Item nō valet secunda collatio ratione subreptionis, & fraudulentæ resignationis. Old. conf. 324. factum. col. 3. scripti in gl. vacantia. de colla. in §. volumus, quia Papa ius tertij nō intendit tollere, & si Papa primam resignationem factā sc̄iuisset, isti secundo nō cōtulisset, ob id secunda collatio est nulla.

Imò pulchrē scribit Gomes. in Commentar. ad regul. de infirmis resignat. q. 40. quod si infirmus per procuratorem resignauerit in curia, & postea iterum in fauore alterius, cum derogatione illius regulā secundo cōfertur beneficium, & infirmus moritur intra viginti dies, adhuc vacabit per obitum, & secunda renunciatio, que est nulla, nō facit quo minuū vacet per obitū. sic & hic dicemus.

Præterea collatio facta per vicarium etiam reuocatum antequam reuocationē sc̄iperit, valet. l. si fortè ff. de offi. præsid. quem singularem dicit Roma. singul. 57. & laton in l. more. col. 3. nu. 8. ff. de iurisd. om. iudicum. & Dec. consil. 295.

Nec me mouet gl. & ibi Doct. in c. ex tenore, & c. in nostra. de ref. & q. no. Old. conf. 299. quidam Hugo. vbi coicidit: tur q̄od prima electio, seu prouisio que est inutilis, nō praefat impedimentū. Nec literā primæ vñlū dant impedimentum secundis validis. Resp. verum. esse, sed hoc casu prima prouisio facta erat valida, & sic secunda valere nō poterat.

Item quāro, an valeat collatio facta à cancellaria post reuocationem procuratoris intimatā camera: breui resp. quod sic. per text. in Cle. vna de renunc. vbi resignatio facta post reuocationē non intimatam procuratori, vel illi in cuius manibus collatio est facienda, valet & dicit ibi gl. in verb. facienda. in hēc verba, quod quando mandatum est generale ad cedēdū in manibus eius, qui recipere possit, nō potest iuuare notificatiū sit facta illi, qui recipit: & imputet sibi, qui deluit omnibus intumare, vel sultem procuratori. Idem tenet Bonifacius & alij in d. cle. vnic. & sic cōsului & obtini in magno conf. pro Guil. fabr. contra de Comb.

Item reuocatio eo loco fieri debet vbi negocū exercetur, alioqui non valet. l. sed & si pupillus. §. proscribere. ff. de instito. act. sed caniera est diuer sum tribunal à cancellaria, & separatim, & separata loca, & officiales habent separatos & diuerios, ergo notitia facta in uno loco non ligat in alio.

Adhac

Adhæc paria sunt munus plene intimare, & non legitimè intimare. I veluti ibi, vel minus plenè editum ff. de edendo, & l. quoties. qui satisfare cogātur. & ibi multa doctor. citan. & sic intimatio illa omni carebit iuris effectu, clemen. causam. in fine, de electione.

Præterea dubitatur, an valeat collatio facta à cancellaria, si appareat eo die reuocationem esse facta in eadē cancellaria, vel consensum à procuratore præstitum. respon. sic. per text. in d. clē. vna de renuncia. vbi prouisio valet facta ad resignationem procuratoris, antequam peruererit ad notitiā illius, vel eius in cuius manibus facienda erat cessio: sed nō appetet hic, quod fuerit facta notificatio reuocationis: ante prouisionem, nam potuit esse postea, ideo is, qui dicit reuocationem antea factam, oportet quod prober: allegans enim tempus illud probare debet. l. eū actum. ff. de negoc. gest. plenē scripti in tract. nominatio. q. 14. num. n. & seq. si autem resignates post admissionem resignationis facta à Papa possent ab ea discedere, frequenter il luderetur Papa, cuius iudicium ab eorum pendere arbitrio videretur. cap. bonæ. 2. circa finem. de postula. prælat. & qui dicit aliquid reuocatum, debet hoc probare. l. cum tacitum. ff. de proba. l. sancimus. Cod. de testamen, & debet probare ante reuocatum, ut supradictum extitit.

Si tamen fuerit facta concessio in cancellaria die prima Martij, & intimatio eodem die in eadē cancellaria, si die secunda procurator consenserit, nō valebit, cum à die consensus præstii computetur tempus, quod non retrotrahetur, cum extrema nō sint habilia, de quibus Bart. in l. si is, qui pro emptore. ff. de vsu capionib.

Quamvis consensum retrahi dicat Roma. cōf. 340. nu. 7. per l. fi. C. ad Macedo. l. licet. ff. de iudiciis, quia paria sunt ab initio cōsensum interuenire, vel ratificationem subsequi. regul. ratificationem. de reg. iur. in 6. alia nō prosequor, quia videre potes plenè materiam examinatā per Gomes.

REGVL A XXXVIII.

De non appellando ante diffinitiuam.

Item idem dominus noster, vt litibus finis celerius imponatur, & litigantium parcatur sumptibus & expensis, suorum prædecessorum constitutionibus & statutis inhārēndo, statuit & ordinavit, quod in causis in Romana curia pendentibus, & quas in posterum quoquis modo contigerit agitari, nulli ante diffinitiuam sententiam liceat appellare: nec appellatio si fuerit emissa, debeat admitti, nisi ab interlocutoria, quæ vim habeat diffinitiuæ, vel à grauamine minime concerne ne negotium principale, quod non possit per appellationem à diffinitiuā sententia reparari; nullisque cause appellationum huiusmo-

di committantur, nisi in commissione exprimatur quod interlocutoria vim diffinitiuæ habeat, vel grauamen tale quod in appellatione a diffinitiuā non valeat reparari. Alioquin appellationes & commissiones in posterum, ac quicquid inde fecutum fuerit, nullius sint roboris vel momenti, commissionibus appellationum iam iudicibus presentatis, & exhibitis, in suo robore permanens: in quibus, latis super eisdem sententiis secundo, vel vterius, ab eis non liceat appellare, appellantes verò & appellationes etiam ab interlocutoriis, & grauaminibus huiusmodi suo, vel alterius nomine prosequentes, si succubuerint, ultra expensas & damna ad quæ refacienda de iure condemnatus compellitur viginti florenorum auri pena mulctetur.

Ista regula loquitur tantum de causis in Romana curia expediendis, vt ante diffinitiuam non liceat appellare, vide plura quæ huic materia elucidanda adiunxi in concord. Franciæ, rub. de fidelis appellationibus.

REGVL A XXXIX.

Quod commissione post conclusionem non sicutur.

Item statuit, & ordinavit, quod in commissionibus de iustitia, seu mandatis etiam consistorialibus per eum, de eius mandato vel autoritate, in causis in quibus conclusum existat in posterum non cedendis, etiam si in eis de conclusione huiusmodi implicitè vel explicitè mentio facta fuerit, nihil censeatur esse concessum, nisi per cōcessionem commissionis huiusmodi conclusioni derogetur exp̄scē.

Vult ista regula commissiones non valere post conclusionē in causa, nisi fiat mentio conclusionis illi derogando, & dicitur conclusio facta, quando est renunciatum allegationibus iuris & facti. gl. & Doct. in c. cum dilectus, de fide instr. vbi non licet postea partibus aliquid dicere, vel allegare, ob id si commissio impetratur & partes aliquid dicere intendunt, opus est expressa mentione conclusiois, sicut compositionis. c. ex multiplo. de dec. vi. de glo. in clem. sape. in verb. conclusum de verb. sign. & in materia beneficiali non sit conclusio in causa, nec in possessoria & summaria. cle. sape. de verb. sign. vide alia in hac materia cōclusionis per Felin. & alios in d. c. cum dilectus.

Notandum est, quod hodie ex ordi. regia, qsnon potest acquiescere postquā est cōclusum in causa appellationis, ob id si quis impetrat literas ad acquiescēdū, debeat scribi hęc clausula, cōcedim⁹ vt acquiescat, pūiso q̄ processus nō fuerit vīsus, consultus, aut iudicatus. In aliis sufficiat gl. huius reg.

R E G V

REGULA XL.

De literis expedientibus.

Ite m voluit & ordinavit, quod si aliqui religiosi petant aliquod beneficium ad nutū reuocabile, cum clausula, quod exinde pro solo nutu abbaris, vel superioris amoueri non possint literæ, quoad ipsam clausulam nullatenus expediantur, nisi idem S.D.N. ponat in signatura quod non possint amoueri vel ad partē clausulam ipsam concedat.

Vult vt bullæ non expediantur, quod religiosi ad nutum superioris remouerti non possint: nisi in signatura hoc petitum fuerit, & concessum, vel q. Papa ad partem hanc clausulam concedat. nā dunt Do. de Rota. decif. i. in antiq. quod monacho habenti administrationem vel prioratum ad nutū abbatis remouibilem, nō competit aliquid remedium in causa restitutionis. c. cum ad monasteriū. §. tales. de statu monacho. c. i. in fi. de priuile. in 6.

Sit tamen Papa concesserit beneficium cum hac clausula, quod non possit amoueri, tunc ad preceptum abbatis renunciare non tenetur: nec ab illo amoueri beneficio. Archid. inc. præsenti. de officio ordin. in 6. quia quo ad hoc censetur emancipatus. c. si monachus. i8. q. i. Bald. in c. illud de maio. & obed. ex quo infertur quod hęc clausula nō estne cessaria quando Papa cōfert seculari regulare, nec is secularis amoueri ad nutum poterit: quia quādo princeps concedit aliquod beneficiū, intelligitur cōcedere pleno iure. Bal. in l. beneficium. si. de cōstit. princip. tamen beneficium non per hoc suam mutabit naturā, sed eo vacante realiunit ipsam, teste Anton. de Butrio. in c. porrectæ. col. 2. de cōfir. vtili. & Felin. in c. in nostra. colum. vlti. de rescript. vide octo declarationes, quas scripti in tract. de pacific. possess. in 6. limita. num. 272. cum seq. vbi plura videbis in hac materia, si te delectat.

REGULA XLI.

De clausulis in resignatione ponendis.

Item si committatur alicui beneficij resignationis receptio, ponatur clausula, attente quoque prouideas, &c. & si ex cauſa permutationis resignationes fiat, ponatur clausula, quod neuter permutantium ius acquirat, nisi quilibet ipitorum ius habuerit in beneficio per ipsum resignato.

Sciendum est quod ex ista regula elicitur duplex resignatio. vna simplex altera permutationis causa. In resignatione implici vult Papa quod clausula ista ponatur in literis à cancellaria emanatis, attente quoque prouideas, quod in renunciatione prædicta dolus, vis, metus, ac aliqua simoniaca prauitas nō interueniat, quasi velithic Papa innue re quod si vnum istorum nō interuenierit, resignatio non valebit: alioqui frustra apponetur hęc clausula, & Pcpa superflua non vult sibi in suis li-

teris, vt in procēm Decretal. protestatur. vide ista in tract. de rescript. in rescripto resignationis.

Primo nominatur dolus, & intellige de dolo malo, qui est calliditas & fallacia ad fallendum & decipiēdum alterum adhibita. l. i. §. i. ff. de dolo, & per hanc regulam patet quod Romanus Pōtīfex non vult renunciationē dolo factam valere à contrario sensu huius regula, & dicit gl. in c. penul. de his quæ vi metuſve causa fiunt, secundum canones, siue vi, siue metu, siue dolo aliquis renunciat rei suæ, subuenitur ei cōtra omnem possessorum. c. reintegranda. 3. q. i. & 2. c. cum ecclēsia, & seq. facit. l. eum, qui. ff. de inoffi. testam.

Et quamvis gl. vlti. in d. c. penult. dicat, quod si dolus in spiritualibus interueniat, non tamē subuenitur dolū passo, licet dolus det coneractivic: usam ea. const: tuit. 20. quæst 3. vbi text. dicit, quod ingressus religionem dolo abbatis, tenetur perseverare in religione, tamē res reddi debent hæreditibus illius religiosi.

Idē in matrimonio afferit c. ex parte. 2. de conuers. coniug. quia nō videtur decepti, qui meliore vitā elegerunt. c. cum dilectus, quod meritus cauſa.

Ego tamē putarem dolum dantem causam renunciationi, annullare renunciationem beneficij, quia annullat alios actus regulariter. l. & elegāter. ff. de dolo. & istum non inuenio exceptū à regula.

Ad hęc liber consensus in resignatione beneficij esse debet. cap. super hoc. de renunc. sed vbi adest dolus, non est liber consensus, ergo, &c.

Item dicitur Proverb. c. 4. filio dololo nihil erit boni, ergo renunciatio dolo facta non erit illi doloris bona: vt non accipiat fructum suæ calliditatis.

Ad hęc iura canonica abhorret maximē vitiosum ingressum in beneficialibus. c. i. & per totum, de eo qui mittitur in possessio, sed non posset esse alius deterior, quām ingressus dolosus, ergo vitiat.

Conueniens est quod ait furise consulitus in l. i. ff. de doli exceptione, quod ideo hęc exceptionē doli prætor proposuit, ne cui dolus suus per occasionem iuris civilis, contra naturalem æquitatē, proficit: sed prodesset dolus, si valeret resignatio: ergo non valebit, saltem per doli exceptionem.

Item in beneficis maximē omnis dolus cessare debet c. cum dilectus, de c. electionibus.

Sed hodie potest dici, quod habetus Hier. c. 6. à Prophetā usque ad sacerdotem cuncti faciūt dolum: & sicut decipula plena aubus, sic dom⁹ collatorum plena sunt dolo. Hierem. 5. Vnde posset David mirari plus hodie, quām olim, dicens, Domine quis habitabit in taliernaculo tuo? Respondens postea, qui non egit dolum in lingua sua.

Nec refragatur, quod dolus nō viciat actum in spiritualibus, utpote ingressus religionis: quia non videtur deceptus, qui ingreditur religionem dolo alterius, vel prouocatur ad bene viuendū: & idē est dolus bonus, qui non viciat: securus in dolo malo in beneficialibus commissio, quia prouocatur ad male viuendū, cū aliquis dolo auffert ab eo beneficiū, postea erit fortè resignās leno, vel armiger ad gallinas. Ob id diuersum est, quando inducitur ad Deum, vel quādō deducitur, & remouetur. Bene dicarem,

dicerem, quod si dolo inducerem aliquem ad exceptandum beneficium, quod dolus non vitiare acceptationem, quia inducitur ad seruendum Deo, sed quando aliquis dolo inducitur ad renunciam, & se remouendum à seruicio diuino, hoc nō valet, nam inter istos causas longa est, ut cuilibet patet, differentia.

Nec obstat quod dolus non vitiat matrimonii. c. ex parte, &c. dudum de cōuersi coniug. & bonū est arg. de matrimonio carnis ad spirituale. c. inter. de transla. episcopo, nam resp. verum esse, quando est eadē ratio: sed diuersa est ratio in matrimonio quam in beneficiis. Nam si per dolum quis inducatur ad matrimonium cum aliqua puerilla indotata, certe quis dormiendo cum ea, & per annū in quo canitur, exultate, magnoperè placet matrimonii & sic ratum habetur & approbatur: quod non est in beneficij renunciatione dolo facta, imo statim agnito dolo p̄cenitet renūciantem: sed dulcedine matrimonij cognita placet, etiā aliud est incitare ad habendū, vt in matrimonio, vel ad carentium, vt in resignatione beneficij, vt dixi, & in d.c. ex parte, & d.c. dudū. est ibi dulus bonus: secus in beneficij resignatione dolo facta. Quamobrem nō valet nec iure naturali, nec prætorio, nec canonico, teste Fortunio in tract. de vltimo fine iuris. nu. 335.

Vnde per istam clausulam dixi renūciacionem secundam dolo resignantis factam non valere, & ideo non priuari secundum resignantē decreto, de pacific. possel. scripsi in tract. de pacific. possel.

Item si quis vi fuerit expulsus de beneficio: & postea illi renūciererit. Ideo ponitur ī clausula vis, nō enim vult Papa istam renūciacionē vi factam approbare: quia non est verisimile quod spōte iuri suo renūciererit, qui renūciat spoliatus. c. sollicitate. de restit. spolia, & sic iste quipolius renūciauit, poterit intentare remedium recuperandæ possessionis. c. integranda. 3. q.i. nec iudices regni, qui in hoc regno cognoscunt de possessorio, audiūt possidentem beneficium, donec restituta fuerit possesso isti spoliato, vt in c. super hoc. de renū. siue resignatione fuerit facta corām collatore ordinario, siue coram alio superiore, cū d.c. super hoc. & d.c. sollicitate generaliter loquantur, quamuis. gl. in d.c. sollicitate, velit dicere non habere locum, quando fuerit facta corā suo iudice, quā videtur se qui Sōcin. in tract. fallent. reg. 378. sed gl. & doct. reprobāt in d.c. sollicitate, cum renūciatio non possit admitti, nisi à superiore, vt Hosti. in lumina de renū. docet. Quamobrem si spoliatus renūciaret corā suo superiore in iudicio, bene valeret, vt consuluit Barba. cōf. 47. Præclarè. col. vlt. vol. 2. idem intellige, si ante spoliationem renūciaret, vt dicit Lap. p̄pus alleg. 23. limitat etiā do. de Rota. dec. 216. Nota quod existēti, in antiqu. per c. accepta. de rest. spol.

Nisi petitioni restitutionis cū tūramēto renūciaret: quia tunc restitutionem petere nō posset, vt firmat. do. de Rota. dec. 428. Nota, quod si spoliatus in antiquis. Idē si per paclum. Rota. dec. 168. Nota, quod licet in eisdem. & Soci. in tract. fallēt. regul. 378. Spoliato. Nicol. Milius in repet. in verb. renūciatio. Tamē per literas regias relevari, ha-

bita iuramenti dispēsatione, quia ea facilitate qua fuit inductus ad renūciandum beneficium, & ad nūrandum, ob id dispēsationem petat, si velit admitti: vt in simili dicit. Sel. i. c. si cautio de fide in str. de renūciāte exceptionē nō numerata pecunia, & cū iuramento. doct. in l.f. C. de non numera pecunia.

Præterea in hac clausula, atētē, &c. dicitur metus, quia renūciatio facta metu nō tenet. c. super hoc. de renū. & renūciātē non perdit beneficij. Rota deci. 203. Nota quod resignatio in antiqu. Henric. Boic. in c. quod in dubiis, de renūciātē. per c. Abbas. c. ad aures. & c. seq. quod metu causa. vbi reuocatur collatio de facto, intelligit Fortun. Garrias in tract. de vltimo fine iuris. nu. 275, vbi cōcludit tam iure naturali, quam prætorio, & canonico nullam esse renūciacionem metu factam, & quantum de facto processerit reuocandam.

Et iudices regij in hoc regno super possessorio cōguoſcentes possunt isti per metum renūciati interdicto recuperandæ agenti possessionē beneficij adjudicare, nō obstante renūciacionē, si aliud canonici nō obſtitat, quia licet resignans amittat ius, verum est si sponte, secus si coacte, nā in his in quibus spontaneus consensus requiritur, ibi actus ipso iure vitiat. gl. in c. notificasti. 33. q. 5. Panor. in c. maiores. in f. de baptis. & c. cum iocum de sponſalib. Alex. conf. 98. Quoniam. col. 2. vol. 3. & conf. seq. sed renūciatio spōtanea & libera esse debet. d.c. super hoc, ergo nō valebit quando metu facta erit: quia enim metu gesta sunt, rata haberi nō debet. l. i. & per totū tit. ff. quod metus causa, & quod nō valeat renūciatio beneficij metu facta, tenet gl. in verb. liberè. §. ad tollēdas. de elect. in pragm. vbi etiam concludit posse hoc casu agi rei vendicatione ad beneficiū renūciatum: vel interdicto recuperandæ: vel frequentissimè hodie in iudiciis remedio can, redin̄grenda.

Item non valeat etiam constitutio procuratoris facta metu ad resignandum beneficium, vt cōcludunt. Hostiens. Panor. in d. cap. Abbas. quod metus causa, & Decius confil. 219. viso punto, in 3. q. plenē Philib. Probus in addi. ad. Ioan. Monach. in rubr. de renūc. in 6.

Tamen dom. de Rota. decis. 374. fuit dubitatum. in no. & communiter docto. in d.c. Abbas. & c. ad aures, tenent resignationem per metum factā valere, sed rescindēdam esse officio iudicis, dicā hoc sic in forensi seruari iudicio in Francia, vt renūciātēs impetrer literas regias, vt nō obstante renūciacionē sic facta per metum, recipiatur ad petendum suū beneficium: & illi conceditur, & sunt informationes contra eum, qui metū adhibuit, & quamuis doct. in elem. multorum. de p̄n. dicant speciali: esse in illo casu vt resignatione facta per captionem & detractionem secularium potestatum, ibi sit ipso iure nulla: tamen idē seruatur in practica in illo casu: quia etiam est opus literis, & ille tex. dum dicit modo supradicto factas, potest intellegi per coactionē, vt velit dicere quod omnis renūciatio metu facta & per coactionem ipso iure sit nulla: sed cum paucis sit emolumenti, quo ad practicam huius regni aliter nunc non discutio, quia quoad

quoad effectum nulla est. Aufrer. dec. Thol. q. 285. vidi tamen aliquando impetrari super petitioris literas à Papa de significauit, vbi Papa mādabat q̄ si constaret de renunciatione sic metu facta annularet eam, & cassaret, ac beneficium adjudicaret renuncianti, iuxta clem. auditor. de rescr. Imò etiam per multa concludit renunciationem hereditatis metu factam nullam, & ea non obstante, filiam posse hereditatem petere. Albertus Brunus in consil. 82. super difficultate, col. 2. inter consilia feudalia.

Idem dicemus si renunciatio sit facta metu cōsanguineorū, vt rescindi debeat. c. sciāt, de elect. in 6. facit. l. l. col. seq. ff. de liberali causa, sic expressim conclusum fuit in Rota. dec. 463. Dubitabatur, in not. vbi dicunt esse necesse probare, quod nisi dictus clericus renunciasset, fratres, vel parentes mortui fuissent in carceribus: tamen Alex. cōf. 99, in casu. col. 3. nu. 10. in 3. vol. talein probationē non exigit nec tales metum, vide ibi. Postremo notandum, quod dicta ecclesia sic renunciata, est restituenda renuncianti sine noua collatione qñ interuenit metus, qui potuit in constantem cadere vi rum. d. c. Abbas. quod metus causa, sic consuluit Cald. conf. rub. de renun. & quando dicitur caderet, &c. declarat Decius. dict. conf. 219. viso. Probus. in rub. de renun. in add. ad Ioan. Monach.

Sibiicitur aliud verbum in illa clausula attētē, videlicet q̄ simoniaca pravitas non interueniat. Nam renunciatio beneficij simoniacē facta non valet etiā in praejudicium resignati. Nec collatio tex. in c. supe. hoc. in gl. pecuniae, de renun. Inno. in c. cum vniuersorum, de rer. perm. Arch. in c. ordinationes. l. q. 1. Rota. dec. 236. in antiqu. Geminia. conf. 125. Dubia. in 1. q. Nicol. Milius in reperto. in verb. renunciatio. q. 4. vbi dicit simoniacē tunc renunciatū qñ expressim renunciatur q̄ alteri conferatur, per gloss. in c. ex parte. l. de offi. deleg. vbi doct. sed si non exprimatur, licet immediate hoc agatur, non est simoniaca, teste Inno. in c. tua, in fi. de simonia. & sic ille, qui per simoniā resignat, non potest illud beneficium sic resignatum repeteret nec ille, qui illud fuit simoniacē consecutus, retinere. gl. & doct. in c. cōstitutus. de transact. Inno. in c. cum vniuersorum, de rerum perm. Card. in d. c. super hoc col. 2. oppos. 5. vide quæ scripsit Ioan. Naclerus in tract. de simonia, & ibi in addit. quædam inserui. & sic patet, quod in renunciationibus beneficiorū ista quatuor videlicet dolus, vis, metus, & simonia, debet abesse, alias quilibet horum, actum reddit, saltem quo ad effectum, nullum.

Et si ex causa permutationis resignationes fiant, ponatur clausula, quod neuter permittantium ius acquirat, nisi quilibet ipsorum ius habuerit in beneficio per ipsum resignato.

Sicut in rebus profanis in realiena nō contrahitur propriè permutatione: sed requiritur q̄ dominium hinc inde transferatur. l. l. ff. de rerum perm. vbi Padius sic ait, nullā contrahi permutationem si res aliena detur, & ibi Ias. plura huic rei accom-

moda scribit, & in §. actionū. nu. 102. Instit. de act. & non videtur datum quod retineri, non potest. l. nō quocunque modo. de legat. l.

Sic est dicēdum in beneficiis, vt neutri permittantum ius quāri debeat nisi vterque ipsorum ius in suo beneficio habuerit, & non potest quis ius q̄ nō habet in alterum transferre. c. quod autem, de iure patr. l. traditio. ff. de acquir. rerum dom. Cald. conf. 9. de rerum perm. alioqui possit aliquis valer & astutus bonum decipere, beneficium quod occupauit permutando cum alio, qui canonice est suum assēquutus beneficium, quod non est permittendum, vt vides hic.

Fallit quādo quis permutaret beneficium cum iure prætenso in alio beneficio, tunc valeret permutatio, etiam si alter nullum ius in illo beneficio haberet: quia iste qui ius ad beneficium recipiebat, debet at prouidere, an ille ius haberet, per l. qui tabernas. ff. de contrah. emp. scripsi in tract. de pacifi. possess. nu. 290. & seq.

Nora quod quādo is, qui ius habebat ad suum, beneficium, euicto dato, vult redire ad suum, hoc sine noua collatione non poterit. c. si beneficia, de præb. in 6. plenē scripsi in tract. de pacifi. possess. in 22. amplia. num. 143. cum seq. vbi abundatius videbis, si non graueris, & intellectum ad c. si beneficia, de præb. in 6.

Si tamē is, qui resignauerit permutationis causa ius habebat in beneficio resignato moriatur, & antequam ei cōferretur beneficium alterius permutatis, tūc permutās habebit vtrunque, & gaudiabit bona fortuna, & hoc modo solent cauti auctūculi suos nepotes promouere, primum quod habebat non auferetur, & illud quod permutationis causa collatum etiam ad ipsum specifabat, cum nō sit qui conqueri possit, & iusto tirulo & canonice est adeptus iuxta. text. in c. 1. de reg. iur. in 6. & sic limitatur ista regula, quia non stat per istum permutantem, alias non procederet, vt l. in iure ciuili. ff. de regulis juris.

Solēt in resignationibus à Papa approbatis alia inseri clausula, primo regulæ de viginti dieb° derogare Papa solet si petatur, de qua scripsi supra in regul.

Secundō solet derogare regulæ de verisimili notitia obitus: sed an recipiatur, dixi supra declarando illam regulam.

Tertiō clausula solet adiici in qua derogatur iuri patronatus etiam laicorum, nisi in Francia cōstitudinaria, in qua non recipitur, vt infrā dicam.

Quartō derogatur indulxit Cardinalium, quibus cautum exitit, quod in collationibus beneficiorum suorum, vel familiarium, requiratur consensus eorum, de quib⁹ dixi supra, in regula.

Item nō potest minor 14. annis beneficiū multis laboribus à parentibus acquisitum renunciare, quin si laesus fuerit illud recuperere possit. c. si §. l. vērō. de iud. in 6. c. ex parte M. vbi gl. & doct. de restit. spol. hoc expressum tradit Nicol. Milius. in reperto. in verbo minor. q. 4. dicens renunciationem minoris duob⁹ concurrentibus valere. Primo si fiat in manib⁹ superioris: secundo si fiat cū cause

cognitione, cum constabit superiori quod minor velit renunciare, oportet quod inquirat an pupilio expedit, & ecclesia: & si de his constituerit: restitutio dabitur: alias fecus, ut scribit Pan. in d.c. ex parte M. & Bened. in repet. c. Raynulius. in verb. adiecta. nu. 61. de testam. & Phil. Probus in rub. de repun. in 6. Angel. de Clauasio in Ang. in verb. renunciatio, dicit renunciationem ex tribus iudicandam illegitimum. Primo ratione personae renunciantis, ut pote quia minor. d.c. f. aut alius, qui non potest renunciare, ut demens & furiosus. Secundo ratione personae, in cuius manibus sit renunciatio: ut si in manu laici. c. quod admonet. & c. quod in dubiis de renunc. vel in manu illius, qui eam recipere non potest, ut in manu abbatis, quia inferior epo permutationem approbare non potest. c. quazitum de rerum permu. Tertio ratione rei dicitur renunciatione legitima, quando illa res renunciaris non potest, ut iuri sanguinis. l. ius sanguinis. ff. de regulis iuris. l. ius agnationis. de pat. sed si deceptus fuerit minor super valore beneficij permixtum, an restitutionem impetrare possit, quod non, scribit plenè Probus in additionibus ad Ioannem Monachum in c. f. de renun. in 6.

Et clausula, cura animarum non negligatur, in quibz rescriptis soleat apponi, declarat. gl. in verb. dispensantes, in cl. i. de præb. vbi dicit apponendam esse in dispensationibus super pluralitate, super etate, ordine, & residentia, quod est bene notandum.

REGULA XLII.

De supplendi defectibus.

Voluit quod si petantur suppleri defectus in genere, nullatenus literæ defuper concedantur, nisi in petitione defuper huiusmodi defectus exprimantur, vel per fiat ut petitur supplicatio signata fuerit.

Vult Papa quod in literis cancellariæ cōcedēdis de cætero non apponatur clausul. supplentes omnes defectus in genere, nisi specialium omnes defectus exprimantur: ut pote si in alienatione rei ecclesiæ non interuenerit tractatus, vel alia solennitas requisita in c. sine exceptione. 12. q. 2. tūc poterit peti suppleri ille defectus. Alex. conf. 79. circa primum. q. 6. vol. 1. & hoc est introductum ad vitandam calumnam partium, qui non exprimebant Papæ eorum defectus, sed perteberant apponi hanc clausulam supplentes omnes & singulos tam juris, quam facti, & quarumcunque solennitatū & substantialitatum omnissarum defectus, si quis forsan iuri interuenerit in eisdem, &c. Ista clausula supplet defectus positius non naturalis, teste Specula. in tit. de legato. §. nunc ostendendū. versi. 18. Anto. de Butrio. in c. illa. de elec. Pan. & alij in c. 1. de transact. Panor. in c. 1. de confirm. vtil. Decius. conf. 341. viso puncto. col. 2. & conf. 516. quoniam, col. 3. & conf. 502. viso puncto. col. 5. numer. 20. nec tollit defectum personæ supplicantis. cap. Cenomanensem. 57. dist. Barba. in rubr. de descr. in cle. ed. 8.

Et sic ista claus. non potest supplere defectum citationis, cum sit de iure naturali, ut concludit Soc. conf. 120. Memini. col. 3. nu. 4. in 3. vol. per. cle. sape de verb. sign. & Alex. d. conf. 79. nu. 19. vol. 1.

Sécondus casus est quando supplicatione apponitur, fiat ut petitur: nō si apponatur per cōcessum vel per fiat, seu alio modo, quām hic expresso.

Ex hac ergo regula habes, quod in specie multa valent, quæ non in genere, adde quæ scribo in ordin. reg. 58. rub. de rescissionib. contractuum.

REGULA XLIII.

De derogatione iuris patronatus.

Item voluit quod super quo quis beneficio ecclesiastico de iure patronatus laicoru non expediantur literæ, nisi ponatur expreſſe, quod tale beneficium tanto tempore vacuit, quod eius collatio ad sedem Apostolicā legitimè est deuoluta: vel quia tempus patronis laicis ad præsentandum à iure præfixum lapsum existat: aut ad id patronorum ipsorum accedat assensus. Et si per ipsum iuri patronatus huiusmodi derogari contigerit, si ius huiusmodi ad aliquem Regem, Ducem, Marchionem, vel alium principē pertineat, & de hoc in literis prouisioni, vel mandatis de prouidendo de dicto beneficio mentio facta non fuerit, non ceseatur iuri huiusmodi quomodolibet fore derogatum.

An valeat collatio facta per ordinariū de beneficio patronato, antequam fuerit facta præsentatio, si intra illud tempus non fiat, vide Dominic. & Perus. in c. 2. de præb. libr. 6. & Docto. in c. auditis. de præscr. item Felinum in c. cū Bertoldus, de re iud. dixi in tract. nominatio. q. 17. nu. 12. vbi dixi valere, si patronus non conqueratur.

Notandum est, quod Papa potest iuri patronatus etiam laicorum derogare: sed non vult ob id in tribus casibus in quibus solet beneficium sub patronatu laicoru existens conferre. Primo quod tanto tempore vacuit beneficium patronatu, quod eius collatio ad sedem Apostolicam est legitimè deuoluta: nam tunc non est necesse derogare iuri patronatus, cum patronus non possit postea præsentare: sed debet in collatione Papæ de iure patronatus fieri mentio, alioqui non valeret collatio, testib. Dom. conf. 50. Quaritū, & Staphil. in tract. de literis gratiæ. rubr. de forma impetr. vbi refert Dom. nempe cum tempus patronis datum ad præsentandum, ut si fuerit patronus laicus haberet quatuor menses: patronus verò ecclesiasticus sex. c. 1. de iure patro. in 6. postea est deuolutū ius ad superiorē, & id temporis Papa conferre, etiam poterit.

Secundo solet Papa conferre, qñ consensus patrōni seu patronorū accesserit: tunc ne fundatores à fundādis ecclesijs retrahātur, consensum eorum sequitur.

REGULA XLIII.

De commendis.

Item voluit, quod nulli seculari de regula, nec religioso de seculari beneficio commenda detur: nisi in signatura, vel per clausulam: ad partem super petitione commenda huiusmodi, de commenda ipsa fiat mentio.

Multa dico in tract. de pacifico possesso amplia. §. nu. 35. cum seq. que hic repetita superflua forent, ibi materiam commenda utilem videbis.

REGULA XLV.

De reformationibus.

Item voluit, statuit, & ordinavit, quod super quibusunque reformationibus signatis super impetrationibus quorūcunque beneficiorum vacantium, vel certo modo vacatorum, in quibus petitur, quod literæ super primæ data expediri possint: si ex huiusmodi expeditione sub tali data videatur posse fieri præjudicium, literæ huiusmodi sub ipsa primæ data nullatenus expediantur, nisi reformationes huiusmodi per fiat, & sub prima data signata fuerint.

Hec regula vult, quod si pars petat, primas literas reformari, & de novo constitui, seu corrigi, & quod correctio fiat sub prima data, hoc concedetur dummodo non tendat in alicuius noui fortem præjudicium, vnde si quis impetraverit beneficium simplex sancti Iuliani de Balhanicis vbinatus sum, & nunc vulnus reformare impetracionem, & ponere ecclesiam parochiale, hoc poterit fieri sua prima data, si alicui non præjudicetur, quia si alius impetraverit, vel fuit collatum per ordinarium, tunc Papa non intendit tertio prædicare, c. quamvis de rescr. in 6.

Et quando notarius vel datarius possit corrige data vel impetrationem, & in quibus, vide per Bart. & Decimum in l. librarius, ff. de reg. jur. Pan. Imol. & Fel. in c. ex literis, de fide instrum.

Hic si quis vell tractare materiæ pacti reformatiui, informatiui & transformatiui, extra oleas effet, si illorum elucidationem queris, lege Bar. & alias in l. iurisgentium. §. Quinimo. ff. de pact. & in l. lecta. si certum pœta ac inl. petens. C. de pact. & alias scripti, diffinitionem pacti prosequens, reformatio religiosorum scripti in §. i. in gl. reformatis, de nominatio regia in concord.

REGULA XLVI.

De beneficijs in curia resignatis.

Item voluit & ordinavit, quod super resignatione cuiuscunque beneficij ecclesiastici, seu cessione juris in eo, quam in manibus suis, vel in cancellaria Apostolica fieri contigerit, Apostolicæ literæ nullatenus expediantur: nisi resignans vel cedens (nisi praesens in Romana curia fuerit) personaliter,

sequitur. c. decernimus. 16. quæstio. 7. vnde si consulterit præsentato à maiori parte valebit, quia secundum consensum patronorum, vt videtur tenere Rota in decif. 528. Nota infra tempus in antiquis.

Tertiò, quando Papa exp̄resse derogat: quia nisi exprimat non videtur velle derogare iurispatronatus laicorum. gl. & Doct. in c. 2. de præb. in 6. ne laici retrahantur ab ecclesiis fundandis. d. c. decernimus. 16. q. 7.

Fallit in iure patronatus siue in iure præsentandi quod quis acquisiuit ex præscriptione, vel consuetudine, quia in hoc celsat ratio prædicta, & sic valet gratia non facta mentione de tali iure præsentandi: Card. conf. 69. vacante. q. 2. idem dicens si non erant veri patroni: sed tamen erant in possessione præsentandi: imo plus, concludit quod etiam legatus potest conferre talia beneficia, allegando Fede. consil. 63. infra scripta, quem sequitur Staphil. in tract. de literis gratiæ. fol. 55. vers. unde redeundo, &c. Ego tamen tenerem etiam in his casibus expressam mentionem fieri debere iurispatronatus, postquam acquisitum est laico iurispatronatus laicum de quo lex vult ut fiat mētio: nec inspici debet acquisitionis seu modus acquisitionis: sed an sit ius patronatus ecclesiasticum, vellaicu. c. dilectus. de offi. leg. c. cum dilectus, de iure patrnat.

Item per derogationem iurispatronatus factam non cestetur derogatum iurispatronatus, Regum, Ducum, Marchionum, vel aliorum principum, nisi hoc exp̄resse dicatur in derogatione, quia ob reuerentiam, quam homines in eos habent plurimum eis deferri conuenit, & eos plus aliis honorari decet: arg. c. 2. de offi. deleg. in 6. ea enim quae notabiliter fiunt nisi specialiter notentur, videntur quasi neglegēta. I. item apud. §. Ait prætor. ff. de iniuriis. Nec verò induito dictorum regum derogari solet, teste Do. Gomes. in tract. mand. in forma. 3.

Nota tamen perpetuo quod si aliquis condemnatur in poenam delicti, vtpote quia interfecit hominem, vt illi fundet capellam: eam fundando & dotando, non acquirit ius patronatus, nec ei aliquis honor debetur, probatur arg. I. sed si hac. §. 1. at si vendor. ff. de in ius vocan. ybi dicitur, quod non debetur iurispatronatus si libertas seruo detur ob. domini delictum, & facit. I. C. si mancipium ita vencat ne prostituatur. l. silenones, de episcop. audiens, quia ex delicto præmium quis consequi non debet. l. fine. ff. de négo. gest. l. relegatore. in fi. de interdit. & relega. sic consuluit Signo. conf. 83. iussu domini, vide derogari foundationi beneficiorum, etiam si in illa caueatur exp̄resse quod obtineat tale beneficium teneatur personaliter residere, & esse sacerdos vel quod teneatur intra annum promoueri sed non datur de stylo derogatio quo ad omnes articulos fundationis, & in totum, nam potest esse quidam artificulus, cui Papa non derogaret, & hoc de stylo curie Roma.

alioquin per procuratorem suum ad hoc ab eo specialiter constitutum, expeditioni huiusmodi in eadem cancellaria expresse consenserit, & iurauerit, ut moris est: & si ipsum resonantem, vel cedetem pluries super uno & eodem beneficio, in favorem diuersarum personarum successiuè consentire contigerit, voluit sanctitas sua quod primus consensus teneret debeat, & alij in posteriores consensus, ac literæ illorum prætextu etiam sub priori data expedite pro tempore nullius sint roboris, vel mometi, nec literæ reseruationis vel assignationis, etiam motu proprio, cuiusvis pensionis annuaæ super alicuius beneficij fructibus expediri possint nisi de cōsenſu illius, qui pensionem prædictam persolue-re tunc habebit.

Tres habet partes: in prima dicitur, quod literæ super beneficij resignatione nullatenus expediatur nisi resignans consenserit, si in curia præfens fuerit.

Siverò fuerit absens, tunc per procuratorem ad hoc specialiter deputatum, & sic non valeret generale procuratorum.

Item quod consentire extra cancellariæ, ut hic in eadem cancellaria, nam dictio, in denotat intrinsecitatem. gl. in cl. causa. de elect.

Item requiritur quod dominus, seu procurator iuret, quod non interuenit dolus, vis metus, nec simonia labes, de quibus supra scripti in reg. 41.

Secunda pars est ibi, & si ipsum resignatæ, vbi dicit q[uod] quād resignans cōfenserit bis, vel pluries quod primus cōfensus valet, nisi primus fuerit reuocatus, & notitia peruererit ad eū in cuius manib[us] cesso facienda erat: vel in manibus procuratoris antequam cōsentiret vt scripsi supra in regula, per tex. in Clem. vna, de renuncia.

Item ex ista regula habemus quod literæ expeditæ sub secundo consensu & resignatione nō valent, etiam si fuerint expeditæ sub priori data secundi consensus: quia id quod merum non est resignare non possum, & plus iuris in alterum transferre, quam habeam. l. traditio. ff. de acqui. rerum dom.

Et ideo post trienium non iuuatur decreto de pacifico. professor. vt scripsi in tract. de pacifi. posses.

Tertia pars est ibi, nec literæ, vbi vult quod literæ super pensione nō possunt expediti, nec debent nisi is, cuius interest consenserit, si tamē interim moriatur resignas, cum sit finita pensio, nō tentetur consenserit: nec illam pensionem remiserit, ergo sedi est facienda fides vel de morte, vel de resignatione, alioqui bullæ non debent expediti.

An resignarius possit conferre simul atque sua prouisio facta est licet nescierit pro hac questione facio casus sequentes. Primus est in renunciatione simplici, facta collatione & prouisione à Papa.

sive resignarius sciuerit, sive nescierit, putet tamen ita esse, & verum si poterit conferre. c. trāmissam. de elect, nec requiritur possessio, vt cōcludit Roch. Curtius in tract. iuri patro. in verb. ipse, vel is. q. ii.

Secundus casus in renunciatione facta causa permutationis, nō potest resignarius ex una parte conferre: nisi adimpleuerit resignationem & permutationem ex parte sua per illam clausulam, nō aliter nec alias, nec alio modo, ut suspendit actum, donec ita factum sit, & ideo solent bulle significare parti resignanti & resignas si quam causam habet illam allegat, quam si tunc non allegat postea. resignarius conferre poterit, facit glossa in verb. permutationis, in tit. de annatis, in prag.

REGULA XLVII.

De ingressu religionis.

Item non dentur literæ super beneficiis vacaturis per ingressum religionis: nisi ille præcesserit datam desuper petitionis.

Papa enim non vult beneficium illius, qui religionem ingreditur infra annum probationis, alii cui esse conferendum, nisi ad id ipsius accedat assensus aut constet q[uod] vita[m] voluerit absolute mutare, vel professionem expressam fecerit, seu scie ter habitum receperit professorum. text. in c. beneficium. de regula. videtur innuere, quod dari possint literæ post ingressum. Intellige in patria obedientiæ, si sciam aliquem ingressum esse religionem, ego potero impetrare per illius ingressum & professionem: qua facta, mihi debebitur: & ipse poterit interim resignare, nisi in impetracione ponatur hæc clausula, quod resignatio cedat in commodum impetratis, &c. sed cum haec clausula sapiat reseruationem, non valeret in regno Franciæ vbi sublata sunt omnes reseruationes, vide in tract. de literis gratiæ. fol. 75. & seq.

REGULA XLVIII.

Non valet impetratio per modum in cancellaria exprimendum.

Item voluit quod si petatur aliquod beneficium vacans per modum in cancellaria Apostolica exprimendum, talis impetratio non valeat, nec literæ desuper expediantur.

Notandum est quod ante istam regulam & de iure impetratis non tenetur exprimere modum vacationis, vt not. Dominicus & Perusi. in c. suffragium, de rescr. in 6. & Lapis alleg. 6. in hac sexta. Imò non est necesse exprimere modum per quod prouidetur beneficio: nam si fiat simpliciter mentione de vacatione beneficij, includitur modus prouidendi, ita debet includi omnis vacandi modus. gl. in Cie. i. in verb. quamuis. de præb. & glof. in c. si propter. de rescr. in 6. tamen per istam regulam debet exprimi vacationis modus, nec valeret si dicat, quod certo modo vacat in literis exprimendo, vt hic, q[uod] multæ super hoc fiebat fraudes, & capti practicætes nunquam exprimebant certum modum.. In signatura tamē potest dici, q[uod] maior & vberior expressio

expressio fieri possit, & etiā solet Papa vno modo vacādi expressio dicere, & alio quoque modo vt tradunt Doct. in cap. suscep̄tum. de rescrip. in 6. vnde vult hic, vt in supplicatione vñus vacandi modus exprimatur, cum plures sint, quos scripsi, saltem tr̄ginta. in §. monasteriis. in verb. vacātibus. de nominatio. regia in cōcorda, & de ista clausula, & quoque alio modo vacet, vide quē plenē scripsi in glo. aliam, in forma manda. in concorda.

Aduertendum est tamen quod per regulā cancellariæ publicatam anno 1540. cautū est vt de cætero impetrātes beneficia ecclesiastica cuiuscūq; qualitatis per priuationem & amotionem, vel alias propter cōmissa cr̄mina & excessus vacantia, vel vacatura, in supplicatione de sup̄ porrecta excessus & cr̄mina ipsa, ac eorū qualitates, nec nō modos & causas tales, ex quibus de iure priuatio ipsa incursa, aut facienda censeatur, & similiter impenetrantes etiā per modū deuolutionis beneficia tāquā certo modo vacātia, & ab aliis etiam nō senio confectis, nec infirmitate aut impedimento detēs tāquam nullo, seu minus canonico titulo possessa, modus vācationis illorū in supplicatione desuper porrecta specificè, & determinatè, ac dispositiū exprimere teneantur, vt in regula seq. patet.

Vltimo non est omittendum, quod si quis impretr̄t beneficiū per priuationē debet inserere istā clausulam, ne interim fortè resignet, & cū decreto q; resignatio cedat in fauore impenetrantis, quod solet concedi post primam priuationis sentētiā, per raro, ante, teste Staphileo in tract. de literis gratiæ. fol. 64. in 1. vācationis modo, quod in hoc regno non seruaretur, quia illa clausula, quod resignatio cedat, &c. inducit reseruationem, quā est in regno sublata, etiā licet quis lite pendente posset resignare. gl. finita in c. 2. vt lite pendente. lib. 6. & c. nī, de renuncia. non tamen poterit resignare causa permutationis, aliās impenetranti prouideri poterit. Dominic. in cons. 105. q. 2.

Notandum est quod quando impenetrans commissionem à Papa narrat in supplicatione multa delicta per priuandum commissa, & postea in cōclusionē petit committi quibusdam probis viris, vt si eis de pr̄missis, vel altero pr̄missorum cōstiterit, dictum N. priuent, certe Papa consuevit delere illa verba, vel altero pr̄missorum, quia postquam dictus impenetrans diffamat aliquem de pluribus criminibus debet arctari ad probandum omnia, quibus illum diffamat: aliās poena talionis tenetur, vel ad diffamationis poenam. tex. in c. super his, vbi Doct. de accusa. c. licet Heli. de simo, Staphil. in d. tract. f. 166. vers. 2. notandum est.

R E G V L A X L I X.

Itē voluit, statuit, & ordinavit, quod quoque cunq; per signaturam suam, vel de eius mandato factam super exequēdis aliquibus cum adiectione proprij nominis vel dignitatib; cuiusquis iudex detur, literæ desuper expediantur cum expressione, quod idem iudex executionem faciat per seipsum.

Hic derogatur. c. quoniam abbas. de offi. deleg. vide ibi istam materiam pertractatam, & in l. mōre majorum. ff. de iurisd. om. iudic. & per Ioan. de Pla. in l. fi. C. vetera. lib. 12. in aliis sufficiant. gl. super hac regula descriptæ.

R E G V L A L.

De dispensationibus in gradibus consanguinitatis.

Item voluit, quod in literis dispensatiōnum, &c.

Aduertendum est quod interdum super matrimonio requiritur dispensatio: aliquando non. Si fiat secundū statuta iuri, nō requiritur; si vero cōtra iuri prohibitionem, tūc requiritur dispensatio. Et interdum dispensatio postulari debet. Papa, interdū ab Imperatore, seu à Rege. Tunc à Papa. impenetrari debet, qn̄ prohibito ab eo facta est, & quādo imminet peccatum, vt in gradibus cōsanguinitatis, affinitatis, publica honestatis, & aliis prohibitis à iure canonico vt in c. nō debet, & per totum de consanguinit. & affinit. & infra dicetur.

Interdum facta est à iure ciuili prohibitio propter aliquam causam honestā, vtpote tutori prohibet ne nubat cum pupilla, vel adulta, ne ipsa circunscribatur iure familiarii ab his, qui ratione eius gestæ tutelæ reddere compelluntur. l. libertus, in §. senatus cons. ff. de ritu nuptia. & tunc solet Imperator, vel Rex dispensare super hoc matrimonio, vt C. de interdicto mat. l. si tutor, vbi sunt hec verba, si tutor vel curator pupillam, vel adulta quondam suam sibi, vel filio suo, nullo diuino impenetrato beneficio, in matrimonio colloquauerit, manet infamia contra eum, veluti in confessum de tutela, quia huiusmodi cōiunctiōne fraudem administrationis tegere laborauit. Ecce igitur, quod Imperator super hoc dispensat & interdum audiui dispensatum cum magnis nobilibus in Francia, cum aliis sine Regis dispensatione hodie contrahi solet, vt infra dico ius canonicum fecutus.

Idem si magistratus tēpore sui officij velit nubere cum aliqua sibi subiecta, quia ob timore impressionis non potest, ob id solet princeps permittere. l. vna. l. si quacunque præditus potestate.

Idem si mulier nubere ante aūnū luctus, ratione infamiae vitandæ solet hoc impenetrare, ab Imperatore, vel Rege. l. si qua mulier. C. ad Ter. tull. l. vbi Bald. de secundis nuptiis.

Idem si mulier velit impenetrare nuptias ad retētionem prioris dignitatis, vtpote quia fuit nuptia se natōri: nūc vult nūbē inferiori. l. fi. ff. de sene. prohibetur: tñ ne matrimonio cōtrahatur per rescriptum subreptitum principis non debet aliquis impenetrare nuptias à principe sub deportationis poena, & aliis positis in rub. C. si nuptiæ ex rescripto petātur, in dō tātum est rapere puellā, quātum regis beneficio postulare. c. nullus. 36. q. 2. cōtra quosdā nobiles, qui mulieres inuenire nesciūt, nisi principis literis, & præceptis habeāt, hā tamē leges matrimonium prohibentes de iure canonico, sunt correctæ. c. pen. & c. vlt. dē secun. nupt. q. a matrimonia hodie reguntur iuri poli, non iure fori. c. Euphemium. 2. q. 3. Feder. consil. 36. casti talis.

Lucas de Penna in l. fi. col. 4. C. de incol. lib. 10. & abunde Fel. post alios in c. de sponsalib.

Super aliquo gradu.

Gradus in consanguinitate vel affinitate dicitur ad similitudinem scalarum graduum, vel aliorum locorum, quia sicut de uno gradu in gradum ascendimus, vel descendimus; ita & per gradus consanguinitatis de una persona in alia. Iurisconsultus f. gradus ff. de gradib. & est habitudo personarum, quia cognoscitur quota agnationis, vel cognationis distantia duarum inter se personarum differunt. Ioan. Andr. in declara. arbo. consanguin.

Aduertendum est, quod quando in statutis, vel consuetudinibus fit mentio de gradu, ut in tertio, vel in quarto gradu, etiam si tunc fit computatio secundum ius ciuile, cum quia recte est computari cum quod in matrimonii tantum computatio canonica discrepat a iure ciuilis. l. fin. vbi Doctor. C. de successio. edit. Bart. conf. 22. 4. An fratres. Albertus Brunus in tract. de statutis exclu. art. 12. s. 21. Benedic. in repet. C. Raynati. in verb. & vxorem. n. 86. de testam.

Fallit quando consuetudo vel statutum alter disponeret. Bald. in l. vlt. in fin. C. de successio. ed. s. Dec. conf. 444. concurrit. col. 2. conf. 563. Dominio. in fin.

Secundò fallit, quando primo fuisset mentio iuris canonici, vel ageretur de computatione gradus quoad matrimonium. Iason, conf. 69. statutum, in 3. vol.

Consanguinitatis.

Consanguinitas est affinitas diuersarum personarum ex eo proueniens, quod descendit ab altera, vel ambae ab eadem, teste. Ioan. And. in decl. arb. consanguinit. vbi plus addit, quod consanguinitas dicitur a con. & sanguine, quia a communis sanguine descendunt, vbi Præpos. & alij declarant.

Notandum est quod licet olim prohibitio esset usque ad septimum gradum, quia homines id temporis viuebant, & septimum gradum videre poterant, hodie augelecte malitia populi, diminuta est & etas, & deuotio: ut quia difficile est peruenire & videre quartum gradum: ideo usque ad quartum hodie gradum inclusuè prohibetur quis contrahere matrimonium cum consanguineo, vel consanguinea, ut c. non debet de consang. vbi alijs desribunt rationes.

Vel affinitatis.

Affinitas est personarum proximitas, ex contoureniens inter copulatum & consanguineos copulatae; & inter copulatum & consanguineos copulati, teste Io. And. & Præpos. in declara. arbor. affinita.

Aut alias prohibito.

Multis modis prohibetur a iure matrimonium, qui his versibus continentur:

Error, conditio, votum, cognatio, crimen.

Cultus disperitas, vis, ordo ligamen, honestas,

Sifis affinis, vel si coire nequibus.

Hic duo exprimuntur gradus prohibiti, videlicet consanguinitatis & affinitatis, addit gl. tertium,

videlicet publicæ honestatis, de quo infra.

Quartus est ratione erroris, ut si quis putet contrahere cum Katharina, & contrahat cum Berta, & sic error personæ vitiat. Idem in errore conditionis: si contrahat cum serua & putabat contrahere cum libera, hi errores impediunt matrimonium. Error vero qualitatis, vel fortuna non impedire matrimonium. c. i. 29. q. 1. & super hoc impedimento non queritur dispensatio, & habita ea non prodest, altera parte inuita: sed partis postea errantis consensu interueniens matrimonium facere potest.

Quintò coditio apposita in matrimonio: ut pote, si pater filiae consenserit: si pater nolit consentire non valet matrimonium. c. super eo. de condit. apposit. fallit quia à coditione recessu fuerit: ut si permis. talium accipere. per tuas. de condit. apposit.

Item si non valeant sponsalia, non teneat spousam accipere. c. de illis. eod. tit. de condit. apposit. & melius esset non contrahere, quam contrahere, & ex hoc contrachitu capere mulierem, & processus infinitos ad promissam pecuniam habedam habere. Si vero coditio fuerit contra substantiam matrimonij, vitia contractum: secus si alias fuerit illicita, quia tunc habetur pro non apposita. c. i. & c. vlt. de condit. appositis. Hippol. conf. 286. & in hoc casu non vidi dispensationem postulari.

Sexto votum solene impedire ac dirimit matrimonium, ut votum professionis religionis, vel votum emissum in suscipiendis ordinibus facris, & c. uno de voto. in 6. Si vero fuerit simplex votum, ut regulariter quodlibet aliud votum, tunc impedit matrimonium: sed non dirimit. c. meminimus. & seq. qui clerici, vel votent, & super hoc voto continentur, solet Papa ex causa dispensare. c. veniens. d. tit. qui cler. vel votentes, & sine causa dispensatus, non est tutus quoad d. gl. in c. non est de voto.

Septimò cognatio impedit matrimonium, & intellige de carnali cognatione, id est, consanguinitas impedit matrimonium, nisi super ea dispensetur, ut hic non solet Papa in secundo gradu dispensare, nisi cum Regibus & Principibus, ac cum magnis nobilibus: in aliis gradibus sic, sed habita compositione, siue contractum fuerit, siue contrahendum, siue scienter, siue ignoranter, sed hoc casu non petitur tantum compositio.

Et miratur Staphileus in d. tract. de literis iustitiae, quod Papa recipiat pro dispensatione compositionem: quia aut est iusta causa dispensandi, & tunc dispensare debet iuxta not. in c. bong. in 2. de postul. præl. & in l. i. §. permittitur, de aqua quotidiana & astiuia. Et iusta causa est dispensandi in gradibus prohibitis etiam a iure diuino, ob bonum pacis & quietis inter principes & homines sibi subditos. c. 2. de despon. impuber. si vero non est causa, dispensationem reiicare debet, sed bene multi impeararent dispensationem, qui timore pecuniarum deterriti non audent: alioqui si gratis, daretur materia deliquendi contra. l. coenire, ff. de pac. dot.

Secundò cognatio spiritualis impedit matrimonium ac dirimit, ut in titulo de cognitione spirituali, & ista contrahitur per baptismum & confirmationem. c. i. & si de cognatione spirituali. in 6. Nota tamen quod

Quod ad prohibitionē fornicationis sacerdotis cū muliere, cuius confessionem audiuit, omnes quos in pœnitentia accepimus, ita filij nostri sunt, vt baptizante suscepti c. omnes. 30. q. i. & in hac cognatione spirituali viginti sunt personæ prohibitæ, quas scribit Panorm. in c. Martinus. de cognatione spirituali, tam in baptismō quam in confirmatione.

Prohibetur primo matrimonium inter baptizatum & baptizantem: inter baptizatum & filios baptizantis: inter baptizatum & vxorem baptizantis prius cognitam: inter parentes baptizati & vxorem baptizantis prius cognitam: inter baptizantem & parentes baptizantis: inter leuatum & leuantem: inter leuatum & filios leuantis: inter leuatum & vxorem leuantis prius cognitam: inter parentes leuati & vxorem leuantis prius cognitam: inter leuatum & parentes leuati. & totidem sunt personæ in confirmatione, & super his difficultius Papa dispensat: & maior est compositio, quam super consanguinitatem carnali vt sapienter vidi, in cognatione vero legali, vt in adoptione, mihi soror esse coepit, quandiu durat adoptio inter me & ipsum, nuptræ consistere non possunt. ca. vno. de cognatione legali, & super hac non vidi impetrari dispensationes.

Octauo criminis incestus impedit matrimonium siue dispensationem: sed non dirimit iam contractum c. transmissæ de eo, qui cognoscit consanguineum vxoris suæ. Et an episcopus possit dispensare, scribit Panorm. in c. i. de eo qui cognoscit consanguineum vxoris suæ.

Item si quis machinatus fuerit in mortem mariti, postea, etiam non secuto effecit, non potest vel modo contrahere cum vxore illius. c. i. de diuort. & per totum, de eo, qui duxit in vxori. quæ polluit per adulterium. vbi quando adulterum dat fidem adulterum, viuente marito eius: vel fidem facta contraxit: aut machinatus est mortem in maritum, his casibus non dicunt valere matrimonium postea contractum. c. i. & per totum. 31. q. i. ideo opus est dispensatione, quæ difficulter datur, nisi ignorantibus.

Idem in aliis criminibus. no. 33. quæst. 2. ca. hoc ipsum. §. de pœnitentibus. Idem si quis interficeret vxorem, sine spe enim coniugij, sine dispensatione remanebit. c. interfecitores. 33. q. 2.

Nono cultus disparitas, vt si Christianus cū Iudea, vel Sarracena contrahat. c. i. & cap. caue. 28. q. i. & in hoc casu non solet Papa dispensare nisi infidelis ad Christianismum peruerterit, vt non doct. in c. i. de conuersio. infidel.

Decimo vis compulsa impedit matrimonium, quia vbi est vis, non est consensus. ca. cum locum. de sponsalib. Etmatrimonia libera esse debent. cap. Gemma. de sponsalib. ob id metus qui potest cadere in constantem virum impedit matrimonium. c. veniens. 2. de sponsalib. gl. in c. Abbas. de his quæ vi metuive causa fiunt. l. s. in l. Titia. ff. de verb. obliga. c. de illis. 2. & ca. ex literis. de desponti. impuberum. nisi postea consenserit carnali copula. ca. insuper. qui matri. accusare possunt. Et in hoc casu non dispensat Papa: sed consensus postea superueniens conualitat matrimonium, vt prædicti.

Vndecimo ordo sacer impedit & dirimit matrimonium, per ca. 2. qui clerici vel voientes. minor

verò non, vt ibi. &c. qui verò. &c. seriatim. 32. dist. Si de facto contraxerit, dispensat Papa vt vxorem retineat, & in matrimonio de facto contracto solet Papa dispensare, quando ex separatione graue scandalum oriretur. c. quia circa. de consanguinitate. Vel quando longo tempore in eo matrimonio perueratum fuerit, & inde suscepta est proles. cap. de gradibus. 35. q. 8. ca. non debet. de consanguinitate. & affinitate. Roma. conf. 307. in casu.

Duodecimoligamen, nam ligatus cum prima, non potest cum secunda contrahere. quia non potest quis duas vxores habere, etiam cum dispensatione. §. affinitatis. institut. de nuptiis. Imò efficitur quis in familiis duas habens uxores. l. eum qui. C. ad leg. Iuliam de adulterio.

Imò si aliquis contraxerit sponsalia per verba de praesenti, vt est solitu fieri in resolutu senatus Tholosani, & in prouincia. & postea contrahat matrimonium, etiā in facie sanctæ matris ecclesiæ cū altera, & eam cognoscat: tamē prima adhærere tenetur. c. si inter. de spousalib. c. i. & per totum de sponsalib. duorum.

Decimotertio, honestas quæ vocatur iustitia publicæ honestatis: nā si frater meus contraxerit sponsalia etiam de futuro, cum aliqua, eo mortuo non potero, nec alius consanguineus usque ad quartum gradum, cum ea contrahere. tum quia non est publicè honestum. tum quia prohibitum. Matthæi c. 12. & c. ad audientiæ. c. i. ponit, de sponsalib. c. accessit, & cap. duo. de sponsa. impuberum. semper in conjunctionibus non solum quid licet ac considerandum est: sed & quod honestum sit. l. semper. ff. de rite nuptiarum.

Etiā si sponsalia sint nulla, ut potest contracta inter consanguineos. dicto cap. ad audientiæ. de sponsalibus. Secus si essent nulla ratione consensus. cap. vno. de sponsalib. impuberum. in 6. & super hoc dispensat Papa: & bonum esset quod episcopi possent super hoc impedimento dispensare, imò quod tolleretur, vt dicunt Doctores in c. non debet. de consanguinitate.

Decimo quartio, affinitas impedit matrimonium vt declarari stipræ, in verbo, affinitatis.

Decimoquinto, si non possit coire ratione frigiditatis naturalis, vel accidentalis: quia est castratus: aut ex defectu lanceæ, aut sic citatis mœbri, tunc illa frigiditas perpetua, vel in muliere, si sit arcta, impeditur matrimonium, & dirimitur iam contractum. c. tertio. ca. laudabilē. & c. fraternitatis. & per totum, de frigid. & maleficia. & Hostiensis in §. fin. in summa huius tituli. & in his nulla postulatur, nec datur dispensatio.

Et casus in quibus sponsalia soluuntur, tradit. in c. si quippe. 27. q. 2. scribens hos versus.

Lepra superueniens furor, ordo, sanguis, & absens.

Ab honestis lapsus, fidei que remissio, prorsus.

Sponsos dissociant, & vota futura retrahant.

Ponatur clausula si mulier rapta non fuerit.

Et sic Papa quotiens dispensat super consanguinitatem, vel affinitatem, solet adiicere hanc clausulam, dummodo mulier rapta non fuerit: quia super hoc non intendit dispensare, nisi expressim peratur dispensatio. nam de iure ciuili raptor non potest contrahere matrimonium cum rapta. l. vna. C. de raptu virgi. tex. in auth. de raptis mulieribus. col. 9.

Secus est de iure canonico, cui statut per tex. in c. penulti. & si de raptorib. tex. in c. tria. & c. denique. 36. q. 2. requiritur tamē hoc casu voluntas parentum. de sententia Barbat. consi. vlt. quēst. fin. in 2. vol. q. 2d in præsentia non discutio: sed dū ope-ræ premium fuerit.

Et si scienter ponatur clausula addita in quinterno.

Vult dicere, quod si raptor scienter contraxit cum rapta, & petatur dispensatio à Papa, tunc apponetur clausula in quinterno posita, vt separetur ratione delicti pro tempore, quo usque ad arbitriū commissarij congruam egerint penitentiam. ca. ex literis de eo, qui cogn. consan. vxori. & postea dispensetur cum illis, & facta dispensatione, omnes poenæ legales cessabunt, vt videtur innuere gloss. in c. de pueris. 36. quēst. 2.

REGULA LI.

Super defectu natalium.

Item voluit, quod in dispensationibus super defectu natalium.

Norādum est quod Papa multipliciter cùm illegitimè natis dispensat vbi que existētibus, primo ad ordines. c. 1. de filiis presbyt. in 6.

Aliquando ad beneficia, vt in c. 2. illo titul. in 6. de fil. presbyt. siue maiora, siue minora sint beneficia: & ad officia ecclesiastica, & administrationes, & si dispēsauerit, vt possit retinere beneficia, personatus & dignitates cum cura, vel sine cura, etiā si ad ea quis per electionem assumatur, si non faciat de cathedrali ecclesia mentionem, nō veniet ecclesia cathedralis: nec ad beneficia illius censembitur dispensatus: sed ad beneficia ecclesiae collegiatae sic, propter honorēm ecclesiae cathedralis. c. Quamuis. de præb. in 6. Rota dec. 45. Nota quod secundum aliquos in antiq. & dec. 133. Nota, quod illi, &c. ibidem. De stilo tamen curiæ Romanæ est ad vitandum opinionem Archid. contrariam possum in c. cui de non sacerdotali, de præbend. in 6. quando gratia datur ad largam, vt terminis prædicantium Rom. yrar, vt dicatur expressim, in ea, quod possit acceptare canonizatum & præbendā in cathedrali, vel collegiata ecclesia, quod est notandum: & superius scripsi.

Quod possint succedere bonis temporalibus.

Et per hoc patet, quod Papa etiam dispensat cū illegitimo, vt possit succedere in bonis temporalibus: & hoc in terris ecclesiae, vbi habet temporalē iurisdictionem. In terris vero Imperij non solet legitimare quo ad temporalia. ca. per venerabilem, qui filii sunt legitimi, quamvis ibi multæ sint opinione: ista tamen seruat in foresi iudicio quam tenuit Bartol. in l. qui in provincia. ff. de rigu nuptiarum. & l. i. C. de summa trinitate, quia dispensatio est iurisdictionis. c. 2. de constitut. in 6. & c. per venerabilem, qui filii sunt legitimi, quam quis non exercet extra territorium. l. fin. ff. de iurisdictione omnium iudicium. cap. si. de constitut. in 6. & c. diuīsum imperium cum Ioue Cæsar habet.

Et quia Papa non exercet iurisdictionē in sub-

ditos Imperatoris: nisi in casibus exceptis, & iste non est exceptus. in ca. licet. de foto competenti, nec vult mittere falcam in messem alienam, &c. vt testatur in c. nouit. de iudiciis.

Item in regno Franciæ non legitimat, nec dispensat Papa quo ad temporalia: sed solus Rex Franciæ. teste Ioan. Feral. in præroga. Reg. 15. & in stilo Parlamen. in 4. parte. Aresto. 231. & Ioan. Gall. in quæstionib. per Aresto. q. 156.

Nec sunt adulatores qui tenent regem Fraciæ in temporalibus in suo regno legitimare: sed qui dicunt Imperatorem hoc posse, vt Albericus in suodictionario, in verb. legitimari.

Intellige tamen quod Papa nō poterit dispensare directe super bonis temporalibus: si tamen super matrimonio disponeret, quod tales nati essent legitimi, tunc etiā extenderetur ad temporalia. c. cum inhibitio. de clandest. despon. c. ex tenore. & ca. quod nobis, qui filii sunt legitimi, plenē Anho. de Rosellis, in tract. legitimatio. in lib. 2. nu. 16.

Ponatur clausula, quod non præjudicetur illis ad quos successio bonorum ab intestato pertinere debeat.

Et sic Papa per hanc clausulam nō intēdit præjudicare illis ad quos successio bonorum peruenire debet, tam de iure, quam de cōsuetudine. Ex hoc patet, quod nō sunt citandi in concessione istius dispensationis vel legitimatio. cōsanguinei: cum illis non fiat præiudicium per ista regulam quamvis Bart. & alij in l. Gallus. §. & quid si tātū. ff. de libe. & posth. dicat, quod si peratur legitimatio post mortem patris, cū fiat illis præiudicium, citari debent: secus si ante mortē illius de cuius successione agitur. l. f. ff. de natalib. restituend. l. nam ita diuīsum. de adopt. l. de vnoquoque. de re iudic. ff.

Hodie in hoc regno Franciæ ex communi visu & cōsuetudine nunquam in concessione rescripti solet citari aduersarius contra quem rescriptū impetratur: sed in comprobatione, seu vt practici dicūt in interpretatione fit cīatio, & solet R ex in legitimatione ista describere verba, Nos dictum talē, &c. de copula prædicta genitum, ad honores seculares, actūisque legitimos quoslibet, quo ad temporalia, tenore præsentiu legitimatio. titulo decoramus: & huiusmodi generū maculā, quo ad præmissa penitus abolemus, concedentes eidē, & tenore præsentiu cū eo dispensantes, vt ipse tāquam hæres legitimus succedere valeat, & succedat personis quibuscunque, si de ipsarum personarum processerit voluntate, in omnibus bonis mobilibus, & immobilebus, in quibus succederet de cōsuetudine, de iure aut alijs quoquis modo, si esset de legitimo matrimonio procreatus, in quibusc tamē ius non est alteri vel aliis iam quæsitum, & ea tanquam legitimus valeat iure hæreditario, vel alijs quoquis modo vendicare vel ipsi retinere seu possidere, ac de ipsi dispensare tanquam successor fieri hæres legitimus, nisi alius quā defunctus huiusmodi natalium repugnet prædicto defectui, quē per præsentes abolemus, &c. soluendo tamen nobis hac vice pensionem moderatam, quo circa, &c.

Sunt

Sunt igitur quatuor notadæ clausulæ in hac legitimatione potissimum, quarum prima est, quod rex legitimat ad honores seculares: quia spurijs ad honores admitti, nisi in defectum, non debent. l. vt gradatim. §. i. ff. de niunerib. & honorib.

Et sic ad temporalia tantum legitimatio ista fieri c. per venerabilem, qui filij sint legitimi.

Secunda clausula est, quod succedat illis personis, quæ consentiunt legitimationi, & quæ instruunt eum: secus contra illatum voluntatem.

Tertia clausula est, quod non poterit succedere si aliud repugnet, quam defectus natalium, forte in gratitudo, seu alia causa: quia non est melioris conditionis, quam filius naturalis, & legitimus. §. aliud quoque. in auth. vt cum de appellat. cogno. coll. 8.

Quarta est, quod financia solui solet Regisfemel tantum: nisi princeps remiserit.

REGULA LII.

Super defectu etatis.

Item quod per quamcunque signaturam, in quauis gratia nullatenus dispensatio veniat: nisi dicta gratia totaliter effectum huiusmodi dispensationis concernat: vel alias nihil conferat, aut operetur, & si super defectu etatis sit dispensatio huiusmodi de duobus dunataxat annis darivaleat, habita prius per testes idoneos, vel alia informatione, quo ad idoneitatem personæ cui dicta dispensatio conceditur.

Aduertat summus Pontifex ne dispensem cum ipsis pueris ad prælaturas, ve ecclesiæ parochiales: quia dispensatio est contra ius naturale, vt quis regat & præsit, qui se regere nescit.

Item dispensatio tendere debet ad utilitatē ecclesiæ, & illius ædificationem: sed cum ipsis tendit ad detractionem ecclesiæ & fidelium. ca. eā te. de æta. & qualita. & ipsis non potest assignari aliqua iusta causa dispensandi. Ideo dispensans est domino infidelis, & est stultus & amens: & tamen prudens esse debet, vt est in Euāgeliō, fidelis seruus & prudens quem constituit dominus, &c. Ego mallem, ipsis pueros perpetuo damnare carceri, quam cū illis ad ista dispensare, & ego mallem fodere vienam, quam dare dispensationem minimam.

Item ad Timoth. c. 3. dicitur, oportet esse doctorem, ergo tempore quo accipit prælaturam: nec debet haberi consideratio, quod in futurum possit esse, sed quod sit tempore, quo idem prouidetur.

REGULA LIII.

Super defectu natalium ex nobilibus & graduatis.

Item voluit, quod super defectu natalium dentur graduatis, seu de magnis nobilibus genitis per simplicem signaturam quatuor, etiam si canonicatus & præbendæ cathedralium, seu collegiarum ecclesiarum, & per fiat vt petitur, quatuor si petatur, dum-

modo canonicatus & præbenda cathedralium ecclesiarum, vel dignitates non existat.

Quæcumque duo beneficia in eadē ecclesia sunt incompatibilia: cap. literas. de concessio. præbend. & ideo per adoptionem præposituræ vacat præbenda, quam quis in eadem ecclesia obtinebat, vt consuluit Signo. consil. 112. Thæma sic se habet: ubi concludit impertrati posse: quia accipienda secundum videtur ipso iure renunciare, primo. l. si filius ff. de minoribus. l. illud. de acquir. hære. l. secunda, Cod. de iure dom. impetr. vide in literis gratiæ fol. 44. & 49. & 70. & text. & docto. in clem. fi. de præb. glo. in cle. gratiæ. de refc. &c. gratia. illo tit. in 6.

REGULA LIII.

De incompatibilibus.

Item voluit, quod super obtainendis incompatibilibus beneficiis in theologia magistris, & in iure canonico, vel ciuili doctribus, & in aliis cum rigore examinis, ac in eadem theologia licentiatis, aut baccalaureis formati, ac magnis nobilibus, per fiat, quinquennium, & addito, vt petitur, quoad vixerint, ad duo incompatibilia: aliis vero per fiat, biennium: & addito, vt petitur triennium, ad duo: dummodo non sint duas dignitates maiores post pontificales seu principales, aut duas parochiales ecclesiæ, vel tales mixtim, cum potestate permutandi, si petatur.

Regula est negativa, quod nulli dispensatio concedatur, vt duas ecclesiæ parochiales retineat simul nec duas dignitates maiores post pontificales in cathedralibus, seu principales in collegiatis.

Fallit quando ecclesiæ parochiales essent contiguae & propinquæ.

Sed quæ propinquitas requiritur? Resp. tanta, vt per unum deferiri possit ipsis duabus commode.

Secundò requiritur, quod illarum fructus non ascendant simul ultra viginti quatuor florenos auri de camera, secundum communem estimationem.

Fallit secundo, quando dispensaret pro nobilibus, vel magistris in theologia, vide in tracta. de literis gratiæ. fol. 47.

REGULA LV.

De obtainendis parochialibus ecclesiis, vel dignitatibus principalibus.

Item voluit & ordinavit, quod per quamcunque signaturam deinceps faciendam, nulli cuiusvis dignitatis, status, gradus & conditionis fuerit, detur dispensatio quod duas parochiales ecclesiæ, vel dignitates maiores post pontificales in cathedralibus, seu principales in collegiatis ecclesiis, vel vñā cū reliqua earum insimul retinere valeat: nisi ipse ecclesiæ parochiales adeo contiguae & in vicem propin-

propinquæ sint, quod ipsis per unum commode deseruiri possit, illarūmque fructus, &c. insimul vlt̄a vigintiquatuor florenos auri de camera, secundum communem estimationem, non valeant annuatim: & de hoc in literis dispensationis huiusmodi expressa mentio fiat; vel nisi super obtainēdis duabus ex huiusmodi dignitatibus, vel parochialibus ecclesiis in simul, pro magnis nobilibus, magistris, vel bacchialauriis in theologia formatis, vel doctoribus, seu licentiatis in altero iurium per verb., dispensamus & de speciali signatura sufficiens habeatur, & super illis parochialibus ecclesiis, huiusmodi signatura de parochialibus mentio fiat, & similiter in dispensationum ad incompatibiliā prorogationibus obseruetur.

Non seruatur in Francia, quia est bursalis,

Item non procedit hæc regula in casu mixto vi delictet, quando prouisio à Papa facta esset, & in ea dispensatio, quia hæc regula loquens in simplici, non trahetur ad mixtum, p̄text. in l. 2. ff. de verbo obliga, & ita expressè fuit decisum in Rota, vt refert Cassado. in decisionib. s̄per reg. cancellariae, decif. 35, verum prouisio.

Secundo dispensatus per solam signaturam p̄ efficitur inhabilis, iuxta extraqag. execrabilis, de Præb. in extrauag. Io. 22. & hoc etiam tenuit Cassado. in decif. 36. Dispensatus ibidem.

REGVLA LVI.

Vñ nulli suffragetur dispensatio nisi literis confecta.

Item cum concessiones super gratiis dispensationum quarumcunque quibusuis per ipsum dominum nostrum concessarum vel concederidarum per regulas cancellariæ Apostolicæ sint prouide limitatae, licet aliquando in petitionibus super huiusmodi concessionibus oblatis multa sint petita: ne quis talium concessionum p̄textu id dispensatiū tenere, aut facere p̄sumat, ad quod cōcessiones huiusmodi se nō extēdūt, voluit id dominus noster quod nulla talis dispensatio cuiquam suffragetur, antequam super ea literæ Apostolicæ sint confectæ.

De iure quicunque habens ecclesiam parochiale tenetur promoueri intra annum, alias vacat ipso iure ecclesia illa, & potest per non promotionem impetrari ca. licet canon de elect. in 6. ideo petitur dispensatio, vt hic in tract. de literis gratiæ fol. 47. & fol. 71.

Poterit tamen ea permutari in fine anni, cū non vacet nisi toto anno elapsa. c. cōmissa. de elect. in

6. Rota decif. 187. in antiquo Oldra cons. 203. factum tale est. collata. q. i. Roch. Curtius in tract. iurispa, in verb. honorificum. q. 30.

Et is cum quo permutatur, tenetur etiam intra annum promoueri. Rota decif. 108. Nota, quod vbi, in antiquo. Non habet locum in praepotitus ecclesiæ regularis canonicorum. Fede. consil. 85. Item non procedit in ecclesiis curatis, quæ sunt dignitates. Fede. consil. 86. Casus, &c. Prior. Et sic non habet locum in decanibus vel archidiacopatibus. Dom. consil. 131. Quoniam, & consil. seq.

Item non procedit, quando ecclesia parochialis esset præbenda unita, vel alteri beneficio simplici. cap. super eo. de præbend. in 6. Nicol. Mil. in verb. curatum. in vlt. q.

Idem si non habeat curam fori penitentialis: sed solum fori contentiosi. Card. in Cle. vna. q. 2. de offic. vicar. Idē si duo, vel plures in parochiali ecclesiæ deputentur. Oldra. cōf. 67. vide c. sicut vna. ibi, sed vnum tantum, dummodo sacerdotem. 21. q. 2.

Idē quando nulli sunt parochiani. Glos. & doct. in d.c. licet canon. & Io. de Selua in tract. de benef. in part. 3. q. 42. Ioā. Staphil. in tract. de literis gratiæ, in 2. parte, fol. 46. quia si non habeat curā actu, cefsat ratio d.c. licet canon. vt scribit Anchar. & alij per illum textū, in Clem. vnicā, de offi. vicar. col. i.

Item potest eā permutare in fine anni. cap. commissa de elect. in 6. Rota decif. 187. in antiquo Oldra, consil. 203. factū tale est. collata. q. i. Rochus in tract. iurispatronatus, in verbo, honorificū. q. 30. Et is, cū quo permutatur, tenetur intra alium annum etiā promoueri. Rota. decif. 108. Nota quod vbi, in antiquo. Item annus cōputatur à die adeptæ pacificæ possessionis, & non concurredit quandiu est litigiosa parochialis ecclesia c. commissa. de elect. in 6.

Idē si iusto impedimento detentus, nō potuit promoueri. d.c. commissa. Idem si pater, vel patrius, seu auiculus retinuerit bullas sui filij, vel nepotis: quia cum ignoret, non priuatur, nisi à die quo sc̄uit Dom. in dict. cap. cōmissa. Io. de Selua in tract. de benef. in 3. parte. q. 52. in fi. Intelligo, siue is, qui resignat, remanserit in possessione per annum, teruicte resignatario, cui cōmissa est & credita cura & rector dicitur. nā quia per eū stat quo minus possessionē adipiscatur, dicere vacare, q̄ est notādum.

Itē dispensatus ad obtinendū parochiale, tenetur promoueri in 18. anno ad subdiaconatum, in 20. ad diaconatum. alias vacat beneficium per non promotionem. Anchar. consil. 293. vlt̄a alia. cōtra. rium fuit iudicatum Burdegalæ, vt refert Boer. in decif. Burdeg. q. 119. An posse renunciare post annum, vide glo. in c. nisi. de renūcia. Ancha. cōf. 162.

Item non habet locum in episcopatibus & abbatis: quia in his non inueniunt hoc statutū fuisse, cū in istis expressa requiritur mentio. glos. singul. in c. 2. de præben. in 6. quod factū nō est: sed tantū de parochialibus ecclesiis. Et licet in Cle. ne in agro. §. cæterū. & seq. loquatur de prioratu cōuentuali, tamen non loquitur de abbatia. Ideo in ea nō habebit locum iste text. tum quod odiosum est capitul. licet canon. ideo restringendū. c. statutum. de elect. in 6. regul. odia. de regul. iur. in 6. Adhuc per adoptionem

adoptionē beneficij nō vacat episcopatus.c. cum nostris.de concess. præb. sic nec abbatia. ob id etiā vacabit per nō promotionē. Imò in episcopatu est decifum nō posse vacare sine autoritate superioris.c. quanto. de translatione episc. c. nisi cum pri-dem. de renunciat. Ideo iura antiqua remanebūt incorrecta in his, nēpe c. cum in cunctis. §. inferiora. de elect. vbi abbatiæ cōprehenduntur, teste Pa-no. Et ideo ibi potest priuari, si monitus nō promoveretur, & sic in episcopatibus & abbatiis requiri-tur monitio antequā vacent per nō promotionē.

Item non habet locum in ecclesia, quā succursum vocant, quæ fundata est propter utilitatē par-rochianorum longè distantiū ab ecclesia matrice. c. ad audienciam.i. de eccles. ædific. quia hæc ec-clesia dicitur beneficiū simplex, ut docet Decius. In cap. ex parte S. not. i. de rescrip. qui allegat. Pa-nor. in c. recolentes. in fi. de statu monach.

REGVL A L X.

De indulgentiis.

Dauid Ps. 72. ait, Existimabam ut cognoscerem, videlicet istam materiam per humanam inuestiga-tionem, & per legē: sed hoc est labor ante me, do-nec intrem in sanctuarium Dei, id est, in sacram, scripturam, quæ Dicitur sacrariū, & Dei sanctua-riū, in quo recondita sunt omnia sacra gesta. Et si hæc materia nō potest intelligi donec intremus sanctuarium, & per sacrā scripturam intelligetur. Di-cit Flor. in 1. parte, tit. 10. c. 3. De indulgentiis nihil habemus expreſſe in sacra scriptura, quāuis indu-catur illud Apost. 2. ad Corin. 2. Sed si quid donau-i vobis propter vos in persona Christi &c.

Quas non possunt concedere inferiores episco-pis, etiā si sint abbates. cap. accedentibus. de exces-sib. prælat. possunt tamen cōcedere participatione bonorū operum, quæ fūnt per subditos suos qui-buscunq; in gratia constitutis: dum tamē ratio ali-qua moueat eos, & causa, aliās nō Episcopi nō pos-sunt dare vltra 40. dies. cap. cum ex eo. de pœnitē. & remiss. nisi in dedicatione ecclesiæ, annun. ibi-dem & cap. nostro, illo titulo.

Quot requiruntur ad indulgentiam consequen-dam: Respon. Primi ex parte cōcedentis requiri-tur auctoritas & potestas, quæ principaliter residet in summo pontifice. gloss. in extrauagant. i. de pœ-niten. & remiss. in communib⁹: & hęc potestas pē-det à clave iurisdictionis & dignitatis, non ordinis.

Secūdo requiritur quod concedat subditis, alio-qui non lucrabuntur, etiā episcopus cōcedat eis fa-cultatem, quod possint vti indulgentia aliorū præ-latorū. Inn. in c. quod ante. de pœnit. & remiss. Po-test etiam episcopus ex iusta causa concedere vt indulgentia proficit etiam venientibus ex aliena diœcesi. Angel. de Clauas. in summa Angel. in ver-bo indulgentia. §. ii.

Tertiō requiritur vt concedens habeat iurisdi-ctionem episcopalem, seu dignitatis episcopalis, vt suprà dictum est: quia sententia lata à non suo iudice non tenet. cap. at si clerici. de iudic. l. extra territorium. ff. de iurisdict. omnium iudicium.

Quinto requiritur quod concedens sit in com-

munione saltem præsumpta, sanctæ matris ecclesiæ, videlicet, q; non sit hereticus vel excōmunica-tus. c. audiuius. 24. q. 1. c. verbū. de pœnit. distin. i. quia qui nō potest ligare vel absoluere, nō potest indulgentias cōcedere. Not. in c. quod autē. de pœ-nit. & remiss. Calde. in c. nostro. de pœnit. & remiss.

Sexto quod cōcedens nō excedat metas potestatis. c. cum ex eo. & c. seq. de pœnit. & remiss.

In recipiente requiritur idoneitas. Nam actus agen-tium (secundū Philosophum) sunt in paciente be- diposito. Primo requiritur q; sit fidelis: quia theiaurus ecclesiæ non applicatur nisi ei qui est mēbrum ecclesiæ c. nihil. 11. q. 3. c. si quis à catholi-ca. 23. q. 4. remanente culpa, non remittitur pœna.

Secūdo requiritur quod sit subditus. dict. c. no-stro. Cald. summ. Angelic. in verbo indulgentia. §. 19. Itē requiritur implementū actus, propter quē indulgentiæ cōceduntur, alias nō valent. Thom. in. 4. sent. dist. 20. Nec obstat quod Deus respiciat bo-nam voluntatem: quia verum est quantum ad aug-men-tū gloria, sed nō quoad accidentia, sicut est remissio pœnæ valet tamen per accidētis bona voluntas: quia in quantū auget gratias, per con-féquens & cōtritionem: & ita operatur ad remissio-nē pœnæ. summ. Angel. in verb. indulgentia. q. 20.

Tertiō requiritur quod sit contritus. c. legatur 24. q. 2. & confessus ex proposito: quia nō oportet quod de facto confiteatur, & in Pascha postea vt ait Petrus de Pal. in 4. sent. dist. 20. quē refert Flo-ren. rub. de indulg. Cōmuniis opinio repugnat, q; a ex verbis appetat, q; quis debet cōfiteri. Pan. in c. Omnis. & Io. And. in c. quod autē. de pœnit. & remiss. Card. in Cle. vna. de reliq. & vener. sanctorū.

Quarto requiritur idoneitas fidei, videlicet, vt is qui vult lucrari indulgentias credat tantam po-testatem esse apud ecclesiam: & licet non habeamus manifesta testimonia, tamen non est creden-dum ecclesiam errare. Henric. Boic. in c. quod au-tem, de pœnit. & remiss.

At quibus ex causis indulgentiæ cōcedēdēsunt. Respōd. principaliter ratione honoris Dei. Debet enim De⁹ ex hoc honorari, quod potest fieri in mul-tis modis. Primo dū dantur pro opere construen-do vbi missæ nunc fusius celebrantur, & maiores orationes sūt, & ideo magnificabitur Deus: & re-cte datur visitatiibus ecclesiæ, existentiibus in pre-dicationibus. Angel. in verbo, indulgentia. §. 13. Itē ab exaltationē fidei gl. in d. extrauag. & not. in ca. ad liberandū, de Iudeis. Item q; concedens inten-dat animas fideliū prouocare ad regnū celorum.

Quādo debet cōcedi: Respo. quādo est vtile vel necessariū. Primi, quādo est vtile ad augēdā fidei, vt ex causis supradictis: vel necessariū, vt pote quia Turca aliās inuaderet nos, vt nūc erat, tūc indulgentiæ cōcedendæ sunt gl. in d. extrauag. Itē vtile-ritas in opere: videlicet vt opus quod imponitur, p indulgentia obtinēda, sit vtile & ordinabile ad ho-norem Dei, & fidei exaltationem. Nec attenditur in indulgentiis meritū: aliās nō diceretur indulgentia, sed gen⁹ operis. dict. ca. qđ autē. de pœnit. & remiss. Item requiritur congruitas tēporis, vt in anno lu-bilę. Nā dicit Paul. Ecce nūc tēpus acceptabile,

Item

Item causa rationabilis. Nam dicitur fidelis & prudens, &c. & ideo dispensatio talis thesauri non debet fieri nisi in illis casibus in quibus verisimiliter appareret quod Dominus, cuius sunt huiusmodi bona cōsentiret, ut potest ratione restringatur. c. illa. ii. q. 3. nec debet esse austerus, postquam dominus est liberalis. c. alligant. 26 q. 7.

Verum indulgētia pro temporalibus dari possit. Respond. non. nisi pro temporalibus ad spiritualia ordinatis, secundum Bonaventuram, quem refert Angelus de Clauas, in summa Ang. in verb. indulgentia. §. 14. Pro spiritualibus potest dari, ut dedit S. Cenctius. 4. Pro orantibus pro Rege Francie in procēmie prag & predicatoribus. Angel. & Syluester in verbo indulgentia.

Poenitentia generaliter accipitur pro displicētia rei, vel actus gesti: ut si poeniteat fecisse procuratorem, reuocare quis eum poterit ante litē contestatam. l. ante literā ff. de procurat. cap. i. & 2. de procurat. in 6. Felin. in c. ex parte decani, de rescr. Et ista poenitentia interdum accidit in contractibus in nominatis. l. si pecuniam. ff. de condit. causata. aliquando in contractibus nominatis, in quibus regulariter nō admittitur poenitentia. l. sicut. C. de act. & oblig. Bal. conf. 482, magnifici. in t. vol. & §. porro col. 3. Quæ sunt prima causa benefic. amitti. quando gratia vtriusq. iuris sunt; secus si gratia vnius tantū gl. in l. qui ea mente. ff. de furt. Fallit in societate. Bald. cōsi. 169, in primis. in 3. vol. per l. actione. §. diximus ff. pro socio. In transactio- ne an habeat locū. vide tex. & not. in l. penul. ff. de transact. & l. quāvis. C. illo tit. In ultimis voluntati- bus dic esse licitam cum voluntas it ante ambula- toria usque ad mortem. l. 4. ff. de adimend. legat. l. 1. C. de sacrofāct. eccl. gl. in verb. non valet. in c. cum Marthæ. de celebrat. missarum.

Quid in delictis, scribitur in d. l. qui ea mēte. ff. de furt. gl. in §. Sciat enim. & in verbo, non emen- dātes. in authēntica, ut iudicestine quoquo suffra. In iudiciis an recipiatur, legitur in l. si conuenerit. ff. de iurisd. om. iudic. in c. i. de iudic. Sed cū hēc nō sic p̄s̄entis speculationis, ad alterā me transfero.

Alia est poenitentia, quæ dicitur sacramentalis, de qua hic scribitur: & hæc diffinitur per D. Augu- stinum in li. de poenitentia, sic Poenitentia est quædā doleātis vindicta. Id est quedam assignatio poenitentia, puniens in se quod dolet commisisse. ca. poenitentia, de poenit. dist. 3. Vnde est secundum Gregorium & Ambrosium, mala præterita plan- gere, & plangenda iterum non committere: ca. i. de poenit. dist. 3. & c. poenitentiam. ibidem.

Multiplex autem est poenitentia. Quædā enim est solēnis, altera publica, alia priuata. Præpos. in c. quāvis 50. distin. & colligitur ex rubr. de Poenit. & remiss. quæ rubrica loquitur in plurali numero.

Solemnis est illa, quæ solemniter imponitur ab episcopo cū presbyteris, qui culpa modū nouerunt, prō criminē gratissimo, quod totam cōmo- uit vr̄bem, secundum formam c. in capite 50. dist. ca. vlt. 26. q. 6. vbi Archid. dicit hanc poenitentiam cogi quām subire per excōmunicationem ratione scandali: quod intulit tamen non esse facile impo-

nendam iuuenibus vel decrepitis. c. poenitētes. o. dist. Et hæc poenitentia non est iteranda ob reuerentiam sacramenti: & ne facientes hanc poenitentiam cōmittant similia delicta, arbitrantes hāc esse poenitentiam. c. confirmandum, & seq. 50. distin. & c. reperiuntur, de poenitent. dist. 3. Vbi probatur, quod si iterum idem cōmitteretur delictū, vel simile per istum poenitentem, posset alio gene- re poenitentię recipi: nec posset dici Deo. Cur iterum illi parcis? Nam ecclesia nemini claudit gre- mium, qui ad eā redeat. Ista poenitentia nō imponitur clericis. c. alienis. & seq. 50. dist. glo. in c. i. de poenit. & remiss. Quod si aliquis egreditur hāc poenitentiam solemnam, non potest amplius promoueri, tum ratione scandali vitandi, tum ratione dignitatis ordinum & ob timorē reincidentia. Pre- pos. in cap. placuit per illum text. 50. dist. cap. hoc ipsum. §. de poenitentibus. & ca. de his. 33. q. 2. gl. & doct. in c. si quis præpostera. ead. dist. 50.

Publica poenitentia est, quam quis publicè face- re debet, ut cū iniungitur peregrinatio ad limina Apostolorum, ad sanctū lacubum, vel ad nostrā dominam de Laureto. Et hæc imponitur quando peccatum est publicum, sed non scandalosum. c. i. c. quæsitum. vbi Panor. & c. fi. infra eod. Et publicè peccantem publicè arguere debemus. c. led illud 45. dist. Pro cœculo tamen peccato potest imponi poenitentia publica, & solemnis, si poenitens velit aliās secus. Archid. in c. fi. 26. q. 6.

Et istam potest quilibet sacerdos imponere, & fit sine solennitate: solemnis non, nisi per episcopā vel à suo poenitentario. Præpos. in cap. poenitentes. 50. dist. Imo prædicatores vel minores, quibus comissa est ab episcopo audiendi cōfessionem aucto- ritas, nō posunt has poenitentias solemnes sine spe- ciali mandato imponere: sed ad episcopum remit- tere debent, nisi esset consuetudo in contrarium. Archid. in c. fin. 26. q. 6. Tamen hodie nō imponun- tur, nisi pro pueris oppressis. Collect. in c. quæsitum in fin. infra eodem.

Priuata poenitentia est illa, quæ priuatim à sacer- dote imponitur cōfidenti. Et ista quandoque est imperfecta: ut quando quis cōfitetur & dolet cō- mississe peccata: tamen non habet propositū absti- nendi: & huic non debet dari corpus Christi, cum nō debeat offerri nisi verē poenitentibus. c. quod quidam. infra eodem; de poenit. & remissionib.

Perfecta est illa, quæ sit cum illis in confessione requisitis, & cū proposito abstinenti se à peccato. Nam licet sequatur contrarium, tamen illa poenitē- tia erit perfecta, teste magistro sententiarum, in 4. dist. 14. & requiritur cordis contritio, oris cōfessio, & operis satisfactio. c. perfecta. de poen. dist. 1. sicut Deum tripliciter offendimus, nēpe. de lectione cogitationis, imputatia locutionis, & superbia ope- rationis: ita & tripliciter satisfacere opus est: nēpe corde, ore & opere. Et ista poenitentia hodie sicut arbitria. c. Deus qui. infra eodem. c. mensurā vbi glo. de poenit. dist. 1. c. tempora. 26. q. 7. Eckius in lib. de sacramentis, homilia 41. de confessione.

Aduertendum est, quod de indulgētis nihil ex- pressè habem⁹ in sacra scriptura, quāvis inducātur. & certum

& certum sit Gregorium imposuisse indulgentias septennes in stationibus Romæ: quia tamē ecclesia hoc facit, & seruat, non est credendum quod erret. Flor. in 1. parte summae titu. de decimis. c. 3. de indulgentiis. Tamen dicit S. Ambrosius in c. ille rex, circa f. de penit. dist. 3. quod peccatum aut donatur, aut deletur, aut tegitur. Donatur per gratiam baptismi, quia sive omni pena sunt dona baptismi. c. sine pœnitentia. de consec. dist. 4. Donari enim dicitur, quod nullo cogente conceditur. Regula, donari. ff. de reg. iur. Deletur per sanguinem. i. per passionem Christi, & per has indulgentias, quæ habent effectum ex passione Christi. Tegitur per charitatem, hoc est, per satisfactionem pœnitentiam, & alia bona opera. c. ius potestatis. in fin. de penit. dist. 1. Qui agit pœnitentiam, non solum diluere peccatum lachrymis debet, sed etiam emendationibus operare & tegere delicta superiora, vt non imputetur ei peccatum.

Præmittendum est quod ecclesia militans est unum corpus mysticum & dicitur una sponsa unius sponso Iesu Christo defonsata. c. debitum. de biga. Et sic ut in uno corpore multa sunt membra, ita & in hac ecclesia. c. cum singula. de præb. in 6. Et D. Paulus dicit, unum sumus in Christo, & est unum caput & membra. Caput Papa est, membra nos omnes sumus. Ideo non licet membris a capite discedere. c. cum non liceat, de præscr.

Item quamvis omnes Apostoli aequaliter ligandi & soluedi potestatem acceperint a Christo dicente, Accipite Spiritum sanctum, & quorum remissitis peccata remittuntur eis: & quorum retinueritis retenta sunt. Ioan. 20. Petrus tamen maiorem potestatem in iurisdictione recepit. Matthei 16. c. vbi iurisdictionem dat remittendi in cœlis, aliis vero in cœlo. in c. 18.

Item ei dixit, Tu vocaberis Cephas i. caput. Et alibi ait, confirma fratres tuos, & post etiam dixit, Pasce oves meas. Et sic patet, omnes Apostolorum claves habuisse ordinis. Præposit. in c. Ita dominus. col. pen. 19. dist. ut confitentibus peccata eis remitterent, sed non per modum iurisdictionis, ut de thesauro ecclesiæ impartiri posseant, sicut Papa, quod claves huius thesauri habet, & indulgentiis impartri potest, Apostolo 1. ad Cor. c. 4. Sic nos existimet homo ut ministros Christi, & dispensatores ministeriorum Dei, & c. 9. Dispensatio mihi credita est, &c. Alioqui nihil prodeflet, si his relinquere retur. Et Papa dedit alii prælati limitatiū distribuendi facultatem ut homo. c. cum ex eo. infra eodem.

Præterea præmittendum est, quod peccatum meretur mortem æternam: & ex peccato duo oriuntur, pena, sive culpa. Pœna est externa, si aliquis in peccato moriatur. Si tamen confiteatur, illa pœna computatur in temporalem. cap. Porro, & cap. si peccatum. de penit. dist. 1. & ista oportet facere hic, vel in purgatorio. c. qualis. 25. dist. c. f. de penit. dist. 7. nisi Papa per suas indulgentias commutet, quod potest facere interdum plenariè remittendo, ut cruce signatis. c. ad liberandum, de Iudeis, vbi Card. col. pen. vult tex. Jubilei, & in extrauag. i. de penit. & re miss. in communibus. Interdum ad tene-

pus, quando dat centum vel mille dies indulgentiarum ut in stationibus Romanis.

Secundò ex peccato oritur culpa, quæ in anima peccatoris generatur peccando mortaliter, & diuertendo a creatore propter creaturam: & ista culpa non potest remitti nisi a solo Deo, c. verbum de penit. dist. 1. & Esaïæ. c. 43. Ego solus deleo iniurias. Indistinctè ergo dicuntur indulgentiae, quæ a pœna & culpa dantur. Cle. 2. de penit. & remiss.

Tertiò aduertendum est, quod quamvis heretici voluerint sustinere quod ex sola contritione peccatum deletur, per illam authoritatem, Quacunq; hora ingemuerit peccator, &c. tamē ecclesia tenet & nos tenebimus adhuc pœnā remanere: quod sic probatur: Adam, quāvis sui peccati pœnituisse, tamen adhuc pœna remanet, & pœnitentia opus est, ut habeatur, lib. Num. c. 12. Maria soror Moysi, quæ murmurauit contra fratrem, & sic peccauerat, tamē adhuc leprosa remansit septem dies. Et fratres Ioseph, quamvis pœnitentem dicentes, Merito patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum. Gen. 42. tñ adhuc pœna illis remansit. Levit. c. 5. Animus quæ iurauerit & proculplerit labijs suis, ut vel male quid faceret, vel bene, & non fecerit, & id ipsum sermone firmauerit oblitera, postea intellexerit delictum suum, agat pœnitentiam pro peccato, & offerat de gregib; agnum suæ capram, orabitq; pro eo sacerdos & pro peccato eius, & dimittetur ei. Ecce, quod non sufficit ingemiscere, sed oportet offerre agnum, quod est pro peccatis satisfacere. Et Zacharias, quamvis incredulitatis pœnituisse, quia angelo credere noluit, adhuc tñ mutus remansit usque ad filij nativitatē. Luc. 1. Et D. Paulus pœnam tulit post conuersationem, quia datus erat ei angelus Satanus qui eum colaphizabat. Rofensis. art. 21. de indulgentiis. David etiā, licet peccatum ei esset remissum, lauabat per singulas noctes lectu suum lachrymis. Alioqui sequeretur quod melioris conditionis esset ille qui perseverasset in magnis peccatis per totam vitam, quam religiosus, sanctus, vel alius, qui semper pœnitentiam in vita egisset, contra ea quæ dicit Aug. in c. si quis. de penit. dist. 7.

Quartò hæc indulgentiae extrahuntur ex merito passionis, quod fuit largius ac abundantius quam peccatum primi parentis. Nam una gutta sanguinis sufficiebat ad mundum, immo plures mundos redimendum. Et sic hoc reponitur in thesauro, ut Papa, qui est dispensator, egenisibus distribuat, & i. Ioan. 2. Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non nostris autem tantum, sed totius mundi: & sic cum pro toto mundo satisficerit, & tamen pro paucis executiuè tantum prospicit, nempe Christi agis, ob id infinitus thesaurus superest illarum satisfactionum. Christi. Eliciuntur & ex merito beatæ virginis, quæ non peccavit; tamē multas æcumnas, & mala perpesta est, quæ non erat ad saluationem necessaria: ob id merita superabundatia in thesauro ecclesiæ remanent. Item Iob ait, pœnam suam excedere culpat. Iob. 6. c. Vtinam appenderetur peccata mea, quibus iram merui, & calamitas quam patior, in statera, quasi arena maris hæc grauior appareret. In superabundantia passionum consistit superabun-

dantia satisfactionum. Idem de meritis Apostolorum, quibus ad salvationem sufficiebat seruare mandata Dei. Si vis ad vitam ingredi, serua mandata: & tamen seruauerunt nedium mandata, sed etiam cōsilii, quæ non erant ad vitam aeternam necessaria: & plura passi sunt quam peccata eorum meruerint, ac martyres & alij sancti. Vnde ex illorum meritis ecclesia capit, & indulget aliquibus indigentibus, & ipsis laxantur, cum sint causa tantorum bonorum. Nam gaudium est in celis super uno peccatore penitentiam agente. Et sic isti sancti plus satisficerunt, quam meruerunt: non tamen plus meruerunt quam acceperunt: & sic animo merendi tam ipsis quam aliis sustinuerūt plus quam debuerint, ut ait Paulus Colossi. Nunc enim gaudeo in passionibus meis pro vobis, & adimpleo ea, quæ desunt passionum Christi, in carne mea pro corpore eius, quod est ecclesia, teste Floren. de indulgentiis. S. i. Vnde meritum passionis Christi, virginis Mariae, Apostolorum, Martyrum iunguntur, & ex his indulgentiae aliquando plenaria indigentibus dantur, aliquando temporales, teste Rofensi in rubr. de indul. art. 17. Et sic indulgentiae remittunt obligationem duntaxat: quia peccator ad satisfactionem & ad iniunctam penitentiam tenebatur, ita ut amplius ad eam penam non teneatur, nec sit obligatus: potest tamen completere penitentiam si vellet.

Indulgentia multis modis sumitur, sed quantum attinet ad hanc materiam, est remissio penae temporalis, quæ pro peccatis debetur, à Papa, vel alio potestatem habente cōcessa, teste Bolog. in suo tractatu de indulg. in prin. Pœna, dicit, ob id, quia sicut per baptismum omnis pena quæ pro peccatis debetur, relaxatur merito passionis Christi. cap. parvulo. de consecr. dist. 4. Glo. super. Exod. 14. super illo vers. Vnus ex eis non remansit, dicit omnia peccata esse ablata in baptismo, diabolica potestate submersa. Paul. ad Titum 4. Saluus nos fecit per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus sancti, quem effudit in nobis abunde. Ista pœna temporalis peccatorum commissorum per baptismum, per indulgentias, ut voluit. Bona. dist. 19. 3.

Postea dicit, à Papa, quia claves Petri & his, qui in locum eius successerunt, datae à Dño nostro Iesu Christo, dicendo. Matth. 16. c. & c. manet. & c. quodcunque. 22. q. i. potestas relaxandi data est eis sine illa exceptione. c. Deus qui. de pœnit. dist. i. Ergo istas claves Papa accipit, & aperit, quando hoc videt faciendum. In his enim plenitudinem habet potestatis, ut in hoc. c. dicitur.

Dicit, vel ab alio, quia quilibet Cardinalis, archiepiscopus, vel episcopus potest in die dedicationis ecclesiarum annum indulgentiarum cōcedere in eorū episcopatibus: & legati in suis prouinciis. Aliis vero diebus non possunt ultra 40. dies concedere, ut in hoc: in quo rationes describuntur, ne videlicet claves ecclesiarum ob immensas indulgentias contemniantur, & ne pœnitentialis satisfactione eneruetur, & ut plenitudo Papæ potestatis recognoscatur, & in honore summo remaneat.

Alij vero inferiores nullas indulgentias possunt concedere, nisi hoc habeat ex speciali priuilegio.

c. accedētibus. vbi gl. de excess. prel. quia sacerdotes sim. plures non habent claves cum iurisdictione, nec autoritatē impariendi thesaurū. Oldr. conf. 73. Queritur. Poterit tamen Capitulū, sede vacante, indulgētias concedere, cum succedat in omnibus, quæ sunt iurisdictionis. c. his, qui de maiorit. q. est verum, creando vicarium, qui nomine Capituli hoc faciat, teste Ioan. Francifco in trac. de offi. & potestate Capit. sede vacante, in 1. part. q. 4. licet. Lud. Bolog. in suo trac. de indulgen. nu. 14. teneat simpliciter Capitulū indulgentias cōcedere posse.

Diētum c. cum ex eo, alij habent. c. cum ex ore. extra de pœnit. & remis. diuiditur autem in 4. partes. In prima prohibet questoribus aliqua dicere, nisi id q. est in literis eorum expressum. In secunda parte est forma secundum quam solent concedi indulgentia. In terra ponit quales debeant esse questores. In quarta præstabilit archiepiscopis & ep̄is numerū certum concedendi indulgentias, ut in dedicationibus ecclesiarum unum annum cōcedere possint piis actibus quadraginta dies. Questores autem decipientes per indulgentias puniri debet. Cle. 2. eo. t. t. Sed an valeat indulgentia, si questor falso afferat indulgentias datas, licet nō sint? Resp. quod non, per Cle. abusionibus, nec satisfaciendo isti falso questori, non consequitur quis liberatio. arg. l. i. §. f. ff. dc suspect. tut. & C. de fur. l. falsus.

Item in spiritualibus nō est opinio, sed veritas, quæ est maioris potestia & virtutis. c. loci. §. his ita. 35. q. 9. Plenē Oldradus, conf. 76. quartatur, & Anchranus in c. quod autē. in fi. sup. eo. Et si in indulgentiis simpliciter dicatur verè penitentibus & confessis, sufficit q. sit contritus, & cum spe confitendi tempore à iure præstitulo, ut teneat doct. in c. omnis. de pœnit. & remiss. & Gerson in suo opusculo de indulgentiis. in 3. consideratione. Nam favorabilior est interpretatio, quia fieri debet in indulgentiis. gl. in cl. vna. de reliq. & vener. sanct.

Præterea quatuor requiruntur in his indulgentiis, ad hoc ut valeant. Primo potestas ligadi & soluendi, siue auctoritas concedendi. Luc. 12. Fidelis seruus & prudens, quem constituit dñs super, &c. Vnde non prosunt indulgentiae, nisi proprii iudices eas concederint, & sic tantum prosunt. c. quod autē, de pœnit. & remis. Et requiritur in cōcedente etiā voluntas sincera & sancta, ut cōcedat nō per pecuniā, vel lucrum temporale, sed ad bonum finem, & hoc probat hic tex. ibi, indiscretus, &c. Et ideo Papa licet tatas quatas velit, concedere possit, ramen hoc intelligi debet ex iusta causa: quæ est dispensator fidelis & prudens, qui cibum dare debet in tempore. Et ista concessio est dispensatio. c. eti illa. i. q. 7. quæ sine causa nō datur. Et sic in cōcedente requiritur q. sit promotus in Papā vel episcopum. Secundo q. sit superior illorum, quibus concedit indulgentias. Tertio quod habeat iurisdictionē episcopalem. Quartò requiritur discretio concedendi. Quinto quod sit in communione sanctarum matris ecclesiarum. Vnde hereticus, vel excōmunicatus notorius non posset eas concedere. Ultimò requiritur quod concedens nō excedat metas suę potestatis, ut hic: alioqui non esset fidelis seruus

seruus & prudens, ut est in Euangeliō. Luc. c. 12.
 Secundò requiritur idoneitas in recipiente. Nam actus anteriorum sunt in patiēte bene disposito, teste Philosopho: & sic thesaurus ecclesiæ non applicatur nisi illi qui est membrum ecclesiæ. cap. nihil sic debet. II. q. 3. & c. si quis à catholica. 23. q. 4. c. neminem, & c. omnis. de pœn. dist. 2. & sic primo requiritur idoneitas ratione subiectionis. c. quod autem. Secundò ratione fidei, ut credit concedētem habere talem potestatem in ecclesia. Tertiò respectu contritionis, quia debet esse contritus tempore quo lucrat̄ eas, licet in itinere videndo puelas, vel alias peccauerit, teste Florent. in d. tract. de indulgentiis. §. 5. in fi. Quartò respectu implemeti actus per quem indulgentiae conceduntur ut debet explere. Quintò ut sit fidelis. Sextò ut sit pœnitens & confessus iuxta tenorem indulgentiarum. Igitur oportet quod antequam aliquis lucretur indulgentias, quod sit à culpa liberatus per contritionem, unde solent dari pœnitentibus & confessis, glos. in extrau. i. de pœni. & remiss. Et quod sit fidelis. c. omnis super eod. & sic omnes fideles, licet non fuissent pati tempore datæ indulgentiarum, sunt capaces, nisi fuerit facta restrictio in concessione. Etiam is qui concessit, poterit eas lucrari, sicut is qui conficit corpus Christi, & dat fidelibus, ita conficit sibi. Et sic tanquam minister dat indulgentias, & postea tanquam vnu s fidelis lucratur. Thom. in 4. sent. 20. q. art. 5. Calder. in c. seq. & in d. c. fi. eod. tit. in 6. Et sicut is qui tulit legem, secundum eam vivere debet. l. digna vox. C. de legib. ita & hic. Ioā. de Ana. in c. fi. de raptor. Facit. l. si consul. ff. de sena. & c. à collatione. de appell. in 6. Saltem oportet credit in genere, ecclesiæ indulgentiam dare posse, teste Adriano in 4. sent. de clauibus, vers. sed probabile dubium, ibi, sed refecundo superflua.

Tertiò requiritur pietas, hoc est honor Dei, & exaltatio fidei in omnibus indulgentiis. Ista debent considerari ut tendat ad honorē Dei, & fidei exercitationē & augmentū, teste Io. Gerson. in opusc. de indulgentiis, cōsideratione 9. per d. c. q. autem.

Quarto requiritur utilitas in opere, & sic causa ut opus, quod imponitur pro indulgentia impoñenda sit utile, & ad honorem Dei tendat: utpote quicunque visitauerit te, plu[m] nostræ Dominae, lucretur centum dies indulgentiarum, hoc tendit in honorem Dei postquam tendit in honorem sanctorum. Nam Deus laudatur in sanctis teste Dauid dicente, Laudate Dominum in sanctis eius. Et dicitur alibi, quicunque honorificauerit illos, honorificabit eum pater meus qui in celis est. Et alibi Dauid, Nimiis honorati sunt amici tui Deus.

Item si concedantur indulgentiae dantibus pecuniam ad ædificationem templi. Nam populus Israëliticus pecuniam pro ædificatione templi, portum ac cibū latomis dabat, ut scribitur. I. Esdræ. c. 3. Ex his patet, causam dandi indulgentias cōsiderare in pierate, seu in materia piorum operū, vel religionis, seu cultus diuinī, vel in alimeniam pauperum, vel in constructionem ecclesiæ aut hospitalis, vel refectione pontium. De visitatione terræ sanctæ, nostræ Dominae, vel alterius loci pīj, & sic

ex prædictis iudicantur indulgentiae validæ & discretæ: alias sine causa vel minus sufficiēti, indiscretæ. Quia sine causa non dispensatur, & dispensator fidelis est & prudens, ut est. Luc. 12.

Causa etiam finalis est iusta causa & rationabilis, tendens in aliquem bonum finem, ut iam est dictum suprà. c. non omnis. & seq. 5. q. 5. vt in laudem Dei. cl. vna de reliq. & vene. sancto. In restauracionem locorum piorum, & pro animabus fidelium. Nam data est potestas in ædificationem non in destructionem. 2. ad Cor. 10. c. gl. in c. non est, de voto. & sic causa requiritur sufficiens, non æquivalens. Quia finiti ad infinitum nulla est proportio, nec spiritualis ad temporale. c. fin. de réfum permitt.

Ibi, abusiones. Nota quod quæstores multas abusiones promittunt in suis prædicationibus, contra quas hodie est prouisum in clem. vlt. eod. tit.

Ibi, nisi apostolicas, vel nisi diceces fanii episcopi literas, &c. Nota quod quæstores non debent recipi ad prædicationem indulgentiarum, nisi habeant literas apostolicas, vel dicecesanorum. Ergo sufficit alteras habere, per istam alternativam: vel, ita probatur: ad cuius veritatem sufficit altera partem esse veram. Regula, in alternatiuis, de reg. iuris, in 6. c. inter cæteras. de rescr. l. si hæredi plures. ff. de conditionib. institutionum.

Intelligo autem, si sine suspicione sint literæ apostolicæ prædicta habere locum, & quando persona est notabilis, tunc non requiritur alia licentia. ep̄i, ut in prædicatoribus, & minoribus, dicitur Hostiensis & Anchar. hic, per istum. tex. sic eum intelligendo. Nisi ep̄s ex causa interdixisset quæstori, utpote, quod iura parochialia impediebat vel usurpabat, ut in c. nimis prava. de excessib. prælat. cap. his. & c. quarum. de priuili. Hodie non possent quæstores indulgentias prædicare, nisi episcopus literas apostolicas examinasset, ne quid fraudis committi valeat. clem. abusionibus. in prin. eod. tit. de pœnit. & remis.

Ibi, præter id, quod in ipsis continebitur literis, collige, quod prædicator non debet aliud proponere, quam in suis literis habetur, vel citra earum declarationem circa factum. Nam si dati sint centūdies, nihil aliud debet promouere. Facit. cap. porr. de priuili. ybi metæ priuilegiorum transgreedi non debent. Poterit tamen inducere populum ad deuotionem ut lucretur illas indulgentias, & effectus a utilitates indulgentiarum declarare: quia ista conexa sunt, & cui iurisdictio est mandata, omnia censemur commissa sine quibus, &c. l. 2. ff. de iuris. omn. iud. c. præterea. de offi. dele. & illa quæ iuxta mandatum sunt videntur commissa. arg. l. magis puto. §. eius officio. ff. de reb. eor. Anchar. hic. Ibi formam, &c. Nota quod formam soleat sedes apostolica seruare in indulgentiis concedendis, & illa necessaria tenetur seruare ep̄i, & alij concedentes indulgentias. Sedes tamen apostolica aliquando, hanc formam immutat, ut ego vidi.

Sed omnes stabim⁹ ante tribunal Christi, ait L. Paulus ad Rom. 14. & hoc intelligitur in extremo iudicio. & 2. ad Cor. 5. dicitur, Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, quando

Additiones Petri Rebuf.

audierit illa vox. Surgite mortui, venite ad iudicium recepturi, s. prout in corpore gessimus. David in Psal. Tu redde vnicuique iuxta opera sua, Et in Symbolo Athanasij dicitur, Qui bona egerunt, ibi in vita eterna, qui verò mala, &c. Et Deut. 25 pro mensura peccati erit & plagarum modus.

Ibi, seminare in terris, &c. & ibi, quoniam qui parcer seminat, parcer & metet, & qui seminat in benedictionibus, de benedictionib⁹ metet vitam eternam. D. Paulus 2. ad Cor. & ad Galat. cap. vlt. Quæ enim seminauerit homo, hoc & metet: quoniam qui seminat in carne sua, de carne metet corruptionem: qui autem seminat in spiritu, de spiritu metet vitam æternam. Quantum debet dare volens lucrari indulgentias? Resp. Si est taxatum, secundum taxationem dari debet: si non sitt taxatum, pro qualitate ioci & personæ. Nam plus diues, quam pauper dabit, & alias boni viri arbitrio relinqui debet. Calder. in c. seq. tit. de pœnit. & remis.

Ibidem §. ad hæc, quia per indiscretas & superfluas indulgentias & cætera, dicuntur indiscretæ, quando sunt concessæ per non habetem potestatem: utpote cōsilia generale, ne sint duo capita, indulgentias concedere non potest. Card. Floren. in cle. vnic. q. 5. & seq. de reliq. & vener. sanct. facit c. significasti. de elect. Idem in cœtu Cardinalium, vacante sede. cle. ne Romani. §. sanè. de ele. Idem. in c. sede vacante, quia non potest etiam omnia, quæ sunt iurisdictionis. c. verum, de foro competit. Ioan. Franc. de Paninis in trac. de offi. & potest. c. sede vacante. 4. q. 1. partis. Arch. in c. i. eo. tit. in 6.

Item ep̄s electus & confirmatus, non consecratus, nec sacerdos, potest indulgentias concedere. Pan. in c. suffraganeis, de elect. cum ratione dignitatis concedantur. Card. in c. accedentibus. de excessib. præl. & d. cle. vna. de reliq. & venera. sanct. q. 7. Nam cum Papa cōcedendi potestatem episcopis, & non inferioribus concesserit. d. c. cum ex eo. ergo capitulum & alij non expressi nō possint hoc cōcedere, nec abbates vel alij. gl. in c. nostro. eo. tit. de pœni. & remis. in antiq. decretal. Et cum in indulgentiis dicitur, verè pœnitentibus & confessis, an requiratur q̄ tempore indulgentiarum sit confessus? Et videtur, quia hoc videntur verba indulgentiæ dicere, quæ maximè sunt consideranda. Nam Papa voluisse videtur stimulare homines ad confessionem. Cōtrarium videtur dicendum, quod sufficit esse confessum illo anno, & q̄ ille habeat cōtritionem, & propositum confitendi tempore à iure determinato: & tūc talis dicitur verè pœnitēs & confessus si proposuerit se amplius nolle peccare. Arg. c. manifesta. de pœnit. & remis. Innocen. & Panor. in c. omnis. eod. & cum animi destinatione velit cōfiteri, pro confessio habetur, per gl. in c. 2. in fi. de instit. Multa tradit. Fel. in c. cū adeō, de rescr. huius sententiæ est. Gerson in suo opusc. de indulgentiis in 3. consideratione: quia ista est fauorabilior interpretatio secundum eum.

Item indiscretæ sunt, q̄n non sunt verae, licet pertinet vera r̄tunc: nec lucratur quis indulgentias, sed opus meritorium facit. Item quando ab inferiore ep̄o: utpote, quando ab abbatē sunt cōcessæ,

c. accedentibus, de excessib. præl. c. i. eo. tit. in 6.

Item potest dici indulgentia indiscreta, quād conceditur ultra quām sit permīssum, vt in c. fi. eo. tit. in 6. valebit tamen usque ad potestatem taxatam, secundum. gl. ibi. Et Archid. & gl. in d. verbo indiscretæ, quamvis Iohan. Monach. in d. c. fi. teneat contrarium per d. c. ibi indulgentiæ non obtinent, si excesserint statutum concilij generalis, & sic in totum non valent. Imò videtur factum ab eo, qui non habet potestatem. Idem tenent ibi Dom. & Calder. in c. seq. Ego dico non obstat illum text, quia debet exponi, si excesserint, id est, quatenus excesserint: nec debent strictè seu amarè interpretari istæ indulgentiæ, dicit gl. in verb. confessis, in clem. vna. de reliq. & venera. sancto.

Aduertendum est q̄ ecclesia videns quod fructuosius toleratūr hic pœna, quām in futuro, cum hic sponte toleretur, ob id voluit pœnitentibus magnam iniungere pœnam, vt modicum agendum pro futuro relinquatur: minorem tamē imponere voluit, quām crederet post vitam esse futuram: quia maiorem ponere, supervacuum erat, & ideo imposuit pro quolibet peccato mortali septem annorum pœnitentiā. c. hoc ipsum. 33. q. 2. & c. hoc quāquam. 22. q. 1. c. prædicādum. & c. accusasti. de accusationib. & aliquādo maiorē pro grauitate criminis. Nā presbytero decēnis pœnitētia imponitur. c. presbyter. 28. dist. Si fuerit ep̄s, quindecim annispœnitere debet. c. si q. 30. q. 1. Si quis cognoverit monialē, decem annos spatio pœnitere debet: & monialis totidē. c. deuotā. & c. de filia. 27. q. 1. & qui matrē verberat, vel occidit, decem annis asperè pœnitētiā agere debet. c. latorū. 33. q. 2. Qui vxorē, grauius. c. admonere. 32. q. 2. Et qui occidit presbyterū, 12. annis. c. 2. suprà eo. ca. nō afferamus. 34. q. 1. interdum minus. ca. si per negligentiam. de consecrat. dist. 2. & c. si quis per ebrietatem, ibidē. Et hæc septennis pœnitentia est eo imposita, quia nos inuenimus Mariam Moysi, vel Aaron sororem lepra percussam septē dies. Et dicitur. Ezechiel. 3. c. Diem pro anno dabo tibi. d. c. hoc ipsum. 33. q. 2. Et quia peccata per spiritū sanctū remittuntur, vt dicitur, Quorum remiseritis peccata, & c. & septem sunt dona Spiritus sancti, ergo pro quolibet peccato mortali septē annis quis pœnitere debet.

An indulgentiæ profint animab⁹ quæ sunt in purgatorio? Videtur quod sic: quia quis pro mortuo satisfacere potest, & purgare animam defuncti. c. fi. de sepult. ita per indulgentias Papa de communi thesauro ecclesiæ soluit pro mortuo.

Item in Euangeliō dicitur, Super hanc petram ædificabo ecclesiā meā, & porta inferi non præualebunt aduersus eam: & sic potestas ecclesiæ vincit infernum, non inferiorem, vbi nulla est redemptio, sed purgatorium.

Item dictum est, quod cūque solueris super terram, & is qui est in purgatorio dicitur adhuc esse super terrā, q̄a est in via eundi ad cœlū, non est in meta, ergo indulgentiæ extenduntur ad eos, qui sunt in purgatorio. Imò inuenimus potestatem datā in terra ecclesiæ, in c. à nobis. 2. de sent. excom. Præterea clavis ordinis prodest animab⁹ existentibus

In regulas Cancellariæ.

401

tibus in purgatorio, videlicet missæ & suffragia, c. animæ defunctorum. 13. q. 3. ergo & clavis iurisdictionis proderit illis, quæ est in indulgentiis, pppter communionem in charitate. Et huius sententia est Ioan. Gerson, in d. tract. de indulgen. considera. n.

Contraria fentēiam multiterunt, maxime.
Aug. in c. tempori. dist. 3. quia indulgentia dantur
ratione autoritatis, quam autoritatem non videtur
habere Papa in defunctos: sed suffragia sunt per
preces ad Deum, qui habet autoritatem istos ab-
soluedi, non Papa, cum non sint de foro ecclesiæ.

Secundò videtur quod Christus commiserit Pa-
pæ viuos tantum, dum dicit pasce oves meas.

Tertiò Christus dicit apostolis, Faciā vos piske-
tores hominum, ergo non mortuorum, nec mor-
tuī homines dicuntur. cap. in quadam, de celebra-
missar.

Quarto dicitur, Quorum remiseritis peccata;
sed peccata non confiteribus non possunt remit-
ti, ergo nec etiam indulgentia concedi.

Distingunt quidam, q̄ si pœnitentia sit iniuncta per hominem, & is deceperit, & non potuerit cōplere, tunc Papa poterit de illis pœnitentiis iniunctis per hominem remittere: & si quis lucretur indulgentias pro tali, proderūt etiam ei in purgatorio. Si verò fuerit pœnitentia iniuncta per Deum, vtpote quod remanebit in purgatorio septem annos, tunc Papa non habet autoritatem absoluendi eam: sed deprecatiū fieri potest per suffragia, quatenus Deus voluerit. Si autem quis in agone existens, dicat yelle lucrari indulgentias, quæ Romanis visitantibus conceduntur, & disponit q̄ alius eat pro illo, & ipse tunc illam indulgentiam acceptat, certè proderit eidem post morrem. arg. c. licet de voto, & c. quamquam de vñfūr. lib. 6. Et si Papa concederet tam viuis quam defunctis, tunc prodeſſent per modum suffragij, non autoritatis, niſi Deus approbaret, nec effet tunc Papæ ex certa scientia facienti resistendum.

Ex fine d. c. Cum e o tempore, colligitur, q̄ ep̄
ultra annum indulgentiarum in dedicatione baf-
ticarum, & templorum, dare non possunt, etiam si
fuerint plures ep̄i, & si fuerit archiep̄iscopus cum
ep̄iscopis, cum sit ep̄iscopus. Idem si fuerit legatus,
cum hic omnino prohibetur, & regulariter sit
ep̄iscopus, etiam quia rationes huius texti hoc ha-
bitat in eo, cum etiam dicatur ordinaria habere
c. 2. de officiis legat. lib. 6. Poterit tamen, ep̄o mortuo,
s qui succedit alios quadraginta dies dare: tum q̄
ep̄iscop⁹ sit, & cuiuslibet ep̄o hoc permititur. Not.
d. c. bind. d. c. f. 1. ed. tit. in 6. licet. loan. Andri. in addit.
d Spec. eo. tit. in rubr. contratenet. Nec exigitur
indulgentia per obitum concedentis, postquam
incepereunt habere vires, ut tenet Dom. in c. f. de
script. in 6. per illum textum.

Interdum autem quis absolutetur ad cautelam; de absolutione vide quæ sequuntur.

**Ad evidenteriam materię absolutoriis ad cautes-
iam, nota quod beneficium absolutoriis ad cautes-
iam sit ad sex fines, seu effectus.**

Primo præstatur ad eius cautelam; qui dicitur
excommunicatus, utpote quādō sentētia in eum.

Iata teneat: firmius tamen & probabilius credit q.
non teneat, quam quod teneat. Nec enim dicen-
dum est huic. *Dimitte iustuum, & fac te absolu-
ff. de petit. hæred. illud.*

Quandoque præstatur ad cautelam aliorum. s.
vt eis communicetur in sacris , & aliis , quod alias
fieri non debet:vt quod metus causa.

Quandoque præstatur ad cautelam annexam, nempe ne laedatur propter infamiam excommunicationis prælati, arg. infrâ de sent. excom. l. cum desideres. S. sedem.

Quandoque fit ad cautelam futurorum, ne scilicet eius facta irritetur, ut in c. solet de sent. excō. quandoque etiam fit ad cautelā, sive ad subiectiōnem veritatis probāde. c. veniens 2. in fi. de testib.

Vult ergo dicere absolutio ad cauitem, quod primo casu de praedictis sex, ille absoluatur, ut iustitiam suam prosequi possit, & ne forte in excommunicatione decedat. Et ita in tertio casu prouidetur, seu cauetur. Isti in secundo casu volentibus cauetur communicare illi, qui erat excommunicatus, & sic de aliis.

An autem per tales absolutiones fiat præiudicium absolutio, vt per hoc videatur fateri se excōmunicatum & irregularē, si fortē ante absoluōnem istam celebrat̄ dic quōd non, vt not. Abbas de appell. cap. ad præsentiam, & per Ioan. Andr. & Abbat. de elect. venerabilem.

Secundò quæritur, quando & in quibus casibus
absolutio ad cautel locum habeat. Et est dicendū,
quod vbi quis dicit se excommunicatum post ap-
pellationem legitimam: alias secundum eum, nul-
lus absoluetur ad cautelam, ut non de testib. ve-
niens. 2. in fin. & est additio.

Item si dicatur; intolerabilem errorum sententiam continere, ut no. B. in d. decret. solet. lib. 6.

Item vbi alias de iure excommunicatio nō tenet. vt non B.d.c ad presentiam. Hodie autem xii deretur debere dapi cuiuslibet perent. absolutionē ad cautelā. vtrō B. de sent. excom. foler. lnn. verō ne. ex. tit. in c. p. tuas. hanc absolutionem ad cautelā sier. idē bēre non solum quādō diciunt lata post ap pellationem. vel errorē intollerabilem cōtinerē. sed etiam quāndo opponitur cōfā aliquid. quib agit. vt tanquam excommunicatus. ab agendore. pellatur. Nam & in hoc casu si petat absolutionem ad cautelam. prāmissa protestationē quod nō fia ei p̄a iudicium; si celebrauit. s. quod ex celebra tione nō sit irregularis. vel etiam si petat sine pro testatione. non debet sibi denegari. Secundū hoc dummodo ab ipso quō petatur. absolutio. vel eius authore. vel eius subditio. dicitur excommunicatiō lata. arg. de cle. excom. ministris. c. apostolica. de sent. excom. venerabilibus. In quo sāntā Ies. scī. Item si petatur ex delegato Papae secundū Hes.

angide offi. deleg. prud. sentiam. &c. b. item quae fit, quid si index vel aduersarii spectatur quod iste leg. sit etat sententiam tenere antequam absolutum. nunquid cōsiderari tenetur? Dicit Molin. et permissus quod non. Nam ex confessione illius non debet aduersario credere, et vel de crescere ius. s. f. si seruit. vēdīc. l. servitutes. & si qua. & dico sine protestetut.

petens absolutionem, siue non, Inn. tamē & Host. dicunt in c. cum desideres, quod vbiunque dubitatur probabiliter, an aliquis sit excommunicatus, posset habere locum absolutionis ad cautelam. Sed in ca. solet, dicitur tunc solui, quando excommunicationis sententia dicitur nulla esse. Quot modis autem dicatur sententia nulla excommunicationis. not. Ioan. And. in c. praesenti de sent. excom. lib. 6. vbi assignantur 12. modi. Mo. tamen in d.c. solet. videtur tenere illam opinionem, quod non absoluatur quis ad cautelam, nisi confiteatur excommunicatorem suum indicem esse. In hoc tamen c. contrarium tenet, & suam, gl. d.c. soleht. videtur corrigere quantum ad hoc. Vbi autem certum est sententiam excommun. esse nullam, non habet locum absolutionis ad cautelam: sed quod talis denuncietur non esse ligatus. Sed in dubium tantum habet locum de offi. deleg. c. cum contingat. de sent. excom. solet. li. 6. & ita not. Ioan. Mon. & Hostiel. Item locum habet in illo, qui dicit se exemptum, & excommunicatum ad ordinario. Cum enim in in hoc casu sententia esset nulla, bene posset talis absolutionis habere locum, etiam non ad suam cautelam: quia de ea non erat tanquam a non suo iudice prolatâ, in dict. cap. solet. Quantus Mon. contra. vt in hoc casu locum non habeat absolutionis ad cautelam, sed quod exemptus prosequatur ius suum...

Sed nunquid eo ipso quod quis dicit sententiam latam post appellationem, vel alias dicit sententiam nullam esse, & petit absoluti, statim est ei credendum? Dic quod non secundum Mo. Sed Hostiensis c. per tuas, dicit, quod iudex, a quo ista absolutio petitur, praemittere debet summariam causae cognitionem de nullitate sententiae, presente adulterario, vel contumaciter absente, ut lite non contentata c. quoniam. §. in aliis, & seq. Et si per confessionem aduersarij, vel alio modo appellationem probabilem nouerit præcepisse, quando aduersarius asserit frustratoriam appellationem, vel iniustam, praestabitus absolutio ad cancellam: nisi eum dicatur excommunicatum pro manifesta offensa, ut in c. folet. & inno. pér Mon. & Host. Quæ autem dicatur manifesta offensa, & manifesta contumacia, no. per eos. de fent. exc. in c. venerabilib. lib. 6.

Ego Berengarius Tusculanus ep̄s Viterbiensis consideratis omnibus quæ circa materiam istam notantur, breuiter hanc doctrinam trado. Quod vbi cuncte probabilitate dubitatur, an quis sit excommunicatus vel non; utrumquia dicuntur sententia nulla, & de hoc presumptio[n]es apparent, non tamē constat. Vel quia fama est talem esse excommunicatum, non tamen aliter constat: & tamen vult anima suæ, vel fame consulere, vel aliquem actum exercere a quo repelleretur excommunicatus: talis potest & debet ad cautelam suam absolui. Et hoc probant prædictæ decretales, de testa, veniens, in fin: de appell. ad præsentiam, de sent. excom. venerabilibus, &c. e. solet. lib. 6. cum similiib.

quod not. Mon. in d.c. solet. non tamen habet locū
absolutio ad cautelam quoad interdicti sententias
in ciuitate, castro, vel alio loco qualitercumq[ue] ge-
neraliter promulgatas vt de sent. exc. presenti, li. 6.
Idem in suspitione.

Demū quārō, à quo hæc absolutio potest præstari. Et certè secundum B. à quolibet iudice, vt ipse notat in d.c. solet. Sed Mon. & Host. ab eius superiore, qui sententiam tulit. Ille enim qui est proximus, & immediatus superior, siue sit episcopus, siue archiepiscopus, siue patriarcha, potest absoluere ad cautelam. Delegatus verò à superiore, siue sit delegatus à Papa, siue ab alio cui est cōmisum negotium principale, vel appellationis sub illa forma, si inuenis sententiam ratam post appellatiōnem, pronuncies esse nullam, non potest abiōluerē ad cautelām. Et ad hoc duplex ratio potest assignari, quia rescripta sunt stricti iuris, nec eorū forma est transgredienda, de rescr. cum delicta. &c. nonnulli.

Secundo, quod absolutio ad cautelam secundum doct. non est de iure, sed de gratia; & preter ius, siue supradictus. De iure enim primò debet constare de veritate causæ appellantionis, quam ab solutio fiat. de officiis delegatis cum contingat, & contra rationem iuris huius, & de gratia est inducta decret. solet & decret. per tuas. Et ideo talis non est extendenda. f. de legibus. I. quod vero. Et ratione etiam ab illo qui potest dispensare, talis extensio fiat. arg. eorum quæ not. de poen. licet. Cum ergo delegati non possint dispensare, siue sit delegatus Papa, siue aliorū, ergo non poterunt absoluere ad cautelam, nisi specialiter eis fuerit commissum & expresse si obiciatur ex aduerso. d. gl. posita in c. solet. Respondetur, quod illa. gl. debet intelligi secundum determinacionem dict. doctorum secundum. Mon. & Host. in Papa & in alio iudice ordinario & immediato, qui possit gratiam facere, & in talibus dispensare. Vide omnia, quæ not. Ioan. And. in decret. per tuas. Et de hoc vide de accusat. olim. Sed videtur contra expresse, de officiis delegatis prudentiam. §. 6. & contrarium tenet Inna. de except. in c. apostolicæ, & hoc idem tenet in d. c. olim. de accusat.

Forma verò dictæ absolutionis est, secundum Mon. & Host. d.c. per tuas. &c. solet, qui citabitur ad ieiunarius, vel iudex qui tulit sententiam. arg. de app. cum specialiter: & præmittet summaria cause cognitionem. Et posito quod habeat locum: absolutionis ad cautelam, iurabit excommunicatus quod stabit mandatis ecclesiæ. Secus in alia absolutione, vel præstabit idoneam cautionem de satisfaciendo, si inuentus fuerit iuste excommunicatus, secundum Mon. & Hostiens. c. venerabilij. &c. per tuas, &c. solet; & hoc facto absolvitur. Tamen iudex, qui potest talem absolutionem dare non debet nimis se festinare, sed summarie debet de ea cognoscere. arg. c. quoniam frequenter. s. in aliis, ut littera nō contestata: an scilicet fuerit excommunicatus appellatus ante sententiā, necne. Et si causa fuit legitimè assignata in appellatione de appell. cordi. libr. 6. Ruminare. etiam quæ reddant appellationē inualidam. de appell. c. Romana. s. eunt autem. & s. seq.

sequent. Et tunc dabit vel non dabit, si contra inueniet. Debet etiā iudex diligenter aduertere, an excommunicatus petat hanc absolutionem malitiosè, scilicet, ut ea obtēta aduersarius quodāmodo frustetur sua intētione super negotio principali; vt si negotium principale diutius prorogetur. Et omnibus consideratis, iudex poterit cōcedere vel denegare. Caueat tamen iudex ne talē absolutionem concedat, vel deneget odio, vel amore: prece vel pretio, ne incidat in pœnas decret. cum æterni. de re iudi. lib. 6. Nec obstat quod dicitur in decret. solet, ibi, sine contradictionis obstaculo. Nam ibi loquitur de contractione partis, vt ibi patet expressa, cum dicit, quamvis in hoc aduersarius vel excommunicator se opponant. ad idem de appell. qua fronte.

Vltimò quæro, an talis absolutio possit impedi-ri: Dic q. sic sex modis. Primo, si peratur per procuratorem, secundum opin. Hostien. de senten. ex-com. cū desideres. Tu dic vt in frā per Ioan. Andr. qui dicit q. licet non possit obtinere per procuratorem: tamen potest per eum impetrari. arg. eorū quæ not. doct. de elect. venerabilem. cum simil. maximè si haberet ad hoc speciale mandatum.

Secundo impeditur ratione iudicis à quo pertinet: quod prosequere vt dictum est suprā.

Tertiò impeditur ratione ineptæ petitionis, nempe quando petitur in casibus in quibus peti non debet. De quo dic vt suprā dictum est.

Quarto ratione formè nō seruatæ, de quo etiā dictum est suprā. Ratione obiecti manifestæ offen-ſæ: quia tunc non præcedēt satisfactione, nō ab-soluetur. de verb. signific. ex parte. & c. cum olim. Tu tamen dic, secundum quod dictum est suprā secundum Mona. & Host. in §. forma. Si vero sit contētio inter partes, an satisfieri debeat, standū est arbitrio boni iudicis. de verb. signi. ca. cū olim. Si verò iudex super hoc dubitet, an debeat differ-ri absolutio quousque sit certus? Et dic quod non, secundum Mon. & Host. in c. solet. Imò statim fa-tisfacientem usque ad quantitatatem, de qua cer-tum est. Dealio vero de quo dubium est, recepta tamen cautione competenti, non tamen idonea-fiat absolutio. arg. c. sacro. de senten. excomm.

Quintò impeditur ratione temporis, vt si petatur tempore feriato. argu. c. fi. de fer. Ratio est, quia aduersarius in sua absolutione debet vocari, vt di-ximus suprā: tamen hoc non credo. Cessant enim feriae, vbi cunque vertitur periculum animæ, quæ est omnibus præponenda. 12. q. 1. præcipimus. C. de, sacrosanctis eccles. sanctis. Hoc not. Innoc. & Hosti. de fer. c. fin. Vtrum autem possit peti abso-lutio ad cauetam in executione à iure lata? Et di-cendum quod sic, vt not. Ioan. Andr. in c. solet. lib. 6. & ibi, vide per eum.

REGULA LXV.

De valore exprimendo in impetrationibus.

Valor est exprimendus, & hoc statuit Urbanus V. vt Clem. i. de præbēd. Ratio est, quia secundum qualitatem personarū beneficiæ sunt cōferenda:

& maiores personæ maioribus beneficiis sunt do-tandæ. c. de multa. in fi. de præbend. extra. execra-bilis. illo tit. etiam in militib. hoc procedit, vt sti-pendia pro qualitate personæ sunt danda. l. vt vir-tutum. C. de statuis & imaginib. cap. ius militare. i. dist. Ancha. in Cle. vnicā. 2. nota. de cōcef. præben. Fallit quando motu proprio concederetur: quia tunc ampliari deberet propter illam clausulam motus proprij. Et quia hæc regula est odiosa, & sic restringenda, vt egregie probat Anchā. consil. 295. Pro clariori refert Ioan. Staphil. in tracta. de li-teris gratiæ. fol. 89.

REGULA LXVI.

De clausulis in beneficiis vacantibus ponendis.

Notandum est, quod in literis quedam clausule po-nuntur ad necessitatem iuris, aliae ad cauetam, teste Spec. in tit. de iudice de leg. §. sequitur videre. versi. Sed nunquid potest: & in rescripto transpo-ſita non vitiat, sed intelligi debet vbi esse debet, teste Specul. in tit. de lit. contest. §. i. vers. pone pe-to. & de instrumen. editione. §. nunc autem vers. Item excipe, quod talis clausula. Panor. in c. cum M. col. i. de constitu. Intellige nisi data fuerit for-ma. c. causam. de rescrip. Scripti in forma mandar.

Et quælibet clausula debet aliquid operari. c. si Papa de priuile. in 6. l. si quando. ff. de legat. i. & l. in l. ff. de contrah. empt. nec debet esse aliquod (maximè in rescriptis Apostolicis) verbum sine mini-ſterio operandi. Bald. in rub. Cod. de contrahen. empt. q. 9. Et clausula in fine posita, ad omnia re-fertur. l. i. C. de liber. præter. Plenè scripti in repet. l. vnicā. C. de sentent. quæ pro eo, quod interest.

Clausula, vt præferatur impretransalii, non tol-lit ius quæſitum alteri. Compostella & Butrius in cap. causam. de rescrip.

Clausula, amoto quolibet illicito detentore, con-fert iurisdictionem contra omnes resistentes, te-ste Baldo in addit. ad Specu. in titu. de excu. sent. excommu. vers. clausula, amoto. Franc. Curtius conf. 3. Tamen per eam non censetur facta men-tio de colorata possessione, teste Card. in Clem. i. §. i. de præbēd. & Felin. in c. in nostra. correla. 36. de rescri. & in cap. de cætero, col. 2. de re iud. & Iason in l. ex pupillari. ff. de vulgar.

Dari poterunt, &c.

His verbis non se adstringit summus pontifex ad dandum: sed si velit poterit: quia fedes Aposto-lica per tantum beneficij solent habere liberaliem, dando plumbum pro auro. text. & ibi Ioan. And. in cap. fedes. de rescript.

Etiā si illud quouis modo, &c.

In literis impetrationis beneficij solent hæc verba describi, siue præmisso modo vacet, siue alio quouis modo, etiamsi ex eo quouis generalis re-feruatio, etiam in corpore iuris clausa reflueret.

Seu per constitutionem, Execrabilis, vacet. Est extra viagans de præbend. inter extra viag. Ioan. 22.

At specialiter reservatum inter alias litigiosum sit. Solet addi, cuius lictis statum haberi volumas pro-

expresso, propter textum in ca, inter monasteriū. de re iudicata. vbi status litis est exprimēdus. Imō solet addi, aut ex alterius cuiuscūque persona, seu per similem. D.N. vel cuiusvis alterius cessionem in Romana curia, vele extra, etiam coram notario publico, &c testibus sponte factam, vacaret.

Et eius collatio deuoluta fuerit, &c. Solet addi, etiā sit tanto tēpore vacauisset, quod eius prouisio iuxta Lateranensis statutā concilij, aut alias canonicas lāctiones, ad sedem Apostolicā legitimē deuoluta existeret. Ista clausula est necessaria, quia interdum vacauit beneficium per annum, & ultra, & episcopo comperebat collatio, qui habuit sex menses ad conferendū. ca. 2. de conceſ. p̄abē, Archiepiscopus alios sex menses, à die tamē scientiæ computandos. ca. quia diuersitatem de cōcef. p̄abend. postea deuoluta erit ad Papam; & hoc casu nunquam redit ad ordinarium, quando negligētia illius vacauit. Secūs quando in curia vacauit: quia tunc si Papa intra mensem non conferat, poterit postea episcopus conferre. c. statutū. de p̄abend. in 6. Item additur hæc clausula, & ad sedem eandem ex quavis causa specialiter vel generaliter pertineret, ac consistorialiter fieri deberet.

REGVL A LXVII.

Qualitates beneficiorum exprimantur.

Qualitates sunt, Si beneficium sit dignitas, personatus, vel officiū. Si cura immineat animarum, semper ista qualitas exprimenda est. c. cum in illis, de p̄abend. in 6. Si per electionem consuevit assumi, per text. in Cle. r. de p̄abend.

REGVL A LXVIII.

De beneficio per contractū matrimonij vel alias vacante.

Duas habet partes hæc regula. Prior est, quod si reseruetur beneficium alicuius per contractū matrimonij, tunc in bulla reservationis non debet dari alius vacationis modus de futuro, nec illud beneficium censetur reseruatū, nisi sequatur matrimonium. Quid si sequantur sponsalia per verba de p̄abenti, per quæ vacat beneficium, ut per glo. in ca. vno, de cleric. conjugat. idem videtur dicendum, quia largè matrimonium est.

Secunda pars est, quod si beneficium p̄serueretur per promotionem, vel assecutionem alterius beneficij incompatibilis, aut alias, vt infra, potest addi clausula vel alias quoquis modo vacauerit, Papa vult esse reseruatū. Idem si reseruetur, si vacauerit per ingressum religionis: quia etiam potest addi, alias quoquis modo vacet, p̄terquam per obitum obtinentis: ne is qui habet reservationem, inducat mortem: quod si faceret, etiam si esset reseruatū per mortem, non haberet, argu. si ab hostibus, ff. solut. matrim.

REGVL A LXIX.

De religiosis recipiendis cum clausula.

Sic vidi cōcedi, Paulus, &c. Cupientibus vitam ducere regularē, apostolicum debet adesse praesidium, vt eorum p̄fens propositum possint ad

laudem diuini nominis adimplere. Cum itaque dilectus filius N. cupiat, sicut accepimus, in ecclesia S. Victoris, ordinis S. Augustini Parisiens, diocesis, vna cū dilectis filiis, Capitulo ipsius ecclesie, sub regulari habitu, meritum domino famulari, Nos volentes ipsius N. in huiusmodi suo laudabili proposito cōfouere, &c. mandamus, quatenus vos, vel duo, aut unus vestrum per nos, vel alium, seu alios, eundem N. si sit idoneus, & aliud canonicum non obſtitat, in eadem ecclesia sancti Victoris, si in ea non est certus canonicorum numerus, dummodo ipsa ecclesia ex hoc nimirū non grauetur. Vidi etiā addi, Vel etiā si certus canonicorum numerus ibidē forsan existat, & aliquis de ipso numero deest ad p̄fens ex nunc: alioqui quamprimum aliquē de dicto numero deesse cōtigerit, auctoritate nostra recipi faciatis in dicta ecclesia in canonicum, & fratrem, sibique regularē habitum iuxta ipsius ecclesie consuetudinem exhiberi, ac ei de communib⁹ eiusdem ecclesie prouentibus, sicut vni ex aliis ipsius ecclesie canoniciis integrē prouidebit: ipsūque ibidem lycera in Domino charitate tractari, cōtradictores, &c. Si vero scribatur p̄ moniali, solet dici, Prudentem virginum votis, quæ spredo mortalis viri thoro, ei qui speciosus est p̄ filii hominum, despōsari desiderant, debemus & volumus fauorabiles inueniri. Cum itaque dilecta in Christo filia, &c.

REGVL A LXX.

De translatione religioſorum.

Vide textum in ca. Cum singula de p̄abendis in sexto. Aliæ reg. suprā sunt declaratae. Regula 76. suprā fuit elucidata in Regula 65.

REGVL A LXXI.

Clausula absolutionis non suffragatur falſantibus bullas.

Ista regula exprimit personas quibus nō prodest generalis absolutio posita in literis Papæ, tēq; absoluētes, &c. Ratio hīc ponitur, ne p̄stetur occasio censuras ipsas vilipendendi, & in illis insordescendi. Vide in tract. de literis iustitiæ fol. 176.

Primus casus non prodest, quando quis est excommunicatus propter rem iudicatam, ibi, non parentibus rei iudicatae. Alia priuilegia rei iudicatae scripsi in tractatu de except. in illa exceptione rei iudicatae. Secundus est, non prodest incendiariis ex malitia: fecis si ex ignorancia. Tertius est, violatoribus ecclesiarum non prodest. Quartus est, non prodest falsificatoribus, & falsificari procurantibus literas & supplicationes Apostolicas. Quintus, non prodest deferentibus res vetatas ad infideles. Sextus est, violatoribus ecclesie libertatis non prodest. Septimus, non prodest nisi obtemperantibus anſu temerario mandatis Apostolicis. Octauus, qui impediunt nuatos & excusatores Apostolicos, non absoluuntur in literis generalibus, etiā quoad effectum. Intellige tamen si per quatuor menses ex his causis excommunicationem sustinuerint. Nonius, quādō per annum sustinent excommunicationem quācunque: quia hæc pertinacia nos caret scrupulo hæretic p̄ uitatis. c. si. de peccatis.

PRACTICA CANCELLARIAE
 APOSTOLICÆ CVM STYLO ET
 FORMIS IN ROMANA
 CVRIA VSITATIS.

*Excerpta nuper ex Memorabilibus D. Hier. Pauli Barchin. literarum Apostolicarum
 Vicecorrectoris, omnibus in Romana curia versantibus
 cum utili, tum necessaria.*



ONTRA literas Apostolicas opponitur multipliciter de falsitate, de quo, præsertim circa literas iustitiam concernentes, vide Spec. titu. de rescript. præsent. §. i. igitur. tit. de app. quem non liquido poteris intelligere, nec eum, nec quedam ex his, quæ infra dicentur, nisi videbis libros appellatos quaterni Cancellariae, de iustitia & de reuocatoriis, & confirmatoriis, quos composuit Martinus de Ebul. S.R. Ec. Vicecancellarius, de quo stylo hic aliqua summarie diceimus, maxime omissa per eundem Spec. vel post eum immutata, & ea præcipue, quæ nunc sunt in frequenti vsu Cancellariae Apost. additis quibusdam allegationibus juris ad corroborationem styli perstrictum.

Et nota in primis, quod stylus Cancellariæ omisso vel immutatus, reddit literas suspectas de faliitate, vt in ca. ad hac. de sent. excom. & c. quæ graui. de crimin. fal. & c. causa. de testi. & prædictus stylus apertè vel interpretatiuè innitit iure cōmuni. vide ad hoc Specu. de appell. §. de offic. & in tit. de statu mona. & in c. eos qui. de tépo. or. lib. 6. & Io. Andr. in c. i. de offi. leg. lib. 6. & c. si apost. de præb. & c. ei qui. in gloss. Et iudex per se ipsum potest se informare à practicis & exercitatis in stylo Roma. Cur. & aliarum per text. & ibi Bart. in l. 3. §. ii. ff. de testi. & ita sæpe faciūt domini de Rota, informantes se de stylo à dominis Abbreviatoribus, vel correctore, & in aliis in dicto stylo exercitatis, & interdu etiam pœnitentiaria, & sic olim facta fuit, vt appareat in decif. Rot. tit. qui fil. sunt leg. & aliis decif. li. c. expeditiones pœnitentia non habeant tantam auctoritatē, neque tam exactè discutiatur. Esset tamen æquū, vt hęc informatio fieret vocata parte, & cōtinuata receptione informatio. in actis, sicut fit ibi in relation. & remission. & quando formatur dubium, ad quod faciūt no. per Spec. tit. de remiss. & de rela. & in aliis locis, & nota. cap. sæpe. de app. & l. 2. C. de legi. & c. intimasti. de appell. & not. per Bar. in l. Theopōpus, de dot. præle. & in l. susceptorē. de sulce. & Ancha. C. li. io. quia posset ledi aliqua partiū, & quia vidi interdu inaduertēter, vel fraudulēter respōderi ab informatoribus, vel à iudice nō bene concipi informationē, quod forte posset evitari, si pars cuius interest, esset

præfens quando petitur informatio à iudice.

Prima litera nominis Papæ, debet esse plena & extra ordinē aliarū literarū. Vene. in salutatione debet scribi extēsē, & cū magno V. & dilecto etiā t. & si in prima linea debet trahi sursum, & reflecti parū superius, & hoc in qualicūq; parte dictionis, nisi in prima litera nominis proprij. Et l.b.r.h. similiiter trahuntur sursum, & in capite earum protrahit per obliquū quedā virgula tenuis, quæ vocatur lancea. Et quando si jungitur in prima linea, cum utraque trahitur sursum, & iungitur simul.

Dictiones, quæ recipiunt certam formam scribendi abbreviatē, sunt sequentes, Episcopus, seruus seruorum, dicens. salut. & Apoſto. benedictio. ec. Presbyter per omnes obliquos. Item nomina ciuitatum vel dicens. vt Bononien. Argentin. Tolafsen. Rauennat. Vrbinat. Cesenat. Venet. Metropoli. magister Apost. a. um. Septemb. Octobr. Nouē. Decemb. per obliquos, vt nostra nostrum, ipse per omnes calus Ierlitan, & derquatinarus Apostolorum Papæ, &c.

Et in dara, datę Id. Non. Calēd. reliqua autē nomina datæ, scribūtur per extēsum, quedā data habet quatuor partes, & sunt, Dat. Rom. apud S. Petru. Ann. Incarnat dominicæ M. V. III. & hæc pars etiam in alio loco literarum, quam in data, debet scribi coniunctim, ac si esset una dictio. Idus Octobris. Pontific. nostri anno II. Et tota data potest diuidi in duas lineas, dummodo singulæ ex quatuor partibus sint integræ, in vnā linea.

In literis Apoſto. hodie non scribuntur diphthongi, licet olim in aliquibus antiquissimis literis inueniantur scriptæ, quod voluit Pius 2. fuscitare, & stylum abbreviare & reformare, quæ in multis scripturis. & locutionibus, præcipue in literis gratiæ, non videtur multis satis latinus, cum fuerit compositus temporibus, quibus candor lingue latiniæ maximè deperierat.

Hodie non dicitur secundum, vt olim tempore Specu. sed pridie Non. numerus non debet scribi per literas significantes numerum, sed extēsē, nisi in nomine Pontificum, vt tertio, quarto Idus Inn. Papæ III. Eugenij Papæ V. sic de reliquis, & vide ad hoc regulam Cancellariae.

Itē nota, q; literæ de iustitia, cū concedi soleant absque supplicatione, vt enī not. in c. porrecta. de cōfir. vt. vel inutil. & c. ad hoc. de refir. nec nūc, nec olim fuerunt registratæ, cū non sint tam gravis præiudicij vt gratiose, & vt faciliꝝ expediatur,

Quidā Nte-
 ra de insi-
 tia concedā
 tur sine fu-
 plicatione, p
 salta, nī
 impetrātur
 contra Re-
 ges, & vel
 principes
 aut ma-
 gnos duces,
 vide infra
 fol. 8. ver.
 contra rea-
 ges.

& celerius.arg.c.accedens, de crim.fal,&q; forma
earum est penè eadem, cum innitatur iuri & non
voluntati gratiosæ Papæ. Item ut paratur expen-
sis, cū conceditur nisi mera iustitia.c.vt litigantes.
cū si.& q; olim nō registraretur, vide in cōcl. Bel.

Anno bisextili scribitur primo, sexto Kalend.
Februar,& 2.6. Item hodie in literis Apostol. non
ponitur indicatio.

Et in iudicibus, etiam in corpore rescripti, vbi
pomen proprium imponitur debent scribi duo
puncta. In cōquestibus, & ea quæ de bonis, & lite-
ris religiosorum, quibus denegantur alimenta, li-
tera post salutem debet esse maiuscula & vacua,
in significavit verò, & sua nobis, post iter arreptū,
& alijs rescriptis, debet esse plena & magna.

Literæ Apost. non debent linearicū atramēto,
sēu incausto, vel plūbo, alijs sunt falsæ. Quod rela-
tiū, nunquā scribitur abbreviatè: nec titulus vnu-
quam ponitur per n, sed per m, vt cōmissio sancte,
non sanctis. Et nota, q; Papa appellat venerab. fra-
tres Archiepiscopū Patriarchā, & Episcopū. Cete-
ros autē dilect. fil. Et in conclusione dicit Archiepiscopis, Patriarchis, & Episcopis fraternitati tuæ,
alijs verò discretioni. Et quando scribit Episcopo
& alteri, dicit discretioni vestra, etiam si sunt duo
Episcopi cū tertio nō Episcopo. Clausula verò, Tu
frater Episcope, non est in vñu hodie. Cardin. autē
dicit, circūpectioni tuæ, vide c. olim, de priuileg.
& c.ad Aposto.de re iudi. Electum autem ad Epi-
scopatum, vel cui est prouisum per sedē Apost. an-
te consecrationem appellat Papa, Dilect. fil. Et ipsi
electo nō cōmittūtur causa, nisi sit, cōfirmatus, vel
sit ei prouisum per sedē Apost. cū talis prouisio ha-
beat vim electionis & cōfirmationis. vt not. in c.i.
de elect. lib. 6. & ponit Archid. in c. illis, de prē-
ben. eod. lib. & Anton. de But. in c. in literis, de re-
sti. spol. & Bellamer in dec. & Oldrad. consil. 194.

Verbum, Ecclesiæ, solet poni in salutatione in
omnibus habentibus dignitatem secularem, præ-
terquam Archidiacono Bononien.

Canonicō solo scribitur sic, Dilecto filio H. de
Caponibus, canonicō Parm. in Canonicō regulari
ponitur Eccl. Inuocatio verò, seu nomen Eccl. ca-
thedralis, nunquā ponitur: non enim dicit Eccl.
S. Laurentij Perusien. vel sancti Petri Bononiens.
vel sanctorum Crucis, & Eulaliae Barchinonen. vi-
de ad hoc gl. in c. quamuis. de præbend. lib. 6.

In cōquestibus, & ea quæ de bonis, & simili-
bus, litera post salutem debet esse aliquantulum
magna & vacua, hoc modo. C. fallit in sua nobis,
quia litera S, debet esse magna, & plena etiam in
significavit, & querelam, &c.

In post iter arreptum, debet esse plena.

In salutatione nō ponitur ordo, nisi in canonicis
regularibꝫ eccl. Cathedrali ordinis S. Augustini,
quibus cōmittūtur causæ cū præfata expressione,
vide lo. Canf. in c. quoniā. de offi. deleg. Vicarius &
officialis semper ponitur inter iudices vltimo lo-
co, & scribitur eiſ sic, Dilect. fil. vicario vener. fratri
postri Episcopi Bonon. in spiritualibus generali. Et
officiali, sic. Dilect. fil. official. Lugdun. Et hodie de
stylo in Italia, Vngaria, Dalmatia, Epyro, sive Al-

bania, Sclavonia, & Cypro, & Creta, & partibus
Orientalibꝫ. Item in Sicilia, & Sardinia, & Corsica,
dicitur vicarius. Sed vlt̄ montes Alpīos, hoc est,
in Galliis, Polonia, Germania, Anglia, Hispania,
Hybernia, & trans mare in Africa, dicitur officia-
lis, & si aliter inuenientur literæ Apostol, esset
error, vel falsitas, facit ad hunc stylū, quod not. per
Ioan. Andr. in addi. Spec. in rub. de offi. vica. & La-
pus in quædam alleg. & Ioan. de Lign. in alia.

Prioribus scribitur sic, si sunt monasterij. Dilect.
fil. Priori, p priorē soliti gubernari. S. Annae Barchi
nonen. Prioriverò prioratus S. Pauli Barchinen,
ptionibus indicum.

Priori secularis & collegiatæ eccles. sic. Dilect.
fil. Priori secularis & collegiatæ eccles. S. Ioan. de
Perpiniano Eluen. diœcesis.

Et nota, q; quando scribitur Priori monasterij,
Decano, vel Præposito, semper dicitur per priorē,
per decanum, per præpositum soliti gubernari,
vide ad hoc nota. in Cle. & si principalis.

Et hæc omnia exemplis apparebunt, ex quibus
cuilibet ingenioso facile erit colligere regulas
stylī, quare subiungemus nonnulla.

Car. episcopo. Venera. fratri Rodorico episco-
po Portu.

Presbytero Card. dilecto filio nostro Iuliano. tt.
sancti Petri ad vincula presbytero Cardinali.

Diacono Cardinali. Dilect. filio nostro Raphaeli
sancti Georgijad velum aureū diacondi Cardinali.

Quando scribitur Cardinali 12. Apostolorum,
non ponitur tt.

Legato Card. Dilect. fil. Angelo. tt. S. Crucis Ie-
rusalem presbytero Card. in ciuitate nostra Bononi-
en. Apostol. sedis legato. Patriar. archiepiscopo,
episcopo, Venera. fratri Patriarch. Alexandrino.
Venera. fratri archiepiscopo Neapolitan. Venera.
fratri episcopo Bononien.

Duobus vel tribus archiepiscopis, vel episcopis.
Venerab. fratri. Rauennat. & Mediolan. ac Pisan.
archiepiscopis, Venerab. fratri Illerden. & Valen-
tin. ac Barchionem. episcopis.

Duobus archiepiscopis, & uno episcopo. Vener.
Narb. & Arelatē archiepiscopis, ac episc. Marsil.

Vni archiepiscopo & duobus episcopis. Venera.
fratri archiepiscopo. Capuan. & Puteolā. ac Suef-
fan. episcopis,

Duobus episcopis in aliena ciuitate vel diœcesi
existētibus, Venerab. fratribus P. Vrgelen. & Ge-
runden. in ciuitate Barchinonen. resident.

Episcopo & duobus eiusdem eccles. Canonicis.
Venerab. fratri. episcopo Illerden. & Dil. fil. Franc.
And. ac. P. An. Canonicis ecclesiæ Illerden.

Electo in episcopum. Dil. fi. Thomæ electo Basile.

Archipresbytero & Canonicō maioris, & Præ-
posito collegiatæ. Dil. fil. archipresbytero maioris,
& Preposito B. Mariae de Castello laiuē. ac Ant. de
Nat. Canonicō eiusdem maioris ecclesiarum.

Priori monasterij collegiatæ in eodē oppido &
cathedralis. Dil. fil. monasterij villa alea, per priorē
sol. gu. Cæsar auguste. dioc. & Cæsar august. ac secu-
lari & collegiatæ eiusdem villa ecclesiarū prioribus.

Abbati intra ciuitate, & priori prioratus in diœ-
ces. & Archidia. in illis cōmoranti. Dil. fil. Abbati
S. Isidori

S. Isidori legionen. & priori prioratus S. Michaëlis de scalda legionen. diœce. at in ciuitate legionen. residēti Ioan. de Arenalo archidiacono de Benevento in ecclesia Oueten.

Episcopo & canonico alibi residenti. Vene. fratri episcopo Tingen. in ciuitate Tingen. commoranti. dil. fil. Al. Io. canonico Siluen. Et potest etiā dici Florentia commoranti, vel Neapoli, vel Tingæ commoranti. facit ad hoc gloss. in cap. si is cui. de præben. lib. 6.

Abbati & præposito præposituræ eiusdē dicēc. dilect. fil. Abbatii monast. de Klebotillo, & præposito præposituræ S. Trinitatis. S. Andreæ dicēc.

Duobus abbatibus & priori eiusdē dicēc. monasteriorum. dilect. fil. de iure uallis & rualis Abbatibus, & priori de ponte fracto per priorem, &c. Eboracen. dicēc. monasteriorum abbatibus.

Priori monast. & priori prioratus extra muros eiusdē dicēc. dil. fil. monast. beatae Mariæ de Passu per priorē, &c. & prioratus S. Martini extra muros oppidi de Madrid. Toletan. dicēc. prioribus.

Abbatii in dicēc. & Canonico in ciuitate. dil. fil. Abbatii monast. de Lumlo Aquilan. dicēc. ac Anto nio de Roca Canonico Aquilan.

Abbatii monast. & præcentori maiori ac Sacrif. collegiatæ. dilect. fil. abbati monaste. instilæ brudaræ Lugdunen. dicēc. & præcentori maiori, ac sacrificæ seculariū & collegiate S. Henrici Lugdunæ. eccles.

Archidiacono & duobus canonicis in eadē eccl. dicēc. fil. Archidiacono. & Io. bene. & Franc. de Lachero Canonicis eccles. Redonen.

Cantori offic. eiusdem eccles. Dilect. fil. cantori eccl. ciui. & offic. ciuitatem.

Vicario & officiali eiusdem ecclesiae, non solent dirigi literæ, etiam si in ecclesia essent illa duo officia distincta.

Vicario episcopi. Dil. fil. vicario venerabilis fratris nostri episcopi Viterbiæ. in spiritualib. generali.

Decanis extra. & Scholastico intra muros ecclesiarum Dilect. fil. S. Victoris & S. Petri extra decanis, & scholastico S. Stephani intra muros Maguntin. Ecclesiarum.

Tribus Abbatibus in dicēc. Dil. fil. à S. Pet. dec. ac de pa. Cornetanen. dicēc. monaste. Abbatibus.

Abbatibus in dicēc. extra muros. Dil. fil. Vallis dignis Valentini. dicēc. & S. Bernardi extra muros Valentini. monasteriorum abbatibus.

Priori ecclesiae prioratus & collegiatæ. Dilect. fil. Prioratus S. P. & maioris, ac secularium & collegi. S. Ruffi. ecclesiarum patrore priore.

Archidiaconis maioris, & aliis in eadem eccl. Dilect. fil. major. & Xatiensi, ac de alzezita eccl. Valent. arch.

Præposito & cano. maior, ac decano collegiatæ. Dil. fil. præposito majoris & eiusdem ac S. Alcainij Bremen. ecclesiarum.

Duobus Canonici vni S. Petri de Vrbe, & archipresbytero. Dilect. fil. archipresbytero & Anti. de dan. ecclesiae Florentin. ac Celsi de melinis basiliæ principis Apostolorum de vrbe Canonicis.

Archidiacono & decano eiusdem ecclesiae, & Canonico alterius. Dilect. fil. archidiacono & de-

cano ecclesiae Valentin. ac Anto. Ca. Canonico ecclesiae Carthaginæ.

Archidiacono & decano eiusdem ecclesiae, & archidiacono alterius. Dilect. fil. Barchinonæ. & Valentini. archidiaconis, & decano eiusdem Valentini. ecclesiarum.

Archidiacono & canonico eiusdem ecclesiae & decano alterius. Dilect. fil. archidiacono Valen. & decano Illerden. ac Ioan. abba. Canonico eiusdem Valentini. ecclesiarum.

Duobus Canonicis diuersarum. dilect. fil. Ant. P. Ferrariæ. & Fran. Mutinæ. ecclesiarum Canonicis.

Prioribus duarum collegiarum in eadem ciuitate. Direct. fil. secularium & colleg. S. Desiderij, S. An. Auinionem. ecclesiarum prioribus.

Abbatii nullius dicēc. Dilect. fil. Abbatii monasterij Farsensis, quod nullius existit. dicēc. s.

Præcētori & Canonico in eadem, & Canonico in alia. dilect. fil. præcētori. & Ioan. Lupe. Illerden. ac Enuero. Cornelio oscen. Canonico ecclesiae.

Canonico regulari. Dil. fil. Fabritio de mansis Canonico ecclesiæ Perusien. ordinis. S. Augustini.

Abbatibus collegiarum diuersarum dicēc. Dil. fil. secularium & collegiarum Vali soleti & Sarcenium. Palentin. & subrogen. dicēc. eccl. Abbatis.

Episcopo & Archidiacono eiusdem ecclesiae. Venerabili fratri episcopo Vrbeuetan. & dilect. fil. archidia. ecclesiae Vrbeuetan.

Vni Canonico non solet poni ecclesiae. Dil. fil. Ant. de Marct. Canonico Pisani.

Duobus, tunc ponitur ecclesiæ. Dil. fil. Troilo de maluitiis & Ant. de pij. Canonici. eccl. Bono.

Tribus prioribus in eadem ciuitate, uno extra muros. Dil. fil. Iacob. de Spata. & S. Isidori, & S. Hieron. extra muros Ispalen. per priores gubernari solitorum monasteriorum prioribus.

Decano & Canonico eiusdem ecclesiae. Dil. fil. Decano & Mar. Cor. Canonico eccl. lesie Maioricæ.

Canonico & officiali eiusdem ecclesiae. Dil. fil. Dionysio fa. Canonico ecclesiae Gerunden. & officiali Gerunden.

Præpositis in cathedrali & collegiata, & decano in eadem. Dil. fil. majoris & sancti Germani præpositis, ac eiusdē sancti Germani decano Spiren. ecclesiarum.

Prioribus monasterij eiusdē dicēc. Dil. fil. de Morena & Bandonia per priores, &c. Portugalen. dicēc. monasteriorum prioribus.

Cantori & officiali in eadem, & officiali in alia. Dil. fil. Cantori ecclesiae Andegauen. & Turen. ac Andegauen. officialibus.

Duobus Canonicis diuersarum. Ecclesiarum in eadem commorantibus. Dil. fil. Anto. F. Illerden. & in ciuitate Illerden. commoran. Fran. lu. vicen. ecclesiarum canonicis.

Abbatii & priori in eadem ecclesia eiusdē dicēc. Dil. fil. abbati & priori secularis & colleg. ecclesiae valifeleti Palentin.

Canonico regulari & seculari. Dil. fil. Anto. de brutis Perusien. ordinis sancti Augustini. & Marco. de stratenen. ecclesiarum Canonicis.

Priori

Priori præposito monasteriorū. Dilect. fil. Priori de villano per priorem præposito sancti Martini de Costa per præpositum gubernari solitorū. Gerunden. dicec. monasteriorum præpositis.

Abbat. & priori monasteriorum eiusdē dicec. & canonico ecclesiæ Dil. fil. Abbat. S. Andr. & per priorem, &c. beatæ Mariæ de clumero, Astoricen. dicec. monasteriorum, ac Fernando Netio canonico Astoricen.

Priori ecclesiæ & prioratus in eadem ciuitate. Dilect. fil. ecclesiæ & prioratus sancti Ioannis Cæsaragustan, prioribus.

Vicario vrbis. Venera. fratri. R. episcop. Perusi. nostro in vrbe in spiritualibus vicario.

Tribus vicariis. Dilect. fil. Taurinen. & Asten. ac montis Regalis episcoporum venerabilium fratrum nostrorum vicariis in spiritualibus generalib⁹.

Vel sic. dil. venerab. frat. nost. Taurin. & Asten. ac montis regalis episcop. vicarlis in spiritualibus, generalibus.

Gubernatori patrimonij protonotario. Dilect. fil. magistro Lud. de Angnelli, notario nostro pro nobis & Ro. eccl. prouin. nostræ patrimonij B. Pet. in Tuscia gubernatori.

Canonico ciuitatis Venetiarum tempore Pauli secundi scribitur sic. Dilecto filio Ty. Barbarigo canonico Venetiarum.

Episcopo & vicario commitit pœnitentiaria disiunctiue, sed cancellaria nullo modo, olim sic, vt in c. insinuante. de offic. deleg.

Et nota, q̄ regulares semper præferuntur secularibus, vt licut videtur in exemplis, nisi in canonico regulari, qui postponitur omnibus, præterquam vicario vel officiali.

Quando scribitur habent dignitatē in ecclesia ciuitatis, vel dicec. vbi fit commissio non solet apponi nomen delegati. Sed si resideat extra, sic: vt visum est in exemplis. & hoc habeat locum etiam pars impetrans rescriptum hoc peteret, & quid differat vel intersit an apponatur locus residentiae delegati, vel non, vide lo. And. in c. fin. de rer. permut. & doct. Gallicanos. in c. nonnulli.

Qibus cōmunicantur causæ. Circa qualitatem personarum, quibus possint cōmitti causæ per rescripta apostolica: est tempore menti tēnenda dispositio Bonifacij 8. videlicet, c. statutum. de rescr. lib. 6. nam illa est nūnc in viridi & vigenti obseruātia cancellariae. Sed circa quædā dubia posita ibi per doct. stylus habet quæ dīcentur. Archipresbytero rurali non cōmittuntur causæ, nec officiali capitulo expresso nomine capituli, nec conseruatori, de quibus dubitarunt gl. in clem. & si principalis, de rescrip. Inquisitoribus autē & prælatis mendicantium possunt cōmitti, cum clausula quæ est in quinterno iustitiæ, quamuis non soleat cōmitti, vide c. cūm olim. de maior. & obed. Plebanis autē collegiarū committuntur, & in partibus Venetorū solet dici ecclesiæ: in Tuscia verò plebis. Præceptoribus autem majoribus S. Antonij per consti. Sixti Papæ 4. committuntur causæ, & aliquibus Canoniciis Collegiatarum in Alemania, & S. Petronij Bononiensi, & alibi per constitutiones descriptas in quinterno cancellariae de gratia. de quo fit mentio in r. reg. cācel. subtit. de dispens. Monachis autem ecclesiarum cathedralium non solet committi de stylo hodie, quæ habentur in c. causam quæ de iudic.

Circa loca autē, ad quæ trahuntur personæ in rescriptis est etiā obseruanda forma d.c. statutum. cū distinctione, aut auctor & reus sunt eiusdē dicec. vel diuersarū, &c. Item an allegetur per horrescentia: & dātur tūc literæ extra cū clausula per horrescentia. Dantur etiā literæ extra, si auctor dicat q̄ ciuitatis & dicec. rei intrare non audeat, vel quod sufficiens persona, cui causa cōmitti possit in ciuitate seu dicec. rei nō resideat. Aut q̄ vniuersitas, episcopus vel capitulū. Et breuiter, in his est seruanda forma d.c. statutum. & etiam clem. abbas. de rescript. quæ dispositio quomodo superior impletat rescriptū, volens agere ratione membrorum sibi subiectorū, quæ sunt in alia dicec. quā dignitas principalis, cui illud mēbrum subest. Ad cuius cle. intelligentia, lege que scribi Collect. & alij doct. Gallicani in c. nonnulli. de rescri. & in c. ex parte. defor. cōpet. vbi interalia dicunt, q̄ si quis Abbas rationē mēbri in alia dicec. si quā sit abbatis sua sit, velit impletare contra quendā tertia dicec. & habere iudices in dicec. abbatis tanquam in tertia, nō debent ei dari iudices in illa, ne fiat per fictam & indirectam viam contra dispositionem d.c. statutum.

Et nota, q̄ cause appellationum, matrimoniales sententia latæ ab ordinariis possunt cōmitti extra ciuitatē vel dicec. sim, etiā si auctor & reus sunt eiusdem dicec. de stylo, nec solet cōmitti nisi episcopis. Simplices autem cōmissiones causarū matrimonialium, hoc est, in quibus nō est appellatū iudicialeiter à iudice, liet esset forte appellatū extra iudicialeiter à parte cōmittuntur de stylo episcopo dicec. sano, rei vel rex, & nō dantur in tertia, quāvis auctor & reus sunt diuersarū dicec. nisi fuerit suscep̄tus dicec. sanus impletat, & tunc dantur extra cum clausula, Cūm in ciuitate, &c. non sit aliquis episcopus, qui de huiusmodi causa ad præsens tūc cognoscere possit, fraternitati tuæ, &c. Et debet prius narrari causa suspicionis. Sed si forte episcopus dicec. sanus agat in remotis, & hoc narretur, committitur de stylo causa matrimonialis simplex alteri episcopo in dicec. rei commoranti, vel vincitori. ad quod facit cle. de fo. comp. & c. eos qui. de tempo. ordi. li. 6. videtur tamen tunc posse cōmitti maiorem dignitatē in ecclesia habenti, vt in c. literas. de rest. spol. Præterea aduerte, quod si aliqua vniuersitas impletet contra aliam vniuersitatem, possunt iudices dari extra de stylo si pars petat. vide Collect. de hoc in d. ca. nonnulli. si autem causa est prophana includens matrimoniale: nō habetur constans stylus super cōmissione fienda, vide tamen not. per glo. in c. dispendiosam. & per Lüd. conf. 249. & per Oldr. cōf. 320. de partium vero consensu causa etiā non matrimonialis trahitur extra. debet tamen fieri mentio in rescripto de dicto consensu. vide ad hoc decif. Egid. de Bellamatre, sive Bellamere. & sit fides de consensu per auditorem contradictarum correctori, si partes sint

Ad quæ trahuntur causæ in rescriptis. autē & prælatis mendicantium possunt cōmitti, cum clausula quæ est in quinterno iustitiæ, quamvis non soleat cōmitti, vide c. cūm olim. de maior. & obed. Plebanis autē collegiarū committuntur, & in partibus Venetorū solet dici ecclesiæ: in Tuscia verò plebis. Præceptoribus autem majoribus S. Antonij per consti. Sixti Papæ 4. committuntur causæ, & aliquibus Canoniciis Collegiatarum in Alemania, & S. Petronij Bononiensi, & alibi per constitutiones descriptas in quinterno cancellariae.

sunt præsentes in curia. Et aduerte quod ratione rei immobilitis, super qua impetratur rescriptum, siue agatur actione reali, siue personali, debent dari iudices in loco vbi est sita res illa: & ita obseruat cællaria, interpretatio d.c. statutū. nihil immutasse quoad immobilia de iure antiquo. & sic remanet dispositio, c. dilectus. de resc. & c. si. de for. c. op. nec tunc attenditur de stylo locus domiciliij rei, licet doct. c. communiter teneant, q[uod] si in electione actoris cœuenire reū in loco rei sita, vel loco domiciliij ipsius rei. & no. in l. f. C. vbi rē act. & sic immobilibus discedimus dispositionē d.c. statutū. vide! cet, q[uod] nō fiat differētia, an actor, & reus sint eiusdem dicēc. &c. sed semper dentur iudices in loco immobiliū, nō autē in loco domiciliij rei, etiā si pars peteret, adeo q[uod] si in eodem rescripto impetratur iudices super immobilibus & mobilibus, nō dabūtur iudices nisi in loco immobiliū, ne videatur etiam dari in loco seu domicilio rei: & si pars velit in loco mobilium, non dabuntur iudices per cancellariam contra diversas personas, nisi in diuersis rescriptis, nec etiā cura cancellaria de loco vbi fuit appellatum, vel gravamen illatū quo ad hoc, ut nō detur in tertia, quia dari possunt in tertia, si actor & reus fuerint diuersarum diœc. nec etiam si reus originarius appellans velit iudices contra appellatū in loco eiusdem rei, non dantur ei de stylo, licet contrariū videantur voluisse doct. in d.c. statutū. Cōtra eum autē, qui interdum moratur in vna diœcesi, interdum in alia, datur iudices in vtraque si hoc exprimat impetrās. In laico autem, qui iurisdictioni cuiuscumque iudicis ecclesiastici se submiserit, nō datur iudices, nisi in diœcesi rei vel tertia, & alias iuxta formā, c. statutū. supradictam in immobilibus. & in causis prophanis laicorum subiectorū ecclesiæ etiam seruantur forma. d.c. statutū. de stylo: licet aliqui videantur voluisse contrariū. vide eos in c. discernimus. de iud. & c. sua nobis. de appell. & Bellā. in d.c. statutū. In testibus autem, ad perpetuā rei memoriam, solēt dari iudices in loco impetrantis. vide ad hoc doct. in c. si quis contra. de fo. comp. & c. significarūt. de testi. in forma autem, humilibus, quæ plus taxatur, & habet in hoc aliquid gratiæ, potest de stylo absque signatura Papæ causa committi extra diœc. cum derogatione d.c. statutū. Et in rescriptis ea quæ de bonis super reuocandis indebet alienatis, & rescripto significauit, & post iter arreptū, dantur iudices vbi pars petierit, quia nō exprimitur rei. Itē aduerte, quod nō solet cancellaria dare iudices in loco contractus, vel desumpta solutionis, etiam si impetrans dixerit reū ibi iqueniri, nisi cōmoretur, vide ad hoc not. in c. dilecti. de for. comp. & in l. quæro. ff. de sol. præfertim cū non appareat de consensu ordinarij rei. vide etiam ad hoc Specul. tit. de compe. iudi. §. i. vers. in clericis autem, qui videtur etiam in hac tacita prærogatione requirere consensum ordinarij. & vide text. 3. q. 6. non liceat. & Aug. in l. i. de iudi. Et nota, quod si reū est vnius diœc. & cōmoratur in alia cællaria non dat iudices, nisi in loco cōmorationis, etiam si impetrans petat in vitroque. In loco autem prædicto cōmorationis datur iudices etiam si non

dicatur reum habere domiciliū, & stylus iste facit pro op. Inno. & aliquorum in c. ex parte B. de for. comp. & vide doct. in c. quod ciceris. eo. tit. & tex. in l. verum. C. de incol. li. io. Contra hæredem autē alicuius defuncti, non dat iudices cællaria, nisi in loco diœc. hæredis, vel vbi ipse hæres conueniatur ratione legatorum suorum, siue ratione debitorum defuncti, nam non dat iudices in loco vbi defunctus fuisset conueniens, de quibus in l. hæres absens. & l. si fidei cōmissum. de iud. ff. & in c. fi. de fo. comp. per doct. & ita stylus cællaria interpretatur, d.c. statutū, plura sustulisse de dispositis per iura antiqua saltem quo ad effectum cōmissionum quam faciat interpretationes doctoru qui in multis contrarium sentiunt, nec etiam dantur hodie literæ per cancellariam laicos cōtra laicos raptores aliarum rerum, quā ecclesiarum, nisi tales raptores, vel fures essent occulti, & tunc dantur litteræ excōmunicationis generales, ad satisfactionē in forma, significavit. vide ad hoc not. in c. cu. generale. de fo. comp. & fundātur dicta literæ peralese ex cōmunicatorib[us] ex multis iuribus, vi. licet ex c. 2. de offi. ordi. & §. q. i. quidam. & cle. volentes, de hære. & glo. in cle. maiorum. eo. tit. & ex not. per Host. in c. nobis. de sen. exc. & per Io. And. in c. cu. in mult. in nouel. & not. 35. q. 6. episcopus, in Synodo. & in c. ad nostram. & i. de iure iur. & ca. constitutus. de testi. & c. tuę. de pœnis. per Collect. Et in prædictis literis in forma, significavit, interdū denunciatur quis excōmunicatus ipso iure generaliter, & monetur ad satisfactionem, interdum monetur per duos terminos, & deinde excōmunicatur, & hoc ultimum sit in casibus, in quibus non est quis excōmunicatus ipso iure. Vlterius nota, quod nō solet etiā cæcel dare iudices in loco delicti, & in summa, non dat iudices, nisi in loco domiciliij, seu cōmorationis, & in loco rei immobiliū sita, adeo, quod ministri & generali. ordi. comitibus & baronibus, & huiusmodi nō dat iudices, nisi in locis vbi cōmorantur, vel in loco vnde denominatur, si illa prouincia cōcluditur vna diœc. tantum, vide Abb. ad hoc in c. dilectus. de resc. coll. 3. & not. in l. 2. C. vbi Senator. & in c. omnes. de maio. & obe. & in c. quoniam. de offi. deleg. Nota etiā quod si actor impetrat contra plures reos diuersi. diœc. quamvis illi rei sint diuersarum prouinciarum & etiam sit causa communis, datur iudices in singulis diœcessibus reorū, vel in tertii si actor sit diuersa diœcessis ab eis, nō sufficit dare in vna ex diœc. reorum in simplicibus cōmissionibus. Secus in causa appellatiōnum, in quibus nā est necesse accipere iudices, nisi in altera ex diœcessibus reorū, neque actores cōputantur, nisi pro vno, si dicant se esse litis consores. vide ad hunc stylum no in c. dilectus. de resc. & c. ex parte. de for. comp. & l. i. & 2. & 3. sivnus ex plur. ap. & in l. i. de di. resc. C. & l. i. & 2. si plu. vna sent. & l. ap. de re iudi. & l. i. si in cōmu. eademq[ue] caus. & in l. scire debemus. de verbo oblig. & l. de pupillo. §. si plurimi, de no. ope. nunc. & Clem. i. de appel. in cle. Et dicit Ioā. Ganfredi cum aliis doct. Gallicanis fuisse determinatū in cancellaria, quod si qui habet impetrare contra duos, quorum vnu

est de diœcesi impetratis, alius de alia, quod debet dare iudex in tertiam, cum minora sequantur inconuenientia, & addit longe minorem esse inconuenientiam, q̄ vbi duo vel plures rei conuenti sunt in eadem causa, q̄ censeatur loco vnius, quā plurimum. arg. c. in multis. lib. 6. de refcr. & de iure patr. c. i. eo. lib. de elect. scriptum. & vide ad hoc not. per Inno. & alios in c. pastoralis. de rescrip. hodie tamē sit vt supra dictum est. Dicunt etiam prædicti doc. Gallicani, in c. caulfam. de off. deleg. & Bellam. iud. in d. c. statutum. cancellariam committere causam matrimonialem, etiam si sit super fecdere, episcopo, & aliis non episcopis, cum clausula, tu frater episcope, & quando appellatur à grauamine, vel interlocutoria in matrimonialibus, etiam committitur episcopo, vt ibi per eos, & ita seruatur hodie. Facit contrà c. constitu. 2. de appell. Sed si maritus impetrat literas contra aliquem detinentem vxorem suam in uitam, potest tunc absque dubio committi alii, quā episcopo, cū talis cognitio sit misti fori. vide Ioan. And. & alios in c. non est. de spon. & c. illud, de præsumpt. & Anto. de But. in c. tua. de ord. cog. Et nota q̄ si priuilegiatus traxit me extra suam diœcesim, & ego appello absentia, committebantur olim causæ per cancellariæ extra diœcesim appellati, per not. in c. prudentiam. de muri. peti. Verum postea visum est obstarre d. c. statutū, & negata est cōmissio extra diœcesim. Et iterum postea cancellaria in similibus casibus dedit extra tempore Clementis 4. interpretando stylum per ius cōmune, per no. in c. cū dilectus. de cons. quare stylus in cancellaria fuit in hoc inconstans. Et in his & pluribus aliis indigeret declaratione Pontificis d. c. statutum: quod videtur confusè & generaliter tollere multas æquitates iuris antiqui. Et nota q̄ si episcopus impetrat literas vñā cum alio suę diœce. pro re communī cōtra eius subditum, dantur iudices extra, etiā in simplicibus. arg. d. c. vnici. de iur. patr. lib. 6. & ff. de quib. re. ad eund. iud. e. a. l. i. & ca. per tuas. de arbi. & l. si ita. de li. & posth. & ff. si seruit. vend. l. si cōmunem. & C. de temp. in integr. restit. peten. & de concess. præbend. autoritate. li. 6. & l. i. C. si commun. eademq; caus. in integr. restit. poss. & l. interde minor. l. per fundum. ff. de seruit. rusti. præd. & de cond. & demonst. l. pater. & faciūt dicta supra de litis consortibus.

*Circa perso-
nau, que pos-
sum literas
impetrare.*

Personæ autem, quæ possunt impetrare literas, sunt laicus contra laicum in terris ecclesiæ. vide in c. si duobus de appell. Item laicus contra clericum, & clericus contra laicum, etiam de antiquissimo stylo, & clericus cum laico contra laicum, si ad eos communiter res pertineat, sed non econtra. Sed in hoc vltimo casu contrarium videntur voluisse. dōct. in l. præcipimus, §. eodem. C. de appell. & in l. fin. de hono. non conti. C. Mathef. in quadam nota. & Abb. recentior in quadam disput. de quo per Collect. post Federi. in cap. forus. de verb. signif. in causis autem feudalibus, non dantur literas etiam clericu. vide ca. cæterum. de iudi. & cap. ex transmissa. & ca. verū. de foro compet. Dantur autem literæ laicis contra laicos, super vñis vel contradibuis in fraudem vñiarum initis, vel iuramento

vallatis. Item super iure patronatus vel præsentatione, aut iure funerandi, aut dote, vel donatione propter nuptias, & super administratione rerum piarum. & propterea dantur cōfraternitatibus. vide ad hoc Paul. & Abba. in conf. Dantur etiam ratione voti. Vide ad hoc in c. licet. de voto. & quomodo laicus conuenit super re, quam tenet ab ecclesia, vide ad hoc Specul. in tit. de com. iud. adi. §. i. & not. in c. nullus. de fo. competen. & not. in c. si clericus laicum. Dantur etiam pro & cōtra executorem vltimæ voluntatis laicum, etiam in non piis causis, licet quo ad hoc vltimu, videantur obstarre huic stylu not. in c. tua. de testam. & breuiter datur literæ inter laicos super causis ecclesiasticis, & aliis absque dubio foram. ecclesiasticum concernētibus. Super observatione autem paci inter laicos non dantur, nisi diceretur in illis locis tales causas de antiqua confuetudine pertinere ad forum ecclesiasticum. vide ad hoc Collect. in c. i. de pact. Super informatione autem de crimine incestus inter laicos, cum peterentur literæ tempore meo à cancellaria, de consilio dominorum de parco negauimus eas, quāuis mihi videretur esse concedendas pluribus rationibus, & inter alia, quia Cancellaria maximè iurit in textibus alleg. in c. fi. de sepult. sed quia non inuenimus exēplum aliqui formæ antiquæ, acquieui opinioni eorum. Sed contrà feci in crimine contra naturam, cum peterentur literæ inter laicos iuxta formam l. difamari. vide de his docto. post gloss. in c. nos inter. de purg. cano. & in c. clerici. de excess. præla. & ca. in archiepiscopatu. de rapto.

Et nota etiam, quod Iudei vel Saracenis contra laicos Christianos, vel cōtra, non dantur literæ per Cancellariam, nisi super causis concernētibus forum ecclesiasticum simpliciter vel mixtim, nec fit mentio de negligētia iudicium secularium, sed si essent de terris ecclesiæ, bene datur. vide ad hoc not. in c. quod super his. de voto. per doct. & in d. c. in archiepiscopatu. Magistris, seu præfectis fabricæ ecclesiæ, & perpetuo oblatis, & rectoribus hospitalium, laicis pro bonis ad fabricam vel hospitale spectantibus bene dat literas cancellaria, & contra eos pro dictis bonis, & fratribus, & sororiis etiam tertij ordinis sancti Francisci, & contra eos: simplicibus autem eremitis non solent dari literæ, nec seruitoribus clericorum laicis. Bizocaris autem seu mātellatis dantur, vxori clericis coniugati, & multo magis contra eum videretur dari posse per l. i. C. de incol. lib. 10. & de digni. l. mulieres. lib. 12. ff. de sena. feminæ. Et nota, quod laico de terris ecclesiæ, non dantur literæ contra laicum extra terras ecclesiæ, sed econtra sic. Et attende, quod in tute, & curatore, & procuratore in rem suam, consideratur persona pupilli, vel adulti, seu furiosi, aut procuratoris, an si clericus vel laicus, non ipsius tutoris vel curatoris super impetratio. Idem ad hoc vt trahatur extra, nam in hoc, videlicet, quo ad commissionem, non solet attendi diœcessis vel locus commoratio. tutoris vel curatoris, sed pupilli vel adulti. Faciunt ad hoc not. in l. si ex plu. tuto. C. & an. l. i. §. libelli. de appell. ff. & l. i. quan. nup.

nup.inter pu. & no.l.i.ff.de administ.tut.& l.ad ea.
ff.de re iud.& in ca.sua nobis.& ca.ex parte.de ap-
pel.& in c.quarelam.de elect.& in l.i.C.de sent.&
inter iudi.& in c.i.de proc.lib.6.vbi non attēditur
qualitas procuratoris,& de procuratore in rem
suam,vide no.in ca.licet.de offi.dele.& l.apud.de
do.except.in patre autē laico administratore bo-
norum filij clerici non habetur firmus stylus. Ali-
qui ex correctoribus considerarunt personam pa-
tris,propter interesse eius in vſu fructu,& non de-
derunt literas contra laicum: alij dederunt, quasi
pro re, quasi communī patri laico & filio clericō,
& hanc partem nos sequuti sumus, tamen quo ad
trahendum extra impetrante literas patre: aut si
contrā cum ratione predicatorum bonorum impe-
trantur, semper attenditūr diocesis, patris non fi-
lij, si fuerint diuersarū: quia consideratur vexatio
& cura comparendi per iura suprà alleg. & verbū
trahere, vt not. docto. Galli.in d.c.statutum. & in
executore quo ad hoc. & vide ad hoc glof.& Bar.
in l.i.C.de agri.& censi. Dantur etiam literæ laico
contra laicum, qui subest iurisdictioni temporali
alicuius episcopi vel prælati, si hoc narretur, quam
uis olim Cancellaria non dederit literas nisi inter
laicos ecclesiæ Romanæ tantum, quod Collect. in
c.ad petitionem.de accus.dicit obseruatum fuisse,
velex effectu præsidentium in literis expedieadis,
vel ex errore abbreviatorum. Et sī laicus percus-
serit laicum in ecclesia, non dantur literæ ad in-
stantiam percussi, sed rectoris ecclesia. & vide ad
hoc not. in cap. cūm sit generale. Dantur quoque
literæ contra laicum mulieri conquerenti super
dote, siue cum viro, quando est nupta, siue absque
viro soluto matrimonio, vel viro ipso ad inopiam
vergente, & debet fieri mentio in rescripto, quòd
res super quibus laicus mulieris pertineant. Viro
autem contra laicum dantur etiam literæ pro do-
te sibi promissa, vide ad hoc c. per nostras.de do.
inter virum & vxor. formam quinterni Cancella-
riæ iustitiae, in ritu.de matri. Viro etiam contra v-
xorem, ad dote propter adulterium vxoris per-
ditam, videtur posse dari literas per c. plerunque,
de don. inter vir. & vxor. & c.ex parte de confiti.&
not. per Abb. in c. cūm sit generale. de for. compe.
& idem fortè videtur, si agatur super parafernali-
bus per mulierem non contra tertium, sed accesi-
oriē addotem, seu vñā cum dote, vt in c. plerunque.
& c. significauit, & c. & si necesse, de dona. in-
ter vir. & vxo.arg.l. si ego. §.dotis.de iur. dot. ff. & l.
fin.C.de paet.conuen. & argu.l.si sponsa. ff.de iure
dot.& de priui.credi.l.2. §.fi.led simulier est vidua,
vel pauper orphanus, bene impetrat literas etiam
nullā factā mentione de dote, cum clausula , illos
sub quorum iurisdictione, &c. quæ dantur quando
pauper orphanus, vel vidua non possunt coniequi
iustitiae complementum à iudicibus secularibus,
& vocatur pauper orphanus miserabilis persona,
vt not. in c.super quibusdam.de verbo.signifi. iun-
ctio.ca. 1.87. dist.& l. orphanotrophos.C.de epis.&
cleri. & c.grandi. de sup.neg. præl.lib.6.& c.i.ne
cle.vel monac. Nec capitur orphanus, vt in cap.
admonere.33.q.2.pro eo qui caret patre. Et dan-

tur etiam pro orphano, quamvis habeat tutorem
vel curatorem, vt vidi in forma Martini de Ebulo.
videtur obstatre.d.l.orphanotrophos, sed potest es-
se pauper miserabilis, etiamsi habeat tutorem vel
curatorem. Pro nobili paupere orphano etiam
dantur literæ, vide not.in c. significantibus.de offi.
deleg.& l.humilem.C. de incest.nupt. Item dantur
literæ pro clericō cum vñica & virgine con-
jugato, & contra eum de stylo, licet videatur ob-
statre c.vnicum.de cle.con. lib. 6. tamen pro stylo
faciunt not.per Abb.c.i.de vit.& hone.cle. Et no-
ta, quod pauper orphanus, vel vidua non impetrat
in eisdem literis contra clericos & laicos simul,
cūm diuersæ sint conclusiones. Et aduerte etiam,
quod laicus non impetrat literas contra clericum
generaliter sup iniuriis, sed est necesse specificari
iniuriā. vide not.in c.gravis.de rest.spol.& ca.olim
de injur. Nec clericō, & laico dantur literæ simul
super iniuriis, etiamsi diceretur communiter. Item
si conquerentes sint plures, etiamsi pater vel filius,
vel fratres debent ponī super bonis & rebus aliis
ad eos communiter spectantibus, sed in vniuersi-
tate cōquerente vel alio corpore, seu collegio nō
dicitur cōmuniter spectantibus. Monachis autem
vel alii religiosi, aut mendicantibus non dantur
literæ nomine proprio, sed superioris & conuen-
tus, nisi talis religiosus habeat aliquod officium
obedientiarum, vel administrationem, aut bene-
ficiū sui ordinis, velex dispēsatione Apostolica,
vel impetrat super absolution. ab excommunica-
tione vel infamatiō. aut alimentis, aliās non dan-
tūr, etiam si sit in studio. Et etiam olim obseruauit
cancellaria, vt per Collect. in c.dilectus.de rescrip.
& vide Rot. de iudi. in notis. & in decisi.Bellam.
Mihi tamen semper visum fuit posse dari literas
pro existente in studio, si afferat se de licentia præ-
lati & conuentus esse in studio, per no. gl.in c.non
dicatis.12.q.1. & silongius de iudicibus. & per Ar-
chid. & Ioa. And. in c.2. ne cleri.vel monac. dum-
modo narret injuriari sibi super debitū ratione
studij contractis. Aliqui tamen correctores sequi-
ti sunt exacte stylum antiquum, ne sub hoc præ-
textu studij detur occasio monachis impetrandi
literas suę. Aliisdebitis, & administratione pro-
prijs, & noluerunt dare etiam cum dicta narratiua.
Contra religiosum autem hodie bene dantur liter-
æ, sub nomine proprio indistincte in loco cōmo-
rationis. & vide not.in c.quanto.de offi.ordi. Men-
dicantibus verò dantur literæ pro erogatis eis, vel
ecclesiæ eorum in eleemosynam, cum possint im-
plorare officium iudicis, ad habenda illa bona , &
etiam agere si dixerint se posse obtinere bona ex
priuilegio sedis Apostolicæ, cui non sit derogatū.
Ad quod vide not.in cap.fi. de paet.lib. 6. olim ta-
men cancellaria nō admittēbat appellationes su-
per immobiles mendicantium, quamvis allega-
rent priuilegium Apostolicum super eis, vt not.
Collect. in c. significantibus. de noui ope. nunc.
Abbatis autem soli dantur , pro spectantibus ad
mensam Abbatialem , si fuerint ordinis S. Basili
vel Benedicti, aliās autem non dantur absque con-
cūtu. Præceptoribus autem siue cōmendatoribus

militaribus dantur indistinctè, etiam pro pluribus commendis, sed non pro pluribus prioratibus in militibus Rhodiensibus, seu fratribus Hierosolymitanis, ut vidi in eorum statutis, seu stabilimentis, dum peterent confirmationem eorum, & vide no. in c. quia nos de appell. per Inno. & Hostien. vide ad hoc not. in c. cum deputati. de iudi. & Oldr. cons. 127. viro autem & vxori dantur literæ absque verbo, communiter. Non dantur literæ, si quis vellet impetrare cōtra homines talis loci, nisi dicatur vniuersi homines vel vniuersitas hominum talis loci. vide ad hoc not. in c. cū in multis. de rescr. lib. 6. Oldra. cons. 315. & not. glo. in c. cum dilectus. de ordi. cogni. Et quando ignoratur, an quis sit clericus vel laicus, solet poni disjunctiū clericus vel laicus pro quo stylo facit. l. i. §. quia autem ff. quorum leg. de rest. in integ. constitutis. & c. vnic. de post præ. lib. 6. Filio autem familiās non solent dari literæ contra patrem, nisi exprimat sibi iniuriati super Castensibus, aut alimentis, vel aliis in casibus, in quibus possit agere contra patrem. vide ad hoc. l. lis null. ff. de iudi. & l. actiones. ff. de act. & glo. 23. q. 4. si ecclesia. & in ca. quāritur. 2. q. 7. nam prohibito consequenti, videtur prohibitum antecedens, videlicet impetratio literarum facit quod not. Inno. in c. 2. de dilat. Emancipato autem bene dantur, cūm non prohibeatur agere: nisi non præterita venia, quę per impetrationem literarum nō tollitur, & iudex hoc examinabit. arg. l. sed & in hac. §. præter. & l. quamuis in f. ff. de in ius voc. & facit l. fin. C. eo. Super furt. verò, vel falsitate commissā per patrem aduersus filium quōd possunt dari. vide l. congruentius. C. de patr. pot. & not. in ca. prohibemur. 2. q. 1. & in d. §. prætor. Cistertiensibus non dantur literæ super castris, hominibus vasallis, vel decimis, nisi adiiciatur, quōd habuerint illa antequām ipsorum monasteriorum Cistertien. ordo reciperet instituta, vide c. recolētes. de stat. monac. & not. in c. cum ordinem. de rescr. Super diuersis beneficiis contra diuersos reos non datur vnum rescriptum, nec cum clausula, & quidā alij. Sed est necesse exprimere reos, nec vbi agitur super beneficio, non debet hodie addi in rescripto super rebus aliis, quām fructibus illius. Cancellaria non dat literas conuentui vel Capitulo, vel contra eos, nisi super bonis discretis, & aliis quę vacante sede per eos necessariō expediuntur, ut per Colle. in c. illa. ne sede vacante. Et pro iniuria illata ecclieſſa cathedrali, vel intra ipsam, vel in eius coemterio non dantur literæ epilcopo, siue capitulo. vide Collect. in cap. cum deputati. de iudic. sed contrā sic.

Nec in aliquo rescripto ponuntur vltra tres ciuitates siue dioces. computatis auctoribus & reis, vel quatuor si iudex fuerit ex illis quatuor.

Item non ponuntur vltra octo nomina reoruī, absque clausula, & quidā alij, sed cum ea septem, nomina verò conquerentium possunt esse quot placet.

Contra reges & principes, seu magnos duces non dantur literæ sine signatura Papæ faciunt. no. per Specu. titu. de legat. §. nunc videndum. versi.

Item non obstantibus.

Et nota, quod communitas, seu vniuersitas de stylo computatur pro quatuor personis, licet l. mortuo. ff. de fideiuss. & ex quib. cauf. maior. l. ait prætor. §. item inquit. cum aliis iuribus faciat contra. & ideo non dantur literæ in uno rescripto, nisi contra duas vniuersitates, si velis ponere clausulā, & quidam alij, & communitas dicatur ciuitatis. Diueritas verò castri, vel villæ, aut populi, videtur facere contra clemen. vnic. de vñur. & not. per Bar. in extraug. ad reprimendam. Nec dantur literæ, nisi contra tria monasteria tantum, vel domos in eodem rescripto. Nec super iniuriis verbalibus dantur literæ per cancellariam. vide ad hoc c. cum te. de re iudi. & decis. Rotæ.

In civilibus plures agentes appellantur litisfortes. In criminalibus verò plures rei complices. facit contra gloss. in clem. i. de pœnis. vide text. & Joan. And. in c. cum oporteat. de accusat.

Quando agitur super pecuniarum summis, ponitur in conclusione post illa verba, ap. re. vñuris cessantibus. de quo in c. dilect. de foro compe. nisi conqueratur episcopus, capitulum, conuentus, vel persona ecclieſſistica ratione beneficij, aut religiosus, vel familiaris Papæ, vel de cur. Romana, quia præsumitur pro eis, vide not. in c. cū in iuuentute. de præsump. cum ex iniuncto, de no. ope. nunc. 61. dist. miramur. 9. q. 2. Lugdun. nec hodie ponitur in rescriptis appellationum.

Mortuum non appellat Papa dilect. fil. de stylo, nec venerabilem fratrem, sed quandam talem, & bo. me episcopum.

In rescripto super defectu natalium, ponitur clausula, ita tamen, & c. alias est falsum, & committitur diocesanuſ nisi sit suspensus: quia tunc committitur officiali vltra montes. & hodie etiam idē quando diocesanuſ agit in remotis, & hoc exprimitur, facit c. daturum. de præb. lib. 6. si vacer eccl. tunc scribitur maiorem potestatem in ea obtinen- ti. vide de hoc in quinterno, tit. de defect. natu. Spe cu. in tit. de dispē. §. nunc de episcoporum. & in fi. & quis dicitur Diocesanuſ vide glos. in Cle. vnic. de for. compet. & datur hodie hæc dispēſatio tam præsentibus in curia quām absentibus, etiam progenitis ex non soluto & soluta. & de dicta clausula, ita tamen vide Oldradum consi. 166. & Rot. in antiquis: & glo. in cap. si pro clericis. de præbend. lib. 6. & in c. non potest. & Salicet. in leg. præscript. C. si contra ius vel vñlit. publ.

Et in confirmationibus in forma communi, nūquā ponitur in narratione diocesis, in qua est beneficium, sed in salutatione tantum.

Nec datur. Post iter arreptum, mulieri, sed religioso sic, si habeat administrationem, vide not. in c. cum deputati. de iudi. & glo. in Clem. & si principialis, de rescript.

Regulæ Cancellariæ Papæ viu enti ad futuram rei memoriam dantur sub hac forma, Ad futuram, & c. cū literis maiusculis. Cūtis disponentes fidelibus, iustitiā ministrari tenorē cuiusdam per nos dudum editæ constit. quā die decima nona Mensis, & c. Anno Incarnationis, & c. Pontificatus, & c.

Anno

Anno primo, publicata fuit ad instantiam dilecti filij A. Decani, &c. se illa pro sui conseruatione iuris, indigere afferentis, præsentibus inferi fecimus, volentes & autoritate Apostolica decernentes, ut huiusmodi sic inferto tenori stetur, & plena fides abhibeatur, vbiunque in iudicio vel extra illud exhibitus fuerit vel ostensus: dictus verò tenor talis est, Item voluit, &c. nulli etiam, dat. &c.

Si Papa fuerit defunctus, dantur sic à successore, Cunctis, &c. quārum quidem cōstitutionum, quas sūo duntaxat tempore duraturas obseruari voluit &c.

Siverò non petantur ad futuram rei memoriam, sed per commissionem iudicūm, dantur sub hac forma directè iudicibus, coram quibus causa pen- det: Cunctis, &c. per nos nuper editæ constitutio- nis anni, &c. Pontificatus nostri, &c. ad instantiam dilecti filii se illa pro sui iuris conseruatione & ex- ecutione quādam literarum Apostolicarum per eum ad vos communiter impetratarum facienda indigere afferentis præsentibus, &c. volētes, &c. Tenor plenam fidem adhibeatis, & secundum eū ad executionē prōcedatis. literarum verò earumdem dictus tenor talis est.

De quatuor clausulis, prouiso, &c. alius.

Clausula, prouiso quando quis conqueritur, super censib⁹, pensionib⁹, & huiusmodi prouisione census huiusmodi contra statuta Late- ranensis concilij impositi sint, vel adiuncti. vide c. prohibemus. de cen⁹. & ponit in rescripto ante clausulam, testes. Nec datur si minor impetrat cōtra maiorem, nec contra laicum tantum, vel clericum & laicum simul.

Clausula, prouiso, quād⁹ quis conqueritur contra cōmunitatem vel vniuersitatē, & hēc, Proui- so ne aliqua singularis persona dicta vniuersitatis auctoritate prælētum ad iudicium euocetur, seu in illam, aut locum prædictum interdicti sententiā proferatis, nisi à nobis super hoc mandatum receperitis speciale, & contra capitulum, hēc clausula non ponit, vide Bellam. de hac clausula ip capitulo cum in multis. de rescriptis. libro 6.

Clausula, prouiso, quando quis conqueritur contra consules, aut proconsules, aut nobiles, aut gubernatores ciuitatis vel huiusmodi, est hēc, Pro visione in terras dicti nobilis, vel eandem ciuitatē, vel oppidum auctoritate præsentium interdicti sententiā proferatis, nisi super hoc à nobis, &c. & hēc clausula ponit, quando conqueritur aliquis in pecuniaris vel aliis ciuilibus causis contra prædictas personas: vide in extrauagan. Bonifacij proinde. Super criminibus verò remanet ius antiquū, cap. si sententia, & ceterum, de sent. excom. lib. 6. cum aliis iuribus, non tamen ponit in rescripti. su- per vñis nec super manuum iniectione, etiam si agatur ciuititer: nec in matrimonialibus, vide cap. non est de sponsalib. & cap. i. de vñis. lib. 6. & cap. penu. Clauſula, prouiso, non datur in commissionibus appellationum, nec olim aliquo tempore data fuit in partibus Gallicanis: quia malè parebat no- biles & vniuerstitates iudicibus Ecclesiasticis, vt

legi in notis quaterni Cancellariæ gratiæ. Nec etiā ponebatur in certis Diœcesibus Germaniæ, per constitutio. in concilio Constanti. nunc sic fa- c̄tam, videlicet in Caminen. Trazeburgen. Nauel- burgen. Zuerinen.

Clausula, prouiso, quando excommunicatus contra formam Concilij generalis petit absoluto- nem prouiso, quod si pro manifesta offensa dicta sententia sit prolata, nec ab excommunicato suffi- cienter præstetur emēda nullatenus relaxetur. vi- de c. sacro, de senten. excom. &c. ab excommuni- cato, de rescr. &c. ex parte, de verb. signifi.

Inuocatio brachij secularis, hodie non datur absque signatura per Cancellariam, nec tempore Collect. dabatur, vt per eum in ca. i. de offic. deleg. olim verò data fuit, vt in quinterno iustitie, de viu- ris. forma 21. quare stylus est incōstans, & an dele- gatus hoc possit sine expressa commissione, vide doctor. in c. significasti. de offic. deleg. & in cap. si quis contra clericum. de foro compet. & ca. vt of- ficiū. de hæret. lib. 6.

Super sponsalibus, de futuro, vt cogatur vir vel mulier implere per verba, de præsenti, non solet Cancellaria dare literas, etiam si dicatur interue- nisse iuramentum. vide quæ scribo in aliis memori- alibus meis, & not. in c. requisuit. de sponsalib.

In rescripto appellationis à principio, vbi for- matur libellus actoris vel rei super petitionem. semper debet poni quis petat, à quo petat, seu petierit, quid vel quare petat: & in his vñtimis, quād⁹ igno- ratur res, vel quātitas aut causa, solet dici rem tunc expressam ex causis tunc expressis, vide materiam libellorum, & quæ infrā dicentur.

Item in absolutione ab excommunicatione de- bet poni causa excōmunicationis. vide doct. Gal- lic. post alios in cap. ex parte, de offi. ordin. & Host. titu. de rescr. §. quis impetrare.

Et nota, quād⁹ per Cancellariam datur monitio sub cēsuris in notoris iuris: vt super decimis & hu- iusmodi. vt in tit. de decimis, in prima forma quin- terni. vide gl. de his post tex. in cle. dispensiosam. de iudi. & doct. in c. conquestus. de for. compet. & in c. nosti. de elec. & de probat. quoniam. & de ap- pel. personas. & de iniur. ad nostram.

Et considera, quād⁹ Cancellaria in rescriptis se- pius vñtitur verbo, temere, quod verbum excludit rectè vel ritè, aut vñrunque, & potest cōuenire parti, vel iudici: vt not. in l. eum qui temere ff. de iudi. & Insti. de poen. teme. liti. c. ex literis. de diuor. cap. tuarum. de priui. de elect. prouida. lib. 6. & c. vt pe- riculosa. ne cler. vel monac. eo. lib. Instit. quib. alie- licet §. econtra, & in c. bonæ. de posthu. præla. & in multis aliis iuribus.

Et aduerte quod Cancellaria vtitur his duobus terminis in conuentione, videlicet, traxit in cau- sam, vel fecit ad iudicium euocari. De primo vide no. in ca. pastoralis. de cauf. poss. & proprie. de alio in l. i. tit. de in ius vocand. ff.

Si contra Episcopum, Archiepiscopum, vel Pa- triarcham, imperrentur literæ, vbi dicitur per cen- suram, debet dici, auctoritate nostra. vide ca. quia. periculosem, de senten. excommu. lib. 6. & quia,

pontificali.de offic. deleg. eo.lib. Contra edictum verò quando dantur literæ, dicitur per censuram de stylo. videtur contra dicere c.2. de offic. deleg. ob reuerentiam sacri officij. Sed aliud est pontificale officiū, aliud pontificalis ordo, & aliud pontificalis dignitas. vide ad hoc gl. in Clem. archiepisco po. de priuileg. & quandam decis. Bellam. & contra perpetuum administratorem etiā dicitur per censuram. vide not. in c. is cui. de elect. lib. 6.

Super spolio contra iudicem non ponitur dicto tali, sicut iustum fuerit restituto, sed simpliciter ponitur clausula, vocatis, cùm insinuat, pro ea extra de renun. in presentia. & c. dilectus. de rescr. vide Oldrad. conf. 227.

Item nunquam dantur nisi unus, duo, vel tres iudices, vide c. prudentiam. de offi. delegat.

Item ordo præcedit Diœcesis, sed non Civitatem, vt abbas S. Petri Perusimen. ordinis S. Benedicti. Abbas S. Cucupharis ordinis S. Benedicti Barichinon. et diœcesis.

Nomina ordinum Camaldulensem, Cisterciensem, Cluniacensem, Carthusiensem, Præmonstratensem præferuntur, alia postponuntur, ordinis S. Benedicti, ordinis humiliorum, &c. Cisterciensis ordinis Præmonstraten. ordinis, &c.

Clausula non obstante, facit conquestum duplex. Vide de ea in cap. ne aliqui. de priuile. lib. 6. & ponitur etiam in rescript. de iustitia.

Episcopo non dantur literæ super iuribus episcopalibus generaliter, nisi exprimat aliquod ex eis. vide Spe. de rescriptio. præsent. & not. in c. cōstitutus. de reg. do. & Bellam. in decisionibus.

Debet poni in rescripto etiam appellationis de stylo nomen & cognomen Actorum & Reorum, & appellantis ac appellati, alias non dantur literæ, nisi diceretur Titius & Meuius, & alij hac parte litigis consortes, quos nō est necesse exprimere. Nomen vero Iudicis ordinarij, à quo appellatur, non est necessariū apponi, sed delegati sic, licet videatur aliud doctoribus. vide Spe. tit. de appellatio. & c. oblatae. & Bart. in l. i. §. libelli. de appellatio. ff. & deci. Rot. Item est necesse quòd ponatur diœcesis rei. Item debet poni qualitas vel dignitas personarum, Laicus, Canonicus, Rector, Armiger, Ciuis. Nec debet quis intitulari duobus titulis, sed vno tantum super quo impetrat, sed si impetrat super pecuniarum summis, auctaliis orphanis, potest assumere titulum quem voluerit, & dabuntur ei Iudices, iuxta diœcesim de qua se intitulabit. Vide ad hoc not. in c. ad aures. de rescript. & Bellam. in decis. & nota in quadam decis. in antiquis, de rescr. Et fieri religiosus actor vel reus, debet exprimi ordo, vt per Hosti. & Collect. in c. cum ordinem. de rescrip. Et Iudæus non dicitur laicus vel ciuis, sed dicitur incola vel habitator talis loci, vel in tali ciuitate commorans.

Et mulier debet poni post clausulam, & quidam alij clerici & laici, cùm non comprehendatur sub nomine laici de stylo, vide Specu. in tit. de rescript. presentatione, & olim ponebatur ante, dummodo esset nominatus unus laicus.

Si est mulier quæ appellat, debet semper poni,

dilecta in Christo filia Anna, &c. & si est nobilis, debet etiam poni nobilis, & si vidua, debet semper dicitur relicta quondam talis vidua. Sed si mulier non appellat, sed conueniat, non debet dici dilecta in Christo filia, nec etiam in conquestibus. Dicitur etiam in actresse, dilecta in Christo filia, Ioanna dilecti filij Antonij, &c. vxor. Et idem dicitur in patre administratore bonorum filij, & tutoribus, & curatoribus, dilectus filius A. dilecti filij B. genito in muliere appellata non dicitur, dilecta in Christo filia. In forma sua nobis, in forma autem, humilibus, tam in appellata, quam appellato, quam etiam iudicibus semper dicitur, dilectus filius, & dilecta in Christo filia in formam querelam. In auctore ponitur dilectus & dilecta, non in reis & cōquestibus. In conclusione ponitur. Ideoque & aliis quo circa, &c.

Nota, quòd in forma, sua nobis, non datur expressa absolutio ad cautelam, & expressa commissio attētatorum in forma, humilibus, sic. Et in omnibus rescriptis iustitia ponitur clausula, quòd si non ambo vel omnes, præterquam in rescripto in forma, humilibus, in quo ponitur, vos, vel duo, aut unus vestrum. Et huiusmodi clausula ponitur post clausulā, testes. Et si in rescripto non ponitur clausula, testes, debet poni statim post conclusionem. Vide de ea cap. prudentiam, de officio deleg. & c. cūm dilecti. de emption. & vendit. & c. sciscitus. de rescript. Et si excommunicatus impetrat absolutionem, non debet dici dilectus filius, sed sua nobis Antonius. &c.

Et cùm Cardinalis impetrat rescriptum, non dicitur, sua nobis, vel significauit, vel conquestus est nobis, & sic de aliis. Sed exposuit nobis dile, fil. noster. tt. sanctæ Praxedis.

Et quando sit mentio de ordine Carmelitarum per constit. Sixti II II. poni debet, ordinis gloriofissimæ Deigenitricis semp̄erque virginis Mariæ de monte Carmeli, quam constitutionem quidam ex abbreviatoribus non obseruarunt, à me autem fuit semper obseruata, ob honorem Virginis & antiquitatem ordinis Carmelitarum.

In Abate, Priore, Sacrifa, vel Decano ecclesiæ, semper deberet dici Abbas, vel Prior secularis, & collegiæ ecclesiæ talis.

Et nota, quod in salutatione inter primum & secundum iudicem ponitur, inter secundum vero & tertium ponitur, ac vt dilecto fil. Decano & succentori ac capitulo ecclesiæ S. N.

Et aduerte, quòd Cancellaria magnam vim facit in verbis, vt propriè ponantur, & sub certo ordine, vt innuit Collect. in cap. dilectus. de cap. monach. & not. in c. venerabiles. de confir. vtil. vel inutil. & 54. regul. Cancella. & capit. causam. de rescrip. Et quantum fieri potest non repetit vel concusat verba, nec sententiam, præsertim in decis. uis & dispositiuis.

Vbi appellatur ab euitatione præjudicij, vel molestationis inferendi extra judicialiter de facto admittitur appellatio, & ponitur clausula, vocatis: & taxantur minus literæ. Vide ad hoc not. in c. dilecti. de maior. & obed.

Quando

Quando mandatur confirmari, vel infirmari sententia lata super crimine, vel alias committitur, semper ponitur in conclusione, in his quæ pœnâ sanguinis non contingunt. Vide not. in c. in archiepiscopatu. de rap. & in c. f. ne cler. vel monach. lib. 6. & c. lententiam sanguinis. eod. tit. in antiquis. alias non valeret commissio, nisi ex certa scientia. Vide Ant. de Butr. in c. quæ in ecclesiistarum. de const. Item quando impetrantur literæ pro Canoniceis Alemaniae, vel Beguinibus, vel confraternitatibus, aut Iesuatis seu aliis piis Collegiis vel congregationibus non approbat. Ponitur in fine ante datam, per hoc autem dictarum Canonistarum statutum non intendimus in aliquo approbare, vel dictam confraternitatem non intendimus, &c. pro quo stylo facit tex. in c. indemnitatibus. de ele. li. 6. & in cle. accedentes. §. illas. de statu monach.

Item nota, quod appellato, nisi post terminum octo mensium, non dantur literæ in illa causa appellationis, & sic de stylo practicatur hodie. c. obliqua. Vide Rot. in antiquis tit. de rescr. & conf. 204. tamē olim non dabantur literæ appellatio, nisi confirmatoria. vt per Collect. in c. significantibus. de noui operis nunciatione.

Et nota, quod si pars appetet à tarditate vel negligientia iudicis, in expeditione causa solet dici, quod anno & amplius iam elapsi, in dicta causa procedere non curat loco & tempore congruis requisitus, alias, nisi sit lapsus annus, non solent dati, nisi iudex expressè denegaret iustitiæ ministrare, quia tunc non diceretur aliquid de anno. Vide Io. And. in c. dilecto. de appell. & Abb. in c. ex parte. eo. tit. & in c. proposuisti. de foro compet. & gl. c. 2. de appell. lib. 6. & c. nullus. de iure patr. & in auth. vt differen. iudic. & c. ad aures. de simon. & Bar. in k. Titia cum nuberet Caio Scio. ff. de leg. & Bal. in l. f. §. illud. de temp. appell. Et formam quaterni iustitiæ primum. in tit. de iudi. tenen. diu causam in suspen. & Spec. tit. de appellatione, qui interpretatur illam primam formam, quando non est commissa causa appellationis, quia tunc habet remedium desertionis. In ordinario autem non dicitur aliquid de anno secundum stylum, sed dicitur diutius tenuit causam in suspensiō, & tunc dantur tres menses ad expendiendum, juxtam prædictam formam primam.

Item dantur literæ in quibus conceditur adiunctus, propter suspcionem iudicium ab aduersario impetratorum, & si nondum est ad litis contestationem processum, vt in tertia & quarta forma supra alleg. tit. de mandatis quæ fiunt iud. de quibus vide doct. in c. insinuante. de of. del. & c. causam quæ. eo. tit. & causam quæ. de iud. & Fed. in conf. Non autem ad solā allegationem suspicionis iudicis datur nouus iudex, cum habeat allegans remedium arbitrorum, vel collegarum: & multò minus quando recusat executor in forma dignum, vel alii huiusmodi qui non teneantur vocare partes, cum illi non possint recusat. Vide not. in c. cum venissent. de iud. per Ant. & c. nouit. & c. postremo. de app. & Rot. eo. tit. de concess. præb. in nouis.

Clausula, testes, non solet apponi in aliquibus rescriptis, que sequuntur.

S Vper usuris, quando impetratur cōtra clericos Statū, vel clericos & laicos simul, & nec in causis matrimonialibus, aut consanguinitatis, vel affinitatis, nec dotis accessoriæ, vide c. de prudētia. de dona. inter vir. & vxo. nec super manuum iniectione, contra clericum & laicum simul, vel cōtra clericum tantum, etiam si dicatur super aliis rebus injuriari conqueren. nec super crimine vel diffamatione eius, nec quando dicitur contra iuramentum super hoc præstitum temere veniendo. nec cū in literis dicitur extra tenorem priuilegiorum vel indulgentiarum, nec in literis postiteraruptum, nec cūm committitur causa iuxta priorum continentiam literarum, nec in literis preces & manda, & cūm olim, quæ dantur volentibus ingredi religionem, nec quando dicitur in appellationis causa huiusmodi, nec quando petitur obseruatio sententia deserta appellatione, vel quia transiuit in rem iudicatā, nec vbi compellitur ferre arbitrium arbitri, nec in literis super absolutione monachorum, nec quando dicitur de utroque processu, nec in literis super defectu natalium, nec quando petitur absolutio ab excommunicato, qui cōcordauit cum parte, nec in literis cūm secundum Apostolū, quæ dantur ordinibus non habentibus beneficia, nec in cruce signatis, & quando denunciatur excommunicatus, vide in quinterno titu. de excommunicantibus, alias in literis, cūm mandantur executori relaxatio sententia excommunicationis latet contra formā c. sacrosancta. de sent. exc. & c. reprehensibilis. de appell. sed in executoria eius bene datur, nec in literis si tibi, de quibus vide in quinterno tit. de recti. in integ. nec quando petitur confirmatio laudi, secus vbi petitur revocatio. vide in quinterno tit. de arbit. & compositi, nec vbi de obedientia agitur, vel vbi subiectio, vel visitatio denergatur, nec in literis contra indulta, nec in beneficio ad cuius collationem quis se per parentes literis obligauit: quia iam constat per literas, prout in multis superioribus, nec quando dicitur, prout in literis inde confessis, nec in literis quod excommunicarum clericum recipiat ad diuina, nec quando literæ bullantur cum serico, nec quando publicatis attestacionibus testes quandoque admittuntur & appellatur. Super iniuriis non est stylus firmus, quidam dederunt, alij non, propter verbum, iniuria, quod trahitur etiam ad crimen.

Et quando quæstio principalis est super crimine, aut aliqua materia, in qua non ponitur clausula, testes, si appellatio interponitur super grauamine per iudicē illato, non ponitur in rescripto clausula, testes, propter euuentum cognitionis causæ principalis. in c. vt debitus. de appell. faciunt not. per Old. conf. 320.

Clausula, legitimi impedimenti, & ex ratione est huiusmodi, de qua in quinterno, tit. de præsentationibus. Sed dictus A. legitimo, vt assertit, impedimento detenus, non sicut appellationem huiusmodi infrā tempus debitum prosecutus. Quare nobis humiliter supplicauit, vt lapsu dicti temporis non obstante sibi super hoc opportunè prouidere paterna diligentia curaremus. Quocirca, &c.

Sequuntur formæ conclusionum, quibus hodie vtitur Cancellaria in rescriptis meræ iustitiae. Nam in forma, humilibus aliquid gratiæ concedit Vicecancellarius, siue Cancellaria in administratione iustitiae circa commissionem iudicium de antiqua consuetudine, ne partes expectant signaturam, quam omnino haberent, vexarentur expensis & dispendio moræ, quod maximè debet eutari, tam in Rotta, quam in Cancellaria, vt in conclus.

Rot. 657.



Onclusio communis in conquestibus & querelis, & quomodo appellatur ab interlocutoria vel grauamine. Vocatis qui fuerint euocandi, & auditis hicinde presentis, quod iustum vel canonicum in matrimonialibus fuerit appellati reo decernas facien, quod decreueris per censuram ecclesiasticam firmiter obseruari. In causa spolij dicitur, & dicto tali, sicut iustum fuerit restituto.

Nota, quod in conquestibus contra vniuersitatem officialem, siue dominum alicuius terræ post verbum obseruari, dices prouisione in vniuersitatem prædictam, vel in terram dicti officialis, vel comitis excommunicationis vel interdicti sententiam proferas, nisi à nobis super hoc mandatum receperis speciale, nisi impetreretur super usuris, vel injectione manuum violentia in clericos, vel cause matrimoniali.

Appellatio ab ynica diffinitiuæ in causa matrimoniali. Mandan. quatenus de sententia huiusmodi legitime cognoscens, quod canonicum fuerit appellanti reo decernas facien, &c.

Appellatio à duabus diffinitiuæ non matrimonialibus in qua secunda confirmat primam. Mandantes quatenus in causa ultimæ appellationis huiusmodi legitime procedens, dictam posteriorē sententiam confirmare vel infirmare ap. reo. currevis, prout de iure fuerit faciendum.

Appellatio à secunda sententia confirmatoria prima, in causa matrimoniali. Mandan. quatenus de ultima sententia huiusmodi cognoscens legitime, quod canonicum fuerit appell. reo. decernas facien, &c.

Vbi sunt contrarie sententie diffinitiuæ, & appellatur ab ultima, etiam sint duæ consequenter latæ pro vno. Mandamus, &c. de utroque processu cognoscens, legitimè, illum ex eis quem ritè factū forre reperteris, authoritate postea appell. reo. approbes, rel. quo sicut iustum fuerit reprobato.

Vbi sunt contrarie sententie in causa matrimoniali. Mandan. quatenus de utroque processu cognoscens legitimè, quod canonicum fuerit appell. reo. &c. facien. &c.

Quando mortuo iudice qui cognoscet de causa, committitur aliis. Quocirca quatenus vocatis, qui fuerint euocandi, & causa ipsa in statu debito per vos resumpta illam ulterius audiatis, &

quod iustum fuerit app. reo. decernatis, facientes, quod decernetis, &c.

Commisso admissionis, cessionis bonorum, pro clero excommunicato, qui est paratus satisfacere quam primum peruererit ad pinguiorem fortunam.

Q Vocirca, &c. si est ita, vocatis creditoribus præquo tis, & aliis qui fuerint euocandi, receperaque per vos ab eodem cessione bonorum prædictorum, uecno idonea cautione. vt si ad pinguiorem fortunam peruererit, debita persolnet, sententiam prædictam relaxare procuretis, prout de iure fuerit faciendum, & vide ca. Odoardus. de foli. &c. peruenit. de fideiis. super monasterio graduato onere debitorum, vide formam in quinterno, tjt. de usuris.

Quomodo petitur obseruari sententia interlocutoria, à qua nulliter fuit appellatum, vel quia deserta fuit, & committitur eidem indicibus.

Q Vocirca, &c. vocatis, &c. si vobis de nullitate, siue desertione appellationis huiusmodi legitime constiterit, contra prædictum Ioan. ad veteriora procedatis, iuxta ipsam formam & continentiam literarum. Olim huiusmodi literæ etiam committebantur aliis sub forma, vt postquam cognovissent de nullitate vel desertione, remitteret causam prioribus iudicibus, vide not. in c. ad hæc, el primo. & c. ex ratione de appell. & de verbis continentiam, & tenorem in formam, & huiusmodi. vide not. in c. si cum. & c. si Apostolica de præb. lib. 6. & c. significante de appell. & c. quia V. de iudi. & in multis aliis iuribus.

Quomodo petitur obseruatio sententia diffinitiuæ & excommunicationis.

Q Vocirca, &c. si est ita, diffinitiuæ, sicut ritè ex communicationis sicut rationabiliter prolatæ sunt sententias huiusmodi faciatis authoritate nostra. vsq; ad satisfactionem cōdignam iniuiolabili obseruari, vide gl. & doct. in c. quoniam Abbas. de of del. & Spec. tit. de remissionibus.

Conclusio absolutionis ab excommunicato, qui est paratus satisfacere de consensu partis & parere iudicato, & literis.

Quocirca, &c. Mandan. quatenus si est ita, prædictum P, postquam literis ipsis legitimè paruerit cum effectu, & ad hoc dicti S. consensus expressus accesserit ad eadem sententia, & alijs censuris per eum occasione præmissarū incursis, hac vice dunataxat, authoritate nostra absoluatis in forma ecclesiæ consueta, & iniungatis ei pro modo culpe pœnitentiam salutarem, & alia quæ de iure fuerint iniungenda. Et si iniuriatus ex non rationabili causa reniteretur absolutioni, vide not. per Hostiens. in summa de pœnit.

Conclusio pro excommunicato ratione contumacia: qui est paratus parere.

Q Vocirca, &c. E. si hoc legitimè perierit, receperat prius ab eo cautione idonea super eo, quo excommunicatus habetur, ab excommunicationis

tionis sententia huiusmodi de ipsius domini consensu hac vice duntaxat absoluatis in forma ecclesiæ confusa, iniungatisque ei pro modo culpe penitentiam salutarem, & alia, &c. vide de his absolutionib. an sint pro contumacia, an pro offensa in c. qua fronte. de app. & c. ex parte. de ver. sig. el primo. & c. venerab. libus de sent. exc. li. 6. & gl. in c. ex literis. de of. deleg. & Spec. tit. de contuma. quando vero committitur absoluio super iniectione manuum, tunc ponitur præstatio iuramenti, quod deinceps talia non committet, &c. & idem fit in violatoribus ecclesiasticæ libertatis, & aliis huiusmodi. vide in c. ex timore. de sent. exc.

Obseruatio sententiaz, quæ per desertionem transiuit in rem iudicatam, cum taxatione expensarum Mandan. quatenus si, vocatis qui fuerint euocandi, vobis de desertione, appellationib. huiusmodi legitime constiterit, sententiam prædictam sicut ritè prolata est, faciatis authoritate nostra appell. reo. firmiter obseruari, & expensas prouida moderatione taxare curetis, & si taxationem ipsam per vos fieri contigerit, faciatis idem B. per censuram ecclesiasticam, appellatione cessante, de expensis ipsius debetam satisfactionem impendi. Iste stylus super vocationem, videtur consonare cum op. Bart. in l. 1. ff. nil noua. appell. pen. & Bald. in l. eos. C. de appell. Satis probat tex. in l. 2. vers. f. C. de tem. appell. & vide Canonistas recentiores in c. ex ratione. de appell. post Inn. Buttr. & Imol. in l. contrarium tenentes.

Quando excommunicatus petit absolutionem, & relaxationem interdicti.

Q Vocirca, &c. vocatis, qui fuerint euocandi, si vobis constiterit dictum B. eidem G. de præmissis satisfecisse, prædictum B. hac vice duntaxat autoritate nostra absoluatis, in formam, &c. Salutare & interdictum huiusmodi relaxetis.

Conclusio quando petitus obseruatio laudi sue arbitrij, & quo non fuit intra tempus debitum declaratum, nec acceptatum.

M Andamus, quatenus dictum arbitrium, sicut iuste larum est, faciatis per poenam in compromisso huiusmodi appositam autoritate nostra appell. reo. firmiter obseruari. vide docto. in c. quintauallis. de iurciur. & C. de arbit. l. pen.

Obseruatio sententie, que transiuit in rem iudic.

Q Vocirca, &c. vocatis dicto tali, & aliis qui fuerint euocandi, si vobis de re iudicata huiusmodi legitimè constiterit, sententiæ prædictam sicut ritè probata est faciatis, autoritate nostra firmiter obseruari. vide quæ habentur in c. ea quæ de re iud. Et hæc forma quo ad vocationem & citationem, consonat opinio gl. l. 2. de inoff. test. & Cyn. in lab. executore. C. quorum appo. non recip. de quo per Inn. in c. ex ratione. de appell. & c. cum super. de re iudi. & Bar. in l. diuo pio. §. in venditione. ff. de re iudic. In causis autem matrimonialibus, quamvis quo ad aliquos effectus transeant in rem iudicatam, vt in c. dilectæ. & sua nobis. de appell. per docto. tamen cancellaria non solet dare executionem, siue obseruationem sub prædicta forma, sed quādo petitur, dat simpliciter clausulam, vocatis, &c. In sententia autem super separatione thori, bene datur obseruatio: liceo Io. And. & quidam alij doctor. videantur sentire in c. ex literis. de diuor. & c. lator. de sent. & re iud.

Si non obstante lapsu temporis committatur In- dicibus ut ad ulteriora procedant.

Q Vocirca, &c. Mandan. quatenus si quod de impedimento huiusmodi proponitur, veritate fulcitur, lapsu dicti temporis non obstat, &c. ulterius in causa ipsa, iuxta literarum prædictarum continentiam & tenorem, procedatis. & vide Spec. tit. de remis. & not. in c. si eum. de præb. lib. 6. & in c. exhibita. de iud. per Io. And.

His formis cancellaria vtitur hodie in rescriptis iustitiae, & in appellationib. quæ amuis clausula, vocatis, &c. sic communis & frequētissima in simplicibus cōquestibus, querelis, & quibusdam aliis rescriptis. Reliqua autem formæ rescriptorum simplicium, in quibus ponuntur clausulæ speciales in conclusionibus eorum, & in quibus non fit mētio de appellatione, possunt colligi ex quinterno cancellariæ, super quibus hodie nō est aliiquid immutatum, videlicet in materia arbitrorum iniectionis manuum, vsurarum matrimoniorum, indebitarū alienationum, neque in quibusdam aliis, sed seruat antiques stylus curiæ. Super reuocatoriis vero in causis appellationum non ponuntur hodie formæ quæ habentur in libro reuocatoriarum, & referruntur per Spec. tit. de appell. §. de officio. ver. vt autem, & in rub. de remis. sed plerunq; in illis exemplis Spec. ponitur clausula, vocatis, in conclusion. vel clausulis de quibus suprà. Prædicta autem clausula, vocatis, quæ, vt dixi, ponitur creberimè in simplicibus rescriptis, & in appellationibus à grauamine, vel interlocutoriis, ponitur etiam in causis sequentibus, quando pars reclamat laudo vel arbitrio: & quādo iudex vel pars post appellatione à grauamine vel interlocutoria procedit ad diffinitiuam, vel ad ulteriora temere attentando, vel quando processus vel sententia petitur nulla decerni, & quādo sunt laræ duæ interlocutoriæ contraria, nec tunc dicitur de vtraque, &c. Et quando iudex, qui nullam habet iurisdictionem, de facto processit, vel quādo remittitur causa per iudicem ad examen sedis Apostolicæ, vel ad curiam, quod idem est vt no. gl. in c. statutum. de præb. lib. 6. & in similibus ponitur dicta clausula vocatis.

Et quia diuersa est conclusio in appellationibus, & diffinitiua, & interlocutoria, ponentur aliquæ remissiones, ostendentes quæ dicuntur diffinitiua vel interlocutoriæ secundum doctrinas docto. & stylum, seu consuetudinem cancellariæ.

Impositio perpetui filiætij est diffinitiua. Vide Bal. post Spec. tit. de sent. prolata. Sententia lata super articulis iuris, est interlocutoria. no. Bald. in c. sua nobis. de app. & l. preses. de sent. & interloc. iud. C. Senten-

Sententia excommunicationis, suspensiōnis, vel interdicti, habetur pro interlocutoria, & ponitur de stylo clausula, vocatis, not. gl. 2. q. i. In summa, nec propriè debet appellari sententia, vide Arch. 18. dist. c. f. nec transit in rem iudicatam, quin posse semper agi per viam querelæ, ut not. in c. sacro. de sent. excom.

Confirmatio electionis absque contradicatore, non habetur pro sententia, & si fiat cum causa cognitione per controuersiam. Contradicatoria habetur pro diffinitiuæ, & ponitur clausula, in appellationis, &c. vide Hosti. & doct. in c. constitutis. el tertio. de appell. & Io. And. in c. avaritiae. de ele. li. 6. & vide decif. Aegid. de Bella mera. tit. de re iud.

Sententia qua approbatur fidei iudicatores, habetur pro interlocutoria, & ponitur clausula, vocatis, &c. Vide Lud. cons. 72. Præcepsum iudicis factum in confessum de soluendo absque termino ad respondendū quare nō debeat fieri præceptum, non est diffinitiuæ, vide Bar. in l. tñon fatetur. ff. de cōfes. vi de Ang. in l. si debitori. ff. de iud. Et an sententia qua pronuntiatum aliquæ esse absoluendū sit diffinitiuæ, vide dom. meum Alex. in l. i. ff. de iuris. om. iud.

Sententia quæ profertur in actione, quod metus causa, & similibus propter pœnā, vel restitutionē, habetur pro diffinitiuæ, & ponitur clausula in appellationis, &c. vide doct. in c. i. quod met. cauf. & Bar. in l. fine exceptione. § hec autem atio. ff. quod met. cauf. Pronunciatio quod aliquis sit, vel non sit legitimus procurator, vel tutor, & huiusmodi, habetur pro sententia interlocutoria, vide Bal. in l. 2. de episc. aud. & c. ex parte. de app.

Sententia super cessione bonorum habetur pro diffinitiuæ, & vide Dominos de Rot. in dubibus decif. & Aegid. decif. 199.

Sententia per quam pronuntiatum esse locum purgationi, habet vim diffinitiuæ, & ponitur clausula, vocatis, &c. sed per quam mandatur purgatio, est interlocutoria, & per quam diffinitiuæ aliquid, nisi se purgauerit, est diffinitiuæ, & ponitur clausula appellationis, &c. vide doct. in c. cum P. de purg. cano. & d. c. quod ad consultationem de re iud.

Sententia quæ pronuntiatum aliquando non audiendum si his contestetur, habetur pro diffinitiuæ, vide doct. in l. diffamati. de inge. & mand. C.

Sententia super nullitate, oblato super hoc libello, habetur pro diffinitiuæ, alias secus. vide doct. in l. quod iussit. de re iud. ff. & Bald. in l. i. de fer. & Rota in dubibus decif. 86. & 341.

Sententia quæ aliquis absoluitur a contentis in libello, vel ab obseruatione iudicij habetur pro interlocutoria habente vim diffinitiuæ; & ponitur clausula, vocatis, &c. vide doct. in l. Titia. de accus. & Bal. in l. 2. de episc. aud. & Ang. in conf.

Sententia quæ imponit alicui silentium ex lapsu dilatationis est interlocutoria, & datur clausula, vocatis, &c. vide Bal. in addi. Spec. de diffa.

Sententia super alimentis, nisi agatur incidenter, est diffinitiuæ. vide doct. in l. si quis a liberis. § si quis de lib. agn. ff.

Sententia super estimatione seu condemnatione eius habetur pro diffinitiuæ, vide in l. vinum. ff

cert. pet. ff. & Bald. in l. fidei commiss. lib. C.

Sententia super possessorio, lite contestata, in eo est diffinitiuæ, & ponitur clausula, in appellationis &c. vide Bald. in l. 2. de episc. aud. & vide doct. in l. quod iussit. de re iud. & c. consuluit. de offi. deleg.

Pronunciatio super compromittendo, vel non, est interlocutoria habens vim diffinitiuæ, vide Bal. in l. si quacunque præ. po. C.

Sententia quæ fertur super reuocatione attētatuæ habet vim diffinitiuæ, & in ea ponitur clausula, vocatis, &c. vide gl. in c. non solum. de appell. libr. 6. & Rot. decif. 80.

Reuocatio inhibitionis, vel inhibitoria, quæ fit per iudicem ad quem, est interlocutoria. Vide Feder. in cons. & doct. in c. cum teneamus. de appell.

Sententia super executione instrumenti, vel sententia est interlocutoria, vide Ang. in l. ab executo re. ff. de appell. & Bal. in l. ab executore, quorum apel. non recip.

Sententia super liquidatione instrumenti, vel sententia est interlocutoria, vide Bal. in l. fin. C. de sent. quæ sine cert. quantit.

Sententia super probatio admittenda, vel nō habetur pro interlocutoria, vide doct. in c. significatibus. de no. operis nunciat.

Sententia qua decernitur veniendum esse ad primum, vel secundum decretum, est interlocutoria. Bald. in l. per hanc. C. de temp. appell. & ipsa decreti impositio est etiam interlocutoria, vide Fed. in cons. & not. in c. i. de dilat.

Sententia super taxationem expensarum, vel expen. facta simul, vel cum principali diffinitiuæ, est diffinitiuæ seu pars eius, sed lata ante diffinitiuam est interlocutoria, vide Angel. in l. i. ff. de usuris.

Sententia super verbis priuilegiorum, lite super hoc contestata, est diffinitiuæ, alias est interlocutoria. vide doct. in c. olim. de priuili. & in c. veniens. de verb. signif.

Sententia, qua pronuntiatum appellationem esse desertam, est interlocutoria, & in ea ponuntur clausula, vocatis, quanvis habeat vim diffinitiuæ, vide Bald. in l. 2. de ep. audi. & decif. Rot. 2.

Sententia, qua pronuntiatum fuisse bene appellatum, vel laudatum, est diffinitiuæ, si pronuntietur male. appellatum, habetur pro diffinitiuæ respectu iudicis, & in ea ponuntur clausula, vocatis, &c. vide doct. in l. fin. C. commu. de leg. & Paul. de Cast. cōf. 26.

Sententia super potentia appellandi, habet vim diffinitiuæ, & in ea ponitur clausula, vocatis, &c. Vi de Bal. C. ne licet tertio prouo. & decif. Rot. 83.

Sententia, qua pronuntiatum esse probatum, vel nō, est interlocutoria. Bal. in l. ante. C. quorum app. non recip. Sententia super recusatione, est interlocutoria. vide Arch. in c. iudex. de offi. deleg. lib. 6.

Sententia quæ fertur super processu causæ, si agatur principali, de validitate, vel invaliditate eius, est diffinitiuæ, alias nō. vide Bal. in rub. de licet. ter. iud. & Colleci. in c. ad consultationem. de re iud.

Sententia, qua pronuntiatum instantiam esse permanentem, est interlocutoria. vide Bald. in l. fin. C. situat. vel curator mort. fuerit.

Sententia

Sententia super quibus cunque exceptionibus, est interlocutoria: & si committatur causa huiusmodi appellationis, ponitur clausula, vocatis, &c. vide c. fi. de appell. lib. 6. & gl. in c. fi. cod. tit. & Bald. in l. 2. de sent. ex peri. datio Apostolorum dicitur etiam interlocutoria, & publicatio attestacionum, & pronunciatio, quod testibus ad futuram memoriam examinatis credatur, vide Bald. in addi. Spec. cul. de appell. & in l. publicati. C. de testa. & in auth. fi quis. C. de testib.

Commissio examinationis testium facta alteri iudici, & declaratio super libello, sunt interlocutoria, vide Bal. in l. iudices. C. de fid. instr. & in l. edita. C. de eden. & pronunciatio, q. dos non sit liquida, idem in l. fi. C. de sent. quod sine cert. quanti profer.

Pronunciatio super incompetencia iudicis, est interlocutoria: vide gl. in auth. habita, ne fil. pro patre.

Sententia lata super appell. interlocutoria etiam est interlocutoria, & de stylo ponitur hodie clausula, vocatis: vide Bald. in auth. hodie. C. de iur. cal. & Bar. in conf.

Sententia per quam ponitur silentium accusatori, dicitur interlocutoria; in l. fi. de sent. ex peri. recip.

Deputatio loci, vel tribunalis, per iudicem, dicitur interlocutoria, vide Bal. in c. de prohi. feu. alie.

Sententia super ætate vel super inquisitione, est interlocutoria: vide Bald. in l. fi. C. si minor dixerit. & l. etiam C. de furt.

Quando iudex procedit ad ulteriora, reiectis tacite exceptionibus, est interlocutoria, & ponitur de stylo clausula, vocatis. vide Spec. tit. de appell.

Sententia qua pronunciatur super syndicatu, qua pronunciatur non esse probatum, & de restituendo in integrum, est interlocutoria. vide Bal. in l. cum iudex. C. de sent. & in addi. Spec. de syndico. & in l. fi. C. de sent. quod sine cert. quant.

Repulso presentati, non seruato ordine iudicatio in cognoscendo non dicitur diffinitiva sententia, sed potius decretum approbatorium vel admissionis, & idem dic in similibus pronunciationibus super admissione, vel non admissione ad aliquem magistratum, vel officium, & ponitur clausula, vocatis, &c. vide Inn. in c. constitutus de app. & Old. conf. 18. & l. hi qui. C. de appell. & ibi doct. maximè Gallicanos.

Si appellatur à spoliatione, seu priuatione proper non residentiam, ponitur clausula, vocatis docto. d. cle. non resid. & Oldr. conf. 19.

Et generaliter aduerte, quod omni casu quo proceditur super aliquo articulo oblato libello super eo & non incidenter, dicitur sententia diffinitiva, & ponitur clausula, in appellationis, &c. alijs in dubiis ponitur clausula, vocatis, &c. vide ad hoc Bart. in l. 1. §. fi. de prætor. stip.

Summa doctrinalis collecta ex formis antiquis Cancellerie, & iuribus, & dictis doctorum, ad quem debent vel posse appellari omisso medio vel gradatim.

AD Papam appellari potest omisso medio. ad Rom. cum aliis iuribus. Fallit quando delegatus Papæ, subdelegat causam alteri non in totum. c. super questionum. §. porrò. de offi. deleg. & c. si delegatus de of. deleg. lib. 6. & talis appellatio est nulla, quando fuit oppositum per patrem. vt per Atch. in c. si deleg. & in tali casu, si iudex subdelegatus deferret appellationi, deuolueretur ad Papam, nec posset delegatus reuocare, etiā si subdelegasset cum clausula, donec duxerit reuocandum. Lap. in d. c. si delegatus. & vide Rot. 3. vel antiquo tit. de ap. Si vero delegatus subdeleget in totum, tenetur appellare ad Papam, & non ad delegantem, vt d. §. porrò. Item in duob. vel plurib. delegatis à Papæ, si unus committit alteri, vel aliqui tertio etiam non in totum debet tunc appellari ad Papam, omisso medio. gl. in d. c. super questionum & si duo. de of. deleg. lib. 6. & doct. ibi. licet Rota tit. de of. deleg. in nouis, videtur dicere, quod possit, non quod non debeat. Alius casus est in c. si subdelegato. de of. deleg. lib. 6. Et à subdelegato, vel delegato alterius quam Papæ, potest appellari omisso delegante ad Papam. doct. in d. §. porrò. & in c. cum Bertoldus. in fi. & à delegato episcopi potest appellari ad legatum. vt in c. cum venissent. de eo qui mit. in pos. & doct. in c. dilecti. de appell. sed in subdelegato delegati ad vniuersitatē causarum fit differentia, an in totum, vel non, vt in c. dilecti, per doct. & c. cum causam, de appell. Et à delegato episcopi ad eius vicarium valet appellatio secundum Rota. sed non à vicario ad episcopū etiam si episcopus delegaret. c. 2. de conf. lib. 6. ab officiali foraneo sine vicario speciali appellari debet ad episcopum, non ad archiepiscopum: nisi appellatur ad Papam. vide doct. in c. 2. & clem. 2. de rescr. Et à delegato officialis foranei appellari debet ad eum, non ad episcopum. vide gl. in d. cle. à sententia delegati, à vicario episcopi vel prælati subditii episcopo, potest appellari ad episcopū vel vicarium eius, vel archiepiscopum, vel Papam. vide gloss. & doct. in dictis locis. & Rot. & à subdito episcopi ad vicarium eius, & ipsum episcopum vel Papā. Et si sunt duo delegati à sede Apostolica, & unus committit in totum vices suas, collega vero committit alteri sed non in totum, appellatur ab istis ad Papam: per regulam Spec. & Io. Andr. in add. tit. de app. q. qualiterque permisces delegatum & subdelegaram in totū cum subdelegatis in parte semper appellatur ad Papam: vt not. in d. §. si vero. Et si appellatur à prælato subdito alicui archidiacono, qui archidiaconus est subiectus episcopo, tūc poterit appellari ad episcopū omisso medio: nā archidiaconus nō facit tūc gradū cū episcopo, sed ambo cōcurrunt simul, ex eo q. episcopus est ordinarius torius dicē ad quē appellari potest, vt in c. Rom. §. 1. & n. q. de persona: poterit ergo appellari ad vtrūq; & idē in omni casu, vbi iuri. dictio media ta & immediata concurrunt simul: vt per doct. in c. dilecto. Et quod episcopus recusatur suspectus, & ipse delegat causam alteri, tūc à sententia talis delegati nō appellatur ad episcopū, sed ad archiepiscopū. gl. in c. si is cui. de of. del. li. 6. & vide doc. in c. si quis

si quis contra clericum, de fo. compet. Et quando proximus in gradu non est catholice, vel excommunicatus aut suspensus, tunc posset appellari omisso medio, d.c. si est cui & c. qui diligentia de elect. Ad legatum Papae in tota eius delegatione potest appellari omisso medio, ut fieret ad Papam. gl. in c. i. de of. deleg. & d.c. Romana. & Spec. & legatus debet committere causas iuxta formam c. statutum. etiam si sit delegatus natus. Vide in d.c. in decis Bellam. de of. deleg. Et quando archiepiscopus litigat contra subditum episcopi, & appellatur ad Papam. Io. Andt. in c. Romana. & Abb. in c. dilecti. de appe. Et quando episcopus litigat cum eius subdito, debet eligi arbitrii. 6. q.i. si clericus, & ab eis appellari debent ad Papam. gl. in c. ab arbitris. de of. deleg. lib. 6.

A sola citatione admittitur appellatio à cancellaria, si fiat narratio sub hac forma, Sua nobis, &c. falso referente D. preposito, &c. quod idem L. quafdam pecuniarum summas tūc expressas &c. idem prepositus eundem L. quem nullā jurisdictionem ordinariam, seu etiam delegatam habeat; ut infra certum tūc expressum terminum, sub certis etiam tūc expressis césuris, &c. querelis dicti C. responsurus coram eo compareret, citari fecit: vnde dictus L. sentiens, &c. appellavit, &c. vide Spec. tit. de citatione, & Paul. ibi, & Collect. in c. i. de dilat.

A grauamine vel sententia lata à iudice seculari, etiam extra terras ecclesiarum, contra clericum de facto admittitur appellatio, & datur clausula, votaris, &c.

Quando quis citatur ad locum non tutum, & appellatur, non dantur hodie literæ nisi dicatur iudicem requisitum noluisse alium assignare securum, de quo per doct. in c. ex parte. de appell. Et in hoc stylus cancellariae fuit varius, nisi vbi impetrans narrat locum notoriè fuisse non tutum, vide de his formam quinterni de iustitia vlt. in tit. de mand. quez s. iud. diu tenen. caus. in supe. & in tract. Martini de Ebulo. tit. de appell. & Anto de But. & I. in c. ex parte. & Ang. in quadā disput. Et Collect. qui refert hanc varietatem cancellariae. in c. accedens, vt lit. non contest. Et etiam ab auctoritate dilationis notoriè nimis breui admittitur appellatio, & dantur literæ, alias non, nisi dicatur iudicem fuisse requisitum de competenti dilatione, & illam denegasse. vide ad hoc doct. in c. i. de dilat. & Bart. in l. 2. de re iud.

Et nota etiam, quod super spolio beneficij, vel alterius rei prophaneæ, non solent dari literæ per cancell. nisi spoliatus dicat aliquid de proprietate, hoc est q. tale beneficium canonice tibi collatum affecutus, aliquandiu tenuit, &c. vel si esset res prophana, eam ad se spectare. vide Io. Ganfried. in c. in literis de restit. spol. qui meminit etiam huius styl. Et adverte, quod licet vbi est contrarietas doct. index eligado: vnam opinionem excusetur: tamen cancellaria non solet dare literas pro appellante vbi sunt contrarie opiniones, notabilium doct. an illud sit grauamen, vel non. ne Papa grauamen iustum fuisse, & alteram ex opinionibus approbare videatur, per no. per Abb. anti. & alios in c. Romana.

§. quod si obiiciatur de appellib. 6. & per recentiores in c. dilectus. el secundo, de rescr. & per infra no. & decis Bellam.

Nec solet multò fortius cancellaria concedere declarationes super casibus, in quibus celebres doctori diversa opinati sunt, & præfertim in sacramentalibus, vel concernentibus peccatum. vt not. per doct. Gallican. in c. vir. de secund. nupt. nisi per continuatam, & antiquam consuetudinem, & interpretationem cancellariae, fuisse vna ex illis opinib. acceptata, & firmata: vt in l. minime ff. de legi. & ad hoc Rot. de fil. presby. in nouis. & si de hoc non constat in dubiis, abstinet. Vide ad hoc Joan. Ganfr. in c. finem litibus, de dolo & contu. & alios doct. Gallic. & præfertim Io. de Censel. in c. accedens. vt lit. non contest. & Abb. anti. in c. consulti. de reg. facit gl. in cle. dum de sepult. & c. de uastanda. de cōces. p̄b. lib. 6. & not. in §. ff. instit. de satisf. tunc ergo stylus cancellariae fuit ius quomodo est tali antiquitate approbatu, de cuius contrario nō extat memoria hominum, & fuit continuè obseruatus. Secutus ergo quando stylus non est antiquus, nec constans & tenex, sed varius, & non firmatus; vt probatur in l. fi. C. quæ sit long. consue. & ibi per doct. Gallic. & Bald. in recollec. cum æquiparetur ibi stylus curia consuetudini antiquitus obseruat, & verbum antiquitus innuit, non extare memoriam hominum de contrario: vt no. gl. qui feudat. pos. in prin. & no. in c. ad audienciam. de reb. eccl. nō alie & facit l. fi. vbi haec tenus. C. de iniu. facit ad hoc q. no. Collect. in c. ex insinuatione. de rescr.

A monitione & mandato ex abrupto per iudicem factis, admittit cancellaria appellationem, & dat literas super ea, etiam si non dicatur fuisse requisitum iudicem de revocatione mandati, & hoc quando iudex non adiicit terminum ad implementum mandatum, apposuit tamen poenam: sed si non esset apposita poena per iudicem, vele esset apposita cum adiunctione termini, non darentur literæ super appellatione. Vide ad hoc doct. in c. cum sit. de appell. & Collect. in c. consuluit. eo. tit. & l. nn. in c. cum cessante.

Appellationem extrajudicialem à futuro grauamine, à iudice ex coniecturis inferendo. non admittit cancellaria: vt not. Collect. in c. de priore. de appell. Vide not. in c. cordi. eod. titul. libr. 6. & in c. bonæ. à parte autem admittitur. iuxta l. diffamari super iactatione. Vide Innoc. in c. causam. qui fil. In iudicio autem, an admittatur appellatio conditionalis à grauamine inferendo, vide not. in c. significauerunt. de test.

Si clericus qui traxit laicum coram iudice ecclesiastico, non afferat illum fuisse competentem ratione consuetudinis, aut quia causa forum ecclesiasticum cōcernebat, vel alias, & appetetur à sententia illius, negabatur olim literæ per cancellarium, attento malo inicio, & iniusta citatione. hodie dantur ratione tacite prorogationis, si illæ iudex erat ordinarius clerici. Vide ad hoc. episcopale. de epis. audi. & Collect. in c. dilecti. de appell.

Baptizatus fuit infans in domo per necessitatē, deinde in ecclesia iterum baptizatus solenniter,

præce

Præcedente catechismo, tenuerunt aliqui infantem in solenni baptismo, cùm dubitaretur, an esset contracta compaternitas saltem ratione catechismi in solenni baptismo facti, & peteretur super hoc declaratoria sub plumbo à cancellaria, videlicet, nullam compaternitatem fuisse cōtractam ab his qui in solenni baptismo infantem tenuerunt, sicut data per me de consilio peritissimi viri dñi Nicolai de Castello, & aliorum dominorum de Parco, accedente etiam consilio Reuerendi atque optimi patris, & consummatæ doctrinæ viri domini. Ioan. Andr. ep̄i Alexandrini, quamvis R.P.D. Fel. auditor Rotæ, vir plurimæ lectionis, & splendida ac opulentæ doctrinæ essent in contraria opinione dicens, propter prædictum catechismū, & alias solennitates in primo baptismo omissas, quæ postea retrotrahuntur, fuisse contractum compaternitatem, per not. in c. peruenit. cum gloss. 30. q. 1. & q. 4. si quis, & quia singuntur tunc fuisse facta, ad quod cap. sicut de confec. dist. 4. vide materiam, gloss. 68. dist. §. quod verò, & cap. 2. de Apostol. & Lap. in c. 2. de cog. sp̄i. lib. 6. & not. in d. c. peruenit; Nec defuit quidam ex doctoribus, qui diceret materia de contradictione compaternitatis propter catechismum non habere locū, quando consecutiū; & absque magno interuallo baptismus subsequitur catechismum cum eisdem compatribus, & commatibus, vt sit hodie in infantibus sed habuisse locum olim in adultis, qui veniebant ad baptismum postquam alio tempore prius fuerant catechumi cum aliis compatribus, & ita intelligebat præfatus doct. d. cap. peruenit. & facit pro eo. c. in catechismo. de confe. dist. 4. cū multis aliis. Facit tamen contra. d. c. si quis, quod loquitur in infante, hodie autem non solent esse diversi compates sive patrini in catechismo & baptismo, vt volebat iura antiqua. vide Host in summa, de hac materia. Quantum autem ad casum nostrum mihi visum fuit debere dari declaratoriam, maximè propter. d. c. in vers. præcedit, quod indicat ita demum contrahi compaternitatem, si procedat qd hic non fuit: quia longo post tempore secutū est. Et si dicatur, præcessit saltem istud secundum solenne, dico qd non præcessit baptismum verum: qd istud secundum baptismum, quamvis solenne, nihil fuit, cùm non debeat reiterari: vt C. ne sanct. bapt. reiter. & si replicetur, retrotrahitur. Etiā hoc non inuenio in iure, qd habeat locum retractio in hoc maximè cùm non sit necessaria, nūc post perfectum actum, qui actus non indiger illis administris nisi suo tempore fiant. Hic verò fuit tempore quo nō est necesse qd fiant, quia iam erat perfectus baptismus persua essentialia factus. cap. 1. de sacra. non iter. & de conf. dist. 4. in multis canonibus, facit etiam d. cap. 2. de apost. & illud quod recedit à tempore debito, recedit à forma. l. qui Ro. §. Augerius. l. bonorum. ff. rem rat. hab. ff. de accusa. tu. l. scire. §. consequens. fictio etiam non habeat locū, per not. per Bar. in l. si quis pro emptore. ff. de vñ. cùm extrema non sint habilia. & not. per gl. in l. si ego de neg. gest. faciupt etiam not. in c. non præstat. de re iud. lib. 6. & per Oldrad. 167. conf. præfer-

tim in spiritualibus, ad hoc. 35. q. 9. & not. per Arch. in c. 1. de voto. lib. 6.

Cùm quereretur de iniquitate arbitrii, qui arbitr̄ ter non solum declarauerat debitum esse, sed etiā adiecerat tēpus solutioni fiendæ, non fuerunt datæ literæ. Vide tex. in l. seruos. de mā. teit. & formā.

Si iudex secularis condemnet clericū in causa reali, dātur literæ per cācellariā super nullitatē, cōtra opinio. Galli. vide doct. in c. qualiter. de iud.

Cùm appellatum fuisse, quia iudex non compulerat syndicū vniuersitatis ad satisfandū de iudicato soluendo, fuerū negatæ literæ, vide doct. Inst. de satisd. §. sin autem, & formā.

Vbi in rescripto fit mentio de cessione, donatione, vel alienatione minoris, & huiusmodi, semper ponitur, quod prædicta sint facta ritè.

Cācellaria indistinctè cogit arbitratores ad laudandum seu arbitrandū postquā suscepit onus. Vide in quinterno iustitia. tit. de reuoc. cōpositio. & tit. de arb. nec sit differētia, an sit apposita poena vel nō, de quo in c. quītaullis, per doct. de iure iu.

Et notatur, quod literæ in forma, significavit, minus taxantur per cancellariā pro clericis, quām pro laicis: & ita debet fieri in aliis, arg. l. cum clericis. C. de epis. & clericis.

Citatio per edictum bene datur per cancellariam absque signatura in rescripto in forma, humilibus: sed absolutio ad cautelam in excommunicatione à iure non datur.

Cancellaria indistinctè dat relaxationem iuramenti super omni contractu, in quo quis narrat se enormiter fuisse lesum, propter præumptionem, dolii aduersarij & peccati, vel temeritatis iurantis, vbi est conscientia, aut si non sit conscientia, datur relaxatio, quia non videtur cogitatum de dolo etiam re ipsa per iurantem.

De verbo, curare aliqd fieri, qd ponitur semper in rescripto significavit, quid significat, vide Paul. in c. generali. de elect. lib. 6. & not. in c. hac constitutione. de offi. deleg. eo. lib. & de verbo, induce re. vide eo. ti. de elect. c. sciāt cūcti, de verbo autē, instigare & solicitare, vide Bal. Ang. & Ino. in l. qd ergo. §. pen. de leg. & de verbo, per omnia, vide in d. c. hac cōstitutione, qd nihil adaptabile excludit.

Etiā si fuerit iuratū per partes stare laudo, nihilominus super iniquitate eius & reductione, ad arbitriū boni viri dantur literæ per cancellariam, cum non obstantia juramenti. Vide in quinterno iustitia. tit. de arbitri. in 4. forma. & Specul. eo. tit. & Inn. & alios in c. quītaullis, & c. veniēs, de iure iur. sed cū ista redactio peteretur à cācellaria inter laicos & arbitrio laico, fuit dubitatum an possit dari, & fuit conclusum quod sic, cum sit videntum primò, an iuramentum de stando laudo laici, obliget iurantem in eo, quod prætendit iniquè vel nulliter, arbitratum, de quo non potest cognoscere, nisi iudex ecclæstasticus. Et fatis videtur hoc probari in d. c. veniens, & c. quītaullis, & vide ibi Anto. de Butr. in 34. & 37. col. Vnde est notādum, quod vbi compromissum est iuratū, ut communiter sunt, non poterit reduci ad arbitriū boni viri, donec sit declaratum per iudicem ecclæstasticū

inramentum non obstarere propter iniquitatem vel nullitatem laudi. Et vide eundem Anno. in c. cum sit, de foro competenti. s. col. & c. dilecto. de app. penalt. col. & in cap. si clericus. de foro compet. & Feder. in consil.

Imperabat rescriptum quidam Panormitanus clericus coniugatus, super hypotheca cuiusdam nauis consistentis Neapolii, contra quendam alium Panormitanum, & petebat iudices in ciuitate Neapolitana, fuerunt ei negati per l. i. s. si quis. de naui. ff. de vi, & vi armata.

Verbum, niti, verificatur quando aliquid tentatur fieri vel incipit fieri, vel est iam factum contra id, quod prohibitum fieri à lege vel ab homine, vt not. in c. ex eo. & c. certum. de re iud. lib. 6. & c. 2. de suppl. negl. præl. & c. cum contingat. de iure iur. & c. dudum. el secundo. de elec. & c. gratum. de post. præf. Oſius. de elec. c. dilecti. & c. gemma. de ſpon. c. i. & c. clericis. de immu. eccl. lib. 6. c. Ioan. de cler. coniug. & c. quia nonnulli. de cler. non reſiden. cum multis aliis quæ not. pro reſcriptis in forma, conqueſtus, in quibus cancellaria ſaſe vtiſtur hoc verbo, nicietur.

Et de verbo, nequiter, quo ſimiliter Cancellaria vtitur in reſcripto in forma, ſignificavit, pro occulis detentoribus, vide in c. ſedes. de reſcri. & c. à nobis, de Apoſta. & c. vt inquisitionis, de hæret. lib. 6. & l. deinde, de liber. exhib. & l. bouem. §. mortis, de edict. ff. cum aliis. Et quid ſit propriè nequitia, & vnde dicatur, vide beatum Auguſtinum in lib. de beata vita poſt Varroen. Ouidius ait,

Nequitas eſt, que te non finit eſſe ſenem.

De verbis, diognoficitur pertinere, & huiusmodi, vide not. in c. Cum venerabilis, & de priuile. & c. fi. de offi. ord. lib. 6. & c. quoniam, de immunit. eccl. lib. 6. & c. dilectis, de appell. & c. cōqueſtus, de for. cōpe. & c. cum dilecta. de reſcri. & c. fi. de pign. & multis aliis ubi interdū eſt verbū narratiū, interdū, diſpoſitiū, iuxta materiā in qua ponitur.

Et nota q̄ ſi aliquis impetrat literas iuſtitiæ, in quibus faciat mentionem q̄ obtinet duo incompatibilia: non ſufficit q̄ dicat illa ſe canonice obtinere, ſed eſt neceſſe de ſtylo, vt afferat ſe illa obtinere ex diſpenſatione Apoſto. quia illud verbum, canonice, eſt nimis prægnans, vt not. in c. dudum. el secundo. de elec. & c. ordinarij. §. certū. de offi. ordin. lib. 6. & c. cūm ſingula. de præb. lib. 6. & ſolet referti tantum ad potestatem conferentis, nō au- tem ad habilitatem recipientis, vt not. ibi per Spe- tit. de diſpen. §. videndum. verſi. ſed nunquid no- cet. & Paul. in c. non poſteſt. de præb. lib. 6. Et idem fit de ſtylo, q̄n aliquis impetrat reſcriptum ſuper aliquo, quod dicit ſe canonice, vel legitime obtinere, cuius commune refiſtit, neceſſe eſt eum ex- primere conſuetudinem, vel priuilegium, vel hu- iusmodi. vt in religiosis qui dicū ſe exemptos vel in reſto re qui dicit legitime pertinere ad ſe iuri- diſtionē in certis clericis, vel in ſimilibus, & niſi al- legetur priuilegiū vel conſuetudo, non dabuntur literæ etiam ſi velit vt ponatur in eis verbum, le- gitime vel canonice. Faciunt quæ habentur decif. Bell. dec. 6. & 17. & no. in c. licet. verb. ponat. & in

c. fi. de reſtit. ſpol. lib. 6. & c. i. de præſcrip. cod. lib. 8. decif. n. 6. eiusdem Bellameræ & per Oldr. cōſ. 16. & facit optimè quod not. Inno. in c. 2. de dilat.

Item aduerte, q̄ ſi pars petat reſcriptum in forma, querelam, vel conqueſtus, vel dilectus, & velit in eo facere mentionem de ſententia lata, vel ap- pellatione, vel aliquo actu iudiciali, non dantur ei literæ in dicta forma. Vide not. in cap. ex parte. de reſcri. ſed bene dantur in extrajudicialibus grau- minibus in dicta forma, vbi nor narratur appella- tum, vel aliquis actus iudicialis. Sed ſi narretur ap- pellatum, dantur tūc in forma, Sua nobis. Et idem fit in caſibus in q̄bus non obſtant. ſententijs potest veniri de nouo: nam tūc ſi petantur literæ cū na- ratione literarum vel litis præteritæ & iuſte cauſe impetrandi, dabuntur in forma, Sua nobis, & ita fit in matrimonialibus, faciunt ad hunc ſtylum not. in c. ex parte de reſtit. ſpol. & Bal. in l. Deo nobis, de epif. & cl. & Lapus videtur velle, quod valeat reſcriptū in matrimonialibus abſque mentione litis.

Soleſ Cancellaria, ſi impetrans reſcriptum hoc petat, committere cauſam nullitatis laudi, vel re- ductionis ad arbitrium boni viri diſiuncti: ūe in eo- dem reſcripto, pro quo ſtylo facit, dec. Rot.

Quando aliquis fuit præſens interemptioni ali- cuius, & petit declaratoriam ſuper irregularitate, inuenio fuſſe datū ſub hac forma, Et licet dictus L. in mortem eiusdem P. minimè aspirauerit, nec præceptum, cōſilium, auxiliū, cooperationē, vel cauſam predicitæ morti præſliterit, nec alias in ea culpabilis exiſtat, dubitat tñ, quia preeſbyter eſt ſe præmiſorum occaſione ſtatus, & fama, ac rerum ſuarū diſpēdiis affici, à ſuorumq; ordinum execu- tione repelli indebitē poſſe. Super quibus per nos oportunè ſibi prouideri humiliter ſupplicauit. Quocirca fraternitati tuae per Apoſtolica ſcripta mādamus, quatenus ſi vocatis, q̄ fuerint euocādi, & inqſita per te ſuper præmiſis diligētius veri- tate, rē repereris eſſe, put ſuperius enarratur, au- toritate noſtra nūcies prædictū preeſbyterum occa- ſione præmiſorū nullā incurriſſe irregulatatis, & inhabilitatis, aut infamię maculā, ſue notā, put iuxta caſus huiusmodi ſucceluum fuerit de iure faciendum. Et hec forma ita generalis eſt tutior, ſi cōcordat cū narratiua: nam materia irregularitatis in caſu muſtationis vel homicidij circa particu- laria, habet multā difficultatē in reſtē declarando propter non ſatis exactam theoricam doctoři in- hac materia, & difficultatem cognoscendi culpa, & cauſam, remoras, vel propinquas, ſeu cōſecuti- uas ad actū, ex quo contrahitūr irregularitas, ma- xiſmè cum poſſit contrahi ſine culpa. Quādo verò datur interactori, narratur hoc modo, Quād cū L. P. præfato C. vim inferente, ex qua niſi illam vi reſuſtet, mortis periculū ineuitabilitiſ incurrif- ſet id ē C. ſe defendēdo, & vim huiusmodi vi, cum moderamine tamē inculpatæ tutelæ, repellēdo, præfatum L. vulnerauit, vnde idem L. expirauit. Et licet idem C. minimè operā dederit rei illicita, ex qua dictus L. ad inferēdū eidē C. vim huiusmo- di impulſus, aut prouocatus furcit, nec alias quām, vt preeinititur, in eiusdem L. morte culpabilis ſit, tamē

quien dubitat, &c. Et haec formæ probantur per totum tit. de homic. & de cler. percus. & in c. quæsum. de peccat. & remis. cum aliis iuribus. Et de verbo repereris, vide dec. Rot. in antiquis. & Bel. lamer. & not. in c. dudum. de præsumpt. per doct.

Et pro accipiente ordinem sacrū antequam esset doli capax, & postea volente contrahere matrimonium, fuit dat. declaratoria per Cancellariā de consilio peritorum, & præsertim Dñi Alexandrii sub hac forma: Dilectus filius Augustin⁹, &c. proponi fecit coram nobis, q. alias eius genitor dū in humanis ageret, & certus prior desideran. eundem Augustinum ad sacros ordines promoueri ipsum Augustinum impuberem, & minimè doli capacem, & quid sacer ordo importaret insciū, & er cc. tum catholicū Antistitem ad subdiaconatus ordinem promoueri fecerunt. Et postmodum eodem eius genitore, vita functo, præfatus Aug. impubes, & super hoc melius informatus, ad continentiam se obligare nolens, super præmissis reclamauit, & priuquam ad pubertatē deuenit subdiaconatus ordinem huiusmodi ratum gratū habere, eoq. vti, ac ante pubertatē huiusmodi, & post continentiam, care nolle afferuit, prout etiam protestatus fuit. Quare pro parte eiusdem Augustini afferentis se postquā doli capax effectus fuit, & ad pubertatem peruenit, ordini subdiaconatus huiusmodi nunquam cōsensisse, nec eo vt voluisse, sed matrimonium contrahere, & patrem liberorum effici desiderare nobis fuit humiliiter supplicatum, ne famæ suæ dispendium patiatur, vt in præmissis ei opportune prouidere de benignitate sed. Apost. curaremus. Quocirca fraternitati tuæ per Apost. scripta man'amus, quatenus si inquisita per te super hoc diligenter veritate, rem ipsam inuenieris ita esse, prout superius enarratur, autoritate nostra denuncies dictum Aug. præmissorū occasione adseruandam continentiam nō teneri, alio non obstante canonico matrimonium huiusmodi contrahere liberè & licite posse, prout iuxta casus huiusmodi successum fuerit de iure faciendum. Vide doct. in c. i. de cl. per sal. promo. & Cald. in consil. & non ponitur clausula, vocatis, de stylo in similibus, non apparente aperto interesse alterius, nec existente materia judiciali, nec veniunt vocandi qui non possunt contradicere cū effectu. ff. de fidei. liber. Iergo. §. illud. de reg. iur. qui potest, vt probatur in noua & fi. forma, tit. de relig. in quinterno. Faciunt not. in c. dudum. de præsumpt. & de cætero. de re iud. & reor. tamen quod si quis vellit se plenè assecurare, non tantum quo ad famam & conscientiam, sed etiā quo ad bona & alia quæ possent concernere interesse vel præiudicium aliorum, ne in futurum molestaretur, ellet fienda quedam vocatio generalis eorum, quoruñ interesse posset: iuxta not. in c. fi. qui ma. ac. pos. & l. i. C. si minor. ab h̄er. se abstain. cum autoritate ibi posita. & ip. l. Titia. ff. de acc. & l. de ærate. de minor. & l. decem. de verb. obl. & l. admonendi, de iure iur. & c. fi. de elect. & c. exhibita. de iud. cum multis aliis. Nec credo sic ordinatum teneri ad dicendum officium, cū nō habeat executionem ordinis, alias

quam culpa sua, faciunt not. per gl. in cap. si tibi. de præb. lib. 6.

Pro eo autem, qui inuitus suscepit sacros ordines seu coactus, data fuit etiam declaratoria per Cancellariam sub hac forma: Dilectus filius N. quod olim eius genitor dum in humanis ageret, cupiens quod idem L. ad sacros ordines promoueretur, ipsum L. aliquem ex ordinibus huiusmodi suscipere renitentem, multis verberibus & minis, & alias iusto metu ab eo ad id coactum, & ad ordinem ipsum, ac continentiam obseruandam se nolentem obligare, per certū Antistitem ad subdiaconatus ordinem promoueri fecit, præfatusq. L. quamprimum, metu huiusmodi cessante, cōmodè potuit super hoc reclamauit, quare pro parte dicti L. afferentis se prædicti subdiaconatus ordini nūquam liberè consensisse, nec illum postea gratum, aut ratū habuisse, nec ad eum promoueri, aut eo vti vlo vñquam tempore voluisse nec velle, sed matrimonium contrahere & patrem effici liberorum desiderare, nobis fuit humiliiter supplicatum, ne famæ suæ dispendium patiatur, ei in præmissis opportune prouidere de benignitate sedis Apostolicae dignaremur. Quocirca, &c. vt suprà.

Et nota, q. testes, & perpetuam rei memoriam pro volente se defendere in futurum, dantur per Cancellariam sub hac forma: Dilecti filij Abbas & Cenuen. &c. nobis humiliiter supplicarunt, vt cum super concessione quarundam decimarum canonice eis facta, quas se à prima ipsius monasterij fundatione obtinere proponunt, aliqua nō apparet publica instrumenta, & super eisdē decimis moueri sibi timeat in posterum ab aliquibus quæstionem, ne per defectum probationum ius suum deperire contingat, prouidere super hoc eidem monasterio paterna sollicitudine curaremus. Nos itaque, &c. Testes quos idē Abbas, &c. super præmissis duxerint producendos, prudēter recipere, & diligenter examinare curetis, & ipsorum dicta redigi faciat in publica monumenta, denunciando illis quorum interest, vt huiusmodi testimoniū receptioni si velint, intersint, & super denūciatione sibi facta confici faciat publicum instrumentum. Vide de hac materia doct. in e. significavit, de test. & formam in tit. de test. & in quinterno iustitiae.

Forma autem pro testibus, de quorum morte, vel absentia timetur pro actore iuxta, c. quoniam frequenter, & c. cūm dilecti. de cōfir. vtil. vel inutil. dantur in hūc modum, Vene. frater noster. C. ep̄s, nobis humiliiter supplicauit, vt cum super Castro dioecesis ad mensam capitularem, & c. pertinēte, nonnulli testes existat de quorum morte vel diuturna absentia timeatur, & super eisdē castro & eius pertinen. cum illorum dētōribus quamprimum possit capiat judicialiter experiri, ne veritas occultetur, & probationis copia fortuitis casibus subtrahatur, prouidere sibi super hoc de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igit̄ ar huiusmodi supplicationibus inclinati, &c. quatenus vocatis eisdē detentoribus, & aliis qui fuerint euocandenses, & valetudinarios, ac alios testes, de quibus ex aliqua rationabili causa timetur, quos idem ep̄s

super præmissis duxerit producendos, prudenter recipere & diligenter examinare curetis prout de iure fuerit faciendum. Testes autem praefatos si fe gratia, odio, &c.

Si remittatur causa ad examen sedis Apostolice per delegatum vel etiam ordinarium, & aliqua ex partibus vel i habere iudices super illa causa pertens ut committatur in partibus, dantur ei per Cancellariam indistincte, quāuis nō exprimatur causa remissionis. Et si à delegato fiat remissio, solitum fuit dici, quod causa in debito statu resumpta, ad vltiora procedat, iuxta priorem coiunctam literarum. Si vero ab ordinario, dicitur q. causa in statu debito reassumpta quod iustum fuerit: vt appareat in formis antiquis Mar. de Ebu. de qua remissione, vide not. in l. i. C. de relat. & in authen. in medio litis, non fieri sacras iussiones. Si vero, &c. prudentiam, de offi. deleg. & de offi. leg. licet & de testibus cum olim, & in c. intimasti. de appell. Ego autem ut tuus agerem & ne iudex, maxime ordinarius, temerè remitteret causas, & grauaret partes in expen. posui semper in huiusmodi rescriptis clausulas, vocatis, &c. quod iustum fuerit, nihil dicens de assumptione causæ, per not. in d. auth. & l. 3. de peda. iud. C. & l. 2. de legi. C. & c. cum æterni. dñe iud. & si dicetur pars consensu sibi, videtur tacere ex quo non appellauit tempore remissionis. Respondebitur, q. potuit esse, quod aliqua ex partibus, cuius interest non remitti, erat absens, & hec ignorabat, & etiam si non appellauit contradicit tamen & in actis potuit constare de contradictione eidenter. Et hic tuus videtur, ut committatur simpliciter quod iustum fuerit, & includetur iustitia, vel iniquitas remissionis, ante quam cognoscatur de causa principali. Faciunt not. per gl. & doct. Gallican. in d. licet. de offic. leg. quando verò de vtriusque partis consensu remitteretur, tunc haberet locum materia. c. vnici. de lit. contest. & veniret ponenda clausula, vocatis, &c. vide ad hanc materiam quandam dec. seu conclusionē Bellam.

Declaratoria super matrimonio contracto per vim, & publicæ honestatis iustitia. Dilecta in Christo, &c. Tua dioceſ. præponi facit coram nobis, q. olim ipsa cum Barant. laico dictæ dioceſ. matrimonium per verba de præsenti contraxit, & ad hoc coacta per vim, & metum, qui cadere poterant in constantem, copula tamen carnali inter eos minime subsecuta: postea verò dicta dilecta, vi & metu huiusmodi cessantibus, quam primum potuit contra huiusmodi matrimonium, in quo nutu, signo, vel facto nūquam consensit expreſſe reclamavit, & deinde cum Io. p. eiusdem B. fratre laico dictæ dioceſ. matrimonium per similia verba contraxit, illudque carnali copula consummavit, dubitat ramen se præmissorum occasione quominus cū præfato Io. in huiusmodi matrimonio licet remanere possit. Super quibus per nos sibi opportune prouideri humiliter supplicauit. Quocirca &c. vocatis &c. & inquisita per te super præmissis diligentius veritate, rē ipsam repereris ita esse prout superius enarratur, dictum primum matrimonium inter B. & D. præfatos contractū nullum, & secundum in-

ter eosdem Io. & D. contractum, alic canonico nō obstante, validum fuisse autoritate nostra denuncias, prout iuxta casus huiusmodi successum fuerit de iure faciendum, &c.

Declaratio super secundo genere affinitatis.

DIL. filius Ia. B. laicus, & dilect. fil. in Christo alia, eius in præsentiarum vxor, coniuges proponi fecerunt coram nobis, quod licet ipsi olim nullo eis canonico obstante impedimento matrimonium inter se per verba de præsenti contraxisserint, illudque carnali copula consummasset: quia tamen certa prima Iacobi vxor, & certus Maric prædictorum primus maritus dum viueret tertio consanguinitatis gradu inuicem coniuncti erant, dubitant prædicti coniuges indebet impediri, seu alias in eorum statu, & fama præmissorum occasione dispendiis affici, super quibus per nos opportunè eis prouideri humiliter supplicatar. Quocirca, &c. Si vocatis, qui fuerint euocandi, & inquisita per te super præmissis diligentius veritate, rē ipsam repereris ita esse prout superius enarratur, autoritate nostra nuncies matrimonium prædictum, alio non obstante canonico, validum fuisse, & esse, in illoq; eisdem coniuges licet remanere posse, prout iuxta casus huiusmodi successum fuerit, de iure faciendum. Dat.

Declaratoria super proponente seu voventi ingredi, & infra tempus excusante, non tamen voiente persenerante.

DIL. filius Crispinus clericus, &c. cùm nimisq; infirmitate fuisset mortis pauore concussum, si eum Deus ab huiusmodi infirmitate liberaret, domum aliquam fratrum ordinis minorum de obseruantia intrare velle, verbis affirmauit, & corporis per eum sanitatem resumpta, domum, &c. cum illo proposito, quod si aspiraret ordinis sustinere valeret, disciplinam profiteretur eiusdem, alioquin licet ipsi ad statum pristinum remeare. Quanquam simplicitate. ductus, propositum suum non fuerit protestatus, verum cum idem Crispinus propter iux complexionis debilitatem, præfati ordinis non valeat tolerare rigorem, ab eo, nulla facta professione, domum prædictam exiuit, ac habitu eiusdem ordinis dimisso ad seculum est reueritus, in illoq; sub timore Domini in statu clericali dies suos finire concupiscit: vnde nobis humiliter supplicauit, ut prouidere sibi super hoc paterna diligentia dignaremur. Quocirca, &c. mandamus quatenus nisi præfatus Crispinus expreſſe vel tacite professus fuerit, seu alias eidēter appareat, quod absoluē viram mutaret, seu perpetuō in religione Domino seruire voluerit, denuncias eundem Crispin. propter præmissa ad regularem obseruantiam non teneri, prout de iure fuerit faciendum.

Et nota, quod rescriptū in forma, ea quæ de bonis, non extenditur ad futura, vt per Ioan. Ganfr.

in c. ad hoc de rescr. & in dicta forma possunt trahi plures, quam quatuor, ut per Ioā. And. in c. cūm in multis. & Collect. in c. sedes. de rescr.

Cancellaria nō dat literas appellanti propterea, quod impetrans non habeat speciale mandatum. Vide Arch. 81. dist. Maximianus, & Collect. in cap. nonnulli. de rescr.

Committeñs vices suas, in totum commississe videtur; vt not. in c. super quæstionum. de offi. deleg. & in c. si duo, eod. tit. lib. 6. tamen Cancellaria non admittit, nisi exprimatur, quod iudex totaliter vices suas commiserit, qui stylus tam olim tempore Collect. obseruabatur, vt ipse not. in d. c. super quæstionum.

Et nota, quod vbi Canonicus impetrat pro iudice canonicatum, vel vbi alias causa suspicionis in rescripto aperitur, vel est nota, ut quia impetratur filius, vel pater pro iudice, &c. Cancellaria nō solet concedere literas ut not. per Collect. in cap. cum P. de offic. delegat. in i. tamen casu vidi concedi, cūm non sic faciliter recusatetur canonicus, sēp̄ satis facit magis parti aduersa quām aliis nec est suspicio valde vrgens, nisi allegetur in partibus, & interea subic̄ expensas impetrans quas perdet si legitimè recusatetur iudex. Ad quod faciunt not. per Ioan. And. in addi. Specul. tit. de testib. §. 1. & in c. accedens, vt lite non contest. el. i. & c. postremo de appell.

Si petatur rescriptum contra hæredē eius, aduersus quem est interpretatum rescriptum, Cancellaria solet dare literas; quamvis regulariter nō solet dare, vbi iudex, corā quo causa penderit, posset de iure communi facere id, quod pars in rescripto petit. ad quod l. vnicā. de thesauris. dicit tamē Collect. in c. q. a. in causis, quod si imperato rescripto appetetur, & pédente appellatione moriatur impetrans, non dantur literæ per Cancellariam, etiam vniuersali successori ablique signatura Papæ. Vide ad hoc not. in c. significante. de appell. & de rescr. significauit, & in c. quia V.

Clericus in Cancellaria reputatur potētior laico. Collect. in c. i. de alien. mu. iud. cau. fac. Vide ad hoc quæ not. in tit. de censi. in quinterno iustitiæ, & Rot. in no. 13.

Cancellaria nō dat literas captionis super debito ciuili. Vide ad hoc in c. ex rescripto. de iure iur. & ita negati etiam, allegata cōsuetudine, nec per signaturam conceditur, nisi forte in debito camerali seu fiscali,

Super appellatione alternatiua, vel ad sedem Apostolicam dantur literæ per Cancellariam, & videtur tunc ponenda clausula, vocatis, &c. nō autem in appell. causa, nisi iudex deferret quo ad appellationem ad sedem. Faciunt not. per Collect. in c. si duobus, de appellat. & c. dilecti per alios.

Victori appellanti propter expensas, datur literæ. Vide Specul. de appell. §. in quibus. & Collect. in c. si duobus.

Hodie non seruatur tanta seueritas in Cancellaria ut olim, videlicet, quod non detur vnicum rescriptum super pluribus grauaminibus, ne vno tāq̄ expresso delegatus nequeat de aliis cognoscere.

re. Ideo narrantur plura grauamina, & datur super omnibus vnicum rescriptum, & vide his Paul. de Eleaza, in clem. appellanti. & Collect. in c. bonę, de appell. & not. in c. cūm olim de offi. deleg.

Et nota, quod quando sententia fertur lata cōtra impenetrantem rescriptum, solet de stylo dici, in rescripto appellationis, sententiam promulgavit iniquam, quamvis iniquitas sit tantum re ipsa & non iuxta acta. Dicit tamen Ioan. Ganfredi. in c. vt debitus, de appell. stylum Cancellariæ habere, quod vbi proceditur per viam extraordinariā, puta inquisitionis, ille contra quem fertur sententia si appellat, exprimit causam, vt puta, si reus fuerit absolutus, dicit actor, licet pro parte dicti talis intentionis sua probata fuisset, & similia. Et si reus condemnatur, dicitur, cūm nihil contra dictum tales legitime probatum fuisset. Faciunt ad hoc notat. per Innocen. in cap. constitutis. el. 3. cap. de appell. Et ita seruamus hodie in narratione super processu delegatorum, in priuationibus, & similibus.

Cancellaria non dat literas super compositio- ne, vel arbitrio rectoris, nisi autoritas ordinarij interuenierit si agatur de iuribus ecclesiæ. Vide in forma quinterni. tit. de arbi, & collect. in c. ex multiplici, de dec.

Nec etiam dat confirmationem sententiæ latè coram ecclesiastico, traçō laico à clericō, nisi dicatur de expressa prorogatione, vel allegetur cōsuetudo, aut sit casus concernens forum ecclesiasticum. Vide ad hoc Collect. in c. ad petitionem, de accusat.

Iudæus percutiens clericum, non incidit in canonem. Vide Hostien. in summa de Iudæ. sed protest per ecclesiam alias puniri. Et ideo in rescripto super manum iniectione ponitur clausula, vocatis, &c. Nec etiam absolvitur à iuramento secundum ritum suum præstito, nec relaxatur ei si fuerit enormiter lœsus. Sed tunc vidi poni in literis, quod non obstat iuramento per dictum Iudeū in dicto contractu, iuxta ritum suum præstito, admittat eum ad effectum agendi, vel restituat in integrum, &c. Et hoc vbi alias Papa in causa Iudei, alias quam ratione iuramenti Iudaici esset iudex, nam si non esset Iudeus Papa, quia non ageretur super contractu usurario, vel alias forum ecclesiasticum concernebat, licet per Iudeum iuramento vallato non legi vñquam, nec audiui à Cancellaria, fuisse concessas literas, nec ego dedi, nisi inter Iudeos terrarum ecclesiæ. Quid autem de cathecumino, an injiciens manus in eum incidat in canonem, vide Arch. de conséc. dist. i. eos. Et vide Collect. in c. postulasti, de Iudæ. & ad prædicta faciunt not. per Bellame. in quodam cōferebti consilio fundata super materia. c. gaudemus. de dinort. & vide etiam Durandum theologum.

Si sententia fuerit lata in curia, & dati executores & appetetur ab eis in casu à iure permisso, Cancellaria non solet dare literas; quia semper posset sic appellari, & nunquam efficiunt litiū. Vide Collect. ad hoc in cap. significantibus, de noui oper. nunc.

Soler Cancellaria date rescriptum in forma, significauit, pro omnirestitutione secretō fienda, seu satisfactione super quacunque iniuria illata, etiam infamia verbalis facti, vel scripturæ, de quibus in c. quod dicam. 14. q. 4. & in toto. tit. ad legē aquil. ff. & l. i. §. iniuriām. & 5. q. i. quidam, & l. item. §. i. ait prætor. de iniur. & 6. q. i. ex merito, & c. dete- riores, & 6. q. i. sunt plurimi. Et hoc quod not. gl. in cap. si quis contistatus. 90. dist. & text. 45. dist. qui emendat, & c. de occidēdis. 22. q. 5. & in multis alius iuribus. Et datur prædictum reſcriptum pro dam- nis, ratione iniuriæ patri pro filio in potestate, & viro, vel ſponſo pro vxore, aut ſponſa, non autem econtra. Et danq̄ hæredi propter dama na illata, defuncto, vel cadaueri, aut exp̄fas, ad quod inſtit. de iniur. §. patitur. & l. 2. de iniuriis. & l. i. §. fed & ſi forte, & faciunt not. in c. olim. de iniur. & cap. i. e. o. tit.

Si ramen iniuriatus retineretur recipere satis- fationem rationabilem, & moderatā, vide Holst. in ſumma de poenit. Pro iniuria facta clerico ſuo, non vidi dari literas epifcopo, nec formam anti- quam: ſed videtur poſſe dari, etiam ſi eſſet diſſi- mulata per clericū. Vide c. parrochianos, de ſent. excoim. & quæ habentur. ff. de iniur. & not. in c. ſi diligenti. de for. compet.

Reductio ad arbitrium boniviri, cōmittitur per Cancellariam ſuper laudo lato à clericō, etiā inter laicos. Et dantur iudices, prout in appellatione. Vide Bart. in l. ſi ſocietatem. §. arbitrorum. ff. pro ſociō. & in l. 2. C. vbi, & apud quem. & doct. in cap. quintauallis, & Ang. in dispu. duo inuicem.

Secundum reſcriptum dans formam ſuper pri- matō commiſſione cenſetur eſſe idem, ſed pinguus concl. Rom. 39. de Bella.

De conſuetudine Curiae, Cardinales poſſunt comiſſtere eorum auditorib⁹ obſeruationes ter- minorum, abſque ſpeciali mandato Papæ, vide Bella. concl. 43.

Signtura contra ius, non eſt confeſſa Vicecā- cellatio. Bellam. concl. 46. & 81.

Comiſſio de procedendo, omiſſo grauamitie, non tollit effectus grauaminis, vide concl. 53.

Ius quæſitum etiam ſuper ordinē iudicario in partibus non eſt auferendum per ſtylum Curiae. concl. 74.

Proceſſus extra Rot. de partibus modi cum va- lent, ibid. Expressa in gratia debent probari, tacita verò non. Vide concl. 76.

Citatus pro intereffe, & admissus, habetur pro principali. Vide concl. 95.

Lite pendente, poſſet acquiri nouum ius in po- ſefforio, & petitorio, vide conclusio. 102. & 449. & tit. de reſcr. in nouis.

Gratia, ante confectionem literarum, eſt infor- mis & ſic non habet propriè eſſe, vide conclu. 9. & eſt regula Cancellariæ.

Actus ſunt indiuiduorum, non generum, ibi.

In confirmatione requiritur exprefſio defectuū ſpecifica. 116.

Ius in re non poſſet ex pluribus cauſis quæri. concl. 222.

Verbum, ex certa ſcientia, non tollit expressam, ſurreptionem, concl. 158.

Rectoria, & viceria non poſſunt eſſe apud eun- dem. concl. 162.

Confefſio in beneficialibus, non valeret ad eſſe- cūm adiudicationis. concl. 183.

Ante acceptationem, gratia eſt cōditionalis, & acceptatio p̄aſumitur durare, & in ualida poſſet ratificari, & acceptatio dat ius ad rem. concl. 358. & non recipit conditionem neque diem. ibid.

Quæ veniunt contra ius commune, & ſunt ſe- cundum ius commune, non ſtrictè interpretatur. concl. 507.

Perinde valere, trahitur ad confirmationem. concluſ. 532. nec inducit nouam prouisionem. ibidem.

Aequitas eſt perficere gratiam, quæ caſu fuīt impedita perfici. concl. 544.

Non ſubintelliguntur tacita in gratia, quæ po- tuiffent principem mouere ad difficultius conce- dendum. ibid.

Condicio nunquam ſubintelligitur, quæ poſſet magis iuſtificare gratiā ſi neutrī, nec alia qualitas ex qua euitaretur ſurreptio. Et plenē ſunt narran- daꝝ reliquæ facti inutilis in gratia impetrāda. ibid.

Vicecancellarius dicitur minister Papaæ limita- tūs. concl. 556.

Per mandatum, de prouidendo, non cauſatur ius in re. concl. 563.

Nec titulus habiliſ de futuro cauſat ius in re. concl. 564.

Omnes cauſæ quæ ſunt de iuſtitia, poſſunt cō- mitti per Cancellariam. conclusio. dict. 2. conclus. 47.

Commissiones in curia latè ſunt interpretāda. concl. dict. 6.

Reſeruatio habet vim nouae prouisionis. concl. dict. 35.

Non p̄aſumitur Papam tollere ius ad rem, niſi per clauiſulas tollentes. d. 55. Et facilior eſt gratia de vacantiibus in Curia, quam extra. ibid.

Ad purificandum gratiam non eſt p̄aſiſtus terminus ab homine, nec à iure. concl. d. 63.

Expectans in forma pauperum, antē purificationem non habet ius ad rem. dict. 67.

Non vitiat gratiam illius taciturnitatis, quod ex narratis, & eorum forma principi debet eſſe no- tum. concl. d. 98. & in not. tit. de reſcr.

Sufficit tacita vel contenta narratio, aut incluſa, ſeu notoria exprefſio ad tollendam ſurreptionē, ibidem.

P̄aſumitur Papam non ignorare ſtylum, ſed gratiam fuīſe factam, iuxta ſtylum & regulas eius, ibidem.

Requiritur in impetratione, vt fiat mētio de iu- re competēti alteri, licet ſub cōditione, vel mo- do, quæ per impetrantem impediri poſſint. concl. d. 39.

Taciturnitas iuris, quod poſſet alteri compete- re niſi præueniretur per impetrantem, non indu- cit ſubreptionem. conf. d. 152.

Consultus à quodam amico ſuper regula Can- cellariæ,

cellariæ, de publicanda resignatione beneficij infra sex menses, &c. An resignans, q post terminum remanet in detentione beneficij & capit fructus, & ille in cuius fauore fuit resignatum, sicut tunc in foro conscientiae. Credidi, salvo saniori consilio quod, non posito primo constati, quod in veritate beneficii non vacet in casu d. regulæ, sed titulus sit penes eum in cuius fauore est facta resignatio, licet veniat resoluendus, & cassandus ipso iure in euētū quo resignans deceaserit in possessione, vel pprius detentione beneficij resignati. Nam proculdubio resignas nō est tutus, cūm mala fide capiat fructus beneficij, in quo nō habet amplius ius, q per resignationem, seu renunciationem amisit. c. post trālationē. §. rursus, de renunc. & c. dilecto, de præb. cum aliis iuribus, imò & possessionē dicti beneficij amisisse videtur, vt voluit Oldr. conf. 237. & per Rot. de renun. in nouis, nec nomine illius, in cuius fauorem est facta resignatio, non potest salua conscientia capere, quia literis non expeditis, eū qui de præb. lib. 6. ergo &c. Ille autem in cuius fauore est facta resignatio, etiam videtur esse in mala fide, siue capiat fructus, siue nō, nā vbi capit, aut capit absque literis, & sic peccat per supradicta, & teneatur restituere fructus, vel concordare de eis cum ordinario, vel camera. argum. capit. sacro. de sent. excom. &c. pastoralis, de appell. cum ibi not. aut non capit, quia nō vult infra terminum d. regulae expedire literas, siue publicare, cūm possit: sed vult resignantem capere fructus, quandiu vixerit aut ad aliquod tempus, & etiam peccat, quia non vult subire onus ad quod tenet per acceptationē beneficij, & permittit aliū, videlicet resonantem capere fructus, & deseruire beneficio, in quo certò licet deseruentem non habere ius, & etiam impedit per eius negligētiā, vel dolum, quominus aliquis tertius, qui expediret literas, ei publicaret & caperet possessionem, & deseruerit beneficio si illud habeat ar. no. in c. ex tuę. & c. ad audientiā. & ibi Abb. de cler. nō re. & no. in c. cōmissa. de elec. lib. 6. ad qfac. c. quod semel. de reg. iu. & in auth. de litig. §. omne. & C. de emen. Iustin. Cod. in fi. & quod not. Collec. in c. ad quæstiones. q. fi. de simo. & facit etiā tota materia de inobedientia legis positivæ fundatae in ratione naturali, diuina, vel morali, quod censeatur peccare. Ad quod vide Abb. in c. tua. de vñsur. & doct. in c. canonum.

Bona quę auferuntur damnato, non acquiruntur fisco de iure naturali, Bellam. conclus. 7. 144. & ita videtur quibusdā Theologis. Vnde cōsiderarunt nonnulli, quod non teneatut quis, quāvis condēnatus de criminē, propter quodveniant bona etiā ipso iure publicanda fisco, in foro conscientiae exhibere, & manifestare bona sua, sed possit illa celare, dūmodo absque scādalo id fiat. & hoc arg. not. per Inn. in quia plerique de immute ecclēs. & in c. sicut dignū de homi. in l. fi. C. cum de iure naturali, non perdatur dominium illorū absque vero cōsenso domini, propter crimen etiam non occultū ad quod l. nihil de reg. iur. & l. ambiguis. §. quatenus eod. tit. ff. & not. per Archid. in c. felicis. Bal. in

tit. de feu. & Bartol. in l. post cōtractū. Et per Abb. in ca. cūm non ab hominē, & doct. in aliis locis intelligentur in foro judiciali, non autem in foro conscientiae. Sed cogita, quia delinquēs tacite videtur consentire in pœnam committēdo delictū, & sic in amissione dominij, vt l. i. §. bestias. ff. de postulati. & ibi gl. in epistola. inter claras §. liquet. C. de summa Trinitate. & videtur text. in c. impares. ii. q. 3. Posset respondere, quod ille consensus nō est naturalis, nec proprius, aut verus sed fictus, & civilis, ideo non obligat in foro conscientiae, vbi non curatur de fictione in proprietate & presumptione. c. tua. de sponsa. c. literas. de restit. ipol. c. à nobis. de sent. excom. el. i. faciunt not. per Bal. in l. C. de sacrosanct. eccl. & ii. q. 3. c. sententia, sed tantum curatur in conscientia de verō interesse, sed in hoc casu fisici naturaliter non verē interest, cūm nihil ei absit in veritate propter delictū: nam nil de suo perdidit, nisi quod delinquens censemper eum, id est, principem, & legem contemptissime delinquendo, qui cōtemptus iam purgatur per penitentiam, nec quo ad Deum curadū est de pena exteriori extra id quod abest, vt dixi nec obligatur quis in foro conscientiae ad huiusmodi penas, nisi vbi sequitur scandalū in non parēdo principi vel legi, seu principis, sed ex iracundia, vel calore concupiscentiae, vel negligentia, vbi non censemper contēnere delinquēs, vt per Zab. in cle. eos. de sepul. & Collec. ad quæ faciunt not. per Io. And. in c. quānqā. de vñsur. & Calde. in proce. Decret. & Feder. in conf. & not. in cap. significasti. de homi. & in cap. fraternitatis. i. q. 2. & faciunt optimè not. per Card. in cle. pastoralis. vers. cāteruti.

Vbi Papa concedit gratiā per supplicationem vel alias, & expressè, vel tacite vult q. dicta gratia non valeat, nisi expediantur literæ: vtē effectu illius gratiæ literis non expeditis, non videtur tutus in foro cōscientiae. arg. not. in ca. plerique per Inn.

Cūm gratia prædicta dependeat tantum à sola voluntate Papæ & principis, quæ quidem voluntas potest per eum limitari per modum & conditionem, tacitam vel expressam, quātum sibi placet & potest ipse solennitatem & formas prout cilibuerit, ad perfectionem, & esse dictæ gratiæ apponere. Secus autem est in his, quæ de iure naturæ dependent à voluntate & consensu partium duocat, nō superioris, vel principis, vt est in contractibus, & vltimis voluntatibus, & huiusmodi, in quibus ex sola voluntate partium valent contractus; etiam si per principem & iura positiva adhiberi debeat certæ solennitatem. Et faciunt hæc ad quæstionem, quod quis salua conscientia non possit recipere, aut soluere pensionem super aliquo beneficio ecclesiastico assignatā, nisi literis expeditis, cūm consensus partium non possit operari vltra consensum Papæ, seu principis, qui quidem princeps in hoc casu vult tacitè, quod ad effectu perfectionis gratiæ literæ expediatur: hāc per signaturam censemper Papa facere gratiam iuxta stylum per cancellarium limitandum, seu declarandū. 80

illa est tacita voluntas sua, ut vult Bellam.conclu.
598.de quo per Oldr.cocl.226.& per Bal.in c.i.per
quos fiat ipse& Mil.in vers.gratia.& facit opini-
mè 20.regula cællariæ. Et sic necesse est, ut literæ
prædictæ conficiantur, & expediantur iuxta stylū
cancellariae, & dictis literis expeditis, tunc gratia.
dicitur habere esse suū,Bellam.conclus.110. & in
ea tunc ostenditur aperta mens principis, & expre-
sa, sed in dictis literis pensionis ponitur de mente
Papæ postquam dictæ literæ tibi præsentate fuerint
&c. ergo ante præsentationē, & multò minus ante
expeditionē non potest exigi vel solui pēsio. Cre-
do tamē quod in foro conscientiæ, si partes effent
certæ de expeditione literarū, quanquam nō pre-
sentarentur literæ, possent soluere vel exigere pē-
sionē, cum tacita voluntas principis non excludat
hunc casum, hoc est, quod velit necessario literas
presentari, & nō habere pro præsentatis, cum hæc
præsentatio sit inducta in fauorē partis soluentis,
& ne recipiantur pēsiones super beneficijs ecclæ-
siasticis ab ipsi assignatione superioris, & volūtate,
de qua voluntate si mibi aliter constat, quam per
præsentationem, quoad conscientiam videor esse
tutus, dummodo, ut dixi in veritate literæ sint ex-
pediæ. Et id ē videretur mihi esse dicendū in om-
ni casu, in quo esset de voluntate principis tacita
vel expressa, q̄ debet literæ expediti, q̄ ante ex-
peditionem, non posset quis vti eis absque pecca-
to. Et sic in omnibus commissionibus gratiōsis ha-
bentibus clausulam, vocatis, vel requirentibus in-
formationem, aut cogitationem vel huiusmodi,
ut est in dispēsatione super irregularitatē, & huius-
modi, qui requirunt aliquam præcognitionem de
jure, vel ex stylo, & sit ex mente Papæ. sec⁹ fortè in
dispēsationibus ad duo, & super defectu nataliū
& similibus in quibus non videtur esse de mēte Pa-
pæ expressa, vel tacita, q̄ dictæ literæ necessario ex-
pediātur, ad hoc, ut in foro cōscientiæ releuēt di-
spensatū, sed tantū ut nō suffragentur impetrā-
ribus absque expeditione: vt habetur in reg. cæcl.
de disp. Et verbum suffragari, nō videtur trahi ad
forum cōscientiæ, sed potius, ad cōtentiosum, cum
significet propriè aliiquid repulsiū & cōtrouer-
siale, arg. not. per Spec. de adult. in fi. & per docto.
in rub. de suffrag. C. Si ergo habenti supplicationē
signaram super dispensatione ad duo non mouea-
tur lis, neque obiiciatur de inhabilitate p aduerfa-
ri, neque detur ei de illa regula, videtur q̄ nō ex-
peditis literis possit illa tenere in foro conscientiæ,
cum mens Papæ, ut dixi fuerit grauare eum in
euēntū, quo moueretur ei cōtrouersia per aliquē
cuius interesset. Secus si absque cōtradicione pos-
sideret dicta duo, etiam literis nō expeditis. Et ita
vidi quosdam doctores, & vñ notabilem, & erudi-
tissimum prædicatorem tēnere, pro quorū opi-
nio. facit gl. in c. fraternitas. 12. q. 2. & not. per Bart.
in l. sequitur. §. viā. sed facit cōtra eorū opinionem
principiū dictæ regulae, & verba, temere, & facere
in dicta regula polita: quare cogita, quia magis de-
clinō pro nunc in partē quod non sit tutus in foro
conscientiæ, & sic quod teneatur ad fructus resti-

tuendos camerae, nullo existente contradicente
deducis alimentis suis necessariis, & si qua ver-
tit in utilitatem ecclesiæ, quam non dispensatus
possedit: quia nō habetur pro dispēsato, ex quo nō
expediuit literas per supradicta. Sin autē viue vo-
cis oraculo esset ei cōcessa gratia, vel q̄ sola signa-
tura sufficeret, tunc bene esset tutus vtiens gratia in
foro cōscientiæ, cūm appareat de voluntate cōce-
dētis nō curantis expeditionē literarū, & ita vide-
tur debere intelligi tex. & gl. in cle. dudum. super
verbode sepult. & gl. in c. institutionis. 25. q. 1. quod
gratia Papæ verbo solo facta valeat quād Papæ hoc
expres̄a vult, & ita quotidie practicatur in curia.
Postea dixit mihi quidā Theologus se credere, q̄
si mens principis volētis tacitē, quod super gratias
per eū factis expediantur literæ, & aliter non va-
leant, moueatur non propter intentionē vt melius
examinetur in expeditione, sed tantum vt ex illa
expeditione veniat ei lucrum, quod eo casu etiam
nō expeditis literis, ego possum vti gratia mihi cō-
cessa propter malam intentionem principis & ini-
quam: & si super hoc fecerit legē, esset iniqua ta-
lis lex: quia lex debet fieri ad utilitatem communē,
non autem propriam, & facit pro dicto suo quod
not. in cap. canonum. de const. & c. erit autē lex. 4.
dist. & 8. dist. que cōtra, & quia tunc excedit potes-
tatem constituentis, quo ad Dēū qui nō ligat nos
ad parentum in foro conscientiæ principiū iniuste
præcipienti, cūm non dederit ei potestatē, iniquā
legē condendi, ad quod c. qui resistit. II. q. 3. & si is
qui. §. Sed nolo intrare pro nunc hanc materiam,
quia difficilis, & in dubiis constat esse parentum
principi, & præsumendum quod ad bonum finem
fecerit legē ex quo aperte non est contra decalo-
gum, vel bonos mores, per not. in c. 2. de maior. &
obed. & in d. c. canonum. & II. q. 3. nō semper. c. Iu-
lian. & c. Imperatores, cum aliis iuribus. Et si est
incommoda lex soluentis taxā, non est mirū, quia,
ut ait Liuius, nulla lex satis commoda omnibus es-
se potest. Licer ergo interdum incommoda sit lex
singulis secundū quid est, tamen commoda in cō-
muni, & ex alio respectu cōmodissima. Et satis be-
ne nobiscū ageretur si huiusmodi pecunia distri-
bueretur in eos vñs, ad quos destinatē sūt, q̄ vñs
est commodissimus R eipublicæ Christianæ. In illo
autē semper dubitauī, ap̄ conserue esse veram opini-
o. Innoc. & sequaciū. in d. c. quia plerique, quod
vbiunque est tradita aliqua solēnitatis per iura po-
sitiua seruanda in cōtractibus & inualidantia cō-
tractum, si non seruētur, puta in alienationibus re-
rum ecclesiasticarum, & minorū, quod nihilominus si dictæ alienationes fiant alias legitimè, sed nō
seruata forma prædicta, quod emens, & vendens
sint tuti in foro conscientiæ: nā videtur eos nō es-
se tutos, cūm nō sint domini rerum emptarū abs-
que solēnitate, & sic possideant illa emptores ma-
la fide. Item quia continuē stant in peccato deti-
nendo rem emptā contra voluntatem, & præcep-
tum superioris, qui potuit in huiusmodi rebus
pertinentibus ad curam suam apponere legem,
quam ei libuit; & cura sacrorum & spiritualium
pertinet

pertinet ad eū, & per consequens bonorū pertinētū ad rē spiritualē, vel sacrā, & sunt in continuo contēptū superioris, ergo in peccato. p not. in d.c.2. & c.a. canonum. cum aliis iuribus, maximē cū sit de mente doct. & præsertū Bal. in c. si quis per triginta. si de veri. §. contra. quōd quando lex aliquid prohibet fieri propter aliquod valde equū & bonū publicum, & contra illud fiat, ligat in foro conscientiæ. & facit etiam ad hoc quod ipse notat in extrauag. ad reprimendā, loquens de Mace doniano & Velleiano & facit etiam optimē quōd sint in peccato not. per Abb. in c. sacris. cū ibi not. de his quę vi met. ve cau. fiu. Quare cogita, & quo ad materiā pensionum, credo etiam quōd si literę non præsentarētur, nisi post duos, aut tres annos post assignationem, nihilominus deberent solui pēsiones integrē pro tempore præterito etiam in foro conscientiæ, quanquam nūc fuerint expeditæ, cū illa cōditio postquam tibi prædictæ literę præsentata fuerint, &c. nō suspenderit obligatiōnem, sed solutionem & exactionem: vt in illo qui promittit & assignat ex nunc 10. mēstrua super talī fundo suo, quę tamē non vult soluere donec merces suas vēdiderit, vel postquam cōditoris præsentanter eīliteras salui cōductus: & alii huiusmodi exēptis, quod nota ad practicam. ad quod l.his verbis. C. quānd. dies leg. & quia fuit apposita dies seu conditio gratia pensionarij. ap quod. l. si ita. §. pegasus. de leg. 2. Ad materiā contractū qui soluitur & violatur per mortem alicuius, & Cāthalonia appellatur violarium: quia facilē perit, vt violæ, an si tūcūtum, vide quę not. Collec. in c.a. i. de emp. & ven. vbi dicit. sed nunquid licet alicui emere redditus ad vitam suā, ita quōd salua conscientia possit retinere? Dicēdum quōd si verisimile est quōd emptor debeat recipere redditus magno tempore, & vltra communem valorem, vt cum homo iuuenis emit magnum redditum, hoc casu, quia est verisimile, quōd satis vltra viuet, totū id quod receperit vltra pecuniam quam dedit sana conscientia retinere non potest, quia quodammodo visura est in c. nauigati. de vtur. & facit quia ratio ne incertitudinis licita est cōuentio, quę alias es- set illicita. C. de vſur. si ea. nec obstant iura quę videtur simpliciter velle, quōd liceat ad vitā emere propter incertitudinē, quod dicēdum est verum esse, dum tamen data fuerit pecunia secundū probabile modūm contrahendi. Et ita refert Ie deter minatū fuisse. hēc Cyn. in d.l. si ea, vide quę colliguntur infrā c. ad nostram. per quę fraude, vſurā cessante, aliud videretur posse dici. hēc Collec. & vide Anch. & Io. de Anan. post Innoc. in c. in ciuitate, qui tenent esse licitū, quod Roder. negat si redditu emantur ad vitā emptoris, propter votum captandę mortis, quo cessante nō esset peccatum. Et venditione violarij, vide vnam bo. Cy. in l. si pa ter 2. C. de inoffi. testa. Et an appellatione, vſusfructus, veniant pensiones violariorum, allegari posset l. sancimus. C. de dona. vbi videtur proprietas non vſusfructus. Et videtur quōd si violariū quod emerā ad villam delegauero cōditori mēo, quōd soluens pensionem teneat illam p̄f̄stare quādū

creditor viuat, nec morte mea finiatur, sed cōditoris. vide not. in l. si vſusfructus. ff. de noua. per doct. Gallican.

Refert Ioann. Ganfre. in c. ad nostram. de empt. & ven. se vidisse dubitari in cancellaria, quōd cū quidam emissem quādam possessiones apposito pācto, quōd vēditor asportādo pretiū, posset post certos annos illas possessiones recuperare, & vēditio nem rescindere. Dom. Feder. de Senis iuuabat, & defendebat contractū non esse vſurarium: sed alij tenebant contrariū, & ita dicit fuisse obtentū con gregatis doctoribus, cū apposita fuerit conditio contra naturam, contractus proper quod dīcebatur non esse recurrendum ad cōiecturas. Vi de ibi, er eum, & aduerte, quia non loquitur in pacto, dīcō reuertendo.

Stante consuetudine, quōd ecclesia habet lectū qui cum funere ad ecclesiā portatur, rector vult permuttere ius lecti huiusmodi cum uno pādio, quod perpetuo ad ecclesiam pertineat, nunquid possit. Feder. arguit quōd non possit fieri: quia si monia esset, tamē ius decimale, permutteri potest, quod est spirituale cū re temporali. de rer. permut. cum vniuersorum. Ipse tamē solus hoc nō posset alienare. de reb. eccles. non alie. ca. i. lib. 6. cum simili. non enim omnia quę sunt ratione sepulturæ sunt facta spiritualia. vt not. 13. q. 2. clericī, vide Collec. inc. relatum. de sepult.

Duo tractauerunt de beneficiis permutterādis ad inuicem, & data fide promiserunt procurare dīctē permutationem per superiorē, vel illos quorū interest, an possit alter p̄cūnitēre? & si alter inster qui est paratus impletē ex parte sua an posset alius cōpelli adimplēdū. Et videtur quōd nō, cū talibus debeat cessare omnis pāctio, & cōuenitio de pacis. c. f. & not. in c. cū pridē. cū simi. &c. Feder. de Senis no. contrariū: quia isti non simpli citer pacisuntur, sed promittunt inuicē dare opērā & curare, vt hēc permutterio veniat ad effectū per debita media, videlicet per superiorē, vel illos, qui eā admittere, & quorū autoritate perfici potest quod de iure non videtur prohibitū de rest. spol. c. ex parte. & c. venerabiles. de confir. vt. vel inutil. & facit quod not. de rescrīp. ad audientiā. in gloss. & de p̄rab. significatiū. cū fidei datio ex quipollat iuramento, quod quidē iuramentū debet seruari, nisi vergat. &c. vnde postquam ipsa partes adiuicē promiserūt ad curāndū, videtur quātūm in se est cōditionaliter cōsentire, habitu consensus superioris, à quo nō possunt resilire, nisi fecerint quod in se est respectū habēdē voluntatis à superiorē, & procurādi, vt cōditio eneniat ad quam procuratiōnē sunt obligati, nō cōditionaliter, sed purē, quę promissio procuratiōnis in hoc casu nō videtur prohibita per supradicta. Et ideo post hēc promissiōnē, nō est iam amplius in facultate alterius resilire, sed superioris admittere, vel nō. Vide ad hoc Collec. in c. cū olim. de rer. permū. Nihilominus cū olim fuisse petitę literę à cācellaria super hac promissiōne, de curāndo. & dando operā contra partem quam penituerat, fuisse ne gate. Credo propter fundamētāl. Hōst. Io. And. in c. quāstūm

quæsitum de rer. perm. & dicit Inn. in ca. inter de præb. quod permutantes habent ius in beneficiis permutatis statim q[uod] superior autoritatē interpolavit. & vide Fed. q. 27. & Abb. in d. c. inter. vnde nō tantum habet regressum permutans ad beneficium suum alio nolente permutare, sed etiam videtur q[uod] possit nolentem permutare, seu resignare ex causa permutationis compellere. Sed dictum Innoc. intelligitur vbi sunt admissæ hinc inde resignationes, licet non sit facta traditio possessionis, & vide ad hoc Fed. cons. 159. & omnino ad hanc materiam multis decis. Rot. tit. de renunc. in antiquis. & de rer. perm. & quandam regulam cancellariæ ad hoc.

Parochiani habent nominare rectorem Capitulo, & Capitulum vnu de nominatis habet præsentare episcopo, quidam expectat ad præsentationē vel collationem Capituli, nunquid tale beneficium cadat in gratiam? Dicit Collec. in ca. cum dilectus. deitrepatri. quod audierit multos dicere quod sic, cu[m] tale beneficium videatur esse de patronatu. Quare, &c. de præb. c. & illis. in fin. & quia nominatio habet vim præsentationis, nec ius tribuit, c. nobis. tit. de iure patro. de elect. cum ter. a. sed vbi Capitulum non haberet præsentare de nominatis, credidit Collect. bene habere locū. Sec. in casu nostro non est libera potestas præsentatio[n]i penes Capitulum, & sic non dicitur solidè patrotus. Quare, &c. de rest. spol. Pisanis & cu[m] illis. in fi. præjudicaretur parochianis, quibus Papa præjudicare non intendit, nisi exprimat. c. quamuis & d. c. cu[m] in illis.

Inter duos nominatos, de quorū anteriori nominatione nō constat, quis alteri debeat preferri, vide Oldrad. cōf. 218. Quod pensiones, quæ cōstituuntur & assignantur hodie super fructū beneficiorū, non sunt beneficia, neque habent effectū eorum, nisi in casibus expressis, videatur probari ex definitione beneficij, & requisitis ad illud, de quo per Old. in quodā confil. & Anto. in reg. i. de reg. iur.

Et inter cetera est necessaria perpetuitas, vt in c. pastoralis. 7. q. i. in gl. in ca. vnico, de capel. mo. li. 6. quæ quidē cessat in his pensionibus, cum extinguntur lapsi tempore quo imposita sunt, vel p[er] obitum recipiētis. Facit etiam definitio Matth. de monte Lau. in clem. i. de sup. neg. præl. & gl. q. i. in summa. Item quia huiusmodi pensionem recipientes possunt illas remittere ad tempus, vel in perpetuum, vel illis renunciare absque autoritate superiorum: nec tunc impetrantur, nec vacant, sed extinguuntur tanquam debitum pecuniarium per remissionem, nec requirunt residentiam, nec habent nomen tituli, nec illas recipientes habent vocem, vel stallum in choro beneficiorum. Itē in regulis antiquis cancellariæ ponuntur ut diuersa in expectationis, nec examinantur per cancellariam. hi quibus p[ro]ficio assignatur, vt solet fieri in titulatis. Sit tamen assignaretur aliqua pars fructus alicuius beneficij pinguis, nō ad particulare cōmodum vniuersi, sed ad hoc vt deinceps esset beneficium Ecclesiast. cu[m] diectum, fortē pensio vel portio, tunc bene esset beneficium, vt in c. si cōquerente. de cler. nō resid. & c. ex diligenti. de sumo. & 16. q. 6. illud. & q. 5. possessioni. 2. q. 3. clerici. & c. si episcop[us], & vide ad hoc

not. in clem. si Romanus, de præb. & in c. postulati. & c. ad audientiam de ref[er]rip. & clem. 2. de vita & honest. cleri. & c. quamuis. de præb. lib. 6. ad hoc Rabat, in c. constitutis. de relig. domi. & Auto. de Butr. & Bal. in d. c. ad audientiam. & not. per Caſten. & Pont. in cōſ. & Rot. in antiquis. cito. de reſcript. Et forma literarum satis ostēdit non deberi pro beneficiis, cu[m] plerūque fundentur, ne resignantes nimū dispendiū patientur, & sic exonerantur à titulo, & per cōſequens ab onere. Recipiunt tamen partem fructū quasi tanquam laici qui possunt recipere pro alimentis & victu vel statu decenter tenēd. & not. 23. q. fi. tributū. & 18. q. 2. Eleuterius. & c. quāto. de iure patron. & l. cōmodis. ff. de re iud. & l. stipendia. C. de execu. rei iud. Faciūt h[ab]et ad materiam, an pensio faciat incompatibile sub eodē teſto cu[m] beneficio, & an recipiēs pensio[n]ē non intitulatam, prout sunt hodie, tenēatur dicere officium, vel interesse processionibus huiusmodi. Et ex his potest etiam determinari, an huiusmodi pensiones modernæ possunt redimi.

Deregno Scotiæ seu rege dubitatur, an sit verus rex: vt per gloss. 32. q. 2. & per Brixien. in reperto. super vers. Rex. & appellatur regulus à gl. in cap. venerabilem. de elect. & videatur olim fuisse subiecius regi Anglia, vt patet in chronicis, & præferit in historia, qua dicitur mappa mundi. & not. in cle. i. magistris. & de eo fit mentio in c. cū dilectus. de fid. instru. & cap. sane. de temp. ordin. & non vnguerit, vt patet in provinciali ecclesiæ Romanæ. Ista inter alia adduxi coram Reuerendissimo domino meo vicecancellario, contra oratores præfati regis, contendentes de prælatione, cum oratoribus Ferdinandi regis Siciliæ siue Apuliax.

An per affectionem secundi beneficij sub eodē teſto, vacat ipso iure primū. Vidi cōcludi, quod non, per not. in c. literas. de conceſ. præb. sed habe re locū in materia monitionis, de qua in c. referēte, & c. prætereā, de præb. vide doct. in cap. quia nō nulli. & c. fin. de cleri. nō residen. tamen cācelaria expedit literas tanquam pro vacante, & vide Rot. in antiquis. & latè Milum in repertorio.

Beneficium residentis in curia non promoti infra annum dicitur vacare in curia secundum Coll. in c. ecclesia. de sortileg.

Præstissime doctor, cupit scire humanitas vestrā perstrictissime, & resolutissime à tenuitate nostra, quid mihi videatur de gratiis per literas apostolicas cōcessis, per quas cōmittitur cōstitutio & assignatio p[ro]fisionis in partibus, an expirauerint, seu extinctæ fuerint per mortē Papæ concedētis illas reintegra. Respōdeo videri mihi nō expirare, i.e. extinctas esse, cu[m] teneā pro constanti, quod vbi alicui quamvis tertio, est quæsumus ius in re, vel ad rem, aut saltē officiū iudicis imploratio per literas apostolicas gratiolas, siue gratiæ sint puræ, siue in diē, siue conditionales, tales gratiæ non extinguitur per obitum concedētis, nec executorū iuridictio, seu potestas finitur. Et propterea idē credo in literis priuationis in forma iuris, cu[m] prouisione alteri fienda; & in literis in forma digni & vniōni in literis accedens super dispensation. ex defectu natalium

natalium: & fermè in omnibus quæ hodie emanat à cancellaria. Et sit ratio, quia in omnibus his gratia est iam facta nō fienda, quauis non executa, cum quæsum sit ius in re, vel ad rem, vel saltem ius implorandi officium iudicis, seu executoris. Hoc credo per not. in c. si cui nulla. de præb. & ca. si super gratia. de offi. de leg. li. 6. quāuis gl. & quidam doct. fortè nō satis practici, aut parū aduertētes ad stylum cancellariæ modernū, & illius temporis exēplificent mandata de prouidendo dici gratias fiendas, & non factas. Cūm fiendæ sint, vbi ius non est quæsum alicui modis prædictis, sed est concessa facultas. Sed potestas ad contemplationē seu favorem tertij, esse voluntarium ministrū, siue mādatariū gratiæ fiendæ illi tertio, vt puta, si Papa intelligēs aliquem scholarē studuisse in aliquo studio longo tempore, & esse sufficiēt ad gradum doctoratus, contemplationē seu fauore illius scholaris det alicui personæ facultatem siue potestatem doctorandi illū, non tamen mādet, vt requisitus, id faciat, seu facere tenetur: nā intrali vel simili casu expiraret gratia per obitū cōcedentis re integrā, cū non sit propriè mandatū nec aliquod ius quæsum illi doctorando, nec etiā ipsi cōmissario, cuius contemplationē, seu fauore non fuit data ei à Papa prædicta facultas, seu potestas doctorandi illū. Et verbū, mandatum, ibi in §. secus. capitulū pro committitur, seu facultas datur, vt declaratur in prime. d. §. & etiā verbū seu fauore, declarat nō esse propriè factā gratiā illi doctorando. Et ita eset in similibus casibus si hodie Papa illo modo antiquo scriberet, & ita resoluo me in hac malè exemplificata, & ideo intricata materia dictorū capitulorū, visis omnibus scribentibus supereis. & Oldr. in cons. & decif. Rot. in nouis, quæ videtur facere differentiā inter mandatū de prouidendo de beneficio vacante, aut vacaturo, nō quoad duratio- nē gratiæ, sed quoad durationē potestatis execu- toris, vt in vacaturo nonduret, nec quando com- mittitur causæ cognitio vnā cum gratia. Et bene valeat præstantia vestra. Et vide Bellam. in quodā consilio, qui videtur dicere consona prædictis.

Concurrentibus duobus magistris in Theolo- gia, ceteris paribüs, in quodam beneficio, quorum magistrorum vñus erat prædicator, & valde eruditus in doctrina Theologiæ concernente partes iustitiæ & curæ animarum, & confessionum, & sa- cramentalium, & aliis materiis mīstis cum iure ca- nonico, & concernentibus vitâ actiua. Alter verò de Trinitate, & de natura Angelorū, & Metaphy- sicalibus, & aliis subtilitatibus. Vidi concludi, esse præferendum primū, per not. in c. nisi cum pridē. & in c. cum sit ars artiū. Facit iudicio meo ca. quia nonnullis. §. sanctim. ibi præfertim. &c. super spe- cula. ibi ad iustitiā de mag. & ca. cū ex iniuncto. de hær. & inuenies multa iura in decretis ad hoc, & faciunt nos. in c. inter cætera. de offi. ordin.

Quod exigentes talias, gabellas, & vectigalia, quæ sunt præcisæ pedagia, & guidagia, nō sint ipso iure excommunicati. Vidi concludi, inter doctos viros cū c. quāuis. & cle. præfenti. extendi non de- bant, sed in aliis exactionibus remaneat disposi-

tio. c. non minus. & c. aduersus. & aliorum iurium decretalium. & c. Quamvis. Pet. Anch. & quidam alij videantur aliud lēntire, exponendo pedagiū pro omni vectigali, seu portio: cū tamen gl. sentiat pedagia & guidagia, & falinaria esse species vectigalium, non autē esse idem, & ideo dispositum in una specie non extendit ad aliam, & multo mi- nus ad genus. Facit optimē forma cancel. in tit. de pedagiis. for. i. quinter. de iust. ad i. opinionem. & ita obseruamus. & vide Bal. in rub. de reb. credit.

Quod Papa nō possit legitimare filiū regis non recognoscētis superiorem, tenet I. mol. in c. grādi, de sup. neg. pral. in præiudicū alicuius de sanguine regio, ad quem pertineat de cōsuetudine luc- cessio in regno. Nec obst. not. per Bar. & alios in l. gall. §. & quid si tantum de lib. & posth. quia habet locum in aliis personis: quibus licet de primo suo liberè disponere, & non in rege, quia non potest absque causa auferre successionē illis de sanguine suo, facit aperte contra hoc dictum tex. in cap. per vene. vbi Papa legitimauit filium Regis Franciæ, quod non potuerat esse absq; præiudicío illo- rum de sanguine Regio. Sed vide lac. Cionē epif. Illerd. doctorem Cathalanum, in d. ca. super. verb. gratiā, qui dicit, quod rex Franciæ habebat filium ex priori cōiuge, vt ait apparere ex antiq. Decret.

Prædictus Eps Illerdensis, in c. fraternitatis. de frigid. narrat, q; tempore suo fuit quidam homo in Cathalonia tantum potens in re venerea, q; qualibet die cognoscet exacte vxorem suam triginata vicibus, quę vxor secrete recurrit ad regē Ara- gonū, qui vocato viro, cōfessus est ita ē le habere: vnde mādauit ei sub pœna capititis, ne ampli⁹ quām sexties in die vxorē suam cognosceret: ne, vt ait, mortis periculum mulier incurreret. Sed de poē- tia viri non tantum mirari oportet, quantum de querela vxoris. Vnde illud, Et lassata viris nōdum satiata recessit. Et prouerb. 30. ca. Tria sunt insati- rabilia, & quartum quod nunquam dicit, sufficit. Infernus, & os vulvæ, & terra qua non satiatur aqua, ignis verò nunquam dicit, sufficit.

An si legatum pro pia causa efficiatur caducū vel quasi, remaneat penes hæredē simpliciter, vel debeat cōverti in aliam piā causam. Vide Guas- quinū doctore Cathalanū. q. 32. in questionib⁹ suis & concludit q; nō sicut in alio legato caduco. Ad de not. per Bar. in l. pater. §. Tusculanus. de leg. 3.

An appellatione paramētorum intelligitur su- pellec̄tilis? Guasquinus quāst. 4. tenet quod sic. vi- detur mihi indigesta decisio, & remittenda ad theoricam. l. quod labeo. de sup. leg. & l. yniuerso- rum. & l. si seruos. de pign. cum simi.

Franc. de Maronis, in 4. lib. sententiarum, super Augusti. de Ciuitate Dei ait, q; in tota sacra scrip- turā nō reperitur, quod ſemina vñquam ſucceſſerit in regno, in aliis autē hæreditatibus ſic: vt patet Numer. 23. & 27. c. Ego in Iosepho legi Alexā- drā clarissimam Reginā regnasse in Iudea etiam viuentibus filiis: fed ibi videtur fuſſe ex volūtate testatoris, & cōſensu filiorum, non vi ſuccessionis debitæ. Lege Ioseph. lib. 13. antiquit. Iudaicæ. Imō videtur cum maiore filio conregnasse, vt videre licet

Licet in eodem autore lib. i. de bello Iudaico; vide Bald. in l. multis. de stat. hom.

Licet tutela impuberis finiatur captiuitate. vt Inst. quib. mod. tut. finiat. §. item finitur tutela. se-
cūs tamen in cura adolescentis. Ita tenet Guasqui.
Cathalanus in quæstion. suis. quæst. 183. fundat se,
quia ille principaliter datur persona, ille vero bo-
nis. Facit pro dict. curatore P. captiuū in Tunitio,
& gestis per eum.

Ioā. de Seyfello doct. Gallic. in Apost. egregij pa-
tricij Petri Iaco. de Montepesulano, super titu. de
statu Cu. Rom. damnans hanc vastitatem, & intri-
cationem opinionū quæ multiplicatae sunt in iure
nostro, dicit per necessariū fore, vt fieret noua re-
formatio, tam in iure ciuili, quam Canon. & refer-
uatis argumētis disputationum, & subtilitatibus, &
varietate opinionem fierent nouæ decisiones per
electionem alicuius, ex illis opin. Et quod fieret
nouæ editio iurium magis conueniens isti seculo,
& fluxit post illa antiqua iura, maximè circa substi-
tutiones, transmissiones, suitiones, præteritiones, in
quibus iura Romana magis considerasse videntur
acūmina, & utilitatem, quam præsumptā mentem
defuncti. Item circa interdicta, & actionum varie-
tates, & testamentorum diuersitates captiosas, &
inutiles. Item circa seruos, & officia iam oblita in
tribus libris. C. Item circa seruitutes, in quibus est
mera subtilitas potius, quam æquitas, aut ratio vr-
gens. Item circa publicę honestatis iusticiā, & redi-
ditionem, & non exactionem debiti coniugalis, &
circa matrimonia viderentur immuranda multa,
& quod quis posset esse hæres ad tēpus & dece-
dere intestatus pro parte, & q. intricatio bon. pos.
contra tab. & sec. tāquam poena pueris tolleretur,
& q. ieunia nō obligaret sub poena mortali, sed da-
reptur indulgentia ieunantibus. Item q. summus
Pontificatus non esset perpetuus. Et super ingre-
sus religionis, q. non obligaret usque ad 21. annum,
nec matrimonij contractio absque copula. Et cir-
ca cōpaternitatem & varietatē religionū & quod
Abbatiz vel huiusmodi nō essent dignitates, nec
committerentur eis causæ, & quod omnes legē-
dæ sanctorum Apochryphæ tollerentur, & q. ordo
Antonistarum extingueretur & applicaretur
Milizæ sancti Ioānis Hierosolymitani. Et alia que-
dam reformarentur, vt ibi per eum, quod paucif-
fimis daretur facultas interpretādi, aut glossandi.
Et q. interpretata non redigeretur in scriptis, nisi
eorum qui longo tempore practicassent, alias cre-
dit rēm venturam in tantam confusionem, quod
nihil habebitur liquidum iudicatiibus. Vnde vt di-
cit, timens ipse hanc immutationē, & cupiēs con-
fusere nomini suo post 30. annos exactos, in exerci-
cio iuris scripsit librum de natura animalium, exi-
stīmans illud opus fore magis duraturū, quam scri-
pta iuris: sed an illud opus durauerit, ego ignoro.
Non inficior tamen, q. scribētes res naturales, hi-
storiam & medicinam, certiorēm perpetuitatem.
Sperare debeant, cūm huiusmodi scripta cuicunq;
nationi & religioni, ac tempori, utilia sint, & pla-
ceant, presertim si sale eloquentia condīatur. Sed
quid dixi? Et prædictus doct. si vidisset tot libros

post tempora sua fuisse à centū annis citra in vtro-
que iure editos? Et vide Zabar. in c. nobis. de iure
patron. ad hæc & Iason in operibus suis.

Cūm in c. citate Neapolis quidā ex nostris Ca-
thalanis reliquistet in testamēto libertatē cuidam
seruo nigro post quinquenniū, & fuisse interrogatus
an quinquenniū inciperet à tempore cōdi-
ti testamenti, vel mortis testatoris, dixi, q. de hoc
erat casus not. in l. qui duos. §. fi. ff. de manu. test.

Quod filius familias rixosus possit inuitus emā-
cipari à patre, casus est secundum Iac. de Insula. in
liquidam cum filio. de verb. oblig.

Seruus stipular⁹ alternatiue illis, aut illis dominis
suis, nihil agit ratione incertitudinis. casus est not.
in l. cum seruus. §. & si non duo. de stip. ser. allegauit
sæpe ad materiā incertitudinis. &l. duo sunt Titij.

Si seruus stipuletur io. quādō erit sui iuris, alic-
natus nihilominus acquirit domino, cuius erat tē-
pore stipulationis factæ, in l. fi. de stip. ser. est text.
not. allegauit contra monachū, qui stipulatus fue-
rat à quodam consanguineo centum libras quā-
do trāslatus fuisse ad ordinem Canoniconum re-
gularium, tamen videtur tunc mihi exactius cogi-
tandum: an deberetur primo vel secundo mona-
sterio, tuū credidi per illum tex. deberi primo.

Ad validitatem statuti dantis licentiam depræ-
dandi cū allegaretur Bal. post text. not. in c. i. de
milit. vafa. qui con. est. dixi intelligendum Bal. iux-
ta terminos illius tex. videlicet, ex iusta causa pro-
pter defectū iustiziæ: vt in repræsaliis, per not. in
gl. in l. nullus. C. de Iudæis. & corum quæ not. Abb.
in c. cūm non ab homine. de iudic. & in l. ait præ-
tor. §. si debitorem. de his quæ in frau. cred.

Quantum tempus dicatur vetustum, vide glo.
quod 40. anni in l. ius. de fund. patri. lib. ii. & in l. fi.
defun. rei priua. de longæuo. vide c. cum consue-
tudinis. de confuet.

Non dicitur quis morari posse in loco, vbi sine
pudore, & verecundia morari nō potest: neque ad
illum locum posse accedere, qui nō potest adire lo-
cum absque verecundia. vide gloss. in c. an ille qui
fratrem domini. & vide etiam glo. in l. fin. §. si fec-
cinator, quod met. cau. iūcto tex. facit materia l.
nepos. de verb. signi. & quæ not. in c. vii. iuxta. de
offic. ordin.

Cūm esset quæstio inter duos scholares Perusij,
an affinitas & incestus inter affines esset de iure gē-
tium, allegauit quod sic. text. in l. fi. de cōd. fine cāu-
fa. & l. fi. de rit. nōp. quod facit ad multa, & parificatur
consanguinitate. vt l. adoptivus. §. i. eod. tit. fa-
cit pro compositionibus datarij.

Materia de bonis vacantibus non habet locum
in reb⁹ habitis pro derelicto. l. i. nec in casu aut om-
nes peregrini. C. cōmun. de succēs. nec in l. corni-
cularij. de appar. præfect. prætor. nec in feudalib⁹,
vt not. Petrus Iacobi. doctor Gallicus. in tit. de cō-
ditio. ex moribus. Vide ad hoc c. 2. de feidis. nec in
reb⁹ inuētis vel thesauro. vide Bertrād. de Ocero.
l. i. de naufra. & de thesauris q. gl. i. rub. de bō. vacā.

Quarebatur Romæ, an emptor rei hypothecat⁹
teneatur euincēti per hypothecā de deterioratio-
ne rei absque culpa sua facta? Dixi quod non sicut
econtra

ecōt aliberatur præstando primam aestimationē: vide l.in his.de pred.& omni.re.nauicul.lib.ii.& l.fin.de censi.& censito.& facit l.Paulus.§.domus.de pigno.

An post didicita testificata, si testes nisi se nescire, vel nō recordari, possunt testes alij produci. Pater meus dom. Iacobus Paulus, doctor optimi iudicij, & celebris doctrinæ, in pruincia nostra solebat distinguere, aut ille qui volebat produxit testes illos, & tunc aut ipsem in eadem iuris statia, vel causa appellationis, vult alios producere, & non potest propter timorem subornationis: quia videns se nō probasse, facile subornaret alios ad probandum deducta per se. Aut est aduersarius, q̄ velit producere, & videtur quod possit admissi ad producendum, cūm non esset timor subornationis, cūm si nollet alios producere non esset sibi necessarium, cūm id quod per eius aduersarium producentem probandum erat, minimè fuisse probatum, & ita intelligebat Bald. in c. si enim domino, quid si inuesti, & hæc distinctio dicitur obseruari in multis Curiis.

An lucrum quæsitum per filium famil. ex peculio castrensi censeatur castrensem, vel aduentitium, & quod partim censeatur castrensem, & partem aduentitium faciūt no. in simili, videlicet, de lucratis ex peculio profectio. in l.cūm oportet, de boni liber. per Bar. & Bal. not. in l. qui contra. de iure patr. & l. queritur, & l. in seruitute. §. si patron. ff. de boni libert. In contrarium verò, quod censeatur castræ, monent virgētissimè tex. in l.pater. §. si seruus. & l.hæreditate. §. i. ff. de castren. pecul. & l. i. C. de castren. pecul. lib. 12. in quibus ponderatur mediū seu instrumentum, cum quo res quæritur, cogita.

Aduerte, quod quanuis regulariter in cōtractibus non habet locum ius quæsitum, tamen videtur valere vbi aliquid esset concessum duobus quādiu ipsi vixerint: nam in tali casu, etiam post ius quæsitum habet locū ius accrescēdi inter eos. Vide tex. in c. vnico. de duob. fun. à c. inuest. Facit ad restrin-gendū materiam l. simihi & Titio. de verb. oblig. & accidit de facto, & solebat dictus pater me⁹ etiā allegare illum tex. ad limitationem Bart. in mate-rial. l. hæredes me. §. cum ita. ad trebel.

Cum quæretur in ciuitate Nepesina, an si ordinarius qui delegauit causam vni, committat illam alij, non facta mentione de lirispendia vel prima commissione, posset opponi de surreptione: Dixi Collect. videbatur tenere, quod sic. in c. ex literis. de offi. deleg. & vide not. in Clem. 2. de offi. ordia. & per Bellam. post alios, in c. cūm in multis. de re-scrip. & decif. 362. & not. per Spec. in tit. de remis.

Index, referens, vel secundam iussionem ex-pectans, non incidit in pœnam rescript. Vide Col-lect. in c. licet. de offi. deleg.

In quadam terra patrimonij, cūm quidam man-dasset cuidam consanguineo suo fieri certa male-ficia & dāna in armentis & bonis cuiusdam inimi-ci sui, & ille noluisse exequi, sed mandasset certis amicis suis vt illa suo nomine & mandato faceret, quærebatur an primus mandans teneretur de illo maleficio, & damnis? Et cūm quidam aduocatus allegasset super hoc multas rationes, dixi videri

mihic asum in l. si ego. ff. quod vi aut clām:

Quidam reus introrsus ecclesiam fuerat abso-lutus per præuaricationem, & postea mortuus est, quærebatur an posset de criminē cognosci? Alle-gabatur inter alia tex. in l.eius qui delatorem. vers. plane, de iur. fisc. vbi videtur text. quod licet facta confessio resultans ex corruptione delati, non no-ceat hæredi, vt ex hoc conuincipossit, tamē opera-tur quod cito de præuaricatione cognosceretur de criminē, de quo per præuaricationem fuerat reus absolu-tus. Sed respondebatur, quod in casu dictæ legis, etiam non stante confessione, porro posset agi cōtra hæredem, quia agebatur de cōfiscatione bo-norum propter criminē aut indignitatē posse-soris, quæ etiam ab hæredibus extorquetur. l. Lucius. eo. ti. Videtur ergo, quod vbi ciuiliter ageretur de criminē, facta confessio bene posset operari quātū litis contestatio, quæ sufficeret. v. l. ex iudicioru. m. §. fi. de accusa. vbi vero criminaliter ageretur, vide retur dicendum quod non, cum facta confessione nō debeat plus operari, quām vera sed vera non suffi-ceret nisi lata sententia. vide in tit. ne ex delic. de-funct. & si replicares, imo debet haberi sententia condemnatoria prolata, ex quo malo facto delati lata non fuit, dico non obstat. arg. l. i. ff. de requi-reis. quid fuerit postea conclusum, ignoro.

Pœna stupri in virgine, an habeat locum in pri-ma defloratione tātūm, vide not. in l. stuprum. dē-rit. nupt. & in c. 2. de adult. & 36. q. i. §. stupru. & ob-timā gl. in c. nemo. 23. q. 3. In concubina autem alterius, non videtur habere locum, per not. per Bar. in l. si vxor. ff. de adult. cūm posset haberi res cū ea sicut cū meretrice. vt ibi per eum, & sic est penitus impunibilis coitus cum concubina alterius secun-dum eum. Tamen cogita circa dictum Bart. & pa-rificationem cum meretrice, per no. in iurib. suprà alleg. & no. per doct. in l. neque natales. C. de prob. l. data opera. qui accus. non pos. nam si concubina alicuius non est meretrice, videtur habēs rem cum ea puniendus, vt punietur habens rem cum soluta non meretrice. Nec obstat l. si vxor. quia non ne-gatur ibi quin alia pœna, quām adulterij, veniat coiens puniendus. & vide ibi gloss.

Referebat dom. meus Franc. de Are. vit acutiss. & varia lectionis. quod olim apud Romanos ea-dem erat pœna incestus, & eius qui habebat rem cum virgine Vestali, id est, Templo deæ Vestæ, & sacrī ignibus dedicata. & alleg. Liuium. Tu vide etiam Suetonium ad hoc. Et hanc vitam videntur hodie imitari moniales, & qua pœna puniatur ho-die habens rem cum eis, vide text. in auth. quomo-do opor. episcopus eligi. §. oportet. & §. q. vero eas. & l. si quis non dicam rapere. & gl. in c. virginibus. 27. q. i. & c. si quis est. cum aliis. & vidi, cōcludi Bo-noniae à multis magistris in Theologia, & doctori-bus, quod est grauius, & magis peccati hæberere cū moniali, quām cum Iudea, vel Saracena, quāuis popularis opinio sit in contrarium. Allegabatur quia cum moniali committitur stuprum, & adul-terium, item sacrilegium, & incestus, & violatio clausuræ, & sua persuasio fractionis voti, & corrup-tio ancillæ Dei. Quæ autem esset pœna violan-

is virginem Vestalem, vide in Liuio & Plutarcho, in problematibus. De pœna autem habētis rē cum Iudæa, aut Saracena, nō memini me legiſle aliquid speciale in iure. In patria nostra infidelis habēs rē cum Christiana punitur ad mortem, & etiam ipſa: Sed Christianus cum infideli muliere non, cū tamē videretur esse contrarium propter periculum partus, qui ad tempus ſequitur matrem infidelem. Sed lex noſtræ patriæ conſiderauit incontinentiā, & infamiam maiorem in muliere ſubiſſente feruo, vel quaſi feruo infideli, quām econtra. arg. l. vnicæ. de mul. quæ pro fer. ſe con. C. & l. fi. comm. de manu, & c. & ſi Iudæos. de Iudeis. ideo grauius punit mulierem fidelem, & feruum infidelē, quam virum. Et vide Oldrad. conf. 333. & Deuterono. vbi non punitur ad mortem coitus cum aliis, quām fidibus Iſraēl. & ad idem Leuit. ii. c. de coēunte cum ancilla gentili.

Ad intelligentiam tit. de cap. & postlim. reuersa nota, quod postliminium non habet locum in his quise dedunt hostibus, id est, paſtione ſibi vitam pacificuntur, & feruire, vel cum hostibus fideliter morari abſque fuga promittūt. vt l. postliminia carrent. ff. de captiui. & l. eos. ſ. fi. eo. tit. fed tātūm gaudēt postliminio illi, qui abſque deditione, vi compulſua ab hostibus capiuntur: quanuis gl. & aliqui doct. non ita intelligent. d. ſ. i. gl. tamē in d. l. postliminio. ſatis aperit hunc intellectum. Et eſratio: quia fides etiam metu, vel vi cauſatiua promissa feruanda eſt hosti per præſidem, ſue ducē de toto ſtatū belli, & per militē de eo quod ipſe de ſe promittere potest, puta, de nō fugiendo, vel huiuſmodi. vt in l. ſ. fin. de capti. & l. i. ff. de legat. & 22. q. r. c. noli. & not. in l. conuentiōnum. ff. de paſt. Si ergo poſt promiſſionem factam captiuus, fugit nō gaudēt postliminio, vt dixi. Nec ob. l. nihil. eo. tit. de c. ibi, vi vel fallacia. & c. quia nō loquitur ille tex. de captiuo dedito, ſed de alio captiuo, qui nō promittit fidem, vel pretiū redēptionis. nec etiam. obſt. l. i. ff. de dolo. quia nō dicitur ibi eſſe bonum dolū, quando eſt promiſſa fides, & facta deditio: & quia quod ſemel placuit. & c. Et placuerunt hæ cōſiderationes do. meo Dom. Franc. de Are. cum eſſem Senis. Faciūt hæc ad quaſtionem quæ tāgitur per Bald. poſt tex. & gl. in l. nam & Seruius. ff. de nego. geſt. & in l. in adoptionē. C. de adoptio. & vide gl. in c. ius gentium. i. diſtin. & Fulgo. in l. ex hoc iure. de iuſtit. & iur. & Salyc. in l. ab hostibus. dec. & Bea- tum Tho. & l. cūm tres. de neg. geſt. & in Clem. Paſtoralis. per gloſſa.

An Imperator, vel aliquis Rex Christianorum poſſit inire pacem, aut longas inducias cum Saracenis, vel Turcis ſine voluntate aut conſenſu ſummi Pontificis. Et videtur quod non, cum Saraceni, & Turci ſint hostes fidei, & Christianorū, propter nomen & religionem Christi, & conſequenter vi- ciarij Christi, qui eſt Papa, qui Papa præſt imperatori, & cæteris Principibus Christianorum, tū ratione fori penitentialis, tum etiam quia in plurib. caſibus habet iurisdictionem in laicos etiam prin- cipes. c. nouit. de iudic. per venerabilem, qui fil. ſint legitimi. & c. Imò videtur criminofum inire pacē cū

hostibus illius cui quis ſubeft, præſertim cōtra hoſtes religionis, & fidei. iuxta l. i. cum seq. ff. ad l. Jul. maieſta. Committunt enim laici crimen laſſe maieſtatis cōtra Papam. c. foſtis. de pœniſ. li. 6. Tenētur etiam principes ſeculares auxilium præſtare ad arcendum hoſtes ecclesiæ. vt per Ioan. And. in c. fi. de dilat. & gl. 23. q. 5. admiſtratores. & nulli ſunt duiores, quām hoſtes fidei. Si enim principes abſque cōſenſu Papæ ineāt pacē, aut feedera cū Turcis aut Saracenis, facilius alij Christianorum expugnabuntur ab ipſis infidelibus. Et quod non poſſit Imperator, videtur text. in Clem. vnicæ. de iure iu- rand. ſ. porrò. & eadem ratio videtur eſſe in aliis Principiis: quia licet Reges nō præſtent iuramen- tū fidelitatis Papæ, vt facit imperator, vt in d. Cle- tamē, vt dictum eſt, ſubſunt Papæ ratione fori pœnitentialis. Item ſuſceſſerunt Imperatori in eorum regniſ, & ſic videntur ſuſceſſiſe cum eiſdē hono- ribus, cū quibus illæ terræ vbi ſunt iuſtituta regna, tenebātū ab Imperatore. Vnde alij doctor. Galli- cani tenuerunt, quod Papa poſt compellere Re- ges ad preſtantum ei iuramentum, vt facit Impe- rator, per no. in ſ. fuerat. Institut. de action. & l. 2. de adopt. C. l. ſ. ſ. Gaio. de fund. instruct. 93. diſt. le- gimus. cum ſimi. & faciunt not. per Bald. in c. i. que ſint rega. in fi. & in c. i. ſ. ſi vassallus. de pace iur. fir. & in multis aliis caſibus recognoscit Papā reges, vt per Inno. in c. cum te. de re iudic. Item hoc ſalte videtur, quod Reges Christianorum præſtāt obe- dientiam Papæ, faciunt ad hoc no. per Oldr. conf. 71. & 2. & c. diſpar. 23. q. 8. & c. aliuj. 15. q. 6. cum gl. & c. iuratos. ea. q. & nota. per Bal. & alios doct. in l. cō- uentionum. ff. de paſt. vbi cōcluđit, quod niſi ſit caput & dominus totius belli, nō poſſit facere pa- cem, & nullius Regum Christianorum cēſetur eſſe caput, vel princeps, aut domin⁹ bellī aduersus hoſtes fidei per ſuprà allega. Sed principaliter cōtin- git Papā, qui eſt princeps fidei, & oppugnat ini- micorum eius, & ad eum ſpectat infidelibus indi- cere bella, & confidere pacē. Vt legitur de beato Gregorio, qui etiam inuitò Imperatore fecit pacē cum Longobardis, propter periculum quod videbat imminere Vrbi, & Italię ob malitiā & ſegni- tiem Imperatoris degentis Cōſta. tinopo. Vide ad hoc c. ſi. vt morte Longobardorum. 23. q. 8. & faciūt ad prædicta 23. quaſt. per totum, & præcipuè c. pro membris & non inferenda. c. qui poſteſt. vbi bonus tex. ad hanc materiam. c. oſtendit. c. ſi quis à catho- lica. & c. quādo vult. & c. ſicut. vbi etiā bonuſtex. cum c. ſeq. & c. conueniet. verſu. fi. & c. infames. 6. quaſt. i. & not. in c. conſuluit. de appell. el tertio. Et cūm fuſſet de facto hoc dubiū, & tractaretur pax per Mahometum Hocor oratorē Regis Tunizij nomine eiusdem Regis claris. & Ioannem Regē Aragonum, ſuimus aliqui doctor. conſulti à Rege præfato Barchione. Et declinauimus in partē, quod non poſſet facere pacem in conſulto Papa. Poſtca occurrerunt mihi duo tex. ad hoc, videlicet ca. ſi- gnificauit. & c. quod olim. de Iudæ. & nota. in ex- trauagan. vnam ſanctam. & quod not. Oldr. confi. 87. vbi oſtendit Papam in huiuſmodi personis in- fidelibus, & circa illas eſſe ſuperiorē, & poſſe præ- cipere

cipere regibus, & faciunt etiam nota per eū consilio 70. & 128.

Quod nouus emphiteota non teneatur ad census præteritos, tenet Bertran. in l. fi. C. de fide instr. Sed aduerte, quia fundamenta eius sunt duo. Primum, quod actio personalis non sequitur fundum. respondebitur, quod etiā competit hypothecaria, ut alleg. tex. Bald. in auth. si quas. C. de sacrosanct. eccl. & Bart. hoc tenet in l. i. ff. in quib. caus. pig. tac. cōtr. in addit. & alleg. tex. in l. etiam. C. qui posterior, in pig. Aliud fundamentum est, satendo quod hypotheca competere et, tamē ex quo dominus directus consensus præstigit alienationi, iuxta l. fi. C. de iure emphī. facit vide remittere hypothecā. hinc liberatur cum aliis. Hæc ille. Sed posses replicare, quod necessario habebat dominus directus cōfentire, quia lex stringit eum, alias eo in iure fieret, & talis consensus necessarius nō debet ei præindicari. arg. l. cum quidam de admiss. sed replicaretur, quod non preciè compelli poterat, & habebat etiam remedium saluādi sibi ius hypothecā, iuxta l. i. debitor. §. primo, quibus mod. pign. vel hip. solu. & sic videtur imputādum sibi. Vnde examinata hoc modo hac quæstione cōcluditur, Bertran. bene dicere, nisi vbi nouus emphiteota absq; consensu domini directi obtinuisse possessionem rei emphyticā, cūm remaneat hypotheca in re propter censem. Petrus de Anch. consil. 379. videtur velle, quod etiam si tempore cōtractus considerato, venditio fuerit iusto pretio celebrata, ramen si postea nihil, aut minus dimidia præcipitur de re empta, habeat locum reme. l. 2. C. de ref. vend. quod profecto videtur esse falsum, per no. Bart. in l. contem. de public. allegantem l. fi. voluntate. in fi. C. eo. tit. & l. 3. §. diui fratri. de iure fisci. & ita dixi pro hospite Anticulano in Campania. Hernicorum.

Cathalani fecerunt pacem cum Genuensibus, vt commune, & singuli teneantur seruare sub certa. pena. Vnus priuatus cōtrauenit, an commune incidat in penam: vide Rapha. Cu. in similibus terminis, quod non, sed ipsi priuati tantum incident in l. Cæsar. de publ. & vide not. in cap. in nostra. de iniur. nam illa conuentio, seu pax habet vim legis, vt est gl. in d. l. Cæsar. & vide not. per Bar. in l. 4. §. actor. de re iudic.

Cum quæcumque fuisset à me Romæ, an venditor post vēditionem, & ante traditionem posset impigrorare rem venditā, & an teneret impignoratio, seu hypotheca: dixi quod sic, & idem in promittēterem ante traditionem. Vide l. ad eum quem. §. Lucius. ff. de don. Imo absque speciali obligatione huiusmodi res promissa, vel venditæ, veniunt in generali hypotheca: vt l. i. iuncta gl. C. de iure fisci.

Ad declarationem tit. de manumis. vindicta. hæc scrutatus sum, quæ maximè placuerunt dom. meo domi. Bal. Nouellq; fundamentali doctori & solido. Manumissus vindicta dicitur ille, qui manumittitur inter viuos, & causa cognita: vt probatur per totum ti. ff. de manumis. vindic. & C. eo. præsertim in l. iuxta causam, & l. illud. ff. & C. l. i. & l. 2. C. si aduerti. & est gl. insti. de liber. §. multis. super ver. vin-

dicta. Et cōsequitur seruitus taliter manumissus plenam libertatem, & efficitur ciuis Rom. vt Insti. de liber. §. liberti. & C. de manu. vindic. l. nihil. & C. de lati. liber. tol. §. illo. & l. 2. C. commu. de manu. & hoc voluit gl. sub dubio in l. qui Romæ. §. Flavius. de verb. obli. & habuit ortum hæc liberatio, & manumissio vindicta à Vinditio quodam seruo domus nobilis Romæ Vitellorum, qui primus eo modo, id est, cognita causa, manumissus fuit: nam coniurationem quandam Romæ patre fecit: vt inuitur in l. 2. §. & cum placuisse, & ibi gl. ff. de origin. ier. & declarat hoc Titus Liuius in prima decade. lib. II. sic dicens, Prosequendo historiam, & coniurationem præmium indicí pecunia ex æratio, libertas, & ciuitas dara: Ille primum dicitur vindicta liberatus, Vinditio ipsi nomen fuisse post illum seruatum, vt qui ita liberati essent, in ciuitatem accepti viderentur. Hæc Liuius. Quidam autē serunt Boëtiū dicere, manumissum vindicta dici à virga prætoris, cum qua percutiebatur manumissus, & dicebat ei Prætor tribus vicibus percutiendo. Aio te liberum, & hoc refert glo. in d. §. multis. Ad quod facit illud Perusij, Vindicta postquam meus à prætore recessi. Et illud Horatij: Postquā vindicta seruat quaterque imposta. Imperator autem absque cause cognitione potest plenam libertatem cōserere: vt l. apud ff. de manumis. & posset fortè dici, quod illa virga Prætoris accepit nomen ab illo seruo Vinditio, & virga ceterioris dicebatur Athis. Qui autem manumittebantur vindicta non consequerentur plenam libertatem, nisi à principe id fieret, vt dixi, & vide Cornel. Tacitum.

Quærebatur in ciuitate nostra, an pater qui ex-hæredauerat filium, videretur etiam reuocasse donationes: Et allegabatur glosa in l. fi. ff. pro dōnato. q. sic. Sed cōtra d. glo. solebat allegare pater meus text. l. i. de assi. liber. §. assignare. ver. fed si potest assignatio.

Qualiter maritus teneatur de bonis dotalibus ad debita vxoris, distingue: Aut enim maritus cōuenit ad dotem, vel ad res dotaes ex delicto vxoris, aut ex contractu. Si ex delicto, tūc nunquam est priuatus dote, nisi in quinque casib⁹ l. quinque. ff. de bon. damn. Si ex contractu, aut mulier cōtraxit ante matrimonium, & tunc obligauerat res quas postea dedit in dotem, & talicasu capiuntur res dotaes, & in eis sit executio, vt l. Mævii. §. i. solu. matrim. & l. quires. in princip. de solut. ff. & idē si cōuenit rei vendicatione, vt l. i. C. de iure do. cum multis aliis, quia nō potuit mulier res alienas dare in dotem: Aut mulier contraxerat non obligando aliqua de suis bonis, & tunc aut dedit bona in dotem in fraudem creditorum, & distingue, vt in tex. l. fi. §. si quis à socero. ff. de his, qui in fraud. credit. vbi text. concludit, quod si quis non fuerit particeps fraudis, non tenetur, nec in talibus rebus est fidicā. executio, cū vir dicatur habere causam onerosam in dote. Aut mulier contraxit post dōtem datam, nec tunc multo minū tenetur vir, neque ad bona dotalia potest haberi recursus, ne sit in potestate vxoris auferre dōtem viro. arg. d. §. si à socero. & vi de loan. And. in addit. Specul. tit. de senten. execu-

§. sequitur videre. ver. quid si filius. Et nota hæc materia ita discussam, & distinctam in practica.

An cesso bonorum, facta cum uno ex creditoribus, noceat alius: tex. videtur quod sic, in l. is qui bonis. §. Sabinus. de cesso. bon. etiam si alij nō fuerint vocati, nec oportet quod iterum cedat, si alij creditors postea egerint. Credo tamen quod creditors possent cessionē impugnare. arg. in auth. de hære. & fal. §. pen. & l. f. §. licet ius de cesso. bon. faciunt not. per Canon. in c. fi. de offi. iudi. & ita videlicet practicari, nisi omnes fuerint vocati, & si post cessionem contrahatur cum aliis, illi præferuntur creditoribus ante cessionē in bonis de nouo quæstis, ut voluit Cyn. in l. 3. C. de bon. auto. iudic. possi. per tex. in l. 3. quod cum eo. vide Bella. conclus. 197.

¶ Aduerte, quod creditor etiam ex causa lucrativa præfertur legatariis iuxta §. & si præfata l. f. de iur. deliber. tex. & iuncta gl. 2. in l. hæreditarium. ff. de bon. auto. iud. possi. & l. i. eo. tit. Allegabatur Romæ à quodam adiuvato cōtra hæredem beneficiati, & legatarios qui conueniebantur à donatario, cui vi uens beneficiatus certa bona ex causa donationis hypothecauerat, quæ tamen moriens legauerat.

Cōcurrebat Romæ creditor qui expouuerat pro funere defuncti, & alius qui expouuerat pro alio funere, ad quod defunctus tenebatur. quæstum fuit quis esset præferendus: tex. in l. quæstum. de priuat. delict. videtur sentire quod pariter concurrant.

Fuerat mihi legata res & Titio coniunctim, & accesserat tanquam fideiussor quidam tertius in partem mihi soluenda. Titius vel repudiauit legatum, vel conditio defecit, & totum legatum debetur mihi iure accrescendi, an etiam possum agere contra fideliussorem pro toto legato, & obligatio fideliussoria cōseatur extensa nō tantum ad accessoriam, sed etiam in æquè principalibus, cum fuisset de facto? Pisis fuit determinatum, quod competenter actio cōtra fideliussorem pro tota re, per tex. in l. f. quorum leg. & vide tex. in l. pen. vt leg. no. c. & vide gl. in l. stipulatio ista. de no. oper. nunc. multis hominibus boni iudicij, sed non iuristis visum est iniquum iudicium, seu iniqua determinatio.

Relictum fuit legatum pro liberatione carceratorum quolibet anno, an possit distribui in imediō, ne intret quis carcerem? Videtur quod nō, quia non dicitur liberatus, vt in l. decem. de verb. oblig. & l. i. vers. eum qui. de vi & vi arm. sed contrarium videtur probati in l. pen. de aqua plu. arc. & l. quominus. de solu. nā paria sunt impedire cōsequens, vel impedire actum per quem peruenitur ad consequens. Faciunt etiam no. veteres de itin. actuq; priuat. & addit. §. cum qui posset responderi, quod de natura illius interdicti est restitutio posse cessionis, quæ presumit priuationem, credo hoc tamen in dubio præferendos carceratos, qui essent in loco relictū carcerandi.

Quod donatio Constantini etiam de facto non fuerit, lege Laurentium Vallam, & Papam Pium in Dialogo, nec de tali donatione quicquam legi apud probatum Historicum, præsertim eos qui scripserunt illa ètate, vel illi proxima. Nam nec Eusebius, qui fuit diligentissimus narrator rerū Christianorū

non meminit, quod tamen nullo modo videbatur obmittendū, nec Hieronymus, Augustinus, Ambrosius, Basilius, Ioan. Chrysostomus, nec Ammianus, nec historia tripartita, nec ipsem Damasius Papa in sua Chronica, nec Beda, nec Orosius memorarū, & cōstat per plures, quām 300. annos post Constantiū Imperatore tenuisse gubernacula urbis, & Italiae per Duces, præfides, & exarchos Vrbis Rom. vtque ad tēpora Inn. I. lvt patet apertere in Chronicis, & historiis, & de Iustiniano patet l. i. & 2. de offi. præfect. prætorio, & in procem. Insti. & in epist. inter claras. ibi, nostrū firmat Imperiū. & in l. f. C. de ver. iur. enucl. & in l. bene à Zenone. & in auth. vt etiā Romana ecclesia. ibi ad ecclesiastis nostras, & vtque ad Oceanī recessus, & in auth. vt proprio nomine imperato. Et in vita Phocæ Imperatoris legitur impetrasse Pantheon Bonifacium Papam ab eo, vnde ergo habuerit terras ecclesia, vide gesta Caroli Magni, & Pipini, & Pium in dicto Dialogo, & collecta nouissimè per dom. Bartholomæum de Platina-Bibliothecarium, qui omnia instrumenta pertinentia ad statum Ecclesiaz in temporalibus, præsertim circa acquisitionem terrarū, & aliorum iuriū, & cēsiū, collegit in valde magno volumine, ad cuius collectionem etiam operā nostram præbuimus in reuidendo. Et de dicta donatione, & curatione lepræ Constantini, lege quæ latè scribit Renus episcopus Paduanus in historia sua de vitis Pontificum. Et nota, quod trāslatio Imperij à Romanis in Germanos, quæ prius fuerat facta per ecclesiam à Græcis in Romanos seu Gallos tempore Caroli Magni, fuit facta Anno Domini 1484. tempore Gregorij V. qui fuit consanguineus Ottonis Imp. Germanicæ nationis. Res ergo fuit ordinata p Theutonicos, nec mirum ergo, vt quidā dicunt, si ordinauerint, q; electio fieret per eos, & fuerint contempti Italici, Galli, & Hispani clarissimè nationes Christianorum, qui quidē Hispani, & Galli nunquam consenserunt huic translacioni, nec multominus potestati eligēti Theutonicis cōcessæ per Pontificē Theutonicī generis, vel secundum alios per Greg. V. licet in prædicta potestate ad colorē dicatur Archiepiscopum Colonię. esse cācellarium pro Italia, & Treverens. pro Gallia, tanquam si Itali & Gallion habent prælatos suæ nationis aptissimos ad electionem, & oporteat suppleri per Theutonicos, quos est verisimile non eligere alios, quam suæ nationis, & ideo noluerint habere Italos, & Gallos, nisi nomine tantum, cum tamen Itali, & Galli, & Hispani sunt antiquiores in fide Christiana, & gētes habiliores ad gubernationē, & mouenda arma per mare, & per terrā contra hostes fidei. Et forte foret longè cōmodius & utilius pro Christiano Imperio, & religione, vt ex omnibus Principibus Christianis eligeretur unus ad Imperium aptior, nō à Theutonicis tātū, cui alij parerēt, qui foret adeò potēs, vt facile esset ei expugnare Barbaras, & infideles gentes. Nā postquam Christianæ terræ fuerunt diuīsa in plura regna, nō recognoscantia superiorem, inualuerunt infideles contra nos: nā segnus expediunt cōmissa negotia plures, & quod commune est facile negligitur. l. i. C.

C. quando. & à qui quot. par. lib. 10. &c. arg. c. in apibus. 7. q. i. & eorum quæ disputat Aristot. in Politicis. & no. per docto. Canon. & Legista. ac Theolo. in multis locis. Item expedire hoc maximè clarissimæ Italizæ, quæ continuè vexatur tyrannis & factionibus, & cuius incolæ solent optare & fouere mutationes & rebelliones in statu, & dominatibus: vnde frequentes cædes, cōfinationes, proscriptiones, & exilia quotidie videmus apud eos propter praudem. 6. has mutationes, & diuersas gubernationes, & domini nulla nullo capiti supposita. Vnde quantum sit Italia exposita periculo, & cladi infidelium hostiū, ex defectu vnius magnis principis temporalis, cui totam Italiam parere oporteret, satis aptè cognoscitur: & utinam in futurum, Deo per clementiam aduertente, nō videatur, cùm sit Italia regio, & situ & vbertate maiori ex parte cōsumatæ foelix, & Imperij ingeniorū & moderationis vita ac cultu parentis, ut indignissima profecto, ut à Barbaris incolatur, quos si irruerint, aut mansuefacit, aut diu non patitur. Solent vulgares Italicis frequēti acclamatio extollere nomen libertatis, cùm tamen, sive & inspexeris, nulla gēs Christianorum magis hodie seruiat primoribus commutatum, seu mavis tyrannis, sub nomine libertatis, quæ vera est sub principe, & dignior.

Vnde Claudia.

*Fallitur egregio quisquis sub principe credit
Seruitum, nusquam libertas gravior villa est,
Quam sub rege pio.*

Vide ad hoc not. per Oldr. conf. 69. & per gloss. Chronicae Damasci, in vita Pauli 1.

An officialis creatur à rege aliquo extra regnum creantis, possit exercere ea quæ sunt voluntarie iurisdictionis: Videtur quod sic, per no. in l. 1. de offi. procons. Sed videtur contraria, quia creās nō posset, ergo nec creatus. & illa l. loquitur de tempore, quo omnes officiales erant sub uno Principe, ad quod faciūt no. per gl. in rub. de stud. libe. vrb. Rom. Sed Bar. in l. 1. si vt proponis. in repe. C. de dign. videtur sentire, quod possit voluntariam exercere, cùm possit milites creare. Certum est autem, quod si reges quorum territorii exercebatur iuridictio, erunt federati exercentis, aut non hostes, quod possit exerceri per eos, vel eorum officiales voluntaria. iuridictio. per l. nō dubito. de c. & postlimiñij ius. § postlimiñio. eod. tit. & vide ad hoc Bellam.

An quando agitur ciuiliter de crimine, conuenitus qui non potest cauere, admittatur cum cautio ne iuratoria? Videtur quod sic, cùm titulus qui fās. cogā. generaliter loquatur de causis ciuilibus, quæ causa dicitur ciuilis etiam si ex crimen descēdat: vt in l. defūcto. ff. de pub. iud. & l. solemus. §. la-trunculator. ff. de iud. In cōtrarium videtur facere diuersitas rationis, quia in causa ciuili non est mirū si stetur iuratoria cautioni, quia non potest succedere poena corporis loco solutionis, cùm cedēdo bonis liberetur reus: iuxta l. 1. C. qui bon. ced. poss. quod secus est. vbi agitur ciuiliter de crimine: quia rali casu qui non habet in ære &c. nec admittitur cessio bonorū, vt no. doct. in d. l. 1. & in l. quicūque. de seru. fugit. & ideo talis iuratoria cautio effetur elu-

soria pœna corporalis: vnde videtur eadem ratio quæ in criminali, ergo idem ius. Faciūt ad hoc no. per Bal. in l. 1. de cust. reo. & hanc partē tenuit Callitius docto Cathalæn⁹ in simili materia de treug. & pa. 17. dubio. Vnde posset inferri, quod in causa ciuili, si sit talis in qua non admittatur cessio bonorum, quod in tali casu sit locus iuratorię causationi, atento, quod in causa condemnationis veniret detinendus in carceribus, quos non posset euadere cùm non valeret cedere bonis.

Vendita fuerat, & tradita res emphiteorecaria cū consensu domini ne caderet in commissum: fuit postea de consensu vēditoris & emporis resoluta vēditio, absque tamē reuenditione, fuit quæstū de facto, an requireretur consensu domini directi in hac resolutione, & cōsequēter an haberet solui laudimium, quod solet solui in patria nostra tātum pro libra domino directo? Et videtur quod non sit necessarius consensus domini: quia hic non est vēditio, sed resolutio prioris venditionis, quam non est necesse dissoluere per nouam reuēditionem, vt dicit gl. in l. 1. quando lice. ab emp. dif. quām sequitur Cyn. Bar. Angel. & omnes, propter quod teneret Bar. in l. ab emptione. de pātis. quod nec noua gabella solui debet ratione solutionistalis venditionis, ex quo non causatur contractus reuenditionis. Sed in contrarium, quod requiratur domini directi consensus, & sit locus solutioni laudimij, videtur facere quia licet talis resolutio non sit venditio, tamen sit retraditio, & dominij translatio, & per consequens teneatur alienatio, & sic videtur habere locum l. fin. C. de iure Emphiteo, & consequenter laudimij solutio, ad quod facit l. quicunque C. de seruis fugit. Nec obstat, quod Bart. dicit de gabella, quia gabella solutio ratione cōtractus, & ideo cùm prædicta resolutio non sit propriè cōtractus, sed potius distractus, nō fuit locus gabellæ, sed in casu nostro non soluitur laudimium ratione contractus, sed quia in aliū transfertur dominij rei emphiteoticarizæ, iuxta dispositionem. d. l. fi. que de dominij translatione loquitur. Sed cùm per talēm resolutionem auferatur dominium per traditionem, videtur requiri domini directi consensus, & per consequens debet solui laudimium pro laudatione & approbatione, retraditione. Sed initabitur, hic non est translatio dominij, quia non est reuenditio, nec aliud titulus, sed mera resolutio, & nuda ex qua non trāfertur dominium, cùm nō adsit titulus: vti. nunquam. ff. de acq. rer. dom. & not. in l. traditionibus. Respōdere poteris, quod hic non est nuda traditio, cum habeat causam, videlicet, resolutionem & distractionem ex consensu, quæ sufficit: vt d. l. nunquam.

Telius de Galle ia origine natus, & educatus à teneris annis in Græcia, & habens ibi domiciliū, & vxorem virginem Græcam, volebat promoueri, ad sacros ordines, & opponebatur ei, quod nō posset, cùm esset natione Latinus, quia ex patre Latino, & Occidentalis. Allegabantur ad hoc not. per Bar. in l. 1. §. remouet. ff. de postu. & l. prouinciales. & l. is q. natus. de verb. signifi. & l. Urbana. eo. tit. & no. in c. Nicena. & c. aliter. 30. dist. & per doct. in c. olim. de

cleric.coniug.ibi pater eius,&c.Ex quibus videtur colligi qđ nō poterat,& intellexi emanasse quandā declarationem Eugenij 4 super huiusmodi dubiis, videlicet etiā super illo,quādo pater est Gr̄ecus,& mater Latina,& ecōtra,quam nōdum vidi.& vide ad in arietiam c. illa.13. dist.& Arch.32. dis. quoniam. & not.per Innoc. de temp. ordi. cūm seruus.

Procurator cum cautione de rato potest solam directam actionem iudicati intentare.l. non solum. §. interdum.de procu. ff.&clic illa directa habet effectum mandati debiti, alīs nisi caueat de rato, non potest agere iudicati.

An absens causa mercaturæ, dicatur absens ex causa probabili,vide no.in l.inter minores.per Bart. de reſti.in integ. & Pet. la. qui tenet quōd nō, in ti. de reſti.in integ. ſecus in abſente cauſa peregrinationis, ex voto tamen,& non aliās.& vide Rofred. in libellis,& gl.in l.2. §. legatis.in verſ. venerat. ff. de iud. quē videtur tenere abſentiam cauſa religionis eſſe probabilem, non diſtinguēdo de voto ad aliā ſimplicem deuotionem.

Quidam vendiderat vſumfructum certorū caſtorum in territorio Mōtispesſulani Titio ad certum tempus,deceſſit Titius ante tempus, an finietur vſumfructus per morem Titij ante tempus? Iſta quæſtio mouetur in lib. Apocrypho, qui appellatur additio uis Bar. in l. neceſſario. §. fi. de peri. &cōmo. rei vend. vbi allegabatur Iacob. Butr. tenere quōd nō, niſi elapſo tempore, etiamſi vſumfructarius deceſſerit medio tempore. In contrarium verò videatur tex. in l. ambiguitatem. C. de vſumfruct. & ibi vi- de an Bal. hoc notet. & cogita, quia valde fuit agiata hęc quæſtio me tunc adolescentulo, & exiſtente cauſa ſtudij in Mōtepeſſulano, & vide not. ff. de noua.l. fi vſumfructus.

Quidam mercator noster nauigans in Siciliam, depoſuerat quendam feruum Barchinonæ apud quempiam affinem ſuum, cui ille feruuſ ſurripuit notabilem quantitatē pecuniarum, cū prima facie diceretur dominum ferui nō teneri, niſi ad dādum feruum pro noxa, poſtea ſuit declaratum dominiū prædictum teneri in ſolidū, per l. fi feruuſ communis. §. quod verò ff. de furt. & viſum eſt omnibus eſſe caſum notab.

Duo contraxerūt societatem omniū bonorum, an tēpore diuisionis quilibet eorum percipiet di- midium bonorum omniū, an verò fieri diuifo, qđ quisq; capiat partem bonorum quam habebat tēpore cōtractæ societatis, videlicet, si vnuſ habebat tūc mille in bonis, & alijs centū, tempore diuisionis detrahat pri⁹ vnuſquisque eorū capitale quod posuit: Gl. & doct. incidenter in l.i.C. pro ſocio. di- cūt, qđ in diuione ſocietatis, capitale vnuſ ſocio- rū non remaneret ei ſaluu, imò cōmuniter diuidi- tur. & mouentur per tex. l.i. §. fin. ff. pro ſocio. & ſic gl. aperte ſētit, quod illa cōmunicatio, quæ fit in ſo- cietate omniū bonorum, intelligitur taliter fieri, quod etiam tempore diuisionis quilibet habeat di- midiam. doct. autē ibi omnes, videlicet Cyn. Bald. Salic. tenent contra gl. in caſu ipſius gl. ſentient ta- mē in ſocietate omniū bonorum idem quod gl. quia respondentes ad l.i. ff. pro ſocio. dicunt illum

text. loqui in ſocietate omniū bonorum. Quare ſatis aperte oſtendunt doct. quod diſſoluta ſocieta- te omniū bonorum, quilibet capit diuidiam par- tem, non habitu respectu ad quātā tempore con- tractæ ſocietatis: vnde ex hiſ aperit optimā via ad ea quā dicentur, & fuerunt practicata. Liquidum eſt de iure, quod ſocietas omniū bonorum potest contrahi inter virum & vxorem, iuxta l. alimenta. §. fi. ff. de ali. leg. ergo quilibet corū tempore diu- iſionis habebit diuidium bonorum, licet nō equa- liter habuerint tēpore cōtractæ ſocietatis. Tamen contra hoc videtur facere tex. in l. cūm hic status. §. fi. inter. de do. int. vir. & vxo. vbi tex. dicit. qđ cauſa donationis non pōt inter eos ſocietas contrahi, ſed tantū hoc caſu cauſatur tacita donatio inter eos. Potes dicere, quod text. loquitur, qn̄ volebat alter donare, ſed in fraudem dicebatur ſocietas, in caſu autē noſtro ſiebat vera & apertas ſocietas, & licet in conſequencia inſit tacita donatio, lex non im̄pbat: propterea mutua donatio nō reprobatur à iure int. vir. & vxo. vt dicunt doct. in l. ſi pater. C. de inof. test. vnde videtur hic mutua. Cogita, quia eſſet magna cauteſa ad donationes inter virum & vxor. & fuit practicata de facto Romæ vt dixi.

Quod per ſententiam relegationis nō efficiatur quis inhabilis ad beneficia, faciunt not. per gl. in §. relegate. Inſit. quib. mo. ius patri. pot. fol. & quod not. per Pet. de Anc. in cle. ſi Romanus. de præb. & no. in c. cūm non ab homine. & in c. at ſi clerici. de iud. ſed cogita de infamia in dignitatibus, & vide not. in decif. Rot. tit. de re iud. 3. vol. anti.

Quod habilitatus ad alia quæcunque, & qualia- cūque beneficia, expreſſis quibusdam ſecularibus, non cēſatur habilitatus ad regularia, faciunt not. de dilectione, alia, per Old. conf. 190. Domi. in c. cū illis. de præb. cum relatiuum ſimilitudinis, non diſ- ſimilitudinis l. fi. §. cui dulcia. de vino, tri. & oleo le. ad hoc l. nō ſolum. §. quæritur. de procu. & c. ſedes. de reſcrip. nam relatiuum alius, refert ſimilitudinē cum expreſſis: vt in clem. i. de reſcrip. quē non eſt, quia ſunt diſſimilia in perpetuitate & alii: & quia habilitatio eſt ſtrictè interpretanda, &c.

Quod regulę etiam reuocatoria expectatiuarū, abſque tamen decreto irritante, non ligēt manus executorum expectatiuarum, videtur probari in c. fi. in princip. de conceſ. præb. lib. 6. ibi nullius fore decernimus firmitatis. iuncto. c. fi. & in c. quodam. eodem tit. tamen cogita.

Quid ſi preſbyter clericus ſimplex, vel cum vni- ca & virginē coniugatus, delinquit tali criminē, quod bona eorum patrimonialia debent cōſiſ- cari cui applicabuntur, an fisco ecclesiæ, vel poſteſta- tis temporalis: Bald. aliquid tangit in l. ſi quis preſ- byter. Cod. de epifco. & cler. Guliel. de Cu. in l.i.C. de hæred. decur. & ibi diſtinguit inter immobi- lia, vt illa applicentur domino temporali, & mobili- lia fisco Ecclesiæ. Oldrad. confil. ſeu q. 17. vel 18. vi- detur etiam aperte ſentire, quod applicentur domino temporali. Tamen in perſecutione videtur innuere idem ſi non eſſent bona, & quæ pro tali domino non tenerentur, dummodo in eius terri- torio ſita eſſent. Et pro hoc videtur facere c. cum ſecundum.

secundum. de hæret. lib.6. vbi bona condēnat de hæresi, sita in territorio dominorum temporalium eis applicantur , nec distinguuntur an damnati de hæresi essent laici vel clerici. Videtur tamen quod Ioan. And. in cle. nolentes. de hæret. sentiat quod c. cum secundum, intelligatur in laicis de hæresi damnatis, non autem in clericis: sentiens ibi super vers. Ecclesiarū , quod bona clericorū propria fisco Ecclesiæ applicarētur, nec distinguit mobilia ab immobilibus. Idem tenet gl. quæ habetur pro singulare, in c. quia diuersitatem. de concess. præb. & pro hoc facit text. in c. excommunicamus. §. i. de hæret. licet Ioan. And. in d. cle. nolentes. in vers. applicare. velit quod d.c. excommunicamus. §. i. loquatur de bonis ecclesiæ, sicut clem. nolentes. quod protectō est violare tex. qui exprefse dicit clericorum bona. Præterea docto. in d. cle. scribentes, dicunt simpli- citer clericorum propria fisco Ecclesiæ applicati, non distinguentes mobilia ab immobilibus. Ad hæc videmus quod Ecclesia succedit cleroce de- denti ab intestato deficiente parentela in omnibus bonis patrimonialibus, siue mobilibus, siue immo- bilibus, nam nulla differentia fit in hoc, vt in c.2. de success. ab intest. & l. si quis presbyter. C. de epif. & cler. excluso fisco. Idem ergo videretur posse dici damnato clero, vt ecclesia omnia capiat. Et quod d.c. cùm secundum. debeat intelligi in laicis de hæ- resi damnatis, & non in clericis, videtur probari in auth. vt cum. de ap. cog. §. generalem. vers. si vero. col.8. quæ est breuiata in auth. idem de Nestorianis. C. de hæred. vbi text. vult, quod bona clerici hæretici , qui coniunctos orthodoxos non habet, Ecclesiæ debeat applicari, nec fit ibi differētia, an sint bona mobilia , vel immobilia. Et quando te- nentur pro laico, quod ei applicentur, satis innuit Innoc. in c. verum. de for. compet. Et pro prædictis etiam faciunt not. per eundem Innoc. in c. postula- sti. de for. compet. Et ex dictis ibi per Innoc. in d. c. verum. videtur ostēdi, quod dicta applicatio per secularem fiscū fieri nequeat, donec talis clericus sit condemnatus per Ecclesiasticum iudicem , ad quem spectat cognitio criminis, cùm iudex secu- laris , neque criminaliter neque ciuiliter de crimi- ne cognoscere valeat: iuxta c.i. de cleri. coniug. lib. 6. etiam quo ad effectum priuandi talem à feudo, vel emphiteosi, vt dicit Innoc. in d. cap. verum. Ergo multò minus poterit sibi Dominus tēporalis alo- dialia clerici applicare, nisi præcedente condēna- tione iudicis ecclesiastici. Pro quo optimè d.c. cùm secundum. §. f. vbi in casu quo iudicium spectat ad ecclesiasticum, etiamsi domino tēporali bona ve- niant applicanda, tamen non potest dominus tem- poralis occupare, donec per ecclesiasticum sit iudicatum. Et si iudex ecclesiasticus nollet iustitiam facere, tunc videretur sentire Innoc. in d.c. postulasti. prout Hostiens. voluit eum loqui in ecclesiastico, quod possit dominus secularis repræsaliare, hoc est bona sita in suo territorio occupare, iuxta cap. dominus noster. 23. q. 2. & ideo possit consuli, quod si aliquis ex talibus clericis , præcipue simplicibus vel coniugatis aliquod graue crimen committe- ret, quod forte si laicus foret, bona perderet, quod

tali casu fiscus principis secularis instaret litera- ri requirendo, aut alia condemnationem coram iudice ecclesiastico, & si denegaretur, aut retarda- retur, tunc videretur excusatus dominus tempo- ralis, si bona patrimonialia talis clerici occuparet, propter offensiam in sua republica , & violatu eius territorium, de qua iustitiam consequi non valuit coram iudice ecclesiastico, per supra nota. Inno. in d.c. postulasti. licet Anto. de Butr. in d.c. postulasti. dicat Inno. non loqui in clericis, sed dicta per eum habere locum in laico delinquentे, & habente bona in loco iniuriati, extra territorium tamen de- linquentे, sed velie consulere dominis temporalibus, vt multi doct. in partib. nostris Hispaniæ con- suluerūt, quod ante iudicium factum per iudicem ecclesiasticum, aut denegatū, vel retardatum per eum, domini temporales apprehendere valeat bo- na clericorum delinquentium , etiam immobilia, & etiam si pro eis teneatur in feudum, vel emphiteosi, non videtur per supradicta posse defendi. Licet gl. in l. ad dictos. de epis. aud. videatur innue- re, quod possit, sed potest intelligi post eorundem notionem per proprium iudicem ecclesiasticum factam , & Oldrad. cùm intelligit supra dicto modo , cùm in questione sua prætupponat clericum per episcopum condemnatum , & vide eum conf. 83. licet sit verum quod prædictus Oldra. in dicta quæst 6. & propter hoc sentiat, quod dominus tem- poralis posset clericum ad rerum amissionem sui territorij condemnare de quo est vehementissime mirandum. Et ad leges per eum ibi allegatas vide- tur per quænac facilis responsio : quia tempore ea- rum ita erat de facto etiam in omib. cum non haberetur respectus clericorum, imo nec Christianorum ante tempora Constantini : vt in l. habeat. C. de factos sanct. eccl. sed postea fecus, vt in auth. statuimus. Item contra ius canonicum, & fortè Oldra. tenebat opinionem Gallicanam, quod in actionem in rem , clericus poterat conueniri co- ram laico, quam refert Petr. Iacobi in titu. de duello. & videtur sequi Hostiens. in summa. quæ tamen opinio non tenetur per Canonistas communiter: nec per Bertrand. de Octo. in l.2. C. de imp. lucr. de- scri. ad hoc Guitel. de Valle-sicca. doct. Cathala- num in 21. chart. not. & ad totam materiam non omittas dicta Innocen. in cap. non minus. de im- munitate ecclesiarum , vbi dicit, quod licet per- sonæ clericorum sint de foro Ecclesiæ , res ta- men eorum sunt de foro laici. & vide Petr. Iacobi in illa magna additione , quæ incipit, illi Philippo , vbi illud dictum declarat. Lege præterea eundem Innoc. in cap. nouerint. de sentent. excom. & vide not. per Ioan. Andr. cap. ex parte. de cleric. coniugat. & Innocent. in cap. significasti. de offic. deleg.

Cum petiissent quidam amici Romæ , an filia haberet regressum contra patrem euicta dote ei per patrem data: dixi quod sic, vsque ad cōcurrentem quantitatem legitimæ, cùm dos ipsa compu- tetur in legitimam. l. quoniam. de inoff. test. & si datū pro legitima euincitur, datur regressus cōtra patrē, vel eius hæredē, vt l. scimus. in prin. de inof.

recta. ergo consequenter in dote, & sic videtur limitandus. §. si fundus. l. Maxia. ff. solut. matrim. & idem videtur dicendum in donatione propter nuptias facta filio eadem ratione.

Quod possit constitui procurator ad præsentandum aliquem ad certum beneficium vacaturum per resignationem, facit c. f. i. ratione sui. de concess. præb. & gl. in c. accedens. eo. tit. & alias fuit ira dereminatum in Rota. Et quod possit concedi ius præsentandi ad beneficium vacaturum pro vna vice, vide doct. post tex. in c. ex insinuatione, de iure patro. quod not.

An pater, qui habet vsum fructum bonorum aduentiorum, possit dimittere illum pro alimentis præstandis filio, & alias, an teneatur præstare filio alimenta de aliis bonis ipsius patris, an vero possit deducere ut fructibus aduentiorum? Cum esset de facto, vsum est esse tex. quod teneatur præstare alimenta de bonis suis, in l. f. §. ipsum autem. C. de bonis quæ liber. secus si pater non haberet vsum fructum ex illis bonis, vel essent castralia, vel quæsi, per l. si quis à liberis. §. sed si filius, ff. de lib. agn.

Contingit sàpe in ciuitate nostra, q. post factum testamentum per testatorem, & receptum per notarium, ipsi testatores superuenientes, aut alias, sani, solent repetere scripturam aliam testamenti à notario: & prædicti testatores recuperata dicta scriptura testamenti, nihil in ea cassant, adiiciunt vel mutant, deinde moriuntur, quæsitus fuit an tale testamentum censeatur reuocatum eo ipso, quod fuit reperitum ab ipso testatore? Major pars notariorum ciuitatis nostræ interrogati de hoc à iurisperitis, vt intellexi à patre meo, tenebant q. tale testamentum esset reuocatum, dicentes, q. tali animo censemur testatores illud repetere, tum quia nondum erat publicatum nec redactum in formam publicam, nec positum signum eorum: tum quia potuit ipse testator, vel alius, hoc medio tempore aliquid addidisse vel immutasse, maximè si manus testatoris erat scriptum, præsertim in dicta ciuitate vbi frequentissimè Tabelliones nihil sciunt de scriptis in testamento: quomodo ergo, salua conscientia poterunt post mortem testatoris illud publicare, & pro certo testamento in publicam formam redigere, & tale esse affirmare, quod ipsi olim habuerant: videretur ergo quod potius notarij deberent abstinere à tali assertione, quando medio tempore fuit apud testatorem, cum debeant habere veram scientiam de his quæ afferunt: vt in auth. de Tabel. per totum, in contrariu potest argumentari: quia ad hoc q. testamentum censeatur reuocatum, aut habet contingere verbo, aut facto. Verbo sit per aliud testamentum. Inst. quib. mod. test. inst. §. ex eo. & per Bart. in l. f. i. iure. leg. facto vero sit per intercessionem, cancellationem, indictionem, deletionem, lineationem, & huiusmodi: vt in toto tutul. de his quæ in test. dele. & l. nostram. C. de testa. Cum ergo in casu prædicto, nec verbo nec facto cognoscatur aliquid immutatum, videatur constare suis iuribus. Et pro hoc videretur face re, quod olim, vt satis aperitur ex multis iuribus testamentum apud testatorem stabat, & id quod

faciebat in testamento in scriptis, videlicet subscriptiones, & sigilla, facit nūc notarius. Et q. apud testatorem staret, maximè probatur in l. 2. C. quemad, testa. aperi. illa ergo eadem contraria, quæ diximus, poterant contingere olim in testamento in scriptis cum etiā testes, qui se subscribebant, ignorabat contenta in testamento: vt pater Inst. de pupil. Item ad hoc adduci potest l. f. i. de his quæ in test. delen q. testator tabulas in publicū depositas abstulit, atque deleuit, &c. ergo non simpliciter sufficiebat abstulisse, nisi & deleuisset. Nec obstat ratio, quomodo notarius publicabit, cū aliquid potuerit addi. Quia idem timor, & eadē ratio esset in testit us subscriptionis in testamento in scriptis factō, tam a nihilominus iura permittere videntur tale testamentum posse stare apud testatorem, vt postea testatore mortuo cognitis subscriptionibus & sigillis in publicā formā redigatur. Idē ergo facit notarius cū nihil cognoscat immutari, etiā si suspicio posset esse de contrario, sicut in testamento in scriptis more antiquo, maximè quia hic tractatur de interesse illius qui actus faciebat, & est verisimile, q. ipse in re sua fuit diligens custos. Item q. aliquid ipse nō addidit, cū non ignoraret id fieri non potuisse absque periculo euerctionis totius testamenti: cū ergo facile esset sibi addere, vel imputare accersito notario, non videtur se exposuisse illi periculo. Facit l. 3. de test. mil. nec de opinione tabellionū est curādū, cū nō adducat aliquid iuris, & in hoc potius est inspicienda mens testantis repetitis testamentū, quæ mens Tabellionū tradentū, ad declaracionē l. illa institutio. & l. captatoria. de hered. insti. ff. quia vidi accidere de facto, aduerte, q. materia. d. l. videotur optimè declarari ex l. f. ita scripsero. de cond. & demon. & l. Theopompus. & ibi no. ff. de dote præleg. hoc modo, nam interdū cōmittitur dispositio in alia voluntatē, in casu proculdubio est voluntas captatoria, & nō valet, nisi ad pias causas, iuxta latissimē dicta per Bar. in l. i. defacros. eccl. interdum vero nō cōmittitur dispositio in alienā voluntatē, sed reuelatur, seu aperitur tertio per testatorem eius mens, sive volūtas: quia testator dicit talē scire eius voluntatē & mentē, & cōsequēter mādat statu dicto suo, in casu reputetur talis dispositio captatoria, & nihil valeat. Videretur Bar. sentire, quod sit captatoria, non tñ totaliter: nam si ex aliquib. conjecturis potest apparere, q. illud quod tertius ille dicit, fuisse mentē defuncti, sit de mēte defuncti, debet statu dicto illius tertij. & ita secundū Bart. debet intelligi d. l. Theopompus. & l. quæ hæredi. de reb. dub. Et sic tali casu nō est simpliciter volūtas captatoria: & ita videretur intelligēda limitāda. d. l. captatoria. ibi, dū dicit in secretū alienę volūtatis, quod intelligatur nō de secreta volūtate per tertium declara, & à testatore iam ei manifesta seu cōmissa, sed de volūtate dicto tertij de nouo, & ex se formāda, & aperienda, dūmodo adsint conjecture, vt supeditū est. Interdū vero nō cōmittitur dispositio volūtatis alteri, nec etiā manifestatur, vel reuelatur ei dispositio defuncti verbo, sed est tradita in scriptis manu defuncti: & tali casu nullo modo est captatoria, imò simpliciter valet. Et est ratio, quia nihil in effectu

effectu cōmisiū est tali, nisi depositū scripturā manu propria defuncti scripta, quæ etiam potuisset in aliqua arca deponi, & nulla fraus etiā cōmitti, quo casu per comparationem literæ de manu defuncti appareret. & ita loquitur Bart. in l. si ita scriptero. de condi, & dem. Si autē scriptura esset de manu guardiani, prout ibi loquitur Bart. vel alterius ad cuius manum testator se retulisset, sentit Bart. ibi talem voluntatem simpliciter nō valere, cùm posset talis scribere quod liberet. Videtur tamen illud limitandum, prout dicitur per ipsum Bart. in d.l. Theopō. pus. videlicet, q̄ tali scripturæ stetur casus, quo habet suffragia verisimilium conjecturarum, quemadmodum si dicto eius, tanquam scientis voluntatem defuncti, testator stari voluisset. Cùm eadē sit iatio. Quod nota, quia vidi aliquos se pro doct̄is gerentes, cùm accidisset in facto non ita exactè intellectuisse. & vide Paul. de Cast. & Alex. in l. stipulationum. §. illud. de verb. oblig. & Io. de Imol. in l. illa institutio. de hære. insti. & c. cum tibi. de testa. ad materiam. Institutus fuerat quidam in testamento, deinde in eodem exhæredatus, an valuerit exhæreditatio? Aduerte ad hanc materiam, quia secundū litteram negatiuam est tex. q̄ non, in l. si certarum. §. si eod. ff. de test. mil. & hoc videtur Bart. sentire, & sequi gl. in l. pater. ff. de hære. insti. videtur contradicere. Verum estramen, q̄ d. gl. loquitur qn̄ erant duo instituti, & unus in eodē testamento exhæredatus: & est aperta ratio, quia tunc testamētum remanet validum, cùm sit ibi alius hæres: secus autē quādo solus esset quis institutus & in eod. testamēto. exhæredatus: nā tunc videtur nō posse stare exhæreditatio, cùm tali casu remaneret testamētum absque hæredis institutione, quod fieri non potest. Inst. de fidel. hæredi. §. in primis. & l. proximē. de his quæ in test. del. ff. & ita viderit limitari. §. si eodem. per d. gl. pro qua videtur esse tex. secundū lecturam Ganfredi de Sillaniaco doct. Gallic. in l. i. ver. & si hæreditatis ff. de his quæ in test. del. vbi secundū eum est casus, q̄ adēptio hæreditatis facta eodem testamento valet, si ille à quo adimitur, habeat co-hæredem aut substitutū: quia videtur non data per rationem tex. ibi, secus si solus esset institutus. & Raph. videtur hoc tetigisse ibi. ramen. in l. pater sequen. Ange. videtur tenere, q̄ etiā si solus sit institutus teneat exhæreditatio, & allegat §. i. dicta l. proximē. qui text. in veritate loquitur, quando habet substitutum, & hoc sentit Imol. q̄ exhæreditatio valeat. in l. si ira. §. i. de lib. & posthum. & Nicolaus de Matar. in illa notabili distin. relata per Sal. in l. hæreditas. de his qui. vt indig. simpliciter allega. d. §. i. l. i. q̄ adēptio valeat in eodē testamento, quia videtur non data. Et hæc omnia procedunt quādo in eodem testamento, & consistet differentia inter dictos doct. in hoc. Quia secundum illos, qui tenent q̄ etiam adēptio seu exhæreditatio potest fieri in eodem testamento solo hæredi instituto, cui non est datus substitutus, quia videtur non institutus, tale testamento remanebit nullum, ac si nemo esset in eo institutus. Secundum verò alios, qui tenent quād adēptio non valeat, remanebit institutus hæres ex ipso testamento. Vbi autem in alia

voluntate, quād testamēto fit adēptio vel exhæreditatio, tunc distingue iuxta distin. Nicol. de Matar. in d.l. hæreditas. recensita per Bal. Vnum tamen non omittas in hac materia, videlicet, falsum esse quod dicit Bart. in d.l. pater. de hæred. institu. quād exhæreditatio facta coram septem testibus, de hærede instituto in alio testamento, si habeat cohæredem, valeat: quia nullo modo valet, cùm liquidissimum sit exhæreditationem non fieri, nisi in testamento. d.l. hæreditas. nec potest dici testamentum absque hæredis institutione. d. §. in primis. Ex his fuit responsum ad dubium testamenti hospitis nostri. Viterb.

Differentia quo ad restitutionem fructuum inter illum, qui venit vi directæ substitutionis, & illum qui venit iure fideicommissi, consistit in hoc: quia si fructus sunt præcepti medio tempore, hoc est, antequam sit locus fideicommissio vel substitutioni directæ, si tales fructus sint iam consumpti tali casu, sicut non veniunt in fideicommissaria, iuxta legem in fideicommissaria. ita nec in directa. in l. Centurio. in f. de vulgar. & pupillar. ibi, inuenitis in hæreditate. Si autem sunt percepti, sed non consumpti, & tunc etiam non veniunt in fideicommissaria, sed in directa sic, vt in d.l. Centurio. Si verò essent fructus pendentes nondum collecti tempore quo locus est fideicommissio, etiam tales venirent in restitutione fideicommissi, vt voluit glo. in l. in fideicommissi. de vsu, & hæc nota sic declarata pro causa Dionysij & Iacobi fratrum tuorum, & Brigidae sororis.

Quarit P. V. R. quid sentiam de verbo, quilibet. super quo fuit facta tanta vis. hodie in cōgregacione. Certum mihi videtur, quād propriè & latinè loquendo, prout loquebantur Iurisconsulti, qui enumerantur in libris Digestorum, quilibet capitul pro aliquis ex pluribus: vt probatur passim apud Ciceronem & alios probatos authores. & in l. posideri. §. i. ff. de acq. possel. & l. si pater. §. qui duos. de adopt. 17. dist. multis. & 41. delitiae. & l. si seruus. §. i. de lega. l. & l. si pluribus. de leg. 2 & l. si hæredi. de condi. insti. & l. institutor. de instit. & l. peculium. de peculio. & in mille aliis legibus, & decretis antiquis. Et facit compositio, quia componitur de quis & liber. Nec obſt. l. non distinguemus. allegat. per Bart. in §. complures. quia illam exponebat Franc. de Aret. quilibet, id est, aliquis, non determinato certo, vel unus, id est, certus: aut potest dici q̄ ponatur vel pro id est, postea verò deficiente illa puritate linguae latine, præsertim per tempora Decretalium Sexti, ac Clementinatum, cap. dictio, quilibet, capi pro quisque. Et ita legitur in c. fin. de his quæ s. à ma. par. cap. Vnde nostra èrare dictio, quilibet, videtur capi pro quisque licet, vt dixi, non ex vera & antiqua latinitate: vt si quis in testamentis, vel contra dictibus, aut aliàs veller exponere pro aliquis, faceret directè contra voluntatem testatoris, vel contrahentium: nam si diceretur, lego cuilibet ex seruitoribus meis decem, certum est hodie quād debet exponi illud, cuilibet pro cui ex eis voluerit, vel libuerit, vt exponebatur olim per nota. in l. quād labeo. de suppell. leg. cùm attendenda

sit potius consuetudo loquendi in hoc, quam barbara seu minus latina, quam vera antiqua significatio, per no. in d.l. quod labeo. & non aliter c. im sua materia de leg. & l. cum de lanionis. §. a. in a. m. & c. p. a. t. r. e. a. de verb. sign. & c. intelligentia. eo. tit. & c. ex literis. de sponsa. Et miror aliquando de nostris doctribus, qui non distinguentes tempora cum discutunt proprietatem alicuius vocabuli, allegant pariter iura. ff. & iura Decretalium, & Sexti ac Clement. cum aliter locuti fuerint illi antiqui, & aliter posteriores, & locutiones notariorum hodie maiori ex parte sunt impropiæ & semibarbare, si respicias ad illam tersem latinitatem antiquam. Vidi etiam allegari text. feudorum ad significacionem veram alicuius vocabuli, quibus testibus nihil est sedius, aut magis barbarum in sensu, quam etiam in contextura & verbis. In casu ergo congregationis, videlicet in verbo, quilibet, posito in statuto, ego non dubito, quin debeat capi pro quisque per ea quæ supera dixi, & feliciter valeat P. V. R. sed priusquam clauderem epistolam occurrit mihi tex. Suetonij in vita Octauij, vbi inquit, Solebat etiam citra spectaculorum dies, si quando quid iniuratum dignumque cognitus aduectum esset, id extra ordinem quolibet loco publicare, ut Rhinocerotem apud septa Tygrini in scena anguem quinquaginta cubitorum pro comitio. In hoc tex. aperte videtur significatio huius verbi. Et iterum optimè vale pater amplissime.

Legatus fuerat aquæductus ex certa palude pluribus dominis diuersorum prædiorum, non tamem communium, que sebat an esset locus inter eos iuri accrescendi? Allegabam glos. in l. aquam. ff. quem ser. amit. quod sic, & si prædia essent communia pro individuali, tunc haberet locum ius non decrescendi, per not. in l. re coniuncti de leg. 3.

Relicta fuerat quædam domus Romæ a quodam Curiali certis fratribus, cum his verbis: Relinquo domum meam in quo habito preciosè sicuti est Monasterio, &c. Fuit factum dubium, an intelligeretur de domo instructa, ut erat, vel nuda tantum, & quod paramenta, & supplex, ac vtnsilia, & alia spectarent ad hæredem? Dixi videti mihi casum, quod spectarent ad monasterium, in l. prædia. §. p. ff. de fund. instruct. Adducebatur contraria, quod videretur intellectissime testator de fratribus, & aliis clementis, & lapidibus paratis ad absoluendum dictam domum, quæ nō dum erat in totum perfecta, non dealia instructione. Videtur amplius cogitandum, tamen magis moueor in primam partem per d. tex. & verbum, præcisè, per quod ostenditur maior voluntas & exactior defundit. facit ca. z. de rescript. & c. pen. de arbit. & ibi not. & per alios in l. cunctos populos. & dominum meum Alexand. in quodam consil. & Ang. italio. & quia fuit legatum pro loco, quod autem parata & destinata domus perficienda etiam debeantur, faciunt not. in l. cætera. §. si de legat. 1.

Testator fecerat quædam legata Romæ certis personis, quæ personæ postea exercuerunt graues iniurias cum testatore, propter quandam suspicionem falsi testimoniij in eum: & postmodum la-

psis duobus annis à tempore ortæ iniurie, mortuus fuit testator, dicebatur legata tacite fusse adempta per §. non solum. I. si quis de adi. leg. Replicabatur de gl. not. in l. a. t. h. i. c. t. §. dat remissio. ac. de excus. cut. in vers. priusquam videlicet, q. tatum temporis effluxerat, infra quod testator predicta legata potius sit expressè revocare, vel adimere, qđ tamen non fecerat: ergo videbarur, non obstantibus iniurias, velle persistere in reliquo facto: maximè, quia erant consanguinei, & nemo presumitur sanguinem suum odio habere, saltem in fine obitus. Contra prædictam gl. allegati tex. in l. pen. quem in simili casu allegabat patrem eius. de adi. leg. vbi post ortas iniurias testatrix habuit tantum tēporis, q. fecit codicillos, in quib. nil ademit, & tñ remanet prima tacita adēptio. & videtur iste tex. fortiter urget contra prædictam gl. Sed posset fortè respōderi, q. in casu d. §. pen. non negatur peti legati à calumnia trice, ratione tacita adēptionis; sed ratione delicti, in quo tamē est cogitādum. Et vide ad hoc not. in l. cum tabulis. §. quoniam de his qui ut indig. per Barr. & l. si iniuriae. eod. tit. sed vbi essent consanguinei, ut in casu nostro, bene sequerer gl. quia intentio testatoris fortasse fuit nō adimere legatū consanguineo, quāvis iniurico, sperans per mortem legatij extingui iniuriam, & bona legata permanere apud filios, vel consanguineos illius sui consanguinei, & sic apud personas de sanguine suo, & ita odium tantum restringebatur ad hanc medium personā non ad alios ad quos postea volebat, ut bona legata deuenirent, cum videatur respexisse totam consanguinitatem. arg. l. i. & 2. ff. de liber. cauf. & l. raptore. de episco. & cler. maximè cum votum successionis in bonis consanguineorum si de iure naturali. l. fin. C. quorum bono. & c. sciant cuncti. de elect. lib. 6. & Clem. vn. ca. de homi. l. cum acutissimi. de condit. & demonstr. cum annus. ff. de pact. l. tale pactum. §. fi.

Aducite, q. aut legatur, vel fidei committitur à primo hærede instituto, eadē res vel quātitas diueris & sub variis, seu diueris conditionib. & tali casu quibet potest petere sibi caueri ab ipso hærede. vt l. 3. vt leg. nomi. & l. etiā. §. l. vt in pos. leg. & hoc in cunctum suæ conditionis. Aut legatur vel fidei committitur ab hærede alicui, puta Gao, purè, vel sub conditione, & ab ipso Gao Mævius sub conditione tal casu habet locum dispositio. §. si verò l. is cui. vt in pos. leg. Videlicet, q. polsit petere Mævius satildari sibi à Gao etiā pendēte conditione ipsius Gaij. Et si nō caueat Mævius Gaius, tenebitur sibi cauere hæres primo loco institutus, si prius nō caueat Gao. Si aut̄ cauerat Gao, talis cautio ex iuris dispositione, Gao nō caueat ipsi Mævius, trāsferrur ad Mævium, ita q. Mævius in vim cautionis præstite Gao per hæredē poterit adueniētē cōditione ageare contra hæredē, ut in d. l. is cui §. fi. vt leg. nomi. c. & hac nota bene extricata, nō accidissent de facto.

An possint codicilli euerti per querelā tanquā officiosi, cū accidissent de facto? Quidam allegabant q. sc. ex not. per Bald. in l. parentibus. de inof. testam. C. vbi dicit esse locum in officiosi diuisiōni, sed intelligi de inofficio diuisione facta in testa

testamento, quod rescinditur per querelam. Secus si fuerit facta in Codicilis, & ratio quia tali casu filius iam est heres ab intestato vna cum aliis. Reor tamen, q̄ si quartam nō habet, potest illam petere à coherēdibus ab intestato vel legatariis. l. quotiēs. & l. si cogitatione fam. ercif. C. h̄eredes enim etiam ab intestato habent ius defalcandi, vt innuit d.l. si cogitatione. & ibi not. per glos. quæ falcidia computatur in quartam. l. Papinianus. §. quarta. ff. de inoffi. testam. Et ideo non immerito non repertes aliquam legem, ni fallor, quæ loquatur de codicillis in officiosis, & per querelam in officiosis possint cuerti: & est ratio in promptu, quia filius, & heres potest defalcare ab intestato, si legata excederint dodrantem: secus autem est cōdito in testamento, quia tunc filii omni medio sunt destituti, nisi querelam intentent. Et satis videtur hoc innuere Azo in summa huiusmodi, de inoffi. testa. & Ganfred. de Saliniaco doct̄or Gallicanus, in l. non est nouū. de bon. poss. contra tabul. in 8. charta apertius hæc dicit. Et etiam tangit quid sit hodie aucta legitima, quia triēs de iure authen. cum teneatur quarta Falcidia Trebellianica, si filii ab intestato grauati esent legatis, vel fideicommissio non sufficeret ad legitimam, imo desiceret vna vncia, quod remediu esset pro illa vncia, vide ibi per eum. Quid autem aduersum in officiosam donationem causa mortis? Idem videtur q̄ in codicilliis eadem ratione, quod etiam tener idem Ganfred. in l. si filius emancipatus. ff. de leg. præst. & idem in cæteris donationib. quæ morte confirmantur, puta inter patrem & filium, vt probat tex. in l. 2. de inoffi. don.

Quod pater teneatur dotare filiam diuitem de proprio, allegabatur l. si pater. de dot. promis. cum ibi nota, dicebam non videri mihi, quod probaretur, neque ibi, neque alibi: imo in d.l. si pater. innuitur, quod si pater non simpliciter, sed exp̄sē dotaret filiam suam de bonis ipsius filii, q̄ non tenetur dotare de suis, ibi in vers. vtraque igitur. & ibi, paternā liberalitati. & ibi, liberalitas, itaq; quia in necessitatibus nemo liberalis, &c. & est ratio euidens, cum pater non teneatur alimentare filia diuitem. ff. de lib. agn. l. si quis à liberis. §. sed si filius. ad quæ alimenta fortiori vinculo obligatur, quia de iure naturæ, i. distin. Ius autem naturale. pot̄ datam autem dorem, & ius filiæ in in ipsa dote quæfirum, si filiæ superuenient alia lucra, aut relationes dotis, aut alia, nō credo q̄ pater posset reuocare, quod filiæ semel in dotem constitueret, cū semper attendatur tempus quo filia incipit dotati. in auth. de equal. dotis. §. quia verò iam legem. & vide dominum meum dom. Barba. virum celebratissimæ & fecundissimæ memorie, aliquid tāgentem in quodam consilio. Eſſet tamen difficultè in practica contra communem opinionem, in re quæ tam ſapissimæ ocurrerit, obtinere.

Collato beneficio mihi absenti per ordinariū, si Papa conferat illud alteri non facta mentione de collatione ordinarij ante ratificationem, non vallet collatio ipsa tanquam subreptitia, vide ad hoc Collect. in c. ecclesia. de fortileg.

Solebat frequenter dicere domi. meus, domi.

Franciscus de Aret. quod doct̄ores nostri superioris atatis multum largè, & plusquam veritas esset, extenderant, seu interpretari fuerant. l. i. C. de facrosan& eccl. dicens se non credere, quod mens Constantini Imperatoris conditoris illius legis voluerit aliud disponere, quām facere deinceps capaces ecclesiæ, & collegia Christianorum ad sufficienda legata, & concedere liberam facultatem cuiilibet relinquendi eis, cūm antea nō licet: nam prædicta legata, velut facta collegio reprobato per Imperatores Paganos, applicabatur fitco, nam Christiani nō poterant habere collegia, niſi clam: vt probat apud Historicos, & in l. diu. de natura liber. C. & 12. quæſt. i. c. futuram. & 15. diſt. Canones. Et ſep̄ius arguebat prædictos doct̄. quod fuerint parum curiosi Historiarum, & temporum. preter Spec. lo. And. & Old. Tu vide ad hoc de hac licentiosa extenſione, seu interpretatione d.l. Abb. in c. relatum. de restam.

In quadam terra Italie est statutum super criminis peruersæ veneris, quod rei illius criminis condenatur poena pecuniaria, & cōfimationis extra terras ecclesiæ, pro qualitate personarum, & excessus, arbitrio potestatis moderanda. In eadem terra fuerunt nonnulli rei inuenti de dicto crimine per variā interualla temporis, in quorum punitione circa maioritatem poenæ pecuniariæ, & diuturnitatem confinium, Potestas, quæ tunc erat, seruauit hunc modum. Nam adolescentulos minori poena condemnauit, quām senes: & non coniugatos, vel incarceratos etiam minori multo quām coniugatos, vel non incarceratos: quosdā autem, qui cum propriis vxoribus illud scelus commiserant, minori poena condemnauit, quām eos qui cum maribus. Viſum fuit quibusdam probis Iurisperitis fuisse reatum iudiciū. per not. in tit. de delict. puer. & l. auxilium. §. in delictis. ff. de minor. & per not. in c. vt clericorum. §. f. de vit. & honesta. cler. cum aliis iuribus. quod & mihi idem viſum est, præterquam in vltimo delicto, in quo certè videtur actiūs cæteris puniendum, cūm tale crimen longè detestabilius & grauius sit, si cum coiuge perpetratur: vt in c. adulterij. 32. q. 7. & est ratio, quia præter paritatem sceleris cum aliis, & maioritatem, quia in vxore habet promptum vas debitum, vt quærens infana diuerticula: in vxore est quidam etiam abusus quodammodo carnis propriæ, cūm reputentur vna caro. c. i. de coniug. lepros. & de conuer. coniug. ad Apostolicam. Item est violatio fidei tacite promissæ de coniunctione carnali inter eos fienda, propter bonum prolis, quæ etiam promissio in benedictione nuptiali confirmatur, quod bonum per hunc nefandum coitum apertissimè tollitur. Præterea est maior, & specialior contemptus Dei, qui instituit matrimonium in illum effectum ad multiplicandum prolem. Est etiam contemptus Republicæ, quæ maximè fauet matrimonii ad effectum extendi Republiam per sobolem. Item est ibi ludibriū & prophanatio foderis matrimonij, & irritatio vxoris ad quærenda adulteria, & omne nephias patrandum. Et ad consonantiam dicti iudicii potestatis adduxi text. cuiusdam canonis, in concilio

concilio Anticyenensi, qui loquitur sub his verbis sub rubri de his, qui cū masculis polluantur. hi qui irrationabiliter in his versati sunt, ante vicesimum annum , tale crimen cōmiserint, quindecim annis exactis communionem mereantur, & infra. Qui autem exacta 20. annorum ætate , vel vxorem habentes hoc peccato prolapsi sunt, 25. annis pœnitendum gerentes in communionem suscipiantur, infra. Quod si qui & vxorem habētes & transcedentes quinquagesimum annū ita deliquerint, in exita vita duntaxat communionis gratiam consequantur. Et in similem sententiam est alius canon super incestuosis, quem refert Martinus Archiepiscopus Bracarense. in Collectaneis Conciliorū antiquorum, & subsequitur ibi alius Canon, qui appellat huiusmodi virtutum morbum leproz, & præcipue ut pœnitentes de hoc virtio non possint orare, nisi in angulis ecclesiarum , ut dæmoniaci. & vide ibi glo. ordinariam, quare dicatur morbus leproz, forte proper contagionem, & difficultatem curationis. Postea legi Martinum Magistri Theologum Parisiensis, qui videtur tenere, quod grauius peccatum sit coire contra naturam cum masculo, quam fœmina, cū ibi sit abusus personæ & vasis, hic autem vasis tantum. Tenerit evidenter etiam idem docttor, quod maius peccatum sit seipsum polluere, quam cum masculo coire; cū in primo sit abusus personæ suæ, & modi, & vasis, de quo dubito, nec iura videntur aperte imponere poenas, ita in hac pollutione, sicut in alio peruerso coitu, nec tantum leditur Respublica. & ibi abusio personæ suæ, & alterius. hic suæ tātum. Ad quod facit quod not. gl. in c. omnes. 32. q. 7. & in eo saltē qui se polluendo cogitat de vase muliebri, omnino credo esse minus peccatum, cū tantum peccet in omittendo vas, re, non mente. Et aucth. vt non luxur. contra natur. loquitur in coitu, extra naturali verè Sodomítico. Nec obstat quod ibi dicitur semetipso, & c. nam gl. ibi intelligit de Sodomítico vero, vt declaratur infra in tex. & gl. ibi, & ciuitates cum eorum habitatoribus pereant, &c. Præterea ibi allegat. l. cum vir. C. de adult. quæ expreſſe loquitur in vero Sodomítico , quamvis non defuerint qui dicent d. l. loqui in viris, qui de facto nubunt aliis viris, quod execrabilis scelus olim factum fuisse legitur apud Historicos & Poëtas, Iosephum contra Apionem, Suetonium , Martialem , Iuuenalem , & alios. Et quod ait Paulus: Neque molles, neque masculorum concubitores, &c. apud idoneos & antiquos authores exponuntur molles, id est, patici, cathamiti, & ciuitati, non autem se polluentes, ad quod facit quod not. Augustin, in lib. de ciuitate Dei, loquens de sacerdotibus Cybelis. Hęc respondit ciuidam docto viro, qui nitebatur velle tueri op. dicti magistri Parisiensis, aut saltē parificare etiam quo ad pœnā ista duo crimina, & allegabat dictam aucth & dictū Pauli. Et contra eum est aperte §. Item lex Iulia, de adulteriis. Instit. de publ iudic. qui declarat tex. illius auth. quamvis etiā non defuerint qui ve- lint illum tex habere locum in frequentissimè de linquente, propter verbū exercete. Ad quod c. clericī. de excess. prælat. Et qualiter debeant cohiberti

pueri ab his flagitiosis libidinibus, lege sapientissimum doct. Iason.

Quod crimina possint deferri Papæ absque denunciatione vel accusatione , & etiam non prædente monitione, & per solam viam querelæ. Et q̄ in delictis, vndeque pateant, non teneatur Papa obseruare formam iuris, sed possit ponere pœnam condignam, allegantur nota. per Host. & in c. tam literis. de testib. & per Abbatem in c. cū super. de confes. & Imol. & alios in c. cū olim. de ret. perm. quod not. Hostien. in c. in nostra de sepul. & Bald. in l. princeps. de legat. & not. in c. sicut. de iure iur. & in c. nouit. de iudi. Adducta fuerunt hęc in causa processus extra judicialis, super prætena dilapidatione , & aliis criminibus Episcopi Leodien. coram Reuerendiss. domino meo Vicecancellatio, & aliis tribus Cardinalibus Cōmissariis domini nostri Papæ in dicta causa, quod an indistincte in alio criminе, quam dilapidationis sit verum, vide quę posui infrā in alio memoriali, & in apostillis ad allegationes celebris aduocat. & optimi viri domini Baptista de sancto Seuerino.

Super beneficio potest transfigi authoritate delegati, dummodo habens ius in eo non renunciet, alias non posset, nisi authoritate ordinarij fieret transactio in non reseruatis, vel coram eo, vel alio non habente facultatem resignandi. Et posset imponi aliqua pensio interdicti legati, vel census, etiā absque cōsensu ordinarij. Compositio autem gratuita potest fieri absque voluntate alicuius superioris deiecati , vel ordinarij, nisi interueniat renunciatio iuris alterius possidentis beneficium, quia tunc requiritur consensus ordinarij modo quo supra. Hęc colliguntur ex not. per Abb. post alios in c. staruimus, c. de cætero. c. super eod. de transactio, & in c. nisi essent de præbend. & vide ad prædicta. Collect. in c. forus. de verb. signifi. qui innuit, quod dare aliquid pro expensis , causa concordia, non sit simoniacum, & quod pensio imposta ex prædicta causa , transeat ad successores , si fuerit facta concordia authoritate ordinarij. & vide Host. in d. c. nisi. Et dicitur gratuita compositio, quando partes promittunt acquiescere dicto peritorum super lite , vel discedere simplicitę à lite tanquam ius non habentes. Et hęc nota ita declarata , quæ pafsum de facto accidunt. Et quod super spolio beneficij possit transfigi, vide Abb. in c. 2. de arbit.

In causa mea Majoricen. An iuspatronatus aliquius beneficij à laico ritè fundati, & compotens præfectis fabricæ laicis, dicatur laicale, vel ecclesiasticum, seu clericale? Et capio pro fundamento, q̄ iuspatronatus nō ideo dicitur laicale, quia quasi possideatur à laicis, nam à clericis possidetur iuspatronatus laicorum , dummodo ex prima fundatione, seu successione patrimoniali, siue laicali venit ad clericum. Et sic non videtur curare iura ad distinguendum iuspatronatus clericorum, à iurepatronatus laicorum , de persona quæ illud possidet, sed de prima radice & fundatione, vide licet, an fuerit fundatum in persona laicali vt laica, & ab eo, & successoribus in patrimoniali laicali tendum, & tunc dicatur esse deiurepatronatus laico

laicorum, ut probatur per omnia iura loquétia de iure patro. laicorum, & præsertim in c. filiis. & cap. quicunque. c. si plures, & c. considerandum. 16. q. 7. vbi fit mentio de hæredibus, & successoribus in iure patro. ratione patrimonij, & idem probatur in c. i. & c. cùm secundum, & cap. cum dilectus, de iure patro. & in d. c. cùm dilectus gloss. in duobus locis hoc sentit, exponendo quid sit præsentare tanquam laicum, & idem not. in cap. cùm nos. de offic. ord. per Abb. & per glos. fin. in Clem. plures, de iure patro. & per doct. in c. vniaco. de iure patro. li. 6. & in c. 2. de præb. & in aliis iuribus, adeò, quod si quis laicus, vel clericus de bonis patrimonialibus in fundatione alicuius beneficij ritè de autoritate ep̄i fundati, exp̄sè vellet ep̄iscopum, aut Abbatem, aut aliquam personam ecclesiasticam esse patronum, & successores in dicta ecclesia, nemō dubitat quin talis patronus censeatur ecclesiasticus, seu secularis, cùm h̄c nulla sit successio patrimonialis, seu laicalis de succedēdo. Ergo ad casum nostrum, cùm voluntas fundatoris huius beneficij fuerit, facere magistros fabricæ ecclesiae, seu operarios patronos illos, qui tunc erant, & pro tempore forent, apparer manifestè eum non habuisse voluntatem fundandi iuspatronatus prædictū, ut patrimoniale, seu laicale, sed potius voluisse fundare in personis illorum, & successoribus eorū ratione officij p̄ij, quod gerabant, & administrationis bonorum ecclesiae, non curando alias de qualitate personarum, an essent consanguinei sibi, vel descendentes clerici, an laici, sed curauit administrationem, & pictatem exercitij, quod est maximè pium, & necessariū ecclesiae, vt dicit tex. in c. si. de his quæ si. à ma. par. c. Cū ergo h̄c nō fuerit aliqua cōsideratio patrimonialis, seu laicalis successionis, non dicetur iuspatronatus laicale, per suprà alleg. Erit ergo iuspatronatus ecclesiasticum sive clericale, cùm huiusmodi magistri fabricæ, quamvis fortè laici, quo ad hāc administrationem & curam, habeantur pro personis ecclesiasticis cùm possint & trahi, & trahere super dictis bonis, & eorū administratione coram iudice ecclesiastico tanquā personæ ecclesiastice: vt not. doct. in c. nullus, de foro competen. & Cancellaria quotidie dat literas magistris fabricæ, & cōtra eos quamvis laicos, dummodo agant, vel corueniātur ratione officij prædicti, nec immerito, quia in illa. cura & administratione repræsentat personas eorum, qui de iure habent curā fabricæ, vel honorū illi destinatorum: vt not. in c. decernimus. de iud. & ibi Abb. Cura autem, & administratione prædicta pertinet ad Episcopum, Capitulum, & Rectorem ecclesiae, prout late not. per doct. in c. i. & c. de his, de eccl. xđisi. & in d. c. si. de his quæ si. à ma. par. c. & in c. si. propter de rescr. & in c. si. de testam. & in extrauag. suscep̄ti, & facit optimè c. si. monachus. 16. q. 1. vbi cura fabricæ vocatur opus ecclesiasticum, & sic iuspatronatus fundatum super personis tenetibus illam curam ecclesiasticā, debet appellari ecclesiasticum, facit c. vniaco. 10. q. 3. & ea. cau. q. 1. & multa alia iura. Concluditur ergo, dictū iuspatronatus esse ecclesiasticū ratione finis, cùm per-

sona fundans illud in prædictis ministris, qui sunt media, videtur, vt dixi, habuisse respectum fundamentalē ad illas personas cuius illi vices gerunt, qui finis debet potius quam medium, seu qualitas laicalis medij attendi, c. ad nostram. de appellat. l. quicquid. §. i. de acquir. rer. dom. ff. cum aliis iuribus scholasticis notissimis. facit illud, quod isti operarij sunt subrogati, & quasi procuratores periorum ecclesiasticarum, & subiecti eis, vt dictum est, quo ad hanc administrationem rei ecclesiasticae, ergo est iuspatronatus clericorum ratione huius subiectiōnis, per not. in d. c. cùm dilectus, nam nomine ecclesiæ censentur hoc facere. Et facit ad hanc opin. quam proculdubio puto verissimā, dēc. Rot. in antiquis. tit. de iure patro. quæ loquens de beguinis, inter alias rationes, dicit iuspatronatus earum esse ecclesiasticum, cùm possit conueniri coram iudice ecclesiastico, prout diximus conueniri operarios ratione huius officij, ad quod directit fundamentum & finem testator, seu fundator beneficij.

Cū verteretur in dubium, an in ciuitate Romana duraret vniuersitas, sine studiū generale, prout olim, de quo in tit. de stud. lib. vrb. Rom. & proce. ff. §. discipuli. Euge. 4. cōcessit ciuitati Rom. nouum priuilegium studij generalis, quod vidi. Curiae autem Romi iam olim Bonifa. 8. prīilegiū concesserat, in corpore postea iuris clausum per constit. c. cùm de diversis. de priuileg. lib. 6. Cūm quidam à domino nostro petiisset, voce secum dispensari in diversis votis & aliis concernētibus tantum conscientiam, & Papa vice vocis oraculo respondisset. Plac et nobis, dixit sufficieret locum fuisse dispensatum, etiam quoad omnia capita. Et inter cetera allegabam quæ possunt notari, & not. in c. Os̄. de postul. præl. & c. inter dilectos, de fid. instrum.

Quantum ad id quod R. V. expostular: an sciēs aliquam commissiōne furtū, vel habere rem furtū sublatam, incidat indistinctè in excommunicatiōne contra scientes, & non reuelates promulgatam, si non reuelat vel manifestet. Breueriter, credo quod in casu vestro, tum quia, vt dicitis, esse periculum & scandalum reuelanti, tum etiam q. non potest probare, si opus esset, cùm iste vester solus viderit illum furātem, & ille intellexerit se visum ab eo, & si furtum etiam secrete deregereatur, & fieret etiam ipsi furi per superiorē monitione secrete de restituendo, semper oraretur suspicio cōtra hunc reuelantem de reuelatione, & negare fore, & insurgente contra reuelantem semper infamia sibi incūlla, fortè oporteret reuelantem publicē cōfessare crīmē, q. non posset probare. Nam vi colligo ex doct. in variis locis, videlicet in c. si. quis cū fure. de furt. & in l. cīmīle. ff. eo. tit. & de fūto. cap. nēmo. & c. 2. de offi. ord. & ex aliis locis, & Sc̄to in quarto, non tenetur quis reuelare, cuiam secrete, vbi timerit scandalum aut periculum sibi, vel secundum alios etiā alijs, vel vñi non posset probare, & reuelatio esset sienda publicē: vt in c. placuit. 6. q. 2. & c. si. peccauerit. 2. q. : & in Cle. de hæret. Et si cūndum aliquos, etram. secrete & private, quā-

uis aliis sciret, cum tali casu periculi, vel scandali, vel quia non posset probare, imminaret sibi periculum corporis proprij, aut bonorum suorum, que videtur præferenda periculo, vel damno bonorum alterius, cum sit maius periculum corporis, quam bonorum, & in pari dispendio bonorum charitas incipiat a seipso, ut potius conseruem mea, quam aliena: maximè ex quo reuelatione criminis non est de veritate vitæ, præfertim in hoc casu furti, iuxtanor. in c. sanè, de temp. ordin. per doct. iuncta. gl. in l. 4. §. si tibi ff. de condit. ob turp. caus. cum l. in fin. & l. 2. eod. tit. arg. l. in seruorum ff. de pœnis. & in auth. de mand. prin. §. oportet, & 2. q. 7. pletunque & 13. dist. nerui. & l. si preses. C. de ser. & aqua. & arr. not. in c. 2. de nou. oper. nunciat. & c. qui scandalizavit, de reg. iur. cum tota materia de scandalo. & faciunt optimè ad hoc not. per Abba. Sicul. in c. officij. de pœnit. & remis. Et videmus q. Cancellaria in excommunicationibus generalib⁹ in forma, significauit, pro furtis, vel occultè detentis, cautè ponit iniquitatis filios detentores, & temerè ac malitiosè occulantes, vel nequiter detinentes, non ergo intendit ligare eos qui non iniquè, vel temerè non reuelant, sed ex iustis causis, puta superiorius expressis, abstinent a reuelando: maxime cum excommunicatio non extendatur in personas ultra tacitam vel presumptam voluntatem excommunicatoris, ut not. doct. in c. ex parte. el. 1. de offi. deleg. & faciunt not. in c. 1. & Gem. de offi. deleg. & c. 1. de iud. & l. si cui. de seruit. sed excommunicator hic censetur huiusmodi personas tacite eximere, & si non faceret, sententia esset iniqua, quæ in foro conscientiae non esset timenda. 2. q. 3. §. ex his, & idem crederem vbi ex alia iusta causa, in ratione naturali fundata, non tenetur reuelare, utpote filius patrem furem, vel contra. Et forte idem posset dici in omni casu, vbi quis non posset cogi ad testificandum exprefse, quia multo minus ad iudicandum vel reuelandum. Et satisfaceretur ad hoc not. per Arch. 22. q. 2. §. itē, & not. per doct. in c. 1. de test. cog. & per Abb. Sicul. in c. cum super. de confes. & alios in c. 2. de maior. & obed. & in c. quisquis. 2. q. 3. & c. qui resistit, & faciunt no. in cap. qualiter & quando in utroque. de accu. & per optimè, te x. 6. q. 1. si omnia, & c. oues. & c. cum ex merito. & not. per Inn. c. 1. de scrut. in ord. fac. Nō tamen propter ea negarem, quin posset habere locū materia denunciationis Euangelicæ fiendæ per hunc scientem illum furem, seruatim loco, & tempore, & debita forma. ad hoc d. c. plerūque, & 24. q. 2. tam sacerdos.

Notabilia de expectatiis. & alijs literas gratia concernentibus, excerpta ex notulis Antonij de Cortheſis, & aliorum Abbreuiatorum.

Principium gratiarum expectatiuarū est scire, quan partes impetrantes sint præfentes in curia, an non. Etsi sunt præfentes, debent examinari, nisi forte graduati vel officiales Papæ fuerint, vel gratia fiat motu proprio, vel pro commenda, vel pensione, & pro præsentibus examinatis graduatis officiis & habentibus motu proprio, dantur due litteræ: via gratiosa, & alia executoria. Absentibus

verò datur una litera in forma, dignum.

Item præsentes in curia impetrantes, habent in literis apostolicis vitæ, ac morum honestas, &c. vel literarum scientia, aut nobilitas generis, seu religionis zelus, &c. secundum qualitatem eorū. Absentibus verò datur indifferenter in forma, dignū, &c. Nisi esset doctor, vel officialis, aut motu proprio: quia licet sint absentes, dantur duæ literæ tanquam præsentibus, quia non examinantur. Et similiter non examinantur quando beneficia non dantur in titulum, ut in commendis & pensionibus.

Nota, q. licet quis tempore datae nō fuerit præsens, si tamen est præsens tempore expeditionis, debet dari litera tanquam pro præsente. Item si tempore datae, vel expeditionis fuerit absens, dummodo aliquo tempore fuerit præsens, & examinatus, datur tanquam pro præsente.

Item nota, quod in expectatiis in clausula, aut si hodie pro alio vel aliis, &c. debet exprimi collatio eius, ad quam datur beneficium, nisi haberetur in genere ad cuiuscunque collationem, quia tunc diceretur in fine illius clausula, de similibus beneficiis prædicta diecesis tacito de collatione, ut lib. B. fol. 22.

Item nota, q. quod dicitur ratione dignitatū, personatum, administrationum, vel officiorum, debet sequi, quos, quas, seu quæ in illis obtinet, focus si dicitur administrationum: & officiū, quia tunc sufficit dicere, quæ in illis obtinet.

Item nota, quod non debet dici electionem, nisi *Electionē*, quando ponitur, etiam si consueuerit quis per electionem assumi.

Item, quod quando creatur canonicus in ecclesiis collegiatis, inhiberi debet Episcopo, & aliarum Ecclesiarum Capitulis: secus si non creatur canonicus in dictis collegiatis, quia tunc solum inhibetur Capitulis.

Item nota, quod qā in gratia expectatiua non dat aliquod beneficium in cathedrali, vel collegiata, tūc in nō obstantiis, non fit mentio de statutis.

Item nota, quod qā creatur canonicus, & referatur dignitas, personatus, administratio, vel officium curatū, & datur aliud curatū, in fine ponitur clausula restrictiua, Volumus autem, q. quam primum vigore præsentium dignitatem, &c. Aliter non, vel nisi dispensetur ad compatibilia.

Item nota, q. si secularis petit ad collationem, ep̄i, & Capituli alicuius ordinis, dicitur sic, beneficium ecclesiasticum clericis secularibus assignari solitum, & non ponitur clausula dummodo Canoniciatus, & prebenda ecclesia Cathedralis existat.

Item nota, q. in executoriis expectatiuarū, In executor corrector Anselmus cassauit confuetum clericis secularibus assignari, etiam si Canonicatus, &c. in collegiata, vel eidem cura immineat animarum, tamen hodie est ad placitum.

Item cassauit, per se, vel procuratorem suum ad Fol. 96. libr. id legitimè constitutum infra viii mensis spatii, B. postquam sibi, &c. vsque ad conferenda.

Item nota, q. si in supplicatione gratia expectatiua dicat, supplicat Ioannes Anto. Perusinus, & non

& non dicitur clericus, quod in minuta potest addi clericus: quia Papa intendit prouidere clericis, secus si esset secularis.

Item, si clericus Francigena imperat gratiam expectatiuā ad duas collatiuas, quarum vna sit in Fracia, & alia in Alemania, in valore debet dici, lib. Turon. part. brarum Turonens. parvorum, quæ est moneta Francia, & non marcarum, quæ est moneta Alemania.

Item, si in gratia expectatiua datur ad minorem valorem quam dicat regula, literæ non sunt scribendæ si pars cōtentatur de minori valore, & hoc intellige usque ad tertiam partem valoris exp̄fici, iuxta regulam Cancellariæ Apostolicæ.

Itē nota, q̄ in minuta semper potest addi, & gratia aggrauari, non autē impinguari ultra tenorem supplicationis, facit. tex. in l. veteribus. ff. de p̄ctis.

Item, quando datur gratia expectatiua pro graduato ad vnum beneficium, datur ad vnum cuiusque taxæ. Sed si gratia expectatiua datur ad duo, ponitur taxa, secundum regulas limitatas.

Item nota, q̄ nunquam datur perpetua administrationis, nisi quando est petitor in supplicatione, & quando petitur, datur indifferenter, siue creetur Canonicus, siue non: consuetudo tamen est, ponere quando creetur Canonicus, alias non.

Item nota, q̄ quando datur gratia expectatiua ad vnum, vel duo, tunc ponitur collatio retro, videlicet, ad venerabilis fratris nostri ep̄i & dilectorum filiorum Capituli Amaen & abbatis, ac conuentus monasterij, &c. Sed quando creetur Canonicus, dat ad illud beneficium, tunc primò dicitur ad collationem, &c. venerabilis fratris nostri, &c.

Item nota, q̄ quando est in forma vnu vel duo, ponitur non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis: quia expectatiua nō debet dari nisi ad vnum beneficium.

Item nota, q̄ quando quis creetur canonicus, vel habet ad vnum, vel duo, tunc dicitur, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus apostolicis. Secus si datur ad vnum beneficium dūtata, quia tunc dicitur, non obstantibus quibusunque statutis & consuetudinibus, &c. cūm consuetudines, constitutiones, & ordinationes apostolicæ tunc non obstante, nisi habeat alia beneficia.

Item nota, q̄ ad portiones datur gratia, quando in supplicatione petitor fuit.

Item nota, q̄ nunquam datur ad p̄stmonia patrimonialia, quia sunt de iure patronatus laicorum.

Item nota, quod quando creetur canonicus, & referuatur p̄benda, tunc inhibetur solum ep̄o, & Capitulo, & dicitur non Decano, Capitulo, Canonicis, & personis: quia solum ad ep̄scopum, & capitulum pertinet collatio p̄benda.

Item nota, quod quando quis creetur Canonicus cum referuatione p̄benda, ac dignitatis, &c. tunc ibi inducens dicitur corporalem possessionem p̄benda ac dignitatis, &c. & non additur canonicatus, & dicitur inducens, &c. corporalem possessionem canonicatus, & p̄benda, &c.

Item nota, q̄ quando prouidetur de canonica, & creetur canonicus cū referuatione p̄benda, & dignitatis, & datur gratia ad aliud beneficium,

tunc dicitur, Aut si alio super prouisionib⁹ sibi faciendis de canonicatibus & p̄bendas ipsius ecclesiarum, ac huiusmodi speciales, vel aliis beneficiis ecclesiasticis in illis partibus generales. In forma verò vnu, vel duo, dicitur speciales, vel generales.

Quādo verò creetur Canonicus in vna vel pluribus ecclesiis, tunc dicitur de canonicatib⁹, & p̄bendas, ac dignitatibus, personatibus, administrationibus, vel officiis earundē ecclesiarū, vel ipsius ecclesiarum speciales, vel aliis beneficiis, &c. generales. Ratio est, q̄a ponitur in fauore impletant, q̄a illa clausula, & huiusmodi speciales, refertur & ponitur respectu illorum, habentium similem gratia: q̄n ponitur species, vel generales, ponitur respectu aliorum habentium in forma, vnum vel duo.

Item nota, q̄ nō datur ad collationem duarum collegiarum in forma, vnum vel duo, ibi distictus inhibēdo, nō dicitur, venerabilis fratri nostro, q̄a datur tertia collatio, & hoc quādo dicitur, vnu vel duo: secus si creetur Canonicus ad alteram.

Item, q̄ clausula, per priorem soliti gubernarii, non debet ponī quādo dicitur ad collationem dilectorum filiorum, prioris, & conuentus monasterij, &c. quia fortassis ultra priorem est Abbas: sed bene ponitur in iudicibus, quia est neceſſe quōd prior sit in dignitate monasterij constitutus.

Nota, quod nunquam debet derogari statutis de optando in gratia expectatiuis, etiam si habens signaturam in supplicatione: sed debet dici, non obstantibus statutis & consuetudinibus, in quibus derogatur dictis statutis, vel datur indultum.

Quando datur gratia expectatiua ad collationem certam, vt Abbatis, & conuentus, clausula ibi, aut si hodie pro alio, &c. debet repeti dicta collatio ad collationem, &c. Abbatum & conuentuum predicatorum, secus si non habet gratiam ad certā collationem, sed in genere ad collationem totius diocesis: quia tunc diceretur de similibus beneficiis predicatorum diocesis, nō exprimendo in specie ad collationem aliquius. Et si exprimatur, tēhet dici collationem ordinariorum. Sed si regularis perit gratiam expectatiuam ad collationē Abbatis monasterij, vbi non est professus, tanq̄um debet dici clausula, vt ad illud monasterium, ad cuius collationem beneficium assequetur, transferatur.

Quando conceditur gratia expectatiua alicui regulari, cum quo fuisset dispensatum, vt vnum beneficiū obtinere posset, tunc effectus dictæ dispensationis debet ponī in principio literæ, ibi existit, cui nos dudum, vt quodcumque, &c.

Aliquando gratia expectatiua conceditur p̄latō ad beneficium sibi commendata, & tunc debet ponī clausula, & per te, vna cū ecclesia magna, cui p̄esse dognoscēris.

Si verò datur dicta beneficia eidē p̄latō in titulu, tūc in fine literæ debet boni dispēlatio, vt illa beneficia possit tenere vna cū ep̄scopatu suo, &c.

Sed in primo casu ep̄s non habet possessionem ep̄scopatus Maguntinensis, tunc quia debet dici, vt possit tenere illa beneficia usquequo assequatur possessionem ep̄scopatus, vel aliter secundum formam supplicationis.

Adueret, quando datur gratia expectativa ad beneficia tantum, debet dici ut in formis: si vero datur ad hospitalia vel portiones, tunc debet praemitti in principio literæ. Cum itaque, sicut accepimus, in ciuitate & dioecesi M. sint nonnulla hospitalia, seu nonnullæ perpetuæ portiones.

Perpetua portiones Executorum Quando datur gratia expectativa ad collatio-
nem episcopi & illi inhibetur, potestponi execu-
tor vicarius, vel officialis suus: vt fol. 544.

Super etat. 10. De ætate, pura quod in 10. anno si fiat metio in gratia expectativa quod datur ad curatum, tunc in fine literæ Apostolicæ debet poni clausula. Ante quod de defectu ætatis pateris antedictum, & postea debet sequi, quod sit in dicta ætate constitutus, & si ponitur, non debet dari gratia ad curatum beneficium, ex quo apparet, q̄ potest illud habere iure, vel habet dispensationem, vel si daretur, tunc deberet dici in illa clausula, aut si hodie pro alio duxerimus conferendum, nos enim tam illas, quam præsentes casu quo ad hoc quod postquam legitima fueris ætatis, ipsarum præsentium vigore literarum tibi de dignitate, personatu, &c.

Dignitas non obviene- de, nisi per prehendenti- um. Nota, quod si statutum, vel consuetudo, quod dignitas non possit teneri, nisi per Canonicum actu de, nisi per præbendatum, vel alia similia, tunc aut debet crea- ri Canonicus cum resignatione præbendæ & pro- uideri de dignitate: aut debet derogari dictis sta- tutis, ibi, non obstantibus, &c. statutis, consuetudi- nibus, in illis præsertim quibus caueri dicitur, &c. cæterisq; contrariis: & in fine debet poni indul- tū ante decretum, videlicet, Et insuper eidem N. vt in ecclesiis prædictis dignitatem huiusmodi, si sibi vigore præsentium cōferatur recipere, &c. valeat quod Canonicus actu præbendatus in illis non exi- stat, vt præfertur supradictis quoq; statutis, & con- suetudinibus, cæterisq; contrariis nequaquam ob- stantibus, &c. indulgemus.

Volumen secundum. Clausula, quod quam primum, ponitur eo quando in duabus collationibus datur dignitas, personatus, administratio, vel officium curatū, & creature Canonicus, aliter non.

Si habēs gratiam in forma pauperum, impetrat
gratiā in speciali, debet extunc cassari prima li-
tera in forma pauperum, si verò impetraret bene-
ficiū vacans, tunc literæ prædictæ debent dici
quod sunt cessæ, postquam possessionem beneficij
fuerit affecutus.

Inhibentes pro præsente, inhibendo pro ab-sente.

Prima vice dum cōmūniter vel diuisim in collationibus, postea in clausulis generalibus coniunctim vel diuisim separatim spectantibus.

Quando quis creatur Canonicus cum referuacione præbendæ, dignitatis, personatus, administrationis, vel officij, tunc si quæ, velsi qua. Siverò creatur Canonicus in vna ecclesia, dicitur ad aliud beneficium, tunc ponitur in neutro genere, & dicitur, si qua vacans ad præsens. Et similiter in aliis, vbi debet reperti, & quas, quos, seu que tantum acceptandas, acceptandos, vel acceptanda, & simili ger in aliis conferendis.

Aduerte, quod quando reservatur dignitas, &c.

debet dici sic, ad dignitates, personatus, administrationes, vel officia, ita quod ponatur vel officium, quia non debet stare, & officium. Sed postea ibi, etiam ratione dignitatum, personatum, administrationum, & officiorum, potest dici, & officiorum, & debet sequi tunc quæ in illis obtinent. In literis gratiosis incipitur, si non obstant. & postea dicitur, seu: sed in executoriis incipitur, per seu.

Quando creatur Canonicus in duabus , vel in vno sola ecclesiis, & ad aliud beneficium, tunc nō dicitur specialem gratiam facientes, sed in forma vnum, vel duo , dicitur semper specialem gratiam facientes, & vide in char. sc. verbo.

Aduerte, quod quando fit expectatiua in forma
vnum, vel duo, &c. & dicitur, etiā quodlibet eorum
Canonicatus, &c. administratio vel officium fuerit.
Et ad dignitatem, administrationem, vel officium
huiusmodi consueverit quis per electionem assu-
mi, debet dici, Eorumque alteri cura imminet ani-
marum, & non, eiq[ue] cura immineat animarum: q[uia]
refertur ad illud quodlibet.

Item, quando expectatiua d. spensatur ad incō- *Dispens. ad*
patibilias, & parochiales, debet narrari regula di- *2. in expe.*
spensionis, videlicet, quod per quamcunque si-
gnaturam.

³ Nota, quod quando quis non creatur Canonici, non potest in literis derogari statutis, de non recipiendo, nisi nobiles, vel aliis statutis similibus: quia derogatio est specialis, gratia vero generalis, sed debet dari indultum per literam ad partem.

Notabilia super vacantibus non reseratis.
Gratiam beneficij impetrans, non tenetur facere mentionem de qualitate ordinis annexorum in beneficio impetrato secundum Anto. vt not. Cal. de rescr. in nostra. vers. tertio quero, nec etiam facere mentionem de titulo beneficij matrimonialis, vt ibi not. Inno. vers. seq. De primo dicto text. in c. ei qui, de præb. in 6. & ibi hoc not. Ioan. And. super verbo quod possit in Nouella.

Gratiā beneficij collegati vel conuentualis impetrans, si hoc exprimit q̄ sit collegiatum, vel conuentuale, non tenetur aliter facere mentionē de cura, etiam si habet curam parochialem extra collegium vel conūctum, nisi essent duas ecclesiæ separatae, s. collegiata, vel parochialis simul iunctæ & vnitæ, ita qđ vna nō sit alteri annexa, nec ei subsit, not. Lap. in c. cùm in illis, de præb. in 6.

Gratia non est subreptitia, licet impetrans tacerit modum vacationis beneficij: sufficit enim quod vacationem expressit, & dicetur simpliciter, vacet, intelligitur quod vacat vacatione iur. & facti. not. Lap. alleg. 89. col. 7.

Curata ecclesia p̄priè dicitur, quæ habet curam actu : illa autē quæ habet curam habitu duntaxat, habetur prō nō curata, saltem quoad vitā, etā p̄nam constitutionis de curata loquentis. not. Ioan. And. de elec. licet Canon. in 6. in gl. ord. &c.

In beneficiis habitu curatis non ponitur cōſtitutio, execrabilis, nec in beneficio cui cura per vicarium perpetuum exercetur, & tunc nō ponitur, c. de multa. sed ponitur per affectionem, &c.

Nota quod clausula considerationis talis, &c.
ponitur

ponitur quando supplicat Cardinalis, vel Imperator, aut Rex, seu Regina.

Clausula verò, pro quo talis supplicat, ponitur quādō supplicat episcopus, vel dux aut alia psona.

Item nota, q̄cūm dicitur. Cum itaque, &c. Ecclesiam S. Marie loci de Canispenstren, diceces. Debet postea dici, Volen, dilectum filium M. dilecti loci, &c. non dicere decanis, & dictæ dicēces.

Si vacat canonicus & præbenda, aut dignitas cuiusdam ecclesiæ, & conferantur vel mandentur cōferriri alicui, non est de stylo, & in minuta ponitur, quid ille simul obtinere possit. cap. L. de consuetudine lib. 6.

Item si beneficium vacans est dependens a monasterio, vel alio loco regulari, vel dicatur in supplicatione, quid illud beneficium dependeat, vel pertineat ad collationem regularium, semper debet dici, per clericos seculares regi consuetum, quādō conferunt seculari.

Ite, si beneficii depēdēs ab aliquo monasterio, cōfuerit regi per seculares, & cōferatur religioso, debet dari regulariter. In cōmēdatū, alias titulum cū dispensatione. Si, verò confuerit regi per Monachos monasterij, debet dari fratri mēdicati in cōthendam. Ratio enim diuersitatis est, q̄ si datur beneficium, quod confuerit regi per monachos, in titulum, tunc est necessaria translatio.

Nota, q̄ imetrans parochialem ecclesiam solitam regi per Canonicos regulares, debet dici talis monasterij, & inhibetur Abbatii, & cōuentui, & derogat statutis, & ponitur clausula admittit, &c.

Si prouideatur mendicatibus de parochiali ecclesia, dicitur, Dilecto filio N. ordinis fratrum minorum professori, & non dicitur rectori. In non obstant, dicitur, ac dicti ordinis statutis quodque ordinem prædictum expreſſe professus existit, dicitur, quando in domo ordinem prædictum ex preſeſe professus fuisti.

Si Cardinali prouideatur de beneficio regulari, tūc debet dari, in cōmēdam tenēndū, vna cū alius suis beneficiis que obtinet. Et sic rationabiliter fieri. Si verò velles dare in titulu, tūc deberes ponere in fine dispensationem, vt illud posset obtinere.

Aduerte, quid in excusatoriis de beneficiis vacantibus non ponitur specialem gratiam, sed simpliciter dicitur, hodie dilecto filio M. &c. & idem in expectatiis, nisi quando datur in forma, vnum vel duo, vel vnum tantum, quia tunc executoris, dicitur, hodie dilecto filio Ioanni, &c. specialem gratiā. Et ita obseruat stylus. Sed si poneretur specialem gratiam in vacan, propter hoc litera non essent rescribendas nec subrepitiz.

Si quis petat sibi de pluribus beneficiis prouideri in una supplicatione, per fiat, vt petitur, intelligitur esse prouisum de omnibus: dum tamen valeant vitra centum florenos. & ita obseruat Cancellaria, & hoc quando vacant per vnum modum, vt per mortem vnius. Si verò vacarent ex diuersis capitibus, tunc nō venit nisi primus modus vacatio nis nisi signatura dicere, fiat vt petitur de omnibus.

Quando prouideatur de præstmoniis, ponitur clausula, admitti, quoniam ad canonicos pertinere

confueuerit, admittere tales. Et nota q̄ generaliter vbi cunque presit superior de iure vel de facto, debet ponit clausula, admitti, & quando requiritur alicuius vel aliquorum consensus.

Nota, q̄ in regularibus, cathedralibus, seu collegiatis ecclesiis ac monasteriis, nunquam ponitur clausula. Aut si præsens non fueris, quia beneficiati in illis semper debent esse præsentes, & residere in eisdem: & quia dum emittunt professio nem, tunc præstant iuramenta. Et si alicui conferatur beneficium in ipsis ecclesiis seu monasteriis, quod confueuerit regi per seculares clericos, etiā dicta clausula ponit non debet, quia statuta & consuetudines dyntaxat extenduntur ad regulares earundem ecclesiarum & monasteriorum.

Quando aliquis est officialis in curia, tunc debet affirmatiue ponit: vt tibi qui secretarius noster existis. Si verò est officialis extra curiam, tunc assertiue: vt tibi, qui, vt assertis, dilecti filii nobilis viri E. ducis Mediolani secretarius existis.

Clausula, alias ius quæsumum, ponitur qn vacatio beneficij est in suspensi, quia adhuc nō vacat, sed debeat vacare: vt est in beneficio, quando q̄s vult resignare in partibus, quando committitur q̄ recipiat resignationem beneficij & illud alteri conferat. Et ista clausula, dummodo tempore datē præsentium non fuerit alicui specialiter ius quæsumum, ponitur in omnibus beneficiis non referatis. Ponitur etiam in beneficiis referatis, quando exprimit detentorem: alias in beneficio referato ponitur clausula, dummodo eius dispositio.

Item nota, quid illud quod ponitur in præiudicium supplicantis non repetitur.

Gratiam beneficij imetrans, licet de beneficio quod detinet, teneatur facere mentionem, siue de iure siue de facto teneat; si tamē dicit se id canonice tenere q̄ de facto obtinebat, non proprie à gratia viriatus: quia quod inste vel iniuste teneat, est qd extrinsecus a gratia, nisi iniusta detentio redderet eum inhabilem ad beneficia. No. Fr. ac. in cl. si Romanus, in fin. de præb. & vide infra char. i. in verb. gratiā beneficij, & in alia char. 2. verb. gratiā beneficij, & char. 2. verb. gratiā beneficij, & seq.

Super eo quoque dicitur, quando pertinet ad collationem, alias dicitur, & super eolis, &c.

Per diligentē examinationē, dicitur in curatis, in aliis dicitur, si post diligentem examinationē.

Clausula, alias de virz ac morum, &c. illud alias ponitur quando imetrans est inhabilis vel minor annis, & ponitur ibi, meritò ad hoc alias idoneum. Licet in supplicatione dicatur nullum beneficium obtinens, in litera Apostolica illud non debet dici: quia ex quo ipsa litera non dicitur quod habeat alia beneficia, appetit quid nullum habet: ideo superflue diceretur nullum beneficium ecclesiasticum obtinens.

Clausula cæterisque contrariis quibuscunque, nunquā debetponi quando debet subnecti aliud contrarium. Et ideo tunc debet ponit, statutis & consuetudinibus contrariis quibuscunque. Et non debet dici cæteris, & postea debet subnecti, aut li aliqui vel aliter, secundum materiam.

Si quis petit prouideri de beneficio, & non dicit illud esse cum cura vel sine cura, tunc in minuta poteſt addi, q̄ sine cura ſit, & poſſet addi, q̄ eſſet cura, niſi dicere quod ſine cura eſt. Et poſtea in clauſulis generalibus eſſet dictum, in ſupplicatione, etiamſi ei cura immineat animarū in dignitatibus, ſecus in aliis, vt not. 2. inſra verb. in vacante.

Alias quo- uis modo. Clauſula, aut ex alterius cuiuscunque perſona, quæ conſueuit ponī in vacan. ideo ponitur, quia aliaſ ſi beneficium vacaret per obitū alterius perfonæ narratæ, vel aliaſ quomodo conque, nō veniret beneficium: etiamſi eſſet appoſita clauſula, vel aliaſ quoq̄ mod. Cuius vigore licet veniat alius modus, non tamē venit, niſi ex perſona illius de quo eſt facta narratio, ſive mentio in literis: quia verbum alius, eſt relatiuum ſimiliudinis, vt in cap. ſedes. de reſcr. & per gl. in ca. damnamus, in verb. alius, de ſumma Trin. & habetur in l. ſi fugitiuſ. C. de reſcr. fug. & quid ſi exprimitur modus vacatio- nis per conſtit. execrabilis, cum clauſula, vel aliaſ quoq̄ mod. & vacet per non promotionem, vel ingressum religionis. vide Rot. de reſcrip. in nouis prima in ordine, & in num. 27.

In vacante debet dici affirmatiuē, quod ſit curatum, vel ſine cura, & non poteſt tolerari: quia dicetur, etiamſi ei cura immineat animarum, niſi in dignitatibus in quibus poſſe dixi, vt ſuprà in ſeunda nouila.

Item nota, quod ſi capella eſt corpus de per ſe, non venit clauſula, admissionis, ſed quo ad altaria, & vicarias, quæ ſunt in ecclesiis venit clauſula ad- missionis, etiam quo ad altaria quæ ſunt in ecclēſis parrochialibus.

Item, ſi altaria ſint in ecclēſia parrochiali, non oportet facere mentionem de ſtatutis, & iuramento, & tunc debet inhiberi Capitulo. Seu ſi venerabili fratri noſtro, &c. Capitulo ecclēſiae prædictæ, & idem ſi dependerent ē monasteriis, vel aliis re- gularibus locis, quæ haberent ſtatuta.

Item nota, q̄ quando non datur reſeruatio de principali dignitate, puta q̄ a comittitur reſignatio ad partes, nunquam debet doceri de principalitate: ratio eſt, quia non datur reſeruatio.

Item tunc non debet dici, dummodo eius diſpoſitio, ſed dummodo in ea non ſit alicui ſpecialiter ius quæſitum.

Item, non debet ponī decretum de reſeruato.

Item nota, q̄ q̄ beneficium, vel prioratus de- pendet ab illo, ſemper debet ponī clauſula, facie- tes dictum Ioannem, &c. ad beneficium, vel pro- curatorem huiusmodi, vt eſt moris, admitti.

Item omnis prioratus, qui non eſt conuentualis, dependet ab alio: & ideo debet ponī clauſula, admitti, & etiam in conuentuali ſi depēdeat, & non obſt. monasterij à quo dependet.

Itē ſi in ſupplicatione dicatur, Lis in Romana curia vel extra eā pēdeat indecifa, tūc ſimpliciter dicetur in minuta, aliaſ dicetur ſic, & ſup eo inter aliquos lis, cuius ſtatū preſentibus haberi volumus pro expreſſo, pēdeat indecifa, & nō intitulatur q̄ de beneficio litigioso, etiam ſi illud poſſideat.

Gratiā beneficij impetrāſ tenetur facere men-

tionē de alio beneficio q̄ obtinet, licet de factō, & non de iure, ſed occupatum teneat. c. cum tenea- mur. de præb. & facit. c. in noſtra. de reſcr. & ibi vi- de plenissimē & copioſe per R.P.D. Felin. not. de præb. cum qui. lib. 6. in gl. eadem ratione. Itē tenetur facere mētionē de beneficio in quo ius habet, licet poſſeſſionē nō habeat, dūmodo ſciat ſibi col- latum eſſe: ſecus ſi ignoret, de reſcr. c. gratia. lib. 6. nam etiā ſpoliatus eſt beneficio, tenetur de illo fa- cere mētionē. not. Io. And. de reſcr. in noſtra. vers. nemo ad quæſtiones, in impetratiōnibus literarū ad beneficia, debet fieri mētio de beneficio ſuper quibus eſſent ſignatae ſupplicationes, licet ſuper il- lis literæ Apostolicæ confecta nō fuſſent. Et etiā de gratia expectatiua, cuius habet ſupplicationem ſignatam ſi intendit illam expedire.

Item, quando in narratiua dicitur, parrochialis ecclēſia, poſtea in proceſſu literæ non debet dici, de dicta ecclēſia, cui cura immineat animarum, q̄a ex quo dictum eſt quod eſt parrochialis, ſuperfluē dicitur quod cura illi immineat animarum.

Itē nota, q̄ prioratus, ſive adminiſtratio mona- chalis cōmitti alicui, vel cōferri nō poteſt, niſi ex- preſſe professus fuſit ordinem monachalē: vt in cl. ne in agro. g. ſanē, & hoc verū, niſi dicetur, in cō- mendam, quia tunc non requiritur q̄ ſit professus.

Item nota, q̄ clauſula, quæ ponitur in beneficiis deuolutis, videlicet, dūmodo deuoluta ſint, vt pre- feretur, nō debet ponī, niſi q̄n beneficium eſt de iu- repatronatus laicorum: quia Papa non intendit aliquo modo prouidere, ſecus in aliis beneficiis.

Item nota, q̄ quando vni eſt prouifum de bene- ficio, & poſtea per aſſectionē vacat, nō eſt neceſſe quod exprimatur quomodo tunc vacauit, ſed ſufficit dicere, tūc certo modo vacante prouifum, fuſit, ſi non fuſſet prouifum, puta quod literæ non fuerant executæ, aut nō fuerāt expeditæ, tunc debet incipi, & narrari primus mod⁹ vacationis. Ra- tio diuersitatis eſt, quia in primo caſu vacat per aſſectionem fiendā, ex quo prouifum fuſit. In ſecondo caſu vacat adhuc per primum modū vacationis, & ideo ille modus vacationis debet narrari.

Item nota, quod in ſecularibus, & regularibus, cathedralibus ecclēſiis, ac Monasteriis Canonico- corum regularium, dicitur Capitulum; in aliis regularibus dicitur Conuentus.

Item nota, quod quando dicitur beneficium, ſimplex, nunquam debet dici, quod ſine cura eſt.

Item nota, quod in ſupplicatione nō eſt neceſſe exprimere valorem beneficij, quod per aſſectionem alterius dimitti debet.

Itē nota, q̄ quādo vnu intitulatur de beneficio, dūmodo nō dicatur parrochialis, &c. ſemp debet dici clerico, vel presbytero perpetuo beneficiato. Sed ſi dicatur, rectori parrochialis ecclēſiae, nō debet addi presbytero, vel clericuſ: q̄a de neceſſitate nullus poteſt eſſe rector parrochialis, niſi presby- ter, vel clericuſ, qui in ſra annum promoueatur.

Item nota, quod ordinatio ſemper inhibitetur, licet ad eius collationem non pertineat beneficium, & ita inhibitetur ordinario, & Abbatu, vel illi ad quem pertinebit collatio.

Item.

Itē nota, quod si ecclesia cathedralis vacat, vel sit commendata, debet dici, ibi inhibentes, seu ipsi episcopo pro tempore existenti. Sit tamen est dubium de vocatione, vel cōmenda, potest dici, Seu si venerabili fratri nostro episcopo Magalon. &c. si certū est de vocatione, vel cōmenda, sic dicetur, Seu si venerabili fratri nostro episcopo Magalon. &c. credo q̄ litera trāsiret, & nō esset rescribēda.

Item nota, quod pro tempore existenti, etiā ponitur quādo ordinarius se iniecerit prouisioni, &c.

Item nota, quod dictio, vel apud nos debite &c. commendatum, tunc ponitur, quando narratur aliquid factum prius, ut defectus natalium, vel inhabilitatio, & similia.

Item nota, quod tunc ponitur verbum, aſſecutus, quando de iure fit aſſecutio: si autem de facto, tunc dicitur & ponitur verbum apprehendit.

Item nota, quod in beneficiis vacantibus ponimus extensę, videlicet, Præpositurā quāq; F. ipsius ecclesiæ Præpositus dum viueret obtinebat, per ipsius F. obitum, qui extra Rom. Cur. &c. In nouis verò prouisionibus, & aliis narratiuis debemus dicere breuiter, videlicet, Præposituram per obitū F. extra Rom. Cur. defuncti vacan.

Gratiam beneficij impetrans, licet de beneficio, adde quod nō ſolum de iniusta detētione, ſed etiā de fructibus perceptis tenetur facere mentionē, niſi ipſos in utilitatem ecclesiæ cōuertifſerit: vt not. Ioan. Andr. in addit. Specul. in tit. de dispensat. §. vi dendum. circa fin. vers. ſed ſponte aliquis fuit factus inhabilis ex perceptione fructū ad beneficia. ſecundum Hostien. vt not. Specul. ibidē. & idē Ioan. Andr. ſecundum Hostien. c. dudū. 2. de elect. ſuper verb. canonice.

Conſientia oneramus. Item, quod ſemper debet onerari conſientia, niſi quando ponitur, vocatis vocandis, & tunc cōſuevit dari vnuſ iudeſ tantum.

Item nota, quod quando fit mentio cathedrali, dicitur ecclesia Bononien. Si autem nominetur in eadem litera alia ecclesia Bononien. dicitur maioris Bononien.

Item nota, quod pro abſente datur vnuſ iudeſ, quia oneratur eius conſientia propter examen, ſed quando nō habet examinari, poſſent dari tres iudices, vt in graduatis, & aliis quibus datur gratia motu proprio.

Vi afferit. Item nota, q̄, vt afferit, dicitur quando im petras Vi. afferit. eſt ſupplicans, vt afferit, quando duo ſupplicant, Vi. accep- vt in permutantibus, quād lo alius pro eo ſupplicat, mns. vt accepimus, quando motu proprio Papa facit.

Item nota, quod aduerbiū ſemper, debet iungi verbo, vt Canonice prouisum, &c.

Item nota, quod, & nihilominus, eſt continuatiuum ad ſuperiora, vnde quando diuersificat factum, debet dici, Et in ſuper eidem Macario &c.

Item nota, quod forma dignum &c. non datur, niſi quando beneficium mandatur dari in titulū, & non quando mandatur commendari, vel penſio

Fauore pro ſequi gra- tioſo. Item nota, quod in forma dignū, dicitur fauore Effectus ea proſequi gratioſo, & non ſpecialē gratiam facere. Item dicitur, effeſtus earum & huiusmodi gratia.

Item nota, quod ecclesia debet poni post Romanā, vt Romanæ ecclesiæ nomine, &c.

Clericus im petrans beneficium, non habet neceſſe exprimere locum originis, ſed ſufficit dicens L. vel N. Diocesis.

Nota, quod ſi ille, per cuius obitum vacat beneficium, non habet cognomē, tunc dicitur ultimus pteſt co-rector: vt dicendo, præpofitura, &c. N. diocesis, gnomē. quam q. F. ipsius ecclesiæ ultimus præpofitus.

Per hanc ut petitur, venit vnuſ forte, & aliud debite quando plura petuntur.

Item nota, quod ciuitas dicitur cōmunitas terræ, vel loci, & locorum, & caſtrorum vniuersitas, vnde dilectis filiis, communitatē ciuitatis, & vniuersitati terrarum, caſtrorum, & locorum.

Gratiam beneficij im petrans, licet teneatur facere mētionē de aliis beneficiis, & p̄f̄ſtmoniis quae obtinet, tamē non de hospitali, quia nō in titulū, ſed in administrationē conceditur, & ſimiliter nec de pensione, quia non habet in titulū, ſed in ſtipendiū. not. Ant. in Clem. fin. de offic. ordin. & not. Rot. q. 133. in antiq. Etsimiliter non tenetur facere mētionē de titulo ſui patrimonij, ad quem fuit ordinatus not. Ioan. Andr. de reſcript. poſtulati. nec de viſtualibus clerico pro viſtu ſuo aſſignatis, ſuper quibus epifcopus eū ordinavit. no. Paul. in Clem. 2. de vita & honest. cler. vt not. 3. q. 2. clericos. Similiter non tenetur facere mentionē de beneficio ſibi ad tempus, & non in perpetuum collato. vt no. And. in d. c. poſtulasti.

In literis Apostolicis ſufficit apponere nomen & cognomen, maximē quando vnum ex eis eſſet nomen ſingulare, & recognitibile. Si verò eſſent nomina multum communia, tunc eſſet bonū addere agnomen. vt per Ioan. Andr. in dict. ca. poſtulasti. & l. 3. ff. de liber. & poſthum.

Quando non p̄p̄onit reſeruatio, nūquām in literis ad beneficia debet in clauſulis generalibus dari aliqua clauſula generalem reſeruationē importans. Sed ſi ego poſſideo beneficium ex collatione ordinarij, vel ex alio capite, & non ſum pacificus, & litigans cedit, & impetro de nouo, tunc poſt dari clauſula, etiamſi per cefſionem huiusmodi generaliter reſeruata exiſta.

Quādolitera expeditur ſuper beneficio, quod de ſui natura tale eſt, q̄veniat appellatione beneficij, vt parochialis ecclesiæ, vel capellania, tūc in clauſula, ſeu ſi ſuper prouisionib⁹ ſibi faciēdis debet dici, de huiusmodi, vel aliis beneficiis ecclesiasticis in illis partibus ſpeciales, vel generales. Si verò beneficium quod cōfertur, nō cōp̄rehendetur appellatione beneficij, niſi exprimeretur, vt in canonicatu, & p̄bēda cathedralis ecclesiæ, vel dignitate. in c. ſup eo. de p̄b. in c. tūc in dicta clauſula debet ſic dici: Aut ſi aliqui ſuper prouisionib⁹ ſibi faciēdis de canonicatibus, & p̄bēdis, ac dignitatibus, personatibus, administrationib⁹, vel officiis Lodonensiſ. ecclesiæ, ac huiusmodi ſpeciales, vel aliis beneficiis ecclesiasticis in illis partibus, generales, & hoc habet locum tam in expectatiuis, quā vacatibus. Sed in expectatiuis ponitur, ad huiusmodi, vt ſuprā. in vacantibus verò non ponitur.

Aduerte, quod quando in beneficialibus est derogandum alicui regule, semper illa regula debet narrari in principio literæ, videlicet, post exordium, ibi, hinc est, quod nos, qui dudum inter alia volumus, & postea in non oī casibus debet ponni, non obstante voluntate priori, & ordinationibus præmissis, ac constitutionibus, &c.

Ad gratiam liberales, dicitur in beneficialibus, speciebus favoribus dicitur, in dispensationibus, in aliis speciebus favoribus & gratiis, vel alter pro libito voluntatis possumus dicere sancte Matrice, vel beatæ Mariæ, vt placeat.

Quando quis dimittit ore debet beneficium, non est necessarium ut postea in non obstantibus beneficialibus, sed sufficit quod ponatur clausula, volumus autem.

Literæ Apostolicæ, quævis debeat narrare dispositiue, tamen literæ gratiæ expectatiue possunt narrare dispositiue, vel affertiue, vt dicendo: Nos qui dudum tibi, vt afferis, de uno, &c. & in vacantibus reseruatis, Papa loquitur dispositiue, vt, cum itaque parochialis ecclesia, &c. in non reseruatis loquitur, sicut accepimus literarum vigore, quando habet titulum prætextu vel obtentu, quando propter illius literas illud facere non poterat.

Si quis supplicauit sibi prouideri de duobus beneficiis vacantibus, quorum fructibus, &c. 30. flor. aur. de camera, & simili expressio valorem dictoru beneficiorum, vt dicens, quorum fructus, &c. vt supra, & postea velit expedire literas super uno beneficio, tunc in valore ipsius præsentis beneficij debet sic dici: Videlicet, cuius cum tali ecclesia, &c. de qua hodie tibi concessimus prouideri fructus, &c. 30. flor. vt in forma, alias, si non vellet propter Cameram, quod fieret expressio de valore illius alterius beneficij, super quo literæ Apostolicæ non conficerentur, tunc est necesse quod habeat reformationem, & exprimat valorem beneficij, cuiuslibet de per se, &c.

Gratia motu proprio facta de beneficio curato, vel in principali ecclesia, dicitur subreptitia, nisi in ea fiat mentio de cura, & principalitate beneficij. no. Rot. §. 128. Hoc limita, nisi in dicta gratia sit postea generalis clausula, non obstante, &c. quæ clausula hodie ponitur in supplicationibus super beneficiis, & not. Lap. in c. si eo tempore, & c. quamvis, & c. si propter de rescript. li. 6. sed Lap. de Castellione tenet, quod dicta clausula generalis nil operatur quod ad præmissa nota, infra. §. proxim.

Quando est examinatus quis ad beneficium, ponitur, mandamus, quatenus per vos, vel alium, seu alios. Si vero non est examinatus, & sua natura indiget examinationem, & quod debeat aliquis vocari, tunc ponitur, inducens per te, vel alium, seu alios: quia ad examinationem, vel ad habendam informationem, videtur electa industria iudicis. Ideo non potest alteri committere, vt dicitur mandamus quatenus si per diligentem examinationem, & tunc postea in clausula, inductionis in possessionem, ponitur, Inducens per te, vel alium, seu alios, &c.

An episcopus, qui est in curia, possit conferre beneficium vacans in partibus. Alleg. not. per Ioan.

Andr. in Nouel. in ca. si Apostolica. de præb. quod tie, & alleg. Ioan. Monachum ita tenentem. Tamē communiter episcopi vadunt extra urbē ad conferendum ad hoc, vt dicatur esse in aliena diœcesi, aut practicatur. vide in c. volentes. de off. leg. & in l. f. de offic. procon. & leg. & ibi Bart.

Beneficij appellatione continentur præstimo- *Præstimo-*
nia, quando clericis solita sunt cōcedi in perpetuum, *nia.*
beneficium no. Federic. in tractatu permut. q. 9. &
Compost. de elect. statu. imus. & per Ioan. de rescr.
postulasti. & ibi per Anto. & eod. ti. in nostra. vers.
veniamus ad quæstiones. Sed licet præstmonia
appellantur beneficia, non tamen intitulatur, nec
in titulum, sive pro titulo beneficij assignantur, vt
no. doct. d. Clemen. non resid. c. fin. & de præb. de
multa. in l. distin. & Guli. in Cle. gratia. de rescr.
quem ibi sequitur dom. Anto. in 6. Sed idem do.
Ant. in Clem. fin. de off. ordi. tenet, quod præstmonia
dantur in titulum, pro hoc videtur text. in
c. fi. in fine. de conce. præbend. li. 6. & vide Feder.
in tract. perm. q. 9. alleg. 14.

Beneficia non possunt vacare in ecclesia, in qua non est certus numerus canonorum, nec distinc*Concessio-*
tio præbendarum. not. Lap. super. tractatu per Fe*nus.*
der. q. 33. in addi. id. posita, & tunc non fit devolutio
ad superiorem ex negligētia sacerdotis, iuxta statuta Lateranen. Concilij, & est casus notabilis in c.
ex parte. de conce. præb. Id si esset certus numerus, sed statutum & ordinatum est, quod ad minorē numerū reducatur, ita quod aliquo ex eis cedente,
vel decadente nullus eius loco substitutatur, do
nec sit deuentū ad numerum rescriptum. vt not.
Fede. in tract. prædict. quæst. 33. & 35. seu 43. & 44.
Beneficium potest conferri subalternato modo
vacandi, veluti si vacat tali modo, vel tali, vel quo
cunque modo alio.

Item potest conferri etiam non expresso aliquo modo vacandi, sed sufficit dicere, conferendo tale beneficium vacans. not. Lap. alleg. 6.

Concessimus prouideri, dicitur quod est signata supplicatio, & literæ non sunt expeditæ. Mandamus prouideri, dicitur literis expeditis per quas mandatur prouideri.

Prouidimus, dicitur quando prouidit. Prouisum fuit, quando auctoritate Papæ, vel alterius fuit facta prouisio literis expeditis, & executis, sive præmisso, sive alio quoque modo, dicitur in reseruatis, & fuit. in his in quibus affirmatur modus vacationis: siue ut præmititur, siue alias quoque modo dicitur, quando modus vacationis non affirmatur.

Gratiam beneficij impetrans, licet de omnibus beneficiis quæ obtinet, teneatur facere mentionem, tamen non de qualitatibus ipsorum beneficiorum. not. gl. in Cle. f. de præb. & not. Rot. conf. 59. licet ergo qualitatē ex superabundanti exprimat, puta si dixit, illa beneficia fuisse per eū creata, & dota, probare non tenetur. no. Rom. conf. 81. Sed si valorem ipsorum beneficiorum expressit, illum probare tenetur si negatur, alias non. not. Rot. conf. 28. Licet autē regulariter non teneatur impetrans dictas qualitates exprimere, fallit in trib⁹ casibus, in qualitate dignitatis, in qualitate continua residencie, & in

& in qualitate curæ, secundum Cald. vt not. Ant. de rescript. in nostra. in vers. tertio quarto. tamen dicit gl. contrarium, in d. Cle. i. de qualitate curæ.

Gratia beneficialis censetur subreptitia, si im petrans habens Canonicatum & Præbendam, expedit Canonicatum, & tacuit de Præbendâ, quod est verum quando præbendæ sunt distinctæ in ecclesia, alias securus. no. Rot. consil. 43. Si autem solum Canonicatum habet, & illum taceret, an gratia sit subreptitia? Glo. in c. nostra. de rescript. dicit quod sic. Idem dicit Archid. de præbend. si motu proprio, in verbo beneficij. lib. 6. vide Rot. consil. 426. & idem dicit Lap. in Canonicatu supernumerario in dicto c. si motu proprio.

Notabilis super vacantibus reseruatis.

Nota, quod prefens in Curia, & qui non examinatur, semper intitulatur de beneficio reseruato, quod sibi conferunt, etiam si esset portio in ecclesia reseruata. Fallit in portione præstitionali, quia potest teneri per laicum, sed absenti mandatur conferri beneficium reseruatum.

Clausula Nota, quod in omnibus reseruatis, nisi in dignitatibus maioribus post pontificales, vel principales, in collegiatis ecclesiis ponitur clausula, dummodo eius dispositio ad nos hac vice pertineat. In beneficiis vero non reseruatis, semper ponitur clausula, dummodo tempore datae præsentium non sit in eo alicui specialiter ius quæsitum.

Quando per obitum familiarii Cardinalis. Item quando conferunt beneficium vacans per mortem familiaris Cardinalis, licet in hoc debeat accedere voluntas ipsius Cardinalis, secundum regulam Nicol. 5. tamen de dicta voluntate non debet fieri mentio in literis Apostolicis, sed de dicta voluntate per scripturam Cardinalis debet fieri fides in Cancellaria.

Dicuntur si ne premisso siue alio quoquis modo. In non reseruatis dicitur, siue a siue ut præmittitur, siue alio quoquis modo &c. & si, siue ut ita de stylo, præmittitur &c.

Nota, quod in maioribus post pontificales, & principalibus in collegiatis ecclesiis, ac conuentualibus dignitatibus, si vacant extra Curiam, non ponitur clausula, earum dispositio, vel dummodo tempore datae, &c. quia sunt reseruata ratione beneficiorum, sed si vacant apud sedem, tunc ponitur clausula, dummodo eorum dispositio: quia tunc sunt reseruata ratione personæ morientis apud dictam sedem.

Quando habent dignitatem prouideatur de beneficio quantumcumque modico reseruato, si litera est gratiosa, semper debet intitulari de illo reseruato quod conferunt, licet habeat aliud beneficium magis dignum.

Quando ei poniatur qui non est clericus. Nota, quod vacante beneficio reseruato, si scholasticus p. ens in Curia non Clericus illud impetrat, litera non potest esse gratiosa, ex quo ille debet insigniri clericali charactere, antequam sibi beneficium conferatur. Sed debent sibi dari tres iudices, vt in gratia expectatiuus, quod vult creari Canonicus.

Quando prouideatur de principali dignitate in Collegiata, & Canonicatu, & præbenda reseruatis, debet dici dummodo eorum Canonicatus & præbenda dispositio, &c. nulla debet fieri mentio de

dignitate principali, si vacat extra Curiam. Si vero vacat apud sedem, debet poni clausula, dummodo, ut supra in aliis.

De beneficio iurispatronatus laicoru quando cunque vacet in Curia vel extra eam, etiam si de rogetur iurispatronatus, non datur reseruatio. Ide de hospitalibus quæ comituntur iuxta formam Clementis editam in Concilio Viennensis. Secus si hospitale daretur in titulum beneficij, quia tunc daretur reseruatio.

Vacante Canonicatu, & Præbenda, ac dignitate, tunc in reseruatione debemus dicere, dummodo omnes Canonicatus, & præbenda, ac dignitates, ceteraque beneficia, &c.

Beneficia vacantia per affectionem alterius beneficij ab expectante, sunt Papæ reseruata, nec de illis valet renunciatio facta in manibus ordinarij, vt iuxta extraag. Cum super Ioan. 22. posita in tit. de censibus, hodie ista extraagans reseruatur, quia Cancellaria dat literas de reseruatis, secundum constitutionem ad regimen.

Ité omnia beneficia reseruata sunt ex tribus Capitibus: aut ratione loci, vt de vacan. apud sedem; aut ratione personæ: vt officialium sedis Apostolicæ; aut ratione beneficiorum, vt in dignitatibus maioribus post Pontificales, & in principalibus Collegiatis ecclesiis, ac dignitatibus Conuentualibus.

Affectum dicitur beneficium ratione litis, ratione commendæ, & ratione expectantis, qui acceptavit, & non fecit sibi prouideri, & vbiunque Papa apposuit manum etiam moriatur, vide not. in c. ubi qui. de rescript. lib. 6.

In parochiali ecclesia reseruata hodie debemus dicere, dummodo omnia beneficia ecclesiastica cum cura, & sine cura. Et non dicimus, dummodo omnes parochiales ecclesias, prout dicebatur antiquitus.

Quando beneficium est curatum dicimus, dum siquidem omnia beneficia ecclesiastica, cum cura & sine cura. Si vero est sine cura, omissimus dicere, cum cura & sine cura, & dicimus, dummodo siquidem omnia beneficia ecclesiastica apud sedem Apostolicam vacantia.

Quando dignitas maior post pontificalem in cathedralibus vel principalis in collegiatis ecclesiis vacant, tunc in reseruatione non fit mentio de utroque, sed solum de vacant. videlicet, dummodo siquidem omnes dignitates in collegiatis ecclesiis, principales tunc vacant.

Clausula dummodo eius dispositio. Clausula, dummodo eius dispositio ad nos hac vice pertineat, non ponitur ratione reseruationis expressa in litera: quia ex quo reseruatio probatur, certum est quod illius beneficij dispositio ad Papam pertinet, sed ponitur ratione clausula generalis, siue præmisso, siue alio quoquis modo, &c. vnde quando non ponetur alias modus vacacionis, quam expressus in reseruatione, tunc omissa clausula, siue præmisso, & illa omissa non ponitur clausula, dummodo eius dispositio.

In clausulis generalibus non debet poni aliqua clausula conditionalis de ipso impetrante. Noua prouisione de reseruato, non debet dici, etiam per reseruatio

De patronato laicorum.

referuatione in ipsis impetrans: quia de factis suis supplicans non debet dubitare, sed de illis certus pure, & simpliciter, & non dubitatiue, & non conditionaliter exprimere.

In beneficio referuato quod tenetur per alium occupatum, ponitur clausula, dummodo tempore date praesentiū, & nō, dummodo eorū dispositio, & clausula, siue ut premititur, siue alio quouis modo vacare repereris, & non dicitur siue præmisso, siue alio, &c. vacet. vt de referuatis dici consuevit.

In beneficio occupato per alii, si non est referatum, dicitur, vacauerit, & vacet ad praesens, licet dilectus filius L. illud obtineat indebetē occupatū, vel in absente, nos volentes dilectū filiu N. asserentem, q̄ dilectus filius P. &c. detiner indebetē occupatū. Ratio est, quia in non referuatis incipit. Cum itaque sicut accepimus, vnde bene sonat, licet dilectus filius. Sed in referuatis loquitur Papa asseritiū: vt cū itaq̄ parochialis, &c. vacet, vnde si sequatur, licet dilect⁹ filius P. illā detineat indebetē occupatā, videtur Papa asserere illi occupanti ius non cōpetere. Et ideo, quia ibi nō cadit bene, postea sequi debet quod pars asserit illū occupare.

In beneficio occupato per A. semper debet iudici cōmitti, quod vocato dicto A. & aliis qui fuerint euocandi ecclesiam prædictam cuius fructus &c. siue, ut premititur, vel alias quouis modo, &c. repererit beneficiū vacare, amoto exinde dicto A. & quolibet alio illico detentore, & est hoc verū in non referuatis, sed in referuatis non dicitur, sed solum ponitur, vocato dicto A. & aliis qui fuerint euocandi ecclesiam prædictam, &c.

Nota, quando vacat dignitas principalis, vel maior post pontificalē apud fedem, tunc datur referuatio sicut de vacantibus apud fedem, & nō de vacatibus ratione principalitatis, seu beneficij, dicendo sic: dudum siquidem omnes dignitates, ceteraque beneficia ecclesiastica apud fedē, &c. Et tūc ponitur clausula, dummodo eius dispositio, propter alios modos vacationis, videlicet, quia non datur referuatio tāquā de referuatis ratione principalitatis, vel majoritatis: & tunc, quando tūc est dignitas principalis, vel maior, debet dici ibi, dum dicit decanatum prædictum qui dignitas, &c.

Dudum si quidem, quando verò vacaret extra Curiam, tūc datur referuatio tanquā de referuatis ratione principalitatis, vel majoritatis, dicendo: dudum siquidem omnes dignitates in collegiatis ecclesiis principales. Et tunc non ponitur clausula: dummodo eius dispositio, &c. quia docetur in Cancellaria de principalitate, vel majoritate, & tūc debet dici in principio, quod est dignitas, videlicet, ibi. Cum itaque postmodum decanatus ecclesiæ, &c. qui inibi dignitas, &c. Si verò definitur per alium occupata, tunc ponitur clausula, dummodo tempore date praesentium, &c. Et idem dicendum est in dignitatibus conuentualibus, & præceptoris generalibus quorumcunque ordinum, non tamē militiarum referuatis, per regulas Nicolai 5.

Item nota, quod si conferatur canoniciatus, & præbenda, dignitates ecclesiæ referuatae, tūc debet intitulari de utroque ut dilecto filio Petro Ca-

nonico, & Decano Mediolanen.

Et aduerte, quod dignitatibus majoribus post *De iura Pontificales*, aut principalibus in collegiatis ecclē- *mento.* suis requiritur iuramentum, vnde si impetrans est praesens iurat in Curia. Et nunc silitera est in forma, dignum, debet pon, inducēs per te, vel alium eundem A. recepto prius ab eo, &c. Luxta formam quā sub Bulla nostra mittimus introclusam solito iuramento. Si verò pro absente est in forma grātiosa, ut vitæ, &c. puta, quia non debet examinari, quia doctor, vel motu proprio, & tunc de iuramento præstanto non debet fieri mentio, sed litera gratiosa, sed in executoria ibi inducens te, &c.

Præterea quando vacat sola dignitas in ecclē- *De iura fia cathedrali, vel collegiata, & non est maior post Pontificalem, nec principalis in collegiata, & alias est referuata, tunc litera Apostolica debet in omnibus, & per omnia expediri; ac si esset dignitas maior, vel principalis, excepto quod de iuramento nulla fiet mentio, quia non iuratur nisi ratione dignitatis maioris, vel principalis.*

Itē nota, q̄ in vacatibus dicitur apud fedē Apostolica, diē clausit extremū, apud fedē ipsam vacauerit, & vacet ad praesens, & apud fedē bis reperit, q̄a primō ponitur narratiū, secundō affirmatiū.

Nota, quod quando beneficiū vacat per constitutio- *Confiniū exērabilis.* nē execrabilis, & nō fit mentio quanto tēpore detinuerat, semper simpliciter dicitur q̄ beneficiū tale vacat ex eo, quia talis talē parochialē ecclesiā obtinens, aliam parochialē ecclesiā talē extitit assecutus, tūc ponitur, mādamus quatenus si est ita &c. Si verò dicatur q̄ detinuerit per annū vel tot menses, tunc dicitur, vocatis dicto tali & aliis &c. & si, ut premititur, vacare repereris, &c.

Nota, quod in literis Apostolicis semper grātiosa debet esse de per se, & executoria in alia litera: & hoc per Cancellariam, quia per Cameram posunt ponigratiosa & executoria in vna litera.

Aduerte, quod quando beneficium referuatum, de quo prouidet successor, vacauit tēpore obitus prædecessoris, in principio nō debet narrari referuatio, sed dicitur hoc modo: Dilecto filio, &c. Cū itaque tale beneficium vacauerit, & vacet ad praesens nullusque de illo præter nos hac vice pro eo quod nos dudum, &c. & narratur referuatio hic.

Item, q̄ quando beneficiū est de iure referuatum, sicut quando vacat apud fedē, tunc debet narrari in principio iuris, videlicet, Papæ, & nunquam fit mentio de declaratione q̄ remāserint affecta, quia remittit iuri, sed fit simpliciter, scilicet, nullusq; de illo præter Rom. Pontificē hac vice &c. referuatione & decreto obſistentibus supradictis &c.

Item non obstan, quando narratur, & postea sequitur aliud, dicitur, noscitur obtinere.

In vicaria perpetua parochialis ecclesiæ, quādo de illa prouidetur, debet pon clausula, admitti, &c.

Nota, quod monasteria monialium de stylo Cancellariæ nunquam sunt referuata, etiā si vacarent per liberam resignationem in Curia in manibus Papæ, & ita, d. A. d. Cor. de confilio præsidentiū in parco, & d. Spoletanen. expedivit quoddā monasterium

sterium monialium. Mediolanen. vacan. per libe-
ram cessionem in manibus Papæ, quia non erat re-
feruatum, & posuit in litera de simili consensu, q
alia, pro qua fuerat supplicatū, præferatur in Ab-
batissam, siad hoc Conuentus dicti Monasterij
accederet assensus. Nota, quod hodie datur refer-
uatio de Monasterio Monialium per obitum, vel
resignationem vacan. in Curia.

Sequuntur beneficia referuata generaliter.

OMnes dignitates etiam Patriarchales, & be-
neficia vacantia apud sedem Apostolicam.

Item, beneficia per dispositionem, priuationē,
translatiōnē, autoritate Apostolica factas, & fidēs.

Item, beneficia super quibus electio, vel poststu-
lato facta autoritate Apostolica est cassata, vel re-
pulsa, vel renunciatione admissa.

Item, beneficia Cardinalium, & legatorum, &
quorumcunque officialium Romane ecclesie &
fedi Apostolicæ, venientium ad Curiam Ro. vel
recedentium ab eadem, si prope curiā infra duas
dietas obierint, dummodo inibi non habeat pro-
prium domicilium.

Item, beneficia vacantia per promotionem ad
episcopalem dignitatem, & superiores, vel ad re-
gimina Monasteriorum.

Item, vacan per affectionem alterius benefi-
cij auctoritate Apostolica collati, &c.

Itē, vacan per constitut. Ioan. Papæ 22. quæ in-
cipit, Execabilis, sunt etiā generaliter referuata.

Itē, dignitates maiores post pontificales in Ca-
thedralibus & Metropolitanis, & principales in
collegiatis ecclesiis, necnon prioratus, præpositu-
ra, & præpositatus, ac alia dignitates, conuenientia-
les, Praeceptoriae generales quorumcunque, sed
non militiarum.

Item, beneficia familiarium Papæ, & Cardina-
lium, de beneficiis quæ continent, & in posterū fa-
miliaritate huiusmodi durante obtinebunt, etiā si
ab illa per obitū Cardinalium vel alias recesserint.

Item, beneficia collectorum, & in singulis dice-
cessibus subcollectorum, sicut in dictis regulis, &c.

Item, quorumcunque curialium, quos, dum Ro.
Cur. de loco ad locum transfertur eam sequendo
decedere contigerit quoquis loco, etiam à dicta
curia remoto.

Item, quorumcunque cubiculariorum & cur-
forum suorum.

Item, beneficia ad collationem Cardinalium à
Rom. cur. absentium ratione quorū & eorum car-
dinalatus ecclesiā, & titulorū pertinen. quandiu
absentia huiusmodi durauerit, sint sedi Apostoli-
cæ generaliter referuata, vt in literis Nicolai 5.

Alia beneficia referuata.

ITem, beneficia referuata per prædecessorē, &
tempore obitus ipsius vacan. remanent affecta.

Item, erunt referuata generaliter omnia benefi-
cia, quæ per Pontificē ex causa generaliter refer-
uabūtur. Et quia generalis referuatio quæ in iure
scripto deciditur, vt in sedem vacan. apud sedem
apostolicā, vt in c. 2. de præb. in 6. dignior, & effica-
cior est ceteris aliis referuationibus: Idecirco ubi
illa referuatio dari potest, illa dari debet, & non

alia ex prædictis modis generaliter referuatis, vel
ex aliis modis specialiter referuatis, vt in ecclesiis
cathedralibus, & metropolitanis vacantibus. Quæ
si vacant extra curiam, sunt specialiter referuata
secundum regulas. Si verò in curia, sunt generaliter
referuata vt vacan. apud sedem apostolicam,
ecclesia cathedrali, tunc dicimus, &c.

Dudum siquidem prouisionem ecclesiārum
omnium apud sedem apostolicam tunc vacan. &
in antea tunc vacatura collationi & dispositioni
nostræ referuamus decernē. &c.

Siverò vacat monasterium apud sedem, tunc
dicimus sic dudum siquidem prouisiones ecclē-
siārum, & monasteriorum quarumlibet apud se-
dem apostolicam tunc vacan. & in antea vacatu-
rarum collationi, &c.

Si verò dignitas post pontificalē maior vacat
apud sedem apostolicā per mortem officialis, tūc
nō debet dari referuatio tāquā de dignitate maio-
ri, vel tanquam de referuatis post mortē officialis
propter constitutionē ad regimen. sed tantum de
referuato apud sedē vacan. & dicimus sic: Dudū
siquidē omnes dignitates, ceteraq̄ beneficia ec-
clesiastica, cum cura, & sine cura, tunc apud sedē
apostolicā vacā. Si verò dicta dignitas vacat extra
curiā, tunc addetur q̄ sit dignitas maior, & dicetur
sic: dudum siquidē omnes dignitates maiores in
cathedralibus post pontificales tunc vacan. &c.

Si verò non fuerit dignitas maior post Pontifi-
calē in cathedrali vel principali in collegiata ec-
clesia, sed alia dignitas fuerit, dicetur sic: Dudum
siquidem omnes dignitates, canonicatus, & præb.
ac digitates, ceteraque beneficia ecclesiastica;
prout in antiquis formis obseruabatur.

Et aduerte, quod in beneficiis curatis, vel aliis
in quibus cura solet imminere, vt in dignitatibus
semper debet addi, cum cura vel sine cura. In nō
curatis verò dicimus: Dudum siquidem omnia
beneficia ecclesiastica apud sedem, &c.

Quādo dignitas maior post pontificalē in ca-
thedralib⁹, vel principalis in collegiatis vacat, tūc
in referuatione non fit mentio de vtraque, sed so-
lū de vacan. videlicet: Dudū siquidē omnes digni-
tates in cathedralibus ecclesiis post pontificalē
maiores vacan. &c. vel sic, omnes dignitates prin-
cipales in collegiatis ecclesiis principales, &c.

Nota, de beneficiis officialium, quod à patriar-
chali vſque ad infimum beneficij descendendo
cadens, alias in referuatione exconstitutione ad
regimen, quæ habetur in quinterno cancellaria,
est referuatum, & debemus scire si in curia, siue
extra eam vacant, &c.

Per obitū extra curiā: Dudum siquidē omnes
canonicatus, & præb. ceteraq̄ beneficia ecclē-
siastica, quorūcunque capellanorū sedis apostoli-
cæ vbi cunque decedentium, tunc vacan. & in an-
tea vacatura, &c. Cū itaque postmodū canoni-
catus, & præb. ecclesiæ N. quos quondā N. ipsius
ecclesiæ canonicus dū viueret obtinebat, per obi-
tum eiusdē N. qui capellanus prefata sedis, & Pa-
latij apostolici causarum auditor existens, extra
Rom. curiā diem clausit extremū, vacauerit, &c.

Nos

Nos volent, &c. Velsic, per obitum N. qui familiaris noster, ac scriptor, etiam abbreviator, necnon corrector literarum apostolicarum existet, apud sèdem prædictam &c. diem clausit extremum.

Per obitum Cardinalis in curia: Dudum siquidé omnia beneficia ecclesiastica, tūc apud sède apostolicā vacan, & in antea vacatura &c. per obitum ipsius Cardinalis extra curiam, &c. Dudum siquidem omnia beneficia ecclesiastica quorūcunque sanctarū Rom. ecclesia Cardinaliū, tunc vacan, & in antea vacatura. Idē est iudicium de Cardinalibus & omnibus officialibus infra scriptis, videlicet,

Vicecancellarij.

Camerarij.

Septem notariorum.

Auditorum Rotæ.

Auditoris literarum contradicitarum.

Correctorum, & scriptorum apostolicorū, tam cancellariæ quām pœnitentiariæ, qui cancellariæ centum vnu, & pœnitentiariæ vigintiquatuor existunt.

Abbreviatorum literarum apostolicarum.

Secretariorum, & Solicitatorum.

Familiarium commensalium.

Capellanorum sedis apostolicæ in Epitaphio descriptorum.

Legatorum, seu Collectorum sedis apostolicæ.

Rectorum & Thesaurariorū in terris ecclesiæ.

Et sicut prius dictū est de beneficiis officialiū, similiter de beneficiis familiarium Papæ, & Cardinalium, collectorum in singulis diocesislibus vnicorum subcollectorum, ac curialium, etiam in quoisloco, dum curia transfertur de loco ad locum decedentium, necnon cubiculariorum, & curtorum, vt suprà per regulas.

Notabilia de vacantibus specialiter referuante.

Nota, quod beneficia specialiter referuata dicuntur quatuor modis. Primo per matrimonium contrahendum, per ingressum religionis & professionem faciendam, & per assecutionem autoritate ordinaria faciendam, per munus consecrationis impendendum.

Item, si referueretur beneficium per contractum matrimonij, non dentur alijs modi vacatione defuturo, nec conferatur beneficium referuatum specialiter vel affectum, nisi sequatur matrimonium.

In beneficiis per promotionem, vel assecutionem vacaturis, ponatur clausula cū beneficia huiusmodi præmisso vel alio quois modo, &c. præterquam per obitum obtinentis vacare contigerit, & si vacet, &c. vt habetur in regula Nicolai 5.

Impertrans beneficium & narrans illud vacare per munus per cōfessionem, vel assecutionem alterius bōnō cōfessio neficij, si re vera non vacat, sed speratur vacare nis vel affi- præmisso modo ante cōfessionem literarum, portionem ad terunt confici literæ tanquam de vacaturo. Idem terius.

Impertrans beneficium & narrans illud vacare in econquerfo, videlicet si narrat vacatrum, & re vera vacat, quia antequam literæ conficiantur poterit habere tanquam de vacan. Ioan. 22. in reg. 2. & Nicolai 5. & 38.

Beneficia promoti ad ecclesiā cathedralē non

possunt conferri per Papam, vt vacan. antequam promotus possessionem ecclesie pacifice adipiscatur, not. gl. in clem. i. vt li. pēd. quod intelligitur dē potestate ordinaria: sed de aboluta potestate cum in beneficiis liberam habeat potestatem, vt patet in text. d. clem. in fin.

Beneficia non vacant per sponsalia sed per matrimonium per verba de præsenti contractum, licet non consummatum: quāquam de hoc secundo fuerit dubium. not. Rot. 137. alias 13.

Notaplura notabilia tam circa beneficia referuata, quam non referuata.

Qvando examen non committitur in prouisionibus beneficiorum, dicitur effectus huiusmodi gratiæ. Similiter dicitur in omnibus gratiis, quando dicitur in principio gratiam facere speciale, tunc dicitur, effectus huiusmodi gratiæ. Secus fit in permutationibus, vbi tantum dicitur, effectus earū, &c. quoniam nulla videtur fieri differentia, vbi vnum pro reliquo datur.

Quando prouidetur præsenti, tam de beneficio referuato, quam nō referuato, semper post verba, vos, vel duo, &c. ponitur immediatè post vos, vel aliū, seu alios &c. vt reperitur in minutis antiquis, quando vero absenti mandatur prouideri, ponitur, Inducens per te, vel alium seu alios.

Quando in literis apponitur clausula, vocatis, &c. non possunt dari iudices extra ciuitatem, veldiocesis absque derogatione constitutionis Bonificij, nisi in casibus in eadē constitutione expressis.

In mandato de prouidendo habentii in forma dignum &c. si beneficiū non sit referuatum, ponitur in fine clausula decreti: Si dictus N. repertus fuerit idoneus. &c. vel ignoranter cōtigerit attentari, ac *Clausula* decreti si de data præsenti &c. In referuatis vero nō ponitur, si dictus &c. sed datur magnum decretum.

Item, quando beneficium vacat per cēsum, vel deceſsum, aut alijs possessione non habita, debet exprimi modus vacationis per quem sic cedens, vel decedens obtinuit. Intellige quando est dūxat concessum, vel mandatum prouideri.

Commissio hospitalis, dispensationes matrimoniales, & super defectu nataliū pro scholari in forma, ex parte, &c. debent fieri ordinario.

Quando fit vno de parochiali ecclesia alicui monasterio, vel alteri regulari loco, debet ponere clausula, referuata congrua portione pro vicario &c. vbi melius poterit aptari. In literis facultatum non ponitur clausula, Nulli ergo &c.

Quando scribitur alicui iudici, nisi sit in dignitate, vel personatu constitutus, dicitur sic: Discrebūtur nō habitione tua, licet forsitan tu fili prior non sis in dignitate prædictus, aut personatum obtineas, ac ciuitatis, vel diocesis aliquis prælatus S.R.E. fidelis nō reperiatur ad præsens per apostolica scripta mandamus &c.

In nouis prouisionibus beneficiorū vigore gratiarum expectatiuarū prædecessoris acceptatorū, bonū est dicere hoc modo, videlicet, vigore gratiæ expectatiuarū sibi præferre N. prædecessori nostrū cōcessit, prout &c. acceptauit, & de illo eocē præde-

prædecessore adhuc in humanis agente prouideri obtinuit, Cùm autem eadem petatio subiungebat. Et si detur noua prouisio super beneficio accep-tato vigore gratia Papæ tunc viuētis, adiuerte in fine literarum cassare, &c. videlicet quādo ad bene-ficiū super quo datur noua prouisio.

In nona prouisione de beneficio collato p lega-tum se. vacan. Venerabilis frater noster N. episcopus Ostiens, tunc in illis partibus Apostolicæ sedis Legatus, habens ad hoc, vt dicebat, specialem ab eadem sede per ipsius literas facultatem illius vi-gore beneficium prædictum, vt præmittitur vacas eidem N. contulit, &c.

In duobus casibus tanquam iuri contrariis, etiam si signature sit pinguis, non debet extendere ultra, quam incorpore supplicationis continetur vide-lacet, in dispensationibus, & expectatiis in quibus non datur clausula, ad curatis, & electis, nisi in sup-plicatione continetur.

In narrationibus semper debes sequi ordinem rerum, ita ut prius referas quae prius acta fuerunt.

Quando intitulas aliquem beneficiatum, prepo-nas clericu, vel beneficiato, & deinde immediate perpetuo beneficiato in ecclesia, &c.

Item super prouisionibus factis per Papam, vel vigore literarum eiusdem de certo beneficio, nū-quād datur noua prouisio, sed perinde valere.

In beneficiis de iurepatronatus laicorum, si pa-troni præsentant aliquem Papæ debes dicere. Nobis infra tempus legitimū præsentarūt, prout in quodam publico instrumento, siue literis authēti-cis, &c. plenius cōtinetur. Non autē quando datur noua prouisio per Papā de beneficio, ad quod quis præsentatus fuit ordinario.

Item in literis prouisionum ecclesiistarum cathe-dralium, & monasteriorum, quando promotus est constitutus in minoribus, & absque aliqua dignita-te, tūc debet exprimi eius cognomē, verbi gratia, Dilecto filio Ioanni dominici electo, &c.

Item comites, & principes non ponuntur alicuius diœcesis in literis gratiosis.

Si quis tenet beneficium sine titulo, & percepit fructus, si petat de eo prouisionē à Papa debet po-nere clausulam, abolitionis, etiam si non petatur in supplicatione, ex qua si cōfiterit illum nō perce-pisse fructus tunc non indiget. Et similiter quando defectū nataliū tacuissest in imperatione beneficij.

Nota, quād in ecclesia cathedrali nullus potest esse canonicus, nisi perfecerit 14. annum, & ita te-net Abb. in c. super inordinata. de præb. licet glof. in c. ex eo. de elect. lib. 6. teneat cōtra. & postquam peruerterit ad 14. annū, si non fecerit se promoueri ad sacros ordines infra semestre, est priuatus omni iure canoniciatus & præbendæ, in extraug. Nico. 5. quia Roman.

In his quæ sunt contra dispositionem iuris com-munis, datur dispensatio, in alijs verò non talibus, vt puta cōtra statuta fundationis vel regulas, datur indulatum, &c.

Nota, quād si mādatur inhiberi episcopo, dici-tur autoritate nostra, si inferioribus per censuram ecclesiasticam, &c.

Quando ex narratiua cōstat beneficium deti-neri & vacare, si sit reseruatum, dicitur: cùm autē secundum præmissa prædictum adhuc, vt præfertur vacare noscatur. Si verò nō sit reseruatum, dicitur: Cùm autem secundum præmissa, collatio, & prouisio prædictæ viribus nō subsistat, & sicut accepim⁹ beneficium adhuc, vt præmittitur, vacare noscatur.

Non derogatur cōstitutioni Bonitacianæ in li-teris gratia, nisi hoc in supplicatione petatur, vel mi-si Papa in signature det iudicē, in literis iustitiæ, sic.

In subrogationibus, si neutri, & nouis prouisioni-Subrogatio bus, non oportet narrare in supplicatione modum, si neutri. vacationis, sed potest in minutra supplicari, nisi be-Nona pro-nesciū effet reseruatum, tunc enim nō venit reser-natio, nisi supplicatione exprimatur.

Quando Papa mandat prouideri de beneficio reuocabili ad nutrum ordinarij collatoris, quia dé-volutrum, non definit propriea, quin illi cui con-fertur possit ad nutrum ipius collatoris amoueri, vt in extraug. Nicol. 5. cū de beneficio, & not. Ioa. And. in c. dilecto. de præb. & in c. præsenti. de offi. ord. lib. 6. in nouella.

Si obtinēs beneficium de iurepatronatus laico-Resignatio rum, illud resignat in manibus patronum, & ipsi in manibus resignationem admittant, admissio est de facto, & patronorū. quicquid inde sequitur impetrādo quis super hoc notiam prouisionem, debet omnia annullare, & da-tur sibi prouisio cum huiusmodi annulatione, nec tenet resignatio, vt in c. quod in dubiis. de renun-ciat tamē gl. eo. c. quod tenet, quo ad resignantē, ita quod non potest repetere ecclesiā, sed non quo ad ecclesiam vel superiorē, quin possit repetere sic resignantem.

Obtinēs beneficium aliquod, cui ad eius vitam Nota vno dūtaxat, vel quādū obtinuerit, est aliud beneficium ad tempus.

vñitum, est verus titularis viriisque cōstante vñio. ne sunt vñ corpus, & ideo per eius obitum, disso-luta vñione, vacat. Sed in vñito dices quod per N.

obitum disoluta vñione, vacat, &c. Et si obtinens resignet beneficium, cui est vñitū, vacat per disso-lutionem vñione factā per cādē resignationē, &c.

Impetrando dispensationem quamcumque, si ob-tinens aliquod beneficium, maximē ei cura immi-neat animarū, teneris exprimere qualitates eius, videlicet si curatum & electum: vt in c. cum illis. de præben. lib. 6. & cle. i. eo. tit. nisi si narraueris priorēm dispensationem, & in illa fuerint expresse qualitates, &c.

In noua prouisione beneficij collati per electū non cōfirmatum, inficies collationem, quia de fa-facta facta: vt c. nostri. de elect.

Siverò sit confirmatus, dabis, Cum autem dubi-tet, &c. Et quo potuit conferre: vt in ca. transmissa, eod. titul.

Si super quo quis beneficio litigioso sententia con-tra vnum ex colligatibus feratur, & ab illa appelle-t, & causa appellationis nō commissa cedere ve-lit, cedat iuri & liti, quia causē nō potest renuncia-re, cūm nō sit aliqua causa commissa.

Nota, quod per quamcūque litis pendentiam in Ro. Curia, in qua non fuit dictum de iure actoris, post annum non censetur beneficium iure affectū,

qui per ei^o collatorē liberē de illo prouideri pos-
ſit. vide in extrauag. Martini. 5. statuit auaſ. caue quia
iſtud eſt cōtra ius commune. c. i. & 2. vt lit. pen.
lib. 6. & cle. 1. §. ſi verò eo tit. & contrariū obſeruat-
ur in practica. vide decif. Rotæ. in tit. vt lit. pen. in
antiq. quæ eſt 4. in ordine, & n. 423. quæ incipit. nū
quam reor. poſſet tamen habere locum in caſu re-
gula. de ann. poſſ.

Item, quando mandatur prouideri absenti de be-
neſicio curato reſeruato, nō ponitur in ſi. literæ. Et
in ſuper ſi dictus loan ad hoc, &c. ſed ſolum. Et in
ſuper ex nunc prout ex. &c.

Nota, quod in beneficiis cum cura ſemper poni-
tur, vel per conſtitutionem execrabilis.

Canonicatus non dicitur eſſe ſine præb. quia a-
hui eſſet nomen inane, contra c. relatum, & c. dile-
ctus. el primo. de præb.

Nota, quod in ſpiritualiibus quāritur dominium
ſine traditione. Imo. in c. inter cætera. dē præb. &
habet in c. ſi poſtquam de præb. lib. 6.

Nota, quod beneficia ſecularia curata regu-
laribus debent regi per ſeculares iſtituendo per
ordinarium ſic ſi prius confueuerant. in extrauag.
cum non nullis. Bonif. 8.

Canonicatus, & præbenda ac dignitates ſemper
dicuntur ecclesiæ, niſi dignitas ſit cognominata, &
tunc dicitur in ecclesia. verbi gratia, Archidiaco-
nis de certo in ecclesia Rodonen. &c.

Clauſula
*mādai ſu-
per infor-
maionib⁹*

Clauſula fraternitati tua, de qua in his, & aliis
ſpecialeſ fiduciā obtinemuſ, ponitur qn man-
dat recipi informationē de his, quæ committun-
tur, & in caſibus ſequentiibus.

In diſpenſationibus matrimonialibus. In tabellio
natus officio. In commutatione voti. In abſolutio-
nibus incēdiariorum. In alienationibus votorum,
ecclesiasticorumq. locorum. In conſeſſionibus re-
ſeruationum & conditionum monaſteriorum, &
aliorum ecclesiasticorum locorum.

Quando committitur, quod dēetur alimēta pa-
tronō ecclesiæ redactō ad paupertatem.

Quando mandatur de incertis male ablatiſ af-
ſignari viſque ad certam ſumimam.

Quando mandatur recipi informatio de aliqua
re ardua, & poſteſ referri.

Quando committitur erecțio parochialis eccle-
ſie in collegiatā, & ſtatutorum per patronum lai-
cum in eadem editorum.

Quando mandatur abſoluſ ministrum inutilem
à regimine, & admiſſione, quā habet. Sed ad-
uerte quod moderni abbreviatores præmilla clau-
ſula non utuntur, niſi in diſpenſationibus matrimonialibus, & interdum qn iudex datu in ſignatura.

In licentia pro ecclesiæ ad recuperādum rem al-
terius ecclesiæ male à laico detentam, appone hāc
clauſulam, priori ecclesiæ N. præſita cauione, vt
ſi ad pinguior em fortunā deuenērit, rem ei reſti-
tuat, prius ſibi de pretio ſatisfactō.

In tranſlatione monaſteriorum, & ecclesiārum
de loco ad locū, ne primū monaſterium deſtruat-
tur, pone clauſulam, Prouifo quod ad prophanoſ
viſas non derogatur.

Auditoreſ Rotæ, clerici came. & accolyti, Papę

funt capellani.

Nullus illegitimus intitularur nobilis, nec dicitur
p eo nobilitas generis, nec qui, ve aſſeris, de nobili-
tate genere, pcreatus existis. fed bene dicitur, qui, vt *Nota cōfī*
religioſus, defectum natalum poteris ex nobili cōiu-
tatio decre
gato, & moniali, &c. genitus, nec etiā aliquis reli-
gioſus dicitur nobilis, nec pro eo nobilitas gene-
ris, ſed in prosecutione bene dicitur, qui, vt aſſeris,
de nobili genere, &c. pcreatus existis.

Nota, quod quando aliqua conſtitutio continet
decretum, indiget derogatione, & ad hoc, vt eide
rogetur, eſt opus ſignatura ſpeciali. Si vero nō cō-
tineat decretum, tunc ſufficit dicere ſimpliſter,
non obſtantē tali conſtitutione, qua cauetur, &c.

In beneficiis de iure patronatus laicorum, quoruſ
collatio eſt deuoluta ad ſedem apostolicam, pon-
tur clauſula. Dummodo eius collatio deuoluta ſit
&c. Et tempore datæ p̄ſentium, &c. In aliis vero
deuolutis, nō ponitur clauſula, dummodo eius colla-
tio: ſed dūtaxat, dūmodo tempore datæ p̄ſentiu.

Si in prouifione alicuius beneficij, ille cui de illo
prouideatur, aliud obtineat quod dimiſſurus ſit ſem
per debet in titulari de beneficio dimittēdo, niſi de
illo ſibi gratioſe prouideretur, & tuc de illo iſtitu-
landus eſt.

Quando impetrans poſſedit, & percepit fructus
de facto indiget habilitatione ſi illud de facto eſt
cōtra ius ſcriptū alias non: vt puta, contra regulas
cancellariae, vel contra aliquam reſeruationem nō
clauſam in corpore iuriſ, & familia quæ iuste potuit
impetrans ignorare.

Quædam funt qualitares, quæ quanuis in ſuppli-
catione nō ponātur, poſſunt tamē in minuta ſup-
pleri, vt ſi quis ſit doctōr, licentiatuſ, familiaris ali-
cuſiū prælati, vel princ ipis, & ſimilia, quæ potius
mouent Papā ad concedendum gratiā, &c. quā
ſuppletionem. intellige veram, quando p̄incipalis
eſt p̄ſens: quia alias cum difficultate ſuppleretur
propter malitiam ſollicitatorum, &c. Imo debet at-
tendi ad ſollicitatores.

Conſeruatoriae debent cōmitti episcopis vel ſu-
perioribus prælatiſ, aut abbatiſ, vel perfonis in
dignitatibus conſtitutis, nō autem canonicis, vt in
c. fi. de offi. de leg. lib. 6.

Nota, quod quando aliquid committitur de iure
nō datur exordiū in literis niſi daretur humilibus
&c. vel honestis ſupplicum votis, &c. Sed in con-
cernentibus gratiā, temper ponitur exordium, niſi
in matrimonialibus in quibus nullum ponitur.

In beneficio dicitur intruſus, qui illud tenet ſine *Intruſu*
autoritate illius ad quē de iure ſpectat collatio. vt
in c. 3. de conceſſ. præb. & in c. frequētibus. de insti.

Quando quis tenetur dimittere beneficium, nō
eſt necesse vt ponatur, in nō obſt. fed ſufficit quod
ponatur clauſula volumuſ autem, &c.

Clauſula, contradictores, ponitur in omnibus li- *Volumuſ*
teriſante, non obſtatibus exceptis executionibus autem.
literarum gratiſarum, quia in illis ponitur in fine, *Contradi-
ctores*
videlicet ante datam.

Nota quod quando conceditur aliquid alicui
prælato, ſicut abbati, & ſuccesſoribus ſuis, vel pro
tempore exiſtenti, ſemper debet fieri mandatum:
fed

sed quādo cōceditur moderno abbati tantū, tūc debet fieri facultas, vt quādo cōceditur quōd dispenset cum monachis in 22. annis, &c. sed qn̄ ista concessio concerneret futura, si indulatum.

Nota, q̄ si obtinens beneficium curatum quod requirit residētiā, receperit secundum beneficiū non curatum, quod similiter requirit residentiam quōd non vacat primum.

Beneficium curatum non vacat, līceret quis in ea dem ecclesia assequatur parochialē ecclesiā annexam præbendā: quia præbenda est beneficiū, quod nō est curatū, & parochialis ecclesiā est illi accessorium, cui deferuerit per vicarium: vt e. super. de præb. lib. 6. in extrauag. execrabilis. in sī.

Beneficia quā sunt de mēsa episcopatus, vel monasterij, nō dicuntur vacare p̄ obitum rectoris, vide Federi, in tract. permūt. & domi de Rotā cōc.

Habēs beneficium curatum, si aliud simile assequatur, nisi primum infra mensē dimitiat in manib⁹ ordinarij, efficitur inhabilis secundum Ioan. And. in cl. si plures, de præb. Et idem dicit in dignitatibus, & ita intelligitur extrauag. execrabilis.

Nora, quādo Baptismus & Chrisma non faciunt beneficium. no. Hostien. in c. quia nonnulli. de cle. non resid.

Habens canonicum titulum, etiam si violenter capiat possessionem, non dicitur intrusus secūdum dom. de sancto Gemi. in c. eum qui, de præb. lib. 6.

Abbas non potest conferre monachis beneficiū ad tempus, vel perpetuō, quod erat cōsuetum gubernari p̄i clericos seculares, neq; impetrās illud tenetur facere mentionē de tali possessione, neq; el̄ contra Archidia. in cle. vni. de suppl. neg. præl.

Abbas nō potest conferre prioratū vacatē monacho alterius monasterij, c. cū singula, de præb. li. 6.

Abbas si el̄ negligēs, infra tempus semestre nō devolvitur potestas, ad cōuentum, sed ad episcopū pot. in alle. i. de suppl. neg. præla.

Collatio facta p̄ Papā ex causa resignationis vel p̄mutationis, de beneficio aliās reseruato, vel noua promissio, seu confirmatio collationis ordinarij cū clausula, nō obſt, reseruat, &c. nō tollit p̄cedentem reservationem, ita quōd cedētibus, vel decedētibus illis, qui ex eisdem prouidentur, & ilia fuerunt aſsecuti, nullus præterquā Papa de illis disponere poterit: vt in extrauag. cle. 6. quā incipit. Sed in extrauag. nonnulli. Benedicti 22.

Itē, de beneficiis per aſſectionem aliorum vacant, de quibus fuit autoritate ordinaria prouisum & deinde habita cōfirmatione, siue perinde valete, à Papa illis ceden. vel decedē. non potest de illis prouideri per alii quām per Rom. Pon. vt in dictis supra nominatis extrauag. videlicet. Sed & nōnulli.

Reseruato beneficio regulari intelligitur reseruatio loci, qui deberetur in ecclesiis illud obtinētib⁹ vt in extrauag. si quando. cle. 6. & in decif. Rot.

Si de beneficio reseruato mandatur prouideri, seu prouiso confirmari, & antequā fuerit aſsecutus decesserit beneficium sub reseruatione permanet sicut prius: vt in extr. execrabilis, vide in decif. Ro.

Consuetudo optandi non cadit in beneficiis reseruatis, vt in decif. Ro. tit. de consuet. in nouis. nu.

296. eo. tit. in antiq. nu. 219.

Si dispensetur cum monacho, quōd possit obtinere unum beneficium etiā curatum, non ponitur prouiso tamen.

Quando scribitur monacho ponitur, cognomē sed non abbatii vel priori.

Nota, quōd beneficium curatum non pōt conferri existēti in sacrī, si est ante tempus promotus & ex hoc multo fortius vitiatur impetratio beneficij, not. in c. pro illorum. de præ. per Abbatē. Quādo defectus ordinum impedit impetrationē. vide doct. in c. si clericis, de præb. in 6.

Nota, quōd si executor literarum apostolicarum occulē excommunicatus, mihi sciēti excommunicatum ipsum conferat aliquod beneficiū, collatio nō tenet, vel est retractāda, secus si ignorabam, qā tūc tenet collatio. Ita dicit Abb. in c. dilectō, de præb. & est limitatio ad l. Barbarius. de offi. prætor.

Collatio beneficij potest fieri absenti, l. labeo, de paſt. c. si tibi absēti. de præb. li. 6. Et si tale beneficiū vacabit in curia, & reseruatū collationi papa, moritur antequam acceptet, vel post acceptionem, ante aſſectionem autē desinat esse sub collatione Papā, & ordinarius possit illud conferre. vide in c. 3. de præb. li. 6. & per Ioan. And. in addit. Specu. tit. de act. & petit. §. 1.

Quādo resignation fit per procuratorem, dicitur per dilectum filium N. procuratorem suū, ad hoc ab eo specialiter cōstitutum. Quādo est substitut⁹ procurator, sic dicitur: per dilectum filium N. procuratōrē substitutum à dilectō filio procuratore dicti N. ad hoc ab eo specialiter substituto. Quādo est beneficium reseruatum, nō dicitur illito detētore, sed detentore tantū. Quādo quis est dispeſatus p̄ legatū, dicimus: Exhibita ſiquidem nobis nuper pro parte tua petitiō cōtinebat, quōd venerabilis frater noster T. &c. tūc in illis partibus Apostolicæ ſedis legatus, tecūmque vt vna cum parochialiā ecclesiā, &c. In Sardinia omnes præbendā & canonicatus ſunt annexā. Quando in manib⁹ Papæ fit aliquis actus, vt puta cesso commēdā: nūquā dicitur. Cūm itaque ſicut accepimus: ſed cūm itaque dilectus filius, &c.

Si haberet beneficium, ponitur ſic: qui, vt afferit, parochialē ecclesiā cuius fructus, &c. Et ſemper ponatur valor, etiam ſi in ſupplicatione ſe p̄ponatur.

Quando impetrans petet extra ſuam diocesim, scribitur ordinatio loci in quo impetratur: ſed ſi p̄petat ad collationē ordinarij per ſe, tūc scribitur tribus iudicibus in ſua diocesim. Quādo aliquis impetrat extra ſuā diocesim, tūc dicit: vbi dictus T. ſuā propriam mansionem ſe afferit elegiſſe. Volumus autem quod ſi tu p̄fenteſt literas nō potueris, ſeu volueris exequi, dilecti filij, præpoſitus, & decanus ecclesiārum literas ipsas, ac omnia, & singula in eis contenta, ſecūdum ipsarum literarum tenorē exequi poſſint, & debeat, ſuper quo eis tenore p̄fētiū mandamus, & etiam p̄oſtatem, &c.

Et inf. p̄ præſato, &c. Iſta clausula ponitur dūtaxat, quādo scribitur ordinario: ſed quando scribitur aliis, tūc ponitur vt in textu inſtrā, vbi eſt totus tenor gratiæ expectatiua. & tūc ſubiungitur

quod si non omnes, &c.

Attento, clausula ponitur, quando resignatio, vel cessio sit in manibus Papæ.

Quando in clausula, permutandi, dispensatur, qd' aliud dissimile recipere possit, &c. ponitur etiā ista clausula, quod cōuentuale, vel claustrale, vt preferatur, non sit, vt in tex.

Non obstant. Bonifa. ponitur propter translatiōnem aliās non, quod nota.

Non obstantibus cōstitutionibūs, & ordinatiōnibūs Apostolicis, non ponitur quādo est expectatiua ad vnum beneficiū, nisi ille cui cōceditur in tituletur de alio beneficio.

Non obstant. statutis dicta Ecclesiæ, ponitur qd' est in cathedrali vel collegiata, & non ponitur fe. re. Boni. &c. & aliis Apostolicis cōstitutionibūs, qd' ponitur in execrabil. Si verò non est in cathedrali aut collegiata, & habet obstatia aut absolutionem, ponitur. Non obstatibus constitutionibūs, & ordinationibūs Apostolicis, & aliis cōtrariis quibusq; que. Si verò non habet obstatia aut absolutionem, ponitur, non obstante si aliqui super prouisionibus sibi faciendis, &c.

Volumus autem, quod idē presbyter quām pri-
mum vigore præsentiuī aliquod beneficium fuerit pacifice aſſecutus, dictam Ecclesiā, quā, vt præfetur obtinet, & quā ex nūc vacare decernimus, omnino dimittere teneatur, quodq; si tu præſen-
tes literas, &c. quādo autē litigat, vt in aliis, de gra-
tia, consuevit ponи.

Sepultura nedum est de iure Canonico, sed diuini-
no, &c. facit ca. i. de sepultur. & vide 13. quāst. 2. per
totum. Et nota quod Adam fuit sepultus in ciuitate
Abrahæ. ead. cau. & quāst. cap. vnaquaque.

Obligatio cōtra ius non valet. c. fi. de pac. c. pla-
cket. de ſim. l. ſi non fortē. ff. de condit. indeb.

Merita ſemper præcedunt defectus. Quando est
ætatis 14. annorum, vel circa, nō dicitur. Et insuper
tecum, sed ponitur, duxerimus concedendas. Nos
enim tam illis, quām præſētes, & quo ad beneficium
cuī cura huiusmodi quam primum ad illud obti-
nēdum legitimæ fueris ætatis, effectum fortiori vo-
lumus, quacūque constitutione Apostolica cōtra-
riatione obstante, nec ponitur, prouisio.

Notabilia super pensionibus.

Nota, quod in pensionibūs, & commendis qui
non examinatur; nec datur forma, dignum
qua examen, & forma dignum, &c. habent locum
quando beneficium confertur in titulum.

Litera reſeruationis, vel assignationis, & motu
proprio cuiusmodi pēſionis annuē ſuper alicuius be-
neſicij fructibus, expediti nō poſſunt, niſi de cōſen-
ſu illius, qui dictam pēſionem ſoluere habebit. Ni-
colaus 5. ſecunda 38.

Si illi quibus ratione ſenij, vel impotētia corpo-
rali, aſſignatur pēſio ſuper beneficiis curatis, ſeu di-
gnitatibus, ſane inhabiles ad ſimilia beneficia: niſi
tempore aſſignationis huiusmodi ius habuerint in
illis, & ſi receperint, & p mensā alia beneficia obti-
nuerint, ceſſat pēſio: vt habeat in extrau. Nic. 5. quā
incipit, Ad futurā rei memoriam, &c. Detestabiles.

Non valet paſtum, vel conuentio inter Abbates
& iſtitutoſ Priores ante vel poſt reſtituōnē de
pēſionibūs vel alio onere temporali, vel perpetuo
prioratu impoſito, vel imponendo: vt in extrau.
intelligitur Alexan. 4.

Pēſio immoderata respectu aliorum reddituum
Ecclesiæ, vel quā ex poſt facto incepit multum
grauare, poſteſ reduci ad debitam moderationem
vt per nota, in c. præterea. de iure patr. faciunt not.
in c. i. de conſuet.

Episcopus cum conſensu capituli ſui poſteſ im-
ponere penſionem Ecclesiæ abundantि ſoluēdam
adſuſtentationem virorum religioſorum: vt in ca.
Pastoralis. de his quāe fiūt à praef. Et ſic habes ca-
ſum, quod non ſolū Papa, ſed etiā Episcopus poſteſ
imponere pēſionem Ecclesiæ. Et intelligitur, quā-
do detracta pēſione poſteſ rector Ecclesiæ cōgruē
viuere, aliā autem nō debet cooperiri vnum alta-
re ut diſcooperiat aliud, vt in c. cum iam dudū.
de præ. & vide Nicol. in d.c. Pastoralis. & in c. extir-
panda. in fin. de præb. vbi bonus text. Religioſo li-
cītē constituitur aliqua penſio ſeu prouisio, non ut
eam habeat ut propriam, & ſic poſſit eam dare, vel
in teſtamento reliquere: ſed habebit ut diſpenſa-
tor, vel in administrationē, & poterit illā Abbas ad
libitum auferre, niſi haberet ex cōfirmatione Pa-
pa, quia tunc per Abbatem non poſſet illa priuari.
Iſta dicit Nicol. per illū tex. in c. niſi eſſent. de præ-
bēd. Not. gl. & doct. in c. expoſuſti. de præb. quod
ſi portio vel penſio dūtaxat ſtatuitur Canonico ex
redditiſ capellæ, tunc preſbyter instituendus in
capella eſt praefatus capellæ, & habet curā anima-
rum. Sed ſi capella anneſtitur præbēdæ, tunc preſ-
biter illi conſtituēdus, habet loco praefati domi-
ni. vide dom. Landulph in Cle. i. de offi. vicar. & Io.
de Lignano poſt eum concludit, quod ſi certa por-
tio datur Canonico, tunc vendicatio rerū, & iuriū
capellæ, & cura pertinet ad preſbyterum. Si vero
certa portio pertinet preſbytero, tūc vēdicatio rerū
& iuriū capellæ pertinet ad Canoniciū, & cura, ha-
bitu, ſed actu pertinet ad preſbyterum. Et loquitur
quando ecclesia eſt annexa præbēdæ, nā vbi non
eſt annexio, ſed ſolum ſtatuitur pēſio, tūc nihil ha-
bet agere Canonicus in capel. Ita dicit Nico. diſt.
c. expoſuſti. Et circa materia penſionum, vide quē
habentur ſuper chart. 52. & 53.

Notabilia ſuper clausula, perinde valere.

Nota, quod litera ſuper gratia, perinde valere
ſemper debent eſſe gratioſa, & dirigi peteti.

Item nota, quod perinde valere, nō datur ſuper
gratia facta per alium quām per Papam.

Item nota, quod in dicta gratia ponūtur non ob-
ſtantes beneficiales.

Item nota, quod ſi datur, perinde valere, pro grati-
a expectatiua, dicimus ab earū data. Si autem in
aliis, dicimus à data præſentium.

Item, in gratia, perinde valere, ſuper gratia expe-
ctatiua dicimus, in beneficiis ſi quod vacat ad pre-
ſens, aut cum vacauerit, & nō in beneficiis quē va-
cauerint ante datā perinde valere, in quibus aliis
poſſet eſſe ius quāſitum.

Item

Item nota, quod debemus dicere perinde valere super gratia expectatiua, quod litera prædicta, & processus habiti per easdem ab eorum data, & quæcunque inde secuta, ita quod data non possit referri ad quæcunque inde secuta.

Item nota, quod supra dicta, perinde valere, super gratia expectatiua debemus dicere, non obstatibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinatio-bus Apostolicis, necnon omnibus illis quæ in dictis literis non obstat volumus. Et ponitur constitutio-nibus Apostolicis, quia obstant constitutio-nibus Apostolicis, ex quo fit præjudicium tertio, quia validatur ab eoru data, & in perinde valere, super vacati-bus non ponitur, non obstatibus constitutionibus Apostolicis, quia literæ reualidatur à data præsen-tium, & non data literarum primæ impetrationis.

Item in prædicto, perinde valere, in narratione gratia expectatiua, si Papa prouiderit, debet dici gratiosè prouidimus.

Siverò mandauit prouideri, debet dici, gratio-se mandamus prouideri, & debet addi certis execu-toribus de super deputatis. Si in fine literæ dici-tur, quod executores possunt procedere, vel detur eis alia potestas alias non debet dici certis execu-toribus de super, &c.

Item nota, quod in gratia perinde valere, non de-bet suppleri ultra illud quod est in supplicatione, propter iudicia quæ super illis solent exoriri.

Item nota, quod si quis Creetur Canonicus in gratia expectatiua, & postea impetratur: perinde valere potest intitulari de Canonicatu ex quo li-teræ, & processus reualidantur ab eorum data.

Si in evidentem, notabilia.

Nota, quod qñ committuntur diuersa, nisi in evidentem, videlicet, si vocatis, &c. Ita esse nec non venditione prædicta in evidentem dicit Eccle-sia cessisse repereris, non debet dici post repereris, sup quo tuā cōsciētiā oneramus. Sed bene debet dici post necnon hoc modo, necnon super quo tuā cōsciētiā oneramus vēditionē, &c, ratio est, quia si poneretur in fine, intelligeretur de utroq; & nū quā dicitur super quo, &c. qñ dicitur, si vocatis, &c, non repereris. Si petuntur suppleri defectus in cō-tractu factu super locatione rei ecclesiastica, vel alia materia, nullaten⁹ litera desuper cōcedatur, ni-si in petitione desuper huiusmodi defectus exprimatur, vel per fiat vt petit, supplicatio signata fue-rit. Nic. 5. x. 36. Fuit petita cōfirmatio obligationis, si in evidentē, cū insertione instrumēti, Papa signavit, Fiat vt petitur, & exhibeat, & clausulā cu inser-tione instrumēti cassavit, fuit determinatū quod litera daretur grossa, non tam cum insertione, sed diceretur, quod prout in evidentem vtilitatem facta fuit confirmatus. Nota, quod quando dicitur in litera Apostolica, prout in instrumento publico desuper confessio plenius dicitur cōtineri, non po-test postea dici, nos instrumēti p̄dici tenore præ-sentib⁹ p̄ expressis habētes, quia esset cōtrarietas.

Item, qñ pertinet confirmari concessio facta de-re ecclesiastica si in evidentem, non potest dici concessione prædicta, ac omnia & singula in præ-dicto instrumēto contenta autoritate prædicta ap-

probes: sed debet dici sic: Cōcessionē prædictā, & prout illā cōcernūt omnia & singula. Quādo nar-ratur aliquid fiendum, tūc debet poni, Mandamus quatenus de præmissis omnibus & singulis, ac eo rū circūstantiis vniuersis te diligenter informes.

Sed quādo narratur factum, tunc debet poni, Mā-damus quatenus postquām tibi de præmissis legi-timè constiterit. Quando narratur causa, tunc one-ratur conscientia. Quando nulla causa, narratur, tunc conscientia non oneratur. Quando aliquis Rex, vel Prælatus supplicat pro alio in litera, quæ datur in forma exhibita tunc de Rege vel Præla-to non debet fieri mentio in principio, videlicet: exhibita pro parte Regis, vel episcopi, &c. Sed tā-tum de Rege vel Prælato prædicto debet fieri mē-tio ibi, quare pro parte Regis, &c.

Notabilia super dispensationibus matrimonialibus.

Filius ex secūdo matrimonio natus censetur le-gitimus, licet pater cū alia contraxisset primo, si secūdum matrimonium fuit cōtractum, & secūda vxor ignorauit primum matrimonium eius. Secus si sciuit, vel scire debebat: vt, quia primū esset publicē cōtractum, sed quia secundum matrimonium, fuit clādestinum, tunc ex illo natus est illegitimus, licet mater primū matrimonium ignorasset. Sita-men super primo esset lata sentētia diuortij, à qua non esset appellatum, tūc natus in secūdo esset le-gitimus, licet sententia diuortij postea retractetur. not. Inno. & Io. And. in c. cum inhibitio. de clāde. despōn. Filius natus ex muliere cum qua non potuit contrahi, obstante impedimento cōsanguinitatis, aut affinitatis, aut publicē honestatis, habetur pro legitimo si de facto fuit matrimonium publicē con-tractum, cū verisimiliter, vel alter ipsorū igno-rat impedimentū, quod præsumitur si publicē cō-traxerit, & succedit patri: vt in extraua. Alexā. cū quidā de sponsa, secus si clādestinē, quia tunc non habetur pro legitima, &c. vt not. Ioan. Andr. & In-no. de clādest. despōn. c. habito.

Dispensationes matrimoniales semper cōmitti debent ordinario. Nota, quod clausula, de qua in his plenam in domino fiduciā obtinen. propriè debet poni, in dispensationibus matrimonialibus, vbi agitur magis de conscientia, quām in aliis. In dispensationibus matrimonialibus debet propriè dici cōmittimus, & mādamus. Licet matrimonium sit contractum per verba de p̄fensi, si nōdū est consummatum per carnalem copulā, potest Papa dispense, vt ego possim assumere aliam vxorem, relicta prima: secus si post cop. carnalem, secūdum quod not. Archi. 27 q. 2. c. quia.

In literis dispensationum super aliquo gradu p̄-hibito, ponatur clausula, & mulier rapta nō fuerit. Nicolaus 5. Nota, quod nati ex cōcubina retēta p̄ clericū in minoribus constitutum, nō legitimātur per subsequens matrimonium, si ille clericus erat beneficiatus, alias sic. secūdum Bar. in l. 4. ff. de cō-cubi. Affinitas etiam contrahitur per fornicarium coitū: vnde nati ex fornicatione, nō poterunt cō-trahere matrimonium cum his, cū quibus nō pos-sunt contrahere legitimi. Bal. in l. cum acutissimi,



C. de fideicom. & not. 32. q. 4. c. obiicitur. & de eo qui cognoscit. consanguineum. & eo. tit. t. penit. Et an per talen coitum oriatur impedimentum ad contrahendum matrimonium. no. 35. q. 3. c. extra ordinaria. Affinitas nunquam inducit sine coitu. Archi. de spons. c. i. lib. 6. Affinitas non contrahitur inter consanguineos mulieris. & consanguineos viri. sed tantum inter consanguineos ipsius viri. & ipsam mulierem. ut est tex. in c. quod super. de consanguineo. & affinitate. Dispensare potest Papa matrimonium contrahere in secundo consanguinitatis gradu in linea aequali. in linea inaequali. not. Io. And. in c. literas. de resti. spol. & de diuort. gaudemus. sed ex causa potest etiam in linea inaequali. ut in quolibet gradu lege diuina prohibito dispensare. no. Ioan. Andr. qui filii sunt legit. c. per venerabilem. in globo. in fin. debet tamen esse magna causa secundum Inno. Hostien. & Ioan. And. Arched. vbi omnia vide.

Item potest dispensare etiam in primo gradu affinitatis. tex. est in c. f. de diuor. nec obstat quod sit prohibitum lege diuina. quia non potest per humanum tolli. quia non totaliter. ex causa enim distinguuntur. & hoc fieri potest. ut not. Inn. de consti. que in ecclesiis. ad quod optimè facit quod not. Io. And. in regula factum legitimè. de regul. iur. lib. 6. in mercurialibus. Dispensare potest Papa quod matrimonium consummatum dissoluatur si non interfir copula. not. gl. de cōuerſ. cōiug. c. ex publico. quod ultimum procedit ex absoluta potestate. sed ordinata non potest. nisi subsit causa secundum Ioa. And. & Hostie. ibidem. Maior est potestas Papa in dispensando in matrimonio contrahendo. quam dissoluendo contractum. quare libere dispesat quod contrahitur contra legem Canonicaem. etiam sine causa. contra legem diuinam. cum causa. ut supra proxime dictum est. In contracto aut dissoluendo. si est simpliciter ratum. & lege Canonica validum. dispensare libere sine causa de potestate absoluta. sed si est consummatum. tunc quia per ipsum reputatur conformitas carnis inter Christum & ecclesiam. nulla ex causa rumpitur. & qui aliter sentit haereticus est. no. Io. And. in dict. c. ex publico. in fin. vide globo. in cap. fin. de transacti.

Dispensatio facta super impedimento affinitatis valet. & in vim eius potest dispensatus matrimonium contrahere. licet in dispensatione nulla fiat mentio de impedimento publicæ honestatis iustitiae.

Nota pro subscriptionibus literarum. & primo de ordinibus institutis.

Priori & fratribus domo de Lenis ordinis Valliscolarum N. Diocesis. & sunt ibi Canonici. Prior & fratres domus ordinum humiliatorum de N. Diocesis. Magister generalis ordinis de Sepig. & habetur sorores & monasteria eiusdem ordinis. Abbatii & conuentui monasterij sancti Archageli in insula Robolan. N. Diocesis. quem ordinem fecit Joachim. & caput est in Calabria.

Priori Monasterij sancti N. de Amilia. sanctæ Mariæ gloriosæ Diocesis. Archimodritæ Monasterij N. ordinis sancti Blasii. N. Diocesis.

Præpositus generalis Monasteriorum Alemanicæ & Bohemicæ sub beatæ Mariæ Magdalena nominibus fundatorum. Rom. ecclesiæ immmediatæ subiectorum ordinis sancti Augustini N. Diocesis.

Ministro & fratribus domus sanctæ Trinitatis. & Ortesij ordinis eiusdem sicut Trinitatis. & redēptionis captiuorum Aquen. Diocesis.

Raymundo de Francholanchiis. fratri domus de Ortesio ordinis S. Trinitatis de N. Diocesis N.

Magistro & fratribus hospitalis sancti Io. de N. R. ecclesiæ subiectis ordinis S. Augustini. N. Diocesis.

Ordo sancti Victoris non est approbatus ordo.

Dilectis filiis fratri Io. de Cele. ac viuieris Eremitis de societate quandam fratris Petri de ipsius preceptibus & futuris. Salutem. &c.

Maiori ministro. & viuieris ministris. & fratribus ordinis sanctæ Trinitatis. & redēptionis captiuorum tam presentibus. quam futuris professis. necnon fratribus. sororibus. & donatis eiusdem ordinis. Salutem. &c.

Ordo fratrum secundum instituta beati Petri confessoris viuentium.

Abbatii & Cōuenti Monasterij sanctæ Iustinæ Paduan. aggregationis monachorum vnitat. alias de obseruātia sanctæ Iustinæ nūcupat. ordinis sancti Benedicti.

Dilectis filiis Gubernatori. & pauperibus societatis Iesuitorum nūcupatorum. Salutem. vel sic. Dilectis filiis rectori gubernatori nūcupato. & fratribus congregationis pauperum Iesuitorum nūcupatorum. Salutem.

De Monialibus.

Dilecta in Christo filia Ioannæ natæ dilecti filij nobilis viri Ioannis ex Comitibus de Sabona. Moniali monasterij de Oriente ordinis N. Diocesis.

Sorores pœnitentium beatæ Mariæ Magdalena ordinis S. Augustini N. Diocesis.

Et militi Senen. sub habitu beati Dominici domino famulanti.

Priorissis & Conuentibus sororum inclusarum Monasterij N. Diocesis sancti Augustini sub cura. & secundum statuta fratrum ordinis prædicatorum viuentium.

Mariæ de N. mulieri Ianuen. tertij ordinis S. Fräcisci de pœnitentia nūcupati.

Abbatissæ. & cōuentui monasterij N. Diocesis ordinis S. Clara. &c.

Magdalena de Perusio. tertij ordinis S. Fräcisci de pœnitentia nūcupati generali ministra.

Dilectis in Christo filiabus Io. & Be. de N. sororibus tertij ordinis sancti Dominici de pœnitentia nūcupati in urbe commorantibus.

Priorissæ & Cōuentui Monasterij N. Diocesis. per Priorissam soliti gubernari ordinis S. Augustini. sub regulari inibi obseruantia degentium.

Abbatissis & conuentibus viuierorum Monasteriorum sancti Germani. & minoristarum. & sanctæ Clara ordinis eiusdem sanctæ sub generali ministri. aliorumque officialium fratrum minorum cura vilibet constitut.

Sorori

Sororibus tertij ordinis sancti Francisci de penitentia nuncupati, de N. diecēsi de p. locus N. diecēsis degentibus, Salutem in Domino, &c.

De Mulieribus.

Dilecta in Christo filia nobili mulieri N. reliqua quondam B. de cellario domicelli vidua Soran. Diecēs. Salutem, &c.

Dilecta in Christo filia nobili mulieri Isabella relictæ quondam Conradi militis vidua, Traiecten. diecēs. Salutem, &c.

Dilectis in Christo filiabus virginibus, & viduis in domo dicta sororū Oitē. oppidū Buscodicis Leodien diecēsis in cōmuni viuentibus, Salutem, &c.

Ioannæ de N. mulieri in ciuitate N. sub habitu sororum paenitentium Reginarum nuncupatarum degenti.

De Viris.

Dilecto filio nobili viro Ioanni, Charissimi in Christo filio nostri Regis Portugalie illustris nato, Comiti Carcelen. Salutem, &c.

Dilecto filio nobili viro Ioanni Domicello, necnon Castellano officialibus communium, & hominibus ciuitatis nostræ Nepesin. tam clericis, quam laicis. Salutem, &c.

Dilecto filio nobili viro Ioanni N. Domicello Xachon. Salutem, &c.

Charissimo in Christo filio P. Regi Castellæ & Legionis illustri, &c.

Charissimo in Christo filio Remulo regi Roman. illustri, &c.

Charissimo in Christo filio Maximiliano Rom. Imperatori semper Augusto, ac Bohemiæ Regi illustri, &c.

Charissimo in Christo filio Io. electo Regi Portugalie illustri, &c.

Excellētibus Principibus L. Regi, & Ioānæ Regine Siciliæ illustribus, quæ munus in p̄fenti quo, &c.

Dilecto filio nobili viro Comiti Melfiten. magni Regi Siciliæ Marescalco.

Dilecto filio nobili C. de vita mouentibus, Comiti Virtutum, in ciuitate Mediolanen. Imperiali Vicario, Salutem, &c.

Dilecto filio nobili Io. de Cesarinis Domicello Romano in ciuitate nostra Narmanen. pro nobis, & Ecclesia Rom. in temporalibus Vicario, &c.

Dilecto filio nobili viro Carolo Duci, & dilecta fia nobili mulieri Joannæ Ducissæ Britaniæ, Salutem, &c.

Dilecto filio Ioan. de bonis ciui. Mediolanen. ac dilecta in Christo filia Petronellæ eius vxori, & ipsorum liberis, Salutem, &c.

Duci, & concilio, ac communi Ianuen. velsecundum antiquos Genuen.

Nobili viro A. de N. in arce nostra Crescentij, alias Castro sancti Angeli de vrbe Castellano nostro, Salutem, &c.

Nobili viro Ioan. Duci Columbiæ charissimi in Christo filii nostri Ioannis Regis Portugalie illustris secundo genito.

Dilectis filiis parlamentum Regium charissimi in Christo filii nostri Caroli Regis Francorum illustris tenentibus, Salutem, &c.

Dilectis filiis Ancianis, Concilis, ac Vexillifere institutæ ciuitatis nostra Bononien. Salutem, &c.

De exordiis in beneficialibus.

Gratia tua familiaritatis, & deuotionis obseqia, quæ nobis, & Apostolica sedi haec tenus impediti, & adhuc solicitis studiis impendere non desistis, nec non vita, ac morum honestas, aliisque laudabilia probitatis & virtutum merita, quibus personam tuam familiari experientia, quam fide dignorum testimonis iuuati percepimus nos inducunt, ut tibi reddamur ad gratiam liberales. Cum itaque, &c.

Nota, omnib. Graduatis, etiā Magistro in artib. & Baccalaureo in Decretis datur literarū scientia, ac morū honestas, &c. Baccalaureis vero in Artib' nō quæ non reputatur Gradus, neq; intitulatur Baccalaureus in artib. sed dicitur, Volētes itaq; tibi, q; vt afferis, Parisiis in artibus Baccalaureū suscepisti.

In prouisionibus Ecclesiarum cathedralium dicitur literarum scientia, in elec̄ti commendatione, licet effectus non sit gradatus, &c.

Nobilitas generis, literarum scientia, vita, ac morum honestas, aliisque laudabilia probitatis, & virtutum merita, super quibus apud nos fide digno commendaris testimonio, nos inducunt ut ibi redamur ad gratiam liberales, volentes, &c.

Religionis zelus, literarum scientia, vita, ac morum honestas, aliisque laudabilia probitatis, & virtutum merita, &c. dicitur quando est clericus minor 14. annis vita, ac morum, dicitur quando est clericus, vel scholaris maior 14. annis.

Gratia deuotionis, quando sunt clerici, & officiales perpetui, pro clericis minore 14. annis, pro quo nunquam debet dari litera gratiosa, sed committitur vni soli propter examen, &c.

Laudabilia dilecti filij Io. clerici Venetiarū indolis, & iuuētutis indicia, sup quib. apud nos, q; in virū se debeat p̄ducere virtuosum fide digna testimonia perhibetur, merito nos inducunt, ut ipsum Apostolici fauoris suffragio p̄sequētes sibi reddamur ad gratiam liberales, &c. Volētes dictū Io. qui ut accepimus, in 14. vel 15. suæ ætatis anno constitutus existit, &c. Mādamus, quaten⁹ si post diligētē super p̄missis indicis per te habēdā indaginē, prefatum Io. huiusmodi circūspecta etate aliā sed hoc idonea oppositione personarū, super quæ tuā cōscientiā, &c.

Laudabilia infantilitatis indicia prout fide dignorum testimoniois accepimus, verisimiliter pr̄sumitur, quod te in virum producere debeas virtuosum, nos inducunt, ut tibi reddamur ad gratiam liberales. Volētes itaque tibi, qui, ut afferitur, in quarto tuæ ætatis anno constitutus existis, &c.

Laudabilia infantilitatis inditia, &c. ut suprā.

Dignum arbitramur, & cōgruum, ut illis se reddit sedes Apostolica gratiōsam, quibus ad id propria virtutum merita laudabiliter suffragātur. Volentes itaque dilectum filium Io. N. diecēsis. N. apud nos de religionis zelo, de nobilitate generis, de literarum scientia, de vita, ac morum honestate, ut suprā secundum eius qualitates.

De exordiis in reseruationibus, & resignationibus simpliciter vel ex causa p̄mutationis, vel reseruata p̄fessione, ac in p̄fessionib. simplicibus, cōmēdis,

habilitationibus, vniōnibus, eterētionibus, & monasteriis, videbis infia in rubricis congruentibus.

Nos volen tibi qui vt afferis.

Volētes itaque tibi, qui presbyter, & magister in artib, exīstis, vt afferis, ac in iure Canonico studes, p̄m̄ssorū meritorū tuorū intuitu, necnon cōsideratione dilecti frātis nostri A. tt. S. Lautētij in Damaso presbyteri Cardinalis, pro dilecto familiari suo continuo commensali nobis super hoc humiliter supplicantis gratiam facere specialem; &c.

Volentes itaque dilectum filium, &c. commēdātum hōrū intuitu, necnon cōsideratione charitissimā in Christo filii nostri Ludouici Regis pro ipso à dilecto suo Capellano, ac dilecte in Christo filiæ nostræ Elisabeth Reginæ Hungaricæ illustri nobis super hoc humiliter supplicantū fauore p̄sequi gratioso, &c. Mandamus, &c. vel sic, Chartissimi in Christo filii nostri Io. Allani Regis, illustris.

Volentes itaque tibi, pro quo etiam venerabilis noster Episcopus Allerien, afferens te dilectum familiarem suum commensalem fore, nobis super hoc humiliter supplicauit p̄missorum meritorum intuitu gratiam facere specialem, &c.

Nota, quod non dicit p̄missorum meritorum tuorum intuitu, aut quod, vt afferitur, parochialē Ecclesiam N. N. dicēsis nunc obtinere, &c. Nota, quod non dicitur, afferis, propter terminum supplicantium.

Ad collationem, &c. Episcopi Amelien, pro tēpore existentis, ac dilectorum filiorum, &c. Et postea quando repetitur non dicitur, nisi eidem Episcopo, & non additur pro tempore existenti.

Volentes itaque dilectum filium, &c. multipli- citer cōmendatum, pro quo etiā venerabilis frāter noster Ioan. Episcopus Beratomen. afferens eum dilectum familiarem suum continuum cōmensalem fore, nobis super hoc humiliter supplicauit, horum intuitu fauore prosequi gratioso, p̄sumque in eadem ecclesia amplius honorare, &c. & tunc dicitur, in non obstan. aut si p̄sens nō fuerit ad p̄fendandum de obseruandis statutis & cōsuetudinib. ipsius Ecclesiae ratione dignitatis, p̄sonatus, seu officiū huiusmodi solitū iuramentū, dummodo, &c.

Necnon consideratione dilecti filii nostri Francisci tt. quatuor Coronatorum presbyteri Cardinalis, in spiritualibus & tēporalibus Ecclesiæ Burdegalen. generalis administratoris per sedem Apostolicam depurati, pro ipso vel pro se, &c.

Hinc est, quod nos dilecti filii Ioan. Cardinalis Mediolan. pro te dilecto filio, &c. supplicantis, ac tuis in hac parte supplicationibus inclinati, &c.

In literis gratiosis non debet fieri mentio de instantia supplicantis de Cardinalibus, Regibus, & Reginis. Ioan. xxij.

Item, de Dicefanis, &c. Ecclesiæ, in qua beneficium existit, etiam si beneficium ad eorum collationem non pertinet. Ioan. xxij, &c.

Item, de Abbatē & Conuentu, si beneficium fuerit in monasterio. Ioan. xxij.

Itē, de quoquāque alio collatore, vel patr. Ioā. xxij.

Volentes itaque tibi, qui de nobili genere p̄creatus, ac Accolitus vel subdiaconus, aut Cubicularius, sive Notarius, seu Referendarius nō ster existit, p̄missorum obsequiorum, & meritorum tuorum intuitu, &c.

Vel sic, tibi, qui etiam causarum palatijs Apostolici auditor existis. Vel sic, tibi qui etiam Clericus cameræ Apostolicæ existis.

Vel sic, tibi, qui etiam Cubicularius nōster, Apostolicarum literarum abbreviator, & in illarum expeditione Ioan. tit. Sanctæ Rom. Ecclesiæ Vicecancellario aſſistit, aut poenitentiariæ nostræ scriptor literarum, & Apostolicæ cameræ Clericus existis.

Vel sic, tibi, qui etiam Apostolicarum literarum abbreviator existis, & illarum expeditione, &c. venerabili fratri nostro Episcopo Portuec. sancte Rosmanæ Ecclesiæ Vicecancellario aſſistit.

Qui literarum Apostolicarū registrator existis.

Vel sic, tibi, qui literas nostras de mandato nostro scribis.

Vel sic, tibi, qui cantor, & cappellanus in capella nostra existis, p̄missorum meritorum, &c.

Vel sic, tibi, qui Cubicularius nōster, ac supplicationum per nos, seu de mandato nostro signatarum registrator existis.

Vel sic, tibi, qui in palatio Apostolico seruit or existis.

Vel sic, tibi, qui vt afferis, in thesauraria nostra aliquandiu seruisti, vt p̄fessionaliter in registro suplicatum per nos, seu de mandato nostro signatarum scribendo labores, p̄missorum intuitu, &c.

Vel sic, qui curſor nōster existis.

Vel sic, qui, vt afferis, in conclavi, in quo nuper ad summi Apostolatus ap̄icem assumpti sumus, tempore assumptionis huiusmodi venerabili fratri nost. o P. Episcopo Tuscul. seruisti, p̄missorū, &c.

Vel sic, qui, vt afferit, pro vniōne nuper Pis in vniuersali Ecclesia celebrata scribendo fideliter laborauit, horum intuitu, &c.

Volentes itaque eundē E. qui, vt afferit, in xxij vel circa suę ætatis anno, vel circiter constitutus existit, apud nos de vita ac morum honestate, &c.

Sincerè, &c. supplicationibus inclinati, vt liceat tibi, qui etiam V. I. D. & Sacri palatijs Apostolici causarum auditor existis, habere altare portatile, &c.

Volentes itaque tibi, qui, vt afferis, pro parte dilecti filii Alberti electi Ratipponen. nunciū ad generale Concilium Pisis nouissimè celebratum destinatus fuisti, p̄missorum, &c.

Vel sic, qui, vt afferis, nuper causa veniendi ad curiā in quadā nauī charissimi in Christo filii nostri Ludouici Regis Hierusalē, & Siciliæ illustris, in mari p̄ quosdā hostes ipsius Regis captus, & bonis tuis apud te repertis spoliat⁹ fuisti, p̄missorū, &c.

Vel sic, te, qui, vt afferis, de nobili comitum genere procuratus existis, p̄missorum, &c.

Vel sic, volētes, &c. qui, vt afferit, ex vtroq; Patēte de nobili Baronū genere, p̄creatus existit, &c.

Volentes itaque, qui, vt afferit, nullū beneficium Ecclesiasticum obtinet, & in vniuersitate studij pacificè existit, & per triennium N. & vltra in sacra Theologia studuit apud nos, &c.

Vel sic, qui, ut afferit, cum rigore examinis licentia in Decr. præmissorum, &c.

Vel sic, qui, ut afferit, in artibus & medicina magister existit.

Vel sic, qui, ut afferit, Baccalaureus in artibus existit, & similis non intitulatur Baccalaureus in artibus quia non est gradus.

Vel sic, qui, ut afferit, Subdiaconus & Colonie studet.

Vel sic, qui, ut afferit, Bononiae in iure Canonico studet.

Nos igitur volentes te, qui, ut afferis, ex utroque parente de militari genere procreatus, & in artibus Baccalaureus existis, ac in registro supplicationum aliqua diu scribendo fideliter laborasti.

Nos igitur, &c. procreatus existit, & in iure Canonico per plures annos studuit, necnon pro vno anno nuper Pis in viuere sibi Ecclesia celebrata scribendo fideliter laboravit, horum intuitu, &c.

Volentes itaque tibi, qui, ut afferis, de Iudaica exercitate, cooperante domino, ad catholicam fidem conuersus existis, in sacra Theologia studere propo-
nis, præmissorum, &c.

Volentes itaq; tibi, qui presbyteres, & cum quo dudu, ut duo beneficia Ecclesiastica curata, seu alias incópatibilia, etiā si parochiales Ecclesias, aut dignitates, personatus, administrationes, vel officia in Metropolitanis, & cathedralibus maiores post pōtificales forēt, & ad eos cōsueuerint, qui per ele-
ctionē assūti eisq; cura, &c. si tibi alias Canonice cōferrentur, vel assūmeris ad illa recipere, & quo-
ad viuere simul retinere liberē & licetē valeres, A-
postolica fuit autoritate dispēsatū, præmissorū, &c.

Vel recipere, & usque ad quinquēcūm insimul retinere, illāque seu eorum alterum iterum toties, quotiens tibi placuerit, ex causa permutationis, vel aliā dimittere, & loco dimissi vel dimissori aliud, vel alia, simile vel dissimile, aut similia vel dissimilia, beneficium seu beneficia, Ecclesiasticum vel Ecclesiastica, duo tantum incompatibilia recipere, & etiam usque ad quinquennium huiusmodi reti-
nere liberē & licetē valeres, Apostolica fuit autho-
ritate dispēsatū, præmissorum meritotum, &c.

Nota, q; si quis dispēsatū ad incōparabilia hu-
iusmodi obtineat gratiā ad curata, tunc fiat mētio
in loco ut proximē suprā: si autē ad nō curata tunc
narretur in fine literæ, nō obstante. Vita, &c. Volētes
itaq; tibi, cū quo dudu, ut afferit, ut nō obstante
defectū nataliū, quem pateris de presbytero geni-
tus & soluta, ad minores ordines promoueri, & vnu sine cura triū, ordinario primō, & deinde ut ad mi-
nores etiā sacros ordines promoueri, & vnu cū cura,
& aliud sine cura beneficia Ecclesiastica obtinere
posses, Apostolica fuit autoritate successiū dispē-
satū. Et p; quo venerabilis frater noster, &c. suppli-
cauit, præmissorū intuitu gratiā facere specialē, &c.

Dignum, &c. Volentes itaq; N. diœcelis, cum
quo dudu, ut afferit, super defectū natalium, quem
patitur de presbytero genitus & soluta, ut eo non
obstante ad minores ordines promoueri, & vnu sine
cura ordinario primō, & deinde ut ad omnes etiam
factos ordines promoueri, ut tria alia beneficia in-

uicem compatientia, etiam si vnum, &c.

Illorum dignitas, personatus, vel officiū in Me-
tropolitana vel Cathedrali Ecclesia foret, si tibi
alias Canonice conferretur recipere & retinere
valeres, Apostolica fuit autoritate dispēsatū
apud nos de literarum scientia, &c.

Vel sic, Volentes itaque tibi, cum quo dudu,
ut afferit, super defectū natalium, quem pateris de
soluto genitus, & de soluta, ut eo non obstante ad
omnes etiam factos ordines promoueri, & beneficiū
Ecclesiasticum, etiam si curā haberet anima-
rum, obtinere posses, Apostolica fuit autoritate
dispēsatū post quā quidem dispensationem cleri-
cali characterē fūisti insignitus, præmissorum, &c.

Vel sic, Volentes itaque tibi, cum quo dudu,
ut afferit, super defectū natalium, quem pateris de
presbytero genitus & soluta, ut eo non obstante, ad
omnes ordines promoueri, & beneficium Eccle-
siasticum sine cura recipere, & retinere liberē & li-
cetē valeres, ordinaria fuit autoritate dispēsatū,
post quam quidem dispensationem clericali char-
acterē fūisti insignitus, præmissorum, &c.

Vel sic, Volentes, &c. M. magistrum in artibus,
qui, ut afferit, oīam in dieceſi Leodien. moram tra-
hens ab Episcopo Leodien. qui tunc erat ordinarij
sui super hoc licentia non obtenta, sealiā tamen,
ut erat ritē clericali fecit characterē insigniri, quā
quidem insignitione in ratam habens & grām,
apud nos de literarum scientia, &c.

Nos volentes te præmissorum meritorum tuo-
rum fauoribus prosequi, gratiōis tuis in hac parte
supplicationib. inclinati, volumus & tibi, ut afferis,
altare sanctorū Simonis & Iudei in Ecclesia sancti
N. in N. Diœc. cuius fructus, &c. non excedūt obti-
nenti, & cui nuper de beneficio Ecclesiastico cum
cura & sine cura ad collationē, &c. cōmuniter vel
diuīsim spectante, vacante vel vacaturo per alias
nostras literas gratiosē māda uimus prouideri, au-
thoritate Apostolica concedimus, q; prædicta, &c.

Volentes itaque cui in Diaconatus ordine con-
stitutus existis, præmissorum, &c.

*Quando creatur Canonicus in plu-
ribus Ecclesiis.*

V Num in B. & alium in C. Ecclesiis Canonica-
tus cum plenitudine iuris Canonici Aposto-
lica tibi autoritate conferimus, & de illis etiam
prouidemus, ac vnam in B. ac aliam præbendas in
C. Ecclesiis prædictis necnon dignitatem, persona-
tum, administrationem, vel officium alterius ea-
rundem Ecclesiarum, & si ad illam, illam, vel illud
consueuerit quis per electionem assūti, &c.

Vnum Mororianen. & alium D. Ecclesiarum
Canonicatus, &c. prouidemus, vnam verò M. &
aliam D. prædictarum præbendarum, necnon di-
gnitatem, personatum, administrationem vel offi-
cium earundem Ecclesiarum, etiam si ad illam, il-
lum, vel illud consueuerit, &c. assūti.

Vnum Paduan. & alium Veron. Ecclesiarū Ca-
nonicatus, &c. prouidemus, vnam verò Paduan. &
aliam Veron. prædictis præb. ac dignitatē, vel offi-
cium alterius earundem Ecclesiarum, &c.

Vnum B. Mariæ ad gradus Maguntin. & alium
sancti

sancti Petri Versidien. N. Diœcesis. in qua maiores & minores præbēdæ foræ noscuntur Ecclesiastum Canonicatus, &c. prouidemus, ac omnem in beata Matræ, & aliam ex huiusmodi maioribus præbend. in sancti P. Ecclesiis prædictis præbend. necnon dignitatem, personatum, vel officium alterius earundem Ecclesiastum, &c.

Vnum Ispalen. & aliud Salaman. Canonicatus &c. prouidemus, ac vnam in Ispalen. & aliâ Salaman. præbēt, prædictis, necnon dignitates, personatus, administrationes, vel officia alterius earundem Ecclesiastum. etiâ si ad illas, vel illa, &c. animarū, dûmodo aliqua dignitatū huiusmodi major post pontificalem nō existat, &c. plurimum cedentium vel decedentium, seu illam quomodolibet dimittentis, vel dimittentium, cuiuslibet ipsarum Ecclesiastum Canonici aut Canonicorum in eisdem Ecclesiis, ac specialem quorum quidem præstimoniorū & præstimonialium portionum & beneficiorum, &c.

Vnum in Lubicen. & aliū in B. in quibusquidē, videlicet, Lubicen, maiores, mediae, minores, distinctæ Chorales, Psalmates, Capitulares, non Capitulares, Incorporate & Christianæ in B. Ecclesiis etiâ maiores distinctæ, & minores præbēt. fore noscuntur Canonicatus, &c. prouidemus, ac vnam Lubicem, & aliâ B. Ecclesiastū earundem etiâ ex huiusmodi maioribus præbēt & si quæ vacent ad præsens, &c.

Vnum in Pisan. & vnum in Florentin. ac vnum in Pistoren. & vnum in Lucan. necnon vnum in Vulteran. maioribus Ecclesiis Canonicatus, &c. prouidemus. Necnon vnam in Pisan. & aliam in Florentin. & vnam in Pistoren. & aliam in Lucan. necnon aliam in Vlteran. Ecclesiis prædictis præbēt, necnon dignitatem, vel personatum, aut officium in vna ipsarum.

*Quando mandatur creari Canonicus
in pluribus Ecclesiis.*

DE vno B. & alio D. Ecclesiastum Canonicariis cum plenitudine iuris Canonici auctoritate nostra prouideas, faciens ipsum, vel procuratore suum eius nomine in eisdem Ecclesiis eadem auctoritate & cetera, assignatis, vnam verò B. & aliam A. prædictarum præbendarum necnon dignitatem, personatum & administrationem perpetuam, vel officium alterius earundem Ecclesiastum, etiam si ad dignitatem, personatum, & administrationem vel officium consueverit quis per electionem assumi, eique cura immineat personarū, dummodo dignitas ipsa altera prædictarum Ecclesiastum maior post pontificalem non existat, si quæ, si qui, vel si quæ, vacant ad præsens, &c.

De vno maioris, & alio sancti I. maioris Piitanæ. Romanæ Ecclesiæ immatriæ subiectæ Ecclesiastū, &c. assignatis, vnam verò maioris, & aliam sancti I. maioris Ecclesiastum prædictarum præbēt, necnon dignitatem, personatum, perpetuam administrationem, vel officium alterius earundem Ecclesiastum, etiam si ad illam, illam, vel illud consueverit quis per electionem assumi, &c.

Oneramus, & ceter. eique postquam ipse clericali chartere fuerit insignitus, de vno in L. & alio Canonicatib⁹ in B. Ecclesiis, cum plenitudine, &c.

afsignatis, ac vnam in L. & alia in B. Ecclesiis prædictis præbēt, si quæ vacent ad præsens.

De vno Abulen. & alio Sapren. Ecclesiastum Canonicatibus, &c. assignatis, vnam verò Abulen. & aliam Segobien. earundem Ecclesiastum præbēt, non præstimoniales portiones & simplicia in Ecclesiis prædictis, aliarumq; Ciuita. & Diœcesis, vnius duorum aut plurium cedentis aut decedentis, seu cedentium vel decedentium, aut illa alias quomodolibet dimittentis, vel dimittentium ipsarum Ecclesiastum, vel alterius earum Canonici, vel Canonicorum, quorum quidem præstimoniorum, portionum, & beneficiorum fructus, &c.

Quando creatur Canonicus in una Ecclesia.

CAnonicatum Ecclesiæ Lubicen. in qua maiores, mediae, distinctæ minores, nonnullæ aliae præbēt fore noscuntur, cum plenitudine iuris Canonici Apostolica tibi auctoritate conferimus, & de illo etiam prouidemus, ac vnam etiam in huiusmodi maioribus præbendis, necnon dignitatem, personatum vel officium ipsius Ecclesiæ, &c.

Canonicatum Ecclesiæ Cabilon. in qua licet sit certus canonicorum numerus, præbendarum, tamen distinctio non habetur, &c. prouidemus, præbendam verò, ac perpetuam administrationem, vel officium ipsius Ecclesiæ, &c.

Canonicatum, &c. prouidemus, præbēdam verò, necnon obligia vnius cedent, vel decedentis, vel illa alias quomodolibet dimittentis ipsius Ecclesiæ canonice, quorū quidem obligiorum fructus, &c.

Quando mandatur creari Canonicus in una Ecclesia.
DE Canonicatu, &c. assignatis, præbendarum verò eiusdem Ecclesiæ, si qua vacet, &c.

*Quando creatur Casonicus in una Ecclesia,
& datur ad illud beneficium.*

CAnonicatum Ecclesiæ Claromonten. &c. prouidemus, præbēt. verò ac dignitatem, personatum, administrationem, vel officiu eiusdem Ecclesiæ, necnō beneficium ecclesiasticum, &c. etiâ si canonicate, p̄bēda, dignitas, personatus, administrationem, vel officium in cathedrali vel collegiata Ecclesia existat,

Canonicatum Ecclesiæ sanctæ N. diœcesis N. prouidemus præbēt. verò eiusdem Ecclesiæ, necnō beneficium ecclesiasticum cū cura, & sine cura, etiâ si administrationem, vel officium in cathedrali, seu canonice, & præbenda in collegiata Ecclesia existat,

Canonicatum secularis Ecclesiæ sanctorū Cosmæ & Damiani, Assuden. Colonien. diœcesis. in qua preter dilectas in Christo filias Abbatis, & canonicas nonnulli canonici canonicatus, & præb. obtinentes & capitulum facientes fore noscuntur, cum plenitudine iuris canonici, &c. prouidemus, præbendarum verò eiusdem Ecclesiæ, necnon beneficium, &c.

Quando mandatur creari Canonicus in una Ecclesia, & datur ad aliud beneficium.

Mandamus, quatenus si per diligentem examinationem eundem N. ad hoc idoneum esse repereris, super quo tuam conscientiam oneramus, declaratum Ecclesiæ Remen. cum plenitudine iuris canonici auctoritate nostra prouideas, facies ipsum N. vel procuratorem suum eius nomine, in dicta Ecclesia N. in canonicum recipi, & in fratrem, stallo

stallo sibi in choro, & loco in capitulo eiusdem ecclesiae cum dicti iuris plenitudo assignato, præbendam verò, & perpetuam administrationem, vel officium ipsius ecclesiae, necnon beneficium ecclesiasticum sine cura, etiam si canonicatus, & præbenda, administratio vel officium in collegiata ecclesia existat, cuiusquidem beneficij, &c.

De canonicatu, &c. assignatis, præbendam verò, & officium ipsius Ecclesiae, necnon beneficium ecclesiasticum, cum cura vel sine cura, etiam si canonicatus, & præbenda, vel officium in collegiata ecclesia existat, & ad officia huiusmodi cōsueuerint, qui per electionem assimi, eorumque alteri cura immineat animarū cuiusquidē beneficij fructus, &c.

De canonicatu, &c. assignatis, præbendam verò, & dignitatem, personatum, perpetuam administrationem, vel officium eiusdem ecclesie, necnon beneficium, &c. etiam si canonicatus, & præb. aut dignitas, personatus, administratio, vel officium, aut integra, vel dimidia seu commensalis portio in cathedrali, vel collegiata ecclesia, aut decanatus, vel archipresbyteratus ruralis, quæ dignitas, extra ramen cathedralem ecclesiam reputetur, existat, & ad dignitatem, &c. assimi, eisque cura immineat animarum, dummodo aliqua dignitatum huiusmodi in Handren, & alia in N. cathedrali maior post pontificalem, seu collegiata ecclesia huiusmodi principalis nō fuerit, cuiusquidem beneficij fructus, &c.

De canonicatu, &c. assignatis præben. verò ac dignitatem, personatum, perpetuam administrationem vel officium dictæ ecclesiae, necnon beneficium, &c. etiam si canonicatus, & præb. personatus, administratio, vel officium metropolitanæ, vel collegiatæ ecclesiae fuit, &c.

*Provincia in quibus decima reduta est, sunt
sex. & unus Episcopatus.*

Archiepiscopatus Lugdunensis. Rothomagensis.
Remensis. Turonensis.
Senonensis. Bituricensis.
Episcopatus Claromontensis.

Nota circa collationes.

Ad collationem, prouisionem, præsentationem, electionem, seu quamvis alias dispositionem, venerabilis fratris nostri Episcopi Eboracen, ratione perpetuæ capellaniæ, quam in ecclesia sancti N. dictæ fuit mensæ episcopali canonicè vnitæ pertinens, &c.

Ad venerabilis fratris nostri episcopi Caren, & dilecti filii abbatis monasterij sancti Andreæ iuxta Lugdunum ordinis sancti Benedicti vicissim pertinent, collationem, &c.

Ad collationem, &c. venerabilis fratris nostri episcopi, & dilectorum filiorum capituli Firmæ, &c.

Ad collationem, &c. Venerabilis fratris nostri episcopi Amelen, & dilectorum filiorum priorum, & capituli, singularumque personarum ecclesiae Amelen, ordinis sancti B. communiter vel diuīsum pertinent, &c.

Ad collationem, &c. dilectorum filiorum prioris & portionariorum secularis ecclesiae sancte Mariæ Magdalena Vlixbonen. communiter pertinent.

Ad collationem, &c. dilectorum filiorum præpositi, & capituli sanctorum Cosmæ, & Damiani ecclesiarum de N. inuicem canonice vnit. N. diecesis communiter, vel diuīsum pertinent.

Ad collationem, &c. dilectorum filiorum Sacristæ, & capituli secularis Ecclesie S. Vincentij N. diecesis communiter pertinent.

Ad collationem, &c. dilectorum filiorum Sacristæ, Decani, & seniorum de capitulo ecclesie N. communiter, vel diuīsum pertinent. Et tunc dicitur ibi, seu si eidē Decano, & seniori de capitulo, &c.

Ad collationem, &c. pertinent, dilectorum filiorum clericorum perpetuorum beneficiorum, hebdomadariorum nuncupatorum Ecclesie N.

Ad collationem, &c. dilectorum filiorum capituli sancti N. episcopalis Ceble dictæ tuæ diecesis communiter pertinent.

Ad collationem, &c. dilectorum filiorum quinque presbyterorum per petuorum beneficiorum maioris altaris Ecclesie N. communiter pertinent. & successorum, & eisdē beneficiis dicti altaris, & tunc in duabus partibus circa finem ponuntur hæc verba, Et successoribus: videlicet in vobis, Et si eisdē quinq; presbyteris, & successoribus suis, &c. Vel sic, Venerabilis fratris nostri episcopi N. & dilectorum filiorum Decani, & capituli, singulorūmque canonico rū, & personarū N. necnon hospitalarij, seu præbendarij quinque vicariorum, & Sacerdotum maioris altaris N. communiter vel diuīsum pertinent.

Ad collationem, &c. dilecti filii Ioannis Sacristæ ecclesie N. ratione sacristæ & quorundam perpetuorum beneficiorum quartorum vulgariter nuncupatorum, quæ in diecece N. obtinet & successorum eius in eisdem sacrista, & beneficiis pertinent.

Ad collationem, &c. dilecti filii N. de N. canonici N. ratione capellanarum, quas idem N. in civitate N. obtinet, & successorum suorum canonico rū dictæ ecclesie capellanis tēpore obtinē-pertinent. &c.

Ad collationem, &c. dilecti filii præpositi secularis ecclesiae B. Mariæ de N. pertinent.

Vel sic, Rectoris plebani nuncupati parochialis ecclesiae N. diecesis pertinent.

Ad collationem, &c. dilecti filii rectoris ecclesiarum de N. & A. adiuicem canonice vnitæ pertinent.

Ad collationem, &c. dilectorum filiorum duorum rectorum parochialis Ecclesie N. per duos solitæ gubernari rectores, quorum unus duas & quilibet eorum quartam ipsius ecclesiae partes obtinent. Ad collationem, &c. dilecti filii rectoris quartæ partis ecclesiae N. per tres solitæ gubernari rectores, quorum unus, &c.

Ad collationem, &c. dilectorum filiorum perpetui vicarij, & portionariorum parochialis ecclesiae sancti N. diecesis, dictæ tuæ diecesis communiter vel diuīsum pertinent.

Ad venerabilis fratris nostri episcopi D. & dilecti filii abbatis monasterij sancti N. ordinis N. vicisim pertinent, collationem, &c. Ad collationem, &c. dilectorum filiorum capituli Ecclesie N. ordinis N. communiter vel diuīsum pertinent.

Ad collationem, &c. dilectorum filiorum abbatis, & cōvētus monasterij sancti N. diecesis Romanæ ecclesiae

ecclesiæ immediatae subiecti ordinis sancti Benedicti, &c.

Ad collationem, &c. Dilectorum filiorum abbatis & conuentus monasterij N.

Ad venerabilis fratris nostri episcopi N. & dilectorum filiorum sancti N. necnon dictæ dicece. monasteriorū abbatum, & conuentu collationē, &c.

Ad dilectorum filiorum abbatis de N. & dilectorum in Christo filiarum priorissæ & conuentus de N. per abbatem de N. qui est pro tempore, & prioris fam soliti gubernari monasteriorum ordinis sancti N. dicecessis collationem, &c.

Ad collationem, &c. abbatis & conuentus monasterij sancti D. ordinis sancti B. &c.

Ad collationem, &c. Dilecti filii præpositi, & dilectorum in Christo filiarum abbatissæ & conuentus Monasterij de N. per præpositum & abbatissam soliti gubernari Cisterciens. ordinis N. dicecessis communiter vel diuisim pertinen.

Ad collationem, &c. Dilecti filii maioris prioris ecclesiæ N. vel monasterij de N. ordinis dicece, predicti, in qua, vel in quo duo priores, quorum unus maior, alter vero minor prior ipsius ecclesiæ vel monasterij nuncupati existunt pertinen.

Ad collationem, vel presentationem dilecti filii magistri domus militie de N. Cisterciens. ordinis N. dicecessi. Ad commendationem dilectorum filiorum commendatorum, & fratrum domus hospitalis sancti Joannis Ierosolymitan. in sua dioc., communiter vel diuisim pertinen.

Ad collationem dilectorum filiorum magistri, & fratrum domus hospitalis sancti N. Crucifixorum ordinis S. Augustini, communiter vel diuisim pertinen.

Ad collationem, &c. dilectorum filiorum Sacristæ secundi, & portionariorum ecclesiæ N. ordinis N. communiter vel diuisim pertinen.

Ad collationem, &c. Dilectorum filiorum prioris, & fratrum domus sancti Sepulchri Dominici Ierosolymitan. ordinis S. Augustini communiter vel diuisim pertinen.

Ad collationem, &c. Dilectorum in Christo filiarum abbatissæ secularis ecclesiæ S. N. N. Dicecess, communiter vel diuisim pertinen.

Ad collationem dilectorum filiorum magistri, & fratrum domus hospitalis B. Mariae Theutoniconrum Ierosolymitan. N. dicecessis communiter vel diuisim pertinen.

Ad collationem dilectorum in Christo filiarum priorissæ, & conuentus monasterij S. Mariæ N. per priorissam soliti gubernari ordinis N. sub cura, & secundum instituta fratrum prædicato rum viventium communiter, vel diuisim pertinen.

Ad collationem, &c. abbatissæ & conuentus monasterij sanctæ N. dicecessis eiusdem sanctæ communiter vel diuisim pertinen.

Ad collationem, &c. Dilecti filii prepositi, & dilectorum in Christo filiarum abbatissæ, & conuentus monasterij N. Cisterciens. ordinis N. dicecessis per præpositum, & abbatissam soliti gubernari communiter vel diuisim pertinen.

Ad collationem, &c. Dilectorum in Christo fi-

liarum magistrorum, sororum, ac dilectorum filiorum, magistri domus leprosariaz N. diec.

Ad dilectorum filiorum Praepositorum, Decanorum, catorum, custodum, capitulorum, singulorumque canoniconorum, & personarum sanctorum N. & felicis N. diec. collationem ecclesiarum, &c.

Ad dilectorum filiorum vniuersorum presbyterorum, clericorum, & laicorum fratrum maiorum calendarum nuncupatorum, certis anni temporibus in parochiali ecclesia beatæ N. maioris oppidi, N. dicecessis commorantium, & ecclesiastica beneficia insimul conferentium collationem, &c.

Ad venerabilis fratris nostri Episcopi Elen, etiam ratione maioris capellaniæ Ecclesiæ N. mensæ episcopali Elen, & dilectorum filiorum Albiæ, capitulorum, necnon Archid. Sacristæ & preceptorum, Albiæ, hebdomadariorum sanctorum N. singulorumque canoniconorum, & personarum earumdem Ecclesiarum collationem, &c.

Ad collationem, &c. Dilectorum filiorum decani, & vniuersorum presbyterorum clericorum, & personarum calendarum nuncupatorum in parochiali Ecclesia N. dicecessis certis anni temporibus viventium communiter, vel diuisim pertinen.

Ad venerabilis fratris nostri Episcopi Geben. Ac dilectorum filiorum capituli Geben, S. Iacobi prioratus nuncupati N. dicec. Ecclesiarum, necnon rectorum, priorum, nuncup. & portionariorum Ecclesiæ parochialis N. in qua quidem parochiali Ecclesia nonnulli clerci, nonnulli perpetui beneficia ti portionarij nuncupati, fore noscuntur collationem, &c.

De expectationis præregularibus.

Videntes in artibus, &c. præmissorum meritorum tuorum intuitu, gratia facere speciale, beneficium ecclesiasticum cum cura, vel sine cura per monachos monasterij N. ordinis N. dicecessis in cuius monachus, ut afferis, ordinem ipsum expressè professus existis, gubernari consuetum. Cuius fructus, &c.

Volentes itaque præmissorum tuorum intuitu, gratiam facere speciale beneficium ecclesiasticum cum cura, vel sine cura per monachos monasterij N. ordinis N. Dicecessis gubernari consuetum, cuius fructus, &c. & in medio littere videlicet, post distictius inhiben. & ante. non obstant. dicetur sic. Decernit. te quamprimum vigore presentium huiusmodi beneficium fueris pacificè assolutus, dum Monasterio in hospitali dicti ordinis N. Dicecess, cuius Monachus, & ut afferis, ordinem ipsum expressè professus existis, ad dictum Monasterium N. transferendi, &c.

Cum fructus, redditus, & proueni si beneficium ipsum in partibus, quibus antiqua taxatio decime ad medietatem eiusdem taxationis est reducta, & cum cura 60. & fine cura 30. Si vero in aliis partibus & cum cura 60. & fine cura fuerit 40. lib. Turon. secundum taxationem, huiusmodi decime val. ann. non excedet.

Velsic, Ad duo beneficia, cuius, seu quoru fructus, redditus, & proueni si illud, vel illa in partibus, in quibus antiqua taxatio ad decimam ad medietatem eiusd.

eiudem taxationis est reducta, & ipsum vnum, vel ipsorum duorum alterum, cum cura 60. & sine cura 40. lib. Turon. part. secundum taxationem huiusmodi decimæ valorem, &c.

De non obstantibus generalibus.

Non obstan. quibuscumque statutis, & consuetudinibus ecclesiæ, in qua huiusmodi beneficium forsan fuerit, illis præsertim quibz caueri dicitur, quod nullus in dicta ecclesia N. præbendam assequi valeat, nisi de minori præbenda ad maiorem gradatim, & per opinionem ascendat contrariis iuramento confirmatione Apostolicæ, &c. cum clausula, etiam si Canonicatus & præbenda.

Vel sic, quod antiquiores Canonici gradatim meliores, si voluerint, possint, cum vacant, per se vel per alios optare præbendas, &c.

Vel sic, nisi de minori ad medium, & de media præb. ad maiorem gradatim, & optionem ascendat contrariis, &c.

Vel sic, non obstan. quibuscumque statutis, & consuetudinibus ipsius ecclesiæ, illis præsertim quibus caueri dicitur, quod nullus præfatum præbendam assequi valeat, nisi de inferiori præbenda ad predictam præbendam graduatim, & per optionem ascendat contrariis &c.

Non obstan. quibuscumque statutis, & consuetudinibus ipsius ecclesiæ, seu ecclesiarum, in qua seu quibus beneficium, seu beneficia huiusmodi forsan fuerint, illis præsertim in quibus forsan in aliqua huiusmodi cauetur, quod nullus inibi dignitatem, vel personatum, seu beneficiū obtinere valeat, nisi Canonicus actu præbendatus, & capitularis, ac emancipatus eiudem, seu maioris heripolens. ecclesiarum existat, contrariis, &c.

Non obstan. quibuscumque statutis, & consuetudinibus dictæ ecclesiæ, illis præsertim in quibus caueri dicitur, quod ipsam præbendam pro tempore obtinens, infra annum à tempore assecutionis eiusdem computandum, ad presbyteratus ordinem se promoueri facere teneatur. Alioquin ipsi canonici, & præbenda eo ipso priuatus existat, quodqz nulli fructus, redditus, & prouentus ministri debent, nisi in sacerdotio huiusmodi fuerit constitutus.

Vel sic, illis præsertim quibus caueri dicitur, q nullus Canonicatum, & præbendam ecclesiæ S. Germani prædictæ obtinens illas, nisi de licentia Decani pro tempore existentis, & dilectorum filiorum capituli eiusdem ecclesiæ permutare valeat contrariis, &c.

Non obstan. tam fe. re. Boni. Papæ 8. & bon. me. N. prædecessoris nostri, quam aliis quibuscumque constitutionibus Apostolicis, necnō statutis, & consuetudinibus ipsius ecclesiæ sancti G. iuramento, &c.

Vel sic, quando tolluntur regula Cancellaria, videlicet constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, arque nostris, necnon statutis, &c.

Non obstan. statuto Virbani, ex quo cauetur ne quis duos Canonicatus & præb. simul infra muros N. obtinere valeat. Non obstant. fe. re. Boni. Papæ 8. prædecessoris nostri & aliis Apostolicis constitutionibus, & quibuscumque aliis, præsertim qui-

bus dudum, volumis, q in quibuscumque beneficjialibus impetratio à nobis existat in antea obtinendum, non obstant. beneficjiali impetratio. &c. exprimentur, & quemcumque super huiusmodi impetrant, sine expressione dictarum non obstant. prætextu impetrando concessionem, q nō obstant. huiusmodi non expresse haberentur expedientæ literæ nullius forent roboris vel momenti, cùm illa alias in suo robore permanstra, hac vice duntaxat specialiter, & expresse derogamus, &c. Non obstan. q ipsa præpositura sancti P. per fe. re. C. Papam ii. prædecessorem nostrum ea de causa, vt dicitur, suppressa fuerit, vt de fructibus, redditibz, & prouen. ipsius præposituræ tres Canonicatus, & præben. ac vicarias in dicta ecclesia S. N. de nouo crearentur, quæ quidem suppressione nondū s. tita esse suum imò de ipsa præpositura pluribus, & specialiter dicto clericu per fe. re. G. Papam 6. prædecessori nostrum post dictam suppressionem dum vacauerit ipsa suppressione non obstant. fuerit compromissum, necnō quibuscumque statutis, & consuetudinibus ipsius ecclesiæ sancti N. contrariis, &c.

Non obstan. q idem G. vt afferit, causam quam super dicta præpositura contra quendam aduersarium suum mouere intendebat, coram clericu auditori causatum, dicti palati per nos committi obtinuit. Cuius statutum etiam habere volumus pro expreſſo & per me Boni. Papam 8. prædecessorem nostrum, quam aliis quibuscumque constitutionibus Apostolicis, necnon statutis dictæ ecclesiæ, contrariis iuramento, &c. aut si alioquin, &c.

Non obstan. quod prædictæ, vel alicuius regularis ordinis professor non existit, & quibuscumque constitutionibus Apostolicis, ac statutis, & consuetudinibus Monasterij & ordinis predicatorum, iuramento, &c. contrariis, &c.

Non obstan. si dictus G. eidem hospitali tanto tempore non seruierit, quanto ante adeptionem beneficij secundum stabilimenta, seu statuta, & consuetudines dicti hospitalis seruire forsan tenetur, vel fuisse assecutus, etiam si nō sit in ætate legitima, seu requisita, Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis predictis, stabilimenti, seu statutis, & consuetudinibus contrariis etiā iuramento, &c. Seu si magistro pro tempore existet, & dilectis filiis fratribus dicti hospitalis, q ad præsens magistro caret, vel quibusvis aliis. Et nota, q quando mandatur prouideri de præceptoria alicuius domus in non obstan. generalibus, videlicet, non obstan. fe. re. Bo. &c. Apostolicis additur, necnon domus, & ordinis predicatorum etiā iuramento, &c. quibuscumque, aut si pro aliis in dicto hospitali Apostolica forsan sint scripta directa, seu si aliqui, &c.

Non obstan. quod dictus Lucas tibias, & pedes tortos habet, ita quod vinci pedum extortorum sibi inuicem correponeant, & quibuscumque caueri dicitur, quod nullus non liber membrorum in eiusdem Monasterij Monachum recipi possit, contrariis iuramento, &c.

Seu si venerabili fratri nostro epo N. dilectis filiis Abbatii Monasterij eiusdem, ac prioratus ipse co- uetus existat cōuentibus, vel quibusvis aliis, &c.

Legato, & conditione huiusmodi, & aliis cōstitutionibus, & legibus Imperialibus, & consuetudinibus non obstante, quibuscunque dat, &c. Quodq; præfatus P. literatum prædictarum vigore nonnulla beneficia ecclesiastica, tunc certis modis vacatura, cum protestationibus in talibus fieri solitis, infra tempus legitimū acceptauit, sibiq; de eisdem prouideri obtinuit. Aut quod vt afferis, idiomā, quod gens illarum partium communiter loquitur, non bene intelligit, nec scis intelligibili-ter loqui. Nos enim tecum, vt ecclesiam prædictā, &c. dispensamus, præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostol. necnon prædictis statutis, & consuetudinibus, & aliis contrariis nequaquam obstan. autoritate Apostol. concedimus per præsentes, prouiso, &c.

Aut si præsens non fueris ad præstādum de obseruandis statutis, & consuetudinibus eiusdem ecclesiae ratione dignitatis, personatus, vel officij huiusmodi solitum iuramentum, dummodo, &c. Seu, si hodie pro alio, vel aliis super æquali, vel æquilibus, gratia, seu gratis in dicta ecclesia S. Io. literas duxerimus cōcedendas. Nos enim tam illas, quam præsentes effectum fortiri volumus, quacunque constitutione Apostolica contraria non obstante. Nulli ergo, &c. Seu si hodie pro alio, vel aliis super æquali, vel æquilibus, gratia, seu gratis in dicta ecclesia sancti Ioan. necnon de simili beneficio ad Collationem pro præsen. seu quamvis aliam dispositionem epi, præpositi, Decani, Capituli, Canonorum, & personarum prædictarum, communiter, vel diuisim pertinent. literas nostras, &c. Seu, si hodie pro alio, vel aliis, super æquali, vel æquilibus, gratia, seu gratis in d. Aquilegian. & B. Mariae ecclesiis, necnon prioratibus, seu plebanis huiusmodi literas duxerimus concedendas, &c.

Constitutionibus Apostolicis, necnon indultis, prouisionibus, & literis derogatoriis, Nicolao, & Bertoldo præfati super dictis Canonicatu, & præb. ac specifica, seu quatuor forma, vel expressione verborum concessis, & aliis contrariis non obstan. quibuscunque.

De non obstantibus beneficibus.

Seu quod beneficium ecclesiasticum cum cura vel sine cura ad collationem, vel præsentationem dilectorum filiorum Præpositi, Decani, & capituli ecclesiæ S. Petri Maguntin. cōmuniter pertinen. autoritate literarum nostrarum in ea forma, secundum quam pro pauperibus clericis beneficiandi dudum scripsimus, te afferis expectare, quas quidem literas, & processus habitos per easdem, & quacunque inde secura ex nunc casfamus, & irritamus, nulliusq; esse volumus roboris, vel momenti. Nulli ergo, &c.

Et prædicto modo dicitur, qñ impetrataliā gratiam expectatiuam. Si vero impetraret beneficium vacans, tunc ponitur clausula, q; literæ sint cassæ, postquam fuerit assecutus beneficium, &c. Velsic, aut quod idem N. beneficium ecclesiasticum cum cura, vel sine cura ad collationem, vel præsentationē dilectorū filiorum Abbatis, & conuentus Monasterij sancti N. Diocesis ordinis S. Benedicti.

Et nota, q; licet impetrans non fecerit mentionem de beneficio, quod sibi ignorantie per ordinariū collatum erat propterea impetratio non est subreptitia, vt in c. gratia. de reser. in 6.

Seu, quod nos dudum tibi de vno, vel duobus, aut tribus beneficio, seu beneficiis, ecclesiastico, seu ecclesiasticis, etiam si ipsum vnum, vel ipsorum duorum seu trium aliquod curatum, aut dignitas, vel personatus, seu officium cum cura, vel sine cura in Cathedrali, vel collegiata, & dignitas ipsa in Collegiata ecclesia huiusmodi principalis foret, & ad eandem quis per electionem assumetur. Ad venerabilem fratrum nostrorum, &c. Collationem, prouisionem, præsentationem, seu quāvis aliam dispositionem communiter, vel diuisim spectan. seu spectan. vacan. vel vacaturū per alias nostras literas gratiose mandauimus prouideri. Volumus autem, quod quamprimum vigore præsentium dictam ecclesiam sis pacificè asseditus, prædictæ literæ, quas tibi de huiusmodi beneficio, seu beneficiis prouideri mandamus vt præfertur, & processus habitus per easdem, & quacunque inde secura quoad dignitatem, vel personatum, seu curatum beneficium, aut officium duntaxat sint casfa, & irrita nulliusque toboris, vel momenti.

Seu, quod nos nuper tibi per alias literas de Canonicatu sub expectatione præbendæ ecclesiæ Parauie, prouiderimus, & de beneficio, &c. gratiose mādamus, prouideri, & tecū vt huiusmodi beneficium cum cura, vel sine cura, si earundem literarum vigore conferretur recipere, & vnā cū dicta parochiali ecclesia quoad viuetes retinere valere duimus dispensandum. Nos enim tecum, &c. vt habetur infra in dispensatione ad incompatibilia.

Vel sic, aut quod nos eidem Io. vt afferit, de Canonicatu sub expectatione præbendæ ecclesiæ S. Io. in Haugu. extra muros Herbipoli. gratiose cōcessimus prouideri, &c.

Velsic, de Canonicatu sub expectatione præbendæ & supplementi ecclesiæ S. Ioan. in Haug. extra muros Herbipolen. ac beneficio ecclesiastico cum cura, vel sine cura, ad collationem, prouisionem, præsentationem, seu quamvis aliam dispositionem venerabilis fratris nostri episcopi P.

Ad idem etiamis dignitas, personatus, vel officium pertinent. vacan. vel vacaturo gratiose concessimus prouideri.

Ad idem etiamis dignitas, personatus, vel officium, etiam electi fuerit, &c.

Aut, q; nos dudum sibi de expectatione maioris præbendæ ecclesiæ S. Ioannis in qua maiores & minores præbendæ existunt, per alias nostras literas gratiose mandauimus prouideri, &c.

Seu, quod nos dudum eidem P. de vno in N. & alio in N. eccles. Canonicatibus sub expectatione præbendarum, ac beneficio Ecclesiastico, &c.

Seu, q; vt afferis, dudu de Canonicatu sub expectatione præb. ac obligitorum Ecclesiæ maiorū Bambergen. quorum quidem obligiorū fructus, redditus, & prouentus quinquaginta marchas argen. se. co. eff. va. an. non exce. ac dignitatis, psonatus vel officij in eadem. Maiori, vel sancti Stephani Bamber

Bambergen. aut S. Iacobi extra muros Bambergenis Ecclesiis gratiōē concessimus prouideri, cum Clāusula imparitā volumus propter litem quam habet, &c.

Vel sic, aut quod idem N. beneficium Ecclesiasticum cum cura, vel sine cura, ad collationem, vel prouisionem dilectorum filiorum Abbatis, & Cōuentus Monasterij S. Vincentij ordinis S. Benedicti Simen. Diocesis communiter, vel diuīsim autoritate, & literarum nostrarum in ea forma, secundum quam pro pauperibus clericis beneficiandis dudum scripsimus, ibi concessarum se afferit expectare. Quasquidem literas, & processus habitos pereasdem, & quae cuncte inde secuta, exnunc caſſamus, & irritamus, ac nullius esse roboris, vel momenti, &c. Nos insuper, &c.

Seu, qd dudum, vt afferit, de beneficio cum cura, vel sine cura ad collationem, prouisionem, presentationem, seu quamvis aliam dispositionem venerabilis fratri nostri Archiepiscopi Maguntin, ac dilectorum filij Prepositi, Decani, & Capituli, singlorumq; Canonicorum, & personarū Ecclesiæ Magun. communiter, vel diuīsim pertinet. vacant, vel vacaturum gratiōē cōcessimus prouideri, vel per alias nostras gratiōē mandamus prouideri.

Quodq; dudum eidem M. aut aliud beneficium Ecclesiasticum curatum, aut alias cum dicta Ecclesia in N. incompatibilia etiā dignitas, vel personatus, seu officium cū cura, vel sine cura in Cathedrali, vel collegiata ecclesia, ac dignitas ipsa in cathedrali maior post pontificalem, aut in collegiata huiusmodi principalis foret ad dignitatem huiusmodi, quis per electionem assumeretur recipere, & vna cum dicta ecclesia in N. Diocesis, quod adueniret retineret libere, & licite valeret, fuit auctoritate predicta dispensatum. Nos enim, &c.

Vel sic, obtinere, & nos dum sibi de beneficio ecclesiastico & vacan. vel vacaturo, etiam S. Canonicatus & Prab. eiusdem ecclesia foret per alias nostras literas gratiōē mandamus prouideri.

Vel sic, aut quod nos dudum tibi, vt afferis, de uno ex prioratibus, seu plebanatibus secularium, & collegiatum ecclesiarum ciuitatis, vel Dioc. Floren. vacan. vel vacaturum per alias nostras litteras gratiōē mandamus prouideri.

Seu quod nos nuper eidem Io. vt afferit, de una in S. Andreæ, & de alia in S. Iuliani Vlixbon. ecclesiis perpetuis portionibus, &c. vacan. vel vacaturum gratiōē concessimus prouideri. Et nos hodie tibi Canonicatum sub expectatione prabendæ, ac officij ecclesiarum B. Mariæ Traiecten. per alias nostras literas gratiōē duximus prouidendum, quas quidem literas, & processus habitos per easdem, & quae cuncte inde secuta, in suo volumus robore permanere, quae cuncte constitutione seu ordinatione Apostolica contraria, non obstan.

Aut, quod dictus Nicolaus, vt afferit, parochiale ecclesiam de N. Diocesis, cuius fructus, redditus, & prouentus illam pro tempore obtinebit, & in ea non residenti ultra 40. libr. Turon. similiū non valere annuatim noscitur, obtinere volumus, &c.

Aut quod, vt afferis, dudum in Canonicum. Ast. Ecclesiæ auctoritate ordinaria fuisti receptus. Aut quod idem Nicolaus, vt afferit, parochialē ecclesiam prædictam & perpétuam Vicariam sine cura ad sanctę Luciæ in dicta ecclesia, ac perpetuum beneficium sine cura præmissaria nuncupatum, ad B. Mariæ virginis in parochiali de N. dictæ Diocesis ecclesiæ altaria sita, & quorum omnium fructus, &c. sex marc. arg. æst. va. an. non excedit, noscitur, obtinere volumus, &c.

Et dudu Canoniciatum, & Prab. ecclesiæ S. Bartholomei Andegauen. vigore quārundam literarum Apostolicarum, prout ex ipsarum forma poteris, infratempus debitum acceptasti, & tibi de eisdem obtinuisti prouideri, cum clausula volumus, &c.

Et tibi de Thesauraria ecclesiæ sancti N. Maguntin. quæ simplex officium existit, certo modo vacan. Apostolica fuit auctoritate prouisum, cū clausula volumus, &c.

Vel sic, aut qd dudum eidem Alphonso, vt afferit de parochiali ecclesia S. Eulaliae de N. prædictæ Diocesis, cuius fructus, &c. nō excedit, tūc certo modo vacan. & cuius possessionem nōdum habet. Apostolica fuit auctoritate prouisum, cū clausula volumus, &c. Ad idem cōcessimus prouideri.

Aut quod nos dudum eidem Alphonso, vt afferit, de Archidiacionatu plebis sancti Blasij N. Diocesis, cuius 300. at de parochiali ecclesia sancti N. Diocesis, quæ tunc certo modo vacare sperabantur, quorum omnium fructus, &c. non excedit, gratiōē concessimus prouideri, cū clausula volumus, &c.

Seu, quod nos dudum eidem Io. vt afferit, de præpositura ecclesiæ Melden. quæ dignitas curata, & principalis in eadem ecclesia existit, & ad quam quis confuerit per electionem assumi, cuiusque fructus, &c. non excedunt certo modo vacan, cuius possessionem non habet, per literas nostras gratiōē mandamus prouideri, &c.

Aut quod, vt etiam afferis, in singulis B. Mariae de N. & in sancti N. N. Diocesis, & in sanctæ A. de N. parochialibus ecclesiis N. Diocesis singula perpétua beneficia, quorum omnium fructus, &c. obtinere, nos dudum tibi de uno, &c. Contradictores, &c. non obstant, quod idem C. vt afferit, causam supradictā super prædictā præpositurā, contra quēdam suum aduersarium mouere intendebat, coram certo auditore causarum dicti palati per nos committi, cuius statum etiam habere volumus pro espresso, etiam pte me, &c.

Vel sic, aut quod super altari sine cura S. Gulielmi virginis sito in ecclesia sanctorum P. & M. Argen. contra quendam suum aduersarium causam mouere intendis, & in Palatio Apostolico committi citationem ad partes decerni obtinuisti, ac dudum, &c.

Aut, idem M. vt afferit, super Parochiali ecclesia sancti N. dictæ Diocesis, cuius fructus, &c. in palatio Apostolico noscitur litigare, cū clausula volumus, &c.

Vel sic, super Parochiali ecclesia de Malamorte

*dictæ Diœcesis in Rom. cur. nosceris litigare, aut si
hodie pro alio, &c.*

Aut quod, ut afferit, Canonicatum, & Præb. ac thesaurarium ecclesie S. Godegrandi N. Diœcesis, de quibus tunc certo modo vacan. prouideri mand. & per quotorum Canonicat. & præb. & thesaurariæ, quæ simplex officium est asecuracionem dictos Canonicatum, & præb. S. N. dimittere teneatis, si illos interim non dimiseris in Palatio Apostolico, ut afferis, litigare. Volumus aut quod quā primum Canonicatum, & Præbendam sancti N. ecclesiarū, cum vero dignitates personatus, vel curreti officij huiusmodi possessionem vigore presentium fueris pacificè asecutus, Parrochialē ecclesiam prædictā quos, ut præfertur, obtines, & quos ex tunc vacare decernimus omnino, prout ad dimittendum dictos Canonicatum, & Præbendam sancti M. te spōte obtulisti, dimittere tenearis, &c.

Aut quod idem M. ut afferit, super Parrochialē ecclesias in M. dictæ Diœcesis in palatio Apostolico litigando pro se, & contra quendam aduersariū diffiniciam sententiam reportauit, & super reportat, &c. & litigat. Seu, q. idem lo. afferit Canonicum, & Præbendā Floren. & sancte Marie Argen. neconon sanctæ Mariæ de partura N. Diœcesis ecclesiarum plebanatus, qui curat, & dignitates principales in eisdem ecclesiis existunt, & ad quos cōsueuerant, qui per electionem assumi, & quorum omnium fructus, &c. non excedunt insimil ex dispensatione per se. re. Bonif. Papam 8. prædecessorem nostrum sibi cōcessa, noscitur obtinere, quod ipse, &c. Vel sic, seu quod, ut afferit, Canonicatum & Præb. ac scholastriam in R. quæ dignitas est ad quādam perpetuam vicariam sine cura in Dolen. ecclesiis, quorum fructus, &c.

Seu q. idem B. ut afferitur, quoddam S. Candoni nuncupatum consuetum clericis secularib⁹ in perpetuum beneficium ecclesiasticum assignari, Redon. Diœcesis cuius fructus, &c. noscitur obtinere, &c. Seu, q. idem M. quodā perpetuos redditus, & cōsuetos, in titulum beneficij ecclesiasticæ assignari, quorū fructus, &c. nō excedunt, noscitur obtinere, &c. Seu q. idem M. quasdam perpetuas decimas in parrochia de N. dicta Diœcesis in perpetuum beneficium ecclesiasticum clericis secularibus assignari solitas, quæ illas obtineti, & in eadem Parrochia nō residet ultra quinque libras similes turon. nō valēt annuatim, noscitur obtinere.

Nota, quod talis non intitulatur de huiusmodi redditibus, siue decimis, sed tantummodo dicitur clericus A. Diœcesis. Aut, quod idem N. ut afferit, ut alteram portionem Parrochialē ecclesie per duos solitæ gubernari rectores N. Diœcesis. noscitur obtinere, &c.

Seu, quod, ut afferit, dudum in rectorem hospitalis pauperum domus Dei nuncupata de N. Diœcesis, tunc certo modo vacan. per fratres dicti hospitalis electus existit, ac Canonicatum, & Præb. ecclesie Finist. quos tunc obtinebas, & quorum fructus, &c. non excedunt de facto expoliatus existis, &c. & super Prioratū S. P. de R. ordinis S. Aug. dictæ Diœcesis auctoritate Apostolica tibi commis-

dato, quem possides nosceris litigare.

Seu, quod afferit Canonicatum, & maiorem. Præb. ecclesie N. in qua maiores, & minores præb. fore noscuntur, ac Parrochialē ecclesiam in G. necnon quoddam perpetuum beneficium, in nono choro in Haguemon obtines, & super quadam perpetua vicaria in Sting. in Palatio Apostolicō litigas, & dudum tibi de Canonicatum, & Præbēda in Burgis dictæ Diœcesis. & quadam alia perpetua vicaria in M. Ecclesiis, quæ quidē beneficium, & vicaria sine cura sunt, tūc certo modo vacan. Apostolica extitit auctoritate prouisum. Aut si hodie, &c.

De clausula volumus.

Volumus autem quod quamprimum vigore presentium Canonicatum & Præb. ac beneficium huiusmodi fueris pacificè asecutus, huiusmodi præsentes literæ, & huiusmodi processus habiti per easdem, & quæcunque inde secuta, quo ad reliquum asequendi sint cassa, & irrita, nulliusque roboris, vel momenti, &c.

Volumus autem, quod quamprimum vigore presentium dignitatem, personatum, aut officium curatum fueris pacificè asecutus, eandem Parrochialē ecclesiam quam, ut præfertur, obtines, quæ ex nunc vacare decernimus, omnino dimittere tenearis, quodq. post triennium à data præsentium computan. præbendam, vel aliquam dignitatem, personatum, seu officium, aut beneficiū, aliquam seu aliquod, vigore earundē nō acceptes, & de illa, vel de illo facias tibi prouideri administrare Canonicus eiusdem ecclesie S. Stephani, si interim tibi de aliqua præbenda inibi non prouideat, esse desistas, &c. decernentes irritum, & inane, si fecis actū fuerit in præmissis. Nulli ergo, &c.

Volumus autem quod idem A. quamprimum vigore præsentium beneficium curatum huiusmodi fuerit pacificè asecutus, dictam Parrochialē ecclesiam, quam ex nunc vacare decernimus, &c. omnino, prout ad id te sponte obtulisti, dimittere tenearis. Nulli ergo, &c.

De Iudicibus, & eorum ordine.

In ordinatione Iudicium, Præpositus, vel Decanus alicuius ecclesie, tanquam maiores, Priori, Præposito, vel Decano alicuius Monasterij tanquam minoribus postponuntur.

Priori predicatorum, & Guardianus Minorum, posunt esse vna cum aliis Iudicibus, sed soli non, & debent semper poni post alios Iudices, &c. Canonicos, & tunc datur clausula, non obstante indulgentiis. Nota, quod ordo præponitur Diœcesi, & ordo S. Benedicti Hanueren. Diœcesis, sed præponitur ciuitatis & Monasterij S. Dominicis Naunē, ordinis S. Benedicti. Item, titulus Præmonstratensis præedit ordinem Præmonstraten. ordinis, & similiter B. Mariae de Pitiers ordinis S. Benedicti. Item, dicitur Prioratus S. Petri de monte Felico Camaldulen. Diœcesis. ordinis Panorum. Diœcese. & pon dicitur Prioratus Monasterij S. N. quia non vocatur Monasterium, sed Prioratus.

Item nota, quod Iudices qui ponuntur in literis Apostolicis, debent poni & ordinari secundum maioritatē, in quibus existunt pralationum, dignitatum,

rum, & officiorum in quibus existunt, prout proficitur. Electo enim non scribitur epo, nisi fuerit consecratus, & episcopus consecratus est praeposendus in literis Apostolicis Electo.

Item, Praepositus postponitur Decano, & Decanu Archidiacono, & Archipresbytero, Prior, Plebano, Archidiaconus Archipresbytero.

Item locus semper debet iungi cum Diocesi, nisi sit aliquid impediens.

Item, in domibus, vel locis Hospitalium vel militarium, semper cognomen huius loci, seu domus particularis postponi debet generali titulo, seu cognomini huiusmodi hospitalis, seu militiae: unde male diceretur Alsua vel militie, &c. sed potius dici debet domus hospitalis S. Io. Ieronolymitani in Alsua, vel domus militiae de Calletia deuatallo, vel in Olserdi. Itaque locus, vel Osua, vel macello, & similia postponuntur, vt supra.

Item, quando scribitur Sacristae, semper ponitur secularis ecclesia. Si vero fuerit Sacrista maioris ecclesie, dicitur ecclesia tantum.

Item, Sacrista, Custodi, & Camerario Monasterij scribi non potest: vt not gl. in Cle. et si principalis. de rescr. quia habent officia, & non dignitates, vt dicit Spec. in tit. de iud. deleg. §. fin.

Item, Decano rurali scribi non potest, vt dicit gl. in d. Clem. & si principalis.

Item, quando scribitur Plebano pro Iudice, tunc non dicitur ecclesia, sed solum plebis, vt est ille qui tenet sub se Canonicos, vel alias sub plebanos, sed Plebanus Parochialis ecclesia simpliciter, non est ille, & hic non poterit esse Iudex.

Item, quod non vni, vel duobus, aut tribus Iudicibus scribi consuevit.

Item, si scribatur pluribus Canonicis, tunc dicitur Canonicis ecclesia Florentin.

Item, quando scribitur Officiali, non dicitur ecclesia, & non scribitur nisi officiali maiorum prælatorum.

Item, quando scribitur Abbatii, sicut Monasterium, scribitur Abbatii Monasterij, si vero scribitur Abbatii secularis ecclesia, scribitur Dilecto filio Abbatii secularis & collegiatæ ecclesiæ. Nota, idem fit si Sacrista, quando ponitur secularis ecclesia, nisi in ecclesia cathedrali, quia tunc non dicitur secularis, sed solum Sacrista ecclesia Melden. Et quando scribitur duabus Sacristis, sed Cathedralis, & Collegiatæ ecclesia, dicitur sic: Dilectis filiis maioris, & secularis S. Stephani Meten. ecclesiarum Sacristis, Salutem, &c.

Item, qn scribitur Priori, non debet dici ecclesia, nisi fuerit Prior ecclesia Cathedralis. Sed quando scribitur Priori Monasterij, vel Praeposito Monasterij, vel Decano semper debet dici per Priorum, vel Decanum, aut Prepositum soliti gubernari.

Item, non ponitur ordo in salutatione.

Item nota, quod in partibus ultramontanis committitur officiali, in Italia vicario.

Item, quando scribitur Praeposito, Decano, Cantori, &c. semper debet dici Ecclesia, sed qn scribitur Archidiacono, vel Canonicus maioris Ecclesie, non est necesse quod ponatur Ecclesia.

Item, Capellano, vel Rectori alicuius Ecclesie, non scribitur vt Iudici.

Item nota, q quando scribitur vni Canonico cathedralis, & Decano, vel alij Praelato Collegiatæ Ecclesiarum, tunc Canonicus est postponendus. Si vero scribatur duobus Canonicis cathedralis, & vni Praelato Collegiatæ Ecclesiarum, tunc Canonicci sunt preferendi, non seruantur hodie, quia Praelatus preponitur, & sepius duo officiales, & vicarij dantur. Item nota, q in Iudicibus nunquam datur duo Iudices, hodie istud non seruantur. Item nota, quod non datur pro Iudice perpetuus Commendatarius sub nomine commendatarii perereatur in supplicatione, sed posset dari sub aliquo titulo, & sub nomine clericali: & si committeretur sub nomine clericali, attende derogationem. c. statutum, de rescr. in 6. videlicet, quod non sis de personis quisibus causa committitur.

Item nota, secundum ordinationem Bonifacij Papæ 8. causa audienda auctoritate literarum sedis apostolicæ, non committuntur, nisi personis dignitate præfulgentibus, vel personatum habentibus, siue ecclesiarum Cathedralium canonicis, qui si fuerint regulares, debet fieri metio de ipsorum ordine, vel officiis principalibus superiorum Praelatorum. i. ipsorum, aut præteritorum, prædictorum, ac Guardiano minorum cum clausula, non obstatibus indulgentiis, quia si Guardiani, vel filij Prior ordinis tuo à sede apostolica dicitur esse cœcessa, q ipsius ordinis fratres non teneantur se intromittere de quibuscumque negotiis, quæ ipsi per eiusdem sedis literas committuntur, & poni debet hæc clausula, immediate post testes. Et si esset litera quare testes, immediate poni debet post conclusionem Clauſulae, non obstantibus indulgentiis, &c. & si non omnes, &c. Dat. &c.

Si ille cui scribitur no est Prior, vel Guardianus, sed forte Inquisitor hereticæ pravitatis, tunc dicitur hoc modo, non obstante indulgentia, quæ ordinis fratrum prædicatorum, siue minorum, cuius tu filius Inquisitor professor existis, à sede apostolica, &c. & debent poni dicti Guardianus & Prior ultimò post alios iudices etiam canonicos. Et nota, quod post clausulam, non obstante indulgentia sequitur clausula, Et si non omnes, &c.

Item nota, quod principalis officialis episcopi, & Prior conuentualis, licet obediætarius, dari possunt iudices, officialis vero forensis & prior claustral is non: vt in cle. Et si principalis, de rescr. Et similiter potest dari Iudex officialis datus per capitulum se. va. vt dicit gl. in dicta clem.

Item, an conseruator possit dari iudex dubium est, & eget declaratione, vt dicit gl. ibi.

Item nota, quod omnis prioratus est dignitas si est conuentualis, & aliter no: vt dicit gl. in dicta cl. & si principalis. Et ista est ratio, quod prior Conuentualis potest dari Iudex, quia est in dignitate.

Item nota, quod quando literæ imprimantur ad tres iudices, debet poni post clausulâ testes, clausula illa: Et si non omnes his exequendis potueritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequatur. Sed si sunt duo episcopi, & unus Abbas, vel decanus,

vel persona alia, non mutatur regula illa, sed ponitur per ordinem ut supra, videlicet, duo versus, &c.

Ie^tem, quando iudices dantur ex utriusque partis consensu, vel voluntate partis, tunc debet dici, per Apostolica scripta mandamus, &c. quando vero etiam ponitur locus, tunc dicitur sic, mandamus quatenus apud locum de N. utriusque, &c.

Isem nota, q. in matrimonialibus scribitur semper epo, qui fuerit suspectus, scribitur alteri epo, & dicitur sic: id est que F. T. cum dicta E. venerabilem fratrem N. Archiepiscopum N. cui esset in hac parte scribendum, habeat ea ratione suspectum, quod dictus Ioan. And. suus familiaris existit, per Apostolica scripta mandamus quatenus, &c.

Item nota, q. in causis quae debent committi epo, sicut in matrimonialibus, &c. quando episcopatus esset alicui commendatus, & esset commendatus in episcopatu, vel curitate sua, tunc dicitur in commissione, ac si esset episcopus, videlicet, venerabilis frater nostro episcopo Sagien, &c. quando vero esset absens ab episcopatu, tunc committitur proximiori Episcopo sic dicendo, cum dilectus filius noster Ludouicus ad sanctum Laur. in Damasopresbyter Cardinalis, qui tunc ecclesiae apostolicae praesesse dignoscitur, & cui tanquam Episcopo Canen. esset scribendum dum in hoc casu ad praesens in Rom. cur. resideat.

*Qui ordo
sit seruādus
in salutati
sione quādo
pluri scri-
bunt in ea-
dem litera.*

Venerabili Patriarchae Constantinopolitan. similiter archiepiscopo Beneuen. similiter episcopi Deranten.

Dilecto filio Ioanni electo Veracen.

Similiter magistro Ioanni de Colacello, notario nostro.

Similiter magistro Ioanni N. capellano nostro & causarum palatij Apostolici auditori, salutē, &c. Similiter Abbatii monasterij Cassinensi.

Similiter abbati monasterij de sancto Vito Veracen. Diœcesis.

Similiter priori monasterij S. Petri N. Diœcesis sic dicitur, quia prioratus nunc ipatur. Similiter priori monasterij sancti N. dicec. N. per priorem soliti gubernari, sic dicitur, quia monasterio non est aliis maioris dignitatis.

Similiter priori monasterij S. N. per priorem soliti gubernari N. Dicec.

Similiter priori monasterij sanctorū quadraginta martyrum extra muros N. per priorē soliti gubernari, &c. Similiter Praeposito & decano monasterij, videlicet, praeposito monasterij sancti N. per priorē, &c. Decano monasterij sancti N. Floren. p. decanum soliti gubernari, &c. Guardiano domus fratrum ordinis Ierosolymitani S. Augustini N. diœcesis. Abbatii secularis & collegiatæ Ecclesiæ S. P. Alb. diœcesis. Priori domus fratrum prædicatorum ordinis prædicatorum N. dicec. abbatii ecclesiae Tholosan. Priori ecclesiae S. Andreae in Scotia.

Priori secularis & collegiatæ ecclesiae sancti P. Flor. Praeposito ecclesiæ S. N. N. Diœcesis. Similiter decano, archidiacono, cancellario, Thesaurario, cator, &c. in dignitate constitutis. Archidiacono ecclesiae Herbis, & hoc intellige de maiori Archidia-

con. Archidiacono de Marsallo in ecclesia Mete.

Plebanio plebis sancti N. Venetiarū ad Palatiū, similiter canonico in cōmuni possunt dicere, & est melius, Archidiacono vel Canonico Herbipolen.

Francisco Masses Canonico Basilicæ principis Apóstolorum de Urbe.

Ioāni Petri canonico Venetor. Vicario Veronē. Priori ecclesiae non dicitur, nisi sit Cathedralis, Officiali Veronen.

Vicario venerabilis fratri nostri Episcopi Apolitan. generali, Sacristæ ecclesiae Musten. Sacristæ secularis ecclesiae Fir. N. dicec.

Dilectis filiis S. Lamberti de N. & S. Antonij N. Diœcesis monasteriorū Colonien. & Herbipolen. plebanis, &c. Dilectis filiis, Priori de Praestolio, & B. Mariæ de N. ac sancti Ioan. de N. plebium, &c.

Dilectis filiis, sancti Petri, & sancti Agricoli Auiionen. Decanis & Sacristæ eiusdem sancti Agricolæ ecclesiarum, salutem.

Dilectis filiis, secularis & collegiatæ S. Thomæ, & Ludouico in maioris ac Viterbiæ. Leodien, & Bononien. ecclesiarum canonicis, &c.

Dilectis filiis, sacristæ & præceptori ac F. N. canon Barcioniens. salutem, &c.

Dilectis filiis, vt supra duobus abbatibus & decano ecclesiae ciuitatem.

Dilectis filiis, abbatii de N. & preposito Bononien. per præpositum soliti gubernari monasterij N. dicec. & priori maioris ecclesiae Vlten. in qua maiores & minores priores fore nascuntur, salutem, &c. Dilectis filiis Zamen. & Examen. Colonien. dicec. decanis ac archidiaconi inserta Hisdefemen. diœcesis ecclesiarum, salutem, &c.

Dilectis filiis, cantori maiorum ecclesiarum Leodien.

Dilectis filio Ioanni N. canonico ecclesiae O. ac officiali M. dilectis fili. decano N. ac de N. de O sua in eadem ecclesia, &c. dilectis fili. mōtis sancte Mariæ, & SS. Mariæ & Georgij Frankforden. Magūtin. dicec. decanis & catorum eiusdem mōtis sancte Mariæ ecclesiarū, salutē, &c. dilecti fili. montis S. Iacobi, ac secularis & collegiatæ S. Alfonsi Vičten. abbatibus ac præcentori Vičten. ecclesiarum, salutem, &c.

Dilectis filiis, abbatii S. Petri de N. & sancti N. ac sancti P. de N. per præpositum soliti gubernari N. dicec. monasteriorum præpositis, salutem, &c.

Dilectis filiis, S. sepulchri N. & sancti P. de D. præpositis, ac scholastico Serlen. Leodien. Magūtin. & Colocen. dicec. ecclesiarū. Dilectis fili. Io. & Petro de N. canonicis, ac decano S. Mauritij Magūtin. ecclesiarum. Dilectis fili. sancti P. & sancti Ioan. Herbipolen. monasteriorum abbatibus, ac decano ecclesiae S. Io. in ham. extra muros cameracen. Dilectis filiis, decano maioris, ac eiusdem & sancti P. Cayn. ecclesiarum thesaurariis.

Dilectis filiis, monasterij in ham. per præpositum soliti gubernari, Verdensis dicec. & Brexinen. præpositis, ac decano S. Sebastiani ecclesiarum.

Dilectis filiis, priori B. Mariæ de N. & præposito maioris ecclesiarum ac officiali N. salutem, &c. Dilectis filiis, decano sancti P. & Ioan. N. canonicis maioris Vičten. ecclesiarum.

Dilectis

Dilec.fil.Io.&P.ac la.canonicis ecclesiariū,&c.

Dilectis filiis,præposito S.N.Maguntin.& eiusdem ac S.A.Ammonen,ecclesiariū Decanis,&c.

Dilec.fil.Thefaurario sancti Io.de N.& G.ac B.maioris Treuer.ecclesiariū canonicis,salutē,&c.

Dilectis filiis,S.Ioan.Columbien.& S.Agricoli Auinionen.ac S.Iaco.Viterb.ecclesiariū decanis.

Dilectis filiis,decano S.Agricoli & præposito S.Agathi Allen.ac sacrifatæ maioris Ammonen.ecclesiarium,Salutem.

Dilectis filiis,beatae Mariæ montis S.Angeli Colonien.& S.Victoris decanis,ac Ludouico N.canonico Colonien.ecclesiarium.

Dilectis filiis de Casa Dei & de Floriaco ac Axian.monasteriorum abbat.

Dilectis filiis Abbat monasterij N.& Meten.ac sancti P.Auinionen.ecclesiarium decanis.

Dilectis filiis,abbati monasterij sancti N.Colinien.& Gust.ac Bellicen.ecclesiarium præpositis.

Dilectis filiis S.Agricoli Auinionen.& beatæ Mariæ N.decanis,ac scholastico eiusdem S.Mariæ Camerien.ecclesiarium.

Dilect.fil.archidiacono Cusan.& B.ac Io.canonicis Buten.ecclesiarium.

Dilect.filii abbati S.Benedicti de Bario,& præposito de Gallo,monasteriorum,Vicen.ac officiali Vtien.Salutem,&c.

Dilec.fil.S.Io.prope nouum & S.Saluatoris Hoenen.Norman.diœcesis,monasteriorum abbatibus,ac officiali not.

Vener.fratri episcopo Culmen.& dilec.fil.præposito ecclesiæ Culmen.ac offic.N.

Dil.fil.præposito S.Ancti,& decano beatæ Mariae ad gradus,ac Ioan.N.canonico maioris Camnen.ecclesiæ,Salutem,&c.

Dilec.fil.monasterii in finibus terræ Leonen.ac Purin.ecclesiarium abbatibus.

Dil.fil.decano sancti N.Auinionen.& præposito Vicen.& sacrifatæ eiusdem S.N.ecclesiarium.

Dilec.fil.abbat monasterij S.Iusti & S.Saluatoris,ac S.Ioan.N.ecclesiarium decanis.

Dilec.fil.abbat monasterij S.Nicolai d.N.& priori secularis & collegiati Nicolai,ac præposito Aeten.ecclesiarium.

Venerabili fratri episcopo Eboracen.& dilec.fil.Salmantin.& Ambulen.ecclesiarium decanis.

Dilec.fil.præposito S.Thomæ argen.& decano sancti Angeli Auinionen.ac cantori eiusdem sancti Thomæ N.ecclesiarium.

Dilectis filiis,decano S.Agricoli Auinionen.& præposito S.Clementis de Castello,ac archipresbytero S.Martini de N.Frinsingen.ecclesiarium.

Dilec.fil.præposito Patauen.& eiusdem ac S.Agricoli Auinionen.ecclesiarium decanis.

Dilec.fil.S.Petri argen.Lugdun.& S.A.diœcesi monasteriorum abbatibus,ac officiali Lugdun.&c.

Venerabilibus fratribus Metens.& Virdunen.episcopis,ac dilec.fil.archipresbytero collegiatæ B.Mariæ N.diœcesi.

Dilec.fil.maioris & secularis ac colegiatae S.Stephani Castellan.ecclesiarium ac sacrifatæ.

Venerab.fratri Io.episcopo Caurien.nostro in

vrbe in spiritualibus vicario.

Venera.fratri Iacobu, olim archiepiscopo Ydiotem,in patria cham Constantinopolit.Electo administratori in spiritualibus,& temporalibus ecclesiæ Ydiotem,Salutem,&c.

Venerab.fratri E.episcopo olim Theoten,in archiepiscoporum Regin electo.

Venerab.fratri P.episcopo Sabin.administratori in spiritualibus & temporalibus ecclesiæ Aquitan.per sedem apostolo.deputato,Salutem.

Dilec.fil.Io.N.curia caesarum camera apostolicæ auditori,&c.

Dilec.fil.Vicegerenti auditoris generalis caesarum curia camera apostolicæ in ciuitate N.Salutem.

De Initiatione

Nocia quod omnes presbyteri Cardinales intitulantur hoc modo.

Dil.fil.F.tri Sandi Laurentij in Lucina presbytero Cardinali,excepto uno videlicet 12.Apostolorum,qui intitulatur hoc modo N.Basilicæ 12.Apostolorum presbytero Cat.vt in c.cum olim de priuilegiis,& in c.ad Apostolicam sedē de sent.& re iud.lib.6.Episcopi autem Cardinales intitulantur hoc modo,F.episcopo Portuén.& non fit mentio de titulis.Diaconi Card.similiter sine titulis nominantur hoc modo,N.S.Georgijad velum aureum diacono Card.

Nota, q>nullus debet intitulari de duob.titulis personalibus vel beneficialib.Vnde incōgruè dicceretur,Dil.fil.M.de Magūtis de Pelicanis canonico Aquila,quia debet tolli unus ex dictis titulis.

Nota,quod creatus canonicus in gratia expectativa,si postea alias literas impetraret,debet intitulari canonicus,licet non sit præbendatus.

Nota,quod si Papa scienter sub titulo dignitatis aliquē nominet vel honoret per hoc verbū,in dignitate,approbat cle.Romanus de sent.excom.

Nota,q in salutatione literarum Papæ non ponitur,in Christo puta,Ven.in Christo fratri.vel dilect.in Christo filio,aliquin falsa est litera.vt criminis fal.c.quam graui,quod verū est,dummodo non scribatur Abbatisse ac Monialibus:quia tunc bene ponitur in Christo,vt rescript.cap.cum dilecta.vel regibus,vt charissimo in Christo filio de conuersa.coniuga.cap.charissimis.

Item,in salutatione non ponitur,nostro,puta,*Noſtro*,vener.fratri nostro,vel dilecto filio capellano *Noſtro*,vel Subdiacono nostro,Salutem,&c.

Itē,vbi in salutationib.nomē propriū nō exprimitur,puta,cū scribitur Episcopo,debet poniduo puncta priusquā ponatur nomē eius cui scribitur, sicut Episcopo:Præposito:Decano:Abbat,&c.

Item nota,q Papavocat Episcopos & superiores Venerabiles fratres,Abbates vero & inferiores,ac etiam Principes,ac alios Barones,filiis in differenter:Reges autem charissimos appellant.

Nota bene hoc,q quando dicitur dilecto filio N.Canonico Herbipolen.Decretrū doctori,Salutem,&c.postea in prosecutione literæ ibi,tibi,vt asseris,&c.Abbreviator,&c.non debet dici Decretrū doctor,ex quo antè in salutatione

*Quid in fa
lutatione
obseruādā.
In Christo.*

positum est affirmatiæ quod est Doctor, similiter de quibuscumque aliis titulis.

Rex & episcopus.

Ihera, in intitulationib[us] quando scribitur Regi & episcopo, debet Rex preponi episcopo: vt in c. i. ne sed. vac. ibi, Rex quoque cum regni, &c.

Monachus & canonici eius.

Quando scribitur monacho & canonico, præponitur monachus, vt in c. Deus qui de vit. & honest. clér. vbi primo nominantur monachi, secundæ canonici regulares, tertio alij religiosi. Ex ordine illius literæ habes, arguere prærogatiq[ue]am in nominando & scribendo prædictis, & pro hoc facit, quia monachi seu monachorum institutio est antiquior, quam institutio canonico[rum] irregularium, vel aliorum religiosorum.

Item aduerte, quia quando deberent nominari aliqui notati de aliquo vito, tunc debet primò nominari non dignior, sed ille qui magis est infectus in illo vito, secus in actu virtuoso. Ita dicit Nicol. in clauaricie, de præbend. per illum textum, quia ibi fuerunt primo nominati canonici regulares quam monachi, licet sint digniores, vt in nota præcedenti, quia canonici regulares magis pectabant in illa auaritia.

Excommunicatus.

Quando non est certum quod quis sit excommunicatus, vt quando perit absolu[ti] ab excommunicatione, si quā incurrit, & non apparet ex narratis ipsum esse excommunicatum, vel pars dicit talem presbyterum esse excommunicatum, tunc non obstante præmissis debet appellari, dilectus filius: quia in primo casu non apparet ipsum esse excommunicatum, & tamen secundo casu non creditur assertioni partis.

De gradibus semper debet quis intitulari de gradu: vt dilecto filio magistro Iaquet de Iaquetis canonico Iaqueten. Decretorum doctori, literarum apostolicarum abbreviatori, Salutem.

Nomen officij. Secus in litteris inscribitur.

Et aduerte, quia quando quis est officialis, semper nomen officij debet ponere ante Salutem, vt in notula præcedens, ita, vt semper sit ultimus titulus, &c. Monachus si est Licentiatus, vel graduatus, debet de illo intitulari, vt, dilecto filio monacho N. diec. Licentiatu[m] in Decret.

Itē nota, quod in intitulatione Decani & Capituli, non dicitur ecclesiæ, sed dilectis filiis Decano & Capitulo Melden. vt habetur in cap. dilectus filius. C. de præben.

Intitulationes pro secularibus.

Venerabili fratri Patriarchæ Ierosolymitano, & dilectis filiis priori & capitulo ecclesiæ dominici sepulchri Ierosolymitani ordinis sancti Augustini, Salutem, &c.

Dilect. fil. Ioan. An. primicerio eccl[esi]e. S. Marci Venetiarum.

Dilect. fil. Io. An. Archidiacono Magalon. in eccl[esi]e Ventrilien.

Dilect. fil. Io. An. rectori archipresbytero nuncupato parochialis plebis nuncupatae S. Vincè. N. diec. Dilect. fil. Io. An. Decr. doct. officij appellationum prouinciae nostræ Marchie Anchonit. Judici, &c.

Index in Marchia.

Dilecto filio Ioan. An. personæ personatus in Hagnov. in rebus N. dieces. Dilect. fil. Io. rectori priori nuncupato curatæ, & secularis eccl[esi]æ

prioratus nuncupatae D. N. dieces.

Dilect. fil. Ioan. An. canonico Basilicæ principis Canonicæ S. Petri. Apostol. de vrbe.

Dilect. fil. Io. An. perpetuo portionario eccl[esi]e Portionarii sancti Iacobi Columbriæ.

Dilect. fil. Io. An. rectori minoris portionis de capella, N. per duos, quorū vnus minorem, alter vero maiorē ipsi[us] eccl[esi]æ portionē obtinet solitis gubernari rectorū Examini diec. Dilect. fil. Io. An. rectori parochialis eccl[esi]e S. la. in Hamen. dieces.

Dilect. fil. Io. An. perpetuo beneficiato ad altare fandi Petri N. dieces.

Dilect. fil. Io. An. Capellaniæ beatæ Mariæ Perpetualis sic dicitur quando est chorus de per se. Capellanus.

Dilecto fil. Ioan. An. perpetuo beneficiato in Basilica principis Apostolorum de vrbe.

Dilecto fil. magistro D. literarum sacrae poenitentiaris scriptori familiari nostro, &c. Scriptori poenitentiaris.

Dilecto fil. Io. Ap. capellano nostro, & causarum Palatij Apostolici auditori.

Dilect. fil. Io. An. Acolito nostro. volen. itaque tibi, qui etiam Capellanus noster existis.

Venerabili fratri N. Episcopo Portuen. Apostolicæ sedis Legato.

Venerabili fratri N. Episcopo Melchion. Apostolicæ sedis Nuncio.

Dilecto filio Ioan. An. tt. sanctorum Marcellini & Petri Presbytero Cardinali in Provinciâ nostra Marchiæ Archonitan. pro nobis, & Ecclesia Rom. in temporalibus Vicario generali, Salutem, &c.

Venerab. fratri Io. An. Episcopo Spolocan. nostro in bonis spiritualibus vicario.

Dilecto filio magistro Io. An. Capellano nostro, causarum curiæ cameræ apostolicae generali auditore.

Dilecto fil. N. perpetuo vicario in Ecclesia domus N. ordin. Carmelitarum Burdegal.

Dilecto filio N. scolari N. diecels.

Dilecto filio magistro N. rectori literarum apostolicarum abbreviatori. Gratia familiaritatis & deuotionis obsequia.

Dilecti fil. N. in prouincia nostra Marchiæ Anchonitan. pro nobis, & Rom. Ecclesia in temporalibus vicario generali, rectori prouinciae nostri patrimonij B. Petri in Tuscia.

Dilecto fil. nobili viro N. militari Neapolitan. Rectori prouinciae nostræ Marchiæ Anchonitan. pro Marchiæ nobis & Rom. Ecclesia Rectori.

Dilect. fil. N. legū doctori, & consistorij Apostolici aducato, ac terre nostræ Corneti pro nobis, & Rom. Eccles, in tēporibus rectori & potestati, &c.

Dilecto fil. N. in ciuitate nostra N. eiusdem comitatu, territorio, & districtu pro nobis, & Rom. Ecclesia in temporalibus vicario generali.

Venerabilibus fratribus Episcopis, & dilec. filiis Abbatibus, Prepositis, Ministris, Guardianis, & aliis Ecclesiæ Prælatis, & Rectoribus, necnon & vniuerso clero, tam religionis cuiuscumque professionis, & ordinis, quam lecularibus in beati Petri patrimonio constitutis, Salutem, &c.

Venerabilibus fratribus, Archiepiscopo Cracoviæ, eiusq[ue] Suffraganeis, & dilectis filiis electis, Abbatibus,

batibus, Prioribus, Prepositis, Decanis, Archidiac-
conis, Plebanis, Archipresbyteris, & aliis ecclesia-
rum Praelatis, & Rectoribus, Capellanis quoque,
& Cœgiis, & Cœuent. Astertien. Cluniacen. Pre-
mon. En. sanctorum Benedicti, & Augustini
Carthuien. Gratidimonten. & aliorum ordinum,
caterisque personis Ecclesiasticis, tam regulari-
bus, quam secularibus, exemptis, & non exemptis,
prioribus desuper, & præceptoribus, seu magistris,
& aliis fratribus domorum hospitalis sancti Ioan-
nis Ierosolymitan. & domus sanctæ Mariæ Theu-
tonicorum, & Caluteran. eorumque loca, & loca-
tis per ciuitates, dioceses, & prouincias, Terracine.
constitut. Salutem, &c.

De ordine fratrum Minorum.

Dilecto filio Ioan. Iacobō de Alexandria, ordi-
nis fratrum Minorum, professori in Theolo-
gia magistro, Salutem, &c.

Ministro prouincialis ordinis fratrum Minorum
prouincia Panem. Antonio Petri de A. fratri tertij
ordinis sancti Francisci de pœnitentia nuncupati,
Ecclesie S. Francisci domus fratrum minorum Io.
de N. ordinis fratrum Minorum professori prouin-
ciae sancti Francisci, secundum morem ipsius ordi-
nis prouinciali Ministro.

De ordine Predicatorum.

Dilectis filiis N. magistro, & diffinitoribus, ac
fratribus ordinis Prædicatorum Rothoman-
gen. in generali capitulo caufarum ibidem cele-
brant proxima conuenient. Salutem, &c.

Dilecto fil. Ioan. N. ordinis Prædicatorum con-
uentus N. diocesis.

Prior prouincialis, & fratribus ordinis: fratrum
Prædicatorum prouinciae Alemaniæ, secundum
maiorem ipsius ordinis.

Ioan. de N. conuerso ordinis Prædicatorum.

Ioan. N. ordinis fratrum Prædicatorum, &
Theologiae professori in regno Franciae hæreticæ
prauitatis inquisitori.

De ordine Carmelitarum.

Dilecto filio N. Prouinciali ordinis fratrum
Carmelitarum, prouinciae N. secundum mo-
rem dicti ordinis per sedem Apostolicā deputati.

Prior generalis, & fratres ordinis beatæ Mariæ
de monte Carmeli Ecclesiatum, domus fratrum
Carmelitarum ordinis, perpetuus Vicarius in Ec-
clesia domus fratrum ordinis Carmelitarū Benen.

De ordine fratrum eremitarum S. Augustini.

Dilecto filio Priori generali fratrum ordinis
eremitarum sancti Augustini.

Ioan. An. domus Papien. ordinis fratrum ere-
mitarum sancti Augustini professori.

Prior & fratres domus fratrum eremitarum
S. Augustini. S. Io. N. Heribolen. diocesis.

Dilecto filio Io. An. ordinis fratrum eremita-
rum sancti Augustini, ac sacrae Theologiae profes-
sori in Insula Cypri, minori pœnitentiario nostro,
Salutem, &c.

De alio ordine S. Augustini.

Dilecto fil. Io. An. Canonico Ecclesie Tauri-
nen. ordinis S. Augustini. Vel sic, Canonico

Ecclesie sancti Io. in nu. ordinis S. Augustini dioce-
sis N. Salutem, &c.

Ioan. An. canonico Monasterij S. Antonij ordi-
nis sancti Augustini Meren. diecessis, Salutem, &c.

Dilectis filiis, capitulo ecclesie Melden. ordi-
nis sancti Augustini.

Dilectis filiis, magistro, & fratribus domus ho-
spitalis S. Francisci cruciferorum Constella in Pe-
demontis Thianen. ordinis sancti Augustini, Prä-
ceptoris domus sancti Antonij Mediolanensis. ordi-
nis sancti Augustini.

Fratri domus S. Pauli primi eremiti in mat. or-
dinis S. Augustini N. diecessis.

Fratri eremitarum sancti Pauli primi eremiti,
ordinis S. Augustini, domus fratribus sancti Pauli
primi eremiti, sanctæ Mariæ virginis, ordinis S.
Augustini N. diecessis, Salutem, &c.

Prior, & fratribus domus Sepulchri Dominici
Ierosolymitan. sancte Angæ Barchinonen. ordinis
S. Augustini, velic. Priori priorat ecclesie Sepul-
chri Dominici ordinis S. Augustini, Romanæ ec-
clesie immediate subiecti, quia sunt exempti.

Nota bene, quod superior ipsius ordinis dicitur

Prior, & Papa est Abbas ipsorum.

Priori, & fratribus domus seruorum sancti Ma-
riae Senen. ordinis sancti Augustini.

Priori, & eremiti sancti Hieronymi nuncupati S. Hierony-
Prioratus. Hunc ordinem approbavit Gregorius mi.
viii. anno 4.

Priori prioratus de N. ordinis sancti Augustini
N. Diecessis.

Præposito prioratus sanctæ Mariæ ordinis sancti
Augustini N. Diecessis.

Præceptor, & fratribus hospitalis nostris sancti
Spiritus in Saxia de vrbe, ordinis S. Augustini.

Antonio Io. fratrum seruorum sanctæ Mariæ,
ordinis sancti Augustini professori, minori pœni-
tentiaro nostro.

De ordine fratelli Benedicti.

Dilecto filio Ioani An. Monacho Ecclesie san-
cti N. ordinis sancti Benedicti N. Diocesis,
Salutem, &c.

* Prior Monasterij beatæ Mariæ de pietate, per
Monachi
Priorem soliti gubernari ordinis Monachorum
sancti Hieronymi. S. Hierony-
mm.

Venerabili fratri Episcopo Dulen. & dilectis
filii Priori, & Capitulo, singulisque personis Ec-
clesie Dulen. ordinis sancti Benedicti.

Abbati monasterij S. N. Beneventan. Rom.
Ecclesie immediate subiecti, ordinis S. Benedi-
cti, &c.

Abbati monasterij sancti N. ordinis sancti Be-
nedicti diocesis N. Salutem, &c.

Monacho monasterij sancte Mariæ Catuanen.
ordinis sancti Benedicti.

Abbati, & conuentui monasterij loci eremita-
rum, ordinis sancti Benedicti N. diecessis.

Ioanni Iacobō monacho monasterij sancti Ste-
phani Floren. ordinis S. Benedicti.

Abbati monasterij S. Ioannis seruorum Dei, or-
dinis S. Bened. territorij monasterij Cassien. quod
nullius diecessis existit. Vel sic, Abbati monasterij
S. Matth.

S. Matth. seruorum Dei, ordin. S. Benediti, territorij monasterij N, quod quidem territoriū nullus dīcēsis existit.

Prioris prioratus S. Hieronymi ordinis S. Benediti N. dīcēsis.

S. Eusebii de Virbe
Prioratus Monasterij S. Eusebii de Virbe per priorem soliti gubernari, ordinis S. Benediti, cuius Monachi secundum instituta regularia beati Petri confessoris viuunt.

Elēemosynario S. Io. ad Rom. Eccles. nullum e- dīo p̄tinens, ordinis S. Benediti N. dīcēsis, &c.

De ordine Premonstraten.

Dilecto filio Iohanni Iacobi Militan. Præmonstraten. ordinis N. dīcēsis.

Venerabilibus fratribus, Patriarchæ, episcopo, & episcopis, ac dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, Plebanis, Rectoribus, & aliis ecclesiærum, Monasteriorū Prælatis, ipsorumque vicegerē. Capitulisque, & Conventibus ecclesiærum, & Monasteriorum ipsorum, ceterisque personis ecclesiasticis, secularibus, & regularibus, exemptis, & non exēptis, Cisterciens, Cluniacens. Præmonstraten. Camaldulen. Cartusiens, sanctorum Benedicti, & Augustini, Valisimbroſa, & aliorum ordinum, & domorum hospitales S. Io. Hierosolymitanen. sancte Mariae Theotoniorum, & Calaten. humiliatorum, & Crucifero rum, magistris, Prioribus, Præceptoribus, necnon principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Capitaneis, Poteſtatis, Vicariis, Caſtellaniis, Comitib. quoque ciuitatum, & vniuersitatū terrarū, & locorum, ac Prioribus Præpositis ancianis, & aliis vniuersis, & singulis, ad quos præſentes literæ peruererint, &c.

Dilecto filio Abbat monasterij Cluniacen. ordinis N. Dīcēsis,

Cluniacen. Translatio.
Nota quod omnes religiosi ordinis Cluniacēs, censentur Monachi Cluniacens. & sic quoad eos non habet locum Translatio, quod prouidet illis de beneficiis.

Dilecto filio Raymundo Abbat monasterij Cluniacen. Prioratus S. Ioan. de Cyleyo Meten. Dīcēsis. ordinis sancti N.

De ordine sancti Dei.

De ordine fratrum eremitarum S. Augustini habetur ut supra,

Idem habetur supra de eremitis sancti Pauli.

Dilecto filio Iohanni Antonio Monacho eremiti Camaldulen. Meſden. Dīcēsis decretorum doctori.

Prioris, & cōuentus monasterij N. per priorem soliti gubernari Cartusiens. ordinis Melden. Dīcēs. Commendator. & fratres domus B. Mariæ Theotoniorum Jerosolymit.

In literis iustitia extendantur.

Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia odio, vel timore subtraxerint, censura simili appellatione cessante, compellas veritati testimoniū perhibere.

Si vero dico.

Quod si nō ambo his exequēdis potueritis in- teresse, alter vestrū ea nihilomin⁹ exequatur.

Si vero plures.

Quod si non omnes, &c. Duo aut vnu vestrū ea nihilomin⁹ exequatur.

Id ēque.

Si Cardinali; Circumspectioni tuæ. Si episcopo; Fraternitati tuæ. Si plures; Vestræ. Si sint alij inferioris discretioni vestræ, vel tuæ. Si episcopo cum uno velduobus inferioribus, dicitur, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vocatis, qui fuerint euocandi, & auditis hincide propolis, quod iustum fuerit, appellatione remota, decernatis, facien quod decreueritis per cēsum ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Quod si non omnes, &c. Si episcopus auctoritate, nostra.

Rationi congruit, & conuenit honestati, vt ea, Rationi cō- quæ de Romani Pontificis gratia processerunt, li- gatu- cet eius superueniente obitu, litteræ Apostolicæ su- per illis confectæ non fuerint sūmum confequan- tur effectum.

Communis forma pauperum expectatiuē pro graduatis, &c.

Innocentius, &c.

Venerabilis fratri, &c. vel dilecti filiis, &c.

Dilecti filii Iohann. de N. pauperis clerici N. Dīcēsis apud sede[m] Apostolicanam constituti suppli- In regula- rationibus inclinati, discretioni vestræ per Apo- stolica scripta mādamus, quatenus de vita, & con- querfactione ipsius lo. qui, vt assierit, beneficium ali- quod ecclesiasticum nō obtinet, & quem per certos examinatores super hoc à nobis deputatos, de & conuenientia ipsius examinari fecim⁹ diligēter, quiq[ue] in illa repertus est idoneus ad beneficium ecclesiasti- cū. obtinendum, solerter inquiren. si eum vītæ laudabilis, & honestæ cōuersationis esse reperi- tis, & aliquod beneficium ecclesiasticum nō ob- tineat, aliquidque Canonicum nō obſiſtar, ei de ali- quo beneficio ecclesiastico cum cura, vel sine cu- ra, consuetu ab olim clericis secularibus assignari, dummodo in Cathedrali ecclesia non existat. Cu- ius fructus, redditus, & prouentus, si cum cura 40, si vero sine cura fuerit 24. lib. tūron. par. secundū non regulā taxationem decimā, si taxatum fuerit, & si taxatū non fuerit secundū quod de illo pro decima hu- iusmodi persolui communiter consuevit, va. an. taxat in a- non exce. Ad collationem, vel prouisionē, Vene- rabilis fratris nostri episcopi Ostiepl. pertinen. si in texu.

quod in ciuitate, vel dicta diocesi vacat ad præfens, aut cū vacauerit, & idem lo. per se, vel pro- curatorem suum ad hoc legitimè constitutum, in- fra vñius mēnsis spatiū postquam sibi, vel eidem procuratori de ipsius beneficij vacationē rēducere- rit acceptrandū, auctoritate nostra prouideri cu- retis. Inducen. per vos, vel alium, seu alios eundē lo. vel procuratorem suum eius nomine, in corpo ralem possessionem dieti beneficij. Et defenden. inductum ac facien. ipsum lo. vel pro eo pro- curatorem

ratorem predictam ad illud, etiā si canonicatus, & præben. fuerit, vt est moris, admitti, ubique de ipsius beneficij fructibus, redditibus, prouertibus, iuribus, & obuertionibus, vniuersis integrè responderi. Contradictores auctoritate nostra appellatio ne postposita compescendo. Non obstan. si alicui super prouisionibus sibi faciendis de huiusmodi, vel aliis beneficiis ecclesiasticis in illis partibus speciales, vel generales dictæ sedis, vel legatorum eius sub quacunque verborum forma literas im petrari, etiam si per eas ad inhibitionem, referu ationem, & decretum, vel alias quomodolibet sit processum. Quibus omnibus, præterquam auctoritate nostra, beneficia huiusmodi expectantibus præfatu. lo. in huiusmodi beneficij afectione volamus anteferri. sed nullum per hoc eis, quoad affectionem beneficiorum aliorum, præjudicium generari. Seu si eidem episcopo, vel quibusvis aliis communiter vel diuisimā dicta sit sede indultum, quod ad receptionem, vel prouisionem minimè te nectatur, & ad id compelli, aut q̄ interdici, suspen di, vel excommunicari non possunt. Quodq; de beneficiis ecclesiasticis ad eorū collationem vel prouisionem coniunctim, vel separatim spectantibus, nulli valeat prouideri per literas Apostolicas non facientes plenā, & expressam, ac de verbo ad verbum de induito huiusmodi mentionem. Et qualibet alia dictæ sedis indulgentia generali, vel specia pns, ut permissum est: Tū
epi-
ficer
scope cum
earū altero
ferri, & de qua cuiusque toto tenore habenda sit in ea nibili nostris literis mentio specialis. Nos enim præfato minus excepimus, ne de beneficio huiusmodi interim etiā quamini. Reservatio canonica-
tus, & pre-
bend. ac di-
gnata. ecclie
siae cathe-
dralis pri-
morum scatu-
rum.

Aliud pre-
termium Ro.
ponsifex, ad
quē omniū
beneficiū
præsertim Cathedralium successa utiliū, sub qua ecclesiastico rum felici directione salubriter gubernari valeat, rīa dispo-
sitione per-
sonarum fulciatur præsidio, Apostolicos dif-
fundamus iugiter excogitatus. Hinc est, quod nos la ex eis cupien. de uno Canonicatu, vna præben. & digni- priu. quām tate, personatu, administratione, vel officio eccl-
vancem sue, sic N. quos per cessum, vel decepsum, aut dimissio
Et si omnium ecclesiistarum, ac Canonicatum, de illis cū & præbend. aliorūque beneficiorū ecclesiasti-
ficant per corū, tam cum cura, quam sine cura, plenaria di-
fisi & ditta spacio ad Roma pontificem pertinere noscatur. Nonnunquam tamen idem Pontifex, priusquam
quandoque prouideri motu proprio.

referunt, ut sedis apud se sedem Apostolicā constituti suppli- do Patriar-
ca scripta mandamus, quatenus de vita & cōuer-
satione ipsius clericis, qui, ut afferit, beneficium
aliquod

vacet suæ, & sedis Apostolicæ dispositioni, ac col- lubris va-
lutioni specialiter reseruatum, & de illis cū va- let proui-
cant per dictæ sedis prouidentiam salubriter va- deri, &c. leant prouideri. Cupien. igitur, &c.

Nota alia evidentialia.

Nota, quando impetrans petit ad collationem Ordinarij, tunc scribitur iudiciu eiudem dic- cef. alias scribitur ordinario, nisi impetrans per annum stetisset in Cu. tunc enim scribitur tribus iudicibus, & poterit iudex scribere processum in curia. Nec ponitur illa clausula, quod si tu pre- fentes, sed illa, quod si non omnes. Quando ponitur in communis forma ad collationem episcopi, semper dantur tres iudices, & episcopus in illo casu non potest esse aliquis eorum.

Si sit dispensatum super defectu natalium dici- tur sic, cum quo aliquas, vt non obstant. &c. vel cum quo dudum super defectu natalium, &c. vel qui, vt afferit. Alij ponunt defectus post verbum, vi- delicit, post non obstant. beneficiales.

Quandoque in communis forma pauperum tres iudices danter pro non graduatis, tunc opor- tet omnes illos tres, vel in partibus, vel in curia tantum accipere.

Nota, quod omne beneficium est incompara- bile cum ista forma, de se: sicut, religiosis quodlibet beneficium est incomparabile per se, licet non per accidentem, videlicet, per commendam, vel, &c.

Nota tamen, quod vigore regularum Cancel- lariæ Apostolicæ, beneficium minoris valoris quam xxiiij. non facit incomparabile.

Quando impetrans aliquod beneficium obtinet, debet sequi hæc clausula: Volumus autem, quod idem clericus quam primum vigore præsentium beneficium aliquod fuerit pacifice ase- cutus, præfatam parochialem Ecclesiam, quam, vt præfertur, detinet, & quam extunc vacare decernimus, omnino dimittere teneatur, quo in tu præsentis literas, &c.

Nota, quando scribitur tribus iudicibus, videlicet, si impetrans petit ad collationem episcopi, vel per triennium fuit in curia, &c. Et impetrans aliquod beneficium obtinet, tunc post verbum te- netur, ponitur hæc clausula, Nos enim præfato Archiepiscopo, vel Episcopo ne de beneficio hu- iusmodi, &c. vsque attentari. Et sequitur tū clau- sula, quæ semper ponitur in hoc casu, quod si non omnes his exequendis potueritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur. Si autem impetrans nihil habet, &c. tunc post illa verba, men- tio specialis dicitur. Nos enim præfato Episcopo, vel Archiepiscopo ne de huiusmodi beneficio, &c. vsque, quod si non omnes, &c.

Communis forma pauperum.

Venerabili fratri Archiepiscopo

Maguntinen.

Dilecti filii N. de N. pauperis clerici N. Dicēce Simili mo-
dis apud sedem Apostolicā constituti suppli- do Patriar-
ca scripta mandamus, quatenus de vita & cōuer-
satione ipsius clericis, qui, ut afferit, beneficium
aliquod

diaconi mutatis, & non debet poni nomen proprium. Beneficium, vel tamen fructus, &c. non debet poni nisi solum in illa repertus est idoneus ad beneficium ecclesiasticum obtinendum solerter inquirentes, si eum vicium, vel tamen fructus, & honeste cōuerlationis esse reperitis, & aliquod beneficium ecclesiasticum non obtineat, aliudque Canonicum nō oblitum, ei de aliquo beneficio ecclesiastico cū cura vel sine cura, cōsuetudo ab olim clericis secularibus assignata, dummodo in cathedrali, ecclesia non existat, Quibus fructus, &c. si cum cura 20, si vero sine cura ex libr. vel fuerit 15, mare, arg. se. rax. decimq., si taxatum fuerit, vel si taxatum non fuerit secundū quod de illo camera faturā tax. pro decima huiusmodi per soluū communiter cōdecim. Vel lucius valorem an. non exce. Ad collationem vel sc. qui, ut presentationem dilectorum filiorum, Præpositi, afferit, vi Decani, & Capituli ecclesie beatæ Mariæ N. Dice gare quātā. Ecclesiam communiter pertinetis siquid in ciuitate Au- rū Apo- līcarū Par- rochiale, cūm vacauerit, quod idē clericus per se, vel procuratorem suum ad hoc ab eo legitime constitutum, in frā vnius mensis spatiū postquam sibi, vel eidem procuratori de ipsius beneficij vacatione constiterit, duxerit acceptādū, auctoritate no- stra prouidere procures. Inducēs per te, vel alium, seu alios eundem clericum, vel procuratorem suum eius nomine in corporalem possessionem huiusmodi beneficij, & defenden. inductum amoto, ac beneficium facien. ipsum clericū, vel pro eo procuratore prædictum ad illud, etiam si Canonicius & præben. cū obtineat, fuerit, vt est moris, admitti, sibi qd; de ipsius beneficij fructibus, &c. integrè responderi. Contradicto- res, &c. Non obstante, si alicui super prouisionib; sibi faciendis de huiusmodi, vel alijs beneficiis ec- clesiasticis in illis partibus speciales, vel generales lai. Potest dicta sedis, vel legatorum eius sub quacunque etiam appro- verborum formaliteras impetrarint, etiam per eas ad inhibitionem, reservationem, & decretum, vel alia quomodolibet sit processum. Quibus omnibus, præterquā autoritate nostra huiusmodi procurato- rē suū eius nomine, ex quo videtur superfluum cū aliquis in accepta- tione bene- ficij per se facere pos- set hoc, & procurato- rē, smō non Archipisco pi vel Episcopi, dici- um ad colla- tione Pa- triarche. Quādo est ad col- lationē Ab- batis, & cōuenientius, & sic de alijs regula- ribus joni- tur, communi- ter vel dini- do autē ad Decanū & Capituli, vi- delice, de secularibus can. tunc, vel vacatu consueto ab olim, &c. si sit dicitur, cō- regularis. Ad collationem, vel prouisionem dilecti filii Præpositi, &c. pertinen. in ea forma, secundū quam pro pauperib; clericis beneficiādis dudum scriptissimus, per alias nostras literas mandauimus prouideri. Volumus autem quod quā primū dictū H. vigore præsecatum dictā ecclesiā N. fuerit asseditus, alia nostrā literā, & huiusmodi processus, &c. securā excūc omnino sint cassā, & irri- tā, nulliusque roboris vel momenti. Et insuper exnunc, &c.

mentio specialis. Volumus autem, quod si tu pra- sentes literas non potueris, sed nolueris exequi, buit ad col latiōne Ab batis, & cōuenientius, & sic de alijs regula- ribus joni- tur, communi- ter vel dini- do autē ad Decanū & Capituli, vi- delice, de secularibus can. tunc. Et in telligatur, si sim plures persone, quando nō vigore præsecatum dictā ecclesiā N. fuerit asseditus, alia nostrā literā, & huiusmodi processus, &c. securā excūc omnino sint cassā, & irri- tā, nulliusque roboris vel momenti. Et insuper exnunc, &c.

Se & cōuenientius, vel Præpositi, & Decani, vel Cantorum, &c. Ecclesie N. Diocesis. Quando autē lingui, dicitur volumus autem quid postquam idem clericus vigore pr. senium beneficium aliquod fuerit pacifice asseditus, dictam ecclesiā, sciam in eum evocat & affequat, et quā ex tunc vacare decernimur, o. m. modo dimit ere teneatur, alioquin omni iuri sibi in ea vel ad illam quomodolibet competenter edere teneatur. Vel sic, compliciti prou. & su. je sponte obiliū cedere teneatur.

Nota alia evidentialia.

V Ide, pro graduatis in hac forma, cōmuniter dantur tres iudices sicut in speciali, & datur unus in curia, & duo in partibus si petantur, sicut in speciali forma.

In capitulo, communiter dicitur: sed in regularibus, communiter vel diuisim, in ista forma communiter.

Quando quis, qui in forma pauperum gratiam habuerit, expedire vult literas in secunda forma pauperum sibi fact. tunc superiorius non fiet mentio de expectativa, sed inferius in loco solito, & dicitur sic. Nos enim alias nostras literas, per quas idē clericus beneficium ecclesiasticum cum cura, vel sine cura, &c. expectabat, & processus habitos per easdem, & quacunque inde secura cassamus, irritamus, & annullamus, nulliusque roboris sint, vel momenti.

Quando vero literā nō sunt confecta, dicitur sic. Nos enim assignamus super prouisione dicto clericō facienda.

Nota, quod in communi forma pauperum, in literis pro graduatis siue non graduatis, nunquam ponitur clausula, Seu si hodie, &c.

Quando mandatur prouideri, vel fit processus aliquidē certo beneficio vacan. quod nondū pos- sit, dicitur sicut superiorius in prædicta forma, &c. cui,

cui, vt afferit, nuper de parochiali ecclesia N. dice-
cessi tunc certo modo vacan. per alias nostras lite-
ras duximus prouidendum.

Quando literæ non sunt confectæ, tunc dicitur
post verbū vacan. gratiosè concessimus prouide-
ri, super qua quidem concessione gratiæ, Apostoli-
cæ literæ minimè sunt confectæ, & quem per cer-
tos examinatores super hoc à nobis deputat, &c.

Inferius verò dicitur sic, Volumus autē, quod
idem Clericus, quamprimum vigore præsentium
huiusmodi beneficium fuerit pacifice assetus,
præfatam ecclesiam si eam minimè conferri con-
tingat, & asequatur, omnino dimittere. Alioquin
omni iuri sibi in ea, vel ad eam fieri continget, nō
ponuntur in his literis confectis, &c. prouisimus.

Si verò sit expectans in speciali, non fit mentio
superius, sed inferius, & dicitur sic, quodq; conce-
fitionis gratiæ per nos dicto Clerico nuper facta, de
beneficio ecclesiastico cum cura ad collationem
pertinen. sint cassa & irrita, nulliusque roboris, vel
momenti, nisi expectas de Canoniciatu sub expe-
ctationem præben. quia tūc superjus, qui, vt afferit
Canoniciatu sub expectatione præb. non obtinet.

Forma pauperum pro graduatis.

Dilecto filio N. de N. presbytero N. Baccalaureo in legibus, Salutē, &c. Honestatis & scié-
tiae meritis placere studen. libenter prosequimur
Apostolicæ sedis munificentia specialiter, vt dum
noua perceptione bonorū prospexerint se fecun-
dos virtute, adiectione continua se reddere gau-
deant insignitos. Cū itaque sicut accepimus, tu
per literarū exercitium. Iutis civilis studio lauda-
bili insistendo, ad ea, diuina gratia tibi suffragante,
profeceris quod in eodē gradum Baccalaureatus
obtinere meruisti. Nos volentes tibi, qui in Iure
canonico, vt afferis, studies, vt ex ipsius studij com-
muni for-
ma pauc-
rum, mendando labore fructū tibi gaudeas peruenisse,
præmissorum meritorum tuorum intuitu, gratiam
facere speciale beneficium ecclesiasticum cū cura
ra consuetum clericis secularibus assignari, dum-
modo in Cathedrali ecclesia non existat. Cuius
fructus, &c. si cum cura 25. si verò sine cura fuerit
18. mar. fe. taxat. deci. val. an. non exce-

Ad collationem, prouisionem, præsentationem,
seu quamvis aliari dispositione, Venerabilis fratris
nostris episcopi N. pertinen. si quod in ciuitate, vel
diœcef. N. dummodo in Cathedrali ecclesia non
fuerit, vacat ad præfens, vel cūm vacauerit, quod
tu per te, vel procuratorem tuum ad hoc legitimè
constitutum, infrā vnius mensis spatium postquam
tibi vel eidem procuratori de ipsius beneficij va-
catione constiterit, duxeris acceptandum, conse-
rendum tibi post acceptationem huiusmodi cum
omnibus iuribus, & pertinen. suis donationi Apo-
stolicæ reserues, districtius inhibentes eidem epi-
scopo ne de huiusmodi beneficio interim, etiam
ante acceptationem eandem, nisi postquā ei con-
stiterit quod tu, vel procurator prædictus illud no-
lueritis acceptare, disponere quoquomodo præsum-
mant, ad decernen. ex nunc, &c. attētari. Non ob-

stan. si quis super prouisionibus sibi faciēdis de hu-
iuismodi, vel aliis beneficiis ecclesiasticis in illis par-
tibus speciales, vel generales dictæ sedis, vel lega-
torum eius literas impetrarint, etiā si pei eas, &c.
processus quibus omnibus, præterquā autoritate
nostra beneficia huiusmodi expectantibus, te in
huiusmodi beneficij aſſectione volumus antefer-
ri, sed nullum per hoc eis quoad aſſectionē, &c.
generati, aut si eidem episcopo, vel quibusvis aliis
communiter, vel diuīsim à dicta sit sede indultum,
quod ad receptionem, vel prouisionem alicuius
minimè teneantur, & ad id compelli, aut quod in-
terdici, suspēdi, excōmunicari non possint, quodq;
de huiusmodi, vel aliis beneficiis ad eorum colla-
tionē, vel præsentationem, &c. effectus huiusmodi
gratiæ impediri, &c. vsque speciales. Seu q; supert.
de parochialibus ecclesiis inuicē Canonicē vni-
tis, quarum fructus, &c. 26. li. tur. par. sec. co. ex. va.
an. vt afferunt, non excedunt nosceris litigare. Vo-
lumus autem, quod quamprimum vigore præsen-
tium huiusmodi possessionem fueris pacifice aſſe-
cetus, dictas parochiales ecclesiias, si interim eas
euincas & aſsequaris, quas ex tunc vacare decer-
nimus omnino, prout ad id te sponte obtulisti, di-
mittere. Alioquin omni iuri tibi in eis, seu ad eas
q; iomodolibet competenti cedere tenaris. Nulli
ergo, &c.

Quocirca, &c. Mandamus quatenus vos, &c.
alias beneficium huiusmodi per nos, vt præmittit
reseruatum, si tempore nostræ huiusmodi re-
feruationis vacabat vel postea vacauit, aut cū va-
cauerit, præfato N. poſt acceptationem eardem
cum omnibus iuribus, & pertinentiis supradictis
auctoritate nostra conferre, & assignare curetis. In-
ducen. eum, vel dictum procuratorem suum eius
nomine in corporalem possessionem beneficiorū,
iuriumq; & pertinentiarum prædict. & defenden.
inductum, &c. admitti. Sibi que de ipsius benefi-
cijs, &c. fructibus. Nō obstan. omnibus supradictis.
Seu si eidem episcopo vel quibusvis, &c.

Nota alia evidentialia.

Nota * quando impetrans petit ad collatio-
nem, tunc scribitur tribus iudicibus eiusdem
Diœcesis, alias semper scribitur ordinario nisi im-
petrans stetisset per triennium in curia, quia tunc
scribitur tribus iudicibus in Curia, vel extra
Et potest recipere processum in curia, si placet.

* Nota. q; in quo im-
petratur. Sed si petat ad collationem ordinarij per se, tunc scribitur tribus Iu-
dicibus in sua Diœc. Si habet beneficium ponatur sic, quod vt afferit parro-
chialem ecclesiam N. cuius fructus, &c. non excedunt. Et semper ponatur va-
lor, etiam si in supplicatione non ponevetur. Vel sic, qui ad decimam si non
sunt taxat, sic ponitur hodie. In regularibus presentationem. Quando im-
petratur ad collationem Abbat. & Convent. vel aliarum personarum regula-
rium, tunc semper ponitur communiter vel diuīsim pertinen. si vero aliarum
personarum non regularium, tunc ponitur, communiter tantum, si vero
in aliis, ut in text. Quando quis impetrat extra suam Diœcisin, tunc
ponitur, ubi dicitur N. propriam manjom, vt afferit, elegit, &c.
clausula, per vos, vel alium, seu alios, ponitur quando scribitur ir-
bus iudicibus. Quando autem scribitur vni tantum, tunc dicimus, Inducen.
per te, &c. Nota, quod ubicunque sit praeditum ordinario, semper dicitur
auctoritate nostra, sed ubicunque ipsi non sit praeditum, dicitur, per censuram
ecclesiasticam.

Forma pauperum clericorum expectantium.

Innocentius, &c.

Dilecti filij N. pauperis clerici N. Diœcesis apud sedem Apostolicam constituti supplicationibus inclinati, &c. Mandamus quatenus de vita, & cōuersatione ipsius N. qui, vt afferit, beneficium aliquod ecclesiasticum non obtinet, & quē per certos examinatores super hoc à nobis deputatos, de literatura examinari fecimus diligenter, quīque in illa repertus est idoneus ad beneficium ecclesiasticum obtainendum solerter, si eum vita laudabilis, & honesta conuersationis esse repere rit, & beneficium aliquod ecclesiasticum non obtineat, aliudque canonicum non obſistat, ei de aliquo beneficio ecclesiastico cum cura, vel sine cura consuetudo ab olim clericis secularibus assignari, dummodo in cathedrali ecclesia non exi stat. Cuius fructus, redditus, & prouentus, si cum cura 10. si verò sine cura fuerit 15. marc. argen. secundum tax. decimæ, si taxatum fuerit: si verò taxatum non fuerit, secundum quod de ipso pro huiusmodi perfoli communiter confuerit va. an. nō excedunt. Ad collationem, vel prouisionem venerabilis fratris nostri episcopi N. pertinent. si quod in Ciuitate, vel Diœcesi N. vacat ad præsens, vel cum vacauerit, quod idem N. infra vnius mensis spatium, postquam sibi de illius beneficij vacatione constiterit, duxerit acceptandum, autoritate nostra prouidere curetis. Inducen. eundem N. in corporalem possessionem huiusmodi beneficij. Et defenden. inductum, ac facien. eum ad illud, etiam si Canonicius, & præben. fuerit, vt est moris admitti, sibi que de ipsius beneficij fructibus, redditibus, prouen. iuribus, & obuen. vniuersis integrè responderi. Contradictores, &c. Non obstan. si aliqui super prouisionibns sibi faciendis, de huiusmodi, vel aliis beneficiis ecclesiasticis in illis partibus speciales, vel generales dictæ sedis, vel legatorum eius sub quacunque verborum forma literas impetraverint, etiam si per eas ad inhibitionem, referuationem, & decretum, vel alias quomodolibet sit processum. Quibus omnibus, præterquam autoritate nostra huiusmodi beneficia expectanti-

bus, in huiusmodi beneficij affsecutione volumus anteferri, sed nullum per hoc eis quo ad affsecutionem beneficiorum aliorum præiudicium generari. Sed si eidem episcopo, vel quibusvis aliis communiter vel diuīsim à dicta sit sede indultum, quod ad receptionem, * vel prouisionem alicuius minime teneantur, & ad id compelli, aut quod interdicti, suspēdi, vel excommunicari non possint: quodque de beneficiis ecclesiasticis ad eorum collationem, vel prouisionem coniunctim, vel separatim spectantibus nulli valeat prouideri per literas A- postol. non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Et qualibet alia dictæ sedis indulgentia generali, vel speciali cuiuscunque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam, vel totaliter non insertam effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri. Et de qua cuiusque totu- tenore habenda sit in nostris literis mentio spe- cialis. Volumus autem, quod idem Clericus quam- primum vigore præsentium beneficium aliquod fuerit pacificè acceptus, dictam ecclesiam, quam, vt præfertur, obtinet, & quam extunc vacare de- cernimus, omnino dimittere teneatur, quodque si tu præsentes literas, &c. quando autem litigat, &c. Vt in aliis de gratia confuevit ponи. Nos enim prefato episcopo ne de beneficio huiusmodi inter- rim, etiam ante insinuationem præsentium, & pro- cessuum, per eas habitorum ei factam, nisi post- ponitur, Tu quam ei constiterit quod idem N. huiusmodi be- neficium acceptare noluerit disponere quoquo- modo præsumant districtus inhibemus. Decen- nen. irritum & inane, si secus super his à quoquam quauis autoritate scienter vel ignoranter conti- gerit attentari. Quod si non omnes his exequen- dis potueritis interesse, duo vestrūm ea nihilomi- nus exequamini. Dat. Romæ, &c.

Volumus autem quod si tu præsentes literas non potueris, seu nolueris exequi. * Dilecti filij Præpositori & Decanu N. ecclesiarum literas ipsas, ac omnia & singula in eis contenta, secun- dum ipsarum literarum tenorem exequi possint, & debeant, super quo eis tenore præsentium man- datum damus, & etiam potestatem. Et insuper pre- fato, &c.

F I N I S.

* Autē si
prīus dīlū
fuit ad pre-
sentationē,
au prouisi-
ōnē. Vi-
de iii. regu-
lā. V. bari.
V. cū sequē-
tibus. Vide
titulos ex-
cōmunicā-
torū in cō-
muni for-
ma in regu-
lis Gregor.
XI.

Quando
vnuis indi-
cum est epi-
scopus tūc
ponitur. Tu
frater epi-
scope, cuen-
torū altero
ea nihilom-
inibus, &c.
Ista clausu-
la, danta-
xat ponitur
quando
scribiat
ordinario,
sed quando
alii scribi-
tur, tunc
ponitur ut
in textu, &
tūc subin-
gitur, quod
si non om-
nes, &c.

PROVINCIALE OMNIVM ECCLESiarVM CATHEDRALIVM

VNIVERSIS ORBIS , CVM CVIVSQ VE

Regionis monetæ nomenclatura ac valore,
nuper ex libro Cancellariæ Apo-
stolicæ excerptum.



N Ciuitate Romana sunt
quinque ecclesiæ, quæ
Patriarchales dicun-
tur, videlicet,
Ecclesia S.Ioan.Lateran.
qua confuevit habe-
re priorem ordinis san-
cti Augustini modo
Decanum.

Eccles.S.Petri qui habet Archipresbyterum, qui
debet esse Cardin.

Eccles. seu Monasterium S.Pauli extra muros Vr-
bis, quod habet Abbatem ordinis S.Benedicti.

Ecclesia sanctæ Mariæ maioris, quæ habet archi-
presbyterum, qui debet esse Cardi.

Ecclesia, seu monasterium sancti Laurentij extra
muros, quod habet Abbatem ordinis sancti Be-
nedicti. Quibus ecclesiis assignati sunt Episco-
pi septem, videlicet,

Dominus Papa.

Episcopus Ostiensis & Velletrensis.

Episcopus Portuensis, & S.Ruffinæ.

Episcopus Sabinensis. Episcopus Tusculanensis.

Episcopus Prænestinus. Episcopus Albanensis.

*Singulis autem Vrbis Ecclesiis assignati sunt presbyteri,
Cardinales virginisq Diaconi vero, sunt octodecim.*

In primis de ecclesiis presbyterorum
Cardinalium.

Tituli S.Crucis in Ierusalē presbyter Cardinalis.
Tituli sanctorum Marcellini, & Petri presbyter
Cardinalis. Tituli sanctorum quatuor coronato-
rum Presbyter Cardinalis.

Tituli sanctorum Ioannis, & Pauli presbyter Cardi-
nalis.

Tituli sanctæ Anastasie presbyter Cardinalis.

Tituli sanctæ Sabinæ presbyter Cardinalis.

Tituli S. Stephani in Coelio monte presbyt.Card.

Tituli S.Clementis presbyter Cardinalis.

Tituli sanctorum Nerei, & Archilei presbyt.Card.

Tituli sanctæ Sufannæ presbyter Cardinalis.

Tituli sanctæ Potentianæ presbyter Cardinalis.

Tituli sancti Sixti presbyter Cardinalis.

Tituli sancti Petri ad vincula presbyt.Cardinalis.

Tituli S.Martini in montibus presbyt.Card.

Tituli sancti Eusebij presbyter Cardinalis.

Tituli sanctæ Priscæ presbyter Cardinalis.
Tituli sancti Praxedis presbyter Cardinalis.
Tituli sancti Vitalis presbyter Cardinalis.
Tituli sancti Ciriaci in Thermis presbyt. Card.
Tituli sancti Maurici presbyter Cardinalis.
Basilicæ duodecim Apostolorum presbyt. Cardin.
Tituli sancti Marcelli presbyter Cardinalis.
Tituli sancti Laurentij in Lucina presbyt. Cardin.
Tituli sancti Laurentij in Damaso presbyt. Cardin.
Tituli sancti Balbinæ presbyter Cardinalis.
Tituli sanctæ Mariæ in Transtiberim presb. Card.
Tituli sanctæ Ceciliae presbyter Cardinalis.
Tituli sancti Grifogoni presbyter Cardinalis.

De Ecclesiis Diaconorum Cardinalium.

Sanctæ Lucia in Septisolii. S.Mariæ in Aquiro.
Sancti Theodori. Sanctæ Mariæ in Cosmedin.
Sancti Gregorij ad Velum aureum.
Sanctorum Colmæ & Damiani.
Sanctæ Mariæ nouæ. Sancti Hadriani.
Sanctorū Georgij, & Bacchi. S.Mariæ in vialata.
Sanctæ Mariæ in porticu. Sancti Angelii.
Sancti Nicolai in carcere Tulliano.
Sanctæ Mariæ in Dominica. Sancti Eustachij.
Sancti Nicolai inter imagines.
Sancti Viti in macello. Sanctæ Agathæ.

*Episcopi qui sunt sub Rom.Pap. & non sunt in alterius pro-
vincia constituti.*

Ostiensis, & Velletrensis. Portuensis & S.Ruffinæ.
Sabinensis. Prænestinus. Tusculanensis.
Albanensis.

C I V I T A T E S M V N D I Q V Æ
ultra urbem tenentur à Christianis.

In Campania & maritima.
Anagnim. Ferentin. Verulan. Soran. Aquinas.
Sagrin. Alatrin. Terracimen. Fundan.
Tiburin.

In Apricina, & Marsicana Provincia.
Aquilien. Forcanen. vnit.
Marcican. Valuenis, seu Sulmonen.
Theatinus. Adrien. Pennensis. vnit.
Aprutinus, seu Theran.

Prouinciale.

In Tuscia, & patrimo.

Nepesim. Sutrin. Vniti.
Ciuitatem, vel Ciuitatis. Castellanen. vni.
Ortan. Balneorigen. Montis falconis.
Cornetan. vni. Vrbeuetan. Viterbien.
Tuscanen. vni. Castron. Clusinus.
Castellanus. Grossetan. Suauen. Perusin.
Aretin. Vulteran. Senen. Archiepiscopus.
Lucan. Pientin. Pistorien.
Florentin. Archiepiscopus. Fesulan. Lunen.
Corthonensis. Biñensis. Sarzanen.

In Ducatu Spoletoano.

Affinas. Nuccerin. Spoletan. Amelien.
Interamnensis. Fulginas. Eugubin.
Tudertin. Narniensis.

In Marchia Anthonitana.

Asculanensis. Camerinensis. Firman.
Auximanensis. Humanas.
Anchonitan. coniuncti. Esinensis, vel Exinas.
Senogalien. Pisautensis. Callensis.
Vrbinas, seu sancti Leonis. Racanatenis.
Fanensis. Forosempronienis. Maceratensis.

In Romandola.

Archiepiscopus Ratiennas hos habet
suffraganeos.
Ariminensis. Cersanetensis. Brittonoriensis.
Imolensis. Sarenen. vel Sarsinaren.
Murinen. Bononien. Bobien.
Foroliuiensis. Ceruientis. Foropompiliens.
Fauuentius. Regien. Furratien.
Conaleden. Parmen. Placentin. Barcinen.

In insula Regni Siciliae.

Archiepiscopus Panormitanus hos
habet suffraganeos.
Agrigentin. Mazaren. Meleuitan. vel Malten.
Archiepiscopus Montis regalis hos
habet suffraganeos.
Siracusanensis. Cathaniensis.
Archiepiscopus Mafsanensis hos habet
suffraganeos.

Cephaludensis. Pacen. & Lipparien sunt vni.
Sancti Marci. Militen. isti duo sunt exempti &
vni.

In Calabria.

Archiepiscopus Regien. hos habet
suffraganeos.
Lucensis. Cassanensis. Cotroniensis.
Cathacensis. Neocastrensis. Giracensis.
Toropeten alias Tropiensis. Bonensis.
Squilacensis.
Archiepiscopus Consentin. hunc habet
suffraganeum.

Marturanensis.
Archiepiscopus Rossanen. non habet
suffraganeos.

Bisignanen. est exemptus.
Archiepiscopus sancte Seuerinae hos
habet suffraganeos.

Ebriacen. vel Vimbraticen. Strangulen. vel Se-

ronien. aut Insulen. Geneocastren. vel Geni-
cocastren. Gerentinen. Sancti Leonis.

In Apulia.

Archiepiscopus Larcatin. hos habet
suffraganeos.
Mutulensis. Castellanen. vel Castellaneten.
Archiepiscopus Brundusin. hunc habet
suffraganeum.
Astrinen. vel Ostrinen.

Archiepiscopus Hidronti. hos habet
suffraganeos.
Castrensis. Gallipolitan. Licensis, vel Lice-
nensis. Vngentinen. vel Ogentin.

Lucensis, vel Lucadensis. Neritonen. est exēptus.
Archiepiscopus Barenensis. hos habet
suffraganeos.

Betontinenis. Caelphaian. vel Nelphiten.
Iuuenacensis. Rubentinensis, vel Rubensis.
Salpensis. Bitterensis. Mineruiensis.

Catherinensis. Cauriensis. Conuersan.
Polignanensis. Lauellinenis.

Archiepiscopus Trauensis. hos habet
suffraganeos.
Vigiliensis. Andren. vel Adrien.

Penensis. coniuncti.
Archiepiscopus Sipontin. vel montis Gargani.
hos habet suffraganeos.

Vescanensis. Troianensis. exempti.

Melphienis.

Monopolitan. Rapollen. exempti.

Archiepiscopus Consan. hos habet
suffraganeos.

Auranensis. Montisuiridis. Sarranensis.
Laquedonen. Sancti Angeli de Lombardis.
Bisaciensis.

Archiepiscopus Acheronti. hos habet
suffraganeos.

Potentiensis. Venusensis. Angolensis.
Gricariensis. Grauinensis.

In terra laboris.

Archiepiscopus Beneuentanus. cuius ciuitas
est Romanæ ecclesiæ, hos habet
suffraganeos.

Thelesinen. Sanctæ Agathæ. Alipensis, vel
Alipharen. Montis Marani. Vican.

Boianensis, vel Roianen. Auellinenis.

Arianensis. Asculanensis. Tertibulensis.
Vlturnensis. Ferentinens. vel Florentin.

Ciuitaten. Lefinens. Triuentinen.

Vadiens. vel Gadiens. Musanen. Nucerin.

Draconens. Alarinens. Termolen.

Frequentinen. Biminens. Sanctæ Mariae.

Archiepiscopus Salernitan. hos habet
suffraganeos.

Caputaquensis. Policastren. Nusaitan. vel
Nuscan. Sarnens. Aceruensi. vel Arcenen.

Marciscens. Rauellen. est exēptus.

Archiepiscopus Amalphitan. hos
habet suffraganeos.

Capricanensis. Scaleni. vel Camensi.

Minoren. Siteranensis.

Archie

Omnium Ecclesiārum.

485

Archiepiscopus Surrenti. hos habet suffraganeos.

Lobrenſ. Salpens. Equen. vel Aquen. alijs Vicen. vel Vican. Castellimaris. vel Scabiens.

Archiepiscopus Neapolitanus hos habet suffraganeos.

Auersan. est exemptus. Nolan. Cumanen. Iſcalan. Puteolanens. Aceritan.

Archiepiscopus Capuānus hos habet suffraganeos.

Theanensis. Calmenſ. Caluenſ. Sueſſan. Venafran. Aquitanen. vel Aquinaten. Iſerniens. Casertanens. Caiaciens. Casiſen. ex exemptus.

In Tuscia, & Corsica.

Archiepiscopus Pifan. hos habet suffraganeos.

Mellanensis. Alariens. Ciuitatens. Aiacensis. Segonensis.

Archiepiscopus Ianuensis. hos habet suffraganeos.

Bobiensis. vel Robieſſis. Aprumacensis. vel Brumacensis. Merensis. vel Maranensis.

Acciens. vel Amprumacens. Nubiensis. vel Nebiensis. Nauensis. Albiganensis.

In Sardinia.

Archiepiscopus Calaritanensis. hos habet suffraganeos.

Sulcitan. vel Sulcien. Doliensis.

Selluensis. hodie est vnitus Calaritan.

Archiepiscopus Turitan. hos habet suffraganeos.

Sorrensis. Plonatens. Ampuriensis.

Gifacensis. vel Girardensis. Caſtreñis.

Othauensis. vel Othaicens. Bosanensis.

Archiepiscopus Alborensis. hos habet suffraganeos.

Vſellensis. Terra alba. Sancte Iustæ. Ciuitatens. Galteſſinens. Iſti duo sunt exempti.

In Flaminia, & Lombardia.

Archiepiscopus Rauennas. hos habet suffraganeos.

Adriensis. Cerujenſ. Foropompilien.

Comaclens. Foroliuens. Velliuienſ.

Celenatens. Sareniſ. vel Sarſinatenſ. Fauentin.

Mutinensis. Reginenſ. Bacenensis.

Imolenſ. Bononensis. Patmenſ.

Archiepiscopus Mediolanensis. hos habet suffraganeos.

Bergomensis. Cremonens. Nouariens.

Ipporegiens. Aſtenſ. Albenſ. Saonenſ.

Vintimilenſ. Brixienſ. Laudenſ. Vercellenſ.

Vigleuienſ. Aquenſ. Terdonens.

Albinganenſ. Placentin. Papienſ.

Ferrarienſ. Iſti duo sunt exempti.

Archiepiscopus Taurinenſ. hos habet suffraganeos.

Cafalen. Montisregalis. Salutiarum.

In Dalmatia ſupra mare.

Patriarchus Aquilegiensis. hos habet suffraganeos.

Mantuanens. Tridentinens. Maſtauens.

Vincentinens. Concordiens. Cuman.

Veronens. Paduēns. Teruinenſ. Cenerenſ. Feſtrenſ. Bellunensis. Iſti duo ſunt vnit. Polanenſ. vel Ponens. Parentinens. Triestinens. vel Tergeſtinens. Comaclens. vel Petenens. Capitis Iſtria. vel Iuſtinopolitan. Maoriens. Ciuitatis nouæ. vel Emonensiſ.

In Itria ſuper mare.

Patriarchatus Gradenſ. hos habet suffraganeos.

Castellanensis. vel Venetiārum. Torecellanens. Equeſtrenſ. vel Enſulan. Capruliens. Clodiens. Ciuitatis nouæ.

In Sclauonia.

Archiepiscopus Iadrenſ. hos habet suffraganeos.

Aufarenſ. Arbenſ. Veglensis.

Archiepiscopus Spalatensis. hos habet suffraganeos.

Traguriens. Scardonens. Nonenſ.

Sibiniens. Teniens. Temnens. Almisiens.

Farenſ.

Archiepiscopus Ragusin. hos habet suffraganeos.

Stagnens. Roſſonenſ. vel Boſſonenſ.

Tribuniens. Catharenſ. Bacenſ.

Rocenſ. coniuncti. Biduanenſ.

Archiepiscopus Antibarenſ. hos habet suffraganeos.

Dulcinens. Druaſtenſ. Scodrenſ. Sardenſ.

Suacinens. Polaſtrenſ. Arbenſ.

Surtarenſ. vel Acittarenſ.

In regno Vngaria.

Archiepiscopus Strigoniensis. hos habet suffraganeos.

Agriens. Vacienſ. Nicienſ. Quinque Ecclesiens. Vesprimiens. Lauriens.

Archiepiscopus Colocensis. hos habet suffraganeos.

Zagabriensis. vel Zabrabienſ. Transiluanens.

Voccadrenſ. Suiniens. Viſemburgens.

Cenadiens. Boſnenſ.

In regno Polonie.

Archiepiscopus Guerzenſ. hos habet suffraganeos.

Vritiſlauiens. Lubricenſ. Vanienſ. est exēptus.

Plorenſ. Cracouenſ. Poznauienſ.

Mazouienſ. Pomeuarienſ. vel Vadiflanjenſ.

In Alemania.

Archiepiscopus Maguntin. hos habet suffraganeos.

Pragensis caput regni Boemiae. Marouienſ. vel Olomenſ. Fiſterenſ. Conſtantienſ.

Argentinens. Vormacens. Hildes hemenſ.

Paldeboenſ. Curienſ. Spirenſ. Verdenſ.

Halberſtatens. Bambergenſ. est exēptus.

Archiep. Colonienſ. hos habet suffraganeos. Leodienſ. Monasterienſ. Traiectenſ. Mindens.

Oſnaburgens. vel Oſenburgens.

Archiep. Bremerſ. hos habet suffraganeos.

Barduicenſ. nunc deſtructus. Cadeburgens. vel Conuermeſ. Lubiceſ. Auernieſ. vel Mihiliburgeſ.

In Livonia & Prussia.

Archiepiscopus Rigenensis, hos habet suffraganeos.

Oliensis. Curomensi. Trabatensis.

De insula sanctæ Mariæ in Prussia.

Lithoniensis. Vermens. Sambiens. Culmens.

vel Curladensis. Zymaliensis. Pomezaniensis.

Archiepiscopus Magdeburgensis, hos
habet suffraganeos.

Huergens. Misnen. vel Misen. Manserburgensis.

Cirens. vel Neuburgen. Brandenburgensis.

Archiepiscopus Salzburgensis, hos
habet suffraganeos.

Patauiensis. Frisiren. vel Fisingen. Gurcensis.

Sequouensis. Ratisponensis. Brisicens.

Reinen. vel Enimo. de novo creat. Lauendinen.

vel Laurentin.

Archiepiscopus Treuerensis, hos habet
suffraganeos.

Metens. Virdunens. Tullenensis.

In Burgundia, & Sabaudia.

Archiepiscopus Bisuttin. hos habet suffraganeos.

Basilensis. Bellicensis. Lausanensis.

Archiepiscopus Tarentensis, hos
habet suffraganeos.

Seduensis. Augustensis.

In Provincia Provincia.

Archiepiscopus Eduensis, hos habet
suffraganeos.

Dignensis. Graffensis. Senetensis. Niciensis.

Glaudatensis. Vencensis.

Archiepiscopus Aquensis, hos habet
suffraganeos.

Aptensis. Foroiuleni. Siftaricens.

Regensis. Vanicens.

Archiepiscopus Arelatensis, hos habet
suffraganeos.

Massiliensis. Vaisonensis. Tricastrinensis.

Cauallicens. Aniujonensis. Aurasicensis.

Carpetoracensis. Tholonensis.

Archiepiscopus Viennensis, hos habet
suffraganeos.

Valentinen. Dienfen. sunt coniuncti. Viuariensis.

Maurianensis. Geberinensis. Grationopolitan.

In Francia.

Archiepiscopus Lugdunensis, hos habet
suffraganeos.

Eduensis. Gabilonensis. Matisconensis. Lingonensis.

Archiepiscopus Seno. hos habet suffraganeos.

Parisiensis. Autelianensis. Antisiodorens.

Meldensis. Carnotensis. Niuerensis. Tracensis.

Archiepiscopus Rhemensis, hos habet
suffraganeos.

Sueſſionensis. Cameracensis. Morinensis.

Ambianensis. Siluanetensis. Laudunensis.

Cathalonensis. Tornacensis. Atrebatenensis.

Nouionensis. Beluacensis.

In Normandia.

Archiepiscopus Rothomagensis, hos
habet suffraganeos.

Baiocensis. Ebroiecensis. Lexouensis.

Abricensis. Sagiens. Constantiensis.

In Britannia.

Archiepiscopus Turonensis, hos habet
suffraganeos.

Cenomanensis. Carisopitensis. Leonensis.

Andegauensis. Macloviensis. Dolensis. Nannetensis.

Venetensis. Treconensis. Briocensis. Redonensis.

In Ducatu Aquitanie.

Archiepiscopus Bituricensis, hos habet
suffraganeos.

Claromontensis. Lemouicens. Ruthenensis.

Mimatensis. Albienensis. Caſtrensis. Tutellensis.

Carfuricensis. Vabrensis. Sancti Flori.

Aniciensis ex exemplis.

Archiepiscopus Tholofanus, hos habet
suffraganeos.

Pictauensis. Engolismensis. Agenensis.

Xantonensis. Petragoricensis. Condomensis.

Mallaceſ. Lucionensis. Sarlatensis. de nouo crea.

In Vasconia.

Archiepiscop. Auxitan. hos habet suffraganeos.

Aquensis. Conuenarum. Taruiensis. Vafatensis.

Lascurensis. Ledroensis. Conferanensis.

Olorensis. Baionensis. Adurenensis.

In Gotia.

Archiepiscopus Narbonensis, hos habet
suffraganeos.

Carcassonensis. Agathensis. Sancti Pontij.

Thomeriarum. Electensis. Magolonensis.

Elnensis. Bitercensis. Ledouensis.

Nemausensis. Vticensis.

In regno Aragonum.

Archiepiscopus Tarraconensis, hos habet
suffraganeos.

Barchinonensis. Vicenſ. Vrgelleſ. Valentinenſ.

Gerundenſ. Illerdenſ. Detrusenſ. Maioricens.

Archiepiscopus Cæſarangustan. hos habet
suffraganeos.

Oſcensis. Pomplonenſ. Segobricensis.

Tirafonensis. Calaguritan.

In regno Castelle, & Legionis.

Archiep. Tolitanus, hos habet suffraganeos.

Segontinensis. Burgelſ. Segobienſ. Cordubensis.

Oxomenſ. Palentin. Conchenſ. Carthaginēſ.

Archiepiscopus Compostellanus, hos
habet suffraganeos.

Abulenſ. Salamantin. Caurinen. Placentinēſ.

Elborenſis. Vlixbonensis. Legionensis.

Ouerensis. exempti. Samorenſ. Egitanensis.

Pacensis. Ciuitatenis. Lametenis.

In regno Portugalie.

Archiepiscopus Bracharenſis, hos habet
suffraganeos.

Portugalensis. caput regni. Columbriensis.

Auriens. Lucenſ. Mindoniens. Vifensis.

Tudensis. Astoricensis.

Archiepiscopus Ipalensis, hos habet
suffraganeos.

Gienensis. Godicenſ. vel Gaden. Siluenſ.

Mariechitan. in Aphrica. Rubicensis.

In regno Anglia.

Archiepisc. Eboracensis hos habet Suffraganeos.
Dulenensis. Barleobensis.
Archiepisc. Cantuariensis hos habet suffraganeos.
Londoniensis. Cicestrensis. Vinconiensis.
Roffensis. Exouienensis. Vellenensis. Barthoniensis.
vniti. Caresbienensis. Vuigorniensis.
Herefordiensis. Conuertensis. Lichefeldensis.
coniuncti. Lincolinensis. Helienensis.
Laudanensis. Noruicensis. Menenensis.
Bangorensis. De sancta Asaphi, sive Asanen.

In Regno Hybernia, sive Islandia.

Archiepisc. Armachan. hos habet Suffraganeos.
Dundegalensis. Mirdensis. Argadensis.
Bathugurensis. Darcikensis. Dondalerkglan.
Tubernensis. Drumorensis. Lugundunensis.
Conuarenensis. Bachabonensis. Damligitiaren.
Cluanensis. Lumidinensis. Cluenaria.
Archiepisc. Dublanensis hos habet Suffraganeos.
Gledoraleensis. Offoriens. Fretuensis.
Leglinensis. Rildarensis, vel Darentis.
Archiepisc. Caffelensis, hos habet Suffraganeos.
Laonensis, vel Linuricensis. Finabrensis.

De Insula Cathai.

Dekerua. Rossensis. Lisiorense. Corkarens.
Lumbrensis. Imilicensis. Vatrafordensis.
Clonensis. Derosaylichit.
Archiepisc. Tuaniensis hos habet Suffraganeos,
Ducensis. Guachdunensis. Decolá. Achadensis.
Detelmunduach. Demageo. Deroscomon.
Clonfertensis. Alachdensis. Elfinensis.

In Regno Dacie.

Archiepiscopus Lundensis. Suetiæque primas
hos habet Suffraganeos.
Rostrildenensis. Sestleuicensis. Raueliensis.
Arusensis. Othomensis. Ripensis.
Vaibergensis. Burhlanensis.

In Regno Norvegiae.

Archiepisc. Nidrofensis hos habet suffraganeos.
Bergensis. Hemetenensis. Horcadensis.
Sodrensis. Eaensis. Olenensis. Nellandensis.
Stauagensis. Aflöensis. Pharenensis.
Greualadiensis. Scolarenensis. Grandensis.

In Regno Suetia.

Archiepiscopus Vpsalensis hos habet
Suffraganeos.
Scarenensis. Lincopenensis. Stiruniensis.
Aloëensis. Abdensis. Auguriensis.
Vaxionensis.

In Regno Scotie.

Archiepiscopus Sancti Andreæ hos habet
Suffraganeos.
Clasquensis. Candidæ casæ. Abredonensis.
Brichinenensis. Rossensis. Glauidens. Ergadicensis.
Catanensis. Dumblanensis. Murenensis.
Dumkeldensis.

In Regno Sardinie.

Archiepiscopo. Calarita. hos habet Suffraganeos.
Sulciensis, vel Sulcitan. Dolensis, vel Dolensis.
Suellenensis.

Turitanus Archiepisc. hos habet Suffraganeos.
Sorrensis. Apuriensis. Castrensis. Rosan.
Plonaccensis. Gisardensis. Othanensis.
Archiepisc. Athborensis hos habet Suffraganeos.
Vselenensis. Terra albæ. Ciuitatensis est exem-
pli. Calcellinensem. Sanctum Iustum.

*In ultramarinis partibus, & quæ tenentur
ab infidelibus.*

Patriarcha Hierosoly. hos habet suffraganeos.
Ebronensis. Ascolonensis, qui dicitur Bethleem
Lidensis.

Archiepiscopii Tyræs hos habet Suffraganeos.
Aconensis. Bericensis, vel Bencensis. Pencelis.
vel Pauedenensis. Sidomenensis.
Archiepisc. Cæsarea hunc habet Suffraganeum.
Sabastæ, qui alias dicitur Samaria.

Archiepisc. Nazarenus hunc habet Suffraganeum.
Tiberiadensis.

Patracensis Archiepiscopus nullum habet
Suffraganeum.

In Patriarchatu Antiochen. sunt CLIII. Ecclesie
Cathedrales, ad instar illius verbi Euangeli-
ci, Impletum est rete magnis piscibus CLIII. de
quibus his temporibus hoshabet Archiepiscopos,
qui inferius annotantur.

Suffraganei vero sunt isti.

Gabulensis. Anencendensis. Biblien. qui dici-
tur Gibiler. Laodicensis. Tripolitan.

Archiepisc. Tarcen. nullum habet Suffraganeum.
Archiepiscopus Edenensis, qui alias dicitur Rex
Medorum, nullum habet Suffraganeum.

Archiepiscopius Apparien. hunc habet
Suffraganeum.

Valaniensis.

Archiepiscopus Tulupden. qui alias dicitur Elio-
sopolitan. nullum habet Suffraganeum.

Archiepiscopus Conzen. nullum habet
Suffraganeum.

Archiepiscopus Manustren. nullum habet
Suffraganeum.

Iuxta traditiones veterum, & etiam quædam
scripta, quæ authoritatem habent non modicam
apud Palestinos, & maximè Græcos, Ierosolymita
Ecclesia usque ad tempora D. Iustiniani Au-
gusti Episcopum habuit nulla vel modica dignita-
tis prærogativa gaudentem. Tempore vero prædi-
cti Principis, cōgregata est Synodus generalis apud
Constantinopolim, tempore domini Vigili Papæ,
Elicij Constantinopolis, Apollinarij Alexandrini.
Dom. Eustachij Antiochen. Patriarcham super
tribus capitulis, videlicet, super scriptis Theodori-
ci Thitil. Item scriptis Theodorini Mopsuestie epi-
scoporum, & epistola Hibæ ad Marim Persan. In
qua Synodo post alias Ecclesias Dei necessarias
institutiones, quas pro tempore promulgandas
decreuerat sanctorum Patrum, qui ad eam conue-
nerant authoritate prædicta Deo amabilem hono-
rare Ecclesiam, & eius Episcopo locum inter Pa-
triarchas dari communis anxiit voluntate, reveren-
tiæ exhibens sanctæ Resurrectionis. Et quoniam
prædicta Diei Ciuitas Ierusalem, & ciuitas quasi in

limitibus Alexandrinis, & Antiocheni Patriarcharū erat, nec haberent ynde illi vrbes ordinarent Suffraganeos, nisi verique Patriarchæ aliquid detraheretur, visum est expediens, ab utroque aliquid decerpere, vt eidem iuxta formam aliorum Patriarcharum ordinarent subiectas. Subtraxerunt ergo Antiocheni Cæsariensem, & Sutopolitanum. Metropoles. Alexandrinum vero Raquibensem, qui est hodie Patracensis, vbi non est Archiepiscopus Metropolitanus. & quoniam eundem Patriarcham oportebat habere, præter supradictos Metropolitanos familiares Suffraganeos, quos Græci Eucellos vocant, subtraxerunt prædictis Metropolitanis quosdam Episcopos, & quosdam de nouo creauerunt, usque ad 25. quorum viarium numerum, & nomina subiunxi, comparatis prius Metropolitanis, & eorum Suffraganeis. Et orto est talis.

In Palestina.

Prima sedes Cæsarea Manconia, quæ & Palestina, vocatur, quam redificauit Herodes, sub hac sunt Episcopatus decem & octo. Seminatpatricka. Yamas, id est, Aſiur. Nicopolis, Sorvitis. Ralias, alias Rabos, Regum Apogos, Regum Serico. Regum Homas. Bemmengadaron. Adorus Regum. Pamlas, id est, Palmenum, Aziotus typum. Ephromason. Eſtilion. Tricomias. Toxus, vel Trexus. Scalcum. Constantunaquis.

In Gallia.

Sedes secunda Scitropolis, sed hodie ob venerationem Annunciationis Dominicæ, & Nativitatis, beatæ Mariae virginis translata est sedes ad Nazareth. Sub hac sunt Episcopatus ix videlicet. Capitelidos, Gedeum, Muliſ, Tretacomas, Comanas, Miru, Pelon, vel Pilen, Yppus, Climangaulanus,

In Arabia, & Syria.

Sedes tertia Vetera Arabiæ. Sub hac sunt Episcopatus xxxv. Adrason, Ierapolis. Phenustus, Tricomias. Exacconas, Comastanis. Comonilutinos, Conusferacinas, Philodelphios, Philopoleſ. Ponraconicas, Vocaneos, Neiu, Neopolis, Conſandas, Saltum, Comogonias, Comocoreatus, Conuscatis, Diasfrerason, Esuis, Dionysias, Canofados, Comiferagonas, Suffraganeorum prima Ledda, quæ est hodie sanctus Georgius.

Ioppe, id est, Iaffa, Aſſaon, Neapolis, Tyberiadis, Capicolmo, Meunas, Iericuntus, Legionum, Maietonen.

Nazareth, vbi hodie est Archiepiscopus, Tabor vbi Transfiguratus est Christus. Caraca, vel Petra, Hellenopolis, Hadraga, Erā, Mōntina, vbi in pede montis est Abbatia in vertice Episcopatus.

Hæc est ordinatio sub Apostolica sede Antiochiarum Catholicorum Metropolitanorum Archiepiscoporum, & Episcoporum.

Catholicus Yrampolis, quæ est Baldoch, Catholicus, qui est perfidus.

Sedes prima secundæ ordinationis, sub hac fide sunt hi Episcopatus.

Porphireon. Sidon. Biblum. Orchosia, Plomaidis. Sarepta. Berion. Beritus. Secunda sedes secundæ ordinationis Thaisus, sub hac fide sunt hi Episcopatus.

Sebastis. Tina, Mallos. Thoricos. Poderados. Sedesteria Edessa, sub hac sunt hi Episcopatus.

Virromi. Carron. Vachaon. Intheria. Tapasaron. Constantia. Matropolis. Cedmaron. Querquensia. Calimicos.

Sedes quarta Appamia, sub hac sunt hi Episcopatus. Epiphania, Riphania. Archusa. Larissa. Valanca.

Sedes quinta Terapolis, id est, Malbech, sub hac sunt hi Episcopatus.

Scuma. Varnallis. Petri. Balichi. Sunoni. Neofemea. Errimon. Europi.

Sedes sex: a Roſtra, id est, Buslech, sub hac sede sunt hi Episcopatus.

Cerason, Philadelphia. Aſcadon. Hetri, Parambo. Neylon. Zotoyma. Yetm, Dionysia. Lorea.

In Armenia.

Sedes septima Anaueria, sub hac sunt hi Episcopatus. Epiphania. Alexandres. Camprifopolis. Caſtanelli. Siria. Rossos. Ymopolis, Famas. Eguas.

Sedes octava Seluſia, sub hac sede sunt hi Episcopatus. Claudiopolis. Oropi. Senila. Anemori. Lamos. Irimopolis. Ristra. Philadelphia parua. Diocetaria. Dalixandros. Kelenderis. Sicopolis. Antiochia parua. Nephelia. Yompi. Germanico. Domeciopolis. Adrason, Neapolis, Mobda. Zinoepolis. Miloi.

In Syria.

Sedes noua Damascus, sub hac sede sunt Episcopatus innumerabiles.

Pamiponi, Guuakonechora. Laudacia. Zabrudaldanabi.

Archiepiscopus Tornualentis, qui est primus totius Bulgariae, & nullum habet Suffraganeum.

Archiepiscopus Velesbuidien.

Archiep. Proſexalmensis hos habet Suffraganeos. Scopien. Budinensem vel Brusiberensem. Leofiseniem, Piztiensem. Brunciberensem.

In România.

Ecclesia Constantinopolis, hos habet Suffraganeos. Colubriensem. Naturensem. Spigacensem. Paudensem. Dorkensem. Chalcedonensem.

Archiepisc. Irachliensis hos habet Suffraganeos. Redeseonensem. Galipolensem. Curotensem. Missinensem. Peristaciensem. Darnensem. Archadopolitan.

Archiepiscopus Patracæ, hos habet Suffraganeos. Lapfacensem. Dinensem de Sallana.

Archiepiscopus Squisicen, ultra brachium sancti Gregorij hos habet Suffraganeos.

Troianum. Iacorensem. Lupus ensem. Libatiensem. Andruanicum. Decandimonia. De Epigonia.

Archî

- Archiepiscopus Verisie. hos habet suffraganeos. Rosisionensem. Aprensem. Ripsalensem.
- Madicensis Archiepiscopus, & Adrinopolitanus Archiepiscopus, nullos habet suffraganeos.
- Traianopolit. Archiepis. vnum habet Suffraganeum Auiensem.
- Malziacen. vnum habet suffraganeum. Maronensem.
- Messopolitan. Archiepis. hunc habet Suffraganeum. Xanocensem.
- Philipp. Archiepiscopus hos habet Suffraganeos. Christopolitanum. Crysopolitanum. Dragonensem.
- Archiepiscopus Serres. nullū habet suffraganeū.
- Archiepiscopus Thessa. hos habet Suffraganeos. Citren. Veriensem.
- Archiepis. Larissenus hos habet Suffraganeos. Dinutrien. vel Dinutricen. Cardicensem. Amurensem. Nazarocensem. Sidonensem. Dinucensem.
- Archiepis. Neopatēsis hos habet Suffraganeos. Lariaten. vel Lauacen.
- Archiepis. Thebanen. hos habet Suffraganeos. Zorocemensis. Caftoriensis.
- Archiepis. Athenien. hos habet Suffraganeos. Termopilensis. Salonenensis. Albelonensis. Molgarensis. Daualiensis. Nigropontensis. Reonensis. Eginnenensis.
- Archiepis. Corint. hunc habet Suffraganeum. Aguinensis.
- Archiepis. Patracēsis hos habet Suffraganeos. Colonensis. Coronensis. Andreuilleensis.
- Monthonensis. Amicicensis.
- Archiepiscopus Corsiēs. nō habet Suffraganeū.
- Archiepiscopus Duracēs. nō habet Suffraganeū.
- In Insula creten.*
- Archiepiscopus Cretēshos habet Suffraganeos. Kirokenensis. Gerapetrensis. Milopotaniensis. Calamonensis. Risanensis. Archadiensis. Sicinaensis. Ariensis. Agiensis.
- Archiepis. Atridenis hos habet Suffraganeos. Cafensis. Napronensis. Scopulensis.
- Margaricensis.
- Archiepis. Soltanensis hos habet Suffraganeos. Helenensis. Monauasiensis. Marochitanensis. Sudenensis. Tauriensis.
- Archiepis. Vospreniēsis hos habet Suffraganeos. Thepheliensis. Cerson. Matrehen.
- Archiepiscop⁹ Colloissen. qui dicitur Rhodon. non habet Suffraganeum.
- Archiepiscopus Cambelien. in dominio Tartarorum, non habet Suffraganeum.
- Tempore Pipini regis Francorum fuit composta hæc descriptio.
- Ex parte Ægypti detinet Soldanus super maritimam Sensonam, vbi fuit tempore Græcorum sedes Archiepis.
- Item detinet Gazarum, & Varonem, quæ fuerunt castra Templariorum, & fuit sedes Episcopalis tempore Grægorum. Versus Ierusalem detinet Sebasten. quæ fuit, & est sedes Episcopalis.
- Item detinet Neapolim, quæ est vna cum terra
- Sebasten. antiquitus Samaria dicebatur.
- Item detinet grande Gericum, & Castrum planorum, & Castrum Falbarum, quæ fuerunt Castra nobilissima Templariorum, hæc omnia detinet cum pertinentiis suis.
- Versus Arabiam, & in Arabia detinet Ebron, quæ nunc sanctus Ab. aham nuncupatur, & est sedes Episcopales.
- Item Castrum nobilissimum, quod Caphila dicitur.
- Item Patracen. Cumaten. & Archiep. sedes, quæ nunc Eracum vulgariter nuncupatur,
- Item Castrum montis regalis & Sebe cum pluribus aliis Castris quorum nomina ignorantur, & hæc terra debet esse filia principis Pipini, & pretenditur à Ierusalem per 16. dietas.
- Item vallem de mossa, quæ est pars Idumeæ, & hæc est versus Damascum vbi sunt plura Castra & villæ, quorum nomina ignorantur, & debent esse domicillæ prædictæ.
- Item versus Arton, & versus Nazaret castrum Saporiæ, quod fuit regis.
- Item montem Tabor, & Castrum Buriz, quæ fuerunt Abbatis dicti montis.
- Item ciuitatem Vaim, vbi olim fuit sedes Episcopalis.
- Item Bethsaidam ciuitatem Petri & Andreæ.
- Item castrum, quod Bellum videre dicitur, quod fuit hospitalis Ierosolymitani.
- Item in terra de Gor, vbi fuit Sodoma & Gomorrha, castrum quod Matescalcia dicitur, quod fuit dicti regis.
- Item Iericho, quod fuit Abbatissæ S. Lazari de Bethania, & distat ab hac parte Ierusalem per septem leucas.
- Item supra mare Galilæe ciuitatem Tyberiadis, quæ est sedes episcopalis, & pretenditur hæc terra per duas dietas, & amplius, & hæc omnia detinet cum pertinentiis suis.
- Item versus Arabiam ex hac parte castrū quod dicitur Cauadesuer quod est Fluuius, qui iuxta Tyberiadim fluens, Fluvio Jordanis iungitur, Dominus autem Tyberiadis est princeps Galilææ.
- Item Tyron & Accon versus montanam, Castrum Saphet quod fuit templariorum.
- Item Castrum Nouum quod fuit domini Tyronis, quod esse debet filia dicti principis.
- Item vadum Jacob quod est templariorum.
- Item Cæfaream Philippi, quod Bellinas vulgariter appellatur, & est episcopalis sedes: & debet esse filia dicti Principis, & hæc terra pretenditur per vnam dietam supra Tyrum in Cauas maximas.
- Item Episcopatum Symoden. Castrum, quod Belfeth dicitur, & Canan Belciassem, & pretenditur hæc terra per dietam & plus.
- In Africa.*
- Qui colliguntur ex Conciliis Africanis.
- Archiepiscopus Tingensis. Septensis. Bugiensis. Feffensis. Cyrenensis, qui dicitur Bonandrensis. Hipponeensis.
- Archiepiscopus Carthaginensis siue Tunicensis. Tripolensis. Capitanensis. Basilitanensis.
- Vſulen

Vslensis. Martienensis. Constantin. hodie. Tagastensis. Abriritanensis. Vticensis. Verensis. Adrumenensis. Massylitanensis. Fulsiculensis. Horocellorum. Aurenensis. Rasurensis. Pusquilenensis. Baiensis. Sebastianensis. Estuagenensis. Calamensis. Madaurensis. Selenesiatensis. Neopitapensis. Vspatensis. Laculatiensis. Sunensis. Aquisregni. Sitiphensis. Opoensis. Abiritanensis. Icositanensis. Vulenitanensis.

Et est sciendum, quod in primitiva Ecclesia fuit assignatum & determinatum per dominum Papam, & de consilio fratrum ipsius, quomodo debent venire ad Ecclesiam Romanam pro soluendo tributo domino Papae. Et hoc de exemptis intelligitur, & alium ecclesiarum Prelatis, vel per legitimos procuratores ipsarum Ecclesiarum, Monasteriorum, & locorum aliorum religiosorum secundum dominum, & de filiis quae tenent feudum a dicta Romana Ecclesia. Et ita describitur ad solendum tributum.

A puli, Italici, singulis annis quando curia est ultra montes: quando vero citra, singulis bienniis.

Gallici prouinciales, Cathalani singulis bienniis quando curia est ultra montes: quando vero curia est citra montes, singulis annis,

Theutonici, Vngari, Siculi, singulis bienniis.

Angli, Hispani, singulis trienniis. Ultramarini singulis quadrienniis.

Imperatores Christianorum.

Imperator Romanorum.

Imperator Constantinopolensis.

Reges Christianorum.

Rex Francorum. Rex Castellæ & Legionis. Rex Cilicæ. Rex Vngariae. Rex Maioricarum. Rex Armeniae. Rex Scotorum. Rex Dacie. Rex Tri-naciae. Rex Polonie. Rex Suetorum, vel Suetiae. Rex Angliae. Rex Aragonum. Rex Portugalliae. Rex Navarræ. Rex Cypri. Rex Sardinie. Rex Nor-vveyæ. Rex Bohemie.

In Ibernia.

Catholicus. Rex Coloniensis. Comachæ. Rex Minauæ. Menæ. Cathelinæ. Ibi hodie non sunt reges, sed tota Ibernia est sub rege Angliae.

Isti sunt feudatarii Ecclesie Romane.

Rex Siciliæ. Rex Ierosolymitan. Rex Vngariae. Rex Sardinie. Rex Aragonum.

Dominus Clemens Papa V. fecit fratrem Ioannem de monte Coruino ordinis minorum existentem in Dominio Tartarorum Archiepiscopum Cambalensis in partibus Orientis, & fecit consecrari in curia novem fratres eiusdem ordinis in Episcopos, quos misit ad partes illas Suffraganeos, & in auxilium ipsius Archiepiscopi, & fuit sibi missum Pallium de Curia, & ordinatum etiam quod

esser pro successore propter loci distantiam.

Dom. Ioannes Papa XXII. fecit quandam de ordine Prædicatorum Archiepiscopum.

Soltamen in partibus Aquilonis, & eodem modo misit sibi septem fratres ipsius ordinis pro suffraganeis, quos fecit consecrari in Curia in Episcopos, & fuit sibi missum pallium successorum, vt supra.

Et est sciendum, quod hodie non sunt plures Ecclesiaz Patriarchales, seu Episcopales, nisi de novo crearentur per sedem Apostolicam.

Isti eligunt Roma Imperatorem.

In primis Archiepisc. Maguntinensis, sacri Imperij per Germaniam Archicancellarius.

Item Archiepiscopus Coloniensis, sacri Imperij per Italiam Archicancellarius.

Item Archiepiscopus Treuerensis, per regnum Arelatensis Archicancellarius.

Rex Bohemiae, qui fuit Dux Marchio Brandenburgensis. Dux Saxonie. Comes Palatin. Rheni. Vnde versus. Maguntinensis. Treuerensis. Coloniensis. Est Palatinus dapifer, Dux portitorensis. Marchio Praepositus Cameræ Pincerna Bohemus. Hi statuunt Dominum cunctis per secula mundi.

Imperator Roma debet coronari tribus coronis, videlicet,

Prima Ferrea, quæ significat potentiam & fortitudinem, & de ista Corona Ferrea debet coronari per Archiepiscopum Coloniensem in villa, quæ Aquisgrana dicitur, Coloniensi prouincie Leodien. Dicetis.

Secunda est de Argento, quæ significat, quod in ipso est clara iustitia & munda: & de ipsa argentea corona coronatur per Archiepiscopum Mediolan. in Ecclesia Hodotien. & est Mediolan. Dicetis.

Tertia est de Auro, quæ significat maioriatem & nobilitatem omnium metallorum, vnde per ipsam comparationem debet esse in ipso Imperatore semper iustitia: & debet eam firmiter seruare, & semper permittere reddere vnicuique quod tunc est: de ista corona aurea ultimo debet coronari in urbe per dominum Papam, in Basilica S. Petri, in altari S. Mauriti in signum quod est Imperator, & sub eo ratione sua confirmationis. Vnde dictus Imperator stare non debet in urbe, nisi per unam noctem post suam coronationem, & in exitu urbis ascendit montem unum propè Ecclesiam S. Petri extra muros per duo millaria, qui vocatur mons Maurus, qui quidem mons altior est omnibus aliis de contrata dictæ urbis, & tunc quando est in vertice montis eleuans manum, voluendo se dicit, omnia quæ videmus nostra sunt, & ad mādata nostra peruenient. Et statim mittit per universum mundum, ut ad mandata sua veniant omnes Barones, & principes Christiani, & Pagani totius mundi, qui tibi debent respondere: ut in primo folio Codicis, ubi dicitur omnia quæ videmus nostras sunt, continetur.

S E Q U I T U R M O D O C O N-
uenienter videre de ordinibus, & religioni-
bus Christianitatis, & eorum nominibus per-
Romanam Ecclesiam approbatis, & qui ex eis
dicantur non mendicantes, & qui mendican-
tes, & qui militiarum. Et primò de non men-
dicantibus.

Monachi, Ordo S.Basilij, & caput vocatur Ar-
 chimandrita.

Monachi, Ordo S.Benedicti, Gilbertus instituit
 ordinem in Anglia sub regula S.Benedicti.

Monachi, Ordo Cistercien. Monachi, Ordo
 Cluniacen. Canonici, Ordo Praemonstraten.

Et istis tribus non additur ordo, Dilecto filio
 Abbati Monasterij Cistercien.Cabilonen.Dicece-
 sis, & sic de aliis.

Canonici, Ordo S.Augustini.

Fratres, Ordo sanctæ Mariæ Cruciferorum.

Frat. Ordo Cruciferorum cum stella.

Magister, & fratres hospitalis S.Francisci Cru-
 ciferorum cum stella in pede pontis pragen. ordi-
 nis S.Augustini.

Ioanni priori domus fratrum S.Mariæ de Vene-
 tiis, ordinis Cruciferorum Castel. Dicecisis.

Frat. Ordo S.Petri Confessoris de Magella.

Fratres, Dominici Sepulchri ordinis S. August.

Prioratus domus Sepulchri Dominici Calatan-
 bio ordinis S.Augustini Tirosonensis Dicecisis.

Magister & Fratres.

Priori & capitulo Ecclesiaz Ierosolymitan. & Se-
 pulchri Dominici ordinis S.Augustini, per fratres
 dicti Sepulchri, cuius idem Ioannes frater, &c, vt af-
 ferit, ordinem ipsum expressè professus est guber-
 nari soliti.

Frat. Ordo Carthusien.

Fratres, Ordo Vallis-vmbroſe sub regula S.Au-
 gustini degen.

Fratres, Ordo Camaldulen.

Ioāni primi eremit. Camaldulen. ad Romanam
 Ecclesią nullo modo pertinentis. Aretin. Dicecisis.

Frat. Ordo Grandimonten.

Frat. Ordo fōtis Ebrādi sub regula S.Benedicti.

Frat. Ordo vallis Scholarium, sub regula S.Aug.
 Frat. Ordo vallis caulium mo. Ordo Floren.

Frat. Ordo humiliatorum.

Ioanni Praeposito domus Pistorien. ordinis Hu-
 miliatorum.

Frat. Ordo S.Gulielmi sub regula S.August.

Frat. Ordo Siluestrinorum de montefano.

Ordo S.Victoris sub regula S.Augustini.

Ordo de Sempingam.

Inno. VII. Dilecti filii Priori & Cōuentus Mo-
 naſterij de Sempingam, per priorem soliti guber-
 nari, ad Ro.Ecc. nullo modo pertinentis, ordinis
 S.Gilberti de Sempingam Licolmen. Dicecisis.

Ordo S.Trinitatis & redēptionis captiuo-
 rum, sub regula S.Augustini.

Ordo fratrum B.Pauli primi Eremitæ, sub regu-
 la S.Augustini degen.

Dilecti filii p̄ceptori p̄ceptoriæ S.Antonij

in P.Lan.Dicecisis.

Ordo B.Mariæ de mercede & redēptione ca-
 ptiuorum.

Ordo B.Mariæ de mercede de capt.

Ordo fratru de poenitētia beatorū Martyrū Car.

Ordo S.Hieronymi secundum instituta S.Au-
 gustini, & sunt fratres, & habent priorem, & Con-
 uentum, & Monasteria, & sunt in Hispania lura
 Monasteria.

Ordo Monachorum Eremitarū S.Hieronymi,
 erec⁹ per Martinū V. & sunt Monachi monasterio
 rū in Hispania, & habēt priores, & sunt pauca mo-
 naſteria ordinis S.Benedicti Celeſtinotū nūcupati.

Fratrii tertij ordinis S.Francisci de poenitentia
 nūcupati, Ioannis Monachi Monasterij S.Nicolai
 Malifran.ordinis S.Benedicti, in quo monachi, se-
 cundum instituta B.Petri Confessoris viuunt.

Mendicantium ordines sunt hi, videlicet.

Ordo fratrum Prædicatorum.

Magistro, ac vniuersis Prædicatorum.

Ordo fratrum Eremitarum S.August.

Priori generali fratrum Eremitarum S.August.

Ordo fratrum B.Mariæ de monte Carmelo.

Ordo fratrum seruorum S.Mariæ ordinis S.Au-
 gustini.

Priori generali, & fratribus seriorum S.Mariæ
 ordinis S.Augustini.

Priori provinciali fratrum seruorum S.Mariæ,
 ordinis S.August. patrimonij B.Petri in Tuscia se-
 cundum morem dictorum fratrum.

Ordo fratrum Minorum.

Sorores viuentes sub Cura fratru Prædicatorū.

Vide in tit.ea quæ de bonis, in quinterno.

Sorores viuentes sub cura fratrum Minorum,
 ordinis S.Claræ.

Sorores penitentium B.Mariæ Magdalena.

ordinis S.Augustini.

De ordinibus militiarum.

Ordo S.Ioannis Hierosolymani.

Ordo S.Mariæ Theutonicorum.

Ordo militiæ S.Iacobi de Spata in Hispania.

Ordo militiæ Calatraven. sub regula Cistercien.

Ordo militiæ Iesu Christi.

Abbas & conuentus monasterij S.Spiritus pro-
 pe Salmonam, ad Romanam Ecclesiam nullo me-
 dio pertinentis, ordinis S.Benedicti Veilluc. Dicec.
 cuius B.Petrus de Murrone extirrit institutor.

Abbas & Conuentus B.Mariæ de mōte Oliueti,
 ordinis S.Benedicti Aretin. Dicecisis. Vel sic Mo-
 naſterij & cat. S.Oliueti nūcupati.

Ianci Ioannis Ierosolymani sub regula S.Au-
 gustini & S.Mariæ Theutonicorum.

Magistro hospitalis S.Ioannis Ierosolymitan. &
 Conuētui Rhodi hospitalis eiusdē Colocē. Dicec.

S.Iacobi de Spata Calatraven. ordinis S.Aug.

Magistro & fratribus militiæ hospitalis S.Tho-
 mæ martyris Camarien. Accon.

In bulla Alex.III.S.Thomæ Magistro & fratribus
 hospitalis S.Thomæ martyrī Acconen.in bul-
 la lo. xx.

Conuentus est in monasterio Caſtri B.Mariæ
 de Montesia d.ordinis Valent. Dicec.

Militia

Militia B. Mariæ de Muntesia, & S. Gregorij Cistercien. ordinis.

Alto passu. Magistro & fratribus hospitalis S. Iacobi de Altopassu R. o. Eccl. immediatè subiecti, ordinis S. Augustini Lucaniensis Dioecesis. Dilectis in Christo filiabus Priorissæ & conuentui monasterij de Xixena, per priorissam soliti gubernari, ordinis S. Augustini Illerden, diecesis sub cura & secundum instituta fratrum S. Ioannis Ierosolymitan, degentibus. Ordo fratrum S. Lazari sub regula S. Augustini degentium. Dilecto dlio A. de Corduba generali magistro hospitalis S. Lazari Ierosolymitan, ordinis S. Augustini Cum idque generalis magistratus.

Ordo fratrum S. templi Domini sub regula S. Aug. degen.

Ordo fratrum Cruciferorum cum stella.

*Initiatio mulierum Ecclesiasticarum
vel religiosarum.*

Vide in quinto Cäcellarie. Maria monialis monasterij monialium S. Nicolai, ordinis S. Augustini, sub cura & regimine fratrum prædicatorum degent.

tit. ea que de bonis. Priorissa & conuentus monasterij per priorissam soliti gubernati, ordinis S. Augustini sub cura & secundum instituta fratrum ordinis Prædicatorum, quibus ex Apost. sedis privilegio licet, dicitur habere facultates.

Panientia. Dilectæ in Christo filiæ universæ mulieres poenitentes nuncupatae in domo S. Hieronymi oppidi Viennen. Patauen. Dioecesis.

Inclusa. Dilectis in Christo filiabus, Abbatissis & Conuentibus monasteriorum monialium inclusarum sive ordinis S. Claræ sive S. Damiani sive minorissæ dicantur.

Dilecti filii Canonici, & dilectæ in Christo filiæ canonicae secularis Ecclesiaz Aßinden, in qua certus numerus Canonicorum existit, Golonen. Dioecesis.

Abbatissa, & conuentus, ac fratres, & sorores monasterij, sive domus in Marientione ordinis S. Augustini S. Saluatoris nuncupati Suermen. Dioecesis.

Pro parte dilectæ in Christo filiæ Abbatissæ Monasterij Thoren. ordinis sancti Benedicti Leodien. Dioecesis, in quo etiam præter dilectas in Christo filias inibi Canonissas ipsa duntaxat Abbatissa dictum ordinem expresse profiteri consuevit, aliqui seculares clerici Canonicatus, & præb. ibidem obtinentes, ac capitulum insimul facientes fore noscuntur, necnon Capituli huiusmodi petitio continet. Ad collationem etiam dilectorum in Christo filiarum Abbatissæ, & Canonissarum ac dilectorum filiorum Præpositi, Decani, & Capituli, sive golorumque canonicorum & personarum secularis & collegiaræ Ecclesiaz sanctæ Gertrudis Niuellen. Leodien. Dioeces. in qua præter easdem Abbatissam & Canonicas nonnulli Canonicis seculares huiusmodi capitulum inibi facien. forte noscuntur communiter vel diuisim pertinere.

De monetarum valore.

Libra Turonensem parvorum valet ducatum vnum auri de camera.

Libra Turonensem monetae in Francia. Tres librae faciunt ducatos duos.

Libra Maioricen. Tres librae faciunt duos ducatos.

Libra Barchinonen. Iacen. Valentin. quælibet libra ducacum vngm.

Libra monetæ Normandie, Tres librae valent duo scura non antiqua.

Libra monetæ Britanniæ valet minus uno duca. quia x. lib. valent duca. viij.

Libra Parisien. valet modicum minus libra Britannie, & modicum plus monetæ Francie.

Libra monetæ Sterlingorum in Scotia, valet duca. duos cum dimidio.

Libra monetæ Vinalis in Scotia valet ducatum vnum auri, & tres librae similes valent tres ducatos, qui faciunt vnam libram sterlingorum. Et tūs componentur lib. sterlin. ex compositione antiqua ad duca. duos cum dimidio. Reuera, vt intellexi, valet ducatos tres.

Libra Sterlingorum in Anglia, valet ducatos sex, tamen ad duca. quatuor.

Libra monetæ Meten. valet ducatum vnum auri.

Libra monetæ Flandriæ valet duca. tres.

Franchus in Francia, tres franchi faciunt ducatos duos.

Floreni tres auri de Aragonia, valent ducatos duos.

Florenus Renæ auri valet grossos Papales octo, & computantur in Cam. Apostolica quatuor floreni, pro tribus ducatis.

Florenus Sabaudia valet baiochhos ij. duo floreni cum dimidio, & vnum grossus Sabaudia facit ducatum vnum.

Floreni septem Rhenen. ad rationem xl. grossorum monetæ Flandriæ pro quolibet, faciunt ducatos quatuor.

Floreni tres Regni Nauarræ valent ducatum vnum auri.

Floreni tres monetæ prouinciae faciunt ducatum vnum.

Marcha sterlingorum in Anglia valet ducatos quatuor.

Marcha sterlingorum in Ibernia valet ducatos duos cum dimidios.

Marcha argenti valet ducatos quinque auri de camera.

Marcha argenti puri valet ducatos sex similes.

Marabatini in Hispania cccc. faciunt ducat. vnum auri, tamen solet augeri, & minui pretium. mille Marabatini valent ducatos duos cum quart. iiiij. alterius ducati.

Scutum antiquum Fraciæ valet ducatum vnum.

Scutum nouum auri Franciæ valet ducatum vnum, minus vno grossu Papali, & sic computantur Cam. Apostolica.

Salurri. valet ducatum vnum auri.

Vncia valet ducatos sex auri.

Florenus Carolen. valet medium duca.

Floren. Brabantie valet medium ducatum.

F. I. N. I. S.



TRACTATUS

CONCORDATORVM,

QVÆ INTER SANCTISS. D. NOSTRVM
PAPAM LEONEM X ET SEDEM APOSTOLICAM,Ac Christianissimum D. nostrum Regem
Franciscum, & regnum
sunt edita:Autore & glossatore D. PETR O. REBUFFO
Montepessulano, I. U. D. & C.Multis in locis restitutus, & hac editione aliquot additamentis quæ his
notis [] inclusimus, ex postrema Auctoris
recognitione locupletatus.H A E S V N T R V B R I C A E,
seu tituli Concordatorum.

Proemium.	fol.499	De excommunicatis non vitandis.	765
De approbatione conventorum per Lateranæ concilium facta.	516	De interdictis non leuiter ponendis.	770
De constitutionibus.	520	De sublariatione clementinæ literis.	772
De electionis derogatione.	529	De firma & irrevocabili concordatorum stabilitate.	776
De regia ad prelaturas nominatione facienda.	541	De conclusione Lateranensis concilij.	779
De refutationib[us] tam generalibus quam speciалиbus sublatis.	586	De regia acceptatione & publicatione concordatorum.	784
Præfatio ad rub. de colla.	590	De prorogatione dilationis ad recipiendum & ap[ro]bandum concordata.	785
De collationibus.	594	De annatis.	789
De mandatis apostolicis.	675	De registratione concordatorum in curiis facienda.	793
Forma mandati apostolici.	700.701	De regia facultate primum mensem graduatis debitum nominandi.	794
Forma literatum executorialium mandati apostolici.	740	De pœna temerè venientium contra concordata.	797
Forma mandati apostolici pro regularibus.	746		
De causis.	747		
De friuolis appellationibus.	749		
De pacificis possessoribus.	755		
De publicis concubinariis.	756		



GVLIELMVS ROVILLIVS
BENEVOLO LECTORI
SALVTEM.

Et semper fuit, benevolo Lector, mea in rem literariam, omnesq; eius studiosos, & sectatores voluntas, id studium, is denique animus ut quoad portui, viresq; meae suppperierunt, non desisterim eam ornare, nouisq; indies adminiculis subsidijsq; fulcire & iuuare. Quam autem à me id sincere ingenuèque discarur, testes sunt libri è mea officina quamplurimi editi, cum nunquam antea enulgati, tum & ab alijs quidem excus, sed non ita splendide, ornataeque elegantibusq; adeo characteribus in luce emissi. Et si enim hac via salebrofior, minusq; plana videretur, ob idq; fortassis difficilior quam quæferè pasim rebarur, publica omnium utilitati in hoc consilens malum illam ipsam instare & insequiri, diuerticulorumq; aliquot impendis & sumptibus non parcere, quam eam qua iam parabatur laudem nō assequi, trahimur enim omnes laudis studio, & optimus quisque maxime gloria ducitur. Et quousquisque est qui hoc genus sedulitatis diligentiaq; summe laudandum non paret? Nolim hac de re quid sentiam, quantumque ipsi tribuendum sit qui idem tentarint, statuere, ne in re propria laudem affectare videar: hoc tantum dicam, huius mei laboris operaq; quacunque tandem illa fuerit, non penitente: hacq; & no maxime contentum, si aliunde nullus nonos vel fructus accederet, tori certè Reip. valde esse satisfactum. Sed qui hi homines efficerint, quid idem, quod nos, sunt enixa, alias pleniū: hic enim non est dicendi locus. Cum igitur eandem, aut certè maiorem in libris iuris tum Civilis tum Canonici operā adhibuerim, nec minor a sibi huius nostra diligentiae studijq; in rem literariam, hac in parte pignora: omitto corpus ipsum civile maiori & parua forma à nobis olim & non ita pridem editum, Codicem Theodosianū, opera And. Tiraq. iuris consulti clarissimi, & aliorum quamplurimos libros summa cum diligentia à nobis excusos: raseo etiam opera ipsa Duarenī olim quidem à nobis edita, breui autem multo auctiora ex his qua post mortem ab eo plurimarelicta sunt, & in manus nostras deuenerasse edenda: nequid pri-
stini mei instituti remitterem, huius etiam mei in omnes iuris studiosos animi hoc specimen volui pre-
bere. Nam cum scirem Domini Petri Rebussi, iuris consulti nostra etatis quidem doctissimi, sed in fo-
rensisibus rebus versatissimi, iacere quid eius heredes opera ab eodem diligentissime recognita, & mul-
tu in locis locupletata, indeq; utilitatis plurimum, siederentur, eos omnes qui forensibus rebus addicti
sunt percepuros, nullum non lapidem moui, ut penes me haberem. Quod & factum est. Itaque eorum
nūc partculam quidē offero, eadem diligentia, quæ cetera omnia à me edita excusam, Concordatorum
scilicet tractatum, quam ea de causa cum Praxi Beneficiaria, uno eodemq; volumine contexi-
tissi, quod vidarem, vel Praxim illam Beneficiariam separatim, vel hunc Concor-
datorum tractatum, exiguum nimis volumen constituere, magisque è re
eua esse putarem, ea, que eadem ferè materiam porrattant, eadem
etiam comprehendendi codice: quare si eos benevolè à te excipi-
redere, currenti ad alia, eius, qua visitam,
opera calcar addideris.
Vale.



ILLVSTRISSIMO AC

CHRISTIANISSIMO FRANCISCO

FRANCORVM REGI,

PETRVS REBVFFVS

S. P. D.

IN Meroë nemo illorum quisquam summum gerere imperium poterat, nisi qui præualido corpore præ cæteris ante staret, invicibilisimè Rex, sicut nec apud Catheos Iudeam gentem, ni qui præstanti corporis forma alios antecelleret, qua in re, si historiographorum monumentis assentire volumus, traditur, tot ex millibus armatorum militum, quos Xerxes in Græciam perduxit, neminem sibi corporis magnitudine, aut specie præstitusse. Medi autem nisi qui viribus excelleret, præcipuoque robore omnibus emineret, iure gentis pro rege habebant neminem, nec Persæ quempiam, qui disciplinis liberalibus imbutus non esset, pro rege admittebant. Ista tamen cuicunque simul extra te vnum adscripta fuisse, nusquam legisse memini, ita vt apud omnes gentes ad regnandum requisita iure optimo invento emineant, atqui cum hæc aperta & omnibus peruia sint, nunc missa faciam, vnum tamen impræsentiarum non prætermiserim, quod apud Parthos regiam dignitatem adire, vel eam salutare absque munere nephas erat, quod animo perpendens tuam interpellare dignitatem ausus haec tenus non fui: diu in mente reuoluens, quo munere tibi grato (& non Veneri suam) vt parceria utar (immolare,) hilari vultu adire possem, oblatæ sunt mihi, nescio quo fato conuentiones inter sanctissimum Papam & maiestatem tuam (quas Concordata vocant) in quibus enucleandis aliquantulum, tam in scholis Decretorum Parisiis publicè interpretando, quam priuatim scribendo elaborauit, quæ etsi tale munus non decet principem, tu tamen pro tua erga omnes humanitate æqui boniq; (vt dici solet) consules, & tuas leges (licet meis lucubratiunculis elucidatæ sint, si tuę sedeat magnificentiæ) nequaquam contemnes. Mihi verò interim in mentem venit, quod non absque animi prudentia ab Octauiano Augusto prolatum extitit, dum quidam illi libellum trepidè offeret, manum nunc proferens, nunc retrahens. An putas inquit, te assem elephanto porrigerem? solent enim non extra metum pueri teruncios elephanto suppeditare, quos ille non sine spectatorum admiratione proboscide oblatos sic corripit, vt illorum manus nō ledat, molestem erat optimo Principi quod timeretur, cui conuenit Xenophanes Lagi filius, inquiens: quemlibet nephariis in rebus timidum esse debere, in honestis vero rebus audacem oportere, quæ omnia me ita incenderunt, vt nulli mortalium hoc qualecumque opus extra te vnum dicare in animo fuerit. Dicit quis, alias reges salutare, vel principes, & eis dicare hoc opus poteras: cuius verbis respondeo, velle me huiuscemodi Regem salutē donare, qualem Augusto contigit, qui posteaquam Antoniu Cleopatrāque in Agypto deuictis Alexandriam ingressus fuisset, quod primum in ea vrbe optauit, conspicere Alexandri magni corpus fuit, quod non verborum solum, sed etiam coronæ prosecutus honore, totum fragrantibus conspergit floribus. Rogatus an Ptolomeorum Agypti regum cadauera inspicere etiamnum vellet. Resp. se reges, & non mortuos videre voluisse, graui ostendens testimonio, inter eos vnum esse Alexandrum, qui fama, & virtute viueret: sic te vnicum Regem, & totius orbis phœnicem meo libello visere percupio, qui eruditos diligis,

honore prosequeris, ac munieribus locupletas. Pompeij magni gesta secutus, qui cum clarissimam ex Oriente victoriam reportasset, omnes liberalium artium professores Rhodi audiuit, auditos amplis munieribus donauit, sic & tu tam theologos, iurum peritos, medicos, quam etiam humaniorum literarum peritos iustis stipendiis honestaueris, & ita probè erga omnes te exhibuisti, vt regnum doctoribus ac sapientioribus viris, quam nemo vñquam vberius impleueris. Quod si id munus ea animi benignitate, qua cætera alia soles, à te exceptum hominum literatorum ordo intellexerit, planè veterem tuum regium motrem obseruaueris, simul virtutis ac literarum amatores ad maiora grauioraque opera excitaueris, quibus honori ac utilitatì non modo reipublicæ

Gallicæ (cuius humanitatem nemo non collaudat) verùm
etiam totius orbis te arridente imprimis consuletur.

Valeat tua illustris maiestas, & me tuam com-
mendatum habeat. Parisiis quarto Idus
Martij, Anno sesquimillesimo
trigesimonono.



ORNATISS.





ORNATISSIMO IURIS

VTRIVSQUE DOCTORI PETRO REBUFFO

Mons-pessulano, Iuris Canonici apud Parisios publico

professoris, Franciscus Floretus eiusdem

academæ doctor ordinarius,

S. P.



Commentarios tuos longè doctissimos, magna cum volupitate, ita me Deus amet, perlegi, vir in-
tegerimè quibus & Pontificis maximi, & Christianissimi Francorum Regis Francisci con-
cordiam sic affectus esse videris, ut utrique non à consilijs modo, sed præfuisse, dum secretius
isthec agerentur, iure videri possit: & pulcherrimam Reip. Christianæ functionem, à nemine
hactenus (quod sciam) pro dignitate tractatam, solus extuleris, solus constanter aggressus sis,
indignum nimurum existimans, rem sine qua Gallica concordia cum Romana sede diutius sta-
re non posset, non esse notorem, etiam his qui magnis honorum titulis ut iuris candidatos pre-
termittam, asinum Cumanum Leonis exuuo vestitum circumferetibus superbiunt. Quo nomi-
ne magnam, mihi crede, & pontificum & regum gratiam inijisse debuisti. Nec minus tibi de-
bunt & iuris consulti ipsi, qui ad litium firmum patrociniū opem hinc corrogare nunquam grauabuntur, sibi opinor probe
consci, patruo tuo Iacobo Rebuffo charissimo I.V. doctori quantum debeant, qui nec lingua Graeca & phrasī perterritus (qua
tamen potissimum emulantur) commentaria in tres Codicis posteriores libros tam elimata, tamque demoros unques sapien-
tia conscripti, ut omnibus glossematographis laudem præripuisse censeatur, quem temporis non longi intervallo sublatum,
tanta cum laude subsecutus es, ut in te patria & penè germana iuris utriusque scientia reuixerit. In ea enim intelligenda
vix putem hanc etatem habere aliquem ex his etiam qui publicum professionis munus obeunt, qui tibi conferrī posse. Id
verissimè dictum intelligi citra controvēsiā volo. Idq. existimabis nullo meo ambitu, à quo tam absūm quam qui maximè
dictum, sed ut præceptoris mei laboribus sic faueam, ut nulla ingrati animi nota inuri posse. Id quod & diligentius, &
pluribus verbis scribendum putarem, nisi mea me concha rei celeberrime sublimitas, & publica iuris professo continerent.
Dicam tamen ingenuè quid sentio, ut intelligat posteritas omnis se plurimum debere Rebuffo Mons-pessulano, doctissimo
Concordatorum interpeti. Is enim tantam lucem addidit Concordatis, ut parem vix quispiam sit additurus superiorē om-
nino nullus. Quantum verò fides auctorum interpretibus debeat, apertissime Graecorum commentarij luculentissimis illis
quidem expressum video. Sic enim Demosthenem commentarij clariorē reddiderunt Vlpianus & reliqui interpetes,
Homerum Eustathius, Aristotelem Themistius, & Alex. Aphrodiseus; apud Latinos vero Mar. Tul. Ciceronem, Asco
Pædianus & Victorinus, Terentium Donatus. Sed quid attinet rem vulgo cognitam, pluribus verbis ex plebe quæstis con-
firmare? Diutius igitur acta non agam, sed gymnasiorum ingenij tui dexteritate illustratorum ordinem recensebor: ut nō ca-
lamo tantum valuisse te ceteræ nationes intelligent, sed summa cum laude, aplausu tanto, ut nunquam maiore, verissimè
cogosci possint virtutis tue rationes omnes. Primit enim etatis tue annis Mons-pessulanus iactis iurisprudentie fundamen-
ti, & studiosorum sodalitio laudabiliter, ac veluti ex professo annos aliquot administrato, Tholosam iurisprudenti Gallie
totius celebrissimam ciuitatem conuolasti, septennium fere publicum professo, applaudensibus omnibus, cum summa no-
minis tui & titulorum accessione egisti, & hinc niste pectus inclemencia abegisset, in suum ordinem cooptasset collegium
doctorum: sed Tholosa abeuntem, Caduci non minore gloria (illis enim nominis tui celebritas innotuerat) que tu opinor ma-
tore, obuijs, quod aiunt, vlnis excipiunt exceptumq. summo professoris loco esse volunt. Id quod, quæ tua est animi modestia,
recusandum non duxisti, ne studiosi, qui te magno erant comitati numero, sua expectatione fraudarentur. Magna de te illuc
spes concepta erat, quam & hodierno die laudabili gestorum tuorum recordatione suscines. Nec his cōtentus honoribus, in-
dignum ratus loco semper profiteri eodem, & facile perpendens, quid peculiare sibi unaque que regio haberet, Pictorium
urbem publicum legum emporium cogitasti, non tam auri gloriæ, & expectatione permotus quam ut evanitionis tue fructum
aliquem Pictoribus lenissimis populis communicatum velles, & quod multorum sermonibus prius erat longo ante tempore
auditum, id eoram esset ampliter confirmatum. Grauissimum igitur quartum Codicis librum, ac omnibus iuris studiosis, ut
nossi, ad prime necessarium, aggredies es, cum lege illa celeberrima, diuis, ad senatus consultum Syllanianum & Claudianū,
cantatissima lege, re coniuncti, de lega. 3. non prætermissa. Quibus quid præstiteris, quam de te expectationem dederis, quo-
to te habendum loco duxerint omnes, malo alijs coniectandum relinqueret, quam & pingui Minerua, & parcißimè cōme-
morare. Quis enim nescit te summo affectum honore? Qui profundam, utriusque cognitionem in te tanquam in specula
relacentem non est admiratus? Hoe quis neget, quod temporum successus laudabiliter confirmavit? Magnum quidem est
principibus viris placere, ab illis appellari, colloquij honestari: sed multo maximum, salario non pœnitendo, sola iuris eru-
ditionis specie commendari: non quorundam leuum & rudium sumis inclarescere. Nam tunc forte clarissime simul & hu-

manissime Navarrorum regine instaurandi Biturigibus iuris utriusque gymnasij incēsit libido, magna (est enim & pietatis & prouehendarum literarum studio iam à teneris adductissima) huic liberalitate quesiti professores in Gallia probatissimi. Prudens enim Alciatum iuris probatissimum interpretem accersitum pretermitto. Solus & Regiae & cuium testimoniū inuentus es, quem p̄fectum noue schole voluerunt. Honesta literarum & nominis accessione tandem retinuerunt, dum forte magno iumentis danno, uno veluti consensu, & magna populi molestia emigrandum duxisti, aut professionis munere perteſus, aut ut ad maiora patronum in supremo Galliarum senatu subsellia occupanda, quod beatissimum pierique existimant, properares. Mox, Dei Opt. Max. beneficētia, senatus Parisiensis editio, iuris canonici professio, que annos plus minus centum aut neglecta, aut misere tractata torpecebat, instauratur. Publica disputationes decernuntur, in certaminē semel atque iterum descendit: disputationis victoriam laudabiliter reportas, & communī senatorum omnium suffragio preter spem professoris personam justines: quam tua virtus, & eruditio ad miraculum celebritas, conciliarunt. Professio-
nis vero huius specimen tandem aliquando datus, commodum sese offerunt Rom. Pont. Concordata, de quibus multa mihi scribenda esse arbitrare, nisi illa eiusmodi esse ducerem, que popularia in populi salute sint preclarè constituta. Itaque quanta sim letitia affectus commētariis illis tuis perlectis, multo facilius est tibi existimare, quām mibi scribere. Nihil enim apud Latinos ad hanc diem extas in hoc scribendi generē, quod in hosce commentarios non regesseris, ausus etiam nō pau-
ce ex recentioribus attingere, aut corrupta, aut doctorum pertinacia non satis adhuc explosa. Et si verum est quod
dici Hora. Omne tuit punctura, qui miscuit utile dulci: vroque nomine gloriā sempiternam reportatu-
rus es. Perge igitur mi preceptor, perge, inquam, hec studia excitare, & commentationibus
tuis illustrare. His enim, tibi persuadē, magnum quiddam rebus tuis acceder, &
aliquem reperies equum laborum tuorum estimatorem, cuius
beneficentia maius ad huiusmodi absoluenda otium
supereris. Ac Vale, meque, quod facis, ama,
Litterae Parisiorum ad nonus
Julias, Anno

1536.

CONCOR





CONCORDATORVM

REGNI FRANCIAE, CVM D.

PETRI REBUFFI DE MONTEPES-

culano Iurium Doctoris, ac comitis

Interpretationibus incipit

PRO EDITIONE IV.



R A N C I S C U S a
Dei b gratia c
a FRANCISCVS.)
Hic rex fuit huius no
minis primus, bona
rumque literarum pa
res appellatus, abhor
runtque maximè ha
refes, atque in hereti
cos grauissimè ani
maduerit, iustitiam denique coluit, ob id Deus

optim. max. statum suum conseruauit, ac omnia
prosperè eidem successerunt, felicitas quippe se
cularium principum augeret, quando iustitia ad
ministrandæ dediti sunt, arg. ca. certum. ibi, felici
tatis augmento. io. dist. ne longius exempla petra
mus. scribit Petr. de Palude in 4. Sentent. in Fran
cia quendam dum in agro suo foderet, inuenisse

humanam linguam loquentem. Interrogata cu
poni iudi*c* iustnam esset, respondit fuisse linguam hominis pa
cis lingue gani olim iudicis, qui eo quod nunquam senten
tiam protulerat iniquam, Deus reseruauerat ani
mam suam in illa lingua, quo usque baptismum re
ciperet, & fuit baptizata, & statim in puluerē re
ducta. Refert Floren. in 2. parte summae in tit. i. ca.
xix. §. ii. rub. de iniustitia ac Trajanū Imp. & si infi
delis esset, precibus B. Gregorij (quod iustitia tem
pore belli viduæ administrasset) vita æterna dona
tum fuisse legimus, si eidem Flor. in 1. parte croni
ca. tit. viij. c. iiij. §. fin. creditur. & Lucæ de Penna in

2. col. 3. C. de exact. trib. lib. x. Præteribone Zaleu
cum Locensem, qui postquam lege lata vtroque
oculo singulos puniri voluisset adulteros (quaæ ho
die si vigeret infinitos redderet in monoculos) & ei
filius in illam legem incidisset, ne legis effectus ab
rogaretur, unum oculum sibi, & alterū filio erue
re iussit, vt est apud Valerium li. 6. de iustitia * vbi
etiam Charunda tyrius cum legem, quam tulerat
non seruasset, se interemis.

Igitur cu*m* rex noster Franciscus sit Zaleu*c* in instar
iustitiae deditus, pro ipso debemus fudere preces,
quod Deus eum incolumem præseruet, vt quies
sub eo & tranquillā vitā agamus in omni pietate
& castitate. Hoc expressè tradit D. Paulus faciend*i*
ad Tim. 2. c. in prin. & tex. in c. de hysmis. in fin. de
cōsec. dist. i. Et bonū & utile esset, quod speciales

orationes fierent pro regibus, & omnibus qui in su
blimitate sunt, vt fuit statutum in synodo Nicena
alferente Specula, in tract. de modo generali cōci
lij. rub. 6. quod solet in Fracia fieri, & est utile etiam
orantibus, quia quilibet orans pro rege Francia lux
catur dece dies indulgentiarum, teste gl. in prag
fanc. in procœmio, in verbo, tueretur, & Io. de Selua
in tract. de beneficio in 2. parte. q. 23. quos concessit
Innoc. 4. referente B. Thoma in 4. sent. dist. 10. art. 3.
in solutione vlti. arg. & Clemens papa ad centum
dies orantibus pro pace & salute regis ampliauit,
si Ioan. Feraldo, in 3. priuil. regis Francia absentie
velimus, affirmanti se huius concessionis vidisse
diploma, quod bullā vocat. in m̄o etiam anno 1514.
Leo X. pontifex id temporis maximus, vnum an
num indulgentiarum prædictis concessit, testis est
nobis Bened. in repet. c. Raynati in verbo si abs
que 2. de pup. subst. nu. 44. de testa. & Helias ar
chiepisc. Turo, in defensorio cōcord. in 4. ratione.
Alia eiusdem regis præclara facinora, ne me suis
auribus seruire homines arbitrentur, missa fa
ciat, etiam quia per historiogr. radia.

Orans pro
rege Fran
cia indul
gentias lu
crat.

b. Dei.) Si hic velleb hoc quidem certe maxime
affectare de Deo scribere nunquam materia defi
ceret, verum enim vero quia theologorū est pro
prium, illis relinquo. Egò vero prosequar materia
iuri canonico conformem, & textui cōuenientem.
orabo tamen illum flexis (vt decet) gembris, vt ad
laudē eius omnia mea dirigantur scripta, & ad le
gentium vtilitatem, dicā quāndoquidem cum psal.
Da mihi intellectum, & scrutabor legē tuam, ista
concordata pro virili interpretando, sicut enim le
ges gallis hominibus datæ mediatae.

c. Gratia.) Potest dicere rex instar D. Pauli i. ad
Cor. 15. Gratia Dei sum id quod sum. Et sex modis
dicitur gratia, quos no. Arch. in c. gratia. i. q. i. gl. &
doct. in cle. 1. de magi, post theologos capi potest
hic gratia pro dono Dei, vt alibi in nō paucis locis
videri potest, vt firma Barb. in c. ea te. col. 5. & seq.
de rescript. Sed apud canonibus professores cōmuni
nius gratia dicitur cōcessio iuris ad beneficia, vt
assertunt Card. & Barb. in rubr. de commod. Pan
il. in c. i. col. i. ibidē clem. gratia de rescript. c. gratia
illo rit. in 6. Accipitur etiam aliquando pro indul
gentia, qua delinqüeti, datur, vt plenē dico in rub.
des graces & pardous, in ordinat. reg. sic possem plu
mer.

Gratia que
modis dica
tur.

ra de gratia dicere, sed pauca gratiora permultis arbitror, adiuncta est autem paruis gratia rebus, ut vulgo dici solet.

Francorum a Rex b, Mediolani Dux c Astenlis comes, ac Genuæ dominus d,

Fraci qua- a Francorum.) Franci eo dicuntur qui liberi: re dicatur. noluerunt enim subiici imperatori, ut multis ar-

gumentis probat dominus Igneus præses Rodo. excellentissimus in tract. suo, an rex Franciæ recognoscatur superioritatem. Vel à Francione teste Guagino, & glo. prag. sanct. eo. verb. Varij super hoc varijs virtutis sententiis: sed quia res est antiqua, super ipsa effaricerto non possumus,* & pauci reges sunt hominū, sed à rebus vocantur: vt rex Angliae, Siciliae, Castellæ, & Legionis, Portugaliae, Sardiniae, Poloniae, sed hic est rex Francorum, quia Francos regere non parua cura fuit, ideo ab illis sic denominatur.

Liberas g̃s que dicatur. Notandum est tamen quod illa gens dicitur libera, cui lingua libera est. teste Alberto magno lib. 15. de proprietate rerū, quem refert Bald. in c. 1, col. 2. de his quæ vi metu se caus. fiunt. Barb. cons. 69. sapienter. nu. 9. in l. vol. & certe in hac possessione multis antea annis fuit Gallicus maximè Parisiensis populus, sed hodie lingua eorū hæret palato, ideo virtus excrescit, & dicitur Gallico populo, linguam tuā hærente faciam palato tuo, c. n. s. s. propter de renun, ne quicquid in buccā venerit proferas, & ne quidē aperte & simpliciter loquaris, qd id satis durū videtur. Maximè Parisiensibus hominib⁹, quæ dicitio à nomine Græco parisia ducta videtur, wāpōtia enim dicitur loquēd libertas atque increpandi fiducia & securitas contraria assentatoni quasi, wāpōtis p̄n̄tia id est, omnium colloquium. Inde wāpōtia, id est libere, ingenuè & audacter loquor. ve s̄leban⁹ olim Parisiensis, & wāpōtia per suasio Græci⁹ est, id quod Parisien. in patum est ē videtur, atque proprium, ut qui & apposite & bene loquantur.

b. Rex.) Cuius appellatione per antonomasia venit rex Franciæ c. Adrianus, ibi Carolum regem, 63. dist. 1. Bonif. in procemio cle. Ioānes. col. 3. quia Regis nomi ne venit. c. in multis alios reges honore, magnificencia, & potestate, lōgo anteit interhallo, quod mihi per facilem est, per excel. sit probare, si croniorū libros afferre cuperem, sed lenitatem rex cum hæc sint omnibus magis nota quam domus Francia.

propria soli lucem non addam. Item est super omnes reges. teste Bald. in §. fi. col. pen. de prohib. feud. alie. per Fede. merito dicitur excellentissimus Dec. in c. inquit. in prin. de iud. & super omnes reges obtinet coronam libertatis & gloriae. testatur Bald. cons. 218. petita. col. 1. in 3. volu. alibi non minus scire quam verē, de illo scribit idem Bal. his verbis, contra regis Franciæ decorem nemo presumat honorem. consil. 217. ego puto, in 3. volu. ab eo tamen tempore Deus opti. max, regis honorē, ac suum regnum multifariam multisque virtutibus ac bonis auxit, adeo ut si eius magnificenciam plenē trahare vellem. In stipiano majorē codicem implerem, cum tanta sit ut nulla major, & vtinam Deo grata, & cum permulta super his extē testimonia, eam nunc omitto.

c. Dux.) Dicitur dux, qui in uestitus est de ducatu. vt in rub. quis dicatur dux in feu. & in c. vno de feu do marchiæ. S. præterea ducatus de prohib. feudi re rex uia alie, per Fed. c. funda. §. proinde. in glo. mar. tur.

chio. de elect. in 6. Fuit enim Ludouicus rex Franciæ xii, à Maximiliano Imp. in uestitus de ducatu Mediolanensi pro se & hereditibus suis masculis, & in defectum masculorum domina Claudia eius filia, illiusque futurus spōsus, ac liber, & descendentes eorum masculi his verbis sano ad hoc & matru accedente Principum, Comitum, Baronum, & procerum nostrorum consilio, ex nostra certa scientia, & de nostra Cesareæ potestatis plenitudine prænomina. Ludoicū Francorum regē christianissimum pro se, & hereditibus suis masculis ex suo corpore legitimè descendētibus, & in defectum masculorum pro illustrissima domina Claudia eius filia, eiisque futuro spōso, ac liberis & descendētibus eorum masculis, & ex ipso matrimonio & ex corpore dictæ domini Claudiæ legitimè procreādis, & si cōtingeret (quod Deus auertat) ipsam dominam Claudiā decedere absque descendētibus masculis, & præfatum regē Franciæ alia, vel alias suscipere filias, pro illa quæ erit primogenita, vel pro alia quā ipse rex ad ipsum Ducatum eliget, ac pro eo cui continget eam despōsari, & eorū liberis masculis descendētibus, & eisdē decedētibus sine liberis pro hereditibus, masculis præfati Francorum regis, & maximè pro domino Franciso duce Valeij & comite Engolismensi quātum ad dictum ducatum & statum Mediolani eius hærede, solenniter & expresse in uestiendum duximus, ac tenore presentium in uestimus, & c. vt ex instrumento in uestituræ omnibus est notum, cum igitur fuerit in uestitus de hoc ducatu Mediolanensi dux iure vocatur. Dux etiam propriè dicitur à ducendo, qui ducit exercitum. l. duces. C. de offic. milit. iudic. Lucas de penna in l. fi. col. 2. C. de re milit. lib. 12. Jacob. in verbo dux, in tract. de feud. sed non hic. Potest etiam large quilibet princeps vel prælatus, siue rector, qui alios regit, dux vocari. 3. Reg. i. cap. & ipse regnabit post me, illi que præcipiam ut sit dux super Israel, & super Iudam.

d. Dominus.) Largissimum est vocabulū adaptari valēs cuiuscunq; homini etiam modicā superioritatem habēti. Bal. in c. i. col. vlt. de postu præla. l. liber homo. 2. in fi. prin. ff. de verb. obli. l. rer. amota. l. in suis, de lib. & posth. l. duo fratres. in fi. ibi dominationem interponeret. de acqui. hæred. maximè in Francia; ubi ferè omnes vocamus dominos, vulgo monsieur, & in Italia monsignore, & omnes mulieres dominas, nisi sint nobiles, quia tunc domicellæ vocantur exceptis vxoribus præsidentium, & doctorum, ac militum que dominæ vocari debent, nisi à maritiis suis. Bar. in l. donationes. C. de donat. inter vir. & vxo. Et de isto domino loquitur Danie. 11. ca. Surget verò rex fortis & dominabitur potestate multa, in quo tres adiut cōditiones, de quibus Gen. 2.7. est dominus fratrii tñorum, & incurrētante te filij matris tuæ. Primo est in domino constatia, quæ notatur ibi esto, vnde dominus debet stare in bonis moribus, & firmus esse in via domini,

Concordatorum.

501

mini. Ecclesiast. 5.c. Esto firmus in via Domini. Secundò debet clemètia dulcedinem p̄r se habere: quod ostēditur ibi, fratrū tuorū, subditos enim tanquā fratres debet reputare: & eos benignè trahere. Ecclesiast. 32.ca. Rectorem te posuerunt, noli extollere: esto in illis quasi vñus ex ipsis. Deut. 17.inf. Nec eleuetur cor eius in superbiam super fratres suos. Tertiò in eo debet esse iustitia rigor, ibi dū dicitur: incuruentur ante te filii matris tuæ, incuruare enim debet illos per iustitiam, quos per clementiam nequit emendare. Ecclesiast. 33.c. Iugum & lorū curuant collum durum. Præpo. in ca. 1.45. dist. [vide do. Capyti. in dec. Neapo. q. 27. in 8. dubio, vbi scribit quōd aliquis potest multis modis dominus vocari. Alcia. in lib. 2. parer. c. 15. sic scribit ex Palla. Græco Poëta.

Munera qui dederit, dominus fraterque vocatur.
Si quis nullas ferat, vix benefater erit, hæc prelio mera verba graui venalia prostant. Ipse, sed vt dominus, sic nec ero dominus.]

Omnibus literas has lecturis salutem. a
Cum non pridem b super stite adhuc Ludo-
uico, memorie commendabilis, rege, soce-
ro nostro (cuius c animæ propicietur altissi-
mus) sacrum d Later. Conciliū e s̄p̄ius edi-
tis, decretis, f eundem sacerorum nostrum ad
eiusdem concilij conuentum g euocasset,
cum eoque regni nostri curias summas. h

De salutate principis.
a Salutem. Vrbanus hic rex procedit quām Alex. Macedo, qui postquam profligato Dario magnum est cognominatus, nulli, nisi Antipatro & Photioni, literis dedisse salutem testatur historiographi, ac Demetrium p̄t̄ se & Antigonum patrem regem, nec nominalle quenquam, nec salute donasse Nero quoque Cæsar nedum salute, sed ne resalutatione quidam aliquem impartiuit, & reges Numidarum pro maiestate habent nulli mortaliū impartiri osculum, nec salutē, teste Alexan. lib. 2. genalium c. 19. liberè (quod ei bene vertat) in hoc potest maximè commendari Christianissimus rex noster Fræscus, qui sicut prim⁹ est in nomine, ita & in salutatione, quā omnib⁹ ferme exhibit, vt legatos s̄p̄iuscule ob id (aliis suis virtutibus nunc omisis) in admirationem duxerit. Crassi instar, qui infirmietiam ordinis singulos propriis nominibus resalutauit. effectus salutationis scripti infra in forma mandata in glo. salutem.

b Non pridem.) Id est non longo tempore efflu-
dūdū, Pri-
de & iam-
pridē diffe-
runt.
dudū, iam
dudū & iam dudū de paruo tempore vñus horæ aut duarum, alteriusve breuissimi temporis intelliguntur l. dudū. C. de contrah. empt. c. dudū. de elect. c. cum iam dudū de præb. nuper. pridē, & iam pridē de longiore tempore x. aut xx. dierū, mensis, vel mēnsium, & nonnunquam aonorū pro cōditione materiæ. teste Lauren. Vallali. 2. c. 34. de verbo iāpridē loquitur text. in l. i. C. de adil. actio. de pridem l. i. C. si aduers. transact. & c. nisi cū pridē. de renun. de nuper, in l. nuper. ff. de leg. 3. c. nuper. de biga. Nos verò dicimus arbitrio iudicis relinquentū, quod tempus hæc vocabula denotent

periura prædicta. & not. in l. lecta. ff. si cert. pet. c Animæ.) Hic Ioannes Dayma. tradit. materiæ eleemosynæ orationum & oblationum pro defunctis, quæ theologis relinquo, vt forte mea contentus sim, ne mihi possit dici quod prouerbio inoleuit. Ne futor vltra crepidam.

d Lateranē.) de hoc dicetur infra tit. proxi. in rub. e Conciliū) Quod supra Papā in trib⁹ casibus afserūt, videlicet in casu hærefis, schismatis, & quādoviuersalis ecclesia patitur scādalū. gl. si. in c. si Papa 40. dist. & sic fuit declaratū in cōcil. Basi. rub. de colla. in princ. videlicet in his quæ ad fidē pertinet, ad schismatis extirpationē & reformationē ecclesie Dei in capite & in mēbris, ac in pertinētib⁹ ad ea rubr. de authoritate sacro. cōcil. c. sacro-sancta. & ibi est gl. plena ī verbo obedire, in prag. & Bara. in cle. ne Romani. de elect. in vtrāque partem plenē disputat. Vide Panor. in c. significati. n. 4. de elect. & in c. cū venisēt. col. 3. de iudi. & in c. proposuit. col. 3. de cōcef. præb. Deciū, cōfi. 15. Iaf. consi. 95. vol. 4. & consil. 98. Ibidem. Troilū Maluitium in tract. de oblatio. in 2. dubio. n. 15. Brupel. in repet. c. licet. fol. 22. cum seq. de elect. & multa tradit. hic Ioā. Dayma. de hoc dicitur Ecclesiast. 33. c. verū sine iudicio nihil facias graue, sacra enim res est conciliū, dico effectus concilij in authen. habita. C. ne filius pro patre. In scholastico. priuileg.

f Decretis.) Quot modis accipiatur, in quibus casibus interponatur, & quomodo annulleatur, dicam in titul. de conclusio. Lateranen. concilij infra, vbi oportunius cadet.

g Euocasset.) Id est, cōuocasset, de euocatione aliqua scripti & de supplicatione (quā propositiōne erroris practici dicunt) in interpreta. l. quod iussit. in 2. nota. ff. de re iudi. fed abūdē in tracta. de euoca. & supplica. in ordi. reg. in 1. tomo. commenta.

h Summas.) Id est, supereminētes. l. cum vñsusfru-
ctus. ff. quemad. vñsusfr. amitta. vel dicitur, summa
quasi maxima, excellēs, & suprema, q. nulla sit cu-
ria maior, nā Deus dicitur summus, quia eo nihil
est maius. Virgil. summe Deu pro deorum dicit. &
Cic. lib. 2. Tuscu. quest. summu, quo nihil sit su-
perius. multa tradit Bercho. in verbo summus, in suo
dictio. vnde Papa dicitur summus pōtīfex, quia in
eo est omnis sumitas, & celstido, cū non puri ho-
minis, sed veri Dei vices gerat in terris. c. quāto. de
trāsla. epif. Card. in cle. si lūmus. col. 1. de sent. exc.

Priuilegia curiarū supremarū hæc sunt. Primū, *Friuilegia* quiā nō ambigitur senatū ius facere posse. l. nō am-
bigitur. ff. de legib. quod intellige legē in eorū iu-
riidictione siue ressortu, generalē verò solus prin-
ceps. gl. ibi. & Io. Fab. in §. sed & quod principi pla-
cuit. insti. de iure natura. & l. fin. C. de legib. & vidi
aliquādo ordinationes fieri per senatū, & ita debet
intelligi opinio domini Boërij in tracta. de præmi-
nentia sacri magni consilij. fol. 40. art. 2. & Purpur.
in l. i. n. 52. ff. de officio eius cui mand. est iurisd. fir-
mantes illā l. non ambigitur, esse correctā, q. ve-
rū intelligo, quo ad faciendam legē geueralem,
sed non specialē, quā potest princeps tollere, quā-
do videt ex causa tollendam, secundum eos.

Secundū summa curia in integrum restituere
potest,

Summa cu-
ria cur vo-
ce.

Suprema
curia in in-
tegrum resti-
tuit.

poteſt, alij magistratus non l.vna. in fin. ff. de offic. præfect. præto. in fin. & l. præfecti. de mino. l. i. §. de qua. de postul. [quod est verum contra ſententiām inferiorum, ſed inferior magistratus non reſtituit contra ſenatus authoritatem : vt ibi. Idem in deceptiōne minorum de iure; vt d. §. de qua, licet in Francia non ſiat reſtitutio ſine literis : vt dico in trāct. de reſt. in ordi. reg. in 2. tom. & in proœm. ordi. in 1. tomo. niſi in Parlamento, quod etiam ſine literis reſtituit, vt ibidem ſcripsi.]

*Ab arresto
reſtituitur
minor.*

Tertiō à ſententiā ſupremā curiæ non reſtituitur minor, vt firmat Bened. in repe. ca. Raynūtius. in verbo ſi abſque. 2. de ſubſtitutio. fideic. n. 50. de teſta. quia non prafumitur laſdere quenquā. fed reſtitui minorē. In hoc caſu dixi in repe. l. quod iuſſit, nota 2. nū. 41. ff. de re iud. & hoc in foreni iudiſcio ſeruat, vt ſapius in palatio audiui.

Quarto nō appellatur ab arresto illorū, credidit enim princeps eos, qui ob ſingularē induſtria ex ploraſa fide eorū & grauitate ad huius officij magnitudinē adhibētur, nō aliter iudicaturos eſſe, p. ſapietia ac luce dignitatis ſuā, quā ipſe foret iudicatur. l. vna. ff. de offi. præfec. præt. ita tenet expreſſe Guido Papæ in dec. delphi. q. 50. quia hec curia.

*Ab arresto
non appel-
latur, ſed
ſuppli-
ca-
tur.*

Quinto à ſententiā parlamentorū ſupplicari tan- tū potest, auth. quæ ſupplicatio. C. de precib. imp. offer. quæ eſt valde exofa parlamenti, tamē nō ob ſtanſe ſupplicatione arreſtu potest miti executio ni, ſi pars in cuius utilitatē eſt datū preſtiterit cautionē de reſtituēdo vel reducēdo in priſtiñ (ſi opus fuerit) ſtatū, ita ſeruat ſtilus curiæ parlamenti, teſte Guido. Papæ vbi ſupra dicta. q. 50. fed hic non datur cautio, licet ei allegetur nullitas, vt vidi ſer uari in hoc ſenatu per not. in c. ſciscitata, de in integ. reſt. ſed poſt appellationē ſententiā iudicū non datur executioni, niſi in aliquibus caſibus quoſ cu muſauit in trāct. de ſententiis executo. in ordi. reg.

Sexto, rex nō debet iudicere bellū ſine conſilio ſenatus, qui ſenatus eſt conſilium regis, in quo ſunt multi ſapietifimi viri, verbis vtor Bal. in c. quanto. col. 2. de iure iur. & erat olim Romanis prohibitiū, vt nunquā citra ſenatus, aut populi iuſlum, ſocietates & ſtēderā in irēt. teſte Alex. li. 5. genialiū. c.

electus in 3. Sed ſolebat reges olim omnia ſenatus conſilio, ſenato can- cellarius, & de ou- ria.

Sed solebat reges olim omnia ſenatus conſilio, & bene, agere, maximē in eligēdo cācellariū cu rię ſuffragia exigebat, vt legi de magistro Petro d'Orgemot primo p. eſide qui in curia à ſex virginī fuit electus, tā conſiliarius quā principibus, qui licet poſte aſe excuſauerit, ſuā allegā ignorantiā, & alia, tamen rex probatū eū habuit, hoc in libro conſiliū inuenit factū, anno 1373. ſed quo tuſquīq; eſt nunc, quife excuſet pauci, quoſ aequus, &c. & anno 1400, die 12. Septēbris rex decē doctořū, no mina misit ad curiā, vt ex his doctořes & vtiliores eligerēt, ſed pecunia hodie eligit viros. Imō Tiberius Cæſar tātō honore afficiebat ſenatores, vt illis quāque auſsureret, & de via decederet, & eos fuos dñoſ vocare, ſeç ſenatořē dicere nō verēteſ, vt eſt apud ſueton. in vita Tiberij: de venera. ei ad ſenā.

Et legim⁹ Caiū Buturiū ultimo ſupplicio affe- ctū à Romanis, q. tribuno plebis de via nō deceſſiſ ſet in foro ambulati, vt teſtatur Plutarc. in Grach.

refert Budæus in l. fi. ff. ad leg. Iul. maiesta. & lege 12. tab. Ita cauſū eſt, quocūque ſenatus decreuerit, agūto ſicut imperator vocat ſe cōmilitonem. l. i. ff. de reſt. mil. maius quippe ſenatoris quā militis no men eſſe nemo eſt qui dubitet, quia milites defenſores ſapietū eſſe decet, nō dominos lab. hoſtib⁹. 2. C. de poſtlimi. reuersis, ſed ſenatores maxi mi do mini ſunt: & Iuſtinianus eos vocat colendifimus patres. in auth. conſti. quā de digni. in fi. colla. 6. & Pōpo. Latus rub. de ſenato. trāct. de magiſt. Rom. eos dicit eſſe patronus, & deſenſores multitudinis & Reipu. patres, multe profeſto. prouincia & prin ciپatus in irritū cederēt, niſi ſenatus cōſilio ruerēt. [& qn̄ cōſilio non iſtorum, ſed aliorū qui di traſi, & nō philoſophari cupiū tē ſumme regūrur, dubitandū eſt ne non multum durent, vel can cerum more progrediātur.] [Et legitur in lib. conſi. regē petiſſe cōſilio à curia parlamenti ſupra ma teria belli, & dieb⁹ pluribus curia fuit occupata ē ū aliis viris triū ſtatū, & hoc anno 1368. x. Decemb. ſed hodie contemnuntur, & omnia peſſum eunt.]

*Cause pa-
rii Frācia
in curia ſu-
prena tra-
ſtantia, vt in rub. de cauſis parium Frācia in ſtylo itanda.
rub. quelles cauſes penaueant ſe introueſtes en premie-
re instance à la court de Parlement.*

Octauo, cognoscit de abuſu iudicū ecclesiasti corum. Et alius iudex non potest cognoscere, vt in concord. in rub. de protectio cōcord. & hoc quate nus ei à iure cōceditur, vel ex priuilegio, vt plenius dixi in ordina. regiis.

Non alias vt eſt teſt. in c. ſi quis à proprio. & c. ſi quis epifcopus 21. q. 5. alioqui & is abuſus multos deducet ad inferos, potest etiā à iudicibus laicis ad ſenatū appellari tanquā ab abuſo, vt vidi anno 1334. die 13. Aprilis poſt Paſcha appellari à commiſſione iudicis, & inhibitione parti facta, ne caperet fruct⁹ poſtquā obtinuerit ſententiā ſuper poſſessorio. Et de abuſu etiā vidi, curiam generalium quatenus materiā eorū concernit cognoscere incidenter. Etiam camera criminalē, quam tournellam vul gus vacat, quia pendēte appellatione in criminali ad ipsa iudex ecclesiasticus processerat, & fuit di cū abuſu iudicatum anno 1341. die 2. Iulij.

Nonō, potest curia ſuprema mulctam, quādō nō eſt taxata, ultra tres libras auri indicere, licet, alia curiæ non poſſint. l. eos. C. de modo mulcta. & po test dicta curia vſq; ad quinquaginta libras auri cū peccatum erit grauiffimum, mulctare l. illuſtres, illo tit. Imō etiā ſi videret expedire, maiorem imponere poſſet cum loco principis ſit. l. i. §. de qua autem. ff. de poſtulan. Ne nimia indulgentia ampliſſimū ordinem inquinet. l. ff. de colluſio, deteg. Scripti in l. aliuđ eſt fraud. § 1. ff. de verbō. ſignific.

Decimō, ex cauſa curia ſuprema mulctas pecuniarias, quas Galli emendas vocant, etiā per regias ordinationes taxatas, diminuere, ſeu i totū (ſi vide rit expedire) remittere potest. l. illicitas. §. fi. ff. de offi. præſi. facit l. qd ergo. ſi poena grauior, & ibi Bar. ff. de hiſ qui not. infa. & l. & ſeuerior. C. illo tit. ac gl. in l. omnes prima. C. de anthonis & tributis. l. io. Guido

*De abuſu
quiſ cogno-
ſcat.*

Arreſtum.

tat.

Guido Papæ decisi. 106. in hac. Auffr. dec. 174.

Vndeclimo, nullus extra principē & senatū potest prohibere aquam ex publicō duci. l. quo minus. ff. de fluminib. & ibi plenē Bar. & Ias.

Et senatus voluntates captatorias reprobavit. l. captotorias. ff. de hæred. inst. Et restitutionem induxit. in l. §. de qua. ff. de postul.

Duodecimō, omnes dilationes potest ex causa abbreviare, etiam si per ordinationes terminus esset præfixus instar principis. l. 2. ff. de iud. Imo. in c. ex ore. nu. 8. de his quæ si. à ma. parte ca.

Decimotertio, curia suprema regis literas verificare seu approbare nō debet, si causam videat iustam in contrarium rem trahentē. c. si quando. de rescr. & in ordin. regis. Philip. pulchri. art. II. vbi dixi, [in 2. tomo comment. in const. reg.] vnde ex noua causa vel antiqua, quam ignorabat dominus tēpore mandati, potest impedire locum tenetem regis vel alii, ne suo virutat officio quādo est verisimile quod dominus, si esset præsens, esset idē factus, per tex. fin. in l. si hominē, & ibi multa addidi. ff. mandati. alibi dicam fuisus.

Decimoquarto, quia cognoscit de comitatibus, baroniis, & de vniuersitatibus ejam in l. instantia. Mart. de afflictis. in cōst. Neapol. rub. 39. fo. 104. & in stylo parlamenti in 3. parte, rub. de qui. caus. curia parlamenti cognoscere confueuit.

Decimoquinto, quāvis alij iudices adstringantur iudicare secundū alleg. & probata. l. illicitas. §. veritas. ff. de offi. præsi. c. i. de off. ordina. tamen curia parla. ex bono & a quo iudicare solet, & secundū conscientiā & debet veritatem attendere, nō subtilitatē seu formalitate, vt practici dicunt, aliter peccat. teste Bar. in l. vna. in f. C. vt quæ defunct ad uoca. Guido Papæ in deci. Delph. q. 29. in superiori. Vide Felic. in c. pastoralis. §. quia verò. de offici. deleg. Ias. in §. si minus. inst. de actio. cap. dilecti. vbi Panor. i. no. de iudic.

Decimosexto, conspirans contra curiam supremam vel contra aliquem senatorem crimine læsa maiestatis tenetur, l. quisquis ibi. senatorū etiā, nam & ipsi pars corporis nostri sunt. C. ad leg. Iul. māie. alibi dixi quomodo intelligatur. Facit l. i. ibi Quo quis magistratus po. Ro. qui ve imperium potestatem ve habeat occidatur. ff. ad l. Iul. māie. vbi. Qui dolo malo init consilium ut magistratus regis habēs imperium vel potestatem occidatur, lxxix maiesta. tenetur. ex secundo capite.

Decimoséptimo, quādo rex vult delegare causam curiæ inferiori, ad quā cognitione iure ordinatio nō pertinebat, debet eā expressim committere, nec sufficeret in literis dicere mādam, sed debet dicere committimus. per gl. & not. in l. sepe. ff. de offi. præsi. secus in literis curiæ parlamenti directis: vt i. stylo parla. i. tertia parte, rub. de quib. causa curia parla. cognoscit. i. fine. * Et literę directę uniuersis & singulis iustitiariis, vt verbis eorum utar, nō comprehendunt curiā parlamenti, nisi quædā clausula specialis ad esset, vt dicit Io. Gal. in q. per arresta. q. 16. vidi pñuiciari. & c. q. ea quæ notabilia sūt ut parlamenti, nisi specialiter notentur, videntur qualia neglecta. l. item apud. §. ait prætor. ff. de iniur.

Decimo octauo, in omni preicatione pro senatu est habēc. oratio, & precatio, & hic mos à Romanis lōgo tēpore mansit, teste Alex. Ir. 5. genial. c. 25. ^{Orationes habēde pro senatu.}

& bonū esset quod in hoc regno obseruaretur, & quod speciales preces pro senatu funderetur, spatiuntur enim multa saepius pro iustitia tuenda.]

Décimononō, quādo recredētia beneficij (quādo doctores vñramontani tenutā vocāt) adjudicatur alicui per supremā curiā: is nō tenetur ad cautio-

nem sicut quando datur per alios inferiores magistratus, quia nō est verisimile quod sec⁹ super pleinō possessorio iudicetur, nisi ex noua causa, arg. l.

vnicā ff. de off. præfec. præt. sic vidi seruari in hoc

senatu, vnde si tutor ex inquisitione datum fuerit à maiorib⁹ magistratib⁹, vt pote à curia suprema, nō

debet satidare, sec⁹ si à minorib⁹ Bar. in l. si nemo.

2. §. 1. ff. de test. tut. & l. tutores. de cōfir. tut. Ang.

in §. sed ex his. inst. de Attilia. tut. per gl. in §. fin. in auth. vt hi qui oblig. coll. 6. faciūt nota. per Bar. in l. ab executore. in prin. ff. de app. & hoc est pp̄ter

excellētia curiae supremae. Porcus in §. 1. inst. de fa-

tis. tut. Item magistratus à principe dati satidare non tenetur: quia fides eorum approbata videtur.

l. priuata, vbi Pirrh⁹ de murilegu. li. II. * Qnō li-

mitaui. in tract. de liter. ciuilib. in gl. 3. in suspeccō,

& in eo, qui non esse soluēdo dicitur, vt saltem iu-

ratoriā cautionē p̄f̄stare debeat, & depositariū iustitiæ, velempōrē cōstituere, alia scripsi in tract.

de sent. exec. art. I. in const. reg. in 1. tom. cōmenta.

Vigesimō ad supremam tantum curiam spectat annullare appellationē, id est p̄ infecta habere, &

vt verbis senatus utar, mette aut neant. & nō ad in-

feriores iudices, sic fuit pronuntiatu cōtra præpo-

sitū Pictauensem, anno 1537. die 5. Iulij. p̄ hūc sena-

tū, & in magna camera. ar. l. eos. C. de app. vbi ha-

betur iudices pronunciare debere bene vel male

iudicatū, nō habere appellationē pro infecta, quia

ista p̄tinēt ad principē, vel ad eius curiā supremā.

gl. sing. in cle. vna. de immunita. ecc. vbi aliqua ad-

didi. facil. verū. vbi Dec. ff. de reg. iur. Barb. in re-

pet. c. testimonium, in 2. par. n. 9. de test. Aufr. in sti-

lo. parla. arresto. 10. Ista etiā priuilegia conuenire

facto magno cōs. ac dominis generalibus iustitiæ

nō erit ablonū tenere, vt alibi de ipso plena manu

scribo. Alia ne modū gl. exceedam, dicā in ord. reg.

vbi breuiter & cōmode licebit (si deo placuerit)

videre. [Fuit etiā permīssum cōsiliarii attestatio-

nū (des enquestes.) anno 1422. die. 22. latuarij, & ho-

die quālibet camera parlamenti hoc vt tituri ure vi-

de in artic. II. & seq. rub. de app. in ord. reg. vbi om-

nib⁹ phibetur, nisi curiā supremā, & hoc ex causa,

vt ibi dixi in 3. tomo cōmenta. ad constit. reg.]

Vigesimoprimo, qn̄ index recedit à iure, vt pote

q. nō condēnat viētū victori in expēs, vt iuris est

I. pperandū. §. sinautē alterutra. C. de iudic. Si peti

re furent, gl. i. c. fi. de res. in 6. tūc tenetur causā in

sentētia exprimere. §. oportet. in aut. de iud. col. 6.

Bar. & Bal. in l. Luci⁹ ff. de his q. not. inf. F. l. plenē

in c. sicut. col. 8. de re iud. Curia tamē suprema non

exprimit causā, sed tātū dicere solet & ex causa, &

pour cause, q. ex plurib⁹ vñhemētib⁹ rationib⁹ mo-

ueri solet, quas nō posset breui exprimere preces.

Vigeli

Conuerit appellatio nis in oppositionem: Vigesimo secundo, potest senatus appellationem in oppositione cōuertere sine literis regius: ut potest si fiat executio contra me: ego me opponere debeo: si appellatur ad seneschalum: non poterit idem seneschalus illa appellationem in oppositione conuertere. Ideo cu[m] non valeat appellatio, dicer male appellatum, nisi litera regia super hoc imperata fuerint, quib[us] māderetur iudici ut hoc faciat. Sed senatus sic. [ut statuit Carolus 7. & est in ord. reg. tit. quelles causes, &c. art. 4.] cōdēnabit tamē appellantē in expēs. Ita vidi sapientiam in hoc senatu iudicari, lura adducerē, nisi putare tanti autoritate senatus sufficere & rei demonstratē frustra adiūcitur demonstratio. I. ff. de doce præleg. quia non potest index inferior cognoscere de appellatione, nisi an sit bona necesse, i.eos. C. de app. ob id de hoc non cognoscit, in senatu fecis. [Et anno 1509. die 2. Aug. in causa Nicolai du Val appellantis à bailliou Turonen. contra Catharinā vidua Iohannis pertuis. fuit præceptum factum d. bailliou, & omnibus iudicibus sine literis regis appellationes in oppositiones cōuertat.]

Quando ex plis & arrestis curie sū indicandum: Vigesimo tertio, licet non sit exēpli iudicandum. I. nemo. C. de sententiis tamē si à principe vel in parlamento fuerit iudicatum in uno casu, curia inferiores id sequi debet. Ang. in l. Itē veniunt. §. ceterū. ff. de petiū heret. *I. milites agrum in si. ibi quod exēpli, & in ceteris sequi nos debere Menander rescripsit. ff. de re milit. l. i. §. eodē testo. de senatus scissione. l. nā imperator. de legib. l. apud Iul. i. fi. ad treb. l. C. que sit lōga cōsue [l. nō putabā. ff. de cōdit. & demost.] scripsi in p̄cēm. ordi. reg. credit enim princeps eos qui ob singularē industria explorata corū fide & grauitate ad huius officij magnitudinē adhibetur, non aliter iudicaturos esse pro sapietia ac luce dignitatis suā, quā ipse foret iudicaturus. l. vna. ff. de off. præfect. præt. Tamen arrestū debet esse simile, & supervno iudicium duo prolatum, quod fieri vix potest. Ideo multa allegātur arresta, quae non sunt ad illud iudicium decidendum lata.

Curia suprema euocat causam pendētem in alia curia inferiori, ut appellationem in ea pendētem iudicet, & quatenus illam concerneat. Secus in curia inferiori quā nullo modo euocat. quamvis imber. in institutio, foren. in pag. 68. dicat rēquī. diploma regis & literas patentes. Centies tamē in forensi iudicio solo verbo præsidis euocare audiū, ut scripsi in interpret. quod iussit, non. i. ff. de re iud. & in tract. de euoca. in ord. reg. in 1. tomo commenta. in const. reg.:

Et putare curia suprema non posse euocare causam, quæ non trāgēret appellationem ad eā emissam: secus. Nēpe cui mādata est iurisdictio, omnia consentit mādata sine quib[us]. l. 2. ff. de iurisdict. omn. iud. Ob id cēfetur ob excellentiā curia ei cōcessū ut euocare possit causam tangētem appellationem in curia pendēte, ut ab eis decidatur, etiā ratione incidentiā multa permittuntur, quæ alias non permitterētur. l. quoties. C. de iudic. l. solemus. §. la trincularior. ff. eod. tit. pergerē hoc pluribus probare, nū hoc esset practicantibus notoriōrum.

Transfigere partes non possunt sine curia videtur: Vigesimo quinto, quāuis partibus lite corā infērioribus iudicibus pēdente liceat trāsigere & cō-

ponere. l. j. §. inde queritur ff. de noui oper. nūc. l. i. vbi Flori. famili. erit. l. j. & pertotū. de transac. ff. & C. Tamen quando causa pender eoram senatus non possunt partes componere, vel trāsigere, non adiecta hac clausula in transactione, videlicet cum beneplacito curia: & cira seruatū in forensi iudicio: alias ad mulctam condēnari transigentes possunt, nūcupatā inscrit Maser. in rub. de iud. §. Itē sapē partes. Et sic fuit pars cōponens condēnata ad emendam, ut refert Auffr. in stilo parlament. arresto 53. Itē nota. & arrest. 57. & 96. [Quia ita clausula cum beneplacito curia, non aliter nec alias, est cōditionalis. Iaf. in l. 2. col. pen. C. de iure emph. ob id nihil valebit, si non placet curia, & id si dicatur de beneplacito Pap. & partes conueniunt non aliter, &c. & non iudicatur simonia, aliqui conuentio partium simoniā induceret, & cum priden. ibi, non tamen nobis mediatis convenerunt. de pact. l.c. quæ situm, de rerum permūt. & in c. ex parte j. de offic. de leg.]

Vigesimo sexto ex defectu & contumacia partis curia potest confiscare corpus & bona absentis, & absentem convictū reputare. Vērum ali iudices exilio tradere delinquentem possunt, & bona cōfiscare, sed non corpus, hoc auditi in praxis seruari, in modo quando lex dicit aliquid à solo principe cōcedendū, & à nullo alio, adiūc non excludunt senatus. tex. iuncta. gl. in l. j. §. permittuntur. ff. de aqua quoti. & astiuia. vbi alia simila citantur iusta, non cum cumulationes, sed veras decisiones adducere.

Vigesimo septimo, quando appellatur ad curia aliquam inferiorem etiam si male iudicatum illa pronuntiet, non poterit de cōsuetudine retinere causam contra c. ut debitus honor de appell. Sed eam debet remittere ad illud auditoriū, a quo emanauit: ut ali⁹ tamē cognoscat quāis qui male iudicauit, & sic non seruatū. d. c. ut debitus in curiis secularibus regni per §. primom. de fructu. appell. infra, vbi scripsi arrestū sic fuisse latum. Sed curia suprema causam retinere ex causa potest, siue primus iudex male iudicauerit siue non. ut sapientius vidi obseruari, quia sicut princeps hoc posset. l. iudicij soluit. ff. de iudic. c. ut nostrū de appell. Ita dici debet de curia suprema, per ea quæ supra scripsi.

Vigesimo octavo, curia suprema sola potest clausulam illa in sententia apponere sine nota infamiae licet crimen de se infamet, quod secus est in aliis curiis, ut plenē scripsi in l. aliud est fraud. §. j. ff. de verb. signi. facit l. ex militi. i. de test. milit.

Vigesimono nono, quod licet pars appellas acquiescat sententię quo ad principale, potest tamen per via supplicationis curia decidere de his quæ in supplicatione per iurū causā ipsam tangentibus. ita vidi iudicari anno 1541. die Augusti, quod non faceret iudices inferiores per not. in c. ut debitus honor de app. Boer. in decimo. Burdeg. q. 257. sed qd.

Trigesimo, litteres senatus arresta & preceptra sine literis aliis, quas de pareatis, vocant, & exequuntur: ut sunt dictum anno. 1581. secus in litteris aliorum iudicium. §. eos. in auth. de collat. collat. 9. di cō. in tracta. de litteris requisito, in ord. reg. in 2. tomo, [commenta. in const. reg.]

Trigesimo

Magistrorum inferiores presen- Trigesimoprimò, literæ officiorum & magistra-
tare dicitur & ibi magistratus præstare iuramentum debent,
literas suo quod recte, iuste ac legitimè suum exercebunt offi-
ciorum cium, & quod fideles erunt regi, & iura illius con-
seruantur & tuebuntur pro virili, ita describit Frac-
ca iuram
nam praefata-
marc. in decif. Delphi. q. 129. in 1. parte.

* Trigesimo secundò, iudices declarare leges pos-
sunt, non vero extendere. l. si vero. §. de viro. ff. sol.
mat. & ibi no. tamè curia suprema extēdere potest
legē, vel ordinatio. & illa extēsio necessaria erit,
sicut lex. tex. l. 2. in f. ibi, quod exemplū, & in cāte-
ris sequi nos debere Menander rescripsit. ff. de re
milita. & dixi supra in praxi. benefi. in illa quos ef-
fectus rescripta habeant. [In 2. tomo commenta. in
constit. reg. in II. q. procēni. tract. de rescript.]

Remunzia- Trigesimo tertio, post arrestum is in cuius utili-
tate latu est, nō potest renūciare arresto in præiu-
gu possit. dicium partis aduersæ, nisi in arresto fuerit dictu si
bonū videatur parti. Si bonū luy semble recourera ledict
prē vendu: ne illusorium sit arrestum. l. si prætor. ff.
de iudic. Et aliis multis rationibus adductis per
Boër. in decif. Burdegale. q. 48. quæritur an proximi-
mior, vbi dicit sic esse iudicatū Burdegale, vt au-
thoritas curiæ sartate etā seruetur. Secus in sentē-
tia, nā si fuerit lata in utilitatē meā illi renuntiare
possim. l. si index. ff. de min. l. in seruitut. §. i. de bo.
lib. quia quilibet renuntiat priuilegio in fauore suū
introducto, c. si diligenti. de foro compet. l. pen. C.
de pact. Quod intelligerem verū, quando arrestū
est latu p. utilitate virtusq., tūc procederet Boër.
decif. probatur in c. Raynuttius. & c. Raynaldus. de
testa. Vide Boër. in decif. Burdeg. q. 298. sed alia.

[Trigesimo quartò publicani, vel alij non debent
sistere, seu arrestare bona quæ deferuntur causa vi-
etus ad consiliarios, & ad curiam supremam, vt fuit
in curia Parisiensi. decretum, anno 1374.]

Creditus [Trigesimo quintò, quāuis non creditur instru-
mento de mento facienti mentionem de alio. auth. si quis in
potencia aliquo. C. de eden. hoc tamen nō procedit in arre-
st. sto ppter eius autoritatem, in quo si dicatur visis
literis tonsuræ, est verisimile quod eas viderunt, vt
plene scripsi inferius in tit. de subla. cle. literis. &
hoc sapienti vidi in foren. iudicio allegari.]

[Trigesimo sexto ad parlamentū tantum spectat
hac phrasī vti, curia dicit, quia per antonomasiā ve-
nit hæc summa. §. Ius autē. de iure nat. in instit. dixi
in art. 6. de reproba. testium. in 3. tom. cōmentar. ad
const. reg. & ita censuit Senatus Pari. anno 1556. die
4. Augusti. contra iudices præsidiales Turon.]

Vltimò, quamvis ad solum principem pertineat
restituere minorem, & cōcedere ei literas restitu-
tionis de cōsuetudine, in hoc regno tamè curia su-
prema admisit filiam, quæ renūtiaverat successio-
nī ad petendū diuisionem sine literis restitutio-
nī. Et sic restituit sine literis. [per tex. in l. vna. in fi.
tuit. de offi. præfec. præ. ibi ne à sententiis eorum minores
etate ab aliis magistratibus, nisi ab ipsis præfectis
arrestum. restitui possint.] Sic fuit iudicatum, ann. 1539. circa

Causa sine literis rete- Hodie si cancellaria recusat literas in causa ap-
pellationis, solet in multis causis curia habere ap-

pellationem pro repleuata : & si tūc appellans cau-
sam obtineat iustum vincet, & bonum effet reipu.
vtile, quod causæ breues, & vniuersitatum etiā ma-
gnæ, & monasteriorum, piæ, viduarum, pupillorū,
& personarum miserabilium repleuarentur per sup-
plicationem curiæ correctā, ac sigillum, non tanti
effet momenti, sed utilitas publicas maior.]

Qualis debet esse ista curia suprema? Jacob. de Qualis su-
bello visu in pract. sua rub. quotuplices sint causæ. prema cu-
riæ esse de-
beat.

Et debet habere truncū fortitudinis, corticem ve-
ritatis, medullam & quietatis ante oculos. l. quod si
ephesi. ff. de eo quod cert. loco. l. rem non nouam.
C. de iudic. & aures præbere omnibus. Sap. 6. c. præ-
bete aures vos, qui continetis multitudines, & pla-
cetis vobis in turbis nationū. Quoniā data est po-
testas vobis à domino & virtus ab altissimo, qui in-
terrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabit.
Quoniā cūn essetis ministri regni illius non re-
cte iudicatistis, nec custodiuitis legem iustitiae, neq;
secundum voluntatem Dei ambulastis, &c. Sexde-
cim requisita in regiis consiliariis scribit Matth. de
afflictis in consti. Neapoli. in rub. 45. fol. 16. de ser-
uan. indēnit. circa f. quæ summopere optaret scri-
pta ob oculos principū & cancelliariorum ac aliorū
quibus sunt necessaria. Vide doct. in l. consiliariis.
ff. de offi. assell. Et leges 12. tab. his verbis de senatu
scriptas, omnes magistratus auspiciū iudiciumq;
habēto, exq; iis senatus esto, ei decretā rata sunto.
at si potestas par maiōrve prohibet, S. C. pscripta.
seruāto. is ordo vitio vacato, cāteris specimē esto.

(Quas parliamentarias vocamus) ecclesiā
insuper vniuersam Gallicam cunctasque re-
gni nostri gentes Delphinatique nostri po-
tentatus admonendosq; censuisse, vt si quid
authoritates prisca afferre, si qua iura cita-
re, si rationes,

a. Iura citare.) Nota quod pro corroboratione Iura an,
cause & decisione citandā sunt iura, quia erubef-
cimus cum sine lege loquimus. l. dissentientis. C. quomodo
de repud. l. illam de colla. §. consideremus. in auth. sint alle-
de triēt & semiss. colla. 3. quod facit cōtra iudices ganda.
proteruos & ignaros nolectes audire aduocatosal-
legates iura, quippe deficiēt lege sufficit allegare
rationem naturalem, instar iurisconsulti. in l. cū ra-
tio. ff. de bon. dā. & Papæ. in c. ratio nulla. de præb.
gl. in c. confuetudo. l. dist. & c. ex eo. de ele. in 6. & Ratio al-
bona ratio debet ita mouere iudicem ad iudican-
gari potest. & ita mo-
dum, sicut ipsa lex. Ias. in d. illā. coll. 3. quod est in-
telligendum, quando est præter legem: nam si sit
scit texti.

contra legem, tunc lex erit seruanda & alleganda
licet dura. videatur. tex. in l. prospexit. ff. q & quib.
Guido sing. 653. nota quod sufficit & his deficientibus
sufficit adducere autoritatē majorum, glosæ
vel doct. tex. in l. si idem cū eodē. ff. de iuris d. omn.
iud. l. cum filio. in prin. de vulg. etiā dictum alterius
quam glosæ, vel doctoris. l. seprimo mēsa. ff. de sta-
tu. homi. gl. in l. mulier bona. de iure dotiū, nec tur-
ba allegationum est facienda, sed Iuriscons. inst. x
sufficit (nisi materia difficillima sit) vñū argumenti
causa referre. l. si quis obrepserit. ff. ad leg. Cornel.
de fal. l. ita vulneratus. §. pen. ibi vñū interim pro-
posuisse contentus ero. ad leg. Aquil. ff. quod sum
mopere obseruādum in iis interpretationibus du-
xi, in quibus quod sentiebam non exactis rationib.
vel argutis, sed veluti citra artem sinceriter &
simpliciter expressi: licet aliquando in meis inter-
pret. plura iura citauerim ad vnum propositum re-
spqndentia, vt si vñus tex. planè non faceret quod
alter saltē ad rogatum responderet, & vbi vñus do-
ctor nō dixit expressim, alter expressius loquatur:
& quia sunt qui nō habēt plures libros, ideo plures
interdum allegauit, vt si vno careant, alterum saltē
habebunt. Si tamen hinc inde est conflictus ratio-
num, & iurium, tunc iudicādum est secundū eum,
qui plures habet rationes, & iura conuenientia. gl.
& doct. in c. suggestum. de iure patr. l. l. C. de iur. &
fact. ign. quia multiplex funiculus difficultus rum-
pitur. c. i. de treuga. ob id quandoque plura allega-
mus iura & rationes. Quomodo sunt alleganda.
iura. Respon. siue verbo, siue in scriptis citetur, de-
bet allegari caput legis, seu capituli, & Paragraphi,
si quis sit in illa decretali, vel lege, & titulus, vt in
authen. sed cum testator. C. ad leg. Falci. Ioā. Cald.
& alijs. in c. vestra. de coha. cler. & mulier. & ita pla-
nē allegare quis debet, vt certum reddat eum, cū
quo loquitur, vel cui scribit. Præpos. in §. hinc etiā.
c. fed illud. 45. dist. quod ita temperandum est, nisi
fuerit Papa, vel legislator, quibus sufficit dicere iure
capetur. l. alienatio. ff. de contrah. empt. vel lege
cautum est. l. cum notissimi. C. de præscr. 30. ann. &
in euangelio dicitur. Nos legē habemus. c. scriptū
est in l. 6. q. 3. cle. i. dē foro compe. Idem in doctore
modo docente. re debetur. speciem ad legem seu decretalem ponēte, vt sum-
pliciter omisis allegationibus, ne longa ambage
auditores confundat, casum tex. cōuenientem fin-
gerē post prafationes, debeat postea rationem du-
bitationis & decisionis exprimere, quibus prolatis
si lex sit difficultis, per partes iterum casum seu spe-
cieē deprotnat, deinde notāda eliciat, & postea glo.
elucidet. & sic solūas sum facere. Hoc debet etiā
aduocatus seruare, vt nudis verbis factum referre
debeat, quod iudicē facile possit capere, & demū su-
per eo iudicare, & in inventario processus. [maxi-
mē cauere debet ne juris allegationes scribat, vt
est statutum in tit. de inuenta. art. l. vbi dixi in 3. to-
mo commenta. in cōstit. reg.] Idem in iudice pro-
ferente sentētiā. firmavit. Præpo. in d. c. sed illud.
nec coram Papa allegari debet lex vel decretalis,
quia eas præsumitur habere in pectoris scrinio. c. i.
de constit. in 6. nec scholasticus alleget coram suo
doctore. Gomes. in c. 2. no. 1. de rescrisp. in 6. nisi op.

poneret, vel esset lex singularis, vel canon., & de-
vians à regulis omnibus, & paucis notis, quia ca-
sus singulares multi ignorant, glo. & ibi Salice. in l.
quod te. ff. si certum peta. Item in parlamentis iura
vulgaria dedecori sunt allegādi. gl. & ibi doc. in cl.
sæpe, in verbo, amputet, de verbo, signif. etiam suf
vulgaria ficit legem vel decretalem famosam allegare sine
titulo. l. 4. §. si fundum. ff. de vñca. in gl. videbitur.
§. i. insti. de obliga. quæ ex quasi delicto nascuntur.
vide glo. & ibi Præposi. in c. si in adiutoriū io. dist. in
scholis tamen plana & facilis sicut allegatio, vt quis-
que scholasticus eā postea videre & discere posse.

Consentaneas a palam edifferere posse con-
fiderent, quominus sanctio pragmatica eius-
dem concilij authoritate ac sententia anti-
quaretur b abrogarerur c.

a Consentaneas.) Et sic non sufficit adducere
iura, consuetudines vel rationes, nisi respōdeat ad
rogatum, & sint consentaneæ, id est, rei de qua igi-
tur cōuenientes, alioqui fatuus est qui iura vel ra-
tiones ad propositum nō adducit. c. vñ. §. si verò.
de cler. ægrotant. in 6. & ibi Domini. & hoc etiam
expressim tener. Corn. conf. 73. visis. col. 3. & vlti. in
l. vol. Ias. in l. furiosum. col. 3. C. quitesta. facere pos-
sunt, quia loquēdo inordinatè cēsetur habere me-
moriā inordinatam. c. filij. de hæreti. in 6. ex ser-
monibus. ergo mētis compotes vel stultos cognoscemus. l. his qui. §. si. ff. de tuto. & curator. datis ab
his. fatuus est enim, qui fatua loquitur. c. legimus.
93. distin. & qui deridenda. l. ob quę vitia. ff. de edil.
edict. in lingua enim sapientia dignoscitur. Eccles.
4. c. & eo dictus est Virg. poëta, quod vñs est pro-
priis vocabulis, & cōgruētibus materia, teste Bar-
ba. in repe. c. Raynaldus. col. 84. de test. non tamen
est inconveniens si aduocatus vel alius aliquando
misceat rationes parum ad rem facientes, vt nota.
in c. non debet. de consanguin. d. Gomesius in d. §.
æque. in glo. altius. nu. 17. instit. de actio. quia ali-
quando iudices ignari plus mouebūtur rationibus
& iuribus parum faciētibus, quām aliis fortioribus
cum illorum non sint capaces. Anto. Butr. in c. per
tuas, qui filij sunt legitimi. col. vlt. Cepola cautela.
67. sunt multi. quod non debet fieri in parlamentis,
quia est verisimile quod intelligent fortiora iura,
nisi ad conformatiōnem aliorum adducerentur.
b Antiquaretur.) id est, aboleretur, & res ad sta-
tum pristinum reduceretur.

c Abrogaretur.) id est in totum & penitus tole-
retrur, derogatur enim legi cum pars tātum detra-
hitur. Abrogatur cum prorsus tollitur. l. derogatur
ff. de verbo. signifi. vbi scripti quot modis deroga-
tur legi. intellige tamen in aliquibus pragmaticam
non esse correctam, vt in fine huius proœmij dice-
tur, & sic postquām pragmatica est abrogata non
debet allegari, quia allegans iura correpta punitur
poena falsi. l. f. ff. ad leg. Cornel. de fal. & l. i. §. hunc
igitur. C. de Iustitia. C. confirma. quod ita tem-
peratur nisi quis rationem cōstitutionis correctā al-
legare velit. gl. singu. in c. nouit, in verbo, quicun-
que. de iudic. glo. & Bart. in l. i. ff. de legiti. tute. vel
nisi ad iuris noui elucidationem. text. in §. i. ibi vt
nihil

nihil antiquitatis ignoretur, & ibi Ias. & Bauer. inst. de testa. Etiam non procedit in habente potestatē legis cōdendē, qui potest allegare leges correctas, etiam quas non habemus. l. admonent. i. & ibi gl. ff. de iure. c. Raynūtius, de test. possunt etiam allegari interpretationes & gl. in pragma. nam licet text. sit correctus, non tamē gl. Et in quibus casibus possunt allegari iura correcta. tradit. Bauer. in d. §. i. & Corse. in verbo, abrogare. in repert. & in his reb. nouis cōstituendis euidēs vtilitas esse debet ut recedatur ab eo iure, quod diu aequum visum est. l. ff. de consti. princ. & euidens necessitas. c. non debet. & ibi Ant. de But. in 3. no. de cōlang. quae an in his cōcordatis interuererint. pulchrē declarat. Helias quōdam archieyiscopo. Turon. in defensorio concorda. & ego ipse infrā aperte indicabo.

Induceretur, irritāque etiam nulla pronunciaretur, & schismatica id infra diem dicitis decretis p̄fixam efficerent. Quo negleto talis denique sacro approbante concilio decerneretur, dudum autem statimque nobis diadematico b. fastigio diuina benignitate auctis, regnūmque auspicato c. ineuntibus, cum rursus huiuscemodi edicta alia datque alia ab eadem authoritate manantia nobis innotuissent, nostrisque curiis ecclesiæ Gallicanæ, ac subditis populis edicto nouissimo ac causa peremptorio e spes omnis esset f. purgandæ moræ præcisa, vt si vterius cunctari in animum induxissemus, futurum omnino videremur in hæc discrimina incidere, quæ ante dictæ pragmaticæ sanctionis decretum hoc in regno nostro, patriaque Delphinali locum sibi vendicabant: idco nos animo reputantes quanta olim ante illius pragmaticæ sanctionis promulgationem indignitas rerum ac deformitas h. in regno nostro patriaque Delphinali grassaretur, cum videlicet res nummariae

ctis de quodam rege his verbis scribit. Rex etiam ille subtilis iudicij quem ferunt traditum sibi dia Regū dia demannū-
dēma, priusquam capiti imponeret retentum diu considerafle, ac dixisse, o nobilem magis quam felicem pānum, quem si quis penitus cognoscat, quā periculis ac multis solitudinibus, & periculis & mīleriis sit refertus, ne humili quidem iacentem tollere vellet, si mībus.
felicius
feliciter.

c. Aufspicato. jid est, feliciter. Teren. haud auspicato hoc me appuli. nam feliciter adeptus est rex Frāciscus regnum, ram in coronatione factā in ecclēsia sancti Dionysij, quām in felici ingressu ad hanc ciuitatum matrem Parisien. vt patet per Gagui. non tamen vult dicere hic tex. quodd rex in ingressu ceperit auspiciū, vel augurium, sicut olim veteres solitierant. Ipsi enim nihil rei magna ordebanter inauspicato, sed hodie hæc sunt aliena. à Christianis hominibus. c. sors. & per torum 26. q. 2. & q. 3. & seq. & per Hosti. in summa, de fortile.

d. Alia atque Alia.) Et sic tria edicta, id est, citationes interuererūt ante peremptorium, ut iuris est. l. ad peremptorium. cū quatuor ll. seq. ff. de iud.

e. Peremptorio.) Eò dicitur peremptorium, quod peremptoriō. primū disceptationem, hoc est ultra nō patiatur aduersarium tergiuerari. l. & tertium ff. de iud. De hoc edicto peremptorio seu citatione peremptoria, quod idem est, scribit Lanfrā. Oria. in repe. c. quoniam contra, in verbo citationes. col. 3. in magno volu. de proba. & Soc. in suo tract. de citat. art. 27. nempe firmat Bal. in c. consuluit. col. j. de offic. deleg. tria esse, in quibus præcipue requiritur peremptoriū. primū in missione in possessionem, ex qua creatur ius pignoris. secundum in præbēsione, seu captura personæ. l. consentaneum C. quomodo & quando iud. tertium in sententia diffinitua, vel habente vim diffinitiæ. Alios casus dico in ordina.

f. Purganda.) Quæ potest purgari vsque ad item contestatam, post non. l. si insulam. ff. de verb. obli. & in l. & si post tres si quis cautio. nisi in casibus traditis ibidem per doct. quos non prosequor ne glo. faciam longiorem. §. Callimachus. vt valgo dici sollet. Boër. §. infi. de consue. feud. in consue. Bituricē.

g. Cunctari. jid est, immorari, vel differre, dispensiosa est enim cunctatio, & mora. dicit Ouidius, nō cuit differre paratis. Qui nō est hodie, cras minus aptus erit, in cunctanter dicitur sine mora. c. referē te. in fi. de præ. c. 2. de schisma. c. noli. & ibi Arch. 9. dif. & gl. & in c. hēc quippe. 3. q. 6. de mora, licet videre per gl. in l. mora. ff. de vſur. per doct. in l. si ex legati causa. de verb. obli. & in l. quod te. si cer. pet.

h. Deformitas.) Quanta mala & quot essent ante prag. hic numerat Ioan. Dayma, ego ea misa facio, tanquam modici emolummenti sint, licet sexcenta, possim allegare incommoda.

i. Res nummariae.) Ista est bona ratio pro regni colis, vt res nummariae Gallia non exhaustantur, & pondero hoc infra sepius. & in tract. nom. q. 10. in doctoribus factis extra regnum, & in aliis nō paucis locis. Intellectus ergo ad hæc concordata, per quem nummi exhaustiuntur, sciendi debet per hunc tex. quem poteris adducere etiā, vt requisitione per inhabilem facta tollat Papæ præventioni hac recipiēdus.

tione, ut dixi in glo. disposuerit, in additio. §. si quis verò de coll. infra. nam interest regis subiectos habere locupletes. in auth. ut iud. sine quoquo suffra. §. i. coll. 2. abundantia enim regni dicit ibi tex. dependet à subiectis locupletibus, ideo interestre p. ne quis re sua male vtatur. §. si. insti. de his qui sunt sui vel alie. iur. interest ecclesiam habere aurū, ut in necessitatibus erogare & subuenire possit, ac se ab inimicis tueri. c. aurum. 12. q. 2. quia nūmūs vincit, & cit, nūmūs regnat, nummus imperat, nō tamen ab omni malo defendit, teste Ludouico Vinal. in suo opere regali in x. persecutione eccl. fo. 197. vers. o quā grauis, &c. alibi dicitur quod nūmūs est fideiūs futuræ necessitatis. Bal. in l. 2. C. de cōst. pec. Petr. Gerard. sing. 73. pauperes, vbi allegat philosophum. Et hic nota ergo iudices, ut in dubiis intellectum ad hæc concordata, per quem res nummaria Galliæ non exhauiatur, in iudiciis accipiant, postquā est hic sic statutū, de quæstione nummaria loquitur tex. in l. fin. ff. ne de statu defunct. vide alia in glo. seq.

(Quibus veluti neruis respùblica subnixa a est) ea maximè ac præcipue ratione exhauitur cum præsulibus & antistibus sacerdotiorum libertas, facultas que adimeretur b. cum peregrini, c. & incolæ facerdotiis Gallicis sè penumero donarentur cum dyplomaticis. d

Depecunia multa hic tradit sic nota quod respū. est tuffulta pecunia, sicut corpus neruis: nam duplex est sanguis, ut dicūt avari, venarum & bursarum. & Io. And. in addi. Specu. in tit. de sent. §. species. vers. est autē differētia. & pecunia dicitur vita hominis. per tex. iuncta glo. in l. aduocati. C. de aduoc. diuer. iudi. quam Barb. dicit sing. in repe. rub. de testa. col. 68. & in consi. 53. præclaræ col. 4. num. 10. in 2. vol. Bal. in l. si de tuis. C. de oper. lib. & pecuniam vocat secundum sanguinem hominis. Rochus Curt. in repe. c. fi. col. 22. ver. 2. infertur in fi. de consuet. vnde qui bona nostra tollit, vel pecuniam, inimicus nobis est. tex. in c. item cū quis. & ibi Bald. col. 1. de restit. spol. & magna sunt opera eius, qui habet nūmos, facit enim quod vult, & habet rem quam vult, etiam si veller pulchram mulierē, sunt verbo Bal. in l. receptitia. col. 2. C. de const. pec. Proinde dicit Card. in cle. vna, de bapti. in 6. q. magnos diuitias posse dici principes, quia pecunia est omnium rerum regina. & sine pecunia contemnitur nobilitas & doctrina, quæ videtur apud homines maior propter diuitias, pecunia deferuit cui liber humanæ necessitati. Bal. in c. cum causa. in fi. de re iud. & est honori possidenti. Amb. de offi. lib. 2. c. 21. vt refert Iacob. Bonaud. in add. ad Ioā. de terra rubea. in 8. ar. tertij tract. cōtra rebelles regū, vers. rebelliones. fol. 81. & nummis omnia obediūt. Eccl. c. io. ac lo. Neuisan⁹ in sylua nuptia. amplia. i. & expugnatur omne castrum, in quod pōt pecunia ingredi quāobrem pōt dicimagna opera eius, &c.

Inimicus quis b' na zollit.

amissio eius altera mors est. Hostien. in summa, de procur. §. in qua re. vers. & quod dixi, & qui auferunt temporalia, auferunt vitam. arg. c. si q̄s obiecerit, i. q. 3. multa priuilegia scribit Maphe. Veg⁹ in sua disputat. inter solē, aurū, & terrā, vbi abūde videre licet. Postremò dicitur Eccl. c. 40. in fi. Melius est mori, quā indigere, nā vita indigentis semper est in cogitatione vicius. Ant. de Petrucia in 3. effecū iuramenti. vide tamen q̄ amor pecuniæ modo est quasi cūctorū criminū materia. c. his igitur, 23. dī. & multa, per Lucam de pennā. in l. domini. C. de agric. & censi. lib. ii. hodie licet plurimi sint barbari, & antiquis philosophis quo ad hoc similes, tamen ex illis vel aliis paucissimi sunt qui contemnunt pecuniā, & sic qui philosophentur. I. sed & reprobari. ff. de exc. tut. nam hodie id genus homines ludibrio haberentur, ideo pecuniam expetēdam esse, nō propter suam vim, & naturam, sed propter fructū atq; utilitatem testatur Cic. in lib. 2. de inuen. [Et dicebat Archita. philos. his verbis. Pecuniarum cura vltimum honoris teneat locum, quippe cum tria sint omnia, in quibus homines studium ponunt, ultimum ac tertium est si recte habeatur pecuniæ studium, medium corporis, animi primum.]

b Adimeretur.) Altera ratio concordatorum, ne facultas cōserendi beneficia adimatur Antistibus, & aliis collatoribus, nisi per mādata & nominaciones, ac impetrations iure præuentions factas. in his enim casibus etiam per hæc sacra concordata, adimitur potestas collatoribus, ut infra patet, non per reservationes & expectatiwas, ut olim. possunt etiam ordinarij collatores mandataris & nominatis ac graduatis prouidere, & sic non auferunt in his collatio si illis velint conferre iuxta sua scripta, & in his statuta..

c Cum peregrini.) Nota quod exterus nō potest beneficia in regno habere priuilegio repugnante, & cōsuetudine regni, de qua in ordinatio. regis habetur, & in stilo parla. rub. de præb. 7. parte ordin. 3. & in tract. de pacific. possess. nume. 217. scripti in praxi. beneficiali.

d Dyplomaticis. Jo. Dayma. dicit nō esse vten- dum dyplomate in impetrationibus, vr hic est tex. qui est omnino ab hoc alienus, & quotidie in impre- trationibus, vti solemus dyplomate, dū nō excedat modū verisimilē de quo in regula. c. e. 28. & in gl. iure præuentions in §. declarates. de mand. apof. infra. Item idē Dayma. dicit expectatiwas dici dyplomata, quia in eis impetrands dyplomate solemus vti, id est, cursu diurno & nocturno, & omni tempe state contēpta iter continuādo. l. cōtinuus. §. cū ita. ff. de verb. obl. vñ habuerit hæc interpretationē ne scio, nā habemus cū y dyploma, & nō cū u, & dicitur epistola seu scriptura missa ad alii, à verbo Gr̄c co dyplōo, q̄ est duplico, inde dyploma duplicatio dicitur, & expectatiwas seu aliae literæ apostolicæ, ideo dicitur dyplomata, q̄ duplicitur. teste Cattelio. Cotta. in 2. parte memoria. in verbo, dyploma. Alij putat dyplomata esse singulariū virorū & vi- corū priuilegia, in tabellis scripta. & in quib⁹ prin- cipis nomen adscribitur, vulgus bullas, semidocti supplicationes, docti supplices libellos vocāi, quæ & breues

breues dicuntur. [de quibꝫ multa scripti de supplicatione Papꝫ & bullæ, in praxi beneficij, vbi de singulis papæ literis, quæ usum concernunt forensem, tractauit] & alias contra quandam ducem militum se falso afferentem, & diplomate fallo videntem. i. litteris falsis, dicit iurif consil. in l. eos. in f. ff. de fal. vbi grauissimum illum puniendum docet.

apostolicis, quas expectatiuas anuncupabant generatim sigillatimque superstitum hornum, spirantiumque sacerdotia electua, b mixta & ac collatiua d in diem mortis eorum conferrentur, qui eis fungebantur id quod cum bonis moribus non conuenit, tum vero alieni fati e votum habet adiunctum.

a Expectatiuas. Quæ tam generales quam speciales in Francia reprobatur infra in rub. de referuat. in prin. & ibi dixi [in praxi beneficiali in rescripto reservationis.]

b Electua.) Quæ dicuntur beneficia electua declaro infra. in §. monasteriis, in verbo, electiis, de regia ad prælat. nomina, facienda.

Mixta be-
neficia qua-
dicantur. Illa dicuntur beneficia mixta, quando eligendo conferunt, vt si canonici eligant ad præbendā vacantem, & non requiratur alia confirmatione, tūc participat, & de electione & de collatione, ideo mixtum est, quia ex duobus sapit extremis. l. imperiū, & ibi doct. ff. de iurisd. om. iud. no. in l. 2 de ver. obl. sed hic dicit tex. beneficia electua, & collatiua, ac mixta, ergo mixta dicuntur, quæ ex collatione ac electione participat. Nec assertio quæ beneficiū mixtu dicatur, in quo proceditur p presentationē & institutionē, quia illud non accipit de electione & collatione, ergo mixtu propriè dici non potest contra lo. Dayma hic, & præsentatio non potest dici collatio, nec propriè electio. c. cum in illis. §. cum autem de præben. in 6. Panor. in c. autoritate de insti.

d Collatiua.] Sunt quæ per collationem tribuuntur. Rubri, vt ecclesiast. beneficia sine diminutione conferent. de quibus infra in rub. de colla. scripti.

E Fati. Id est mortis, & sic reprobatur collatio & impetratio beneficij viuentis, tum quia bonis moribus non conuenit vt hic. tūc etiā quia inducit votum capiā mortis, c. 2, de concess. præb. & c. si quis pat. pa. 79. dis. etiā si ille cui est collatū beneficiū vellet expectare mortē illius, & esset bonus vir qui verisimiliter non desideraret mortē proximi, quia cessante causa impulsuā adhuc non cessabit dispositio. gl. in l. 2. in f. ff. de dō. doct. in c. cū cessante, de app. etiā si vellet conferre collegio, vel capitulo in titulū, securus si in proprietatē, i. per vñionē. Anch. in c. cōsultationibus, de donatio. c. pen. 3. no. de eccl. q̄d. nec tractatus collationis, vel electionis deliberatiuus fieri debet, antequā beneficiū vacet. c. bonæ. in 2. de ele. Bert. in trac. de epis. in 1. & 2. q. 1. partis, alias collator & electores veniūt extra ordinariē puniendi, Imol in d. c. bonæ. per tex. in d. c. 2. Itē beneficia ante quā vacet acceptari non possunt. c. nec aptādē, de cōcēl. præb. in vj. Rota decēi. 43. si impetrās, in no-

uis. Papa vero non prohibetur conferre beneficia, etiā antequam vacet, quia in beneficiis haber plenissimam potestatem, c. 2. de præbend. in 6. quod non tolleraretur in regno, nisi interueniret consensus eius, cuius est beneficium, quia runc videtur renunciare. c. beneficium de regul. in 6. doct. in c. ex ore. per illum tex. de his quæ f. à maio. parte c. a. c. sicut & seq. 7. quæst. 1. nam h. ic prohibetur. Sed conferri non prohibetur, quando est fama de morte beneficiari. glo. in capit. non oportet. de conse. distinet. s. facit auth. hodie. C. de repud. [& tex. ad hoc valde accommodus. in l. si ita pater. ff. de ritu. nup.] tñ reuertente beneficiato collatio erit nulla. Card. cōsi. 44. pro domino. Valeret etiam collatio si collabor nesciret beneficium vacare, quod tamen vere vacabat, non potest conferre si vacat. gl. in c. de cle. in 6. Rota decēi. 172. in antiquo. Et ideo dicunt quidam re-

*Regula de
verisimili
notitia ha-
bet locum
in ordina-
rio.*

gulam de verisimili notitia non habere locum in ordinario, sed cōtrarium fuit in hoc supremo senatu iudicatum anno 1537. die 29. August. in magna camera (ut vocat) in quaestarum, & in mente curia recenti in causa viuis præbēdæ sancte Radegundis Pictauē ciuitatis, pro magistro Germano Cornuto contra Tristand. frētard. etiam eodem tenc. e in parlamento Tholos. in quadam præbenda ecclesiæ Arreſtum. Auxitanen. in vigilia nostræ dominæ. August. anno prædicto idē fuit decisum: & hæc duo parlamētū diuinitus, vt plane creditur in eādem id temporis descenderunt sententiā, vt fraudes maximē repellant, & illa regula est inducta ad tollendas fraudes & ambitiones, quæ fortē maiores sunt corā ordinario, alias semper & impune quis beneficiū viuentis currere posset, etiā sine villa resignatione, & ab ordinario petere, cōtra d. c. primum. Nec refragatur quod possit conferre si vacat, quia si sic conferatur, non potest impetrans vel conferens argui cōscius conspirationis, vel machinationis in mortem alterius, quia cōditionaliter loquens nihil ponit. l. si quis sub conditione. ff. si quis omis. causa testa. & quia non conferunt tanquam vacas per obitum magis quam resignationem, vel alias, sed quando conferunt impetranti per obitū antequā sit verisimile posse venire ad conferentem, tunc cēsetur concius conspirationis, seu mortis illius, cum aliter non potuerit habere notitiam mortis illius, ideo tūc habebit locum regula illa tollens votum capitādæ mortis. testis est nobis de Ripa in c. 2. in f. de rescrip. sed in hoc etiā fieri posset fraus scribendo in literis collationū si vacat, quæ fraus maximē sollet in materia beneficiali adhuberi, & corrumpiteſtes & fallum committi, vt est omnibus obuium, & Bal. scribit in c. quia verisimile. col. 1. de præsumpt. hoc expressum tradit lo. de Selua post. glo. pragm. sanct. ip. tract. de benefi. in 3. parte. q. 46. Fuit tamen In officiis, hoc anno 1542. die 22. Decemb. pronunciatum non regus non habere locum in officiis regis regulam illam. Item quando is qui possidet beneficium, requireret sibi regul. de ve- conferri illud quod possidet, vt aliū haberet titu- lum, non reprobaretur tunc collatio illius beneficij viuentis. c. post electionem, de concess. præb. doct. in c. inter. de fide instr. Idem in canonica dicitur in §. fin. de rescrip. infra. & ibi dixi. sed tunc non con-

Procemium.

fertur canoniciatus viuentis, quia extinguitur cum persona dilecta de praeb. Poterit etiam ante vacationem beneficiū vniuersitate praejudicio possidētis. c. consultationibus de dona. cle. fi. de reb. eccl. non aliē. c. si tibi absēti. de praeb. in 6. & an possit cōstitui procurator ad prēsentādū, ante quā beneficiū vacet, & quādo tradit Pan. in ca. fi. de conceſ. praeb. Imol. & Pērus. in d.c. ad hæc. j. de appell. Abundē scripsi

Promisi beneficiū in possum, & quando ante vacationem.

in praxi beneficiale in forma vica. archiepiscoporū in prima parte, vbi amplissimè hāc tractauimateriā. Item nō debet promitti beneficiū ante quam vacet, quod si contra fiat, promissio non obligat. d. c. 2. etiam si dicatur cum facultas se obtulerit. c. detestāda. de conceſ. praeb. in 6. licet de iure decreta- lium fecus. c. accedens illo ti. etiam si instrumentū obligatorium esset cōfectum super hac promissio ne, & sigillo regio sigillatum non obligaretur pro- mittens. c. ex tenore. de conceſ. praeb. etiam si gra- meneum interuenisset. Ant. de But. in d.c. exten- re. qā dicitur esse cōtra iura & bonos mores, quod tunc nō obligat. c. nō est obligatorium. de reg. iur. in 6. doct. in l. stipulatio hoc modo. ff. de verb. obli. dixi in repet. l. si quis pro eo. ff. de fideiuss. imò non valeret cōsuetudo in contrarium, quia esset cōtra bonos mores. Bar. in c. constitutus. de rescr. c. fin. & ibi Curt. de cōsuet. nisi is cui sit promissio esset ca- nonicus in ecclesia. c. relatum. de praeb. & quando promitteretur eidē praebēda, secus quādo aliud be- neficiū, quia canonicus non debet esse sine praebēda. vt ibidē dicitur. Et in papa hoc nō procedit nec ex suo speciali priuilegio, ex quo potest fieri hæc promissio. d.c. deliberatione. de offi. leg. in 6. Pro- inde si post promissionem occurrat beneficij va- catio non tenetur promittens conferre ei cui pro- misit. nota. in dict. ca. 2. & cap. relatum, nec valebit appellatio vt non conferatur alteri. quām ei cui promissio facta fuit. c. 3. de cōfes. praeb. nec pōt pa- tronus se obligare alicui, quod prēsentabit eum, quia non pactis, sed titulis canoniciis beneficia ob- tinentur. vt probat Petr. Anch. in c. cum autem. in fi. de iure pau. Dec. cōf. 541. viſa donatiōne. Imol. & alij in d. cap. fin. Tamen apud bonos & graues est turpe non adimplere promissum, imò sic p̄mit- tēs saltem ad interestē tenetur, & vita necessaria. p̄fāstare donec prouideat ei cui promisit. Perus. in c. 2. de conceſ. praeb. in 6. [quod est veruan quando promissio valeret, vt quia fuit promissū beneficiū vacās, & tunc teneretur ad aestimationem prouē- tum beneficiū, quod promisit. arg. tex. in l. locū. §. cōdēnatio. ff. de fab. exhib. Anch. in d.c. in fi.] quia p̄missa restituēda sunt. l. vna. C. de suffra. ideo, hæc promissa nō debent fieri per bonos viros, sed dare potius quām promittere. Imò nō potest dari pote- stas conferendi beneficia vacatura. ca. constitutus. de conceſ. praeb. gl. in c. deliberatione. de offi. leg. in 6. Guido papæ concil. 189. circa, nisi vicario ge- nerali. capitul. fin. de offi. vicarij. in 6. Panor. in cap- it. fin. de conceſ. praeb. & hoc iure vitur. Laicus etiam patronus potest constituere procuratorem generalem. cum potestate prēsentandi, quando subest iusta causa, vt pote quia oportet eum abef- fe. Panor. & alij. in c. fi. de conceſ. praeb. Ultimo no-

ta vnum casum singularem, quod beneficium va- *Beneficium* cans nō potest conferri, quando non est liberum, *vacans nō* utpote quia est coliatum absenti qui nondum ac *pote con- ceptauit*, nec recusauit, interim vacat, quia alteri *fini*. nō est acquisitum. arg. l. nec vtilem. ff. ex quib. cau. maior. pro hoc est casus sing. in c. si tibi absēti. de praeb. in 6. vide Feli. in c. cum accessissent. col. i. de const. [alia tractauit in praxi beneficia in 2. parte tit. de reproba. beneficij. viuentis impetra.]

Postremō, cum sacerdotiorum a controuer- siæ, litēsque sacræ b in curia Romana di- sceptarentur ingenti nostrorum hominum dispendio, & incommode, ex quo sequi plerunque necesse erat, vt qui vel sumptibus c suppeditari, vel labori sufficere ne-

a Sacerdotiorum. Id est beneficiorum, quæ sacer- dotibus, maximè debet. c. ei cui, ibi sacerdotalē praebēdam. de praeb. in 6. Nota tamen quod in iure *Tplex q̄f sacerdotiorū.* fit mentio de multiplici sacerdotio. Primum est sa- cerdotium. C. de epif. & cler. l. presbyteros. vbi sa- cerdotes p̄ presbyteris accipiuntur, & s̄p̄ius in iure canonico. c. j. 32 dist. c. fi. i. q. 5. c. nō minus. de im- mun. eccl. & alibi multoties. Secundū de sacerdotio doctorum habetur in l. ibi merito, quis nos sa- cerdotes appella. ff. de iust. & iur. Petr. de bella per- tica. in l. si quis in conscribendo. C. de epif. & cleri. Tertio est dignitas ad similitudinem præfectorū, de qua ex tex. & ibi patruus meus magn. Iac. Re- buffus in l. nec protostasie. C. de munier. patrim. lib. io. l. i. de nat. lib. l. si quis ob honorem, vbi Budæ. ff. de pollici. plenè Lucas de penna in l. vna. de peri. success. parent. lib. io. l. sponte. ff. de munieri. & ho- nori. [Vide quæ scripsi i praxi beneficia. in prin. vbi sacerdotium pro beneficio (quatenus ius canonici concernit) non propriè dici, quanvis quidā potius vrantur, quām beneficio, ibi allegati multa iura ad hoc accommoda.

b Liteljs sacræ. Hic Ioan. Dayma intelligit sa- *Sacra lites* cras lites, quādo agitur de beneficiis ecclesiasticis *quando di- cantur.* quando sententia, alioqui tex. esset su- perfluus, dum dicit sacerdotiorum cōtrouerſie, sa- cræ lites, &c. licet alias sacræ dici possint. c. super eo. de transact. Intelligit etiam sacras lites quando agitur de foedere matrimonij, vel de causa natiuitatis, vel si agatur de vñris, vel super possessorio rei spiritualis, hæc vix possunt sacræ lites dici, sed proprie sacræ res dicitur quando est rite per pontifices ideo cōfērata. §. sacræ. institu. de rerum diuisio. Et ideo sacræ lites dicuntur, quæ super rebus sacris agitantur. ff. ne quid in loco sacro fiat, & in curia disceptabatur cum ingenti regnicolarum dispen- dio, vt sequitur, sed hodie in §. si quis vero. infrā de fruolis appella. statuitur, quod si quis appellauerit ad sanctam sedem. causa appellationis debet com- miti in partibus tractanda, nisi in casibus ibidem exceptis, & sic vitatur illud dispeñdium eundi Ro- manam pro appellatione prosequenda.

c Sumptibus.) Sine magnis sumptibus homines non profequuntur lites, sicut dicitur de studio in l. fin.

Concordatorum.

511

*Facile quis
non debet
luitare.*

fin. C. de alim. pupil. prestan. in his ergo prosequen-
dis & magni sumptus ut hic, & summissus labor, &
diligentia expetenda est, ac optimum ius, & his
coniunctis etiam quis non debet esse facilis ad li-
tigandum, nec promptus, sed ad componendum.
sic Flotia. in l. fi. in fi. ff. fam. herc. c. i. 90. dif. c. i. in 14.
q. i. nam cum pari contendere anceps est, cum su-
periore furiosum, cum inferiore sordidum. Sene-
ca quem refert Bal. in consil. 2.18 petita venia. col. 2.
in 3. vol. saltem pro modico quis non debet litigare
gl. decens. in ca. requisisti. in fi. de testa. perl. si mer-
ces. §. vis maior. ff. loca. l. 2. C. de refcin. vend. quia
propter has lites qui efficitur pauper. in auth. vt daf-
fer. iud. in prin. col. 9. Ideo boni viri eas exerantur.
Item si res. §. si. ff. de alien. iud. mut. cau. facta. [Et
per eas fatigantur homines laboribus & expensis,
& liti cedere, vel importunitatem actoris redimere
quis compellitur. c. nonnulli. de rescrip.] diebus &
noctibus torquetur animus litigantium, sicut am-
bitorum, & maior est tortura animi quam corporis,
& dicitur seruum Dei non oportet litigare. c. sicut.
2. q. 7. si tamen bono iure munitus fueris, & non
possis componere, prosequere tunc causam tuam,
& in his Deo te commenda, quia per varios casus
per tot discrimina rerum perueniens ad senten-
tiā seu ad causā victoriā quā finalis iudicij
causa est. Quia nemo litigat, nisi propter spem
victorij. in ratione, prima §. cum quidam. in fi. ff.
ad l. Falcid. Bald. in rub. de iudic. in decretali. col. 1.
Et iudicio fortuna dicitur litigans committi. l. Ser-
uus. ff. de statu homi. Et interdum cum bono iure
quis succumbit, vel fato vel culpa. si de communi
seruitate quis bene quidem deberi intendit, sed
aliquo modo item perdidit. ff. si ser. vend. ob id di-
cit Esaias c. 57. non enim in sempiternum litigabo.
Quā causā generent lites, tradit Lucas de Penna
in l. libris col. 1. C. de agrico. & censit. lib. ii. & ego
ipse in prefatio. ad ordina. regias, & tres cautelas
quas debent habere homines antequam lites in-
grediantur, ibi scripti, idque planum feci in l. to-
mo commenta.

quirent, hi aut iuri suo cedere, aut causas
deserere, 2. ac pro derelictis habere cog-
rentur, simul ea accedebat deformitas, ut
literarum studiosi, & disciplinis b. libera-
libus incumbentes, aut sacerdotia adipisci
nequirent, c. aut qui adipisci cuperent, li-
terarum studium abiucere, d. aut certe de-
ponere e. cogerentur, passimque per vr-
bes errabunde vagari, ut id periculum im-
minere videretur, ne literarum tandem a-
mor & scientia per incuriam exolescerent.
Quum igitur summopere nobis videndum
esse existimaremus, ne huiusmodi in-
dignitas in Regno nostro exoriretur, id
quod futurum intelligebamus, tempori
vtique inserviendum esse duximus, ac re-

a Deserere.) Multi propter lites deserunt veri-
tatem quam prius seruabant. Prou. 28. c. pro buc-
cella panis deserit veritatem ac charitatem, imo
Deum ipsum tot calumniis totque falsis accusa-
tionibus suum colligantem vexando, qui omni-
nō peruenient ad egestatem. Prou. 13. Egestas &
ignominia ei qui deserit disciplinam, & apud inferos
cum demonibus perpetuo cruciabantur. Vide
quæ dixi in gl. deseruerint. §. i. infra. de colla & Azo
in summa. in rub. pro derelicto. & Benedict. in repe.
c. Raynicius. in verbo, & vxorem. nu. 92. cum seq.
de testam.

b Disciplinis liberalibus. Non solum intellexit
hic de septem artibus liberalibus, videlicet de
Grammatica, Dialectica, Rhetorica, Musica, A-
rithmetica, Geometria & Astronomia, sed etiam
de disciplina Theologiz, Canonum, Legum, &
Medicinæ: nam disciplina est rerum quaruncun-
que scientia, à discendo. Archid. in cap. consue-
tudo. colum. vlti. prima distinc. & ideo expressit
hic de liberalibus, & à Philosophis olim hæc artes
dictæ sunt liberales, quia filii liberorum hominum
& nobilium eas solum addisciebant, teste Archidia.
in c. de quibusdam. 37. distinc. & eas addiscen-
tes debent esse ab omnibus oneribus & muneri-
bus liber. auth. habita. C. ne fil. propat. quod an sit
hodie inter priuilegia schola. scripti: & disciplina
dicitur ex parte eius cui infunditur: doctrina ex
parte doctoris. Lucas de Penna in l. vna col. 1. C. de
stat. liber. vrb. Romæ. lib. ii. licet aliquando promis-
scuè capiantur.

c Nequirent.) Nec hodie adipiscuntur sacerdo-
tia patro negotio, seruatur enim dictum Euange-
lij, ut omni habenti detur, & similis similes querat,
dico plenè inter priuilegia schola.

d Abiucere.) Id est, longe iacere. cogebantur enim
olim ante pragma. per sex decem plus minibus
annos studium intermittere ut sacerdotia obti-
nerent, alias studere non poterant, quia dicit
Iuvenal. Haud facile emergunt, quorum virtu-
tibus obstaret angusta domi, vel deponere ut se-
quitur.

e Deponere.) Id est, dimittere. Cic. Existimari Scientia bo-
honestissimè molestias posse depositum ad Phi-
losopham renuisse vel cum quadam desperatio-
ne relinquere, Cic. in Verrem actio. i. Itaque mihi
videor iudices magnam, & maximè egram, & pro-
pè depositam scipub. partem suscepisse, vel abi-
cere, ad tempus deponere in totum, multi pro-
per bona habenda scientiam deponunt, non infe-
quido Philosophum Cratem Thebaicum, de quo
in c. gloria Episcopi. 12. 9. 2. ibi Crates ille Theba-
nus homo quondam ditissimus, cum ad philoso-
phantum Athenas pergeret, magnum aut podus
abiecit, neq; putauit se posse, & virtutes & dimitias
possidere, quæ sententia mihi semper vera videntur,
& ea nisi infectus hactenus suissem, non hec par-
ca scriptissimè. Deus opt. max. sit benedictus in eter-
num & ultra, dico inter priuilegia scholiarum me:
(quia nunquam potentiorum foribus affixus tui)
omnibus destinatum opibus, igitur hoc in lucro
ponere atque aliud agere patientur homines.

*Muli pro-
pter lites
ad inferos
descendunt.*

*Artes libe-
rales que
& quare di-
cantur.*

bus nostris periclitantibus pro re nata consulendum, imminentiaque detrimenta minore, ac leuiore a dispedio redimenda. Quare quum Bononiam cum omni nostro comitatu venissimus exhibendæ gratia reuarentiaz b sanctissimo c Patri d nostro Leonii X. Pontifici summo, quam ei Franciæ reges maiores nostros, ut proximos ac maximos lacrosandæ Ecclesiæ filios exhibuisse

a • *Leviore dispendio.) Nam ex duobus malis ministris est exigendum, seu ut verius dicam, maius est fungendum. c. hi qui 26 q. 2.*

Recueremus dicitur Recuerentia. Et sic Rex Christianissimus Clari papa ab o. illi invocatio Papæ vade in cœlum & more boni filii habuit tribus est recuerendam & honorem, prout tenetur, ut traditur habenda et in episcopis. Nos redentes C. de summa Trinitati vbi Imperator desert honorem Papæ, sic etiam debet facere qui obediens, cum quia est Pater omnipotens fideli, ut in aliis patet sanctissimo Patri, vbi dico, filius honorat patrem. Malach. x. 1. & ad c. si ergo pater ego sum, vbi est honor mei? Heb. 12. c. patres habuimus conditores, & reuerebamur eos, cum quia est pater Iustus & doctor totius populi Christiani, Eccle. io. In medio fratrum rector illorum in honore.

Vnde quilibet Papa est Petrus. Et ideo imperatore deponit p[er] ex iuxta causa c. ad Apostolicz de re iure & reges c. alius q. 6. [c]ette Ina. & Bal. in c. si in fide re iudic. Tertio, quia vicarius Christi, & ideo etiam infideles qui Deum honorare tenentur, debent etiam eius vicarium honore decorare: nam dicuntur Luce 10. Qui vos audit me audit: qui vos spernit, me spernit: super quo dicit ibi gl. discat vnuquilo, in adamendo vel spernendo Ecclesiæ pastores, non vires quasq[ue] personas, sed Dominu[m] Salvatoru[m], immo ipsu[m] patre spernere, vel odire, quia in dilectione magister oditur, in filio pater honoratur. Hic dicit Cyrilus in lib. 5. thesauro rū dicit, q[ui] iure deuino Papa omnes caput inclinant, & primates mundi transq[ue] p[ro]li Domino Iesu Christo obedient. Tertio, in summa 92. dist. & D. Paulus 1. ad Thess. 4. c. h[ab]et inquit, Qui habet spernit, non hominem spernit, sed Deum, qui quem dedit spiritu suom sanctum in nobis. Quartu[m], quia est superior, dicit enim Christus eu vocaberis Cephas. Ioan. t. c. & Luc. 5. duc in alcum, aliis vero Apostolis dixit, Laxiter rena, & minores debent reverentia exhibere superioribus c. statim natus de maior, & obe c. iuxta & seq. q[ui] in summa 92. dist. gl. in l. 1. s. sic ut s[ecundu]m de aqua plu. arcen. Iudicab. le namq[ue] & discrecum est exhibere reverentia & honorem prioribus c. sic ut inquit 2. q. 7. & tex. in c. 6. & ibi Pan. v. 10. notab. de confirmaz. vii. quem sequitor ibi Dec. per illu[m] texum, dicens subditos debere superiori reverentia & obedientia, quodq[ue] alia iura traditur in c. cōquierentes de of. ord. maximè s. h[ab]itati prælatos reverenti debet, tu dilectio p[ro]c. c. esto subiectus 95. dist. c. habet 2. q. 5. tum obediencia c. 1. & 2. 93. dist. c. sacerdiores 2. q. 7. Ad h[ab]et c. b[ea]tificando & obsequendo c. non oportet 95. dist. simul coru[m] officiu[m] tenere non usurpado c. presbyter. 95. dist.

atque eorum statuta seruando. c. quia. 7. q. i. c. si quis de maio. nec praetatos temere arguere vel iudicare debet. c. nolite. 21. dist. nec defectus eorum reuelare sed tegere debet. c. in scripturis. 96. dist. Lucas de Penna in l. 1. col. 2. C de collig. lib. ii. & qui non exhibet hanc reverentia meretur relinqui a Domino. Eccles. 29. c. 29. c. Vir reprobandi de proximo suo. & cum perdiderit reverentia derelinquetur ab eo: & talis reverentia est Deo placens. ad Heb. 12. c. in si. seruamus placentes Deo cum metu & reverentia. quia est actus boni moris. & ideo non potest pater remitti. l. si. C. de bo. lib. & ibi Bal. & in l. liberti. col. 3. dc ope. lib. Fel. in c. cu non licet. col. i. dc prescrip. cuius reverentia ratione potest Papa non solum a praelatis. sed a principibus secularibus petere auxilium contra hostes. c. maximianus. & c. ab imperatorib. 23. q. 3. & illos principes auxilium non prebentes excommunicare. c. administratores eadem causa. q. 5. imo principes seculares si requisiti non praetinerint auxilium Ecclesie. acrius Papa punire potest maximè Imperatorem. arg. c. venerabilem. de elect. Pan. in c. 6. col. 2. de dila. nam & eos depovere potest c. alius. 15. q. 6. hoc exp. se tenet Maledict. in tract. elect. fo. 55. hec sunt notanda contra eos qui euaginata lingua summum Pontificem profsequuntur. & in illo latrare non cessant.

C. Sanctissimo.) Bellissime conuenit Romano Pontifici, ut in sopra scriptione epistola nos reddentes. C. de sum. Trium aperte monstratur, quis enim sanctum dubitet esse, quem apex tantu dignitatis accruebat. et non nos. 4o. dist. & sicut persona patris vel magistri debet videri sancta filio & discipulo. I. liberto. ff. de obseq. ut cuiuslibet bono Christiano debet videri sancta persona Papae, alioqui errore labitur, immo contempsens summum Pontificem, & sic patrem contemnet carnalem tex. in c. qualis. 2. q. 7. quandoquidem habetur de eo Hiero. i. constituit ut super reges & regna, ergo honor est eidem exhibendus, ut supra dixi. Conuenit etiam ei verbū beatissimus, sacratissimus, summus Pontifex, pater sanctus, Pontifex maximus, & alia que notat, doct. in c. i. de constit. in 6. & scriptis in cludida signaturz. in praxi beneficij.

Dicitur in epistola ad Corinthus. p. 11. quod patres in primis honore, & d. Patris. **Q**uis dubitet sacerdotes Christi regum & principum omniumque fidelium patres, & magistros censeri? nonne miserabilis infanctus esse cognoscitur, si filius patrem, discipulus magistrum sibi conetur subiugare, & iniquis obligationibus illum suorum potestari subiucere, à quo credit non solù in terris, sed etiam in cælis ligari posse & solvi? Verbasunt B. Gregorii in c. quis dubiteret. 96 dist. text. in Epist. nos reddentes. C. de summa Trinitate. infames enim sunt (ut canonum traditæ authoritas) omnes qui in patres armantur, & qui doctorum suorum vitam reprehendunt, vel acculant, c. plerique q. s. f. 2. q. 7. hodie quida scelesti religiosos & sacerdotes odio & contemptu prosequuntur, & hos scelestos etiam Deus contemuit, & in infernum desiceret illos. **C**. Filios. Reges tamen non sunt filii Papæ generatione, nec adoptione, sed cura & honore, tet. e. Boni facio in progenio clém. col. 2. nota. 4. quid honoris cœtius quam ut Imperator filius Ecclesiæ esse dicas.

*Nomina
quæ connexa
nūt para-*

Sacerdotes
sunt regum,
et aliorum,
fidelium
patres.

etur c. conuenior. 23. q. 8. vide text. in c. si Imperator. 96. dist. & quæ dixi in forma mand. Apost. in verbo, dicitur filii. Et dicuntur Reges Franciæ primi filii sanctæ Ecclesiæ catholiciæ (sicut vniuersitas Parisiensis vocatur prima filia, & primogenita regis, quia primò ei nata est, & primò fidē ac regis honorem tuetur) quia sanctam sedem primò & ante omnia tutati sunt, ut est in historiis multa videre. & Heliæ archiepiscopus Turon. in defensorio concord. in 3. ratione multos Francorum reges congerit erga sedem Apostolicā feruētissimos, & illius veros filios. infra dico tit. prox. in gl. bene meritis, & sicut reges dicuntur filii Papæ, ita iurisdictio temporalis dicitur filia iurisdictionis spiritualis, & ei tenetur tāquam matris sua. Bal. in c. si duobus. de appell. sed hodie filia conatur quibusdam exquisitis mediis suffocare matrem, quod est summè condolendum.

Nouimus, a obnixis precibus ab eo contendimus, vt si pragmaticæ nomen b omnino esset abrogandum, saltem vice c illius, bona sua, conciliique d venia certas nobis leges, conditionesque meditari commisicique liceret, quibus imperium e nostrum supradictum in posterum vteretur. Quod ad ea quidem pertinet quæ sanctione pragmatica cauebantur, quibus nostris precibus exorata pontificis sanctitas (nam ei quoque cordi erat regni nostri Ecclesia recte atque ordine administrari) haud ægrè nobis inuulsit, vt conuenti a Obnoxiis precibus.) Sic precibus contendere debent filii cum patre, & nō armis, nempe dicitur. in §. sed quod sancitum. in auth. de nup. colla. 4. erubescit enim lex castigatores, filios genitoribus statuere, & noli contendere cum parentibus, & si insta dicas. Ecclesiast. c. 3. scribitur iudicium patris audite filij, & sic facite vt salvi sitis. Nec etiam Papa contēdere armis cum filiis debet quia orationes & lachrimæ sunt arma clericorum. c. conuenior. 23. q. 8. Itē exactis regibus Romæ sacrificulus rex creatus est, nec ecō exitit, qui sacrorum rex dictus est, sine regio tamē imperio solo nomine rex, eratq; non apnum, sed perpetuum sacerdotium, ab omni bellorum tumultu immune, neque enim rex sacerdotum militare stipendiā facere, aut castris & legionibus præesse poterat: nam eius potestas sola religione & templis tenebatur. teste Alex. lib. 3. genial. c. 17. multo minus summus Pontifex. vide Ludou. Vinald. in opere regali. in 4. persecutio. Ecclesiæ, vbi adducit viginti imperatores vel principes, qui contra sedem Apostolicam vel summuPontificem insurrexerunt, aut contra prælatos, itarim defecisse, nec in hoc seculo diu prosperè vixisse, dicens his verbis se nunquam vidisse alchimistam diuitem, neque incantatorem bene morientē, neque rebellē. Ecclesiæ bene prosparentem. vide Platinam in vita Clementis IIII. & Maleret. in trac. de elec. fol. 60. col. 3. potest tamē Papa etiam armis se defendere à tyrannis, cum om-

nibus licet. l. vt vim. ff. de iusti. & iu. c. dilecto. de sent. excom in 6. Cicero in oratio. pro Milo.

b Nomen.) Et effectum, quia si nomine eximitur & fructu carebit. l. à nullo. C. de fera. si enim nomē non habent, qualiter officiam habebunt? dicit tex. in c. cor episcopi. 68. distin. an licet arguere à nomine plenē tradunt legum professores. in l. 2. §. mutui datio. ff. si cert. pet. & doct. decretorum. in c. i. de iud. & Cicero in suo Topic. lib. genus hoc arguendi notationem vocans.

c Vice.) Et sic hæc concordata successerunt in locum pragmaticæ sanctionis, ideo sapiens arguemus infra per argumētum à subrogatis, de quo traditur in l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cautio. ribas. do&. in c. ecclesia. de cōsti. & in §. fuerat. insti. ta sum. deact. plenē per Nico. Euerard. de locis legalibus. fol. 10. in arg. de subrogatis planius probatur in tit. proximo. & in rub. de elec. derogatio. in fine.

d Conciliique.) Scilicet sui, & sic rex voluit ex cōcilio papæ has leges in regno suo habere. dicebat enim, bene cognoscimus, quod cum vestro consilio fuerit ordinatum, id ad beatitudinem nostri regni, & ad nostram gloriam redundare. l. humanum. in fi. C. de legib. Item dubium non est omnia, quæ cōsilio recte gerūtur, iure, meritōque effectu & firmitate nisi. l. dubium. C. de repu. & Prouer. 13. c. Qui autem omnia agunt cum consilio, reguntur sapientia. & postea, astutus omnia agit cū cōsilio. c. 8. ego sapientia habito in consilio, & eruditis intersum cogitationibus, & c. 2. Consilium custodiet te, & Prudentia seruabit te, priuilegia consilij dico in interpretatione. auth. habita in ver. examinatione. C. ne filius pro patre.

e Imperium.) Rex Franciæ est imperator, & habet iura imperij in suo regno: vt cōcludit Ioan. Fe- rald. in tract. de iuribus & priuilegiis Regis Franciæ per rex in suo totū, & ego fusi dixi in ordina. regiis. habet etiā regno.

quilibet rex imperium. Iud. i. c. Arphaxat itaq; rex Medorū subiuganerat multas gentes imperio suo. & in l. penult. in fine dicitur de prætore, qui salua maiestate imperij, & ff. de iusti. & iu. Ioan. Fabri in procœmio insti. in verbo, Iesu Christi. Imò dico q; maius imperium haber Rex Franciæ in suo regno, quam imperator in suo imperio, vt omnibus patet, & de jure dignitatis regalis fuit antequā imperatoria. l. 2. ff. de orig. iur. ex iure gentium regna orta sunt. l. ex iure. ff. de iusti. & iur. & cor regis in manu Dei est, epistola inter claras. C. de summa Trinit. & quia venit ex successione, & idēc illud transmittit ad successores. Lucas de Penna in l. vna. col. 1. C. de conduc. li. ii. Soci. cons. 67. quod col. 2. & cons. 165. visis inuestituris. col. 2. in 2. vol. repetit Franciscus Curtius. cons. i. nu. 30. nempe Deus optimus, maximus rex vocari non dignatur. Eccle. i. e. Vnus est altissimus creator omnium, omnipotēs, & rex potens, & meruendus nimis. & Esaiæ 33. c. in fi. Dominus enim iudex noster, Dominus legifer noster, Dominus Rex noster, & in procœm. decretalium. Rex pacificus. & alibi in non paucis locis, sed q; nomen Imperatoris assumpserit in multis locis nō inueni, quamvis sapissimè repererit imperium habere & imperare. Et de his vide plenē per Rode. Episcopū Zamo

Zamoren, in tracto suo de origine & differētia principatus regalis & imperialis, &c. [Bald, tamen in §. si. de prohib. feud. alie. per Feder scribit regē Franciæ habete iura imperij in suo regno, sed non esse imperatorem, alias duo essent capita, & vnuſ tantum est imperator, quod verum esse existimo.]

Quædam nobis meditari a commentariis liceret, pragmaticæ sanctionis vicem regno ac potentatui supraacto vtique præbitura, quæ ipsa eiusdem consiliū authoritate assensuque confirmarentur, quam homologationem vocat, cum irritante decreto huius b. commentary curam, cum tuñc sua sanctitas & nos mandauissemus e. viris qui b. fidam consultissimis, d. ita confecta temperataq; sunt ea conuenta, vt pleraque pragmaticæ sanctionis capita firma e nobis post hac rataque futura sint qualia sunt ea quæ de reseruationibus in vniuersum, g. aut sigillatum h. factis statuunt de collationibus, i. de causis, de frustratoriis appellationibus, de antiquatione constitutionis clementinæ quam literis vocant, de libere quieteque possidentibus, de concubinariis, quædāmque alia quibus nihil k. iis conuentis derogatum abrogatumve fuit, nisi si in quibusdam capitibus nonnulla interpretanda immurandi censimus, quod ita referre utilitatib. publicæ arbitramur. Quod vero ad electiones pertinet, minimè quod optabamus l. optinere potuimus,

Meditatio a. Meditari.) Et sic ad leges condendas, & intelligendas, requiritur meditatio. David Psalmo 1. In ad ipsa etiā lege eius meditabitur die ac nocte, super quo dicit necessaria Hieronymus, quod meditatio legis est non solum in legendis scripturis, sed in his quæ scripta non sunt faciendis. Deut. 6. c. Eruntque (inquit) verba quæ ego præcipio tibi in corde tuo, & narrabis ea filii tuis, & meditaberis sedens in domo tua, & ambulans in ieiunio, dormiens atque consurgens, ecce ergo quomodo debemus meditari iura, sive velimus vel dictare vel intelligere, quod norēt voluntates ad ipsa iura ut summa ope, summoque studio conuentire a habere. Nā dicitur Gene. 24 quod cum Isaac exiueret ad meditandum in agro, obuiavit illi Rebecca pulcherrima & prudētissima puerum, quæ facta est eius vxoris, sic meditans in iure, vel in alia scientia, inueniet scientiam puerum pulcherrimam, & efficietur vox illius, cunctaque aulio doctoratus deponens, de meditatione quam debemus habere ad Deum, relinquendo Theologis, & Bercho tradit in hoc verbo, de multa.

Commentatio b. Commentari.) Id est, tractare & disputare. Cic. in ri quid sit, Lælio cum in hortis D. Bruti commentandi causa (vt assoler) venisseamus. Aliquando commentari

est commentarium scribere, vel singere, sed non hic.

c. Mandauissemus.) Civil modo loquitur hic rex Literati vt in simili Celsus in I. si cui. ff. de seruit. quia man datum gratuum esse debet. in I. si tibi. in I. & 2. ff. de praescript. verb. per quod ostenditur quod viri consultissimi & literis prædicti non sunt præceptis trahendi, sed suasionibus alliciendi, studium certè liberum esse debet, & alacri animo leges sunt, & suscipiendo, & digestando. §. si. in proœmio instit. exitus inutiles solent coactiones generare. c. requisuit de sponsa. Ideo hic rex mandauit viris consultissimis, non autem præcepit, unde perperata expōnit gl. in §. cumque, hoc Deo. in proœmio instit. mandauimus, id est, præcepimus. per predicationem differentiam, inter mandatum & præceptum tradit Panor. & cæteri in c. cati te. de reser. & Lauren. Valla, lib. 5. elcgant. c. 68.

d. Consultissimis.) Eisdem est committendum, vt dicitur in prima consti. C. & in §. sed cum sit necessarium. C. de Insti. C. confirmand. ibi, dum dicit electis viris gloriosissimis, tam doctrina legū quam experientia rerum, studiorumque reipub. indefesso, & laudabilis proposito pollutibus, & idem habetur in §. cumque hoc Deo proprio, in proœmio instit. e. Firma.) De facto. glo. sing. in l. id quod pauperibus. C. de episc. & cler.

f. Rata.) De iure, ideo si quis promiserit ratum habere contractum sub pena, non incidit in eam, si de facto contraveniat. Bart. in l. metum. §. volenti. & firmum. ff. q. o. met. caus. Guido Papæ in decis. 367. in aliquo. Barb. in c. Raynal. col. 67. de test. Corse. in sing. incip. pena. 8. fecus si promiserit habere ratum, & firmum, vt communis in instrumentis describi solet.

g. In vniuersum.) Id est de reseruationibus vniuersalibus seu generalibus.

h. Aut sigillatum.) Id est, speciatim vult dicere tex. tam reseruationes generales, quam speciales sublatas, vt in prag. sanct. erant. & infra. in rub. de reser. scriptum extitit. & plenè in praxi beneficia.

i. De collationibus.) Quæ immutentur per titulum de collatio. & alios inferius dico in prefa. illius rub. & per totum, & etiam in aliis.

k. Nihil.) Ut de titulo quomodo diuinum officium sit celebrandum, nec de aliis titulis postea sequentia. usque ad rubr. de publicis concubinariis estatim de tractum, abrogatumve. Ideo cum nō sit illis titulis pragmaticæ derogatum, adhuc servuantur in regno, nam quando lex noua statuit quod prioribus legibus & constitutionibus de cætero ista sola (quam nunc constitutimus) obseruetur, intelligitur si priores leges facerent contra legem nouam, alias non corrigit, quæ saluari posunt tex. & ibi gl. sing. in auth. de hær. ab intest. venienti in princ. colla. 9. quam sing. dicit Bald. in Margarit. in verbo, statutum q. 17. & in verbo, clausula. in 8. q. Paul. in l. non est nouum. ff. de legib. & in l. scindum, in princ. qui satid. cogan. Roma conf. 399. vt præsens. col. 3. num. 10.

l. Oprabamus.) Nec iniuria, videbat enim rex duruſe iura tot vigilis excogitata subuerti. c. eccl. 2.

Electiones ecclesiasticas sunt reges, & quando in eis sum reverentur.

si.2.de elect. si quando. C.de inoffi. testa. mirum enim videri non debet, si optabat, quod totis nervis reges olim Francie tutati etiam fuere. Legimus itaque Carolum magnum electiones Ecclesie Rom. restituisse. c.sacroru.63.dist.& Clodoueum. I.Fran. ciz regem conuocatis sui regni apud Aureliam prælatis electiones in pendulo existentes canonice facienda s. & seruandas in hoc regno voluisse, si Vincen. hist. o.li.22.& seq.credamus, ut refert gl.in verbis reservationes. in tit.de rescr.in prag.[& cum legatus Regis S.Ludouici vltro ecclesiistarum cathedralium à Papa impetrasset bullam prouisionem, rex in ignem illam proiecit, dicens, Gratias non agimus tibi de his quæ in periculum animarum nostrarum impetrasti, videlicet ut Ecclesiis prouidea mus, & ea impetratione vti noluit, ut scribit Io.de Promyard.in summa prædicantium.in verb.conflium.n.46. nempe coelestibus coelestia relinquenda, & terrena terrenis cœsunt: iuxa id quod dicitur, coelum cœli Domino, terram autem dedit filiis homini. c.si imperator.96.dist. & vtinam omnes principes illi esset similes,] sed sperandum est quod cor rigens corrigetur, & ius (si modo electores ad electionem quasi inspiratam redierint) ad pristinum statum reducetur.l. quoniam. & ibi Bald. C.de sec. nupt. & tunc perfectum regis optatum Spiritus S. restituet, quod electorum iniquitas substulit. de qua est videre infra de elect. derog. & amissio electionis est pena. gl.notab.in cle.i.in verb.& in pœnam.de iure patron. quod est notum his qui soliti erant quicquam pro electionibus recipere.

Cordata possunt vocari concordata.

causis in dictis conuentis a latissimè inser tis, ac nihilo fecius, tamen cum ab eiusdem pontificis sanctitate dilationem semestrem impetrasssemus iis rebus transfigendis, super iisque vitos b multos doctrina eximia, literarumque peritia præditos, vsique rerum callentissimos consuluissemus, tan-

a Conventis.) Id est, per hæc conuenta, & si hæc concordata possunt vocari conuenta inter Papam & regem. Item habetur in rubr.de protog.dila. ad approbadum concord.infra.

b Viros.) Nota quod rex cepit consilium ad dictandum hæc concordata, sicut ad dictandum leges imperator in Codice cōponendo, ut ipse attestatur in l.consti.C. & in l.vna.C.de Iustin.C.cōfir. & in l.i.ibi, consulto. ff.de legib. & hoc ex humanitate debet facere, non ex necessitate.l.humanum. C.de legib. vbi dicit benè omnia regi quando sunt cum consilio. Sumat ergo consilium princeps & illud sequatur, ut benè regat. Præpo.in c.in istis.4.distanct, quia omnis scientia & omnis ratio non est in uno capite. Secundò dicit quodcepit consilium à consilio habitis, non ergo à mulieribus debet sumi consilium bene debet in lege vel ordinatione condenda.l.j.ibi, vitorum, a viris, non ff.de legib. Item cum sc̄minis apud Romanos, nulla fuit cōmunitio, ideo mulieres nec comitiis interesse, nec suffragia ferre, neque foro aut concionibus immisceri debebant, quod etiam erat apud Athene.

nien.constitutum, ut nulla fœminarū conciliis publicis aduocaretur. teste Alex. lib.4.genial.c.13. & hoc propter fragilitatem sexus, vel quia non sunt prudentes, sed omnes fatuæ; ut Claudius. Aquen-testatur in d.l.i. post Salomonem in Prover. quod ego dicere non auderē: nam multas inueni (vt mihi videbatur) prudentes, & in Euangelio, & quinque erant prudentes & quinque fatuæ, & sic ultra medianam partem non possunt dici fatuæ. Et imperator non recusavit consilium mulieris, ut habetur in §. hæc autem omnia, in auth. vt iud. sine quoquo suffra. colla.2.nec etiā recusavit cōsiliū mulierū. Io.Cald. vt Andri. testatur. in c. cum inter vniuersas. de elect. nec Io. And. in c. cum secundum. de præb. & in c.i. de deposito. & putarem consilium posse requiri, quia interdum stultorum etiā consilium bonum est, ut legitur de consiliis fatui Parisien. in c.ad nostram.de consuet. & coniugati in lecto solent habere consilia suarū vxorū, & illud est fidelius, quādo nullo modo est premeditatum. Item cōsiliū debet peti à viris, & sic non ab impuberibus, cum virorum appellatio solos cōprehendar puberes. tex. & ibi Bart. in l.cū quis. §.codicillis. ff.de leg.3.Bal. in l.i.col.2.C.de dig.lib.12. ipsi enim impuberes nihil sciunt vel scire præsumuntur, ideo consulere aliquibus non possunt. l.si ff.de iur.& fact.ign. cū non habeant, nisi semiplenū intellectum. Bal. in c.i. quo temp.miles inuest.pet.deb. Possunt tamē filij regis etiā impuberes interessere in ordinatione, vel in alio actu arduo, explicando, ut dicere valeant deinceps quæ agēda sunt, non quod cōsulant aliis, sed alios,

Tertiò etiam princeps ad consilium vocare debet multos viros, non unum solum, nam iudicium est integrum, quod plurimorū sententiis constitutur. c.prudentiam.in fi.prin.de offi.iud.deleg. facit text.in l.cum ex filio. in prin. ff.de vulg.l.dinus.de iure patr. l.si idem.de iurisd. omn.iud. Et multi dicuntur quatuor ad minimum. gl.in i.i.ff.de leg.i. & aliis multis modis, de quibus gl.ord. tradit in c.latoresde.cler.exc.minist. Hoc tamen relinquo arbitrio principis, quod velit euocare sicut dicit gl.in simili. in c.statutum. §.insuper.de rescr.in 6.

Quartò vocandi sunt docti, nō omnes, sed eximia doctrina, literarūmque peritia prædicti, ut hic, nam paria sunt nullam sc̄ientiam habere, vel paucā. Bart. in auth. sed nouo iure. C. si cert.pet. & ideo hinc suis est superlativo cōsultissimis, & eximia, &c.

Quintò consulendi sunt practici & experientes, *Litterati & boni ad* que hoc Deo. in procēmio instit. & in c.estote. l.q.i. *principis* §.quia verò competens. in auth. de judicib. col.5. cōsilia sunt practica enim est veritatis lumen. l.per hanc. in fi. *vocandi.* C.de temp.app. & ibi Sal. Multa scripsi in l.vtalphenus. ff.de verb.sig.

Vltimum & præcipuum est, quod boni & iusti vocentur, non illi qui sunt venales, sicut dicitur de Triboniano quod leges venales habebat, ut licet in eius vita videre, sed qui habeant optimum testi monium. d. §. qui verò, & si hoc obseruet princeps, optimas leges, & perpetuas habebit in suo regno, ut plenius dico in commenta. ad constir. reg. in procēmio in l.tomo.

dem de

dem de eorum sententia, quando a ita se-rebat ratio difficultasque temporis rerum que nos circumstantium necessitas, saepe dicta conuenta in regno nostro ac Delphiniatu promulganda censuimus, ita ut sanctio[n]is vicem instarque plenum habeant quorum conuentorum seu approbationis concilij tenor h[ab]et sequitur & est talis.

*Quatuor
qua regem
mouerunt
ad accepta
dum com-
cordata.*

a. Quando,) Nota hic quæ mouerunt regem ad acceptandum concordata. Primum ratio, ut hic: nam sunt rationabilia, ut per discursum ostendo, & videre est. Secundum temporis difficultas, quæ aliquando permittit non concedenda. c. licet, de fere. Tertium necessitas rerum circumstantium, quæ non habet legem. l. ff. de of. consul. Quartu[m] quod debet esse in constitutione noua condenda est utilitas. l. in rebus. ff. de constit. princi. & supra. ibi, ita referre utilitatis publicæ arbitramur.

*Tenor scri-
pture est at*

b. Tenor.) Qui est diligenter attendendus, c. rece-piture est at primus de priuileg ex tenore appetit mēs & intentione disponentis, tex. in c. cum dilecti. de donat. & l. ad probationem. i. ibi, quem tenor scripturæ desi-gnat. C. de proba, alibi dicitur q[uod] iudex debet pro-ferre sententiā secundū tenorem rescripti. l. cum precibus. C. de probat. quod facit pro iud. cibis re-gis Franciæ, quibus diriguntur rescripta ad com-probandum, seu ut practici dicunt ad interinandū, quia aliis judicibus dominoru[m] non diriguntur cō-munitate literæ regiæ iustitiæ de Stilo Fraciæ, ut di-co in ordina. reg. [tit. de rescr. & liter. reg. in 2. tomo comment.] & illud quod constat ex tenore scri-puturæ dicitur euidentis tex. nota in c. cum cōtingat.

*Tenor est
inspicien-
tia.*

* ibi, si ex ipsarum tenore deprehēderis euidenter de ref[er]l. cum tibi. C. de euictio. & quale sit rescriptu[m] recurrimus ad eius tenorem. c. ex tenore. de ref[er]. & c. ex tenore. & ibi Barb. notat de foro comp. quan-do de priuilegio dubitamus recurrimus ad eius te-norem. c. portio. & c. seq. de priuileg. Inspicēda er-ego sunt priuilegia, & ipsorum tenor est diligentius attendendus. c. recepimus. ibidem. Et mandati tenor inspicēdus est. c. dilectio. in fi. de testib. & quando dubitatur de emp̄byteusi. recursum habere de-bemus ad cōtractum. l. i. C. de iure emp̄y, idem in-fendo, in quo tenor inuestituræ feudalis est prae-cisus, à cuius tenore non est recedendum. c. vno. de duobus frat. Bal. in c. i. §. denique. col. i. quæ fuit pri-ma causa beneficij amit, & in prælud. feud. in 4. diuisio. Alb. Brunus conf. 8. & conf. seq. in prin. & cōf. 39. circa. col. 2. vbi dicit tenorem inuestitura & cō-cessio[n]is esse super omnia at. Edendum, qui deroga-t q[ui]nq[ue] natura feudorum, & maxime in materia feudali iustiæ est quod tenor inuestituræ inspiciatur, Io. de Ana conf. 7. & Albertus conf. 41. viso. col. 2.

Item intentio ex tenore dispositionis colligitur tex. & ibi ponderat ad hoc Barb. in c. super quæstio-num §. intentionis 1. nota de of. deleg. & commis-sio ex tenore rescripti dignoscitur. c. præterea, de di-lat. Barb. in c. i. col. 3 de proba. & vt instrumentum aliud referens probet, tenor instrumenti relati. de-

bet scribi. c. pen. ibi, tenor compositionis insertus, & c. de confirm. vt. li.

Item in contractibus tenor contractus, & verba inspici debent, de stipulatione est text. in l. si ita stipulatus. §. Grisogonus. in fi. ibi, plerumque enim in stipulationibus verba ex quibus obligatio oritur, inspicienda sunt. ff. de verb. oblig. & l. si quis stipulatus sit stichum, ibi, quarentibus respiciēdus erit sermo stipulationis, ibidem. Idem in fideiussore. l. fideiussores magistratum. §. i. ibi, lecta subscriptio ne fideiussionis, ff. de fideiussor. & l. sancimus, ibi, nisi pacti tenor ad hoc reclamauerit. C. de fideiuss. Ex ipso compromisso ius metimur. l. non distin-guemus. §. de officio. ff. de arbit. cap. Raynaldus. in prin. ibi, prout ex forma compromissi, de resti, te-nor libelli est diligētissimè inspiciendus. l. 2. ibi, ex his precibus, quas libello complexa es. C. de inst. & substi. sub condit. factis. l. Gallus. §. i. ibi, ex verbis concipi potest. ff. de liber. & posth. & pactorum. l. f. C. de reb. alien. non alien. ex verbis testamentorum iudicamus. §. nos igitus. ibi, verbis ipsiis inuenimus. in auth. de resti, fideic. col. 9. Bal. in l. si cum dotem. §. si pater. in fi. ff. sol. matt. & in cautione. l. lecta. ff. si cert. per. Et de tenore sententiæ scribit. l. Actorum. Tenor est ff. de re iudi. & in omni materia. l. vt responsum. C. inspici-en-de transa, & ibi Doct. & l. precibus de impub. l. vna. §. sed & quis. ibi, necessarium & consentaneum ef-fectum huius scripturæ obseruari. C. de lat. lib. tol. cap. cum venisset, & ibi Fel. in 2. not. de testib. Sex-centas ad hoc allegationes cumulaui in rubr. quid sit inuestitu. in meo vol. sed he sufficient de tenore, vno tenore scripta.

De approbatione conuentorum per La- teranen. Concilium facta.

Oncilium Lateranen. est multiplex, sed de dupli loquuntur maximè iura canonicæ. Primum fuit celebratum tēpo-re Alex. tertij anno domini 1176 seu cir-
ca, de quo sapientius fit in iure mentio, vt in c. Iudei. cū seq. de Iudæis, & in c. non minus, de immun. eccl. c. dilectus. & c. 2. de concess. præb. c. prohibemus. de deci. Io. And. in c. cum apostolica. col. penul. de his quæ sunt à præl. Auffter, in decisi. Tholosa. q. 439.

Alterum verò tēpore Innocentij III. anno 1215. & istud vacat iura generale. c. de multa. & seq. depræb. Io. And. in c. nemo. col. 2. de elect. in 6. & in c. penul. col. 2. de decimis. Cardinal. in c. fin. de capellis. monac. Soci. cons. 297. viso priuilegio. col. 2. vers. 5. in 2. vol. & c. aduersus. de immunitate eccles. c. ne-pro defecu. de electio. Et eo puto dici generale, [li-]cet omnia alia fuerint generalia. & Lataranen. vo-cat generale Papa in c. fi. de capel. monach. vbi gl. quid & sed istud per excellentiam, nam fuit valde vniuer-sale. quia in eo interfuerunt Patriarchæ Hiero-lymianus & Constantinopolitanus, Metropolita-ni septuaginta, Episcopi quadringentii duodecim, Abbates & priores conuentuales octingenti, Græci & Romani imperij legati, regum verò Hierusalē, Franciæ, Hispaniæ, Angliae, & Cypri oratores, & sic valde fuit generale teste Platina in vita Alexandri tertij, & Floren. in 3. parte chthonicæ. tit. 17. c. i. §. 10.

Aliud

Aliud est concilium Lateranen. de quo hic habetur mētio, quod ideo dicitur, quia in ecclesia beati Ioannis Lateran. Romæ fuit factum, & eo dicta est illa ecclesia Lateranen. quasi latens Rana. nam rana quam vomuit Nero intra illam ecclesiam, statim latuit, nec potuit amplius conspici, ut legitur in actis sanctorum Petri & Pauli, hoc ex Albert. mutuatus sum in dictio. in verbo, Lateran. & puto diabolum cor tyranni Neroris fuisse ingressum, & quem postea sic euomuisset in ranæ specie.

Vel Lateranensis dicta est, quia Lateranensem nobilissimam gentis in ædibus extruxerat. Vel à familia Lateranorum ciuium teste Pomponio Leto, de magist. Roma.

Leo a Episcopus b seruus c seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam sacro approbante concilio, diuina disponente d clementia, per quam reges regnāt, & principes imperant, in eminenti apostolatus specula, & super gentes & regna meritis, licet imparibus constituti animo reuolentes, quod & si ea quæ pro salubri & quieto regimine regnorum, & ad pacem & iustitiam populorū perpetua eorundem Regnorum stabilitate Regibus, præsertim de fide Catholica, & de republica Christiana, & apostolica sede benemeritis laudabili & prouida nostra ordi-

ecclesia vestra. de elect. dicentem posse, si non habeat dignitatem incomparabilem, alias secus, vide quæ dixi in gl. Cardinalatus in §. si quis verò de col. infra. & hodie episcopus sine episcopatu spe- De episco-
ciali est quasi inutilis in ecclesia Dei respectu ad- po fine epi-
ministrationis, licet sit episcopus ecclesiæ vnuer- scopau.
salis quo ad ecclesiam & dignitatem. Host. in c. 2.
de transl. episc. prout refert Pan. in disp. i. incipien-
te episcopus. col. 21. & de istis episcopis. vide tex. in
cle. in plerisque. de elect. & ibi per Doct.

c Seruus seruorum.) Hic transcribit Dayma illa quæ dicuntur in procemiis decretal. 6. & clem. sed quilibet potest ibi videre; ideo ego ea locis suis non dimouebo.

d Disponente.) Et sic quicquid sit boni disposi-
tione Dei dicit fieri, mali verò diaboli direc-
tione, & suggestione. text. in c. i. de summa trin. Doct.
in clem. i. de pœn. gloss. & ibi addidi in §. i. insit. de
cap. diminut. & lac. i. dicitur, Omne donum optimum deservitum est, descendens à patre luminum.
glos. in c. si ex bono. de pœn. 4. vbi describuntur hi
versus. Ex ope cœlesti si, si quid habetur honesti.
Et venit à superis, agas bene, vel mediteris, alia
huic materiae accommoda ex theologis habero.
[nam postquam omnia à Deo habemus, illi de om-
nibus gratias agere, alioqui ingrat vitio argui de-
bemus, atque ut in proverbio dicitur, ingratos su-
peramus Gettas.]

e Benemeritis.) Rex noster Franciæ vltra alios Reges Fran-
reges de fide catholica, de republica Christiana, cie erga se-
& de sede apostolica est benemerit. Primò enim dem aposto-
Clodoueus Franciæ rex de hæretico Gotho sum-
psit vltionem, & Stephanum pontificem summum
in suam sedem restituit. Pipinus contra Astulphū
Romanorum regem pro ecclesia bellum gessit.
Item filius Pipini Leonem papam in sanctam sedē
restaurauit. c. omni. & seq. 23. q. 8. quod non paucis
exemplis probat doctissimus ille præfes Rotho-
mag. D. Igneus in tract. suo, an rex Franciæ recon-
gnoscat Imperia. col. 10. & seq. & in suo panegyrico
Iacob. Bonaud. in fin. tract. Ioannis de terra rubea.
contra rebelles regum, & in hac verba dicit Gag.
in vita Caroli magni in fine, sed illud omnium maxi-
mū est, quod nihil antiquius duxit quam Christi
fidem dilatare, & terminos preferre Christianorū,
cuius exemplum imitati omnes ferè, qui insecuri
sunt Francorum reges magnis atque excellenti-
bus factis cum religionis & fidei Christianæ vnitatem
conseruarent, atque ampliarent, nihil mirum
inuidis atque detractoribus videri debet, si Christianissimi appellati sunt, itaque constat per nullas
gentes tanto labore Rom. Pontif. & aliis præterea
per orbem Dei ministris passim sive subuentum.
gl. in procemio Prag. in verbo, tuerentur, vnde hic
Papa in his tribus Franciæ regem commendat. Itē
legimus Gregorium Papam Regi Childeberto
epistolam in hac verba destinasse, quanto ceteros Epistola
homines regia vestra dignitas antecedit, tanto Gregory re-
ceterarum gentium regna regni vestri profecto & Francia
culmine excellit, esse autem regem sicut alij non
mirum est, sed esse catholicum, quod alij non me-
rentur, hoc sat satis est, sicut enim magne lampadis

Nemissum a L Eo.) Hic dicit Ioan. Dayma, quod si alius à
Papa scribat vnuersis, non debet nomen
suum præmittere: quia eius literæ ad maiorem per
uenire possent, citat Ioan. Andr. in procemio, lib. 6.
in lectura. Sed cum in temporalibus rex Franciæ
non habeat maiorem. Eodem stylo vtitur sic di-
cens, Charles par la grace de Dieu Roy de France, à tous
présens & à venir, Salut. ut in ord. reg. patet. Item iu-
rificulti, rhetores, aliqui permuli nomen suum
quamvis maioribus scribant præmittere pro ab-
surdō non habuere. tex. in l. nefennius ff. de nego.
gesit. & ad leg. falci. & de re iud. & l. publia. depo. l.
i. in fi. de iniur. Imola in procemio decreta. Greg.
col. 1. honoris verò causa solemus aliquando præ-
mittere eum ad quem scribimus cū digniora sint
præponenda. cap. auaritia, & ibi plenè Decius de
præb. notarij tamen solent practica Ioan. And. vi
dicentes vnuersis & singulis, &c.

b Episcopus.) Papa cognoscens non esse maiorem
ordinem, vel parem in ecclesia, licet multi tradan-
tar. in c. cler. 21. dist. vocat se episcopum, & in c.
quanquam. 2. q. 7. in gloss. quam sing. notat Alex. in
rub. ff. de iuris. omnium iud. & ego ipse dixi in gl.
episcopus, infra in forma mandati, & sic Papa ra-
tione ordinis dicitur ep̄s; non tamen habet eccle-
siam certam, cuius ratione voceture episcopus, licet
vulgus arbitretur eum episcopum S. Ioannis La-
teran. gl. in regula cancel. 7. & an cardinalis possit
in episcopum eligi, multa tradit hic Ioan. Dayma.
[Sed & tamen, vt ml. de ætate. §. quod autem. ff.
de interrog. actio, vide tamen per hoc] tex. in cap.

Reges Fran-
cie erga se-
dem aposto-
licam sunt
bene meriti
& fidem ca-
ribolicam.

splendor in terra noctis obscuritate luminis sui claritate fulgescit, ita fidei Christi claritas vestra inter aliarum gentium obscuram perfidiam rutilat, atque corycat, quicquid autem ceteri reges gloriatur se habere, habetis, sed ipsi in hac re a vobis vehementius sumant, quo minus hoc bonum principale habent, quod habetis, ut in 4. ratione defensorij concordat. patet, ecce reges Francie multis nominibus commendabiles, & commendatos fuisse, si ego vellem singula Francorum profide gesta hic scribere. forte papyrus deficeret, his igitur contentus ero, si quis plura cupiat huic rei accommoda perlegere, videat historiam ecclesie. Gaguinum & Emiliūm historiogr. Gallie, & alios vbi passim inueniet.

natione cum venerabilibus fratribus nostris sanctae Romane ecclesiæ cardinalibus concessa, ac ad effectum huiusmodi gesta, statuta, ordinata, decreta, factæ sunt, plenam roboris firmitatem b' obtineant, illis nihilominus interdum (sacro approbante concilio) nostræ innovationis & approbationis & robur adiicimus, vt eo firmius & illibata perdurerent s' quo sepius erunt nostra authoritate, g' ac etiam generalis concilij præsidio cōmunita, efficacemque operam circa eorundem cōseruationem libet' adhibemus, vt reges & ipsorum regnorum personæ h' cōcessionibus, priuilegiis, i' statutis, & ordinationibus

lis tradentes. vide gloss. seq.

e. Eo firmius.) Nam apostolicae sedis sententia, tanta consilij moderatione concipitur, tanta patientia & maturitate decoquitur, tantaq' deliberationis grauitate profertur, vt nec immutari necessarium ducat. c. apostolice. 35. q. 9. & inter scripta illa sequenda sunt, quæ sedes apostolica nobis per manus tradidit. c. in canonice. 19. dist.

f. Perdurent.) Quia in speculum & exemplum Romana ecclesia præposita est ab omnibus, quicquid statuit, quicquid ordinat, perpetuò quidem & irrefragabiliter obseruandum est. c. enim vero. 19. dist. sit ergo ruinæ suæ dolore prostratus, quisquis apostolicis voluerit contraire decretis. c. nulli ibidem.

g. Authoritate.) Ut autem nostra diffinitionis sententia in uiolabiliter obseruetur, eam apostolico duximus patrocinio roboranum. c. i. de eo qui mit. in poss. cau. rei seru.

h. Personæ.) Hic patet concordata esse facta tam Cœcurante ad regis, quamad regnicolarum vtilitatem: & ideo ad regn. q' Papæ & rex non debeant derogare his til' nunc f'li. s'nt. concordatis, in quantum sapient regni vtilitatem., per ea quæ not. Alex. & Iaso. in l. qui Komæ. §. flauius. ff. de verb. oblig. & per c. i. de reg. iur. Si ergo nollèt nominationes graduatorū in regno habere locum, eas tamen (salua pace dicam) non potent tollere: nam vtilitatem regnicolis iam acquisitā tine corum factō nō possunt tollere, regula id q' nostrum est. ff. de reg. iur. etiam quia sine fc'cado nō posset fieri, quod summopere ipsi ac omnes vitare debent. c. nihil. de præscr. vbi Eccl. multa cōgerit vt scandalum vitetur. Et in euang. Vx homini pēr quem scandalum venit. Patui escent tamē qui auderent eis dicere, domini cur ita facitis. Et sic iudices debent secundum concordata iudicando, inspicere regni vtilitatem, & intellectum vtilitatē regni respicientem insequiri. Item in dubio iudices regni debent fauere graduatis & nominatis. teste Dom. in conf. 37. dubitabatur. col. 3. quia habere vi- F'cendum ros literis præditos in regno concernit fauorē fi- eff' graduati. deli & vniuersalis ecclesiæ exaltationē. c. sup. Spec. us & no- minatis.

d. Cardinalibus.) Hic plura de cardinalibus scribit Io. Dayma, si quis vellet paulo maiora scribere, posset trāscribere tractatum Mar. Currati, ac albi. & Barb. de præstan. Card. & quæ dixi in §. si quis vero. in verbo, cardinalatus, infra de col. vbi remissiū multa. Not. tamen quod singuli cardinales propter excellentiam dignitatis sunt quodāmodo viua vox ecclesiæ. arg. l. nam & ipsum. ff. de iusti. & iu. Bal. in c. cum in iure. col. 2. de offi. deleg.

b. Firmitatem.) Canones quamvis sint viles, & alia constitutiones de rebus ecclesiæ factæ, nullam tamen obtinent roboris firmitatem, nisi ab ecclesia Romana, vel à Papa fuerint approbatæ. cap. i. & seq. 19. dist. c. ecclesia. de constit. Ideo hic dicitur, vt plenam roboris firmitatem obtineant.

c. Innovationis.) Sicut Papa potest revocare iura edita, ita & innovare. cl. dudum. in pr. de sepul. c. i. de præb. in 6. vide rub. h'c constitutio innovat consti. colla. 8. & gl. fin. & Doct. in cl. in plerisque. de electio.

e. Approbationis.) Quod Papa approbat, vel reprobatur, & nos approbare, vel reprobare debemus. c. i. 19. dist. vbi gl. citat alia iura huic rei affinia, eti' pienda, & go omnes sanctiones apostolicae sedis recipienda sunt, tanquam ipius diuina voce Petri firmatae. c. sic omnes. 19. dist. quod fecit contra hereticos cōstitutiones ecclesiæ non recipientes, sed traditiones hominum vocantes, & per hoc scipios diabolo-

f. Priuilegii.) Ecce haec concordata data in priuilegium Regi, & Regno, & per viam contractus, vt infra patet in rub. de firma. & irrevo. conc. stab. §. i. In multis enim continent priuilegium, vt infra. licet videre tam in rub. de referua. quam alibi: vt percurrēdo cernere licet, hic connumerarem, ni timerem. glos. metas excedere, & quilibet inter legendum hoc perscrutari poterit.

huiusmo

Cardinalibus.
vina vox
ecclesiæ.

Sedis apo-
stolicae san-
tiones reci-
pienda, &
feruanda,

huiusmodi in domino plenè gaudentes a in pacis b & tranquillitatis, ac amoenitatis dulcedine conquiescant, & in eorum solita erga eandem sedem deuotione feruentius perfuerent. Nuper siquidem ut ecclesia sponsa nostra in sancta vniione c conseruaretur, & per Christi fideles sacris d canonibus à Romanis pontificib. & sacris generalibus conciliis duntaxat editis vterentur, quasdam constitutiones quas de cætero loco pragmaticæ sanctionis & contentorum in ea in regno Franciæ pro bono pacis & concordiæ, ac illius communi & publicæ vtilitate cum charissimo in Christo filio nostro Francisco Francorum Rege Christianissimo, dum Bononiæ cum nostra curia essemus tractatas, & cum eisdem fratribus nostris diligenter examinatas, & de eorum f consilio cum præfato Rege concordatas, & per ipsius regis legitimum procuratorem acceptatas, de eorundem fratrum consilio, & vnanimi consensu, statuimus & ordinauimus, prout in nostris literis desuper confessis plenius continentur, quarum tenor sequitur, & est talis.

det cum intrat dominum, sic iustus dū intrat dominum ecclesiæ per fidem, extra quā non est salus. Matth. 25. Intra in gaudium domini tui. Et i. Mach. 14. cap. Gauis sumus in introitu. Tertiò gaudet quis ratio ne inuentoris, ibi, inuenient puerum cum Maria matre eius. & Luc. 15. c. Congratulamini mihi, quia inueni dragmam quam perdidera. Et Matth. 13. c. Simile est regnum cœlorum thesauro abscondito in agro, quē ui inuenit homo, abscondit, &c. & hoc gaudium non est in hoc mundo, sed erit in paradiſo. Thren. 2. c. Hęc cīne est vrbis perfecti decoris, gaudium vniuersa terre: habet tamen iustus in mundo magnam in corde letitiam. David, Psal. 4. Dediti latitiam in corde meo, quæ omnes alias superat, vt plenè Flor. in 1. parte summæ. tit. 6. ca. 5. §. 3. describit. Ultimò gaudemus ratione bone societatis, quæ melior esse societas potest, quam habere puerum cum Maria matre eius, dum inueniens plenè in domino gaudebimus. O bone Iesu, te humili corde precor, vt hoc plenum gaudiū inuenire possim, quō mihi dicatur videbo vos, & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis. Ioan. 16. c.

b. Pacis.) Quæ est tranquilla libertas. Arch. in c. noli. 23. q. 1. & centum vnde viginti privilegia pacis congerit Corset, in tract. de potestate regia. q. 41. quæ postquam recte sunt ibidem cumulata, non curo transcribere, & D. Breleiuſ in suo dialogo, *du bien & l'occlité de la paix, & calamité de la guerre*, vbi verbis gallicis rem pulchrit̄ aperit. Sex causas ob quas pacem non habemus scribit, gl. in verbo pacem, in c. ad apostolicæ, de re iud. in 6. Deus optimus maximus nobis eam concessit per secula (si recte vivamus) duraturam.

c. Vnione.) Vide quæ dixi in bulla cœna Domini in principio, in verbo vnitatem, & in extrauag. vnam sanctam, de maio. & obe. in extrau. communibus, plenè scribit de hac vnitate. Præpo. in summa. 15. dist. col. 1. & seq. Alua. in tract. de plactu, eccl. lib. 1. art. 54.

d. Sacris canonibus.) Et sic quilibet sacros canones, ac in eis statuta seruare debet, c. 1. de constit. vbi plenè omnes doct. tradunt, & Christi fideles ut canonibus à Papa editis, ac sacris generalibus conciliis, quod facit contra iudices iudicantes secundum consuetudinē omissis canonibus & legib. per rationem in aere fundatam, vel in eorum capite momentaneo quiescentem de quo nonnihil in ordin. reg. annotam.

e. Publica vtilitate.) Hæc concordata facta sunt *Concordata* pro communi, & publica regni vtilitate, & ad publicum ipsius commodum referri ac intelligi debent, quod infra sepius induco ad multas questiones, & supra eodem in verbo, personæ dixi: ideo hic liber regno & regnicolis magno vsui futurus esse debet, extra tamen amissionem electionum, [& sententia vtilitati rerum consentanea approbatur à iuriscons. in l. si remunerandi. §. fi. ff. mand. & in l. secunda, in fi. de statuliber.]

f. De eorum consilio.) Et sic Papa non debet ardua explicare sine consilio fratrum, id est, cardinalium. cap. per venerabilem. §. rationibus, qui filii *Papa ergo* *dua fine cō* *silio Cardi* *nalium an* *explicare* *fessi.*

De constitutionibus.

sunt legitimi. ibi, sunt autem sacerdotes Leuitici generis fratres nostri, qui nobis iure Leuitico in executione sacerdotalis officij coadiutores existunt, &c. plenè Barb. in tract. de præstan. Card. in 2. q. prima partis. Fel. Dec. & alij in rub. de constit. & hoc procedit de honestate: vt dicit glos. in c. ad apostolice, de re iud. in 6. & l. humanum. C. de legib. c. fundamenta. §. decet. de elec. in 6. Ego dicerem q. de necessitate tenerur requirere consilium, vt bene omnia prosperè gubernentur, perd. l. humanum, non tamen tenetur sequi si in melius sua sententia declinet, quod probatur in Euangeli. Vnde ememus panes vt manducent hi &c. vbi Christus petebat consilium ab apostolis. Et etiam hodie inoleuit stylus R. o. curie, vt videlicet requirendum sit consilium Cardinalium in arduis. Ioan. Monach. in c. super eo. de hær. in 6. his verbis præfatur. Scio q. ceterus Cardinalium erat in hac confessione, quod ardua negotia erant de eorum consilio tractanda & terminanda, imò si Papa irrationabiliter moueretur, & notoriè appareret, possent cardinales suæ voluntati resistere, vt pote si vellet alienare reliquias sanctorum sine necessitate, vel si scandalum imminereret toti ecclesiæ. Card. in c. in istis. 4. dist. Paul. consil. 414. in facto. col. 4. in 1. vol.

Cardinale: Bosch, de codecha ergo creare cardinales omni exceptione maiores, & ecclesiæ utiles non ignaros aut pueros, reliqua hic plena manu scribit Io. Dayma, ego vero his contentus seq. tit. aggrediar.

De constitutionibus.

Quomodo capiatur, & unde dicatur confi- rui, & an ab ea ap- pellari pos- sit.



Constitutio hic propriè accipitur pro constitutione Papæ & regis, alibi pro constitutione Regis tantum, vel Imperatoris. c. constitutio 2. dist. l. 1. ff. de constit. princ. §. sed & quod principi placuit. instit. de iur. natur. gent. & ciuili. In genere tamen capit pro constitutione, tam à superioribus, quam à inferioribus facta. cap. cum omnes de constit. Et pro lege, interdum sumitur in l. sequitur. §. sequitur, & §. seq. ff. de verb. obl. & Dec. in rub. eiusdem tit. Et dicitur constitutio quasi communis statutio, seu commune statutum quod sit lex communis gallis hominibus, vel simul statutio, nam quo ad regis subditos simul statuitur propter plures simul ligados. Pan. & alij in rub. de constit. Nota q. à constitutione vel lege generali non potest appellari, qn est edita ab eo à quo non potest appellari. text. & ibi doct. in c. quia nos. de app. l. si res. & ibi Bart. col. 2. ff. de app. recip. l. si qua poena. de verb. sign. Dec. in c. consuluit. 3. gl. vlt. de app. Et ideo solèt practici in hoc regno appellare ab executione literarū regiarum non à concessione, non de l'oeuvre, mais de l'execution: & ita de literis emanatis à fide apostolica vidi seruari in practica, & fuit latum arrestum,

Arrestum. Ab execu- tione iuxta iubemus. C. eo. Sitamen unus de populo qui lèdit. appella tur contradicat, statutum iniustum nō nocebit ei- tur non à dem. Bart. in d. l. si res. Aret. in rubr. de constit. in fi. plenè Barb. in c. cum omnes. col. 4. & seq. ibidem, quod est notandum pro consuetudinibus appro- batis, exceptis certis articulis, in quibus sunt oppo-

sitiones, quod intelligerem in consuetudinibus vel statutis, secus in legibus ab ipso principe editis, quia unus non poterit contradicere, vt not. in d. c. 1. de constit. & in c. 1. §. fin. in fin. de elec. in Prag. [Licer lege alia Fusia cautum esset, vt quoties lex aliqua à quoconque magistratu ferretur iura intercessionum, auspicio rūmque seruarentur, & vt cuicunque obnunciare licet et legem rogauit, teste Halicarnas. Obnunciationem vocabant antiqui, cum malum aliquod latumque omen nuntiatur, vt cum sonuisset, aut fulmen visum esset.] Nec est omittendum quod à legibus, & à legum latoribus semper præsumitur dulus abesse. Bald. in c. consultationibus. col. vlt. de offi. deleg. Idem dicere in interpretibus & commentatoribus, cum ad hoc tendant vt mentem legum eliciant, [vel consuetudinem, seu alterius dispositionis, & de his legum commentatoribus loquitur imperator in §. fin. de noxal. actio. in institut.] Dolo tamen fit ali- quād tam in contractibus, quam in testamentis, quamq; in legibus, qui facto intelligitur. l. l. in fin. ff. de doli except.

Leo Episcopus, seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Primitiva illa ecclesia a in angulari petra à salvatore nostro Iesu Christo fundata, Apostolorum præconiis elata, martyrumque b sanguine consecrata & aucta, vbi primitum iuvante domino per orbem terrarum lacertos mouere cepit: prouide attendens quantum oneris c humeris impositum haberet, quot a Leo. &c. Ecclesia.) Quæ triplex est, quadam malignantum, in qua conueniunt maligni, & significat quascunque congregations & conspirationes ipsorum. David. Psal. 25. Odjui ecclesiam malignantum, & cum impiis non sedebo. Altera est militantium, & illa est in qua conueniunt iusti militantes, & est propriè ecclesiæ militans, qua est congregatio iustorum fidelium, de qua inducit celebrem mentionem. tex. in c. ecclesia. i. catholicorū collectio. de conse. dist. 1. & Ecclesia. 3. c. Filii sapientiae ecclesia iustorum, & ista est status glorie semipaternæ, de qua dicitur: Cantate domino canticum nouum, laus eius in ecclesia sanctorum, plenè in summa. 15. dist. per Præpō. alii etiam modis sumuntur per gl. traditis in c. fi. ne præla. vices suas, & gl. in c. scire. 7. q. 1. & in c. cum clerici. de verb. fig. b. Martyrum.) Hic multa de martyribus prosequitur Ioan. Dayma, & de indulgentiis, de quibus si quis velit multò plura videre, recurrit ad vnum tractatum de indulgentiis, vbi plenis oculis videre multa quis poterit, & in gl. extraua. vna. de penit. & remis. in communibus, & ad Felyn. in sermo. de indulgentia plenaria, vbi quod semel animo exciderit, si legitur, quasi postliminio in mentem reuocabis.

c Oneris.) Quod est impositum etiam cuilibet magistrati & habenti dignitatem. c. mandata, de præsumpt. Primò dicitur Papæ & aliis rectoribus tam anima

Triplex ei- ecclæsa.

Triplex o- nus papæ & tralacis est impos- tum.

De constitutionibus.

521

animarum, animam pro anima dabis, hi enim tot moribus digni sunt, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittunt. c. præcipue. ii. q. 3. habet enim Papa & quilibet prælatus onus & curam medendi. c. omnis viriusque sexus, de pœn. & remissione. c. facerdos. 3. q. 7. ideo est eis necessaria sciëtia. c. sit rector. 43. dist. & quæ dico infra. tit. 2. in verbo eminentis, & vita innoxia, alioqui dicitur prælato, medice cura te ipsum. Luc. 4. & Matt. 7. Eiicte trahere de oculo tuo, &c. De hoc dixi in §. i. in verbis prædicationis, de col. infra. Secundò debet habere curam pascendi, de quo dicam in gl. seq. pascer. Tertiò curam imbuendi subditos bonis morib⁹ & virtutibus. d. c. sit rector. c. sapiens. & seq. de pœn. dist. 2. ecce quantum oneris humeris prælatorum, maximè summo pôfici impositum sit, quod si rector (vt decet) gerant, eos de meliore nota commendare debemus, dicentes quod D. scribit Berna. O utinam prælati tam vigilis reperirentur ad curam, quam alacres currunt ad cathedram.

Oues pascere, a quo custodire, ad quo etiā remotissima loca oculos intendere cogere-
tur, b diuino quodam consilio parochias c in-
stituit, dicecenses distinxit, episcopos creauit,

Tripliciter a Pascere.) Habet ergo Papa pascere oues Christi. Fuit enim Petro & successoribus eius dictum. b a pascere I. vlt. Pasce oues meas, & c. significasti. de elec. & dicuntur prælati. i. Petr. vlt. cap. pascite qui in vobis est, gregem Dei. Primò debet etiam quilibet prælatus oues pascere exemplo bone conuersationis, plus enim mouent (dicit Greg.) exempla, quam verba, & Christus primò cœpit facere, postea docere. Act. i. dixi in gloss. prædicationis. §. i. infra. de colla. Secundò debet eos pascere verbo prædicationis, quia inter cetera quæ ad salutem populi Christiani spectant pabulum verbi Dei maximè sibi noscitur esse necessariū. c. inter cetera, de off. ord. c. sit rector. 43. dist. nam. 3. Reg. 20. c. scribitur: Custodi virum istum, qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima eius: & pastor qui non increpat delinquentes, eos proculdubio tacendo occidit. Greg. in c. Ephesis. 43. dist. Hiero. 3. c. Dabo vobis pastores secundi cor meum, & pascere vos scientia & doctrina: & sic pater ibi, quod prælatus debet à Deo dari, vt duci tex. dabo, Deus non dat aliquem per pecuniā, & sordes: & ideo illi qui sic dati sunt, non sunt à Deo, & debet esse utilis subditis, quod probatur in tex. vobis, qui est casus daturi, importans utilitatem. l. furioso. ff. de re iud. debetq. dari is qui est iuxta cor domini, non mundi, & sic non virtus irrectus, & is datus debet pascere subdi- scientia prædicationis, doctrinae, & vita, ecce qualis debet esse prælatus, alia dicam, infra titul. 2. [& Exod. 23. scribitur. Ego mittam angelum meum, qui custodiat te in via, & præcedat te, debet ergo custodire populum sibi commissum episcopus, & præcedere eum in bonis moribus.]

Pastores profundi debet, & si orare pro subditis. i. Reg. 12. Absit à orare debet, me hoc, vt cessem orare pro vobis, Moyses & Aaron pro populo orare non desinebant, hodie in-

malos pastores dicebat quidam hos versus.

Pescendo à gregem, non à pascendo mercantur.

Pastores omnium nomen habere suum.

Concludendum est igitur quod prælati debent pascere gregem, non seipso, vel cares, seu meretrices, alioqui dicet illis dominus Deus. Ezechiel. 24. cap. Vñh pastoribus qui pascabant semetipso. Nónne greges à pastoribus pascuntur ē Exponi Florent. in 3. parte luminæ. tit. 19. c. ii.

b Cogeretur. Instigante officio. l. monente. C. de delator. lib. 10. vbi patruus meus Rebuffus nor. officium monere officiale, vt adimpleat ea quæ ad suum officium pertinent: & si quis laudabiliter exerceat officium suum, ad illud diuinitus, vocatus censemur. c. cum deputati. de iud. Vnde si quispiā propter necessitatem officij accusauerit aliquem, Officium à excusat à poena præsumpta calumnia ratione præsumpta officij, non à calumnia probata. l. 2. C. qui accus. nō calumnia poss. Barto. in l. 2. §. si publico. col. 3. vers. 1. est. ff. de adult. ideo si iudex formauerit inquisitionem pre-

cedente fama excusat à præsumpta calumnia, nec tenetur ad expēsas, quia processit ex necessitate officij. Ioan. Fab. huius rei memoriam refracuit. in l. seueriter. C. de excu. tut. Bal. in l. iubemus, in prī. C. de prob. & in l. obseruare. §. proficisci. q. 6. ff. de offi. procons. facit. l. qui cum maior. §. si patris. ff. de bonis lib. Auffrer. in decif. Tholosa. q. 6. item. &c. si procurator. & Barba. conf. 47. scribitur. col. 2. & seq. in l. vol. multa in hanc partem verba fecit, tu illum (si non graueris) videto.

c Parochias instituit.) Et sic per hunc text. ibi, diuino quodam consilio, &c. pater q̄ beneficia sunt de iure diuino instituta, contrariū tamen firmat. Pan. in c. constitutus. nu. 13. cum seq. de reli. dom. vbi dicit titulos beneficiorum esse de iure positivo: & ideo Papa potest disponere de eis, prout vult, idē sentit in disputatio. incipiente ep̄s. col. 2. per tex. in c. i. 22. dist. vbi Papa instituit patriarchas, archiepi- scopos, ep̄os, & alios in dignitate ecclesiastica cō- stitutos. c. in illis. 80. dist. plenē lo. de Selua. in tract. de beneficio. in 1. parte. q. 4. nec obstat hic tex. q. a. non dicit nutu diuino, sed diuino quodam consilio, vt in simili dicitur in l. fi. C. de quadr. præscrip. & c. quam pio. i. q. 2. & sic Deo considente. lac. i. vnde dicit hic tex. quod primitiva ecclesia instituit diuino quodam consilio parochias, dicecenses distinxit, ep̄os creauit, &c. Ex quo inferatur, q̄ omnia be- neficia, démpsis papatu & episcopatu, sunt de iure positivo, per tex. in c. i. 13. q. 1. c. pectoralis. de his quæ fūt à præl. vbi Dionysius Papa instituit parochias, & eas diuisi. Pan. in rep̄. c. extirpandæ. §. qui ve- rō. col. 2. de præb. c. cum olim, de consuet. de cardinalatu quo iure sit introductus tradit plenē Barb. in tract. de præst. Card. in 1. q. 1. partis, nec refragat iste tex. dū dicit q̄ primitiva ecclesia creauit ep̄os. Resp. verum esse, sed nō episcopatus, sic Papa modernus ep̄os creat, sed non episcopatus, qui sunt de iure diuino, vt dixi supra, & cardinales creant Papam, sed nō papatum. c. vbi periculum, de elect. in 6. & per prædicta elisa est opinio. contraria. [vi- de Hiero. gigantem in tract. pensio. q. 2. vbi etiam pensionem iure positivo introductam firmat.]

& metropolitanos a præfecit, vt tanquam
membra capiti b obsequenzia cuncta secun-
dum eius voluntatem salubriter in domino
gubernaret, & tanquam ruuli c à perenni
fonte Romana, videlicet ecclesia deriuantes,
ne angulum quidē dominici agri irrigatum
dimitteret: vnde sicut alij R.c. mani pontifices
prædecessores nostri suo tempore omni stu-
dio curarunt, vt dicta ecclesia vnitetur, &
in sancta vnione huiusmodi sine ruga &
macula conseruaretur, & omnes vepres dab-
eadem ecclesia abolerentur, cuius proprium
est. (diuina opitulante gratia) virtutes cole-
re, & vitia radicitus extirpare, ita & nos tem-
pore nostro & præsenti durante consilio ea
facere & curare debemus, quæ vniōni & cō-
seruationi eiusdem ecclesiæ conducere vi-
dentur. Ea propter omnes vepres quæ vniō-
ni huiusmodi obsistunt, & segetem Domini
pullulare non sinunt, tollere prorsus & ex-
tirpare, ac virtutes in vinea Domini infere-
re satagimus. Sanè inter arcana mentis no-
stræ reueluentes quod tractatus e inter piæ
memoriae Pium ij. Sextum iiij. Innocen-
tium viij. Alexandrum vj. & Iunium ij. Ro-
ma. pontifices prædecessores nostros, & cla-
ræ memoriae Reges Franciæ Christianissi-
mos super abrogatione certæ constitutionis

munibus, [hodie solent archiepiscopi esse prima-
tes & eo iure vti.]

b Capiti.) Et sic membra mystica debent diligi-
re, & obsequi capiti, & ab eo non discedere.c. cum
non liceat a capite membra discedere, de præscr.
c.i. & ibi Card. ii. dist. quod maximè in duobus ef-
fe debent, in unitate affectus, & unitate effectus,
unitas affectus est, ut idem velint membra, id est,
subditi, q caput, id est, Papa vel princeps. Paulus ad
Ephes. 4.c. Solliciti seruare unitatem spiritus. scilicet
dem voluntatis, prout exponit gl. ibi. Unitas effe-
ctus est, ut membra unanimiter impleant volunt-
atem sui capitum & principis, & qui implet voluntatem
illius in eo manet. Ioan. 15. c. Si præcepta mea ser-
uaueritis, manebitis in dilectione mea, & qui non
remanet in illius unitione mittetur foras, & arescet,
& in ignem mittetur, & ardebit. d. c. 15. Ioā. & ideo
subditi ex debito fidelitatis tenentur seruare præ-
cepta & ordinationes capitum sui. Ioan. 14.c. Si quis
diligit me, sermonem meum seruabit, & qui non dili-
git me sermones meos non seruat: & hoc expressum
tenuit Ioan. de terra rubra in tract. contra rebelles
regum. art. 3. tertij tract. vbi plenè prob. & Præb.
in c. quamuis. 21. dist. scripsi in bullâ cœnæ domini.
in gl. unitatem, nisi illa præcepta sint contra Deum.
c. si dominus, & seq. n. q. 3.

Romana
c. Riuuli.) Sicut omnes riuuli à fonte, ita omnes
ecclesiae à Romana deriuantur. c. f. ii. dist. c. loqui-
tur. 24. q. i. Ipsa enim ecclesia Romana est caput
omnium ecclesiarum ratione principij institutio-
nis & prælationis. c. quāuis. 21. dist. c. i. 22. dist. Prep.
per illum tex. in sum. 15. dist. & in c. i. 22. dist. & dici-
tur domina in c. oportebat. 79. dist. & mater. c. qui
abstulerit. 12. q. 2. c. f. de foro compe. vbi etiam ma-
gistra dicitur, q. præcipuā curam aliarum habeat. l.
quibus vbi scripsi. ff. de verb. sign. & à Papa omnes
dignitates procedunt. c. i. in 22. dist. Decius, consil.
573. in casu. col. i.

d Vepres,)hoc dicendi schemate vtitur tex.in cl.
dudum.¶.i.de sepult.& text.in rub.de authoritate
generalium concilio.in Prag.

e Tractatus.) Multa tractatur inter partes quę nō *Tractatus*
veniūt ad conclusionē nec effectū. I. si ex caūsa. §. non auen-
nūc vidēdū. in ff. de mino. c. dudū. de reb. eccl-
dīnū, sed
six nō alien. & multa dicūtur quę non fiunt. I. scie-
dum. §. i. ff. de edilit. edict. Bal. in l. multū. per illum.
tex. C. si qs alteri vel sibi. Dec. cōs. 11. quoniā. col. 1.
vnde ea ratione testes de ponētes de tractatu con-
tractus, nō p̄bāt, nec su⁹. it p̄bare tractat⁹ & pre-
ambula actus. Ias. in conf. 22. in q. in fin. & cōs. 24. in
causa. col. 7. in 3. vol. Nec aliquid ius ex tractatu
queritur partib⁹, donec res fuerit firmata. c. tua. de
his quę fiūt à p̄el. sic cōsuluit Alex. cōs. 28. vīsis. col.
1. in 1. vol. ideo tātu attenditūt cōclusio contractus.
tex. in l. si volūtate. C. de rescin. ver. & sic dies con-
clusionis aētus, & locus cōclusionis in instrumento
debēt describi, qa sola cōclusio die if cōtractus &
actus. Bal. in l. cōtractus, per illū tex. C. de fid. instr.
Barb. in repe. rub. in fide instr. col. 6. in paruo. vol.
Itē in libello attēditur concl. Bal. in l. p̄scr. in f. C.
si cōtra ius, & in l. domū. col. 1. de rei vend. Idem in
rescripto dicit Ioā. & alij in c. super literis. de refc.
in dīcto

De constitutionibus.

523

in dicto regno Franciæ vigentisⁱ, quæ pragmatica vocatur, habitu fuerunt. Et licet Sixtus III. præfatus nunciis ad claræ memorie Ludo. X. Franciæ regem Christianissimum destinatis tantis eidē persuaserit rationibus, ut rex ipse pragmaticam sanctionem huiusmodi tanquam in seditione & schismatis a tempore natam suis patentibus literis abrogauerit, b tamen huiusmodi abrogatio, nec etiam literæ Apostolicæ præfati Sixti super concordata, cum oratoribus præfati regis Ludouici ad præfatum Sextum prædecessorem destinatis habita, expedite per prælatos & personas ecclesiasticas dicti regni receperæc non fuerunt, nec ipsi prælati & personæ ecclesiasticæ illis parere, nec monitis Innocentij & Iulij prædictorum aures præbere, sed eidem Pragmaticæ constitutioni inhærere voluerunt, vnde præfatus Iulius prædecessor in præsenti concilio Lateranensi vniuersalē ecclesiā repræsentante per eū legitime indictō abrogationis Pragmaticæ sanc̄tio nis huiusmodi negociū, & illius discussionē venerabilium fratrū suorū Cardinalū (de quorum numero tunc eramus) & aliorum prælatorum congregationibus, relationēmque discussorū sibi & eidem concilio faciendam commisit: Gallicosque d prælatos, capitu^l.¹,

Schismati ci inbus modis di eniur. a Schismatis.) Quod scissuram sonat. cap. schisma. 24. quæst. i. Et schismatici sunt hi qui ab unitate Roma. ecclesiæ se segregant, cōstituendo sibi ecclesiā, & ordinando sibi clericos & sacerdotes. c. inter. 24. q. 3. Panor. & alij in rub. de schisma, vbi sic propriè capit. Largissimè schismatici dicuntur omnes in mortali peccato cōstituti. c. audi. ii. q. 3. Large verò excommunicati schismatici vocātur, quia sunt extra ecclesiā & communionem fidei. l. cum excōmunicato. & seq. ii. q. 3. abundè scribit de schismate Cōra. in sua tract. de schismate ad regē Carolū, per totū. vide multa de hac Prag. in defenso cōcord. in s. ratione maximè, ego cū iā sit abrogata eam aliis rationibus non impugno.

b Abrogauerit.) Et sic tempore Sixti Pragmatica fuit antiquata, & quædam cōcordata facta, sed non fuere in regno recepta, ut dicitur hic, & in præfa. ad rub. de colla. infra scripti.

c Recepta.) Ergo non ligauerunt cum leges ex alia ratione nos non teneant, quæ q̄ iudicio populi sunt receptæ. l. de quibus. ff. de legib⁹. vide gl. in s. præfati ordinarij, in vñ bo post præsentiu acceptanceinem. infra de eolla.

d Gallicos prælatos.) Quando apparent contradic̄tor, is primo per hunc tex. citandus est, postea generaliter omnis cuius interest. c. fi. de elecio. in 6. cuius verba sic habent votacionem autem huiusmodi nominatim vbi est coelestus, vel appetit

oppositor, alias generatice in ecclesia, in qua electio facta est, &c.

Item h̄res conficiens inuentarium debet citare legarios & creditores nominatim, si certi sint, *Citandus est* alioqui generaliter. Bar. Bal. & Ias. in l. fin. §. i. col. 3. *nominatim* is cuius in C. de iure de lib. Panor. conf. 73. in quæst. colla. 3. in *tertio, nullitatem* 2. vol. & Antho. capyti. in deci. Neap. q. 101. *ut infra.* quamuis Bart. cōtrarium teneat in l. si eo tempore. C. de remis pig. Et quando non defenditur pupillus citandus est tutor nominatim, si sit, vel affines, & consanguinei primò nominatim, & postea omnes quorum interest. l. hæc autem. §. i. ff. quib. ex cau. in pos. eat. & h̄res institutus citandus est, si sit certus, alias debet citari generaliter illi, quos proxima successionis causa tangit. l. i. §. denunciari. ff. de ven. inspic. l. si curatoris. C. de iure delib. Bar. in l. si quis institutus. §. item si conditioni. ff. de h̄er. instit. Barb. cōf. 18. clementissimi, & c. mihi videtur. col. 3. in 1. vol. & conf. 28. scripti. col. 9. ibid. Hippol. sing. 259. generalis citatio. Idem in vassallis cōsuluit Card. conf. 74. dominus alioqui citatio generalis nō valeret. Doct. in auth. si ornes. C. si mimo. ab h̄ere se absti. Imol. in c. in nostra. col. penult. de procur. Alb. Brunus. cōc. 87. circa. in fi. in materia feudali. Hipp. in repe. l. de vno nu. 179. ff. de re iud. & in rub. de prob. fol. 44. col. 2. Proinde adiudicationem factā in solutum, nō citato possifore certo nominatim quando erat, nō valere, licet generaliter citatus fit aduersarius. cōsuluit Alex. cōf. 5. in causa, in 2. vol. & conf. 98. super eo. col. vlt. in 7. vol. Soci. conf. 13. insignis. col. 3. in fin. cum seq. in 4. vol. Quando minor vult petere restitutionē in integrum aduersus creditores presentes, id est in circuitate existentes, debet hi nominatim citari, quādo certi sunt, si incerti, vel absentes generaliter. Auth. si oēs: & ibi Bald. & Iac. C. si minor se ad h̄er. absti. Præterea si res vi aquarū ad fundū meum træcta, & portata sit, debeo domino denūciare, vt oberraniis tollat, si certus sit. l. prætor. §. fi. ff. de dāmn. infec. si dñs sit incertus potero generaliter proponere, quid si fata. quicunque fuerit domin⁹, veniat, & tollat intra certum tempus in citatione præstitutū, & tunc si non cōparuerit, is cuius est res censetur habita pro derelicto. Fede. conf. 107. dñe Francisce. & seq. vide Iac. in l. pars. ff. de ita. idem debet fieri de rebus inuentis & animalibus oberratiibus (quæ expaua vocamus) de quibus Io. Fab. in §. examē. inst. de rerū diuī. Lucas de pena in l. i. C. de coarta lib. 12. & plenē D. Chassag. in consue. Burgūd. rub. 1. §. i. Idē in executione honorū traditū Bar. & Ias. in l. decē. ff. de verb. obl. & Barb. conf. 28. scripti. col. 8. & seq. in 1. vol. Idē in remedio. l. fi. C. de edicto aiui Adria ni tol. vbi abundē nota. Et in testamenti publicatione idē censet Bal. in l. publicati. col. 2. q. 6. C. de test. Et in protestatione non omisit Bart. & alij in l. non solum §. morte. ff. de noui oper. nunc. Fel. & alij in c. eum M. col. 14. nu. 28. de const. & inviatura restituzione sic faciendū esse cōsuluit Anch. cōf. 306. efficax. Et qñ est vñio reuocāda seruandā hāc practicā firmat Pet. de Perus. in tract. de reuoc. vñionis. c. 6. in fi. Et quādo procurator est cōstitutus cōtra Titū, sic reuocetur, intimatio est Titio

facienda, si generaliter sit constitutus, generalis intermario sufficit. Feli. in c. ex parte decani. col. ii. in 4. regula. de rescri. regulariter seruatur hec practica. Quam amplia tam in criminalibus quam in ciuilibus. Bart. in extraug. ad reprimendum, in verbo per edictum, circa finem quomod. in laeta maiesta. crimi. proced. Secundò amplia etiā si reus nō sit principio certus, sed est facili certificadus, adhuc non minatim & specialiter debet citari. Domin. in d. c. fin. Alex. cōf. i. in causa. col. i. in 12. vol. Fel. in c. 2. col. 6. verli. & possent ista. de consti. Tertiò intellige etiam si statutū vel consuetudo seu ordinatio dicaret proximiores vel cōsanguineos citandos, debet enim intelligi ut hic, & secundū ius communē, prout consuluit. Alex. confi. 107. perspectis. col. i. in 5. vol. per l. i. §. denuntiari. ff. de vēt. inspic. quia per prouisionem statuti non censemur esse derogatū iuri, nisi hoc appareat. l. quoties. ff. de act. & obli. Bart. in l. prætor vltima. ff. de vi bon. rapt. Bald. in l. eu. C. de furt. Pan. & Dec. in c. de causis. de off. de leg. Quartò extēde quod hæc citatio nominatum potest fieri in personam, si persona inueniri possit, alioquin ad domū, in qua degit citadus. l. 4. §. prætor. ff. de damn. infect. Alex. vbi supra. & d. cōf. 107. col. 2. in 5. vol. Quintò procedit etiā si per rescriptum mandetur vocatis vocādis procedas, adhuc debet fieri citatio specialis, si aduersari⁹ sit certus. ca. exhibita. de iudic. Dec. confi. 275. ideo fuit annullatus processus in causa Ferrarensi cōmissa vni iudicii à Rōma. pontific. contra Titium & alios sua putantes interesse, eo q̄ specialiter non erant citati, licet essent certi. Feli. in c. cū inter. col. 7. vers. nam licet Papa. de except. Sextò amplia etiam si superior mandet, quod citentur omnes, quorum interest, adhuc debet citari nominatum certus aduersarius, & alias generaliter. Soc. in tract. de cīta. artic. 5. q. 13. Innocen pulchræ in c. dilecti. colla. i. de except. quod intellige quando mandaret tribuendo iurisdictionē, secus si iudex seruienti committeret, vt citer omnes, quorū interest, tunc non poterit, ne mandatū excedat, in specie citare. Niccol. Milius, in verb. citatio. q. 66. de Rota dec. 419. si impetretur, in nouis. [Ego tamen contrarium dicerem, quia id videtur ei commissum, prout de iure. c. cum in iure. de offic. delega.]

*Generalis
in
fū citatio in
bis casibus.*

Primò limita, quando citandus esset incertus, nec de facili certificadus, tunc potest fieri citatio generalis, seu monitio. cap. i. qui matri. accu. poss. Anch. & alij in d. c. fi. de elect. lib. 6. vbi dicunt colligunt regulā, quod quando aduersarius non est certus. sufficit generalis citatio. ratio est, quia tūc pars divinare non cogitur. l. si putator. ff. ad leg. aquil. Barb. consil. vltim. i. dubio. in 4. vol. col. 6. vbi dicit constare de certitudine personæ per famam.

Secundò fallit in facto generali. l. si eo tempore. C. de remis. pig. vt quando imminet venditio fundi, qui potest esse alij obligatur, ignoratur tamē an & cui, tunc satis est generalem facere citationē, q̄ qui sua putauerit interesse tali die habeat cōparere. Inn. in c. humilis, de maio. & obed. vel quādo natura rei seu causæ respectu petitionis non dirigitur contra certam personam, vel propter igno-

ranciam citandorum, vel alijs. Inn. in c. cum in tua. qui matr. accus. poss. c. fi. de clandest. despōns. Imo. & alij in c. ex tua. col. 4. de cleri. non resid. Bald. in l. fin. col. io. q. 4. C. de edict. diui Adria. toll. Ang. in l. vacantia. C. de bonis vacan. lib. io. & sic scholariis volēs recedere de loco studij poteſt proclama facere, quod quicunque voluerit aliquid ab eo pereire, compareat intra certū tempus. gloss. in l. vna. C. vt nemo inui. agere. Pan. & Prapoli. in d. c. fi. col. i. scēdere non qui mat. accus. poss. Et hoc debent facere episcoli in studiis existentes, & abbates maximē, cum multos habeant famulos, qui creditoribus possent (ob subditum domini discessum) fraudem facere, quod nō debent permettere. Sed hodie bene muliti scholastici recedunt de nocte, sicut noctuæ, & creditore insalutato, imo quod prius est socio. solet etiam apponi comminatio, quod si intra termi nū non se opposuerint, nō audiēntur. Soc. vbi supra. art. 22. q. 5. An requiratur sententia, quod nullus audierit de cātero? Inno. in d. c. fi. qui mat. accus. poss. tener quod sic, vt deinceps non audiatur opponere volens, ante verō poterit se opponere, quam decretū sit interpositum, vt supra dixi, & docē nec res est integravt d. c. fi. ve silētūm impositū. Alioqui secus, nisi fuerit ignorans. Feli. in ca. 2. col. 6. de constit. vel nisi peteret se restitui in integrū. Et hoc literis (vt solet in Francia fieri) à cancellaria impetratis. Imol. in c. in nostra. col. vlt. de procur. Et debet tres interuenire citationes, nec vna pro omnibus sufficeret. Joan. And. inca. ex tua. de cleric. non residen. Bald. in d. l. fin. q. 4. C. de edict. diui Adria. tollen. gloss. in cle. i. de vita & honest. cler. Sal. in d. l. fi. distinguit, vide eum.

Tertiò restringe quando index ex officio pro*melligēdo* cederet, tunc generalis citatio valeret. Inn. & Im. *vt supra.* in d. c. humilis. de maior. & obed.

Quartò modera quādo non interesset alicuius principaliter, sed generaliter. Card. cōf. 74. Dominius Abbas. col. 2. vt quando citatur Scabini. decuriones, & alij ad consilium ciuitatis, quia nō interest principaliter vnius, sed generaliter, ideo valebit citatio generalis. l. 2. C. de decuri. li. io. quod in Francia non substanteretur. Idem in matrimonio. Inn. in c. fi. qui matri. accu. pos. vbi not. tūc habere locum citationem generalem, vbiunque admittuntur plures ad agendum & contradicēdūm, vt in matrimonio, restitutione, adoptione, & simili bus. c. lator. qui fil. sint legit. & d. authent. omnes. C. si minor se ab hære. abst. ratio est, quia nescitur quæ persona debeat citari, sicut de electione actionum. l. i. §. quia autem. ff. quorum leg.

Quintò limita quando esset multitudo personarū citanda. Bart. in extraug. ad reprimendum, in ver. citatum Iaf. in l. decem. col. antepenult. nu. 39. versicul. limita tamen. ff. de verbor. obligat. dicens esse menti tenendum, quia paucis notum, vide ibi.

Sextò non procedit vt per Petru de Bella pertica. in q. 434. quādo agebatur de iure reali competente declarari, quod resultabat ex persona solius petentis, allegat l. intra. ff. de mino. & l. ad rem. de mun. & honori. vide an probent.

Septimò limita in talleis, tributis & collectis, in quibus nullus ordo iuris requiritur, nec citatio: sed valent præcepta generalia, & denunciations, q̄ quicunque debet soluere talleas, vel collectas, soluat. gl. ordina. in l. incola. in 2. ff. ad munici. Bald. consi. 434. licet. in 4. vol. vide alias in gl. sequen.

incertum, fit generaliter ut hic. Anch. consi. 206. visis actis.

Secundò querro quid operetur hæc citatio: Resp. Primo si non compareatis qui interesse præcedit, præcedetur in causa nonobstante cōtumacia. Soci. vbi supra. q. 14. non tamē reputatur contumax ad hoc, vt possit multari, nec ad hoc vt possit excommunicari. Bald. in c. vno. col. 4. verf. & nota q̄ non potest nu. 36. de mili. v 2 ff. qui contu. est Ratio est, quia deficit conditio sub qua fuit citatus, videlicet quia putat sua non interesse, ideo nō debet reputari contumax. Iac. in l. ad peremptoriū. col. vlt. de iud. ff. nec condemnatur in expensis, nisi iudex comminationem expensarum in citatione apposuerit. c. fi. de maio. & obed. quod non sollet fieri. Itēm cōpatens citatus sub illa clausula nō potest petere se relaxari, seu, vt practicè loquar, congedium, ita fuit prolatū arrestum, vt patet per Aufse. in stylo parlamenti, in 4. parte, arresto. 63. sequitur Boëtius in repet. l. contentaneum, in 5. op. pos. & in addit. C. quomodo & quādō iudex, quia non censetur citatus, nisi conditionaliter, ita in q. per arresta. q. 109. arresto 4. per Ioan. Gallū quippe non tenebatur comparere, si noluisset. De Rot. decisi. 419. si impetreretur circa finem, in nouis.

Arreſtum.

Insuper licet clericus nō possit citari comparaturus coram iudice seculari. c. si diligēti. & c. signi- quādō pos- sit cora in- dēti. secu- lari citari.

Clericus

clericis

scripta, de foro compet. etiam si contentiret, vt ibi dem patet, tamē quando citaretur omnes sua putantes interesse, clericus adstringeretur ad cōparēdū, quia potius est quādam admonitio, quam citatio secundū Bal. Iac. & alios, in l. testamenta. col. 2. C. de testa. Anch. consi. 333. an dubia. Bal. in c. si. de offici. iudic. infert quod si testamētum sit insinuādū corā potestate loci citatis creditoribus, si aliqui sint clerci, poterunt citari per illā clausulam, si sua putauerint interesse, cūn non sit citatio præcisa, sed monitio, quæ non arguit superioritatem monentis, sed pari potest fieri secus in alia citatione glo. Panor. & Barb. in c. cum causa. de offi. deleg. sequitur Iaco. in l. i. col. 4. ff. de iud. Maleret. in tractatu de elect. fol. 34. verſicul. secundum dictum est, plus dicens quod factum proclama per iudicem secularem, quod compareant quorum interest talem carceratum non relaxari, comprehendendi etiam clericos. Tutiū est tamē secundū eum quod iudex secularis requirat ecclesiasticū, vt moneat clercos si velint aliquid opponere, & sic transit cum doctrina Iac. in d. l. testamento. hec tamē requisitio nō est solita fieri, vt ibi dicit Paul. se. consuluisse. Idem tenet Sali. in l. consulta diuilia. de testa. & Fel. in c. cum inter. col. 7. in 2. limitatione. de excep. & in c. ecclesia sanctæ Mariæ. de const. & sic vidi in foresi iudicio seruari. Præterea tenetur sic citatus probare sua interesse, secus si simpliciter effet citatus. Bal. in l. fin. q. 5. C. de edict. diuini Adria. tol. Soc. in l. Libertus. col. 2. ff. de in ias vo. Fel. in c. cum super. col. 6. de re iudic. & incontinenti hoc probare debet. Panor. in c. veniens. in 2. no. 4. de testi. sufficit tamen semplena probatio, quia iudicium est summarium. Dec. in d. l. fi. nu. 45. verſic. circa primam conclusionem.

Notandum

Arreſtum.
Commisſio-
nes literis
conſare de-
bet.

Citatio con-
tra interfe-
re preten-
entes, an
& quando
valent.

a Interesse putantes.) Et sic de iure valere citatio, compareant præcedentes interesse, vel compareas si tua putaueris interesse. glo. sing. in l. ea quidē. in C. si manci. ita fue. alie. vt manu. secundū Pan. in c. i. col. 2. de causa poss. Alex. in l. de pupillo. §. meminisse. in ff. ff. de noui ope. nunc. Iac. in l. nec quicquam. §. vbi decretum. col. 3. de offi. proconf. vbi in hāc partem multa verba facit. Item valet citatio, si velis. interfis productioni testiū, vel alteri actui. c. significavit. de testibus.

Illud autem certo certius est, quod præcise & simpliciter nemo in ciuilb⁹ citatur, sed sub modo præscripto, scilicet si vult compareat, alias procedetur vt iuris fuerit & rationis. arg. c. quia propter. de elect. c. i. illo tit. lib. 6. Spec. eo. tit. §. iequitur. verſic. illud. Nec impugnat hæc citatio, licet vſus eam nō receperit, compareas, si de iure tue cōfidis, vel de defensionib⁹ tuis. l. diffamari. C. de ingē. & manumis. Valet etiam citatio, compareas si in poenā incidisti. per gl. in d. l. ea quidem, secundū Bal. in marg. in verbo, citatio. q. 59. Stylus tamē Franciæ eam non admisit, vel si tenueris te grauatum compareas. c. ex parte. 2. de verb. sign. Pan. in d. c. i. vel soluas sub poena excommunicationis, aut alia, nisi causam allegare in contrarium velis, ad quam, &c. glo. in l. de pupillo. §. meminisse. de noui oper. nūc. Iac. in l. ad peremptoriū col. vlt. ff. de iudic. & haec exercetur in curiis ecclesiasticis maximē.

Hæc citatio-
quādō pos-
fieri, &
nominatim
deberet geri,
vt supra in gl.
proxima di-
xī, nam citatio
nunquam facienda
est aliquo, cu-
ius nō interfit. l. ille à quo. in prin. ff. ad Trebel. glo. in l. 3. §. si in causa. de bo. posse. quia eo fit, vt citat⁹ compareat, & de iure suo doceat. c. fin. de elect. l. 6. si non interfit, nō admitteretur. l. Titia. ff. solu. matri. Bal. vbi supra in verbo citatio. q. 12. Et cū sit

*Citatio quā
de habilitet
personam
quātū.*

Notandum est, quod licet citatio nominatim facta habilitet personam citati, ita ut contra ipsum nihil postea possit inhabilitatis opponi. Inn. & alij in d.c. cum inter. de except. Bart. in l. cum mulier. col. 2. ff. solut. mat. Ioan. de Ana. in c. intelleximus. col. 8. verf. nec obstat. si dicatur, de adult. Hipp. in l. qui ignorans. coll. 2. ff. ad l. Cor. de fal. limita quādo citaretur sub conditione, si sua putauerit interesse, quia videtur esse defensio voluntaria, & non necessaria. teste Roma. in l. de pupillo. §. i. ff. de noui oper. nuncia. Ex quo infertur, quod stante consuetudine generali regni Franciæ, ut consanguineus possit offerre precium pro re vendita extra-neo intra annum, vel intra recessus tempus secundum consuetudines, & clauso tempore exterius conueniat consanguineū si velit retrahere rem q̄ offerat precium, si postea videat tempus elapsum non poterit hoc opponere: quia ex quo reus fuit citatus, censetur habilitatus, hoc pulchre tradit Cepola, caut. 68. & si petens se mitti, sequitur Iaf. in d.l. de pupillo. §. seruo. insi. quod est not.

Secundō si statuto catetur, q̄ ciues omnes in prima instantia, non extrahantur extra ciuitatem, vt in Montepellulano est, & ego cōuenio quendam tanquam ciuem, non possum postea opponere, q̄ non sit ciuis, quia habilitatus censetur. Ideo secundum eū si facias in practica, quod nunquā facias aliquem citare simpliciter, sed conditionaliter, si sua putauerit interesse, vel si habeatius comparēdi, contradicendi, opponendi, vel aliud simile, tūc non censetur habilitatus, quod est notandum secundum Paul. & alios. in l. libertus, in l. ff. de ius voc, idem tenet Cep. caute. 203. si facias aliquem, &c.

*Excommunicatus reus
non potest
esse in iudicio.*

Tertiō licet excommunicatus reus possit esse in causa iudicio, quād specialiter citatur. c. intelleximus, non sit ciuis, qui habilitatus censetur. Ideo secundum eū si facias in practica, quod nunquā facias aliquem citare simpliciter, sed conditionaliter, si sua putauerit interesse, cum voluntarius sit defensor Feli. & Dec. in d.c. cum inter. vbi limitant. vide Alex. in l. 3. §. ff. de no. oper. nūc. in cuiussecularibus Franciæ illū vix (& male) depellerent. [Etiam in aliis casibus per ea quā scribit Io. Fab. in §. ff. de cura. in inst. de quo alibi dixi. & Ant. Capyti. in decis. Neapol. q. 8. in causa reuerendi.]

Quarto si fecero citare testem, non potero postea illum reprobare, quia citatio eum habilitare videtur. Bald. & Imol in l. ad testium. §. conditio nem. ff. de testa. Sequitur Hippol. in rub. de fideiussor. in 2. quēst. nu. 69.

Vltimo si producam instrumentū videor etiam approbare personam illius notarij, qui conscripsit esse habilem. Iaf. in l. i. §. editiones. in 3. col. ff. de edendo, vbi plura similia adducit, tu illum videto. & Boer. q. 252. in decis. Burdegal.

Et non solum personam sed etiam videor confiteri omnia contenta in d. instrumento esse vera, tam expressa, quā præsumpta, tex. in l. jurifcentiū. §. quod fere. ff. de paci, & cōnexa & copulata. l. cū de laniōnis. §. i. ff. de fundo instruct. Bal. expressum in c. presentium. col. i. de testib. Si tamē quis citaretur, si sua putauerit interesse, non videretur illa approbare per supradicta. Limita quando faciens citare ignoraret causam, quāobrem citatus posset

repelli, quia tunc etiam personam suā poterit impugnare, nōobstante citatione, arg. c. pastoralis. de excep. & c. nulli. de elect. in 6. & talis ignorātia iuramento probabitur. c. vt circa. de elect. lib. 6. Fel. in c. super his. col. 8. in fi. 2. conclus. de accus. Sequitur Hippol. in l. si quis. nu. 46. de quēst. quod intellege, quādo vitium erat per partem remissibile gl. in §. & licet. in verb. & suppliciis. in auth. de testib. colla. 7. Vel intellige nisi veniret pro interesse publico. Fel. & alij in d.c. cum inter. & d.c. super his.

In causa tamē beneficiali notandum est, quod si interesse pretendēs probationes in illa caula factas videat posse sibi prodesse, bonū est vtveniat ad illam causam pro suo interesse, & hoc si sit comprehensus in commissione, vel si sit iudex ordinarius, tunc impetrat literas à cællaria, si de possesso tractatur coram iudicibus secularib⁹, hoc in regno, prout est consuetum, Guido, quēst. i. in decis. Delphi. In quib⁹ petat se admitti pro suo interesse, & processu adjungi. Ita fertur in hoc regno. vide in forma. aduo. curie Rom. lib. i. cap. 16.

Per edictum a publicum (ḡcum ad partes illas tutus non pateret accessus) in certis Ecclesiis tunc expressis affigendum moneri & citari, intra certum

a. Edictum.) Citatio per edictum quando pos-
sit fieri probatur in cle. i. de iud. videlicet quando
non pateret tutus accessus, ut hic dicitur, cū ad par-
tes illas tutus non pateret accessus, &c. & quando
citandus impedit per se, vel per alios, q̄ citatio ad
eum non perueniat. d. clem. i. & glo. in c. i. §. facta.
in verbo vocetur. de elect. in Pract. & ext. vna. de
dolo & contu. in communib⁹, & antequām fiat
hæc citatio, debet examinatio fieri, a lo. us sit
citationi facienda per edictum, & an qualitates d.
clemen. i. de iudi. interueiant. arg. u. de acta. ff.
ad Trebel. Bart. in extraug. ad reprimendum. in
verb. per edictum. & in hac examinatione non re-
quiritur citatio partis. Soc. in tract. de citatio. q. 5. li
cethodie ex consuetudine non fiat hæc examina-
tio, sed nuncij referunt citasse in valuis, quia locus
non erat tutus, vt in cōseruatoribus apostoliçis vi-
di seruari. de quo abundè scripsi in tract. de cita. in
ord. reg. in 3. tom. commen.

Tamē fuit annullata citatio facta in domo can-
toris Pictauis in causa nouitatis, vbi in persona famulorum citabatur cantor, qui erat consiliarius in
curia suprema Parisiens. Ethoc notorium erat. Sic
fuit pronunciatum pro D. Iacobo Mefnager. regis
consiliario, anno 1518. die 21. Aprilis. quamvis
Boer. in decisio. Burdegal. quāst. ii. quemadmo-
dum dicat valere citationem in loco originis, li-
cet citatio officium alibi habeat, vt de 1. preside
Parisiens. ibi speciem tradit. Fit etiam aliquando
hæc citatio per edictum contra subditum, vel
exterum commorantem in patria nō subdita regi
citanti tunc voce tubę, die fori, seu (vi dicunt) mer-
catu, citabitur talis in ciuitate subdita proxima il-
li ciuitati. In qua resideret citandus, & postea affigi-
tur citatio cum expletis portis ciuitatis, per quam
iur

*Praxis in
beneficiis.*

Arcessum.

*Producens
instrumentum appro-
bat nota-
rium.*

Citatio per authorizat. rationem de quo exerto quo posse. Iur ad citandum, ut ad eius notitiā peruenire possit, & vocatur hēc citatio per authorizationem, de qua Io. Botelier in sua summa Rurali, fol. mihi. 4. Et Cassado, dec. 6. de dolo. Et ista non fit, nec concedi debet, nisi diligenter inquisitione facta est, & inueniendo partem, vel eius domicilium, ut fuit in senatu pronunciatum, Anno 1534. die 2. Junij. Itē citatio per edictum potest fieri per Papā, & principes, & etiam per iudices ordinarios, & delegatos à Papa, vel principe, sed pedaneus iudex vel alius infimus non potest citare per edictum. Bart. in d. verbo per edictum, & in l. sancimus. C. de iudic. refert d. Boërius in repet. l. contentaneum, in 3. opposit. fol. 10. C. quomodo & quando iudex, & iudicium in practica seruatur teste patruo Iacob. Rebuffo, in l. locorum, C. de omni agro deser. li. ii. vbi dicit magnos tantum magistratus hac citatione vti. Sed per edictum quis citari possit, responsum cuiuscunque status, conditionis sit. d. cle. 1. & Soc. in d. tract. de citat. artic. 23. vbi tradit quod modis accipiatur edictum, & multa ibi de eo vide re est, & per gl. in d. §. facta. in verbo, vocetur, de elect. in prag. Et quamvis olim in albo affigeretur, tamē hodie debet affigi in valuis ecclesiæ cathedralis, aut ecclesiæ maioris ciuitatis illius loci, vbi degit citandus ut hic, aut in valuis palatii seu scholiarum, si scholasticus sit citandus, vel in aliis locis vbi verisimile sit quod perueniet ad notitiam citandi text. in l. iubemus. ibi, in frequentioribus ciuitatibus locis proponendi. C. de defen. ciuit. Soc. vbi supra. q. 9. Bart. in d. extraug. in ver. publice. Bald. in c. dilecti. in fin. de excep. Effectus huius citationis est, vt sic citatus debeat comparere, alias contumax reputabitur. d. cle. 1. Hippol. in repet. l. de vno. nu. 192. ff. de re iud. Fel. in c. quoniam. §. porro, vt lite non contest. alia quæ in forensi iudicio in Francia seruantur scripti in d. tract. de cita.

competentem terminum a præfigendum, ad comparendum coram eo in concilio præfato, causasque b dicendum quare sanctio prefata in cōcernētibus autoritatē, dignitati & unitate ecclesiæ Romanæ & apostolicæ sedis, sacrorumq; canonū, & ecclesiasticæ libertatis violationem nulla & inualida declarari, decerni, & abrogari non deberet. Et quum super his in forma iuris c in præfato concil. Lateranensi procederetur, dictusque

In citatione ne an requiri ratur terminus. a. Terminum.) Et sic pater hic, quod in citatione requiritur terminus certus per tex. in l. aut qui alter. §. i. ff. quod vi aut clam. & ibi Bart. l. per interuum. de iudic. l. ita stipulatus, & ibi doct. de verb. oblig. l. 2. in verb. certo dierum spacio. C. vbi in react. & in l. contentaneū, ibi, certis temporibus, vbi Boërius. C. quomodo & quādo iudex, & q. 23. adiornamentum, per dec. Burde. l. fi. ibi, certum tempus. de iure. domi. impe. Soc. in repe. rub. de dilat. art. 20. q. 10. Et hanc sententiam approbat consuetudo generalis curiarum regni Franciæ tam eccle-

siarū, quam seculariū, & videlicet in forensi iudicio seruari, quāuis contrarium teneat Spec. in tit. de citatio. §. sequitur. vers. quid si non præfixeris, &c. per tex. in c. cū parari. de app. & c. cū dilecti. de do lo. Fel. in c. consuluit. de offi. deleg. sed Pau. Alex. & Ias. cōciliant opiniones in l. liber homo. §. i. ff. de verb. obli. tene tamen primam. Et ille terminus est arbitriarius, & debet concedi secundum stylum & consuetudinem curiarū in quibus citationes conceduntur, considerata loci distantia. d. cle. i. & gl. & ibi Aluaro. in c. i. col. 3. de mili. vassal. Roma. cōf. 497. diligenter Berber. in viatorio iur. rub. de iudi. in 4. parte. ver. quero respectiue. Bal. in authen. & qui iurat. C. de bonis aucto. iud. possid.

Fallit in literis emanatis à principe, vel à sua in literis cancellaria in causa appellationis in quibus dicitur cancellaria, cites vel adiournes ad diem certam & compente, & seruies postea præstutum terminum, ne sub incerto vagetur. Boic. in c. cumparati. in fi. de appell. & hoc in practica seruatur.

Secundo etiam si citatus sine termino non compareat, quam cito commode poterit, de contemptu puniri poterit. doct. d. c. cum varijs, vbi sic intelligit illum tex. sed in practica respueretur, nec sic citatus non comparens multataetur, nec contra eum per hanc citationem procederetur.

Tertiō valebit citatio iuris etiam sine termino. c. quāuis. circa medium. de offi. ord. in 6. c. cūpientes. §. i. de elect. ibidem. in citatione. etiā generali idem tenet Ias. iii. l. liber homo. §. decem. in fi. ff. de verb. oblig. alleg. Ang. in l. t. §. hæc stipulatio, si cui plus quam per leg. falc. Et idem in requisitione extra judiciali tradit gl. in cle. i. in verb. requisierint. de hæret. Boërius in d. repet. l. contentaneum. q. 1. Feli. & alij in c. 2. de testib. cogen.

b. Causas. In citatione requiritur causæ expressio, vt hic, & l. 2. §. legatis. & ibi Iacobi. ff. de iudic. l. ne requiri. 2. si quis in ius voc. nō ierit. gl. in c. fi. episcopus. 3. q. 2. & in c. cum contumacia. de hæret. in 6. vbi Petri. & Spéc. in tit. de citat. §. i. versi. item quid in ea. vbi Io. And. in addit. ad hoc multos tex. allegat. & huius sententia est. Bal. & Boer. in d. l. contentaneū. C. quomodo & quando index. Soci. consil. io. infra. gnis. in 4. volu. cum consi. sequent. Austr. in styl. parlamen. in l. parte rub. de adiorn. hære. mor. §. i. ratio est, vt paratus reus veniat responsurus. c. fi. §. q. 1. & vt citatus instrui plenè possit, super quibus conuenit, clem. vlt. vt lite pendet. ad hæc sic citatio non habeat causam, censetur nuda. & indiscrēta: ideo non valet, quia debet esse certa. l. 2. §. circa. ff. de dol. except. Bald. in pract. sua. rub. de c. it. q. 2. ideo Lud. 12. ordinavit, vt patet in rubr. que les laiz. ne seront connues par devant les ings d' Eglise. art. 5.] quod de cætero iudices ecclesiastici non cident laicos, nisi causam exprimant in citatione, vt citatus possit perpendere, an cognitione illius cause ad iudices ecclesiasticos pertinet, nēcne. Ibi dixi plenius, his nunc contentus ero.

c. In forma iuris.) Ergo concilium, siue sit generale, siue synodale, debet procedere in forma iuri. In 3. tomo comment. ris, vt probatur in ca. i. de iud. vbi doct. plenè de in conflit. hoc alibi dicam.

Julius

Iulius prædecessor, sicut domino placuit, rebus fuissest humanis exemptus, nōque diuina faveute clementia ad summi apostolatus apicem assumpti fuissimus, & contra prælatos, capitula, conuentus, & personas huiusmodi ad nonnullos actus processissimus, tandem considerantes pacem esse vinculum charitatis, & spiritualem virtutem qua saluamur, dicente domino, qui biberit aquam, quam ego dabo ei bibere, non sitiet in æternum, & quod in pace consistat salus vniuersorum, Cassiodoro testante, omni quippe regno desiderabilis debet esse tranquillitas in qua & populi proficiunt, & vtilitas gentium custoditur. Matura deliberatione cognovimus, non per iunctos aut legatos nostros, sed in præstatione obediencia a filialis, quā charissimus in Christo filius noster Franciscus, Francorū rex Christianissimus, personaliter nobis præstitit hæc cum maiestate sua coram discutere, eumque paternis bhortati monitis, vt ad laudem Dei & sui honorem prompto animo libens ac volens dicta pragmaticæ sanctioni abrenunciaret, & secundum leges sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quemadmodum cæteri Christiani viuere, ac mandatis apostolicisque à sede Apostolica pro tempore emanarent parere ac cōobedire vellet.

Multa de
obediencia
hic vide,

a. Obedientia.) Rex est obediens sanctæ sedi, & semper fuit, considerans id quod dicitur i. Reg. 15. c. Melior est obediencia quam vicimæ. c. Sciendū. 8. q. 1. Aug. in libr. 14. de ciuit. Dei. Obedientia est (inquit) mater quodammodo, custosque omnium virtutum: ideo pontifici conuenit id quod dixit quondam Pharaon Ioseph, Ad tuu oris imperium cunctus populus obediens. Et alibi dicitur, Obediente præpositis vestris, etiam dyscolis. Obedientiam autem inferiores ex ordine superioribus debent: summo enim pontifici ea debetur ab omnibus obedientia, vt nulli licet ei cōmunicare, cui pro actibus suis inimicus ipse extiterit, nec in ecclesia esse poterit, qui cathedram eius deserit. Vide Alua, in tracta de planctu Ecclesiæ. lib. 1. in fi. fol. 79. & seq. & fol. 22. & peccatum quippe paganaris incurrit quisquis (dum se Christianu esse asserit) sedi apostolicæ obediens contemnit. ca. si qui presbyteri. 81. dist. & Eccles. 3. c. dicitur, filij sapientes ecclesia iustorum, & natio illorum. obediencia & dilectio: & hæc obediencia debet esse humiliis, deuota, festina, iucunda & perseuerans, quæ prosequitur Alua, in d. tract. de planctu eccl. li. 2. art. 68. & tredecim affectus obediencia cumular Flor. in 4. parte summae. tit. 5. ca. 11. & in §. vlt. in sum. 93. dist. dicit Præposi. q. in his in quibus est obediendum, summo

pontifici prius & magis est obediendum ei, quām cuius alteri humanæ potestati. Bal. in c. pastoralis. §. fi. col. 1. de offic. deleg. arg. l. contra. §. fi. de re iudic. quia est omnibus superior. licet multi potius obediāt potestatib⁹ secularibus, q̄ sibi, inq̄ potius quām Deo, quod est illis periculolum, & hæc obediencia est actus intellectus, & voluntas humiliter obtemperans superiori ex debito, & consistit in mandatis. Bal. in l. liberti. col. 2. C. de oper. li. vbi dicit obedienciam debere esse cū reuerentia, que frenat animos & vitia compescit, inq̄ ex lege veteri. Deut. 17. c. qui non obediens imperio sacerdotis, qui eo tempore ministrabat domino Deo suo, ex decreto iudicis mori debebat, & extra castra positus lapidabatur à populo. c. abit. 11. q. 3. b. Paternis.) Papa, qui est pater omnium, debet paternè monere, & tractare suos filios, vt hic facit, Principes erga subjectos nostros debem⁹ existere, & indices erga s. butos qualiter habere se debant.

ca. Decurio, consul vel Scabinus, etiam pater ciuitatis nuncupatur. l. vna. C. de ratioc. oper. publ. & de patrib. ciuit. & ibi glo. & l. qui conditioni. C. de his qui sponte publica munera sube. lib. 10. vbi dicit Lucas eos dici patres, quia debet subditos sibi cōmissos iustitia iugo subdere, & in cæteris virtutū operibus eos erudire, sicut patres spirituales filios suos, non solum gubernaculis tueri, sed etiam doctrinis ædificare. c. in decima. 18. q. 2. & defensores ciuitatum debent patris vicem exhibere plebi. l. 4. C. de defens. ciuit. Sic & comites, barones & alij do mini rusticos & vassallos eorum debent ad fidē scū: Superiores ad pacem & L'ei cultum & salutem animarum suarū adducere, vt Deo per obseruationem iustitia a peccatoli beri præsententur, alias de ipsorum animabus redere rationē tenentur, teste Luca, vbi suprà, vnde Greg. in registro, lib. 3. c. 23. de his loquens, sic ait: Quas rationes omnipotenti Deo de subiectis vestris reddituri estis aspicite. Ad hoc qippe illi vobis commissi sunt, quatenus & ipsi vestræ vilitati valeant ad terrena scrupule, & vos per vestrā proprietatiā eorū animab⁹, quæ sunt eterne, prospicere: sic & princeps dicitur cōmunitis pater omnibus hominibus, in auth. neq̄ virtutum quod ex dote, in fi. colla. 8. maximē illis qui sibi nequeunt auxiliari. in authen. vt hi qui obli. in fi. colla. 6. ecclesia verò est communis mater. c. pe. de consecr. distin. i. iuncta. gloss,

c. Parere.) Non immerito, quia parere quilibet Christianus tenetur etiā suis episcopis, vt habetur in c. i. auctoritate, & reliqui sacræ ecclesiæ ministri, omnēsque plebes episcopos suos diligere debet, & eorum præceptis obediens, etiam si ipsi aliter (quod absit) quām debent, agant, nisi in fide errauerint. 2. q. 7. & c. nonne. 8. q. 8. vnde Aug. his verbis virut: si cōculcentur ecclesia, ad cuius cōfugiemus auxiliū: vbi relinquemus gloriā nostrā: et aliorū 9. q. 3. non recalcitra, quia extra eā gratia Dei, misericordia Dei Extra ec- clesiā quis salutis esse n. n. potest.

Dei non est, si quod absit iniustè iudicat suffero, si iustè veniam peto, sed nō apostato, nec à petra recedo. c. in memoriam. & c. ita domin⁹. 19. dist. ne ab ea collidar, & quo irē: & vbi communicarem? Io. 6. c. in fi. & c. audiuitus. 24. q. i. & vbi viuerē: c. quem admodum. 23. q. 7. & vbi saluarer? c. quicunque. 24. q. i. extra arcā diluvium est. ca. quoniam. ibidem, extra hortū conclusum diuisio est. cap. omnibus, ibidem, sine tunica inconsutili algesco frigore. c. sicut, 16. q. 7. mēbrum sum putridū, si separer à corpore. d. c. quemadmodū. extra domum agnum nō comedam. c. quia. 24. q. i. extra domini vineā vinū non bibam. David Psal. 59. Refert. Aluar. in d. tract. li. in fi. Ideo rex Franciæ, verus ecclesiæ filius Pape monitis parere voluit, vt verus Rex obediētia passim nuncupari possit.

De electionis derogatione.

Et cum ex electionibus, a quæ in

sextempo-
ra in elec-
tionibus
consideran-
da. **E**t cum ex electionibus.) Notandum est, quod à principio ius eligendi erat, prout est apud Deum, qui suo filio domino nostro Iesu Christo facultatem exercendi in munere dedit, quam exercuit, vt patet Luc. 6. c. vocavit Iesu discipulos suos, & elegit duodecim ex ipsis, quos & apostolos nominavit. & in summa. 21. dist. & aliis in non paucis locis, hanc demum potestatē Christus Pape, tanquam suo vicario concessit. ca. 1. dist. 22. quam ex humilitate diuus Petrus collegio apostolorum & seniorum exercere permisit. Act. 6. & 15. cap. & alibi sacerdos. Vnde beatus Jacobus in archiepis. Ierosolymitanum à sanctis Petro, Iacobo & Ioanne electus exitit. cap. porro. 66. dist. & post Iacobi obitum, Simon Cananeus ex consensu omnium apostolorum etiam ecclesiæ Ierosolymitanæ prefectus fuit. At mortuo Iuda (qui episcopus erat, vt in Psal. 108. scribitur, Episcopatum eius accipiat alter) apostoli, cum duos idoneos haberent, dubitarentq. vtrum in locum Iudæ proditoris sufficerent, tunc fors cecidit super Matthiam, Act. i.

Quando à
clero & po-
pulo electio
fuit a fuit. Secundum tempus subsequens fuit, in quo gens efferata cœpit excrescere, & clericis nolle obediere, & per consequens nemine velle recipere, nisi ab ipsis approbatus fuisset, quod lōgo tolerarū tempore summi pontifices, vt fides Christiana augeretur, & p. populi tueretur. Ideo aliquoties per clero & populum electio celebrata, & per vniuersā turbā exitit, saltem de cōsensu populi electio à clero fiebat. c. plebs. & c. seq. 63. dist. vnde Nicolaus Papa episcopos non esse consecrandos, nisi post electionem vel consensum cleri & populi. ca. episcopos. 63. dist. ibi, cleri plebisque cōsensus requiratur, ne plebs inuita episcopum non optatum contemnet, aut odiat. c. fi. ibidem. c. in nomine. 23. dist. quādoquidem ipsorum interest habere bonū episcopum, sub quo non patiātur famē, nec sitim. Anch. in c. i. in fi. de parroch. Sed quia vulgus aliquando ad acclamationem ignaros, sed populares nulla ratione habita probitatis eligebat, argu. gloss. in l. decurionum. C. de pcen. Ideo hac usurpatione fuit pri-

uata, & prohibita, ne deinceps electioni interesset, vt sequitur.

Tertium tempus successit, in quo reges & principes ecclesiæ grati fuerūt, & erga illam benemeriti. Ideo Papa Carolo regi Francorum & imperatorem facultatem eligendi summum pontificem Ad reges
& princi-
pes quando
electio per-
mititur, &
cur fut re-
probata. permisit, ac omnes archiepiscopos, & episcopos p. suas prouincias ab eodē inuestiturā accipere difiniuit. c. Adrianus. & seq. 63. dist. c. hinc est etiam 16. q. i. Et idem priuilegiū fuit cōcessum regi Hispaniæ. c. cum longè. 63. dist. representabatur ergo electiones clericorum principibus, vt illorum autoritate roboratae, nullus hæreticorū vel schismatizorū auderet contraire, vt ipsi principes tanquam deuotissimi filij in eum consentirent, quem sibi in patrem eligi videret, vt eis in omnibus suffragatores existarent. ca. vota. §. fi. 63. dist. Deinde huic priuilegio renūciarunt principes. c. ego Ludouicus, & seq. 63. dist. etiam imperatores modum suum ignorantes, nō in numero cōsentientium, sed primi distribuentium, imò verius exterminatiū esse voluerunt, frequenter etiam in hæreticorum perfidiā prolapsi, catholicæ matris vniitatē ecclesiæ impugnare conserunt. Ideo sanctorū patrū statuta aduersus eos prodiderūt, vt semel electioni nō infereret, & quisquis eorū suffragio ecclesiam obtinaret, anathematis vinculo innodaretur. tex. in c. q. a. sancta. §. verum. 63. dist. Maleret. in tract. de electio. fol. 54. Panor. in c. venerabilem. nu. 18. de elect.

Et q. plurimas perturbationes in ecclesia oriri, imò ruinā sanctæ religionis cognovit Grego. Ideo insynodo generali hoc prohibitum extitit in hæc verba, Decernimus vt nullus clericorū inuestituras episcopatus, vel abbatiæ, vel ecclesiæ de manu imperatoris, vel regis, vel alicuius laicæ personæ, viri, vel foeminae suscipiat: qsi presumperit, recognoscatur inuestitaram illam apostolica authoritate irritam esse, & se vñque ad dignam satisfactionem excommunicatione subiacere. c. quoniam inuestituras. 16. q. 7. vt sequitur.

Quartum tempus aduenit, in quo electio omnino secularibus principibus fuit prohibita, fuitq. statutum, vt quicunque electionem ecclesiastici ordinis tentauerit, anathema sit, donec obediatur, & confessiat, quicquid ecclesia de electione & ordinazione propriè presulsi se velle monstrauerit. c. i. & seq. 63. dist. nec valet cōsuetudo in cōtrariū. c. massana. de elect. imò recipiētes beneficia à manibus seculariū principum sunt fures & latrones, cū sine titulo illa possideāt: quia laicus illa nō potest dare, his verbis vñvit Præpo. in c. imperiū. col. 2. 10. dist. allego tex. in c. dudum. 2. col. 1. de elect. & quia non intrat per ostium, vt in euāgelio habetur. & in c. relatum, de iure patro. & Pano. in c. præterea. illo tit. nisi laici hoc habeant ex privilegio, vt hic.

Quintum tempus proximum fuit, in quo canonicas & religiosis simul concessæ sunt electiones & religiosi, & archiepiscoporū. c. sacrorū. 63. dist. Quād si Canonicis
& religiosis
electiones
cōcessa
fuerint. excludit religiosis electio fieret, irrita habebatur. c. obētitibus, ibidem. & Pan. in c. i. de electio. ad ad electionē adhuc archiepiscopi, ecclesiæ Viēnensis vocari erant soliti religiosi S. Theodori, dū siebant

Yy

De electionis derogatio.

electiones ante ista concordata, fuit tamen postea separatum electio singulis concessa in eorum ecclesiis, quia melius cognoscet singulis in suis ecclesiis viros iustos & sanctos, quam extranei, ideo eos eligere poterant. c. in Genes. & c. cum terra. accu. c. cum ecclesia & ibi gl. de elect. postea consilio Basiliense approbavit, ut unaquaque ecclesia aut collegium, seu conuentus, sibi prælatum eligeret, ut in Pragma. sanct. patet. rub. de elect. hinc dicit Bal. in l. quicunque. C. de bonis lib. q. episcopus non debet esse datius, sed electius, ut refert Berta. in tract. de episcop. in 3. parte. lib. i. in prin. veritatem quia canonici, & alij electores abutebatur, ut in hoc tit. dicitur, & propter abusum perditur priuilegium. c. vt priuilegia, de priu. Ideo electionibus fuerunt priuati, ut hic patet. Nam dicitur auferetur scepter a vobis, & dabitur gentil facienti fructum.

Sextum tempus est horum concordatorum, in quo dantur nomina regi Fracie de archiepiscopatibus, & episcopatibus abbatibus & prioribus verè electiis, prout in ti. seq. sanctum est, & redditu est ad tertium tempus supra eo, descriptum. Cauendum erit tamē ne p. abusu, aliquando reuolteret ad c. ab exord. 35. dist.

Ecclesiis cathedralibus & metropolitanae ac monasteriis dicti regni à multis annis citra fiebant grandia animarum pericula b. prouenirent, cum pleraque c. per abusum secularis potestatis, nonnullæ d. vero præcedentibus illicitis e. & simoniacis f.

a. Cathedralibus & metropolitanis.) Quæ sit cathedralis & metropolitana, dixi in §. i. infra. de colla. hic non repetam.

b. Pericula.) Quod in genere explicat, postea si-gillatim causas more boni oratoris recenset, prout est de sent. glo. in §. fin. instit. de liber.

c. Per abusum.) Tum dicitur fieri per secularis potestatis abusum, quando de consilio vel consenserit p. abu-sum secularis potestatis.

Elección quæ do dicimus abusum, quando de consilio vel consenserit p. abu-sum secularis potestatis. Et dicitur abusus contra rei naturam visus. Bald. ibi, unde tales sic electi per hunc secularis potestatis abusum efficiunt intellegibiles ad alias dignitates, & adhuc ista electio est ipso iure nulla. c. quoniā. 16. q. 7. imò si recipiens dignitem à laico, postea eam impetraret à Papa non facta hac expressione, illam non posset obtinere, quia subreptitia est imperatio. Pan. in c. præterea, 1. de iure patro. & d. c. quisquis. Auffr. decif. Tho. q. 483. de viaffio. in directorio electionum. in 1. parte. c. 10. adeò q. is qui inuestituram de manu laici recipit, nullatenus inter episcopos haberi debet. c. si qui. deinceps. & c. constitutiones. 16. q. 7. quia haec quippe electio est cōtra canoniam libertatem, vt d. c. quisquis nec valet cōsuetudo qd electio de voluntate secularis potestatis vel laici fieri debeat, d.

c. cū terra de ele. nēpe detrahatur substatiæ actus, qui postea non potest remanere. c. cū ad monasterium, de stat. reg. l. cum precario ff. de preca. & gl. sing. in c. 2. de cōsue. in 6. Nam eligere est vnu ex pluribus assumere, quod nō poscent facere ij qd voluntatem alterius eligere haberent. Maleret. in tract. de ele. fol. 47. verli. 5. principaliter quaro. & fo. 61. vide Roma. in sing. 286. vbi allegat cle. cum terra. & debet allegare cle. statutū. de ele. nisi propter feditonē vitandā concederetur laico, ut electioni interesset, ut alias regni Francorum. c. hinc etiam. 16. q. 1. Cautela est, quando laici se violenter ingerunt electioni, & canonici nō audent illos expellere, quod protestetur Io. And. Pano. & alij in c. cum ap. de ele. vbi plus dicunt, qd si violētia esset magna, ita quod non auderet protestari, excusaretur sine protestatione, per no. in c. veniēs. 1. de spōsa. Cepola caute. 230. cum dubitatur. De alio tam horrendo secularis potestatis abusu tradit. text. in c. clericis. de immunitate eccles. in 6. ibi, quilibet intueri potest.

d. Nonnullæ.) Secundū periculū deterius ceteris. Simoniaci. Nā humani generis redemptor omnes emētes & per Christū vendentes de templo eiūcīs, cathedras vendētiū columbas euertit, numulariorū pecunias effudit. ^{templo sunt eiūcīs.}

Math. 21. nūlquam reperitur (quod sciam) dominū tanta seueritate, tā distracta cēsura iustitiae peccates corripuisse, nō solū eloquio increpans, verū etiam factō flagello de funiculis verberans omnes eliminauit de téplo. Per columbarū vendidores illi denotantur, qui sacram manus impositionē vendere conantur, sic per numularios ecclesiasticī beneficij venditores designātur, qui domū Dei speluncam latronum efficiunt, tex. in c. ex multis. 1. q. 3. & istorum sicut stultorū infinitum esse numerū vulgo iactatur, quis enim locus tutus, & quæ causa poterit esse excusata, si venerāda Dei tépla pecuniis expugnētur? quē murū integratīs aut vallū fidei prouidebimus, si auri sacra famēs in penetralia venerāda prosperat. si quēquā. C. de epif. & cler.

e. Illicitis.) Multa pācta sunt illicita, quæ non sunt simoniaca: ideo dicitur illicitis & simoniacis, vel dic, & id est, simoniacis, cū pāctiones simoniaca sint illicitæ: ideo is q. fecit aliquod pāctū cū eligentibus, nō pōt eligi glo. & doct. per illū tex. in c. per inquisitionē. & c. venerabilē. de ele. c. i. & seq. 8. q. 3. Bertach. in tract. de epif. in 2. li. q. ii. tex. in c. ex diligenti. & ibi Ancha. de simo. sed quousquisque est electus ab hoc exēptus munere/pauci quos equus amauit Iupiter, aut ardēs erexit ad æthera virtus.

f. Simoniaci.) Has pāctiones simoniacas bene intelligebant olim canonici, ut hic dicitur, quia pro suffragio, seu vt dicūt, voce danda in electione, aliqd passim recipiebat, & sic simoniā cōmitiebat. c. Matthæus. de simo. unde qui dat simoniacus vocatur, qui recipit pro spirituali quippiā Gieziticus, ab illo Giezi, qui in veteri testamento salutē Naamam regis Syriæ vēdere pertinuit, vt est 4. Reg. 5. c. & in gloss. in summa. 1. q. 1. & in c. sicut. 2. de simon. sed nos indiscriminatim vtimur verbis simoniacus, tam pro dāte, quam pro recipiente: quippe promissio beneficij, vt quis eligatur, est simoniaca. c. de

De electionis derogatio.

531

c. de hoc. de simo. gl. in verb. temporalis. §. & cū hō
manæ. de ele. In pragma. vel si aliquid promittatur
pro habēda præsentatione, seu nominatio. c. cum
super. de confessis. c. veniens. i. de testib. consuluit.
Rom. conf. 317. circa præpositum. Dec. conf. 118. viso
cōl. i. etiam si promitteretur pro fabrica, & paue-
ribus: nam qui male accipit ut bene disp̄set, poti⁹
grauatur quam iuuatur. c. ex multis. in fin. i. q. 3. &
talis electio simoniae est nulla. c. sanctorum. i. q. i.
c. si aliquius. de elect. etiam si commissa sit cum
ut ex eligentibus, dum tamen non ab inimicis, ut
electio impeditetur. c. nobis. de simo. & ibi doct.

Item dicitur simo. in contractu facio ut facias,
si promittam te eligere, & tu me, vel si dicā, eligas
meum nepotem nunc, & ego eligā tuum in prima
electione: nam & patrii, & nepotes sc̄iētes, sunt si-
moniaci; omnis nēmpe partio est in spiritualibus

*Collatio ut prohibita c. quām pio. i. q. 2. lo. de Selua. in tract. de
quis nomi-
nac prouī-
dat, vel sa-
mulo ob co-
penſatione
fuerit si-
moniacaca.*
benefi. in 1. parte. q. 7. n. 64. idem si eligatur aliquis,
vt habeat talis nominato puidere, vel ei beneficiū
conferatur, vel tales cōpensare, ut dicunt, quod mul-
titudo sit, testis in hac re erit nobis Petrus Viaffius
in d. dire. in 1. parte. c. 14. & in 2. parte. q. 28. vide Rō.
cōf. 339. Quia beneficij, idem si conferatur benefi-
cium famulo ob compensationem seruitiorū. Inn.
in c. tuam. de æta, & qual. idēm si promittatur pēsio
vel stipendia quoisque de benef. prouiderit. Bot.
in addit. ad Benēd. plumbi. in l. Cassij Caij. ff. de fi-
dei. libe. vide tamē Host. & Pan. in c. nisi esset. de
præb. & tales sunt excommunicati, qui gratiā aut
iustitiam donis obtinent. extraua. i. de sentē. exc. in
communib. isti casus frequēter cōmittebantur, ma-
xime in hoc regno Franciæ. c. fertur. i. q. i. ideo ele-
ctiones fuerūt sublatæ. [Hodie Alex. Papa sic scri-
bit episcopus in c. ex multis. i. q. 3. multis tēporibus
hoc detestabile malum in vestra ecclesia inoleuis-
se cognouimus, vt nulli vñquam clērīco quāuis re-
ligioso, quāuis sc̄iētā & morib⁹ prædicto, ecclē-
siasticū beneficiū cōcedatur, nisi ei qui prophano
pecuniaꝝ munere illud emere studiisset, siebatq;
ecclesia & res ei⁹ ita venalit, velut quedā terrena,
& vilis mercē negotiatoribus ad vēdēndū expo-
lita, &c.] [Vide Paul. Parī. cōf. 29. contra in 2. vol.]

*Beneficia
simonia-
rum im-
petrari pos-
sum.*
Et beneficia istorum simoniaeorum etiam ante
declarationem impetrari possunt, cum ipso iure va-
cent. gl. in regula cancel. 17. & hoc in simonia rea-
li, quādo aliquid datu⁹ est, secus in mentali, vel cō-
tentionali, Cassado. teste in dec. 5. const. rub. de cō-
sti. vide eum, deci. i. de simo. Sed quid fiet istis, qui
hæc perpetrant? Dominus dicit ad eos, Ite in ignē
eternū, qui paratus est diabolo, & angelis eius, &c.
ō vox semper tremenda, & in singulis saltem dies
cōgitanda. sed stomachari in eos desinamus, & ca-
stranota repetamus, cum pauci collatores (vt qui-
dam dicūt) sine hac labē quiescant, vide tamē quā
dixi in tract. de pacifi. pol. nu. 198. [& in praxi bene-
fi. in 2. parte tit. de simo. in resigna.] & quis possit
cum simoniaico disp̄sare exhibet glo. in §. simonia-
ci in verbo, perpetuo. de elect. in pragma. Alia per-
multa de hoc scriberem in Ioan. Naucleus edidit
huius materiaꝝ pulchrum tractatum, & delecta-
bilem, videlicet non simoniaicis, sed ipsiſ multum

austerum, quia vitia eōrū detegit, & poenas tradit.
Et ego ultra eas multas alias congessi in additioni-
bus ad dictum Naucleum, quas nō graueris bo-
ne lector perlege, & exosu & detestabile hoc cri-
men habebis: vt S. habuit Ludouicus olim rex Frā-
ciaꝝ, qui à regno hoc crimen pestiferum admendū
iussit, & p hoc voluit iudices suos cognoscere quo
ad hoc ut regno expellatur. Et fuit cōstitutio edita
anno 1268. in mense Martio in hæc verba:

*V*idelicus Dei gratia Frācorum Rex ad per-
petuam rei memoriam pro salubri & trāquil-
lo statu ecclēsiaz, & regni nostri, necnon pro diuini
cultus augmentatione, & pro Christi fidelium animarū
salute, vt quia etiam auxilium omnipotentis Dei,
cuius soli ditioni atque potentie regnum nostrum
semper subiectum extitit: & nunc esse volumus,
consequi valeamus, que sequuntur hoc editio cōd.
sultissimo atque in perpetuum valituro statuimus
& ordinamus.

Prīmō ut ecclēsiarum regni, prælati, patroni, &
beneficiorū collatores ordinarij, ius suum plena-
rium habeant, vnicuique sua iurisdictio seruetur.

Item ecclēsiaz cathedrales, & alia regni nostri li-
beras electiones, & earum effectum effectualiter
habeant.

Item simoniae crimēn pestiferum ecclēsiam la-
befactās, à regno nostro penitus volumus & iube-
mus admendum.

Item promotiones, collationes, prouisiones & di-
spositiones prælaturarum, dignitatum, & aliorum
quorumcūque beneficiorum ecclēsiasticorum, &
officiorum regni nostri, secundum ordinationem
& determinationem iuris cōmuniſ. Sanctorū con-
ciliorū ecclēsiaz Dei, atque institutionē antiquorū
sanctorū patrum fieri volumus, pariter ac iubemus.

Item exactiones & onera grauissima pecuniarū
per curiam Rom. ecclēsiaz regni nostri impositas,
vel imposta, quibus regnum nostrū miserabiliter
depauperatum existit, sive etiam imponēdas aut
imponenda leuari aut colligi nullatenus volumus:
nisi duntaxat pro rationabili pia, & vrgentissima
causa, vel in inevitabili necessitate, & etiam de sponta-
neō & exp̄esso iussu nostro, & ipsius ecclēsiaz
regni nostri.

Item libertates, franchises, immunitates, præro-
gatiuas iura & priuilegia per inclitę recordationis
Francorū reges prædecessores nostros, p̄ nos ec-
clesias nostris, atq; locis piis, & religiosis personis,
aut ecclēsiasticis regni nostri concessas, & cōcessa
laudamus, & approbamus per præsentiu tenorem,
vniuersis iustitiaris officiariis, & subditis nostris, &
locateñē, præsētibus, & futuris, & eorū cuiilibet ad
eum pertinuerit districte p̄cipiendo mandantes,
quatenus omnia, & singula prædicta diligenter, &
attenteſeruent, custodian, & teneat, teneri & cu-
stodiri inuolabilit̄ faciant, nec aliiquid in cōtra-
rium quoquismodo attentent, seu fieri vel innouari
permittant. Transgressores autem contra faciētes
iuxta casus exigentiam talib⁹ plectantur poena, q; ce-
teris cedat in exemplum, in quorum omnium &
singulorum testimonium sigillum mitti fecimus.
Datum Parisiſ anno Domini 1268, mense Martij,

Deelectionis derogatio.

pactionibus aliæ à particuliari amore & sanguinis à affectione & non sine periurij reatu fierent, cum electores ipsi etiam si ante electionem per eos faciendam idoneorem, d & non eum quem promissione

verbo natiuitas.col.pen. vbi plus addittales sic intrantes cōmuniter male vivere, scilicet iniuste, crudeliter, immundè & carnaliter, superbè & ignoromiosè, ac instabiliter, prosequere, ut per eū ibidē.

Vnde dicit Host. in c. penul. in verbo venale, ne præla. vices suas. Quod si spiritualis sic promoto, spiritualia promot⁹ quæret, si vero venalis, pecuniam, si carnalis, carnalia. quia natū ex carne, caro est, natū ex spiritu, spiritus est. Ioan. 3. c. & sic cognoscetur habentes dignitates ecclesiasticas, & à fructibus illorum, ut est in euangelio. Quomodo cognoscatur hæretici, scripti in bullā cœnæ domi, arti. i. in glo. hæreticos. circa fin.

c Cum electores.) Ecce quartum periculum, qd electores iurabāt, & tamē nō seruabant iuramentum, quod scribitur de elect. in c. i. in pragma. sub hac forma, Ego N. iuro, & promitto omnipotenti Deo, & N. sancto, vel sanctæ, sub cuius nomine dedicata est hæc Ecclesia, eum eligere, quem credā futurum ecclesiæ in spiritualibus, & temporalibus utiliore, nec illi vocem dare, quem verisimiliter sciuerō promissione, vel datione alicuius rei temporalis, seu prece, per se aut per alium interpositis, aut alias qualitercumque, directe, vel indirecte pro fe electionem procurare, seu procurasse: & tamē omnes canonici sciebant electionem ab illis procuratam, & se iam promissionibus saltē repletos. Ideo periū erant sic eligendo, quamobrem electiones fuerunt eis sublatæ, quo ad prelatos, subinde casus in quibus aliquis iure suo priuat, tradit gl. in c. renouantes, 22. distinct. his versibus.

Paupertas odium, vitium, favor, seclusus & ordo:

Personas spoliavit, & locauit suo.

Vide ibi declarationē, procurat̄ igitur electores in aliis in qbus electionē adhuc habet ecclesiæ de idoneis prouidere omnis virtus & supradictis, & qd ad me attinet eostalias perpetrates semper macte virtute esse optauit, quod dij faxint sed videndum est num̄ maiorā hodie ex his nominationibus.

d Idoneiorē.) An quis teneatur eligere idoneio- Magis idem
rem: quod videtur per ea quæ diuinitus scripta sūt
Deut. 17. c. Eū constitues, quē dominus Deus tuus
elegit de numero fratrum, id est, eliges illū, qui ha-
bet spiritum Dei in semetipso, & præcepta Dei in
cōspectu, quia ille est à Deo electus. c. si ergo. 8. q.
i. Gen. 41. c. quia ostendit tibi Deus omnia, quæ lo-
curus est, nūquid sapientiorem & similem tui in-
uenire potero? tu eris super domum meā, & ad tui
oris imperium cunctis populus obediet. & 3. Esdr.

c. 3. dicamus vnuſquisque nostrum sermonem, qui præcellat, & cuiusque apparuerit sermo sapientior alterius, dabit illi rex Darius dona magna, purpura cooperiri, & in auro bibere. Et Num. ii. c. cōgrega mihi septuaginta viros de senioribus Israël, quos tu nosti q̄ senes populi sint, id est, meliores & sapientiores exponunt, quidam Theologi. & 1. Reg. c. 15. Scidit Dominus regnum Israël à te hodie, & tradidit illud proximo tuo m̄litori te. Dauidē népe Salomonem alius fratribus iuniorem (quia sapientior erat) prætulisse legimus. 2. Reg. i. c. q̄ nutu spiritus sancti factum esse non dubitauit gl. in c. Moyes. 8. q. i. & Lucas de Péna in l. fi. col. 2. & seq. C. detyro. lib.

Afflictio illicita reprobatur. a Alia.) Tertium inconueniens, & periculum: quia amore eligentes illico inducebant ad eli- gendum. c. Moyes. 8. q. i. vbi in hæc verba dicitur, cernimus plurimos hanc rem facere, vt nō quærat eos in ecclesia columnas erigere, quos plus cognoscat ecclesiæ professe, sed quos ipsi amat, vel quo- rum sunt obsequiis definiti, vel p̄ quibus maiorum quispiam rogauerit, & vt deteriora taceam, qui vt clerici fierēt, munib⁹ im̄petrarunt. tex. in cap. si quis neque. i. q. i. ibi, iniusto cordis amore, vbi glo. dicit, ex hoc collige omnem illum esse simoniacū, qui ductus amore alicui indigno cōfert beneficū. Vel dic particulari affectione ad aliquem, & quia hoc omnibus modis etiam siebat, ideo electio an- tiquata est hæc, quæ malum est hæc simoniaca la- bes: quæ tot ecclesiæ perugata, in eis habitare nō erubuit. & multi collatores sunt hoc dotati mune- re, sed vñ illis, sciunt enim quid faciunt.

b Sanguinis.) hoc malum plus hedera serpebat in ecclesia. quia nemovnus carnē suā habet odio. c. non existimemus. 13. q. 2. licet carnis affectio re- probetur in c. graue. de præb. & Abach⁹. c. 2. Vñ illis qui ædificat ciuitatem in sanguinibus, ideo di- etum exitit D. Petro, Mat. 16. Beatus es Simon Ba- riona, quia caro & sanguis nō reuelauit tibi. & val- de pauci inueniuntur, qui carnis affectione nō du- cantur, vnde per sanguinis affectionem eligitur nō eligendus, & confertur beneficium alicui puerō, & cōmittuntur mille animæ Christianorum, cui cō- sanguinei nollent committere duo pira, etiam nō bona Christiana, vel alia quæcunque optima: vnde talis eligens vel conferens acceptance personarū à Deo reprobaram admittit, & infideliter agit, non gerens negotium Domini, vti debet. Henri. Bohic. in d. c. graue. in i. dist. dicens, episcopum cōferentē beneficium consanguineo ratione sanguinis sola, esse simoniacum. Alleg. Pan. in c. nemo. de simoni. quia simonia est aliquem fauore recōciliare, mul- to fortius fauore sanguinis, vide tamē quæ dico in §. præfatique ordinarij in glo. libere. infra de col. vnde verius ad hanc rem alludunt sequen.

Quatuor ecclesiæ portis intratur ad omnes,

Casaris, & Giesi sanguinis atque Dei,

Prima patet magnis & nummis altera, charis

Tertia, sed paucis quarta patere solet.

Non multum adhorre huic materiæ, quæ scri- pi in præfa. ad Rub. de colla. infra circa fi. Notādū est quod Iep̄te princeps Israël ex meretrice natus, filiam propriam interfecit, virginem, & humilem. Iudi. ii. c. hoc nempe denotat quod hi, qui à mere- trice, simonia videlicet, vel carnis affectione in ec- clesia nascuntur, filiā suam, id est, plebem sibi com- missam grauāt, occidunt, & prædatur, ac pauperes monachos humiles sibi commissos spoliant. Petri Bercho. his verbis vitetur in suo morali dictio. in

Ex quibus cognoscatur prælati qui maius habuit ingressum.

Iuramen- ti preſtan- din elec- tio ne refor- ma.

De electionis derogatio.

533

lib.12.iure ipso canonico suadetur in c.metropolitano.64.distin.& in c.licet ergo.8.q.1.vbi sic inquit Hieronymus,sciant omnes,& certi sint,quod qui prestatior est ex omni populo,qui doctior,qui sanctior,qui in omni virtute eminentior,ille eligatur. Idem dicitur in c.Moyses.ibidem.& c.fi.de off.cu sto.vbi sic dicit,ad hoc opus tales ordinetur, quales meliores,& sanctiores esse viderint. Iuri ciuili etiam non est dissonum.l.3.§.si tamen plures,ibi,eligen-
peccat non
diligens idem
narrat.dus est a praetore is, qui idoneior est. ff.de lib. ho.exhib.l.feminae.ibi, in quem contemplatione meritorum liberalitatis suae.C.de secund. nupt. ac rub.C.de potioribus ad munera nominandis,lib. 10. & l.fin.de tyronib.lib. 12. & qui non eligit idoneiorem& meliorem,peccat mortaliter,tum quia est infidelis Domino suo,vt dicitur in Euangeliō,fidelis seruus,& prudens,quem constituit Dominus,tum quia cedit in detrimentū ecclesie,& dedecus.Graue est enim in expertes Dei seruitio applicare. c.monasteriis.19.q.3.glo.pen.in c.ad apostolicā.de reg.& quia trālgreditur canones, volentes meliorem eligi debere,& ius diuinū,vt supradictū extitit,& etiā qā est perius, eoq̄ iurauit eligere idoneiore, vt h̄c. Subinde legitur de Leone Papa,cui totos cū quadraginta dies ad corp⁹ B.Petri orasset,vt a Domino remissionē peccatorū impetraret,apparuit ei beatus Petrus,dicēs,remissionē peccatorum sibi a Dño obtinuisse,excepta manuum impositione, id est,ordinatione & collatione in indignis facta.de qua adhuc Dño habes reddere rationē,hac archiepis-
Quia dico
in meior.copus Florē,in 3.parte sumæ,ti.20.c.2.§.i.itē narrat. Greg.in dialog.4.c.9.de Paschalio quod fuit dānatus,eo qđ parte Laurētij fouerat cōtra Simachum eligendo illū ad episcopatū, cū posset meliorē eligere,Refert Io.Lupus in repet.c.per vestes,nota 2.26.dō.inter vir. & vx.Quod intellige meliorem secundū qđ,videlicet qđ sit melior ad illū statū,ad quem eligitur,nō autē tenetur eligere meliorem simpliciter,qui est ille,qui est sanctior,& in charitate perfectior,probatur Act.i.c.de Ioseph,qui licet esset simpliciter melior & sanctior,quā Matthias, qā ille propter sanctitatem vitæ iustus dicebatur,tamen quia Matthias erat magis idoneus ad apostolatū,fuit a Deo electus,hac probat Leonard.de utinō sermone.26.de sanctis. & hac est cōmuni opinione in conscientia secundum Pan.& alios in constitutis.in 2.de app.Arianus in quolibet.9.& in 4.fent.rub.de resti.verf.Quia iam determinatus est fol.43.& seq.licet de iure canonico electio de digno valeat.c.cū nobis olim.de elect.c.fi.de officio.Dec.cōf.129.& p.tenui, nisi quis appellauerit quādo videbat electores velle eligere dignum,& est iusta causa, si idoneior inueniatur.c.cum nobis olim,& c.cum dilectus.de ele gl.in c.i.in verbo,ut ilorem.de ele.in Prag. alia dico in c. postulasti.in 4.no.de cler.excom,ministr.vide Bercho,in verbo,electio.Isti timeant collatores,& suæ fæluti melioribus conferendo prouideant, sed oculi eorum fortè sunt grauati,nec eos cognoscant.

Aut datione alicuius rei temporalis a , seu
prece vel precibus per se vel alium inter-

positis, electionem procurare didicissent
elgere sponte iurarent b, iuramentum
a Rei temporalis.) Idem si detur res spiritualis,
ut pote beneficiū, vel promittatur pro habēda elec-
tione, vel nominatione. tex. in c. de hoc. de simo.
c. Matthæus. & ibi Pan. & Feli. ibidem. dixi supra in *Simonia cō-*
ministrū dā-
do quicquā
familis col-
latorum.
verbo simoniacis. & sic cōmittitur simonia in dan-
do, etiā si detur familiaribus, vel ministris collato-
rum, ut dicitur in Gieſo, qui fuit ſeruus Elifæ, gloſ-
in ſumma. i. q. i. & in c. cito. ibidem. Itē cōmittitur
simonia, quādo datur beneficiū ad preces alicuius,
ut hic. & in c. tua. de simo. quod declarat gl. & doct.
in c. tuā. de æta. & quali. idem quādo pro obsequio
datur, & ſeruicio. c. ſunt nōnulli. i. q. i. & in ſumma.
ibidem, & in c. cum eſſent. & ibi doct. de simo. ideo
in defensorio. cōcor. in prin. dicitur in hæc verba.
propter ipſam etenim Pragmaticā nulla libera, sed
coactua porius electio fiebat, & ut plurimū bene-
ficiū pollicitationes, munera, & dationes interue-
niebant, mulierumq; precibus importunis & ſuſu
affiduo ſepiuſcule facitabant electiones, & eli-
gentium cōſanguinei aut amicitiae nexus cōiuncti.
illas nonnunquā pro voto tractabat electi insuper
& ad electiones dirigendas nominati, non charita-
ti tentigine, sed infatibilis æris epotādi ingluie,
aut quauis alia traducti corruptela eligentiuſ vota,
& mentes inuertebant, bellico etiam furore, & vi
quodam armorum & more bacchantiū, qui ſcenū
in eorum gerunt, pleriq; animarū ſuarū ſalutis im-
memores ecclesiis iure, vel iniuria intrudebātur, &
inſiliebāt, ipſarum dotes & patrimonia diripiētes:
ibidem alia multa tradit, quæ poſſunt videri, ecce
quod precibus fœminarum ſiebant electiones, ho-
die verò concubinarum præcibus multa ſunt fi-
moniacæ renuntiationes & paſtiones illictae, vt
qui in beneficio ſucceder concubinam alat, &c.
b Iurarent.) Iſtius iuramenti formā poſui ſuprā eo.
in gl. cū electores, & quia iuramentū nō ſeruabat,
erāt per iuri, & ſic beneficiis priuati, aut faltem pri-
uandi, vt dico in tract. de pacifi. poſſ. in 4. limit. nu-
218. cū seq. Nota q; in predictis caſib; priuātū eli-
gētes iplo iure, & in caſib; ſubſequētib; videli-
cer in hiſ qui ſciēter eligit̄ hominē mala vita, vel
illegitimum, ſeu ignari penitus. c. cum in cūtis. &c.
c. innotuit. & c. ſcriptū. de ele. Alius caſus eſt, quā-
do eligitur poſtulādus. c. i. de poſtu. præla. qui ſint
poſtulādi, habetur in c. ſi. illo tit. Alius, qui ſcienter
recepere ūt poſtulatū, velele dūt, cui⁹ nulla eſt ele-
cțio vel poſtulatio. c. bona memoria Magunt. de
ele. aliqui rāmen dicūt non eſſe ipſo iure priuātū,
ſed priuandum, vel ex alia cauſa, ibi erat priuatus.
Alius caſus eſt, quādo aliqui eligentes ſunt priuati,
ſeu ſuſpēti, vel excommunicati. c. cum dilectus. de
poſtu. præla. Alius, in illis qui nō eligit̄ intra tem-
pus triū menſium. c. ne pro defectu. de elect. Alius,
quando poſt appellationē legitimā poſtulat. c. bo-
na memoria. de electio. ſecus ſi eligerēt, quia ele-
cțio eſt maioris fauoris, & magis innititur iuri cap.
considerauimus. de ele. Itē quādo electio eſt nulla
popter perſonā electā, electores ſunt ipſo iure pri-
uati, ſi ſciēter elegerunt. c. cū in cūtis. in fi. de ele.

De electionis derogatio.

secus si propter formæ defectum, quia tunc erunt priuandi.c. quia propter de elect. utilitas est, qnō vocatis priuatis tener elec̄tio. & postulatio. Compostelanus in d.c. gratum de postula.p̄zlat. quod est menti tenendum.

huiusmodi non seruarent, sed contra proprium huiusmodi iuramentum in anima sua præiudicium venirent, vt nobis notoriè constat ex crebris absolutionibus, a & rehabilitationibus b à nobis & prædecessoribus nostris petitis, & obtentis, idem Franciscus Rex nostris paternis monitis tanquam verus obedientia filius parere volens, tam pro bono obedientia (in qua magnum meritum vere consistit) quam pro communi & publica regni sui virtute c in locum dictæ pragma. sanctio. ac singularum capitulorum in ea contentorum, leges d & constitutiones infra scriptas in uicem tractatas, & cum fratribus, nostris e sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinalibus diligenter examinatas, & de eorum cōsilio cum p̄fato rege concordatas per dilectum filiuū Rogerium Barne Regium aduocatum f

a. Absolutionibus.) Quo ad iuramenta vel quo ad criminis commissa, oportebat eos ante absoluī, quā rehabilitaretur, & qn̄ sunt simoniaci in ordine, vel beneficio, sunt excommunicati, & nō possunt absolti ab alio, quā à Papa, nisi in mortis articulo. extraua. cū sit detestabile de simonia in cōmunibus. [scripti in praxi. benefic. in 3. parte tit. de simon.]

b. Rehabilitationibus.) Quo ad simoniā etiam solus Papa rehabilitat. c. de simonia glo. in verbo ppetuo. §. simoniace. de elec̄tio. in prag. vel dic rehabilitationibus, quo ad tenēdum beneficia. Nam licet quis sit absolutus à simonia, nō tamē erit habilis ad habēda beneficia, nisi rehabilitetur, vt hic dicitur, nec ad exercitium ordinum & sic impetrabat isti electores absolutiones, & rehabilitationes, vt hic vult dicere text. & hæ rehabilitationes non dantur per breue, nec dispensationes, vt in regulis

Alexandri sexti, sub rub. de signatura gratia cōtinetur. Ex predictis satis supérque dignosci calamitas futura electionū poterat, cū electores tot criminis cōmittere super his electionib. nō vereretur, soleat enim Deus opt. max. cum aliquid diri, vel aduersi imminet, plerūque portentis & prodigiis, ac signis euidentissimis exitiū ostendere. nam tunc temporis quo Tarquinius regno pulsus fuit, canē fuisse loquuntum, & serpentem latrasse. Gallis etiam Sénōnibus ad urbem properantibus in noua via auditā vocem, quæ Gallos aduertare, diceret. Lituus & alij retulerūt, aliaq; exēpla tradit Alex. ab Alex. in li. 3. genialiū. c. 15. sed de his criminibus ab electoribus cōmissis haec tenus dixisse sufficiat: alia magis subiungamus quibusdam arridētia hominibus, perle-

gere enim delectabilius singulis (vt reor) erit, quæ paulo post subiiciemus. [Ex his malis sublatae sunt electiones, sed mala corrigi debebāt, & electiones sustineri, nec puto tutum, qui tolleret ordinē presbyterorum, eo qd̄ quidā presbyteri delinquunt, ipsi videntur occasiones querunt multi, vt mala palietur, sed iste fraudes nihil apud Deū profunt, aliquādo libri aperiētur, & hoc videbimus, ne plura.]

c. Utilitate.) Et sic hæc concordata facta sunt pro cōmuni huius publica regni utilitate, ad quod de bēt aduertere dices, vt intellectū ad regni utilitatem tendet. Nam accipere habeat, vt dixi in §. fin. infra de reser. de leg. vt possit creare canonīcū ad effectum, quia publicē utile est regno, & alibi s̄p̄ius potest hic tex. pōderari, cui similis est tex. supra de approb. conuento circa fin. vbiscripsi.

d. Leges.) Hæc concordata sunt leges, obid non erit absurdum allegare in l. vna. de reserua. Nā lex plex est sanctio sancta, iubēs honesta, prohibēs cōtraria. l. 2. ff. de leg. Et sunt leges huius regni, & sicut legis virtus est imperare, vetare, permettere, & punire. l. legis virtus. ff. de legib. hoc faciunt istæ leges.

Primo imperans præbendam theologalē theolo-
go cōferri, & beneficia qualificatis per totū titu-
lo colla. vetant etiam hæ constitutiones in §. sta-
tuimus, 2. de colla. ne parochiales ecclesie in ciu-
titibus, & de villis muratis sitæ cōferātur, nisi qua-
lificatis, etiam vetant in §. monemus, & in §. volu-
mus. de colla. & in rub. de friuol. app. & in titu. de
publ. concub. & tit seq. aliquando permittūt, vt ha-
bētibus speciale priuilegium eligendi, eligere. §. fi.
tit. seq. & duo mādata concedi in collatorē haben-
tē collationes, & beneficiorū. rub. de mand. apost.
in prin. de hoc vide pulchrè Bal. in rub. C. de cōdi.
ex lege. Item penitū in §. monemus. & §. fi. de col.
& in rub. de publi. cōcub. & in rub. de pena tem-
re venienti. contra cōcor. & alibi etiā videre, ideo
cū hæ cōstitutiones legū habeant effectū, merito
nomine carere nō debent. l. à nullo. C. de fer. & an
appellatione legū veniant statuta, & cōsuetudines,
& iura canonica plenē tradit Feli. post Pano, in c.
ius generale. i. dif. ex consuetudine tamen non al-
legamus hic leges, sed paragraphos. & rubr. vt in
rub. de col. §. p̄terea. & sic de aliis.

e. Fratribus nostris.) Cardinales omnes hic vocat fratres, sicut episcopos, & archiepiscopos. c. quam graui de crimine falli, dixi in forma mandati, in princip. in glo. fratri. vbi plenus vide. Nota etiam qud̄ canonici cathedralis ecclesiæ vocantur fra-
tres episcopi, vel archiepiscopi. c. nouit. & seq. de his quæ sunt à præla. & sic eos episcopus & archiepi-
scop. tanquā fratres tractare debet, licet aliquā-
do eos tanquam serpentes odio prosequatur, & fra-
tres eum alibi habitantem, & incognitum, debito
vix honore afficere possunt, sed tanquam scorpio-
nem eum habēt, & int̄ hos fratres infipitos pro-
cessus videmus. c. dilectorum. de test. cog. per quos
soluitur intimata fraternitas, & nascitur diabolice
dissensiones.

f. Regiū aduocati.) Officiū boni aduocati est breuiter, & summatim loqu. teste Are. cōf. 120. proce-
dendo. & diximus in 2. no. repet. l. vnicē. C. de sen.
quæ

*Futura cō-
lamitas ele-
ctionū de-
friuendarū
cognoscis
poterat.*

*Futura cō-
lamitas ele-
ctionū de-
friuendarū
cognoscis
poterat.*

*Principia
ad vocato-
& procura-
tum re-
giūm.*

quæ pro eo quod interest: nempe quia regij aduocati: me aliquando priuilegii honestate veluerunt.
Ideo ego illos pro virili priuilegiis compensabo, &
cōiungā procuratō regiū, sine quo aduocati sunt
elingues. Aduocatus quidem fisci primū ab Adria-

no institutus est, secundum D. Budæū in suis annor.
in Pādec̄tas in l. fī. ff. de of. de quæstor. Duo quippe
aduocati fisci fuerunt olim instituti, & nūc in Par-

*Substantia
vocantur
procurato-
rū regiū cu-
riarum infe-
riorum.*

lamēti q̄busdā adhuc sunt. l. binos. & l. post duos.
C. de aduoc. diuer. iud. & illa priuilegia quæ cōce-

*Sipendia
ad vocato-
& procura-
tum re-
giūm.*

dunt vni, conceduntur & alteri, vt ibidem patet, di-
citur procurator generalis in Parlamento, alij specia-

*quebus no
minibus ho
nestiū ad
aduocatis
regiū.*

les in seneschalibus & Balliuatibus secundū Chaffa-
neum in catalogo gloriæ mundi in 7. parte, consi-
deratione 34. nec potest dici generalis, nisi secundū
quid, vt procurator generalis Aquitaniz, imò pro-

*Secundum
quod sint
regiū ad
aduocati, tū
rum etiā quia
pro pauperib
postulando in
vinea Domini laborant,
ad h̄c q̄ officiū gerat Dei optimi maximi, qui te-*

*ste David adiuuat pauperē de inopia. & Psal. 9. De-
sideriū pauperū exaudiuit Dominus, preparationē
cordis, &c. & Iob. 29. c. Pater erat pauperū, & cau-*

*sam quam nesciebam diligētissimè inuestigabam.
Ideo his dicitur Eccles. 4. c. Congregationi pau-*

rum affabilem te facito. & ibid. c. 7. Pauperi porti-

ge manū tuam. & hoc officio debet vti aduoca-

tus: ipsi enim pauperum sunt tutores. vide Fel. in c.

1. de off. iud. de his loquentem pauperum aduoca-

tis, apud Nemaūi seneschali curiam. Est etiā egre-

*gius ac non mediocri eruditione commendandus
D. Iacobus Bonaudus, qui egregias tracta. contra
rebelles regum inseruit additiones.*

Secundum quod salarium non debet solui in fi-

ne temporis, sed Kal. Octobris sine cunctatione. d.

*quādo sic il. §. sexcenti, tamen si non soluatur salariū ex aliqua
causa, non debent ob hoc causam fisci disserere. l. i.
et an ad de aduo. fisci, sed possunt computare tempus instar
hāredes amantium, vt est apud Ouid.*

Tempore si numeres que nos numeramus amantes,

Non venit ante diem nostrā querela faūm.

*Tertiū, q̄ illud salarium trāsmittit, ex quo illud
officium peragere cōperit ad quoscūque siue suos
hāredes, siue extraneos, siue ex testamento, siue ab*

testato. l. post duos. in fī. C. de aduo. diuer. iud. l. iu-

bemus. in fī. de aduo. diuer. iud. & l. petitiones. in fī.

illo tit. Purpura. in rub. de of. asses. n. 189. hodie sala-

riū tāti p̄teriti tēporis hāred. bus acquirit quilibet officialis Regius hoc in regno ex cōsuetudine.

Quartum est, quia est nobilis & in dignitate po-

situs. l. nemo. C. de dignit. lib. 12. Chaffa. in confuet.

Burgūd. in rub. des droſtēs. §. 19. in gl. l. in §. 4. rub. des

enfans de plusieurs lietz. gl. l. idem in procuratore re-

gio no. patruus meus Rebuff. in l. fī quis. C. de de-

cur. lib. 10. l. vna. C. de man. prin. Aret. in l. fori. C. de

aduo. diuer. iud. & aduocati fisci multis gloriosis

nominibus à iure decorantur, dicūtur enim clarissima eloquentia lumina. l. restituend. C. de aduo.

diuer. iud. & factūdissimi. ibidē. & clarissimi. in l. i.

illo tit etiā deposito officio, vt ibidem patet, & spe-

ctabiles in l. in sacris in tertia. C. de prox. sacro scri-

rio. lib. 12. & in auth. de iud. §. quia verò competēs.

in fī. colla. 6. l. laudabile. C. de aduo. diuer. iud. ideo

spectabiles, id est, spectacione digni, quasi admirabiles testis est nobis Purpur. in l. nu. 117. & seq. ff. de

of. eius. Item comites l. r. C. de aduo. diuer. iud. l. lau-

dabile. ibidem, quamobrem æquiparantur iuriū. Arrestum.

*cōtra eum
qui iniuria
fuit cōdemnatus mercator, ut practicē loquat, ad
advocatum regum.*

Quintum debet miti ad eos, sicut ad egregias

personas. Bar. in l. i. C. de offi. diuer. iud. & ibi Aret.

& l. in l. ad egregias. col. 2. in fī. de iure iu. ff.

Sextum licet olim esset annale officium. l. cū ad-

duocatis. & l. binos. C. de aduo. diuer. iud. aut ad sum-

num biennale. l. sancimus. in 2. & l. fī. illo tit. & l. iu-

bemus. tit. seq. & ob id d. lex. per hanc dicit celestem

decursum, quia habent magnam dignitatem cele-

riter curri tempus, litigantibus verò mensis p̄o

anno haberet, sicut his qui sunt in purgatorio, qui-

bus æquiparantur litigantes, & adamantes. Hodie

est perpetuum in Francia, id est, quandiu vivūt. Be-

nedi. in repert. c. Raynūtius. in verbo, duas. num. 38.

cum seq. de testa. nisi propter crimen depositi fue-

rint, ut Tholosz quandoque fuit obseruatum. &

hic.

Septimum vilia etiam sua sponte gerere non

poterunt, ideo mimi, ioculatores, vel histriones

esse non possunt, nec istorum officia exercere. l.

cum aduocatio. C. de aduo. diuer. iud. & l. fin. vbi

Azo in summa illius tit. & l. aduocatos. C. de aduo.

diuer. iud.

Octauum non possunt postulare pro priuatis. l.

pe. iuncta ibi gl. & Bal. C. ne fisci. vel respub. Paul. in

l. cum allegas. C. illo tit. satis enim supērque ad

regia negotia occupati sunt, ideo negotia aliorum

omittete debent ut ibi dixi.

Nonū non debent cōculere cōtra fiscū. l. 2. C. de

aduo. diuer. iud. l. i. C. de aduo. fisci. & in ord. regis

Lud. 12. primo publicatis. art. 34. rub. des aduocatz &

procureurs du Roy. art. 11. alioquin priuātur & officio

& stipēdiis, ut ibidem patet. Idem dice in doctore

ut priuictur lectura, clericus beneficio, miles militia, gl. in c. si Imperator. 96. dist. & in c. i. i. q. vlt. Aret. in d. l. 3. ibi, tū non prohibetur consuleat quādō nō consuleret contra regem, vel contra causam regis, ideo regij aduocati senschalliatū, cū non habcat iusta stipendia, soliti sunt pro priuatis postulare, & cōsulere, in causis quā non tangūt regem: nēpe qđ nō prohibetur, permittitur. l. cam prætor. ff. de iud. alias agerēt cōtra dictam l. per hūc § sexcēti. C. de aduo. diuer. iud. Pięterea recinuenirētur docti, qui id munera vellent recipere, quia docti ad lucrū tēdūt. c. i. & ibi not. de præb. in 6. Sed quādo queret rex ad tollendū dubiū ppter personā excellentiā permittit etiā aduocatis fisci Parlamentorum cōsulete, ne egeni exēat d. l. per hanc § sexcēti, vt fuit cōcessum multis tamen recusanibis egregiis, doctissimis atque facundissimis viris dominis Lisero, Poyer, & Montoloniō, olim aduocatis regis, nūc večō præsidētib. viris profecto omni laude dignis, Deus eos seruet in columbus. [Fuit tamē alias in hoc Arrestum, Senatu prohibitū D. Io. de Rappeu aduocato regio cōsulere partib. licet non haberet, nisi quadrinētas libras pro stipendiis, anno 1420. & die 21. Feb. vtest in regist. cōsiliij. imō anno 1522 die 17. Iulij fuit prohibitum aduocato regio Caſtio. in Turonia, ne de cætero pro priuatis postulareret.

Decimū, q̄ ista priuilegia cōceduntur ob reue- rentiā studiorū, quod incitare debet scholares ad studiū. l. quicquid. & ibi Albe. C. de aduo. diue. iud.

Vnde cīmū statuitur, vt nulla eis inf. p. c. o. inge- ratur, nullāve peræquatio, nulla operis instrūctio, nulla discussio, nullū ratiocinii imponatur, nullū denique eis māderet præter arbitrium. l. sancimus. l. C. de aduo. diuersi. iudi. & dicit ibi Alb. quod à legationibus excusatū, & alii munib. & contra faciens puniūt. jo. librarum auri poena, vt ha- betur in d. l. sancimus.

Vagari ad- vocati & procurato- rum, extra ciuitatē vagati non debēt. l. 2. & ibi Bal. C. de aduo. diuer. iud. habet etiam lo- res regij nō cum in procuratore regio, vt ibidem not. nam ne- debent, negotiis regis vacare debent, ne desertio negociorū regiorū & gaudiorū sectatio, luctum afferat. Iuxta dictum Euangelij Luke 6. c. Vah vobis qui rideatis nunc, quia flebitis & lugebitis.

An presim- pio calum- ma in ei- jūt. Decimum tertium, excusatūt à poena præsum- ptæ calumnia, sed non probatæ. l. 2. C. de delatori. l. 2. Bart. in l. 2. §. si publico. col. 3. ff. ad leg. l. l. de adult. Bal. in l. iubemus. C. de prob. Auffr. in decis. Tholos. q. 6. Hipp. Marsil. in pract. in § superest Be- nedict. in verbo, mortuo. l. nu. 204. c. Raynūtius. de testa, etiam procedit in procuratore, vt ibidem scri- bitur, & dico in dictis ordinationibus.

Pars nō ac- cusa in hoc regno. Decimum quartum, q̄ procurator regius omnia dilicta prosequitur, quo ad vindictam & poenam publicam. pars verō quo ad intereste. Bénédict. vbi supra. nu. 159. licet de iure quilibet admitteretur reguli inter ad accusandum per torum tir. de accus. ff. & C. qui accus. non pos. sed bodie nō admittere tur in regno pars accusans delinqūtē, & cōclu- dens ad mortem, sed interesse tantū petere debet.

In expensi- quando re- gius aduo- catus con- demnari. Decimum quintū. non condēnantur in expēsīs, liceat succūbant. l. si. C. de fru. & liti. expēl. l. in sacrīs.

3. vers. Et quonā de prox. sacro. scri. lib. 12. Auffr. in q. 6. si procurator. Benedict. in d. verbo, mortuo. in l. n. 169. l. p. hāc. §. si C. de aduo. diuer. iud. quia ex de- bito offici, ppter sequitur, ideo excusantur. l. monen- te. C. de delat. lib. 10. ne timore expensarū ius. Regis indefensum dimittat. l. illua. ff. de pet. har. Hipp. in d. § superest. in practica etiminali. [Nec pars ipsi procuratorib. regius condēnat. arg. illius rub. quod quisq; iuris. vnde cum procurator regius pontificaliter prosequeretur criminis, qui appellauerat, & fue- rat dictū malē appellatum & benē iudicatum cum expēsīs, ideo receptor voluit exigere expēsas, delin- quens appellauit ad Senatū, qui malē iudicatū pro nūc iurauit, cum non debeat procuratori regio ex- pēz, cū ipse part. non debeat. arg. c. 1. de iud. in 6.]

Nisi quis receperit eos tanquā priuatos, dū suo abu- tuntur officio, cōmittendo dolū, fraudē, vel cōcul- sionem, & tunc potest accipere eos (vt practicē lo-

Procurator
regis quā-
do in parie-
accipi pos-
sit.

quar. in partes formales. Guido Papæ in decis. Del- phi. q. 269. derūcitor. Henricus Boëtius in sing. in- cip. expens. q. 13. Vel quando iurisdictiōne im- impe-

diūt ecclesiasticam, vt fuit prolatum arrestū, anno Arrestum. 1525. vlt. die vel pen. mensis Ianuarij. pro Episc. Bel- uaceen. contra procuratorem regiū ciuitatis Clare- montē en Beauvoysi, vt est videre inter arresta Auff.

nu. 417. in stylo l'arlamer. in d. si procurator regius vel fiscalis Episcopie est iūctus cū parte, & succūbat, pars ad oēs tenetur expēsas procurator ad nullas,

vt fuit dictū in Senatū, anno 1520. die 16. Aprilis p. magistro Antonio Rebours, adiūcto, cōtra habitātes de Terci en Brie. & anno 1542. die 2. Octobr.

Decimum sextū, nō tenetur milites in domo su- scipere. l. iubemus. C. de aduo. diuer. iud. & ibi Sal.

quia illi possent instrumēta regis surripere. Ideo hi in camera debēt esse sicur passer solitarius in techo.

Decimum septimum, filij eorū si sint sufficien- tes, cæteris sunt prærendi, vt ibidem patet. & in l.

Fili aduo-

catorum re- petitiones. illo tit. & gratis debēt admitti ad officia giorū alijs patris, vel ad alia, quod nuper vidi obseruati in filio prærendi.

doctissimi ac facundissimi viri d. Dayua aduocati regij in Parlamento Tholosano. Ista enim incitare debēt regios aduocatos, vt suos erudiant filios.

Decimum octauum, hi aduocati & procuratores Existens in non debent torqueri, tanquam existentes in digni- dignitate.

Bar. & Aret. in l. 1. C. de aduo. diue. iud. quod in an & quā- do torqueri debet.

hoc regno Franciæ nō admitteretur, quia delictū omnē honorem excludit. l. 1. C. vbi Senator. vel cla-

rissi. Relevarentur tamen in hoc, quia sine magnis indiciis, & in crimine grauiſſimo nō torquerētur, quū præsumptiones pro se habeant innocentia.

Decimum nonum, q̄ procurator fisci non debet Procurator fisci nihil debet con-

causam fisci agitare absēte aduocato. l. si C. de ad- cludere si-

uo. fisci. l. nō intelligitur. §. diuus. & l. si fiscus. ff. de

sūre fisci. Guillel. le Rouille in tracta. de rescr. iusti. ne aduoca-

li. 3. c. 6. de aduocato & procuratore. fisci, eo quippe tis- datur aduocatus regius, vt cōsulat procuratori, qđ

agendum sit, & si eius consilium respuetetur, res fisci in irritum cedere posset, imō sententia nō vale-

ret absentia aduocato, per dictā l. si. vbi Aret. not. & in d. si fiscus. dicitur, nihil esse actum, id ē ex inte-

gro cognosci oportere, quod est menti tenendum.

Et ideo fuit annullata appellatio procuratoris re- gjicci

gj ciuitatis Abianen. qui a ppellauerat à sententia iudicis, eo quòd fuerat elargitus reus, cum consenseret ad auocati regij, & fuit ei præceptum factum, vt concluderet ad consilium auocatorum regiorum anno 1539. die 9. Iunij.

*Arrestum.
Procure
tors regij ac
auocati
omnibus a
lijs pre
sumuntur.*

Vigesimum priuilegium est, quòd omnibus aduocatis etiam doctoribus, & tempore antiquioribus debet p̄ferriri, quia à principe sunt approbati ratione officij. l. 2 & l. restituē. c. in f. C. de aduoc. diuer. iud. ibi, nam qui à nobis digni iudicati sunt, ij multo magis in anterioribus sunt iudicādi, & debet alij auocati eos honore, & ipsi alias prosequi, meminisse debet patres quòd & filij fuerunt. §. hęc autem. in auth. vt cum de appel. cogn. col. 8. Etiam habet locum in procuratore regio, cū sit magnus magister in Francia. Io. Fab. in §. f. insti. de excep. & quandoque non absurdè aduocatus nuncupatur, quia aduocato deficiente postulat, vt s̄pissimè vi- di in hoc parlamento, est nobis testis. gl. in l. non intelligitur. §. diuus Adrianus. ff. de iure fisci: idem di- co in regio aduocato magni consilij, vt etiam iis priuilegiis decoretur, est enim magni consilij Angelus, nec excludo etiam eiusdem procuratorem, cum sit teriaca dicti sacri magni consilij.

*De aduoca
to & proc
ratoris ma
gni consilij.*

*Strenas su
scipere à
principi
debet.*

Vigesimumprimum, quòd à manu principis strenas debent in singulas Ianuarij Calend. recipere. l. laudabile. C. de aduoca. diuerso. iud. vide text. in c. legauit. 37. dist. & in c. non obseruetis. 26. q. vlti. vbi reprobant illa dona. ideo hodie nō seruatur hoc priuilegium, quod si fortè principi ostenderetur, illud recipere, & eis seruaret.

Vigesimumsecundum, possunt à principe illu- stri dignitate decorari, & vnum filius illorum, aut aliis nomine suo. l. restituendz. §. ad hoc. C. de ad- uoca. diuer. iud.

Vigesimumtertium, quòd non tenentur ad cu- stodiā ciuitatis, nec ad excubias. tex. & ibi Bald. in l. sancimus in prima. C. de aduo. diuer. iud. nisi in sublium. Aret. ibi, post gl. & ex causa necessitatibus, vt nota. in l. ad instructionem. C. de sacrosanct. eccl. quia satis supérque eos vigilare oportet pro causis regis.

*Aduocati
ad custodiā
teneantur.*

Vigesimumquartum, quia ab omni onere sunt ad custodiā exempti, tam ipsi quām liberi eorum, etiam ante ciuitatis an suscepitam aduocationem natī. l. aduocatos, & ibi teneantur. Aret. C. de aduo. diuer. iud. etiam à tutela excusantur. l. geometra. & ibi Bar. ff. de excus. tut. §. item di- uis. illo tit. in lib. insti.

Vigesimumquintum, etiam post suum officium finitum vel renunciatum vnam ex suis domibus habent exemplam ab onere imponendorum sti- pendiorum. tex. & ibi Are. in l. iubemus. C. de aduo. diuer. iudi. Fallit si propter delictum esset officium ademptum, quia delictum honorem excludit, vt supra dictum fuit.

Vigesimumsextum, non debent agere, vel conueniri, nisi coram præside. i. corā seneschalo, bailli- uo, vel gubernatore. d. l. iubemus. & l. petitionē, sed in hoc Parlamento coram dominis supplicationū sicut consiliarij agunt, & conueniuntur, sunt enim grandi signori.

Vigesimum septimum est, quia eis salarium de-

betur, etiā tēpore quo non litigāt, id est, tēpore va- Salarium
quocunque
tēpore anni
in consiliis, hoc expressim Card. tradit in clem. sta-
tutū. q. 6. de ele. in procuratore ecclesiz, cui ēquipa
ratur procurator regius, quod secus in aliis regis of-
ficialibus, vt super hoc extant regis ordinaciones.
ribus.

Pro quibus facit text. iuncta gl. in l. Titius. ff. de testa. milit. & in officialibus curiæ R. o. quod non gaudeant prærogatiis & priuilegiis, si tempore vacationum non exerceant actū sua officia. c. clu- dir. Io. Staphile. in tracta. de literis gratiz. fol. 116. de prærogatiis expectantium. Et fuit dictum in Se- natu, quod hi procuratores regij non possunt ha- bere, nisi vnum substitutum, contra procuratorem regium castelleti. Idem dico in tempore valetudini- nis aduersor. Bar. in l. §. diuus. ff. de variis & extra- ord. cogn. doct. in d. l. diem functe.

Vigesimumnoctauum, quòd à collectis & aliis impositionibus sunt exempti. Lactores. & ibi pa- trius meus Rebuff. C. de exact. tribu. lib. 10. quia postquam laborant pro seruicio reipublicz, debent collectam cum seruicio compensare. l. in rebus. §. possunt. ff. commod. & in præstatione tributorum laboris & operæ ratio habenda est. l. nemo. cum l. seq. C. de decurio. lib. 10. vide Francis. de Parma in tract. de priuileg. fisci. q. pennit.

Vigesimumnonum, procurator Cæsarialis potest adire he- reditatē fisco delatā adire, & est hoc præcipuum in procuratore Cæsarialis. l. in f. ff. de offi. procul. Cæ sar. quāvis in alio procuratore, contrariū statutum possit. sit in l. per procuratorem, quā alias incipit Paulus. ff. de acq. hæc. & de isto dicit gl. in l. f. ff. de assuesso. q. parū amicis & inimicis potest p̄desse: sed aduocati & procuratores fisci & regij multo amicis e- molumēto esse possunt, & inimicis plurimo nocu- mēto, si velint, salua etiā cōsciētia, quā omnib. reb. proponi debent, quam tanquā palladiū p̄fē habe- berē quilibet, si Christiano nomine vti velit, debet.

Trigesimum, viri eloquētissimi fisci patroni li- berantur à patria potestate per huius adeptio nem officij. l. f. C. de decur. l. 10. quis enim sub potestate eos dixerit? qui omnes homines, etiā per lasciuiam delinquentes, sub quadam potestate haberedicū- tur? homines verò bene facientes à potestate eotū eximuntur. Nā vulgo dicitur, Fac bene, & nō timebis iudicē. Ad Rom. 13. & c. in cunctis. 11. q. 3. l. nulli. & ibi patruus meus Rebuffus. C. de agēti. in reb. l. 12. Fel. in procēcio decret. rex pacificus. col. l. iusto enim nō est lex posita. i. ad Tim. 1. c. qui Spiritu Dei aguntur, non sunt sub lege. c. licet. de regula.

Trigesimumprimum, quod hoc nobile munus recipiens à cohortali condicione tam ipsi quām eorum liberietiam ante officium natī liberantur. l. 12. C. de aduoc. diuer. iudic.

Vigesimumsecundum, quod ad nullas sportulas in eorum causis tenentur p̄pter descriptas in d. l. per hanc. §. f. C. de aduo. diuer. iud. & l. petitio- nes. §. pro sportulis. ibidem.

Trigesimumtertium, quod si filios ingenuos ha- beat, eos clarissimorum notariotū inscri cōsortio, sine quadā suffragij solutione concedit Imperator in l. laudabile. §. & postquā. C. de aduo. diuer. iudic.

[Trige]

Privilia curiae data, comprehensum adrogatum regis.

[Trigesimum quartum; quod in priuilegiis datis curiaz, aduocati & procuratores comprehenduntur, eo quod sunt de corpore curiaz, & ita fuit promulgatum anno 1416, die 20. Martij, ut indultum de non soluendis collectis datum curiaz extenderetur ad gentes (ut vocant) regias, & indultam de nominatione consiliariorum & curiaz eos comprehendet.] [reipub. causa abesse censentur, labesse eum l. seq. ff. ex quibus causis manu.]

Vitium præcipuum illis est, quod si aduocati vel procuratores fisi in iuriis & deputationibus quenquam vexent, vii comburendi sunt. tex. sing. ecclœ toru conspectus, in l. vniuersi. C. vbi causa sita & est melior iuri secundum Bal. in marg. in verbo damnatus. in l. q. ratio illius tex. est, quia illa delicta redemptio in principiis ignominia, cum a suis officialibus, qui alios corrigeret, & instare ut corrigerentur, debente, colliguntur, unde dicit tex. in c. & procura priuiliis quezzy, dicit, quomodo enim potest praetores regi auferre malum de medio eius, qui in delictum simile corrut? qualibet peccantem corrigeat potest, ut tacitus se sibi respondeat eadē se admittat, quae corripit, debent ergo esse viri omni exceptione maiores, & sine macula, ut possint dicere illud Euagelium: Quis ex vobis arguet me de peccato? & supradicta decisio est iuri diuinis conformatum. Psal. 119. Quid decur tibi, aut quid apponatur nisi ad linguam dolosam? Sagittæ potentis acutæ cum carbonibus desolatoriis, & Psal. 131. Labor labiorum ipsorum operiet eos, cadentes super eos carbones in igne deicies eos, &c. nec possunt ipsi aut aliqui officiales impetrare a rege, ut poena eis remittatur non facta mentione, i. mancipia iuncta gl. C. de fœtuis fugitius. D. Ioannes Sainxon. in curia Delfi, preses in ordi Turonen. art. 38. in s. pr. alia priuilegia vobis scribam clarissimi aduocati in ordina Regius, in quibus vos ephoris, qui erant apud Lacedemonios, comparo. Interim hæc benigno suscipite animo, & meipsum vestrum agnoscite.

oratorem suum ad hoc ab eodem Francisco Rege ad nos destinatum, habentem ad hoc specialem a

Causa speciale mandatum requiringue.

a. Speciale. Est ergo hic unus casus in quo requiriatur speciale mandatum, videlicet ut acceptentur constitutiones, seu ordinaciones in regno, nempe hoc arduum est, vel ut de nouo siant. S. cumque hoc Deo, ibi, specialiter in procœmio Inst. [S. quibus, in l. constit. Qvbi etiam Bar. not.]

Acceptatio beneficium mandatum exigit speciale.

Secundus casus est, in beneficio acceptatione, gl. & docto. in cle. vna. in verbo, presenti. de concessione mandatum præb. & Rota decis. 323. nota Paul. in Antiq. Panor. & alij. in c. accedens. de præb. Card. in cle. r. q. 6. de procur. per tex. in c. si tibi absenti. de præb. in s. quia in uito non acquiritur beneficium. ita uero. ff. de regi. iur. Io. de Selua in tracta. de beneficio in 3. parte q. 55. Bergan. conf. 226. Quæstum. col. 2. vol. 3. secundum impressum optimam. [Etiam quia per adeptionem secundi, & acceptationem pacificam vacabent alia beneficia, c. de multa, de præb. extra execrabilis eo. tit. Io. 22.] dic ut scripti in tract. nomina. q. 14. nu. 94.

Tertius, iussus super hereditate a secunda specie. In hereditate, & in integrum restituendum, & in matrimonio speciale mandatum requiringitur.

Quartus, absque speciali mandato in integrum restitutio non coeditur, l. illud. S. si talis ff. de mino. [ecoram. de in integrum restit. quod est verum, quando principaliter petitur, secus si incidenter. l. f. C. vbi & apud quem cognitio in integrum restitu. agi debet. gl. & doct. in c. scilicet de in integrum restit. quia agitur de retractando factu domini, quod non potest quis facere sine speciali mandato, nisi magna ex causa. Bal. in d. S. si talis, per l. si hominem ff. manda. & tres rationes tradit Bald. in d. l. vna. C. etiam per procur. in s. & in hac in integrum restitutio oportet exprimere causam, & personam: nec sufficiit dicere constituto procuratorem ad petendum in integrum restitutio. Bar. in l. generali. ff. de ritu nupt. Ang. in d. l. si quis mihi S. sed vrum, q. declaravit per Bal. & Sal. in d. l. vna. C. etiam per procur. vide tamen Cassado. in decis. 1. de procur. & Auff. in decis. 5. in decis. Tholos.

Quintus, matrimonium sine speciali mandato vnu pro alio non contrahit, & sine expressione certæ personæ, c. si de procur. in s. l. generali. ff. de ritu nupt. quia de perpetua hominis seruitute agitur. l. 2. ff. de lib. hom. exhi. & Neuisanus in sylva nuptia. quippe sub pulchra mulieris specie interdum aspidum latet venenum, ut apud conjugatos inconfesso est, requiritur etiam speciale mandatum in matrimonio spirituali, ut tradunt domini de Rota decis. 375. fuit dubitatum in nouis.

Sextus, non facile per procuratorem quis suspectus accusabitur, quoniam famæ causa est. l. non solum. S. ff. de procur. scripti in tract. de recusa. art. 1. in ordi. reg.

Septimus, interdictum de libero homine exhibedo non instituit procurator, nisi nominatum eidem mandatum sit. i. Pomponius. in prim. ff. de procur.

Octauus, qui duos procuratores omnia retinuerat, nisi nominatum precepit, ut alter que sine spe ab altero pecuniam petat, non videtur mandatum ciali manu vtrilibet eorum dedisse. l. qui duos, ff. de procur. dato non faciat.

Nonus, nisi specialiter procuratori concessum sit pignus, remittere non potest. l. si consensit. S. i. ff. quib. mod. pig. vel hippoth. soluti. nec etiam consti. tuere. l. solutum. S. f. ff. de pig. 28. abunde declarat. Ant. de Fano. in tractat. de pigno. & hippoth. in 1. membro 3. partis. nu. 36. & seq.

Decimus, per procuratorem, nec liberari, nec liberare quisquam acceptatione sine speciali mandato potest. tex. & ibi glo. in l. per procuratorem. ff. de accep. vbi ratio traditur.

Vndeclimus, pacifici, nisi specialiter eidem concessum sit, procurator non potest. l. testiptum, cum l. nam nocere. ff. de pact.

Duodecimus, sine speciali mandato procuratori non soluitur. l. hoc iure. ff. de foli. dic ut in seq. cafu.

Decimotertius, iudicati adiutori procuratori ad litteras non datur. d. l. hoc iure. nisi habeat generale mandatum, & ad negotia & ad lites. l. 2. & 3. ff. deadm. tut. Bal.

De elect. derog.

538

Privilegia curia data comprehensum ad regis Arelatam [Trigesimum quartum, quod in priuilegiis datis curiaz, aduocati & procuratores comprehenduntur, eo quod sunt de corpore curiaz, & ita fuit prout regis municiatum anno 1416, die 20. Martii, ut inductum de non soluendis collectis datum curiaz extenderetur ad gentes (ut vocant) regias, & inductum de nominatione consiliariorum & curiaz eos comprehendit.] [& recipub. causa abesse ceteratur. labesse: eum l. seq. ff. ex quibus causis mao.]

Vltimum pricipuum illis est, quod si aduocati vel procuratores sive in iuris & de prædationibus quemquam vexent, viui comburi debet sanct. tex. sing. ecclie toro conspectus, ut inviueri. C. vbi causa finis & est melior iuris secundum Bal. in marg. in verbo damnatus in t. q. ratio illius tex. est, quia illa delicta redemptio in principiis ignominia, cum a suis officialibus, qui alios corrigit, & instare ut corrigatur, debent comittere, unde dicit tex. in c. Or procura primi, itaque in d. quomodo enim potest prætor regi faci auferre malum de medio eius, qui in delictum quale esse simili ac corruit? quod libertate peccantem corrigere potest enim ratus ipse sibi respondeat eadē se admissus, quod corripit, debent ergo esse viri omni exceptione maiores, & sine macula, ut possint dicere illud Euageneū: Quis ex vobis arguet me de peccato? & supradicta decisio est iuri diuino conformis. Psal. 119. Quid decur tibi, aut quid apponatur fiducia linguan dolosam? Sagittæ potentis acutæ cum carbonibus desolatoriis. & Psal. 131. Labor alacrum ipsorum operiet eos, cadent super eos carbones, in igne deicies ebs, &c. nec possunt ipsi aut alij officiales impetrare a rege, ut poena eis remittatur non facta mentio be. I. mancipia iurata gl. C. de seruis fugitiis. D. Ioannes Sainxon. in curia Delfi, praeses in ordi Turonen. art. 38. in f. priuilegia vobis scribam clarissimi aduocati in ordina Regii, in quibus vos ephoris, qui erant apud Lacedemonios, compato. Interim hæc benigno suscipite animo, & meipsum vestrum agnoscite;

oratorem suum ad hoc ab eodem Francisco Rege ad nos destinatum, habentem ad hoc specialem a

Causa speciale mandatum requiri a. Speciale. Est ergo hic unus casus in quo requiri speciale mandatum, videlicet ut acceptentur contributiones, seu ordinationes in regno, nempe hoc arduum est, vel ut de nouo sicut. s. cumque hoc Deo, ibi, specialiter in procœlio Inst. [s. quibus, in l. constit. Cybri etiam Bar. not.]

Acceptatio beneficium mandatum exigere spe- ciale. Secundus casus est, in beneficio acceptance, gl. & docto. in ele. vna. in verbo, præsenti de concess. preb. & Rota decif. 323. nota Paul. in Antiq. Panor. & alij. in c. accedens de preb. Card. in ele. l. q. 6. de procur. per tex. in c. si tibi absens de preb. in 6. quia in iure non acquiritur beneficium, l. in iure ff. de reg. iur. Io. de Selua in tracta de benefic. id 3. parte. q. 55. Bertran. conf. 226. Quæ situm col. 2. vol. 3. secundum impress. primam. [Etiam quia per adeptiōem secundi, & acceptationem pacificam vacabant alia beneficia, c. de multa de p̄q. extra execrabilis. co. tit. Io. 22.] dic ut scripti in tract. nomisa. q. 14. nu. 94.

Tertius, iussus super hereditate adeunda specia lis esse debet. l. si quis mihi bona. s. sed vtrum ff. de acq. hereditate, & in ea paratur graue præjudicium, vel integrum reparari potest propter debita & credita, secundum statuione Ang. ibi, saepiuscule latet anguis in hereditate. & matrimonia speciale mādato non requiri.

Quartus, absque speciale mandato in integrum restitutio nō cōceditur, l. illud. s. si talis ff. de mino. [ecoram. de in integ. rest.] quod est vtrum, quando principaliter petitur, fecus si incidenter. l. s. C. vbi & apud quem cognitio in integrum restitu. agi debeat. gl. & doct. in eluscita. de in integ. rest. qui agitur de retractando factū domini, quod non potest quis facere sive speciale mādato, nisi magna ex causa. Bal. in d. s. si talis, per l. si hominem ff. manda. & tres rationes tradit Bald. in d. l. vna. C. etiam per procur. in f. & in hac in integrum restitutio doperetur exprimere causam, & personam: nec suffici dicere constituta procuratorem ad petendum in integrum restitutio. Bar. in l. generali. ff. de ritu nupt. Ang. in d. l. si quis mihi s. sed vtrum, q. declara. vt per Bal. & Sal. in d. l. vna. C. etiam per procura. vide ramen Cassado, ita decis. 1. de procur. & Auff. in decis. 55. in decis. Tholos.

Quintus, matrimonium sine speciale mandato vnu pro alio non cōtrahit, & sine expressione certæ personæ, c. f. de procur. in l. generali. ff. de ritu nupt. quia de perpetua hominis servitute agitur. l. 2. ff. de lib. hom. exhi. & Neufisanus in sylva nuptia. quippe sub pulchra mulieris specie interdum aspidum latet venenum, ut apud coniugatos in confessio est, requiritur etiam speciale mandatum in matrimonio spirituali, ut tradunt domini de Rota decis. 375. fuit dubitatum in nouis.

Sextus, non facile per procuratorem quis suspectus accusabitur, quoniam fama causa est. l. non solum. s. si ff. de procur. scripti in tract. de recusa. art. 1. in ordi. reg.

Septimus, interdictum de libero homine exhibedo nō instituit procurator, nisi nominatum eidem mandatum sit. l. Pomponius. in prin. ff. de procur.

Octavus, qui duos procuratores omnium rerum suarum relinquit, nisi nominatum præceperit, ut alter ab altero pecuniam petat, non videtur mandatum veriliter eorum dedisse. l. qui duos. ff. de procur. faciat.

Nonus, nisi specialiter procuratori concessum sit pignus, remittere non potest. l. si consensit. s. i. ff. quib. mod. pig. vel hippoth. solu. nec etiam consti tuere. l. solutum. s. f. ff. de pig. act. abunde declarat Art. de Fano. in tractat. de pigno. & hippoth. in l. membro 3. partis. nu. 36. & seq.

Décimus, per procuratorem, nec liberari, nec liberae quisquam acceptilatione sine speciale mandato potest. tex. & ibi glo. in l. per procuratorem. ff. de accep. vbi ratio traditur.

Vndeclimus, pacisci. nisi specialiter eidem concessum sit, procurator non potest. l. rescriptum, cuius l. nam nocere. ff. de pact.

Duodecimus, sine speciale mādato procuratori nō solvit, l. hoc iure ff. de folu. die vt in seq. casu.

Decimus tertius, iudicati actio procuratori ad li tes nō datur. d. l. hoc iure. nisi habeat generale mādatū, & ad negotia & ad lites. l. 2. & 3. ff. deadm. tut. Bal.

Bal.in rub.de his per quos agere poss.col.2.in insti.
per glo.in l.puræ. §.actoris ff.de doli excep. vel nisi
liberam illius causæ administrationem haberet,
quia tunc & ei solui,& transfigere poterit.Mathessi.
not.30.nota quod licet procurator.

Decimusquartus, procurator iuramentum de-
ferre non potest,nisi totorum bonorum,vel nomi-
natum eidem mandatum fuerit. I. iuriandum
quod ex conuentione. §.f. ff.de iureiu.c qui ad a-
gendum. §.f. de procur.in 6.

Item procurator pro domino non iurat. I. quo-
tiens prima §.f. tutor.de noxa.actio.

Decimusquintus, iurare de calumnia sine spe-
ciali mandato procurator non potest. c.f. de iura.
calumniæ.in 6 plenè Bar.& Alex.in l qui bona. §.f.
alieno.ff.de damn.infe.

Decimussextus, procurator fidelitatem pro do-
mino absque speciali mandato præstare rō potest.
c.tibi domino.63.dist.& ibi Anch. Bal.in l.i.q.56.ff.
de feud. diuissio. Refert Boërius in §.10. de consuet.
feud.& in consuet.Bituricē.& Domi.Chassagneus
in consue.Burgund. §.2.in gl.faire hommage, Rubr.
des stefz.vbi idem dicit in iuramento cōfirmatorio,
& in iuramento per quod aliquis asserit se in negli-
gētia,& in iuramēto per quod positionibus respō-
detur,vt infra videre est.Idem in procuratore con-
stituto ad negandum feudum moueri, seu teneri
ab aliquo domino, seu (vt dicunt) defauouēr , quia
tunc perdit feudū negans,nisi regem Franciæ con-
fiteretur,vt scribit Boër.in §.13.in fi.de consuet.feud.
& censual in consue.Bituri. & hæc negotio debet
esse specialis de specialibus de rebus,quas (vt dicūt)
defauouēr,vt fuit iudicatum Anno 1520.die.8.Iunij.

Decimusseptimus, libellus obscurus sine Domi-
ni speciali mandato non potest declarari. Bar. &
Ang.in l.inter stipularem §.1.ff.de verb.obli.quia
diuersorum raro est vna voluntas. c.quia diuersi-
tatem de concess.præb, & solus Deus est voluntatis
scrutator.c.erubescant.32.dist.

Decimusoctauus, procurator, nisi eidem hoc
speciatim concessum fuerit,transfigere non potest,
quia faceret contra mandatum suum.tex.in l.mandato.
ff.de procur.l.transactionis.C.de transfa.Soci.
conf.255.visa.col.2.in 2.vol.Limita,vt ibi & per do-
mi.de Rota.decisio.62. Nota quod vbi.in antiq.c.
qui ad agendum.in fi.de procur.in 6. & ibi addidi.
& in l.interdum.2. §. Qui tutelam.ff.de furt,transfa-
ctio tamen facta ad utilitatem domini valebit.Cor-
se.singulati incip.Pupillus.Et ibi in additio.nec in-
debitum soluere.l.illud.ff.de mino.l si procurator.
de cond.inde.

Decimusnonius,cōpromittere sine speciali mā-
dato procurator non potest.c.per tuas.de arb.gl.in
c.cum dilectus.de rel.dom.Bolog.conf.6.viso.

Vigesimus, in pace facienda exigitur speciale
mandatum.Speculator in tit.de treuga. §.i.ver.hoc
quoque.Roma.sing.460.nunquid.

Vigesimusprimus,beneficia sine speciali mā-
dato conferri (quia donare est) non possunt. c.f. de
off.vica.in 6.& ibi multa addidi.& in praxi benefi-
ciali in forma vica.Episcoporum.

Vigesimussecundus, nō potest quis donare bo-

na alterius sine speciali mādato.l.filius fami. ff.de
don.Fallit in l.cum plures. §.f. ff.de admittut. & in
aliis casibus à iure expressis.

Vigesimustertius,est in proroganda iurisdictio-
ne, de qua tex. & doct. in c.cum olim.in primo.de
of.del.Guido Pape in dec.Delphina.q.285.statuto.

Vigesimusquartus, procurator nō nunciat no-
uum opus sine speciali mādato gl.in l.de pupillo.
§.qui procuratorio ff.de noui ope.nun.sed ibidem
contrarium tenent Bart. & Iaf. videlicet sufficere
generale mandatum.

Vigesimusquintus, est in denunciatiatione,
quàm mulier facere debet, si præguantem se existi-
met.l.i. §.i. & ibi Bar. ff.de lib.agno.

Vigesimussextus, rescripta ad lites sine speciali
mandato impetrati non possunt, alioqui impetrás
tanquam falsarius punitur, quia sunt odiosa, & po-
testati præjudicant ordinariè.c.nonnulli. §.i.de re-
scrip.illam tamen pœnam nunquam vidi in Fran-
cia imponi, cum passim sine mādato imperrentur
in ea.* Et de consuetudine impetrantur rescripta
ad lites, etiam sine mandato, & curia, non solet il-
lam admittere exceptionem defectus mandati: vt
doct. dicunt in d.c.nonnulli.scripsi abundè in trac.
de rescr.in ordi.reg.[in 2.tomo comment.]

Vigesimusseptimus, instrumenta vetustate
consumpta transcribi, ac reparari non debent abs-
que speciali mandato.c.f. de fide instr. Spec.in tit.
de procur. §.i. vers.item opponitur.ibi, vndeclimo
in instrumentis, vide in l.notionem. §.instrumento-
rum ff.de ver.sig.Et quæ ibi scripsi.

Vigesimusoctauus, in beneficiorum renuncia-
tione Card.in clem.vna.de renun.col.i. quia quod
nostrum est, sine facto nostro à nobis auferri non
potest regula, id quod nostrum ff.de re iud.

Vigesimusnōbus, ad perendum dispensationem
Bald.in l.illud. §.i.ff.de minor.Panor.in c.innotuit.
col.2.de ele&t.hoc tamen non vidi seruari, alioqui
pueris non impetrant parentes tot dispensatio-
nes, quia non valerent, sed multa per patientiam
tolerantur.c.cum iamdiudum.de preb.

Trigesimus, votū vtramariniū sine speciali man-
dato Pape cōmutari nō potest.c.ex multa.de voto.

Trigesimusprimus, procurator non habens spe-
ciale mandatū dominum ratione euictiōnis defen-
dere non potest,not in c.f. ve lite nō cōtest.& ideo
curia Parlamenti ordinavit.ann.1323.quod deinceps
hi qui volunt euictiōnem assumere per alium po-
testatem hanc concedant procuratoribus,sic vide
licet,donant & octroyant audit procureur plain & spe-
cial pouoir, & autorité de faire adieu ou desadieu
sans garantie. Auffr. in stylo Parlamenti in 1. parte.
rubr.de dilatio.quæ datur pro garando,&citaro debet
ad euictiōnem dominus,& non procurator.Io.
Gal.in quæ per Arrest.quæst.94.

Trigesimussecundus, iudex accusatus post offi-
cium depositum non debet discedere, nisi daro
procuratore instructo. l.vna. vers. quod si intra.G.
vt omnes iud.tam ciuil.quàm milit,

Trigesimustertius, quādo Papa vel Rex sibi refer-
uat quicquā,tunc speciale mandatū exigitur ante-
quam

quam inferior de hoc cognoscere possit, c. vt nostrum. de appell. Bald. in d. rub. insti. de his per quos agere poss. dixi in tracta. de euoca. in ord. reg. in 1. tomo. commen.

Trigesimus quartus, tutor non excusatur per libellos, id est, per procuratorem generalem, per specialem sic. exponit gl. in l. excusare. ff. de excut. tut. quamvis alter exponi potest, sed de hoc alias.] In meis not. Interpret.]

● Trigesimus quintus, idem in alio officio & ad petendum legitimatem. Bart. in d.l. excusare. & Bald. in rub. de his per quos agere possu.

Trigesimus sextus, ad alienandum. l. si procurator. ff. de condit. indeb. nisi res tempore peritura, l. procurator tutorum. ff. de procur. vel si solitam alienationem fecerit l. vel vniuersorum. ff. de pig. act. Bald. cons. 138. factum. in 5. vol. vide eum. cons. 181. eo. vol.

Procurator non renunciat ap. pellatione, Trigesimus septimus, nō potest procurator sine speciali mandato appellatione renunciare. Bal. in l. f. §. C. de tempor. appell. Ias. in l. cum procurator. ff. de noui oper. nunc. potest tamen habitu consilio in curia acquiescere, vt est in ordin. regis videre, & quotidie ita in pract. seruatur, vt abunde tradit in ordin. regis. rub. de appe. in 3. tom. comm.

Trigesimus octauus, procurator non debet aliquem nomine domini capere, vel relaxare sine speciali mandato. l. non solum. §. f. ff. de procu. sic consoluit Soc. cons. 120. cum in presenti. col. 3. cum seq. in 1. vol. Alex. cons. 133. circa. in 6. vol. vbi tenet hoc casu valere ratiabitonem, vel generale mandatum cum libera.

Trigesimus nonus, speciale mandatum in absolutione petēda requiritur. not. in c. cum desideres. de sent. excom. Barb. cons. 7. visis dubiis. col. 4. q. 4. vol. 3. Auffr. in decis. Tholo. q. 56. quia pœnitentia & confessio non potest fieri per alium. Feli. in c. cum desideres. de sent. excom.

Quadragesimus, procurator non potest oppone criminia, & defectus sine speciali mandato. cle. 2. de procur.

Quadragesimus primus, in respondēdo positib. requiritur speciale mandatum. Imol. in l. p. §. ad crimen. ff. de pub. iudi. quem refert & sequitur Maria. Soc. cons. 55. præstantissimè. in f. vol. 1. [scripti in tract. de respon. per credit. art. l. in f. in 3. tom. comm. in constit. reg.]

[Quadragesimus secundus, ad recognitionem schedule debet speciale interuenire mandatum, vt plenē docui in tract. de chiro. recogn. in ord. reg. artic. 1. num. 26. in 1. tom. comm.]

Quadragesimus tertius, libri scholasticorum sine mandato speciali alicui non sunt restituendi, nec tradendi. Alber. in l. quia ita. §. l. in f. ff. ad Trebel. & dixi in priuilegiis schola. priuili. 114. vbi fusiū videre est.

Quadragesimus quartus, nec venia ætatis impletatur sine speciali mandato. l. 2. C. de his qui ven. æta. impet. scripsi in tracta. [de regeſtis baptif. art. 1. in 2. tom. comm. in constit. reg.]

Quadragesimus quintus, non potest procurator sine speciali mandato ab executione sententiae ap-

pellare, quia dominus in pœnam incideret. l. ab executione. C. quorum app. non recip. Auff. in decisio. capel. Tholof. q. 476. si hodie cū per ordinationes incidat in multā sexaginta libraru male appellās.

Quadragesimus sexus, ac accipendum possessionem beneficij requiritur speciale mandatum, quando illa possessio multum habet iuris, securus si facti. Auffr. in decisio. Tholof. q. 486. elucidat gl. in c. cum nostris. de conces. præb.

Quadragesimus septimus, idem in diuisione bonorum, nec sufficeret procuratorum ad petendum diuisionem, sed oportet quod inseratur, pour requirir iecter aux lots, opter, & faire autres astes apartenans mandati. aux faits de partage, si diuisione sic fiebat, ita iudicavit Senatus, ann. 1543. die 7. Aug. quia diuisione pro alienatione habetur.

Vltimò in omni arduo & ponderoso negotio, & in aliis casibus in quibus reperitur tanta vel maior ratio, requiritur etiam speciale mandatum. Ican. Fab. nuncupatio in §. procurator. instit. de l. per quos agere possumus, quem sequitur Auff. in stylo parlamenti, in 1. part. rub. de dilatio. quæ datur pro garando §. item si adiornatus. vide gl. in verbo vel alterius, in forma manda. vigintiquatuor casus tradit Spec. in tit. de procur. §. 1. verl. item opponitur, intercise tamen. & gl. in d. c. qui ad agendum, sed non inueni vsquam, ita planè deductus, & hic huius finis gl. esto, dum prius dixerimus quando dicatur speciale mandatum respone, tunc dici, quando ab omni verborum generalitate est extractum, & nominativi concessum. l. Pompo. ff. de proc. lac. in l. vna. col. 4. nu. 33. ff. de off. procur. Cæsar. & quæuis mandatum generale cum libera æquipollcat Speciale mandatum quando dicatur, & an sufficiat

Nec sufficit generale etiam cum libera. l. si quis mihi §. iussum. ff. de acq. hæz. Alex. cons. 133. circa. in 6. vol. [vide in l. non solum. in f. l. seq. ff. de procura. vbi etiam speciale mandatum requiritur.]

& sufficiens a mandatum acceptauit.

a. Et sufficiens.) Tollir ea quæ not. in c. de app. in 6. vbi procurator minus instructus non dicitur habere sufficiens mandatum. Bald. in l. illud. §. f. ff. de grande dictatur. nempe quando mentio fit de procuratore in- catur. teiligitur de legitimè constituto, & cum sufficieti mandato. Bald. in l. vna. col. 1. C. etiam per procur. causam in integ. resti. agi posse. & si primò fuit generaliter constitutus, & is prosequatur causam requirentem speciale mandatum, si postea producatur speciale mandatum ante exclusionem productionis, conualidatur iudicium. Bal. in l. falsus. col. 9. verl. ad tertiam. nu. 25. C. de furt. ideo solent cauti demum scribere practici, talis cōstituit talem cum ratiabitonē gestorum, &c. & dicitur tunc sufficiens, quando per illud potest facere ea quæ sibi mandata sunt argu. eorum quæ notant in c. cum in cunctis. in prin. de elect. finem huic rub. impono.

Deregia ad prælaturas nominatione facienda.

*Huius sita
li dñs.* **D**e eorundem a fratribus consilio, & vna-
nimi consensu, ex certa b nostra scietia,
& potestatis plenitudine, c statuimus d & or-
dinamus, e quod de cætero perpetuis futu-

non vocando derogarent, prout scripsi in ordin.
reg. rub. des adiournemens personels.

b Ex certa scientia.) Tunc Papa dicitur scribere
ex certa scientia, sive in literis exprimat. arg. cap. si
motu proprio. de præb. in 6. sive ex verbis eius eli-
ci possit. Pan. & alijs in c. adhæc. de rescr. Fel. in cap.

cum inter. de excepc. Ias. in l. si quis iniqui, in prim.

col. 2. ff. de iurisd. om. iud. multa hic de certa scien-

tia possem scribere, quæ addidi ad Alber. in dictio.

*Quādō sit
credendum
pœnitentia-
rio dīcti si-
bi commis-
sum viue-
culo de consuetudine curiæ, secūdo etiam in præ-
vocis ora-
iudicium tertij intellige in his quæ respiciunt forū
conscientiæ, quia in illis non quærimus testes, sed*

procédimus simpliciter & de plano, in aliis secus

crederem per l. vnam. C. de mand. prin. & gloss. in

regula cancel. 37. text. in c. cum à nobis, vbi plenè

doct. de testib. Barb. in tract. de prestant. Card. in l.

q. 2. partis. gl. & doct. in c. sicut. de sent. excom. ho-

die ex communis Francie praxi non credimus etiā

legato de latere afferenti se viuæ vocis oraculo

dispensandi potestatem, vel aliam à Papa habere,

nisi eam ostendat, & in parlamentis eius potestas

registretur & postea qui ea indiget, potest habere

exemplum à regestris parlamenti, & facit fidem,

ac si originale produceretur, vt vidi sèpius obser-

uari in hoc Parisien. parlamento, scripsa in rubr. de

registra. concor. in curiis facienda, infra.

c Plenitudine.) Quæ est arbitrij plenitudo nulli

necessitatibus subiecta, nullisq. iuris publici regulis li-

mitata, & non conceditur nisi à Deo. Bald. in l. si

aquæ. col. 6. nu. 38. & seq. C. de seru. & aqua. & hæc

clausula solet apponi in legibus condendis, & or-

ordinationibus, ac in arduis, quæ operatur, vt videat

ur princeps supra ius dispensare. ca. proposit. de

concess. præb. cl. pastoralis. de re iud. in his tamen.

quæ rex præsumitur ignorasse, vt sunt iura partiū,

& possessiones, hæc clausula nihil proderit. c. 1. de

constit. in 6. Bal. in l. fin. C. sent. rescindi non posse,

Soc. col. 129. memini. col. 7. in 3. vol. multa hic Day-

made hac clausula de plenitudine potestatis, de

qua dixi in gl. iuramero. infra in forma mād. apost.

& in addi. ad Alber. in dictio, in verbo clausula, de

plenitudine, quæ si hic addere vellē, chartas mul-

tas implerem.

d Statuimus.) De hoc verbo dixi in gl. i. §. 1. de col.

infra. & in interpr. vniçæ. not. 4. C. de sent. que pro

eo q. inter est, vbi vide, si non graueris, abundē.

e Ordinamus.) Id est disponimus, & quasi in ordi-

nem redigimus, aliquando tamen ordinare idem

est q. consecrare, c. quia diligentia. de elect. vel or-

dinare, id est, benedicere. c. 2. de testa. aliquando

ordinare conferre. c. e. p. de præb. c. episcopus. 2. 4.

dist. interdum beneficium cōferre. c. Si tibi absen-

ti. de præb. in 6. c. nulla, & c. pen. de concess. præb.

gl. in c. super eo. de offi. deleg. & aliquādo institue-

re. c. 1. 16. q. & ibi gl. vel prouidere. c. nullam. 18. q. 2.

licet gl. ibi exponat eligere, & aliquando sic sumi-

tur, vt in ca. cū in illis, & ibi Arch. de præb. in 6. aut

institutionē confirmare. c. 2. de arbit. c. postquam.

& ibi Præpos. 50. dist. vnde dicit gl. in verbo ordinationem, in extrauag. vna de offi. deleg. in communibus verbum hoc esse multum generale comprehendens quemuis modum, quo quis habet de re propria disponere iure suo quod est notandum, vide tex. & gl. in l. f.ancimus. 2. §. personis. C. de admittut. & proce ordin. in verb. ordonnances. 1. tomo. comment. dixi in glo. 3.

ris a temporibus loco dictæ Pragmaticæ satisfactionis, ac omnium & singulorum capitulo rum in ea contentorū, videlicet ut decætero cathedral. b. & metropolitanis ecclesiis in di-

Eto e regno Delphinatus d. & comitatu Diësi.

ac Valēt. nūc & pro tempore etiā e per cessionē

Verbi de cetero quid signif. a. Futuris,) Ergo ad futura tantum hæc cōcordantia extenduntur per hoc verbum, & verbū decætero hic positum, de quo in c. non debet. de consang. & affi. & c. vno. de postul. præl. in 6. & c. licet cano. de elect. eo. lib. c. deestanda. de cōces. præb. ibid. gl. in proce. cl. in verbo, decætero. & in cl. 1. de vſur. quia natura legis est futuris dare formam negotiis. c. fin. de constit. & ibi plenē Fely. & alijs trahunt limitationes, haberet etiam locum in ecclesia vacante tempore horum concordatorum per verbum tex. nūc & pro tempore, vt infra firmaui.

b. Cathedralibus,) Reges in cathedralibus ecclesiis sunt patroni. Arch. teste in cap. lectis. 63. dist. & Bal. in proce. decret. Rex pacificus. col. 2. nu. 12. & in c. quanto in fin. de iud. quod est verum quo ad protectionem ecclesiarum, & rerum ipsarum. cap. principes. & c. res. 23. q. 5. sed non ut habeant potestatem eligendi, præseptandi, vel nominandi epis. vel archiepisc. in illis. c. nobis. de iure patr. Card. in c. imperium. 10. dist. & in d. c. lectis vnde dicit Pan. in c. venerabilem. col. pen. nu. 20. de electio. quod imperator est aduocatus, & defensor ecclesiarum, nō patronus, sequitur Roch. Curtius. in tracta. de iure patr. in ver. in ecclesia. q. 1. vide Maleret. in tract. de elect. fol. 19. Boët. in dec. Burd. q. 32. alia per nos, & q. 46. nisi expressim eidem concederetur à Papa nominandi potestas, ut hic, alias superflua esset hæc concessio, & omnes principes haberent hanc nominandi potestatem, quod non est verum, nisi expressè concessa fuerit, ut hic patet.

Rex an pos-
sum nominare
re ad eccl.
siam cathe-
dralem de
novo ere-
ptam,
Quid si aliqua nunc erigeretur in cathedralē an rex possit nominare ad eam? videtur q. sic, per quia verba conueniunt ergo & dispositio. Irem placet. ff. de lib. & posth. vbi institutio posthumus trahitur ad omnem posthumum, etiā posthe natum. & l. fi. §. fi. ff. de li. lega. l. si cognatis. de reb. dubiis. c. quanto. de censib. cum aliis multis quæ possent hic allegari, in contrarium tamen videatur, quod rex non haberet nominationem, si non cōcederetur eidem expressè in erigendo, tum quia quod hic statuitur est odiosum ecclesias, ergo debet restringi. l. cum quidam. ff. de lib. & posth. tum etiam quia laicus non habet beneficiorum nominationem, vel collationem, nisi sibi expressè cōcedatur. c. si quis deinceps. 16. q. 7. Adhac quia hæc

concessio intelligitur de ecclesiis præsentibus, & non futuris, nam nominatio nō potest dari ad ecclesiā, quæ nō est, sicut seruitus nō extenditur ad psonas futuras. l. nō modus. C. de seruitu. & e. subgeitu. le dec.] & sic verba huius tex. quo ad hoc nō trahetur ad futuros episcopat⁹, per cl. fi. & ibi doc. de rescr. tex. in l. si ita. ff. de auro & ar. leg. l. Julian⁹ in fi. cū l. seq & l. vxori. §. 1. de leg. 3. multa adducit ad hæc rē Fel. in c. cū aded, de rescr. scripsi de vniuersitate recēter erecta, in trac. nom. q. 6. nu. 10. maxime qñ verteretur in prejudiciū alterius quā cōcedētis. c. q. a. circa. de priu. vt est in hoc casu, q. a. esset prejudiciū nō solū cōcedētis Papæ, sed etiam ecclesiæ erēctæ, ergo nō extēdetur, nisi aliter p̄missum fuerit, & intellige regē in cathedralibus posse nominare, siue illa ecclesia fuerit regularis, vt Ne- mausen. Vticens. Sarlartē. & alie, siue secularis, q. a. constitutio loquens de ecclesia cathedrali cōpre- hēdit eam, siue sit regularis siue secularis. Barb. in cle. i. col. 13. de elect. & sic seruatur, debēbit tamen eo casu regularem nominare: q. a. verba debent intelligi secundum qualitatem personæ ad quam diriguntur. l. plenum. §. aequitij. ff. de vſu & habi. Bar. in l. si non fortē. §. libertus. ff. de cond. indeb.

c. In regno,) licet aliqui tradāt differentiā quādo in regno & dicatur de regno, vel in regno, quia generalius est der regno an dicere de regno Franciæ, quām in regno Franciæ. nā Vasconia, Normania, & Britānia sunt de regno, nō tamē in regno. Bonif. in cl. vlt. nu. 46. de priu. sic dicimus de exemptis ab ep̄o, vt sint in diœcesi, non tamen de diœcesi, teste Pano. in c. abolenda. not. vlt. de sepult. tamen quando datur priuilegiū regi & suo regno, vel habitatibus in regno, vel his qui sunt de regno, includentur omnes qui sunt sub ditione regis, & reginæ, & expressio facta in intitulationib⁹, videlicet dilecto filio Regi Fraciæ, &c. censemur facta causa demonstrādi, cuius causa, vel cuius hominibus indulgentia siebat, non autem, causa limitandi concessionem ad eos tantum, qui essent de regno, vel in regno Franciæ. arg. l. pen. §. quod vulgo. ff. de vi & vi arma, sed ideo expressit hic Delphinatum, & comitatum causa tollendæ dubitationis, vel quia sunt separati à regno.

d. Delphinatus,) Dicitur Delphinatus ab Imberto Delphino, qui cū sine liberis esset, Philippū Vale- catur Delphinatus, Fraciæ tum regē successorem atque hæredē illius principatus fecit, nec multo post pecunia de qua conuererat accepta à Philippo, mundo renūcianis, prædicatorum ordinem Lugduni idem Im-

bertus p̄fessus est, & ibidē sepultus, & ab eo q. dem tēpore Imberto defuncto Franci Viennā, Delphinatum, possederūt, si Guaguino credatur in lib. 8. de Philippi Valesij gestis scribēti, vnde primogenitus Regis Fraciæ filius Delphin⁹ vocari est foliatus, vt est omnib⁹ obuiū, q. pietate ac amicitia Delphini naturā sequatur, de q. bus dicit Plin. lib. 9. c. 8. e. Etiam per cessionē.) Id est, per resignationē quacunque, siue fuerit simplex, siue in fauorem, cū hic tex. simpliciter loquatur, & generaliter, ergo generaliter intelligetur de omni resignatione, etiā si quis resignaret p̄sione retenta, quia semper dicitur cesso, & cesso, indefinitē hic reseruatur regi, ergo

ergo omnis, etiam quia regis interesse potest in hac cessione facta retenta pensione, de qua dixi in tract. de pacifici post. in 18. amplia. sicut in aliis. & quando Papa vult intelligere de simplici resignatione statu hoc exprimit, ut in §. volumus. infra. de colla. & in regula. cancel. 18. & cesso in favore alicuius facta, cesso est, ergo hic comprehesitur, cum non excipiantur, nec potest assignari ratio, cur de una magis quam de aliis hic intelligatur, ergo de omnibus hic intelligitur, arg. tex. & ibi Pan. in 1. no. i. c. super eo. de paro. vbi dicit illum tec. loquentem de prescriptione, intelligendum de omni, siue cum titulo, siue sine titulo, & quia hic nihil excipit, cum potuerit exceperisse, ergo c. quia circa de priuilegio.

*Rev. anpos
sa nomina-
re ad episco-
pum va-
cuum per
cessionem
causa per-
mutationis
fidiem.*

Idem intelligo in cessione facta causa permutationis per supradicta, cum tunc dicatur vacare, ergo consensus regis (que le places du Roy dicunt) requiretur, cum possit nominare occurrente vacatione, ut hic dicitur facit gl. in cle. una de rerum permis. huc accedit q. in permutatione requiritur presentatio & consensus patroni. tex. in c. cu. dilectus. & ibi Anc. in 4. not. de iure part. sic & in hoc regno in permutatione episcopatus requiretur regis assensus. Item capitula non possunt procedere ad electionem quando vacat archiepiscopatus, vel alia dignitas, de qua hic per cessionem, ergo rex nominabit, quia in suum fauorem sunt sublatæ electiones, & ne una res diverso iure censeatur. l. eum qui edes. ff. de vita. & ita seruat, ut audiui à summæ nostræ viris.

Idem si cesso fieret per unum ex colligatis libere pendente, tunc etiam ex regis consensu alter admittetur in eo statu, in quo inuenit litus pendere. c. fi. ut libe pend. in vj. probatur in hoc tex. ibi, in manibus nostris facta, ergo quodocumque fit in manibus Papæ cesso, rex nominare potest, sic semper, cum in manibus aliorum episcopat. cedi non possit. c. pen. & fi. de transla. epis. & sic ex hoc text. patet quod licet per Prag. conditione cesso episcoporum a solo Papa recipi posset. §. quib. & ibi gl. de ele. in Prag. & de iure ad solum Papam pertinet admittere resignationes episcopatum. c. nisi in de renun. tamen per haec concordata ex concessione Papæ, rex nominat ad episcopatum vacante etiam per cessionem, vide infra. eo. in gl. vacatis. & Donsi. in conf. 125. dubia. q. 3.

*Facta con-
stitutione
procuratori
ris ad be-
neficium resi-
gnandi*

Notare debemus solenne verbū, qd si quis consti-
tuerit procuratorum ad resignandum beneficium cora-

Papa, non poterit interim resignare coram ordinario, nisi prius notificaret resignationem procuratori, & hoc quandom propter elusionem & variationem clericis maximè coram Papa, prohibitam cl. una de renun. vbi etiam gl. tenet quod siue expressè siue tacite procurator reuocetur, oportet quod fiat notificatio, ut dicitur in tex. ibi, duxerit quomodo libertate reuocandū. Reuocatio tacite, qn coram ordinario resignat post constitutionem procuratoris primò facta, ut in curia resignetur, & illudetur Papæ, qn resignatur coram ordinario, & sic coram inferiore, sic expressè consuluit Barb. c. 48. clementissimū. in 4. vol. per tex. sing. in c. bonaz. 2. in fi. ibi, si enim postquam postulatio subscriptionibus postulantur roboratur & praesentatur Ro. potestifici approbadā, possent ab ea recedere postulantes, nobis frequenter illuderē, & iudicium nostrum ex eo-

rum pendere arbitrio videretur, de postula. prel.

Et ita seruat parliamentum Parisien. teste Petro Biassio in tract. de elect. in 3. parte. c. j. & sic fuit iudicatum in supremo senatu Burdeg. vt testatur Boë, in decis. suis. q. 207. ad secundā. Et ideo infert Pan. in c. cu. olim. c. 6. verl. quare quid intendit. de re iu. q. si habes collationem beneficij à Papa postea ab inferiori recipiat altera, super eodem beneficio, Papa poterit illum priuare eo beneficio, quia est quedam ingratitudo, & delusio erga superiorē, ppter quas inducit legitima causa priuadi. cu. & in hoc casu non debet multiplicari titulus. Fel. in c. in nostra. col. 3. verl. titulus multiplicatur. de rescrip. quæ ad verbū trascribit, non correctis quidem verbis Io. de.

*Regalista
quando ab
alio colla-
tionem ha-
bent, et pre-
uentur.*

Selv. in tract. de beneficio. in 3. parte. q. 19. Item dicunt regalistæ, qd si quis collationem à rege iure regali haberit, & postea ab ordinario, vel ab alio alteram, debet priuari utraque, quia indignum se facit collatione regia, qui altera recipit, quod non firmo maximè quia à Papa haberet. Ad hanc subdiaconus Papæ assumens alios ordines ab inferiori, potest deponi ab inferiorib. quia videtur renunciasse priuilegio, secus ordinatio à Papa, qui non potest deponi, nisi à Papa. Bal. & alij in c. illud. de maio, & obed.

*Resignans
episcopatum
sive regis
nominatione,
an ad il
lum redire
denorat actu in contrariu non valere. gl. not. in l. i. possit.*

Quare quidam resignauit coram papæ episcopatum in favore nepotis: & sine nominatione, & regis consensu, Papa isti prouidit: demum rex alii nominat. An resignans possit regressum habere ad suum episcopatum, per illam clausulam non aliter nec alias, quæ lumen redire denorat actu in contrariu non valere. gl. not. in l. i. possit. quidem. C. de excep. Ias. c. 86. in causa. in fi. vol. 3. re spōdeo in hoc casu, quia partes non vnde fuerunt concessione iuris, non revertentur ad sua beneficia. cle. una. de rer. permis. vbi gl. & doct. aiunt, quod si resignatio non poterit sortiri effectu, ppter dolu, vel culpam compermutantiu, tunc resignatio & vacatio firma remanet. doct. in c. licet. de rer. pmu. in 6. vbi doct. plenè explicat. Sed resignans & resignatarius erat in dolo, volentes priuare regem sua nominatione, aut saltē in culpa lata ignorando hanc iura. gl. sin. in l. qd te. ff. si cert. pet. cu. qlibet teneat. iure iura communia, ut ibidē dicitur, & il. leges. C. de legi. Et si unus erat in culpa, alter non, is qui non erat in culpa, ad suum beneficium redire poterit. Bonifa. in d. cle. una. col. vlti. Et culpa resignatis deprehenditur, si in instrumento in quo constituit procuratores ad resignandum episcopatum, non sit apposita aliqua clausula nominationis habenda, vel consensus regis, quia per hoc fraudare velint regem sua nominatione, & hoc casu potior erit nominatus à rege, & ista sunt magni ponderis, quæ fieri non debent siue prudenter consilio, quo his obuiare poterit.

*Non vallet
constitution
procuratori
in resi-
gnatio
ne, nisi
nullus eset
certus, sed in
albis, id est,
sine scriptura.
tex. notab. in
l. 2. ibi dūmodo certus sit, si procura-
tori datus intelligitur. ff. de procur. Et hoc est de
coram substatia, alias feret tolleretur facultas reuocandi, &
procuratori intime reuocatione possem, vt in cle.
una. de renunc. Et ista sunt notanda. n. p. s. p. ius. de*

his sui consultus. Tamen recipi in albis & approbari curia Romana scribit Boët. in decisi. Burdeg. q.274. an valeat.

in manibus a nostris , & successorum nostrorum Romanorum pontificum

Manus regia quando imponi debeat. & de quo proficit.

a In manibus.) Hoc dicēdī schemate sēpius vti-
gā quando de pact. c. fi. de excessi. præla. c. cum accessissent. &
de arbi. & quādo beneficiū est cōtentiosum in hoc
regno Franciæ, ne partes veniant ad arma, iuxta l.
æquissimū. ff. de usurp. solet poni ad manū regiā:
& multa alia ponuntur ad manū regiā, & saifuntur
in hoc regno, sicut olim omnia manu regia gubernabātur. l. 2. in prin. ff. de orig. iur. vnde usurparunt
iudices regi, & in practica seruantur, q. nulli iudici
ecclesiastico competit manū iniicere, seu ut dicūt
practici saifire, nec sequestrare, ne partes veniant
ad arma, nisi fuerit iudex regi, & sic contrariū fiat,
vidi appellari tanquam ab abusu, anno 1537. die prima lunij, & fuit dictum bene appellatū, & abusu concepsum per archiepis. Senonem, qui sic cōcesserat, pro quo facit singulare dictum Bal. in c. significasti. de offi. deleg. afferentis episcopum posse pronunciare de dote restituenda, sed non mittere in possessionem laicalem, nisi per iudicem secularē, quia nō habētes territoriū non possunt mittere in territorium. li. iubere cauere. ff. de iurisd. omn. iudi. [Bal. in l. j. §. col. 2. ff. de offi. præfect. vrbis]

Saifire an posse index ecclesiastico.

Arrestum.

Spiritualia saifiri non debent.

Effectus manus re-

Et hodie nimis citio iudices ponunt res ad manū curię, siue ad manū regiā, teste Pet. Jacob. in prac. sua. rub. de statu curiarum. vers. item est aduenten- dū, &c. & sistere pecuniā & arrestare nō pertinet ad iudicē ecclesiasticū in territorio regis, vt regales dicunt, & ita seruant in forensi iudicio. Tamen spiritualia capi & saifiri nō debēt, etiam pro debito curati, vt fuit decisum, ann. 1533. die 8. Maij. hæc manus regia dicitur quidam murus defendens à violentiis & oppressionibus subditos, si recte fuerit imposta, vt in somnio virida. lib. i. c. 26.

Et solet poni manus regia, ne vis fiat inter gallos homines, vt Proverb. 31. Manum suam misit ad fortia, & quatuor facit.

Primò protegit ne litigantes occiduntur, vt dixi, & Esaïa. §. c. In umbra manus meæ protexi te, & David Psal. 137. Si ambulauero in medio tribulatio- nis, viuificabis me, & super iram inimicorum meo. rum extendisti manum tuam, & saluum me fecit dextera tua. Nam securitatem litigatiis præbet, & timentibus offendit, nota in l. præsent. §. sanè. C. de his qui ad ecclesiastas configiunt, plenè Io. Raynault. in comprehen. feuda. in tract. de securitate.

Secundò, hæc manus regia destruit iniquos, & delinquentes. David, Manus tua gentes disperdi- dit, & ista sicut dicit Gen. 22. c. debet habere prin- ceps, nā Abraham portabat in manibus suis ignem & gladium, ignem correctionis, quo delinquentes

coquantur, & emendentur: gladium verò occisionis, vt proterui & pertinaces condantur, & euellatur, vel ignem in hæreticos, & gladium in alios scelestos. l. quisquis. in prin. ibi, gladio feriatur. C. ad leg. Iul. maiest. l. cum vir, ad leg. Iul. de adult.

Tertiò adiuuat pauperes. P̄sal. 88. Manus enim mea auxiliabit ei.

Quarto conseruat ius habenti, quia per manum regiam non tollitur possessio alicui, sed cōseruatur ius habenti. Henri. Bohic. in c. examinata de iudi. sequitur Ioan. de Selua in tract. de beneficio. in 2. parte, q. 9. col. 2. [Si tamē manus regia fuerit imposta generaliter sup successione, & hæreditate, nō cōseruat singulas res, si unus aliquā rem hæreditatis possideat, nēpe ille manutenebitur, secus si fuerit imposta super re singulari, vt hic, & an in leuatione manus debeat pars cui⁹ interest, citari, quod nō concludit Fran. marc. in suis deci. q. 66. in 2. parte. vide quā scripti in §. 1. de sent. exec. in ordi. reg. in 1. tomo.]

Vltimò hæc manus regia prohibet, ne quid fiat cōtra hæc manus appositionē, alioqui cōtra faciens infringit manū regiā, & is qui hoc facit, etiā si fuerit clericus, puniri solet per iudices regios, dicētes esse casū priuilegiarū, vt tueātur eorū iuriū dictionē etiam penalē iudicio, vt permititur in l. vna. ff. si quis ius dicēti nō obtēperaue. & habetur in stylo parlamenti, in 1. parte. rub. quorum cognitio specialiter spectat ad regem. § item de factis contra.

Et postea facta reuocantur tanquam attentata in causa appellationis. de quibus in c. non solū de appellatio. in 6. Item quando est manus regia apposita, prouisus non debet ante manus leuationem administrare, vt idem assert Francisc. marc. in deci. 44. in 2. parte. quanvis Fel. teneat hoc non valere, in c. ecclesia. q. 11. de const. hoc tamē iure vtimur in hoc regno.] & aliquando hostiarij parlamenti, vel alij commissarij regi, alicui rei affigunt manū ferram, per quam prohibetur, ne quid fiat aut attentetur, quod si contra fiat, crimine læsæ maiestatis puniunt. Host. no. in summa de sacramen. non reiter. §. & qualiter. in ff. pulchrè D. Guillel. le Rouille in consuetud. Cenomacen. in 1. parte. art. 1 gl. 2. vbi iura ad regem spectantia congerit.

De manu limitari loquitur tex. in l. qui restitue- re. ff. de rei vendi. l. 3. §. 1. ne vis fiat ei. De manu ministrorum in l. si ventris no. Ex quo dicunt practici, quod manus armata à principe datur, manū verò fortis à se natu. tex. tamē in c. licet de voto. dicit manū regis, manū fortē, & sic confunditur illa differētia. Manus aliquando accipitur pro instrumēto corporis, vt in l. si quis id quod. ff. de iurisd. omn. iud. & in c. si quis suadēte. 17. q. 4. & Ecclesiastes 9. c. Quodcumque facere potest manus tua, instanter operare. & alibi dicitur: Vñh manibus malefaciētibus. & manus dicitur organum organorum, & omnia opera manibus attribuuntur, secūdum Ari- stot. 3. de anima. de multiplici manu scripti in l. mu- lleris. §. abesse. ff. de verbo. signif.

Postremò nota quod in confirmatione solet epis- copus manu percutere maxillā eius quem cōfir- mat, vt deinceps reminiscatur. Sed miles quando creatur

Manus regia an singulas res cōseruat.

In confir- matione & sponsalib⁹ cur quis percūtatur & miles.

creatur percutitur in signum quod in futurum sustinebit malum. Bal. in l. i. §. ff. de testa milit. Idem in sponso, quando sponsalia contrahit. gl. in verbo, rapismata. in l. fi. C. de emancip libe. D. Boër. in §. i. rubr. de consuet. matr. & Boëi ij, in addit. ad consuet. Bitur. Quid si detur alicui domus ea lege, ne exeat à manibus suis, declarat Claudius de Seyfello, in l. manumissiones. col. i. ff. de iusti. & iure.

canonicè a intrantium sponte b factam vacantibus c illarum capitula.

quando dicitur a successoribus canonicè intrantibus de iure iuri. & nec in mare tū dicuntur canonicè intrare, qñ secundum regulas canonicas eligitur, & qñ intrat per ostium. c. relatum. de iure patro. & quando est electus à duabus partibus cardinalium, vel à maiori parte, & iure. c. licet de vitāda. de elect. c. vbi periculū, illo tit. in 6. alioqui anathemate cū suis authoribus, fautoribꝫ, & sequacibus à liminibus sanctæ Dei ecclesiæ separatus abiiciatur, sicut antichristus, & inuasor & destructor totius Christianitatis. cap. i. col. 3. dist. 23. dixi in gl. qlibet. in §. i. de mand. apost. infra. illi ergo, q. canonicè intravit est facienda nominatio, nō alij, vt hic, etiā si alter vi esset in possessione, q. nō canonicè intravit, vt hic requiritur, alioqui est fur & latro, qui nō intrat per ostium, vt est in Euangeliō, etiā non dicitur Papa, qui non intrat per ostium, sicut nec omnes, vel prælatus, qui non est de iure. Refero verba Bal. in §. marchio, in pr. qui feud. dare poss. dixi in repet. l. vnicæ, in præfa. nu. 76. C. de sent. quæ pro eo quod interest, & in dubio præsumitur, quod canonicè intrauerit, quia delictū non debem⁹ præsumere. l. merito. ff. pro soci. maxime in Papa, qui vices Dei in terris gerit, vt non semel scripsi supra. & in praxi benefi. post prin.

attu quam b Sponte.) Secus si quis coactus sit abire sacerdotio, vel prælatura, quia tunc sicut resignatio non debet recipi per Papam, ita non debet Rex nominare, immo non obstante talis resignatione metu fata. & quando etiā poterit is qui resignauit repeter episcopatu, vel aliud beneficium metu resignatum. c. abbas. & c. ad aures, & ca. seq. de his quæ vi metu've causa sunt, scripsi in tract. de pacif. poss. limit. 4. nu. 230. [In praxi benefi. in 3. parte,] quippe metu gestata non habentur. l. i. & per torum. ff. quod met. caus, & sic verbum sponte excludit omnē metum, adeo quod actus postea factus, non valebit, teste Barb. conf. 60. sapienter. in i. vol. vbi dicit actū esse tunc ipso iure nullum, quando sponte debebat fieri, & non fit. Vel, quando voluntas debet interuenire, ideo cōcludit ordines receptos metu, vel professionem factam coacte esse nullam, vnde infert Bald. in §. iniuria. col. pen. de pace iuramen. firm. notarium committere falsum, si dicat reum coram tormentis sponte confessum, sed voluntariè cōfessum, potest scribere per l. velle non creditur. ff. de reg. iur. dicens esse nouum, & in magarita, in verbo, notarius. q. 23. ideo solent in instrumentis notarij apponere, talis N. non vi, non dolo, non metu coactus, sed sponte, & c. & de leur bon gré & vouloir,

facit gl. in c. 2. & quæ ibi notant doctores de capellis monacho, in verbos sponte, & non præsumitur metus, nisi præcedat verba, vel verbera, quia metus est res extra naturam innata libertatis: & ideo non præsumitur cadere, præsertim in animum sapientis, nec præsumitur inferri à sapiente, nisi probetur, quia delictum est. Bal. verbis vtor in c. cau- sam. i. de offi. deleg.

Quid si coacte quis resignauerit, postea facta prouincione recipit prouisum, an conualecat resignatio? Resp. non, per regulam non firmatur, de reg. iur. in 6. & regulam quod in initio. ff. illo tit. qafuit intrusus, qui executionem nō habet. c. si q. deinceps. 16. q. 7. vide gl. in c. i. §. ad tollendum, in verbo procedatur. de elect. in pragm. & in verbo nō violentus. de pacifi. poss. ibidem plenè prosequitur Petrus falco olim collegij Eduē primarius in trac. de appetitu prælaturarū, & earum multitudine sacris cationibus inimica, quem inueni in biblioteca eiusdem collegij Parisiensis, vbi nunc habito.

c. Vacantibus.) Quomodounque tum quod hic *Anex qua indefinitè tex. loquitur, infinita autē æquipollent l bet vaca-
tione nomine
ratio reg-
competat. i.*

indefinitè tex. loquitur, infinita autē æquipollent l bet vaca-
tione nomine
ratio reg-
competat. i.

vacantia. c. vt circa. de elect. in 6. tum etiam quia iste tex. in versi. alioqui excipit hos casus, videlicet quando vacat in curia per obitum, & quando rex non prouidit intra nouē mensis, ergo illa exceptio firmat regulam in aliis casibus non exceptis, iuxta. l. i. ff. de reg. iur. Dy. in procœmio regula sext. ita vt hic tex. velit dicere, quod quomodounque vacabit episcopatus, vel alia dignitas ne qua hic, canonicī non possint eligere, nec alij prouidere de illa dignitate, nempe verbum vacare adaptatur cuilibet vacationi. l. si quis sic stip. letur. ff. folu. matr. gl. in c. si propter. de rescr. in 6. gl. in verb. vacantia. §. statutum primò. infra de collatio Ioan. Franciscus in trac. de offi. & potesta. c. sede vacante, in ultimo praelu. col. 2. Bal. nuncupatim in c. ex parte i. per il- lum tex. col. 1. de offi. deleg. scripsi in §. seq.

Ex quo infero gl. in §. quibus. in verbo clausis. de *Repreben-
diur gress.
dū
pragm. q. 10
ad transla-
tione facie
das cam re-
fancio. cum istæ translationes episcoporum fiant gis cōfusit.
pro communī personarum & ecclesiarū vtilitate,
vel necessitate. c. scias. & c. mutationes. 7. q. i. & c.
quanto de transl. epis. & publica vtilitas & necessi-
tas semper dicitur excepta. c. venientes. de iure iuri.
etiam quia hæc translatio habet vim permutatio-
nis: & ideo secundū eum cum hæc tria æquiparē-
tur à iure, videlicet cessio, depositio, & translatio,
solus Papa in his casibꝫ prouidebit per reseruationem in corpore iuris clausam, gl. in c. inter corporal-
ia de transl. epis. c. nisi cum pridem, de renūc.
& seq. & canonici in his casibus nō possunt elige-
re, ergo nec rex nominare hæc gl. & Montserrat,
vbi supra, poterant adducere text. in c. i. ibi, ac per
hoc translationes episcoporum ac sedium mutationes ad summum potestatis antisititem de iure per-
tineant. de transl. epis. Egoverd puto regē posse
nominare etiam in reseruationibus iure exceptis,
tum quod in d. versi. alioqui, infra. eo. excipitur tā-*



tū reseruatio vna in corpore iuris clausa, ergo alia excluduntur, quia papa reseruauit sibi tantum quando vacaret per obitum in curia, ergo quādo alio modo vacabit, etiam reseruatione in corpore iuris clausa nominatio pertinebit ad regē, qui vnum excipit, aliud videtur concedere. c. nōnne. de præsumpt. & si voluisset Papa ob alias reseruationes in corpore iuris clausas prouidere, sibi retinuisset, sicut vnam sibi retinuit. c. ad audientiā, deci. & longain hoc est differentia inter pragm. sanctio. & concordata. In pragmatica enim Papa non consenserat, & etiam sunt alta verba, nam cōcilium retinet prouisionem Papæ in reseruationibus clausis in iure, quod non facit hic Papa, potuisset si voluisset. Item regula sub generalitate omnes casus comprehendit. Vnde si aliquis casus specialem excipitur, alii sub regulare manebunt, arg. l. cū prætor. ff. de iudi. hoc nuncupatim, tenet Decius in l. i. num. 27. ff. de reg. iur. Rom. conf. 337. quo ad primum. col. 2. etiā quia reseruationes sunt in hoc regno sublatæ ex sententia. tex. in rub. de reserua. infra, vbi abunde scripti.

Ex his patet, q. sine regis consensu Papa non transfert in regno Franciæ episcopos, cum sapiat permutationem, quam diximus non posse sine regis consensu fieri, etiam si fieret ex causa publicæ utilitatis, vel necessitatis, cum in hoc regno magis intersit regis & regnicolarum, & concordatum. etiam in utilitatem regis & regni promulgatū est, vt supra patet, nec obstat. d. c. i. quia translationes per Papam siebāt illo iure, sed hoc iure nouissimo concordatorum secus per hunc tex. vbi occurrente vacatione, rex potest nominare.

Item si episc. vacet per c. auaritia. de elect. in 6. videlicet quando electus ante confirmationē administravit, vel alio modo est priuat⁹ (nisi per breue eidem concedatur administratio, vt fieri aliquid solet) etiam tunc regi competit nominatio, quia vacat prælatura: idem, quando vacat per regulā cancellarię, vt quia non levauit bullas intra sex menses, sed non vidi seruari illam regulam in Francia, quod ob hoc quis priuetur.

Dans ali- Item si quis procurauerit habere nominationē per simoniam, dādo alicui petenti pro eo nominationem à rege mille, tūc nominatio de illo est irrationale, est ta. c. si alicuius, & c. nobis. de simo. Ideo rex qui nō simoniacus. peccauit, poterit iterum nominare Papē alii idoneū, & hic simoniacus repelleb̄: imò est excōmunicatus, & nō potest absoluī ab alio quām à Papa, nisi in mortis articulo. §. si verò, de ele. in prag. & in extrā. cū detestabile, de simonia in cōmuniib⁹, vt supra. tit. prox. plenius dixi, & in praxi. benefic.

Item si matrimonium contraxerit eps, poterit rex ad illum episcopatum nominare, quia vacat. c. Ioan. de cler. coniug. R. o. conf. 483. dubitatur i. col. 2. idem dicens, si matrimonium esset nullum, quia.

Quando fecit quod potuit, dixi in tract. nom. q. vlt. nu. 13. Et episc. sp̄s regulariter quomodo cūque vacet, rex poterit non est caput à minare. Fallit quando eps esset caput à schismati- *Turcis* fo- cis, vel à turcis, tunc Papa poterit dare coadiutorē *Papa* sine regis nominatione. c. si episcopus, de supplen. dare potest, negligens. prælat. in 6. quia non vere vacat episcop-

patus, & vacantibus, rex tantum nominat eadem. ratione. Item si episcop⁹ valetudine perpetua, vel morbo detineatur, vel alio modo, Papa sine regis nominatione coadiutorem dabit. c. vno. §. si autē, de cler. xgrot. in 6.

Et canonici a ad electionem b seu a. Et canonici.) Expone pro id est, capitulorū canonici, per gl. in rub. C. de vindicta & lib. & ibi cum lauī multas gl. in C. meo antiquo, & sic vult dicere tex. quod vacante ecclesia pastore, capitula & canonici. i. canonici capitulares, & catus, seu cōgregatio canoniconum nō possunt procedere ad electionē futuri prælati, quia regulariter alij extra canonicos nō eligunt, ideo de his tātum dicit. not. in c. cū ecclesia de causa poss. c. nouit. de his quā fiunt à præl. Nam curia Romana tenet, q. soli canonici faciunt capitulū cum prælato. Cōpostel. in c. i. col. 2. de ele. Ioan. Frāscus in trac. de offi. & protesta. c. sede vacante, in 5. prælud. col. i. vbi multa vide de capitulo, & ideo dicit capitula & canonici, quia tantū illis vult prohibere electiones, secus ergo si electio spectaret ad alios, q. ad canonicos, vt infra dico in gl. seq. [& quo ad ecclesiæ metropolitanas & cathedrales de quibus ipse §. loquitur.]

b. Ad electionem.) Quæ est alicuius perlonæ ad prælationē canonice facta vocatio, vel est quedam *quid sit electio.*

ad prælaturas vel beneficiā vacātia, ab his ad quos pertinet ritè facta optio. alia distinctionē scribit D. Boer. in decis. Burdeg. q. i. vbi multa de electione Doct. in rub. de elect. & infra dicetur in §. si. & ideo hic cōdidores præmisserunt electionē, quia prius, si possit, fieri debet quām postulatio, & frequentius prouidetur ecclesiis per electionem, quām per postulationē. D. Boer. in addit. ad Mādagor, in tract. de elect. in 1. parte. c. 53. & prius etiā prohiberi debet, vt Papa hic fecit, q. est de iure commun. postulatio vero innititur gratiæ sed fortius est ius cōmune, quām priuilegium. I. eius militis. §. militia. ff. de testa, mil. licet contrarium seruauerit Papa in decretalibus, prius tractans de postulatione prælatorum, q. est preparatoria elect. onis, ideo ad docēdum præparatū prius preparatoria edoceri debet, Bal. in Lordinarij. C. de rei vēd. q. secus est hic. Alia

Vbi est collatio non est nominatio.

de electione dicā in §. si. infra. eo. & si collatio episcopatus iure speciali spectaret ad aliquē, rex non posset nominare ad illum, tum quia hic tantū prohibetur electio & postulatio, collatio nō, cū sint diuersa. c. cum in illis. §. i. & seq. de præb. in 6. quod ratū est, ideo prohibuit electiones, & postulationes quæ frequenter in ecclesiis cathedralibus siebāt, & vnius appellatione nō venit aliud. d. c. cū in illis. §. i. nec electionis appellatione venit postulatio. glo. in cl. i. in verb. eligatur. de ele. c. indemnitatibus, in verbo. eligatur. de ele. in 6. ideo hic vtrūq. expredit: & q. a. hic non fecit mentionem, nisi de capitulo, & canonici, ergo de aliis non intellexit. arg. c. nōnnc, de præsumpt. l. cū prætor. ff. de iud. in §. seq. fūsius fortè tradetur, & sic alii nō prohibuit, vt nō conferrent sicut capitulis, quod est notandum, facit. c. cum venissem, & ibi doct. de in integrū resti. Imol. Perus. & alij in d. c. cū in illis dicūt intelligi tantum de electione requirente confirmationē, si canonici

canonici eligendo conferrent, non cesseretur hic prohibitum. p. §. seq. hoc expresse dicentes, & dixi in gl. quāuis alia, i. §. præfatiç ordinarij. de col. infra.

postulationem a inibi futuri prælati procedere non possint, b sed illarum c occurrerent d huiusmodi vacatione rex Franciæ e

Postulatio
quod sit.

a Postulationem.) Quæ est gratia quædam à superiori facta, de promouendo aliquem ad prælaturam, ad quam de iure cōmuni propter aliquod impedimentum eligi non poterat. doct. in rub. de postul. præla. & ibi Hosti. in summa tradit vnam distinctionem. gloss. alteram, & aliam habes in cap. Osius. 61. distin. tu eas (silubet) videto.

Primò dicitur gratia, nam postulatio de gratia admittitur, non de rigore iuris. c. i. c. bona. & p. totū de postul. præl. postea dicitur à superiori in definitione, q. à superiori qui super tali defectu dispensare potest cōcedi solet. gl. in c. fin. de postula. prælat. & in c. indemnitarib^o. in verbo, eligatur. de elect. in 6. demum dicitur ad prælaturā, per rubr. de postul. præla. in aliis etiā potest habere locū postulatio. Imo. & alij in c. i. de oblig. ad ratio. Decius in rub. de postul. præla. col. i. refert. Postea, dicitur propter aliquod impedimentum, non dicit delictum, quia criminolus regulariter non potest postulari. c. i. & fi. eo. tit. de postula. prælat.

Vltimò dicitur eligi nō poterat, quia si eligi posset, nō debet postulari, c. vno. eo. tit. in 6. glo. in d. c. fi. eo. tit. Ideo si aliquis illegitimus fuerit disp̄sat⁹, vt possit obtinere episcopatum, nō tamen poterit eligi, sed postulari, quia adhuc tēna ac illegitimus, & sic impedimentū. Bal. in c. fi. col. i. de trāsla. episc. & duplex est postulatio, vt no. gl. in §. sed quod per electionē. in verbo, postulationib^o. de elec. in prag.

b Non possint.) Per hoc verbum possint præcedente negatiua vt hic, tollitur omnis potentia eligendi, & postulandi, nisi canonici habeant priuilec̄. cōfessi Pa. giūm, vt in §. fin. infra eo. nam negatiua præcedens verbū potest, inducit necessitatē. gl. in c. i. de reg. iur. in 6. l. nou potest. ff. de furt. l. nō possunt de ele. gib. Bart. & alij in l. gallus in princip. ff. de liber. & posthu. Corſ. in sing. incipien. potest. Barb. cōſil. 52. icrisit. col. 4. 2. vol. Hippo. cōſil. 57. perlecto. nu. 9. & reddit actū de iure impossibilem. c. i. de causa posse. c. i. de fide instru. & si cōtra fiat, nō valet actus. Bal. in vlt. nu. 22. C. de fideicom. & huic cōstitutioni partes renunciari nō possunt. Barb. col. ii. in 1. vol. & conf. 70. illud col. 5. in 3. vol. & huic sententia est ordo comitum longissimus, quem trahit D. Tiraq. in tract. de legib. connub. in glo. 2. actum esse nullum asserens, vbiauferunt potentia, etiam si electores essent sancti viri, & vellent eligere sanctum virum, eligere tamen non poterunt, nam licet rationes omniae supra in titulo proximo cessent in electione sancti viri, tamen non cessabit hæc dispositio, quia illæ rationes sunt impulsiæ, quibus cessantibus nō cessat lex. glos. in l. 2. §. fin. ff. de dona. doct. in c. cum cessante. de appell. l. i. §. extum. ff. le postuland. Etiam si Papa permitteret, quia sicut unus sine altero nō potest tollere

totum cōcordatum, vt infra dico in præfa. ad rubde col. ita nec partem cum totius ad partē sit bonum argumentū. l. quæ de tota. ff. de rei vendicat. Nec obstat c. generaliter. 7. quæst. i. vbi Papa solus dat facultatem eligendi. Fateor quando eam non sustulerit per contractum, quia tunc contradui vnuus solus nō potest derogare. l. i. C. quando liceat ab emp. disced.

c Sed illarum.) Aut illius, nā si occurrat vacatio cathedralis tantum, rex nominabit, vel si occurrat vacatio Metropolitanæ ecclesiæ, etiā rex nominare poterit, sed vius est numero plurali, vt comprehendenter quod vtraque vacante rex nominare poterit, & pluralis locutio etiā in uno multotiens procedit. per text. in l. 4. §. i. ff. de negot. gefl. c. literis. & ibi gl. de præsumpt. dixi fusus in §. præfatiç graduati in glo. nominationis. de col. infra & laf. in l. qui filiabus. §. i. not. 2. ff. de legat. i. & consil. 1. 45. Beatisim. in fin. volu. 2. Dec. consil. 50. quia verba.

d Occurrente huiusmodi vacatione.) Et sic Rex ad vacātem episcopatū nominare potest, & quotiens occurret vacatio, non ad vacaturū, quia vacatio nō occurrit, vt hic requiriatur, & quia episcopatus effet duorum, quod esse non potest ca. cum non ignores. de præb. c. quoniam. de iure patro. & sicut collatio de vacaturo, vel elec̄tio non potest fieri, vt dixi supra in gl. alieni fati in procēcio. sic nē nominatio, & si fieret, nō valeret: ideo rex iterum occurrente vacatione posset nominare. Nec rex promittere debet aliquē nominare, antequā episcopatus vacet per ca. 2. de concess. præb. quod si fecerit, nullius est momenti, vt dixi in d. gl. a tenis supra in procēcio. & ob importunitatem fecisse videtur, quamobrem reprobatur in l. i. C. de petit. bono, subla. lib. 10. est tamen turpe non adimplere promissum, maximè regibus quibus conuenit dicere quod dixi, dixi: & quod scripsi, scripsi.

e Rex Franciæ.) Ergo Delphinus, vel alias extra regē, etiā si esset regina, vel mater regis, nominare nō poterit: quia nō est rex Franciæ, cui cōcediatur nominatio hic, nō alij, ideo dicit tex. in l. seruus si heredi. in fi. princ. ibi, personæ dūtaxat eius, qui demōstratus est adh̄q. ff. statu. liber. quia priuilegiū regi dignitati est cōcessum, quamobré ad dignitatem tantum trālit. c. quoniam abbas. de offic. deleg. sed hoc potest rex etiam ante coronationem (que in qdē sancti Remigij reuerend. fieri solet,) nēpe imperator ante coronationē priuilegia cōcedit. Bar. & alij in procēcio digest. quæ ad coronationem attinent, magis honoris caula vel officij sūt, quā vel necessario, vel vt ex hac coronatione quicquā iuris regibus accedat, teste Hiero. Balbo. in tract. de corona. impe. f. 68. rationes, &c. per tex. & ibi not. in c. venerabilē de ele. Lucas de penna. in l. vna. col. 2. C. de reis postula. l. i. o. idem asserit.

Nec refragatur quod fili⁹ regis viuente etiā patre dicatur rex. c. fi. & ibi gl. 24. q. i. Bolog. in secundis interpret. per illū tex. in l. cum quasi. §. plerūq. ff. de fideic. li. Corſe. in tract. de potestate regia. q. 25. & filij imperatorum Augusti, & Cæsares etiam parentibus eorum viuis vocantur. text. cum gloss. nō possint.

in c. Adrianus primo. 63. dist. ibi, ad Basiliū Imper. & ad filios eius Leonem & Constantinum Augustos, &c. etiam filij comitum & Baronum, comites & barones viuentibus parētibus nominantur. Lucas de penna in l. vna. col. 2. C. de reis postul. lib. 10. quia quodāmodo dominis sunt. in suis. ff. de l. b. & posthu. Respon. verūm esse spe, & nō re. Archi. in d. c. fi. vel ficte & impropiè, & quo ad nomē. ad reges dicuntur minimē quo ad veritatē & effectū. per d. l. in suis, ibi, quodāmodo. & §. sui. inst. de her. quali, & diff. ibi, dictio quodāmodo importat im- proprietatē, ut dixi in tract. meo de fictio, vbi tra- didi verba fictionem importatia, & huius senten- tia est Ias. post alios in d. l. in suis. & in cons. 192. in præsenti. col. pen. in 2. volu. Item in d. ca. fin. 24. q. 5. non dicitur simpliciter rex, sed rex iuuenis, cū adiuncto. vel, ibi, fortè habebat aliud regnū quam pa- tris. Lucas de penna, in rub. C. de auro coronario.

Primo ratione vivificationis, ut Christus & ecclesia sunt unum corpus, una anima, & unus spiritus, ^{nam quod} modis dicitur id est, uno spirito coadiuvatur. Secundo vir & mulier unum dicuntur. videlicet res sacrae.

ne: vñatu dicuntur, videlicet vna caro, & vnum corpus quo ad sibolem procreandā, quia materia duorum vnum gignit, licet quando se verberibus afficiuntur duo. Tertiō etiam dicitur vnu quo ad cōfūlum, vnde ī definitione matrimonij habetur

viri, & mulieris cōiunctio, &c. Quartō quo ad veritatem, ut electio & consecratio faciunt vñ episcopum, scilicet iustum per electionē, verum per consecrationē. Archi. & Præpo. in c. sicut. 40. dist. omittit a dialeg̃io.

omitto quod dialectici unum in communione seu in generali, alterum per numerum dicunt, ut meminime aliquando legisse in lib. praedica. Potest igitur rex tempore vacationis unum datum nominare, quasi per Papam recusetur alterum ut infra est videlicet.

I.apam recueret, alterum, vi intra est videre, & si nominauerit duos simul, primò nominat⁹ preferetur per c.eā te.de rescrip&. c.si eo tempore.co.ti. in 6.l.quotiens.ff. de vſu fructi. etiā si secundo nominato fuerit primo prouisum, Ratio est ,quia rex

*P*roficiens se ad hanc sententiam, quia lex nō poterat nominare secundum, nisi à die refusationis primi, ut in hoc text, patet, ergo si nominatur illa, nominatio nō valet, nisi prior recusatetur, qui si non recusatetur, etiam post praevisum, p. 257.

innotescetur, etiam post prouisionem facta secundo, valebit prouisio facta primo: & sic est differentia inter hanc nominationem & presentationem, quæ potest fieri cumulacione, secus in hac nominatione per illū text, & Pan. in c. quod autem & cū

autem per illum tex. de iure patro. gl. in cle. plures. illo
tit. in nominatione quod non sit locus variationis.
cocludunt Domi. de Rota. decis. 22. nota q. vbi or-
dinarius. in antiq. & decis. 35. ibidem per I. apud. ff. de
optio. leg. nisi hoc fuerit expresse cocessum. ut hic
dicitur. si non appareat de ordine. vel de prioritate.
Papa gratificare poterit. arg. c. duob. de rescr. in 6.

Vnus ad plures episcopatus no scopatus non minari non dabit.

volueret, nec rebus earum necessariam curam impendere. c. vno. 10. q. 3. pulchre scribit D. Greg. in c. sin gula. 89. dist. vt nullus presbyter duas habeat ecclesias. c. per laicos. 16. q. 7. c. quia in tantum. & c. de multa. c. multis aliis quae posse adducere. de praebentia. quia nemo potest duobus dominis seruire. c. i. 12. q. 1. & vix vni ecclesie dignus quis valet deseruire. c. i. de consuetudine. in 6. ideo hi plurales tam in praelaturis, quam in aliis beneficiis a Deo maledicuntur. Esa. 5. ca. Vnde qui coiungitis domum ad domum, & agrum agro copulatis vsque ad terminum loci, nūquid habitabitis vos soli in medio terre? Et is qui habet duos episcopatus, vel episcopatum cum abbatia, dicitur bigamus, quia carne suam diuisit in plures. gl. in §. i. in verb. pluralitatis. de colla. in Pragma. vbi refert Paul. 2. pontificem summum cuidam supplicati pro filio regis, vt ad duos episcopatus secum dispescaretur, dixisse, absit (inquit) vt in ecclesia Dei ponatur bigamia, quo ergo ibit anima huius pluralis in beneficiis? ex praedictis satis apparet, ne plura.

^{Graves qui} Grauem.) Non intelligas obesum & pingueum ^{dicuntur.} vel superbum, sed grauem, id est, naturu ex gruitate,

uitate, & temperantia morum. 4.q.3.c.si testes.vers. in testibus. & l.2. ff. de testibus. vel dicitur persona grauis, id est, non leuis ingenij, sed bona fama & opinionis. glof. in c. licet ex quadam. de testibus. c. cum in tua. de sponsa. vnde solemus dicere hoc leuis ingenij homines de tribu Leui emanasse. Graues etiam dicuntur seniores à quinquagesimo anno. Archid. c. estote. i. q.1. seniores enim figere pedem grauius, & meliores existimatur. c. si officia. so. dist. & maior in eis sapientia presumitur. ca. potro. 84. distin. & maior morum grauitas. c. i. 12. q.1. [l. fi. ibi, tuze grauitati. C. vctigalia noua.] Isti ergo Archiepiscopi & Episcopi debent esse graues, id est, matu-ri, honesti, humiles, & virtutibus ac peritia prediti. de ista grauitate loquitur Apostolus ad Titum. 2. c. Te ipsum præbe exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, & grauitate. c. cum in cun-ctis. de electio. momētaneus nāque Episcopus ne-nescit humilitatem seruare, & modos personarum, & se contemnere, non ieiunavit, nō fleuit, non se correxit, nō pauperibus erogauit. in summa. 48 dis- vnde dicit text. in c. fi. 41. dist. in incessu autē debet esse sacerdos ornatus, vt grauitate itineris mentis maturitatem ostendat, in incompositio enim corporis (vt ait Augustinus) in æqualitatem indicat men-tis, isti pempte Archiepiscopi & Episcopi graues, id est, matu-ri, volunt inferius descendere per humili-tatem, subsistere per perfectionem, nec facile moueri possunt per tentationem, & hi grauitate ista prediti nominari debent, teste Petro Bercho. in suo dictio morali, in verbo grauis, faxint dīj vt tales semper nominentur, & Ecclesiaz bene habebunt, & regentur. [Quia pueri hodie multis solent Ecclesias præfici in periculum animarum præficientis, & præfecti, quæ malum, &c.]

magistrum a. seu licentiatum b. in theologia, aut in vtroque, seu in altero iurium do-ctorum c. aut licentiatum d. in vniuersitate

a. Magistrum.) Hi magistri dicuntur, quibus pre-cipua rerum cura incumbit, & qui magis quam cę-teri diligentiam, & solicitudinem rebus, quibus præ-sunt, debent. l. quibus. vbi pienè scripsi. ff. de verb. Quis dica-tor magi-stri, quippe cuiuslibet disciplina præceptores ma-ster, & quia ḡistri vocari possunt, vt dixi in §. 1. in glo. magistro. infra de collat. id eo hic tex. declarat magistrum in theologia, & sic propriè in theologia dicitur magi-stri, vt dixi in gl. magistro. quia maiorem curam & solicitudinem de regimine Ecclesiaz, quam alii ha-bere debent, Episcopum nempe doctorem esse de-bere restatur D. Paulus i. ad Tim. 3. c. vnde dicebat etiam Constantinus Episcopus Cypri, non oportet nos qui Episcopi sumus, indigere doctrina, sed alio rum doctores esse. c. conuenientibus. i. q. 7. doct. & doctus debent esse tam Episcopus, quam Archiepiscopus. ca. cum in cunctis. de elect. Et in quibus sit examinandus est tex. in c. qui episcopus. 23. dist. b. Seu licentiatū.) Ad regem ergo pertinet optio an velit nominare in theologia doctorem, vel li-centiatum, quia dictio seu alternatiuè capitul. c. si quis presbyterorum. & ibi Barba. de reb. ecclie. non alien. dixi in glo. seu in forma mand. Apost. infra. &

in alternatiuè est electio debitoris. l. 3. ff. de eo q. certo loco & l. p. r. unque. de iur. dot. Etiam cligere Opio regis poterit rex, an velit doctorem theologum, aut iu-efi, vt ad-rium, seu in altero, vel licentiatum in theologia, dore vel li-aut in altero iure nominare, & præsenatus huius centiarum qualitatis non debet recusari per Papam, dummodo aliás sit idoneus, & qualitatis hic requisitæ.

Quārō an Rex teneatur præferre theologū do- iuris canonicī? Resp. quād si pullulent hære-tici doctor ses in dicto episcopatu, vel sit hæreticis vicinus, quādo theo-tunc debet theologum nominate, aliás si in illo lo-logicō præ-rendus sit. magis ventiletur causarum cognitio, præferer canonistam. c. i. & ibi Hosti. & alij, de consang. vbi his verbis dicit Pet. Ancha. quād theologus per suam theologiam nesciret populo & clero prouide-re, nec temporalia gubernare, nec ecclesiās & personas regere, & vidi plures theologos præsertim mendicantes promoto ad episcopatus, & maiores dignitates, per quos nec bona ecclesiārum, nec cle-rus, nec populū bene regulati sunt, nec ius reddere sciunt, & credentes scire præ carceris intricant, & ca-nonistas secundum ius procedentes odio habēt, de casibus dubiis interrogati contra iura spe respon-dent. Aliud inconveniens nascitur, quod corū or-dines properas promotiones in bonis fratribus deficiunt, ex dīgno igitur religioso & venerabili Episcopus qualis efficitur, hæc ille. si ergo Rex mi-stum inueniret, illum nominare magis esset iuri conforme. per not. in c. clerici. de iudi. sed non pa-sim inueniuntur, sicut mendacia & lunatici.

Dōctores
vocantur
magistri, &
qui.

c. Doctorem.) Et sic probatur hic, quād doctores in theologia dicuntur magistri, in iure verò cano-nico & ciuili, doctores. Si tamen Papa promiscuè scribat doctribus aliqui vniuersitatis, solet om-nes vocare doctores, vt in procēm. decretal. patet. ibi. Gregorius seruus seruorum Dei, dilectis filiis doctribus & scholariis vniuersitatis Bononiæ com-morantibus. sic dicitur in procēmio sexti, & clem. Aliquando tamen magistri solent vocari doctores cuiuslibet facultatis. cap. i. de loca. & hoc maximè procedit apud Parisijs, qui omnes vocat magistros nostros, licet in glo. magistro. infra in §. 1. de col. di-xerim conuenire tantu'm doctribus theologicis, ideo excludit iste tex. medicos, quia scientia eorum non tendit ad Ecclesię gubernationem, vt dixi in §. præ-terea. de col. infra. & in tract. nomina. q. 21. num. 42. malese haberet Ecclesia, si in manibus medicorum esset, sicut dicimus de iurisdictione commissa medico, de qua exemplum in Montepessulano olim videri poterat, & hic tex. vult doctorem nominan-dum esse, non doctorem magis sumptuosum quam quæstuosum, nec doctorem placebo, sed doctorem Deo placere, non hominibus, instat D. Pauli affectantem.

d. In vniuersitate.) Regni & Delphinatus, quia Promotus hec cōcordata sunt in fauore regni & regnicolarū, extra re-vt supra sati supérque dictum est, introducta, non ḡnum non esset fauor regni, q. quisque sumeret gradum extra Regnū, & postea in regno virtute illius gradus episcopatus haberet, sicut dixi in §. præterea. infra de colla. nec est hic credendum Ioanni Dayma, quia gradum sumpserat ultra montes sub Decio: & vocat

vocat illum patrem, & suū gradum tueri volebat. Item præcedentia declarant sequētia, & ecōtrario. I. si seruus plurium. §. f. ff. de leg. i. sed sup̄a est locu-
tus de regno & Delphinatu, ergo de vniuersitatibus regni & Delphigatus ac comitatus intellexit,
& depromotis in illis, sic indefinita ista restrin-
geatur per præcedentia, & per regni ordinations, vt
plenē dico in tract. nominat. q. io. quia certæ qua-
litates positæ in §. præterea. infra de collat. sunt ser-
uandæ in istis graduandis in vniuersitatibus Fran-
cicæ, quas nō obscrūat alia vniuersitates, ergo pro-
motus omisissis his solennitatibus non erit aptus ad
regni priuilegia, & regis nominationem, & in prag.
dicebatur in vniuersitate priuilegiata, videlicet ad
hoc, sed vniuersitas extra regnum, ad hoc non est
priuilegiata. Igitur nō potest quo ad hęc priuilegia
promouere, sed concordata successerunt in locum
pragma, vt supra non semel visum extitit, ergo, &c.
Item promotus sub bulla, nō est huius regiæ capax
nominationis, cum non fiat ab vniuersitate, vt dixi
in gl. doctorum. §. statuimus. i. de col.

Sed utinam alia non obstante nominato, quia
facile respiciendus esset, si qualitates alias requiri-
tas haberet,

famosa a & cum b rigore examinis, & in
27. Iuxæ ætatis anno ad minus constitutum c,

Famosa v- a. (Famosa.) Dicitur quelibet vniuersitas regni
uniuersitas, in qua est literarum exercitiū, vt dico in §.
que dicas. præterea. infra de collat. Jo. Dayma, hic famosas
vniuersitates regni nominat, & vniuersitates extra
regnum non, quasi non sint famosæ, quo ad huius
tex. priuilegia, licet quoad exercitium dicantur fa-
mosæ, & egregiæ, vbi sunt soliti semper doctissimi
yiri iura interpretari, & cum magnis stipendiis.

b. (Cum rigore examinis.) Examinatum intellige,
& oportet q̄ hęc qualitas sit inserta in literis licen-
tiæ, vt talem, &c. licentiatum cum rigore examinis
nominio, alioquin non censetur eius qualitat̄. Nā
hęc qualitas, cum sit extrinseca, nō presumitur, nisi
probetur. c. si fortè. & ibi gl. de elect. in 6. l. quęcum-
que. §. i. ff. de publ. in rem actio. valeret etiam no-
minatione dummodo res ita se haberet, licet in literis
non esset expressa illa qualitas examinis.

Quid si vniuersitas non est solita cōcedere gra-
dum licentiæ, cum hac clausula de rigore examinis,
sed tantum cum clausula de gratia, pro ignariis, vel
de bona iustitia, p̄ mediocriter doctis, vel de bona
& mera iustitia pro diuitib⁹ & ciuib⁹, vel de bo-
na & mera iustitia, & benemerito pro doctissimis,
vel fauorem habentibus: nunquam tamen vel raro
cōcessit cū rigore examinis, sicut vniuersitas Tho-
lofana, Montispessulanæ, & Caturcen. quero an ta-
lis licentiatus sic promotus sit capax huius regiæ
nominationis: videtur quoniam, quia vbi non conve-
niunt verba, nec dispositio. l. 4. §. toties. ff. de damn;
infest. sed non conueniunt verba huius text. ergo
nec d. dispositio, quandoquidē hęc verba non debet
esse superflue posita, cum in constitutione non de-
beat ponit aliquid verbum sine virtute operandi,
teste Bal. in rub. C. de contrah. empt. q. 9. Item qui
debet admitti, vt talis, debet se talē probare. l. non

ignorat. C. qui accus. non possit quod non potest fa-
cere ille qui talē nō habet qualitat̄, alioqui seque-
retur quod tam ignari quād docti admitterentur.

In concratum inclino, quia cōdidores se retule-
rūt ad loca & vniuersitates, vbi haec facta sunt cō-
cordata, seu dictata: sed dictata fuerunt in Frācia,
vbi omnes licentiatū sine discriminē sunt cum ri-
gore examinis, ergo nolunt alios excludere: nam si
conditores cogitassent, quod in aliis vniuersitatibus
regni, vt Tholofa, & alibi, non promouerentur
cum rigore examinis, idem in illis sic promotis sta-
tuissent. Ergo & nos dicere debemus. l. Titius. §. i.
ff. de liber. & posthu. glof. in l. tale pactum. §. i. ff. de
part. alioqui has leges in favorem certarum perio-
narum alicuius loci tulissent, contra ea quę dicun-
tur supra de approba. conuēto. ibi, regnorum per-
sonæ, & in procem. circa finē. ibi, regno ac potenta-
tui supradicto vbiique præbitura. & in c. cū omnes,
de const. & in dubio beneficiū principis deber esse
vniuersale, non locale. tex. in §. i. vbi A. Ng. not. insti.
de vñcap. Item non est verisimile quod Rex & re-
gnū acceptassent haec concordata in priuilegiū
vniuersitatum aliquarum Franciæ, & in aliarū pre-
iudicium, & quod locale esset concordatum, con-
tra ea quę dicta sunt in proximo titulo. ibi, pro
communi & publica regni sui utilitate acceptauit.
& ibidem habetur tit. 2. supra. & ibi, vbiique præbi-
tura, &c. sed credo per hoc verbum cum rigore
examinis, conditores velle intelligere, quod sit per
doctores examinatus, & quod sine examine ad gra-
dum non sit receptus. & ita bene examinabitur
Tholofa, & in aliis vniuersitatibus regni, quam
in his consuetudinariæ Franciæ vniuersitatibus, er-
go sic examinati nominari poterunt per regem,
etiam si essent facti sub titulo de iustitia, dum mo-
do in literis licentiæ non sit illa clausula de gratia,
quia doctores non possunt in hoc casu facere gra-
tiam examinis, etiam si ille esset notori⁹ doctus,
quamvis alia contra, per tex. & ibi docto. in clem.
vna. de iure. cum hic detur rigor examinis, caute-
igitur iste textus non exp̄resit promotum, quia
licet quis non fuerit promotus cū rigore examinis,
sed de bona iustitia, vel cum alia clausula necessaria,
dum tamen fuerit cū rigore examinatus receptus
& examinatus sufficit. & ideo non placet, id quod
Io. Dayma supplet promotū, q̄a per hoc excluderet
omnes promotos Tholofa, vel in aliis vniuersitatibus,
qua non vñtūr hac clausula, cū rigore ex-
aminis in promotione. Ideo ego intellico Regē de-
bere nominare vñ gratē doctore, aut licentiatum
in vniuersitate famosa, & cū rigore examinis ex-
aminatū q̄uis nō sic promotū, quod est notandum.

c. Constitutū.) Et sic videtur requiri annus vigi-
simus septimus cōpletus, per hoc verbū cōstitutus, Annus an-
probatur in c. 2. & c. indecorum. de ætat. & quali. & comple-
tebat esse
per hoc verbum ad minus. Item constitutus in mi-
noribus requiritur q̄ habeat ordines minores to-
tos. c. præterea. & c. tua. de ætat. & quali. sic & totū
tempus. Ad hęc derogat iste tex. c. cum in cunctis.
in prin. de elect. c. presbyter. 79. dist. vbi requireban-
tur 30. anni compluti, ergo & hic, & non est veri-
simile quod in duobus voluerint corrigere iura, & in
ætate,

Clausula
de rigore
examinis.

estate, & quod annus non sit completus. Contrariū tenet Io. Dayma, hic dicit hunc annū haberi pro cōpleto, per hoc verbū cōstitutum, quia is qui annū incepit 27. est iā in ea ētate constitutus, elapsō 27. anno, nō est amplius constitutus in 27. sed in vī gesimooctauo, probatur in c. cōstitutus. de appell. nec obstat tex. supra allegati, illi nempe verbo infra vtuntur, nō verbo constitutum, vt hic. Nec refragatur verbū ad min⁹, quia verificatur in eo, qui est in ētate vigintiseptem annorū licet non compleuerit, nā ad min⁹ debet esse in 27. suę ētatis anno, nec obest dictū c. cum in cūctis, vbi episcopus debet compleuisse 30. annū instar Christi, qui in ea ētate baptizatus fuit, & cōp̄it p̄dicare. c. presbyter. 78. dist. ibi enim hoc est expressum, hic contrarium per hoc verbum constitutū, vide ex trauag. vnam de postul. pr̄lat. in cōmūnib⁹. per quam hic text. videtur declarari. ibi, illum, qui 27. non attigerit annum ad cathedralē p̄stulari edito perpetuo prohibemus, & sic sufficit attingere: & ideo non requiritur annus completus.

*Qualitates
requiriend
hoc ut quis
possit per re
gem nominari.*

a Aliás idoneū.) Id est de iure cōmuni, ultra se- & aliás a idoneum quentia hic requisita.

Primò hic requiritur, quod archiepiscopatus in hoc tex. ibi occurrente huiusmodi vacatione, &c. & ibi dixi.

Secundò, requiritur q̄ vacet in regno, vel Delphinatu, vel comitatū Dien. vel Valen. si ergo vacat in prouincia, vel in Britannia, non procederet hic text, ibi in regno dicto, &c. cū ibi concordatum non sit receptum.

Tertiò, q̄ ille archiepiscopatus spectaret (si elec-
tio fieret ad electionē, vel postulationē capituli, &
canonicorum, aliás si collatio vel electio ad alios
spectaret iure speciali, nō haberet locū nomina-
tio, q̄ p̄bat hic tex. ibi, illarū capitula, & canonicī
ad electionem seu postulationem, &c. & ibi dixi.

Quartò, requiritur quod rex Franciæ nominet, non Delphinus, vel ali⁹ us, ibi, rex Franciæ, & supra in eodem verbo scripsi.

Quintò, q̄ nominet Pap⁹, seu sedi apostolica, hoc elicitor ex tex. ibi, nobis & successorib⁹ nostris Rom p̄tificibus, seu sedi p̄dicitæ nominare, &c.

Sextò, q̄ fiat Romano pontifici canonice intrāti, alioqui si per violentiam, aut aliás indignè intraret, nominatio idem fieri nō debet, ex text. legitur. ibi, canonicē intrantium, vbi plenius scripsi.

Septimò, requiritur q̄ nominatus per regem sit magister in Theologia, vel in ea licētatis, aut do-
ctor iuriū, seu in altero, vel licentiatū, nec suffi-
ceret quod esset bachelareus etiā formatus, vel
vtriusque iuris, vel doctor in medicina, cum tantū
hic admittat doctores, & licentiatos. ibi, magistrū
seu licentiatū in theologia, &c. quod non proce-
dit in consanguineis regis, & aliis ibidem descri-
ptis in versicul. consanguineis, infra eod. vbi ple-
nius elucidatur.

Octauò, quod sit grauis persona, honesta vita, & nō leuis capitis, vel iudicij. in text. ibi graue, &c. & ibi declarauit.

Nonb⁹, quod rex nominet unum, non duos, ibi,

vnum, &c. alioqui dic, vt in gl. vni. in §. i. de col. in-
fra, & supra dixi in verbo vnum.

Decimò, quod sit graduatus in vniuersitate, ergo graduatus sub bulla non posset nominari, vt probatur in tex. ibi, vniuersitate, vbi dixi.

Vndecimò, quod illa vniuersitas, in qua sum p̄sit gradum, sit famosa, vt in tex. ibi, famosa, &c.

Duodecimò, quod in vniuersitate regni, vt supra dixi in verbo vniuersitate.

Decimotertio, quod sit examinatus, ibi, cum rigore examinis, si ergo aliquis esset sine examine factus, caligatus doctor non gauderet hoc priuilegio nominandi. ibi, probat text. cum rigore examinis, vbi dixi. facit tex. in c. qui episcopus, vigesimateria distin. vbi sic inquit text. qui episcopus ordinandus est, antea examinetur, licet de alio examine loquatur, de quo infra, versi. 17. Quia magistri & castodes canonum dicuntur, ideo eos scire debent. c. cum quibus in fin. 24. q. 3.

Decimoquarto, quod talis nominatus saltē sit constitutus in 27. i.e. ētatis anno ibi, in 27. suę ētatis anno ad minus constitutum, &c.

Decimoquinto, quod fuerit nominatus intra sex vel nouem menses, vt infra patet in hoc text.

Decimosexto, quod nominatio regis procedat prouisionē Papæ, in infra vers. alioqui. ibi, præde-
dēte nominatione. & in §. seq. in verbo expectata,
quamvis Dayma duοe requisitatarum ex tex. eli-
ciat, ētatem videlicet, & gradum, sed ponderādo
celebrius tex. vides alia multo plura. [Et hodie per
regis dictum & declarationem non valet nominatio regia, ob fraudes vitandas, si intra sex mēses
non fuerit Papæ p̄fūlta, & expedita: & ideo
secunda postea valebit, vt audiui esse in magno
consilio publicatum non tamē vidi.]

Decimo septimò, requiritur q̄ aliás sit idoneus, *Rēquisita
scilicet de iure communi, & quando dicatur idoneus
de iure cōmuni, declarat tex. in c. qui episco-
pus. 23. dist. cuius verba sunt, qui episcopus ordinā-
dus est, antea examinetur si natura sit prudēs, do-
cilius, si moribus tēperatus, si vita castus, si sobrius,
si perugil, si semper suis negotiis cauens, si humili-
lis, si affabilis, si misericors, si literatus, si in lege do-
mini instructus, si in literarum sensibus cautus, vel
acutus, si in dogmatibus ecclesiasticis exercitat⁹,
& ante omnia si fidei documenta verbis simplici-
bus assenserat, &c. Hodie dicebat quidam hos versus
pr̄fūlibus quibusdam conuenire, Pr̄fūl amat
marcham plusquam distinguere Marcum, Plus
amat & luctum, quām facit ipse Lucam.*

Itē non debent nominari, qui in hæresim lapsi
sunt vel defectum membrorum habent, vel fornicariā, seu concubinas habuerunt, seu qui am-
bitu honorem querunt, qui honorem muneri-
bus obtinere moluntur, qui à decessoribus in sa-
cerdotium eliguntur. hēc & alia describuntur in
cap. fin. §. i. distin. Nullus etiam per ambitum ad
episcopatus honorem permittatur accedere. cap.
nullus itaque i. quæstio. i. sed debet quodāmodo
inuitus promoueri, meritis tamē suffragantibus, *Castus &
fine ambici-
ca. in scripturis. 8. quæstio. i. Itaque castus, & hu-
milis, nostris temporib⁹ eligatur episcopus, vt
locorum*

locorum quoque peruenient omnia vita proprie
integritate purifiet, non pretio, sed preci⁹ ordi-
natur antistes, tam ab ambitu debet esse deposi-
tus, ut queratur cogitus, rogatus recedat, inuita-
tus effugiat, sola illi suffragetur necessitas excusan-
di, profecto enim indign⁹ est sacerdotio, nisi fuerit
ordinat⁹ inuitus, text⁹ pulcher.] in l. si quāquām,
C. de episc. & cle. Berthach. in tract. de episc. in 1. par-
te. 2. li. non enim nomen facit episcopum, sed vita.
c. plerunq. 2. q. 7. & sicut dignitate preceilū, sic &
religione debet aliis preeminnere. Vt oris verbis tex.
in c. ex multa, in fin. de voto. vnde his verbis dicit
Barb. in c. literas. col. 5. de iura. cal. vitā regnaret
illa antiqua bonitas, quē nihil ambiebat, imm̄ dona-
ta reculabat, nec valuit episcopus Bononiens. tūc
rēporis inuenire aliquem, qui vellet acceptare ca-
ponicatum illius ecclesię cathedralis extra vnum
fartorem claram & honestū virum, hodie inueni-
rētur ferè tot acceptatēs, quot in orbe figurā, vi-
de per Alua. in tract. de planct. ecclesię. li. i. c. 69. &
per Petr. Falc. in suo tract. de appet. præla. vbi ple-
nē prosequitur. Itē natus ex illegitimo matrimō,
etiam non est idoneus. c. cum in cunctis. in princ. de
elect. vel patiens aliquem defectum ex his quos
scripti in tract. de pacific. possel. in 4. limit. vide
etiam in epist. ad Tim. 3. capit. & ad Tit. 1. ca. & in
Prag. sanct. ti. de ele. §. deinde verò si fuerit nomi-
natus aliquis nō idoneus poterit per Papā recusari,
vt in hoc tex. habetur. Sed timeo ne iterū lupis
potius quā pastoribus cōmittantur, sed quid gra-
uius quid intolerabil⁹, & periculosius, quam vt de-
etur lup⁹ loco pastoris, dissipator loco tutoris, homi-
cida pro medico, tyrānus pro defensore, inimicus
pro aducato: hoc expresse scribit Panor. in c. dilec-
ti. 2. col. 2. de excep. per c. ne p̄ defecitu. de elect.]

Prelati re-
gni Fracia
prestāt re-
gi fideli-
tēm,

Vltimō, nota quōd antequām pralatus in hoc
regno habeat exercitiū suā pralaturę, solet præ-
stare iuramentū fidelitatis regi Franciæ. cle. vna.
& ibi Bonifa. not. n. §. porro. de iure iur., & in ca. ni-
mis. ibidem, vbi dicit Bald. quōd per hoc iuramen-
tum clericus nō efficitur subiectus laico, vel eius
debitor, nempe qui iurant ratione ordinarię iuris-
dictionis, vt prælati, nō dicuntur vassalli, sed domini-
ni iurisdictione dominica & in capita, quia nō fa-
ciunt pro ea aliquod servitium notabilis quātitatis,
sed solius recognitionis. ca. indignū. de reg iur.
Bald. in rub. de iud. nu. 15. in prima lectura decret. a.
vide c. Adrianus 63. & p̄ extra uagan. iniuncte. de
elect. in communib⁹, quā omnia notes, quia non
passim tacta inuenies.

Tempus re-
gūsum in additur ad c. ne pro defec-
tū, de elec. vbi electio in
omnibus e-
lectiōnibus
& collatio-
nibus, &
quibusvis
prōuisioni-
bus.

Intra sex menses His
intra sex menses a
etū, de elec. vbi electio in
his majoribus dignitatibus intra tres menses fieri
debebat. c. postquam, so. dist. ca. obeūtibus. 63. dist.
sed hic dantur sex menses regi ad nominandū ra-
tione loci distatīs lōge à Francia, intra quos si non
nominauerit, vel inhabilē, adhuc intra tres men-
ses nominare poterit, vt sequitur in tex. Itē patro-
nus clericus intra sex menses præsentare tenetur,
laicus verò patronus intra quatuor, vtrumq; pro-
batur in c. vno. de iure patro. in 6. qui computatur

à die notitiae veræ vel præsumptæ. Rot. dec. 263. si
propter in nouis. gl. in verbo, computandum §. vi-
sum. de collat. in Prag. io. de Selua in tracta. de be-
nefi. in 3. parte. q. 59. vel à die quo de nouo cōstru-
cta est e. clesia, vel consecrata. Fede. cons. 129. ca-
sus talis est testor. facit cle. fin. de refcr. vbi docit. Et
mādatarius ratione clausulæ motus proprij habet
decem dies ad eligendum beneficium pinguius,
iuxta. c. pluribus, de præb. in 6. optio intra viginti
dies fieri debet. c. fi. de consuetu. in 6.

Alia verò beneficia regulariter conferri debet
intra sex menses, alioqui collatio ad proximum fu-
periorum deuolutur. ca. 2. de concess. præb. & ibi
dixi. Et tam primus collator hos sex habet mēses,
quām quilibet alias alios sex menses per ca. fin. de
supplen. negl. prælat.

Idem in electione, vt intra sex mēses, nisi in ma-
joribus dignitatibus fieri debeat, tradit Pan. in ca.
cū nostris, per illū textum. in 2. not. & c. dilectus, &
c. postulatis, in 3. nota. de concess. præb. Item con-
ferri per id tēpus debent tā per episcopum quam
per alium collatorem. Panor. in d. c. cū nostris, etiā
si collator fuerit exemptus cle. vna. de suppl. negl.
prælat. etiā si iure deuoluto cōferat. d. c. 2. & c. licet
ibidem, siue collator sit in diœcesi, siue extra. c. no-
uit. de offic. lega. etiam si fuerit in curia. Ioan. And.
in c. si apostolicæ. de præb. in 6.

Legatus verò tardiu poterit conferre, quandiu
ali⁹ prælatiua legationis iure proprio vel deuolu-
to possunt, sed si collatio sit deuoluta ad prælatum
extra legati collationem existētem, tunc nō pote-
rit legatus cōferre, donec sit deuolutio facta ad
Papam. Imol. & alij. in d. ca. 2. & d. c. licet. Ioan. de
Selua in tract. de benefi. q. 54. in 3. parte & Brunel-
lus in tract. de dignit. lega. q. 19.

Papa non
sit supplere eius negligentiam, nō est aliquid tem-
p⁹ præfixum. c. cū nostris. de cōcess. præb. c. alio-
rum. 9. q. 3. nisi in beneficiis vacantib⁹ in curia, quē p̄, nec e-
si non conferat intra mensem, poterit is ad quem usū execu-
spectat collatio, conferre Papa non excluso. c. sta-
tutum. de præb. lib. 6. item Papa executori nō est
à iure præstitutum tempus ad conferendum, si nō
fuerit eius potestas limitata. cle. 1. de concess. præb.
glo. & doct. in cle. si de beneficio. de præb. glo. in §.
vism. in verbo. respectiue. de colla. quod tempus
non currit, quando collator ordinari⁹ effet im-
peditus. c. quia diuerſitatem. de concessio. præb. idē
si non inueniret idoneum. glo. in ca. bene nouit. 61.
dist. & in §. in ecclesiis. in verbo poterunt. de col.
in prag. quod in regno non posset allegari, cūm in
eo bene multi peritire peritantur, vel quando lis
super collatione duraret per annū, & postea per
sententiam fuerit dictū collationē ad talēm N. & c.
pertinere, is adhuc poterit intra sex menses cōfer-
re cum tempore lis nō fuerit negligens, nō cur-
ret eidē temp⁹, quod fecus est in præsentatione. d.
c. quia diuerſitatē. sic expresse cōsuluit Feder. c. 232.
casus talis, & c. cui sententia subscribit per illa
iura Panor. & alij in c. quoniam, & c. cum propter.
de iure patro.

In institutione quippe non est certum tempus à
iure

iuræ præfixum, sed si is ad quæ pertinet institutio fuerit negligens, poterit superior eidē præstituere terminum ad instituendum. glo. in reg. cance. 40. Pan. in d. c. 2. Roch. de curte. in tract. de iure patr. in verbo, honorificum. q. 25. & Paul. de citadinis in eo. tract. parte 6. q. 53.

De confirmacione. Idem in confirmatione, vt si qui debet confitare non habeat à iure certū præstitutū tempus, secus in eo, qui eam petere debet, hoc enim intratres mēses facere tenetur. gl. & doct. in c. cū ijs cūtis. §. i. de elect. c. quā sit illo tit. in 6. idem tēpus datur ad petendum consecrationem, quod cōputatur post confirmationē obtentam. c. quoniā. 75. disti. c. quoniam. 100. dist. idem ad petendum palliū. c. i. c. 100. dist. idem in permutatione, vt superiore non sit præfixum tempus ad eam approbandā. gl. in d. §. vi. sum in verbo respectiue, in prag. & Niccol. Milius. in verbo beneficium. q. 66.

De collatio ne hospitalium. Item quādo nō est certus præbendarū numerus, potest conferri præbenda post sex mēses. c. ex parte. de cōcess. præb. gl. in verbo, tēpus, in d. §. vi. sum. idem in collatione hospitaliū. Vt certum tēpus ad prouidendū illis nō sit præfixū. tradit Fede. de senis, in tract. de permuta. benef. q. 29. & 64. Fe. li. in c. de quarta. col. 4. de præscript. lo. de Selua in d. 3. parte. q. 64. intellige vt traditur per tex. & not. in clem. quia contingit. de relig. domi. quādo ho- spitale nō datur in beneficium, vt dixi in tract. no- mina. q. 15. verf. 6. nu. 12. & seq. alioqui sicut benefi- cium conferri debet, & intra sex mēses, per d. c. 2.

Nomina- tui intra sex mēses requirere debet. Ultimò, nominatus & graduatus intra sex mē- ses beneficium requiri debet, alioqui excluditur ab illo beneficio, nō à suis nominationibus. glo. in §. item quod vniuersitas. in verb. scilicet de coll. in prag. dixi in tract. nominatio. q. 17. in princip. & sic summatim habes iura quod tēpus beneficia con- ferri, vel de illis prouideri debeat, quā nota, quia alibi non sic inuenies breui descripta.

Episcopus quādo ad ministrato rem beneficio prefice- re posset. Postremò figendū est menti, quod eo casu quo episcopus non valet cōferre, vel prouidere de be- neficio, vt pote quia est referuatum, vel deuolutū ad Papam, si non sit aliquis, qui interim valeat illis beneficiis prouidere, poterit episcopus deputare administratorē idoneū, donec per Pāpam fuerit prouisum. arg. c. regēda. io. q. r. hæc est pulchra de- cīs. Panor. in c. cum nobis olim. vlti. nota. de elect. quam sequitur Probus in addi. ad lo. mona. in c. 2. in fi. de præb. in 6. & est notāda, q. a. episcopis vrlis, à die vacationis a ecclesiārum earūdem cō- putandos nobis b. & successoribus nostris

Tēpus em- nū a die va- habetur notitia vacationis, q. a. quādo lex exprim- ebitur, vel alia cōstitutio, vt tēpus computetur à die dicuntur in vacationis, vt hic, tūc stabitur dispositioni cōstitu- tioni, etiam extra notitiam. text. est formalis in c. statutum de præb. in 6. cuius lo. Day. memorē nō fuisse miror. & ibi gl. singula. dicit currere tunc tēpus ignorantis, quando fuit statutū in fauorem, vt hic videlicet in fauorem ecclesiārum regni, ne diu vacet, & ne gregi dominico diu desir cura pasto- ris. c. oblatæ. in fi. de appella. secus quando tempus

fuit statutum in odium negligentis, tunc ignorati nō currit, quia nō est negligens. c. quia. de conceſ. præb. quia tex. decepit lo. Dav. & primæ sententiæ fuit Pan. in repet. c. cū es. col. vit. de test. & om- nes doct. in d. c. statutum, facit c. placuit. Ibi à die conventionis. 16. q. 3. & l. eos. ibi, à die condēna- tions. C. de vſu. rei. iud. l. in doribus. de dore caut. ibi, à morte mariti, vel mulieris, vel missione repudiij, & c. quā sit ibi à tēpore præsentationis huiusmodi. de elect. in 6. licet canon. ibi, infra annum à sibi cō- missi regiminis tempore numerandum. ibidem. l. fin. C. de posthu. hære. insti. l. hæc oratio. ff. quib. ad lib. procla. non licet. l. quinquaginta. de excus. tut. l. i. §. quod dictum est. de separa. l. ait prætor. §. an- nus. ibi, ex die vēditionis, quā in fraud. cred. l. ma- riti. §. sex mensium. de adult. & l. quiinquennium. ibidem. l. annus. de requirend. reis.

Refellitur io. Dayma decisio. Itē hic bis reperitur cōputari tempus à die va- cationis, ergo ista geminatio declararationē saltē operari debet, iuxta l. balista. ff. ad treb. & lōga est differentia si assignetur tempus certum, ad cōsti- tuendū aliquē in negligentia, vt pote quod intra sex mēses debeat beneficium cōferre, & tūc tēpus: quia simpliciter profertur, debet intelligi à die no- titiæ, & sic etiā c. 2. & c. quia. de cōcess. præb. & alia iura loquentia de tempore simpliciter. aut iura lo- quuntur quicquā esse faciendum intra sex mēses à tali tempore cōputādos, vt pote à die vacationis, & tunc nō querimus notitiā regulariter, vt hic. & d. c. statutū, alioqui cōditores dixissent à die noti- tiæ. c. ad audientiā. de decimis. Item quia expreſſum est hic, ideo faciet cēſſare tacitū. l. fi. C. de do- te promiss. l. cum filio. §. filio. ff. de vulg. & in certis nō est locus cōiecturis. l. cōtinuus. §. cum ita. ff. de verb. oblig. hic certum est cōputari à die vacatio- nis, ergo nō à die scientiæ, & sic pater istos sex mē- ses cōputari à die vacationis, etiam ante notitiam, alias esset loqui cōtra hūc tex. expressim, dicētem, cōputari à die vacationis. Item quia pro certo ha- buerūt cōditores, quod intra sex mēses rex bene poterit scire, quod si ignorauerit, habet adhuc tres alios mēses, intra quos si nō nominet, imputetur ei, nam diu vacarēt ecclesiā Franciæ, & lupus tē- pore vacationis triumpharet, vt dicit Bald. in c. ne pro defectu. de elect. ideo cōstanter dicemus hos sex mēses à die vacationis cōputandos. Fallit quā- do rex esset iusto impedimento detētus, vel fedes vacaret, quia ei nō valēti nominare, nō curret præ- scriptio. arg. l. vnicā. C. de anna. except. not. in d. c. quia quod an fuerit iustū, relinquetur arbitrio bo- ni viri, extra illa quā sunt à iure expressa. gl. in c. si quis iusto. de elect. in 6. vide glo. in verbo impedi- mento. §. i. de colla. infra, & dies vacationis nō cō- putatur. gl. in d. c. statutū, & in l. datio. §. fi. ff. de act. empt. doct. in c. super eo. in 2. de appell.

b. Nobis. Ergo hæc nominatio non potest fieri alii quā Papæ, vel sedi Apostolicæ, vt infra dicitur, nec etiā legato à latere, cū à sede apostolicā diffe- rat. c. si apostolicā sedis. de præb. in 6. & si legatus posset p. eidē omnia quod Papa, nō esset differētia nisi nomine, & multi essent Papæ, ad verbū refert Bald. in c. i. de offi. lega. sed poterit hæc nominatio

fieri successoribus Papæ eo mortuo, si tamē cederet dignitati, iuxta c.i.de renū.in 6.nominato fieri deberet successori, quia retinuit sibi tanquam pōtifici, vt supra eo ibi. in manibus nostris & successorum nostrorum Rom. pontif. canonicè intrātum, & sic tanquam successori in pōtificatu, nō tanquā successori bonoru per c.si gratiosē de refcr. in 6.Et probatur hic & successorib. nostris Romanis pōt.

Nec etiā vacāte sede potest nominatio fieri collegio Cardinaliū, tū quod hēc verba nō cōgruunt, tū quod collegiū nō possit cōferre.c.2.ne lede vacāte.cle. ne Roma. in prin. de ele&t. Ad hēc si collegiū Cardinaliū hoc posset, fortē differrēt prouisionem Rotmani pōnt. vt aliquā vtilitatē ex his no-

An collēgio, cardinales nominato fieri per regē possum.

minationibus haberent, quod est prohibitū c. vbi periculum de ele&t. li. 6. & quia collegiū cardinalium sede vacante nō succedit in his, quā sunt ordinis, vel iurisdictionis Papalis. d. cle. ne Romani. vbi Bonifa dicit eo esse, qā cū celeritate desideret prouisione sedis Apostolica, vt eidē celeriter prouideatur omnis maria est amputanda cardinalib. per quā nollent, aut differēt, aut nō possint face-re electionē. arg. l. i. ff. de dam. infect. nisi fortē insta-ret summa necessitas, vt quia nō permitteretur eisdem cardinalibus eligere Papā, & tūc fortē posset nominari collegio cardinaliū, vel si duo essent in discordia ele&t, & nelciretur uter eoru esset ver? pontifex, nam necessitas facit licitu, quod alias est illicitum. c. si quis propter de furt. cū multis cōgrediis per Gerard. sing. vlti. & multa ego ipse addidi ad l. i. ff. de off. conf. ita tradit hic Dayma, quē vi-deas, vel fortē melius est tenere capitula posse tūc eligere, vt occurratur diutine vacationi. de qua in c. quām sit. de ele&t. in 6.hēc declaratione conditorum indigerent, sunt enim supra caput.

Romanis pontificibus, seu sedi prædicta nominare a, & de persona per regem b hu-iusmodi nominata per nos, & successo-res nostros, seu sedem prædictam prouideri c. Et si contigerit d præfatum regem a. Nominare.) Intellige, debeat, quod verbū est infra positū. certè si rex nominare velit, debet sic qualificatū nominare, tamē nō tenetur nominare, si nolit, qā ad factū præcisē quis cōpellinō potest. Iff. quis ab alio. ff. de re iud. & l. stipulationē nō di- iudicatur, de verb. obli. sed si nō nominet laplo tē-pore. Papa puidebit, prout staruitur hic. [Et utili? forte esset animabus, si spiritualia spiritualibus re-linquerētur, & temporalia recte administrarētur ab ipsiis secularib. & nō miscerentur sacra pphani.] b. Per regē.) Ergo per aurū vel argentū non debet quis nominari, sed p regē Prācie, vt hic habe-tur, pmittat ergo quilibet, vt rex libere nominet, nō verò instigatus p alios, sed spiritus sancti nutu hoc faciat. argentiū enim vel aurū pro nomina-tione rex nunquā recipere, sed de astātibus qui-

Rex pupil-lus, an & quando no-minare po-sit.

būdā dubitandū est, ideo hic tex. dicit p regē, & nō per aliū. Quid si rex esset pupillus? Responde si major sit infante, requisito prius cōsilio (si iux cō-scientia prouidere velit) sui confessoris, tutoris, &

præceptoris, is ipse poterit nominare instar patro-ni. de quo per Pan. in c. fi. de cōcef. præb. si minor infante fuerit, canonici interim liberē eligeant, cū hic sublatā sint electiones in fauore regis, si ipse nō nominet, ecclesiā regni eligere poterūt, cum habeat electiones, nisi rege nominatē, vt supra tit. prox. dixi. in prin. vel tutor instar patroni, nomine tamē regio nominabit, per ea quā dixi in tract. no minationum. q. 17. nu. 20. scribitur Ecclesiastes io. c. in fi. Vāh tibi terra, cuius rex puer est, &c. prima tamen ecclesiis vtilior tenenda potius esset.

c. Prouideri.) Adde verbū debeat, quod est in-fra, quia Papa debet prouidere nominato per re-gem, si sit idoneus, & qualificatus, alias Papa pot-e rit euudem recusare, vt sequitur.

[Et sic ex isto tex. patet requiritur Papæ prouisionem, alioqui si à rege nominatus receperit fructus episcopatus ante Papæ prouisionē, aut abba-tiæ, seu prioratus, amittit ius nominationis, & dicitur intrusus, quia sine ticulo valido fructus recepit. text. in ea. auaritiæ. de ele&t. in 6. inde poterit rex postea alium nominate, cum iste sit sua priuatus nominatione, & iure, siue fructus receperit sub ma-nu regia, siue tāquam procurator, vel alio colore, vel aliter se ingesserit administrationi per illum tex. & ibi abundē doct. scribunt.]

d. Contigerit.) Faro vel alias quomodo cunq. l. 1. §. i. ff. de leg. 3. siue scienter, siue ignorāter, cu hīc tex. generaliter loquatur, & indistincte, tum quia lem nomi-Papa hoc cōcessit regi, quā cōcessio parum opera natueri, an retur, sic intelligeremus secundum ius cōmune: & ideo debem⁹ intelligere, quod aliquid addat, vt in simili tradit Bart. in l. 4. §. prætor. ff. de dam. infect. Item quia Papa referuauit sibi approbationē per-sone nominata, ergo quodcūque modo nominauerit rex primū, habebit post illius recusationē à Papa tres alios menses. Præterea patronus laicus potest variare, licet præsētauerit indignū. c. quod autem de iure patr. fortē in rege cui expresse per hunc tex. concessum extitit per viam contractus. huic accedit quod rex præsētādo sciēter, nō qualificatum, arbitratur Papam velle cum isto per eū nominato dispensare, si ergo nō posset alium no-minare, videretur iniquum, & nihil prodesset ista cōcessio, vt alium nominare posset, denique ante-quam rex præsētasset secundū, oportet quod iu-raret an scienter, an ignorāter præsētasset primū, ad quod iuramentū text. eum non adstringit, igitur nec ego regem ad id adstringam. Itē nō inuenio in hoc casu poenam statutam, ideo ego nō statuā, vt dicit tex. in l. at si quis. §. diuus. ff. de relig. & sumpt. fune. Nec est aliqua cōstitutio tale quid dicens. §. oum igitur. in authen. de nō eligend. secund. rub. colla. 2. nec Papa hoc dicit, ergo non est nostrum addere. l. si seruum. §. prætor ait. ff. de acquir. hære. nec poenam priuationis extendemus ad casus nō expressos. glo. in c. fin. de iure patro.

Nec refragatur primo quod eligētes sciēter in dignū sint priuati prima electione faciēda. c. cum in cunctis. §. fi. de ele&t. ca. cum Vintonien. ibidem. vbi Panor. not. vlti. Idem in nominatione videtur dicendum, vt nominans scienter indignum sit pri-uatus

Reproba-
tur feren-
tia. Day-
ma.

uatus potestate nominandi pro prima vice , vt di-
cunt nostri,& sic concludit Ioan. Dayma.in verbo
cōputandos,quod nō est verum:nam hic ex pres-
sim conceditur,vt si rex nominauerit non qualifi-
catum,quod possit alium nominare, sed in electio-
nibus & aliis non sic permittitur, imò prohibetur,
& priuantur,vt dixi eligentes potestate eligēdi,&
contra suam sententiam est tex.in c.perpetuo. de
elect. in 6.vbi sunt hæc verba perpetuo fandtionis
oraculo declaramus, quod scienter in electionib.
nominatēs indignum, propter suffragium in scruti-
nio præstitum,nisi adeo in eo persisterint, quod
ex votis eorum electio subsequatur, nequaquam
potestate eligendi priuentur, sed rex nominando
scienter indignum, si postea nominet aliū, nō per-
sistit in prima nominatione, ergo nō erit priuatus
potestate alium nominandi etiam de iure.

Nec me mouet quod rex non debet ex suo (vt
dicit Ioan. Dayma)dolo reportare commodum.c.
sedes.& seq.de rescr.respon. nō potest notari do-
lus malus in permissis.l.i. §.nō fuit.ff.de dolo. quia
quod sit legitimè nullam meretur pœnam.l.Grac-
chus.C.ad leg.Iul.de adul.sed rex secundo nomi-
nat hac constitutione permittēt, ergo nō potest
in eo notari dolus, nec meretur pœnam priuatio-
nis, etiam si nominauerit scienter inhabilem : sed
conscientia sua caueat, si alium indignum nomi-
nauerit. Et sic constanter teneo cōtra Io. Dayma,
contrarium afferentem in gl.vlt.cui per prædicta
sufficienter responsū esse arbitror, & ista est mera
veritas iuri & equitatī cōsona, videlicet quod rex
Franciæ posset nominare secundum, etiam si pri-
mō scienter nominauerit inhabilem, quem Papa
recusauit, alias de nihilo prodeisset vt secundum
posset nominare primo recusato, vt prædixi.

personam taliter non qualificatam a ad-
dictas ecclesiæ sic vacantes b nominare
nos & successores , seu sedes & huiusmodi

*Quis dia-
tur qualifi-
cam.*

a Non qualificatam)Id est, non habentem qua-
litates requisitas supra, quas tradidi in gl. alias vn-
de dicitur qualificatus, quasi factus qualitas requi-
sitæ, & idem nominatos ritè & graduatos vocamus
qualificatos, quando habent qualitates requisitas
in his concordatis. §. præfatiq; ordinarij. §. si quis
verò §. volumus. & seq.de coll.infra quæ sunt no-
tanda ad declarationem illius tituli.

b Vacantes.) Ergo ad vacaturas non potest rex
nominare , nec illas debet pmittere, vt dixi supra
eo,in gl.ocurrente vacatione. & in gl.alien. fasi.
supra in procēcio.

*Sedes apo-
stolica qd;*
*l,imperia-
li, & alia.*

c Sedes.) Et sic Papa non debet prouidere indi-
vidua, gnis, vt hic, & mirabile videtur continere iste tex.
& de rega cum sedes ipsa sit res inanimata voluntate carent,
sive beneplacito teste Archi. in c. si gratiosè.col.
2.de rescri. in 6. & tamen potest prouidere , vt hic:
sed dic quod sedes aliquādo. capitur pro dignita-
te. §. sic igitur.in auth. vt iudi. sine quoquo suffrag.
collatio. 2. quæ non moritur. dicto. cap. si gratiosè.
Nam licet habens Papatum sit corruptibilis, tamē
Papatus, imperium, & dignitas, semper sunt, nec

corrumpuntur.ca. cum venissent, de inst. l.propo-
nebatur ff.de iudi. Ioan. Monac. & Archi. in d. c. ii
gratiosè de fede Apostolica, imperiali, regali, car-
dinalium, patriarcharum, archiepiscoporum, epi-
scoporum, abbatum, & aliorum, abundē scribit lo.
Francis. in tracta. de offic. & potest.ca. sede vacan.
in 6. prælud. scripsi in l. in lege censoria. ff. de ver-
bo. significatio.

Quærebatur aliquis nū magis peccet rex nomi-
nando indignum, quām Papa recipiendo? magno
se iudice quisque tuctur. Primò, quod rex magis
peccet, probatur, quia fons peccati est, & origo: vt
in simili dicitur per Hostien, in summa. §. fin. vbi
dicit eligentes ista ratione magis peccare, quām
confirmantes. Item in Euangelio dicitur, qui me
tradidit tibi, maius peccatum habet. & sic qui no-
minat maius habet peccatum, quia tradidit Papæ,
& Papa de illo confidit. Tertiò, qui nominat indi-
gnum, contra conscientiam agit. cap. perpetuo. in
fin. de electio, in 6. verba ipsa subiiciam, licet pro
eo quod indignum nominando scienter contra
conscientias suas agant, & diuinam vindictam, &
apostolicæ vltionis metum non immerito possunt
reformidare, & præsumitur scienter nominare,
cum cognoscere eum debeat. regu. qui cum alio.
ff. de reg. iur. saltem per relationem boni viri glo.
in l. mulieri ff. de conditio, & demonstra. glo. in c.
cupientes. in verbo, notitiam. de electio. in 6. Bald.
in patrono, vt videatur scienter præsentare indi-
gnum: ita scribit in cap. cum vos. col. 2. de offi.
ordin. & qui eligit aliquem ad beneficium, vel offi-
cium, præsumitur ipsum habere notum. Barro. in l.
si patronus. ff. de confirm. tut. Deci. in cap. cum in
cunctis §. fin. in priu. de electio. vnde imperator. in
§. i. in auth. quomodo oport. epis. collat. i. his ver-
bis fatur. Sancimus igitur sacras per omnia sequen-
tes regulas, dum quispam sequenti omni tempore,
ad ordinationem episcopatus adducitur, conside-
rare prius oportet eius vitam secundum sanctū
Apostolum, si honesta & inculpabilis, & vndique
irreprehensibilis sit, & in bonis testimonium ha-
beat, & sacerdotem decens, &c.

Imò videtur, quod Papa plus peccet, quia maior
plus peccat quām minor.ca. inter. §. fin. de transla.
episcop. ibi, & quamvis iidem archiepiscopi tan-
quam maiores plus excellerint in præmissis, &c.
Secundò, qui perfecit delictum, magis tenetur,
quām qui incepit. Nam Celsus scribit in hæc ver-
ba. Si alias mortifero vulnere percussiter, alias
postea exanimauerit, priorem quidem non teneri,
quasi occiderit, sed quasi vulnerauerit, quia ex alio
vulnere periit, & posteriorē teneri, quia occiderit.
Item Mela. §. sed & si seruū. ver. Celsus. ff. ad leg.
Aquil. Tertiò, Papa potest nō admittere nomina-
tū rege indignū, ergo si admittat magis peccare
videtur. Dicam cum Marone. Nō est noctru inter
vos tantas componere lites, [sed uterque sibi ca-
ueat, quia de his reddituri sunt Deo exactam ra-
tionem, vt plenè scripsi in interpretatione. ca. po-
stulaſtis. in gl. de cler. excom. ministran. & teneat
de omni damno & dispendio, quod per eos acci-
derit. c. Valentianus. vbi glo. 63. dist.]

de persona sic nominata eidem a ecclesiis minimè prouidere debeat b . Sed teneatur c idem d rex infra tres e alios menses à die recusationis f personæ nominatae non qualificatae solicitatori no-

a Eisdem ecclesiis.) Ergo de aliis ecclesiis poterit Papa isti nominato prouidere, quia si nō sit habilis ad episcopatum, vel archiepiscopatum, erit forte habilis ad beneficium simplex. Ant. in c. ex ratione. col. i. de a. & qual. vel ad alium non requiriēt tot qualitates, sicut prælatura, de quibus supra dictum extitit, & tradunt doct. in c. cum in cunctis. de ele. ideo hic rex expressit eidem ecclesiis.

b Debeat.) Et sic à contrario consensu Papa debet prouidere nominato à Rege, quādo est qualitatis requisitæ per hunc rex. alioqui contractus non seruaretur, quē non seruare nō est egregij animi, vt dixi in prefat. ad rub. de col. infrā, & si alteri prouideret, nulla esset prouisio, vt patet infra in vers. decernentes. Et posset rex refutare illi prouisio factæ per Papam. Inno. in c. quod sicut de elect. refert & sequitur glo. in regula. cancel. 40.

*Quando Pa-
pa recusat
per regem
recipere,
quid facie-
dam sit.*

Quid si Papa nollet admittere nominatiōnē de idoneo factam: posset forte rex nominare aliquę illi capitulo, quod episcopū poterat ante hāc cōcordata eligere, & tunc capitulo eligit illum nominatiōnē per regē, & tantū proderit quantum nominatiōnē facta Papā, vel forte capitulo tunc poterit liberē eligere, quia electio non sit cōtra qualificationem hic positam, & in vñt. decernētis. infra eo. annullantur electiones factæ cōtra p̄misiōnā, id est, quando rex nominat, & Papa prouidit, non ergo si alias factæ sint, id est quando Papa nō prouidit, vt hic quod cogitandum relinquō, super his quippe effari periculofum est, cum nec caput nec pedes habeant.

c Sed teneatur. Si velit ex sua nominatione prouideri ecclesiis, & tenetur intra tres alios menses, post non, & ad hoc refertur verbum teneatur hic positum, non tamen tenetur rex nominare, si nouit, vt supra dixi.

*Vacante se-
de ad que-
spicit be-
neficiorum
collatio-*

Sed dubitet quis, ad quē spectet vacantiū beneficiorū collatio, interim sede vacante respōde si rex iure regali habuerit priuilegiū cōferēdi, vt in quibusdā habet episcopatib⁹, in illis poterit cōferre beneficia episcopatus, vel archiepiscopat⁹, per generali de ele. in 6. Si autem iure regali hoc sibi in fundatione, vel alias ex priuilegio concessū nō fuerit, sed tantū quod vacante sede illos capiat fructus, vt futuro releruētur successori, tūc conferre non poterit: sed Papa, aut legatus, tūc cōferret, vel archiepiscopus post sex menses iure deuolutio. ca. 2. de cōc. præb. Et quamuis capitulum succedat episcopo sede vacante, tamen beneficia conferre regulariter non poterit. c. illa, ne sede vacante nisi vt dixi in tract. nominatio. in collatione necessaria.

*Dicitio idē
quomodo
expiriuit.*

d Idem rex.) Etiam eo mortuo aliis. Nam idem dicitur, sicut idē populus Parisiensis q. abhinc mille annis fuit. l. proponebarunt. ff. de iudi. quia dignitas non moritur. c. si gratiosē de rescript. in 6. maximē

regalis Frāciae dignitas, quē diuinitus est instituta, & diuinitus conseruatur, & dictio idē potest referri ad gen⁹, vt in l. 2. in prin. & ibi doct. si cer. pet. vbi in mutuo, idē in genere debet reddi. Aliquādo refertur ad speciē, & in dubio. Bart. in l. hoc legatū. ff. de leg. 3. Quandoque dicitur idem numero, vt hic, & in d. l. proponebatur, & per hoc excluditur alius extra regem, vt supra dictū extitit. [vide quid si rex moriatur post præsentationem, seu nominationem, per Bal. in c. cum adeo. in prin. de rescri.]

e Tres alios menses.) Quos rex habebit, quādo non qualificatū primo nominauit, qui fuit per Papam recusatus, si tamē prima nominatio per regē nō fuerit plenū fortita effectū, vt pote qua a nomina-
*An rex pos-
su iteri no-
minare
quādo no-
minatio
fuerit
sc̄. f. .*

(quod raro cōuenit) cōsentire recusat, vel post cōsensum renūciat iuri suo, aut forte diem clausit fortita ef-
fictum.

extremum, seu propter occultum eius virtū no-
minatio irritatur, tūc rex intra alios sex mēses no-
minare aliū poterit, ac si vacatio noua esset. text.
elegans in c. si elect. de elect. in 6. Nā correctionē iuris non debemus facere. l. vna C. de inoffi. dotib.

Nec refragatur, quod si episcopus vel ali⁹ habēs potestatē nominādi vnum canoniciū in prima sui creatione, si nominauerit vnum, qui acceptauit, & poste renūciavit, nō poterit iterū nominare, post quam nominatio est lēmel fortita effectū. D. Rot. dec. 22. nota qđ vbi ordinarius. in antīq. & Fel. in c. innouam⁹. col. 2. not. 5. de treuga, quia debet intelligi quādo ille habebat potestatē nominādi vnum tantū, secus quādo datur facultas nominandi se-
mel, & iterum, vt hic, tūc poterit iuxta potestatē datā nominare, successiū etiam, non simul, vt supra dixi. Item cū sīnūc taxati tres mēses, vltra nō habebit rex, etiam si primum præstauerit intra duos mēses, & adhuc superāt quatuor mēses de sex, qui primo præstituti sunt, tamē à die recusationis primi non dantur, nisi tres mēses, vt hic.

f A die recusationis.) Ecce quomodo hi tres no-
tissimi mēses computantur, videlicet à die recusationis intimatæ solicitatori regis, vel alterius, vt in gl. seq. nec dies termini cōputatur in termino. gl. in c. statutum. de præb. in 6. & hic plenē. Ioann. Dayma, tract. de dictione. à. Et intellige recusationis vñcā, nam poterit rex nisi semel nominare à die recusationis, per hoc verbum recusationis, nō recusationum, per l. boues. §. hoc sermone. ff. de verb. signifi.

Quid si inhabilis fuerit iterum ignoranter no-
minatus, qui nō fuit per Papam recusatus, sed ad missus, faciēdum erit. Respon. si notoria est inhabilitas, tunc ecclesia poterit se opponere. Nā hāc concordata sunt facta inter Papam, & sedem apostolicam ex vna: & regem, & regnum ex altera, li-
*Si nomina-
tus fuerit
inhabili, po-
test ecclē-
sia se oppo-
nere.*

cōt. videantur Papa & rex cōsentire, tamē ex magna causa adhuc regnū vel vñus ex regno poterit se opponere, & audire debebit in magno cōsilio, si sua intersit. gl. in l. iubemus. §. sanē. in verbo, oeconomis. C. de facros. eccles. tex. in c. si quis presbyterorum. ibi, sed etiam licet quibuscunque ecclesiasticis personis vocem contradictionis afferre. de reb. ecclē. non alie.

Feder. cōs. 95. super quæstionū. col. i. Fel. plenē in

in c. cum olim. col. i. de testib. Papa quidem & rex non intendunt prouidere inhabilibus, si contrariū faciat, sunt circūuenti. Bal. in c. cū olim. de re iudi. Et ij tres mēses currūt regi, siue ipse sciuerit recusationē, sine nō: quia postquā recusatio est intimata solicitatori regis, is debet certiorē facere regē, quod si non fecerit, imputetur regi, & de se queri debet, qui parum diligentē solicitatorem sibi asumpsit. §. f. Inst. pro soc. prout dixi de aliis sex mē fib⁹ in gl. cōtigerit. supra eo. & si fuerint plures sollicitatores, sufficit vni intimare. arg. l. de pupillo. §. si plurim. ff. de noui. ope. nun. facit quod scripsi in tractatu nominationum. quāst. 14. nume. 62. quod si sint plures vicarij, sufficit vni insinuare. vide ibi alia huic rei confinia.

minationem non qualificatam prosequentiā a consistorialiter b facta intimandæ c computando alium d supradicto e modo qualificatum nominare f.

a Prosequēti.) Et sic solicitator regis debet prosequi nominationē factā per regē, sicut dictauit in nominatis in §. f. de coll. infra. & per hoc infertur quod rex tenetur habere Romæ solicitatōrē, qui nominationē hāc prosequatur. Quid si solicitator regis mortuus fuerit? Respō. putarē nominationē posse intimari procuratori nominati, vel illi cui directæ sunt literæ, arg. clem. causam. de elect. forte etiam posset eo casu recusatio intimari protectori Galliarum, vel alteri negotia regis Romæ gerēti, vel alteri solicitatori p̄sequēti hāc nominationē: nā si nominatus recusatus habeat Romæ solicitatōrem, ad prosequendū hāc nominationē, illi poterit intimari hēc recusatio, & ideo caute dicit iste tex. solicitatori. nō exprimendo regis, vel alterius, & sic generaliter poterit intelligi postquā non distinguit. l. de precio. ff. de pub. in rem aet. & si solicitator productus sit testis, an recusari possit, dixi in tract. de repro. & salua test. in verbo solicitator.

Sollicitatore
regis mor-
tui Rome
cui debent
recusatio
intimari.

b Consistorialiter.) En ergo qđ hāc nominatio foler præsentari Papæ consistorialiter, scilicet prefloraliſter, sente collegio cardinaliū, & per Papā sic recusari, posset tamē Papa istā nominationē domi recipere instantē necessitate, & collegiū cardinalium ibidē cōgregare. arg. nota. in l. i. ff. de offi. cōsu. tamē stylus ecclesiæ Roma. est in his maioribus dignitatibus, vt cōsistorialiter recipiātur, vel recusetur, per not. in c. quod translationē de offi. leg. vnde consistorium propriè est Papæ. gl. in c. Romana. in prin. & ibi Archi. de appell. in 6. lo. Montagne, in tracta. de authoritate magni cōsiliij. vers. 3. p magno cōnſilio, vel principijs. gl. in §. ad hāc in auth. de appe. coll. 4. Nec debet intelligi hic tex. vt quidam con torquebat, dicētes Papæ recusationū debere intimari cōsistorialiter, sed recusatio nominationis cundum quosdam consistorialiter fit, & sic debet tex. ordinari, à die recusationis personæ nominatae, nō qualificatæ factæ, consistorialiter intimadæ solicitatori prosequenti nominationē non qualificatæ, &c. vel dic melius prosequenti consistorialiter, videlicet qđ solicitator debet nominationē

consistorialiter prosequi, & hic est germanus (vt reor) ad hūc tex. sensus. [Et hoc cōsistoriale est si- cut alienatio castrorum eccl. l. dicit Bal. in l. i. col. pen. num. 7. ff. de iurisd. omn. iud.

c Intimandæ.) Id est, exhibēdæ seu denuncian- dæ, & debet fieri hēc intimatio solicitatorii, vel alij vt supra dixi in gl. prosequēti, nec sufficeret domi solicitatoris fieri, quum hic dicatur solicitatori, nō domi, per not. in cle. causam, de ele. vbi vide abūdē. quāuis domi facta citatio regulariter nō inuēta persona valeat. l. i. §. i. ff. de libe. agnos. alibi scripsi plena manu in tract. de cita. in ordi. in 3. tomo.

d Alium.) Et sic videtur qđ rex possit tres nominare per hāc dictionem alius, quæ tria requirit. gl. possit nominare. in l. ancillæ. C. de furt. dixi in gl. ad alium. in §. si quis nare.

Rex quo-

verò infra, de colla. & sic primo vnum nominabit rex, si Papa eum recuset, rex alterum nominabit, si iterū Papa eū recuset, alium, & sic tertium nominare poterit. Cōtrariū teneo, nam patronus laicus licet possit variare, non tamē vltra semel, quia vbi licita est variatio non permititur, nisi semel. text. in l. si quis iusfirandum. C. de iure iur. Bald. in auth. habita. col. 8. nu. 35. C. ne fil. pro patre. Alex. in l. si extoto. §. f. col. pen. ff. de leg. i. & ita in propriis terminis cōsuluit Calde. cons. 16. an laicus rub. de iure patrona. & sic rex non poterit post secūdam recusationem alium nominare, arg. l. boues. §. hoc sermone. ff. de verb. signi. & vt infinitas vietetur de qua plenē dixi in repet. l. vnicæ, not. primo. C. de fenten. quæ pro eo quod inter. & sic quum nō pos- sit primo nominare nisi vnū, vt tex. supra dicte vnū grauē, &c. ita hic non poterit, nisi alterum nominare, ideo post primam recusationem, nō habebit nisi tres menses, quum hic text. nō concedat vltra, qđ cōcederet si à die cuiuslibet recusationis posset alium nominare. Nec obstat dictio alius, quia aliquando ad duos tantum refertur. c. quum autē. de iure patron. dixi. in d. gl. ad alium. & sic per hoc verbum nō debet rex nominatum primo recusatum nominare, sed alium, vt hic vltra nominatum primum, quod est notandum.

e Supradicto modo.) Ergo secundo nominatus p̄ regē debet habere qualitates supra descriptas in gl. alias idoneū, alioqui recusari potest per Pa- pam: ideo hic monet regem, vt alium supradicto modo qualificatū nominare habeat, & hoc decla- rat etiam dictio alium, quæ implicat similitudinē. cle. i. de rescrip. & erit sensus, vt facta recusatione primi nominati, alius qui sit similis qualitatis supra scriptæ debeat nominari. nō verò intelligas, quod alius similis primo nominato nominati debeat, quia si primus esset ignarus, vel alias inhabilis, in secunda nominatione posset præsentari similis inhabilis, quod hic reprobat tex. dum dicit supradicto modo qualificatum.

f Nominare.) Si rex non nominauerit intra sex menses, aliquem, videtur quod non possit postea, quia alij tres mēses dātur ratione recusationis factæ per Papam quādo rex inhabilem, forte circū- ventus nominavit, vt variare possit nominādo ha- bilem, nā nominatio quæ non est sortita effectū, quia recusata nō debet eidem regi esse damno. c.

Secundus
nominatus
per regem
qualitates
in text ex-
pressas ha-
bere debet.

perpetuo de ele. in 6. probatur in hoc vers. si verò contigerit, & ibi à die recusationis, & in verbo sēper. &c. potuit enim rex esse deceptus nominādo inhabile, ideo Papa voluit eidē morē gerere, concedendo vt intra alios tres menses aliū nominare possit, quod nō est quādō non nominauit aliquem, quia tunc negligentia supplebit Papa post sex mēses, quia cōcessio facta in vno casu nō extendetur ad alium. l. commodissimē. ff. de lib. & posthu. & vt dispendiosè vacationi ecclesiarum consulatur. ca. quā sit de elect. in 6.

Contrarium tamē videtur tenendum per hūc tex. ibi, alioqui, & ibi tunc sic vacanti, & quia facti appellatione nō factum cōprehēditur, quādōquidē qui nō facit quod facere debet, videtur aduersus ea facere, quianō hoc facit. l. qui nō facit. ff. de reg. iur. scripti in gl. prout. in repet. l. vnic. C. de sēt. qua pro eo quod interest. & postquā Papa voluit cōcedere regios nouē mēses, in casu quo inhabilē præsentauit fortius & quādō non nominauit intra sex mēses, vt etiam postea alios tres mēses habeat. Nā illud debemus dicere qđ statuētes (si interrogati fuissent) statuissent. l. Titius. §. Lucius. ff. de lib. & posthu. & verisimile est qđ sic statuissent, & per hoc tollitur in contrariū allegata, quia nō procedunt quando fortior est ratio in casu omisso, vel quando verisimile est quod sic prouidisset, per gl. in l. tale pactū. §. f. ff. de pact. l. a. in l. r. col. 4. ff. de vulg. facit rex. solemnis. in §. porro. ibi, si qua fuerit antiquioribus causis similis, seu maior, &c. que fuit prima caus. benefi. amit. & dispendiosa vacatio hic usque ad nouem menses toleratur, & in hanc partem etiam videtur inclinare Dayma. hic, licet ita expresse non decidat.

Alioquin a (vt dispendiosè b ecclesiarum huiusmodi vacationi celeriter consulatur) ecclesia tunc sic vacanti per nos & successores nostros, seu sedem huiusmodi a Alioquin.) Tres limitationes hic describūtur. Prima est, quando rex intra tempus præstitutum non nominauit, vel inhabilē. Secunda est, ibi, nec non quando per obitum episcopatus vacat in curia, & in istis casibus Papa liberē prouidet. Tertia pars, ibi, cōsanguineis tradidit de regis consanguineis, & aliis ibidem conscriptis, vt possint à rege nominari, etiam si non sunt qualificati, vt supra de-

Papa ante scriptum extitit.

*tres vbi-
mos men-
ses finitos,
an possit
prouidere.*

b Dispendiosè.) Quām sit dispendiosa ecclesiarum vacatio, declarat rerum magistra expertiēta. ca. quām sit de elect. in 6. nam ex defectu pastoris gregem dominicum lupus rapax inuidit. c. ne pro defectu de elect. & sic per hanc rationem non tenebitur Papa post recusationem secundā expectare finem trium mensium, si rex iterum nominauerit inhabilem, quod probat etiam verbum celeriter, in hoc tex. positum, & verbum liberē, & quia frustra expectaretur finis, qui nihil operaretur.

Non obstat c. commissa. de elect. in 6. quē text. allegat gl. in cle. vt hi qui in verbo constitutus. de c. & qualit. vbi ante finem termini nō potest su-

perior prouidere. Nam ibi ideo est, quia ius nō est deuolutum ante lapsum terminum ad superiorē. ergo finis termini expectatur ibidē, hic verò simu latque rex præsentauit secundum inhabilem, & Papa recusauit illum, Papa habet ius prouidendi, per verbum liberē, & verbū celeriter, & vt dispendiosè ecclesiarum vacationi constat, & sic nō tenetur aliud tēpū expectare, nec refragatur gl. in c. vbi periculum. in verbo, decem. de elect. in 6. quā dicit cardinales Romæ existētes, teneri experitare decem dies, alios cardinales absentes, etiā si appareat illos non posse venire intra illū terminū, quam gl. sequitur Bal. in c. licet de virāda. de elect. & l. a. in l. non omnis. col. 3. num. 8. ff. si cer. pet. Respondeo esse verum, quando rex non nominaret post primam recusationem, tunc Papa ante tres menses non posset prouidere, & sic debet intelligi iura supra adducta, secus si iā nominasset, & secundo nominatus recusat⁹ fuisse, vt in casu isto, & ita intelligitur casus sequēs, quia fortè ante finē termini per legem præfixi rex prouidebit, & sic etiā appellatio non dicitur deferta, nisi totum tempus effluxū fuerit. c. personas. ibi, ex tunc. de appell. qđ facit ad intellectum ordinatis regiæ permittētis iudici à quo sententiam exequi post desertionem, vt non possit exequi. etiam si vnu dies superesset, & appareret appellatēm intra illud tempus non posse releuare. l. a. in c. cum stipulatus sim mihi. col. pen. in prin. ff. de verbo. oblig.

Concludendū ergo est, quod Papa non poterit prouidere ante finem trium mensium, quādō rex non nominauerit aliquā à die recusationis primæ. secus si nominauerit, & inhabilem, quia tunc Papa poterit prouidere statim à die istius secundā recusationis, siue sint elapsi tres ultimi menses, siue nō. Et ideo si rex nominauerit Petrum, & mādauerit solicitatori, vt si Papa recusauerit Petrum, quod ipse nominabat Ioan. tunc à die illius secundā nominationis, & recusationis per Papam facta, Papæ liberē prouidebit, nō exspectato alio tempore, nec alia regis nominatione, vt hic probatur.

Quero, rex nominauit vnu ad episcopatū vacantem per resignationem, Papa prouidit illi, siue vacet per resignationē, siue alias modis derogando regulæ. 18. dicēti quod si resignas moritur intra viginti dies, de ipsa infirmitate, beneficiū censeatur vacare per mortem, moritur resignans ante viginti dies, an rex iterum possit nominare, tanquam vacet per mortem, videtur qđ nō, quia postquam semel nominauit, & non fuit recusatus nominatus per regē, ergo non poterit aliū nominare, cum hic sibi cōcedatur nominare aliū quādō recusatur primus, ergo si nō recusetur, nō poterit ex alium nominare. Item illa. cancel. regula nō loquitur in episcopatibus, vel abbatīis, ergo in illis non habebit locū, quia episcopat⁹ vel abbatīa nō veniūt appellatione dignitatis. tex. in c. venerabilis. de præb. gl. in c. 2. illo tit. in 6. Præterea Papæ est derogare illi regulæ cācellariae, quā ipse edidit, derogauit, & sic valet illa derogatio. in contrarium me trahit text. supra vbi dicit regem posse nominare, quando episcopatus vacat per resignationē etiam

*Regula cā-
cellaria de
viginti die-
bus an ha-
beat locum
in Papa &
rege.*

etiam quando vacat per obitum, sed si nominauerit ad episcopatum vacantem per resignationem, non censetur nominare quando vacat per obitum. Ergo Papa nō debuit prouidere, alia prouisio est nulla, vrpote facta sine regis nominatione, vt patet in ver sic. decernentes. Nam actus agentium non operatur ultra eorum intentionem. I. non omnis. ff. si cert. pet. sed regis nō erat intentio, vt nominaret, si vacaret per mortem, quae intentio probatur si post mortem aliū nominauerit, vt in simili not. in c. suscepsum. de rescr. in 6. gl. in verbo alia. in forma māda. infra.

Reg. cācel. de 20. die. Reg. cācel. an in bere etiam locū in institutione facta ab ordinario, presentatio vt si patronus präsentauerit ad beneficium vacas n. locū hu- per resignationē, si resignās moriatur ante viginti dies, poterit iterū präsentare, quia nō präsentauit in casu mortis, & prima präsentatio est nulla, ergo non præstabit impedimentum alteri präsentationi, licet contrarium co... uluerit Dec. conf. 224. cui repon. in tract. nominat. q. 17. nu. 5. Item si patronus präsentauerit ad beneficium vacans per priuationē, si alio modo vacet, non videretur per prædicta præsentasse, ideo poterit iterum präsentare, licet cogandum relinquat Rochus Curt. in tract. de iure patro. in verbo honorificum. q. 51. alioqui censeretur esse facta institutio sine præsentatione. & sic non valeret. c. decernimus. 16. q. 7. c. illud. de iure patro. sic & prouisio in hoc casu mortis censetur esse facta sine regis nominatione, quando unus tantū modus vacādi in d. nominatione, vel præsentatione esset expressus, & quod dicta regula cancel. 18. habeat etiā locum in collationibus factis per regem, fuit, vt di-

Anne. cūt. in hoc senatu decisum die prima Decembri, an. 1494. in causa possessoria pendente super capella S. Laurentij in ecclesia Meldensi. Nā alia est vacatio per mortem, alia per resignationem. c. suscepsum. de rescr. in 6. & illa regula cancellariae est facta ad utilitatem omnium collatorum, & eorum qui habēt representare, seu nominare, ergo illi fauori debent collatores derogare, nec solius Papæ derogatio potuit præiudicare nominationi per regem faciendæ in casu mortis. nam & si Papa possit illi regula derogare in aliis beneficiis, tamen in his dignitatibus hic expressis nō solet sine rege, ratione contractus sic facti, & illa regula loquens in beneficiis etiam habebit locum eadem ratione dictante in episcopatibus, abbatiis, & aliis in hoc tex. positis, per gl. in reg. 1. de regula. iur. in 6. Et sic paret quod in nominatione facta per regem ad episcopatum vacantem per resignationem, debet exprimi, vel alia: quounque modo vacet, cum derogatione reg. de xx. diebus, alia per mortem non obstante regula derogatione facta per solum Papam poterit rex in casu mortis iterum nominare. & ita fuit decisum in magno consilio in causa abbatiæ de villa longa, cōtra eum qui sic habuerat per resignationem, cūdīcta clausula, & alia quoquimodo, &c. Imò in eodē concilio fuit pronunciatum pro domino Ioanne Gay, iurium doctore. & recrēdential illi adiudicata, quamuis alter habuisset prouisionem per resignationem cū consensu regis. Sed non acceperat prōfessionem, nisi eo die quo mortuus fuerat resignās:

quamvis probasset se per sex horas antea recepisse: quia videbatur quædam fraus per not. in l. filie. ff. fol. mat. alibi dico.

a. Qualificata.) Et de persona, vt præfertur sic quando deuolu- qualificata, a necnon tio fit ad Papam, ecclesiis per obitum b ipse de persona, vt supra dictum est, qualificata prouidere tenetur, vt dixi in gl. qui eisdem §. si quis verò. infra de colla. idem si vacet per obitum in curia, per hoc verbum, necnon per obitum, &c. & quia una dispositio determinat hic duo, ergo ea pariter determinare debet. I. iam hociure. ff. de vulg. secus quando prouider consanguineis regis vel personis sublimibus, seu religiōis reformatis, vt infra excipitur, & illa exceptio in non exceptis firmat regulam, vt l. ff. de reg. iur. Et sic antequā Papa sine regis nominatione prouidere posse, requiritur quod rex non nominauerit intra sex pa sine re- vel nouem menses, vel quod nominauerit inhabi- gies nomina- lem, & is fit recusatus. nam regis nominatio cano- tionē prouidat.

Secundū, quod post recusationē rex non nominauerit aliquē intra tres menses à die recusationis computandos, vel q. nominauerit alterum inhabilem, qui iterum fuit reiecius, vt supra dictū extitit.

Tertiū, requiritur quod Papa prouideat post tē- bus elapsū, & non ante, alia non valeret, nisi, vt dixi supra eo. in verbo dispendiosē.

Quarto, quod prouideat de persona qualifica- ta, probat tex. ibi de persona, vt præfertur, qualifi- cata, nisi vt dicetur. infra. in verbo alioquin.

Quinto, requiritur quod episcopatus vacet in Episcopa- curia Romana vt sequitur in gl. seq.

b. Per obitum.) Si ergo episcopatus, vel alia dignitas hic affecta vacet in curia per resignationē, non potest prouideri sine regis nominatione, quia hic sibi tantum Papa referuauit vocationē per obitum in curia factam, ergo alios vacandi modos excludit. ar. l. cum prætor. ff. de iudi. c. nōne de præsum. Quia superioris vacantia per cessionem fuerūt regis nominationi referuata. & licet beneficium in curia resignatum, in curia dicatur vacare. gl. in cle. 1. vt lite pendente, non tamen episcopatus quo ad hunc tex. & ad hoc vt Papa solus prouideret possit. gl. in §. quibus. in verb. causas. de elect. in prag. & quātis mortis appellatione veniat, etiā mors ciuilis. gl. in c. suscepsum. de rescr. in 6. in casib. à iure expressis. gl. in c. placuit. 16. q. 1. doct. in l. gallus. §. & quid si tantū ff. de lib. & posth. tamen appellatione obitus non venit cesso, vel alia mors ciuilis. tex. in c. i. 24. q. 1. l. fi. C. de filē. l. 12. nota. in c. fi. de sec. nup.

Item si episcopus, vel abbas, propter hæresim vel aliud delictum priuaretur apud sedēm prædi- & tam, eo casu sine nominatione de hoc episcopatu non prouideretur, alia prouisio esset nulla; quia non vacaret per obitum, & vacatio per obitum, tantum Papæ hic referuatur, etiam si condemna- retur ad perpetuos carceres, nisi ad mortem con- dñatetur, sine aliqua sententia priuationis antea lata, quia tunc dū moritur in curia, dicitur in curia vacare. Bal. in l. si quis sub cōditione. ff. de test. rute.

Perus. in d.c. præsenti. §. sanè. vide Bart. in conf. 82. Clementissimi. vol. 4. in 1 dubio, quod priuilegium concessum cardinalibus, ut beneficia vacanta per obitum suorum familiarium non possint impetrati, non habeat locum quando beneficia vacant per priuationem. Etiam à Papa cōferti possunt cum derogatione indulti, quia maiorem sibi potestatem retinuit quam concesserit. c. dudum de p̄. b. in 6.

Nec hic comprehenduntur episcopatus vel abbatiae curialium, si non moriantur apud sedē apostolicam: nam licet dicātur vacante in curia, extra aug. ad regimen. de p̄. b. in communibus, & in reg. cācel. tñ non debet prouideri eisdē, sine regis nominatione, si non vacēt per obitū, ut hic intellige per obitum, quomodo cuncte contingentem, morte violenta, vel etiam delbocone, vel . . . cum hic nō distinguantur gl. in §. i. in inst. de ca. . . . inut.

apud sedem a prædictam vacantibus semper b etiam nulla dicti c regis præcedente d nominatione libere e prouideri f possit.

a Apud sedem.) Tunc dicitur apud sedem, vacante, etiam si in locis vicinis per duas dietas moriantur, sive ibi occasione curia moraretur, sive alia causa apud sedem prædictam esset, tex. elegans in c. præsenti. de p̄. b. in 6. quāvis dictio apud aliquādo significet coram & in præsentia. tex. in l. de iure, ff. de munic. l. cum pro quo. ff. de in ius voc. tamen aliquando etiam accipitur pro prope, vt d.c. præsenti, & ita dicit Alex. & Iaf. in l. i. in princ. ff. de acquir. posse. abunde scripti de hac dictione in l. penes. ff. de verb. fig. & sic Papa tunc sine regis nominatione prouidere poterit.

Rex an pos-
si nomina-
re ad epi-
scopatus
vacantes in
curia post
mensem.

b Semper.) Et sic rex ad hūc episcopatum in curia vacantem non poterit nominare, etiam si Papa non prouideat intra mēsem, sicut aliis ordinatis & in aliis beneficiis prouidet per c. statutū. de p̄. b. curia post in 6 & probatur per hoc verbū semper, & hoc verbum liberè, vt sit sensus huius text. quod Papa intendit semper prouidere sine regis nominatione metropolitanis & cathedralibus ecclesiis, quando va. ant per obitū in curia semper. i. omni tempore, & omni casu. ita exponit gl. in l. i. ff. sol. ma. & l. semper. de iure immuni. c. sacerdotib. ibi semper sacerdotibus castitas obseruanda præcipitur. 31. dist. & monachus semper debet ferre habitum monachalem, etiam si sit factus episcopus. c. sanctimonialis, & ibi doct. 23. dist. c. decretū. 10 q. i. ita & Papa poterit prouidere semper sine regis nominatione, quādo episcopatus vacat in curia per obitum, & intellige semper sive intra mensem, sive post: vel potest intelligi quod Papa poterit prouidere semper intra tēpus iuris, videlicet intra mensem, post non, & ista expostio suadetur ex c. i. de in integr. rest. & gl. vit. in c. cōtingit. de transact. vbi ecclesia semper illeſa seruari deber, id est, legitimo tempore. ita exponit etiā Lucas de Penna in l. vna. col. pe. C. de castren. om. pala. pec. li. 12 faciunt no. in proclamatio decre. Rex pacificus, & per Iacobi. in l. i. ff. de iure dot, tamen præcedens intellectus est magis textui cōueniens, ponderando verbum hic positū nulla nominatione, & sic excludit in hoc casu omnem re-

gis nominationē, sive fieret intra mēsem sive post, per l. quādmo. null. i. ff. de ac. pos. l. nulla. de reg. nūris. Et de his dictiōnib. semper. cōtinuo, & aliis dicetur plenus (Deo aufpicante) in tit. de verb. sig. c. Dicti regis.) Nec alterius, videlicet delphini, aut regentis, seu legari seu cuiusvis alterius, quod probatur in verb. liberè, & verbo nulla. &c. Nec poterunt etiam capitula eligere post mensem à die vaccinationis computandum, alioqui Papa non semper prouideret, nec liberè, vt vult hic text. nisi dicas, vt in gl. dixi proxima.

d Præcedente.) Nec subsequentē, per hoc verbū Præcedere nulla & verbū liberè: sed hoc ideò dicit ut demonstraret regis nominationē præcedere debere Papa prouisionem in casib. in quibus debet interuenire, vt supra dixi in gl. alia. sicut præsentatio in stirpationem præcedit. tex. in c. decernimus. 16. q. 7. alia nō valet. not. in c. cum ex officij. de præscrip. scripsi in gl. disposerit. in vers. 2. infertur. in §. si quis verò. de col. infrā.

e Liberè.) Id est sine regis nominatione, & sine De verbo alicuius cōtradictione, aliquando tamen denotat liberè. quandam prærogatiuam absolutam, & dominium super actū cui adiicitur. l. procurator cui libera. ff. de procu. c. cū nobis olim. in fi. de elec. Pet. Anch. in c. cum liberum. col. 2. de sepult. & de hac dictione multa scripsi in §. præfatique ordinarij. in gl. liberè. in frā. de col. Nota quod is qui suo arbitrio & liberè non potest vtrifui re sibi concessa, dicitur in ea turbari, ideo interdicto vti possidetis experiri poterit tex. in l. vim facit ff. de vi & vi arma. sic expressim consuluit Frācisquinus Curt. cōl. 2. Vassallus col. i. post tractatum feud. dixi fusi in ordina. regiis, in rub. des matieres possessoires, vbi etiam scripsi quot modis quis dicitur turbari,

f Prouideri possit.) A Papa vel à fede, posset etiam Nomina-
Papa in his casibus regis nominationē acceptare, tio regia
sed non tenetur, vt hiç, dum dicit liberè prouideri post tēpus
possit.

Sed si semel acceptaret, non posset postea alteri conferre liberè, vt fuit iudicatu me præsente, Anno 1539, die verò 29. Decembris, per dominum cancellarium, pro aliquo nominato per regē post tēpus nouem mensium, qui fuerat admissus per Papam ad regis nominationem, postea tamen Papa iure devoluto alteri liberè contulerat, certè prior in possessione fuit defensus, & illi adjudicata ple- na possessio quod est notandum. Posset etiā rex Frācia in hoc casu, quando vacat per obitū in curia, cōtra prouisum per Papā se apponere, & excipere, contra prouisum per coniuratione, seu proditione patriæ, seu reuelatione sectotorum suorum ratione patriæ, vnde prouisus est oriundus, vel propter parentes suos, qui semper regi fuerunt infesti, & tunc esset audiēsus, quia satis prosequitur interest propriū, teste Inn. in c. super his. col. 3. n. 13. de accus. vbi Pan. dicit esse singulariter notandum in practica & idem in c. cum terra. col. 2. & c. quod sicut. de elec. interpres in c. reatina. 63. distin. Idem tenet Francisc. Marc. in decisio. delphinali. q. 44. & seq.

Item si archiepiscopatus vel episcopatus in curia vacans effet in partibus limitrophis regni, nullus ad eum

Dictio a-
pud quid, si
gnificet.

De di-
cione
semper.

Rex quan-
do possit se
oppone

contra pro-

nsum per

Papam.

cum recipi deberet sine regis consensu sicut Narbona & Carcassona, per text. & ibi gl. in l.2. C. de fundis limitroph. li. ii. quia istud priuilegium cestetur semper esse exceptum per tex. in auth. qua in provincia. C. vbi de crim. agi oport. Benedict. in repe. e. Raynatius. in verbo & vxorem. n. 405. de testa. nam quando ecclesia habet feudum à rege, tunc ratione feudi, vel quando est patronus, debet requiri regis assensus post electionem celebratam. c. sacrosanct. in fi. de ele. c. nobis. de iure patron. doct. in c. sacros. in fi. de ele. c. nobis. de iure patrona. doct. in c. cum inter vniuersas. de ele. Maieret in tract. de elect. q. 8. limita 3. & sic post prouisionem Papæ, requiretur regis assensus in his casibus, qui per fidelitatem à prouiso factam regi declaratur. hoc etiam firmat Beor. in dec. 2. Burd. co. antep. Nota igitur in quib. casib. Papæ prouisio valet sine regis nominatione.

in quibus casibus pro extra regis nominatio- nem. Primus, est quando rex est negligens ad nominandum intra sex vel nouem menses, prout supra dixi. Secundus, quando primo nominauit non qualificatum, & intra tres menses à die recusationis nominauit alium etiam non qualificatum, & iverque à Papâ fuit reiectus.

Tertius, quando intra tres nouissimos menses nullum nominauit post primi recusationem.

Quartus, quando episcopatus vacat in curia, ut hic, necnon per obitum apud sedem, &c.

Quintus, quando ecclesia habet speciale priuilegiū eligēdi, vt in §. fi. infra eo, vbi dicetur, sed tūc Papa nō prouidet, sed ecclesia, seu capitulū eligit.

Sextus, quando episcopus effet à Turcis caprus, vel perpetuo morbo laboraret, tūc Papa sine regis nominatione coadiutorē dare poterit, vt suprā dictum extitit in gl. vacantibus. in fi.

Septimus casus est, quando collatio iure speciali spectaret ad fundatorem, vel alium, quia tunc is poterit sine regis nominatione conferre, vt supra eod. in gl. electionem, declarauit.

Decernentes a electiones contra præmissa attentatas, ac prouisiones per nos, & successores nostros, seu sedem huiusmodi factas nullas b. & inualidas existere. Consanguineis c. tamen.

Electiones
hodie fieri a Decernentes. Hic annullantur tam electiones post non capitulorum, quā prouisiones factæ per Papam, aliter quā supra fuerit statutum, & si superuenient confirmatione ad electionem sic factam, non coequaliter cereret. c. auditio. de elec. gl. in c. quorundam. in fi. illo tit. in 6. si ergo fieret electio de nominato per regem hic non annullatur, quia hic rex. dicit contra præmissa factas. sic adhuc potest hodie capitulum eligere, dum tñ modo eligat nominatum per regem. Sed de quo prodest illa electio? Responde, si prouisio effet nulla, saltē ex electione posset obtineri prelatura, & quia potest quis pluribus iuuari titulis se defendendo. c. post electionem. de cōcess. præb. & vt capitula suas seruent electiones, & eligendi possessionē. c. fi. verò. de iure patr. vbi patronus, qui euicit ius patronatus, præsentat post presentationem & institutionem admissas, vt posses-

sionem præsentandi acquirat, licet nō posset alium præsentare, quām iam institutum, vide ibi Pan. & alios. & Roch. Curr. in tracta. iuris patro. in verbo competens q. 19.

Et ut electus magis gratus sit canonicis, & his qui cum elegerunt.

a Nullas.) Et sic tam electio quām prouisio Papæ est nulla, si contra præd. ēta fiat per hunc tex. & potuit sibi Papa imponere legem contractus per hāc clausulam decreti Bal. in præl. feud. col. 8. vers. expedita allegat. Ioan. Monach. in c. i. de const. in 6. gl. in reg. cancel. 40. in fi. Item per hoc verbum dicunt quidam prouisiones, seu electiones in contrarium factas non esse coloratas, quia quod nullum est, non dicitur habere colorem, & sic qui possiderit episcopatum hoc modo per triennium non iuaretur decreto. de pacifi. posse.

Elections an fin co- loratae.

Contrarium videtur, nam hā electiones sunt nullæ, si quis petat eas declarari nullas, & profecatur intra trienniū. sicut dxi de beneficio villaz muratae. in tract. de pacif. posse. amplia. 12. facit quā licet lex velit aliquid competere ipso iure, tamen intelligitur si petatur. l. 2. C. de iure emph. l. si constat. de compens. l. scimus gl. ipso iure. C. de inoffi. testa. not. Lancelo. Galiaula. in repe. l. centurio. col. 118 vers. 13. conclusio ff. de vulg. dixi in gl. ipso iure, & in § si quis verò de colla. infra. tamen ne de cætero contra præmissa fiant electiones per eos, qui eligendi priuilegium non habēt, fuit in sacro magno consilio (vt fertur pronunciatum) omnes electiones futuras non iure factas incoloratas dici, & sic possidentes per trienniū decreto de pacifi. posse. deinceps non iuuari, ne fiat contra hanc sacra concordata, quod probatur per ea quæ not. Barb. in cle. 1. col. 2. de ele. vbi dicit quod si Papa concederit, qđ abbas non possit conferre beneficium regulare clericis secularibus, & apposuit decretum, si postea abbas conferat secularibus tempore longissimo non orietur consuetudo, nec prescriptio propter clausulam decreti, per quæ limitatur c. cū de beneficio. de præb. in 6. ista sunt notanda, quia frequentia. prima tñ sententia, si nō petatur in heretē.

c. *Consanguineis.* Hic traduntur personæ exce- *Qui dicantur*
tur regis
confangue- nei.
ptæ à qualificatione supradicta. Primo consanguinei regis excipiuntur, qui dicuntur à con. & sanguine, quas cōmunem habētes sanguinem, & cōmuni sanguine nati. gl. in §. i. inst. de legit. agn. success. Host. in summa de consang. §. & vnde dicitur. & Ioā And. in declaratione arbo. consang & ibi dixi. Soc. in repe. l. cū auus. col. 2. ff. de cond. & demonst.

Quero qui dicantur hic consanguinei? quidam dicebat usque ad quartum gradum, per c. non debet. de consang. gl. in c. requisisti. de testa. Alij usq; ad septimum, per gl. singul. in l. si femin. C. ad senatus consultum Turpil. text. in c. ad sedem. 35. q. 5. gl. in c. postremo. de app. Quidam verò usque ad decimum gradum protendebant, cūm in agnatis successio locum habeat, usque ad illum gradum. §. fi. inst. de legit. agn. success. Alij dicebant eos cōsanguineos, qui ex utroque latere nati essent, vel ex latere patris tantum. l. post consanguineos. ff. de suis & legit. hæred. & hoc magis propriè. Alex. in l.

in l.cum quidam §.j.ff.de acq.hæred.Ego verò puto hic vocari consanguineos omnes, qui quoquomodo regis sanguine iuncti sunt, per rub.de consang.vt est ex sententia expressa.Perusi in c.si pater. vers.23.nu.114.de testa.lib.6. Item communis vñloquendi Francie vocat consanguineum quocunque modo sanguine cōiunctum.Bart.in l.cum quidam §.j.nu.2.ff.de acq.hæred.etiam si essent vulgo quæ sit,quia ex eodem sanguine exeunt.Host.vbi suprà,maximē quando essent legitimati.gi.in verbo,filiis,in extrag.execrabilis.de præb.Io.22.vbi idem dicit,sive cōsanguinei essent nati antequam esset rex,vel postea per l senatoris filium. ff.de senat.l.2. §.in filiis.decur.

Etiam ex latere materno ex communi vñloquendi, licet non de propria significazione.Barb.in rep.l.cum acutissimi.col.52.vers.quid si testator dicit.C.de fideic. etiā hoc modo posse capi in statutis, affirmat Paul.in d. §.j. quod intelligit Alex. quādō constitutio fieret à Papa, si verò à p:incipe, debet intelligi secundum iuris ciuilis constitutiones, quod est notādum secundum eum,imò quando constitutio non esset penalis, venirent affines regis, alioqui contra, sed non in hoc tex.vt in gles. seq.dico.lo.And.in c.sciant. de elec&.in 6. Barb.in repet.l.cum acutissimi.col.52.C.de fideic.

Cōsanguineus regis, vel sublimis persona, licet non sit qualificata, possit nominari ad qualificati, abbatias de quibus in §.seq.sicut potest ad archieian possum p̄iscopatus & episcopatus, videtur quod sic, quia hi sunt excepti à qualificatione p̄missa, & clausula hic posita refertur ad sequentia.l.talis scriptura.ff. de leg.i.c.2. requiri, de appell. Item exceptit eos in maioribus, videlicet in episcopatibus, & archiepiscopatibus, ergo in minoribus videtur eos exceptisse per auth. multo magis.C.de sacros.eccl.& c.cui licet quod est plus, vtique licet quod est minus. de reg.iur.in 6. Tertiò,iura fauent consanguineis regum,& sublimibus personis. c. de multa. de præb. extraug.execrabilis.Ioan.22.illo tit.ergo & hic.In contrarium videtur, quia hic consanguineos regis excipit à p̄missa prohibitione, ergo nō à sequente, ibi,in textu sub prohibitione p̄missa minimè comprehensis.Item in textu dicitur dictis ecclesiis potest libere prouideri, ergo non dicendis, sic arguit in simili Alex.conf.140. viso dicto.col.2. in 6. vol.& sic cum prioratus abbatie non sint dicti, nec expressa supra, non comprehendentur hic, ideo non poterit his sublimibus non qualificatis, vel cōsanguineis regis prouideri de istis abbatii. Præterea hoc probat §.sequens, dum semper loquitur de religioso qualificato, ibi, prioratus verò perfotat & restringit.

Dictio dū-taxat, limi-
tata & re-
stringit.
de religioso qualificato, ibi, prioratus verò perfotat & restringit. l.solutum. §.si in for-
tem. ff.de pig.act. & est dictio exclusiva.Bart. & alij in l. in prin. ff. si quis ius dicen. non obtemp. ergo excludit alias personas non qualificatas, alioqui conditores dixissent, si voluerint & exceperint in § sequent. sicut in hoc §.

Nec refragatur primū quod ad omnia hic verific. consanguineis referatur, respondeo tunc clau-

sulam in uno loco positam non referri ad alia, quādo facta est per materias diuisio,& paragraphos gl. in c.vno.de postul.p̄gle.in 6.c.vt circa.de elect.co.lib.& cle.i.de sepul.sed hic est facta diuisio de materiis per §§ nam. § monasterii. est ab isto diuisus, ergo hæc clausula ad illum. §.non extenderit, etiā quia est dare diuersam rationem in §. seq. vt infra dicā,& est diuersa materia. Igitur hæc clausula ad eum. § non extendet, vt plenē dixi in repet.l.vni-
cæ.in gl & non ex quibuidam. C. de sent. quæ pro eo quod inter.vel non refertur ad proxima, quando constat de mente, vt hic per verbum à p̄missa prohibitione,&c.ergo non à sequente.

Nec obstat regula, cui licet plus. Respondeo, qđ plus est perficere religiosis secularem, qui regulam non est expertus, quād eidem concedere archiepiscopatum seculare, nam dicitur abbatibus, & aliis administrationem habentibus. 3. Reg. 20. Custodi virum istum, qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima eius & ad Heb.vlt.c. ipsi per vigilant, quasificationem pro animabus vestris reddituri. Vnde monachus potest eligi ad episcopatum in ecclesia seculari, sed secularis in ecclesia regulati non. cle.i.de ele. quia clericus secularis nō est instrutus in regula monachali, sed monachus cùm sit clericus, est instrutus in officio clericali, ideo eligi non prohibetur, & in hoc sunt melioris conditionis monachi.gi.l.in c.cum ad nostram.de ele. & in magistrum assimi nō debet, qui formam discipuli non assumpsit, nec est perficiēdus, qui subesse non nouit. c.cum in magistrum, de ele.c.nullus.cod.tit.in 6. & prius quis debet esse discipulus, quād magister.c.ordinatos. 59. dist.c.miferum.61. dist.facit.c.presbyteros.16.q.i.& qui sub tutela alio rū esse debet, videlicet ad professionem faciēdam, alios sub tutela habere non debet.l.f. C.de leg.tut.

Vnde in concilio Triburien fuit statutū in hæc verba, si quis abbas cautus in regimine, humili, Qualis de castus, misericors, discretus, sobriusque non fuerit, be esse abbas. ac diuina p̄cepta verbis & exemplis non ostenderit, ab episcopo, in cuius territorio consistit, & à viciniis abbatibus, & ceteris Deū timentibus, à suo arceatur honore, etiam si omnis cōgregatio virtutis suis cōsentiens, eum abbatem habere voluerit.c.si quis abbas.18.q.2.& Aug.de abbatibus, & aliis prælati sic scribit, scipsum scilicet prælatus bonorum operum p̄beat exemplum, corripiat inquietos, consoletur pusillanimis, suscipiat infirmos, patiens sit ad omnes, discipinam libens habeat, metuendus imponat, & tamē magis amari à subditis appetat, quād timet. hæc prosequitur Florent.in 3. parte summa tit.16. c.7. §.i. & sic abbas debet esse Roscius, hoc est mira (vt apud Romanos vulgo dicebatur) & perfectæ probitatis homo. En ergo magnum in abbatie periculum, nam expers regulæ quomodo poterit monachos inducere ad regulam? quidem certè deuotionem potius toller, & monasterium euerter, discutiat bonus, ac doctus iudicet. ego verò sic tam in foro seculi, quād poli iudicare, & sic judicare debemus, si vere religioni fanere (vt tenemur) volumus.l.sunt personæ ff.de relig. & sump.fune.

*Confingui a Præfati.
nō regina regis.) Se-
non quali-
cūs in cō-
sanguineis
sunt no-
mari.*

præfati regis, a ac personis subli-
mibus b ex causa rationabili c &
sanguineis
reginæ per hunc text. qui tantum regis consanguineos excipit, & consanguinei reginæ nō sunt regis consanguinei, quia nō sunt ex eodē sanguine nati, & quamvis Augustæ gaudet eis dē priuilegiis quibus Augustus l. princeps. ff. de legib. quod est verū, nisi cōcedatur regi tantū, vt hic præfati regis, quia tunc personale priuilegium non egreditur personam. Reg. priuilegium, de reg. iur. in 6. & quamvis Augustæ priuilegia extendi possint, verum est per principem, sed nō per iudicem, vel doctorem. Lucas de Penna in 1.3. col. vlt. C. de præpos. sac. cub. li. 12. fallit quando haberent qualificationes supradictas, & etiam in aliis crederem esse eis defensandū, vt pulchrè loquitur tex. in c. f. de offi. deleg. in 6. & c. ne aliqui de priuilegiis. in hęc verba regib. & reginæ, qui sicut dignitatis altitudine præeminent, sic prærogativa gratia ipsos cōuenit anteferre.

Et posset Papa eos pro regis consanguineis acceptare, vel saltem loco sublimiū vt sequitur. Multas prærogatiwas regum tradit Corse. in tracta. de potesta. reg. vbi licet videre, ne solius transcriptoris persona fungar.

*Quidicantur subli-
mes, et que
dignitas
in illis re-
quiratur.*
b Sublimibus. In qualificatione supra posita, non comprehensis, vt patet infra, & fundatur in cap. de multa. in f. de præb. vbi Papa erga sublimes in pluralitate beneficiorum dispensat. Dicitur enim sublimes personæ nobiles in altum eleuata, dicta à limine superiori quod est supra nos, sicut sublimes personæ sunt supra nos. Car. in d. c. de multa. circa f. vbi dicit sublimes sūt nobiles magis status. arg. c. solitæ. in prin. de maio. nam sublimis dicitur excelsus, quasi supra limen eleuatus, & sic qualificationes supra posita non requiruntur in his.

Quero in istis exceptis quæ idoneitas requiratur? Respondeo, illa quæ traditur in epist. Pauli ad Tit. c. i. Oporteret enim episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem, non superbū, non iracundū, non violentū, non percussorē, non turpis lucri cupidum; sed hospitalem, benignū, &c. & alia quæ sunt de iure communi, quæ tradidi supra, in gl. aliās in vers. 17. quia istis remittuntur qualificationes hic posita, quas in d. gl. aliās enumeraui. Aliæ verò quæ sunt de iure diuino, vel positivo, nō remittuntur hic, nec sufficeret q. hic nominandus esset magnus grāmaticus, vel orator, sed tali scientia præditū eum esse decet, quia sciat soluere quæstiones, quæ habent ventilari in curia sua, & in hoc canonista præfertur philosopho. verba subiicio f. al. in c. cū in cūctis. col. 2. de elect. licet hodie multi sacram theologiam, & iura relinquant propter fu- cos verborum: vel medecinam, quamvis non quæramus medicum eloquentem si curare nesciat.

An Papa possit sine acceptance personæ ad petitionem regum & principum aliquem promouere ad prælaturā ecclesiasticā? vide per Augustinū de Anchona. in tract. de potesta. eccl. q. 47. vers. ad quintum. nō tamen require hic vtrunq; , videlicet quod sit consanguineus & sublimis simul: licet ista

dictio, ac in textu posita videatur cōtrariū notare, sed coniungit, vt sanguinei sint excepti à qualifica-
tione supra posita, ac sublimes personæ: & sic lo-
quitur hic de magnis nobilibus, non de omnibus nobilibus, sed de principibus, vel filiis principum, in quibus etiā relaxatur ius canonicum. in cle. vna.
de baptis. c. f. de penit. quia hi gallicum loquendi
ornatum, & fucum verborum à pueris didicērū, pro scientia sibi retinuerunt vide gl. in verbo subli-
mitatem, in d. extrauag. execrabilis loan. 22. Bene-
dict. in repe. c. Raynutius. in verbo, & vxorem. nu.
385. de testa. & omnes cōsanguinei regis sunt subli-
mes, sed omnes sublimes non sunt consanguinei
regis, vt omnibus est obuium.

c Rationabili causa.) Rationabilis dicitur, quæ nō *Causa ra-*
est pro libito voluntatis, sed ex ratione, cle. vna. cir-*tionabilis*
ca princ. de excess. pralat. Guill. de Montferrat in 4. *qua dicatur, & an*
parte sui tract. super prag. sanctio. vel dicitur ratio-*in regis cō-*
nabilis, id est iusta. c. c. m. plures. & c. statuimus. & *sanguinoris*
ibi Arch. de offi. deleg. in 6. An sit rationabilis sta-
tur iudicio Papæ, qui haberet nominatum per regem
admittere. arg. gl. 1. ff. de iure delib. & postquam est
facta prouisio de his personis exceptis, præsumitur
q. iusta causa & rationabilis interuenient, quam ab
honestis & prouidis viris, videlicet à Papa & rege
factum exciterit. c. nisi. de præb. Nam quis dubitat
illum honestū & prouidū, quem apex tante
dignitatis attollit? c. i. 40. dist. ideo prouisus non te-
netur aliis probare istam causam, postquā erat in
literis expressa, & sic intelligitur hic tex. quod subli-
mes personæ sint excepta ex causa tamen rationa-
bili & legitima. Nam ultra sublimitatem requiritur
secundum quosdam in eis causa rationabilis, & le-
gitima, quæ in consanguineis regis non exigitur,
sed sufficit consanguinitas: Nec in aliis sequenti-
bus requiritur alia causa, quam eminens scientia &
reformatio, quia vtrraq; causa est rationabilis, ideo
hic adiecit causam ad sublimes, quia quum plures
sint in Francia, ex causa rationabili, ut puta, quia
perpetuo grati ecclesiaz fuerunt, & ex alia causa
nominabitur sine qualificatione præcedente.

Alij causam tam in regis consanguineis, quam in sublimibus requiruntur, sed non est verisimile regem suos consanguineos velle vti iure aliorum, & tantum dilexisse extraneos quam suos consanguineos. Nam in dubio nemo præsumitur carnem suā odio habere, c. non existimemus. 13. q. 2. vti po-
test intelligi, quod hic consanguinei regis & subli-
mes censeantur excepti à qualificatione prædicta
ex causa rationabili in literis exprimenda, scilicet
consanguinitate & sublimitate. Volens dicere tex.
quod ex causa rationabili & legitima hi consan-
guinei ac sublimes sunt excepti à prædicta qualifi-
catione. Nam rationabile est, q. his prouideatur, vt
supra probauit, & causa est legitima, id est, à iure ap-
probata in c. de multa. de præb. & in extra. execta-
bilis Joan. 22. illo sit. hæc tamen causa est in literis
exprimenda, videlicet an sit consanguineus vel
sublimis: & aliam vix causam r. quirit. Papa extra
consanguinitatem, vel sublimitatem. Poteſt tamen
causa esse rationabilis & legitima, ut pote quia
episcopus est situs iuxta inimicos regis, & opus
est habe

est habere hominē potentem, tunc nominabūtur
hi.c.officij de elect. Pan.in c.constitutus.3. de app.

legitima a in nominatione & apostolicis
literis exprimenda b, necnon c religiosis d
mendicantibus e

a Legitima.) Non sufficit quod causa sit rationabilis, nisi sit legitima, ut hic, id est à lege vel canone approbata.l.legitima. ff. de pæct.l. vna. C. quando non pet.part.& ibi Sal.& Dec. cons. 258. in casu.col. 2.c.legitima.de app.in 6. dic. vt in proxi. gl.scripsi.
b Exprimenda.) Requiritur ergo expressio consanguinitatis secundum quosdam in nominatione regis, vt nomino sanctitatē vestrā Petrum N. consanguineum nostrum, alioqui non valet quod factū erit, quia hic datur pro forma, quæ seruari debet.l.cum hi. §. si pætor. ff. de transact. idem in sublimibus, vt Nomino D.V. talem N. sublimem virum, & magni status ac nobilitatis ad talem episcopatum N. Quia si actus non possit fieri nisi in certis casibus, tunc qui vult illum actū facere, debet exprimere quod est in aliquo illorum casuum. Inno. & Pan.in c.ad nostrā.in fi.de app.vbi appellās à correctione debet exprimere excessum, & in citatione facta die feriato requiritur, quod exprimatur, causa alimentorū, vel alia causa permissa.l.2.in fi.cū gl.& ibi Bart. ff. si quis ius dicen. non obtemp. iuncta.l.1 & 2.ff. de feriis faciunt no. per Inno.in c. præterea. de ap. & R.o. cōf. 483. dubitatur. col. 3.nu. 14. Bar.in l.nō solū. §. sed vt probari. ff. de no. op. nunc.

*Causa an
fit in bullis
exprimen-
da.*

Item postea in literis Apostolicis dicetur: prouidemus tali consanguineo regis &c. vel tali sublimi personæ &c. & idem statuebatur in prag. vt resumptiones nō fierent nisi ex magna, rationabili & evidenti causa in literis apostolicis exprimenda. §. decreuit. de elect. in prag. & ibi gl. in verbo, exprimenda, dicit nō præsumi causam, nisi exprimatur, quia vbi constitutio requirit expressionē cause, non præsumitur nisi exprimatur. c. vt deb. s. de app. c. 1. illo. ti. in 6. nec in principe præsumitur causa, quando veniret contra suum contractum. Pan.in c. quæ in ecclesiarum, num. 14. de constit. Alias posset recedere à contractu, quod non potest. vt conclusi in pæfat. ad Rub. de collat. infra. Et si rex expresserit, non solet papa inquirere an causa vera sit, sed solet nominato prouidere, sicut etiā dicitur in c. in nostra. de refer. per doct. quando quis exprimit aliqua

*Quando a. in impetratiōnibus, nā tunc Papa credit impetrā-
tu. quid non tis. sed postea oppot. potest de subreptione, & quo-
potest habe
tiōne ita fit, nec sufficeret exprimere, in nomina-
tiōne pro ex-
presso.*

Quando a. in impetratiōnibus, nā tunc Papa credit impetrātu. quid non tis. sed postea oppot. potest de subreptione, & quo potest habe tiōne ita fit, nec sufficeret exprimere, in nominatione pro expresso.

Si in literis apostolicis non exprimeretur, per hunc textum copulatiuē loquenter, nec posset causa haberi pro expressa, cum hic expressio necessario requiratur, licet alias regulariter sufficiat vt dixi in gl. pro expressis, in forma mandati apostoli infra.

Quæro an alia sint exprimenda, videtur quod non postquā de uno expressit. Ergo aliud non vult exprimi, in contrarium inclino, ut consanguineus vel sublimis à rege nominatus teneatur etiam exprimere si quem defectū habeat, vt pote, quia erat

regis spurius legititatus, tamen vel minor 27.ano. & etiam alia quæ de iure sunt exprimenda, vt d. xi superius, & in forma mandat. in d. gl. pro expressis: quod est mente tenendum.

c Necnon.) Hic addit religiosos reformatos eminentis scientiæ & doctrinæ non comprehendit in qualificatione supra expressa. Et duas negationes æquipollent affirmationi.l. duobus. ff. de verb. fig. vbi plenus scripsi, & sic tres tantum personæ à qualificatione supra tradita hic excipiuntur. Primo regis consanguinei, secundò sublimis, tertio religiosi mendicantes, reformati, eminentis scientiæ, & excellentis doctrinæ viri, vt sequitur.

d Religiosis.) Propriè hic accipitur pro eo, qui fecit professionem in aliqua religione approbata, in qua solent profiteri tria substantialia regule, scilicet paupertas, castitas, & obedientia, subiiciendo bī ligatur se imperio prælati. c. ex multa. de voto. Pan. & alij ligantib. in rub. de reg. & c. si religiosus. de elect. in 6. & talē religiosum non facit habitus, sed professio facta in manibus eius, qui potest incorporare religioni. c. porrectum. de regul. Card. in cōf. 138. in aliquibus, & hi habent nouem ligamina, quibus ligantur. Primum est castitas, & hæc ligat luxuriam, quia religiosus non castus, hircus est foecidus. Paupertas auaritiam, nempe sepeliri debet in sterquilino religiosus auarus pecunias congregas. c. cum ad monasterium, de statu monach. Obedientia & humilitas ligat superbiam, pro monstro est videre religiosum superbum & elatum. Communitas inuidiam, quæ vix contra hosce succumberet in casu nouitatis, & interdicto vti possideris. Parcitas gulæ immunditiam, pauca habentes parcitatē gulæ sequuntur. Charitas iracundiam. Taciturnitas oris insolentiam & maledicentiā. Labor accidiam, vnde illis dicitur Ecc. 9.c. Quodcunq; facere potest manus tua, instanter operare. Habitus uelitatis inanem gloriam, quæ prosequitur Berth. in dictio. in verbo religio. Quamvis religiosus largissimè voletur omnis Christianus, inde dicitur religio Christiana, c. i. de homici. in 6. c. i. 97. dist. vnde quis dicitur effici religiosus per leges, quia religiant hominū voluntates, & coartant ad bene uiendum, in processu insti. in prin. Item largè dicitur religiosus omnis Christianus honestæ vitæ instar religiosorum. c. ecclesia sanctæ Mariæ. de constit. c. fi. de reb. eccl. non alie. Aliquando accipitur pro prælatis, vel aliis clericis secularibus si dicatur religiosus vir. gl. & doct. in c. i. 23. dist. & c. obeuntibus. 63. dist. sed propriè capitur hic, vt dictum primo extitit, vide quæ plenè scripsi in l. inter publica. ff. de verb. fig.

e Mendicantibus.) Quidam sunt mendicantes validi, de quibus in rub. C. de mendic. val. h. ii. Alij sunt mendicantes, & hi dicuntur quibus ad congruā sustentationē redditus, aut possessiones habere professio sua regula vel constitutiones interdicit, sed per quæstum publicū tribuere vietum solet incerta mēdicas. c. vno. §. i. de rel. domib in 6. & gl. in c. vno. de excessu præl. eo. li. vnde hi mendicantes non habent aliquid certi, ex quo vietum sumant, nec dicuntur mēdicas, qui propriū habere possunt, licet non habeant, & mēdicent. teste Bal. consil.

consil. 438. v. 1. col. 1. vol. 1. Card. conf. 17. An ordo.
rub. de regula.

Carthus. In hoc tamen tex. puto cōprehendi Carthusiē. quibus permisum est in communī habere posses-
Celestini & siones, non tamen villas, aut castra, vel feuda, quæ
obseruantur, aut sine
dātori aucti- homagia dicit tex. in c. recolentes, de statu mona-
episcopi si- etiam alios religiosos reformatos nō excludit hic
fi possum. tex. videlicet S. Victoris, & Cælestinos, aliosq; om-
nes qui iuxta sui ordinis regularia instituta ad gra-
dus huiusmodi assūti nō possunt, & sic obseruan-
tes hic cōprehendūtur, quia ex statutis eorū pro-
hibentur sumere gradum doctoratus, aut aliū, li-
cet alij quatuor mendicantes non prohibeantur.
Bonif. in cle. 1. in fi. de regula. & istorum paupertas
fœlix est, cum sit voluntaria, & propter charitatē,
& de ea dicitur, Beati pauperes spiritu. sec⁹ de illa
quæ præter animi spē venit, forte ppter prodigali-
tatem, de qua in c. diaconi. 5. dist. 93. cui⁹ tex. verba
hic reddam. Mendicat infœlix in plateis clericus,
& seruili operi mācipatus publicā à quolibet po-
scit eleemosynā, qui ex eo magis despicitur à cun-
ditis, quo miser & desolatus iuste putatur ad hanc
ignominiam deuenisse. facit l. 3. in prin. ff. de test. l.
cura. §. deficienți. de muneri. & hono. sicut illi q.
exfundatione suæ regulæ vel de iure mendicatēs
sunt, licet de facto non mendicatē, mendicatēs di-
cuntur, vt pote, quia contra prohibitionem retinēt
possessions, vel quia super hoc à Papa habet priu-
legiū, qđ possint certas possessions retinere. & il-
larū fructus recipere, vt sunt moniales sanctæ Cla-
re, & religiosi dominicanī sancti Maximini in Pro-
uincia, qui etiā curati ibidē sunt, & diuites, vt ipse
vidi. & not. Lappus alleg. 4. dispositio. ideo quo ad
alia priuilegia retinēt mendicantū, vt Carthusiē-
ses & mendicantes dicūtur: quia esto quod sint ha-
biles ad possessions, non tamen ad alia, & sic de
iure mendicarent, si non haberēt possessions, &
ideo poterūt nominari sine qualificatione p̄dicta.

reformatis a eminentis scientiæ b., &
a Reformatis.) Nō sufficeret quod esset religio-
sus, nisi esset reformatus. Reformatio enim est rei
veteri facta additio, aut eiusdē renouatio, gl. in ver-
bo reform, de authoritate generaliū cōci. in prag.
vnde 2. Mach. 5. c. dicitur, non propter locum, sed
propter gentem locum deus elegit, tex. in c. quā-
libet 40. dist. & ad Rom. 12. c. nolite cōformari huic
seculo. Sed reformamini in nouitate sensus vestri,
vt probetis quæ sit voluntas dei bona, beneplacens,
& perfecta. Notandum est quod quādo agitur de
reformatione, parlamentum in hoc Fraciæ regno
cognoscit, & compellit epis. vt creet vicarios ge-
nerales certos consiliarios clericos, qui faciūt ita-
tura, & alia ad reformationem pertinetia, vt vidi
sapius seruari in hoc senatu, licet de iure securus.
tiam de erate & quali c. relatum ne cler, vel mo-
nac. per Dec. conf. 22. monasterium.

Hoc etiā episcopus potest vocatis aliquib. ab-
batibus & religiosis reformatis. Sed non solum, vt
fuit dictum in senatu contra epis. Carnoten. qui
solum processerat contra religiosos sancti Patris, an
no 1526. die 13. mensis Decemb.

Quæro an religiosi possint cōpellī ad refor-
mationem subeundam: videtur quod nō, quia ab ini-
tio datur annus probationis ingresso, vt asperitatē
ordinis experiatur, c. ad apostolicam. de regu. vn-
ianem cō-
de videtur quod postea ad duriorem vitam, & ad pelli.
viuum (vt dicitur) refecari contra suam voluntatē
adstringi nō possit, nisi aliud annus sibi de integro
concederetur, sic cōsuluit Oldr. conf. 96. nūquid,
&c. facit gl. in c. gesta. 74. dist. gl. in c. integratas. 22.
q. 1. Contrariū est verum, quia religiosi propria vo-
luntati renūcierunt. c. non dicatis. 12. q. 1. & ideo
nolle non habet. c. si religiosus. de elect. in 6. ob id
sustinere debet iugū, licet videatur intolerabile.
c. in memoriam. 19. dist. probatur in c. vno. de statu
monach. in 6. vbi monialibus perpetua inducitur
clausura. & sic strictrior regula, quam in principio
esset. Pan. in c. ad nostram. de appell. plenè Cardi.
Alex. in c. ante triennium. col. 2. dist. 31.

Primò fallit, quando professio esset limitata, vt
ego voleo seruare regulam S. Francisci, quæ tunc
seruatur, tunc si alia addatur nō tenebitur sic pro-
fitens. nam actus agentium operari nō debent ul-
tra eorum intentionem. l. omnis. ff. si cert. pet. & li-
mitata causa nō capit accessionem. l. in agris. ff. de
acqui. rer. domi. Host. ita placet in summa de voto,
§. vtrum. sed raro fit sub hac forma.

Secundò fallit, quando tanto tempore regula re-
laxata fuisset, cuius initij memoria nō esset in cō-
trarium, quādoquidem pr̄ opter tantam temporis
taciturnitatē reputaretur noua austeras, de qua
ingressus nō cogitauit. Pan in c. Deus qui. col. 2. de
vita & honest. cleri. vbi dicit, quod si in certo mo-
nasterio nō est memoria in cōtrarium, quād eus
carnium non fuerit prohibitus, licet per regulam
prohibeatur, si aliquis ibi sumat h. ditum, nō pec-
cat comedendo carnes, & sequendo mores lōgo
tempore per alios obseruatōs, & maximē Papa scie-
te, & tacente ac tolerante. Nam consuetudo rati
temporis inducit pr̄ assumptionē alicuius tituli. c.
i. de præscri. in 6. Card. in c. cum ad monasterium.
de stat. mona. & ibi. Pan. col. pen. & in c. super eo.
col. pen. de regul. Alias limitationes vide per Dec.
in d. c. ad nostram. de appell. vbi limitat etiā si pro-
pter corporis debilitatē ingressus nō posset toler-
are, vide alia ibid. & per Præpo. in c. i. dist. 31. & ista
sunt notāda pro reformationibus quæ in dies sūt.

b. Eminētis scientiæ.) Illa dicitur eminens sci-
entia, quando quis per eā potest bene explicare quæ-
nōs qua di-
stiones sine revolutione librorum. ex tentēia inn.
catur.

& communiter aliorum in c. cū cunctis. in prin.
de elect. vnde Barb. se nūquam inuenisse aliquem
in conf. 34. præclare. col. 18. in 2. vol. planē fatetur,
ideo Dec. in d. c. cum in cūctis. dicit sc̄iētiam emi-
nentem esse, quando quis sc̄it omnes questiones
etiam difficilimās iure decidere cum revolutione
librorum, alias nullus inueniretur. & sic hic tex. ni
hi nobis seruiret, nec tex. in cap. venerabilēs de
prab. nec alij tex. iuris canonici loquētes de sci-
entiā eminētē. Eminēs dicitur eo, quasi pr̄ alii man-
nens, vnde scientia eminēs est, quæ manet penes
aliquē pr̄ alii, allusionem vocabuli insequendo,
quæ bona aliquando est. l. 2. §. mutuidatio. ff. si cer.

pet. Ille ergo dicitur eminētis scientiæ, qui præ aliis maiorem habet scientiam, & bene scit respondere quæstionibus propositis. Ego vidi aliquos respondentes ad omnes questiones ex tempore, tam nō dicebam eos habere scientiæ eminentiæ, quia non bene respondebant, sed quodam casu (Apollinis instar) omnibus responsa dabant indiscriminatim, & melius fortè ex tempore respondebant, quam cum librorum reuolutione.

Mediocris scientia que dicatur. Mediocris est illa quādō scit respondere cum reuolutione chartarum, secundum Pan. in d.c. cum in cunctis. Ego intelligerem mediocrem sciētiā commune, quando habet multos sibi pares. Nam mediocris dicitur quasi mediū tenens. Aduocatus ergo, vel doctor qui est doct̄, sed nō excedit alios in doctrina, dicitur habere sciētiā mediocrē, unde ingenuus, qui manifestauit desertorē immunitate mediocris loci potiatur, dicit. l.i. C.de deser- torib. li.12. vbi gl. exponit mediocris. i. pauper. Ego tamē exponerem mediocris loci. i. mediocris rei, vel fortunarum, pet l. quidam in testamento. ff. de leg. 2. ibi, aut ex magnitudine eius pecunia, aut ex mediocritate facultatum. vide tex. in l. cum hi. §. si in annos. ibi, honestioris loci. ff. de transact. &c.

Sufficiens scientia qua. Sufficiens verò dicitur, quādō per illā expedire scit ea, quæ sibi & suo beneficio, vel officio incum- būt, quæ arbitrio iudicis relinquuntur, teste Bonif. de vitali. in cle. i.q. i. de etat. & qualit. ideo nobilis, qui sequitur militiā, est sufficienter literatus, si sit instrūctus in grāmaticalibus & historiis, teste Barb. in d. cōf. 34. nu. 36. in 2. vol. quia tam exactam sciētiā nō requirit militia, nec verbera, sed prouidē- tiam, robur & vigilantiam, teste Vegetio de re mi- litari. [Et iste tex. ideo dicit eminentis sciētiæ, non eminentis artis, quia si fuerit aliquis excellēs latro- nus, vel armiger, non potest nominari, quia nō est excellētis sciētiæ, licet cōtrarium factum audia- mus, quod in perniciē animarum, & ecclesiæ elu- sionem cedit, ideo dolendum.

excellentis doctrinæ a qui iuxta sui ordinis regularia instituta ad gradus b huiusmodi assimi non possunt, sub prohibitione præmissa minime comprehendens, sed de-

Que dicitur excellētis doctrinæ. Id est, excedētis, vel ma- tur scientiæ ximè, & sic ratione excellentiæ fit, qđ alias nō fie- excellens. iet. Nā ratione excellētī in mulierē compromitti potest. c. dilecti. de arbitriis. Spe. eo. tit. §. potest esse in prin. Vnde licet inter Rotæ auditores nō de- beat admitti q.s, ni prius examinetur, etiā si sit do- ctor, & nor̄, vt dicit Bal. in c. scriptū. col. vlt. de ele. Tamen si esset doctor valde excellens, & maximi nominis, recipi poterit sine vlo examine. arg. l. sed & reprobari. §. amplius. ff. de excus. tut. ibi, valde disciplinatos, & ibi Bal. dicit recedi ab statuto propter eminentem scientiam alicuius, vel saltem est iusta causa dispensandi, & ita quandoque fit Roma, teste Decio in c. constitutis. not. 4. de app.

Cœiliarius quando nō fit ex- mandus. Idem seruatur in parlamentis Franciæ, vt nō so- leant consiliarios recipere sine examinatione, nisi sint doctores valde excellentes, & magni nominis

p supradicta, vel nisi sint nominati ab eis, quia nō possunt reprobare, quod semel nominando appro- barūt. l. in arenā. C. de inof. test. Item doctor legēs extra patriā suā gaudet privilegiis, & excusatū à munerib. suā patriæ datis præfētib. quādō est ex- cellētis sciētiæ, per d. §. amplius. quia vbi cūque sit, dicitur esse dec̄ & gloria suā patriæ. Bar. in tract. de præfā. card. in l. q. i. partis. nu. 58. & in proce. cle. in verbo, salutem. col. ii. vers. 8. si doct. Et minor 18. annis, si sit excellentis doctrinæ (quæ in eo nō pre- sumitur) potest gradū doctorat⁹ assumere. Bene. in repe. c. Raynutius. in verbo, adiecta. nu. 18. de test. alle. Bal. in l. §. interdum. ff. de legi. tute. nu. 31. & seq. facit. l. ad bestias. ff. de poe. & ibi multa addidi.

Non ergo est mirū, quod hic referuetur nomi- natione de homine excellētis doctrinæ, licet n̄ sit vt suprà qualificatus, quod intellige verū, quād iō est religiosus reformatus, secus si sit secularis, quia is potest si velit, has textus qualificationes habere, si nō habeat, imputetur ei, etiam si sit excellētis do- trinæ, non poterit, vt suprà dixi per regem nomi- nari, & multū attēditur vita, vt pater in beato Ni- colao, fuit enim, licet laicus esset id temporis, ob sanctitatem vitæ in episcopum electus, & D. Am- brosius in archiepisc. antequam esset baptizatus. ca. statuimus. §. his omnibus. 61. dist. Et sic hæc ex- ceptio est valde elegans.

Nota tamē, quādō si aliquis propter falsū rumorē Ignarus no- effet à rege nominatus, postea réperitur ignarus, minatus est reprobant- qui perit⁹ credebatur, debet castigari eius nomina- dūs.

practicā tamē effet difficile obtinere. vide Bart. in l. cum quid. & quæ ibi, addidi in fin. ff. si certū pet. & quæ dixi in tract. nomi. q. 21. nu. 11. [Ideo bonum effet quod hi latomi & voraces armigeri, & pātiuo- riab. eisdē ecclesiis, quibus indebitē p̄fēcti sunt, iustē & sanctē amouerētūr, & stolidi protonotarij studerent, & in scholis prudentiam acquirerēt, & iuuenturem purgarēt, antequam eis ecclesiārū regimē cōmitterentur, quia infirmatur ecclesię regimē propter multorum stoliditatēm p̄fēctorum, deus prouidere velit.

b Ad gradus.) Doct̄oratus, licēt, vel baccalaureatus eriā in Theologia, vt obseruantes Carthu- sien. Cœlestini, & alij id genus religiosi, nec assimi- possunt etiam habita licentia ab eorum superiori- bus, quia cum sit statutis illorū prohibitum, & illa probi- tūtū statuta sint per Papam confirmata, nō poterit in- featur à Papa illis quo ad hoc derogare, nec dispe- sare, pet tex. in c. dilecto. de præb. ad gradus tamē honoris & vtilitatis in suis conuentibus admitti possunt, ideo potest quis esse pincerna, clauiger, sacrista, prior, vel alios grad⁹ monasterij recipere, nec prohibethic tex. cū dicat huiusmodi, & supra locutus fuerat de gradu doctoratus & licentiae, & dñs est p̄fēctus in religionibus est dare gradū, iest Albericō, in scī ad do- verbo religio. versic. sed nunquid. Nam primum gradum tenent, qui ordinantur ad docendum, seu p̄dicandum. Secundum illi, qui ad contemplationem. Tertium illi, qui ad exteriōres actus præ- ficiuntur.

c Minimē comprehensis.) Scilicet cōsanguineis regis

regis sublimibus, ac religiosis, & sic hitres hic ex-
cipiuntur, ut supra dixi.

eorum personis a dictis b ecclesiis pro tem-
pore vacantibus ad dicti regis nominatio-
nem per nos & successores nostros, seu se-
dem huiusmodi liberè c prouideri posset.

Nominari a Personis.) Apparet igitur per hunc tex. regem qui possint posse nominare cōsanguineum suum, vel sublimē per regem, non qualificatum ad episcopatū, vel archiepisco- & que di- patū, oportet tamē quod ille sit persona, id est ra- catorabilis creatura. Card. in c. 2. §. cum verò de cō- cess. præb. Quippe persona dicta est, quod p se so- nāt, & est natura rationabilis, individua substatiā. Lucas de pena in l. 2. col. 2. C. de delato, lib. 10. vnde philosophi tria esse necessaria, antequam persona dicatur, arbitrati fuere. Primum, ut sit individuum. Secundum, quod sit in genere substatiā. Tertium, quod sit rationale, & per hoc excluditur nō nat⁹, vel natus, & adhuc infans, vel puer, quia non est persona, id est, rationabilis creatura, & si fuerit no- minatus, debet per Papam repelli, quia istis nō de- bent committi tot milia animarum, quibus non committerentur duo faltones, vel pira, seu poma, custodienda, vnde dicebat quidam:

*Petro, non puer, claves Dei ecclesiarum
Tradidit, atque Dei iussit habere vices.*

Hodie verò dicitur his puerulis:

*Est puer, & nondum discernere possumus, utrum
Fæmina, vel mas sit, & modo presul erit.*

*Talibus est hodie cleri populique potestas,
Atque domus domini cura regenda data.*

*Talibus ecclesia est Christi suffulsa columnis,
Decidet ante suam prærogulata diem.*

Item per hoc verbū amens, furiosus, prodigiis prohibetur nominari, quia propriè appellatio- ne personæ hic nō veniunt, ut dixi in gl. personis. §. statuimus. 2. de col. infrā. licet quādoque in alia materia posthumus persona vocetur. §. posthumī. inst. de exāheredat. liberorum Item si essent aliās inhabiles, non debent nominari, de quibus scripti in tract. de pacifi. possesso, in 4. limita. vult ergo hic dicere tex. quod isti cōsanguinei & sublimes pos- sunt nominari, licet non sint doctores, & supradicto modo qualificati, requiritur tamē qd̄ sint per- sonæ, & habiles de iure naturali, aliās non possent dominari. De religiosis si sunt reformati excellen- tis scientiæ & doctrinæ, ut requirit hic tex. nō est dubium, quin sint personæ.

*Ecclesia de
persona p-
uideri de
bet, nō per-
sonæ de ec-
clesia.*

b Dicitis ecclesiis. Et sic ecclesia debet prouideri de persona, & non personæ de ecclesia, quod non fieret, si prouideretur de istis inhabilib. Item dicit tex. dictis ecclesiis, scilicet metropolitanis, & cathe- dralibus, & sic de aliis beneficiis nō solet istis mē- dicantibus in hoc regno prouideri etiā per dispe- sationem Papæ, cum per hoc auferatur substantia regulæ, & generetur scandalum laicis, imò si illis fiat alicuius beneficij collatio, & illud per trienniū possideat mendicans, non iuuatur decreto de pa- cificis poss. ut nu. 258. in tract. de pacifi. poss. dixi. Præterea dictis ecclesiis potest prouideri de his

non qualificatis, sed de ecclesiis dicendis, vt pote de abbatii, nō ut supra dixi in gl. cōsanguineis eo. tit. & de his tamen religiosis reformati non eset iuri cōtrarium, etiam abbatis prouiderere, vel pri- oratibus, quia in his cessat ratio, quæ in consanguineis & sublimibus militat.

c Libere. i. sine qualificatione supraposita, de hoc verbo est videre gl. in §. præfati. i. de coll. in verbo liberè, infrā. & gl. in §. simoniæ. in verb. liberè. de ele. in prag. & suprà. in eo. verb. Et sic nota req̄ sita in his religiosis antequā à rege nominari possint.

Primò, requiritur qd̄ sit religios⁹, ibi, religios⁹, si erit Querequi- rector secularis, licet eset sacerdte vitæ, vel excel- lētis doctrinæ, nō posset nominari sine qualificatione supra dicta, qd̄ poterit habere qualitates has, si regem no- minari pos- fuit, assumat, ut capax fiat. de quo supra dixi.

Secundò, requiritur, qd̄ sit religiosus mēdicās, ibi, mēdicābus, secus ergo in aliis, quia de his ex- pressit, ergo de aliis negat. l. cum prætor. ff. de iud. dixi in gl. mendicantibus quomodo intelligatur.

Tertiò, requiritur quod sit reformatus, ibi, re- formatis, si ergo eset religiosus dissolutus, vel bo- nus curialis, eum non admitterem.

Quartò, requiritur quod sit emirens scientiæ & excellentis doctrinæ, ibi, eminenti⁹, & declara- ui supra in gl. eminenti⁹. & gl. seq.

Quintò, quod ille religiosus nō possit assumere gradū propter statuta sui ordinis, ibi, qui iuxta, &c. si ergo posset, requiritur qualificatione supra scripta, ut assumat gradum, & aliæ supradictæ, si verò eset pauper, cuius ratione non posset assumere gradū, non tamen excusarerit, quia difficultas nō excusat, sed impossibilitas sic. l. continuus §. illud, ff. de verb. oblig. l. impossibilium. de reg. iur.

Sextò, quod nominetur per regem, ibi, ad dicti regis nominationem.

Septimo, requiritur quod ecclesia sit vacans, ad quam nominatur, & eo tempore quo nominatur, ibi, pro tempore vacantibus.

Octauò, quod per Papam nominatio recipiatur, ibi, prouideri possit. & intellige cōcurrentibus supradictis Papam teneri huic nominato per regem prouideri, aliās veniret contra suam conuentio- nem, & sic cum his declaratus erit hic primus. §. transeo ad sequentem.

S. M O N A S T E R I I S.

Hic §. dividitur in quatuor partes. in prima cō- predit regi nominationem in monasteriis & prioratibus copuentualibus, & verè electiis in suo regno vacatibus, & Delphinatu comitatūq. Diē. illiq. Primo p̄stituit tempus sex mēnsium ad no- minandum habilem & idoneum. Secunda pars cō- predit regi, qui primò nominavit nō qualificatum, ut possit variare, & qualificatā personā intra alios tres mēses nominare, ibi, si verò idem rex. Tertia, excipit duos casus, in quib⁹ Papa liberè prouiderit, ibi, alioqui dictis, &c. Quarta electiones & proui- siones cōtra p̄missa factas irritat, ibi, electiones, Elucidatio &c. & sit hoc loco summarij ad istum. §. I. Ponde- rāda sunt verba tex. hujus §. in quo quatuor requi- rūtur. Primo quod per electionē assumatur, alioḡ nominatio- ne reg. in asumptum reuocari potest. c. cum ad monasteriū, concordia.

§. talis de statu mona. fecus si per electionem c. 2. de statu monacho. Secundò quod prioratus sit verè electiu^s: ergo si per presumptiones probaretur, nō haberet locum iste tex. etiam si ex fundatione appareret quod esset verè electius, non haberet locū iste tex. nisi confuererit forma seruari. c. quia propter. vide Bal. in l. fi. de falsa causa adiectiu^s lega. Tertiò quod in eius electione forma capi. quia propter. seruari cōfuerit, quæ seruari nō debet nisi in prælaturis & prioratibus, in quibus ecclesia est viduata pastore, gl. & doct. ibi, De Rota decisi.

452. ex hoc. vbi hāc opinionem dicit euangelicā: & hoc propter magna pericula quæ imminēt illis ecclesiis. Ideo tex. loquitur cum ministerio, quod si in illis prælaturis non confuererit seruari forma c. quia propter. non cōprehenderetur hic per hoc verbum, et si cōfuerit forma seruari, etiā in aliis inferioribus dignitatibus. vñit hic cōprehendi, sed ad tollēdum dubium illius. c. quia propter. addidit verbum cōfuerint. Quartò quod electionum cōfirmationes solenniter peti confuerint: & verbum confuerint in duobus ad minimum verificatur. gl. vlt. in l. 3. C. de episc. aud. & in c. cum ecclesia Sutrina. in verbo, tertio. de causa posse. si ergo ista non apparēt, nō habebit locum tex. quia de his quæ nō sunt, & non apparēt, idem est iudiciū. l. duo. ff. de test. tut. Itē si probetur quod prior habet aliū supra se, nō dicitur tūc ecclesia viduata. ergo in illo non habebit locum. d. c. quia. gl. in c. cupientes. in verbo, regularium. de elect. in 6.]

*An rex no a Monasteriis.) Monasteriū possteriorū propriè mona-
stū ad mo-
nasteriū.*

§. Monasteriis a ve-
chorum vocatur habita-
tio. l. generali. C. de sacro-
sanct. eccl. 16. q. r. ca. pla-
cuit. 2. An comprehendantur hic monasteria mo-
nialium, videtur quod sic per tex. in c. monasteria.
de vita & honest. cle. & c. monasteria. 18. q. 2. c. vno.

de statu regu. in 6. tex. iuncta glo. in cl. 1. de ele. vbi
vocatur monasteria, & tex in monasteriis per hūc
text. habet nominationem, ergo & in istis. In con-
trarium videtur, quia illa non dicuntur simpliciter
monasteria, sed cum adiuncto, monialum, & quā-
do aliquid profertur cū adiuncto, nō est illud pro-
priè sicut cum dicitur, homo mortuus, sentētia ar-
bitri. Bart. in l. Lucius. §. qua. litum. ff. de leg. 3. facit.
l. j. §. j. ff. de donat. vbi donatio conditionalis nō di-
citur propriè donatio. Decius in rub. de proba. co.
10. ver. 6. Aretin. Dixi in repet. l. quod iussit. nu. 65.
in præfa. ff. de re iudi. Tātum abest quod verbum
huius tex. presbyterum conueniat mālieribus, vt
iure satis est cautum. ergo nec huius tex. decisi. l.
4. §. roties. ff. de damn. inf. &c. Itē forma. c. quia pro-
pter. in electionibus monialū non seruatur, quam
requirit hic tex. sed forma. c. indēnitati bus. de ele.
in 6. Pan. in c. ad probandum. col. vii. de re iud. gl. in
§. & cum humanæ. in verbo abbatis de ele. in prag.
Et in materia odiosa, vt hic & penali appellatione
abbatis, nō venit abbatiss. c. quoniam. de simonia.
[vbi vtrunque exprimitur & regulariter vbi vult
moniales comprehendere.] c. postulatis. §. vii. de
cler. excom. ministr. vbi exprimuntur moniales. &

in cle. vna. de confang. quandoquidem si condito-
res de monialibus intelligere voluissēt, exp̄ressif-
sent. c. ad audientiam. de decim. Maius quippe est
periculum in monialibus, quā viris, quia hac poti^s
facerēt se saracenas, quam odiosam illis recipērēt.
c. tua nos. de iureiu. Ideo vidi quasdam nominatio-
nes per regē factas, in quibus dicebat Papa, prouide-
mus tali N. dummodo monialium maioris & sa-
nioris partis consensus interueniat. Et sic hāc mo-
niales eligere poterunt etiam hodie. & in his ces-
sabit regis nominatio.

Itē priuilegium cōcessum fratribus minoribus,
vel prædicatoribus, nō extēditur ad forores etiam
illorum ordinum. Alex. cōf. 15. viso testamēto. col.
2. vol. 4. & Barb. cons. 30. clementissimum. in fi. vol.
4. Etiam rex non nominat in monasteriis cōuer-
sarum meretricum, & quibes per collect. in c. 2. de
regula. nec ad monasteria viduarum, sed ipsæ eli-
gent, vel si ex fundatione cōpetat protus Papæ,
ille prouidebit. Nam in hoc tex. non comprehen-
duntur, dum dicit illorum conuentus, non dicit il-
larum, &c. & ibi, illorum occurrente, &c.

Et in odiosis & differentibus masculinum non
comprehendit femīnum. gl. & doct. in c. gene-
rali. de elect. in 6. Dec. in l. femīna. ff. de reg. iur.
scripti in l. 1. ff. de verb. sign.

b Prioratibus cōuentualibus.) Cōuentualis prio-
ratus dicitur vbi est congregatio religiosorū, tā ex
pprietary. quā ex cōmuni vsuloquēdi. De Ripa
in c. cū ecclesia. in 3. no. de cau. poss. & propr. doct.
in cl. & si principalis. de rescr. Pan. in c. cum terra.
no. 1. de ele. vbi congregationē religiosorum dicit
conuentū: secularium autem capitulum, dixi in §.
volum^s, in gl. collegatis. de coll. infra. hoc pulchre
declaratur in hoc tex. ibi, dum dicit religiosū eius-
dem ordinis, & in ver. si verò, vbi secularis est in-
habilis ad istos prioratus, ergo intelligitur de regu-
laribus, alia secularis nō esset inhabilis. Prioratus
verò nomen simpliciter prolatum, ad secularē &
regularē extēdi potest, est enim prioratus ver-
bū generale. gl. & doct. in c. cū de beneficio de
præb. in 6. tamen hic debet intell. gi tantū de prio-
ratu conuentuali ex fundatione, vel ex prescrip-
tione. c. cū de beneficio.

Et sic ratione adiuncti verbū conuentualis, non
comprehenduntur hic prioratus ecclesiarū colle-
giatarū seculariū, & per ea quæ cōfūlit Geminia.
conf. 131. quoniam beneficia. col. 2. vbi dicit consti-
tutionem Papæ disponentē prioratus conuentua-
les vacare, si electi nō fuerint intra sex mēses pro-
moti ad ordines requisitos, non comprehendere
collegiatas ecclesias secularium, præposituras, vel
decanatus illarū ecclesiarū, quia in materia exor-
bitanti, quæ disponit contra ius antiquum, vt est
ista, appellatione monasterij non cōprehenduntur
ecclesias secularium, tex. & ibi gl. in cle. 1. de elect. in
verb. monasteriis. c. grandi. de suppl. neglig. præla.
Io. And. in c. Ioānes. col. 2. de regul. etiam appella-
tionē ecclesie conuentualis venit ecclesiae regulā-
rium, non secularium. cle. 1. de reb. eccl. non alie.
Item quia tex. in §. fi. infra. eo. ponit differentiā
inter capitulum & conuentū, & exprimit vtrūque,
ideo

Prioratus
conuentualis
qui dicuntur
tur.

An rex ad
seculares
dignitatis
nomina
posse.

Nominatione faciend. s. Monasteriis. 669

ideo si voluisses iste tex. de vtroq; intelligere, etia expressisset.c.ad audientiam.de deci.er go nō habebit locum, si dignitas secularis esset electua, & in ea seruaretur forma.c.quia propter extra expressas.in §.supra.proxi.& in gl.in §.fed quod per electiones. in verbo collegatis.de elect.in pragm, quod est notandum, quia vidi sepius dubitari.

*Declaratio
quanti sit
enclamatur*
Quid si declaratū fuerit per Papam velle cōprehendi, an comprehendantur? Respon.non per modum declarationis, cū hic nullo modo cōprehendantur seculares dignitates electiuæ non expressæ supra eo.sed benc per modū additionis,in qua eadem solennitas requiritur, que in faciendo vel in destruendo, auth.ec contra.C.de rep.in hoc casu requiritur noua acceptatio p regnū, sicut in aliis.

Item noua proclamatio & recitatio, de quibus dixi in rub.de regia acceptance.infra.nec poterit retrotrahi hac declaratio, etiam si dicteretur, quia extrema sunt inhabilis.

Primum, videlicet a quo, quia nō comprehendantur sub his verbis, & extremū ad quod, vt not. in l.si is qui pro empore. ff. de vñscap.

Nota qd is qui habet hūc prioratum conuentualē, dicitur in dignitate.ca.nisi in fi.de præb. ideo potest esse index delegat⁹ Papæ.c.statutū,in prin. de rescript.in 6.cle. & si principalis illo tit, quia ex quo habet collegium & iurisdictionem in illis de collegio,iuxtanor,in c,cū ab ecclesiarum de offi. ord.Oldr.conf.257.factum tale.nu.34.Si verò nullos habeat monachos, non dicitur habere illā dignitatem.Iaf.cōf.77.præsupponitur.col.6.in 1.vol.

*Nominare
an rex pos.
an rex pos.
an ad prio-
ratus nō ha-
bitantes mo-
nachos.*
Poterit tamē rex nominare ad illū prioratum conuentualem, licet nō habeat monachos, tā quia non definit esse prioratus conuentualis, tum etiā, quia alias esset in potestate prioris, remouēdo religiosos regem sua priuare nominatione, quod nō est permittrēdum, & hic tex.requirit prioratū esse conuentualem, & verè electuum, & nō religiosos; ergo si desint, nō minus nominabit rex, & quia est verè electuum, habitu saltem, per no.in c. 1.de ele. Et intellige siue sit prioratus monachorū, siue canonicorum regulariū, cūm omnes sint religiosi. c. quod det timorē.de stat.monach. & appellatione prioratus venit vterque.cle.etsi principalis,vbi Bonifa, Vital.hoc in prin.declarat.descript.

verè a electiuīs, videlicet in quorum electionibus forma ca, quia b propter seruari, confirmatione c electionum huiusmodi

*Quis dica a
tar priora-
tus electi-
nu, collati-
nu, & an
veraque hic
compre-
datur.*
Hic probatur melius quam alibi in corpore iuris, qd illud beneficium dicatur verè electuum, in quo proceditur per electionem, & postea requiritur cōfirmatio, allegatur tex.in cle. quia cōtingit.de relig. domib. iūcta gl.Fei. in ca.in nostra corolla.32.de rescrip.sed pro hoc tex.in c. cum in cūctis. §.cum vero electus fuerit, & cōfirmationem electionis accepit, de ele.,]dixi in tractatu nominationum.q.15.nu. 25.& iura loquentia de beneficio electuo, i dubio intelliguntur de isto, in quo requiritur electio & confirmatio, aliud est beneficium electuum, sed non verè, vt pote quādo canonici eligunt, & eligēdo cōferunt, nec alia

expectatur confirmatio, & de isto nō loquitur hic tex. qui expressit verè electiuīs, & confirmationē requirētibus, de quibus per gl.in verbo , electiuīs, in §. fed quod per electiones, de elect.in pragm. gl.in regulā cancella.33.vide Oldr.conf.146 factum est tale.col.2.* Nā quando canonici, vel alij eligendo conferunt, verius cōferre dicitur, quam eligere. vt probat.c.post electionem.vers.cum igitur , ibi, illum vñanimitate contulerunt.de concess. præb.

*An preju-
matur prio-
ratus elec-
tus, &
an compre-
hendatur.*
Et sic excluditur hic prioratus cōuentualis collatiuīs, postquam de electuo expressit,arg.c. qualis.25.dist. intellige siue sit electiuīs ex fūdatione, & an præsumatur electiuīs: nam hic duo requirūtur, primō qd sit verè electiuīs, 2.qd in illius electio ne seruetur forma.c.quia propter.Respondeo nō quo ad hoc, vt hic comprehendatur, tum quia est odiosum , tum etiam quia nō esset verè electiuīs, sed præsuptiuē, qui hic nō includitur is, ergo à rege prouisus probare hoc debet:cū hic requiratur, qd sit verè electiuīs, & sic nō per præsumptiones:& sic iudicetur(vt fertur)magnū consiliū super prioratu de chantelle contra D.abbatē S. Ambr. Bituri. *Arrestum.*

cen.an.1539.in mense Septēb.quod est notandum, siue ex præscriptione fuerit electiuīs.Priorat⁹ em ex præscriptione collatiuīs , licet ex fundatione fuisset electiuīs, non comprehenditur hic, sed qualitas præsentis téporis est inspicienda.c.cū de beneficio.de p. 5.b. in 6. & postessio præsētis téporis attēditur.c. cū a ecclesia.de causa poss.c. cōsultationibus, de iure paro. & sufficit prioratū esse electiuīs de cōsuetudine antiqua.Card.cōf.103. causus super quo,col.3.nu.17.licet ex fundatione non esset, vide Dec.cōf.126.in causa an prioratus dicatur collatiuīs, si semel Papa contulerit, quod non ibidem concludit, quia iure de quoluto cōferre potuit.Card.in cle.1.de supplen.negli.præl.Fed.cōf.61.vacante. In dubio tamē quis præficitur de iure ad prioratus conuentuales per electionē, per tex. in c.2.vers.priores.de stat.monac.doct.in c.1. & in c.nobis de elect.cle.2.vbi Imol.de rescr.Alex.cōf.106.perfectis in 2.vol. Potest etiā præfici per collationem.cle.ne in agro. §.caterum.de elect.

b Quia propter,) De elect. & sic notabīc quod non allegatur titulus,dum allegatur decretalis famosa, vel alia constitutio, vt abundē scripti supra in procēmio,in gl.iura.

c Confirmationes.) Quę in camera regis nō debet fieri, quia ratione loci timetur impressio, dictū est Bal.in rub.de postula.prælat.col.1.allega.c.qua fronde de app. & consentus præstitus per episcopū & canonicos ad mādatum regis, videtur extortus per metum, ideo potest fieri reuocatio.text. & ibi nuncupatim Pan.in 5.no.in c.cum olim.2.de priu. Et scias qd electio dat principiū, confirmatio perfectionem, ingressus officij possessionē.Bal.in rub. de elect.col.vlt. & confirmatio est iuris quesiti per electionē corroborativa declaratio.Card.in cle.1. §.nos itaque.20.not.de iure iū. Nota qd confirmatio est triplex. Prima fit occulte per surreptionem, vt ius forsū alterius supplantetur, & hæc non valet, arg.d.c.quia propter.in fin.& c.vlt.de ele. in 6. nec producit aliquos effectus,arg.c.cum olim.de *Quid sit, et
si cōfirma-
tio.*

dolo. &c. cū olim de causa possit. & propriet. Secunda est, quando superior præmissa quadam citatione generali, nemine se opponente confirmat, & haec approbatur in c. vi. de ele. in 6. quæ citatio habet etiam locum in electione abbatis, gl. in c. in demittitibus. s. i. in gl. nō obstante, de ele. in 6. de Ripa, cons. 14. non videntur. in 2. lib. respō. Tertia est, quando superior cōtradictoribus citatis nominati & auditis in iudicio confirmat electionem. & de ista loquitur. c. bōna memoriam primū de elect. & c. cum dilectus, ibidem. d. c. si. de ele. in 6. & tex. in c. i. §. facta, illo titulo in prag. in gl. inquisitionis; & quid debeat confirmas inquirete, tradit ibi gl. in verbo circumstantia, & si nolit confirmare, vide gl. in c. pen. de post. prælat.

Electio quā Nota tamē, qđ si ad eligētē spectet electione, & cōdo habeat firmatio eodē iure, tūc electione habet vim cōfirmationis, secus si diuerso. gl. in verbo, elect. c. vt circa. malitia.

Rex iurans & in c. i. in verbo prouisionem. de ele. in 6. Cōpositel. in c. cū inter canonicos. de ele. Nicol. Milius, in verbo ele. q. 2. Quāro an electus in abbatem & cōfirmatus, si post appellationē inducatur in confessionem, possit inhiberi, ne lite pēdente se immiscetur? & an electione & cōfirmatione cassatis acta statutis, per cū valeat? tradit Aegidius de Mädelbertis, in ure ea cō- q. 2. titius &c. Et an rex videatur cōfirmare statuta ciuitatis, quando iurat ea seruare: qđ sic consuluit Bal. cōf. 86. per statutū. in 3. vol. p. tex. in l. cū pater & filius matrē. ff. de leg. 2. quod est bene notandum.

Quis cōfir- a. Solenni- matione pēter peti.) Vt solenniter a peti consueverū ter & cō in capi. si. de in regno Delphinatu & comi firmare, fos elect. in 6. & tatu huiusmodi nunc & pro sit. hac confir-

matio debet peti ab electo, vel ei⁹ procuratore intra tres mēses, cōputandos à die prēstiti cōsensus, seu acceptata electionis, quā intra mensem teneatur iusto cessante impedimento acceptare, alioq. electione in iritū cadet. c. quā sit. & c. si elec̄tio. de ele. in 6. poterit etiā cōfirmatio requiri per electores. c. cū ecclesia. & ibi not. Anch. & Card. de causa possit. vel per amicū electi etiā sine mādato, dummodo electus intra tres mēses ratā habuerit huiusmodi petitionē. arg. l. bonorū. ff. rē ratā hab. gl. in c. du dū. 2. in prin. de ele. c. postquā. & ibi prēposi. 50. dis. gl. in verbo prāstata. §. facta. de elec̄t. in prag. vbi etiā dicit populū posse petere cōfirmatione electionis sui pralati. per c. quod dei timorē. de statu monachorū, quia eorū interest habere bonū pralatū, & haec cōfirmatio poterit fieri ubique, tā in eccl. qđ in loco solito reddi ius, vel in alio loco hot nesto. arg. l. si cū dies. §. si arbiter. ff. de arbitr. ho expressum tradit Bal. in l. si vt pponis. 2. in f. C. quomodo & quādo iud. Imo. & Perus. in c. qua frōte, p illū tex. de app. Quāro quis cōfirmare possit: Resp. Papa cōfirmat electos ad dignitates, quē immedia tē subsunt R. o. pōtif. siue sint episcopat⁹, siue abbatiæ, vel aliæ superiores dignitates. ca. nihil. de ele. vbi dicit Inn. cōsuetudinē i curia eisē, vt nō soleat cōfirmare, nisi duob. qui interfuerāt electioni, p̄fentib⁹, quæ consuetudo hodie nō seruatur. vide quomodo pertinet ista cōfirmatio à Papa, per text.

in c. cupiētes. de ele. in 6. imo etiā haec cōfirmatio potest à Papa fieri, siue immediatē subsint electi, siue non, quia Papa concurrit in potestate & iurisdictione cum quolibet alio inferiore. c. ad Romanam. 2. q. 6. cuncta per mundum. & c. per principalem. 2. q. 3. sic exp̄ssē tradunt Card. & Imol. in d. c. cum ecclesia de causa possit.

Legat⁹ in prouincia sibi decreta potest cōfirmare. Ioā. And. & alij. in d. c. nihil. & in c. cū venerabilis. de cōsuet. p. c. si abbatē, de ele. in 6. & qđ in prouincia sibi commissa cōcurrat cū quolibet ordinario. c. 2. de offi. leg. in 6. Episcopum verò nō exēptum cōfirmat archiepiscopus. c. illud. 64. dis. c. cū dilectus. de electione, etiam si archiepiscopus nō dum esset consecratus. c. quoniam. 100. dist. arg. c. nosti. & c. transmissam. de elec̄t. Archiepiscopum cōfirmat primas, seu patriarcha, si sit, alias Papa. c. quia igitur. & ibi gl. 63. dist. Archi. in c. de persona. 65. dist. & c. mos ibidem. c. i. de translat. episcop.

Electos autē ad dignitates inferiores episcopo, si non subsint immediatē Papæ, episcop. poterit cōfirmare i sua dioecesi, vt abbates, & alios. c. i. 18. q. 2. & ibi gl. c. cū olim de maior. & obed. Et sede vacāte capitulum poterit confirmare eos, quos episcop⁹ potuisset, gl. in d. c. cum olim. & in c. i. de trāsl. episcop. Inn. & alij in c. ad abolendā de hære. Ioān. de Paquinis in trāsl. de offi. & potestate. c. fedē vacāt. in 2. parte. q. 7. Electionē verò imperatoris confirmat Papa, qui illū examinabit. ca. venerabilem. de ele.

Electio Papæ nullus confirmat, nempe quia in mundo nō habet superiorem. c. i. 23. dist. & haec confirmatione prius fieri debet, quam consecratio, alias nō valet. c. prouida. de elec̄t. in 6. gl. & doct. in c. cum olim. de dolo. Et si pro hac cōfirmatione de tur pecunia, simonia est. c. i. §. si verò i verbo simoniaca. de elec̄t. in prag. Et qđ requiratur in episcopo confirmingo vel alio, & qualiter fiat cōfirmatio, & quis sit effectus cōfirmationis declarat Ber- tach. in trāsl. de episcopo. in 2. parte. 3. lib. & in par te seq. vsque ad fī. In hoc regno sublatā fūr cū electionibus. [Electio prioris in ecclesia cōuentuale, seu regulari, vel seculari collegiata spectat ad cō- uētū seu capitulū vel collegiū. c. j. de ele. & c. 2. de cō- statu monacho. c. cōgregatio. 16. q. vlt. gl. in c. quā- clefia secu- quam. de ele. in 6. & regulariter qđs debet per elec- lari vel re- ctionē adsumi ad prioritū cōuentualem, cle. 2. vbi gulari.

Imol. no. de rescr. Itē nō valet cōsuetudo quod elec̄tio expectas ad ecclesiā conuentuale, debet per viā nominatiōis expedi. c. cū terra. de ele. vbi Ant. de But. dicit, nō valere statutū ecclesiā per quod disponitur quod nō possit prouideri ecclesiā, nisi per viā nominationis, vel postulationis: qđ ecclesię tribus modis prouideri pōt. c. bonaz. 1. de postulat. pral. sed in cōcordatis valet. cū sit eisdem iuribus derogatū, & per viā cōstitutionis, c. 2. de in integr. rest. c. cū ecclesia vulerana. de ele. gl. in d. c. quāq. de ele. in 6. Ale. cōf. 106. p̄spectis. co. pen. ver. 9. p̄ba tur. in 2. vol. tamē decisio concordatorū cū sit iur. cōtraria, debet restringi, & sic in suis propriis terminis intelligi. Præterea generalis potestas data p̄ papam alicui, vt possit addere, minuere, mutare, & corrigere statuta ecclesię, nō extēdit ad electionē, di. &c.

vt possint electionē prioris in ecclesiis regularibus mutare, sic consuluit Alex. conf. 106. perspectis. col. 2. vol. 2. sic ergo §. monasteriis. non videtur auferre electionem his qui non consueuerunt petere confirmationem solenniter, vt dicitur in text.]

Cessio & Cessionem.) Facta

resignatio in curia , de qua in

an afferat. princ. huius tit. supra-

tempore etiam per si-
milem cessionem a
vacantibus b illorum

quidā voluerint sub-
tilem prēbere differē-
tiā inter cessionem & resignationem, vt gl. in re-
gula cācellariæ 43. dicēs, resignationē esse, qn̄ quis
possidet beneficiū: sed cedere est ius, quod habet
dimittere, etiam si non possideat, tñ hic non sit illa
scrupulosa differentia, qua siue abbas cedat iuri,
quod in abbatia habet, siue eā possideat, siue non,
requiritur regis nominatio, vt hic probatur, & illa
differētia glossa cōfunditur per tex. in c. suscepit.
de rescr. in 6. si bene inducatur. Et per gl. expressam
in rub. de renū. in cle. & Bonifa. in cle. vna. col. i. ibi.
b Vacantibus.) Nunc, & sic secundum quosdam
comprehenduntur abbatiæ, seu prioratus vacantes
tempore horū concordatorū, licet alij dicant non
cōprehendi, sed primæ opinioni adhæreo per hæc
verba tex. nunc & pro tēpore, &c. vide gl. in verbo
vacationē §. præfatq; graduati. de col. infra, & que
dixi in verbo, vacantibus. §. i. supra eo. Quero quo
modis dicatur beneficiū vacare? respōdeo, multis.

Primo, per mortrem, c. susceptum. de rescr. in 6.

Secundo, per depositionem & priuationem. c.
dū dicitur ex literis. & c. grauem. de excess. prælat.

vacare be-
nificium. Tertiò, per electionum cassationem. c. confide-
ratimus. & c. super eo. cum similibus. de elect.

Quarto, per postulationum repulsionem. tex. in
extrauag ex debito. de elect. in communib. c. 2. &
3. de postul. prælat.

Quinto, per renunciationem simplicem, vel ex
causa permutationis factam. c. i. de rerum permut.
in 6. & per totum tit. de renunc.

Sexto, etiam per translationē, nam eo ipso quod
trāslatus cōsentit trāslationi vacat prior ecclesia. c.
in apib. 7. q. 1. post tñ adeptā possessionem secundū
gl. & doct. in c. si quis iam trāslatus. 21. q. 2. c. quāto.
de trāsl. epis. c. cū singula §. prohibem⁹. de præb. in 6.

Septimò, per ingressum religionis & professio-
nem ibidem factam. c. beneficium. de regula. in 6.
facit c. ex transmissa. de renunciatione. c. Confal-
dus. 17. q. 2. & habetur in regul. cancel. 44.

Ostauò, vacat primum beneficium, quādo quis
aliud violenter occupat alio in possessione exi-
stente. c. eum qui. vbi dixi. de præb. in 6.

Nonò, per contractum matrimonium, vel spō-
salia per verba de p̄senti. gl. in c. i. de cler. coniug.
in 6. Panor. in c. illo tit. Auffre. decif. 239. gl. & doct.
in cle. gratia. de rescript.

Decimò, per adoptionē beneficij secundi incō-
patibilis pacificā vacat primū. c. de multa. de præb.
c. i. de cōsue. & in extrauag. execrabilis. de præb. in
extrauag. lo. 22. Etiā ius ad rē. cle. gratia. de rescript.

Vndeclimò, si habēs ecclesiā parochialē nō fue-
rit p̄mot⁹ intra annū. c. licet cano. de elec. i. 6. nisi iu-

sto fuerit detē⁹ impedimentū. c. cōmissa. de elec. ibi.

Duodecimò, si electus intra mēsem à tēpore elec-
tionis p̄senteat, vel si à tēpore sibi p̄stituto nō
conserferit, vacat p̄latura. c. q̄ sit. de elect. in 6.
extrauag. si religiosus in communib. de elect.

Dicimotertiò, si electus intra tres menses post
consensum electioni p̄stitutum non petierit con-
firmationē iure quod habet per electionem, pri-
uatur ipso iure. d.c. quām sit. in fi.

Dicimoquartò, vacat beneficia episcopi electi
post cōfirmationē, & tres mēses datos ad perendū
cōsecrationē. c. cū in cunctis. §. cum vero. de elect.

Dicimoquintò, qn̄ habetur pro derelicto. c. i.
de offi. vicarij. c. ex parte primo de cler. non resid.

Dicimosextò, per nō ostēsionē tituli. c. ordina-
tio. de offi. ordi. in 6. & habetur in rub. de pacifi. pos.

Dicimoseptimò, quando violatur sequestrum.
cle. i. de sequest. poss. & fruct.

Dicimooctauò, si quis ingerat se administratio-
ni ante cōfirmationem. c. auaritiae. de elect. in 6. ista
ferè tradit. Io. Franc. in tractatu de offi. & potest.
capitali sede vacante, in vlt. prælud.

Decimnonò, qn̄ quis adipiscitur possessionem
beneficij cū simplici signatura. Fel. in c. veniēs. col.
2. de accus. sed hoc iure nō vtimur in Frācia cōsue-
tudinaria, vt scripsi in trac. de pacifi. pos. n. 50. & seq.

Vigesimò, quando quis se ingerit administrationi
tempore suspensiōnis. c. i. in fi. & c. cupientes.
§. ceterū. de elect. in 6.

Vigesimoprimò, quando quis alienat res sui be-
neficij, quia tunc ipso iure vacat beneficium illud
cuius res alienauerit. extrauag. ambitiosè. de rebus
ecclesiæ non alien. in communib. & dixi in com-
pendio alie. rerum eccles.

Vigesimosecundò, per crimē hæresis cōmissum
per illum qui possidet beneficium. c. ad abolendā.
de hæret. etiam si fuerint tñ fautores, defensores,
vel hæreticorum receptatores, quia eadem pœna
puniūtur. c. excōmunicamus. de hæret. &c. vt cō-
missi, illo tit. in 6. & dixi in bullā cōncilii Dñi. art. I.

Vigesimotertiò, vacant beneficia illorū qui ea
ad præces hæreticorum, dignitates, aut personatus
sunt adepti: & si illa receperint scienter, inhabiles
sunt ad alia. c. quicunque. §. ad hæc. de hæret. in 6.

Vigesimoquartò, vacat beneficia simoniacorū.
c. insinuarum. & ibi Fel. de simo. extrauag. cum de-
testabile, illo tit. in communib.

Vigesimoquintò, beneficia falsariorum. lite-
rarum Papaz. c. ad falsariorum. de crimi. falfi.

Vigesimosextò, beneficia percutientis cardina-
lem, vt in c. Felicis. de pce. in 6. & committentis eri-
men laſſe maiestatis. vt scripsi in tit. de pacifi. poss.
nu. 201. vbi alios casus inuenies.

Vigesimoseptimò, occidentis clericum, vacant
etīa beneficia. Fel. in c. inquisitionis. de accu. idem
in alio homicida qualificato. ca. de homicid. in 6.

Vigesimooctauò, si quis ceperit clericū, & in car. Detinēs clē
certe detinuerit, donec resignaret beneficij suū, est
ricū donec
fuis beneficij priuat⁹. iuxta cle. multorū, de pce. nō
refigeret, est
fuis beneficij priuat⁹.

Vigesimonondò, vacat beneficij illius, qui id ref
fuis beneficij priuat⁹.

Trigesim' ò, quando resignatio fit in curia, & nō publicatur in eadē intra sex mēses, vel si fiat extra curiā, & non fit intra mensem resignationis publicationis in regula cancel 34. quā nō vidi in hac patria fetuari, sed sufficit publicari, & possessionem ad ipsi scī ante obitum resignantis ex consuetudine.

Adherens antipape perdiū beneficia. Trigesimoprimò, vacat beneficiū per adhæsionem, vt pote, si quis adherereat antipapæ, aut hæreticis, hoc beneficiū sic vacabit, probatur in c. olim. de accusa Jacob. in tract. de feud. in verbo de adhærentibus. Solet tamen Papa adhærentes antipapæ priuare, quando notoria est adhæsio, etiam illis non vocatis, & bteui manu conferre alii.

Vltimò, vide alios text. in quibus vacare dicitur beneficiū in c. nemo. de elect. in 6. cle. attendentēs. §. statuimus, de statu monach. extra uag. vna. de postul. præla. in communib. extra uag. vna. de penit. in extra. I. 22. & in extra uag. vni ca. de sent. excōmu. ibidem. & in c. fundamenta. de elect. in 6. cle. fin. de preb. not. in c. fi. de cler. coniugatis. c. miror. s. dist. vbi Præpos. c. cum bonz. de æra. & quali. & not. in c. i. de iud. vide alia per Io. Franc. in tract. de off. & potest. c. sedē vacante, in vlt. præstudio. & quot modis capiatur hoc verbum, scribit Rom. cons. 350. in easu. col. vlt. post Io. Fran. vbi supra. in quibus locis enumerant multos modos, qui possint videri ibi,

conuentus a ad electionem seu postulationem b abbatis seu prioris c procedere non possint d, sed idem rex illorum occurrente c huiusmodi vacatione religiosum f

Rex nō nominat quādā spe- ciali electio ad aliquem. Conuentus.) Ergo si iure quodam speciali spectaret electio abbatia, vel prioratu. Clericos seculares, nominatio nō pertineret. Regē, arg. tex. in c. si propter. de rescr. in 6. tum quia non conueniunt verba huius tex. tum etiam quia horū requireretur mentio. Et hic vult derogare electioni facienda per conuentum, & sic nō per alios, nec debemus ampliare hunc textum in eo, quod ad iuris correctionem venit, quia in correctioris non est licita extensio. tex. & ibi gl. Bart. & Ias. in auth. quas actiones. C. desacros. eccl. tex. iuncta gl. in auth. de administrand. offic. in sacris appell. col. 3.

Idem si spectaret electio ad cōuentum simul cū aliquo patrono laico, cui Papa cōcessit, vt haberet suffragium in abbatia vel prioratu vacante, tunc proprii laicum referuatur electio cōuentui, per l. si cōmuni. ff. quemadmodū seruit, amittant. canoniū inter pretes. in c. nobis. de iure patr. Dixi in tract. statu nominationū. q. 15. ver. 3 nu. 6. Et sic rex nō poterit cūcū nominare. Itē, quia nūquā derogatur iuri patro. natus non patronal' laicorū, nisi ill' sit expressè facta mētio. derogatur. c. cum dilectus. de iure patro. Rom. in repet. l. si vero. §. de viro. col. 28. ff. sol. mat. Fel. & aliij in c. in nostra. de rescr. sed in hoc concordato nunquā est facta mētio patroni laici, sed tantū ecclesiastici, ergo illi nō intendit derogare, nec electioni per laicū facie. Præterea postquā expressit vnum, videlicet patronū ecclesiasticū, ergo laicū voluit excludere, vt supra s̄epius dixi. Itē in c. 2. de preb. in 6. prohibetur, he quisquā extra Papā cōferat beneficia in cu-

ria vacātia, & tñ nō cōprehendūtur beneficia, quæ sunt sub patronatu laicorū, vt no. in d. c. 2. Ergo cpi scopat' sub præsentatione laicorū existētes tpc horū cōcordatorū nō cōprehēdūtur. Nec alia dignitates in hoc text. nō cōprehensæ, vt rex ad illas nominare possit. Perus. in c. cū in illis. §. 1. de preb. in 6.

Nec refragatur, qđ electiones sunt prohibitæ secularibus supra in pximo. §. & hic regularibus, ergo nec seculares cū regularibus, nec contra eligere poterunt. Resp. in §. 1. supra esse prohibitas electiones secularib' ad archiepiscopatus & episcopatus, hic regularibus tñ ad abbatias & prioratus, ergo secularibus nō est prohibitū eligere, nisi in Metropolitanā ecclesia, & cathedrali, ideo in aliis cēsetur esse permīssum. arg. l. præcipim'. C. de app. & quia in §. fi. reseruantur electiones hñtibus speciale priuilegiū eligēdi, igitur & istis si habeāt. Sed ista hodie cessare vidētur p ea quæ in §. fi. infra eo, scribro ratione induiti post hanc cōcordata cōcessi ad vitā regis tñ, quod nunc est extinctū cū tege Fráncisco. b Postulationē.) Prohibet hic electionē & postulationē, sed non collationē, præsentationē, & institutionē. cū magna inter ista vocabula differēta noscatur. c. cū in illis. de preb. 16. Ergo rex nominabit, quādo electio ad cōuētū spectabat, vel postulatio: secus si p̄statio, institutio, vel collatio abbatiae, vel prioratus, ad eos p̄tinueret, cōsiderādo verba huius tex. à quibus nō est recedēdū. l. nō aliter. ff. de leg. 3. sed ei est in hñtēdū, sicut Bonon. carrotio. gl. i. l. omnis dissinistio. ff. de reg. iur. & dixi in prox. gl. supra. c. Abbatis seu prioris.) Et sic non procedit in aliis officiis, vel dignitatibus, cum hi duo rātum exprimat. Nam qui de uno exprimit, vel duob. de aliis negat. c. nōnne, de præsump. Nec p̄cedit in his, nisi requisita in text. interuenient, quæ infra dicam. d. Non possint.) Quod si de facto procedant, electio erit nulla, & postulatio, vt patet infra, in fine huius §. ibi, electiones autem, &c.

e. Occurrente.) Ergo rex ante vacationē nominatione non potest, vt supra eo. dixi in §. 1. in eo. verbo, & quomodo cūq; vacet, dū tamen modo nō per obitum in curia, rex nominat, vt supra eo, dixi in verbo vacātibus. in d. §. 1. Nec obstat iste tex. in verbo huiusmodi vacatione, qui non debet referri ad huiusmodi vacationem, per cessionem videlicet, sed debet intelligi, occurrente vacatione huiusmodi abbatiae, vel prioratus, rex debet nominare. Et hic intellectus efficacior videatur, tum quād intellectu conueniat, tum rei subiecta ad hęc verbis, demum scripturæ, testis est nobis Steph. de Foder. in tract. de interpretatione legum, in tercia parte,

f. Religiosum.) Expressè professi. m. de abbatia, est text. in c. cū in magistrum. de elect. & c. nullus, illo tit. in 6. de prioratu, in cle. ne in agro. §. sane. 2. de statu monach. tū quād ante professionē non dicatur propriè religiosus, qđ potest religionē dimittere: doct. in rub. de reli. dom. Barba. in cle. l. col. 7. de elect. & supra dixi, tum etiam, quia hoc exprimitur in ordinationibus regiis. rub. des mandatz art. 6. ibi, & des ordres desquelis ils sont profez, & non autrez, &c.

Et in hac professione requiruntur sequentia. Primò, quād profitens masculus cōpleuerit an- profissione requiriātur.

num 14. fœmina 12. c. i. de reg. in 6.

Secundò, requiritur quod profœssio fiat ei, qui potest religioni incorporare, vel de eius licetia, seu nomine eius sequente rati habitione. c. porrectum. de reg. Sic confuluit Calder. cōf. 26. professus. rub. de reg. Et Guido Papæ in decif. Delphinal. q. 502. vbi quis emitit. [Cardi. conf. 138. in aliquibus.]

Tertiò, quod fiat in aliqua religione approbata. c. vno. de vot. & voti redemp. in 6. Valeret etiam si fieret domi in manu prælati. d. c. porrectum. Et quomodo fiat? vide in c. omnes. 27. q. i.

Quarto, quod prælatus requirat consilium sui capituli, quod sequi nō tenetur, nisi ex statuto, vel regula ad id astringeretur per regulam iuris, quod omnes tangit, &c. Ioan. And. & Pan. in c. ad apostolicam. in fi. de regul.

Quinto, quod expressè fiat de tribus votis, alias sit tantum vellet profiteri castitatem, vel vnum sū i ex tribus votis reseruerat, non valeret profœssio, quia contra substantiā regulæ. c. cum ad monasterium. de statu monach. Valeret tamen si profiteretur regulam sancti Benedicti, vel alia, nō exprimendo vota. secundum iuris pontificij interpretes in d. c. cum ad monasterium. de statu monach. Et quot requirantur in professione tacita, declarat Pan. in c. vidua, & in c. ad nostrā. de regul. Silvester de Prieiro in sua summa, in verbo religio. 3. in q. 19. Floren. in 3. parte summæ. tit. 16. c. 3. & Card. in conf. 21. quidam Laurētius, vbi tradit modos tacitæ profœssionis. & Phil. Perus. in c. constitutionem. de reg. in 6. Et an durate anno professionis dicatur religiosus? & priuilegiis religiosorū vti debeat? Sribit Anch. conf. 69. contra donationem. col. 3. Si verò rex nominaret religiosum nō profœssum, & Papa illi prouideret cum derogatione iurium, & horum cōcordinatorum in literis expressa, an valerer? Sentit Pan. & alij in c. 2. de testa. Io. de Selva, in tract. de beneficio. in 3. parte. q. 51. intellige quod in hoc casu abbas nō poterit pro voluntate prioratum remouere ab isto nominato per regē, postquam à Papa est eidē prouisum. Dom. in c. cum singula. de præb. in 6. scripsi abundè in tract. de pacifi. posses. in nu. 274. cum seq. [Et bene dicit religiosum non secularē rex nominare debet, quia incongruū existimat Inno. Papa, vt regulares secularibus supponantur in c. 2. vers. ad hæc. de capel. monacho. licer in quibusdā locis armigeris & latomis (vt ferunt) illorum sint commissa regimina.]

eiusdem a ordinis in ætate viginti b. trium annorum ad minus constitutum, infra simile tempus sex mensium, à die vacationis monasteriorum & prioratum huiusmodi computadotorum nobis & successoribus nostris, aut sedi huiusmodi nominare, & de persona per regem huiusmodi monasterio vacanti nominata, per nos & successores nostros, seu sedem huiusmodi prouideri. a Eiusdem ordinis.) Si ibidem idoneus reperitur. Alioqui reliosus alterius ordinis nominari po-

terit. c. quam sit. 18. q. 2. c. inter quatuor. de maior. & Guido re-
o. ed. Tamen potest quis sana cōscientia præferre ligiosa c-
idoneum, qui est de gremio idoneiori, non existēti nus ordi-
nus ordinis, nec de gremio. Pan. in c. cōstitut. 2. nis posse in
de app. Nam dicitur Deut. 17. c. Eū constitues, quē atque prefici.
Dominus tuus elegerit de numero fratrum tuorum.
Nō poteris alterius gentis hominē regē facere, qui
non sit frater tuus. Et sic de eodem collegio debet
nominari, si sit aliquis, ibi, idoneus. c. in nomine. 23.
dist. & ibi gl. Io. de Turre crema. alias facta diligenti
inquisitione ali⁹ nominari poterit. c. obitū, & c. nul-
lus. 61. dist. valeret tamē electio facta de aliquo alterius collegij, licet malè faciat eligētes. c. cū inter
canonicos. de elect. & ibi. gl. in verbo ahā. Et si semel
rex nominauerit aliquē alteri⁹ ordinis, vt pote
quādo non inueniebatur aliquis in illo monasterio
idoneus, nō præjudicatur monasterio quo minus
in alia nominatione debeat recipi de eodē ordine,
si tunc idoneus reperiatur. gl. vlt. in c. abbate sancti
Siluani. de verb. fig. Monachus verò vnius mona-
sterij non potest eligi in abbate alterius monasterij
& ordinis. cle. i. de elect. idē dicitur in prioratibus
& officiis, in c. cum singula. §. de præb. in 6. sed hic
debet nominari religiosus eiusdem ordinis, nō di-
cit eiusdem monasterij. Et sic poterit nominari, li-
cet sit alterius monasterij, dū tamen modo sit eius-
dem ordinis, quamvis doct. in d. cle. i. dubitēt, cum
hic non prohibeatur.

b. Viginti trium annorum.) Hic derogatur c. cum in cunctis. §. inferiora. de elect. & cle. i. §. ceterum.
de statu monach. vbi tā in abbatis, quā in prioratu
conuentuali requirūtur de iure 25. anni incepti, sed
per hunc tex. sufficiunt 23. incepti, quia semper vita
hominū minuitur, sicut mores, nec tantū homines
hodie viuūt quantū olim, ideo variantibus temporibus
necessaria fuit variare iura humana. c. ron de-
bet. de confang. & affini. Et citius hodie efficiuntur
homines sagaciores, & mali, q̄ olim, idē abbrevia-
tū fuit tēpus. Nec refragatur, qđ ante 25. annos non
hodie poterit prouocari ad ordinē sacerdotale. cle. vlti.
teſſe epि-
de etā. & qual. quia esto sanē, tñ poterit retinere ab-
batis, vel prioratū. Postquā cīn est secū dispensatū,
vt possit in etate 23. annorū tenere abbatis, vel prio-
ratū, censetur disp̄latū, vt nō teneatur promoueri
intra annū: iuxta not. in c. licet canon. de elect. in 6.
facit gl. sing. in c. quia in tantū. de præb. & in c. non
potest. eo. tit. in 6. & c. si quis in clero. 7. q. i. Sic ex-
pressim firmat Barb. in cle. i. col. 54. ver. 24. de elect.
& quāus de iure requireretur q̄ abbas esset sacer-
dos. cī. & c. tuā. de ata. Tamen hodie consuetudo
se habet: in contrariū, quā valet vt notat Præpo. in
c. accedens. col. vlt. 50. dist. [Et si non promoueat
intra annū, non est priuatus, tum quia iure cautū
non est, & iura loquentia in parochialibus. in d. c.
licet canō & in prioratibus, nō habent locū in ab-
batis, quia odiosa, & sic restringēda, vt plenē scripti
in praxi, beneficiali, in rescr. de nō promouēdo, vbi
regulā cū limitationib. inferui, & amplia. sed nō est
secundā Lucā abbatiē fruct⁹ deuorare, & Deo nō ser-
uire, nec pmoueri, & tales sūt Deo exactā reddituri
rationē, fed cōsciētias eorū oneram⁹.] Sequētia de-
clarauit i. §. supra. pxi. vsq; ad ver. si vero. In moniali-
bus, in

bus, in quib. triginta anni requiruntur in c. indenitatis bus. de elect. in 6. cū hic nihil inueniatur immunitatum in illis, nec ista constitutio de illis loquitur, ergo remanebit ius scriptū l. præcipimus. C. de app.

Prioratus vero personæ ad illum per eundem regem nominata cōferri debeat. Si vero idem rex presbyterum secularem a, aut religiosum alterius ordinis, aut minorem vi-

gintitrum annorum, vel alias b inhabilem c nobis aut successoribus nostris infra dictū semestre, seu sedi huiusmodi nominaret, talis nominatus recusari, & nullatenus d sibi prouideri debeat e, sed rex ipse infra trimestre à die recusationis supradicto modo

Seru'arie a Secularem.) Qui dicitur omnis qui non profite-
quis dicatur regulam. Bal. in c. licet. de offi. ordi. Et per hoc
tur, & an patet qđ secularis non debet perfici in ecclesiis re-
posse præ-
gulariū. qđ non cōgruit rationi, vt homines diuer-
sifici regulati-
ribus.

Qui dicitur omnis qui non profite-

qui. de vita & honest. cler. ratio abhorret in

vinitate deformitatem & diuersitatē, vnde statuit

Inn. 8. in reg. cancellaria. 41. qđ nulli seculari de re-

gulari beneficio, & nulli religioso de seculari com-

mēda detur, nisi in signatura super petitione hu-

iusti modi cōmendā, de cōmenda ipsa mētio fiat. vi-

de tex. in c. f. §. prohibemus, de statu reg. incōgruū

enim videtur, vt regulares secularibus supponātur.

c. dilectus. circa f. de statu monach. & tres causas

habiles ad depositionem prælati regularis tradit.

Pan. in c. monachi. col. 2. de statu monacho.

An Papa
diffenserot
seculares
præficiatur
abbate.

Quid si rex nominauerit secularem, dummodo intra annum sumat habitum, Papa cōcedit isti no-

minato per regem abbatia in cōmendam per an-

num, & postea quam sumpserit habitū in titulum, non sumit habitum, an possit rex post annum ad ab-

batiam prædictam nominare alterum? Quod vi-

detur, quia deficiente conditione, deficit actus sub

qua actus est factus §. sub cōditione. instit. de verb.

obli. & ibi nota. Et Papa sub hac conditione potuit

prouidere. c. si gratiosè. de descr. in 6. postquam sic

quidit, nō varebit actus, nisi cōditio adimpleatur,

Quid si Papa solus dispensauerit durante anno, vt ille prouisus non teneatur sumere habitū, an valeat? Dicerem, qđ nō, per verbum nullatenus, infra positum, quia non potest solus derogare huic con-

cordato, interest enim regis & regni, intet quos est factum. Et quia eidem tūc prouideretur sine regis nominatione. Nā lapsō anno vacat abbatia, vel epi-

scopatus, ideo Papa prouidendo nō seruat hæc cō-

tractata, quia nobrem non valet, quod factū exti-

git, ideo non obstatc hæc dispensatione poterit rex

nominare alterum elapsō anno, quia abbatia vacat

deficiente cōditione, vt pote quia nō est factus reli-

gioſus intra annum, facit quod no. D. Rota, decis. 331.

supposito. in nouis. vbi concludunt dispensationem

Papa non tenere in præiudiciū collationis laicorū,

& in præiudicium regaliorum fuit arrestū pronu-

ciatum in hoc Senatu, prout refert D. Rusæus, in

tract. iuris regal. in 18. priuilegiis multa iura quæ per eū videre licet, & an Papa posse rehabilitare personā inhabilē in præiudiciū iuris regalio. vide eundem D. Rusæum, vbi supra in 25 priuilegiis concludentem quod non per rationes ibidem scriptas.

b. Aliás.) Exclusuē ponitur, vt in L. alias ff. de in item iuran. & in L. admonendi, in f. de iure. No. Bal. in practica sua, rubrica de significacione dictio nū, quasi velit dicere iste text. quod si rex nominauerit secularem, vel religiosum alterius ordinis, aut minorem 23. annorum, vel alias inhabilem, quam supra expressum fuerit, talis nominatus recusari poterit, vt si homicida, vel inhabilis, de quibus in seq. gl. nominetur.

c. Inhabilem.) Fortè non professum. cle. i. §. cæterum, de statu monach. vel alia inhabilitate notatū, de qua dixi in gl. alias idoneum. supra eo. §. proxi. & in tract. de pacific. poss. in 4. limit.

d. Nullatenus etiam per dispensationem. gl. in cle. *Dictio nullatenus ex-*
vt hi qui de æta. & qual. Et sic vult dicere tex. quod latenus ex-
si rex nominauerit inhabilem, quod Papa nō pos- cludit dispé-
fit circa illum dispensare, nec poterit eum admitt- sationem.

tere. Nā dictio nullatenus annullat aetū ipso iure, gl. in cle. vna. in verbo nullatus, de sequent. poss. & fruct. similis. in l. si qua. C. ad Velleia. Et idem est dicere nullatenus sibi prouideri debet, quantum si diceremus, si secus actum fuerit decetnus irritum & inane. gl. in regula cancel. 43. Fel. in c. cum accessissent. col. 4. nu. 8. & c. ex parte. col. 5. nu. 7. de const. vide qua in illis locis concessi. Sed hæc tollatur dispensatio inferioris per hoc verbum nullatenus, nō tamē superioris. Corse. in sing. incip. nullatenus. Quod est verum, nisi ponatur in cōtractu, vt hic. Alioqui Papa semper admittere posset pri-

mus, & nunquā haberet locum iste text. quod regularis obtineret abbatiam, sed secularis quidam iuuensis malè instructus recipere, ob id & monachi, & abbatia in irritum caderent, prout cadūt, nisi Deus promptū præstet remedium, ideo hic text. dicit, quod recusari debeat. Aliás cōuentus se op-

ponere poterit in receptione istius, quia contra le-

gem regno datā sit, nisi fortè magna & rationabili ex cauā per ambos dispensatum esset, quæ non præsumitur, nisi in literis regis, & in literis Papæ habita sit expressa mentio per supradicta, & per gl. sequentem. Et nisi hæc seruetur actū est (pro hodo-
lor) de monasteriis huius regni.

e. Debeat.) Cum negatiua præcedat, necessitate in importat. c. proposuit. cum gl. de app. c. i. de reg. iur. in 6. Et sic astringitur Papa ad prouidendum hoc modo. Quid si aliter prouideat? Resp. non valebit prouisio etiam cum derogatione. Tum quia hic ligatur clausula derogatoria, quæ est apposita in fa-

tuorem regni & regnicolarū, idēc regnicole se op-

ponere poterūt. c. nullus. 61. dist. ibi, sit facultas cle-

ricis renitendi, vt se viderint prægrauari, &c. Nam contractus est etiā factus cum regnicolis, ideo sine eorum facto rescindi non deber. l. sicut. C. de act. & oblig. Dixi in præfa. ad rub. de colla, infra eo. & rex nō intendit in ecclesiis sui regni inhabiles esse recipiēdos. Et quādo pro aliquo inhabili scribit præsumitur circūuentus. Bal. in c. cum olim. de re iud.

intimandæ à computandum alium modo supradiicto b qualificatum monasterio seu prioratui tunc vacanti nominare, & de persona ad monasterium nominata illi prudere. Ad prioratum verò nominato prioratus ipse per nos, & successores nostros, seu prædictam sedem conferri debeat: alioqui c dictis nouem mensibus effluxis d, nulla a seu de persona minus idonea, & modò premisso inqualificata facta nominatione, ac etiam vacantibus apud f sedem prædictam semper etiam nulla dicti regis expectata g nominatione per nos & successores nostros, seu sedem prædictam, monasteriis prouideri: prioratus verò personis, vt præfetur, qualificatis dum taxat conferri libere possint.

a Intimandæ.) Quid si Papa non recusauerit, sed admiserit inhabilem, postea aliis impetrat, an ista impetratio regi debeat intimari, quod nō crederē, quia tantū loquitur de recusatione intimada regi, quādo est intra tempus, intra quod rex potest nominare, si ergo lapsi fuerint nouem menses, exclusus est rex, ergo pleno iure Papa confert, iure vide licet de noluto. arg.no.in c.2.de cōces. præb. Et hec prouisio non est regi intimada, nisi vt prouisio iure fidelitatem illi, ad quam rex istum admittere debet, nisi regi sit odiosus & infestus, vt in §.i.supra eo. in verbo prouideri scripsi.

b Modo supradiicto.) Requiritur primò, quād nominandus ad abbatiam, vel prioratum cōuentualē, sit religiosus. patet in hoc tex. ibi religiosum.

Tredicim⁹ Secundò, quād sit eiusdem ordinis, ibi, eiusdem requisita ordinis, & dixi supra in eo. verbo.

ante quām posse quis nominari ad abbatiā. Tertiò, quād sit faltem in ætate 23. annorem in tex ibi, in ætate 23. atin. vt supra declaratum extitit.

Quartò, q̄ nominetur à rege, ibi, sed idē rex, &c.

Quintò, quād vacet abbatia, seu prioratus, quia ad vacatura non potest rex nominare, ibi, occurrente huiusmodi vacatione.

Sextò, quād rex intra tempus sex mensium nominet, vel à die recusationis primi postea per alios tres menses, vt supra dictum extitit in §.i.supra eo.

Septimò, quād hæc recusatio facta per Papam intimetur solicitatori regis, ibi, supradiicto modo intimandæ, vt est dictum in §.i.supra eo.

Octauò, quād prioratus sit verè electius, non collatiuus, ibi, verè electius, & supra scripsi.

Nonò, quād electio spectet ad conuentum, se-
cūs ergo si ad seculares vel alios, vt supra dixi.

Decimò, quād sit eiusdem electione seruitur forma
c. quia propter. de elec. vt est in hoc tex. videre.

Vndecimò, quād sit cōuentualis prioratus, ergo non comprehendetur alius, ibi in tex. cōuentualis.

Duodecimò, quād hæc nominatio fiat Papæ, ibi, nobis aut successoribus nostris, &c.

Vltimò, requiritur quād nominādus sit expref-

sè professus gl. in verbo religiosum. supra co. & hec notanda sunt.

De dictio-
ne aliquai.

c Alioqui.) Mirabilis dictio est, non solùm faciens orationem conditionalem, sed in seipso cōtinet dispositionem contrariam præcedenti dispositioni. Et exponitur, id est si prædicta nō fuerint. Bar. in l. 1.col.3. ff. de cōdi. & demonf. Corn. cōf. 153. hec col. 3. Perus. in c. mandato. col. 2. de præb. in 6. Aliis etiā modis accipitur, vt per Alb. in dictio. in verbo aliqui, & plenè per Ias. in §. in personā. col. 3. insti. de act. Pan. & alios in c. qm. in fi. de decim. gl. in l. si cui legata. ff. de fideic. li. gl. & doc. in c. cōstitut⁹. de testi. d. Effluxis.) In totū: alioqui si vñus dies remaneret, nō poterit Papa prouidere. c. cōmissa. de elec. in 6. Et si ante prouiderit, nulla erit prouisio, vt in vers. electiones seq. Nā in priuatiuis requiritur, qđ torū tēpus sit elapsū. Bal. in c. cū in cūcīs. col. 1. de elec. intellige tñ, vt scripsi sup. eo. §. i. in gl. dispendiosè.

e Nulla.) Nota ex hoc verbo cū sequenti, qđ paria sunt non nominare, vel nominare minus idoneū. l. quoties. ff. qui satisda. cog. & ibi Ias. & alij. & nulla differētia est, nō interueniat authoritas tutoris, an perperā adhibeat. l. 2. ff. de autho. tut. quippe nō quēuis ex hereditate submouet filiū à cōtra tab. bo. pos. sed quā ritē facta est. l. nō putauit. §. nō quēuis. ff. de bo. pos. cōtratab. Multa addidi ad l. 4. §. cōdēnatū. ff. de re iud. & ad d. l. quoties, quē alibi seruicēt.

f Apud sedē.) Per obitū tantū, cū in princ. huius tit. voluerit beneficia etiā per cessionē vacātia, spe & tare ad nominationē regis, quā potest fieri in curia & ideo vacabit tunc in curia per gl. in cle. l. vt lite pend. sed intellige vt supra §. i. verf. alioqui. qđ si vacet in curia per obitū, Papa sine regis nominatione prouidere poterit. Nā sequētia declaratur ex præcedētibus. l. hæredes. §. sed sūnorā. ff. de testa. & l. i. seru⁹ pluriū, in fi. de leg. i. proinde supra in prin. huius §. expressit etiā p. simili cessionē, vbi scripsi.

g Expectata.) Et sic Papa tenetur expectare regis nominationē per nouē mēses, quādo antea nō sit, sed si fiat prima & altera intra tres mēses, nō tenebitur amplius expectare, vt supra dixi in hoc tit. §. i. gl. dispendiosè. & hic tradūtur limitationes. Prima, qđ rex nō nominavit intra nouē mēses, tūc liberè Papa puidet, nō expectata regis nominatione. Secunda, qđ rex nō nominavit inhabile, & nō qualificatū, vt supra in §.i. dixi. Tertia, quando vacat in curia tñ per obitū, in his etiā casib⁹ tenetur qualificatæ personæ Papa, vt supra prouidere. Nā licet possit prouideret liberè, id est, sine regis nominatione, debet tñ prouidere de persona qualificata. Et hoc videtur sentire tex. ibi: Prioratus verò personis (vt præfetur qualificatis) duntaxat conferrit liberè posint, &c. Dicit in simili Bal. in c. fi. col. 1. de elec. quod licet canonici posint dare spōsum ecclesiz, tñ intelligitur de tali spōso, quem habere nō sit luctui, nec dedecori ecclesiz. arg. l. 3. §. i. emācipatus. ff. de bo. pos. cōtra tab. Sic nec pater, qui in potestate habet filiū potest luctum filij procurare. l. fi. C de sent. pass. nec patrimonij onus euertere, vel dissipare. l. Imperator. ff. ad Treb. Bal. in c. fi. col. 1. de elec. Sic viderur in Papa, & alio prælato, vt non debeat monasteriū euertere, & luctū filiorū, pcurare, quod

Tres casus
in quibus
Papa pro-
nides sine
regis nomi-
natione.

multi

multi non seruant, ideo si hominum conditiones non mutentur, in vanum descriptus erit hic § quia monasteria inuenientur nulla, vel admodum pauca, quod dicendum est. totis enim nervis probi veteres religionem induxerunt. Hodie peruersi iuuenes religiones, ut cum maximè abolere conantur, sed iij destruentes destruentur, & in inferni ignem mittentur perpetuum.

Electiones a autem & illarum confirmationes, nēcnon prouisiones per nos & successores nostros, ac sedem prædictam contra præmissa pro tempore factas, nullas irritas, & inanes esse decernimus.

S. PER PRÆMISSA.

Hic §. vlt. tres habet partes. Prima, referuat electiones ecclesiis habentibus speciale priuilegium eligendi. Secunda, declarat quam formam eligentes seruare teneantur, si forma in priuilegijs expressa non fuerit. Tertia, tradit quonodo si facienda fides de huiusmodi priuilegijs. Secunda ibi. Et si in eorum. Tertia, ibi. Dummodo, & hoc sit loco summarij ad istum §. vitium.

Per præmissa tamen non intendimus in aliquo b) præjudicare c) capitulis d) ecclesiarum & conuentus monasteriorum, & prioratum huiusmodi a) Electiones.) Ecce clausulam derogatoriam ad prædicta, eadem est posita in §. supra proxi. in verbis decernentes, &c. & ibi dictum extitit. Sequitur §. vltim. quem interpretandum aggredior.

b) In aliquo.) Nec in forma, nec in electione libere facienda per illos. nam dictio aliquo hic posita significat, quod non vult præjudicare etiam in minimo. gl. in cle. vna, in verbo aut eorum aliqua. de

An Papa in electiis possit preuenire eligentes. for. compre. Et sic per istum tex. dicunt quidā Romanū in pontific. non posse in dignitatibus, vel in officiis electiis in hoc regno electores præuenire: alias præjudicare electionibus istorum. Sed in contrarium facit, quia Roma Pontifex infra, de mandata. Apostol. §. declarantes, reseruauit sibi generaliter præventionem in omnibus, ergo & in istis electiis. nec refragatur iste tex. qd̄a dixit per præmissa, non intendit Papa præjudicare capitulis habentibus speciale privilegiū eligendi, sed per præventionem quod nolit præjudicare non prohibet hic tex. & cū plenaria dispositio omnium beneficiorū ad Papā pertineat. c. 2. de præb. in 6. ergo & istorum electiōrum, etiā quia non inuenitur prohibitum, & sic permisum, quāvis per pragmaticā esset prohibitum, tamen est abrogata per hanc cōcordata, quę succedit in locū illius, vt supra in procēmio paret, & per hanc concordata nō est prohibita prævētio, imò permisso. Ergo poterit Papa etiam in electiis eligentes præuenire, licet quidā teneat contrariū. quorum opinio est vera, quādo nominatio spectat ad regem per supra dicta. Secus si electio spectat ad capitula, vel conuentus, per d. §. declarantes. & quia maiorem sibi Papa potestatem retinuit, quā concesserit in his eligentibus, per c. dudū. de præb. in 6.

Arrestum. Et ita fuit indicatum in magno regis consilio pro decanatu Andegauen.

c) Præjudicare,) id est præjudicium afferre, poterit

fieri tamē permutatio, vel simplex resignatio prioratus, vel a) barizæ, seu alterius dignitatis corā Pa-

titus an re

pa, quando nominatio non spectat ad regē, sed eli-

gentes speciale habent priuilegium eligendi, nec recuperare

prohibetur hic; quia per hūc tex. t. o intedit tollere posse.

electionem, quando habet priuilegia eligendi, tamē

se non adstringit Papa quo minus occurēte vaca-

tione de qua dixi supra) per eū possit geri prouisio-

nā de iure hoc potest, ergo in hoc nō est iuri deroga-

tu per hunc texū. Nec refragatur, qd̄ supra dictū

est, videlicet Papā non posse prouidere, quādo no-

minatio ad regē spectat, qd̄ illud intelligitur, quādo

concessit eidē nominationē per cōtractum, vt

hic: secus si per priuilegium seu per legē, quia hoc

sicut legē reuocare poterit, vt dixi infra, in prefa. ad

rub. de colla. Contractus enim difficultius tollitur,

quā priuilegiū, & sic potest Papa hic derogare ca-

pitalis ecclesiarum habentibus priuilegium, tam

quo ad suspensionem quām præventionem.

d) Capitulis.) Et per hoc dicebant quidā sumendo

argumentum à cōtrario sensu, quod hic compre-

henduntur ecclesiæ collegiatæ, videlicet vt etiam

non possint eligere Decanum, Præpositum, aut ad

aliā dignitatē, cū hic faciat mentionē de capitulo,

quod est ecclesiā secularium. c) capitulum. de re-

script. cle. i. de magistr. Sed resp. per hunc tex. non

cōprehendi ecclesiæ collegiaras seculares quo ad

regis nominationē, vt in eis illam habeat, quia in-

ducta ad vñ finē non debent operari cōtrarium.

l) legata. ff. de lega. i. sed hanc clausulam est inducta ad

tollendam dubitationē, per qnā posset quis dubi-

tar, an per supra dicta sit etiā abrogata electio in

ecclesiis habentibus speciale priuilegium eligendi.

& text. responderet quod non per præmissa intendi-

mū præjudicare capitulis ecclesiā cathedraliū,

vel metropolitanarum, quominus eligere possint

si habeant priuilegia eligendi à Papa, & idē in con-

uentibus decrevit. vide Io. Franci. in tract. de offi-

& potest. c. sede vacante. in §. præudio.

Hodie verò ratione benemeritorū regis Fran-

cie Papā Clemens VII. sperans eundem in persona

nominanda. Deum p̄ oculis semper habiturum,

de fratribus consilio suspēdi priuilegia capitulis me-

tropolitanarum & aliarū ecclesiarum cathedraliū,

& conuictibus monasteriorum, præterquam eorū,

quæ per generales suorum ordinum reguntur, seu

regi consueverunt, eligendi sibi prælatum cōcessa,

quādiu vixerit rex Franciæ nunc existens, & potes-

statem nominādi in his ecclesiis eidem regi cōces-

sit. electiones & postulationes contra præmissa at-

tentatas nullas decernēdo, voluit tamen idē sumi-

mus pontifex regē seruare in nominatione qualifi-

cationes prædictas in §. 1. & 2. supra eo. Alīas cassa

& irrita omnia quæ fierē cōtra cōcordata, statuit.

Hoc fuit concessum ann. 1331. 5. Idus Iunij, pontifi-

catus sui ann. 8. publicatum & registratum in magno

consilio, ann. 1333. die sexta Octob. & sic vides regē

posse nominare etiā in ecclesiis habentibus specia-

le priuilegium eligendi, ex hoc edito. Nōne re-

quiratur per Prælatos Franciæ ac regni noua accep-

atio, & publicatio, cogita & decidat per ea quæ

dixi in gl. prioratib. supra co. §. monasteriis, p̄inde

non

non prohibet indultum hoc (per edictū em̄ nihil est immutatū, quominus possint adhuc eligere de canum, Præpositū, vel alias dignitates inferiores, quia edictum tantum expressit archiepiscopatus, episcopatus, abbatias, & prioratus cōuentuales. Ergo ad alias dignitates non extēdetur, etiā quia non excedit terminos cōcordarum, quae in proximè dictis tantū procedunt, quod est no. quia sapientius super his fui cōsultus. sed qā per mortē regis expirauit, ideo remanet hic §. in viridi obseruatiā.

a Priuilegia.)

Non ergo sufficit quod de iure communia beant facultatem eligendi, quominus ad electionem fed. requiritur

priuilegia a sede Apostolica b propriū c eligendi prælatum d obtainentibus e

quominus ad electionem f

Priuilegiū priuilegiū, nec obstat si dicatur faciliter tolli priuilegium vult quām ius cōmune. l. eius. §. si militia. ff. de test. milit. R esp. verū esse, quādō cōditor iuriū priuilegiū vult tantū tollere, secus si ius cōmune tollat tātū, & priuilegiū reseruet, vt hic Lācel. Galiaula ī 1. centurio. col. 3. no. 3. ff. de vulg. Itē qñ quis habet priuilegiū eligēdi & ius cōmune, duplex funiculū difficilius rūpetur. c. i. de treug. auth. itaque. C. cōmu. de succēs. & sublato iure cōmuni adhuc remaneat priuilegiū. l. si domus. ff. de serui. vrba. præd. ca. ex tuari. de auth. & vsu pallij. tex. reputat. sing. in l. decurionib. C. de licetia. li. 12. vbiper reuocationē priuilegorū nō videtur reuocata priuilegia alicui specialiter cōcessa, sic cōsuluit Alex. cōs. vlt. in fin. vol. 4. maximē hic, qā exprimit. Nā priuilegiū potuit dari ob benemerita, ideo hic noluit a tollere, & sic reseruat electionē habēti priuilegia eligēdi.

b A sede apostolica. Hic patet à quo debet haberi istud eligēdi priuilegiū, quia à sede apostolica que in his plenariā obtinet potestatē. c. de præb. in 6. Adeoqđ si ecclesia haberet priuilegiū eligēdi ab alio, videlicet à legato, vel alio, non reseruantur haec electio ecclesiis habēti. illud priuilegiū ab alio qā à sede apostolica, vt patet hoc in tex. ibi, à sede apostolica, ppriū eligēdi prælatū obtainētibus, & ca. ideo opus est quod ostēdat à quo habuerint, vt infr. dicitur. Et nota qđ hoc priuilegiū cōforme iuri cōmuni est latissimē interpretandū, licet alia regulariter cōtra Bal. per illu tex. in c. inter corporalia. col. 2. de trāsla. epi. Bar. & alij in l. beneficiū. ff. de cōst. prin. Fel. in c. causam de rescri. Electio ergo potest alicui cōpetere, tā ex priuilegio, quām de consuetudine, vel de iure. tex. in c. cumana. iūcta gl. de elect. nō tamē reseruaretur hic si alia ex causa quām ex priuilegio competeteret, vtpote si ex præscriptione, vel consuetudine, per not. in ca. cum ecclesia, de causa poss. & glo. in d. c. cumana.

c Proprium.) Ergo si electores haberēt priuilegiū eligēdi prælatū in alia ecclesia, & sic nō proprium, non possent eligere per hunc tex. dicentē proprium. de quo tractatur in c. cum ecclesia surri na. de cauf. pos. & c. cum dilectus de consuet. vnde

Proprium dixit tex. nemo dicat propriū, quod est cōmune. multis m. in c. sicut hi. 47. dist. Propitius dicitur multis modis dicuntur, dis, pprius hēres, dicitur cōsanguine. l. i. ibi, vel in

hēres proprios iure sanguinis transfuderunt, vel in extraneos. C. de anno. ciui. lib. ii. plenē pbat. d. Chaffa. in confuet. Bur. in rub. de succēs. §. 3. gl. à ses vrais heritiers. Item causa teu lis dicitur propria, cuius damnū vel emolumētum ad aliquem suo nomine pertinet. l. i. §. propriū. ff. quādō appellat gl. in c. authoritate. de priu. in 6. vñ si canonici Aurelia haberēt priuilegium eligēdi prælatū Parisi. non reseruaretur eis hoc in tex. priuilegiū eligēdi, quia prælatus Parisi. nō est proprius prælatus Aurelia. & hic tantū loquitur de proprio prælato, quod est notandū, vide quot modis propriū sumatur, in l. interdum. ff. de verb. sign. vbi plenē scripti. d. Prælatū.) Largē accipitur tam pro archiepiscopis, episcopis, quādō abbatis, & prioribus quis dicas conuentualib. gl. c. nullus, de elect. in 6. gl. & doct. in cle. i. in verb. prælatum de ele. vnde vult dicere hic. text. quod Papa nō vult præiudicare ecclesiis habentib. priuilegia eligēdi propriū prælatū, siue habuerint priuilegiū eligēdi archiepiscopū, siue episcopū, siue abbatē, siue priorē cōuentualem, vt infra declaratur, illi enim dicitur prælati, si sint perpetui Bonif. in cle. i. col. de supplie. negli. prælat. Et sic rex nō poterit nominare ad prælaturas trieniales, de quibus in ecclesia Sancti Sulpitii apud Bitturiges, qui cōdidores non intendunt reformatiōnem sic factam tollere, & dare eisdē abbatem reformatiōnis religionisq; destructorem, vt reperiū tur multi hodie. Sed vñ illis, nesciūt quid faciūt, scietis enim (vt testatur Christus) postea, scilicet cum in inferno cruciabimini, vide quā dixi de prælato. in tracta. de pacifi. poss. in 10. ampli. nu. 63. & seq. & per doct. in c. 2. de iudi.

e. Obtinentibus.) Cū effectu, vt dixi in gl. obtinet in forma māda. infra. An hoc priuilegium perdatur per non vsum, & intra quod tēpus? vide tex. & ibi plenē doct. in c. cum accessiſt. de const. gl. & doct. in ca. vt priuilegia. de priu. l. i. ff. de feriis. [Lucā de pēna in l. in filiis. in fi. C. de decurio. lib. 10.] & Io. Franc. Ba. in tract. de præscri. in 4. parte 5. partis. q. 2. col. 60. & seq. & Claud. de Seycel. & Iat. in l. beneficiū. ff. de const. prin. Et vnde dicis perditur priuilegiū, quos tradit Lucas de penit. in l. penul. C. de vetera. lib. 12.

f Ad electionem.) Quā tripliciter accipitur. Primō passiuē, vt eligatur is qui est de gremio. c. cum dilectus, & ibi Barb. col. 14. de consensu vel idoneus, c. cum in cūctis. de elect. sicut testamēti factio. §. testamenti. insti. de hēre. qualit. & differ.

Secundō capitū pro cōfirmatione, & hoc quādo emanat ab eodem fonte, vtpote ab eo qui per negligentiam non eligētū prouidet. gl. in c. i. de ele. in 6. c. ne pro defēctu. de elect. Barb. in propriis terminis in d. c. cum dilectus. col. 14.

Tertiō capitū pro electione actiua, vt hīc, & regulariter in rub. de ele. in decre. & in 6. in cle. vi. illō tit. & ad hanc electionem admittitur quilibet de collegio, nisi à iure prohibetur. c. i. de ele. Host. in summa illius tit. §. quis possit.

Proinde qui perdidit electionē actiua nō perdidit passiuē, vtōr verbis Bald. in c. irrefragabili. in fine, de offic. ord.

tripliciter
capitur ele
ctio.

*Ecclesio
quod modis
vitiatur.*

Vitiaturque hæc eleætio pluribus ex causis.

Prima est quâdo fuit facta per secularis potestatis abusum.c.nullus.63.dif.c.quisquis.de ele.& supra tit.proxi.in glo.per abusum,quâdo hoc modo dicatur fieri enucleauit.

Secundò , si fuerit facta per canonicos & laicos simul.c.Massana.de elect.

Tertiò, si omittatur forma.c.quia ppter de ele.vel vna ex illis formis, vt mox non publicetur, vt ibidem dicitur.

Quarto, si fiat electio à suspensiis, vel de suspenso.c.cum inter R.de elect.& c.cum.dilectus.& ibi gl.& doct.de consuet.

Quintò, si à minori parte capituli facta fuerit.c. cum humana.de elect.nec sufficit maior pars, nisi senior sit.c.ecclesia.2.de ele.& dicitur maior respectu toius capituli,& nō aduersariorū.c.licet,in fini.de ele.

Sextò, quando non præstito iuramento ante electionem est processum ad eligendum,in prag.sanctio.rub.de elect.c.i.

Septimò, qn nō auditam missa spiritu sancti eligit, vt ibidē dicitur.& in c. cum ecclesia.de causa pos.

Octauò, quando sacramentum eucharistiae eligentes ante electionem nō suscepérunt, vt ibidem patet.& gl.in verbo,suscipiāt,dicit hoc procedere in electionibus episcoporum & abbatū,in electionibus vero aliorum, vt prioratum, vel minorum dignitatum seu beneficiorum, non habet locum.

Nonò, si tractare incipiāt de electione,& eligat ante quam corpus episcopi sit traditum sepulturæ.c.bonæ memoriae, supra de elect. canonicitatem impressionem principis, statim mortuo prælato eligere poterunt.ca.episcopo primo. ibi, qui post obitum quiescentis potestate habent.8.q.i.sequuntur Guido Papa in cons.206.circa fin.

Decimò, quâdo habitus est tractatus seu colloquium cum illo, qui erat eligendus, vel cū amicis suis.c.per inquisitionem.de ele. quia tunc videtur presumptio simoniae,& ambitus,hodie omnes electiones vtiarentur,quia vix fit electio sine rogatu, & promissionibus præcedentibus, vt titulo proximo dictum extitit supra,& ideo poterant dici requirentibus sumptuosæ electiones.

Vndecimò, vitiatur electio, si fiat post appellatio n̄ legitimè.interposita.c. cōsiderauim'.& c.cū nobis.ac. c.auditis.de ele.de Ripa.li.2.resp.c.13.appe.

Duodecimo, si præstitit suæ electioni asselsum, antequâd eligeretur ratione ambitionis.ca.cū post petitam.de ele.fatis dicuntur hodie præbère asselsum, postquam ante electionem multa eligentibus promittunt,& ante mortem currunt ad eligentes, ita qd nō expectent mensem ad consentiendū, vt dicitur in c.q. fit.de ele. in 6.contra is quod in ca.fi. 4.dishabetur, quicunque desiderauerit primatum in terra,inueniet cōfusionē iccelo,nec inter seruos Christi computabitur, qui de primatu tractauerit. Ideo oportet statuere, quod procuras per se, vel aliū, eligi inhabilis esset, & suis etiā priuat⁹ beneficiis, & quicunque elegerit procurantē, vel ambiē. Eppetuo sit priuat⁹ suffragio, ac beneficiis, & inhabilis ad alia, & sic reuertemur ad illâ sâcti spiritus iam omissam electionem, & formam (quam

Deus nobis restituere dignetur) in ppetuū duratur, si prælati sanctos præfessent, nō esset in electionibus discordia, ideo de his omnibus tenentur præficientes, vt alibi dixi etiam de Papa qui creuit tales Cardinales, quales videmus aliquos.]

Decimotertio, si fiat clam.c.quia proper.§. de elect.Perut.in c. si tibi absenti.de præb.in 6.

Decimoquarto, si fiat simoniacē, etiam ignorante electo.c.si alicuius.de ele.nisi hoc fuerit in fraudem electi factum.c.nobis.de simon. & supra titu. proxi.dictum extitit in glo.simoniac.

Decimoquinto, si fiat eleætio secunda, prima non cassata.c.considerauimus.de ele.quia per primam contractum fuit matrimonium inter ecclesiam,& electum.c.cū inter canonicos.de ele.Ideo nō post aliud cōtrahere illo nō dissoluto, nisi esset secunda electio facta de primo electo. de Ripa li. 2. respon.c.15.canonica. vel nisi prima sit ipso iure & notoriè nulla.c.cum terra, eo.tit.Pan.in c. auditis. col.pen.ibid.&c.illud de iure patro.

Decimosexto, si compromissarii contra formā eiusdem datam eligant.c.cum dilectus.de elect. facit.c.cum dilecta.de reclī. & ibi plenē doc.

Decimo septimo, si fiat ad clamorem populi.ca. Osius. de ele. vanæ enim voces populi non sunt audiendæ.l.decurionum.C.de poen. vñ non valet manumissio ad clamorem populi facta.l. si priuatus. ff. qui & à quibus manu.lib.non fiant.

Decimo octavo, si non fiat in ecclesia.c.quod sic cut.de ele. vel in capitulo, vel in loco in quo est solum lita fieri.c.cum terra.de ele.glo.tamen in §. & cū humanae, in verbo locum.de ele.in prag.di. it non esse vim vbi si que fit., dummodo intra ambitum ecclesie, quod intelligerem, nisi sicut esset ea facere in capitulo,tunc facta extra sine causa non valebit.c.in nomine.ver. quod si prauorū. 23. dist. imo electio scabinorū rupellæ facta extra locum solitum fuit annullata per Senatum Parisiensem.1532. die 26.Aprilis.

Decimonono, si fiat post tres menses.ca.ne pro defectu.de ele. nisi eligentes iusto impedimentoo fuerint detenti.Rofre.in summa libello iuris canonicis.rub. de causis, propter quas vitiatur electio.

Vigesimo primo, si electus ante confirmationē administret.c. auaritia.de ele. in 6.& c.qualiter.& c.bonæ. illo tit.in decreta.nec valet consuetudo in cōtrarium.Anchara.conf.51.

Vigesimoprimo, si fiat ab interdictis, vel de interdicto.c.i.de postul.prælat.c.cū inter R. de ele.

Vigesimotertio, si eligatur inhabilis & indignus, c.cum in cūctis. §. fi.& c.scripturn. de ele. & quis dicitur inhabilis tradit Hosti.in summa.de ele. §. quis eligitur.vbi scribit hos versus.

*Anni triginta, sacer ordo, pura voluntas,
Et morum grauitas, sapientia, sponsa parentis,
Concurrentes fama, decus hoc dant pontificale.*

Prosequere vt per eum, & per ea quæ dico in tract.de pacifi.poss.in 4.limitat.

Vigesimo

Vigésimoquarto, si de aliena ecclesia fuerit electus, & non postulatus, c. innotuit, de electo.

Vigésimoquinto, si fiat per subreptionis astutia. c. cum dilectus, de electo.

Vigésimosexto, quādo electio fuit sigillatim & singulariter facta. c. in Genes. de ele. gl. in c. nullus. 63. dist. & in c. sicut de ele. in 6. gl. in verbo conuenient. §. & cū humanæ de ele. in prag. idē si nō fiat vno cōtext. Bonif. in cle. ne Romani. §. porro. circa si. de ele. sicut testamētū l. h̄eredes. §. fi. ff. de testa.

Vigésimo septimo, si in abbatem, vel in priorem eligatur non professus. c. cum in magistrū. & c. officij, & c. cum causam de ele. c. nullus. illo tit. in 6.

Vigésimo octavo, si aliquo vel aliquibus cōtēptis fiat. c. quod sicut, & c. venerabilē. co. tit. idē i postulatione. c. bonæ. de postul. præl. & in permutatione facta nō vocato patrono, qui habebat ius p̄fētād. gl. in verbo die. §. & cū humanæ de ele. in prag.

Vigésimononō, si electio fuerit sine causæ cognitione cōfirmata. c. nihil. de ele. & c. fi. illo tit. in 6.

Trigesimo, si fuerit factus monachus ea causa vt eligeretur, c. cum ad nostram de electo.

Vltimo, si fiat electio cōditionalis, vel alternativa. c. z. de ele. in 6. alia quaæ cōtra electiones opponi possunt, tradit Nepos de monte albano, in rub. contra electiones prælatorū, vbi licet alia videre. Hæc tamen ita cumulata & in ordinē redacta nul quam reperies, licet multa tradat Petr⁹ Viasilius, in tract. direc. iū electionū nūcupato, in 2. parte. c. vlt. Notandum est, quod quando electio annullatur

Causa in annulatio- vitio personæ, electus non potest promoueri, si ve- ne electione. rō vitio electionis sic. c. super eo. de ele. vnde cau- nō expro- menda. seratur, sicut qn quis remittitur ab exercitu. l. 2. ff. de his qui not infa. Et quādo tutor à tutela remo- uetur, alioqui vitio electionis censetur electio reprobata. l. h̄z enim. ff. de supe. t. t. l. si p̄fēs. de p̄c. I. oan. And. & alij in d. cap. super eod.

a. Episcoporum.)

Idem si haberent episcoporum & ac abba- priuilegium eligē- tum & priorum, iuxta b- dū archiepiscopū, priuilegia eis concessa c- quia non intendit Papa derogare ca- pitulis ecclesiariū obtinētibus speciale priuilegiū eligēdi, si ergo metropolitana ecclesia habeat sp- ciale priuilegiū eligendi, eligere poterit, licet hic non fiat speciatim de ea mētio. Episcopatus quippe in ecclesia est nomē generale, quod sibi etiam Papa nō veretur assumere, vt in proœmio Decre- ta. & Sex. & Cle. patet, vt supra eo. rub. de constit.

Itē cōueniunt verbahuius tex. metropolitanis, dum referuat ius eligēdi propriū prælatū obtinēti bus priuilegiū, sed dicitur proprius prælatus etiam archiepiscopus. Ergo & h̄c dispositio ad eū extē detur. c. indēnitatis. §. supra dicta. de cle. in 6. Et nō intēdit præiudicare capitulis ecclesiariū hic Pa- pa, capitula etiā dicūtur i ecclesia metropolitana, vt omnibus est obuiū, p. c. graue. de præb. cle. i. in fi. de magis. Præterea permitit vt eligāt iuxta priuilegia eis cōcessa p. archiepiscopis, eligendis, eli- gēt, & liberē, & iuxta formā in priuilegiis cōtēta.

Item si causa esset cōmissa episc. Senē. & postea causa pēdēte episcopus esset electus in archiepi- scopum, poterit archiepiscopus cognoscere, quia archiepiscopus episcopus est. Pan. in c. quoniā abbas col. pen. de offi. deleg.

b. iuxta priuilegia.) Et sic eligētes nō debet trās gredi priuilegia, sicut nec mādatari⁹ mādatū. c. cū Dī dīctione dilecta. de relcr. scripsi in 6. not. repet. l. vnicē. C. de iuxta. sēt. que pro eo qd interest. Igitur si capitulū habeat priuilegiū eligēdi prælatū de gremio, non poterit eligere illū qui est extra gremiū, quia nō fieret iuxta priuilegiū cōcessū, vt hic dicitur. Nempe dictio iuxta ponitur relatiū hic. & in L. & ibi Bald C. de episc. & cle. & exponitur pro secundū. Cle. ne Romani. §. sanē. de ele. cle. si iuxta. de præben. & ca. si is cui. illo tit. in 6. plenē. Feli. tradit de hac dīctione in c. 2. col. 4. vers. clausula si preces. de rescri. post patruum meun. Rebuffum in l. decernimus. & ibi in additio. ad eum. C. de aquæ ductu. lib. II. & Bal. in l. fin. ff. de seruit. vrb. præd. vide de Viasilio, in 1. parte in directo. electio. ca. 3.

c. Concessa.) Secus ergo si Papa posthæc cōcordata cōcederet, quia nō valeret prīuilegiū, cū hic nolit derogare iam habēti. Ergo si nondū habeat, nō poterit esse detrimētore regi, quin possit nomina re nō obstante priuilegio à Papa de nouo concessio posthæc cōcordata, nisi huic concessionis rex cō- sentiret. arg. l. pen. C. de pact. Et hoc priuilegium Ecclesia re gularis eve ligēdi cōcessum canonicis regularibus nō amit- tā in secu- turit, si ecclesia in alium locum transferatur, & de larem, an regulari in secularem iure commutetur. Inn. in c. priuilegiū 2. de oper. no. nunc. & expressim consuluit de Ri- dat & bo- na. pa. in lib. 2. respon. c. canonici. in vlt. q.

Quæ tamē cōuersio de regulari ad seculare nō est bona, sed ecōtra sic, & ita olim fiebat, nunc cō- tra, nā magis laborantiū debet firmior status esse. c. extirpāde. de præb. Ista expressim firmat Guille. Montehaudu. in cle. i. de rescri. quāuis passim ho- die fiat, ob diminūtū in nobis devotionē, Deus per suam gratiā illam augere nobis dignetur: nempe ecclesia ad quā est facta trāslatio, & canonici secu- lares sūt subrogati in locū & ius regulariū canoniciū, ergo & in priuilegia subrogati intelligūtur. §. fuerat. inst. de act. cle. vna. de supplēd. negl. prēl.

Item in religione debet etiā esse, & deuotione subrogari, ne diabolici potius quam canonici dici mereātur, quādo laqueus cōtritus erit, quia subrogatus, & c. l. i. eū. §. qui iniuriarum. ff. si quis. caut. plenē Fel. in c. cū accessiſt. col. 7. n. 18. cū. seq. de cōf. maximē qn est fauorable ecclesia. Henric. Boic. in c. ecclesia. vbi plenē distinguit, vt lite pendente, sequitur Soci. consi. 93. eleganter. in fi. vol. 3.

Et Perus. in c. cum persona in fi. de priuileg. in 6. firmat qd qn ecclesia est exēpta, & trāfertur in aliū locum, nō perdit exēptionem. vide ibi. & si ciuitas destruatur, & alij ciues subrogētur, gaudebunt pri- uilegiis datis ciuibus illius ciuitatis. Bertrand. cōf. lata, non 192. Multa. nu. 16. in 2. volu. ex noua impressione.

Imō si prædia donata sint monasterio ea lege, qd redirēt ad dātē, si cōtigeret eos mutare habitum, vel à loco recedere, si de licētia Papē mutēt habi- tum, nō poterunt prædia repeti, quia habit⁹ nou⁹ bona.

cēsetur subrogatus in locū alterius.Io.And. & Perus. in d.c.i. §. ad hæc de relig. domib. in 6. quia mutatio status auget ius antiquū, nō vero aufert. I.p. ff. de senat. l. falsa. §. i. de cōd. & dem. gl. in c. ex parte. in verbo, Andegauēsis. & ibi doct. de foro cōp. Bar. in l. f. C. de Præpo. agēt. in reb. lib. 12. vbi dicit nunquā tolli data priuilegia per cōcessionē noui, quia nō debet operari dijunctionem quod ad augmentum inductū est. l. legata. ff. de leg. i.

Item eadem ratione priuilegia cōcessa priorati, nō amittuntur, si erigatur in cathedralē. Oldr. cōf. 267. quod domino, col. & Domin. conf. 125. dubia. in fin. Nā si ecclesia priuilegiū eligēdi non habet, rex nō perderet suam nominationē, quāuis mutaretur status ecclesiæ, sic nec perdet ecclesia priuilegiū, etiā si mutet statū. Etiam bona nō perdit regularis ecclesia, quæ trāsferit in secularē, vel contra. Petrus de Perus. in tract. de mutatione status eccl. c. 3. q. 1. arg. c. ecclesia, vt lite pēd. hoc etiā plenē probat Philip. Probus in addit. ad Io. monachū in c. cū de beneficio. de præb. in 6. in mutatione status eccl. Bituri. & quādo sicut ē regulari in secularem reducta. Ad tollēdū tamen dubiū rex solet cōsentire huic translationi & mutationi, vt nuper cōtigit in ecclesiæ Magalonē mutatione, & trāslatione ad Montem pessulanū, anno 1536. Fallit Moniēps. pter strīctiorem vitā, tūc si nō seruetur regula in sulanum. Ituita, antiquitus amittitur priuilegiū. Pan. per illū tex. in 2. not. in c. recolentes. de statu monach. arg. clericorū negotiantiū, vt nō gaudeat priuilegiū in illis bonis. c. f. de vita & honest. cler. [Abundatius dixi in meo cōf. an subuētiones debitē monasterio tollātur si monasteriū redigatur in secularē statū.]

De monacho translatō ad alium monasteriū, sū illius erunt illius bona.

Quid si monachus dederit aliqua bona monasterio priori, & postea trāslatus fuerit in alterū monasterium? Respon. tunc vsufructus bonorum acquisitorū primo monasterio dabitur secūdo monasterio, & deinceps acquires isti secūdo monasterio, nec onerosus eidē existat, sed pprietas bonorum ante trāslationē acquisita primo monasterio, penes illud remanebit. c. de lapsis. & ibi gl. 16. q. 6. Spec. in tit. de statu monach. §. 2. vers. sed quāritur. & q. 23. Bart. in l. 2. §. f. ff. de bon. poss. secūdum tab. Panor. & alij in cap. quod à te. col. vlt. de cleri. coniug. & c. cum olim. 2. not. de priuile. Card. cōf. 23. quidam fecit. rub. de regul. Henri. de Piro in §. de his. inst. per quas perso. nobis acq. Barb. conf. 19. vbi col. 5. in 3. vol. facit gl. vlt. in c. fin. de regula. nisi primū monasteriū esset destrutum, quia tunc secūdo monasterio applicabitur etiam pprietas, cū primū amplius nō extet. ita tenet Pet. de Perus. in d. tract. de mutat. star. ecclesia. c. 2. Et ne sit secūdo monasterio onerosus. dicit tamē in fine, qđ si in illo monasterio nō sit alijs religiosus, vel religiosa, episcopus cum cōsensu sui capituli poterit donare illa bona aliis ecclesiis, vel ædificare ecclesiam, & illa bona assignare pro dote illius ecclesiæ, cū sint vacātia, vel episcopus poterit hoc largiri pauperibus, prout meli videtur expedire. tex. in c. vno. de relig. domib. in 6. vbi referuat illa bona sedi Apostolicæ in terræ sanctæ subsidium, vel in alias pios

vsus, per locorum ordinarios, vel alios quibus hoc Papa commiserit conuertenda, &c.

Item nominatio religioso vnius monasterij ad abbatia. terius monasterij, tenebitur primū monasteriū prouidere de viē & expēs, donec pacificam possessio em habuerit in secundo monasterio, per c. cum ad monasteriū. §. porro, de statu monach. vbi monasterium tenet prouidere suo monacho in viē & vestitu, & talis sic nominatus per regem, & proutis per Papā, est prioris monasterij monachus, donec sit plenē trāslatus. ca. si qs. 21. q. 1. & nō dicitur plenē trāslatus, donec pacificā possessionem in alio habuerit monasterio, vel per c. sumsterit, quo minus haberet. c. cū in cūctis. §. cum vero. de elect. c. commissa. illo tit. in 6. Calde. cōf. 13. an promotus. rub. de regula. & cōf. 14. monasteriū ibidē decidit, qđ si monasterium abūdet fructibus, & patiatur defectum monachorū, quorum receptio spectet ad abbatem & conuentum, si abbas recuset monachi non poterunt recipere.

a Liberè.) Id est, liberè a procedere pos- fint b, iuxta formā c in eorū priuilegiis contemtam. Et si in eorū priu-

liberāt electione, cum liberā habeat electionem. Alioqui nō eligerēt liberè, si tamē ipsi illum nominatum per regē, eligerent, valeret elec- cōf. 13. an possit habentem priuilegiū eligendī. Quid si rex nominet idoneum his electoribus? Re-

spon. nō tenetur eum recipere, cum liberā habeat electionem. Alioqui nō eligerēt liberè, si tamē ipsi illum nominatum per regē, eligerent, valeret elec- cōf. 13. an possit habentem priuilegiū eligendī. Quid si postulauerint aliquē, an valeat? videtur qđ sic, quia iura loquētia iu electione, habent etiā locū in postulatione. gl. in c. i. de postu. prala. & in c. fi. de ele. in 6. Contrariū fortē erit verius de strīcto iure, quia supra eodē. in §. i. interdicitur electio & postulatio. hic tantū reseruatur electio habētib. priuilegiū eligēdi iuxta formā eis cōcessam, & nō postulatio, ergo postulare non poterunt, quia vno hic reseruato aliud remanet sublatum.

b Possint.) Facta prius canonicorū absentiū per nūcium vel literas vocatione, quę debet fieri per decanum, vel illū ad quē de iure, vel cōsuetudine huiusmodi pertinet conuocatio, vel per antiquio- sa electio- rem prædictis deficiētibus. l. 2. C. de Decur. lib. 10. mis. Inno. & alij in c. i. de maiorit. D. Viasfio in 3. parte. c. 4. in d. directo. de ele. & formam huius citatio- nis tradit Mandagot. in tracta. de elect. in 2. parte. c. 59. in prima forma. & seq.

c Formam.) Sed quā cum tres exprimātur in d. c. quia propter de ele. Respon. vna ex illis contētam in eorū priuilegiis, & expressam, & sic nō te- nētur omnes formas seruare in qualibet erectio- ne, vt est tex. in d. c. quia propter. Cardinales vero, quia vice Dei eligunt ad aliquā formā nō astrin- guntur. Bald. in d. c. quia propter. col. 1. Quippe hæ formæ à iure positivo introductæ fuerunt propter scandalæ & deceptiones evitandas, quę in electōnibus quandoque interuenire solent. teste Petro Viasfio

Quando nō sunt religiosi in monasterio, quid fieri de illius bonis.

Viaffio in directo electionum in 3. parte, c. 20.

*Triflex. 3
firma me.
lectionib.
De forma
suffrassan
cti.*

Notandum est qđ tres sunt formæ dicti concilij. Prima est per viam spiritus sancti, quia a fuit electus D. Ambrosius, Nicolaus, Seuerus, & multialij, de quibus in c. statutissimus. 61. dist & ibi per gl. & Io. de turre crema. & hæc nō indiget confirmatione, quæ enim spiritu Dei aguntur, non sunt sub lege. c. duę fuit. 19. q. 2. post D. Paulū. c. licet. de regula. & de hac non est tractandum, cum nō sit hodie in vsu apud nos propter peccata nostra. Nam fabulosè dicitur qđ coluba quæ solebat sanctū spiritū deferre, fuit occisa per coruum. per Ioā. And. in d. ca. quia propter de ele. col. 61. & quod spiritus sanctus occupatus circa alia interesset electionibus non valet.

Alia est, quæ fit quasi per inspirationem, vt pote quando omnes eligentes in unum cōsentient, tunc ratione pacis & concordiae, presumitur inspirata, quia spiritus sanctus est in unitate & concordia, ut patet in euangelio. Vbi cūque fuerint duo vel tres cōgregati in nomine meo, ibi ego sum, & nō inter segregatos. c. scisma. 24. q. 1. & c. de illis. eadem causa. q. 3. gl. in §. & cū humanae in verbo inspirare. de ele. in prag. requiritur tamē quod talis electio fuerit facta absque vitio simoniz, cōspirationis, cōiurationis, requisitionis, seu cōsensus habitu extra capitulum, alioqui nō dicitur quasi per inspirationem. Hostien. in §. qualiter. vers. tertia est. de ele. in summa. per c. per inquisitionem cū similibus de electio, poterit tamē generalis tractat⁹ interuenire, vt pote praesidēs in capitulo dicere poterit, Orem⁹ Deū pro bono prælato habendo, non tamē debet fieri persuasio certe personæ, vt eligatur. Io. And. & Panor. in d. c. quia propter. sed si unus ex eligentibus proponeret, quid video de tali persona, & omnes ad unū eam eligerent, dicitur illa electio quasi inspirata teste Anch. in d. c. quia propter. Et quia nō est certum de inspiratione, ideo requiritur cōfirmatio. c. nisi. de renūcia. quia nō est qđ possit vias spiritus sancti perscrutari. Baruch. c. 3. & ita est etiā admodum rara, & vix in vita hominis semel fit, cū domina ambitio totum possideat orbem, & cum homines eam omiserint, & nunc ego.

*De forma
compro
missi.*

Alia est forma compromissi, vt pote quando eligentes cōpromittunt in aliquę, vel aliquos, qui omnium vice eligat, & requiritur in hac forma singulorū cōsensus. c. in caulis de ele. Et potest fieri cōpromissum in unum, siue is fuerit de collegio, siue non. c. causam quæ de elec. vbi moniales cōpromiserunt in episcopū, & ibi hoc tradit⁹ Pan. dummodo non fuerit laicus. c. Massana. de ele. Domi. in c. si cōpromissarius, illo tit. in 6. Et debet eligi cōmissarij in numero impari, vt à maiore parte facta electio valeat aliis praesertibus, c. cum in iure. & ibi Compostellanus. de ele. arg. l. si in tres. ff. de arbit. & l. duo ex tribus. de re iud. si tamē minor pars elegerit dignum, maior indignū, prefertur electus à minori parte. Pan. in ca. cū in iure. col. vlt. de ele. Sed cū hæc forma hodie raro usū veniat, quia pauci volunt (propter lucrum quod ex electionibus habent) suffragiis priuari, ideo aliis nolūt cōmittere. gl. in c. cum expediat. de ele. in 6. nisi aliquando dubitet incurrere regis vel alterius principis indi-

gnationem, vel quādo timet in electione imprefitionē fieri ideo eam etiā hic amplius nō tractabo.

*De forma
scrutiny.*

Alia est forma scrutinij, quæ est in sequenti viu, quāobrem abundatius eam profecquar, & quia hæc forma est valde difficult̄, & in ea quādoque perit deficiunt, si practicam ignorent. gl. in cap. cum expedit, in verbo, inquisitis. de ele. in 6. Ideo in hac forma sequentia requiruntur.

Primum, qđ eligentes in unum cōgregantur. Nam Viginti res quæstia in forma scrutiny. Act. 2. & Matth. 18. vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, &c. ca. audiuius. 24. q. 1. not. in c. congregato. de ele. tex. in c. in Genesi, illo tit. & ibi gl. in verbo communiter. glo. in c. sicut. in verbo formam, illo tit. in 6.

Secundū, regritut qđ scrutatores honesti, ac fide digni per collegium assumātur. c. quia propter. de res quales esse debet. elec. Alioqui se ingerenentes redderentur suspecti, arg. l. quæ omnia ff. de procur. valeret tamen communis electio, quāuis scrutatores nō essent assumpti, postquam sciente & tacente. c. procedūt, quia agitur de remitoria, videlicet de canonica punctione. Inn. in d. c. in Genesi. col. 2. Tutius est tamē vt assumātur secundū Pan. in d. c. quia propter. vel si fuerūt infames electio nō vitabatur, quia approbatisūt per electores. c. nulli. de accus. c. in praesētia, de sent. excōmunic. Host. in d. c. qualiter. si tamen potentes & terribiles eligerentur scrutatores, esset iusta causa appellandi secundum eum, & doct. in d. c. quia propter.

Tertiō, qđ tres scrutatores assumātur, & nō plures, vel pauciores. d. c. qa propter. & ibi Io. And. & communiter doc. tenent nō valere electionem, si plures vel pauciores assumeretur. arg. l. si unus de testa. C. licet. Inn. ibidem. dicat non esse de substātia, quod est verū quādo in collegio non esset nisi duο vel tres, alia secus. Pan. in c. i. de elec.

Quarto, regritut quod scrutatores sint de collegio ecclesie vacantis. Inn. Ioan. And. Bal. Pan. & alij in d. c. quia propter. quia prius sumitur quod hī fideliū tractabunt negotium electionis, & prouerbunt ecclesie utilitatē. ar. c. cū in officijs. de test. Hosti. in d. §. qualiter. ver. de collegio, & etiā, quia nō est honestum exteris secreta collegij pādere. arg. l. 2. C. quando & quibus quarta pars, lib. io.

Quintō, qđ suffragia singulorū electorū, & vota secrete p̄ scrutatores exquirātur, vt quilibet eligentium liberius loqui valeat, & suū manifestare cōsensum. d. c. quia propter. ibi. secrete. & ne unus instruat alium. gl. in c. venerabilis. de testib. possunt tamē duo plurēs testes interesse, ne scrutatores alia renūciet, quām fuerint dicta per eligentes. Pan. in c. cum causam, in primo col. de testibus.

Sextō, scrutari debet suffragia eligentū sigillatim, nō bini, nec terni; ideo debet quilibet interrogari per scrutatores, quæ eligere velit. d. c. quia propter. ibi. sigillatim. c. in causis. ibi. ad tractādum de electione secessissent in partē. de elec. ex ēp̄lo Daniel. c. t. 3. quod in testib. seruatur. l. testiū. C. de testi. vt dico in tractātū de reprobat. testiū & saluat. *Praxis scruta
tiny & seru
tantum.*

Septimō, requiritur qđ suffragia omniū eligētiū præsentū exquirantur. d. c. quia propter. ibi. vota

cunctorum diligenter exquiratur ex cōsuetudine solēt scrutatores ante se missale habere, & facta crucem, vel euāgelia, & adiurare ipsos eligentes, hac verborum serie, postquam eligēs manū tuper missale posuerit & crucē genibus flexis terigerit, sic vñ^o scrutatorū inquiet. Nō tales N. & N. scrutatores nomine nostro, ac vice & mādato omniū eligētiū, & totius capituli S. Petri Mōris pessulani ex potestate nobis per dictū capitulu attributa, adiuramus te N. coeligenē, vel cōscrutatorē nostrū, per patrē, filiū & sp̄itū sanctū, vt semotis quibuscumque fauoribus, odīs & rācoribus, secundū Deū, & cōscientiā tuā illū in prælatū ecclesię S. Petri Mōris pessulani eligas, quē in spiritualibus & temporalibus reputaueris utlitorē, hæc p̄batur in c. cōstitutis 2. de app. in electione abbatis qđ monachi debeat iū rare prepositis sacrofactis euāgeliis, est tex. in §. iubemus igitur. in auth. de sanctis ep̄il. coll. 9. & sunt periuri & infideles, qui veritatem sequi nō solent.

Suffragia eligentium in scripturam suffragia elegētiū redigēta redigēta sunt. Octauō, qđ in scripturā suffragia elegētiū redigēta gantur, vt appareat q̄s elegit, & in quē directū est scripturam suffragiū, vt si vellet variare, quod obuiet scripturam suffragiū, & in scriptis redacta. & hāc scripturā pōt scribere vñus scrupatorum, eo qđ tex. in d.c. quia propter, non dicit in scriptis publicis seu authenticis, si tamē eligentes vellēt habere tabellionē, q̄ scriberet, nō effet prohibitū: sed solēt habere scribā, seu graphariū capitulo, vel q̄libet, vt scripturā suā recognoſceret, posset scribere sua manu, sic ego N. eligo talē N. & hoc est tutius, vt nō possit fieri fraus, nec falsū cōmitti.

Et cū tex. in d.c. quia propter dicat scrutatores secretē, & sigillatim vota cunctorū diligenter exquirat, & in scriptis redacta mox publicēt, ibi, non dicit p̄ quē redigi debeat in scripturā. Ideo eligētes hoc poterūt, dādo scripturā, & tūc suffragiū cēlētur dare dum legūt illā scripturā, quāuis cōtrariū dicat D. Boēt. in deci. i. Burd. nec censētur venire cōtra formā, quia voce electio fit, quod fit legēdo scripturā, vt plenē in cōfessione, quā potest fieri legēdo scripturā, vt scripti in interpretatione. c. omnis vtriusque de poeni. & remis. facit de ele. ī 6. in sicut, vbi plenē doc. & Barb. in repet. l. cū acutissimi. col. 7. C. de fidei. alia scripturā cū opere recipiū fuerit.

Poterit tamē eligēs variare re integrā antequā scrutatores sint coniuncti cum aliis electorib. Inn. in c. ecclesia. 2. col. 3. de elect.

Nonō, qđ vota & suffragia electorū in scripturā redacta per scrutatores, aut notariū adhibitum ad scribendum publicētur. in d.c. quia propter, ibi, publicēt, nec posset quis appellare, quod hēc publicatio statū nō fiat, & si de facto quis appellaret, ea nō obstatēt publicatio. c. qua fronte. & ibi doct. de app. vñ vñus scrutatorū post collecta singulorum suffragia sic dicere poterit. Placuit vobis dñis eligētib. dare negotium scrutati suffragia singulorū, qui in electione inter se debebāt nobis trib⁹ N. & N. & N. coelectorib. vestris, nos secretē, & sigillatim scrutati sumus, & in scripturā redigimus quā suffragia ex sociorum meorū ac vestro mādato publicare decreui. Ideo vñusq; vestrū (si nō grauetur) aduertat an scripture verū cōtineat, & eo fa-

ctō legat papyru i qua singulorū suffragia scripta sūt, qua perfecta dicere poterit, an si aliquis, q̄ huic scripturā cōtradicat, & si aliq̄s velit cōtradicere, poterit, dicēdo se nō elegisse talē: ideo bonū est, quod notariū vel secretariū capitulo cū duob. testib. adhibeat, vel q̄ vñusquisque scriba electū, vt dixi.

Decimō requiritur, qđ hæc publicatione fiat mox. d.c. quia ppter ibi, mox. arg. stipulationis. l. i. §. qui præs. ff. de verb. oblig. & l. hæredes palā §. fi. ff. de test. nec sunt priuati porestate eligēdi hi, qui scrutati fuerint, si indignū scienter nominauerint, nisi electio sequatur. c. perpetuo. de elect. in 6. secus in electione. c. cum in cunctis. §. fi. de elect.

Vndecimō, qđ facta publicatione fiat collatio numeri ad numerū, meriti ad meritū, & zeli ad zelū, qđ duo sunt electi. tex. in d.c. cumana. in fi. & c. zeli quo- in Genesi. illo tit. Si maior fuerit numerus ex vna modo collate, fiet collatio, vel an illi habuerint potestatem laico fieri eligēdi, fiet etiā collatio meriti, si alter elect⁹ sit idoneus, vtpote doctor, sacerdos vir, vel alias habilis. Item zeli, qđ eligētes bono zelo elegerunt, & nō corrupti prece vel pecunia aut sanguine. c. cū post peti- tā. de ele. & ibi Pan. & alij. Spe. in eo. tit. §. i. vers. publicatione autē, &c. Et numeri, si maior pars totius collegij inclinauerit in vnum. d.c. cumana. ibi, ad maiore partē totius capituli. &c. Vñ qui istā habet facere collationē, sic dicet electorib. Dii scitis ex publicatione scrutinij suffragia nostra in plures diuisa. Nam ex nobis 24. eligētib. 13. cōſenserūt in Petru, sex in Io. 5. in Ludouicum, vñ cōſtat Petrum habere maiore capituli partē. Deinde reperio eligētes eundē Petrum meliorē habuisse zelum, quia nullo cōſaguinitatis nec affinitatis iure sunt eidē iuncti: ideo bono zelo moti vidētur. Alij verò q̄ cle gerunt Io. & Ludouicum, omnes sunt cōſaguinei, vel affines: ideo o caro eis renelauit dictā electionē, quo verò ad meritū, etiā reperio Petrum à maiori electū, magis meritū q̄ alios coelectos, is enim est doctor, literis præditus, castus, liberalis, bonis moribus imbutus. Alij sunt illiterati, adulatores, curiales, & verē mundo dediti. Hanc practicā elicio ex Spec. in tit. de ele. §. i. vers. publicatione autē facta.

Duodecimō est necessariū, quod dictā collatio zeli, meriti, & numeri, fiat mox post publicationē scrutinij, id est, antequam eligentes ad alios actus diuertant. d.c. quia propter.

Decimotertiō, quod statim facta collatione cō munis electio sequatur. c. in Genesi, & c. ecclesia, in primo, & ibi gl. de ele. & c. cum post. c. sicut. illo tit. in 6. vbi dicitur, quod hæc electio debet fieri ab uno, nomine & vice capituli per verba singularis numeri, quia sicut capitulum est vnicum, ita vñica electio esse debet. Do. & Perus. in d.c. sicut.

Decimoquarto, qđ is eligatur, in quē maior pars & sanior copulariū ipsi⁹ capituli cōſenserit. c. ecclesia, in 2. c. corā. ibidē. nec sufficeret si una electio effet facta à maiori parte, altera à saniori, vt doct. notāt. in d.c. ecclesia. Feli. plenē in c. cum omnes. col. 12. de cōſt. vbi dicit requiri maiorē partem respectu totius capituli, per c. ecclesia. i. & c. in Gen. de ele. vt si ex duodecim canonis tres elegerint vñ, qñque aliū, quatuor aliū, nulla electio valebit, quia

quia non est facta à maiori parte capitoli, in una eam debet interessi septē, vel plures ad cōstitūdū majoritatē respectu totū capitulo. Fal. in electio-ne ministi prouincialis minorū. rex. in cle. cxii. §. demū. de verb. sig. Sanior pars consistit in authoritate zeli, & meriti, & illa dicitur sanior, quę digniorē elegit, & authoritas consideratur in dignitatibus eligitum, in prouectiori etate, in gradu, & in maioriibus ordinib, vt d.c. ecclesia, 2. iuncto c. dudū primo. & c. in Genesi. ibidē. [quia alij sunt stolidi iuuenes, qui sani non sūt: hi senes cōsiliatij vel alius prædicti dignitatibus: ideo magis sani, & sicut sanior dicitur pars] zelus cōsistit in animo, videlicet quo animo mot⁹ elegerit, an ob virtutes, vel cōsanguinitatē, seu ppter potentia, & hic zelus & cōiecturis probatur. c. 2. de renūc. in 6. l. dolū. C. de dolo. si tamē electio facta fuerit à duabus partib. capitulo, vt ex duodecim octo elegerūt vnu, quatuor alterū, nō poterit facta à maiori parte impugnari ratione zeli vel meriti. c. si quādo. de ele. in 6. & ibi lo. And.

Decimoquinto, requiritur q̄ illa electio verbo pronūcietur, & singulari num. c. sicut. vbi gl. tradit formā. de ele. ī 6. sic dicim⁹ in baptismo, in c. detrahe. i. q. i. idē in sententia l. platā. C. de sen. & interlo. om. iud. scripsi in 2. no. repe. l. qđ iussit. ff. de re iud. in 7. differētia inter interlocutoriā & diffinitioam.

Decimosexto, electio debet sollēniter publicari, vt clādestina nō sit, quę nō valet. d. c. quia propter. §. electiones. gl. in verbo occulta, in c. vno, vt ecclesiast. benef. sine diminu. cōferāt, & fit duplex publicatio, vna scrutinij, in qua suffragia singulorū publicantur, de qua supra dictum extitit, altera est publicatio electionis, quę fit à clero & populo pul-satis cāpanis, qua facta cātatur, Te Deū laudamus. & portatur ele⁹ ante altare. c. ecclesia. ibi, depor-tationis solennitas. de elec. & intronisatur. c. qua-liter. ibidem Spec. in eo tit. §. i. vers. consequenter.

Decimoseptimo, vt ordo premissorum serue-tur, nec præposterior fieri debet, alioqui nō valebit, si prius fiat publicatio quām electio. lo. And. & alij. in d.c. quia propter.

Decimoctauð, requiritur etiā per Basili. conci-liū. qđ ante electionē eligētes audiāt Missam san-eti Spiritus. §. & cū humanę. & §. i. de elec. in prag. licet antea Missa non esset de substātia electionis. Pan. & de Ripa. in c. cū ecclesia futrina, primo no. de causa pos. & prōpr. Nec Missa etiā est de substātia collationis ordinū. gl. in c. quod sicut. in verbo, dividantur. de elec. sed ob reuerentia sacramentorū dici solet, & de cōsuetudine, & debet eligētes de-

Quoniam utrē illā Missam audire, & non inter audiendum colloqui c. decet. de immun. eccl. in 6. Et aduertē-*tinguitur* dum cīt, quđ in hac Missa non possunt tacere hi qui simoniam in capite habent, & affectionem in-ordinatam, & sic cognoscunt simoniaci, quod bene notes, vt postea impugnestalem electionem, & cā ob hoc probes vitiosam, cū alius adminiculis.

Decimononō, requiritur quđ post Missam eli-gentes cōmunicent, & tam pretiosum Eucharistię sacramentū sumat, vt eos ad dignę eligendi pasto-rem inspirare dignetur. d. §. & cum humanę. quę ista via vltima etiā tenentur seruare constituentes

pcuratores, & etiā ipſi pcuratores, ac illi in quos fit cōpromissum, vt ibidē dicitur, alioqui nō valebit etiā pcuratoris cōstitutio rāq̄ forma omissa sit.

Vigiliō & vltimō, quđ iurent in manib. eius qui capitulo præsidet, & ipse præsidens prius iu-rare debet in manib. corū electionē facere illius, quem credent futurum ecclesię in spiritualibus & temporalib. vtiliorē, vt in d. §. & cū humanę. habe-tur. Et ista tria vltima debet etiā hodie in electio-nib. archiepiscoporum, episcoporum, & abbatum seruari, nō in inferioribus dignitatib. quāuis prag. sit abrogata, tamen hāc qualitas in his adhuc ser-uari debet, cum ex cōsuetudine inualuerit, cōcordatāq̄ has generales consuetudines non cōtra-riarīas non tollat, sed alia supradicta seruantur etiam fermē in aliis dignitatib. & beneficiis inferiorib.

legiis forma aliqua expressa a non fuerit, tunc b formam concilij c generalis c. quia propter tantum seruare teneantur: dummodo d de priuilegiis sibi concessis

a Expressa.) Et sic Papā potest cōcedere aliquib. vt eligat secundū formā scrutinij vel alia. Quid si nō exp̄resserit, datur optio eligētib. q̄ formā velint seruare ex trib. positis in d.c. quia propter. arg. l. 3. ff. de eo quod certo loco. & l. plerunque, de iure dot.

b Tunc.) Videlicet si forma non fuerit expressa in priuilegio. Nā dictio tunc significat extremitatē significat. temporis cui adiicitur. l. 4. §. ff. de cōd. & demō. Bal. in auth. contra. in prīn. C. ad treb. vnde exponit gl. in cle. l. in verbo, extūc. de iure part. l. elapso termino. gl. in c. ex parte i. de cler. non resid. tex. & ibi doct. in c. 2. de suppl. negl. præla. & est talis natura, vt conditionem præcedentē prius velit impleri, q̄ ad executionē sequentiū procedatur. Calca. conf. 78. dubiū. co. 2. nu. 3. Ideo si notarius dicat talis tūc mutauit decem, intelligitur tunc cum instrumentum fuit confectum. l. aduersus. C. de non numer. pec. Bal. in l. si ex cautione. co. 4. ibid. de hoc verbo multa scripsi in l. mulieris. §. abesse. ff. de verb. sig.

c Concilij generalis.) De quo dictū extitit supra in rub. de approb. cōuento p. Latera. cōciliū facta. d Dummodo.) Modificat primum dictū, in quo habetur quđ cōditores dictorū concordatorū nō intēdū derogare capitulo eccliarū, nec cōuen-tib. monasteriorū, habētib. speciale priuilegiū eli-gēdi, dūmodo ostēdātilla priuilegia p. literas apo-stolicas, vel alias. auth. c. cōtra more, ibi, quđ hāc Rauēnati ecclesię sūt cōcessa, à vobis oportet ostē di. 100. d. hāc em̄ dictio dūmodo nō facit cōditio nē, sed obligat ad sic faciendū, q̄a modus est obli-gare valēs reciprocē, sed cōditio nō obligat reciprocē. Bal. in c. dudū. 2. col. 6. nu. 26. de elec. Vnde si electores nō ostendat priuilegia per autēticas scri-putras eligere nō poterūt, si dispensatis de nō pro-mouēdo ad sacerdotiū per quinquenniū, dūmodo intra annū ad subdiaconatū fuerit promotus, si intra annū nō fuerit ordinatus ad subdiaconatū, nō pderit dispensatio, q̄a modo nō impleto actus in-firmatur. Bar. & Soc. in l. qb. §. termili⁹. ff. de cōdi. & dem. Corn. cōf. 130. viso. co. 3. ver. potest. in 3. vol. in-tellige quādo iungitur rei perfectæ dictio dūmo-

Dicilio dē-modo an fa-ciat condi-tionem.

do, non facit conditionem, secus si rei imperfectæ. c. vt præterita de ele. gl. & doct. in c. non potest. de præb. in 6. Do. de Rota decisi. 23. ordinat. in no.

huiusmodi per literas apostolicas, seu alias authenticas a scripturas docuerint b: omni alia specie probationis c. eis in hoc a. Authenticas.) Et sic potest probari priuilegium per literas apostolicas vel alias authenticas, id est, qua dicitur per se fidem facientes, vt pote publicas, vel etiam non publicas, vt si priuilegium vetustate corrüperetur, & fuerit renouatum per habentem potestatem, illa scriptura erit authenticæ, & priuilegiū per eā probabitur. c. f. de fide instr. & c. cum dilecta de cōfir. vtili. Idē si fuerit iudicari secundū priuilegium, & non reperiatur nūc illud, sententia illa plenā faciet fidē, & probari priuilegiū poterit per hāc scripturam authēticā, not. in c. de fide instr. ideo hic excludit priuatā scripturā per hoc verbū authēticas. Nam authenticū dicitur quasi ex se authoritatem habēs. Pan. in d. c. i. de fide instr. gl. & ibi Barb. i. cle. causam. in verbo, authētica de ele. abundē scriptū i. trac. de literis obli. in verb. authētique, in ord. reg. in i. tomo, quot modis scriptura authēt. dicatur, & qn̄ habeat executionē paratam, vide ibi si lubeat. b. Docuerint.) Sed cui debet electores has literas ostendere, tex. non dicit: ideo dicterē régi seu eius procuratori, vel aliis quorū interos, & integrè, ut legi possint. c. cum personæ de priu. in 6. tenetū q. capitulum ostendere illud priuilegium. propriis impensis, per gl. & ibi doct. in cle. causam. de ele. & dixi in gl. dare. in §. teneantur. de col. infīta.

Viginti spe c. Specie probationis.) Quæ multæ sunt, attestantibus Host. Spe. & bona parte doct. de quib. infīta dicitur. Sal. tñ in rub. C. de prob. dicit duas c. s. etārum species, vna vera, altera præsumpta, vera, alia plena, alia semiplena, & alias tradere, est magis ponere species causarum, per quas legitima sit probatio, quam species legitimæ probationis, teste Philiberto in repel. l. neque natales, verf. sequuntur pag. 17. C. de prob. verumtamen vt istum text. declaremus loquentem de scriptura authētica, & de omni alia specie probationis, ergo est multiplex, ideo nos veterum doctrinam insequemur.

Prima species, est in scriptura publica & authētica, quæ hic a dimitetur, de qua in rub. de fid. inst.

Secunda est scriptura priuata, quæ est multiplex, de qb. per gl. Bar. & alios in l. admonēd. ff. de iure. l. in bonifidei, G. illo. ti. c. fi. eo. ti. que nō recipit hic.

Tertia species probationis est per testes, vt in rubi. ff. ac C. & in decret. de test. & parem habent vijn testes & instrumenta de iure, sed non quoad istius priuilegiū probationem. l. in exercendis, C. de fide instr. c. cum ad sedem. de restit. spol.

Cōfessio an probatio de catur. Quarta est cōfessio, l. publica. in fi. ibi, sed pbatio nem depositari rerum. ff. de pbat. auth. si quis, iūcta gl. C. de edēd. c. i. de confess. in 6. vbi positiones negantur, quæ alias probari non possunt, per cōfessionē probantur, & quod si pbatio, tenet Bar. in l. triticum. ff. de verb. obli. sed Dec. in rub. de proba. col. 5. in antiq. dicit non esse probationē, sed relevatur per eā quilibet ab onere probādi, & per iura-

mentū. an hic recipiatur, quo ad hūc textū credem quod sic, cū nulla sit magis evidens probatio, quam illa quæ resultat per confessionem. l. generaliter. C. de nōnu. pec. c. per tuas de prob. & multa quæ non possunt probari per testes, probari solent per confessionem, vt negativa. c. i. de cōfess. in o. illa quæ nullo modo probari possunt, per cōfessionē probantur. gl. nec. in auth. de æqualit. dotis. §. si autem. in verbo, scribat. col. 7. quā notat patruus meus Rebuffus, & ibi in addi. ad cum. in l. quicunque. C. de epoch. pu. lib. ro. & Alex. in l. diuino pio. §. si pignora. col. 1. ff. de re iudic. & l. in ratione. §. qd vulgo, ad legem Falc. & Barb. cōf. 40. preclare. col. 3. in l. vol. cum his quæ addidi in d. §. si autem.

Quinta species pbatio est iuramentū. l. f. §. licētia. C. de iure deli. c. 2. vbi doct. de qb. c. statutū. §. cū verò. & ibi gl. de rescr. in 6. q. est verū in iuramento necessario, & judiciali, fec. in voluntario, vel litis decisorio. l. admonēd. ff. de iure. & muitos casus quib. iuramentū plenē probat. cōfessit Hipp. in rub. de prob. fol. 17. & seq. & nō admittitur hic.

Sexta est sententia, nā sententia pbat tenorē libelli amissi, qui talis psumitur, qualis ex sententia colligi poterit gl. sing. in c. dudū. in gl. vlt. de dec. & sententia pro veritate habetur. l. ingenuū. ff. de star. hom. & nihil minus operatur sententia, q. dicta testium, vel instrumentorū ad probandū. Bal. in l. fi. nu. 9. C. de fal. cau. adiecta. quod intellige quando trāsivit in rem iudicatā. gl. in l. res iudicata. ff. de reg. iur. & quod possit hac probationis specie probari priuilegium eligendi, supra dixi in principio huius gl.

Septima species probationis est, quæ fit p teceui De proba dentia, seu per oculorū inspectionē. l. si irruptione. tione qua §. l. ff. finiū reg. §. fi. inst. de gradib. Hec qppē omni per re fit ebus aliis pbatib. pfectur, & oēs superat Barb. uidentiam. conf. 7. clementissimi. col. 4. in l. vol. & Ro. cōf. 104. patet reuerende, in fine, & nulla legis virtus potest hāc probationē excludere. Bal. in rub. C. de proba. col. 1. & seq. facit l. inde Neratus. §. fi. ff. ad le. Aqui. & l. cōfessionib. de inter. act. Ideo si statutum prohibeat cōtra instrumentū sigillo regio sigillatū aliquā opponi exceptionem, tñ poterit opponi exceptio. quæ ex ipsius instrumenti inspectione apparet. Bal. in l. ex p̄dīs. C. de cui. & R. om. cōf. 42. vi. f. ver. 3. hoc idē, & c. & hac non respueretur si procederet ex literis authēticis, vt ex tex. patet. ideo si in literis scultis esset priuilegiū scriptū, probaret.

Octava est vehemens opin. nēpe vehemens opinio veritati cōsona. idē operatur, q. certitudo. gl. in l. si quis extraneus. §. fi. in gl. vlt. ff. de acq. her. & ibi nō. Bal. dicit multa esse de quib. nō potest haberi vera certitudo, tñ vehemens opinio iuncta cū veritate idē operatur, quod certitudo gl. in l. 2. §. idē Labeo. l. in verbo, sciat. ff. de aqua plu. arc. gl. in l. libera. de pecul. & l. si paterfamilias. de her. insti Bar. in l. qui bona. §. si alieno. col. vlt. de dam. infe. Ideo si iudex vehementer suspicetur calumnia in opponente exceptionem peremptoriā, poterit eā non admittere, & licet ille appelle, non tñ irritabit factum iudicis primi, nisi appellans probez veritatē suę exceptionis. Anch. conf. 158. ex narratis. col. pen. post Inn. in c. post electionem. in fi. de cōcēf. p̄b & gl. in

gl.in c.super eo.de offi.deleg.in verbo, tenebit, q^d in practica notandum esse dicit Barb.in cōf.18.clementissimi.col.10.in l.vol. quod Frācia praxis nō reciparet, sed sufficeret appellare, q^d exceptio peremptoria non sit recepta, multa cumulat Hippoli. Marf.sing.205.vehemēs opinio, ista hic nō attēdit.

Nona est ratio naturalis, per quā pbatum eum, qui fuit suis mēbris per annū captus, nō genuisse, ideovxor quę interim peperit, dicitur adultera, vel si maritus fuerit per diuos annos absens, & postea reuersus inueni anniculum, probatur ratione naturali non esse mariti. l.filium. ff.de his qui sunt sui vel alieni iur.Fel.in c.præterea.col.1.de testi. istam excludit tex.hic, dum dicit omni alia specie probationis adempta.

De ratione naturali & legis, si enim iuuenis inueniatur abditus & occulatus in domo pulchra mulieris, probatur adulteriu[m] per conjecturā. Bar.in l.2.ff.de furt. Itē quādo

quādo quis falsum cōmittit inactis cause, presumitur iustam fouere causam, quia si bonā habuisset causam, hoc non fecisset, ideo debet illā causam perdere gl. & Bar.in l.in fraudē § quoties ff.de iure sci. Bar.in l.1. §.2. in fi.de calūnia. Bal.in l. quite testamento.de excus.tut. Idē dicunt doctores. si corrūpat iudicē. Pan.& Fel.in c.cūvenerabilis.de excep. Idem si recusat omnes curiæ practicantes, vbi sunt plurimi, & quādo probatio est difficultis, tūc admittitur pbatio per cōiecturas. Arch.in c. in ter memora[r]as. 15.q.3. Bar.& alij per illum tex.in l. si quādo. C. vnde vi. & c.afferte. de præsump. hæc etiā repelli[t]ur per illū tex. Et hæc sūt species probationis, quas tradit Bal.in rubr.C.de prob. & lo. And. in addit.ad Spec.in rub. de proba. §.fi. tradit quosdā versu[s] sic dicētes: Aspectus, sculptum, testis, notoria, scriptū, Iurans confessus, præsumptio, fama probatur. & ibi Spec.enumerat 12. species probationum.

Vndecima species, quæ fit per sculpturam. i.per literas scriptas seu insculptas in lapidibus, aut in marmore, quādo de re antiqua probāda agitur gl. in c. cū causam. de prob. & l.monumentorū. C.de relig. & sum.fun. Ideo quandoque cōsului Caturci literas scriptas in calice, probare calicē esse illius, de quo scriptura cantabat, vt licebit planè videre in meis consiliis, & hæc fortè non repelletur hic, quia potest dici scriptura authenticata per predicta, & quæ addidi ad d.c. cum causam. & superius dixi.

Duodecima, est quæ fit per notoriū.notoria em̄ non indigent probatione, q^d a quiparant sententiæ.l.emporē. in prin. ff.de a&t.emp. Bal.in l.1. C.de curat.furio. Ideo notorium dicitur probatio probata, vel saltē defacili probabilis. Bal.in l.1.col.2. ver. porro. C.de reuo.his quæ in fraud.cred.alien. sunt. tradit Io.Fab.multa de notorio, in procēmio instit. imper. doct. in c. vestra. de cohabita.cler. & mul. glo.in c.manifesta. 2.q.1. & hæc admitt eretur quando fieret per literas authenticas.

Decimatercia, est quæ fit per præsumptionē violentam, vt in c.afferte.de præsump.c.dixit Dñs.32. q.i.l. si qui adulterij.C.de adult. Matheſilla.no.119. nota. quod præsumption. & de præsumptionib[us] aliis tradit Host. in summa, de præsump. & doct.

p totū illū tit. gl. & doct. in c. is qui fidē de spōsl. fi. ff.quod metus causa. ista reiicitur quo ad hūc tex.

Decimaquarta est fama, gl. & doct. in l.admonē. ff.de iureiur. plenē Ang.in trac.de maleficiis. in gl. fama. & differētiā inter famā & rumorē tradit Bald.in Margari.in verbo,tumor.multa addidi ad Albe.in dictio.in verbo, fama. hæc non consideratur ratione habita ad tex.si literē obtumescat.

Decimaquinta species, est quæ fit per taciturnitatem, si enim mittam literas ad te, in quibus dicā te mihi esse debitorem in decem, si tu recipias litteras & taceas, inducetur probatio contra te per taciturnitatem, non presumit lex q^d tacuisse, si verus debitor non existeres, per tex.sing.in l. si filius-familias in 2. ff.ad senatusconsul. Maced.l.publia. in fi. ff.depositi. Mateſ. no.22.nota.mirabilem. Cors. in sing. inc.taciturnitas, de vento, ista probatio seruiret, quo ad hunc tex.requirentem scripturam.

Decimasexta, est illa quæ fit per rationes.l.nuda. & ibi Bar. ff.de donat l.rationes. C.de probat.not. Dec.in l.1.C.de edend. & quia non sunt scripturæ apostolicæ.nec authenticæ, quæ hic tantum amplectuntur, ideo non possent priuilegiū probare.

Decimaseptima, per solutionē censuſ, si em̄ probem re soluſſe cēſum pro tali domo, præsumptio *Solutio cēſus an probet.*

est, quād eā habueris à me, & sic quod proprietas est mea. Bal. 1.1.indicia.col.2.C.de rei vēd.tex.& ibi Bar. & patrius meus Rebuffus in l.litibus. C.de agricol. & censit.lib.11.Bal. & alij in l. si certis annis. de paſt. quia quando quis vititur re tanquā dominus, præsumitur dominus. gl.4.in fi. in l. quidam. C.de cond. insti. Iaf.in l.2. col.53.nu.159. C.de iure emph. Bal.in l. cēſualis.de dona. sed nil ad hūc tex.

Decimaoctaua species probationis est per fugā, quæ aliquando plenē probat.l.confiliarios. C.de afflſo. aliquando non, vt plenē scribit Fel.regulam cum limiuationibus.in c. nullus.de præsumpt. Iaf. in repet.l.admonendi.col.6. ff.de iureiur. quæ non agnoscitur per hūc tex.

Decimanona comparatio literarum.l.comparations. C.de fide instr. & in auth. de instr.caute. & fide.col.6. & hæc excluduntur hic.

Vltima probationis species fit per sigillum, si in aliquo instrumento apponatur sigillum alicuius, appositio sigillū operabitur, quantū subscriptio. gl.Bar. & alij in l.2. C.de rebus alien. non alie. & in l. quæ dotis. in fi. ff.sol.matr.Rom.cōf.303.hæc scriptura facit q. not. Arch.in c.2.de procu.in 6 & quæ dixi in tracta.nominat.q.i.o.nu.20.cum seq. in ver.5. requiritur, & si hoc sigillum faceret scripturā authenticam, & adhuc eret instrumento, recipetur. [Quotuplex sit sigillum, & quid cōtinere debeat, scripti in tracta.nominatio.q.i.o.nu.24. & seq.] De indiciis & aliis adminiculis quando probent, vide in l. fi. C.de proba. & per Hippol.in reb. illius tit. & vide species probationis ex quibus multæ hic sunt ademptæ, vt sequitur in gl.proxi.

a Adempta.) Et sic adimi potest *An probatio possit* adempta. a probatio, q^d videtur contra tex. in *adimi vel* l. quoniā. C.de hēre. vbi dicitur coartari. probationes nō esse angustādas, sed ampliādas. Itē nō valet paſtū partiū, q^d nō possit probati solutio, nisi per

nisi perscripturā gl. testante in auth. vt sine prohi. mat. debit. §. i. coll. 7 in gl. magna, quam not. Alex. in Liubemus. C. de iudic. & ad examinationē veri omnis iure prodita probatio admitti debet. l. nec omissa. C. de lib. causa. Sed respon. primō posse intelligi in dispositione hominis, secus in dispositio- ne legis, vel statuti, quia lex vel statutū probatio- nes potest restringere, vt per gl. in c. i. de cēsib. in 6. vbi licet videre casus, in quib. requiritur scriptura, & probatio per testes non valeret, vt scripsi in glo. literas. §. i. de mandat. apost. infra. ncn obstant. gl. in d. auth. vt sine prohi. quia reprobatur per Bar. in d. rub. C. de decre. decur. li. 10, & quod valeat paclū, est tex. in l. cōtra. C. de fid. instr. tradit gl. & doct. in auth. iubemus. C. de iud. V. ital. de Cambanis, in tract. clausula. rub. an possit renunciari probationi. Barb. conf. 64. scribitur in 4. vol. & principē posse releuare partē ab onore probandi. concludit Boer. in decif. Burdeg. q. 247. nunc ad secundā, quod nō est simpliciter verum, vt alibi scripsi: imò etiam valet statutum quod non fiat probatio, nisi per te- stes, vt firmat Bart. in l. certi cōdīctio. §. quoniam ff. si cert. pet. & ibi multa ad hanc rē facientia cumulant doct. Vel quod non fiat probatio nisi per in- strumentum, nisi in certis casibus. per Ant. & Feli. descriptis. in c. cum lo. de fide instr.

*Amisso
scriptura
quomodo
per testes
probetur.*

Posset fieri etiā in hoc casu probatio per testes, quando perdītū esset priuilegiū, vel ignē aut bello, seu alio casu. l. testium. infi. C. de testi. dummo- do probentur tria, scilicet priuilegium fuisse con- cessum, scripturam publicam vel authenticam inde confectam, & casus amissionis Item per cōfessionem partium si Papa & rex confiterētur ecclē- siam habere priuilegium eligendi, satis esset probatum. vt supra in gl. proxima dictum extitit. Bart. in auth. sed iam necesse. C. de donat. ante nupt. gl. in auth. de æquali. dotis. §. si autē col. 7. facit quod not. Fel. in c. ad aures. de p̄fscrip. & ibi Paul. Par- ficius. in fi. hoc plenius prosequitur. Ad h̄c poterit coadiuvari hoc priuilegium per testes al. in d. l. certi cōdīctio. §. quoniam. per gl. ibi. & tex. in c. se- ries de testib. nec recusabitur probatio qualitatis per testes, vt quod fuerit scriptura apostolica, vel alias authenticā. Anto. But. in c. auditio. in 6. notab. per illum tex. de in integr. restit.

Item si pars non opponeret, probatio per testes valeret. Bal. in d. §. quoniam. quia pars tacendo vi- detur approbare. arg. l. si quis testibus. C. de testib. Item non procedit secūdum Feli. & alios in c. 2. de prob. quādo fieret probatio per quinque testes, per d. l. testium, quod non admittit, cū hic omnino adimatur probatio pr̄ter scripturam authenticā, & literas apostolicas, quo ad hoc, sed quo ad alia non. Item limitant quando probaretur per testes legalissimos, quos etiam hic non admittit iudi- ces, cum hic admettur omnis species probationis pr̄ter scripturam authenticam. Et sic limitatio- nes aliæ. Fel. in d. c. 2. cessant quo ad hunc tex.

Periclitatur etiā cautela Cepol. 165. regulariter imò nec officio iudicis alia probatio recipietur, quām literæ apostolicæ vel authēticæ in hoc casu. licet Hipp. dicat alias posse admit. in rub. de prob.

fol. ii. vbi tradit multas cauetas ad probandū per testes, quæ videntur cessare hic. Ita sunt quæ ad hanc primam partem (bone lector) addenda cen- suimus, tum iussis, tum precibus amicorum deuicti, impulit me pr̄cipiū ille senator in sacro ma- gno consilio egregius Do. Brellieus, nō modo iure cōsultissimus, verum etiam græca ac latina lin- gua doctissimus, nunc verò in sacro & magno re- gis cōsilio pr̄ses benemeritus, licet fideliori stilo ac eruditio super his scribere potuisset, si per otium ei licuisset, in quibus tamen si alicuius per- sonę ecclesię, vel iuris iacturā aliquā fecero, à quo liber corrigi, ac detexere illa paratum mē offero, veniam etiam petens, si aliqua iuri contraria (pr̄ter tamen animi sp̄ē) in summos principes locutus fuero, vel si eos tantis (vt dicebat) non fuero pro-secutus honoribus, si verò aliqua vtilia descriptas sint, Deo Optim. Max. tribuo, cui agam perpetuas gratias, gratia, quippe eius in me vacua nō fuit, sed abundantius aliis omaibus super hisce concordatis scripsi. Non autem ego, sed gratia Dei mæcū, vtor verbis D. Pauli hanc primam concordato- rum partem, quæ tamen in editione ultima fuit claudens,

De referuationibus, tam generalibus, quām specialibus sublati.

*Referuationes ac expectatiue generales, & speciales, à Papa
concedi non debent ad vacatura beneficia, & si concessa fuerint,
irritae sunt, & inanes hoc in summa habet hic §.*

Volumus a quoque & ordinamus, quod in regno, Delphinatu, & comitatū pr̄dictis de cætero nō dentur aliquæ gratiæ expectatiue, ac speciales, vel generales referuationes ad vacatura beneficia, per nos & sedem pr̄dictam nō fiant, & si de facto per importunitatem, aut alias à nobis & successoribus no- stris, & sede pr̄dicta emanauerint, illas ir- ritas & inanes esse decernimus.

Dei optimi maximi inuocato pr̄sidio. Ha- tenus ferè legitur D. Io. Dayma, doctor Tholofanus excellentissimus, & ibidem, dum le- gebam, collega meus, qui olim ad me literas (dum apud Pictones & Bituriges iura interpretarer) misit in quibus se ad vmbilicū glossemata cōcor- datorū duxisse, in hisque explicandis totis (vt aiūt neruis interdiu noctūq; multos annos elaborasse enūciavit, quæ me multo tēpore tenuerūt, ne super his aliqua scriberem. At cum nuper eius vidissem glossemata ad hanc tñ rubricā protendi, nō potui non aliqua hic scribere, & auditoribus nostris (qd cōmodo meo fuit) h̄c concordata publicè non interpretari. Verum enim uero cū in his interpre- tādis scholastici boni cōsulerent, rogarēntque vt has glossas meas in apertū pferrē. hoc solū rep̄hē- dentes, q̄ h̄c vtilē materiā illis tādiu subticuerim allegantes text. in l. si quis sorte. ff. de poe. Quibus negare

negare operam meam, & si adhuc abortiuam, non potui mente reuolvens, multo melius illis prodefse per hæc pauca, quām multis inutilibus eosdem grauare ac nostraras vigilias cum blattis & tineis rixantes dimittere. Igitur lectores boni, & quiq; cōsulite, & meam operam gratanter vobis oblatam hilari animo suscipite. Quod si (vt spero) feceritis me ad hæc expurganda, & quæ in palatio quotidie occurrerint, his addenda incitabitis.

Interim notandum est plures rationes esse descriuntas in prag. sanctio. ob quas prohibetur reseruationes in hoc Fraci regno: ea videlicet potissima, qæ ex illis ingeritur votū captiæ mortis ipsiſ etiā generalibus exosum. c. nulla. de cōces. præb. etiā qæ bonis morib. nō cōueniunt, vt in procēsio supra patet, alias ibidē videre rationes quilibet poterit. Et sunt prohibitæ sive sint generales, vt si Papa suæ collationi referuet oēs dignitates maiores post pōtificale in cathedralib. & metropolitanis, vt in regulâ 3. Cancella. & in extrau. Io. 22. execrabilis. de præb.

Itē vbiq; collatio beneficij facta per Papā vel legatū nō tenuit, vel ppter subreptionē literarum, aut ob indignitatē personæ, aut sup nullitate prouisionis papalis, requiritur causa cognitio, tūc beneficiū est Papæ affectū, vt alter nō possit cōferre, extra eū. Pan. & alij in c. inter dilectos. col. pen. de exceſ. præl. & generaliter vbiq; Papa apponit manum c. vt nostrū. de app. vt cōsuluit Rom. plura allegās. cōf. 335. circa primū. col. i. Istæ tñ affectiones, quia sunt generales reseruationes, etiā hic prohibeatur, & ideo ordinarij cōferre poterūt, nō obstare quod de iure sit affectū: alioqui priuarētur ferè suis collationibus, vt concludit gl. in istotit. in verbo causa. c. licet. & ita seruatur, vt abundè scripsi in praxi beneficiali in hac materia reseruatio.

Specialis reseruatio, est quādo Papa suæ collationi vnā dignitatē vel beneficiū reseruat, vt patet in prag. co. tit. A. g̃d. de Bellamera, cons. 34. supposito. col. 4. vers. ad tertium. vide tex. in c. cū in partibus. & ibi doct. de ver. sig. & sic vidi reprobari literas continentis constitutionem pēsionis, in quibus cōtinebatur, si prædictus N. per annum à fine terminorum huiusmodi cōputandum, à solutione pēsionis prædictæ cessauerit, ex tunc idem N. prædicta Ecclesia sit priuatus eo ipso, ipsaq; ecclesia ex tunc ad te pertineat, liceatque huiusmodi posse pēsionē, ppter authoritate recipere, & etiā perpetuū retinere, vel si talis N. moriatur, vel alio priueretur modo dicta ecclesia, tūc ad ipsam propria authoreitate redire, ipsamque tenere & posidere, ac eius fructus reditus, & prouentus & recipere, & habere libertè & licitè valeas, sicut prius concedimus: quia continebant reseruationem quæ hic prohibetur.

Nota reseruatio. Et concessæ iuræ sunt & inanes per hunc text. Notandum est in tribus casibus adhuc reseruationes hodie permitti.

Primo, ratione loci ut pote quando beneficia in curia vacant. c. i. de præb. in 6. Et in ciuitatibus, & villismuratis, tunc reseruantur etiam graduatis, & viris qualificatis. S. statuimus. 2. de colla. infra.

Secundo, ratione personæ, vt officialium sedis apostolice, extra ag. ad regimen. de præb. in com-

munib., nisi iure regali vacent, vt fuit cōclusum in senatu, an. 1338 die 3. Iulij, inter magistrum Robertum le Gay, & magistrum Guillelmum de Machicolo ratione canonicas & præbendas ecclesiæ Rotho. & propter Theologi personā est eidem reseruata præbenda theologalis. in §. i. infra titul. prox. Idem si beneficia vacent tempore præstituto, in §. præfati. i. infra de col.

Tertiò, ratione beneficiorū, ut pote si sint maiores dignitates & alia beneficia, de quib. in tit. prox. *Reseruatio nes in corpore iuris clausæ sunt exceptæ.* supra. Prouin. fol. 57. vers. Itē omnia q; est notandum. Et licet hic nō excipiatur reseruationes in corpore iuris clausæ, de quibus in c. 2. de præb. in 6. cle. vna. de rer. perm. & alia enumerat D. Prob. in addi. ad Io. mona. in c. præsenti. de off. leg. in 6. tñ tacitè secundū eū intelligitur exceptæ p. gl. in auth. qua in prouincia. C. vbi de cri. agi opor. & in l. 2. §. legaris. ff. de iud. vbi de interrogatione privilegio rū nō comprehenduntur priuilegia in corpore iuris clausa. sic dicemus hic sublatis reseruat ionibus nō comprehēdi in corpore iuris clausas. gl. in l. haeres absēs. in prin. ff. de iud. & in tit. de causis. in verbo, in iure. in prag. Viral. de Cāb. in tract. claus. clausa generali, nō obstātib. quibusq; priui. fo. 8. in paruo vol. Ro. i. rep. l. si vero. §. de viro. col. 18. fal. 22. ff. sol. matr. Dec. cōf. 165. in fi. plane scripti in schola st. co. priui 179. Quod probat iste tex. dum prohibet, quod nō fiat de cætero, ergo factæ in corpore iuris nō tolluntur, & postea in tex. dicitur, si à sedo emanauerint, ergo si à iure, vel alia essent emanata, non hic comprehenduntur. Dicit tamen Io. de Monteferrat. in 4. parte super prag. sanct. quod ex magna & euidēti causa posset Papa hoc in regno reseruare, ut pote si in ecclesia cathedrali, vel collegiata, seculari vel regulari non reperiaretur doctus, tunc propter excellentem doctrinam literati, poterit ei reseruare episcopatum. Vide Duci. cōf. 168. reuerende, quod nō patenterunt regnolaz.

Imò, per arrestū curia parlamenti Parisi. prolatum ann. 1496. die 19. April. fuerunt damnatæ nedū reseruationes, sed etiā imprecatiōnes cū regressu, tio omniū videlicet quod vno. decadente beneficiū reuertatur ad alecrū, & hoc in causa magistri Frac. de St. gno protonotarij, cōtra canonicos ecclesiæ Lugd. (quāuis in Proutia & Delphinitu tollerētur, teste Fracif. Marc. in decif. Delphi. decisio 77. in 1. parte.) [quod fortè est verū sua memoria, sed hodie, si q; cū regressu resignauerit, valebit resignatio, regressus tñ annulabitur, quia vtile per inutile nō vitiatur regula iuris, sed adhuc regressus tolerantur, sed nō reseruationes, nisi in prouincia.] Itē eo arresto fuit in hoc regno prohibita reseruatio omnium fructū, vt etiā refert Aufre. in stylo parl. arresto. 192. Itē die 19. mensis April. Et quia hec materia reseruationum parum vsu venit in palatiis cū omnino fit Gallis exosa hominibus, ideo cā misericordia facio, cū sati sūperq; sit discreta per glo. prag. sanct. Et per Gaspar. de Perus. in suo tract. de reseruua. ac abundantius, ab Aenea de Falco. in eo. reseruationum tracta. si indigetas illos lege. Et quomo- do capiantur per theologos, vide per Pet. Berchom. in verbo reseruatio, qui optimè explicat.

An

An sit facienda mentio refuerationis, tradit Fel. in c. in nostra corolla. 3. de rescript.

Papa intendit in hoc regno p̄f̄re creare canonicos in ecclesiis metropolitanis, & collegiatis, ad effectum obtinendi dignitates, hoc dicit.

Non cathedralibus tamen, metropolitanae & collegiatis ecclesiis, in quarum statutis caueretur exp̄resse, quod nullus ibidem dignitatem, personatum, administrationem vel officium obtainere possit nisi in illis actu canonicus existat: canonicos ad effectum duntaxat inibi obtainendi dignitatem, personatum, administrationem vel officium huiusmodi, & non consequendi primam præbendam vacaturam creare posse intendimus.

De creatio a. In cathe.) Licet refuerationes sint prohibite in ne canonici hoc regno, Delphi. & comitatu Dienisi. ibi, tamen ad effectum Papa creat canonicum ad effectum duntaxat obtainendi dignitatem, personatum, administrationem & officium in ecclesia metropolitana, cathedrali, seu collegiata, tam seculari quam regulari, cum hic generaliter loquatur, & non distinguat: ideo nec ego. Et intellige qđ Papa creeret canonicum, siue statutis ecclesiæ, caueatur exp̄resse quod nullus, ibi, dignitatem obtaineat, nisi sit actu canonicus, siue consuetudine ita obseruetur, ut communius in ecclesiis huius regni. [valet illa consuetudo, ut docet Barb. in c. cum consuetudine in prin. de consuetudine, vbi Pan. in 2. not. de his quæ sunt à p̄z]]

Papa tñ non creat canonicum ad primam præbendam vacaturam obtainendam, quia esset illam referuare, qđ hic est prohibitum, etiā intendit creare canonicos ad effectum obtainendi dignitatem, nō verò plures dignitates, simul: vnde in creatione canoniciatus debet exprimi, si iam obtainuerit dignitatem, quia Papa non intendit per istū tex. creare canonicum, nisi ad unam dignitatem, & non ad plures in una ecclesia, quod est odiosum ideo in literis exprimēdūm. c. ad aures. c super literis de rescr. Et si Papa sciūisset habere, vel habuisse dignitatem, in illa ecclesia verisimile est, qđ illum canonicum ad hoc non creasset, vel nō ita de leui. c. postulaſti. de rescr. Scripti in forma mādati in verbo pro expressis, intellige, ut dico in ver. octauo, infra.

Et hæc creatio non frangit numerum canonicotorū in ecclesia statutū. Imol. in c. vacante. de pr̄b. Et quid possit iste canonicus honorarius facere, tradit Fed. de Senis, cōsīl. 290. quia in praesenti, col. 3. doctri. in c. dilecto. de pr̄b. & infra dicam. Istud est valde utile pro nominatis in ecclesiis cathedralibus & metropolitanis, ut faciant se creare canonicos à Papa ad effectum obtainendi dignitates, ibi. Alioqui etiam si dignitates vacent in mensibus nominatorum, non debet ebuntur ipsis nominatis, ut dico in tract. nomi. q. 15. ver. 22.

Legatus an posse creare canonicum ad hunc effectum. Videtur qđ nō, ut patet hic, qđ sibi tñ referuat Papa: ergo inferior, effectum. vopote legatus, non poterit, qđ tex. debet intelligi

in casu in quo loquitur. l. t. ff. de magist. cōue. Barb. conf. 57. præclarè. col. 2. in 1. vol. fac. t etiam l. cum prætor ff. de iud.

Secundò dicit Card. in cle. f. q. 5. de pr̄b. q. Pa pa indistinctè etiam ante vacationem præbendæ potest canoniam conferre, legatus non, sed refuerare poterit. Collect. in c. eccl. col. 7. de sortileg.

Tertiò, quādo in ecclesia est certus numerus canonicorum & præbendarum statutus, & iuratus, ac per Papam approbatus, nō potest legatus illū numerum infringere, gl. sing. in c. pro iliorum, &c. dilecto. de pr̄b. Spec. in tit. de leg. §. nūc tractemus. vers. sed si legatus. vbi dicit, qđ si canonici reciperet illum, pro quo legatus mandat, teneret receptio. Anch. in c. si eum. de pr̄b. in 6. & ibidem Perus.

In contrariū viderur: nam ordinarius potest conferre canoniam non vacantem. c. relatum. c. dilectus. 1. de pr̄b. c. cū super. de concess. pr̄b. Et plus potest legatus quād ordinarius. c. dilectus. de off. leg. Ergo & canonicum creare poterit ad effectum, vt hic.

Secundò, potest legatus compellere canonicos, ut recipiant aliquem in canonicum, & præbendam non vacantem refuerare. text. not. in c. si eum. & c. hi qui. de pr̄b. in 6. & ibi Perus. Et cū hæc quæstio in hoc venerabili senatu Parisiē. mota fuisset tempore Georgij de Ambasie, tunc legati in Francia, fuit per curiam conclusum, & ut dicitur, in mente curiæ retentum, anno 1512. die 26. Aprilis, quod legatus potuit ad istum effectum creare canonicos ne pecunia ex regno ob hoc extrahantur, & ne res nummaria Galliæ diminuātur, ut in procēdio supra patet, quod per hoc fieret, & etiā quia hoc concordatum ad utilitatem regni & regnolarum est factum, ut ibidem patet. & ista est regni utilitas, ut omnibus appareat, ergo, &c.

Substitutus tñ per legatum non posset, imo legato de Boysi per curiam fuit prohibitum, ne haberet creare substitutum, vel vicariū cum simili potestate, qui eo præsente, vel absente, legatione vti posset, sed regentem cancellariæ, & datariū, ac alia officia necessaria habere potest. arresto parlame. Parisiens. anno 1519. die vero 5. Septemb.] per ea quæ scribit Io. Franc. in tract. de offi. & potesta. c. sede vacā. in q. 10. partis. 2. col. 11. ver. ad de quod delegatus.] Et bonū esset quod ad postulationē regis, vel alterius, seu motu proprio Papa cōcederet singulis universitatibus Franciæ, ut nominatos possint creare canonicos ad effectū, postquam nominare est eis cōcessum, ergo & cōsequens eis cōcedi debet. l. ad legatum. ff. de procur. Et si Romæ esset, hoc procurare pro vniuersitatib. Fraciæ. hodie à Papa cōcedi solet legato potestas creandi hos canonicos.

Notandum est iste tex. dum dicit ad effectū, duntaxat, qđ iste canonicus dicitur esse canonicus in herba. Io. And. in c. dilectus. 1. de pr̄b. ut refert ad dīcio. ad Pan. in c. in nostra de rescr. Sicut frumenta in herbis. l. fistulas. §. ff. de cōtrahē. emp. & haber nomen canonici inane & vacuum, nisi quoad hūc effectum. Anch. in c. eum cui. de pr̄b. in 6. & ius habet vētō, dicit gl. in §. itē censuit ipsa, in verbo numerus. de col. in prag. Ideo infertur, qđ alii canonici habentes præbendam isti honorario præferuntur, &

Substitutus legati nō potest canonici creare, & an haec finitè cū legato potestat.

Vniuersitatibus a Pa- pe concedi potest facul- tas creandis canonicos.

Canonici honorarii alij canonici præcedunt.

De refueruationibus.

589

tur, & precedere eum in honoribus debet. N. Do. in c. episcopus. 27. dist. refert de Ripa. li. i. Respō. c. vlt. col. 2. quia habes maiora stipendia, præferri debet non habeti, vel minus habeti. l. nemo. C. de offi. magist. offi. ibi, vt is gradus ceteros ante cellulat, que stipendia meliora, vel labor prolixior fecerit anteire. Potest hic canonicus vocari minimus, vt dicatur in c. quæsiuit. de his que sunt à ma. part. c. vbi Pan. dicit in. i. not. qd quidam sunt canonici maximi quoad ventrem, quem habent maximum & tu- midum, alij maiores, alij minimi: tū ratione defec- tus scientia, dignitatis, ordinis, tum temporis, seu receptionis. vide ibi.

*Non potest
is canonici
cum esse in-
dex delega-
m.*

Secundū infertur, qd is canonicus creat⁹ nō poterit esse iudex delegatus à Papa vel à legato, sicut alijs canonici præbēdati in cathedralibus ecclesiis secularibus. c. statutum. in prin. de rescr. in 6. cū ad effectum tātum obtinendi dignitatem sit creatus, licet cōtrarium teneat. gl. in extraua. sedes de off. deleg. in verbo ius ad rem. in communib. Quæ forte pōt intelligi de c. eato in canonicum cum plenitudine iuris canonici, & refueruatione præbēda, juxta c. si postq. de præb. 16. Secus si creetur ad effectum tantum, vt hic declarat Ioannes Staphi. in tractatu de literis gratiæ. fol. 7. Tamē in hoc regno nō recipereatur creatio cum refueruatione, quia refueruationes sunt hic prohibita, vt superius dictum exitit. Et an possit esse conseruator, vide text. & doct. in c. f. de offi. deleg. in 6. quod non.

Tertiō, qd dignitas nō est affecta isti canonico, qn possit alteri cōferriri nisi per nominationes, mādata, vel alio modo canonici adstringātur ad conferēdum. nā ratione hui⁹ canonicus nō tenetur, quia ad effectum tātum, &c. & nō consequendi primā præbendā vacaturā, vt dicit hic tex. licet ratione canonicus cōtrarium videatur, no. in c. relatū. de præb. & c. dilectus, ibidem. c. si clericus. eo tit. li. 6. Pet. Paul. paris. conf. 83. electus. col. i. in 4. vol.

Quarto, quod hic canonicus nō poterit possellio nem ratione huius canonici dignitatis vacatis ppria auctoritate sibi apprehēdere, nec agere posse. Iorio recuperāda, antequam possellio dignitatis fuerit sibi tradita, licet contrarium teneat Pet. Anch. in reg. sine possellione. col. 27. de re iud. in 6. vt refert Fel. in c. cum M. col. 9. in fi. & seq. de cōst. per hanc rationem quo ad effectum tātum facit. l. si ex stipulatione. ff. de acq. poss.

Quintō, etiam infertur quod hic can. honora- riū nil tenetur soluere, & suo ingressu, cum nil aut parū utilitatis habeat, licet canonici præbēdati ex Dati: pōc. ecclesiæ confuetudine soluat, quod est simoniacū, nō pōc. vt in c. qm. & c. veniens. de simo. & c. ex multis. i. q. gr. Jan. 3. [Paul. Paris. cōf. 93. Michael in 4. vol.] Vide tamē māt. simo. doct. in d. c. cum M. de cōst. & an ingrediens reli- gionē, & aliquid dans pro ingressu, committat simoniā quod sic decidit. c. tua nos. & c. dilectus. 2. de simo. & d. c. qm. tex. in c. monachi. de statu mona. Austr. in dec. Thol. q. 31. & Guid. Papæ in dec. Del phi. q. 80. videmus quod intellige vt ibi, dicitur, & distinguitur. Et qd de prædio pro ingressu debito

*Nota de
prædicta.
31. qd mulier. col. 3. ver. 2. vbi dicit valere cōsuetu-*

dinē per c. ad apostolicā. de simo. quæ est in ecclē- fia Andeg. vt episcopus & caliq. dignitates in modū annui reditus teneantur canonici & capellani ecclēsiae, singulis festis maiorib. dare prædia cōfuerā, in qua ecclēsia fuit archidiaconus maior de Bella mera, vt ipse refert in cōf. 31. & hēc cōsuetudo dādi prædia ibi fuit nuper approbata per arrestū, & cōfirmata ī supremo senatu Parisi. an. 1536, die 21. Feb. in magna camera. Sed in vasis argēteis vel vitreis, & per quos seruare debeant, fuit dictum in eodem senatu. ann. 1528, die 8. Aprilis, quod in vasis honestis, siue argēteis, siue vitreis, vel aliis, & per honestos, & nō viles, cōtra canonicos de Chinō cōtrariū petentes. [Tamē statutū canoniconorū. S. Hilarij Piclauen. quo cauebatur, vt de nouo receptus, solueret vel xl. aureos, vel dimitteret vnius anni reditus, p. ecclē. fabrica, fuit declaratū abysiuū à senatu, vt scribit Austr. in stilo parla. arresto. 377. Arrestum.

Item quilibet miles ordinis S. Michaelis in sua receptione debet soluere quadraginta aureos, in vīsus vestium ecclēsiae. Et ornamentorum conuentos, & hoc inuenio statutū per regē Ludouicū in fundatione ordinis militiæ S. Michaelis quæ fun- datio est per Papam approbata. Et sic extra simo- niæ labem hoc fit, vt doct. in rub. de simo.

Sextō, nō tenebitur hic can. in impetracione be- neficij facere mētionē de hoc leui canoniciatu, vt exressē. Egidius de Bella mera, cōf. 34. supposito. col. 3. vers. suppositis decidit, qd nō dicitur habere beneficij. c. i. nostra. de rescr. & ibi Pan. & alijs not.

Septimō, quāuis canonici alicuius ecclēsiae sint exempti, vt Ceno. & Bituri. canonicus tamen honarioris non erit exemptus, sic expressē decidit Egid. de Bella mera, conf. 10. primo. videre. col. 1. vers. de canoniciis. Alioq. omnes se creare canonicos facerēt, vt exemptionem haberēt. Nec domū præbendatis affectan poterit hic habere in aliorū præiudicium: quia ad effectum tantum, &c.

Octauō, postquam hic canonicus extinguitur, siue desinet per mortē vel renunciationem, & sic factō beneficiati, tamē per adoptionem præbēde, an alii ca- nonicatus obtinere possit. Repreben- ditur glos. prag.

Canonicus honorarius an alii ca- nonicatus obtinere possit.

Item censuit, de col. in prag. nec obstat textus alle- gatus per cā in cle. fi. de præb. vbi quis non potest habere duos canoniciatus, verū est cū præbenda: quia iura dicūt quē non posse obtinere duas præ- bendas in c. literas. de concess. præb. in eadē ecclē- fia vei diuersis. c. fi. 70. dist. quia per hoc frangitur numerus certus & cōstitutus in ecclēsia. Bonif. in d. cle. vlt. quod nō fit p. hūc leui canoniciatu, ideo nō desinet per adoptionē alterius canoniciatus & præbenda, sed interim quiescat, sicut prescriptio tempore hostilitatis. c. ex transmissa. de prescr.

Erido licet renunciet primā dignitatē, qd ob- tinebat ratione huius canoniciatus sterilis, si tamē non renunciet eodē tenore huic canoniciatu, nō vacabit, & sic poterit ratione illius vētoſi canoni-

cat^o, postea habere aliā dignitatē in ecclesia, quā diu viuet tū quia id quod nostrū est sine facto nostro euelli nō pōt, tū etiā quia decet à principe beneficū esse mansurum. Regula decet, de re. iur. in 6. tex. & ibi Alb. in l. i. §. casum. ver. quis. ff. de postu. Nec refragatur quod debeat intelligi de prima dignitate p legē boues. §. hoc sermone. ff. de verbo. sign. vbi dixi, quia hoc nō habet locū qn dispositio est inducta p viā priuilegij. nā illud decet esse mā surū per regulā iuris, ita expreſſe tenet Fel. in c. in nouam^o, in fi. de treuga & pace, & maximē qn materia est favorabilis fecūdū eū. vt est ista, tūc verba indefinite plara, videlicet vt possit obtainere dignitatē, intelligi debet de quacunq; tā prima quā fecūdū. c. vi circā. de ele. ī 6. Nectenebitur hic canonicus residere, nec ecclesiæ in qua est creatus canonicus, seruire, prout alij canonici. nā seruitū fit ob beneficium c. fi. de rescr. in 6. postq; nihil habet ab ecclesia, ergo sicut alij canonici nō tenebitur horis interesse & maturinis, quod est notādū.

*Residere nō
teneat cā
nonicus fer
uire, nec
permittare.*

Nonō nō poterit hic canonicus cū alio pmutari, nec propria beneficia sibi incōpatibilia facit vacare, nec super isto quasi p certo titulo poterit ordines recipere. gl. expressa in verbo ius ad rē. in extrau. de offi. dele. in deleg. in communib, quia cum extinguitur per mortem. c. dilecto. de prab. ita per resignationē. Et sic nil trāferetur ad conpermutantē, & natura pmutationis est, q extrema permutata eadē numeraliter maneāt etiā in beneficiis. vt probatur per totū titulū de rerū permuta, quod nō esset in hoc casu. Hoc etiā videtur sequi. Imo. in cle. vna col. 5. nu. 21. de re permu. Et qā canonicus iste est tantū datus ad hunc effectū, & actus agentiū nō debet operari vltra eorū intētōne. nē. l. nō omnis. ff. si cer. pet. quāuis cōtrariū firmet Petrus de vbal. in suo tract. de rer. permu. col. i. Allegat Io. And. in c. vno de rerum pet. mut. in 6.

Decimō hæc creatio in canonicum sufficiet cū simplici signatura, q ex ea perficitur gratia. ca. institutionis 25. q. 1. Icripsi in tract. de pacif. pos. n. 50. vers. 6. etiam requiritur tñ quod expreſſe sit creatus, nec sufficeret, si Papa derogaret statutis & cōfuetudinib. ecclesiariū, nec haberetur pro creato. Sic fuit iudicatum in hoc senatu Paris. & prolatum in vigilia assumptionis diuī virginis, anno 1539.

Atritum. Undecimō, si collator dubitet istū esse canonici honorariū, eidē est insinuatio literarū suā creationis insinuāda, arg. c. ordinarij. de off. ord. li. 6. & c. cū personē. de priui. co. li. 6. poterit tñ exhibitio fieri quolibet tēpore, cū cōcordatum ad id nos nō astringat, vt scripsi in tra. nomina. q. 14. n. 4. i. & seq.

Vtrīm nō habebit vocē in capitulo nec distributiones quotidianas, nisi cōsuetas, nec intererit i actib. capitularib. Imo. in d. cle. fi. col. 2. de prab. nec gaudebit privilegiis aliorum canonorum. Bal. in lege, administrantes. §. i. ff. de exc. tut. gl. in §. itē cē sūit. in verbo numerus. de coll. in prag. quis Archi. videatur tenere cōtra. in c. hi qui. de prab. in 6. Et D. Gomes. in tract. gratia. expecta. in prima forma. [Primā sententiam veram cēsūt senatus Paris. pro canonis facili. Paris. ann. 1413. 12. calēd. Octob.] Reliqua de istis canonis honorarii di-

scutienda omitto, quia cum lucrum illorum sit in herba, granum aduocatis non dant.

Præfatio ad Rub. de collationibus.

 Oc ann. 1535. in instaurata de rectorū Par-tis. facultate interpretatur^o Rub. de col. in concord. sequentia p̄mittit ad totū tituli faciliorem elucidationem.

*Quid sit
concor-datum.*

In primis sc̄iēdū est cōcordatorum, de quo hic loquimur, esse legem datam communī concordia principū, videlicet Papæ, & regis, arg. l. i. §. cōuētionis. ff. de partib. & l. si volūtate. C. de rescind. vēditio. Inde cōcorditer dicitur fieri, quod sit nemine cōtradicēt. gl. in verbo, singulis c. vbi. §. i. idem cardinales. de ele. in 6. Et cōcordare & cōuenire parū differunt. c. pen. ibi, concordare nequeant. & ibi no. de ele in 6. Et quia sunt duæ personæ, quibus mūdūs iste regitur, regalis videlicet & sacer-dotalis. sicut reges p̄fūt in causis seculi, ita sacer-dotes in causis dei. c. nos si incompetenter. §. sed notandum. 2. q. 7. Ideo hæ duæ personæ tulerunt has leges, vt sequitur.

Secundō p̄mittendū est cōcordata facta esse, legi debent in hoc Frāciē regno, in loco Fran-sicut ab e regum constitutiones, vt patet in rub. de cōclus. Lateran. cōcili. infra. ideo is commotus, & quia null^o haētenus in his elūcidādīs scripsera, ex tra. lo. Dayma, qui principium tantū inchoauerat; interpretari cōcēpī hoc die 18. Februarij, & aliis diebus extraordinariis: vt hæc instaurata decretorū facultas omnibus frugem afferat, & hæc Parisiens. maximē floreat, quod futurum spero.

*Cōcordata
legi debent
in loco Fran-*

Tertiō p̄mittendū est, qđ olim in synodo Eu-genij statutū sanctè fuit, vt ab omnibus episcopis omnino cura & diligētia haberetur, vt magistri & doctores cōstitueretur, qui studia literarū, libera-liumq; artium dogmata assidue docerent: quia in his maximē diuina manifestātur, atque declarantur mādata. c. de quibusdā. 37. c. ut verūtamē qā id tēporis magistri ab episcopis ordinabatur sine stipendiis & beneficiis, q nō poterā honestē viuere, ideo docere nō poterat: quare vidēs cōciliū Late-ran. qđ os bouis triturantis ligari non debet. c. 25. Deut. & c. extirpādā. in prin. de prab. & qđ merce-narius est dignus mercede. i. ad Co. 9. & c. cū secū dū. de prab. statuit in c. quia de magist. qđ in singu-lis ecclesiis cathedralibus & collegiatis p̄ficeretur grāmaticus, qui doceret clericos illarū ecclesiariū gratis: in ecclesiis verō metropolitanis, vt theolog^o eligeretur, qui doceret sacerdotes & alios sacrum euangeliū, & bonos mores, quibus singulis voluit assignari prouētus vnius prabēdā, quādiu doce-rent, sed canonicos eos esse nō decernebat: ob id sāpius ab ecclesiis ppter veritatē denūciatā, quā odium parit, expellebantur.] tamē ista à concilio statuta fuere, vt docētis releuaretur necessitas, & vt via paterēt discētibus ad doctrinam. d. c. quia.

Sed quianil de religiosis statuū erat expreſſe, ideo Clemēs 5. i. cōcili. Vien. ord. inauit, vt ipſis monachis & aliis religiosis p̄ficiēdi in sciētia, via opor-tuna nō desit, quod in singulis eorū monasteriis, q-b ad hoc suppetūt facultates, idone^o p̄ficeretur magister,

*Simplex si
signatura an
sufficiat, &
in quibus.*

*Vnde origi-
nem habe-
runt concor-
data.*

Præfatio ad Rub.de collationibus.

591

*Cur theolo-
go datur
præbenda.*

magister, qui eos in scientiis primitiis instruat, ne ad agio possit dici monacho imperiior. Cle. ne in agro §. rursus. & §. ad ampliatione, de stat. mona. & in const. benedictinis. c. 6. de studiis. Verū enim uero, q. a studiū theologiæ deficiebar propter vñ tantū theologū, ideo in cōcilio Basili. fuit statutū, vt in singulis ecclesiis cathedralibus theologus cōsti tueretur, q. ibidē canonicaū & p̄bēda haberet, vt prædicare, & legere posset: quod bonū visū fuit primo ecclesiæ gallicana: ideo id approbavit, vt in prag. haberet in §. ordinat. Et postea cōcordatū fuit intersanctiss. Papā & dām nostrū regē, vt illud ser uaretur, vt patet in hoc tit. de col. §. i. Et hoc optima ratione fuit introductū, videlicet, vt errores vitēt, & reprobētur, qui nisi agnoscātur, reprobari nō posse. c. legimus. 37. dist. c. fi. 2.4. q. 3. vnde ex defectu doctrinæ olim euenit veteres plures deos coluisse. Sap. 13. c. nō cognoscētes qui esset omniū rerū artifex, aut ignem, aut aērem, aut gyrum stellarū, aut solem; rectores omnium terrarū putauerunt. c. qui sine. 26. q. 2. & q. 5. c. nec mirū. Alias rationes tradit gl. in §. sequitur. in ver. afferat. eo. ti. in prag. & origine cōcordatorū lati⁹ tradūt primę literę R. pōt. supr. in procēmio. ibi, cernere licet, vbi etiā scripsi.

*Quare fla-
num pri-
mo fuit li-
teratu⁹ pro-
uideretur.*

Quartō p̄mittendū est, qđ consiliū Basili. con gregatū, vidit etiā ecclesiās indigere viris literatis, vt dicitur in c. cū ex eo. de ele. in 6. quibus minime p̄uidebatur, sed post exauſtū patrimoniu⁹ in acqui ūdo sciētiā, op⁹ erat qđ mēdīcarēt prætextu pau pertatis, de qua in auth. habit. C. ne filius, p̄ patre, & ibi dixi. Et ideo p̄uidere voluit hoc ordine, qđ sūguli collatores graduatis, q. in acquirēdo gradū ex hauserunt patrimoniu⁹, tertia partē beneficiorum in recōpenſationē tā laborum q̄ bonorum in studio expensorum cōferant, quod approbavit ecclesiā gallicana, vt patet in tit. de coll. vbi fūsūs decla ratur in prag. fand. * Et quāuis ignari episcopi pu tent se in hoc paruo grauari numero, q. si viderēt. c. 25. Paralip. lib. i. vbi scribitur, qđ numerus eorum erat, q. erudiebat cāticū dñi, cūcti doctores, ducēti octoginta, non arbitrarētur se in his paucis one ratos, sed quidā ex his canes alere malēt, vel forte, quod est deterius, meretrices, quam hos qualificatos, doctos, & expertos, sed vñ illis, rationem enim de his redditu⁹ sunt apud deum exactam.

*Fragmati-
ca etiā pa-
pe, & ordi-
narii exo-
sa.*

Quintō p̄mittendū est, qđ hēc prag. fuit Rom. pontifici & ordinariis collatoribus exofa, adeo ut eā hāresim appellaret, & inscīssurā ecclesiā, & mēbra diaboli vocauit Barb. c. mādatū. col. 5. de rescr. ideo cū Lud. ii. antequā ad regnū peruenisset, promisit Papē se prag. delecturū, cū rex creat⁹ esset, qđ cōtingit, ideo p̄missi memor Sixtus Pōt. maxi. ad eū legatū lo. Bellua monachū irregulare p̄ antiquā dicta prag. misit. Rex egregij animi fidem obstricā liberare cupiens, prag. sublatā, iri voluit, sed schola Parisiaca restitit, & lo. Romanus regius tūc procurator, quibus multa dolosus ille Bellua minatus fuit, vt etiā meminit Benedit. in repet. c. Ray nutius. i. verb. & vxorē. n. 450. & seq. & in verbo si abīque in 2. de subst. fideicommissa n. 44. de test. Tādē quēdā cōcordata fuerūt inter Sixtū & Ludo uicū inita quā nō fuerūt recepta, vt in extraua. ad

vniuersalis ecclesiæ regimen de trēuga. i. cōmuni bus. & Gagui. lib. 10. in vita Lud. ii. vers. fama ante hos dies, &c. fol. 263. scribitur. & in rub. de cōst. §. vii supra eo. & gl. in §. nō volumus. de colla. in prag. in verb. quatuor. Verū enim uero quia nō fuerunt à regnicolis (vt dixi) recepta, ideo nō ligauerent. gl. in c. i. de treuga. Et ideo semper erat inter summū pont. & Frācię regem prag. cōtrouersia, quare instigāte diuina gratia Leo Papa X. & christia nīl. Franciscus Frāciæ rex, huius nominis primus h̄ec cōcordata tulerunt, ann. 1517. apud Bononiā, quā fuere recepta, vt videre licet in quibusdā, nec qui dem in omnibus, vt inferius dicetur.

Sextō p̄mittendū est, qđ in his cōcordatis theolo go in primis de p̄bēda (q̄ theologalē vocarunt) p̄uideri voluerū, tā in ecclesiis metropolitanis q̄ cathedralibus, vt studiū theologiæ magis ac magis ampliarebatur: vt planè demonstratur infra eo. §. ita tueruntq̄ tertiam partem beneficiorum cōferendam esse nominatis graduatis, ac ritē qualificatis. Verū tamē erat difficultē elucidare turnū in prag. statutum, & scire tertia partē nominatis & graduatis debitam. Ideo clarius cōcordata statuerunt, vt loco tertia partis beneficiorum, tertia pars tēporis graduatis & nominatis assignaretur, intra qđ tēpus beneficia vacanta nominatis & graduatis cō ferrentur, & hoc statutū est in hoc tit. maximē, & est optimā declaratio, quām summē optauit fieri, gl. in verb. ordo. §. item placuit. eo tit. in prag.

Vltimo p̄mittendū est, qđ ista cōstitutio volēs p̄uidere literatis est cōformis legi, tā diuinę quā naturali, canonicā, & ciuili. Primō diuinā, in qua dicitur quōd Pharaō tēpore sterilitatis alebar sa cōcerdos. Gen. 47. c. & cum Abrāhā descēdit in mc.

*Bona de-
claratio cō-
cordatorū
pro graduā
tis & nomi-
natis.*

Ægyptū docuit sacerdotes Ægypti astronomiā, & tunc cōperunt illā sciētiā studere, & à rege habe bāt viētum, vt dicit Ioseph. li. i. antiq. & sacerdotib. in Ægypto primō philosophiā vacare concessum est. Aris. i. 1. Meta. quos refert Cōrad. in tract. de cō tract. q. 73. vult. in hoc tit. p̄uideri doctorib. & graduatis. Itē in l. noua diuina dicitur. i. Cor. 9. c. Quis militat suis stipendiis vñquā quis plantat vineā, & de fructu eius nō edit? Nescitis quōd qui in sacra rario operātur, quā de sacrario sunt, edunt, & qui altari deseruīt, cū altario participent? & Luc. 10. c. permisit Christus discipulis comedere & bibere, dicens. In quācumque domum intraueritis, in eadem manete, edentes & bibentes, quā apud illos sunt. dignus est em̄ mercenarius mercede sua. sic dignus est docēs, mercede. & Osee 4. dicitur: Tu scientiā repulisti, & ego te repellā, ne sacerdotio fungaris mihi. facit. c. fi iusta. 38. dis. plenē Feli. in c. si quando. col. 9. vers. dum gl. dicit de rescri.

*Providere
literatis est
iuri diuino
canonicō &
ciuili cōfor-*

Item cōformis est legi naturali, qua cauetut vt filij alat̄ parentes suos, sicut cōtra pater suos filios. l. si quis a liberis. ff. de lib. agnosc. l. i. in fin. & seq. ff. de iust. & iur. Sed doctores & alij graduati dicuntur parentes illorum, quos docuerunt. l. i. C. de excusat. art. iii. l. io. & ad Galat. 4. c. dicitur: Filioli mei quos iterum parturio. & i. ad Co. 4. c. Ego per euā gelium vos genui. & ibi. c. 9. dicitur: Si vobis semi namus spiritualia, est magnum si metamus carna-

*Discipulus
an precepto
rem alere
teneatur.*

tia vestra.c. cū ex officij.de præscrip. Vñ cū prece ptores alāt animas discipulorū, & anima est plusq̄ esca.Luc.12.c.& preferenda omnibus rebus.l.sancimus.C.de sacro lan.eccl.ergo ipsi sunt alendi, & nō possunt melius ali, quam quod prouideatur eis de beneficiis. ergo hæc constitutio volens, vt eis prouideatur, est illi iuri conformis.

Item conuenit legi canonice volenti prouidere viris literatis, & nō a simis deferratis, dicit lo. Mo. in c. cum ex eo. de ele, in 6. no. in c. cum in cunctis, in prin. de ele. Imò ignarus est iuri magis exosus, quā homicida.c. fi. de æta. & qual. tenet. Inn. & Panor. in c. cum nostris. de concess. præb.

Item conuenit præterea legi ciuili, in auth habita. C. ne fil. pro patre. & in procēmio fforum. & in §. fi. in proce. insti. Ex his ergo patet constitutionem istam, & animæ, & corporis uibrē esse, & ideo literatis & graduatis fauēdum est, vt dixi supra rub, de approb. conuento. in gl. per tonæ.

*Vna pars
an cōcordia
is deroga-
re posse.*

Insuper quoque an altera pars valeat derogare his cōcordatis. Gratias est quæstio & ardua: iuper qua possum dicere, Ista non decēt humeros gestanūa nostros. Barb. conf. i. vol. i. Dicam tamē quid. n ea sentiam.

Primò videtur qđ sic, quia conditor illicet aduersus suā cōstitutionē dispeñare, etiā sine causa, nam sicut fuit motus ad faciēdū, ita ad tollendū, siue di spēlāndum est em̄ pars ius ligādi & soluēdi. c. verbū. de p̄n. dit. i. i. qui condēnare. ff. de re iud. Eius est nolle, qui potest & velle. l. eius ff. de reg. iur.

Secundò, legimus apostolica fedē olin Antiochia existēti, iussu domini per B. Petrum Romā translata. ca. rogamus. 24. q. i. vt vbi caput superstitionis erat, illuc caput quiete eret sanctitatis. & vbi gentilium principes habitabāt, illi ecclesiari principes morarēt. c. beati. 2. q. 7. Et mutationes cathedraliū ecclesiarum suadet necessitate & utilitate fieri posse nō ignoram⁹. c. mutationes. 7. q. i. ac mutationes sanctorum. c. tribus. de conf. dilt. i. c. ii. q. 8. vult. 16. q. 7. sic & constitutionum mutationes.

*Mutatio-
nes ecclæ-
sticæ & san-
ctorum fieri
possunt.*

*Papa &
rex sūi de-
legati Dei,
licet sūi bo-
minum in-
dices ordi-
narij.*

Tertiò, Papa & rex habēt plenitudinē potestatis. l. princeps. ff. de legi. c. ppouit. de cō. cf. præb. Bal. in c. fi. de phib. feu. alie. per Feder. Et licet sint iudices ordinarij hominū, tamē sunt delegati Dei, Papa videlicet in spiritualibus, Rex in temporalibus. gl. sing. in procēmio. vol. in 1. gl. quam notat Barb. in repēt. c. Raynald⁹. col. 77. de teit. & cōf. 34. col. 21. in 2. vol. & cōf. i. co. 3. in 3. vol. D. Boer. in trac. de au thor. sacri magni cōcilij, in add. ad Mōaigne. f. 28.

*Constitutio
non reuoca
tier quando
transit in
contractū.*

Cōtrarium credo verius, quia cōcordata contractus vim habent, vt patet infra de firma & irreuocabilis concordato. Itabilita. & contractus ligant etiam principem. c. i. de proba. ca. postquam. 25. q. 2. c. i. de natura feudi. Nil est qđ ampliore luce p̄ fulgeat, quā recta fides in principe. epistola, inter claras. C. de somma trini. gl. in c. ad a. ostolica. de re iud. in 6. Et concordata habent vim decreti, vt

quicquid factū fuerit contra illa, nō teneat. Do. confi. 56. inter sanctissimum. col. vlt. Et decreti est appositum in dicta rubr. de firma & irreuoc. in §. i. Item quando constitutio transit in contractum, reuocari non potest in præjudiciū eorum, quibus

ius ex eadem quæstum est. Inn. in c. nouit. de r. i. Ioan. Andreas in additio. ad Speculator. in titu. de censit. §. nunc di. cēdum. versicu. quid si vniuersitas. Bart. in l. hi qui. ff. de iure immunit. Refert Roma. cōf. 352. queritur. col. 3. Deus ipse seruauit quod p̄ misit Abrahæ. Gen. 2. Multiplicabo semē tuū, &c.

Itē de spiritu sancti missione, Luc. vlt. Ego mittā promissum patris mei in vos spiritū. Ergo & principes debet seruare. Nec obstat qđ constitutionē conditor reuocare potest, quia, fateor, nisi trāseat in contractu, tūc tollere, vel dispēfare aduersus eā nō pōt, arg. l. qđ semel. ff. de decre. ab ord. faciend: Inn. in d. c. nouit. de iudi. Bal. in c. innotuit. col. i. de ele. Roma. d. cōf. 325. quo ad primū. col. pen. vers. i. nō cōstitutio. & cōf. 116. vīsis necessitatib. col. 1. Ratio est, quia si esset in voluntate principis contractū factū infringere, nullus cū eo cōtrahere vellat, & sic commercio hominū careret cōtrahēdo, quod esset ab iurdū, vt qui est princeps omniū, cōmercio omniū careret, & qui est omniū p̄sul, esset omniū exul. verba sunt. Bal. in l. princeps. ff. de leg. Ale. cōf. vlt. n. 22 in 4. vol. Barb. in conf. 2. à Ioue. col. 2. in 4. vol. Alber. Brunus. in conf. 2. viso themate. col. 4. & conf. 12. patres. col. 6. & de Riba in lib. 2. respon. c. 28. Allobrogum. Iaf. in l. si pecunia. col. 5. nu. 13. ff. de cōdi. cau. data. Et magna pœna est inter homines elle, & hominum carere cōmercio. l. hi qui sāctā. C. de apost. vt erat Tatalus, prout poēta dicūt, & Horat. Satyra 1. Tantalus à labris sitiēs fugiēta caprat flumina. tex satis accommodus in l. quod si minor. §. i. ff. de minor. qui sic habet, ne magno in commido huīus & tātis homines afficerentur nemine cum eis contrahente, & quodammodo cōmerciū eis interdiceretur.

Secunda ratio est, quia nullus potest cōtra substantiā actus illo remanēte disponere. l. cū precatio. ff. ad prec. gl. in c. 2. de cōsue. in 6. l. vbi. ff. de do. cau. mor. sed substantiā cōtractus est. vt sit vltro citroq; obligatorius. l. Labeo. ff. de verb. signifi. ergo princeps cōtrahendo substatiæ cōtrarius se subiicit, alioqui non esset cōtractus, sic in simili dicitur in c. cum ad monasterium. de statu mona.

Tertia ratio, quia id quod nostrum est, sine facto nostro à nobis nō potest auelli. l. id quod nostrum. ff. de reg. iur. Roma. conf. 352. queritur. col. vlt. sed per contractum nobis queritur, ergo non poterit auelli sine nostro facto.

Quartò, non seruare fidem cōtractus, est mentiri. l. dolus. ff. manda. & mendacium abominabile est in ore principis maximè. Bal. conf. 24. ius abbatalis. vol. 2. ergo fidem seruare debet contractus.

Quintò, contractus sui natura est transmissibilis ad hæredes. §. ex cōditionali. & ibi Christop. Porc. insti. de verb. oblig. Bal. conf. 159. super. eo. col. 2. in 3. volum.

Sextò, de iure naturali obligatur princeps proper consensum. l. i. ff. de pac. ideo non potest tolli per principem. Dec. conf. 286. in caufa. & conf. 292. & protenui. col. vlt.

Septimò, si princeps nō obligaretur ex cōtractu, nec cōtrahens, secū, ex natura, tam cōtractus, quā correlatiuorū. l. 2. C. de indict. viduit. tol. & ibi Iaf.

Octauo,

*Plures ra-
tiones qua-
re princeps
cōtractū
nō reuocet.*

Octauò, contractus sunt de iure gentium, cui nō potest derogare princeps, c.i. de prob. & gl. in l. 2. C. de precib. imper. offer. lex hoc iure. ff. de iusti. & jure. I. eas de capi. diminut. vbi dicitur quod ciuilis ratio non potest iura naturalia tollere. §. fi. de leg. agna. tutel. in instit. l. bona fides. ff. depositi.

Nonò, in contractibus princeps consideratur ut priuatus, qui à principio contrahere potest vel nō, sed postea factum contractum obseruare tenetur, sicut & priuatus. l. sicut. C. de act. & obl. sic cōsuluit Dec. d. conf. 286. in causa. col. pe.

Decimò, naturalis ratio vult, quæ cōtrahentibus placuerunt, ea seruare teneātur. l. i. ff. de pac. quia graue est fidem fallere. l. i. ff. de const. pec. Et sic licet princeps sit solitus legibus, non tamen dictamine rationis naturalis, nec lege naturæ, verba sūt Bal. in l. 2. co. 6. nu. 40. C. de seruit. & aqua Dec. cōf. 48. & maturè col. 3. Et quamvis imperator sit supra caput iuris ciuilis, tamen est sub pedibus iuris gentium, & eo iure ligatus, teste Barb. in c. i. col. ii. nu. 78. de consti.

Item dicit David. Ps. 148. Statuit ea in æternū, & in seculum seculi: præcepū posuit, & nō præteribit. Et ista est cōmunis cōclusio vtriusque iuris p̄fessorū, qđ Papa & alij principes ex pacto & cōtractu obligentur. Bar. & alij in l. digna vox. C. de legibus. Bal. in l. i. C. de trāla. & l. lex imperfecto. de test. Ias. in l. ciuitas. col. 3. ff. si cert. pet. & cōf. i. vol. i. Ioā. de Ana. in conf. 81. viso instrumento. col. 2. & omnes. in d. c. i. de prob. Barb. in c. i. col. 5. de cōf. & col. 9. cū seq. Dec. conf. 410. in causa. & conf. 689. viso. col. 2. Anto. Nicel. in concor. iuris. vlt. est que communis opinio aliorum, quos si citarem turbæ illorū lectores fatigare possent, eos igitur nunc missos facio.

Vndecimò, equalitas in cōtractibus requiritur, & ideo in illis princeps iure communi vtitur Bal. in c. i. de natura feudi, refert Dec. conf. 580. queritur.

Vltimò, facit dictū Bal. in c. cū omnes. de consti. quem refert Fel. in c. cū accessissent. col. 2. nu. 5. eo. tit. quod si ep̄s cum cōsensu capituli (qui alia erat necessarius) fecerit statuta, qđ solus ep̄iscopus non poterit ea reuocare, sic nec aliter cōcordata. & sic cōcluditur, qđ alter, videlicet Papa vel rex, cōcordata reuocare nō possit. imò si esset fas dicere, cōcludendū esset, nec Papā cum rege cōcordata posse reuocare, quia omnis res per quascūque causas nascitur, per easdē dissoluitur. c. i. de reg. iur. & l. ni.

Cōcordata
fuere inita
inter Papā
& re-
gen-
tū ac re-
gnū.
Cōcordata
hil tam naturale. ff. illo tit. Sed ista cōcordata fuerunt inita inter Papā, sed ē apostolicā, & regem ac regnum Frāciae, vt patet in rub. de firma. & irretio. bōli. & re- cōcor. stabi. in prin. ergo, & c. & in vers. necnon sic dicitur. Necnō irritum & inane quicquid secus fu per his, vel eorum aliquo, à quoquam quauis authoritate, etiam per nos & successores nostros præfatos scienter vel ignoranter contigerit attenari decernimus. ecce ibi rex. formalem pro hui⁹ quæstionis decisione. [& consiluit Petr. Paris. consil. 2. nu. 120. & seq. in 4. vol.]

Quero an successor possit reuocare cōtractum factū à prædecessore: videtur qđ sic: qa licet princeps ligetur cōtractu, non tñ successor, nā contractus principis nō trāsit in successorē, qui nō habet

causam à prædecessore. morte em̄ regis finitur ho nor regis, dicit exp̄ff. Bal. in l. si pater. C. si pend. appell. mois interuen. lex vestigali. ff. de pig.

Secundò Papa, imperator vel rex. nō potest imponere legem suo succellori. Ioan. Mona. in c. i. de cōf. in 6. Bal. in procēmio feudo. col. 8. vers. expedita. & c. in p. in. col. vii. qui feci. dare poss. post gl. ibi, in ver. abbatissam. & Ant. de But. in conf. 74. visis statutis. col. i. perc. innotuit. de ele. paulo post prin. ibi, qui successoribus suis nullū potuit in hac parte præiudiciū generare, pari post eū, imò eadem potestate functuris, licet lex non possit imponi successori, iudicari tamē potest. c. fi. in fi. de rescr. in 6.

Tertiò, par in parem non habet imperium. l. 4. ff. de arbitris. l. ille à quo. §. tēpestiuum, ad Trebel. & dicit Bal. in proœ. fforum. col. 4. vers. sed oppo. qđ sicut imperator nō potest imponere successorile gem legis, ita nec legem cōtractus, nam omnis authoritas p̄det ex lege. l. legitima. ff. de pac, plenissime Bar. conf. i. in 1. vol.

Contrarium est verius per tex. in d. c. i. ibi, prædecessores tuos, de prob. l. fi. ff. de don. inter vir. & vxor. Alber. in l. i. col. penul. ff. de offi. procu. Cesa. Nēpe iustitia a rationis ordo suadet, vt quia successoribus sua mandata seruari desiderant, prædecessorū sui proculdubio voluntatem, & statuta custodiāt. c. i. iulitiae. 25. q. i. quia successor cēfetur una persona cū prædecessore, in auth. de iure iur. amo rient. præsti. col. 4. dicit iuris consultus legionē eādem haberet ex qua multi deceſſerēt, quorū in locum alij sufficiēt essent, & populum eundem hoc tempore putari qui ab hinc centū annis fuisse, cū ex illis nemo nūc viueret in l. proponebatur. ff. de iud. Ideo dicit Bar. in l. prohibere. §. plane. ff. quod

Donatio fa
da à rege
qua nō ma-
galii, præiudicat
fancē. de re iud. in 6. Oldra. conf. 95. ex forma.

Item dicit Bar. in l. digna vox. C. de legib. qđ pa-
cta & concordata quæ fierent hodie cum regibus
Frāciae & Angliae, porrigeātur ad successores. Et
sic successor ligatur ex pactis & concordatis initis
cum prædecessore. Bal. in c. i. qui success. feud. da.
teneantur. Et idem Bal. cōf. 271. casus Silij. in i. vol.
& cōf. 371. verba Cyni. in 3. vol. plene D. Ioā. Igneus
in repet. l. donationes. col. 2. & seq. C. de dona. inter
virum & vxor. Et ista est vera & cōmunis conclu-
sio vtriusque iuris doctorū, videlicet qđ cōtractus
principis trāsit ad suos successores, ac eis præiudicat,
& obligat, vt tenet Ias. in cōf. 10. videretur. col.
3. in 3. vol. facit quod notat Oldr. conf. 94. elegāter.
in fi. vbi sententiā latam cōtra vnum, nocere suc-
cessori asserit. Calca. conf. 62. factum tale. col. 2. Et
allegata in cōtrarium non procedunt in cōtracti-
bus vel pačis gestis per principem. Domi. cōf. 74. *gauis pa-*
cōf. 74. gauis pa-
attentis col. i. Bologni. conf. 6. viso igitur. col. pen.
nisi cōcederet Regalia. c. intellecto. de iure iu. quia
sicut non potest iura successorum subuertere, ita
nec minuere. l. si optio. ff. qui & à qui. ca. i. quæ sunt
regia. Ias. conf. i. c. col. 3. vol. i. & d. conf. 10. in fi. vol. 3.

Inrellige quando pača essent inita sub nomine dignitatis. c. quoniam abbas. de off. deleg. vt hic sunt
successor li
gauis pa-
cōf. 74. gauis pa-
cessoris fal-
lit. vt infra.

Decollationibus.

inter Papā & sedem apostolicam, & regem ac regnum, ergo à Papa, à fide, & à rege ac regno servari debet, & etiam à succeſoribus, quia dignitas non moritur. c. si gratiosè de ref. in 6. & sic sēper erit fides apostolica, & regnum Franciæ.

Itē quando aliquid statuitur super fide & moribus à Papa, successor eius nō potest hoc reuocare. extra. quorūdā. vers. ad impugnādas de ver. sign. in extra. Ioā. 22. Anth. Nicellus in cōc. vlt. glo. iuris canonici & ciuilis vbi tradit quatuor limitationes. vide gl. in verb. iuret. §. decreuit. de elect. in prag.

Itē quando pacta sunt realia, vt pote facta sub nomine gentis, tunc etiam trāſeunt ad successores. l. cōuentiū. ff. de paet. Bal. in d.l. digna vox. in fi. ni si dol. interuenērit ex parte vnius, quia gesta, dolorata prætor non habet. l. & per tot. ff. de dolo.

Item quando sit mentio successorum tunc sunt in rem scripta. Bal. consil. 159. super eo. col. 2. vol. 3. *Imō dicit Ias. in l. i. col. pe. ff. de consti. prin. quod reges & alij. qui per successionem veniūt tenētur seruare contractus, & cōuentiones predecessoris, sicut quilibet successor priuati. per tex. in l. cum à matre. C. de rei vēd. & c. licet. de voto. refert. Ant. Capit. in decif. Neapol. q. 121.

*Priviliegii
quādo non
possi reuocari.*

Item priuilegium licet in contractū transiuerit, tamē potest princeps illud reuocare ex causa publica, & iusta. l. si hominē. ff. mād. Soci. cōf. 4. super questione. col. 3. vol. 3. Alex. cōf. 16. in causa. col. pe. vol. 5. Aret. in c. nouit. in gl. quicūque. de iud. Quādo illa reuocatio sit in præiudiciū subditū reuocātis, secus in subdito alterius principis, vt pote in Hispano vel Anglo, à quo priuilegiū auferri nō pos alij loco fet. Alex. cōf. vlt. nu. 19. in 4. vol. per. c. in nostra. de iniur. & ibi Inn. & alij. Ias. conf. 227. col. 11. vers. 14. in 2. vol. vt quando concedit exēptionem veniētibus de nouc ad habitandū ad aliquem locum. Bar. in l. omnes. ff. de iusti. & iur. Alex. conf. 54. viro puncto, in 4. vol. Barb. in repet. c. cū. M. col. 26. n. 70. de cōstit. Roma. in repe. l. si vero. §. de viro. fa. ient. 14. ff. sol. matr. Et quando dicatur iusta causa. Ias. d. conf. 1. col. 1. vol. 1. vide aliam limitationem per Bal. in c. vno. qui successo. feu. da. col. 2. Et Berr. confil. 214. Multæ sunt. col. vlt. in 2. vol. secundum nouam impressionem. Lud. de Gozand. confi. §. an in questione. col. 3. nu. 11. & Capyt. in decif. 166. in 1. & 2. q.

De priuilegiis Peron. cuius.

Item quando priuilegium concessum est ob remunerationem, vt pote, quādo princeps concessit ob laborū remunerationem, quos pro reipublicæ vtilitate subditī perpeſi sunt (vt nuper habitatores Saguntinos lōgo superāt interuallo. Illi enim pernacia quadā in foro igni extructo quicquid erat pretiolarum rerum in eum cōicerunt, ac demum fe. suosq; liberos ne in hostiū manus venirent: hi verō eorum prudētia ac prouidentia seipſos liberosq; ac res suas à fauibus inimicorū eripuerunt: vnde adagio dici potest, Peron. defensio, id est mirabilis, ac prudens, nō potest reuocari etiam prætextu ingratitudinis. l. si pater. §. fi. ff. de donat. Bal. in l. si cū mihi. de dolo. Rom. cōf. 436. quōd indul-

tum. Et derogatio generalis priuilegiorū nō tollit hoc priuilegiū, vt docet Rō. in repe. l. si vero. §. de viro. fallen. 24. ff. solu. matr. & Tiraq. in repet. l. si vñquam. in verbo donatione, n. 13. C. de dona. Ideo cū hæc concordata ligēt tā Papā quām regem, & suos successores, fortius & suos subditos, q̄ intellige in his quæ fuerūt recepta, & quæ tāgunt cōmodum ecclesiæ gallicanæ. gl. in c. i. de treuga.

Et ideo quo ad expressionem veri valoris non cōcordata in quibus à regnicolas recepta, licet statutū fuerit in his concord. in rub. de māda. apost. in fi, q̄ verus non sum à regnicolis valor exprimatur, alioqui gratiæ sint ipso iure nul. lꝫ, si à summo pontifice emanatæ sint: quia regnicole, vt fulgura, cōstitutiones bursales odio prosequūtur, & quātū in se est abiiciunt. Isti ero cōtentus, recordat̄ dicti sapiētis Catonis, Cū sis mortalis, quæ sūt mortalia cura, & quia sunt supra caput.

Postremò, vt inter iurisconsultos materia collationum est vtilis & ardua, teste Paul. in rub. C. de colla. sic apud canonum professores est valde vtilis, ideo attingenda iuxta l. legaui. ff. de liber. lega. & quia haec sunt leges regni, ideo scire debent, vt sciantur. Sequitur rubrica.

Rub. de collationibus. a

*a. E COLLATIONIBVS.) Pro cuius Collatio
elucidatione in primis vidēdum est, quo modis capiatur collatio.*

Primò igitur expediendo materia rubricæ, collatio accipitur secūdum quosdam pro diuisione librōrū, vt in lib. auth. col. 1. 2. & seq. Vel, & melius, pro libro. vt colla. i. id est, lib. i.

Secundò, dicitur publici muneris impositio. l. i. C. de epif. & cleri. & in authen. de collat. colla. 9. & in rub. de collatio. donator li. 10. & ibidem. de coll. ariis, & lib. ii. de colla. fund. patrimo.

Tertiò, accipitur pro disputatione quam faciūt inuicem doctores, vel scolastici conferendo de ali qua quæſtione. Dec. & alij in rub. de coll. C.

Quartò, pro quadam communicatione rei propriæ causā diuidēdi pro portionibus hæreditariis seu pro commiſſione. l. illam. §. fi. C. de col. & est in commune latio. dicit glo. in rub. ff. de coll. bono. & ita accipitur ibidem, & de colla. dotis. & in rub. C. de coll. & ibi passim per iurisconsultos. vnde Iuriscon. ait, Con uitum dici, vel à concitatione, vel à conuentu, hoc est à collatione vocū, cum enim in vnum plures voces cōferuntur. l. item apud. §. cō uitum. ff. de iniur. *Item quandoque collatio dicitur contributio. l. i. & l. amissæ. ff. ad leg. Rhodiam. de iactu. vbi in vna. l. dicitur contributio in alia collat.

Quintò, pro comparatione, vt in auth. de instr. cautel. & fide in prin. coll. 6. & ibi gl. in verb. collatio. & §. si verō etiam in auth. de his qui ingred. ad app. coll. 5.

[Sexto pro collatione vini accipi dicit Salic. in l. si emancipati. col. 1. C. de colla. quod latine dici non potest, sed solet comessatio vocari. tex. in fūma. & in c. comiſſiones. 44. dist. & Galli idioma te gallico ad hanc, quam vocant collationem, frequenter inuitantur.]

Septimò,

Septimò, pro assignatione beneficij ecclesiastici, quam prælatus facit de aliquo beneficio vacante: & propriè est translatio seu cōcessio iuris libera. Pan. in c. ex frequētib. col. pe. & c. authoritate. col. 2. de inst. Domi. & alij in c. cum in illis. §. 1. de præb. in 6. & ita hic & in iure pontif. cōmunius accipitur. Alii etiam modis capitur apud Rhetores & Grāmaticos, apud quos cernere licet. Hic tamē not. q. tex. vult tractare quomodo & quib. cōferenda sint beneficia in hoc Frācia regno. Ut intelligatis. primò de iure dicam breui qualiter cōferenda sint beneficia. secundò, à quo. tertio, quib. personis. quartò, intra quod tempus postea ad leges regni veniā.

Qualiter de iure confrēda sint beneficiā. Ad primū qualiter cōferenda sint beneficia de iure? Resp. purè, palam, liberè, & sine diminutione. Primò purè debent cōferrī, videlicet sine pacto, & fine conditione. c. fi. de pac. c. quā pio. i. q. 2. nā huiusmodi cōditiones simoniam inducunt. c. cū pri dem. de pac. siue sint tacitæ, siue expressæ. c. per laicos. 16. q. 7. & multi sunt collatores tales q. frequēter simoniā cōmiserūt aliquā sāpē adiiciēdō cōditionem in collationibus, & eorum prouisionibus.

Item nō debet interuenire modus, qui equipollat conditioni. C. de dona. quæ sub modo. i. i. & c. verum. de cond. appos. Imò magis obligat modus quam conditio. nam si is cui sub modo aliquid relinquitur, caueat de implēdo modum, statim age re poteſt. l. si tibi legatum. ff. de leg. 3. l. quibus diebus. §. fi. de cond. & dem. secus in conditione, cuius implementū expectari debet. l. qui hāredi. §. fi. ff. de cōd. & dem. l. cū in testamēto. de fideic. liber.

Collatio clara facta non est valida sine testib. Palam etiā beneficia conferri debet, alioqui suspecta est collatio. c. vno. §. porro. vt ecclesiast. beneficia. facil. l. nō existimo. ff. de adminis. tut. c. clericus. 8. i. dist. non tñ ob hoc reprobantur collationes, dūmodo is cui cōfertur, capax sit. arg. l. i. C. de delatorib. li. 10. Perus. in c. si tibi absenti. de præb. li. 6. & sic inoleuit cōsuetudo, vt in careris suis paucis presentib. episcopi beneficia cōferant. Non admittuntur tñ collationes episcoporum, nec aliorū collatorū sine testib. conscriptæ, senatus consulto dictante, vt fraudes vitētur. Et fuit præceptū factū omnib. collatorib. ne distribuant collationes sine testib. & secretario, vel duob. notariis Arresto hu ius Senatus, anno 1527. die septima Iunij, alijs non creditur collationi ordinarij in præjudiciū alteri, siue iure ordinatio siue deuoluto conferat propter eandē rationē in vtroq., & requiritur q. testes de scripti in his collationib. sint omni exceptione maiores, ideo familiares & domestici, quib. impe

Testes de scripti in collationi ria essent nō habere domesticos, bus ordina- & ista stricte seruari debent ad euitādas falsitatem, riorum qua quas ferē in collationib. quidam maligni ordinates effe de- rij, seu eorū vicarij ad hoc bene instruēti faciunt, [& ita statuit Senatus anno 1550. die 24. Iulij in pu blicatione editi de la reformation des prouisions. in fi. l. potest. ibi videri in publica facta illius cōstitutio.] nec etiā valere videtur vicariatus sine testib. p. l. oratio. ff. de spōf. Nā prohibito vno videtur prohibi tū omne per quod peruenitur ad illud. Scripti in c. postulatis. de clericō. exc. ministrā. & inferius

in §. teneātur. de quo plenius sc̄ipti in tract. nomina. q. 10 nu. 22. nā literis episcopi in præjudiciū aliorū credi nō debet sine testib. Arch. in c. v. circa. co. 2. in ver. instrumēto publico. de elec. li. 6. & in deci. Rotæ. causa vlt. Bal. cōf. 319. super primō, in 3. vol. gl. in ver. quibusq; in fi. rub. de subla. cle. literis. in prag. [Et ista est cōmunis opinio, vt testatur Aret. in d. c. post cessionem. col. 2. & seq. de proba. quem refert & sequitur Bertran. cōf. 132. dubitatur. col. 2. nu. 7. & seq. in 2. vol. ex 1. editione. Nec putet ad iniuriam suam episcopus pertinere, quod illi soli nō credatur. c. placuit. 6. q. 2. facit. c. nuper. de testib. alioqui possit episcopus pro voluntate cuiq; præjudi iūm inferre, nec enim omnes huiusmodi eulogia ex bona fide cōscribit. l. diuus. 2. ff. de cuſt. reo.

Ideo si interuenierit diutina occultatio, collatio præsumetur fraudulosa, & ex quibusdā circūstantiis, vt d. c. vno. hodie est decisum per regulā cācel. Intellectus ad regulā cācel. de publicādīs resignatiōnibus.

34. Quod si resignatio in curia non fuerit publicata intra sex mēses. nec is in cuius utilitatē est resignatū, possessionē adeptus fuerit intra id tēporis, & resignās moriat in possessione, beneficia ex illa occultatione censentur p. mortē vacare, vt ibi dixi.

Arrestus. Quæ regula fuit publicata in hoc parlamento, die 27. Aug. anno 1492. & demū arrestis curiæ confirmata, cōtra Guillelmū Cartō pro magistro Hugone Rogier, anno 1504. die 4. Augusti. & anno 1505. die 23. Decemb. & anno 1526. die 7. Septemb. & aliis plurib. arrestis. Ita quod in hoc regno seruat ad vnguē. & vbi debeat publicari, dixi in gl. in quo. §. cū vero, in addit. infra eo. & in praxi. benef.

Idē si fuerit extra curiā resignatū. & infra mensem nō fuerit resignatio publicata, vt ibid. dicitur. Et intellige qn̄ resignās moritur, secus si viuat, q. a semp̄ posseſſio accipi pōt, vt ibi dicit gl. vide Dom. cōf. 8. & R. o. cōf. 317. quoad primū. co. 2. Electiones vero clādestinē re pbātūr in c. q. a. pp̄ter. §. fi. de ele.

Tertiō liberē, id est, puro, iusto, & rationabili motu, non carnali, vt Abacuc. 2. e. dicuntur. Væ qui edificant ciuitatem, scilicet sanctā, in sanguinibus. c. graue. & c. relatū. de præb. & c. vno. in fi. vt ecclesiastica benef. & c. ad supplicationem. de renunc. quia nō sanguini, sed vitæ meritis sunt ecclesiastica beneficia cōferēda. c. Moyſes. 8. q. 1. * Hodie cā sanguineis nō solū cōferuntur, fed adulatoriis, stabulariis, ac aliis, de quib. est tacendum, quia viri sancti ab his non queruntur, nec docti, & minus probi, vt experientia docet. c. quātū sit. de elect. in 6. vel liberē, & non per pecunia, vel auaro modo. c. si quis præbendas. i. q. 3. c. dilectissimi. 8. q. 2.

Item liberē, non verò beneficium viuentis. c. i. de conceſ. præb. Expono fusius verbum liberē, in §. Episcopū præfatiq; ordinarij. gl. liberē. infra eo.

Quartō, fine aliqua diminutione. c. vno. §. pe. vt possit pro ecclesiastica benef. cap. de monachis. & c. avaritiae. de præb. facit c. prohibemus. & c. grauis. de cēsi. Ideo episcopus nō potest sibi retinere pensionem conferēdo beneficium, nec suo nepoti inueni, qui nō potest obtinere illud beneficium curatum. c. extirpanda. §. qui verò. in fi. de præb. & ibi Pan. & Imo. vt dixi in tract. de pacificis poss. in. 18. conclusio.

Secundò, est videndum à quo cōferantur? Resp. DD 4

*A quo con-
feratur be-
neficia.*

Aliquando à Papa. c. si à s. de. de præb. lib. 6. & c. si gratiosè de rescr. eo. li. cum infinitis similib. Et an concilium generale possit. concilia conferre, tradit Pan. in disput. i. incipien. episcopus. in 4. dubio. refert Io. de Selua in tract. de benef. in 2. parte q. 2.

Aliquando à legato de latere. c. i. de off. leg. li. 6. c. dilecto. cum similib. de præb. & ibi dixi hoc anno, interpretando illum tit.

Item quandoque ab episcopo. c. omnes basilicæ 16. q. 7. c. 2. de cōcēs. præb. c. ordinarij de off. ord. lib. 6. quādoque ab inferiore, puta abbate vel alio, cle. vna. de supp. negl. præl. Aliquando à capitulo. c. eam te. de rescr. c. si capitulo. de cōcēs. præb. li. 6. c. cum ecclesia. & ibi gl. de elect. Nulla, inquit, ratio finit, vt inter episc. pos habeat, qui nec à clericis sunt electi. c. i. veri. nulla 23. dist. Aliquando à laico ex privilegio. c. dilectus. s. de præb. Vide quæ dixi in 8. q. principal. tract. nomi.

*Quibus con-
ferenda sunt
beneficia.*

Tertio, quibus conferenda sunt beneficia? Resp. idoneis. c. graue. & c. referente. de præb. & c. 2. de instit. extraug. ad regimen. de præb. in communibus gl. in §. i. in verbo idonei. de coll. in prag. Card. in c. ex parte. q. 2. de constit. idoneis & honestis, dicit tex. in c. post electionem. de concess. præb.

Idoneitas in tribus consistit. de quibus in c. cum in eundis de elect. in moribus, arte & scientia: & ibi declaratur, & per Anch. in cle. vna. not. i. de cōcēs. præb. quæ scientia requiratur? [Rcp. illa, quæ est sufficiens ad regendum, & administrandum ea, quæ sibi incumbunt facienda, & idoneus dicitur, qui digne valet administrare. c. 2. de concess. præb. & Deo seruientibus ecclesiæ beneficia negare non conuenit. c. Christianis. ii. q. 1. quamvis hodie adulatores & proditores omnibus preferantur. vide quæ scripti in gl. idoneis. §. præfatq; ordinarij. infra eo.

*Beneficia
intra quod
tempus con-
ferantur.*

Quarto & ultimò, quæro intra quod tempus conferri debeat beneficia? Resp. de Papatu, est tex. in c. vbi periculum. de elect. & cle. ne Romani, illo tit. vbi cardinales post obitum Roman. Pontificis. decem dies expectare debent alias cardinales, & postea, quæritur eligere.

Item beneficia vacanta in curia, non possunt conferri per ordinarium vel alium ante mensem, post sic per sex menses. c. 2. & 3 de præben. li. 6. nisi apostolica sede vacante. c. si apostolica. illo tit.

Dignitates episcopatus, & alia, siue cathedrales, seculares sunt, siue regulares, in quibus ecclesia est viduata pastore, debet assignari intra tres menses. c. ne pro defecitu. de elect. Alioqui ad proximum superiorem dispositio deuolutur. ibidem. & not. Floren. in 3. parte summa. in tit. 15. c. i. §. 5. quod liquitatut in c. quamquam. de elect. a 6.

Hodie tamen rex Franciæ in hoc regno in his dignitatibus habet sex menses ad presentandum aliquem Rom. Pontifici, seu nominandū. & nisi intra id temporis nominauerit idoneū, habebit adhuc tres menses, ita dicitur supra hoc libro, in rub. de regia ad prælaturas nominatione facienda, vbi dixi.

Collationes vero beneficiorū intra sex menses fieri debent. Alias deuolutur collatio ad proximum superiorem. c. 2. de concess. præb. & ibi scripti.

Præsentatio etiam debet fieri à laico intra qua-

tuor menses. c. vno. de iure patr. lib. 6. Si à clero vel ab vtroque simul, intra sex menses, vt tenet gl. si. ibi, communiter approbata. alia abundè tractauit in gl. intra. §. i. supra. de nomina. reg.

Vidimus de iure, nunc supereft videre quid immetur per hæc concordata. Et dic quod hic primò statuitur, vt theologo præbenda theologalis, demum nominatis & graduatis debite qualificatis, & aliis idoneis beneficia conferantur.

Quæ beneficia? Rcp. beneficia vacanta in membris præstitutis in §. præfatique ordinarij. Item præbenda theologalis & parochiales ecclesiæ sitæ in ciuitatibus, seu villis muratis, graduatis, seu nominatis debentur, alia beneficia aliis idoneis prout a iure statutum est.

Tertiò, à quo sint conferenda? Resp. à collatoribus ordinarij, & si illi recusauerint, ad proximum superiorem deuolutur ius conferendi. Hæc est summa huius rub. Alia dicentur prosequendo tex.

Notandum est tamen, quod hodierna confusione etiam ex his multa repulit. Nam vt dicit S. Vincentius prædicator in suis sermo. hodie ad dignitates & beneficia peruenit per quinq; casus, videlicet per nominatum, genituum, datiuum, accusatiū, & ablatiū, & hodie vocatiū casus dorinit, nec est in vsu, eo conquerantur grammatici, non valentes, sicut olim, sex casus inuenire.

Primò prouidetur dignitatibus per nominatum, vt patet supra in rub. de regia ad prælatur. nomi. fac. [Item iure regali rex Franciæ dicit vacante sede episcopali in aliqb. episcopatib. se posse conferre præbendas & dignitates ecclesiæ cathedralium; sed nō vidi priuilegiū: vide in c. generali. de elect. in 6. & in ecclesia Carnotensi præbendas alternativam cōfert cum capitulo ex transactiōne, cēsūt Senatus anno 1286. vt in lib. etiā cōtinetur.]

Secundò prouidetur per genitium, videlicet genitis à principib. & à magnis dominis, siue sint infantes quasi modo geniti, siue maiores, & vitiis ireriti, siue sine filij facerdotis. his enim per genitium prouidetur, vt patet per totū titulū de filiis presbyter. & circa hos dicit gl. in c. peruenit. i. q. 3. quod episcopi sunt cæci ac surdi, quia vita à suis filiis & nepotibus commissa, audire nolunt.

Tertiò, per datiuum prouidere etiā beneficiis, quia hodie dicitur, Date, & dabitur vobis. & magis frequēs est hic casus, vt patet per totū rub. de simo. Audiui quendam canonicum olim siue qui nunquam suum dedisset suffragium in electione, quin prius aliquid cōsecurus fuisset, dicēs, rien pourrien. & eo fuerūt electiones in hoc regno sublatae, vt patet in rub. supra de elect. deroga. vbi fuisus scripti.

Quartò per accusatiū multi ingrediuntur tam episcopatus quam alia beneficia. Accusabitur bonus ab impio. c. cum oporteat. & per totū de accus. & qui per accusatiū ingrediuntur, per accusatiū egrediētur. vt similes sīt illis, qui faciūt ea.

Per vocatiū pauci admittuntur, sed quos equus amauit Iupiter, nā colubā quæ solebat afferre sanctū Spiritū, fuit occisa per corū, secundū Host. & Card. in c. q. a propter. vers. nisi. de elect. Refert de Ripa in 2. li. resp. c. 13. de ele. licet dicas ad Hebrei s.

*Hodie per
5. casus be-
neficia ob-
tinentur.*

Nec quisquam sibi sumat honorem, sed qui vocatus est à Deo, tanquam Aaron.c.qualiter de elect.

Item per ablatiuū multi veniunt, quia per potentiam vi auferūt beneficia à pauperib. vt in rub. de resti.spol. per totum. [Item molestando eos laboribus & expensis, & causam euocando ad consilium, & alias deglutiendo, ac eorum bona deuorant vt cibum panis. Dauid, Psal.32. sed hos deuorabit ignis.] & potest dici quòd regnum cœlorum vim patitur, id est, ecclesia, vel viri ecclesiastici. Transfuga miles ego non sim, mea castra reui-sam. Aggredien titulum, lector addeſſe velis.

S. P R I M V S.

Canonicalis & præbenda in qualibet ecclesia metropolitana, & cathedrali, conferri debet theolo, magistro, licentiatu, aut baccalaureo formatu, qui residere, predicare, ac legere, saltem semel in hebdomada debet: qui si defecerit, puniri à capitulo potest, & absens à diuinis, dum legit, nihil perdere debet. hoc dicit §. usque ad §. prefati.

STATUIMUS a insuper b quòd ordinarius collator c in vnaquaque cathedrali d ac etiam metropolitana c ecclesia,

QVATOR cōtinēt partes hic l. §. Prima p̄cipit præbendam in ecclesia cathedrali & metropolitana conferri theolo. Secunda declarat quālis is esse, & quid agere debeat, ibi, qui per decennium. In tertia punitur theologus, ibi, & quoties, &c. In quarta conceditur eidem priuilegium favore studij, ibi: & vt liberius, & legitur usque ad §. prefati. In primis aptanda est nobis singulis verbis congrua interpretatio, dicit iuris. in l. item ve-niunt, ver. aptanda. ff. de petitio. hæret.

Verbum statuimus ius importat nouum. cle. fi. de rescr. c. i. de offi. deleg. lib. 6. dixi in repet. l. vnicæ. not. 4. C. de sent. quā pro eo q. interest. Tamen qñ ponitur super materia iam decisa, non importat ius nouū, sed intelligitur secundū subiectā materiā, vt in hoc tex. q. illud erat decisum in § sequitur. eo. tit. in prag. Tradit Pan. & alij in c. decernimus. de iud.

Limitat etiā Perus. in c. fi. §. i. de deci. in 6. quando in principio constitutionis opponeretur verbū declaramus. nā tunc verbū statuimus, ibidē subse-quens non erit iuris noui promulgatoriū per tex. ibi. idē cōiunctim apponetur, videlicet declaramus & statuimus per supradicta. Nota tñ q. verbū statuimus perfecta rem significat, & cū effectu, nō verbo tenuis. tex. in c. in his. de ver. sign. quasi velit hic text. dicere, istud statutum postquam animo condendi, legem inter Gallos est f. & tūm. esse cum effectu seruandum. leges sacratissimæ. C. de legi-bus. c. in memoriem. 19. dist. gl. in verbo statuimus. in extrauag. execrabilis. Ioan. 22. de præb.

b Insuper. Id est, præterea. c. statutum. §. insuper. de rescr. in 6. l. C. cōmu. de leg. §. alia insuper inst. de dona. gl. in §. insuper. de col. in prag. exponit insuper, id est, ultra vel præterea, quasi velit dicere tex. quod reseruaciones & gratiæ expectatiæ sunt sublatæ in hoc regno. Potest tñ (vt suprà diximus) Papa in ecclesiis metropolitanis, cathedralibus, & collegiatis canonicum creare ad effectū obtinen-di dignitates. Et præterea tenetur ordinarius colla-

tor prouidere vni theolo de præbenda theolo-gali, cū eidem theolo referetur, per hunc tex.

c Ordinarius collator.) Hi dicuntur ordinarij col-latores, qui à Papa, vel consuetudine cōferendi ha-bent potestatem. arg. c. à iudicibus. 2. q. 6. not. in c. quā spectet ordinarij. de off. ordi. in 6. & dixi in octaua principi. q. tract. nomina. & §. seq. Et hie ponitur ordi-narius collator ad tollendum dubitationes, qua-erant in d. c. super. specul. de magist. ibi. Constitua-tur magister idoneus à prælato cū capitulo, intel-lige, si collatio ad vtrumq. spectat. si verò ad vnū tantū spectet collatio præbenda theologalis, ille sol poterit cōferre. c. cū ecclesia Vulterana. de ele. c. vno. ne sede vac. in 6. Et dicitur ordinarius, qui iure suo potest conferre. gl. in ver. ordinario, in extrauag. execrabilis. de præb. in extrauag. Ioan. 22.

*Collatores
ordinarij q.
spectet
præbenda
theologalis
collatio.*

d Cathedra-lis ecclesia qua-dica-tur.) Cathedralis ecclesia dicitur epi-scopalis, quā ob honorem cathedra episcopalis sic vocatur: quia ibi cathedra episcopalis, & sedes sita est. Archi. in c. statutum. col. i. de rescr. lib. 6. Hosti. & alij in c. ne præ defectu. de elect. & metropolita-na nomine cathedralis continetur. c. quamuis. i. de præben. in 6. Io. Mona. in c. vno. col. i. de ter. perm. in 6. & hoc quando non est expressum verbum metropolitana, quia tunc expressum facit cessare tacitum: vt hic, & l. cum filio. §. i. ff. de vulg.

Item dicitur cathedralis cuius ratione episco-pus recipit cathedralicu. c. conquerente de off. ord. c. pastoralis. de donat. & 10. q. 3. c. placuit. Et di-citur cathedralicum id quod soluitur in honorem cathedralis principalis. Et aliquando dicitur syno-daticum, quia in synodo solui debet. Pan. in c. cum olim. de censib. Alias exactiones non potest episcopus facere. c. placuit. 10. q. 3. alioqui punitur in quadruplum, c. quoniam. in fi. 8. dist. Henr. Boteus in tract. de synodo episcopi. 3. partē, art. i. nu. 86. cū seq. fol. 26. & solet appellari ab eis, si exactiones in-debitas faciant, vel alias abutantur, à notario abu-su ad senatum, qui abusus regni reformat, vt latē dico in rub. de publ. concubi. §. quia vero. infra.

e Metropolitana.) Ecclesia metropolitana dicitur archiepiscopalis. lvna. & ibi gl. & doct. C. de metro. Berylo. lib. ii. c. v. ligantes de off. ord. li. 6. §. i. de ec-clesiast. tit. col. 9. & dicitur metropolitanus archie-pisc. tex. in c. referente, ibi, ad metropolitanum, vi-delicet Remensem archiepiscopum appellauit. de præb. à mensura, scilicet ciuitatum & episcoporū, quibus, præst. c. i. 21. dist. Debet enim habere sub-decem vel vndeceim ciuitates, & totidem epi-scopos. c. scitote. 6. q. 3.

E nullus episcopus curiam regis vel imperato-ris absque facultate aut licetia archiepiscopi adire debet. c. fi. q. 5. episcopus. 23. q. 8. & ibi reprehendun-tur Gallicani episcopi, qui non seruant illa disposi-tionē. vnde dicit D. Ambrosius in c. cōuenior. ver. quid ergo. 23. q. 8. Ad palatium imperatoris irem li-benter, si hoc congrueret sacerdotis officio, vt in palatio magis cerrare, quam in ecclesia, &c. Nam legimus D. Petrum in atrio principis Christi ne-gasse. ex quo dicit Guagui. in vita Caroli sexti, nō nunquam in Francia compertum esse plus damni in rem publicā inuehi, dum sacerdotis cōſilio res agitur

*Quid dia-
tur cathe-
draticis &
synodacis.*

*Metropoli-
tana eccl-
esiæ que di-
cuntur, & an-
veniat sub
appellatio-
ne cathe-
dralis.*

*Episcopus
curia regis
adire possit.*

agit, quām cū prudens aliquis ex seculi nobilitate rebus agendis p̄ficitur. Ille enim nescio qua insatiabili ambitione omnia sibi vendicat, hic populi misertus & cōmunitatis detrimentū esse ratuſ reipublica bene, vt potest, cōſulit. sequitur Māleret in tract. de electio. fol. 59. col. 3. & seq. imò dicit tex. episcopus aut sacerdos nequaq̄ seculi curas assumant, ſint aliter deſciantur. 88. diſt. in cap. episcopus. Lucas de Pen. in l. milites. col. 2. C. de re milit. lib. 12. Item hic exprefit metropolitanum, quia in materia odiosa, appellatione cathedralis, nō ve- nit metropolitana, licet fit cathedralis. vnde ille- gitimus dispensatus, vt poſſit etiam in cathedrali habere beneficia, nō poterit habere in metropoli- tana. Io. Mona. & alij in c. quāuis primo. i. fi. de p̄b. in 6. per c. primum. de filiis presbyter. illo libro.

*Præbenda & canonici-
catus, ſimiliter
ferri theolo-*

a Canoniciatum & præbendā. Nō canoniciatum & præbendā. ergo ſufficeret cōdam a Theologalem b debent con ferre canoniciatum. & alteri præbendam, vel præbendā ſine canoniciatu, cum hic text. copulatiu loquatur ad veritatem, cuius requiritur vtrāq; partē eſſe ve- ram. I. ſi hāredi plures. ff. de condit. inſtit. I. ſi ſi qui ducenta. §. vtrām. de reb. dub. c. inter cāteras de reſcri. ſiue copulentur affirmatiū, vt hic, ſiue ne- gatiū. I. ſi quis ita ſtipulatus. ff. de ver. obl. & copu- lat & quē principaliter, c. querelam. & ibi Panor. de ſimo Bar. in l. ſi cui. ff. de fund. inſtr. Iaf. in l. Titię. ff. de leg. I. etiam copulat diuersa gl. in tu b. ff. de iur. & fact. ign. & ibi addidi alia iura, nam non eſt con- gruum vt præbenda careat, qui in canonicum no- ſicitur eſſe receptus. c. relatum. de p̄b. valeret tñ, ſi conſerret præbendam ſimpliciter theologalem conſuetam conſerti canoniciis, & canoniciā inhæ- rentem, tunc enim conſeretur eſſe collatus cano- nicatus, & idem econtrario, tex. ſing. in c. propo- fuit. iuncta gl. in verbo, inuestiuit. de conſel. p̄b. & ibi Imol. plenē not. Barb. & alij in c. cum M. de reſcrip. facit c. peruenit. 2. de appell. & c. propoſuit. de cler. excom. ministr. vbi conſeretur præbenda, vel de ea quiſ inueſtitur, & tamen nihil dicit de canonicatu. vide fuſius in d. c. cum M. & Domi. in c. ſi poſquam. Ancha. & alios in c. ſi clericus. & Pe- ruf. in c. cum in ecclēſia, de p̄b. in 6.

Item valeret impetratio, in qua fit tantum mē- tio de canoniciatu, vel de præbenda tantum, quā- do inhārent, & ſunt connexa, alioqui contra. Rota decif. 449. Quidā habens. in no. & decif. 547. vti. in antiqui. Card. confi. 103. caſus ſuper quos. nu. 19, verſ. conſirmatur. Fel. & Decius in c. cum adeo. in prin. de reſcri. Sic ſeruari in practica dicit Ioan. de Selua in tract. de benefi. in 3. parte. q. ii. & Anch. in rub. de conſel. p̄b. in cle. Et ideo infert Āgi. de Bellamera. conf. 34. ſuppoſito. col. 3. verſ. ſuppoſitis literas non dicit ſubieptias, ſi in eis ſiat men- tio de canoniciatu, & præbenda, & in ſignatura ſiue ſupplicatione non ſiebat, niſi mentio de cano- niciatu, quia vnum connexum trahit ad ſe alterū. arg. c. translato. de conſti. nec vñ plus dicitur quā aliud continere, quod eſt notandum. & idē docet

Staphile. in tracta. de literis gratiae; in rub. de qua- lita. & ſtatu benefic. veſi. quid autem econtra.

Intellige etiā ecclēſia annexā p̄bēdā theolo- galii eſſe theologo debitā, ſi qua erat, quia poſtquā ^{etiam in theo-} ^{lgo eſt con-} ^{ferenda.} habet principalem præbendam, ergo & annexam, & acceſſoriā. cū ſequatur naturā ſui p̄cip. aliſ. l. cū p̄cip. aliſ. ff. de reg. iut. no. 1. c. ſuper eo. de p̄b. li. 6.

Notandum eſt quid duplex eſt canonica, vñā, que nō cohāret p̄bēdā, ſed per ſe ad tēpū conſtitut. ^{Duplex eſt} ^{canonica.} c. eum. cui. c. ſi clericus. c. hī qui. de p̄b. in 6. & ſu- prāt. prox. dicit. ut quid Papa creare canonicum ad effectum obtinendi dignitates in illa ecclēſia. Ancha. in rub. de conceſ p̄b. in cle.

E eſt quoddā ius ſpirituale de novo creatum. c. dilecto. de p̄b. vbi meli declaraturq; alibi, in quo cōſiftat poſſeffio canonicatus. Primo. in electio- ne euangeliſ in ſua hebdomada. Secundo. qn̄ epi- ſcopi electioni, & aliorum negotiorū tractantibus ^{Poſſeffio ca-} ^{nonicatus} intersuit. Tertiō. qn̄ domū obtinuit, quā non niſi ^{quemodo} canonico conſueuerat aſſignari. Quartō. qn̄ ad oſculum pacis cum aliis canoniciſ eſt receptus, ibi, licet alia videre. & in ca. in Genesi. in fi. de electio.

[Quintō. qn̄ lectiones legit. in ecclēſia. Sextō. qn̄ reſponſoria, & alia cantauit. probatur in c. ſuper. in antiq. de conceſ p̄bēdā. vbi ſunt iſta verba, qui à tempore receptionis in canonicum locum in cho- ro, & capitulo, ſicut alij canonici habuisti, lectiones legit in ecclēſia, & reſponſoria cantasti, &c.]

Altera canonia eſt quā cohāret p̄bēdā, vt hic, qua poſſeffa poſſideſtur p̄bēdā. Fel. in c. cum M. in gl. reſepeſunt. de cōſti. vbi dicit p̄bēdā quādā eſſe tēporalē ſine canoniciatu. q̄ potest laic⁹ obtinere p̄ gl. ibi, & hēc datur de reb⁹ ecclēſiaſticis pro alio quō labore tēporali alicui tanq̄ benemerito, vt aduocato, vel bidello. Altera eſt ſpirituall, li- cet eius ſubſtātia cōſiftat in t̄pali. & eſt canonica- tui annexa. d. c. dilecto. Card. in c. fi. 12. q. de p̄b. & cōſ. 126. Rom. cōſ. 32. p̄ſens cōſultatio. co. 3. Pan. & alij in c. maiorib. de p̄b. & hēc potest cū iure ſpirituall p̄mutari. c. ad quēſtiones. de re. perm. al- tera nō. arg. c. cū eſſet, & c. querelā. de ſim. & de iſta loquitur hic tex. Et hic, p̄prie capitū p̄bēdā pro iure percipli di prouētū in ecclēſia: interdū largi ſumitur pro quoq; beneficio & dignitate, vt do- cet Āgi. de Bellamera, decif. 647. ſi expectās. Fel. in c. poſtulasti. col. 8. de reſcri. Io. de Selua in tracta. de beneficio, in 1. parte. q. 3. & ſic. capitū in rub. de p̄b. & in rub. de conceſ. p̄b.

b Theologalē.) Dicitur theologalis. i. theologis affecta & debita, & illis eſt cōferenda ſicut dicitur de p̄bēdā ſacerdotali, vt ſit illa q̄ ſacerdoti debe tur, vel illa q̄ eſt, ad ſacerdoti ordinē p̄moue ri debet. c. cōſtitutus. de conceſ. p̄b. & ibi Pan. & Im. c. ei cui. & c. cui de nō ſacerdotali. de p̄b. in 6.

Sic dicitur viñū theologale, optimū viñū theo- logis (qui boni ſunt vel eſſe debent) debitum, quo ^{theologali.} vino vtuntur in prandiis magiſtralib. & illa pran- dia ex ſeptē decorantur, ex preciōſis ferulis, que quod ex ſe- nō debet mitti ad ſingulos magiſtros, ſed in com- munī deuorari debet. Arch. c. nō oportet. i. 42. diſ. quod dicit facere cōtra inuitatos, vel nil debeat ad domū mittere, ſed vētri repletū referre, niſi cōſue- tudo

tudo esset in cōtrariū: vt in nuptiis Biturigū. decoratur etiā hoc theologale prandīū ex suaibus peculis, ex generositate ministrantiū, ex dignitate re cūbentium, ex tēporis congiūtate, ex dilectionis charitate, ex locutionis alacritate. & hāc prandia iustesib⁹ theologi usurparunt, imitantes Christum, qui optimam cōnam habuit cū discipulis, in qua fuerūt septē supradicta. Alber. in verbo cōna. Sed hodie senatus cons. hāc prādia theologalia restrinxit, legem Didiā sumptum cohībētēm imitatum (& tex. in c. f. 10. q. vlt. etiam enormia prandia fieri prohibet, ne eo p̄textu pauperibus theologi dāna incutiantur.) Voluit tamen ad sexaginta libras hoc solenne prandium protendi posse, nisi in religiosis, qui vino theologali vti nō solent suis impensis, cū nil habeant: ideo dicit hic tex. theologalem, non magistralē, quia non omnibus magistris est affecta hāc prābenda, videlicet artium magistris. nam verbum magister est generale pro omnibus docentib⁹. l. quib⁹ vbi scripti ff. de ver. sig. doct. in rub. de magist. quāobrē dicit theologalē. i. theologis debitā, & nō magistralē, qđ est notandum.

a Inibi consistentem.
Id est, in ecclesia cathe drali & metropolitana, conferre teneatur b & est aduerbium com positum ab in. & ibi gl. in cle. vna. de reg. sic capi tur in c. f. ibi, inibi vacatura. de consuet. in 6. c. si is cui. de pr̄b. eo. lib. c. i. §. statuētes. de magist. Intel ligere collatorē debere cōferre prābendā, cū faculta tas se obtulerit, id est, cum primum vacare contigerit. tex. & ibi gl. in §. ordinat. eo. tit. in prag. antequam ergo vacet, non debet conferri, nec promitti. cap. i. & seq. de concess. pr̄b. dico in verbo vaca re. §. seq. & in proemio supra.

Quāro, quid si nulla prābenda theologalis cōsistat? Resp. debet vna deputari simulātq; vacauerit, vt habetur in d. §. ordinat. arg. c. dilectus. in 2. de pr̄b. Ang. de Clauſ. in ſumma. Angel. in verbo magister. in §. 8. vbi dicit, quōd interim debet qui libet canonicus prābendarū dare tantum, quām uis valet vna alia prābenda, si supersit aliud. arg. c. f. de his quā flunt à maio. parte cap. c. de his. de eccl. ædifi. Nec debet minima (si inæquales fint)

*Prabenda
Lugdun. et
Pilau. ad
equalitatē
redicūlā.
Arrish. m.*

isti theologi deputari, sed equalis, cum omnes de beant esse æquales. c. cum omnes. & c. cum M. ibi. pares. de constit. & ideo prābēdæ S. Hillarij. maiori Pištauen. & Lugdun. reductæ fuerūt per Senatum ad æqualitatem, anno 1522. die 5. Martij. Re ſeruata ramen optio antiquioribus fuit.

b Teneatur.) Verbum p̄ceptuum est. tex. in §. item ordo. cle. exiui. de ver. sig. gl. in c. duob. in verbo teneantur. de rescr. in 6. gl. in §. insuper. de colla. in prag. & quod p̄cipitur. imperatur, & quod im peratur, necesse est fieri. 14. q. i. c. f. ideo quo cūque tēpore hāc prābenda vacet, conferri debet theologi, cum hic non affignet tempus, sicut in mē ſib⁹ statutis nominatis & graduatis infra. & intel ligere quo cūque modo conferatur, siue ipſi per ſe conferant, siue cum alio, siue eligendo conferant, ve fit in metropolitanis, in quibus capitulū eligen do confert, & dicitur potius conferre, qđ eligunt gl.

in cle. quia. §. vt autem. in verbo electionē. de relig domi. Feli. in c. in nostra. correl. 32. de rescr. & hoc verbum conferre comprehendit p̄ſentationem, institutionem, & aliam prouisionem, vt dico in §. statuimus. 2. infra eo. in verbo conferantur.

Quid si collator nolit conferre: Respon. supplebit superior immediat⁹. §. si quis verò infra eo. per c. nullus de iure patro. & c. 2. de magist.

*Theologus
si non repe
riunt in ali
quo loco de
bet praben
da dōctoris
in iure ca
nonico con
ferrī.*
Quid si nullus reperiatur theologus: Respon. de bet conferri graduatio in iure canonico, cum proximè accedat ad theologiam, vt dicam, etiā infra, & in symbolis antribus facilior est trāitus. l. si vnu. §. pactus ne peteret. ff. de past. & quia etiā inhabiles in defectum habiliū admittuntur. l. vt gradatim. ff. de munere. & honorib⁹. l. cōſensu. §. super plāgiis. C. de repud. text. in. l. eos. ff. de decur. ibi, nam paucitas eorum qui munerebus publicis fungi debant, necessario hos etiam ad dignitatem municipalem, si facultates habeant, in uitat. nam deficienibus idoneis in vna ecclesia, de aliena quis p̄fet assumi. c. nullus. & c. obitū. 6t. dist. Car. in cle. vna. oppo. 6. de ſupple. negli. prālat. vbi dicit, deficiente monacho ſui monasterij, p̄fet monachus alterius monasterij (eiudem tamē religionis & habitus) eli gi, vt dico in §. volumus. infra eo. in verb. & conformitatem. Et ſimiliter tertia pars beneficiorum debet conferri nominatis, & graduatis, si tot nominati & graduati p̄fint inueniri. dicit text. in prag. sanct. eo. tit. §. & ſimiliter, qui hodie non deficient.

*Electus p̄r
capitulū an
preferatur.*
Quid si ſpectet p̄ſentatio ac p̄latū cum capitulo, p̄latū p̄ſentat vnum, capitulum alterū, ut istorum debeat inſtitui: Respon. p̄ſentatus per capitulum ſi idoneus reperiatur, quia ipsorum magis intereſt habere idoneum, quām p̄lati, & ſcientia coaſtēre nequit, niſi ſociata fuerit tradēti accipientiſque cōcordia. Card. in d. c. quia. col. vlt. Vnde Quintil. lib. 2. orato. inſtit. inquit, Ut p̄ceptoris eft officium docere, ſic & diſcipulorum p̄bēre ſe dociles. Sed capitulum in ſingulos dies audiet istorum theologum tam legentem quām p̄dicantē, ut ſupra dixi, p̄latū verò non, ergo istorum magis intereſt, ideo ſuperior pro diſcretione ſua iſta ponderabit, quia oportet quod p̄ſentatio ſeu collatio fit ritē facta, per ea quā norat Fede. confi. & aliās consuluit neutrām p̄ſentationem valere.

*Inſinuare
an debeat
theologus.*
Quāro, an theologi debeat inſinuare: videtur quod non, quia hoc non dicitur in text. & clausula de inſinuatione inſinuata, ad istorum non debet re ferri. arg. l. calis ſcriptura. ff. de lega. i. & hoc expreſſe teneuit gl. in §. & ſimiliter. in verb. tertia. eod. tit. in prag. Contrarium teneo, quia voluntas per inſinuationē theologi declaratur, ut inſinuatur, actū ſubire voluerit. Ideo dicerem quōd ſtantibus theologi qui inſinuauerūt, nō debet aliis, qui non inſinuauerūt, cōferri p̄bēda theologalis. Si verò nullus theologi inſinuauerit, & alij alterius facultatis etiam decretorum inſinuauerint, dicerē theologi qui non inſinuauit, eisdem, quo ad hāc p̄bēdam p̄ferēdūm, quia hic tex. rationem habet maiorē ad theologi, & potiore quām ad alios, ergo p̄ferētur. text. in §. exhortamur. eo. tit. in prag. vbi

*Prabenda
theologi
tempore et
tempore
confere
a. i.*

vbi sic dicitur. Exhortamus ordinarios collatores, vt in cōferēdīs beneficiis p̄fertim quo ad dignitates, respectum habēat singularem ad magistros, necnō licētiatos, & bacalaureos formatos in theologia, p̄batur in d.c. quia. Ergo q̄n reperiūtur theologia, illis est p̄benda theologalis cōferenda, si cā petant & requirant. arg. l.4 §. hoc autē iudicium. ff. de dam. inf. & in §. fi. infra eo. vbi dicitur, prosequentib, beneficia illis affecta esse conferenda, & sic debet intelligi gl. prag. sancti. [vnde si collata fuerit p̄bēda doctori decretorum, & non venērit theologus intra annum, excludetur ab interdicto vti possideris, quod est annale. l.t. in fi. ff. de interdicto, doct. in c. licet. de prob. & p̄ triennium in possessorio & in petitorio, vt in decreto de pacific, possess. cautum est; quae etiam scripsi in cod. tract.] a. Vni.) Non duobus.

quia sectio p̄benda- vni a magistro b, seu rum fieri non deber. c. maioribus de p̄b. & ecclēsia vnius debet esse sacerdotis, & sacerdos debet esse vnius ecclēsiae. cum non ignore. de p̄b. c. quoniam. de iure patro. c. fi. 21. q. 2. Item duo non possunt ad vnam p̄bendam eligi. c. tuz. de p̄b.

Pro resolutione huius materię notandi sunt causas sequentes.

Vna p̄bēda duobus non debet confiri. Primus est, quod duo non possunt ad vnam & eandem p̄bendam recipi, vt quilibet habeat diuidam fructuum partem. c. maioribus. & c. dilecto. de p̄b. & c. nisi. in fi. ibidem.

Secundus casus est, ex causa vna p̄bēda potest in duas diuidi, qua diuisione facta, duo poterū recipi. c. vacante. de p̄b. vbi dicit Pan. hoc procedere quatuor cōcurrentib, sicut ex duabus ecclēsias, causa suadēte poterit fieri vna, c. exp̄suisti. de p̄b. & Petri. Perus. in tract. de vnio. beneficio. per totum, & in tract. de reuocatio. vnio. Alex. cons. 5. in consultatione. col. 2. in §. vol.

Duo an pos snt ad vna p̄bēda recipi. Tertius casus, non valet receptio duorum ad vnam p̄bendam, etiam si facultates vtrique sufficerent. Pan. & Imol. in d.c. vacante. & d.c. maiori bus. Intellige quando duo simpliciter reciperētur ad illam p̄bendam, secus si ex causa rationabilis & animo declarato vt diuidetur, & sic his duob, daretur. Moder. in c. cum M. in g. in verbo duos, de confit, & hoc videtur probare d.c. vacante. ibi, constituens, id est, constituere intendens, vt ibi dicit Host. & sic sufficit propositum expressum, licet non sit facta diuiso temporalium quantum ad effectum iuris videlicet vt valeat ipsa receptio. & sic ad ea quidē que sunt iuris sufficiet diuiso facta exposito, secus verō quo ad factum, ad hoc, vt partes assignentur cuilibet recepto, quia in his requiritur diuiso. Pan. in d.c. maiori bus. & sic conciliabuntur opiniones.

Item intellige non posse beneficium aliquod dari duob. quādo eis vt singulis assignaretur, secus autem si vt collegio, quoniam tunc nequaquam continget aliqua sectio, sed ipsum corpus collegij representat personam vnius, arg. l. mortuo. ff. de fidei. Pan. in c. tuz. in 2. not. dc. p̄b. nō quamuis plures sint, tamen vice vnius fungūt. ibidem

dicitur, licet in delictis vniuersitas nō fungatur vice vnius per text. in l. semper. §. si in sepulchro. ff. quod vi aut clam, quem Bart. pulchrè not. in Laut facta. §. fin. nu. 9. ff. de pen. & i. oētius in tract. de se-ditiosis, de hoc multa dixi in §. monemus. in verbo vniuersitatis. infra cod.

Quartus casus est, quādo vacat canonicatus cui est annexa p̄benda, & duo à toto capitulo sim- pliciter eliguntur in canonicos, & de p̄benda nil dicitur, tūc valet elec̄to, & p̄benda deberur primo recepto: & si simul essent recepti locus est gratificationi glo. Pan. & alij. in d.c. cum M. per tex. in c. pen. de rescript. in 6. c. dilecto. dc. p̄b.

Quintus casus est, si vacante canonicatus & p̄benda duo recipientur cum hoc pacto, vt vnius ha- beat p̄bendam, & alias expectet primam vaca- turam, tūc ratione incertitudinis, neutra receptio valebit. secus si expressum sit quod Petrus debeat habere p̄bendam nunc vacantem & Ioannes va- caturam, quia respectu Petri receptio valet, & re- spectu Ioannis non, quia est contra concilium La- teranen. in c. 2. de conceſ. p̄bēd. tex. in d.c. tuz. & c. dilecto, de p̄bēd. & vtrōbique per Imol.

Sext⁹ cas⁹ est, quod plures possunt recipi ad vna p̄bendam, consistentem in mera temporalitate. Panor. in d.c. tuz. & hoc casu potest duobus laicis dari, vt illam communem habeat, sicut possunt ca- nonici omnes vivere ex redditibus communibus.

Septimus casus est, quando duo recipientur ad eandem p̄bendam diuersis temporibus, valet re- ceptio vtriusque, sed primus habebit p̄bendam, secundo verō desuper excrescentibus fructibus erit prouidendū. text. in ca. cum M. de constitut. & ibi Barb. col. 34.

Octauus casus est, quod non valet collatio be- neficij facta duobus, vt alternis annis vtrantur, quia esset contra cōcilium Turonen. positum in d.c. ma- ioribus. nec obstat. l. quotiē. ff. de vſufruct. quia lo- quitur in vſufructu, qui est diuidu. l. i. §. si vſufructus. ff. ad leg. falcid. ius verō p̄bēda non. Card. in d.c. tuz. de p̄bēd. & ibi Imol. col. vlti. quia sicut non potest scindi realiter, sic nec temporaliter.

Vltimus casus est, non valet receptio facta de *Collatio cō-
ditionalis quando va-
leat.* secundo sub cōditione, si primus eam noluerit, se- cundus habeat: quia collatio cōditionalis non va- let. glo. in c. 2. de elec̄to. in 6. valebit tamē collatio facta primo, quia illa conditio, si voluerit, tacitē inest. c. relatum. ibi, si vacat de p̄bēd. nec censetur elec̄to de primo facta cōditionalis, dum dicitur, eligimus Ioannem, & sic noluerit, eligimus tales. sed elec̄to secundi sic. licet contrarium teneat Pa- nor. in d.c. tuz. Intellige quod vnius collator debet conferre vni theologo, & alter alteri, nō quod ora- nes vni cōferre teneantur, quia vni p̄bēda theo- logicali vix dignē vnius seruire potest, ergo multo minus duabus. c. de consuet. in 6.

b. Magist.) Magister propriè vocatur in theolo- *Magister
gia, eo q̄ sectator Christi est, vel esse debet, quasi
dicuntur
theologias
in medicina
& qua-
re.*

medic

medic.lib.10.Ex consuetudine in Mōtepeffulano doctores regentes in medicina vocantur magistri reuerendi, quasi ab scholasticis & aliis reueretiam habeant, vel habere debeat, vt dicit Salomō, Honora medicum, propter necessitatem creavit eū dominus. Et etiam magistri artium vocantur magistri cum adiuncto communius, & etiam sine c.i. & c. quia de magist. c.i. in 24.q.5.in f. vbi vocantur magistri liberalium artium. & appellatione magistrorum veniūt doctores cuiuslibet facultatis. c. i. & ibi Bar.no, de loca. sic etiam legum doctores dicuntur magistri legum, tex. in procēmio fforum. in his igitur. & ibi gl. & Feli. in rub. de magist.

doctores Ex consuetudine tamen doctores iurium appellantur domini: alterius verò facultatis magistri. gl. vocatur, in auth. habita. C. ne filius pro patre. gl. in clemen. vlti. de magist. Panor. in quāstione incipiente Gādulphus. col. 7. Feli. in c. i. col. vlt. de magist. Et iuriū doctores insequantur etiam Christum, qui voluit dici dominus: Vos vocatis me magister & domine, & quia omnibus dominantur, ideo dominidicuntur, &c. Et puto eos recusasse nomē magistrorum, ne facerent contra dictum Christi. Matth. 23. Ne vocemini magistri, quia magister uester vñus est Christus.

Aliquando tamen doctores etiam theologi vocantur domini. i. ad Timot. i. & c. sit rector. 43. dist. Differentiā tamē inter doctores & magistros tradit Archi. in c. de quibusdam. 37. dist.

Anifex vocari Item cuiuslibet doctrinę praeceptores magistri vocantur l. quibus. ff. de verbo. sign. & ibi dixi. Est tamen differentia, quia quādo artifex vocatur magister, debet poni à parte post, vt Petrus magister faber, vel latomus. Siverò magister vocetur doct̄r̄ theologiæ, vel alterius disciplinæ, debet dici à parte ante, vt magister Petr. Hosti. in summa. de magist. §. j.

Ex consuetudine doctores theologos vocamus magistros nostros, & puto eo consuetudinem in tructam esse, quod sunt cōmunes omnium, tam in prædicationibus, quam in lectionibus gratis seruendo: ideo quilibet eos nostros appellat, sicut fatus maritus vxorem nostram, & non suam vocat, contra text. in l. Lucius. §. j. ibi, mulieri mea. ff. de leg. 3. & l. vxori meę. de vñfr. leg. & l. filiū. de opt. lega. vide tex. in c. quod autem. ibi, & nō solū quā dicunt sua, sed etiam nostra. 23. q. 7. sic Papa vocat cardinales scribendo in genere fratres nostros. fecus si exprimat nomen proprium, ita Bonifac. in procēmio cle. Ioannes. nu. 4. & sic ecclesia dicitur nostra, quia nemini claudit gremium, sic & isti doctores magistri nostri dicuntur. l. fi. circa. fi. ibi, nostras diuinias domos. C. de quadri. præscri. ergo doctores aliarum facultatum nō debent vocari magistri nostri, quum nō sint communes omnium si ne mercede, sicut theologi.

Molestum non debet vocari Notādum est quod is magister solum meretur dici, à quo totū & quicquid vbiique dubitatur, potest & debet in eo inueniri. Hiero. li. 2. super epist. ad Ephes. quem refert Lucas in l. médicos. col. i. C. de professo. & medi. lib. 10. Ideo non debet aliquibus esse molestum, si magistri vocentur, maximē

quando est illa consuetudo, vt Tholosē mea memoria erat, tamen scholastici gravius ferebat, quā si vocati essent canonici de petra vel de graui. Qualis debet esse iste theologus? Gen. 47. dicitur, quod si nosti in eis esse viros industrios, consti- tue illos magistros pecorum meorum.

Primo ergo debet esse notus in bonis moriūs, & sciētia à superiorē, qui eum debet præficere ad theologalem præbendam, vt dicitur Numer. 11. c. Congrega mihi septuaginta viros de senioribus Israēl, quos tu nosti, quod fenes populi sunt & magistri. & præcipit Prover. 27. c. diligenter agnōce vultum pecoris tui, tuōque greges cōsidera.

Secundō debent esse viři, id est, fortis in increpatione, non adulazione. Luc. 29. Magister increpa discipulos tuos. & Marc. 4. Magister, nōnne ad te pertinet, quia perimus?

Tertiō requiritur industria, id est, scientia & doctrina. 3. Reg. c. ii. dicitur. Videns Salomon adolescentē bonaē indolis, & industriām constituit eum præfēctum.

Item in c. 2. de magist. statuitur eligendos esse viros prouidios, honestos, & discretos. idem in l. i. C. de conde. in publi. horreis, lib. 10. quod nobilis prudens & discretus eligatur.

Item dicitur 8. q. i. c. oportet eum qui instruit animas rudes esse talem, vt pro ingenio semetipsum possit aptare, & verbi ordinem pro audiētis capacitate dirigere. Debet ergo apprimē esse eruditus & doctus, irreprehēsibilis, matus, pauid³, & inter plures is est præferendus, qui doctior est, qui sanctior, & qui in omni virtute est eminentior. c. licet ergo 8. q. i. Si tamen fuerit vñus theologus concionator & mixtus in iure canonico, is erit præferēd⁹ alteri, qui tantū est subtilis in disputatione de trinitate, de natura angelorū, & metaphysicalibus, & aliis subtilitatibus, per c. eum sit ars artium, de eti. & quali. c. nisi cum pridem, de renun. nq. in c. i. de confang. c. inter cætera. de offi. ord. c. quia non nulli. & seq. de magist. & sic fuit Romæ consultum teste Provincial. fol. 37. concurren. &c.

Intellige secundū conditionem suę personæ, qā monachio prouiderit, debet in ecclesia regulari, seculari vero theologo in ecclesia seculari. Nam verba debent intelligi secundū conditionē personæ ad quam refertur. l. plenum. §. equitij. ff. de vñf. & habita. l. librorum. §. quod tamē Cassius, de leg. 3. l. ex militari. & ibi Bart. ff. de test. milit. vnde si fiat bānum, vt quisque vadat in exercitū, debet intelligi secundū qualitatem & conditionē suę personæ. Bart. in l. si nō sortē. §. libe. tū. ff. de cōdi. indeb. Bal. in l. liberti. C. de oper. liber. Si tamē non inuenirētur seculares ad illam præbendam, poterunt eligi religiosi, c. quod Dei timorem, de statu monach. ca. inter quatuor, de relig. domibus: quia melius est præponere religiosum doctūm, quam secularē ignarū. c. sunt nōnulli. 16. q. i. Et ista dispar professio est tolerabilis in defectū. cle. i. de ele. Nec obest quod monachus habeat officiū plāgētis, non doctētis. c. monachus. 16. q. i. quia ibi intellegit glo. quando non habet curam animarum, vel nisi eligatur ad docendum, vide ibidem.

Licentiatu a Licentiato.) Et
an venit sic appellatione do-
appellati- catoris non venit li-
ne doctoris. centiatus : alioqui

licentiato a , aut bac-
calaureo formato b ,
qui c per decennium d

dilecta.col.3.& seq.verb.ordo scripturę de rescrip-
facit gl.in regula,in alternatiuis.de reg.iur.in 6.&
sic primo doctor recipi debet , quām licentiatus;
primo licētiatus quām baccalaureus,& baccalaureus
formatus prius quām aliis simplex.

Alioqui posset ordinarius semper repellere do-
ctores,& baccalaureos doctoribus präferre,quod
eset graue & iniuum.

Nisi Papa baccalaureum präferret magistro,vel
licentiato,vt scripsi in §.declarantes.in gl.quomo-
docunque.de mand.apost.infra.

Et potest dici formatus quasi formosus, & bene
ordinatus & compositus.Bal.in l.ius civile.col.1.ff.
Quare di-
catur Bac-
de iusti.& iure,per l.an inutilis.ff.de acceptil.Psal. calareus
44.Speciosus forma.Item forme dicitur quod ha-
formatus.
bet perfectionem,informe quod nō habet.Bal.in
l.si is qui quadringēta. §.quādā.ff.ad leg.falc.facit
l.i. §.i.& §.opus.iūcta l.stipulatio. §.opus.de ope.no
ui nuncia.Et vbi quis totum cōtractum approbat,
dicitur formatus,sive formis,vbi nō totum,infor-
mis,vt si non approbet qualitatem.Bal.in l.cum in-
terdicta.C.arb.tut.Et iuramentū dicitur formiter
præstitum,qn̄ ex expressa causa.l. si duo. §.pen.ff.
de iureiur.formiter quando sine causa,vt ibi,& sic
dicitur hic baccalaureus formatus[id est, canoni-
ce factus , quemadmodum formata dicitur cano-
nica epistola.c.f.71.dist.& 73.dist.in summa] quia
non ante tempus sumpsit gradū, sed secundū sta-
tutorum formarū.Bal.in rub.de postu.præla. col.2.
quia teste Arist. in l.de quinque substantiis,forma
est lumē pulchritudinem,essentiam,& signū om-
nibus tribuēs.Multa tradit P.Berchorius in redu-
& tor.morab.lib.6.de forma.Et solemnitas præsumi-
tur,circa ea quæ formiter acta sunt,& nō circa in-
formia.l. 2. §.circa. ff. de doli exceptio.Bal.in §.si
quis per triginta.col.2. si de feudo cōtentio fuerit
inter domi.& agna.vassa.

c Qui.) Declaratiū ponitur,non restrictiū.glo.
in prag.sanct.eo.tit.Et sic debet intelligi,videlicet
vt præbenda theologalis conferenda sit magistro,
licentiato,aut baccalaureo formato,qui videlicet
prædicti per decennium in vniuersitate priuilegia-
ta studuerint,id est,si studuerint.l. stichū.& l. feq.
ff.de leg.l.nam qn̄ qualitas,quæ ponitur per rela-
tiū contient cuiilibet de genere.stat declaratiū
l. omnes ff.de iusti.& iure.& hoc relativum ad
omnes præcedētes personas refertur,etia si esset
numeris singularis.l.heres me⁹. §.vxori.ff.de leg.3.
Bar.in l.Platinius.ff.de auro. & arg.leg.Et quot mo-
dis ista dictio,qui,accipitur,tradit Bart.& alij in d.
l. omnes.&l.i.C.de summa trinit.vbi cernere licet:
vt materiam tātum text.cōgruentem profequar,
alianon scribo.

d Per decennium.) Intelligo cōpletum,quia di-
ctio per,denotat perfectionem.l.vrbana. §.perno-
ctare.ff.de verb.fig.& ita dicit gl.in c.veniēs,in 2.
de sponfa.& c.si constiterit.de accusa.& in regula
cancellea.lulij 2.in 4. parte.& nedum perfectionē
actus significat,sed temporis continuationem.Ioā.
And.in add.ad Spec.in tit.de teste. §.nūc videndū.
in j.addit.Siue hi theologi sint nobiles,sive nō,de-
bent studuisse per hoc tempus,cum in studētibus
tantum

Licentiatu
& baca-
laurei an
publice in-
terpretari
possum.

b Baccalaureo formato.) Ad differētiam simpli-
cis dicit,cui nō tenetur ordinarius collator cōfer-
re hanc præbendam:quia postquam de uno expri-
mit,videlicet de formato,ergo de alio negare vide-
tur.c.qualis.25.distin.c.nonne.de præsumpt.l.cum
prator.ff.de iud.Fallit quādo nullus baccalaureus
formatus esset, vel alijs doctor seu licētiatus.arg.
l.vi gradatim ff.de munier.& hono vel quādo alijs
non prosequerentur. §.fi.infra eod.

Quero si ordinarius collator habeat doctorem,
licētiatum,& baccalaureum an possit alteri quem
velit cōferre? Videtur quod sic,qa in alternatiuis
est electio debitoris.l.3.ff.de eo quod cert.loc.&l.
plerumque ff.de iur.dor.

Contrarium teneo, quia primo nominatus cē-
sūrū an pos-
seetur esse dignior.l.i.C.de albo scriben. Et doctor
si baca-
laureū de-
ctori prefer-
re.
rius : autem
est hic primo nominatus :item primo nominatus
præsumitur esse magis dilectus.laf.in l.i. §.fin.ff.de
vulg.& primus debet pri⁹ admitti quām secūdus
l.quotiens.ff.de vsufr. Et hec videtur probari in §.
si quis vero.ibi.cōtra prædictum ordinem,& qua-
lificationes superius ordinatas.infra eo.Ecce ergo
quomodo secūdum ordinē debent præferri,atque
admitti.& hoc pbo per gl.in c.metropolitano.63.
dist.dicentem,qui prior est in ordine prior erit in
electione,& ibi allegata iura.latē Fel.in c. cum

tantū iuri canonico & civili reperiatur tēpus abbreuiatū. in §. præterea. infra eo. tit. vbi dicam. & rātum tempus requiritur in uno sicut in alio quo ad effectū huius text.

*Vniuersitas
super iepo-
rit. rebus nō
dūpensat.*

Nec posset facultas theologiae, immo nec tota vniuersitas contra hoc disp̄sare: gl. in verbo studue-
re fluxit nō rit. §. ordinat. de colla. in prag. allegat. not. per Inq.
in ca. 2. de eo qui furti. ordines recepit. qā inferior
nō tollit legem superioris. cle. ne Romani. de ele.
& quia nō feruarent formam hic præstitutam, sine
qua act̄ nō substat. l. cū hi. §. si prætor. ff. de trāfāc.
*Statutum
magistrorū
an
valeat.*

Et sic nō valeret statutū facultatis, vt tempus quo
quis erit absens, cōputetur, vel tempus quo reget
in grammaticalibus, cū nō possint immutare for-
mam in his cōcordatis, prætituram, vt alibi dico.
Traditur i. ad Tim. 5. c. Nemini citò manus impo-
nas, quis tam arrogans, tamq; impudēs inuenitur,
qui in cœlesti militia (quæ propenius ponderanda
est, & sicut aurum repetitis ignibus exploranda)
statim dux esse desiderat, cū tyro antea non fuerit:
& prius velit docere, quām discere assūscat: c. si
officia. 59. dist. & dicitur longo tempore, discē, quæ
postmodum doceas. c. sic viue. 16. q. 1. ne prius sis
magister, quām discipulus c. seq. & i. Esdræ 7. dici-
tur, Esdras parauit cor suum ad inuestigandum le-
gem Domini, vt faceret, & doceret. & in modico
tempore non potest quis multas addiscere gl. in c. tū
ex literis. in verb. instrūctus. de restit. in integr. &
ad res magnas & arduas expediendas non sufficit
paruu tempus. Bal. in §. itaque, in procēmio fforum.
ideo statuitur hic decennium, vt patet in tex.

*In univer-
sitate flu-
tus.*

a. Vniuersitate.) Et
sie si studuerit extra v-
niuersitatem, non suffi-
cit, vt hoc tex. quia pri-
uilegia data sunt tam
legentibus vniuersita-
te, quām discentibus, non domi. vt in procēmio de-
cretal. & in proce. sexti. ibi, Bononiæ commoranti-
bus. & c. tuæ. de cler. non resid. nisi tempore p̄ficitis
domi studuisse, quia tunc perinde eslet, ac si in
vniuersitate. doct. in l. recusare. §. fin. cum l. seq. ff.
ad Treb. de Ripa in tract. de peste. latissimè tradit.
tu illum videto. & sic facit cōtra scholares, qui in
vniuersitatibus vagantur, & non student, vt non
debeant gaudere priuilegiis. dico tamen latius in
scholastico priuilegio 165.

b. Studij generalis.) Hæc verba addita sunt vltra
pragmaticā, & nō sine monasterio, qā vnū quodq; verbum non est sine virtute operandi, dicit Bal. in
rub. C. de contrah. empt. q. 9. ideo si in villis vel ca-
stris studuerit, nō poterit hoc priuilegio gaudere.
*Studentes
in castris
non gaudet
priuilegio.*

gl. in prag. sanctio. in verb. priuilegiata, vt in gl. pro-
xima dixi. Item excludit studētes extra studiū ge-
nerale, etiam si in vniuersitate, vt Araicæ, nā ibi
non est studiū generale, cū nemo fermi ibi stu-
deat, nec legat ideo priuilegia concessa legētibus
& studentibus, non competunt nisi legant, vel ū-
deant in studiis generalibus, & approbatis. Bart. &
Alber. in §. hæc autem tria, in procēmio fforum. vi-
de tex. in cle. dudum. in verb. in studiis autē gene-
ralibus. de sepul. & d. c. tuæ. vbi dicitur qā vniuersi-

tates in quibus nō est com. tene exercitium stu-
diorum, nō gaudent priuilegiis. c. 2. de priuileg. in
6. fallit, vt scripsi in scholastico. priuile. 34. Iuuat er-
go studere in famosis vniuersitatibus, tum propter
doctorum authoritatem, quæ maior est, & doctio-
res sunt quām in aliis non famosis. tum propter vr-
bis authoritatem, teste Cic. in procēmio offi.

*Extra re-
c. Priuilegiata.) Hoc ponit ad tollendum illos, gñi promo-
qui student vltra montes, vel in alia vniuersitate
extra regnum. nam tales, etiam si studuerint decē
nium, nō possunt habere præbēdam in hoc regno
theologalem nam illa vniuersitas non est ad hoc
priuilegiata, quia nō esset bonum sumere panē fi-
liorum vniuersitatum Franciæ, qui ibi studuerunt,
& dare exteris, id est, extra vniuersitates regni p-
motis, & hoc extantibus incolis regni. vide tamen
quæ dico in tract. nominat. in q. 10. Et sic postq; re-
quirit studiū in vniuersitate priuilegiata, ita & gra-
dū, & sic graduat⁹ sub bullā nō posset habere præ-
bendā theologalē. probatur in §. prefati. in 2. infra sub bullā
eo, & infra dictam fusius. Et verbū studuerit in hoc prabendā
text. positum perfectam rem significat. l. i. ff. quod
quisq; iur. quasi velit dicere tex. illi cōferatur præ-
bēda theologalis, qui per decennium studuerit, &
magister vel licētiatus, aut baccalaureus formatus
effēt⁹ fuerit in vniuersitate priuilegiata. vide quæ
dico in glo. studuerint. §. præterea. infra eo.*

*Graduati
Nouē re-
quisitus doct̄or esse desiderat, vt possit docere,
bēndā theo-
quod didicit qui minimē literis operā dederit, præ
logali ali-
ceptor esse non potest literarum, c. fi. 39. dist. gl. in quis habe-
eo tit. & verbō studuerit. in prag. reposit.*

Nota nouem requiri ad habendam hanc præ-
bendā theologalem.

Primō, quod latē sī baccaureus formatus in
theologia. Et sic gradus requiritur, nec sufficeret
studuisse, nī haberet gradum, vt in nominationi-
bus dicitur in §. præterea, infra eo.

Secundō, qā in ea decēniū studuerit completo,
vt supra dixi in verb. per decēniū, per illud ter-
bum, & ante gradum, vt infra dicam: & licet facul-
tas Theologiae cōferre gradum alicui possit ante
decē annos ex priuilegio, tamē hic graduatus non
erit capax præbendæ theologalis, vt gl. in d. verb.
studuerit, tenet qā sublato uno impedimento aliud
remanet. c. vno. de filiis presbyter. in 6. in aliis gra-
duatis vide quæ dico in §. præterea, in gl. studue-
rint, infra eo. Itē requiritur qā sit examinatus, alio-
quin nō valet grad⁹, arg. c. fi. 34. dist. Barb. in cl. vna.
de iure iur. c. si qui sine. 81. dist. scripsi in gl. cum ri-
gore examinatis, §. j. supra de regia ad præla. no fac.

Tertiō, quod in vniuersitate studij generalis pri-
uilegiata studuerit, nec sufficeret studuisse in vil-
lis. §. illud, in procēmio ff. c. tuæ. de cle. non resid. &
supra dixi in gl. studij.

Quartō, vltra gl. requiritur qā illa præbēda, cōsi-
stat ī ecclesia metropolitana, vel cathedrali, ibi, ī
tex. cathedrali, ac etiā metropolitana. ergo si esset
in ecclesia collegiata tātū, nō procederet hic tex.

Quintō, qā in vniuersitate priuilegiata, & non
sub bullā promotus fuerit, vt in tex. dicitur, priuile-
giata, & c. & dixi in eo. verbo.

Sexto, q. in vniuersitate regni, & nō extra regnū promotus sit, vt pater in princip. cōcordato. & in §. monemus. infra eo. dico in tract. nomina. q. 10.

Septimō, requiritur, quod onus residentiæ, lecturæ, & prædicationis actu subire velit, vt hoc in text. inferius exprimitur.

Faetus in- Octauo, q. illud onus subire possit, quia si esset in-
habitus nr habilis ad lecturam, vt pote mutus, vel aliter imper-
missi: pra fectus, non esset huius præbendæ capax. c. cum in
benda tho cunctis. §. inferiora. de ele. c. extirpandæ. §. qui ve-
logalm. rò. de præb. vt dicam infra in gi. velit. Si tamen ef-
ficeretur mutus, vel alias imperfectus, postquam
adeptus est præbendæ theologalem, eam nō amittet, per l. cæcus. ff. de iudic. i. §. quamuis. in fi. de
postul. l. infamia. C. de decur. lib. 10. l. etiam. 2. ff. de
autho. tuto. quia facilius impeditur promouēdus,
quam deiiciatur iam promotus. c. quicunque. poe-
nitēs. & ibi gl. 50. d. Pan. cōf. 47. Nicolaus in I. vol.
sed eo casu per substitutū seruire poterit, per no.
in l. nemo. ff. dc duob. reis. & tūc teneretur habe-
re alterum theologum, qui & prædicaret, & lege-
ret, vt ipse tenerit, si redditus sufficerent.

Nen vacat
ipso iure
præbenda
theologalis
per adop-
nem secundæ
beneficij
secundi non videtur renunciare primo. Inn. Ant. & incompati-
alij in c. fi. de cleri. non resid. Et istud est singulare, bili.

Vltimō, quod semel saltem in hebdomada le-
gat, cessante tamen impedimento legitimo, vt in
hoc text. esse multa requisita in hoc theologo, &
præbenda, quæ ex tex. eliciuntur, no. ea, quia non
inuenies sic declarata.

Onus bene a. Onus.) &
ficio im-
po-
ni non pa-
test imponi
ac onus a residentiæ b. lecture

beneficio, vel ex statuto, vel fundatione. c. significa-
tum. de præb. c. eleuterius. 18. q. 2. Inn. in c. cum di-
lectus. de consue. glo. & doct. in ca. olim. i. de restit.
spol. Et hoc antequam fiat sacram, quia res nō sa-
cra seruitute affici potest. vt in rub. de seruit. est vi-
dere, sed posteaquā res est Deo dedicata, nō reci-
pit seruitutē hominis. arg. l. inter stipulantem. §. sa-
cram. ff. de verb. obliga. Ideo parochiani laici nō
possunt ecclesiis iā fundatis præficere sacerdotes,
nisi in fundatione id sibi reseruauerint. Bal. in c. la-
croisancta. col. vlt. de ele. Et liberatio huius oneris
non potest per theologos præscribi, etiā per mille
annos, cum singulis sub hoc onere hac præbenda.
detur. Et sic omnes qui oneri nō satisfaciunt, sunt
in mala fide, ideo non præscribunt c. vigilanti. & c.
fi. de præscri. regula possent. de reg. iur. in 6. & hoc
est onus reale q. trāsit ad quicunque res vadat. d.
c. significatū. & ideo nō poterit theologos p̄sionem
huc præbēdē imponere: nē duplici grauetur one-
re. c. at si clerici. in fi. de iud. sic fuit iudicatum in se-
natū Burde. vt refert Boer. in suis deci. q. 226. p̄sio.

Theologus
nō præscri-
bit hoc onus
impositum.
Pauci ad
onus mul-
ti verò ad
bonores a-
spirant.
Nora tamen q. onus sine aspiratione scribitur,
q. nullus ad id aspirat. honor verò cum aspiratio-
ne scribit solet, quia fermè omnes ad illum aspirat.
hoc expressè tradit Io. And. & Imol. in c. ad aures.
de reb. eccl. non alien. Facit rub. C. si seruas, aut li-
berius ad decur. aspirauerit. li. 10. & l. Lucius. §. idē.
Respon. si per accusatorem. ibi, medio rēpore ho-
norē appetere. ff. ad mun. Vide quādo spiritualia
cōditionē reci. iāt per Bal. in c. significati. de ele.
b. Residentiæ.) Per seipsum. ca. quia nonnulli. de
cleri. nō resid. c. extirpandæ. §. qui verò. de præb. &

cōtinuo. & ideo nō posset habere beneficium aliud
requiri's residentiæ ex statuto, vel consuetudine. si
tamē obtineret secundū, per adēptionē illius secu-
di nō vacaret, ipso iure præbēda theologalis, per c.
referēte. & c. præterea. de præb. q. a. iura correcto-
ria loquētia in curatis, nō habēt locū in hac præb.
gl. in verbo residētia, eo ti. in prag. nam quādo re-
quiritur residentia ad finē priuationis redditū tā-
tum, vt hic, tūc per acceptationem secundi nō vi-
detur renunciare primo, led non habebit redditus,
quia quo ad titulū nulla est incompatibilitas, sed
folum respectu reddituum: ideo per acceptationē beneficij
secundi non videtur renunciare primo. Inn. Ant. & incompati-
alij in c. fi. de cleri. non resid. Et istud est singulare, bili.
teste Bar. in cle. gratiæ. col. ii. in gl. beneficium. de
rescrip. Et quid si ex statuto iurato teneatur qs ad
residentiam, & quād non possit aliud beneficium
obtinere, an possit impetrari dispensatio istius sta-
tuti? vide per Egid. de bella mera. in conf. 34. sup-
posito. col. i. vbi tenet quod sic, dummodo ista ex-
primat, dic vt inferius in ver. quarto. [Sed per ade-
ptionē istius præbēdā videtur renunciare gratiæ.
ad aliud beneficium incompatibile. per cle. gratiæ.
& ibi gl. in verb. beneficium. de rescript. vide quæ
scripti in §. volumus. infra eo.]

Et hanc residentiam causa voluptatis non debet
deserere. c. significatū de præb. sed si vocaretur à
superiore p̄sset discedere. Decius in d. c. significa
causa volu-
tum. in vlt. not. quia authoritas superioris semper
in periurium. Spec. in tit. de citatio. §. i. verf. quid si
quis. & si scholaris iurauerit nō discedere à Lute-
tia, antequam soluat suo creditori: si iussu patris di-
scellerit nō erit periurus. l. fi. & ibi Alex. ff. qui fa-
tis. cogat. Scripti in 73. scholastico priuileg. Et si
quis iurauit soluere, non est periurus, si iudex pro-
hibuerit ei, ne soluat, nec incidit in peccātū, etiā pro
missā, si fraus nō interuenerit. Archi. in c. dixit. 14.
q. 5. Albert. in l. si quis id quod. col. 2. ff. de iuris. omn.
iud. Fel. in c. cōstitut⁹. col. 6. vers. amplia tripliciter.
de rescript. Multa scripti in rub. de cleri. non resid.
qua si hic trāscribere vellē, lectorē fastidio darē.

Quero an theologus teneatur petere licentiam, *Theologus*
quādo discedere vult à sua præbēda videtur quād
sic. c. relatum. de cler. nō resid. vbi etiam dicit Ioā. quando dis-
cedū pete-
re tenet.
copia superioris possit haberi sine periculo perso-
næ, alioqui contra, vt pote si in domo theologi vi-
geat pestis, quia tūc locus & tempus petere facul-
ratē nō patiuntur. l. i. ff. de exerc. actio. Ioan. And.
Pan. & alij in d. c. relatum. & cleri. non resid. Imol.
in c. intet quatuor. illo tit. dicit lex eum nō teneri,
qui denūciare nō potuit. l. item queritur. §. exerci-
tu. ff. loca. Et si prælatus deneget cōcedere hāc fa-
cultatem, poterit theologus adire superiorē, vt illū
cogat. c. ex tua. & Imo. in c. fi. col. 2. de cleri. gō re-
sid. arg. c. nullus. de iure patro. vel si in ista causa, vt
pestis, arctet, poterit etiam non obterat licentia
disce

dicedere, quia ubi periculum est in mora, licetū est spreta denunciatione procedere in opere. l. de pupillo. §. si q̄s riuos. ff. de operis noui. nunc. Facit q̄ not. in c. f. de cleri. non residen, ubi excusatur clericus, qui monitus ut resideat, nō reuertitur, si pestis immineat, nam ex causa necessitatē potest omitti cōsentus ei⁹ qui debebat requiri. l. tutor qui. ff. de admi. tut. Fel. in c. cū accessilient. de cōst. nu. 20. & seq. De Ripa in tract. de peste. fol. 25. ubi dicit eisē notandū pro cōsiliariis, qui nō possunt sine autoritate superioris à loco curiæ discedere. l. si q̄s decur. i. & ibi Bart. C. de decur. lib. 10.

Et hoc est statutum in ordinat. regis publ. ann. 1539. art. 129. Rub. de la residence que sont tenuz faire mesmement les officiers royaux, art. 7.

Et qui prouinciam regit, fines eius non excedat, nisi voti soluēdi causa, dū tamen abnoctare ei non licet. l. illud. ff. de offi. presid. Et inconueniens esse asserit iuris cōsultus in l. 2. §. deinde cum esset. ff. de orig. iur. Magistratus tēporibus vespertinis in publico esse, ne ab inimicis, cū plures regulariter habeant, iniuriā accipiāt: & ne auxiliū latio cum opus fuerit ciuibus desit: sicut Aedius in more fuit, vt q̄ summū gereret imperiū, finib. regionis excedere nō posset: nec tribuno plebis diē integrū ab urbe abesse licebat: teste Alex. lib. 1. genialiū. c. 3. Vigen-

te tamē peste poterūt à loco pestifero discedere, etiam facultate nō petita, nec obtenta à principe: etiam à curia habere debet, vt fusiū dico in ordina. regis. Imò Leo quartus pōti. max. cardinalatus honore Anastasium tituli sancti Marcelli cardinalis propter absentiam priuauit, quia contra canones quinquēniū à parrochia sua absuerat, teste Baptista Fulgo. de dictis. memora. rub. de seueritat. lib. 6. de Leone, &c. Et hodie ob hoc possent multi priuari, quia longiori tempore absunt.

Quārto, à quo sit petenda licentia per theologū: Videtur q̄ ab episcopo. tex. in c. relatum. ibi. de licētia suorū prælatorum, & c. inter quatuor. de cle. nō resid. Contrariū teneo, quia hic est data facultas capitulo hunc theologū puniēdi. nam magis in terest capitulo quā prælati, q̄ illi de capitulo audiūt lectiones, q̄ non facit episcopus: ideo capitulo hanc discedendi facultatem theologo concedere poterit. & ita seruatur de consuetudine, quae hodie inoleuit in Frācia, nempe scholastici & alij ex consuetudine non volentes discedere à beneficio vel præbendā: nū peint liceat. quam perut licentiam ab episcopo, sed à capitulo iū studia ubi obtinet præbendam. si verò obtineant beneficiū ademai. cia curata, à nullo petunt licentiam.

Quārto an Papa possit theologū à residentia dispensare. Papā an spensare perpetuo: Videatur q̄ sic. c. cū dilect⁹. c. ad locū super perpeua residentia non dubitatur, quin possit super residentia dispensare. spensare. Pan. & alij in c. pe. de cle. nō resid. ubi dicunt quod solus Papa cōcedit indulgētiā super nō residendo, cum sit contra ius commune, & in præjudicium ecclesie nō potest. episcopus indulgere. c. dilectus de temp. ordinan. Sed legatus archiepiscopus & episcopus bene possunt dare licētia non residēdi: quia verbū licentia, nō importat

nudā voluntatem, sed concessionē ex causa factā. Ioā. de Selua, in tract. de beneficio. in 4. parte, q. 8. Contrariū cōcludo, cum hoc sit concordatū inter Papam & regem, & sic vñus sine altero non potest isti cōcordato derogare, vt supra dixi in p̄fāt. ad istum titulum. Hoc enim eset & impedire audire volentes istum theologū p̄dicare, & legere, & in dubio Papa hoc nō intēdit. c. inter cātera. de offi. ordi. & etiā veniret cōtra substantiam actus, quod non potest facere etiam consuetudo. glo. in c. 2. de consue. in 6. etiam probatur in §. volumus. ibi, p̄textu dispensationis apostolicā infra eo.

Nec Papa cōtra substantiam actus ali quid facere potest actu remanēte. c. cum ad monasterium. de statu regu. & pro hoc est tex. formalis in vers. nec non. de firma. & irrevocabili concordato. stabilit. ubi dicitur, etiā per nos & successores nostros, &c. Istud etiam immutaret statutum vniuersalē ecclesiæ Gallicanæ, quod nō potest Papa facere gl. & doct. in c. proposuit, de concess. p̄aben.

Nec valeret consuetudo, vt iste theologus possit percipere fructus beneficiorum in absētia, quia est onerosa ecclesiis. Archid. in c. sacerdotibus. 31. teat. distin. doct. in c. cum omnes. de constit. ubi idem etiam dicitur de aliis in c. 1. de consuet.

Fallit in scholasticis, vt habetur in scholastico priuilegi. 31. ubi plenē scripsi. & pro hoc latum fuit arrestum ann. 1533. die 22. Decembris, pro Stephano Lestan cōtra capitulum de lafferre aurium, per quod fuerunt adiudicati fructus grossi præbendæ scholastico studenti Aurelia. Idem in consiliarijs parlamentorū, qui eriam grossos recipiunt fructus in absētia, vt assūt sūfise concessum ad hoc priuilegium regi Franciæ. Boēt. in decisio. Burdeg. q. 17. [hoc priuilegiū concessit Clemens 6. pontifex sumimus cuius bullæ transcriptum est in lib. antiqu. ord. fol. 60. in Parla. Parf.] & in intimo regis consilio fuit idem iudicatum pro domino Mathe. regis consiliarij Parisiens. ann. 1539. die 25. Martij. Imitemur ergo theologus Moysen & Aaron, qui indōnenter in tabernaculo domini erant. c. vii. 36. dist. Imò etiam si theologus residet et per alium, nō habet distributiones quotidianas, tum quia residētia debet esse personalis, tum quia per alii seruēdo non satis facit iuri, Calder. in consi. vno. de cler. non resid. nam inter artifices est lata differentia. l. inter ff. de sol. intellige vt in gl. studuerit. supra. eo. dixi, & an valeat consuetudo non residendi. vide Prāpos. in c. sacerdotibus. 31. distin.

Et quando theologus non residet, vt alius beneficiū habens, præsumitur iniustē abesse, absens enim à loco, ubi residere tenet, iniustē præsumitur abesse. c. f. de eo q̄ mitrit. in possess. cauf. reiservand. Panor. in c. f. §. porrò, vt lite nō cōtest. Idem Abensma in marito, qui ab vxore est absēs, vt docet. Bar. per ritus init. illum tex. in l. si eum. §. ex iusta caufa. ff. de fideic. liber. [nam dicitur illi, si tu abstines sine vxoris voluntate, tribuis ei fornicandi licētiam, & peccatum illius tuæ imputabitur abstinentiæ, & abstinentiæ c. si tu abstines. 27. q. 2] Hoc tamen nō procedit in scholasticis, vt scripsi in scholastico priuilegi. 33. ubi abundantius vide, & de priuilegio dato alicui, vt

possit percipere fructus, qui residentibus dantur, quod is nō possit recipere distributiones quotidianas, quæ tantum his, qui intersunt diuinis, dantur. vide in c.vno.de cleri. non resid.in 6. Et multe residēt in ciuitate qui diuinis nō intersunt. not. doct.

Compositio in c.licet de præbē. Sic expresse docet Cassado. in de non residendo non valeret. Ideo sicut non valet cōsuetudo non residendi, vt superius dictum extitit, ita nec transactio, nec compositio, vnde fuit reprobata cōpositio facta inter canonicos, & vicarios de leſat super nō residendo, an. 1537. die 14. Martij.

Predicatio a Prædicationis.)

quid sit, & Prædicatio, est Dei & prædicationis a actu manifesta cōmendatio. vel instruſio. Cantic. 6.c. videntes sponsam filii Sion, beatissimā prædicauerūt. De instruſione patet Matth. 4.c. Cœpit Iesuſ prædicare, & dicere, Pœnitentiā agite, &c. Et inter cætera, quæ ad salutem populi Christiani spectant, pabulum verbi Dei quam maximè ſibi noſcitur eſte neceſſarium, quia ſicut corpº materiali, ita anima ſpirituali cibo nutritur: eo quod non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo quod procedit de ore Dei. c. inter cætera de offi. ord. [& officium prædicationis eſt valde priuilegiatum. c. quod Dei timorem. in fi. de Statu. monach.]

Quid debet theologus prædicare? Resp. declarari 2.ad Timot. 4.c. vbi dicitur, Prædica verbum, ſcilicet Dei, Act. 13.ca. habetur. Prædicabant verbum Dei. & 4.c. ibidē dicitur, Loquebātur verbum Dei cum fiducia. n. cauendum. 10.q.3. & c. antecessor. ii.q.3. vnde dicit B. Greg. Papa. in c. frater nitatis 35.q.10. Eſt enim verbum Domini, validum, forte & durable, & immutabile & perfeuerabile, non momentaneum, nō transitorium. dicit enim, Coelum & terra transibunt, verba autem mea nō transibunt. Et eſt quasi carmen musicū, quod suavitat dulcique ſono canitur. Ezech. 33.c. in fi. Vel verbum, id eſt Christum, vt dicit Apostleſ. Nos prædicamus Christū. i. ad Cor. 1.c. & 2. ad Cor. ca. 4. non enim voſmetipſos prædicamus, ſed Iesum Christū Dominum noſtrum. & Marci. vlt. Eunteſ prædicante euangeliū omni cteaturæ. Debet in ſuperiori prædicatore loqui oportunè, ne tacenda proferat, nec proferēda taceat. c. ſit rector. 43. dist. Item dicitur, Inſta opportune, id eſt ſuauiter. Pſal. Q. q. 4. Quād uitaſ fauicibus meis eloquia tua. Eccleſiaſt. 8.ca. Omni negocio tempus eſt, & opportunitas. ideo vt alter Orpheus allicere debet homines, & quādoque inſtare importune, & ſeuriter. inde dicitur Eſaię 38. Clama, ne ceſſes. & Hier. 1.c. in fi. Surge, & loquerere ad eos omnia, quæ ego præcipio tibi, ne formides à facie eorum. Et hæc prædicatio debent tendere ad Dei commendationem. Dan. 3.c. in fi. Placuit ergo prædicare signa eius, quia magna ſunt, & mirabilia eius, quia fortia.

Secūdō, deber prædicator concludere ad carnismacerationem, vt 2. Paralip. c. 20. Prædicauit ieuium in vniuersa Iuda.

Tertiō, ad clementiam debet prouocare. Eſaię 61. Vt prædicarem captiuis indulgentiam, & clausis apertioneſ, &c.

Vltimō, deber inducere ad gloriae imitationē. Luc. 9. Mifit illos prædicare regnū Dei. Et hic prædicator debet prius facere, & poſtea docere, exē- plo Christi. Act. 1. Et dicit Marc. 1.c. q. Ioānes erat in deferto prædicās baptismū pœnitētiq. ad deno- bet predi- cator. q. qui vult prædicare, debet in deferto po- cator. nitētiæ maceraſ. alioqui dicit Greg. in homil. Cu- ius vita despicitur, refat vt eius prædicatio conté- natur. c. infames. in fi. 3.q.7. Qui ergo alium doces, teipſum non doces: qui prædicas non furandum, furaris? Paul. ad Roma. 2.c. Alioqui ſi bene docue- ris, & male vixeris, tuſoliuſ condemnator eris. c. multi. 40. distin. Et talis dicitur non theologus, ſed theomachus, cui præbenda non eſt conferenda.

Nam prædicator eſt rectā viā dirigēs, vel dirige- re debes, nō ex circuitibus, vt in ſimiſi dicit tex. in l. nō ſolū §. ann⁹ ff. de exc. tut. Imō prædicator exiſtēs in peccato mortali, ſi cōcioneſt, peccat mor- taliter. c. quid eſt hoc, & c. cū exaudiero. & ibi Pre- posiſ. 50. dif. Quomodo enim potest preſes ecclesiæ auferre malū de medio eius, q. in delictum ſimile corruiſt, aut qua libertate peccantē corripiere pōt, Scientiare- cū tacit⁹ ipſe ſibi respōdeat eadē ſe admittiſſe, quaे quiriuntur in corripiet. c. primū itaq;. 25. dist. Nec etiā ſufficeret prædicato- vita ſine ſcītia, ppter multos erroresq. quādoque re- oriūt ſuadefectu ſcītia. Pan. per illū tex. in c. in- ter cætera. i. 4. not. de off. ord. c. niſi. de renūc. tex. in c. qui ecclæſiaſticis §. hinc. etiā. 36. dist. vbi prius veritas tacendo dicitur, & poſtea loquēdo prædi- catur, vñ Chrl⁹ apostolos prius docuit, & poſtea ad prædicandū miſit, vt ibidē patet, & in euāgelio Marci c. vlt. Prædicare euāgelium omni creature.

Et hæc duo qñ concurrunt in vnū bene actum eſt in illo, vt in magiſtro noſtro Picardo doctore theologo Parisien. nō minus ſanctitate vita, quam eruditione cōmendato. Deus eū nobis lōgauit, & uirtutē animarū queritante (vt ſolet) præferueret.

Et poſtūt prædicare in ecclæſiis & extra etiā in vbi ſu- plateis cōmunibus ſine licētia, ſed in ecclæſiis par- dicandum. chrialibus nō poſtūt prædicare, niſi licētia petita & obtēta à parrochialib. ſacerdotib. cle. dudum. §. nos aut̄ de ſepul. Locus tñ aptior ad prædicādum eſt ecclæſia. Io. 18. Ego ſemper docui in synagoga, & ī tēplo, quo omnes Iudei cōueniūt. Et Luce 19. Erat quotidiae docēs ī tēplo. In domib⁹ q̄ ſo pōt prædicare, ne oriatuſ ſuſpiſio heretiſ. c. cū ex iniū- ito. de hæret. & ibi, in occulto locutus ſum nihil.

Et iſti theologi debet eſſe clerici, alioqui prædi- Clerici de- care nō poſſent. c. ſicut. de hære. vbi laico prædi- bens predi- car. nō laic- ci, nec mu- care. ſpiritu- lieres. Spirituales actus qui ele. & recipere reſignationes. c. q. in dubiis de re- ſint. nūc. ac oblationū pceptio. c. quia. & seq. 10. q. 1. de niq; cauſarū ecclæſiaſticarū cognitio. c. 2. de iud. tā p. viā iudicij, q. cōpromiſſi. c. cōtingit. de arbit. alia ipſis prohibita doct. tradūt in d. c. 2. imō laic⁹ præ- dicare præsumēs ſine licētia ſuperioris excōmuni- catus. text. in c. excōmunicamus. 1. §. quia verō de hæreti. & alia poena arbitria punitur. clem. vlt. in prin. de pcc. & remif. tamē nō requiriſſet ordo. licet

licet gl. teneat cōtrarium, quæ reprobatur in c. adiūcīmus. 16. q. 1. Pan. & Imo. in c. dudum. 1. de elect. Quis theologi Parif. nullū recipient ad gradū theologiæ, nisi sit in sacris. Itē prædicare prohibetur mulier, quamvis docta & sancta sit. c. mulier. 23. dist.

Acta pre-dicatis que esse debent. Cuius ætatis debeat esse hic concionator, vide in c. presbyter. 78. dist. & decem à quibus cauere debent prædicatores, per Flot. in 3. parte summæ. tit. 18. c. 4. & septem modos prædicandi. c. seq. *vbi licet Christus in 30. anno prædicare incepit, tñ 10. Baptista, Ezechiel, Hieremias, Salomō, Io. Euā-gelistæ, & Paulus à Domino in adolescentia, & iuuentute, electi sunt, ob id ratione ætatis si quis bonus aliás, & doctus fuerit, non debet à prædicatio-ne prohiberi. doct. in c. secundum. 19. dist.

Ex quibus causis verbum predicationis auferatur. Aliquando tamen auferunt verbū prædicationis. Primò, propter improbitatem, seu indiscretio-nem. Ecclesiastici 20. c. Ex ore fatui reprobab itur parabola, & c. adiūcīmus. 16. q. 1.

Secundò, auferunt verbum propter indignita-tem, vt Dauid. Quare tu enarras iusticias meas? c. infames. in f. 3. q. 7. & dicit gl. super illo vers. Non auferas de ore meo verbum veritatis: obmutescit facundia, si ægra sit conscientia.

Tertiò, propter insufficienciam. Hier. 1. A. a. do-mine nescio loqui. c. in scripturis 8. q. 1.

Quarto, propter audiētiū malitiā taceat p̄dicator. ne det sanctū canib. & ne mittat margaritas ante porcos, qui cōuersi cōculcent eas. c. quando. II. q. 3.

Quinto, propter timorem persecutionis, vt Pe-tro contigit, qui timore persecutionis negauit Christum, propter hoc tamen tacere malum est. Archid. in c. nolite. col. II. q. 3.

Et intellige hic lecturæ & prædicationis, diuer-sis diebus, non vno die vt postea declaratur.

Et quis istum prædicarorem nō habentē theo-logalē præbendā alere teneatur? vide per de Ripa in l. i. Resp. c. 15. in f. & in c. inter. de of. ord. p. doct.

Cuius expē & per Bal. in c. quoniam. ibid [Vbi dicunt expensis suis alend s curati, cū ipse prædicare debeat, alendū, nisi esset si predica- confuetudo in cōtrarium, & nisi redditus curæ re-nues essent, & tunc prouidebit populus de expēsis prædicatori, cū alimenta ipsi tantū prestanda sint, non pecunia, vt notat Inno. & alij in c. cum volun-tate de sent. excō. nec valeret consuetudo in con-trario, nisi amore Dei illi fieret donū, nō pro labo-re prædicationis. Pán. in c. suā. de fimo. de Ripa. in 15. resp. quia gratis acceperunt, gratis dare debent. c. gracia. & per totū. I. q. 1. & hoc modo solet in Frācia fieri, ideo q. alias potest idonee viuere sine præ-dicatione, nihil debet recipere, & ita seruat cōcio-nator egregi⁹ D. Picardus doctor theologus, & de-canus in ecclesia S. Germani Altissiod. Parif. Decē & nouē priuilegia p̄dicator habet, quæ docet Ho-stiē. in c. q. De timorē de statu mona. & hoc refert Mōto. in verb. p̄dicare. in f. in suo iuris p̄optua.]

a. Subire voluerit.) & po-tuerit. c. extirpāde. §. qui ve-ro. &c. super inordinata. & c. graue. de prab. c. f. ibi, voluerint, & potuerint. in princ. 16. q. 1. & c. cū in cunctis. §. inferiora. de elec-t. c. cum inhibitio. de clandest. desp. c. post electionē.

in f. de cōcēs prab. c. excōmunicamus. 1. §. si. de hē-ret. c. q. a. propter. & c. ecclæsia. 2. de elec. & in Euā-gelio. Si vis potes me mūdate. vnde nō sufficeret, si veller, & esset ignorās. vt tenet Io. de platea, in l. grāmaticos. C. de profē. & medi. lib. 10. c. quia. ibi, & tunc si voluerit, non tamen valuerit. de concess. prab. & c. post electionem. in f. ibid: licet magnum habuerit animam, vt nobiles & iouiales: alij verd sunt, quorum animus est stricti iuris, teste Bolog. conf. 37. licet aliās. col. 7. ver. corroboro.

Et isti non sunt boni oratores corā principibus, quām animus illis deficiat, vt dicitur de Cicerone orāte pro Milone, & etiā D. Budæo quādoq; con-tigit, & Alciato Auenione, licet excellētes viri fue-rint: nō sufficit igitur si fuerit mutus, aut aliās im-perfectus. c. sit redor. ibi, sacerdos ergo si prædicationis sit neclius, quām tibi clamoris vocē daturus est præco mutus? nec sufficeret posse, si nollet. c. ad hāc primo. ibi, potest si voluerit. de appell. c. relatū. ibi, hoc se posse affirmant, sed effice cōtradicūt. de cler. non resīd. l. 1. §. si quis adira. ibi posuit, si vol-let. ff. ad Tertul. Vnde dicit philosoph. quod duo sunt ex quibūs humanorum actuum constat effe-ctus, videlicet voluntas & potestas: quorum alterū si desit, nihil est quod explicari queat. Bal. in c. cum cōtingat. n. 10. col. 4. de iureiu. & in l. cū te. col. 1. C. de don. ante nup. Barb. cōf. 123 scripsit in prin. in 4: vol. inter cōs. Ale. vbi dicit, ad tollendū statutū, vol-un-tatē & potestatē necessaria. & p. hoc dicit Bald. in c. ex parte. col. 2. de cōsti. quod voluntas debet es-se cōcreta actui, qui debet perfici abstracta em̄ voluntas, id est separata, & per se, quæ reperi-tur in ani-ma non perficit actū, vrpote possum adire hereditatē, & volo, tamen voluntatē meā non applico alicui actui verbi vel facti, non efficior hæres. l. po-tuit. C. de iure delib. Nam tm̄ distat fecisse à cōce-pisse, q̄tū perfectū ab imperfecto, & quantū semen quod est reconditum in horreo, quod non fructifi-cat ab eo, quod est seminatum in agro. abortum enim facit intērio, si conceptū suffocat in utero, & non producit in lucem. vnde hanc voluntatē mē-talem nunq̄ exēitem in actū, abortiuā dico partus abortiuī similitudine. l. q. si mortui. ff. de verb. sig. l. quod certatum. ibi, si viuus ad orbē totus proce-serit. C. de posth. h̄c red. inst. hæc sunt verba Bal. in consilio schisma. in vers. sed in cōtrarium. col. 3.

Voluntas igitur hominis, quæ nō deducitur ad dispositionē, censetur abortiuā, sicut in posthumo, qui licet sit in utero cōceptus, si tamen nō sit per-fectē natus, dicitur abortiuus. Bal. in l. i. n. 32. C. qui admitti. Ias. conf. 22. in q. col. 2. in 3. vol. Vnde Iurif-consul. ait in l. in omnib. reb. ff. de act. & oblig. his verbis: In omnibus rebus quæ dominum transfe-runt concurre-re oportere affectus ab utraq; parte con-trahent. Nam nisi animus utriusque con-sentit, perduci ad effectum, id quod inchoatur, nō po-test. Sic Papa sola voluntate nō confert præbēdas, nisi utra procedat, & transeat ad actū dispositiūnū, vnde dicit Bal. cōf. 326. Rex Rōmanorū. col. 2. in 1. vol. quod tria canoniciāt omnes actus, scilicet po-testas, voluntas, & modus. Nam sine potēcia nihil ad actū deductur, & sine voluntate nil cōsenſu modus.

Timidi non sūnt boni oratores.

Voluntas sine actu non prodest.

perficitur, & sine modo nil in fine suum dirigitur. & dicit Bal. in I. omne verbum. col. 2. C. continuo. deleg. vel duo requirantur, quæ canoniciat oēs actus, voluntas, & legis auctoritas: nam vbi nō assit iuris potentia, voluntas inanis est. Bal. in I. nolle. per illū tex. ff. de acq. h̄at. Et si Bal. in I. cū testamentū. C. de iur. & factū igno. dicit tria necessaria, volūtatem, potestatē, & scientiā: sed potentia scientia cōprehēdit, vt tenet Dec. in c. cū super. 4. nota. de off. deleg. Alibi dicit tex. in cle. 2. §. 1. de relig. dom. Eli-gendos esse qui sciant, velint & valeant, quē notes.

Expositio ad verbum voluntariorum subire voluerit. Veli intellige tex. subire voluerit, id est, voluntariè subierit, & non coastē, prout exponit gl. in I. f. ff. de rer. diu. vbi dicit, qui voluerit trāscēdere muros, id est, voluntariè transcederit, & facit ad statutum, quo cauetur, quod qui voluerit corrūpere mulierē, capite puniatur: q̄debeat intelligi, id est, si voluntariè corruperit. Secus si mulier eū coegerit. Bar. ibi & Deci. in regula, non vult h̄ares esse. ff. de reg iur. & per hoc defendit à morte vñū, qui voluit aliquem necare veneno. Fr. Cremoni. sing. 49. defensauit, &c. q̄a dicebat statutū, quod qui venenare voluerit, capite puniatur. gl. in I. 1. ibi, voluerit arbitrari. i. voluntariè fuerit arbitratus. ff. de leg. 2. gl. in I. f. in verbo voluit. C. de codicil. Et pro hac expositione cōsonat verbū actu subire voluerit. gl. in c. si diligenti, in verbo purgare voluerint, cum effectu dicit gl. de foro compet. Barb. cōf. 21. preclarē. col. 3. & conf. 23. col. pen. in 2. vol. Prior tamen exposi-tio magis videtur conuenire textui.

Collatio si voluerit an-sit conditionalis. Erat collatio facta alicui si voluerit, sit cōditionalis, tex. in I. si ita. § illi si volerit. ff. de lega. i. decidit q̄ sic, & sic expreſſe tenet Anch. in cle. vna 6. not. de cōf. pr̄b. & ibi Bonif. nu. 4. dicit necessarium extare conditionē per declaratiōnem voluntatis, & ante illam declaratiōnem gratia est cōditionalis, ob id theologus sat. s. dicitur declarare voluntatem suam si requirat p̄bendam theologalem sibi conferri, quæ transīt cum suo onere, vt supra dixi in gl. onus. vide gl. voluerit, in extrauag. vna. ne se-de vacante in communib⁹, quæ docet, quot mo-dis declareret voluntas. vide ibi si te deleſtet.

a Quīque bis aut semel.) Referritā quīque a bis au semel ad magistrū quām ad minus b singulas heb ad licentiatum, & baccalaureum for-matum, vt saltē ſemel in hebdomada legere teneantur, & postquam alternatiū hic tex. loquitur, theologerit eleſtio, etiā in alternatiū iuris. in quib⁹ verba parti diriguntur, vt hic, & in I.

Arbitrio q̄cunq; C. de ſer. fug. l. 3. ff. de eo q̄certo loco, doct, theologi re- in c. inter. de reſcr. cū etiā hic diem non exprimat, linquuntur arbitrio theologi relietus eſt. l. 1. ff. de iure del. Et de quo die le-hora idē, niſi dies & hora iā consueta fuerint: quia secundū consuetudinē regi debet hic theologus, cū legem ſoluere nō debeat, ſed adimplere: exēplo Christi, de quo in Euangelio, Matth. 5. c. Non veni ſoluere legē, ſed adimplere. Et quāvis nō aſtrīgātur hic niſi ſemel in hebdomada legere: tamen ex bono & q̄quo, vt ignorātes instruat, tenetur quāto

frequentius potest, argu. c. significatiōn de pr̄b. b Per singulas hebdomadas.) Etiā ſi plura eſſent festa in hebdomada, & ſivellet legere ſingulis dieb. vnius mensis, vt cōputaretur per totum annū, non putarem ſufficere. arg. illius emphiteotæ, qui vult censum ſoluere pro pluribus annis, vt dominus nō teneatur recipere, ſi detrimētum patiatur. Iaf. in I. 2. q 22. nu. 63 C. de iure emph. allegādo Spec. in tit. de loca. §. nunc aliqua. q. 42. Et ſi nō legerit in vna hebdomada, poterit purgare morā, antequā per ca-pitulū puniatur, quia quādo dies apponitur à lege, ḡus. & poena ab homine, vel cōtra, tūc admittitur purgatio morē, gl. in c. licet canon. in verbo priuatus. de elect. in 6. Ang. & alij in I. ſi insulā. ff. de ver. obl.

c Impedimento ceſſante le gitimo.) Idem dicitur in c. commissa. de elect. in 6. & in c. cupiētes. §. insuper. ibid. cle. vt iij qui. de āta. & quali. Legitimū im-pedimentū dicitur morbus fonticus. [I. Pompo. in Legitimū prin. de procur.] nō leuis febricula, ſeu vetus quar-impedimē-tana. I. quaſitum. ff. de re iud. & c. ad audientiā. de tū quid ſit. cler. non resid. c. eos. de ſent. exc. in 6. Nisi eſſet im-pedimento ad ſtudium, cum quilibet morbus etiā leuissimus ſtudiū facile impediſſe ſoleat, quod ala-cri animo fieri debet. § f. in proceſſio. iuſtit. facit c. multū, 3. q. 6. ſeruire enim nobis intelliguntur etiā hi, quos curamus egros, qui cupiētes ſeruire nobis, propter aduersam valetudinē impediuntur, verba ſunt iuriſcōſulti. in I. cū h̄ares. §. ſtichus. ff. de ſtatu lib. & nedū morbus ſui corporis excusat. I. qui cum vno. in f. ff. de re milit. ibi, affectioni parentū & af-finiū. c. ſi episcopus. 18. diſt. ſed etiam morbus ſuorum. gl. in c. communis. 23. diſt. Alex. & Iaf. in I. 2. §. ſi quis. ff. ſi quis cau. Et ſui diſcūtūr quo ad hoc viſq; ad quantum gradum. Bal. in I. peritionem. C. de ad-uo. diuer. iud. Barb. conf. 28. clementissimum. col. 3. in 2. vol. gl. & doct. in c. requiſisti. de reſta.

Item pēſtis dicitur legitimum impedimentū, c. ad ſupplicationem. de renunc. c. ex parte. in I. de app. I. ſed ſciendum. & ſeq. ff. ad Trebel.

Præterea bellum. gl. in verbo. guerrarum, de au-thoritate ſacri conciliij. in prag. Bald. in conf. 45. lata fuit. in 3. vol.

Itē ſi erat in carcere. Bal. & alij in I. 2. ff. de in ius. voc. & I. 2. §. fuisse. de cuſt. reo. Alex. in d. I. quaſitū.

Item quando is locus in quo legebat, non erat tuitus propter inimicos, quibus nullus tenetur ſe exponere, etiam cum literis de ſaluo conductu. c. accedens. 2. vt lite non contēſt.

Item ſi ſit pro ecclesia impeditus, vel medicinā illo die ſumpferit. c. vno. §. qui verd. de cle. non reſid. in 6. & ibi. Peruf. Alia impediſſa an ſint legitima, relinquitur arbitrio iudicis, & boni viri. gl. in c. ſi quis iuſto. de elect. in 6. tex. & ibi no. in c. ſciſci-tatus. de reſcr. Non eſſet ramen legitimum impe-dimentum, ſi theologus eſſet in ſeruicio episcopi aut archiepisc. ſeu cardinalis? q̄a eſſet ecclesiæ de-trimento. c. pe. de cle. nō reſid. quamvis aliud regu-lariter ceneatur p̄ſens. qui eſt in ſeruicio episco-pi. c. cum dilectus. c. ad audientiā. de cler. nō reſid. gl. in prag. eo. tit. & verbo. Requiritur tamen quod hoc impediſſementum ſit ineuitabile. c. 2. & ibi doct. de testi. c. ſuſcitat? ibi, aut ineuitabilis neceſſitatis articu-

Theologus in ſerviō episcopi exi-ſtens nō ex-ſerviſſit.

articulo impediri. de refrip. nam impeditus non excusatur, quando potest rem ouere impedimentum. c. si de elect. l. quibus. in princ. ff. de condit. & demonst. [Idem propter aliam necessariam causam. l. si. C. de prox. sacr. scrit. lib. 12.]

diximus. ff. si quis cau. Henr. Boreas. in tract. de sy-
nodo episcopi in 2. p. quod est notandum.

Notandum est, quod nō sufficit probare impe-
dimentū, nisi probetur, quod sicut causa quare non
igit, quia ante infirmitatem legere solebat. l. pen.
§. docere. ff. ne q̄s eū qui in ius voc. & vi exi. Pan.
in c. plerunque. col. vlt. de refr. & debet quis pro-
testari de impedimento, quod per eum nō stat, vel
probare debet se adhibuisse diligentiam, ad evitā-
dū impedimentū, vt firmat Bar. & alij in l. 2. ff. si q̄s
caut. Boer. decis. Burdeg. q. 40. quāritur. Barr. in l. 2.
§. quod diximus. ff. si quis cau. & l. qui cōmēatus.
de re milit. Deci. conf. 552. viso. col. 1. & in c. suscita-
tus. vlt. no. de refr. vnde si canonicus probet vale-
tudinē, non sufficit, vt habere possit distributiones
quotidianas id tēporis, nisi appareat, quod propter
eam non interfuit diuinis, probando quod sanus
cōsueuerat interesse. Alioqui absens infirmus
distributiones recipere vellit, quod nō est ei permit-
tendū. Fel. in c. ex transmissa. col. 1. de præscr. Iaf. in
l. properadū. §. fin autē vtraque. col. 1. C. de iud. Ia-
cob. in l. in exceptionibus. §. si. ff. de proba. doct. in
c. ex ratione. de app. Corse. in sing. incip. infirmus.
q̄ non tā exactē feruamus, si probetur impedimentū,
vt scribo in praxi benefi. in refr. de non resid.

a Legere) Euangelia, & librum Bibliog-
legere a rum debet, non Bocatij seu Pogij fabu-
las. de Moysen enim dicitur Exo. 24 c. af-
sumens Moyses volumen fuderis, legit audiente
populo, & 4. Reg. 23. c. Legit Iosias cunctis audi-
tibus, &c. & Ios. 8. c. Legit omnia verba benedictio-
nis, & maledictionis. & Luc. 4. c. dicitur, quod in-
trauit Christus secundum cōsuetudinem in syna-
goga, & cœpit legere, & traditus est illi liber Esaïæ
prophetar. vt reuolut librū, inuenit locū vbi scri-
ptū erat, Spiritus Domini super me, eo quod vnxit
me, & quicunq; legerit hanc scripturam, & inter-
pretationē notā fecerit, purpura vestietur, & tor-
quē aureā habebit in collo, & tertius in regno meo
erit. Dan. 5. c. & 3. Esd. 9. c. dicitur de Leuitis, qui le-
gebant legem Domini, & præferebant singuli eos
qui intelligebant lectionem. Ergo legendus est li-
ber diuinæ scripturæ, vt per illū rectè dirigantur.

Posset etiā legere decretorum librum, qui san-
ctorum Patrum statuta, & conciliorum generaliū
continet. c. de libellis. 20. dist. Ideo dicitur, ibi, in c.
seq. si decreta sanctorum Patrum non habetis, de
neglectu atque in curia estis redarguendi, si habe-
tis, & non obseruat de temeritate estis corripien-
di, & alibi. Nulli licet canones ignorare. c. nulli.
& c. omnes. 38. dist. Et scientia canonica est practica
theologia, vt dicit gl. hic, & ideo theologo neces-
saria. Flor. in 3. parte summæ. tit. 5. c. 2. text. pulcher.
in c. qui ecclesiasticis. 36. dist.

Et intellige, legere habeat, ac interpretari, nec
sufficeret ad corticē legere, vel ad verbum, & non
declarare, vel legere oculo mētali, & corporis, aut
legere superficialiter, & nō intelligere, quia legere
& non intelligere (vt dicit Cato) negligere est, vel
legere in camera, arbitris semotis. Sic tradit Barb.
in rep. l. cū acutissimi. col. 71. C. de fideic. per l. 1. §.
legi. ff. de his que in testam. delent. Bal. in marg. in
verb.

Theologus impeditus non debet seruire per substitutum. Quāro an durante impedimentoō legitimo theo-
logus debeat seruire per substitutum, vel eo sano
teneatur sarcire? Videtur quod sic, per l. nullus qui.
in fi. C. de decur. l. 10. Et in famulo probatur quod
teneatur seruire tanto tempore quanto non potuit
seruire. gl. & Bart. in l. si vno. §. itē cū quidā. ff. locat.
Auff. decisio. Tholof. q. 359. Contrarium est verum,
tum quia eleēta est industria theologi, & inter ar-
tifices & letores lata est differentia. l. inter artifi-
ces. ff. de sol. tum etiam, quia quando quis impedi-
tur casu, non tenetur dare substitutum. l. matricu-
lam. in fi. C. de agētib. in reb. l. 12. & l. si. in fi. de pro-
ximis sacro. scrinio. eo. l. gl. & Bar. in l. 1. §. diuus. ff.
de var. & extrod. cog. Et hoc probatur in hoc tex-
sumendo argumentum à cōtrario, videlicet quod
theologus tenetur legere ad minus semel in heb-
domada cessante impedimentoō. ergo si sit impedimentū,
non tenetur, & sic non per se, nec per sub-
stitutū, nec eo sano tenebitur sarcire, cū legere tē-
pore infirmitatis nō teneatur, & sic petit obligatio
pro illo tēpore sicut periret per interitū speciei in
obligationem deducta. l. quod te. ff. si cer. pet. & l. si
ex legati. de ver. obli. gl. in prag. sanct. in rub. qualiter
horæ cano. sint dicen. in ver. syncopādo, quod
intellige quando impedimentū esset temporale,
secus si perpetuum, quia tunc, ne vtilitas publica
pereat, debebit seruire per substitutum, per ea qua
dixi supra eo. in gl. studuerit. Sic dicimus in prouis-
fo per resignationem, qui obstante legitimo impe-
dimento non potuit bullas prouisionis habere in-
fra sex menses, vt non obstante regula 34. cancel.
possit post eā adipisci possessionē etiā non habita
protestatione, & talis remanere debet illēsus. no.
in ppriis terminis Ariol. in addi. ad Guillel. in c. pe.
de elec. in 6. q. a. impedimentū excusatg supradicta.

Si verò stererit per mensulariū seu bāquerium,
qui erat obligatus dare bullas intra duos mēses ali-
cui, & nō dederit, ob id ille perdidit beneficiū, cō-
dēnabitur mēsarius ad interesse, quod non potest
esse minus, quām valor beneficij amissi, nam si cē-
tum libris singulis annis valebat, tātum dabit mē-
sarius illi, quo usque procurauerit beneficiū similiſ
valoris conferri isti per c. inter. de præb. l. locum. §.
cōdemnatio. ff. de tab. exhib. Ita fuit dictū in sena-

*Quis im-
pedimentū
posset probari
peccati.* tu, anno 1525. Quāro quis teneatur probare impe-
dimentū? Resp. qui alleg. l. 2. & l. quoties. §. qui do-
& quomo-
lo. ff. de prob. & ibi addidi. & l. auctori. C. illo ti. Item
quāro quomodo impedimentum possit probari?
Resp. tex. in l. vlt. §. illud. ibi, evidenter. simis proba-
tionib. C. de temp. ap. & sic per testes. quod fallit
quando impedimentum non possit per testes fa-
cile probari, quia tunc probabitur per iuramentū,
& hoc arbitrio iudicis relinquitur. l. thesaurus. ff. ad
exhib. l. si. C. de fide instr. Perus. in c. ex ratione. col.
3. de app. Et maximē si sit honestus vir his qui im-
pedimentum alleg. Guid. Papē in suis decis. q. 64. si
altera pars. & q. 205. in causa. Iaf. & alij in l. 2. §. quod

*Probari
debet impe-
dimentum
fuisse car-
sam cur a-
Eum non
fecit.*

*Legere qd
debeat legere
logus*

*Liber de-
cretorum
posset at theo-
logis legi.*

*Scientia
canonica
est theolo-
gicaria.*

verb legere.gl.& ibi Fel.in procēm.decrel.in prin.
text.in extrau.non nunquam.in verb.legere ac in-
telligere.de ver.sign.in extrau ag.lo.22.vbi gl.dicit
parūesse legere,nisi adsit intelligere : & perfectissi-
ma lectura dici non meretur, nisi diligentissima
ac exactissima legentis interpretatione singula
tradatur. §. his igitur.inst.de iusti.&iur.Et lectio de
bet manifeste declarare sensum scripturar. l.2.ibi.
lectio manifeste declarat.C.de delator.lib.lo.Ant.
de But.in repe.c.vestra.no.15.de co h.clet.nam qui
ea docent,quæ ab auditoribus nō valent intelligi,
nō ad eorum utilitatem , sed ad sui ostētationem
legunt.c.fi.43.dist.& alij inter legēdum verbis era-
toriis & obfojetis vruntur p̄ztermisſis canonum
& legum vocabulis propriis,cū ea ignorent.Barb.
in c.Raynaldus.col.8.4.det fiam.& hic affectatus
modus semper iuris consultis fuit molestus. l.2. §.
post hos quoque ff.de orig.iur.dixi in 8.not.rep.l.
vincit. C.de sententiis quæ pro eo quod interest.
Catellia,Cotta in 2 par.memoraliū,in verbo, lege
re.&sacerdotes Dei omissis Euāgeliis & prophetis
vidēm̄ comedias legere,bucolicoru versū verba
cantare,tenere Virgilīū in manibus,& id quod in
pueris adest causa necessitatis,crimē ī se facerevo-
luntatis.verba sunt Hieron.in c.sacerdotes. 37.dist.

statim norat gl. in cle. attendentes. in verbo , de-
beant.de statu monach.tex.in l.prætor ff.de eden.
Sec.conf.73.capiendo.col.2,in 4.vol. Idem in ver-
bo tenetur.cle.exiui. §.item ordo.de ver.sig. & su-
pra dixi.Idem in verbo , oportet.c super inordina-
ta.& ibi Pan.i.not.de præb.gl.in c.fi.de litis cōtest.
in 6 Idem de verbo,iubeo gl.& doct.in l.sæpe au-
diui.ff.de off.præsi. Idem in verbo , imperare , &
præcipere c.fi.14.q.r.
b Et quoties.) Intellige quotiens defecerit, scili-
cet semel in hebdomada, non quotiens defecerit,
scilicet in singulos dies, quia cum nō teneatur le-
gere vltra bis, aut semel in hebdomada, vt supra est
declaratum,nō est verisimile, quod statim iste tex.
se corrigit.l.non ad ea,ff.de cond.& demonst.alio-
qui posse dici,huy, tam cito;dixi in l.vnica.not.4.
C.de sent quæ pro eo,quod interest.nu.13. Et hæc
dictio,quoties,iteratua est,l.fi.C.de indict,viduit.
tol.l.quotiens. ff qui satisd.cog. & quod actus re-
quirat, vide Bart.in l.eum qui certarum,in fi.ff.de
ver.obligat.& de dictione totiens quotiens , vide
Alex. cōt.145.quoniam,in 2.vol.& vult diceret et ex.
toties debet puniri theologus , quoties defecerit
semel legere in hebdomada.

Quid si capitulum velit dispensare, ut nullo mode teneatur legere, an possit? videtur quod an possit sic, quia arbitrio capitulo relinquitur, ut hic patet in tex.

Contrarium teneo, quia præbenda est data cum onere lecturæ, quod onus non potest capitulum remittere, ut notatur in c. significatum de præben-
nam si te priuetur theologus, id est, lectura, nec no-
men habere meretur, quod sit præbenda theolo-
galis. c. cor episcopi. 68. dist. I. à nullo. C. de feriis. Pu-
to tamen quod ex causa posset capitulum per ali-
quod tempus modicum dispensare, non per lon-
gum tempus: quia reipublicæ intercessit ut legat, cu-
ius scientia mundus illuminabitur. auth. habita.
C. ne filius pro patre. & hic relinquitur punitio ca-
pitulo, non dispensatio. & intellige cessante impe-
dimento, ut suoradicatum extitit.

Item cum prædicatio non fuerit taxata, credo *Prædicare* quod etiam semel ad minus, die videlicet domi-*quates te-* nico, vel alio die festo prædicare teneatur, & hoc *neatur the-* tenet gl. in verbo, habeat: quia vna determinatio *logus.* determinans duo determinabilia, ea pariter debet detinendre, l. iam hoc iure. ff. de vulga. Si tamen sint tria festa in habdomada, in quibus sit prædi- candum, prædicare teneatur, & hoc etiam approbat consuendo, licet non exprimatur in hoc tex- *Tacitum.*

conuerudo, licet non exprimatur in hoc tex.
a Deficere.) Deficere dicitur, si omnino nō legat, per horam
vel modicum: quia semel in hebdomada debet le-
gere, & per horam. Nam ita consueuerunt alij le-
ctores legere, & bonum est argumentū à solitis l.
si quis donaturus, ff. de vſu fruc. & ibi addidi. l. cer-
ti cōdīctio. § si nummos. ff. si cer. pet. Putarem ta-
men nō posse puniri si modicum horā omittet.
arg. l. i. in fi. ff. de vent. inficien. quia parvus defec-
tus non nocet. l. quamuis. ff. de cond. & demonst.
Et Bal. in c. cum adeo. col. 2. de tēſcrip. dicit quod
qui parum transgreditur, non vituperatur. & sic
de modico non curatur. l. ſcio. ff. de in integ. refit.

Intellige quod debet publicè legere & non domini, nisi intante necessitate. c. i. & c. quia de magistris. c. cum ex iniuncto de heret. & in processuorum §. hæc autem tria, nec tenebitur legere, si non habeant auditores, sed tenebitur divinis interesse, sicut alius canonicus, quia ratione lecture excusatur, ergo ea cessante, debet effectus & dispensatio de non residendo cessare. c. cum cessante de app.

*Theologus an possit legere per substitutum? Videatur quod sic, per tex. in l. i. in si. ibi, per substitutum, iegere per C. de præpositis agent. in reb. lib. 12. Secundo facit substitutum. tex. in l. quisquis. i. C. de episcopis & clér. c. scripsit. 7 q. i Contrarium est verius, tum quia electa est industria istius theologi, & posset inhabilem substituere, & inter artifices lata est differētia. l. inter artifices. ff. de solut. Secūdō probatur in l. nullus qui nexus. C. de decur. li. 10. quæ sic dicit, nullus qui ne-
xu generis curiæ te nctur obnoxius per substitutā quancunque personam curiales impleat functiones, sed ipse per se ded. tum patrī munus exolvar, nisi hoc speciali beneficio sit cōcessum, probatur in l. i. & ibi gl. C. de emancip. & colo. lib. ii. Bart. in l. nemo. ff. de duob. reis. l. is quidem. C. qui mil. tare non possunt. li. 12. l. vna. § ne autem, de cad. tollen. Rom. in rep. l. si verò. § de viro. fallen. 16. & 19. ff. sol. matrim. & sing. 64. Ang. in §. i. de vſu fruct. in lib. in-
stit. Barb. & alij in c. i. de sum. Tr. in. atq; in tract. de præstan. Card. in 9. q. i. rartis. Et contraria sunt spe-
cialia in casibus, scilicet à iure expressis. & tunc quando quis legit per substitutum, debet seruire per hominē eiusdem cōditionis. d. l. i. C. de præpo.
Corse. sing. inc. sub*

stitutus gl. in prag.
eo, verbo. vide quæ
dixi in glo. impedi-
mento, supra co.
a Debeat.) Nec ef-
debeat a. Et quoties b
ipsū in huiusmodi lectu-
ra deficere c contigerit,

& Corset. in tract suo de nominis, vbi casus hinc inde tradit. Vide quot modis quis dicatur deficerre, in l. ammissione. §. qui deficiunt. ff. de cap. dimin. & in c. i. § fin. & ibi glos. & Domi. elect. in 6. & per Berch. in verbo, deficere. & quid differat à decedere, tradit Dec. conf. 227. in casu. col. 2.

ad arbitrium a capituli per subtractionem distributionum b totius hebdomadae

b Distributionum. j) Capitur hic pro prouertibus, qui quotidie distribuuntur his qui interfunt diuinis officiis, ac horis canonicas sine fraude. c. licet. de præb. & istæ veræ sunt quotidianaæ distributiones, ut in extrauag. cum nonnullæ de præb. in extrauag. communibus Dec. conf. 280. in casu. col. 1.

Et puto annuersarium hic etiam comprehendi. Lappus alleg. 43. an residens, cum quod æquiparetur distributionibus. cap. vno. in fin. de cler. non resid. li. 6. tum propter rationis idætitatem. c. si postquam. §. 1. de elect. in 6. Sic cōcludit gl. in prag. in §. iubet. in verbo distributiones, quo tempore quis debeat esse in choro. Lappus d. alleg. 43. an residens. Sed fructus grossos non perdit, nec distributiones alterius præbēdæ. arg. c. si cōpromissarius. de elect. in 6. Et sic etiam panem qui in singulos dies datur possit amittere, cum comprehendatur appellatio distributionum. Card. in c. dilectus. in 1. col. 4. de præb. vbi etiam dicit cōprehendi portiones priuilegiatas, sed non quo ad hunc text. cum potius computetur inter fructus grossos. quia portio priuilegiata dicitur quando omnes reditus sunt communes, & percipiuntur per unum loco capituli, & in fine anni sunt certæ portiones secundum priuilegium, seu statutum, & cuilibet datur portio sua. [& Fel. conf. 18. stante consuetudine.] Pan. ibidem. vide Panor. & Fel. in c. cum olim. de re iudic. [non habita ratione alicuius residentiæ: alias dicerentur veræ distributiones.] gl. in §. item censuit. in verbo numerus. eo. tit. in pragm. vide Pet. Paul. Parisi. in conf. 32. licet. col. 1. & seq. in 4. vol.

Et istæ distributiones accrescunt aliis canonici intercessentibus diuinis. cle. vt hi qui. in verb. pars dimidia. de ætate & qualit. Quod intellige, nisi ex statuto daretur certum quid singulis canonici, gl. in verbo neque, de tenetib. capitula tempore Missæ, in prag. vel nisi essent fructus grossi, qui applicantur ecclesiæ, gl. in verbo suspensus. in cle. vlt. de vita & honest. cle. Fel. in c. apostolicæ. col. 3. de excep. Dec. in c. i. not. 8. de iud. in 2. lectura.

Et fuerunt istæ distributiones quotidianaæ in ueteri honoré cultus diuini, vt beneficiati facultus conuenirent ad diuinam. cle. vna. de reliq. & venet. sanct. Pan. in d.c. licet. in 2. notab. & Petr. Paul. Parisien. conf. 33. in ecclesia. in princ. in 4. vol. Et sunt in triplici differentia, vt per gl. in §. iubet. verbo distributiones. quo tempore quis debeat esse in choro. & vide ibidem gl. in verbo actualiter, & in verbo percipiunt. Nec valet statutum, vt fructus grossi reducantur ad distributiones quotidianaæ, tum quia non est in potestate inferioris vires priuilegij absoluere, vel eludere. c. vlt. de renunc. in 6. tum etiæ, quia aperta esset via ad tollenda priuilegia studij, contra Papæ, ac imperatoris intentionem. Ant. de But. cōf. 42. vñs. col. 1. vbi fusus probet, & in addi. ad Io. Mona. in c. f. de rescr. in 6. [Et an decima Pal. vel regalis ex distributionib. solui debeat, ne distributionem gatiue cōcludit Marc. de Mātua. in cōf. 1. rū q. diuinus relinqueretur cultus & q. a in literis excipi solvit, & alii rationib. quas ibi videre licet.] Et an clericus cōuertæ fructus sui beneficij in malos vñs teneatur ad restitutionem? quod sic, & etiæ hæredes eorum & ideo

Capitulum an maiorem penam in panem imponit.

Penæ à iure statuta non debet transgredui.

Differentia inter arbitrii & voluntatem.

a Ad arbitrium capituli.) Nec poterit capitulum ex defectu lectorum maiorem poenam imponere, cū hic sit taxata, videlicet ultra subtractionem distributionum totius hebdomadæ, & sic nō posset punire in subtractione distributionum totius mensis, vel in fructibus grossis, licet glos. in verbo possit. in prag. contrarium teneat, videlicet durante pertinacia: quod non est verum: sed si alio modo deliquerit, alia poena imponi potest: vt in rubr. de iis qui tempore diuini offi. vagan. sed nō pro simplici defectu lectorum. quod est bene notandum: nam quādo poena à iure statuta est, vt hic, non debet transgredi sine magna causa. l. quid ergo. §. poena. & ibi Bart. ff. de his qui notant. infam. & Bart. in l. hodie. ff. de poen. & in l. 3. C. ne sacram Baptisma reitere. & l. 1. vt in fructu certum tempus crimina. questio terminetur. not. in c. in archiepiscopatu. de raptorib. Nec obstat quod hic relinquatur arbitrio capituli: quia verū est vt possit punire deficientem ad hanc poenam si velit, sed non vt aliam poenam imponere possit: alioqui dixissent conditores, vt dicit tex. in c. ad audientiam. de decimis. nec tex. dicit ad voluntatem, sed ad arbitrium. nam verbum arbitriū importat iudicium boni viri. Pan. in c. i. col. 4. de sequest pos. & fruct. Ias. in l. si sic. ff. de leg. 1. Voluntas verò refertur ad absolutam voluntatem, non ad regulatam rationem. Bald. in l. voluntatis. col. 1. in f. C. de fidei. Et in l. si cū ea. de doris promis. Pan. in c. i. not. 3. de his quæ fiūt à maio. par. cap. Bar. plenè in extrauag. ad reprimendum, in verbo videbuntur. quomodo in lectorum maiesta. criminè procedatur. Et Ias. in §. in bona fidei instit. de actio. repentes. in cle. sep. in §. non sic tamen. in gl. defensiones. in f. de ver. sig. vbi plenissimè per Geor. natham. dixi in tract. nomina. q. 21. Vult dicere tex. quod si theologus defeccerit à lectorum: poterit capitulum, si sibi videatur, punire, eum per subtractionem distributionum totius hebdomadæ. ergo si videat theologum ex iusta causa non legisse, non puniat eū: ideo eius arbitrio hic relinquitur, quo ad impositionem poenæ, non quantam poenam imponat, quia ex inuidia maiorem imponere fortè vellent, ob id iste tex. taxauit poenam, ad arbitrium tamen capituli imponendam.

Non potest tamen capitulum ecclesiæ maiores fructus beneficiati absentis sine licentia episcopi recipere, nec de illis prouidere, teste Fel. in c. olim. col. 2. de rescrip. ideo hic data est potestas capitulo puniendi, alioqui non posset, nisi ex consuetudine vel priuilegio haberet iurisdictionem, vt in capitulo Bituricens. vide c. cum contingat. & ibi not. de foro compet.

& ideo magni episcopi & cardinales multotiens non habent hæredes. Præpo. in summa. 44. dist.

puniri possit : & a si residentiam deseruerit, b de illis c alteri d prouideri debeat.

a Puniri possit.) Sic capitulum velit, quia hoc verbum possit, est verbum voluntarium & nō importat necessitatem, vt dicit iuris cōf. Vlp. Sæpe audiui Casarem nostrum dicētem, hac rescriptione, eum qui prouincia p̄ræst, adire potes, non imponi necessitatem proconsuli, vel legato eius, vel p̄ræfidi prouincia, suscipienda cognitionis, sed eum estimare debere, an ipse cognoscere, an iudicem dare debet, in l. s. p. ff. de off. p̄ræf. & l. non quicquid. de iud. & l. i. C. quomodo & quando iudex. tex. iū. & agl. in verbo, possit, in c. statutum. §. i. de rescr. in c. Corset. sing. incipiente, potest. gl. in cle. auditor. de rescript.

Aliquando tamen importat necessitatem secundum subiectam materiam. l. i. & ibi Alex. & alij. ff. de iuris dīct. omnium iudi. l. si mandauero tibi. §. fi. ff. mand. auth. sed periculum. C. sine censu vel reliquis. Vel quando potest & debet iungitur. c. oblat. de appell. c. i. de conuersio. coniug. l. cum postulat. l. i. fin. de dam. infest. l. 2. C. quemadmodum testa aperian. Idem si negatiua p̄cedat verbum potest. gl. sing. in c. i. de reg. iur. iur. in 6. tex. in c. i. de causa posse. de hoc verbo vide glo. in c. faciat homo. 22. q. 2. & in c. sciscitatus. de rescr. Bart. in l. gal. lus. in princ. ff. de libe. & posthu. & in l. i. de iniusto rupt. testa.

b Deseruerit.) Deserere propriè dicitur, quando consuetudinem & animum ad hanc p̄rabendam catur. & reuertendi reliquit. §. pauonum. inst. de rer. diu. q. 2. & dicitur desertor. c. placuit. 21. q. 2. & milites desertores. l. desertorem. & per totum. ff. de re milit. Alioqui si ex causa, animo tamen reuertendi, esset ruri per modicum tempus, non videtur residentia deserere: quia qui corporaliter est in uno loco, & voluntate & mente in alio, videtur esse eo loci, in quo animo, non in eo, in quo est præsens. l. nihil. ff. de captiuis. nec videretur ibi morari, ubi est ad modicum tempus. l. 2. & ibi Albe. & alij. C. de verb. fig. Soci. plenè. in l. si quis ita legauerit. vlt. nota. ff. de conditio. & demon. l. penul. si seruus exportan. vñear. l. ex facto. §. rerum. & §. cum fundus. ff. de bared. inst. Quod facit ad hospitem, vt non videatur receptare bannitum, si transeat per villam publicè; & bibat ibi in taberna, & statim recedat. Alter in tract. statu. in 4. parte. q. 8. facit l. quæsum. §. fi. & l. fi ita legatum. ff. de leg. 3. hæres absens. §. 2. ff. de iud.

Differunt tamen deserere & derelinquere. qui enim dereliquit, ex penitentia non reuocat. l. i. ff. pro derelicto. §. hoc amplius. inst. de rer. diu. sed qui deserit, reuocat. l. qui agros. C. de omni agro desert & ibi Bar. & Platea. l. ii. Et deserere quo ad hunc tex. dicitur, quando monitus à capitulo non venit. c. ext. tuæ. de cler. non resid. nam & si monitio non requiratur in curatis. c. extirpandæ. §. qui verò. de p̄rab. c. licet. de elect. in 6. tamen in p̄rabendis & aliis beneficiis simplicibus bene requiri-

tur monitio, nec in istis inducitur correctio iuriū antiquorum requirentium monitionem glo. hic, in verbo, prouideatur, in prag. nec poterit priuari, si reuertatur ante priuationem c. inter. ibi, nisi redierint. de cler. non resid. Et maximè si ante tres monitiones. Ioan. Selua. in tract. de beneficio. in 4. parte. quæst. 5. & not. in d. c. ex tuæ.

Si tamen tamdiu absuerit, ut dubitetur an vi- Si dubite- tur de be- neficium an- niversari, uti- ficiatum an- viuat, vel mortuus sit. Et quando du- pote bene- ficium con- ferri. Eo. sing. incipiente vagabundus. Et quando du- pote bene- ficium con- ferri. An procurator viuat, vel mortuus sit, finitur com- mandatum. text. sing. in l. libera. ff. de pecul. secun- dum Roma. sing. 215. morte. Barba. consi. II. script. col. 9. vol. I. Et in repet. rub. C. qui admitti. col. 48. quod est notandum, quia vidi in practica.

Si tamen postea reuertatur is, de quo dubitabatur, an viueret, recuperabit beneficium suum, ac si non esset alteri collatum, nisi fuerit per sententiam priuatus propte non residentiam, tunc appellatione opus erit. docto. in d. c. ex tuæ. & c. vñico. de cler. non resid. in 6.

c De illis.) Scilicet canonicatu & p̄rabenda. & sic cum connexa sint canonicatus & p̄rabenda, utrumque simul est conferendum, vt hic, & probatur in c. dilecto. de p̄rab. & supra dixi in verbo canoniciatum.

d Alteri.) Magistro, licentiatu an baccalaureo Theologus formatu. dictio enim alteri, eandem qualitatem vi- an posse cu detur repetere, sicut dictio, alius. cle. i. de rescr. Et non theolo- o ordine quo supra dictum exitit, videlicet vt go permitt prius doctori in theologia de hac p̄rabenda (si in- ueniatur) secundo licentiatu, in defecatum docto- ris. tertio, baccalaureo formatu (quando non re- peritur licentiatu) prouideatur. Et sic quando fieret permutatio per theologum de ista p̄rabenda alteri quam supradictum est, non valeret, quia rei affixum est, onus, ut patet hic. ideo res cum onere transibit vt lege traditio. ff. de acq. rerum domi. l. alienatio. de contrah. emp. [nec posset pensio assi- gnari super hac p̄rabenda non theologo, ut deci- sum fuit Burdeg anno 1529. contra magist. Francif. de Molendino regio, vt docet Boer. in decis. suis. q. 226. hoc probatur in c. extirpädæ. in fi. de p̄rab.] posset tamen doctor permutare cum licentiatu, vel baccalaureo formaro, sed non cum simplici, quem currentem dicunt, cum sit hujus p̄rabenda incapax, quid si fieret posset per alium theologum capacem requiri & acceptari.

Imò non posset iste theologus, qui iam resignauit suam p̄rabendam non capaci ad eam redire, etiam si esset adiecta clausula aliter, nec aliàs, quia non est vsus cōcessione iuris. cle. vna. de rer. perm. vt dixi supra in rub. de regia. §. i. glo. etiam per cel- sionem. in fi.

Item vbi qualitas exigitur in aliquo, si non ad- fit deficit actus. l. cui eorum. §. affinitates. ff. de po- stu. l. fi. §. ait lex. de diuort. Resignatio tamē valebit in præiudicium resignantis, si superior approbet alioqui poterit superior ea ratā nō habere. c. quod in dubiis. de renunciat. Imò si collatio fuerit facta, non

*Potes-
t &
debet nece-
ssari
sciam im-
portant*

*Deser-
e
qnando di-
catur . &
quomodo a-
derelingu-
re differat.*

*No pro re-
ceptatore.*

*Monitio re-
gi irruan-
te priuatio-
nem.*

non theologo, & postea alius theologus prosequatur, quod videns episcopus confert prebendā non theologalē cum isto onere theologo, demū euincitur præbenda theologalis à primo per theologū, quārēitur an secūdus theologus habebit præbendā cū hoc onere? Resp. quod nō, sed onus habetur p nō adiecto, & collatio facta isti secūdo theologo valuit, non tamen dicetur præbenda theologalis, nec poterit post mortem istius acceptari per theologum, vel requiri tanquam theologo affecta, gl. in prag. verbo. de alio.

Et vt liberius a studio vacare posuit, etiam si absens b fuerit à diuinis, habeatur & pro praesente, ita vt nihil d perdat.

ni. de elect. vt fuit alias prolatum arrestum in hoc tenatu contra canonicos Remen. ecclesiar. qui sic statuerant contra theologum, ann. 1523. die quarta Ianuarij. vide arrestum contra canonicos Carno. diœcet. pro theologo, latum hoc anno 1544. quia solent ignari canonici hos probos & doctos odio prosequi & literatos. *Arresta.*

Et hoc intellige per fictionem translatiuam de loco ad locum, de qua Bar. in l. si is qui pro emptore. ff. de vñsc. alias dixi in tractatu meo de fictionibus, in quo concessi verba denotantia fictionem, & per conclusiones tradidi materiam fictionis inductaꝝ, priuataꝝ & translataꝝ. ibi, licet videre.

d Nihil perdat.) Et sic nec distributiones, anniuersaria, nec aliud aduentitium amittere debet p hoc verbum nihil. Et si daretur aliquid pro ingressu aliqui cuius cōtraq̄tus singulis canoniciſ, hic theologus *Absens theologus non perdit distributiones, nec a-* ſuam partē habebit, vel si recipetur canonicus, qui ſolueret ex conſuetudine prandium canoniciſ presentibus, iſti theologo debetur etiam prandiuſ, *lia.* vel si praesentes tantum haberet opinionem, iuxta c. f. de consue. in 6. iſte theologus eam habebit, ſicut alij: quia nihil pdere debet, nec aliquid mea cauſa perdet, & hoc ſuadetur per iſtū tex. qui finit eum praesentem in diuinis, ſi eſſet verē praefens distributiones haberet. ca. vno de cleri. non resid. in 6. ſic & quando. fīcte, vt tantum operetur fictio in casu ficto, quantum veritas in casu vero, l. filio quem pater. ff. de lib. & poſthum. & l. ſi filius fam. ſi cert. pet. c. cum dilectus. & c. ad audientiā de cle. non residē, cum denario fraudari non debeant, in vinea domini operantes. c. fin. de magistr. & iſta ſunt noranda.

An alij scholastici vel lectors possint habere quotidianas distributiones in absentia ratione studij, quod non deciditur in c. licet de præbēd. plene ſcripsi in ſcholastico. priuil. 31. vbi cumulaui caſus in quib⁹ poſt quid eis recipere fauore studij, & in absentia: & an conſuetudo valeat quod quis in absentia poſſit recipere fructus? Respon. valere, vt quis partem recipiat, non totum. oportet enim quod remaneat unde viuat vicarius qui ecclesia ſeruit, alioqui conſuetudo eſſet ecclesiæ onerosa, illa bene- & non valeret. c. cum omnes, de constit. c. i. de cōſideriorum in *Confuetudo an valeat quod quis recipiat fructus in absentia.*

Studium liberum esse debet à cura rerum temporalium. auth. habita. vbi ſcripsi in non requisito. C. ne filius pro parte, & ab onerib. & exactionibus. l. i. & seq. C. qui exate ſe excus. lib. ro. Et liberum debet eſſe ſtudium in eundo, ſtādo & redeūdo. diſt. auth. habita. & ibi, multa dixi in priuilegiis ſcholarium, quē hic nō repeto. & in c. quia, hoc anno interpretando in hac Parisię, vniuersitate, de concessio. præben.

Absentia ſtudij recipi diſtributio-nes, ſecus ſi abens fue- rūcauſa vo-lupiati. b Absens à diuinis.) Intelligentum eſt si absens fuerit ratione ſtudij: ſecus ſi ratione voluptatis, cū tex. hic dicat, vt liberius poſſit ſtudio vacare. & ſic patet quod ſi non legat, vel ſtudeat, debet diuinis interelle, per iſtū tex. à ratione ceſſante, & ita videtur apud Bitutiges, etiā ſi theologus praefens fuerit in ciuitate, vt ſupra diſtū exiuit, & hoc exprimit hic tex. dum dicit à diuinis. Si tamen ratione ſtudij eſſet fatigatus, licet non ſtuderet, poſſet tamen percipere distributiones quotidianaſ: quia ratione ſtudij hoc fit. Hic ſi quererem congerere materias, poſſem ſexcentas quæſtiones de abſente & de abſentia tractare, ſed proequor tam- tum tex. & eius propriam materiam non verō in- cidentem. vide in l. abſentem. ff. de verbo. ſignifi. & ibi ſcripsi.

c Habeatur pro praesente.) Sunt verba addita vltra pragma. & ſunt valde rationabiliſ: nā qui abeft à ciuitate cauſa ſtudiorum, dicitur eſſe in ciuitate. L. Sei. §. Pamphil. ff. de fundo instr. quæſitum. in princip. de leg. 3. tamen non habetur pro praesente in diuinis. vnde legitima cauſa abſentia, licet ſin- gulariter interdum quem haberi pro residente. c. de ce- tero. & ca. cum dilectus. de cleri. non resid. tamen nō ſingit eum haberi pro praesente in diuinis. tex. in c. licet. & ibi Imol. not. de præben. hic tamen fauore ſtudij & lecturæ, vt liberius ſtudio vacare poſſit theologus, pro praesente habeatur etiam in diuinis, & ni fuifſet hic expreſſum, hoc non dice- remus, vt not. in c. vno de cleri. non resid. in 6. Fe- li. conf. 18. ſtante.

Statuta ca- nonicorum eōra the- logum non valent. Et has distributiones recipiet etiam non obſta- te statuto canonicoſ in contrarium, quod non valet in præiudicium iſtius theologi, cum inferior legem ſuperioris tollere non poſſit. cle. ne Roma-

§. Prefati que ordinarij, hic §. duas habet partes. Prima pra- pit collatoribus ordinariis beneficia graduatis & nominatis conſerbi. Secunda conſerendi praefiui modum, ibi, hoc modo, &c.

Qui dicantur ordinarij collatores.

a Ordinarij collatores.) qui dicantur ordinarij collatores. Respō. eos dici hic ordinarios, qui potestatē habent conferendi beneficia ecclesiastica à Papa vel à rege, c. à iudicib. 2. q. 6. gl. in c. ordinarij. de offi. ordi. in 6. & in c. si soli de concess. præb. illo lib. gl. in verbo ordinario. §. statuimus. extraua. exercitabilis. Ioann. 22, rub. de præb. [Et in §. ceterum. ibidem, dicitur ordinarios intelligim⁹ episcopos, in quorum ciuitatib. seu dioecesisbus constutunt beneficia, seu aliquod eorū, vel ecclesiis vacatibus capitula eorundē, &c.] siue sint episcopi, siue superiores, vel inferiores gloss. in cle. i. & ibi Cardi. q. 14. vt lite pend. Dec. in c. post confessionem. not. i. de prob. & in conf. 169. & diligenter. q. vlt. dixi latè in tract. nominatio. q. 8. nam in materia collationis, vt hic, appellatione ordinarij venit alius inferior etiam non episcopus. Fel. & alij in c. cū olim. col. i. de prefcri. etiam si non haberet iurisdictionem ordinariam. gl. in verbo, ordinariā, in cle. i. vt lite pend. Et si vellem hic cumulare materias, posse congerere multas species ordinariorū, sed non curio, nisi ea quæ tex. cōcernunt, hic scribere. Vide tñ Spec. inti. de iurisd. om. iud. & de ordinario iudice, & delegato, per eundem. in rubr. de offic. ord. & qn̄ per literas principis videat dari noua iurisdiction, vel antiqua excitari, declaratur in c. licet. de offi. ordi. & ibi addidi. [Et sic vult intelligere hic per ordinarios collatores omnes, qui iure beneficia cōferre possunt, & sic largè, vt astringātur ad conferendū nominatis & qualificatis, si tria conferant beneficia, vt inferius dicetur, etiā si essent canonici, qui ordinarij vocantur in c. accedentes. de præscript.] [etiam si abbatissa aut priorissa beneficia cōferret ex priuilegio hic comprehendēretur vt potest esse, de quo doct. in c. dilecto. de testib. c. fi. de concessio. præb. Io. de Selvia. in tract. de benefic. in 2. parte. q. 23. & Pet. Paris. conf. 13. circa. in col. i. vol. 4.]

Patroni ecclesiastici qui sunt & laici.

b Patroni ecclesiastici.) His sunt quibus ius præsentandi competit ratione suæ ecclesia, siue quādo ipsa ecclesia, vel vniuersitas, seu collegium religio. forum, vel clericorū habet ius patronatus. Fel. in tract. quādo literat apostolicę. col. 3. & seq. Patroni laici quando ius præsentandi eis competit ratione sui patrimonij. gl. in verbo præsentare. in cle. vlt. de iure patron. Pano. in c. cum autem. id est. Et idem si clericus fundauerit aliquam ecclesię ex suo patrimonio, vel fūdatori successerit, quia dicitur ius patronatus laicū, & p omnia regitur, vt laicū. Pan. in c. eam te. de iure patr. Et istud etiā nō compre-

henditur in mādaris, nec in nominationib. Lappus allēg. 84. dominus Papa. col. 3. verf. sed nūquid Ko. clus Curt. in tract. de iure patro in verbo ius. in 7. q. & dico in tract. nomina. q. 8. prin. vbi dixi beneficia, quorū præsentatio speçtat ad patronum clericum & laicum simul, non contineri in nominationibus, nisi ex cōsuetudine competeteret, vel ex prescriptione. Castado. in deci. 4. de iure patro. Et cui incumbat onus probandi. Vide eum deci. 7. ibidē. Et inquitū hic tex. dicit patroni ecclesiastici, & patrona cōtinetur. l. patroni. ff. de verb. sig. vbi scripti. c Quicunque fuerint.) Siue sint collatores ordinarij regulares, siue seculares in §. volumus. infra, eo. Idē si fuerint patroni ecclesiastici, & isti tenentur præsentare, vt hic, cujuscunque præminentie fuerint, & dignitatis, etiam si sint cardinales, vt dictum in §. seq.

Et sic comprehendit hic tex. capitula ecclesiastū. *Capitula e ratione huius generalitatis.* [Pan. in c. nouit. i. not. cleſtarū a de his quæ sūt à præla.] siue iure proprio conferat, nominatis siue vacante sede, licet alias prouisio, seu cōstitutio conferre. loquens in una persona, no extendatur ad perlonā representatam. l. ad capitula. tex elegas in c. graue. de præb. & ibi not. doct. quod constitutio loquens in pralato, non extenditur ad capitulum, nisi in tex. expresse dicatur. vide Fede. de Senis, conf. 291. domine mi. cum conf. seq Rom. cōf. 436. quod indul. &c. & Ias. conf. 118. in causa. col. 5. vol. 1. Decius conf. 486. vīsis. col. 1. plenius. Fel. in c. eam te. versi. aliud. de refr. Et vt semel omnia apprehēdas lege Calcan. conf. i. Et bonum est propter cōtradicō. Vicarius a capitulo sē nem, quam possent canonici habere inuicē, quod de vacante capitulum constitutat vicarius sede vacante, vt do est consti. cēt. Fel. in c. cum olim. col. vlt. de maio. & obed. & tuendū. ille vicarius nominatis & graduatis conferret. De dictio. ne ultra.

Utra dictam præb.) & sic præbenda theologalis nō computatur in tercia parte temporis, quam obre quocūque tempore vacauerit, theologo debebitur, per hoc verbū vltra: quod excludit. l. eos. C. de modo mulēt. l. e os. §. i. de vſuris, volēs dicere theologalem præbendam esse affectā vltra tercia partem omnium beneficiorum, vt sequitur in tex. Item hæc præbēda nō faciebat turnū, vt in prag. §. insuper. in verbo vltra. eo. tit. Sic non comprehendit in tercia temporis parte. De hac dictione scribit Bart. in l. cum ita. ff. de dote preleg. & Barb. conf. 64. col. 7. in 3. vol. Et conf. 74. col. 6. ibidem. Et Benedict. in repetitio. c. Raynūtius. in verbo, alterōque. de testamen.

e Tertiam.) Et sic nominationes nō possunt dirigēti, qui habet collationem vnius tantum, aut duorum beneficiorum, sed requirūtur tria ad minimum, per hoc verbum tertiam. & dixi in tract. meo nomina. 8. q. princip. quibus dirigi possint nominationes, & quibus nō. & vide q. 15. prin. verf. 23. quid si duo habeat, in regno, & alia extra, an comprehendētur, ibidem. putarem tamē quod habēti collationes plurium beneficiorum secularium, & duastatum regularium, nominationes dirigēti possent tā ad regularia, quād ad secularia beneficia. tum quod tercia pars temporis sit hic affecta, tum quia hæ nominationes recipiūt omnia beneficia quo

quo ad concessionem, quod fecus esset si vnu tam
tum regulare haberet, quia tūc nominationes re
gulari concedi non possent, alioqui esset quedam
referuatio de qua scripsi in rub. de prox. supra &
infra §. i. in gl. decem.

*Mandata cui hodie possunt dirigi habeti collationem duorum beneficiorum c. mandatum. & ibi not. & ca. in nostra de rescr. hodie non habent collationem decē beneficiorū nō diriguntur in hoc regno mandata. rub. de mand. apost. infra. vbi dico : Nec duo mandata nisi habeti collationem quinquaginta beneficiorum. Si tamē ultra tertiam partem beneficiorum va
caret in mēsibus infra deputatis, deberetur nominatis & graduatis. idem si minus tercia, quia tercia pars temporis est affecta, vt sequitur. Et per ista dico nō extatibus nominatis, beneficia esse debita gra
duatis, etiam si in mensibus nominatorū videntur in
§. teneatur, in gl. irrita. infra. eo. quia tercia pars be
neficiorū vacatū in mēsibus hic præstitutis est
affecta literatis graduatis, videlicet & nominatis ergo alteris non existentibus, alteris debetur, & cessante affectione nominatorum supereft affe
ctio graduatorum quam habuerunt conditores.*

partē omnium dignitatum a personatum, administrationū, & officiorum, cæterorūm que b. beneficiorum ecclesiasticorum c. ad eorum collationem d. prouisicnem e.,

*Que digni a. Omnia dignitatum.) Non cōprehenduntur ias in nomi hic archiepiscopatus, nec episcopatus, cū in odisis nationibus, appellatione dignitatis non veniat episcopatus. comprehen
tex. sing. in cle. vna. de renunc. gl. in c. 2. in verb. di
gnitatum. de præb. in 6. cū episcopatus sit culmen dignitatum. c. venerabilis. de præb. c. nos cōfuetudinē. 12. dist. gl. & doct. in c. 2. §. pen. de hæret. Barb. in procēcio cle. col. 3. & in tract. de præstantia car. in 1. q. 1. partis. col. 4. gl. in c. felicis. §. quodd si quis. in verbo. pontificalē. de pœnis. in 6. in favorabilib. sic. cle. auditor. & ibi Barb. col. 12. de rescr. & in c. nisi. col. vlt. de off. leg. Itē quia supra. tit. 2. fuit spe
cialiter de illis dispositum. I. quodd illorum nominatio ad regem pertineret, & sic non cōprehenduntur hic etiam abbatię, vel alia electiū dignitates, sed alia non electiū dignitates extra abbatiā sic, Et hoc tenet Lappus alleg. §. 4. dominus Papa. col. 5. ver. sed nunquid. vbi beneficiorum appellatione dici non comprehendit abbatias.*

Et quæ beneficia nō cōprehendantur in nomi
nationibus, scripsi in tractatu nominationum. q. 15. ibi, vide 30. beneficia que nominatis nō debentur.

*b. Cæterorumq.) i. omniū aliorum beneficiorū tertia pars graduatis & nominatis cōferri debet, vt sequitur. nā appellatione cæterorū omnia con
tinentur. l. cæterorū. vbi scripsi. ff. de verb. signi. c. Raynuti. de test. auth. ex causa. C. de liber. præter. e. apostolica. 56. dist. l. Gallus. §. & quid si tantū. in fi
ne. ff. de lib. & posth. & repetit similia. gl. & ibi Bar. in l. nō solum. §. quāritur. ff. de procu. gl. in c. dein
de. 26. dist. c. omnes principes. de maior. c. quāuis. i. in fi. de præb. in 6. nisi hoc exprimatur, vt l. non im
possibile, & lab. emptione. ff. de pact. las. in l. qua
dotis. in vlt. not. sol. matr. Aliquādo abbreviationis Notarius
causa ponitur, maximè per notarios, & tūc p. hanc quādo pos
ditionem, &c. cēleutur comprehendē ea que sunt su extende
re abbre
de natura & cōsuetudine actus, super quo apponit
tur. Bar. in l. Gallus. §. idem credēdum. ff. de libe. &
posth. vbi dicit extendi posse secundum notarij consuetudinem, nō licebit tamen successori in re dubia absque iudicis mandato hāc clausulam extēndere. Fel. in c. cū P. tabellio. de fid. instr. alia ibi licet videre de ista dictione, &c. Et quæ scripsi in d. l. cæterorum. de verbos. significatione.*

*c. Beneficiorum ecclesiasticorum.) Hoc dicit ad Duplex be
differētiā temporalitū, vt sunt feuda, comitatus, e
ducatus, & similia, de quibus loquitur tex. in c. fo
licis. §. si qua vero feuda, locationes, officiū, vel be
neficiū spirituale, vel temporalē, de pœnis 16. & cle.
1. vers. à feudis. illo tit. Et illa beneficia non cōpre
henduntur hic, quia de ecclesiasticis exp̄resit, ergo excludit temporalia. c. nōnne, de præsumpt. l. cum
prætor. ff. de iud. Et quorūplex sit beneficium, tra
dit Io. de Selua. in tract. de benef. in 1. parte. q. 2. Er
go collatores astringūtur cōferre beneficia que
cūque, tam maiora, quam minora, temporibus ta
men statutis nominatis, & graduatis vacantia, sive
sint altaria, capelle, vel alia etiam minima. c. si pro
ponente, de rescr. dixi in tract. no. q. 9.*

*d. Collationem.) Scripsi supra in præfatione ad hāc rub. quomodo hic capiatur, & alibi in iure. ibi, Probare
vide filubet. No. tamē quod si quis impetrat bene
ficiū tāquam vacans per extraua. execrabilis, &
etī per non promotionem, si probet vnum ex his
vocandi modum, sufficit, quia copulativa exponi
tur pro disiunctiua, vt sepius fit. l. à p. & ibi dixi. ff.
de verb. sign. not. in c. inter. de rescr. etiam quia
vno ex duobus repugnatibus purē & legitimē af
ferto, alterum repugnat eo ipso videtur tacitē ne
gatū, nam qui dicit rem esse suam, etiam assertit
ad alium non pertinere. l. Pomponius. §. fed. & is. ff.
de procu. hoc tenet exp̄ressē Aegidi⁹ de bellame
ra. decif. 73. si impetrans.*

*e. Prouisionem.) Latum verbum est, quod cōpre
hēdere potest nominationem, postulationē, præ
sentationē, & collationē. gl. in cle. si in verbo proui
sionē. de ele. Domi. in consil. reuerende. col. 2. &
est nomen pluribus adaptabile, nam q̄nque sapit
electionē, quandoque confirmationē, quandoque poſulatio
vtrunque simul, quandoque proprio motu factam
largitionem. Bal. in l. Barbarius. col. pen. ff. de offi
prætor. Feli. in c. eam te. col. 3. de rescr. Et largē cō
prehēdit omnem modum per quem ecclesię pro
uideretur. Domi. & Franc. in c. cum in illis. §. 1. de
præb. in 6. Fel. in c. in nostra. correla. 32. n. 28. de re
scri. Imō verbum prouideas, norat prouidentiam,
non solum ecclesię impetratę, sed etiam impetratę
Bal. in c. fi. in fi. de præsum. arg. l. Theopompus.
ff. de dote præleg. & prouisio idem est q. collatio
tex. & ibi pōderat Perus. in c. eum cui de præb. lib.
6. vide Card. in cl. in plerisque in fi. prin. de elec. Et
prouisio Papę habet vim electionis & cōfirmatio
nis, Panor. Barb. Fel. & alij in d. c. eam te. de rescr. & Panor. in c. nosti. de elec. Bal. consil. 591. verba*

Prouisio
Papa habet
vīm electio
nis & con
firmatio
nis



Decollationibus.

Papæ.in 5.vol.Pan.in c.cum olim. de caus.poss. Et quando sit prouisio facienda filio, declarat tex. & docto.in l.si instituta. §.de inofficio. ff. de inoffic testa. Quibus personis sit facienda prouisio, dixi in tract.meo de fent prouisional.in ordin.reg. & prouisio hominis facit cessare prouisionem legis.l. fi. C.de paet.conuen.Claud.de Seycel.in l.col. 5.& seq.ff.de vulg.& in l.si cūdote. sol.matr.Gomef. in §.fuerat.col.15.infst.de actio.* Ethoc verbū aliquando refertur ad episcopum & collatorem, & interdū ad iudicē.l.generaliter.l.vbi Bal. in prin.C. de epif.& cl.& inter auditores.Rotę est frequēs in cōmissionibus, prouideat.d. Io.suaus Roman'auditor, iter omnes excellēs de quo alibi scribā,&c. a Nominationem.)

Quot modis cāpiatur nominatio, quid sit, quibus nominationes ditigantur, & alię multe quæstiones traduntur. in tract. meo nominatio.vbi licet cernere.

b Præsentationem.) Præsentatio est quædā persona per patronum episcopo, vel alterius ad quē in-

Præsenta- stitutio pertinet, legitimè facta exhibito, vt præse-
tio presens tato de beneficio vacāte prouideatur. Pan.in c.ea
esse debet. noscitur, de his que fiunt à prælato. Et quod is qui
præsētatur, debeat esse presēs. probat gl.in cle.du
dum. in verb.præsentari.de sepul. & ibi Cardin.&
Curtius in tract.de iure patr.in verb.ius.q.3.vbili-
mitat, quādo præsentatus esset notus instituti. Et
differt ab electione, vt Curti tradit ibi.q.4.vbi po
nit. 4.differētias.vide, & cuius efficacīa vel effēct⁹
sit ista præsentatio, & an dicatur fruct⁹, tradit Paul.
citadinis, in tract.de iure patr.in 6.parte.art.3.q.31.
vbi licet multa videre in hac materia.tamen sicut
collator potest cōferre beneficiū vacans de iure.
c.licet episcopus.de præb.in 6.fic & patronus præ-
sentare.de Rota decis.365.nota nunquid.in antiq.

Præsen- Et præsentatio debet probari ab eo qui præsen-
tatio à quo tatū se dicit, nec sufficeret si probaret se institutū,
probanda etiam si in illo instrumēto episcopus narraret præ-
sentationē. Ita tenet Feli. quādo ageretur de præ-
iudicio alterius.in c.sicut.col.12.num.26.de re iud.
& docto.in l.sciēdum.ff.de verb. oblig. Quia ver-
ba narratiua non probant.c.fi Papa.de priuile. in 6.
c Dispositionem.) Comprehēdit institutionem
Dominicus & Perus.in c.cum in illis. §.i.de præb.
in 6.& quālibet aliam ordinationem, per quā pro-
uidetur beneficiis ecclesiasticis.gl.in verbo dispo-
sitionem.& ibi Card.in cle.vna.de supplen.negli.
Præl.c.sanc̄torū.70.dist.Dom.cōf.65,circa.col.1.nā

Dispositio- generalissi- mum est
gerbum. generalissimū verbum est Bal.conf.501.verba Pa-
pæ.in 5.vol.& pōtest ad quālibet actū referri.text.
in l.i.C.de bonis præscripto.Alex.& ibi in addi.ad
eum,in rub.ff.solut.matr.nu.16.

Imo verbum ordinare & disponere locū habēt
tam in iudicio, quām extra, & in actib⁹ vbi ferut
sentētia, vel quali, nec restringitur significatio eius
solum ad actum conferendi.c.penult.de offi.lega.
in 6.Feder.conf.195.factum ita.col.1.Ideo impetrās
beneficiū ad ordinationem alicuius spectās, po-

terit petere beneficiū, quod pertinet ad collatio-
nem, præsentationē, & quamvis aliam dispositio-
nem.c.post electionē.de cōcessio.præb.gl. in ver-
bo,ordinationem. in extra. sedes. de offi.deleg.in
communibus.doct.in c.cum in illis. §.illis de præb.
in 6.Ian.Dayma.in verbo, mixta in proœcio fu-
pra.vide gl.in §.seq.in verb.disposuerit.

Nō tamē comprehendit hic electionem exi-
gētem cōfirmatioāem, vt probat. d. c.cum in illis.
§.i.per tex.in cle.i.de præb.tum quia hoc est odio
sum:ordinariis & in odiosis non venit electio ap-
pellatione dispositionis.glo.in verbo dispositionē,
in tit.de reseruat.in prag.tū quia non est verisimi-
le, quod iste tex. ita voluerit derogare vniuersita-
ti, ad quā ptinet electio, sicut vni singulari, ad quē
pertinet prouisio, qā vniuersitas innititur iuri cō-
muni in eligendo, vel saltem plus acceditius com-
mune ad ius eligendi, quām ad aliud.Io.Monac.in
c.in generali.de elect.in 6.refert Bonif.in cle.i.de
præb.Card.cōf.103.casus super quo.col.2.Nec etiā
est verisimile, quod rex voluerit sibi derogare in
illa nominatione, quam loco electionum habet, vt
patet supra in tit.de regia ad præla.nomin.facien-
ita tenet de Ripalib.2.respō.c.23.Iulius Papa, &c.
& cōf.34.indultum ibid. Nec cōprehendit etiam
cōfirmationem, nam qui cōfirmat in virtute mix-
ta,sua & alterius, non dicitur disponere nec pro-
uidere, nec imputatur ei hoc ad beneficium, sed
ad iustitiam.non enim impedit beneficium, qui
exhibet debitum.l.si seruo fideicommissaria.ff.de
hæred.infst.l.proximē.de ritu nupt.Bal.conf.501.
verba Papæ.in 5.volum.

Nec obstat verbum, quamvis aliam dispositio- De verbo
nem, quia intelligitur de collatiua simili expressis, quamvis a-
per illud verbum aliam gl.in cle.i. de rescr.l.si fu-
gituii.C.de ser.fugit.Fel.in c.fedes.col.2.vers.clau-
sula.de rescr.vbi plenē tradit.facit quod dicit Rō.
in l.i.ff.de dona.cauf.mor.vbi si filiusfa.vidēs se nō
posse facere testamentum dicat, si non valeat iure
testamēti, valeat iure codicillorū, vel alterius cu-
iūslibet vltimē voluntatis,nō refertur ad donatio-
nem causa mortis, de qua debet fieri expressa mē-
tio.l.filiusfa.in f.i.ff.de dona. Item illa enumeratio
specierum antecedēs facit, vt sub illa clausula ge-
nerali non includatur species electionis, cum sit
major & grauior speciebus supra enumeratis.tex.
in d.clem.i.& clem.nō potest.de procur.Nec po-
stulatio, cum tantum Papæ fiat de episcopatibus
& aliis dignitatibus electiis.c. i. & per totū.de
post.præl.

Nec me mouet verbum, quomodolibet spectā-
tum, in textu positū, quia debet intelligi, siue col- De verbo
latio, siue alia prouisio spectet ad collatorem iure
proprio siue deuoluto, vt in c.2.de concess.præb.
siue iure proprio siue iure alieno, vrpote authorita-
te apostolica,in cle.vna.de renunc.& cle.vnic.de
suppl.negli.præl.gl. i verbo quo quis modo. in §.q. si
quis cuiuscūque de colla.in prag.siue collatio spe-
ctet suo nomine, siue alieno, vt c.fi.de offi.vica.16.
Et expone quomodolibet, id est quolibet modo.
dictio em̄ quomodolibet vna pars orationis est, &
distributiua modorum gl.& ibi Arch.in c.indem-
nitatibus.

ritatibus. §. i. versi. si qua verò de elect. in 6. c. quia plerique. de offi. ordi. eo. lib. cle. vlt. in fi. de priuial. vel quomodolibet. id est quocūque modo. siue iure communi. siue priuilegio. vel præscripta cōsuetudine. sic exponit gl. in c. quāquam. de elect. in 6. gl. in verbo spectat. in c. si clericus. de præb. eo. lib. tex. in c. statutum. §. in nullo. de rescr. in 6. Ias. conf. 63. per reformationē. in col. 3. vol. 3. gl. in cle. grauis. de sen. exc. & cle. vlt. ibid. Bart. conf. ii. 7. ex literis. col. pe. in 1. vol. secundum nouam editionem.

spectantium , viris literatis a graduatis b & per vniuersitatem c nominatis conferrant. Hoc modo d , videlicet in primo mense e post præsentium acceptationem f ,

a Virisliteratis.) Literatis enim ecclesia quā mā Literatis provideri debet. ximē noscitur indigere. c. cū ex eo. de ele. in 6. per quos totus mundus illuminatur. auth. habita. C. ne filius p patre. Et intelligitur hic de literatis. siue in theologia. iure pōtificio. ciuili. vel medicina. seu in artib⁹. vt declaratur infra. eo. §. præterea. quia omnis sciētia à Deo est. c. legimus. §. hinc etiā. 37. dist. & literatis prouideri debet. c. ad decorem. de inst. Priuilegia illorum dico in scholastico. priuile. vbi cumulauis scholasticorum priuilegia centum octanta.

b Graduatis.) Et sic non sufficit sciētia sine gradu. gradus enim non facit hominem peritiorem. sed eum prouocat & inducit ad maius studium. & assiduā lectionem. vt eo decentius in gradu assumpto militet. & vt talis appareat. qualis ex signis collatis esse prima facie creditur. & veraciter interi⁹ debeat esse. vt sic signatum signis corresponeat. Bonif. in cle. vna per illum tex. not. 13. de excess. prelat. nec gradus sine sciētia. vt hic patet. si velis scire gradus. ex quibus peruenitur ad perfectionē aliqui scientiae. nota sequentes casus. Primus est velle scientiā acquirere. Secundus. est delectari in voluntate. Tertius. est meditari in ipsa. Quartus. intellexū capere meditati. Quintus. memoria tradere. Sextus. aliquid invenire. & simile alii. Septimus. à se inuentum iudicare. Octauus. de iudicato bonū dicere. Nonus. illud bonum modulatè proferre. Alber. in dictio. in verbo gradus.

Gradus ex conditio. p. e. p. vniū ad gradus. perfectio. nam. Qubus cōdeci possint nominationes hic patet. videlicet graduatis literatis. q̄ legitime gradū nobis posse adaepti fuerint. §. præterea. infra. eo. & vide quę dī. xi in tract. nominatio. quæst. 5. vbi plenē dico.

Vniuersitas nominatio. nec cōcēdi. c Pervniuersitatem nominatis.) Et sic vniuersitas potest nominare. & nō facultas. vt latius dicam. in tract. nominatio. in 6. q. princ. vbi dico à quibus concedantur nominationes. & quare ab vniuersitatibus. & an ab vniuersitatibus extra regnum. vel ab vniuersitatibus regni. ad beneficia sira extra regnum: ibidem.

Dicitio modi. d Hoc modo.) Capitur pro moderatione. videlicet hac moderatione. vel hac lege sequenti. l. hoc modo. ff. de condi. & demonst. Bar. in l. quibus. §. Thermil. illo tit. vel hac forma. l. fi. C. de modo mulcta. Alber. Brunus in tracta. de forma & solemnitate. actus. Rub. ex quibus cōsistant forma & solēnitatis.

vers. 47. vel hac conditione. gl. in c. Raynaldus. de test. nam aliq̄ modius pro conditione accipitur. & contra. vt scribit Bart. conf. 4. factum tale. & différētiā inter modum & conditionem tradit gl. & doct. in rub. ff. de cond. & demonst. de modo. vide quę abundē scripsi in l. maiore. ff. de verb. sign.

Videlicet.) Declaratiue ponit l. videlicet. ff. ex De verbo quib. cau. maio. c. transmissa. de eo qui cognosc. cō- videlicet lang. vxo. gl. in cle. causam. de ele. c. ex literis. & ibi quomodo Aret. de prob. Dec. conf. 47. & pro viribus. col. 2. & capiatur. sic causa confusionis tollendā inter nominatos & graduatos declarat ordinem illorum. nō tamē intendit aliquid graduatis auferre. scilicet vt nō extantibus nominatis. graduati admitti non possint. vt dico in §. teneantur. infra eo. Aliquando tamen stat restrictiue. si materia subiecta patiatur. gl. in c. 2. de priuileg. in 6. & ibi Domi. gl. in c. Romana. §. caueant. de sent. excom. eo. lib. Bar. in l. i. ff. ad leg. Qui mēs fini. signa- Aquil. & Bal. inl. 2. quando actio de pecu. est an. nō nominata. & l. cum mulier. ff. solu. matr. Ias. in l. filio. col. us. & qui 3. de liber. & posthum.

e In primo mense.) Qui est Aprilis. vt declaratū fuit infra rub. de regia facultate primum mensem graduatis debitum nominādi. cum hæc cōcordata primo Parisiē. fuerint publicata. & in mēs Mar- tio. Et notandum est. quod per pragma. tertia pars graduatis debebat cōferri hoc modo. nā duę partes illius tertiae conferebantur nominatis. & tertia illius tertiae cōferebatur graduatis. vt dicitur in §. insuper. & in §. item placuit. de colla. in pragma. Et q̄a ista tertia & tertiae. tertia incertē erat. ideo fuit statutum per Ludo. 12. Franciæ tum regem. arti. 3. rubri. des graduez. quod collatores ordinarij & patroci ecclesiastici describerēt in uno libro omnes collationes per ordinem. vt tertia pars posset liquidiari. quem librum tenebātur collatores ordinarij exhibere. & graduatis. & nominatis. tamē q̄a multæ fraudes siebant per collatores. ideo fuit hic expressius declaratum per menses. vt sequitur. & est iusta & aqua declaratio. quāuis nominari cōquerantur. dicētes se debere tres mēses habere. & graduati vnum tantum. sicut habebant per prag. duas partes. sed quia ita placuit principibus. & illis placere debet. & maximē. q̄a in mēsibus graduatorū simpliciū nominati possunt gratificari. quia graduati sunt. ideo nil est. quod conqueri possint.

f Post præsentium acceptationem.) Hoc ideo dicit. quia lex vel dispositio principis non recepta. nec moribus vtētiū approbata. non ligat subditos. si nō fuerit obseruata sciente & tolerāte principi. gl. sing. reputata in cap. i. in verbo. frāgere. de treuga & pace. in similis tamen in sum. 24. q. i. quā ibi not. doct. & Alex. conf. 6. in 1. vol. & consil. 132. ibidem. & cōf. 39. in 3. vol. Idem si recipetur à minori parte. & non à maiori. quia etiam non ligat. Pan. in c. quia circa. de confang.

Nec requiritur cōsuetudo præscripta per dece annos. sed sufficit simpliciter vñus cōtrarius. c. cum olim. de cle. cōiug. §. i. dist. 4. quia superior videtur eā legem tacite tollere. ex quo scit contrarii obseruari. & patiatur. Aret. conf. ii. procedendum. col. pe. Roma. conf. 512. quo ad primum. in fi. & supra in

De collationibus.

præfatio.huius t.i.dixi.& Eauerit.in § 1.col.3.de test.
facit gl.in c.de libellis.20.dist.vbi ecclæsia Oriënta-
lis nō recepit canones de cōtinentia clericorum,
tamen propter hoc nō incidit in hæresim,nec est
peccatum mortale.tex.in c.deniq.in f.4.dist.plene.
Auffrer.in repe.cle.1.not.io.de offi.ordi.

Galli constitutiones bursales non recipiuntur.
Sic Galli, qui constitutiones bursales Papæ nō
recepérūt, nō malè fecerunt per præd.& ita tenet
Bened. in re et c. Raynatius. in verbo, & vxorem,
nu. 233. & seq. de testa. cum leges ex alia causa nos
non teneant, quām quod iudicio populi receptæ
sunt. verba sunt iuris cōfulti in l. de quibus ff. de le-
gibus. & quia alia fuerunt cōcordata, de quib⁹ su-
pra dixi, quæ non fuerunt à populo recepta, ideo
conditores dixerunt hic, post publicatione, & ac-
ceptationem, & ex ordine prius publicatūr, quām
acceptentur in auth. vt factæ nouæ consti. in prin.
colla. 3. sed hic voluit text. quid acceptari debent
eo tempore, quo publicantur, vt nullū tempus su-
persit à tempore publicationis.

Dicens eos concordatum non quē. Et quando quæ impugnat concordata, vel ali-
cordatū nō quē. §. nō esse receptum, hoc debet probare, quia
receptum, hæc negativa est fundamentum sua intentionis,
hoc proba-
re debet. quo calu qui facit fundamētum in negativa, tene-
tur eam probare. Bart. in l.pen. §. docere. per illum
tex. ff. ne quis eum qui in ius voc. est. Dec. cōl. 534.
procedendo. nu. 9. & quia præsumptio est quid sit
receptum, & exceptio à reo est probāda. l.t. C. de
proba. l. in exceptionibus. ff. illo tit. Scripti abun-
dantius in tract. meo exceptio. vide plenē Guille.
Bened. in repet. c. Raynatius. in verbo & vxorem,
nu. 229. & seq. de test.

Si tamen in uno articulo non fuerint recepta, vt
in hac vniuersitate, qā tēpus studij sigillatur sigil-
lo facultatis, si vniuersitas postea velit statuere, qā
concordatum obseruetur, valebit istud statutum;
per no. in c. ex literis de consti. nisi hoc statuerent
in præiudicium alicuius facultatis, vel iā nominaria-
torum. per tex. in c. quum omnes. de cōst. nec pos-
sent omnes facultates vna contra dicente hoc sta-
tuere. per not. in c. cum accessissent. de constit.

a. Publicationē.)
Et sic ante publi-
cationem ligabat
concordatū, vt in
aut. vt factæ nouæ
cōsti. in prin. coll.

*Quæ publi-
catione attingi
debent.*
et publicatio quæ
fuit facta in curia, attēdenda est, quando factæ sunt
plures. Card. in procemio cle. in f. dixi in repe. l.v-
nicæ. not. vlt. C. de senten. quæ pro eo quid inter-
est. nec sufficit publicationē fieri in curia, sed re-
quiritur quid fiat in qualibet prouincia, vbi serua-
ri debet. §. 1. vt factæ nouæ consti. Alex. conf. 18. in
causa. col. vlt. in 6. vol. & cons. 2. in causa. col. 1. in 7.
vol. Et constitutio statim facta publicatione ligat
scientes, ignorantes verò non nisi lapid. duobus mē-
sibus l. fin. ff. de decre. ab ordin. faciēd. c. 1. nec ob-
staret. de concessio præb. in 6. gl. & ibi Domi. & Pe-
rus. in c. cum singula. de præb. eo. lib. Bar. in c. 2. co.
12. nu. 61. cum seq. de constitut. quia tūc præsumitur
scientia, ideo allegans ignorantiam postea eā pro-

bare debet, sc̄us ante duos mēses. Bonif. in proce-
mio. clement. §. penult. in f. & quando dicatur pub-
licè aliquid fieri, vide per gl. in cie. 1. de tepul. & p
Calca. cōl. 77. col. 5. Et de publicatione testū, quā-
liter fiat, & ex ea quis effectus producatur, tradit
Spe. in tit. de teste. §. satis vtiliter. Et nouē ex qui-
bus instrumentum publicatur, idem Spec. in titu.
de instru. edit. §. breuiter commmemorēmus. & §.
ostenso.

b. Dignitates. Ecclesiasticas, tam regulares, quā
seculares, vt infra patet, quia indefinita æquipollit
vniuersali. c. vt circa. de ele. in 6. intellige collatiuas
non verè electuas, vt infra dico. & supra in verbo Dignitates
omnium dignitatum. ista tñ dignitates in ecclesiis non deben-
cathedralibus regni nō debentur, nisi canonici
illarum ecclesiarū ex cōsuetudine, vt dico latius in
15. q. tract. nominat. nu. 38. vers. 22. Ideo oportet q.
nominatus faciat se in illa creari canonicum ad il-
lum effectū, videlicet obtinēdi dignitatem, vt
patet in rubricade referuatio. supra. §. vltimo. nam
vniuersitatis nō possunt derogare priuilegiis, sta-
tutis, & cōsuetudinibus ecclesiarum, nec aliis etiā
legatus. gl. in c. pro illorum. de præb. Et si potestas
nominandi concessa vniuersitatibus fit, non tamē
derogādi priuilegiis ecclesiarū à Papa cōfirmā-
tis. Et dignitas est quādam præeminētia in ecclē-
sia cum iurisdictione, vt in c. de multa. de præb. vbi
dixi. & notandum est, quid dispēsatus, vt obtinere
possit dignitates, non censemur dispensatus, vt ha-
beat episcopatum, vt not. in cap. fin. de filiis pref-
bytero. & cap. 1. eod. tit. in 6. Sic consuluit Decius
confi. 442. in replica. incipien. vt presupposita. post
Panorm. in c. dilectus. de concessio. præb. per illum
text.

c. Personatus.) Est quādam prærogatiua in ec-
clesia sine iurisdictione, dum habet stallum in cho-
ro honorificum præ aliis. Panor. in c. de multa, de
præb. Domi. & alij in c. 1. de consuetu. in 6. Bal. in c.
dudum. 2. colum. 4. de elec̄tio. Ioannes de Selua in
tract. de beneficio. in 1. parte. qua st. 2. versi. sed be-
neficiorū. & c. gl. in verbo personatus, in extra.
execrabilis in extra. cōmunitibus. & adhuc in multi-
tis ecclesiis lingua occitanæ vulgo vocātur perso-
natus, vt Bituris audiui.

Et personatus non est dignitas, si propriè sumat-
ur. teste Oldra. conf. 150. in ecclesia. col. 2. Secus si
largè, quia tunc sunt synonymia, & sunt tanquam
genus & species. Dom. in d. c. 1. per c. cum accessi-
sent. de constit. [vide tex. in c. ad hæc. de offi. vica.
vbia] accipitur, vt dixi in praxi beneficiali. post
prin.]

d. Administrations. Largè sumitur, vt compe-
hendat prioratus, & alia beneficia, quæ etiam no-
minatis & graduatis, si in tēpore præstituto vacēs,
debētur. tex. & ibi Card. q. 6. in ele. 1. de rescript. c.
2. de arat. & qualit. & intelligi secundum propriæ
personæ cōdecentiam, & conformitatem. §. volu-
mus. infra. eo. nisi sit prioratus cōuentualis, & verè
electuus, qui ad nominationem regis pertinet, vt
tradit tex. in §. monasterii. supra. de regia ad præl.
nominat. facien. vide Imol. in ele. vna. col. 2. nume.
14. de suppl. neglig. præla.

Dispēsatus
ad dignita-
tes, non di-
citur ad e-
piscopatum
dispen-
sus.

Quid sit
personatus

& officia a ad eorum collationem, prouisionem, nominationem, præsentationem, seu quamvis aliam dispositionem, vt præfertur, spectantia, graduatis huiusmodi, qui literas suorum graduum cum tempore studij debitè insinuauerint, conferre b teneantur c. Beneficia d verò e quæ in duobus sequentibus f mensibus vacare contigerit, illa iuxta iuris communis dispositionem personis idoneis g

Quid si of a Officia ecclesiastica.) Ecclesiasticum autē officium, est administratio rerum ecclesiasticarum siue iurisdictione, vt sacrif. c. i. de cōsuet. in 6. lo de Selua, in tract. de benef. in 1. parte. q. 2. multa scribunt doct. in rub. ff. de off. eius cui mand. est iurisd. & in rub. de off. deleg. Ioan. Francis. in tract. de off. & potestate. c. sede vacante. in 2. p̄lud.

Episcopus b Conferre.) Ergo pro se retinere beneficia vacantia episcopus non potest, vel alias collator, sed ea conferte tenetur, vt hic arg. c. fi. de instit. c. per verstras. de iure patr. ita tenet Bertachi. in tract. de episcopo, li. 4. 2. partis. q. 24. nec poterit creare vicarium, qui sibi cōferat, quem idem sit cū episcopo. c. 2. de consuet. in 6. Sed collatores procurant habere vicarios à Papa, qui eisdem conferant, quod non seruante regnicoz, ne sibi omnia beneficia dicēcēs episcopi retineant, quod est iuri exsum. not. in c. relatum. de præb. & in c. non indiscretè. de procur. & cle. pen. illo tit. & not. in c. i. de off. vicar. in 6. vbi & quā de cōferat, & quid oē se fōtuo.

Vicarius & episcopo. & quā de cōferat, & quid oē se fōtuo. & not. episcopum posse creare vicarium cum potestate substituēdi, & is substitutus à vicario poterit conferre beneficia vicario: quia videtur institutus ab episcopo, à iure episcopi confert, non vicarij substituentis: parui enim refert, an ipse ordo elegerit, an is cui ordo negotiūm dedit. tex. in l. item. §. j. quod cuiusque vnuer. finomi. fac. c. is cui. de off. deleg. in 6. Fel. in c. post cessionem. col. vlt. de probat. scripti abundē de his vicariis in praxi beneficia. paulo post principium.

C. Verbam te- uer n- ce- cissatem ad factum quis tenca- tur. Teneantur.) Necessitatem importat. gl. in §. in super. de collatio. in prag. dixi supra in §. i. in gl. debeat. & in gl. teneantur. eod. tit. & si quis præcisè ad importac. factum non tenetur. l. si quis ab alio. ff. de re iu. cū similib. tamen non procedit de exequitate canonica. c. qualiter. de paet. Panor. in c. pertuas. de arbi. c. veniens. col. pen. de iure iur. vel quando quis ad factum ex legis dispositione tenetur, tunc præcisè cogitur. l. si cum exceptione. §. sed & si qs. ff. quod metus cauf. Bart. & alij in l. stipulationes non diuiduntur. q. 8. ff. de ver. oblig. ne legis dispositio ludibrio sit. arg. l. fi. §. vbi autē. C. de bon. quā lib. Alioqui si collator aliter quam hic statuitur, conferat, prouidetur in §. seq. & in §. f. infra eo. Et intellige secundum tempus iuris, videlicet ut patronus clericus intra sex menses præsentare debeat. c. vno. de iure patr. in 6. & collator intra sex menses conferre. c. 2. de concess. præb.

Beneficiam grādo lar- gissimi de- bēti. d. Beneficia.) Largè accipitur, vt in c. postulasti. vbi Fel. post alios de rescript. & in regula prima. de

reg. iur. in 6. rex in c. olim. d. c. b. signi. lat. c. in q. 9. tract. nomina dixi. Barb. in c. abbatem. col. 5. ibidē, text. in c. cū liberū. & ibi gl. descpul. quod eit verū quando exprimitur in iure, vel constitutione: se- cū in impetratiōibus quæ sunt odiosæ. Card. in cle. si Romanus. de præb. Ioan. de Selua in tract. de benefici. in 1. parte quæst. 3.

e Verò.) Adversatiue ponitur, tam in iure quam *Diilio ve-* in facto. l. si cum filius. ff. de donat. §. venditæ insti- *ro quid si-* de rerum diuis. Et sic vult dicere text. q. ordinatij *gūficer.* collatores tenentur conferre beneficia vacantia. in primo mense graduatis: beneficia verò quæ in duobus sequentibus mēsibus vacare contigerit, li- berè conferre possunt, idoneis ramen vt sequitur.

f Sequentibus mensibus.) Intellige de mēle Maij *Mensis in* & Iunij, & hic dicimus computari menses, prout *mandatis* sunt constituti, non per trīginta dies, vt in c. quam *quoniam cō-* sit. Et ibi gl. de elect. in 6. Card. in c. licet. de suppl. neglig. præl. Computabuntur tamen à media no-*te vltima Iunij, vsque ad medianum noctem vltimā* mensis Iulij. argu. l. more Romano. ff. de inferiis. & infra dico in tractat. nomina. q. 16. Menses verò in mandatis apostolicis sic computantur, videlicet à die tertia mensis primi, vsque ad tertiam secundi: vt si mandatum præsenteretur die 20. Januarij, finie- *tur mēsis 20. Feb. Bar. & alij in l. cum bissexto ff. de* ver. sig. Dec. in l. vbi lex. de reg. iur. Et si mandati- *rius acceptare poterit beneficium vacans 21. Fe- bruarij. Quod est notandum, quia fui de hoc sepius interrogatus, & infra in forma mandati apostolici plenius dicam in verbo mensem.*

g Idoneis.) Etiam de iure communi idoneis be- *Idoneis be-* neficia sunt conferenda, non inhabilibus, vel con- *neficia con-* sanguineis signatis. c. graue. de præbend. c. c. parte. ferri debet *sanguinis* & ibi Card. q. 2. de constit. c. ad decorem. de instit. non con- extraag. ad regimen. de præbend. in extrauagan. *ignaris.* communibus. glo. in §. l. in verbo idoneis. de colla- iu prag. c. is cui. de præb. in 6.

l. mō conferentes indignis, tenentur ecclesiaz, *Conferens* quā laeserūt, ad intercessi, si inferiores à Papa fue- *indignis ad* rint: ad similitudinem magistratus, qui minus ido- *indignis ad* neo pupilli tutelam commisit: tenetur enim, si cō- *netur &* tra tutorem male administrantem non potest pu- *indignis* pillus haberere regressum. l. . ff. de magist. cōuenien. *peccat.* Bonus de Curtili in tract. de nobilit. in 3. parte. nu. 153. allegat Petrum de Anch. in cle. l. in vlt. notabili de æxate & qualit. Fel. in c. si quando. col. 4. nu. 7. de rescr. & nihil est quod magis officiat ecclesiaz, quā quod indigni ad regimen ecclesiarum assumantur. c. nihil. de elec. ideo peccat mortaliter confe- *re*rens indigno, vel eligens scienter indignum: tum quia graue est inexpertos Dei seruitio applicare. c. monasteria. 19. q. 3. gl. pen. in cap. ad apostolicam. de reg. tum quia domino suo est infidelis, com- mittens indigno eius ministerium, contra id quod dicitur in Euangeliō, fidelis seruus & prudens, &c. Nam hoc vergit in detrimentum ecclesiaz, & ho- noris diuini, qui per bonos promouetur, & colitur. & melius est habere paucos bonos & utiles, quam multos inutiles. c. tales. dis. pe. de æcta. & qual. Arch. in c. si quis episcopi. i. q. 1. Floren. in 3. parte summa tit. 20. c. 2. §. 2. in cōferendo. & tit. 22. c. 5. §. 18. rub. de FF 4

potesta. Papæ in clericos. vide quomodo electores tencatur de mala administratione in dignit. per gl. in verbo, au^tores. c. i. §. quoniam. de elect. in prag. Et talis præsumitur conferens, qualis is cui conferatur. c. tantis. in f. 81. distin. [facit c. & hæc duximus. in f. 16. q. 7 & is dicitur idoneus, qui valet administrare. c. 2. de concessio. præbend.]

Et sic fauore conferentes, vel non permittentes ecclesiæ iustè ordinari, ut sacrilegi, iudicadi sunt. c. Sunt quidam. i. q. 1. Et hodie bene multi reperiuntur, quibus potest dici, Deus ignoscet illis, quia ne sciret quid faciunt. Scient autem postea, cum ob hoc in inferno perpetuo cruciabuntur. Quotusquisque hodie collator est, qui bonos & doctos querat? Deus nouit, ne plura. [Nam boni & docti hodie ferè mendicant, & ignari omnib. beneficiis onerati sunt. Ideo nescio quid dicā, nisi quod paucos credo bonos, q. a similes diligenter, & tamē bonos ferè videmus omnibus priuatis bonis, dicam cum psal. Deus conseruet eos, & beatos faciat eos in terra, & nō tradat eos in manus inimicorum eius, quippe apud quosdā collatores plus valent preces mulierum, & malorum, quam iustorum, quod dolendum referimus.]

Idoneus *Quis* verò dicitur idoneus, supra eo, in p̄f. ad quis dici. ista rub. declarauit. Et nota q. idoneus etiā dicitur iur. etiam is, qui per dispensationē est effectus quāuis natura- per dispen- liter attēto iuri cōmuni non esset habilis, nā quan- satum.

factū ciuiliter operatur eundē effectum, quem factum naturaliter sufficit factū ciuiliter. I. fi. & §. si ff. mandat. I. si inater. C. de institut. & subst. Bal. in I. fi. de iis qui ven. q̄ta. impetra. Et quem esse idoneū ad beneficia, non procedit à natura, sed à iure, ergo sufficit verificari per iuris fictionem, & principis dispensationem, vt exp̄f. tenet Dec. conf. 542.

Dispensatus *præsupposita*, col. 2. & in c. At si clerici §. fi in fi, col. pe, de iudi. quod facit vt collator etiam possit istū dispensatū gratificare. Nam paria sunt, vt aliquid fiat ex privilegio, vel iure cōmuni. tex. in l. liberos. & ibi pulchrit. Bal. C. de colla. Dec. conf. 629. queritur, col. 2. licet cōf. 695. visa donatione. nu. 17 & seq. teneat cōtra, sed ista cōfilia vix mihi p̄suadere possum. Decij esse, q. a stilo illi. dicitur, videlicet & iudica.

a. Liberē.) Id est, sine alicuius contradictione. cap. irrefragabili. de off. ord.

Quot mo- Secundō, liberē dicitur sine metu, glof. in sur dictio. §. simoniaca, in verbo. liberē, de elect. in prag.

Tertiō, liberē dicitur, id est, non vacato aduersario. c. i. de homici. in 6. & sine requisitione, c. de multa, notab. 4. per Pan. ibi, de præb. Calder, conf. 6. rub. de reli. domibus.

Quartō, liberē ex mera voluntate, exponit glo. in cle. vt ij qui. de æta. & qualit.

Quintō, liberē, id est, de iure communi. gl. in c. lator, de homicid. quam singularem dicit Barb. conf. 3. clementissimi. col. 4. in 2. vol. & in tracta de præstan. Card. in 3. q. 1. partis. num. 24. col. 4. c. 1. vbi Bald. & alij. de rescr.

Sextō, liberē, id est, sine sententia Domi. 22 q. 1. dicit dominus. & c. de ilhs. de sponsa. & Barb. in ad- dit. ad Pan. in c. fi. de adult.

Septimō, liberē non perita licentia. cle. dudum. §. si verò idem prælati, de sepul. c. cum plures. de of. deleg. in 6. c. 1. de cens eo. lib. c. 2. & ibi Pan. de loca. c. statuimus. de regul.

Octauō, liberē, idem est quod sine dispensatio- ne. c. à multis. & ibi Card. de ætat. & qualita. glo. in cle. vlt. illo tit.

Nonō, liberē, id est, sine pacto promissione, seu conditione illicita, vel transactione. tex. & ibi Ioā. Mon. exponit in c. vno. de rer. perm. in 6. & gl. in c. dudum. in verbo, liberē de præb. eo. lib.

Decimō, liberē, id est, præscriptione, vel appella- tione, non obstante gl. in c. i. de cens. in 6.

Vndecimō, liberē, dicitur sine canonica solen- nitate. tex. & ibi Barb. in c. fi. col. 2. de feud.

Duodecimō, liberē, id est, sine metu perjurij, ex- ponit Decius conf. 131. reuocatur, in prin. & liberē etiam exponit non expectato fine mensis. Ioā. And. in c. fi apostolica. & ibi Perus. de præb. in 6. vel liberē, id est, sine qualificatione. §. confanguineis supra de regia ad præla, nomina. fac. vbi dixi. vide tex. in c. quia nos. de testa. vel sine superioris aucto- ritate. cle. fi. & ibi gl. de iur. patr.

Decimotertio, liberē, id est, gratis, c. ad aposto- licam. de Simo.

Vltimō dicitur liberē, id est, sine impedimento, & contradictione. gl. in c. ordinarij, in verbo liberē. de offi. ord. in 6. Franc. Curt. conf. 2. Vasallus. col. 1. conclus. 3. post tract. feudorum. Barb. in c. i. col. 4. de rescr. Et in tracta de præstant. Card. in q. 3. 1. partis. nu. 24. vel purè & sine conditione. gl. in verbo liberē. cle. vna. de renun. hoc tamen verbum restringi- tur secundum alia iura, gl. in c. cum nobis olim. in verbo, liberam, de elect. Deci. in c. reprehensibilis, notab. 2. de app. & per hoc intelligetur. §. declaran- tes. in verbo, liberē. tit. proxi. infra.

Nec obstat verbum teneatur, quod importat necessitatem, vt supra dixi, & tamen hic dicitur liberē. Responde quod collator idoneis tenetur conferre. c. de multa. & c. graue. de præb. Sed liberē, id est, etiam non graduatis, dummodo idonei sint. Et liberalitas est in cui conferendo, vt dicit gl. in c. relatum. de præb. & c. quātus. in 1. illo tit. in 6. vel in genere eligendo. Cald. conf. 2. rub. de rer. permuit.

Et an verbum liberē importet ipso iure? plenè de more scribit Egregius senator D. Andreas Tira- quellus in interpretatione I. fi vnquam. in verbo reuertatur. num. 11. & sequent. C. de reuocatio. do-

nation. Et si libertatem habeat conferendi, ta- men debet conferre iuxta iuris dispositionē, vt di- cit hic tex. ideo poterit cōferre suo nepoti, si aliud idonei.

canonicum non obstat. cap. dilecto. & ibi Panor. in 1. notab. de præbend. imo etiam propriis filiis,

vel aliis confanguineis idoneis. glof. & doctor. in cap. 1. de cohab. cleric. & mulier. [cap. episcopus.

10. quæst. 2. vbi Card. & c. decenter. 89. distin.] Dec. confil. 129. Panorm. in conf. 96. Iesu. in 2. vol. Et pa- tronus proprium filium poterit præsentare. Pan. in c. quia

c. quia clerci. & c. consuluit. de iure patro. quia potius tenetur suis subuenire, quam extraneis. ceteris parib. c. non satis. 86. dist. Nemo enim præsumitur habere carnem suam odio. c. non estimemus. 13 q. 2. eo. prohibetur cōferre cōsanguineis, ne p. illos ecclesiæ lēdātur, sed si idoneis cōferat, cēsat illa causa, ergo & cōstitutio. Arch. pulchri ī c. omnino. in fi. ro. q. 2.

Episcopi sum cacci circa nepotes.

Hodie tamen episcopi sunt cacci circa nepotes. gl. in c. peruenit. 1. q. 3. Ita vt hodie armū dextrū (id est pinguia beneficia) habeat, & adulatores, vt Leui. 7. c. ille de filiis Aaron, q. sanguinē, vel adipē obtulerit, habebit armū dextrū in portione sua. Ille dicatur offerre adipem, qui suauiter vngit, vt adulator. Et ferè omnes sacerdotes vocant filios suos nepotes, sed intellige nepotes fratum. Et quomodo verbum liberè restringatur ex natura actus, ponit Fel. in c. causam. 2. col. 12. nu. 2. & seq. de rescr.

viris graduatis a per vniuersitatem nominatis (qui gradus & nominationis literas cum studij tempore debitè insinuauerint) conferre seu præsentare teneantur. Beneficia vero quæ in quinto & sexto mensibus vacare b contigerit, simili modo personis idoneis liberè conferre, seu personas ad illa præsentare possint. Beneficia autem quæ septimo mense vacare contigerit, graduatis, qui simili modo literas gradus cum tempore studij debitè insinuauerint, conferre teneantur. Beneficia vero quæ octauo & nono mensibus vacare contigerit, pari modo personis idoneis conferre, seu personas idoneas ad illa præsentare teneantur. Beneficia autem quæ in mense decimo vacare contigerit, graduatis, nominatis, qui gradus & nominationis literas cum tempore studij debitè insinuauerint, per eosdem ordinarios conferri, seu ipsi ad illa præsentari debeant. Beneficia autem quæ undecimo & duodecimo mensibus vacare contigerit, per eosdem ordinarios personis idoneis iuxta iuris cōmunis dispositionē conferri, seu ipsi ad illa præsentari debeant,

Requisita a Viris graduatis.) Et sic antequam nominatis sint in nominatis conferenda beneficia, requiruntur sequentia. Primum q. sit vir, & nō mulier, ibi viris, licet mulier abbatisla vel priorissa possit esse. c. indemnitatibus. de elec. in 6. non tū possunt ei cōcedi nominationes, de quibus hic quia vir excludit mulierem. l. 1. ff. de leg. l. scripturas C. qui pot. in pig. hab. l. 2. de vestib. olober. lib. 11. & l. si pater. in fi. de fideicom. liber.

Nisi subiecta materia conueniat etiam mulieribus, tunc non excluditur mulier, vt testificari per tex. in c. licet vniuersis de testib. Dec. in c. 2. de fide instru. text. in c. 1. de præsumpt. Sed non conuenit

hæc materia mulieribus, ergo eis non concedentur nominatio. es.

Secundò, quod in vniuersitate studuerint priuilegiata ad hoc, & sic, non in vniuersitate extra regnum. §. 1. supra eod.

Tertio, quod post studium sit graduatus, ibi graduatis, dixi supra eodem. in verbo graduatis, & in § præterea. in verbo studuerint. infra eod.

Quartò, quod sit graduatus ab vniuersitate, & non sub bulla, ibi, per vniuersitates, &c.

Quintò, quod sit nominatus, ibi, nominatis. &c. & §. volumus. infra eod.

Sexto, q. post tēpus præstitutū sit nominatus, infra eo. §. præterea. nō ante, alioqui ei nō prodest.

Septimò, q. sit nominatus ab vniuersitate regni, & graduatus, non ab vniuersitate extra regnum, de quib. hic nō loqtur, pater in §. monemus. infra eo.

Octauò, quod sit nominatus per vniuersitatem, & non per facultatem, ibi, per vniuersitates, &c. & dico in tract. nominatio. q. 6.

Nond. q. præsentauerit literas gradus & nominationē cū certificatoriis literis tēporis studij, ibi, qui gradus & nominationes, &c. Et literas attestationis nobilitatis, si sit nobilis. §. teneantur. infra eod.

Decimò, q. debitè & legitimè præsentauerit literas suorū gradus, & nominationis, & alia necessaria, seu insinuauerit, videlicet tempore quadragesima: vt in hoc tex. debitè & infra eo. §. teneantur.

Vndeclimò, requiritur quod beneficium vacet, antequam possit acceptari per nominatum, vt in hoc tex. ibi, vacare contigerit.

Duodecimò, requiritur q. nominatus beneficiū vacans petat. §. teneantur. infra eo. & psequatur. §. fi. infra eo. & his concurrentib. nominatus pōterit beneficiū requiri, & sibi cōferri petere. Alioquin non prosequatur, nec inanibus sumptib. se vexet, cū obtainere non speret. arg. l. 1. ff. de inof. testa. & sic summatis vides requisita in nominatis, quæ notes.

b. Vacare contigerit.) Beneficia enim ante vaccinationem conferri non possunt. c. 2. de concess. præb. fallit, vt per Card. in cle. fi. q. 3. de præb. vide licet in canonicatu, de quo dixi supra tit. prox. §. fi. Et dicitur vacare beneficium propriè quādo ecclesia priuatatur sponso. Imol. in clem. vlt. nu. 32. de rescript. & aliis modis quos tradidi in glo. vacantibus. §. monasteriis. supra de regia nominatio. Et intellige quando vacauerit verè, secus si fictè, quia verba debent intelligi verè, & non fictè. l. 3. §. hæc verba. ff. de neg. gest. Bart. & alij in l. 1. §. 1. ff. ad l. Falc. Verba enim debent intelligi secundum naturalem intellectū, & non fictum. Deci. conf. 461. visa donatione. col. 3. vide Soci. conf. 260. in causa. col. 8. vers. in cafu nostro. in 2. volu. Bald. & Iaf. in l. gallus. §. & quid si. ff. de liber. & posthu.

Et ideo si legatus vltima die Iunij, vel in mense Iulio contulerit beneficium corā eo resignatū, derogando regulæ de viginti diebus, si resignas moriatur ante viginti dies, & in mēse Iulio affecto non nominatis, nō debetur hoc beneficium nominato, tum quia beneficia causa resignationis vacatia nō debentur eis. §. volumus. infra cod. siue resignationis fuerit facta causa permutationis, siue simpliciter, vt ibi di

Vacare quando beneficium dicatur.

Beneficia in mēsibus non ministrari, an legatus conferre possit.

De collationibus.

ibi dicitur. Tum etiā quia factū legitimē nō debet retractari, licet peruerterit ad causam, à quo incipere non potuit regula. factū legitimē de reg. iur. in 6. nec debet destitui qui ritē fuit inititus. ca. querimoniā de iure patr. Et maximē quādo actus fuit perfectus & cōsummatus, ut sit in hoc casu. Bar. & alij in l. patre furioso. ff. de his q. sunt sui vel alie. iur.

Et per illū tex. dicit Ias. in l. nō dubiū. col. 2. not. 4. C. de legi. Quod quamuis lex ciuilis non posset obligationem naturalē collere, postquā est in esse deducta. per l. Julianus. ff. de cōdī. inde. potest tamē impedire, ne oriatur, sic & legatus potest dispēsan- do impedire, ne beneficiū debeatur nominatis, licet postquam esset debitū, nō posset eisdē tollere. vide pulchrē. Bal. in c. at si clericī. col. pe. nu. 24. de iudi. Dec. in reg. in ambiguis. §. 1. ff. de reg. iur. [Ias. plenē in l. f. ff. de pac.] & postquā legatus potuit derrogare illi regulē apostolice, ergo iure cōtulit, & sic illa collatio validā nō debet retractari: nā postquā est derogatū illi regulē, habetur, ac si facta nō esset.

Nec dicitur praejudicare nominatis, vel in fraudem illorum facere, qui derogādo regulē fecit, vt ipsi nominatis nō acquiteretur, argu. l. qui autē. ff. quā in fraud. credi. l. s. spōsus. §. si maritus. ff. de donatio. inter vir. & vxor. nec enim videtur voluisse fraudare editū, qui sibi prospicit. Vlpian. in l. si pu- pillus in l. ff. de acq. hēt. nec praejudiciū dicitur aliis facere qui iure suo vtitur. c. dilectus. de offi. leg. & ibi. Card. per illū text. Anch. conf. io. 1. col. pen. Fed. conf. 9. Barb. cons. 66. col. 5. in 4. vol. Dec. conf. 260. nam in multis casib⁹ potest praejudicari alicui in acquirēdis, quod nō fieret in acquisitis. l. seruus. & ibi addidi. C. de pact. c. vt super. de reb. eccl. nō alie. Hippol. sing. 194. magna. Franc. Curtius conf. 1. nu. 22. vol. 2. & Auffr. in decif. Tholos. q. 150.

Nam statutū laicorū potest facere vt nō acquiratur ecclesiis, vel clericis: multo fortius legatus, vt non acquiratur qualificatis. Ias. in repe. l. filius. §. diu. 1. lectura. nu. 8. ff. de lega. r. & secundum istam opinionem fuit in hoc supremo senatu iudicatū, Anno 1536. die 13. Maij, contra magistrum Radulphum Thābary theologum, pro magistro Floren- tio Parmentier super beneficio curato. S. Medardi le grand. rub. diceceſis. Nouionen.

*Legatus re-
gule de 10.
diebus de-
rogat.*

Quia si non posset legatus derogare regulē illi de 20. dieb. collatio interim esset in p̄denti, quod est à iure alienum, regula actus legitimē de reg. iur. & nil prodeſſeret eidem legato quod sua maior esset potestas, quām ordinarij, si non posset in mēſibus, vel iuxta menses præſtitos nominatis vel graduatis conferre, & regulē prædictē derogare, nam si Papa posset eam tollere in tortum, ergo & pro parte eidem derogādo, tam per ſe, quām per legatū: quia resignatione admissa per legatum casualiter & fate quodam cōtigit, q. resignans moriatur ante xx. dies, ergo illud nō debet cōſiderari. tex. in l. quæſitum. §. h. ff. de leg. 3. Bal. exprefſim in l. oleo, per illū tex. C. de vſur. Dec. conf. 523. alijs. vers. 2. & in hanc ſententiam inclinat D. Boēt. in tract. de dignit. leg. fol. 27. vers. ſed hic cadit fusius probarem: ſed tanti authoritas ſenatus ſufficiat. Tamē in hoc caſu nō dicitur etiam ſicut vacare per mortem, cum iam fit

prouifum, & regulē cancellariæ derogatum. Se- cū ſi regulē non eſſet derogatum.

Nec obſtat q. paria ſunt aliiquid facere tempore inhabili, vel habili, & confeſſe in tempus inhabile. l. in his. ff. de hāre. instit. l. quod ſponſa. C. de don. ante nup. quia loquitur quādo effectus cōfertur in tempus inhabile: vt dono quando eris vxor, ſed in resignatione admissa per legatum tempore habili, effectus non confeſſur in tēpus inhabile, quia ſta- tim collatio valet, ideō ſiue resignās moriatur, ſiue non, tenebit collatio facta per legatū, declarat Pan- nor. in c. licet. de vitanda, de elect. & c. de vxore. de ſepult. Boēt. in §. 1. de confuet. marr. in confuet. Bi- turig. postquā derogat regulē de viginti diebus.

Et quid ſi testes actoris dicant resignantem fuſſe ſanum die resignationis, & testes rei deponant illū infirmū, quomodo poterunt concordatiſcripti in Legatus an tractatū de proba. teſtium, in verbo concordia te- regulis can cellariae cellariae ſti. verſ. 19. Et an legatus de latere poſſit derrogare poſſit de- regulis can cellariae fine ſpeciali confeſſione, not. regare. doct. in c. quod translationem. de offi. leg. D. Boēt. in d. tract. de dignit. leg. vbi concludit quād ſic, ſed hoſie exprefſim ſolet concedi, & nominatim, vt vidi tempore legationis domini legati de Prato, alia in Francia vix recipereetur.

Nec refragatur q. legatus nō potest cōferre be- neficia vacantia in mensibus nominatorum aliis quām nominatis, fac eſſe, ſed iſtud beneficiū vere vacabit in mense non affecto graduatis, nec nomi- natis, ideō rectē potuit legatus cōferre: imdō ſi va- casset in mense Iulio per resignationem, potuifet legatus confeſſeret, & etiam in aliis mensibus nomi- natis vel graduatis præſtitutis. §. volumus. infra. eo.

In quantum tamen ſupra dixi, q. hic tex. nō ex- tenditur ad vacationem ſicut, intellige niſi eadem Fictus ca- ratio per omnia eſſet in caſu ficto, que in caſu verò, ſus quando compre- tunc etiam haberet locū in vacatione ſicut, arg. c. dativ. ad audienciam. & c. cum dilectus. de cler. nō refid. & ibi per doct. & in l. gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de liber. & poſthu. Nam etiam statuta concernunt caſum fictum, quādo fictio eſt circa id quod eſt iu- ris, & in quo ſtatuentes habet potestatem. Bar. in l. ſi maritus. in 2. §. 1. ff. ad leg. Iul. de adult. Card. cōf. 60. incip. qua glotus. col. 3. Bar. & alij in l. omnes po- puli. in materia extenſio. reſtrict. ff. de iuſtit. & iure. Alber. Brunus in tract. de ſtatutis excludētibus fo- minas, in 6. art. q. 1. in 4. membr. o. & quæſt. 2. arti. 12. & ſic deberetur nominato beneficiū resignationem in mense Decembris, per legatum collatum, ſi re- signās ante viginti dies moriatur in mense Ianua- riuſ, & non ſit derogatū regulē, quod eſt norandū. Et intellige textū propter verba generalia, quādo etiam vacaret de iure, licet non de facto, quamuis verbum vacare in reſcriptis ſimpliciter prolatum, intelligatur de vacatione iuriſ & facti. text. in c. cū noſtris, & ibi doct. not. de conceſ. præb. Domi. cons. 86. in caſa. col. 1. Fel. in c. in noſtra. correla. 36. verſi. 7. not. de reſcrip. [Imdō etiam beneficia vacantia in mēſibus præſtitutis qualificatis eis regulariter de- bentur quomodo conque vacent, quos modos ex- preſſi in §. monaſteriis. in verbo vacantibus, ſupra de nominatione regia. vnde cū beneficiū per non promo

promotionem vacasset in mense Julio, & ordinarius id temporis noluisse cōferre, sed in mēse Augusti, dixi deberi nominato nō obstante collatione per ordinarium facta, per istū §. qui dicit beneficia quā vacare contigerit: ergo quacunque vacabunt, & quocunque genere vacationis.] Et quid si vaset per regulam cancella. 34. ibi, dicā in praxi beneficialia in explicatione illius regulæ.

Feminina
nomina
providere
debet.

Q Vis.) Com-

ſemina habentem collationem iure ecclesiæ, vt patet per hoc verbum quis, quod complectitur tā masculos, quā fœminas. l. i. vbi scripsi. ff. de verb. sign. l. si quis id quod. de iurisd. omn. iudic. & dixi in q. 8. tracta. nomina. nu. 9. licet fœmina non posset ordines sumere, impeditio sexu & constitutione ecclesiæ, c. sacras. 23. dist. & si sumeret non reciparet characterem. gl. in c. diaconissam. 27. q. i. Card. in clem. 2. de ætat & qualit. Panor. in c. noua. de pœni. & remiss. Dec. in reg. fœminæ. nu. 41. ff. de reg. iur. Tum quia mulieri non licet deferre coronam, c. quæcūque. 30. dist. quam gestare debet clerici. c. duo. de cleri. coniug. in 6. c. duo sunt. 12. q. i. tum etiam quia est sub viri potestate, ideo nō potest recipere ordinis characterem, qui præminentiam significat, quæ nō potest esse in hoc statu subiectionis, eo q. præcepto malè fuit vfa, & ideo subiecta. Genef. 3. c. & c. est ordo. & cap. hæc imago. & c. mulierem. 33. q. 5. Benedici tamen mulier potest, vt officium spirituale legendi, forte in matutinis habeat, teste Soci. in c. ad audiētiam. q. 5. princ. circa finem. de homic. Vide Rotam decis. 21. quædam. de præben. in antiq. Felin. in ca. cum venerabilis. nu. 36. de exceptio.

b Cuiuscunque status.) Ecclesiastici, vt in sequētibus declaratur, siue ergo fuerint cardinales, archi episcopi, episcopi, abbates, priores, patroni, vel alij inferiores collatores, hic comprehenduntur, etiam capitulo ecclesiistarum, vt supra dixi. & fusius in 8. q. tracta. nomina. quibus dirigi possint nominatio- aces, &c. non tamen Papa. vt inferius dico.

Disp. s. tio
non cōpre-
hendit car-
dinales si
non expri-
mantur.

c Cardinalatus.) Ideo exp̄s̄it, quia dispositio quantūcunque generalis, si sit odiosa, non comprehendit superlatiuā, vel maxima seu maiora ex pressis. c. se des. de rescrip. etiam non comprehendit caput. I. eos. C. de aqua duell. lib. II. quā ad hoc allegat Barb. in rub. de reb. eccl. non alie. col. 18. nu. 95. & cle. 2. in fi. de procu. & c. qui ad agendum illo tit. Nec comprehendit Cardinales. c. vno. §. omnē. de schismaticis. in 6. c. 2. de cler. nō resid. & ibi not. doct. Pan. in c. extirpandæ. §. qui verò. in repe. col. 8. nu. 25. de præb. consuluit Anch. cons. 295. & dico in d. q. 8. Rom. cons. 498. in casu. col. 1. Barb. plenē. in tract. de præstan. cardina. q. 7. partis. 1. Et in c. in no-

stra. col. 2. & seq. de rescr. multo fortius Papa etiam non comprehendit. Ideo regule cancellarie, quæ annullant gratias, in quibus verus valor nō est expressus, non habent locum in gratia facta Card. Dec. in c. eccl. not. 4. de conf. col. 7. Fel. in c. ad aures. nu. II. de rescrip.

Nisi factum esset de se malum, quia tunc cum grauius peccet ille, qui est maior, comprehendetur. c. homo. 40. dist. glo. in extra. i. in verb. clericos. de sent. exc. in communib. Dom. in c. nemo. col. 1. de elect. in 6. refert Ias. conf. 117. in causa. col. 3. in 4. vol. Quando dispositio generalis concernit bonū publicū, vel animæ utilitatem, aut periculum, tunc etiam comprehenduntur Cardinales. teste Gomesio in cōment. regu. cancella. de viginti dieb. q. 3. & vide eum in procēmio earū regula. q. 4. Et sunt, vt ex ordine literæ appetat, maiores episcopis, & patriarchis, officio & administratione, & si ratione ordinis episcopus sit maior presbytero, vel diacono cardinali, & propter hoc Papa se appellat episcopum, vt in procēmio decret. & alibi, hoc tener Barb. in tractatu de præstan. cardina. q. 1. partis primæ. Felin. in rub. de maior. & obediens. col. 5. & in c. quod super in fi. de fide instru. Decius plenē in c. cum venerabilis. not. primo. de excep. & cap. ad præsentiam. de appell. gl. in rub. de numero & qualit. cardini. in prag.

Hodie curia Romana tenet, q. nulla dignitas sit maior cardinalatu, cum ipsi cardinales vna cū Papaā iudicent omnes, nec possunt iudicari ab alio, quām à Papa, & suis collegis. c. nemo. & sequent. 9. q. 3. Host. & Ioan. And. in c. dilectus. i. de præben. Et ponendo pileum super caput delinquētis, cardina lis potest liberare eū, qui ducitur ad mortem. Bal. in l. addictos. C. de episcop. audien. Corser. in sing. inci. Cardinalis. Fallit in crimen falsi. Barb. in tracta. de præstan. cardina. in 9. q. partis primæ. num. 7. per tex. sing. in l. Lucius. ff. ad Turpilia.

Nulla di-
gnitas ma-
ior est car-
dinalatu.

Quod non seruaretur in Francia, vbi nullus extra regem gratiam concedit, nec crimen remittit, sed hoc fortè fuit tēpore quo intra se continebant cardinales, & vix in anno contemplationi addicti videbātur, sed hodie multi longè absunt, quod est dolendum, & pro illis orandum, vt videant.] Nam in concilio Basiliensi, quales esse debeat, sic fuit statutum, sint viri in scientia, moribus, ac rerū experientia excellentes, non minores xxx. annis, magistri, doctores, seu licētiati, cum rigore examinis, in iure diuino, vel humano, sit saltē tertia vel quarta pars de magistris, aut licētiatis in sacra scriptura, an si hodie, meum non est iudicare, sed Deum Opt. Max. oro atque deprecor, vt si tales non sint, tales fiant, vide alia in rub. de numero & qualitate cardini. in prag.] Hic possem dicere quid sit cardinalis, vnde dicatur, quot sunt generacardinalū, quot sunt numero, qui sunt, & de eorum titulis, & priuilegiis, sed longum hæc haberēt tractatum. ideo ea licet videre per Aluaro. in tit. episcopum vel abbatem. col. 7. cum seq. [Et per Marc. Cartac. in suo tractatu de cardina. & per Petr. de Môte. in sua monachia. & Barb. in tract. de præstan. cardin. ac Hieronymy. Alba. in eodem tractatu de cardin. & cap. in deciso. Neapol. quæst. 120. Romanæ.]

patriarchalis a, archiepiscopalis b aut pontificalis, vel alterius cuiuslibet dignitatis c contra prædictum ordinem d, & qualificationes superius ordinata, de dignitatibus, personatibus, administratio-nibus vel officiis, seu quibusvis aliis be-neficiis ecclesiasticis huiusmodi aliter quam modo prædicto disposuerit e

a Patriarchalis.) Pro primate quādoq; accipitur, licet diversa sint nomina, c. i. dīx. 99. c. vrbes. 89. dīf. & ibi gl.. Patriarcha dicuntur quādū summus patrū, c. clerōs. 21. dīf. Et sunt quatuor, videlicet Constantīnopolitanus, Alexadrinus, Antiochenus, & Hierosolymit. c. antiqua de priuileiis & hi quatuor euangeliorum scriptores, (quos euangelistas dicunt) representant. c. scriptum est de elect. plenē per Florent. in sua summa in 3. parte tit. 20. c. 4.

b Patriarcha. in primis. tia. Nor. tamen q; hi patriarchæ seu primates nihil nisi vel priuilegi p̄c ceteris episcopis habet, nisi quantum sacri canones, vel eis prisca consuetudo contulit. tex. in c. conquestus. 9. q. 3. & c. duo. de of. ord. Aluaro. in rub. episcopū vel abbatem. in prin. col. pen. vbi tradit priuilegia & ordines ecclesiasticorum omnium, tam episcoporum, quam archiepiscoporum. & melius Albert. in rub. ff. de statu homi & nouissimè per dominum Boer. in trac. de præminentia magni concilij. in f. qui omnes habuerunt à prouinciali ecclesiæ Roman. in princip. vbi fetiat. ista omnia describuntur.

c. Quis fuerit primus archiepiscopus. b. Archiepiscopal.) Viginti quatuor priuilegia archiepiscopori tradit Russus in tract. de præminentia archipræsulū, post tract. de mand. apostolo. ibi licet videre ea quæ archipræsules tangunt, & primus archiepiscopus fuit Iacobus, qui iustus dicebatur. c. porro. 66. dīf.

d. Quid sit or. c. Dignitatis.) Ecclesiasticæ, quia laicus patronus do & quis non ligatur nominationibus, vel gradu, vt dixi su-inducere i. pra. & in i. act. nomina. q. 8. vbi fūsos. & in isto ti-lulo exprimitur patronus ecclesiasticus. ergo alias non adstringitur, arg. c. qualis. 25. distinet.

e. Ordinem.) Ea enim quæ non sunt ordinis, posse facere princeps, q; sunt ordinis, nā quod principi placet, vt sit ordo. est ordo substantialis, quem nunquam princeps apponit, nisi magno cum my-stero, & ratione. Bal. in l. prolata. col. 3. verf. & nota q; princeps. C. de sent. & interlocu omn. iud. Se-quitur Barb. conf. 44. scribitur. col. 3 in i. vol. Et q; sit contra ordinem darum à principe, est ipso iure nullum. l. i. C. de appell. & ibi Bal. not. 3. dicit q; pre-posteratio ordinis dari à iure, meretur appellatio-nem: quia omittere ordinem est grauamen, secun-dum eum. & tum ordo legis dicitur substantialis, quādo si omitteretur, pareret grave præiudicium, vt hic, & tunc eius omisso vitiat, secus si leue. l. i. in ff. de vent. inspic. Bal. in l. 2. §. prius. de vulgar. gl. in verbo iuris ordinem. c. pen. de purg. canoni. Fel. in c. cum dilecta. col. 6. vers. tertium signū de rescr. Philip. Perus. in c. i. co. 2. de accus. Hic ordo ratione necessitatis omitti potest. arg. l. vnicx. ff. de of. col.

Et sic quādo non esset episcopus, posset cōferre archiepiscopus nō expectato episcopo, & sine ali-cuius recusatione, si forte bello aut chafmate alio esset etiam capitulum destrūtū. Alias dic vt in gl. seq. ver. 5. Est q; iste ordo introductus ratione cōfus-
sionis tollēdæ inter nominatos & graduatos. vt infra dico. §. teneantur. Hic possem facere de ordine glossam lōgiore. §. Callimachus sed ordinē nostrē tm̄ materiæ scribere in animo est. Sed vide plenē Albe. Brun. in trac. de forma & solēnit. actus. rub. qñ aliquid censeatur traditū pro forma, conclusi.

15. & gl. in verbo canoniciā. infra, in forma mād. Collatio an
requiratur ante deno-
tationem.

f. Disposuerit.) Et sic viderur, q; antequam ius de-
ueluatur ad immediatū superiorē, requiriatur q; primus collator conculerit, p̄sentauebit, vel alio prouiderit modo, & cū effectu, vt probat hoc ver-
bum disposuerit, quod significat præteritū tēpus,
& non futurum ex vi & proprietate sermonis. si quis id quod & ibi Bar. & doct. ff. de iurisd. omniū iudi. l. vxori. §. i. de leg. 3. notatur in l. verbum ope-
rebit. vbi dixi. ff. de ver. sig. & significat actum per-
fectum, & sic collationem factam. l. i. §. hæc autem verba. ff. quod quisque iuris. Item dicit hic tex. de-
uelui collationem ad superiorē, quando primus collator disposuit contra ordinē supra statutum; ergo si nō disposuit nō deueluitur collatio, sumen-do argumētum à contrario, q; est in iure validum.
cap. cum apostolica. de his quæ hant à præla. quia alius est disposuisse, aliud disponere velle. argu. l. aliud. ff. de reg. iur. & l. amplius. rem ratam hab. In contrarium videtur, videlicet solum requiri recu-sationem, simul quod dispendiosa sit beneficiorū diutina vacatio, & animab. periculosa. c. quam sit.
de elect. in 6. & sic diu vacarent ecclesiæ, si oportet expectare sex menses in quolibet collatore. Simul, quia primus requirens vigilauit requiringo benefi-cium sibi conferri, ideo suam conditionem fecit meliorem, dicit Iurisconsul. in l. pupillus. in fine. ff. quæ in fraud. credit. Adhæc, quia via malignandi daretur collatoribus.

Nam si non tenerentur cōferre antequam mēses, ipsi pactiones illicitas interim iniuram cum aliquo graduato. Custodi nos vulgo, vel rapè vocato, cui cōferrent, & his postea dimittentur eis beneficiū. Ita q; intra dictos sex menses excogitarēt omnes fraude & malitias ad excludendū nominatos & graduatos, quibus malitiis iura obuiant. l. in fundo. ff. de rei vend. Et lex quæ præbet materiā delinquē-di, sicut ista faceret, repugnat in l. iurisgentium. §. si pacifcat. ff. de pact. l. conuenire. de pact. dotal.

Et quia paria sunt quo ad hoc recusare & differ-
re. tex. egregius in l. præsent. §. cum autem. ibi. sed
si hoc facere detinet aut differat. C. de his qui ad
eccl. config. Guido Papæ in decif. Delphin. quæst.
569. & sing. 559. detractare, imò recusare dicitur, si
nil respondeat, vel dicat se collaturum, termino
non expresso. gl. sing. in cle. 2. in verb. aut si. de ap-
pell. Fel. in c. ex literis. col. 5. de constit. gl. in verb.
recusarint. cle. dudum de sepult. quia possit usque
ad decem annos protrahere, & idem est nolle, &
contemnere. l. imperatores. ibi, si noluerit, aut con-
tempserit. ff. de manu. testa.

Et di

Quatuor
uni patri-
archa.

Patriarcha.
in prime-
zia.

Quis fuerit
primus ar-
chiepiscop-
bus.

C. quare.

Custodi
nos.

Recusare
& differre
non diffe-
rente.

Arrestum. Et dicitur etiam nolle, qui differt & donat, qui confert. tex. egregius in l. sed & si vnius. §. plane. ff. de iniur. vbi sunt ista verba. plane si præsens agere nolit, vel quia differt, vel quia remittit atque donat, &c. Fuit tamen in hoc senatu cōclusum inter M. lo. Lespine & Bellangier, collationem factam à superiore intra sex mēses nō valere, si inferior intra illud tempus, etiam post requisitionē & collationem superioris contulerit habili, & qualificato, vel præsentauerit, secus si inferior incapacē præsentauerit vel illi cōtulerit, qā tūc superioris collatio valebit facta etiam intra sex mēses inferioris, quod plenē scribunt doct. in c. 2. de concess. præb.

Post recu-
sationē in-
§. qā si quis in verbo, eo ipso. eod. tit. in prag. vide-
terioris a-
ditur supe-
rit. Præterea hoc de cōsuetudine seruari dicit gl. in §. qā si quis in verbo, eo ipso. eod. tit. in prag. vide- licet, vt post refutationē collatoris possit superior adiri, & doctori attestati consuetudinē credēdum cēst Bar. in l. de quibus. ff. de leg. nisi collator iustā causam differēdā, pūlisonis allegauerit. gl. in verbo, gradus. §. Itē quod vniuersitates. eo. tit. in prag.

Nec refragatur secundum istā nouissimam opinionem verbū hoc disposuerit: quia nō conferendo requirenti qualificato, dicitur aliter disponere, quā supra dictū extitit in d. §. prox. in quo dictū extitit, vt collatores teneātur cōferre qualificatis, & quinō facit quod facere debet, videtur facere aduersus ea, quia nō hoo facit. l. qui nō facit. ff. de reg. iur. & appellatione facti nō factum cōtinetur. l. si mota. ff. solu. mat. dixi in repet. legis vnicā, in gl. prout. n. 16. C. de sentē. quā p̄ eo quod interest, Dec. in regula, id quod nostrum. ff. de regu. iuris.

Nec etiam obstat q̄ verbum disposuerit, non extenditur ad futurum, hoc est verum, nisi subiecta materia aliud suadeat, vt hic, per text. & ibi glo. & doct. in c. ad hęc. in verbo elegerint. de rescr. facit, l. nouissima. ff. iud. solui. l. verbum erit de verbo, si gnisi. dixi in glo. studuerint. §. præterea, infra eod. nec me mouet q̄ verbum disposuerit, rē perfectā significat, quia etiam qui recusat conferre, dicitur aliter disponere, quā præceptū sit, & sic actus quo ad illū dicitur perfectus, vt supra dixi, nec pōt sumi argumentū à cōtrario, qñ absurdū resultaret, per tex. & ibi Bal. in l. conuenticulā. C. de episc. & cle. l. 2. de cōdi. insert. Iaf. & alij in l. ff. de offi. eius,

Dispositione
generale
eū. Et p̄ hoc iste tex. cautē vsus est verbo disposuerit, & nō verbo cōtulerit, vel prouiderit, vt demōstraret dispositionis vim generalissimam, tam pro collatione, & alia prouisione, quā etiā pro recusatione, negligētia & alio actu. c. pen. de offi. dele, in 6. Feder. conf. 195. factum ita, col. 1. dixi in glo. dispositionem supra. §. prox. & q̄ verificetur in quolibet actu, probatur per David, Iucūdus homo qui miseretur & cōmodat, disponit sermones suos in iudicio. & Lucæ 22. ca. Ego dispono vobis, sicut disposuit mihi pater. Proverb. 16. c. Cor hominis disponit viam suam, sed Domini est dirigere gressus eius. Panor. per illum text. in ca. 2. not. 3. de sepult. Et propriè in vltimis voluntatibus dicitur dispositio. §. f. quib. ma. licet in institut. §. disponat, in authen. de nupt. coll. 4. & etiam inter viuos, vt consuluit Iason, cōf. 130. institutio. col. 1. & seq. in 4. vol. vbi plenē tradit. Et mandata principū etiā dispo-

sitiones dicuntur. in authen. de māda princip. paulo post princip. ibi, sed saluberrimas dispositiones. colla. 3. sequitur Lucas de Pēna, in l. t. C. de prox. sacr. scrinio. lib. 12. Et hoc declarat verbum cōtrauenerit sequēs, videlicet sic intelligendo, q̄ si quis aliter disposuerit quā p̄missō modo statuto, dispositio sit nulla, & deuoluatur ad superiorem: qui si cōtrauenerit, etiam recusando conferre, deuoluatur ad aliū immediatum superiorem collatio. *Requisitio*

Ex quo infertur primo, q̄ requirēndus est collator primus, vt videatur an disposuerit aliter, quā supra statutum est, & per cōlequens deuolutio sit necessaria. facta ad superiorem nēcne: vel si nō disposuit, saltem quod disponat, vel negligēdo, vel recusando, ad hoc vt deuolutio ad proximum superiorē fiat, vt dixi in tract. nominatio. q. 17.

Et si nihilis requirat, potest collator recusare collationem, & alteri cōferre. tex. & ibi Anch. no. in c. significauerunt. 2. not. de except.

Nisi vt dixi in gl. ordinem supra eo. quādo mediū abesset, videlicet tam episcopus quā capitulū.

Secundō infertur, q̄ requisitio fieri debet gradatim, sicut sit deuolutio: alioquin nō valet collatio facta omisso medio, sicut dicitur de appellatione in l. imperatores. ff. de appell. Et dico infra eo. in gl. ad aliū. & in d. q. 17. n. 8. Nec valeret collatio superioris, etiam si inferior non conferret: quia iure deuoluto cōtulit, quod nondū erat, ideo nō potuit eo iure cōferre, vt not. in c. ex parte. de cōces. prebend. & quia collatio est actus legitimus, ideo nō potest esse in pēdenti. gl. & doct. in c. 2. de electio.

in 6. & nota. in reg. act. de reg. iur. & quia ista collatio superioris mediati esset temporalis, videlicet si alius conferret intra sex menses, non valeret, & collatio debet esse ppetua. c. præcepta. 55. dist. glo. in c. veniēs, de filiis presb. & c. si gratiosā. de rescr. in 6. Et licet apostolici expectantes nō acceptent beneficiū intra mensim, collatio tñ interim facta non valet. de Rota decif. 834. cum ad collationē. in antiquis, vbi dicit istam op̄i, communiter approbari. & idem si ordinarius cōtulerit beneficiū vacans in curia ante mensim, vt collatio nō valeat, etiam si Papa intra illum mēsem nō conferat, quia p̄prōpere contulit. doct. in c. statutū. de prab. in 6. Steph. Bertran. in cōf. 38. vol. 3. ex noua editio. & sic nō valebit collatio superioris antequam sit deuoluta potestas cōferendi ad eum, licet postea deuoluatur. Fel. & alij in c. cū ex officij. in fi. de præscript. licet Pan. ibi teneat cōtra, tamē opinio. Fel. est communis. & sic etiam nō valebit collatio superioris antequam requiratur inferior. Quid autē in præsentatione tradit Thomas Ferra. cautel. 45. sciendum. Fel. in c. cum Bertoldus. col. 3. de re iud. Roch. Curt. in tract. de iure patr. in verbo honorificum. vide in tract. nomina. q. 17. nu. 10. Scripti in c. illud dādo illi nouum intellectum. de iure patr.

Tertiō, infertur quod statim facta collatione, vel alia dispositione, de qua supra dixi, deuoluatur potestas conferendi ad superiorem immediatum, si facta graduat, & qualificatus prosequatur. Alioqui si facta prima recusatione, iterum nominatus adit pri- mun collatore, & ab eo iterum requirit, licet non

sit necesse, si tamen conferat isti graduato, vel nominato, collatio nō est nulla ratione deuolutionis, quia nominatus reuertēs ad primum collatorem, nolebat deuolutionem esse factam, ut dixi in glo. dispositiones. infra eo, cū ista deuolutiones in favorem qualificatorū sint introducta, ut dico ibid.

*Excomuni
catus ac-
ceptare pa-
tēt benefi-
ciū, & op-
scopus ex-
communi-
catus est re-
quendus.*

Quartò, qd si nominatus vel graduatus sit excōmunicatus, poterit acceptare beneficium, & requiri, vel si prim⁹ collator sit excōmunicatus, vel su- spēsus, adhuc per nominatum est requirēdus, tum quia nō disponuit qd requirit hic tex. tum quod pos- fit absolui ante sex mēles, quos habet ad cōferen- dum.c.2. de conceſ. præb. quod tépus nō pōt tol- lerat graduatus aut nominatus vēl episcopus, aut aliis, quia indultum à iure beneficium nemini est au- ferēdum. regul.indultum.de reg.iur.in 6. Imō net archiepiscopus, vel alius superior poterit hoc té- pus semestre abbreviare, vel minuere, licet possit prorogare per tempus intra quod potest cōferre. Io. And. in c. cū olim.de maio. & obed.refert. Lud. Rom. in l.2. ff. de re iud. & Geor. Natā. in repe. cle.

*Tēpus con-
ferendi seu
prefentan-
di non po-
test minui.*

Sæpe, in prin.col.4.8. de verbo. sign. Nec episcopus tempus datum patrono ad prefentandum minuit. Fel. in c. cum Bertoldus.col.4. de re iudic. Rochus in tract. de iure patro. in verbo honorificū. in 22. q. in electione idem dicitur per doct. in c. ecclēsia. & c. in causis. & c. ne pro defectu. de elect. & Mādag. intract. de ele. in 1. parte c.2. quia vbi lapsō termino legis incurrit pœna, ille terminus non potest ab breuiari. Bar. in d.l.2. per tex. iūcta gl. in verbo tertiam. de milite vassallo qui contumax est. ele. 1. in verbo tertio. de vita & honest. cleri. sed collator & patronus lapsō termino amitterēt & ius confe- rendi, & prefentandi pro ea vice, ut dicunt. ergo illud tempus pœnae induictuum nō poterit minui.

Nec me mouet, qd frustra sit requisitio, qd resp. contrarium. Nā hæc acceptatio seu requisitio fa-cta ab excōmunicato afficit beneficium, ita vt nō possit conferri etiam per Papam, vt est declaratum per legem regni, rub. des graduer. art.1.4. Et ideo re quisitio facta per graduatū etiam inhabilē, afficit, & præuenit Papā, qui præueniri dicitur etiā de fa-cto. Nā verbum præuenire est facti, ideo verifica- tur etiam in præuentione facti, quia non potest dici non præuentus, facit tex. in l. posthumus §.f. de inoffi. testa. vbi rescfissio illius, cuius non interest, prodest illis quorum interest.

Et sufficit qd iste possit requirere instar credito-ris petentis se mitti in possessionē bonorum debitoris, ut si prætor vni permittrat, omnibus permisisse videtur. I. cum vnu. in prin. si. de bonis auctorit. iudic. possid. Sed si vnu tamē nō graduatus requi-teret, nō afficeret beneficium, nisi hoc faceret nomi- ne qualificati, vt in §. planē ibidem probatur, & hęc sunt mihi vīfa veriora, quamuis diu anticipi cogitatione, & dubia mente in vtrāque partem distra-ctus fuerim, & faciunt quę dixi in tract. nomi. q.17. n.18. facit qd dicit Anch. cōf.58. circūscriptis. col.2. qd collatio Papę etiā inualida præuenit ordinariū, ergo & requisitio etiā inualida, cū tātu ius præuē- tionis sibi Papa retinuerit in istis beneficiis quali- ficiatis. intellige ut dico in gl. iure pūetionis. tit. seq.

Et quod si nominatus requisiuit vicariū qui re- spōdit illi, ut adiret episcopū, Episcopus cōtulit al- teri, & mortuus fuit, rex iure regali cōficit. Iste no- minatus collationē obtinet a superiore, quis præ- feratur, causa fuit ad consilium posita in hoc sena- tu, anno 1542. die 19. Septembris.

Quintō, si collator sit mortuus, non est primō *Capitulum* adeūdus archiepiscopus, vel alius superior, sed ca- *sede vacā-
te eft requi-
rendum.* pitulū sede vacāte requiri deber per qualificatiū: quia ad capitulum sede vacāte spectat collatio be- neficiorū necessaria, non voluntaria, qualis est ista, tex. & ibi doct. in ca.2. ne sede vacāte. sic fuit deci- sum in hoc venerabilī senatu Parisien. super archi diaconatu Bituricen. hoc mensē Ianuario 1538. (vt fertur) sicut de insinuatione dixi in tracta. nomina. quāst.14. num. 78.

Vltimō, si collator dicat se prouidisse, & tamen non prouiderat, deuoluitur collatio ad superiorē, *Dicens se
prouidisse,
non potest
postea con-
firme.* ita qd collatio postea facta per eū qui méritus est, non valebit, nam per médiacum perditur priuile- giū. l. sed hoc. §.f. ff. de re iudic. l. hæreditatum. §. ferre. fi. ad leg. falc. l. generaliter. C. de nō numer. pecu. Nam cōtra negantem se appellasse, potest iudex à quo iurisdictionē exercere, ut arresto fuit decisum referēt. Io. Gal. in q. per arresta. q. 152. multa tradit. Ias. in l. quod te. nu. 3. & in l. vinum. nu. 17. ff. si cert. pet. & Hippo. in rub. de fidei. q. 46. Itē ad euitā- das fraudes quas facerēt collatores indies, ut nomi- natus haberet collationē ante deuolutionē. Itē si collator non dixisset se contulisse, nominatus non adiuisset superiore nec expēfas fecisset. Ideo in hoc est puniendus collator, ut censuit senatus Pa- risien. ann. 1543. die 14. Augusti, pro d. Carolo Gar- *Arrestum.* nier contra Alexan. Termeau.

a. *Ipsō iure nullæ.*) Et dispositions ipsæ fint ipso iure nul- læ a: collationēsq; & prouisiones, ac rūpī, quia nullus est. ff. de iniusto rup. & irrito fact. testa. tex. in c. ad dissoluendum. de respon. impub. ideo non obstante collatione facta nō nominato, & non vacato illo cui est facta collatio, poterit su- perior cōferre nominato. c. de multa, de præb. pos- sessionem tamen eo nō vocato auferrē & non pote- rit. c. licet episcopus. de præb. in 6. intellige si nomi- natus vel graduat⁹ perat illud beneficium sibi cōfer- ri, alioqui collatio nō est nulla, quia collator igno- rat, an qualificatus velit illud beneficium, instar mā- dati apostolici. c. si clericus. ibi, petere negligēter omittat. de præb. in 6.c.1. §. pen. de cōcef. præb. in 6. ibi, requiri. Et ipso iure sunt nullæ collationes fa- ctæ aliis, si nominatus velit & prosequatur. §. teneā- tur. & §.f. ibi, prosequētibus. infra eo. vbi pleni⁹ di- co. facit. §. in bonæ fidei. iūcta gl. de actio. in insti-

Nam clausula decreti apposita semper intelligi. *Collationes* tur, si impetrās vt velit. Io. Monac. in c. statutū. de facte alius præb. in 6.l. pind. §.f. ff. si cer. pet. gl. in §. quod si *sunt nullæ,* si nomina- quis in verbo irritum. eo. tit. in prag. vbi dicit de- *tus preſ-
cretum apponi in fauore & nominati & graduati: quātū.
ideoque*

ideoq; poterit ei nominatus & graduatus renunciare.c.ad apostolicā.de regul. sicut dicit de alienatione rerū ecclesiæ, quæ est nulla, si tamē fuerit facta in utilitatem ecclesiæ, poterit eā ratā habere prælatus.c.si qua.de reb^o.l.2.q.2.sic cōsuluit. Aegid. bella mera, conf.33, quod si col.15.vers. præcedētia dubia, quia vbi actus est nullus ratione personæ, nō est absurdum quod possit per illam ratificari.l. filio. ff.de in iusto, testa, plenē Imola in c. si quis presbyterorū.col.6.de reb.eccl.nō alie, vide gl. Iolemē in cle.1.de regul. Non posset tamen episcopus post suam collationem nō qualificato factam nominatio vel graduato non prosequente alteri conferre. arg.l.2.ff.de lege commisso.ibi, si vēditor inemptū cum esse velit, quia id vēditoris causa cauetur,&c.

An requiriatur noua collatio non nominato, quādo cum nominato conuenit. Eth hoc intelligit gl.in d. §. quod si quis, quando nominatus vel graduatus ante collationē renunciaret, q; si fieret postea nō valeret sine noua collatio ne, idem si nominatus vel graduatus vti nollet sua nominatione : sed cōtrarium obseruatur, vt si nominatus vel graduatus non prosequatur, q; valeat collatio facta per ordinariū nō nominato, sed glo. potest intelligi, quādo nominatus semel esset profectus beneficium alteri collatum. & collationē factam non nominato nullam pronunciari petiūfset, si fiat cōuentio postea inter nominatū & eum cui est facta collatio per ordinarium, per quā nominatus renunciat iuri suo in fauorem non nominati, cui erat facta collatio, tutius esset quād haberet nouam collationem post renunciationem nominati, & sic potest glo.intelligi.

dispositiones a illorum ad immediatum b

Conferens nominato non posse variare. a Dispositiones.) Et sic post factam collationem nominato etiā inhabili, vel graduato, nō licet eidē collatori alteri, etiā nominato habili cōferre, tum quād ad superiore sit deuoluta collatio, vt hic, & post deuolutionem collatio est nulla.c.licet. & c. fi.de supplē.neg.præla. tū quia prima collatio impedit secundam, c. post electionē de cōcef. præb. tum quia cōferendo etiā incapaci, fructus est officio suo.Pan.in c.accedens.col.1.de præb. Ad hæc quia etiam in collationibus est prohibita variatio. cle.vna.de renūc. facit c. si tibi absenti de præb. in 6.& ita fuit prolatū, vt dicitur, arrestum in hac media parte quadragesimæ per sup. cnum senatum.

Arr. St. Am. Item anno 1543.die 14. Augusti, inter Carolum Garnier appellatē à præposito Parisien, & Alexandrum Termeau, etiam fuit dictum episcopum nō posse variare, nec gratificare, quādo prius consultit indigno qualificato: quia est priuatus potestate conferendi.c. cum in cunctis §. fin.de elect. & quia variatio est maximè viris ecclesiasticis prohibita, vt dictum est, nec poterit postea gratificare habilem, qui inhabili semel contulit.

Diversiōne duplex Secus est qn̄ quis confert diuerso iure , v. p. p. fici potest collatio. Poteſt primō tanquā ordinarius. & volūtarie nō nominato, secundō coacte cōfert nominato, quia tū variare poterit, discreta enim sunt iura, quāuis plura in eandē personā deuenerint, verba sunt iuris cōsulti in l.tutorē. ff.de his quibus vt indig. Et quādo duo

iura cōcurrunt in vnā personā, illa habet vim dua rū personarum.tex.in l.si cōsul. ff.de adopt.l.Papianus. ¶ sed nec in puberis, de inossi. testa, Roma. cōs.4.22. iste Frāciscus. Et qn̄ plura iura vni cōpetat vno sublatō aliud illas sum remanet.tex. & ibi Bar. expressē elicit in l.si dom⁹. ff.de fer.vrb.præd.tex. in l. quoties dupli: & ibi plenē Deci⁹ de reg.jur.l. si prius. in prin.de aqua plu.arcēd. & qui pot cōlationē à se factā non potest conferre tāquam ordinarius, poterit cōferre tanquā executor cōcordatorū.tex.in l.si paterfamilias. §. l. ff. de adoptio.l. j. §. sed vidēdū. ff. de succēs.edic. q. a. nulla ratio est, quare permittatur magis vti vna potestate, quā reliqua.l.generaliter. ff. de fidei⁹. tex. & ibi Bal. in c. cum olim.de re iud.vbinot. q. quis potest duas habere voces in vna electione, & quis pot cōferre vt canonici⁹, & vt prælat⁹, & facta collatione vno iure, poterit alio iure facere.c. postulatis. d. cōce.præb.

Ex his patet episcopū post collationem factam iure ordinario non nominato, posse postea cōferre nominato requirenti, ideo debet requiri.

Vide quā dixi in tractā nominatio. q.17.nu. 4. & seq.vbi respōn.cōtrari⁹ additītis. & Collecta.in c. relatū.de cler.nō resi.Nec suffragat, q. collatio facta post deuolutiōnē, nō valet.c. licet. & c. fi.de supplē.neg.præla.c.2.de cōcef. præb.sed hic fit deuolutio facta collatione, ergo episcopus non poterit postea cōferre.Respō. verū esse quādo deuolutio fieri ipso iure. Et sic quādo hic tex.diceret, dispositiones ad immediatū superiorē deuolutę sint, tūc putarē quād efs nō posset cōferre post suā collationē.Sed hic tex.dicit, Si quis aliter quām modo prædicto disposuerit, dispositiones illorū sint ipso iure nullē, & ad immediatū superiorē deuolutū, vtitur verbo futuri tēporis, quod nō denotat ipso

Deuolutiōnes in fauorem qualificatorum inducte in §. prox. positas, sunt nullē, pro se quēte, vi-sunt.

prosequēte nominato deuolutiōnē, in cōmodum enī nominatorū & graduatorū introductū est, vt deuolutio ad proximū fiat superiorē, vt postquam collationē à primo ordinario habere non possunt, faltē à superiorē habeāt, ad quē fit deuolutio. ideo si nominatus vadat ad primū collatore, qui nō nominato cōtulit, iā nō vult deuolutiōnē fieri ad superiorē, ergo ille ordinarius poterit isti nominato conferre, non obstante prima collatione factā nō qualificato, quod est notādum: quia iāpū de hoc fui consultus. Alioqui quod fauore illorum esset introductum, in odiū eorū retorqueretur, contra l. quod fauore.C.de legib. Itē si is cui prouisio cōmissa est similiter pūiderit, iterato prouidere poterit, quia verbū pūideas significat effectū rei. teste Bal. in c. in literis.de off. dele.intellige. vt supra.

b) *Immediatum.*) Quāro quis dicatur immediatus superior? Super his varij varia dixere. Pone quod ad monasteriū Aurelia sitū spēctat collatio beneficij siti Parisien, quo vacāte, nominat⁹ requirit monasteriū, vt conferre illi habeat, monasteriū recusat, ad quem fiet deuolutio: vel ad episcopum

Decollationibus.

Aurelianēs, in cuius territorio est monasteriū cōfere-
rēs, ad episcopū Parisien, in cuius diocesi benefi-
cium conferendum est situm. Sunt qui dicant ad
episcopūm Aurelian, qui est immediatus superior
personarum, & monasterij, p̄ hoc allegāt. c.i. & c.
authoritate de priuileg. in 6. vbi si monasteriū de-
linquat, episcopus Aureliā cognoscet, ergo & hic,
qua in casu delicti fit deuolutio ad superiorē cōfe-
rētis, nō ad superiorem beneficij. doct. in cle. si de
beneficio de prēb. Sed istud monasteriū deliq̄ eo
q̄ nō contulit iuxta formā cōcordatorū, ergo ad
epm loc. vbi monasterium est sitū, fiet deuolutio.

Item postquam Papa voluit collationem eis reli-
giois committere, & eorum superioribus videtur,
quod voluerit, & sic vt deuolueretur ad eorum su-
periores, nempe quivult antecedēs & conseq̄ues.
Iad legatum fl̄ de procur.

Ego vero putarem immediatum superiorē hic
dicendū episcopū Parisien, ratione beneficij sitū,
qua omnes basilicæ sunt cōferendē ab illo episco-
po, in cuius summa diocesi. c. omnes basilicæ. 16. q. 7.
Eipro hoc est tex. solemnis, iuncta glo. in cle. vna. de
suppl. neglig. prālat. dicens, quod si prālati regulare
negligit cōferre beneficia ad eorum collatio-
nem ipectatia, tunc diocesani locorum supplent
negligetiam eorū gl. in verbo. locorū, sic dicit er-
go nō episcopi personarum, si ergo prālatus alte-
rius diocesi habet prioratū, quem cōferre negligit
in diocesi Bononiæ. episcopus Bononiæ. sup-
plebit, hoc p̄bat decreta. 2. co. tit. ibi. in tuo episco-
patu. nec distinguit unde sint collatores, & illā glo.
sequuntur ibidem Card. & Bonifacius. facit text. in
c. i. in fi de priuileg. in 6. facit gl. in §. item quod. in
verbo locorū. de annatis. in prag. tex. in extra. ex-
crabilis. §. cæterum. de prab̄. Ioan. 22. Hoc scribit
expressim Soc. in cap. postulati col. 4. q. 6. de foro
compet. Et Papa auferendo collationē primā ab
episcopo, in cuius diocesi erat situm beneficium, nō
videt, intellexisse nisi de illa prima. arg. l. boues. §.
hoc sermone. ff. de verb. signif. Et in dubio videtur
Papa voluisse minus gravare ordinariū quam pot-
uit. c. quamvis. de rescrip. in 6. Et quando nō con-
tulit qualificato, siue delinq̄uit, siue non, voluit Pa-
pa deuolutionem fieri ad immediatum superiorē,
& nō ad eum, quod sufficit, & de casu delicti. vide
quod dicitur in c. quāquam. de electione. in 6. per
Rom. conf. 361. in casu. [Et iudex vbi prādiū situm
est, interponere decretum debet. l. si prādiū, vbi
doct. C. de prāla. mino. & episcopus interponeret au-
thoritatē in cuius diocesi est ecclesia donata, vel
vinita, vt Panor. probat. in ca. pastoralis. col. vlti. de
priuileg.] & in hanc sententiam conuenerunt mecum
cōsulendo iuri p̄teriti eximij, ac excellētes aduo-
cati. D. Matthēus quadrigarius, & Frāscus de Sa-
lerone, quorum authoritatem (qua magna est) hic
adducere non erubui.

Et sic patet quod si prāsentās negligat, vel ali-
ter disponat quam hic, ad institutēm fiet deuolu-
tio, vbi cūque & qualiscunque sit, per d. cle. vnam.
de suppl. neglig. prālat. vbi est gl. sing. in verbo di-
spositionem. & gl. in §. quod si quis cūuscunque in
verbo. proximum. de collat. in prag. idem dico si

negligant, eligentes, vt ad cōfirmantem fiat deuolu-
tio. c. 2. de suppl. neglig. prāla. doct. in c. fi. de ele.
in 6. & Pan. in c. i. illo tit. in decreta. Rochus de cur-
te. in tracta. de iure patro. in verbo honorificum. q.
33. per gloss. in d. clem. vna.

Sivero collator aliter disposuerit quam hic, fiet
deuolutio ad immediatum superiorē, & immediatus superior dictratione beneficij sitū, ita q̄
si monasteriū conferens sitū Tholosē beneficium
Parisii, sitū aliter quam debuerit contulerit, fiet
deuolutio ad episcopum Parisien. Et is debet re-
quiri, quod est notandum. super his enim vidis-
pius dubitari, & sic respondi per tex. etiam in arg.
in c. 2. de religio. domib. sic dicens, feudi cognitio
deuoluitur à domino feudi ad ordinarium rei sita
alio superiore mediatō non existente. c. ceterum.
vbi doct. de iud. glo. & doct. in c. vno. §. prāterea. 2.
de prohib. feud. alien. per Feder.

Item quāro an per ista verba ad immediatum Cle. vni. de
superiore censeatur derogatum. cle. vnicē de sup-
plē. neglig. prāla. quo ad hoc, vt quando diocesā
nus in exceptis supplēt, hoc facit authoritate apo-
stolica per illum text. & sic adeundus sit Papa pro
immediato, vel alius ordinarius immediatus. Re-
spon. putarem esse per hunc tex. in hoc derogatū
illi cle. vt immediatus superior ordinarius possit
adiri etiam in exceptis, tum quod hāc cōcordata
facta sunt in fauorem regni & regnicolarum, vt su-
pra in proclamatio patet, & maximē in fauorem pau-
perum graduatorum, qui non possent ire Romam,
& leuare bullas, & tot expensis pares nō essent, ob
id ordinarius proximior adiutur, & istius est senten-
tia Pan. in d. cle. vna. in gl. sua authoritate. contra
gl. ibi, sed propter istū tex. non videtur dubium, tū
propter diutinam vacationem, quaē est ecclesiis
periculosa. c. quam sit. de electio. in 6. tū quia ex-
pta & non exempta in d. clem. equiparantur, & de
exemptis conclusi idem sicut in non exceptis in-
fra in glo. vlt. Et quia in hoc text. dicitur gradatim
faciendam collationem.

Item immediatus superior dicitur episcopus,
quamvis ipse in prima collatione interfuerit tan-
quam canonicus, quia fortē capitulum primo cō-
tulit, secus si tanquam prālatus cum capitulo cō-
tulerit, quia tunc nō deuolueretur ad episcopum,
sed ad superiorē, quia nō posset supplere suam
negligentiam. c. pe. de cōces. prab̄. Et dicitur esse
in capitulo tanquam canonicus quādō non habet
primum locum. gl. in c. à collatione. de appell. in 6.

Item si tāquam abbas contulerit, ad ipsum tan-
quam episcopum fiet deuolutio, & dicitur immediatus,
quia multi obtinet abbatias, & episcopatus.
c. causam quaē de iudi. cōsuluit. Decif. confil. 641.
in duobus in princip.

Item si archiepiscopus ultimus collator nollet
conferre graduatis, & fortē non potest adiri Papa
vel non sine magno dispendio, poterit cogi colla-
tor ad conferendum iure deuolutio ad conferua-
tionem saltē iuri graduati, vel nominati. arg. not.
in c. nullus. de iure patr. per Pan. & alios ibi. & ita
seruatur in Normaniā. vbi impletant literas regias
à cancellaria, in vim quarum episcopis, vel eorum
vicariis

*Decretum
a indice
vbi est sitū
prādiū in
terponē-
dum.*

*Ad quem
fac deuo-
luit.*

*Cle. vni. de
supplē. ne-
glig. prālat.
declaratio.*

*Collator
cōfere co-
seruationē
iuri gra-
duati vel
qualificati*

vicariis præcipitur, ut ad cōseruationē iuris tantū cōferant, & collatores his præceptis obtemerāt, & hæc praxis non esset etiam in hoc regno contemnenda, quando facilè Papa adiri non posset, & bonum est hoc facere, & aliud non omittere.

superiorem a deuoluantur b. Qui eisdem personis c modo præmisso qualificatis, prouidere teneantur. Et si contrauenerint d, ad alium superiorem e deuoluatur prouisio & præsentatio huiusmodi gradatim, donec ad sedem apostolicam fiat

Denuo ad superiorem factum ut hic. a. Superiorē.) In pragmatica est ad proximum. Notandum est, qd ad superiorem sit deuolutio, nō ad inferiorem. c. licet. de suppl. neglig. præla. c. 2. de cōcess. præb. fallit in c. statutum. de præb. in 6. & ibi assignatur ratio. & c. cū simus. 9. q. 3. intellige tamē quod primò requirendus est inferior postea superior, vt forma hic posita seruetur. Bal. in c. vno. col. 2. si de inuest. inter domi. & vassal. lis oriatur. vbi dicit per illum textum iudices gradatim esse adeudos. per tex. in §. super hoc. in auth. de quæsto. col. 6. sic & collatores.

b. Deuoluantur.) Quæ deuolutio eo inuenta est, ne diu ecclesiæ remaneat in suspeso. c. 2. de cōcess. præb. & hoc propter utilitatem publicam, vt actus exequantur. arg. l. sciant. C. de legit. hære. authen. hoc amplius. C. de fideic. l. ff. de succel. edict. & fit propter negligētiā ad proximū superiorem. d. c. licet. de suppl. negl. præl. & propter delictū in majoribus dignitatibus ad Papā. c. quanquā. de ele. in 6. Secus in minoribus beneficiis, in quibus si collatio nō habuerit effectū, redibit ad cōferētēm. c. si electio. de ele. in 6. Idē quādo omnes nō peccauerūt, quia tūc ad illos qui nō deliquerūt, ius deuoluitur. Pan. & alij in c. cū in cūctis. §. fi. de ele. & hoc tēpus currit à die quo sciuit. c. quia. de cōcess. præb. vel scire debuit. arg. l. quod te. ff. si cer. pet. Rota de cisi. 263. si propter in nouis. Fel. in c. à nobis. dc except. Curtius in tract. de iure patr. in verbo honorificū. q. 27. quæ sciētia præsumitur. Anto. & alij in d. c. licet. Decius conf. 135. ad iustificationem. in fin.

Et hoc ius deuoluitur eo ipso q. collationes sunt facta non qualificatis, ut hic intellige vt proximè dixi in glo. dispositiones. Siverò collatio facta non fuerit per episcopū, nō sit deuolutio ante sex mensē nulla facta requisitione. vt dixi in gl. disposuerit. supra eo. vide gl. in c. nulla. de cōcess. præb. & ibi dixi. quando ius deuoluatur in omnibus beneficiis, tam majoribus, quam minoribus. Et in præf. istius tit. circa fi. vers. 4. & vlt. vide Bonifa. in cle. 1. not. 13. de iure patr. & Pan. in c. cū ecclesia. Vulterana. de elect. cle. in plerisq. illo tit. Imol. in c. post electionem. in fine. de cōcess. præb. Nec mora potest purgari post sex mensēs: quia statim sit deuolutio, vt ibidem per doct. & per Cardin. & alios in c. quia diuersitatē de conceſ. præb.

c. Qui eisdem personis.) Et sic collatio non est libera apud eum ad quem deuoluitur, sed transit periorēm cū suo onere, vt cle. vna de supple. neglig. præla. dixi in tract. nominatio. quæ. 8. prin. verii. 7. quero.

vbi licet fusius videre, & per Fel. in c. cum accessif. sent. col. 7. nu. 18. de consti. Item hic tex. vult. vt superior cōferat, & non idē ordinarius, vt hic patēt. quod facit cōtra episcopos omnib. nominatis, vel graduatis requirētib. cōferētes, vt ultra senatus eodē iure cōferre nō possint, cū vnus eodē iure pluribus cōferre nō possit per gl. in verbo dispositio-nes. supra eod. ideo decipiūt pauperes nominatis Dubius nos sic cōferēdo, cōtra quos deberet senatus animad- minatis an uertere, & inhibere, ne plures vno & eodē iure fa possit con ferre episco pus.

sacra cōcordata, quorū ipsi sūt cōseruatores, vt infra rub. de pena teme. veniē. cōtra cōcord. patet etiā qd collatio facta non nominato valet, nō prosequēt nominato. §. teneātur. infra eo. vel si nō iure psequatur, cū sint paria. l. quoties. ff. qui satida. cog. nec req̄ ritur primus collator, qd prius cōtulerat, per secundū nominatū, vt illi iterū cōferat, si iā qualificato cōtulerat, sed vt sciat ipse an prim⁹ collator disposuit, nēcne per hūc tex. ad hoc, vt postquam scierit ius esse deuolutū, accipiat collationē ab eo q. cōferre pōt. Et quāuis primus collator isti requirēt secundū cōferrer, hūc tamē collationi nominatū nō cōfidat, sed alia à superiore capiat, si sibi iure cōsulere velit, vt si vna nō sit iusta, altera substinebitur. c. post electionē. de concess. præb. Nec sufficeret recusatio ab ordinario, nisi nomina tus vel graduatus collationem à superiore habe rent. Recusatio enim non tribuit ius, sed deuoluit, ob id oportet sequi deuolutionem, & collationem à superiore accipere, qui tenetur puidere, vt hic sufficit re d. Cōtrauenerint.) Cōtrauenire dicitur siue aliquis sūt ter quām hic conferendo, siue nolendo conferre qualificatis, siue alio modo negligēdo, de quo verbo tex. & ibi not. in c. cum accessif. sent. in fi. de cōstitu. Vide gl. in extraug. execrabilis. in verbo contraire. de præben. in extraug. I. oan. 22.

e. Ad alium superiorem.) Scilicet immediatū, & gradatim, videlicet de abbate ad episcopū, de episcopo ad archiepiscopū, & postea ad legatū, vel ad Romanum pontificē. Et sic patet per hunc textum qd etiam legatus nō poterit conferre non facta re quisitione alterius inferioris immediati, tum qd ad eum non sit deuoluta conferendi potestas, vt hic, dum dicitur, donec ad sedem apostolicam fiat de uolutio, tum quod ordinem istum substantialem immutare nemo potest. rub. de fir. & irreuoc. concord. stabilit. §. j. Ad hæc quod non sit immediatus superior, ad quem sit deuolutio. Quod an sit verū, nō decido: quia pēdet quæstio in senatu, ideo matura deliberatione decidetur. Fuit iudicatū quod potestratione cōcursus per ea quæ dixi in tractatu nomi. q. 17. vers. duodecimo quero. num. 16.

Item ista dictio gradatim refertur ad gradus personarum, nō præbendarum: glo. in ca. fin. de cōs. sicut. in 6. Rota decis. 300. si māderetur. in nouis text. & ibi doct. in l. fi. C. de verbo. sign. l. intra. in fi. ff. de gradus per diuers. & tempora prefcript.

In exemptis vero ad Papam videtur quod fiat deuolutio. c. sicut. & c. licet. de suppl. neglig. præ lat. c. cum singula. §. fin. de præben. in 6. hoc tenet gl. in verbo gradatim. eo. tit. in prag. Rom. cōf. 361.

Decollationibus.

in casu. Cum Papa sit superior eorum proximus. c. authoritate. de priuileg. in 6. nec hic sit mentio de exēptis, quod fiat ad alios deuolutio, ergo sic fiet.

Item in exemptis fit ad Papam deuolutio, nisi in regularibus. cle. vna. de supplen. neglig. prælat.

Ista fortè poslent esse vera tempore pragmaticæ sanctionis, per tex. ibi, ad proximū superiorem deuolatur proximus enim dicitur, quē nemo antecedit. l. proximus. ff. de verb. signi. & sic ad Papam in exēptis poterat fieri deuolutio ibidē, quia erat proximus, tamen per hunc textum puto cōtra, videlicet, ut ad immediatum superiorē etiam in exēptis deuolutio fiat, per hoc verbum immediatum in textu positum. Alioquin nō deuolueretur ad immediatum superiorem, sed ad summū superiorem, videlicet ad Papam, & ad supremū superiorem.

Item non fieret gradatim, vt in textu dicitur, videlicet de episcopo ad archiepiscopū, si de abbatē, vel alio exempto fieret ad Papam deuolutio.

*q. Dic̄tio a
linus decla-
ratur.*

Præterea tex. dicit quod fit deuolutio ad alium superiore, dictio aliis regulariter in tribus verificatur, alter in duobus. l. cum emācipatus. §. si pater. 2. ff. de bon. possel. cōtra tab. & l. seq. l. cum in vna. de appell. l. 3. de cōiung. cū emancipato. Paul. Castr. in l. cum ex filio. §. filio. ff. de vulga. no. in l. ancillæ. C. defurt. Bal. & Barb. per illum tex. inc. i. de rescr. & Fel. in e. sedes. col. pen. in fi. ibidē. Sed si in exēptis ad Papam fieret immediatē deuolutio, nō fieret ad alium superiorem, sed ad alterū, nec procederet hic tex. nec dictio alias, licet aliquando in duobus etiā procedat. c. i. de parochi. c. quod autem de iure patro. c. ex literis. ibidem. l. etiam ibi, alio casu. ff. le verb. signi. vbi scripti. tex. in ca. cum speciali. de app. l. binas. de serui. vrba. prēd. In super immediatus superior tenetur eisdē personis qualificatis cōferre, vt hic. Sed si deuoluerūt ab exēptis ad Papam, ipse non tenetur conferre, ergo nō procederet tex. patet in tit. de manda apost. infra. & hic tex. generaliter loquitur. ergo generaliter intelligitur. l. i. §. generaliter. ff. de leg. præstā. videlicet tam de exēptis, quam de nō exēptis, vt ad immediatum superiorem fiat deuolutio, & ultimo loco ad Papā. & hoc est introductum, vt supra dixi, in fauorem nominatorū, & retorqueretur in eorum odium contra. l. quod in fauore. C. de legib.

*Constitutio
parim fa-
vorabilis,
parim odio
fa. est ampli-
aria.*

Nec refragatur clemen. quia regulares. de sup: neg. præl. quæ licet loquatur in regularibus, tamē habebit etiam locum quo ad hunc casum in secularibus, tum quod sit partim favorabilis: videlicet ut celerius prouideatur ecclesiis, dānoſa est enim ecclesiarum vacatio. c. quam sit de ele. in 6. & partim odiosa, scilicet prælati: tamē adhuc venit amplianda. gl. in l. 2. C. de in ius vocan. quam sing. not. Barb. in tract. de prælat. Car. in t. q. partis. l. col. 19. nu. 33. &c. in ele. fi. col. 6. de rescr. ip. & consil. l. col. 14. in 3. volu. & consil. 81 num. 13. in 4. volu. Tum etiam quia immediati superiores deputantur cōseruatorēs concordatorum, ergo illi poterūt collationem facere per hunc tex. nec accedemus necessario ad Papam pro collationibus nominatorum vel graduatorum, nisi iure præventionis & gradatim.

Ad hēc quando est vtile reip. legem ampliari, &

non restringi, nō debet coarctari. l. si quis in graui. §. vtrum. ff. de senatus consul. filia. & l. hoc modo: de cond. & demonst. sed vtile est reip. gallica, ne res numerariae extrahantur à regno, & ne ibidem diu

vacent ecclesiæ, & vt notis prouideatur per præla-

tos regni, ergo ista constitutio non restringetur, vt

tantum debeat intelligi de non exēptis. Nam postquam ista cōcordata sunt ad utilitatem regni

facta, vt patet in proce. supra ergo id quod vtile est

regnō tenere debemus, & ita seruatur, teste domi-

no Ruseo in tract. de præminentia archipresb. i. *De domino* Ruseo *sena-*

tore. priuileg. Cui tanquā in iure experto credendum

esse reor. Primo, quod sit abbas exēptus. Secun-

dō, quod sit egregius senatus, qui ista potuit vidisse

obscurari. Ad hēc quod authoritati excellentis

doctoris attestantis vīlum & consuetudinē sic esse,

standum est, prout est huius doctoris excellentissimi

authoritas, vt tenet Bar. in l. de quibus. in 4.

prin. q. ff. de legi. Cepola. conf. 40. Lucius. col. 5. sal-

tem standum est attestanti cōsuetudinem, donec

contrarium probetur. Decis. conf. 540. quāritur.

col. 2. & quo ad præsumptiuam probationem. De-

cīus conf. 559. in casu. col. 2. & ita concludot tam in

exēptis, quam in non exēptis, ad immediatum

superiore, & non ad Papam primo quoque tem-

pore deuolutionem fieri in beneficiis graduatis &

qualificatis debitibus, in aliis ius commune seruabitur.

[quod non procederet, quādo archiepiscopus

esset immediatus ad Papā, & archiepiscopus Rhe-

menſ. tunc ad Papā, & non ad primatum Lugdu-

nens. esset recurrentum, quia superior eius nō est,

& ita censuit Senatus Parisiens. cū quāstio esset in-

ter hos duos archiepiscopos, & fuit dictū quod si

ue iure ordinario cōferat, siue deuoluto, quod fieri

deuolutio ad Papā, nō autem ad archiepiscopum

Lugdunens. qui nullo modo poterit benefic. Rhe-

menſ. archiepiscopatus conferre anno 1526.]

a. Deuolutio.) Ergo non fit de- *Collatio fa-*
deuolutio a. volutio ad sedem apostolicam, ni- *ta à Papa*
si omnibus mediis requisitis, si omisso me- *dia valerit.*

non fiat deuolutio, nec collatio fieri poterit: igitur

Papa non poterit conferre, nisi gradatim, & ita

volunt dicere quidam per istum textum. Sed respon. text. velle dicere ad immediatum superiore

deuolutionem semper fieri: donec ad Papam fiat

deuolutio, sed cum episcopus recusat, ad archiepi-

scopū fit deuolutio, & Papa cōcurrat cum archiepi-

scopo, itaque sicut archiepiscopus conferre po-

terat, ergo & Papa: quia in Papa est deuolutio, &

concurſus, & pauci hoc intelligunt, putantes Pa-

pam regi regulis simplicibus episcoporum, quod

non sit, quia donec ad sedem apostolicam fiat de-

uolutio, archiepiscopi, & primates, ac alij con-

ferre poterunt, sed Papa etiam ratione concurſus,

quem habet cum eis, semper conferre potest, si

non ratione deuolutionis, saltem concurſus, sed

Papa habet utrumque, quia non ligat seipsum in

his deuolutionibus, quominus conferre possit.

Ideo quando nominatus vel graduatus omisſis

etiam mediis ibit ad Papam, & ab eo obtinebit

collationem, illa valebit, tum quod Papa plenitu-

dinem potestatis habeat. ca. proposuit. de concess.

præb.

præb. maximè in beneficialib. c. 2. de præb. in 6. tum quia est ordinarius omniū. c. per principalem. & c. cuncta per mundum. 9. q. 3. Ideo cum omni prælato concurrit in potestate & iurisdictione. c. si eo tempore, vbi Io. Monac. de elect. in 6. Bal. in c. i. qui feudum dare pos. [& hoc probat Pan. per illū text. ibi, præter eius desidia & negligentiā poterit præbendas donare. in c. quia diueritatem. de concess. præb. plene scripsi in praxi mea beneficiali.]

Igitur episcopo recusante ad archiepiscopum fit deuolutio, & Papa concurrit cū eo, ergo poterit cōferre, sicut archiepiscopus poterat. Et hæc non considerant quidam ignorantes istum cōcurrsum. Ad hæc in fauorē qualificatorum introducta sunt istæ deuolutiones, qđ superius dixi, vt facilius collationes habere possint, ergo si fauorabilis est qualificato adire Papā, qđ alii inferiorē, illū adire poterit, alioq. effet habens potestati Papę ponere, quas non imponit euang. sed qđ cūq. ligaueris, &c. dicit.

Nec me mouet §. i. de firma & irreuocabili. infra. vbi Papa vult nō valere factū ab eo contra hic statuta, sed resp. Papa non facit contra statuta, quādo confert nominato, vel graduato, iuxta descripta in hoc tit. mō sequitur legem suā hictaturā, ergo gesta ab eo valebunt, siue iure præventionis cōferat, siue post primū collatorem omisīs mediis, dummodo qualificato idoneo conferat, & ista vidi in forensi iudicio dubia, ob id illa omittere nolui. & hic cōcurrsum cū iuriis sit, nō est necesse, vt in bullis exprimatur, sed sufficit quod Papa iure deuoluto conferat. cle. si beneficio præbend. nam sicut archiepiscopus iure deuoluto contulisset, ita & Papa qui cum illo & omnibus aliis prælatis concurredit conferret. cle. vna. de suppl. negl. præla.

§. PRÆTEREA.

Collatores tenentur conferre beneficia assignata nominatis, & graduatis, qui per tempus competens studuerunt, & tempus competens quidam declaratur in hoc tex.

a **P**räterea volumus quod collatores ordinarij, & patroni ecclesiastici præfati dignitates, personatus, administrationes, & officia, ac beneficia in mensibus graduatis & nominatis assignatis vacanta, illis graduatis simplicibus b aut nominatis illa conferre, aut ad illa eos dun taxat præsentare teneantur, qui per tempus competens in vniuersitate famosa c

a **D**vas habet partes vsque ad §. Prefati. Prima præcipit beneficia in mensibus præstitutis vacanta nominatis & graduatis conferti, qui per competens tempus studuerint. Secunda declarat quando dicatur tempus competens. Secunda, ibi, res. Et sic appetat hic, quib. debet cōcedi nominationes, de quo dico in tractatu nominat. q. 5.

Nota de iepus autem, dictio præterea cōtinuitiē ponitur etiōne pro itē. §. præterea. insti. quib. nō est permisum. factera.

b Graduatis simplicib.) Intelligo graduatos simplices, qui nō habet nominationes, quia hi vno iu*tu. simplex.* re vti possunt, & sic simpliciter, videlicet suo gradu

tantū: nominati duplice, videlicet & gradu & nominatione, quippe in mensib. graduatorū sunt capaces illorū beneficiorū, tūc vacantiū: qā graduati sunt. itē possunt obtainere beneficia in mensib. assignatis nominatis, cū sint nominati, igitur illi dicūtur simplices, qn nihil vltra gradū additum est. l. iubemus, ibi, siue nihil huiusmodi adiectū sit, sed simpliciter. C. de ap. tex. in c. literas. ibi præposit⁹. quodā simplex canonicus. de concess. præb. [& ibi, scripsi illū dici simplicē canonicum, qui nō habet, nisi canonicatū & præbendā in illa cœlesia, & non dignitatē.] Sic intelligi debent ordinationes regiæ, loquentes, des gradus simples. in ord. regiis. vide Dec. in c. præterea. col. i. de of. deleg. & tex. in quāto. ibi, simplices sacerdotes, de cōsuc. c. præterea de cēsib. c. ad aures. de rescr. gl. in c. si testes. §. item in testib. 4. q. 3. Bar. & alios in l. i. ff. de vulg. l. i. §. si q̄s simpliciter. de ver. obl. l. codicilli. §. instituto. de leg. 2. & Georgiū Natā in rep. cle. s̄pē. in prin. de ver. sig.

Itē simplices fures vocātur, qui clā interdiu, no- Simplices fures qui. & tūq. furantur, extra tñ occisionē. l. i. ff. defurt. de clarat pulchriē do. Iac. Boléc. in hoc parlamento olim senator egregius. in repe. §. famosos. l. capitaliū. fol. 9. vers. circa hæc. ff. de pœn. [Fugitiui simplices dicūtur, qui fugiēdo se liberos non dicnt. l. fugitiui. ff. de seruis fug.] Sic dicitur de donatione simplici, & ob causam. in l. i. ff. de donat. nec intelligitur hic d. simplicitate contraria dolo, vel discretioni, de quib. tradit gl. in c. si cupis. 16. q. i. Pan. in c. veritatis. de iure iur. & c. pastoralis. & c. dilecti. de iud. prout quidā simplices intelligebat, simplices dicētes graduatos, id est, fauos, vel simplices, id est, ignaros, quib. nihil additū est, vltra quā haberēt tēpore natuitatis. Sicut dicitur de his, qui nudo officiū nomine appellantur, vt sunt plurimi doctores sine doctrina: vt est tex. & ibi Luc. de Penna in l. vna. C. de collegia. lib. 12. [vel simplici nomine vocari, est proprio nomine sine dignitate. c. ad aures. de rescr.]

c Famosa.) Id est, insignis, & plena fama, in qua celebres doctores frequenter legūt cū magno auditorū numero, qui præbēt famā vniuersitati, sicut dicimus gloriosam victoriā, gloriæ plenā, si verō non legatur in vna vniuersitate, vt in vniuersitate Auricensi, quē sicut aura regitur, non puto eā famosam, & sic accipitur hic in bonū, vt in auth. de monach. §. si verō intra colla. r. & in auth. iusurād. quod praf. ab his, coll. 2. & Judith. c. 8.

Et dicitur famosa quasi ex notoria fama insignis. l. constitutiones. ff. de appel. & manifesta. l. si quis exhaeredato. §. quid tamen. ff. de iniusto rup. licet multoties capiat in malā partem. l. capitalium. §. famosos. ff. de pœnis. rub. C. de famo. libel. & l. neq; famosis. de dign. li. 12. & ibi Lucas de Penna allegat alia iura, vide tamē text. quem non allegat in l. 2. §. si mulier. ff. ad Tert. ibi, si mulier sit famosa, i. in famis. exponit gl. sed in prag. dicitur in vniuersitate præmiliata supra eo. in §. i. declarauit.

Nec puto, q̄ graduatus vel nominatus habeat Nomina² probare vniuersitatē famosam esse, cū habeat præ- nō tenerū sumptionē pro se quālibet vniuersitas Franciæ, vt probare f. mosam esse tradit domin⁹ Chassa-dubitatiē tñ in Catalo. gl. vniuersita- mundi. 10. parte. considera. 32. & tex. supra loquitur tem.

De collationibus.

de vniuersitatibus regni, ergo de illis hic intelligetur, videlicet quod sit vniuersitas regni, & famosa studuerint. a Tempus autem competens decennium in magistris, seu licentiatis, aut baccalariis in theologia, septennium vero in doctoribus, seu licentiati in iure

Studuisse debet quin quinque annos gradum non posse.

taxatur tēpus cōpetens ad gradū, ergo ante gradū oportet q̄ illud tēpus sit cōpletum, alias nō dicuntur cōpetēs: tum etiā quia nō dicitur studuisse, sed studere velle, qui nō cōpleteuit tēpus: & q̄ quinquenium debeat præcedere, p̄batur in i. iubemus. ibi, nec de cetero quenquā, antequā pars statuta tēpora legū eruditio nascatur in h̄a fīsse, supradicto cōsortio sociari. C. de aduoc. diuer. iudi. §. sed quia solitū, in procēmio. ff. Itē collatores tenēt hic cōferre illis, q̄ studuerint per tēpus cōpetēs, ergo illis, qui nō studuerint, nō tenēt cōferre, nec posset illi insinuare tēpus, quo nō studuerūt, quod requiritur, vt dicā in §. seq. Et ille dicitur graduatus, qui rite. arg. l. 4. §. condēna. t. ff. de re iudi. & ibi dixi, & studiū debet p̄cedere magisteriū. §. discipuli. in proce. ff. cū in magistrū de elect. & cōsiderata natura antecedētis & cōsequētis iudicadū est antecedēs debere anteire, ut promissio refutatē Bal. in §. quib. col. 2. C. de novo cod. cōpon. Aurio. in c. cū ex eo. de elect. in 6. sic exp̄ressē tradit in add. ad Guillel. de monte laudu. Præterea hic dicitur per tēpus cōpetēs, & sic dīctio per, denotat p̄fectionē l. vrbana. §. pernoctare. ubi scripti. ff. de verb. sig. & in reg. Iulij secūdi, in 4. parte. & denotat actus p̄fectionē, & tēporis continuationē. lo. And in add. ad Spec. in ti. de teste. §. nūc videndū. in l. add. vide Bal. in rub. C. de exerci. actio. col. 1. & hoc verbū studuerint præteritū tēpus denotat, vt in simili probatur per Oldr. cōf. 198. circa primū. col. 1. vbi si fuerit facta alicui gratia non obstantibus literis, quas alij impetraverint, intelligi debet de præterito, & ista est iuri cōformis opinio.

Sed cōtraria opinio ex quadam æquitate posset sustineri, videlicet qđ sufficiat etiam studuisse post gradū adeptū: quia hic tex. nou distinguit ante vel post, ergo, &c. & sic arguit gl. supra allegata, nā est eadem ratio naturalis. tex. ante vel post studuerint. & extrinseca, qua etiā habet locum in statutis. Cy. in l. non dubiū. C. de legi. Bal. in §. opizoni. de pace. Constantiæ. nam æqualis istorum cō labor, ergo debet esse æqualis remuneratio. gl. in §. 1. inst. de iusti. & iur. c. i. de sepult. vnde dicit tex. in c. recolētes. de statu monachorum, qui similem aliis vitam suscipiunt, similem in legibus sentiat disciplinam.

Et quādo subiunctiū studuerint, vel aliud ponitur in lege vel statuto, cū de natura legis sit dare formā futuris negotiis, intelligitur de futuro. Bart. in rep. l. omnes populi. in 6. q. prin. nu. §. 8. vers. iuxta premisa. ff. de iusti. & iur. & in l. hoc arti. col. 1. de leg. red. insti. lason & alij plenē in l. 1. §. 1. ff. q̄ quisq; iur. Itē qđ verbum potest ponit in præterito & futuro, indubio. vtrumq; tēpus cōpletebitur, qđ est eadem ratio. l. pater. §. fidei tuæ. ff. de leg. 2. l. si vxor. de auro & arg. leg. l. verbum erit. & l. verbū oportebit ff. de verb. lig. lason. in l. 3. §. cx. piuribus. col. 3. nu. 18. ff. de

acq. pos. Quinimo si actus per verbū præteriti temporis declaratus cadat etiam sub futuro, dispositio etiā trahetur ad futurū. l. talis. §. fi. cū l. seq. ff. de leg. 1. Idē ecōtrario. l. Plotiana. ff. de iur. codic. & ibi Ro. sic cōsuluit Iaf. in cōf. ii. in themate. col. 2. vol. 1. facit q̄ pcōsuluit Ro. cōf. 333. quo ad primū vbi cōsuluit super priuilegio induito illis, qui annū in negotiis ecclesiæ laborauerint, intelligi, siue ante priuilegij concessionē, siue post laborauerint. Dec. in c. fi. no. 4. de cōst. sic & hic per regulā quā tradit Catt. in l. si q̄ id quod, col. 3. vers. 7. aduerte ff. de iurisdi. om. iud. q̄ subiunctiū studuerint, vel simile, quod potest intelligi in præterito, & futuro, recipit illam interpretationē, quæ cōuenit subiectæ materiæ, & vt magis fauēamus actui, de quo agitur. Pan. & Fel. in c. ad hæc. de rescrip. & c. significauerunt. in fi. de testi. [Caro. Ruinus conf. 8. super his. in l. vol.]

Igitur vt magis fauēamus studio, intelligimus etiā in futuro, & qđ præteritum nō est finitum, sed in futurū extensem, tune trahitur etiā ad futurū. l. verbū oportebit, vt scripsi. ff. de ver. sig. facit. l. pen. C. de vſu. l. filij ff. ad Tertul. Ita potest esse hic, vide licet pro parte finitū, in eo in quo studuerit. In alio non, mō quando verba statuti possunt intelligi de præterito & futuro, in dubio debet intelligi de futuro, gl. not. in verbo cōmiserint. c. vlt. de consti. in 6. q̄ sequuntur Dom. & Phil. Perul. ibi, & Alex. cōf. 190. mature. col. 2. in 2. vol. gl. in c. vñico, in verbo receperint. de cle. nō resid. in 6 & vt res magis valeat, q̄ p̄teat. l. quotiēs. ff. de reb. dub. Bar. in l. 1. n. 11. de iur. codicil. vide Arct. in c. quotiēs. vlt. no. de test. & ita declarauit arrestū prelatū p̄ hunc venerandū se. Post bienum potest quis efficiat bacalaureum.

natūrum, quo voluit post bienniū quē posse sumere gradū, tā in facultate iuris ciuilis, q̄ canonici, q̄ alias effet illusorū, cōtral. si p̄tēt ff. de iudi. Et studen-

tes grauarentur ad sumendū iterū gradum, & sic deciperentur benefiū arresti. contra l. 1. C. de iis qui veniam æta. impetr quod non est dicendum.

Ideo ego intelligerē gradū sumptum post bienniū valere, non tñ vt ille graduatus possit beneficia in vim istius gradus habere ante perfectū tempus quinquenium alii qualificatis existētib. sicut dicitur in eo, qui est promotus ante tēpus, vt non posat ei profi-

cōferri beneficiū curatū. ita tenet Pan. in c. pro illorum. col. 1. de præb. not. in c. ei cui illo tit. in 6. Fel. in c. postulasti. col. 14. de rescri. Nec posset istū bacalaureum post bienniū promotū ordinarius graticate in beneficiis vacantib. in mēsibus graduatorum alii qualificaris existētibus, vt no. in § statuimus. l. infra eo. Sed post gradū studebit adhuc usque ad quinquenniū: quo perfecto, vtretur gradu suo. hoc est declaratū hic in magistris artium, ergo etiam in aliis habebit locū. Et proderit hic gradus aliis nō existētib. qualificatis. arg. l. vt graduatim. ff. de munere. & honor. vt ordinarij isti teucantur conferre. Saltem beneficia villarum muratarum. de quibus in §. statuimus. 2. infra eo.

Quid si testator reliquerit centum alicui. si studierit in legibus, an sufficiat tempore medico fluere, & se auct. vide lason. conf. 149 in quæstione. col. 1. in 4. vol. auct. concludēt teneri studere usque ad doctoratum inclusuē, quia verba intelligi debent cum effectu.

I.i quod quisque iur. ff. c. relatum. de cler. non resid.
& alijs ratiouibus, quasibi per eum videre licet. &
per Deci. cons. 177. quod supra. col. 2. Ego verò pu-
tarem sufficere studuisse vtque ad gradum licen-
tiæ inclusiū, per notat. in proce. fforum. §. duabus.
& maximè apud Gallos, cum pauci gradum docto-
ratus sumant, sed Provinciales, & Ocitani, ac Itali
contrà, & licentiatus etiam dicitur perfecisse stu-
dium, sicut docto. Fel. in proce. decret. Greg.

canonico, ciuili aut medicina. a quin-
quennium autem in magistris seu licen-
tiatis in artibus cum rigore b exami-
nis à logicalibus c inclusiū d,
a Medicina.) Et sic medicus est habilis ad benefi-
cia, debet tamen (licet sit peritus) postquam bene-
ficium fuerit affectus, abstinere ab exercitio &
practica medicinæ, alioqui promoueri prohibetur.
c. ad aures. & ibi doct. de ætate & quali. Henr. Boic.
in c. tua nos. & ibi alij doct. de homic. Cuius peritia
cognoscitur, si egritudinis causam sciat exprimere.

Peritia mea
dici quanto
de cognos-
scatur.
Hippocrates in prologo prognostic. & debet tria
scire, videlicet præterita. i. vnde infirmitas traxit
originē. p̄f. i. in quo statu est morbus. futura,
an sit curabilis, an mortalis. Isidorus lib. etymolo.
4. c. 10. & C. rd. Alex. in d. c. ad aures. De Ripa in

in trac. de peste. fo. 130. n. 70. refert. Vide p̄ Mat. de
afflict. in cōstī. Neapol. fol. 312. & seq. rub. de proba-
bili experientia medicorū. Et sic magistri in theo-
logia præferuntur doctibus canonum, sumendo
hic argumentum ab ordine literæ, quod est in iure
validum. c. quorundam. de elec. in 6. nota. in c. au-
aritiae de præb. Itē docto. in iure canonico, docto.
legū: docto. legū: docto. in medicina. Quæ sci-
entia sit nobilior, & sic preferēda, tradit gl. in eo. tit. in
prag. sanct. quæ habuit à Florent. in 3. parte summæ,
in tit. 5. c. 2. §. 4. scripsi in tract. no. q. 2.

Triplex mea
dicina est.
Et de triplici medicina, vide ibi tit. 7. c. 1. in fi. ac
quinq; partes illi⁹ scribit Leona. Fusch. in Metho.
seu compend. medic. c. 5. vbi etiā dicit duplia me-
dicamenta, simplicia nimittim & cōposita. Et tria
necessaria in medico tradit Anto. de Butri. in c. ad
aures. de æta. & quali. Primò, quod sit eruditus. Se-
cundò, quod secundum artis traditiones experta-
tur. Tertiò, quod sit diligens in artis exercitio.

Vnde dicit Placenti. in summa conseruatio. in
tria necesse. prin. medicum quatuor debere cōsiderare, videli-
fatore & cet quantitatē medicinæ, qualitatē, tēpus, & ordi-
medico. Sic dicit D. Butrius in consultore. Primò, q̄
sit peritus, Secundò, quod consulat secundū com-
mu. es opiniones. Tertiò, q̄ sit diligens in exami-
nando factū. Refert de Ripa in trac. de peste. fo. 131.
vers. 3. Quod debet examinare antequam cōsulat,
alioqui fatuus est medic⁹, qui dedit potionē ægro,
& postea inspicit libros. si bene fecerit, & interim
ægrotus mortuus est, teste Io. Mona. in rub. de hæ-
re. in 6. vbi dicit quod modus sciédi prius est quæ-
rendus, quam scientia. Licet quidam respondeant
ante factum narratum, & statim discedant sineiu-
rium allegationibus, & sine rationibus, quod est
grave conscientiæ, & bonis contemnendum.

Examē ri-
gorum
debet eTe
ma. iuris
enim. f.
peac.
b Cum rigore examinis. In aliis nō reperiuntur hic

rigor examinis, quia oportet initium esse forte, vt
possit superædificari, arg. legi. ff. de exce. rei iud. &
iactis fundamētis facile superædificari potest: alias,
quæ malo inchoata sunt principio, bono vix pera-
gūtur exitu. c. principatus. i. q. L. Ideo hic rigorē exa-
minis in aliis nō requirit sciētis: q̄ postquā schol-
aris habet bonū initiū, licet parū alterius scientiæ
habeat, sufficit, cum ille, qui nihil habet, n̄ si solum
initiū, vt pote magister artiū, sit beneficiorū capax,
multo fortius & qui habet initium & modicū alte-
rius scientiæ, videlicet theologiæ, vel alterius scientiæ.
& sic magistri artiū non possunt conqueri, si
aliquis fūnt gradum in medicina, licet in ea parū
sciat, & idem si in alia facultate, vt infra dicam.

Hodie examen est in omnibus scientiis dulce, nō Examen in
rigorosum, nec metuendum, vt videre licet, quia si-
omnibus
cientiis dul-
ce hodie
est.

cute ecclesia nulli claudit gremium, sic nec vniuersi-
tatum Doctores, cum non habeat in Francia iusta
stipendia, oportet q̄ passim admittant omnes: qui
abusus per Regem reformari deberet, & per suum
supremum Senatum proponendo doctibus sti-
pendia pro peritia eorum & facūdia, vt in l. vna. C.

de professori, qui in vrbe Constan. &c. lib. 12.

c A logicalibus.) Et sic studētes grammaticæ, etiā Studentes
si per decem studerint annos, non iuuātur priu- grammati-
gio nominationum, nec gradus, & quæ sit ratio, ca non gau-
potest responderi, non omnium quæ à maioribus dem nemi-
nostris constituta sunt, ratio reddi potest. I. non nationibus.

otnum. ff. de leg. quia sic voluerunt conditores. §.
furiuæ. & ibi gl. insti. de de vſucapio. gl. in cie. fi. de
sentent. excomm. potest tamen dici, quod sicut il-
li qui primis literis pueros imbuunt, non habent va-
cationem. I. vt gradatim. §. fi. ff. de mune. & hon. I. si
duas. §. fin. de excus. tut. dixi in vltimo priuile. schol.
Poëta. etiam nulla prærogativa iuuantur. I. Poëta.
C. de profess. & med. li. 10. Sic nec cōdidores volue-
runt hicaliquid tribuere priuilegium quod ad no-
minationes, vel gradus istis, nisi à logicalib⁹ suprà,
vel si in maiori facultate studeant, & hoc ne in nu-
cib. senescat, & humi s̄per repāt. scripsi in trac. no-
min. q. II. n. 16. vbi dixi, an t̄ps quo rexit, cōputetur.

Si tamē probaretur quendā studuisse in iure ci-
uili, vel canonico tēpore quo in artibus studebar,
nō ob hoc potest reprobari studij tempus de falso,
quia alternis horis in iure audire potuit, & alternis
in artibus studere, cū sint 2. 4. horæ diei, & maximè
apud Paris. hoc sit, qui omnes ferè sciētias mixtim
in dies audiūt, nec propterea studij tempus in v. a
& præcipua facultate minus cōtinuasse cēsentur,
idq̄ potissimum in hac nostra iuris canonici faculta-
te, quæ expressum habet statutū, hoc ipsum ita de-
clarans, nec hoc à iure reprobatur esse iuuenio, nisi
qd̄ vacas p̄ sciētias vix eris p̄fēct⁹. Fab. in p̄ce. instit.

d Inclusiū.) Ideo posuit inclusiū, quia dictio a,
vt plurimum accipitur exclusiū. gl. in I. datio. §. fi.
ff. de act. emp. & in c. statutum. de præb. in 6. Bal. in
tract. statu. in dictione a, in I. & cōf. 457. reuerēdus.
col. 3. vol. I. & conf. 412. F. locauit. in 5. vol. & in c. ca-
pellanus. de feriis. Oldra. conf. 49. consuevit. Alex.
conf. 42. in causa. nu. 15. in 3. vol. vbi doct. multa tra-
dunt de hac dictione. ibi, videre licet. hic multa di-
cerē de hoc, sed extra oleas. Vide Fel. in c. ego N. de
iureiur.

De collationibus.

ior. & Io. Dayma in rubr. de nomina. regia. in verbis die &c. supra eo.

aut in altiori facultate. a Sexennium autem in baccalariis simplicibus in theologia, quin quennium b vero in baccalariis iuris canonici aut ciuilis, in quibus baccalariis iuris canonici aut ciuilis c, si ex vtroque parente nobiles fuerint, triennium esse decernimus.

Altior facultate. (a) Altiorum facultatem vocat omne, tam theologā, quam canonicā, legalem, vel medicā, quia omnis facultas est altior respectu artium: nam Origenes cyniphes, ranas (quibus Aegyptij sunt percussi) pervanā dialecticō garrulitatē, & sophistica argumēta intelligit. c. legimus. 37 dist. & dicitur in c. vino. ibi, q̄ dialecticō argumenta quædam fantasmata sunt. i. vmbrae quædā, & imagines, quæ citō pereunt, & resoluuntur: nec quis in dialectica placet Dec. c. omnem. ibid. vide Cicerō. lib. i. Rhetoricor. ad Herennium. c. de ambiguo. & Lucam de Pensa. in l. vna. col. 3. C. de studiis liber. vrb Romæ. l. ii & sic probatur hic, q̄ possit sumere magisteriū ante quinquenniū, & postea accedere poterit ad altiorē facultatē, vt dixi supra in verbo studuerint. [Et hic reiicienda est gl. vt intelligatur de altiori, quæ habeat cōformitatē, vel de theologia, & de medicina tātum, quia omnes scientiæ habent connexitatem & conformitatem simul, & maximè cum dialectica, quam prius discere etiam in aliis facultatibus oportet, vt est omnibus notū, ob id non probo sententiam Probi in addit. ad lo. Monac. in c. l. de off. vic in 6. quam etiam repetit in additio. ad prag. in §. insuper. in verb. superiori. de colla, & contra eam s̄p̄ius fuit indicatum.]

Studii articulati finis magisterio prodest. Si tamen quis studuerit à logicalib. supra trienniū, & paupertate oppressus non sumpli. magisteriū, nec licentia gradū, sed postea studuit bienniū in iure ciuili, vel in alia facultate, dicrē etiā tempus triennij coniungi cū vltimo, tum quia hic non prohibetur, imò eadem ratio tex. est in hoc calu. & etiā quia hoc conceditur prīlegiū ratione studij, ergo si studuerit per trienniū à logicalib. supra, & bīcuniū in iure ciuili, vel alia facultate, poterit in illa facultate sumere gradū & nominationes obtinere, alioqui pauperes grauiā ētur, qđ esſit contramentē cōcordatorū, & illa sunt valde equa. Idē dicrē si studuerit trienniū cū dimidio in artibus, & cū esſet pauper non sumpli tunc magisterium, sed post annū ſic, vt ille annus debeat ei cōputari si in superiori facultate interim studuerit per prædicta. b. Quinquenniū.) De iurz studium legale per ſicutur quinquennio §. qui b. in prōcēmio digeſt. ſtudium vnde iuris canonici ſep̄n̄io. c. eam ex eo. de eleſt. in 6. parum potest hodie quis videre per ſeptē annos. in vtroq; iure, Bart. in octauum annum ſtudiū ſuū traxit, vt testatur in l. quidam cū filium. ff. de verb. obi. Anſtotelem annis viginti apud Platōnē ſtetiſſi. Laertius eſt auctor, nemo enim repēteſit ſummus. c. charitas. de penitentia. dist. 2. nec in modico tempore quis potest multum addiscere. §.

168 dist. gl. in c. tum ex literis. de refit in integ. vniueſe. C. de prox. ſacro ſcrinio. lib. 12. Et dico iſuffiſcere hoc tempus, licet non vchementer ſtudierit, vt no in procerio 6. libri, quamvis Deus ſit remunerator aduerbiorum non nominum. gl. c. t. de collus. detegen. Quia vbi requiritor tamum tēpus ſtudij, tunc modica ſcientia ſufficiet, vt h̄c.

Nec debet episcopus ipsum examinare, quia in iuriā faceret vniuerſitati, reprobando eū. gl. in §. itē q̄ vniuerſitatis in verbo, gradus, eo. tit. in prag. non exau-

*Episcopus
nominatum
non exau-*

Nempe ſi Papa ſcribat pro graduatis, nunquā mādat inquiri de idoneitate impetrantis, nec vult eū examinari, cū iā ſit aprobatus, ſecus in aliis. Fel. in c. fi. de præfumto. & expreſſiōn. Io. ſtaphi. in tract. de literis gratiē, in 10. forma expet. fo. 30. Et hēc eſt practica Romana. Minus ergo episcopus examinabit graduatum & nominatum ab vniuerſitibus.

Sic non potest episcopus examinare præſentatum per abbatem, quum ſufficiat abbatis testi: monachū. c. monachi. 16. q. i. & expreſſiōn. Collecta. in c. batē non eſt accepimus. de qua. & qual. Nam ſi episcopo daretur ab episcopo examinatio, nunquā inueniret nominatum, vel graduatum, doctū etiā ſi eſſet Bar. vel Pan. ſimi- lis, niſi eſſet ſibi propicius: hoc igitur eſt reproban- dū: & omnis nominatus, vel graduatus, preſumitur habilis: nam quādo actus habet debitam formam, habilitas personæ preſumitur, text. in c. in præſen- tia. & ibi Dec. not. 10. de probat. lab ea parte. ff. illō tit, licet ſint bene muſi eruditioſis absconditæ. Vide Auffrer. in dec. if. Tholosx, quæſt. 449.

Si ultra quinquennium ſtuduerit, forte per sex annos ante gradum, baccalaureatus poterit poſtea poſt annū ſumere gradum licentia, in quo re- quiritur per hunc textum ſep̄n̄ium. Nec ſit di- ſtinctio hic, an ſummat vno die gradū baccalaurea- tū cum licentia, an diuerso tempore: ideō ſufficiet, quia ſum- quād tempus præſtitutū in vtroque gradu com- pletum ſit. arg. l. de precio. ff. de publ. in rem actio. & tunc vno die poterit ſumere & gradum baccalaureatus, & licentia. Secus ſi fieret diſtinctio, vt in ordinib. in c. d. leſtus, de temp. ord.

c. Iuris canonici, aut ciuilis.) Prīlegia voluit con- ferre nobilibus ſtudentibus in his tantum duabus facultatibus, quæ de aliis omnibus diſponunt, & quibus omnes aliae indigent, & ancillantur, teste Bar. in prima figura Tyberia, quia ſi theologus per- peram de trinitate ſenſerit, iuris consult. pœnam non euaderet. Idem ſi medicus malè ſecuerit agro- tum. §. præterea. insti. de l. aquil. & ſi mēſor falſum modum dixerit requiritur ad iuris consultos. Rub. ff. ſi mēſor falſum mod. dixe. Et ideo hēc ſcientiæ diſcurrit architectonice. i. de omnibus aliis diſpo- neñtes, in procerio. ff. §. itaque. in f. & ibi Hieronymus Cagno. allegat Aristotele. lib. i. Ethico. c. 2. dicentem. Videmus honoratissimas facultates ciuili ſcientiæ ſubſeffe vt rem militarem, ſeconomiam, rhetorican, cūmque ſcientiis reliquis, & alibi ciuilem ſcientiam honorabiliorem, & p. aſtantio- rem eſſe medicina, vt ſupra eo. in verbo, medicina. & hē duæ ſciētiæ, canonica videlicet & ciuili. cōiunctæ, ſicut Pilades & Horeſtes, vt dixi in tract. nomi. q. 5. veri. quero. adde q̄pius canonici, & c. n. 14.

*Scientiæ om-
nes ſubſeffe
iuri canoni-
co & ciuili.*

s. Præfatiq[ue].

635

S. PRÆFATIQUÆ.

Nominati & graduati semel ante beneficij vacationem literas nominationum gradus, & temporis studij manuscribe universitatis signatas, collatoribus & patronis ecclesiasticis exhibere debent, hos dicunt.

s. Præfatiq[ue] a graduati & nominati collatoribus ordinariis, siue patronis ecclesiasticis semel ante b vacationem beneficij de literis gradus c, seu nominationis d,

a **L** Egitur usque ad § cum verè. & non diuiditur, quia unum tantum continet dictum videlicet, quod de literis gradus, nominationum, temporis studij, ordinarius collatoribus, vel patronis ecclesiasticis, est facienda fides. Intellige semel tantum. arg. l. boues. §. hoc sermone ff. de verb. sig. l. cum procuratof. §. i. ibi, nam ipsi domino, quem semel nunciauit, non permittitur iterum nunciare. ff. de oper. noui nuncia. etiam si alius in collationibus succederet, ordina. regia. art. 9. rub. des priuileges des escole. vs. Fallit in quatuor casibus traditis in tracta. nomina. q. 14. princip. & q. u. illius q. vbi licet videre alia ad hanc rem facientia.

b **A** Nte vacationem.) Posset etiam fieri insinuatio incontinenti post vacationem. arg. §. tutor. insti. de author. tut. vbi tutor in ipso negotio debet auctor fieri, post verò non valet, nisi postea incontinenti auctoritas praestetur, vt dicit ibi gl. pbatur in l. Pópo. §. ratihabitionis ff. de proc. vbi exceptions dilatoriaz possunt incontinenti post litigie contestatam opponi, licet de iure ante item contestata debeat. lita demum. C. de proc. vt abudè scripti in tract. de excep. Item licet ante item contest. debeat fieri reconuentio, quantum ad effectum. l. qui prior. ff. de iud. & no. in c. 1. & 2. de mutuus petit. tamen incontinenti post item contest. fieri poterit. Bal. in c. cum venissent. col. pe. de iud. sequitur Ias. qui sex familia adducit in l. edita. nu. 13. & seq. C. de eden. De Ripa li. i. resp. de leg. c. 8. in causa. quia paria sunt ali quid fieri ante actum vel incontinenti post, etiam in his quæ de necessitate debent fieri ante actum. & hoc in protestatione probat Ias. in l. non solum. §. morte. nu. 13. col. 4. ff. de noui ope. nunc. quia quæ incontinenti sunt, inesse videntur. l. lecta. vers. dicebant. ff. si cer. pet. Imò illud videtur prius actum, quæ incontinenti subsecutū est. c. officij. & ibi Bal. per illū tex. de elect. sequitur Ias. in l. si quis mihi bona. §. iussum. col. 13. ff. de acq. hær. nu. 22. & seq. & statim post litigie contestata potest emendatio libelli (licet ante debeat fieri) d. l. edita. & ibi Alex. & alij. Oldr. conf. 183. col. pe. Et si testis primò depositus, & incōtinenti iuravit, valet depositio, licet ante debeat iurare. Ias. in l. admonendi. nu. 227, & seq. in rep. ff. de iure iur. per gl. in l. 2. C. de iure iuri. propter calum. dand. & l. 1. de oper. lib. & liuris iuradi. de restib. viude Fel. in c. qualiter. in l. col. 16. vers. fallit. 2. de accu. & c. exceptionem. col. 1. de except. Et quamuis in prima citatione actor debeat declarare, quos intendat conuenire ratione clausulæ quidam alij, tamen incontinenti post, hoc poterit. Dom. & Peruf. per illum tex. in c. 2. vlt. nota. de rescr. in 6.

Intelligerem verum esse, quando alius non superesset, alioqui in præjudicium illius qui insinuauit illo anno, non admittetur is qui post vacationem insinuauit. arg. l. 2. §. si quis à principe ff. ne quid in loco publico. c. quamuis. de rescr. in 6. Ita intelligi debet glost. in verbo inane. §. si autem illi. eod. tit. in pragma. & opinio Arioli in cap. si clericus. in addi. an Guillel. de Monte laud. & præb. in 6. vbi concludit insinuationem in præjudicium alterius, qui iam insinuauit ante beneficium vacans fieri non posse. vide quæ dixi in tractatu nomina. q. 15. nu. 33. vbi tenui beneficium vacans tempore nominationum deberi nominatis, quando tempore illis præstituto vacauerat, intelligendo tamen ut hic, quod nulus alius superesset, & in graduatis idem dicerem, ut gratificare collatorem illum non posset, etiam facta sic insinuatione per istum tex. & supradicta extantibus aliis, qui ante vacationem insinuarunt.

Intellige valere collationem factam non qualificato, etiam si nominatus postea insinuaret, & p- Collatio va- terer beneficium sibi conferri, per §. teneantur. infra eo, quia non debet retractari, si superueniat ad casum, à quo incipere non poterat, per regulam iuri. facit c. si tibi absenti. de præb. in 6. Et sic hæc beneficia ecclesiastica præsumuntur esse vacantia, nisi collata esse appareant. Bal. in l. 1. ff. de rer. diuisi. referat Ang. in §. nullius. instit. illo tit.

c **D** e literis gradus.) Refertur ad plures graduatos, quod teneantur facere fidem de literis gradus, & sic singuli non tenentur facere fidem de literis graduū, dum plures habent, quia hic tex. dicit de literis gradus: nam quando plures habeo actiones, vnam possunt eligere, & propônere. l. quod in hære. redem. §. eligere. ff. de tribut. act. Bar. & alij in l. edita. C. de eden. facit quod not. Inno. & Ant. in c. 1. de cler. peregr. vbi si quis fuerit ordinatus à persona prouida & honesta ad maiores ordines, non teneatur ostendere literas aliorum ordinū, quia præsumitur quod ille vir prouidus non ordinasset eū ad maiores ordines, nisi fuisset certificatus de minoribus. Pan. in c. nisi. in l. not. de præb. Sic non est verissimum quod tam prouidae vniuersitates Franciæ promouissent aliquem per saltum cum eiusdem præbeatur infra, in §. monemus. secus de vniuersitatibus Italiz, quæ solent sine gradu baccalaureates promouere, dixi in tract. nomi. q. 14. n. 46. & sic est hic unus casus in quo requiritur scriptura, alios licet videre in c. 1. de censib. in 6. per Io. Monach. & postea per Io. And. ibidem. Idem in mandato apostolico dicitur in ti. seq. vbi scripti in ver. literas §. r. d. Nominationis.) Vel nominationum, quia si plures quis habeat nominationes, tenetur plures exhibere. Nā licet hoc edictum singulariter scriptum sit, tamē si plures interuerenterint locum habere debere. Pompo scribit in l. 1. §. Item hoc edictum ff. quod fal. tut. auct. gestum esse dic. [Et quamvis singulari numero vñalex 12. tabul. proximum vocet: tamen dubium non est, quin si plures sint eiusdem gradus, omnes admittantur. §. si plures. de legi. agna. successio. in insti.] l. 3. §. negotia. & ibi addidi. ff. de negoc. gest. l. 1. §. 1. de assignat. libert. c. relatum. 2. & ibi doct. de test. Imol. in clem. 2. in gl. de rescript.

Litteris omniis graduum, an quis teneatur insinuare.

Plures nominationes debent exhiberi.



De collationibus.

rescript.text.in elem. si plures. vbi etiam Imol. de
præb. Deci.in c.accepta.in gl.de appell.

Interdum tamen iurisconsult.vtrunque numerum ad maiorem expressionem inducit.l.2.ibi,creatus creativee.ff.de curat.bon.dand.Albe.Brunus in tract.de statutis exclud.fem.art.12.q.13.Et hic accipitur indefinitè quæ æquipollent vniuersali.c. vt circa de elect. & ibi gl.not. & facit l.si plurib.ff.de leg.2. Et in vniuersitatibus quæ reguntur senatu Parisiaco,solent volenti cuipiā plutes concedi nominationes,secus in vniuersitatib.reffortus Tholosani,quæ vix concedunt ultra vnam vni.[Sed in illa describitur tot episcopatus,& abbatiæ,ac prioratus,quot nominatus ass. & tauerit, vt facilius sibi prouideatur,& hoc est instar mandatorū,que non solent concedi ultra vnum vni,Saltem,nisi in secundo fiet mentio de primo.c.in nostra.de rescr. & cū per ordinationes regias vel concordata non fit prohibitū plures cōcedi nominationes vni,cēserunt esse permittū.arg.c.nā concupiscentiā,de cōstī.

Quor nomi nations cō arbitrio vniuersitatum relictum, ut tot dent, quot videantur sufficere, vel in vna tot episcopatus aut abbatias describant, per quæ possit nominatio faciēt prouideri ad summam taxaram, infra eo. §. volumus. arg. l.1. ff. de effracte, nec debent vniuersitates se restringere ad duas vel tres, quia postquā paterfa est largus, dispensator non debet esse tenax.c.alligant. 26.q.vlti, & beneficium principis latissimè est interpretandum.l.beneficium, ff. de cōstī pri. in.

[Et si primæ fuerint nullæ secundæ valebūt, etiā si non fecerint de primis mentionē, quia nominationes non sunt literæ apostolicae,in quib. oportet exprimere illa que Fel.dicit in c.in nostra.de rescr. & ego scripsi in forma manda.in verbo,pro expressis,& coram ordinario expressio non fit. cle, si, de off.ord.ideo cum exprimatur in d. §. volumus. infra eo,que in nominationibus exprimi debeant, si hæc non sint expressa, nominationes sunt nullæ, sed alia non tenentur impetrantes exprimere, cum tex.ad hoc illos non astringat.& ita seruatur, vt dixi in tractatu nominatio.q.9.]

& de præfatio a tempore studij per literas patentes b vniuersitatis c in qua studuerint manu scribæ d & sigillo vniuersitatis e a. Et de præfato tempore studij.) Non sufficeret ergo exhibere literas gradus & nominationis, nisi literæ certificatoræ tempore studij exhiberentur, vt hic, quia ad veritatem copulari exquiritur utrumque esse verum.l.si hæredi plures ff. de condi.insti. c.2. & c.inter cæteras.de recipi & tam nominatus quā graduatus simplex tenetur facere fidē etiā de literis temporis studij, vt in §. teneantur, infra eo. & cum hic dicat faciendam fidem temporis studij, intellige totius: nec sufficeret baccalaureo facere fidem de biennio,nec doctori de triennio, sed oportet quod faciat fidē totius temporis per hunc tex. & sic prius debet studuisse, alioqui studij literas nō possent ostendere, vt hic ditur, & supra in §. præterea dictum extitit, & opiniones conciliatæ,

Et sic fuit iudicatum,& in mente curiæ retentū

non sufficere studiū post nominationes imperatas,anno 1523.in mense Augusti, licet tempore vaccinationis beneficij studium esset completum. Nec obest alicui, si priusquam nominationes sumerer, studuerat per quinquenniū, & post nominationes imperat, seu (vt dicunt) leuat literas temporis studij,quia hic tex. requirit tantum studium præcessisse, ideo nominatus, qui studuerat quinque annos, si illo anno non curat de literis temporis studij, & anno sequenti, vel aliis, à scriba recipit, & insinuat cum nominationibus, nō sibi præiudicat, licet hoc anno receperit literas nominationum, & anno sequenti literas temporis studij. Imo in antiquitate eidem non præiudicabitur, etiam si post decem annos literas a notario, seu scriba exigeret, quia non est quod repugnet.* & ita censuit Senatus anno 1544 die 23. Decembri, quo die d.præses à sancto Andrea,pronunciauit illud publice.

b Parentes.) Id est, publicas, quia quod est publicum omnibus patet. §. consequens. inst. de suscep. tut.vel apparentes, vt dico in tracta.nomina. q.14. prin. in q.pen, vel iunge supradictos intellectus, & meliorem, vt reor, sensum elicies facit clementina vna. §. nos itaque de iure iurand.

c Vniuersitatis.) Famosæ, vt supra dixi in §. proximo.& regni, de quibus supra locutus fuit tex. quia hæc sequentia declaratur ex præcedentibus, l.hæbet vniuer. redes palam, §. sed si notam. ff. de testa. l. si se ius suis plurium. §. si ff. de leg. l. dixi fuisus in tract. nomina, q.10. Et si in pluribus vniuersitatibus studuerit, de studio facto in omnibus tenetur facere fidem, vt hic patet, dum dicit vniuersitatis, in qua studuerint: ergo in quacunque studuerint tenentur facere fidem, nisi tantum temporis studuerint in vna vniuersitate, quod sufficeret sine studio alterius vniuersitatis, quia § proximus requirit competens tempus, dixi in d. tract. nomin. q.14.num.45.

d Manu scribæ.) Sufficit ergo signum vnius scribæ si sint plures, vt Tholosæ, & si nō fuerit nisi vnu vt in Montepessulano, quem secretarium vniuersitatis vocant, & is fuerit impeditus, potest substitutus ab eo signare: alioqui eo impedito nominationes cessarēt, quod non est dicendum, vt plenè scribo in tract. nomi. in 10. q. prin. in 4. requisito. vbi licet plenius videre. [Nec renebitur nominatus probare substitutionē, quia præsumitur eo ipso, quod sic emanatæ fuerint literæ, & signillatæ, ob id transfertur onus probandi in aduersariū. doc. in l.actor. C. de prob. & in l. qui accusare de edend. & oportet probare literas ob hoc falsas super quo est antea cogitandum.]

Vniuersitas tamen Parisien.hoc non recepit, quia quælibet facultas concedit tam literas gradus quam temporis studij manu bidelli facultatis signatas, & nō ab vniuersitatis scribæ, & hec forma fuit (vt dicunt) per senatum approbata, quia facultas est pars vniuersitatis, ideo largè & impropriè cēsentur ab vniuersitate emanasse, cum quodlibet officium facultatis ab vniuersitate recipiatur, & in toto pars continetur.l. cuius effectus. & ibi Dec. ff. de reg.iu. & reg.in toto. illo ti.in 6.

e Sigillo vniuersitatis) Nō ergo sufficeret sigillo faculta

*Leuare li-
teras studij
post nomi-
nationes an-
q. posse.*

Arrestum.

*Tēpus stu-
diis curi-
li vniuer-
sitatibus in-
stituti an-
debeat.*

*Substitutionis
à scriba v-
niuersitatis
signare lite-
ras potest.*

facultatis sigillare. si tamen vtrunque apponetur ut
 Quilibet vt apud Brituriges, non vitarentur, quia super sua
 facultas Pa- non vitiāt. l. testamentū. C. de testa. vide quæ dixi,
 rificatio se- in d. q. 10. in §. requisito. vbi plenē de hoc sigillo. de
 gillo in lite- confuetudine tamen quælibet facultas suo sigillo
 & reponit vtitur, in literis gradus & tēporis studij apud Pa-
 fidy vi- risios, Pictones, & ferē alias Franciæ vniuersitates
 ur. cōsuetudinarias, & hoc sigillū etiā facultatis pōt
 dici authenticū. per gl. & doc. in c. 2. de fide instru.
 Scripti in tract. de literis oblig. sigillo regio, vel alio
 autentico signatis. art. i. in verbo *authentique* [facit
 tex. in c. p̄sētā. ibi, & actis omnib. redactis in scri-
 ptis sigillorū suorū impressione signatis, de testi.]
 signatas fidem a facere teneantur.

Facere fidē
 quomodo
 intelligi-
 tur.

a Fidē.) Plenā, quia vbi fit mētio de fide, vt fiat fides, intelligitur in dubio de p̄cna. cle. constitutio-
 nem. §. in super. in verb. fides de ele. quā notab. di-
 cit Ale. c. 17. visis dubitationibus. col. 1. in 1. vol.
 & c. 1. de reg. siue agatur de magno pr̄iudicio, siue
 de modico, cōtra gl. pragma. sanct. in hoc ver. nisi
 lex aliud exprimeret. c. statutum. §. i. de refcr. in 6.
 c. nu. li. in fi. de ele. eo. lib. c. pastoralis. de excep. q̄a
 propter paruum vel minus pr̄iudicium nō disce-
 ditur à vera significacione vocabuli. l. non aliter. ff.
 deleg. 3. & semiplena probatio non est probatio, &
 semiplena fides non est fides. not. in c. vt circa. de
 ele. in 6. vbi semiplene probans non excusatur ab
 expensis, etiam si agatur de leui pr̄iudicio. nec l.
 th̄caur⁹ ff. ad exhib. allegata per gl. prag. facit mē-
 tionem de fide, nec etiam alia iura per gl. allegata
 probant. fed vide Fel. in rub. de proba. col. 3.

Notandum est q̄ quando in legē vel constitutione
 debet fieri plena fides, non desertur iuramentū in
 supplementū probationis. Ias. & alij in l. admonēdi:
 in repet. n. 282. ff. de iure iuri. per gl. in c. cupiētes. §.
 quod si p̄ viginti. in verbo, fidē. de ele. in 6. & quād-
 do plenaria fides adhibēda ēst alicui actu, contra
 illū non admittitur probatio in contrariū, per tex.
 sing. in cle. vna. de proba. quā sing. dicit Bar. in cōf.
 2. col. 3. in 2. vol. & cons. 13. a Ioue. col. 9. in 3. vol. &
 in c. pr̄terea. col. 2. de off. deleg. & c. Raynūti⁹. co-
 21. de test. Io. de Ana. cons. 14. viro puncto. col. 1. Nō
 sufficeret ergo facere fidē nominationū, vel gra-
 dus, seu tēporis studij, per exemplū, quianō face-
 re plenam fidē, vt hic requiritur, vel sine sigillo,
 vel scribē subscriptione, vt plenē dico in d. q. 10.
 tract. nomina. vbi fusiū videre licet, vt modum
 gloſa non excedam.

Item nō posset collator exempla adhibere fidē,
 vel illum, qui nō insinuauit, habere pro insinuato.
 aut non graduatum pro graduato, quia legi solen-
 nitatē, vel formā indicenti non potest renūciari.
 Bar. & alij in l. ius publicū ff. de p̄ct. l. p̄c. C. illo. tit.
 Fel. & alij in c. si diligēti. de foro compet. quia a d.
 forma om̄issa est nullus, vt dico in rub. forma man-
 dati inferius. & in §. statuimus. i. in gl. 1. infra eod.

§. C M V E R O

Probatio nobilitatis ad effectum studij per quāior testes in in-
 dicio fieri debet coram ordinario loci; in quo quis natu. est. & in
 absens parus fieri potest.

§. Cum vero b probatio nobilitatis c

Non diuiditur, quia breuis est, & legitur vsque
 ad §. teneantur.

b) Probatio.) Quomodo probari debeat nobili-
 tas, & testes debeat deponere, super ea latè tra-
 didi in tract. nomina. q. 12. vbi licet cernere. & infra
 in verb. ad effectum.

c) Nobilitatis.) Generis, vel mixta, videlicet ge-
 neris & virtutis: sed de nobilitate solius virtutis &
 sapientia hic non intelligitur, de qua loquitur Sal-
 omon, Sap. 7. c. Omnibus nobilibus nobilior est
 sapientia. Bar. & alij in l. i. C. de dignit. lib. 12. Pan. in
 c. venerabilis. & ca. de multa. de pr̄ab. Bonus de
 Curtili in tract. nobili. in 2. parte. Et nobilitas oritur
 ex sapientia, virtute, dignitate, ex comitatu, vel *Vnde oria-*
baronia, ex militia, progenie, diuitiis ex loco, & cō
muni opinione, quā prosequere, vt per Lucam in
l. mulieres, col. 1. & seq. C. de digni. lib. 12. tamē hic
text. intelligitur de nobilitate generis, super qua
disputare est de stercoris nobilitate contendere,
prout dicit gl. in extraug. execrabilis. in §. nos ita-
que. in verbo ac generis. de pr̄ab. in extraug. cō.
Et dicit Policra. lib. 8. c. 15. vt citat Lucas de Penna.
in l. militaribus. C. de decur. lib. 10. Claritas sanguini-
nis elationem parit, potentiam affectat, conculcat
inferiores, pares habere deditigatur, loquitur grā-
dia totū, cum ex alto magnoq̄ sanguine, tāquam
fecerit ipse aliquid: propter quod nobilis esse de-
beat sui immemor, eorū qui retro esse videtur o-
bliuiscetur, & se in anteriora, sine cultu virtutis, ri-
diculum Thrasonis imitatorem ostendit, hi à pari-
bus abstinent in humiliores libidinosē & crudeli-
ter agūt, hominū nō causarū toti sūt, vt apud quos
gratia vim æqui habet, iudicia domi confitā, in fo-
ro pronunciāt, vt ait Luius lib. 2. abvrbe cōdita, de
Appio Claudio, & aliis, hi non morū probitare, sed
armorū feritate vendicare sibi satagunt digni-
tates. Bern. in epist. ad Inn. Papā, & ex propriis cul-
pis pr̄emiorum retributiones expectant, vnde gl.
in c. quoniā. 24. q. 1. hos tradit veritus, Nobilitas fa-
stum, fastus item parit:arma, lisodium, capiunt,
hæc tria mortis iter.

Habent tamen hi nobiles multa priuilegia ante *Privilégia*
nobilium.
 alios. Primum vides hic in abbreviatiōne tempo-
 ris, rationem tradi in tract. nomina. q. 12.

Secundū, sunt immunes a collectis (quas tallias
 vulgus appellat.) l. 3. §. 1. ff. de mune. & honor. l. non
 tātū. §. 1. ff. de exc. tut. vide Guid. Papē. in q. Delph.
 q. 384. sed quid in nobilibus, &c.

Tertio, in beneficiis eisdem defertur. c. non sa-
 tis. 86. dist. c. de multa, & c. venerabilis. de pr̄ab. vt
 facile cum eisdem dispensari possit, vt duo obtine-
 re valeant beneficia. Vide Fel. in c. cum adeo. col.
 4. vers. nobilitas. de referi.

Quartū, in depositione instrumentorum, quæ
 apud nobilem fieri debet. l. si. ff. de fide. instr. l. pro-
 curator. & ibi no. docto. C. de edēn. & in l. i. de con-
 dit. in publi. horreis. lib. 10. & l. si. coartali. in fin. de
 coartali. lib. 12. & in auth. de defēcio. ciui. §. interim.
 & §. audient. & ibi Ang. colla. 3.

Quintū, in electionibus si suffragia siue voces
 sint pares, pr̄feruntur voces nobiliū. arg. l. maio-
 rem. ibi, qui dignitate. ff. de p̄ct. l. 3. & l. ob carmē.

*Pala testes
an depon-
re possunt.*

ira non poterunt eo tempore testes pro nobilitate iurare, cum iudicium id temporis exerceri prohibetur. l.f. C. de fer. Et si reciperetur, non valerer dictum illorum. Lanfrāc. in repet. c. quoniā cōtra in verbo testiū depositiones. q. 10. de prob. & quāuis notarius in aliis causis iuramentū testis non recipiat, bene tamē examinationem testium, etiam domi. gl. sing. in l. hac consultissima. §. fin. C. de testa. quæ depositiones ex duabus constant, ex iuramento, & dicto testis. & vñ sine altero nō valet. c. fraternitatis. & c. tuꝝ. de testib. l. iuris iurad. C. illo t. in nobilitate tamē probāda necesse est, & testes iurare in iudicio, & deponere etiam pala poterūt in hoc casu, cū sit modici præiudicij, & quia rubore confusi non audebūt in cōspectu populi asserere nobilē, q. a nō sit, & q. a in causis sumarijs, quæ sūt modici præiudicij, possunt testes publicē examinari, etiā partibus præsentibus. Bal. in l. prolatam. C. de sentē. & interl. omn. iud. licet regulariter testes secreto debeat examinari, & sigillatim, & deponere. l. nullum. C. de testi. c. cū causam. & c. venerabili. & c. 2. vbi gl. ibid. Paul. i. l. minime. ff. de legi. Imò si iudex testes in aliis causibus pala examinaret, nō valerer testiū dicta. gl. sing. in c. quia ppter. in verbo, secretē. de ele. Lanfranc. vbi supra. q. u. sed hic vult quod in iudicio deponant testes.

In iudicio dicuntur deponere, quando iudex sedens in loco, vbi ius reddere solet, eos examinat, secus si domi eos reciperet, & examinaret. Pan. & alijs in rub. de iudi. col. 1. vbi dicit etiam nō requirit iustitia contestationem per no. in l. voluit. & l. si defensor. ff. de interrog. actie.

*Instrumentū
nobilitatis
quale esse
debet.*

Et hoc debet attestari in instrumento esse actū in iudicio, vt cocstet de ista qualitate, quia quādo lex requirit actū cū qualitate non sufficit illū actū probare sine qualitate. tex. in l. 1. §. ait prætor. & ibi Bar. ff. ne quid in loco publ. l. f. §. in eū. & ibi Paul. & Ias. ne quis eum qui in ius voca, est vi exi. l. Fulci nius. §. cum hoc. vbi gl. & Bar. ff. ex quib. causis in poss. eat. c. licet causam. & ibi Pan. 12. no. de proba. quia factum qualificatum censemur vñ & idem, & sermo qualificatus cēsetur esse quoddā indiuiduū. Bar. in l. Aurelius. §. idem quāsunt. ff. de lib. leg. & si quis dicatur cōtraxisse in tali loco, in primis de ilius loci qualitate cōstare debet. c. cāterū. de iud. & ibi not. arg. illius tex. & Barb. conf. 50. col. 2. in l. vol. & cōf. 17. col. 4. in 2. vol. sic in primis debet hic cōstare testes deposuisse in iudicio, alioqui quo ad nominationes & gradus nō valebit, nec quo ad ilorum effectum, vt hic, posset tamē nobilis probare per testes attestationes nobilitatis in iudicio factas, quia nō prohibetur, & parem vim habēt probationes instrumentorum, & testium. l. in exercēdis. C. de fide instr. [Sed interim amitteret primū possessorij caput, vel sententiam recredentialē.]

iudice ordinario loci a in quo b est a. Ordinario loci.) Quia probatio melius & congruentius potest fieri per eos de regione, quā per alios. §. si tres. & ibi Aluaro. & Card. de pace tenet. & eius viola. l. cū de lanionis. §. asinam. ff. de fund. instr. l. 1. §. 1. de flumi. nam vicini præsumuntur me-

lius scire, quam remoti. l. si vicinis. C. de nupt. & c. per tuas. de probat. c. quosdā. de præsumptio. ideo nobilitas istius melius probabitur per testes loci, vnde traxit originem nobilis & coram iudice illius loci, quam per alios.

Et dico non vitiarī literas nobilitatis, etiam si vna mulier deposuerit de ea, quia illius vel duarum dictū suppletur per alios duos testes masculos, ppter authoritatem iudicij. l. si pacto. & ibi Ias. C. de pac. gl. in l. 3. §. eiusdē. in verbo numerus. ff. de testib. Barb. in c. 1. col. 34. nu. 10. vers. c. secundum de iudic. Et etiam quia mulier potest esse testis extra testamentum. & casus à iure exceptos. & hic nō est vñus ex illis: ergo, & c. l. qui testamentū. §. mulier. ff. de test. l. ex eo de testi. vbi limitat Iacob, quādo esset meretrix, vel vilis cōditionis. no. in c. forus. de verbo. sign. & etiā quia nō prohibetur hic, quin mulieres possint testificari. Imò text. vtitur verbo cōmuni, videlicet testes, q. est communis generis, cōprehendēs tā virū quam mulierem. probatur in rub. de testib. ff. iūcta. l. ex eo. ibidem.

Et ego deficientibus masculis eas admitterem, quia eo casu etiam inhabiles admittuntur. c. 3. de testi. & ibi not. quis dicatur ordinarius loci hic. & corā quo iudice debeant testes deponere, dico in tract. nomina. q. 12. non repeto.

b. In quo. Scilicet loco, & sic requiritur q. probatio nobilitatis fiat coram ordinario loci, & in illo loco vbi solit⁹ est reddere ius, vt hic probatur per hæc verba loci, in quo est natus, &c. Quia ibidem melius nobilis cognoscitur, quam alibi. c. pudēda. 24. q. 1. c. postquam de ele. alias fieri posset fraus in alio loco, vt si quis in Hispania, vel in alio loco incognito coram suo ordinario, ibidem casu inuenito quatuor testes ppter, qui sic deponerēt de nobilitate, nec timerent de ea etiā falto, cum ibidem non cognoscatur, deponere, sed in loco in quo est natus graduatus, aut nominatus, testes non audebunt deponere aliquem esse nobilem, qui non sit, cum omnes cognolant illum qualificatū. & ideo statuitur vt coram ordinario loci, & in illo loco, in quo est natus, si ibidem ius redditur, ita fuit deci- sum per senatum pro Frācisco de Caluimont, contra Hugonem de Mauriac. hoc anno. 1536. in mēse Martio ante pascha.

Fallit quando in illo loco non redderetur ius, vt si aliquis sit natus in municipio, vbi non redditur ius, tunc opus est, vt nobilitatis probatio fiat in loco, in quo ius solet reddi, sicut quādo quis citatur coram iudice Parisien. intelligitur, vt cognoscāt Parisiis, & quando causa delegatur abbati S. Dionysij Parisiis commoranti, intelligetur vt Parisiis debeat cognoscere. Felinus in c. nonnulli. in principe rescript. Panorm. & Barba per illum textum. in c. de rerum permutation.

Secundō, fallit quando in illo loco non posset fieri per iustum metum, c. statuimus. de offi. deleg. in 6. Roma. per septem similia hoc probat in consil. 433. quo ad primum. Ias. in l. testamenta. col. 1. C. de testa. allegat. text. in §. & hoc peruenit. in auth. vt nulli iudic. coll. 9. facit. c. statutum. §. cum verd. de rescript. in 6.

Mulier an
possum depo-
nere de no-
bilitate.

De collationibus.

de testi. Bar. in l. i. col. 5. ver. vnde in dubio. C. de dignitate. li. 12. facit q. no. Arch. in c. hoc aut. in f. 30. di.

Item arma deferre possunt. §. si quis rusticus. de pace tenet. & eius violato. Lucas de pena. in l. vna. col. pen. vi. armorum usus in scio principe sit interdict. li. ii. vide tringinta quinq; priuilegia. quae tradit. Lucas in d. l. mulieres. & 47. scribit Cepol. in tract. de imperatore eligendo. vers. nobilitatis etiā. & in tract. de re miliari & duello. lib. 7. rub. de pugna nobilitū. & quinquaginta sex. Bon^d de Curtili. in tract. notabilis. in 5. parte per totū. ubi fuisus videre licet.

Et puto hoc priuilegiū cōpeterē nobilibus. siue patres vixerint nobiliter. siue non. cum tex. hoc nō exprimat. & quia hoc priuilegium datur nedū ratione nobilitatis. sed etiā ratione studij & gradus. licet regulariter nobilibus nobiliter viuētibus dētūr alia priuilegia. teste Io. Masu. in rub. de talliis. §.

Quando quis dicitur vivere nobiliter vel clericis litteris.
illi qui. ubi dicit eos viuere nobiliter qui abstinent ab his quae populares facere cōsueuerunt. & cum hoc sequuntur arma & exercent ea. quae spectat ad statū nobilitū. Vnde Aegypti, Græci, Scythæ, Persæ, & Lydi. omnes qui artificio incuberent. pro ignobilibus habebant. qui verò militiæ. generosos. teste Alex. lib. 5. generalium. c. 18. [Idem haberetur in rub. des senechaux. ordi. 25. art. 5. & seq. in ordina. reg.] Quod est notandum ad clericos. clericaliter viuētes. quādo dicātur viuere clericaliter. quod est quādo exercent ea quae cōcernunt clericos. & nō laicos.

Ideo nobilis fuita exercēs. vel alia crimina grauia. pōt priuilegiis nobilitatis priuari. & vilis de clari. & deinceps inter villanos numerab. arg. mi. Arrestum litis ad nobilē. in l. f. C. de locat. Sic declarauit se. per quod nobilis sus. natus Parisiē. quēdā nobilē Carnotens furti cōsūctū. & eo q. à manib. seruentū eripuerat filiam. q. patri tamē restituerat. ad multam condemnauit etiā honorariā. Anno 1528. & die 22. Nouēbris. alia de nobilibus licet videre in d. tract. nobili. Boni. de Curti. & in tract. Ioan. Raynaudi. Alibi declaro de nobilitate & eius gradibus. Nā habet gradus. sicut imperium. videlicet quādam est maxima. maior. magna: parua. minor. minima: licet Zazius in l. q. nra. dicat maius & minus nihil differre. saltem specie. cui respon. in repet. super illa. l.

In illegiti mis nobilitū de bastardi. qui de iure nō sūt nobiles. l. vna. C. de mulierib. quæ seruū propriis se iunxer. c. si gēs Angelbrū. 56. dist. Petr. de Vbald. in tract. de successione. ab intest. col. 107. vers. reuerēdo ad ppositum. Et statutū ciuitatis preferēs filios nobiliū. filii ignobilium. intelligēdū est de legitimis. cū illegitimis in defectū tantū admittatur. l. generaliter. §. spurius. ff. de decurio. Hoc expressè tradit Domi. in c. statutū. in f. prin. de hære. in 6. & sic nō cōprehendētur in regula cæcellarie preferēre nobiles ignobilibus. quia intelligitur de nobilibus. legitimē natis. teste Benedi. in repe. c. Raynati. in prin. nu. 32. de testa. ubi plenē tractat de istis. ibi vide Inrol. nullus illegitimus in literis apostolicis dicitur nobilis. sed sic solet s. ibi. tibi. qui. vt afferis. defectū nataliū pateris. ex nobili coniugato & moniali. &c. p. unciali. fol. 62. vers. nullus. Dicerē tamē his priuilegiis ut posse filiū natū ex legitimo matrimonio. licet

nascatur ex bastardo & muliere nobilibus. tū quia est legitimus. tum quod consuetudo Franciæ facit bastardū natum ex nobilibus. nō nobilē. Guido Papæ in decis Delphin. q. 580. an bastardus. nec refragatur quod filius legitimē natus ex bastardo. nō potest dici nobilis. quia ex infecta radice nascitur. l. f. C. de natura. liber. sic cōsuluit Petr. Anch. cōf. 389. visis diligenter. col. 1. quia hoc est verum de iure. sed cum consuetudo faciat bastardum nobilem. vt dixi. nat⁹ ex illo dicitur verē nobilis. & sic nomina tionibus gaudebit post trienniū. siue mater siue pater fuerit illegitimus. etiā si vterque per prædicta.

fieri debeat ad effectum a. vt nobiles gaudere possint beneficio b minoris temporis studij. tunc nobilitas ipsa per quatuor testes deponentes c in iudicio coram

a Ad effectum. j. Et sic probatio nobilitatis debet fieri per quatuor testes. quo ad gradus & nominationes p̄ hūc tex. sed quo ad alia. debet fieri secū dum ius cōmune. per istū tex. ibidē effectū. & c. de fidem requiri per Bart. in l. i. C. de dignit. li. 12. & tunc sufficit q. duo testes ex his déponant de nobilitate patris. & alijs duo de nobilitate matris. & sic nobilitas ipsa requirit quatuor testes. non verò intelligendū est q. quatuor debeat deponere de nobilitate patris. & totidē de nobilitate matris. q. a in ore duorū. & c. l. vbi. ff. de testi. & ob id statutū fuit. vt quatuor deponerēt. vt duo de nobilitate. vnius deponat. & calij duo de alterius nobilitate. vt min⁹ derogetur iuri cōmuni. c. cū expedit. de elec. in 6. & sic quatuor testes deponūt de nobilitate graduati. vt hic text. requirit. & non dicit q. quatuor testes deponat de nobilitate patris. aut matris graduati. sed q. nobilitas graduati p̄bari possit per quatuor testes. quod est notandum. hoc suadetur etiā in verbo tunc nobilitas. &c. nā licet substitutio facta in vno casu porrigitur ad aliū. l. cū proponas. C. de hære. insti. Tamē De dictione hoc non procedit. qn̄ in casu expresso apponere. tunc. tur dictio tūc. Anch. cōf. 317. ex serie. Dec. cōf. 314. p̄ resolutione p̄ tex. in l. in institutione. ff. de vulg. facit. l. 4. §. f. de condī. & demonst. l. huiusmodi. de verb. oblig. & hic apponitur dictio. tunc ergo. & c. * nec sufficerēt duo testes deponētes de virtuīque nobilitate. tum quod hic pro forma est statutum. vt quatuor adsint. & omissione formē vitiat actum. c. cum dilecta. de script. tum quia duo facilius possunt corrumpi. quād quatuor. etiā quodlibet verbum operari debet. l. vbi. gl. ff. quod met. cau.

b Beneficio.) Eo verbo vtitur tex. in c. dispendia. §. f. de resc. in 6. l. 4. in prin. ibi. amici beneficio. ff. de manum. c. inter alia. de sen. excō. tex. in l. vxorem. ff. de leg. 3. c. Raynaldus. in f. de testa. l. aut dānum. in fin. ibi. beneficio principis. ff. de poenis. l. f. p̄f. de minor. scripsi in praxi benefic.

c Deponentes in iudicio. Iurare tamē (& si tex. non dicit) tenentur l. 3. §. idem diuus Adrian⁹. & ibi gl. ff. de testib. & in iudicio. ac die non feriato recipi debent. nam bonum est argumentum de loco ad tempus. l. vinum. f. in cert. pet. & sicut non valer iudiciū die feriata. c. a. de feriis. l. omnes. C. illo tit. ita

Quatuor testes ad probandā fidem requiri rūntur.

Testes iura re tenentur.

ita non poterunt eo tempore testes pro nobilitate iurare, cum iudicium id tēporis exerceri phibeatur. l.f. C.de fer. Et si reciperetur, non valeret dictū illorū. Lanfrāc.in repet.c. quoniā cōtra. in verbo testiū depositiones.q.10. de prob. & quāuis notarius in aliis causis iuramentū testis non recipiat, bene tamē examinationem testium, etiam domi. gl. sing. in l.hac consultissima. §. fin. C.de testa. quæ depositiones ex duabus constant, ex iuramento, & dicto testis. & vnū sine altero nō valer. c. fraternitatis. & c. tuæ. de testib. l.iuris iurād. C. illo ti. in nobilitate tamē probāda necesse est, & testes iurare in iudicio, & deponere etiam pālā poterūt in hoc casu, cū sit modici præiudicij, & quia rubore confusi non audebūt in cōspectu populi afferere nobilē, q. a nō sit, & q. a in causis sumarijs, quæ sūt modici præiudicij, possunt testes publicè examinari, etiā partibus præsentibus. Bal. in l.prolatam. C. de sentē. & interl. omn. iud. licet regulariter testes secreto debeat examinari, & sigillatim, & depone-re. l.nullum. C. de testi. c. cū causam. & c. venerabi-li. & c. 2. vbi gl. ibid. Paul. i. l. minime. ff. de legi. Imō si iudex testes in aliis casibus pālā examinaret, nō valerēt testiū dicta. gl. sing. in c. quia ppter. in verbo, secretē. de ele. Lanfranc. vbi suprā. q. u. sed hic vult quod in iudicio deponant testes.

In iudicio dicuntur deponere, quando iudex se-dens in loco, vbi ius reddere solet, eos examinat, secus si domi eos reciperet, & examinaret. Pan. & alijs in rub. de iudi. col. 1. vbi dicit etiam nō requiri-litis contestationem per no. in l.voluit. & l.si de-fensor. ff. de interrog. accē.

Et hoc debet attestari in instrumento esse actū in iudicio, vt cocster de ista qualitate, quia quādo lex requirit actū cū qualitate non sufficit illū actū probare sine qualitate. rex. in l. 1. §. ait prætor. & ibi Bar. ff. ne quid in loco publ. l. fi. §. in eū. & ibi Paul. & Ias. ne quis eum qui in ius voca, est vi exi. l Fulci-nius. §. cum hoc. vbi gl. & Bar. ff. ex quib. causis in poss. eat. c. licet causam, & ibi Pan. 11. no. de proba, quia factum qualificatum censemur vñū & idem, & sermo qualificatus cēseretur esse quodā indiuiduū. Bar. in l. Aurelius. §. idem quāsiit. ff. de lib. leg. & si quis dicatur cōtraxisse in tali loco, in primis de illius loci qualitate cōstare debet. c. cāterū. de iud. & ibi nor. arg. illius tex. & Barb. cons. 50. col. 2. in l. vol. & cōf. 7. col. 4. in 2. vol. sic in primis debet hic cōstare testes deposuisse in iudicio, alioqui quo ad nominationes & gradus nō. valebit, nec quo ad illorum effectum, vt hic, posset tamē nobilis probare per testes attestationes nobilitatis in iudicio facetas, quia nō prohibetur, & parem vim habēt probationes instrumentorum, & testium. l. in exercēdis. C. de fide instr. [Sed interim amitteret primū possessorij caput, vel sententiam recrēdentiā.]

iudice ordinario loci a in quo b est a. Ordinario loci.) Quia probatio melius & con-grentius potest fieri per eos de regione, quā per alios. §. si tres. & ibi Aluaro. & Card. de pace tenen. & eius viola. l. cū de laniōnis. §. asinam. ff. de fund. instr. l. 1. §. 1. de flumi. nam vicini præsumuntur me-

lius scire, quām remoti. l. si vicinis. C. de nupt. & c. per tuas. de probat. c. quodā. de præsumptio. ideo nobilitas istius melius probabitur per testes loci, vnde traxit originem nobilis & coram iudice illius loci, quām per alios.

Et dico non vitiar literas nobilitatis, etiam si vna mulier deposituerit de ea, quia illius vel duarum di-ff. suppletur per alios duos testes masculos, præcipue ppter autoritatem iudicij. l. si pacto. & ibi Iaf. C. de pact. gl. in l. 3. §. eiusdē. in verbo numerus. ff. de testib. Barb. in c. 1. col. 34. nu. 10. vers. c. secun-dum de iudic. Et etiam quia mulier potest esse te-stis extra testamentum. & casus à iure exceptos. & hic nō est vnu ex illis: ergo, &c. l. qui testamentū. §. mulier. ff. de test. l. ex eo de testi. vbi limitat Iaco bi, quādo esset meretrix, vel vilis cōditionis. no. in c. forus. de verbo. sign. & etiā quia nō prohibetur hic, quin mulieres possint testificari. Imō text. vti-tur verbo cōmuni, videlicet testes, q. est communis generis, cōprehendēs tā virū quām mulierem. probatur in rub. de testib. ff. iūcta. l. ex eo. ibidem.

Et ego deficientibus masculis eas admitterem, quia eo casu etiam inhabiles admittuntur. c. 3. de testi. & ibi not. quis dicitur ordinarius loci hic. & corā quo iudice debeant testes deponere, dico in tract. nomina. q. 12. non repeto.

b. In quo.) Scilicet loco, & sic requiritur q. proba-tio nobilitatis fiat coram ordinario loci, & in illo loco vbi solit⁹ est reddere ius, vt hic probatur per hæc verba, loci, in quo est natus, &c. Quia ibidem melius nobilis cognoscitur, quām alibi. c. pudēda. 24. q. 1. c. postquam de ele. alias fieri possit fraus in alio loco, vt si quis in Hispania, vel in alio loco in-cognito coram suo ordinario, ibidem casu inueniēto quatuor testes pduceret, qui sic deponerēt de no-bilitate, nec timerent de ea etiā fallo, cum ibidem non cognoscatur, deponere, sed in loco in q. 10 est natus graduatus, aut nominatus, testes non aude-bunt deponere aliquem esse nobilem, qui non sit, cum omnes cognoscant illum qualificatū. & ideo statuitur vt coram ordinario loci, & in illo loco, in quo est natus, si ibidem ius reddatur, ita fuit deci-sum per senatum pro Frācis de Caluimont, con-tra Hugonem de Mauriac. hoc anno. 1536. in mēse Martio ante pascha.

Fallit quando in illo loco non redderetur ius, vt si aliquis sit natus in municipio, vbi non redditur ius, tunc opus est, vt nobilitatis probatio fiat in loco, in quo ius solet redi, sicut quādo quis citatur coram iudice Parisien. intelligitur, vt cognoscāt Parisiis, & quando causa delegatur abbati S. Dionysij Parisiis commoranti, intelligetur vt Parisiis debeat cognoscere. Felinus in c. non nulli. in prin. de rescript. Panorm. & Barba. per illum textum. in c. de rerum permutation.

Secundō, fallit quando in illo loco non posset fieri per iustum metum, c. statuimus. de offi. deleg. in 6. Roma. per septem similia hoc probat. in con-sil. 433. quo ad primum. Iaf. in l. testamenta. col. 1. C. de testa. allegat. text. in §. & hoc peruenit. in auth. vt nulli iudic. coll. 9. facit. c. statutum. §. cum verd. de rescript. in 6.

Mulier an
Posset depo-
nere de no-
bilitate.

Pli fieri
debeat pro-
bat nobili-
tatis.

Arrestum.

Tempore pestis in loco non soluo electio fieri potest. Idem si pestis impediret, ne in illo loco fieret quod probatur in gl. seq. etiam electio prelati in ecclesia fieri debet, sive in capitulo ecclesiae. c. qd' sicut de peste.

ele. c. cum terra. vbi Pan. & c. cu nobis, illo ti. Si tamen pestis vigeat in illo loco poterunt canonici in alio loco, in quo tempore pestis degut, eligere. ca. in nomine. 23. dis. & hoc etiam declaratur in rub. de authoritate genera. concilio. in primo decreto. in pragma. Inn. in c. cum ex iniuncto. de noui operis nunc. Bertach. in tract. de episc. in 2. parte. 1. lib. Referit de Ripa in tract. de peste, in 1. parte., 2. partis. 8. priuilegio. & Petr. Gerard. singu. vlti. Sed tunc in illo instrumento debet fieri mentio de illo impedimento, ut instrumentum proberet, ob quam causam fuit alibi confectum.

Publicationis ubi fieri debet. Et si publicatio resignationis, quae per regulam cace. 34. debet fieri in loco beneficii, non fuerit facta ibidem, propter periculum pestis, vel metu, aut aliud iustum impedimentum: sed alibi, tamen non minus valebit, ut in propriis terminis tenet. Male- ret: in tract. de electio. q. 12. fol. 80. per not. per R. in l. si verò. §. de viro. in 40. fallen. ff. solu. matri. Et scripti fusi in d. regula.

Itē hæc attestatio nobilitatis poterit fieri coram iudice ordinario loci etiam si ordinarius esset patet vel frater istius nobilis, quia iurisdictionem voluntariam potest quis exercere etiam inter suos. l. si consul. ff. de adopt. cum l. seq. vbi magistratus potest emancipare filium, & adoptare, ac manumittere. apud. ff. de manu. vindicta.

Potest etiam sacerdos absoluere propriam concubinam, quandiu toleratur, melius tamē faciet, si alteri committat. c. omnes. & ibi arch. 30. q. 1. & sic non habet locum. l. qui iurisdictioni. ff. de iurisdictione. omn. iudic. quae loquitur in iurisdictione cōtētio- fa. Ias. ibi col. 2. & quia istud est modici prejudicij, & quidam dicebat hos iudices esse, quo ad hoc de legatos, & sic ius posse dicere luis, nomine tamen délegantis, ut nota. in d. l. qui iurisdictioni, & etiam quia fit in iudicio hēc probatio, ideo propter iudicij calorem cessabit cōsanguineorum quo ad hoc affectio, ut supra dictum extitit.

a Natus. pro hoc est text. valde accō- natus a ille de cuius modus in l. si quis. C. nobilitate ex vtroque de fabricen. li. 11. sic parente b constare de- dicēs: Si quis confor- triū fabricētū crediderit eligendū, in eavbre in quā natus est, vel in qua domicilium collocauit, his quorū interest cōiucatis prīus acta cōficiat se- que doceat, nō aut nō patre curiali progenitū, at- que ita demū gestis cōfectis, vel apud moderatorē prouinciae, vel si is ab sit apud defēsorem ciuitatis.

Vbi litera nobilitatis fieri debet. Nisi alibi tempore pestis natus fuisset, tūc debet fieri coram ordinario iudice domicilij. per l. huius modi. §. legatū. ff. de leg. 1. vbi doct. dicunt, qd' natus castris aliquo loco extra domicilium, censetur in loco domicilij natus, & admitti debet ad munera in loco domicilij, ac si ibi nat' esset, teste lo. de Pla- teā, in l. filios. C. de municip. & orig. li. 10. quia ma- ter, quę habebat animū reuertēdi, tingitur semper fuille in ciuitate. l. 1. & l. retro. ff. de capt. & ibidē pe-

perisse. Pan. & Fel. in c. Rodulphus. de rescr. plenē de Ripa in tract. de peste, in 2. parte in 8. pestis pri- uil. Primò ergo in loco in quo est natus fiat qd' loc⁹, si impedit⁹ est tūc in loco domicilij, si alibi habeat domicilium, si verò domicilium, peste etiam affec- tum sit, in loco, in quo degit, per prēdicām gloss. prēcedentem. Et quā hic superius scripta sūt. Sed vidi fieri per iudices loci nativitatis, in illo loco, in quo magistratus iudicium exercēt, & curiam te- nent tempore pestifero, quod est melius.

[Et sic brevi habes requisita in hac probatione nobilitatis ex hoc tex. elicita. 1. quod sint quatuor testes, ibi, quatuor. dixi in glo. ad effectum. Secun- dō, quod illi testes deponant, ibi, deponentes, nec sufficeret, quod iurarent, & essent recepti. Tertiō, quod in iudicio deponat, ibi, in iudicio, ergo domi non valeret, ut scripti supra in gl. deponēt. Quar- tō, quod coram iudice, non coram notario depo- nent, ibi, coram iudice, & sufficeret etiam corā locum tenēte, quia etiam is dicitur iudex loci, ut su- pra. Quintō, quod iudex sit loci ordinarius, ibi, ordi- nario loci. vbi in glo. elucidari. Sextō, quod au- diantur testes in loco, in quo nobilis natus est, ibi, in quo natus est, alia collige.]

b Ex vtroque parēte.) Parētes vīque ad tritauum apud Romanos proprio vocabulo nominātur. l. iu- riscōsultus. §. parētes. ff. de gradi. affini. & l. qui que.

§. p̄t̄or. de in ius vocā. l. appellatione. de verb. sig. ex antiqua. Nec requiritur nobilitas nūc ex antiqua p̄genie, et se debet. tum quia nō repetitur hic, tum etiam quia in du- bio ex repetitione tacita & supplicatione nō debe- mus corrigere ius. gl. in c. cupientes. §. quod si per viginti, de ele. in 6. ted si repeteremus ex antiquo genere, corrigeretur ius qd' non requirit antiquam nobilitatem. l. 1. C. de digni. li. 12. licet laudabilior de iure sit antiquior nobilitas. Bonus de Curtili in tract. nobilit. in tertia parte. n. 119. & seq. l. tā demē- tis. C. de episc. aūd. tamen nobilis filius nūc factus habet priuilegia nobilitatis antiqua hic posita.

Nec obstar qd' dispositio augmentaria constitutiōnēs prēcedentis cōtinet in se tacitē omnes qua- litates & limitationes, quae continentur in dispositiōne augmētata. l. inter. §. cu inter. ff. de paci. do- ta. l. si conuenerit. §. si nuda. ff. de pig. actio. quia re- spon. concordatū non venire ad augmentū prag. fed ad destructionem. Ideo non sumus in illis ter- minis. nam renunciatum fuit prag. sanctio. vt con- tinetur in literis secundis pontificis Leo. &c. circa finem supra. Patet ergo qd' concordata non veniūt ad augmentū prag. iam destructa.

Nec obstat qd' dictio parentes vsque ad triauū Paren- g protēdatur: proprietatem in materia correctoria, vthic, & exorbitanti intelligitur pater & mater tantum, & secundum vulgarem modum loquendi. l. nam & si parētibus. ff. de moff. testa. l. liberorum, ibi, parentes pios. de verb. sign. Et Cice. l. offi. Uni- cūque nostrum sunt chari parētes, sūt chari libe- ri, & Cato, parentes ama, cognatos cole. Bar. in re- petiti. l. cum acutissimi. col. 30. in fi. & seq. C. de fi- dei. vbi dicit proprietē verificari in patre & matre, iuxta illud. Insita natōrum cordi doctrina paren- tum. tex. in §. 1. instit. per quas perso. nobis acquiri, vbi

vbi altquando accipitur pro patre tantum , vt in §. seq. ibidem.* Abūdē scripsi in d.l.appellatione parētis.de verbo. sign. ff. vbi nouū intellectum dedi ad l.iuriscon.ff de gradib. hactenus perperā intellectā,& in intellect.no. Item hic tex.dicit ex vtro-que parente,ergo nō intelligit de aliis extra patrē & matrem, sed de duobus,quia dictio vterque ve- rificatur in duobus.l.si ego.&l.quidā.ff.si cer.pet. dixi in 4.notab.repe.l.vnica.C.de sent. quæ p eo quod interest. & sic tantū intellexit hic de patre & matre. nā vti. conueniunt verba,& dispositio.l. 4.§.& toties ff. de damno.infect. sed hic tex.con-uenit nobilibus natis ex patre & matre,ergo , &c.

Nec refragatur qđ lex sequēs recipit restrictio-
nem ex lege p̄cedente.l.fed & posteriores ff.de
legi.hoc verum esse reor,quādo p̄cedēs lex sta-
ret,sed ex lege corēcta nō debemus aliqua repe-
tere,nec eā allegare sub poena falsi.l.fī.ff.de fal. &
ſ.hunc igitur.de Iustinia.codice confirman.quan-
uis contrarium teneat Do. Probus inaddit.ad Io.
Monach.in c.cum nullus.de tempo.ordinan.in 6.
per rationes quibus supra respondi.

Et sic nō probatur hic nobilitas per famā, vt dicit Bal. posse fieri, in l. prouidendū. C. de postul. vñ affixi conclusionē videlicet nobilibus ante quinquenniū nominationes frustra concedūtur, intellege quando nō est nobilis ex vtroque parente, vt supra dixi. Probatur in c. venerabilis ibi, ab vtroq; parente illustrem. de p̄eb. & si nobilitas nō causetur ex parte mātris , scilicet solius l. nullus. z. C. de decur. tamē quādō vtterque est nobilis , talis filius ort⁹ ex illis dicitur nobilis ex vtroque parēte, etiā propriè, vt d. c. venerabilis. & Oſea 9. Gloria eorū à partu, ab utero, & à conceptu. vñ dicit Bal. in l. fi. C. de seruis fugit. qđ loquēdo simpliciter & p̄cīsē. nō dicitur quis nobilis respectu mātris, sed bene secundū quid quia omne compositū participat de forma & materia. Bonus de Curtiſ. in tract. nobili, in 4. parte. nu. 29. Alioqui paris conditionis esse, q̄ nasceretur ex patre nobili & matre ignobili, & qui nasceretur ex patre & matre nobilibus, qđ nō potest sustinere, cū duo vires sint vno fortiora.

c.i.de treug.& mater nupta viro nobili genere,no
bilitatē retinet.l.i.C.de dign.li.12.Nec refragatur,
si dicatur nullū dici nobilē ex parte matris,qā ve-
rū est ex sola matre.nā si sit nupta plebeio, perdit
nobilitatem.l.fœmina ff.de senat.quā non potest
dare,cū non habeat.l.traditio ff.de acq.rer.domi.
& priuatio præsupponit habitū.l.decē ff.de verb.
oblig. f.s.feruus.insti.de ca.dim.Sic loquitur text.in
l.nullus.2.C.de decur.li.10.sed quando nupsit no-
bili,non perdit.d.l.i.C.de dignit.lib.12.ergo natus
ex illis dicetur nobilis ex vtroque parente..

Et sic nō valere consuetudinē, vt quis sit nobilis ex parte matris, asserit Bar. in l. exēplo. C. de decu, q̄ ego intelligo, q̄n statutū vel cōsuetudo dispone-
ret, qđ quis esset nobilis ex matre, quia ex nō ante
fieret; ideo nō valeret, sed bene potest cōsuetudo
facere aliquę nobilem, etiam si pater non sit nobi-
lis, dum tamē mater sit nobilis, & etiam si nō esset
nobilis, dum tamen ille filius est nobilis ex matre,
sed consuetudo facit eum nobilem, quo d potest

facere, & ita tenuit Fel. in c. super eo. col. 2. de testi.
& in c. nouit. & ibi Dec. n. 4. de iud. l. foemine. ff. de
reg. iur. Benedic. in ca. Raynatius. in prin. de testa.
[Quia hoc est iuris positivum, ideo consuetudo hoc in
ducere potest, ut per Pan. & alios in c. de multa. de
præb. hoc expresse firmat Roch. Curtius in c. f. in Conciliatio
4. not. vers. 7. infertur. de confus.] Et sic vides has sententias
opiniones contrarias posse conciliari, ne contrarie-contrariae.
tas oriatur, videlicet quod ex ignobilis nobilis nasca-
tur, quod non potest esse genere, sicut nec ex serua liber.
quod fallit in casibus traditis per Ias. in l. naturalis. in
prin. ff. de præscr. verb. & ibi dixi, quod est valde no-
tandum, adhuc nec ita conciliatum vidi, nec actum, laus
Deo & virginis Mariæ, ac beatæ Genouefæ, p̄cib.
cuius serenitas temporis nobis illuxit. Sine qua fruges
consumebantur ob aquarum abundantiam, hoc mense
Iulio, ann. 1535. & an. 1541. in mense etiam Iulio idem
contigit. [Et hoc ann. 1555. in eod. mense.]

Adde quod quanuis gl. & doct. passim dixerint
vxores nobilitari per suos maritos, tamen ego co-
trariū teneo, alioq; omnis natus ex nobili eset no-
bilis ex vtroq; parēte, siue mulier eset genere no-
bilis, siue non, quod nō est dicēdum. ideo tex.inl.
fi.C.de incol.li.10.dicit mulieres honore maritorū
erigimus, genere nobilitamus, ergo per maritū nō
nobilitantur, bene erigūtur ac superbiūt, & hono-
re, ac dignitate augentur.c.super eo.2.de testi, ob
dī d.l.f.i.mortuo primo viro, si nubat viris iāferio
ris ordinis, priuatē sunt dignitate prioris viri, non
dicit nobilitate.vnde tex.inl.fœminē ff.de senaeo.
dicit in hæc verba, fœminis enim dignitatē clarissi-
nam mariti tribuunt, non dicit nobilitatem. Idem
habetur in l.filiij. §.1.ad municipi, nec texti in §.hæc
taque in authen.de consuli.col.4.sed vxores cor-
ruscare radiis maritorum nō erubescit dicere lex,
quare cum nulla sit constitutio tale quid dicens. §.
autem, in auth.de non elig.secundo nubēn.col.
.. ego non hæc proferam, etiam quia non inueni
oriri nobilitatem per contractum matrimonij ia-
ter virum & vxorem.

bet etiam a in partis absentia probari possit.

A Etiam in partis absentia.) Et sic potest probari *Dicitio etiam nobilitas præsente parte quam lèdere potest, & ab quid significante, quia dictio etiam, est implicatiua, & includit sicut diuersam speciem ab expressis, c. tanta de simo. & cle. grauis de sententiâ excommunicat. Domin. conf. 65. in nomine. & c. discutiam col. 3. vbi etiam tenet implicare maiora expressis. vide tex. in l. 2. & ibi docto. C. de testib. & Bai. consi. 209. illa verba. in 3. vol. non tamen tenetur pars vocare partem. imò si episcopus esset vel alias collator præsens, non posset se iure opponere, & si de facto se apponneret, vel appellaret, vt nō fieret hęc attestatio nobilitatis , iudex non obstante exceptione vel appellatione posset procedere, cum hic eidem permittatur , vt etiam in absentia fieri possit, multò melius in præsentia, etiam si opponatur. l. qui potest in iuris ff. de reg. iur. & ibi Dec. reliqua vide in tract. not. q. 12.*

Decollationibus.

§. T E N E A N T V R.

Graduati & nominati tenentur tempore quadragesima literas gradus, nominationis, & temporis studij, ac nomina & cognomina collatoribus & patreis ecclesiasticis insinuare, ac duplicatas dare, alioquin beneficium petere illo anno non poterunt, sed collatio ordinarii etiam non qualificato facta valebit, & si non superuenient alia quadragesima ad insinuandum nomina, tamen graduatus & qualificatus erit habilis ad acceptandum beneficia, quia interim vacabunt post literarum insinuationem, hoc dicit.

§. Teneanturque præfati graduati a tam simplices quam nominari patronis ecclesiasticis aut collatoribus b ordinariis (quibus gradus, aut nominationis literas c huiusmodi insinuare d debent) literas suorum gradus e & nominationis,

TRes habet partes, Prima, præcepit graduatis ac nominatis literas gradus, temporis studij, nominationum, & attestationis nobilitatis tempore quadragesima insinuare, & duplicatas dare. Secunda ponit poenam non facientibus hic requisita. Tertia limitationem, quando non insinuavit nomine & cognomen. Secunda, ibi, & eo anno. Tertia, ibi si tamen graduatus, &c.

Graduatus cuiuslibet facultatis insinuet.

Patrono col latori est in finuatio fa cienda.

Litera no minationis & aliae inte gre insinua

a Graduati. Quilibet, siue sit docto[r], licentiatus, seu baccalaureus, vel artium magister, etiam intellige cuiuslibet facultatis sit, siue theologie, decretorum, siue legalis medicinae, vel artiu[m], cu[m] indefinita æquipolleat vniuersali. c. vt circa de ele. in 6, & idem dic in nominatis, vt infra patet.

b Aut Collatorib.) Caullantur quidam huc textum dicentem nominatum non teneri insinuare, nisi patrōnō foli, aut ordinario foli, quod est verū, quādo suas nominationes tātum direxisset patrōno, si vero direxē sint nominationes patrōno & ordinario, tūc utriusque est facienda insinuatio, reddēdo singula la singulis, etiam utriusque dādā fūt literae duplicatae, sed quādo nominatione foli patrōno diriguntur, non sunt insinuandas ordinario collatorib, licet institutio ad eum pertineat, ideo tex. hic dicit patrōnis, aut collatoribus, dixi in tract. nomi. q. 14. nu. 5 & seq. [facit tex. in l. sed & si plures. ff. qui satisf. cog.] Itē debet intelligi hic tex. in vers. quibus gradu aut nominationis literas, &c. vt graduatiliteras gradus insinuare debeant, nominati literas nominationum cum literis gradus & temporis studij, vt fuit dictum in §. præfatique graduati. supra. eod.

c Literas.) Totas & integras, & sic cū die & cōfusile, vt collator antiqui cōferre possit. vt infra digne insinuāetur in §. seq. nam edere non videtur, qui totū nō edidit. l. i. §. ff. de edē. Nec refragatur tex. in §. editiones. ibidem, quia in instrumētis loquitur. nā ea nominationes nil operātur, nisi integre insinuētūr & duplicatae integre dētūr. Bal. & Barb. in rub. de rescr. l. arg. l. inciūle. ff. de leg. Et originales insinuare neceſſe est. l. i. C. de māda. princ. vt superi⁹ scripsi, quod facit ad intellectum ordi. regiae, in rub. des lettres royaux. vbi nullus debet admitti ad allegādas literas caucellarie, nisi promptam fecerit fidem. & hanc fidem integrā literarum esse oportet, alias non sufficeret, vt ibi dixi. scriba verò non pōt cogi

per nominatum, vt ostendar protocollum, nisi ad Sc̄illa non præceptū iudicis. Paul. in l. i. C. quemadmodū test. ape cogitur per riantur, sequitur Ias. in l. fi. de precib. impera. offer. nominatum vbi dicit de notario, qui potest dare exemplum, si ad sc̄illen dian protocollū, vt videat, atq[ue] aliquid p se cōtineat necne, nō a indice. coger notariū nisi per iudicē, & ita obseruat cōsue tuto secūdū eū. hodie extat ordinatio reg. ar. 177. & seq. vt pater in rub. des notaires art. 10. & seq.

d Insinuare debet.) Per §. præfati. 2. supra eo. & te nētūr insinuare tēpore quadragesime, tam literas, quā nomina. Sed p ordinationes regias est in elecione nominati & graduati, vel tempore quadragesime insinuare, ve extra, vt patet art. 3. Rubr. des graduez. simples. Tamen [ibi, art. 10. dicitur insinuationem factam tempore alio, quām quadragesime] nō valere, ob id reiciēdam per iudices, & hodie] consuetudo huic §. cōformis habet, vt tēpore quadragesime insinuatio fiat, quā est optima legū interpres. l. si de interpretatione. ff. de legi. Ideo interpretatur hic §. ex consuetudine. & sic minimē mutādū est, q[ue] semper habuit certā interpretationē. l. minimē ff. de leg. & tex. hic etiā videtur velle per dictionē ac copulatiū. per l. nullus. C. de sum. trini. [Et sic in isto tex. requiritur insinuatio, & non requisiſio, vnde si nominatus insinuaret literas gradus, nominationis, & temporis studij, licet in insinuātione nō requirat beneficium sibi conferri vacaturū præstituto nominatis tēpore, tamē valebit insinuacio, & sufficiet requiri, dū vacabit, nā vbi requirritur intimatio, & nō req̄sitiō, sufficit vt intimatio fiat. gl. vi. in cle. causam de ele. Tūtius est tamen, q[ue] tria in insinuationis instrumento describas. Primō insinuationē literarū necessariā, & tempus quo facta fuit. Secūdō, dupliči literarū dationē. Tertiō, requisiſionē de cōférēdo beneficium vacaturū tēpore in cōcordatis præstituto, vltimō addas protestā insinuationē de penis cōtra collatores statutis, tā in concordatis, quā in iure, ac in ordinationib. reg. & instrumentū insinuationis, sic rectē & ritē confectum erit, quod notes, & vide alia in tract. nominatio. in q. 14. Sufficiēt tamē duo prima per istū tex. (Si velis videre multa de insinuationib. nominationū, primo quid sit insinuatio. 2. cur sit inuenta. 3. quo tēpore fiat. 4. intra quod tēpus. 5. quo in loco. 6. quā debet insinuari. 7. quomodo sit insinuatio facienda. 8. quibus præsentibus. 9. quibus fiat insinuatio. 10. à quibus sit facienda. 11. quoties. 12. an collatorib. scientibus. 13. an ansinuans debet literas quas insinuat aperire. vltimo, qua poena afficiantur nō insinuantes, & alia multa cum vtilia, tum quotidiana, recursas ad tract. meum de nominationibus. q. 14. principali, per totum, vbi de insinuationibus plena manu scribo.

e. Gradus.) Non ergo graduum, jgitur docto[r] nō tenetur insinuare literas baccalaureatus nec licētiae, sed sufficit q[ue] insinuet literas gradus, quo iuare se vult cū literis certificationis tēporis studij illius gradus, quia docto[r] vel licentiatus debet insinuisse septenniū, ergo tēpus septēnij insinuare debet cū literis gradus licētiae, vel doctoratus & nominationis, nec debem⁹ plura requiri, quām hic requirat

Requisitio de conferen do beneficiū in insinuationis non requiri.

Forma in strumenti insinuationis.

requirat tex. alioqui si aliud voluisseit conditores dixissent. c ad audientia. de dec. & ad superflua lex nō adstringit, sed rescat. in i. cōstitutione codicis. vnde magister artiū factus baccalaureus decretorum, nō tenetur insinuare literas magisterij in artibus, si tanquā baccalaureus decretorū veniat, sed sufficit q̄ insinuet tempus studij, quod in artibus acquisiuit, si non sufficiat eidem tēpus decretorū, si tamen doctori cōponeretur, quod per saltum sit promotus, debet probare, & ostendere literas priorum graduum coram iudice, licet eas non insinuauerit. vt supra dixi in §. p̄fati. 2. in verbo, de literis.

certificationis temporis studij, attestatio-

nis a nobilitatis, duplicas b dare c ac-

a Attestationis nobilitatis.) Quando est nobilis,

alioqui sufficit literas gradus, & aliās extra literas

attestationis, nobilitatis insinuare, & duplicas

dare, & iste tex. refertur ad nobiles, qui si binas li-

teras attestationis nobilitatis habeant, ambas insinuare, & illis se iuuare poterūt, sicut plurib. titulis.

c. postelectionē de cōcef. p̄b. & superflua nō vitiat.

i. testamentū. C. detesta. sufficeret tamē alteras in-

sinuare, cū tex. hic nō adstringat nos ad superflua.

Hoc verū quādo singulā literā cōtinerēt plenā nobilitatis probationē, aliās fecus, vt pote si vnum instrumentū factū sit ex nobilitate patris. Alterum de matris nobilitate, tunc vtrunque insinuandum erit, quōd illa duo pro vna attestatione habeantur, & pro vnicā probatione, & plena fide, quā debet fieri. arg. l. instrumenta. C. de proba. Scripsi in §. p̄fatiq̄ graduati. in verb. fidem. supra eo.

b Duplicatas.) De hoc verbo est tex. in c. vno. ibi, inducias duplicantur, de plus peritio. cui consonat tex. in §. hodie. insti. de excep. gl. in i. iustas. C. de iu- re fisci. li. ro. vbi quando quis plus perit, cōtra eum duplicatur inducia temporis restantis. tex. in l. aut damaū. §. quisquis. ff. de penis. & l. si sic. queād. ser. uit. amit. l. fideicomissa. §. si quis decem. ibi, dupli- cata ei legata videātur. de leg. 3. & l. §. si cui. ibi, dupli- cata legata. vt leg. seu fideicomis. nomina. ca- uea. Item primogenitus debet habere escas dupli- catas. gl. in c. quā periculōsum. 7. q. 1. igitur nominatus & graduatus primo dat literas originales vi- dendas collatoribus, & postea illarū duplum siue exemplū, & sic literas duplicas cōcedit, sed colla-

*Bina attes-
tationis li-
tere an in-
sinuari de-
beant.*

non sit manu notarij signatum: cū hic nō dicatur, sed tantū duplicas sufficit dare nisi petatur. Nā iudici potest dari exēplum appellationis sine notarij subscriptione, & nō authenticū. c. appellatio. de appell. in 6. Sic poterit in hac insinuatione fieri nisi collator requirat. vt dixi in tract. nominatio. q. 14. nu. 86. [Probat etiam tex. in c. i. de sent. cxcom. in 6. ibi, exēplum verō huiusmodi scripture reseatur excommunicato tradere intra mensem, si fuerit requisitus. ibi, nō dicitur, q̄ esse debet signatum, vel authēticum.] nec debet nominatus subscribe, vel signare hoc exēplum. per l. exēpla. ff. de edē.] & debet nominatus de hac insinuatione confiscere publicū instrumentū, in quo describatur insinua- se literas gradus temporis studij, & nominationū, ac literas duplicas dedisse, & ideo statim dandae sunt literas duplicas, etiā si non petātur, cum hic dicat tex. teneantur nominati, &c. quod verbū im- portat necessitatē, vt scripsi in §. i. supra eo. debet etiam si sit nobilis literas attestationis nobilitatis ostendere; & duplicas dare, vt in hoc tex. patet.]

Quid si fuerit aliquis nominatus ante cōcorda- ta, an teneatur dare literas duplicas? potest deci- dic q̄ sic per notata inc. super Felin. & cōarios. de con- stit. & per gl. in gl. vt hi qui. in verbo in posterū. de de exā. & qual. & in cle. i. de test. Corse. in verb. lex. in sing. Quid si per malitiā collator remouet lite- ras nominationum, & alias à nominato, an pœna falsi, vel alia puniri possit, & quid si eas frangeret. vide Guido Papæ in decis. Delphi. q. 23. aliquis. & q. 579. cōtingit. Bona igitur cautela erit, vt nomina- tus tres literas originales tamē temporis studij, quām aliarū literarum habeat, vnas poterit procuratori tradere ad insinuandum, alteras in iudicio produce- re, dū opus fuerit, alias penes se retinere. gl. in ver- bo, formari. in cle. sape. de ver. sig. saltem dūas ha- beat, iuxta l. vnum. ff. de testa. §. nihil. & ibi Bauer. insti. illo tit. alioqui si vnas tantum haberet, & eas perderet, non paruo negotio posset alias habere, & forte interim sententia pro aduersario ferretur.

Idem docet Spec. in tit. de libel. obla. vers. auctoris.

*Nomina-
c. Dare.) Importat translationem dominij. §. sic tuis ac gra-
dūtū exē-
plū proprijs
expēfis tra-
dit collato-
ribus.*

insinuatio fit ad commodum nominati & graduati, ergo onus expensarum subire debent. regula se- cundum naturam. ff. de regulis iur. glos. & ibi Bar- ba. in clemen. causam. de electio. text. in cap. cum personē. de priuileg. in 6. facit cap. cum contingat. de rescript. Bald. in ca. nonnulli. colum 3. ibid. Do- mi. & Perus. in c. 2. de litis contesta. eod. lib. gloss. in verbo porrecto, in clemen. causam. de electio. nec posset postea collatorem peccitare, sicut in con- tractu, do vt des: in quo si dedero. possum te postea compellere ad dandum, vel ad interesse. l. natu- ralis. §. 1. ff. de prescrip. verb. nominatus & graduatus potest dicere collatori, do vobis exemplū li- terarum mearum, vt deris mihi beneficium va- cans, vel vacaturum, cum facultas se obtulerit in mensibus præstitutis nobis.

Insinuatio an per se stes, videtur q. non, quia hic dicit literas. Contraries credo verius, quia tamum valet actus sine scriptura, quantum cum scriptura. l. pactu quod bona fide. C. de pact. & parem vim habet testes, & instrumenta. l. in exercitis. C. de fide instr. & regulariter actus testibus & instrumentis, vel testibus probari potest. l. contractus. x ibi not. C. de fide instr. & hic tantum vult literas fieri de gradu, nominatione, & temporis studij, ac de nobilitate: nil dicit de insinuatione, ergo poterit probari sicut de iure, alioqui fieri fraudis, cui est obuiandum. c. sedes de rescri. nam vt vidi, nullus reperitur in quibusdam locis notariis, qui velut instrumentum insinuationis recipere, & nominatus sic perderet suas nominationes, vel gradus, vel summis expensis oporteret ducere notarium ex aliis locis, in magnum praejudicium nominatorum, & malitiam episcoporum, vel collatorum: ideo dicere tam ratione vitadæ fraudis, malitiae, quam expensarum, insinuationem posse probari per testes, quod est notandum. & sic nominatus

Cantela no & graduatus debet esse cautus, vt semper deferat duplum siue exemplum nominationum, vt in defensione notarii illud possit colatori dare coram testib. sicut de literis citatori tenet gl. in extrau. ad reprehendendum, in verbo, per literas. quomodo in lege manifest. crim. proced. quā sequitur Alex. in l. i. ultè. n. 31. ff. de acq. pos. las. in l. iubere. num. 7. de iurisd. omn. iud. Hippo. in repe. l. de vno. num. 196. de re iudica. [Et fuit conclusum, & in mente curiae retentum, quod non exacta probatio in hac insinuatione requiratur, sed leuis sufficiat concordatis conuenientis, anno 1513. die i. Aprilis.] An teneatur nominatus vel graduatus insinuare hoc instrumentum insinuatoris, videtur quod sic, per hoc verbum duplicatas. Contrarium est verum, quia hic exprimit literas gradus, temporis studij, nobilitatis insinuatoris. ergo aliae literæ non, sed istarum duplum dari debet singulis a annis tempore b quadragesimæ per r. c. se, aut per procuratorem suum collatoribus, nominatoribus seu patronis ecclesiasticis, aut eorum d. vicariis eorum a Sinculis annis.) Annus capitul. hic ab una quadragesima in altera. c. i. de consecr. dist. 3. & c. quadragesima, de consecr. dist 5. & sic non loquitur hic de anno visuali seu de naturali, de quo per Lucam de Pena in l. 3. col. 2. C. de execut. & exact. lib. 12. à quo habuit D. Casta. in catalo. gloria mundi, consideratione 39. vlt. parte. & in consuet. Burgun. in rub. des iustices. §. 8. gl. dedans l. an. & gl. in c. si proper. de rescr. in 6. & ibi doct. Et sic non tenetur insinuare bis in anno, sed semel tantum, quia actus de vno intelligitur. l. boues §. 1. ff. de verb. fig.

b Tempore quadragesimæ.) Sufficit si tempore quadragesimæ, siue coniunctim omnes literæ, siue separatis, insinuantur, & ideo si in prima hebdomada quadragesimæ insinuerimus literas temporis studij & gradus, potero postea intra eandem quadragesimam literas nominationum insinuare, per hoc verbū tempore, sicut Papa potest dare duo mandata suo tempore, quia etiam separatum hoc poterit, vt

dico tit. seq. in verbo, tempore, quod est notandum, quia super hoc vidi dubitari de quodam, qui insinuaret in principio quadragesimæ literas gradus & nominationū, cum literis temporis studij, & postea ostensam insinuatione fuit eidem dictum, ut insinuaret litteras nobilitatis, quā fecit in fine quadragesimæ. Idem putarē si insinuaret uno anno literas gradus, & altero litteras temporis studij, alio nominationū, ut nouissima demum insinuatione omnes aliae confirmarentur. arg. l. per fundū ff. de seruit. rust. præd. & quia sufficit ante vacationem beneficij insinuare, ut visum extitit in §. prefatique graduati, supra eo. & sic patet quo tempore insinuentur, & latius dicō in tract. nomina. q. 14. princip. q. 3.

c Per se aut per procuratorem.) Probatur in l. i. ibi, *Elegere propter se vel procuratorem. C. de bonis mater. & sic testi nominatio electio erit. ordinati, an velut insinuare per se, vel natus, an per procuratorem, quia in alternatiis electio est de- per se insi- bitoris. l. 3. ff. de eo quod certo loco. l. plerunque de iure dot. (& dico in 10. q. 14. quæstionis princip. tract. ratores. nomina.) vbi dico an per substitutum à procuratore, vel per nuncium possit fieri insinuatio, & qualis debeat esse idem procurator. Et sic iste textus concedit nominato & graduato facultatem insinuandi, tam per se, quam per procuratorem.*

d Aut eorum vicariis.) In absentia episcopi, vt patet in ordinatio. r. gis. rub. des gradus. simples. art. 9. & ibidem datur ordo. in art. 11. & dico in d. q. 14. q. 9. vbi etiam dicitur insinuationem fieri posse extra dioecesim, & intra: quia ea quæ sunt voluntarie iurisdictionis etiam extra territorium exerceri possunt. l. 2. ff. de off. proconsul. & est hic alternativa ordinis, sicut in §. statuimus. infra eo. & ibi dixi. & in §. 1. supra eo. in verbo baccalaureo. [Non putarē ramen insinuationem vicario factam reprobādam, etiā si episcopus non abesse, tum quod hic sufficit alteri fieri, tū etiā quod hic non distinguat: Ideo videtur esse in electione nominati. l. 3. ff. de eo quod certo loco, tamen est tamē episcopo fieri quādō est præsens, & haberī eius præsentia, potest facilē.]

Et sic quādō episcopus se abseniat, debet relinquere vicarium, sicut olim procuratorem. c. f. & ibi gl. procuratoribus, de voto. vide tamen unum casum sing. per Domini. & Philip. Franci. in c. si episcopus de suppl. negl. præl. vbi episcopus non potest beneficia vacantia cōferre, nec vicarium creare, & hoc quando episcopus à Turcis est captus. Tamen est episcopo insinuare, quā vicario, & etiā quā episcopus cōferat: quia oportet probare mādatū vicarij per l. nō ignorat. C. qui accu. nō poss. sic teneret Bertrach in tract. de episcopo. in 7. parte. 4. li. q. 8. vbi dicit nō valere gesta per vicariū, nisi cōster de eius mādato, quod in episcopo nō requiritur. Imd. *Instrumen-* fuit per arrestū reprobātū instrumentū vicariatus, *tum vicaria-* in quo nō erāt testes inscripti, alijs posset episcopi *riatus te-* cū secretario semper instrumentū vicariatus face- *bus in-* diget. ff. de rei vend. quod prolatum fuit die 29. Julij 1519. in hoc Parisien. senatu. sicut de collationib. diximus in præfationibus huius tituli. Tamen si collatio vicarij sigillata sit episcopi sigillo, satis probatus censemur vicariatus, sed non in præiudicium tertij

*Confiliarii
q̄ s̄cōporū
vicarii non
sunt.*

tertij, per no. in c. 3. loco. de proba, alibi scripti quomodo intelligatur. imò anno 1513. die 26 Aprilis. fuit facta prohibitiō regis consiliariis, ne haberet vicariatus aliquos acceptare episcoporū, nec exercere, licet hoc nō seruent, quia nullus cōqueritur, sed hodie editum regis Henrici priuat eos suis officiis, ideo abstinere debent si sapiant.

Idē dico in legato, vt probari debeat sua potestas, quatenus in iure non inuenit data, secus in potestate Papæ, quæ est descripta in euāglio, quod cunque ligaueris, &c. c. proposuit. de concess. præb.

*Cumpliāres
sunt vicarii
vnuis suffi-
ci infinua-
re.*

Et per istum text. videtur q̄ si episcopus creauevit duos, aut tres vicarios, non adiecta clausula insolidū, quod insinuatio fieri omnibus debeat, cum vnu sine altero nō possit cōferre, nec aliquid facere instar iudicū. in l. duo ex trib. ff. de re iud. c. prudentiam. de off. deleg. Idem quando quis cōstituit duos procuratores non adiecta clausula, & eorum quilibet insolidum. c. si duo. de procura in 6. Contrarium tamen putarē in hoc casu, tum ad vitandū calumnia collatorum, qui ad tollendas insinuationes nominatorū sic semper facerent, vt nulla insinuatio esset bona, & sic in causis spiritualib. quando duo sunt constituti procuratores, iudex eligit idoneiorē propter celeritatē. c. si duo. §. si de proc. in 6. multo fortius per cōcordatum nominatus ad vitandū calumnia, & ppter celeritatē, eligere vnu ex vicariis poterit, cui valeat insinuare, nec refragatur iste tex. quia hic dicit esse insinuādum vicariis episcoporū, verū quādo quis est nominatus in pluribus locis, ergo si vnu esset episcopus, vicario illius est insinuandum. per gl. in §. Item voluit. in verbo, vicario. de collatio. in prag. Etiam si decē constitueret, vni sufficeret insinuare, prout senatus censuit hoc anno 1540. Fusius dixi in tract. nominationum. quest. 14. num. 62. & Ioan. dc Selua, in tract. de beneficio. 2. parte. quest. 14.

nomina & cognomina a insinuare b. Et eo anno quo præfata insinuatione in facere omiserint c., beneficium in vim gradus d. aut nominationis huiusmodi.

Cognomina. Cognomen dicitur quasi cognationis commune nomen. gl. in §. si quis in nomine inst. de leg. vt est mihi nomen Petrus, cognomen Rebuffus, & nemo est in præsentem diem qui nouuerit in hac sententiā. h. r. scōsulti, rhetores, grammatici, turmatimque id genus scriptores non uno in loco prodiderunt, teste Alciato in li. 4. dispuñt. c. i. qui ab omnī opinione verbis refragatur, ideo quæritur, quomodo hic accipiemus nomen & cognomen? Respondeatur secundum cōmūnēm opinionēm; & non secundum sententiām Alciati: nam cōmūnis opinio poterit declarare vocabulum. l. Labeo ff. de supp. leg. Alex. & alij in l. i. de oper. no. nunc. Fel. in proce. Decretal. Nempe verba legis, statuti, vel alterius cōpositionis, licet sint apposita à viris peritis, tamen debent intelligi secundū vulgarēm & cōmūnēm vñum loquendi, & secundū loci consuetudinem. gl. in c. cupientes. §. j. in verbo commode. de election. in 6. & ibi Petr. Anchara. &

Philip. Perus. gl. similis. in c. nonnulli. de rescr. & in l. 2. in prin ff. de orig. iur. Vide Bar. in l. si quis filiabus. C. de testa. tutel. tex. in l. donatio. de dona. Nec suffi eret exprimere æquipollens nomini & cognomini, sed op̄ ortet nomen & cognomen exhibere, cum sint de forma. vt dixi in tract. nomi. q. 14.

§. 34. Bar. in c. Iohannes. per illum text. col. 1. de testa. Infinuare b. Infinuare.) Id est præsentare, & exhibere. c. insinuante. de off. delega. ca. insinuatum. de simo. vide tex. in l. fideicomissa. §. si ita quis. ff. de leg. 3. & in §. & hoc verò iubemus. in auth. vt nulli iudicū. col. 9 l. 2. C. de donat. & Anth. de Canaro edidit tractat. de insinuatione, respicientem insinuationem donationum, si quis indigeat ad eum recurrat.

c. Omiserint.) Id est, non fecerint. tex. & ibi gl. in l. de pupilo. §. si is cui. ff. de oper. no. nunc. forte ta- quando dicendo per totā quadragesimā. l. vna. C. quādo non tur omittet. partes. Vel fecerint, sed nō rite, nec debite, vt re. potest illi, qui nō erat vicarius, vt in §. præfati. i. vers. Beneficia autē quæ in quarto, &c. supra eo. & §. seq. infra eo. quia quoties vito è cautē est, pro nō cauto habendū est. l. quoties. ff. qui satisfid. cog. nulla differentia est, nō interueniat tutoris authoritas, aut perperā adhibeat. l. nulla. ff. de auth. tur. Paria sūt nō cōparere, vel minus legitimè. c. Nicolao. de apel. & ibi. Bal. no. vide tex. in c. si clericus. ibi, negli- genter omittat. de præb. in 6. Et an delictū in omit- endo sit levius, quām in faciendo, vel contrā, dixi plenē in repet. l. diuus circa finē. ff. de senatus consul sylla. Idem si minus plenē insinuauerit, vt pote aliquas literas omisit, text. sing. in l. veluti. ibi, vel minus plenē editū. ff. de eden. secundū Bal. in mar- ga. in verbo, testis, vbi dicit, q̄ si testes non sint plenē examinati, possunt iterū examinari, etiā si sint publicati. Sic insinuatio non plenē facta, habetur p̄ nō facta, & ideo iterū est faciēdā per supradicta.

d. In vim gradus.) Ergo in vim mandati, aut nouæ impetrationis, vel si neutri, aut si nulli, seu alia ratione, posset: quia qui de vno negat, de alio conce- dit. l. cū prætor. ff. de iud. c. nōnne. de præsump. nec in vim plurium graduū, nec pluriū nominationū.

Fallit si vnam nominationem debitē insinuauerit, quia tunc in vim illius beneficium habere poterit, cum insinuationē nō omiserit quo ad illam. & eus si omnium insinuationē omisisset, vt prædicti cum attestatione temporis studij & gradus, tūc nec pe- terere poterit beneficium vacas in mensibus præsti- tutis nominatis graduatis, postquā nō insinuauit, quia totū negat: & licet tex. in vno loqeatur, tamē habebit locum etiā in pluribus. arg. l. singularia. ff. si cert. pet. l. 3. §. i. ff. de neg. gest. quia ratio naturalis potius attenditur, quām pluralis locutio. Bal. in l. 1. cbl. 2. C. de condit. inscr. & stante statuto, si quis fe- cerit cōcordiam, soluat quinque: si plures fecerit, etiam tenetur. Albert. Brunus in tract. de statu ex- ciud. feminā. art. 12. quest. 13. i. a. f. Feli. in c. omnes leges. i. distinc. & sic ex hoc text. videtur quid no- minatus, vel procurator eius debeat requirere be- neficiū sibi conferri in vnu nominationis, vel gra- dus, si tñ sic nō requiriſit: sed simpliciter, an possit sustineri req̄sito, decide ex his quæscripti in tract. nomina. q. 14. n. q. in vers. l. o. * Et dicit tex. eo anno non

Infinuatio
vnuis nomi-
nationis
prodefit.

non poterit petere beneficia, & sic nō perdit prioritatem, nec aliud etiam sū longo tempore steterit ad insinuandum, quia postquam hic inseritur una p̄ena, aliam non vult infligi, vt plenē dico in tract. no. q. 14. quicquid alij dicant, quibus respon. ibid.

petere non, possint a: & si collatoribus ordinariis, aut patronis ecclesiasticis in mensibus deputatis graduatis simplicibus, aut graduatis nominatis non esset graduatus, aut nominatus, qui diligentias b̄ p̄fatas fecerit, collatio seu p̄fäsentatio per collatorem seu patronum ecclesiasticum eam eisdem mensibus facta c alteri a Petere non possint.) Quandiu extat nominati vel graduati qui iure insinuauerunt, sed illis nō extantibus, si collatio eis fiat, illud beneficium petere poterunt, vt infra patet, versi. & si collatoribus, arg. c. 2. de renunc. Idem si nominatus vel graduatus est inhabilis, ut pote illegitimus vel alia inhabilitate notatus: tunc is qui nō insinuauit, alio ritè qualificato non prosequente, poterit impetrare beneficium à Papa si cōferatur isti graduato inhabili, etiā si iure ille insinuauerit, quia alius etiā non graduatus posset sic beneficium impetrare, ergo & graduatus & nominatus: ne sit deterioris cōditionis ratio & pro alio ne gradus aut nominationū arg. l. Seruus. ff. quod vii aut cl. 3. c. eū qui de prab. in 6. Imō literatus debet esse melioris cōditionis. c. in nostra. de proc. c. pen. de p̄sumpt. Dico multa privilegia in scholast. priuile. vbi in serui elucidatione ad auth. habita. C. ne filius pro patre. Intellige qnō possunt petere eo anno, quo non insinuauerint beneficia in vim gradus, aut nominationū per se, nec per alios, quia perinde est ac si faceret, qui per alium facit, vt dicit regula iuris, & l. i. § deieccisse. ff. de vi & vii. arma. Posset tamen petere nomine alterius graduati, qui insinuauit eo anno, qd multa alieno nomine possumus facere, quz nostro nomine prohibemur. l. quzitū. ff. de in ius voc. gl. in l. lis nulla ff. de iud. Roma. in repe. l. si verò. §. de viro. fallen. 37. ff. solut. matt. Docto. in c. i. de testr. in 6. Alex. conf. vlt. in 5. vol. Et sic nominatus vel graduatus qui non insinuauit, nō potest petere beneficium vacas in tempore eiusdem statuto: sic nec ordinarius poterit eisdē prouidere p̄sequentibus, aliis qualificatis. c. si clericus. ibi, nequibit p̄ pretextu dicitur mādat petere, nec tu de ipsa sibi poteris prouidere. de prab. in 6. b. Diligentias.) Ergo non sufficit unam fecisse, videlicet insinuasse gradum, & nō tempus studij, vel insinuasse & nō dedisse literas duplicatas, qd pluriplatis locutio in vno regulariter non verificatur. re-

Nomina. gula pluralis, de reg. iur. in 6. & fecisse diligentiā nō probare f. p̄f. nisi probetur nō. in l. f. C. de his qui à non domi. manu. Et quis teneatur probare istā diligentiā? Resp. Nominatus, vel graduatus qui eam allegat. l. acto. C. de prob. dico plenē in tract. nomi. q. 14. vbi etiā cōcludo nominatū teneri probare se insinuasse tempore quadragesimæ, qd est notandum, nam qui fundat se in tempore, illud debet

probare. l. matrem. C. de prob. l. eū auctum ff. de neg. gest. l. emptorem. & ibi. Iac. de prob. Quis ergo debet esse diligens? Nam & ipsa natura hominū desiderat diligentia. l. quod Nerua. ff. de pos. & in tantū quia diligens esse tenerur, qd si ea p̄termissa, quid fecus tenuiat, non excusat ex virtute naturali. l. si seruus seruū. §. si forniciarius. ff. ad leg. Aquil. & debet esse h̄c diligenter utilis, & cōiuncta bona fidei. l. si ita. ff. de manu. testa. & est mater omnī artium in opere suo: negligētia verò nouerca eruditio. 83. dist. c. nihil. & quomodo proberetur negligētia, vide per Bart. in conf. 102. clarissime domine. De hac diligentius scripsi in verbo, diligenter, in interpreta. auth. habita. C. ne filius pro patre, quz iuncta est cum scholastico priuileg.

c. Alteri.) Ergo si collatio fuerit facta alicui tanquam idoneo, valebit, etiā si in mēsibus graduatorum videntur beneficia, secus verò si ordinarius cōtulerit alicui tanquam graduato, qui nō erat, tūc nō leat. valebit collatio, collator enim non erat intentionis cōferendi nō graduato, postquā hoc expressit: nā verba inuēta sunt, vt voluntatē exprimat loquētis. l. Labeo. ff. de supellec. lega. Ideo quod ordinarius potuit, noluit, & quod voluit, implere nequivuit. l. multū. C. si quis alteri vel sibi. c. cū super. de off. deleg. Et quia falsa expressio, seu causa debet vitiare dispositionē quādo requiritur ad substantiā, vt hic Bart. in l. demonstratio. ff. de cond. & demonst. [hoc asserit Lud. Rom. conf. 483. dubitatur. n. 12. per tex. in c. ex parte Asten. de cōcess. prab. &] Fel. in c. quod super. col. i. & seq. de fide instru. Proinde si alij graduati vel nominati, sciuissent eū nō qualificatum, periuissent beneficium, quod nō petierūt, eo qd graduato dicebatur prouisum: & hoc modo collator semper cōferre alicui tanquam graduato, vt aliis via p̄cluderetur. Et sic p̄beretur materia delinquendi. contra l. conuenire. ff. de p̄ct. dotal.

Item sicut processus est nullus, qn̄ aliquis dicit se procedere tanquam delegatus, & erat ordinarius, tanquam ordinarius poterat, sed non tanquam delegatus, teste Bal. in c. cym. ex officij. in fi. de p̄script. Valebit tamen collatio, si ordinarius existimet beneficium vacasse in mensibus affectis graduatis: & sic contulit tanquam graduato, & talis erat, licet tempore libero beneficium vacasset, vt videatur concludere Io. de Selua, in tracta. de beneficio, in 3. parte. q. 54. & in primo casu qd nō valeat collatio, fuit iudicatum in hc. Senatu, & pronunciatur in vigilia purificationis virginis Mariæ, anno 1544. [Inter magistros Gallotū de Montereau appellatē à p̄posito Parif. & Marurinū Hureau intimatū pro beneficio S. Victoris de Briton. dioecesi Carnoten. Et idem fuit iudicatum anno 1548. die 5. Maij, & in mente curiæ retentū etiā inter Petrum Bardault & Marurinum l'Anglois super p̄benda sancti Laurentij, de ville falle. diocesis Senonen.]

Et sic est primus casus, quando confert alicui tanquam graduato, qui non est, & nō valet, vt hic. *quod probat Lud. Ro. sing. 496. primus cōsultatio nis, & Io. de Selua, in trac. de benef. in 3. parte. q. 41.

Secundus, qn̄ cōtulit alicui, nō facta expressio ne tanquam nominato in mēsibus nominatorum, & tunc

*Collatiofa-
lla tanquam
graduato
quandova-
leat.*

Arrestum.

& tunc etiam non valet, ut dixi in tracta nominatum q. 21. num. 3.

Tertius est casus, q. beneficiū vacans in mensib. graduatorū sufficit esse collatū graduato, licet hoc non sit expressū tibi tanq̄ graduato. Et ita fuit cōclusum in curia in pcessu Esclison contra Marinū.

quam graduato vel nominato, non propter hoc irrita a censeatur. Si tamen graduatus simplex aut nominatus beneficium post insinuationem gradus aut nominationis, in mensibus eis assignatis a Irrita censeatur.) Dummodo tamen cōferatur idoneo & habili: alias contra, videlicet si cōferatur hæretico, vel alias inhabili, de quib. scripti in tract. de pacifi. posse. in 4. limita. & in c. graue. de prēb. c. postulaſtis. de cler. excō. minist. & hoc vult dicere hic textus, dum dicit, non propter hoc irrita cēſeatur, ergo propter aliud sic. sumendo arg. à cōtrario, quod est validum. l. i. ff. de offi. eius cui mandat. est iuris d. c. cum apostolica. de his quā fūnt à prāla.

*Nomina-
tu deficie-
tibus gra-
duatis ad-
mittitur.*

Quid si vacet beneficium in mense Iulio vel Iauario deputato nominatis, & nullus sit nominatus, vel nullus insinuavit, an graduat⁹, qui iure insinuavit, possit illud beneficium petere? Videtur q. non, quia certa portio assignata est nominatis, & certa graduatis simplicibus. Ergo unus non poterit habere beneficia alterius. § præfatiꝝ ordinarij. *Supra eo.* Secundò, videtur probare hoc verbum, non propter hoc irrita censeatur.

Cōtrarium credo verius, quia tertia pars beneficiorum est affecta literatis graduatis copulatiuē nominatis, si vident in mensib. illis præstitutis. d. §. præfatiꝝ ordinarij. & in rub. des graduatez simplez, art. 5. & plenius art. 9. ibi, de la tierce partie des benefices ecclæſiaſtiques deuz & affectez, &c. in ordinario. regis. Si non sint nominati, adhuc remanet affecta graduatis, ergo illis debebitur, quia quād vna res debetur duobus, uno deficiente alteri debet dari, & illi soli remanet affecta. l. cum quis. ff. de solutio. & quando debetur Stichus aut Pamphilus, uno mortuo, alter solus dandus est. l. Sichum. ff. de solutio. l. 3. §. idē Julianus. & ibi doct. de eo quod cer. lo. no. in §. huic quoque. insti. de actio. Item nō est verisimile, quod conditores statim se correxerint. l. non ad ea. ff. de conditio. & demonstratio. corrigeant se, si vellent illam tertiam partem iam affectam qualificatis, non conferri graduatis.

Pigetere ista concordata, sunt introducta in fauore literatorū graduatorū regni, & nominatorū, vt in procēdio supra patet. Adhac graduati in suis mēsibus grauantur, vt ordinarius habeat inter eos gratificationē, ergo in aliis reuelari debet, videlicet vt eisdem debeantur beneficia, si nō sint nominati, vei non prosequantur vacantia in mensibus nominatorū. arg. l. eū qui. ff. de iure iur. Vlterius illud debet servari, licet nō sit scriptū quando verisimile est, quod statutū fuisset, si questū fuisset. gl. sing. reputata. in l. tale pactum. §. ff. ff. de pact. secundū Barb. in tract. de præstan. Card. in 7. parte l. partis. penul. col. & in repe. c. Raynaldus. col. 97. &

col. 109. & col. 137. de testamētis. & in rep. l. cū acutissimi col. 21. C. de fideic. l. s. in l. Barbarius. nu. 3. ff. de offi. præt. & l. cum res. col. 2. de leg. i. & cons. 108. col. 3. vol. 4. & in d. §. st. cōgessi fermē sexcentas allegationes in hac materia, quas mihi hic citare faciliē esset, nisi timerē turba allegationū lectorē fatigare. Itē dicitur expressum illud quod fuit in intentione cōdētis. l. cū mulier. ff. sol. matr. Ang. pet illum tex. in §. instit. de leg. patro tute. Et prouisio testatoris facta in vnum casum porrigitur ad aliū, in quo verisimile est testatorem idem prouidisse, si de illo cogitasset, aut de eo fuisset interrogat⁹. tex. solent. in l. Titius. §. Lucius. ff. de lib. & posth. & ibi dicit l. s. q. disp. s̄tio facta in una persona extēditur ad aliam, si ex coniecturis colligi possit, qđ disponens idem disposuisset, si fuisset de illa interrogatus. Sed verisimile est, quod conditores qui ista fecerunt in fauore literatorū, si fuissent interrogati deficiente. nominatis, an beneficia in illis mensibus vacantia debeantur graduatis, respondissent, quod sic, quia octo mēses liberos tantū reliquerūt ordinariis: ergo alios quatuor voluerunt esse affectos & graduatis, & nominatis, & alterius defi. iētibus alteris accrescere, cum sint coniuncti, & re & verbis. de quibus in l. re coniuncti. ff. de leg. 3.

Non obstant supradicta. primū, quod certi mēses sunt statuti nominatis & certi graduatis, ergo beneficia nominatorū nō debentur graduatis simplicibus: alioquin vana esset assignatio supra d. in § præfatiꝝ ordinarij. Resp. Fatoꝝ extātibus nominatis qualificatis graduatis, nō deberi beneficia vacantia in mensibus præstutis nominatis, sed illis non extantibus, vel minus qualificatis fecus. ideo singula singulis referemus utrisque statibus. Nec obest prædicta declaratio posita in d. §. præfatiꝝ, quia fuit facta confusionis tollēde gratia inter graduatos & nominatos, & ne inter eos lites orientur, per illam rub. infra, declaratio priui mēsis. Tamen nō intendit aliquid tollere graduatis, quo minus semper sit eisdē affecta illa tertia pars, aliqui qui sequeretur, quod non stantibus aliquibus nominatis, non esset affecta tertia pars, sed tantum dimidia tertiz, quod esset loqui contra dictum §. præfatiꝝ, & ordinationes regias, & venire contra mentem conditorum, & verba quę afficiunt tertiam partem, & nō solum dimidiā tertia. Ne refragatur iste tex. hic, sed mecum facit, dum dicit collationem non esse irritam, quādo graduatus aut nominatus diligentias nō fecerit, ergo si aliter fecerit diligentias, collatio erit irraſumendo argumentum à contrario, quod est validum. c. cū apostolica. c. de his quā fūnt à prāla. Et sicut primo nominato deficiente venit secūdus, vt habetur in §. seq. ira & nominatis deficiente. bus, vel non rite qualificatis debetur beneficium etiam vacans in mensibus nominatorū graduatis rite qualificatis. & ista opinio est æqua & iusta, quā tenenda est. Et deficiente. bus nominatis secularibus, an debeantur regularibus, vide in §. volumus. in fin. infra eod. vbi dicitur secundum conformitatem, videlicet beneficia secularia secularibus, regularia regularibus esse conferenda.

Vacans

De collationibus.

vacans patienter a, & inter suam insinuationem & perfectam requisitionem non superuenerit quadragesima in qua nomen & cognomen insinuare debuerit, ad beneficium sic vacans eum capacem b ipsum que illud consequi posse & debere decernimus.

Petere de nominatus a Petierit.) Nominatus ergo & graduatus beneficium petere debet per se, vel alium suo tamē nomine, si velit obtinere, alioquin collatio alteri facta duauis & tenebit, vt hic. Hoc enim iudicium (dicitur iurisconsuetudin.) certam conditionem habet, si postulatum fuerit. l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de datmn. infest. & magistratus qui non dedit tutorem vel curatorem, tenetur, si interpellatus fuerit. l. 1. §. magistratib. ff. de magistrat. conuenient facit quod non valet processus, si iuramentum calumniae non praestetur, si fuerit petitum intelligitur: alias sic. not. in l. 2. §. sed verum. C. de iure iurand. prop. cal. dan. c. i. eo. tit. in 6. Dec. cons. 607. & seq.

Item, si lex mandet praestare fideiussores, alias annullat actum, si fideiussio non fuerit petita, actus non erit nullus. Paulus in Lvniuersa. C. de precib. imper. offer. per l. peto. §. fratre. ibi, si cautio non fuerit postulata. ff. de leg. 2. vbi etiam dicit idem Paulus se respondisse ad quæstionem statuti dicentis, quod appellans petens restitutionem, debet caueare cum fideiussorib. de reficiendis expensis, & alter processus non valebit, si cautio non fuerit petita, processus non erit nullus. per illū text. imo si iudicis imponatur pena, si causam non expedierit instrumentum requiritur, & institerit, secundum Pan. in c. pe. col. neficij fieri vlt. de iudi. Barb. in c. de causis. col. 6. de offi. deleg. debet.

facit text. in c. significasti. in fi. ibi, si perierit de eo qui duxit in matrimonio. Multa alia possem adducere, quæ de industria omitto. vide tamen Hippolytum in l. nius. §. cognitum. 2. nota. ff. de quæst. & in sua præst. §. nunc videndum est, col. 2. cum seq. vbi plenè videtur licet. Ego multa addidi ad diarium §. hoc autem iudicium. & ad cle. vnicam. de foro compe. in fi. vide Felic. si autem. col. 3. nu. 4. de rescr. & in c. extonore. in fin. & ibi in additione ad eum, ibid. [De hac requisitione debet fieri instrumentum publicum, alioqui non credetur nominato per text. in c. q. de sent. excom. in 6. vers. i. ibi, super qua requisitione fieri volumus publicum instrumentum, vel literas testimoniales confici sigillo authentico consignatas. facit gl. in cle. causam. in verbo. si perita. de electio.] Intelligitur autem nominatus & graduatus acceptare beneficium, petendo sibi conferri per ordinariū, quod poterat illud requirere, quia vacauerat in tempore eiusdem debito, vel recipiendo beneficium sibi collatum. glo. not. in c. i. in verbo. post acceptanceinem. de cōcess. præb. in 6. per text. in cle. vna. illo tit. vel alias, vt per dominos de Rœa. decif. 432. locit in dubiis. in nouis. & decif. 23. rob. de præb. in eiusdem decif. Et duplex est acceptatio. quedam quæ fit ante collationem, altera post, vt per Bonifacium in cle. Si plures. per illum text. de-

præb. [& acceptatio est declaratio mētis, vt scripti in gl. vlt. in vers. 3. fallit infra de excom. Paul. Partii. cons. 117. si querimus col. 2. vol. 4.]

An possit quis sine peccato petere beneficium? q̄ non, si nō procurat prodesse, tradit Ang. in summa Angel. in verbo, beneficium. §. 32. & Pan. & alijs *cato pellit* in c. cum M. in 4. nota. de consti. Collect. in c. episcopatus. de præb. sed hodie pauci hoc cogitant, sed petūt iuuenes, virgines, senes cum iuniorib. atque vt breui dicam petunt omnes fermē [Et mulieres, quib. hodie non dicitur id quod Christus in Evangelio, Nescitis quid petatis, sed cōmuniciter obtinet, & pro iniustis frequenter. vnde melius esset vt cōsidereret, vel alia facerent, quām indignis procurare beneficia, sed nesciunt quid faciūt.] Et in petitione cōsideranda sunt tria. Primus quis petat, gratus, videlicet non odiosus, quia cū is qui displicet ad intercedendū mittitur, irati animus ad deteriora provocatur. in summa. 49. dist. Lucas de Penna in rub. de legatio. C. in primo requisito lib. 10. Secundum est quid petatur, an sit iustū vel iniustū, nam iustū petentib. non est negādus assensus. l. 2. ff. de his qui sunt sui vel alie. iu. & Iacobi 4. c. Petitis, & non accipitis, eo quod malē petatis, & dicitur stulta petatio. in l. Dominus ff. de testa. Tertium considerare debemus, à quo petatur, videlicet an is à quo petitur, cōcedere postulatū possit. Lvniuersis. C. de preci. i. impe. of. & Esa. 7. c. Pete tibi signū à domino Deo tuo. & Sap. 13. c. in fi. Non erubescit loqui cum illo, qui sine anima est, & pro sanitate quidem ita firmum deprecatur, & pro vita rogat mortuum, & in adiutorium inutilem inuocat, &c.

Et sic in nominato tria requiruntur. Primum in principio videlicet idoneitas, in medio continua-
tio, perseverantia, vt videlicet singulis annis insi-
nuerit nomen & cognomen, & requiritur cōsumma-
tio siue perfectio, videlicet vt vacans beneficium

*Tria in no-
minato re-
quisita.*

tēpore p̄stiruto cōferri sibi à collatore petat, vt hic, teste Bal. in simili. in c. fi. col. 2. de præscr. quæ notes. b. Capacem.) Quia nominationes ligant à tēpore Nomina-
tus ante no-
minis &
cognomi-
nis insinua-
tionē bene-
ficiū p̄te-
rit dicā in §. seq. & sic pater ex hoc textu, quod in
primo anno insinuari debent literæ gradus, & aliae
in secundo nomēn & cognomē sine literis, si tamē
in primo anno vacauerit beneficium; poterit requiri, vt hic, etiam ante insinuationē factam de no-
mine & cognomine separatim sine literis, & ita p̄fectō debet intelligi iste texsus, licet multi mālē
intelligant & sic potest teneri conclusio, q̄ sine in-
sinuatione beneficū nominato debetur, intellige,
sine insinuatione folius nominis & cognominis q̄n
vacat beneficū primo anno, secus diceretur sine
insinuatione nominis facta in literis, quia non po-
test negari insinuationē hominis factā, cū literæ
gradus & aliae exhibentur, sed insinuatio nominis
fit separatim, vt dico in tractatu nominationū, in
q̄ 14. licet dicant quidam per huius finem tex. insi-
nationem posse quilibet tēpore fieri, quod non
est ve

*Instrumen-
tum requi-
sitionis be-
neficij fieri*

*Acceptari
beneficium
quando di-
cetur.*

text. in c. q. de sent. excom. in 6. vers. i. ibi, super qua requisitione fieri volumus publicum instrumentum, vel literas testimoniales confici sigillo authentico consignatas. facit gl. in cle. causam. in verbo. si perita. de electio.] Intelligitur autem nominatus & graduatus acceptare beneficium, petendo sibi conferri per ordinariū, quod poterat illud requirere, quia vacauerat in tempore eiusdem debito, vel recipiendo beneficium sibi collatum. glo. not. in c. i. in verbo. post acceptanceinem. de cōcess. præb. in 6. per text. in cle. vna. illo tit. vel alias, vt per dominos de Rœa. decif. 432. locit in dubiis. in nouis. & decif. 23. rob. de præb. in eiusdem decif. Et duplex est acceptatio. quedam quæ fit ante collationem, altera post, vt per Bonifacium in cle. Si plures. per illum text. de-

etiam

*Sine insi-
natione
quando de-
batur be-
neficiū.*

est verum inspecto isto rex. ac consuetudine & usu Franciae. Vnde iuris. ait, si diurnarū, aut nocturnarū horarum aquæductūm habeā, nō possum alia hora ducere quam in qua habeā ius ducēdī. l. 2. ff. de aqua quotid. Sic nec nominatus, vel qualificat⁹, poterit alio tempore extra quadragesimā insinuare, & hoc iure utimur. dicit. l. 3. ibidē. [& sic hæc clausula in fine posita refertur ad literas etiā gradus & temporis studij, vt debeat tempore quadragesimā insinuari. arg. l. talis scriptura, in fi. ff. de leg. i. & c. 2. requirit de appell. & ne vnares insinuatio diuerso iure censeatur. l. eū qui q̄des. ff. devluc. scripsi abūdātius in tract. nomi. q. 14. nu. 5. & seq. vbi alia vide.]

S. S T A T U I M U S. I.

Collatores & patroni possunt gratificare unum ex graduatis, rebus qualificatis, quo ad beneficia in mensibus eis deputatis vacantia, sed nominata antiquiori conferre debent beneficia in mensibus in additis vacantia, sed pluribus in eadem data concurrenibus cui hoc videatur in texti, vide.

Statiuimus quoque & ordinamus, quod **S**collatores ordinarij & patroni ecclesiastici præfati inter graduatos, qui literas gradus cum tempore studij & attestatio- nenobilitatis debitè a insinuauerint, quo ad beneficia in mensibus eis deputatis vacantia b gratificare c possunt illum

petuum carcerem ad agēdam pœnitētiā ipsum includas, pane doloris & angustiæ sustentādum, vt cōmissa defleat, & h̄ēda ulterius nō committat, & melius est, vt in hoc sēculo agat pœnitentiā, quam signi perpetuo in inferno crucietur.] Pater etiam *Qua debet* *graduati* *insinuare.*

hic quæ debet insinuari per graduatos ex necessitate. Primo, literæ gradus. Secundo, literæ temporis studij. Tertio, literæ attestatorie nobilitatis si fuerit nobilis. alioqui prædicta duo sufficiunt, nec de necessitate alia requiruntur cum text. non dicat. Vide tamen quæ in tractatu nomina. dixi in 14. q. princ. in 6. quæst. & cum hic habeamus determinacionem, nō debemus, ulterius inuestigare rationem, nec alia querere, vt dicit Bald. in l. gallus. §. si eius. nota. 2. de liber. & posthu. refert Ial. conf. 102. quia in dicto. in 4. volumine.

b Vacatia.) Siue per mortem, quæ omnia soluit, §. deinceps. in authen. de nupti. collatio. 4. vide tamen casus in quibus beneficiū nō vacat per mortem, per Feli. in c. cum accessissent. col. 2. de cōstitutio. & nominatio. ut pote si sint vñta, vel quādo præbendē nō sunt distinctæ, vel de mensa, vt ibidem dicitur glo. in c. si propter de rescrip. in 6. in verbo, vacabunt, & in c. quia de præben. illo lib.

Intellige deberi nominatis vacantia beneficia tempore statuto, etiam si vacēt ob nō promotionem. c. licet de elect. in 6. vel per adeptionem episcopatus. c. cum in cunctis. §. cum vero de electio.

Idem si adipiscendo aliud beneficium incōpatabile. cap. de multa. de præb. Et idem per contraculum matrimonium. c. i. de cler. coniu. vel spōsalia per verba de præfeti. gl. & doct. in c. vno. illo tit. in 6. & idem in aliis vacationibus. Ferè de quibus per doct. & maximè per Io. Franci. in tracta. de offi. & protesta. capituli fedē vacante, in ultimo præudio.

Fallit tamen quando vacat per resignationem simplicem, vel permutationis causa factam, vt in §. volumus. vers. insuper. infra eo. dico in tract. nominati. q. 15. nu. 50. 30. modus quibus vacas beneficia, scripsi in §. monasterii. in verbo vacatibus. de nomina. reg. supra..

c Gratificare.) Gratificauit nos Deus in dilecta filio suo. ad Ephes. i. c. & gratificare, est gratuface- *Gratificare* *quid significat, &* *quis, possit.* re. tex. in c. in domo. §. sic itaque. & ibi glo. de pœnit dist. 4. & sic vult dicere tex. quād collator potest ex pluribus graduatis unum eligere, & eidem cōferre beneficium, quod vacat in mensibus præstitutis graduatis. & sic est liberalitas & gratia in cui cōferendo. glo. in c. relatum. de præben. & in c. quamuis. i. illo tit. in 6. & nō mera, quia eligit vñū de certis, videlicet de graduatis. & sic quodā modo necessaria videtur, vt dico in tractatu nominationū. q. 14. nu. 79. & ille, cui fit gratificatio, est naturaliter obligatus ei, qui eum gratificauit, secundū Panor. in c. post electionē. notab. primo. de cōcef. præben. per tex. in c. cū in officiis. de testa. & in quibus casibus sit locus gratificationi, vide tex. & ibi gl. in l. fi. ff. de religio. & sumptu. funer. & per Alex. in l. fi. Titius. in fi. de verb. oblig. & Bartho. in l. si vñ certo. §. quod vñero senectute. cōmod. l. si nō expedit. §. q. si vñroq; de bonis autho. iud. possiden. ff. l. pupill⁹. que in fraudē cred. Rom. singulari. 698.

Papa & le gatus gratificare possum. Sed an legatus possit gratificare, dixi quod sic in tract. nom. q. 17. n. 16. dubitat quidam in Papa, cum non sit dubitandum, quia retinuit sibi maiorem potestatem, quam concesserit. c. dudum. de præb. in 6. & quia plenaria potestatem super beneficium (vt iure cautum est) habet, adhac irrita decernit. §. primus. infra de firma & irrevocabilis concordia. stabili facta contra ista concordata. ergo secundum concordata facta valent etiam per Papam. altius sequetur absurdum quod minoris esset potestatis, quam ordinarius. Et tamē cum omnibus collatoribus concurrit. c. si eo tempore, ubi Ioan. Monach. de elect. in 6. dixi in §. si quis verò supra eod.

Plura beneficiia in dictis mensibus vacatia, etiam compatibilia beneficia an gratificando vni conferre, tum ne quis videret stipe possum. gradua- ferri. Attende, quod non possit collator plura beneficia in dictis mensibus vacatia, etiam compatibilia beneficia an gratificando vni conferre, tum ne quis videret stipendia plurimorum. c. quia de cle. non residet, & ne vnu graduatus ebrius sit pluralitate beneficiorum, & alius esuriat, vt dicit D. Paulus i. ad Cor. ii. Tum etiam quia indigentia plurium graduatorum debet sublevari, & non vnu ditari. c. quia in tatum. de præb. vbi etiam alijs insignatur rationes pluralitatis reprobata, tamen contrarium seruatur in curiis supremis: nam nominato plura collata beneficia in vno & eodem episcopatu adjudicantur, dummodo sit ritè qualificatus. [Adhac quia concordata, vt in procemio patet, voluit prouideri graduatis pauperibus, vt dico in tract. nomina. q. 3. & qui habet beneficium, non est pauper, c. postulasti. de rescr. & non est intentionis Papa, quod personæ pluribus redditi abundantes pauperes clericos super beneficium inquietent. c. ad aures. de rescr. Itē ratione fraudis vitandæ quia ordinarius conferret plura beneficia vni in fraudem alterius graduati, qui primus promitteret restituere vnum ordinario, & sic alij pauperes graduati non haberent beneficia. certè his malitiis obviandum est. c. sedes. de rescr. alioqui vnu graduatus, vel canonicus, vel collatori propitius haberet omnia beneficia in mensibus graduatorum. Ad quod debent aduertere curiæ supremæ, quia multæ indies agitantur & excentur calumniae contra nominatos & graduatos: & vix confert ordinarius & nominatis aut graduatis, nisi illicitis passionibus præcedentibus, aut suis promittentibus aliquid dare. vel facere.]

Irem habens literas expectatiuas à Papa ad tria beneficia, vnum tatum beneficium obtinere ab uno collatore poterit, ita nuncupatum scribit Caffado. in deci. i. rub. de conceit. præb. Quod est valde accomodum huic decisioni, cum nominationes sint quasi gratiae expectatiuæ. vt in tract. nominationi scripti. Ideo distributiue accipiuntur, non collectiuæ, quia Papa in dubio non videtur velle collatorem grauare in duobus. c. mandatum. de rescr. Sic nec nominationes, & sic dicunt quidam in nominatis hoc obseruari, sed in graduatis non, [quibus potest collator usque ad summam illis praefitutam conferre in his mensibus, & hoc seruatur.]

Postremò non est idoneus ad beneficium qui iam vnum habet. c. is cui. de præb. in 6. vbi dicit Perus. 2. no. q. habens potestatem conferendi idoneis, non potest super pluralitate dispescere, & sic habeti be-

nificium aliud conferre. & idoneis beneficia sunt conferenda. vt in §. prafatiq; ordinarij. & ibi dixi supra eod. & singula beneficium singulis sunt committenda. c. cum singula de præb. in 6. Idem nominatis dicerem, vt antiquiori nominato duo beneficia simul vacantia conferre unus collator non possit, vt non occupentur plura in vnum se commoda collaturi, nihilque reliquis reliquerit. text. egregius in l. hac parte. in f. C. de prox. sacro. scrinio. li. 21. Nam ideo inuentum est, vt plures nominationes detur, vel ad plures collatores, & qui plures non haberet, vel ad plures, ei esset imputandum: quia ab uno sufficit semel esse prouisum, quo ad illum. Nam sermo intelligitur de primo. l. boues. §. hoc sermone ff. de verb. sign. facit quod no. Perus. in c. quamuis. i. col. i. de præb. Nec refragatur quod illa duo non excedant summam taxatam in §. volumus. infra eo. esto sane, quia à diuersis potest usque ad summam illa sibi facere prouideri, non ab uno. ideo facta antiquiori prouisione de uno, alter succedit cui debet de secundo prouideri: alioqui fieret fraus, vt supra dixi, & antiquior nominatus totum deglutiret, & alij nihil haberent. [Hec tamen vt prædixi non seruat curiæ, licet videatur iuridica.] Limitare non procedere, quādo ex alio collatore nominat non possit petere sibi prouideri, vt pote quia erat nominatus ad regularia, & alter episcopatus est redactus in seculariem, tunc in alio episcopatu regulari, in quo est nominatus, debet sibi prouideri usque ad summam in d. §. volumus. infra eod. vel si omnia ferentur beneficia vnta sint, in reductione ad secularē, tūc nominatus cōpellere poterit proximum episcopum vbi est nominatus, vt usque ad summam ei prouideat, cum per eum non stet, ei non est imputandum. l. in iure ciuili. ff. de reg. iur. & in hoc maximè debet inspici qualitas personæ, & in foro conscientiae melius esset, quod in uno episcopatu vni prouideretur quādam in diuersis, quia melius possit graduatus & nominatus seruire duobus beneficium proximis, quādam alijs remotis, & tolleretur materia vagationis prohibita in c. quia in tatum. de præb. & expeditet q; non esset alijs nominatus, nisi in uno loco, sed antiquiori prouideretur prius, & postea aliis vt hic statutum est, & antiquior haberet optionem, donec sibi congrueret prouisum esset sine fraude.] An sola petitio afficiat, vide in l. cum quidam. in 2. ff. de leg. 2. & ibi Imol. col. vlt. vbi habetur, quod requisitio vni graduati afficit beneficium, ita vt ordinarius non possit non qualificato conferre. tamē non afficit alios qualificatos, quo minus require posse. sint. arg. illius l. & ita tenet ibi Paul. vide gl. in verbo, disposuerit. in §. si quis verò supra eodem.

Nec afficit requisitio graduati quo minus collator possit gratificare habilem, per istum textum, ibi, quem voluerint, &c. Etiam post requisitionem, alioqui esset in potestate graditorum requirendo auferre eis gratificationem, quod non potest fieri, nisi vt supra scripti, quā semel habuit. Nec obstat glo. in §. quod si quis in verbo tempore vacationis. eo. tit. in prag. vbi dicit posse nominatum acceptare beneficium, si non habeat summam taxatam in d. §. volumus. quia hoc intelligerem, quando non haberet, nec

*Sola peri-
toian affi-
iat.*

Resignans beneficium an si capax nominacionem nec vñquām habuit, secus si illi fuerit semel prouisum ratione gradus, vel nominationum vñque ad summā, & is resignat postea, vt non sit amplius capax ad excludendum alios nominatos, vel graduatos, qui nil habuerunt per rationes prædictas, not.

Ancha. in c. i. cui. 3. not. de præb. in 6. Et sic fuit cōclusum, & in mente curię retentum. Ann. 1543. die

14. Augusti, in hoc senatu, esset tamē capax quo ad ordinarium nominatis nō existentibus, quia ista in fauore nominatorū fuere introducta, & graduatorum vt supra nō semel dixi. etiam si illa beneficia alio iure habuerat posset vti suis nominationibus, vt dixi in §. seq. & si semel gratificauerunt, nō possunt variare. arg. l. serui electione. ff. de leg. i. cle. vna. de renūcia. gl. not. in c. causam. de elect. quia functus est officio suo, etiam si inhabilem & minus idoneum gratificasset, intellige vt dixi in gl. dispositiones. §. si quis verò supra eo, vide Ancha. conf. 214. Franciscus. col. i. & seq.

Cuaeāt tamen collatores, ne in animarū suarum perniciem bonis & doctis alios ignaros etiā suos præferāt, de his enim cogitare debent exactam se reddituros rationē, vt scripsi in repetitio. c. postulastis. de clero, excom. minist. & in tract. nominationum. q. 21. Nēpe comparatis omniū graduatorum moribus præferre debet, quē magis illis præditum inueniet. l. f. ff. de collusio. detegēd. nam dicit tex. in l. 3. §. sed si mulier. verf. tamen plures. de libero. hom. exhib. q. is eligendus est, qui idoneior est, & optimus ex fide, & dignitate eligendū, quod paucifaciunt, sed vñ illis, qui hæc non seruāt. De clausula gratificationis apponenda in impenetratioibus, dico in tract. de pacif. poss. n. 300. limitata. 12.

ex eis, quem voluerint. a Quo verò ad beneficia in mensibus graduatis nominatis depusat. antiquiori b nominato conferre, seu antiquiorem c nominatū, qui literas nominationis temporis studij & attestationis nobilitatis debite insinuauerit, præsentare seu nominare teneantur.

a Quem voluerint. Et sic hoc verbū in prophanis importat liberā voluntatem. l. fideicōmissaria. 2. §. f. ff. de fideicō. libe. l. cum quidā. de leg. 2. glo. in verbo videbitur. in extraug. ad reprimēd. quomodo lafæ maiesta. crimi. proceda. tamen in beneficiis importat voluntatē iure regulatā. c. graue. de præb. & ibi plenē doct. c. cū in cunctis. de elect. Etiā si diceretur, sicut voluerit, & quibus voluerit, adhuc de habilib⁹ intelligi debet. c. sicut manifeste. 12. q. i. Barb. in c. i. col. 2. de succēs. ab intest. Et quādo datur amplia potestas, intelligitur dūmodo q̄s ex fide agat. tex. in l. creditor. §. Luc⁹. & Bar. ff. māda Bal. in c. cum in iure. nu. 9. de off. deleg. Alex. & Ias. in l. si sic. ff. de leg. i. & nota q̄ quando subiecta materia suadet vt verbum voluerit intelligatur de voluntati rationabili, & iusta, tunc si intelligetur. tex. & ibi gl. in c. i. in verbo. vultis. i. dist. Fel. in c. si gratificauerunt. col. vlt. de testib. [Nō poterunt tamen gratificare eū, qui nō studuit per tempus statutum. in §. præter ea. supra eo. p. istū tex. ibi ex eis,

quem voluerint, & sic ex recte qualificatis gratificare debet, si extēt, alioqui illis qui studuerint triēnum. iuxta §. statuimus. 2. infra eo.] dico in tracta. nomina. q. 21. princi. vbi dico qualis debeat gratificari. videāt ibi collatores, nec posset nominat⁹ aut graduat⁹ appellare, ne alius gratificetur, cū ista collatores possint iure facere, & sic appellauerit graduatus, appellatione nō obstāte valebit collatio alteri idoneo facta. Pan. per illum tex. in c. pastoralis. i. no. de iure patr. vbi dicit⁹ præfectat⁹ nō posse etiā appellare, vt alius nō presentetur per patronū, q̄a iure hoc fit, & indulūt à iure beneficii nemini est auferendum. regula. indulatum. de regulis iur in 6. *Naturalis*

Posset etiā collator suū naturalē legitimatum, & collatoris ritē qualificatū gratificare, p. hoc verbū voluerit, an posse & latius dixi in §. præfatiq; ordinarij. glo. idoneis. *gratificari.* supra eod. facit q̄ si Papa faciat gratiā episcopo, q̄ possit cōferre duo beneficia vni ex suis clericis, cui volet, nō tamē poterit ea cōferre illegitimo, quia indulgentia est secundū ius cōmune interpretanda, teſte Collecta. in ca. ex parte. de conceſ. præb. sed si sit legitimat⁹ sufficiet. Pet. de Vbald. in tract. de succēs. ab intest. in vlt. modo legitimandi.

Quid debeat agere nominatus, quando ordinarius cōfert inhabili: Resp. adhuc requirere ordinariū debet, vt sibi cōferat, quid si deneget, ad superiorem ibit, à quo collationē habebit. §. si quis verò supra eo. dixi in tract. nominationum. q. 17. vide Pan. in c. cu. autē. de iure patr. Et si tres gratificant qualificatū, septē verò cōferat nō graduato, valebit collatio minoris partis, q̄a minor pars dicitur facere ex volūtate, cōcordatorum: ideo possunt executores cōcordatorum dici, secus in aliis, vt fuit prolatum arrestū pro magistro du Four, cōtra Guibaud & Cheruyn, super præbenda S. Martini, extra muros Rupellæ, facit quod no. Pan. in c. dudū. i. not. vlt. de elect. * Vbi electio à maiori parte facta de indigno, nō valet, sed à minori parte facta sic, & est cōfirmāda, quia eligētes indignū fuerūt priuati potestate eligēdi, q̄ remāst apud minorē partē dignū eligētē. per c. in cūctis. in fi. de ele. Item vbi sunt plures executores, & vñus digno cōtulit, alij indigno, valet collatio facta de digno. c. duob. vbi no. de rescr. in 6. sic dicemus in hoc casu, & pro hoc consului.

b Antiquiori.) Antiquiorem dico nō atare maiorem, vt in auth. de monach. in §. ordinationem. colla. i. sed tempore. id est, qui primō fuit nominatus. c. fi. 17. dist. gl. in verbo antiquiores. c. fi. de cōsuet. in 6. Aliquando antiquior dicitur, qui diuinus administravit, & sic ratione administrationis. text. in c. i. de paro. & ibi doct. Fusus declaro in tract. nominationum, q. 21. vbi videre licet.

c Antiquiorem.) Habilem. quid si nominatus habeat beneficiū curatū, an simile teneatur ordinarii cōferre eidē: facit tex. hic q̄ sic. & §. sequēs. vbi pōt vsque ad ducētos florenos habere. tex. tamen in c. ordinarij. §. cōferēdis. de offi. ordina. in 6. deci dit nō teneri eidē nominato cōferre, si antea nō ostendat dispensationem sufficiētem, vide ibidem, & in tract. nominationum. q. 14. nu. 43. & gl. in verb. nō possit. §. volumus. infra eo. Et per hoc patet nō obesse antiquiori, licet iunior prius habuerit collationem

Arrestum.

Antiquior quis dicatur.

Nominato habenti beneficium, an ordinarius conferre ait.

quam antiquior, dummodo Papa nō praeuenerit.
§ declarantes, de mandatis, infra.

Concurrentibus autem nominiatis eiusdem a anni doctores b licentiatis, licentiatis baccalaureis, demptis baccalaureis formatis in theologia, quos fauore c studij theologici licentiatis in iure canonico, ciuili, aut medicina d praeferendos esse decernimus: baccalaureos iuris canonici, aut ciuilis, magistris e in artibus volumus praeferri. Concurrentibus autem pluribus doctoribus in diuersis facultatibus doctorem f theologum doctori in giure: doctorem in iure canonico, doctori in iure

In nomine eiusdem amni qualis a suis prerogatiua. a. Eiusdem anni.) Nec refert siue fuerit quis nominatur in principio quadragesimæ, siue in fine, nec maiorem habet prærogatiuam is qui in principio quam is qui in fine quo ad hoc, nisi concurreret, vt inferius scribitur, etiam si is qui primò erat nominatus, non tamē antiquior, prius suas præsentasset nominationes, quia hic non attingitur præsentatio prior, sed antiquitas, quod secus est in mandatis, quando in data pares sunt tex. in c. duobus. de re-script. in 6. dicas tamen, vt infra vers. & si in eisdē, &c. & per Bart. in l. ff. de obseq.

b. Doctores.) Cuiuscunque facultatis fuerint, ideo doctor in medicina p̄fertur licētato in decretis, & in iure ciuili, quādo sunt eodē anno nominati, in quacūqe vniuersitate sint nominati, dū tamē famosa, vt supradictū extitit. [Et sufficit quod sit doctor tēpore vacationis beneficij, licet nō esset tēpore nominationū, q̄a quo ad habilitatē inspicitur tempus vacationis. §. seq. & c. ei cui. de præb. in 6.]

De cancellario ordinis sancti Michaelis. Nota tamē q̄ nullus pōt esse cancellarius ordinis S. Michaēlis, nisi sit doctor theologus, vel decretorū, aut saltē licētatus in istorū altero. Et episcopus, vel archiepiscop⁹, vt vidi in fudatione ordinis militiae S. Michaēlis, edita p̄ Ludouicū regē sacerdotū.

c. Fauore.) Multa in fauore studii theologici priuilegia comperta sunt, quæ tradunt iura & doct. in rub. de magistr. per totum. & ego latè scripsi inter priuilegia scholiarium, quæ concessi in auth. habita, ne filius pro patre. C.

d. Aut medicina.) Secus ergo si esset licētatus in vtroque iure, vel in iure ciuili & medicina, q̄a vult praeferri baccalariū formatū vni, ergo nō vtrique: quia duo vincula sunt uno fortiora. c.i. de treug. & pace. & doct. in c. cleric. de iudi. dico in d. trac. no mi. quæst. 20. princip. Nam absurdum esset, quod baccalariū formatus preferretur licētato in vtro-

Nota pro coditorib. que vel doctori, vt concludit glos. reg. cancell. in 4. parte. nec vult hic tex. contrarium, licet fortè es- contra ma- set difficile obtinere in practica.

gl. art. an gradus. e. Magistris in artibus.) Qui in hoc cōditors defecisse dicunt, tū quia baccalaureatus nō est gradus, tum quia ipsi dicū se habere dignitatem, per gl. in l. lege in prin. ff. ad leg. Iuliā de vi publ. quam baccalaurei etiā in theologia nō habet secundum

easdē, ideo dicū ex affectione ista cōcordata cīse facta, & acceptiōē p̄sonarū in euāgeliō reprobatam. & ad Rom. i. & Act. 10. c. hic esse admittam. Quibus respōdetur q̄ & si in Italia baccalaureat⁹ non est gradus, nec requiratur ad doctoratū. gl. in reg. cāc. Iulij 2. in 3. parte, tamē in Frācia est gradus: & qui habet gradum in nobiliori facultate, est praeferēdus alteri, q̄ in infirma facultate habet gradum, sicut sunt magistri artiū, qui habēt tantū gradum primāvū, & præparatiū ad alios gradus: & ideo alij gradus isti præparatiuo p̄ferri debēt, si- cut dicimus, q̄ tōsura est ordo, & apud canonū p̄fessores, & apud theologos nō. c. cū contingat. de æta. & quali. Syluester in summa, in verbo, ordo i.

Itē maiore dignitatē habere dicitur graduatus, in nobiliori facultate quam alius nō sic graduatus, & per cōsequēs baccalaureus in medicina est maiori dignitate p̄ditus, quā magister artiū: tū quia haberet duo vincula, & duos gradus cōmunius, vide licet & gradū magisterij in artibus, & gradū bac- calaureus in medicina. Et si nō haberet gradū in artibus, tamē quia habet scientiā artiū, & vltra ha- bet etiā nobiliore sciētiā & gradū in ea, ideo praeferri debet isti magistro artiū, & sic cōditorū affe- ctio fuit in bonū, & ob id laudāda. l. nec ei. §. eorū. ibi, sanctissima affēctione duci. ff. de adop. Secus si in malū, Io. 7. c. fugiēda est turba affectū malorū.

Affectio in bonū nō est reprobata.

Nec dicitur acceptio personarum, q̄n circa in- æqualia seruat in æqualitas. Nam & Deus hoc facit. c. ad hoc 89. dist. qui ordines dignitatē secundū merita habe. Pan. in c. de multa. col. 3. de præb. Et Thomas secūda. 2. q. 73. & Syluester in sua summa, in verbo acceptio, post angelū de Clauſ. in eodē verbo, igitur cesset magistri artiū obloqui in cōdi- tores, quia iustè leges hui⁹ tituli & sanctè tulerūt, vt illip̄s & tōsoribus patero pōt, quod adagio dici-

Doctor theologus f. Doctorē theologū.) Ab vniuersitate promotū, promovit & non sub bullā. §. 1. & §. 2. supra eodem. probatur ab vniuer- sitate hac & gaudet prærogativa. fe- trac. nominationū. q. 21. vbi dico quāobrē præfer- trac. nominationū. q. 21. vbi dico quāobrē præfer- tur theologus alteri doctori, & de aliis sciētiis, vbi licet videre. Et intellige etiā theologū legitimē p̄motū, & secundum statuta vniuersitatis, in qua est promovit, vt in §. monemus, infra eo. in quacūqe vniuersitate promovit fuerit, si tamen ibi esset ius promouendi, & vniuersitas esset famosa, vt supra dixi, & in vniuersitate regni vel Delphinatus.

Ius in appella- tionē quid veni- at. g. In iure.) Cuius appellatione venit hic ius canonicū, & ciuile, vt patet infra. vbi etiam postea di-

stinguit facit tex. in c. nouit. de appell. qui hic erat conditores iuris canonici & ciuilis. Papa videlicet, & Rex ille ius pontificium tradit, hic in regno suo ordinationes facit, & pmulgat. ideo appellatione iuris hic vtrūque ius venit. facit text. in c. cum ve- nissent. de eo qui mittit. in possessionē. vbi Bal. di- cit quod si rex facit mētionē de iure, intelligitur de iure regio. sequitur Feli. in c. causam. col. ii. de rescri. Aliquādo tamen secundū subiectā materiā capitul. p̄ iure humano, positio, canonico, ciuili, synodali, vel municipali. gl. in p̄cēmio el. in verbo,

christus re perius in iuris. & ibi latè Bar. & c. i. vt lite pend. & inter hos forte doctores fuit repert⁹ Christ⁹, vt patet Luc. 2. ter doctores idem in a licentiatis & baccalaureis seruari debere volumus. Et si in eisdem facultate & gradu concurrent, ad datam b nominationis seu gradus recurrentum esse volumus. Et si in omnibus iis concurrent, tunc volumus quod collator ordinarius inter eosdem currentes gratificare c posset.

a In licētiatis. Videlicet vt theologus licētiatus præferatur omnibus aliis licētiatis, & eo deficiēt licētiatus in iure canonico, & eo remoto licētiatus in iure ciuilis, postea venit medicus. & idem in bacheloreis intelligendū est, vt sequitur. & not. in c. clericī iud. p. doc. & in l. cū quid. ff. si cert. pet.

Plures do- b Ad datam. (Et sic quādō nominati eiusdem an-
doctores leiu- ni concurrent in eadē facultate, ut pote sunt plures
dati facul- tatis si con doctores theologiæ, tunc inspicitur data nomina-
curat quis tionū, vt si vñus fuerit nominat⁹ in prima hebdo-
preferatur mada quadragesimæ, alter in secunda, vt ille præ-
ferri debeat, qui est nominatus in prima. Si verò omnes fuerint nominati eodē die, arteditur prioritas gradus: vt qui primo sumpserit gradū præferatur. Si fuerit eiusdē facultatis, vt dicit hic text. si verò duo fuerint nominati diuersarū facultatū, is præferetur, qui est graduatus in nobiliōr. hinc alter sit primo graduatus, & hoc p. b. a. h. text. dū dicit in eisdē facultate & gradu, &c. ergo si in diuersis, non, vt not. per Barb. in c. clericī. & ibi De- cius. de iudi. Alia dico in tract. nominatio. q. 21.

Nominati- tiones eius- dem date vñius anni sunt communius vñius date, quamvis dari debet, in vniuersitatibus aliis patriæ iuriis scripti contra- qua petun- tū. Arreſtum. In his vniuersitatibus Franciæ omnes nominati eadē videlicet de prima hebdomada quadragesimæ, qui abusus fuit reformatus in hac vniuersitate doctoribus facultatis decretorum prosequentib.

c Gratificare.) Et debent gratificare legentē nō legenti, vt not. in l. i. & seq. C. vt dignit. ord. serue. li. 12. Et secundū illa quæ scripsi in dicto tract. nominationum. q. 21. vbi fusius videre licet. Alioqui hic alia multa scriberem. Nota tamē q. si collator hollet gratificare, posset compelli, vel superior gratificaret. Io. Monach. in c. pen. de rescri. in 6. v. b. idic. in illo textu canonicos compellendos ad gratificandum iudice imminentē. c. nullus. de iure patro. facit l. huiusmodi. §. fi. ff. de leg. i. & potest ordinarius gratificare etiā nominatum iuniorem, vel graduatum, quando parochialis ecclesia vacat in mēsibus ordinariorū, dummodo gratificet graduatum idoneum, & rite qualificatum, vt dico infra eod. §. Statuimus. 2. in glo. præmisso modo.

Tamē nō potest gratificare eum, cui absque ad summam semel prouisum est, est vt declaratum in prag. sanct. in §. Itē quod ad dictas, in ver. ita tamē.

eo tit. vt etiā scripsi in graduatis, in gl. gratificare supra eo. Ob id postquam est in his nominatis declaratum, ergo & in graduatis seruari debet, quia contrarium nō est expressum, imo est cōtraius, vt satis superq̄ probauit ibidem. Alioqui maior eset deformitas in regno quam olim, quia literum studiosi sacerdotia adipisci nequirēt, aut qui adipisci cuperēt literarum studium abiicere, aut certe deponere cogerentur, quod in procēmio cōcordatorum dānatur, nā vñus graduatus collatoris cōsan- guineus omnia sacerdotia deglūtīt, vt prædixi.

§. VOLVMVS.

Quatuor partes habet. Prima, p̄cepit nominati in literis nominationum beneficia per eos posse exprimere, atque literas nominationum annulat. Secunda, radit quando nominatus in primis nominationum non potest petere beneficium, ut pote quando habet duas probendas in ecclēsia metropolitana, vel cathedrali, vel alia beneficia, seu beneficium ejusque ad valorem ducentorum florinorum auri, de camera in tertia, statutis nominatis prouideri secundum personam decentiam, videlicet nominatis secularibus, de secularibus beneficiis, nominatis religiosis de beneficiis regularibus, nec s. fragatur dis. ensatio apostolica in contrarium. Quarta pars, statutis beneficia vacanta causa resignationis simplicis vel causa permutationis non esse affecta nominatus, etiam si vacant in mensibus eiusdem deputari. Secunda, ibi, si quis vero. Tertia, ibi, & in- siper. Quarta, ibi, quādōque beneficia.

Volumus a autem quod nominati b

literas nominationis ab vniuersita-
a Volumus.) Et sic per verbū volumus vel Per verbū
volumus, sit cōstitutio. l. voluit. ff. de inter- volumus
rog. act. l. nolumus. C. de test. cle. vna. de offi. vicar. fieri potest
ele. fi. de elec. c. si motu. de præb. in 6. Pan. in c. per- enstitutio.
ff. de illum. tex. de test. Ac per verbū placet. l.
l. ff. de manu. test. l. placuit. C. de iudic. c. i. illo titu.
quia quod principi placuit, legis habet vigorē. §.
sed & quod princ. instit. de iure natur. l. i. ff. de cō-
stit. princ. declarauit inferiū in rub. de regia facul.
in verb. quod principi. & quando præfertur ab illo
qui potest præcipere, inducit præceptum. Card. in
cle. i. §. volumus. de foro compe. & volūtas est de-
claratio mentis ad aliquid amplectendum, vel re-
spuendum. Bal. in conf. 17. in fi. in 3. vol.

Ego vero dicere, q. aliquādo voluntas non de-
Volumus
claratur. Ideo definitio nō est bona, per legē si re-
petendi. C. de cōdi. ob cauf. dato. ideo definirem
principis
ff. sic, q. est declaratio, vel cogitatio mētis, & c. l. cogi-
præceptum
ff. de pœn. l. Labeo. de suppel. leg. vbi mul-
tit. cōgessi. vñ dicit gl. in l. i. in verb. fed ego. ff. quod
principis
iussu. quod rogationes dominorum & principum
ff. est.
sunt præcepta. Archi. in c. quod præcipit. 14. q. i.
Alex. conf. 124. in fi. vol. i. & conf. 16. nu. 3. in 3. col.

Imo blāditiæ potentū inducunt iustum metū. gl.
Rex fronte
sing. in l. vna. C. si rector. prouin. quā sing. no. Bar.
au
in cl. 1. col. 4. de testi. & cōf. 60. col. 6. in 1. vol. & cōf.
inducit iu-
30. col. 3. in 3. vol. Ias. in l. de pupillo. §. siq. in 5. q. Bar.
sum metū.
ff. de noui. oper. nūc. ideo dicit Lucas de pena. in l.
litib. col. 3. C. de agricol. & cēf. lib. io. quod rex sola
frōte aut verbo inducit iustum metū. p. tex. in c. cō-
uenior. post prin. 23. q. 8. quia indignatio regis nū-
cius est mortis, & vir sapiēs placabit eū. Prou. 16. In-
tellige tamē p̄dicta secundū ea q. tradūt Pan. Imo.

& alij in c. cū inter R. de ele. Fel. in c. i. de offi. de-
leg. Steph. Maleret. i. trac. de ele. fol. 6. col. 3. & seq.
b Nominati.) Ergo graduati nō debent exprime

re in literis gradus beneficia p̄ eos possessa, quia hic
tatum grauat nominatos, ergo alios nō. arg. l. cum
pr̄etor. ff. de iud. c. qualis. 25. dis. probatur etiā infra.
ibi, in nominationū literis. ergo nō in literis grad⁹
vel tēporis studij, quia ad textū nil addendū est, q.
non hoc requirit, alia dico in tract. nominatio. q. 9.

probatur nominatū detinere beneficiū , vel deti-
nuisse tempore impetratæ nominationis , quia ea
quæ aliquis detinet , vel detinuit , præsumitur possi-
dere , nisi contrarium probetur . gl.vlt.in c.pontifi-
ces . 7 . q . i . not . in c . ad decimas . de resti . spol . Domi-
nici . f . col . 1 . vt lite penden . in 6 . Bald . conf . 357 . No .
pro duce . col . 2 . in 5 . vol .

tibus in quibus a studuerint obtinentes
in nominationum b literis beneficia c per d
eos possessa e, & eorum verum f valorem

a In quibus studuerint.) Si in pluribus vniuersitatibus nominatus studuerit, in illa quā eliget, potest nominari, cū hic dicatur, in quibus studuerint. & ita seruatur, arg. l. f. C. vbi in rem acti. exer. deb. auth. habita. & ibi dixi in priuile. scholariū. ne filius pro patre. Et debet studuisse in illa vniuersitate, in qua vult nominari. per istum tex. qui in hoc nō seruatur. [Et sic potest nominari in vna vniuersitate, & in altera gradū sumere, cū hic gradus nō requiratur, sed studiū tātum, sed vniuersitates nō solent graduatis in alia vniuersitate nominationes cōcedere, quod si facerent valerent per hunc text. qui nō prohibet, dummodo esset adoptatus, & aggregatus in illa vniuersitate, ut fieri nunc solet.]

Ille etiam possidere dicitur, qui omnia beneficia bona, vel maiore partē obtinet. c.i. de resti. spol. in 6. Expressim. Io. de Imo. in cle. i. col. 2. vt lite pend. etiā dicit illum possidere, qui habet liberum cura exercitiū. c. cōmissa. de ele. in 6. c. si tibi. 2. de prēb. in 6. & in dubio quādofit mētio de possidente vel possessore, intelligit de possessione iuris, nō facti, id est, de possessione naturali vel ciuili. I. stipulatio. §. hæc quoq. ff. de verb. obli. nō de nuda detētione, nisi ratio subiectæ materiae aliud inducat. Bal. in l. 1. C. cōm. de vsluc. & cōf. io. in quest. col. 3. vol. 5. Fel. in c. causam. col. 6. de præscr. n. ii. Idē si possideat tan- tum vnū, quia etiā illud tenetur nominatus exprimere, vt dico in tractat. nom. q. 9. vbi trado multas quæstiones super hoc, quas ibi licet videre.

quædam super hoc, quæ non sunt ad hanc sententiam pertinet. *Possides non minime alie- no exprime re non tene- tur.*
Et an appellatione possessionis veniat quasi pos-
satio, vide Ias. & alios in l. 3. ff. de acq. poss. in prin.
Intelligi si possideat nomine proprio, secus si alie-
no, quia statutum loquens de possesso, intelligitur
quando nomine proprio possideret. Are. in rub. ff.
de acq. possel. refert Franc. Curtius consl. 108. facit
l. sciendū. ff. quis sit id. cog. & sic est bona limitatio
ad hunc texū. per quē posset sustineri conclusio,
q̄ nominatus beneficia possessa nō tenetur exprimere, intelligendo, ut supra, scilicet alieno nomine.

Tenebitur ergo nominatus probare dimissionem, *Dimissione nominatus*
si pars probet eum possedit, & debet probare se re-
signasse beneficium ante nominationes, alias suc-*probare se-*
cumbit, sicut dicimus de eo, cōtra quē probauit ob*neua.*
tinuisse duo beneficia, nam pr̄sumitur q̄ adhuc
obtineat, nisi proberit, quod resignauerit, arg. l. siue
possideris. C. de probat. doc. in c. ordinarij. §. in cō-
ferendis. de off. ordi. in 6. [V]el sufficit quod proberit
euictū fuisse beneficium etiam per sententiam pos-
sessoriam recredētiā, à qua nō tenetur appellare.
l. propter. in fi. ff. de sena. filia. sicut nec emptor, qui *Appellare*
succubuit. l. Herennius. §. Caia. ff. de euic. Cepo. in *an. teneat*
decif. Neap. q. 106. etiā si malè iudicatuñ fuerit. vt ibi
doct. dicunt. vide Ægid. bella mera. conclus. 755. si *tur nominata*
tus.

Etiā si effet modici valoris, vel in vicariis S. Petri puellarū apud Bituriges videre est, [& hoc pro batur in c. de appellationibus extra de appell. vbi etiam grauatus in minimo appellat, vide multa quæ scribit Corset, in suo tract de minimis.]

rector tñ non sufficit resignatio, si resignas adhuc
percipiat fructus, ob id oportet probare dimissionē,
& fructuum perceptionē, alioqui si probaretur no-
minatum receperit fructus post dimissionē, nomi-
nationes nullæ essent, quia hic pōderātur fructus,
& nō cēsetur dimissile cū effectu, qui fructu recipi-
t, c. relatum de cl. nō resili. j. ff. quod quisque iur.
[gl. no. in extra. execrabilis Ioā. 22. §. statuimus. ia
vers. verbaliter. vbi docet quomodo dimissio fieri
debeat.] & sic facit cōtra eos, qui habēt multos ra-
pe, & custodi nos vocatos, vt in conscientia teneā-
tur, & ipsi, & custodes, qui vtinam ipsi intelligerēt,
& nouissima praevidenter, & hoc non facerent.]
f. Verū valorē.) In pecunia vñuali. not. in cle. vlt. de
deci. & non sufficit exprimere valorem consuetū
regni, vñelicet quod non excedit summaem 24.
ducatorum

e Posseſſa.) Quæ polleſſio probatur eo iplo, quod

ducatorū auri de camera, secundū communē aestimationē, &c. per hoc verbū verum, & etiā quia in nominationibus cessat ratio cōsuetudinis nō exprimendi verū valorem, quia in nominationibus ob verā expressionē nō soluitur annata, nec pecuniae ex regno extrahūtur, vt dico in tract. nomina. q. 6.

*Nominatiōnes con-
cessae habēti
beneficiā
ducētorū
aureorum
nō sunt nul-
la.*

Notandū est q̄ si quis verū valorem expresserit, licet tūc haberet vltra ducētos floreno auri de camera, nō tamē sunt nullæ nominationes, quia hic non annullātur, si concedātur ab vniuersitate. Sed per hunc tex. si tēpore vacationis alterius beneficij illud velit acceptare, non poterit: vt hic: & sic esset vtile nominato tunc resignare beneficium, antequā aliud requireret gl. prag. sanctio. eodē verb. q̄ si q̄ ex dictis. non debet tamē vniuersitates habēti bus summam, hic taxatā, nominationes cōcedere. Nec obstat q̄ spiritualia aestimationem non recipient. c. ad quæstiones. de simo. quia ipsum beneficium prouerat in ius, & in titulum non aestimatur pecunia: sed temporalia, quæ ex beneficio percipiuntur sic: nam beneficij prouentus locari possunt. c. vestrā. de locat. & i. & 2. ne prælati vices suas. Sic tēnet expressè Anch. in cle. vna. 4. op. de cōcef. præb.

exprimere teneantur, alioqui literæ nominationis huiusmodi eo ipso nullæ sint, & esse censeantur. Si quis verò ex dictis a qualificatis, graduatis simplicibus aut nominatis tempore b vacationis beneficij in mensibus eis deputatis vacantis

Theologo vla Ex dictis qualificatis.) Etiam si esset theologus, tra summa qui haberet beneficia vñq; ad valorem ducētorum non potest florenorū auri de camera, quia etiā ipse nō posset prouideri. in vim gradus, vel nominationum aliud beneficium habere, tum quod iste tex. loquatur de qualificatis

& graduatis, quæ duo in theologo concurrere debent, antequā sit præbendē etiā theologia capax, vt dictum extitit in §. i. supra eo. Tunc etiam quia theologus Christi imitator esse debeat, vt vieti & tegumento contētus esse teneatur: iuxta diui Pauli lētentiam. Et non cumulare agri agro, ad hac, quod hæc lex generalis est, & omnes ligat, nisi inueniantur in hoc priuilegiati, sed nō inuenio theologos ad hoc priuilegium habere, ergo huc cōprehendētur, etiā vltra habendo desit bonū & æquū esse. I qui seruum. ff. de actio. & obl. ergo hi contēti ista penuria esse debent, sicut alij, nec præbendam theologialem habebūt, si priora beneficia nō refingnarent, nisi beneficium esset modici valoris, tunc si nō esset curatū, posset foris retinari cū præbēda, vt dixi in §. i. supra eo. nec possunt duob. dñis serui reverti est in euāgeliō scriptū, sic nec duob. beneficiis.

*Tēpore va-
cationis in-
spicuer.*

a Tēpore vacationis.) Et sic non inspicitur tēpus dar, sed vacationis, contra c. si eo tēpore. de rescr. in 6. Resp. inspici tempus datē quo ad expressionē. Sed an habeat summam hic taxatā, inspicitur tēpus vacationis, & sic intelligitur text. hic. Sicut si prohibeatur extero emere immobilia in tali loco sufficit, quod sit cuius tēpore traditionis, licet non esse tempore contractus. Fel. in c. cum adeo. col. 2. de rescr. Vltra dico inspici debere tempus datē re-

gulariter. c. eam te. & c. constitutus. de rescr. Nec refragatur c. ei cui. de præb. lib. 6. quia ibi agitur secundum doct. de habilitate impetrantis.

Ego verò dico illum tex. non obstat, quia etiā ibi attendit tēpus datē: nam potest prouideri de præbenda sacerdotali, si nō fuerit id tēporis in etate legitima, nec debet capi ibi argumentū à contratio. quod non sumitur, quando tēdit ad correctiō nem iurium. gl. sing. in verb. petere. in c. cupientes. § quod si per viginti. de elect. in 6. Iaf. & alij in l. i. de offi. eius, &c. sed ibidem dicitur in tex. quod aliam expectare debet, videlicet cuius erat capax tempore impetrationis, & sic tempus impetrationis inspicitur. Vide an possit hic nouus intellectus conuenire ad ea, quæ dicit Fel. in d. c. cā te. vbi tradit limitationes. vide Imol. in cle. fi. de rescr. & quæ dico in forma mandati. in frā in gl. datum.

Et sic intelligere sufficeret tēpore vacationis esse habilem, vt docet Bal. in d. c. cum adeo. n. 7. quādo nominationes non erant omnino nullæ, quia tunc quod ab initio viciōsum est, non potest tractu temporis conualefcere. ff. de reg. iur. l. quod in initio. & regula nō firmatur. illotit. in 6. ideo si nō tōsūratus, vel regularis impetraverit nominationes ad secularia, vel aliās inhabilis (de quibus in 4. limi. dixi in tract. de pacifi. pos.) licet postea efficiatur habilis, tamen nominationes non conualefcunt, quia erāt nullæ, sed si nominationes nō erāt nullæ, vt pote, quæ erat facta nō vocato vno ex canoniciis, & sic poterat annullari, si postea canonicus cōceptus cōsentiat vallebit. gl. in d. regula non firmatur. facit l. per fundū. ibi, nouissima demum cōfessione superiores omnes confirmabuntur. ff. de serui. rust. prædio. & ibi Paulus & Floria. & Inno. in c. cum cōsuetudinis. de cōsuet. Deci. in d. l. quod in initio. & conf. 214. in caufa. col. l. & plenē Angel. in disp. incip. vsurarius manifestus, non enim inspicitur tēpus quo actus geritur, sed tēpus quo effectus consumitur. § furiosus, & ibi Ang. & Imol. insti. qui test. tuto. dari pos.

Et ita fuit iudicatu, & in mente curiæ retentu, 1537. die 19. Februarij, inter F. Vincētiū de la roche, & Ägidiū quesuyn. [Vbi etiā fuit approbata trāslatio facta tempore vacationis, licet non esset facta tēpore nominationis, quamuis illud iudicatu dicat D. Probus, in §. illi. de collat. in prag. nō videri posse sustineri de iure. per tex. in c. beneficium. de regula. in 6. vbi beneficium vacat per professionē, ergo & nominationes quæ solum præbent ius ad rem, q̄ facilius perditur. adde tex. in cle. gratia. de rescr. fed quod ad me attinet ego iustissimum & sanctissimum existimo illud senatus placitum, & vt breui hāc comprehendā materiā, facio sequentes casus.]

Primus est nominationes clericis secularis cōcef s̄e ad secularia beneficia extinguūtur per p̄fessio- nē, & sic intelligitur opinio Probi, quia nō est post p̄fessionē extinguan- profissionem habilis ad secularia, ideo suā gratia tur.

*Notus in-
tellec-
tus c.
ei cui. de
præb. in 6.*

renunciare videtur profitendo. d.cle.gratia. de re script.c.si eo tempore.illo tit.in 6.& d.c.beneficiū.]

Secundus casus nominationes clericī secularis ad beneficia quæcūque, nō extinguntur per professionem illius. per tex.in c.ei cui.de præb.in 6.se cundum nouum intellectū, quia intelligi debet de beneficiis, ad quæ habilis erit tempore vacationis, vt hic & superius dixi, nam hoc casu secularis non perderet beneficium regulare, si illud haberet, & profiteretur in monasterio, in quo beneficia habere possunt. doct.in d.c.beneficiū. sic nec amittet nominationes, quod probatur, nā religiosi non mendicantes possunt nominari, & illis beneficia cōferri in vim nominationū, vt hic patet, ergo illa nō amittuntur per ingressum religionis, nā difficultus quis perdit, quā cōsequatur. l.patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alie.iur.c. quēadmodum. de iure iuri. vide quæ scripsi in tract.nomi.in q.vlt.in fi.facit l.3. §.liberi ff.de bon.pos.contra tab.ibi, hēc autem verba institui non possunt, ad mortis tēpora referuntur. [Tertius casus nominationes clericī secularis concessus ad regularia beneficia, vel regularis ad secularia, non valent. c.si eo tempore. de rescr.in 6.c.cū de beneficio. de præb.ibidem, quia illi ad ea beneficia sunt inhabiles. c.2.de statu monac.Ideo si postea ille secularis efficiatur regularis, nominationes non recōualescunt hoc casu: quia semel fuerūt nullæ. l.qui res. §.areā. ff.de solu. & hoc plenē probauit, & per ista conciliātur opinione cōtrariæ, quod est notandum, etiā si disp̄latus secularis ad regularia nominationes impetrarent, essent nullæ per hunc tex. circa fi.Idem in mandatariis, dixi in §.de clarat̄.tes.in verb.comprehensa, de mand.apostol.infra.]

Et quid si tempore imperationis nominationū beneficium possessum non valebat ducentos aureos, si postea plus, minūsve valuerit, vide Barb.in c.ad aures.nu.42.& c.in nostra.nu.133; de rescr.Soc. conf.81.non est dubium.in 3.volū.& quæ dico in d. tract.nomina.q.9.& quando quis debeat esse habili, tradit Fel.in c.cum dilectus. de accus.& in c. post cessionem col.2.de prob.

Graduatus habens beneficium nō potest aliud in copatibile habere. Et per istum tex.pater nominatum & graduatū debere saltem tēpore vacationis beneficij esse habilem, aliās beneficium obtinere nō potest. Et ideo si is habebat beneficium curatum, vel aliud incompatibile, cum sit inhabilis ad aliud incompatibile, non poterit simile requirere, vel acceperare sine dispensatione. Nec potest post vacationem obtineri dispensatio quo ad istud beneficium, sed debetur iuniori nominato, qui aliud nō habebat beneficium, vt dixi in gl.non possit. infra eod. tum quia is, qui habet vnum beneficium, non est idoneus ad aliud incompatibile.c. is cui.de præb. in 6.tum quia nominationes similes sunt gratia in forma pauperū, quæ expirat per adaptionem beneficij.c. si pauper. de præb.in 6. Saltem vt nō possit de incompatibili prouideri ei, qui aliud habet, nec duo specialia videntur velle inducere iste tex. videlicet, vt cis prouideatur per nominationes, & de duobus sine dispensatione. arg.l.1.C.de dotis promiss. facit §.tenetur. supra eo.ibid. & eo anno quo p̄famatam insinuationem facere omiserint, beneficium in vim

gradus, aut nominationis petere non possint. Ergo si nominatus insinuauerit, potest petere beneficium in vim nominationis, non beneficia. & in verb.seq. idem dicitur semper in singulari, ad de iotandum, q̄ non potest plura acceptare incompatibilia, quia hæc pluralitas est maximè odiosa.c. quia int̄ārum. de præb. Itē prius debet satisfieri illis, quib.non est prouisum, quām aliis, quib.est prouisum de incompatibili. §.ita tñ. de colla.in prag.maximè si sequamur rationes concordatorū, quamobrē nominationes inuentæ sunt, quas scripsi in tract.nomi.q.3.

Nec refragatur quod per adaptionē pacificam secūdi vacabit primum c.de multa de præb.extra execrabilis.Io.22.eo.tit.Resp.hoc esse verum, quādo episcopus ille contulisset, nā tunc dicetem collationem non esse nullam, sed episcopus non teneture ei cōferre, qui est inhabilis, nec superior iure deuoluto.per §.si quis verò supra eo, quod probat. c.ordinarij.de offi.ord.in 6.

Nec me mouet, quod nominatus possit protestari se dimissorum primum post adaptionē secundi.Resp.non sufficere protestationem, quæ non facit eum habilem ad secundum, nisi de facto primū dimittat, quia non sufficiunt verba, qn̄ est opus factio: vt in hoc casu. gl.in cle.gratia,in verb.renunciare.de rescr. Nec obest, q̄ si nominatus dimittat illud, quod habet, fortè non consequetur secundū pinguius, & carebit etiā primo. Resp.Imò nō carebit primo, quia si dimiserit primū sub protestatione, quod dimittit illud, si secundū obtinere possit, non aliter, nec alias, tunc si non possit obtinere secundū, reuertetur ad primū suū dimissum. per c.si beneficia. de præb.in 6.Nec est opus q̄ nominatus resignet suū primum beneficium, sed q̄ dimittat, vt ibi dicitur. Alioqui fortè haberet locū.l.quæritur. §.si vēditor ff.de adil.edict. & c. quā periculosum. 7 q.1. & hoc beneficium dimissum cōferretur iuniori nominato, & sic nulli fiet præjudicium, quod fieret, si aliter diceretur, & non prouideretur gradus singulis, vt est de mente concordatorum, sed si qualificatus velit obtinere secundum compatibile cum primo, tunc episcopus teneretur ei, vel collator ordinarius prouidere usque ad summam hie taxatam, vel superior iure deuoluto, sed de altero incompatibili non sine dispensatione, quod est æquum & rationabile, & sic tenendum licet contrarium seruetur.

a. Obtineat.) duas obtineat a præbendas Quocūque modo, siue ea obtineat ratione nominationū, gradus, mandati, permutationis, vel per resignationem, seu alio modo, cum hic tex.loquatur simpliciter, & quia eadē ratione habet locū quomodo cūq; obtineat beneficia usq; ad summā ducentorū florenorū, q̄a nō est pauper, & nominationes inuentæ sunt, vt pauperib. guideatur, vt dixi in tract.nomi.q.3.etiā si haberet beneficia exp̄ressione patroni laici eadē ratione, licet laic⁹ nō posset grauari nominationib. vthabetur in §.prefatiq; ordinarij.supra eo.Sed hic excluditur replet⁹ ducētis florenis auri de camera. Quero si quis habebat nominationes, & per re-Resignans. signa

signationem, vel alio iure acquisiuit beneficia vsq;
ad hanc summari, quę tamen beneficia resignauit,
an suis vti possit nominationibus? Resp. secundum
ea quę proponerentur posse, cum quia pauper est,
tum etiam quia nemini facit iniuriam, qui suo iu-
re vtitur. I. Alumin. ff. de damn. infect. & nullus
dolo videtur facere, qui suo iure vtitur. regula nul-
lus. ff. de reg. iur. licet enim sacerdoti patrimonium
suūm relinquere suis cōsanguineis, & illis donare,
& viuere de redditibus ecclesiaz. c. postulasti. vbi do-
ctor. de rescriptis. & in c. cum secundum. de præb.
sic liberū est ei, qui habuit beneficia in vim forte
mandati, aut alias quām per nominationes, & gradus,
ea resignare, & vti suis postea nominationib⁹.
Quia hic tex. excludit eos, qui obtinēt, ergo alios
non. arg. l. cum prætor. ff. de iudi. c. nónne. de præ-
sumptio. alioqui studium suum esset ei nocumēto,
si non posset suis vti nominationibus, & omnibus,
nominatis non repletis dcbet prouideri. iuxta §.
statuimus. supra cod. Nec est eadem ratio quando
habuit alias quām per gradum, aut nominationē,
quia nō docuit tunc qualificatis: sed si habuerit se-
mel in vim gradus, aut nominationis, nocet aliis
nominatis, quando ea resignat, & vult ut interim
sibi p̄uideatur, nocet enim alteri qualificato post
se venienti, etiam posset fieri fraus, quando aliquis
obtinet in vim nominationum, vel gradus, benefi-
cia, & ea resignare posset, quia collatoris nepos, vel
productor illius omnia beneficia sic haberet, &
postea ea resignaret, ideo malitiis est obuiandum.
c. sedes. de rescript. quę fraus cessat quando alio
iure habuit, quamvis D. Philippus Probus teneat
contrarium in §. Item quod vniuersitaces. in verb.
numerum. de colla. in prag.

obtinere Item quāro quādo quis obtinet redicatur? Resp.
quādo quis per requisitionem, collationem, & acceptationem
decur. factam. Archi. in c. si gratiose de rescrip. in 6. dixi in
gl. obtinet, in forma manda. & sic per hoc verbum
obtineat, requiritur quod nominatus verē habeat,
& cum effectu. l. nomēn §. fi. & l. habere ff. de verb.
fig. scripsi in gl. habentem. §. i. de manda. infra. vel
per eum stet, quominus habeat. c. cōmissa. de elect.
in 6. l. quod te. ff. si cer. pet. nam qui potest redime-
re rem, & hoc non facit, non caret culpa. l. j. ff. de-
pos. i. ligitur potest primum habere, non debet ei
adiudicati secundum.

Stare autem dicitur per nominatum & graduatum, quando post collationem sibi factam, & requisitam, illud nō prosequitur, nam vix est ut non videatur renunciare, qui patitur visucapi, & non petit intra annum in possessorio, vel intra triennum in petitorio. l. alienationis ff. de ver. sig.

Item stare videtur per nominatum, quominus habeat, si vel expressè renunciauerit, quia tunc censetur per alium obtinere, & paria sunt obtine-re sibi, vel alij. l. i. §. videor. ff. de vi & vi arm. & peruenisse ad te rectè dicitur, quod per te ad alium peruenierit. l. peruenisse. ff. de ver. sig. & l. 2. §. perue-nisse. de hæred. vel actio vend.

Idem si tacitè renunciauerit, vel nō prosequendo, vt dixi, vel si composuerit, & compromisiterit cum patte, & receperit fortè pēsionem viginti au-

reorum ex beneficio ducentorum aureorum, nam respiciemus valorem beneficij, non vero pensionem, quam habet, per l. si dictum. §. si compromisero. ff. de euictio. & sic erit suis exclusus nominationibus is, qui ita pensionem repererit, si beneficium taci erat, quod ad exclusionem erat sufficiens.

Item beneficia pacificè possessa nominato cō-
putatur, nō verò litigiosa, quia ea nō obtinet, quod
hic requirit tex. ideo poterit req̄tere & acceptare
nominatus multa beneficia, donec fuerit pacificè
prouisum vsq; ad ducētos florenos auri de camera,
per hūc §. volumus scripti in quāst. vlt. tract. nomi-

Item nō cōputatur beneficiū, quod nominatus
requisiuit sibi conferri, sed tamen nullā collationē
habuit, quia eo casu non obtinet nec obtinere po-
test sine collatione, & post requisitionē fortē vidit
beneficiū resignatū, ob id noluit collationē ob-
tinere, vnde qui non habet actionem, non videtur
habere rē, sed contra l. qui actionē ff. de reg. iur. &
qui collationē non habet, non habet actionē, ergo
peruenisse ad eū nō videtur, nec per eū stare. l. 2. §.
peruenisse ff. de hært. vel actio. vendi. nec dicitur qs
obtinere ante collationē, nec petitio ei debet im-
putari, ac si collationē obtinuisse, & quia hic §. di-
cit si qs obtineat fructus, vel redditus, quos iste qui
requisiuit, vel eius procurator, nō obtinet, ergo, &c.

Item non cōputatur, si viētus fuerit per primam *Viētus non*
sententiā etiā in possessorio, quia non obtinet, nec *excluditur.*
per se stat quominus obtineat, nec ab illa sententia
appellare tenetur. l. propter. § ff. ad Silla. & si ap-
pellauerit, & nō persecutus fuerit appellationem, *Colludere*
nō potest ei obiciad repletionem, postquā semel
viētus fuit, quēst verū, si viētus fuerit post exhibitio-
nem titulorū & prosecutionē, secus si pet collusio-
nem. l. i. ff. de coll. deteg. Et colludere dicitur nomi-
natus, qui non producit literas tōsurz, vel alias, seu quando di-
alio modo de industria vincitur, & ex suo cōsensu, *catur.*
& illud beneficiū ei cōputatur, ac si obtinuerit, qā
per eū stetit quominus haberet: ideo nunc videri
debēt acta, & sententiā, quę si referat literas, & quas.
quo ad hoc probat Bart. & alij in auth. si quis in
aliquo. in f.c. de eden. vbi plenē doct. non tenerur
tamen sententiā expectare, si notoriū esset benefi-
ciū sibi nō deberi, quia debet bonā fidē agnosce-
re. l. quotiens. §. denique ff. de administr. tut. sic doc-
et Oldr. cons. 304. infra scripta nu. 8. col. 3. licet tu-
tius sit expectare sententiā glo. in §. item quod ad
dictas. in verb. nominatorum. de coll. in prag. facit
gl. in l. at qui natura. §. cum me absente. ff. de nego-
gest. & hoc consulto, ne postea obiciatur ipsi illius
beneficij acceptatio, & collatio, & sic repletio.

Idem dicetem, si collator cōtulerit beneficium Requisitio
& collatio
nominati
probari de-
bet.
nominato non requirenti, nec acceptati, quia ante acceptationē non dicitur suum. c. si tibi absenti de præb. in 6. Ideo nominatus simulatque scit fibi esse collatū, si ei obiliariatur, potest se tueri, quod nō acceptauit, nec acceptat, sed si illud resignauerit, eidē cōputabitur, vel si dederit procuratorum ad acceptandū, & procurator eius acceptauerit, quia idē est per se, vel per alium acceptare, per d. reg. iur. qui p. aliū, alioqui si beneficiū mihi absenti collatū computaretur, ordinarij secretas ei facerent colla- tiones

tiones, & postea eos excluderent, ob id cautelis his obuiandum est c. sedes, de rescr. & ideo probari debet requiritio nominati, & collatio illi facta ac eius acceptatio ad exclusionem alias non dicaretur repletus, & dicitur acceptasse etiam si suo nomine beneficium fuerit possesso, & si per se, vel alium, fructus receperit, quia verisimile non videtur, ut eo inuitos alia fierent, & ob hoc non caret virtus societas occulta, eo quod si voluisse potuisset prohibere, c. constitutis, de testib.

in cathedralibus a aut metropolitanis aut collegiatis b, seu dignitate vel praebendā vel aliud, seu alia, beneficium c, seu beneficia,

a In cathedralibus.) Idem si obtineret vnam praebendam in cathedrali, & alteram in metropolitana ecclesia; vel vnam in ecclesia cathedrali, & alteram in collegiata, cum sit eadem ratio idem ius statuet, l. illud, ff. ad leg. Aquil.

Nota tamen, q. grauius est habere duas praebendas in eadē ecclesia, quā in diuersis. c. de multa, circa s. de præb. & ibi dicit Pan. & alij, q. dispensatus non potest ad duo beneficia, vel duas praebendas, non est di-
uo obi-
re in eadē ecclisia. s. de præb. & ibi dicit Pan. & alij, q. dispensatus, vt in eadem ecclesia habeat, & vt dicunt, sub eodem testo, nisi hoc expressum fuerit in dispensatione. Ideo sis cautus, vt facias exprimere, quod est singulariter notandum secundum Caed. in d. c. de multa, vers. hoc idem. Anch. & alij, in c. i. de consuet. in 6. Nec has duas praebendas poterit sine dispensatione, sedis apostol. obtinere. c. sanctorum. 70 dist. Quādō sunt sub eodem testo, secus si in diuersis ecclesiis, quā quilibet praebenda ex statuto, vel consuetudine requireter residētiam, quia tunc etiam Papæ dispensatio requiritur, alias non. Host. in c. sup. inordinata de præb. Io. Staph. in trac. de literis expectatiis, fol. 9. Quā dicitur cathedralis, declarauis supra in §. 1. vide quā dixi infra tit. prox. in verb. ita tamen quod in eadem ecclesia.

b Collegiatis.) Et si de iure omnis ecclesia cathedralis sit collegiata. c. nouit. & c. quanto de his, quā fiunt à præl. tamen nō omnis collegiata est cathedralis. Card. in c. nobis. de iure patr. Et dicitur ecclesia collegiata, quando plures canonici colliguntur in ea, habentes cōmune sigillum, c. significavit. de app. arcā communem. l. i. ff. quod cuiusq; viuunt. nomi. tractatum communem. c. tertio loco, de prob. Fel. in c. attēdentes col. i. de præscr. Barb. alia tradit, conf. 17. præclarè. col. 3. in 1. vol. Et hoc in dubio, vbi verò ex fundatione, consuetudine, vel priuilegio constat ecclesiā esse collegiatā, vel non, illi standū est dictis qualitatibus circumscriptis. Nico. Milius in repertorio, in verbo ecclesia collegiata. Anch. in cle. 2, norab. de acta, & qual. Et hac quandoque dicitur conuentualis de iure, non licet de consuetudine, qā ex cōmuni vsu loquendi conuentualis dicitur ecclesia religiosorum. Pan. in c. edoceri. & c. capitulū, de rescr. c. cū ecclesia sutrina, de cau. poss. c. nobis, de iure patro. vide glo. in c. i. §. sed quod per electiones, in verb. collegiatis, de elect. in prag.

Et intellige secundum quosdam nominatū ex-

cludi à suis nominationibus, etiā si illæ præbendæ non essent 200. florenorū, quod raro evenit per gl. in prag. in verbo, duas. §. quod si q. ex dictis, q. reprobato in tract. nominationum. q. vlt. per hunc tex. dicentem, quorum insimul, vel cuius fructus, &c. Et per hoc verbum ibi tempore residentiae, quia beneficia curara, etiam si quis non residet dato vicario tanto ferē valent, quantum si residet: ideo intelligitur de residentia in præbenda facienda.

Præterea suadetur ex text. horis diuinis intercessendo: nam in ecclesia collegiata, si quis vult recipere fructus præbendæ, debet interessere horis diuinis, alioqui distributiones nō habet. c. vno. de cler. non resid. in 6. & sic conuenit præbendis. Probat etiam tex. interessendo, & quia text. taxauit ad ducentos florenos, vt viri literati possint commodè ex eis redditibus vivere, quod non possent, si haberent duas præbendas, non ascendentes ad dictam summam. Ideo si nominatus habeat duas præbendas, quā non ascendant ad summam hic taxatam, poterit adhuc nominationibus vti, & idem in graduato intellige suadente eadem ratio.

c Beneficium.) Non dicit hic tex. quod obtinere debeat fructus, sufficit ergo si obtineat beneficij titulum, licet fructus primi anni reciperentur per episcopum, vel alium, iuxta c. si propter. de rescr. in 6. c. præsenti. de off. ord. ibidem, tum quia obtinet beneficium, vt hic, tum etiam, quia illa beneficia ascendunt usque ad summam ducentorum florenorum, quod etiam hic sufficit, ad hanc, quia non residendo in præbenda, non recipit fructus, nec distributiones quotidianas. c. vno. de cler. non resid. in 6. & tamen si quis habeat duas præbendas, vel vnam, & ascendat usque ad summam 200. florenorum auri de camera, si non residet, & sic nullos fructus recipiat, tamen nō potest isti prouideri vterius in vim nominationum, vel gradus, à fortiori quando habet beneficium cuius fructus recipiet post vnum annum, vel duos: quia tunc non poterit impetrare nominationes, vel eis vti, & acceptare beneficium, seu beneficia in vim earum.

Nec obstat c. si tibi cōcesso. de præb. in 6. vbi nō vacat primum beneficium per adoptionem secundi, cuius fructus alius recipit, quia verum est quantum ad perceptionem fructuum ipsius primi beneficij, vacat tamen quantum ad hoc, vt postquam possessionem pacificam administrationis secundi beneficij habuerit debito tempore cōferatur, alias habebit locum Lateranen. concilium. c. nulla. de concef. præb. Henric. Bohic. in c. de multa. col. 3. in 2 dist. de præb. & sic nihil facit contra hunc tex. vi. de gl. in verbo petere, in f. §. teneantur, supra eo,

Nota tamen perpetuo non valere priuilegium, Omnes frumentum, vel cōsuetudinem, vt archidiaconus, vel ^{duo} beneficij alius beneficij recipiat fructus omnes, quia debet c. non posse referuari dimidia pars fructuum, vel pars quā de summa recipi scribitur in extra ag. suscepit, de elect. in extra. lo. 22. & in extra. vna. Ne sede vacante, in communibus. Et ideo solet appellari à notorio abusu ad Se- natū, si maiorē pensionem velint eximere, qui hoc solet reformare, nisi illa portio sit illi sufficiens ad vi- clū, vt cōmodè viuere possit, alioqui cū beneficio quis

Dispensa-
ca s. ad duo
non potest
re in eadē
ecclisia.

Collegiata
quædatur
& quoniam
do cognoscatur.

Archistar.: quis fame periret. [Imò hoc anno 1550. & die 22. Maij, in magna camera fuit iudicatum contra archidiaconum Vandomien. & condemnatus fuit ad restitutionem fructuum, quos percepérat post sententiam recréderia, licet cauaretur, sibi fructus debet ab his qui nō sunt promoti, sed quis nō tenetur promoueri, nisi habeat pacificā palesſionem, ob id archidiaconus, vel alius, non potest recipere post recréderiam fructus per non p[ro]missionem. c. cōmissa, vbi gl. de elect. in 6. alioqui sententia r[ec]redentia nil prodesset, & esset illusoria, contra. l. si pr[et]or. ff. de iudiciis, fuit insuper damnatus ad intercessi, dama & expensas, & bonura est, quod isti fructuum beneficij v[er]s[us] patores seu prædones castigentur.] [nam sicut ipso factō excommunicati. d. extra. suscep[ti]. quam deberent declarare episcopi contra archidiaconos, & alios fructuum ecclesiarum v[er]s[us] patores.

Item si post requisitionem & acceptationē pri-
mi beneficij vacet aliud, poterit nominatus si du-
biter p[ri]mū sibi non deberi secundū reuirere,
cum protestatione, quod si consequatur p[ri]mū
non intendit secundū prosequi, alias sic Nicol.
Milius in repert. in verbo acceptatio. l. Arch. in c.
relatio. in fi. 21. q. i. quod etiā p[re]cedit in mādatario.

Et habito primo beneficio, sufficit mandatario
vel nominato exprimere verbo se dimittere secun-
dū beneficium: & non requiritur expressa renun-
ciatio, cum nō habeat nisi ius ad rem, quod sufficit
verbo dimittere, vel facto. cle. gratia de rescrip glo.
in c. ex ore, de his quæ sunt à maior. parte cap. sic
consuluit Calder. consil. s. An si impetrans. m[anu]b[us]. de
renunciatio. Et hāc dimissionem oportet probare,
vt supra dixi, si tamen eodem die nominato cōfer-
rentur duo beneficia, & ipse acceptarit, minus, vt
posset postea maius habere, vt pote p[ri]mū erat
quingentarū librarum, vel ducetorū ducatorum,
alterum centum: dico hoc non posse s[ecundu]m, quia p[ri]mo
collatum prius debet acceptare, alioqui com-
putabitur secundū acceptarum, vt non possit
postea aliud habere, licet illud minus non excedat
summam, alias fieret fraus, quæ excludenda est. c.
sedes de rescrip. & alias scripsi.

quorum insimul, vel cuius fructus, a redi-
tus b. & prouentus c. tempore residentia, &
horis diuinis interessendo, ad sum-
mam ducentorum florenorum auri d

a. Fructus.) Qui dicuntur deductis expensis. l. i.
C. de fructi. & litium expens. c. ad nostram. de iure-
jurand. Barb. in c. cum contra. coi. 2. de pigno. & etiā
possūt dici, qui supersunt deducto labore personæ.
gl. vlt. l. per diuersas. C. manda. emolumenta etiam
dicuntur deductis sumptibus. cle. statutū. de elect.
not. Anch. in c. si propter. de rescr. in 6. nisi in deci-
mis. c. pastoralis. vbi gl. & doct. de deci. Et sic licet
qualificatus haberet quingentas libras in benefi-
ciis, deductis tamen oneribus, non habet quadrin-
gētas poterit nominationes impetrare, & impetrata-
ris vti per prædicta, quod est notandum. sic dixi in
tract. nomina. q. 9. nu. 35. non tamen ponderauit hoc

verbum vide in l. frugem. ff. de verb. sign. vbi dicit
gl. q[uod] omnis fructus est redditus, & ibi dixi gl. & doct.
in c. 1. de reb. eccl. non alien. vide Anch. in c. pa-
storalis q. 1. de deci. & Bal. Nouellum. in tract. de do-
ct. in 6. parte. 75. priuilegio ante matrimonium. gl.
lextra suscep[ti]. de elect. in extraua. Io. 22. in verb.
fructus.

b Reditus.) Cuius appellatione omnes fructus Quid ap-
p[ro]minentur. gl. & doct. in c. generali. de elect. in 6. &c p[ro]latione
eo dicitur, q[uod] singulis annis redeat, non retro datus, redditus ve-
rt tradit Bar. in l. filio. ff. de lib. & posth. & est nomē
generalius, quām fructus, quia omnes fructus con-
sistunt in redditu, sed non ē contrario, nam partus
ancillarū est in redditu. l. Paulus. §. h[ab]eres. ff. de v[er]sur.
sed non est in fructu. l. in pecudum. ibidem. §. in pe-
cudum. insti. de ter. diui. Spec. in tit. de loca. §. l. ver.
illud autem. Corset. in repe. c. grandi. n. 86. de supp.
neg p[re]l. in 6. Et annui redditus ad longum tempus,
vel perpetui inter immobilia computantur, alio-
qui inter mobilia. clem. cxii. §. cūmque annui. de
ver. sign. Bar. in l. iubernus nulli. in fi. prin. C. de fa-
crofan. eccl. Alex. in l. mouentium ff. de ver. signif.
Chassa. in confue. Burgund. in rub. des rachap[er]z. §. 1.
in prin. Et de his redditibus tradit abundē Conrad.
in tracta. de contractibus. q. 72. & redditus est genus
generalissimum: genus v[er]o subalternum fructus,
genus inferius fructus dicit Albert. in l. fruge. n. ff.
de ver. sign. vbi fusu. & p[ro]p[ri]etate.

c. Prouentus.) Est nomen magis generale, quām Qui sim p[ro]p[ri]etatis
duo proxima, nam comprehendit fructus & redi- uenit.
tus. allegatur. l. v[er]s[us] fructulegato. ff. de v[er]s[us] fruct. quā
reditus & obuentiones exprimir, sed addu[er]it tex. in
lannonam. ibi, vberes prouentus. ff. de extraor. cri-
mi. Lucam de Penna in l. litibus. col. 7. ver. h[ab]et de
reditib. C. de agric. & sensi. lib. 11. ea enim quæ de
multis, & iurisdictione, ac alias vnde cūque prouen-
iunt prouentus dicuntur, seu obuentiones. Boer.
in decisi. Burdeg. q. 224. abbas. Inno. in c. Pastoralis.
col. 2. de donat. c. vno. vt eccl. benefici quasi velit di-
cere hic tex. quod siue nominatus habeat ducetos
florenos in fructibus beneficij, siue in redditibus, vt
in syluis cæduis & viuariis, siue in aliis prouentibus
beneficij, etiam si in pensione consistent, quod
tunc beneficium petere in vim nominationis, vel
gradus, non poterit, nec consequi, vt dico in q. vlt.
tractatu nomina. Differentiam inter fructus, emolu-
mentum & lucrum tradit Imol. in c. si h[ab]edes.
col. 1. de test. nec obstat, q[uod] si redditus sit genus gene-
ralissimum, ergo prouentus non potest esse magis
generale, quia respondeo in d. l. frugem. de ver. fig.
a. Florenorum auri.) Floreni diecuntur à flore liliij Floreni qui
impresso, & quod à Florētis primo percussi fue- dicatur, &
runt, vt affert Gomef. in regula cancel. de valore nominari
expriment. vbi dicit etiam florenum solidum, &
ducatū eiusdē valoris esse. Allegādo Albert. Brun.
in tract. monetarum, quod no. est ad intellectū hu- quando sūs
ius texus, & ad exclusionem graduatō & qua- exclusi sīt
lificatorū, vt nisi habeant beneficia, cuius fructus
ascēdat ad ducetos ducatos de camera nominatio- nominatio-
nes impetrare posint, & illis vti. Et qui dicit illos
habere v[er]s[us] ad prædictā quantitatē, probare hoc
habet nominatus nō. l. 2. ff. de prob. Et idem, si quis
dicat

dicat illum nominatum habere aliud beneficium, p̄b̄are enim debet actor suā intentionē.l. actor. C. de prob doct.in l.2. & l. qui accusare.C. de edend.

de camera ascenderent , beneficium in vim gradus a seu nominationis huiusmodi tunc petere b * , seu consequi a In vim gradus.) Non prohibetur ergo hic obtinere in vim mandati,vel per nouam prouisionem, vel si alio modo sibi canonice cōferatur,quia postquam de vno negat,de alio concedere viderur.ca. qualis.25.dif.gi.in c.de multa,de pr̄b. Imò si habēs beneficia v̄sque ad hanc summam in vim gradus, vel in nominationis, beneficium non peteret, sed eidem conferetur per ordinarium,non vacaret ipso iure, si esset cōpatible cum primo , quia multa teneant facta quæ prohibeant fieri.l.patre furioso,ff. de his qui sunt sui vel alie.iur. & etiā quia hic non annullatur collatio illi facta,nec fit incapax ad illud beneficium ipso iure, si nullus alias nominatus aut graduatus p̄sequatur. In hoc ergo casu possit alius nominatus illud beneficium requirere à collatore, & p̄sequi,qa postquā non debetur isti nominato,ergo alteri debebitur,qui sic debitæ qualitat̄ p̄ ea quæ notātur in cle.vna.de sup.negl.pr̄l.

Nec possit iste cui est facta talis collatio, resignare hoc beneficium in pr̄iudicū illius nominati, aut graduati requirentis, nec plus iuris transferre, quām habeat.l.traditio,ff.de acq.terum domi.Bur. in l.ii vniuersit. C. de lega, quia si iste qui haber ducentos florenos, non potest illud in vim nominationum consequi pro se , ergo etiam nec pro alio, quia hictorū negat,quod nullo modo possit consequi, alio prosequente beneficium in vim nominationum cōsequeretur, si ex iure resignato alius haberet, gaudear ergo in finu.

An possit Papa iure præventionis isti conferre vltra dictam summā : videtur quod sic , & hoc patet in rub.seq.in verbo,quomodo cūq; quod an sit verum,ibi,examinabitur. Prohibetur tamē ab ordinario isti conferri tam in vim gradus, quām nominationis,& etiā in vim vtriusque.in l.certi eondictio. §.i. ff.si cert.pet. & not. doct.in l.2. de verb. obl.vbi sub simplicibus continetur mixtum.

Acceptatiū b [Petere seu consequi.] Et sic argumentum sub beneficium, mendo à contrario , quod est in iure frequentissimū.l.i.ff.de offi.eius,& c. cū apostolica. de his quæ fiunt à præla, non prohibetur nominatus prosequi illud beneficium, quod iam acceptauerat, etiā postquam est repletus, quia tantum prohibetur petere, seu consequi, postquam obtinuit beneficium v̄sq; ad ducentos florenos, sed prosequi illud in quo ius antea habebat, non prohibetur, quod probat etiam hic tex.dicens, si tempore vacationis habebat beneficia ad ducentos ducatos, non poterit petere beneficium , ergo iam habitum prosequi non prohibetur.

Vnde si nominatus vel graduatus in vim nominationum, vel gradus, acceptaverit beneficium primum, super quo sibi lis mouetur, & postea ei confertur aliud , quod pacificè obtinet, vel acceptauit

secundum, & obtinuit, nō prohibetur primum acceptatum proseguī, eo q̄ tempore vacationis illud nō habebat, & fuit primū quod acceptauit : vnde multa prohibētur fieri, quæ facta tenent.l.patre furioso,ff.de his qui sunt sui, vel alie.iuris. & factum legitimū non retractatur, etiam si peruerterit ad casum , à quo incipere non potuit, per regul.iuris.

Etiā quod nostrum est, sine facto nostro à nobis auelli non potest.l.id quod nostrum,ff.de reg.iur, sed istud beneficium erat acceptatum tempore adeptionis secundi, ergo non potest à nominato auferri, sine illius resignatione, & facto.

Item ponderanda est dictio obtineat , vbi si nominatus obtineat , non potest secundum cōsequi, sed non obtinebat tempore acceptationis primi beneficij, ergo valuit collatio primi, vt in gl.obtineat.supra dixi, igitur illud primum proseguī poterit post adeptionem secundi.

Præterea non inducitur priuatio , nisi in iure sit expressa, tex.iuncta gl.in c.f. de iure. nec etiā aliqua lex tale quid dicēs. §.sin autem in auth.de nō elig. secundo nub.coll.i.& nominati & graduati essent deterioris conditionis, quām mandatarij & alij.

Nec refragatur text.in cle.gratiæ.de refct. quia ille tex.loquitur de gratia, quæ ad vnum tantū beneficium competebat. Ideo vno adepto incompatibili gratia expirat, quo ad aliud incompatibile habendum, quia gratia suæ renunciare videtur, cum duo incompatibilia obtinere non possit, & ius presumit, quod non relinquere beneficium pacificū pro gratia sua, nec dimittet certum pro incerto , secus est in nominationibus, quæ non solum dantur ad vnu beneficium, sed ad plura donec fructus ad ducentos ducatos ascendant, etiā in nominationibus non possit nominatus sine dispensatione aliud obtinere curatum, & alias incompatibile, vt dixi. [Et tex.in d.cle.gratiæ.dicit, gratiæ renunciare videtur, nō autem beneficio, quia nō ad rē facilius admittitur , quam ius in re.c.f. de conceſ.pr̄b.in 6. & sic intelligitur tex.in c. si pauper, de pr̄b.eo.lib.

Nec obest c.si pauper.de pr̄b.in 6. qa loquitur in gratia in forma pauperū, quæ cessat & extinguitur per adeptionem pacifici beneficij, quia is non est pauper, qui vnum haber, diuersum est in nominationib. quæ non extinguntur per vnum beneficium, si non sit valoris ducentorum florenorū aurii de camera, & sic in omnibus nominationes non sunt similes gratiis in forma pauperū, etiam si habens istam gratiam acceptasit beneficium in vim illius, licet postea obtineret aliud compatibile, non extingueretur ius iam acceptatum.

Item ibi nō potest is, qui est adeptus, beneficiū acceptare aliud in vim suę gratiæ, nec nominatus, qui est adeptus beneficium. 200.ducatorū poterit petere, & cōsequi aliud in vim nominationum, sed illud quod est cōsecutum, ieiunere potest, & sic ius quod obtinuit per collationem non admittit, nec memouer quod consequitur postea, certe de facto & cū effectu, sed de iure est cōsecutus per collationem & acceptationem, vt suum dici possit.c.f.tibi absenti, de pr̄b.in 6. & qui habet actionē ad rem, ipsam rē habere videtur. l. q. actionē,ff.de reg.iur.

Nec

Nec me conturbat, quia sic nominatus primus fraudem faceret prosequendo secundum, & fraudibus est obviandum. l. in fundo ff. de rei vendi. respond. nulla in hoc fieri potest fraus, si opponatur à parte, nā si antiquior prosequatur secundū, opponi contra eum potest repletio, & quod obtinuit vñā usque ad summam prædictam, vnde iudex secundo nominato adiudicabit secundum, si antiquior non probauerit se succubuisse super primo, vel ei non fuisse debitum, quia resignatum, & sic fraus cessabit, & ista sunt notanda.

non possit. a Et insuper quod tam graduati simplices quam nominati beneficia in mensibus eis assignatis vacantia petere & consequi possint secundum propriæ personæ condescentiā b & conformitatē c vide-

a Non possit. Ergo antequā eidem sit prouisum usque ad summam ducentorum florenorum auri de camera, poterit nominarius & graduatus petere & cōsequi beneficium compatibile cum primo. licet prius haberet vnum vel plura per hunc tex. & per ca. quanuis primum, & ibi doctor. de præben. in 6. non poterit tamē aliorum incompatibile petere, nec consequi, non habita prius dispensatione, capitul. ordinarij. §. i. de offic. ordina. in 6. & si facta acceptatione secundi incompatibilis obtineret dispensationem, non efficaretur habilis in præiudicium alterius. cap. quanuis de rescript. in 6. quia dispensatio vt nunc valet, non vt tunc. Præpo. & alii in legitimatione, in cap. per venerabilem. qui filii sint legi. vide quæ scripti in trac. nomin. quest. 15. numer. 34. & supra in verbo, tempore vacatio- nis.]Hodie sine dispensatione nominatus requirit secundum, & postea dimittit primum, quando est aseccutus secundum, ne præpropere dimissio ei noceat. Item si nominato repleto conferatur beneficium ab ordinario vacans in mensibus nominatorum, non poterit illud beneficiū per non nominatum impetrari, tum quia hic non annullatur collatio, tum etiam quia si collatio esset nulla, hoc esset in fauorem aliorum nominatorum. §. si quis verò supra, sed si nullus adest qui persequatur, vel nō habilis persequatur, ob id non potest ab isto nominato repleto euinci nisi per nominatum habilem. nā si collatio fuisset facta non nominato valeret. §. te- neantur. sup. multo fortius si facta sit nominato repleto, quia gradus non debet facere deteriorem nominatum. [b Condescentiam.] Etiam si in nominationibus religiosi non exprimeretur ad beneficia regularia, vel illius ordinis, quia verba in nominationibus posita debent intelligi secundum qualitatem personæ, ad quā referuntur. c. cum de beneficio, de præb. in 6. c. possessiones, & ibi Bar. & aliij. de reb. eccl. non alien. l. plenum. §. equitij. ff. de vñā & habi. & ibi addidi alia ad hāc rē faciētia. Et priuilegium censetur cōcessum secundum qualitatem personæ, qui conceditur. l. ex militari, ff. de test. milita. & ibi Bal. facit dictum Io. Monach. in c. cum aliquibus. de rescrip. in 6.

*Religiosus
an debet
esse prof.* An requiratur quod sit expressè professus ante-

quam impetrat nominationes vel antequā in vim illarum prouideatur: Responde sufficere esse professum tempore vacationis, per hunc tex. & sufficiet etiam tacita professio, quia in electionibus est statutum, vt quis debeat esse expresse professus. c. nullus. de ele. in 6. & in prioratib⁹ & administratio- nibus. in cle. i. de statu monac. & ideo possit fieri collatio illi, statim post suam professionem. Fed. conf. 258. factum tale est, quidam abbas, &c.

In mādatis apostolicis declaratur per legem regni, quod non debet concedi religiosis nisi professis, in ordinatio. regiis, rub. des mandatis, art. 6. & idē in nominationibus seruatur in hoc regno, vt ante professionem expressam nulli de beneficio prouideatur. An in collationibus vel prouisionibus, seu postulationibus habeat locum dictum c. nullus. vi. Contrarij de Io. And. Pan. & alios in c. 2. de test. & not. in cle. tamen ser- 1. de ele. Io. de Selua. in tract. de beneficio. in 3. par. natu in re. q. si. incidentes quod non. An sufficiat quod tē pore vacationis sit regularis, vel secularis, vt qualitas beneficij exposcit, vide Fel. in c. ea te. col. vlti. de rescrisp. post gl. in verbo, religiosis. in §. illi verò. eo. tit. in pragm. & dominum Probum in addit. ad Ioan. Monachum, in c. euui. qui. de præb. in 6. pulchre Bal. in conf. 492. Petrus de Fessa, in 1. vol.

c. Et conformitatem.) Conformitas & condescen- Religios⁹ tia est, vt religiosis S. Augustini prouideatur de be quomodo neficiis illius ordinis & religionis, & religiosis S. Be pernomina nedicti, de beneficiis illius ordinis, & in ecclesiis v- tiones pro- uideri pos- uideri aliis deserētibus nigrū habitū & similiē, vbi est habitus albus, prouideatur ex decentia habēti- bus album habitum. c. deus qui. de vit. & hone. cleri. Nam dicitur, Non arabis in boue simul & asino. i. homines diuersē professionis in uno officio simul non sociabis. Deut. 22. & c. in nona. 16. q. 7. facit ca- non, vt lex 27. q. 1. cle. ne in agro. §. i. de statu mona- cho. Deficientibus tamen monachis nigris possunt conferri beneficia illius ordinis monachis albis vel canonicis, quia isti in iure æquiparātur. c. quod dei timorem, de statu monach. glo. in c. cum singula §. fi. de præb. in 6. & quia ista religiones conuenient omnes in tribus substancialibus regulæ de quibus in c. cum ad monasteriū. de statu monac. & ista diuersitas facit potius religiones differre in qualitate accidentalē, quam in substantia. tex. & ibi Barb. not. in cle. i. de elect. vide Dom. in conf. 41. pro clari- riori, & tex. in c. nullus. 61. dist. gl. in c. possessiones. de reb. eccl. nō alien. Et de prælatione & præemi- nētia inter monachos S. Benedicti, & canonicos S. Augustini, tradit plene Io. Baptista in suis conciliis sacro. collegiorū Bono. Paduē & Ferra. per totum.

Et an deficiētibus nominatis vel graduatis regu- Deficien- laribus possint beneficia regularia vacātia in mé- bus nomi- bus eis deputatis istis secularibus cōferri. q. non natis regu- pbatur in hoc tex. & in c. cū de beneficio. de præ. laribus, an secularibus cōferri pos- sīt. nō deficerent religiosi, tūc secularibus dari pos- sīt. & requireretur quod essent qualificati. p. tex. cia regula- & ibi not. in cle. i. de reb. eccl. nō alien. quia necel- ria. sitas non habet legē. c. si quis propter. de fur. l. vna. ff. de offi. consul. & necessitas facit licitum, quod

alias nō esset.l.2. §. cū in eodē. & ibi gl. ff ad l. Rho. de iact. & c. dilectissimis. l.2. q.1. Pet. Gerar. singulare rīlt. vide tex. in ca. inter quatuor. de relig. domi. Dec. in c. cum M. c. cum in cunctis. in fin. princ. de ele. post Imot. in cle. vna. col. 3. de suppl. negli. præla. q.6. lo. Dayma in procemio supra in verb. vedi- cabant. fol. 71.

Et tunc prodesset papæ dispensatio secularibus concessa ad regularia, alias nō valet in præiudicium nominatorum, vt inferius dicit text. prætextu cuiusvis dispensationis.

licet seculares secularia, & religiosi regu-
laria a beneficia ecclesiastica, ita quod se-
cularis nominatus beneficia regularia in
mensibus deputatis vacatia prætextu cuius-
vis dispensationis b apostolicae, & econtra-

*Qua dicantur regularia, vel secularia, aut cœluerunt per eos regi glo. in §. id est ordo. in ver-
s. regi glo. regularibus. eod. titu. in prag. Ioan. de Selua. in
per secula- tract. de beneficio. in 1. parte. q. 4. nu. 13.*

Idem intellige in beneficiis cœlueris regi per re-
gulares, vt regularibus debeatur, & coniueta regi
per seculares secularibus. c. cum de beneficio. de
præb. in 6. requiruntur tamen sequentia, antequā
qualitas beneficij mutari possit.

*Quo regni vantur ante institut. tex. ibi institutis. & accipitur largè in-
stitutio pro collatione, vel alia pūsione. Dy. in re-
gula prima, de reg. iur. in 6. per illū tex. & in c. post
electionem. iuncta glo. de conce. præb. & si defa-
cto teneretur beneficium, non haberet locum ille
tex. vt glo. ibi, & doct. firmant, quia non esset inti-
tutus, vt requirerit ibi tex.*

Secundò, requiritur bona fides, ideo si clericis se-
culares cōtra papæ præceptum, vel prohibitionem,
beneficium possederint regulare, non præscribit.
Feli. in c. in nostra. col. pen. de rescrip. Ioan. de Sel-
ua, in trac. de benef. in 3. parte. q. ii. n. 49. dixi in §.
Infrā de firma & irreuocabili cōcord. stabi. quia
malæ fidei possessor nullo tempore præscribit. ca.
vigilanti. de præscrip.

Tertiò requiritur quod cōferens eo animo &
intentione cōferat, videlicet vt imprimat aliū statū
beneficii. & ideo in collatione debet collator dicere
regulari, cōfero beneficiū seculare, & seculari de-
bet dicere confero regulare, licet nō sit illius qua-
litatis. alioq. si daretur in cōmendā, vel ex dispe-
satione possideretur, vel diceretur depēdere à mo-
nastry aut diceretur officiū regulare, tūc qualitas
cōtraria nō præscriberetur. Dom. & Perus. ibidē.
vide Aegidiū bella mera. cōf. 41. supposito. * Ni
si beneficiū commendaretur aliud iam habēri, qd
haec cōmenda fieri censetur ratione alterius be-
neficij, nō ratione qualitatis beneficij. ideo si secu-
lari habenti beneficiū in titulū cōmendetur regu-
lare, non exp̄ressā tamē ea qualitate, sed simplici-
ter papa dixerit, parochialē ecclesiam tibi cōmē-
damus, tunc in illa cōmenda qualitas præscribitur
vt vidi teneri in praxi, per ea quæ doct. not. in d. c.

cum de beneficio.

Quartò, requiritur possessio quadraginta anno-
rum, quādō probaretur beneficium esse regulare,
vel econtrario, vel vera qualitas, secus si cōtraria,
qualitas nō probaretur, quia tūc sufficit, quod fue-
rit vltimū possēsum per secularem, licet nō inter-
uenierit præscriptio ad hoc, vt seculare debeatur, si
probaretur possessio hinc inde, eo casu attēderetur
vltimus status. de Rota, decif. 487. nota quod impe-
tranti. in antiqu. & decif. 32. fuit in no. Nicola. Milius
in repert. in verb. beneficij. §. 23. Fed. conf. 240. sal-
ua, etiam titulum requiri cōsuluit Anch. consi. 162.
in quæstione. Et D. Gomes. in tract. gratiarū expe-
cūtiuarum, in decima forma. [dicit decem annos
sufficere quo ad fauorem graduatorū, si tamē ec-
clesia regularis mutauerit statum in secularē, vel
ecōtrario, non tamen perdit subiectionē vel colla-
tionem per text. & ibi doct. in c. dilectus. de capel.
monacho.] quod est valde notandum, quia sāpius
vidi super his dubitari.

b Dispensationis.) Non excludit dispensationem
apostolicam & regiam, quia nil tam naturale est,
quam eo genere vnumquodque dissolui, quo ligatum
est. I. nihil tā naturale est. de reg. iur. ff. & om-
nis res per quas causas nascitur, pereasdem dissol-
uitur. c. 1. de reg. iur.

Possit tamē papa dispensare, vt religiosus vnius
monasterij habeat beneficia in alio alteri ordinis,
& ille sic dispensatus poterit beneficia in vīm gra-
dus, vel nominationis obtinere, quia hic tex. tantu
replibet dispensationē regularibus, vt secularia ha-
beat beneficia, & cōtra; sed nō vt regulares habeat
regularia alterius etiā ordinis. vide Pan. & alios in
c. Deus qui. de vir. & hdnest. cle. & regula. cāc. 66.
posset etiā papa iure prætentionis regulare benefi-
cium conferre seculari, vt tit. prox. inf. §. declarantes.
in verbo, quomodocūque patet, sed dispēsare
quod nominatū secularis habeat beneficium regu-
lare per suas nominationes, hoc non potest, vt hic.
& dico. infrā. tit. prox. nisi in defectū religiosorū,
vt dixi supra in verbo, & cōformitatē. Nec posset
dispensare circa qualificationes in tex. positas, cū
altera pars super contractū nō dispenser. l. 1. & 2. C.
quādō lic. ab emp. disce. & sic nō valeret, si dispēsa-
ret, quod qd posset sumere nominationes sine stu-
dio, vel post biennium, velsine gradu.

Idem si papa vellet afficere aliqua beneficia gra-
duatorum, vel nominatorum. vt pote, si cedētibus
vel deceđtibus duobus canonici papa statuerit,
vt illorū præb. cōferrētur cantoribus seu aliis non
qualificationis. nā si præb. primæ vacēt in mēsib. qua-
lificatorū debebūt nō obstante statuto, vel tali dis-
positione qualificatis, quia postquā papa non po-
test tollere in totū beneficia qualificatorū, sic nec
p parte, nisi iure pūtationis, prout sibi reuinuit in §.
declarates. infra tit. prox. & quia hoc videtur ordi-
nasse sine præiudicio qualificatorum. c. quāuis. de
rescr. in 6. & sua dispositio fortiter effectū, quādō
vacabunt alio tēpore nō affectō dictis qualificatis.

An monachus professus in vno monasterio, si ad
aliud trāseat, debeat ibi professionē facere nouam
quod sic pbatur in ca. abbate S. Syluani. & ibi Pan. facere, ante
in

natur monachus ad aliud monasterium translatio

in 4. not. de verb. sig. & cōf. 96. cū ad aures. in fi. vol. I. quod est verum, quādo diuersa sunt regulæ, & vt monachus dicatur secūdū monasterij, sec⁹ quo ad substātiā reg. Dec. in c. p̄terea de præ. Seruatur vt nō fiat noua p̄fessio. Et an valeat p̄mutatio facta d̄ beneficio vni⁹ monasterij, cū alio alteri⁹ monasterij, q̄ nō corā ordinario sine trālatione, no. i. c. 1. in fi. de priui. li. 6. hoc nūcupātū tradit Coll. in c. Ioā. in fi. de reg. sed corā papa fecus, q̄a trālato vide- tur p̄ papā fieri licet nō petatur, si appareat ex sup- plicatione, q̄ alteri⁹ monasterij sit religiosus, vt est regula cancell. de translatio. relig. incipiē. Itē si re- gularis. reg. 66. De dispēlatione, vide quā dico in gl. dispensationem, infra in forma māda Apostoli. religiosus a secularia beneficia petere aut cō sequi minimè possint. Quódque beneficia simpliciter, vel ex causa permutationis b in a. Religiosus.) Et sic religiosus potest obtinere no minationes, debetn̄ antequā adeat studia gene- ralia, habere facultatē à suo prælato cū consilio sui cōūetus, vel maioris partis ipsius. tex. in c. 2. ne cle. vel monac. in 6. Auct. in deci. Tho. q. 279. Itē an va- leat, &c. & in cōf. benedictinis. c. 6. de studiis, licet de cōsuetudine solus abbas missionē præstet & fa- cultatē q̄ si sine causa recuset monacho docili, fa- cultatem hāc dare poterit ep̄s. arg. c. nullus, de iure p̄atr. Io. And. & alij in d. c. 2. & si religiosus sine pre lati licētia ad studia se trāstulerit, est excōmunicata nec poterit gradū sumiere, tū q̄a p̄ mortuo ha- betur. c. 2. & ibi doct. de maiori. Iaf. in repet. l. si q̄s

Religious a quo debet habere fa- cultatē cōū- diad fia- dia.

Excommunicatio pro eo. ff. de vsuc. tū etiā q̄a excōmunicato dicitur causa gra- dum fune- reprohibe- pur.

infamis. gl. in c. i. quo tempore miles. c. infames. 6. q. i. Rō. fin. 675. & 788. Ideo ad dignitates aspirare p̄hibetur. Reg. infamib. de reg. iur. in 6. & q̄a hēre- tico cōparatur. gl. in c. fi. de p̄en. i. 6. & quia est p̄hi- bitionē cōmunione hominū. c. 2. & c. exceptionē. de exc. c. excōmunicatos. ii. q. 3. Bar. & alij in i. cōf. C. & Petrus de Lefnauder. in opūculo de doct. in i. part. q. 18.* Sexaginta excōmunicatorū p̄cas scripsi inferius in ru. de exc. nō vitād. Et eo casu nō po- terit nominationes impetrare, cū rescriptū ab ex- cōmunicato impetratū nō valeat. c. i. de rescr. in 6.

Si verō facultatē studēdi extra monasteriū ha- buerit à suo prælato, tū & nominationes sine alia licētia habere poterit, quia ista videtur cōcessa in cōsequētiā. c. p̄terea. de off. deleg. l. 2. ff. de iuris. omniū iudi. & ibi nō, nam Spurius legitimatus per Papā p̄t doct. fieri; & ad alias dignitates admitti per quas nūlū fit prejudiciū, fecus in aliis. Card. in procēcio cle. Io. q. 3. in prin. Puto etiā quōd si si- ne facultate studeret postea habita. absolutione à suo prælato tēpus illud studij factū sine licentia p̄derit, quia per absolutionem reponitur in illo sta- tu, qui ab origine naturā inhērebat. ideo actus cō ualefecit. l. filio cui pater. ff. de l. & posth. l. qui apol- lonios. de hered. inst. Facit quod no. Bar. in l. cum vir. col. 3. de vsuc. & Pan. in c. cum ex offic. col. pen. de p̄scr. d. c. i. de rescr. in 6. vbi doct.

Monachus habet prioratū, an de- sinit esse

An monachus electus ad prioratum nō curatum, nec collegiatum, sed ad simplicem & regularē, & eiusdem monasterij desinat esse sub obediētia &

iurisdictione abbatis, q̄ nō concludit Iaf. conf. 77. sub obediē- preffponitur. in l. vol. vide Bonif. in cl. ne in agro. tū abbatis §. adhæc. de statu monach. & gl. in c. de monachis. 16. q. i. & an postquā renunciat primo monasterio, remaneat monachus primi monasterij quo ad suffragia, & alia, vide per Pet. de Peru. in trac. de mutati. status persona. quest. 2. & 3. & gl. in ver. elegant. in §. i. de elect. in prag.

b Permutationis. Nisi fieret in fraudem nomina *Beneficiū in fraudem* torū, vel graduatorum, quia tūc illa beneficia lici- tē conferuntur nominatis, vel graduatis, cum resi- *permutatio teneat, & quia resignātes nō fuerunt vīsi be- sum nomi- nais debet- tur.*gnatio teneat, & quia resignātes nō fuerunt vīsi be- neficio iuris, sed in fraudē legis & sic nō habet lo- cum cle. vna. de rer. permuta. ibi, videlicet, vt colla- tio facta alii quām permutatibus, non valeat, nam hoc casu ratione fraudis valebit per tex. ibi, ne cō- cessione iuris. & ibi hoc tenet gl. facit. c. cum vnu- uersorum. eo. tit. & l. auxilium. in fi. ff. de minor. Idē si resignans ante viginti dies moriatur, si nō fuerit derogatum regula de xx. diebus, vt dixi supra eo. in §. p̄fatiq; ordinarij, in verbo, vacare. Idē si re- signarē meum beneficium, vt tuus nepos haberet illud, & tu resignares tuū, vt ego illud haberē, quia ista resignatio est simonia. Car. & alij. in dic. cle. vna. facit. c. ex parte. i. de off. deleg. Inn. in c. cū vnu- uersorū. de rer. permua. Multas congererē hic quā stiones de permutatione, sed propriam materiam prosequor, & bene multa licet videre in trac. per- mutationis benefi. & per doct. in locis ordinariis. de rerum permut.

Notandum est tamen q̄ in permutatione bene- *Sex requisi- ta in permu- tatione be- neficiorum.* ficiorū requiruntur sequentia.

Primum, quod resignātur beneficia. ca. vno de rer. permut. in 6.

Secundum, q̄ interueniat collatio beneficiorū resignatorū caūla permutationis. c. inter. de p̄eb.

Tertiū, q̄ episcopus, vel alius superior authori- tatem præstet. c. quāsitum. de rerum permu.

Quartum, cōfensus illorū, ad quos spectat col- latio, electio, vel p̄fentatio. gl. in cle. vna. eo. tit.

Quintum, cōfensus permute volentiū. c. i. ibi, communi voluntate. de rer. permua. Petr. de Vbal. in tract. de permu. benefi. q. 4. nu. 42.

Vltimum requiritur, q̄ permutentur spiritualia cū spiritualibus, & ius in re, cum iure in re, nō cum iure ad rē. Federicus in trac. de permu. benefi. q. 13. allego tex. in c. fi. de rer. permura. & Host. in sūma illius ti. §. quid potest permutari. Alia scripsi in pra xi beneficiali in rescr. permut.

Et sic permutauerō beneficium meū cū tuo, quod *Praxis quā dicebas pacificum, si quis mouerit mihi litē sup eo, do monetur ego debeo tibi denūciare, vt persequaris, & quod lis super be- facias cessare molestiā super eo: aliās in casu equi- p̄ficiō per- mutato.*

solet, ita in praxi feruatur. [vel quod liceat mihi ad meum redire beneficium, p. c. si beneficia. de p̄eb. in 6. & turius est hoc vltimum prosequi.]

Et in hac permutatione debet episcopus diligē- ter inquire si versetur utilitas ecclesiarū p̄muta- tarū, vel necessitas. c. scias. 7. q. i. & debet cōuocare patronos, si ecclesia habeat; & omnes quorum in-



teresse potest ad illam inquisitionem, & si repere rit permutationem vtilem, vel necessariam, præstat confensum & auctoritatē, pro qua semper presumitur, & quod recte fuerit accommodata. Inno. in c. innotuit. de eo, qui furtiuè ord. recepit, refert Anch. c. 279. q. Cal. c. 2. i. ub. de rer. perm. & c. 4. ibidē dicit, an sūc curratur alteri permutati, si fure ri: Iesu vltra dimidiā quod nō. concludit. Anch. de Burgos. in c. cū causam, 22 limita. col. pe. de empti. vira dimidiā qā titulus beneficij habetur à superiore, nō à parte. Anch. ibidē, & Imol. & Probus in addi. ad Iō. Monachum. in c. 2. de renunc. in 6.

*Decepto vla
vra dimidiā
in permuta
beneficij, an su
curratur.*

Quod est verū remedio illius legis, quæ pro rebus datur prophani, vnde Dec. conf. 210. vi. p. puncto, concludit post Feder. in tract. de permuta. beneficio: q. vlti. solam inæqualitate. in non reddere permutationem nullā non probata alia fraude, sed si aliud probetur fraus, vt pote persuasit pars suum beneficiū rati esse, & affirmauit, tunc si non sit verum, permutatio rescinditur. c. cū vniuersorum. de rerū perm. vel agetur vt implet, quod promisit ratione inæqualitatis. c. ad quæst. ibid. vide Boër. in decis. Burdeg. quæst. 205. tractatus. & ad episcopum aucto superiorem spectat admittere permutationes, & non ad inferiorem. c. quæstū. de rerum perm. an capitulū ecclesiæ collegiaræ possit hoc prescribere, quod nō, concludit Aegidius bella mera, c. 27. vtrū. Et permutatio dicitur faudabilis, & quāuis pluries fiat, nō præsumitur fraus. teste Dec. in c. cum venerabilis, sexto no. de excep. vide plenē per Paul. de Rom. in tract. de pensio. c. 7. §. fi.

mensibus graduatis simplicibus & nominatis assignatis vacantia eis non sint affecta a nec debita, sed ex causa permutationis cum permutantibus duntaxat: simpliciter vero vacantia b beneficia huiusmodi personis idoneis per ipsos ordinarios liberè conferri possint.

Afecta be a Affecta.) Dicuntur beneficia ratione litis. cle. i. neptia quā vt licet penden. & cōmendæ. c. nemo. de ele. in 6. do dicāur. & ratione expectati, q. acceptauit, & nō fecit fibi

prouideri, & vbi papa apposuit manū, etiā si moriat. not. in c. tibi qui de rescr. in sexto, Prouinciale. fol. 57. Pan. & alij in c. inter dilectos. de excess. præla. sed hoc iure nō vtimur in Fracia quo ad ultimū, vt dixi de rescr. §. i. supra. & etiā afficitur beneficium ratione reseruationis, quando papa reseruat suæ collationi. d. c. tibi qui. itē ratione decreti. c. dudū de præb. in 6. & quādo confertur canoniciatus. c. fi postquam. ibidem.

b Vacantia.) Non fraudulēter quia quādo fit permutatio in fraudē graduatorum, vel nominatorū seu resignatio in fraudē antiquioris nominati, tunc debetur eiusdē, nō vero faciētibus fraudē, vt supra dixi in gl. permutationis. Quero qñ dicatur fieri in fraudem? R. resp. Fraus & dolus ex cōiecturis probatur. l. dolū. C. de dolo. l. quia autē. §. non simpliciter, ibi, si modo nulla collusionis suspicio religionē prætoris instruxerit. ff. si quis omisſa cau. testa. ideo videndæ sunt coniecturæ, ex quibus probantur.

Prima est quādo aliquis graui infirmitate detenus permutat beneficia in mēsibus graduatorū, vel iuxta. postea in illis mēsib⁹ ante viginti dies vacat, vel in mēsibus nominatorū. l. filie. ff. solu. matri. & dicitur graui infirmitas, quādo ex ea moritur, vel quando per medicos, vel cōmuniter alios reputabatur moritur ex illo morbo. Alb. in d. l. filie. & ista graui infirmitas debet allegari, & probari, & quod fuerit tempore resignationis & pmutationis, alioquin non prodest. Anch. conf. 385. licet pridie in fi. & conf. 388. in casu. col. 2. & seq. Plenē scribit Bar. in c. in præsentia. num. 38. & seq. de prob. & Aymo Crauette, in conf. 82. dominus col. 2.

*Coniectura
ad proban
dam frau
dem in be
neficiis.*

Secunda coniectura est, quando consanguineus cū consanguineo, vel magnus amicus cum amico permutat in præstituto tēpore: quia præsumitur q̄ caro & sanguis reuelat illam pmutationē, vel magna amicitia. c. graue. de præ. de Rota, deci. 99. no. præsumitur. in antiq. not. Ias. in simili in l. exigendi. C. de procur. Anch. c. 385. licet pridie, in fi.

Tertia cōiectura est, quando quis permutat pīnque beneficium cū tenui, tūc inæqualitas fraudē pīnque beneficium cum permittit. l. spadonē. §. fi. & ibino. Bal. ff. de exc. tenui fra
sumptio. quia nulla ratio hoc verisimile reddit, vt dem offens
qui quā beneficium multis fortè expensis, & laboribus acquisitum quo sustētari debet, facile sine ma
gna causa sua spōte resignet. tex. in c. super hoc. de renūc. ex nimia enim liberalitate præsumit' fraus, l. omnes. §. Luci⁹. ff. quē in frau. cred. facil. l. ex morte. cum seq. & auth. ibi posita. C. de paet. conuent.

Quarta coniectura assumitur ratione temporis. l. omnes. §. fi. ff. quē in fraud. cred. vt quādo tēpore præstituto, seu circa resignatur, & postea beneficium vacat tempore præstituto graduatis, vel no minatis. vt supra dixi.

Quinta, quādo resignatio fit clam, & dicitur notario & testibus, vt teneat eā secrēta. Bar. conf. 60. præclarē. col. 3. in 4. vol. Bar. in l. in fraudē. in princ. ff. de his quib. vt indig Dec. in l. quo tutela. §. clam. de reg. iur. nā qui male agit odit lucem, ne manife stentur opera eius, vt est in euangelio. & in c. consuluit. de offi. deleg.

Sexta est, quando resignans effet valde senex, ita quod nō effet spes vt excederet mēsem qualifica ciatio frau tis præstitutum. gl. in c. fi. de renūc. in 6. nā senect⁹ dem præsus per se morbus est, teste Cicerone de Senectute, & mihi. parū viuere præsumitur. l. hæreditatum. ff. ad l. falci. ideo fortè facilius est admittēda resignatio senis q̄ ægri. senio em̄ cōfractus præsumitur citō libera re ecclesiā, qā antiquas & senectus sunt prænuntia mortis. Arch. in c. nihil. 2. co. 7. q. 1. p. tex. in ca. illud. 13. q. 2. sed ægroti & infirmi diutius solent aliquādo viuere quām senes, secundū cūm, quia proximus morti pro mortuo habetur. arg. l. pe. ff. de test. milit. Anch. conf. 430. fuisse. col. 2.

Septima, qñ quis resignaret tēpore pestis in domo resignatis iā existētis, quia habetur, ac si tēpore infirmitatis resignaret, cū prope sit cogitationis ratione, arg. l. si quis fumo. ff. ad l. A quil. l. præs. de procura. de Ripa. in tract. de peste, in prin. vel si resignaret aliquis accusatus statim cōdenādus, vdo cet

cet Boer, q. 206. & quia in decis. Burdeg.

Octaua coniectura est multiplex resignatio, nam
hoc ostendit omnino velle priuare graduatu, aut
nominatu, seu aliud expectant. m.arg.c.semel. ma-
lus.de reg.it r.in 6. & ex multis clausulis positis in
fauorem vltui arij præsumitur contractus surarius.
Card.in cle..na.de vlti. §.caterum.col.2. Cepola,
in tract, de si nula.contractum.14.præsumptio.

Nona coniectura est, quando religiās dicit promissiones sibi factas adimpleri, tunc presumuntur, & non intendebat resignare, nisi mediatis illis permissionibus. Bar. conf. 60. præclarè. col. 3. vol. 4. & illa resignatio presumuntur sumoniaca.

Decima coniectura est, quando beneficium postea per mortem vacas cōfertur ei qui resignauit tenue beneficiū aurāte infirmitate illius, qui habebat optimū beneficiū, q̄a fraus ex actuum sequela præsumitur. Bal. in c. dudū. 2. col. 2. de ele. vel quando cōfertur suo cōsanguineo. c. 2. de renū. in 6. vel q̄n confertur etiā alteri, data pēsione resignati beneficium modici valoris, quia tūc est eadem ratio. per tex. in c. in nostrā de rescrip.

Vndecima est, quando inimicus mandatarij, vel
expectantis, resignat beneficiū tenue, licet nō spe-
ret aliud sibi cōterri, etiā si nullus sit infirmus. gl. &
doct. in dict. c. 2. cum sit eadē ratio, ergo erit eadē
iuris decisio. l. illud ff. ad leg. Aquil. facit tex. in ca.
nobis, de simonia.

Duodecima,qñ procurator resignat alio modo,
quām esset constitutus,vt si erat cōstitutus ad resi-
gnandū causa permutationis,& procurator resignat
impliciter,tunc non nocet constituenti,quia ad^c
agentiū non debent operari vltra eorū intentio-
nem.l.non omnis,ff.si cert.pet,& non intēdit pars
resignare nisi sic,q probat clausula non aliter,nec
alio modo,quā solet poni in instrumētis,pcuratio-
nū.de qua Soc.cof,251.col.4.i 2.vol,& alibi scripsi.

Etiam non debet nocere reliquisti, si constituerit
procuratores ad resignandum in favore certarum personarum
& alius fraudulenter aperiendo literas accipiat pro eo
& resignare simpliciter faciat, & hoc probat etiam multorum
de poenitentia, si bene inducatur, & inferius scriba.

Vltima coniectura est, quādo subditus collatoris renūciat beneficiū decē solidorū, vel aliud modicū emolumēti, quia hoc p̄fsumitur facere in fraudē expectatis instigatus per collatorē, etiā si nullus sit infirmus, per ea quā non per illum tex. in ca. super hoc de renun. & not. in l. i. ff. de publi.

per hoc de renun. & not. in l. i. ff. de publi.
Vidi tñ excogitari vnam cautelā cōtra ordinarios, q̄ sic faciunt vacare beneficiū minimum, vt is mādatarius p̄curet, q̄ aliquis illud impetrat à Papa iure præuetionis, & postea mādatarius illud ab ordinario requirat, & is impetrās ager cōtra mādatariū, interim p̄dēte p̄cessu, si vacet aliud beneficiū illud poterit perere sub p̄stinatione solita. Sed cautela est, q̄ ordinari⁹ illud cōferat, ne p̄ueniat.

Et hæ sunt præsumptiones ultra. 130. traditas per Lucam de pen. l. quemadmodum C. de agri, & cē-
fit lib. II. quæ huic rei parum accommodæ sunt.

Notandum est, quod una coiectura istarum non sufficit ad indicandum, ut tenet Rota, deci. 129. nota quod non vitiatur in antiquis sed plures sic, ex quibus iudex

possit animum suum ad iudicandū informare.c.in
præsentia.de renun.& facta informatione fraudis,
& probatione vtrūque beneficiū debebitur qua-
lificatis aut mādatariis,p dictū c.si postquā vacuae
rūt in tēpore illis statuto , & patia sunt non facere
permutationē,vel minus legitimē.l.quotiēs ff qui
fatid.cog. & quāuis expectans nō perdat suā gra-
tiam,vt in nominationibus est videre,tamē adhuc
habebit locū decisio dicti c.2.& p ea quā supradi-
cta sunt:quia quādo due rationes sunt in vna lege
tunc vna cessatē non cessat! ex. ff.affinitatis.inf.
de nup.sed in d.c.fin.est duplex ratio,prima,vt obui-
tur fraudibus:secunda,ne expectatē sua gratia pri-
uetur,si non priuetur sua gratia,tamē eo quod est
facta in fraudem,non valebit:aliás dolus prodesset
contra iura.c ex tenore.de rescr.& ius pararet viā
fraudibus,quib⁹ maximē obuiat.c.ledes.de rescr.
l.cōuenire ff.de pact.dota.sic expressim consuluit
Barb.conf.i.scripsit col.15.n.16.in 1.vol.licet multi
contra teneant in d.c.2. Ista tamē est verior,nam
permutatio facta in fraudem illorū,qui debet vco-
cari,nō valet.Cald.cōf.2.de rer.perm.nec permu-
tatio facta in fraudem illius,qui debet optare.nux-
ta.c.fin.de consuetud.in 6.impedit optionē vt pul-
chē consuluit Barb.cōf.60.praeclarē.col.2. in 4.vol.

Coniectura
Quero quomodo excusatetur iste coieaturæ Rel.
fraudis quo
primo si resignatio fuerit facta coram papa, qui in be-
neficiis habet plenissimam potestatem. c. 2. de præb. in cursu pos-
6. cle. I. v. lite pend. intellige quādō omnes ille co-
sint.

6.cle. i.vt inter pena, inter regem quod omnes inter co*n*s
iecture sunt expressae coram Papa, & in supplicatio
ne, alioqui ceterum circutus, nec sua valebit, qui
sio, quia non intendit conferre. arg. I. mater. ff. de inof.
fi. test. nec purgatur viu*m* ignorat*m*. I. sequitur §. La
beo. ff. de vita. leg. seruus. de bon. po*m*. & sic con
cludit Old*m*. conf. 324. factum colum. 3. & seq. vbi
decidit regnum natione fraudulentam in curia facta
non valere, & ideo ordinarius poterit conferre il
lud beneficium, licet in curia vacauerit quia di
gnus est pena qui circumuenit conscientiam Pa
pae. l. f. C. de his qui non domi. manu. & maculam,
quam ignorat Papa, non intendat tollere, allegatur
d. l. mater. & c. primu*m* de cō*m*, 6. sic cō*m* luit de bel
la mera, cō*m*. 32. pro introductione. col. pe. Io*m*. Bap
tist. in cō*m*. sacro. colleg. col. pe. in cō*m*. Bononi*m*. vbi
dicit indulatum non extendi ad ea, in quibus Papa
non pr*m* sumitur habere scientiam. allegat. Bal. in l.
f. C. sent. resc. non po*m* se. col. 2.

Itē sicut necesse est facere mentionē de expedita
te c. ex part. i. de off. de leg. sic oportet exprimere
qd̄ beneficiū vacuit in mēsib. qualificatorib., qui
firmius ius habēt, q̄ expectantes, & non soli, fa-
cti mētio est habenda: sed & modus facti exprimi
debet. l. precibus. C. de impub. glo. in c. dilectus. de
rescr. Et quanuis Papa retineat sibi collationē be-
neficiorū iure præx̄tionis, quoct̄que modo qua-
lificatorū, in rub. leq. non tñ sibi retinuit, vt in frau-
dē nominatorū & graduatorū conferat, ergo hoc
nō intēdit: & si faciat est circūuentus, quia contra
sua cōcordata non intēdit venire, vt ipse attestat-
ur in rub. de firm. & irreu. cōcordato. stabili. infra.

Imò si facta resignatione in partibus, & admissa Facta resi-
Papa iterum conferat derogādo illiregulæ de vi-gnatione

terram ordi- ganti diebus, nō valebit hęc fraudulēta collatio, mi-
nari, an nus valebit derogatio per p̄dicta & p̄ cōsiliū. Oldr.
valeat corā 314. iā allegatū, quia nec iure praeūtētionis confert
Papa iterū nec vitiū ignotū tollit licet videatur subtiliter
facta.

factū, tamennihil prodest. Itē in collatione legati
facta post resignationem admissam per ordinariū,
cū derogatione regulę de viginti diebus, quia cū
beneficiū non vacaret, nō potuit fraudulēter ius
qualificatis tollere. Et sic fuit iudicatum in hoc su-

Arrestum. premo Parisi. senatu, & prolatum in vigilia Assumptionis Beatae Mariæ, Anno 1539. pro domino Francisco de Borges, contra Bricon. Et sic limitatur gl.
in verb. vacare. in §. prefati que ordinarij. supra. eo.
& his fraudibus totis (vt aiunt) neruis est obuiandum. l. fundo. ff. de rei vendic.

Secundō, vitiatur coniectura fraudis quando be-
neficium optimū habebat curā onerōlā, vel aliud
onus, cui nō erat p̄mutās par. vt pote quia erat se-
nix, & beneficium modici valoris parū onus ha-
bebait, fortè erat beneficiū simplex, vel p̄sona illa
erat vtilior in alio loco. c. scias. 7. q. 1. Anch. col. 279.
q. pponitur. Bert. col. 311. etiā si in 2. vol. ex. 1. editio.
Tertiō, excusat qñ in beneficio nō poterat se-
curē morari p̄ter inimicos ibidem habitantes, vel
aliás: nam tunc inæqualitas beneficij excusat. c. ad
supplicationem de renta ac pastoralis. 7. q. 1. Pan. &
Fel. in c. quia verisimile. de p̄fump.

Quartō, quādo aēt̄ iþi nō erat salubris, quia forte
nimis calid⁹ in estate. c. dilecti. in fi. de dolo. Cepo-
la in trac. de seruit. rust. præd. rub. de aëre. vbi dicit
magis æstimari fundū propter cœli tēperie: & etiā
beneficiū, quādo est in loco ameno, & delectabi-
li, teste Anch. conf. 328. in casu. col. 2.

Beneficiū
in patria
magis opta
tur. Quintō, quando beneficiū tenue erat in patria
cedētis, beneficiū optimū, non quia patria sua in-
duxit eum ad permutandū, etiā cū modico, cū sit
cuilibet dulcissima. l. qui habebat. in prin. ff. de leg.
3. & impiū est cuilibet suā patriā relinquere. glo. in
lvna. C. si curialis relicta ciuitate, rus habitare ma-
luerit. l. 10. & ibi patruus meus Rebuffus, & patria
originis semper reputatur esse maior. gl. in l. fin. C.
de seruis export. quam sequitur Bal. in l. executo-
rem. nu. 30. C. de execut. rei iud.

Sextō, qñ beneficiū modici valoris fuit posses-
sum diu per illos de confanguinitate, vel per eos
fuerit fundatum. nam affectio p̄sumitur ad res
maiorum. l. si in emptione. ff. de minor. l. 1. §. sed si
rem. si quid in frād. patron. Cepola in tract. de si-
mula. contrāct. 15. p̄fump.

Beneficiū
sua ciui-
tatem plu-
ris s̄t qñ
extra. Septimō, qñ beneficiū leuis valoris est intra
ciuitatem opulētam beneficium magni valoris est
ruri, tunc excusatibit frās, si ille qui vult habitare
in ciuitate, poterat in ciuitate lucrari, vt pote quia
doctus, & poterat consulere, vel aliā vtilitatem fa-
cere, & etiam dicitur. Beati qui habitant v̄bes. l.
2. ff. de nundinis. nolebat esse ruri subditus, vt om-
nibus armigeris galinas pr̄bereret.

Octauō, quādo tenue beneficium habebat digni-
tatem, & is qui habebat pingue, erat Thraso miles
gloriosus, vel nobilis, volēs habere honores, vel vo-
lebat esse iudex delegatus. iuxta c. statutū. in prin.
de rescr. in 6. vide Lucā de p̄na, in l. quemadmo-

dum C. de agric. & censili. it. aliás fraudis cōiectu-
ras in beneficiis, cum infinitæ sint, omitto.

Vleimō tenere debemus mente, quād si resignās
recepit fructus post resignationem etiā nomine *Resignans*
alteri, cū nullo iure recipiat, tenetur eos restituē- *quādo fru-*
re, vt scribitur in *guinciali omni. c. eccl. fol. 33. vers. recipere*
cōsultus, &c. Secus si tantū cōstituerit procurato- *etius postea*
res ad resignādum, quia tūc antequā idem notifi-
cetur resignatio, facit fruct⁹ suos etiā in cōsciētia, *poffit.*
quia pōt p̄sumere, q̄ superior noluit resignationē
adiūttere, ver. procurator nō resignavit, vel pars
noluit. arg. l. sed & focius. §. si absēti. ff. pro soc. Pro-
bus in add. ad Monach. in d. c. 2. nu. 30.

Et poterit iste interim cōferre beneficia, quorū
collatio spectat ad illam dignitatem, & erit rata pl.
si fortē ff. de off. præf. Si ergo interpretabor hęc cō-
cordata, vt nō possit reprehēdi. vt dicit tex. in l.
Saluius ff. de leg. præf. quem no. Soc. cōf. 121. col. 2.
in 1. vol. quod statuta debēt interpretari. vt nō pos-
sint à sapiente reprehendi. haec tenus de §. volum⁹.

S. STATVIMVS. II.

Parochiales ecclesiæ in ciuitatibus, vel villis muratis sue, non
debent conferri, nisi debite qualificati, aut ius saltēm quītrienniū
subiuerent: in theologia, vel in altero iuriū seu magistris ar-
tium, hoc dicit.

Statuimus a quoque quād parochiales b

a. *Tatuimus.* Hic §. nō diuiditur, quia vnū cō-
tinet dictū. Quoque accipitur pro etiā. tex.
in l. labeo, & ibi Bar. & Ias. ff. de paet. l. seruū quoq.
de procur. Bar. in l. fi. col. 1. de eo quod certo lo. Ias.
in l. iuslurādum, quod ex conuentione. §. fi. col. 1. ff.
de iure. vbi dicit naturā huius dictiōis esse, qđ
eadē qualitas sit in casu isto, quæ in p̄cedētē, sed
hoc satis declarant verba sequētia. ibi modo præ-
missō, &c. Aliquādo continuatiū ponit. c. quo-
rundam. & ibi Archi. col. 2. de elec. in 6. ca. ex eo
§. vlt. ibidē, vult dicere hic tex. quād nō solum be-
neficia debēt conferri, vt supra dictum est, sed etiā
parochiales ecclesiæ, vt hic. nam hęc dictio signifi-
cat similitudinem. quād idem sit in casu sequen-
ti quod in p̄cedētē. Gomes. in §. in personam. col.
2. nu. 6. institu. de actio. vide quæ scripsi in l. detesta-
tio. §. familiæ. ff. de verbo. signi.

b. *Parochiales ecclesiæ.*) Parochiales ecclesiæ *Parochia-*
dicuntur, qñ habēt parochiam ad eius curā de- *les ecclesiæ*
putatam, & territorium limitatum. Arch. in c. licet *que dicantur.*
canō. col. 2. de ele. in 6. Nico. Milius in repertorio,
in verbo, ecclesia, parochialis dicit à parochia eis
deputata. c. ecclesiæ. 13. q. 1. quæ dicitur partitio cu-
ræ, quia rector ecclesia habet curam toti⁹ populi,
intra illos limites cōgregati, vnde dicit regere po-
pulum. c. 1. de ca. monach. Et sic parochia est locus
in quo degit populus alicui ecclesiæ deputatus. Ex
quo infertur, qđ si sit aliqua ecclesia ruralis, & ad eā
de nouo veniant homines ad illic habitandum, nō
dicitur tamē parochialis ecclesia, si nō habeat cer-
tum territorium deputatū, licet possit dici eccle-
sia curata. Card. in cle. vna. q. 5. de off. vica. & cle. 1.
de præb. & sic omnis ecclesia parochialis habet cu-
ram animarum, vt plurimum, sed non omne, be-
neficiū curatum dicetur ecclesia parochialis. Io.
And.

And. & alij. in c. super eo. de præb. in 6.

Etiam licet ecclesia sit baptismalis, tñ nō ex hoc infertur necessariò, q̄ sit curata, vel parochialis, quia ex consuetudine, vel concessione hoc habere potest. teste Fede. cōf. 135. Casus talis. Perusi. in c. ad decimas, per illū tex. in vlt. not. de rest. spo. in 6. doctores. in c. ex transmissa. de præsc. d. Gomes. in q. II. super cōment. reg. cæcellarie. de Idioma. sed in Frācia quo ad istū tex. sufficit, q̄ habeat parochianos, & curam in illos, & quod ibi soliti sint baptisari.

Ecclesia parochialis quoniam probetur.

Et ad probandum ecclesiā esse parochialē, primū est necesse quod habeat locū certis finib. cōstitutū in quo degat populus illi ecclesiā deputatus, secundū Rom. cōf. 356. circa primum. col. I. vbi tradit in quo cōsistat ius parochiæ. & doct. in rub. de patrochi. Alex. cōf. 74. viso. in 4. vol. & etiā requiritur au thoritas superioris constituentis cā parochialē. c. null⁹. 16. q. 7. & c. sicut. de exec. prael. Aegid. de Bel la mera. in cōf. 38. supposito. col. 2. cū seq. Barba. cōf. 17. præclarè. cōf. 5. in 1. vol. Quis dicatur parochianus, ponit Fred. cōf. 254. q. subsequens. quem sequitur Pan. in c. in nostra. col. pe. & in repe. c. extirpandæ. §. qui vero. de præb. & ibi dixi. hoc anno interprætādo illū §. & totū tit. vbi dixi esse illum, qui de facto habitat in aliqua parochia animo manēdi, ita q̄ si verē translatus, non iuris fictione, siue au dierit, ibi, diuina, siue non. c. i. dist. 18. si quis trāslatus. c. 22. q. i. c. 3. de sepul. in 6. c. vt dominicis. & c. si. de parochi. A lia multa dixi que hic non repeto.

Ecclesia parochialis Nota tamen vnum sing. quod si pater meus, vel non vacat aliis, impetrat ecclesiā parochialē pro me igno per non p- rante, & retinet bullas per annū, ideo q̄ nō sum p- motionē, si motus, illa ecclesia non vacat. per tex. in c. cōmīta. pater vel a de elec. in 6. & ibi Domi. in §. annus, hoc expresse lus reimit tradit pōderando ibi tex. dum dicit, tibi nō currit bullas.

Si promoueri iusto impedimentoo detētus, infra tēpus huiusmodi nequiuisti, q̄a licet pater potuerit mihi filio acquirere, non tñ acquisitū renunciare, arg. c. si tibi absenti. de præb. in 6. & not. per docto. contra Bart. ibi. in l. qui Romæ. §. Flauius. in f. ff. de ver. obl. vbi donans Titio, vt post mortem acquiratur Caio, non potest revocare, vt non acquiratur Caio, per l. quoties. C. de donat. que sub modo. sic consuluit Dec. cōf. 58. & ista est cōmūnis, teste Be nedicto, secundum quā fuit prolatum arestū Bur degalæ. in repe. c. Raynati. in verbo, si abf. que. 2. in substitutione fideicom. nu. 23. cum seq. de cœcta.

Ciuitatis interfecti e. a In ciuitatibus.) Ci uitatis dicitur quā ha- ecclesiæ in ciuitati pscopū co priuatur, ber episcopum, teste bus, a aut villis b. in- & quomo- Bart. in extraug. qui ratis existentes, non c. a cōfūta sint rebelles, in verbo,

Lombardæ, quem si interfecerit, eo priuatur. c. ita nos. 25. q. 2. Alex. in l. 2. ff. de ver. sig. & in add. ad Bar. & cōstituitur ciuitas authoritate principis, expre se vel tacitè hoc agētis, vt sit ciuitas, & habeat pri uilegia ciuitatis, & etiā sine authoritate superioris constitui potest, cū sit de iure gentiū, patruus meus Rebuffus, & Platea in l. vna. C. de metrop. Beryto. lib. II.. Fel. & alij in c. Rodulphus. de rescr. Gemini anus & cæteri, in c. si ciuitas. de sent. excom. in 6. Leges in ciuitatibus docendæ sunt in procem. ff.

§. hæc autem tria. Sex requisita ad gubernationem ciuitatibus tradit Io. de Sclua. in tract. de benefi. q. 5. I. partis. nu. 6. Quid veniat eius appellatione Albert. in tracta. statutorum. in 2. parte. q. 176. & Iacob. de Bello visu, in §. illud. in auth. quib. mod. nat. effi. sui. col. 6. Et in ciuitate construenda de nouo requisita, ponit Lucas de Penna in l. fi. colum. 3. C. de quib. munierib. lib. 10. Et an si verberetur ciuiis, pos fit ciuitas bellum ob hoc indicere, tradit Lucas in l. 2. C. de apparit. procons. & leg. li. 12. [Sed nullus nobilis, vel alius, etiam princeps indicit bellum in hoc regno, sed solus rex.] & quando obligetur ciuitas per procuratores, vel per syndicos eius. not. Bart. & alij in l. ciuitas. ff. fi cer. per.

b Villis muratis.) Villa murata, secundum cōsuetum loquendi modū in Francia, dicitur locus muris circundatus, in quo frequētissimus est pupulus ibi habitans. gl. in eo. verbo. in prag. Deut. I. ii. dicitur vrbes magnæ, & ad calum vique muratæ. Et hic accipitur generaliter, quasi text. velit dicere, quod nedum parochiales ecclesiæ sita in ciuitatib. magnis cōferri debent graduatis, vel aliis qualificatis, verū etiā quæ existunt in aliis villis muratis, & sic in singulis villis muratis, vide quæ dico in tract. nomi. q. 16. vbi trado regulā cū amplia. & lim.

Et hæc ecclesiæ debet cōferri qualificatis, etiam si nouis muris sint circūdatae. Fel. in c. Rodulphus. col. I. de rescr. vbi dicit, quod ecclesia ruralis de nouo muris circundata debetur impenetranti beneficium in villa murata, vel in ciuitate. Bar. in l. 2. ff. de ver. sig. Et in dubio postquam est muris circundata, debet villa murata iudicari si cōcursus populi insit.

c Nō.) Diuersitas magna est inter verba huius tex. De negati- & verba prag. nam in pragmatica erat oratio affir- ua que to matiu, hic negatiua, que totum negat, & plus ne- tum negat, quā affirmatiua affirmet. tex. in l. si sic stipulatus, & ibi Ias. no. ff. de ver. oblig. glos. in l. hoc genus. ff. de condit. & demonst. & Cepola in tract. de serui. vrb. prædio. cap. 35. gloss. in cap. cum dilectus. in verbo, à suspensiis. de consuet. Deci. in l. in eo. in prin. num. 9. ff. de regul. iur. & fortior est prohibitio legis prohibitiuæ, quam permisiviæ. l. 3. §. liberti. & ibi Bart. ff. de suspect. tut. Deci. in c. nam concupi scientiam. 3. notab. de constitut. in prima lectura. Et quamvis hic non repetatur clausula decreti, tam en collatio in contrarium facta est nulla prosequente qualificato, quia non est dubium, ea quæ contra legem fiunt pro infectis haberit. l. non du bium. C. de leg. & infra de firma. & irreuo. concor. stabil. ponitur clausula decreti, vbi licet videre.

Etiam si fuerint collatæ per viam resignationis, Ecclesia parochialis vel subrogationis, quia hic omnino prohibetur collatio aliis facienda, quām qualificatis, vt infra quā hic non patet, & idem si per viam permutationis, cum alij poteſt permutari cū nō gradua- tio.

Imò Papa Clemens VII. declarauit collationes & prouisiones quascunq; etiam cōmendas de his

parochialibus non qualificatis factas, etiam per Papam non facta derogatione concordatorū nullas & inanēs, siue per viam resignationis simplicis, siue permutationis, vel aliās que uisimodo. Et hoc anno 11. sui Pontificatus. 8. Idus August. quam declarationem approbauit Paulus III. Pontif. max. & secundum istā declarationem iudicari voluit, anno incarnationis Dominicæ 1534. 3. Nonas Novemb. pontificatus sui anno primo, quod est bene notandum. [Et declaratio summi Pontificis ex singularis personæ postulatione facta ad legem, vel constitutionem aliquam, ius generale inter omnes constituit. I. s. C. de leg. Lud. Rom. cōf. 260. in proposito. in prin. & Fel. in rub. de rescr. in princ.]

Non valer tamen dispensatio cōcessa alicui nō graduato, ut ecclesiam parochialem talem tenere possit, & ille nihil imperasse videtur, ut in simili dictum tex. in l. 1. ff. de nata. restitu. [Per tex. in §. 1. de firma & irreuoc. concordato. stabilit. infra. vbi decernit irritum & inane, quicquid fuerit factum cōtra hæc concordata, etiam si à Papa; & sic non valebit dispensatio illius contra hæc cōcordata, quicquid dicat Probus, in §. in ecclesiis, in verb. instituantur. de colla. in prag. vbi dicit, quod Papa non contrahit, aut permittit aliquid, per quod eius potestas, in toto nec in parte minuatur. Ita opinio est contra iuramnam Papa per vim contractus, minuit sibi potestatem, aliās contractui posset derogare, si hoc sequamur, quod est absurdum. c. 1. de prob. l. 1. & 2. quando licet ab emptione discede. Ideo minuitur potestas Papæ, & Principis in eo, quod non potest solus contractum tollere, nec illi cōtrauenire, alioquin nullus veller secum contrahere, & aliis rationibus quas scripsi in præfat. ad hanc rubr. supra quib. nō respōdet, & plus est hoc concordatū quā constitutio in concilio edita, ut patet in d. rub. de firma. infra.] & quod legatus etiā nō possit cōferre has parochiales ecclesiæ alteri, quam qualificato, fuit conclusum in Sennatu, & in mente curiæ retentum, decidendo processu: inter Guillelmum Eſclison & Leonardum Narin, anno 1536.

Arrestum,

Dicitio nisi a Nisi.) Hæc dictio quomodo accipiatur.

quia præcedit oratio negatiua ponit illud quod negatū est in præcedēti, ut est tex. & ibi Bart. & alij in l. actione. C. de transa. quasi velit hic tex. dicere beneficia ciuitatum & villarum muratarum non cōferantur nisi personis qualificatis, & sic qualificatis debet conferri. Et intellige quod non semper ponit, sed interuenientib. aliis necessariis requisitis per alias leges ut in regula. peccatum, de regu. iur. in 6. Bart. in l. diuus. ff. de pet. hæred. licet cogitandum reliquerit. Iaf. in d. l. actione, vide quod in simili not. Cum. conf. 26. cum statutum circa fi.

Nota quod dictio, nisi, negat potentia, quando oratio negatiua respicit futurū tēpus. l. Titia. §. fi. ff. de manu testa, quando verò otatio negatiua respicit præsens tēpus, tūc dicitur negare actū, qui actus dicuntur de præsenti, quādo in esse deducuntur, potentia verè respicit futura. Bart. & alij in d. l. actione. vbi licet videte suū. vide Moder. Crotū. in c. 1. no-

ta. 6. de cōst. in 6. Bal. & ibi Bart. in ad. ad eū. in c. v. no col. 3. p. quo sicut fiat in uest. §. sed & res. Doct. in c. p. tereta. 2. de app. Iacob. de bello visu, in rep. §. contra hætes. in verbo, nisi inueniā: ur. ibid. de fo. cōp. in 6. Personae ap b. Personis.) Quād appellatione venit rā vir quā gellatione mulier. Bal in l. quicquid. col. 3. vers. dem si statutum. C. de seruis fugit. Soc. cons. 17. Casus. col. pen. in l. vol. nō ex cōceptione generū, sed ex ppterū natura dictionis persona. Dec. in reg. fœminæ. in fi. prin. ff. de reg. iur. hic tamen non cōprehenditur mulier, qā nō potest habere qualitates hic requiritas: ideo tantū masculos cōprehendit, nec oēs, sed idoneos & qualificatos, quia persona dicitur rationabilis creatura. Ideo nōdū natus nō est habilis. Car. in c. 2. §. cū verò de concess. p. rāb. vbi licet facere contra Brixien. episcopū, qui cōtulit ecclesiā vacante filio cuiusdā nōdū nato, siue forer masculū, siue fēmina. Imò etiā nō cōprehenditur hic vniuersitas, collegiū, ciuitas, municipium, vel aliud corpus communitat, quia ppterū appellatione personæ nō veniūt. c. Romana. in fi. desen. exc. in 6. Barb. in ele. causam. col. 20. de elect. vbi plenē scribit. & in clem. i. & ibi Bonif. col. 1. de iud. & dixi supra eo. verb. in rnb. de regia ad præl. nominatio. fac. lege. in §. 1. Et auth. itē quæcūque. C. de episc. & cler. & ibi Bal. Alex. cons. 216. nec arguendi. col. 3. in 2. vol. R. o. cons. 436. quod indultu. col. 1. licet, qn̄ materia subiecta patitur, appellatione personæ veniat. §. si verò contigerit. in auth. de alien. & emphy. col. 9 & 1. metu. §. animaduertendū ff. qm̄ met. cau. l. in facto. §. fiscus. ff. de cōd. & demon. facit l. §. personis. de iure immu etiam furiosi persona dicitur iuriscons. in l. cū quasi. §. in furiosi persona. ff. de fideic. lib. Barb. cōf. 47 cle col. 5. & seq. in 4. vol. l. fi. C. de erog. milit. ann. lib. 12. Iaf. cōf. 118. n. 2. vol. 1. & maximē qn̄ dicitur quævis persona. Alex. cōf. 40. in causa. col. vlt. in 7. vol. In iure tñ persona ecclesiæ dicitur rector ecclesiæ, & cōmu- nius ponitur cū adiūcto videlicet persona ecclesiæ, nō persona simpliciter, licet gl. in prag. in hoc verbo, cōtrariū dixerit per c. ex parte. supra. de rescr. c. bonz. & c. personas. de ap. c. fi. ne præl. vices suas. facit. c. quæsiū, ibi, clericis quos personas vocat. l. q. 3. c. Modo præmisso qualificatis.) Repetit oēs qualitates in hoc tit. traditas personas tāgentes. Et sic requiritur primò, antequā quis sit capax beneficij ratae quas villæ muratae, quod studuerit per tempus compe- tēns, & præstitutū in §. ptereta, supra eo. vel saltē habere de- per triennium in theologia, vel altero iurium defi- cientib. supradictis, propter dictiōnem saltem, &c. & de hac dictiōne modo præmisso qualificatis, est tex. in §. pteretaque ordinarij. supra eo.

Secundò requiritur gradus. §. pterati. 1. supra eo. Gradus alioquin nō esset præmisso modo qualificatus, & nō ppterati gradus beneficia nō adstringuntur in hoc titulo cōferenda, nisi saltē, &c. Nec sufficeret habere gra- dū post collationē, cū hic tēpore collationis requiri- ratur, & postea nō prodesset, ut dixi cuidam sena- tori, qui fuerat licentiatus post regiam concessionē in qua vocabatur licentiatus, & tamen non erat.

Tertiò, requiritur gradus in vniuersitate priuile- gradus an giata: & sic requiritur, qm̄ gradum sūmpserit in vni- requiratur inbeneficiis vniuersitate regni, ut hic dicitur. In vniuersitate pri- uile

vilegijata, plenè dixi in tract. nomina q. 10. & tunc erit præmisso modo qualificatus.

Infiniatu-
re regula-
tur in villa
murata.

Quartò, requiritur insinuatio. §. teneatur supra eo. vbi qualitas ponitur, quæ hic censetur repetita. Intellige quod extantibus graduatis nō graduati repelluntur, & si sint qui insinuauerint nō insinuantibus præferuntur, vt plenè dico in tract. nomina q. 16. quod est verum, si vacent hæc beneficia in mensibus præstitutis qualificatis, secus, si in mensibus ordinariorum, quia in illis sufficit idoneis graduatis conferre, etiam si non insinuauerint, per verbū, liberè, probatur in d. §. præf. atque ordinarij. supra eo. vbi liberè conferre possunt idoneis, & quilibet graduati sunt idonei, etiā si nō insinuauerint, ergo collatio illis facta valebit, quia hæc qualitas gradus est introducta, tam in favorem parrochianorum villa murata, quā graduatorū, quibus satisfit prouidendo graduatis tempore statuto ordinariis, dic tamen vt in q. 16. tract. nomina, nō putarem tamen sufficere, si cōferretur baccalaureo factio ante tempus, vt si per triennium studuerit, quia non est modo præmisso qualificatus, nec satisfit tex. in §. præterea. supra eo. extantib. aliis, secus illis deficientibus.

Quintò, q. tempore quadragesimæ insinuauerit, & literas dederit duplicates, vt dicitur in d. §. teneantur, & sic erunt præmisso modo qualificati.

Habent du-
cemos flo-
rensi non
dabeant vil-
la murata.

Sextò, requiritur, quod nō habeat beneficia vsque ad ducentos florenos auri de camera, alioqui non esset modo præmisso qualificatus, nec capax villæ murata. §. volumus. supra eod. ibi, in vim gradus seu nominationis petere non possint, & quia ratiō eadem habet locum cum non sit pauper, qui obtinet beneficia vsque ad illam summam, & hoc aliis extantibus.

Septimò, si beneficium in villa murata sit regulare, regulari conferendum est qualificato: si seculare seculari: & prætextu dispensationis Papæ non potest contra fieri, vt in d. §. volumus, continetur: & sic modo præmisso qualificatus erit regularis graduatus ad regularia, secularis ad secularia.

Octauò, quod nominato conferatur antiquiori si vacet in mensibus nominatorū, vel poterit collaborare gratificare in mensibus graduatorum, dum tamen habilem & idoneum gratificet, & vt supra qualificatum. §. præfati. i. supra eo.

Nondò, requiritur in nobilibus, quod sint qualificati, vt in §. præterea. & seq. & in aliis etiam, vt ibi dicitur alioqui beneficium in villa murata, vel ciuitate, si sit ecclesia parochialis, habere in Francia, non poterunt, alia vide in d. tract. nomi. q. 16.

Nec obstat si dicatur, q. ecclesiæ parochiales sint cōferende viris graduatis, si vacet tēpore præstituto graduatis, vel nominatis, si tēpore suovacet & nō alio tēpore, & hoc videtur dicere verbū modis præmisso qualificatis. Sed respondeo q. hic tex. vult oarochiales has ecclesiæ cōferti personis præmisso modo qualificatis, & sic reqrit qualificatio nē psonarū, nō tēporis, alio qui tex. dixisset cū qualificatione prædicta, & tūc putarē q. tex. repetisset etiā tēporis qualificationē, ita q. si extra tēpus præstitutū vacasent, nō deberēt, q. secus est per hæc verba, nota bene, q. i. vidi sepius super his dubitari.

aut a saltem, b qui per tres annos in theologia, vel altero c iurium

a Aut.) Alternatiua *Aut est al-*
ternativa, non elec-

ordinis.

pater. §. p. ff. deleg. 2.

b batur in §. i. in verbo, aut baccalaureo, & ibi dixi, supra eo. gl. in regu. in alternatiuis. de reg. iur. in 6. gl. & doct. in c. mandato. de præb. illo lib. sic dicitur de eo qui debet cītari in facie aut ad domum vt prius in facie, si reperiatur, si minus, cītetur postea ad domum l. i. §. i. ff. de liber. agnol. scite oportet. q. qui autem de excusa. tut Bar. & Alexand. in l. 4. §. prætor. ff. de dam. infect. Car. in clem. vna. colum. i. de foro compet. quasi velit dicere text. quod parochiales ecclesiæ sītæ in ciuitatibus, aut villis muratis, quando vacant, conferendæ sunt graduatis & qualificatis modo supradicto, & si non sint graduati & qualificati, conferantur illis saltem, qui per tres studient annos, &c. licer propriè non sic accipiat. gl. in c. cum plures. de offi. deleg. in 6. & de multiplici alternatiua. vide text. in l. 3. ff. de eo quod cer. lo. lo. Fab. & Iaf. in §. huic. inst. de actio. Hic magnū apparatum facerem de alternatiuis, si vellem: sed materiam propriam prosequar tantum.

b Saltem.) Subsidiaria est, & diminutionē signifi- *De diuīione*
cat. gl. & ibi Domi. & Franc. in c. statutū. §. i. in ver-

bo, vel saltē. de rescrl. in 6. vbi dicit gl. not. q. si aliter fieri potest primò id fieri debet, ad iuramentū enim recurrunt solū in aliarum probationū defectū, sic in defectū graduatorū cōferendæ sunt ecclesiæ parochiales illis, qui studuerint triennium, nō alias: hoc etiā probat l. i. §. vſus. ibi, saltē per alios. ff. de proc. cle. ne in agro. §. sanè. de statu monach. Et cle. cau- sam. in princ. vbi Barb. nor. col. 7. & seq. de elect. l. si quis hac l. §. quoties. ff. qui & à quib. Domi. in conf. 37. dubitat. abat. col. 3. Item quando hæc dictio saltē coniungitur cū dictione aut, vt hic, vel seu, vel siue, tūc importat alternationē ordinis. c. quia propter. de elect. lo. And. & Pan. in c. per vestras. per illu tex. de dona. inter virū & vxo. gl. in §. fi. de col. in prag. Vult ergo text. dicere quod primò personis modo præmisso qualificatis cōferatur ecclesiæ parochiales, quādūcūq. vacent, & illis deficientibus saltem his, qui studuerunt per triennium, &c. quasi dicat, si aliter non potest, his tamen conferat ordinarius.

Et sic non requiritur q. isti, qui studuerint triennium, sine qualificati: quia his deficientibus cōferatur istis, qui studuerint, &c. alioqui dictio saltē, nō diminueret, & etiam quia nō potest esse baccalaureus in triennio. Nec etiam in his requiritur insinuatio, vt plenè dico in d. tra. no. q. 16. Nec refragatio an re-

Studies tri-
nio an re-
neatur insi-
scire episcopus, quod quis studuerit triennium? Re-
spon. Episcopus tenetur inquirere idoneos. c. gra-
de. de præb. & si inquirat, inueniet, & si non inuenierit, conferat cui potest arg. l. vt gradatim. ff. de munici. si tamen post factam collationem veniat qualificatus dummodo infra tempus iuris, admittetur, excluso eo cui est facta collatio etiam si fuerit facta ei, qui studuit triennium per hunc tex.

c Altero.) Idem si in vtro q. iure per tres annos stu derit, cum & in altero studuisse videatur, vt dixi in tra-

Medicis intra nomi. q. 5 Et per hæc excludit medicos, ut nō annos fuisse possint obtinere beneficia in ciuitatib⁹ & villis munificia in ratis existentia, nisi sint graduati, & præmisso modo villis non qualificati, etiā si studuerint per tres annos, qā hic obtinetur. tantum exprimit illos, qui studuerint in theologia, vel altero iuriū, ergo in aliis locū non habet. arg. c. nōnne de præsumpt. nā scientia eorū tangit corpora hominum: ideo quando medicus est iuuenis, p̄stis est in patria, ut dicit Alber. in l. prouidendum. C. de postul.

studuerint, seu magistris a in artibus qui in aliqua vniuersitate b priuilegiata studenter magisterij gradum adepti fuerint, conferantur. c

Magistrorum a. Seu magistris in artibus.) Cū hæc verba denotet ordinem patet q̄ & magistris artiū possunt confererri beneficia in vñilis muratis existentia, in defectum tamen aliorū theologorū, & iurium professorum. Qui præferuntur quo ad hoc magistris artiū etiam si theologi, vel alii hic expressi studuerint tantum triennio, quia magis capaces sunt ad ecclesiastam regendam hi, qui in theologia, vel in iure canonico, vel ciuili, studuerunt per triennium, quām in artibus magistri qui tantum circa nuces laboraverunt. ideo hic tex. illos præmisit, & deficientibus idoneis hi admittuntur. l. vt gradatim. § 1. & l. honor. in fi. ff. de munere & honor. Tamē intelligo hūc tex. quando magistri artiū non essent præmisso modo qualificati, quia tunc dicere eum, qui triennium studuerit, iti præferendum, alioqui cōtrā per hunc tex. si rectè intelligatur: ideo is qui in iure studuit triennium, debet præferri magistro artium, qui est factus ante quinquennium, vt post triennium cum dimidio, quia tunc non est rectè qualificatus, ideo studens trienniū præferetur: sc̄ us, si quinquenniū studuisset, quia tūc esset præmisso modo qualificatus, & alter non admitteretur.

a Vniuersitate) Ergo nō sufficeret si adeptus fuisset magisteriū sub bulla, vel in vniuersitate Auracen. vel in vniuersitate ultra montes, etiam nō sufficeret, cum hic dicat, in vniuersitate priuilegiata, & illa quā sunt ultra montes non sunt quo ad nominationes, & prærogatiwas regni priuilegiata, vt dico in tract. nomi. q. 10. supra eo. tit. plenius dixi.

b Conferantur.) Comprehēdit præsentationem, & ahām dispositionem. gl. in cle. vna. de rerum permūt. & in rub. vt eccl. beneficia sine diminutio. conferant. c. 2. & c. cum nos. is. de conceſ. præb. Ita intelligitur. tex. in §. 1. in verbo, collatore mand. apollo. infra. & in §. præfati. 1. supra eod. ibi, cōferre teneantur. Io. And. in c. ex tenore. vbi hoc expressè tenet, de conceſ. præb. etiam comprehendit commendam. Videlicet, vt non commēderet nisi præmisso modo qualificatis, nam commendā canonicius est titulus. c. dudum. 2. de elec. & largē appellatione collationis venit. not. in c. nemo. de elec. in 6. dixi in tract. de pacifi. pos. in 5. amplia. nu. 33. cū seq. Ideo si nominatus requirat sibi beneficiū conferri, licet ad præsentationem beneficiū vacans spēdet, nō ad collationem, tamē illa requisitio valebit, per

supra dicta, qā error in acceptatione (qñ cōstat de corpore) non vitiat, arg. l. cum in corpus. ff. de acq. ret. dom. de Rota dec. 219. licet in nouis. dixi in tracta. nomi. q. 7. in fi. qā autē hæc requisitio se refeat ad literas nominationum, quib⁹ mandatur patrono ut præsentet collatori ut coferat, Perus. in c. statutum. in 1. not. de præb. in 6. & sic secundum qualitatem personæ. l. plenum. §. cōquitij. ff. de vſu & hab. An data potestate conferendi censeatur data potestas præferendi, tradit Io. And. Imol. in d. c. ex tenore. & Imol. in c. fi. de conceſ. præb. & ego plenē docui in praxi mea beneficia. Erant parochiani possint præscribere ius præsentandi curatum in eorum parochia vide per Alber. in regula, quā propter necessitatem. col. 2. & seq. de reg. iur. ff.

S. M O N E M U S.

Monachus regni vniuersitatis sub priuationis priuilegiorum, vt eos tantum nominent, qui secundum predicta tempora studuerint, & sexua statua vniuersitatum, & non per saltum promoto fuerint, alioqui nullas declarat nominationes, & vniuersitates suspenderet nominandi præ privilegio cōminatur, hoc dicitur.

Monemus d autē præfati.

d Monemus.) Licet regulariter monitio debeat esse trina. glo. not. in c. ex literis. de const. tamen in artibus extrajudicialibus sufficit vna, c. si episcopus. 18. dist. cle. 1. de h. xret. in verbo, requisierint. Inno. in c. ad petitionē. de accus. Pan. in c. cōsuluit. de of. deleg. fallit in c. i. de suppl. negl. præl. & ibi Ant. de Butt. Bar. & alij in l. si finita. § Julianus. ff. de dāno inf. Fel. in c. 2. in fi. de magist. & monitio iudicis habet vim trinæ citationis. l. 2. C. quomo. & quando iudex. sic & hæc principis monitio, ita quod si vniuersitates Franciæ hæc non seruarent, possint peenis legitimis affici, non tamen ex sola contraventione priuilegiis priuari, vt not. in c. ex literis. de consti. Et monitio de occūltis impetrari nō potest pro re immobili, quia est nota, & cōcessa ad reuelandum census, & redditus, fuit annullata in hoc se natu. ann. 1541. die 18. Iulij. Cum cēsus inter immobilia computetur. cle. exiui. §. cīque anni. de ver. fig. Fuit tamen approbata ann. 1544. die 10. Feb. cōtra quendam condemnatum ad expensas: & vt eas solueret, fuit interrogatus, vt bona iudicaret, qui domum alienam indicauit, postea iudex facta inquisitione permisit vti censuris, quod curia approbavit, appellatē quæ ab abusu non recipiendum dixi, eūmque ad emendam condemnauit.

Nota q̄ quando in constitutione est verbū monitio, vt hic, vel præcipio, talia loco trinæ monitionis habentur, vt pulchrit̄ consuluit Fede. de Senis, cons. 109. quæst. magis. col. 2. vide vnum casum singularē, in quo sine monitione quis incidit in pœnā, per Soc. cons. 133. profecto. col. pe. & seq. in 1. vol. Vbi quādō ultra dispositionem legalem emanaret circa idem constitutio particularis, tunc per talem constitutionē videtur quis moneri, & sine alia monitione incidit in pœnā, vt aliquid operetur cōstitutione particularis. sic cōcludit Fede. d. cons. 109. q. & Pan. in c. fi. §. porrò. col. pen. vt lite nor. contesta. regni

Monitio tri na esse de bet fallit vt hic.

Monitio de occūltis pro re immobili impetrari non debet.

Arrestum.

Arreſta.

regni a vniuersitatibus, b sub poena c priuationis omnium & singulorum priuilegiorum à nobis d & à sede apostolica obtentorum , ne collatoribus , seu patronis ecclesiasticis habeant aliquos nominare , nisi eos qui secundum præfata e tempora

a Præfati regni.) Per hoc patet quod vniuersitatibus tantum regni priuilegia in hoc titulo comprehensa sunt data, & graduatis in eis, si sint regnicolæ. & sic qui studer & sumit gradum in alia vniuersitate extra regnum, non habetur per graduato quo ad hæc priuilegia data graduatis regni, secus quo ad priuilegia iuris, quæ tradit Alex. in addi. ad Bar. in l. i. C. de dignitatib. lib. 12. & per Fel. in rub. de magist. & Barb. in procœmio cle. Bologni. in rep. auth. habita. C. ne filius pro patre. & Petrus de Lefnaud. in tract. de priuileg. doct. Et ego cumulauit centum octoginta scholasticorū priuilegia, eaq; palā feci, ut quilibet scholasticus sua posset priuilegia scire, vide etiā quæ dixi in trac. nomi. q. 10. quādo gradua ti regnicolæ in vniuersitate extra regnum promoti gaudere possint priuilegiis, & q.b. ibi licet cernere.

b Vniuersitates.) Studiorum generalium, non vniuersitates ciuitatum, vel castrorum, seu alias communitates, de quibus in rub. ff. quod cuiusque vniuersitatis nomi. Bar. in l. i. col. 2. ff. de dam. infect. vbi dicit triplicem esse vniuersitatem. & conf. 189. primò queritur. de quibus est text. in c. statutum. §. cum verò de rescr in 6. De illis omnibus hic non intellegitur tex. sed de vniuersitatibus studiorum generalium, & hoc suadetur ex præcedentibus, videlicet ex §. 1.2. & §. præterea. & per totum, supra eo. vbit ex locutus fuit de hac vniuersitate in præcedentibus, ergo & hic loqui censetur. l. si seruus pluriū. §. ff. de leg. i. [De vniuersitate agrorum loquitur iuris. in l. pupillus. §. territorium. ff. de verb. fig. vbi scripti.] Et dicta est vniuersitas ab unitate quod in vnum colligatur, seu vertatur, quemadmodum rota in asse vertitur, teste Luca de Penna. in l. f. col. 4. C. de re mil. lib. 12. licet quandoque sit diuersitas.

Nota tamen quod vniuersitas nō potest puniri pro delicto commisso per ciues, nisi perpetratur fuit ritex proposito & consilio, etiā si omnes ciues vexillo erecto, & pulsata campana facerent illud delictū sine deliberatione, quia tunc inquiri debet cōtra singulares, & illi puniri tex. sing. in l. semper. §. si in sepulchro. ff. quod vi aut clam. Bar. in l. aut facta. §. fin. nu. 9. de pœnis. & Lucas in l. 3. C. de exasto. & execut. li. 12. Fel. & Dec. in c. cum omnes de consti. das. in §. pœnales. n. 26. inst. de actio. & cōf. 139. vol. 4. D. Boer. in tracta. de seditio. fol. 26. Anch. in c. dilectus. 2. col. 2. & seq. de simonia. Idem si consules vel scabini delinquent in sequendo consuetudinem, tunc est delictum populi. c. venientes. & ibi Anch. in l. not. de iure iuri. Et vbi vniuersitas deliquerit, investigatores primò debet corporaliter puniri: vniuersitas verò in pecunia & emēda condēnari debet. Et solet cōcludere procurator regius, q. ciuitas sic delinquēs radatur, & solo æquetur, vt testis est patruus Rebus. in l. quinque. C. de decur. li. 10. & in

rub.de muner.patri.li.eo.col.2.& de ratihabitione
vnuerstatis tradit decisio.Neapolitan.r.176.ex quo
probatum.addidi ad dictum §.si in sepulchro.vide
Hippol.in l.nihil.n.19.ff.ad leg.Cor.de fca.Quod
est verum in delicto momentaneo, sed in habente
causam successivam, ut rebello.tunc ciuitas tene-
tur, dato, quòd cónsilium & deliberatio non præ-
cesserint.teste Anch.conf.158.col.4.& Iaf.conf.136.
in præsenti.col.i.vol.4.

Crimen tñ vnius bene præjudicat aliis eiusdem professionis viris, quo ad diffamatio[n]e, quia ex incho[re] estare aliquorū studentiū diffamatur tota vniuersitas, sicut ex delicto sacerdotis diffamatur alij, & etiam episcopus. c. mala fama. 2. q. 5. & ex mala vita aliquorū aduocatū, & doctorū, vel religiosorum diffamatur ordo ipsorū Bonifa. Vital. in cle. vna. col. 3 de of. ord. Si ergo sola facultas theologie, decretoru[m], vel alia circa hoc deliquerit, aliquē per saltū promouend̄, nō debet puniri tota vniuersitas, nec altera facultas, que nō delinq[ue]t p[er] su[am] radiatio[n]em.

as, nec aetate facultas, quæ non deniq; plurimadicta,
& maximè vbi sicut omniò separat, ut hic Parisis,
& in Môte pessulano facultas medicinae à facultati
ous alius est separata: focus in aliis, quæ sūt cōiuncti.
apud Tholosates oēs facultates cōiuncte sunt, sed

Sub poena priuationis.) Non importat priuationem ipso iure, sed comminationem: ita expresse consenserunt Alex. confessor videtur eo tempore ad hanc

coluit Alex.con.i.103.videtur.co.pe.vol.i.gl.in c.
no.de sagit.tex.in c.salonitane.63.dist.& ibi bona
gl.text.in c.relatum.in f. de iur.patr. gl.in c.non
de regul.in 6.Barb.in repe.c.Raynaldus.col.
ot.de testa.Hoc fallit in sex casibus traditis per D.
Tiraq.in repe.l.si vnquam.in verbo,euertatur.nu.
n.& seq.C.de reuoc.don. vide gl.in §.f. de anna-
is.in verbo,ipso facto.in pragma.

A nobis & à sede. Id est, à rege & à sede apostolica hic rex se præmisit, q[uod]a sua magis interest, vt in Euangeliō, Ego & pater tuus dolēte; quærebamus per vel Romanus Pontifex, qui hęc concordata cōdidit, causa honoris (vt fieri est solitum) Francorum Regem præmisit, vt in c. ego Lodoicus. 63. dist. c. victor. 97. dist. & ibi gl. & in superscriptione epistolæ inter claras. C. de summa Tri. vbi Albe. & in his non est magna vis, nisi quod digniora sunt præponenda. c. auaritia. & ibi Dec. de præb. quod faliit in loquente, qui de consuetudine etiam minus lignum præponit, & non seipsum.

Itē notandum est, q̄ priuilegia possunt dari vniuer p
titib. tā à Papa, quām à Principibus secularibus et
quo ad tēporalia. auth. habita. C. nefilius p patre. la
. quo iure. 8. dist. & videmus multa priuilegia esse. u
data clericis, & ecclesiis per Imperatores. in tit. C. co
sacrae fons eccl & Seo rex. & ibi col. in a. f. de patr. po

et facio iuncte ecclesie & ieq. tex. & ibi gl. in c. f. de reb. u.
ccl. non alien. Super spiritualibus non possent se-
culares dare priuilegia, q[ua]a in spiritualibus nō sunt
superiores. c. ecclesia. de cōst. c. bene quidē. 96. dist.
l. in §. item. vt de cetero. in verbo, regalibus. eo. tit.
in prag. tex. expressus in c. cōuenior. 23. q. 8. in prin.
bi verū ea quā diuina sunt imperatoriaz potestati
ō sunt subiecta. gl. in c. veniēs. de p[ro]f[ess]or. vbi doct.
Praefata tempora studierint.) Et sic vniuersitas
ō potest nominare aliquē iure, nisi stuductit per
tempus

tempus statutum in §. præterea supra eo. vbi dixi, & in tracta. nom. q. 5. Etiam si post nominationes studuerit, & ante vacationem beneficij per istum tex. Et ita fuit conclusum in hoc senatu anno 1522. die prima Aprilis.

studuerint, & secundum dictarum vniuersitatium a statuta ad gradus & non per saltum b promitti fuerint: quod si secus fecerint, ultra nullitatis c poenam, quam in præ-

a Vniuersitatem statuta.) Hic non reperitur quod studuerit per præfata tempora, sicut in nominacionibus, & sic quis potest sumere gradum, dum tamē modo secundum statuta vniuersitatis sit habilis, & sic licet non studuerit per tempus præstitutū, in d. §. præterea. Vel potest intelligi, quod vniuersitates non debent nominare, nisi eos qui studuerint per præfata repara, & secundum statuta vniuersitatū promoti fuerint, & sic requiritur tā in nominato quām in graduato quod studuerint per tēpus præstitutum suprà in §. præterea. & prior intellectus à senatu Paris. tenetur tanquam æquitati cōformis.

Nota tamen quod antequam quis ad doctoratum promouetur decem requiruntur.

Primo, ætas saltem 17. annorum. l. i. §. pueritiam; ff. de posth. quāvis Card. in procēdio. cle. in 2. q. dicat quid nulla ætas est determinata, si habeat alia requisita, sed potest semper quis fieri doctor, nec refert secundum eum, an quis sit senex per etatem, an secundum mores: nam aliqui propter nimium studium præueniunt tempus, ut Paris. & Tholosates. gl. in c. tum ex literis, de integr. resti. & in l. vniuersitatis. C. de proxim. sacro. scrinio. lib. 12.

Secundo, quid per quinquennium saltem studuerit, in procēdio. ff. & prima const. C. quibus facie. c. fi. de magistris.

Tertio, quid in vniuersitate studuerit, & non ruri. c. i. uae. de cler. non resid.

Quarto, quid alias moribus præcellat. l. magistris. C. de profel. & medic. li. 10. & maximē requiritur quid sit iustus, cum sit exemplar bonorum operum scholaribus, alias non est dignus aperire sensum scripturarum, de quo habetur Apoc. 5. c. & Deus revelat humilibus & parvulis, quod interdum abscondit sapientibus, ut est in Euangelio.

Quinto, vt facundiam habeat, ibidem, & l. vna. C. de profel. qui in vrbe Constan. Co. merue. lib. 12.

Sexto, quid habeat docēdi subtilitatem. d. l. vna. Petrus de Lefnayde in opusc. de doc. q. 6. partis 1.

Septimō, quid in suo examine septem doctores sint. Bar. in l. medicos. C. de profel. lib. 10. & l. si quis ibidē quid nō seruatur in vniuersitatibus Franciæ.

Octauo, quid illi doctores iurati deponant illum esse sufficientem, quid etiam non seruatur, vt dixi in repet. l. vnicæ. in verbo, subtilitatem. nu. 22. C. de senten. quæ pro eo quod interest.

Nono, quid sit legitimē natus, quod in aliquibus vniuersitatibus nō seruatur, nisi Valētæ, & de iure illegitimus potest doctorari. c. innotuit. & ibi Bal. col. 2. de elect.

Decimō, non negotiator. l. vna. C. negeciatores Primū ex aene militent, lib. 12. & ista procedunt in doctoribus men docto- regētibus. in aliis omnibus ista nō requirimus, sed rum effi cru mera. primum examen est bursæ, secundum sententia.

Insuper aduertendum est, quid si liber statuto- Liber statu rū vniuersitatis reputatur pro tali libro, licet non torum vni habeat subscriptionem publicam, tamē probat in ueritatis iudicio, hoc teneri sing. Bart. in vlti. glos. in extra probat. uag. qui sint rebelles, & expressius Domi. confil. 15. reuerēda. col. vlt. quod est summē notādum. Item si statutis vniuersitatis cautū sit, quid vniuersitas non possit aliqua statuere contra statuta antiqua, si tamen vniuersitas multum laderetur, si seruaret illa statuta antiqua, poterit eo casu statuere, & ordinare contrarium. l. cum nauarchorū. & ibi patruus meu. Rebuffus. C. de nauicula. li. ii. facit l. si hominem. & ibi Curtius. ff. manda. & non est dubium vniuersitatem in suos statuere posse, vt in c. ex literis vbi etiam not. de constit.

b Per saltum,) Quando quis dicatur per saltum promotus, declaratur in rub. de clericō per saltum promoto. c. i. videlicet, vt tunc dicatur, quādo scho laris sit doctor, vel licentiatus, antequam sit baccalaureus saltum enim facit, & non ascendit gradatione. l. vt gradatim. ff. de munere. plenus declaratur in tract. nomina. q. 21. vlt. limita.

c Nullitatis poenam.) Et sic retractatio & annulatio actus est poena. gl. in c. cognoscentes. de consti. & ibi plenē doct. tex. in c. si religiosus. in si. prin. Annula-
tio actus an si poena.

ibi, in poenam presumptionis illius, electio eadem ipso facto viribus vacuetur omnino. de elect. in 6. c. super literis, ibi, in poenā sua peruersitatis. vbi Bal. no. col. 2. de rescript. & Barb. conf. 17. præclarè. col. pen. in l. volu. intellege quando actus annullatur in odium personæ. l. mort. s. & l. si quis fortè. §. fi. iuncta. l. aut damnum. in princ. ff. de poen. l. testamento centurio. in h. de manu. test. Boci. in decis. Burdeg. q. i. n. 16 & seq. inde est quod statutū faciens quem inhabilem, dicitur esē poenale, ideo restringēdum Pau. per illum text. in l. is qui hares. ff. de vulg. Fel. in c. 2. col. 1. de test. Etiam prohibitio alicuius actus est poena. l. aut damnum. in prin. ff. de poenis. Et sic annullatur hic nominationes, & gradus, in odium personarum eos prouentium per saltum, vel ante tēpus, & ita dicit text. nullitatis poenam. Item dicitur poena, quando actus specialiter contra regulas iuris annullatur. l. senatus. ff. de cōtrah. empt. Dec. & alij in d. c. cognoscentes. Annullatio tamen dicitur poena extraordinaria, & impropriæ. Inn. in c. si verè. de sent. exc. Phil. Peruf. in c. fi. col. 2. de elec-
tio. in 6. Bal. in l. nemo martyres. de factosan. eccl. Alex. in l. turpia. in prin. ff. de leg. 1.

Si verò actus annulletur secundum regulas iuris communis, non dicitur poena. Bald. & Ias. in l. non dubium. C. de leg. [Itaque si actus annulletur dolitione vel culpe, poena est, diuersum, si irritetur ex defectu solēnitatis, quia tunc nō est poena, sed pro uidentia defectus. teste Bal. in d. c. super literis. col. 2. de rescr. per tex. in l. codicillis. §. fi. ff. de leg. 2.] vnde iura quæ annullat testamenta, vel sententias, nō seruata solennitate requisita de iure communi nō dicuntur poenalia. Bal. in d. l. nemo martyres. C. de sacros.

sacros eccl. per l. eius. §. plane ff. de iure fisci. Id est si annuletur in fauore alicuius; ideo quod alienatio minoris, vel mulieris annulatur, non dicitur pena, cum illud in fauorem illorum inducit, & nullum sit delictum, ergo nec pena. l. sancimus. C. de penis. doct. in d.c. cognoscet. vbi vide fuisus. Quod facit ad cognoscendum, quando statuta dicuntur penalia. & sic restringenda. l. cum quidam. ff. de libe. & posth. l. interpretatione. de penis. Pan. & alij in c. qua fronte. j. not. de appell.

fatarum nominationum literis declaramus
et vniuersitates ipsas nominandi priuilegio b
ad tempus secundum culpæ qualitatem et su
spendemus.

Quod non requiratur declaratio sententia. a Declaramus.) Ex hoc tex. patet limitatio ad tex. in c. cu secundum leges. de haer. in 6. vbi licet bona sine ipso iure confiscata, requiritur tam declaratio. fallit ut hic, quod declaratio fieret per legem, vel statutum, aliis modis limitat. Do. & Perus. in d.c. cum secundum. & Fel. in c. Rodulphus, vers. sed declaratoria. col. 22. & seq. de rescrip. & c. cu non ab homine. de iud. vide que addidi ad c. cu secundum. & de quo posuit ista declaratio, tradit Fel. in c. i. col. 12. ver. non obstat etiam huic limitationi, de consti. [Et sic nominationes sunt ipso iure nulla, quod ante tempus qui est nominatus, vel quando per saltum est promotus, ut scripsi plenè in tract. nomina. q. 21.]

Eft priuilegium nomine nationes eorum. b Priuilegio.) Nota q. posse nominare, est priuilegium. Et sic non competit vniuersitatibus extra regnum, ut patet supra in proemio, cum hoc regnico- lis tatum coœsum sit, & an hoc priuilegium possit rruocari, dico in q. vlt. tract. nominatio. & multa dicent hic de priuilegiis, quæ de industria relinquo, ne impleam chartas ex materiis incidentibus.

c Suspendemus.) Patet hic q. duplex pena potest imponi pro uno facto, videlicet ut nominationes ante tempus præstitutum cocessæ sint nulla, & vniuersitates tales nominantes, priuilegio nominandi suspensi possint intellige quod duplex pena imponi potest pro uno facto, quando vtraque per eadem constitutione apponitur, l. placet. C. de sacro.

Duplex pena eccl. Item quando vna esset spiritualis, altera tem- na quando poralis. gl. in c. de his. de eccl. Id est propter criminis pro uno factum, et de imponi enormitatem. gl. & doct. in c. at si clerici. de iud. & quod vna tederet ad interesse priuatum, & altera ad vindictam. vel vna est ciuilis, altera criminialis. l. i. C. quando ciuilis actio præiud. criminis. Bart. in l. prætor. §. i. ff. de iniur. & l. i. & 2. vi bonor. rapt. auth. Imo. C. de actio. & obli. vbi imponitur triplex pena. & in c. attendendum. 7. q. 4.

Et quando vtraque est pecuniaria, tunc imponi potest altera, quatenus excedit, ut l. quoties. ff. de act. & obli. Id est si vtraque prosequatur interesse priuatum, & vtraque delcedat ex facto, ex quo restant diuersi tituli criminis, qui habent se ut species separatae, & distinctæ. l. si adulterium cum incestu. ff. de adult. l. qui de crimine. C. de accus. Si vero orientur propter duo crima, quæ habent se ut genus & species, tunc vna pena sufficiet. l. senatus. ff. de accus. Boët. in decif. Burdeg. q. 289. queritur. id est

quando per nouam constitutionem nra peneretur pena penitus diuersa à prima imposta per ius comune, tuc etiā vtraque exigetur. l. qui sepulchra. C. de sepul. viola. l. quoties. in prin. ff. de act. & obli. & quando vna perse non sufficiebat. c. non solum. infin. & ibi gl. de regula. in 6.

Pena vni Itē quod pro eodē delicto imponuntur penæ *imposta* diuersis, tuc penæ vni imposta non liberat alii, ut *alibet* hic, & in l. si quis in hoc genus. C. de epis. & cle. l. si familia. ff. de iurisdict. omn. iud. l. pen. ne quis eum qui in ius voca. est, viexi. Itē si ex vnico. excessu plures offendetur. c. i. de re iudi. in 6. pulchrè Barb. conf. 74. omnia. col. 3. vol. 3. vbi plus dicit, quod potest imponi ex uno facto pena, & retractatio actus, quæ est pena, ut hic p. l. nemo martyres. C. de sacrosan. ecc. Fallit etiam in casibus traditis in c. at si clerici. §. fin. de iud. vbi traditur regula, quod quis pro eodem facto non debet dupli poena puniri. fallit, ut supra dixi, vide per Lucam. in l. nemo. col. 6. C. de cursu pub. lib. 12. & l. 3. col. 8. C. de exacto. & execu. eo. lib. [Card. Alex. in c. fraternitatis. coi. 2. dist. 34. vbi elucidat quando plures penæ in lege, vel statuto popultur quæna ex illis imponenda sit.]

Primitus in vna curia an in alia puniri posset. Et an punitus in vna curia possit in alia puniri, videlicet per Bal. conf. 29. vol. 4. & conf. 402. ibidem. & conf. 124. in 5. vol. Barb. d. cōf. 74. col. 3. in 3. vol. Guido Papæ conf. 99. Ioannes, vbi dicit ex stilo curiarum temporalium seruari, quod debito excommunicati compelluntur ad soluendum à curiis temporalibus. per captionem corporis & honorum: donec le fecerint absolu. & si debitor in carceribus detinetur, tamen creditur potest cōvolare ad bona. & cōtra. allegat. Ang. Are. in l. 4. §. si ex cōuenticne ff. de re iud. Henri. Boteum in tract. de synod. episcopi. fol. 58. Philip. Perus. in c. felicis. §. per hoc. de penis. in 6. gl. in §. i. in verbo, permanens. de concubin. in prag. vide Pan. & alios in c. de causis. col. vlt. de off. deleg. Scripsi plenè in tract. de literis oblig. regio sigillo, vel alio auth. signa. ar. 10. & quando imponitur diuersæ penæ à lege, statuto, vel ordinatione, quæ illarum sit imponenda. Præpos. plenè tradit in c. fraternitatis. col. pen. & seq. 34. dist.

S. SI QVIS AVTEM.

Non nominari gradus petentes beneficia in mensibus ordinariis vacancia, ac eos molestantes, ad expensas, danos & intercessus condemnantur. ac fructibus gradus & nominationis sunt priuilegia similiter collatores tenentur beneficia conferre vacancia in mensibus nominatorum & graduatorum ipsis debitis qualificatis, illa pro sequentibus, sub pena suspensionis conferendi in octo mensibus ilius anni hoc dicit.

Si quis autem graduatorum aut nominatorum, in mensibus deputatis collatoribus ordinariis, aut personis ecclesiasticis beneficium vacans, in vim gradus, aut nominationis petierit d., &

Hic §. duas habet partes. Prima imponit penam, graduatis & nominatis: secunda collatoribus, secunda ibi, eodemque vinculo. Petere autem cōtefatum quæ non dicitur.

d Petierit.) Petere non dicitur ante item contemstatam, sed petere velle. l. amplius. ff. rem ratâ hab. Et hoc declarant verba sequentia, & in processu

posuerit, ergo si extra iudicium petierit, nō incidit in pœnam huius tex. sed poterit pœnitere. Arch. in c. placuit primo. II. q. I. Et an verbū petere requirat litis contestationē, tradit Bar. in d. l. amplius. & Ias. in l. si decē cū petiero. col. I. ff. de verb. obli. Geor. Nathan in repe. cle. s. p. e. col. 8. in verbo, causas de verb. fig. Ant. in c. si diligenti. col. 7. cum seq. de for. comp. l. Papinianus. §. meminisse. ff. de inoff. test.

collatorem ordinarium. a in vim præfati gradus aut nominationis in processu posuerit, & taliter molestauerit bīllum vltra expēfarum c, damnorū d, & interesse e cōdemnationem fructibus sui gradus & nominatio nis priuandum f esse decernimus. Eodemq; g vinculo collatores ordinarios, & patronos ecclesiasticos, quibus graduati & nominati debitè (vt supra) qualificati suorum graduum & nominationis literas insinuauerint, astrin gitim: vt beneficia ad eorum collationem vel præsentationē spectantia, in mēsibus gra duatorum simplicium & nominatorum va cantia, extātibus præfatis graduatis aut no minatis debitè qualificatis illa pro sequentibus i, aliis quām graduatis aut no-

pensis multa tradit Spec. in tit. de expē. & Lāfran. in repet. c. quoniam contra. in fi. de proba. Petr. de Ferra. in pract. sua in forma libelli in actio. reali. in verb. & expensis. quæ si hic vellem transcribere, ascenderent ad iustum volumen.

d. Damnorū.) Quorum appellatione venit dimi nutio patrimonij. I. 3. ff. de damno infect. gl. in ti. de nomine friuo. app. in verbo, damnorū. Expensæ tamē dam quid de norum appellatione non veniunt. tex. sing. in c. in nostra. de iniur. ideo supra expressit expensas, &c. Interesse est e Interesse.) Appellatione cuius venit propriè lucrum ces crum cessans, & damnum emergēs. gl. & doc. in l. sans & dāvna. C. de sentē. quæ p eo quod interest. & ibi dixi num emer in prefatio. ad illam legem, non repeto, cum liccat gens. ibi videre multa per me scripta in illa materia.

f. Priuandū.) Et sic non est priuatus ipso iure, sed per sententiā venit priuādus, quia participiū futu rū tēporis, & verbum important canonem ferēdā poris impor sentiēt. c. cū tu. de vñsur. l. improbū. C. ex quib. cau infā. irrog. l. in criminali. ff. de iurisd. om. iud. Fel. in c. Rodulphus. de rescr. Fallit in viginti casibus cō gestis per D. Tiraq. in repet. l. si vñquā. in verbo, reuertatur. n. 32. cum seq. C. de reuoc. dona. Et ibi tradit utilitates quæ ex hoc sequūtur, videlicet qñ sit canon latē sententiæ, velerendæ scripsi in arbor. feudo. in fin.

g. Eodem vinculo.) Hic versiculus duobus intel ligitur modis.

Primò, quid sicut graduati & nominati tenētur ad expēfas, damna & interesse vltra nullitatis pœnē, quia literæ nominationū & gradus sunt nullæ, quādo molestant ordinariū collatorē: ita collatores cōferentes beneficia in mēsibus deputatis no minatis vel graduariis vacātia, aliis quā qualificatis, tenētur ad expensas, damna, & interesse nominatis & graduatis vltra nullitatē collationis, & hoc pro cedit si nominati & graduati prosequantur. dixi in 8. q. octauæ quæstio. princip. tract. nominat.

Secūdo, intelligitur quid eodem vinculo astrin guntur collatores, videlicet sicut nominati nō debent petere beneficia eisdē nō debita, sic episco pi beneficia eisdem debita, aliis non debent cōferre, si in mēsibus eisdem præstitutis vident, sub pœna suspensionis potestatis conferendi in octo mēsibus illo anno ad collationem eorum, ad præsentationem liberam spectantibus. & sic non repetit pœnas supra positas, & hic intellectus magis cōuenit textui, vide quæ dic̄ in tract. nom. q. 19. in fine.

h. Extantibus præfatis graduatis.) Ablatiū sunt absolūte positi inducentes cōditionē. l. ab emptio ne. ff. de pac. & ibi Ias. & l. a testatore. de cōd. & de positis condī monst. Ias. in l. I. no. 5. de iure emph. & in rub. ff. sol. tōinem in matr. Vult ergo dicere tex. si sint nominati, & pro dūcunt. sequātur beneficia eisdē debita, episcopus, nō debet alii quā ipsiis cōferre. si verò nō sint nominati, vel sint, & nō psequātur, episcopus tūc cōferre po test etiā nō qualificato, qā semper lex intelligi debet, si petatur, vel si velit, vt Ias. latē dicit in l. 2. C. de iure emph. scripti in gl. ipso iure. in §. si quis verd. fu pra. eo. multa cōgerit D. And. Tira. i rep. l. si vñquā. Prosequi de in verbo, reuertatur. nu. 8. cū seq. C. de reuoc. dona. bet nomina i. Proseguenteribus.) Et sic episcopus pōt conferre imm. aliae. non

Molestans a Collatorem ordinarium.) Et sic si nominatus, prouisum vel graduatus petat à prouiso per ordinarium collab ordinatorem, & in processu ponat, ac molestet, nō incitio, an si puniendus. dit in hāc pœnā. cum hic tex. illud nō dicat, & etiā quia illo qualificato petere poterit, & sic non debet puniri quo ad collatorem, ne duplii pœna cōteratur. ca. at si clerici. §. fi. de iud. & quia bona fides nō patitur, vt bis maximē ab vno exigatur. regula bona fides. de reg. iur. in 6. Alij contradicunt, vt molestas indebitē prouisum ab ordinario, incidat in pœnā: qā satiā dicitur molestare ordinariū collatorem, qā molestia eius prouisū, cū ipse ordinarius teneatur po stea euictio beneficio eidem conferre. c. int̄ cetera. de præb. declaro in tract. nomi. q. vlt. & maximē, quia satiā lucratur ordinarius, qui explet volūtate. gl. in l. pē. ff. de condī. causa data. quam sin. no. Bal. in Marg. in verb. lucrum. q. 3. Dec. in c. ex parte S. col. 2. de rescript. addidi ad d. l. pe. text pro illa gl. dic. vt in q. vlt. tract. nomina. scripti.

b. Taliter molestauerit.) Aliquā taliter molestauerit legūt, & intelligit taliter, videlicet per processum. c. fi. §. sanē. de decis. in 6. ibi, taliter à religiosis, &c. Alij legūt, & aliter molestauerit, videlicet quā per processum, scilicet de factō, & tunc appellatio ne molestie venit iuriſ & facti molestia, vt in l. vna. C. de nondinis. dixi in d. tract. nomi. q. vlt.

Promittē c. Vltra expēfas. ū.) Et sic in expensis tenetur, moderatis tamen. nam promittēs reficere expēfas. de moderatis tantum intelligit glo. sing. in auth. de iudicib. §. oportet. col. 6. secundum Bal. in c. finem. col. 3. de dolo. c. i. in fin. de sequestr. posse. Et de ex-

*collatio ali-
ter facta
non valebit.*
nō nominato, vel non graduato beneficia eisdem
præstituta, & debita, si nominati non prosequatur
nec graduati, vt hic. Idem si antiquior nominatus
non prosequatur, tunc potest iuniori cōferri bene
ficium debitum antiquiori, quia iunior vigilauit, &
prosecutus est: ideo tuam conditionem meliorem
fecit l. pupillus ff. que in fraud. cred.

Item potest conferre parochiales ecclesiæ in ci
uitatibus aut villis muratis existentes nō prosequé
tibus graduatis, aut nominatis, aliis nō graduatis. d.
§. statuimus supra. & dicitur prosequi quādo petet
beneficiū sibi conferri, & obtinuit collationem, &
per eam prosequitur aduersarii usque ad senten
tiā, secus si obtēta collatione ab ordinario taceat,
qua tūc collatio ordinarij nō est nulla, cū non dicat
prosequi, qui cū effectu nō prosequitur. l. i. ff. quod
quisque iuris nam præsumit renunciare qñ ante
sententiā destitit. l. destitisse. ff. de iud. facit gl. in §.
item quod ad dictas in verbo, nominatorū eo. ti. in
prag. scripsi in repet. l. diuus. fo. 15. de senatus. Silla.

Præterea beneficia debita mādatario potest or
dinarius collator conferre graduato, vel alteri, qñ
mādatarius non prosequitur. Rub. de manda. apos.
vers. declarantes prosequentes huiusmodi māda
ta, &c. & in mandatis solet apponi haec clausula, si
vobis pro alio non scripsierimus, qui simile manda
tū, aut simile gratiā prosequatur, vt patet infra in
forma manda. & ibi dixi. Ratio est quia in iuto non
cōfertur beneficiū, regula iuris, iuto. ff. de reg. iur.
& etiam in gratia semper intelligitur clausula, si is
cui conceditur, prosequatur, & vti velit, etiam si
clausula decreti irritantis adsit. Io. Monac. in c. sta
tutum. de prebendis in 6. dixi in tract. no. q. 18. facit
l. proinde. in f. ff. si cert. pet.

Institutio Item institutio facta sine presentatione patroni,
sine presen^{tatione} est ipso iure nulla. c. decernimus. 16. q. 7. in lata, vi
tatione quā delict & prosequente patrono, aliqui nō Pan. &
de si nulla. alij in c. illud. & c. ex intimatione. de iur. patr. Ro
chus in verbo, honorificum. q. i. tract. de iure patr.
plenē Castaldo. in deci. 2. de locat. abunde scripsi in
interpreta. d. c. illud.

Intelligitē & rectē prosequentibus, & debite
qualificatis, vt dicit text. supra in §. præfati. i. & ibi
dixi. & in tract. no. q. 18. Item prosequentibus intra
tempus alias si vellet post sex mēses, non factare
requiritur, vel habita collatione prosequi post triē
num nō posset, sed posset repellere per decretū de
pacifi. posse. vt dixi in tract. de pacifi. poss. in 13. am
plia. nam permisum ad tempus, post tempus vide
tur prohibitum. l. statu liberum. §. i. ff. de leg. 2.

Nomina. Et sic graduatus non tenetur acceptare per pre
tū non tene
dicta primū beneficiū vel nominat^o, etiā si sciat il
lūr accepta
lud beneficium sibi deberi, & se esse antiquiorem,
re primū
beneficium. tum etiā quia hoc nō est expressū, sicut in manda
tis, c. tibi qui. de rescr. in 6. & in c. si cleric^o. de præb.
eo. lib. Imo in §. teneantur. supra eo. dicitur q. gra
duati & nominati, qui nō insinuauerūt, nō possunt
petere beneficia vacantia in mēsibus eisdē præsti
tutis, ergo si insinuauerint, possunt petere. nō dicit
teneātur petere, quia verbū pōt, voluntatē & non
nec esitatē significat. l. sape. ff. de off. præsid. Bar. &
alij in l. Gallus. ff. de lib. & post. Itē non priuatur q.

nisi in casib. à iure expressis gl. in c. vi. de iure. patr.
l. si seru. §. prætor. ff. de acq. hēt. sed hoc nō reperi
tur expressū, ergo, &c. ad hēc. q. i. fauorē graduato
rū & nominatorū est introductū, vt possint accep
tare primū, vel aliud ergo illi fauori renunciare pos
sunt. c. si diligēti. de foro cōpē. In hoc ergo erūt me
lioris cōditionis q. mādatarij. Et i. q. bus differat, di
co infra. ti. prox. in verbo, nominatis. §. declarātes.

minatis non conferant, sub poena suspensionis a potestatis conferendi beneficia in
octo mensibus illo anno b ad collationem eorum ac præsentationem liberam spectan
tibus.

a Sub poena suspensionis.) Cōminatio est, nō pœ
na & infiſcio. possent tamē iudices seculares, & ma
ximē domini senatores hāc pœnā collatoribus im
ponere, & interim persona prouida & honesta, que
suspēsi suppleret defectū, ponideberet. c. graue. de
præb. & etiam si episcopus nō se corrigeret, posset
puniri pœna cōtentia in d. c. graue, vel alia pœna ar
bitraria. Et hāc pœna habebit locum in collatore,
qui confert etiam iure deuol. cum sit eadem ratio,
& quia omnibus præcipitur id d. §. præfati. i. §. si
quis vero. vide ibidē. & qua dico in tract. nomi. q.
8. nu. 19. & can suspensus ab officio censeatur esse su
spēsi à beneficio, vide tex. & ibi gl. in c. si quis si
cerdotum. 81. dist. gl. Pan. & alios in c. pastoralis. de
appel. & de multiplici suspensione tradit gl. in cle
cupientes. de pœnis. Fel. in c. 2. de exceptio.

b Illo anno.) Et sic patet quod intelligitur de octo
mensibus illius anni, & nō alterius, sicut si dicatur,
p̄ tres quadragesimas pœnitentia. intelligitur de tri
bus quadragesimus vnius anni, text. in c. accusasti.
de accus. gl. in c. qui compulsus. 22. q. 5. de qua du
bitauit Corse. in fin. incip. quadragesima. & facit q.
eligentes scienter indignum sunt suspensi per triē
num à beneficiis ecclesiasticis. c. cū in cunctis. §. fi.
de elec. intelligitur de illis beneficiis, quæ habent
in illa ecclesia, in qua fuit facta electio. c. si compro
missarius. in fi. de elect. in 6. Reliqua tangentia ma
teriam huius tituli, dico in tract. nomina. ad quem
recurrito, & sic ex his dicam cum psalte egregio,
Psal. 67. Benedictus dominus die quotidie, prosp
erum iter faciet nobis Deus salutarium nostrorum,
vt ad finem usque sua gratia possim peruenire. Sic
continuando in hoc titulo dictum extitit quomodo
conferri debet beneficia ratione gradus & nomi
nationis, nunc sequitur videre quomodo ratione
mādati. Ideo sequitur rub. de mādati apostolicis.

TIT. DE COLLATIONIBVS FINIS.

Demandatis Apostolicis.

Notandum est, q. olim Romani pontifices
non solebat grauare ordinarios per haec
mandata, sed Alexander tertius (vt reor)
fuit primus qui inuenit ista mādata. c. ea
te. de rescr. quæ demū prosecut^o est Inn. tertius, vt
in c. dilectus. 2. de præb. postea Honorius tertius, vt
in c. capitulū. de rescr. deinceps Gregorius non^o,
vt in c. mādatū, c. cū duobus seq. illo tit. superuenit

postea Innocentius quartus, qui decretalē primā. de concess. præb. in 6. euulgauit. Et post eum Bonifacius octauus cōpilauit decretalem vlt. de præb. in 6. Ultimò Clemens quintus in concilio Viennē. quædam dubia declarauit in cle. vna. de concess. præb. De his Io. And. not. in addi. ad Spe. in rub. de concess. præb. in prin. & in c. duobus. in fi. de rescri. in 6 Pet. Anch. in d. cle. vni. in prin.

Postremò, Papa & rex certā mādatis in hoc Frācię regno, de qua ifra patet, formā statuerūt, & hęc fuit iura, quae in mādatorū materia allegaris solent.

Quae sunt literae monitiones, præcepta, priuilegia, & executoria. Insuper in his mandatis olim Romani pōti. Primo dabant literas monitorias (quasi primarias præcess) per quas monebant ordinarios ad conferēdū mādatariis. Veruntamē quia ordinarij voluntatem summi pōtificis facile nō exequebātur, ideo literas præceptorias inuenierūt, quibus p̄cipiebat ordinariis collatoribus, vt mādatariis cōferre haberēt. Verū si mādatū collatores non exequabantur, nō annullabatur illorū dispositio, sed cōtrafacies erat puniēdus. c. si soli. de concess. præb. in 6. c. dilectus. 2. de præb. Fel. post Pan. in c. cōstitutus. col. 9. n. 28. de rescr. Ideo Romani pontifices literas executorias inuenierūt, per quas mādabatur, vt executores cōpellerent ordinariū ad conferēdum. de his tribus literis habetur in c. eā. & c. constitutus. c. literis. & c. ex insinuatione. de rescr. Veruntamē quia adhuc manus ordinarij non ligabantur, vt collatio in cōtrarium facta non valeret, nisi in tribus casibus.

Primus, quando mandatarius erat creatus canonicus. c. si postquam de præb. in 6. c. duobus. de rescr. illo lib. Fel. in c. ad audientiam. col. 8. vers. literę nō dantur. de rescr.

Secundus, quando erat clausula decreti. c. i. de concessio. præb. in 6.

Tertius, qñ executor inhibuerat collatori, & suę collationi reseruauerat. c. tibi qui. de rescr. in 6. dist. c. si soli. Ideo executoribus potestatem cōferringi literis in executorialibus in recusationē vel negligētiā dederūt. c. si apostolicæ. de præb. in 6. c. si capitulo. de cōces. præb. ibidē. Aliquādō vero dabātur tantū litera executoriæ, vt in d. c. capitulum. de rescr. & ibi amplē de hac materia. & in c.

Materia dilectio. de appell. Verū enim uero, quia hęc mādatorū ria est difficilis, & cōfusa: nam paucos habet tex. & est difficilis dubia super ipsis formis & clausulis decidūtur ar- & confusa. gumētis legalibus melius, quam canonicis cōstitutionibus, teste Petr. de Anch. in cl. vna. col. 1. de cō- cef. præb. ideo putauit hic aliqua quotidiana p̄ mā- datorū elucidatione inferēda. Quot modis capiatu- r mādatū tradit Barb. in c. mādatū. not. 1. col. 2. de rescr. & quid differat à precepto. Fel. & Deci⁹ in c. eāte. illo tit. & quid sit mādatū principi. gl. in auth. de manda. prin. col. 3. in prin. Et quotuplex sit. Azo & doct in eodem tit. C. & per Alber. in verbo, n. ā- datum in dictio. Hic possem multa dicere de mā- dato, sed tantum prolequar materiā congruētem.

§. PRIMVS.

Quilibet Rom. Pomi. potest semel grauare unumquemque colla- torem, decem beneficiorum, vel plurium collationem habentē vno mandato, si vero quinquaginta, & ultra habeat, duobus mandatis, tamen in ecclesia cathedrali vel collegiata non poterit in duabus præbendis grauari.

STATIVIMVS a & ordinamus quod Squilibet b Romanus c pontifex

a **S**tatuimus.) Hic titul⁹ quadrifariā diuiditur. Primò præstituit numerum mandatorū ecclieis Frācię dirigendum. Secundò præcipit mādata dari sub forma inferius descripta. ibi, & vt ob- uietur. Tertiò, referuat sibi papa præventionē omniū & quorūcunque beneficiorū ibi declarantes, &c. Quartò, vult verū beneficiorum valorem ex- primi debere, ibi statuimus, & de hoc verbo, sta- tuimus dictum est in §. i. supra de colla. in t. gl.

De Papa canonicē p̄-moto.

b *Quilibet.*) Canonice promotus, alioqui anathematice cū suis authoribus, fautoribus, & sequacibus, à liminibus sancta dei ecclesia separatus abiciatur sicut antecristus & inuasor, & destructor tot⁹ Christianitatis. tex. in c. i. col. 3. dist. 23. quē tex. di- cit. sing. add. ad Pan. in p̄œmio decretaliū. Gregori- ius. & Pan. in c. licet. de ele. nu. ii. Et alibi dicitur, Si quis pécunia, vel gratia humana, aut populari, seu militari tumultu, sine cōcordi, & canonica ele- ctione cardinaliū fuerit apostolicæ sedi inthroni- zatus, nō apostolicus, sed apostaticus habetur, li- ceatq; cardinalibus illum maiorem anathematiza- re, & humano auxilio à sede apostolica pellere. c. si q. 79. dist. ideo dicit Bal. i. l. impetrata. no. i. C. sen- rescit. nō posse q; princeps legitimè elect⁹ est deus in terris, & maximē papa, sed nō legitimè electus est diabolus, & apostata, & non habet claves cœli, sed inferni, sequitur Bar. in cle. ne Rom. col. pen. de elect⁹. Nec refragatur verbū quilibet, quia de- bet intelligi de habili: vt in l. i. C. de sacro. eccl. & ibi addidi. Alex. in l. i. §. nunciatio. ff. de oper. noui nunc. & ideo tex. supra de ele. derog. dicit canonice intrantium & ibi Ioā. Dayna declarat quando dicantur canonice ingredi. & Fel. in c. ego. N. col. 2. de iure. per illum tex.

c *Romanus pōtifex.*) Etiā si habitaret extra vrbē Romam, quia non locus, sed dignitas hāc concedit gratiam, arg. c. illud. & c. multi. 40. dist. gl. in verbo, Romanæ. in §. nos iraq; extraua. Io. 22. rub. de præb. Et q; Romæ debeat habitare, cōcludit Oldr. cons. 85. sanctissime. & Alber. in suprascriptione epistolę inter claras. C. de summa tri. dicit tamē tex. in c. le gimus. 93. dist. q; vbi cunque fuerit episcopus, siue Romæ, siue Eugubij, siue Cōstantinopolitani, eius dem meriti est, eiudem & sacerdotij. Ideo ego ar- bitrio suo relinquō, sicut Præposi. in ca. in nomine domini. 23. dist. instar iudicis. l. i. ff. de iure delib.

Item dicit textus, Romanus pontifex, quia alius quis possit à Papa non potest dare ius ad vacatura. c. nulla. de dare man- conces. præb. c. 2. de præb. in 6. nec ista mādata cō- cedere etiam legatus, vel collegium cardinalium. cle. ne Romani. de ele. c. dilect⁹. i. de præb. gl. in c. si eum. eo. ti. in 6. & c. quāuis. de rescr. illo lib. & sic Papa tantum hęc mādata concedere potest. Imo. in c. constitutus. col. 1. de rescr. Pōtifex enim prin- ceps sacerdotū est, vel dicitur esse quasi via sequē- tium. Ipse summus sacerdos, ipse pōtifex maximus nūcupatur. Ipse enim efficit sacerdotes atque leui- tas. Ipse omnes ecclesiasticos ordines disponit. Ipse, quod vnuquisque facere debet, ostēdit. Antea autem

autem pontifices & reges erāt. nam maiorum hęc consuetudo fuit, vt esset sacerdos, & pōtīfex. vnde pontifices Romani imperatores appellabantur. & sunt verba tex. in c. cler. in ver. pōtīfex. 21. dist. Hodie cōuenit soli Papæ, etiā ex communi vīlo quendi. cle. si Romanus pōtīfex. de pōtīb. c. i. de constit. in 6. & ibi gl. & doct. trādūnt, quibus voce tur nominibus. & Prāposi. in c. statuimus. 4. dist.

*Nomina
papa cōue-
nūtia.*

*papa quid
su.*

Aliquando vocatur summus pōtīfex. cle. si summus. de sent. excommuni. Aliquādo vocatur summus sacerdos, quōd nōmen cōpīt à Moyse. c. i. fa-
ctōsan. 42. dist. Et maior est authoritas Papæ, quā sanctorū. c. de libellis. 20. dist. de hac potestate mul ta tradit. Bal. in l. rescripta. col. 3. C. de preci. impēr. offer. & Ollz. in suo tract. de potesta. Papæ. sunt p alij multi tractatus de potestate Papæ, qui potesta tem fusius explicat. ad eos filibet, confugito. Sant tamen quidam heretici, qui nihil potestare in Pa pæ faciunt, cu ip̄i nihil sint nō videntes quōd di cītum est eidē. Tu vocaberis. Cephas. & ip̄is. Dū rum est vobis cōtra stimulum calcitrare, quia Pa pa est omnis super omnia. teste Bal. in c. vno. col. 2. vers. pone quōd p̄alatus qualiter. domi à feud. p̄priè priuēt. & contra hos hereticos, habetur Esa. q 29. c. & erit sicur puluis tenuis multitudo ventilatiū te, & sicut fauilla pertransiens multitudine eorum, qui cōnera te, videlicet Papam, p̄valuenterū.

semel a dūntaxat tempore b̄ sui pōtīficiatus c a Semel.) Dicitur Iob. 33. Semel loquitur Deus, & secūdō idipsum nō repetit. & sic Christi vicarius: ideo hic dicitur semel, & per hoc patet, q̄ prohibetur regnicolis petere secundū mādatū, nūlī vt dicitur infra, quia semel. & nō sapius hic peti cōceditur, vt in simili dicit tex. in l. f. §. sed quia quidā. C. de iure delib. nā eo q̄ prohibetur hic concedere, prohibetur etiā petere, quia prohibito vno de correlatiis, cēsetur reliquū phibitū. l. i. & 2. C. de cu pres. li. ii. probatur in l. f. & ibi pulchrē lal. C. de in dic. vidui. toll. Feli. in procēmio decreta. inci. Gre goriū. in prin. plenissimē per Hippol. in l. si quis vi duā. ff. de quāstīo. Si tamen peteretur mandatum secundū, & per importunitatē Rom. pontifex. cō cederet, nō valeret, si dirigeretur habēti tantum collationē decē beneficiorū, propter illā clausulā decreti positam in rub. de firma & irreuoca. con corda. stabili. infra. nec collatores ratione illius mādati cōferre tenerentur isti mādatario. vt infra eo dico in gl. prāferendos. intellige vt ibi dicitur: q̄a non dicitur hic quōd semel concedere possit vñū mandatum, sed semel tempore sui pontificatus li teras mandati concedere potest, vt sequitur.

Papa an di Nec posset super hoc Papa dispensare, vt supra fēdere p̄f. dixi in praef. ad rub. de col. nam ordo cōfunditur, p̄f. ut p̄iū qñ sua iuris dīctio cuilibet nō seruat. c. peruenit. nūlā. f. l. q. i. & alibi dicitur in c. ecce. 99. dist. Meus nam tuadentur, q̄ que est honor vñuersalis ecclesīx, me⁹ honor est fr̄ atrū meorum solidus vigor. Tunc ergo hono ratus sum, cum singulis quibufq; honor debitus nō negatur. & quia ita conuentū est, contra quā con uentionem altera pars non dispēsat, vt plenē dixi supra tit. proximo, in praef. Et de insinuatione lite

rārum semelfacienda dicit tex. in §. p̄fatiq; grāduati. supra. tit. prox. & plenē dixi in tract. nom. q. 14. ibi, n. quotiens insinuantur, &c.

*Quando
pōtīfici
cedimāda* b. Tempore.) Ergo quocunque tempore, quia in definita æquipollit vñuersalitē. vt circa. de ele. in

6. siue statim facta. coronatione cōcesserit, siue post

gl. in l. in verbo. tempore solutionis. C. de solu tione, vel patruīante vel post. Inq̄d ētiam concessum mandatum ante coronationem valeret. tex. in extraua, vlt. de sc̄n. excom. in cōmūnībus, heet de stylo ante coronationem nō soleant cōcedi, vt vi detur concludere Fel. & recentio. in c. c. te. col. 5. vers. 2. restringit. de refcr. Vide. Prāpo. in c. i. col. 7. dist. 33. est tamē differentia, quia Papa ante coro nationem vtitur bulla plumbēa pro dinidia tantū pātē sc̄lpta. testē Bonif. in cle. vna. §. porr̄. n. 27. de iure. & vix recipētur sic in Frācia, sed post coronationem tota est sc̄lpta, vt ibidē dicitur. Et sic cōcedet mādatum ante quam cedar papatu. c. i. de renū. in 6. quod tā rarū est, siue anis Phoenix, vel antequā moriat, quia mors soluit pontificatū quo ad illum. arg. §. deinceps. in auth. de nup. col. 4. & si vñum tātū mandatū in ingressu cōcesserit, alterū postea, quandounque placuerit, per hoc verbum dare poterit, cum semper. si in tempore sui pontificatus ante mortem & cōfessionem, vt dixi.

c. Sui pontificatus.) Et sic tāndiu potest concedēre haec mādatā, quandiu durat potestas pōtīficiālis. Sed an eo mortuo, vel cōfessione facta expirat. cōf. cessum videtur quōd sic per l. mādatum. C. mād. & §. rectē. inst. illo ti. vbi mandatum finitur morte mādatis re integra. Contrarium teneo in his mādatis apostolicis, per tex. in c. si super gratia. de off. deleg. in 6. ybi dicit non expirare, quādo res nō est integra, vt pote q̄a est collatus canonicae, vel ful minatus processus. Sic tenuit gl. in §. itē voluit. ver. vñsum. in verb. mandatū. de col. in prag. Do. & alij in c. p̄fenti. de off. leg. in 6. Anch. in cle. vlt. not. i. de refcr. Cū ergo in Frācia semper cōferatur canoniciatus secularib⁹, vt in forma mādati inferiore patet, & recipit mandatarius. ergo in Frācia mā data ista per mortem Papæ non expirant. c. vlt. de concep. p̄tīb. in 6. & c. f. si cui. de p̄tīb. illo lib. & in regula cance. decima. Sic tenet Domi. de rotā. de cil. 28. si ep̄fīcōpus. & decif. 349. si Papa in nouis. Perif. in c. f. gratiosē. i. not. de refcr. in 6. Et regula. io. Paul. 3. ista mādata à p̄deceſſore confirmat.

Nota tamen, quōd quando gratia est facta, quāuis non executa, cum quesitum sit ius ad rem, vel saltem ius implorandi officium iudicis, vel executoris, tunc nō expirat morte cōcedentis, per no. in c. si cui nulla. de p̄tīb. in 6. Lappus alleg. 17. an datio. gl. in c. veniens. de renū. Bonif. in cle. gratiae. col. i. de refcr. Fel. in c. ad audientiam. 2. col. 7. ver. literę de refcr. vbi dicit quod expectās apostolicus tantum acquirit ius implorādi executores, vt mādatum exequantur: nō verò obligationem. gl. in c. veniens. de renū. Si tamē executor nolit exequi, non datur actio contra eum, sed puniēdus erit. allegat Domi. & Io. And. in c. i. in prin. col. 2. de concep. p̄tīb. in 6.

*Mandatū
an per mor
tem Papæ
expire.*

Gratia facienda & facta.

Licet quidam docto. non satis practici parum adverteentes ad stilum cancellariae, hodiernum puerum mandata de prouidendo dici gratias faciendas, & non factas, cum per gratiam faciendam non queratur ius in re, nec ad re; ut si Papa pro scholari mādet cui-dam, vt promoueat eum ad gradū doctoratus, tūc re integra finietur mandatum, cum non sit aliquid ius quāsumum scholari, secus in mandato, vt afferit Provinciale, fol. 37. vers. praestantissimē. facit quod notat Fede. conf. 78. causis est. Papa. Imō dicit Bal. in l. mandatum. col. 3. in 4. oppo. C. manda. quod si Papa in gratia mādet executori, vt ea exequatur, non finitur mādatum morte Papæ, licet secus esset si dirigeretur collatori tātum, & non mero execu-tori. alleg. d.c. si super gratia. [Pan. in c. cum ad hoc col. vlt. de cleri. non residen.]

Item per viam contractus est hic permisum Papæ, vt mandata cōcedere possit, quod debet intel-ligi cum effectu. l. a. ff. q. quisque iuris. sed in māda-ta morte Papæ finirentur, non cōcederet cum ef-fectu. imō Papæ autoritate circumscripsi essent mādatarij, contra l. i. C. de his qui veniam xta: im-pet. & impetratib. essent elusoria, cōtra l. si prētor. ff. de iudi. & res nummaria Gallia Romæ propter frequentem mandatorum impetrationē exauri-retur, ac in detrimentum regnicalarū cederet, cō-tra ea quæ supra in procēmio dicūtur. & ibid. pon-derau. Item officium executorum gratiarum non expirat per mortem Papæ. Bal. in c. relatū. de offi-deleg. ergo nec mandata, sine quibus non possunt consilere executores illorum, nec prēceptum ex-pirat per mortem, vt tener gl. in c. dudum. 18. q. 2. Feli. & alij in c. eam te. de rescri.

Nec obstat verbum tempore hic positū, videlicet, vt suo tépore concedere posse, ergo extra suū tempus non, & sic finietur: quia respon. q. Papa po-test suo tempore dare, non tamen hic tex. dicit q. datū suo tempore finiat, sicut dicimus de spurio, qui potest à Papa tempore pontificatus legitimari, c. per venerabilem. & per totum tit. qui filij sint le-git. tamen non finitur legitimatio tempore Romani-pōtificis, nec per obitū illius, sic nec mandatum, facit decisio Tho. Fast. in decis. rotæ. q. 23. cum seq. vide casus in quibus non finitur mandatum, etiā re integra per mortem mandatis, per Iaf. & Dec. in l. eius. §. placebat. ff. si cer. pet. & quæ addidi ad l. mā-datū. C. mandat. Et quādo dicatur res integra, de-clarat Guido Papæ, in decis. Delph. q. 491. præla. & docto. vbi supra. [Et anno 1380. die 16. Octobr. fuit dictum, quod omnes literæ imperata à Carolo v. mortuo exequenter, sine aliis nouis literis.]

Arrestitum.

Scriptura a Literas.) Et sic in mandatis aposto-lis requiritur scriptura. c. executor. de literas a quiriatur in conceſſi. præb. in 6. cle. vlt. de rescri. licet graia Pa- ratur, fed solo verbo Rom. poniſſ. gratia perficitur. c. inquisitionis. 25. q. 2. cle. dudu. §. fin. ibi, verbo seu scripto, de sepul. l. contrahitur. f. de pign. Archi. & Joan. And. in procēmio exti. col. pen. nam in lingua principis stat gratia, in scriptura testimonium, in executione commoditas. Bal. in c. capitulum. col. pe. de rescri. quia per collationē in spiritualibus ius

acquiritur. c. si tibi absēti. de præb. lib. 6. c. si. de cō-cel. præb. e. li. de Rota decif. 882. in antiq. Fel. in c. in nostra. in fi. de rescri. Fel. Dec. & alij in rub. de cō-ſtit. Barb. in procēmio cle. §. quoniam. col. 16. & seq. Iaf. conf. 146. beatissimo. col. 4. vers. 5. facit in 2. vol. Ideo si moriatur summus pontifex qui concessit gratiam, non leuatiss bullis, poterit postea successor expedire bullas forma, rationi cōgruit, vt in regula cancella. 8. Bal. in l. humanum. in fi. C. de legibus. Bonifa. in procēmio cle. col. 2. Et sic non expediantur per successorem, gratia non est probata per illā signaturam. Decisio Neapol. 253. duo. vide infra in forma manda. in verbo, gratiam.

Item dispensatio, licet non reperiatur per bullā, dummodo per Papam cōcessa fuerit valet, & suf-ſiat. De verbo. q. dixerit fiat. nam statim perfecta est gratia, vt dicitur Gen. i. c. Fiat lux, & facta est. Bal. in l. fi. C. de com. seruō magnūf. Sic consiluit de Ripa in lib. 2. Resp. c. ii. de iure, per iura supra allēgata. nā ver-bum fiat, vt petitur, licet posse de futuro intelligi, tamen frequentius accipitur de prēsenti. Cal. in e. quisquis reprobando. ibi gl. de eleſt. sequitur Fel. in c. eā te. col. 3. de rescri. Referunt moder. in d. rub. de consti. & d. decis. Neapolita. 253. duo. regi.

Item istud beneficium verbo collatū, vel per si-gnaturam, ante leuationem bullarum potest per-ante ten-nautari cum alio. Imol. in cle. vna. col. 5. nu. 22. vers. tione bullarum potest quid si aliquis de rerum permu. Auriol. in addi. ad Guillel. de monte Lauduno in d.c. si tibi absenti. in fi. Et Probus in addi. ad Io. Monac. in c. licet episco-pus. ibidem. de quo fui interrogatus in cancellaria quondam R. D. Legati de Prato. Sed non possunt permutteri mandata cum aliis literis, nec econtra-rio, vel beneficium cum literis mandati apostolici. Fel. in c. ad audientiam. 2. col. 7. vers. nota etiam. de rescri. per rationes ibidem positas. Item Antoni⁹, & alij in c. cum olim. & c. fina. de rer. permutter. Ad hēc beneficium dicitur vacare per mortem illius, cui solo verbo fuit collatum, etiam si haberet tantum signaturam. Et si iste, cui fuit facta collatio, moria-tur extra curiam. dicitur etiā beneficiū extra cu-riam vacare, licet ante collationem isti factam in curia vacasset. Domi. de Rota decif. 882. not. quod vbi, in antiq. Inn. in ca. inter cāterā. col. 2. de præb. Io. And. & alij in c. si eleſt. de eleſt. in 6.

Ad probandā tamen gratiam requiritur scriptura. Gratia per c. porrò ibi, ex inspeſtione priuilegiōrum. de priuile-literas pba Anch. in c. ex diligentia. in fi. de sim. Pan. in c. nosti. col. 1. & in c. qualiter. no. 1. de eleſt. Egidius de bella mera, decis. 611. licet capella. & cōſ. 34. col. 6. vbi di-cit ita fetuari per cle. 1. ibi, cōſeſtis super ea literis. de præb. Fel. & alij in rub. de const. nec pōt proba-ri gratia Papæ, niſi per literas, & hoc ppter multa abſurda, quæ sequerētur admittēdo ppterationē per testes, apud quos diffīcillimū, & quasi impossibile effet scire omnē cōtinētiā gratię, & omnē formālitatem, licet non sit omnino impossibile. verba sunt Card. in procēmio cle. vers. nec sanè. Itē in mādato principis. tex. in §. deinde. vers. si quis autē cui tale aliquid iussum est, veniat omnino. nō recipias eū, niſi sacram nostrā pragmaticā ostēdat formā pro hoc scripturā. in auth. de mād. prin. coll. 3. & C. illo tit.

tit.l.vna,gl.in e.cum à nobis. vbi plenè. doct.de testib.Cyn.in l.nec quicquam. §. vbi decretum.in fi. de offi.procons. ff. Imò non crederetur etiam cardinali afferenti se dispensare ex concessione summi Pontificis eidem facta viue vocis oraculo, nisi literas ostendar.d.l.vna & hoc est verum in præiudicium alterius.glo.in c.sicut.de sent.excom.secus si nulli esset præiudicium. gl.in c.nobilissimus 97. dist.sic consuluit Ias.conf.104.circa col.1.vol.1.

Casus in quibus præ- batur gra- tia Papæ p- testis.

Nisi ageretur de probanda qualitate, ut quia dicit se priorem in data, aut motu proprio mandatū concessum, vel ex certa scientia, siue agatur de alia coniectura, tunc poterit per testes probari. gl.in c. duobus de refer.in 6.in verbo, si non apparet. & in c.si à fede.de præb.eod.lib.Rota decif.332.licet Romana.in nouis.tex.in c.auditis. & ibi Pan.2.no. de in integr.refit. Idem si agatur de facultate danda alicui Cardinali, vel alteri executori acceptandi renunciationem.Old.conf.324.factum,in c.fi.

Secundò, fallit si mandatum, siue gratia fuerit perdata, quia tunc etiam poterit per testes probari. Pan.in ca.ex diligenti.vlt.notab. de simo.per tex. sing.in l.testium.in fi.C.de testi. etiā si scriptura sit de substātia probationis, tñ actus probari per duos testes poterit, casum amissionis scripturæ probando.tex.not.in c.sicut.& ibi plenè prosequitur Feli.

Testes de- ponentes de- deponentes cognoscant vitiū bullarū, & deponant bullis, vel se vidisse dictas bullas integras, nō habentes defi- scriptura & cum, nec vitiū. c.cum olim. r.de priuile. Et quod te- stes sic deponentes sint experti, & periti, vt nō pos- sint in his bullis, vel instrumentis facilē decipi. Bar. in l.1.col.pe. ff. si cer. pet. & in auth. si quis in aliquo. col.2. C.de edē. & l.sicut.de fid. instr. Alex.cof.196. viso testa.col.2.n.9.in 2.vol.Deci.conf.82.viso.col. vlt. & conf.215.in causa. col.1.plenè tradit Hippol. in rub.de prob.fol.40.vers.circa secundum casum. & requiritur talis peritia in illis testibus, vt possint dignoscere requisita ad bullas bonas, vel ad aliud instrumentum, super quo deponunt Bart.in l.2 §. 1. in fi. ff. de iure fisci. plenè Purpura.in l.1.nu.181. cum seq. ff. si cer. pet. vbi tradit quinque declarationes, quas ibidem cernere licet.

Tertiò limita, quando dubitaretur de intentione Papæ, tunc enim poterit fieri probatio altera, quam in literis contineatur, & sic per testes.c.suscipit. ibi, nisi de intentione mādantis aliud appareret expressè.de rescr.in 6. & illum text.ad hoc ponderat Perus.ibi, sed potest intelligi expressè apparetre, quando in literis hoc est expressum, & sic quando literis probatur.cle.vlt.de rescr.in gl.

* Quartò, in foro cōscientiæ potest quis vti grata, etiam sine literis. Abbas in cle.dudum.in fi. de sepult. vt refert Feli.in rub.de constit.col.4. [& in conf.6.vtrum domi.]

[Quintò, si agatur, de tenore gratiæ, poterit per testes probari, vt in c.cum olim. de priuile. l.sicut.C.de fide.instr.vbi Bart.& alij.]

Collatio in- fectionis Pa- pe per te- stes probari

Vitimò, fallit in collatione inferioris, quæ per testes potest probari.hoc tenet Bald.in l.si qua.col. 2.vers.deinde. C.de sacrof.eccl. licet distinguat in c.2.de resti.spol. [Et in simplicibus beneficiis ha-

bere locum.dicit Bal.in rub.de rescr.col.1.secus in dignitatibus, quæ non probantur, nisi per facros apices. l.probatoria. C.de diuersi.offi.lib.12. l.vna. C.de mand.prin.& idē in magno beneficio, vt eius collatio nō possit probari per testes, vt falsitas euittetur. & arg.matriomonij, quod recipitur in c.inter corporalia. de trāsla.epis.probat auth.maximis.C. de nup.[Alber.in l.nec quicquā. §. vbi.in fi. ff. de of. procons] hoc tamen nō inuenire prohibitum, etiā in maximis beneficiis si allegaretur literæ factæ & perditæ, vel alia iusta causa impediens literas cōfici.l.testi. in fi.C.de testi.] & vbi cōfici esse rei p̄cedit esse scripturæ, tūc fit scriptura ad p̄bationē, sed vbi esse scripturæ p̄cedit esse rei, vel simul cōcurrūt, tūc scriptura est de substātia, verba sunt Bal,in c.1. col.vlt.de of.del.p no.in l.cōtractus.C.de fid.instr.

A diversis an possit mandatum scribi.

Quero, an gratia Papæ si scribatur à diuersis, valeat? Viderur q̄ sic, tū q̄ nō reperitur prohibitū, tū etiā quia tota bulla potest scribi per aliū, vt cōtineat scribi.

test habere vnū clericū, qui scribat,p eo,ergo & dividā partē, vel aliquā, p l. que de tota ff. de rei vēdi.c.pastoralis. §. itē cū totū.de of.del. Contrarium habet stil⁹, videlicet vt nō possit scribi pars p̄ aliū, dēpto nomine pōtificis, Clemē,&c. Paulus,&c. Ita tenet Corn.cof.182.videtur, in 4.vol. & hic stil⁹ est seruādus.c.ex literis de cōst.Card.in c.licet.de crimi.falsi.si tamē prima linea vñq; ad verbū vitæ,&c. scriberetur vt assolet literis longis per vnū, & totū mandatū per aliū, non minus valeret, vt videmus quotidie fieri, & hoc seruatur de stylo curiæ Rom.

In forma mandati.

in forma mandati, a, iuxta formam inferius annotatam

De multi- plici forma gratiarum Papæ.

Quamvis multiplex reperiatur forma de iure antiquo, non tamē erat aliqua certa. Anchār, in cle.vna.col.1. de concef.

præb. Ideo Galli homines in incerto vagabantur, quare inferius fuit illis p̄stituta certa forma, vt sequitur immediate post istum titul. quamvis aliqui alio in loco ab isto titulo remoto, & ibidem n̄l ad alios titulos proximos faciente locassent: sed nos infecuti iurisconsul, doctrinam.in l.2. ff. de statu homi. proximos coniunctosque applicauimus titulos, prout res patitur, vt infra videare est.

Olim inter alias formas vna erat, de qua in c.ca-pitulum.de rescr.& dixi supra eo. in rub.huius tit. Alia quando simpliciter mandabatur collatoris fine executore, vt prouideret de beneficio, si collator alteri conferebat, valebat collatio.c.dilectus.2. de præb. sed puniebatur, vt ibi.

Alia forma erat, nam quandoque mandabatur conferri beneficium, & p̄cipiebatur non dato executore, & sine clausula decreti, & beneficium non erat mandatario affectum. c.eam tē. de rescr. c.si soli.de concef.præb.in 6.

Alia forma habebat decretū irritans, & afficiebatur beneficium, nec valebat collatio alteri facta.c. la decreti. dilecto.de præb.not.in c.si eo tēpore.de elect. in 6. Ias.in l.non dubium.nota.8. col.4. C.de legi.Fel.in c.caterum.col.11.de rescr.& c.cū accessissent.nu.7. de consti.Barba.clem.1.col.9,de elect. Tamen non

debet apponi in Francia, vt licet videret in forma mandati, & si apponetur, non valeret mandatū: quia esset contra formam infra scriptam, & cōtra ordinā regi. rub. desmandatz, art. i. quia Galli suapte natura sunt liberales, ideo nolunt compelli, & tantum astringi per hanc clausulam decreti, cum sine ea voluntatem Papæ exequantur. Etiam quia clausula decreti est decripta infra, in rub. de firma & irreuocabili concord. stabilita. §. j.

Alia erat forma in qua dabatur executor ad cōpellendū collatorem conferre mādarium, c. abbatem. de rescr. Et hēc forma non afficiebat beneficium ante executoris iuribitionem, vel nisi collatus esset canoniciatus. c. si postquā, & c. dudum. de præb. in 6. Et ideo tres forme erāt: vna in qua mandabatur, vt compelleter ordinariū, qđ adimpleret mandatū Papæ. Altera qua scriberebatur executori, vt compelleret cum decreto, & aliquando sine, & aliquādo scriberebatur in forma, facias aſignari, de qua nota in c. pro illorum. de præb. Perut. in d. c. si foli. gl. in c. si capitulo. ibidem, & in verbo. dirigen- dum. §. item placuit. ver. vi. visum. de colla. in pragm.

*Forma ad
compellendū*

Alia est quando mādabatur executori, vt in negligētiā, vel in recusationē ordinarij prouideat, vt hodie habemus infra hanc formā, & tunc prius requisi debet ordinarius, demū executor, c. si capitulo. de coaces. præb. in 6. ibi, capitulo negligente: quia non potest dici negligens, vel recusans, si non requiratur, vt infra dicetur: & per præsentationem afficitur beneficium vacaturum d. c. si capitulo.

Aliquando dabantur cum clausula, quod duxerit acceptandum, sine determinatione temporis, vt in c. i. de concess. præb. & lib. 6. gl. in d. verbo, dirigendum, supra allegata, sed non recipere tur in Francia mandatum sub hac forma.

Alia, dabat tempus certum, videlicet vnū mensē ad acceptandum. cle vna, de concess. præb. Et hēc est reprobata, & duæ p̄cedētēs in hoc regno, per leges regni. eo. tit. artic. i. quia magis induceret votum captandæ mortis in habente p̄nque beneficium, quā in alio, & dari posset materia delinquenti in istum possidentem beneficium magni valoris, quia communius homines affectant beneficia magni valoris, etiam literati. c. i. de præb. in 6. & dico in forma mandati, in verbo, post mensē.

*De clausula
anteferri
n.*

Alia forma concedebatur cū clausula anteferrī, & de hac incipe. de præb. in 6. & ista quia. referuationem continet, non admittitur in Francia, de ea tandem Rotā, decif. 640. si aliquis. in antiqu. Fel. in c. causam. col. 13. & c. capitulum. col. 7. de rescrīp. & in addit. ad lo. Monach. in c. eum cui. de præb. in 6. & gl. in verbo. retroactiuā. in §. visum. de coll. in prag. Et Aegid. de Bella mera, cōf. 33 quod si. col. 7. cōclu. 7. quid si secundus habeat clausulam anteferrī, & tertius habeat similē clausulā, an debeat primo pr̄ferrī: quod non, ibi cōcludit per illā regulā quē ponitur in auct. quas actiones. C. de sacros. ecci. q̄ priuilegiatus contra priuilegiatū nō vtitur priuilegio.

Alia forma habebat clausulam, si pro alio non scriperimus. c. mandarum, de rescrīp. c. literis. ibidem, vt in forma seq. habetur, & approbatur per leges regni, vt eo. tit. patet in ordina. regiis.

Aliquando mandatū prouideri si is pro quo mandabatur, fuerit repertus idoneus, vel sub alia conditione: de quibus in cle. vna. & ibi gl. de off. deleg. Fel. latē in c. fi. de pr̄sumpt. & hēc non versatur in curiis Franciæ.

Alia erit forma in qua creabatur canonicus, & si bi mandabatur prouideri de pr̄bēda, vt in c. duo- bus. de rescr. in 6. & istud receptum est in his con- cordatis, vt patet infra in forma mandati apostoli- ci, & dixi supra in rub. de reseruatio. §. fi.

Alia forma volebat prouideri ad certum valo- rem c. quamuis, i. de pr̄b. in 6. Alia valorem non exprimebat, vt ibi: sed ex formā non yisunt regni curias nisi in nominatioib⁹ datis consiliariis.

Alia exprimebat certā pr̄bēdā, vt sacerdotaliē, vel integrā, seu dimidiā, vel aliud beneficij. c. cui de non sacerdotali. & c. si cui. de pr̄b. in 6. Alia nō. Et de qualibet multa dicerem si utiles essent, sed cum, tantum habeamus ynam, illam discutiam in- fra, alii hic breui declaratis. Et nota q̄ quā doque scriberebatur pro certa persona & certo beneficio. c. ex parte. i. de off. deleg. Aliquādo pro certa persona, & incerto beneficio. c. mandato, de pr̄b. in 6. Ali- quādo scriberebatur p̄ certo beneficio, & incerta per sona. c. si is cui. de pb. in 6. Aliquādo p̄ incerto bene- ficio, & incerta psona, c. quamuis, i. & c. dudū. de pb. in 6. lo. Vanquel. in d. c. mādato. pos. Anch. & alios.

Alia forma habebat clausulā motu proprio, de qua in c. si motu pprio. de pr̄b. in 6. & hodie recipi- tur, etiā ī Frācia, vt infra dicetur in forma mādati.

Alia forma dabatur pauperibus clericis. c. si pau- per. de pr̄b. in 6. Aliq̄j multo plures inueniuntur formā, quas tradunt Io. And. Perus. & alij in c. si fo- li. de concess. pr̄b. in 6. Et istae formae olim instar vestimentorū Frācia & Prothei mutabātur, quare Galli homines longo tēpore in certo fuerū nūc successit ista forma illis data, quā seruanda est, vt infra dicā, tanquam pupilla oculi, & aliā Galli non querāt, & videtur conuenire ordin. regis. rub. des mandatz, art. i. Ideo alias de industria missas facio, tanq̄ non vsu venientes in hoc Franciæ regno, sed exteri videāt. Perut. in d. c. si foli. col. i. alias formas executorū tradentem. Et nouissimē lo. Staphil. in tract. de literis gratiæ, scribit plenē decē executo- rū formas, quas trāscribit D. Gomes. in tract. mād., de prouid. Et formas mandatorū D. Staphil. etiam ibidem. rub. de mandato. de prouidēdo. fo. j. i. cum seq. docet. & sicut Gallina cōgregat pullos suos sub alas, vt dicitur in Euāgelio, & gl. citat in l. i. ff. de in integr. test. ita forma inferius posita multas formas cōtinet. & congregat, vt liquido intueri potest. vi- de gl. in verbo gratiæ. in forma mand. A post. infra.

a. Dare possit.) Non te-
Q̄ dare in-
dare a possit, hoc netur, si nolit, cum ver- uenta fin-
modo, videlicet bum possit voluntatem
hoc māda-
significet. l. s̄pē. ff. de off.
pr̄fid. Bart. in l. Gallus. de lib. & posthu. Et hoc ei-
dem à iure est concessum in signū vniuersalis obe-
diētiae, & recognitionis, videlicet vt vnaquāq̄ ec-
clesia factore suū de nouo venientē recognoscat,
sicut dicitur in Euānglio: Cognosco oues meas, &
cognoscunt me meæ. & sicut quidam episcopi pro-
iucun

iucundo aduētu ponunt vnum canonicum in ecclisia. Rota, decis. 35. nota q̄b vi episcopus. in antiquo & valet illa consuetudo, etiam si numerus sit taxatus & iuratus, si præbendæ non sint distinctæ. Feli. in c. constitutus. col. penult. de rescript. Etiam rex Francie in aliquibus regni ecclesiis pro suo primo ingressu dat vnum canonicatum, multo fortius Papa in ecclesiis poterit hæc mandata concedere.

Mandata quibus concessis possint. Quibus possit Papa dare hæc mandata, hic non exprimitur. Tamen respondet, q̄ per etib⁹ idoneis, cū erga illos sedes apostolica se ostendat liberalem. c. sedes. de rescript. & inuitio, vel non pertinet non solet dari beneficium. regula, inuitio. ff. de reg. iur. siue sint graduati, siue non, cum hic non exprimatur, quid si sit concessum non idoneis, an teneatur eidem ordinarius, cui diriguntur mādata. prouidere? Pan. Fel. & alij in c. si quādo. & c. cum adeo. de rescr. & idem Fel. in c. inquisitione. de sen. exc. & per Auffre. in decis. Tholo. q. 488. Item an sit paratum, vbi concludunt q̄ sic, quando Papa poterat disp̄sare super illo criminis cū mādatario indigno. ne mādati & cōstat Papam hoc voluisse, ut pote, quia in mandata expressis inhabilitate, vt pro parte talis N. natu ex sacerdote & moniali, &c. ita tenet Ant. de But. in proce. decret. Greg. col. 4. vers. nunquid autem eo. nu. 31. Sed quid si minori dispensatio super etate, sit datum mandatum, an curatum possit acceptate? dicere q̄ sic, quia est idoneus per dispensationem, vt dixi supra in §. præfati. i. in gl. idoneis. supra de colla. nec potest adscribi villa subpreceptio, cum mandatum motu proprio sit concessum, & in eo Papa habeat pro expressis dispensationes, nec refragatur c. si eo tempore. de rescr. in 6. quia ibi nō habebat dispensationem, vt videre licet ibidem. Item regulari professo debet concedi mandatum, alij non ad beneficia regularia. in ord. regii. eo. tit. art. 6. & quæcūas requiratur ad imperandum mandata, vide quæ dico infra in tract. de paci. pos. limita. 4.

Quibus post a fini dirigi mandata. Vnum.) Intellige vnumquenq; collatore Vnum a collatorem habentē collationē decem beneficiorū in vno grauari posse, vt sequitur. Et non est intelligēdus hic tex. quod vnum collator tantum possit in Francia grauari, vt quidā sentiebant per istud verbum vnum: sed debet intelligi vnumquenque, vt sentit ordi. regia. eo. titu. art. 1. in prin. ibi, à chancier collateur. etiam capitula ecclesiastrium grauari possunt, vt scripti in §. præfati que ordinarij. in gl. quicunque. de colla. supra.

Intellige collatorem ecclesiasticū, nam laicum non intendit Papa grauare per mādata. c. cum dilectus. de iur. patr. gl. & doct. in c. 2. de præb. in 6. Et idem si cōfeteret ius cōferendi clericis simul cum laico, tunc clericus propter laicum, etiam si habeat collationes decem beneficiorū cōiunctim, grauari non poterit. arg. l. si. communem. ff. quemad. scru. amit. gl. in c. 1. de iure patro. in 6. ideo nō valet mādatum directum laico, vel clericis habenti collationem simul cum laico, si separatis non habeat decem. Et sic patet quibus dirigi possint mandata, videlicet omnibus clericis habentibus collationē decē beneficiorū ad minimum. Alia vide in tracta.

nominationum. q. 8. Si ergo collatio decem beneficiorū spectet ad duos clericos cōiunctim, mādatū illis simul poterit dirigi, q̄ de vno statuitur, & in duob. locū habet. l. singularia. in f. ff. si cer. pet. nec obstar hoc verbū vnu, q̄a indefinitè ponit, vt dixi.

Item pro hoc verbū vnu videtur, q̄ postquā Papa grauauerit vnu collatore, q̄ eo mortuo successorē illius grauare nō possit: tum quia defunctus & hæres vna cēsentur persona. tex. in auth. de iure. iur. à morti. præstito. colla. 4. tum quia semel summus Pontifex has mandati literas cōcedit suo tempore in vnum collatore per istū tex. alioqui bis cōcederet, quod nō admitteretur, ad hæc idē episcopo. Parisiensis, est is, qui est hodie, sicut erat prædecessor. arg. c. quoniam abbas. de off. deleg. l. proponebatur. ff. de iud. Et idem collator est, simul q̄ vna est ecclesia Parisiē. & non plures, ergo nō poterit pluries grauari. Et per ista quidā affit mebat ita esse.

In contrarium tamen concludo, quia vnuquisque collator habet collationem decem beneficiorum potest grauari, sed iste successor est vnu collator decem beneficiorum. Et non est grauatus: ergo poterit grauari.

Nec debemus hoc est restringere, quia plenaria beneficiorū dispositio est apud Papā. c. secundo. de præb. in 6. Sed voluit se per viā legis & cōtract⁹ hic restringere ad duo mādata in quēlibet collatore, ergo quilibet collator grauari poterit. Nec summus Pōtifex ex sua liberalitate, per quē se restrinxit, debet damnū pati, sicut nec donās. l. diu. ff. de reg. iu.

Non refragatur q̄ hæres cēscatur eadē persona cū defuncto. Fac esse. Sed hic nō dicitur hæres defuncti, & nil habet à defuncto, quia beneficia iure consanguinitatis, vel hæreditario, nō deferuntur c. i. de præb. Sed à collatore ius habetur. c. i. de reg. in 6. Et sic in prophanis loquitur, illa regula hæres cēscetur vna persona cū defuncto. Secus quo ad hoc in beneficiis ecclesiasticis. Nec bis videtur concedere cum diversi sint collatores, & vnuquisque grauari potest, etiam si in vita Papa decem fuisse collatores, quia singuli grauari poterunt, vt hic,

Nec obest q̄ successor, in dignitate videatur vnu cū prædecessore, & ad eū transit causa incepta. d. c. quoniam. de of. deleg. Respondeo, licet videatur eadem dignitas, non est tamen idē collator numero. Et iste tex. dicit q̄ vnuquisque collator grauari possit: quod non fieret, si prædecessor cōsideraretur, nec acciperetur distributiū, vt per gl. in l. Moschis. ff. de iure fisc. Etiam hic tex. inferius dicit pro tempore, vnde quilibet collator suo tempore, grauari poterit. Alioqui nunquam vñque ad magnum iudicium concederentur, nisi duo mandata in ecclesia Parisiens. & aliis, quia semper allegaretur prædecessorem fuisse grauatum.

Et sic cōcludo eundē Papā cōcedere posse duo mandata, vel vnu in quēlibet collatore, quamuis prædecessor fuerit grauatus duobus, vel vno, pro quantitate beneficiorū. [Etiā si primo mandatario nō sit prouisum, q̄a hic tex. nō distinguit, sed vnuquisque collator grauari potest à quilibet Papa, ergo siue collator prouiderit mādatario prædecessoris, siue non, & primi mādatarij præferetur secūdis.

Successor collatoris an ab eodē Papa grauari possit.

per eum cui de præb. in 6. & postea prouidebitur mandatariis noui summi pōtificis, etiā si secūdi haberet clausulam anterferri, de qua in c. pen. de præb. in 6. quæ non prodest in Frācia, nisi ad annullandū mandatū, eo quod non est secundū formā inferius scriptā quādō habet illā clausulā.] Ideo illa clausula anterferri omnino nulū reddit mandatū, vt supe riū scriptū fuit gl. in forma vbi alias cōscripti formas, ibi eas video. [Quid si collationes fuere resignanti abbatā reseruatae, an grauari hic resignans iterū possit, dicerē posse, quia nunc nouo iure confert. c. 2. de renunc. etiā per renūciatiōnem, & iure, & possessione priuatus fuit. c. inter. vbi gl. & doct. de præb. alioqui fieri posset fraus his mādatariis, & interdum vnas resignatarius nūquam grauaretur, si forte resignas tantū viueret quantum resignari, etiā Papa reseruādo collationes isti resignati cēseretur eas referuasse sine p̄r̄iudicio alicuius. c. quāvis de rescr. in 6. alioqui eset p̄r̄iudicium mandatariis & nominatis, ergo eis non p̄r̄iudicatur.]

a. Habentem.) Verē, non

per fictionē, quia tūc nō habentem a colla dicitur habere, qui verē tionem b decem c non habet. l. qui actionē habet. ff. de reg. iur. l. cum emācipatus. §. 6. ff. de bo. pos. contra tab. Bar. in l. Centurio. in fi. de vulga. gl. & Bar. in l. nemo. ff. de in integ. rest. Vide Bal. in l. r. ff. de statu homi. ideo si collator habet collatio nem nouem beneficiorum verē, & actionē ad collationem decimi, non habebit locum iste tex. vt possit grauari vno mandato, quod est not. Vide tex. & ibi doc. in l. stipulatio ista §. habere. ff. de ver. obl. & quæ scripsi in l. id apud. de ver. sig. & l. nomen. §. fi. ibidem. vbi habere est cum effēctu, quem effēctum non habet litigans, licet actionem habeat. Bal. in c. dudum. 2. in fi. de elec̄t.

b. Collationem.) Idem si presentationem vel aliā prouisionem haberet, quia verbum collatio generaliter accipitur, vt in rub. vt eccl. benef. sine diminut. confer. dixi supra tit. prox. in §. statuimus. 2. in glos. conferantur. Et patet infra in forma mandati gl. in prag. in verbo, collatorem. in §. itē voluit. vers. visum, tex. & ibi doct. in c. p̄senti. circa fi. & c. seq. de of. leg. in 6. Et latē sumpto vocabulo, presentatio dicitur collatio. Barb. in c. abbatem. col. pen. de rescr. Et ista quæstio etiā deciditur in ordin. regia. attic. i. vbi exprimitur nominatio, presentatio, collatio, seu quæuis alia dispositio, vt ibidem cernere est, & in forma mandati infra ista omnia exprimū tur. Inſtitutio tamen non comprehenditur, vt hic vt infra dico in verbo quinquaginta.

c. Decem.) Hic numerus denarius est perfectus, quia est cōplementum & pefectio numerorū: nam usque ad illum possunt numeri crescere, postquam verō denarium attingerint, duplicari quidē possū, & per denarij adjunctionē, vel multiplicacionē augeri; ideo per denarium numerum intelligitur in sacra Scriptura cōplementum legis diuine, quæ in decem mādatis consistit, vt not. Theolo. in p̄fa. ad Psalterium. Pet. Bercho. in i. parte sui dictio narij, & Celius lib. antiq. lectio. 12. c. 14. & licet olim Papa grauare posset habētem collationē duorum

beneficiorum in uno mandato, vt not in c. mādatum. de rescr. tamen si non habebat, nūlū vnius collationem, in eo grauare non erat solitus. Nicol. Mil lius in repert. in verbo, gratia. q. 48. Fel. in c. in nostra. correla. 24 de rescript. Hodie verō instar Dei optimi maximi retinuit sibi collationem decimæ partis, si decem sint beneficia: si quinquaginta vel plura, duorum, & istud fuit statutum in concilio Basiliensi. vt patet in tit. de collar. in §. non tamen intendit. in prag. sanct. & §. item volunt. ibidem, & demum fuit hoc à Papa approbatum.

Quid si quis habeat collationē quinque dignitatū tantū, & collationē vel p̄sentiōnē quinq; beneficiorū curatōrū, vel aliorū, an possit grauari in altero? Videtur q̄ non, per l. si idē cū eodem. ff. de iurisdict. om. iud. vbi non debet fieri cumulatio in odiosis, sed istud videtur odiosum, quia grauatur ordinarij collatores, ergo non fiet coaceruatio. facit. vbi fideiussor. & ibi Bart. ff. de foli. Alex. cōf. 110. in 4. vol. Contrariū teneo per hunc tex. vt tentē verbo, beneficiorū, quod etiam comprehendit dignitates gl. in cle. auditor. de rescrip. vt dixi supra in §. volumus. titu. proximo. in verbo, beneficia. & quia coaceruatio in fauorabilibus fieri potest, se cū in odiosis, vt in iuribus cōtrariis. l. si plures, & l. maiore. ff. de paſt. c. apostolica. & ibi Imol. de donat. Bar. & alij in d. l. fi. idem Fel. in c. 2. col. pen. vers. 9. intellige. de proba. Alex. conf. 113. viso themate. in 5. vol. quod est duplicatum in 6. vol. consil. 97. Sed hoc est fauorable, tum quia seruatur proprium Roma. Pontificis, & conseruatio proprij dicitur fauorabilis. l. fancimus. §. si quis autem. C. de dona. tum etiam quia agitur de conseruanda potestate Papæ: & quando agitur de conseruāda iurisdictio ne principis, etiā si derogetur iurisdictioni inferio ris, sicut hic, tamen illa conseruatio dicitur fauorabilis. l. si qui separatim. §. i. & seq. ff. dc app. Doct. in d. l. si idem. vbi multa referunt.

Quod facit ad audidores castelleti, qui non pos sunt cognoscere vltra summā viginti librarum, tamen de multis summis coadunatis excedentibus possunt. Ego verō contentus ero legē tātum regni adducere, ordina. reg. eo. tit. art. 4. vbi expressè deciditur hæc quæstio, ideo amplius Gallis nō est dubitandum. Intellige collatore grauari posse, siue ha beat in regno beneficia, siue extra: siue partim in regno, partim extra, q̄a Papa vbiq; grauate potest. c. 2. de præb. in 6. Et hoc onus mādati respicit totū episcopatū. Ideo si primō vacet in regno, acceptabitur illud, quod in regno prius vacauit, si mādata riū sit idoneus ad regni beneficia: si extra, vacet, debebitur etiam illud mādatario habili, quia onus respicit totum patrimonium. l. si fideicommissum. §. i. ff. de iud. vbi si mercator est implicitus debit is cōtractis in certo loco, illa debita non respiciunt bona illius loci tantū, sed totū patrimonium mercatoris. Vnde si bona illius loci non sufficiant, bona alibi sita vendi poterūt, quia personalis obligatio fundum nō sequitur. l. §. si hæres ff. ad Trebel.

In nominationib. secus est, quæ nō possunt grauare extra regnū, ideo nō possunt dirigi episcopo habēti tantū duo beneficia in regnō, cū tantū regni benefi

Cumulatio dignitatum & beneficiorum an possit fieri.

Conseruatio iurisdictio nis principis est fauorabilis.

Beneficia extra regnum an compitetur in numero taxarum.

Beneficia extra regnum non comprehenduntur in nomine rationibus.

beneficia respiciant, vt dixi in tracta. nomina. q. 19. vers. 23. facit quod not. Io. de Selua in trac. de beneficio. in 3 parte. q. 66. quod est notandum, quia sepius à me fuit petitum. Si verò vnum tātum haberet in regno, & nouē extra regnum, nō posset dirigi mādatum tali episcopo ad regni beneficia, quia in illo est monoculum, nam vbi genus nō potest verificari, nisi in vna specie habetur pro specie. l. 2. ff. de liber. & posth. & not. in c. quoniā abbas, & c. ex parte. de off. deleg. Roc. Curtius. in tract. iur. patron. in verbo, ipse vel is. q. 23. & quia haberet vim reservationis, & votū captandæ mortis (maximè in Francia exosum) induceret. c. 2. & 3. de conceſ. præb. in 6. & sicut est inutilis impetratio beneficij viuentis. c. 1. de conceſ. præb. ita & istius impetratio mādati ad vnum solum, & sic iudicauit Papa Clemens I V. in facto præpositorū B. Mariæ de Brugis cōrta impenetrantem in genere dignitatem. ibi, cum vna sola esset: sicut etiam declarauit Bonifacius, teste lo. Monach. in c. in generali. col. 3. de reg. iur. in 6. Et sic fuit declaratum per regem anno 1527. die 29. Martij, non valere mandata impetrata ad dignitates tātum, aut ad dignitates & p̄ebendas, si omittatur aliquod verbum infra positum in forma mandati, etiam si omitteretur verbum capellania, propter votum captandæ mortis, & per alias ibidē rationes descriptas. Valeret tamen, si simpliciter impetraretur, cum Papa vbiq; grauare posset, vt per Fel. in c. in nostra. correl. 24. de refcr. Et superius dictum est.

*Mādatus
ad dignitas
tātum
non valeret.*

*Mādatus
vni directi
cum alio: an dirigēdo mandatum vni tantū, com
non cōpre
hendit be
neficiā, que
ad duobus
confer
untur.*

Quid si habeat collationem decem beneficiorū cum alio: an dirigēdo mandatum vni tantū, comprehendantur ista beneficia: Breui resp. quod non, per tex. in c. cum in illis. §. fi. de præb. in 6. Nam laederetur ille contra quem non est impetratū, quod est exequitati contrarium, quia quod commune est, meum non est propriè in odiosis. l. illud. ff. de ritu nup. c. expedit. 12. q. 1. & c. sicut hi. 47. dist. vbi dicitur, nemo dicat propriū quod est cōmune, intellige vt dicitur in l. serui elect. §. 1. ff. de lega. 1. & vnu propter alium grauari non debet. arg. l. si communem. ff. quemad. serui. amit. Multa ibi congesſi, quæ de industria omitto. Vide supra in gl. vnum. Si verò spectaret collatio ad abbatem cum consensu vel consilio capituli, tunc etiam poterit abbatī soli dirigi mandati. c. vno. §. 1. & seq. ne sed. vacand. in 6. & hoc mandatum directum isti, eundem adstringit ad conferendum, quia sufficit impetrati exprimere collatorem, licet cum consensu vel consilio conferat, quamuis hoc non exprimatur. Io. And. & Dom. in d. c. cum illis. §. fi. de præb. Sequitur Fel. in c. eam te. col. 14. vers. fi. Papa. ibi, præterea. de refcr. non tamen sufficeret exprimere in mandato illum, de cuius consensu haberet conferre, vel presentare, quia non grauatur principalis. Collecta in c. nisi effent. col. 2. de præb. Idem in nominationibus declarat. Maletet. in tract. de elect. quest. 12. fol. 79. & quest. seq. vbi decidit, quod quando requiriatur consensus duorum, & illi adinuicem discrepatur, quod ad superiorem deueluat. l. 1. §. 1. ibi Bart. ff. de ventre inscien. tex. in l. 3. in fi. C. finium regun. Fel. in c. proposuisti. col. 3. de probat. vers. 1. conclusio.

beneficiorum à in vno: a Beneficiorum.)
habentem autē collationē quinquaginta b Ecclesiasticorū, nā officia quę laicis da-
riconfuerunt, nō debentur mandata-
riis clericis, nempe

cum Papa mandat prouideri clericō, intelligitur mandare prouideri de beneficio vel officio ecclē-
siastico. c. cum adeo. de refcr. Quia verba mandati debent intelligi secundum qualitatem personæ, cui dantur. l. plenum. §. Equitij. ff. de vſu & habitat. Corſet in singulari incipien. conditio personæ. Vi-
de qua dico in verbo comprehensa §. declarantes.
infra eod. & comprehenduntur sub hoc verbo di-
gnitates, & quæcunque alia beneficia. per gl. in re-
gula 1. de reg. iur. in 6. vt superius fufius scripsi.

b Quinquaginta) Si verò haberet minus, etiam si haberet tantum quadraginta nouem, non posset in duobus grauari, vel si solum nouem, non posset in vno, quia hic numerus statuitur, oportet ergo quod sit completus, sicut dicitur de testibus in testamen-
to requisitis, vt si sex testes sint, noui valeat testa-
mentum, nisi septem de iure requisiti interueniāt.
l. hac consultissima. C. de testa. & non datur annus iubileus, si non sint quinquaginta anni completi.
extra ag. vnigenitus. de pte. & remis. in communi-
bus. sic non mandabit Papa pro duobus, si non sint quinquaginta beneficia, vel ultra: & tenebitur hic secundus mandatarius, qui fundat se in numero, il-
lum numerum probare. arg. l. actor. C. de proba. &
l. cum actum. ff. de neg. gest.

Posset tamen grauari, etiam si haberet tantum præsentationem viginti, & collationē aliorum vi-
ginti, & nominationē in aliis decem, quia hic col-
lationem largè accipimus, vt supra diximus. Et fieri coaceratio omnium, vt in proxima gl. dixi, vide-
licet tam illorum beneficiorū, in quibūs habet præ-
sentationem & nominationē, quam collationem .
liberam: tamen secus si institutionem tantum gl.
in §. non tamen. de collat. in prag. in verbo, collationem. per text. in c. cum in illis. §. cum autem de præben. in 6. quia ad præsentationem patroñi tene-
tur episcopus instituere, aliás est irrita institutio si idoneum postea patronus præsentet. c. decerni-
mus. 16. q. 7. c. pastoralis. de iure patron.

Quārō quid si quinquaginta sint collationes su-
per vna abbatia, tamen ratione cuiusdam compo-
nitionis quidā cōfert tertią partē, vel decem ex illis:
an istis possit mādatus dirigi, & cui resp. posse di-
rigi ambobus, cū ista clausula cōiunctim vel diui-
sim, quia qđ in vna persona hic statuitur, idē in dua-
bus est dicendū. l. singularia. in ff. si ces. per. c. fi. de
præb. in 6. Si tamen haberet collationē decē benefici-
orū iure ordinario, & quinquaginta iure deuolu-
to, non poterit nisi in vno mandato grauari, per ea ria.
quæ nor. doct. in c. 2. de conceſ. præb. Itē si haberet
quinquaginta regularia, & quinquaginta ſecularia,
qđ etiā non poterit grauari nisi in duob. & hoc per
iftum tex. probatur, ibi, quinquaginta & ultra, quæ
cōprehendit etiā si habeat collationē mille benefici-
orū p gl. & no. in auth. nouissima. C. de inof. test.
text. in §. 1. ibi, si verò ultra quatuor habuerit filios,

medianam

*Mādatus
cū diriga-
tur, si duo
habāt col-
lationē be-
neficiorū,
& si iure
deuoluto
habāt, vel
regularia,
et ſecu-
laria.*

medianam eis totius substantiaz relinqui partem, &c. vbi si essent centum filii, & ultra, legitima illorum non esset nisi semis, facit c. ex tuae de cler. nō resid, c. de multa de præb. De hac dictione ultra. not. Benedict. in repe. c. Raynucius. in verbo, alteroche de testa. Dec. in l. filiam. 2. de colla,

* Quæro si vni reseruata sunt omnes collationes, abbas vero nullam habeat, mandatum abbati directum, an valeat? videtur quod non, cum non habeat collationes: contrarium arbitrarer, quia Papa videtur voluisse grauare abbatem in collationibus ad eum iure abbatiae inspectantibus, & potuit Papa grauare, & cum alij reseruata sunt, iure tamen abbatiali confert, ob id grauamen transit ad illum, & si memor fuisset Papa illius conuentionis, hoc ita expressisset. c. ex parte de offi. delega. & hic vice abbatis confert, & subrogatus debet sapere naturam eius in cuius loco subrogatur. l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cautio, & ista reseruatio cum sua causa transit, l. alienatio. ff. de acq. rerum dom. sic statuit text. in c. fin. de præb. in 6. alioqui fieret fraus & mandataris ac nominatis, nam unus esset abbas, & aliis collator, & nulli confert. Præterea hæc reseruatio ad summo Pôfifice facta & admissa, intelligitur facta sine præjudicio tertij, & respicit tantum abbatem, & alium cui facta est reseruatio, non tertium, ut puta mandararium vel nominatos, facit ad hoc tex. in extra- uag. Joan. 22. de concess. præb.

[Quæro si abbas post collationum reseruacionem contulit mandatario, seu nominato, an valeat collatio? Resp. valere, quia cum mandatum, vel nominationes ei dirigantur, ipse confert tanquam executor concordatorum, & mandatorum ob id valere debet, ne ipsi mandatarij decipiat cōcordatorum beneficio. dicit. l. & 2. C. de his quiveniā actatis impetr. & collatio necessaria datur etiam ei, qui alias non habet collationes, ut in c. illa. ne sede vacant. & Papa reseruando non videtur duo specia- lia inducere, videlicet ut his qui non est abbas, vel collator confert, & quod non confert illis qui- bus tenetur verus abbas. arg. l. pe. C. de promis. nec debet esse melioris conditionis, quam verus collator, & ista sunt notanda: quia hodie in his plus quam contrahitur, tutius est tamquam quod à suo executore collationem recipiat.]

Conferens ratione mā rectum sit mandatum, an conferenti rationem dati an à mandati computetur in suo turno? Resp. opinio- nes esse diuersas: & ideo breui dico sic.

Primus casus est, quando duobus alternis vicibus spectabat collatio, & mandatum vel nominationes diriguntur ambobus coniunctim, vel diuisim: tunc is, qui confert ratione mandati, aut nominationum: non excluditur à suo turno. Ratio, quia impeditus impedimento facti remanere debet illæsus. c. quia diuersitatem de concess. præb. & quia per eum non stat, & ideo eidem non est imputandum, ut in propriis terminis cōcludit Rota. decisi. 190. nota quod vbi in antiquis, quia etiam non appareat, quod Papa voluerit grauare magis unum quam alterum, ergo ista collatio non cōputabitur in turno unius magis quam alteri. Et in nominationibus hoc expressum tenuit gl. in verbo,

facienda. in §. Item quod omnia de colla. in pragma.

Secundus casus est, quâdo ad duos pertinet collatio alternatiue, & mandatum dirigitur vni, tunc ipse conferens vigore mandati perdit suum turnum, quia? 4. voluit enim priuare potestate conferendi semel, & statuit, ut in c. 2. de præb. in 6. & intentio Pontificis est, ut grauet istum cui dirigit mandatum, & non alium, potquam eidem direxit mandatum, ergo intentio Papæ erit seruanda. c. mandatum. de rescrip. Sic concludit Ioan. And. & alij in c. cum in illis. §. fin. de præb. in 6. & Io. de Ana. conf. 43. stante vicissitudine. Collecta. in c. nisi esset, col. 2. de præb.

Tertius casus est, vacante beneficio, cuius collatio spectat alternativam ad duos, si Papa illud cōferat, haec collatio non facit turnum, quo minus possit is ad quæ spectabat collatio, conferre, dum primò vacauerit. Ius enim conferendi vel præsentâdi inter illos est per vices: & ideo si vice sua nihil erit, non fiet cōpensatio. l. cum certus. ff. de tritico, vino, & oleo leg. & ideo si in hac vacatione vices suas non habuit sine sua culpa, sequitur quod in alia vacatione habere debet, alioquin sequeretur, quod unus duas, ut dicunt, vices haberet, contra naturam unionis & societatis. c. cum omnes. de consti. Concludendum est ergo, quod quando Papa hunc turnum meum præoccupat, non videtur mihi præjudicare, & ita iudicauit Amanenus de Casis, auditor sacri palatij, ut refert Collecta. in c. querimoniâ. de iure pat.

Ratio differentia videtur inter secundū casum & istum, quia dum Papa mandat vni, ut conferat, expressim grauat, & ab eo debet fieri præsentatio, vel collatio mandatario, seu nominato. Et ista præsentatio etiâ coacta præsentatio est. arg. l. si mulier. §. si metu. ff. quod met. cauf. ob id cum sit facta etiâ ex necessitate, computatur in turno, secus quâdo Papa confert per resignationem, aut alias, tunc is ad quem spectat præsentatio, vel collatio, nihile legit: ideo non debet ei cōputari, quo minus possit præsentare. Dum primo vacauerit, nempe dum Papa contulit, non intendebat præjudicare turno, quia eius collatio debet intelligi sine præjudicie tertij. c. quamus. de rescr. in 6.

Item collatio facta causa permutationis facit turnum. gl. in §. item quod omnia in verbo, facienda, de colla in prag. sanct. Bertrand. conf. 284. viso. & conf. 323. quicquid in prima parte. Refert Philip. Probus in c. cum in illis. in fi. de præb. Etiâ si is cui fuit facta collatio, non fuerit adeptus possessionem, ita fuit iudicatum inter magistrum Petrum Remey, & Ioannem Jacques, anno 1504 die 17. Augusti, in hoc diuino senatu [Et hoc intelligitur quando per ordinarium, vel de consensu patroni. t. c. us si à Papa sine cōfensus patroni aut collatoris, ut supra ultimo casu dictum fuit, cum hæc collatio causa permutationis sit necessaria quoad collatorem, ut teneatur cōfittere cōpermutantibus. cle. vna. de rerum perm. tamen non est necessaria, ut eam teneatur admittere c. quæ situm, de rerum perm. ideo si eum admittat perdet suum turnum, quia sponte recipit: & ita videtur tenere D. Bertran. d. cōf. 323. secundum antiquam impressionem.] Et an valeat statuta taxantia numerū canonicorum, & prebendarum vel aliorū bene

Arrestum.

Statuta taxantia numerū canonicorum, & prebendarum vel aliorū bene

beneficiorum in prejudicium mandatariorum, & expectantium, videlicet ut in eccl. si non sint deinceps nisi novem prebendae, quod non decidit Old. coen. i. 10. in ecclesia Valentina. & Feli. in c. constitutus. in f. de rescrip. quia in fraudem mandatario rum sunt, & fieri presumuntur.

a. Duobus.) Hoc ultra legatum retinuit sibi Papa) nā duobus a bene-
ficiis duntaxat, tatum beneficium referuare
in vna ecclesia potest. c. praesenti. de offic. leg. in 6.)
vt tantum duo, ne nimium onerentur collatores,
mandata cōcedat. Si vero scriberet etiam cum de-
rogatione istius tituli pro tribus, non valerer tertiu
mandatum, vt patet in rub. infra de firma & irreu-
concor. stab. vbi ponitur decretū irritans. & etiam
quia hic tex. de duobus concedit, ergo de aliis ne-
gare videret. arg. c. nōnne. de pr̄sum. quod est ve-
rum, vt possit compelli ordinarius. collator ad cō-
ferendum tertio. Si tamen veller posset, vt per ca-
mandatum ibi, teneris. de rescri. dummodo nō fie-
ret in praiudicium nominatorum, ne graduatorū.
qā nō dicitur collator grauari quādo vult, Imo di-
cit gl. in l. pen. ff. de cōdīct. cauf. data, eū satis lucra-
ri, qui adimpler volentatē suā, & sic est prima limi-
tatio per quam possunt ultra duo beneficia in vim
mandatorū conferri: nā posset conferre ordinarius
collator sine mādato, ergo & cum mandato tertio.

Secundò, fallit quando primus vel secundus im-
petrans esset inhabilis, vel eidem nō fuisset prouisum,
vt pote quia mortutus, tūc tertius poterit pro-
sequi suum mandatum, quod sic probo per cle. j. in
verbo, vexare. de rescri. vbi quis ex sola impetratio-
ne non dicitur vexare alium. sic ex sola mādati im-
petratione nō est grauatus ordinarius, donec prouisum
fuerit duobus. facit c. dispēndia. in verbo, fa-
tigauerit de rescrip. in 6. plenē Feli. in c. ex tenore.
in prin. & c. in nostra. col. 5. vers. de primis, ibidē ver-
ba enim debet intelligi cū effēctu. l. j. ff. quod quisque
iuris. plenē in decisio. Rotæ. 10. Papa. in rub. de
concess. pr̄ab. Collecta. in c. accedēs. illo tit. nec de-
bet pr̄stare impedimentum, quod de iure nō for-
titur eff. cōtum. regula, nō pr̄fstat. de regu. iur. in 6. &
secundum mandatum nullum, non dicitur secun-
dum mandatum sed nullum. c. factus. 7. q. i. in fi. b. i.,
iam non secundus ille, sed nullus est. & literæ, quæ
non valent, non dicuntur priores, sed nullæ glo. in
verbo, de facto. in c. cum nostris. de conceſ. pr̄ben.
not. plenē Fel. & alij in c. ex tenore. de rescript. & si
Papa mandet monachis, vt aliquem recipiant, po-
terū tamē eidem opponere crimina, vel defectus.
Fel. in c. si quando. col. j. de rescri. Item tex. iste dicit
ordinarium grauari posse in duobus beneficiis, &
mandatis nihil dicit, Ideo poterunt etiam centum
mandata impetrari, sed tantū duo beneficia debe-
buntur mandatariis, qui prius pr̄sentauerint eorū
mandata. c. pen. de rescri. in 6. [Si tamē moriatur se-
cundus mādatarius, postquam ei fuerit prouisum,
antequam tamē sententiam obtinuerit, pēdet ex
futuro euentu, vt dicit in simili text. in §. si filiusfa.
quib. modis ius patriæ potesta. sol. in institu. an de-
beat prouideri alteri, nam si is qui in ius defuncti

fuerat subrogatus, obtinuerit. tertius mandatarius
nihil habebit, si vero succubat, tertius poterit pro-
sequi suum mandatum, quia ordinarius nō est gra-
uatus, postquam mandatarius vel subrogatus non
obtinuit, nisi secundus colluderet, vt si p̄p̄ sit, tūc
probata collusione, quod est difficile, tertio prouidebitur,
quia est loco secundi. not. in c. j. & per totū
de collusio. deteg. & l. r. & 2. illo tit.

Idem dicerem in nominato in vim indulti con-
cessi cōsiliariis, vt si nominatus moriatur antequā
obtineat, cum lis adhuc pēdeat, potest petere à Pa-
pa alium in ius subrogari defuncti, qui si obtineat
extinguitur nominatio, sed si succumbat, poterit
alius ibi nominari. qā verba cū effēctu intelligi de-
bet. l. j. ff. q. quisque iuris. c. relatū dē cler. non resi.]

Tertiò, fallit quādo literas executoriales dedis-
set pro primo mandato concessio à pr̄decessore,
vel si confirmasset mandatum à pr̄decessore con-
cessum, vel si concessisset rescriptum in forma ra-
tioni congruit, adhuc in duobus beneficiis grauare
poterit per mandata collatorem habentem quā-
quaginta beneficia in collatione. Car. Pan. & Imo.
in c. literis. de rescri. vbi ponitur ratio in fine, quia fa-
ctum pr̄decessoris nostri potius quām nostrū fui-
mus prosecuti. Nam sicut patris & filij vnū est te-
stamentū. l. patris. ff. de vulga. ita antecessoris & suc-
cessoris est vna gratia, quæ denominatur à suo prin-
cipio Bal. in d. c. literis. Facit l. vnum ex familia. §. j.
ff. de lega. 2. Barb. conf. 39. bene enīm. col. 7. vol. 3. vbi
concludit actum non propriè dici celebratū ab eo,
qui alterius voluntatem exequitur. multa adducit,
quæ ibidem cernere licet. Intellige siue concedan-
tur duo mandata vni. quod potest fieri, si vnum fa-
ciat alterius mentionem. c. in nostra. de rescrip. Nisi
fuerit incerta clausula motus proprij, vel pro ex-
pressis habentes, quæ solent in forma inferius de-
seripta adiici, vt ibi patet. Et tunc si vnum extinctū
fuerit, altero vt poterit. Rota decis. 49. nota q. vbi
aliquis. in antiq. nam qui habet plura remedia, si in
vno succumbat, aliud remanet. l. Aurelius. §. ff. de
libe. leg. l. in delictis. §. si detracta. de noxa. actio. l. eū
qui. C. de inoff. testa. not. doct. in l. j. de furt. & in l.
quod in heredē. §. eligere. ff. de tribu. actio. nā si col-
latero duo beneficia in vim mādatarū cōtulerit vni
vel duobus, nō poterit per aliud mandatū grauari.

Quartò, non procedit in locis in quibus nō est
receptum concordatum, quia hæc iura ibidem nō
seruātur, ideo nec hic tex. per not. in c. i. & c. ecclē-
sia sanctæ Mariæ. de constit. & l. omnes populi. per
Bart. ff. de iusti. & iure.

Quintò, quando Papa in secundo mandato con-
cederet collatori facultatem recipiendi & nō pr̄-
cipiteret, tunc etiam posset aliud mandatum con-
dere, nec istud computatur in numero, quia nō di-
citur ordinarius grauari. c. cum aliquibus. & ibi gl.
de rescrip. in 6. & dico in glo. seq. sed in hoc regno
nō admittetur, cūm certam habeamus formam
intra descriptam, à qua recedere non licet.

Sextò, quando Papa concederet alicui pauperi
clericu literas in forma pauperū, vel cū secundum
Apostolum, directas illi, qui talem ordinavit, nam
adhuc si collationem habuerit quinquaginta bene-

fiorum, in duobus mādatis poterit grauari, cum hic tantum prohibeat grauamen per viam mādati, ergo nō alia ratione, ut supra dixi. & quia iste ordinarius deliquerit ordinando pauperē, ideo debet puniri, ut eidem prouideat c. postulati de rescri. c. episcopus, & ca. cum secundum de præben.

Ad regulas & secularia man- datū dirigi potest.

Vltimō, fallit quando tria mandata dirigerētur abbatī habēti collationes beneficiorū regulariū, & seculariū, & duo regulares impetrassen mandata ad illū, & vnum secularis etiam: quia si vacet primū beneficium regulare, debebitur regulari, si postea vacet seculare, debebitur seculari, excluso secundo mādatario regulari, arg. c. suscep̄tū. & c. si pro te. de rescr. in 6. & c. quia s̄pē. & ibi, no. de præb. illo lib.

Et quia hic intelligitur de duobus primis. l. boves & hoc sermone ff. de verb. sign. vbi scripti. Et sic quousq; nō erigit grauatus ordinarius de duabus beneficiis, mādatarij prosequi poterūt sua mādata;

grauare a posset: ita tamen b quod in ea- dem ecclesia cathedrali, vel collegiata

Grauari quādo dica- tur ordinarii.

a Grauare.) Dicitur grauari ordinarius, quando auferunt eidē libera collatio, quæ est in fructu. glo. sing. in c. cū olim. de majorita. Pan. in c. mā datum. col. de rescri. etiā quia nō potest suis prouidere. c. abbatē. col. 2. de rescri. per Barb. Tamē grauatus nō dicitur, si alter mādatarius sit inhabilis, etiam si illi fuerit prouisum, quia collator ex suo delicto, vel culpa, nō debet cōmodū reportare. Quod intelli- ge quādo crimē huius erat notoriū, vel inhabilitas ex rescripto apparebat, vt pote quia in mādato im- petrans ad beneficia huius regni dicebat se Hispanum, tunc cōferenti imputatur, quia liberè dicitur cōferre, cū nō teneretur. & hoc probatur per ea quæ- t. adit Bart. & aliij in l. 2. col. 2. ff. quis in ius vocatus nō ierit, vbi si cōst̄ iudici per ostēsionē priuilegij aliquē esse exēptum, nō tenetur cōpareare exēptus sic citatus, & si in citatione exprimatur exceptio, seu excusatio cōpetens citato, tūc nō tenebitur cōpareare citatus. Inn. in c. præterea. de dilat. sic nō te- nebitur collator cōferre ei, qui ex mādato suo de-

Inhabili- mandata- riu. ordina- riu. prouide- re non te- netur.

claratur inhabilis. Itē nō succurrunt emptori equi, vel alterius animalis, quādo vitiū erat notoriū, & patēs, sec⁹ si latē. l. j. in prin. ff. de c̄dil. edīt. sic non debet succurrī huic ordinatio cōfērēti notoriē in- habili, si verō inhabilitas esset occulta, grauati dicitur prouidendo illi etiā inhabili, & sic alteri non tenebit prouidere. arg. not. in c. ad probādum. de re iud. & in c. vestra. de cohab. cleri. Henric. Bohic. in c. veritatis. de dolo. [Etiā grauatus dicitur ordinarius, si fortē collatio spectabat ad aliquē ex compo- sitione, si is prouiderit, q̄a licet ex Romani pontif. dispositione resignanti fortē est reseruata collatio aliquorū beneficiorū, tamē illa sunt beneficia ab- batia, vel episcopatus: ideo dicitur grauatio abba- tia, vel epatia, quāvis mādatarius ex collatione al- terius quā abbatia habuerit, quia tanquā pēfōn- riū abbatia ipse contulit, non tanquā extraneus.]

Per collatio- nem pen- sionari abba- tia an cen- seatur ab- bas grau- atus.

Idē si ab executore fuerit inhabili prouisum notoriū, ut supra dictū est, [grauatus non dicitur ordi- narius,] quia reclamare debebat collator, ne isti in-

habili conseretur beneficium, & alteri conferre, q̄ mādatario: si fuerit negligēs, impuret sibi, quia ne- gligētibus iura non solēt subuenire. l. pupili⁹ ff. que in frau. cred. l. si duas §. decet. ibi, & circa operatio- nē, negligēt se non habeat. de excusat tut. Præ- terea si prodesse hæc collatio facta mādatario in- habili, daretur materia delinquēdi, contra l. conue- nire. ff. de paēt. dot. Nā ordinarij procuratē suis in- habili b. mādata concedi, & ipsi hoc modo, prouide- tē illis, quod non est permittendū, sed malitiis est obviandū. l. in fundo. ff. de rei vēd. c. sedes de rescr.

Nec dicitur grauari quando vult, hoc importat huius natura vocabuli, ut si dicam, grauate fero, vel non grauate, & sic volūtariè, nam grauate onerare est. Virg. Nec me labor iste grauabit. & alibi dici- tur, Hoc portat leuiter, quod portat quisq; libēter. gl. in l. 3. ff. de excu. tut. Imo tutelæ affectatē non di- cūtur grauare. §. itē tria. inst. de exc. tut. quāuis alias dicātur grauare. l. diximus. in f. prin. ff. de excu. tut.

Itē quando Papa, imperiāti confert iure præuē- tionis, & non vi mādati duo beneficia, non dicitur grauari ordinari⁹ quo ad hoc, ut non teneatur mā- datario prouidere, quia Papa iure præuētionis omnia beneficia potest conferre, cum totus mūdus sit dicecēsis Papæ. c. cūcta per mūdū. & c. per principa- lem. 9. q. 3. vnde non est mirum si in sua dicecēsi, & sic per totum mūdum, conferre possit, quia omnia beneficia mundi sunt manualia quo ad potestatē Papæ. Bal. in l. rescripta. col. pe. nu. 7. C. de præci. im- pera. off. tamen si reseruare omnia beneficia mun- di suæ collationi, oriuntur scandalum, & ideo non posset. gl. in ca. per principalem. 9. q. 3. hoc expresse tenet Barb. in cap. mandatum. col. 5. de rescr.

Nota tamē quod etiā grauatus dicitur collator, quando contulit beneficium vni super quo litigabatur, ideo pendēte lite non poterit grauari in altero, si decem beneficiorum collationē tātum habebat, & non quinquaginta, quādo is req̄ebat, alia sec⁹, quia c. ausula si pro alio, apponitur in fauore illorū, & quia poterit iste mādatarius illud consequi: ideo alter mādatarius lite pendēte nō admittetur. Card. & Barb. in c. mandatum. de rescr. & sic non requiri- tur pacifica possessio, sicut in eo qui adipiscitur secundum, ut faciat vacare primum beneficium. c. de multa. de præb. c. cōmissa. de elect. in 6. si tamen euincatur à mādatario, tenebitur collator alterum conferre eidem arg. c. inter. de præb. [grauatus etiā dicitur ordinarius, si vni mādatario contulit, qui tamē non obtinuit beneficium, pensionē ex cōpro misso, seu cōpositione, quia imputādum est ei, qui compromisit. l. si dictum. §. si compromisero. ff. de euic̄tio. Bald. & Iacob. in l. 3. in princ. ff. de transact.]

b Ita tamen.) Sic ponitur in l. J. solet. ff. de tutel. & l. si pluribus. in f. ff. de leg. i. & restringit præcedē- Declaratur dictio ita ta- men.

tia, ut tradit gloss. §. placuit. in eo verbo, de coll. in prag. per l. libertas. ff. de man. testa. quē nil facit. sed tex. est in l. Lucius. §. quē habebat. ff. ad Trebel. l. ita

tamen ibidē. & l. stichum Trito. de statu lib. l. si du- bitet. in princ. de fidei. & l. f. §. finautē quasi. C. de

furt. Guido Papæ sing. 334. dictio. ita tamē. Idem fi-

gnificat dictio sic tamen, ut in l. relegatorū. §. item

potest. ff. de inter. & teleg. Ideo si restator reliquerit

domum

domū vxori sue, ita tamē quod possit in ea habita
re toto tempore vitæ sue, per hoc restringitur legatū
ad habitationē tantū, & nō ad proprietatē. Idē fir-
mat Capi. in dec. Neapol. q. 108. nū. 7. Aliquādō ta-
men facit modū, vel inducit cōditionem, vt plenē
explicat Lucas de pēna. in l. i. C. de col. fundo. fisc.
lib. II. & sic potest hic tex intelligi. [Papa interdum
soler dicere prouiso loco huius verbi, quādo excō-
municatus cōtra formā consilij generalis, petit ab-
solutionem, ei autem conceditur, prouiso, quod si
pro manifesta offensa dicta sentētia sit prolata, nec
ab excōmunicato sufficienter præstetur emendā,
nullatenus relaxetur. c. faci. de senten. excom. pro-
uinciale. fol. 21. dicam. in tit. de verb. sign. in decre.]

*In eadē ec-
clesia plura
habere be-
neficia ma-
xime et pro-
batione ful-
la, si infim.*

Et hoc est introductū, vt qualificationes gradua-
torum in ipsis præbēdis suū valeant sortiri effectū,
vt habetur in prag. §. nō tamē intendit. de col. & li-
cet Papa possit vñū collatorē habentē collationē
so. beneficiorū in duabus grauare per mādata, non
tamē in duabus præbēdis vnius ecclesie, & hoc
vult dicere tex. quia in eadem ecclesia exosum est,
vt duabus mādet cōferri, sicut exosum est, vt quis
duo habeat, tex. & ibi gl. in cle. vlt. de prēb. Ideo di-
citur quod dispēsatus ad duo beneficia, nō cēsetur
dispēsat* vt habeat sub eodē techo, vt dicūt, nisi ex-
presē dicatur in dispensatione, quia magis odiosū
est in eadē ecclesia plura habere, quām in diuersis.
Pan. in c. de multa, col. 2. de prēb. sequitur. Feli. in c.
in nostra. correla. 8. de rescri. quia in dispēsationib.
non sit extentio, etiā ad casum minorem. ideo mo-
nachus dispensatus ad curatum, nō est dispensatus
ad beneficium simplex. Feli. in ca. postulasti. col. II.
nū. 9. vers. regula est. de rescri. vbi plenē prosequi-
tur & Ias. in l. si num. 37. cum seq. ff. de consti. princ.

Item quamvis per adēptionē secundi simplicis
non vacet primū ipso iure. ca. de multa. de præben.
fallit in beneficis simplicibus existētibus in eadē
ecclesia, tex. sing. secundū Car. ibi, in c. literas. in fi.
de cōcēt. prēb. Et quāuis ordinari⁹ possit gratifica-
re in mēsib⁹ graduatorū, nō tamē poterit gratifica-
re ad duo beneficia in eadē ecclesia cōsistentia per
prædicta, & quæ dixi in §. statutū⁹. i. supra de coll.

Episcopus *non dispe-
nit ad pri-
uaria beneficia
conforme.*

Preterea ep̄s non potest dispensare, vt quis ha-
beat plura beneficia conforma in eadem ecclesia,
etiam duo altaria. glo. Pan. & Imo. in d. c. literas. Itē
cria nō valet confuetudo, vt quis habeat duas præ-
bēdas, aut duas capellanas in eadē ecclesia in titu-
lum. c. i. de consuet. in 6. vide quæ dixi supra in tit.
prox. §. volumus. gl. in cathedralibus. Item si māde-
tur prouideri habeti præbēdam in vna ecclesia dē
primo beneficio vacatu, non tamen poterit eidē
prouideri de præbēda altera, licet primo vacet,
quia duas præbēdas sub eodem techo tenere non
potest. d. c. literas. de concess. prēb. & ibi not. & in d.
cle. fi. de prēb. Sed aliud beneficium expectabit. &
si primus mandatarius obtinuerit vñā præbēdā in
vnam sui mādati, nō poterit secundus alteram con-
sequi, etiā si statim vacaret post mensēm à die præ-
sentationis mādati. cōputādū, vt hic describitur.

Nota. at. Et quād sine dispēsatione pōt quis be-
neficiū in eadē ecclesia habere in titulū, & capellā
non curatā, etiā requirentē celebrationē, & potest

esse canonicus & capellanas in eadē ecclesia, licet
nō possit duos canonicatus in eadē habere. L. pp.
allega. 116. testatur, in fi. quē refert & sequitur Feli.
in c. ex parte. 8 col. 1. & seq. de rescri. intellige quod
Papa nō potest grauare prætextu mādati, vt in eadē
ecclesia dux præbēdā mādatarii cōferantur, sed
bene eas iure præventionis conferre poterit, vt se-
quitur, quia hic prohibetur grauamen ratione mā-
datorum. fecus in alio, quod enim nō mutat. cur
stare prohibetur. l. sancim⁹. C. de test. vt sup. dixi
vnum collatorem pro tempore a in duabus
præbēdis, non grauet.

a. Pro tempore.) Ergo successor poterit, quia hic *Dicr. spē-
tifices in
duab. præ-
bēdas, vt duo
bēdū gra-
uare pos-
sunt.*
excluditur, vt idē non grauet in duabus præbēdis,
ergo diuersi sic, & idem in diuersis beneficiis extra
præbēdas, vt duo pōtifices ad duas præbēdas gra-
uare possint eandē ecclesiam, & ad alia duo bene-
ficia, siue pro vno scribatur, siue pro pluribus, quia
non plus grauatur ecclesia quādo mādatur pō vno,
quām pro pluribus, & hic tex. generaliter loquitur,
& indefinitē, & etiam non distinguunt an mandetur
pro vno, vel plurib⁹, igitur nec ego. iuxta l. de pre-
cio. ff. de publiciana in rem actio. & an ille qui ha-
bet duas præbēdas possit dupli suffragio vti in
electionibus, & aliis actibus. tenet Ioan. Fab. in §.
instit. de excus. tut. quod non, tu illum videto.

b. Præbēdis.) Integris appellatione enim præ-
bēda venit integrā. ca. cui de non sacerdotali. de
præb. in 6. Tamen postquam diuīsā sunt præbēdē,
& ex vna facta sunt duæ, dicūt integrā. Io. And.
ibi. Et vide in c. vacante. de præb. nisi retineant no-
men dimidiæ. Et quādo nō habent stallum in cho-
ro, & locum in capitulo, non dicuntur habere inte-
gram præbēdam, cum ista iura sint canonicatus &
præbēda c. pro illorum. de præb. Item non poter-
it grauari duabus præbēdis, etiam si vna sit digni-
tati vel officio annexa, per cle. vlt. de præben. Quia
videtur grauamen in duabus præbēdis, debet tamen
primus mandatarius istā dimidiā præbēdam
acceptare, eo quia est beneficiū. sed collator nō cē-
setur in vna præbēda grauatus, si tō habeat omnia
iura, quæ alij canonici habēt. Et idē secundo pos-
set deberi altera præbēda integrā per prædicta.

§. ET UT OBIUETVR.

Et ut obuietur cōlitibus, quæ occasione
literarum mandatorum huiusmodi oriri

c. Et ut obuietur.) Per hoc dicunt quidam nō esse
formam substantialem datam per hēc concordata
mandatis apostolicis, dicentes, quando aliquid est
introductum ad utilitatem rātum partium, vt hic,
videlicet ut obuietur litibus, tunc non dicitur de
forma, ita in proprii terminis dicit Bald. in l. vni-
uersa. col. j. C. de p̄cib⁹. impera. offeren. Sed respō.
non esse hic tantum introductum ad utilitatem
partium, sed etiam ut sit de forma. demonstratur in
hoc text. supra, iuxta formā & infra sua forma, quæ
est inferius annotata. Et etiā voluit Romanus pōti-
flex formā in quinterno. registrari & ad p̄petuā rej.
memorā, vt infra in forma mandati, & ibi dicam,

possent, mandata huiusmodi sub a forma, quæ est inferius annotata, dari volumus, quam ad perpetuam rei memoriam binā cācellaria apostolica publicari, & in illius cōquinterno registrari mandamus.

Formato- a Sub forma.) Ergo sub alia forma non vult dari, *tis nouis ob* q̄ de uno dicit, de altero negat. c. qualis. 25. dist. c. *seruari de-* nōnne de p̄fūmp. l. cum prætor. ff. de iud. Frustra annotaretur & scriberetur hic, si nō obseruaretur, nec est verisimile quod cōditors dixissent esse de forma, si non esset prout in simili nota. tex. in c. ad audientiā de dec. postquā est de forma, tene quod dicitur. i. ad Timoth. 6 c. Præcipio tibi corā Deo, vt seruēs mandatum sine macula. Et Deute. 12. c. in fi. Quod præcipio tibi hoc tantum facito, nec addas quicquā, nec minuas. l. in conuentionalib. in prin. ibi, nihil immutare licet, neq; addere, neq; detrahe re. ff. de verb. oblig. Et Apo. vlt. c. Si quis apposuerit aliquid super hoc, apponet Deus super ipsum plaga: & si quis diminuerit, auferre teius partem, &c. Et ad Timoth. 5. c. Testor coram Deo, vt hæc custodiā sine p̄fūdicio, nihil faciens in alterā partem declinando, simpliciter enim & pura forma mandati tenēda est. Fel. in c. cum dilecta. col. 9. vers. amplia. i. de rescrip. vbi plus dicit amplia. i. quod forma mutatur sex modis subtrahendo, addendo, interponendo, verbū pro verbo ponendo, verba corrumpendo, & verba transponendo, ibidem vide, & in declaratione regia, de qua infra in princ. formæ mādatarii, orissio formæ etiam in qualibet minima parte vitiat Ant. in c. pisanis. col. 7. no. de resti. spo. Dēc. 11. c. prudentiam 4. not de offic. deleg.

b Ad perpetuā rei memoriam.) Idem dicit tex. in c. l. in fi. de renunc. in 6. c. ad apostolicę. in suprascriptione. de re iud. ibidē. Frustra publicaretur, si nollet obseruari hanc formā. nam leges publicantur, quas perpetuū seruari vult faciēs, in auth. vt factæ nouæ cōst. col. 5. Et perpetuū quot modis accipiantur, tradic. gl. & ibi addidi in l. j. ff. pro soc. Albert. in tract. statu. in 4. parte. q. 62. gl. in §. itē placuit. in verbo, perpetuū de coll. in prag. Bal. conf. 372. in 4. vol. Barb. in c. ad audientiam. col. 1. de reb. eccl. nō alie. & conf. 63. col. 3. in 1. vol. & conf. 44. in 2. vol. & conf. 53. ibid. vide quæ dico infra in forma mandati, &c.

c Et in illi⁹ cōquinterno registrari.) Frustra registratur, si non obseruaretur forma hic descripta, vt obseruaretur mandat hic registrari. & quid si statuto caueatur, quod q̄ libet debeat jurare, & dicere omnia bona sua & debita, vt describantur in registris ciuitatis, aliquis iurauit se debere Titio decē, quæ non debebat; fuit debitum registratum, nunc Titius petet illa decē ratione illius iuramenti an possit? Respon. quod non, quia ex illo iuramento assertorio non oritur actio. l. si quis pro eo, & ibi amplè dixi in repet. illius, ff. de fideiūff. & quod non oriatur actio, ista est communis opinio, quam citati ibidem, vbi tenui contra per iura & rationes patentes, & in hac questione, ita expressè concludit Albert. in tractat. statuto. in prima parte, questione 178. item quarto.

S. DECLARANTES.

Declarantes d, prosequentes e huius-
d. Declarantes.) Est cōsūltatio declaratoria, quia Apostoli-
apostolicus de iure omnibus est præferēdus, etiam *cus ejus om-*
antea receptis autoritate legati, seu ordinarij. c. eū *nihil præfe-*
rebat. & c. hi qui de præb. in 6. quia magis priuilegia-
tus præfertur minus priuilegiato. l. verum. §. fi. ff. de
min. not. in auth. quas actiones. C. de sacro. eccl. sic
doctor creatus a papa præcedit alios docto. creatos
ab vniuersitatib⁹, & dicitur esse dignior. c. per tuas
& ea. statuimus. & ibi not. de maiorit. facit. l. j. ff. de
albo sc̄ib. Iaf. & alij in l. cū quid. ff. si cert. per. Barb.
& Dec. in c. clerici, de iudi. & miles creatus ab im-
peratore maiori gauder prærogatiua, quām si à du-
ce esset creatus. Pan. in c. postulastis. col. 3. de con-
cess. præbēn. sequitur Feli. in rub. de maiorit. col. 3.

Notandum est tamē quod dicit Rota dec. 55. not. Mandata-
quod vbi. in antiqu. vbi dicit, quod si q̄ s ex rescripto *vñ nominā*
papæ vel priuilegio possit nominare ad vacatē, seu *ii à rege*
ad præbēdas vacatēs, vt Rex Franciæ senatū Parisi. *preferūtur.*
tunc nominatus per talem priuilegiatū, nō præfer-
tur impenetranti apostolico, sed apostolic⁹ præfertur.
sic dico in nominatis per vniuersitates, vt mādatari-
tus apostolicus præferatur illis, & huic nominato
à rege, vt hic dicitur. Hoc exp̄resse tenerit etiā glo. in
§. nō tamē intēdit, in verbo, effectū. de coll. in prag.
e Prosequētes.) Iure tex. egregius in 3. ibi, qui iure
dati sunt. ff. de test. tut. lab. executore, in prin. de
app. l. j. C. de vestiga. c. faciat homo, 22. q. 2. & ibi gl.
condemnatū eū accipere debemus, qui iure & ritē
condemnatus est. l. 4. §. condemnatum. ff. de re iud.
alioqui melius faceret mādatarius, si expensis ina-
nibus se non vexaret, cum obtinere spēm non la-
boret. l. j. ff. de inoffi. test. & emancipatos. inst. de ex-
hāred. lib. supra dixi. in §. fin. de colla.

Quārō quando dicatur non prosequi, & sic tūc *Quot mo-*
finietur mandatum? Resp. duobus modis. Primò si *dis finitur*
expressè iuri suo renunciaerit, & literis mādati. c.
sollicitè. & c. audita de resti. spol. data pensione, vel
non. c. ad audientiam. 2. de rescript. Secundò tacitè
dicitur renunciare & non prosequi, quando cōtra
eum est lata sententia, à qua non appellauit, sed illi
acquieciit. glo. in c. j. de concess. præbend. Domi. in
ca. j. de liti contest. in 6.

Tertiò si aliud beneficium incōpatibile adeptus
fit, quia tunc suā gratiā videtur tacitè renunciare.
cle. gratiæ. de rescrip. Vide tamen glo. in §. quod si
quis ex dictis. in verbo, tēpote. in fi. de coll. in prag.
vbi videtur renunciare, si vacet incompatibile, ta-
men si vacet simplex, nou, vt ibi dicitur. vel si obti-
neat dispensationem ad aliud.

Quartò, finitur si mādatarius duxerit vxorem,
c. j. de cleri. coniuga. etiā si contraxerit tantū spon-
salia de præsenti. gl. & doct. in c. vno. de cleri. con-
iug. in 6. Barb. conf. 11. scripsit. col. pen. in 1. volu.

Quintò. non minus tacitè renunciauit, qui ieicit
habitum clericalem. c. j. de apost. 1.

Sextò, qui factus est miles. at. c. i. & 2. dist. 51. & c.
eos. 20. q. 3. c. clericum 50. distin. Collecta. in c. fi. de
cleric. non refid. Vel aliud fecit contra clericatum.
arg. l. professio. C. de muneri. patrimo. lib. 10.

Sestimò,

Septimò finitur & perditur mandatum, quādō forma infra descripta non est seruata, quia omissio forma facit actum corruere. I.j. ff. de lib. & posthu. & l. cum hi. §. si prætor. de transact.

Octauò, quando mandatarius facit sibi scienter conferre beneficium alteri debitum incompatibile, vel illud occupat c. eum qui de præb. in 6. Perus. expressim in c. si clericus. col. i. ibidem.

Nondò, quando mandatum erat subreptitum. c. ad aures. de rescr. quod raro evenit in hoc regno, propter multas clausulas in mandato descriptas, & quando conditio in eo requisita non potuit verificari. Ancha. conf. 58. & cap. si prote. de rescr. in 6. vide fusius in tract. nomi. in quæst. vlt.

Negligens mandata- riū quan- do dicatur. Vltimò finitur mandatum, si mādatarius fuerit negligēs. c. tibi qui de rescr. in 6. c. si clericus. de præb. eo. lib. Et quādō dicatur negligēs, relinquitur arbitrio iudicis secundū. gl. ibi, & bonus iudex arbitrabitur, vt saltē intra sex menses petere debeat. c. 2. de cōces. præb. gl. in. §. item quod omnia in verbo, scilicet. de coll. in prag. plenē Feli in c. capitulum. col. 3. vers. fallit primo. de rescr. possem allegare Ioan. de Selua in tract. de benef. in 3. parte. q. 12. in fi. & q. 15. ac. q. 14. Et D. Ruse. in tract. de māda. apost. in 4. parte, & in tracta. regalio. in 4. priuile. aliosque multos adducerem, nisi putarem istos sufficere.

Primus mā- datarius re- nūcians suo mādato, quādo ex- cludat se- cundum. Nota tamē quod si collator in fraudē secūdi modi cū dederit primo mādatario, vt renūciaret suo mādato, & is renūciauit, quia etiā eo nō dato volebat dimittere clericatū, tunc talis titulus pro non titulo habetur, arg. l. etiā. §. j. ff. de peti. hær. & sic nō excludetur secundus, etiam in habente collationē decem tantum beneficiorū eo easū alioqui contra. Idem si primus mādatarius cōpuslus miseria, & fatigatus laboribus & expēs cēsīt, & modicū quid accepit, arg. c. f. de rescr. c. 2. de arb. Compostella. & Barb. in d. c. mandatum. col. 10. vide quæ dixi in tract. nomi. in q. v. vbi latē dico. quot modis pdātur nominationes, & mādata iisdē plenē modis amittūt. Et octo modis quibꝫ expirat gratia. scribit Io. Staphil. in trac. de literis gratie. ī 5. parte. fo. 108. & seq.

Mandata- riū an pro- bei manda- tum se ami- fife. Quod si mandatarius in his casibus velit pbatio quod nō renūciauit suo mādato, an possit? videtur quod sic, qā cōtra præsumptionē poteſt pbatio admitti. l. f. ff. quod me. cauf. c. is qui. de spōsa. Contra rium videtur tutius, quia ista præsumptionē dicitur iure, & de iure, cōtra quā nō admittitur pbatio in contrariū. l. vna. in prin. C. de rei vxor. actio. l. antiqua, ad velleia. fecus si esset præsumptio iuris tātū, cōtra quā probatio admittitur, vt supra diſtū extitit. Vel est fictio, ponderādo verbū videris. in d. cle. gratia. & cōtra fictiōne nō admittitur probatio in contrariū. gl. in verbo, quoniam creditur, in l. conficiuntur. ff. de iure codicillo. Bonif. in d. cle. gratia. Et an executor possit conferre beneficium sine acceptatione mādatarij? quod sic, tenet Collect. in c. in p. ter. in fi. de præb. per not. in cle. vna de cōces. præb.

Executori apofolio no ei p- fuit tem- ad confi- dum. Nota vltimò quod si mandatarius semel req. se- tit ordinatiū qui recusauerit eidem cōferre, si postea habuerit recursum ad suum executorem qui di- stulit conferre per annum, nō per hoc excluditur, quo minus possit prouidere, quia executori aposto-

lico non est certum tempus p̄fixum, intra quādō debeat prouidere, sicut aliis collatoribus, vt dixi in c. 2. de cōces. præb. ita in propriis terminis tenet gl. & Card. in cle. si de beneficio. de præb. Perus. in ca. gratia. in fi. de rescr. in 6. gl. in §. vilsum. in verbo, respectiū de col. in prag. vbi ista limitātur. Scripti in verbo, intra. in §. j. de regia ad præla. no. superius.

Que bene- ficia nō sint cōprehenſa.) Que ſunt omnia, niſi ſint ex- cepta. c. mādatū. de re- ſcri. doſt. in c. dilectus. in 2. de præb. Que ergo ſunt non cōprehenſa?

modi mandata, quo ad beneficia sub il- lis comprehensa a, in 2. de præb. Que ergo ſunt non cōprehenſa? Resp. Primò, regularē non cōprehēditur sub mandato secularis, & secularē beneficium nō compre- hēditur, etiā sub mandato regularis. [etiam p̄textu dispensationis. vide gl. in §. volumus. in verb. reli- giosis. de coll. in prag. & causā. in tract. de mand. in 2. parte, nu. 30. & se.] §. volumus. ſupra tit. prox. c. ſu- per eo. de re. & ibi pulchri Panor. Archid. & alij in c. ſi poſquam. de præben. in 6.

Secundò, religiosus sancti Aug. nō poteſt im- petrare mandatum, vt prouideatur illi in ecclesia S. Be- nedicti. ſed tātū poteſt impetrare in illo ordine, in quo est professus. extat lex regia in eo. tit. art. 6. not. in c. Deus. de vit. & honest. cleri. c. in nona. 16. q. 7.

Tertiò, beneficium generaliter vel ſpecialiter referratum dicitur, non comprehenſum. Auffr. in decif. Tholosa. q. 434. vbi dicit ſuper hoc extare re- gulam cancellia. Sed parum prodeſt in Francia, cū reſeruationes ſint in ea ſublate, vt ſaperius dictum fuit in rubric. de reſerua.

Beneficium litigiosum, an debeat probatur in §. ſupra eod. vbi beneficium ſpectans tur manda- tario. Quartò, non est comprehenſum beneficium li- tigiosum, vt mādatarius teneatur illud acceptare. ad collationē ordinarij, deber conferri mādatario, ſed litigiosum non ſpectat ad collationē ordinarij, quia nō vacat, ideo illud nō poteſt altero collitigāte mortuo alteri cōferti. c. f. vt lite pēd. in 6. & cle. 1. illo tit. regula cancel. 27. ne litigia in ecclesiarum diſpendiū prorogari cōtingat, vt ibidem dicetur

grauari ordinarius illud cōferēdo, quia forte alteri collitigāti primo cōtulit, probatur in forma mādati. ibi, cum plenitudine iuris conferatis: & ibi iuriūque & pertinētiū vniuersitū, &c. nō poteſt conferri cū plenitudine iuris, vel cū vniuersis iuri- bus, quod in mādato p̄cipitur, ſed cōferretur cū diminutione, quod eſt prohibitum. c. vno. vt ecclē- ſiasticī benef. ſine dimissu. cōfert. Præterea alienās rem litigiosam punitur. l. f. C. de lit. ergo nō poteſt alienari, minus cōferti, facit quia ſicut nō valet im- petratio beneficij litigiosi, niſi fiat mentio de lite. Feli. in c. cōterum. col. 1. & in c. in noſtra. correla. 15. derescri. Ita mandatum non compreheſit beneficium litigiosum, quia ſicut expreſſe papa conferēdo ta- le beneficium, ſi non exprimat litē, nil facit, ita nec executor vigore mandati, ſeu aliarū literarū, nam veriſimile eſt, quādō ſi papa item ſciuiflet, alij non contuliflet, vel de eo nō mādatiflet, qā nolit litigāti plares dare adueſarios. d. c. 1. vt lite pēd. in 6. Ägi. bella mera, conf. 35. vtrum. in fi. ita fuit decisum in hoc reuerendo ſenatu, hoc anno 1537. pro nobili Arrestum.

Francisco de Caluimont contra nobilem Hug. de Mauria.sic expressè tenet Dom. de Rota, deci. 608. si aliquis in antiquo quia forte mandatarius non habet unde litigem prosequatur, & possit multa litigando incurare pericula, vel est bonus vir, qui exercitat lites. item. §. f. ff. de alien. iudi. nec dicitur simpliciter vacare, postquam non vacat de facto. c. cu nostris. de cōcess. præb. Gomes. q. 19. super reg. cācel. de subrog. collitgā. [& si papa impetranti cōferret beneficium vacans non facta mentio e litis, non valeret impetratio, d. c. f. vt lite pendente in 6. multo minus debetur mandatario, vt scripsi in prag. bene. in forma sing. in 1. parte. in verb. aut litigiorum.]

Fallit quando mandatū esset impetratum ante litem inceptā, quia tunc deberetur, nam mandatarius habebat ius acceptandi quodcumque beneficiū, ergo & istud. Item quocumq; modo vacaret, nec debet eidem obesse, si forte primus mandatarius acceptaverit ante eum, & postea mortuus est, nam beneficiū istius primi poterit secundus acceptare, & eidē prouideri, de hoc debebit, licet sit litigiosum cū alio, nec per litis pendentiā debet impediri ut iure suo antiquiori. c. 1. vt lite pend. Ista est decisio Bonifac. in cle. 1. nu. 60. & seq. in 8. cōclu. vt lite pendente. cū res inter alios acta, aliis non debeat præjudicare. rub. C. res inter alios acta, tamen hēc collatio facta mandatario, non præjudicabit superstiti, sed per eventū litis declarabitur, an valuerit pūfisi. & acceptatio per gl. in d. cle. 1. & sic consuluit Aegid. bella mera. d. conf. 35. vtrum. vbi dicit non esse aliquam constitutionem prohibitam in contrarium, ista tamen limitatio est dubia per supradicta, nec eam firmo. si tamē mandatarius sine p̄tatione acceptaret collationē beneficij litigiosi. Ab ordinario sibi factā, grauari, tunc censetur ordinarius: quia fecit quod voluit mandatarius, & quod is ipse potuit, quia cōtulit ad mandatarij requisitionē. vt dixi in gl. grauare. §. j. supra eo. vide Rotā deci. 588. vtrū. c. f. hi. in anti.

Vniuersitatis, an possit beneficiū cū in iusto mandatario, vt mandatario debeatur beneficiū quod ordinarius vniuit ex iusta causa ante vacationē, quia ante vacationē mandatarij non habebat ius in re, & sicut de illo beneficio poterat fieri permutatio. c. vno de ter. permu. in 6. ita & vnio, non tamē post vacationē, vel incōtinēti ante, ratione fraudis vitādæ, quā ordinarij facere possent. no. in cle. vlt. de reb. eccl. non alie. hoc expressè tenet Collecta. in c. cōstitut. col. de rescr. Pro hoc est gl. sing. in cle. vlt. gl. f. de rescr.

Sextō, non est comprehensum beneficium paternum, si vacet ne videatur esse successio in beneficialibus, siue filius sit legitimus, siue illegitimus, sed aliud expectabit mandatarius. c. 2. & c. ex transmissa de filiis presbyt. dixi infra in forma mandat. in verbo, pro expressis. vers. 3. debet, &c.

Beneficium quo daretur scandalum, si nominato vel mandatario conferretur. c. cum teneamur. de præben. Fel. in decr. librat. c. 2. de præscript. Et sic esset comprehensum, tamen illi non debet conferri. Feli. in c. nihil. de præscript. Octauō, si non excedat valorē decē libratū turō. nō tenetur mandatarius illud acceptare, seu capellaniā minoris valoris. vt declarauit Martinus papa,

ann. 1426. die 1. Septēbris, quæ declaratio satis equa videtur, nescio tamē an iudicio fore. obseruaretur.

Nonō, beneficium vacans causa permutationis, q; a aliis extra permutatēs non debetur. c. vno, de rerum permut. lib. 6. glo. pen. in c. 2. de præben. eo. lib.

Decimō, beneficium non liberū, vt pote si collatum fuerit absenti, qui non accepit, licet ante declarationē voluntatis vacet. c. si tibi absenti. de præb. in 6. tamen mandatario conferri non potest, vt ibi. Imō si recusetur post mensem, non debetur mandatario, si vacauerit ante mensem, quia beneficia ante mensem vacantia post præsentationem mandati non debentur illis, vt patet infra in forma mandata. nec dicitur de nouo vacare, quādo absens recusat, vt habetur in dicto c. si tibi. per docto.

Vndecimō, nec præbēda quæ per mortē episcopi præbēdarij vacat. c. cum in ecclesia. de præb. in 6.

Duodecimō, nec etiā est comprehensa præbēda in eadē ecclesia, si alterū habeat mandatarius, vel alij erat collata, vt dixi in gl. ita tamen. §. j. supra eo.

Decimotertio, non comprehenditur beneficium primo vacaturum, vbi est consuetudo optandi. ca. fi. de consuet. in 6.

Decimoquarto, nec beneficiū de nouo fundatū. cle. f. de rescr. vide gl. solēnē. in c. q. a. sepe. de pb. i. 6. *Beneficiū si in villis muratis nō debentur mandatarii*

Decimoquinto, si beneficium vacet in curia non debetur mandatario. c. 2. de præb. in 6. nisi ordinarius post mēsem illud cōferret, q; a tūc de nouo in partibus incipit vacare. Lappus allega. 84. dominus pa. pa. col. 2. per c. statutum. & ibi not. de præben. in 6.

Decimosexto, non debetur beneficium sub iure patronatus laicorū existens, vt dixi in gl. patroni. §. præfatiq; ordinarij supra de collat. Et iā si clericū ratione patrimonij præsentaret. gl. præsentari. & ibi doct. in cle. vlt. de iure patron. Quia præsentans ratione patrimonij habetur vt laicū. teste Io. Staphyl. in tract. de literis gra. fol. 55. vers. Sed dubium est.

Decimoseptimo, non debetur beneficium sub iure regaliorum vacas, vt plenē prosequitur Rus. in suo tracta. regal.

Decimoctauō, sub mandatis apostolicis non comprehendit beneficium villæ muratæ parochiale, si non sit mandatarij qualitatis requisitæ, videlicet graduatus, per c. quia sepe. de præb. in 6. & c. ei cui. ibidem Domi. in c. f. eo tēpore. col. vlt. de rescr. eo. lib. quia non videtur fuisse de mēte cōcedētis, quod probatur hic in vers. declaratēs, ibi, sub illis cōphēsa, vbi vul mandatarios præferri graduatis & nominatis in beneficiis cōprehensis in mandatis. ergo sūt aliqua, quæ non cōprehenduntur, vt villæ muratæ, & præbēde theologales, quāvis cōtrarij dicat Boer. in decis. Burdaga. q. 225. apostolic⁹. nā in mandatis cōprehēdūtur beneficia secundū qualitatē personarū, quib; dātur mandata. c. sup eo. de rescr. in 6. l. plenū. §. equitij. ff. de vſu & habit. ideo dicitur in tex. sub illis cōprehēsa Ncc duo specialia hic videt papa voluisse inducere, videlicet & q; mandatarius nominatis & graduatis præferatur, & quod habere debeat beneficia, quorū nō est capax, saltē per cōcordata, nā hoc prohibetur in 1. c. de dotis promis. cum hæc specialia sint de iure speciali concordatorum introducta, non de iure cōmuni, expressissimè si voluiscet.

set,c.ad audiētiā.de deci.& quia in §. statuimus,p-hibui ne parochiales cōferātur aliis quām ibidē expressis,inter quos mādatarius nō est, & si his da-rentur, peruerteretur status ecclesiārū parochia-liū regni,quod est prohibendū.[Et si comprehēde-retur in mādatis hāc beneficia,pari ratione & p-rēcōmēnse hic erunt.]

*Executor
mandatorū
villa mura
te beneficiū
nō graduat
tū confere
non posseſt.*

Itē infra eodē Papa retinuit sibi & successoribus, vt possint conferre beneficia quomodo cūque qua-tū confere lificata,ergo alius extra eū cōferre non poterit,et iā si sit executor datus ab eo in mandato,quia sibi tā-tū retinuit,vt cōferret,non autē vt mādaret cōfer-re,ideo quando in mādatis scribitur executor,vt cōferat,non videtur mādatū vt cōferat has ecclē-sias parochiales in villis muratis sitas,& si māda-ret,non recipere tur in regno,vt aliquis beneficia qualificatis affecta conferret,et iā si esset legatus,vt alibi dixi.Et nō est mirandū de hoc,quia lōgē aliud est cōferre,aliud mādare cōferre,gl.in c.eū cui.&c. si postquā de præb.in 6.&c.duob⁹ de rescr. illo.li.l. aliud ff. de reg.iur.& ibi Dec. Bal. expressum in c.in literis de of. dele[. Paul. Paris. cōf. 79. aduertēdū.co. 1. in 4.vol. [& ita declarauit rex,vt infra dico.& no. Collecta. in c. significatū. i. fi. de præb. & Papa vt di-xi in d. § statuim⁹. sic ut aliud est ordinare ecclēsiā, aliud pronūciare ordinādam gl.& doct. i. c. sup eo. de offi. dele. [Nec obest q. executor nomine Papā cōfert. Resp. & si Papa cōfert nō facta mētione, nō valeret collatio tāquā subreptitia, multo minus in executor,vt est in tit.de firma & irrevoc.infra.]

Itē maiore postatē sibi retinuit pontifex , quām cōmiserit.c.dudū. de præb.in 6. ergo nō cōmisit,vt executor nō qualificato cōferat has ecclēsias qua-lificatis affectas, qā nō potuissest maiore potestatē super illis beneficiis habere,& quādo duo sunt im-pedimenta, uno sublatō remanet reliquā.c.ex tua-rum. de vsu & authori.pallij Pan.in c.ad aures.col. pen. de rescr.sic consuluit Anch. consi.364.vigso.

Per prag..nō erat sic prohibitū,quia Papa nō sic se astrinxerat,vt in his concordatis est videre. & quia Papa debet facere mētione quādo confert, vt dixi in gl.ac etiā,infra.eo.ergo etiā si mādaret conferre, sed non videtur fuisse huius intēctionis,vt executor cōferat in vim mandati postquā ipse Papa hoc nō faceret sine expressione.Nec me mouet, qđ nō ex-e-cutor cōfert,Papa videret cōferte,qđ est verū fidē, sed nō verē:& ideo hic retinuit Papa iure prēcētio-nis sibi,& successorib⁹ suis collationē,nō executo-ri,& si hoc Papa cōcederet executori, posset etiā le-gato eadē ratione cōcedere,qđ nō admitterēt Gal-li, nec est verū dicere,qđ oīa vacātia extra curia, ex-ecutor possit cōferre,quia vacātia iure regali nō, nec alia nō cōprehēnſia in mādatis,& quāvis Papa voluerit mādatarios h̄sc tri graduatis& nominatis, nō tamē in villis muratis,vt declaratur infra.ibi,rā n̄mēsibus graduatis simplicibus & nominatis, q. &c. Ergo nō in beneficiis parochialib⁹ villarū mu-ratarū,alioquin expressissit sicut expressit residuū.c. ad audiētiā,de decimis.Nec est hoc modo intelli-gēdo restringere mādatū, sed cōtrariū dicere esset extendere ad casum in mādato non cōprehēnſum,

quod nō est faciendū,putarē tamē qđ si mandata-rius studierit trienniū,licet nō sit graduatus,quod illi deberetur beneficiū villa murata,et qđ si habili-s per. §. statuimus.2.supra.tit. proximo.tū qđ cef-sant rationes supradictæ,aliās secund⁹ mādatarius qualificat⁹ præferetur primo nō qualificato in his beneficiis, & etiā alij graduati non mādatarij per supradicta,& in aliis non cōprehēnſis in mādatis.

Nisi illa duo mādata dirigenter collatori ha-benti collationem decem beneficiorū tantū, quia tunc mādatarius secundus non excluderet primū, aliās prioritas nil operareret contra.c.eum qui. de præb.in 6. Et hoc casu putarem sufficere,quod mā-datarū esset qualitatīs requisitē tempore vacatio-nis.per c.ei cui.de præb.in 6.

[Decimonond⁹ si ex fundatione erat statutū, qđ nō cōferretur beneficiū,nisi sacerdoti,& is māda-tarius nō esset sacerdos,nec in mādato esset illi de-rogarū fundationi,illī nō deberetur,vt concludūt Sacerdota-le beneficiū
an debeat
tur manda-tario.
D.de Rot. dec.466.nota,quod statuta. i. atiq. sed cū hodie in mādatis sint clausulæ derogatoriz,debe-retur si mādatarij essent in ea ztate, in qua possent promoueri ista annū.per tex.in c.si pro clericis.de præb in 6.& ibi doct. sic fuit decisū in Rota. vt pa-tet in decis.3.si statutū. in no.] [Tamē si beneficiū sit affectū ministris ecclēsiā ex fundatione,nō de-betur mādatariis,vt declarauit senatus hoc anno 1556.in vigilia nativitatis, virginis Marię, pro māda-to directo thesaurario sacri facelli Bituricensi. quia is mādatarius non acceptauerat duo prima bene-ficia ministris ecclēsiā affecta, sed tertīū nō affec-tum,& illud fuit dicto mādatario adjudicatum.]

Vltimō,triginta quatuor,qua nō debētur nomi-natis,ferē in his mādatis non sunt cōprehēnſa,qua scripti in tract. nomi.q.15.ibi videre licet, ne plura.

a Ordinariis col-ordinariis a collatori-latoribus.)Sensus est bus & graduatis,b sim- quōd mādatarius plicibus & nominatis cēbet præferri in be-neficio primo vaca-turo,sive vacet in mēsibus in quibus ordinarii li-be-rē confert,sive in mēsibus nominatorū,vel gra-duatorū,& dicitur ordinari⁹ collator , vt declarauit in gl.ordinarij. §. præfatiq; ordinarij. supra.tit. pro-ximo.Si fuerit duo mādatarij,præferetur primus: c.ē.cui.de præb.in 6. Fallit in casib⁹ positis per gl. magistrā.in c.quia ſepe.de præb. in 6. & per tex. in c.ei cui.eo.tit. & c.fi.de cōfuet.in 6.& cle.fi.de rescr. no.Philip. Perus.in c. suscep-tum.col.2.de rescr. in 6. vide gl.in verbo,præferēdos.infra.eo.[Et quamuis hic tex.loquatur in ordinario collatore, tamen cō-prehēndit omnem ecclēsiasticum collatorem , qui authoritate juris confert vel hominis,& ideo pote rit etiam grauariis,qui sibi retinuit collationem,li-cet nō sit episcopus,vel abbas,& quo ad hoc dice-tur ordinarius,vt scripti in §.1.supra.eo.]

b Graduates simplicibus.)Hi dicūtur,qui nō ha-bent nominationē , sed tantū gradū.dixi supratit. proximo. §.præterea.glo. graduates simplicibus.

c Nominatis.)Etiam anterioribus tēpore,& qui-buscunque præfertur, etiā graduatis & nominatis simul, cum non sit habilis nominatus sine gradu.

etiam præfertur illis, qui studuerunt per trienium, de quibus in §. statuimus. 2. supra tit. proximo. Etia si essent doctores in theologia, extra tamē præbēdā theologalē, vt infra dico, quia hic indefinite loquitur, qua æquipollit vniuersali, cap. vt circa. de ele. in 6. Etiam præfertur nominatis, qui prius acceptauerunt, quām mandatarius, etiam si vacaret in mēsibus deputatis nominatis, ne fiat fraus istis mādatarij. & hoc p̄bat in hoc §. & sic differunt mādatarij à nominatis, vt hic. Ideo si nominat⁹ acceptauerit beneficium in mēse Iulio vacans, postea aliquis impetraverit, demum mādatarius collationē ab executo habuerit, quod hic preferatur, per regulam si vñico vincēt te, à fortiori vincote. c. au-thoritate. de conceſ. præb. in 6. nā Papa iure præuen-tionis nō poterat cōferre, quia iā erat prævētus per nominatū, mandatarius vincit hūc nominatū, no-minatus impetrātem, ergo mādatarius etiā vincet impetrātē quāuis cōtrariū tenuerit D. Aurio. in d. c. au-thoritate, in add. ad Guillel. de mōte lauduno.

Mandata-
rii in quib-
differant à
nominatis.

Secūdū, differunt, quia mādatarius tenet paucis casibus exceptis acceptare primum beneficiū va-cans, alioqui suo priuatū mandato. ca. tibi qui, de rescr. in 6. c. si clericus. de præb. illo lib. etiā si in mādato non dicatur de primo beneficio. gl. & doct. in c. si postquam de præb. in 6. gl. & doct. in cle. vna. in verbo, notitia. de conceſ. præb. Imol. & Fel. in c. cō-stitutus de rescr. secus in nominatis & graduatis, vt dixi in gl. prosequentibus. §. si. de colla supra.

Tertiō, in mandatis requiritur habilitas tempo-re data. c. si eo tempore. de rescri. in 6. secus in no-minationibus. §. volumus. ibi, vacationis tempore. & ibi declarauit supra tit. prox.

Quaridū, extinguitur mādatū per adeptionē be-neficij quānūcunque modici in vim mādati colla-ti. c. si motu. &c. non potest de præb. in 6. Secus in nominationib. quā nō extinguitur per adeptionē beneficij, nisi illud ascēdat usque ad ducētos flo-re nos auri de camera. d. §. volum⁹. & dixi in tract. no-mina. q. vlt. quot modis perdantur nominationes.

Quintō semel mandatū est præsentādū. c. tibi. & c. pe. de rescr. in 6. c. si ca. de conceſ. præb. illo lib. Itē nominati literas nominationum etiam semel insi-nuāt, sed nomina & cognomina in singulos annos, donec eis plenē fuerit prouisū. §. teneātur. de coll. sup. a. & quare hoc fiat, dixi in tract. nomi. q. 14.

Sextō, duo mādata nō possūt dirigi vni collato-ri, nisi habeat collationē q̄nq̄inta beneficiorū, vt in hoc tit. dicitur. secus in nominationib. proba-tur in §. p̄fati que ordinarij supr. tit. prox. & ob id cōquerūtur ordinarij collatores, cur nominationū numerus nō est taxatus, sicut mādatorū, q̄ difficile esset facere. Cū non taxetur per hēc cōcordata, sed permittat tot nominare, quot habiles reperiētur, & si numerus esset taxatus & diuites nominarētur, & pauperes nō, sā vniuersitatis vēderēt nominationes

Mandata-
& no-mina-
tions cur-
inuenienta.

Septimō, nominationes non conceduntur, nisi graduatis §. p̄fati que ordinarij. supra. de coll. mā-data vero quibusq̄cunque idoneis, etiam non graduatis, vt dixi in gl. dare pos sit. supra. eod.

Octauō, different, quia nominationes inuentae sunt in fauore literatorum, & ecclesiārum Franciæ,

vt melius regātur per literis honestatos, quam per ignaros, vt dixi. q̄ 3 tract. nomina. mandata vero in fauorem pontificis, vt dixi supra in gl. dare possit. & sic magis fauorabiles sunt nominationes quam mandata: ideo magis sunt ampliandæ, & extendē-dæ, quam mandata, nisi in casibus expressis.

Nonō, non cōferens nominato requirēti priuatur iure conferendi per octo mēses, quos habet li-beros. §. si. de colla. supra in mandatis. non punitur collator non conferens, sed executor confert, si ordinariorū conferre recusat. c. si capitulo. & c. si soli. de concess. præb. in 6. & c. tibi. de rescript. co. lib. nisi vt dixi in q. 19. tract. nominatio.

Decimō, in nominationibus non sunt exprimēda, nisi illa quā traduntur in §. volumus. de coll. & quā dixi in tract. nomin. q. 9. In mandatis secus, vt no. Feli. in c. in nostra. de rescri. & ego dixi infra in gl. pro expressis, in forma mandati apostolici.

Vndecimō, exemplum nominationū, seu literæ duplicitæ expensis nominati debet dari collatori. §. teneantur, supra. tit. prox. & ibi dixi. in mandat. secus, quia non inuenitur expressum. no. doct. in c. pe. de rescr. in 6. inferius expressius dicetur. idem in vtriusque putarem.

Duodecimō, literē nominationū gradus. ac alię necessarię tempore quadragesimę sunt insinuan-dæ, ac nomina & cognomina. §. teneantur de colla. suprā. mandata vero quolibet tempore præsentari poterunt, cum contrarium non exprimatur. tex. & ibi doct. in c. si capitulo. de concess. præb. in 6.

Decimotertiō, nominatus non tenetur probare collatorē habere tria beneficia sub sua collatione, quia habet regulā pro se, videlicet quod omnia be-neficia vacantia certo tēpore sunt illis affecta. ergo sufficit quod p̄bet vacasse illo tēpore statuto. & q̄ excipit nō debeti, debet hoe p̄bare Bal. in c. i. col. 2. de alie. iud. & qui habet regulā p̄ se, habet intētio-nē suam fundatā. gl. in l. omnis diffinitio. ff. de reg. iur. Bart. in l. quoties ff. si quis caut. Dec. in reg. i. no. ff. de reg. iur. ideo is qui allegat non habere, debet hoc probare. l. quoties. §. q. dolo. ff. de proba. secus in mandatario, qui tenetur probare collatorē, cui est directū mādatum, habere decē, vel quinquagin-ta beneficiorū collationes, quia fūdat se in nutrie-rio, illū ergo probare debet arg. l. cū. ff. de neg. gest.

Decimoquartō, mandatariis debentur beneficia vacātia etiā per resignationem. c. dudum. de præb. in 6. in nominationibus secus. §. volumus. supra. de coll. dixi in 15. q. tract. nominationum plenius.

Decimoquintō, de cōsuetudine nominationes cōceduntur tantū tēpore quadragesimę, vt dico in q. 7. tract. nom. mādata quolibet tēpore. §. i. supr. eo.

Decimosextō, à Papa mādatū cōceditur. c. mā-data. c. literis. c. capitulū. de rescr. nominationes ab vniuersitatibus Fraciæ. §. volumus supra. tit. prox.

Decimoseptimō, mādatario potest cōferri bene-ficiū ratione mandati regulate, si sit dispensatus. fe-cus in nominato. §. volumus. supr. tit. pximo. quod tamen non firmo, quia ibi prohibetur simpliciter.

Decimoctauō, mādatarij nō possunt obtinere beneficia curata in ciuitatib. vel villis muratis sita. si nō sūt graduati, vel qualitatis requisite, vt in ver-bo,

bo, comprehensa dictum extitit, secus in nominatis, & graduatis, quibus sunt reseratae dictae ecclesiæ parochiales. §. statuimus. 2. suprà. tit. proxii.

Decimononò, nominatus molestans ordinarii priuati debet suis nominationibus. §. si supra. titul. proxii. secus in mandatario, in quo non est expressum. no. in c. dilectus. 2. de præb.

Vigesimò, nominationes, quâdo cunq; etiâ post viginti annos insinuari possunt. vt dixi in q. 14. trac. nomi. nu. 20. dic vt ibi, secus in mandatis. c. tibi de rescr. in 6. c. si clericus. de præb. ibidem.

Vigesimoprimò, nominationes ad beneficia extra regnum non danfur, secus in mandatis, vt supra in verbo, decem dictum extitit.

Vigesimosecundò, simulatq; insinuatæ sunt nominationes, si vacer beneficium debetur nominatio, vt dixi per illum tex. in verbo, capacē. §. teneantur de coll. suprà. mandatario verò non, nisi post mensem à die presentationis. vt infra in forma mādati patet, in verbo, post mensem.

Nota ramen, quod etiam mandatarij æquiparantur nominatis.

In primis, quia in vtroq; tēpus datæ attenditur: & qui prior est tempore, potior est iure c. capitulū. secūdum verum intellectū, de rescriptis. c. tibi qui. nij. & nomi illo tit. in 6. c. eum cui de præb. illo lib. §. statuimus. 1. de colla. supra. vbi vide quomodo intelligatur.

Secūdò, cōueniunt, quia quilibet verū valorem beneficiorum exprimere tenetur. c. ad aures. de rescr. cle. 1. de præb. dicto §. volumus. de coll. suprà.

Tertiò, quilibet beneficia, quæ quis obtinet, exprimere tenetur, d. c. ad aures. c. in nostra. & c. si proponente. de rescr. dicto §. volumus.

Quarto, sicut subreptio in mādatis ipso iure viat, dict. c. ad aures. c. ad audienciam. in 2. & ibi doct. de rescr. c. si eo tēpore. illo. ti. 6. c. si motu, de præb. illo lib. sic in nominationibus. d. §. volumus. in his quæ per concordatū nominati exprimere debent.

Quintò quia beneficiū de nouo creatū non debetur, nec mādatoriis, nec nominatis. cle. vlt. de rescript. dico in tractatu nomina. q. 15.

Sextò, in mandatis requiritur scriptura, supra eodem in verbo, literas & ibi dixi. sic in nominationibus. § teneantur, de colla. supra. ibi. literas.

Septimò, tam insinuatio mādatorum, quām nominationum fieri potest in absentia collatoris suo vicario. & illa insinuatio ligar etiam episcopum. d. §. teneantur. & in ordina. regiis. rub. des graduez. similes. art. ii. gl. in §. statuit. in verbo, vicarius. & §. item voluit. in verbo, vicario. de colla. in prag. dixi in tract. nominationum. q. 14. num. 59. & seq.

Oktauò, insinuatio vtriusq; est facienda de literis originalib. nō de exéplo. §. præfati que graduati. de coll. ibi, per patentes literas. cle. cauam. de elec. l. san. cimus. C. de diuersi. rescr. c. pen. de rescr. in 6. in aliis ferè æquiparantur, nisi sit contrarium expressum.

Mandata. a. Præferendos.)

non quâdo Apostolicus præferri de iure aliis præferendos a esse, nō que b & successores c. nostros expectantibus de-

bet c. hi qui de præb. in 6. dictū extitit in gl. declarantes, supra. eo. dū tamē accepter intra tēpus sibi

præstitutū. cle. vnicā, de cōcessis præb. & ibi gl. in verbo, mēsem. vide Fel. in c. capitulum. de rescr. Hodie habet sex mēses ad acceptādū & requirēdū, vt dixi in forma māda. Fallit quâdo esset inhabilis, quia tunc nō præferretur, nā hic sermo intelligitur de habilitate. l. i. C. de sacro anst. eccl. Quâdo dicitur inhabilis, dixi plenē in tractatu de pacif. posse. in 4. limitat. Et intellige præferti altis habentibus ius ad rem, secus si in re. c. si à sede. de præb. in 6. Petrus. in d. c. i. qui post Domi. ibidem.

Item præfertur mandatarius etiā alteri recepto in canonice ab ordinario, vel autoritate capituli, cum sit gratioſa receptio, quæ non dat ius ad vacatura. c. hi qui iuncto. c. si postquam. de præb. in 6. Fel. in c. in nostra. col. 4. vers. limita tamen. de rescr. quia hæc receptio tantum dat recepto ius agendi coram superiori, vt compellat capitulum ad præbendam conferēdam. c. relatum. & c. dilectus. i. de præb. glo. in c. veniens. de renuncia.

Vnde cū ad nominationem episcopi Pictatiuen. quidā presbyter Gresle fuisset de capitulo Laudū. sic receptus, & demū vacas prima præbēda fuisset alteri collata, fuit condemnatū capitulū ad dandū distributiones quotidianas cū fructib. dicto Gresle, quæ præsentibus diuino seruitio dari solēt. Donec is præbendam obtinuerit, quæ postea vacas non est adeo affecta, vt in contrarium facta collatio nō te-neat. Sic fuit dictum in hoc senatu. an. 1525. & die 7. Arrestum.

Iulij, p quo facit. c. inter. de præb. nisi Papa illā receptionē cōfirmasset, quia tunc cōfirmatus authoritate Papæ recept⁹ cēsetur. c. si apostolicę. ibi, nostra p̄missio. de præb. in 6. facit l. i. §. omnia. C. de vet. iur. enucl. & sic præfertur isti ratione prioritatis. & etiā præfertur apostolic⁹ nominato ab Imperatore, vel rege, dū dirigit primarias preces. idē si esset nō: nominatus per archiepiscopū in vim specialis priuilegij. Rota dec. 15. vtrū. & seq. in rub. de præb. vide tamē Collecta. in c. dilectus. i. de præb. cōtrariū tenentē.

Tertiò fallit quâdo esset tertiu mandatū cōcessum nepoti collatoris, vel alij, tunc collator illum mandatariū præferre non poterit graduatis, aut nominatis in beneficiis eisdem præstitutis, quia iste tertius non cōscetur tūc receptus authoritate apostolic. c. cum aliquibus de rescr. in 6. nec executor, vbi alias non esset ordinarius, istud mandatū exequi poterit. Barb. in c. mandatum. col. 4. de rescr. §. duo prima valeant, vt supra dixi.

b. Nosq;) Ergo alij non poterūt, nā quando Papa De dilectione dicit à nobis fieri possit, excludit alios. cle. auditor. nos. que re rescr. vel quâdo dicit nos. c. bonæ. i. ibi, nos igitur. personā nō de elect. cle. vna. de iureiu. cle. pastoralis. in fin. de re iud. [c. vno. §. porro, vers. & ideo nos. vt eccl. benefi.] ergo executor vel legatus nō poterit hoc face-re, nisi hoc esset ei expressè cōmissum, q. a tūc perin de esset acsi Papa faceret per regulam iuris, tamen nō toleraretur in regno, quo ad ista hic descripta, videlicet vt possit venire contra qualificationes & concordata, etiam legatus à latere.

c. Successores.) Nō iure sāguinis, sed ratione nouę electionis, aut alterius prouisionis dicūtur in beneficiis successores. Barb. per illū textū in c. 2. dererū permitt. gl. in c. quod sic. i. in verbo, cōsentire. in fi-

*Non confi-
rens māda
tarior an te
meatur.*

de

de elec. Vbi subrogatus in locū canonici nō vocati ad electionem, non agit de contemptu mortuo eo, qui contemptus fuerat. text. in c. relat. 2. de testa & ibi, i. mol. Feli. in c. ex literis, col. 3. nu 8 de proba. cū in beneficialibus nō sit successio ratione sanguinis. c. 1. de præb. & ideo largè dicitur successor. Bara. & Deci. in c. cū omnes per illum text. de const. Et iste successor nihil iuris habet à suo prædecessore glo. possedit. de pacif. possel. in prag. sanct. ideo hic successor non tenetur stare locationi facte per prædecessorem, nisi sit facta pro ecclesia vtilitate, vel necessitate. c. f. ne præl. vices suas, & ibi multa addidi in gl. Bal. in l. emptorem. C. loca. Alex. in l. si filiofa. in 1. § f. ff. sol. matt. Nec tenetur soluere debita prædecessoris, nisi p. ecclesiæ necessitate cōtracta fuerint, c. 1. de solu. Pan. in c. 1. not. primo. de sequestr. soluere debita præcessoris, & fructus restringere.

Successor in beneficio an teneatur soluere debita præcessoris, & fructus restituere.

Itē subrogatus vel successor in beneficio, nō tenetur restituere fructū, quos prædecessor percepit. quia nihil iuris ab eo tenet. hoc expressum firmat Peru. in c. præsenti. de offi. ordi. in 6. facit l. 1. C. de admittitur. Et ita fuit prolatū arrestum per supremū senātū hoc ann. 1536. & in mēse Februarij. nec ad expēfas, nisi à die subrogationis, prout etiā in eo dem senātu fuit conclusum. ann. 1508. die 3. Aprilis ante pascha, quod limitatur, nisi purè & simpliciter repperit processum, & arramenta causē, vt fuit decimam in hoc senātu Paris. an. 1492. die 27. Augusti: nā tunc ad omnes etiam expēfas sui prædecessoris tenetur, vt fuit etiā conclusum in hoc senātu, ann. 1516. die 7. Aprilis post pascha. Etiam hoc ann. 1541. foris teneat. die 17. C. apud Pictones in cōuentib. iuridicis. pro M. Iac. de Fontenay, contra Magistrū Antoniū Pelletan, quod est notādū, facit quod no. Ioā Monac. & alij in d. c. si hi qui. & c. si tibi absenti. de præb. in 6. Ioan. And. in c. ex parte. de arbit. l. f. C. de periculō. no. lib. 1. [Nota tamē quod resignatarius, qui petit subrogari in locum resignantis post recredētię sententiam latam contra suum resignantē non subrogabitur, nisi soluat omnes expēfas, & fructū quos resignas restituere debebat, secus si petat subrogari in locum sui resignatis, qui tēnugauerat ante sententiam, quia tunc non tenetur, nisi ad expēfas sui temporis, & fructus, & ita cēsunt senatus an.

Arresta.

Resignatorius quod ad expēfas subrogatus ad responsum prædecessoris 1516. die 7. Aprilis post pascha. Etiam hoc ann. 1541. foris teneat. die 17. C. apud Pictones in cōuentib. iuridicis. pro M. Iac. de Fontenay, contra Magistrū Antoniū Pelletan, quod est notādū, facit quod no. Ioā Monac. & alij in d. c. si hi qui. & c. si tibi absenti. de præb. in 6. Ioan. And. in c. ex parte. de arbit. l. f. C. de periculō. no. lib. 1. [Nota tamē quod resignatarius, qui petit subrogari in locum resignantis post recredētię sententiam latam contra suum resignantē non subrogabitur, nisi soluat omnes expēfas, & fructū quos resignas restituere debebat, secus si petat subrogari in locum sui resignatis, qui tēnugauerat ante sententiam, quia tunc non tenetur, nisi ad expēfas sui temporis, & fructus, & ita cēsunt senatus an.

Arresta.

1540. die 13. Aprilis in magna camera aduocatis postulantibus viris egregijs D. Corliu. & du Boys. idē censuit ann. 1542. die 11. Maij. contra Petru cōbault pro magistro Egidio durāt, quia post sententiam latam, contra aliquem ipse tenetur ex illa sententia, & si ipse resignet, resignatarius videtur acceptare beneficium cum illo onere, & causa, quia restrālit cū suo onere. I. alienatio. ff. de contrah. emp. l. Pōr o. de acq. poss. Curiā tamen solet dicere. quod resignans in processu remanebit pro fructibus & expēfis.]

Notandum est triplicem esse successorem. Primū rei iuris, & caufa, vt in hæreditatibus temporalib. l.

tam ex contractib. ff. de iud. Secundum rei causę & iuris, vt quādo quis subrogatur in locum defuncti. c. si hi qui. vt lite pend. in 6. & ibi Guillel. & Dec. in c. cum omnes. not. 4. de cōlit. Tertium rei tantum, nō iuris nec causę, vt in beneficiis non litigosis, in quib. successor simpliciter prædecessori succedit. ii q. 3. c. antecessor. Guillel. de monte Laud. in d. c. si hi qui. De multiplici etiam successore tradit Lucas de Penna in d. l. 2. col. pe. C. de fund. rei priua. lib. ii. vbi licet videre. Sed prosequamur hanc tantum materiam, ne prophana diuinis misceam.

Præterea signādū est, quod licet vno ex litigātib. moriēte, superstite prosequente alteri nō possit fieri illi⁹ beneficij collatio. cle. vna, vt lite pēd. in 6. Imo nec alius subrogari nisi per Papā. d. c. si hi qui. vt lite pēd. in 6. cesso tamē facta alicui litigati per tertiu lite pendēte, bene valet. Rota decif. 176. cōmissio. in no. Hodie tamen ordinarius vel alius altero litigāte mortuo cōfert, & is cui de nouo facta collatio est, impletat literas à Rege in hoc regno, vel à cācellaria, vt subrogetur in ins. & instātiā deficit, vel cedētis, & sibi cōcedit. ita vidi seruari in vnu forē, & hoc fit ex æqtate, vt cōcludit Do. Ru. seu in tract. iuris regalio. in 5. priu. vide reg. cācel.

Idē si tertius prædatius in beneficio, rūc etiā impletat literas petit adiūgi processui, & admittitur intra annū, sicut is qui vult subrogari, cū non sit diuersa in eo ratio, hic tamē adiūctus vel subrogatus nō debet causā de nouo inchoare, sed in eo statu in quo est, cū superstite, vel eius procuratore prosequi. d. c. f. vt lite pend. in 6. & ex eisdem actis, & causa in eodē statu manente. de Rota, dec. 3. no. q. successor. in antiq. Tum vt breuietur lites, & ne diuersa sententiæ sequātur. c. f. vt lite pend. in 6. facit. l. nulli. C. de iudi. Sic fuit prolatū arrestum anno 1525. die 2. Maij. nec potest repelli is q. petit subrogari, propter eius virtū non notorium, vt fuit diutum in senātu, ann. 1514. die 21. Nouēb. si intra annum venērit, ideo per senātu fuit leuata manus in fauorem magistri Petri de Ponzaus, petētis subrogari in locum Antonij viguer, contra veillan, qui obierat ante quam fuisse subrogatus. ann. 1519. die 19. Iulij, si tamen habita recredētiā is moriatur, cui data est, & postea subrogetur alijs in demortuilo cū, is gaudebit recredētiā data prædecessori, nō obstante manus leuatione cōcessa alteri parti. Ita fuit pronunciatiū in hoc senātu, anno 1541. die 29. Iulij.

Non poterit tamē procurator superstitis psequi causam cū isto subrogato sine nouo mandato, tum q. a mādata procurations sunt stricti iuris; deo nō sequi causa extenduntur nisi ad personas, vel causā in manda. cū subrogato expressam. c. qui ad agendū. de proc. in 6. cle. nō potest. illo tit. tum quia mutata persona mutata est causa. c. veniēs. 2. de test. & no. in c. cum super. de re iud. Peru. in d. c. si hi qui. vide tex. & doct. in l. null. C. de proc. & Guido Papæ. q. 86. procurator Bonif. in cle. l. vt lite pend. Rota dec. 171. si A. cōstituat. in nouis, q. ego intelligerē, nisi ille procurator esset generaliter cōstitutus ad psequendā totā causam cōtra Ticiū. & quoslibet alios. arg. l. à procuratore. C. mād. sic debet intelligi dec. Rot. 440. si agēs. in no. vbi dicitur intimationē factā procuratori causę, ea non

Arrestum. Subrogatus in locū habētis recredētiā emittit. ut debet.

Arrestum.

non finita valere. si tamē ipse petat dilationē ad dominū consulendum, erit eidē dāda: alio qui appellare poterit. c. dilectus. de procu. & quid si nil iuris habet, an subrogatus poterit dare obiect⁹ pro iure tertij, vide Rota decisi. 433. no. nunquid in antiquo.

Imo si lite p̄dente super beneficio reus vel possessor trāsferat beneficium in aliū permutando, vel alio modo, & moriatur, huiusmodi permutatio reuocabitur per viam attentati, etiā contra illum superfite, eo tamē vocato. arg. not. per Inn. in c. cum M. de cōst. & c. cū teneamur. de appell. hoc exp̄sē refert Rota dec. 400. no. si lite. in antiquo & decisi. 56. si lite. in nouis. & ibi in add. dicitur an valeat collatio lite pendēta facta, vel adeptio possessionis. an facta altero mortuo, debeat per viam attentati reuocari. & decisi. 411. si lite pend. in not. tenet, quod sic, sed non seruatur in Francia. & an pars aduersa possit se dicere spoliata, vide de Rota decisi. 429. no. nunquid. in antiquo & decisi. 4. nunquid. de resti. spol.

*Sententia la
pro mortuo
quādo
possessor
man-
dari
eius
pro
subrogato.*

Sententia tamē lata pro vno, etiā si esset mortuus, mittetur executioni pro subrogato ad illud beneficiū. l. cū quasi. ff. de fideic. lib. quā licet loquatur in libertate, idē dicim⁹ fauore ecclesie, quā iisdē priuilegiis fulcitur. Soc. in l. eius qui. ff. si cert. pet. post Paul. ibi, licet regulariter nō valeat sententia cōtra mortuum, vel pro eo lata. l. in summa. ff. de re iudi. Paul. in l. i. quā sent. sine appell. rescind. Et quo pro subrogato possit exequi, in propriis terminis tenet Bal. in l. vna. §. in primo. C. de cad. tol. & Iacobi ibidem, in §. praece. Et ista faciūt contra. Paul. qui cōsuluit, quod arrestū latū cōtra abbāte Cluniacē. & ei⁹ tēporale, expirat eo mortuo, nec poterit exeq. cōtra monasteriū, vel successoriē, teste Domi. Boer. in add. ad Benedictū de Plūbino in d. l. cum quasi.

Subrogatus in ius mortui, vel resignatis, potest causam in eo statu, in quo est proseguī. nā ad possessionē censetur etiam subrogatus, per illa verba posita in subrogationibus, & ad omne ius quod ei⁹ cōpetebat quomodolibet, seu cōpetere poterat tempore sui obitus, &c. sic cōclusum est in Rota, vt pater in deci. 64. subrogatus. in no. Fel. in rub. de res. col. 3. Gome. q. 9. super reg. cancel. de subro. collitig. Sed nos solemus impetrare literas regias subrogationis ad possessionem, quas cācellaria facile concedit. Et subrogatus petit se ad causam adiutari, in quo statu est. ita vidi seruari.

*Intra annū
quis debet
subrogari,
alii exclu-
dunt.*

Nota perpetuū quod nisi q̄s in annū petat subrogari, poltea nō admittetur, agēdo super possessō alii exclu- dunt. q̄a interdicta sunt annualia. l. i. ff. de interdic. etiā si per literas regias relevaretur à lapsu anni, vel biēnij, allegādo causā, ob quam nō potuit petere etiā si resignans fuerit prosecutus processum post resignationē. [Tum quia restitutio pro modico nō datur. l. scio. ff. dc in integ. restit. & causa possessionis est modici momēt. l. i. C. si de momēt. poss. & c. i. de causa poss. cū etiā quia possessio est quid facta, quā nō potest cōtinuari, vel extēdi, nisi apprehendatur. l. deniq. ex quib. cauf. maior. ideo per literas regias in his non succurritur, & quia nō possunt plus iuris resignādo transferre quam habeat. l. traditio. ff. de acq. ier. domi. sed possessio qua est facta nō trāsferetur sine apprehēsione. l. cū hāredes. ff. de acq. poss.]

sic fuit pronūciatum in hoc venerabili senatu pro magistro Io. du Drac. canonico Carnotē, cōtra Ia cobū de Polingnes, & quēdā abbāte de Vauldrille, qui petebat subrogari in ius aliquius nūcupati Seneschal. post annū, & fuit passus repulsam, an. 1514. die 8. Februarij. Idē fuit dictum pro Bartholomeo Fouchier, cōtra Io. Tillon appellantē à Seneschalo Andegauē. in causa vnius prēbēdā ecclesiæ Andegauē. an. 1509. die 17. Maij, & anno eo. 1509. die 23. Iunij. aliud arrestū & simile vidi inter arresta Aufrieti. q. 364. inter Io. du Refuge religiosum, & Petrum Marie. Imo nū quis prosequatur instantiā intra annum perit, sic pronūciavit senatus pro abbate & religiosis S. Martini de pōfisara, contra Antonium le Feure, religiosum S. Dionysij in Frācia, pro prioratu S. Albini de Chābliano. ann. 1512. die verō. 20. Iulij. Sed poterit iste, q. nō est adept⁹ possessionē, age te super petitorio, vel resignare ius, quod habet vni ex collitigātibus, qui poterit iuuari etiam tit. istius, vt scripsi in tract. de pacif. poss. nu. 294. vers. 16. limata, vel tunc procuret habere ius vnius collitigatis.

Et hic annus est cōputādus à die collationis sibi facta, q̄a ante nō incipit mora, quām possit agere. *Annus sub
rogationis
a quo tem-
pore compa-
tetur.*

l. eius. ff. si cert. pet. *Non habet primo locum quādo alius beneficij fructus ratione deportus recipere. iuxta. c. si propter. de rescr. in 6. nam si prouisus intra annū possessionē nō accepit, vel nō petierit subrogari, non excludetur, vt iudicauit magnum consiliū. ann. 1549. die 10. Aprilis. inter Chaudon ex vna & du Val, partes ibidē litigantes, etiam quo ad titulū nō dicitur per adoptionē secundi vacare primum quandiu quis fructus non recipit. c. si tibi cōces. de prēb. in 6. & sic in hoc casu sufficit subrogari intra annum finiti deportus [Sed turius est si antea possit vt non expectet finem anni.] Secundū fallit, quando iusto esset impedimento detentus. c. commissa, de elect. & l. i. ibi intra annum, quo primum experiundi poteritas fuerit. ff. vti possid. Scripsi in verbo impedimento. supra de col.

Arrestum.

Tertiū fallit, quādo impetrasset literas intra annum, tamen ex aliqua causa non fuerunt executio- ni demandatae in illo anno, sed post annum sic. vt fuit iudicatum in hoc senatu, anno 1541. die 11. Au- gusti. in magna camera, me præsente.

Quarto, flebitur regula, quando is, q̄ petit subrogationē, possedisset p̄ annū, & pars aduersa postea prosequeretur processū, tunc poterit adhuc possessor subrogari: quia postquā possidebat, nō debebat subrogationem petere. arg. l. vnicē. C. de alien. iudi. mut. cau. fact. nec debebat expectare tristē euētum p̄cessus. arg. l. inter stipulatē. §. sacrā ff. de verb. obl. alioqui pars permitteret nouū impetrātē posside- re per annū, & postea p̄cessum prosequeretur, & sic excluderet aduersariū, quod nō est p̄mittendū, sed debet intelligi: à die tituli quādo nō possideret, sec⁹ si possideret, & sic fuit platū arrestū ann. 1518. die 2. Iunij, p̄ magistro Io. de la Forest. cōtra Raymundū d. Castel. Et ann. 1524. die 9. Decemb. pro magistro Golard contra Riton, super prepositura Partenay.

Arrestum.

Fallit quando is qui possidebat haberet titulum per resignationē, & cū resignāte semper eo sciente p̄cessus duraret cōtra alios, tūc si intra annū hic re signatarius

signatarius nō faciat se subrogari, postea nō admittetur, secus si eo ignorantे processus duraret cum resignatē, vel alio, aduertere enim debet is, qui petit subrogari in ius alterius, vt collationē sibi à collatore factam ostendat, nam si à vicario collationē ostenderit, nisi vicarius literas produixerit, non subrogatur, literas tamen possessionis beneficij, non tenetur ostendere, nisi post subrogationem, vt vidi obseruari, & superius dixi in tit.proxi.

[Quintò, si aduersarius non posidebat, potero petere subrogari post annum, vt iudicauit senatus, Arrebus, anno 1543.11. Januarij, quia annas computatur à die collationis & possessionis aduersarij, & hoc maximè si resignans posidebat post resignationem, & impetrans post duos annos velit oblicere resignationem, non posse petere subrogari, nam contrarium fuit sapienti in senatu iudicatum, quamvis subrogatio nō admittatur post annum possessionis adeptarab aduersario, quod est notandum.] [Ultimo limita, vt in versu fuit appellatum infra.]

*Subrogatio
nō prosecuta
quando
pereat,*

Adhuc si morā item in causa nouitatis quis nō prosequarur intra duos annos, petit instatia, quam non potest prosequi postea, etiā si per literas regias reuearetur, vt fuit dictū cōtra quēdam minorem, qui impetrauerat hasce literas, ann. 1528. die 14. Decemb. Quia in hac materia non est litis cōtestatio, & sic nec perpetuatū vsque ad 30. vel 40. annos, si cut in alia petitoria materia. I. nam postea. §. si is qui temporali ff. de iure iur. Nempe utendo per annum acquiritur possessio, ita per annum interdictū perditur. I. 1 ff. de interdicto. & ann⁹ quo fuit lis incepta non computatur, quia est integer, sed sequens sic.

Præterea is qui intra annū impetravit literas subrogationis, quas præsentauit in iudicio, & pars petit dilationē ad deliberadū super his literis, postea impetrās nō præsequitur processum istū per unum annum, vix poterit postea præsequi, tū quod instatia sit interrupta, tū etiā quia finitum est possessoriū ann⁹. §. retinēdā, insti. de interdictis. I. ff. illo tit. nec videtur etiam quod valeat literæ super hac interruptione, tamē ex æquitate vidi audiri impetrātem, quia in materia beneficiali sententia non trāsit in rem iudicatam. gl. sing in c. 1. de concess. præb.

Item aliquando licet non faciā me subrogari in locum resignantis, iure tamē & titulo illius vt potero, si alias eram pars in instantia, si vero nō eram, sed indigebā instatia illius, in cui⁹ locum volo subrogari, tunc oportet subrogationē petere, alias iure illius vt non potero, vt pote si habebam bonum titulum, tamen intra annum non me opposueram, si is qui erat in lite, resignet mihi ius suum, oportet quod petam subrogari, quia non sum in instantia, & si is qui obtinuit recredentia resignet in meum fauorem, oportet subrogationem petere, si eius recredentia vt velim, & ita vidi in forensi iudicio seruari, non allego iura, quia ista magis in vsu quam in iure consistunt.

Petens subrogari incōtinēti debet suum exhibere titulum, quo videatur, an intra annum veniat, & ne is, q. nullum ius habet, aliū vexet perēdo subrogari. gl. & doct in c. 2. vt lite pēd. in 6. vbi Geminia. Alioqui repellitur, nec ei dari solet dilatio, quia in

potestate sua fuit quando experiri vellit, & petens subrogari ex duobus defectibus aduersarij subrogabitur, non ex uno, ita vidi seruari in practica.

Potest quis petere se subrogari requirendo hoc cum procuratore partis aduersarj, licet nō fiat noua citatio contra dominum. Ruseus in tract. rega. in 5. priuilegio.

Fuit appellatū super incompetentia, quia iudex pronūcierat se competentē, interim appellatū resūgnat, vbi facere se debeat subrogari resignatarius, & si anno duret causa appellationis in senatu, an postea subrogari possit, tūc bonū esset quod impre- tret litigias directas senari, vt cū causa appellationis decidatur, & causa subrogationis, & si non fiat intra annum, adhuc cessante ipso impedimento non nocebit illi lapsus anni. arg. I. si eum. §. qui iniuriarū ff. si quis caut. Procurator eius in cuius locū fui subrogat, debet mibi exhibere titulos mei resignati, & alia acta causæ, vt vidi decidi in senatu, etiam si allegaret substracta esse sibi instrumenta, quia ei fuit data dilatatio ad cogendum eum, quem dicebat surripuisse.

Insuper subrogatus tenetur iustificare ius illius, in cuius locum perit subrogari, vt firmat Aegid. in decis. 112 subrogatus, & decis. 116. si petens. secus in eo qui per resignationem venit [in locum eius qui fuit reputatus eius rector, de quo nō dubitabatur.] Rota. decis. 109. agenti. in no. Pan. & alij in c. illud. de præsumpt. Boer. in deci. Burdeg. q. 42. alia insuper. nu. 30. vide etiam. q. 89.

Itē in hac subrogatione à Papa cōcessa debet fie Probar. an ri mentio de beneficiis obtentis, quia vim collatio- debeat ius subrogati. nis habet. c. 1. & 2. vt lite pēd. in 6. de Rota decis. 274. licet in subrogatione in nouis Aegid. bellamer. de cis. 115. falsa. & 218 in causa. & 351. eadē. nisi referat se ad alia gratiam in qua fuerunt necessaria expressa. Nico. de milis in reperi. in verbo. gratia. q. 91. gratia per quam, &c. & an valeat impetratio lite pend. vide per Roram. deci. 310. si reus possessor. in nouis. & quādo litigās venit intra mensē à die impetratio- nis factā per tertium, debet præferri extat regula cā cellariæ 27. vbi scripsi. [Alia de hac subrogationis materia in praxi mea beneficiali in rescripto subro- gationis, scripsi ibi abundē, licet videre.]

Quero quid si testator velit bona venire ad suc- ccessores, qui veniāt appellatione successoris? Resp. Successoris appellatione descendentes ab ipso testore, per ratio- nem legis cum acutissimi. C. de fideicom. ita ex- hēdātur. presē cōcludit Soc. in cōf. 249. materia. col. 8. vers. 2. difficultas. in 2. vol. vbi plenē licet videre, & cōf. seq. in causa. col. 1. & seq & venit successor vniuersalis, non singularis. Iaf. in 1. quēdam. §. 1. ff. de eden. Perus. in c. 1. nu. 110. de testa. in 6. Fel. in c. quia 5. col. pen. de iudi. nisi in duobus casibus ibidem positis. plenē scripsi in 1. hæredis. 2. ff. de verb sign.

a Iure præventionis.) *Papa quan- jure præventionis a Pro hoc tex. in c. dudū. aō dicatur §. nos igitur. de præb. in præventione. 6. & præuenire dicitur, quando prius confert. si et go ordinarius etiā nulliter prius cōtulerit nō graduato, postea Papa, demum nominatus requirat, & obtineat collationē ab archiepiscopo, is nominatus* tūs

*Exhibere
debet titulum
petens fibro-
gari.*

De pacificis possessoribus.

755

cle. vt calumniis, sed quantum ad partem contra quam late sunt exequentur, contra vero tertium non c. veniens vbi doct. de testib. nisi malitiosè distulerit. Anch. conf. 333. an dubia. col. pen,

*Tres sententiae non ex*ies* non ex*equit*ur, si illa executio non posset retractari, vt in criminalibus, vel vt fiat matrimonii, & puella defloretur, & postea de nullitate agatur, certe non hoc fieri, vt scribit Auffre. in decis. Tholosanis. q. 430. dicens cle. primā habere locū quando executio erat reuocabilis, alias non facit c. 2. vt lite pend. l. non distinguemus. §. intra. ff. de arbit. q. sequitur Bonif. in d. cle. col. 4. Alias posset dici, quod imperator scribit in l. 2. C. de iuris & fact. igno. Sera prece subueniri tibi mulier desideras, nam facte res retractari non possunt. l. in bello. §. fact. ff. de capti. Bene. in repe. c. Raynuitius. in verb. mortuo. i. num. 212. de telta. & sic fuit iudicatum in supremo Burdegali. parlamēto, vt mihi reculit doctissimus D. Boerius. Et conformes dicuntur conuenientes, & quamvis aliquid sit immutatum in summis, vel quantitatibus, nihil minus in quo conueniunt conformes dicuntur. teste Barb. conf. 10. in fi. & conf. 20. Bene etenim in 3. vol. Aymo Crauette. conf. 183.*

*Reslitutio*n* in integrū minori cōcessa aduersus tres sententias conformes, non impedit interim executionem, teste Bal. in d. l. 1. C. ne liceat 3. prouoc. & secundū istā opinionē fuit in Rota iudicatu, quā malitia praeſumptione cessabat, alias contra rīum secundū Cassad. in decis. 1. de rest in integ.*

Videtamen octo casus per Præposi. & alios in c. sua. col. 8. & seq. in gl. tertio appellare. de appella. in quibus licet tertie prouocare. Soc. in tracta. fallen. regula. 328. prouocare. & ulta statutum est in stylo parlamenti in 7. parte rubr. de fide instru. ordinata. 3. sic, vt à magis anfractibus. & infra ordinatum est, quod de processibus, qui de cætero sicut in curiis prædictis, vbi non erit quæstio, nisi de tribus libris Turonien. soluendis emel, & infra, qui suminariè do uta tan sunt vacandi, non recipietur nisi prima appellatio ad iudicem regium proximiorē, ad quē pertinebit processum in prima figura absque grossatione fieri asportari, alia addidi in rubr. C. ne lice. ter. prouoc.

[Item sententia vna prouisionalis est executoria, non obstante appellatione per modum prouisionis, tam à iudice ecclesiastico, q. seculari lata, non ratione huius tex. in quo due vel tres requiruntur, sed quia est pruilegiata, vt si fuerit lata in causa alimentorum, vel cōgrua portionis, vt plenissimè scripsi in tract. senten. prouisio. in 1. como commen. in consti. reg. vbi dixi in casibus in quibus non licet de iure canonico appellare, iudex per modum prouisionis potest condemnare: hoc multis probarem, sed ne eadem reperam, missa nunc faciam.]

[Alias est in rub. de libere quiete que possidentibus, vt supra in procēcio patet, sed nolui quicquā in mutare, cum ex hoc nihil detrimenti, aut emolumēti maioris insit, & quia hæc rub. in his verbis frequētius allegatur, & super hoc titulo pauca scribam cum amplius super hoc ediderim tractatum, per quem iste titulus intelligi, ampliari & restringi potest.] [Ex §. monemus etiā ordinariis, not. quod

episcopi & archiepiscopi debent inquirere ne quis beneficium possideat sine titulo, & hoc maximè in suo nouo aduentu, ne intrusos fouere videātur. ab id debent visitare episcopatus, & singulos curatos & vicarios cogere, vt titulum eis ostendat: quod si facere recusauerint, debent declarare ius illi non competere, sed eo vocato & auditio fieri debet. c. licet episcopus. de præb. sed hoc longum est, quia hic postea appellaret usque ad tres sententias conformes, vt supra visum fuit titulo de fruēis appellationib. ob ista declaratione non utitur, vel raro, episcopi regni Francie. Sed inuenta est praxis in hoc regno, vt ipsi episcopi præcipiant curatis singulis quod exhibeat ipsi suos titulos, & qui recusat, Praxis pro episcopos statim illius beneficiū alteri cōfert, & is episcopus in cui collati est accepta possessione agi possessorio, inquirēdis si alter ostendat verum titulum, manutenebitur, si titulus bene ficiorum.

Rub. de pacificis possessoribus.

Possidens beneficium pacifice per triennium non potest molestari in possessorio, nec petitorio, nisi fuerit impeditus, & ordinarii inquirere debent, ne quis beneficium sine titulo possideat.

Statuimus quoque quod quicunque, dummodo non sit violentus, sed habens colloratum titulum, pacifice sine lite prælaturam dignitatem, personatum, & administrationem, vel officium, seu quodcumque beneficium ecclesiasticum triennio proximo hactenus, vel pro tempore posse fuderit, seu possidebit in petitorio vel possessorio à quoquam, etiam ratione iuris nouiter reperti, molestari nequeat, praterquam prætextu hostilitatis, aut alterius legitimi impedimenti, de quo protestari, & illud iuxta concilium Viennen. intimari debeat. lis autem hoc casu quo ad futuras controvērias intelligatur, si ad executionem citationis, iurisque sui in iudicio, vel exhibitionem, aut terminorum omnium obseruationem processum fuerit.

Monemus

De publicis concubinariis.

Monemus etiam ordinarios, ut diligenter inquirant a, ne quis sine titulo beneficium possideat, & si quem beneficium sine titulo possidere repererint, declarent illi ius non competere, cuiusvis temporis detentione non obstante, de ipsoque beneficio possit illi, dummodo non sit intrusus b, vel violentus, aut aliás indignus, vel alteri idoneo prouideri.

a Inquirant.) Hac inquisitio & declaratio non possunt fieri parte non citata, secus si Papa mandaret informari, & postea Papæ referri. Cald. conf. 4. Papa sub de dila [& si clericus per triennium possederit beneficium, & perdidit institutionem, stabitur iuramento suo, cle, vna, de sequestra posse, sed si steterit per decem annos, nulla probatio requiriatur, ut consultum Fel. conf. 2. excellens. col. 7. n. 30.] b Intrusus.) Quis dicatur, tex. in c. relatum. de iure patr. dicit esse illum, qui nō intrat per officium: item qui nec re, nec nomine, nec communī opinione est prelatus, vel beneficiarius & tamen possidet, vel quasi propriè dicitur intrusus Bal. in c. nisi. col. 1. de renunc. vel ille, qui sine villa electione, & sine titulo sedē inuidit, q. crimine falsi tenetur. l. eos. ff. de falsis. Bal. in c. pastoralis. col. 1. de excep. Et his modis propriè dicitur intrusus quo ad istum tit. teste D. Gomes. in regula cancellaria simili. q. 47. & seq. vide Domi. & Præposi. in c. propter. 19. Fel. in cap. in nostra. de rescr. & in c. veniens. de accus. vbi tradūt octo modis quem posse intrusum dici. [Vide quæ scripti in praxi benefi. desubrogat.]

Nota tamen requisita in hoc ritulo.

Primum est, quod quis habeat verum, vel coloratum titulum, quod probat hic tex. ibi, coloratum habens, &c. plenè scripti in tract. de pacific. poss. n. 4 ampliatione, vbi conclusi non habentem in titulu nō iuuari hoc auxilio cōrra Gomes.* Et probare videretur iurisc. in l. Sulpitius ff. de do. inter vir. & vx. ibi, si color, vel titulus, ut sic dixerit donationis.

Secundò, requiritur q. pacificè & sine lite possederit, ibi in tex. pacificè, &c. Et scripti in d. tract. in 3. limitatio. quod quis pacificè dicatur possidere.

Tertiò, requiritur quod possederit prælaturam, dignitatē, beneficium aut officiū ecclesiasticū, in tex. ibi, ecclesiasticū. Secus si temporale & pphānū, ut elucidauit in 11. amplia d. tract. dc pacific. posses.

Quartò, requiritur q. possederit triennio, libi triēnio proximo, & sic debet esse cōtinuū, nō interpolatum, cle. vnica. de sequestr. pos. Gomes. q. 20. super hac regula. tex. in l. 2. ff. ne de statu defunct.

Quintò, requiritur quod possidens sit habilis: nam inhabilis hoc auxilio non iuuatur, ut in limitatione 4. abundatius declaravi in d. tract. vbi personas triginta inhabiles & ultra enumeraui.

Sexto, requiritur triennium compleatum & perfectum, gl. in verbo, triennio, in prag. eo. tit. Et ego scripti in limitatione 5. nū. 226.

[Septimò, requiritur quod bona fide possederit,

alioqui malafidei poss. sicut non prescribit reg. professor. de reg. iur. in 6. Ideo si post resignationem possederit non iuuatur hoc titulu, ut in tract. dico.

* Practica hujus tituli est, q. si quis molestet in *Praxis Iuris* per beneficio quod possedit per triennium cōpletū, iuuari, cū vero vel colorato titulu, ut imperiale literas [de pacificis possessoribus vocatas] a cancellaria regia, directas illi iudici, super quo processus mouetur, & petat illas cōprobari, & interinari, & tūc pars aduersa petit titulu ab imperiū: atē exhiberi, quod debet à parte fieri per reg. primā de reg. iur. in 6. quia beneficiū ecclesiasticū nō potest possideri sine canonica institutione & debet probari e sua exceptio nem, super qua fundātur litera, etiā antequā actio probet suum tit. per not. in c. i. de lite cōtest. in 6. & ideo in cōueniūb. iuridicis apud Molin. anno 1534. *Arrestum.* fuit condemnatus appellās ad emendā, & expēsas, eo q. appellasset à sententia iudicis, qua fuerat dictū imperante cogendū ad ostendendū titulu, quāuis dixisset separatū si pars aduersa suum exhibuisset, q. a nō potest dici pacificus possessor, nisi coloratū latē titulu habuerit, igitur oportet illū ostendere. Itaq; quicunq; molestatur post trienniū super beneficio, impietat has literas de pacificis possessoribus nominatas, per quas sit inhibitiō parti, ne molestet, & postea approbatū corā iudice, ut plenius dixi in consti. reg. rub. de causis poss. benefi. in 3. tomo. [art. 6. vbi vidēs septem in his literis requisita: his nunc contentus reliqua suplebis ex gl. prag. & ex meo tract. ampio de pacifi. possel.]

Rubrica de publicis concubinariis.

Ter opera charitatis cōputatur nubere cōcubinis, & meretricibus publicis. c. debent nubere merecibus. Clerici non inter opera de sponsa. sed hoc exercetāt laici, clericī verò prohibētur nubere merecibus. Leui. 21. c. vbi de sacerdote loquens, dicit sordidam atq; meretricē non accipiet vxorem, sed puellā virgi. ē de populo suo. c. maritū. 3. dist & ibi gl. & c. si quis. 34. dist. vide tex. in c. fi. 32. q. 1. & sic multò fortius prohibetur illis habere cōcubinam. c. nemo. 32. q. 4. vbi dicitur nulli licet scire mulierē præter vxorem. Ideoq; coniugij datum est tibi ius, ne in laqueum diaboli incidas, & cū muliere aliena delinquis. c. audite. 34. dist. Et quāuis de jure ciuilī licitum esset habere concubinam cuiuscunq; etatis, nisi minor duodecim annis esset l. i. in fi. & per torum. ff. de concub. requirebātur tamen multa antequā diceretur concubina, quæ tradunt gl. & doct. in §. 6. de nupt. instit. & in §. quibus. de hæred. quæ ab intesta defer. Lucas de Penna in l. si. coarta. col. 2. C. de coarta. lib. 12.

Hic verō intelligimus concubinam, quamlibet mulierem habētem cum clericō, vel laico, & actiones & passiones suas illi communicantem. glo. in verbo, concubina. eo. tit. in prag.

Prohibetur etiam habere subintroductā mulierem. c. nullus. & c. interdixit 32. dist. vbi Arch. dicit tur cōcubinā & subintroductā alicuius domestici officij, scilicet eam na & subintroductā. quæ sub obtentu alicuius officij, sive ministerij retinetur: ut pio facienda vel suēda vestē: aliter tamē declaratur in historia ecclesiastica. c. 25. l. 7. vbi sic descri

describitur. est enim tertius quoddam genus mulierum, secundum Chrysostomum, in sermo, quæ neque uxores sunt, neque concubinæ. Sunt enim quidam, qui pullas innuptas domum sine nuptiis ducunt: easque, si que ad supremam senectatem secum inclusas tenent, non liborum procreandorum gratia, quia dicunt se rem cum illis non habere: neque libidinis, si quidem illas se dicunt incorruptas, intiolataeque seruare: sed cointroductas dicunt, quia opus erat dictis puellis aliquo patrono aduersius maleulos, quum non haberent maritos, tutores, nec parentes, quum muliebris sexus subleuatione aliqua maximè egeat, & sic illa mulier sub illo velamine intra domum ducta, dicebatur introducta, quæ etiam hic prohibetur. Concubina etiam intelligitur, quæ cestantibus legalibus instrumentis unita est, & coniugali affectu affectetur hanc coniugem facit affectus. c. omnibus, & seq. &c. Christiano. 34. distin.

De publicis concubinariis.

Concubinarij à perceptione fructuum suorum beneficiorum sunt suspensi virum mensum spatio. & si interim concubinam non dimiserint, vel aliam assumperint, sunt suis omnibus priuandi beneficijs, & inhabiles ad omnes honores, dignitates, officia & beneficia ecclesiastica, sine dispensatione superiorum, qua non poterit ille impetrari, si vomitio reciduo ad concubinam redicrit,

Et insuper a statuimus, quod quicunque clericus cuiuscunque conditionis, status, religionis, dignitatis, etiam si pontificialis, vel alterius praeminenter fuerit, qui post presentium notitiæ (quam habere presumat post duos menses post ea rursum presentium publicationem, in ecclesiis cathedralibus factam, quam ipsi dioecesani omnino facere teneantur, postquam presentes ad eorum notitiæ peruerterint) fuerit publicus concubinarius, à perceptione fructuum omnium beneficiorum suorum triū mensum spatio sit ipso facto suspensus: quos suus superior in fabricam, vel aliam evidentem ecclesiarum utilitatem, ex quib. hi fructibus percipiuntur conuertat. Necnon huiusmodi publicum concubinarij, ut primum tale esse nouerit, mox suus superior monere teneatur, ut infra breuissimum terminum concubinam dimittat: & si illam non dimiserit, vel ea dimissa, aliam publicè resumperit, iubemus ut ipsum omnibus suis beneficiis omnino priuet. Et nihilominus hi publici concubinarij, vsquequo cum eis per suos superiores, post ipsarum concubinarum dimissionem, manifestamque vitæ emendationem fuerit dispensatum, ad susceptionem quorumcunque honorum, dignitatum, beneficiorum, officiorumve sint inhabiles. qui si

post dispensationem, reciduo vomitu ad huiusmodi publicum concubinatum redierint, sine spe alicuius dispensationis ad predicta prorsus inhabiles existant.

a **E**t insuper.) Hic titulus octo habet partes. Prima punit publicos concubinarios. Secunda, ibi, quod si iij. punit superiores clericorum negligentes imponere poenam concubinariis clericis, & prouideret quid agendum. In tercia ibi, publici, declarat qui dicatur publici concubinarij. Quarta ibi, quia vero, prohibet iudicibus ecclesiasticis questus pecuniarios à concubinariis recipere, quod si receperint, dupli poenam imponit. Quinta ibi, ipsas autem, præcepit prælati ipsas concubinas à suis subditis arcere, & filios concubinariorum extra domum patris concubinarij habitare. Sexta ibi, subvenitus, iubet in synodis & capitulis ista publicari. & omnes subditos moneri ad dimittendu concubinas. Septima ibi, iniungimus, &c. iniungit secularibus, ne impediatur prelatos super concubinatu clericorum procedentes. Ultima ibi, & cū omne, &c. monet omnes laicos tam coniugatos, quam alios, ut abstineat à concubinatu. Hæc est huius tituli summa.

Primo ergo poena publici concubinarij, est ut suspensus sit à perceptione fructuum omnium beneficiorum, quæ obtinet per tres menses, qui fructus debet conuerti in fabricam, vel in aliam ecclesiam eidem utilitatem. Est etiam de iure suspensus ab officio. c. si. 33. distin. Et an sine monitione declarat Panorm. in c. vestra. de cohabiti. cler. & Præb. in ca. nullus. 32. dist. & c. seq. vbi ipso iure dicunt eum suspensum, ne requiri sententiæ etiam declaratoria, si sit notorius. & ita tex. hic non requirit monitionem. glo. & doct. in c. cum non licet de præscripto. Et per constitutiones Angliae Othonis lega. rubr. de concubinis cleri. remouendis, qui eas infra mensum à se non remoueret, est suspensus ab officio & beneficio, & si intromitterat, de illo est ipso iure priuatus. Ideo non potest collationem committere, teste Collect. in c. tua. 2 in fide decisi.

Secunda poena est ibi, nec non, q. debet moneri per episcopum, ut concubinam dimittat: quā si non dimiserit, vel eam seu aliam reassumperit, priuari debet omnibus suis beneficiis, etiam extra episcopatum existentibus, postquam hic tex. generaliter dicit de omnibus. ita tenet gl. in verb. omnibus. in prag. eo. tit. Et sic limitatur c. si compromissariis. de elect. in 6. Imo aliquando ex quibusdam constitutionibus synodalibus priuatur ipso facto. Anch. conf. 65. pro clariori. col. l. sed quod de iure debeat priuari, est tex. in c. ex parte A. de testi.

Erat tamen in arbitrio prælati prius monere, vel priuare, vel suspendere, per tex. & ibi Imol. in c. sicut, & c. si autem de coha. cle. & mulier. hoc intellege quando erat nororius. pro simplici autem fornicatione occulta, licet olim posset priuari. c. presbyter. 82. distin. tamen hodie non. nam ferè omnes priuarentur. arg. glo. in c. quia sanctitas. sc. dist. glo. in c. Maximianus. 81. distin. & c. lator. 2. q. 7. sequitur

*Notanda
sunt concu-
binarij de-
pana, que
trigima
hic descri-
buntur.*

*Priuatus
omnibus
beneficijs
etia extra
episcopatu
existentib.*

Corset in sing. incip. fornicatio. Et Barb. conf. 13. à Ioue. col. vlt. 3. vol. non tamen possunt compelli ad abiurandum concubinam, quia possit sequi per iurum c. clericos. & ibi etiam Pan. de coha. cleri.

Tertia poena, qd antequam dispensatum sit cum eis nō possunt obtinere honores, dignitates, beneficia, nec officia, quia sunt infames. c. infames. 6. q. 1. Imò si ante dispensationē à sede apostolica obtentam celebrauerint, efficiuntur irregulares, & suum beneficium poterit impetrari teste Arch. in c. præter. §. ad hoc. col. pen. 32. dist. sequitur Alphōl. Tho status in tract. contra clericos concubina. concl. 3. quia à iure cōcubinarii est suspensus, vt supra dixi, & suspensus celebrans efficitur irregularis, per tex. in c. i. cui. de sent. excommun. in 6.

*Infames
sunt con-
cubinarii.*

Quarta, qd hic concubinarius perseuerans in criminis, si fructus beneficij receperit, tenetur illos in conscientia restituere, quia nec iuste percepit, nec suos fecit. Inn. in c. sicut. de coha. cleri. Præpo. in c. præter. 32. dist. Nam beneficium datur propter officium. c. f. i. de ref. in 6. qui non potest seruire ex sua culpa, non potest ecclesiæ fructus recipere. ca. cum securidum, & ibi not. de præb. c. prop. suis. de filiis presbyter. ca. eos. 81. distin.

*Inhabiles
ad benefi-
cia.*

Quinta poena est, qud si post dispensationem iterum receperint aliquam concubinam, perpetuò sunt inhabiles tam ad dignitates, quam ad aliqua beneficia, nec vñquam poterit prælatus cum eis dispensare extra sedem apostolicam, quia episcopus non potest bis dispensare cum illis, imò cōtumacia crecente poterit degradari. §. presbyteris. in auth. de sanctis. epi. col. 9. c. clericos. de coha. cleri. & gl. prag. in verbo, animaduertā, quia quos diabolus coniunxit, difficile est separare, vt sunt hi concubinarij.

*Pater pres-
byter vñq. i.
suum secum
suum habere
filios.*

Sexta poena est tex. qd non possunt habere domi suos filios, quos in cōcubinatu genuerunt, ne eisdē rest. secum possit dici. Filij tui sicut nouellæ oliuarū in circuitu mēsa tua; & ne generēt scandalū, no. in c. i. de coha. cleri. gl. eo. tit. in prag. in verbo, cohabitare. plenius tractat ad eam recurrito, & etiā quia in singulas horas eos vidēdo delectarentur in iuo peccato.

nam hodie sacerdotes suos bastardo gratius intuentur quā solē: ita qd cæci efficiuntur ratione magnē delectationis quā habuerūt, vt puniātur in quo deliquerunt. c. postulasti. & ibi dixi. vlt. no. de cler. excom. minist. & quia dicitur. Eiice ancillam, & filiū eius: quod sicut dictū Abrahæ. Genef. 21. c. & in

*Filiū nati ex
timā urinā
subsequens
Bar. Bart.*

c. non omnis. 22. q. 2. Et quia si filij iungāt se concubinario, erūt peruersi, iuxta dictum Salo. Ecclesia. 19. c. quia se iūgit fornicariis, erit nequam, & putrefactio do & vermes hæreditabunt illum, &c. Vnde dicitur. Bar. in l. in concubinatu. ff. de concu. quod filii natu- ti ex clericis beneficiato non legitimātur per sub-

seqñs matrimonium, quia tempore quo obtinebat beneficium, vxorem habere non poterat. quod reprobat Pet. de Vbal. in tract. de successio. ab intellecta. col. 67. fo. 17. quia licet haberet beneficium, si non erat in sacris, vxorem ducere poterat. ca. i. de cleri. coning. cui ego assentio.

*Concubina-
rij non pos-
sum dona-
re concub-
inaria.*

Septima poena, qd nō possunt donare, cōcubinæ, quā benigni intuetur quā matrē, & si donauerint,

denatio illi facta nō valet. l. 2. C. de don. inter vir. & vxo. arguendo. de milite ad clericum, sicut arguit. gl. in l. miles. ff. de re iud. & ita expressè tenet Pan. in c. i. de cle. & grot. & c. f. i. de ordin. ab epif. & gl. in verbo. partes. eo. ti. Nec valeat legati, vel institutio hæredis per illum clericū concubinariū, sed debet fisco applicari. l. Claudio, cum seq. ff. de his quibus vt indig. Bart. expressim in l. miles ita. §. nauier. de test. milit. sic cōstatuit Benedi. de benedicti. in cōf. 127. cū vt p̄fūpponitur. nā si isti canonici, & alij sacerdotes diuites possent donare suis concubinis, mulieres suapē natura fragiles allicerentur ad cōeundum cum prædictis, & etiā blanditiis & deliniamentis spoliarent hos clericos, qui cōmuniciter fatui sūt circā hasce mulieres, multa dicit d. de Pe trucia in tract. de virib. iura. in tertio effectu. sed non tanta quibus irrestiti sunt hi miseri concubinarij. Guido Pap. sing. 295. vide Capy. dec. 102.

Octaua poena est, nam sacerdos lapsus in fornicationē, tātum decē annis pœnitentie debet, prout disponitur in c. presbyter. 81. dist. quem tex. vtinam sacerdotes intelligerēt, & nouissima prauiderent, quia id temporis concubinas nō apparerent, & dicuntur in c. si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus, post diaconi gradum accepit fuerit fornicatus, aut mœchatus, deponatur, & ab ecclesiæ proie ctus inter laicos agat pœnitentiam. 81. dist. c. f. i. quis episcopus. [Vnde concubinarius publicus non debet absoluī, nec cōcubina nisi fuerint cum effectu cari presby segregati, tum vt vitetur scandalum, tum etiā quia ter. non censemur cōtritus, qui cōcubinam temet, & sic absoluī non potest, etiam si occultus fuerit, si dubitetur de peccati cōtinuatione. c. legatus. 24. q. 2. c. audite 34. dist. Angel. Clauas. in sua summa. in verbo cōcubinatu. Imò peccat mortaliter sacerdos, qd istum absoluī, nisi prius concubinam abiecerit. vt plenē probatur in li. vocato directo seu castigato, concubina. Plz. dicens, quod si fuerit laicus debet ei curatus denegare sacram Eucharistiam cum in dedecore perseueret. c. pro dilectione. de conse. cra. dist. 2. & in d. castig. q. 6. in prin. & conclu.]

Nona, qd nullus debet missam illius audire, alioquia audiens peccat. c. præter. 32. dist. Nec ab eodē sacramenta recipere, nisi sacramentū baptismi, pœnitentia, & Eucharistia, in mortis necessitate. Inno. & alij in c. fraternitatis. col. 2. de hære. tum quianō sunt digni confidere, & si confiant, nō sunt digni audiri, tum vt confuside culpa ad gratiam redeat. Adhac vt alij retrahantur ab illorū imitatione. Bonac. in 4. sen. dist. 13. q. 4. & Tho status vbi supra, conclu. 4. in addit. Imò plus peccat secundum eū cōmunicans cum isto notorio fornicatore, quā cū excōmunicato, in conclu. 13. & conclu. seq. dicitur, qui accedit ad videndā Eucharistiam inter manus publici cōcubinarij sc̄iter, peccat mortaliter, quia est in fraudem legis. secus si non ex proposito, hoc faceret. hæc sūt verba illius, quia benedictiones illorū vertuntur in maledictiones. c. si qui sunt presbyteri. 81. dist. Fugiendi ergo sunt isti, sicut pestis. c. negotiatorem. 88. dist. & eo casu missam parochiani audire possunt in aliena parochia contēpto suo presbyter. c. 2. de parr. licet alias regulariter cōtra.

Decima, q̄ non solum est exclusus à potestate celebrandi missam, sed etiam stadii in choro tempore celebrationis diuinorum, & sic nō poterit habere distributiones, sed accrescūt alii bonis. Præpo. per illum tex. in d.c. præter. 32. dis. quia cōcubinarij bona ecclesiæ comedere non debent. glo. in c. hāc consuetudinē. 10. quæst. i. nec electionib. interesse. Inn. in c. sicut de coha. cleri. sed sicut leprosus ab omnib. vitari debet, vt si timore peccati nō arceatur, saltem bonorum metu, ne fame pereat, quia hoc genus homines plus amissionem bonorum. quām animæ timent. & vide tex. in ca. eos. 81. dist. vbi sunt priuati beneficio.

Vnde **decima**, quia sicut rusticus vtitur suo iumento, ita diabolus & cōcubina & concubinario, vt in simili dicit gl. in c. audi deniq; ii. q. 3. & in c. dilectis. de appell. dicit eos habere membrum diaboli & requiescere cum diabolo dicuntur, & non super dominū, nam is requiescere super dominū dicitur, qui obtenuit sacerdotij vel prophetiæ, nō vivit luxuriosè. gl. in c. iudices. i. q. i. Vnde dicit Aug. mallem sustinere poenam Caiphæ, Herodis, & Pilati, quām poenam sacerdotis indignè celebrantis, sci- cet concubinarij.

Duodecima, q̄ si impenitent rescripta post suspē-
sionem, vel depositionem hoc tacito, illa non vale-
bunt. c. super eo, de coha. cle. & ibi Card. & Anch.

Decimatercia est, quia concubinarius pauper &
miser est, etiā si diuitias Midæ, aut Croci ante con-
cubinatum haberet. Prover. 14. in fi. Iustitia eleuat
gētem, miseros autem facit populos peccatum, &
maximè hoc peccatum. Eccl. 9. Ne des fornicariis
animam tuam in vlo, ne perdas te, & hæreditatē
tuam. hoc etiam nos doceat experientia, quæ est re-
rum magistra. c. quām sit de elect. in 6.

Decimaquarta, quia cito moritur, nec permitti-
tur longo tempore viuere ratione scandalis super
terram. Vnde dicit diuus Pau. i. ad Cor. 10. neq; for-
nicemur, sicut quidam ex ipsis fornicati sūt, & ce-
ciderunt vna die viginti tria millia. Legimus de
Cao Cælare, qui adeo libidine & inuidia flagrant, vt om̄nem v̄lum scientiæ iurisconsultorum le-
abolitum non semel iactauerit, ne quid præter equū
respondere possent, liberam magistratibus iurisdi-
ctionem, & hinc appellatione cōcessit, cum omni-
bus suis fororibus stupri cōsuetudinem fecit. ideo
triennie & decem mēsibus tātum imperavit, te-
ste Ayma. Riual. in historia iuris civilis, fol. 102. lib.
4. Idē dicitur ibi paulo post de Galba, qui septimo
mēs postquam imperium suscepserat, occisus fuit.
Idem dicitur de Ant. Bassiano. de Carolo 8. tradit
Gag. in eius vita. & Leui. i. 5. c. in fi. dicitur, Docebitis ergo filios Israel, vt caueat inmunditas & non
moriatur in lōrdibus suis, & animalia multum co-
euntia citò moriuntur. Aristo. lib. 2. de natura ani-
mal. quod bene nouit D. Probus in addit. ad Ioan.
Monac. in rub. de vita & honest. cleri. in 6. & de no-
cumentis coitus tradit Auic. Fen. 21. rub. de nocu-
mentis coitus, & plenè D. Tiraq. in tract. de legib.
conubial. fol. 130. & seq.

Decimaquinta, omnes cōcubinarij sunt surdi, nō
audientes dicta. Sapientum, sed & referentes cor-

ripientes illos. Eccl. 21. Auduit luxuriosus, & dis-
plicebit illi, & proiciet illud post dorsum suum.

Decimasexta, semper sunt in fixa & in clamore domi cōcubinarius cū cōcubina, & tenebras in horas dicunt, maledictiones das Abiō. Ille cōcubinæ imprecatur, hēc omnia mala in illū retrorquet, satis experientia probantur ista. non alias probo, quod aliquando coniugatis contingit, si habeat vxorem zelotypam. Sed concordantia matrimonia turbari non debent. l. i. in fi. ff. liber exhib.

Decimaseptima, ab omnibus amicis reliqui moriūt, & omnibus destituti, ac nudi sicut venerūt, reuertuntur. Psalm. 87. Elongasti à me amicum & proximum, & notos meos à miseria.

Decimaoctava, q̄ subdit nō tenetur eis soluere **Decima nō**
decimas voluntarias, seu personales, aut oblationes, sum concu-
cū ab officiis eorū liceat abstineere. Præp. in c. præ-
ter. 32. dist. sed authoritate episcopi in ecclesiæ vi-
tūlitarē cōverti debet. Card. in c. tua. i. q. 6. de deci. &
si episcopus esset notorius fornicator, posset parro-
chianus sine episcopi authoritate in vilitatem ec-
clesiæ, vel pauperum, sua authoritate convertere. Thosta. conclu. 10. vbi supra. Imò subditī prælatum
fornicatori notorium cuitare possunt, etiā ante
sententiam. gl. & doct. in c. cum non licet. de præ-
scri. Ideo non debet confiteri parochiani his cō-
cubinarij, alioqui peccat illis confitens, & iterum
tenetur confiteri, cum concubinarius nullam ha-
beat iurisdictionem, quia est suspensus, vt supra di-
xi. Henric. Boh. in c. omnis. de pen. & remis.

Decimanona, semper tristes incedūt, ac tribulati
sicut hæretici Apo. 2. c. Dedit illi tempus, vt peni-
tentiam ageret, & nō vult penitente à fornicatione
fua; & ecce mittā in eam luctum; & qui mœchātūr
cū ea, in tribulatione maxima erit, & 17. c. [Et vbi
est reatus, ibi non potest esse gaudiū. Bal. in c. irre-
fragabili. de offi. ord. & Dauid, nō gaudebit inimi-
cūs meus super me.] Tristes con-
cubinarij et
bareatu.

Vigesima, experti sunt omniū casuum, & infor-
tuniorum, vt dicit Leonard. de vtino, in sermo. 43.
de legibus. Foemina, corpus, opes, anima, vim, lumi-
na, vocē polluit, annihilat, necat, eripit, orbat, acer-
bat. Corpus, opus, animam, consortia, foedera, fa-
mam, debilitat, perdit, necat, odit, destruit, aufert.

Vigesimaprima, desperati moriuntur, vel subi-
tanea morte. Legitur Iudi. 16. quod Samson à Dali-
da deceptus, leplum & plures Philistinorum ho-
mines interfecit.

Vigesimasecunda, dānati cū dāmonibus semper Subitā con-
cubinarij
ardent. David in Ptal. Omnes qui elongant se a te,
peribūt. Perdis omnes qui fornicātur. Diuus Paul. morti de-
cedunt, &
ad Ephes. 5. Hoc autē scitote intelligētes, q̄ omnis dānati ca-
reni sepul-
ture.
fornicator, aut immūdus, aut avarus, quod est ido-
lorum seruitus, nō habet hæreditatē in regno Dei.

& ad Gala. 5. idē dicitur. & i. ad Cor. 6. neque forni-
carij regnū Dei possidebunt. Et debet carere ec-
clesiasticā sepultura, si impenitentes decadant, te-
ste Leonard. in dicto sermo. quadragesima. 43. in
primo testimonio legis euangeli. in fi. per c. quibus.
13. q. 2. Apo. 21. Timidis autem & incredulis, & ex-
ercratis, & homicidis, & fornicatoribus, pars illorum
erit in stagno ardenti igne & sulphure, quod est

mors secunda.arg.c.quia in omnibus de vñuris.[Et dicitur, ipsa Venus campos non dabit Elysios.]

*Cauel. p
vxore cōcū-
binarii.*

Vigesimatercia,potest vxor procurare ne mari-
tus accipiat concubinā,& impide, & prohibere
ingressum concubinā,vel eam expellere,arg.l.nō
aliter.& ibi gl.ff.de vñu.& habi. & si non possit pro-
hibere,poterit agere cōtra maritum,vt concubinā
dimitat,& eam accusare ciuiliter & criminaliter.
Salic.in l.i.in 4.opp.Cad.ad l.Iuliam,de adult.Imō
potest discedere a suo viro, si vir habeat concubi-
nam nec erit restituēda, nisi vir præster cautionē
de expellenda concubina,& nō tenenda vel reaf-
sumēda,etiam per pñcz appositionem.arg.ca.ex
trāmissa,de restit. ipol.quia non bene cōueniunt,
nec in vno lecto morātur vxor & concubina,qua
vitæ vxoris insidiatur.Bald.in c.i.col.2.vt lite non
conclata.Card.Alex.in c.ex parte,in fi.de sponsa..

*Arrestum
contra nobis
lēm concu-
binariorum.*

Ethoc anno 1543, die 3. Aprilis ante Paschafuit
pronunciatum in hoc senatu cōtra quendā nobilē
Andeg.vocatū des Hommes, eo q̄ concubinā habe-
ret,vt personaliter in senatu cōpariturus esset, re-
sponsurus petitionibus procuratoris regis, nisi cō-
pareret tempore præstituto, quod caperetur vbi-
cunque etiā intra loca sacra, si non posset præhen-
di,qd ad tres breues dies citaretur,in sequēdo for-
man.l.inter.ff.de publi.judi. Et intetim voluit il-
lius bona capienda & saisienda cum aliis pñnis.
Vtinam omnes adulteri sic punirentur. & Zaleuci
lex,de qua in prin.concordato.scripsi, seruaretur.

*Ludibrio
suum concu-
binarij.*

Vigesimaquarta, omnibus ludibrio sunt & scan-
dalo.Naum.3.c.dicitur,Væ ciuitas sanguinum, nō
est finis cadauerum in te,propter multitudinē for-
nicationum meretricis speciosa,& grata,&c.ecce
ego reuelabo pudenda in facie tua,& ostendā gē-
tibus nuditatē tuam, & regnis ignominiam tuā,
& proiciam super te abominationes tuas, & con-
tumeliis te afficiam,& ponam te in exemplū ,&c.

*Concubina
rius eligi-
tut. c.i. & c.laici. & ibi Præpos.no.33. dist. Et episco-
ordinari. p-
bus eligi non pōt,nec nominari. c. si q̄ seipscopus.
34. dist.Bertach.tra.de epis.in 1. parte l.i.q.6.quod
vtinā seruaretur, & ij cōcubinarij extra Herculis
colinas proiceretur, ne foetore illorū alij corrū-
pantur.Nempe Tibullus Poëta Ethnicus sic ait,*

Casti placent superis, pura cum ueste venite,

Et manibus puris sumite fontis aquas.

Et Grapali.lib.2. de partibus ædium inquit,

Christi casta placent, manibus purissima puris.

Frangite liba manu, si procul omnis odor.

*Curati non
debent per-
mittere, vt
bi, in suis
celebrent ec-
clesias.*

Et ideo curati debet interdicere,ne in suis ecclē
debiunt celebrent,ne foetore illorum alij inficiantur.&
episcopi,qui illos sic tollerant, pro ipñis Deo opti-
maxi.respondebunt.quia nō caret scrupulo socie-
tatis occulte , qui manifesto facinori definit obti-
nere.c.error.83.dist.[& vtinā hi omnes eunuchati
esent sicut olim erant sacerdotes Berecythiae
matris,& ob memoriam Atys.]

*Concubina
rius furioso
cōparatur.*

Vigesimasexta,qd concubinarius furioso com-
paratur.Valer.lib.4.ti.3.sic ait, Sophocles ætate iā
senior,cum ab eo quidam quereret,an etiānum
rebus teretur venereis,inquit,dij meliora,libēter
enim isthinc tanquam à furiosa quadam domina-

tione profugi.Melius probat tex.in §.illud. in aut.
quib.mod.nat. effi.leg.vbi dicitur,nihil furore amo-
ris vehementius.& ibi glo.dicit.

Non frater fratri, cum furor ille venit.

Ignitus ille furor nefit habere modum.

Facit fil.in §.hæc autem.in auth.quomodo oport.
epif.coll.i. & tex.in l.2. §.initium ff.de orig.iur. vbi
in tex.habeb, qd capt⁹ amore virginis omne phas
atq; nephas cōmitteret.& pl⁹ dicit ibi Bal.qd amor
puellarū peruerit sensum.vide gl.in l.vna.C.de
senatus.Clau.Itē ebrio cōquiparatur.inst.de succes.
subl.nā vt vino quis capit, ita & amore mulieris.

Vt Venus enerunt vites, sic copia vini.

Vno nanque modo vina Venisque nocent.

Hæc Vergil.in paruis operibus. Et sicut ebrius
nō posset se dissoluere statim à vino,sic nec fatuus
concubinarius à sua ganea.

Vigesimaseptima poena est,quia etiam tria mala
oriūtūr præter supradicta.Primū qd propter istum
cōcubinatū publicū corda aliorū maximè laicorū
scandalizatūr.Secūdo vituperatur officiū ecclesiasticū.
Tertiū p̄bet aliis materia peccādi.c.si mala.
2.q.5.c.significati.de adult.& c.magnē.de voto.gl.
eo.ti.in prag.si sacerdos peccauerit,qs orabit p eo:

Itē per vitia luxuriæ dæmones coluntur, & tem-
plum Dei violatur.c.in eo.32.q.4. & 1.ad Cor. c.3.

Vigesimoctaua est,isti cōcubinario potest bonis
interdici,sicut mulieri luxuriosæ.l.& mulieri.ff.de
cura.fur.quia est prodigus morū,glo.in l.si quis cū
sciret.ff.de vñu.pro emp.Bal.in l.ea lege.in fi.C.de
cōdi.ob cau.& maior est prodigalitas morū quam
rerum,vt probat tex.ibi.Famæ suæ prodigos.C.de
his qui potentio.no.Bened.in repet.c.Raynuri⁹.in
verbo,mortuo,in 1.num.3ii.de testa.& expresse d.
Aurio.in addi.ad Guillel.de mōte laud.in c.gradi.
de suppl.neg.præl.li.6.plene Tho.Ferrar.cautele.6.
quāquā meretrix.vbi dicit notabilē hāc esse caute-
lam cōtra meretricē, vt nō posset de bonis suis di-
sponere.no.in c.pastoralis.de iud.& quādo episco-
pus habet plures in suo episcopatu tales furiosos
concubinarios,nō debet eos omnes suspēdere,vel
excōmunicare, sed debet à maioribus incipere, vt
alij exēplo illorū terreātur.tex.& ibi Pan.3 not.in
c.clericos.de coha.cle.Hodie sicut tela aranearū
capit parvas muscas,& magnas dimittit, ita & offi-
ciales,& sic delicta magnorū celātur,& nō puniū-
tur.gl.in l.ad splēdidiōres.C.de diuersis offi.lib.12.
dicā ergo cū pphera.Exurg.e domine,cur obdormis
& finis eos vivere super terrā:potest dici,quia
es iustus,fortis & patiēs, vt alibi idem David dicit.
Possem hic etiam alias pñnas cōgerere, sed has ti-
meant cōcubinarij, qui plura,dāna toti ecclēsię vi-
uetibus,scilicet, & morietibus inferūt. imo maior
est metuēda locis illis calamitas,vbi tales interces-
sores ad locū regiminiis adducūtur , qui Deimagis
in se iracundiā prouocat,quām per seipso placare
debuerant.Greg.in c.Fertur. §.vulnerato.1.q.i.

Vigesimanona, igne zelotypiæ torquentur, &
desiccantur.Spe.in tit.de sponfa. §.postremo.vers.
forma ab isto die. vbi dicit clericos plus laicis igne
zelotypiæ vñi,sicut capo in pullos.

Trigesima, is qui habet concubina, & procreat
filios,

Mala oriū
tur ex cōcu-
binam.

Concubina
rius potest
bonis inter-
dicti.

Cautela cō
tra meretri-
cem.

Zelotypiæ
igne torque-
tur concubi-
narij.

De publicis concubinariis.

761

Matri-
nū an p-
sunt de-
beat.
filios cēfetur cōtraxisse matrimoniu ex cohabita-
tione, & filii erūt legitimi, nisi protestetur, q nō in-
tendat cōtrahere matrimoniu.tex. & ibi gl.in libe-
re.ff.de ritu nuptia,q pcedit de iure ciuili,quādo
non erat magna inter eos disparitas. secus de iure
canonico.gl.in c.is qui.34.dist.Curtius in l.pe.in fi.
ff.de iuris.om.iud.Ig:itur deleātur isti concubinarij
iuxta Dauidis sententiam) de libro viuentium, &
cum iustis non scriban:ur.Psalm.68.vbi octo pœnæ
concubinariorum intueri possunt.

Sed istæ poena locum non habent in eo, qui v-
xorem habet sine solēnitate, tamen ecclesiæ, vt
apud Baion.& Biér.interdum fit,nempe illi monē-
di erunt,& cogendi, vt solēnitatem ecclesiæ reci-
piant,& tūc vocabitur vxor, quæ antea vocabatur
cōcubina.c.omnib. 34.dist.& supra in rub.scripsi.

Puniri vult negligentes prælatos, qui hocce non puniunt concubi-
narios, vi in hoc texti continetur.

§. Quod a si ij ad quos talium correctio
pertinet, eos (vt prædictum est) punire ne-
glexerint : eorum superiores tam in ipso de
neglectu , quām in illos pro concubinatu
modis omnibus digna punitione animad-
uertant in conciliis etiam prouincialibus &
synodalibus aduersus tales punire negligen-
tes, vel de hoc crimine diffamatos, etiam per
suspensionem à collatione beneficiorum,
vel alia condigna pena seueriter proceda-
tur. Et si ij quorum destitutio ad nos & sedē
prædictam spectat, per cōcilia prouincialia,
aut suos superiores propter concubinatum
publicum reperiantur priuatione digni, sta-
tim cum processu inquisitionis ad nos defen-
rantur. Et eadem diligentia & inquisitio in
quibusunque generalibus capitulis, etiam
prouincialibus , quo ad eos seruetur:pœnis
aliis contra prædictos, & alios non publicos
concubinarios à iure statutis , in suo robore
permansuris.

Prælati me-
glantes pu-
re concu-
biniariorum
magis pec-
contra quan-
cocubinaria-
a §. Quod si ij.) Hic patet quomodo prælati negli-
gētes punire concubinarios puniūt. Peccāt etiā
mortaliter, maximè si pēporali cōmodo hoc tol-
lerēt, & pari pena puniri debet.c.vt clericorū.ver.
prælati, devit.& hone.cl.Præp.in c.præter.¶.fi.col.
7.dist.32.vide tex.in c.ex multis.l.q.3.& ibi gl. Imo
magis peccāt, quācōcubinarij,cū auditoritatē & de
fensionē delictis præstet.c. qui aliorum.24.q.3.c.q
consentit.ii.q.3. Et episcopus qui taliū criminā nō
corrigit, magis dicēdus est canis impudicus, quām
episcopus.c.nemo.83.dist.& suspēdi debet.c.si quis
episcop⁹.ibidē. quod facit cōtra bailliū Mōtispes-
sul. quāstū à mere:ricib⁹ & cōcubinis intra ciuitatē
degētibus recipientē.vide tex.in c.negligere.c.
2.q.7.Aufre.in repe.cle.i.no.de offi.ord.deberent
ergo prælati animaduertere ī istos facinorosos cō
cubinarios, sed fortē posset illis dici, Clodius accu-
sat mœchos, & per hoc dicit Io.And.in c.fi.de rer.

eccles. non alien. Pontifices muti, de iure suo malē
tuti. Cum sint cornuti, non audent cornibus vti.

Publici concubinarij quatuor modis dicuntur, primo qd per
sententiam sibi conderantur, vel in iudicio confessi, vel de quibus
constat per res evidentiam, & qui tenet mulieres suspectas, & dif-
famatas, post admonitionem.

§. Publici autem intelligendi sunt non so-
lum hi quorū concubinatus per sententiam,
aut confessionem in iure factam, sed per rei
evidēntiam, quæ nulla possit tergiuersatio-
ne celari, notorius est, sed etiam qui mulie-
rem de incontinentia suspectam & diffama-
tam tenent, & per suum superiorem admo-
niti, ipsam cum effectu non dimittunt.

a Publici.) Quatuor modis publici dicuntur, vt hic,
& in c.velstra.& c.tua nos.de coha.cl.vide etiā per
tex.& docto.in l.i.ff.de iust.& iur. Alia licet videre
per gl.prag.fanct.co.ti.& per hunc tex.declaratur,
quis dicatur vsurarius publicus, seu manifestus.de
quo in c.i.& in c.quanquā.de vsur.in 6. & ibi multa
addidi.vide Ang.in d:sp: inci. vsurarij manifesti.

Notandum est q clerici retinētes in domo fe-
minas prohibitas, peccāt mortaliter.tex.in c.inter
dixit 32.dist.Ratio est, quia malū exēplum dant lai-
cis,& omnibus cū evidentibus.vnde dicit Augu.de
singularitate cler. Quale præmiū fœlicitatis expe-
ctat, qui nō solū blasphemia sanctitatis ab infidelib-
us prouocat, sed fidelib. perniciosū præbet exē-
plum, vt infirmi sub prætextu dilectionis subtiliter
fornicentur , & pudicus impudicissimæ castitatis
præbeat magisteriū:& abbas qui nō verbis & exē-
plis mandata domini ostendērit, deponi potest.c.si
quis abbas.8.q.2.fed hodie si ille tex.seruatetur, be-
ne multi deponerentur, vnde prælati tot mortibus
digni sūt, quot ad suos subditos perditionis exem-
pla transmitunt.c.præcipue.ii.q.3.

Item propter custodiā castitatis, quā difficilē ser-
uat clericus cohabitādo cū mulieribus.c.hospitio-
lum.32.dist.& Prouer.6.c.dicitur, Nunquid potest
homo abscondere ignē in sinu suo, vt vestimenta illi
nō ardeāt? aut ambulare super prunas, vt nō cōbu-
ratur plāta eius? Itē ob perfectionē virtutis, ad quā
cū difficultate ascēdit, q cōsortio fœminarū dele-
ctatur, vt dicit beatus Hieronymus ad Oceanum.

Præterea conuenit institutioni clericali nō tene-
re mulierem, vt Augu.vbi supra dicit, Vt quid sibi
adhibuit mulierē, qui ducere contempnit vxorem?
omnis qui non manducat carnem vt quid habita-
tionē suā carnem apparatus replet:& qui nō bi-
berit vīnū, vt quid vīni oblatione perfruiſ, &c.

Vnde scribit Cyprian. in lib.de singularitate cle-
ricorum sibi fuisse à domino reuelatū, ne sacerdo-
tes cum fœminis cōmune habeat cōtubernium,
per scripturarū testimonia etiam antea prohibitū
fuisse afferit, & per hoc cōfūluit Bertr.conf.5.mul-
ta sunt.col.3.vol.2.ex noua impressione. Plus dices
quod sacerdos non tenetur habitare in domo illius
coniugati, qui titulum eidem assignauit, sed potest
cōpellere eū, vt extra domum eidem alimēta pre-
beat. Si mulier in domo illius habitabat, ibidē vide.
¶. Sacerdos habens vīlē
lī an tō a
tur morari
in domo cū
mulierib.

Insuper, propter excellētiā ministerij sacerdotalis nam dicitur, Mūdamini, qui fertis vasa domini. c. neceſſe. i. q. i. Et Hiero. ad Oceanū, Quid tibi clerice, cū fœminis, qui cū domino ad altare familiariſ: Præpo. in d. c. interdicit. Et q. nō liceat regularibus tam monachis quā canonici habere cōcubinas, nec a'ias mulieres in dominib' eorū, patet p totū titulum de cohab. cleri, & sic fuit conclusum Tholosę, teste Auffrero in decif. Tholos. q. 4.48,

Prelati quæſtus à concubinarijs recipere non debent, & si receperint, duplum restituere, sed condemnationes ad pios vſus applicare debent.

§. Quia a verò in quibusdam regionibus nonnulli iurisdictionem ecclesiasticam habentes, pecuniarios quæſtus à concubinariis percipere non erubescunt patientes eos in tali foeditate lordescere, sub poena maledictionis æternæ, præcipimus, ne deinceps sub pacto, compositione, aut spe alterius quæſtus talia quoquismodo tolleret, aut dissimulent. Alioquin ultra præmissam negligentiam poenam, duplum eius quod propter ea accepserint, restituere, & ad pios vſus omnino convertere teneantur & compellantur.

§. Quia verò,) Ex hoc tex. patet q. pro hoc dilectio non potest episcopus, vel officialis imponere poenam pecuniariam clericis, cōuerterendā in vſum episcopi, sed debet conuerti in vſus pios. l. 2. C. de episcopo. aud. & ibi pulchrè Bal. Pan. & Fel. in c. irrefragabili. §. cæterū. de offi. ord. vbi traditur regula cū limitationibus, q. episcopus potest imponere poenam pecuniariā si magis timeatur, & debet cō-

Episcopu uerti, vt hic. Henri. in c. presbyteri, in 2. dist. de poenam pofſu. i. a. nis, per c. dilectus. de offi. ord. Barb. in rub. de connam pecuniarū, col. pen. Auffrero. in repet. cle. i. col. 98. in paruo maria mponere, & an valeat statuum. vol. de offi. ord. ip. Et præsumitur facere cauſa quæſtus, quando imponit poenam pecuniariā, & in suum conuertit. Henri. Boic. in d. c. irrefragabili. Imò si episcopus vel officialis non exprimat, ad quē vſum cōuertatur pium, videlicet ad dāndum tali pauperi, vel ad reparandam talem ecclesiam, licet dicat ad vſus pios conuertendam pecuniariam, tamē solet ab eis appellari ab abusu ad senatum, qui hūc abusum reformat per hunc tex. etiam in aliis casibus. nam vult senatus, vt exprimatur ad quem vſum piu ne fiat fraus huic constitutioni.

Idem si præcipiat sub poena decem, vel alia pecuniaria, nam hoc vidi à tenatu reformari, tanquam abusuum, ann. 1533. die secunda Decembris, contra officialem Cabillonem, vnde dicit glo. in c. cum ri. ab eccl. multe. i. q. vlt. quod ecclesia perdidit ius exigēdi poenam pecuniariam pro sacrilegio impositam, in c. quisquis. 17. q. 4. Sequitur Benedict. in repetit. ca. Raynutiq. in verbo, mortuo, in 1. num. 32. de testa. licet Pan. & alij illam gl. reprobent in cap. cum sit generale, col. 5. nu. 14. & seq. de foro compet. Et intelligite eum, vt hic scribitur, quod poena pecuniaria imponi possit ad vſum certum, pium & exprefsum, non alias.

Valeret tamen statutum episcopi imponens pœnam pecuniariam ultra poenam iuri, si non procedat à radice cupiditatis, dummodo nō imponeret pro quolibet criminē. Hoft. in summa, rub. de offi. ordin. §. quid pertinet. 2. vers. nō ramen. Pan. in c. li. cet. col. 2. de poenis. & c. de causis. de offi. dele. col. 3. sequitur Héri. Bote. in tract. de synodo episcopi, in 3. parte. art. 1. num. 120. & seq. amplia. 8. quia tunc statutum secundum eos punit, non episcopus. ideo episcopi accessat suspicio cupiditatis. vide ibidem fuisus, quia per breuitatem temporis nō possum alia scribere, die 7. mensis Ianuar. anno 1537. fuit causa posita in consilio contra episcopum Ambianen. qui recipiebat sextam partem beneficiorum, pro non refrendo, & dando licentiam non residēdi, & fuit factū præceptū eidē, vt seruaret hæc sancta cōcordata, quia episcopus nō debet recipere nisi cathedraticū. c. conquerēte. de offi. ord. alias punitur in quadruplici. c. quoniā. 18. dist. c. constitutum, & c. nulli. 16. q. i. pro cathedrali o tamē, vt ultra duos solidos soluat, valet præscriptio. c. olim, de censib.

Alias fuit prolatum arrestum in curia parlamenti Paris. per q. fuit factū præceptum episcopis, & archiepiscopis, ac aliis collatoribus huius sehati, ne ultra apertū sumere haberent pro collatione vnius beneficij inter Guylegier, & Anthonium more, anno 1522. die 12. Martij, vel si bene recolo, anno 1523. die verò octaua Februarij. Et nē pro iucūdo adūtu aliquid exigant, Anno 1521. die 4. Iunij, nec etiā pro charitatuo subſidio, vt fuit iudicatum contra episcopum Maleacensem, eo. anno, die 14. Maij: & quando possit imponi, & ex quibus causis, scribit plenē D. Boer. in deci. Burdega. q. 133. iuxta pollicitationem, cum multis. q. seq. etiam anno 1538. cōtra officialem Ambianen. reqūrēte regis procuratore, fuit dictum officiale nō posse laicos condemnare in emēdam pro crimine adulterij, fortè quia ferè omnes sic possent cōdemnari, nempe adulteria sunt in hoc regno frequentia, eo quod non puniūtur. Notandum tamē est, quod licet curati nil debeant recipere pro sepultura. c. abolēdā. de fe. pulturis, nec pro exequis mortuorū, benedictiōnibus nubentium, & aliis spiritualibus, tamē laudabilis confuetudo est obiteruāda. c. ad apostolicā. de simo. & fuit permīſſum à senatu, vt laici cōpelle rētur à iudicibus ecclesiasticis contra aliquos laicos, quia appellauerant, tanquam ab abusu, Anno 1528. die 4. Martij. Alioqui non possent curati uiere, cū quidam nil habeat certi, nec decimas, nec alia bona, & postquam ministrant spiritualia, dignū est vt metant carnalia, secundū doctrinā D. Pauli ad Cor. 9. & c. cum ex officij. de præscrip. maximē cōpelli debent, hoc infelici tempore, in quo omnis deuotio perit circa Deū, & ei' ecclesiastis, de quo scribit Rom. conf. 344. in casu. [& c. consuluit Pano. conf. 7. in 3. q. in 2. volu. quod singulæ ecclesiæ debent conferre quando opus vadit ad Papam, regē, vel ad synodus vniuersalem, quod intelligerem verum quando episcopus tenues haberet redditus, alias non.]

Pecuniariam
pro non refi
dendo, an
statutum secundum eos punit, non episcopus. ideo
episcopi ac-
cessat suspicio cupiditatis. vide ibidem fuisus, quia
per finē & pro
collationib.
sepulcris, &
alij, &
quam.

Aureus tan
tum pro col
lationib. be
neficij solue
debet colla
toribus, &
nil pro tu
cundo adū
te.

Arresta.

Curati pra
sepulcris,
& alijs quā
do recipere
pojjint.

Arrestum.

Prelati

De publicis concubinariis.

763

Prelatis concubinas à suis subditis, etiam per brachij secularis auxi iuri si opus sit, irre debent, & filios apud patres concubinarios cohabitare non permittant. hoc dicit.

§. Ipsas a autem concubinas, aut suspe-
ctas prælati omnibus modis curen̄t à suis
subditis per auxilium, & brachij secularis
inuocationem, si opus fuerit, penitus arce-
re, quia etiam filios ex tali cōcubinatu pro-
creatos, apud patres suos cōhabitare non
permittant.

a §. Ipsas.) Et sic concubinae clericorum possunt
puniri per prælatos ecclesiastarum, quibz. subditz sunt
clericzi illis adhaerentes, quia sunt de foro ecclesiæ.
gl. in c. eos. 32. dist. & quia peccat in ecclesiastam tur-
piter adhaerendo clero. Pan. in c. li concubinæ de-
sent. exc. Itē quia laicus delinq̄uit cū clero, effi-
citur de foro ecclesiæ. c. 2. de coh. b. cle. Et sic infer-
tur, quod si quinque committat homicidium, inter
quos unus sit clericus, ratione cōnexitatis remitti
omnes debent ad iudicē ecclesiasticū: tū ne cause
continetia diuidatur. l. nulli. C. de iud. tum ne se-
quātur diuersæ & forte contraria sententiae, ad hæc
vt priuilegio clerici gaudeat nō priuilegiatus, vt in
l. si cōmunem. ff. quē ad ser. ami. Itā cautelā tradit
Tho. Fer. cautela 10. si cōtingat quē seq̄tur Hip. in
sing. 18 Ias. in l. si emācipati. col. 3. yesf. nota tu dilige-
tēter. C. de coll. vbi adducit sexdecim similia hoc
nō patiuntur regales obseruari, sed quilibet in suo
punitur foro, vt vidi seruari in pract. vt alibi scripti.

Quero, an cōcubina clerici possit puniri per iu-
dicem secularē. Videtur q̄ non, quia cōcubinatus
de iure ciuilis est permisus, per totū tū. de cōcū ff. &
C. & sup. dixi, & ita tenet Aret. in l. ex parte. § mu-
lier ff. de verb. oblig.

Contrarium teneo, tum quia hic concubinatus
prohibetur, & est lex regni, facta à Papa & Rege, tū
quia ad officium iudicis secularis pertinet cōpellere
remedii secularibz. vt homines honestè viuāt.
l. iustitia, & ibi Albe. ff. de iustit. & iur. §. iuris prece-
pta. inst. illo tit. ita tenet Paul. in d. §. mulier. Et hoc
intelligi debet in cōcubina publica, secus in secre-
ta. Anch. cōf. 196 magnificē. 2. q. vbi dicit nō valere
statutum laicorū editum contra concubinas cle-
ricorum, quia ob hoc perciūtūr mala fama cor-
da clericorum, & vituperatur ministeriū ecclesiasti-
cum, & in mentibus fidelium scandalum gene-
ratūr. c. presbyter. 2. q. 5. & c. si mala fama. ibidē. Ias.
in l. cum quēdam. in prim. col. vlt ff. de iuris d. omn.
jud. Et plenē Fel. in c. ecclesia. nu. 102. q. 16. de cōsti.
Hic non dubitatur, cum lex sit facta à duobus ma-
gnis dominis, quin valeat, sed per hoc non posset
iudex secularis ex officio inquirere contra concu-
binam clerici secretam, & eam punire, vt conclu-
dit Anch. d. cons. 196 col. 3. ibi, vide fufus.

Hodie tamen nō prohiberetur, & bonum esset
quod inquireret, postquā iudices ecclesiastici sunt
negligentes, & iudices secularēs in hoc regno solēt
tale concubinas, & clericos illas habētes punire,
maximē parlamenta Franciæ, vt vidi seruari s̄p̄ius

in hoc parlamento, & debet vigilare maximē con-
tra abbates, & episcopos concubinas habentes, vt
Senatus Burdeg. fecit, de quo refert Boer. in decis.
suis. q. 72. quæstio fuit.

Quid si p̄alati s̄in negligentes & non inuocēt
brachium seculari contra h̄oc furentes concubi-
narios, an iudices regi possint cōpellere ipsos cō-
cubinarios clericos, vt dimittant suas concubinas,
& eas punire? Resp. sic, quia regales efficiuntur cō-
servatores istorum concordatorum per Papam, in
rub. de protectio. chcoinda. infia. & sic autoritate
& Apostolica & regia hoc faciūt, quia honesta vi-
uendi est de præceptis iuris ciuilis quæ pertinet ad
præcepta iuris, vt honeste viuatur, quorum iudex
est executor. Paul. & Claud. de Seicello, in l. iusti-
tia. ff. de iust. & iur. per tex. in l. cōsensu §. i. C. de re-
pud. & ideo in hoc sacratissimo Senatu, die vlt.
Aprilis, anno 1538. fuit dictum contra sacerdotes
Melden. quatuor vel quinque, de quibus cōstabat
curiæ per informationes esse concubinarios, quod
caperentur, & omnes concubinæ expellerentur à
domibus illorum, & præcipiteret eisdem cōcubi-
nis sub pena fustigationis, ne ad domos dictorum
sacerdotum amplius accedere, vel commorari au-
derent, & quod D. Melden. episcopus crearet vi-
carium qui istos concubinarios puniret.

Audiui etiam iudicati abusiū concessum, si of-
ficialis requisitus à iudice laico, moneat clericum
sub pena excommunicationis, vt soluat, si inserat
clausulam, nisi coram nobis causam allegare vo-
luerit, quia illa clausula non debet (vt regales di-
cunt) ponī, alijs semper haberet causæ cognitio-
nem rei iudicatæ, & alterius cuiuslibet rei ad iudi-
cem laicum pertinente, quod non permittrunt
regales, vt fuit pronunciatum in Senatu, anno 1542.
die 25. Septemb. nisi assignaretur oppositio in par-
lamento, vel coram eo qui sententiam proculit, [&
per cōstitutiones Sabaudia statutū est, vt ipse cō-
cubinæ clericorum virgis cōdantur, & in exilium
per septennium mittantur. in lib. 3 tit. de concubi-
nis virorum ecclesiast. & prohibet ne procedatur
contra ecclasiasticos à secularibus : & bonum
esset semper procedere contra concubinas, & eas
sic expellere : & qui eis abutri vellet sic abesse.]

*Episcopi in suis synodis statua isti a publicare, & monere subdi-
tos debent, vt concubinas dimittant.*

§. Iubemus h̄i insit ut quod in prædictis
Synodis & Capitulis præmissa publicen-
tur, & vt quilibet suos subditos ad ipsa-
rum concubinarum dimissionem moneant
diligenter.

a §. Iubemus.) Vult hanc constitutionem publi-
cati in Synodis, & Capitulis & moneri omnes sub-
ditos in illis Synodis, vt concubinas, si quas habēt
dimittant, alijs sunt comminandæ pœnæ in eos,
sed hodie cum episcopi tantum curen̄t pecuniam,
& valorem episcopatus habere, non animarum cu-
ram, hoc ferē negligitur ob defectū superiorum,

De publicis concubinariis.

Iniungit secularibus, ne aliquod impedimentum prælatis procedentibus aduersus suos subditos pro concubinatu. & alijs casibus à iure permisssis inferant.

Habes duas vxores, qua
mittere dicitur, & sacrilegium, & stuprum. Alex. pænapunia
conf. 165 vñis. in 7. vol. per l. §. ff. de extraord. cri. iur.
& l. quamvis. C. ad leg. Iol. de adult. Bald. conf. 429.

super eo. in 5. vol. Imò etiam contra illum qui habet duas vxores, potest inquiri de hæresi, quia male videtur sentire de sacramento matrimonij. Domini. & Perus. in c. accusatus. de hære. in 6. & videtur taliter contrahendo, committente contra vñum de sacramentis ecclesiaz, & sic est hæreticus. c. ad abo-
lendam. de hære. d.c. accusatus. §. i.

Qui hodie remissus ad iudicem seculariem non
solet puniri, nisi iudex secularis videat processum
iudicis Ecclesiastici, & sic seruatur opinio Bar. in l.
diuus. 2. ff. de cust. reo. [Per tex. in §. si verò crimen,
in auth. de sanctiss. Epis. coll. 9. Idem Batt. & alij in
l. magistratib. in s. ff. de iurisd. omn. iud. vbi addidi
ad Bar.] & ita fuit iudicatum in causa Berquin hæ-
retici, & plurimorum aliorum, quod est contra c.
vt inquisitionis. de hære. in 6.

Item est infamis, & à testimonio repellere debet, si
quis habeat vxorem cum concubina, vel duas cō-
cubinas. Bal. in l. neminem. & ibi Barb. in add. C. de
incest. nupt. Pan. in c. 2. de spons. duo. & c. cum qui-
dam. col. 2. de iureiu. vbi dicit de religioso, qui ac-
cepit vxorem, an possit inquisitor contra eum in-
quirere. Idem si habeat sponsam, & alteram cōcu-
binam. §. si verò effusa. in auth. quib. mod. nat. effi-
sui. vel duas sponsas. l. i. in s. ff. de his qui not. infi.
Et interdum vidi eos à testimonio reiectos, vt scri-
bo in tract. de reprobatio. & salua. testimoniū.

Si tamen quis primò illicitas cōtraxerit nuptias,
& postea licitas sine iudicio Ecclesiæ, nō est punie-
dus. secus si contra: tum quia legitimè factum non
meretur peccatum, tum quia magnæ sapientiæ est re-
uocare quod malè egeris. c. magnæ. 22. q. 4. Bar. cōf.
118. in 2. incipiente, verba matrimonij. in l. vol. Tu-
tius est, q. iudicio Ecclesiæ fiant secundæ nuptiæ.

Notandum est, quod subtili ingenio sunt ista
concubina expellenda à domib. istorum canonici-
corum, & aliorum clericorū, vt in simili dicit text. & spoliade
in l. 2. C. de commer. merca. An possint expelli ex-
tra ciuitatem, dixi in ordina. S. Ludo. olim Regis
Franciæ, in rub. que les ribaudes communes, &c. vbi
etiam dixi. an & quomodo debeant spoliari, & an
sint restituenda post spoliationem. Quod nō, quia
authoritate iuris vel iudicis spoliatus non restitu-
tur. gl. in summa. 3. q. 1. vbi limitat, quando non ser-
uaretur ordo iuris. & gl. in e. arguta. 2. q. 6. Itē quan-
do à non suo iudice esset spoliatus, vel extra iudi-
cium, etiam à suo iudice. Host. in summa, de restit.
spol. §. quando. in prin. & Spec. in tit. de petitor. §.
quoniam. vide in add. ad Pan. in c. dilectus. 1. de re-
scrip. Domin. conf. 136. dominus. col. 2. & Iaf. conf. 9.
facti feries. in 3. vol.

Itē nō restituitur quis qñ immineret scādalum.
Iaf. conf. 38. in causa. col. 1. in 3. vol. gl. sing. 1. in c. in
primis. 2. q. 1. secundū Barb. in tract. de præst. Card.
in 1. q. primæ partis. nu. 48. col. 12. est tamen altera
in c. ad petitionē, in verbo, restituēdus. de accus. &
3. q. 1. in summa. vide 50. limitationes ad regulā spo-
liatus,

Iurisdictio
nem impe-
diens ec-
clesiasticā
sum excom-
municati.

§. Iniungimus a præterea omnibus secularibus viris, etiam si regali præfulgeant dignitate, ne vilum qualecumque inferant impedimentum, quo cumque quæsito colore prælati, qui ratione officij sui aduersus subditos suos pro huiusmodi concubinatu & aliis casibus sibi à iure permisssis procedunt. a. §. Iniungimus.) Principes vel alij quietūque sint, non debet impedire iurisdictionē ecclesiasticam ut hic probatur, & in c. fi. de reb. eccl. non alij. alias ipso facto sunt excommunicati. c. quoniam de immunitate eccl. in 6. Sed hodie proh dolor! nō minuitur tantum, sed in totum tolli procuratur exquisitum. subtilitatibus quibusdam: sed vñ illis, nesciunt quid faciūt dedit enim eos Deus in reprobū sensum, quamobrem plangit ecclesia, vt plenè licet videre in tract. de planctu ecclesie, per Aluar. Plura hic nō dico, sed in ordinationibus regiis multa scripti de his, vbi quandoque videre licebit. & in bulla cœnæ Domini. Vide Aegid. Bella mera. conf. 40. factum est tale.

Monet omnes laicos, vt à concubinatu abstineant, & bi ad quos pertinet omni studio pro obseruatione huīus præcepti laborare debent.

§. Et cum b. omne fornicationis crimen lege diuina prohibitum sit, & sub poena peccati mortalis necessariò evitādum, monemus omnes laicos tam vxoratos quam solutos, vt similiter à concubinatu abstineant. Nimis enim reprehensibilis est, qui vxorem habet, & ad aliam vxorem, seu mulierem accedit. Qui verò solitus est, si continere nolit, iuxta Apostoli consilium, vxorem ducat. Pro huiusmodi autem diuini obseruationis præcepti, ij ad quos pertinet, tam salutaribus monitis, quam aliis canonicis remediis omni studio laborent.

b. Et cum omne. Iure prohibitum est habere duas vxores, vt probatur in definitione matrimonij. ibi, viri & mulieris, non dicit mulierum, sed viri. non virorum & mulieris & his qui duas habet, est infamis. l. eum qui duas. C. ad leg. Iuliam de adult. solebatque olim fastibus cædi. dicit tamen Theoph. in §. affinitatis. de nupt. in inst. capitalem poenam statutam esse contra accipiētem duas uxores eodem tempore, & hodie solet ad mortem cōdemnari per senatum [& sic fuit condemnatus ad furcas quidam Chambon ann. 1535. die 17. Aprilis. Itum ratio-
neraptus, quia mulier. confessit in eum tanquam in maritum, & non aliás, & sic cōtra suam rapitur voluntatem, & plus videtur peccare, qui velamine matrimonij peccat, & clam facit. arg. l. i. C. de ma-
lef. l. s. ff. derit. nup. facit. l. i. C. de delat. l. i. o. Iaf. in l. singulatia. n. 18. ff. si cer. pe. tum quia fallum com-

liatus,&c. per Corset. in tract. de potest. regia. q. 72.

Cautela pro uxore contra manus concubinatum.

Cautela singularis est pro uxore, que habet maritum concubinariū, ut uxor suadeat illi marito, q̄ promittat mille aureos cuidam amico, vel uxori, si redierit ad concubinam: & si promiserit, talis stipulatio valebit; rex sing. in l. ex parte. § mulier. ff. de verb. obl. quamvis stipulatio penal is ad contrahendum matrimonium non valeat. l. Titia. ff. de verb.

obl. c. gemma. de spōs. Tamen propter bonos mores, coleruandos in matrimonio hēc valebit, ut ibi dem Bart. & alij dicunt. & Bald. in l. vlt. in f. C. de spons. nam etsi matrimonium liberum debet esse, tamē executio matrimonij debet esse honesta, nec

Promissio penne ne quis ludatur.

quicquam debet alter committere, laedens pudore matrimonij, & sic cōsului in Montepessulano. Imō fortius valet stipulatio penal is facta amico, quod Titius si ludat, promittit cētum aureos, & per hoc extrahitur à ludo: & ita consului apud Bituriges pro quodam mercatore, qui sic promiserat, & tenet Paulus Aret. & alij in d. § mulier.

Tutor tradens puerū nupciis ob pecuniam, an puniatur. Ante illum.

Si tamen tutori, vel consanguineo pupillae data fuerit pecunia, ut pupillam daret nupciis. Titio, illa pecunia non poterit repeti. gl. sing. in l. qui sine. in verbo, accepit. ff. de negotiis gestis quām sing. notat Bart. in c. Raynati. col. 25. de testa. nec est simonia sic recipere pecuniam, ut cōtrahi matrimonium suadetur. Bal. in rub. C. de spons. tamen si tutor dolo versatus fuerit, ut quia dedit pupillam indigno, tenetur ad interesse pupillae: teste Angel. in d. l. qui sine. & nota quia s̄pē corrūpuntur tutores propter pecuniā, & consanguinei in pueris nuptiis tradendis. teste Cy. & Bald. in l. si pater, per illum tex. C. de sponsa. & anno 1538 die 7. Ianuarij, quidā emendam honorabilem fecit in palatio, qui suaferrat & induixerat iuuenem ad contrahendum matrimonium cum sua consanguinea In aliis licet videre gl. prag. quā plenius tractant materiā [Et novissimē insignis Ecclesiæ Viuarien. canonicus D. Bermond. chouero. qui singula tex. verba prosequitur, ac materiam fusius explicat in suo tract. de public. concubina.] [Nota sequentia auth. hic titulus locum habeat.]

Prīmō quod ciuitas, locus, aut dominus deliquerit, seu culpam, vel causam commiserit in iudicem ecclesiasticum, vel personam seu rem ecclesiasticam, ibi: nisi ex causa vel culpa.

Secundō quod ista causa seu culpa tangat iudicem ecclesiasticum: alioqui si secularem multa imponeretur: ob id dicitur hic ecclesiasticum interdictum.

Tertiō quod hēc culpa proueniat à domino illius loci seurectoris vel officialium.

Quartō si culpa ex priuara persona emanauerit, oportet q̄ prius excōmunicetur, & publicè nūcietur à iudice ecclesiastico & in ecclesia publicetur.

Quinto quod domini locorum requirantur, ut ex templo illum excommunicatum expellat.

Sextō quod domini requisiti intra biduum non eilicant cum effectu, scilicet, ut si semel ab ecclesia expulsus fuerit, interum non ingrediatur.

Septimō quod illā personam excōmunicatam non cōpulerit ad satisfaciēdum: quia si eam com-

pulerit cum effectu, videlicet eam incacerando, tunc non subincetur interdicto: alioqui secus.

Otāud quod si post interdictum persona satisficerit, sine alia absoluzione vel reconciliatione, mox diu na reassumi poterunt.]

De excommunicatis non vitandis.

Nullus tenetur vitare excommunicatos, aut suspensos, nisi specialiter publicati & denunciati fuerint, aut notorie constiterint, in sententiā excommunicacionis incidisse, per hoc tamen non relevantur in aliquo excommunicati, sed ut timoratis conscientiis prouideantur, hoc statutur.



Tatuimus a insuper quod ad vitandum scandala & multa pericula, subueniendūmque conscientiis timoratis, quod ne modeinceps à communicatione alicuius in sacramentorum administratione vel receptione, aut aliis quibuscumque diuinis, vel extra, prætextu cuiuscumque sententiæ aut censuræ Ecclesiasticae, seu suspensionis, aut priuationis, ab homine vel à iure generaliter promulgatae, teneantur abstinere, vel aliquem vitare, vel interdictum ecclesiasticum obseruare: nisi sententia, prohibitio, suspensio vel censura huiusmodi fuerit, vel contra personam, collegium, vniuersitatem & ecclesiam, aut locum certum, aut certam, à iudice publicata, & denunciata specialiter & expressè, aut notoriè in excommunicacionis sententiā constiterit incidisse, quod nulla possit tergiversatione celari, aut aliquo iuris suffragio excusari, eum à communicatione illius abstinere volumus, iuxta canonicas sanctiones. Per hoc tamen huiusmodi excommunicatos suspensos, interdictos, seu prohibitos non intendimus in aliquo relevare, neque eis quomodolibet suffragari.



Tatuimus.) Poteſt in tres diuidi partes, in prima ponitur ratio cōstitutionis edenda, in secunda ponitur constitutio, ibi, q̄ nemo deinceps, in tertia, ibi, per hoc declarat nolle per hāc cōstitutionē releuare excōmunicatos, suspēsos, vel interdictos.

Notandum est dictū ſolenne in practica, q̄ licet excōmunicatio liget abſentē & ignorante quo ad vinculum, nō tñ quo ad p̄tinam ante scientiā, gl. in c. q̄to. 2. q. 5. & in c. Apostolicae de except. & c. illud. de cler. exc. mi. Ro. cōf. 336. circa. facit quod no. Ias. in l. f. col. 8. nu. 46. & seq. ff. de confi. prin. & ideo si excōmunicatus iuste ignorans excōmunicationē celebauerit, vel alios actus fecerit, nō est irregula ris. Anch. in c. i. not. 6. de cōcef. præb. in 6. & ibi etiā dicunt doct. non posse ob hoc priuati beneficio. Quid si

Excōmunicatus ignoranter celebris an sit irregularis.

Quid si fuerit eidem factum præceptū, ut soluat intra mēsem ratione instrumenti facti per notarium, post mēsem celebrat, quid juris quæst̄ pen-
det. confuloi quod nō est irregularis aut notifi-
cationē, quia potest probabiliter ignorare an pars
requisierit, & episcopus concederit excommuni-
cationem, initia eorum, quæ notantur supra in gl.
vacantia. §. volumus. de colla. & dixi in rep. vnicę.
no. i. n. 54. C. de sent. quæ pro eo quod intet, vide
Fel. in c. 2. nu. 7. col. 2. & seq. de spons. & lo. Dayma.
in verbo, de cætero. rub. de elec. regia. fol. 176.

Imperans beneficium ob irregularitate quædā quædā exprimere habet.

Vnde notandum est, quod si quis velit impetrare, quod ille regularis priuetur debet declarare Pa-
pa, & sciēs se excommunicatū celebravit, & quod declaratus publicè nūciatus erat, alias nondabitur priuatio. Pan. per illum tex. in c. illud de cler. excō. mi. Staphyl. in trac. de literis gratia. fol. 166. vers. sed aduertēdū. Is tamen, qui est excommunicatus post appellationem, nō tenetur defistere à diuinis, quia excommunicatio est nulla. c. dilecti. de app. c. per tuas. de sent. exc. Nec efficitur irregularis, qui sic excommunicatus celebrat, & in quibus casib. ex-
nem, an sit cōmunicatio est nulla. per gl. in c. præsent. de sent. irregularis. excom. in 6. Pan. & Dec. per illum tex. in c. ad præ-
sentia. de app. Fel. in c. Rodulphus. col. pe. de reser.

Tutius est tamē à diuinis cessare ante absolutionē.

Collatio facta excommunicato non tenet.

Aduertendū est, quod collatio beneficij facta excō-
municato nō tenet. c. postulatis. & ibi dixi. de cle.
excom. mi. quia iura spiritualia in eum non cadūt,
c. cum dilectis. de confuet. c. decernimus. & ibi Bal.
per illū tex. de iudi. etiā si collatio fieret motu pro-
prio. Car. in cle. i. §. i. q. 4 de reli. dom. siue sit excō-
municatus à iure, siue ab homine. Do. de Rota deci.
563. nota quod excommunicato. in antiquo. In mol. in c.
cū dilectus. in gl. magna. de consue. circa finē, etiā
post absolutionem nō valebit, quia ab initio nulla
erat. ideo nō cōualescit. reg. nō firmatur. de reg. iur.
in 6. c. dudu. i. de ele. Arch. in c. null. 63. dist. Anch.
in d. c. postulatis. nisi fieret ei de novo collatio
post absolutionem, siue esset excommunicatus ab
episcopo, qui eidem cōtulit, siue ab alio, siue in ea-
dem diœcesi, siue in alia: quia excommunicatus in
vna ecclesia, est etiam iuri adūs in aliis. c. quisquis,
& ibi gl. 4. q. 5. gl. in c. pastoralis. §. verū. de ap. Card.
in c. i. col. 4. de prob. & cle. i. verl. ipsius. de pœnis.

Excommunicatus facta de excommunicato non tenet,
& eligentes peccant. c. cōstitutis. i. & ibi gl. de app.
pœni. eligi. c. cum inter R. & c. illa. de elec. etiam si minori ex-
communicatione fudite in nodatus non debet eli-
gi. c. si celebrat de cler. excō. mi. Card. in cle. i. q. 5. de
relig. dom. Fel. in c. dilecti. c. 2. & seq. & Deci. in c.
dilecti. col. i. de excep.

Ad hæc nō potest excommunicatus postulari ad dignitates. c. i. de postu. pī. gl. in c. fi. de excess. præl.
quia iura loquétia in electione, habent locū in po-
stulatio. ne gl. in c. i. de postu. præl. in gl. pe. iirc. fi. de
ele. in 6. Præterea excommunicatus nō potest præ-
sentari per patronū ad beneficia. Arch. per illū tex.
in c. i. col. 3. de excep. in 6. Lappus alleg. 8. præsen-
tus. Nā & iura loquétia in electione, pcedūt in pſen-
tatione. gl. in c. scīt. & c. fi. de ele. in 6. Barb. in add.
ad Bal. in i. C. de interd. & pſentatio largē dicitur

elec. tex. & ibi no. doct. in c. 2. de iur. pat. Si tamē quis fuerit absolutus cū reincidentia ad mēsem, si *Abſolutio* potest mensem hiat isti coll. itio valbit, si alia litera *cum reinci* reincidentia nō fuerint concessa, quia postquā est demia post literatoriæ absolutus, literatoriæ debet reincidente. *mensem, si*

Nec ipso facto reincidente in excommunicacionē, sed *potest* *collatio an* opus est qd. de nouo in illā reducatur. tex. folēnis in *valeat.* c. ad noīt. 3. i. fi. de iure. vbi plenē. Fel. post. alios,

Contrariū tñ consuluit Dec. cons. 145. queritur, & c. apostolicz. not. i. de excep. Vbi excōmunicata
tus à iure, qn non implet, quod promisit, ipso iure
reincidente. c. eo. de sen. excō. in 6. secus si fuerit ali-
quis excōmunicatus ab homine, & ab eo absolu-
tus, qd tunc opus est, vt ab homine in excōmunicata
tionē reducatur. per d. c. ad nostrā & de Rota deci.
490. si excommunicatus in no. & deci. 524. nota quod
excōmunicatus in antiquo, nec interim efficitur irreg-
ularis, si celebret, vt firmat Domi. & Perus. in c. 2.
in fi. de sen. excō. in 6. Feli. in c. veniens. 2. de testib.
Pan. & Dec. in c. quæstion. de app. nec ista litera
absolutionis cū reincidentia, debet operari effectū
absolutionis & excōmunicacionis, qd inducta ad
vnū effectū, nō debet contrariū effectū operari. l. le
gata inutiliter. ff. de le. i. nā licet qd nō soluat in ter-
mino, ad quē se obligauit sub pœna excōmunicati-
onis, tñ nō est excōmunicat⁹ nisi feratur sentētia,
qis pœna pecuniaria cōmitteret. ipso iure. l. rescri-
ptū. §. si pacū. ff. de pac. qd vincula cēsura sunt à
cæteris pœnis diuersæ nature. hæc sūt verba Bal. in
c. P. & G. col. pe. de of. del. vide Ro. cōf. 33. in casu.

Nec valet etiam permutatione beneficiorum facta *Permuta-*
cum excōmunicatis, vel si alter eorū sit excōmu-*tio nō valet*
nicatus, qd per permutationē de nouo acquiritur *cum excō-*
titulus beneficij cuius est incapax excōmunicatus, *municato*
gl. in §. itē insuper. in verbo, disponere. de collat. in
prag. Car. in cle. i. vers. ipsius. de pœnis. [Non pote-
rit tamen redire ad suum beneficium is, qui scītēt
renunciauit, vt excommunicato cōferretur, si ob-
tineat beneficium excōmunicati. not. doct. per illū *nec aliter*
tex. in cle. vna. de rer. perm. & in c. si beneficia de *ei prouideri*
præb. in 6. licet excommunicatus nō obtineat refi-
gatum sibi collarum proper suā inhabilitatē, vt
scriptū in praxi benefi. in rescripto permutationis.]

Excommunicatus etiā beneficium impetrare non potest, quod si fecerit, nō valebit. Car. in cle. i.
§. i. q. 6. de relig. domi. ideo soler. Ro. curia hac pra-
etica vti, vt absolvat impetrantē quo ad effectū
impetrationis, vt dixi supra in forma mandati, in
verbo, absoluētes. Item excommunicatus ad di-
ginitates, vel beneficia, nō potest nominari. Pan. in
c. cum inter vnuies fas. de elect. col. i. not. in c. quod
sicut. ibidem. & in c. cōstitutis. i. de app. Suspensus.
eligi. phibetur, ac eligere gl. in c. cum dilectus, de
consuēt. & d. c. Apostolicz. de excep. Fede. in cons.
147. quidam de ciuitate. Domi. in cōf. 133. stud du-
biū. Bertachi. in tract. de episcopo. in 3. parte pri-
mi libri. q. 42. & q. 59. vbi dicit esse verum, quando
est suspensus ab homine per sententiā, seclusus si à iure.
vt in d. c. Apostolicz. & idē tener in 1. parte 2. li. q. 5.
Nec beneficia eisdem cōferri possunt. gl. in c. cum
bona. de ætate & qualit. & in c. fi. de excess. præla. &
in c. fi. 9. q. 1. Præpos. in c. præter. §. fi. 32. dist. Oldr.

De excommu.non vitandis.

767

conf. 286. in electionis.

Idem in alia prouisione, vt facta excommunicatio non valeat, quia nullum beneficium id temporis acquirere potest. d.c. si de excesso praetato. Asten. in sua summa. tit. 9. q. 7. Ideo optio non potest fieri per excommunicatum, iuxta c.f. de consuet. in 6. Do. de Rota decis. 195. acceptatio. in not. elucidauit in repet. c. postulastis. de cler. exc. mi.

Excommu-nicatus an excōmunicato, nō valet, cū sit exutus auctoritate posse cōfer- & potestate in spiritualib. c. cū inter. & ibi doct. de reper se vel elect. Arch. in c. nullus. 63. dist. Bene. in rep. c. Ray- nutius. in verb. mortuo. t. n. 285. cū seq. de testa. Imō si cōferat, efficitur irregularis. Aret. teste in c. cum non ab homine. col. de. de iudi. siue fuerit facta per episcopū, aut aliū collatorē, vel per eorū vicarium etiam nō excommunicatum, quia cum vicarij nomine episcopi excommunicati conferant, & vna eademq. persona videātur esse. arg. c. 2. de consuet. in 6. ideo suspensus erit vicarius per excōmunicatiōnē episcopi, sicut per mortē esset reuocatus. gl. vlt. in cle. f. de procur. Pan. in c. quoniam. nu. 10. de of. deleg. Petus. in c. 1. de of. vica. in 6. etiam si collator ignoraret se excōmunicatum. gl. in c. pe. de cle. exc. mi. Pan. lmo. & alij in c. pastoralis. §. verum. de appell. licet gl. ibi cōtrarium teneat. vide Card. cōf. 40. in facto, quia in his quā geruntur ratione priuati officij, nō est differētia inter occultum & publicum, secus in his quā ratione publici officij geruntur. gl. & doct. inc. ad probandum. dōre iudi. Fed. conf. 231. in antiqu. in f. de Bella mera. decis. 66. secretum. & in c. consulti. de procur.

Et in eo, quod iste tex. requirit denunciationē, est conueniens textui P. Pauli. 1. ad Cor. 5. in f. ibi, si is qui fraret nominatur, inter vos est fornicator, aut auarus, cum huiusmodi, nolite cibum sumere, ergo oportet q. prius nominetur & denūcietur, vt hic à iudice publicata, & denūciata specialiter, &c.

Excommu-nicatus nō vac. in gl. in c. f. de excō. præl. Flor. in 3. parte summae. tit. 24. c. 76. rub. de causa f. excom. vers. 8. Do. Boer. in addi. ad Mandagor. in 1. parte c. 6. tract. de elect. intellig. in electione quā cōfert ius in beneficiis. secus in electione declaratoria voluntatis, que pot. t. per excommunicatum fieri. I. ex facto. & t. si quis rogatus in 2. ff. ad Trebel. c. significasti. de eo qui duxit in matri. quam pol. per adult.

Imō si inter omnes canonicos vnu tantum sit excommunicatus, & alij vel maior pars hoc sciat, & possunt eum ab electione repellere, & nō expellunt, sed cum eo eligunt, electio talis non valet. do. in c. f. de procurator. Inno. & alij in c. illa. de elect. glo. in c. f. 9. q. 1. & in verbo, censuræ. eo. tit. in prag. Imo. in d. c. cum dilectus. num. 28 de consuet. vide Bertach. in tract. de episcopo. in 3. parte primi libri. quāst. 3. Fallit in casu. §. f. cle. ne Romani. de elect. vbi videre licet.

Patronus excommuni-catus non pre-sentare. Pan. in c. nobis. de iure patro. Paul. de Cita. in tract. de iure patro. in 3. parte. i. causæ acquirendi. q. 10. quod est verum in clero patrono, quia præsentatio per eum facta quādam vim electionis

habet. gl. in c. sciant. de elect. in 6. c. eum autem de iure patron. & per eam acquiritur ius præsentato. secus in patrono laico, quia ex sua præsentatione nihil iurius præsentaro, vel parum acquiritur, sed totum pender ab instituente, cum ex gratia ei concedatur præsentatio. c. quoniam. de iure patro. Dom. de Rota. decis. 161. notat quod patronus. & dec. 527. in antiqu. & deci. 2 de iure patro. Rochus in tract. de iure patro. in verbo, competens. q. 8.

Primō, fallit quādo excommunicatio esset nulla, & de hoc constaret tempore electionis, vel collationis, seu alterius dispositionis. c. veritate. 8. dist. Inn. & Jo. And. in c. dilectis. in f. de appell. Pan. in c. ita quorundam. in f. de Iudg. Si dubium erat an valeret excommunicatio, electio, vel collatio pender à futuro euentu. arg. lexirus. ff. de acqu. possit. Nam si nulla pronuncietur excommunicatio, vallebit electio, & collatio. alioqui secus. Henr. Boic. in d. c. dilectis.

Secundō, fallit quando non erat excommunicatus tempore collationis vel electionis. c. propo-suit. de cler. exc. mini. Rota decis. 238. not. gl. in antiqu. ideo testes debent deponere, quod tempore collationis, vel electionis erat excommunicatus. Arch. in d. c. nullus. 63. dist. cum hoc non proberetur in recreditio, excommunicatus habens apparen-tiorem titulum eam obtinebit, nisi literatoriè probaretur eum excommunicatum.

Tertiō, fallit in acceptatione, que potest fieri *Que acceptatio pos- sit fieri per excommu-nicatum.* per excommunicatum, cum non sit nisi declara-tio voluntatis, quam excommunicatus retinet, de Rota decis. vlt. de sent. exc. Cald. conf. 103. casus su-per quo. col. 4. num. 20. secus si per eam acquiretur ius c. referente. de p. ab. Rota in decis. 195. accepta-tio. in no. & decis. 720. no. quod excommunicatus, in antiqu. & per ista acceptationem impeditur præ-uecio P. x. de qua supra dixi in rub. de mād. Apo. in verb. præventionis. Alia multa dixi in rep. c. postu-lastis. de cle. exc. mini. vbi licet videre. Interim ista sunt valde nota, quia utilia & quotidiana.

Verum enim uero, quia vidi per multis iauenes *Pena cōtra excommu-nicatos,* contra ecclesiæ censuras hoc infelici tempore propensos, ideo volui penas aliquas hic cumula-re, ut post hac quilibet excommunicationem aliaf-que ecclesiæ censuras, siue iustè indictæ sint, siue iniustè, timeat. c. sententia. n. q. 3. vnde multa ex su-perioribus scriptis elicere poteritis.

Prima est, quod collatio facta excommunicato non valet. c. postulastis. de cler. exc. ministrat. vbi plenè scripti, & supra etiā sequentia probatur.

Secunda, collator excommunicatus etiam cō-ferre non potest, ut probauit superius.

Tertia, excommunicatus nō potest eligi, ut supra.

Quarta, excommunicatus eligere non potest. c. si celebatur. de cle. exc. mini. etiam superius descripsi.

Quinta, excommunicatus postulari non potest c. i. de postul. præla.

Sexta, non potest excommunicatus ad benefi-cia præsentari.

Septima, patronus excommunicatus iure præ-sentare non potest. c. i. de except. in 6. & supra dixi quomodo ista intelligantur.

Octaua

Octauia, non potest excommunicatus cum alio beneficium permutare, nec illi collatio fieri. col. 1. vbi Card de peuis, & superius dictum est.

Nona, beneficium imperare à Papa, legato, vel alio prohibetur. Card. in cle 1. §. 1. q. 5 de relig. dom. vt superius expressum exitit.

Decima, excommunicatus nominari non potest. cum inter. de elect.

Excommunicatus or dimes non confert nec recipit. Undecima, excommunicatus beneficium optare non potest, ista probatur superius, ob id non ali ter nunc confirmo.

Duodecima, excommunicatus ordines cōferre non pōt, cū extra ecclesiā sit, ad ecclesiā aliquē ad scribere, & adiūgere nō potest. nota in c. 1. de eo qui fuitiū ordines recepit. text. in c. veniēs. de prāscr.

Dēcimateria, excommunicatis ordines cōferri prohibētur, vt ibidē probatur. Imō sic suscipiēs est irregulatis, teste Pan. in d. c. 1. & cum eo solus Papa disp̄lat, vt in illis ordinib. tēpore excōmunicatio- nis suscep̄tis minister. c. cum illorū. de fen. excōm. Pan. & alij in c. fi. de eo qui fur. ord. recepit. & pul- chrè Bernard. de Luco in sua prāct. etimi. c. 1.

Dēcimaquarta, cum excommunicatis communi- care nō licet, sed quilibet eos vitare debet. 2. reg. c. 3. Eiice vniuersos à me, scil. et excommunicato- res. & gl. in c. cum desideres. de fen. exc.

Salutare, locū, aut comedere cum excom muni catio non licet. Dēcimaquinta, non licet eos salutare, nec au dicere.

Dēcimasexta, nec cum illis loqui.

Dēcimasexta, neque cum excommunicato orare decet.

Dēcimaoctauia, neq; vesci cum eis in cibo, vel potu. c. excommunicatos. vbi ista sex probantur. II. q. 3. quod sic habet excommunicatos quoscūque à sacerdotibus nullus recipiat, antē vtriusque partis examinationem iustam, nec cum illis in oratione, aut cibo, aut potu, aut osculo cōmunicet, necaue eis dicat, quia quicunque in his vel alii ptohibitis sciēter excommunicatis communicauerint, iuxta Apostolorum institutionem, & ipsi simili excommunicationi subiacebunt. tex. in d. c. excommunicatos, & c. scil. & c. cum. excommunicato. & c. cu- ra. ibidem plenius descripsi in d. c. postulatis.

Testari an possit excommunicatus. Dēcimanona, excommunicatus nō potest testari, teste Cald. in q. incip. excōmunicatus. licet contratiūteneat. Bar. in l. si queramus, in f. ff. de testa, qđ procedit saltē in sex casib. quos cōgerit Benedit. in c. Raynulius. in verbo, mortuo 1. nu. 290. cum seq. de testa. Scripti in repetitio. d. c. postulatis. in 1. no. Soc. in tract. fallen. reg. 133. excommunicatus.

Fruībus beneficij ex compri- tur. Vigesima, excommunicatus p̄titur fructibus & ecclesiā non dōbet de patrimonio viuire Iesu Christi. Bal. in c. 1. col. 3. in 2. lec. de iud. arg. c. com- missa. in fi. de elec. in 6. nec pensio eidem referuari. Hiero. in tract. pensio. q. 14.

Vigesimaprima, excommunicatus nō est ad ele- ctionem vocandus, nec agit de contēp̄tu Henric.

Ab officio diuino ex- communica- tus est re- fellendus. Boic in c. illa de elec. plenē in d. c. postulatis dixi. Vigesimasecunda, ab ecclesiā diuīte diuino of- ficio expellendus est, & dico tit. seq. quomodo hoc fellendus. fiat. gl. in c. cleros. 21. dist. c. qui studet. in verb. dimi-

sit 1. q. 1. Imo. in c. 1. col. 2. de vita & ho. cle. Imō si ex- pelli non possit presbyter. Missam dimittere debet si canon Missæ. Te igitur, &c. non sit inchoatus. gl. in verbo, inc xp̄lera. cle. grauis. de fen. excōm. & in c. sicut Apostolici. II. q. 3. Fel. in col. 2. de excep.

Vigesima tercia, si excommunicatus se diuinis in- gerat, incurrit in regularitatēni. c. is cui. de fen. ex- com. in 6. Et quomodo intelligatur dixi supra.

Vigesimaquarta, secundū quoldā excommunicatus Eccōmu- ecclēsiā immunitate gaudere nō debet, qā frustrā nūcātū an ecclēsiā auxiliū inuocat, qui cōmittit in cā. c. quia immunitate ecclēsiā frusta de vsur. & regula iuris ex eo, nō debet quis reportare cōmodum, q̄ impugnare nixus est, in 6.

Vigesimaquinta, agere in iudicio prohibetur. c. Agere pro- intelleximus. de iudi. etiā per procuratorē. vt ibi, & hiberur & in c. cū inter. de excep. quia procuratoris persona accusare. ex persona cōstituentis metimur. cle. pe. de procu- nec etiā nomine alieno agit. c. post cessionem. de probat. quia non potest ei sine anima periculo cō- municari. c. exceptionem. de except. & vt censura ecclēsiā magis timeatur. c. 1. de excep. in 6.

Vigesimalēcta, excommunicatus accusare nō po- test. c. 2. de except. c. 1. in 4. q. 1. qā postquā in ciuil- bus repellitur, & in criminalibus excludi debet.

Vigesimalēpta, excommunicatus suam, vel suorum iniuriam prosequi nō potest. gl. in c. om- nibus. 4. q. vlt. Fed. conf. 116. mirandum. Anch. in c. 1. de rescr. in 6. Pan. & Fel in d. c. 2. de except.

Vigesimalēcta, non potest spoliatus restituiri Reslītū nē petere. tex. in gl. in verbo, aliud. c. ex insinua- spoliātū ex tione. de procu. & in c. 1. 23. dist. quia iura generali- communica- ter, eū ab agendo repellūt. d. c. intelleximus. Alex. tūs non pot- in l. de pupillo. §. fi. col. 2. ff. de no. ope. nun. Feder. d. conf. 116 [Et an pos̄it excommunicatus ab vxore Reslītū sua debitum petere, scribit gl. in verbo, vxores. c. quando multos. II. q. 3. quod curiosis magis relin- quō & coniugatis ardēntibus.]

Vigesimalēcta, excommunicatus nō potest pe- tere fen. etiam pro se ferri, etiam si sit reus, vt Pan. Excommuni- catus non cōcludit per illū tex. in c. cum inter. de except. vers. peti. vt q̄ porro. vnde petere nō poterit libello oblato, vt sumat pro- actō processum prosequatur, vel reassummat. auth. qui semel. C. quomodo & quan. iud. ne ex sua ma- litia cōmodum reporter, vbi ibidem dicitur. Et quamvis iudices seculares hāc excōmunicationis exceptionē nō admittāt, vt testatur Io. Fab. in §. fi. de curat. in insti. Ideo parū viuūt, & subitanea mor te pereunt, & foris æterna, quia cōsuetudo in his, que animā tangunt, parū releuat. c. denique 4. dist.

Trigesima, nō potest esse testis. c. decernimus. de sent. exc. in 6. fallit in casib. traditis per Fel. in c. ve- niens. 1. de testi. vbi absoluīt debet ad cautelā, quādo aliter veritas ab aliis habeti nō potest. vnde cō- cludit Cassi. in cōsue. Burgūd. in rub. des iustices. §. 6. nu. 16. q̄ excommunicati seruientes regij effici non pos̄ūt, cū officiū eorū sit testificari, & executiones Excommuni- facere, quos excommunicatus facere non potest, nicas cōf- feruētēs nō sive sit curia ecclesiastica, sive secularis apparitor, servitēs nō possunt.

Trigesimaprima, excommunicatus iud. ex esse Index fieri prohibetur. c. ad probandum. de re iudi. Deci. in c. sc̄isitatus. de rescr. nec eius officiales excommuni- cationis tempore iudicari poterut. Rom. sing. in 6. moicus. & ex

& excommunicatus.allegat tex. patrum probantē in c.1.de officio.ord.in 6.& si iudicauerit sententia nō valet,quia iurisdictione vt nō potest excōmunicatus,nec quidem à partibus sententia ratificari potest,vt firmat clarissimus vir D.Guillel.Mayner inl.ea sola.n.25. ff. de reg.iur.allegat.Inno.in c.aduersus.de immu.eccl.intellige vt valeat pro sententia, sed tāquam pactum sic.vt docet gl.sing.vbi addidi in l.2.C.commu.vtriusque iudicij.

nō potest propter cōmunionis periculum.Bal.in d.c.cum inter.in fi.& in l.1.C.de iuris & facignor.refert Dec.in d.c.intelleximus.nu.12. de iudi.

Quadragesimateritia,q. iurauit soluere intra certū tēpus,si creditor sit excōmunicatus,nō tenebit exō. Soluere de- bitor exō. tur eidē soluere,nec eiō ē communicare in anima. mūnicatio suā periculū.tex.in §.1.hic finitur lex.vbi vassallus nō tenetur.

nō tenetur domino seruire excommunicato.gli.in c.nos sanctorum.15.q.6.Pano.in c.inter alia.in fi.de

sent.excom.Dec.in d.c.intelleximus.in fi.

Quadragesimaquarta,tenutā,sue recrēdētiā,nō pōt petere reuocari,postquā executioni mādata est.Bal.& alij in l.de pupillo. §.fi.de nou.oper.nūc. Dec.post Pan.in d.c.cum inter.nu.20.de except.

Quadragesimaquinta, illa quā fuit ab excom. in eorum prāiudicium valēnt, sed quo ad commo- Falsa ab excommunicatis va- dum sēcus. vt superius plura enumeraui,vnde si re- lebit recipio in eorum dānum.gli.in verbo,in ca- lent in eorū praēdictiū.

Quadragesimasexta, si inceperit agere & nō fue Compellit repulsum, compelli poterit ad prosequendam potest ad causam,per auth qui semel.C.quomodo& qnī iud. prosequen- quia hoc casu necesse habet agere, & in odium sum. ipsius contingit, potius quam in fauorem.Bald. & Ang.in l.nullā ff.de legib.

Quadragesimalēptima,potest excommunicatio opponi etiā à tertio,cuius non interest,quia de interesse publico agitur.c.cum parati.in fi.de appell. doct.in d.c.exceptionem.

Quadragesimaoctaua, iudicicōceditur facultas repellēdi excōmunicatū,etiā parte non opponēte Index etiā ob publicā vtilitatē.d.c.exceptionē. & c.1. §.fi.de parte non exce.in 6.imo etiā parte ūira & cōtradicēte.Dec. opponente excōmunicatū reponere procuratores regi,quia publicē interest. pelit.

Quadragesimanona,punitur celebrans coram excommunicato,neclaret corā eo celebrare.c.epi scoporum.de priuil.in 6.

Quinquagesima,communicans cū excōmuni- Quinquagesima,communicans cū excōmuni- cato peccat mortaliter,& ideo cōtrahit sibi excō- cato peccat mortaliter,& ideo cōtrahit sibi excō- municationē minorē.c.2.de except.vbi Feli.& alij doct.in c.sacris.q metus causa. nū in casibus à iure expressis,& in c.statuimus.de sent.excom. in 6.

Quinquagesimaprima, excommunicatus in cy- Sepeliri in miterio sepeliri,vel in ecclesia nō potest. Et si fū- loco sacro- rit ibi sepultus, ossa eius, si dignoscantur, remoueri non debet. c.sacris.de sepult. quibus enim viuentibus excommunicatus, mortuis communicare non debemus.c.1.24.q.2.& d.c.sacris.

Quinquagesimafecunda,excommunicatus officium iudicis implorare nō potest,vt declaretur si bi exceptionem cor. petere.per l.fi cōtendat. ff.de fideiſſo,quia agere est,& impugnare,quod excōmunicato prohibetur.d.c.cum inter.

Quinquagesimatertia, nō potest excommunicatus petere in integrum restitutioñ, si Iesus fuerit ob excommunicationem.Pan.& alij in c.sigin- In integrū restitutioñ catoris officiū exercere prohibetur. c. post cessionem de procurat. quem tex.sing.not.Alex.in l.ex fa- non petit. cto. §.fi quis.2.nu.6.ff.ad Trebel.

Quadragesimafecuda,excommunicatus tutor esse

Quinquagesima quarta, effectus excommunicatio-
nis non suspenditur per appellationem, sed ea non
obstante erit excommunicatus, qui ante appella-
tionem erat. c. is qui. in fi. de sent. excom. in 6. c. pa-
storali. §. i. de appel. vbi Panor. assignat duodecim
rationes.

*Bona rema-
nenis in ex-
comuni-
catione p. an-
nū sunt con-
ficienda.*

Quinquagesima quinta, bona remanentis in ex-
communicatione p. annū cōfiscari debet, teste Are.
in c. qualiter 2. §. ad corrigendos. col. 3. de accus. &
docui practicā contra excommunicatos, qua vt de-
bent officiales regij ad cōpellēdū excommunicatos,
vt faciant se absolui per bonoru distractionē, in re-
pe. c. postulastis. in 4. no. de cl. excō. minist. circa fi.
vbi etiam dixi an post annum sit priuatus benefi-
ciis. declarando ea quæ doct. not. in c. i. de iudi.

*Vassallus
nō iuvat do-
minum ex-
comuni-
catum vel be-
neficiū.*

Quinquagesima sexta, feudum excommunicato-
darum non debet Bal. in c. veritatis. de dolo. §. i. hic fi-
nitur lex.

Quinquagesima septima, vassallus non tenetur
adiuvarē dominum excommunicatum, vel hæreti-
cū. d. §. i. hic finitur lex. c. alius. 15. i. gl. in c. vno. quo
tempo. mil. quod est notand.

Quinquagesima octava omnibus sacramētis (ex-
ceptio matrimonij) est priuatus, quia in suū magnū
damnu potest cadere. c. illud. 95. dist. c. ad ei⁹ verd.
§. dist. & c. significasti. de eo qui duxit in mat. Fel. in
rub. de spons. nu. 8. in 12. priuileg. mātrīm. & adhuc
bonus vir non auderet lic sumere istud sacramē-
tum, ne esset perpetua discordia inter cōiuges, quæ
ex hoc maximè prouenit, quādo cum statu gratiæ
sacramēta non sumuntur, quia vix bono peragun-
tur exitu, quæ malo sunt inchoata, principio. c. cū
Paulus. i. q. 1. ob id in hac patria nullus matrimonii
contrahit, nisi sit eo vel præcedente die confessus.

*Papa nō fa-
tuat exco-
municatos.*

Quinquagesima nona, excommunicatus pro mor-
tuō habetur. doct. in c. graue. de sent. excō. Ideo Pa-
pa non salutare eos, nec vocat fratres, vel filios, vt
scripsi supra in verbo, dilectis. in forma. manda.

*Notarius
excommu-
nicatus non
confici in-
frumentum.*

Sexagesima, notarius excommunicatus non po-
test instrumenta recipere propter communionis
periculum. gl. & doct. in c. decernimus. de sent. ex-
com. in 6. Spe. in ti. de instr. editi. §. restat, vers. quid
si instrumentum confectum. Pan. in c. veritatis. de
dolo. Dom. in c. nullus. 3. q. 4. Fel. in c. fraternitatis.
de hæret. Et si receperit, non erit tamen nullum,
quia iure cautum non est.

[Sexagesima prima est, q. excommunicatus non
potest impetrare rescriptū, quod si impetraverit,
est ipso iure nullum. c. i. de rete. in 6. scripti in repe.
c. postulastis. de cleri. excom. mi. vbi xx. conscripsi
limitationes & ampliationes.]

Ultima prælato excommunicato obedientia
denegari potest. Pan. & alij in c. cū non liceat. in 1.
gl. de præscr. allega. c. pastoralis. de appel. alias poe-
nas impreſentiarum omitto, sed has quilibet Chri-
stianus timere debet. [Si tamen episcopus, vel eius
officialis mandet excommunicatum denunciari,
candelis accensis, & in te ram projectis, hoc rega-
les dicunt abusuum. lice. ante istas hæreses lōgi-
fimo tempore ecclesia vfa sit hoc iure in literis ma-
ledictionum: sed hodie contemnitur excommuni-
catio. sed vñ illis qui eam contemnunt.]

De interdic̄tū non leui. ponen.

*Interdic̄tū non potest ciuitas, villa seu locus, nisi ex culpa ipsorum
locorum aut domini, seu rectoris, vel officialium: sed proprii culpa
private personæ non interdic̄ter locū, nisi illa persona prius fuerit
excommunicata, ac officiales requisiti, ut istam personam ej-
ciant, & ipsi invia biennium non eiecerint, aut ad satisfaciendum
compulserint: quid si post biennium hoc etiam fecerint, mox resu-
mi possunt diuina.*

Tquoniam a ex indiscreta inter-
dictorum promulgatione, multa
confuerunt scandala euenire,
statuimus quod nulla ciuitas, oppidum,
castrum, villa, aut locus ecclesiastico supponi
possit interdicto, nisi ex causa, seu culpa
ipsorum locorum, aut domini, seu rectoris,
vel officialium. Propter culpam autem
seu causam alterius cuiuscunque priuate
personæ huiusmodi loca interdici nequa-
quam possint autoritate quacunque ordi-
naria, vel delegata, nisi persona prius fuerit
excommunicata, ac denunciata, seu in eccl
e publicata, aut domini, seu rectores vel
officiales ipsorum locorum, autoritate iu-
dicis requisiti huiusmodi personam excom-
municatam infrabiduum inde cum effectu
non eiecerint, aut ad satisfaciendum com-
pulerint. qua etiam post biduum eiecta, re-
cedente vel satisfacente, mox diuina resu-
mi possint, quod etiam in pendentibus lo-
cum habere decernimus.

a **E** T quoniam.) Quia olim in hoc re-
gno indiscretè tentatio interdicti
ferri solebat, fortè ob pensionem
non solutam, vel aliam causam, in-
terdicebatur ecclesia, ca. quæsivit. de his que fiunt
à majori parte cap. Et aliquando provincia. cap.
non est vobis. de sponsal. cap. ex rescripto. in fin. de
iure iurant. nota in cap. si canonici, de offi. ordin.
[Rextamen dicebat se habere super hoc priuile-
gium, vt interdicto non subiiceretur terra regis,
vt Procurator Regis allegauit aliquando contra
episcopum Senonensem, vt est in libro vocato,
Manuale placitorum in registris curia Parisiensis
anno millesimo tricentesimo octagesimo sexto die
25. Februarij, & Clemens vi. concessit ne terra Re-
gis, vel Reginæ, interdicto ab episcopis, vel aliis
subiificantur sine licentia sedis apostolicæ Ioanni
regi Franciæ quod priuilegium confirmauit Alex-
and. ii. i. ac Nicolaus ii. lac. Martinus iii. i. i. vt est
videre in libro antiquarum ordinationum, fol. 59.
& seq.] & Bonif. Papa statuit, quod locus nullus pro
pecuniorio debito interdic̄ter sub data. 2. Cal. Iu-
nij, pōtificatus sui ann. 8. ideo iudices reprehendū-
tur nimis prompti ad proferendas easdem senten-
tias, quia tēpore interdic̄ti diuina organa suspēdū-
tur,

*Interdic̄tū
non profer-
tur profe-
ciario debi-
to.*

Mala que
et merita
tua proue-
nit.

Praxis bu-
iuris.

Intelletum
ad c. i. caro
mici.

tur, & claudes, nec ecclesiastica sacramenta ministrantur ut solent, tolluntur mortuis, seu minuantur suffragia praesertim per oblationem frequenter hominum salutaris, adolescentes & parvuli participantes rarius sacramenta minus inflamantur & solidantur, in fide, fideliū tepeſcit deuotio, heres pullulat, & multiplicantur pericula animarū euenire, quae solent multa ex hoc scandala: ideo statuit [concilium Basiliense,] non leuiter proferendas interdicti sententias, cui convenient tex. in extra prouide, de senten. excomm. in communi. & in prag. vbi in reliquis gl. sufficiunt, ad eas recurrito. [& demum conuentum fuit inter Papam & regem, ad tollendum quæſtiones & lites ut supponi possent regis terræ, & regnum, hac forma in tex. isto cōscripta.] Aduertendum est tamen q̄ per hunc tex. fuit dictum in Parisiē. senatu die 7. Ianuarij, an. 1537. contra episcopum Ambianen, quod abusū p̄ processerat cessādo à diuinis propter excommunicatos in vespere vigiliæ Natiuitatis, cum prius requiri debant rectores locorum, ut deiicere habcāt excōmunicatum, vel excommunicatos, & si rector vel iudex non deiicet excommunicatum, vel excōmunicatos, tunc cessandum erit: & sic prædicādus erit iste titulus nō obstante c. certum. ii. q. 3. & aliis iuribus. [vnde dicit Arch. in c. episcoporiū de priu. in 6. quem sequitur gl. prag. sanctio. in verbo, inde quod excommunicati debent ab ecclesia expelli, dum diuina celebrantur, & si non exeat, potest sacerdos eos impune eiicere ab ecclesia, dummodo sine effusione sanguinis hoc facere possit, alioqui recurrere debet ad brachium seculare, ut scripsi supra argu. c. postulaſti. de homi. & debet dimittere officium, si non exeant, nisi canonem missæ incipisset, c. illud. & c. nihil. 7. q. 1. quod intellige, ut superius dixi post requisitionem & denegationē iudicis secularis.

Imo anno 1543. die 22. Ianuarij, fuit in magna camera litigatiū & declaratum. c. si canonici. de officiis ordin. in 6. in ecclesiis locum habere tantum, quae hoc ex consuetudine habent, ut cessare possint à diuinis, ut ecclesia Lugdunē. ibi gl. exprimit, & tunc agebatur de vna ecclesia Lugdunēsi collegiata, q̄ canonici non possunt cessare pro priuatis, sed pro negotiis publicis sic, & antea requiri debet culpabilis, & postea si nolit quicquā facere debet canonici simul illam cessationem cōcludere, & causam ob quam, tertio debent instrumento publico eam causam & cessationem notificare illi, cuius causa cessare volunt, qui si purgare velit causam, non cessabunt canonici, alioqui secus, & illa habentur in d. c. si canonici. & c. quamuis. ibidem, quod est notandum.

Non habet tamen locum iste tex. quando ipso iure interdictum ciuitas, ut in c. vbi periculū. §. præterea. de elect. in 6. c. felicis. de peccatis, eodem, lib. cl. i. illo tit. nam hic prohibet ferri auctoritate ordinaria vel delegata, non auctoritate iuris, quia ius semper loquitur, & est in viridi obseruatio. I. arriani. C. de heret. [Etiam ex hoc text. patet ex culpa dominorum ciuitatis, vel domini, posse ciuitatem supponi interdicto, nā propter delictum domini,

vel iudicis, puniuntur omnes ciues, per tex. in l. iudices. C. de nauicula. lib. ii. quem ponderat Corse. in sing. incipien. iudex. in 5. vbi plus post Bar. dicit propter negatam iustitiam à iudice, vel rectore loci, concedunt: pīgi. orationes, & repreſalīq̄, cōtra omnes illius ciuitatis incolas, quod videri potest per Bar. ir si uero tract. de repreſal. quas gallicè marques vocant, quando aliās facile p̄ouideri non potest.

Notāda sunt sequentia in hoc titulo requisita. Requisita in hoc titulo.

Primo, q̄ ciuitas, locus, vel dominus deliquerit, seu culpam aut causam commiserit, ibi nisi ex causa, seu culpa, quia sine causa puniri quis nō debet. per reg. iuris in 6. c. fine culpa.

Secundo, quod ista causa, seu culpa, tangat iudicem ecclesiasticum, aut personam ecclesiasticam, aut rem diuinam, alioqui secularem, imponetur multa, vel alia poena pro modo delicti, ut per totum titulum de peccatis.

Tertiō, quod hæc culpa proueniat à domino illius loci, seu à rectore, vel officialibus, vel ab habitatibus in illo loco, vnde Tholosæ, cū cordigeri obseruantes requisiuerint senatum Tholosanum, ut eicerent alios religiosos non reformatos, & tenatus nō obtemperaret, fuit ciuitas interdicto sup. posita me ibi profitete iura, quod durauit per duos vel tres menses.

Quarto, quod si culpa prouenerit ex priuata persona, oportet quod prius illa excommunicetur, & bīca & pri publicē nūcietur à iudice ecclesiastico, ibi, nisi per persona, &c. Et dicitur persona publica, quae habet iurisdictionem in ciuitate, priuata vero, quae nullam habet. ut scripsi per illum tex. in l. pupillus. §. munus publicum. ff. de verb. sig.

Quinto, q̄ dominii locorum requirātur à iudice ecclesiastico, ut illam personam excommunicatā intra biduum eiiciant, vel satisfacere compellant, nam postquam fuit excommunicata persona, & publicata, nō habet ecclesia quid ultra faciat: ideo requirit secularem, ut habetur in c. cum nō ab homine, de iudi.

Sexto, q̄ d. seculares requisiti non eiiciant intra biduum, nec satisfacere compellant, nā si hūc excommunicatū cū effēctu eiicerint, vel satisfacere compulerint, videlicet in carcere detrudēdo vel bona illius vendendo, non supponetur locus interdicto, quia sine culpa sunt seculares, qui faciunt quod possunt. l. in iure. ff. de reg. iur.

Septimō, quod si persona expulsa satisficerit, statim sine alia absolutione & rehabilitate assumi diuina poterunt, ibi, mox diuina refumi possint, quia cessat causa cessabit effectus. l. quod dictum. ff. de pact. c. cum cessante. de appell.

Octauo, licet vniuersitas non possit excōmuni- Ciuitas quā
carī, & omnes habitantes alicuius loci, quia ibi sunt cō- do interdi-
pupilli, & furiosi, qui delinquere non possunt. c. m possum.
Romana. §. in vniuersitatē. de sen. excomm. in 6.

Tamen bene potest vniuersitas & ciuitas supponi interdicto. c. si ciuitas. de sent. excō. in 6. requiritur tamē quod ciuitas deliquerit ex consilio deliberatione, & cōclusione. l. séper. §. si in sepulchro. ibi, communī cōsilīo plurimum. ff. quod vi aut clam. alibi de hoc scripsi, his nūc contentus.

De subla.clemen.literis.

Dc sublatione clementina literis.

Non statut verbis narratis Papa, etiam si super illis sit fundata intentio sua, super resignatione beneficij, aut depositione, vel in praedictum tertium, nisi per publica instrumenta, vel authenticas, de hinc constet.

Necnon a constitutionem de eorumdem fratrum nostrorum consilio editam, qua cum irritanti decreto statuimus, decernimus, & ordinamus, quod extunc decætero perpetuis futuris temporib. de cessione regiminis, & administrationis ecclesiastarum & monasteriorum facta per eos, qui ecclesiis & monasteriis ipsis præterant, seu illam administrationem, seu commendam, aut ut aliis vnitam alias obtine-

In proœmio supra est de antiquatione constitutionis clementina, quam literis, vocant, sed in idem reuidit, unde nihil commutare volui.

*Verba nar- a
rauia non
probant.*

Necnon.) Licet de iure ex narratione in iure posita, vel in ordinatione non possit sumi argumentum à contrario pro decisione aliquarum cauilarum, nec etiam directo, ut allegatur glo. sing. in l. vna. C. quando non petentium partes. Est tamen similis in c. audit. in verbo, ex post facto. de ele. & in c. f. in verbo, nō teneris. de dolo. in 6. & in c. vno. ī verbo, collationem. de rerum perm. eo. lib. & in c. abbate. in verbo iudicio, de re iudi. ibidem facit c. si Papa. de priuileg. in 6. per Barb. in c. filius. col. 6. nu. 10. de testa. & in c. Raynatius. col. 6. & ibi Bene. in verbo, testamentum. in t. nu. 67. & Barb. in c. Raynaldus. col. 21. de test. ac consil. 60. col. 5. in 1. vol. & consil. 38. col. 10. 2. vol. 1. Franc. Bal. in repet. l. Celsus. 3. not. col. 5. ff. de vñca. Ideo si in instrumento dicatur. Tius procurator talis, ut constat instrumento sumptuoper talem, non per hoc probatur Titium esse procuratorem, nisi instrumentum ad quod sit relatio, producatur. tex. in auth. si quis in aliquo. C. de edend. & ibi expresè Bal. & alij. Alexan. consil. 181. lecto. col. 4. in 3. volu. & verba narrativa facientia mentionem, de vñione, non probant eam. Deci, consil. 522. in causa. col. 3.

Tamen ex narratis per Papam (vbi sua fundatur intentio) de iure probatio oritur, cl. literis de prob. imo si narretur aliquid in literis principis, quod sit de facto alieno, si motu proprio ita narrat, dummodo literæ fundentur super dicta narratione, probant. sic consuluit Alex. consil. 112. visa copia. col. 1. in 7. vol. & Soc. consil. 266. in causa. col. 11. ver. præterea. in 2. vol. doct. in dicta cle. Pan. & alij in c. ad audiētiam. per illum tex. de præscrip. quod hodie etiam est correctum hic. & in prag. fandio. vbi gl. plena & fertiles ponuntur, ad quas recurrit.

*Not. quan-
do non cre-
datur pri-
cipi.*

Item nō creditur Regi, vel principi, imo nec Pape, si dicat in suis literis quod talis rebellis fuit, vel proditor, & ob id amisit feudū, quod ab ipso tenebat: quia testificatur in causa propria, in qua nullus est idoneus testis. l. nullus. ff. de testi. Dec. consil. 445.

in casu. col. 11. & consil. 528. pro resolutione. & consil. 344. serenissimus. & consil. 576. in fi. & consil. 606. fere nissimus, alias ellēt in potestate principis priuare aliquē iure suo sine causa ex sola assertione, quod absurdum reputat Fel. in c. quę in ecclesiast. co. 5. de consti. & in c. ad audientiam. col. 3. & seq. de præscr. dixi in tract. de reprob. & saluatio. testimoniis, quando testis in propria causa recipiat. Et si vis scire quando verba enunciatiua seu narrativa probet, vide per Bar. & alios in Lex hac scriptura. ff. de donatio. & in c. si Papa. de priuileg. in 6. & quando. proferuntur in iudiciis, vel in contractibus, seu in ultimis voluntatibus, aut in rescriptis, seu priuilegiis, vel in actib. liberatoris, seu in actib. in quibus agitur de obligatione contrahendā, an probet. vide plenissimè per Vitalem de cambanis, in tract. clausu. in clausula dedit & donauit Titio, &c. & quæ addidi ad d. l. Lex hac scriptura.

[Notare debemus sequētia in hoc requiri titulo.

Primò, quod verba sint narrativa, seu enunciatiua, quæ dicunt ea, quæ narrat, vel enunciant aliquid præter substantiam actus gesti. doct. in c. si Papa. de priuileg. in 6. inferius declarabitur.

Secundo, q̄ illa verba sint narrativa resignationis beneficij, vel commendac. aut administrationis, ibi. de cessione regiminis. Vnde si Papāa dicat cōferrimus tibi beneficium S. Seuerini, q̄ olim fuit coram nobis resignatum, nisi probetur resignationē, nō vallebit p̄missio, oporebit ergo per publica instrumenta, aut per authenticatione, probare dictā resignationē, nec poterit probari per ista verba, quod fuit resignatum coram nobis, quia sunt verba narrativa & enunciatiua, quæ non probat. Lex hac. ff. de dona.

Idem si Papa dicaret in suis literis, tale beneficium, quia alias fuit tali ecclesiā vnitum, ad illam pertinet, nisi appareat de vñione, hæc verba non probabunt vñionem, ideo opus erit illam probare, vt per verba doct. no. in c. sicut vñire de excessib. præl. & Perus. in tract. de vñione beneficio.

Idem si dicat prouidemus de beneficio S. Pauli Parisien. vacans per priuationem, aut depositionē talis curati vltimi possessoris, illa verba non probat priuationē, nec depositionē, si nō p̄betur per acta, vel instrumenta publica, seu authētica, ut hic. & c. 2. de fide instr. vel procurator talis insinuat literas nominationis, &c. nō probatur eum esse procuratorem, ut dicit Bal. in ryb. de fide instr. col. 6. quem refert Fel. in c. nōnulli. §. fi. col. 5. ver. 1. per id de resc.

Idem dixi in aliis actibus, cum sit eadem ratio, vnde cum Papa contulisset beneficium in laici præsentatione consistens, sub his verbis, prouidemus de tali beneficio, cuius collatio & prouisio ad nos deuoluta exitit, non credetur illis literis deuolutione, nisi probetur, ut scripsi in praxi beneficia li, in rescripto deuolutionis.

Tertio, q̄ ille actus resignationis, vcl. alius non p̄betur alias quæ per narrationē, alioqui credetur alteri instrumento publico de hoc facto. & in prag. est literis apostolicis, vel aliis quibuscūq; ergo vult haberē locū in quibuscūque literis ibidem.

Quarto, requiritur quod illa narratio præjudicet tertio, ibi, præjudiciū tertij, alioqui si tantū afferret

præjudicium narranti crederetur illis verbis. per arg. à contrario istius tex. doct. in l. beneficium. ff. de constit. prin.

Quintò, requiritur q̄ is, in cuius utilitatem facta sunt literæ, probet, si pars neget, contenta in literis esse vera, videlicet quod sit resignatū, vel alia narrata esse vera. vt in c. 2. de rescr. dixi in prax. bene.

Sexto, probatio debet fieri per publica instrumenta, vel documenta authentica per istum tex. & sic nō poterit fieri probatio per testes, licet per prag. posset probatio fieri per testes, vt in illo tex. paret, quia parem vim habent testes & instrumenta. l. in exercēdis. C. de fide instru. Tamen hic omisit de industria testes, volēs nō posse p̄ testes probari, & hoc dicit iste tex. ibi, altero ex præmissis modis doceretur, ergo aliis modis non recipietur probatio, quia deduab⁹ ponit, & sic de aliis negat. c. nōnne, de præsumpt. l. cum prætor. ff. de iudi. scripsi in §. fi. supra. de nominatio regia.

Vltimè his verbis narratiis non creditur etiam quo ad semiplenam probationem, quia hic totum negat. & hoc firmat gl. prag. sanctio. in verb. nō præ indicent, nec in iudicio nec extra. vt in hoc tex. & ideo si conferatur alicui Titio clericis beneficium, non per hoc probatur clericus, per istum tex. quāvis contrariū teneat Fel. in c. nonnulli. §. fi. amplia. 4. de rescr. quia hic est statutum, quod si vidisset Fel. hoc nō dixisset, alia videri possunt in gl. prag.]

bant, seu resignatione a aliorum quoruncunque beneficiorum ecclesiasticorum, seu cessione iuris in eis, vel ad ea quomodolibet cōpetentis, aut priuationis, vel depositionis, aut censuram fulminatione, etiam in literis Apostolicis à nobis & sede Apostolica etiam motu proprio pro tempore emanatis, quæ in manibus Romani pontificis factæ dicuntur, contentis, etiam si super illis narratis fundaretur intentio, constare & apparere deberet per publica instrumenta vel documenta authentica, alioquin tam in iudicio quām extra illud narratiis, & assertiōnibus huiusmodi in præjudicium tertij minime stari, nec ex illis alicui præjudicium asserri deberet, nisi de huiusmodi narratiua & assertione, etiam in literis apostolicis facta, altero ex præmissis modis doceretur, innouamus, illāmque perpetuis futuris temporibus inuiolabiliter obseruari mandamus.

a. Resignatione.) Et sic videtur hic fieri differentia inter resignationem, & cessionem: vt resignatio dicatur de beneficio, cessio verò de iure, quod habet quis in eo, ista tamen differentia s̄p̄ius cōfunditur: vt superius scripsi in glo. cessionem. §. monasteriis de nomina regia.

Notandum est tamen differentiam latam esse in-

ter resignationem, & cōstitutionem procuratoris ad resignandum, illa enim facta reuocari non pōt. c. 3. de renuncia, & c. quām periculosum. 7. q. 1. Nā remittentibus actiones suas amplius non est dan-

dus regressus. l. queritur. §. si venditor. ff. de ædili. & constituti edict. hæc vero n̄ antequam procuratores resignauerint, aliam differētiā polui in gl. vlt. in fi. §. volumus supra de colla. Verum, quia hæc materia reuocationis procuratoris est vtilis, & in curiis frequentissima, ob id aliqua hic duxi breui adnotanda, quæ quotidie in forensi iudicio exercētentur.

Imprimis figura est nobis regula in beneficialiis, q̄ procuratori cōstituto ad resignandū debet notificari reuocatio, antequā resignauerit, vel collatorī cōferre valenti, alias celsio valebit, etiā post reuocationē nō notificatā. tex. in cle. vnica de reuocatio, ratio ibi ponitur, quia illusio & variatio sunt prohibitæ maximè clericis, v̄r abundē scripsi in repetitio. l. quod ius sit in ratio dubitādi. ff. de iud.

Amplia siue sit unus procurator, siue plures, vt omnibus notificari debeat. cle. l. de appe. alias resignation ab eo, qui nesciuit se reuocatū facta, valer: quia in isto actu sufficit iuris fictio, quæ singit mandatū durare, antequām notificetur reuocatio. teste Bal. in c. audita. col. 2. de resti. spol. & licet d. cle. vni si plurimis singulariter scripsa sit, tñ si plures interuenient, res sint con locum haberet debet, vt scribit iuris cōf. in l. i. §. itē fitius an hoc edictum. ff. quod falso tuto. auth. gest. esse diceatur. in gl. nominationis. in §. præfatiq; graduati. de coll. suprascripsi. [Si tamē quis constituerit plures procuratores ad resignandū sine clausula insolidū, valebit resignation facta per vnum, quia in spiritu libus non habet locū c. si duo. de procu. in 6. vt ibidē dicitur in §. fi. sed collator idoneiorum procuratorem eligit, idē si Papa vnius resignationē admittat, valebit, nec obstat. c. si quis iusto. de elect. in 6. vbi nō debet admitti vnu, quando duo sunt constituti, resp. loqui in actu electionis, q̄a possent in plura vota phures dirigere, quod secus est in resignatione, in qua non est nisi declaratio solius votatis, & facti, quod potest per vnu fieri, & non pōt constituens præterdere interesse, siue sit resignatū per vnum, vel duos, cū vnu ita bene declarare voluntatem possit, sicut duo, sed in iudicialibus potest partis interesse, vt vnu sine alio nō procedat, quia forte agitur de dictando articulos, vel respōdēdo, vbi pars capi potest, & ideo eligit vnu industriū, & alterum non aquē, & voluit quod vterque actu expediret, & ipse cōstituens nō deciperetur, & sic electa est industria persona in his iudicialib. sicut dicitur in l. si in tres. ff. de arbit. quod nō est in mea resignatione, si procurator resignauerit, vt pars voluit, in fauorem talis, prout fuerat constitutus, alioqui illuderetur Pape, & collatorib. cōtra. c. bona. 2. de postul. præl. quod secus esset dicendum, si constitutam Titum simpliciter ad resignandum, & Seius resignauerit, tūc resignation non valebit, quia in omni actu debet interuenire voluntas & potestas, quæ potestas non interuenit, cū non esset procurator. ergo gestū ab eo nullū est per c. extirpādæ. & c. super. ibi, velit & possit. de præb. scripsi supra. in §. l. in verbo. subire voluerit. de colla.]

Resignatio
& constituti
procuratores ac re
signandum
differunt.

Secundò, siue constitutus fuerit procurator clericus, siue laicus, nepe laicus procurator constitui potest ad præsentandū mādātū, & insinuandum nominationes, ut scripsi in tractatu nomina. q. 14. nu. 95. & ad acceptandum, & resignandum. doct. in c. accedēs. de præb. gl. & Cardi. in dicta c. e. vnicā. de renunciatio. & quia in his personis quo ad hoc non est ratio diuersitatis. ideo ius idem constituitur. l. illud. ff. ad legem Aquil.

Tertiò, post concessam licentiam cedēdi & obtentam cogitur quis cedere. c. quidam. de renunciatio. nec potest procuratorē, vel plures cōstitutus reuocare. gl. & doct. in verbo, cedendum. in dicta clem. quem in praxi vix seruaretur.

*Procurato-
ri cōfīn-
to sub con-
ditio nō
cōfīnari de-
bet reuoca-
tiō.*

Quarto, etiam si sub conditione essent cōstituti procuratores, vel in diem, his etiam notificatio reuocationis fieri debet, quia conditione euēta pro pure constitutis habentur. gl. in dicta cle. in verbo, liberē. scripsi de hoc verbo, in §. præfatiq; ordinarij, in gl. liberē. de colla. in concord.

*Tacita re-
uocatio etiā
notificari
debet.*

Quintò, reuocatio debet peruenire ad notitiā cōstituti procuratoris, vel collatoris, siue fuerit expressa reuocatio, siue tacita, quia illusio & variatio isti etiā inest, & ideo si quis cōstituat p̄curatores ad resignandū corā Papa, nō poterit postea corā ordinario resignare, nisi collatori, aut p̄curatori cōstituto notificauerit, q; a tacitu nō debet plus operari quām expressū. l. cū quid. vbi plenē l. aſ. ff. si certum petatur. & statutū in expresso habet locū in tacito. gl. in l. itē quia. in verbo, male agitur. ff. de paſt. & in l. 2. in fi. si cert. pet. & quia dicta clem. loquitur generaliter, quomodo libet duxerit reuocadū, ergo, de qualibet intelligit reuocatione. l. r. §. 1. ff. de leg. præstā. Tū etiā quia illuderetur Papā, & collatio illius ex arbitrio partii pendere videretur, contra. c. bone. in 2. de postul. præl. & sic cōsuluit Barb. conf. 40. in 4. vol. & bis iudicatū fuit in senatu Burdegalēsi pro ista sententia, vt afferit Boér. in decis. 207. ad secūdā, & sic debet fieri ista intimatio procuratori, siue collatori, alioqui ante notificationē procurator resignare iure poterit, & collator cōferre. arg. l. si forte. ff. de offi. præsiden. vbi addidi. & Iaf. in l. more. col. 3. de iuris d. omnium iudicatum.

Idem si quis constituerit secundum procuratore, nō tacitē cōnsetetur primū reuocare. c. nō iniuste. de procurator. l. si quis cum. §. vlt. ff. illot. Sed tamē non nocebit ista constitutio secundi procuratoris, nisi reuocatio fuerit notificata p̄curatori, vel collatori. & ideo licet secūdus procurator resignaret ante primū nō valebit, nisi notificata fuerit reuocatio. Quod facit contra eos, qui postquam consti- tuerint vnum, vel plures procuratores ad resignādū in fauorem vnius, vt non possint alios consti- tuere, nisi reuocatis primis, & notificationē facta ad hoc, vt constitutio secunda valeat.

Nisi q; in vno instrumēto cōstituerit p̄curatores ad resignādū corā Papa, aut ordinario, tūc poterit p̄curator cōstitutus resignare corā ordinario, licet pars miserit ad Papā: nēpe i alternatiuis est electio debitoris. l. 3. ff. de eo q; cer. loco. & tūc nō est varia- tio, nec illusio, & sic cessat ratio. Imō facta resigna- tione corā Papa si nō sit p̄ resignatū oneris ferē-

do habita signatura, poterit cōsentir e, vt ordinari⁹ sibi cōferat, & tūc videt collationi Papā renūciare quatenus sibi repugnaret, & ordinarij collationē amplecti: nā pōt q; renūciare id q; est in favorē suū introductū, vt est notū, & plures obtinere titulos. c. etiam recipi post electionē, de cōc. præb. & hoc sepi⁹ fieri solet. *Habita si- gnatura ab ordinario*

Post electionē de cōc. præb. & hoc sepi⁹ fieri solet. colla- tio.

Primò, fallit q; nō procurator effet constitutus per metum, vel vim, tunc reuocatio etiam non intimata valebit per tex. in verbo, sponte à contrā in d. cle. vnicā. vbi gl. ponderat tex. dicentē fecus es- se. si per metū. q; ad hoc singularem clamat loā. de *Casus in quibus ini- matio fieri nō debet.*

Sciuā. in tracta. de beneficio. in 3. parte. q. 16. Ideo tex. ibi dicit liberē, vt superius dixi, quia cōstitutis in libertate esse debet. [sic consuluit Carolus Ruiz conf. 11. quia. nu. 19. & seq. in 4. vol.]

Secundò, fallit si reuocatio fieret per mortē cō- stiūtis, tanc etiam non intimata valebit, quia non est i hoc casu, qui possit notificare reuocationē, nec aliquis illudit Papā, nec est illusio vel variatio. te- nō exigunt p̄ notificari. *Reuocatio per mortem*

ste Fel. in c. ex parte decani. col. 10. vers. fallit. 8. de nem.

rescr. nam mors omnia soluit. §. deinceps. in auth.

de nupt. colla. 4. ergo non est necessarium factum hominis. l. eius. vbi doct. ff. si cert. pet. Et mādātū morte mandatis ipso iure finitur. l. mandatum. vbi plenē scripsi Bal. C. mand.

Tertiò, fallit quādō procuratoriū effet faſ. cōcau- fa p̄mutationis, tūc sufficeret intimare parti. c. e. in- *Parti notifi- catio reuoca- tionis fie- ri debet in*

tegra, quia tūc pars altera, in dolo effet, si postea eā cō- expediret. doct. in c. fi. in fi. de procu. in 6. pb. Fel. in cōtationis fie- d. c. ex parte decani. co. 8. verf. d. cl. 1. Et quāvis pars ri debet in

postea resignaret suū beneficiū, altera tamē pars, que illi itimauit, nō tenetur resignare suū post no- *cōsula p̄- mutationis.*

Quartò, perdit officium regula ista in procura- *Parti inti- tōre cōstituto in fauorem, pro cuius reuocatione*

sufficit etiam parti, in cuius fauore factum est pro- *mātio reuoca- tionis fie- ri potest*

curatorum notificare, tum quādō eadem ratiō vi- *quando pro curator con- stitutus est*

deatur sicut in permutatione, tum quia quādā vi- *in fauore.*

detur cōuentio, & contractus inter cōstitutētem *notificari i debet ei, cum quo cōuenit. l. si mandasse.*

ff. mand. & ista sententia est valde equa, quā tenet gl. in verbo, faciēda. in d. cl. vnicā. & l. o. de Selua in tracta. de beneficio. in 3. parte. q. 16. & D. Probus in add. ad l. o. Monac. in rub. de renun. in 6. in fi. & ista seruatur in iudiciis, & maximē procedi, quando pars acceptauit notificationē reuocationis, dicēs

se cōtentā, & quādō illo p̄curatorio ad resignādū vni nolebat, imō ei renunciabat, tum q; a fauori suō renunciare pōt. c. si diligēti. de foro compet. si po- *Reuocās ad*

stea facit expedire, nō valebit expeditio tanquam facta sine cōsensu resignatī. Tamē is qui reuocat tenetur ad omnes impētas, quas pars cōdatū erat

procūratorum fecit tā p̄ cursore mēsulario, q; pro aliis. per l. quidā, vbi Bar. ff. de dolo. & expressi. Bal. in

in d.l.si mandassem.in rep.ff.mād.& in l.mandatū. C.illo tit.facit l.fī ff.de eo, per quē factū erit Barb. cons.15.præclarē.col.3.in 2.vol.Rom.sing.284.procurator.[Alioqui dolus & fraus parti intimatē pro desset.contra c.ex tenore de iefcr.& postquā certa est persona:cui fieri debet intimatio, illi intimatio fieri potest, sicut dixi in permutatione, nec minor ratio videtur in hac resignatione in fauorem, sed qā olim nō siebat.c.episcopo.& seq ac pertotū. 8. q.r.l.ideo fuit introducū, vt collatori vel procuratori fieret, quia certi sunt, sed cū pars in resignatione in fauore, & causa permutationis certa sit, intimatio illi parti fieri potest, nec refragatur qđ cle.loquatur generaliter, verū est, sed ex aliis iurib.restrinquitur, sicut dē pmutatione, & in aliis casib.& in isto in fauore,& sic fuit nouissimē iudicatū in Senatu.]

Quintō,notificatio facta sekretē à parte negata, quā probari nō potest, perinde erit, ac si facta non esset,nam paria sunt non esse, & nō apparere.l.duo sunt Titij. ff.de testa.tut.gl.in verbo, deductā.in d. cle. non negarē tamen intimationē fieri posse verbo, coram testib.dum notificata sit ei cui debet scripsi, cum in d.cle.non dicatur scripturam necessariā. Et actus tātum valet sine scriptura, quantum cum scriptura.l.pactum. quod bona fide. C. de pact. & parem vim habent testes & instrumenta.l.in exercendis.C.de fide instr. Nec iste casus est de requirētibus scripturam, quos scribit gl.in c.r.de cēlib. in 6.alio qui, si non inueniretur notarius reuocatio conquiesceret, quod non videtur verum.

Cursori in-
tuita re-
necatio non
valeat.
Reuocatio
in preudi-
cione re-
necatio cu-
li.

Sextō,non sufficit si notificaretur cursori, quia non est satisfactū dictē cle.volenti.notificari debere procuratori, vel collatori.hoc docet Feli.in d.c. ex parte. col.8. nec refragatur, si dicitur cursorem esse in dolo, quia verū tacuit.Resp.nō esse in dolo, quia tacēs verū non peccat, nisi sit in testē producētus.Inn.in c.r.de crim.falsi.Iaf.in l.r.C.si cōtra ius. Nec tenebatur credere hic cursus alteri, cū sēpius vñus alium decipiat, etiā cōductus erat à domino. Ideo domino suo prodesse debebat, & d.cle.dicit reuocationem debere venire in notitiam collatoris, vel procuratoris, & cursor non est talis,&c.

Septimō,vbi agitur de præjudicio solius reuocātis, valet reuocatio, etiā nō intimata, & gesta per procuratōrē postea sunt nulla.Card.in d.cle.vnica.vn de procurator cōstitutus ad acceptādū, si fuerit reuocatus exp̄sē, vel tacitē, nō poterit acceptare, etiā si reuocatio nō fuerit notificata.Doct.in c.fī p illū tex.de procur.lib.6.Bal.in rep.d.l.si mādassem. ff.mand.l.sed & socius. §.si absenti.pro socio.

Octauō,fallit in nuncio, per gl.in d.cle.vna.& in c.tibi domino.63.dist.quia verba in personā domini concipit, & est pica, & organū ipsius domini. gl. in l.multū.C.si quis alteri vel sibi.Bald.in c.audita col.2.de refit.spol.tñ putarem renunciationē beneficij valere, si reuocatio non perueniret ad notitiā ipsius nuncij, quia ratio habet etiā locū in eo,

scilicet illusio & variatio, ergo & dispositio, & ita docto.ibi,& Fel.in d.c.ex parte.col.10.asserunt.

Nonō,limitatur quādō reuocatio esset intimationa post resignationē, ante quam tamen procurator cōfenserit, quia tunc notificatio valet, nec poterit

postea procurator consentire, quia à consensu dependet omnis actus, nec sine illo valet aliquid.l.si per errorem ff.de iurisd.omni.iudi.l.in negotiis.de reg.iur.sed postquā procurator inuenitur reuocatus, non potest consentire, quia nō est procurator, ergo postea gestū non valet.c.mandato.de procur. Nec refragatur, quod omnia nō erāt integra, quia respon quo ad resignationem, in qua interuenire debet consensus resignantis, adhuc omnia esse integra, quia à suo consensu pendebat cessio beneficij, ergo post reuocationem consensus præstari nō debet, si reuocatio perueniat ad eius notitiam.Imō dicit gl.fī.in c.quamuis.de procur.in 6.Quod si de mandato nō fuit facta fides procuratori,tunc tenet reuocatio etiam non notificata, quod etiam approbat Io.de Ana.conf.25.vtrum præsentatio, & hoc est vtile:nam cum in curia Roma sub spe procuratōrī mittendi interdum beneficium resignet procurator, antequam tamē recipiat mandatum, valebit reuocatio, etiam non intimata procuratori, si non constet de alio mandato, sic docet Alex.conf.83.in causa.col.2.& 3.in 7.vol.Idō cauti non mitiunt procuratoria, nisi quando opus est.

Decimō,non valēt reuocatio procuratoris inti- mati vni collatori, sed omnib. oportet notificare, qui cōferte possunt, si quilibet in solidum hoc poterat. gl.in verbo, facienda.in d.cle.vnica.scripti in tractatu nominationum, quæst.14.nu.80.Et ideo si reuocatio sit facta & intimata in cancellaria, & expeditio sit facta postea in camera, valebit dicta expeditio, vt plenē scripti pro domino Guillelmo Fab. & obtinuit in magno Regis consilio, vnde intimatione vtrique cameræ fieri debet, affigendo ibidem saltem pro foribus dictam reuocationem, & vt vtrique collatori notificatio fiat, prout notat Ioann.Monach.in cap.cupientes.num.22.de elect. in 6.notificatio tamen facta episcopo sufficit ad hoc vt vicarius eius iure postea non conferre posse, vt scripti in d.q.14. Nam postquam reuocatus est episcopus, & eius vicarius reuocatus censemper, à quo dependet potestas, vt in praxi, benefic. scripti.

Vndecimō, non procedit in eo, qui constituit procuratorem ad consentendum recrēdēt, seu parti quen- sentientiæ manutenentia, habendæ coram tali iu- dice, quia tunc sufficit reuocationem parti intimati, per c.ex parte decani.de rescrip.vbi in iudicialebus sufficit reuocationem parti intimari, quod ibi Fel.limitat, qui videri potest. & doct.in c.2.de procurat.in 6.Bald.in l.r.C de satisfando.Nec refragatur quod agatur de beneficio, & ferē de renūciatiōne beneficij, ergo debet seruari dispositio illius clem.Respon.coram laicis fieri non potest iure resignatio, si iure fiat, illis oportet intimare, quia collatores sunt an procuratori, sed iudex non poterat conferre, licet sententiam proferte posset, ergo illi non est intimanda reuocatio, sed sufficit parti factam esse, & ita fertur in magno consilio iudicatum.

Duodecimō,sufficit reuocationis intimatio parti, quādō est procuratoriū generale, nō nominato tisficiatio faciat procuratore vel factū ad resignandū corā quolibet ita valer.

Reuocatio
nō intimata
valeat, quan-
do fides non
est facta p-
curatori.

Nō sufficit
vni collato-
ri notificare

ad reuoca-

tionem.

In generali

procurato -

rio parti no

nominato

tisficiatio fa-

potestatem habente, quia per partem stare quodammodo viderur q̄ reuocatio non possit peruenire ad collatorem, vel procuratorem, & tunc sufficit intimatio etiā partis facta d.cle.vna. & ibi doct. Sic fieri D. Probus in d.rub.de renunciatio in fi. quamvis procuratorum non valeat, si aliquis non fuerit procurator nominatus, quia est de substātia. vt saltem unus procurator nominatus sit l.2.ff. de procur. & tunc poterunt postea addi alij, vt dicit scribant Boet. vt scripsi in gl. etiam cessionem. §.l. de nomina, regia, in addi. & sicut constitutus procurator debet esse certus & specialis, ita & reuocatio procuratoris ad resignandū deit et esse specialis. tex. in lāctione. lāctione, ibi, nisi prohibuerit eū Dominus specialiter renunciare. ff. pro socio. Plus dicit D. Probus, vbi supra, cautelā tunc esse, quādō procuratorum est generale, vt expediatur proualit in fauore alterius, quām illius cui fuit notificatio reuocationis facta, sed si ista cautela haberet locum, sequeretur, q̄ si procurator esset constitutus ad resignandum in meum fauorē, si mihi notificaretur, quod ego possem expedire in fauorem alterius, quod non est dicēdum, quia solet apponi clausula, nō aliter, nec alias, nec alio modo, de qua alias scripsi, ergo non poterit fieri propria in alterius fauorem, & notificatio iure vni facta afficit alios. vt in d.cle.vnica. & supra dixi.

Dee imotertiō, quando staret per partem quominus intimaret procuratori, aut collatori, tuac valebit reuocatio. tex. in d.cle.l. in fi. vt si constitutum procuratorem ad resignandum in fauore cuiusdam nobilis, & postea cum vellem reuocare, & intimare procuratori, vel collatori, detrusit me in carcere, vel dolo fecit, vt se absentaret collator, & procurator, tūc valebit hoc probato reuocatio, etiam secerē facta, vel parti intimata. Bonif. in d.cle. facit l. quod te. vbi plenē docto. ff. si cert. per.

Procurator constitutus ad presentandū, vt valeat reuocatio etiā nō intima ta, quia cle. loquitur de procuratore ad cedendum, ergo in alio locū nō habebit, vt cōsuluit Paul. cōf. 361. venerabilis. vlt. dub. vol. r. ex nouiter impressis, reuocatione quē sequitur Aymo Cravette. in cōf. 76. pponit. & etiam non Casar Lābert. in tract. magno iuris patro. in 14. art. 4. q. principia partis 2. lib. sed ego nunc nō dis scutio, alibi, dum operā pretium fuerit, scripturus.

[Et contrarium tenni in praxi beneficia. cū non inueniatur ratio diversa inter constitutum ad cōferendum, vel ad presentandū, & tamen valet collatio facta antequam facit reuocatio intimata vicario: per l. si forte. ff. de o. prāsi. Lud. Rom. sing. 57. fuit quæstio. alia plenius ibi tractauit.

Vltimō sufficeret intimatio facta notario, antequam procuratorum esset expeditū: quia tunc nō est q̄ parti intime debet cum nihil habeat, sicut de contractu, qui nondū est perfectus dicit Paulus in l. cōtractus C. de fide instr. & si notarius post reuocationē illi intimatam expediret, procuratorū non valeret, & puniri deberet tanquam fallarius, quia procuratorum reuocatum habetur, ac si non esset. arg. l. duo sunt Titij. ff. de testa. tutel. si ipse ex pediret cōtractum, qui nunquam fuit factus, falsi

puniretur sic, & hic facit c. ex parte decani. de resc. & c. in nostra de procura. & ibi doct.]

Quomodo debeat ista intimatio fieri? ex his quæ scripsi in tracta. nomi. q. 14. decidere poteritis. Ista prācor boni consulite, quia utilissima, & non bene hactenus elucidata.

De firma & irreuocabili Concordia- torum stabilitate.

Hec conuenta Bononia facta vnlī in uiolabilitate obseruari, vim contractas, & obligacionis inter convenientes habere, & non posse in aliquo etiam per Papam his derogari, & in contrarium facta irrita decernit.



T quia a ad supradictā concordiā cum prāfato Francisco rege ob illius synceram deuotionē, quam erga nos & sedem prādictam habet, quā ad prāstandam nobis reuerentia, & filiale obedientiam, ad ciuitatem nostram Bononiam personaliter venire dignatus est, consentimus, illānique in uiolabilitate obseruari desideramus: Illam verò contractus & obligacionis inter nos & sedem apostolicam prādictam ex una; & prāfatum Regem & regnum suum ex altera partibus, legitimè inniti, vim & robur obtinere, ac illi & prāsentibus in aliqua sui parte, per quascunque litteras, & gratias per nos & successores nostros desuper concedendas derogari, clausulāmque, cum earūdem derogatione prāsentū tenore latissimè extendēda, ad quod exdē prāsentes literæ & earū tenor, pro expressis habeantur in quibusuis supplicationibus pro tempore signatis appositam, nihil penitus operari, & illius vigore in literis apostolicis super ipsius supplicationibus conficiendis, quicquā per quod prāsentibus, aut alicui particulæ de contentis in eis derogatur, seu derogari videtur, narrari non possit. Et sic per quoscunque iudices & cōmis-

a T quia.) Quatuor dicta ponit, ideo quatuor habet partes. secunda, ibi, volumus, tertia, ibi, & cum omnium. quarta, ibi, & nihilominus.

In 1. parte propter synceram Franciae Regis deuotionem ad sedem Apostolicam, quia venire dignatus est Bononiā personaliter, ad prāstandam reuerentiam Papæ, concedit idem ut cōcordatum in uiolabilitate obseruetur, id est, sine violatione & corruptione exponit glo. in §. item sacramenta. de pace tenēda & iuramento firman. adeo ut hoc verbum in uiolabilitate tollat dispensationem in contrariū, videlicet vt Papa non possit dispensare, nec Rex. gl. & doct. in auth. sacramenta. C. si aduer. en. alioqui in uiolabilitate non obseruarentur.

fatos

*De verbo
in uiolabi-
liter.*

sarios, etiam causarum dicti palatij Apostolici auditores, & p̄fatae Romanæ Ecclesiæ cardinales, in quibusuis causis super præmissis, vel eorum aliquo pro tempore motis iudicari, definiri, & sententiari debere, sublata eis aliter sententiandi & definiendi omnimoda facultate & auct. oritate. Necnon irritum & inane quicquid fecus super his, vel eorum aliquo à quamquam quavis authoritate etiam per nos & successores nostros p̄fatos, scienter, vel ignoranter cōtigerit attentari, decernimus.

Secundò, in vers. illam verò, vult istam concordiam habere vim contractus, & obligationis vide-
licet, ut vtraque pars etiam obligetur, videlicet Papa & Rex ad obseruandū cōtentra in dictis cōcordatis, & sedes Apostolica & regnū Fraciæ, & quādo cōstitutiones transfeunt in contractū, reuocari non possunt. teste Bar. in l. hi qui. C. de excus. mun. lib. io. Roma. cons. 352. quæritur. col. 3. dixi plenè in p̄fata. ad rub. de colla. supra. [Et sic fecit Deus, vt patet Exodi. 24. c. videlicet promissiones suas subiacere cōtractui ut sic certiores redderet homines, quod ipse promissa adimpleret, & ut ipsi arctius se obligatos ad exequendū p̄cepta eius agnosceret.]

Tertiò, concordia ista facta est ibi inter Papam & sedem Apostolicam ex una, & p̄fatu regem & regnum Franciæ ex altera, ergo una pars sine alia non potest contra hanc concordiam venire, sicut facta vēditione inter quatuor, unus, sine tribus, nec quidē duo vel tres sine cōmuni cōcordia à vēditio ne resilire possunt. l. i. & seq. C. quando lic. ab emp. disced. & ex hoc tex. sumpti initiū cōcordatorum.

[Quarto, vis ac robur p̄fuit Papa is concordatis, ut legislator solet suis legibus. §. pe. in proce. insti. ibi, & plenissimum nostratū constitutionum robur eis accommodauimus, & constitutiones de rebus ecclesiæ factæ, quamvis utiles, nullam obtinuerit roboris firmitatem, nisi à Papa, vel à sede fuerint approbatæ. c. i. dist. 19. c. ecclesia. de consti. ideo hic Papa his conuentis robur p̄fuit.]

Quintò, statuit, ut illis nō possit derogari, etiā in aliqua sui parte, & sic nec in toto, nec in minimo quidem, hoc significat verbū aliqua. per gl. in cle. vna. de foro compet. ut plenè scripti in interpretat. auth. habita. C. ne filius pro patre, post scholastic. priuilegia. nec exprestè, nec tacitè, nec per quascunq; literas, siue gratiæ, siue iustitiæ, & sic nec per indulta, erū concedantur, non debet verificari, seu ut dicunt practici interimari, quia non valent. [Nec per eas potest derogari his concordatis, siue ut nominati excludantur, siue ut alij impletantes p̄fereantur ipsi, nisi sint mādatarij, qui in rub. de māda. supra excepti sunt, & ideo vides annullari omnes literas cōtra hic statuta impletatas, & impletadas.] ut hic dicitur: & ideo literæ, quæ dantur ut causæ aliquorū in magno confilio decidantur, & non ali bi, periclitantur per istum tex. quia contra hæc cō-

cordata, & maximè contra rubr. de caus. in dō fuit Littera im quadā ordinatio publicata in parlamento 1389. dic p̄etrat. cō-
is. Augusti. per quā rex prohibebat aduocatis, & pro tra ordinaturibus, & aliis, ne literas impletarēt regias in tiones & cō
præiudiciū ordinationū regiarū, & si impletarent, cordata nō
voluit, quod curia illis literis non obtēperaret, sal-
t. in à partibus impletatis, & clausis, ut refert Io.
Gallus in quæst. per arresta. q. us. vers. item fuit pu-
blicata, & in stylo parlamen. arresto. 84.

Sextò, hic tex. clausulam derrogationis annullat, & nihil penitus operati voluit, ut habeatur pro expressis ista, quæ in his concordatis requiruntur, & ideo istis cōuentis non potest derogari, p̄era quæ tradit Bart. in l. si quis, in principio, ff. de leg. 3.

Septimò, vult non posse quicquam narrari, per quod his concordatis derogatum velt, seu alicui particulæ, & sic tollit facultatem partibus, & ideo narratum in contrarium nil operabitur, nec valebit. l. non dubium. C. de legib. vbi doctor.

Ottauo, vult iudices quoscunque auditores etiā Rotæ & commissarios, & p̄fatae Romanæ curiæ cardinales in quibuscūque causis iudicare, & definire secundū hæc cōcordata, sublata facultate eis aliter definiendi & iudicādi, & sic patet quā graui pena afficiēdi sunt iudices, qui cōtra conuēta hic iudicāt, tanq; enim priuati sunt, nullā habētes iuris dictionē, cū sit eis remota facultas, & ideo tanq; falsarij sunt puniēdi, puniūtur etiā aliis poenis descripsitis in c. i. & p. doct. de re iud. in 6. & in l. si filius fa. ff. de iud. & in rub. C. de p̄ena iudicis q. malè iudi.

Vtimò, notāda est clausula decreti derogatoria, *De clausula* ibi, necnō irritū & inane, vbi omnia cōtra hæc cō- la deerei cordata attentata, & facta à quoquā vult irrita esse, irruamis, siue scienter, siue ignorāter fuerit attētatū. Et ideo quid operatur. hæc clausula in omnib. articulis cōcordatorū censetur repetita, quare nō bene dicūt quidā dicētes valere aliqua in cōtrariū gesta, cū hæc clausula decreti respiciat omnia, & singula, ut patet ibi super his, vel eorū aliquo. aerf. necnō. & qñ clausula decreti in cōstitutione, vel actu apponitur, si cōtrariū fiat, pro infecto habet. c. ad petitionē. de accusa. gl. in cle. i. de immu. eccl. facit l. ibi, nullius momēti. ff. de feriis. tex. in §. vlt. in fi. 4. dist. qā hæc clausula etiā ligat manus Papæ. Domi. p. illū tex. in c. quodā. in fi. de p̄eb. in 6. Et si superior cōfirmat statuta, vel cōsuetudines inferioris, apponēdo clausulā decreti, quod inferior postea nō potest illa declarare, dicit Bald. in c. ea quæ. de re iud. Imo. in l. ex facto. ff. de vulg. vide plenè Barba. in cle. i. col. 8. de elect. dixi multa in c. dilecto. de p̄b. per illū tex. vbi etiā doct. tractant de hac clausula decreti, qñ est posita in cōmodum parriū, an partes possint eam tollere. Fel. in c. cū accessissent. nu. 7. de constit. Ange. in §. do cōsuetudini. triplici. col. 3. insti. de actio. Ias. in l. nō dubiū. col. 4. do non ori- de legib. C. Plus dicit Barba. in cle. i. col. 9. de elect. tur nec p̄- qđ si Papa cōcesserit. q. abbas nō possit cōferre be- neficiū regulare clericis secularib. & apposuit de- cretu, si postea abbas cōferat secularib. tēpore lon- gissimo, nō orietur cōsuetudo, nec p̄scriptio p̄pter appositionē decreti, licet alias orieretur, ut est casus sing. in c. cum de beneficio, de p̄eb. in 6. vbi Arch. quot not. ad limitationem illius tex.

Nota quā

do cōsuetudini

triplici. col. 3. insti. de actio. Ias. in l. nō dubiū. col. 4. do non ori-

de legib. C. Plus dicit Barba. in cle. i. col. 9. de elect. tur nec p̄-

qđ si Papa cōcesserit. q. abbas nō possit cōferre be-

neficiū regulare clericis secularib. & apposuit de-

cretu, si postea abbas cōferat secularib. tēpore lon-

gissimo, nō orietur cōsuetudo, nec p̄scriptio p̄pter

appositionē decreti, licet alias orieretur, ut est

casus sing. in c. cum de beneficio, de p̄eb. in 6. vbi

Arch. quot not. ad limitationem illius tex.

Statutis

Statutū ut si rex ista concordata non approbauerit intra sex menses, & a prælatis curia que parlamentorum acceptari, legi, & publi cari non fecerit, acceptationem, publicationemque ad Papam non transmiserit, ac legi & obseruari inuiolabiliter in regno non fecerit, cassa, & irrua fieri.

Volumus a autem quod si præfatus Rex præsentes literas, ac omnia & singula in eis contenta, quæ in prima futura sessione præsentis concilij Lateranen. approbari & confirmari facere promittimus, infra sex menses à die approbationis & confirmationis huiusmodi computandos non approbauerit, & ratificauerit, & ea perpetuis futuris temporibus in regno suo, & omnibus aliis locis & dominiis dicti regni per omnes prælatos, & alias etiam ecclesiasticas personas, ac curias Parlamenti, acceptari, legi, publicari, iurari, & registrari, ad instar aliarum constitutionum regiarum, & de acceptatione, lectione, publicatione, iuramento & registratione prædictis, infra prædictum tempus per omnium & singulorum supradictorum patentes literas, aut authenticas scripturas nobis non transmiserit, aut nuncio nostro apud regem existenti per eum ad nos mittendas non consignauerit, & deinde singulis annnis etiam legi (prout aliae ipsius Francisci Regis constitutiones, & ordinationes, quæ in viridisunt obseruantia, obseruari debent) inuiolabiliter obseruari cum effectu non fecerit præsentes literæ, & inde secuta quæcunque sint cassa & nulla, nulliusque roboris vel momenti.

a § Volumus.) Notandum est q̄ lex, constitutione, sive edictum debet legi, recitari, & publicari, acceptari & registrari in Senatu, alioqui nō ligat, vt hic, & l. cum hi. in prin. ibi, in Senatu recitata. ff. de trās. a. t. facit. Lecta in auditorio. si cer. pet. dixi plenè in repet. l. vnicæ, not. vlt. C. de sent. quæ pro eo quod interest profer. & in l. in rebus. in f. C. de iure dor. scribitur q̄ sepius fuit recitata in novo consistorio palati iusti. etiam constitutio debet in scholis publice legi. §. hac autem, in procēsio digestorum.

*Quo rēpo-
re fuerunt
terpreta.* Ideo his commotus, has constitutiones publice in concordata scholis Parisi. decretorum magnis interpretari hoc Parisijs in anno 133 cœpi, & volanti calamo hæc scripti, quæ longa digestione decocta fuissent, forsitan utilia morent, at cum nostris auditorib. nihil negare possem, nec vellem, ista (etsi abortiu) illis euulgare non erubui, in posteram subtiliora, & (vt spero) meliora quotidie mihi occurrentia, iis addenda decreui. Interim tam voluntatem synecoram, quam operam grañer oblatam quo animo suscipere, & hos voluntarios labores ex tempore editos excusatos facite.

Si voluissim materias dilatare, in immensum creuisset opus nostrum, ob id coarctare illud cum his volui, quæso vos boni & equi que consulite, & in eo in quo ista concordata intra sex menses debent ratificari derogatur, in tub. seq. videte ibi.

Statuta, & consuetudines regni Francie contra ecclesiasticam libertatem, vel sedis apostolice autoritatem papa non approbat, cum illorum notiam non habeat.

Et quum omnium a quæ in regno Delphinatu, & comitatu prædictis agatur, notitiam non habeamus, consuetudines, statuta, seu usus, libertati ecclesiastica & authoritati sedis Apostolicæ, quomodolibet præiudicacia, si qua in regno, Delphinatu, & Comitatu prædictis alias quæ in præmissis existant, non intendimus nobis & eiusdem fedi in aliquo præiudicare, seu illa tacite vel expressè quomodolibet approbare.

Mandat regi Francorum, vi hec concordata per se, vel alios publicari & inuiolabiliter obseruari faciat, contradictores compescendo, non obstante quibuscunque in contrarium adductis.

Et nihilominus præfato Francisco, & pro tempore existenti Francorum Regi, in virtute sanctæ obedientiæ mandamus, quatenus per se vel per alium, seu alios in dignitate ecclesiastica constitutos, præsentes literas, ac omnia & singula in eis contenta, quando & quoties opus fuerit, publicari, & ea inuiolabiliter obseruari faciat. Contradictores, cuiuscunque dignitatis & præminentiaæ fuerint, per censuras ecclesiasticas, & pecuniarias poenas, aliisque iuris & facti quævis opportuna remedia (appellatione qualibet omnino postposita) compescendo. Non obstantibus omnibus supradictis, aut si aliquibus communiter vel diuissim ab eadem sit sede indultum, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint: per literas Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

a §. Et cum omnium.) Not. non valere consuetudines seu ordinationes, vel statuta libertati ecclesiastica & authoritatibus sedis Apostolicæ quomodolibet præiudicantia. auth. cassa. C. de sacro. eccl. & infra dicam, nec Papa intendit illa approbare expressè, nec tacite, licet quandoque patientia habeat vim approbationis. c. literas, de suppl. neglig. præla. Tamen ad tollendum istud dubium, Papa hic protestatur, quod non intendit approbare: imò etiam si hoc nō protestaretur Papa, tñ adhuc cōfirmando omnia

De conclu. Lateranen. concilij.

779

omnia statuta, non videtur confirmare ea, quæ sunt contra libertatem Ecclesiæ. Bald. & Ias. in I. omnes. col. 8. nu. 36. ff. de iust. & iure. posset tamen si vellet ea confirmare. secundum Ias. ibi, allegando Innoc. in c. 1. de trâfact. Bal. in I. ius ciuile. in f. ff. de iusti & iure. Alex. conf. 209. statutis. col. 2. vol. 2. quod non firmo per multa quæ alibi scripsi.

*Quæ sunt
statuta
contra
libertatem
Ecclesiæ,
seu
consuetudines,
vel
vñsus?
Resp. illa
statuta
contra
privilegia
concessa
ecclesiis,
vel
ecclesiasticis
personis,
à quoque
fuerint
concessa,
sive tollant
ea, sive
diminuant,
sive timidiores
clericos
reddant.
nota in c. ecclesia. de constit
authen. cassa. & ibi doct. C. de sacro fact. eccl. Inn.
& alij in c. nouerint. & c. grauem. de sent. exc. Bart.
in l. cunctos. col. 8. & seq. G. de summa Trini. plenè
Barba. in rep. rub. de reb. eccl. non alienan. col. 39.
Vñsus aufer
vers. 3 hæstatio. nu. 167. cum seq. plenè prosequitur
prius.
Roch. Cur. in rep. c. fi. col. 74. cum seq. vers. 5. sit cō-
clusio. de consuet. Et qui Romana Ecclesia priu-
legium ab ipso summo omnium Ecclesiastum ca-
pite traditum auferre conatur, hic proculdubio in-
hæresim labitur. tex. in c. omnes. 22. dist. multa tra-
dit Io. Luppus in tract. de libertate ecclesiastica. in
2. parte. q. 10. Ego ipse addidi plura ad authen. cassa.
& alibi plena manu scripsi, quæ referuo alio, & tem-
pore & loco euulganda.*

Nulli a ergo omnino hominum liceat
hanc paginam nostrorum statuti, ordina-
tionis, suspensionis, astrictionis, declaratio-
nis, præcepti, iniunctionis, monitionis, in-
nouationis, consensus, decreti, voluntatis,
permissionis, & mandati infringere, vel ei
ausu temerario contaire. Si quis autem hoc
attentare præsumperit, indignatione omni-
nipotentiis Dei, ac beatorum Petri & Pauli
Apostolorum eius se nouerit incursum.
Dat. Romæ apud S. Petrum, anno incarnati.
Dominicæ 1516. 15. Calend. Septemb. pon tifi.
n ostri anno quarto.

a Nulli.) De materia huius §. dicetur infra de protectione concordatorum.

De conclusione Lateranen. concilij.

[Concordata edita fuerunt, ut in sancta ecclesia perpetua charitas & pax inuiolata perdurerent, & si qua membra dissentiant, reuniantur corpori, ob id illa Papa cum matura concilio Lateranen. deliberatione approbatæ etiam lege, ut intra sex menses: approbentur a prefatis regni, in eoque publicentur, legantur, acceptentur, & obseruentur, alias irrita ea decernit.

N Os igitur a, vt literæ ipsæ, quæ ob id præcipue editæ fuerunt, vt in corpore mystico, sancta videlicet Ecclesia, perpetua charitas & pax inuiolata perdurerent, & si qua membra dissentiant, ea cōmodè suo reuniantur corpori, eo ma-

gis obseruentur quo clarius cōstiterit ipsas literas, ea matura & salubri deliberatione, à nobis (dicto sacrū Lateranen. approban- te concilio) approbatas, & innouatas, quæ statutæ & ordinatæ fuerunt, licet ad earundem literarum subsistentiam & validitatē, alia approbatione non indigerent. Ad abundantiorem tamen cautelam, vt eo tenacius obseruentur, & difficilius tollantur, quo tantorum Patrum fuerint maiore approbatione munitæ, literas prædictas, cum omni bus & singulis statutis, ordinationibus, decretis b. diffinitionibus, pactis, conuentionibus, promissione, voluntate ac pœnis, inhibitione, aliisque omnibus, & singulis clausulis in eo conten- tis, illa præsentim qua voluimus, quod si

N Os igitur.) Notandum est q. sicut in corpore physico vnum corpus habet plura membra, sic & in corpore mystico. refū myltura. ff. de vñca. Et bonū est argumentū de hoc corpore ad physicū. c. quoniam de offi. ordi. Nam hoc imitatur physicū. 1. Duplex cor
adoption. quæ membra capiti subsunt tanquam nobiliori. l. cum in diuersis. ff. de relig. & sump. fun. pia mysti-
& non licet membris à capite discedere. c. cum nō scum.
licet de præser. quod fabulosè loquē ostēdit Li-
tius de Po. Rom. cui Agrippa proposuit fabulā de membris à capite discedentibus, vt videre licet lib.
2. ab vrbe condit. Ita in corpore mystico vnum est corpus, cuius caput est Christus, & Christi vicarius Petrus, Petri quæ successores. extrauag. vnam san-
ctam. de maior. & obed. in communib. quicunque ergo non subest Rom. pontifici, nō est de isto cor-
pore mystico, nec de ouibus Christi, dicente eo vnum esse ouile, & vnum pastorem. & alibi dicit idem Christus, non potest palmas facere fructum, nisi manserit in vite. Qui in me manet, multū fructum affert: & si quis in me non manserit, mittetur foras, sicut palmes: & arescit; & colligent eum, & mittent in ignem. c. fi Petrus. 24. q. 1. multa hic possem addere, quæ licet videre in d. extrauag. vnam sanctam. & per theologos, ac per Io. de terra rubea in tracta. contra rebelles regum. art. 3. tracta. tertij. [Colligere tamen ex hoc tex. possumus, quare edita sint concordata, & responderet text. vt in sancta Ecclesia perpetua charitas, & pax inuiolata per-
durent, & si qua membra dissentiant reuniantur corpori, & ideo hæc dicit, quia regnolæ seruabant ea, quæ erant statuta in concil. Basiliæ. & cōscripta in pragm. quod valde pontificibus futuris displicebat, vt scripti supra in præfa. ad rub. de col-
lat. ob id vt reunirentur & pax duraret, ista con-
uenta facta sunt, & Gallis hominibus tradita.]

b Decretis.) Quæro quot modis accipiatur, Se-
cundò, in quibus casibus interponatur. Tertiò,
quomodo annuletur.

Præfa

præfatus Franciscus Rex, supradictas literas, ac omnia & singula in eis contenta, intra sex menses à data præsentium computandos non approbaret, & ratificaret, & ea perpetuis futuris temporibus in regno suo, & aliis locis & dominiis dicti regni, per omnes prælatos, & alias ecclesiasticas personas, ac curias parlamentorum acceptari, legi, publicari, iurari & registrari, ad instar aliarum constitutionum regiarum, & de acceptatione, lectione, publicatione, iuramento, & registratione prædictis intra prædictum tempus per omnium & singulorum supradictorum patentes literas, aut authenticas scripturas, nobis non transmitteret: aut nuncio nostro apud ipsum regem existenti, per eum ad nos destinandas non consignaret, & deinde singulis annis etiam legi (prout aliæ ipsius Francisci Regis constitutiones & ordinationes, quæ in viridi sunt obseruantia, obseruari debent) inuiolabiliter obseruari cum effectu nō fecerit, literæ ipsæ, & inde secura quæcunque essent, cassa & nulla, nulliusque roboris vel momenti (sacro Lateranensi Concilio approbante) Apostolica autoritate, & potestatis plenitudine approbamus, & innouamus: eásque inuiolabiliter & irrefragabili- ter obseruari & custodiri mandamus: roburque perpetuæ firmitatis in euentum dictarum approbationis, & ratificationis, & non aliter nec alio modo obtinere, omnésque in dictis literis comprehensos ad ipsarum literarum, ac omnium & singulorum in eis expressorum obseruationem, sub censuris & poenis ac aliis in eis contentis, iuxta earundem literarum tenorem & formam teneri, & obligatos esse decernimus, & declaramus. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac omnibus illis quæ in dictis literis voluimus non obstat, cæterisque contrariis quibus- cunque.

scoporum.c.si quis de maio.& obedien. Suntque decreta Cæsaris.c.17.actor. Apostolo.ibi,hi omnes contra decreta Cæsaris faciunt. Alia sunt regum, Daniel.3.c.post princip. Tu Rex posuisti decre-
tum,&c.&c.i.Esdra c.6. A me ergo positum est de-
cretum.& paulo post , Ego Darius statui decretū.
Alia decreta decurionum. ff. de decret.ab ordine
facien.Item sunt decreta iudicium.r.Reg.17.c.Qui
autem superbierit, nollens obedire sacerdotis im-
perio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo,
ex decreto iudicis morietur homo ille. c.absit.u.q.
3.alia sunt decreta prætorum. l.si prætor.in prin.ff.
de iudi. Aliquando accipitur generaliter pro qua-
cunque ordinatione, seu statuto superioris.l.item
eorum. §.sed si sita.ff.quod cuiuscq; vni.nomi. Quan-
doque pro sententia seu authoritate, qua iudex
contractum iustum fore decernit , authoritatem
suam interponendo , vt in rub.ff.de reb.eorum.&
'de præb.minor.sine de creto non alie.& pro decre-
to iudicis aduersus contumaces, vt quando inter-
ponit authoritatem mittendo aliquem in posses-
sionem ex primo, velex secundo decreto.l.si finita.
§ si plures. & ibi gl & §.Iulianus. & §.si fortè.ff.de
damno. infest.gl.in c.i.de reb.eccl.non alie.lib.6.
Et est propriè institutum Papæ, à decernendo, ani-
mi interiora di&ctum. Præceptum verò regū à præ-
cipiendo, teste Luca de Penna in rub. C.de præd.
curial.sine decret.non alienan.lib.10. Vel strictè ca-
piendo , est deliberata iudicis commissio, ab eo fa-
cta cum causæ cognitione citra condemnationem
vel absolutionem. Alisque multis modis sumitur,
vt per Spec.in tit.de primo & secundo decreto. Et
Rebuff.in rub.C.de decret.decur.lib 10. & Guido
Papæ in suo tract.de primo & secundo decreto,in
prin.Bald.& Ias.& alios in d.lne quicquam. §.vbi
decreto. Vide differētias inter decretum & sen-
tentia per Alex.in Liuste.col.3 & seq.ff.de acq.pos.

Verum enim iuxta quia haec materia decreti est
tam frequens, ut quilibet alia totius iuris, ideo hic
paucissima verba instar imperatoris, in l. antiqui-
tas. C. de usu frumentorum inferenda, videlicet in qui-
bus casibus interponatur decretum, item quomo-
do annulletur.

Primò, interponitur secundum quosdam decretum in alienatione rerum ecclesiæ. auth. hoc ius porrectum. C. de sacro san. eccl. Tamen communis opinio fletit alio ut authoritas episcopi, siue consensus requiratur loco illius decreti. c. i. de reb. eccl. non alien. Ad euitandas opiniones solent notarij in instrumentis alienationum rerum ecclesiæ apponere hac verba, talis episcopus dedit licentiam, authoritatem, consensum ac decretum suum interposuit super alienatione talis rei. Spec. in tit. de emptio. §. nunc dicendum. vers. cæterum. dixi in compendio alienationum rorum ecclesiæ, in verbo ne quis episcopus pag. 25.

Secundò, in venditione rerum ciuitatis decre-
tum interponi solet. l.f.i.C.de venditio.rerum ciui-
ta.lib.ii.vbi Rebuff.

Tertiò in venditione prædiorum decurionum, & curialium.l.i.& per totum. C.de præd.curial.sine decreto non alienan.lib.10.

Quartò,

Decretum. Primo, quædam sunt Dei decreta, quæ si non cunctis modis stodiantur, famæ, siccitates, & alia mala nos circumcidunt. Reg. c. 18. Sit quoque cor nostrum perfectum cum Domino Deo nostro, ut ambulemus in decretis eius. Itē decreta Patrū. c. quāto. de transla. episc. Alia legatorum. c. præfenti. de of. leg. lib. 6. c. 1. de loca. Quædam sunt sedis Apostolice decreta. c. nulli. &c. omnia. 25. q. i. Decreta sunt epi-

Quartò, in alienatione bonorū immobiliū minoris. l. lex quę tutores. C. de administratio. tut. l. & per totum. de præd. minor. sine decre. non alie.

Quintò, decernūtur pupillo alimenta pro modo facultatū. l. i. 2. & 3. & ff. vbi pupill⁹ educati debeat.

Sexto, vel in turore curatore dando pupillis illustriū personarum. l. vna. vers. & si ibi per prætorē interponatur decretū. C. de tutor. & cura. illustriū persona. Idem in aliis personis tenet Bart. in l. legi timos. ff. de legit. tutor. idem in auctore dando tuto ribus impeditis. §. fi. inst. de curat.

Septimo, in reuocando tutore vel curatore, quia eadem solēnitas requiritur in dissoluendo, sicut in faciendo. authen. ecōtra. C. de repud. l. fi. vt proposi. i. 2. de nup. l. nihil tā naturale. ff. de reg. iur. ideo vbi in cōtractū regritur decretū, & in distractu, & sic in transactione. Bal. in l. præses. q. i. C. de trāsa. t.

Octauo, in manumissionē feruorū per minores ex causa faciēda. l. etiam. ff. de manu. vindict. §. ea dem. & seq. quibus ex causis. ma. licet. in inst.

Neno, in diuisione bonorum minoris. glo. & ibi Bart. in l. inter pupilos. ff. de autho. præstan.

Decimo, in inventario tutoris. Bal. expressē in l. si tutor. C. in quibus causis in integrum restit. non est necessaria allegat. l. fin. C. de arbitr. tute.

Vndecimo, propter famē confanguineorum pu pilli. potest tutor cum decreto alimenta eis ex bonis pupilli dare. l. i. §. sed nonnullos. ff. de tutel. & ratio. distraher.

Duodecimo, idem in procuratore dando furio so. l. de creationibus. C. de epis. audien.

Decimotertio, super transactionibus alimentorum solet decretum siue authoritas prætoris interponi. l. cum hi. & l. de alimentis. ff. & C. de transact.

Decimoquarto, olim in bonorum possessione decernenda, & vocabatur bonorum possessio decretali. l. i. §. decretalis. ff. de succēd. edict. hodie tene quod traditur in l. fi. C. qui admitti ad bono. poss. possunt.

Decimoquinto, in venditione facta per substationem. l. i. C. de fide instrum. lib. 10. & l. fi. quos, de rescindē. vend.

Decimosexto, interponitur decretum in rem tēda parte debiti facta per maiorem partē disse 1- tiēte minore parte. l. & suū hæredē. §. fi. ff. de pa. t.

Decimoseptimo, in cōtractū filiifamilias, cuius pater est furiosus, vel mēte captus. Bal. in l. si furio si. per illum textum. C. de nupt.

Decimoctauo, in dominij adiudicatione faciēda contra cōtumacem, & vocatur secundū decretum, de quo in l. fi. finita. §. Julianus. & §. fi. plures. & ibi multa dicūt doct. ff. de damno infect. Spe. in tit. de primo & secundo decreto, & Guido Papæ in tract de primo & secundo decreto.

Decimonono, vbi iudicis officium impleratur. l. nec quicquam. §. vbidecretum. ff. de offi. procōsul.

Vltimo, in omnicontractū debet interponi decretum iudicis, seu peti, vt contractus cōfirmetur, text. & ibi Bart. in l. fi. quos. C. de decur. lib. 10. Ant. de Burgos. in c. cum causa. col. 9. cum seq. de empt. Pantha. Cald. in repet. l. 2. col. 26. C. de rescin. vend. Lucas de Penna. in l. fi. C. de decre. decurio. lib. 10.

Tamē aliquādo is nō interponit decretū, cui⁹ au thoritate bona licitātur: vt pote si ex cōmissione ca meræ cōputorū bona venūdantur, ipsi de oppositionib. cognoscēt, sed decretū interponetur ab illo iudice, q. iurisdictionē & imperiū habēt in illo loco vbi bona sita sit. vt vidi seruari in forē iudicio.

Tertio, quæritur quomodo annulletur decretū. Resp. primō qn̄ ex falsa causa est interpositū, vt pote allegatum est as alienū pupilli, quod nō erat, & vēdita est ob eā causam res, tūc decretū est nullū. l. magis puto. §. si as alienum. ff. de reb. eorum. l. quibus cau Seiæ. de tutori. & curatori. datis ab his. l. iusta. & ibi si annule. Benedict. plumb. de manu vindic. & l. cum verō. §. tur. subuentū. de fideicom. libert. l. & si præses. C. de præd. minor. Jacob. in l. hoc edicto. in l. i. est. ff. quod quāq; iuris. Corne. cōf. 132. fundata. col. vlt. in 2. vol. & cōf. 132. licet in præfeti. col. 2. in 4. vol. & cōf. 185. super duobus. col. 3. ibidem. Alexan. cōf. 69. in causa. col. 1. in 3. vol. & cōf. 147. vito themate. col. 1. in 7. vol. Ias. in l. si is ad quem. col. 4. ff. de acquir. hæred.

Amplia, siue causa esset falsa ipso iure, siue per exceptionem. ideo decretum interpositū propter debitum quod potest excludi per exceptionem, non valet. Rom. conf. 454. in re præsentī. col. 2. In no. in c. præterea. col. vlt. de dilatio.

Secundo, etiam procedit, siue causa falsa sit ex pressa in decreto, siue nō, dūmodo ex actis cōstet, gl. in l. 2. C. quando prouoca. nō est necesse. Bar. & alij in l. seiæ. ff. de tutor. & curat. datis ab his. Alex. conf. 107. Domine Alexan. circa finem. in 7. volu. Cum. conf. 14. Antonius Benedicto. col. 4.

Tertio, extende etiā si causa sit pro parte falsa, quia tunc in totū vitiatur decretū. Bart. & alij in l. fi. nō fortē. §. si centū. ff. de condit. indebit. Bal. in marg. in verbo. decretum. q. 2. Rō. conf. 454. in re præsentī. col. 2. Dec. cōf. 403. quāuis in casu. col. 5. n. 20. Capiti in decis. Neap. q. 5. t. quia sentētia indiuidua est vnius capituli. l. in hoc iudicio. ff. fami. hercif. & in diuiduis inutile vit. tvtile. l. i. §. itē quero. & §. itē Trebatius. ff. de aqua quotid. & æst. l. Gre ce. §. illud. de fideiussor. Et sic adiudicatio rei pro maiori debito, quam sit, nō tenet in alio, quādo fit à iudice. l. i. §. hæc verba. ff. ne vis fiat ei. Bald. in l. certi cōdīctio. §. quoniam col. 3. si cert. peta. secus § à parte. d. §. si centū. Alex. in l. iusta. ff. de acq. poss. Bal. conf. 223. proponitur. col. 1. in 2. vol. & sic fuit iudicatum. Neapol. vt refert Matth. de afflict. in decisio. Neapolita. 218. petita. quod etiā nō procedit quando res esset mihi adiudicata, tam ratione mei debiti, quam debiti frātris, cuius mandatum non habeo, quia tūc pro parte meatenebit. Bal. in l. ordo col. fi. C. de execu. rei iud.

Quarto, amplia vt per Paul. castrē. consil. 20. vīfis. col. 1. vol. 1.

Primo fallit quando ius & iustitia deficerent ex parte cōuenti, seu rationē rei in quā facta est mis sio, vt pote si verē sim creditor Titij, & missus sim in possessionem rei Caij, tanquam esset Titij, tunc si facta sit missio ex primo decreto, poterit Caius cō parere, & ostēdere summatim de iure suo, & reuocari facere missionem. l. à diuō Pio. §. si super. ff. de rei iudica. Si verō cōpareat post secundū decretū,

non poterit summarie petere reuocatione missio-
nis, sed ordinariis sic offere a dolo libellum, & alia fa-
ciendo necessaria. d.l. à diuo Pio. §. si post addictum.
& Bart. in l. si is ad quem. ff. de acquir. hæred.

Item si fuerit facta missio rei, in qua tertius ha-
bet ius, quia intra annum summatim discutetur,
postea verò ordinariis. Bar. & alij in d.l. iustè. ff. de
acqui. posses. Secus si deficeret ius ex parte agētis,
vt si peto centū, quā falso dico mihi esse debita, &
quia nō cōpares, sum missus in possessionē tuorum
bonorū, tunc nō valet decretū interpositum, quia
deficit ius ex parte agētis, cum nihil mihi debeat-
tur. l.i. ff. ne vis fiat ei. §. hæc verba.

Secundū, fallit quando inter consentientes esset
interpositū. l. sed si hac. §. patronū. ff. de in ius vocā.
vbi si libertus tanquam ingenuus fuerit adoptatus, &
decretem adoptionis interpositum, illud decre-
tum tenet secundum Bal. ibidem. & Iac. in l. cum
hi. §. si prætor. in secunda lectura. ff. de transactio-

Decretum
motu proprio
interpositū
ex falsacan
sa valer.

Tertiū, fallit quando motu proprio iudicis esset
interpositum, vt si motu proprio decernat quē ex
falsa causa tutorē, valebit. secus si ad partis postula-
tionem. not. in l. si vt proponis. C. de confirmād. tu-
tor. Bart. in l. tutor. col. 1. ff. de tutor. & cura datis ab
his. Et sic est differētia quādo ad petitionē vel mo-
tu proprio, quia tunc nō est nullum ipso iure, licet
per sententiam fortē possit annullari, sed quādo ad
postulationē est interpositum, est ipso iure nullum,
quia dolo partis videtur concessum. Dixi supra in
forma mandati apostolici, in glo. motu proprio. &
hodie solent impetrati literæ regiæ ad annullan-
dum illud decretum ex causis allegatis in literis.

Praxis an-
nullandi de
cretum.

Quarto, limita quando veritas vel falsitas causæ
ex iudicis declaratione pēdebat, vt si iudex inter-
dixit administrationem alicui tanquam prodigo,
qui nō est, valet tamē decretum, vel si decreuit ei
dē tutorē. l. is cui. & ibi Bar. & alij. ff. de verb. oblig.
secus si dederit tutorem vel curatorem ei qui non
est minor, quia cum ætatis declaratio fiat à natura,
prodigalitatis à iudice, non valebit prima, secus in
secunda, qā suæ declarationi stari debet. Bart. & alij
in l. Seiæ per illum tex. ff. de tut. & curato, datis ab
his. tex. in l. tutor. si petitus. ibidem.

Quintū, modera quādo decretum interponere-
tur ex causa erronea, vt si iudex ignorās interpo-
suerit decretum super cōtraṭū, dolo, vel metu ini-
to, tunc decretum non est nullum, sed poterit peti-
re sc̄iūtio. l. 2. & ibi Bal. & Iaco. C. de fidei. minor.
& oportet impetrare literas à rege, vel à cācellaria
super iūtis contractū rescissione nō obstante de-
creto, quod si decretum esset nullum, non indige-
ret rescissione. l. in causæ. in secund. in princi. ff. de
sum decre-
to impetrar-
nos etiam in vitroque casu impetrare solemus literas
regiæ in hoc regno, vt plenē scripsi in tracta. de
rescīsio. contract. & intra quod tēr̄ us pēti debeat.
in constit. reg. in 2. tomo.

Vltime, limita quando fuisset cognitum de ve-
ritate aut falsitate causæ ante decreti interpositio-
nē. gl. vi. ibi Bal. in l. si putas. C. de peti hære. arg. l. fi.
de editio diui Adria. tol. Bal. in l. 2. C. quando pro-
vo. nō est neceſſe, etiam si summarie fuerit cogni-

tum, quia in decreto nō requiritur plena causæ co-
gnitio. gl. in l. cum propinas. in verbo, cōstat. C. de
bonis aucto. iudi. possi. c. fi. §. vlt. in ver. summatim.
vt lite non cōtest. doct. in d.l. iuste. & in d. §. si præ-
tor: alijs tradunt limitationes. ibi vide.

Secundo, annullatur decretum, si iudex interpo-
nēdō illud, nō se date. l. naturali, in fi. de confirman-
tutor. Spe. in tit. de feriis. §. sequitur. vers. fin. Lucas
de Penna. in l. vlt. C. de decre. decurio. lib. 10. Cor-
nel. conf. 98. Videtur prima. col. 1. cum seq. vol. 1.

Tertio, annullatur quando fuit interpositum sine *Decretū in*
causæ cognitione. l. magis puto. §. ne passim. ff. de
terposū si-
reb. eorum. l. fi. de curat. furio. & facil. c. cum hi. §. si
ne causa co-
gnitione, eff-
nullum,
prætor. ff. de transact. Bar. in l. prolatam. C. de sen-
ten. & interlo. omnium iudi. & ibi declarat quādo
dicatur fieri sine causæ cognitione, quia quando
iudex sine causæ cognitione procedit, cēsetur tā-
quam priuatus procedere, ideo ei nō est obedi-
endum. c. conquerente. de resti. spolia. Card. in cle. 1.
in fi. de celebra. missa. Feli. in c. eccles. col. 7. & seq.
de constit. & quia ius noluit iudici committere
rem negligendam. Paul. in d.l. cum hi. §. si prætor.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc
paginam nostræ approbationis, innouatio-
nis, mandati, decreti, & declarationis infrin-
gere, vele iausu temerario contraire. Si quis
autem hoc attentare præsumperit, indi-
gnationem omnipotentis Dei, ac beato-
rum Petri & Pauli Apostolorum eius se no-
uerit incursum. Darum Romæ in publica
fessione, in Lateranen. sacrosancta Basilica
solenniter celebrata. Anno incarnationis
Dominicæ Millesimo quingentesimo sex-
todecimo, quartodecimo Calendas Ianua-
rij, pontificatus nostri anno quarto. Sicsi-
gnatum, Vifa. Ie. Salut. Bembus. Ioannes
de Madrigal. Et dorso registrata apud me
Bembum.

Ex quo infertur singulariter non valere decretū
interpositū super alienatione bonorū minoris, vel
alio actu eidē necessario, qā fuit interpositum eo
momēto téporis, quo fuit peritū, quia ex breuitate
téporis p̄sumitur causæ cognitionē nō interueni-
fe. l. si finita. §. si fortē. ff. de dam. infec. c. 1. de reb. ec-
cle. nō alie. lib. 6. Anch. c. 1. 36. vifa quadam. col. 1. &
c. 1. 36. vifa diligēter. arg. tex. in c. tum ex literis. de
resti. in integ. Alex. c. 1. 217. vifa verbis. col. 1. in 2.
vol. & c. 1. 163. alijs consultus. in fi. in 5. volu. Cumā.
c. 1. 180. videtur. Barb. c. 1. col. 35. in 1. vol. & consi.
40. præclare. col. 4. ibidē. & c. 1. 6. illud in medium.
col. 3. in 4. vol. & consi. 41. immortalē. col. 3. ibidem.
Iaf. in l. 2. col. 4. C. de edend. l. sed si hac. §. prætor. ff.
de in ius vocand. l. sciendum. col. 3. de verbo. oblig.
Hippoly. in l. staruliber. nu. 15. ff. de quæſio. & l. qui
cadem. n. 18. ad leg. Cornel. de sica. & conf. 48. non
confundetur. n. 31. Dēc. c. 1. 403. quānis. col. 5. Nec
missus in possessionē ex secūdo decreto sine causæ
cognitione, facit fructus suos. Inno. in c. cōsultatio-
nibus.

non poterit summarie petere reuocatione missio-nis,led ordinari sic,offerendo libellum,& alia fa-ciendo necessaria.d.l.à diuo Pio. §.si post addictu- & Bart.in l.si is ad quem.ff.de acquir.hæred.

Item si fuerit facta missio rei, in qua tertius ha-bet ius, quia intra annum summatum discutietur, poste a verò ordinari Bar.& alijs in d.l.iustè ff. de acqui.possel.Secus si deficeret ius ex parte agētis, vt si peto centū,quæ falso dico mihi esse debita,& quia nō cōpares,tum missus in possessione tuorum bonorū,tunc nō valet decretū interpositū,quia deficit ius ex parte agētis, cum nihil mihi debeatur.l.i.ff.ne visfia ei. §.hæc verba.

Secundò,fallit quando inter consentientes esset interpositū,l.sed si hac. §.patronū ff.de in ius vocā. vbi si libertus tanquam ingenuus fuerit adoptatus,& decretū adoptionis interpositū, illud decre-tum tener secundum Bal. ibidem. & Iac.in l.cum hi. §.si prætor.in secunda lectura.ff.de transactio.

*Decretum
motu proprio
interpositū
ex falso faciat
sa valere.*

Tertiò,fallit quando motu proprio iudicis esset interpositū, vt si motu proprio decernat quæ ex falso causa tutorē,valebit:secus si ad partis postula-tionem.not.in l.si vt proponis.C.de confirmad.tu-tor.Bart,in l.tutor.col.i.ff.de tutor.& cura.datis ab his.Et sic est differētia quādo ad petitionē vel mo-tu proprio,quia tunc nō est nullum ipso iure,licet per sententiam fortè possit annullari,sed quādo ad postulationē est interpositū,est ipso iure nullum, quia dolo partis videtur concessum.Dixi supra in forma mandati apostolici,in glo. motu proprio. & hodie solent impetrati literæ regiae ad annullan-dum illud decretum ex causis allegatis in literis.

Praxis an-nullandī de-cretū.

Quarto, limita quando veritas vel falsitas causæ ex iudicis declaratione p̄cdebat, vt si iudex inter-dixit administrationem alicui tanquam prodigo, quinō est,valet tamē decretum,vel si decreuit ei-dē tutorē,lis cui.& ibi Bar.& alijs ff.de verb. oblig. secus si dederit tutorem vel curatorem ei qui non est minor,quia cum ætatis declaratio fiat à natura, prodigalitatis à iudice,non valebit prima,secus in secunda,qa suæ declarationi stari debet.Bart.& alijs in l.Seiæ,per illum tex.ff.de tut.& curato,datis ab his.tex.in l.tutor si petitus.ibidem.

Quintò,modera quādo decretum interponere-tur ex causa erronea, vt si iudex ignoras interpo-suerit decretum super cōtractu,dolo,vel metu ini-to,tunc decretum non est nullum, sed poterit peti-restitutio,l.2,& ibi Bal.& Iaco.C.de fideiu.minor. & oportet impetrare literas à rege,vel à cācellaria super istius contractus rescissione nō obstante de-creto,quod si decretum esset nullum,non indige-ret rescissione.l.in causæ,in secund,in princi. ff. de minōr.Alex,in l.iustè,col.7.ff.de acquiren. possel.

*Literas regie
ad rescinde-
dū contrac-tū
cum decre-
to impetrar-*

nos etiam in vitroque casu impetrare solemus lite-ras regis in hoc regno,vt plenè scripsi in tracta.de rescissio.contract. & intra quod tēpus peti debeat, in constit.reg.in 2.tomo,

Ultimo, limita quando fuisset cognitum de-veritate aut falsitate causæ ante decreti interpositio-nē,gli.vl.ibi Bal.in l.si putas.C.de peti hære.arg.l.si. de edicto diti Adria.tol.Bal.in l.2.C. quando pro-pono,nō est neceſſe,etiam si summarie fuerit cogni-

tum,quia in decreto nō requiritur plena causæ co-gnitio.gli.in l.cum proponas.in verbo,cōstat. C.de bonis aucto.iudi.possi. c. fi. §.vlt.in ver.summatim. vt lite non cōtest.doct.in d.l.iuste. & in d. si præ-tor:alijs tradunt limitationes.ibi vide.

Secundo,annullatur decretum,si iudex interpo-nēdo illud,nō sēdeat.l.naturali,in fi.de confirman-tutor.Spe.in tit.de feriis. §.sequitur.vers.fin. Lucas de Penna.in l.vlt.C.de decre.decurio.lib.10. Cornel.conf.98.Videtur prima,col.1.cum seq.vol.1.

Tertio,annullatur quando fuit interpositum sine *Decretū in
causæ cognitione.* l. magis puto. §.ne passim ff.de terpositū si-reb.eorum.l.fi.de curat.furio.& facit l.cum hi. §.si ne casefa co gnitione,est nullum.

prætor.ff.de transact.Bar.in l.prolatam.C.de sen-ten.& interlo.omnium iudi.& ibi declarat quādo dicatur fieri sine causæ cognitione ,quia quando iudex sine causæ cognitione procedit, cēfetur tā-quam priuatus procedere,ideo ei nō est obedien-dum.c.conquerente.de resti.spolia.Card.in cle.1. in fi.de celebra.missa.Feli.in c.eccles.col.7.& seq. de constit. & quia ius noluit iudici committere rem negligendam.Paul.in d.l.cum hi. §.si prætor.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ approbationis , innouatio-nis,mandati,decreti, & declarationis infrin-gere,vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit , indi-gnationem omnipotentis' Dei , ac beato-rum Petri & Pauli Apostolorum eius se no-uerit incursum. Darum Romæ in publica sesione , in Lateranen. sacrosancta Basilica solenniter celebrata. Anno incarnationis Dominicæ Millesimo quingentesimo sex-todecimo , quartodecimo Calendas Ianua-rij, pontificatus nostri anno quarto. Sicsi-gnatum,Visa. Ie. Salut. Bembus. Ioannes de Madrigal. Et dorso registrata apud me Bembum.

Ex quo infertur singulariter non valere decretū interpositū super alienatione bonorū minoris, vel alio actu eidē necessario, qñ fuit interpositum eo momēto tēporis,quo fuit petiti,quia ex breuitate tēporis p̄sumitur causæ cognitionē nō interuenis-se.l.si finita. §.si fortè ff.de dam.infec.c.1.de reb.ec cle.nō alie.lib.6.Anch.cōf.36.visa quadam,col.1.& cōf.83.visis diligēter.arg.tex.in c.tum ex literis.de resti.in integ.Alex.cōf.217.visis verbis.col.vl. in 2.vol.& cōf.163.alijs consultus.in fi.in 5.vol.U.Cuma. cōf.180.videtur.Barb.cōf.1.col.35.in 1.vol. & consi.40.præclare.col.4.ibidē.& cōf.6.illud in medium. col.3.in 4.vol.& conf.41.immortalē.col.3.ibidem. Ias.in l.2.coi.4.C.de edend.l.sed si hac. §.prætor.ff. de in ius vocand.l.scindum.col.3.de verbo. oblig. Hippolyt.in l.statuliber.nu.15.ff.de quæstio.& l.qui cādem.n.18.ad leg.Cornel.de sica.& conf.48.non confundētur.n.31.Dec.cōf.403.quānis.col.5.Nec missus in possessionē ex secūdo decreto sine causæ cognitione,facit fructus suos.Inno.in c. cōsultatio-nibus.

nibus de iure patrona. Bald. in l. 2. col. penult. C. de seruit. & aqua. Hippol. in sua practi. nu. 35.

Fruitus per Imo fructus percepti virtute inutilis decreti, decepti in vim bent in sortem cōputari. per l. 1. & vlt. C. de pigno. decreti *an* actio. nota. in l. si dominū de pigno. & ita expressè copuētur dicit decisio. Neapol. 218. petita. in fi. Fallit quando in fortem.

eset talis causæ cognitione, quæ incontinenti posset adhiberi, quia tunc valeret decretum. Alex. confi. 80. viii. col. 2. & seq. in 5. volum. sequitur Purpur. in rub. de offi. accesso. q. 4. nu. 134. Et hodie solent iudices condemnare ad fructuum restitutionem à tempore litis contestata, non ante a habita cōsideratione decreti, ut alibi scripti.

Secundò, fallit quando iudex vel alius habuisset plenā cognitionem illius causæ ante decretū, quia tūc cessat ratio, ergo & iuris decisi. l. illud. ff. ad leg. Aquil. Hippol. in rub. ff. de fideiuss. q. 5. nu. 86. dices esse suā nouā inuentionē nō tamē crederetur iudi ci dicēti se habuisse causæ cognitionem per ne. in authen. hoc ius porrectum. C. de sacro sanct. ecclie, & proximō dico in seq. nisi de illa appareat.

Notario an Secundò, infertur q. nō valet decretum etiam si credatur. *quod causa cognitione in* notarius arrestaretur in instrumento cause cognitione interuenisse. nec ei credatur, quia interuallū temporis requirebat ad causæ cognitionē, & inuestigatio diligēs, quæ non potuit fieri ita summatis tempore instrumeti cōfēdi, ideo notarius tanquā suspectus nō potuit de ea testari, cū de hoc nō esset rogatus. Paul. de castro. cōf. 38. super eodem. vol. 2. Hippol. corrupte tamen in l. qui cādem. nu. 19. cōf. seq. ff. ad legem Cornel. de sica. refert. Idem tenet Dec. conf. 556. viso. col. 2. Item nec tutor vel curatori dicenti ob æs alienum vendisse creditur. Spe. in ti. de emptio. §. nunc videndum. ver. hoc quoq. Innoc. & alij in c. 1. de rebus ecclesiæ non alienan. lib. 6. Lucas de Penna in l. fin. C. de decre. decurio. li. 10. Bald. & Saly. in l. 1. C. si aduers. dona. Corneus, conf. 71. quod non valeat. in prin. in 3. volu.

Tertio, infertur, q. etiam si essent verba iudicis, adhuc nō probare in instrumentū decreti causæ cognitionem interuenisse. arg. nota. per Bar. in l. si forte. ff. de castræ pecul. Paul. in d. conf. 38. super eod. vol. 2. Hippol. in singu. 399. multi sunt.

Duplex Quartò infertur, q. debet fieri scriptura separata, de causæ cognitione, & altera decreto. Spec. in de causa cognitione. tit. de proc. §. j. vers. quid si solū per libellum. Alex. cōf. 163. alias. in fi. in 5. vol. Dec. cōf. 351. in casu proposito. col. vlt. Ferrat. caut. vlt. ibi multipliciter ampliat. vide si liber. & Ias. in l. nec quicquā §. vbi col. pen. ff. de officio procōfūl. Paul. in l. cū hi. §. prētor. ff. de trāsac. vbi dicit sufficere si dicatur causæ cognita interpositū fuisse. licet alijs speciatim nō nominet, nec ad particularia descēdat. Bal. in l. 1. C. de fide instr. & iur. ha. 3. fisc. li. 10. Ale. cōf. 80. viso the mate. col. 1. & seq. in 5. vol. Bolog. conf. 33. vt ea quæ insta. col. 2. Deci. conf. 341. viso puncto. col. 5. nu. 12.

Omnia in Ferra. de caute. vi. Nec obstat nota. in l. 1. C. de fide instru. lib. 10. vbi omnia debent prāsumi solenniter quādo solēt. niter acta. prefamanc- acta, quia debet intelligi, qn̄ decretum nō est perfunctoriè interpositū. Bal. in l. quācūque. C. de bonis quæ liber. Vel procedit in illis, quæ tempore act⁹ potuerunt interuenire. Sed causæ cognitione verifi-

militer non potuit interuenire illo instati, quod de cōrētū fuit petitum. ergo, &c. Corne. confi. 98. videtur. coi. 2. in j. volu. Decei. conf. 351. in casu. col. vlt. Alciat. in tracta. prāsumptio. regula 3. tertiae partis. prāsumptione. 10. fol. 373. cum sequen.

Quintò infertur, q. si minor in criminalibus facit aliquem actum cum curatore eo instati quo datus est, non valebit tāquam sine causa cognitione factus per supra adducta. Nam si in cūilibus nō valet actus sine causa cognitione, à fortiori in criminalibus, vbi est maius periculum, & sic cautius agere. *Aīlus in* *criminali-* *bus faclus* *a minore* *cum cura-* *tore, an re-* *leat.*

dum est. c. vbi. de elect. lib. 6. Hippol. in practi. crimi-

nali. §. nunc vidēdum. nu. 43. cum seq. & confi.

130. conditoris viso. nu. 46. cum seq.

Sexto infertur, q. si factum sit compromissum in aliquem, & is immedie post compromissum pronunciat, nō valet q. si facit cōtra rusticos, qui statim pronunciāt. secūdū Ias. in l. iudices. col. j. C. de iud. Fulgo. cōf. ii. quādā Petrus & Card. conf. 104. factū tale est. Bal. in c. j. in fi. de inuestitu. in ma. facta, & in l. prolatū. col. vlt. C. de senten. Pan. in c. quintauallis. col. pen. de iurejur. Dec. in ca. cūi venerabilis. col. 5. in gl. 2. de except. *Vnde adagio vulgari dici solet, *Defoliage briefue sentence*, quod abhorrent iudices Franciæ, quæ lites immortales faciunt.

Fallit quando illa causa longo tempore ante cō-

promissū esset ruminata corā eo, qui postea est ar-

biter electus, & quādofactū estab ho. *līs & pro-*

uidis viris. c. nisi si de prab. Soci. cōf. 12.

lūsa. col. 4. in 3. vol. Hippoly. in rub. de fideiuss. q. 5. nu. 81.

Quarto, annullatur decreti interpositio, quando

fit tempore se: iato in honorem Dei. not. in l. actus. *Tempore se:* *riato decre-*

& l. f. C. de fer. Anch. confi. 116. secundum ordi-

nem. col. vlt. Jacob. in l. diuiss. ff. de fer.

Quinto, quando per errorem est interpositum.

Bar. in l. pen. ff. de iusti. & iur. Bolog. confi. 33. vt ea

quæ iust. & col. 1. & seq. nil enim tam confensui est

cōtrarium, quā error, qui imperitiam detegit. l. si

per errorem. ff. de iurisd. omn. omn. iudi.

Sexto, quādō interuenit dolus partis. l. & si prā-

ses. C. de prādiis minor. Bar. in d. l. pe. col. 2. Bald. &

Iacobi. in l. vna. col. 2. C. de fideiuss. minor. dolus nē-

mini debet patrocinari. c. sedes. & c. ex tenore. de

rescript.

Septimo, quādō non interuenit citatio pērcepto. *Citatio in*

ria, annullatur etiā primū decretū, si ante fuerit in-

terpositū. l. prāsenti. C. de his qui ad eccl. cōfugi. *cienda,*

& l. 2. vbi in rē actio. gl. & doct. in l. si finita. §. Julian⁹.

ff. de dāno infec. Bar. in l. cōsentaneū. C. quomodo

& quando iudex. Cor. conf. 52. in hac cōsultatione.

col. j. in 4. vol. & cōf. 132. licet in prāsenti. col. 2. ibi-

dēm. & quādō possit dici obreptitium, tradit. Paul.

Castræ. conf. 382. dubitatio. in fi. vol. j. scripsi in cō-

stitu. reg. tracta. de pērco. & subhasta. in 2. tomo.

Quāro si res magni valoris sit distracta. iusto

pretio promodica summa debita, an valeat aliena-

tio. Breui resp. q. sic. arg. tex. in l. fi. C. de iure domi-

nij impetrand. vbi concedit alienare, quando nō

essent alijs res. Ergo si alijs res minoris valoris ef-

fecta, nō permitteretur. I. à diuo Pio. §. in vēditio. ff.

de re iud. & hanc opinionem sequitur Alexand.

Aquen. & alij in l. iuste. ff. de acquir. posse.

Ostatu*m*, iudex ex suo officio potest annullare decretū interpositū, in quo fuit pars accepta, quia partes vnum fingeant, aliud faciebant. lo. And. in c. cōsultationibus de offi. delega. Bal. in l. vna. col. 3. vers. sequitur quartum membrum. C. de confessis. & in c. i. col. 5. de milite vassal. sequitur Hippol. singulari. 320. sāpe contingit. Sed in prædicta fine literis regii non obtineretur in hac patria.

Pure interponendū est decrevum.

Noñò, pure interponendū est, ideo fuit dictū in senatu, q. redditus vēditi sub decreto, in quo facultas remendi dabatur, iterum licitarentur, ut pure darentur, si fieri posset, anno. 1515. die vero 18. Maij, contra scribā Pictauien. vocatum *Mari*, & aliud decretum fuit annullatū factū, al. chargēdēs disconfi-
ssions, fuitq. factū per præceptum præpositi p.ari-
ficien. ne hoc amplius in decreto scribat, anno 1533.
die 26 Junij, & eodem anno die 12. Decembris fuit
etiam aliud decretum annullatum fīctum cū onere
expensarum, & expeditorum, quæ vocant practici,
franc. & mises, anno 1538, die 7. Ianuarij, vt dico in
tract. de præco. in ordi. reg.

Notandum est, q. decretum superioris interpolatum præsumitur rite factū, gl. in l. i. C. de fide instr. & iure hastæ fisca. lib. 10. & quæ ibi addidi. & supra scripti, & præsumitur factū pro utilitate ecclesiæ. Bald. in c. i. col. 2. qui feudum dare possunt. Refert Iaf. cons. 119. in præsenti. col. 2. vol. 1. & ista decretū scribenda in hac tam quotidiana materia & quotidie in palatiis agitata.

D e regia acceptatione. & publicatione concordatorum.

Rex mandat parlamentis, ut omnia in his concordatis, & singula contenta teneant, custodiant, & conseruent, & in quibuscunque causis secundum ea iudicent, ac ea inuolabiliter obseruant faciant, contradicentes puniendo.


Vocirca a dilectis & fidelibus consiliariis nostris ad præsens tenentibus, & qui in futurum nostra tegebunt parlamenta, omnib[us]que iustitiatiis regni nostri, & Delphinatus, ac comitatus nostrorum, cæterisque officiariis & subditis nostris, & eorum cuilibet (prout ad eum pertinuerit) mandamus, districtius iniungentes, quatenus omnia præmissa & singula teneant, & custodiant, & conseruent in sui robori plenaria firmitate, & in causis quibuscunque occasione præmissorum de cætero orituris & emersuris, secundum deliberationes & conclusiones præscriptas iudicent pronuncient, & sententient, atque ab omnibus subditis & incolis nostrorum Regni, Delphinatus, ac Comitatus inuolabiliter faciant in omnibus & per omnia obseruari, prædictas personas ecclesiasticas & seculares, & earum quamlibet in omnibus &

singulis superius expressis, ab omni turbatione, violentia, impreßione, molestatione, vexatione, damno, & impedimento, tuantur, protegant, pariter & defendant. Omnes & quascunque personas, cuiusvis conditionis ac status fuerint, contra facientes aut venientes, taliter puniendo, quod in posterum cæteris cedar in exemplum. Quoniam sic fieri volumus & iubemus per præsentes. In cuius rei testimonium sigillum nostrum præsentibus literis duximus apponendum. Datum Parisiis die 13. Maij, anno domini 1517. & regni nostri 3. Sic signatum supra plicam, per Regem, Dominis ducibus Alenconij, Borbonij, & Vindocen. vobis Dominis Dorual, de la Trimoille, de Boyſi: Magno magistro Bastardo Sabaudia, de la Palace, & de Chastillon, Marescalibus Francie, & aliis præsentibus. Robertet.

Lecta, publicata, & registrata, ex ordinatione, & de præcepto domini nostri regis, reiteratis vicibus facto, in præsentia domini de Trimoilla, primi chambellani dicti domini nostri regis, ad hoc per eum specialiter misi, Parisiis in Parlamento xxij. die Martij, anno domini millesimo quingentesimo decimo septimo. Sic signatum, Pichon.

a  Vocirca.) Cum leges vel cōstitutiones ex alia causa nos non teneant, quam q. iudicio populi receptæ sint, verba sunt iuris consulti in l. de quib. ff. de legib. & vide quæ dixi supra de collatio. in §. præfatique ordinarij. in gl. acceptationem. & sicut lex non acceptata non ligat, ita confessio non nocet confitenti, nisi per Confessio partem fuerit acceptata, sed potest per partē tan- non acceptata an etum, qui per alterā partē reuocari nō potest. l. i. & profit. 2. C. quando licet ab empio. disced. & dixi supra. eo, in præfat. ad rubr. de col. Cy. in l. vna. q. 6. C. de cōfessi. Sali. in l. generaliter. q. 6 de nō num. pec. & in l. vna. opposi. 15. de cōfes. l. i. ubemus. de libe. cauf. plen. Bart. in c. fi. col. 7. nu. 4. de succef. ab intesta. Hippol. in repet. l. de vno. nu. 155. cum seq. ff. de re. iud. & in rub. de proba. fol. 16. vers. item scias. Fel. in c. si cautio. col. 1. vers. fortius dixit. de fid. instr. arg. l. sicut. C. de actioni. & obli. Alex. cons. 90. ferè omnis vis. col. 4. vol. 1. quia confessio simultatem locutionis notat ex etymologia verbi, teste Alex. cons. 20. in causa. col. 1. in 4. volu. & consil. 174. in causa. colum. 2. in 6. volumi. Barba. consil. 36. difficile. col. 5. in 3. volu.

Et sic soliti sunt practici dicere, accepto in quantum facit pro me, alias nō, vt notat Barb. consil. 82. illud. in fin. volum. 3. & consil. 44. clementissimum. col.

*Acceptatio
no in gene-
re non valet.*

col.2.in 4.vol.quæ acceptatio in genere nō valet, nisi sit in specie, secundū Bal.in l.cū precū C.de libera.cau.facit in simili glo.in l.j.¶ editiones ff.de edēdo,quæ vult nō prodesse ei,quæ p̄ducit instrumētum, si dicat quatenus facit pro se referet lo.Lupus in repe.c.per vestras.in 4.no.in fi.ff.de don.in ter vir & vxor.licet prima opinio seruetur in practica,teste Cepo.caute. 69.confessio. imo contra propriam confessionem licitum est venire, quād non fuit acceptata, si contra eum forte fuit pronūciatum. Bald.in authenti.no.20 iure. in fine. C.de poena iudicis, qui malē iudicavit. Innoc.in ca.mutili.de iureiuran.

Vnde si quis sponte confessus fuerit delictum, tamen iudex de facto eūdem absoluit, illa c.affissio nullum operabitur effectum. Bald.in l.si quis in hoc genus.col.vltima.C.de episcop.& cleri. Ioan. Crotus in repet.c.1.in 2.nota.de consti.in 6.Et nota per perpetuū, quia millies faciet tibi honorem, si toties de hoc recorderis, quia quilibet diceret contraria, tum quia non est licitum variare, tum etiam quia nō potest venire contra id quod propria voce afferuit.l.generaliter.C.de non nume.pecu.ca. per tuas.de probatio. hoc renet Vincen. Hercul. in l.in ratione.1.¶ si filio.col.vlt.ff.ad leg.Falci.

*Renuntiatio
est alius
dium non
acceptatus
nō profect.*

Item renuntiatio non nocet renuncianti, si non fuerit per partem accepta.Bal.in c.cum venissent. col.3. de eo qui mitti in possessio. & qui non acceptat verba aduersarij, non potest se illis iuware.Bai. in l.3.C.de repud. hæredit. idē si dissimulat. Francis.Curtius,conf.78.super artic.col.1. Imo renuntiatio facta in præsentia iudicis absente parte, non nocet cōsentienti, si nō fuerit acceptata per iudicem nomine absentis.Bar.in l.postquam liti col.pen.C. de paet.& Iaf.ibi,& in l.error.col.2.de iuris & fact. ignoran.Iacob.in l.de xitate.¶. Celsius.ff.de interro- gat.actio,sed iudex hoc non solet facere.

Insuper comparens coram iudice à quo appellavit, & faciens aliquē actum coram eo, non videtur per hoc renunciare appellationi, ex quo ille actus non fuerit per iudicē acceptatus, sed iapugnatus. gl.in d.c.cum venissent.& ibi Bal.& alij. & Panor. in ca.gratuum.col.2.de offi.delegat.Roman.singul. 150.appellans. & singu. 770.regula est. Iaf.in l.Qui Romæ ¶. Seia.in 1.not.ff.de verbo.oblig.Moder.in d.c.per vestras.Fel.in d.c.capitulu.col.31.ver.coſit matur de reſcri.& c.cum venissent.col.2.de testi.

Item non sufficit, q̄ testes dicant confessionem esse factā parte præsente, nisi deponant quād pars acceptauerit.Iaf.in d.l.error.C.de iur.& fact.igno. refert Hippoly.in d.l.vna.nu.156.ff.de re iudi. per tex.in l.tina.& ibi Iaco.in 2.no.ff.de interro.actio.

Adhæc testes examinati nō possunt corrigerē eorum depositionem, si per partem fuerit acceptata, nisi probato errore.Bal.in l.Gallus.¶. j.ff.de libe. & posthu.Roman.in l.j.¶ si quis simpliciter.nu.13.

verbo.oblig.¶ conf.433.quo ad primum. Alex. & Iaf.in l.quicquid.ff.de verbo.obligat. vbi referunt dictum esse famosum in palatiis, sequitur Hippoly. singul.315.acceptatio.

Præterea si clericus turbatus propter exactiones decimarum, quæ in die sūt, renunciet coram su-

periore, & resignatio à superiore nō fuerit recep̄ta, nec acceptata, nō nocebit illi clericu. Ita c.espreſſet enet Domi.in c.fi.col.2.vers. quid si cleric⁹ turbatus.de renun.in 6.plus cōſoluit.Barb. quād legatum vel donatio causa mortis acceptata, per eum cui fuit facta nō potest reuocari.plenē in cons.54. clementissimi.in 2.vol. quād non firmo.& an confessio facta in ultima voluntate.vide tex.in c. fi. de success. ab intesta.& ibi plenē Pan.

*Acceptatio
quando fie-
ri debet.*

Notandum est, quād ista acceptatio debet fieri tempore quo fit.confessio, vel renuntiatio, vel alias actus.nō autem valeret ex interuallo. gl. in l. consensu.ff.de actio. & obliga. & l.j.de cōtrahē, emp. Panor.in c.dilectus.de sponsal. sequitur Hippolyt. Marisi.in pract.sua crimina.¶. postquā nu.29.& seq. Breuitas temporis, & impressorum importunitas ad sequentia me reuocant.

De prorogatione dilationis ad approbandom concordata, tam a prælatis regni quam ab aliis personis.

Rex petit annū p[ro]p[ri]ū apsum sex mensium sibi dari, ut concorda ta publicare, recipere & obseruare faciat, annū etiam postulat ad exprimendum verum valorem, si quis in prima impetracione nō expreſſerit.

F Ranciscus a Dei gratia Frâcorum Rex, Mediolani Dux, & Genue dominus, vniuersis præsentes literas inspecturis salutem. Cum urgente necessitate evidentique commodo & utilitate Reipublicæ regni nostri ducti, ad euitanda maiora pericula, quæ ex reuocatione pragmaticæ in futurum euentura cernebamus, siue illi reuocationi obediretur, siue non obediretur, quæ vnicuique recte sentienti latissime constare possunt, certa iniuerimus cum sancta sede Apostolica concordata, in quibus inter cætera cautum est, quod infra sex mensium spatium, illa publicari & registrari, nec non iurari in curiis nostris Parliamentorum efficeremus, ecclesiâmque Gallicanam illis consentire, alias nullius essent momenti, quæ nullatenus ob breuitatem temporis, aliis etiam urgentibus negotiis occupati perficere valuimus.

a *F* Ranciscus.) Prorogatio dicitur pro-
priè quando tempus nō erat finitum, & renon-
ciat ut hic nam tempus non est finitum, ut ita diffe-
rent in literis sequentibus. Leo.¶. &c.
ibi infra dictum semestre, infra quod adhuc exi-
stis, &c. & pro hoc est textus. & ibi Bar. & Alex. in
l.dies.ff.de damno infect. per illum texum. [& est
termini labentis nondum lapsi extensio, teste Bal.
in l. Aemilius. 2.lect.num.9.ff.de minoribus.]

Renouari vero dicitur, quando tempus est fini-
tum. l.fed si manente ff.de precar. & ibi Alberi. &

ideo dicebat quidā finito tempore nō valere prorogationem, etiam tanquā reuocationē, tum quia illud quod non est prorogari non potest. arg.c. ad dissoluendum de spon. impub. ita tenet Specul. in tit. de dilatio. in §. nunc videamus. vers. & sunt hęc. Ant. in c. 2. in fin.

de dilatio. tum etiam quia quod noluit, potuit: & quod voluit, implere nequivit. I. multum. C. si quis alteri, vel sibi. hoc ejus tamē gloss. in l. 3. in prin. ff. de acquir. posse. vbi dicit quod trāfserēs possessionem anime continuādi, non acquirit de nouo, si ea non habeat, licet contrariū teneat. Bal. in l. i. col. 2. C. de tempo. appell. per l. Titio. cētum. ff. de legat. 2. vbi dicuntur fieri prorogationem, etiā si nullus sit dies. & ita tenet Imol. ibi, quia subest materia, quæ prorogari potest, licet dilatio quo ad temporalem sui formam sit sopia, & verba quādoque sunt improprianda, ut actus valeat. I. & puto. & ibi glo. ff. famil. herciscund. l. sed & si possessori. §. j. de iureit.

Itē appetit voluntate hanc materiā prorogari, licet dilatio esset finita: & sic est latius responsum ad rationes supra adducas, & illā glo. in d. 3. reprehendit communite Doct. ibi, post Barto. & istam opinionem tenent Imol. & Alex. in d. l. dies. & Rom. conf. 443. quo ad primum, in fin. &

plenē Soci. conf. 99. serenissimus. in 3. vol. & ista est communis opinio docto. quam probat Decius in c. de causis. col. 6. de offi. deleg.

Et sic infertur q̄ cōpromīlūm prorogatum idē idem est cum primo. & vnum. & idem censetur. l. ex nō re proroga-

omnibus. §. fin. & l.

non distingue-

mus. §. dies. cum

l. se q. ff. de arbitrio.

Item iurisdictio

proconsulis sub-

rogati videtur

eādē cū prima. l.

meminisse. ff. de

offi. proconsul. c.

cū olim. i. de of-

fi. delega. Prate-

reā prorogatum

precarium idem

est cum primo. l.

sed si manente.

ff. de preca. l. itē

quæritur. §. qui

implete. loca. fa-

cit. ca. præceptis.

l. distinct. Deci.

confil. 497. accu-

rate. col. i.

Prorogatio
cum omni-
bus qualita-
tibus cen-
satur facta.

decreti; statuimus & ordi-
namus, quod ex tunc de
cātero occurrentibus ca-
thedralium & metropoli-
tanarum ecclesiarū ac mo-
nastrorū in regno Fran-
ciā, & Delphinatu, & co-
mitatu Dien. & Valenti-
nen. consisten. vacationi-
bus, dilecti filii ecclesiarum
capitula, & monasteriorū
conuentus, ad electiones
seu postulationes futuro-
rum archiepiscoporu, epi-
scoporum, ac abbatum, ec-
clesiarum & monasterio-
rum vacantium pro tem-
pore huiusmodi procede-
re non valerent, sed maie-
stas tua ad ecclesias & mo-
nastreria huiusmodi sic va-
cantia, infra certū tunc ex-
pressi temporis spatiū, no-
bis & pro tempore existēti
Romano pontifici, perso-
nas idoneas certo tunc ex-
presso modo qualificatas,
ad eādem nominationem
per nos & Romanum pō-
tificem, huiusmodi ecclē-
siis & monasteriis eisdem
præficiēdas nominare va-
leret: prout in nostris inde
confectis literis (in quibus
voluimus quod si maiestas
tua, omnia in illis statuta,
ordinata & contenta, infra
sex menses post tunc pro-
ximam futuram sessionem
Lateranensis consilij tunc
vigentis, non approbaret
& confirmaret, & à præla-
tis ac aliis regni tui perso-
nis tunc expressis appro-
bari nō faceret, litera ipse
nullius essent toboris vel

Papa ad regis postulationem proro-
gat sex menses datos ad approbandum
concordata ad annum, à data presen-
tium computandum.

L eo episcopus, seruus
seruorum Dei, Charis-
simo in Christo filio Fran-
cisco Francorū Regi Chri-
stianissimo, salutē & apo-
stolicam benedictionem.
Dudum siquidē inter alia
cum irritantis appositione

vxor

vxos.solu.matrim. Soci.conf.196. circa. in 2.vol. & conf.37.cappo.in 3.vol.& Alex.in l.r.col.2.ff.de dāno infec.Fel.in c.1.de iureiu.& c.2.nu.34.de spōla.] Idem in famulis,& domib.&pensionib.domorum dici Ias.in d.l.lecta.colum.2.Idem in pignoribus & aliis accessoriis, quæ dependent à potestate partiū, secus si illa accessoria essent extra-neorū, vt fideiuf-sores, vel res alienaꝝ, vt eoncludit Auffr. in decisio. Tholos. q.181. Itē & c.si quis.Barba. plenē consil.31:fa-pienter.col.vlt. in 1.vol.

Excommuni-catio, an-quis si post piatur alicui sub pena excommu-nicationis, vt in tra xx.dies soluat, alias sit excōmu-nicatus lapsō ter-mino, si pars pro-roget eidem ter-minum, lapsis xx. diebus non erit excōmunicatus, tum quia pena cōventionalis eui-tatur facta proroga-tione. l.cum sti-pulatus sim mihi à Proculo. ff. de verbor. obliga. & ibi doct.tum quia si creditor remi-teret debitum, la-plo termino debi-tor non esset ex-cōmunicatus. sic si fiat prorogatio, quia videtur par-ticularis remissio, cum tempus & dies dicātur pars summaꝝ. l.i. §. di.6. ff. de edend. Car-din.in clem. vna. §. nos itaque. de iureiuran. in 6. q. vbi plenē Barba. col.1.itō quia agi-tur tātu de pre-iudicio prorogatis, ideo poterit sibi pīudicare. c.si di-ligēti de foro cō-pe.l.pe. C.depac.

momenti) plenius conti-netur. Quum autem sicut exhibita nobis pro parte tua, petitio continebat, ma-iestas tua propter varias occupationes, quibus ad præsens implicitus existis, ac ex certis aliis rationabi-libus causis infra dictū se-mestre infra quod adhuc existis, in dictis literis con-tenta, per prælatos & per-sonas regni tui huiusmodi approbari facere posse cō-modè non confidat: Nos itaque tuis in hac parte supplicationibus inclina-ti, semestre prædictum (in-fra quod adhuc existis) ad annum à data præsentium computandum, authorita-te Apostolica tenore præ-sentium prorogamus, pa-riter & extendimus, non obstantibus constitutioni-bus & ordinationibus A-postolicis: necnon omni-bus illis qua voluimus in dictis literis non obstarē, ceterisque contrariis qui-buscunque.

Nulli ergo omnino ho-minum liceat hanc pagi-nam nostræ prorogationis & extensionis infringere, vel ei ausu temerario con-traire. Si quis autē hoc at-tentare pīsumferit, indi-gnationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum. Da-tum Romæ apud sanctum Petrum, Anno incarnatio-nis Dominicæ Millesimo quingentesimo decimo-

Si tamen debitor cui fuit prorogata dilatio, nō soluerit intra terminum prorogatum, incidit in excommunicationem.c.præterea in 2. & ibi Pan. & communiter docto de appell. quia iudex in utilita-tem partis excommunicat, si pars vult differre ter-

minum, & iudex vellevidetur, cum illud agat, vt par-tes ad concordia reducat. l. i. §. & post operis. ff. de operis noui nunc. c.1 de mutuis pe-titio. facit c. 1. de loca. vbi excōmu-nicatio lata in fa-uorem partis ces-sat accende cō-sensu illius.c.si de-transactio.

Idem dicemus in iuramento, vt pars polsit proro-gare debitori, qā iurauit soluere in tra decem dies, & alios decem dies, vel aliud tempus dare, quod si de-bitor non soluerit in termino pro-rogato, incidit in periurium, quia licet Deus recipiat obligationē ex iuramento.ca. debitores. de iureiur. tamen pars potest illud iura-mentū remittere. c.1 de iureiur. c.2. de spōsal. quia Deus recipit in fauorem partis, re-mittēte parte, re-mittit & Deus, si-cut dixi supra de iudice excōmuni-cante. Ita Bald.in c.venerabilē. col. penult.de elect. & quilibet in cuius fauorem est præ-stitū iuramentū habet vim Apo-stolici . priuilegi in remittendo il-lud.d.c.1. de iurei-ru. l. ff. q. & à qb. Ias. in l. Labeo. ff. de iureiuran. vbi dicit procedere

septimo. Calendis Iulij. Pontificatus nostri anno quinto.

Altera prorogatio petitur ad annum à fine alterius computandum, eo quod propter varias occupationes non fuit concordatum approbatum, & receptum a regnolis.

Franciscus Dei gratia Francorū Rex, Medio lani Dux, & Genuæ domi-nus, Vniuersis præsentes literas inspecturis, notum sit & manifestum, quod cum iamdudum à sancta sede Apostolica certę lite-rā Apostolicā per nos ob-tentā fuissent, quibus se-mestræ infra quod nos & Ecclesia Gallicana appro-bare debebamus concor-data inter sanctam sedem Apostolicam & nos, inita per annum prorogatum extiterat: verū quia du-rante dicto anno, aliis oc-cupati negotiis dictam ap-probationem & confirma-tionem à prælatis & aliis personis ibidem expressis approbari, seu confirmari, minimè fecerimus, idcirco alias literas Apostolicas ab eadē sede obtinuimus, qui bus annum iam dictum ad alium à fine illius compu-tandum denuò prorogare fecimus, prout in dictis li-teris (quarum tenor sequi-tur) plenius continetur.

Conceditur secundus annus à fine pri-mi computandus ad hoc, vt concordata recipiantur, & obseruenur à regnolis.

L Eo Episcopus, seruus seruorum Dei, Clarissi

etiam si protogatio fieret ignorante debitore. Bar. & Alber. in l. f. ff. de of. procur. Cæsar, licet contralrum teneat Bald. c. 456 quæritur in 1. vol. cui responderet Frā. isqui. in d. l. lecta. not. 5. ff. si certū per-

Prorogatio post terminū non sūt. Primò, fallit quando pars vellet prorogare post terminū elapsum

nam non poterit, quia iam est pars excommunicata, vel periuta, à quibus non poterit altera pars absoluere. Bal. in auth. quod eis, in fi. C. de nup. Auffre, in decif. Tholosa. q. 73. Item, &c. si bannu. Bar. & Iaf. in 1. Labeo. ff. de iure iuri. Plenē Fcl. in c. 2. nu. 34. col. antepe. de spons.

Secundò, fallit quando ageretur de præjudicio tertii, qui non cōsentit prorogationi; tunc est liberatus post tempus: ideo

Fideiussor quando si gauit se soluturū liberatus facta pro rō gatione.

fideiussor qui obliquis gauit se soluturū ad annum, facta prorogatione temporis, nō tenerit. secus si obligauerit se purè ad soluendum debitum, quia per prorogationem non libaretur. l. fin. C. de vñr. rei iudi. Pan. & alij in c. consti-tutus. in fi. de fideiussor. Idem si fideiussor promisit soluere tales libros, si postea partes conueniat de dando pretiū vel aliam rem, fideiussor ad illam nō tenebitur, quā non promisit, secus si promiserit simpliciter se satisfacturum, vel soluturum, quia tūc teneretur, sicut in proximo casu dixi: nā quādo mutatur res, vel pretiū, vide-

tur nouus contractus. l. pacta, ff. de contra emptio. & nouatione liberatus fideiussor. l. nouatione. C. de fideiussor. l. si cum hermes. de locatio. Bar. in l. Valerianus. ff. de præto. st. pui Bald. & Ang. in 1. quod dicitur. § Miles ff. de test. militis, Alex. in l. vbi cūq. de fideiussor. uulca cumulat Hippol. in rub. de fideiussor. q. 6. vbi licet videre Iaf. & doc. in d. l. lecta. & in auth. Sacramenta puberum. col. pe. C. si ad se. vend. Barr. d. cons. 31. in 1. vol. Iacob. in l. l. nu. 16. C de iudi.

confirmaret, & prælati, & aliis tunc expressis regni tui approbari non faceret, litteræ ipsæ nullius essent roboris vel mometi. Et deinde pro parte tua nobis exposito, quod maiestas tua propter varias occupationes quibus tūc implicitus eras, ac ex certis aliis rationalibus causis infra dictum semestre infra quod tunc adhuc existebas in dictis literis contenta per prælatos & personas regni tui huiusmodi approbari facere cōmodè non confidebat. Nos per alias nostras literas semestre prædictum infra quod tūc adhuc existebas ad annum à data posteriorum literarum huiusmodi computandum protogauimus, pariter & extēdimus, prout in singulis literis prædictis plenus continetur. Cum autem, sicut exhibita nobis nuper pro parte tua petitio cotinebat maiestas tua literas priores prædictas, iuxta voluntatem nostrā prædictā approbavit, & confirmavit, & publicari fecit, & approbari facere intēdebat, fecissetque, nisi à literarum priorum editione, ac tuis approbatione & confirmatione, ac earum priorum literarū publicatione huiusmodi temere appellatum fuisset. Et propterea nobis humiliter supplicari fecisti, vt annū prædictum infra quem adhuc existis, ad alium annū prorogare de benignitate

Quādo pos- su quia re- incideret in excomuni- cationem.

Tertiò, nō procedit quando excommunicatus fuit in semel absoluens, excommunicationem. inter partes, quod si non soluerit intra mēsein, quod sit excommunicatus: nam si talis coadiutio non fuerit apposita in sententia absolutionis cōsentientē iudice, nō reincidet pars in excommunicationē, etiam si nō soluat intra mēsem per text. in l. tale patrū. §. qui prouocauit. ff. de patr. quia excommunicatione non potest nasci ex patrō partiu, velex contractu, sed ex sententia iudicis, & istud pactum nō est sententia. arg. l. si vñus. §. patr. us. vers. sed si patrū. ff. de patr. Ita expresse tenuit Perusij, in c. præterea, in 2. col. 2. de appellat. & etiā consentiente iudice adhuc requirentur aliae litteræ excommunicatoriaz, vt ali bi dico.

Quartò, limi-tatur procedere *Pena non prorogatur.* in pena

in pena, ut si fiat prorogatio compromissi, non intelligetur progata pena, nisi expressè dicatur, per l. seruus ea. ff. de seruis exportan. Bald. in l. penult. §. vxor. sol. matrimo. quia odia non debent ampliari, minùsque prorogari. l. cum quidam. ff. de liber. & posth. & sic prorogatio censetur facta cū suis qualitatibus in favoreabilibus, secus in odiosis. Bal. in l. si à te. C. de pact. interempt. & vend. Hippol. sing. 300. prorogatio. Alias limitationes tradit Deci. in c. de causis. col. 3. cum seq. de of. deleg. Possem hic tradere materiam prorogationis iurisdictionis, quam tradunt doct. in c. P. & G. de offic. dele. gl. & doct. in l. 2. §. sed si iudex. ff. de iudic. & in praed. Pet. Iac. rubri. de progatio. iurisd. sed quia parum vsu venit in hoc regno Franciæ, ideo eā mis- sam facio.

Quia in hoc regno iurisdictiones sunt diuisæ quo ad proprietatem & vtilitatem: ideo non sit prorogatio sine domini cōsensu, teste Io. Fab. in l. si quis ex consensu. col. 2. C. de episc. audi. & Beila Mera, cōf. 33. q. si. col. 9. verf. ego verò dixi supra rubr. de cauf. in princ. Et quid si causa fuit cōmis- sa cōsiliarii supplicationum seu requestarum, vt N. m. cō- cognoscerent in filiis re- ter Titii & me, questrarum. & ille Titius no- minat suū auto- rem, an domini cōsiliarii possint

cōtra illū cognoscere quod sic fuit decisum Neapol. decis. 227. quidam nobilis, quia hoc videtur commissum in consequentiā Paul. in l. venditor. ff. de iudi. nota. in l. quories. Cillo tit. [Nā prorogatio termini impedit pœnā cōmitti. l. cum stipu-

latus sim mihi à pçulo. ff. de ver- bō. obli. vbi pro- rogatio diei im- pedit morā, ergo & pœnā d. l. lecta. ff. si certū pet. Ias. in l. quominus. q. 30. ff. de sumi.

Nō dicit à quo, sed audiui vnuer- sitatem Parisien. appellationē emi- sisse ad futurum conciliū vniuer- sale, & illā appellatiōnem, seu il- lius formam vidi conscriptam.]

De Annatis.

Vitrum valorem beneficiorum proper annasam soluendam impetrantes ex primere tenentur, quam si non expre- se rimi intra annum hoc facere poterint.

Eo b Episcopus seruus seruorū Dei ad perpetuā rei memoriā. Romanus Pontifex (cui tot tantaque in spiritualibus & temporalibus prouidenda incumbūt) rerum & temporalum qualitate pensata, nonnulla prout ad cunctorum clericorum beneficia ecclesiastica, à sede Apostolica protépore impetrantium commoda & vtilitates, ac litibus & fraudibus obuiādum opere cōspicit, salubriter ordinat & disponit. Nuper siquidem inter cōstitutio- nes ad laudē Dei, & Christi fidelium pacē & quietē: de fratrum nostrorum cōfilio, cū charissimo in Christo filio nostro Francisco, Francorum rege Christianissimo matura deliberatione concordatas, statuimus, quod in prouisionibus quas personis qbus suis Regni Franciæ ac Delphi- natus & Comitatus Dien.

Eo e- pis- co- pus.)

Con- stitutio ista tan- quā bursalis, non est à regnolis re cepta, vt dixi in §. si. de māj. Apo- stolicis

stolicis, supra, & in hoc regno nō admittetur q.s., si impetraret beneficium illius, qui nō expressit verum valorē, sive ante annū, sive post: ideo cum non sit recepta cōstitutio, alia non scribo, sed me refero in aliis ad gl. prag. sanct. hoc tit. vbi plenius scribitur. [Vide an-

annatæ capi possint per Gome, in tra&. suo breuiū, nu. 24, vbi permisum esse dicit per id quod scribitur 4. Reg. 6. 12. & c. 5. & nu. 22. & 24. de Balaā & Michez 3. namea Papa capit, quia altari seruit, ergo de altari viuere debet, sed cū hodie alia habeat bona, nil vel parum recipere debeat.]

[Duo tamē hic notanda censeo, primū, q.s. si dubitas de verò valore, potest addi clausula cū facultate verum exprimendi valorē, & hoc in fine signaturæ, vt plenius scribo in forma signaturæ in praxi beneficiali.

Secundō habes hic, q.s. Papa probat, vt ex signatura quis possessionē capiat, ibi super supplicationibus expeditione augēdi obtinere ad effectū possessionē beneficiorū huiusmodi assequendi, vbi dicit quosdā impetrare signaturā ad effectū assequendi possessionē beneficiorū, in quibus nō exprimunt verum valorē, quod non reprobāt hic, nisi, tantūmodo si nō exprimatur verus valor, ergo quis ex permissione Papæ po-

test cū signatura adipisci patria, tam in possessione iuris scripti, quam in cōsuetudinaria, & nouissimè Henricus declarauit Papæ Paulo tertio per modū cuiusdā conventionis, quod in prouincia prouincia, & Britanniā non accipietur possessio in vim signaturæ, & sic in

aliis locis, quæ reguntur cōcordatis, potest adipisci possessio cum signatura, & hanc declarationem fecit Rex, anno M. D. X L I X. die decimaquarta Ianuarij, vnde si aliter iudicaretur iudicēs cōtra ista iura iudicarēt, & opus esset euocatione ad magnum cōsilium, in quo fuit istius declaratiōnis facta publicatio, & registrum.]

Possessionis materia frequentissima.

a Possessionem.] Frequentissima enim est hæc possessionis materia dicit iurisconsult⁹ in l. Fulcinus, § cū hoc. ff. quib. ex causis in posseatur, ideo hic de ea aliqua intēdo scribere, maxime in materia beneficiali, cū iudicēs regij non alij etiā seculares dominorum in hoc regno cognoſcat de possessoriis beneficiorū ex privilegio Martini Papæ, vt licet videat per Guid. Pap. in decis. Delphina, q. i. & quia hoc est omnīus obuium, ideo nō amplius probabo.

Notandum est quod quamvis iudex cognoscēs super possessionē, debeat admittere exceptionē suppressioni valoris: q.s. ex illa suppressione titulus redditur

ditur incoloratus. doctor. in capitulo ad aures. de
Indices re-
timo. lib.2. respon. tamen de consuetudine in hoc
gy exceptio
nem taciti regno longo iam tempore seruata non exprimitur
valoris non verus valor, vt etiam supra dixi: ideo iudices regij
admittunt qui de posseſſo-

riis beneficiorum cognoscūt, hanc exceptionem ſup
prefsi valoris nō admittunt, nam quo ad hoc con
cordata non fue
runt recepta, & in
hac materia pos
fessoria benefi
ciorum notandæ
funt aliquot regu
læ vtileſ & quo
tidianæ, in pala
tisque vſu ve
nientes.

*Poffſiono
acquiruſſ
in benefiſi
nec retine
rit ſine titu
lo. poſſeſſio, nec
acquisita retine
ri. c. in literis. de
reſti. ſpol. cap.1. &
per totum. de eo qui mit. in poſſ. cauſ. rei ſeruandæ.
c.1. de reg. iuriſ in 6. & ſi acquiratur quēdam deten
tatio, non prodeſt quoad effectus iuriſ. nota in re
gula ſine poſſeſſione. de regulis iuriſ in 6.*

Sicut in feudis nō acquiritur ſine inuestitura. no
in c. vno, per quos ſiat inuestitur. Ideo in hoc regno
ſolemus computare tempus retractus, à die ſay ſine, *Cur fiat ſe
queſtratio.*
quo fuit receptus à domino directo, vt alibi dico.

*In incorpo
ralibus qua
fi poſſeſſio
quādūt ac
reqūiſtia.*
Notandum est tamen quo ad acquirendum quaſi
poſſeſſionem in his incorporalib. ſex requiruntur.
Primò, requiritur realis preſentatio, vel electio:
nec ſufficeret coadunatio patronorum vel eligen
tium, vel mandatum factum ad preſentandum, te
te Geminia. conf.127. pro clariori. in fi.

Secundò, ſcientia eorum, quibus preiudicatur.
Decif. conf.126. in fin. perl.2.C. de ſeruit. & aq. va. &
omnium patientia, aliás vniuſ cōtradiſtio faceret,
vt quaſi poſſeſſionem non acquireret. Io. Andr. in
add. ad Spec. in tit. de his que fiunt à maio. parte c.
niſi quis allegaret preſcriptionem tanti temporis,
cuius initij memoria non fit in contrarium, tunc
enim non tenerit ſcientiam probare, vt afferit Fel.
in c. de quarta. in fi. de preſcript. & iſtam commu
nem effe dicit de Ripa in d.c. cum eccl. n.67.

Tertiò, requiritur, quod preſentantes, veſtig
entes credant vti iure ſuo. Cald. conf. vlt. rubr. de
cauſa poſſ. per l. fi. ff. quemadmod. ſerui. amit.

Quarto, quod electio vel preſentatio bona fide
facta fuerit, alioqui caſſari debet, quando de ma
la fide conſtabit. Pan. in c. cum eccl. vbi etiam
de Ripa, de cauſa poſſ. & in c. consultationibus. de
iure patro.

Quintò, quod electio vel preſentatio habuerit
effectum. Innoc. in c.2. de in integr. reſtit. vbi dicit
probandum institutionem, vel confirmationem.
glo. in c. dilectus. de præb. Feder. conf. 234. Oldrad.
conf. 312. thema quæſtionis.

Sextò, q̄ ele
ctus & institu
tus adepti fuerint
poſſeſſionem, &
gauſi fuerint fru
ctibus beneficij,
ratione illius ti
tuli. Cald. conf.
12. rub. de iure pa
tro. Dec. conf. 117.
& 124. queſt. ſunt
notāda, quia fre
quenter accidit.
[Quam materiā
abūdē proſequi
tur Ioan. Franciſ.
in tract. de preſcr.
in 1. parte quintæ
partis. q.8. col. 21.
& ſequent.]
Secunda regu
la est, q̄ in cauſis
prophanis princi
paliter agitur de
poſſeſſione in be
neſiciſ de iure. c. licet cauſam. de proba glo. ſing. in
clem. vna. de cauſa poſſeſſionis gl. vlt. Io. And. & alij in
c. eccl. vſtra. de elect.

Ideo vidi aliquando clandes. num poſſeſſorem
in prophanis manutenti, quia per annum & vltra
domino ſciente poſſeſſerat & patiente.

Tertia, ibi, beneficij & in omni poſſeſſorio re
tinendæ, ſi intra annum agatur, fit ſequeſtratio rei
vel beneficij, de cuius agitur poſſeſſione, tum ne
partes via facti procedat, & ad arma veniat. I. equiſ
ſimum. cum ſ. præced. ff. de vſuſt. tum etiā, vt ſen
tentia promptam habeat excutionem. I. poſt rem.
ff. de re iud. ita expreſſe tener Massue. in pract. ſua.
rub. de poſſ. verſ. item in omni poſſeſſorio, & ſi fa
cta ſequeſtratione altera pars occupeſ fructus be
neſiciſ eſt excoſmunicata, caditque à iure ſuo. cle.
vna. de ſequeſtr. poſſeſſ. & fruct. & hæc ſequeſtratio
non priuat poſſeſſione, quando fit à iudice com
petente. Anch. conf. 248. ad prædicta. Bart. in l. in
tereffe. ff. de acq. poſſ. quod in tollige in ſequeſtratione
neceſſario. doct. in c. examinata. de iud. tamen poſt
poſſeſſionem triennalem non fit ſequeſtratio. cle.
vna. de ſequeſtr. poſſeſſ. dixi in tract. de pacifico. poſſeſſ.
ampl. 5. Muſta ſcripsi de hac ſequeſtratione in l. ſe
queſter. ff. de verb. ſig. 2.

Quarta regula habita contentione beneficij tes
ponitur ad manum regiam à qua non licet appelle
lare, vt fuit deciſum per arreſtum, vt refer. Io. Gal
lus. in quæſt. per arreſta. q. 28. Item nota, quia non
grauat, cum nō auferat poſſeſſionē ab eo qui eam
habebat. Cyn. in l. vna. col. 2. C. de prohib. ſequeſtr.
pecunia. Domi Boer. in ſ. 4. de iurisdict. omnium
iudic.

iudic.in consuet.Bituricen.vide quæ dixi de ea supra de nominatio.reg.in §.I.in gl.in manibus.

Quinta, tam ex lege regni, quam ex iuriis dispo-
sitione sententia recredentiae adiudicatur habenti
primo aspectu magis apparentem titulum, & ma-
gis clarum, per l.f. C. de edict. diui Adriani toll. ideo
aliquibus probationibus non receptis fit ista adiu-
dicatio recredentiae: etiam si pars vellet probare ti-
tulum alterius falsum, non admittitur, vt obvietur
malitiis partium volentium recredentias quotidie
impedire. facit l. quamuis. C. de edict. diui Adriani
toll, nisi ex literis productis posset illa falsitas sal-
tem presumptiuè constare, vtpore quia in eis ap-
parebat rassura, vel euidentis contrarietas. Io. Mas-
suer. vbi supra. rub. de possessorio. vers. item si alte-
ra. dico plenè in tract. de sententia executiois art.
1. & in praxi beneficiali.

cōs.31.præmittit,& seq.seq.tur de Ripa in li.2.Resp.
c.36.in hoc iudicio.vbi etiam dicit sufficere, quod
quis ostendat alios nō habere ius in prioratu: nam
actore nō probate,reus debet absolu etiā in bene-
ficiis.l,qui accusare.& ibi doct.C.de eden.nam in
interdicto retinēdā obstat exceptio inualidi titu-
li, tex.in c.audita.& ibi Pan.in l.no.de restit.spol.

In beneficiis Septima regula, agens in prophanis posse letorio
caibibus pos recuperanda ante omnia est restituendus, etiam si
fessio exi- nō doceat de titulo. I. si quis ad se fundum. C. ad I.
tulo insit. Juliam, de vi public. cum similib. nisi in quinqua-
cunda est. ginta casib. traditis per Corset. in tract. de potesta.

regia.q.72.tamen in beneficiis oportet colora
re possessionem ex titulo. c. ad decimas. de restit.
spolia.lib.6.Plenè Præpos.in summa.3;q.1 ne vi-
sus ad eam detur ingressus c.r. de eo qui mitrit. in
pos.lib.6.& ibi Peruf,in 2.no.plenè Spec.intitul.de
teste. § nunc videndum.vers.sed pone ago. gl.4.in
d.cle. vna. de causa poss. quam allegat Pan. in c.in
litetis,col.4.& seq.de resti.spol.& hæc opinio ser-
uatur,tā in parlamentis,quām in aliis,nisi quis fue-
rit lite pendente spoliatus, quia tunc sufficit pro-
bare se fuisse in possessione tempore moti litis,&
spoliatum fuisse,teste Auffre.in decis.Tholos.q.15.

*Coloratio si
tuli tribus
sit modis.*

Et ista coloratio tribus modis potest fieri. Primum ostendendo titulum habitum ab illo, qui habet potestatem conferendi. Secundum, ostendendo quod auctoritate illius fuit missus in possessionem. Inn. in c. in literis de resti spoli. nec est disputandum, de vitiis intrinsecis, ut in simili habetur in I. f. C. de editio D. Adriani tol. vbi sufficit quod heres ostendar instrumentum non rasum, non cancellatum ad adipiscendam bonorum possessionem, & non en dispurandum de vitiis intrinsecis, ut ibide dicitur. Tertium, coloratur possessio quando scierte & patiente illo qui habet potestatem prouidendi de beneficio, exercuit aliquos actus spectantes ad rectorem, & quia ut canonicus interfuit in capitulo, stallum habuit in choro, & tanquam canonicus illa fecit,

probata scientia illorū qui poterant prouidere de
beneficio, dicitur colorata possessio. Inn. in c. bor. q.
in 2. de postul. Prel.

Vltima regula, adjudicata alicui recredentia, *Qui debet*
partes super pleno possessorio hinc inde probant, *in pleno*
et tunc iudex ad pluralitatem testium debet se in- *possessorie*,
clinare, & is vincere debet qui plures habet testes. *vincere.*
1.3 §.2. ff. de testib. c. in nostra. illo tit. Bald. conf. 489.
in causa. col. vlt. in 3. vol. 1. ob carmē. §. ff. de tetti.
Barb. conf. 25. clementissimum. col. 2. in 4. vol. Pra-
xim docui in d. art. 1. tract. de sen. executor. in con-
sti. reg. in 1. tomo.

Verum enim in uero, quia in hoc regno testes infiniti producebantur, ideo fuerunt taxati per legem regni, ut ultra decem testes non admittatur, ut patet in ordinatio regis rub. de testimoing. art. i. & ibi dixi rationes & iura, ex qua elicita fuit illa ordinatio. Notandum est igitur, quod data paritate numeri testium, iudex debet qualitatem testium considerare, & plus credere nobilibus & honestis viris, quam vilibus, & infamibus. d.c. in nostra. & d.s. fi. & ibi Bal. & Iacobi.

Secundò, debet inclinare ad testes dicitur aptio *Testes vera*
ra, & verisimiliora per c. licet causam, & ibi Bald. & similiora
alij probatio. ideo testes quorum dictis consonat ius *dicitur pro-*
commune, præferuntur testibus, quoru*m* dictis con-
sonat ius speciale, quia dicunt aptiora & verisimi-
liora. Inno. in c. auditis de præscr. Barb. conf. 29. il-
lud afferam. col. 2, in 1. vol. ideo si duo laici depo-
suerunt me non delinquisse hodie, duo clerici di-
cunt contrarium, statur laicis. gl. sing. in c. clericis.
81. dist. quia deponunt super eo quod est conforme
naturæ, quæ præsumiur hominum non delinque-
re. l. merito. ff. pro socio.

Terriò, testes deponentes affirmatiuè preferuntur aliis negatiuè deponētib per gl.sing.in l.diem proferre §.si plures ff.de recep.arbi.Bald.in l.actor. per illum tex C.deproba.quod non procedit,quā- do testes simul deponerent de affirmatiua, dicētes Titium non possedisse, sed Scium. Bald.in §.si quis per triginta.col.2. si de feudo contentio fuerit inter do.& agna.vasal.Pan.in c.cum ecclesia.de caus. pos.referr decisio. Neapolit.324.agitabatur causa. Si tamen testes deponerent quòd Caius possedit deceni annos tantum, nihil valerer:quia videren- tur excludere omne aliud tempus, & omnem aliā personam,excepto Caiō, & quia negatiua non est coart., non probat Iacobi. in l.vna. in princ.ff.si quis us dicen. l. in obtempe. not. in c.bon. i. de eleſ. & c. quonia. de probat.

Quarto, quod te. est sunt hincinde partes pra-
feruntur, quia causam scientiae assignant, Bald. in l.
p. presbyteri in f. C. de ep. sc. & cler. Deci. conf. 302. &
pro tenui. col. 5. vbi dicit eos praeferendos, qui assi-
gnant meliorē rationem, vel si sunt vicini, qui pra-
sumuntur melius scire veritatem, quibus maximē
creditur in probanda possessione. l. i. § 1. ff. de flumi.
l. dominus horreorum. loca. Bald. in disput. incip.
accusatus. col. vlt.

Quintò, debet vincere cæteris partibus, is qui ostendit titulum d.c. licet causam. Bald. conf. 420. verba col. vlt. in 1. vol. & conf. 489. in 3. vol. Anch. conf.

conf.361.visa plena.in fi.Bal.in l.ordinarij.C.de rei vend.Dec.conf.302.& pro tenui.col.3.vers.cōcurrat etiam.& si vterque ostēdat titulum, is vincere debet, qui probat prioritatem tituli.Bal.[conf.161. proponitur.in fi.lib.3.& conf.58. quidā est. & conf. 445.qualiter.in 5.vol.] Ias.conf.148.viso processu.vol.4.nisi in iudicio finium regūdorum.Quod intellige quando ab uno habuerunt, secus si à diuersis, quia inspicitur, qui possideat de p̄senti. Alex.conf.130.visa facti.col.2.in 5.vol.Et quādo vtraque pars habet titulum, illa est p̄ferenda quę habet potiorem & antiquiorem.Bald.conf.251.sentētia.col.2.in 5.vol.Doct.in d.c.i.licet causam.Iacob.in l.i.in prin.C.de edictō diui Adriani tollen.& ideo si vna ostendat titulum iuri communi conformē, altera alterum contra ius commune, p̄ferriri debet illa, quia producit titulum iuri conformē.arg.c.ad decimas, de restit.spoli. & quia duo vincula, &c.c.vno, de treug.

Antiquior possessio an si melior. Sextō,vincit is qui probat antiquiorem possessionem, quia alia p̄fsumitur clandestina.c. licet, de proba.Bar.in l.si duo.in prin.col.2. ff. vti possid. Ancha.conf.274.ad declarationem.col.1.Soc.cōf. 59.visis actis,col.vlt.in 4.vol.& conf. 98.iustissimē, col.3.eo. vol. quia quanto antiquior tanto iustior. Bal.conf.420.verba principis.col.3.in 1.vol. & cōf. 445.vol.5. & possessio recens p̄fsumitur clandestina.c.licet. de prob. quia duo insolidum eodem iure possidere nō possunt.l.3.§.ex contrario. ff. de acqui.possess.Alex.cōf.88.quoniam.col.2.in 5.vol. Cor.cōf.130.viso.1.vol.& conf.312.in ac.col.2.ibid. & in decis.Neapoli.324.agitur. Ias.conf.148.viso processu.col.1.vol.4.Bertrand.conf.310.in interdicto.vol.1.secundum primam editionem.[Carolus Ruinus conf.53.in hoc iudicio.in 4.vol.]

Cautela ut antiquiore possesse habens prefatur. Notandum est quōd ille qui probat antiquiore possessionem debet obtinere etiam absque titulo, licet aduersarius habeat iuniorem possessionem cum titulo, dummodo actor alleget in actis quod aduersarius possidet clam respectu possessionis ipsius actoris, secus si simpliciter allegaret clam possidere, & non diceret respectu possessionis, quia non obtineret.sing.not.Bart.in l.si de eo. §.fi. ff. de acq.poss.Caepola cautel.201.in causa. per l. si rem aliquam.illo.tit.Alex.conf.88.quoniam.col.3.vol. 5. plus dicens quōd ille qui docet de antiquiore possessione sine titulo, debet obtinere, etiā si aduersarius doceat de possessione recenti cū titulo dummodo ille titulus fuerit acquisitus post illam antiquiorem possessionem.arg.l.si fundum. ff. de fundo dota. quia aliás quis de facili supponeret aliquem, à quo emeret, & fingeret se titulo possidere.Bal.in dispu.incip.accusatus. col.pen. Alex. conf.89.excellentissimi.col.3.in 5.vol. ex antiquitate enim tituli p̄fsumetur possesso antiquior. Bal.in d.c.licet causam.Refert Barb.conf.25.clementissimum.col.3.in 4.vol.Soc. d. conf.98.in 4.vol.col.pe.Dec.conf.302.& protenui.col.2.& seq.

Intellige in pleno possessorio,in primo verò capite,& quo ad recrēdentiā sufficit,p̄bare recentem possessionē, quia possesso antiqua nō sufficeret ad obtinēdum in primo capite.Guido Papē in

decis.Delph.quāst.552.in materia Berbe.in pract. legum regia.vers. in prima verò,&c.per tex.in l.i. ff. vti possid. Item intellige nisi is qui habet antiquiorem possessionē, eam iure familiaritatis p̄fsumatur habuisse, vt note à matre.l qui iure. ff. de acq.possess.hoc tenet I. conf.6.spectatissimē.col.1.vol.1.vbi vide eū.& sic in hoc interdicto qui vult vincere, debet probare se possedisse,& de p̄senti possidere.tex.in c.cōquestus.ibi, in cuius quasi possessione fuisse, ac esse dignoscitur ,vbi Ancha. nota.2.de foro compet. Ias.conf.91.visis,in 3.vol.

Septimō vincere debet is, qui probat in specie, *Probatio in Inno.in c.auditis.de pr̄scr.vbi dicit, quōd si episcopus probat per testes se habere iurisdictionē in aliquo loco in specie, & Abbas per tot testes probat se habere iurisdictionē in genere in dicto loco quod p̄fertur probatio specifica probationi generali.& ibid.dicit Imol.quod si probō me possidere boues, vt meos, & pro meis & tu p̄bas per tot testes quod ego teneo.illos, vt conductos, & quod dicti testes interfuerūt cōductioni, cum in specie deponat, p̄ferriri debet aliis. seq̄tur Barb. conf.25.clementissimū.col.2.in 4.vol.Dec.d.conf. 302.col.5.item debo vincere si probē me possidere bona fide, te verò mala, vt quia etiam alium expulisti.Bal.in dict. disput.col.vlt.quia iustior est possessio mea. Idem si ego probem, quōd à tali tempore haec tenis possedi, aduersarius probauit se possedisse.10.vel 20.annos, q̄a potest esse quod unus testis deponit de decem proximè p̄tteritis, alij de aliis, & sic possunt esse singulares, & nō probant.latē Cornel.confil.130.viso libello.col.2.vol.1.vbi limitat. vide eum.*

Octauo, si vna possessio respicit causam piam, *Favorabilē altera non p̄eualeat favorabilior, per tex. sing. in l. legē Iulia. ff. de manu illi. secundum Corset. p̄ferritur sing. incip. pia causa. Alex. in l. de die, col.2.in prin. ff. qui satif. cogant. Ias. in l. sed & si possessori. §.fin. ff. de iurei. Barb. conf.8.sapienter.col.10. in 2. vol. & conf.40. à ioue.col.17.in 3.vol.*

Nond, quando pares sunt probationes super possessione, tunc sentētia super petitorio faceret agentem succumbere super possessorio. ca. licet caus. de proba.Pan.in c.pasto.nu.27.de cauf. poss.

Decimō, si vna probatio sit favorabilis, altera odiosa, p̄fertur favorabilis, & si vtraque sit favorabilis, & vna magis, huius stabitur.l. legē Iulia. ff. de manu. sequitur Bald. conf.29. illud referam. col.2.vol.1.

Vndeclimō, in prophanis si æquales sint omni- *Quando & no probationes, tūc iudex manutenebit alteram quales sunt partem in media possessione rei contentioꝝ, & probationes alteram in reliqua. teste Bart. in l. si duo. col. pen. prin. ff. vti possidetis. hoc sequitur Soc. in l. si quis cum totum. not. de 2. excep. rei iudic. sic cōsuluit Ancha. conf.210.inter contraria, vbi etiam consult in proprietate, quod si rationes & iura hincinde dūbium reddunt iudicem, nec inclinatur magis ad vnam partem quam ad alteram, tunc cui libet potest assigare partem. arg. c. afferte. de p̄sumptio. l. sed filege. §. adeo. in fi. ff. de pet. h̄red. l. & hoc Tyberius. de h̄re. instit. refert Decius*

conf.445.in casu.col.i.abundē Boët.in decis.Burdeg.q.239.& in prædicta dicens ita fuisse iudicatum in processu D.de Stissaco.

*Quibus testibus iudex potest credere quibus vult, dummodo in actis faciat inserere causam, cur magis istis adhæret, quam aliis.not. in l. duo iudices dati. ff. de re iud.Bal.in l. cum magistratus.in fi.C. quando prouoc. non est necess. facit quod dicit Bart. in l. Lucius. ff. de his qui not.infam.vbi si iudex non vult adhibere fidem vni testi deponenti, & assignanti causam, non tenetur, dummodo in actis hoc exprimat, qua ratione motus eidem non creditit. quod est summè notandum secundum Iac. in l. ob crimen §.fi.col.i. & seq. ff. de testi. nam tunc iudex appellationis habebit illam causam notam. dixi alia in ordin.regiis,in rub. *Des causas possesse beneficiales*, quæ hic non transcribo.*

Semiplena probatio quando sufficiat. Ultimò, sufficiunt semiplenæ probationes in causa possessorij, quando alter nō melius probat. Bart. in l.2.C. quorum bono, & sic admittitur probatio per famam, vel per vnu testem, vt ibi. & no. Mathessila.not.2.Decius conf.663.in causa.

De concordia & prælatione testiū scripsi plenè in tract.de reprobatione, & saluatio.testium, in verbō,concordia.

De registratione concordatorum in curijs facienda.

Mandat curijs parlamenti, & alijs iudicibus, ut hac concordata conscriban, & in registris ponant, ut si quis indiguerit eis, ex illis extrahere posse, & probabit, ac si originale produceretur.

Vocirca a dilectis & fidelibus consiliariis, curias nostras parlamenti tenentibus, nec non seneschallis, bailliis, præpositis, aliisq; iustitiariis & officiariis nostris, harum seriē mandamus & in iungimus, quatenus præsentium tenorem suis in registris registrent, vt si pro rebus & negotiis in dies occurrentibus illis quis egerre habuerit: ex dictis registris illas extrahere possit, & valeat: cui extracto debito modo factō, talem fidem haberi volumus, ac si predictarum bullarum originale exhiberent. nam sic fieri volumus, & quatinus opus esset, ex nostra certa scientia & potestatis plenitudine ita fore ordinamus. Datum Ambasie, die duodecima mensis Aprilis, Anno domini mille quingentesimo decimo-octavo: & regni nostri quarto. *Sur le reply est escripte per Regem, ainsi signé Robertet, & seellé à double queüe, & cire jaune.*

Littera in a **V**ocirca.) Videmus constitutiones regias in curijs parlamentorum recipi, & publicari, ac describi & registrari, destrari: & solet senatus apponere lecta, publicata, & registrata auditio procuratore regis, anno tali, die &c. vt fieri de hoc no. in auth. vt factæ noui consti. colla.5. Et in l. sed & milites. §.pen. ibi, hoc

autem & in curijs est promulgatum. ff. de excusatio.tut.

Ratio est, vt senatus secundum eas ordinatio-nes iudicet, & alios iudicare sic faciat, & etiam quando quis indigebit ordinatione à senatu sic registrata, possit eam habere, & faciet fidē, vt hic. & no. in auth. si quis in aliquo. C. de eden.ca. 1. de *suū insinua* proba. In priuatis etiam negotiis non debet ser-*re debet.* uiens in alia prouincia seneschallia vel iurisdi-*Serviens* ctione exequi, nisi prius insinuauerit commissio-nem præfidi, seneschallo vel alteri domino illius iurisdictionis. §. eos; in auth. de collati.collat.9.l. prohibitum. & l.defensionis facultas. C. de iur. fi-*sci.lib.10.* vbi dicit priuatos alias posse resistere. Et hæc plenè scripsi in tract.de literis requisitoris in 2.tomo.constitutio.regia. & quod debeat consti-tutio in senatu recitari, est text.in l. cū hi. in prin. ibi, in senatu recitata. ff. de transact. Sic & senten-tia per iudicē debet recitari, vt in rub. C. de sent. ex libel.recit.l.f. §.i. ff. de appella.dixi idem in te-stamento, & dictis testium.in repet.l. vnicæ. not. vlt. in fi.C. de sent. quæ pro eo quod interest.* Ita fuerunt à Rege dicta supra in rub. de prorog.dila. in fin.vbi annotau de signatura & de sumpto il-lius, quando sufficiat.

De Regia facultate primum mensem graduatis debitorum nominandi.

Rex habita facultate à Papa nominandi primum mensem il-lum declarat, habendo rationem ad publicationem factam in parlamento Parisi. ideo vuli ut Aprilis fit graduatis aicauis & October, nominatis vero Ianuarius & Iulius, & decernit ut pu-blicetur hac declaratio, & secundum eam indicetur.

Ranciscus Dei gratia Francorum rex, Mediolani dux, Genuæ domi-nus. Cum superioribus diebus cer-ta iniuerimus concordata cum sanctissimo domino nostro Papa Leone decimo, quibus inter cætera ordinatur quatinus beneficia vacantia primo mense post publicationem illorum, afficiantur graduatis simplicibus. Verum cum ex diuersitate temporū quibus iam dicta concordata publicata in parla-mentis nostris fuere, dictorum mer. sum diuersitas, confusionem litium educatricē ge-nenerare verisimiliter potuisset. Nos igitur, vt dictæ confusioni obicem apponemus à iam dicto domino sanctissimo, domino no-stro Papa literas apostolicas obtinuimus. quarum tenor de verbo ad verbum inferius describitur, quibus permisum & conces-sum est illum primum mensem exprimere nobis ac nominare licere. Ea propter facul-

Ranciscus.) Hæc declaratio fuit nece-saria quia concordata fuerunt in mēse Martio in senatu Parisiensi publicata, Tholosæ, Burdegalæ, & in aliis parla-mentis regni Franciæ & Delphinatus alio tem-pore, ideo dubitabatur quis esset primus mensis post

tatem nobis à sede apostolica prædicta concessam in sequentes, considerantesque dicta concordata in curia nostra parlamenti Parisius in mense Martij ultimè præteriti fuisse publicata, mensem præteritum Aprilis, dictam publicationem immediatè sequentem, pro proximo mense eligimus & nominamus. Ex cuius initio ordo & computatio sequentium mensium, ut qui menses graduatis simplicibus necnō graduatis nominatis, ac ordinariis collatoribus spectant, sciant: & iuxta illorum ordinem beneficiis in illis vacantibus prouideatur, tenorem dictorum concordatorum in sequendo, nullo habito respectu ad tempus publicationis eoruēdem concordatorum in aliis curiis nostris parlamentis factæ. Quocirca dilectis & fidelibus cōsiliariis nostris parlamenta Parisius, Tholosæ, Burdegalę, Rothomagi, Diuione, Grianopoli tenentibus: necnō cæteris nostris iustitiariis & officiariis mandamus & injungimus quatenus has præsentes literas nostras publicare habeant; necnon in suis registris registrare, ut nemo ignorantiae causam prætendere possit, aut valeat: & iuxta tenorem iam dictæ facultatis nobis concessæ, & declarationis per nos factæ, processus iudicare habeant, quia sic fieri volumus, & ita nobis placet, Non obstantibus quibuscumque in contrarium facientibus.

post publicationem, cum diuersæ fuerint publications, & hic declarat publicationem supremi senatus Parisien. tanquam præcipuam esse sequendam. Nam sicut publicatio facta in curia debet attendi, Card. in procœmio cle. & dixi in vlt. nota. re-pe. l. vnicæ. C. de sent. quæ pro eo quod interest, ita si non fiat publicatio in curia, sed in aliis parlamentis, illa publicatio inspicietur, quæ sit in principali parlamento. arg. l. si quis nec canam. ff. si certum pet. l. quæritur. de stā homi. §. sed ius quidem. insti. de iur. nat. gent. & ciui, ut hic. Possem multa dicere de præminentia omnium parlamentorum, sed contentus sum remittere ad ea quæ dicit Ioannes Montaigne cim addi. D. Boërij in tract. de auth. & præminen. sacri magni concilij: vbi licet videre de nominatione quomodo hic accipiat, & alibi in iure dixi in tract. nominatio, quæst. 5. Et sicut menses sunt dicati hic qualificatis, ita olim singulis numinibus, Januarius enim Iunoni olim erat sacer, Neptuno Februarius, Martius Mineruæ. Aprilis Veneri, Maius Apollini, Iunius Mercurio, Ioui Iulius, Augustus Cereri, Vulcano, September, Marti, October, Nouember, Diana, December, Vestæ, teste Alexand. lib. 3. genial. ca. 24. fol. 85.

Quod principi placet, legis habet vigorem. l. i. ff. de consti. prin. §. sed & quod prin. de iure natu. in instit. vbi doct. dicunt esse verum, quando animo condendi legem hoc facit, alioqui contra, vel quando voluntas redacta est in corpus juris, vel gatur. constitutionum, seu ordinationum. Barb. in rub. de constit. col. xi. nu. 76. sed secundum eos sequeatur, quod voluntas principis alia quam lex, non esset seruanda.

Ideo ego puto principis placitum legis habere vigorem, & obseruandum prolege, & sicut lex omnes teneret. l. de quibus ff. de legi. & ab omnibus obseruari debet. l. leges sacratissimæ. C. de legib. Ita & principis voluntas iusta, cum habeat vigorē, & effectum legis, non est tamen lex, sed obseruari à subditis debet ut lex. Vnde si princeps ferias indicat proper partam victorianam, illæ feriæ obseruandæ sunt: sicut inditæ à lege. l. a. nullo. C. de fer. gl. in cle. s. æpe. in verbo, ob necessitatē. de verborum significat, sic dicit lex de voluntate testantis, prout quisque suæ rei legasset, ita ius esto. l. i. ff. ad leg. falcid. l. verbis legis. de verb. sign. & disponat testator, & erit lex. §. disponat. in authen. de nupt. collat. 4. postquam à testatore dispositum & eius placitum pro lege seruari debet, ita & principis, si iustum fuerit, secus si iniustum, c. si dominus, & c. seq. ii. q. 3. & quia nil est quod magis strictim debeat seruari quam lex, ideo dicit legis habet vigorem, quod est notandum ad elucidationem illorum iurium. alia vide quæ scripsi in procœmio constitutionum regia. in l. gl. primi tom.

*Sequitur tenor dictarum literarum
apostolicarum.*

*Papa concedit regi facultatem primam mensem nominandi,
ut tollatur dubium ex varia concordatorum publicatione ortum.*

Leo episcopus seruus seruorum Dei, Chrysostomo in Christo filio Francisco, Francorum regi Christianissimo, salute & apostolicam benedictionem. Dudum siquidem inter alia cum irritantis appositione decreti statuimus & ordinauimus, quod extunc de cætero occurribus ecclesiarum cathedralium etiam metropolitanarum ac monasteriorum in regno Franciæ, & Delphini natu, ac comitatu Dien. & Valentinen. consistentium vacationibus: dilecti filii ecclesiarum capitula, & monasteriorum cōuentus ad electiones seu postulationes futurorum archiepiscoporum, episcoporum, ac abbatum ecclesiarum & monasteriorum vacantium pro tempore huiusmodi procedere non valerent, sed maiestas tua ad ecclesiæ & monasteria huiusmodi sic vacantia infra certum tunc expresi temporis spatiū, & nobis & pro tempore existenti Romano pontifici personas idoneas certo tunc ex-

presso modo qualificatas ad eandem nominationem per nos & Romanum pontificem huiusmodi ecclesiis, & monasteriis eisdem præficiendis nominare valeret: prout in nostris inde confectis literis (in quibus inter alia, quod prime mense post earundem literarum acceptationem & publicationem ordinarij collatores, dignitates, personatus, administrationes & officia ad eorum collationem, prouisionem, nominationem, præsentationem seu quamvis aliam dispositionem spectantia: graduatis simplicibus sub certis modo & forma tunc expressis conferre, & de illis etiam prouidere deberent: cœetur) plenius continetur. Quum autem, sicut accepimus propter diuersa tribunalia plurium parliamentorum in regno, Delphinatu, & comitatu prædictis conscientia, in quibus literas in eis constitutas & expressas constitutiones publicari & acceptari diuersis temporibus propter locorum distantium, oportet super primo mense (qui ordinariis collatoribus ad conferendum graduatis conceditur) quis sit, plures lites & dispendia partium super hoc exoriri contingere possit, nos litibus & dispendiis huiusmodi pro nostri pastoralis officij debito obuiare volentes, & ne quis mensis sit deinceps huiusmodi dubitari aut hæsitari contingat maiestati tuae, vt post publicationem & acceptationem literarum concordatorum huiusmodi primum mensim huiusmodi quis sit exprimere & nominare possit & valeat, motu proprio, & ex nostra certa scientia, authoritate apostolica, tenore præsentium licentiam & facultatem concedimus, pariterque indulgemus, non obstantibus omnibus quæ in eisdem literis voluimus non obstat, cæterisq; contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud sanctum Petrum, Anno incarnationis dominice millesimo quingentesimo decimooctauo, decimos septimo Calendas Iulij, pontificatus nostri anno sexto. Sic signatum supra plicam, Ia Questemberg. In testimo-
nium quorum his præsentibus sigillum nostrum duximus apponendum. Datum Bau-
giaci die vigesimaquinta mensis Octobris,
Anno domini millesimo quingentesimo
decimooctauo, & Regni nostri quarto.

Per Regem Gedoin. Lecta, publicata, & registrata Tholosæ in parlamento vigesima secunda Nouembris, Anno domini millesimo quingentesimo decimooctauo. Michaëlis.

*De poena temerè venientium contra
huiusmodi concordata.*

Postquam rex per Papam fuit factus horum protectorum concordatorum, mandat parlementis, & alijs suis iudicibus, ut infractorum legitimis penis afficiant, attentataq; reuocent, ac ista publicent, & in regulis ea describere faciant.



Ranciscus a Dei gratia Francorum rex, Mediolani dux, & Genua dominus, vniuersis præsentes literas inspecturis salutem. Cum pro corroboratione necnō obseruatione decretorum concordati per nos cum sanctissimo domino nostro Papa Leone decimo initi, necessarium ac vtile foret, vt à sancta sede apostolica illius concordati protectores constitueremur, vt vtroque mucrone institutis concordatorum non parentes ferirentur. Literas apostolicas à iani dicta sede apostolica obtinuimus, quarum tenor inferius describitur. Quibus illorum concordatorum protectio nobis cōcessa est. Quocirca dilectis & fidelibus consiliariis nostris parlementa nostra Parisius, Tholosæ, Burdegalæ, Rothomagi, Diuione, & Gratianopoli tenentibus, necnon cæteris nostris

a Ranciscus Dei gratia, &c.) Considerare enim debet quis in his concordatis tria quæ scribit Bald. in c. foliæ. in fine de maior. & obed.

Primo, quis loquatur. l. i. ff. ad leg. Iuliam. de *Tria in acti* adult. sic dicens: hæc lex lata est à diuo Augusto: *bus homi* ideo summè extollenda est. sed constitutiones *rum sunt* istæ à Papa & rege conditæ sunt, ideo ratione magna præminentia conditorum sunt valde excellentes.

Secundò, considerandum est cui loquatur. *Galli omni* hoc si consideres, intelliges loqui nobiliori populo totius mundi, & meliori, Gallis videlicet *populo sunt* nobiliores *ac melio* hominibus: quod facile est scire, si quis historias res perlegat.

Tertiò, de quo loquatur. commedatur titulus de vulgari, quia continet materiam vtilē, & vulga siue bulgaria dignā, ideoque bulgarē quādoque tenui recte vocari per Vascones. Alij etiam ob frequentiam tituli seu materię commendantur. l. legauit. ff. de liber. legal. l. i. de in integ. resti. Si ad materiam

iustitiariis & officiariis mandamus & iniungimus quatenus iuxta facultatem nobis concessam eorum concordatorum infraeatores poenis legitimis afficiant. Et ea quæ in contrarium dictorum concordatorum attenuerint reuocent, & in pristinum statum reducant seu reduci faciant, compescendo compescēdos, omnibus viis rationabilibus & debitis. Et ut nemo iam dictæ nostræ protectionis ignorantiam prætendere valer, eas præsentes publicare, & in registris suis registrare faciat indilatè: quoniam nobis sic placet, & ita fieri volumus, non obstantibus quibuscunque in contrarium scientibus.

Concordata teriam concordatorum conferas, maioribus & ratione maioriis has constitutiones atrolles, utrie laudanda. tum quod regimen ecclesiasticū regni Franciæ, tum materiam ecclesiasticam, beneficiale honore, auro, utilitate, dignitate, frequentia, & subtilitate per celebrem contineant. Adhac causarum faciliem & breuem in hoc regno decisionem, priuilegiaq; & libertates regni breui perstringentem. Igitur his inescatus, manu nō tremulenta vel tarda, sed veloci, hæc pauca præcoccia his addere curauit, multò maiora scripturus, nisi me tam breuitas temporis, quam lectiones ordinariae & extraordinariae, vrpote. tit. de verb. signif. quem saltem hoc anno interpretatus aperto pectori fui, multaque super eo notatu digna scripsi, auditorib; que noſtri nota feci, impediuerunt, ac alia quotidie negotia mihi occurrentia, sed ab eo tempore multa addidi, manūque extremā apposui, vt aliis meis scriptis etiam colophonē addere possum, q; Deus permittere dignetur. Non profequor hic pœnas ordinariorū venientium cōtra hæc sancta concordata, q; a eas plenē scripsi in tract. nomina. q. 19.

De protectione concordatorum Francia regibus concessa.

Papa constituit regem Franciæ horum protectorem & defensorem concordatorum aduersus omnes cuiuscunque ordinis & status impugnatores.

Eo a episcopus, seruus seruorum Dei, charissimo in Christo filio Francisco, Francorū regi Christianissimo, salutem & apostolicam benedictionem. Dudum siquidem inter alia cum irritantis appositione decreti statuimus & ordinauimus, quod extunc de cætero occurrentibus ecclesiasticū cathedralium etiam metropolitanarum ac monasteriorum in regno Franciæ, & Delphiniatu, ac comitatu Dien & Valentinien. consistentium vacationibus: dilecti filij eccl-

iarum capitula, & monasteriorum conuentus ad electiones seu postulationes futurorum archiepiscoporum, episcoporum, ac abbatum ecclesiasticū & monasteriorum vacantium pro tempore huiusmodi procedere non valerent, sed maiestas tua ad ecclesiasticas & monasterias huiusmodi sic vacanta infra certum tunc expressi temporis spatiū, & nobis & pro tempore existenti Romano pontifici personas idoneas certo tūc expresso modo qualificatas, ad eandem nominationem per nos & Romanum pontificem huiusmodi ecclesiasticas & monasterias eisdē præficiendis nominare valerer: prout in nostris inde confessis literis (in quibus maiestati tuæ, & pro tempore existenti Francorum Regi in virtute sancte obedientiae, quod per te vel alium, seu alios in dignitate ecclesiastica constitutos easdem litteras, ac omnia & singula in eisdem contenta, quando & quotiens opus foret, publicari & in uiolabili obseruari faceret mādauimus) plenus continetur. Cum autem sicut accepimus, nonnulli regni, Delphinatus & comitatus prædictorum, à quorum cordibus Dei timor abest, litteras huiusmodi & per eas editas constitutiones, & in eis contenta plenē acceptare recusent, & illis non sine spiritu blasphemiaz, & censurarum in eis contentarum incursu, verbo & opere si possent contrauenire contendant. Nos ea quæ tanta maturitate, consilio & sacri tunc vigentis Lateranensis concilij approbatione discussa, statuta, ordinata, facta & concessa sunt, vt in uiolabili & inconcussè, prout par est obseruentur, pro nostri pastoralis officij debito prouidere volentes, quanquam aliis literis nostris temerariis ausib; contrauenire nitentibus occurrerimus, eorumque ora obstruxerimus, motu proprio, & ex nostra certa scien-

a  *Eo episcopus.) Hic constituit rex protector concordatorum, & defensor per Papam, contra quoscunque etiam clericos, qui contra hæc sacra concordata venerint, vel aliquid auctu temerario moliti fuerint, vt etiam per iudices regios puniri possint.*

[Et pro hoc facit text. in l. i. C. ne liceat potentio, ibi, huius sanctionis rectores prouinciarum custodes, & contempte huius rei vindices fecerit *Papavnius* & quod Papa possit subiicere clericos vniuersitatis, provinciæ ciuitatis, vel diœcesis iurisdictioni laicorū in uno



tia, ac de Apostolica potestatis plenitudine, cum deceat secularem potestatem, præferim magnam ecclesiasticam iuuare potestatem, in his præsertim quæ animarum salutem concernunt, maiestatem tuam, & pro tempore existentem Francorum regem, literarum prædictarum, ac per eas editarum constitutionum, & omnium ac singulorum in eis contentorum, legitimos protectores, defensores, & conseruatores: necnon quorumuis aduersus illas & in eis contentavere tentantium, cuiuscunque dignitatis, status, gradus, ordinis, conditionis, vel nobilitatis existens, ac quacunque mundana dignitate fulgetium, inuictissimos oppugnatores authoritate Apostolica tenore præsentium constituimus, & deputamus. Non obstantibus omnibus quæ in dictis literis volumus non obstat. Cæterisque contrariis quibuscunque. Datum Romæ apud sanctum Petrum, Anno incarnationis dominice millesimo quingentesimo decimo-octavo, decimo-septimo Calendas Iulij, pontificatus nostri anno sexto. Sic signatum sub plica. Ioan. Sadoletus. & supra plicam, Ia. Questemberg. In testimonium quorum his præsentibus sigillum nostrum duximus apponendum. Datum Baugiaci die vigesima-quinta mensis Octobris, Anno domini millesimo quingentesimo decimo-octavo, & Regni nostri quarto. Per regem. Gedoy.

*Clericos su-
ris fidicione
laicorum
subiiciere po-
test.*

caſu eſt text. in c. vbi periculum. in §. præterea. de elect. in 6. Card. in repet. c. perpendimus. colum. 7. verſ. oppono ad eandem leſtur. m. de ſent. ex com. Fel. lequitur in c. 2. col. 1. & c. fi. in fi. de maior. & obed.

Poſet etiam delegare caſas aliquorum clericorum laicis. c. præter. 32. diſt. vbi commiſſam clericorum ſimoniacorum duobus ducibus dādo eisdem potestatem deponendi eos. c. men- nam. 2. q. 5. vbi in ſubſcriptione appetat commiſſe clericorum caſam reginæ Franciæ. facit. cap. foliſt. de maior. & obed. ca. verum. de foro com- pet. Fel. & alij in c. ecclæſia. de constit. ſed totum.

*Privilegiū
fori clericico-
rum à iure
privilegio eff.
inequum.*

clerum non poſet ſubiicere iudici laico, cum pri- uilegium fori illorum ſit de iure diuino introdu- rum. gl. in c. ſi imperator. 96. diſt. & Num. c. 3. Ego tuli leuitas à filiis Iſraēl, erūntque leuitæ mei, meū eſt enim primogenitum. & c. 18. Et Iofue. cap. 17. in fin. Tribui Leui non dedi poſſessionem, quo- niam Deus Iſraēl ipſe eſt poſſeſſio eius. & alibi, Nolite tangere Christos meos. gl. in verbo, dege- nerari in auth. de non alie. reb. eccl. coll. 2. & bea- tus Gregorius ius in c. ſacerdotibus. n. q. 1. dicit, im- peratorem Conſtantinum retuliffe, cum episco-

porum accusatio eidem proposita fuifet. Itē, & inter vos caſas veſtras diſponeſte, quia dignum non eſt, vt nos iudicemus deos, id eſt clericos.

Imō dicit Baptista Fulgo. libr. 1. de religionis cultu, Conſtantinem in concilio Calchedonensi, cum vitiumſus inter ſacerdotes federet, accusatio-nes clericorum ad ſe ex ſcripto delatas, combuſiſſe, dicentem ſacerdotes ſeu numina ad homi- nem regendum conſtituta eſſe, & propter ea in- tactum ſe Deo eorum iudicium reſeruare velle, quod non faciunt quidam ſeculares iudices, in ſuarum animarum perniciem. & hi clerici ali- quando in ſacra ſcriptura dij vocantur. Exodi, c. 22. Diſi non detrahēſ. c. cu. n. ex iniuncto. de ha- ret. & aliquando Angelii. Malachia. 2. cap. quia Angelus domini exercituum eſt. Item alibi is Conſtantinus in ſancta ſynodo Nicena præſidēſ, cum querebam quorundam clericorum ad ſe de- ferendam conſpiceret, ait, Vos à nemine diudi- cari poeſtis, quia ad Dei ſoli iudicium reſerua- mi. capitulo ſatis. 96. diſt. & capitulo continua. II. queſt. 1. facit text. in capitulo 1. de immunitat. ecclæſ. libro 6. & capit. penult. de cenſib. eod. libr. & I. proximè. ibi, vos habetis iudices veſtros. ff. de his qui in teſtam. delen. Roman. ſingula. 414. ſed an poeſt, &c.

Item licet Pharao ſuapte natura malus om̄incem ſubieciſſet Ägypti terram, & cunctos populos, ta- men ſacerdotes, & terram illorum reliquit libe- ram, vt pater Genes. 47. cap.

Imō etiam clericum iudicari à laico, videtur contra rationem naturalem, quæ eſt quod infe- rior non iudicat ſuperiorum. cap. cum inferior. & cap. foliſt. vbi Feli. de maiorita. & obedien. & na- turaliter inferior exhibet honorem superiori. I. 1. cap. ſ. ſicut. & ibi gloss. ff. de aqua. pluia arcen. glos. in ſumma. 93. diſt. I. 2. ff. de aliena. iudicij. mutan- cauſa fact. & clerici ſunt maiores laicis, etiam principiibus. capitulo 1. in fin. 17. diſtinctio. & ca- pitulo quis dubitet. 96. diſtinct. capitul. duo ſunt. II. queſt. 1. nec valet conſuetudo, vt inferior habeat iurisdiſionem in ſuperiorum. text. in ca- pitulo inferior. & ibi Præpoſit. 21. diſtinct. item & inimici ſe committere, eſt contra rationem na- turalem. ſed laici ſunt communiter clericorum. inimici, & infeſti. cap. laicos. 2. q. 7. capit. clericos. de immunita. ecclæſ. in 6. ergo Papa non po- terit committere totum clerum laicis, quia per- uerteretur vniuersalis status ecclæſiæ, quod non poeſt Papa facere. gloss. & doctor. in capitul. pro- poluit. de conceſ. præb. Bened. in repet. cap. Ray- nutius. in verbo & vxorem. num. 427. & ſeq. & in verbo, ſi abſque. in 2. num. 47. de ſubſtit. fideicom. de teſta.

Imō anno 1431. die 5. Aprilis ante Pascha fuit arreſto huius ſenatus remiſſum cadauer Gofridij Clouet preſbyteri, qui ſe ſuſpenderat Parifiſis, in ecleſia ſancti Germani Altissiodarē. Ex quo patet q. iudex ecclæſiasticus cognoscit cōtra clericos vi- uos & mortuos, quia character eſt impressus ani- mæ & oſſibus, ideo nō euellitur, vt ſcribunt doct. in capit. degradatio. de poenit. in 6. Aufſte. in ſtylo parlamenti,

De protectio.concord.&c.

799

parlamenti,arresto 109.Item nota.

reprobatio
opinio
Ferrarii
Nec obstat falsa & damnata opinio Petri de Ferraria in sua practica, in forma libella actione confessio. in verbo plenam. vbi dicit sic, Naturaliter & à principio mundi omnes clerici nedū laici erant sub potestate, & iurisdictione imperij, sed ipsorum imperatorū dulcedine & benignitate fuerūt clerici dimisi sub potestate pape, & beneficium hoc tanquam ingrati sciunt male cognoscere, vt notatur per Innocentii in capitulo secundo de maiestate & obedientia. Bene ergo & sancte (vt ille dicit) faceret ipse papa, si totam temporalem iurisdictionem in manibus imperatoris remitteret: nec aliter quam respubica, & maximè Italia quietescet, & ex hoc status vniuersus clericorum magis redderetur Deo, ac populo deuotus, & ipse papa cum cardinalibus viveret quietus ac deuotus, & Deo & populo magis acceptus & gratus.

Hec ille protulit bigamus Pet. Ferrariensis cum ecclesia noluisset eū tueri, quia extra clericorum priuilegia erat, ideo indignatus illa protulit verba mendosa.

clericis nullis tempore sub imperio infuerunt. Et primò sciendum est, quod nullo tempore clerici fuerunt sub imperio, vt dicit fuisse, nec de iurisdictione secularium. nā postquam Deus commisit curam mundi ab exordio ministris, & primò Noë post diluvium, licet nō esset sacerdos, tamen officium sacerdotis exercuit, & omnem iurisdictionem tam ecclesiasticam, quam secularē: & in hac vicaria successerunt iudices, patriarcha, reges, sacerdotes, & alij qui pro tépore fuerunt in regimine populi Iudæorū, & sic duravit usque ad Christum, qui fuit verus rex & filius Dei, & ipse Christus constituit vicarium suum Petrum, & successores suos. vt est in Euangeliō. & Bal. in c. 2. de maior. & obed. Ant. in c. licet. col. 3. de for. compet. & sic clericorū iurisdictione penes sacerdotes fuit, etiam ex lege veteri, dicēte propheta Zachar. 2. ca. Qui vos tetigerit, pupillā oculi mei tāger. c. accusatio. 1. 2. q. 7. Sic summus sacerdos dominus Iesus in sacerdotes per se iurisdictionem exercuit. nā emētes & vendentes sacerdotes de templo eiecit, & mensas numimulariorum euertit. Marc. 11. ca. & c. ciiciens. 88. distinct. Posito, & non concessō, quod prius fuerit iurisdictione temporalis, quam spiritualis, non tamē ob hoc sequitur, quod spiritualis subsit temporali, quod sic probatur, prius fuerit anima, lia creata, quam homo. Gen. 1. c. & 2. & tamē homo dominatur illis, vt dicit Paul. 1. ad Cor. 15. c. 2. & David, Psal. 8. Omnia subiecisti sub pedib. eius. Habetur in sc̄mio Viridarij. 1. 2. c. 103. Imo licet iurisdictiones essent de iure digestorū distinctæ. l. hæreditatis. ibi, principali vel pontificali. ff. de peti. her. tamen sacerdotiorum eo iure non erat sub temporali

Reprobatur
opinio
Petri Ferrarii
potestate. l. non distinguemus. §. sacerdotio. ff. in

ff. 15. 25. art. 1. pen. de vaca. mun. & sic pessimè dicit ille Ferrari. & fine lege loquitur. ideo ei non est credendū.

Erubescere debebat verbis minus honestis clamares contra clericos, sed hoc solitus erat ille adulator imperatoris facere, vt patet in forma libel.

resp. rei coniectu. in verbo, tanquam. col. 2. & in

verbo. prescriptionis. col. pen. ibidē. & ob hoc du-

bitādum est de anima illius. scire debebat omnes *Omnes causas* solim tam clericorum quam laicorū deferri. *ad eccl. laic.* ad ecclesiam. c. per venerabilem, qui filii sint legi. *corū diffe-* c. si quis presbiter. 2. q. 5. c. relatum. ii. q. 1. Deuter. *rebātur ad eccl. eccl. 18. c. 18. non fit iniuria principi seculari, si ad suam redeat primātam naturā. l. si vnu. §. pactus. ff. de pact. c. ab exordio. 35. distin. & quod clericis oīum conueniantur coram ecclesiasticis. dicitur i. ad Cor. 2. c. in fin. Spiritualis autem iudicat omnia, & ipse à nemine iudicatur.*

Præterea etiam si de iure diuino clerici nō es- sent exempti, tamen per papam potuerūt eximi, etiam sine consensu imperatorum, cū sint res spirituales, & deputati in seruitum Dei dicto c. cler. 21. distinct. ita tenet Innoc. & alij in dicto ca. 2. de maio. & obedien. Aluar. in tract. de planctu eccl. lib. 1. art. 44. circa finem.

Item potest ex causa totam auferre iurisdictionem imperatori, cum priuado imperio. c. ad apostolica. de re iudi. lib. 6. c. alius. 15. q. 6. ergo & par tem. videlicet eximendo clericos ab eo. arg. l. quæ de tota ff. de rei vend. c. pastoralis. §. Item cum rotum. de offi. deleg. Sic expresse tenet Auffr. in repetit. cle. i. de offi. ordin. Non obstat quod iurisdictiones sunt distinctæ, & sic non potest priuari imperator sua iurisdictione per episcopos. or. mātes laicos, quia resp. qui spiritu Dei aguntur, non sunt sub lege. Paul. ad Gal. c. 5. in fin. & sic laicus in iusto superiori potest effici religiosus vel clericus. c. licet. de regul. & ibi Pan. c. inquisitioni. de sent. excommunic. quia spiritu Dei ducitur, ideo nō est sub lege imperatoris, sed sub lege Dei, & eius vicarij. Nec obstat quod omnes possent ordinari, quia hoc nunquam vel raro eueniunt, & ideo de his quæ nunquam vel raro eueniunt, non est constituta lex. l. nam ad ea. & l. ex his. ff. de legi.

Ex quo inferatur, quod priuilegium canonis potest papa auferre etiam sine causa, cū ex causa & priuilegiis sine posset tollere ius positivum. cap. proposuit. de concess. præb. dummodo nō tollat quo ad omnes clericos, quia cum hoc sit arduū, & vniuersalem statum eccl. respiciat nō posset. gl. sing. in c. si papa. 40. dist. quā sing. dicit Pan. in c. significasti. n. 4. de elect. & in c. cum venissent. col. 3. de iudic. & in c. proposuit. col. 3. de concess. præb. Barb. in clement. 2. col. 53. de elect. Bru. in ca. licet. fol. 22. de elect. Dec. confi. 151. Iac. Bonaud. in additio. ad Ioan. de terra rubea, in tract. contra rebelles regum. 4. terrij tracta. circa fin. doct. in c. nulli. de lenti. ex com. hoc tenet Feli. & alij in cap. ecclesia. col. 28. & sequen. de constit. & in d. c. 2. de maior.

Secundo, infertur quod priuilegium fori non potest papa tollere, cum sit de iure diuino, nō ce- fori tolli nō rimoniali, sed morali, quod papa non tollit, quia inferior legem superioris nō potest tollere. cle. ne Romani. de elect. glo. & doct. in c. quæ in ecclesiarum, de constit. Quod intellige quando in totum vellet fori priuilegium tollere, sec⁹ si in certis casibus, vt b. c. & in priuilegiatis, alibi dixi, & idem credo in cōsuetudine. Maleret. in tract. de elect. in 4. limita. fol. 29. vers. respectu verò inferiorū. Barbara. confi. 45. mandato. col. 1. vol. 2. Sic potest papa.

aliquos in totum à decimarum solutione exime-re, non tamen omnes. glo. & doct. in c. à nobis. &c. in aliquibus. deci. sic consuluit Soci. confi. 297. viso priuilegio. col. 2. in 2. volum.

Consuetudo, Tertiò, infertur quòd consuetudo etiam vetera clericis iudiciorum annorum, vel alterius etiam anticibus secundum temporis non valet, disponens, ut clerici collaribus contraria iudicibus secularibus conueniantur, cum sit ueniantur, contra ius, nullo tempore firmatur. c. fi. de c. fuet. an valeat, & ibi hoc tenet Curtius. col. 83. & sic ex nulla consuetudine potuit rex Angliae acquirere iurisdictionem in clericos in actionibus ciuilibus etiam personalibus mere vel criminalibus, vbi agitur etiam ciuiliter, secundum Innoc. in c. postulasti. de foro copie. Archi. in ca. Roma. in 2. gl. illo tit. in 6. Domi. de Rora. plenè decisio. 840. vtrum valeat. in antiqu. & decisi. 2. rub. de consuet. & Aufre. decisi. 126. Pan. & alij in c. ecclesia. in princ. de constit. c. c. foliis. in 6. notab. de maior. & obedi.

Et ideo fuit clericus coniugatus, qui ab officiali cum ciitate ratione delicti appellauerat, tanquam ab abusu, a senatu remissus ad officialem, Anno 1537. die 3. Decembris, quia clerici coniugati duo retinenter priuilegia. c. vnic. de cleric. coniug. in 6. sic etiam si clericus consentiret, quod laicus cognosceret, & etiam episcopus. Alex. confi. 8. videtur. col. 2. volu. 1. D. Boët. in §. 21. de iurisdict. omn. iudic. in

consuet. Bitur.

Et ideo ad suum iudicem remitti debet. in ea si diligenti, & d. e. significasti. de foro compet. tamen iudices regij nolunt in criminalibus illos remitti e-re, donec eos audierint, & ita seruantur quādo clericus accusatur super crimine priuilegiato, vt fuit decisum in senatu, Anno 1534. die 19. tui circa. Februarij. pro iudice capituli sancti Marcellini Parisi. per text. in l. 3. ff. de re milita. [nec etiam valet consuetudo, ut episcopis non possint prehendere, & capere clericos vel laicos: quia est contra ius & libertatem ecclesiarum, ut per doct. in d. ca. ecclesiast. de constit. alibi plenè probauit.]

Istas igitur qualaecunque bone lector, his concordatis addendas purauimus interpretationes, vt nostris praesertim scholasticis, qui eas benignis auribus in scholis Parisi. publicis receperant, ob oculos poneremus, notisque eis magis faceremus. In quibus si quædam utilia dixerimus, gratias immortales Deo agimus, qui calamum nostrum currentem ita direxit, & ad finem usque perduxit.

& anno 1535. fuit istud concordatum

publicè Parisiis, in scholis
decretorum inter-
pretatum.

F I N I S.



AD CLARISSIMVM IVRIVM

DOCTOREM, D. PETRVM REBUFFVM,

CONCORDATORVM SUMMI PONTIFICIS,

Christianissimique Gallorum principis Com-

mentatorem doctissimum,

Antonij Paparini

Forenisi.

EPIGRAMMA.

Gallica ponifici referens iunctissima
summo
Lilia, charta fuit parua, breuiisque
liber.
Sensaque continuit non magnu summa volumen:
Angusto capiens plurima iura loco.
Auxit opus tua subtilitas, auxere labores,
Et doctae nodos explicnere manus.
Pagina remque altam complectitur autem decens-
que:
Nec sensus olim qui latuere, latent.
Omnia perfecte vigilantia, qua tibi nomen
Æternum, famam perpetuamque dabit.

Eiusdem Antonij ad eundem.

Iuris Bartolus explicator arcti
Divinus, peperit solutione
Legum quale decus sibi coruscet.
Lux doctissime iurium Rebuffle,
Acquiris tibi, nulla quod vetustas
Nullum diluet auferetque tempus.

Eiusdem ad eundem.

Pallas non debet Ciceroni plura diserto,
Pluraque Virgilio Calliope a suo,
Rhetorice Fabio nec plus debere fatetur,
Ingenio quamvis debet verunque tuo.

Ad Petrum Rebuffum celeberrimum, pri-
mique nominis iurisconsultum in inter-
pretationem Concordatorum Ioannis
Stagnei Antoniani Carmen.

Si pluris fama loculos, Rebuffle, putasse,
Hoc tam frugiferum non legeretur opus.

Quaq patent hoc iura libro, hac abstrusa ma-
nerent

Te penes. Et cunctis inde petenda forent.
Nam qui certa daret super his responsa quis al-
ter?

Ex te igitur parerent grande petita lucrum.
Hinc fundos, villas, hinc aurea vas a parasses,
Magnificusque ampla conspicere domo.
Sed quid tum ista quidem tandem tibi morte pe-
rirent.

Nec post fata rui mentio longa foret.
At longe melius, qui non spectaueris istheo.
Consultum rebus quis neger esse tuis?
Nam dum scribendo doctrinam exponis, & in-

gens
Publica quam lucrum commoda pluris ha-
bes:

Dinitis melior, totoque illustrior auro,
Adjuncta est titulis gloria summa tuis.
Qua neque circumscripta loco, nec finibus, omnes
Diffuso in partes lumine sparsa micat.
Nec lethi exhorret tenebras, dum sydera celo
Splendebunt, terris fulgida semper erit.
Nonne vides, & viuis adhuc, iam non leue pon-

dus,
Inque foro, inque scholis nomen habere tuum?
Quid fore post mortem censes? Si gloria viui
Tam clara, elato funere qualis erit?
Hand dubie immortalis erit: nam catena tempus
Atterit, at libris tempore crescit honos.
Ergo libro hoc decus usque tuum, tua gloria cre-
scet.
Nomina Rebuffi viuenda semper erunt.

Eiusdem ad eundem.

Vix dici, Rebuffle, queat tibi plus schola iuris
Debeat, an vero iudiciale forum.
Illam voce doces, prudentibus instruis istud
Responsis scripto rursus verunque inuas.
Ioannis



IOANNIS POSCHONII,

IN AMPLISSIMUM CURIAE
supremi Parlamenti aduocatorum ordi-
nem coaptati, ad eruditissimum, peri-
tissimumque dominum Petrum Rebuf-
fum, iuris utriusque doctorem ac comi-
tem, decastichon.

Inuidet annos oculis, gemuitque vetustas:
Vincor, nam hac maior gloria laude mea est.
Vincor, ait: vinci decus est a principe tanto,
Et tulit astictas in tua vincla manus.

Aliud.

Qui te non nouit, legat hoc Rebuffle volumen:
Ingenium, mores nouerit ille tuos.

Aliud.

Quid concinnauit dignum mea musa? caducum
Conscribo: sed non fama caduca tua est.

Aliud.

Ex facturus, liber ingeniose, pudorem
His, quos laudarunt secula prisca, virus,
Exi, quid trepidas? ne non tibi fascinet ortus?
Quia noctis studius inuidat lingua bonis?
Exi, ne trepides, tu roibi gloria constar:
Quia nunquam insidias debilitata ruerit.
Quia coniuratis quid amice fædera iniuris
Doctores iurius fama, decusque sacri?
Cedite, non fas est tam certa occurrere laudi.
Cedite, nam vestro lumine maius ad est.
Submitte huic fasces, quâuis sis Bartole magnus.
Credem mihi numen secula nostra ferunt.
Non lucet nuidis pojuris & in ordine verku,
Parcus qui deceat legibus esse nitor:
Sed grauidus rerum, sed acutis censibus ingens,
Clarus, & ingenij dexteritate pores.
Exi Rebuffle monumentum insigne laboris,
Exi, nam facile hoc secula prisca ferent.
Expectare liber, liber ingeniose recusas
Omnes diuirijs nobilitare tuis?

Aliud eiusdem.

Quid posset prisca nostra etas ponere contra,
Dum querit, librum hunc obtulit, & stupuit,

Cum te affixerunt dolæ Rebuffle Sorores,
Secum illæ, en tantum fecimus arte virum,
Deinde vbi viderunt librum, clamare Sorores,
Vincimur, ingenio præuent iste suo.
Ad sensere simul, simul admirare Camæna,
Nulla est præcepti nominis inuidia.

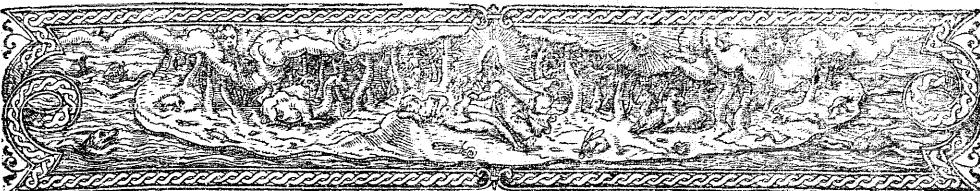
Aliud.

Vis dicam breuiter qui sis quantusque Rebuffle?
Tantus es, vt nullus par queat esse tibi.
Quare qui ex aquo vult te committere secum,
Comparat hic ambo, sentiet esse pares.

Aliud etiam eiusdem.

Quod pauci timide, nullus quod proculit ante,
Rebuffi summa protulit arte liber.

INDEX



INDEX IN SINGVLARES

MATERIAS, QVÆ IN PRAXI

BENEFICIARIA, ALIISQVE OMNIBVS,

TAM PRACTICA CANCELARIA, QVAM

etiam Concordatorum tractatu, hoc volu-
mine Petri Rebussi Iur. Doct. con-
tentis habentur,

*Prior numerus paginam, secundus vero, si ad sit, nu-
merum marginis indicat.*

A



- Ponitur exclusiuè. 633
Abbas qualis esse debeat. 562
Abbas sufficit quod sit in èta-
te viginti trium annorum. 573
Abbas, an intra annum pro-
moueri teneatur. ibid.
Abbas si sit episcopus nō be-
neditur, & vocatur Epi-
scopus non Abbas. 100.14
Abbas interdum conferit ton-
suram suis monachis, an & presbyteratum. 6.14.à quib.
& quomodo creentur. ibi.12
Abbas non nisi professis primam tonsuram conferre potest.
ibid.17
Abbas duos monachos à non residendo sua rei causa po-
test excusare. 230.45
Abbas dispensans absque causa cum suo monacho peccat.
210.21
Abbas Commendatarius non potest reuocare vicarium re-
ligiosum datum cum autoritate Papa. 42.198
Abbas potest conferre, licet resignauerit ante sibi intimatas
bullas, de simonia. 249.27
Abbatia secularis. 45
Abbatis consensus quando sufficiat. ad translationem.
151.13
Abbatis monialis potest habere electionem, & confirma-
tionem, & nouam prouisionem. 95.18
Abbatis beneficium morientis intra xx. dies post resigna-
tionem subiicitur regulae de xx. diebus. 153.1
Abesse iniuste presumitur quis à suo beneficio. 605
Abetundi licentiam non praefat Abbas monacho nisi vi-
deat consensum Abbatis secundæ religionis. 157.8
Abiurare heresim publicè quis debet. 234.17
Ablatiui absolute positi inducunt conditionem. 674
Ablatum beneficium retinens, est intrusus. 165.11
Ablens causa mercaturæ an sit absens ex causa probabili.
48
Ablens theologus à diuinis distributiones habere debet, &
annuet fæcia, & alia commoda præsentium. 613. & sic
pro præsente habetur.
Abenti fructus percipere conceditur per breue. 296.45
Abenti collatum beneficium, an alteri possit conferri ante
acceptationem. 171.63
Absentia beneficiariorum quanta mala parati. 231.56
Absentia causa vicarius constitutus cessat domino præ-
sente. 43.23
Absentis multo tempore an beneficium conferti possit.
168.21
Absoluendi potestas in casibus episcopalibus conceditur
vicario. 40.179
Absolui qui debeant in mortis articulo. 323
Absoluta Regis potestate an possit anferri ius tertii. 131.34
Absolutio in literis gratiæ posita, in quibus casibus non
profit. 711
Absolutio, an presupponat excommunicationem. 711.712
Absolutio cum reincidentia, an valeat collatio facta post
reincidentiam. 767
Absolutio ad cautelam ad quos fines fiat.
Eius forma. 402
Absolutio simpliciter concessa refertur ab plures iuxta pe-
titionis formam. 75.28. & seq.
Absolutio à censuris, in princ. tertiae partis signaturæ, &
quid nomine censura veniat. ibid.
Absolutio à censuris non sit solo partium consensu. 92.13
Absolutio ad effectum quando post satisfactionem requi-
ratur. 102.7
Absolutio à censuris ex quauis causa emanatis. ibid.8
Absolutiones aut indulgentiæ vitiantur per subreptionem.
54.5
Absolutionis clausula non suffragatur falsantibus bullas.
404
Absolutionis clausa in gratiis apponi solita. 51.10
Absolutus ad effectum non potest interim celebrare, nec
beneficium ab ordinario obtinere. 103.15
Abusus non cadit in principem derogantem sua legi.
256.29
Abutens priuilegio id perdit. 50.42
Acceleratio impetracionis contra regulam de verisimili no-
titia vitiat bullam. 113.28
Acceptare beneficium non potest procurator in prædi-
cium domini. 240.13
Acceptare nolente resignatario potest resignans ad suum
redire beneficium. 279.29
Acceptare nominatus beneficium quando dicatur. 645
Acceptatio quo tempore fieri possit, confessionis, vel re-
nunciationis. 78.5
Acceptatum beneficium, an repletus prosequi possit. 240.14. & seq.
Acceptatio rata haberi potest. 240.14. & seq.
Accipiens ordinem priusquam esset doli capax. 423
Accesso

Index Praxis Beneficiariæ

Accessorium aut æquè principale beneficium quomodo intelligatur vñitum.	137.19	Affectum beneficium Papæ in hoc regno non censetur per collationem Papæ nullam.	387
Accusans aliquem non potest in locum eius postea mortui subrogari.	167.1	Affectum beneficium Papæ quomodo dicatur per ipsius manus appositionem.in verb. Affectum.	72
Accusatus pendente lite cedere potest.	ibid.5	Affectum prædecessori Papæ beneficium quomodo conferatur à successore.	106.11
Acquirantur quot modis beneficia.	13.1. vsque ad finem.	Affinitas an contrahatur per fornicarium coitum. 461. & an inter consanguineos mulieris.	462
Acta per vicarium sunt irreuocabilia.	41.396	Affinitas quid fit.gl.4.regul.de dispensa. in gradib. consanguinita.	281.& 389
Acta per vicarium reuocatum antequam id ei significatum esset, an valeant.	42.207	Affinitatis in primo gradu an fiat dispensatio. gloss.ijij.reg. xxxvij.de dispensa. in gradib. confangui.	281
Acta per vicarium non valent, nisi constet de eius mandato.	44.238	Alendus est quis, & vestiendus pro qualitate personæ.	289.33
Actor quis censeatur interdicto retinenda.	132.11	Alexandri Mamm. Imp. mos in condendis legibus aut constitut.	331
Actore non probante reus etiam in beneficialibus absolvitur.	ibid.9	Alienandi speciale mandatum sufficit, licet non exprimat res.	32.59
Actoris est probare suum titulum in beneficii.	63.17	Alienare bona episcopatus sede vacante non licet capitulo, sed bene alienationi consentire.	125.104
Actoris quandoque præsumptio transfert onus probandi in reum.	ibid.22	Alienatio rei ecclesiastica facta à prælato durante viuione non reuocatur per eius dissolutionem.	139.45
Actu curam animarum gerit vicarius perpetuus.	144.11	Alienatio rei ecclesia an per breve concedatur.	296.39
Actus sunt individuorum, non generum.	427	Alimenta pauperi præstare cogit Rex monasterium à se fundatum.	288.20
Adam vbi sepultus fuit.	460	Altioqui quid significet. gloss.alioqui.	575
Addere vel detrahere narrationi an liceat in bulla.	97.44	Alter dictio repetit eandem qualitatem.	612
Adeptio possessionis quomodo probanda sit.	47.41	Alius quomodo sumatur.	557
Adhærendo antipapæ vel hereticis priuatur quis beneficiiis.	572	Alius similitudinem repetit.	616
Adipiscendi vel restituendi agens interdicto, probare debet titulum.	132.12	Altare portatile an detur per breve.	296.40
Administrans ante confirmationē priuaturo suo iure.	279.45	Alternativa aut, quandoque est electionis.	669
Administratio quando datur.	447	Altior facultas quæ dicatur.	634
Administratio spiritualium aut temporalium tantum in quo consistat.	26.18	Ambitio episcoporum.	232.78
Administratione durante temporalium rerum episcopatus, an episcopus conferre possit.	251.47	Ambitio beneficiorum.	147.4
Administrations comprehendunt prioratus.	766	Amicus pro amico beneficium impetrat, gloss.ijij. reg. cancell. de anna. poss.	163
Administrator dicitur beneficiarius, licet plenum ius habeat in beneficio.	63.8	Amititur priuilegium duobus modis.	50.38
Admissa debet esse resignatio.	260.1	Amititur beneficium duobus modis.	233.2
Admitti clausi in quibus literis conscribenda sit glo. faciens te.	109.3	Anathematis etymon, & eius forma.	302
Aduersarij confessio sufficit etiam in beneficiis ad posseffrium obtinendum.	132.6	Anatlematizati appellare an possint.	ibid.
Aduersarij confessio quantum profit in Si neutri.	ibid.7	Ancus Martius quæ noua Romanis induxit.	310
Aduersarij titulum beneficiale non sufficit impugnare, sed nostrum oportet iustificare.	63.17	Animi infirmitas non continetur in regula de infirmis.	254.11
Aduersarium repellere non sufficit in beneficiis.	131.2	Annali possessione quomodo iuuetur beneficiarius contra imprestantem. gl.xvj.reg.cancel.de an. poss.	176. & seq.
Adulteri lege Zeleuci qua poena puniri debeant, & mira de ipso erga filium.	499	Annexa beneficia quomodo possint exprimi.	88.1
Adulteri ratione nobilis in parlamento castigatus.	760	Annexa etiam thelogo est conferenda.	598
Aduocati consistoriales non dicuntur magistri: & qui possint ita vocari.	101.19	Annexa ecclesia quando veniant ad collationem principialis. in verb. cum annexis, in formu. nouæ prouilio.	107
Aduocatus & doctor quando leges allegare debeant.	505	Annexorum beneficiorum vtrunque quando possit exprimi indifferenter, in verbo, annexorum in tertia parte signaturæ.	196
Aduocatorum & procuratorum regiorum priuilegia.	535	Anni expressio quomodo possit mutari, in verb. annorum. in tertia parte signaturæ.	89
Aduocatus fisci à quo primum inuentus, & quæ stipendia habere debeat.	535	Anniuersaria appellatione distributionum comprehenduntur.	611
Aduocati regi quibus nominibus decorrentur.	535	Anno elapsō perimitur procuratorum.	240.18
Aduocati pauperum quæ salario habeant, & eorum priuilegia.	ibid.	Anno elapsō quis non potest subrogari.	163.ii
Aduocati & procuratores regi magni consilij priuilegia.	137	Annulata prima collatione an annuletur noua prouilio.	95.13.
Aduocati regi an debeant consulere, vel postulare propriatis.	536	Annulatio actus quando sit poena.	672
Aduocati regi iniuria atrox dicitur.	ibidem	Annun promotionis episcopus restringere non potest.	222.19
Aduocatus consulens tria debet necessario habere.	633	Annus subrogationis quomodo computetur.	163.52
Eginetarum causa de legibus nouis non condendis.	331	Annus quomodo computetur. gl.ijij. rega. cancel. de annali possellore.	164
Affecta beneficia quando dicantur.	663	Annus completus requiritur ad tuendum annalem possellorem, & à quo tempore computatur. gl. ijij. & v. regula cancellar. de annali possellore.	ibid. & 166
Affecta graduatis & nominatis beneficis confundendi potestas non ulterius extenditur.	44.237	Annus,	
Affecta beneficia non censetur Papa conferre, nisi illius affectionis habita sit mentio. in verb. affectum.	72.8		
Affecti Papæ beneficij prouisio.	106.ii		
Affectio carnis excæcat beneficiarios ad labefactandum ecclesiam in resignando beneficia.	137.3. & seq.		
Affectio in bonum non est reprobata.	652		

& Concordatorum.

Annus, dies & locus inseri debent in literis tonsuræ. 8.6. & seq.	Artes liberales quæ, & quare dicantur. 511
Annus vigesimus septimus, an debeat esse in episcopo complicitus. 550. & 551	Affecitus vel apprehendit differunt, gl. seu per affectionem, in for. fig. 71
Annus in subrogationibus quomodo sit computandus. 695	Affequi & apprehendere quid differant. 71
Annus quomodo capiatur. 644	Afferens vacas beneficium in partibus, non potest dicere postea in curia vacasse, in verb. etiæ coram notario. ibid.
Annus valor vniendi beneficij est exprimendus, glo. 6. reg. canc. de vni. 140	Afferis verbum ut afferitur, & ut accepimus, quomodo differant.
Antefterri claus. in verb. Aut si aliqui, in forma nouæ prouis. 110	Assignatio quotæ partis fiat vicario perpetuo in beneficio vniuo. 713
Antiochiae primò discipu. Christi Christiani dicti fuerūt. 301	Attestatio episcopi literas tonsuræ factas esse sub suo sigillo an probet. 144
Antiquior qui dicatur. 651	Attestatio episcopi de sua collatione non sufficeret. 24.31
Apostata & non promoti intra annum priuati sunt beneficiis. 235. 47	Attestatio nobilitatis in quo loco fieri debeat pestis maximè tempore. 640
Apostoli an æqualem ligandi & soluendi potestatem à Christo acceperint. 197	Audita morte coniugis, quando alter posuit contrahere. 284.44
Apostolica auctoritas & legationis differant. 737	Auditores castelleti Parisien. de qua summa cognoscatur. 682
Appellati summa doctrinalis, ex iuribus & formis antiquis Cancellaria selecta. 419	Augmentum valoris fructuum recipitur in bulla, sed non diminutio. 78.5
Appellant non currit tempus prosequenda appellationis coram ecclesiastico, quandiu quis coram seculari proficitur. 753	Aureus tantum unus à collatoribus pro sigillo collationis factæ, recipi potest. 14.13
Appellans friuole & offerens expensas extra iudicium an liberetur. 749	Authentica scriptura quæ dicatur. 584
Appellare an liceat ante diffinituam. 382. & seq.	Authenticæ literæ clericatus requiruntur. 7.32
Appellare non tenetur nominatus si euictum fuerit beneficium, & sufficit condemnatio, etiæ per recendentiam. 654	Authenticæ literæ Papæ dicuntur Bullæ. 94.10
Appellare non licet ab interlocutoria. 751	Autoritate apostolica deuoluta ad episcopum non comprehenduntur sub potestate conferendi vicario data. 35.98
Appellare non licet omisso medio. 750	Autoritate propria an liceat capere possessionem beneficij. 4.2.
Appellari solet ab executione literarum regiarum, vel Pa-pæ, non à concessione. 520	Annotatatem interponere donationi iurispatronatus non licet vicario sine speciali mandato. 40.185
Appellatio quatuor habet naturas. de friuolis appellatio. 749	Auxilium quando quis dicatur dare. 309
Appellatio vbi admittatur & à quibus. 414	
Appellatio vna tantum quando recipiat. 735	
Appellationem non potest inferior magistratus in oppositione cohertere, sed sola curia suprema. 504	
Appellationem quando curia habeat pro releuata. 505	
Appellatione pendente impetratur, si neutri. 127.30	
Appellations extra urbē nō cōmittuntur per breve. 296.36	
Appellationis causam an iudex ad primum iudicem remittere teneatur, &c quando, & an seruetur. c. vt debitus. 750	
Appellationis iudex post appellationem ab interlocutoria quando inhibere possit. 751	
Appellationis iudici quomodo rescriptum si neutri dirigatur. 125.3	
Appellato quando dantur literæ. 415	
Appellatur tanquam ab abusu vniuionum. 139.47	
Approbatio resignationis quomodo pertinet ad episcopum, etiæ in permutatione beneficiorum patronatorum. 84.42	
Aqua benedictæ aspersio in missione in possessionem quare fiat. 46.27	
Arbitrium & voluntas differunt. 306	
Archidiaconus vel alius non potest recipere fructus ex deportu post recendentiam. 437	
Archidiaconus est vicarius episcopi, tamen irreuocabilis. 41.199	
Archiepiscopi est confirmare episcopos. 31.33	
Archiepiscopi vicarius an cognoscere possit in episcopos suffraganeos. 39.164	
Archiepiscopus an in defectum episcopi possit episcopaliter exercere. 123.72	
Archiepiscopus quomodo possit vnit. 138.29	
Archiepiscopus tenetur constituite vi. atrium etiam in diecessibus alterius ressortus. 39.158	
Archiepiscopus non potest iure metropolitico dare tonsuram subditis suffraganeorum. 10.7	
Armorum nomine que veniant. 313	
Arnaldistarum hæreticis. 304	
Arresto facienti mentionem instrumeti, vel actus creditur, 505	
Artufex an possit vocari magister. 601	

B

Bacchalaureatus an sit gradus. glos. magistris in artibus. 652	
Bacchalaureus formatus quare dicatur. 602	
Bannitus priuandus est suo beneficio. 236. 57	
Baptizato puer domi non contrahitur postea spiritualis cognatio in ecclesia. 234. 24	
Bart. studium suum in octauum annum traxit. 634	
Baptismalis ecclesia, an ex hoc curata dicatur. 667	
Bastardi prohibentur ad ordines promoueri. 203.7	
Bastardi cur sint incapaces ad ministerium diuinum. ibid.3	
Bastardi dispensantur & a iure, & ab homine. 205.44	
Bastardus dispensatus ad dignitates censemur esse dispensatus de defectu natum. 208.90	
Bastardus vi dispensationis non poterit obtinere duas praebendas cathedralis. ibid.93	
Benedicendi abbates, &c. exprimenda est potestas in vicariatu. 31. 36	
Benedicendi quoque pueros & puella s&c confirmadi. ibid.57	
Benedicendi potestatem vicarius episcopi impetrare potest à Papa. 39.169	
Beneficia an sint de iure diuino. 521	
Beneficia olim recusatantur. 552	
Beneficia intra quod tempus conferri, vel permutari, vel de illis prouideri, & quomodo debeat. 552	
Beneficia qualiter de iure sint conferenda, in rub. de col. vers. ad primum. 594. & per concordata. 566. Beneficia à quo conferantur. ibid.	
Beneficia quibus sint conferenda. ibid.	
Beneficia per contractum matrimonij vel alias vacatia. 40.4	
Beneficia præsumuntur esse secularia. 4.3	
Beneficia quomodo Papa ceseatur habere pro expressis. 103. 8. & seq.	
Beneficia in curia resignata. 388	
Beneficia incompatibilita quando dicantur. 393	
Beneficia sita in villis muratis quoconque tempore vacant, graduatis debentur & qualificatis. 669	
Beneficia ante leuationem bullarum permutari possunt. 678	

Index Praxis Beneficiariæ

Beneficia extra regnum, an computentur in numero decem vel quinquaginta beneficiorum.	682	Beneficium curia quando retineri debeat in transigendo.	504
Beneficia intra quod tempus sint conferenda.	596	Bidellæ an teneantur remittere salario, quādo doctores Regentes remittunt sua.	208.97
Beneficia confusa regi per seculares quando dicantur, & quot requirantur.	662	Biennium quomodo computetur in dispensatione de non promouendo.	216.13
Beneficia vacanta per affectionem alterius beneficij.	453	Bigamus ordinari prohibetur.	220.7
Beneficia quæ computentur nominatis.	657	Bisextilis annus quomodo scribatur.	406
Beneficia vacatura per promotionem ad ecclesiæ vel monasteria.	360	Bizocari seu Mantellari.	410
Beneficia quæ non comprehenduntur in mandatis, gl. comprehensa.	689	Blanditiae potenter inducunt iustum metum.	653
Beneficia non excedentia valorem decem libraram non tenentur mandatarij acceptare.	690	Bona ad consiliarios deferenda nullus sistere vel arrestare potest.	505
Beneficia sita in villis muratis, an debeantur mandatariis. ibid.		Bona infordecentis in excommunicatione postannū vendi debent, & ipse excommunicatus absoluti.	711
Beneficia duo in eadem ecclesia an quis obtinere possit.	687	Brachium seculare, & eius inuocatio quando fieri debeat.	413
Beneficia quæ impletans possidet, an teneatur exprimere, si pro expressis habeantur, gl. pro expressis.	716	Breue quid dicatur.	294.1
Beneficia specialiter referuntur quo modis dicantur.	456	Breue apostolicum quid sit.	295.15. & pag. 370
Beneficia quando non possint vacare in ecclesia.	452	Breue notariorum quid sit.	374
Beneficia referuata generaliter.	455. & seq.	Breue quomodo discernatur.	297.62. & 372
notabilia plura tam circa Beneficia referuata, quam non reseruata.	456. & seq.	Brevia quando concedi debeant.	372
Beneficia quæ non commandantur.	134.35. & 41	Quæ cauæ per ea concedantur.	ibid. & 373
Beneficia quibus hodie conferantur.	29. & 21	Et ap. vitientur falsa latinitate.	ibid.
Beneficia sunt pro spirituali seruio fundata, feuda pro temporali.	228.2	Brevium apostolicorum effectus.	374
Beneficiales materię specialiter vicario cōmitruntur.	38.156	Britannia cōstitutio Papæ Pij quæ. in verb. & qualibet alia.	
Beneficiarius quomodo de fructibus beneficij disponere debeat.	200.3		
Beneficiatus si dubitetur viuat an mortuus sit quia est absens, beneficium eius potest conferri, gl. deseruerit.	612	Budæ & sequacium hallucinatio in interpretando quid sit sacerdotium, in præfa. seu tit. I.	1
Beneficiis hodie prouidetur per quinque casus, nominatiuum, genitiuum, datiuum, accusatiuum, & ablatiuum.	596	Bulla quid dicatur.	311
Beneficij viuētis impletatio, & quæ requirantur.	356. & seq.	Bulla Sixti.	327
Beneficio vno adepto non poterit nominatus aliud incompatible sine dispensatione requireti.	656	Bulla Pauli tertij, & eius commendatio.	301
Beneficiorum adeptio non facit vacare episcopatum.	700	Bulla Leonis decimi.	316
Beneficiorum quorumcunque verisimilis impletatio debet esse, gl. 3. reg. cancel.	115	Bulla ex signatura extrahitur, sicut instrumentum ex scheda.	
Beneficiorum qualitates exprimenda in impreta.	404	Bulla ieuniorum & supplicat pro pace.	326
Beneficiorum habenda est mentio in subrogatione.	161.20	Eius occasiones, cauæ & specialia.	ibid.
Beneficiorum dispensatio circa illegitimos.	205.48	Bulla duplex quando fieri possit.	76.3
Beneficiorum nomina hodierna sunt amplectenda, in prin. tit. I.	1. & 2	Bulla penfornis continet, ut cogatur debitor sub sententiis, & censuris. in 3. parte forma signat.	76
Beneficium quando sine insinuatione debeatur.	649	Bulla semel expedita, non licet secundæ bullæ expeditioni alias addere clausulas.	88.8
Beneficium recuperat, licet alij collatum, qui postquam diu abfuit reuertitur.	612	Bulla vñica an possit comprehendere duas signaturas.	79.11
Beneficium alij ecclesiasticum, aliud temporale.	615	Bulla duplex quando ex vna signatura confici possit.	76.3. & pag. 156
Beneficium per non promotionem & quomodo cuncte vacabat qualificatis debetur.	623	Bulla quomodo eliciatur ex signatura, & à nomine concidentis incipiat.	93.1
Beneficium quot modis capiatur. 2. i. quid sit, & quot mod. benefic. capiatur.	1. & 2	Bulla interpretatur secundum ius commune.	ibid. 2
Beneficium in dubio præsumitur ecclesiasticum non profanum.	2.8	Bulla est signatura extensa.	94.21
Beneficium quando vocetur beneficium.	2.3	Bulla à quibus sit reformanda.	114.4
Beneficium generaliter sumptum, gl. 2. reg. canc. de vñionib. 140		Bulla semel expedita non est locus huic rescripto.	165. 22. & seq.
Beneficium sicut non potest peti in vim vñius nominatio- nis extra menses præstutoris, ita nec in vim plurium.	545	Bulla dicitur falsa, si contra signaturā expedita fuerit.	191. 12
Beneficium ad tempus concessum quis non tenetur in nominationibus exprimere.	654	Bulla forma. 131. & quid sit bullæ.	374
Beneficium quo complex sit.	41	Bulla clausula quomodo eliciuntur à signatura.	72.1
Beneficium comprehendit quandoque dignitates,	352	Bulla nil addendum ultra signaturam in verb. etiam si de- cedutum.	ibid. 8
Beneficium impletatum per modum in Cancellaria exprimendam.	388	Bullæ expedienda facultas via vñliore oratori. in claus. perinde valere.	82
Beneficium simplex ipso iure vacat per adoptionem secundi in eadem ecclesia.	687	Bullæ non est addenda derogatio iuris patronatus, ultra signaturam.	85.50
Beneficium viuentis quando conferti, vel promitti possit,	509	Bullæ imperfectæ non creditur.	113.22
Beneficium primum an vacet per affectionem secundi.	439	Bullæ super signaturā prædecessoris Pontificis expediuntur per rationi congruit.	178.1
		Bullæ varia significara.	93.4. & vnde dicta. nu. seq.
		Bullæ definitio.	94. 11. & eius singulorum verborum examinatio. num. seq.
		Bullas non valens obtainere, quomodo sibi prouideat.	glo. 12. 372
		Bullas leuare impeditus intra sex menses, postea poterit.	609
		Bulla quando debeat leuari, vel sumpto credi.	789
		Bullis nondum leuatis resignans an comprehendatur sub hac reg. gl. 8. reg. de infirmis benefic. resignantib.	258
		Cadauer	

& Concordatorum.

C Adiutor clericis mortui an ad episcopū remitti debeat.		do mandatur creari in pluribus ecclesiis. 466
798		& quando creatur in vna ecclesia. ibid.
Calybes populi vnde dicit. 313		Canthalonia & violarium quid sit. 420
Camera an fui diuersum tribunal à cancellaria. 382		Cantoru & capellaniꝝ Papē beneficia sunt reseruata. 58.27
Camera vna parlamenti potest appellationem pro infecta habere, & vt vulgo dicitur, <i>Meteu au neant.</i> 503		Capitula ecclesiā nominatis & adiutatis cōferre tenetur. 614
Campanarum pulsus & benedictio cur industa sunt. 46.32		Capituli consensu requiritur ad vniendum. 146. 24
Cancellaria an det literas cautionis super debito civili. 425		Capituli potestate cessante, tollitur quoque potestas vicarij eiusdem. 43.220
Cancellaria an hodie seruet tantā vt olim seueritatem. ibid.		Capitulo nolēte eligere episcopū ad quē fiat denolutio. 119.17
Cancellaria cui non dūt literas Conuentui vel Cap. &c. 412		Capitulum sede vacante potest eligere & confirmare. 38.150
Cancellaria potest cogere arbitratorem ad arbitratū post onus suscepturn. 421		Capitulum an maiorem p̄cnam imponere possit theologo non legēti, quād eā quā expresa est in concordatis. 611
Cancellaria an der literas iudicis vel Saracenis cōtra laicos Christianos. 410		Capitulum sede vacante procuratorem beneficiis vacanti- bus constituit. 18.21
Cancellaria an date possit iudices in loco contractus. 409		Capitulum an sede vacante fungatur vice episcopi, reg. af- firmatiua. 122. 57. & seq.
Cancellaria magnam vim in verbis facere solet. 414		Capitulum an statuta facere possit. 737
Cancellaria signat per concessum, non per fiat. 77.17. & quas causas committat. nu. seq.		Capitulum quā nō posse facere sede vacan. ibid. 66. & seq.
Cancellaria an possit conferre post reuocationem intimata- tam camez. 278. 22		Capitulum non potest non conferre nec presentare vice episc. ibid. & 123.70. & seq.
Cancellarius olim à curia eligi solebat & de curia. 502		Capitulum conferre potest in locum episcopi, si cum iplo simil conferenda essent beneficia. 123. 75. & quid si cum alio. nu. seq.
Cancellarius ordinis S. Michaēlis debet esse doctoꝝ vel li- centiatus. 652		Capitulum sede vacante commendare potest. 135.54
Cancellatio instrumenti inualida non nocet. 242.35		Capitulum sede vacante p̄st̄at autoritatem vniioni. 138.36
Cancellatio seu rasura in collatione quando reddat eam fu- speciam. 24.33		Cappellania incompatibilis cum alio. 193.6
Cancellatio Papæ prodest quo ad non cancellata. 93.33		Cappella & cappellania quomodo differant. 708
Cäcilatum procuratoriꝝ instrumentū non facit fidē. 242.33		Cappellaniam obtinens an ex statuto promoueri teneātur. 226.61. & seq.
Canonica duplex est gl. canoniciatum. 598		Cappellanie quando requirant promotionē cappella. 222.17
Canonica prouisio quid denotet. 14.1		Cappelle fidat̄ in monasterio an p̄sumat̄ regulares. 44
Canonica electio & collatio quid. 15.7. & prouisio. nu. seq.		Capo episcopo à pagani q̄o administret capitulū. 122.61
Canonici collato an præbenda censeatur collata. 598		Capo præfule ab hoīlibus datur vicarius à Papa. 171. 60
Canonici quam etatē requirit ad habilitatem. 350		Cardinalem aut episcopum percutiens est ipso iure priuatus beneficio. 235.39. & seq.
Canonici non vacans conferri potest. 730		Cardinales ne acceptent minus beneficium quam duento- rum ducatorum, reg. 61. 21
Canonici in capella ecclesiā cathedralis an sit eiusdem naturā cū canoniciatu ipsiusmet ecclesiā cathedralis. 55.29		Cardinales sunt viua vox ecclesiā. 518
Canonici prouideri cōcernit vtrunque & prouisum & con- ferentem. 14.5		Cardinales qui & quales creari debeāt. gl. de earum. in fi. de approb. conuento. 519. & seq.
Canonici dicuntur fratres episcopi & quomodo episcopus eos tractare debeat. 554		Cardinales non comprehenduntur si non exprimantur. 623
Canonici vel vnu ex illis potest se opponere contra nomi- natum inhabilem. 556		Cardinales an cōprehenduntur sub regula de 20. diebus. 253.4
Canonici an teneātur quicquā soluere pro ingressu & an sit simonia. §.i. de reser. & ibi. de milite S. Michaēlis. 589		Cardinales an possint facere quod quis ex sola signatura recipiat fructus. 91.8
Canonicus à Papa creatus censetur ad vnam dignitatē non ad plures. 588		Cardinalis an sit episcoꝝ maior. 623
Canonici quādo sint cogendi duos recipere. gl. recipiatis. in forma mēda, & nō debet causē cognitionē fuscipere. 733		Cardinalis potest liberate à morte eum qui ad mortem du- citur, si eidem obuianterit. ibid.
Canonicus à Papa creatus non potest iudex delegatus ab eo deputari. 589		Cardinalis Papæ vicarius an possit conferre. 32.64. & seq.
Canonicus non tenetur in imperatione beneficij facere mentionem de hoc canoniciatu. ibid.		Cardinalis exterus absque Regis consensu nō potest episco- patum in Regno obtinere. gl. 1. reg. 20. 286
Canonici creati ad effectū non sunt exempti, sicut alij ha- bentes præbendam. ibid.		Cardinalium collegium mortuo Papa certos casus tractat. 122.60
Canonici honorarij nō interfunt actibꝝ capit. cum aliis. 590		Cardinaliū effrēnata pluralitas in beneficiis. taxatur. 101.23
Canonici receptis auctoritate ordinaria, si de prima præ- benda non prouideatur, debentur distributiones donec fuerit eis prouisum. gl. præferendos. 693		Carnalis affectus inducit simoniam. 13.8
Canonici ad effectū potest creari cum simplici signatu- ra de referatio. 590		Castelleti officiales coram supplicationū consiliarii agunt & conueniuntur. 748
Canonici sic creatus, an teneātur literas creationis insinua- re, & quo tempore. 590		Castratus potest ordines sumere. 214.15. & seq.
Canonici modi qua tuor acquirendi benefic. 14.17		Castus & sine ambitu fiat episcopus. 748. 749
Canonici vere creatus prefertur ficto. 157.30		Catus episcopis reseruati. 342. & seq.
Canonici in capella ecclesiā cathedralis an possint esse de- legati. 55.28		Catus in quibus beneficium ad tempus conferri potest. 17. 13. & seq.
Canonici filios habere dupliciter possunt. 203.38		Catus in quibus valet impetratio beneficij possessoris anna- lis sine expreſſione gl. 13. reg. canc. de annali possesso. 175
Canonici quando eligendo conferant. 15.4		Catus in quibus potest dicccelis suppleri, in verbo, eiusdem, in forma signature. 68. & seq.
Canonicos plures pro suo seruitio excusare an possit episo- pus. 250.37		Catus in quibus signaturæ creditur. 91.5
Canonicus quando creatur in pluribus ecclesiis. 465. & quā-		Catus in quibus eligentes ipso iure priuantur. 533

Index Praxis Beneficiariæ

- Cathedralis eis definit ecclesia per translationem. 150.17
 Cathedralis ecclesia quæ dicatur & quare sic. 197
 Cathedralis ecclesia cōsensus requiritur in unionibus. 142.2
 Cathedralium & metropolitanarum ecclesiarum semper
 est habenda mentio, in verb. etiam si sint. &c. 195
 Causa vniuersitatis cessante, cessabit vnu. 145.1. & seq.
 Causa requiritur ad translationem & quæ. 149.3. & seq.
 Causa requiritur ad priuandum monachum suo beneficio.
 211.32. & seq.
 Causa rationabilis quæ dicatur, & an in regis cōsanguineis
 requiratur. 563
 Causa consanguinitatis vel alia, an sit in bullis prouisionis
 episcopatis exprimenda. 564
 Causa iusta imminente potest theologus non petita lice-
 tia discedere. 604
 Causa quid sit & quotuplex. 747
 Causa debet committi in partibus, quādō appellatur ad Pa-
 ram. 752
 Causa extra ressortum tractari non debet nec cōmitti etiam
 ab episcopo. ibid.
 Causa in Francia intra biennium debet terminari. 753
 Causas incepitas vicarius non potest finire mortuo episco-
 po. 38.152
 Causæ ecclesiasticæ quæ dicantur. 747
 Causæ parium Francie in curia suprema tractanda. 502
 Causæ tres ex quibus quis mittitur in possessione. 44.1. & seq.
 Causæ dispensandi quæ sint. 144.43. & seq.
 Causæ cognitionis an in dispensatione requiratur. ibid. 12
 Causæ quibus conceditur legitimatio. 292. 6
 Causæ cognitionis non requiritur in missione in possessio-
 ne. 47. 42
 Causæ cognitionis an desideretur in dispensatione. 180.9
 Causæ quibus committantur. 408
 Causæ dispensationum in illegitimis. 205.46
 Causæ mouentes ad resignandum. 237.2
 Causæ cognitionis desideratur ad erectionem. 147. 2
 Causæ cognitionis requiritur in vniione reuocanda. 146.25
 Causæ sex transferendi. 149.4. & seq.
 Cautela vt signatura sola sufficiat. 185
 Cautela habendi beneficium. 264. 15
 Cautela vt commendatarius faciat fructus suos. 134. 26
 Cautela notabilis pro dispensato à vica. 40.185
 Cautela pro mandatariis quomodo possint eludere fraudes
 ordinariorum. 51.2
 Cautela pro mandatariis contra ordinarios facientes vaca-
 re beneficium minimum. 665
 Cautela pro impetrare volentibus beneficia. 216.7
 Cautela vt habēs signaturā nō teneatur leuare bullā. 165. 18
 Cautela ne bastardus in singulis imprestationibus teneatur
 exprimere defecutum nat. 208.95
 Cautela pro viatore concubinarij. 765
 Cautio iuratoria an detur pro recrēdentiā adjudicata in fe-
 nūtu. 503
 Cedente vel decedente possesso beneficij fit vnu. 146. 33
 Celans corpus mortuum quomodo puniatur. glo. iure pre-
 ventionis. 698
 Celebrare non debent sacerdotes in aliena diœcesi sine per-
 missione. 231.46
 Celestis causa dispensatio episcopi sufficit ad transla-
 tionem monachi. 151.10
 Certi beneficij reseruatio specialis est. 57.8
 Certis aliquando personis demandat inferior missione in
 possessionem. 45.19
 Certo modo & certo loco vacantium beneficiorum dicun-
 tur reservationes generales. 57.1. & seq.
 Certo loco conferendi data potestas non extenditur extra
 illum locum. 43.234
 Certum tempus appositum ad renunciandum beneficium,
 quid operetur. 198.3. & 7
 Certus vacanti modus est exprimendus, gl. 7. reg. cancell. de
 annali possesso. 174
 Certus canonorum numerus præscribitur in erectione
 ecclesiæ collegiatæ, de erect. in colleg. 148. & seq.
 Certus debet esse procurator ad resignandum. 239
 Certus debet esse collator de vacatione antequam conferat
 171.54
 Cessante impedimento curatus pro more seruire tenetur.
 230.42
 Cessare à diuinis quando presbyter possit, adueniente excō-
 municato. 771
 Cessione colligantis fit subrogatio. 160.5
 Cætera quid denotet. gl. cæterorum. 615
 Cæterisque contraria, clausa quid operetur, in verb. cæteris.
 110
 Christiani vbi prius dicti fuerunt. 301
 Circa dictio, quid importet in verb. seu circa. 191. & seq.
 Circa quod tempus significet. 719. & an valeat tempus studij,
 quod dicitur studuisse per quinquennium, vel circa. 619
 Circuentoſus p̄fsumit P̄pa, si dicat non obstat quod sit
 ius alteri quæſitum. 157.34. & seq.
 Cisterciensibus in quibus, & cui non dat Cancellaria litera-
 ras. 412
 Citandi sunt consanguinei in comprobatione legitimatio-
 nis. 292. & seq. 18.8. & seq.
 Citandi omnes quorum interest in vniione facienda. 142.7
 Citandi quorum interest ad vniōnē etiā reuocādat. 146.26
 Citandus est nominatum cōtradic̄tor nisi in casibus expref-
 sis. 523
 Citatio partis non requiritur in informatione bullæ. 114.8
 Citatio per edictum. 421
 Citatio facta ad eligendum ante mortem non valet. 169.32
 Citatio generalis, an & quando fieri possit, & de quo prospicit.
 525
 Citatio per edictum quando possit fieri, contra quos, & per
 quos. 523
 Citatio requirit terminum. 527
 Citatio requirit causam. ibid.
 Citatio si tua putaueris interesse, compareas quando possit
 fieri. 525
 Citatio an habilit̄ personam citati, & quando. 526
 Citatio non valet, quando fit in loco beneficij, si notoriè
 coſtet beneficium alibi degere. 526. & 527
 Citatur exterus per edictum, & quomodo possit fieri. 526
 Ciuites & criminales causas specialiter Episcopus cōmittit
 vicario. 38. 152
 Ciuitas quæ sit, & quomodo constituatur, & quid si interficiat
 suum episcopum. 667
 Ciuitas occidens suum episcopum, eo priuat. 50.43
 Clandestinum matrimonium prohibetur, & quādō dicitur
 clandestinum. 284.54
 Claudius an ordines sumere possit. 214.6
 Clauſi inferenda in imprestatione facelli in monasterio fun-
 dati. 4.7
 Clauſula quoquismodo vacet, non est inferenda in collatio-
 nibus ordinariorum. 23.16
 Clauſula, nō obſtāte, nō apponitur ordinatio. 24.26. & seq.
 Clauſula citra reuocationem aliorum vicariorum cur ap-
 ponatur in vicariatu. 30.28
 Clauſantes & concedentes eidem plenam & liberam po-
 tentiam. 30.8. & seq. 30.8. & 31
 Clauſ. requirentium speciale mandatum. 31.32. & seq.
 Clauſ. in vicariatu dans vicario potestatem substituendi aliū
 qui eidem vicario possit conferre. 33.77
 Clauſ. Et omnia alia & singula faciendi, non importat ma-
 iora exprefſis. 40.182
 Clauſula si preces veritate nitantur, est inferenda semper in
 reſcriptis iuſtitia, non gratia. 57.54. & seq.
 Clauſula de beneplacito curiæ quid operetur. 524
 Clauſula ex certa scientia quando censeatur apposita. 541
 Clauſula de plenitudine quid sit & quid operetur, & per
 quem apponi possit, & in quibus actibus. 541
 Clauſula qua solent in literis licentia describi. 550
 Clauſula quounque, &c. quid denotet. 699
 Clauſula quod maior exprefſio fieri possit. 720
 Clauſ.

& Concordatorum.

Clausula nisi causam quando inserenda sit.	763	Claus. vt præfertur qualificata includit, etiam præbēdas cathedralis ecclesiæ.	ibid. 61
Clausula decreti apponitur in fauorem nominatorum.	626	Claus. apponenda in dispensationibus illegitimorū.	ibid. 98
Clausula honestas vitæ, &c. non probat, nec debet verificari.	796	Claus. in nonobstantiis pro illegitimis.	209. 99
Clausula solita apponi in gratiis, tam secularium quam religiosorum.	ibid.	Clausula olim in principio bullæ illegitimorum ponit solita.	ibid. 101
Clausula quouis modo, importat multa.	709	Claus. prouiso, &c. nō apponitur in bulla religiosorū.	211. 37
Clausula si non sit alicui ius queſitum.	713	Clausula in disp. de non promouendo ponenda.	216. 7
Clausula pro expressis, quid operetur.	715	Clausula in beneficiis vacantibus ponendæ.	403
Clausula si pro alio, quid imp. ret.	726	Claus. siue alio quouismodo in executorialibus tantum ap-	
Clausula defendentes inducunt, de quo proſit.	735	poſita, &c. non in balla nil operatur.	70. 7
Claus. (s'il vous apper.) frequentissima in Regno Galliæ, ibid.	55. & seq.	Claus. gratificationis prodeſt ultimo resignatio.	81. 5
Clausula vocatis vocandis, & aequipollens omiſſa in reſcri- pto, an illud vitię.	ibid. 60	Claus. vt in forma prouis. expediri poſſit, &c. quid proſit, in verb. quod literæ, in tertiæ parte ſignaturæ.	ibid.
Clausula nonobſtantē, non inſeritur literis iuſtitia, ſed gra- tia.	56. 40, & seq.	Claus. dummodo eius diſpofitio, non inſeritur in prouifione maiorum & principalium dignitatū.	84. 28
Claus. vitæ ac morum honestas quomodo inſeratur.	51. 3	Claus. vt derogationes poſſint simul expediti, vel ad partē,	
Claus. neconon omnia, quid c. peretur,	ibid. 13	90. 4	
Claus. si pra alio non ſcriferimus, & eius in Francia obſer- vatio declarata.	52. 25	Claus. non obſtantē non porrigitur ultra narrata.	ibid. 9
Claus. ad veſtrā collationem, prouifo quid importet. ibid. 33		Claus. de augendo vel minuendo valorem quid operetur.	78. 1
Claus. si aliud canonicum non obſtitat, quomodo intelliga- tur.	61. 17	Claus. quod maior ſpecificatio cum claus. de augendo, quid operetur,	ibid. 2
Claus. quouismodo, quando in bulla non ponatur.	70. 9	Claus. quod verior exprefſio fieri poſſit etiam in 1. 2. & vi- tentiā expeditione.	ibid. 8
Claus. dummodo eius diſpofitio, &c. quando non exprima- tur in ſignatura.	ibid. 10	Claus. quod omnia mutari poſſint, nō valet, in verb. maior, in 3. parte signat.	89
Claus. dummodo tempore dataꝝ pŕſentium quando omit- tatū.	ibid. 11	Claus. dummodo tempore dataꝝ pŕſentium, &c. quod fit utiles etiam in vacantibus in curia.	105. 1
Claus. aut si alieni, &c. quando omiſſa non vitię.	ibid. 12	Claus. quod poſſit omitti narratione de qua in corpore.	97. 44
Claus. ipſumque beneficium, &c. an omitti poſſit.	ibid. 13	Claus. in literis latiffimè extendenda effectus, in verb. in li- teris latiffimè extendenda.	
Clausula ſupplentes omnem defectum, quid operetur.	736	Claus. Et de ſpeciali ad vitam quid denotet.	86. 75
Clausula non obſtantē certo canoniconum numero, de quo proſit.	729	Claus. non ex clauſulis, ſed ex corpore ſignaturæ extraēta in ver. Siue vt pŕamittitur, form. nouæ proui. declarat.	105
Clausula pleno iure quid importet.	738	Claus. bullæ neconon omnia & ſingula, &c. vnde eliciatur,	
Clausula de ſpeciali mentione quid operetur.	739	103. 4	
Claus. ſuperfluè poſita in literis executorialibus, an vitię mandatum.	741	Claus. vt pŕamittitur, quid operetur. in gl. ſiue vt pŕamittit- tur.	150
Clausula in omnibus & per omnia.	743	Claus. dummodo, & claus. ſine pŕaijudicio diſferrunt.	106. 5, & seq.
Clausula amoto quolibet detentore, quid proſit.	744	Claus. abſque narratione notabilis.	95. 12
Clausula decreti irritantis, quid operetur.	777	Clausula vt alſeris, & alia gloſſ. vt alſeris, in bulla nouæ pro- uifio.	106
Clausula aſſectus, vel apprehendit, in verbo, ſeu per aſſec- tionem.	72	Claus. ſi duo, &c. quid ſignificet, gloſſa quatenus, in forma nouæ prouifionis.	107
Claus. quatenus iſpsum ſpecialibus fauoribus & gratis pro- ſequentes, apponitur in diſpensatione plurium benefici- ciorum, in verb. quatenus.	69	Claus. faciens te vel procuratorem tuum, &c. quibus diri- gatur.	109. 2. & seq.
Claus. quatenus litigiosum, non apponitur in reſcriptis ad vacantia, in verb. quatenus litigiosum.	80	Claus. quod poſſit expediti in vim nouæ ac ſimpliciis pŕou- iſionis abſque prima narratione.	97. 41. & seq.
Clausula, non obſtantē, quid operetur.	413	Claus. amoto, &c. quid operetur, in verbo, amoto exinde, in forma nouæ prouiſ.	108
Clausula, in euidentem, & ſuper eam notabilia.	461. & seq.	Clausula nonobſt. quid operetur in verb. non obſtantē.	109
Clausula, teſtes, in quibus reſcriptis poni ſoleat.	415. & seq.	Claus. cæteris contrariis quid denotet, gloſſ. non obſt.	110
Clausula decreti vbi poniatur.	416	Clausula vitæ, ac morum hoīeſtas hodie ferē datur in om- nibus gratiis.	126. 2. 1
Clausula deuolutionis, quod tanto tempore, &c. non eſt ponenda in bulla certorum beneficiorum.	72. 5. & 6.	Clausula in commēdiis monaſteriorum poni ſolita.	133. 17
Clausula, Er cætera, in ſupplicatione tantum appoſita, an & quomodo extenderat.	187. 69. & seq.	Claus. quaꝝ & qualis apponenda in commenda ſecularis be- neſici facta regulari.	135. 44
Claus. Et de parrochialibus ad vitam, & de tribus incompa- tibilibus.	199. 16	Claus. quod maior expreſſio nominiſ gradus, &c. glo. 13. reg. cancelle, de annal. poſſeff.	
Clausula de parrochialibus ad vitam declaratur, in glo. Etiā ſi curam, de diſpenſat. rat. atat.	195	Claus. nonobſt. quaꝝcumque collatione intelligitur de innali- da.	137. 35
Claus. Etiā ſi ſint ſub eodem teſto necessaria, in verb. Etiā ſi ſint, &c. de diſpenſat. atat.	ibid.	Claus. anteferti, an pŕaijudicet primo, gloſſ. 4. de non tolle- ndo ius quaſitum.	148
Claus. vt animarāt cura non negligatur in verbo, Prouifo. 202. & 386		Claus. cum diſpensione quarumcumque reſeruationū, vni- num, &c.	
Claus. dummodo, non operetur confeſſionem.	199. 17	Claus. ad vniōnem diſſoluendam.	146. 32
Claus. notabilis pro beneficiis in eadem ecclesiā & annexis in gloſſ. etiam ſi ſint.	196	Claus. translationis monachorum à Papa factæ.	ibid. 29
Claus. non obſtantē vel motus proprij non inducit diſpen- ſationem.	201. 2. & 7. & seq.	Claus. translationis dādo monacho impetranti regulare be- neſicium alterius ordinis.	150. 2
Claus. vna cum obtentis confeſſimus, quando importet diſ- pensationem.	ibid. 5. & seq.	Claus. perficiendi pŕeſbyterum ad nutum reuocabilem in beneficio vniōni.	151. 17
Claus. Et de ſpeciali quando detur illegitimo.	208. 87	144. 22	

Index Praxis Beneficiariae

- Clausi pro pensione à capitulo debita. 24
 Clausula etiam valere, quando locum habeat. 15. 1. & seq.
 Clausi non obstante subintelligitur dum non fuerit tertio ius
 que situm. 157. 28
 Clausi ex certa scientia & plenitudine potestatis non exten-
 ditur ad defectus naturales. 158. 56
 Clausula ut perinde in omnibus, & per omnia acta & gesta
 valeant, &c. quid operetur. 159. 59
 Clausi specialibus fauoribus prosequamur glossi specialibus
 fauoribus, in bulla disp. ad duo. 193
 Clausi vocatis vocandis non debet apponi post rem judica-
 tam. 253. 26
 Clausula parito iudicato, quando non sit necessaria. ibid. 27
 Clausi in his dispensationibus ponenda. 282. 16
 Clausi in literis nobilitatis ponit solita. 250. 1
 Clausula, ut breve liceat expedire. 52. 61
 Clausi differentia, quod obstantiae habeantur pro expressis,
 vel quod obstantiae beneficiales eximi possit. 76. 6
 Clausula in commendis ponenda. 134. 21
 Clausula substantiales mandatorum. 51. 1
 Clausi noui inferendae nisi ad petitionem partium. 70. 3
 Clausula superflua non vitiant bullam. ibid. 14
 Clausule quatuor, prouiso, &c. 413. & seq.
 Clausula & ex qua uis causa, & generalem reseruationem
 importan, ponuntur, ubi est ius patronatus. 84. 35
 Clausi in pensione imponendae. 58. 21
 Clausula in resignatione ponenda. 38. 21
 Clericali habitu debet incedere vicarius. 28. 37. & seq.
 Clericaliter quando quis dicitur vivere. 63. 8
 Clericatus tuisura exigitur ad beneficiū obtinendum. 6. 8
 Clericatus multa requista. ibid. 5. & seq.
 Clericatus confertur à proprio episcopo in sua diocesi vel
 extra. ibid. 11. & seq.
 Clerici camera Papæ non dicuntur magistri, & beneficia
 illorum non sunt reseruata. 101. 20
 Clerici, an & quando possint citari à indice seculari. 52. 5
 Clerici debent prædicare, non laici, nec mulier. 60. 6
 Clerici conuententes in malos vsus, fructus sui beneficij te-
 nentur ad restitutionem. 61. 1
 Clerici in quibus cognoscantur. 71. 6
 Clerici non debent meretricibus nubere. 75. 6
 Clerici an possint fecundas domi retinere. 76. 1
 Clericos unius prouincie, an Papal iurisdictioni laicorum
 subiictere possit. 79. 7
 Clericum à laico iudicari est contra rationē naturalē. ibid.
 Clerici si promiserint coram officiali solvere, & postea nu-
 bant ab officiali compellentur. 74. 8
 Clerici nunquam fuerunt sub imperio. 79. 4. Et an tenentur
 respondere coram laico iudice. ibid.
 Clericorum cœsangineos vexantes sunt excommunicati. 247. 3
 Clericum se esse & dicere oportet in impetracionibus bene-
 ficiorum, in verb. clericus, in forma signat. 68
 Clericus possidendo ius patronatus laicum, an id reddit ec-
 clesiaisticum. 84. 25. & seq.
 Clericus in cancellaria an reputetur potentior laico. 42. 5
 Cluniacens. & Grandimonten. ordinum priuilegia, in verb.
 quibus inter alia de disp. ratione etat. 202
 Coadiutor vel administrator quod detut beneficiario. 171.
 59
 Coadiutorem Papa dare potest sine regis nominatione. 54. 6
 Codicilli an eueriti possint per querelam in officiis. 44. 2
 Cogatio carnis impedit matrimonium. 22. 0
 Cognitio causa requiritur in vniendo. 139. 43. & seq.
 Cognomen quid dicatur. 64. 5
 Cognomen Papa, Cardinalium & aliorum magnatum non
 inferitur in eorum literis, in verbo, iulius. 99
 Cognomen quibus suppletur. 45. 1
 Collatio facta per resignationem an sit valida, & collatio-
 nis varia acceptio. 354
 Collatio duplex, & que sit necessaria, & voluntaria. 16. 1. & 2. te.
 Collatio ad quas personas spedet. ibid. 3. & seq.
 Collatio beneficij nondum vacantis ipso postea vacante
 potest iterum fieri. 32. 6
 Collatio beneficij ante deuolutionem est invalida. 25. 10
 Collatio ante deuolutionem an requiratur. 62. 4
 Collatio facta ante deuolutionem non valet, & an si po-
 stea superueat ius, consumetur. 62. 5
 Collatio facta alteri quam nominato est nulla, quando no-
 minatus prosequitur. 62. 6
 Collatio à Papa facta omisso medio valet. 63. 0
 Collatio septem modis caput. 59. 4
 Collatio beneficij an possit fieri absenti. 45. 9
 Collatio septem modis capit. 59. 4
 Collatio facta prius vni nominato an noceat alteri gl. anti-
 quiorem. 65. 1
 Collatio noua an requiratur quando nominatus conuesit
 cum non nominato. ibid.
 Collatio facta alicui tanquam graduato, qui non est, non va-
 let. 64. 6
 Collatio facta nominato habenti ultra taxatam summanam,
 non est nulla. 66. 0
 Collatio inferioris Papæ per testes probari potest. 67. 9
 Collatio, seu alia prouisio excommunicato facta, vel per ex-
 communicatum, an valeat. 76. 6
 Collatio facta alteri, quam ei in cuius fauore fuit resigna-
 tum, non valeat. 242. 3
 Collatio vicariz perpetuæ modò ad episcopum. modo ad
 priorum spectat. 144. 3
 Collatio causa permutationis quando non tribuat ius. 26. 4.
 6. & seq.
 Collatio simoniaco facta nulla est. 248. 14
 Collatio præcox quæ dicatur. 36. 5
 Collatio beneficij exprimere debet eum per cuius mortem
 vacavit beneficium. 23. 19
 Collatio prima non annullatur in noua prouisione, nec ele-
 ctione. 95. 6. & seq.
 Collatio à Papa facta valet non obstante reseruatione debita
 mandatario, vel alij, in verb. specialiter. 73
 Collatio ordinarij an solo verbo ep̄i probari possit. 18. 23
 Collatio secunda non valeat, si prima valida fuerit etiam si
 dicitur non obstante collatione, secus in invalida, in verb.
 aut prouisione, in forma signat. 72
 Collatio beneficij facta per vicarium legitimè reuocat an
 valeat. 42. 21. 0
 Collatio post deuolutionem non valeat ab episcopo facta.
 120. 27. & seq.
 Collatio facta iure deuoluto, cum non sit, non valeat. 121. 52.
 & seq.
 Collatio sola beneficij viuentis sine possessione an reddat
 quem in habilem. 169. 36. & seq.
 Collatio facta ab ordinario excommunicato etiam absolu-
 to ad effectum non valeat. 108
 Collatio ordinarij de confessu impenetrantis facta valet non
 obstante decreto, in verbo, nos enim. 111
 Collatio nulla an inducat vacationem prioris beneficij, gl.
 13. reg. canc. de infirmis beneficiis. refig. 26. 2
 Collatio non aufertur alicui ante notitiam reuocationis.
 trac. de simonia. 250. 34
 Collatio præmaturè facta non recipitur. 122. 6
 Collatio non verisimilis est nulla, ideo non colorata. gl. 6. 117
 Collatio facta à cancellaria quando sit valida, & quando
 non. 38. 2
 Collatio an valeat die obitus facta. gl. 8. 117
 Collationem habens à Papa, vel à rege, non potest alteram
 ab alio recipere. 54. 3
 Collationes beneficiorum vacante episcopatu ad quæ spe-
 cent. 55. 6
 Collationes & circa eas notanda. 467. & seq.
 Collationes episcoporum, vel alia, non valent sine testibus,
 & quales debeant esse teites. 59. 5
 Collationes etiam deuoluto habeat nominatus. 62. 9
 Collationes. Si vacat, non valeat, si non sint verisimiles, gl. 9. 118
 Collationis nomen generaliter capit. 262. 6
 Collationum eadem die factarum ab episcopo & eius vi-
 atio

& Concordatorum.

tio vltia valeat.	36.121	Antonij. & beate Marie Theutonicorum.	135.41
Collationum materia vtroque iure est vtilis.	594	Commendarum nimia indulgentia est grauiſma peccatis apud Christicolas.	133.10. & seq.
Collator in prouisione Papæ quando exprimendus.	91.20	Comendat Papa regulari seculari, & c contra ibid. 7. & pag. 198. verb. ad secularia.	133.10. & seq.
Collator viuentis beneficium conferens quomodo punia- tor.	163.19	Commedatarij Papæ an hodie beneficia sint referata.	139.31
Collator confert beneficium nemine vocato.	595	Comendatario vita functo quomodo. censeatur vacare beneficium.	135.51
Collatores ordinarij qui dicantur, in rub. de coll. §. 1. glo. or- dinarij.	597	Commendatarius non est nisi depositarius.	134.15
Collator quando non vult conferre præbendam in theolo- galem adiutor superior.	599	Commendatarius ordinarij an possit impetrare ad vitam Papa.	ibid. 31. & seq.
Collatores possunt conferre beneficia suis nepotibus & fi- lis si idonei sint.	620	Commendatarius ad vitam an possit desistui.	136.6.6. cū seq.
Collatores dicescent prouidisse de beneficio, an possint po- nitca prouidere.	626	Commendatarius moriens intra 20. dies continetur in hac reg. gl. 7.	238
Collator cogitare conferre qualificatis saltem ad conferva- tione iuris.	628	Commendatitiae literæ qua dicantur.	133.45
Collator non potest habere pro insinuato eum, qui non insinuauit, nec ei de insinuatione credi debet.	651	Commendatū temporaliter beneficiū conferri potest.	170.46
Collator qui non contulerat præbendā nominata fuit con- demnatus ad dandum distributiones & fructus.	693	Commedatum à capitulo beneficium quomodo possit im- petrari.	114.84
Collator habens collationem quinquaginta beneficiorum regularium & quinquaginta secularium, non potest ul- tra duo mandata grauari.	683	Commendatur & i. titulum datur vicaria perpetua.	144.15
Collatores cognoscere debet eos, quibus prouident.	100.12	Commenda quibus danda.	387
Collator nouus non potest conferre ante adeptam posse- fitionem.	249.24	Commendæ habenda est mentio in impetratione.	135.52
Collegij bursarius esse non potest, qui 24. libras in redditu habet.	608	Commissaries Cardinalium qui dicantur.	368
Collegio cardinaliū an rex possit nominare glo. nec etiā.	554	Commisla cura non priuatar quis nō promotus, nisi sit cu- ratus.	226.63
Collegum habens ad tempus nō potest ibi promoueri.	654	Commissionis admissionis, cessionis bonorum, pro clericis ex- communicato qui est patatus satisfacere, &c.	416
Collegiata ecclesia que dicatur.	658	Commissionis an detur ad duo beneficia aduersus posseſſa.	366
Collitigans an teneatur facere mentionem litis impetrando ius tertij non collitigantis, in verb. aut litigiosum, &c. in forma signat.	73	Commissionis vniendi facienda est ad partes, gloss. 10. regula cancelaria, de vniob.	141
Collitigas perēs subrogari intra mēs, p̄fertur ceteris.	179.4	Commissiones verbales cui periculosa.	366
Collitigans superstes nō mutat procuratorem contra sub- rogatum.	162.37	Commissiones causarum à Papa factæ quando nō valeant.	365
Collitigas iure alterius vi potest absq; subrogatione.	163.58	Commissiones an valeant ante conclusionem in causa.	382
Collitigans intra mensem subrogationem impetrare debet, gl. 3. reg. canc. de subrog. collitig.	164	Commissiones quomodo secundam eorum qualitates va- lia signantur à Papa.	74.8
Collitigante subrogato moriente an conualeſcant aliorum impetraciones, gl. 6. reg. canc. de subrogand. collitig.	166	Commissiones verbo factæ seruientibus à iudicibus non va- lent.	525
Collitigantibus pluribus concurrentibus an contia vnum tantum possit obtinebit. Si neutri.	126.9	Commissionum materia.	363
Collitigantium vno cedēte an habeat locū hęc reg. gl. 8.258		Community seu vniuersitas pro quatuor personis compu- tatur.	412
Colludere quando nominatus censeatur cum ordinario.	657	Communione priuati quid sit: & communio ecclæſtifica ac sancta communione.	167.1. & seq.
Coloratio tituli tribus modis fit, gl. posſeſſionem, rub. de an- natis.	732	Communis æſtimatio attenditur in beneficiiis in verb. cu- ius fructus, &c. in forma signat.	79
Comes Palatinus condemnatus, quod ad temporalia legiti- maset in Regno.	292.6	Communis valor beneficii attingatur. gl. 7. reg. cā. de vniō.	140
Comestores ecclesiæ omnia deglutientes.	133.21	Communis hęc clausula, ne non verus valor in omni- bus prouisionibus.	78.3
Commenda quando concedi censeatur.	132.2	Communiter vel diuīsim clā. quid importet.	52.28
Commenda Papæ finita an ordinarius conferre possit.	136.39	Commutari legata in aliam piam causam conceditur per breue.	297.56
Commenda facta minori tacitam importat dispensationē.	239.18. Fallit in illegitimo.	Compensandus est curatus in constructione nouæ paro- chialis.	148.5.8.7
Commenda comprehenditur sub collatione, gl. 16. reg. cāc. de publ. resignatiōnib.	279	Compensare tenetur Papa ius ablativo tertio.	130.16
Commenda comprehenditur nomine prouisionis.	287	Compensatus prior curatus in constructione nouæ paro- chialis, quia us renunciare debeat.	149.7. & seq.
Commenda beneficij subiicitur regulæ de verisimili noti- tia, gl. 3.	116.117	Compermutans habens yrrumque beneficium an incidat in c. de multa.	96.34
Commenda alia perpetua, alia temporalis.	198.1. & seq.	Compermutanti non alii potest fieri collatio.	263.1
Commendam Papa folius concepit illegitimo.	207.77	Complices in criminalibus qui.	412
Comendat. potest capitulum sede vacante beneficium ad sex menes, & ea durante conferre, & continuare.	123.77. & seq.	Compositio requiritur in impetratione facta cum rehabi- tatione.	85.58
Comendat. te non potest capitulum ecclesiæ patrochia- lem, nisi personæ qualificata.	ibid. 81	Cōpositio fructibus iniuste perceptis fieri debet.	198.67
Comendatæ regulari seculari, aut è contra, an possit ca- pitulum.	ibid. 83	Cōpositio nō solet in præjudicium officialium remitti.	208.96
Comendari beneficium viuentis non potest.	170.45	Cōpositio nō datur p̄ dispensatione in foro cōscientia.	28.6
Comendari non solent beneficia sancti spiritus, Sancti		Compositionem cui Papa super his recipiat.	85.13

Cōprobatio rescriptotum Papæ summe desiderata.

Computantur an beneficia & quando nominato.

Cōcessio Papæ i signatura vocatur dispositio seu clausa.

Cōcessio Papæ refertur ad tempus petitionis.

Concessioni Papæ in signatura quando portus standum,

quām narrationi partis.

Concessum vt petitur a delegato Papæ datur.

Index Praxis Beneficiariæ

Concilio generali præsentes lucrantur omnes fructus, etiā distributiones.	230.34	Conferti bullæ & signatura quomodo debeat & produci.	74.43
Concluſio quando petitur obſeruatio laudi, seu arbitrii, &c.	417	Conferrum interdum ipſe Papa, si neutri litigantiū fit ius quæſitum.	125.4
Concilia omnia iure reguntur.	513	Confessio in beneficialebus non valer ad effectum ad iudicationis.	427
Concilium Lateranen. multiplex declaratur.	516	Confessio non acceptata non valet.	784
Concilium an & quando fit ſupra Papam.	501	Confessio aduersarii non dat titulum.	132.4
Concluſio pro excommunicate ratione contumacia. 416. & seq.	416	Confirmari potest inuidius contractus quatenus fiat abſque prejudio tertii.	157.3
Cōcluſio quādo petitur obſeruatiō laudi, seu arbitrii, &c. 417	417	Confirmatio reſeruationis legati vel receptionis in canonum facta per Papam, quomodo fit expedienda.	56.47
Conclusionum formæ quibus hodie Cancellaria vtitur id reſcriptis meret iuſtitia.	416	Confirmatio quid differat a perinde valere.	155.4
Concordatius derogare a una pars poſſit.	592	Confirmatio & noua prouifio non datur, niſi in tribus caſibus.	95.14
Concordata fuere iuita inter Papā & ſedem apostolicam, & regem & Francia regnum.	593	Confirmatio in beneficialebus non datur à Papa, ſed perinde valere, quod diſſert. 156.21. & seq. in reſcripto perinde valere.	155.5
Concordata in omnibus non ſunt à regnolis recepta. ibi. veriſitem priuilegium. 631. & qui dicit ea non recepta probare debet.	618	Confirmatio pensionis ab ordinario impositæ non ſollet à Papa dari.	58.17
Concordata ante publicationem non ligabant, gloſ. publicationem, & praefatique ordinarii.	ibi.	Confirmatio non habet locum in pensionis beneficiorum.	174.12
Concordata in locum pragmaticæ fationis ſubrogata ſunt.	513	Confirmatio concordia inter partes à Papa quomodo fiat.	96.24
Concordata ſunt in priuilegium data.	518	Confirmatio electorum ſpectat ad capitulum ſede vacante, quia eſt iurisdictionis.	124.8.8. & seq.
Concordata facta ſunt ad regni vtilitatem, ideo iudices intellectum ad id tendentem ſequi debent, gl. perfonæ, de approbatio conuenio.	519. & 534	Confirmatio vnonion ſolennitatem requirit, ſicut ſuppreſſio. gl. vlt. reg. canc. de vnonionib.	143
Concordatorum ſicut legum quadruplex eſt virtus.	534	Confirmatio quid ſit, & quotuplex gl. confirmationes.	569
Concordatiorum quid ſit, in pref. ad rub. de coll. in prin. & ibi quid ſit concordare, & quando dicatur fieri concorditer.	590	Confirmare quis poſſit, & confirmationem petere debeat. gl. folenniter.	570
Concordata legenda ſunt ſicut alia constitutiones.	ibid.	Confirmatio non comprehenditur appellatione dispositio- nis.	616
Concordata vnde originem habuerunt.	ibid.	Confirmatio quid operetur.	737
Concordatorum optima declaratio pro graduatis ac nomi- natis.	591	Confirmations & confeſcations epifcoporum non fiunt à vicario sine ſpeciali mandato.	31.32. & seq.
Concordia ſine Papæ beneplacito inducit ſimoniā. 97, 29. & seq.	97, 29.	Conformes ſententia quando dicantur.	715
Concordia partiū in beneficieſ Papa ſolus approbat.	266.47	Congruē portionis clauſ.	144.21
Concubiniorum trīginta p̄cenæ.	757	Cōiugatus & illegitimus beneficia obtinere nō poſſut.	19.27
Concubinarij non poſſunt donare concubina.	758	Cōiugatus quando ſimil vxorem & beneficium habere poſlit.	229.43
Concubinatio bonis interdicti poſteſt.	760	Coniugi confidenti impedimentum non ſtatur.	132.5
Concubinarij clericij an iudex ſecularis punire poſſit.	762	Confanguinei regis qui dicantur. gl. confanguineis.	561
Concurſu mutuo impedit impetr. ut ſi neutri.	116.18	Confanguinei regis non qualificati ad abbacias an nominati poſlit.	562
Concurſum non facit reſcriptum quod eſt nullum, licet ſit eiusdem date.	157.29	Confanguinei reginæ nō qualificati an poſſint nominari.	563
Concurſus diſpenſationum prohiabit, eſt in verb. ſi tibi alias canonice &c. de diſpenſatio. ratione atatis.	197	Confanguinei collatorum & adulatores hodie habent pin- guiora beneficia.	621
Condemnatus à iudice non priuatur beneficio, niſi id ex preſeſe dictum fuerit.	236.64	Confanguinitas inducit preſumptionem contra permuta- tionem.	266.45
Conditio impedit matrimonium.	180.6	Confanguinitas quid ſit, gl. 4. reg. canc. de diſpenſi. in gra- di. confangu.	281. & 390
Conditio & modus in collationibꝫ beneficiorum repro- bantur.	591	Conſcribi pro intitulari in aliquo beneficio.	62.4
Conditionalem admittendo reſignationem quomodo Papa quādam reiicit cap. gl. 4. reg. canc. de public. refi.	269	Conſecrationem vicarius exequi non poſteſt, niſi ſit epifco- pus.	31.35
Conditionalis reſignatio fit coram Papa.	242.1	Conſecrare ecclias eſt ordinis epifcopalis, ideo id vicarius facere non poſteſt.	40.170
Conditionalis clauſula in ſignatū an poſſit diſpoſitiue ex- tendi in bullā,	73.7. & 8	Conſenſu triū patrōnorū interueniente, & duorum diſ- ſenſu quomodo prouideatur.	83.11. & seq.
Conditionaliter derogat Papa iuripatronatus laicorū 84.31		Conſenſu partium an credendum ſit ſignaturæ.	92.11. & seq.
Conferat verbum comprehēdit preſentationem & quā- libet diſpositionem. gl. conferantur.	468.501	Conſenſus patroñi an requiratur in permutatione.	84.40
Conferendi generali poſteſtas data non ſufficit.	29.3. & seq.	Conſenſus partium imperfēcta reddit perfēcta.	92.16
Conferendi verbo cōprehēdit omnimoda prouifio.	32.49	Conſenſus praftiti tempus attendit in reſignatione.	254.3
Conferendi poſteſtas ſpecialiter dari quomodo, intelligatur, ibid. 58		Conſenſus dies attendit in reſignationibꝫ.	278.27
Conferens nominato an poſſit variare gl. diſpoſitiones.	647	Conſenſus vel ante, vel poſt vnonionem ſufficit.	143.20
Conferens indigne tenetur ad intereffe ecclias quam la- sit, & peccat.	620	Consentire ratione vicariatus generalis in multis caſibus poſteſt vicarius.	35.96
Conferens indigne præsumitur indigne.	ibid.	Conferuntur beneficia per diſpenſationem.	238.1
Conferens ratione n̄ mandati, an a ſuo turto excludatur.	684	Conferuandi virtus non minor quam acquirendi.	155.1
Conferens vt vicarius cum non eſſe, tenetur ad damna & intereffe.	44.239	Confiliarij in ingressu ſolent in parlamentis examinari.	566
Conferre valens an peſſit & commendare.	36.119	Confiliarij vrgente peste ſine ſuperioriſ auſtoritate diſce- dunt.	605

& Concordatorum.

Conſiliarij ſructus præbendarum, an recipere abſentes poſſint, & qui.	ibid.	244.30
Conſiliarij non poſſunt eſſe collatorum vicarij.	645	Conuentus extra regnum, an comparere teneatur, & praetica feruanda.
Conſilium debet habere princeps, vt bene regat.	515	Copulatiua quomodo copulet affirmatiue & negative.
Conſilium quid eſt.	309	Coram laico facta resignatio an neceſtat.
Conſilium abſentis aliás requiſitum an sit expectandū.	35.95	Corpus duplex eſt, physiscum & myſticum.
Conſistorialibus in beneficiis an detur ſubrogatio.	160.7	Corpus ſignatura quid dicatur.
Conſistorialis vniō non patitur derogationem. glo.10. regu. car. de vniōribus.	141	Correccio bullæ quando parti noceat.
Constantini donatio an sit vera apud historiographos.	436	Correccio bullæ propter omissionem an concedatur.
Conſtitutio quid fit.	331	Creari quomodo debeat expreſſe canonice i ſignatura. 90.3
Conſtitutio vicarij generalis in ſpiritualibus & temporali- bus ſpecialiter & expreſſe ad cōferendō, an valeat.	29.9	Creatio canonicus facta in mandato, an extendatur ad nominationes.
Conſtitutio procuratoris facta metu ad reſignandum bene- ficium an valeat.	384	Creatio in canoniciū ad effectum fit à ſolo Papa. 53.37. & seq.
Conſtitutio quid fit, & vnde dicitur.	520	Credatur quando ſoli ſignatura.
Conſtitutio quando tranſit in contractum non reuocatur etiam à principe.	592	Credendūmne fit dicenti ſibi aliquid commiſſum viua vo- cis oraculo.
Conſtitutio principis non reſcepta non ligat. gl. poſt preſen- tium acceptationem.	617	Creditor an ex cauſa lucrativa prefeſeratur legatariis.
Conſtitutio partim favorabilis, partim odioſa, eſt amplian- da.	650	Crimen depositione dignum committens an dicatur intru- fuſus.
Conſtitutio poteſt fieri per verbū volumus & nolumus.	653	Crimina que quis poteſt emendare, non corrigi, ipſe com- mittit.
Conſtitutionibus non poteſt derogare inferiorē capa. gloſ. conſtitutionibus.	736	Crimina grauiā prohibent ordinari.
Conſtitutus procurator ad reſignandum coram Papa, non poterit coram ordinario reſignare.	240.21	Criminali proceſſu pendente quo ad priuationem non im- petratur ſi neutri.
Conſtitutus procurator ad reſignandum in fauorem, ſi reſi- gnet ſimpliſcieſter, an valeat.	243.23	Christus baptizatus in 30. anno.
Confueta vt dicantur quoſ requirantur.	662	Cumulatio dignitatū & beneficiorum, an poſſit fieri ut ſint decem vel quinquaginta beneficia.
Cōſuetudine, präſcripſione, vel priuilegio quæſitum iufa- tronatus an exigat derogationem.	86.70. & seq.	Cura iurisdictionis non eſt exprimenda. in ver. Etiam fi- tuationis.
Confuētudines recipiendi prouifum abrogare non intendit Papa. in verb. vt moris eſt in formula nouæ prouifio.	109	Cura am sufficiat exprimere ſi ecclēſia fit parochialis.
Confuētudo optandi non cadit in beneficiis reſeruatis.	459	Cura beneficia vacantia in curia ſede vacante, poſſunt etiam ante mensem conſerti ab ordinario.
Confuētudo quando abſenteſ excuſet à reſiſtendo.	231.65	Cura nō intelligitur niſi exprimatur in verb. etiam ſi curā, &c.
Confuētudo promouendi ad factos extra quatuor tempora non valeat.	217.14	Cura quando quis dicatur habere.
Confuētudo impetrandi beneficia viuorū non valeat.	170.42	Curāne aliquid fieri, quid importet.
Cōſuetudo vt quiſ fit ex parte matris nobilis, an valeat.	641	Curata ecclēſia non parochialis non adſtrigit quem ad promouendum intra annum.
Confuētudo vt quiſ poſſeſſionem capiat ante administra- tionem valet.	251.46	Curati beneficij quomodo ſit habenda mentio.
Confuētudo regni vt epifcopus ante fidelitatem Regi factā non adminiſſet.	ibid.48	Curati beneficij qualitate omiſſa quomodo valideſtur im- petratio.
Cōſules, ſcabini, & alij magiſtratus quid iurare debeat.	306	Curatorum duorum ſimul an valeat collatio facta ab ordi- nario.
Conſulendi periti ſuper bullæ utiſore impetratione. in ver- bo, perinde etiam valere. in terția parte ſignaturæ.	82	Curatorum pluriū diſpenſatio non includit diſpenſatio- nem ſimpliſium.
Contineri quid debeat ſignatura.	65.15	Curatum eſſe beneficium non preſumitur.
Contraūd ad fidem redire debet hæreticus.	233.8	Curatum obtineri non poteſt ex diſpenſato ad beneficia, nec plura diſpenſatus ad vnum.
Contractu ligatur princeps.	592	Curatum habere nō licet monacho ſine diſpenſatione.
Contractum an ſuccelloc reuocare poſſit.	593	Curatus primus debet conſentire adiſificationi ſecundē par- rochialis.
Contractus, do vt facias, an liget ſuperiorem in beneficia- bus.	376	Curatus verus quis dicatur.
Contradičto vnius vitiat vniōnem.	142.4	Curia Romana ibi eſt, vbi eſt Papa.
Contradictores qualiter fint compreſcendi ab executoře Pa- pæ. in verb. cōtradictores, &c. in form. nouę prouifio.	109	Curia ſuprema qualis eſſet debeat, & eius priuilegia.
Contradictores appellatione quid veniat.	743	Curialium epifcopatibus an Papa ſine regis nominatione prouideat.
Contrauenire quando dicatur. gl. contrauenient. 629	Curiam regis vel imperatoris non poteſt epifcopus adire ſi ne archiepifcopi licentia.	
Contritione ſola an peccata delictantur.	358	Curia Romana ibi dicitur eſſe vbi eſt Papa, & curia Fraciæ vbi eſt Rex, non vbi eſt conſilium.
Conualeſcētne collatione beneficij viuētis, qui poſteā mor- tuus eſt.	171.64	D
Conueniendus eſt quilibet in ſua prouincia.	747	D amnorum appellatione quid veniat. gl. in verbo. dám- norum.
Conuentio omnis in beneficiis abſque autoritate Papæ re- probatur.	96.35	Dans aliquid pro collatione an ſit ſimoniacus.
Conuentio partiū cum beneplacito Papæ an obliget.	241.36	Dare importat tranſlationem domini.
Conuentionalis ſimonia an priuet ipſo iure beneficio.	248.9	Data eſt impicienda, niſi in octo caſibus.
Conuentualis prior etiam commendatarius promoueri te- netur intra annum.	221.5	Data quomodo ſcribenda.
Conuentione à Papa approbata an liceat partibus diſcede- re.	96.28	Data prima ſignaturæ attenditur in hoc reſcripto.
Conuentiones que & paſtiones inducant ſimoniā.	248.9	Data mandati impicietur.
Conuentionalibus partium Papa nullo modo ſtare tenetur.		Data poſtrem a eſt pars ſignaturæ.
		Data parua quid contineat debeat.
		Datarius ſecretus fit, aliás punitur, in fine eod.
		Vatae

Index Praxis Beneficiariæ

Datæ omisso in bullæ purgatur eam rescribendo.	113.26	Deponendus est presbyter corrumptens eam, quam in confessione audiuit.	282.19
Datæ eiusdem collationis quæ præferantur.	64.29	Deportus gratia, fructus beneficij recipiens post recrudescenciam excluditur.	659.660
Debet importar necessitatem.	610	Derogari an hanc regulæ possit, & à quot.	255.24
Idem in verbo tenetur, oportet, præcipitur, impetratur, ac iubetur.	ibid.	Derogatio in præiudicium tertij toleratur in leibus & paruis.	130.15
Debitor per captionem corporis & bonorum potest compelli.	673	Derogatio iusta non est utilitat publicæ contraria.	256.33
Debitori iurato an possit prorogatio fieri.	717	Derogatio priuilegiorum ordinis Cluniacen. in signatura non valet, nisi cū isto verb. latissimè extendenda. in verb. ac constitutionibus.	202
Debitum registratum ratione statuti, an possit exigi.	650.651	Derogatio reg. de verisimili notitia quomodo fiat.	116
Decanatus nomine venit ruralis. in verb. aut dignitates, &c.	194	Derogatio huius reg. an recipiatur.	274.18
Decani & Præpositi an priuētur per nō promotionē.	221.9	Derogatio generalis non sufficit ad impletandum viuentis beneficii.	161.68
Decani, Præpolitū, & Archidiaconi non priuantur ob non promotionem.	223.30	Derogatio iuris patronatus laicorum quomodo limitetur.	84.38. & pag. 386
Decem in doctoribus requisita.	453	Derogatio nec mentio patronorum laicorum exigitur, vbi eorum consensus intertulerit.	86.65
Decennio perditur priuilegiū consistens in faciendo.	50.41	Derogatio statutorum de optando.	447
Decennium debet esse compleatum, & quare decennium est statutum.	602	Derogatio statutorum, priuilegiorum & indultorum fit.	90.1
Decima Papalis non soluitur ex distributionibus.	611	Derogatio in literis executoriis an pro sit.	ibid. 6
Declaratio reg. de public. gl. 2. reg. can. de pub. regna.	268	Derogatio regularum cancellariæ est exprimenda.	ibid 8
Declaratio Papæ non tollit ius quesitum, gl. 1. de non tollen- ius quasi. in reg. cancel.	127	Derogatio reg. de annali posse in verb. ac. reg. de annal posse.	176
Declaratio Papæ de villis mutatis.	668	Derogatio ad regulam cancel. & cap. 2. vt lite pendent. in 6.	
Declaratio gratiæ retrotrahitur, gl. 5. 128. & seq.		160.10. & 13	
Declaratio Papæ quomodo non recipitur circa sustantiam gratiæ, sed bene circa accidentis.	129	Derogatione reg. de 20. diebus omissa iuuat perinde valere	
Declaratio Papæ ultra cōtentā in gratia an recipiatur.	ibid.	157.43	
Declaratio vacationis inducitur per Papæ prouisionem.	227.79	Derogationes quæcunque dantur in gratia, si neutri.	127.37
Declaratio super secundo genere affinitatis.	424	Derogationum & expectatiuum derogatio quomodo in- telligatur. in verb. fed nullum præiudicium.	no
Declaratio super proponente seu vonente ingredi, & infra tempus exeunte, &c.	424	Derogatur constitutioni Bonifacij, & regulis cancellariæ, in verb. non obstat.	109
Decreti clau. quid profit, in verb., nos enim, in form. nou. prouisi.	111	Derogatur iuris patronatus laicorum in vacantibus per con- stitutionem execrabilis.	84.37
Decretum à iudice rei sita interponendum est.	628	Derogatur in signatura quibuscunque contrariis, In verb. cum derogatione premisorum.	82
Decretum quo modis accipiatur, in quibus casibus inter- ponatur, & quomodo annulletur.	780	Derogatur regulæ de subrogandis collitigantibus.	172.1
Decretum interpositū sine causæ cognitione, est nullū.	782	Descriptiones iudicium.	406
Decretum pure interponendum est.	784	Deserere quando dicatur gl. deseruerit, & differt à detin- quere.	612
Decretum irritans in contrarium factum.	161.24	Detentionis etiam prætextu ponitur claus. Dum modo tem- pore datæ, &c.	87.1
De declaratione Papæ & regis quoad formam mēdatorum.	739.740	Detentoris etiam ratione ponitur hæc claus. Dūmodo.	106.9
Defectu uno concessu refici, non veniunt aliij.	114.7	Devoluitur collatio ad eum episcopum in cuius dicēcti fi- tum est illud beneficium.	120.39
Defectus omnes exprimendi in perinde valere.	157.39	Devolutio ad episcopum non amplius devoluuntur ad capi- tulum.	119.2
Defectus qualis in bullæ recipi possit.	94.18	Devolutio an fiat ad superiorēm per recusationem.	624
Defectus natalium in bullæ omisiliis, an eam viciet.	191.12	Devolutio ad quem fiat.	628
Defectus mandati non solet per literas confirmari.	366	Devolutio fit ad superiorēm, nisi in quibusdam casibus de- scriptis.	629
Defectus iurisdictionis non solet per literas sanari.	ibid.	Devolutio quare sit inuenta, & quomodo fiat.	ibid.
Defectus supplendi regula.	386	Devolutio quando locum habeat. 118.1. & intra quod tem- pus beneficia iure devoluto sint conferenda. nu. 2. & seq.	
Defensor vacante sede datus reuocat vniō' em.	145.13	& gradatim fit. nu. 7.	
Deficere quando dicatur.	610	Devolutio fit cum suis qualitatibus.	121.40
Deformitas aut scandalum prohibet membris debilitatum ordinari.	214.10	Devolutionis via impetrans quomodo astringitur hac reg.	
Deformitas parua non prohibet quem ordinari.	ibid. 12	120.31	
Delegato iure competentia episcopo non transeunt in ca- pitulum.	122.68	Devolutio iure etiam conferre poterit vicarius.	34.88
Deleta in signatura pro non scriptis habentur.	90.10	Devolutio iure facta collatio ante devolutionem nulla est.	
Delicto interueniente ad quem fiat devolutio.	119.19	120.32	
Delicto perditur priuilegium.	50.43	Devolutio quare inuenta.	118.3
Delictum depositione dignum commissum à vicario impe- ditum eum suo fungi munere.	42.209	Devoluto iure confert Papa.	121.51
Delphinatus quomodo fuerit regi Franciæ acquisitus.	542	Devoluto iure an capitulu possit cōferre sede vacante.	124.92
Delphinus primus regis filius vocatur, & quare.	542	Devoluto iure patronatus ad Papam non est opus deroga- tione.	83.16
Delphinus an patre viuo rex nancupari possit.	547	Devolutus quis dicatur in verb. deuotus.	67
Delphini in Delphinatu authoritas.	310	Dic̄tio duntaxat limitat & restringit.	562
Denarius numerus dicitur perfectus.	682	Dic̄tio insuper quid significet.	597
Denominatio beneficij in signatura quomodo verius ex- primi possit in bullæ in verb. denominationum.	87	Dic̄tio ita tamen, quomodo capiatur.	679
Dependens beneficium facultas exprimendi, in verb. de- pendentium.	89	Dic̄tio	
Dependentem à monasterio prioratum impetrans mona- chus an egeat translatione.	151.20		

& Concordatorum.

Dic̄tio in rescriptis Pap̄e non dobet diuidi.	705	Dimissi beneficij loco vel dimissorum quomodo liceat alia capere, & coram ordinario fieri dimissio in verb. & loco dimissi vel dimissorum.	200
Dictiones numerales, & vt scribi solitae in lit. apostol.	346	Dimissio simplex beneficij quomodo fiat.	198.9
Dictiones, ita tamen, prouiso, & dummodo aequiparantur, gl. prouiso, in bull. disp. ratio. atatis.	202	Dimissionem tenetur probare nominatus factam ante nominationes. 426. & an ista dimissio debeat esse verbalis vel factō fieri.	659
Dictiones quæ breuiter debeant scribi.	405	Dimissorium vi tonsura confertur à non suo episcopo.	9.1
Dic̄to partis creditur ex colligantibus consensu.	92.17	Dimissorias literas & commendatitias concedendi potestas specialiter est exprimenda in vicariatu.	32.47
Dies consensus non computatur, nec de momento ad momentum.	259.9	Dimissoriae speciales quæ & generales.	9.2
Dies exprimendus est in collatione.	24.29	Dimissoriae literæ an morte concedentias extinguantur, & quid vno ordine suscep̄to.	12.39
Differentia inter beneficium & sacerdotium. in procēm. 1.	1.	Dimissoriae literæ qua dicantur, gl. iij. reg. cancel. de cler. ad sacros ord. &c.	219. & 359
Differentia horum verborum vt aſſeris, vt aſſeritur, vt acce- primus, in verb. vt afferis.	191	Dimissoriae literæ conceduntur à capitulo.	122.57
Differentia inter clausulam vt verus valor exprimi, & quod vorior valor augeri possit. in verbo, fructum.	89	Dimittens beneficium resignare illud videtur. glo. vi. regul. canc. de infir. benef. relig.	298. & seq.
Differentia inter vicarium & delegatum.	26.6	Dimittere potest quis plures ex dispensatione beneficia, & alia obtinere in verb. quoties tibi placuerit.	199
Differentia inter perinde valere. & Si neutri.	156.26	Dimittere aſtrictus beneficium quod non dimittit, an vacet in verb. quoad vixerit.	198.7
Differentia inter reſcriptum perinde valere, & rationi con- gruit.	179.18	Diceſcis impetrantis exprimenda est in impetratiōne. in ver. Magalon.	68
Differentia inter dispensationes Pap̄e & summi poenitentiarij.	183.36	Diceſcis aut proiuncta non exprimitur in dispositione fi- gnaturæ. in verb. eiusdem diceſcis.	ibid.
Differentia inter reſcripta, si alteri, si neutri, & si nulli. 125. & seq. 5. & 14.	125.	Diceſcis beneficij est exprimenda.	ibid.
Differentia octo inter mandata seculariū & regulariū.	763	Diceſcis expreſſio quomodo mutari possit in verb. diceſcis.	89
Differri verbum possum in mandaō. de quo profis.	739	Diceſcis in qua ſitum eſt beneficium vnitum, episcopus re- uocat vniōnem.	146.18
Digito carens an poffit ad ordines promoueri.	367.13	Diphthongi non ſcribuntur in reſcriptis Pap̄e.	703
Dignitas principalis vel maior non dicitur deuoluta.	72.5	Diploma quid fit.	508
Dignitas maior aut principalis an poffit exprimi vi clauſ. Quod qualitates exprimi poffint.	88.5. & seq.	Discipulus an debeat alere ſuū p̄ceptore, vel contra.	593
Dignitas in ſignatura expreſſa inel ligitur de non curata.	16.14	Dispensandi data potestas intelligitur cuī qualificatis.	184.47
Dignitas in beneficiis personatus & officium quomodo ca- piantur.	47	Dispensandi potestas non transit cum generali mandato.	31.44
Dignitas ecclesiastica non eſt incomparabilis cuī vicaria- ſia episcoporum.	26.7	Dispensare ſuper atate qui pofit.	19.41
Dignitas quomodo obtineatur.	448	Dispensare potest vicarius capituli cum ſcholaſtico de non promouendo.	122.64
Dignitatem habere dicitur vicarius episcopi.	26.4	Dispensare circa pluralitatem beneficiorū & alios defectus, qui pofit.	182.21
Dignitatem collegiatam habens licet curatam non priua- tur ea per non promotionem.	223.28	Dispensare quando Papa & rex poffint.	574
Dignitatem habens cum canoniciatu quale habeat diſtri- butionem. verbo, in cathedralibus.	194	Dispensare an pofit capitulum cum theoloſo, vt non le- gat.	609
Dignitates aut curata beneficia exigunt xxv. annum.	191. 25	Dispensari an pofit nominatus ad h. bendum. ſecundū be- neficium in p̄iūdiciū alterius nominati.	660
Dignitates maiores non comprehenduntur in nominatio- nibus.	615	Dispensat Papa de retinendis beneficis ſub patronatu lai- corum existentibus.	83.22
Dignitates non debentur niſi canoniciſ.	618	Dispensatio ad duo beneficia non extenditſt ad dignitates.	3.15
Dignitates an comprehendendantur ſi non exprimantur in mā- datis.	707	Dispensatio vt non graduatus ad parochialem eccl̄iam villa p̄ficiatur mutatæ, an valeat.	668
Dignitates etiam comprehenduntur in reg. de xx. diebus. gl. v. reg. de infirmis beneficia resignantib.	258	Dispensatio contra concordata an valeat.	ibid.
Dignitati vel alicui officio dari potest ius & potestas con- ferendi certum beneficium.	27.27	Dispensatio ſecunda an debeat facere mentionem primæ.	713
Dignitatis nomine non venit dignitas curata. in verb. aut dignitatis.	194	Dispensatio cum ſimpliſi ſignatura valeat.	715
Dignitatis nomine non venit dignitas aut canoniciatus ec- cl̄ie cathedralis. in verb. in cathedralibus.	ibid.	Dispensatio vt titulo obtentum beneficium de cætero te- neatur in commendam.	135.48
Dignitatis ereditio in eccl̄ia cathedrali quomodo fiat. titu- de erection. in collegia.	149	Dispensatio quid fit, & dispensare.	179. & seq. 1. & 2
Dignitatum temporalium capax an sit illegitimus.	204.18	Dispensatio in gradibus. consanguinitatis.	389
Digno an poffit conferre, qui prius indigne contulerat.	38.146	Dispensatio ſecunda desiderat expreſſionem prima.	181.24
Dignum arbitramur reſcriptum quare ſic vocatum.	62.2	Dispensatio prohibetur viatio certis in casibus, licet con- cessa sit episcopo.	32.46
Dignum arbitramur reſcriptum eſt ad vacatura, & quid in eo mandetur.	ibid. 1	Dispensatio ad duo beneficia patronata valet abſque pa- troni consensu.	84.29
Dilatorię in continentis poſt item confeſtam opponi poſ- sunt.	635	Dispensatio non inducitur per clausulam, Quod obſtan-	77.18
Diligentiam feciffe in nominationibus oportet probare.	646	Dispensatio non valet ſine expreſſa mentione qualitatis.	23. 29
Dimiſſio vlla beneficij fieri non debet in eius collatione.	17.6		Difſerit
Dimiſſi loco aliud beneficium capere nō poteſt illegitimus prætextu ſuā dispensationis.	207.81		
Dimiſſi beneficij loco quomodo non liceat aliud habere.	201.5		

Index Praxis Beneficiariæ

Dispensatio retinendi piura beneficia non inducitur per hanc claus. pro expressis, nisi exprefse dicatur.	104.11	Distributiones quotidianaæ cur innuenta sint.	ibidem
Dispensatio per signaturam valet etiam literis non confectis.	185.62	Divisitas scripturae quando vitiæ literas Papæ.	112.2
Dispensatio an admittatur contra reg. de verisimil. notitia.	115.4	Diuidua bullæ pars incongrua, non viriat totâ bullam.	113.21
Dispensatio vocatur gratia.	188.79	Diuino iure prohibita non possunt remitti per dispensationem.	181.20
Dispensatio intelligitur pro qualitate dispensati, in verbo, Etiam si fint.	195	Divisio bullæ in septem partes, tit. nouæ prou. forma.	99
Dispensatio ad petitionem non motu proprio conceditur gl. tuis in hac parte, de dispensatione ratione ætatis.	192	Divisio bonorum non petitur sine speciali mandato.	540
Dispensatio contra ius naturale quando dicatur.	393	Divisio præbendarum an & quando possit fieri.	600
Dispensatio vt quis retineat duo, quid operetur. in gl. & in simul. de disp. ratio. ætatis.	197	Doctor qualis nominandus fit à rege.	549
Dispensatio sine causa an valeat.	184.51	Doctor a Papa creatus alios præcedere debet.	687
Dispensatio perperam concessa ad inferos deditur.	188.84.	Doctor vel scholasticus an exprimi in impetracione debeat. in verb. Magalonen.	68
& pag.	393	Doctor iuriuum non potest dici, qui in altero tantum est.	
Dispensatio eo tempore facta quo iniustè beneficiū detinebatur, an trahatur ad idem postea iustè obtentum.	216.9	157.42	
Dispensatio de non promovendo & per breue & per signaturam conceditur.	295.30	Doctor ut quis fiat, per breve quando concedatur.	296.43
Dispensationem sufficit etiam in minimo prodesse.	180.8	Doctor extra regnum promotus an possit per regem nominari.	549
Dispensationem excessiuam prædecessoris Papæ non expedit successor.	178.12.13	Doctores vel licentiati an priores gradus insinuare debeat.	
Dispensiones habentur pro expressis vi claus. necnon omnia.	51.14	Doctores medicinæ in Montepessulanu si sunt regentes vocantur magistri reuerendi, & quare.	601
Dispensiones matrimoniales & super eas notabilia.	461	Doctores iuriuum domini dicuntur.	ibid.
Dispensiones totum destruunt mundum.	715	Doctores regentes facultatis decretorum Parisien. possunt coram dominis supplicationum suos debitores conuenire.	
Dispensationis iam habitæ & beneficiorum expressionem quomodo effugiamus. in verbo, ac huiusmodi dispensationum.	104	Doctoris appellatione an veniat licentiatus.	748
Dispensatus ad duo curata an ultra possit habere præbendum, cui sit annexa cura. in verb. cum annexis.	106	Doctoris titulus non datur religioso.	502
Dispensatus vt in cathedralibus duo possit obtainere, nō poterit in Metropolitanis verb. etiam si fint.	195	Doctorum clau. in princ. bullæ poni solita.	101.17
Dispensatus an dicatur idoneus.	620	Dolo resignatio facta an sit nulla.	245.4
Dispensatus ad dignitates non censemur dispensatus ad episcopatum.	618.698	Dolus multipliciter dicitur. 383. & an vitiæ actum in spiritualibus. ibid. & seq.	
Dispensatus ad duo beneficia non potest habere illa duo in una ecclesia.	658. & 679	Dolus vicarij non nocet Episcopo, nisi Episcopus consentiat, & ratum habeat.	30.13
Dispensatus per legatum ad duo, an possit ea obtainere extra iurisdictionem legati.	714	Dolus in spiritualibus an vitiæ.	245.6
Dispensatus ad quæcumque regularia, non poterit obtainere beneficia Sancti Ioannis, nec diui Antonij.	196	Dolus abesse præsumitur à legibus, à legum latoribus, & eorum interpretibus.	520
Dispensatus ad duo quando illa dimittere possit & alia duo habere, in verbo, illaque simul dimittere.	199	Domicilium nanciscimur in loco beneficij.	232.74
Dispensatus ad duos an intelligatur de obtentis, glos. conseruantur, de disp. rat. ætatis.	197	Dominus non tenetur de seruo communio opinione bono, qui postea fuit corruptus.	41.189
Dispensatus quatuor probat, glos. necnon, de disp. ratione ætatis.	192	Dominus qui dicatur, & qualis esse debeat.	500
Dispensatus ad duo intelligitur si ea canonice conferantur ei, in ver. si tibi.	197	Domus presbyteralis ingressus an requiratur in possessione capienda.	46.33
Dispensatus legitimè tutus est in vitroque foro, in verbo, licite.	198	Donare & retinere prohibitum est, glo. prima, reg. de publ. resignationibus.	167
Disponere liberè potest legitimatus.	292.12	Donatio facta à rege que non affert magnum preiudicium iurisdictioni regali, nocet successori.	593
Dispositio generalissimum verbum est. s. præfati que ordinarij. de coll. gl. quamvis aliam dispositionem.	616. & 625	Donatio principis intelligitur sine preiudicio tertij.	129.3
Dispositio in signatura regulatur secundum supplicationem partis.	92.25	Donationis non insinuata confirmatio, à Rege an preiudicet hereditibus.	131.26
Dispositio vocatur tertia pars signaturæ, in prin. iij. partis sig.	76	Dubitare dicens de viribus collationis an postea possit dicere de facto.	156.18
Dispositio vel conditionaliter exprimere quid sit.	110.81.5	Dubitatio allegata in signatura non potest omitti in bullæ.	
Dissimile beneficium quomodo licet habere loco dimissi, in verb. vel dissimile.	200	95.4	
Dissimilium beneficiorum valet permutatio.	266.49	Ducatus, florenus, solidus, eiusdem sunt valoris.	659
Dissoluitur vno tendens in preiudicium ecclesiæ.	145.3	Dadum, nuper, olim, quid importent.	101.4
Dissolutio vniōnis ex non soluta penione.	144.24	Doce dispensationes an concurrere possint in verb. si tibi.	
Dissolutioni vniōnis consentire lapit reteruationem.	147.36	197	
Distributiones quando præsentibus canonici accrescant.	228.11	Doce signaturæ circa idem beneficium an per vnam bullam possint expediri eas coniungendo.	79.12
Distributiones quotidianaæ quæ sint.	611	Dummudo clausula quid operetur.	583. & 729
Distributiones absentium accrescent præsentibus.	ibid.	Dummudo tempore datae præsentiu, &c. inseritur in bullæ licet non fuisset in signatura.	105.1
		Duo beneficia non possunt eidem conferri, sicut nec commendari.	136.64
		Duo curati insolidum in una ecclesia an esse possint.	226.69
		Duo tantum incompatibilia comprehenduntur sub dispensatione ad quotunque, in verb. etiam si curam.	195
		Duo collegia, officia, & honores non possunt simul teneri.	
		181.6	
		Duo tantum beneficia possunt in bullæ exprimi vi clausull.	
		Quod ostian.	7.9
		Duobus quomodo idem beneficium conferri possit.	260.7
		Duobus	

& Concordatorum.

Duobus ut plurimum tantum rescriptis gratia ad vacatura vuntur hodie Galli de nominationibus.	62	nisi exprimantur in verb. & ad prioratum.	196
Duodecim personae ex veteri testamento nubere prohibite, an dispensentur.	285. 13	Electius beneficia quando comprehendantur in generali mandato.	728
Duplex fiat quando subscriendum.	75. 20	Electius prioratus an praesumatur.	569
Duplex requiritur dispensatio in vitiato corpore, & ad or- dines, & ad beneficium.	214. 9	Electio nondum confirmato datur simplex ptoisio.	97. 47
Duplicata non debet concedi signatura.	61. 19	Electores an possint de Papæ consensu eligere.	569
E		Electus administrans ante confirmationem est intrusus.	165. 7
E bris an possit effici sacerdos.	220. 8	Electus ad beneficium non vacans punitur.	169. 33
E cclæsia an temporalia bona habere possit.	322	Electus ante confirmationem non debet administrare.	45. 10
E cclæsia triplex.	520	Electus non ager possessorio ante confirmationem.	279. 37
E cclæsia regularis erecta in secularem an priuilegium eli- gendi amittat.	579	Electus per capitulum an per episcopum electo præferatur.	599
E cclæsia omnis cathedralis est collegiata, sed non econuer- so.	698	Eligi non potest qui fecit aliquod pactum cum eligentibus.	130
Ecclesiæ quam succursum dicimus.	395	Emancipato quando & cur dat literas Cancellaria.	412
Ecclesiæ militans unum corpus est mysticum.	397	Emphyteota nouus an teneatur ad census præteritos.	435
Ecclesiæ sepe pro beneficio capitur.	3. 9	Emphytheota non potest solvere pro pluribus annis futuris.	608
Ecclesiastum referatu.	455	Eodem die facta collatio quo revocatio, an valeat.	278. 25
Ecclesiasticum beneficium non dicitur ante Episcopi ap- probationem.	3. 10	Episcopalia iure præscribere possunt inferiores.	138. 33
Ecclesiasticus patronatus non eget derogatione.	82. 6	Episcopalis ecclesia in Metropolitanam quando possit eri- gi.	147. 3
Ecclesiasticus patronus quis dicatur, & quomodo differat à laico.	16. 5	Episcopatum viuentis vel aliud beneficium nullus impetratre potest.	179. 44
Ecclesiæ certæ ratione dispensatus de non promouendo non intelligetur quo ad aliam.	215. 5	Episcopatum adeptus dispensatur ad retinendum priora be- neficia.	232. 77
Oeconomus præfici potest ecclesiæ sede vacante.	146. 80	Episcopatus non nisi coram Papa resignandus.	252. 11
Æditiu seu operarij ecclesiarum an sint patroni ecclesiasti- ci.	16. 6	Episcopatus in curia vacantibus quando Papa sine regis nominatione prouideat.	560
Ætas an exptimi in imprestationibus debeat.	719	Episcopatus vacantes in locis vicinis Romanæ curiæ, an in curia vacare censeatur.	ibid.
Ætas in prædicatione qualis esse debeat.	607	Episcopatus in partibus limitrophis existent, si Papa prouiderit, an rex se opponere possit.	ibid.
Ætas in ordinibus requirta.	8. 6	Episcopatus vacat per matrimonium etiam nullum.	546
Ætas à quo probanda sit.	ibid. 9	Episcopatus & Abbatia subduntur regul.de.xx.diebus. 253. 5	
Ætas quando verior exprimi possit in verb. Qualitatū.	88. 5	Episcopatus & dignitates consistoriales non continentur in hac. reg. gl. 1. reg. de publicand. resignationib.	267
Ætas expressa non mutatur in verb. aliorum.	89	Episcopatus Abbatiæque non vacant per non promotionē.	223. 21
Ætas legitima & literatura desideratur in promouendis.	8. 13	Episcopatus vel archiepiscopatus non venit nomine digni- tatis.	195. 4 & seq.
Ætas legitima singulorum ordinum.	291. 1	Episcopatus non vacat per adoptionem alterius beneficij.	202. 11
Ætas dispensatio, aut alia non datur in literis in forma pau- perum.	60. 10	Episcopatus & alia beneficia vñtri possunt.	136. 3
Ætas subreptio purgatur per perinde valere.	154. 10	Episcopi potestas.	343. & seq.
Ætas vel natalium defectu tacito & tandem perceptis fru- ctibus, quid agendum.	159. 63	Episcopi consensus post vñionem sufficit.	143. 1
Effectus gratiæ ne fructetur inductum est hoc rescriptū.	179	Episcopi etiam beneficia venalia habent.	530
Effectus traslationis.	169. 16	Episcopi quales esse debeat.	549
Effectus dissolutæ vñonis.	147. 38	Episcopi solent præstare regi fidelitatis iuramentum in re- gno Franciæ.	552
Effectus dispensationis.	185. 61	Episcopi quando vocent fratres, vel an cardinales.	703
Effectus vñonis.	139. 49	Episcopi quo die ordinandi.	337
Effectus breuium qui sint.	298. 67	Episcopi seu capituli est reuocare vñionē.	144. 11. & 15. & seq.
Estranatum numerum beneficiorum Papa non cœsetur ha- bere pro expesso, vi claus. necnon omnia & singula.	52. 17	Episcopi vicarios constituere debent.	25. 18
Electa est industria Curati ideoque per seipsum seruire te- netur.	229. 20	Episcopi ad capitulum non fit deuelutio.	119. 23
Electi beneficia quatuor interuenientibus vacant.	700	Episcopi creant vicarios ad beneplacitum.	43. 224
Electio quid.	15. 1	Episcopi collatio præcessit collatione vicarij eiusdē.	64. 30
Electio conditionalis seu alia prouisio non valet.	712	Episcopi est approbare erectionē nouæ parochialis.	149. 9
Electio est theologi quoties velit legere in hebdomada.	608	Episcopi non dispellant nisi in casibus a iure permisis.	183. 2
Electio non comprehenditur sub verbo dispositionis.	616	Episcopi seruitio impedit lucrantur fructus.	230. 35
Electio de excommunicato facta, vel per excommunicatos an valeat.	766	Episcopi secularia negotia nimis curantes.	228. 5
Electio & confirmatio quomodo concurrent in cap.	124. 91	Episcopi an hodie constituere possint pensiones.	59. 26
Electio proprie exigit confirmationem.	15. 3	Episcopi non dispensant cum illegitimis ad pësionē.	207. 70
Electio quando fieri per abusum secularis posse dicatur.	530	Episcopo præsente an eius vicarius suo fungatur munere.	41. 187
Electio quid sit, & quare prius prohibeatur.	546	Episcopo renunciante episcopatu, aut translato reuocatus censeatur eius vicarius.	43. 219
Electio tripliciter accipitur, & 30 modis vitiatur.	577	Episcopo non licet mutare statum ecclesiæ, sine autoritate Pape.	148. 11
Electiones Abbatum non solent à Papa confirmari.	95. 20	Episcopo subest nedum clericus, sed etiam laicus.	11. 15
Electiōnū calamitas quomodo dignosci poterat.	534	Episcopo recusante instituere præsentatū fit deuelutio.	16. 9
Electiōnū regula.	577. & seq.	Episcopum expulsum admittere, vt sua vtatur iurisdictione in diœcesi alterius Episcopi conceditur vicario.	135. 53
Electiōnū dignitas non comprehenditur sub mandato.	52. 35		
Electiōnū beneficia non comprehenduntur in dispensatione.			

Index Praxis Beneficiariæ

- Episcopus** an habeat potestatem dispensandi cum illegitimi
mis ad promouendum. 31.42
Episcopus praeuenit in conferendo suum vicarium. 34.89
Episcopus dans potestatem conferendi indigno, habetur ac
si ipse idem hoc fecisset. 37.142
Episcopus tenet ad damna data per suos officiales. 41.188
Episcopus conferendo beneficium auferit potestatem vica-
rio illud idem conferendi. 47.215
Episcopus an pluribus possit conferre. 629. & vide unum
casum in quo non confert, nec vicarium creat. 644
Episcopus non dispensat circa beneficia simplicia in eadem
ecclesia quomodo intelligitur. 658
Episcopus nominatum examinare non debet nec graduatu.
634
Episcopus non debet ecclesiā consecrare, nisi fundator eam
dotauerit, alioqui tenetur. 698
Episcopus non potest cognoscere quando causa suo officia-
li est delegata. 742
Episcopus vel archiepiscopus ultra aureum pro collatione
sumere non debet, nec debet quicquam pro iucundo ad-
uentu vel charitatiuo subfido capere. 762
Episcopus ex officio cogit possessorem beneficij suū exhibe-
re titulum. 63.20
Episcopus tenetur ei prouidere quem promovit. 60.1
Episcopus indignus meretur decapitari, nisi iniurias fuerit
ordinatus. 22.16
Episcopus constituedo vicarium narrat occupationes suas,
26.11
Episcopus an teneatur de euictione beneficij. 256.37
Episcopus quibus possit conferre tolsoram, seu clericatū. 6.19
Episcopus originis cōcedit dimissorias & in inferiore quid.
10.6
Episcopus nisi ritē promotus non potest ordines conferre.
ibid. 2
Episcopus an teneatur inserere causam in suis literis dimis-
soriis. 12.28
Episcopus quā concessit, reuocare potest re integrā. 13.44
Episcopus quomodo teneatur recognoscere suū Episcopatu-
m à Papa, dicendo Sancta sedis Apostolice gratia. 7.4
Episcopus non potest habere pro insinuato illum qui non
insinuanit. 637
Episcopus an possit pœnam imponere pecuniariam, vel pro
iucundo aduento aliquid exigere, & an valeat statutum
episcopi imponens pœnam pecuniariam. 762
Episcopus sine episcopatu quasi videtur inutilis. 682
Episcopus non valens prouidere de vno beneficio, poterit
deputare administratorem idoneum, donec fuerit eidem
prouisum, sive in vno tamen casu non confert, nec vica-
rium creat. 644
Episcopus statuta cum consensu capituli facta, sine illius
consensu non reuocat. 593
Episcopus in conferendis beneficiis non potest pensionem
pro nepote inhabili retinere. Item nec sibi. 596, & seq.
Episcopus tenetur conferre beneficia, nō pro se retinere. 619
Episcopus vniendo ecclesiam an videatur remisisse sua iu-
ra. 143
Episcopus vnit beneficia suā dioceſis. 137.22
Episcopus cogiturn vni ex cauſa. 139.42
Episcopus reuocat vniōne etiam à Papa factam. 145.16
Episcopus dispensat ex necessitate circa plura curata. 183.30
Episcopus ex necessitate dispensat ad regularia. ibid.34
Episcopus dispensatus ne consecretur, videatur quoque di-
spensatus ad retinenda priora beneficia. 188.74
Episcopus an teneatur dispensare. ibid.80
Episcopus durante reseruatione seu denolutione admini-
stratorem ecclesiā præficere potest. 18.20
Episcopus nō dicitur in bulla familiaris cardinalis, quia ma-
ior est, in verbo, & annexorum. 88
Episcopus an de patroni consensu possit derogare statutis
fundacionis. 85.46
Episcopus quando possit dispēsate super matrimonio. 28.4
Episcopus quomodo post collationem vi resignationis con-
ferat per mortem. 261.15
Episcopus dispensat super tonsura & beneficio simplici cu
illegitimo. 203.8
Episcopus aut Abbas bullis suis nōdum receptis, an possint
conferre. 249.25. & seq.
Episcopus in sua diœcesi situm beneficium permutatū con-
fert, & quid in exemptis. 265.20
Episcopus dispensatus de retinēdis suis beneficiis an si trā-
feratur gaudeat hac dispensatione. 193.6
Episcopus dispensat de dignitate cum existente in xx.anno.
in verb. Aut dignitates. 194
Episcopus electus & confirmatus, non tamen consecratus,
an possit indulgentias concedere. 400
Episcopus fauore studij dispensat, in verbo, Ac in vniuersi-
tate. 192
Episcopus suos canonicos excusare potest à residendo, non
alienos. 230.40
Equorum iachrymæ & præfigia. 372
Equus Alexandri qualis. ibid.
Æquus principalis duarum ecclesiarum vniō. 137.15
Electio ecclesiā primaria spectatur in exprimendo nomen
Sancti in verbo Sanctorum. 68
Error dicecessis quando vitier, in verb. eius.diceces. ibid.
Error in exprimendo nomen defuncti an vitiet impretratio-
nem, in verbo, Ludouici. 69
Error in nomine canonici defuncti, & alterius beneficiarij.
87.4
Error per cuius mortem vacauerit beneficium suppletur
per claus. Aut ex alterius cuiuscunq; perso. in forma si-
gna. 71
Error præ defuncti Papæ an possit corrigi. 91.17
Error quando vitiet matrimonium. 281.3
Error in signatura corrigitur in bulla. 195.3
Et an mandatarius vel nominatus. 634
Etiam, est implicatiua. 641
Euictio an debeatur in beneficiis permutatis. 265.25
Euocari possessor oportet intra sex menses, gl. 14. 176
Euocationis reſcriptum annullatur ob subteptionem. 54.11
Eusebius translati in Alexandriam. 149.10
Examinandi quomodo sint, qui promouentur, & super qui-
bus. 220.12
Examinandus à quo sit pauper promotus. 61.11
Examinare non debet Episcopus eum quem ipse ordinavit.
ibid.11
Examinare debet vicarius præsentatos, antequām eos insti-
tuat. 38.85
Examinare debet præsentatum instituens. 16.10
Examinari car pauperem clericum in literatura mandet ci-
tius Papa quam in aliis. 61.12. & 14
Examinari graduati vel nominati non debent ab Episcopo.
59.40
Examinari debent ordinandi. 220.10
Examinari quis debet, alioqui non valet gradus. 60.3
Examinatio ordinandorum ad quem spectet. ibid.14
Examē rigorosum esse debet magistris artium, & quare. 633
Examen in omnibus scientiis eff hodie dulce. ibid. & quādo
illud doctores remittere possint. 55.0
Excommunicare quomodo possit officialis capituli. 122.63
Excommunicati ne quis possit qualiter concedatur in verb.
Se si venerabili fratri. 110
Excommunicati collationem acceptans est intrusus. 165.12
Excommunicati sunt mortui ciuiliter in verb. dilecto filio. 99
Excommunicationibus à duabus absoluīt Papa per verbum
fiat, in verbo Datum. 62.26
Excommunicatorum sexaginta penæ. 767
Excommunicatum seſe ignorans episc. & eius vicarius an
possint conferre. 42.218
Excommunicatus non gaudet ecclesiā immunitatibus. 302
Excommunicatus collator non confert nec eius vicarius.
171
Excommunicatus an potest absolui non vocata parte. 715
Excom

& Concordatorum.

Excommunicato mandatario si tempore vacationis non sit absolutus, an possit conferri beneficium.	712	Expectatiæ in forma pauperum an iuuentur per perinde valere.	156.17
Excommunicatus ignorans excommunicationem celebrâs non est irregularis.	765.766	Expectatiæ gratia quando concedatur prelato.	447
Excommunicatus potest compelli ad absolutionem per bo- norum suorum distinctionem.	711	Expectatiæ pro regularibus.	468
Excommunicatus quâdō petat absolutionem interdicti.	417	Expensas à quo tempore debeat subrogatus.	62.47
Excusatus de non residendo fructus lucratur.	229.22	Expensæ in beneficio post priuationem factæ repetuntur.	236.66
Executio dispensationis non exigit ipsius dispensationis ex- pressionem.	281.26	Expensas nō debet aduocatus regius parti, nee pars ipsi.	536
Executive ordinis interdicitur promotis per saltum.	218.16	Expensas primitvens reficeri, intelligitur de moderatis.	674
Executor Papæ sit in dignitate constitutus. in ver. quocirca dilectis, &c.	207	Expensæ cuius debeat ali prædicator.	667
Executor certus est designandus in bullâ.	ibid.3	Expresio eadem est facienda in beneficiis vacantibus; quæ in vacaturis.	720
Executor datus à Papa potest vñum vel plures subdelegare, & quos, in verb. quatenus per se vel alium.	ibid.	Expressa resignatio duplex est.	237.2
Executor in possessionem inductum hodie in Francia, non defendit, in verb. & defendant inductum.	108	Expressa dispensatio quid sit.	181.19
Executor an possit esse is, cui dirigitur mandatum.	741	Expressio eorum quæ tacite insunt nil operatur.	48.18
Executor excommunicatus an possit conferre beneficia.	ibid.	Expressio etiam eorum, quæ pro expressis fuerant habita non vitiata.	29.3
Executor an si semel contulerit, iterum conferre iure possit. ibid.		Expressio fieri potest, non omissione in verb. maior. in 3. parte signa.	89
Executori quando intimari possit.	749	Expressio fit dupliciter, aut conditionaliter, aut dispositiue, in verb. generalem refutationem.	81.5
Executor an possit conferre beneficia sine vacatione illorum, quorum interest.	74	Expressio beneficiorum in prima prouisione an sit repeten- da, in perinde valere.	158.74
Executor an possit conferre recusante patrono.	743	Exprimenda quæ sint in clau. perinde valere.	157.37
Executor ante negligentiam ordinarij vel recusationem nil tenetur facere.	ibid.	Exprimenda quæ sit in impetratio beneficiorum ultra clausulas.	77.19
Executor in regno Franciæ nō excommunicat, ne beneficiis priuat.	735	Exprimenda quæ sint in Papa prouisione ad prælaturas.	564
Executor apostolicus intra quod tempus tenetur conferre. 649		Exprimenda sunt illa in Rationi congruit, quæ in noua prou- isione.	168.15
Executor intra quod tempus tenetur conferre.	734	Exprimenda quæ sint impenetranti beneficiorum possessoris an- nalis, gl. reg. can. de annual. poss.	173
Executor excommunicatus conferre non potest in verb. per se vel per alium.	108	Exprimenda in vñionib. gl. v. reg. can. de vñionib.	140
Executor bulle quomodo publicatione facere debeat.	271.10	Exprimenda quæ sunt in nominationibus.	636
Executores plures quomodo in unicem subdelegentur, in ver- bo, quatenus ipsi duo.	107	Exprimere in bullis iuspatronatus laicorum præcisè quâdo quis teneatur.	84.32
Executores bullarum qualiter cognoscant in quoscunque impedientes, in verb. contradictores, &c.	109	Exprimere debet impetrans sua beneficia coram Papa, vel eius legato, sed non coram ordinario.	77.22
Executores an debeant esse in dignitate.	740	Exprimendi possunt in bulla beneficia ratione clau. Quod obst. oratoris.	76.3. & seq.
Executor uno impedito, an alter procedere possit, si non conset alteri de impedimento.	742	Exprimiri quæ debeant in mandatis & alii impetratioibus. 716	
Executoris potestas extinguitur si primum beneficium non conferat.	742	Extendi quando possit dispensatio.	187.70
Executoriales literæ an debeant præsentari.	731	Extenditur dispensatio ad consecutiuâ inseparabilita, nō ad alia.	188.75
Executori an sit facienda præsentatio.	738	Extensio quâdō in bulla fieri possit, in verb. & annexorū	87.7
Exemplum nominationum episcopo datum an debeat esse notario subscriptum.	641	Exteri seculares de Regis concessione testantur.	286.3
Exempti non conferentes qualificatis, locum faciunt proxi- mo superiori ad quem fiat deuolutio.	629	Exteri quare prohibeantur habere prælaturas & beneficia in Regno.	ibid.
Exemptio ab ordinario per breue datur.	297.54	Exteri quomodo dispensentur.	288.15
Exemptis regularibus quomodo fiat deuolutio ad Episco- pum.	120.37	Exteri non possunt habere beneficia in Regno, nisi ex Papa & Regis concessione.	286.5
Exemptis an Episcopus conferre possit tonfuram.	6.22	Exteris non prouideatur, nisi prouiso quod degant in Re- gno.	288.17
Exempto Episcopo, fit deuolutio ad Papam.	120.36	Extero an facta dispensatio à Papa valeat; gl. i. ibid.	286
Exemptorū vñio ad solum Papam spectat.	146.22	Extero ignorantis idiomâ patriâ quomodo succurrat per- de valere.	156.14
Exhibendum est procuratori.	241.27	Exterus sua parochiæ vicarium præficere tenetur.	231.49
Exsufflanti in utero beneficium conferri non potest.	665	Extincta gratia non expeditur per Rationi congruit.	178
Ex nunc & ex tunc quid significant, in verb. tuc, vt ex nunc. 192		Extra curiam facta resignatio publicanda est intra mensem, gl. 6. regul. cancellariae, de publican. resignationibus.	269
Expectantium plurimi eiusdem datae vni gratificare potest. 80.4		Extra diœcесim an conferre possit vicarius.	43.227
Expectatiæ gratia quæ dicantur.	60.3	Extra conuentum an debeat ali secularis oblatus à Rege monasterio.	289.32
Expectatiæ in iugun vñion captiæ mortis, & infinita alii mala.	ibid.4	Extractum à registris facit fidem etiam si à registris signatu- tarum.	789
Expectatiæ gratia habentur pro expressis vi claus. necnon omnia, p. l. & in verb. Necnon, in forma nouæ prou- tionis.	103	Extraneo beneficij collatio facta an valeat, gl. i. reg. can. eo. 286	71
Expectatiæ loco nominationum olim concedebantur, ut de nominationibus.	62	Extrauagans, execubilis, declaratur in verb. aut per consti- tutionem.	
		Extrauagantes non includuntur sub derogatione generali, in verb. vel affectionem.	105

Index Praxis Beneficiariæ

Fabrica cura ex consuetudine spectare potest ad parochianos.	200.7	quousimodo in verbo siue præmisso.	70.4
Facilius dispensat Papa in ruralibus quam in beneficiis ciuitatum, gl. aut dignitates.	194	Filij haereticorum sunt inhabiles ad beneficia obtinenda.	234.25
Facto quando beneficium vacare censeatur.	20.57	Filij paternum sectantur vitium.	203.3
Factum quarto quis præcisè cogatur praefare.	619	Filij Papæ cur omnes vocentur, in verb. pater.	67
Facultas non delinquens, non debet pupilli pro delinquente.	671	Filij legitimatio per patrem peti potest, aut per procuratorem, aut alium.	292.8
Facultas resignandi an debitam cotinere defectu natali.	252.8	Filij legitimi nati post legitimationem an excludant legitimatos, per legem si vñquam.	293.19
Facultas non residendi à Papa, & ab ordinario datur.	229.19	Filij legitimatorum an succedere possint.	ibid. 27
Facultatem non residendi quis dare possit.	231.65	Filios quos vocet Papa, in verbo Dilecto filio.	99
Falsa signatura quæ dicatur.	65.20	Filios vocat Papa omnes extra excommunicatos.	794
Falsa ex causa facta vñio, quomodo reuocetur, gl. 9.	141	Filius an possit habere beneficium in ecclesia, in qua pater est praefectus.	204.32
Falsarius literarum Papæ non gaudet absolutione ad effundum.	102.11	Filius absente patre potest experiri sine cōsensu patris.	35.94
Falsarius literarum Papæ beneficium amittit.	235.43	Filius familias rixosus an possit emancipari à patre.	432
Falsi pœna qualis.	311	Filius vel nepos an paternum beneficium seu officium habere possit.	717
Falsificatur potius priuilegium, quam rescriptum.	49.24	Filum sericeum in quibus literis sit affigendum, vel filum cannabis.	55.24
Falsitas citius plenum in literis gratia quam iustitia.	55.25	Financiam debet effectus nobilis.	291.17
Falsitas multipliciter opponitur literis apostolicis.	405	Fingitur vacatio per obitum, licet vere vacet per resignationem, gl. 15.	276
Falsum ut quid dicatur, quæ rēquirantur in iure.	311	Fingitur theologus absens in diuinis præsens ratione lectrice & studij.	651
Falsum quando in beneficis committatur.	312	Finita lite per tres sententias an habeat locum subrogatio.	159.4
Familialem aut nepotem Cardinalis se falso assertens, an gaudeat absolutione ad effectum.	103.14	Finito per sententiam processu an liceat impetrare, si neutr.	127.29
Familialem quem esse non probat Papæ declaratio, gl. 5.128		Florenus quare sic dicatur, & cuius sit valoris.	659
Familialem Cardinalis se dicens quomodo eius nomen & titulum debeat exprimere, in verb. specialiter.	73.6	Fœmina an possit succedere in regno.	431
Familiares Papæ qui dicantur, & Cardinalium, item familiaritatis literæ.	335. & 339	Fœmina nominatis prouidere debet.	613
Familiaritate cessante cessat reseratio.	335	Fœmina non potest suscipere ordines.	ibid.
Familiaris Cardinalium an subdatur regulæ de viginti diebus.	254.6	Fontium baptismalium ambitus requiritur in possessione adipiscenda.	46.31
Familiari, aut famulo suo non originario Episcopus non confert tonsuram.	6.24	Fori cōtentiosi curam habēs non tenetur promoueri.	224.32
Familiaritatis expressio falsa quomodo purgetur per perinde valere.	159.66	Forma collationis & prouisionis ordinariorum.	22.1
Familiarium Papæ clau. in principio bullæ propria.	100.10	Forma & tenor vicariatus Archiepiscoporum & alior. collator.	28.1
Familiarium Papæ seu Cardinalium beneficia quomodo reserata sunt.	57.3	Forma instrumenti missionis in possessionem.	45.14
Famosa vniuersitas quæ dicatur, glo. famosa. 631. & quare dicatur famosa.	ibid.	Forma nouæ prouisionis, in princ. tit. no. prouis. forma.	97
Famosa in bonum vel in malum capitur, & an nominatus debeat eam probare famosam.	ibid.	Forma electionum cur inuenta, & quotuplex sit.	580. & 581
Fauore prosequi gratioso quid.	451	Forma mandati multiplex traditur.	715
Fautores qui dicantur.	306	Forma sex modis mutatur.	688
Febris continua seu interpolata facit incidere in regulam, de viginti diebus.	254.6	Forma substantialis vel accidentalis quando dicatur.	702
Feuda potest acquirere legitimatus.	292.11	Forma modicus defectus non vitiat.	710
Feuda retinemus vi nobilitatis.	ibid. 16	Forma quomodo cognoscatur.	ibid.
Feudi concessio ab Imperatore non valet in præiudicium cognatorum.	129.2	Forma clericorum pauperum expectantium.	481
Feudorum textus barbaries.	442	Forma pro testibus.	423
Fiat sine præiudicio quomodo intelligatur.	127.27	Forma communis pauperū expectatiuē pro graduatis.	478. 479. & 481
Fiat vel cōcessum, vt petitur prout de iure, qd importet.	96.31	Forma & stylo curiæ deficiente reformanda veniunt quæcumque rescripta.	114.11
Fiat motu proprio, quādo subscribatur in supplicationibus.	343	Forma deficiente nulla est vñio, glo. 9.	141
Fiat in forma, vel concessum in forma quando ponendum in subscriptione.	ibid. 5	Forma brevis.	298.66
Fiat in signaturis cur Papa vtatur.	ibid. 14	Formula dispensationis ad duo & super attate.	189
Fiat tantum subscriptum an sufficiat, an vero requiratur fiat vt petitur.	75.25. & pag. 371	Formula dispensationis de non promouendo.	215.4
Fiat brevis responsio Papæ ad omnia petita refertur.	75.27	Formula dimissiarum literarum.	101
Fiat, verbū possum in gratia Papæ quid denotet.	678	Forsitan in dispensatione positum, vel alia pronoscione, an vietat.	715
Fiat vt petitur in titulum, quo ad religiosum non inducit dispensationem.	209.12	Francie rex iustitiae administrandæ deditus.	499
Ficta vacatio beneficij inducitur hic.	163.10	Franci Reges olim electiones tutati fuere.	515
Fictio denotatur per hanc dictiōnem perinde.	155.7	Franci vnde dicti.	500
Fictum mandatum quando dicatur.	50.51	Frater quot modis quis dicatur, in forma mandati.	703
Fictus canonicit, & nullius momenti datus compromittat inducit fraudis præsumptionem.	266.44	Fraternitas refertur ad episcopos, circumspectio ad cardinales, discretio ad alios.	716
Fictus modus vacandi an comprehēdatur vi claus. Siue alio		Frates mendicantes non possunt constitui vicarij.	27.32

Fructibus

& Concordatorum.

Fructibus retentis resignatio non valet.	253.23	Generale concilium quarē dicatur.	516
Fructibus priuandus est non residens, & peccat.	228.9	Generale debet esse mandatum, alioqui non valet.	52.29
Fructus beneficij lucratur vicarius etiam non residend.	26.5	Generales claus. derogatoria non censemunt derogare iuris patronatus laicorum. 83.9. & limitatur. nu. seq.	
Fructus retinere conferendo quando liceat Episcopo.	17.7	Generalis significatio beneficij comprehendit dignitates. 3.11	
Fructus beneficiorum Franciæ quomodo exprimantur, in verbo Cuius, & illi.	104	Generalis debet esse vicarius.	26.15. & seq.
Fructus beneficiorum an possint exprimi vi claus. Quod obstant.	76.7	Generalis concessio non sufficit. vbi specialis desideratur.	
Fructus qui dicantur.	659	32.53. & seq. nu.	
Fructus beneficij primi anni omnes nullus recipere potest non referata parte beneficiato.	658	Generalis potestas conferendi porrigitur etiam ad dignitates. 35.111. & ad curata. 36.117. nisi quando à Papa. num. seq.	
Fructus episcopatus vel abbatici recipiens ante Pape prouisionem ius perdit.	554	Generalis expressio familiaritatis in signatura quomodo sit extendenda in balla.	748
Fructus non percipiens an dicatur pacificè possidere, glo. 6. de annali possesto.	174	Generalis expressio refutationis quomodo sit intelligēda. ibid. 9	
Fructus à prædecessore perceptos an subrogatus restituere tenetur.	164.46	Generalis concessio quomodo restringatur.	76.33. & seq.
Fructus beneficij indebet capiens an priuetur ipso.	160.19	Generalis clau. Aliorum necessario um verior expressio fiat quomodo intelligenda. in verb. aliorūmque circa præmissa.	
Fructus restituere tenetur simoniacus.	248.15	Generalis est hæc regula etiam quo ad ordinarios.	256.39
Fructus exprimendi in vniobus. glo. 8. reg. canc. de vniion.	141	Generalitas vicariatus in quibus debet consistere.	26.28
Fructus beneficij iustè recipiens fit intrusus, & inhabilis.	213.66	Generaliter constitendum est vicarius in spiritualibus & temporalibus, & specialiter ad omnia beneficia conferenda.	
Fructus sibi referatos accipiendo resignans non incidit in hanc regulam.	268.4	Generali cur electores imperij Romani, & vnde.	436
Fructus beneficij non potest iustè accipere resignans.	273.5	Germani episcopi quatuor hodie solū menses habent ad conferendum.	60.2
Fructus recipiens resignas post intimatam sibi prouisionem tenetur ad eorum restitutionem.	277.7	Gesta per legatum reuocatum valent.	250.34
Fructus non capiens anno primo, an promoueri teneatur.	221.11	Gibbos & alij corpore vitiati religioni traduntur.	214.1
Fructus recipies post annum promotionis neandum promotus an fiat inhabilis.	220.14	Gradatim requirendi sunt collatores.	629
Fructus restituere an teneatur nō habens animum promoviendi, & an possit ad id conueniri.	222.15	Gradatim referat ad gradus personarum, non præbendarū. ibid.	
Fructus an sint in plena dispositione commendatarij.	200.1	Graduati extra regnum non gaudent priuilegiis.	603
Fructus an percipientiūt a dispensato de non residēdo.	231.60	Graduati sub bullā non posunt præbendam theologalem obtinere.	603
Fructuum mentio in supplicatione etiam non facta rehabilitatio in bullā purgat ab inhabilitate.	159.65	Graduati simplices, qui dicantur, gl. graduatis simplicibus. §. præterea. 631. & ibi declaratur qui dicantur simplices futuri, & simplex donatio.	
Fructum verus valor quoisque possit suppleri.	78.3	Graduati beneficia per eos possella exprimere in literis, gradus non tenetur. gl. nominati. §. volumus. 653.654. & quid si expresserint, an teneantur etiam in literis nominacionum.	
Fructum maior expressio fieri potest non minor, in verbo, maior, verior. &c.	89	Graduati famosam esse vniuersitatem in qua studuerint, nō tenentur probare.	631. & seq.
Fundans parochialem quid præstare debeat.	149.6	Graduati qualificati an præferantur impenitentibus à Papa.	
Fundata sunt beneficia in honorem Dei, & sanctorum. 3.1. & seq.		106.3	
Fundationi beneficiorum in deuolutis quomodo derogetur.	121.44	Graduatorum in mensibus an liceat derogare huic regula.	
Fundationi laicorum quādō censemunt derogari, in verb. & qualibet alia.	303	256.27	
Fundationi beneficiorum quomodo & quādō deroget Pa- pa.	86.72	Graduatus in vna vniuersitate, an in alia nominationes posse impetrare. §. volumus. gl. in quibus.	654
Fundationis statutis Papa solus potest derogue.	85.44	Graduatus vel nominatus potest petere beneficium etiam si non insinuauerit, nomine tamen alieno. gl. petere.	646
Fundatorum voluntas defraudatur ex pluralitate beneficio- rum.	182.18	Graduatus & nominatus fidem facere debent totius temporis sui studij.	636
Funibus plumbeum bullæ appenditur.	55.24	Graduatus non solet examinari, si Papa scribat pro eo.	634
Fur est & latro vincens beneficium impetrans.	168.10	Graduatus vel nominatus beneficium habens non potest aliud incompatible obtinere sine dispensatione.	656
Fures & latrones ac intrusi sunt qui sub falsa insinuatione beneficia obtinuerunt, & ad restitutionem fructuum teneantur.	649	Gradum baccalaureatus & licentia an possit quis vno die sumere.	634
Furiosus non potest resignare beneficium.	252.7	Gradus religiosis permisſi, & prohibiti.	566
Furiosus ex morbo vt possit resignare, tria requiruntur.	255.18	Gradus tres monasterij.	ibid.
Furiosus per interualla an præsumatur resignasse tempore sanæ mentis.	ibid. 20	Gradus an profit, & de quo ei qui sumptus ante tēpus completum.	632
Furtuē promitti.	221.18	Gradus non facit hominem peritorem, sed iuuat.	617
G		Gradus ex quibus perueniunt ad aliquam perfectionem. ibi.	
Galli Itali & Hispani, antiquiores Thentonici in fide Christiana.	436	Gradus non facit aliquem deterioris conditionis.	646
Galli sunt omni populo nobiliores ac meliores.	797	Gradus nō prodest post nominationes, vel collationem, vel officium regium adeptum.	668
Galli constitutiones bursales non recipiunt.	618.	Gradus possidentis beneficium est exprimendus. gl. ro. reg. canc. de annali poss.	
Galli solent inuitate ad collationem.	594	Gradus tantum vnu inserens in bullā.	175
Gallus vbiique in regno capax est beneficij.	288.11	Gradus & qualitates iudicū & litigantium qualiter habeantur.	101.23
Gaudium quatuor generate solet, & que.	519.		
Gazarenorum hæresis.	304		

Index Praxis Beneficiariæ

tur pro expressis.	81.6	Habitum tantum curatum an vacet per adceptionem parochialis actu, in verb, etiam si curam.	195
Gradus primi dispensatio ad matrimonia an valeat in foro conscientiae.	182.12	Habitum an teneatur ferre oblatus à Rege monasterio.	289.
Graduum consanguinitatis & affinitatis antithesis.	390	Habitum alterius religionis sumens monachus an sit excōmuniatus, & apostata.	151.11
Graduum comparatio quomodo facienda, gl.2.	283	Habitum occultando monachus fit apostata.	211.43
Grammaticam studentes non possunt obtinere nominaciones.	397	Habitum dimittens religiosus fit inhabilis, & idem si laxorem petat religionem.	ibid.45
Grammaticis beneficiorum pluralitas reprobata.	182.11	Habitum non deferre quomodo concedatur per sex meses.	
Grammaticus magnus vel orator an debeat per regem nominari.	563	297.48	
Gratia quot modis accipiatur.	499	Habitus indecens efficit quem inhabilem.	313.65
Gratiā in hoc Franciæ regno nullus extra regem cōcedit.	340	Hæresim incurrit simoniae.	248
Gratia Papæ in quibus casibus probetur per testes.	492	Hæretici beneficium impetrari potest, & reqniri ad hoc gl.	
Gratia beneficialis quando censeatur subreptitia.	453	12.175	
Gratia non faciens mentionem priuilegiorum, est subreptitia.	55.19	Hæretici beneficium quomodo impetrandum.	79.8
Gratia perinde valere, non iuuat nisi literis confessis.	158.58	Hæretici beneficia vacant ipso iure, 2. 3. 4. & impetrantur, nū seq.	
Gratia iam facta quomodo in bulla debeat exprimi.	101.5	Hæreticorum precibus iniuste obtinetur beneficium.	14.10
Gratia facta non extinguitur per mortem Papæ, sed à successore expedietur.	178.2	Hæreticorum precibus obtinens beneficium fit inhabilis.	211.61
Gratia rationi congruit, quando possit expediri.	179.28	Hæreticus non gaudet absolutione ad effectum.	102.9
Gratia perfecta est per appositionem verbi fiat, concessum, in secunda parte signaturæ.	74.15	Hæreticus est non credens Papæ constitutionem ligata, in verb, nulli ergo hominum, &c.	111
Gratia an scripturam requirat, & an in papyro, an pergamente.	369	Hæreticus quando beneficium possit retinere.	233.6
Gratia si neutri, & si nulli, meretur derogationem iurisprudientiam laicorum.	84.39	Hæreticus negans hæresim, & de ea conuictus nō recipitur ad abiturandum.	234.20
Gratia omnis verisimilis esse debet.	115.1	Hæresis quid.302.eius origo.	308
Gratia propter seruitia an restringatur, ex eo quod ea non fuerit exhibita.	516	Hæretici quot modis ad fidem inuitentur.	303
Gratia delinquenti facta non potest argui ex nimia acceleratione.	215.3	Hæreticus quis dicitur.302.quomodo nascatur.	304
Gratia facta delinquenti potest auferre bona acquirendae.	Baroni. 130.24	Hæreticorum catalogus.	ibid.
Gratia & iustitia per breue largiuntur.	295.23	Homicida quomodo, & quando dispensetur.	215.19
Gratia contra ius continetur sub priuilegio.	48.11	Homicida quomodo est irregularis, id eoque re habilitadus.	
Gratia rescriptum quid dicatur.	54.2	242.1	
Gratia plures vna signatura quando veniant limitanda, in verb, dependentium, in 3. parte signat.	89	Homicida non est priuatus beneficio, sīmō pendēte lite potest resignare.	235.50
Gratiam beneficij impretrans an teneantur mentionem facere de alio beneficio.	448	Homicida sunt conferentes indignis.	21.15
Gratiarum expectatiuarum notabilia, & quid principium erat.	446	Homicidium alterius defendendi causa, quando dispensatione remittatur.	215.22
Gratificando collator non potest vni duo beneficia etiam compatibilis simul conferre.650. & an possit gratificare legitimatum.	649	Homicidū qualificatum ipso iure priuat' quem beneficio.	
Gratificare graduatum non est mera gratia.	ibid.	235.4.1	
Gratificatio semel facta non potest retractari.	651	Hominis dispensatio de non residendo si sit iniusta non excusat.	228.3
Gratificatio minoris partis de graduato facta valet.	ibid.	Honesta non recusat Papa.	178.9
Gratificationis claus. non suppletur in bulla.	81.2	Honestas morum & sanctitas vita inducit ad multa concedenda, quæ alias non concederentur. gl.inducunt. in forma manda.	706
Gratificationis clausul.tollit concursum eiusdem date. 12.6.	18	Honestas vita & morum inducunt Papam ad cōfiderandam.	
Gratificatus prefertur nō gratificato eiusdem date. 81.3. & 5.		100.8	
Gratiolæ literæ & executoria quando simul esse possint, in forma nouæ prouis. in 4. parte, in verbo quocirca.	107	Honore afficiendi sunt senatores.	502
Gratiolæ literæ sine contradictione sunt, non tamen sine electione.	55.26	Honore sunt afficiendi viuentes, & allegandi cum verbo dominus.	704
Gratiolæ literæ sunt ambitiones, id eoque restringenda. 6.34		Honorum an sunt capaces legitimati.	293.25
Gratiolæ literæ an ius ad rem tribuant.	ibid.45	Hospitale in titulum habetur loco beneficij.	123.73
Gratiolæ literæ difficilius exprimunt quām iustitia.	57.52	Hospitalitas derelicta à commendatariis.	133.15
Grauari quando dicitur ordinarius, gl. grauare.	686	Hostem regni legitimatio non iuuat ad succēdūm. 293.29	
Grauari an possit successor collatoris iam grauati.	681	Husitanorum hæresis.	305
Grates qui dicantur.	548.149		
Guidagium unde dictum est.	310	I	
H Abere quando quis dicatur.	682	I Dem, tripliciter dicitur. gl.vt.reg.canc.de vnionib.	143
Habilis & idoneus esse debet is, cui beneficium cōseretur, & quod velit, & possit.	18.23	Idem quot modis capiatur. gl.idem.	556
Habilitatio per breue non conceditur.	295.27	Idoneis beneficia conferri debent.	619
Habitantis in curia per annum absque promotione, parochialis ecclesiæ vacat in curia.	222.30	Idoneitas ad prelaturas qualis requiratur in regis cōsanguineis, & sublimibus, gl. sublimibus.	563
		Idoneus & sufficienter litteratus vicarius quando intelligatur.	
			27.28
		Idoneus ad beneficia quis dicatur.	34.87
		Idoneus magis an sit eligendus, & q̄s dicitur idoneor.	532
		Idoneus procurator quis dicatur.	739
		Ignorantibus iniustos acquirendi beneficij modos, ac rectos ignorant,	
			14.14
		Ignorans.	

& Concordatorum.

Ignorans habere parochialem an priuetur per non pro-		Impetratio eius nulla , qui non exprimit se promotum ab
motionem. 225.52		alieno episcopo. 12.23
Ignoranti nomen defuncti quid agendum impetranti cau-		Impetratio cum effectu requiritur.glo.8. 17.4
tela datur,in verb. Ludouici. 69		Impetratio iure deuoluto an sit regi intimanda. 57.5
Ignorantia episcoporum perdita sunt priuilegia. 173.32		Impetratio per modum in literis exprimendum an valeat.
Ignorantia resignationis an noceat resignatario,quominus		in verb.maior, verior, &c. 89
post sex menses transfactos admittetur. 275.29		Impetratio facta per resignationem num valeat. 239.3
Ignorantia excusat impetrantem beneficium viuentis. 170.7		Impetratio beneficij male vnit quomodo fit. 146.30
Ignorantia reuocationis præsumitur in dubio. 250.37		Impetratio à Papa beneficij commendati ab ordinario an
Ignorato facto Papa non videtur dispensare. 239.13		valeat. 134.29
Illegitimitas expiranda. 87.6		Impetratio beneficij ab illegitimo tacito defectu natuum
Illegitimo & incapaci commendari non potest beneficium.	136.63	non valer. 203.15
Illegitimus non debet in ecclesia recipi, si non fecerit men-		Impetratio beneficij resignantis manentis in possessione
tionem statuti hoc prohibentis. 54.14		non potest fieri ante obitum. 277.2
Illegitimus dispenfatus vt possit obtainere episcopatum, non		Imponendi pensionem modus. 58.21
poterit eligi, sed postulari. 547.seq		Imponi potest pensio super beneficio, donec de alio proui-
Illegitimus dispenfatus ad beneficia non censetur dispenfa-		lum fuerit. 59.28
tus ad pensionem. 187.65		Impuberi facta collatio an importet dispensationem. 180.10
Illegitimus quomodo possit ab episcopo dispensari. 203.8		Incapacitas an post mortem allegari possit, gl.vi.in fi. 177
Illegitimus impetrans vnum beneficium, non tenetur face-		Incipax est illegitimus etiam simplicis beneficij in quo pa-
re mentionem de dispensatione ad plura. 206.63		ter ministrauerit. 203.12
Illegitimus an possit succedere & dispensari in bonis tem-		Idioma calleat, qui ad ecclesiasticu aliquod munus promo-
poralibus. 392.& seq.		uetur. 355
Illetratus ordinari non potest, & an secum episcopus di-		Incendiarij beneficia sua amittunt. 236
spenfare possit. 7.28		Inceptus prohibet matrimonium. 284.46
Imbreuiatura notarii. 370		Inchoatus processus quomodo persequendus à subrogato.
Immediatus superior quis dicatur §. si quis verò. 627. & seq.		162.41
Immobilium ecclesiasticorum quomodo prohibita sit aliena-		Incompatibilita beneficia que dicantur. 193.1
tatio,in verb.alienatione,tamen penitus interdicta. 201		Incompatibilita multa. ibi.10
Impedientia gratia effectum tolluntur per clau. & quelli-		Incompatibilitas duplex an impediat dispensationem. 191.5
bet alia,&c.in verb. & qualibet. III		Indefinita æquipollit vniuersali. 377
Impedimenta matrimonij. 281.1		Indignationem Papæ incurrens peccat,in verbo nulli ergo
Impedimenta multa ponuntur. 608		hominum. 111
Impedimentum quis & quomodo probari possit. & oportet		Indignis conferentes priuati sunt potestate conferendi pro
probare quod impedimentum fuit causa, cur non fecit		prima vice. 20.1
id ad quod tenebatur. 608		Indignis conferentes tenentur ad interesse ecclesiæ. 21.8
Impedimentum iustum excusat non promotum. 225.47		Indigno conferens vicarius an priuet suum dominum potes-
Impedimentum in fine anni contingens an excusat. 225.48		teat conferendi. 37.138
Impedito collatori an currat tempus. 119.13		Indigno conferendi potestatem cōcedens, an postea digno
Impensis deductis fit vno. 144.9		conferre possit. ibid.143
Imperatores aurea bulla vti poterant. 311		Indigno resignans beneficium tenetur ad interesse ecclesiæ.
Imperfecta duæ signaturæ an bullam perfectam operati pos-		262.3
unt. 79.14		Inuenta cur fuerit deuolutio. 118.8
Imperfictio breuis quomodo fit purganda. 291.29		Inductio an in literis apostolicis ponit debeat. 406
Imperi Romani translatio in Germanos quando facta fuit.	436	Inductio in possessionem an habeat vim collationis. 697
Impetrans in eodem statu recipitur. 161.21		Inductus in possessionem quomodo sit in ea defendendus,
Impetrans vt vacans per adoptionem secundi, quid tenea-		in verb.& defendant inductum. 108
tur probare. 207.14		Indulgencie à quo tempore computantur & valeant. 330. &
Impetrans duo beneficia,& eorum simul valorem annuum		vnde possint probari. 395.396. &, 97. & quis eas date, &
exprimens in signatura, an in bulla possit hæc separare.	79.9	qui recipere possit. ibi. & 398. An pro temporalibus dati
Impetrans motu proprio sive in commendam, sive in titu-		possint. 396
lum exprimere debet qualitates. gl. 8.174		Indulgenciarum varia acceptatio. 398. & quæ ad illarum va-
Impetrans subrogationem in locum eius, qui habeat bene-		lorem requirantur. 399. & seq. & ad quos vsus pecuniae
ficium referuantur per regulas.cancel. 166.24		earum debeant expendi. ibid. & 400. Item quantum sit
Impetrans nomen mutari non potest. 87.4		dandum pro lucrandis indulgentiis. 400
Impetrans prioratum Sancti Martini de Campis Parisicē.		Indulgencie indiscreta quæ dicantur. ibid. & 400. Et an pro-
dolus. 90.13		fint animabus quæ sunt in purgatorio. 400
Impetrati possunt beneficia à simoniaco. 248.11		Indulgencias an vicarius concedat. 40.172
Impetrati an possit beneficium pendente tractatu permu-		Induldit cardinalium an derogari possit. 739
tationis. 266.37		Indultorum derogatio, & an extendantur ad episcopatum
Impetrati potest beneficium illius qui recepit fructus ante		de nouo quæsumit. 251.44
institutionem. 85.57		Indultorum prælati à Papa concessorum derogatio, in ver-
Impetrati quando possit beneficium male vnitum. gl. 9.141		bo Seu, si venerabilis fratri, &c. 110
Indulgencie beneficiorum vacantium per obitum familia-		Indultorum nimia liberalitas. ibid.
rium Cardinalium. 367		Indulatum episcopo, vi nullus conferat sua beneficia, nō ex-
Indulgencie beneficij etiam per annum pacifice posselli. 374.	& seq.	tendit ad beneficia quæ concordem cōfert cū alio. 705
Valor exprimendus in impetrationibus. 403		Indulgum debet exprimi, nisi in aliquibus casibus. 738
		Indulgum & dispensatio differunt. 110. & 181.20
		Ineligibilis quomodo intelligatur. 209.3
		Ineligibilis quando fiat aliquis. 212.60
		Inæqualitas resultans ex beneficiorum pluralitate. 182.19

Index Praxis Beneficiariæ

Inæqualitas inducit præsumptionem contra permutationem.	266.42	Instituere presentatos an possit vicarius absque alio speciali mandato.	36.125
Infamis est habens duas vxores, aut concubinam cum uxore.	283.40	Instituere & præsentare quando licet vni, & eidem.	33.149
Infantium laudabilia indicia mouent Papam ad conferendum eis.	100.3	Instituere potest capitulum præsentatos a patronis iudee vacan.	124.87
Inferier Episcopo non potest vnire.	138.32	Instituere an intra certum tempus fieri debeat, & quid in confirmatione.	552.553
Inferiores Episcopo non dispensant circa pluralitatē.	184.4.2	Institutio comprehenditur sub verb. conferre.	37.127. & 137
Inferiorum deuelution sit ad Episcopum.	120.25	Institutio est necessaria dispositio.	37.130
Infirmitatem probare debet, qui eam allegat.	254.4	Institutio fieri non potest nisi canonice.	453
Infirmus quis propriè dicatur.	255.15	Institutio non tractat in vicarium, sed bene in capitulum sede vacante.	
Infirmus effectus furiosus non potest resignare.	155.18	Institutio beneficij non vacans tempore præsentationis an valeat.	37.132. & seq.
Infirmus priuatus moriens intra viginti dies non continetur hic.	255.17	Institutio beneficij non vacans tempore præsentationis an valeat.	169.27. & seq.
Informationes conscribens clericus quomodo fiat irregularis.	290.4	Institutione facta præsumitur præsentatio.	83.14
Ingressus ecclesiæ requiritur in eius adipiscenda possessio ne.	46.26	Institutus in testamento hæres, an exhaeredari possit.	441
Ingressus religionis quomodo fieri debeat.	388	Instruimento dicenti solemnitates interuenisse an credatur,	147
Inhabilis quando quis fiat.	212.52	Instrumentum nobilitatis debet attestari in iudicio esse nobilitatem probatam.	639
Inhabilis impetrans beneficium punitur.	gl.3.173. & seq.	Instrumentū vicarius in acta referri voluit Senatus.	26.14
Inhabilis si non sit notoriè non repellitur quomodo subrogatur.	162.43	Integre executioni mādari debet gratia prædecessoris.	178.14
Inhabili facta dispensatio de retinendis beneficiis an pro fit in verb. si tibi.	197	Integre & sine diminutione cōferendum est beneficiū.	53.47
Inabilitas possessoris est exprimenda, in verb. aut incapacitatem.	72	Intellectum quem debeant iudices inter iudicandum suscipere.	507.508
Inabilitas personæ non tollitur per clau. Quod obstan.	77.	Intellectus ad c. si canonici. de interdictis non interponendum.	771
15. & seq.		Intellectus ad regulam cancellariae, de publicandis resignationibus.	595
Inabilitas impetratis nusquam habetur pro expressa.	52.19	Intellectus ad c. Salonianæ, sexagesimateria distinctione.	
Inabilitas contrahitur ex retentione secundi beneficii sine dispensatione.	713.6.2	Intellectus huius regulæ ex tribus casibus.	255.21
Inuria facta curia censetur facta regi.	732	Intellectus ad s. in confetendis.	1.9.14
Inuria quando inferri dicatur.	316	Intellectus ad c. ad abolendam.	233.6
Iniustè à Papa concessa non expediet successor.	178.12	Interdicci non debet locus pro pecuniatio debito.	770
Inquirendi ex officio, & puniendi crimina, potestas specie liter est exprimenda in vicariatu.	39.16.6	Interdicto unde vi, potest agere beneficiarius.	63.9
Inquirendum quid mādet Papa circa pauperē clericū.	61.16	Interdictus à diuinis est intelligibilis.	102.6
Inquisitio necessaria ad erectionem parochialis.	148.3	Interest appellatione venit lucrum cessans & damnum emergens.	674
Inquisitionem nullā mandat fieri Papa scribens pro graduatis.	62.3	Interpellatio est necessaria.	64.8
In regno & de regno qualiter differant.	542	Interpretandū est ita priuilegiū, vt nō reddatur inutile.	48.9
Insigne summorum Pontificum bulla, & in plumbō quid insculpendum.	94.9	Interpretatio priuilegij non nisi in modo detrahatur iuti communi.	48.20
Insignia nobilium.	290.6	Interrompitur causa in curiis secularibus regni, si non prosequatur per annum.	753
Inſinuanda quæ sint, & an literæ integræ.	642	Interclusio non vitatur permutatio.	266.36
Inſinuanda non sunt omnes literæ graduum.	643	Intimate plenū munus, & non legitimè intimeare quid differt.	382
Inſinuare debet graduatus cuiuslibet facultatis. §. teneat.	642	Intimatio reuocati procuratoris ad resignandum quando parti fieri possit.	244.4
Inſinuare pluries an quis possit patrono videlicet & collatori.	ibid.	Intimatio reuocationis procuratorij quando non desideratur.	240.19
Inſinuare quæ debeat nominati & graduati.	649	Intitulata quomodo dicatur ecclesia.	62.3
Inſinuare an debeat theologus.	599	Intitulations.	475
Inſinuatio an possit per testes probati.	644	Intra annū habenda est disp̄satio de nō promouēdo.	276.10
Inſinuatio non potest habeti pro facta à collatore, si facta non fuerit.	637	Intritus censetur accipies possessionem ante collationem.	
Inſinuatio post vacationem beneficij an fieri possit.	635	44.8. & seq. pag.	362
Inſinuatio lemel tantum fieri debet.	ibid.	Intritus est qui possessionem ingreditur propria autoritate.	
Inſinuatio nominationis facta procuratori generali valet.	26.17	in ver. per se vel alium.	108
Inſinuatione & notificatione quomodo fiat publicatio.	271.12	Intritus est episcopus nominatus si ante Papę prouisionem fructus recipiat.	560
Inſordescens in excommunicatione per annum non gaudeat absoluzione ad effectum.	102.10	Intritus non subrogatur.	164.1. & quis dicatur.
Instantia possessorij perimitur cessando persequi per biennium.	163.59	Intritus an & quomodo subrogari possit in locum habentis bonum ius.	166.25
Instantia possessoria post duos annos perit quæ postea persequi non potest.	696	Intritus quo ad unum beneficium, an quo ad alia censeatur intritus.	ibid. 26. & seq.
Instantia perempta, an effectus malafidei duret.	755	Inuentio commendat à Leone Papa, & quomodo hodie beatatur loco tituli.	133.6
Instituens ad præsentationem potest alteri postea conferre pleno iure.	255	Inuitus & imp̄penitens quando absolui possit, in forma mādat.	153
		Ioannes 23. Conditor regule de verisimili notitia.	115.3
		Ipsò	

& Concordatorum.

Ipsò iure vacans beneficium quomodo impetretur in Fran-		Iuris appellatione quid veniat.	652
cia.	80.10	Iurisdictio temporalis est filia iurisdictionis spiritualis, sed	
Ipsò iure & ipso facto non differunt.	233.3	filia suffocat matrem.	
Irregulari facta dispensatio ante rehabilitationem nil pro-		Iuris excommunicatio & hominis.	513
dicit, in verb. si tibi alias canonice, &c.	197	Iuris in re subrogario valet, sed non ad rei. gl. 3. reg. can. de	51.14
Irregularis vel inhabilis ad duo dispensatus si illa possideret,		subrogan. collitig.	
an nouam incurrat inhabilitatem.	197.8	Iuris in auditorio publicatio fieri potest.	161
Irregularitas ex delicto priueniens non tollitur per ingre-		Iurispatronatus ex privilegio tantum, aut præscriptione in-	271.9
sum religionis.	207.71	ducti, an sit habenda mentio.	
Irreocabilis est potestas data per viam compromissi, aut		Ius adstringit residere quemque beneficiariam.	228.7
gratiae.	41.197	Ius beneficij resignans an continetur hic.	269.10
Irreocabilis est vicarius perpetuus.	144.15	Ius ad rem tollitur per Papam, sed non ius in re.	105.2
Irreocabilis est resignatio semel facta.	243.20	Ius ad rem tolli potest.	131.37
Irreocabilis est commenda Papæ, nisi cum causa.	136.7	Ius regaliorum quid & unde.	336
Italia continuè vexata tyrannis & factionibus ex defectu		Ius ad rem quomodo queratur. gl. 6.	ibid.
vniuersitatis magni principis temporalis.	437	Ius nouum potest acquiri in possessio lité pendente, &c.	
Italia seruitus.	ibid.	427	
Iudeus percutiens clericum, an incidat in canonem.	425	Ius in re non potest ex pluribus causis queri.	426
Iudeus non nubet Christianæ.	283.34	Ius patronatus quibus & quando acquiratur.	82.3
Iudex prohibet ex causa, ne matrimonii cōtrahatur.	284.56	Iusta penitentia dicatur.	58.19
Iudex à quo non potest sententiam exequi, nisi totum tem-		Iustitia literæ an valeant etiam non facientes mentionem	
pus appellatio sit clapsum.	558	privilegiorum aduersarij.	55.21
Iudex ecclesiasticus quartido in monitione hac clausula nisi		Iustitia literæ expirant re integra per mortem concedentis.	
causam, vti posse.	763	56.37	
Iudex secularis videt processum delinquētis remitti ad eum		Iustitia literæ anno tantum durat, Gratiæ vero sunt per-	
ab ecclesiastico.	764	petua.	56.43
Iudex ex officio procedens est intimandus.	750	Iustitia literæ nil iuris tribunnt.	56.44
Iudex negligens quomodo sit puniendus.	ibid.	Iustitia literæ non solent registrari, sed gratiæ sic.	56.50
Iudex ecclesiasticus in hoc regno non sequestrat, neque fai-		Iustus metus quis dicatur.	247.10
lit.		Luxta quid significet.	579
Iudex secularis si condeinet clericum in causa reali quid			
agendum.	421		
Judices & eorum ordo.	473		
Iudicandum quomodo sit in regressibus, tit. de regref.	238	L Aici compelli possunt pro sepulturis & aliis iuxta lau-	
Iudices regni in dubio graduatis fauere debent.	518	dabilem consuetudinem arresto senatus.	762
Iudices世俗es habent iurisdictionē contra clericos con-		Laici interdū etiā non patroni conferunt ex privilegio.	16.9
cubinarios.	763	Laici patronatus beneficium an possit vñiri.	138.28
Iudices regi excep̄tionem taciti valoris non admittunt.	791	Laici incapaces beneficiorum.	54
Iudicis boni lingue reseruantur.	499	Laici quomodo puniri debeant per secularis indices ob cō-	
Iudicis auctoritate spoliatus, ne conqueratur.	246.4	cubinarum.	760
Iudicium nomina in beneficiis litigiosis quomodo habeantur pro expressis.	81.5	Laicis actus spirituales interdicuntur.	606
Iulij Papæ tertij ordinatio quibus non suffragetur absolutio-		Laico que in totum, sive pro parte competit iuspatronatus,	
ad effectum.	102.12	illius est habenda mentio.	86.68
Iuraan & quando sint alleganda, gl. iura, in pte. 505. & quā-		Laicorum iuripattonatus an derogetur.	82.5
do sunt correcta.	506	Laicorum in derogatione iuripattonatus habēda est men-	
Iuramenti præstandi in electione forma.	532	tio semper.	84.34
Iuramenti præstatio in commendis monasteriorum ponit-		Laicorum iuripattonatus nō derogatur in Francia consue-	
tur in fin. 135.39. focus in commendis dignitati maiorum.		tudinaria & Normania.	84.36
num. seq.		Laicorum specialis est habenda mentio in derogatione iuri-	
Iuramentum de non reuocando viciatum nō impedit eum		pattonatus eorum.	86.59
reuocari.	41.193	Laicorum iurepattonatus deuoluto ad Papam non est opus	
Iuramentum per procuratorem præstatur.	53.51	derogatione.	121.50
Iuramentum prælatorum, regi præstandum, de quo profi-		Laicus an impetrat literas contra clericū generaliter super	
552		injuriis.	411
Iuramentum non deferetur in supplementum probationis		Laicus non admittit resignationem.	252.10
quando deber fieri plena fides.	637	Laicus cognoscit de possessorio beneficiorū, in verb. & de-	
Iurans soluere intra certum tempus, non est periutus si in-		fendant inductum.	108
dex eadem prohibuerit.	604	Laicus sine domini consensu de consuetudine Franciæ non	
Iurans non reuocare procuratorem an possit illū reuocare.	739	prorogat iurisdictionem in alium iudicem.	747
Iurans non petere restitutionem potest relevati.	246.7	Laicus non potest cōstituere vicariū ad præsentandum.	33.74
Iurant partes dolim in resignatione non interuenisse.	245.1	Laicus nō potest esse vicarius Episcopi.	27.35, nisi in tempo-
Iurare quæ teneatur curarū episcopo.	23.2	ralib. nu. seq.	
Iuratus actus non tollitur per verba derogatoria.	699	Laicus pro se non potest impetrare literas gratiosas.	56.38
Iure cōmuni sublatō non tamen priuilegia tolluntur.	49.22	sed bene literas iust. nu. seq.	
Iure etiā diuino ius alterius tolli debet, gl. 1.	127	Laicus pattonus quis dicitur.	82.7. & quis ecclesiasticus. nu. seq.
Iuregentium quæfisit non derogat Papa.	130.17	Laicus pattonus habet tantum quatuor menses ad præsen-	
Iuri ad tempus, valer facta derogatio.	131.28	tandum, & an variate possit.	16.8
Iuri tertij non derogatur per perinde valere.	136.27	Latens deformitas non prohibet ordines sumere.	214.14
Iuri cōditionali tertij vel aī liguo, an possit derogari.	84.36	Lateranensis concilij tener.	319
Iuri pattonatus Regum nunquam derogatur.	86.64	Lateranensis ecclæsia & concilium cur dicatur.	516
		Latinitas falsa quando vietit rescriptum.	113.14
		Latio	

Index Praxis Beneficiariæ

Latiōrem religionem adire non licet monacho sine authō-	
titate Papæ.	151.9
Latiſtine extendenda claus. quid proſit, in verb. Quibus in-	
ter alia.	102
Laurentius Valla taxatū.	306
Lectura qualis eſſe debeat.	609
Lectus qui cum funere fertur ad ecclesiā.	429
Legalis cognatio impedit matrimonium.	282.25
Legati potestas in diſpenſando qualis sit.	183.25
Legati reuocati gesta en valeant, de finis in resignatio.	249.
& ſeq.	
Legato aut Archiepiscopo ſeruientes excuſantur à rēſiden-	
do.	230.26
Legatum pro liberatione carceratorū quolibet anno, &c.	
436	
Legatum factum alicui ſi ſtudierit, debet intelligi viſque ad	
līcētiā vel doctoſtā gradū.	632
Legatus non potest in Francia creare vicarium vel ſubſi-	
tutum cum ſimiſi potestate.	588
Legatus an omiſſio medio confeſſe poſſit.	629
Legatus an poſſit creare canoniciū ad effectū obtinendi	
dignitates in ecclesiā collegiata vigore nominationum,	
588	
Legatus an derogare poſit regulę de xx. diebus ſi resignans	
moriatur ante vīginti dies, & in mēſib⁹ nominatorum,	
622	
Legatus an poſſit derogare regula de xx. diebus ſi resignans	
moriatur ante vīginti dies, & in mēſib⁹ nominatorum,	
622	
Legatus an poſſit derogare regulis cancellariae.	ibid.
Legatus an poſſit abſoluere in literis gratiæ.	712
Legatus an poſſit diſpenſare extra teritorium ſue legatio-	
nis & cum non ſuo ſubditio.	714
Legatus non potest diſpenſare ut filius etiam legitimus ha-	
beat ecclesiā, in qua patēr miniftrauit.	204.32
Legatus Papæ an curiam habere dicatur.	334
Legatus de latere potest vñre.	137.24
Legatus non vñit Episcopatus.	138.25
Legatus an per concuſum confeſſat beneficia ex alia pro-	
uincia.	120.38
Legatus Papæ an abſque ſpeciali mandato, poſit confeſſe.	
33.6.5. & ſeq. & nu.	70
Legatus non poteſt alicui dare facultatem recipiendi reſi-	
gnationem certi beneficij, & idem in Episcopo.	35. 109.
& ſequent.	
Legatus non vñtit verbo fiat.	75.17
Legatus & epilcopus quib⁹ caſib⁹ poſſint diſpenſare.	181.22
Lege ſublata remanet tamen naturalis obligatio, quæ non	
collitur a principe.	185.39
Legere quid debeat theoloſus, & quomodo.	609
Leges an & a quo extendi poſſint.	505
Leges magiſtralibus quæ.	50.47
Leges ad tollendū ambitionem.	171.54
Leges diſponentes de matrimonio quæ ſeruentur.	280.12
Legitimus poſt mortem patris ei non ſuccedit.	139.6
Legitimus non eſt propriè legitimus.	292.10
Legitime matrimonio natum eſt oportet promouendum:	
& an ceneſatur cum eo tacite diſpenſatum.	8.11
Leonis natura traditur, & quomodo conueniat Papæ.	702
Leui etiā febricula facit incidere in regulam de 20. diebus.	
254.5	
Lex ad futura extenditur, non ad præterita.	332
Lex & ordinatio in ſenatu debet publicari & recitari.	781
Lafas maiestatis reus priuatus eſt beneficio.	235.32
Liber statutorum quādō non habet ſubſcriptionem an pro-	
poſſet.	672
Liberalitas Papæ in quibus confiſtat.	706
Liber electio ſeu nominatio, in intelligitur de habili.	49.21
Liber gens quæ dicatur.	500
Liber olim collationes relinquebantur epilcopis.	60.1
Liber multis ſumitur modis. glo. libere. §. i. de regia.	561. &
620	
Libertas ſub rege pio quam grata.	437
Licentia non petita religioſus exiēs monaſterium an ſit ex-	
communicatus.	210.17
Licentia petita & non obrenta an ſufficiat ad transferen-	
dum monachum.	151.6
Licentiatos an poſit creare capitulo ſede vacante.	122.69
Licentiatos promotus ſine rigore examiniſ, an per regem	
nominati poſit.	550
Licentiatos in utroque præfetur bacheloreo formato.	532
Limitata potestas vicarij non extenditur.	48.131
Limitata potestas vicarij intra diocesis non extenditur vñ-	
tra.	43.229. & ſeq.
Limitationes ad hanc regulam.	274.12
Linea vñti mandati quomodo debeat ſcribi.	740
Lis an requiratur ſuper beneficio ad impreſtū ſi neutrī.	
126.15	
Lis ſue iuſta, ſue iniuſta ſufficit ad ſubrogationem. gl. 5.166	
Lis dolo mora non inducit vitium litigioi.	166.1
Lite pendente an fieri vñio.	143.18
Lite pendente curatus non tenetur promoperi.	224.41
Lite pendente an per reſcriptum ſi neutrī, poſit impetrati	
beneficiū ab ipſo colligante.	227.77
Litem fingens vel procurans eſt priuatus beneficio.	234.42
Litem dolose fuſcipiens in ſenatu moribundum, nō ſubro-	
garat.	164.1
Litera vna ſuper aliam in reſcriptis Papæ nō debet ponī.	74
Literarum tonsuræ forma in legitimis.	70.1. & in baſtardis
nu. ſeq.	
Litera iuſtitia & gratia quomodo diſferant.	54.1
Litera ſecundū interpretantes priores ad eas reſtringuntur.	
55. 20	
Litera gratia & iuſtitia diſerimodè diriguntur.	55.28
Litera gratia per obitum concedentis licet re integra non	
expirant.	56.36
Litera apostolice an debeat linearī.	446
Litera directe vñiuerſis, an comprehendant parlamenta.	503
Litera regia an valeant in præjudicium ordinationum im-	
petrata.	77
Litera regia iuſtitia in Francia iudicibus regiis ex ſtylo di-	
rigi ſolent.	516
Litera gradus etiam tempore quadraginta infiuari de-	
bent.	642
Litera monitoria, præceptoria & executoria, quæ ſint.	656
Litera faſiſne non conceduntur per ſeneschallos vel bailli-	
uos.	735
Litera duplicata an manu notarij debeat eſſe ſubſignata.	
643. & ibi datur bona cauēla graduatis & nominatis,	
Litera omnium graduum, an ſint infiuandæ.	ibid.
Litera temporis ſtudij an valeant ſi ſcripta ſunt post nomi-	
nationem.	636
Litera ad lites & ad beneficia ſe habent ut excedentia &	
excella.	57.61
Litera in forma pauperum an ſint litera iuſtitia.	80.6
Litera quomodo expedienda.	583
Litera exterorum ad beneficia vbi comprobentur.	288.18
Litera Regia non impetrantur ad reſcindendum permuta-	
tionem.	275.32
Literas originales collator retinere non debet.	642
Literas omnium graduum an quis infiuare teneatur.	635
Literati aliciendi ſunt, & non præceptis trahendi.	514
Literati præfici & iuſti ad conſilium vocadi ſunt. ibi. & 515	
Literati quare ſtatutum eſt prouideri.	591
Literati prouidentis conſtituſio eſt tum iuri diuino, tum cano-	
nico, tum ciuiili iuri conformis.	ibid.
Literati prouideri debet.	617
Literis miſſis ab epilcopo de confeſſando tale beneficium,	
an ſit credendum.	26.10
Literis probandæ ſunt dimiſſorizæ.	12.34.8. & ſeq.
Literis tantum expeditis datur perinde valete.	158.57
Literis probandus eſt titulus beneficii.	61.24
Literis non confeſſis an acquiratur ius.	252.73
Lites ſunt flagella omnium duriflma. glo. 1.	163
Lites ſacra quæ dicantur.	510
Lites nō prolequuntur ſine magnis ſumptibus, ex quo nō	
debet quis facile litigare.	511
Liti	

& Concordatorum.

Liti beneficij renuncians, an titulo renunciare intelligatur.	105	Mandata sponte, & sine mandato speciali, & sine alterius voluntate impetrati possunt.	782
252. 20 Litigantium impetratur beneficium per si neutri.	125.1	Mandata quando non afficiant primum beneficium.	716
Litigantium nomina quomodo possint exprimi.	127.34	Mandata duo an possint dirigi episcopo, & duo capiui.	704
Litigiosum beneficium exprimendum, & quod dicatur litigiosum, in verbis aut litigiosum.	73	Mandata quod modis signantur, & expirant.	688
Litigiosum beneficium quomodo possit impetrari.	8c.1	Maudata quis concedere possit.	676
Litigiosum beneficium an possit alteri conferti.	161.29	Mandata quando concedi possint.	677
Litigioses qui dicantur, & in quibus.	411	Mandata an per mortem Papae expirant.	ibid.
Litis non habita mentio, an vitiet, si neutri.	127.33	Mandata an a diversis scribi possint.	679
Litispendientia & item pendere quid sit.	366	Mandata quare inuenta sint.	680
Litis status exprimendum est in impetracione, in verbo, super ea.	105	Mandata quibus concedi possint.	681
Litis status cur exprimendum in impetracione, in verbo, aut litigiosum.	73	Mandata ad dignitates tantum an valeant.	ibid.
Loca ad quae trahuntur personae in rescriptis.	408	Mandatarij post mensem presentationis acceptare possunt beneficium, non ante, & quomodo ille mensis computetur.	619
Locans fructus beneficij presumitur titularius.	glo. L.267	Mandatarius & nominatis in quibus differant & conueniant.	52.692
Loci cuius ratio habeatur in regula, de verisimili notitia gl. 8.117		Mandatarius & nominatis quomodo faciat locum huc reg. 262.5	
Loco certo, & ad certum tempus constitui potest vicarius.	27.25	Mandatario excommunicato facta collatio a Papa valet, secus ab ordinario, in verbo, per se, vel per alium.	108
Loco certo soluere debenti intelligitur datus terminus eodem conferendi. gl. 19.	118. & seq.	Mandatiorum iuri, aut nominatorum derogari non potest in Francia, in verbo, aut si aliqui.	110
Locutum importunitas inducit erectionem simplicis beneficij in parochiale.	148.2	Mandatarius potest conferi beneficium ante mensem vacans si velit acceptare. gl. post mensem.	730
Locum suum an repeatat canonicus resignans eodem sibi restitu canonicatu.	268.19	Mandatario tertio quando prouideri possit.	681
Locus situationis beneficij exprimendum in impetracione, in verbo loci, de Baliancis.	68	Mandatarius euicto beneficio an suu perdat mandatum.	733
Locus beneficij per se existens, aut intra aliam ecclesiam quomodo sit exprimendum in verbo per obitum.	68	Mandatarius quando non preferatur graduatis.	693
Loquens solitus est pra ponere minus dignum.	671	Mandatarius beneficium non excedens decem libras Turonen. acceptare non tenetur.	690
Loqui & intelligere idioma patriæ exterus in regno beneficiatus tenetur.	287.4	Mandatarius tenet probare numerū decem vel quinquaginta beneficiorum.	683
Lutheri etymon, & eius heresis.	365	Mandatarius collatore mortuo cui directum rat mandatum quem requiri posuit.	742

M

M Achinans in mortem viri non potest eius coniugem accipere.	283.27	Mandatarius quomodo teneatur in possessio.	53.45
Mag. Ionen, sedis translatio ad Mōtempessulanum. in verb. Mag. Galonen.	68	Mandatius limites excedeus vicarius punitur.	43.21
Magister in theologia in medicina, & in artibus dicitur, & quare.	549. & 600. & seq.	Mandatius pluribus impetratis vtrū eorum praeualeat.	52.27
Magister artium sub bulla promotus non est capax beneficij villa muratae.	670	Mandato fretus etiam antequam illud accepit resignare potest.	241.24
Magistri artium an praferantur his qui studuerint tantum trienium, quo ad beneficia sita in villis muratis.	ibid.	Mandatum excedens vicarius, aut absque eo procedens tenetur ad interesse prouiso.	28.42
Magistrorum artium contra conditores impugnatatio.	65.2	Mandatum collatoris requiritur ad beneficij possessionem accipiendam.	445
Magistrum vocari non debet alicui esse molestum.	601	Mandatum quid sit.	50.45
Maior summa an possit dari, si de minori mandetur prouideri.	61.23	Mandatum priuati quid & quotuplex.	ibid.
Maior & minor excommunicatio quomodo differant.	102.3	Mandatum an requiratur in literis gratia & iustitia.	56.46
Maior, verior, seu amplior expressio quomodo intelligentia, in verbo, aliorumque circa præmissa.	89	Mandatum prouideri de dignitate intelligitur de non curata.	52.34
Maior aut principalis dignitas attenditur pro cōsuetudine.	195.2	Mandatum mittendi ipso actu mandatarij in possessio.	53.45
Maiores etiam dignitates vacantes post mortem Papæ confirmantur a successore, nulla habita mentione derogationis.	87.1	Mandatum Papæ de prouidendo quomodo officiarum beneficium primò vacaturum.	59.33
Maiores post pontificalem non veniunt appellatione dignitatis, in verbo, post pontificales.	195.1	Mandatum, nominationes, & generales reservationes non impediunt vniomem.	138.31
Maiori quatuordecim annis conferre quid moueat Papam.	103.6	Mandatum à Papa de prouidendo monacho non importat translationem.	151.16
Mala plurima ex commendarum concessione, & allusio vocabuli.	133.12	Mandatum an comprehendat prebendam in ecclesia cathedralis.	727.728
Malorum congeries ex pluralitate beneficiorum.	185.60	Mandatum speciale non requiritur ad impetrandum dispensationem.	181.23
Mandata nō diriguntur patrono laico nec nominationes.	61.4	Mandatum quomodo sit innotescendum procuratori.	
Mandata non diriguntur nisi habentibus decem beneficiorum collationes.	615	241.25	
Mandata quis primò inuenierit.	675	Mandatum intra quod tempus debeat presentari.	732
Mandata quomodo scribi debeant.	702.703	Mandatum speciale quando dicatur, & requiratur.	540
		Mandatum sufficiens quando dicatur.	ibid.
		Mandatum directum episcopo plures habenti episcopatus, & abbatias quam officiat. gl. N. id est episcopo, in forma mand.	704
		Mandatum capitulo, an & quando singulares comprehendantur.	ibid.
		Manaria beneficia reuocatione & morte vacant.	211.41
		Manumissus vindicta vnde dictus. 435. & manumittendi modulus.	ibid.
		Manum.	

Index Praxis Beneficiariæ

- Manum infringens regiam quomodo puniatur glof. in manibus, & de multiplo iudice fortis & militari. ibid.
 Manus regia de quo pro sit. 544
 Manus ante leuationem non debet quis ministrare. ibid. &
 an debeat quis citari. ibi
 Manus Papæ ad positione quomodo reseruetur beneficium. 59.30
 Manus Papæ appositi plus afficit quam reseratio. ibid. 34
 Manus Regia levatur mortuo colligante. 162.39
 Manuum appositiones & reseruationes in beneficiis reprobatae per concilium Basiliense. 169.38
 Marie sotoris Moyse pena ob murmurationem in fratrem suum. 388.8c.401
 Maritus qualiter tenetur de bonis dotalibus ad debita uxoris. 435
 Maritus uxoris constitutus procurator in aliquibus, in aliis agere non poterit. 43.232
 Maritus sicut habet ius in uxore, ita beneficiatus in beneficio. 63.10
 Masculinum cōcipit femininum, non neutrum, in beneficiis, glof. super ea, in forma, nouæ prouisionis. 105
 Matrimoniales causæ specialem desiderant commissionem. 38.155
 Matrimonij causa vel mortis civilis inducta vacatio an continetur sub verb. deceferit. 275. & seq.
 Matrimoniorum dispensatio. 280.1
 Matrimonium inducit vacationem beneficiorum. 279.38
 Matrimonium quibus modis prohibeatur. 390. & sequentibus
 Matrimonium an dole annulletur. 245.8
 Media pars fructuum reservatio an valeat. 59.15
 Media persona quomodo purget vitium paternum. 204.22
 Mediatis vel immediatis Papæ successor expedire potest per rationi congruit. 179.25
 Medicus à practica & exercitio debet abstinere quando habet beneficium. 633
 Medicus tria scire debet, præterita, præsentia, & futura, & quatuor considerare. ibid.
 Medicus tres annos studens non est capax ad beneficia vilium muratarum. ibid.
 Medicus nouus pefcis in patria. ibid.
 Mediolani dux quo iuste rex Francie dicatur. 500
 Meditatio in legendis scripturis, intelligendis, & faciendis requiritur. 514
 Melior quis dicatur. 533
 Melior titulus quis dicatur. 64.28
 Meliorandi causa mutatur locus monasterij. 149.7
 Membrana requiritur ad bullam. 94.12
 Mendicans nec quidem vicarius esse potest in religione, ad quam translatus est. 212.51
 Mendicantes religiosi an possint transire ad aliam religionem. 212.47. & pag. 257
 Mendicantes qui dicantur. 684
 Mendicantibus beneficia non sunt conferenda. 567
 Mensarius seu banquearius, qui non dedit bullas tempore debito, quomodo tenetur. 609
 Menfe capituli vniuersitatem beneficium non exigit, nisi temporalem vicarium. 143.6
 Menses deviationis sex non possunt abbreviari. 120.33
 Menses quomodo computentur hic. 619
 Mensis quare datur mandatarius de acceptandum. 730
 Mensis Aprilis & Octobris est præstitutus graduatis: mensis vero Ianuarius & Iulius nominatis glo. primo mente. 617.8c. seq. in rub. de regia facultate, vbi olim menses numeribus esse dicatos comperties.
 794
 Mensis spectandus à die presentationis mandati. 53.40
 Mensis subrogationis colligantium quomodo computandus: gl. vi. 166
 Mensis graduatorum exprimendus in imperatione, in verbis, anno. 89
 Mensularij quomodo comprobent signaturam. 91.7
 Mensularius suis impenfis curat bullas transcribi. 159.62
 Menthio an sit facienda ecclesiæ annexæ. 728
 Merator condenatus pro iniuria dicta aduocato regio. 535
 Mercatus tempore publicatur collatio facta vi resignationis. 271.8
 Mereti dicitur qui non demeretur. 190
 Merita quando sunt probanda. 710
 Merita à Papa allegata non veniunt probanda, in verbo, nos tibi. 102
 Merita illegitimi inducunt Papam ad secum dispensandum. 203.1
 Merita semper præcedunt defecctus. 460
 Metropolitanus vel cathedralis quomodo possit transferri. 149.1. & seq.
 Metropolitanana ecclesia quæ sit. 597
 Metropolitanam ciuitatem facit Imperator. 148.5
 Metropolitanus & archiepiscopus an differant. 522
 Metu facta profectio vel ordines recepti non valent. 545
 Metu resignatum beneficium Papa nusquam præsumitur alij conferre, in verbo, siue per liberam. 71
 Metu facta resignatio non valerit. 246.1
 Minor an possit acceptare beneficia curata, ratione mandati. 681
 Minor dispensatus de promouendo non tamen potest obtinere beneficium curatum. 188.76
 Minor xiiij. annis est inhabilis ad canonicatum, in ecclesia cathedrali. 197.2. & ideo secum multipliciter dispensatur, na. seq.
 Minor dispensari potest ad curatum in xxiiij. anno. 191.10
 Minor beneficiatus qualiter Sacerdotem debeat præficere ministerio diuino, in verbo, prouiso. 202
 Minor dispensatus ad curatum tenetur in secunda dispensatione ad duo prima exprimere, gl. tecum, in fi. 192
 Minor pars collatorum gratificans unum qualificatum preferatur maiori. 69
 Minor resignans an possit restituiri, & à quo. 251.3. & seq.
 Minor ordinatus ante tempus non obligatur. 218.10
 Minor celebrans ante tempus est irregulatus. ibid. 11
 Minor non promotus ad subdiaconatum & Diaconatum suo tempore an sit priuatus. 226.55
 Minor dispensatus ne promoueat ad aliquem sacram ordinem, non tenebitur promoueri in hoc tempore præstitulo à iure. ibid. 59
 Minor ordines & sacri, vbi & quando possint concedi. 217.5
 Minoti commandando ad vitam, an alia sit necessaria dispensatio. 134.33
 Minori xvij. annis non datur parochialis in titulum, sed in commendam. ibid. 34
 Minori vel militi facta concessio non præiudicat tertio. 30.10
 Minoris an teneat resignatio. 251.1
 Missas duas eodē die celebrari quandoq; permittit. 143.4
 Missæ parochialis tempore sit hæc publicatio. 271.7
 Missio in possessionem fit, aut per delegatum, aut subdelegatum, in verbis, per se, vel per alium. 108
 Missio in possessionem qua autoritate sit facienda. 107
 Missio in possessionem quo requiratur in beneficiis. 24.22
 Missio in possessionem beneficij fit per quemcunque clericum in Francia. 24.25
 Missio in possessionem à quibus facienda. 45.11
 Missionem in possessionem debet præcedere collatio sub intrusionis pena. 107.6
 Mittendus in possessionem impetrans. ibid. 5
 Mittens in possessionem qua debeat respicere. 45.24
 Mittere prouisum in possessionem oportet. 279.34
 Mixta beneficia collativa & celestia quæ dicatur. 399. & 569
 Modi constituti vicarium perpetuum. 144.12. & seq.
 Modi subrogandi. 159.4. & 160.5
 Modi vniendi tres. 137.11
 Modicum dari aut accipi pro collatione vel bulla non improbat. 249.22
 Modus impetrandi patuam datam. 64.2
 Modus vocandi est exprimendus in signatura, in verbo, maiorior verior. 89
 Modus antiquus impetrandi literas in forma pauperum. 60.2
 Modus quomodo capiatur. 617
 Molen

& Concordatorum.

Molendini construendi concessio valet etiam in præiudiciū alterius mojendini.	130.23	Mortuis omnibus litigantibus super beneficio non habet locum subrogatio,	237.6
Molestans prouisum ab ordinario an sit puniendus.	674	Mortuo Episcopo vicariatus exipiat.	42.11
Monachalis locus nō nisi in uno monasterio potest haberi.	5.7	Mortuo Papa, vt bullæ successoris fit publicatio.	271.12
Monachi ad aliud trāfati monasterium bona primo dona- ta monasterio cuius erunt.	180	Mortuo resignatario ante resonantem verē vacat benefi- cium.	275.27
Monachis, religiosis, &c. literæ non dantur proprio nomi- ne.	411	Mortuo colligitante contra quos petitio dirigatur.	162.3
Monacho translato an liceat redire ad primam religionem.	150.3	Mortuum non appellat Papa dil.fil.	412
Monacho data facultas testādi quomodo intelligatur.	48.16	Motu proprio claus.interpretatur.	52.20
Monacho facultas testandi conceditur à Papa.	286.1	Motu proprio clausula vel ex certa scientia non tollit ius tertii.	129.4
Monachus aut canonicus regularis cōstitui potest Episcopi vicarius, de licentia tamen sui superioris.	27.30	Motu proprio conferri beneficium viuentis an possit.	170.
Monachus ad aliam religionem transiens, an nouam pro- fessionem facere teneatur.	662.663	49& seq.	
Monachus habete debet comitem alium religiosum.	27.31	Motus proprii effectus, in verbo, eiusdem diceatis.	68
Monachus nō potest habere duo etiam simplicia beneficia.	209.8	Motus proprii claus.equipollit claus. Quod obſt.	77.17
Monachus dispensari nō solet ad duo beneficia.	ibid.9	Motus proprii vnum & quadraginta effectus, & quibus non profit.	
Monachus an quis datur ante professionis annum.	210.23	Motus proprius appositus in signatura & omissus in bulla an suppleatur.	72.1
Monachus bastardus est iphabilis ad episcopatus, & digni- tates.	206.67	Motus proprius in gratia non iugat circa regulam, de veri- simili notitia.	114.9
Monachus impetrando beneficium debet facere mētionem defectus natalium.	207.69	Mulctam cameræ Apostolicæ applicari, an seruetur in hoc Regno, gl.18.reg.canc.	118.2
Monachus ecclesiæ parochiali p̄fectus date potest vica- riuum.	231.47	Mulier subintroducta quæ dicatur.	177
Monasterij alterius religioso conferri nō potest beneficium nisi à Papa.	150.4	Mulieres deponere possunt pro nobilitate, glo.ordinario lo- ci.	756
Monasterij ad ecclesiæ secularem vniōne annullata redeunt in monachi in pristinum statum.	147.42	Mulieres ad consilium vocari non debent.	639
Monasterium commendæ quam soleant habere clausulam,	134.28	Mulierum precibus multa beneficia simoniacè obtinentur.	515
Monasterium Regalis esse fundationis quis probet.	288.23	Mutationes ecclesiastum & sanctorum possunt fieri.	592
Monendus est curatus reuersis parochialis vt refideat, & promoveatur.	224.35	Mutationes Episcoporum pro communī vtilitate, aut ne- cessitate fūnt.	149.9
Moneta taxatio & eius usus in Camera.	359		
Moniali concessum rescriptum perinde valete ad locū mo- nachalem.	156.24		
Moniali genitus, aut à coniugata, debet hoc exprimere.	88.7		
Moniali quomodo detur facultas morandi extra suum mo- naſterium.	297.51		
Monitio de occultis pro rebus non datur immobilibus, nec pro censibus.	670		
Monitio tria esse debet.	ibid.		
Morandi extra monasterium licentia quādo religioso con- cedatur.	210.20		
Morandi in alio monasterio facultas datur per breue.	297. 50		
Morbus etiam leuissimus impedimento studio, & lectioni esse solet.	608		
Mores boni sunt clericis necessarii.	19.44		
Mors quando quis datur eadem infirmitate, gl.11.reg.canc. infirm. benefic.refig.	260		
Morientem compermutante alter vtruaque beneficium ha- bebit.	265.28		
Mortientis beneficium intra viginti dies post resignationem dicitur vacare per mortem.	179.28		
Mors vnius expressa non prodest quo ad alium, in verb. aut ex alterius.	71		
Mors ciuilis an comprehendatur in hac regula, gloss.11. reg. cancel.	260		
Mortaliter peccat indigno conferens beneficium.	21.6		
Morte Papæ non extinguitur hæc reg. gl.9.	259		
Morte tantum vacantia beneficia subduntur reg. de verifi- mili notitia, gl.4.	116		
Morti proxima resignatio reprobatur.	254.1		
Mortis resignantis die accepta possessio non valet.	274.10		
Mortis tempore possidendo resignans priuat suum resigna- tum.	277.12		

N

Narrandi modi varij pro varietate imprestationum, & quid profisit narratio.	101.1
Narratio bullæ quomodo incipiat in singulis rescriptis.	101.3
Narratio est pars substancialis bullæ.	94.20
Narratio an possit mutari in bulla.	97.43
Natalium defectu non expreso, quid agendum.	156.13
Naturalis possessio & corporalis idem.	46.38
Naturalis defectus non suppletur vi perinde valere.	158.54
Natus tempore pestis extra ciuitatem, ciuius tamen cœetur, 640	
Nauigationis computatio fit aliter quam itineris terreni, gl. 9.reg.canc.de verisimili noti.	118
Necessaria collatio fieri potest à capitulo sede vacante.	124.85
Necessitas & utilitas ecclesiæ excusant à residendo.	229.23
Necessitatis & utilitatis causa reuocatur vniō.	45.6
Negatiu totum negat.	66-
Negatiu intelligitur imprestatio beneficij.	93.28
Negligens mandatarius quando dicatur.	689
Negligentia in perturbandis peruersis quid operetur in ec- clesia.	306
Nepos an impediatur aui beneficium obtainere.	204.23
Nepos legitimus descendens ex spurio an aui beneficium possit obtainere, ibid. 27.& quid, quo ad ordines.nu.seq.& de nepote patrui, vcl auuncali.nu.30	
Nequiter, verbum.	422
Nisi dictio quomodo capiatur,	668
Niti, verbum, quando verificetur.	422
Nobiles illegitimi an habeant hec privilegia.	638
Nobilis an dici possit, si e. bafardo natus fuerit.	ibid.
Nobilis tempore pestifero vbi probare nobilitatem suam debeat.	640
Nobilis ex altero tantum patente an gaudeat priuilegio no- bilium.	191.4
Nobilis spurius non vocatur.	211.32
Nobilibus ante quinquennium nominationes frastra dan- tar, quomodo intelligatur.	641

Index Praxis Beneficiariæ

Nobilium priuilegia,	637	Nominationes dirigi possunt regulari habenti duo secula-
Nobilitas ex antiqua progenie an requiratur.	640	ria si plura regularia habeat.
Nobilitas ex quibus cauletur.	637	Nominationes piures debent exhiberi, & quando possunt
Nobilitas possessoris beneficij est e: primenda, glo. 11.	175	concedi.
Nobilitas generis quomodo inducat ad dispēndium.	191.2	Nominationes signandæ sunt manu scribæ.
Nobilitas. Pápa, atque Rex.	290.1	Nominationes regularium ad regularia intelliguntur. glo. 636
Nobilitatis patroni habenda est mentio in eius derogatione.	86.61	conformitatem. §. volumus. de collatio.
Nobilitatis gradus.	737. & seq.	Nominationes impetrare non potest, qui beneficia vsque
Nobilitatis priuilegiis priuari nobilis potest.	638	ad summam taxatam haberet, licet non recipiat fructus il-
Nobiliter si non vixerint parentes, an priuilegium hoc no-		lorum.
bilibus competat, vbi declaratur quādo quis dicatur vi-	638	Nominationes an per professionem extinguantur.
uere nobiliter.		Nominationes concedere est priuilegium.
Nomen sancti exprimendum est in collatione.	23.17	Nominationes quot concedi vni possint.
Nomen sancti in mādatis apostolicis quando sit exprimen-	719	Nominationes an sint nullæ si concedantur habenti summa
dum. gl. pro expressis.		ducentorum florenorum.
Nomen suum quando debeat quis præscribere, vel postponere.	517	Nominationes viuueris datum successerunt in locum rescri-
Nomen proprium solum Episcopi, aut principum ponitur in literis.	7.3	pti in forma pauperum pro graduatis.
Nomen & cognomen defuncti beneficiarij qualiter expri-	69.	Nominationes cōsiliariorum Senatus Paris. tit. de nominat.
mendum, in verb. Ludouici.		62
Nomen petentis & cognomen est in serendum in signatura, in verbo, Ioannes.	67	Nominationes & mandata an se extendant ad dignitates, in
Nomen cog. & nomen defuncti canonici quomodo verius possit exprimi.	87.1	verb. in cathedralibus.
Nomen absque cognomine exprimere in permitt. quando sufficiat.	164.7	Nominationes quando corrigendæ.
Nomen beneficiarij, & cognomen possessoris quomodo ex-		Nominationis tantum Regie autoritate administrans pri-
primendum in impetratio, gl. 9. reg. canc. de annal. pos-	175	uatur iure, quod habet.
sess.		Nominatis cur priuilegia fuerint concessa.
Nominum appositio diligenter obseruanda, & quæ præfe-	414	256.31
renda.		Nominato antiquiori an possunt plura beneficia simul va-
Nomina Pápa conuenientia.	512	cantia conferri.
Nominare an rex possit ad ecclesiam que de nouo in cathe-		650
dalem erigitur.	542	Nominatos ab Epo an vicarius debeat examinare.
Nomina ordinandi, & parentum ipsius quomodo exprimē-		34.85
da in literis tonsura.	8.8	Nominatus à Rege Episcopus, si immiscuerit se ante Pápa
Nominare non potest Rex ante vacationem.	169.34	prouisionem eit intrusus.
Nominare an rex possit, quando episcopatus vacat in fau-		10.3
rem, vel causa permutationis.	543	Nominatus eligere potest si velit insinuare per se vel per
Nominare cui rex debeat.	545	procuratorem.
Nominare non potest rex ad dignitatem collatiuum.	546. & seq.	640
Nominare non potest rex ad episcopatum vacatorum, nec promittere.	547	Nominatus & graduatus prosequi debent.
Nominare non potest delphinus, mater regis, nec regina, gl.		67.4.673
rex Franci.	ibid.	Nominatus & graduatus collatoribus exemplum propriis
Nominare rex an possit ad monasteria monialium.	568	expensis tradit.
Nominare rex an possit ad prioratus non habentes mona-		643
chos.	569	Nominatus sua est nominatione priuandus, si aliquid dede-
Nominati qui non possint.	567	rit ut nominaretur.
Nominari debet canonicus per cuius mortem beneficium va-		546
cat, in verb. quod verus vacationis.	79.2	Nominatus prior à rege præfert secundo nominato ab
Nominati in quibus differant & conueniant mandatarii.	693	eodem.
Nominati omnes eiusdem anni in Francia sunt vniuersi data.	653	548
Nominati sicut ad expensas, damna & interesse tenentur,		Nominatus per regem, si postea ignorans reperiatur, potest
quando molestant ordinarium, ita quando ordinarius		reprobari.
molestat nominatum.	674	550
Nominatis deficientibus, beneficia vacantia in mensibus		Nominatus à rege post nouem menses, si Pápa prouisio illi
nominatorum debentur graduatis.	615. & 647.	fiat, non reicitur.
Nominatio an regi ex qualibet vacatione competit.	545	560
Nominatio Pápa fieri debet, non legato, vel alteri.	553	Nominatus, cui sunt duo collata beneficia an minus acce-
Nominatio per regem facta consistorialiter recipitur vel re-		ptare prius possit, ut demum maius habeat.
cusatur.	557	655
Nominatio regis intra sex menses non expedita an postea		Nominatus an beneficia plura obtinere possit.
expediti possit.	551	660
Nominationes ab vniuersitatibus conceduntur.	617	Nominatus ante nominis & cognominis insinuatione be-
Nominationes non diriguntur habenti tantum collationem		neficium petere possit.
duorum beneficiorum.	614	648
		Nominatus non tenetur acceptare primum beneficium.
		675
		Nominis impetrantis literam primam quomodo non suffi-
		ciat infere, sed extensem.
		113.23
		Non aliter nec alias.
		243.23. cum seq. ac. 244.30
		Nonobstante haec cl. rolli repugnantia, in verb. eidem orato-
		ri, &c. in forma signa.
		74
		Nonobstante claus. non inducit dispensationem.
		201.7
		Nos, dictio excludit alios.
		693
		Notarij attestatio rasuram purgat.
		112.7
		Notarij prima scriptura apud nos vocatur brevet.
		294.4
		Notario quādo intimari possit reuocatio procuratoris.
		24.9
		Notariorum breve quæ debeat continere.
		294.5
		Notariorum huius temporis barbaries & impropietas la-
		tinæ lingua.
		442
		Notarios inteluencire quomodo requiratur in reuocatione
		procuratoris.
		245.13
		Notarius committit falsum, si scribat reum coram tormetis
		sponte confessum.
		545
		Notarius quando possit extendere protocollo factū cum
		dictione. 615. Et an teneatur graduato ostendere protoco-
		llo, gl. lice. s. §. teneantur.
		ibid. & 642
		Notarius audire potest testes etiam domi.
		639
		Notarius Regius non mittit in possessionem beneficij, sed
		quidem attētatur.
		45. 20
		Notarius

& Concordatorum.

Natus Regius non debet esse clericus.	ibid. 22	39. 159	Officialis aut vicarius potest cogere patronum ecclesiasticum ad congruam portionem assignandam vicario perpetuo.
Notificatio relocationis quomodo facienda vicario.	42. 211	39. 163	Officialis foraneus an possit esse executor mandatorum, & an monachus.
Notificatio actus requisita est de eius forma.	277. 1	741	Officialium curiae Rom. est reformare bullas.
Notitia verisimilis unde extracta, & ad quos & quam bonos suis queri debeat.	363	Officialium Papæ beneficia quomodo sint reseruata.	
Notitia reletatio quomodo subintelligetur.	73. 10	58. 25	Officis Regii daris non est praesertim certum tempus.
Nova prouisio quid.	94. 1	121. 45	Officium quid sit.
Nova prouisio requirit dubitationem, sed modicam sufficit.	94. 2	619	Officium regulare quid.
Nova prouisio non habet locum in prouisione Papæ dubia, sed perinde valere.	95. 5	53	Officium habens perpetuum potest in eo Episcopatu promoueri.
Nova prouisio & perinde valere differunt.	155. 3	6. 23	Officium claustrale non datur in commendam.
Nova prouisio beneficij regularis an egeat translatione.	151. 21	135. 28	Officium coram quo sic resignandum.
Nova prouisio post sex menses resignationis an valeat.	274. 20	238. 14	Officium excusat officiale à presumppta calunnia, & ab expensis.
Nova collatio an sit necessaria resignanti volenti redire ad suum beneficium.	279. 31	521	Officium vicarij & capituli sede vacante.
Nova prouisio causa permutationis quae continere debeat.	279. 34	122. 63, & seq.	Officium prelati & sacerdotis est ut discat, & doceat.
Nova prouisionis bulla an possit exprimere ius patronatus non expressum in signatura.	85. 51	228. 4	Officium secundum acceptans quomodo puniatur.
Nouiter fundatum beneficium non potest à vicario conferri, nisi hoc specialiter concedatur.	36. 124	182. 3	Officium Regium & signans viuere debet quadraginta dies post resignationem, gl. 5.
Nouum ius non confertur subrogato, sed id tam ius quod cedenti competebat.	160. 14	257	Oleum cōficiendi potestas exprimenda est in vicariatu.
Nous intellectus ad c. ei cui. de præb.	655	31. 40	Omissio diecesis an viet impetratio, in verbo, eiusdem diecesis.
Nous interdum augetur conferendi terminus collatoris.	120. 35	68	Omissio in bulla de contentis in signatura inducit bullam rescribendam.
Nubes secundo mulier potest impetrare dignitatem priori matrimonij.	280. 9	1143	Omissionem in bulla factam eorum quæ erant in signatura, supplemus per perinde valere, aut rescribitur.
Nelli hominum, hæc claus. quid operetur in verbo, nulli. 111		157. 10	Omittere quando quis dicatur.
Nullitas sententia si allegetur, quando sit exequenda.	754	645	Omnia alia & similia facie di clausula quid importet.
Nullum ius habens an possit obtinere, si alteri, &c.	125. 6	40. 181	Omnia & singula quid denotent.
Numerales dictiones extensa scribi debent.	740	743	Onus triplex Papæ & prelati impositum.
Numero certo canoniconum derogatur in mandato.	53. 39	520. 521	Onus potest imponi beneficio.
Numerus beneficiorum effrenatus quis intelligatur.	52. 17	604	Onus lectura vel residentia, non potest per theologum praesciri.
Nummus vincit, nummus regnat, & imperat.	590	604	Operas an debeat monasterio à Rege nominatus, ut alatur.
O Bedientia erga Papam ab omnibus est necessaria.	328	289. 31	Opinio Petri Ferriensis, dñata de clericis reicitur.
Obitus appellatione in beneficialibus non venit mortis civilis, in verbo, per obitum.	69. & 559	798. 799	Opponi quando possit in rescriptis taciturnitas exceptionis peremptoria.
Oblatio filiorum curia non iuuat hodie ad eos legitimandos.	293. 34	36. 51	Oppositionis an sit habenda mentio in rescripto si neutri.
Oblationum tertia pars adempta Episcopis.	200. 4	126. 24	Optio an tollatur per Papam, in verbo, & qualibet alia.
Obligatio contra ius an valeat.	460	111	Optio ad regem pertinet, an nominet, doctorem vel licentiatum.
Obligatus ad dandum certum beneficium, an possit aliud dare.	95. 25	549	Orans pro rege Francie lucratur indulgentias à Papa, & quasi.
Obstantia gratia quando tacite videantur sublata.	90. 5	407	Orator quomodo accipiat in verbo, orator.
Obstantias oratoris haberi pro expressis quid operetur.	76. 1	89	Ordinare & disponere tam in iudicio quam extra locum habent, & præfati que ordinarij.
Obstantia exprimenda pro personæ qualitate, in verb. non obstantibus.	109	616	Ordinare quot modis capiatur.
Obtenta iam beneficia non includit dispensatio ad duo, nisi ea sint expressa in ver. conferantur.	197	545	Ordinarij collatores qui dicantur.
Obtinere quando quis dicatur.	657. & 713	614	Ordinarij est vel superioris admittere resignationem.
Occultus & publicus simoniacus quomodo differat.	248. 13	238. 11	Ordinarij & legati collationes an subdantur regulæ de verisimili notitia, gl. 5.
Oculi defectus remittitur per breve.	297. 55	116	Ordinarius non potest habere modum vacandi pro expenso, nec absoluere ad effectum.
Oculo carentis non est aptus ad sacerdotium.	214. 11	23. 15	Ordinarius & capitulum ad quod tempus commendare possint.
Odiosa est dispensatio.	187. 64	192. 6	Ordinarius confert minori dispensato.
Officia Regia non debent concedi ante vacationem.	169. 39	127	Ordinarius quomodo debet inspicere dispensationem, an requam conferat secundum, in verbo, vel ex causa permutationis.
Officia tria simul non potest quis obtinere, in verb. etiam si curam.	195	2. 8. & seq.	Ordinarius non admittit resignationem in fauorem tituli de pura resignatione.
Officiales Curia.	464	261. 10	Ordinarius an subdatur regulæ de viginti diebus.
Officiales Regij non possunt esse vicarij seu officiales prælatorum.	27. 34	602	Ordinarius collator an possit preferre baccalaureu doctori.
Officiales Regij residere tenentur.	232. 72	A A 2	
Officiali principali non foraneo delegat Papa.	107. 1		
Officialis interdum est vicarius simul, aliquando separatur pro consuetudine loci.	30. 24. & seq.		
Officialis & vicarius dicuntur esse in dignitate, ad hoc, ut eis rescripta Papa dirigi possint.	30. 26		
Officialis an possit conuertere pecuniam corporalem in pecuniam.	38. 13		
Officialis an possit cognoscere de causa Episcopò delegata,			

Index Praxis Beneficiariae

Ordinarius quando possit commendare beneficium secularē regulari.	210.14	superiorem.	431
Ordinati extra quatuor tempora suspensi sunt.	218.16	Papa an priuilegium canonis tollere possit, & an valde cōsuetudo vt clerici coram secularibus conuentantur.	799
Ordinatio datarii Papæ multa continens.	64.3	Papa contra aliquem arma monere non debet, nec alii quis contra eum.	513
Ordinatio debet in senatu recitari & registrari, & cur.	794	Papa quare episcopus vocetur.	513
Ordinatio sancti Ludouici contra symoniacos.	531	Papa sicut potest renocare iura edita, ita & innovare.	17
Ordinatio verbum quid importet.	331	Papa & episcopi ardua cum consilio explicant.	541
Ordinatus non tenetur probare ordinantem ritè fuisse promotum,	10.4	Papa an ardua sine Cardinalium consilio explicare debeat	519
Ordinatus & cōferens ordines ante tēpus sunt suspesi.	218.7	Papa solus dat facultatem eligēdi, quā an possit tollere.	547
Ordinem aliquem ex sacris sumere non tenetur dispēsatus de non promouendo.	216.18	Papa an sine regis nominatione ante nouem menses finitos prouide possit.	558
Ordines no potest sumere collegiatus, vel bursarius ratione collegii, s. volumus.	654	Papa in quibus casibus extra regis cōfessum prouideat.	561
Ordines insitati.	462	Papa an possit dispensare quod secularis teneat abbatiam sine habitu, & professione.	574
Ordines sacros vno die plures capiens an suspendatur.	358	Papa in electiis an possit hodie præuenire eligentes.	576
Item tempus capiendorum ordinum.	357. & seq.	Papa & rex sunt ordinarij hominum delegati dei.	592
Item atas ordinandorum.	358	Papa conferre potest qualificatis etiam omissis mediis.	591
Ordines suscipere non potest absolutus ad effectum.	103.19	Papa iure præventionis nominato habent ultra summam ducentorum florenorum conferre potest.	660
Ordines perperam suscipiens est perpetuū suspensus.	219.3	Papa beneficia antequam vacent an officiis possit in praetudicium nominatorum.	662
Ordines probandi literis sunt.	9.27	Papa potest dispensare in regularibus vt beneficia regularia alterius ordinis habeant, secus in secularibus.	ibid.
Ordinis appellatione non venit sacer ordo.	10.5	Papa quando iure præventionis conferre possit.	696
Ordinis diuersi beneficium impetratum à monacho, an requirat eiusdem translationem.	151.18	Papa quando non est canonice promotus, mandata nō concedit.	676
Ordinis & officii ecclesiastici perturbatio ex pluralitate beneficiorum.	185.66	Papa non dispensat vt plura mandata dentur quam sit in concordatis expressum.	677
Ordinum exprimendorum facultas quando requiratur, in verb. ordinum.	89	Papa iure præventionis in eadem ecclesia duas præbendas conferre potest.	687
Ordinum acceleratio per dispensationem.	191.8	Papa beneficia sub mandatis comprehensa conferre potest sed requiritur quod hoc exprimat, & quid de legato.	699
Ordo requisitus in quolibet beneficio.	18.26	Papa solus derogat iurispatronatus laicorum, non legatus, at aliis.	84.30
Ordo beneficii regularis exprimendus.	113.13	Papa qua bulla vtatur.	311
Ordo sacer implet matrimoniū.	283.38	Papa solus vitetur hac claus. Quod obſt. habeatur pro expressis.	77.21
Ordo præcedit dicecesim, sed non ciuitatem.	414	Papa solus dispensare potest cum impetrante beneficium viuentis.	167.7. & 168.22
Ordo substantialis quando dicatur, & multa de ordine.	624	Papa tribus modis confert beneficium vacans.	121.46
Ordo non solet apponi, quando scribit Papa episcopis, secus abbatibus, sed locus sic.	703	Papa non confirmat inferioris collationem.	96.23
Ordo in prouidendo an requiratur in mandatis.	727	Papa pro dilectis scribit, & omnes præsumuntur dilecti, in verbo, Dilecto.	99
Orphanus pauper vel vidua an impetrant literas cōtra clericos.	411	Papa dispensando circa vitios corporē, committit causale cognitionem Episcopo.	214.7
Osculum maioris altaris fit in missione in possessionem & quare,	46.28	Papa confert ordines quoquaque tempore.	217.11
P			
Pacificā possēsio computatur à die litis finita. gl. 6.	174	Papa solus dispensat super ætate.	218.13
Pacificē quando quis dicatur possidere, & possēsio pacifica, an interruptatur per citationem inualidam, ibid.		Papa mortuo beneficia reseruata conferuntur per ordinariū.	59.36
Pacificum beneficium exprimendum in signatura dispensationis.	77.12	Papa an comprehendatur in reg. de viginti diebus.	233.3
Pactum, conditio, modus abesse debent à collatione.	17.2	Papa solus indulget hodie dispensationes in præbendis, in verb. in cathedralibus.	194
Palam beneficium cōferendum quomodo intelligatur.	17.12	Papa solus habet curiam.	334
Palatini Comites & eorum potestas.	342	Papa etiam vicarius non potest conferre, nisi specialiter ei fuerit concessum.	33.61
Papa solus erigit ecclesiam in cathedralē.	147.1	Papa vicarius forma.	41.186
Papa & legatus certis personis committunt, ac inferiores incertis, qui in possēsionem mittant.	45.16	Papa solus autoritate quomodo erigatur ecclesia in collegiatam.	149
Papa an plenitudine potestatis sit maior apostolo.	373	Papa multa epitheta, in verbo, Beatissime.	67
Papa quot modis prouideat per commendam.	132.4	Papa decretū appositum in reseruatione afficit & titulam, & possēsionem.	59.40
Papa duobus modis subrogat.	159.2	Papa & Episcopi dispensationes de non promouendo quomo dō differant.	215.2
Papa potest ad certa beneficia constituere vicarium.	29.1.2	Papa morte impeditus resignatarius excusatur à nō adeptā possēsione intra sex menses.	272.22
Papa grauans ordinariū de conferendo beneficium nō intelligetur de dignitate.	36.115	Papyro solet conscribi breue.	295.19
Papa prouideō monacho alterius monasterij videtur eum transferre.	151.15	Parentē religionē & diversa dicēcessis adenndi potestatē quis concedat monacho.	151.7
Papa ubique potest vnire beneficia.	137.23	Parentes emunt & iniustē acquirunt beneficia filiis, & consanguineis.	14.12
Papa semper excipit ius tertii.	157.32	Parentes	
Papa quomodo ad præsentationem patroni prouideat.	83.13		
Papa an sit super ius.	367		
Papa an possit dispensare matrimonium contrahi in secundo consanguinitatis gradū, &c.	462		
Papa vnde habuerit terras pro ecclesia.	436		
Papa defuncto quo pacto dentur à suo successore litera.	413		
Papa an possit legitimare filium regis non recognoscētis			

& Concordatorum.

Parentes qui dicantur gl. ex viro quæ parente.	640	Patriarcha solus Lugdun. habet deuolutiones ab Archiepiscopis Francie.	119.24
Parentum metus, aut cōsanguineorum annullat resignatio-		nem.	
Paria sunt facere aliquid tēpore inhabili vel habili & con-	246.2	Patrimonij habenda est mentio in literis pauperum.	56.31
ferre in tempus inhabile,	612	Patis sola praefectura impedit filium habere beneficium.	204
Parisiens quare sic dicit.	500	Patronati beneficij in curia vacantis prouisio non eger de-	
Parlementorum priuilegia.	501	rogatione.	83.20
Parricia priaatur ipso iure beneficio.	235.42	Patronum ius quid sit,	82.2
Parrochia quid sit.	666	Patronatus ius remissum in vniōne est irreuocabile.	147.40
Parochialem impletans, eāmque subticēs esse in villa mu-		Patroni laici qui sint, & ecclesiastici,	614
rata, an iuuetur perinde valere.	156.19	Patroni vel patrona ecclēsiae nomen verius exprimendi fi-	
Parochiale habenti in titulum, & aliam petenti in com-		cultas.	82.5
mendam, si Papa dicat, fiat ut petitur in titulum, quid		Patroni omisso in signatura an possit in bulla suppleri.	85.32
importet.	135.42	Patroni consensus an sit necessarius in permutatione.	265.21
Parochiale habēs promoueri tenetur intra annum.	221.1	Patroni consensus exigitur in vniōne.	142.6
Parochiale dicens ecclēsiā probare debet.	ibid. 7	Patrono recusante colentire permutationi potest episcopus	
Parochiale ecclēsiā in ciuitate vel in villa murata ha-		supplere.	84.41
bere cupiens quas qualitates habere debeat, gloss. modo		Patrono præsentante nō cui debeat, an fiat deuolutio.	122.56
præmissio.	668	Patronorum ius conferendi ad quem deferatur.	121.54
Parochiale ecclēsia religiosus habere non potest.	211.38	Patronus ecclesiasticus constituit vicarium generalem & ad	
Parochiales ecclēsia non solebat commendari nisi episco-		præsentandum.	33.72
pis, aut valde qualificatis.	134.35	Patronus an possit præsentare in casu regulæ de 20. diebus.	
Parochiales plures ex dispensatione obtinens quomodo		518	
censeatur dispensatus de non residendo.	188.71, & seq. &	Patronus potest ad beneficium de iure vacans præsentare,	
pag. 394		sicut collator conferre.	615
Parochiales ecclēsiae in villis muratis existentes nō possunt		Patronus excommunicatus an possit præsentare.	767
permutari cum non qualificatis,	667.668	Patronus laicus quando iurauit, variare non poterit gl. ple-	
Parochiales ecclēsiae quæ dicantur gl. parochiales.	666	nam. in forma manda.	739
Parochiales ecclēsias villa murata an iure præventionis		Patronus est vocandus in reuocanda vniōne, necnon colle-	
Papa conferre possit.	698.699	giato.	146.27
Parochiali ecclēsiae æquiparatur vicaria perpetua.	144.14	Patronus quomodo cautè consentiat vniōni.	147.41
Parochialibus æquæ principaliter vnitis an detur vicarius		Pauperes de Lugduno, & eorum heresis.	304
perpetuus.	143.3	Pauperi clericu an prouidēdū sit in ecclēsia cathedrali.	61.8
Parochialis ecclēsia dicitur esse cum administratione.	4.10	Pauperi clericu beneficium quinquaginta librarum māda-	
Parochialis vacans in curia sede vacante cōfieri potest ab		tur conferri.	ibid. 20
ordinario etiam ante mensem.	106.14	Pauperibus non diuitibus mādatur prouideri in forma pau-	
Parochialis interdū cōmēdatur regularib' personis.	134.36	perum.	60.4
Parochialis ecclēsia non debet vniri Capellaniæ.	137. 17	Pauperum forma pro graduatis.	136.1
Parochialis quomodo probetur.	667	Peccare quis plus dicitur, minus idoneum nominando seu	
Parochialis vniri potest canoniciatu ecclēsiae cathedralis.	137.18	prouidendo.	555
Parochialis an veniat nomine curati beneficij, gl. benef. de		Peccatum quæ mala generat.	397
disp. ratio ætatis.	193. & seq.	Pecuniā accipiēs etiā cū dare permisum est peccat.	249.23
Parochialis ecclēsiae resignatæ quomodo apprehendatur		Pecuniā sumere non debent prælati pro literis de non re-	
possessio.	271.5	fидendo.	229.16
Parochialis ecclēsia vacat per non promotionem intra an-		Pedagia vnde dicta, & inuenta, & quid à vestigali differant,	
num.	215.1	310. & seq. & pœna in illa inducentes, ab utroque iure,	
Parochiani an possint impetrare succursum.	149.10	ibid.	
Parochiani nominare debent rectorē Capitulo. &c.	430	Pœna de referentium arma ad Saracenos.	ibid.
Parochianos non habens curatus an promoueri teneatur.	224.34	Pœna malè impetrantium beneficium viventis. gl. 17.	178
Parochianus quis dicatur.	667	Pœna non prorogatur.	788
Partibus concordati bus quid ad iudicem cōfugiendum.	370	Pœna à iure statuta non debet transgredi sine magna causa.	
Participia futuri temporis denotant per sententiam.	674	611	
Parua datæ extra curiam mitti non debent,	ibid.	Pœna duplex quando pro uno delicto imponi possit.	673
Parui momenti res per breue conceduntur.	295.18	Pœna s. fin. habet etiam locum in conferentibus iure deuo-	
Passageriorum heresi.	305	luto.	675
Patitorum iusta punitio.	304	Pœna quibus afficiantur collatores alteri quam nominatis	
Paterenorum heresi.	ibid.	aut graduatis conferentes.	566
Pater cur Papa vocetur, in verb. pater.	67	Pœna sexaginta contra excommunicatos.	767
Pater solo facto ministrans non impedit filium idem obti-		Pœna triginta contra concubinarios.	717
nere beneficium.	204.21	Pendente lite non licet alium vacandi modum exprimere,	
Pater non prohibetur habere beneficium filij.	ibid. 29	gl. 19.	177
Pater quando retinet bullas beneficii filij & is nescit se ha-		Pendente lite an liceat resignare.	261.19
bere beneficium curatum, non facit vacare per non pro-		Pœna impenetrantis beneficium viventis.	168.9
motionem intra annum.	667	Pœnitentia quid & quotuplex.	395
Paterni beneficij dispēsatio facta bastardo an valeat hodie.	204.24	Pœnitentiatij literæ & brevia non validantur per perinde	
Paternum beneficium an & quando possit cōfieri filio na-		valere.	156.16
turali.	203.16	Pœnitentiatij & Papæ in signando differentia.	75.21
Patriarcha quis dicatur, & vnde.	341.451	Pœnitentarius Papa circa quæ dispēset.	183.35

Index Praxis Beneficiariæ

laicorum consensu.	84. 28	Perpetuus vicarius quis dicatur.	44. 241
Pensio an possit in præbenda theologali imponi.	604	Perpetuus vicarius quando detur vniuo beneficio.	143.1
Pensio an religioso possit constitui vt proprium.	460	Personales visiones reprobantur in Francia.	130.46
Pensio reteratur canonico consentienti dissolutioni vniuersitatis.	146. 35	Personam non transgreditur priuilegium.	49.26
Pensio tribus tantum casibus venit in hoc regno imponenda.	58.23	Personæ qualitas attenditur ad iadicandum instrumentum.	
Pensionarij morte at extinguitur pensio vel transferatur.	ibid. 20	247.11	
Pensionarius beneficij non percipit pensionem propria auctoritate.	58.18	Personæ duæ sunt, à quibus mundus regitur.	590
Pensionem quis habere non potest ex disp.ad benefi.	205. 49	Personæ appellatione, tam vir quam mulier venit, & an veniam vniuersitas, collegium, & aliud corpus.	668
Pensiones constituta an sint beneficia.	430	Personæ quæ possunt literas impetrare.	410
Pensiones in beneficiis quando moderantur ad tertiam partem.	58.17	Personatus quid sit, gl. personatus.	618
Pensiones duas non licet obtinere sub eodem techo, nec ecclesiastica cum pensione, in verb. etiam si sint.	195. & seq.	Pertinax quis dicatur.	302
Pensioni super futuro beneficio imponenda constitui potest procurator.	241. 29	Pertinere ad aliquem collatio quando dicatur.	728
Pensionis impositæ ab ordinario confirmatio dari nō solet sed à Papa, de novo concedi.	58.17	Peruenisse ad talem annum dicitur, quando eum attingit in verb. tecum ut ex nunc.	192
Pensionis constitutio ad desideret patroni consensum.	85.48	Pefulsum seu anulum portæ ecclesiæ quando requiratur tangere in possessione capienda.	46.34
Pensionum notabilia.	460	Pestis an excusat à residendo.	230.29
Per adoptionem secundi beneficij non vacat præbëda theologalis.	604	Petenti secum ad maiores dispensari, si ad dignitates cœderatur de maioribus etiam intelligetur.	208.88
Per nos aut per procuratorem resignamus.	239.1	Pete beneſicium graduatus & nominatus debet, & ibi an quis beneficium sine peccato petere possit, & in petitione quo sint consideranda.	648
Peregrini deseruunt per vicarium.	231.50	Petitio patti præcedens non impedit effectum claus. motus proprij.	51.23
Peremptorium in quibus requiratur.	507	Petitionis claus. nisi fuerint repetitæ in dispositione signaturæ non intelliguntur concessæ.	77.13
Perficitur gratia per hoc verbum fiat.	74.15	Petitor an professor sit is, in cuius locum subrogamur, sit ne exprimendum.	163.61
Perinde personam, tempus, & actum respicit.	155.8	Petrus an maiorem potestatem in iurisdictione reliquis apostolis accepit.	397
Perinde valere supplet transcriptionem bullis.	156.19	Philippus moleſte tulit, quod alicui non beneficisset.	100.10
Perinde valere claus. & eius notabilia.	460. & seq.	Philippus Valesius cur vestigial salis imposuit.	310
Perinde valere, trahitur ad confirmationem.	427	Pirata qui dicitur.	308
Periurus priuanius est suo beneficio.	236.58	Placet à rege in beneficiis concessum per sex menses expirat.	552
Permutandi claus. quomodo inferenda in signatura, in verbo vel ex causa permutationis.	199	Placet Regis non expeditur post sex menses in suis nominationibus.	240.20
Permutando non potest imponi pessimo super æquali vel minori beneficio.	58.24	Platina bibliothecarius, & eius opera magna.	436
Permutans in fraudem beneficij cum infirmo perdit suum beneficium.	257. 2	Plebania quomodo sit exprimenda.	89.7
Permutare an possit theologus cum non theologo.	612	Plebs an conuocetur ad vniōem faciendam.	142.11
Permutare beneficium cum temporalib. simonia est.	13.3	Plena fides nominationum debet fieri.	637
Permutare beneficium non licet accusato.	172.6	Plenitudo iuris canonice quando dicatur.	53.43
Permutare pót curatus nō promotus iuxta finē anni.	224. 37	Plenitudine iuris canonici quando quis dicatur habere.	729
Permutari an possit commenda cum titulo.	135.53	Plenum quot modis capiatur.	738
Permutari non potest vnitum beneficium.	144.18	Plumbum vnius bullæ mutare, quid.	312
Permutati nec alias resignari potest beneficium vniū.	142.9	Plumbum est de substancialibus bullæ.	93.3. & 13
Permutati non potest beneficium ad certum tempus concessum.	198.8	Plumbum in bulla apponens sua autoritate falsum committit.	94.15
Permutata beneficia non debentur nominatis.	663	Plurali numero pro singulati vtimur honoris gratia, in verb. vestre.	67
Permutati beneficij loco, aut resignati, vel alias adempti quando licet alius capere, in verbo, Simpliciter.	199	Pluralis Papæ locutio erga vnum, inducit falsitatem.	112. 11
Permutatio nō valet si alterū beneficij erat referatu.	73.12	Pluralitas beneficiorum reprobata multis rationibus.	181.2
Permutatio quid sit.	263.2	Pluralitas beneficiorum iuri ciuili inimica.	ibid. 6
Permutatio de beneficio non suo an valeat.	264.14	Plures habens prælaturas potest singulis specialē vicarium preficere.	27.23
Permutatio beneficij lite pendente an valeat.	161.nu.33	Plures in vnius locum subrogari possunt.	162.42
Permutatio etiam inæqualis annullatur.	257.5	Pluries ab eodē diuerso iure cōserere potest beneficium.	25. 4
Permutatio beneficij nō subiicitur regulæ de verisimili notitia.	115.4	Plurium collationum quenam optima.	ibid. 7
Permutationes approbandæ sunt per collationem.	264.5	Pepuli consensus an sit à rege requirendus, & quando.	541
Permutationes admittent pót capitulum fide vacante.	124. 95	Portæ sunt quartæ per quas intratur ad omnes ecclesiæ.	532
Permutationi recusantibus patronis Papa prouidet.	83.21	Portio priuilegiata quid sit.	611
Permutationis sex requisita gl. permutationis.	663. & est fauorabilis. 664. Et an valeat permutatio facta de beneficio vnius monasterij sine translatione.	Portio monachalis extinguitur, si melior fortuna sequatur.	
Permutationis approbandæ sunt per collationem.	264.5	289.38	
Permutationis admittent pót capitulum fide vacante.	124. 95	Possessio clericatus an invet.	9. 25
Permutationi recusantibus patronis Papa prouidet.	83.21	Possessio beneficij adipiscitur per solam signaturam.	158. 50
Permutationis sex requisita gl. permutationis.	663. & est fauorabilis. 664. Et an valeat permutatio facta de beneficio vnius monasterij sine translatione.	& pag. 156.27	
Permutatio Episcopatu an censeatur reuocatus vicarius, & an eius interim acta valeant.	43.22.5	Possessio beneficij non acquiritur sine speciali mandato.	726
Permutatio Episcopatu an censeatur reuocatus vicarius, & peronæ priuilegia, & habitatorum mira defensio.	594	Possessio de corpore in corpus, & de non corpore in corpus quando dicatur.	735
Perpetua vnió quomodo fiat.	137. 8	Possessio quomodo capienda sit, & à quo.	721. 722
Perpetua duæ vicaria sunt incompatibilis, in verb. vel ea rum perpetue vicaria.	194	Possessio quomodo probetur.	614
Perpetuo conferta sunt beneficia.	17.13	Possessio	

& Concordatorum.

Possessio in beneficiis non acquiritur sine titulo, nec retine-		
tur.	791	
Possessio ex titulo in beneficis iustificanda est.	ibid.	
Possessio antiquior an sit melior.	792	
Possessio diutina ecclesiæ tanquam vnitæ probat unionem,		
gloss.	9.141	
Possessio vitiosa autoris exprimenda.	160.19	
Possessio an queratur per tubrogationem.	161.26	
Possessio apprehenditur per subrogatum ex praxi Francie. ib.28		
Possessio capi & publicari potest post sex menses ante mor-		
tem resignantis, gl. 11. reg. can. de pub. resi.	272	
Possessio sine publicatione non valet, gl.17.	276	
Possessione priuari quomodo intelligatur resignans. 263.16		
Possessionem autoritate propria apprehendens an priuatur		
iure, quod habet in beneficio.	24.23	
Possessionem adeptus ex prima gratia inutilida, non tenetur		
aliam apprehendere.	158.52	
Possessionem apprehendere debet permutans.	265.18	
Possessionem canoniciatus quomodo quis possit probare. 598		
Possessionem ingredi non licet impetranti per incapacita-		
tem, nisi lata aliqua sententia.	125.106	
Possessionem accipi & publicari ante mortem resignantis		
sufficit.	274.23	
Possessioni beneficij incubens resignans facit id vacare per		
mortem.	273.8	
Possessionis acceptio, an vitetur, si non fuerit expressum ex		
quo tit.	734	
Possessionis beneficialis materia per octo regulas.	790	
Possessor vi possidens suum titulum iustificare tenetur. 63.23		
Possessor beneficij an ad praecettū executoris possessionem		
dimittere teneatur, in verb. contradicentes.	109	
Possessor non agit quis antequam inductus sit in posse-		
sionem.	734	
Possessorum beneficij contiouersum an ipsum efficiat litigium.	161.31	
Possessor episcopatus vel abbatiae ante sibi intimatas bullas		
confert.	249.25	
Possessor appellatione venit iuris possessor.	654	
Possidēs beneficium per alium, tenetur illud exprimere. ibi.		
Possidēs nomine alieno, nō tenetur exprimere beneficium. ib.		
Possidente resignante quare per eius mortem vacare cen-		
seatur beneficium, gl.1.	267	
Possidere & in possessione esse quomodo differant. 273. 1. &		
pag. 500		
Pot annum promotus non eximitur, quin priuetur parro-		
chiali.	232.72	
postmodum, dictio quid denotet.	378	
Posterior exprimens verum vacandi modum an preferatur		
priori habenti claus. alias quoquāmodo.	70.6	
Posterior impetrans quomodo prefertur priori. gl.2.	164	
Posteritatis legitimatio extēditur solum ad legitimos. 29.1.8		
Postliminium vbi non habet locum.	434	
Postulare an possint habentes priuilegium eligendi.	580	
Postulatio quid sit, & quando fieri possit.	347	
Postulatio à superiori admissa iustum prabet titulum.	16.5	
Potentior an subrogetur.	167.1	
Potentior nō prohibet cedere eum, qui iam pro se obtinuit		
sententiam.	152.3	
Potentis aut calumniosi vacationem licet redimere. 249.20		
Potest importat voluntatem.	612	
Potest & debet quādo iungūtur important necessitatē. ibid.		
Practica quando quis est extra regnum citatus.	748.749	
Practica tit.de pacifi, possell. post triennium.	756	
Prag. sanctio crat Papæ & ordinariis collatoribus exsol,		
ideo abrogata.	591	
Prandium debent habentes dignitatē in ecclesia. Andega-		
ueni fratribus illius ecclesiae.	589	
Prandium theologale ex septem decoratur.	598	
Praxis Francie comprobandi signaturas tempore belli. 91.8		
Praxis annullandi resignationem metu factam.	247.5	
Praxis Francie quomodo procedat impetrans per nō pro-		
	motionem.	225.10
	Præbenda quid.	5.13
	Præbenda duplex.	598
	Præbenda theologalis debet esse æqualis cum aliis.	399
	Præbenda alia si data sit theologo cum onere an valeat.	6.5
	Præbenda vna non debet conferre duobus.	600
	Præbenda regularis est theologo conferenda, secularis se- culari, nisi in defectum.	601
	Præbenda theologalis quoctunque tempore vacet conferre debet.	399
	Præbendam impetrans per mortem nūsqam relevatur ab expressione certi hominis defuncti. in verb. Etia coram notario.	71
	Præbenda an vacet per adoptionem præpositura.	393
	Præbendarum collatio sede vacante non devolutur ad ca- pitulim.	125.101
	Præbenda duæ si non ascendant ad summam ducentorum florenorum, an excludant nominatum.	658
	Præbenda dimid., an excludant mandatatum.	687
	Præbenda sancti Hilarij Pictaviensis & ecclesiæ Lugdunensis fuerunt reducta ad æqualitatem.	599
	Præbenda seu canoniciatus possessio quomodo appre- hendatur.	47.36
	Præcati constitutio an prosit quo ad istam regulam.	275.33
	Præcedentis prouisionis quomodo sit habenda mentio in gratia si neutri.	12.36
	Præcepta & mandata faciendi, claus. in vicariatu.	40.175
	Præceptorum Hierosolymitanæ & sancti Antonij possunt ab exteris obtineri.	277.9
	Præcibus hereticorū obtinetis beneficium eo priuat⁹ est.	234.24
	Prædecessoris debita non tenetur soltere subrogari.	162.45
	Prædecessoris titulus regulariter non ostendendus.	163.57
	Prædicandum vbi sit in ecclesia maximē.	606
	Prædicare quid debeat theologus.	ibid.
	Prædicare quoties tenetur theologus.	610
	Prædicatio quid sit, & qualis esse debeat prædicator.	606
	Prædicationis verbum quandoque ex quinque causis aufer- tur.	607
	Prædicator cuius expensis alendus sit.	ibid.
	Prædicatorum an debeat quidquam recipere causa prædi- cationis.	ibid.
	Prædicatori priuilegia.	ibid.
	Præiudicium confangineorum an impedit filium natura- lem legitimam.	292.15
	Prælati omnium maximē tenentur residere.	228.3
	Prælati negligentes punire concubinarios magis peccant quam concubinarij.	761
	Prælatio in beneficio quando locum habeat.	697
	Prælatou promoto qualis fuerit quomodo cognoscatur.	531
	Prælatus tripliciter subditos pascere debet.	520. & 521
	Prærogatiua Papæ quando concurrit cum ordinatio.	261.16
	Prærogatiua meitorū est causâ ad disp̄sādū sufficiens.	184.50
	Presbyter aut clericus solo verbo sien potest à Papa.	6.9
	Presbyter, aut cleric⁹, seu notari⁹ mitteat in possessionē.	45.13
	Presbyter cui est assignatus titulus non tenetur habite cum coniugatis.	762
	Presbyteri absoluente in casibus prohibitis quæ pena ple- ctendi.	324
	Presbyteri non possunt prorogare iurisdictionē etiā coram domini supplicationum, quos requestarum vocant.	748
	Preſcribi potest vno aliquiū ecclesia.	147.34
	Præscripta vniōnis causâ an sit probanda.	ibid.35
	Præscriptio nō probatur ex tempore decem annorum.	192.6
	Præscriptione ius quæsumum an princeps tollere possit.	137.32
	Præsentandi & eligendi potestas data etiam cū claus. & alia omnia maiora faciēdi, nō comprehendit aliū modū.	32.51
	Præsentandi ius quomodo fuerit introductum.	15.1
	Præsentare potest commendatarius, eligere, & alia facere, sicut habens in titulum.	136.60
	Præsentari quibus debent mandata.	731
	Præsentat interdum prior vicarium perpetuum.	144.13

Index Praxis Beneficiariæ

Præsentatio quid sit, & quotuplex.	15.3	e presē concessum.	37.135
Præsentatio inspicitur in literis iustitiae, sed in gratiosis tēpus datæ.	54.13	Priuati non possunt facere quod habeatur pro expreſſo, quod non est expreſſum.	716
Præsentatio probatur per narrationem in literis prouifionis.	83.14	Priuationis sententia appellatione suspensa non impedit quem interim resignare.	2.6.52
Præsentatio & institutio an faciant cefare hanc reg. 262.7		Priuato an poſſit iterum beneficium conferri.	227.81
Præſentatione nulla & inualida exiſtente vait Papæ prouisio, etiam abſque alia derogatione.	86.19	Priuatus beneficio poſt ſententiam ſe immiscendo fit in- tritus.	165.10
Præſentato nondum instituto datur ſimplex prouisio.	97.46	Priuati nō intelligitur aliquis niſi à iure exprimatur.	136.62
Præſentatus à minori parte impetrat gratiā, si neutrī.	127.31	Priné conſeil du Roy, cur ſic dicatur.	448.5
Præſentatus dubitans le institutum quomodo impetrat no- ua prouifionem.	85.53	Priuilegia quibus de cauſis concedantur.	49.35
Præſentatus ingrediens poſſeſſionem abſque institutione priuatur ſuo iure.	ibi. 54	Priuilegia omnia transferantur per vniōnem.	140.57
Præſentatus fructus percipiens ante institutionem fit inha- bilis.	ibid. 56	Priuilegia confeſſa legentibus ſeu ſtudentibus, non com- petunt niſi legant in ſtudis generalibus.	603
Præſentatus admiſtrās ante institutionē eſt intritus.	165.9	Priuilegia data curiæ comprehendunt aduocatos regios & procuratores.	337
Præſentatus preeſens eſt debet niſi inſtruſtū ſit notus.	616	Priuilegia eligendi à quo concedantur.	577
Præſentatus ſuam habet probare præſentationem vltra in- ſtitutionem.	ibid.	Priuilegia ecclesiæ translatae quomodo perdantur, & tranſ- ferantur.	150.19
Præſes ante ſucceſſorū ſui adiuvtū notitiam indicat.	250.32	Priuilegia temporalia dat Imperator ecclesiis, Papa ſpiri- tualia.	148.6
Præſtimonij vno non eger derogatione.	144.17	Priuilegia nobilium.	291.12
Præſtimonium loco beneficij quando habeatur.	452	Priuilegiarius non tenetur habere literas de non reſiāndo,	229.14
Præſumptiū ex actis poſſeſſionis non ſufficit probare ti- tulum.	63.26	Priuilegio ecclesiæ principalis gaudet vicariū perpetuū.	144.16
Præterea, continuatiū ponitur.	631	Priuilegium Epifcopi exercendi pontificalia vbiq[ue].	11.20
Præteritum excludit preeſens, gl. vacauerit, in forma ſig.	69	Priuilegium quid, & ius etymologia.	47.3
Prætextatorum puerorum infigne bulla.	93.4	Priuilegium eſt ſtrictè interpretandum.	48.6
Præuenire Papa quando dicatur, gl. ſuo iure preuentionis.	696	Priuilegium derogans ſtatutis & confuetudinibus eſt large interpretandum.	ibid.10
& an per requisitionem nominati, in fin. track. de pacifico, poſſ. & inhabilis requisitio priuati Papam.	626	Priuilegium quando facilius tollatur, quām ius commune.	577
Præuentio an habeat locum poſt præſentationem & ante institutionem, gl. ſuo iure preuentionis.	698	gl. priuilegio.	577
Præuentiones Papa nimis acceleratae non valent, gl.	5.116	Priuilegiū datū venientibus ad habitandū in aliquo loco, an reuogetur, in preeſ. ad rub. de coll. verſ. īcē priuilegiū.	594
Præuentio via, aut concursus prouideat Papa.	63.15	Priuilegium datum ob remunerationem non potest reno- vaci.	ibid.
Pridem nuper, dudum & iam dudum, quid ſignificant, 501		Priuilegium Romanæ ecclesiæ auſtere volens, in hæſtim labitur.	762. & 779
Primæ collationis validatā gratia impetratur periude va- lere.	155.9	Priuilegium enormiter laedens ius alterius relicitur.	50.44
Primus prouifus preeſertur ſecundo, licet ei tradita fuerit poſſeffio.	277.8	Priuilegium principum non faciens mentionē de alio pri- uilegio, vel induito, eſt nullum ratione ſubrepriptionis.	54.6
Princeps contraſtū ſeruare tenetur, alioqui nullus vellet ſecuna contrahere.	592	Priuilegium obtinens abſque mentione ſtatuti etiam idem quod ius commune ſtatuentis, nil agit.	ibid.14
Princeps obligatur ex conſenſu tanquam priuatus.	593	Priuilegium confeſſum intelligitur ſecundū petitionē.	75.30
Princeps non eſt ſolitus dictamine rationis, nec lege natu- rae, licet ſit ſolitus legibus.	593	Priuilegium motu proprio confeſſum an extendatur ad li- tem pendentem.	130.9
Princeps ſimpliciter concedendo tantum petita concedere cenſetur.	93.31	Probanda eſt cauſa vniōnem.	542.5. & 145.10
Princeps an id tollere poſſit, cuius ipſe fuit cauſa querēdi.	131.31	Probare nō tenetur, que dicitur in exordiis gratiarū.	100.15
Principaliſ duarum vnitarum ecclesiarum eſt exprimenda in impetratione.	137.12	Probare an debet mecum cōpermutantē ius habuisse.	264.17
Principes raro gratiarum affectus ſentient.	100.10	Probare quis debeat nominatum eſſe repletum.	660
Principes & iudices erga ſubiectos qualiter ſe habere de- beant.	528	Probare non potest quis contra motum proprium.	721
Principes etiam ſeculares poſſunt dare priuilegia vniuersi- tatis.	671	Probare quando teneatū impettans, in verb. vt aſſerti, de diſpenſa. ratio atatia.	191
Principis gratia non expirat eius morte.	178.4	Probat signatura contra ſupplicantem.	92.20
Principi an credatur aſſerēti aliquem eſſe proditore, vel rebellem.	772	Probatō nō recipiunt cōta veriſimilitudinem tēporis.	155.5
Principis voluntas pro lege habetur, quomodo intelligatur		Probatō an poſſit adimi vel coarctari.	586. & seq.
Prioratus conuentuales qui dicantur, gl. prioratibus, ſ. mo- naſteriis, de regia.	568	Probatō nobilitatis etiam apponēte parte fieri potest.	641
Prioratus electiuiſ, &c. collatiuiſ quid ſit.	568	& an debeat fieri in loco natuūtatis.	639
Prioratus conuentualis qui. 100.4. clauſtralis.	nu.5.	Probatō in ſpecie, ſuperat probatōnem in genere, gl. poſſ. rub. de annatis.	793. & ibi dicitur quando altera probatō eſt fauorabilis, quia tunc preeſertur.
Prioratus conuentualis quam extatē requirat.	191.3	Probatō ſpecies viginti.	184
Priores aliquando conferunt primam tonfuram.	6.16	Probationis tantum gratia inducēt eſt hoc reſcriptū.	179. 19
Prioritate nulla apparente in collationibus plu. eiusdē da- tae non valent.	64.31	Proceſſus ſuper ſi neutrī, literis nō cōſecutiſ nullū eſt.	126.12
Priorm ſecularium & clauſtralium clauſ. in principio bul- le poni ſolita.	150.13	Proceſſus ſi valeat ab omniā eorū data a cōſcedi poſſit.	156.15
Priuare beneficio non potest vicarius, niſi hoc fuerit eidem		Proconsul antea ſuccesſoris aduentum administrat.	24c.29
		Procurator an poſſit conſtitui ad præſentādū aliquem ad certum beneficium vacaturum.	440
		Procurator an poſſit prosequi cauſam cum ſubrogato ſine nouo mandato.	694
		Procurator eſt reuocat⁹ quādo dubitat⁹, viuat an mortuus	
		lit	

& Concordatorum.

fit.	612	Prophetatunt quidam iuvenes.	218.6
Procurator regius non condemnatur in exp̄s̄is, & quare, & priuilegia illius.	536	Propria autoritate sumitur possessio rei vnitæ.	190.17
Procurator ad resignandum certus esse debet, ob id in instrumento nominari debet.	544	Proprij p̄lati elec̄io refertur.	981
Procurator per cuius resignationem vacat beneficium exprimendus est.	24.20	Prorogare annum promotionis nō potest Episcopus. 222.18	
Procurator laici non potest pr̄sentare, nisi specialiter hoc ei concessum fuerit.	33.71	Prorogatio dispensationis quomodo petatur à Papa. 198.4	
Procurator generalis ad acceptandum potest acceptare curata, & dignitates.	36.118	Prorogatio iurisdictionis ne fiat potest impediri à domino.	
Procurator ad resignandum quomodo constituatur.	239.5	747	
Procurator ad acceptandum simul & resignandum constitui non potest.	240.16	Prorogatio quando dicatur, & renouatio.	786
Procurator ad pr̄sentandum ad beneficium non vacas an constitutatur.	169.23	Prorogatio censetur facta cū omnibus suis qualitatibus. ibi.	
Procurator à nominato constitutus ad acceptandum & resignandum an possit resignare.	169.31	Prorogatio impedit p̄enam committi.	789
Procurator à subrogato constituendus est de nouo. 162.35		Prorogatio dispensationis inualida non impedit impre- tationem tertij.	
Procurator prioris colligantis an sufficiat ad subrogationem.	163.54	Prorogatio dispensationis quomodo fieri possit.	198.6
Procuratorem ex consuetudine potest vicarius constituere.	33.78	Prorogatio sex mensium fieri potest ad publicandum resi- gnationem. gl.4.	216.11
Procuratores generales loco vicariorum constituuntur apud principes laicos.	30.13	Prorogatio de non promouēdo non debet esse maior quam prima concessio, & ab ipso concedente dati.	296.31
Procuratori meo beneficium viventis collatū an mili p̄- judicet.	171.67	Prorogatio non fiat nisi prima concessione durante.	296.34
Procuratoria non valent ultra annum, gl.7.	117	Prorogatio de consecrandis Episcopis conceditur per bre- ue.	
Procuratorum contradictarum beneficia, & notariorū Ro- tae, ac aliorum an sint referata.	57.9	297.58	
Prodic̄o bullæ reformatæ quomodo fiat.	115	Prosequitibus minimè graduatis collatio alteri facta va- let.	
Professio facta ante decimumquartum annum quomodo convalidetur.	158.53	674.675	
Professio quomodo fiat, & quot in ea requirantur, & quo- plex sit.	572. & 573	Prosequi quando quis dicatur prosequentes.	722
Professio non requiritur ante nominationum impre- terem.	66.1	Prosequi causam quomodo teneatur impetrans.	176
Professio noua non desideratur in translatione monachi. 150.1. & seq.		Protocollo an notarius cogatur ostendere nominato.	642
Professus habere potest beneficia, non professus non. 210.24		Protonotariatus bulla non simul cum bulla dispensationis expeditur.	
Professus religionis priuatuer suis beneficis.	235.44	207.84	
Prohibiti ordines sumere.	219.5	Protonotariatus gratis autori concessus.	ibid.85
Prohibitio Papæ ne tale conferatur beneficium inducit re- fusationem.	59.32	Prouentus appellatione quid veniat.	659
Promissio sine causa non valet.	197.10	Prouidet Papa variis modis.	63.11
Promittens p̄enam, si ludat, vel concubinam habeat, an te- neatur.	765	Prouincia in quibus decima reducta est, sunt sex, & unus episcopatus.	
Promitti beneficium antequam vacet non potest.	510	Prouisio eius qui non est clericus.	467
Promoti quando dispensentur ad matrimonium.	288.39	Prouisio hominis facit cessare prouisionem legis, & quando sit facienda prouisio per iudicem remissiu.	453
Promoti sine dimisioris suspensi sunt.	219	616	
Promoto ante septennium collatio facta non valet.	218.9	Prouisio Papæ habet viii elections & confirmationis.	616
Promoto ad tōfū ab alieno Episcopo quid agendum.	164.12	Prouisio legati an apostolica dici possit, & quibus verbis le- gatus vti debeat.	
Promoto sine beneficio quomodo prouidere debeat Epis- copus.	60.1	737	
Promotum alium negans id probate nō adstringitur.	227.71	Prouisio si fuerit in signatura expressa, an elec̄io postea in bulla possit exprimi.	97.39
Promotus ad ordines maiores an teneatur ostendere literas minorum ordinum.	635	Prouisio narrata in signatura non potest in bulla omitti.	
Promotus sub bulla, non gaudet priuilegiis.	652	ibid.40	
Promotus extra regnum an gaudeat regni priuilegiis.	603	Prouisio Papæ tendit vel ad vacatura vel ad vacantia, de Pa- pa prouisione.	
Promotus male quo modis dicatur.	357	47	
Promotus illegitimus ad factos ordines & celebrans an fiat irregularis.	203.13	Prouisio facta alicui tanquam graduato, qui non est, nō va- let.	121.53
Promotus illegitimè dispensatur.	219	Prouisio cum accessu quando detur.	59.42
Promouendi facultas à quocunque antistite datur per bre- ue.	296.46	Prouisionis verbum latè accipiendo est.	32.50
Promouentur hodie clerici pauperes in vim tituli patiūmo- nialis.	61.24	Prouisionis verbum latum ett.	65
Promoueri abbas an teneatur intra annum.	571	Prouisus de episcopatu, vel abbatia ante adoptionem pos- sessionis an conferre, & pr̄sentare possit.	249.25
Promoueri in Francia sufficit in secundo anno pacifice pos- sessionis.	225.45	Prouisus non debet administrare ante manus leuationē.	544
Promoueri quando liceat ante ætate & extra quatuor tem- pora.	217.12	Prouisus à vicario sub eadem data prior capiens possesso- nem præfert prouisio ab episcopo.	36.123
		Publica honestas an egeat dispensatione ad nubēdū.	284.45
		Publicanda est collatio facta per resignationem.	271.1
		Publicatio an intra ecclesiam fieri debeat, gl.9.	270
		Publicatio resignationis in quo loco fieri debeat, gl. in quo §.cum verò rub.de col.	640
		Publicatio facta in pluribus parlamentis prefertur quæ in potiori fit.	
		Publicatio in quo loco fieri debeat.	794
		Publicationū sex mēs à quo tempore cōpetentur. gl. 5.270	270
		Publicæ utilitatis cauſa derogatur iuri etiā queſito.	131.30
		Publicæ utilitatis cauſa regrefūs cōceduntur, de regref. 2.8	
		Punctorum vſus.	475
		Punctum bullæ à priuato additum eam vitiat.	212.9
		Pupillo non potest dari facultas testandi.	158.55
		Purgatoriū unde probetur, & purgatio animæ defuncti, & an indulgentiæ extendantur ad eos qui sunt in purgato- rio. 401. & an purgatorium sit super terram.	
		ibid.	
		Purgans metus quando dicatur.	247.7

Index Praxis Beneficiariæ

Q Valiacanque beneficia possunt vniū.	137.5	beant.	203.3
Qualificatus quis dicatur.	555	Rationes multa pluralitatis reprobata.	181.2
Qualis metus requiratur ad reicindendam resignationem.		Receptor quis dicatur.	306
Qualitas 247.8		Receptor non tenetur si delinquens in sua domo bīb. &c recedat.	612
Qualitas beneficij inducens referuationē non habetur pro expresa.	104.18	Receptio duplex est. 733. & an possit per canonicos fieri fin- gulariter.	ibid.
Qualitas beneficij quando habetur pro expresa.	93.27	Recipere coguntur canonici aliquem pro cōseruatione iu- ris.	ibid.
Qualitas spurietas exprimenda.	206.61	Recipere in canonicum ad effectum quid importet.	33.44
Qualitas est probanda cum factō.	639.	Recipere beneficium ex dispensatione quid importet, in verb. recipere.	261
Qualitas expressa in petitione subintelliguntur in con- cessione.	75.32	Recipiendi resignationes habens potestatem. an etiam cō- ferre possit.	35.104
Qualitates impetrantis & beneficij impetrati quomodo ex primenda.	87.1	Recipiendi dispensatio an comprehendat & retentionem, in verbo, & in simul recinere.	197. & seq.
Qualitates cum ipsis beneficiis habētur pro expressis.	103.7	Recipitur quis in monachū per simplicem signaturā.	92.23
Qualitates beneficiorum sunt exprimendae, nūli habeantur pro expreſſis.	104.13	Recognoscere chirographum an cogat vicarius abſque speciali mandato.	39.163
Qualitates beneficiorum habentur pro expressis vi clatiſu- la, quæcumque, quoctuncque, &c.	52.18	Reconciliare ecclēſiam an possit vicarius.	ibid. 168
Qualitates & fructus beneficij exprimitur in accessu.	59.43	Reconuentio etiam potest fieri post litem contestatam.	635
Qualitates super concurrentibus in data.	346. & seq.	Recrēdentialia cui adiudicati debeat.	791
Qualitates requisitæ in nobilitate.	290.7	Recrēdentialia lata non subrogatur quis, nisi refusis expensis.	
Qualitates quæ sint que reddūt difficiliorē concedentē.	710	162.49	
Qualitates septemdecim requisita antequā quis possit no- minari ad prælaturas.	551	Rector aut curatus quid iurare debeat Episcopo.	23.2
Qualitates partium inferendæ sunt à notario in suo breui.	294.6	Rectoria & vicaria an possint esse apud eundem.	427
Quatuor temporis cur potius ordinis conferantur, quām alio tempore.	217.8	Rectoria est incompatibilis cum vicaria.	193.6
Quando impenetrandum sit perinde valere.	155.6	Rectoris parochialis vnitæ consensus exigitur.	142.8
Querendo iuri defogare potest Papa.	130.18	Recusare quando quis dicatur.	742
Querito iuri non derogatur per si neutrī.	126.20	Recusari an possit iudex si causa ad eum remissa sit.	750
Quæſtores indulgentiarum quales esse debent, & præda- tores earum.	399	Recusato iuste Episcopo, recusabitur & eius officialis, at non è contra.	41.190
Qui in pluribus vniuersitatibus studuit, illud tempus studij vtriusque vniuersitatis exhibere debet.	636	Rediens ad suum beneficium an noua egeat coll.	264.12
Quibuscumque, verbum est generalissimum, restringitur ta- men ratione ſabecta materia.	738	Redimenda vexationis cauſa quando licet aliquid date pro beneficio contentio.	249.17
Quilibet dictio, quid significet.	441	Redire potest permutans ad beneficium se ignorante vni- tum.	144.19
Quilibet constitui potest procurator ad resignandū.	240.17	Redire ad meum beneficium poſsum, licet aiij collatū fue- rit.	264.13
Quinto existens in gradu potest numerare cum existēte in fe- cundo. gl.3.	281	Redire ad beneficium non licet ei, qui ſpreto patrone per- mutauerat.	15.16
Quomodo uerba pars orationis est, & quid significet.	616	Redditum appellatione quid veniat.	639
Quondam & olim p̄t̄teritū & p̄f̄ens tempus significat in ver. quondam.	69	Referenda eſt brilla ad primam signaturam.	114.9
Quoque, accipitur pro etiam.	666	Reformanda vel transcribenda quando ſunt bullæ.	ibid.
Quocumque beneficiorū dispensatio non extendit ad curatum, in verb. etiam si curam, &c.	195	Reformatio an ſolus epifcopus poſlit, & an duriorem regu- lam reformatus ſubire cogatur.	165
Quot annis poſſellum fuerit beneficium est exprimentum,	175	Reformatio quid ſit, & quis de ea cognoscat.	ibid.
gl.12. reg. canc.		Reformatio literarum quomodo fiat.	387
Quot modis Papa prouideat beneficiis.	62.2	Reformatio bullæ ex vna cauſa non porrigitur ad aliam cauſam.	93.32
Quotplex eſt dispensatio.	180.3	Reformatio primæ gratiæ quando valeat. gl.7.	174
Quoniammodo dictio quid operetur.	709	Reformatioes gratiarum quomodo signentur.	74.7
R		Regaliorum iure ſumitur in beneficii; quædam species ap- positionis manuum.	59.37
Apere puellam quaſi dicitur, qui Regis beneficio illam capit.	280.10	Regem Franciæ quatuor mouerunt ad acceptandum con- cordatorum.	516
Raptus non comprehenditur in disp. de matrimonio, gl.6.	284	Reges Franciæ de ſede apostolica ultra alios reges fuere be- nemeriti.	517
Rafura ſeu litura in loco ſuſpecto vitiat bullam.	91.18	Reges & principes quomodo literas Canc. obtinen.	412
Rafura partis ſuſpitionem contra poſſidentem instrumen- tum.	112.8	Reges Franciæ priimi ecclēſia catholica dicuntur.	513
Rata & firma quomodo diſtant.	514	Reges in cathedralibꝫ ecclēſia an ſint patroni.	542
Ratificatio an validet collationem alijs nullam.	29.11	Regefro approbatur ſignatura.	91.5
Ratihabitio Epifcopi an validet ordinis abſque ſuo coſen- ſu collatos ab alio.	11.11	Regeltrata regula fit lex regni irreuocabilis per mortem Papæ. gl.1.	267
Ratihabitio vocatur à quibusdā figuratum mandatū.	50.52	Regiæ literæ non impetrantur ad annullandum resignationem beneficij dolo factam.	246.11
Rationes inferuntur a Papa, que noueant illum ad confe- rendū.	99.1	Regis appellatione venit rex Franciæ per Anatomiaſ.	500
Rationes prohibita impetrationis beneficij videntis.	167.6	Regis cōſcīus desideratur in trāſlationibꝫ Epifcopatū.	150.13
& seq.		Regis quando ſit rehabilitare.	290.7
Rationes plures prohibitionis, ne baſtardi beneficia ha-		Registrata qñ fuerit hac regula, de veriſimili notitia.	115.1
		Registrata quādo fuerit hec regula in ſenatu. gl.9.259. & ſe,	
		Regna	

& Concordatorum.

Regna, prouinciaz, ciuitates, loca & iura ad Romanam ec-		Religiosus unius monasterij an possit in alio praefici. 567
ciesiam pertinentia. 321		Religiosus nominatus per regem ad abbatiā alterias ordinis
Regni beneficium non potest extra regnum vñiti. 288.9		debet habere vietum a primo monasterio donec. &c. 580
Regnicolæ efficiuntur per vñionem beneficiorum. 139.53		Religiosus non debet ire ad studia sine licentia sui prelati,
Regreßus in beneficiis est in hoc regno reprobatus. 587		& an sine licentia possit nominationes impetrare. 663
Regreßus quando approbentur vel improbentur. de re-		Religiosus non vocatur nobilis in bullis. 211.30
gressis. 331		Religiosus non debet sumere nomen à beneficio seculati.
Regreßus interdum dantur resignanti, sed in Francia sunt		ibid. 34
tublati. 59.41		Rementa causa purè & simpliciter sumens teutetur ad om-
Regula, sine cōstitutio perpetua S.D.N.D.Iulij Papæ, quod		nes expensas. 162.48
fructus beneficiorum, &c. 152		Remissio delicti cū restituzione bonorum quomodo intel-
Regula quid. 331		ligatur. 81.5
Regula cui derogatur, quando sit exprimenda in verb. non		Renouare non potest Episcopus commendari finitis sex
obstantibus, &c. 109		mensibus. 136.65
Regula cancellariae quod negatiæ intelligatur expressio,		Renuncians liti non dat ius aduersario. 132.13
non procedit in simplicibus. 104.19		Renunciari potest priuilegio. 50.39
Regula de verisimili noritia quando habeat locum. 697.8c		Renunciari non potest malæ imprecatiō ad fugientem
an habeat locum in ordinario, & in officiis regii. 509		multam Papæ debitam, gic. 7. 176
Regula cancellariae de viginti diebus an habeat locum in		Renuntiatio beneficij simoniacæ facta non valet. 358. & quid
episcopatibus. 558. & 559		fit simoniacæ renunciare. ibid.
Regula Cancellariae cur dicantur. 331		Renuntiatio nō acceptata an valeat. rub. de regia acceptat.
Regula cancellariae do expedieō per rationi congruit, in-		vbi de resignatione beneficij dicitur. 785
tra sex menses an seruetur. 179. 26		Renuntiatio literas apertis, & fraudulenter resignans,
Regulam iam incorporatam in regestis cutiæ an Papa tol-		nil agit. 665
lat. 115.2		Renus, de vits pontificum, & donatione Constatini, & hu-
Regulare esse beneficium quomodo probetur. 715		ius lepræ curatione, historiam script. 436
Regulare beneficium est incompatibile cum seculati, &		Repetitam esse oportet clausulam in signatura, ut extenda-
econtra. 193.7		tur in bulla. 80.3
Regulares certam formam mandatorum non habent. 744		Repetitio claus. nonob. certo canoniconum nu. 53.47
Regulares an possint ecclesiæ parochiales habere. 708		Repletus an possit beneficium acceptatum prosequi. 660
Regulari non profello an possit mandatum concedi. 681		Reprobato collatio quando possit a collatore. 256.36
Regularia beneficia quæ sunt, & quoque phecia. 5.2. & 446		Reputatio attenditur in nobilitate. 291.11
Regularia beneficia sunt incópatibilia secularibus, in verb.		Requisita in literis tonsure. 7.3
etiam si sunt. 135. & seq.		Requisita in vicariatu. 26.8
Regularibus interdicta sunt beneficia secularia. 209.7		Requisita ad bonam collationem. 17.1
Regularis ecclesia in secularem, aut è contra quomodo eri-		Requisita in literis rationi congruit. 178.5
gatur. 148.8		Requisita in resignatione. 264.4
Regularis in defectum secularis an possit obtinere secula-		Requisita ad erigendum ecclesiam in curatam. 148.2
ria beneficia, & contraria secularis regularia. 651.662		Requisita antequā Papa sine regis nominatione prouideat
Regularis quis dicatur. 744		qualificato. 559
Regularium dispensatio ad regularia cum cura, non porti-		Requisita octo in religiosis antequam à rege nominari pos-
gitur ad simplicia. 135.47		sint. 567
Regularium beneficiorum cum secularibus dispensatio, aut		Requisita ad hoc vt quis possit ad abbatiam nominari. 575
econtra. 191.7		Requisita 20. in electione facta secundum formam scrutinij. 81.5
Regule cancellariae quando ad verbum sunt exprimenda,		Requisita nouem ad habendam præbendā theologalē. 603
in verb. vel affectuonem. 105		Requisita undecim in nominatis. 621. & 648
Regule de annali possessorie ratio, gl. 2. de ann. possi. 173		Requisita decem in appellatione ab interlocutoria. 751
Regule reservationum summi Pontif. 33. & seq.		Requisita sex ad titulum de paci. possi. 756
Regule de viginti diebus derogat Papæ, & legatus. 130.19		Requisita octo in titulo de interdi. non leuiter ponend. 771
Regularum Cancellariae producēdarum modus. 360. & seq.		Requisita septem in tit. de fubla. clementina literis. 772
Regum & illustrium perlonarum in derogatione patrona-		Requisita in vñionib. g. l. 140
tus eorum habenda est mentio. 86.62		Requisita ad bonam translationem. 151.14
Rehabilitatio & dispelatio cōcedetur per signaturā. 295.26		Requisita in signatura. 65.22
Rehabilitaciones datur per Papam & sub bulla, & non per		Requisita ad regulam de viginti diebus. 234.12
breue. 534		Requisita in subrogationibus. 160.9. & 167.3
Rehabilitationis clausula. 233.68		Requisita in resignatione in fauorem. 243.14
Rehabilitatur homicida à solo Papa. 236.54		Requisita in hac reg. gl. resignata. reg. canc. de publ. refi. 376
Rehabilitatus ad seculatia an sit habilis ad regularia. 213.70		Requisitio an affiat beneficium, ita quod alteri conferri
Rei nomine & bonorum beneficium continetur. 263.3		non possit. 650
Reincidentis in morbum an continueatur sibi hac regul. 254.8		Requisitio vbi fieri debeat. in §. declarantes, in verbo, iure
Relatuum qui, declaratiū sumitur. 602		præventionis. de mand. apo. 625
Religionis zelus, claus. pro regularibus. 52.4		Requisitio non qualificati an affiat. 626
Religionis ingressu illegitimus si legitimus, & ad q. 206.66		Requisitiones quot requiruntur ad constituendum iudicem
Religiosi recipiendi cum clausula. 404		in mora. 749
Religiosorum tr. in lat. 510		Requisitio & collatio nominati probari debet. 621
Religiosorum claus. in princ. bull. eponi solita. 100.11		Requisitionis instrumentum fieri debet. 648
Religiosorum iuripr. onatus quomodo derogetur. 86.66		Requiri debet primus collator antequā fiat deuolutio. 624
Religiosus quis dicatur, & quibus ligetur ligamibus. 564		Requiri potest secundum beneficium per nominatum si pri-
Religiosus an possit ad reformationem compelli. 565		mum non debeatur. ibid.
Religiosus dispensatur ad obtinēdum beneficia in alio mo-		Rescribenda bulla quando sit, vel gratia perinde vale-
nasterio. 209.2		imperanda. 59.8

Recepta

Index Praxis Beneficiariæ

Rescripta gratiosa.	512	tationis, non comprehendit facultatem cedendi commendæ.	534.37
Rescripta dantur cum filo cannabis, at priuilegia cum filo sericeo.	49.27. & pag. 55. 24	Resignans beneficium an sit capax nominationum.	656.657
Rescripta an consuetudinibus, statutis vel priuilegiis derogare possint.	737	Resignans si receperit fructus nō censetur resignasse, ideo nominationes sua non valent.	657
Rescripta in Francia impetrantur sine mandato.	539	Resignas abbatiam & retinens sibi collationes grauari potest mandatis de novo.	681. & 684
Rescripta gratia quot sint, & quæ vñu veniant.	718	Resignans in fauorem excommunicati an possit ad suum redire beneficium.	766
Rescripti & priuilegi iuicem differentiæ.	48.6	Resignans si non meriatur infra 20. dies, an locum habeat regula, &c. Et si fato moriar. 353. Et dies admisæ resignationis qualiter in Gallia computentur.	351
Rescriptorum verba interpretantur iuxta ius commune.	49. 28	Resignare & præstare resignationi concessum, patia sunt.	351
Rescriptum est duplex iustitiae videlicet & gratia.	53.1	Resignare compellens priuatur suis beneficiis.	235.46
Rescriptum est secundum ius, priuilegium contra.	49.23	Resignari non potest coram ordinario beneficium post constitutionem procuratoris ad resignandum coram Papa.	543
Rescriptum omne largè potest dici mandatum.	50.53	Resignarius non habebit perinde valere, nisi resignantis accedente novo consensu.	156.21
Rescriptum generale non includit quid utilitati publicæ contrarium.	49.37	Resignarius non gaudet annali possessione sui prædecessoris, gl. 5.	174
Rescriptum ad lites quamvis subreptitum non annullatur.	54.10	Resignatio etiam coram laico, aut duobus notariis valet, in verb. sive ut præmittitur.	105
Rescriptum perinde valere quid sit.	711	Resignatio cum ingressu & accessu explicatur.	238
Rescriptum quando debeat dicere filio nostro, vel aliud.	704	Resignatio quid sit.	236
Referuatio etiam hodie fieri potest propter excellentem petitiam,	587	Resignatio duplex est, titulo de tacita renunciat.	237. & 383
Referuatio omnium fructuum in regno prohibetur, etiam si Papa hoc faceret.	587	Resignatio simoniaca quando dicatur.	663
Referuatio generalis quid, & eius varia exempla.	57.1	Resignatio & constitutio procuratoris ad resignandum difserunt.	773
Referuatio maioris dignitatis dicitur esse specialis.	ibid. 6	Resignatio facta ab uno procuratore cum duo erant costituti, an valeat.	ibid.
Referuatio omnium fructuum beneficij resignati an valeat.	58.13	Resignatio & celsio an differant.	571
Referuatio expressa aliam non includit, in verbo, extra Roma, cur.	69	Resignatio an possit admitti à Papa, in electiuis.	576
Referuatio reservationum per concilium Basiliense. 58. 12.	de referuat, tam gener. quam special.	Resignatio facta metu non valeat.	545
Referuatio omnis quomodo possit in bulla exprimi vi hu- ius claus. Quod verus, &c.	59.38	Resignatio cum regressu valet, sed regresus annullabitur.	587
Referuaciones nonobstante fit subrogatio.	80.12	Resignatio aliter facta quam mandatum fuerat, non valeat.	565
Referuaciones & expectatiæ ne oblitim impetranti ponitur claus. aut si aliqui, &c.	100	Resignatio in manibus patronorum.	457
Referuaciones expirant per mortem Papæ.	80.15	Resignatio facta per procuratorem.	459
Referuaciones in corpore iuris clausæ durant etiam post mortem Papæ.	80.13	Resignatio coram legato in fauorem facta non valeat contra Boët.	242.5
Referuaciones speciales & generales sunt prohibite, & qua- sunt generales & speciales.	587	Resignatio coram Legato quomodo fieri debeat.	242.12
Referuaciones in corpore iuris clausæ sunt exceptæ.	ibid.	Resignatio simoniaca an valeat in præiudicium resignatis.	235.35. & 247.1
Referuationum species.	334	Resignatio facta coram Papa post resignationem coram ordinario non valeat, gl. 3.	256
Referuationibus in corpore iuris clausis difficilis deroga- tur, quam alii.	80.14	Resignatio qualiscunque hic comprehenditur.	ibid.
Referuationis notoria non fit specialis mentio.	73.10	Resignatio & collatio facta vi procuratori nondum receperit nulla est.	259.5
Referuationis claus. quomodo fit inferenda in signatura, in verb. specialiter vel generaliter.	73.1	Resignationes non valent, nisi publicatae fuerint intra sex menses, quando in curia facta est resignatio.	376
Referuationis mensis per constitutionem execrabilis, præ- stitus non seruatur in verbo, aut per constitutionem execrabilis.	71	Resignationes vbi publicari debeant.	377
Referuationis claus. per duplex fit signanda, in verbo spe- cialiter.	73.3	Resignationes an possint recipi à capitulo sede vac. 124.94	
Referuationis quando non fit habenda mentio.	106.10	Resignationum qualitates.	351. & seq.
Referuationum clausulæ quomodo eliciantur ex signatura.	80.1. &c. 2	Resignanti bullæ intimari debent.	250.40
Referumat est iure communi beneficium vacans in curia sede vacante.	106.13	Resignatum in curia est Papæ affectum, in verb. aut ex alterius.	71
Referuatum beneficium an post mensem conferri possit à capitulo sede vacante.	124.98	Resignatum beneficium coram testibus solum an possit impetrari, in verbo, etiam coram notario.	ibid.
Referuatum beneficium an possit vni in præiudicium ex- pectantis.	138.31	Resignatum beneficium an per resignationem & mortem quoque possit conferri.	263.13
Referuatum an censeatur beneficium quod Papa grauauit dimittere.	198.10	Resignatum fuisse beneficium exigit haec regula.	257.1
Residentiam theologus causa voluntatis deserere non debet.	604	Resignatum beneficium in fraudem debetur nominatis.	663
Residere non tenetur theologus, si per superiorem vocetur.	ibid.	Resitutio non conceditur sine literis.	505
Residere quibus casibus quis non teneatur.	229.22	Resituantur omnia in pristinum statum dissoluta vñione,	
Resignandi simpliciter data facultas, aut ex cauſa permu-		147.39	
		Retentio prouisionis à Papa iuuat in beneficio patronatus.	
		83.22	
		Retentio prærogatiuarum approbata à Papa, an noceat refiguartio.	

& Concordatorum.

signatario.	75.31	Roma facta publicatio an sufficiat.	272.18
Retentis omnibus fructibus facta resignatio valet, licet Papa non referuerit nisi dimidiā.	243.25	Ruinis ædificia patent ex non residuā.	153.19
Retractari an & quando possit factum vicarij.	28.40		
Reuententi ad suum beneficium non potest ius controverteri.	265.26		
Reuocabilis an sit commenda à Papa.	156.67		
Reuocādi præcepta datur autoritas vicario. 40.176. & cur hoc inueniuntur.	nu. seq.		
Reuocari quando possit translatio.	150.14		
Reuocari potest procurator ante resignationem.	244.1		
Reuocari non potest commenda ante tempus finitū. 35.58			
Reuocari quando possit dispensatio.	188.82		
Reuocatio vnionum.	338		
Reuocatio tacita procuratoris, & subdelegati.	36.122		
Reuocatio vnionum.	359.48		
Reuocatio procuratorij ad resignandum beneficium cui debet intimari.	773		
Reuocatio resignationis intimanda est collatori, aut procuratori.	244.2		
Reuocatio non intimata an valeat in præiudicium reuocantis.	245.12		
Revocationem vnionis quis petere possit.	145.11		
Reuocatur vicarius duobus modis.	41.192		
Reuocatus vicarius conferre potest, quousque notificata fuerit ei reuocatio.	42.214		
Reuocatus an præsēte Episcopo cœleatur vicarius.	43.222		
Rex in principio regni nominat monachum, vel monialēm.	288.24		
Rex duobus eundem non grauat.	289.26		
Rex dispensat ad plura simul officia obtainenda.	181.6		
Rex Christianorū an pacem inire posuit cum Turcis aut infidelibus sine consensu summi pontificis.	434		
Rex Franciæ Ludouicus prouisiones ecclesiistarum recusat.	515		
Rex an possit nominare quando nominatio non est fortia effectum.	556		
Rex quot possit nominare.	557		
Rex si intra sex menses nullum nominauerit, an postea nominare possit.	557. & 558		
Rex an possit nominare ad episcopatus vacantes in curia si Papa intra mensem non prouideat.	560		
Rex an possit opponere contra prouisum per Papam.	ib.		
Rex iurando seruare statuta ciuitatis, ea confirmare videtur.	579		
Rex non nominat quando iure speciali ad aliquos electi spectat.	572		
Rex an possit ad præclaras triennales nominare.	57		
Rex Franciæ iura imperij in suo regno habet.	57		
Rex consilium pro republica capere debet.	41		
Rex ante coronationem an nominate posuit, & vbi iebat fieri.	148		
Rex unum tantum ad unum episcopatum nominare debet.	bid.		
Rex non debet nominare ad duos episcopatus vel archiepiscopatus unum.	ibid.		
Rex pupillus an & quando nomine posuit.	554		
Rex an possit idoneum nominare si primo inhailem scienter nominauerit.	555		
Rex quid debet facere quando Papa recusat nominatum habilem.	556		
Rex sola fronte aut verbo inducit iustum metum.	653		
Rex non potest successori legem imponere.	593		
Rex an teneatur soluere pecuniam pro redemptio ecapitaniei capti ab inimicis.	309.		
Rex Franciæ an in suo regno legitimare posuit i bonis & in prælibus.	392		
Rogare potest resignans ordinarium ut alicui conferat de pura resignatione.	239		
Rogationes dominorum, præcepta sunt.	653		
Romana ecclesia est caput, scilicet ecclesiistarum, quo modo intelligatur.	522		
S			
Scabellum pedum Christi adorare, quid sit in factis.	305		
Scandalosum corporis vitium an dispensatione remitti possit.	214.8		
Schismatici tribus modis dicuntur.	523		
Schismaticus est priuatoris beneficio.	254		
Scientia sine gradu non inducit ad dispensandum.	184.44		
Scientia mediocris in beneficiis regendis sufficit.	19.42		
Scientia que, & qualis requiratur in dispensatione, & quis gradus.	184.44		
Scientia quærenda est bonis abiectis.	511		
Scientia eminēs, mediocris, & sufficiēs quæ dicatur.	565.566		
Scientia excellens quæ dicatur.	566		
Scientia requiritur in prædicatore.	606		
Scientia canonica theologi est necessaria.	609		
Scientia omnes subsunt iuri canonico & civili.	771		
Scire præsumitur Episcopus qualitatē eorum, quibus confert.	20.3		
Scholares ex consuetudine non petunt licentiam quando eunt ad studium.	605		
Scholares omisso medio, & ab interlocutoria appellare possunt.	751		
Scotia rex an sit vetus rex.	450		
Scriptura quando in gratia Papæ requiratur.	678		
Scriptura mandati an sit de forma.	701		
Scriptura an requiritur in vicariatu.	26.8		
Scriptura necessaria est in signatura.	644. & seq.		
Scriptura legitimacioni est necessaria.	293.30		
Scriptura in breui requiritur.	295.7		

Index Praxis Beneficiariae

Scripturam & subreptionem exigit resignatio.	252.17	Sex requisita ad titulum de pacifi. poti.	756
Scripturam & plumbum requiri biles.	94.12	Si neutri, si nulli, si alijs, an soli colliganti possint cōcedi,	
Secretarius Episcopi vice subscriptus.	8.2.1	in verb. & gratia si neutri.	81
Seculare beneficium quid sit.	4.2	Sigillo vniuersitatis p̄sonitarii, Papa plumbo.	182.35
Seculares & regulares intra annum quomodo promoueri teneantur.	221.7	Sigillum non apponitur in signatura.	65.14
Secularia habentia administrationem que sunt.	4.2	Sigillum à quo taxerit.	252.19
Secularis ecclesia facilis iū regularem erigitur, quam è contrario.	148.10	Sigillum cur vocetur annulus p̄scatoris.	253.21
Secularis aut regulatis an sit prioratus exprimendum, vel conuentualis.	104.16	Signare quid sit.	65.12
Secularis Abbas decolorat statu ordinis ecclesiast.	134.24	Signaram decet esse signaturam, & quare supplicatio vo- cetur signatura.	65.11
Secularis vocatur Doctor, regularis professor, & qua- mōrem.	210.28	Signatura gratia differt à signatura iustitiae in modo si- gnandi.	54.15
Secularis illegitimus ad beneficia dispensatus intelligitur de secularibus.	206.56	Signatura sufficit ad capiendam possessionem.	46.39
Secularis dispensatus an post religionis ingressum regula- ria possit habere.	207.74	Signatura p̄ varietate clausulari varias partibus.	156.25
Secunda collatio facta p̄ vicariū nullius est momenti.	38.148	Signatura ut valeat non impetratur perinde valere.	158.57
Secunda resignatio est inutilis.	252.3	Signatura describitur in papyro, non in membrana.	65.10.
Secundam vxorem ducens ob falsum rumorē primę mor- tuę, quando possit disp̄nsari.	284.43	& pag. 369	
Secundatio iuri an princeps derogare possit.	131.29	Signatura an dicatur scriptura priuata.	370
Secundi adeptio quando non vacer primū.	266.9	Signatura quare dicatur.	65.17
Secundi gradus dispensatio ad matrimonii an valeat.	285.8	Signatura motu proprio concessa an vocari possit suppli- catio.	ibid. 18
Secundi beneficij adeptio quomodo vacer primū.	201.9	Signatura quid sit.	64.3. & pag. 369
Secundum mandatum quando valeat.	723	Signatura cur extense non scribatur in gl. S. V. in forma signat.	
Secundum rescriptum quando tollat primū.	49.34	Signatura quando possit approbati.	67
Secundum constituendo vicarium an primus sit reuoca- tus.	41.202	Signatura an sit publica vel priuata scriptura.	91.7
Secundum mandatum non faciens mentionem primi cui cessit nullum est.	52.16	Signatura per fieri signata prefetur signata per cōcessum.	92.18
Secundus impetrans exprimens vetum modum vacandi, præfertur primo non exprimenti.	25.11	Signatura quando possit approbati.	29.26. & 74.9. & pag. 369.
Secundus resignatarius an præfertur primo, quem pre- uenit in possessione.	277.3	Signatura qua fieri possint.	75.22
Sedes apostolica, imperialis, regalis, & aliorum.	555	Signatura conferenda est cum bulla.	90.14
Sedes apostolica ex Antiochia Romam translata fuit.	592	Signatura per prædecessorem mutari non potest per suc- cessorem Papae.	ibid. 15
Semel collatum beneficium an iterum ab eodem possit conferti.	24.1. & seq.	Signatura sempexitur cōtra Reges aut principes.	91.19
Semel præstito consensu iam procurator suo functus est officio.	241.30	Signatura Papae sufficit in foro conscientiae, secus in signa- tura p̄sonitarii.	184.41
Semper quid denotet.	560	Signaturam Papae tripliciter signat.	64.2
Senex an propriè dicatur infirmari, & an valeat eius resi- gnatio.	331	Signaturæ sive bullæ sumptum quando sufficiat.	789
Senio confeccitus an infirmus mori dicatur.	255.13	Signaturæ soli an credatur.	91.2
Sententia in beneficialibus non transit in rem iudicatam.	161.23	Signaturæ creditur quo ad elicendam bullam.	91.10
Sententia quando requiratur ad priuandum aliquem suo beneficio.	235.50	Signaturæ solius prætextu ingrediens possessionem bene- ficij an dicatur intrusus.	105.15
Sententia declaratoria quando requiratur.	673	Signaturæ appellatione non continentur brevis.	295.22
Sententia lata pro mortuo, an possit mitti executioni pro subrogato in locum beneficij.	695	Silentij perpetui impositio est diffinitiva.	4.17
Sententia interlocutoria quā obseruari petatur, &c.	416	Simile beneficium loco dimissi licet accipere. in verb. si- mili.	200
Sententiarum trium quando allegatur nullitas non impe- ditur executio.	754	Simile quando dicatur, & quis debeat probare simile, & quomodo tollatur.	744
Sententia tres conformes non sunt exequendæ, si execu- tio retractari non possit.	ibid.	Sinonia committitur quando datur beneficium ut quis eligatur, etiam si detur famulis collatorum.	553
Sententia diffinitiuæ & excommunicationis obseruatio quo pacto peti debeat.	416	Sinonia tribus modis contrahitur.	13.4
Sententia obseruatio, quā transit in rem iudicatam.	417	Sinonia purgatur per Papam.	96.36
Sententia diffinitiuæ vel interlocutoria quē dicantur. ibid. & seq.		Simoniacæ per resignatio valeat in prejudicium resig- natis. 235.35. & 247.1.	
Sententia nil superflui debet interessere.	48.15	Simoniacæ vno reuocanda.	145.8
Sepennium ante rainor non potest primam tōsuram ca- pere, ita nec beneficium.	190.1	Simoniacæ pactiones multæ vnu venientes.	150
Sepultura libera per priuilegium concessa non tollit quar- tam canonican curato debitam.	48.17	Simoniacæ receptus in monasterio remanere debet reli- giosus, & absolui ab excommunicatione.	210.17
Sepultura est de iure diuino & non tātum canonico.	460	Simoniaci a templo per Chrifum fuere eieicti.	530
Serviens debet mandatum & commissionem insinuare præsidi & magistratui illius loci in quo vult exequi.	794	Simoniaci communiter male vivunt, iniuste, superbè, & luxuriosè.	532
Seruitia in liberalitate principis an sunt probanda.	289.29	Simoniaci non possunt absolui ab alio quam à Papa.	534
		Simoniaci quid agendum ad validandam suam impetrati- onem.	
		Simoniacus ipso iure beneficio priuatus est.	14.9
		Simoniacus priuatus est beneficio.	248.7
		Simonaci dicuntur hæretici.	235.33
		Simonam an contineat conuentio partium quousq; fue- rit à Papa approbata.	248.12
		Simplex prouino quā dicatur, aut noua.	97.37
		Simplex prouiso potest expediti per nouā priuisionē.	97.45
		Simplex beneficium sub falsa parochialis qualitate obtien- ptum.	

Simplex

& Concordatorum.

Simplex beneficium erigitur in curatum.	148.1	Status causa <i>cum habeatur pro expreſſo.</i>	160.12
Simplex beneficium quando cum alio sit incompatibile.	193.5	Statuta contenit arbitrii ne sint frustratoria.	48.14
Simplex & permutationis causa <i>resignatio continetur hinc.</i>	268.2	Statuta limitantia numerum præbendarum an valeant.	684
Simplicia beneficia quæ sint.	1.12	Statuta præjudicantia libertati ecclesiæ quæ sint.	779
Simplicia regularia beneficia quæ sint.	5.6	Statuta facta à legato durant etiam post eius mortem, aut dilectionem.	13.43
Simplicia beneficia non subduntur dispositioni, c. de multa, in verb. aut per constitutiōnem execrabilis.	71	Statuto permitti potest vt quis per vicarii deseruat.	231.62
Simplicia beneficia in curia, etiā vacante sede nō possunt ante mensem conferri ab ordinatio.	8.37	Statutorum derogatio, in ver. & qualib.	in
Simplicia plura beneficia obtineri diſpensatio, an requiri- tur de consuetudine.	183.29	Statutum canoniconum sancti Hilarij Pictauien. vt pro in- gressu quicquam persolueretur, reprobatum.	589
Simplicia & curata beneficia exprimenda sunt in dispensa- tione ad plura.	187.67	Statutum canoniconum contra theologum factum non va- let.	613
Simplicia etiam beneficia sub eodem teſto sunt incompa- tibilis.	193.4	Statutum faciens quem inhabilem dicitur penale.	672
Simplicia beneficia de consuetudine non exigunt residen- tiam.	228.8	Statutū cōfirmatū à Papa, an per partem tolli possit.	736.737
Simpliciter impetrās beneficium censetur nō curatum.	87.4	Stellionatum committit, qui secundo resignat.	78.5
Simpliciter facta resignatione ordinarius liberū potest con- ferre, tit. de pura resignatione.	239	Stylus cancellariae omisſus vel mutatus vitiat literas.	113.27
Simulata permutationis coniectura.	266.48	Stylus interdum inserit clausulas superfluas.	78.4
Synodus celebrare non licet vicario sine speciali mādato.	38.11	Studens excusat à residentia.	229.25
Si quis etiam fœminas comprehendit.	350	Studens in pluribus vniuersitatibus, in qua possit sumere nominationes.	654
Situatio beneficij sub eodē teſto an possit exprimi vi clauſ- quid maior exprefſio.	88.1	Studentes grammaticam non gaudent nominationibus, & quare.	633
Socius beneficiati licet extraneus, an ordinari possit ab epi- scopo beneficij.	12.30. & seq.	Studentes in castris an gaudeant priuilegiis.	603
Sodomiticum vitium, morbus lepre cur dicatur.	444	Studij ratione impetratum perinde valere.	158.20
Sodomiticus beneficio priuatus est.	235.38	Studii gratia non fortuit quis diœcesim, in ver. Magalō.	68
Solicitatore regis mortuo Romę cui intimatio recusationis fieri debeat.	557	Studii canla inducit ad dispensandum, in verb. Ac in vni- uersitate.	613
Speciale mandatum exigitur ad resignandum.	240.10	Studii fauore episcopus dispensat etiam in fine anni.	224.43
Speciale mandatum quando dicatur,	ibid.11	Studium circa tria ponitur.	508
Speciales & generales referuationes quando dicantur.	57.10	Studium debet fieri in vniuersitate, non domi.	603
Specialis dari potest vicarius ad beneficium iam vacās.	27. 26	Studium liberum esse debet.	613
Specialis referatio que.	57.5	Studium legale perficitur quinquennio.	634
Specialiter data potestas conferendi certum beneficium fa- pit referuationem.	26. 17	Studium artium sine magisterio prodefit.	634
Specialiter quando fieri intelligatur.	32.19	Studium extra regnum factum an proſit quoad nominatio- nes.	636
Specialiter concedenda, non censem̄t concessa per gene- rale verbum fiat.	123.31	Studium medicinæ an possit coniungi cum studio legū.	634
Specificatio facta post verbum fiat, restringitur ad idē spe- cificata.	76.35	Studuisse quis debet ante gradum adeptum.	622
Specificatio quid, in verb. specificatio, in 3. parte fig.	90	Stupri poena in virgine an habeat locum in prima deflo- ratione tantum.	433
Specificie causa <i>vacationis est exprimenda, gl. 13. reg. canc.</i>	175. & seq.	Stylus Cancelleriae omisſus vel immutatus reddit literas fu- specias.	403
Speronistarum hæresis.	505	Subdelegare non potest episcopus vicarium ad causas in futurum sibi delegandas.	39.160
Spirituale cum spirituali, & ius in re cum iure in re permu- tetur, non ad rem.	26.23	Subdiaconatus venit in dispensatione de non promouendo ad sacerdotum.	188.73
Spiritualis cognatio impedit matrimoniū.	283.18	Subditū non possunt cogi ad rem in honestam.	178.10
Spiritualis cognitionis persona viginti prohibita inueni- nubere.	ibid. 20	Subditū debent obsequi principi, & quomodo hoc fiat.	522
Spiritualis cognatio quando patiatur dispensationē.	ibid. 22	Subditū Papæ & prælatis patere debent.	528
Spiritualium aut temporalium separatim quis vicarius esse non potest.	34.75	Subditis mandatur quem mittere in possessionem non alii- si.	45.18
Spiritualum dispensatio pertinet ad Papam, temporalium ad Regem.	290	Subsicitur ecclesia alteri per vniōnem.	137.12
Spoliati resignatio per vim non valet.	246.12	Sublimes qui dicantur.	563
Sponsus, miles, & confirmatus cur percutiantur.	544 & 545	Sub pena priuationis verba non inducunt sententiā ipso iure.	671
Spontaneo constituendus est procurator.	241.31	Subreptio in beneficii vitiat.	730
Spurietatis quamcumque macula purgat Rex Fracię.	294.36	Subreptitia gratia non validatur ex consensu aduersarii, sed reſcriptum ad lites sic.	54.12
Spurietatis ad Episcopatum promotus celeretur tacite retinatus natalibus.	180.7	Subreptitia legitimatio non valet.	293.31
Sparij quando ad honores admittantur.	393	Subreptitia vniōnes.	139.45
State per nominatim quominus ipse habeat beneficium, quando dicatur.	657	Subreptio in gratia reddit eam nullam.	54.1
Statuimus, ius importat noquim.	597	Subreptio quamvis ignoranter facta vitiat reſcriptū.	ibid. 7
Statut signature de pattium consensu.	92.14	Subreptio etiam respiciēs factum alienum vitiat, & annul- lat.	ibid. 8
Status litis habetur pro expreſſo.	80.3	Subreptio an inducatur appellando curatum, quod tam erat simplex beneficium.	89.9
		Subreptio non expreſſi beneficij purgatur per claus. Necno omnia.	103.4
		Subreptio & obreptio vitiant bullam.	112.10
		Subreptio non tollitur per claus. non obſtare, niſi in expre- ſis.	53.49
		Subreptio vitiat subrogationem.	160.9

Index Praxis Beneficiariæ

Subrogare se non faciens quādo iure alterius vt possit.	696	beat.	571
Subrogatio vbi fieri debeat.	ibid.	Suspensio proprio episcopo clericus ordinari potest ab alio.	
Subrogatio non prosecuta quando pereat.	ibid.	11.18	
Subrogatio quid.	159.1	Suspensio est priuatus omni actu tendēte in suum commo-	
Subrogatio fit etiam pro non litigante.	160.6	dum.	12.24
Subrogatio in ius collitigatis qui violauit sequestrum.	ibid.8	Suspensus à diuinis non potest eligi.	102.5
Subrogatio est virtuosa.	161.29	Suspensus est accipiēs plures ordines sacros eodē die.	218.18
Subrogatio in locum eius quem dubitamus nullum ius ha-		Suum & tuum beneficium quando dici possit.	63.5
bere,quomodo fiat.	162.44		
Subrogatio non fit contra eum qui possedit pacifice trien-		T	
nio,in principio gl.quinta.	166		
Subrogatio non fit,nisi beneficium fit litigiosum etiam si		Tacita reuocatio est intimenda.	244.3
per persona sit litigiosa.	167.2	Tacita dispensatio non procedit in inferiore à Papa.	
Subrogatio dicitur simplex prouisio.	97.38	180.15	
Subrogatio benefici etiam vacantis in curia.	106.12	Tacite amittitur priuilegium agendo contra illud.	50.40
Subrogatio collitigantium.	361	Tacite quot modis reuocetur vicarius.	41.201
Subrogatus per bullam adhuc eget reali apprehensione pos-		Tacite resignamus multis modis,ut de tacita renuntia.	237
se fensionis,in verb. quod literæ.	8	Tacite dispensatum quando intelligat.	180.5
Subrogatus in ius recrēdētārij & possessoris an sententiaz		Tacuisse quid in signatura ne obsit inducta est claus. quod	
illius iurari possit.	163.40	verior expressio,in ver.specificatio.	90
Subrogatus in locum habētis recrēdētā ea vt potest.	694	Talitas,gabellias & vestigalia qui exigunt,an sint excommuni-	
Subrogatus an titulum ostendere teneatur.	696	cationi.	43.1
Subrogatus fructus sui prædecessoris non restituit,& an ex-		Taxatur æqualiter dispensatio consanguinitatis & affinita-	
penias.	694	tis,gl.4.	281
Subrogatus qui nisi fuerit intra annum postea non admittitur		Taxa varia in curia Romana super dispensationibus benef.	
etiam si per literas regias reuelatur.	695	285.2	
Subscripta debet esse in medio signatura.	65.13	Tempora quatuor cur statuta.	357.& seq.
Subscriptiones literū,& de ordinibus inusitat. 462.& seq.		Tempora promouendi.	217.3.& pag.357
Substituere non potest aliūm vicarius,nisi hoc ei fuerit con-		Temporale beneficium & spirituale quomodo discernatur.	
cessum.	33.73	2.8	
Substituere alium suo loco quando possit curatus.	229.21	Temporalia officia non subdūtur regulæ , de verisimili no-	
Substitutio facta per vicarium cum simili potestate an cō-		titia gl.3.	116
prehendat collationem.	33.79	Temporalia beneficia an veniant appellatione beneficij,	
Substitutus vicarij an ei conferre possit.	ibid.77	gl.3.	140
Succedere potest legitimatus etiā liberis existētibus.	292.13	Temporalis vicarius qui sit.	44.240
Successionem futuram auferre non potest Pap.	130.22	Temporalis vno quid,& an recipiat in Francia.	157.9
Successor an possit declarare voluntatē prædecessoris. 91.16		Temporalium beneficium ; aut officium habens non ex eo	
Successor ligatur pačis prædecessorum.	159.3	habet domicilium.	6.20
Successor collatoris an ab eodem Papa grauari possit.	662	Temporibus certis prohibetur matrimonii cōtrahi.	284.55
Successor in beneficio non soluit debita prædecessoris.	553	Temporis verisimilitudo benef.obtainendis quomodo com-	
Successor triplex est, & qui veniant appellatione successo-		putetur,gl.quarta & gl.septima.	117.& seq.
ris.	694	Tempus deuolutionis quomodo computandum.	119.10
Successorē in prælatura nemo sibi olim eligere poterat.	237.5	Tempus vacationis beneficij quomodo & vnde est com-	
Successorem qualem religonates optare debent.	ibid.7	putandum.	365
Succursu parochialis ecclesiæ non priuatur quis ipso iure		Tempus certum præfixum computatur à die vacationis be-	
per non promotionem.	227.74. & pag.395	neficij.	119.15. & seq.
Suffragio cāret religiosus mendicans in non mendicantium		Tempus dispensationis de non promouendo quomodo	
translatum monasterium.	212.54	computetur.	216.13
Summa tractandorum in titulo.	47.	Tempus datum ad conferendum vel præsentandum , non	
Summus preuentorius dispensat.	183.35	poteſt abbreviari.	626
Sumptum signaturæ debet omnia cōtinere etiā deleta.	90.12	Tempus requisiūt in omnibus collationibus ; electionibus,	
Sumptum signaturæ quomodo probat.	91.5	præsentationibus,& quibuscumque prouisionibus.	552
Super quibus concedantur literæ rationi congru.	179.27	Tempus quando currat à die vacationis vel notitia.	553
Superior an possit conferre beneficium intra lex menses in-		Tempus retractus à die faſinæ debent computari.	79.1
feriori aſsignatos.	624	Tempus vetustum quando dicatur.	432
Supplentur defectus per fiat,qui non supplerentur per con-		Tempus studij non valet , quando est tempus certum cum	
cessum.	75.23	diſtione circa.	192.5
Suppleri an possit in bulla eius,qui nō inferuit claus. Quod		Tempus verisimile quomodo computetur,gl.7.	117
verus vacationis modus.	97.48	Teneat verbum præceptuum eſt.	599
Suppleri titulus an possit pro subrogatione tertij.	160.16	Tenetur importat necſitatem.	619
Supplicare quid fit,& quid continere debeat. in verb. sup-		Tenor scripturæ attendi debet tam in feudo,cōtractu,em-	
plicat.	67	phyeoli,redcripto,libello,quam in aliis.	516
Sunomicatio duplex pro vnicā impetratiōne porrigi non ſo-		Tenor gratia perdīta probandus eſt per testes.	65.9
icit.	65.3	Tenor constitutionis Pij Papæ ij.	219.2
Suspectum redditur reſcriptum,quod deuiat à ſtylo.	113.18	Tenuit beneficij eſt cauſa vniendi.	139.41
Suspectum in parte omnino reuicitur.	ibid.20	Tertiij beneficij retentio quomodo operatur vacationē cæ-	
Suspectus rasura locus quando dicatur.	112.5	teroram.	198.11
Suspendendi claus. in vicariatu.	40.174	Tertio nō collitigati datur quādoque gratia,si neutri.	126.10
Suspendendi funz. à coll.conferentes indignis.	21.4	Tertio quibus caſibus præjudicetur.	130.12
Suspendendo vniōne Papa cōfert beneficū vnitum.	146.32	Tertiū beneficium curatū quādoque commendatur ad	
Suspeſio electionum ad vitam regis quomodo intelligi de-		annum,quo finito vacat.	198.2
		Testandi	

& Concordatorum.

Testandi libera data facultas non auffert legitimam.	64.17	Tractatus de conferendo beneficio vitaetis nullus est.	170.49
Testandi facultas quando per breve concedatur.	296.37	Tractatus non debet attendi, sed conclusio.	522
Testatum breve quid.	294.3	Traditio pilei vel calami in possessione quid operetur.	16.10
Testes duo requiruntur in literis tonsuræ.	8.18	Traditio pilei, vel calami, an hodie sufficiat ad translatio-	44.6
Testes adhibendi sunt in instrumento vicariat.	26.13	nem possessionis.	
Testes descripti in collationibus beneficiorum factis ab or-		Transactio i.º est canonicus titulus acquirendi beneficij.	14.16
dinariis quales esse debeat.	595	Transcribenda quomodo sit bulla & plumbum transferen-	
Testes quatuor requiruntur ad probandum nobilitatem.	638	dum, & a quibus.	94.16
Testes deponentes de nobilitate iurare debent.	639	Transcriberé bulla seu reformada per ratione cogruit.	179.24
Testes deponentes de nobilitate in iudicio audiri debent.	ibi.	Transcribenda clausula pro commendataris, quando est	
Testes an palam deponere possint.	ibi.	omissa.	
Testes quando sunt pares quis obtinere debeat.	792	Transcribere quando sufficiat loco perinde valere.	159.61
Testes quādo sunt hinc inde pares, iudex, potest quibus vul-		Transfertens se propria autoritate ad aliam ecclesiam pu-	
cedere.	793	nitur.	171.62
Testis dictum valet, si primo deposuerit, & incontinenti iu-		Transferri pensio de persona in personam non potest.	58.20
rauerit.	635	Transferri medicates cur prohibetur plures rationes.	213.57
Testes saltem duo requiruntur in collatione.	24.30	Transferitur dominium ex principis donatione.	49.33
Testificate possessionem satis dicatur publicata.	271.12	Transfigi an possit super spolio beneficij.	44.4
Theognidis dictum contra irreligiosos.	306	Transfigi non potest super alimentis, à monasterio pauperi	
Theologale præbēdā an Papa per præventionē cōferat.	699	præstandis.	288.25
Theologalis præbenda quare dicatur, & quare non dicatur		Translatio monachorum quomodo fieri possit.	150.5
magistralis.	598	Translatio in noua prouisione ponenda etiam ante annum	
Theologalis præbenda quoquā tempore vacet theologo		professionis.	151.21
est conferenda.	614	Translatio ecclesie quando fit, duo presbyteri debent in	
Theologi quare vocentur magistri nostri.	601	prima ecclesia dimitti.	150.18
Theologus qualis esse debet.	ibid.	Translatio episcoporum an sine regis nominatione fieri	
Theologus concionator aliis est præferendus.	ibid.	possint.	546
Theologus an licentiam recedendi & à quo petere tenea-		Translatio Episcopus an possit ad suū redire Episcopatū.	150.12
tur.	604	Tres partes iuris.	2.1
Theologus an potius sit nominandus ad episcopatus quam		Tres in partes diuidenda sunt bona ecclesia.	200.6
iuriū doctor.	649	Tres sumarim casus nō residēti omnes cōpleteſtes.	232.70
Theologus cur præbendam habere debeat.	590	Tria in actibus hominum cōsideranda, rub. de poena teme-	
Theologus quando non reperitur, debet præbenda theolo-		re venient. contra concorda.	
galis doctori in iure canonico cōferti.	599	Tria nominatis & graduatis necclaria.	296
Theologus non potest integrum mensē legere, vt se exo-		Triennalis possessor loci ad fidem per se conuersi en nihil-	
neret per totum annum.	608	minus possit repellī.	171.66
Theolog⁹ impeditus, an feruere per substitutū teneatur.	609	Triennalis possessor non prodest hereticis.	234.27
Theologus non legens, diuinis debet interesse.	610	Triennalis possessor tutus est, vt eius beneficium impetrari	
Theologus an possit per substitutū legere.	ibid.	non possit, in verbo, ac regulæ.	81
Theologus moneri debet ante priuationem.	612	Trium beneficiorum dispensatio quomodo concedatur in	
Theologus repletus à præbenda theologali excluditur.	615	verb. etiam si curam.	195
Titulus iustis quēstū iuspatron⁹ exigit derogationē.	86.97	Triumphantium gestamen bulla.	93.6
Titulo cedentis liti an iuuetur collitigans.	252.21	Tuendi sui iuris gratia quando liceat aliquid accipere.	24
Titulorum duorum in benef. vter præferatur.	63.27	Tunc quid significat.	583
Titulo sue in titulu quando beneficiū concedi dicatur.	62.3	Tutela impuberis an finiatur captiuitate.	432
Titulum ad ordines habens an teneatur in domo illus vi-		Tutor pecunia corruptus si pupillam indigno nuptui col-	
uere.	762. & seq.	locauerit ad interēle tenetur.	765
Titulum antiquorem & apparentiorem ostendens debet		Tutori prohibetur nubere cum pupilla.	280.3
in posseſſorio obtainere.	792	V	
Titulum beneficij quis probare teneatur.	63.17	Vacandi modus habetur pro expresso, in verb. necnon	
Titulu suum statim exhibere debet subrogari petens.	163.53	verum.	104
Titulus presbyteri vendi, & alias remitti non potest.	61.25	Vacandi modus expressius non cōprehendit alium, in verb.	
Titulus impellantis iustificandus non aduersarij.	127.25	per obitum, in formul. signa simpli. prouis.	7.1. &c. 2.
Titulus à præstimonio, non suscipitur.	101.21	Vacandi modus aliquis est exprimendus in impretratione.	
Titulus tantum vnius beneficij datur in bulla, nu. 22. & seq.		70.8. & pag. 125. 105	
in verb. vite, &c.		Vacandi modus an securē possit omitti.	79.4
Titulus in bulla qualis detur mendicantibus.	99	Vacans beneficium de iure an possit conferti.	29.60
Titulus an requiratur ad pacificam possesionem gl. vj.	101.23	Vacans beneficium aut in titulum, aut in commendam,	
Titulus eius in cuius locū subrogamur est iustificandus.	163.55	aut in proprietatem datur.	62.2
Tonsura literis probanda.	8.22. & quando testib.	Vacans fuisse in curia quando possit suppleri.	79.7
Tonsura à nō suo Episcopo suscepta pro nulla habetur.	12.22	Vacans beneficiū quando ab ordinario conferri non possit.	
Tonsura prima quolibet die conferri potest & in diœcesi, &		207.79	
extra.	217.4	Vacante sede capitulum debet confituere vicarium.	614
Tonsuram deferant clerici.	9.29	Vacanti ecclesia procurator cum libera datur.	18.19
Tonsuram habenti à non suo Episcopo quid agendum.	10.5	Vacantia per obitum in curia non intendit Papa conferre.	
Tonsuratus simpliciter clericus potest mittere in possesso-		80.15	
nem beneficij.	45.15	Vacantia in cutia vel extra intra duas dietas sunt reseruata	
Tonsura prima conferendæ forma.	7.30	Papa.	59.45
Tonsura & ordinū dispensatio circa bastardos, & alia mul-		Vacantia reseruata, & super eadem notabilia.	433
tiplex.	205.47	Vacantia non reseruata, & notabilia super eadem.	448. & se.
Toties quoties, distio quid importet.	610	Vacantia speciali referuatione.	456

Index Praxis Beneficiariæ

Vacantia in curia non debentur mandatariis.	53.42	ue.	296.42
Vacātibus in curia beneficiis an locum habeat claus. duen- modo tempore data.	106.7	Vetra vel alterius ecclesie claus. quid importet.	52.31
Vacantium tamē per mortem, aut per resignationē con- ferendorum constitui potest vicarius.	29.7	Vexans recipiendo pecuniam peccat.	249.23
Vacantiū in curia prouilio est referuata Papæ, in verb. Ext. R. cur. in form. signa.	69	Vi aut iniuria perperam acquiri beneficium dicitur.	14.1.1
Vacatiū in curia prouilio an egeat claus. dummodo tem- pore data.	29	Vi facta resignation valet certis casibus.	246.1
Vacare beneficium quando censeatur, & quot modis.	19.48	Vi occupans beneficium dicitur intrusus.	16.4.6
Vacare quando dicatur beneficium.	649	Vicaria perpetua duplex est, in verb. vel earum perpetua vi caria.	194
Vacare in curia beneficia an dicantur si vacent eo loci vbi est legatus.	732	Vicariatus probandus est litteris, alias ad interesse cōferens tenetur.	26.2
Vacat beneficium, vbi est resignatum.	241.28	Vicariatus instrumentum semper exhibendum, & inspicie- dum.	40.185
Vacatio beneficij an attendatur ratione procuratorij, an re- signationis gl.ij.	268	Vicariatus instrumentum debet continere testes.	395
Vacationis ignorato tempore an valeat impetrations, glo- ix.	118	Vicariatus probatur si collatio vicarij sigillo episcopi sigil- lata fuerit.	644
Vacationis exprimēti plures modos sufficit vnū probare.	615	Vicariae perpetuae sunt incompatibilis.	193.3
Vacationis tēpus quando in nominationibus inspicitur.	655	Vicarij Episcoporum simoniaci.	14.13
Vacationum trīginta modi.	571	Vicarij creatur ab Episcopo sine consensu capituli.	25.1
Vacaturū petenti beneficium non obstat dari literas de va- cante.	62	Vicarii reuocati collatio valeat.	250.34
Vacaturū etiam de proximo beneficium non potest con- ferti.	170.41	Vicarii reuocati collatio quando valeat,	228.16
Vacet ne in p̄iūdīcūm resignātis beneficium coram lai- co, in verb. etiam coram notario.	71	Vicarii Episcopi potestas. 45.2, & seq. quando autem eius in- strumentum sit validum.	344
Vacua procuratoria, & in albo, an valeat.	239.8	Vicarii mandatum debet probari & legati.	644
Valeudo aduersa excusat à residentia.	229.27	Vicarii insinuari potest in absentia Episcopi.	398. & seq.
Valor beneficij verus quibus casibus non est exprimendus in verb. eorumque fructuum.	104.1	Vicario solet concedi potestas multandi & puniendi.	40.173
Valor beneficij exprimēdus, & fraus in hoc adhiberi solita, in verb. cuius fructus, &c. 70. & 77.2. in verb. necnon ve- rus valor.	78.5.6	Vicarius ordinarii an resignations admittre possit.	252.16
Valor beneficij expressus an possit mutari.	78.5.6	Vicarius perpetuus quando cōstitutar, vel temporalis.	143.5
Valor beneficiorum in nominationibus est exprimendus.	654. & seq.	Vicarius in spiritualibus simul & temporalibus constitu- tus est.	26.15
Valor annuus beneficiorum cur semper in Fracia redigatur ad 24. ducatos aurii de camera.	78.7	Vicarius aut officialis licet sit canonicus, non tamen anti- quiores precedet in choro, vel capitulo.	30.28
Valor exprimēdus in vniōnibus, etiam in Francia, gl. 5.	140	Vicarius substituens cum simili potestate an videatur sub- stitutus etiam quo ad collationes.	34.80
Valor singulorū beneficiorū vnitōrū exprimēdus, gl. viii.	141	Vicarius Episcopi non potest ipsimet Episcopo cōferre, etiā si à Papa fuerit concessum.	ibid. 82
Variare non potest episcopus conferens nominato sed ad superiorem deuolutuit ius.	627	Vicarius absque speciali mandato conferendi, nec conferre neccollationi, consentire potest.	ibi. 90
Variis modis publicatur collatio pro varietate beneficio- rum,	271.3	Vicarius in habitu clericali incedere debet.	28.37
Vassallus qui incidit in commissum abnegando dominum an posuit restituī.	129.7	Vicarii an curata beneficia nō expresa cōferre possit.	36.117
Vestigalia salis & vini à quibus inducta, 310. quibus & cur- danda.	ibid.	Vicarii Episcopi à Papa cōfirmat an posuit reuocari.	41.194
Vestigalia & pedagia, iuri ciuili exosa sunt.	ibid.	Vicarius per viam cōūctionis approbat à Papa velut coē- piscopus est irreuocabilis.	ibid. 220
Vestigalium species.	431	Vicarius an conferre possit excommunicato vel interdicto Episcopo.	42.217
Venalia beneficia.	530	Vicarius in diocesi tantū existens conferre potest benefi- cia, quæ in curia vacant.	43.228
Veneris pernēta pœna.	443	Vicarius perpetuus promoueri tenetur intra annum.	221.4
Verba legis & recripti non sunt frustra adiicienda.	48.12	Vicarius temporali parrochiae præfetus à collegio non te- netur promoueri.	226.66
Verba sunt signa passionum animæ, ex Arist.	302	Vicarius temporalis ad nutum reuocari potest.	29.18
Verba futuri téporis denotant canonē sententia ferēda.	674	Vicarius Episcopi an posuit vnire.	136.37
Verba narrativa non probant.	773	Vicarius an constitui possit ad conferendum beneficium vi- uentis.	168.23
Verba qua posuunt abbreviata scribi vel extense in gratias apostolicis.	703	Vicarius p̄zelle potest ecclesie parochiali etiam curato præsente.	231.51
Verba superflua in rescripto vel mandato ponī debeant, & an sint de forma.	728	Vicarius insuccursu præfici potest à primæuo curato.	ib. 52
Verius omnia & singula exprimendi facultas.	87.1	Vicerex ex quavis ampla potestate iuri tertij derogare non potest.	129.4
Verius impetranti per periude valere præfertur.	158.44	Vicegerens regis an nominare possit.	348
Verus beneficij valor habetur pro expresso vi claus. necnon verus valor.	77.4	Victo post tressentias an detur, si neutri.	126.22
Verus modus vacādi an suppleatur ex hac claus. Quid mo- dus vacandi.	79.6	Victualium & victus nomine quæ contineantur.	314.
Verus vacādi modus an suppleatur vi claus. pro expressis. 95. & seq.	118	Victus nomine quid veniat.	289.32
Veritatislito an per mare habeat locum. gl. ix.	118	Victus nominatus per conclusionem excluditur.	657
Vescidi catribus & lacticiniis facultas indulgetur per bre-		Vigesimo anno dispensatur quis ad duo incompatibilis, in verb. Tēcum ut eximne.	192
		Viginti quatuor libras tantum habentes obtinent literas in forma pauperum.	60.7
		Viginti dies computantur à consensu præstito.	259.1
		Villa murata quæ dicatur.	627
		Villa murata beneficium volens obtinere quas qualitates habere debeat.	668
		Vim committens in beneficio priuat.	234.48
		Vindictus	

& Concordatorum.

Vinditius seruus cur manumissus.	435	Vnire non potest prælatus absque capituli consensu. Ibid. 103
Vinum theologale quod dicatur.	598	Vnire licet capitulo sede vacante.
Virginis coniugū non impedit quem promoueri ea mortua.	297.19	125.100 Vniri qua possint.
Viri appellatione quandoque venit mulier.	617	339. & seq. Vniri quomodo possit beneficium viuentis.
Viri viris qui nuperiut.	444	171.56 Vniri vel referuari potest beneficium viuentis.
Virtutes & merita nobilitati.	290.3	131.33 Vniri potest ecclesia parochialis monasterio monialium.
Vis & metus impediunt matrimonium.	283.35	287.6 Vnita ecclesia perdit sua priuilegia & statum, translata vero ea retinet.
Vis & metus in matrimonio non possunt remitti per dispensationem.	ibid. 36	150.11 Vnitam beneficio simplici parochialem habens non tenetur promoueri.
Vnlstrandi sanctum Sepulchrum licentia quomodo concedatur.	296.35	224.31 Vnlstratum æquè principaliter ecclesiarum quomodo sit habenda mentio, in ver. cum annexis.
Vnlstrare non potest vicarius, nisi specialiter hoc ei concedatur. 33. 100. formula. vicar. Archiep. & alio coll. pa. 35. & nu. 65. de deuolutor.	122	106. & seq. Vnitum alij ecclesiæ beneficium an sit exprimendum.
Vnlstratio aut alia subiectio quo ad episcopum non infingitur per vniōrem.	142.13	137.14 Vnueritas quomodo ab vtrorū principiis fundetur.
Vnlstrator qu' in dō praeficiatur Episcopatu.	122.62	148.7 Vnueritas triplex est.
Vnlstrator ledi vacanti datus confert.	124.99	671 Vnueritas quando puniri possit pro delicto commissio ibid.
Vita durante non auferunt beneficium possessori per dislocationem vniōnis facta.	147.44	Vnueritas Parisien. quare dicatur regis primogenita.
Vita nutrientes & illis parcentes. ex Augustino.	306	513 Vnueritas non dispensat super tēpore præstituto in concordatis & in vniuerstatibus est studendum.
Vitiani corpore sunt inhabiles ad ordines & beneficia.	214.2	603 Vnuerates Franciæ ex sola contraventione non possunt priuari priuilegiis.
Vitioſa poffeffio non prodefit, etiam iustum habenti titulum.	46.37	670 Vnuerates non possunt detegare priuilegiis nec statutis ecclesiarum.
Vitium personæ non notoriū nō impedit quem subrogari in possessionem defuncti.	162.43	618 Vnueratati impentranti in aliam vniuerstatem, qui dari iudices debeant.
Vitium parentum non est imputandum liberis.	203.1	408 Vnius tantum expressio beneficij in bulla cùm duo essent in signatura an vniue.
Viva voce cōcessio facta expeditur per bullā. 178.7. & seq.		103.6 Vnius vacationis modus an alium comprehendat.
Viuente uxore cognoscens aliam, an coniuge mortua posse ei nubere.	283.32	79.2 Vnum quot modis dicatur.
Vuentis beneficium non est impetrandum.	167.1	548 Vnum beneficium cum plurib. permutari potest.
Vuentis beneficium impetrans amplius illud habere non potest.	168.13	266.40 Vnus de populo potest contra articulum consuetudinis contradicere, dum redigitur.
Vuentis in locum subrogatio reprobatur.	170.43	520 Vocandi sunt quorum interest.
Vuentis beneficium impetrari potest ex iusta causa. ibid. 47		141.1 Vocatus a Papa quando excusetur à resid.
Vuentis beneficium conferri potest ex eius consensu.	171.58	230.32 Volo verbum quid importet.
Vuentis beneficium impetrans, eo mortuo non potest in ius illius subrogari.	167	651 Volumus, Clauſula.
Viuo coniuge promittens alij fidem matrimonij nil agit.	283.30	472 Voluntas Papæ in dispensationibus an sufficiat pro cauſa.
Vna cum obtentis claus. an inducar dispensationem.	2c1.3	385.54 Voluntas hominis, quæ non deducitur ad actum dicuntur abortiu.
Vna incompatibilitate sublata non intelligitur de alia.	197.7	607 Voluntas & potestas requiruntur in theologo & aliis ad explicandum omnes actus.
Vni ex pluribus vicariis an sufficiat insinuare, & cui.	645	607 Voluntas illius qui potest præcipere inducit præceptum.
Vniendi cauſa.	130.38	653 Voluntatis noua diffinitio.
Vniendi cauſa est paupertas ecclesiarum.	ibid.39	ibid. Votū dispensatio, nu. 10. & seq. gl. v.
Vniendi potestate in habens, an poſtēa quoque possit reuocare vniōnem.	146.20	281. & seq. Votū solenne impedit matrimonium.
Vnio quoquplex.	136.6	ibid.9 Vtilitas & necessitas ecclesiæ inducunt ad dispensandum.
Vnio in forma grātiosa quomodo fiat, gl. x.	141	184. 43 Vtilitas vniendi quando sit.
Vnio quot modis fiat.	137.11. & pag. 356. & seq.	138.41 Vtriusque iuris doct. appellari potest in bullā.
Vnio an fieri possit in Episcopi deumentum.	137.26	101.24 Vucleuſatum heretis.
Vnio fieri potest etiam post deuolutionem.	120.31	305 Vulneratus quomodo dicitur infirmus.
Vnio parochialis ecclesiæ cum monasterio.	456	255.16 Vxore genitus cum propria tamen interdum est illegitimus.
Vnionis definitio.	136.1	209.49 Vxorem occidens remanebit absque spe coniugij.
Vnionis dissolutioni contentiens, & moriēs intra 20. dies an comprehendendatur in hac regul. gl. 8.	258	283.33 Vxores duas habens vno tempore, hæreticus censetur, & pena mortis puniri debet.
Vnire non licet vicario, nisi hoc specialiter ei concessum fuerit.	35.102	764

F I N I S.

